Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
4 L
41

O.° 1

60.4

13.4.E.19

SACRÆ ROTÆ
ROMANÆ
DECISIONUM
RECENTIORUM
A PROSPERO FARINACCIO
J.C. Romano ſelectarum,

PARTIS QUARTÆ
Tomus Primus.

In quo Deciſiones anteà reſecatæ, ſuis locis integræ reperiuntur.

CUM ARGUMENTIS, SUMMARIIS, ET INDICIBUS Neceſsariis.

VENETIIS, M.DC.XCVII.
Apud Paulum Balleonium.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

Digitized by Google

INDEX DECISIONVM

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ,

Quæ in hoc Tomo Primo Partis Quartæ Recentiorum continentur, Alphabetico ordine per Diœceſes digeſtus.

A

A*Lbanen.* iuriſdictionis. Mercurij 26. Iunij 1613. *Veroſpio*, deciſ. 129.

Albanen. Lacus. Sabbati 29. Nouembris 1616. *Vbaldo*, deciſ. 350.

Algaren. diſmembrationis. Lunæ 14. Nouembris 1616. *Remboldo*, deciſ. 332.

Amerina domus. Veneris 13. Februarij 1615. *Pamphilio*, deciſ. 168.

Amerina domus. Sabbati 26. Nouembris 1616. *Pamphilio*, deciſ. 345.

Amerina iuriſpatronatus 1. Iulij 1616. *Pirouano*, deciſ. 318.

Ampurien. Canonicatus. Lunæ 19. Februar. 1618. *Dunozetto*, deciſ. 625.

Anagnina hæreditatis. Lunæ 29. Ianuarij 1616. *Pamphilio*, deciſ. 225.

Anconitana bonorum. Lunæ 16. Februarij 1604. *Iuſto*, deciſ. 43.

Anconitana bonorum. Veneris 20. Maij 1611. *Manzanedo*, deciſ. 102.

Anconitana bonorum 16. Nouembris 1616. *Manzanedo*, deciſ. 338.

Anconitana cenſuum. Sabbati 26. Nouemb. 1616. *Sacrato*, deciſ. 344.

Anconitana Computorum. Veneris 9. Decembris 1616. *Veroſpio*, deciſ. 361.

Anconitana, ſeu Auximana florum. Lunæ 18. Aprilis 1616. *Sacrato*, deciſ. 249.

Anconitana hæreditatis. Veneris 11. Martij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 232.

Anconitana Reſtitutionis dotis. Lunæ 27. Februarij 1617. *Remboldo*, deciſ. 419.

Anconitana Saluiani interdicti. Mercurij vlt. Ianuarij 1618. *Pirouano*, deciſ. 609.

Aquen. iuriſpatronatus. Lunæ 3. Iulij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 565.

Aquen. Legati. Veneris 18. Martij 1616. *Manzanedo*, deciſ. 238.

Aquileien. fructuum Caſtri S. Viti. Lunæ 14. Iunij 1599. *Litta*, deciſ. 12.

Aquinaten. beneficij. Veneris 28. Aprilis 1606. *Ludouiſio*, deciſ. 55.

Aretina Capellaniæ. Mercurij 18. Maij 1616. *Buratto*, deciſ. 276.

Aretina Capellaniæ. Veneris 9. Februarij 1618. *Buratto*, deciſ. 617.

Aretina Præceptoriæ, ſeu commendæ. Veneris 22. Aprilis 1616. *Coccino*, deciſ. 255.

Ariminen. bonorum. Veneris 4. Maij 1618. *Pirouano*, deciſ. 650.

Ariminen. legati. Lunæ 7. Februarij 1600. *Litta*, deciſ. 17.

Aſculana fideiuſſionis. Veneris 23. Maij 1614. *Veroſpio*, deciſ. 147.

Aſculana iuriſpatronatus. Lunæ 18. Maij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 176.

Aſculana pecuniaria. Lunæ 26. Martij 1618. *Manzanedo*, deciſ. 644.

Aſculana fideiuſſionis. Lunæ 11. Maij 1618. *Manzanedo*, deciſ. 655.

Aſculana prætenſæ nullitatis laudi. Lunæ 5. Iulij 1599. *Litta*, deciſ. 13.

Aſſiſien. pecuniaria. Veneris 28. Ianuarij 1611. *Manzanedo*, deciſ. 90.

Auenionen. Archidiaconatus. Veneris 17. Februarij 1617. *Buratto*, deciſ. 403.

Auenionen. Arreſti. Veneris 10. Nouembris 1617. *Dunozetto*, deciſ. 576.

Auenionen. fideicommiſſi. Lunæ 19. Iunij 1617. *Buratto*, deciſ. 535.

Auenionen. Salarij. Lunæ 22. Maij 1617. *Caualerio*, deciſ. 491.

Auerſana bonorum. Veneris 2. Iunij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 509.

Auerſana iuriſpatronatus. Lunæ 15. Martij 1610. *Pirouano*, deciſ. 77.

Aurien. parochialis. Lunæ 13. Iunij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 306.

Auximana fideicommiſſi. Veneris 22. Aprilis 1611. *Vbaldo*, deciſ. 97.

Auximana fideicommiſſi. Veneris 10. Nouembris 1617. *Manzanedo*, deciſ. 574.

Auximana legati. Mercurij 16. Ianuarij 1602. *Iuſto*, deciſ. 24.

B

Balneoregien. prætenſorum fructuum. Lunæ 13. Martij 1600. *Litta*, deciſ. 19.
Barchinonen. parochialis de Mataro. Lunæ 20. Iunij 1611. *Coccino*, deciſ. 537.
Baren. iuriſdictionis. Lunæ 20. Maij 1613. *Veroſpio*, deciſ. 126.
Beneuentana domus. Veneris 28. Aprilis 1617. *Buratto*, deciſ. 467.
Beneuentana dotis. Veneris 1. Decembris 1617. *Dunozetto*, deciſ. 588.
Beneuentana nobilitatis. Veneris 10. Nouembris 1617. *Caualerio*, deciſ. 575.
Beneuentana Saluiani. Lunæ 19. Decembris 1616. *Veroſpio*, deciſ. 371.
Bergomen. Capellaniæ, Veneris 23. Martij 1618. *Buratto*, deciſ. 643.
Bergomen. iuriſpatronatus. Veneris 27. Maij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 291.
Biſignanen. penſionis. Lunæ 26. Iunij 1617. *Buratto*, deciſ. 548.
Bononien. adminiſtrationis plateæ, Lunæ 26. Maij 1614. *Veroſpio*, deciſ. 148.
Bononien. affrancationis. Veneris 12. Ianuar. 1618. *Dunozetto*, deciſ. 599.
Bononien. apothecarum. Lunæ 24. Nouemb. 1603. *Ludouiſio*, deciſ. 38.
Bononien. aſſecurationis dotis. Veneris 22. Aprilis 1616. *Caualerio*, deciſ. 252.
Bononien. de Binarinis. Lunæ 5. Martij 1618. *Andrea*, deciſ. 628.
Bononien. de Zaualeis. Veneris 12. Decemb. 1614. *Vbaldo*, deciſ. 163.
Bononien. bonorum de Zaualeis. Lunę 6. Iunij 1616. *Sacrato*, deciſ. 302.
Bononien. de Capocellis Mercurij 18. Maij 1616. *Andrea*, deciſ. 278.
Bononien. de Capocellis. Lunæ 26. Martij 1618. *Andrea*, deciſ. 646.
Bononien. de Cattaneis. Lunæ 15. Ianuarij 1618. *Pirouano*, deciſ. 602.
Bononien. cenſus de Pepulis. Veneris 16. Decemb. 1616. *Vbaldo*, deciſ. 367.
Bononien. diſmembrationis, Lunæ 5. Iunij 1606. *Pamphilio*, deciſ. 88.
Bononien. dotis. Lunæ 18. Aprilis 1616. *Caualerio*, deciſ. 251.
Bononien. exemptionis, Lunæ 3. Iunij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 563.
Bononien. exemptionis. Veneris 19. Ianuarij 1618. *Veroſpio*, deciſ. 604.
Bononien. fideicommiſſi de Manzolis, Lunæ 16. Decembris 1613. *Caualerio*, deciſ. 136.
Bononien. fideicommiſſi de Cattaneis 4. Martij 1616. *Pirouano*, deciſ. 265.
Bononien. fideicommiſſi de Cattaneis 1. Iunij 1616. *Pirouano*, deciſ. 295.
Bononien. fideicommiſſi de Cattaneis 10. Martij 1617. *Pirouano*, deciſ. 432.
Bononien. fideicommiſſi de Manzolis. Lunę 22. Maij 1617. *Caualerio*, deciſ. 488.
Bononien. de Formagliarijs. Lunæ 19. Decembris 1616. *Remboldo*, deciſ. 370.
Bononien. fructuum, die 23. Ianuarij 1617. *Pirouano*, deciſ. 388.
Bononien. de Gargiaria. Mercurij 23. Ianuarij 1612. *Litta*, deciſ. 109.
Bononien. de Guidalottis. Lunæ 28. Ianuarij 1631. *Veroſpio*, deciſ. 121.
Bononien. de Guidalottis. Lunæ 3. Iunij 1613. *Veroſpio*, deciſ. 127.
Bononien. de Guidalottis. Veneris 3. Aprilis 1615. *Caualerio*, deciſ. 171.
Bononien. iuriſpatronatus. Mercurij 4. Iunij 1618. *Remboldo*, deciſ. 67.
Bononien. de Lambertinis. Lunæ 17. Aprilis 1617. *Manzanedo*, deciſ. 454.
Bononien. Legati. Lunæ 19. Martij 1607. *Ludouiſio*, deciſ. 65.
Bononien. Legati. Veneris 11. Maij 1612. *Penia Decano*, deciſ. 113.
Bononien. Legatorum. Lunæ 3. Iulij 1617. *Pamphilio*, deciſ. 560.
Bononien. de Maluetijs. Veneris 9. Iunij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 522.
Bononien. mandati. Veneris 13. Ianuarij 1617. *Pamphilio*, deciſ. 378.
Bononien. manutentionis. Veneris 15. Aprilis 1616. *Vbaldo*, deciſ. 244.
Bononien. de pannolinis. Mercurij 5. Maij 1610. *Manzanedo*, deciſ. 81.
Bononien. pecuniaria. Veneris 3. Aprilis 1619. *Vbaldo*, deciſ. 172.
Bononien. pecuniaria. Lunæ 14. Decembris 1615. *Vbaldo*, deciſ. 198.
Bononien. pecuniaria. Lunæ 2. Maij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 262.
Bononien. pecuniaria. Veneris 3. Martij 1617. *Pirouano*, deciſ. 424.
Bononien. de Poetis. Mercurij 27. Ianuarij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 212.
Bononien. Prioratus. Veneris 15. Maij 1609. *Lancellotto*, deciſ. 76.
Bononien. redditionis rationum. Veneris 17. Febru. 1606. *Decano*, deciſ. 54.
Bononien. tutelæ. Veneris 29. Aprilis 1616. *Veroſpio*, deciſ. 256.
Britonien. Saluiani. Lunæ 20. Februarij 1617. *Pirouano*, deciſ. 412.
Britonien. Saluiani. Lunæ 12. Iunij 1617. *Pirouano*, deciſ. 529.
Brixien. parochialis. Sabbati 26. Nouembris 1616. *Pamphilio*, deciſ. 343.
Brunduſina gabellæ 13. Februarij 1604. *Penia*, deciſ. 42.

Bur.

Burgen. iuris præſidendi in choro. Lunæ 10. Decembris 1612. *Pamphilio*, deciſ. 118.
Burgen. præeminentiarum. Lunæ 1. Decemb. 1614. *Coccino Decano*, deciſ. 162.
Burgen. præeminentiarum. Lunæ 7. Nouemb. 1616. *Coccino*, deciſ. 328.

C

Cæſaraugustana emphyteuſis, die 26. Nouembris 1616. *Ludouiſio*, deciſ. 347.
Cæſaraugustana parochialis de Maella. Lunæ 14. Nouembris 1616. *Coccino*, deciſ. 336.
Cæſaraugustana parochialis de Maella. Lunę 6. Nouembris 1617. *Coccino*, deciſ. 568.
Cæſaraugustana Status de Morata. Veneris 7. Februarij 1586. *Bubalo*, deciſ. 3.
Calagurितana beneficij de Luna. Mercurij 7. Februarij 1618. *Coccino*, deciſ. 613.
Calaguritana iuris viſitandi de Aquilaz. 18. Martij 1619. *Pirouano*, deciſ. 240.
Calaguritana iuris viſitandi de Aquilaz. die 13. Februarij 1616. *Pirouano*, deciſ. 400.
Calaguritana ſepulturarum. Lunæ 24. Aprilis 1617. *Manzanedo*, deciſ. 460.
Calaguritana ſepulturarum. Lunæ 3. Iunij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 561.
Callien. iuris conferendi. Lunæ 9. Martij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 429.
Callien. iuris conferendi. Veneris 9. Iunij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 520.
Camerinen. prætenſæ dotis. Veneris 17. Nouemb. 1599. *Litta*, deciſ. 15.
Callien. tranſactionis. Mercurij 24. Maij 1606. *Ludouiſio*, deciſ. 57.
Capuana penſionis. Lunæ 6. Martij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 430.
Carinolen. præceptoriæ. Lunæ 28. Nouembr. 1616. *Coccino*, deciſ. 453.
Carpentoracten. bonorum. Lunæ 18. Decembris 1617. *Pamphilio*, deciſ. 597.
Carthaginen. Canonicatus. Lunæ 12. Decembris 1611. *Pirouano*, deciſ. 107.
Carthaginen. iuris deputandi cuſtodem. Mercurij 27. Ianuarij 1616. *Veroſpio*, deciſ. 213.
Carthaginen. præeminentiarum. Lunæ 31. Februarij 1611. *Manzanedo*, deciſ. 93.
Caſalen. Canonicatus, die 17. Maij 1616. *Manzanedo*, deciſ. 288.
Caualicen. Canonicatus. Veneris 2. Iunij 1617. *Sacrato*, deciſ. 508.
Ceſenaten. ſupra dotis. Lunæ 12. Decembr. 1616. *Remboldo*, deciſ. 365.
Ciuitatis Caſtelli bonorum 10. Iunij 1616. *Pirouano*, deciſ. 303.
Ciuitatis Caſtellanæ Canonicatus, die Veneris 2. Iunij 1617. *Dunozetto*, deciſ. 507.
Ciuitatis Caſtelli cenſus. Veneris 12. Maij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 481.
Ciuitatis Caſtelli parochialium. Veneris 3. Martij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 426.
Ciuitatis Caſtelli ſupplementi legitimæ. Veneris 27. Nouembris 1615. *Manzanedo*, deciſion. 192.
Ciuitatis Caſtelli ſupplementi legitimæ. Veneris 11. Martij 1616. *Manzanedo*, deciſ. 230.
Ciuitatis Caſtelli vnionis. Lunæ 18. Maij 1615. *Manzanedo*, deciſ. 177.
Ciuitatis Caſtelli decimarum. Veneris 18. Iunij 1618. *Veroſpio*, deciſ. 667.
Cluſina Poſtæ Puteoli 23. Ianuarij 1617. *Pirouano*, deciſ. 389.
Colimbrien. Canonicatus. Mercurij 24 Februarij 1616. *Sacrato*, deciſ. 219.
Colimbrien. Canonicatus. Lunæ 13. Iunij 1616. *Sacrato*, deciſ. 307.
Colimbrien. Canonicatus. Lunæ 5. Decembr. 1616. *Veroſpio*, deciſ. 355.
Colimbrien. matrimonij. Lunæ 6. Nouembris 1607. *Buratto*, deciſ. 570.
Collen. hæreditatis. Veneris 26. Februarij 1616. *Buratto*, deciſ. 223.
Collen. hæreditatis. Veneris 5. Maij 1617. *Buratto*, deciſ. 473.
Conchen. decimarum de Belmonte. Lunæ 9. Maij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 270.
Conchen. decimarum de Guaſcuena. Mercurij 31. Maij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 502.
Conchen. decimarum dell'Infantado, die 4. Maij 1618. *Andrea*, deciſ. 651.
Conchen. parochialis. Lunæ 16. Ianuarij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 380.
Corduben. decimarum, die 13. Maij 1616. *Manzanedo*, deciſ. 271.
Corduben. decimarum. Veneris 27. Aprilis 1617. *Manzanedo*, deciſ. 469.
Corduben. decimarum. Lunæ 22. Maij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 493.
Cremonen. altaris. Veneris 9. Decembris 1616. *Manzanedo*, deciſ. 493.
Cremonen. altaris. Veneris 9. Decembris 1616. *Manzanedo*, deciſ. 363.

D

Dertuſen. matrimonij. Lunæ 11. Ianuarij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 204.
Dertuſen. Vicariæ. Lunæ 28. Nouembris 1616. *Vbaldo*, deciſ. 352.

Digitized by Google

E

Elboren. decimarum. Veneris 20. Maij 1604. *Sacrato*, deciſ.44.
Elboren. fructuum, Lunæ 23. Ianuarij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 387.
Elboren. fructuum, Lunæ 12. Maij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 483.
Elboren. fructuum, Veneris 16. Februarij 1618. *Remboldo*, deciſ.622.
Elboren. penſionis. Lunæ 3. Iulij 1617. *Pironano*, deciſ. 559.
Elnen. Camerariæ, Veneris 10. Decembris 1610. *Manzanedo*, deciſ.86.
Eſina fideicommiſſi 7. Maij 1617. *Pironano*, deciſ. 475.
Eſina reſtitutionis dotis. Lunæ 13. Martij 1600. *Litta*, deciſ.20.
Engubina Canonicatus. Veneris 20. Decemb. 1615. *Manzanedo*, deciſ.200.
Eugubina penſionis. Veneris 7. Aprilis 1617. *Manzanedo*, deciſ.441.

F

Fanen. fideicommiſſi. Mercurij 24. Februarij 1616. *Manzanedo*, deciſ.221.
Fanen. Saluiani. Veneris 16. Martij 1618. *Pamphilio*, deciſ.638.
Farfen. bonorum. Lunæ 12. Decembris 1605. *Decano*, deciſ.52.
Farfen. pecuniaria. Lunæ 30. Ianuarij 1617. *Pamphilio*, deciſ.394.
Farfen. Territorij. Lunæ 17. Nouembris 1614. *Veroſpio*, deciſ.159.
Farfen. territorij. Veneris 14. Aprilis 1617. *Veroſpio*, deciſ.450.
Fauentina Canonicatus 27. Maij 1616. *Manzanedo*, deciſ.202.
Fauentina Canonicatus. Mercurij 10. Maij 1617. *Manzanedo*, deciſ.478.
Fauentina dotis. Veneris 23. Martij 1618. *Remboldo*, deciſ.642.
Fauentina pecuniaria. Veneris 27. Ianuarij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 381.
Fauentina pecuniaria. Veneris 2. Iunij 1617. *Manzanedo*, deciſ.510.
Feltren. præbendæ. Veneris 28. Maij 1604. *Coccino*, deciſ.45.
Ferentina bubalarum. Lunæ 30. Octobris 1617. *Buratto*, deciſ.566.
Ferrarien. affictus. Sabbati 26. Nouembris 1616. *Buratto*, deciſ.523.
Ferrarien. bonorum de Taſſonis. Lunæ 13. Nouembris 1617. *Pamphilio*, deciſ.578.
Ferrarien. decimarum 1. Februarij 1616. *Pironano*, deciſ. 216.
Ferrarien. decimarum, Mercurij 25. Maij 1616. *Pirouano*, deciſ.281.
Ferrarien. decimarum. Veneris 23. Iunij 1617. *Pamphilio*, deciſ. 545.
Ferrarien. matrimonij. Veneris 6. Februarij 1609. *Ortembergo*, deciſ.74.
Ferrarien. affictus. Veneris 18. Iunij 1610. *Ortembergo*, deciſ.84.
Ferrarien. Prioratus. Lunæ 17. Martij 1608. *Penia*, deciſ. 70.
Feſulana Prioratus. Lunæ 14. Ianuarij 1613. *Pamphilio*, deciſ.120.
Feſulana Prioratus. Veneris 13. Ianuarij 1614. *Pamphilio*, deciſ. 184.
Feſulana vnionis. Lunæ 16. Nouembris 1615. *Pamphilio*, deciſ. 191.
Feſulana vnionis. Veneris 3. Martij 1617. *Pamphilio*, deciſ.421.
Feſulana vnionis. Veneris 3. Martij 1617. *Pamphilio*, deciſ.427.
Firmana altaris. Mercurij 24. Febru. 1616. *Vbaldo*, deciſ.220.
Firmana hæreditatis. Veneris 12. Decemb. 1614. *Buratto*, deciſ.164.
Firmana laudi. Veneris 4. Maij 1616. *Vbaldo*, deciſ.472.
Firmana legitimæ. Veneris 16. Februarij 1618. *Vbaldo*, deciſ.620.
Firmana legitimæ. Lunæ 22. Iunij 1618. *Vbaldo*, deciſ. 662.
Firmana prædij. Mercurij 10. Maij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 476.
Florentina bonorum. Veneris 1. Februarij 1613. *Vbaldo*, deciſ. 123.
Florentina bonorum. Lunæ 18. Aprilis 1616. *Vbaldo*, deciſ.248.
Florentina Canonicatus. Veneris 11. Decembris 1615. *Buratto*, deciſ. 197.
Florentina Canonicatus. Mercurij 25. Maij 1616. *Buratto*, deciſ. 287.
Florentina Capellæ 4. Decembris 1617. *Pironano*, deciſ. 592.
Florentina liquidationis fructuum. Lunæ 14. Maij 1611. *Manzanedo*, deciſ. 110.
Florentina melioramentorum. Vener. 1. Iulij 1611. *Manzanedo*, deciſ. 103.
Florentina pecuniaria 27. Ianuarij 1616. *Pironano*, deciſ. 210.
Florentina penſionis. Mercurij 17. Maij 1617. *Vbaldo*, deciſ.485.
Fulginaten. adminiſtrationis. Veneris 29. Aprilis 1616. *Caualerio*, deciſ. 257.
Fulginaten. mercium. Lunæ 13. Martij 1617. *Veroſpio*, deciſ.436.

Gerun-

Digitized by Google

G

Gerunden, Prioratus de Rocca Roſſa. Lunæ 11. Maij 1615. *Veroſpio*, decif. 175.
Gerunden. vini. Mercurij 4. Maij 1616. *Pamphilio*, decif. 263.
Gerunden. vini. Veneris 1. Iulij 1616. *Pamphilio*, decif. 320.
Gerunden. vini. Veneris 7. Aprilis 1617. *Pamphilio*, decif. 442.
Giennen. Canonicatus, & præbendæ. Lunæ 4. & 11. Maij 1587. *Robuſterio*, decif. 4.
Granaten. computorum. Lunæ 7. Martij 1617. *Coccino*, decif. 431.

H

Hieracen. iuriſpatronatus. Lunæ 18. Aprilis 1616. *Veroſpio*, decif. 250.
Hieracen. iuriſpatronatus. Veneris 17. Februarij 1617. *Veroſpio*, decif. 406.
Hieracen. iuriſpatronatus. Lunæ 5. Iunij 1617. *Veroſpio*, decif. 517.
Hiſpalen. Canonicatus. Veneris 23. Iunij 1617. *Buratto*, decif. 540.
Hiſpalen. concordiæ. Lunæ 24. Aprilis 1617. *Dunozetto*, decif. 461.
Hiſpalen. concordiæ. Lunæ 24. Aprilis 1617. *Dunozetto*, decif. 406.
Hiſpalen. decimarum de Agamonte. Lunæ 12. Maij 1614. *Pamphilio*, decif. 144.
Hiſpalen. legitimitatis. Lunæ 5. Nouembris 1612. *Vbaldo*, decif. 117.
Hiſpalen. præeminentiarum. Lunæ 4. Iunij 1612. *Pamphilio*, decif. 114.
Hiſpalen. præeminentiarum. Lunæ 20. Februarij 1617. *Andrea*, decif. 410.
Hiſpalen. præeminentiarum. Lunæ 22. Maij 1617. *Andrea*, decif. 493.
Hiſpalen. præeminentiarum. Veneris 15. Decembris 1617. *Andrea*, ibid.
Hiſpalen. primitiarum. Veneris 17. Iunij 1616. *Pamphilio*, decif. 309.
Hiſpalen. primitiarum. Lunæ 19. Ianuarij 1617. *Pamphilio*, decif. 385.
Hiſpalen. primitiarum. Mercurij 13. Maij 1617. *Pamphilio*, decif. 503.
Hiſpalen. Theſaurariæ. Lunæ 14. Nouembris 1616. *Pirouano*, decif. 331.

I

Ianuen. domorum. Lunæ 20. Decembris 1610. *Manzanedo*, decif. 87.
Ilcinen. iuriſpatronatus. Mercurij 22. Iunij 1616. *Remboldo*, decif. 314.
Imolen. hæreditatis. Lunæ 12. Iunij 1617. *Veroſpio*, decif. 524.
Imolen. reſciſſionis contractus. Veneris 29. Aprilis 1611. *Manzanedo*, decif. 98.
Imolen. reſciſſionis contractus. Lunæ 26. Iunij 1617. *Manzanedo*, decif. 552.
Interamnen. pecuniaria. Veneris 12. Maij 1607. *Pirouano*, decif. 482.
Interamnen. vnionis. Veneris 7. Aprilis 1617. *Veroſpio*, decif. 439.

L

Lauretana iuriſdictionis. Lunæ 20. Iunij 1616. *Sacrato*, decif. 313.
Lauretana iuriſdictionis. Veneris 21. Aprilis 1617. *Sacrato*, decif. 455.
Lauretana iuriſdictionis. Lunæ 5. Martij 1618. *Damaſceno*, decif. 630.
Legionen. confirmationis electionis. Lunæ 13. Februarij 1612. *Pamphilio*, decif. 112.
Legionen. confirmationis electionis. Lunæ 7. Nouembris 1616. *Pamphilio*, decif. 329.
Leodien. cenſus. Veneris 4. Martij 1617. *Manzanedo*, decif. 474.
Leodien. dominij del Varfuſe. Lunæ 12. Decembr. 1616. *Pirouano*, decif. 360.
Leodien. fideicommiſſi 22. Aprilis 1616. *Pirouano*, decif. 253.
Leodien. fideicommiſſi, die 17. Iunij 1616. *Pirouano*, decif. 311.
Leodien. fideicommiſſi. Lunæ 5. Iunij 1617. *Veroſpio*, decif. 515.
Leodien. hęreditatis. Lunę 3. Iulij 1600. *Litta*, dec. 22.
Leodien. pactorum matrimonialium. Mercurij 1. Iunij 1616. *Veroſpio*, decif. 399.
Leodien. pactorum matrimonialium. Mercurij 17. Maij 1617. *Veroſpio*, decif. 486.
Licien. beneficij. Veneris 26. Februarij 1616. *Veroſpio*, decif. 224.
Lucana iuriſpatronatus. Lunæ 23. Ianuarij 1617. *Manzanedo*, decif. 386.
Lucana molendini. Lunæ 18. Decembris 1617. *Coccino*, decif. 596.
Lucana penſionis. Veneris 21. Aprilis 1617. *Pirouano*, decif. 457.
Lucana penſionis. Lunæ 27. Nouembris 1617. *Pirouano*, decif. 585.
Lucerina cenſus, die 26. Iunij 1617. *Pirouano*, decif. 549.

Digitized by Google

Lucerina cenſus. Veneris 1. Decembris 1617. *Pirouano*, deciſ. 589.
Lucerina cenſus. Mercurij 14. Martij 1618. *Pirouano*, deciſ. 636.

M

Maceraten. dotis. Lunæ 19. Decembris 1616. *Manzanedo*, deciſ. 372.
Maceraten. fideicommiſſi, die 14. Nouemb. 1616. *Manzanedo*, deciſ. 335.
Maceraten. hæreditatis. Veneris 18. Iunij 1610. *Manzanedo*, deciſ. 82.
Maceraten. hæreditatis. Veneris 13. Maij 1616. *Caualerio*, deciſ. 272.
Maceraten. ſpolij. Mercurij 28. Iunij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 556.
Matoricen. ſacriſtiæ. Mercurij 5. Nouembris 1603. *Penia*, deciſ. 36.
Malacitana iuris votandi. Lunæ 9. Maij 1616. *Sacrato*, deciſ. 268.
Mantuana fructuum. Mercurij 31. Ianuarij 1618. *Vbaldo*, deciſ. 608.
Mantuana iuriſpatronatus. Mercurij 17. Maij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 487.
Marianen. ſeu Alerien. vnionis. Mercurij 16. Nouembris 1616. *Caualerio*, deciſ. 340.
Marſieen. iuriſdictionis. Lunæ 8. Februarij 1616. *Buratto*, deciſ. 218.
Marſicen. iuriſdictionis. Lunæ 16. Ianuar. 1617. *Buratto*, deciſ. 383.
Marſicen. iuriſdictionis. Lunæ 20. Nouemb. 1617. *Buratto*, deciſ. 581.
Mediolanen. bonorum, ſeu emphyteuſis. Veneris 18. Aprilis 1603. *Ludouiſio*, deciſ. 30.
Mediolanen. decimarum de Variſio. Mercurij 16. Nouembris 1616. *Pirouano*, deciſ. 342.
Mediolanen. decimarum de Variſio, die 27. Ianuarij 1617. *Pirouano*, deciſ. 390.
Mediolanen. decimarum de Variſio, die 28. Aprilis 1617. *Pirouano*, deciſ. 470.
Mediolanen. decimarum de Carlatio. Mercurij 24. Maij 1617. *Andrea*, deciſ. 497.
Mediolanen. decimarum de Carlatio. Lunæ 18. Decembris 1617. *Andrea*, deciſ. 595.
Mediolanen. decimarum S. Donati. Lunæ 29. Ianuarij 1618. *Pirouano*, deciſ. 607.
Mediolanen. decimarum de Variſio. Mercurij 16. Nouembris 1616. *Pirouano*, deciſ. 342.
Medtolan. decimarum de Variſio. Veneris 16. Martij 1618. *Pirouano*, deciſ. 637.
Mediolanen. fabricæ 29. Ianuarij 1616. *Pirouano*, deciſ. 215.
Mediolanen. iuriſpatronatus 18. Aprilis 1616. *Pirouano*, deciſ. 247.
Mediolanen. iuriſpatronatus. Veneris 19. Iunij 1617. *Pirouano*, deciſ. 534.
Mediolanen. licentiæ nubendi. Lunæ 27. Octobris 1603. *Pamphilio*, deciſ. 35.
Mediolanen. matrimonij. Lunæ 12. Iunij 1602. *Martino*, deciſ. 27.
Mediolanen. penſionis. Mercurij 1. Iulij 1615. *Vbaldo*, deciſ. 189.
Mediolanen. penſionis. Lunæ 8. Februarij 1616. *Pirouano*, deciſ. 217.
Mediolanen. penſionis. Lunæ 13. Iunij 1616. *Pirouano*, deciſ. 305.
Mediolanen. penſionis, die 31. Maij 1615. *Pirouano*, deciſ. 505.
Mediolanen. penſionis. Lunæ 5. Martij 1618. *Pirouano*, deciſ. 633.
Mediolanen. penſionis. Veneris 1. Iunij 1618. *Pirouano*, deciſ. 662.
Mediolanen. ſimulationis, die 12. Iunij 1596. *Corduba*, deciſ. 11.
Militen. baiulatus. Lunæ 27. Nouembris 1617. *Dunozetto*, deciſ. 584.
Militen. baiulatus. Lunæ 5. Martij 1616. *Dunozetto*, deciſ. 629.
Militen. canonicatus, ſeu beneficiorum. Mercurij 24. Maij 1617. *Buratto*, deciſ. 496.
Militen. habitus. Mercurij 25. Maij 1616. *Ortembergo*, deciſ. 283.
Militen. habitus. Mercurij 14. Martij 1618. *Buratto*, deciſ. 635.
Militen. habitus. Mercurij 28. Iulij 1617. *Pamphilio*, deciſ. 555.
Militen. penſionis. Lunæ 19. Iunij 1617. *Andrea*, deciſ. 530.
Militen. Prioratus. Lunæ 7. Maij 1618. *Manzanedo*, deciſ. 654.
Militen. profeſſionis. Lunæ 25. Maij 1615. *Vbaldo*, deciſ. 179.
Meliten. profeſſionis. Lunæ 13. Februarij 1617. *Vbaldo*, deciſ. 397.
Meliten. profeſſionis. Lunæ 19. Iunij 1617. *Dunozetto*, deciſ. 532.
Militen. Semicanonicatus. Veneris 23. Iunij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 544.
Meleuitana fideicommiſſi. Mercurij 14. Mar. 1618. *Caualerio*, deciſ. 634.
Militen. Baliuatus. Lunæ 27. Nouembris 1613. *Dunozetto*, deciſ. 35.
Mindonien. Archidiaconatus. Veneris 1. Iulij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 319.
Monopolitana bonorum. Lunæ 28. Ianuarij 1613. *Manzanedo*, deciſ. 122.
Montis Faliſci fideicommiſſi. Lunæ 12. Maij 1603. *Pamphilio*, deciſ. 33.
Montis Faliſci fideicommiſſi de Biſentijs. Veneris 15. Aprilis 1616. *Coccino*, deciſ. 243.
Montis Faliſci fideicommiſſi. Lunæ 5. Iunij 16[illegible]7. *Coccino*, deciſ. 518.
Mutinen. Canonicatus. Veneris 4. Decemb. 1615. *Vbaldo*, deciſ. 194.

Matinen. Canonicatus. Veneris 13. Iunij 1614. *Vbaldo*, deciſ. 151.

Matinen. parochialis, Lunæ 3. Iunij 1617. *Buratto*, deciſ. 562.

N

Narnen. bonorum. Veneris 4. Maij 1618. *Sacrato*, deciſ. 653.

Narnen. Terrarum. Veneris 28. Aprilis 1600. *Litta*, deciſ. 21.

Neapolitana alimentorum. Lunæ 11. Ianuarij 1616. *Pirouano*, deciſ. 201.

Neapolitana beneficij. Veneris 13. Ianuarij 1617. *Vbaldo*, deciſ. 237.

Neapolitana cenſus. Mercurij 1. Iunij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 294.

Neapolitana iuris conferendi. Vener. 26. Iunij 1615. *Manzanedo*, deciſ. 187.

Neapolitana iuris conferendi. Mercurij 19. Nouembris 1661. *Manzanedo*, deciſ. 339.

Nepeſina tutelæ. Lunæ 27. Februarij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 313.

Neritonen. habitus. Lunæ 24. Aprilis 1617. *Veroſpio*, deciſ. 464.

Neritonen. habitus. Lunæ 26. Iunij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 551.

Nouarien. bonorum 4. Martij 1616. *Veroſpio*, deciſ. 228.

Nucerina hæreditatis. Mercurij 23. Februarij 1600. *Litta*, deciſ. 28.

Nullius, ſeu Squillacen. iuriſdictionis. Veneris 4. Martij 1616. *Andrea*, deciſ. 234.

Nullius, ſeu Toletana iuriſdictionis. Mercurij 28. Iunij 1617. *Pirouano*, deciſ. 557.

Nullius iuriſdictionis. Lunæ 2. Aprilis 1618. *Pirouano*, deciſ. 648.

Nullius, ſeu Caputaquen. penſionis. Lunæ 18. Aprilis 1616. *Andrea*, deciſ. 246.

O

Oſcen. Canonicatus. Veneris 1. Decembris 1595. *Penia*, deciſ. 10.

Oſcen. Pœnitentiariæ 10. Aprilis 1595. *Blanchetto*, deciſ. 8.

P

Pacen. decimarum. Veneris 12. Iunij 1615. *Manzanedo*, deciſ. 183.

Pacen. parochialis. Lunæ 19. Decembris 1616. *Vbaldo*, deciſ. 369.

Paderborden. Canonicatus 29. Martij 1610. *Coccino*, deciſ. 79.

Paduana Capellaniæ. Veneris 4. Iulij 1614. *Veroſpio* deciſ. 155.

Paduana Sedilium. Veneris 26. Ianuarij 1618. *Sacrato*, deciſ. 606.

Pampilonen. Capellæ. Lunæ 7. Nouembris 1617. *Pirouano*, deciſ. 571.

Pampilonen. Capellæ. Veneris 9. Februarij 1618. *Pirouano*, deciſ. 616.

Pampilonen. parochialis. Veneris 30. Martij 1618. *Remboldo*, deciſ. 438.

Pampilonen. parochialis. Lunæ 4. Maij 1618. *Vbaldo*, deciſ. 659.

Panormitana Archipresbyteratus. Mercurij 28. Aprilis 1617. *Buratto*, deciſ. 468.

Pariſien. prætenſorum ſcut. 53000. deciſ. 373.

Parmen. Canonicatus, & beneficij. Lunæ 22. Maij 1617. *Buratto*, deciſ. 492.

Parmen. Status. Lunæ 3. Decembr. 1607. *Ludouiſio*, deciſ. 66.

Parmen. Status. Veneris 5. Decembris 1608. *Ludouiſio*, deciſ. 73.

Parmen. ſtatus. Lunæ 29. Martij 1618. *Sacrato*, deciſ. 645.

Pennen. penſionis. Mercurij 27. Iunij 1612. *Ludouiſio*, deciſ. 154.

Peruſina bonorum. Lunæ 17. Aprilis 1617. *Buratto*, deciſ. 453.

Peruſina dotis. Mercurij 5. Decembris 1607. *Atrebaten.* deciſ. 67.

Peruſina fideicommiſſi de Alphanis. Veneris 15. Iunij 1612. *Ludouiſio*, deciſ. 152.

Peruſina hæreditatis. Lunæ 28. Nouembris 1616. *Buratto*, deciſ. 324.

Peruſina bonorum. Lunæ 12. Iunij 1617. *Buratto*, deciſ. 525.

Peruſina laudi. Mercurij 7. Februarij 1618. *Veroſpio*, deciſ. 612.

Peruſina melioramentorum. Sabbat. 15. Ianuarij 1616. *Coccino*, deciſ. 206.

Peruſina Nullitatis donationis. Veneris 18. Aprilis 1608. *Lancellotto*, deciſ. 68.

Peruſina pecuniaria. Veneris 23. Iunij 1617. *Remboldo*, deciſ. 541.

Peruſina redditionis adminiſtrationis tutelæ. Mercurij 26. Iunij 1613. *Veroſpio*, deciſ. 130.

Peruſina ſucceſſionis. Mercurij 9. Decembris 1616. *Veroſpio*, deciſ. 196.

Piſtorien. beneficij. Lunæ 4. Decembr. 1615. *Manzanedo*, deciſ. 195.

Piſtorien. beneficij. Veneris 13. Iauuarij 1617. *Buratto*, deciſ. 379.

Piſtorien. beneficij. Mercurij 31. Maij 1617. *Buratto*, deciſ. 500.

Piſtorien. Canonicatus. Veneris 25. Aprilis 1616. *Caualerio*, deciſ. 245.

Placentina Archipresbyteratus. Veneris 4. Iulij 1614. *Pamphilio*, deciſ. 156.

Placentina, ſeu Corduben. beneficiorum. Veneris 10. Nouembris 1617. *Coccino*, deciſ. 573.

Pla-

Placentina bonorum. Lunæ 24. Aprilis 1617. *Veroſpio*, deciſ. 463.

Placentina Capellaniæ. Lunæ 3. Iulij 1617. *Pirouano*, deciſ. 558.

Placentina decimarum perſonalium de Trugillo. Veneris 18. Martij 1616. *Buratto*, deciſ. 239.

Placentina decimarum de Truxillo. Mercurij 7. Februarij 1618. *Buratto*, deciſ. 614.

Placentina fructuum. Veneris 17. Februarij 1617. *Remboldo*, deciſ. 240.

Placentina Salarij. Lunæ 14. Martij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 233.

Placentina ſalarij. Lunæ 5. Decembris 1616. *Vbaldo*, deciſ. 354.

Placentina Voti. Veneris 27. Nouembris 1615. *Veroſpio*, deciſ. 193.

Placentina voti. Mercurij 6. Iunij 1618. *Veroſpio*, deciſ. 665.

Plocen. Canonicatus. Mercurij 25. Maij 1616. *Coccino*, deciſ. 286.

Pragen. matrimonij. Mercurij vlt. Ianuarij 1618. *Pirouano*, deciſ. 619.

R

Ratisbonen. Canonicatus 11. Ianuarij 1616. *Pirouano*, deciſ. 202.

Ratisbonen. Canonicatus 13. Ianuarij 1617. *Pirouano*, deciſ. 375.

Ratisbonen. Canonicatus. Veneris 23. Iunij 1617. *Pirouano*, deciſ. 542.

Ratisbonen. Canonicatus. Veneris 23. Martij 1618. *Pirouano*, deciſ. 641.

Rauenaten. bonorum. Veneris 22. Aprilis 1616. *Vbaldo*, deciſ. 254.

Rauenaten. fructuum. Lunæ 7. Nouembris 1616. *Vbaldo*, deciſ. 326.

Rauenaten. Laudi. Veneris 28. Iunij 1613. *Veroſpio*, deciſ. 133.

Reatina cenſus. Lunæ 17. Nouembris 1617. *Buratto*, deciſ. 586.

Reatina de Nobilibus 22. Maij 1617. *Pirouano*, deciſ. 489.

Reatina Saluiani interdicti. Mercurij 25. Maij 1616. *Caualerio*, deciſ. 285.

Recanaten. hæreditatis. Mercurij 19. Ianuarij 1611. *Penia*, deciſ. 89.

Rhegien. vnionis. Lunæ 9. Maij 1616. *Pamphilio*, deciſ. 269.

Romana Accomanditæ. Veneris 13. Ianuarij 1607. *Manzanedo*, deciſ. 374.

Romana adminiſtrationis Fundaci. Lunæ 12. Iunij 1617. *Pirouano*, deciſ. 526.

Romana affictus. Veneris 17. Nouembris 1618. *Pirouano*, deciſ. 579.

Romana affictus. Lunæ 12. Februarij 1618. *Dunozetto*, deciſ. 618.

Romana affictus de Cuppis. Veneris 16. Februarij 1618. *Pirouano*, deciſ. 621.

Romana anterioritatis. Lunæ 23. Iunij 1603. *Pamphilio*, deciſ. 34.

Romana appaltus alearum. Veneris 13. Ianuarij 1617. *Pirouano*, deciſ. 367.

Romana bonorum. Lunæ 22. Maij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 490.

Romana Capellaniæ in via lata. Veneris 4. Martij 1580. *Clemente VIII.* deciſ. 1.

Romana Capellaniæ in via lata. Veneris 18. Maij 1580. *Clemente VIII.* deciſ. 2.

Romana Capellaniæ. Lunæ 14. Aprilis 1614. *Veroſpio*, deciſ. 140.

Romana caſalis. Lunę 1. Iulij 1602. *Bononien.* dec. 28.

Romana caſalis. Veneris 12. Maij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 480.

Romana cenſus. Veneris 21. Octobris 1607. *Iuſto*, deciſ. 50.

Romana cenſus ſcutorum 18000. Veneris 2. Decembris 1605. *Ludouiſio*, deciſ. 51.

Romana cenſus. Veneris 3. Iunij 1608. *Manzanedo*, deciſ. 71.

Romana cenſus, & fructuum 2. Maij 1616. *Pirouano*, deciſ. 260.

Romana cenſus. Mercurij 1. Iunij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 297.

Romana cenſus. Veneris 9. Decembris 1616. *Sacrato*, deciſ. 358.

Romana cenſus vigintimillium. Veneris 3. Martij 1616. *Coccino*, deciſ. 425.

Romana cenſus 18000. Veneris 7. Aprilis 1617. *Coccino*, deciſ. 443.

Romana cenſus 14. Aprilis 1617. *Pirouano*, deciſ. 449.

Romana cenſus ſcutorum 20000. Lunæ 19. Iunij 1617. *Coccino*, deciſ. 531.

Romana cenſus. Lunæ 19. Februarij 1618. *Vbaldo*, deciſ. 624.

Romana cenſus de Biſcijs. Mercurij 6. Iunij 1618. *Coccino*, deciſ. 664.

Romana ceſſionis. Mercurij 7. Februarij 1618. *Pirouano*, deciſ. 615.

Romana computorum. Veneris 27. Maij 1610. *Sacrato*, deciſ. 292.

Romana conſignationis ſchedulæ. Mercurij 10. Maij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 479.

Romana Cottiuij. Mercurij 4. Februarij 1604. *Sacrato*, deciſ. 41.

Romana deuolutionis domorum. Lunæ 20. Februarij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 407.

Romana diuiſionis domus. Veneris 9. Maij 1614. *Buratto*, deciſ. 142.

Romana domus ad Paſquinum. Veneris 24. Maij 1602. *Litta*, deciſ. 26.

Romana domorum, die 14. Martij 1611. *Bononien.* deciſ. 94.

Romana domus. Veneris 28. Iunij 1613. *Manzanedo*, deciſ. 132.

Romana domorum. Lunæ 1. Iunij 1615. *Veroſpio*, deciſ. 181.
Romana domorum. Veneris 11. Martij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 231.
Romana domorum. Mercurij 25. Maij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 282.
Romana domorum. Mercurij 22. Iunij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 316.
Romana domus. Lunæ 13. Februarij 1627. *Pirouano*, deciſ. 396.
Romana domorum. Mercurij 31. Maij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 501.
Romana domus, & aromatariæ. Lunæ 5. Iulij 1617. *Caualerio*, deciſ. 514.
Romana donationis. Lunæ 21. Aprilis 1614. *Vbaldo*, deciſ. 142.
Romana dotis de Trincijs. Lunæ 19. Iunij 1606. *Ludouiſio*, deciſ. 60.
Romana dotis de Trincijs, Veneris 8. Martij 1613. *Veroſpio*, deciſ. 124.
Romana dotis de Trincijs. Lunæ 29. Aprilis 1613. *Veroſpio*, deciſ. 125.
Romana dotis de Ballis. Lunæ 14. Nouembr. 1616. *Vbaldo*, deciſ. 334.
Romana dotis. Lunæ 27. Februarij 1617. *Vbaldo*, deciſ. 416.
Romana electionis puellæ, Mercurij 1. Iulij 1615. *Buratto*, deciſ. 188.
Romana emphyteuſis. Veneris 28. Nouembr. 1603. *Coccino*, deciſ. 39.
Romana emphyteuſis. Lunæ 19. Februarij 1607. *Lancellotto*, deciſ. 64.
Romana emphyteuſis. Veneris 20. Maij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 279.
Romana euacuationis. Mercurij 24. Maij 1617. *Vbaldo*, deciſ. 495.
Romana euacuationis. Lunæ 4. Decembris 1617. *Vbaldo*, deciſ. 590.
Romana expenſarum. Sabbati 23. Ianuarij 1616. *Pamphilio*, deciſ. 209.
Romana expenſarum. Lunæ 6. Nouembris 1617. *Pamphilio*, deciſ. 569.
Romana extinctionis cenſuum. Lunæ 26. Iunij 1617. *Pirouano*, deciſ. 546.
Romana fideicommiſſi de Naris. Veneris 2. Decembris 1611. *Penia*, deciſ. 105.
Romana fideicommiſſi de Paluzellis. Lunæ 4. Maij 1615. *Manzanedo*, deciſ. 174.
Romana fideicommiſſi de Scalabrinis. Veneris 22. Maij 1615. *Andrea*, deciſ. 178.
Romana fideicommiſſi de Magdalenis, Mercurij 10. Iunij 1615. *Veroſpio*, deciſ. 182.
Romana fideicommiſſi de Briſcalijs 4. Maij 1616. *Pirouano*, deciſ. 264.
Romana, ſeu Tiburtina caſtri Sancti Angeli fideicommiſſi de Vrſinis. Sabbati 26. Nouembris 1616. *Andrea*, deciſ. 351.
Romana fideicommiſſi de Paluzellis. Lunæ 16. Ianuarij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 381.
Romana fideicommiſſi de Surdis. Lunæ 27. Februarij 1617. *Vbaldo*, deciſ. 417.
Romana fideicommiſſi de Stephanellijs. Lunæ 23. Aprilis 1617. *Remboldo*, deciſ. 462.
Romana fideicommiſſi de Vezzijs 9. Iunij 1617. *Pirouano*, deciſ. 519.
Romana fideicommiſſi de Ioardis. Lunæ 6. Nouembris 1617. *Buratto*, deciſ. 567.
Romana fideicommiſſi de Pinis. Lunæ 13. Nouembris 1617. *Sacrato*, deciſ. 577.
Romana fideicommiſſi. Veneris 17. Nouemb. 1617. *Remboldo*, deciſ. 580.
Romana fideicommiſſi de Surdis. Veneris 11. Maij 1618. *Vbaldo*, deciſ. 656.
Romana fideiuſſionis, die 30. Ianuarij 1612. *Ludouiſio*, deciſ. 110.
Romana fideiuſſionis, die 13. Martij 1617. *Andrea*, deciſ. 435.
Romana fideiuſſionis de repræſentando. Veneris 16. Martij 1618. *Decano*, deciſ. 640.
Romana fructuum cenſus. Veneris 3. Martij 1617. *Dunozetto*, deciſ. 422.
Romana fructuum dotis. Lunæ 12. Iunij 1606. *Penia*, deciſ. 59.
Romana furti. Lunæ 25. Maij 1615. *Veroſpio*, deciſ. 180.
Romana grani. Lunæ 27. Februarij 1595. *Orano*, deciſ. 7.
Romana hæreditatis de Bonellis. Lunæ 26. Iunij 1606. *Ludouiſio*, deciſ. 61.
Romana hæreditatis de Cecchis. Veneris 14. Aprilis 1606. *Ludouiſio*, deciſ. 242.
Romana hæreditatis. Lunæ 29. Octobris 1616. *Sacrato*, deciſ. 321.
Romana hæreditatis. Veneris 17. Februarij 1617. *Caualerio*, deciſ. 404.
Romana hæreditatis. Veneris 25. Maij 1618. *Pirouano*, deciſ. 661.
Romana incendij. Lunæ 27. Nouembris 1606. *Ludouiſio*, deciſ. 62.
Romana incendij, die 14. Nouembris 1611. *Ludouiſio*, deciſ. 104.
Romana de Incoronatis. Lunæ 10. Iunij 1613. *Veroſpio*, deciſ. 128.
Romana de Incoronatis. Veneris 29. Aprilis 1616. *Vbaldo*, deciſ. 258.
Romana de Incoronatis. Lunæ 20. Februarij 1617. *Vbaldo*, deciſ. 408.
Romana de Incoronatis. Veneris 28. Februar. 1614. *Veroſpio*, deciſ. 626.
Romana iuris congrui. Lunæ 5. Iunij 1610. *Coccino*, deciſ. 115.
Romana laudi. Lunæ 13. Ianuarij 1614. *Buratto*, deciſ. 137.
Romana laudi, ſeu prætenſæ participationis. Lunæ 17. Aprilis 1617. *Buratto*, deciſion. 452.
Romana legati. Veneris 12. Maij 1606. *Ludouiſio*, deciſ. 56.

Roma-

Romana legati. Mercurij 22. Iunij 1616. *Andrea*, deciſ. 317.

Romana legati. Lunæ 10. Aprilis 1617. *Buratto*, deciſ. 446.

Romana legati. Mercurij 10. Maij 1617. *Buratto*, deciſ. 477.

Romana legitimæ, die 6. Februarij 1612. *Ludouiſio*, deciſ. 111.

Romana legitimæ. Lunæ 22. Iunij 1615. *Veroſpio*, deciſ. 185.

Romana legitimæ. Lunæ 8. Februarij 1616. *Veroſpio*, deciſ. 227.

Romana legitimæ. Veneris 18. Martij 1616. *Veroſpio*, deciſ. 235.

Romana legitimæ, & ſtatuarum. Veneris 13. Maij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 273.

Romana legitimæ. Lunæ 16. Decembris 1616. *Sacrato*, deciſ. 368.

Romana legitimæ. Veneris 3. Martij 1617. *Remboldo*, deciſ. 420.

Romana legitimæ, Mercurij 31. Maij 1617. *Sacrato*, deciſ. 506.

Romana legitimæ. Veneris 23. Iunij 1617. *Pirouano*, deciſ. 543.

Romana legitimæ. Lunæ 7. Nouembris 1617. *Veroſpio*, deciſ. 572.

Romana liquidationis fructuum, die 27. Ianuarij 1616. *Pirouano*, deciſ. 211.

Romana litterarum cambij. Veneris 4. Maij 1618. *Pamphilio*, deciſ. 562.

Romana locationis. Lunæ 9. Maij 1511. *Manzanedo*, deciſ. 99.

Romana de Marganis. Veneris 9. Decemb. 1616. *Buratto*, deciſ. 359.

Romana de Mazzatoſtis. Veneris 28. Aprilis 1617. *Veroſpio*, deciſ. 471.

Romana de Mazzatoſtis. Veneris 23. Iunij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 539.

Romana melioramentorum. Veneris 9. Decembris 1616. *Vbaldo*, deciſ. 362.

Romana mercedis 7. Nouembris 1616. *Manzanedo*, deciſ. 330.

Romana mercedis. Veneris 27. Ianuarij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 392.

Romana mercedis. Lunæ 6. Martij 1617. *Pirouano*, deciſ. 428.

Romana mercedis. Mercurij 31. Maij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 499.

Romana multiplici 30000. 24. Februarij 1616. *Pirouano*, deciſ. 222.

Romana nullitatis cenſus 8. Nouembris 1610. *Pirouano*, deciſ. 85.

Romana nullitatis obligationis 5. Iulij 1604. *Ortemberg*, deciſ. 49.

Romana nullitatis obligationis. Lunæ 28. Nouemb. 1616. *Pirouano*, deciſ. 325.

Romana nullitatis tranſactionis. Sabbati 26. Nouembris 1616. *Vbaldo*, deciſ. 348.

Romana participationis. Sabbati 23. Ianuarij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 208.

Romana pecuniaria. Mercurij 15. Decembris 1599. *Litta*, deciſ. 16.

Romana pecuniaria de Creſcentijs. Lunæ 17. Nouembris 1608. *Manzanedo*; deciſ. 72.

Romana pecuniaria, die 3. Maij 1610. *Pirouano*, deciſ. 80.

Romana pecuniarum, ſeu cambiorum. Veneris 20. Maij 1611. *Manzanedo*, deciſ. 101.

Romana pecuniaria. Lunæ 1. Iulij 1613. *Veroſpio*, deciſ. 134.

Romana pecuniaria. Lunæ 2. Iunij 1614. *Buratto*, deciſ. 149.

Romana pecuniaria. Sabbati 23. Ianuarij 1616. *Remboldo*, deciſ. 207.

Romana pecuniaria. Lunæ 30. Maij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 293.

Romana pecuniaria. Lunæ 13. Iunij 1616. *Pamphilio*, deciſ. 304.

Romana pecuniaria. Lunæ 13. Martij 1617. *Vbaldo*, deciſ. 434.

Romana pecuniaria de Columna. Veneris 21. Aprilis 1617. *Dunozetto*, deciſ. 456.

Romana pecuniaria 21. Aprilis 1617. *Pirouano*, deciſ. 458.

Romana pecuniaria. Lunæ 24. Aprilis 1617. *Manzanedo*, deciſ. 459.

Romana pecuniaria. Lunæ 5. Iunij 1617. *Dunozetto*, deciſ. 516.

Romana pecuniaria. Lunæ 12. Iunij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 527.

Romana pecuniaria. Lunæ 19. Iunij 1617. *Remboldo*, deciſ. 536.

Romana pecuniaria. Lunæ 26. Iunij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 550.

Romana pecuniaria. Lunæ 3. Iulij 1617. *Dunozetto*, deciſ. 564.

Romana pecuniaria. Lunę 4. Decembris 1617. *Vbaldo*, deciſ. 591.

Romana pecuniaria. Lunæ 5. Martij 1618. *Pirouano*, deciſ. 632.

Romana pecuniaria, Veneris 30. Martij 1618. *Remboldo*, deciſ. 647.

Romana pecuniaria de Cæſarinis. Lunæ 14. Maij 1618. *Decano*, deciſ. 658.

Romana pignorum. Mercurij 30. Maij 1617. *Coccino*, deciſ. 498.

Romana prælationis domus. Veneris 24. Nouemb. 1617. *Pirouano*, deciſ. 582.

Romana prætenſarum cenſurarum. Veneris 14. Ianuarij 1614. *Veroſpio*, deciſ. 138.

Romana prætenſi erroris calculi, die 4. Februarij 1611. *Ludouiſio*, deciſ. 92.

Romana prætenſi legati. Mercurij 28. Iunij 1617. *Buratto*, deciſ. 554.

Romana pretenſæ nullitatis. Mercurii 14. Maij 1614. *Veroſpio*, deciſ. 145.

Romana prætenſi ſpolij. Lunæ 2. Iunij 1614. *Veroſpio*, deciſ. 150.

Romana quartæ, ſeu dotis 28. Iunij 1613. *Veroſpio*, deciſ. 131.
Romana redditionis computorum. Lunæ 20. Februarij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 409.
Romana redditionis rationis, die 18. Martij 1611. *Ludouiſio*, deciſ. 96.
Romana repetitionis pecuniarum, die 4. Martij 1619. *Pirouano*, deciſ. 229.
Romana repetitionis pecuniarum. Veneris 27. Maij 1616. *Pirouano*, deciſ. 289.
Romana repetitionis pecuniarum, die 13. Martij 1617. *Pirouano*, deciſ. 437.
Romana repetitionis pecuniarum, die 6. Iunij 1617. *Pirouano*, deciſ. 521.
Romana reſciſſionis contractus. Veneris 18. Decembris 1615. *Veroſpio*, deciſ. 199.
Romana reſciſſionis inſtrumenti. Mercurij 27. Iunij 1612. *Vbaldo*, deciſ. 116.
Romana reſciſſionis inſtrumenti. Veneris 18. Maij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 236.
Romana reſciſſionis inſtrumenti. Lunæ 12. Decemb. 1616. *Vbaldo*, deciſ. 364.
Romana reſtitutionis dotis. Mercurij 1. Iulij 1615. *Veroſpio*, deciſ. 190.
Romana reſtitutionis dotis, die 9. Maij 1616. *Pirouano*, deciſ. 267.
Romana retractus vineæ, die 30. Aprilis 1615. *Camerario*, deciſ. 173.
Romana retractus, die 18. Iunij 1610. *Ludouiſio*, deciſ. 83.
Romana retractus. Lunæ 27. Februarij 1617. *Pirouano*, deciſ. 414.
Romana retrouenditionis domus. Lunæ 7. Nouembris 1616. *Sacrato*, deciſ. 322.
Romana de Ruſticuccijs. Lunæ 20. Februarij 1617. *Coccino*, deciſ. 411.
Romana de Ruſticuccijs. Mercurij 22. Iunij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 315.
Romana ſeparationis thori. Lunæ 20. Iunij 1615. *Iuſto*, deciſ. 49.
Romana ſitus, die 7. Nouembris 1616. *Manzanedo*, deciſ. 327.
Romana ſocietatis. Veneris 9. Februarij 1601. *Ortembergo*, deciſ. 25.
Romana ſocietatis. Veneris 28. Ianuarij 1616. *Veroſpio*, deciſ. 214.
Romana ſocietatis. Mercurij 4. Martij 1618. *Cauallerio*, deciſ. 627.
Romana ſocietatis fundaci. Lunæ 30. Ianuarij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 393.
Romana ſocietatis officij. Veneris 7. Nouembris 1614. *Veroſpio*, deciſ. 157.
Romana ſocietatis officij. Lunæ 7. Decembris 1616. *Remboldo*, deciſ. 356.
Romana ſocietatis officiorum. Veneris 20. Iunij 1614. *Veroſpio*, deciſ. 153.
Romana ſpolij. Lunæ 10. Nouembris 1614. *Veroſpio*, deciſ. 158.
Romana ſpolij. Veneris 13. Februarij 1615. *Dunozetto*, deciſ. 167.
Romana ſpolij. Veneris 13. Februarij 1615. *Dunozetto*, deciſ. 169.
Romana ſpolij. Veneris 17. Februarij 1617. *Pamphilio*, deciſ. 406.
Romana ſpolij de Cruciarijs. Lunæ 12. Iulij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 528.
Romana ſpolij domorum. Lunæ 10. Aprilis 1617. *Veroſpio*, deciſ. 448.
Romana ſpolij domus. Veneris 15. Decembr. 1617. *Pirouano*, deciſ. 594.
Romana ſupplementi legitimæ. Veneris 1. Decemb. 1617. *Buratto*, deciſ. 587.
Romana de Torniellis. Lunæ 27. Februarij, & Mercurij 17. Maij 1617. *Remboldo*, deciſion. 418.
Romana tranſactionis, die 26. Iunij 1617. *Pirouano*, deciſ. 547.
Romana tutelæ de Boncompagnis. Mercurij 18. Maij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 275.
Romana tutelæ de Boncompagnis. Veneris 16. Martij 1618. *Vbaldo*, deciſ. 639.
Romana tutelæ. Mercurij 4. Iulij 1618. *Buratto*, deciſ. 671.
Romana vineæ. Lunæ 2. Maij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 261.
Romana vineæ, ſeu Saluiani interdicti 1. Iunij 1616. *Pirouano*, deciſ. 296.
Romana vineæ. Veneris 7. Aprilis 1617. *Veroſpio*, deciſ. 445.
Romana vineæ, & Saluiani 5. Iunij 1617. *Pirouano*, deciſ. 513.
Romana viridarij. Veneris 14. Decembris 1614. *Veroſpio*, deciſ. 165.

S

Sabinen. alluuionis, die 16. Decembris 1611. *Ludouiſio*, deciſ. 108.
Sabinen. poderis collis Rampoli. Veneris 5. Nouembris 1599. *Litta*, deciſ. 4.
Salamantina penſionis vltim. Maij 1617. *Pirouano*, deciſ. 504.
Salamantina penſionis. Lunæ 18. Decembris 1617. *Pirouano*, deciſ. 598.
Salamantina penſionis. Lunæ 14. Nouembris 1616. *Veroſpio*, deciſ. 333.
Seguntina Canonicatus. Veneris 19. Ianuarij 1615. *Manzanedo*, deciſ. 205.
Seguntina Canonicatus, die 26. Nouembris 1616. *Manzanedo*, deciſ. 349.
Seguntina præſidentiæ. Lunæ 31. Ianuarij 1611. *Marcomontio*, deciſ. 91.
Senogallien. cenſus 29. Aprilis 1591. *Pegna Decano*, deciſ. 5.
Senogallien. cenſus, die 24. Aprilis 1517. *Pirouano*, deciſ. 465.

Seno-

Senogallien. prædij. Veneris 18. Martij 1616. *Andrea*, deciſ. 241.

Signina pœnarum, die 25. Maij 1616. *Manzanedo*, deciſ. 284.

Spoletana bonorum, Lunæ 19. Februarij 1618. *Vbaldo*, deciſ. 623.

Sublacen. bonorum. Veneris 14. Ianuarij 1605. *Litta*, deciſ. 45.

T

Terdonen. penſionis. Veneris 17. Iunij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 310.

Terdonen. penſionis, Lunæ 16. Ianuarij 1617. *Vbaldo*, deciſ. 382.

Terracinen. dotis. Lunæ 1. Decembr. 1614. *Veroſpio*, deciſ. 161.

Terracinen. dotis. Lunæ 13. Februarij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 399.

Terracinen. liquidationis. Lunæ 3. Martij 1614. *Veroſpio*, deciſ. 139.

Terracinen. paludum. Mercurij 1. Iunij 1619. *Veroſpio*, deciſ. 298.

Terracinen. paludum. Sabbati 26. Nouemb. 1616. *Veroſpio*, deciſ. 346.

Terracinen. paludum. Veneris 10. Martij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 433.

Terulen. beneficij, Veneris 12. Februarij 1609. *Marcomontio*, deciſ. 75.

Theatina, ſeu nullius iuriſdictionis de Atiſſa. Lunæ 2. Aprilis 1618. *Decano*, deciſ. 649.

Tiburtina Archidiaconatus. Lunæ 15. Ianuarij 1618. *Caualerio*, deciſ. 601.

Tiraſonen. Canonicatus, Lunæ 15. Martij 1610. *Pirouano*, deciſ. 78.

Tiraſonen. iuris votandi. Veneris 3. Martij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 423.

Toletana admiſſionis. Lunæ 26. Iunij 1617. *Pamphilio*, deciſ. 553.

Toletana Capellæ, & ſepulturæ. Lunæ 27. Iunij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 308.

Toletana Confraternitatum. Lunæ 20. Iunij 1619. *Vbaldo*, deciſ. 312.

Toletana decimarum de Capilla. Lunæ 27. Febru. 1617. *Andrea*, deciſ. 415.

Toletana hæreditatis. Mercurij 6. Iunij 1618. *Andrea*, deciſ. 663.

Toletana parochialis. Veneris 25. Maij 1618. *Pirouano*, deciſ. 660.

Toletana penſionis. Veneris 23. Iunij 1617. *Pamphilio*, deciſ. 538.

Tricaricen. Capellæ. Veneris 7. Aprilis 1617. *Manzanedo*, deciſ. 440.

Tuden. beneficij de Roſal, Lunæ 12. Decembris 1594. *Corduba*, deciſ. 9.

Tuden. parochialis, die 26. Ianuarij 1615. *Veroſpio*, deciſ. 166.

Tudertina, ſeu Romana nullitatis obligationis. Lunæ 12. Februarij 1618. *Buratto*, deciſ. 619.

Tudertina penſionis, die 21. Aprilis 1614. *Veroſpio*, deciſ. 141.

Tudertina penſionis. Veneris 2. Iunij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 511.

Tullen. bonorum, & attentatorum. Lunæ 6. Nouembris 1600. *Litta*, deciſ. 23.

Tullen. matrimonij. Lunæ 17. Aprilis 1617. *Caualerio*, deciſ. 451.

Tullen. ſponſalium. Veneris 18. Iunij 1618. *Veroſpio*, deciſ. 666.

Tullen. ſponſalium. Veneris 18. Iunij 1618. *Caualerio*, deciſ. 669.

Turritana bonorum. Mercurij 14. Maij 1614. *Vbaldo*, deciſ. 146.

Turritana bonorum, Lunæ 6. Iunij 1616. *Buratto*, deciſ. 361.

Turritana computorum. Mercurij 16. Nouembris 1616. *Vbaldo*, deciſ. 341.

Tuſculana Syluarum. Mercurij 18. Maij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 275.

Tuſculana Syluarum. Lunæ 6. Iunij 1616. *Veroſpio*, deciſ. 300.

Tuſculana Syluarum. Veneris 24. Nouemb. 1617. *Caualerio*, deciſ. 533.

V

Valentina decimarum de Gandia. Veneris 2. Maij 1603. *Decano*, deciſ. 32.

Valentina decimarum. Veneris 28. Nouembris 1603. *Lancellotto*, deciſ. 40.

Valliſoletana Archidiaconatus. Mercurij 16. Nouembris 1616. *Sacrato*, deciſ. 337.

Valliſoletana iuriſdictionis. Veneris 9. Decembris 1616. *Pirouano*, deciſ. 357.

Valliſoletana iuriſdictionis. Lunæ 10. Aprilis 1617. *Pirouano*, deciſ. 447.

Vaſconen. Capellæ. Mercurij 31. Ianuarij 1618. *Sacrato*, deciſ. 611.

Veliterna beneficij. Lunæ 19. Iunij 1617. *Pamphilio*, deciſ. 532.

Veneta pecuniaria. Veneris 11. Iunij 1605. *Penia*, deciſ. 48.

Vercellen. Archipresbyteratus. Lunæ 21. Aprilis 1608. *Decano*, deciſ. 69.

Vercellen. diſmembrationis. Lunæ 5. Decembris 1611. *Manzanedo*, deciſ. 106.

Vercellen. Parochialis. Veneris 13. Ianuarij 1617. *Andrea*, deciſ. 377.

Vercellen. penſionis, die 2. Iunij 1617. *Pirouano*, deciſ. 512.

Veronen. penſionis. Lunæ 14. Ianuarij 1613. *Veroſpio*, deciſ. 119.

Vicen. iuriſdictionis criminalis. Veneris 24. Ianuarij 1603. *Litta*, deciſ. 29.

Parochialis Caſtri Tercol. Veneris 14. Ianuarij 1611. *Manzanedo*, deciſ. 88.
Vicen. parochialis. Lunæ 20. Februarij 1617. *Vbaldo*, deciſ. 395.
Vicen. ſcribaniæ officialatus. Lunæ 28. Aprilis 1603. *Litta*, deciſ. 31.
Virdunen. Canonicatus. Lunæ 13. Februarij 1617. *Andrea*, deciſ. 398.
Viterbien. alimentorum, ſiue tranſactionis. Lunæ 22. Iunij 1615. *Veroſpio*, deciſ. 186.
Viterbien. caſtrorum. Lunæ 14. Decembris 1616. *Sacrato*, deciſ. 366.
Viterbien. caſtrorum. Veneris 7. Aprilis 1617. *Sacrato*, deciſ. 444.
Viterbien. fideicommiſſi. Lunæ 11. Ianuarij 1616. *Manzanedo*, deciſ. 203.
Viterbien. fideicommiſſi. Veneris 17. Februarij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 401.
Viterbien. tranſactionis. Veneris 20. Februarij 1615. *Veroſpio*, deciſ. 170.
Vlixbonen. beneficij. Mercurij 4. Maij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 266.
Vlixbonen. matrimonij 2. Maij 1616. *Pirouano*, deciſ. 259.
Vlixbonen. matrimonij. Lunæ 15. Ianuarij 1618. *Pirouano*, deciſ. 600.
Vlixbonen. matrimonij. Veneris 26. Ianuar. 1617. *Pirouano*, deciſ. 605.
Vlixbonen. Prioratus S. Petri. Lunæ 14. Martij 1611. *Sacrato*, deciſ. 95.
Vrbenetana hæreditatis. Lunæ 24. Nouembris 1614. *Manzanedo*, deciſ. 160.
Vrbinaten. decimarum. Veneris 13. Maij 1616. *Pamphilio*, deciſ. 274.
Vrbinaten. ſeu nullius erectionis Collegiatę. Veneris 27. Ianuarij 1617. *Pamphilio*, deciſ. 391.
Vrbinaten. ſeu nullius erectionis Collegiatæ. Lunæ 5. Martij 1618. *Pamphilio*, deciſ. 621.
Vrbinaten. iuriſpatronatus. Lunæ 14. Maij 1618 *Andrea*, deciſ. 65.
Vrgellen. parochialis. Lunæ 17. Nouembris 1603. *Pamphilio*, deciſ. 37.

IN-

Digitized by Google

INDEX DECISIONVM
SACRÆ ROTÆ ROMANÆ,
Quæ in hoc Tomo Primo Partis Quartæ Recentiorum continentur, Alphabetica ſerie per Materias digeſtus.

A

Romana *Accomandita* 13. Ianuarij 1617. *Manzanedo*, deciſ.374.

Bononien. *Adminiſtrationis plateæ* 26. Maij 1614. *Veroſpio*, deciſ.148.

Fulginaten. *Adminiſtrationis* 29. Aprilis 1616. *Caualerio*, deciſ. 257.

Romana *Adminiſtrationis fundaci* 12. Iunij 1617. *Pirouano*, deciſ. 526.

Toletana *Admiſſionis* 26. Iunij 1617. *Pamphilio*, deciſ.553.

Ferrarien. *Affictus* 26. Nouembris 1616. *Buratto*, deciſ.323.

Romana *Affictus* 17. Nouembris 1617. *Pirouano*, deciſ. 579.

Romana *Affictus* 12. Februarij 1618. *Dunozetto*, deciſ.618.

Romana *Affictus de Cuppis* 16. Februarij 1618. *Pirouano*, deciſ.621.

Bononien. *Affrancationis* 12. Ianuarij 1618. *Dunozetto*, deciſ.599.

Neapolitana *Alimentorum* 11. Ianuarij 1616. *Pirouano*, deciſ.201.

Viterbien. *Alimentorum*, ſeu tranſactionis 22. Iunij 1615. *Veroſpio*, deciſ. 186.

Firmana *Altaris* 24. Februarij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 220.

Cremonen. *Altaris* 6. Decembris 1616. *Manzanedo*, deciſ. 363.

Sabinen. *Alluuionis* 16. Decembris 1611. *Ludouiſio*, deciſ.108.

Romana *Anterioritatis* 23. Iunij 1603. *Pamphilio*, deciſ.34.

Romana *Appaltus Alearum* 13. Ianuarij 1617. *Pirouano*, deciſ.376.

Bononien. *Apothecarum* 24. Nouembris 1603. *Ludouiſio*, deciſ.38.

Auenionen. *Archidiaconatus* 17. Februarij 1617. *Buratto*, deciſ.403.

Mindonien. *Archidiaconatus* 1. Iulij 1616. *Vbaldo*, deciſ.319.

Tiburtina *Archidiaconatus* 15. Ianuarij 1618. *Caualerio*, deciſ.601.

Valliſoletana *Archidiaconatus* 16. Nouembris 1616. *Sacrato*, deciſ.337.

Panormitana *Archipresbyteratus* 28. Iunij 1617. *Buratto*, deciſ.468.

Placentina *Archipresbyteratus* 4. Iulij 1614. *Pamphilio*, deciſ.156.

Vercellen. *Archipresbyteratus* 24. Aprilis 1608. *Coccino*, deciſ.69.

Auenionen. *Arreſti* 10. Nouembris 1617. *Dunozetto*, deciſ.576.

Bononien. *Aſſecurationis dotis* 22. Aprilis 1616. *Caualerio*, deciſ.252.

B

Meliten. *Baiulatus* 5. Martij 1618. *Dunozetto*, deciſ. 629.

Meliten. *Baiuliuatus* 27. Nouembris 1617. *Dunozetto*, deciſ.584.

Meliten. *Baliuatus* 28. Nouembris 1613. *Dunozetto*, deciſ.135.

Aquinaten. *Beneficij* 28. Aprilis 1606. *Ludouiſio*, deciſ.55.

Bononien. *Beneficij* 24. Ianuarij 1618. *Pirouano*, deciſ.603.

Calaguritana *Beneficij* de Luna 7. Februarij 1618. *Coccino*, deciſ.613.

Placentina, ſeu Corduben. *Beneficiorum* 10. Nouembris 1617. *Coccino*, deciſ.573.

Duden. *Beneficij* de Roſal. 10. Maij 1595. *Corduba*, deciſ.9.

Duden. *Beneficij* de Roſal. 12. Decembris 1594. *Penia*, deciſ.6.

Licien. *Beneficij* 26. Februarij 1616. *Veroſpio*, deciſ. 224.

Neapolitana *Beneficij* 13. Ianuarij 1617. *Vbaldo*, deciſ. 237.

Piſtorien. *Beneficij* 31. Maij 1617. *Buratto*, deciſ. 500.

Piſtorien. *Beneficij* 13. Ianuarij 1617. *Buratto*, deciſ.379.

Piſto-

Piſtorien. *Beneficij* 4. Decembris 1615. *Manzanedo*, deciſ. 195.
Terulen. *Beneficij* 12. Februarij 1609. *Marquemontio*, deciſ. 75.
Veliterna *Beneficij* 19. Iunij 1617. *Pamphilio*, deciſ. 531.
Vlixbonen. *Beneficij* 4. Maij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 266.
Bononien. de *Binarinis* 5. Martij 1618. *Andrea*, deciſ. 628.
Romana tutelæ de *Boncompagnis* 18. Maij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 275.
Anconitana *Bonorum* 20. Maij 1611. *Manzanedo*, deciſ. 111.
Anconitana *Bonorum* 16. Nouembris 1616. *Manzanedo*, deciſ. 338.
Anconitana *Bonorum* 16. Februarij 1604. *Iuſto*, deciſ. 43.
Ariminen. *Bonorum* 4. Maij 1618. *Pirouano*, deciſ. 650.
Auerſana *Bonorum* 2. Iunij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 509.
Bononien. *Bonorum* 6. Iunij 1616. *Sacrato*, deciſ. 302.
Bononien. *Bonorum* de Zaualeis 12. Decembris 1614. *Vbaldo*, deciſ. 163.
Carpenctoren. *Bonorum* 18. Decembris 1617. *Pamphilio*, deciſ. 597.
Ciuitatis Caſtelli *Bonorum* 10. Iunij 1616. *Pirouano*, deciſ. 303.
Farfen. *Bonorum* 12. Decembris 1605. *Penia*, deciſ. 52.
Ferrarien. *Bonorum* de Taſſonis 13. Nouemb. 1617. *Pamphilio*, deciſ. 578.
Florentina *Bonorum* 18. Aprilis 1616. *Vbaldo*, deciſ. 248.
Florentina *Bonorum* 1. Februarij 1613. *Vbaldo*, deciſ. 123.
Mediolanen. *Bonorum*, ſeu emphyteuſis 18. Aprilis 1603. *Ludouiſio*, deciſ. 30.
Monopolitana *Bonorum* 28. Ianuarij 1613. *Manzanedo*, deciſ. 122.
Narnien. *Bonorum* 4. Maij 1618. *Sacrato*, deciſ. 653.
Nouarien. *Bonorum* 4. Martij 1616. *Veroſpio*, deciſ. 228.
Peruſina *Bonorum* 17. Aprilis 1617. *Buratto*, deciſ. 453.
Placentina *Bonorum* 24. Aprilis 1617. *Veroſpio*, deciſ. 463.
Rauennaten. *Bonorum* 22. Aprilis 1616. *Vbaldo*, deciſ. 254.
Romana *Bonorum* 22. Maij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 490.
Spoletana *Bonorum* 19. Februarij 1618. *Vbaldo*, deciſ. 623.
Sublacen. *Bonorum* 14. Ianuarij 1605. *Litta*, deciſ. 47.
Tullen. *Bonorum*, & attentatorum 6. Nouembris 1600. *Litta*, deciſ. 23.
Turritana *Bonorum* 6. Iunij 1616. *Buratto*, deciſ. 301.
Turritana *Bonorum* 14. Maij 1614. *Vbaldo*, deciſ. 146.
Ferentina *Bubalarum* 30. Octobris 1617. *Buratto*, deciſ. 566.

C

Elnen. *Cameraria* 10. Decembris 1610. *Manzanedo*, deciſ. 86.
Ampurien. *Canonicatus* 19. Februarij 1618. *Dunozetto*, deciſ. 625.
Carthaginen. *Canonicatus* 12. Decembris 1612. *Pirouano*, deciſ. 107.
Caſalen. *Canonicatus* 27. Maij 1616. *Manzanedo*, deciſ. 287.
Caualicen. *Canonicatus* 2. Iunij 1617. *Sacrato*, deciſ. 508.
Ciuitatis Caſtellanæ *Canonicatus* 2. Iunij 1617. *Dunozetto*, deciſ. 507.
Colimbrien. *Canonicatus* 13. Iunij 1615. *Sacrato*, deciſ. 307.
Colimbrien. *Canonicatus* 5. Decembris 1616. *Veroſpio*, deciſ. 355.
Colimbrien. *Canonicatus* 24. Februarij 1616. *Sacrato*, deciſ. 219.
Eugubina *Canonicatus* 20. Decembris 1615. *Manzanedo*, deciſ. 200.
Fauentina *Canonicatus* 10. Maij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 478.
Fauentina *Canonicatus* 27. Maij 1616. *Manzanedo*, deciſ. 290.
Florentina *Canonicatus* 11. Decembris 1615. *Buratto*, deciſ. 197.
Florentina *Canonicatus* 25. Maij 1616. *Buratto*, deciſ. 287.
Ginnen. *Canonicatus*, & præbendæ 4. & 11. Maij 1587. *Robuſterio*, deciſ. 4.
Hiſpalen. *Canonicatus* 23. Iunij 1617. *Buratto*, deciſ. 540.
Meliten. *Canonicatus*, ſeu beneficiorum 24. Maij 1617. *Buratto*, deciſ. 496.
Mutinen. *Canonicatus* 4. Decembris 1615. *Vbaldo*, deciſ. 194.
Mutinen. *Canonicatus* 13. Iunij 1614. *Vbaldo*, deciſ. 151.
Oſcen. *Canonicatus* 1. Decembris 1595. *Penia*, deciſ. 10.
Paderbonen. *Canonicatus* 29. Martij 1610. *Coccino*, deciſ. 79.
Parmen. *Canonicatus*, & Beneficij 22. Maij 1617. *Buratto*, deciſ. 492.
Piſtorien. *Canonicatus* 15. Aprilis 1616. *Caualerio*, deciſ. 245.
Plocen. *Canonicatus* 25. Maij 1616. *Coccino*, deciſ. 286.

Ratisbonen. *Canonicatus* 23. Iunij 1617. *Pirouano*, deciſ. 542.

Ratisbonen. *Canonicatus* 11. Ianuarij 1616. *Pirouano*, deciſ. 202.

Ratisbonen. *Canonicatus* 23. Martij 1618. *Pirouano*, deciſ. 641.

Ratisbonen. *Canonicatus* 13. Ianuarij 1617. *Pirouano*, deciſ. 375.

Seguntina *Canonicatus* 26. Nouembris 1616. *Manzanedo*, deciſ. 349.

Seguntina *Canonicatus* 15. Ianuarij 1616. *Manzanedo*, deciſ. 205.

Tiraſonen. *Canonicatus* 15. Martij 1610. *Pirouano*, deciſ. 78.

Virdunen. *Canonicatus* 13. Februarij 1617. *Andrea*, deciſ. 398.

Bononien. de *Capacellis* 26. Martij 1618. *Andrea*, deciſ. 646.

Bononien. de *Capacellis* 18. Maij 1616. *Andrea*, deciſ. 278.

Florentina *Capella* 4. Decembris 1617. *Pirouano*, deciſ. 592.

Pampilonen. *Capella* 9. Februarij 1618. *Pirouano*, deciſ. 616.

Pampilonen. *Capella* 6. Nouembris 1617. *Pirouano*, deciſ. 571.

Tricaricen. *Capella* 7. Aprilis 1617. *Manzanedo*, deciſ. 440.

Toletana *Capella*, & Sepolturæ 27. Iunij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 308.

Vaſconen. *Capella* 31. Ianuarij 1618. *Sacrato*, deciſ. 611.

Aretina *Capellania* 18. Maij 1616. *Buratto*, deciſ. 276.

Aretina *Capellania* 9. Februarij 1618. *Buratto*, deciſ. 417.

Bergomen. *Capellania* 23. Martij 1618. *Buratto*, deciſ. 443.

Paduana *Capellania* 4. Iulij 1614. *Veroſpio*, deciſ. 155.

Plucentina *Capellania* 3. Iunij 1617. *Pirouano*, deciſ. 558.

Romana *Capellania* in Via lata 4. Martij 1580. *Aldobrandino*, deciſ. 1.

Romana *Capellania* 14. Aprilis 1614. *Veroſpio*, deciſ. 140.

Romana *Capellania* in Via lata 18. Maij 1580. *Aldobrandino*, deciſ. 2.

Romana *Caſalis* 1. Iulij 1602. *Ludouiſio*, deciſ. 28.

Romana *Caſalis* 12. Maij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 480.

Romana, ſeu Tiburtina *Caſtri* S. Angeli fideicommiſſi de Vrſinis . . . Nouembris 1626. *Andrea*, deciſ. 351.

Viterbien. *Caſtrorum* 7. Aprilis 1617. *Sacrato*, deciſ. 444.

Viterbien. *Caſtrorum* 14. Decembris 1616. *Sacrato*, deciſ. 366.

Bononien. de *Cataneis* 15. Ianuarij 1618. *Pirouano*, deciſ. 602.

Anconitana *Cenſus Sabbati* 26. Nouembris 1616. *Sacrato*, deciſ. 344.

Bononien. *Cenſus* de Pepulis 16. Decembris 1616. *Vbaldo*, deciſ. 367.

Ciuitatis Caſtelli *Cenſus* 12. Maij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 481.

Leodien. *Cenſus* 5. Maij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 474.

Lucerina *Cenſus* 14. Martij 1618. *Pirouano*, deciſ. 636.

Lucerina *Cenſus* 1. Decembris 1617. *Pirouano*, deciſ. 589.

Lucerina *Cenſus* 26. Iunij 1617. *Pirouano*, deciſ. 549.

Neapolitana *Cenſus* 1. Iunij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 294.

Reatina *Cenſus* 17. Nouembris 1617. *Buratto*, deciſ. 586.

Romana *Cenſus* ſcutorum 18000. 2. Decembris 1605. *Ludouiſio*, deciſ. 51.

Romana *Cenſus* 1. Iunij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 297.

Romana *Cenſus* 21. Octobris 1605. *Iuſto*, deciſ. 50.

Romana *Cenſus* 3. Iunij 1608. *Manzanedo*, deciſ. 71.

Romana *nullitatis Cenſus* 8. Nouembris 1610. *Pirouano*, deciſ. 85.

Romana *Cenſus* ſcutorum 20000. 19. Iunij 1617. *Coccino*, deciſ. 531.

Romana *Cenſus* 19. Februarij 1618. *Vbaldo*, deciſ. 624.

Romana *Cenſus* viginti millium 3. Martij 1617. *Coccino*, deciſ. 425.

Romana *Cenſus* de Biſciis 6. Iunij 1618. *Coccino*, deciſ. 664.

Romana *Cenſus* 18000. 7. Aprilis 1617. *Coccino*, deciſ. 443.

Romana *Cenſus* 14. Aprilis 1617. *Pirouano*, deciſ. 449.

Romana *Cenſus* 9. Decembris 1616. *Sacrato*, deciſ. 358.

Romana *Cenſus*, & fructuum 2. Maij 1616. *Pirouano*, deciſ. 260.

Senogallien. *Cenſus* 26. Aprilis 1591. *Penia*, deciſ. 5.

Senogallien. *Cenſus* 24. Aprilis 1617. *Pirouano*, deciſ. 465.

Romana prætenſarum *Cenſurarum* 24. Ianuarij 1614. *Veroſpio*, deciſ. 138.

Romana pecuniaria de *Ceſarinis* 14. Maij 1618. *Coccino*, deciſ. 658.

Romana *Ceſſionis* 7. Februarij 1618. *Pirouano*, deciſ. 615.

Anconitana *Computorum* 9. Decembris 1616. *Veroſpio*, deciſ. 361.

Granaten. *Computorum* 7. Martij 1617. *Coccino*, deciſ. 431.

Roma-

Tomi I. Partis IV. Recentiorum.

Romana *Computorum* 27. Maij 1616. *Sacrato*, deciſ. 292.

Turritana *Computorum* 2. Iunij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 523.

Turritana *Computorum* 16. Nouembris 1616. *Vbaldo*, deciſ. 341.

Hiſpalen. *Concordiæ* 24. Aprilis 1617. *Dunozetto*, deciſ. 461.

Hiſpalen. *Concordiæ* 24. Aprilis 1616. *Dunozetto*, deciſ. 466.

Legionen. *Confirmationis electionis* 13. Februarij 1612. *Pamphilio*, deciſ. 112.

Legionen. *Confirmationis electionis* 7. Nouembris 1616. *Pamphilio*, deciſ. 329.

Toletana *Confraternitatum* 20. Iunij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 312.

Romana *Conſignationis ſchedulæ* 10. Maij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 479.

Romana *Cottiny* 4. Februarij 1604. *Sacrato*, deciſ. 41.

D

Ciuitaten. *Decimarum* 18. Iunij 1618. *Veroſpio Sen.* deciſ. 667.

Conchen. *Decimarum* dell'Infantado 4. Maij 1618. *Andrea*, deciſ. 651.

Conchen. *Decimarum* de Belmonte 9. Maij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 270.

Conchen. *Decimarum* de Guaſcuena 31. Maij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 502.

Corduben. *Decimarum* 22. Maij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 493.

Corduben. *Decimarum* 27. Aprilis 1617. *Manzanedo*, deciſ. 469.

Corduben. *Decimarum* 13. Maij 1616. *Manzanedo*, deciſ. 271.

Elboren. *Decimarum* 20. Maij 1604. *Sacrato*, deciſ. 64.

Ferrarien. *Decimarum* 1. Februarij 1616. *Pirouano*, deciſ. 216.

Ferrarien. *Decimarum* 25. Maij 1616. *Pirouano*, deciſ. 281.

Ferrarien. *Decimarum* 23. Iunij 1617. *Pamphilio Iun.* deciſ. 545.

Hiſpalen. *Decimarum* de Agamonte 12. Maij 1614. *Pamphilio*, deciſ. 454.

Mediolanen. *Decimarum* S. Donati 29. Ianuar. 1618. deciſ. 607.

Mediolanen. *Decimarum* de Variſio 16. Mart. 1618. *Pirouano*, deciſ. 637.

Mediolanen. *Decimarum* de Variſio 28. Aprilis 1617. *Pirouano*, deciſ. 470.

Mediolanen. *Decimarum* de Variſio 16. Nouembris 1616. *Pirouano*, deciſ. 342.

Mediolanen. *Decimarum* de Carlatio 24. Maij 1617. *Andrea*, deciſ. 497.

Mediolanen. *Decimarum* de Carlatio 18. Decembr. 1617. deciſ. 595.

Mediolanen. *Decimarum* de Variſio 27. Ianuarij 1617. *Pirouano*, deciſ. 390.

Pacen. *Decimarum* 12. Iunij 1615. *Manzanedo*, deciſ. 183.

Placentina *Decimarum* de Truxillo 7. Februarij 1618. deciſ. 614.

Placentina *Decimarum* perſonalium de Trugillo 18. Martij 1616. *Buratto*, deciſ. 239.

Toletana *Decimarum* de Capilla 27. Februar. 1617. *Andrea*, deciſ. 415.

Valentina *Decimarum* 23. Nouembris 1603. *Lancellotto*, deciſ. 40.

Valentina *Decimarum* de Gandia 2. Maij 1603. *Pamphilio*, deciſ. 32.

Vrbinaten. *Decimarum* 13. Maij 1616. *Pamphilio Iun.* deciſ. 274.

Carthaginen. iuris *Deputandi* cuſtodem 27. Ianuarij 1616. *Veroſpio Sen.* deciſ. 213.

Romana *Deuolutionis* domorum 20. Februar. 1617. *Manzanedo*, deciſ. 407.

Algaren. *Diſmembrationis* 14. Nouembris 1616. *Remboldo*, deciſ. 332.

Bononien. *Diſmembrationis* 5. Iunij 1606. *Pamphilio*, deciſ. 58.

Vercellen. *Diſmembrationis* 5. Decembris 1611. *Manzanedo*, deciſ. 106.

Romana *Diuiſionis* domus 9. Maij 1614. *Buratto*, deciſ. 143.

Leodien. *Dominy* de Varſuſe 12. Decembris 1616. *Pirouano*, deciſ. 360.

Ianuen. *Domorum* 20. Decembris 1610. *Manzanedo*, deciſ. 87.

Romana *Domorum* 11. Martij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 231.

Romana *Domorum* 1. Iunij 1615. *Veroſpio Sen.* deciſ. 181.

Romana *Domorum* 14. Martij 1611. *Gregor. XV.* deciſ. 94.

Romana *Domorum* 25. Maij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 282.

Romana *Domorum* 31. Maij 1617. *Veroſpio Sen.* deciſ. 501.

Romana *Domorum* 22. Iunij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 316.

Amerina *Domus* 13. Februarij 1615. *Pamphilio*, deciſ. 168.

Amerina *Domus*, *Pamphilio Iun.* deciſ. 345.

Beneuentana *Domus* 28. Aprilis 1617. *Buratto*, deciſ. 467.

Romana *Domus* 28. Iunij 1613. *Manzanedo*, deciſ. 132.

Romana *Domus* ad Paſquinum 24. Maij 1602. *Litta*, deciſ. 26.

Romana *Domus*, & aromatariæ 5. Iunij 1617. *Caualerio*, deciſ. 514.

Romana *Domus* 13. Februarij 1617. *Pirouano*, deciſ. 396.

Romana *Donationis* 21. Aprilis 1614. *Vbaldo*, deciſ. 142.

Beneuentana *Dotis* 1. Decembris 1617. *Dunozetto*, deciſ. 588.

Bononien. *Dotis* 18. Aprilis 1616. *Caualerio*, deciſ. 251.

Camerinen. prætenſæ *Dotis* 17. Nouembris 1599. deciſ. 15.

Fauentina *Dotis* 23. Martij 1618. *Remboldo*, deciſ. 442.

Maceraten. *Dotis* 19. Decembris 1616. *Manzanedo*, deciſ. 332.

Peruſina *Dotis* 15. Ianuarij 1607. *Attrebaten.* deciſ. 63.

Peruſina *Dotis* 5. Decembris 1607. *Ortemberge*, deciſ. 67.

Romana *Dotis* 27. Februarij 1617. *Vbaldo*, deciſ. 416.

Romana *Dotis* de Ballis 14. Nouembris 1616. *Vbaldo*, deciſ. 334.

Romana *Dotis* 29. Aprilis 1613. *Veroſpio Sen.* deciſ. 125.

Romana *Dotis* 29. Februarij 1616. *Veroſpio Sen.* deciſ. 226.

Romana quartæ, ſeu *Dotis* 28. Iunij 1613. *Veroſpio Sen.* deciſ. 131.

Romana *Dotis* 8. Martij 1613. *Veroſpio Sen.* deciſ. 124.

Terracinen. *Dotis* 13. Februarij 1617. *Veroſpio Sen.* deciſ. 399.

Terracinen. *Dotis* 1. Decembris 1614. *Veroſpio Sen.* deciſ. 161.

E

Romana *Electionis* puellæ 1. Iulij 1615. *Buratto*, deciſ. 188.

Cæſarauguſtana *Emphyteuſis* 26. Nouembris 1615. *Gregor. XV.* deciſ. 347.

Romana *Emphyteuſis* 20. Maij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 279.

Romana *Emphyteuſis* 19. Ianuarij 1607. *Lancellotto*, deciſ. 64.

Romana *Emphyteuſis* 28. Nouembris 1603. *Coccino*, deciſ. 39.

Romana *prætenſi Erroris calculi* 4. Februarij 1611. *Greg. XV.* deciſ. 92.

Romana *Euacuationis* 24. Maij 1617. *Vbaldo*, deciſ. 495.

Romana *Euacuationis* 4. Decembris 1617. *Vbaldo*, deciſ. 590.

Romana *Expenſarum* 23. Ianuarij 1613. *Pamphilio*, deciſ. 209.

Romana *Expenſarum* 6. Nouembris 1617. *Pamphilio Iun.* deciſ. 569.

Romana *Extinctionis* cenſuum 26. Iunij 1617. *Pirouano*, deciſ. 546.

Vrbinaten. ſeu nullius *Erectionis* Collegiatæ 27. Ianuarij 1617. *Pamphilio Iun.* deciſ. 391.

Vrbinaten. ſeu nullius *Erectionis* Collegiatæ 5. Martij 1618. *Pamphilio Iun.* deciſ. 631.

Bononien. *Exemptionis* 3. Iulij 1617. *Veroſpio Sen.* deciſ. 563.

Bononien. *Exemptionis* 19. Ianuarij 1618. *Veroſpio Sen.* deciſ. 604.

F

Mediolanen. *Fabricæ* 29. Ianuarij 1616. *Pirouano*, deciſ. 215.

Auenionen. *Fideicommiſſi* 19. Iunij 1617. *Buratto*, deciſ. 535.

Auximana *Fideicommiſſi* 22. Aprilis 1611. *Vbaldo*, deciſ. 91.

Auximana *Fideicommiſſi* 10. Nouembris 1617. *Manzanedo*, deciſ. 574.

Bononien. *Fideicommiſſi* de Manzolis 16. Decembris 1613. *Caualerio*, deciſ. 136.

Bononien. *Fideicommiſſi* de Manzolis 22. Maij 1617. *Caualerio*, deciſ. 438.

Bononien. *Fideicommiſſi* de Cattaneis 1. Iunij 1616. *Pirouano*, deciſ. 295.

Bononien. *Fideicommiſſi* de Cattaneis 4. Maij 1616. *Pirouano*, deciſ. 265.

Bononien. *Fideicommiſſi* de Cattaneis 10. Martij 1617. *Pirouano*, deciſ. 432.

Æſina *Fideicommiſſi* 7. Maij 1617. *Pirouano*, deciſ. 475.

Fanen. *Fideicommiſſi* 24. Februarij 1616. *Manzanedo*, deciſ. 221.

Leodien. *Fideicommiſſi* 5. Iunij 1617. *Veroſpio Sen.* deciſ. 515.

Leodien. *Fideicommiſſi* 22. Aprilis 1616. *Pirouano*, deciſ. 253.

Leodien. *Fideicommiſſi* 17. Iunij 1616. *Pirouano*, deciſ. 311.

Maceraten. *Fideicommiſſi* 24. Nouembris 1616. *Manzanedo*, deciſ. 335.

Meliuitana *Fideicommiſſi* 14. Martij 1618. *Caualerio*, deciſ. 634.

Montisfaliſci *Fideicommiſſi* 12. Maij 1603. *Pamphilio*, deciſ. 33.

Montisfaliſci *Fideicommiſſi* 5. Iunij 1617. *Coccino*, deciſ. 518.

Montisfaliſci *Fideicommiſſi* de Biſentijs, *Coccino*, deciſ. 243.

Peruſina *Fideicommiſſi* de Alphanis 15. Iunij 1612. *Greg. XV.* deciſ. 152.

Romana *Fideicommiſſi* de Vezzijs 9. Iunij 1617. *Pirouano*, deciſ. 519.

Romana *Fideicommiſſi* de Paluzzellis 4. Maij 1615. deciſ. 174.

Romana *Fideicommiſſi* de Paluzzellis 16. Ianuarij 1617. deciſ. 331.

Roma-

Digitized by Google

Romana *Fideicommiſsi* de Magdalenis 10. Iunij 1615. *Veroſpio Sen.* deciſ. 182.

Romana *Fideicommiſsi* de Scalabrinis 22. Maij 1615. *Andrea*, deciſ. 178.

Romana *Fideicommiſsi* de Naris 2. Decemb. 1611. *Penia*, deciſ. 105.

Romana *Fideicommiſsi* de Briſcalijs 4. Maij 1616. *Pirouano*, deciſ. 264.

Romana *Fideicommiſsi* de Stephanellijs 14. Aprilis 1617. *Remboldo*, deciſ. 462.

Romana *Fideicommiſsi* 17. Nouembris 1617. *Remboldo*, deciſ. 580.

Romana *Fideicommiſsi* de Surdis 27. Februarij 1617. *Vbaldo*, deciſ. 417.

Romana *Fideicommiſsi* de Surdis 11. Maij 1618. *Vbaldo*, deciſ. 656.

Romana *Fideicommiſsi* de Ioardis 6. Nouembris 1617. *Buratto*, deciſ. 567.

Romana *Fideicommiſsi* de Pinis 13. Nouembris 1617. *Sacrato*, deciſ. 577.

Viterbien. *Fideicommiſsi* 11. Ianuarij 1616. *Manzanedo*, deciſ. 203.

Viterbien. *Fideicommiſsi* 17. Februarij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 401.

Aſculana *Fideiuſſionis* 23. Maij 1614. *Veroſpio Sen.* deciſ. 147.

Romana *Fideiuſſionis* 13. Martij 1617. *Andrea*, deciſ. 435.

Romana *Fideiuſſionis* 30. Ianuarij 1612. *Greg. XV.* deciſ. 110.

Romana *Fideiuſſionis* de repræſentando 16. Martij 1618. *Coccino*, deciſ. 640.

Anconitana, ſeu Auximana *Florum* 18. Aprilis 1616. deciſ. 249.

Bononien. de *Formaliarijs* 19. Decembris 1616. *Remboldo*, deciſ. 370.

Aquileien. *Fructuum* Caſtri S. Viti 14. Iunij 1599. *Litta*, deciſ. 12.

Balneoregien. prætenſorum *Fructuum* 13. Martij 1600. *Litta*, deciſ. 19.

Bononien. *Fructuum* 23. Ianuarij 1617. *Pirouano*, deciſ. 388.

Elboren. *Fructuum* 12. Maij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 483.

Elboren. *Fructuum* 16. Februarij 1618. *Remboldo*, deciſ. 622.

Elboren. *Fructuum* 23. Ianuarij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 387.

Mantuana *Fructuum* 31. Ianu. 1618. *Vbaldo*, dec. 608.

Placentina *Fructuum* 17. Februarij 1617. *Remboldo*, deciſ. 402.

Rauennaten. *Fructuum* 7. Nouembris 1616. *Vbaldo*, deciſ. 326.

Romana *Fructuum* dotis 12. Iunij 1606. *Penia*, deciſ. 59.

Romana *Fructuum* cenſus 3. Martij 1617. *Dunozetto*, deciſ. 422.

Romana *Furti* 25. Maij 1615. *Veroſpio Seniori*, deciſ. 180.

G

Brundeſina *Gabellæ* 13. Februarij 1604. *Penia*, deciſ. 42.

Bononien. de *Gargiaria* 23. Februarij 1612. *Litta*, deciſ. 109.

Romana *Grani* 27. Februarij 1595. *Orano*, deciſ. 7.

Bononien. de *Guidalottis* 3. Iunij 1613. *Veroſpio Sen.* deciſ. 127.

Bononien. de *Guidalottis* 3. Aprilis 1615. *Caualerio*, deciſ. 171.

Bononien. de *Guidalottis* 28. Ianuarij 1613. *Veroſpio Sen.* deciſ. 121.

H

Neritonen. *Habitus* 24. Aprilis 1617. *Veroſpio Sen.* deciſ. 464.

Neritonen. *Habitus* 26. Iunij 1617. *Veroſpio Sen.* deciſ. 551.

Meliten. *Habitus* 28. Iunij 1617. *Pamphilio Iuniori*, deciſ. 556.

Meliten. *Habitus* 25. Maij 1616. *Ortembergo*, deciſ. 283.

Meliten. *Habitus* 14. Martij 1618. *Buratto*, deciſ. 635.

Anconitana *Hæreditatis* 11. Martii 1611. *Vbaldo*, deciſ. 232.

Anagnina *Hæreditatis* 29. Februarij 1616. *Pamphilio*, deciſ. 225.

Collen. *Hæreditatis* 26. Februarij 1616. *Buratto*, deciſ. 223.

Collen. *Hæreditatis* 5. Maij 1617. *Buratto*, deciſ. 473.

Firmana *Hæreditatis* 12. Decembris 1614. *Buratto*, deciſ. 164.

Imolen. *Hæreditatis* 12. Iunij 1617. *Veroſpio Sen.* deciſ. 524.

Leodien. *Hæreditatis* 3. Iulij 1600. *Litta*, deciſ. 22.

Maceraten. *Hæreditatis* 18. Iunij 1610. *Manzanedo*, deciſ. 532.

Maceraten. *Hæreditatis* 13. Maij 1616. *Caualerio*, deciſ. 272.

Nucerina *Hæreditatis* 23. Februarij 1600. *Litta*, deciſ. 18.

Peruſina *Hæreditatis* 12. Iunij 1617. *Buratto*, deciſ. 525.

Peruſina *Hæreditatis* 28. Nouembris 1616. *Buratto*, deciſ. 324.

Recanaten. *Hæreditatis* 19. Ianuarij 1611. *Penia*, deciſ. 89.

Romana *Hæreditatis* 17. Februarij 1617. *Caualerio*, deciſ. 404.

Romana *Hæreditatis* de Bonellis 26. Iunij 1606. *Gregor. XV.* deciſ. 61.

Romana *Hæreditatis* de Cecchis 4. Aprilis 1616. *Greg. XV.* deciſ. 242.

Romana *Hæreditatis* 25. Maij 1618. *Pirouano*, deciſ. 661.

Romana *Hæreditatis* 29. Octobris 1616. *Sacrato*, deciſ. 321.

Toletana *Hæreditatis* 6. Iunij 1618. *Andrea*, deciſ. 663.

Vrbeuetana *Hæreditatis* 24. Nouembris 1614. *Manzanedo*, deciſ. 160.

I

Romana *Incendij* 14. Aprilis 1611. *Greg. XV.* deciſ. 104.

Romana *Incendij* 27. Nouembris 1606. *Greg. XV.* deciſ. 62.

Romana de *Incoronatis* 29. Aprilis 1616. *Vbaldo*, deciſ. 258.

Romana de *Incoronatis* 28. Februarij 1618. *Veroſpio Sen.* deciſ. 626.

Romana de *Incoronatis* 20. Februarij 1617. *Vbaldo*, deciſ. 408.

Romana de *Incoronatis* 10. Iunij 1613. *Veroſpio Sen.* deciſ. 128.

Callien. *Iuris conferendi* 6. Martij 1617. *Veroſpio Sen.* deciſ. 429.

Callien. *Iuris conferendi* 9. Iunij 1617. *Veroſpio Sen.* deciſ. 520.

Neapolitana *Iuris conferendi* 26. Iunij 1615. *Manzanedo*, deciſ. 187.

Neapolitana *Iuris conferendi* 16. Nouembris 1616. *Manzanedo*, deciſ. 339.

Romana *Iuris congrui* 5. Iunij 1600. *Coccino*, deciſ. 115.

Albanen. *Iuriſdictionis* 26. Iunij 1613. *Veroſpio Sen.* deciſ. 129.

Baren. *Iuriſdictionis* 20. Maij 1613. *Veroſpio Sen.* deciſ. 126.

Lauretana *Iuriſdictionis* 20. Iunij 1616. *Sacrato*, deciſ. 313.

Lauretana *Iuriſdictionis* 5. Martij 1618. *Sacrato*, deciſ. 630.

Lauretana *Iuriſdictionis* 21. Aprilis 1617. *Sacrato*, deciſ. 455.

Marſicen. *Iuriſdictionis* 8. Februarij 1616. *Buratto*, deciſ. 218.

Marſicen. *Iuriſdictionis* 16. Ianuarij 1617. *Buratto*, deciſ. 383.

Marſicen. *Iuriſdictionis* 20. Nouembris 1617. *Buratto*, deciſ. 581.

Nullius, ſeu Squillacen. *Iuriſdictionis* 4. Martij 1616. *Andrea*, deciſ. 234.

Nullius *Iuriſdictionis* 2. Aprilis 1618. *Pirouano*, deciſ. 648.

Nullius, ſeu Toletana *Iuriſdictionis* 28. Iunij 1617. *Pirouano*, deciſ. 557.

Toletana, ſeu nullius *Iuriſdictionis de Atiſſa* 2. Aprilis 1618. *Coccino*, deciſ. 649.

Valliſoletana *Iuriſdictionis* 10. Aprilis 1617. *Pirouano*, deciſ. 447.

Valliſoletana *Iuriſdictionis* 9. Decembris 1616. *Pirouano*, deciſ. 357.

Vicen. *Iuriſdictionis criminalis* 24. Ianuarij 1603. *Litta*, deciſ. 19.

Calaguritana *Iuris viſitandi* 13. Februarij 1617. *Pirouano*, deciſ. 400.

Amerina *Iuriſpatronatus* 1. Iulij 1616. *Pirouano*, deciſ. 318.

Aquen. *Iuriſpatronatus* 3. Iulij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 565.

Auerſana *Iuriſpatronatus* 15. Martij 1610. *Pirouano*, deciſ. 77.

Aſculana *Iuriſpatronatus* 18. Maij 1615. *Veroſpio*, deciſ. 175.

Bergomen. *Iuriſpatronatus* 27. Maij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 291.

Bonon. *Iuriſpatronatus* 4. Iunij 1618. *Remboldo*, deciſ. 670.

Hieracen. *Iuriſpatronatus* 18. Aprilis 1616. *Veroſpio*, deciſ. 250.

Hieracen. *Iuriſpatronatus* 5. Iunij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 517.

Hieracen. *Iuriſpatronatus* 17. Februarij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 405.

Ilcinen. *Iuriſpatronatus* 22. Iunij 1616. *Remboldo*, deciſ. 314.

Lucana *Iuriſpatronatus* 23. Ianuarij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 386.

Malacitana *Iuris votandi* 9. Maij 1616. *Sacrato*, deciſ. 268.

Mantuana *Iuriſpatronatus* 17. Maij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 487.

Mediolanen. *Iuriſpatronatus* 19. Iunij 1617. *Pirouano*, deciſ. 534.

Mediolanen. *Iuriſpatronatus* 18. Aprilis 1616. *Pirouano*, deciſ. 247.

Vrbinaten. *Iuriſpatronatus* 14. Maij 1618. *Andrea*, deciſ. 657.

L

Albanen. *Lacus* 26. Nouembris 1616. *Vbaldo*, deciſ. 350.

Bononien. *de Lambertinis* 17. Aprilis 1617. *Manzanedo*, deciſ. 454.

Aſculana *pratenſi nullitatis Laudi* 5. Iulij 1599. *Litta*, deciſ. 12.

Firmana *Laudi* 4. Maij 1617. *Vbaldo*, deciſ. 472.

Peruſina *Laudi* 7. Februarij 1618. *Veroſpio*, deciſ. 612.

Rauennaten. *Laudi* 28. Iunij 1613. *Veroſpio*, deciſ. 133.
Romana *Laudi* 13. Ianuarij 1614. *Buratto*, deciſ. 137.
Romana *Laudi*, ſeu prætenſæ participationis 17. Aprilis 1617. *Buratto*, deciſ. 452.
Aquen. *Legati* 18. Martij 1616. *Manzanedo*, deciſ. 238.
Ariminen. *Legati* 7. Februarij 1600. *Litta*, deciſ. 17.
Auximana *Legati* 16. Ianuarij 1602. *Iuſto*, deciſ. 24.
Bononien. *Legati* 19. Martij 1607. *Ludouiſio*, deciſ. 65.
Bononien. *Legati* 11. Maij 1612. *Penia*, deciſ. 113.
Romana *Legati* 12. Maij 1606. *Ludouiſio*, deciſ. 56.
Romana *Legati* 10. Maij 1617. *Buratto*, deciſ. 477.
Romana *Legati* 22. Iunij 1616. *Andrea*, deciſ. 317.
Romana *Legati* 7. Aprilis 1617. *Buratto*, deciſ. 446.
Romana *prætenſi Legati* 28. Iunij 1617. *Buratto*, deciſ. 554.
Bononien. *Legatorum* 3. Iulij 1616. *Pamphilio*, deciſ. 560.
Firmana *Legitimæ* 16. Februarij 1618. *Vbaldo*, deciſ. 620.
Firmana *Legitimæ* 22. Iunij 1618. *Vbaldo*, deciſ. 668.
Romana *Legitimæ*, & ſtatutarum 13. Maij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 273.
Romana *Legitimæ* 3. Martij 1617. *Remboldo*, deciſ. 420.
Romana *Legitimæ* 8. Februarij 1616. *Veroſpio*, deciſ. 227.
Romana *Legitimæ* 22. Iunij 1615. *Veroſpio*, deciſ. 185.
Romana *Legitimæ* 6. Februarij 1612. *Ludouiſio*, deciſ. 111.
Romana *Legitimæ* 18. Martij 1616. *Veroſpio*, deciſ. 235.
Romana *Legitimæ* 31. Maij 1617. *Sacrato*, deciſ. 506.
Romana *Legitimæ* 16. Decembris 1616. *Sacrato*, deciſ. 368.
Romana *Legitimæ* 7. Nouembris 1617. *Veroſpio*, deciſ. 572.
Romana *Legitimæ* 23. Iunij 1617. *Pirouano*, deciſ. 543.
Hiſpalen. *Legitimitatis* 5. Nouembris 1612. *Vbaldo*, deciſ. 117.
Mediolanen. *Licentiæ nubendi* 27. Octobris 1603. *Pamphilio*, deciſ. 35.
Florentina *Liquidationis fructuum* 14. Maij 1611. *Manzanedo*, deciſ. 100.
Romana *Liquidationis fructuum* 27. Ianuarij 1616. *Pirouano*, deciſ. 211.
Terracinen. *Liquidationis* 3. Martij 1614. *Veroſpio*, deciſ. 130.
Romana *Litterarum cambij* 4. Maij 1618. *Pamphilio*, deciſ. 652.
Romana *Locationis* 9. Maij 1611. *Manzanedo*, deciſ. 99.

M

Bononien. *Mandati* 14. Ianuarij 1617. *Pamphilio*, deciſ. 378.
Bononien. *Manutentionis* 15. Aprilis 1616. *Vbaldo*, deciſ. 244.
Romana *de Marganis* 9. Decembris 1616. *Buratto*, deciſ. 359.
Colimbrien. *Matrimonij* 6. Nouembris 1617. *Buratto*, deciſ. 570.
Dertuſen. *Matrimonij* 11. Ianuarij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 204.
Ferrarien. *Matrimonij* 6. Februarij 1609. *Ortembergo*, deciſ. 74.
Ferrarien. *Matrimonij* 18. Iunij 1610. *Ortembergo*, deciſ. 84.
Mediolanen. *Matrimonij* 12. Iunij 1602. *Millino*, deciſ. 22.
Pragen. *Matrimonij* vlt. Ianuarij 1618. *Pirouano*, deciſ. 610.
Tullen. *Matrimonij* 17. Aprilis 1617. *Caualerio*, deciſ. 451.
Vlixbonen. *Matrimonij* 26. Ianuarij 1617. *Pirouano*, deciſ. 605.
Vlixbonen. *Matrimonij* 15. Ianuarij 1618. *Pirouano*, deciſ. 600.
Vlixbonen. *Matrimonij* 2. Maij 1616. *Pirouano*, deciſ. 259.
Romana de *Mazzatoſtis* 28. Aprilis 1617. *Veroſpio*, deciſ. 471.
Florentina *Melioramentorum* 1. Iulij 1611. *Manzanedo*, deciſ. 203.
Peruſina *Melioramentorum* 15. Ianuarij 1616. *Coccino*, deciſ. 206.
Romana *Melioramentorum* 9. Decembris 1616. *Vbaldo*, deciſ. 342.
Romana *Mercedis* 31. Maij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 499.
Romana *Mercedis* 27. Ianuarij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 392.
Romana *Mercedis* 6. Martij 1617. *Pirouano*, deciſ. 428.
Romana *Mercedis* 7. Nouembris 1616. *Manzanedo*, deciſ. 330.
Fulginaten. *Mercium* 13. Martij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 436.
Lucana *Molendini* 18. Decembris 1617. *Coccino*, deciſ. 596.

Roma-

Romana *Multiplici* 30000. 24. Februarij 1616. *Pirouano*, deciſ. 222.

N

Beneuentana *Nobilitatis* 10. Nouembris 1617. *Caualerio*, deciſ. 575.
Reatina de *Nobilibus* 22. Maij 1617. *Pirouano*, deciſ. 489.
Peruſina *Nullitatis* 18. Aprilis 1608. *Lancellotto*, deciſ. 68.
Romana *prætenſa Nullitatis* 14. Maij 1614. *Veroſpio*, deciſ. 145.
Romana *Nullitatis obligationis* 28. Nouembr. 1616. *Pirouano*, deciſ. 325.
Romana *Nullitatis obligationis* 5. Iulij 1604. *Ortembergo*, deciſ. 46.
Tudertina, ſeu Romana *Nullitatis obligationis* 12. Februarij 1618. deciſ. 619.

P

Leodien. *Pactorum matrimonialium* 17. Maij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 486.
Leodien. *Pactorum matrimonialium* 1. Iunij 1616. *Veroſpio*, deciſ. 490.
Terracina *Paludum* 10. Martij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 433.
Terracinen. *Paludum* 26. Nouembris 1616. *Veroſpio*, deciſ. 346.
Terracinen. *Paludum* 1. Iunij 1616. *Veroſpio*, deciſ. 298.
Cæſarauguſtana *Parochialis de Maella* 6. Nouembr. 1617. *Coccino*, deciſ. 568.
Cæſarauguſtana *Parochialis de Maella* 14. Nouembris 1616. *Coccino*, deciſ. 336.
Ciuitatis Caſtelli *Parochialium* 3. Martij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 426.
Conchen. *Parochialis* 16. Ianuarij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 380.
Mutinen. *Parochialis* 3. Iulij 1617. *Buratto*, deciſ. 562.
Pacen. *Parochialis* 19. Decembris 1616. *Vbaldo*, deciſ. 369.
Pampilonen. *Parochialis* 4. Maij 1618. *Vbaldo*, deciſ. 659.
Pampilon. *Parochialis* 30. Martij 1617. *Remboldo*, deciſ. 438.
Toletana *Parochialis* 25. Maij 1618. *Pirouano*, deciſ. 660.
Tuden. *Parochialis* 26. Ianuarij 1615. *Veroſpio*, deciſ. 166.
Vicen. *Parochialis Caſtri Tercol.* 14. Ianuarij 1611. *Manzanedo*, deciſ. 88.
Vicen. *Parochialis* 20. Februarij 1617. *Vbaldo*, deciſ. 395.
Vrgellen. *Parochialis* 13. Ianuarij 1617. *Andrea*, deciſ. 377.
Vrgellen. *Parochialis* 17. Nouembris 1603. *Pamphilio*, deciſ. 37.
Romana *Participationis* 23. Ianuarij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 208.
Aſculana *Pecuniaria* 26. Martij 1618. *Manzanedo*, deciſ. 644.
Aſculana *Pecuniaria* 11. Maij 1618. *Manzanedo*, deciſ. 655.
Aſſiſien. *Pecuniaria* 28. Ianuarij 1611. *Manzanedo*, deciſ. 90.
Bononien. *Pecuniaria de Maluetijs* 9. Iunij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 522.
Bononien. *Pecuniaria* 14. Decembris 1615. *Vbaldo*, deciſ. 198.
Bononien. *Pecuniaria* 2. Maij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 262.
Bononien. *Pecuniaria* 3. Aprilis 1615. *Vbaldo*, deciſ. 172.
Bononien. *Pecuniaria* 3. Martij 1617. *Pirouano*, deciſ. 424.
Farfen. *Pecuniaria* 30. Ianuarij 1617. *Pamphilio*, deciſ. 394.
Fauentina *Pecuniaria* 16. Ianuarij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 384.
Fauentina *Pecuniaria* 2. Iunij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 510.
Florentina *Pecuniaria* 27. Ianuarij 1616. *Pirouano*, deciſ. 210.
Interamnen. *Pecuniaria* 12. Maij 1617. *Pirouano*, deciſ. 482.
Peruſina *Pecuniaria* 23. Iunij 1617. *Remboldo*, deciſ. 541.
Romana *Pecuniaria* 15. Decembris 1599. *Litta*, deciſ. 16.
Romana *Pecuniaria* 19. Iunij 1617. *Remboldo*, deciſ. 531.
Romana *Pecuniaria de Creſcentijs* 17. Nouembris 1608. *Manzanedo*, deciſ. 72.
Romana *Pecuniaria* 21. Aprilis 1617. *Pirouano*, deciſ. 458.
Romana *Pecuniaria* 2. Iunij 1614. *Buratto*, deciſ. 149.
Romana *Pecuniaria* 13. Iunij 1616. *Pamphilio*, deciſ. 304.
Romana *Pecuniaria de Columna* 21. Aprilis 1617. *Dunozetto*, deciſ. 456.
Romana *Pecuniaria* 7. Iulij 1613. *Veroſpio*, deciſ. 134.
Romana *Pecuniaria* 3. Maij 1610. *Pirouano*, dec. 80.
Romana *Pecuniaria*, ſeu cambiorum 20. Maij 1611. *Manzanedo*, deciſ. 101.
Romana *Pecuniaria* 23. Ianuarij 1616. *Remboldo*, deciſ. 207.
Romana *Pecuniaria* 30. Maij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 292.

Roma-

Romana *Pecuniaria* 5. Iunij 1617. *Dunozetto*, deciſ. 516.
Romana *Pecuniaria* 30. Martij 1618. *Remboldo*, deciſ. 647.
Romana *Pecuniaria* 24. Aprilis 1617. *Manzanedo*, deciſ. 459.
Romana *Pecuniaria* 12. Iunij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 527.
Romana *Pecuniaria* 13. Martij 1617. *Vbaldo*, deciſ. 434.
Romana *Pecuniaria* 26. Iunij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 550.
Romana *Pecuniaria* 3. Iulij 1617. *Dunozetto*, deciſ. 564.
Romana *Pecuniaria* 5. Martij 1618. *Pirouano*, deciſ. 632.
Romana *Pecuniaria* 4. Decembris 1617. *Vbaldo*, deciſ. 591.
Veneta *Pecuniaria* 16. Iunij 1605. *Penia*, deciſ. 48.
Signina *Pœnarum* 25. Maij 1616. *Manzanedo*, deciſ. 284.
Oſcen. *Pœnitentiaria* 10. Aprilis 1595. *Blanchetto*, deciſ. 8.
Capuana *Penſionis* 6. Martij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 430.
Elboren. *Penſionis* 3. Iulij 1617. *Pirouano*, deciſ. 559.
Eugubina *Penſionis* 7. Aprilis 1617. *Manzanedo*, deciſ. 441.
Florentina *Penſionis* 17. Maij 1617. *Vbaldo*, deciſ. 485.
Lucana *Penſionis* 27. Nouembris 1617. *Pirouano*, deciſ. 585.
Biſignanen. *Penſionis* 26. Iunij 1617. *Baratto*, deciſ. 548.
Lucana *Penſionis* 21. Aprilis 1617. *Pirouano*, deciſ. 457.
Mediolanen. *Penſionis* 13. Iunij 1616. *Pirouano*, deciſ. 305.
Mediolanen. *Penſionis* 1. Iulij 1615. *Vbaldo*, deciſ. 189.
Mediolanen. *Penſionis* 8. Februarij 1616. *Pirouano*, deciſ. 227.
Mediolanen. *Penſionis* 1. Iulij 1618. *Pirouano*, deciſ. 662.
Mediolanen. *Penſionis* vlt. Maij 1617. *Pirouano*, deciſ. 505.
Mediolanen. *Penſionis* 5. Martij 1618. *Pirouano*, deciſ. 633.
Meliten. *Penſionis* 19. Iunij 1617. *Andrea*, deciſ. 530.
Nullius, ſeu Caputaquen. *Penſionis* 18. Aprilis 1616. *Andrea*, deciſ. 246.
Pennen. *Penſionis* 27. Iunij 1612. *Ludouiſio*, deciſ. 156.
Salamantina *Penſionis* vlt. Maij 1617. *Pirouano*, deciſ. 504.
Salamantina *Penſionis* 18. Decembris 1617. *Pirouano*, deciſ. 598.
Salutiarum *Penſionis* 14. Nouembris 1616. *Veroſpio*, deciſ. 333.
Terdonen. *Penſionis* 16. Ianuarij 1617. *Vbaldo*, deciſ. 382.
Terdonen. *Penſionis* 17. Iunij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 310.
Toletana *Penſionis* 23. Iunij 1617. *Pamphilio*, deciſ. 538.
Tudertina *Penſionis* 2. Iunij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 511.
Tudertina *Penſionis* 21. Aprilis 1614. *Veroſpio*, deciſ. 141.
Vercellen. *Penſionis* 2. Iunij 1617. *Pirouano*, deciſ. 512.
Veronen. *Penſionis* 14. Ianuarij 1613. *Veroſpio*, deciſ. 119.
Romana *Pignorum* 30. Maij 1617. *Coccino*, deciſ. 498.
Sabinen. *Poderis Collis Rampoli* 5. Nouembr. 1599. *Litta*, deciſ. 14.
Bononien. de *Poetis* 27. Ianuarij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 212.
Cluſina *Poſta Puteoli* 24. Ianuarij 1617. *Pirouano*, deciſ. 389.
Feltren. *Prabenda* 28. Maij 1604. *Coccino*, deciſ. 35.
Aretina *Praeceptoria*, ſeu Commendæ 22. Aprilis 1616. deciſ. 255.
Carinolen. *Praeceptoria* 28. Nouembris 1616. *Coccino*, deciſ. 353.
Firmana *Pradij* 10. Maij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 476.
Senogallien. *Pradij* 18. Martij 1616. *Andrea*, deciſ. 241.
Burgen. *Praeminentiarum* 7. Nouembris 1616. *Coccino*, deciſ. 328.
Burgen. *Praeminentiarum* 1. Decembris 1614. *Coccino*, deciſ. 162.
Cartaginen. *Praeminentiarum* 21. Februarij 1611. *Manzanedo*, deciſ. 93.
Hiſpalen. *Praeminentiarum* 15. Decembris 1617. *Andrea*, deciſ. 593.
Hiſpalen. *Praeminentiarum* 20. Februarij 1617. *Andrea*, deciſ. 410.
Hiſpalen. *Praeminentiarum* 4. Iunij 1612. *Pamphilio*, deciſ. 114.
Hiſpalen. *Praeminentiarum* 22. Maij 1617. *Andrea*, deciſ. 494.
Romana *Praelationis domus* 24. Nouembris 1617. *Pirouano*, deciſ. 582.
Burgen. iuris *Praeſidendi* in Choro 10. Decembris 1612. *Pamphilio*, deciſ. 118.
Seguntina *Praeſidentia* 31. Ianuarij 1611. *Marquemontio*, deciſ. 91.
Hiſpalen. *Primitiarum* 17. Iunij 1616. *Pamphilio*, deciſ. 311.
Hiſpalen. *Primitiarum* 16. Ianuarij 1617. *Pamphilio*, deciſ. 385.

Hiſpa-

Hiſpalen. *Primitiarum* 13. Maij 1617. *Pamphilio*, deciſ. 503.

Bononien. *Prioratus* 15. Maij 1609. *Lancellotto*, deciſ. 76.

Feſulana *Prioratus* 14. Ianuarij 1613. *Pamphilio*, deciſ. 120.

Feſulana *Prioratus* 16. Nouembris 1615. *Pamphilio*, deciſ. 191.

Feſulana *Prioratus* 13. Ianuarij 1615. *Pamphilio*, deciſ. 184.

Feſulana *Prioratus* 3. Martij 1617. *Pamphilio*, deciſ. 421.

Feſulana *Prioratus* 3. Martij 1617. *Pamphilio*, deciſ. 427.

Ferrarien. *Prioratus* 17. Martij 1608. *Penia*, deciſ. 70.

Gerunden. *Prioratus* de Rocca Roſſa 11. Maij 1615. *Veroſpio*, deciſ. 175.

Meliten. *Prioratus* 7. Maij 1618. *Manzanedo*, deciſ. 654.

Vlixbonen. *Prioratus* S. Petri 14. Martij 1611. *Sacrato*, deciſ. 95.

Meten. *Profeſsionis* 25. Maij 1615. *Vbaldo*, deciſ. 179.

Meten. *Profeſsionis* 13. Februarij 1617. *Vbaldo*, deciſ. 397.

Meten. *Profeſsionis* 19. Iunij 1617. *Dunozetto*, deciſ. 533.

R

Bononien. *Redditionis rationum* 17. Februarij 1606. deciſ. 54.

Peruſina *Redditionis adminiſtrationis tutelæ* 26. Iunij 1613. *Veroſpio*, deciſ. 130.

Romana *Redditionis rationis* 18. Martij 1611. *Ludouiſio*, deciſ. 96.

Romana *Redditionis computorum* 20. Februar. 1617. *Veroſpio*, deciſ. 409.

Romana *Repetitionis pecuniarum* 27. Maij 1616. *Pirouano*, deciſ. 289.

Romana *Repetitionis pecuniarum* 9. Iunij 1617. *Pirouano*, deciſ. 521.

Romana *Repetitionis pecuniarum* 13. Martij 1617. *Pirouano*, deciſ. 437.

Romana *Repetitionis pecuniarum* 4. Martij 1616. *Pirouano*, deciſ. 229.

Imolen. *Reſciſsionis contractus* 29. Aprilis 1611. *Manzanedo*, deciſ. 98.

Imolen. *Reſciſsionis contractus* 26. Iunij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 552.

Romana *Reſciſſionis inſtrumenti* 27. Iunij 1612. *Vbaldo*, deciſ. 116.

Romana *Reſciſſionis inſtrumenti* 18. Martij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 237.

Romana *Reſciſſionis contractus* 18. Decembris 1614. *Veroſpio*, deciſ. 199.

Romana *Reſciſſionis inſtrumenti* 12. Decembr. 1616. *Vbaldo*, deciſ. 364.

Anconitana *Reſtitutionis dotis* 27. Februarij 1617. *Remboldo*, deciſ. 419.

Æſina *Reſtitutionis dotis* 13. Martij 1600. *Litta*, deciſ. 20.

Romana *Reſtitutionis dotis* 1. Iulij 1615. *Veroſpio*, deciſ. 190.

Romana *Reſtitutionis dotis* 9. Maij 1616. *Pirouano*, deciſ. 267.

Romana *Retractus* 18. Iunij 1610. *Ludouiſio*, deciſ. 83.

Romana *Retractus* 27. Februarij 1617. *Pirouano*, deciſ. 414.

Romana *Retrouenditionis domus* 7. Nouemb. 1616. *Sacrato*, deciſ. 322.

Romana de *Ruſticuccijs* 20. Februarij 1617. *Coccino*, deciſ. 411.

S

Maioricen. *Sacriſtia* 5. Nouembris 1603. *Penia*, deciſ. 36.

Auenionen. *Salarij* 22. Maij 1617. *Caualerio*, deciſ. 491.

Placentina *Salarij* 14. Martij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 233.

Placentina *Salarij* 5. Decembris 1616. *Vbaldo*, deciſ. 354.

Anconitana *Saluiani* interdicti vlt. Ianuarij 1618. *Pirouano*, deciſ. 609.

Beneuentana *Saluiani* 19. Decembris 1616. *Veroſpio*, deciſ. 371.

Brittonien. *Saluiani* 20. Februarij 1617. *Pirouano*, deciſ. 412.

Brittorien. *Saluiani* 21. Iunij 1617. *Pirouano*, deciſ. 529.

Fanen. *Saluiani* 16. Martij 1618. *Pamphilio*, deciſ. 638.

Reatina *Saluiani* interdicti 25. Maij 1616. *Caualerio*, deciſ. 285.

Romana *Saluiani* 20. Maij 1616. *Manzanedo*, deciſ. 280.

Romana *Saluiani* 22. Iunij 1616. *Vbaldo*, deciſ. 315.

Romana vineæ ſeu *Saluiani* interdicti 1. Iunij 1616. *Pirouano*, deciſ. 296.

Cæſarauguſtana *Status* de Morata 7. Februar. 1586. *Vbaldo*, deciſ. 3.

Parmen. *Status* 5. Decembris 1608. *Ludouiſio*, deciſ. 73.

Parmen. *Status* 26. Martij 1618. *Sacrato*, deciſ. 645.

Parmen. *Status* 3. Decembris 1607. *Ludouiſio*, deciſ. 66.

Paduana *Sedilium* 26. Ianuarij 1618. *Sacrato*, deciſ. 606.

Meten.

Digitized by Google

Meten. *Semicanonicatus* 23. Iunij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 564.
Calaguritana *Sepulturarum* 3. Iulij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 561.
Calaguritana *Sepulturarum* 24. Aprilis 1617. *Manzanedo*, deciſ. 460.
Mediolanen. *Simulationis* 12. Iunij 1596. *Corduba*, deciſ. 11.
Vicen. *Scribania officialatus* 28. Aprilis 1603. *Litta*, deciſ. 31.
Tuſculana *Syluarum* 6. Iunij 1616. *Veroſpio*, deciſ. 300.
Tuſculana *Syluarum* 24. Nouembris 1617. *Caualerio*, deciſ. 583.
Tuſculana *Syluarum* 18. Maij 1616. *Veroſpio*, deciſ. 277.
Romana *Situs* 7. Nouembris 1616. *Manzanedo*, deciſ. 327.
Romana *Societatis* 9. Februarij 1601. *Ortembergo*, deciſ. 25.
Romana *Societatis* 5. Martij 1618. *Caualerio*, deciſ. 627.
Romana *Societatis* 29. Ianuarij 1616. *Veroſpio*, deciſ. 214.
Romana *Societatis fundaci* 30. Ianuarij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 393.
Romana *Societatis officij* 5. Decembris 1616. *Remboldo*, deciſ. 356.
Romana *Societatis officij* 7. Nouembris 1614. *Veroſpio*, deciſ. 157.
Romana *Societatis officij* 14. Februarij 1606. *Litta*, deciſ. 53.
Romana *Societatis officiorum* 20. Iunij 1614. *Veroſpio*, deciſ. 153.
Maceraten. *Spolij* 12. Iulij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 556.
Romana *Spolij* 10. Nouembris 1614. *Veroſpio*, deciſ. 158.
Romana *Spolij* 13. Februarij 1615. *Dunozetto*, deciſ. 167.
Romana *Spolij*.......... *Dunozetto*, deciſ. 169.
Romana *Spolij* de Cruciarijs 12. Iulij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 528.
Romana *Spolij* 17. Februarij 1617. *Pamphilio*, deciſ. 406.
Romana *pratenſi Spolij* 2. Iunij 1614. *Veroſpio*, deciſ. 150.
Romana *Spolij domus* 15. Decembris 1617. *Pirouano*, deciſ. 594.
Romana *Spolij domorum* 10. Aprilis 1617. *Veroſpio*, deciſ. 448.
Tullen. *Sponſalium* 18. Iunij 1618. *Veroſpio*, deciſ. 666.
Tullen. *Sponſalium* 25. Iunij 1618. *Caualerio*, deciſ. 669.
Peruſina *Succeſſionis* 9. Decembris 1615. *Veroſpio*, deciſ. 196.
Peruſina *Succeſſionis* 13. Maij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 484.
Pariſien. *pratenſorum Scutorum* 53000. deciſ. 373.
Ciuitatis Caſtelli *Supplementi legitimæ* 27. Nouembris 1615. *Manzanedo*, deciſ. 192.
Ciuitatis Caſtelli *Supplementi legitimæ* 11. Martij 1611. deciſ. 230.
Romana *Supplementi legitimæ* 1. Decembris 1617. deciſ. 487.
Cæſenaten. *Supradotis* 13. Decembris 1616. *Remboldo*, deciſ. 365.

T

Camerinen. *Tranſactionis* 24. Maij 1606. *Ludouiſio*, deciſ. 57.
Romana *Tranſactionis* 26. Iunij 1617. *Pirouano*, deciſ. 547.
Romana *nullitatis Tranſactionis* 26. Nouembris 1616. *Vbaldo*, deciſ. 348.
Viterbien. *Tranſactionis* 20. Februarij 1615. *Veroſpio*, deciſ. 170.
Hiſpalen. *Theſauraria* 14. Nouembris 1616. *Pirouano*, deciſ. 331.
Narnien. *Terrarum* 28. Aprilis 1600. *Litta*, deciſ. 21.
Farfen. *Territorij* 14. Aprilis 1617. *Veroſpio*, deciſ. 450.
Farfen. *Territorij* 17. Nouembris 1614. *Veroſpio*, deciſ. 159.
Romana de *Trincijs* 19. Iunij 1606. *Ludouiſio*, deciſ. 60.
Romana de *Torniellis* 27. Februarij & 17. Maij 1617. *Remboldo*, deciſ. 418.
Romana *ſeparationis Thori* 20. Iunij 1605. *Iuſto*, deciſ. 49.
Bononien. *Tutelæ* 29. Aprilis 1616. *Veroſpio*, deciſ. 256.
Nepeſina *Tutela* 27. Februarij 1617. *Veroſpio*, deciſ. 413.
Romana *Tutelæ* de Boncompagnis 16. Martij 1618. *Vbaldo*, deciſ. 639.
Romana *Tutelæ* 4. Iulij 1618. *Buratto*, deciſ. 671.

V

Dertuſen. *Vicariæ* 28. Nouembris 1616. *Vbaldo*, deciſ. 351.
Romana *Vineæ* 2. Maii 1616. *Vbaldo*, deciſ. 261.
Romana *Vineæ* 7. Aprilis 1617. *Veroſpio*, deciſ. 445.
Romana *Vineæ*, & Saluiani 5. Iunij 1617. *Pirouano*, deciſ. 513.
Romana *retractus Vineæ* 30. Aprilis 1615. *Camerario*, deciſ. 173.

Gerunden. *Vini* 4. Maij 1616. *Pamphilio*, deciſ. 273.

Gerunden. *Vini* 1. Iulij 1616. *Pamphilio*, deciſ. 320.

Gerunden. *Vini* 7. Aprilis 1617. *Pamphilio*, deciſ. 442.

Romana *Viridarij* 14. Decembris 1614. *Veroſpio*, deciſ. 165.

Calaguritana iuris *Viſitandi* de Aquilaz 18. Martij 1616. *Pirouano*, deciſ. 240.

Ciuitatis Caſtelli *Vnionis* 18. Maij 1615. *Manzanedo*, deciſ. 177.

Interamnen. *Vnionis* 7. Aprilis 1617. *Veroſpio*, deciſ. 439.

Marianen. ſeu Alerien. *Vnionis* 16. Nouemb. 1616. *Caualerio*, deciſ. 340.

Rhegien. *Vnionis* 9. Maij 1616. *Pamphilio*, deciſ. 269.

Tiraſonen. *iuris Votandi* 3. Martij 1617. *Manzanedo*, deciſ. 423.

Placentina *Voti* 6. Iunij 1618. *Veroſpio*, deciſ. 665.

Placentina *Voti* 27. Nouembris 1615. *Veroſpio*, deciſ. 193.

SA-

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ DECISIONVM RECENTIORVM A PROSPERO FARINACCIO I.C. Romano Selectarum

Partis Quartæ Tomus Primus.

Cum Deciſionibus anteà reſecatis, ſuis locis integrè poſitis.

R. P. D. ALDOBRANDINO,

Poſteà felic. rec. Clemente VIII.

Romana Capellaniæ in via lata.

Veneris 4. Martij 1580.

ARGVMENTVM.

De probatione Iuriſpatronatus per enunciatiuas antiquas, & non antiquas, iunctis adminiculis in teſtamento factas.

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus probatur per enunciatiuas antiquas factas in teſtamento, & num. 2. vbi etiam quid ſi enunciatiuæ non ſint de antiquo, concurrentibus tamen adminiculis.*

3 *Iuſpatronatus tranſit ad quoſcumque hæredes cum vniuerſitate bonorum.*

DECISIO I.

1 DOmini tenuerunt probari in genere, Capellaniam eſſe de iurepatronatus ex teſtamento Petri Pauli de Capo, condito de anno 1440. in quo enunciat, ſe ædificaſſe huiuſmodi Capellam. Item ex alio teſtamento Hieronymi de Capo, dum mandat ſepeliri in d. Capella, quæ eſt ſua, & ſuorum maiorum.

Et licèt non enuncietur reſeruatio iuriſpatronatus, id venit in conſequentiam, niſi probetur remiſſio, *cap. nobis, de iurepatronatus, cap. ſignificauit, de teſtib.* vbi Doct. Rota *in antiq. 5. de iurepatronatus*, Roccha *in ver. Eccleſiam fundauit, n. 9.* Lambert. *in eod. tract. in 4. art. 2. q. principalis 1. par. 1. libri, nu. 12.*

2 Quod benè comprobatur ex collatione facta à Pio II. de anno 1468. Michaeli Natali, in qua narratur, eſſe de iurepatronatus laicorum, & Papa prouidet accedente conſensu patronorum, quæ prouiſio habuit effectum, vt liquet ex collatione Sixti de anno 1481. qui prouidet de hac Capellania ex eo, quòd prouiderat d. Michaeli de quadam parochiali, & decreuerat, quòd aſſecuta illius poſſeſſione, vacaret huiuſmodi Capellania. Coadiuuatur etiam ex libro, in quo iſte Michael Natalis dicit, ſe fuiſſe præſentatum à Hieronymo de Capo, qui liber inſeruit pro aliquo adminiculo, iunctis præſertim alijs enunciationibus de anno 1518. & 1528. quæ licèt non ſint de antiquo, tamen coadiuuant ſupradicta, quia verum vero conſonat. Fuerunt etiam concordes, non conſtare ſufficienter in caſu, & ad effectum, de quo agitur, de iurepatronatus, ex quo non eſt verificatum, quòd ille Hieronymus, à quo Hoſpitale Incurabilium cauſam habet, deſcenderet à d. Petro Paulo fundatore, & hæreditas illius ad eum peruenerit.

Nam cùm notum ſit, iuſpatronatus tranſire cum vniuerſitate bonorum ad quoſcumque hæredes, Calder. *in conſ. 4. de iurepatronatus*, Rota 4. *in antiq. & 10. in nou. de iurepatronat.* debet probare, quòd iſte vltimus deſcendat ab illo Petro Paulo, & quòd fuerit ſucceſſor, ſaltem illorum, qui eius hæredes fuerunt, quorum nullum, nedum probatum, ſed ne quidem articulatum fuit; cùm enim Ioan. Antonius ſit reus, & poſſeſſor, vincit ex non iure agentis. 3

R. P. D. ALDOBRANDINO,

Poſteà fel. rec. Clemente VIII.

Romana Capellaniæ in via lata.

Veneris 18. Maij 1580.

ARGVMENTVM.

Filiatio probatur per inſtitutionem hæredis tanquam filij, & iuſpatronatus de antiquo cenſetur difficilis probationis, & ideò in eo leuior ſufficit probatio.

SVMMARIVM.

1 *Filiatio cenſetur probata per inſtitutionem hæredis tanquam filij, & num. 2.*

Enunciatiua vnica non probat filiationem, declara vt n. 1.

2 *Poſſeſſio probatur ex inſtrumento locationis.*

3 *Iuſpatronatus de antiquo dicitur difficilis probationis, & ideò in eo leuiora ſufficiunt.*

DECISIO II.

DOmini dixerunt conſtare Hieronymum de Capo auctorem Hoſpitalis deſcendere à Petro Paulo fundatore. Quòd enim Hieronymus ſenior eſſet filius Petri Pauli fundatoris, liquet ex teſtamento prædicti Petri Pauli de anno 1440. in quo hæredes inſtituit Hieronymum Baptiſtam Stephanum, & Petrum Paulum eius filios. 1

Per quam inſtitutionem ſimul cum nominatione probatur filiatio, Aretin. *in cap. per tuas, nu. 23.* Felin. *num. 17. de pro-*

Digitized by Google

de probat. Ruin. *conſil.* 53. *num.* 6. *&* 7. *lib.* 5. cum alijs allegatis, præſertim modern. Bart. 69. *queſt. lib.* 11. Caſſ. 89. *num.* 84.

Nec obſtat, quòd in antiqois tequirantur duo inſtrumenta, quia tota illa materia procedere videtur, vbi de enunciatis agitur: hic autem non ſumus in enunciatiuis meris, ſed io diſpoſitiuis, ex quo pater inſtituit.

2 Quæ inſtitutio, iuncta nominatione, conſtituit in quaſi poſſeſſione, vltra quòd hoc coadiuuatur ex teſtamento prædicti Hieronymi, de anno 1477. in quo mandat, ſe ſepeliri in Capella, quæ eſt ſua, & ſuorum maiorum. Cùm enim fuerit erecta à Perto Paulo, ſatis dicit Hieronymus, ſe deſcendere à Petro Paulo, ex quo dicit, quòd Capella eſt ſua, & quòd fuit ſuorum maiorum. Cùm itaque habeamus claram fundationem ex teſtamento Petri Pauli, in quo etiam nominat Hieronymum filium, & Hieronymus dicat, quòd Capella eſt ſua, & fuit ſuorum maiorum, omnia benè videntur conſonare, & correſpondere. Quòd autem Ludouicus fuerit filius Hieronymi, probatur ex teſtamento prædicti Hieronymi, in quo inſtituit Petrum Paulum, Antonium Mariam, & Ludouicum filios, & conſequenter intrant, quæ ſupradicta fuerunt, quod comprobatur ex dicto ſororis Fauſtinæ ſuper quinto, dum dicit, Ludouicum patrem teſtis, fuiſſe filium Hieronymi ſenioris. Comprobatur etiam ex eo, quòd Ludouicus prædictus præſentauit ad d. Capellaniam Hieronymum de Capo, quæ præſentatio ſortita fuit effectum, ex quo Hieronymus fuit inſtitutus, & poſſeſſionem habuit ad Caldet. *conſ.* 12. *de iurepatronatus.* Liquet etiam ex inſtrumento locationis factæ a d. Hieronymo de anno 1518. Quòd verò Hieronymus fuerit filius Ludouici, deponit ſoror Fauſtina, & apparet ex inſtrumento donationis, & teſtamento Iuliæ de Miſis de anno 1534. & 1536. Donat enim Iulia ipſi Hieronymo vti primigenio filio Ludouici, & tamquam talem etiam hæredem inſtituit. Quòd verò Hieronymus ſucceſſerit, liquet ex eo quòd Ludouicus eius pater præſentauit, quam præſentationem facere nequiuiſſet, niſi ſucceſſiſſet eius maioribus: & quòd Hieronymus fuerit hæres Ludouici, liquet ex ſupradictis inſtrumentis.

3 Vtia enim fuit concludens probatio hæc, cùm agatur de iurepatronatus antiquo, quo caſu res dicitur admodum difficilis probationis, & ſufficere videntur leuiora, quàm ſint iſta. Lambert. *de iurepatr. in* 2. *par.* 2. *lib. qu.* 10. *art.*4. *ſub num.* 11.

Et ita fuit deciſum.

R. P. D. B V B A L O.

Cæſarauguſtana ſtatus de Morata.

Veneris 7. Februarij 1586.

A R G V M E N T V M.

Proceſſus à iudice ſuſpecto allegato factus, non eſt ipſo iure nullus, ſed eſt neceſſaria appellatio, & quando appellatio interpoſita ab vno ex litis conſortibus alteri ſuffragetur.

S V M M A R I V M.

1 *Index ſuſpectus allegatus non poteſt ad vlteriora procedere, niſi prius fuerit cognitum ſuper cauſis recuſationis, declara dummodo fuerit appellatum à proceſſu ad vlteriora, aliter ſecus, & nu.*2.

*Remiſſoria forma data, & non adimpleta, examen eſt nullum, nu.*1.

3 *Appellatio interpoſita ex vno ex conſortibus litis, prodeſt alteri, declara vt nu.*4.

Dictio, vt, eſt reſtrictiua ad præcedentia, nu 3. *in fine.*

4 *Procurator præſumitur dominum certioraſſe de negotio arduo.*

5 *Iudice allegato ſuſpecto cenſetur à ſuſpicione receſſum per alios ſubſequentes actus approbatorios.*

D E C I S I O III.

1 COncluſerunt Domini validum fuiſſe examen 4. & 33. teſtium, vigore remiſſionis in partibus examinatorum, non obſtantibus nullitatibus oppoſitis pro parte Illuſtris D. Comitis de Morata. Duplex enim opponebatur nullitas, quarum altera erat, quòd cùm Villabon. iudex deputatus in Curia pro parte Illuſtris D. Ioannis fuiſſet à partibus recuſatus vti ſuſpectus, & cauſa ſuſpicionis allegatæ non poterat ad vlteriora procedere, niſi poſtquam ſuper cauſis recuſationis eſſet cognitum, an eſſet iuſtificata, iuxta trad. *in cap. cum ſpeciali*, vbi Doctor. *de appellat.* Altera verò nollitas erat ob non ſeruatam formam traditam in decreto remiſſionis. Cùm enim Villel. alter iudex deputatus ad inſtantiam Illoſtris D. Comitis poſt acceptationem renueret interponere decreta, ac interuenire in proceſſu cauſæ, & in executione remiſſoriæ, antequam ad exequutionem procederetur, reqoirendos erat alios iudex nominatus pro D. Comite, iuxta formam decreti remiſſoriæ, quòd cùm factum non fuerit, examen redditur nullom, & inualidum, *c. cum dilecta de reſcript. cum ſimilib.*

Quod attinet ad primam nullitatem, dixerunt DD. in hac materia recuſationis proceſſum factum iudice recuſato eſſe validum, niſi pars appellauerit ab alteriore proceſſu, ſecundùm opin. Innoc. *in d. c. cum ſpeciali, nu.* 6. *verſ. illud autem non memini de appell.* & ibi Doctor. *nu.* 9. Corn. *conſ.* 747. *nu.* 38. *lib.* 1, quam paſſim Rota tenet, vt per Achil. *deciſ.* 1. *de recuſat. iud.* Vnde cùm non fuerit appellatum pro parte Illuſtris D. Comitis, quamuis pro nunc præſupponatur, cauſas ſuſpicionis allegatas eſſe legitimas, de quo tamen aliqui ex DD. dubitabant, nihilominus proceſſus fuit validus. 2

Nec ſuffragatur appellatio interpoſita per Procuratores conſtitutos tam ab ipſo D. Comite, quàm ab Illuſtri D. Petro, & Agnete eorum matre ſpecialiter, ad recuſandum Villabon. & appellandum, quia DD. conſiderabant, quòd in proteſtationibus, & reſponſionibus, quæ multoties reſpectiuè fuerunt, Procuratores ſemper comparebant nomine omnium, ſpecificè, & expreſsè nominando eorum principales. In appellationibus verò ſemper illas interponebant nomine D. Petri, & Agnetis ſub hac, vel ſimili forma, videlicet Procuratores D. Agnetis, & D. Michaelis perſiſtunt in proteſtationibus; nomine verò D. Petri velut Procuratores appellant. Vnde quamuis regulariter appellatio interpoſita per vnum ex litis conſortibus, prodſit alteri quando ſumus in cauſa connexa, *l. ſi quis*, *§. peti de appell. l.* 1. *&* 2. *C. ſi vnus ex pluribus.* Put. *deciſ.* 470. *in vna Abulen. bonorum*, *lib.* 2. Hoc tamen procedere non poteſt, quando Procurator à pluribus conſtitutus appellat nomine vnius tantùm. Tunc enim conſors litis non poteſt ſe iuuare dicta appellatione, quia cenſetur prohibuiſſe ne nomine ſuo appellet. Ang. *in l. cum prætor*, & ibi not. Aug. *de iud.* Iaſ. *in l. exigendi nu.* 9. *verſic.* 3. *limit. de procurat.* & in ſimilibus terminis opportunè facit Creſcen. *dec.* 171. 3

Præſertim cùm iidem Procuratores nomine D. Comitis proteſtentur, & tamen appellant vti Procuratores D. Petri, & D. Agnetis. Appellatio enim cenſetur reſtricta propter dictionem, vt quæ eſt reſtrictiua ad præcedentia. Natta *in Clementina ſæpè, num.* 76. *de verbor. ſignif.*

Præterea ſi Comes volebat ſe iuuare dicta appellatione interpoſita nomine aliorum, debebat ſaltem infra 10. dies notitiæ interponere appellationem, vt per Felin. *in cap. cum ſuper num.* 11. *de re iudic.* Et de eius notitia dubitari non poteſt, cùm eius Procoratores nomine aliorum appellauerint, & in negotio tam arduo præſumuntur dominum certioraſſe. Roman. *conſ.* 481. *num.* 7. Abb. *conſil.* 18. *num.* 4. *ad finem lib.* 2. Gabr. *de reg. iur. concluſ.* 5. *num.* 33. 4

Inſuper plurimum mouebant DD. circumſtantiæ facti, nempe geminatæ proteſtationes, & appellationes reſtrictæ ad D. Petrum, & D. Agnetem. Item productio interrogatorium tam generalium quoad omnes teſtes, quàm etiam reſpicientium perſonas particulariter teſtium, & in magno numero. Ex qua diligentia ſatis percipitur intentio D. Comitis, quòd in examine teſtium ad vlteriora procederetur, & quòd non inſiſtebat in ſuſpicionibus allegatis, quod etiam clariùs liquet ex proteſtatione Procuratoris D. Comitis facta in Rota ſub die 17. Maij 1573. In qoa non eſſet citatus ad videndum deputari alios iudices remiſſoriæ in locum Villebon. Et Abbas proteſtatus fuit oon deuenire ad nouam deputationem, ex quo dicti iudices acceperunt examen, & donec ipſi examinent, non eſſe inſiſtendum ſuper noua deputatione, & nihilominus ſi D. Comes habuiſſet illos ſuſpectos, eius Procurator potius inſtitiſſet pro deputatione aliorum, quàm pro non remotione. 5

Quæ verò ob nullitatem ob non ſeruatam formam remiſſoriæ Domini pariter concluſerunt, non adeſſe aliquam nullitatem reſpectu formæ non ſeruatæ.

R.P.

Digitized by Google

R. P. D. ROBVSTERIO

Epiſcopo Orioleñ.

Gienneñ. Canonicatus, & præbendæ.

Lunæ 4. & 11. Maij 1587.

ARGVMENTVM.

Obitus certa die illius, cuius beneficium fuit impetratum, in quibus caſibus ab impetrante debeat plenè probari, & quando hæc plena probatio facta cenſeatur.

SVMMARIVM.

1 *Mors, ſeu obitus illius, cuius beneficium fuit impetratum tanquam reſeruatum, debet plenè probari, & nu. ſeqq.*
Reſeruatio beneficij narrata in diſpoſitione, illam qualificat, nu. 1.

2 *Prouiſus ab Ordinario cùm ſit in bona fide, ſua poſſeſſione priuandus non eſt per præſumptiones, ſed per plenas probationes.*

3 *Mors, ſeu obitus illius, cuius beneficium fuit impetratum, probandus eſt plenè, & concludenter quando agitur de certa die ipſius obitus.*

4 *Obitus, ſeu mors illius, cuius beneficium eſt impetratum, probanda eſt plenè, quando agitur poſſeſſorio recuperanda, ſeu adipiſcenda, ſecus ſi retinenda.*

5 *Obitus, ſeu mors illius, cuius beneficium fuit impetratum, probanda eſt plenè, quando in gratia adeſt clauſula,* conſtito ſummariè de obitu.

6 *Clauſula,* conſtito ſummariè, *interpretatur ſine multis ſolemnitatibus, non tamen per eam remouentur qualitates probationum.*

7 *Teſtes examinati ſine citatione partis probant caſus fortuitos, vt puta natiuitatis, ſeu mortis alicuius, nu. 7.*

8 *Mors, ſeu natiuitas alicuius probatur per inſtrumentum Notarij factum de iudicis ordine, vbi ampliatur hæc concluſio, etiam quod agatur de certa die obitus, & n. 9.*

DECISIO IV.

1 QVoad primam partem dubij Domini reſoluerunt, quod requiratur plena probatio ad verificandum, quod Michael Canonicus in Eccleſia Gienneñ. obijt die 4. Maij 1585.

Primò, quia is, qui agit, indiget probatione, & indiget reſeruatione die 4. præfati menſis Maij, tum quia in Breui adeſt clauſula, conſtito de obitu Michaelis in dicta die 4. Maij, & ſic quòd ex obitu in dicta die reſultat reſeruatio; tum quia ſimilia breuia regulariter non dantur, niſi in reſeruatis, vt notum eſt; tum quia huiuſmodi breue eſt ad fauorem litterarum, in quibus Papa prouidet, attenta dicta reſeruatione; tum quia in narratiua dicti breuis ſit mentio de huiuſmodi reſeruatione, quæ narrata in diſpoſitione illam qualificat, *l. fin. de heredib. inſtituend. cum ſimil.* & ideò cùm non agatur ad effectum abſolutoriæ, eſt plenè probanda reſeruatio, Ægid. *deciſion. 471. & 612.* Rot. *in Nou. de officio deleg. deciſ.* 10. Simon. *de reſeruation. qu. 2.* prout *dec. 10. nu. 3.* Paleot. *dec. 145.* dubitauit, an dantur plures aliæ deciſiones modernæ, vt in copijs.

2 Secundò, quia agit contra poſſeſſorem prouiſum ab ordinario, qui cùm ſit in bona fide, non eſt per præſumptiones eijciendus à ſua poſſeſſione, ſed per plenas probationes, Ægid. *in cap. grauis, num. 4. verſ. & ideo auctores, de reſtit. ſpol.* Caſſad. *de probat. dec. 1. nu. 1. & dec. 257. nu. 1.*

3 Tertiò, quia hic non agitur ſimpliciter de probando obitu, ſed de tempore obitus, & ſic dies obitus eſt fundamentum intentionis prouiſi Apoſtolici, quo caſu regulare eſt, quod requiritur plena probatio, *l. cum autem de negot. geſtis, l. matrem, C. de probat.* Bart. & alij *in l. non ſolum, §. ſed & probari, num. 2. ff. de nou. oper. nunc.* Felin. & alij *in cap. in præſentia, num. 12. de probat.* poſt Bald. in terminis *conſil. 69. nu. 3.* & Pur. *deciſ. 266. in 3.* Paleott. *dec. 1461.*

4 Quartò, quia vt Rota tenet in poſſeſſore, ſiue recuperandæ, ſiue adipiſcendæ, requiritur plena probatio ſolo ſummarij iudicio retinendæ, excepto quòd hic benè deducunt informantes, qui benè euacuant, & addebant Domini Rimin. ſenior. *conſil. 258. nu. 32. vſque ad finem,* & præſertim *nu. 3. verſ. præterea,* vbi ad caſum de quo agitur obtinuit, diſtinguit probationem poſſeſſione, & incidentia in ipſo iudicio poſſeſſorio per verificationem conditionis.

Quintò, quia in Breui adeſt, *conſtito ſummariè de obitu in die 4. Maij,* quæ inducit conditionem, debet plenè probari, vt latè Dec. *in rubr. de probationibus, num. 13. ad fin. verſ. niſi per modum conditionis, & num. ſequent.* & fuit dictum *in vna Pampilonen. beneficij de Seillo die 13. Ianuarij 1578. coram R. P. D. Decano,* poſt Ægid. *deciſ. 471.* præſertim, vt ex præmiſſis apparet, vbi ſubiecta materia requirat plenam probationem, vt conſiderant Doctores *in dicta rubr. de probationibus.* 5

Nec refert, quòd Breue dicat, *conſtito ſummariè,* quia interpretatur ſine multis ſolemnitatibus, Bart. *in extrauagant. ad reprimendum, & in l. iudicibus 2. oppoſitione 1. de iudicijs,* Pedem. *deciſ. 1. nu. 1.* Redoan. *in tract. de ſpol. qu. 11. nu. 9.* & ſic non remouentur qualitates probationum. Idem Bart. *in d. extrauag. ad reprimendum, in verbo ſummariè, & in l. 1. §. fin. ff. de prætor. ſtipulat.* Alex. *in l. ſumma in 1. ff. de condict. indeb.* cum alijs hic cumulatis alia benè euacuant informantes.

Quoad ſecundam partem dubij principalem, an adſit in caſu de quo agitur huiuſmodi plena probatio? Domini reſoluerunt affirmatiuè probari Martium obijſſe die 4. Maij per tres teſtes in partibus eodem die examinatos, qui benè deponunt de dicta die, præſertim primus, tertius, & fides Notarij, & iſtæ ſunt probationes factæ eadem die, in qua non erat nota creatio S. D. N. in illis partibus: nec poteſt conſiderari aliqua ſiniſtra ſuſpicio in iſtis probationibus, prout poteſt conſiderari in alijs teſtibus ex aduerſo productis, qui fuerunt recepti de menſe Nouembris, & non coadiuuant hanc probationem, vt dicitur, ſicut pro iſta parte aliquid ei faciunt. Non obſtat, quòd medicus dicat de obitu hora decima, quia incidenter dicit, & intellexit vt alius teſtis, & Notarius dicunt, in circa, vel parum plus minus, circa iſtas horas.

Non obſtat, quòd iſti tres teſtes in partibus examinati fuerunt ſine citatione partis, & ideò quòd non probant, quia in huiuſmodi caſibus fortuitis, velut natiuitatis, ſeu mortis alicuius, Notarius poteſt conficere inſtrumentum, vel teſtes examinare, etiam ſine partis citatione, officio cuiuſcumque iudicis ordinarij, plenè probant, maximè ad litem, quia tunc non aderat, nec ſuſpicari poterat alicuius dolus malus, Bald. *in cap. quia frequenter, §. porro, vt lite non conteſtata,* alleg. à Felin. *ibi num. 24.* Dec. *in cap. 1. col 4. de fide inſtrumentorum.* Veſtr. *in praxi lib. 6. cap. 2. num. 1.* Gabr. *de citationibus concluſ. 1. num. 336. & ſeq. fol. 187.* & plures alij allegati, etſi per inſtrumentum Notarij rogati de ordine iudicis ſuper huiuſmodi caſibus, etiam nemine citato, probat Ioan. Andr. ad Specul. *de inſtrument. cap. dictum, §. poſtquam accuſatio,* & videtur allegatus à Paulo de Caſtro *in l. prætor ait, num. 8. in fine, ff. de eden.* vbi dicit ſe ita conſuluiſſe, Dec. *in rubr. de fid. inſtrument. num. 22.* vbi dicit, etiam multò magis adhibenda fides vbi fuerunt examinati teſtes, & adeſt ordinatio iuris eodem die, vt reciperetur informatio, & Notarius qui fecit fidem, examinauit teſtes, recepitque ordinem ab ipſo iudice. 8

Nec refert, quod agatur de probanda certa die obitus, & non de obitu in genere, & quòd requiritur plena probatio, quia ſi teſtes ſunt benè examinati ſine citatione partis, in dictis teſtes plenè probant, vt in illis legitur.

Teſtes pro Dominico ab ordinario prouiſo examinati Granatæ de menſe Nouembris 1585. nihil obſtant, quia ſine citatione prouiſi Apoſtolici, quia tunc erat omnibus notum, & præcipuè Dominico: ſed in dictis iſti teſtes, vt dixerunt, faciunt pro Lupo prouiſo Apoſtolico, quia deponunt Martium obijſſe die 4. Maij. Primus teſtis deponit, quòd viderat prædictum Canonicum mortuum, & inter ſextam, & ſeptimam horam de manè diei 4. Maij. Quod non obſtat, quia licèt primus teſtis Lupi, & fides Notarij dicant eum obijſſe hora decima ante meridiem: dicunt tamen fides Notarij, & tertius teſtis parum plus, & minus, qui poſſunt verificari in prædicta hora, deponit autem, quòd audiuit in familiaribus dicti Canonici illum perdidiſſe loquelam hora decima noctis diei 3. Maij, & ſic duabus horis ante diem quartam reſeruatam, & quòd ſtatim obierat, verùm in hoc loquitur de auditu, ideò non probat. Secundus teſtis deponit, quòd vidit eum mortuum parum antea quàm elucceſceret, & debuit eſſe hora quinta, quod poteſt conſiderari cum prædicto, & tertio Lupi, & fide Notarij per prædicta quinta, & parum plus, vel minus, de auditu autem deponit, quòd obierat ante mediam noctem præcedentem: verùm non probat, vt quin- 10

ta dicti eſt. Tertius deponit de viſu; quòd vidit eum mortuum hora octaua, & ſic meliùs concordat cum prædictis: de auditu autem deponit illum obijſſe hora prima noctis, & ſic diſcordat à duobus alijs, & patitur eundem mortuum. Quartus idem, & eodem modo deponit. Quintus non obſtat, quia deponit de viſu, de hora tamen decima eum vidiſſe mortuum, & prius quàm iret ad eum videndum ſonabant campanæ, & in ciuitate dicebatur, quòd ſonabant pro Canonico Martio defuncto. Sextus teſtis nec etiam deponit enim quòd vidit prædictum Canonicum mortuum hora nona, & quòd audiuit à fratre, quòd obierat die 4. Maij, omnes tamen deponunt de dicta die 4. eum vidiſſe mortuum, nullus de viſu ante illam diem, quare non probant de hora obitus.

Vltimò non obſtant, quæ dicuntur de publicatione Regali reſeruatore, ſic Roma circa horas 16. circa meridiem, quia ſtante declaratoria S. D. N. res non habet difficultatem, & hæc declaratoria videtur ſatis honeſta, quia reſeruatio de beneficijs vacaturis in die 4. Maij cœpit, vacantia in illa die ante publicationem, dummodò antè publicationem non ſit prouiſa per ordinem, Simonet. *de reſeruat. quæſt.* 54.

R. P. D. PENIA DECANO.

Senogallieñ. Cenſus.

26. *Aprilis* 1591.

ARGVMENTVM.

Simulatio cenſus celebrati in fraudem vſurarum, licet dicatur inſtrumentum pecuniam numeratam eſſe, probatur coniecturis, & quibus.

SVMMARIVM.

1 *Simulatio cenſus celebrati in fraudem vſurarum, licèt dicatur in inſtrumento pecuniam eſſe numeratam, probatur coniecturis, & quibus.*

Correſpectiua dicuntur duo inſtrumenta eodem die confecta, & vnum alteri ineſſe, nu. 1.

2 *Identitas pretij in duobus inſtrumentis appoſiti facit præſumere ſimulationem, & nu.* 3.

4 *Inſtrumentorum pluralitas facit arguere ſimulationem in fraudem vſurarum.*

DECISIO V.

1 AD dubium quod propoſueram, an inſtrumentum cenſus celebratum ſub die 19. Septembris 1571. ſubiaceret vitio vſurariæ prauitatis.

Domini affirmatiuè reſponderunt. Nam licèt ex inſtrumento conſtare videatur interueniſſe pretium innumerata pecunia, vt ſatisfieret conſtitutioni Pij V. ſuper creatione cenſuum: nihilominus ex aliquibus coniecturis videbatur eſſe ſimulata; apparebat enim eodem die coram eiſdem Notario, & teſtibus fuiſſe celebratum alium venditionis contractum quorumdam bonorum, & mercium inter Octauium, & Aurelium, & eodem deinde die creatum cenſum, de quo agitur, vnde cenſebatur alter ineſſe alteri, *l. lecta, ff. ſi certum petatur*, & arguit ſimulationem in fraudem vſurarum, Pariſ. *conſil.* 86. *nu.* 36. *lib.* 3. Natt. *conſ.* 198. *nu.* 11. Aym. *conſ.* 156. *nu.* 11. Hip. Rim. *conſil.* 233. *nu.* 35.

2 Numerationem veri pretij in pecunia numerata re vera non interueniſſe, hoc potiſſimum ſuadebat.

Primò, quia Octauius vendidit Aurelio vnum creditum ſcut. 164. cuius ratione ſicut non intelligitur interueniſſe numeratum pretium, item nec aliæ res, quæ in emptione comprehenduntur, Bart. *in l. vir ab eo, ff. de iur. dot.* Bald. *l. cùm allegas, nu.* 11. *C. de vſur.*

3 Tum præterea, quoniam pro eadem ſumma ſcutorum 2004. qua fuerunt vendita dicta bona, fuit celebratus contractus cenſus, quod valdè ſuſpectum viſum fuit Dominis, vt iudicarent pro ſimulatione contractus, cenſum pronunciantes creatum contra formam præſcriptam in conſtitutione Pij V. & ideò fuiſſet vſurarius, præſertim cùm ſoliti ſint fœneratores varias nectere fraudes in hoc contractu ad occultandam vſuram, Nauar. *de vſur. nu.* 88.

4 Alias coniecturas allegatas per infirmantes pro Cintio Paſſero ſi probarentur ex actis, eandem ſimulationem dicunt Domini coadiuuare.

R. P. D. PENIA.

Dudeñ. Beneficij de Roſal.

Lunæ 12. *Decembris* 1594.

ARGVMENTVM.

Reſcriptum delegationis debet iudici delegato antequam iuriſdictionem exerceat præſentari originale, non autem illius copia; & de forma præſentandi hoc reſcriptum.

SVMMARIVM.

1 *Iudex delegatus iuriſdictionem non habet, niſi ſibi præſentato originali, & authentico reſcripto delegationis ſibi factæ.*

2 *Iudex delegatus, ſeu executor non poteſt executionem facere, niſi fuerit certus de ſua iuriſdictione, aliter quàm per exemplum minus ſolemniter præſentatum, & nu.* 3.

4 *Litteræ omnes venientes ex Curia Romana vocantur litteræ Apoſtolicæ, ſecundùm conſuetudinem loquendi vltra montes, declara vt nu.* 5.

6 *Proceſſus factus non productis litteris iuriſdictionem tribuentibus validus eſt, quandocunque litteræ producantur.*

7 *Translatio penſionis facta coram executore vigore proceſſus fulminati, in quo erant inſerta littera Apoſtolicæ, an valida ſit.*

8 *Iudex delegatus, & ordinarius ſimul ſi actum, quem fecit nullum, fecerit tanquam delegatus, non poteſt poſtea illum ſuſtinere tanquam ordinarius.*

9 *Delegatæ iuriſdictionis reſcriptum, quomodo præſentari debeat iudici, vt iuriſdictionem exercere poſſit.*

DECISIO VI.

APparitius ad fundandam litem narratam in gratia, ſi neutri, quam impetrauerat à fel. record. Sixto PP. 1
Quinto de hoc beneficio, vtebatur decreto quodam citationis ordinarij Tudeñ. litteræ gratiæ, ſi neutri, quam nullam prorſus, & inualidam fuiſſe prætendebat Alphonſus de Sumaniego. 1

Vtraque parte ſuper dubio dato informante, dubitaui, an coram ordinario Tudeñ. fuiſſent præſentatæ litteræ originales, vel aliæ ita authenticæ, vt decretum citationis illarum vigore factum fuiſſet legitimum, & validum ad dictum effectum litis inducendæ.

Et Domini cenſuerunt non conſtare coram ordinario fuiſſe præſentatas litteras originales, vel aliàs authenticas, & propterea decretum citationis illarum vigore factum fuiſſe nullum, quia Gregorius quidam, qui die 27. Iunij anno 1587. nomine Apparitij comparuerat coram ordinario ad notificandam ei gratiam Apparitij, & petente executionem eiuſdem gratiæ, ſolùm exhibuit quandam copiam dictæ prouiſionis ſubſcriptam per q. Balthaſſarem Rodriquez aſſertum Notarium, qui aſſerebat prædictas litteras Apoſtolicas ſua propria manu ex proprijs originalibus tranſumpſiſſe fideliter, & rogatum ſubſcripſiſſe.

Hinc enim conſtabat coram ordinario non fuiſſe productas litteras originales, ideòque iudicem nulliter citaſſe, cùm non aliter habuiſſet iuriſdictionem, vel eius executionem, niſi originali, vel authentico reſcripto ſibi ſolemniter præſentato, Rot. *deciſ.* 20. *de conceſſ. præbend. in nouis, & deciſ.* 4. *de offic. delegat. in antiq.* Ægid. *deciſion.* 110. *verſic. circa ſecundum dubium*, Felin. *in cap. cum te, num.* 21. *de reſcript. & in cap. ſi citatus, nu.* 12. *&* 13. *eod tit.* Caſſad. *deciſ.* 8. *nu.* 10. *& ſeq. de reſtit. ſpoliat. & deciſ.* 33. *ſuper reg.* Creſcen. *deciſ.* 5. *num.* 4. *de fid. inſtrumen.* Idem *deciſ.* 13. *de conceſſ. præben.* Achill. *dec.* 2. *de offic. delegat.* Roman. *conſil.* 350. *num.* 8. a

Et ratio eſt, quia executor certus eſſe debet de ſua iuriſdictione per exemplar, & non per exemplum minus ſolemniter præſentatum, maximè cùm reſcripti præſentatio ſit de proceſſu, & illius potiſſimum fundamentum: ideòque fieri debet ſolemniter per manum publici Notarij, & cum appoſitione teſtium, cùm iudici non credatur. Specul. *de reſcript. præſent. nu.* 3. 4. *&* 5.

Et verò magis defectus apparebat intus, quia neque 3
conſtabat, quod in actis iudicis Commiſſarij fuiſſent exhibitæ bullæ originales, cùm in citatione per eum decreta ſolùm reperiretur inſerta copia copiæ præſentatio-

Digitized by Google

tationis Bullarum. Nam ille idem Balthaſſar Rodriquez Notarius aſſertus aſſerebat fideliter tranſumpſiſſe illud tranſumptum ex alio tranſumpto proceſſus originalis, quod euidenter quoque demonſtrabat differentiam inter copiam exhibitam, & copiam copiæ inſertam in dicta citatione, quia in copia exhibita deerant ſubſcriptiones expeditorum Cancellariæ, quod planè oſtendebat illud non fuiſſe originale, nec copiam originali conformem ex copia vera copiæ inſertę in citatione, ſubſcriptiones expeditorum legebantur.

4 Neque iſte defectus tollebatur ex aſſertione iudicis dicentis in principio decreti citationis, ſe fuiſſe electum iudicem vigore vnius Bullæ Apoſtolicæ Sixti PP. V. ſcriptæ in pergameno, & ſignalatoriæ cum quodam ſigillo plumbeo pendente in folijs ſericis rubei croceique coloris, quia ex his non inferebatur ad realem exhibitionem litterarum coram illo, cùm potiùs viderentur verba Notarij in ſimilibus citationis decretis de ſtylo apponi ſolita, quod colligebatur præterea ex illis verbis in citatione ſequentibus, nempe, cuius quidem Bullæ copia hæc eſt, quæ ſequitur; & tamen non ſequebatur ibi, niſi tenor copiæ alterius copiæ, vt ſuprà fuit oſtenſum. Pro quo faciebat conſuetudo vltramontes vigens, per quam, vt ait Creſcent. *deciſ. 87. incip. Executor gratiæ in Italiam*, omnes litteras de Curia Romana venientes, vocant litteras Apoſtolicas.

5 . Sed neque authenticam litterarum copiam fuiſſe productam coram Ordinario, oſtendebant plures defectus ſolemnitatum requiſitarum in tranſumptando.

Rurſus non conſtabat prædictum Balthaſſarem Rodriquez, qui tranſumptum fecerat, fuiſſe Notarium, neque erat verum illum fideliter tranſumpſiſſe, cum inter copiam exhibitam, & copiam copiæ in citatione inſertam eſſent varietates, & differentiæ ſuprà relatæ, vnde nulla eis poterat adhiberi fides.

6 Neque prædictis obſtabat Rot. *deciſ. 4. de conceſſ. præben. in antiquis*, quòd etiam ſine copiæ præſentatione valeat proceſſus, dummodo poſtea litteræ quandocumque producantur, & de illis conſtet, quia reſpondebant Domini illam deciſionem fuiſſe reprobatam. Felin. *in c. ſciſcitatus, num. 17. de reſcript.* Creſcen. *deciſ. 198. incip. Peruſinæ*, Roman. *conſil. 353. num. 6.*

7 Rurſus non obſtabat deciſ. Achil. 2. *de offic. deleg.* vbi Rota tenuit valere tranſlationem penſionis factam coram exequutore vigore proceſſus fulminati, in quo erant inſertæ litteræ Apoſtolicæ.

Quia reſpondebatur primò inſertionem litterarum in proceſſu fulminato maiorem habere vim, quàm tranſumptum factum ad Notario, cùm in proceſſu fulminato iudex atteſtetur ſe vidiſſe litteras originales, eaſque inſeruiſſe, & ſigillum ſuum appoſuiſſe, Put. *deciſ. 246. num. 5. lib. 3.*

Concurrebant præterea in illo caſu multa adminicula, quibus ſuadebatur credendum fuiſſe inſerto, Caſſad. *deciſ. 71.*

Poſtremò cùm fuiſſet proceſſum extraiudicialiter ſine partis citatione, licebat peragere actum tranſlationis penſionis, Achil. *deciſ. 2.* Put. *dicta deciſ. 246. num. 3. verſic. non obſtat. lib. 3.* In caſu autem propoſito exequutor non poteſt actum exercere ſine legitima citatione.

8 Poſtremò neque decretum citationis poterat ſuſtineri vigore ordinariæ iuriſdictionis, quia cum proceſſerit tanquam delegatus, ad iuriſdictionem delegatam ſe reſtrinxit, fecit enim actum tanquam iudex Apoſtolicus vigore litterarum, & ideò nulliter proceſſit ex prædictis, Hoſtien. Imol. Abb. & alij *in c. cum ex offi.*, vbi Felin. *num. 25. verſic. 4. concluſio, de reſcriptis*. Nam qui poteſt procedere ex poteſtate valida, procedit ex poteſtate inualida, Put. *deciſ. 383. num. 3. lib. 2.* Roman. *conſil. 343. num. 5.*

9 Poſtremo non obſtat doctrina Speculat. *in rubr. de reſcriptis præſent. lib. 2. & tit. de inſtr. edit. §. mox dicamus, num. 11.* tradendo modum procedendi in ſimilibus actibus, vt ſcilicet litteræ originales tranſumptentur, ex quo non poſſunt in actis relinqui, & tranſumptum ponatur in actis, ex quo fiat aliud tranſumptum in decreto citationis inſerendum. Quæ omnia hic obſeruaſſe videbatur iudex, quia fuit reſponſum veram eſſe illam doctrinam Specul. non tamen excludere ſolemnitates requiſitas in tranſumptando, neque veram & realem productionem litterarum originalium, quæ in propoſito caſu non fuiſſe ſeruata ſatis liquebat ex ſupradictis.

R. P. D. ORANO.

Romana Grani.

Lunæ 27. Februarij 1595.

A R G V M E N T V M.

Rerum pluralitas præſumitur potius, quàm identitas, quid ſi agatur de probatione identitatis equi mortui, vel grani.

S V M M A R I V M.

1 *Pluralitas rerum præſumitur, & non indentitas.*
Pluralitas equorum præſumitur, & non identitas, ibid.
2 *Identitas grani, an, & quomodo probetur per teſtes.*
Identitas rerum probatur coniecturis, ibid. ad fin.
Notario non creditur, niſi de his de quibus fuit rogatus cum teſtibus, ibid.

D E C I S I O VII.

AGebat Dominus Caſalis ſanctæ Brocolæ Saluiano interdicto contra tertios poſſeſſores grani, in eo, vt prætendebat, recollecti, & ad quoddam horreum ſancti Chryſogoni, ex granario Dominorum de Maximis ſito alle Cerchi tranſlati, dum autem ſuper illius exiſtentia inter partes coram Auditore Cameræ orta fuiſſet quæſtio, dubitaui ſtantibus hinc inde deductis, an conſtaret de identitate grani, & quia in rebus pluralitas præſumitur, vt not. Bart. *in l. demonſtratio, in princ. & verſ. 6. quæro, de cond. & demonſtr. & l. diuus, de cuſtod. reorum in l. inter ſtipulantem, §. 1. de verb. oblig.* Io. And. Ant. de Butr. & cæteri *in c. auditis, de præſcrip.* vbi exemplo hoc illuſtrant conductoris equi, quòd ſi probent equum mortuum in itinere, à repetitione illius facta per locatorem non liberatur, niſi etiam probet, quòd equus mortuus erat ille ſibi locatus, Alexand. *conſil. 119. n. 3. lib. 1.* Corn. *conſil. 144. n. 1. lib. 4.* Aymon. *conſil. 112. num. 3. & 798. num. 4.* 1

Domini concluſerunt contra dominum, non liquere de grani identitate, nam teſtes ad hunc effectum inducti nihil concludunt. Licèt enim primus, & ſecundus probent granum recollectum in Caſale ſanctæ Brocolę fuiſſe repoſitum in horreo Dominorum de Maximis à Cerchi, & tertius dicat fuiſſe collocatum ad partem ſiniſtram horrei verſus portam; tamen quòd inde fuerit tranſportatum ad horreum ſancti Chryſogoni non deponunt, vnde cùm in dicto horreo Dominorum de Maximis in confeſſo ſit granum ex diuerſis prædijs recollectum fuiſſe per aceruos diſtinctum, non ſatis eſt oſtendere huiuſmodi tranſportationem grani de vno ad aliud horreum factam, niſi etiam verificetur fuiſſe illud, quod in Caſale ſanctæ Brocolæ fuerit collectum, præſertim cùm idem tertius teſtis, in cuius dicto particulariter Dominus Caſalis intentionem ſuam fundare nititur, deponat granum conſignatum Raphaeli Andreæ, & alijs, fuiſſe ex illo ſanctæ Brocolæ, & Breſciani, adeò quòd non reſtringit grani traditionem factam Andreæ præueniſſe ex aureo grani ſanctæ Brocolæ. Quartus verò teſtis nihil probat, nam admiſſo quòd ex grano Dominorum de Maximis fuerit tranſportata certa quantitas ad horreũ ſancti Chryſogoni, nedum explicat, an ex parte ſiniſtra horrei, vel aliunde hoc accideret, ſed potiùs in confuſo agit de non menſuratione grani facta pluribus diuerſorum aceruorum. Reliqui duo teſtes vltimò examinati non merentur allegari, quia neſciunt an granum traditum Andreæ prouenerit ex Caſale ſanctæ Brocolæ, & ad quem locum fuerit exportatum, quin potiùs vltimus teſtis deponit quòd poſt factam Andreæ, & quibuſdam alijs menſurationem, & conſignationem grani remanſit in horreo aceruus grani ad manum ſiniſtram verſus portam, quod eſt multum veriſimile, cùm etiam ſecundus teſtis dicat, quòd erat arenoſum, & plenum zizania, nec dicatur de identitate grani competere ex confeſſione Andreæ iunctis coniecturis, quæ in huiuſmodi materia propter eius difficilem probationem ſolent recipi, Bart. *in tract. de teſt. num. 31.* Quia ex ſimplici fide aſſertione Notarij nulla poteſt colligi probatio confeſſionis, tum quia non creditur Notario, niſi de his, de quibus fuit rogatus; tum etiam quia circa confeſſionem nullos adhibuit teſtes, prout *deciſ. 3. lib. 5.* Creſcen. *deciſ. 4. de fid. inſtrum.* coniecturæ autem nullę ſunt, & vbi conſtat de depoſito grani pluriũ caſalium, non ita faciliter admittitur præſumptio identitatis, vt benè hic per informantes pro D. Andrea. 2

R. P. D. BLANCHETTO,

Poſteà S. R. E. Cardinale.

Oſceñ. Pœnitentiariæ.

10. *Aprilis* 1595.

ARGVMENTVM.

Recurrens ad iudicem laicum in cauſa Eccleſiaſtica efficitur excommunicatus & incapax beneficiorum.

SVMMARIVM.

1 *Iudex laicus in cauſis Eccleſiaſticis adiri non poteſt, & ad eum recurrens eſt ipſe iure excommunicatus, & committit ſacrilegium.*

2 *Iudex ſæcularis adiri non poteſt, etiamſi iudex Eccleſiaſticus malè procedat, quia cùm ſit authoritate minor, non poteſt ſupplere negligentiam maioris.*

3 *Appellans & recurrens ad iudicem ſæcularem in cauſa Eccleſiaſtica, non excuſatur ex eo, quod dicat velle proſequi cauſam grauaminis coram Eccleſiaſtico, quia potuit adire ſuperiorem iudicis Eccleſiaſtici, & ad eum recurrere.*

4 *Iudex ſæcularis eſt incapax iuriſdictionis in perſonas Eccleſiaſticas & in eorum cauſas, non obſtante immemorabili.*

5 *Excommunicatus propter excommunicationem redditur incapax beneficiorum.*

DECISIO VIII.

1 DOminì dixerunt ſententiam abſolutoriam vltimo loco latam in iudicio criminali ad fauorem Pauli ſuſtineri non poſſe. Nam & de iure communi, & ex Bullar. in Cœna Domini, recurſus in cauſis Eccleſiaſticis ad iudices laicos eſt prohibitus, *cap. qualiter, & quando*, vbi Doctor. omnes, *de iudic.* & recurrens eſt ipſo iure excommunicatus, *cap. noverit, & cap. graue, de ſentent. excommunic. & in d. Bulla* §. 16. & committit ſacrilegium, Caietan. *in ſumma, in verbo excommunicatio cap. 3. & ſeq.*

2 Nec excuſari poteſt, ex traditis per Couarr. *pract. quæſt. cap. 35. num.* 3. nam etſi iudex Eccleſiaſticus malè procedat, non poteſt iudex ſæcularis, cuius eſt minor poteſtas, ſupplere negligentiam Eccleſiaſtici, qui ipſo poteſtate, & authoritate eſt maior, vt declarant omnes Doctores *in cap. qualiter, & quando, de iudicijs*, videlicet Ioann. Andr. & Abb. antiq. *num.* 1. Imol. *num.* 7. Barbat. *num.* 23. ſed illius negligentiam Eccleſiaſticus ſupplet, *cap. ex tranſmiſſa, cap. licet, cum ſeq. de for. competen.* ſuperioritatem autem iuriſdictionis probant *cap. ſolitæ de maiorit. & obed. cap. denique 96. diſtinct. & Clemen. ne Romani, de iureiur.*

Quæ licèt de plano procedant, multò magis applicantur propoſito caſui, io quo Paulus habuit recurſum ad iudices laicos, non ſolùm ſemel, ſed pluries, ad effectum impediendi mandatum de manutenendo ad fauorem Capituli ritè & rectè decretum, ſcilicet 3. Octobris 1587. & 18. Nouembris, & 11. Decembris eodem anno, & de menſe Februarij 1589. etiam poſtquam obtulerat ſe paratum parere mandatis Archiepiſcopi Cæſarauguſtani.

3 Nec excuſari poteſt, Paulos à tali recurſu ex eo, quòd poſteà voluerit proſequi grauaminis cauſam coram Eccleſiaſtico, quia talis excuſatiu non habet locum quando recurri poteſt ad Eccleſiaſticum, qui tale grauamen impediat, prout poterat Paulus adeundo Metropolitanum, vel Nontium Apoſtolicum, & illum ad iſtum effectum non recurriſſe euentus docuit, quia neutrum adiuit, & prouiſiones Regiæ multò magis hoc declarant, quia non ſolùm inhibetur iudici Eccleſiaſtico ne ad vlteriora procedat, ſed illi mandatur, vt qoæ decreuerat, reuocet, & coram ipſo iudice ſæculari compareat ad allegandas cauſas, ex quibus parere non teneatur.

4 Ex quibus nihil aliud inferri poteſt, niſi quòd ipſi iudices nolunt de cauſa Eccleſiaſtica cognoſcere, quod eſt admodum abſurdum, cùm iudex laicus ſit incapax iuriſdictionis in perſonas Eccleſiaſticas, & eorum cauſas, nec immemorabilis hoc caſu ſibi ſuffragatur, Doctor. *in cap. cauſam, de præſcript.* Felin. *in c. 2. de maior. & obed.* Rot. *deciſ.* 10. *de conſuetud. in antiquis*, & Biſinger 2. *eod. tit.* Præcipuè cùm in dicta Bulla in Cœna Domini derogetur conſuetudinibus, & immemorabilibus.

Non obſtante quæ allegantur ex defectu iuriſdictionis,
& quòd Rota non cognoſcit de iuſtitia ſententiarum, quæ 5
ſunt extra Rotam latæ, quando de illarum executione non agitur, quia in caſu propoſito Hieron. Pinos habet fundatam intentionem ſuper recurſibus, & claram iuris diſpoſitionem, per quam Paulus propter excommunicationem incurſam redditur incapax beneficiorum, & cùm ipſe Paulus excipiat de abſolutoria quam tranſiuiſſe io rem iud. prætendit, licitum eſt Hieronymo replicare de illius notoria iniuſtitia. Propterea vltra recurſus prædictos coram locumtenente criminali A. C. adſunt alij producti coram me regiſtrati fol. 326. & 335.

Ex quibus ipſum incidiſſe in pœnas io Bulla in Cœna Domini contentas, negari non poteſt.

R. P. D. CORDVBA.

Dudeñ. Beneficij de Roſal.

Die 10. *Maij* 1595.

ARGVMENTVM.

Iudex delegatus non habet iuriſdictionem, nec eam exercere poteſt, ſibi non præſentato originali reſcripto, iuriſdictionem tribuente, etiam quòd pars comparendo non oppoſuerit iuriſdictionis defectum.

SVMMARIVM.

1 *Iudex delegatus debet eſſe certus de ſua iuriſdictione, nec eam poteſt exercere, ſibi non præſentato originali reſcripto, iuriſdictionem tribuente, num. 2. vbi ampliatur hæc concluſio, etiam quòd pars comparens non oppoſuerit defectum iuriſdictionis, & num. 4.*

Negatiua probatur ex inſpectione actorum, num. 1.

Delegati iudicis facultas procedendi debet illi ſolemniter, & per manum publici Notarij cum appoſitione teſtium præſentari, antequam iuriſdictionem exerceat, ibidem, in fine.

3 *Iura producta quando dicantur eſſe de actis, vbi etiam quando inſtrumenta producuntur eſſe de actis.*

4 *Iudici delegato non competit iuriſdictio cum effectu, niſi poſt præſentationem litterarum delegationis.*

Iuriſdictionis defectus conſenſu partium conualidari poteſt, ibid.

DECISIO IX.

DIe 12. Decembris anni præteriti, fuit reſolutum non 1
conſtare fuiſſe præſentatas litteras originales, vel alias authenticas coram ordinario Iud. cui litteræ gratiæ ſi neutri fuerant directæ, & propterea decretum citationis illarum vigore factum fuiſſe nullum.

Et quia Apparitius inſtabat iterùm audiri ſuper iiſdem, 10. Maij 1595. fuit reſolutum ſtandom eſſe in deciſis omnibus adductis in deciſione primæ propoſitionis. Cõſtat enim quòd iudex non fuit certus de ſua iuriſdictione, cùm non fuerat preſentatum originale, quod ex inſpectione actorum benè probatur, ad trad. per Alex. *conſil.* 55. *num.* 12. *lib.* 5. Aym. *conſil.* 197. *num.* 10. *verſ. ſed verba enunciatiua.* Nam præſentatio reſcripti debet fieri ſolemniter per manum publici Notarij, & cum appoſitione teſtium, Speculat. *tit. de reſcript. præſent. in princip. per totum*, & quando hoc deficit, iudex non poteſt dici certus de ſua iuriſdictione.

Non obſtat quòd præſumatur originale præſentatum & 2
iudicem certum per inſpectionem originalis de iuriſdictione, eo ipſo quòd pars Alphonſi comparuit nihil opponens de defectu iuriſdictionis, eò quòd originale non fuiſſet præſentatum, quo caſu intrat doctrina tradita per Henric. Boic. *num.* 4. Abb. Felin. & Bellamer. *num.* 10. *verſic. tertiò quem, in cap. cùm iure de offic. deleg.* dicente quòd ſi pars compareat, & ante ſententiam non opponat de defectu iuriſdictionis, eò quòd originale non fuiſſet præſentatum, ſi velit opponere poſt ſententiam, non poteſt.

Nam Domini duos terminos conſiderabant, alterum, 3
quòd productio iurium ſit de actis. Alterum quòd ſit de actis inſtrumenta quæ producuntur. Quoad primum eſt dicendum quòd fiunt de actis ſtatim quòd eſt facta productio parte citata, etſi non poteſt dici de actis inſtrumentorum, vt per Mohedan. *deciſ.* 1. *de procurat.*

Quoad ſecundum iura fiunt de actis ſi regiſtrentur ſolemniter in illis, vt per Bellamer. *vbi ſuprà num.* 8. & inde iuri-

Digitized by Google

iuriſdictio iudicis conſideranda eſt, ſi reſpectu iudicis productio iuriſdictionis debet eſſe de actis, & fieri per manum Notarij publici, cum appoſitione teſtium, ad tradita per Specul. *vbi ſuprà*, & reſpectu partis ſupponatur, debet inſtrumentum verificari, & regiſtrari, vt tradit Ægid. *in cap. cum in iure, num. 8. de offic. deleg.* ex aduerſo allegato, vbi docet practicam & obſeruantiam Curiarum, & inquit, quòd omnia producta de verbo ad verbum ponantur in actis tranſumptiuè, & quòd citetur pars ad dicendum contrà, etſi nihil probabile alleget, probatis Notariorum ſignis & ſigillis, ſi negetur illud tranſumptum, habebit vim ſolemnis & authenticæ publicationis, & ſic præſupponit, quòd originale debet præſentari, & poſtea tranſumptari.

4 In caſu verò de quo agitur, non conſtat de productione, & de actu productionis, ſed de comparitione quadam coram dicto iudice, & de actu extraiudiciali iudicis ſine teſtibus, cui aſſertioni ſe fuiſſe deputatum vigore Bullæ delegationis non eſt ſtandum niſi priùs conſtet de delegatione. Ratio eſt, quia delegato non competit iuriſdictio cum effectu, niſi poſt præſentationem litterarum delegationis, *cap. ſuper eo, de appellat.* cum alijs per Roman. *conſ. 353. num. 8.* & inde tollitur obiectum, quòd cum pars citata ad dicendum contra non comparuerit, & nihil oppoſuerit, iudex poteſt procedere, cùm etiam iudex dicitur ante præſentationem litterarum: ſi autem non habuit iuriſdictionem, conſenſus partium non poteſt conualidare proceſſum, *l. priuatorum, cum vulgaribus, C. de iuriſd. omn. iudic.* tenent in expreſſo Franc. *cap. ſuper eo, el 2. col. 6.* & ibi Dec. *n. 28.* vbi inquit, quòd intentio S. P. eſt ſuſpenſa ante præſentationem litterarum, & agitur de conferendo iuriſdictionem, quam priuati dare non poſſunt, Felin. *in cap. cæterum, num. 21. de reſcript.* & teſtatur communem opinionem Anton. Gabr. *de exceptionib. rei iudic. concluſ. 3. num. 3.*

Cùm ergo dicto iudicio fuerit præſentatum tranſumptum ab alio tranſumpto proceſſus originalis, DD. reſoluerunt ſtandum eſſe in deciſis, cùm illi non potuerit de iuriſdictione conſtare.

R. P. D. PEGNA.

Oſceñ. Canonicatus.

Veneris 1. Decembris 1595.

ARGVMENTVM.

De prohibito recurſu ad ſæculares iudices, eſt mirabilis deciſio.

SVMMARIVM.

Recurrentes ad iudices laicos pro habenda inhibitione iudicibus Eccleſiaſticis ipſo iure ſunt excommunicati, num. 1. & ſeqq. & per totum, vbi proponuntur contraria, & illis reſpondetur.

2 *Eccleſiaſticam libertatem violantes iudices ſunt ipſo iure excommunicati.*

3 *Impediens iuriſdictionem Prælatorum Eccleſiæ, ſunt ipſo iure excommunicati, declara vt num. 4.*

5 *Iudices ſæculares nunquid poſſint cognoſcere de cauſis poſſeſſorijs, & num. 7.*

8 *Recurrens ad iudices ſæculares eſt excommunicatus, etiam quod recurrat ad impediendum violentiam aſſertam ſibi fieri à iudice ſæculari, & num. ſeqq.*

11 *Recurrens ad iudicem ſæcularem eſt excommunicatus, etiam quando Eccleſiaſticus iudex prætendatur negligens, & num. 12. & ſeqq.*

14 *Recurrentes ad iudices ſæculares non excuſantur ab excommunicatione ex prætenſa Hiſpaniarum, ſeu alia contraria, conſuetudine, obſeruantia, lege, ſeu priuilegio, amplia vt num. ſeqq. per tot.*

16 *Iudex ſæcularis nec actu, nec habitu habet iuriſdictionem in Clericos, nec vllo pacto poteſt Eccleſiaſticos iudices corrigere, & num. ſeqq.*

Pontifices poſſunt ex cauſa rationabili concedere Principibus, ſæcularibus priuilegia cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticas, & procedendi aduerſus perſonas Eccleſiaſticas, n. 21. & ſeqq. vbi tamen declaratur hæc concluſio quomodo procedat.

24 *Immemorabilis conſuetudo, ſeu præſcriptio non cenſetur probata ex vnica enunciatiua, contenta in l. lata à Principe ſæculari contra iuriſdictionem Eccleſiaſticam, declara vt num. ſeqq.*

30 *Recurrere debent ad Archiepiſcopum, vel ad Nuntium Apoſtolicum, qui ſentiunt ſe grauatos à iudice Eccleſiaſtico, & num. 31.*

32 *Recurrere ad iudices ſæculares quibuſnam caſibus à iure permiſſum ſit, & num. 33.*

DECISIO X.

1 CVm Paulus quidam Lezanus, Archidiaconus Eccleſiæ Oſceñ. ſuper controuerſia, quam habebat cum Capitulo eiuſdem Eccleſiæ ſuper quodam Veſtuario, bis recurriſſet ad tribunal ſæculare iuſtitiæ Aragonum pro obtinenda inhibitione, quam *iuris firmam* vocant: & in alia cauſa, ſuper qua idem Paulus litigabat in Rota, ſibi opponeretur de prædictis recurſibus, vt conſequenter tanquam excommunicatus non eſſet audiendus, ac die 10. Aprilis anni 1595. coram R. P. D. Blanchetto fuiſſet deciſum, Paulum in excommunicationem incidiſſe, agenteſque pro Paulo coram me conquererentur, dicentes, eum fuiſſe valdè grauatum, quia recurſus ad iudices ſeculares, qui non negabantur, fuerat in caſu licito, & à ſacris canonibus permiſſo: ideò dato dubio, an Paulus eſſet excommunicatus ad effectum, vt veniret, vel non veniret audiendus; Rota vtraque parte informante, vno tantùm excepto, illum in cenſuras à ſacris canonibus, & à Bulla in Cœna Domini latas contra illos, qui in cauſis Eccleſiaſticis, quæ aguntur coram iudicibus Eccleſiaſticis, recurrunt ad iudices laicos, & ad tribunalia, & Parlamenta laicorum, incidiſſe pronunciauit, quia exploratum eſt, per multa Concilia ab Eccleſia Romana approbata, & perpetuo vſu recepta, prohibitum eſſe laicis clericos trahere ad iudicia ſæcularia. Concilium Carthaginenſe III. *cap. 9.* Concil. Toletanum III. *cap. 11.* vbi talis auſus vocatur indiſciplinatio, & licentiæ inolitæ præſumptio. Concilium Chalcedonenſe *cap. 9.* quæ refert Gratianus *in cap. inolita, & cap. placuit, & cap. ſi Clericus 11. quæſt. 1.*

2 Extant præterea in eandem ſententiam multa Romanorum Pontificum decreta *in c. nemo, in c. clericum, in c. ſi quis, in c. Chriſtianis, in c. nullus clericus, in cap. peruenit, in c. fratris, & in c. ſacerdotibus 11. q. 1.* Quibus per omnia conſentiunt recentiorum Pontificum Conſtitutiones, Innocentij III. *in cap. qualiter, & quando, de iudicijs.* Honorij III. *in cap. nouerit, & in c. grauem, de ſentent. excommunic.* quibus duobus poſtremis decretis in ſententiam excommunicationis incurrunt omnes iudices violantes Eccleſiaſticam libertatem, & iuxta tenorem ſuorum ſtatutorum, & conſuetudinum introductarum clericos iudicare præſumentes.

3 Atque iſtis tandem acceſſit grauis, & meritò timenda cenſura Romanæ Eccleſiæ in proceſſu Bullæ in Cœna Domini ſingulis annis renouata *in §. 16.* vbi Papalem excommunicationis ſententiam incurrunt omnes, qui Prælatos Eccleſiæ impediunt, quominus ſua iuriſdictione vtantur, quique illorum, & delegatorum iudicia eludentes ad Cancellarias, & Curias ſæculares recurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata contra iudices Eccleſiaſticos obtinent, & aduerſus eoſdem exequi procurant, aut id vt fiat, dant auxilium, conſilium, patrocinium, & fauorem.

Vnde cùm Paulus Lezanus recurſum habuerit ad Iudicem ſæcularem, & iuris firmam, ſiue inhibitionem contra Capitulum obtinere curauerit, eaque re vera vſus fuerit, meritò in cenſuras à ſacris canonibus conſtitutas incidiſſe iudicabatur.

4 Cæterùm, quia vnus ex Dominis Paulum excuſare nitebatur, & informantes pro illo ex multis oſtendere conabantur, illum in caſu licito, & à iure permiſſo habuiſſe recurſum illum ad iudicem ſæcularem, quia articulus eſt magni momenti, & in Republica Chriſtiana frequenter contingit: propterea viſum fuit, paulò diligentius ſingula argumenta diſcutere, & explorare, quid de ſingulis ſentiendum videatur, ne clerici fallantur, & iudices dum alijs remedium ſe afferre arbitrantur, in diſcrimen peccati, & periculoſi anathematis labantur.

5 Prima ergo excuſatio deducebatur ex eo quòd Paulus non adiuit iudicem ſæcularem, vt de cauſa cognoſceret, ſed, vt prohiberet, ne appellatione pendente iudex Eccleſiaſticus aliquid in ſuum præiudicium innouaret, & præſertim cùm ageretur de poſſeſſorio, de quo etiam iudex laicus poteſt cognoſcere, vt patet ex traditis per Crauett. *conſ. 258. incip. Efficaciora viſa ſunt*, & Couarr. *in pract. quæſt. cap. 35. n. 1.* & tenuit nouiſſimè Anton. Theſaur. *deciſ. 82. incip. iudex laicus*, qui loquitur de iudicio poſſeſſorio beneficiorum Eccleſiaſticorum inter clericos, & concludit nedum ſuper

poſſeſſorio retinendæ, ſiue reintegrandæ, aut recuperandæ poſſeſſionis, ſed etiam ſuper poſſeſſorio adipiſcendæ poſſe cognoſcere: multò ergo magis in caſu propoſito potuit interponere partes ſuas in hoc iudicio, in quo neque tractabatur de poſſeſſorio beneficij, neque iudex laicus volebat cognoſcere, ſed ſolùm interpoſuit ſimplicem inhibitionem ſuper poſſeſſorio non beneficiali, ſed cuiuſdam veſtuarij, quod magis ſapiebat profanitatem, idque donec Superior Eccleſiaſticus cognoſceret de iuſtitia cauſæ.

6 Sed reſpondebatur, quòd tametſi multi Doctores, quos præcitato loco recenſet Crauett. & Theſaur. tenuerint cauſas poſſeſſorias rei ſpiritualis, vel quaſi ſpiritualis, per iudices ſæculares cognoſci, & decidi poſſe: Romana tamen Curia, & ſupremum Rotæ tribunal eam ſententiam veluti periculoſam ſemper reſpicit, cenſuitque cauſas poſſeſſorias beneficiorum, & aliarum rerum Eccleſiaſticarum, ad forum Eccleſiaſticum pertinere. *Clement.* 1. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* & ita ſæpè Rota iudicauit coram Puteo *deciſ.* 361. *incip. Fuit dubitatum*, *lib.* 1. & in vna Oueten. Sacriſtiæ coram Reuerendiſſimo D. Neapolione Comitulo Rotæ Auditore, & nunc Epiſcopo Peruſino.

7 Et licèt multa Chriſtianorum Principum tribunalia, & Parlamenta eandem affirmatiuam ſententiam ſecuta, vt ex præfata Theſauri deciſione patet, ſuper poſſeſſorijs rerum Eccleſiaſticarum cognoſcere ſe poſſe arbitrentur; poſtquam Romani Pontifices per Bullam Cœnæ ſub graui anathemate conſtituerunt, ne prætextu violentiæ, aut aliarum prætenſionum iudices laici in cauſis Eccleſiaſticis ſe quomodolibet interponant, non videtur amplius dubitationi relictus locus, quin, ſi contrà fecerint, in excommunicationem incurrunt.

8 Præterea ad excuſandum Paulum adducebatur multorum Doctorum opinio, & authoritas, qui cenſent ſimiles recurſus ad iudices laicos non eſſe à ſacris canonibus prohibitos. Matthæus de Afflict. *deciſ.* 24. vbi latè Vrſill. Stephan. Aufret. *in Clem.* 2. *de offic. ordinar.* Menoch. *tract. de retinen. poſſeſſ. remed.* 3. *num.* 356. *& ſeq.* Rebuff. *tom.* 3. *tit. de appellat. abuſu*. Gulielm. Benedict. *in cap. Raynutius*, *in verbo Adelaſiam*, *num.* 54. *de teſtament.* Carol. de Graſſis *lib.* 2. *Regalium Franciæ*, *iure* 7. Couar. *in pract. quæſt. cap.* 33. Gregor. Lopez *partita* 2. *tit.* 13. *l.* 13. *in verb. non fuerca*. Petr. Auendan. *part.* 1. *cap.* 1. *num.* 32. *de exequend. mandatis Regum*, *& part.* 2. *cap.* 6. *num.* 12. Franciſc. Auiles *in Capitula Prætorum*, *cap.* 1. *in verb. mandamos*, *num.* 8. Didacus Caſtellus *in l.* 44. *Taur. in* 3. *additione*, *in verſ. hinc eſt quod Reges Hiſpaniæ.* Alphonſ. de Azeuedo *in l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *legum nouæ recopilationis*. Didacus Perez *l.* 5. *tit.* 1. *lib.* 2. *ordinationum*, *in verb. pueden conocer.* Gonſalus Suarez *in praxi Eccleſiaſtica tom.* 1. *tempor.* 1. *num.* 23. *&* 24. Nauarrus *in c. cùm contingat, de reſcript. remed.* 1. in antiqua impreſſione. Octau. Cacheranus *deciſ.* 30. *Pedemont. incip. Propoſita fuit quæſtio*. Ignatius Lopez de Salzedo *in additionibus ad practicam criminalem Bernardini Diaz ſuper cap.* 102. Michael Molinus *in repertor. Fororum Aragoniæ, in verbo firma iuris*, *verſ. die* 21. *Februar.* Hieron. Portoles *in* 2. *part. ſcholior. ad Repertor. Molini*, §. *firma iuris*, *num.* 101. *& in* §. *appellatio*, *num.* 30. *&* 31. Barthol. Humada *in l.* 13. *Tauri*, *tit.* 13. *part.* 2. *gloſſ.* 4. Alphonſ. Viuald. *in candelabro aureo Eccleſ. part.* 2. *in explanatione Bullæ in Cœna Domini*, *caſu* 14. P. Cenedus *in collectaneis iuris canonici*, *ſuper Decretalibus*, *collectaneo* 17. Gabriel de Monteroſſo *in practica ciuili*, *& criminali*, *tract.* 5. *verſ. ſi gue ſe el tercero proceſſo que es Eccleſiaſtico*, *que viene per via de fuerca*, *fol.* 92. *& eod. tract. cap.* 2. *fol.* 93. *pag.* 2. vbi docet praxim ponendi hanc querelam coram Regio conſilio Dominic. Sotus *in relectione de ratione tegendi ſecretum*, *membro* 2. *quæſt.* 5. *paulò poſt princ. verſ. quando iudex ſæcularis.* Dominicus Bañes primarius Theologiæ Profeſſor in Gymnaſio Salmanticenſi *ad* 2. 2. *S. Thomæ*, *quæſt.* 62. *art.* 1. *concluſ.* 6. *pag.* 269. ex impreſſione Veneta anno 1595. Michael Salon *ſuper* 2. 2. *S. Thomæ*, *quæſt.* 67. *art.* 1. *controuerſ.* 1. *in fin. verſ. ad tertium de Paulo*, *& controuerſ.* 2. *verſ. ad alia argumenta hæreticorum*, ibi, *ad confirmationem dico*. Fr. Antonius de Cordoua *tract. de caſib. conſcientiæ quæſt.* 35. *verſ. a lo ſegundo digo*, *pag.* 83. in impreſſione Complutenſi anno 1592. & alij.

Ex quibus apparebat tam Eccleſiaſticos, quàm ſæculares oppreſſos violentia iudicum Eccleſiaſticorum poſſe adire iudices ſæculares, vt eos à violentia, & oppreſſione liberent, donec vel à Iudice Eccleſiaſtico ſuperiore, vel à Romano Pontifice debitum iure præſtetur auxilium.

9 Ad horum tamen omnium opinionem vno verbo reſpondebatur, eam eſſe periculoſam, & contra ſacrorum Canonum auctoritatem; cùm enim ſacri Canones indiſtinctè prohibeant huiuſmodi recurſus ad iudices ſæculares; ideò ad ſolos Romanos Pontifices, quorum eſt Canones condere, & conditis tribuere auctoritatem, pertinebat, ac pertinet docere caſus, in quibus licitus ſit talis recurſus: non autem ad priuatos Doctores, quibus obediendi neceſſitas, non declarandi facultas incumbebat.

Quanquam adderetur in hac re antiquiores Doctores 10 magis excuſabiles eſſe propter quoſdam Canones, qui eam licentiam tribuere videntur, de quibus paulò pòſt dicetur; recentiores tamen, qui poſt prohibitionem factam in Bulla in Cœna Domini id aſſerere auſi ſunt, minus excuſabiles videri; nam *in* §. 14. *eiuſdem Bullæ*, Romani Pontifices recurſus etiam prætextu violentiæ, vel aliarum prætenſionum, ſeu etiam donec ipſi recurrentes ad Pontificem informandum ſupplicauerint, aut ſupplicari fecerint, ſub graui anathemate prohibitos eſſe decreuerunt.

Rurſus prætendebant informantes pro Paulo, illum excu- 11 ſandum auctoritate quorundam antiquorum decretorum *in cap. filijs*, *& ibi gloſſ. in verbo Regis* 16. *quæſt.* 7. ibi, *quod ſi talia Epiſcopus agere tentet, Metropolitano eius hæc inſinuare procurent: ſi autem Metropolitanus talia gerat, Regis hæc auribus intimare non differat.* Hæc ibi; quo loco gloſſa Regem adire permittit, vt corrigat iudicem Eccleſiaſticum, quando per Eccleſiaſticum cogi non poteſt.

Item quando iudex Eccleſiaſticus eſt negligens: quod ipſum probare videntur decreta quædam *in cap. Principes*, *& in cap. Regum*, *& in cap. Adminiſtratores* 23. *quæſt.* 5. quibus decretis paſſim vtuntur, qui recurſus licitos eſſe arbitrantur.

Ad illa tamen multis modis reſpondebatur. Primum ex 12 ſententia Ioannis Andreæ, & Abbatis *in cap. qualiter*, *& quando*, *num.* 7. *verſ. nam illa*, *de iudicijs*, per recentiora decreta fuiſſe reuocata: gloſſam verò *in dicto cap. filijs*, non benè loqui. Vel iſta omnia decreta intelligi ſecundùm antiqua tempora: vel denique iudice Eccleſiaſtico negligente, aut vim inferente, Reges, & maiores magiſtratus adire licere, non vt iudicent, neque vt inhibeant, ſed vt admoneant, vel inſtent, aut intercedant coram ſuperiori Eccleſiaſtico, vel vt adiuuent. Abbas *in dicto cap. qualiter*, *& quando*, *num.* 7. *verſ. nec obſtat*. Quæ tamen ſic fieri debent, vt nullum penitus imperium, nullam iuriſdictionem, aut poteſtatem ſæculares iudices per Eccleſiaſticos vſurpent.

Conſiderabatur propterea, quòd omnia illa decreta, nec 13 erant alicuius Concilij generalis, neque alicuius Romani Pontificis.

Nam decretum *in cap. filijs*, eſt Concilij Toletani IX. *cap.* 1. text. *in cap. Principes* 23. *quæſt.* 5. eſt Iſidori *lib.* 3. *ſentent. de ſummo bono*, *cap.* 53. text. *in cap. Regum*, eſt S. Hieronymi *in cap.* 22. *ſuper Hieremiam*, *cap. adminiſtratores*, licèt à Gratiano tribuatur Ioanni Papæ VIII. nondum tamen patuit, an eius Pontificis ſit; & quamuis fuerit, longè aliam ſententiam habet, vt eius ſeries indicat, &

Denique iſta decreta, & ſi quæ ſunt alia ſimilia, inſpectis conditoribus generalium, legum vim non habent, & quamquam propter actorum dignitatem, & ſanctitatem venerabiliter ſint interpretanda, non tamen ſunt omninò pro legibus canonicis accipienda: habent autem omninò ſanam interpretationem, ſed non longè diuerſam ab illa, quam inde eruere conantur, qui pro tuendo iſtis recurſibus, opinionem ſuam iſtis decretis munire conantur.

Nec refert illos Canones recenſeri in decreto à Gratiano compilato, quia cùm Gratianus non publica, ſed priuata auctoritate, infinita propè illa canonum Eccleſiaſticorum, & legum etiam ſæcularium capitula in ſuum librum contulerit, nec legis condendæ auctoritatem habuerit, nec ab aliquo Romano Pontifice liber ille tanquam authenticus, & legalis approbatus fuerit, inde fit, vt quilibet canon ibi relatus ex eo tantùm quòd ibi referatur, non habeat maiorem auctoritatem, quàm in proprio loco conſiſtens de ſui natura eſſet habiturus, vt rectè docuit Baptiſta de S. Blaſio *in repetit. rubr. decreti Gratiani*, *quæſt.* 5. *&* 6.

Nec Gregorius XIII. Gratiani librum tanquam legalem authenticauit, cùm ſolùm emendare iuſſerit, & emendationes ſine additionibus, aut detractionibus mandauerit obſeruari.

Quartò pro excuſando Paulo allegabatur antiquiſſima 14 conſuetudo Hiſpaniæ, per quam iſti recurſus vſu frequenti videntur eſſe recepti; de qua conſuetudine teſtatur Menoch.

tract.

tract. de retinend. poſſeſſ. remed. 3. *numer.* 356. *&* 357. vbi poſtquam retulit decreta in *c. Principes, & in cap. Regum, & in cap. Adminiſtratores,* 23. *quæſt.* 5. addit, inde inualuiſſe optimam illam obſeruantiam Galliæ, Hiſpaniæ, & Luſitaniæ Pontificum, deinde priuilegijs confirmatam, vt clerici, vel bonorum Eccleſiarum diſſipatores, vel infimorum oppreſſores ob negligentiam iudicis Eccleſiaſtici cogi valeant à iudicibus laicis à diſſipatione, & oppreſſione deſiſtere.

Eiuſdem obſeruantiæ meminit Couarr. *in pract. quæſt. d. cap.* 35. *n.* 3. & Nauarrus *in manual. d. c.* 27. *num.* 70. & alij paulò antè relati *in verſ. præterea ad excuſandum Paulum*.

15 Sed reſpectu iſtius conſuetudinis primùm reſpondebatur, parum ſubſiſtere quod aſſerebat Menoch. de illa confirmata per Romanorum Pontificum priuilegia, quæ ſi extarent, aut aliquando à Sede Apoſtolica conceſſa fuiſſent in grauibus controuerſijs, quæ frequenter oriuntur propter iſtorum recurſus, non dubium, quin vel iudices ſæculares, vel clerici ad eos recurrentes, vt ſeſe excuſarent iſta priuilegia Apoſtolica produxiſſent, quod tamen nuſquam factum apparet, nec Doctores aſſerentes licitos eſſe iſtos recurſus, ſententiam ſuam muniunt priuilegijs Papalibus, ſed iuribus, & decretis paulò antè citatis.

16 Rurſus dicebatur talem obſeruantiam, cui tot Conciliorum, & Romanorum Pontificum decreta obſiſtunt, non poſſe vocari optimam, ſed corruptelam potiùs, tantòque grauiorem, quantò magis inordinatum continet proceſſum, ac magis perturbatum iudiciorum, ac iuriſdictionum exercitium: cùm enim iudices ſæculares, vt rectè ſenſit Abb. in *d. cap. qualiter, & quando, num.* 7. *verſ. ſed iudex ſæcularis, de iudicijs*, nec actu, nec habitu habeant iuriſdictionem in clericos, imò potius talis iuriſdictionis ſint penitùs incapaces, argumento *cap. cauſam, de præſcript. & cap. ſacerdotibus*, 11. *quæſt.* 1. & ſint inferiores iudicibus Eccleſiaſticis, *cap. denique* 96. *diſtinct. & Clem. ne Romani, de iureiurand.* propterea nullo modo poſſunt corrigere iudices Eccleſiaſticos, aut illorum ſupplere negligentiam, aut eis inhibere, niſi in caſibus à iure expreſſis, cùm, vt ait Innoc. *in cap. quia diuerſitatem, de conceſſ. præben.* nunquam minor maioris negligentiam ſuppleat, ſupradictis accedat, quia iſtas conſuetudines, & obſeruantias, quæ immunitati, & libertati Eccleſiaſticæ iniuriam inferunt, expreſsè damnauit Honorius III. *in cap. nouerit. de ſentent. excomm.* & Bulla in Cœna Domini, quæ dum omnem prætextum recurrendi ad iudices ſæculares prohibet, conſuetudines etiam quaſcumque ſuſtuliſſe cenſetur, vt paulò pòſt in ſpecie conſuetudines etiam immemorabiles aufert.

17 Quintò ad Paulum excuſandum, & ad prædictam conſuetudinem Hiſpaniæ tanquam licitam, & legitimam defendendam, allegabantur aliquot leges regni Caſtellæ, quibus cauetur licere recurrere ad tribunal laicorum pro auferendis violentijs illatis à iudicibus Eccleſiaſticis. Præcipuæ autem leges ſunt ſequentes.

Prima eſt *lib.* 2. *ordinamenti Regij tit.* 1. *lib.* 5. *incip. los Reyes, pag.* 296. fuit lata à Rege Ioanne eius nominis primo Segouiæ, & ibi notat Didacus Perez *in gloſſ. in verbo, pueden conocer*, quòd in ea lege fundatur hodierna practica, qua vtitur conſilium Regium. Quoniam autem ab iſta lege videntur cæteræ ſimiles proceſſiſſe; ideò placuit eius verba referre, quæ ſic habent: *los Reyes de Caſtilla de antigua coſtumbre, y aprouada vſada y guardada pueden conocer y proueer de las iniurias, violencias y fuercas, que acaeten entre los Perlados y Clerigos y perſonas Eccleſiaſticas ſobre las Igleſias y beneficios*.

Hæc eadem lex ſub eodem tenore verborum refertur in noua recopilatione *lib.* 1. *tit.* 6. *l.* 2. *incip. los Reyes pag.* 20. vbi Alphonſus Azeuedus latè conatur probare iuſtitiam huius legis.

Alteram legem idem diſponentem tulerunt Imperator Carolus, & Ioanna Regina Toleti die 11. Auguſti anno 1525. *incip. Per quanto*, & habetur *lib.* 2. *recopilationis tit.* 5. *l.* 36. *pag.* 62. vbi dicitur ad Regem pertinere de iure, & de immemorabili conſuetudine tollere violentias, quas faciunt iudices Eccleſiaſtici.

Tertia eiuſdem argumenti lata Montiſoni per eoſdem Reges anno 1542. habetur *eodem lib.* 2. *noua recopilationis, tit.* 5. *l.* 37. *incip. Porque ſomos informados*.

Quartam eiuſdem argumenti tulerunt ijdem Reges annos 1536. *incip. Mandamos*, & habetur *eodem lib.* 2. *tit.* 5. *l.* 38.

Quintum tulerunt ijdem Reges anno 1555. & habetur *eod. lib.* 2. *tit.* 5. *l.* 39. *incip. Otroſi*, &

Iſtæ ſunt præcipuæ leges diſponentes de violentijs auferendis, & in prioribus legibus Reges affirmant, ſe poſſe cognoſcere de iniurijs, & violentijs, quæ accidunt inter Prælatos Eccleſiaſticos, & clericos ſuper Eccleſijs & beneficijs, idque ex conſuetudine antiqua approbata, & vſitata, & obſeruata. *Lib.* 4. *eiuſdem noua recopilationis tit.* 1. *de iuriſdictione Regia pag.* 223. *& ſeqq.* habentur multæ aliæ leges, quibus Eccleſiaſtici multa facere iubentur, vel prohibentur: illæ tamen leges non loquuntur de violentijs auferendis.

Ad iſtas omnes leges, & alias ſimiles, vnico verbo reſpondebatur. Primò eſſe penitus inualidas, quia regula eſt nemine diſcrepante conſtituta, & approbata, quòd quando leges Principum ſæcularium diſponunt aliquid circa perſonas, vel res Eccleſiaſticas, tunc tales leges non valent, neque ligant propter manifeſtum defectum poteſtatis, ſiue iuriſdictionis, ita Canoniſtæ communiter *in cap. Eccleſia ſancta Maria*, vbi Felin. *num.* 40. *verſ. prima eſt vt non procedat, de conſtit.* Gratus *conſil.* 100. *num.* 36. *lib.* 1. Iulius Clar. *in §. emphyteuſis q.* 28. *num.* 7. *verſ. nec dicatur*, & iſta regula eſt vera, licèt tales leges continerent fauorem clericorum, vel Eccleſiarum. Anton. de Butrio, Imola, Abbas, & alij *in cap. quod clericis, de foro competen.* quos refert, & ſequitur Surd. *conſ.* 301. *num.* 13. *& ſeq.* 18

Nec refert quòd iſtæ leges potuerint ferri ex Apoſtolica conceſſione: quoniam neque Reges, qui eas tulerunt, fundarunt ſe in Apoſtolica conceſſione, vt patet ex ipſarum legum ſerie. Et conſequenter firma remanet concluſio ſuprà poſita, ex qua vlterius inferunt præcitati Doctores, leges contentas in C. Iuſtinianeo, *tit. de ſacroſ. Eccleſ. & de Epiſc. & cleric.* licèt non ſint in damnum Eccleſiarum, nec repugnent ſacris canonibus, etiam de honeſtate non eſſe ſeruandas, propter notorium defectum poteſtatis, ſeu iuriſdictionis in ſtatuente, vt prædictum eſt. 19

Sexta excuſatio proponebatur ex eo quòd Reges Hiſpaniæ vigore priuilegiorum à Romanis Pontificibus conceſſorum poſſunt cognoſcere de violentijs illatis à Prælatis Eccleſiarum clericis, ſuis ſubditis. Ita teſtatur Menoch. *tract. de retinen. remed.* 3. *num.* 356. *&* 357. & Dominicus Bañes *de iuſtitia, & iure, quæſt.* 62. *art.* 1. *concluſ.* 6 quorum auctoritas muniebatur ex his quæ ſcribunt Carolus de Graſſis *lib.* 2. *Regalium Franciæ, iure* 5. *&* 7. & Ioannes Feraldus *de inſignibus priuileg. Regum Franciæ, iure* 11. vbi dicunt Reges Franciæ ex antiqua conſuetudine, & priuilegijs Apoſtolicis iudicare de articulis poſſeſſorijs rerum ſpiritualium, & ſpiritualibus annexarum, & de violentijs, & oppreſſionibus clericorum. Item ex his quæ ſcribit Octauianus Cacheranus *deciſ. Pedemon.* 30. *incip. Propoſita fuit quæſtio, num.* 4. *&* 15. *verſ. Sed per priuilegium*, vbi affirmat Duces Sabaudiæ tam de iure communi, quàm ex forma priuilegiorum Imperialium à Sede Apoſtolica confirmatorum, habere eam poteſtatem in Epiſcopos, & clericos in ſuo ſtatu degentes, quam habet Imperator in eos, qui eius imperium incolunt. 20

Et licèt hæc inſpectio iuſtum volumen poſtularet, nihilominus tamen ex mente Dominorum ſequentia breuiter colligebantur. 21

Primum erat, potuiſſe quidem olim, ac poſſe nunc Romanos Pontifices ex cauſa rationabili concedere Principibus ſæcularibus ſimilia priuilegia. Gratus *conſ.* 61. *num.* 22. *&* 23. *lib.* 1. Aufrerius *de poteſtate ſæcular. regula* 1. *fallen.* 12. Et ratio eſt, quia quæ ſunt iuriſdictionis, laicis poſſunt committi, & delegari.

Alterum erat, priuilegia iſta, quæ ſunt exorbitantia à ſacris canonibus, non eſſe præſumenda, neque credendum fuiſſe conceſſa, niſi tenor priuilegiorum exhibeatur, nam cùm priuilegium ſit quid facti, non præſumitur, niſi probetur, *l. in bello, §. facti, ff. de captiuis, & poſtlimin. reuerſ.*

Tertium erat, aſſertionibus duorum, trium, aut etiam plurimorum Doctorum, affirmantium de iſta conceſſione Apoſtolica, non eſſe facilè credendum, præſertim cùm non referant à quibus Pontificibus, quibus Regibus, quo tempore, & quo tenore fuerint conceſſa. Nam eſto quòd fuerint conceſſa, videndum erat, an priuilegia eſſent perpetua, vel temporalia. Item an eſſent vni tantùm Regi, & reſpectu vnius tantùm prouinciæ conceſſa. Item an reſpicerent particulares perſonas aliquorum Epiſcoporum, & cle-

Digitized by Google

clericorum. Item, an eſſent conceſſa reſpectu vnius, vel alterius articuli tantùm.

22 Denique data conceſſione videndum erat, an eſſent conceſſa ſub aliqua modificatione, ſeu limitatione, quod ex eo fit veriſimile, limitatè, & modificatè fuiſſe conceſſa, quoniam non videtur prudentis cuiuſquam fuiſſe Pontificis, generaliter voluiſſe conſtituere Principes ſæculares, vel eorum tribunalia, aut Parlamenta, iudices in cauſis quibuſdam, ſeu articulis clericorum, qui ſecundùm canonicas ſanctiones ſolùm tractari poſſunt, & ſolent in curijs iudicum Eccleſiaſticorum, & maximè conſiderata natura Principum ſæcularium, qui & tenaciter ſolent retinere ſemel ſibi conceſſa, & liberius, quàm decet, ſe extendere ad caſus in conceſſione non comprehenſos.

Ex his autem, quæ proponebantur, veriſimilius videbatur, non adeſſe aliqua priuilegia Pontificia, quoniam ijdem Hiſpaniæ Reges, qui ſuper iſtis recurſibus, & violentiis inter Eccleſiaſticos cognoſcendis leges tulerunt, nullam fecerunt mentionem Apoſtolicorum priuilegiorum, aut Apoſtolicæ conceſſionis, nam Ioannes Caſtellæ Rex eius nominis primus, *lib. 2. ordinamenti Regij tit. 1. l. 5.* ſolùm ſe fundauit in antiqua conſuetudine approbata, & vſitata, & obſeruata.

Imperator verò Carolus, & Ioanna Regina in ſimili lege lata anno 1525. ſolùm ſe fundarunt in iure, & immemorabili conſuetudine, vt videre eſt *lib. 2. noua recopilationis, tit. 5. l. 36. pag. 62.*

23 Septima excuſatio deducebatur ex lege lata Toleti à Carolo V. & Ioanna Regina die 11. Auguſti 1525. & habetur *lib. 2. noua recopilationis, tit. 5. l. 36. pag. 62.* vbi Imperator aſſerit, tam de iure communi, quàm de immemorabili conſuetudine ad ſe pertinere tollere violentias, quas inferunt iudices Eccleſiaſtici, & aliæ perſonæ in cauſis, quas cognoſcunt, non admittendo appellationes legitimè interpoſitas; nam ſi, vt lex ait, Reges Hiſpaniæ habent pro ſe immemorabilem conſuetudinem, conſequenter poſſunt allegare quemcumque titulum voluerint, in primis verò Apoſtolicum priuilegium.

24 Sed reſpondebatur primò in caſu propoſito nullam immemorabilem conſuetudinem apparuiſſe probatam, quam tamen plenè, & concludenter probare oportebat, iuxta requiſita per gloſſ. *in cap. 1. de praſc. lib. 6.* quam ſemper Rota fuit ſequuta.

Secundò dicebatur ex vnica enunciatiua contenta in lege lata à Principe ſæculari ſuper materia, cuius laicus ex ſua natura eſt incapax, nullo pacto probari immemorabilem ad fauorem Principum ſæcularium, quia ſi per ſimiles enunciatiuas prolatas à perſonis intereſſatis probarentur conſuetudines immemorabiles, facilè totius Reipublicæ Eccleſiaſticæ ſtatus perturbaretur, & omnis iuriſdictio Eccleſiaſtica vſurparetur.

Poſtremò dicebatur, quòd licèt talia adeſſent priuilegia, & conſuetudines, adhuc non ſuffragarentur, cùm per Bullam in Cœna Domini omnia ſunt ſublata.

25 Octaua excuſatio proponebatur ob peculiarem conſuetudinem, illamque antiquiſſimam Regni Aragoniæ, de qua teſtatur Michael Molinus *in repertorio fororum Aragonia, in verbo, firma iuris, verſ. in die 21. Februarij anno 1427.* & Hieronymus Portoles *in 2. parte ſcholiorum in Repertorium Molini in §. firma, num. 101.* vbi aſſerunt quòd clerici Aragoniæ poſſunt habere recurſum ad curiam iuſtitiæ Aragonum, & ab illa obtinere inhibitionem contra alios clericos, etiam Epiſcopos proprios eorum ſuperiores, ſi ipſi illos indebitè grauent, quod etiam poſt Concilium Tridentinum, & Bullam Cœnæ fieri poſſe cenſuit Petrus Cenedus *in collectaneis iuris canonici part. 2. collect. num. 17.*

26 Cæterùm reſpectu perſonarum Eccleſiaſticarum Dominis valdè diſplicuit hæc firma iuris, conſiderabant enim quòd in firma obtenta à Procuratore Pauli dicebatur, quòd firma iuris vigore fori locum habebat in omni caſu: cùm tamen nullus ex Doctoribus allegatis pro defenſione iſtorum recurſuum auderet aſſerere tam generalem facultatem, ſed eam reſtringeret, vel ad caſum negligentiæ iudicis Eccleſiaſtici, vel ad caſum violentiæ, & oppreſſionis. Quamobrem Rota cenſuit, iſtam fori obſeruantiam reſpectu Eccleſiaſticorum non eſſe tolerabilem, quam damnabant decreta Conciliorum Romanorum Pontificum reſponſa, & nouiſſimè quoque Bulla in Cœna Domini excommunicatione coercebat.

Sed neque auctoritas Doctorum, quos allegabat pro ea Hieronymus Portoles, contrarium ſuadebat, cùm ſolùm adducerentur Nauarrus *in cap. cùm contingat, remed. 1. de reſcript. & in Manuali cap. 27. num. 70.* & Couarr. *in pract. quæſt. cap. 35. n. 3.* Octauianus Cacheranus *deciſ. 3. Pedemon. num. 13.* & Carolus de Graſſis *de Regalibus lib. 2. in 7. iure,* & Aufrerius *tract. de poteſt. ſæcular. ſuper Eccleſiaſt. perſon. regula 2. fallen. 30.* quibus paulò antea ſatis videbatur reſponſum.

Nonò, & poſtremò informantes pro Paulo per deciſiones Rotales eam excuſare nitebantur, quibus hoc tribunal 27 recurrentes ad Regia Prætoria, & iudices ſæculares, vt vim iudicum Eccleſiaſticorum coercent, ſæpè excuſatos habuit. Achil. *deciſ. 36. de appellat.* in impreſſ. & fuit deciſum coram R. P. D. Seraphino Rallalio Rotæ Decano in vna Tarraconen. villæ de Reus die 4. Decembris 1592. & nuper in vna Salamantina canonicatus coram R. P. D. Laurentio Blanchetto die 24. Maij præſentis 1595.

Achilles enim ait Rotam cenſuiſſe non attentaſſe quendam, qui poſt inhibitionem Rotalem iuit ad conſilium Regium pro manutentione ſuæ poſſeſſionis, quam poterat propria auctoritate defendere, quia vrbaniùs egit, ex deductis per Pariſium *conſil. vltimo lib. 4.* quod in Salamantina apertiùs explicabatur ſuis verbis, quoniam iſti recurſus ad defenſionem propriæ poſſeſſionis, & appellationis admiſſionem non eſt improbatus.

Has tamen deciſiones Domini intellexerunt habere locum 28 quando quis recurreret ad ſimplex auxilium laicorum, vt de facto defenderetur à grauamine, & vi illata, per quam quis de facto expellebatur à ſua poſſeſſione, non ſecus, ac ſi quis inuocaret auxilium cuiuſlibet tranſeuntis per vicos, vel plateas, ſi fortè de facto ab aliquo potentiori pelleretur de propria domo, non autem, vt poſſet à iudicibus laicis defendi per citationes, inhibitiones, & iuris firmas, & comminationes pœnarum emanatas à dictis iudicibus contra Prælatos, & iudices Eccleſiaſticos, quia tales recurſus tanquam illicitos nunquam tolerandos cenſuerunt, in eaque re grauiſſimè lapſum, Couaruuiam *in practic. quæſt. cap. 35. num. 3.* & cæteros idem opinantes, vno conſenſu affirmatum fuit.

Deciſio in cauſa Tarraconen. non poterat Paulo ſuffragari, quia præterquamquod Archiepiſcopus vigore Papalis reſcripti potuerat propria auctoritate poſſeſſionem oppidi de Reus apprehendere, & in capienda etiam poſſeſſione interuenerat conſenſus totius vniuerſitatis, quæ ſponte conſenſerat, vt poſſeſſio caperetur, propter quem excludebantur attentata. Creſcentius *deciſ. 17. in fine lib. 1. tit. vt lite penden.* Peregrin. *deciſ. 93. incip. In cauſa Pampilonen. lib. 1.* difficultatem tollebat, quia in eo caſu Archiepiſcopus vigore eiuſdem reſcripti Pontificis poterat inuocare auxilium brachij ſæcularis, vt ſecuriùs, & tutius caperet poſſeſſionem, & reliqua conficere, quæ ad eundem finem pertinebant: manifeſtum eſt autem, iudices delegatos de iure communi poſſe recurrere ad iudices ſæculares, & inuocare illorum brachium, ſiue auxilium pro exequendis rebus ſibi commiſſis, *cap. præterea, de offic. delegat.* Nauarrus *in dicto cap. cùm contingat, de reſcript. remed. 1. num. 2. & 3. & ſeq.* Idemque poſſe facere quemlibet alium, cui hoc eſſet reſcripto Pontificio ſpecialiter conceſſum, explorati iuris erat.

Dicebant inſuper Domini, quòd licèt prædictæ deciſiones 29 Rotales, & aliæ ſimiles veræ ſint, nihilominus conſilia Regia, & alij iudices laici nihil aliud facere debent, præter exhibere nudum auxilium ad manutentionem, nam ſi ad alia procederent, recurſus eſſet illicitus, & cauſaret attentata. Lancellotus *de attentatis cap. 4. limitat. 1. num. 37. & 38.* vbi allegat aliquas deciſiones Rotales, & Mandoſ. *in tract. commiſſion. in formula 14. in verbo reuocandi, verſ. quarto quæro,* quamuis fateatur, prædictas deciſiones eſſe iuri, & rationi conformes: timet tamen ne anſam præbeant Regibus, & quibuſuis Dominis temporalibus intromittendi ſe in cauſis beneficialibus, & rebus, & perſonis Eccleſiaſticis.

Ex ſupradictis tandem inferebatur, iſtas deciſiones non 30 potuiſſe Paulo Lezani ſuffragari, qui ſi prætendebat ſe grauatum, debuerat omiſſo tribunali ſæculari, recurrere ad immediatum ſuperiorem Eccleſiaſticum, vel ad Nuntium Apoſtolicum, *cap. ſi clericus 11. quæſt. 1. cap. ſi filijs 16. quæſt. 7.* vbi de Epiſcopo grauante recurritur ad Metropolitanum. Quòd verò inibi additur de adeundo Rege, ſi Metropolitanus etiam remedium adhibere negligat, non poteſt iſtos

recur-

recurrentes tueri, cùm ille recurſus nec poſſit, nec debeat fieri ad effectum obtinendi inhibitiones, aut comminationes pœnales contra Eccleſiaſticos, vt ſuprà dictum eſt, qui neque ratione perſonarum, neque rerum ſuarum ſubijciuntur iuriſdictioni laicorum, Marianus Socinus *in c. ſi quis clericus num. 28. & in cap. ſanè num. 10.* vbi reprobat Hoſtienſ. *de for. compet.*

30 Et ad omnium ſupradictorum corroborationem dicebant Domini optimè facere deciſionem Rotæ 10. *de conſuetud. in antiquis*, vbi reprobatur conſuetudo Anglicana, quòd Rex poſſit cognoſcere, & habere iuriſdictionem in clericos.

31 Meritò itaque pronunciatum fuit Paulum propter talem firmam à iuſtitia Aragonum obtentam, & vſum illius in ſententia excommunicationis ipſo iure incurriſſe.

32 Recenſere autem caſus particulares à iure permiſſos, in quibus liceat adire magiſtratus ſæculares, non erat præſentis ſpeculationis. Nam licèt nonnulli ſint in iure expreſſi, in quibus nedum licet, ſed etiam oportet iudices adire ſæculares, vt *in cap. cæterum de iudic. in cap. præſidentes, & in cap. vt officium, §. compeſcendi, verſ. denique, & verſ. ſtatuimus de hæret. lib. 6.* in propoſita facti ſpecie ſatis fuit docuiſſe, Paulum non habuiſſe recurſum in caſu à iure Canonico permiſſo.

33 Qua autem nota cenſenda eſſet opinio Doctorum defendentium iſtos recurſus tanquam licitos, non erat huius tribunalis, nec iudicij, cùm cenſum ſuper doctrinarum, & opinionum ad res præſertim Eccleſiaſticas pertinentium approbatione, vel reprobatione ad Romanum Pontificem pertinere noſcatur, Turrecremata *in ſumma de Eccleſia lib. 2. cap. 107.*

R. P. D. CORDVBA.

Mediolanen. ſimulationis.

Die 12. Iunij 1596.

ARGVMENTVM.

Appellatio interpoſita ab vno ex litibus conſorte ſuffragatur alteri, & quando ad hunc effectum dicantur litis conſortes.

SVMMARIVM.

1 *Litis conſortes dicuntur, qui ſuſtinent eandem cauſam, & habent litem communem ſiue ſint actores, ſiue rei, & num. 2.*
3 *Pluralis loquutio non verificatur in vno.*
4 *Conſortes litis dicuntur, quorum defenſionis cauſa eſt communis, & periculum, & num. ſeq.*
6 *Appellatio vnius prodeſt etiam conſorti in connexis, vbi loquitur in agentibus ex eodem inſtrumento, & ampliatur etiam, quòd Procurator vnius conſortis ſit negligens in appellando, & alter non, ibidem.*

DECISIO XI.

1 QVia D. Ioannes Baptiſta, tam ſuo nomine, quàm vti Procurator DD. Iacobi, & Simonis eius fratrum, conſtituerat ſe debitorem D. Ioann. Andreæ in quadam ſumma. Ex dictis nominibus hypothecauerat quædam bona, contra quos D. Ioannes obtinuerat ſententiam, à qua Procurator Iacobi appellauerat. Et quia pro parte Ioann. Andreæ prætendebatur hanc appellationem non iuuare Ioann. Baptiſtam, dubitaui, an dictus Iacobus eſſet conſors litis, ita vt appellatio ſuſtineretur in caſu, de quo agebatur, & fuit reſolutum pro affirmatiua.

2 Nam aliqui poſſunt dici conſortes pluribus modis, ſeu diuerſimodè, inter quos illi ſunt, qui eandem cauſam ſuſtinent, & habent litem communem, ſiue ſint actores, ſiue rei, vt *per tot. C. de conſort. euſd. litt.* Salicet. *in l. dudum, num. 5. C. de contrahend. emption.* & notatur *in l. ſi petitor. de iudic.* Abb. *in cap. cum M.* & ibi Felin. *num. 8. de conſtitut.* Bero. *conſil. 24. num. 11. lib. 3.*

3 Cùm autem inſtrumentum, quod prætenditur ſimulatum, & cuius occaſione hæc lis fuit introducta, fuerit factum à Ioanne Baptiſta vti Procuratore, & nomine Iacobi, & Simonis fratrum, dixerunt Domini non poſſe negari, quin Iacobus ſit conſors litis, præſertim cùm commiſſio cauſæ, & ſcientiæ loquatur de Ioanne Baptiſta, & fratribus, & conſequenter de Iacobo, cùm non adeſſet niſi vnus frater alius, ſcilicet Simon, in quo pluralis loquutio non poteſt verificari, *cap. pluralis de reg. iur. in 6. l. vbi numerus de teſtib. l. final. ad Trebellian.* maximè cùm nulla detur probabilis cauſa recedendi ab iſta verborum proprietate, *l. ſi alij de vſufructu legato, l. penult. Cod. de impub.*

Non obſtabat, quod Iacobus fuerit conſtitutus Procurator à fratre, quia ex hoc non excluditur, quod non eſſet conſors litis, ſtante, quòd eadem erat cauſa defenſionis, & periculum, & in iure non reperitur prohibitum poſſe agere & nomine proprio & procuratorio fratrum, *l. ſi pater filium, §. quod vos,* vbi gloſſ. & Bald. *de adopt. cap. ſi quis, §. porro de elect.* Achill. *deciſ. 2. de conceſſ. præben.* 4

Minus reſragabatur, quòd Iacobus prætendat inſtrumentum ipſum non afficere ex defectu mandati Ioann. Baptiſtæ, qui ipſum obligauit, quia Iacobus hoc prætendit tam ex capite nullitatis obligationis, quàm ſimulationis contractus, ad quem effectum ſufficiebat contractum fuiſſe irritum, etiam ſuo nomine, & ſententiam ipſum comprehendiſſe, vt ab eo appellari potuerit, abſque eo, quòd teneatur acceptare inſtrumentum, vel facere aliquam declarationem. 5

Quo ſtante dubitari non poteſt, quin illius appellatio ſuffragari poterit alijs litis conſortibus, qui non appellabant, cùm eadem ſit connexitas cauſæ, ex quo conueniuntur ex eodem inſtrumento, *l. 1. C. ſi vnus ex pluribus,* Bart. *in l. à ſententia, & in l. ſi quod ſeparatim, §. fin. de appellat.* Abb. *in cap. vnn ſententia num. 4. eod. tit.* Socin. *conſil. 232. num. 2. lib. 1.* Felin. *in cap. cum ſuper num. 6. de iudic.* Puteus *deciſ. 469. lib. 2.* Quod procedit etiam conſtitutis diuerſis Procuratoribus, quando Procurator conſortis eſt negligens in appellando, Caſtrenſ. *in l. ſi longius, §. ſi filius num. 2. de iudic.* Alexand. *in l. exigendum num. 5. C. de procuratoribus,* Felin. *in cap. coram num. 3. fallen. 2. de offic. deleg.* Put. *deciſ. 21. lib. 2.* Quo caſu intelligitur *deciſ. Creſcen. 12. & fuit reſolutum in illa Bononien. bonorum 27. Aprilis 1587. coram R. P. D. meo Pamphilio.* 6

Quæ omnia maximè procedunt, quando in dubio deferendum eſt appellationi, Felin. *in cap. ſignificauerunt num. 1. de teſtibus,* & Rota ſemper inclinat pro non deſertione, Caſſad. *deciſ. 4. in fine, de appellat.* 7

R. P. D. LITTA.

Aquileien. fructuum Caſtri S. Viti.

Luna 14. Iunij 1599.

ARGVMENTVM.

Illegitimus clericus capax eſt penſionis etiam reſeruatæ ſuper beneficio Eccleſiæ, in qua pater habet beneficium, & illius tranſlationis, & quid ſi penſio eſt reſeruata ſuper beneficio paterno.

SVMMARIVM.

1 *Penſionis illegitimus capax eſt, dummodo ſit clericus.*
Penſio non dicitur beneficium, qui eſt merè temporalis, nihil ſpiritualitatis habens, ibid. in fine.
2 *Penſio reſeruata ſuper beneficio paterno vigore Concilij Tridentini nulla, & irrita eſt. intellige de reſeruatis poſt Concilium, non ante Concilium.*
3 *Transferendi facultas penſiones extenditur etiam ad illegitimos, dummodo ſint clerici.*

DECISIO XII.

DOmini tenuerunt ſententiam eſſe iuſtam, ea moti ratione, quia de iure communi quoad hoc, vt baſtardus, vel alius illegitimus, ſit capax penſionis, ſufficit ſecundùm opinionem, quam ſeruat Rota, quod ſit clericus, ad tradita per Oldrad. *conſil. 215. num. 6.* & per Innocent. *in cap. vlt. de fil. presbyt.* Sarnen. *de annal. quæſt. 21.* Gigas *de penſ. quæſt. 16. in fin.* quæ concluſio pro conſtanti refertur in vna Legionen. Zanoneō. penſionis 10. Octobris 1577. coram bon. mem. Robuſterio, quæ eſt *diuerſ. 425. part. 1.* In qua contingit dubitari de caſu huic propriè ſimili. Et licèt tunc nihil reſolutum fuerit, fuit tamen 1

Digitized by Google

men pro hac eadem ſententia inclinatum, vt videre eſt, imò ex poſt, attenta relatione Dominorum, qui poſitionem dictæ cauſæ viderunt, fuit abſolutè reſolutum, pro capacitatem ſequendum *conſ.* Gig. 4. *de penſion.* quod eſt in extenſis *conſil.* 113. ex cuius lectura tolluntur omnes rationes in contrarium conſideratæ per informantes pro Reuerendiſſimo Patriarcha, illa videlicet, quod ſicut filius prohibetur habere beneficium in Eccleſia, in qua obtinet pater, *cap. ad decorem de fil. presbyt.* propter deteſtationem criminis paterni, vt per Hoſtienſ. *in ſumma de fil. presbyter. §. quæ eſt cauſa*, & ſicut prohibetur conſequi beneficium, quod obtinet pater, *cap. quoniam, & cap. conquerente eodem tit. de fil. presbyter.* ne videatur dare ſucceſſionem in beneficijs Eccleſiaſticis, *cap. tranſmiſſa*, vbi Abb. *num. 7. eodem tit. & cap. Apoſtolica* 8. *quæſt.* 1. Ita prohiberi debeat conſequi penſionem ſuper beneficio, quo obtinet pater, argumento *l. qua toto, ff. de rei vendic. cum vulg.* maximè ſtante Conſtitutione Clementis VII. & omnia prædicta habent locum in beneficijs, & non in penſione, quæ eſt quid merè temporale, nil ſpiritualitatis habens, & ſic per conſequens nil commune habens cum ipſo beneficio, ad text. *in l. Papinianus exuli, ff. de minor.* cum alijs deductis per Gigas *in dicto conſilio*. Ad quod &c.

2 Nec vlla poteſt prætendi vti reſeruata ſuper beneficio paterno ſaltem vigore Concilij Tridentini *ſeſſ. 25. c. 15.* prohibentis filio illegitimo clerici obtinere penſionem ſuper fructibus beneficij, quod habet, vel habuit pater, quia intentio Concilij non fuit annullare penſiones, quæ iam de eo tempore prædictis reſeruatæ fuerant, qualis eſt iſta, de qua agitur; ſed fuit prouidere, ne in futurum admittatur huiuſmodi reſeruationes, vt in terminis fuit reſolutum coram Reuerendiſſ. Patre Domino meo Giprio in vna Cæſarauguſtana penſionis 18. Iunij 1590. & facit, quia ad futura de ſui natura adaptatur lex, & non ad præterita, *l. leges, ff. de legibus*, cum alijs per Calcan. qui propterea ad multa intrat *conſ. 15. num. 13. & ſeqq.*

3 Ad illud verò, quòd in conceſſione facultatis transferendi non comprehendantur baſtardi, quaſi quòd de illis Papa non ſenſerit, *ad conſ.* Bald. 202. *lib.* 2. fuit per Dominos reſponſum facultatem transferendi comprehendere omnes capaces penſionis, vt dictum eſt, meritò quòd etiam eos comprehendat dicta facultas transferendi, neceſſe eſt fateri, ad textum *in l. ſi vero, §. de viro, ff. ſolut. matrimon. & in l. 1. §. & generaliter, ff. de legat. præſt.* nec dictum conſ. Bald. quicquam facere dixerunt Domini, cùm procedat in feudo, in quo conſideratur puritas ſanguinis, & baſtardus ipſe prohibetur ſuccedere, vt tradit Riminald. iunior. *conſil. 447. num.* 54. quod ſecus eſt in materia penſionis, cùm ad effectum capacitatis ſolùm perpendatur clericatus, ea ratione, quia huiuſmodi reſeruationes ſolent capitulariter concedi pro clerico, & non laico, licèt Papa poſſit penſionem etiam laico reſeruare, Mandoſ. *in tract. de ſignat. gratia, tit. de penſ. col.* 10. *verſ. penſio*, & ita fuit dictum in illa Teruleñ. penſionis 28. Iunij, & 13. Nouembris 1596. coram Reuerendiſſ. Patre Domino meo Penia.

4 Et ad illam prætenſam nullitatem tranſlationis huius penſionis ex eo deductum, quòd non fuerint coram executore præſentatæ litteræ, fuit reſponſum ceſſare omnem difficultatem ex inſertione ipſammet litterarum, vt aliàs fuit tentum in cauſa Segouien. penſionis 11. Decembris 1587. coram Reuerendiſſ. Patre Domino meo Pamphilio. Ex quibus, & alijs hìc per informantes pro Domino Marino deductis, fuit reſolutum pro validitate dictæ tranſlationis, & conſequenter pro iuſtitia, & confirmatione ſententiæ de partibus.

R. P. D. LITTA.

Aſculana prætenſæ nullitatis laudi.

Lunæ 5. Iulij 1599.

ARGVMENTVM.

Laudum latum vigore compromiſſi, non ratificati in tempore, eſt nullum, & inualidum, Procuratorque generalis ad compromittendum non extenditur ad ea quæ requirunt ſpeciale mandatum, & quænam ſit poteſtas arbitri, ſeu electi cum clauſula, quòd vni poſſit adimere, & alteri dare, procedendi altè, & baſsè, de iure, & facto, & his ſimilia.

SVMMARIVM.

1 *Compromiſſum non ratificatum ab abſente in tempore in quo ratificari debebat, facit vt laudum inde ſequutum ſit nullum.*

2 *Mandatum procuratoris generale ad compromittendum non extenditur ad multa quæ ſpeciale mandatum requirebant., de quibus num. 3. vbi ex quibus dicatur factum ſpeciale mandatum ad ſpecialia in compromiſſo expreſſa.*

3 *Arbitrator cum clauſula, quod vni poſſit adimere, & alteri dare, & de facto procedere, & ſimilia, regulatur arbitrio boni viri.*

Sententia eſt nulla, & inualida, ſi lata fuerit vigore proceſſus nulli, num. 3. in fine.

DECISIO XIII.

1 FVit concluſum laudum eſſe nullum tam defectu ratificationis compromiſſi requiſitę ex parte Conſtantię infra tempus conuentum, & ſic defectu mandati illius, ad text. *in cap. per venerabilem*, vbi Ioan. Andr. *qui fil. ſint legit.* Vant. *de nullit. verſ. an qualibet ſcientia num.* 16. quam defectu conſenſus Ioannis Pauli laudo ferendi conſenſit ſub conditione dictæ ratificationis infra dictum tempus, & non aliàs, ad text. *in l. cedere diem, ff. de verb. ſignificat. in l. hac venditio, in princip. ff. de contrah. empt.* cum alijs per Decian. *conſil. 1. num.* 29.

2 Nec ex mandato Conſtantiæ dato in perſonam Brunorij de Proalicis ad compromittendum tollitur dicta nullitas, cùm per illud non ratificetur in ſpecie compromiſſum, de quo agitur, nec ex ſe ſit ſufficiens pro illo ſuſtinendo, in quo multa fuerunt appoſita requirentia ſpeciale mandatum, vt eſt illud, quòd renunciatur appellationi, recurſui, reſtitutioni in integrum, itaut laudum habeat vim trium conformium, & rei iudicatæ totalis, ad not. per Alexand. *conſ. 115. num. 1. lib.* 1. per Rip. *in l. nemo poſt num.* 88. *ff. de legat.* 1. & per Caſſad. *deciſ. 3. num. 2. verſ. ſed dubium facit. de reſcript.* & illud, quod renunciatur omni legum, & iuris auxilio, cùm adiectione pœnæ in caſu contrauentionis, quæ omnia fieri non potuerint in exequutionem mandati generalis ad compromittendum, cùm pro renunciatione requiratur ſpeciale mandatum, cùm expreſſione iuris renunciandi, Roian. *conſil. 11. num. 18. lib.* 1. Put. *deciſ. 100. num. 1. lib.* 2.

3 Nec refert, quòd mandatum dicat, ad compromittendum in arbitrium, vel arbitratorem, etiam ſub quibuſuis pœnis, pactis, conditionibus, & quod de iure arbitrator poſſit vni aliquid adimere, & alteri dare, prout etiam importare videntur verba compromiſſi, de quo agitur, ibique omnia, quæ ſibi placita, facienda, vt dicitur altè, & baſsè, de facto, & de iure. Quia aduertendum eſt, quòd licèt arbitrator, poſſit etiam de facto procedere, & aliquid vni adimere, & alteri dare, debet tamen iudicium regulare arbitrio boni viri, Rip. *in l. centurio num. 77. ff. de vulg. & pupill.* Alciat. *in l. illa verba in princip. ff. de verb. ſignif.* cum alijs hìc per informantes alleg. prout habens poteſtatem omnia ſibi placita faciendi altè, & baſsè, de facto, & de iure, habere dicitur liberam, ac omninò abſolutam poteſtatem, quam regulare debet arbitrio boni viri, in terminis Hoſtienſ. *in cap. fin. circa fin. verſ. pono de maioritate, & obedientia*, vbi vult quando compromittitur in iudicem, vel arbitrum cum facultate, vt poſſit altè, & baſsè, ſicut vtuntur Galli in vulgari ſuo dicere, & facere quidquid voluerit, tunc poſſit ius vnius in totum alteri concedere, nec poſſit allegari ignorantia, cùm ex vi pacti ſit excluſa, & debeat inter ſe tantùm conqueri paciſcens, cuius doctrinam ſequitur ibi Ioan. Andr. *col. 2. verſ. quod ergo*, Ancharan. *col. 2. verſ. tertiò oppono*, Imol. *col. 3. verſ. ſed reſponderi poteſt*, Cardin. *colum. 2. verſ. 6. oppono*, Ægid. *num.* 3. Butr. *num.* 14. Henric. Boich. *num.* 3. Bald. *in princip.* Abb. *num. 3. verſ. extra gloſſ.* Felin. *num.* 2. qui dicit, quòd omnes extollunt hanc doctrinam Hoſtienſ. quam etiam approbauit Rota in vna Romana 20000. 20. Iulij 1580. coram bon. mem. Illu-

Digitized by Google

luſtriſſimo Lancellotto. Ex cuius quidem deciſionis lectura tolluntur omnia ea, quæ per informantes pro Ioanne, & Conſtantia adducuntur, ad oſtendendum, quod prædicta verba compromiſſi non maiorem facultatem tribuunt arbitratori, quàm aliàs ea diſpoſitione iuris eidem tribuitur, & ideò cùm in executiuum dicti mandati non potuerit fieri compromiſſum, de quo agitur, per quod datur libera, & omninò abſoluta facultas arbitratori ius vni etiam in totum tollendi, meritò illud cum laudo inde ſequuto nullum cenſeri debuit, ſicut ſententia videatur nulla, vbi lata eſt vigore proceſſus nulli, vt fuit reſolutum in Senogallien. prædij 12. Februarij 1596. coram Illuſtriſſimo Blanchetto, & in alijs cauſis.

R. P. D. LITTA.

Sabinen. Podetis Collis Rampoli.

Veneris 5. Nouembris 1599.

ARGVMENTVM.

Emptor non poteſt agere de euictione contra venditorem, ſi ſciuit rem alteri eſſe obligatam cætera ſupple in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Emptor non poteſt agere de euictione contra venditorem, quando ſciuit rem emptam eſſe alteri obligatam, niſi in ſpecie hoc fuerit actum.*

2 *Verba inſtrumenti dubia interpretantur contra ſe fundantem illis.*

Dictio, præterquam, *quid importet, ibid. ante finem.*

Geminatio verborum enixam voluntatem loquentis demonſtrat, ibid. in fine.

3 *Verbis canonis, & cenſus Doctores quandoque promiſcuè vtuntur.*

4 *Scientia probatur ex inſtrumentis.*

Diligentiſſimus quiſque præſumitur in rebus ſuis, præſertim in viro prudentiſſimo, ibid. in fine.

5 *Litteras, ſeu epiſtolas accipiens cenſetur fateri contenta in ipſis litteris, & epiſtolis.*

DECISIO XIV.

1 NOnnullis firmatis præſuppoſitis dubitari, an Dominus Alexander teneatur de euictione Poderis, de quo agitur. Et propoſito dubio in Rota ſub die 14. Decembris 1598. non potuit capi reſolutio, ſed cauſa fuit tranſmiſſa ad Reges. At iterùm propoſita cauſa ſub die 18. Iunij præſentis anni, Domini informantibus pro vna parte Domino Alexandro, & pro alia Domino Federico Ceſio, reſoluerunt Dominum Alexandrum non teneri: ſed quia pro parte Excellentiſſimi Ducis ab Altemps tertij poſſeſſoris dicti Podetis non fuit informatum, Domini ex poſt ad tollendam de medio querimoniam inſtantibus Procuratore, & Aduocatis dicti Domini Ducis ordinarunt ſuperſederi in extenſione deciſionis; & cauſam iterùm propoſui prædictis auditis, & informantibus, quod à me factum ſub hac die 5. Nouembris, & Domini pro maiori parte ſteterunt in reſolutis, Dominum Aleaandrum non teneri de euictione, ea moti ratione, quia cùm Cardinalis Ceſius author Domini Federici actoris Excellentiſſimi Domini Ducis ab Altemps ſciuerit Podere, de quo agitur, eſſe directi Dominij Eccleſiæ Narnien. & ita reſpectu Domini Aleaandri venditoris emphyteuticum eſſe, conſequenter deuolutioni ſubiectum, illud emiſſe ita grauatum, & oneratum, quo fit, vt ſequuta euictione, eo quòd poſt medium deuolutum fuerit dictum Poderis ad Eccleſiam per lineam finitam, non poſſit emptor agere de euictione contra venditorem, niſi in ſpecie hoc in caſu fuerit expreſſa conuentio, vt venditor etiam de euictione teneatur, *l. ſi fundum ſciens C. de euict.* Bart. *in l. ſi familia num.* 2. vbi Bald. *num.* 7. & Salyc. *num.* 8. *C. famil. herciſc.* Alexand. *conſil.* 21. *n.* 7. *lib.* 5. Aym. *conſ.* 211. *num.* 6. *& ſeq.* latè Menoch. *conſ.* 418. *num.* 4. *& ſeq. lib.* 5.

2 Et quòd Cardinalis emptor in ſpecie ſibi de euictione in eum caſum non prouiderit, verba inſtrumenti emptionis, & venditionis reſpectiuè ſatis indicant, quæ etiam vbi aliqualiter ambigua redderentur contra ipſum emptorem ſe fundantem in illis, omninò eſſent interpretanda, per tex. *in l. veteribus ff. de pact.* venditur enim, vt in dicto inſtrumento legitur, Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo Domino Petro Donato Cardinali Ceſio Caſtrum Rocchæ in Sabinis liberum cum territorio, & tenutis, poſſeſſionibus, ædificijs iuriſdictione, &c. Deinde in Capitulo ſeparato venditur eidem tenuta collis Rampoli, quæ ſoluit ſingulo anno pro cenſu perpetuò Reuerendiſſ. Capitulo, & Canonicis Eccleſiæ Narnien. ſalmas quatuor frumenti: deinde promittitur Cardinali caſtrum, territorium, tenutæ, terrena, hoſpitia, & alia omnia, præterquam tenutæ collis Rampoli, ſuper qua ſoluitur annuus perpetuus cenſus quatuor ſalmarum frumenti Dominis Canonicis Narnien. vt ſupra, vendita eſſe ſua propria, &c. & facere conſentire omnem perſonam, & nihilominus ſaluis præmiſſis in quemcumque caſum de euictione vniuerſali, & particulari, &c. Ex quibus inſtrumenti verbis liquidò conſtare videtur tenutam collis Rampoli non fuiſſe venditam vti liberam, & propriam ipſius venditoris, tum ex eo, quòd id non exprimatur in ipſo contractu, prout exprimitur reſpectu caſtri, & tenutarum illius in primo Capitulo nominatarum, *ad text. in cap. ad audientiam de decim.* tum etiam quia illa verba, *præterquam tenuta collis Rampoli reſpecta, &c.* excipiunt dictam tenutam ab illa aſſertione, obligatione, & promiſſione, quod ſcilicet ſit libera & ſua, & quòd pro ea velit teneri de euictione, quodque faciat conſentire omnem perſonam, &c. *ad text. in l. alimenta §. baſilica ff. de aliment. legat.* Alberic. *in ſuo diction. verbo præter, poſt med.* Rom. *conſ.* 328. *in princip. verſ. aliquando vero, & verſ. hæc eſt materia, &c.* Quod etiam comprobatur ex eo, quod in principio venditor proteſtatur ſe ad dictam venditionem deuenire, ſaluis infraſcriptis in principio, medio, & fine, & non aliàs, & in fine ipſiuſmet promiſſionis de euictione dicitur, *ſaluis præmiſſis*, quæ verba toties repetita oſtendunt enixam voluntatem venditoris fuiſſe, vt dicta obligatio ſua, & promiſſio non trahatur ad exceptata, ad tradita per Dec. *conſil.* 10. *num.* 26. & per Crauett. *conſil.* 29. *num.* 8.

Nec prædictis obſtat ponderatio facta illorum verborum per informantes pro Excellentiſſimo Domino Duce, ibi, *pro qua ſoluitur annuus perpetuus cenſus tantùm quatuor ſalmarum frumenti dictis Canonicis Narnien.* &c. quaſi quòd Alexander voluerit promittere dictam tenutam eſſe propriam, & liberam, prout ſunt alia bona in eadem venditione comprehenſa, præterquam reſpectu ſolutionis annui perpetui cenſus quatuor ſalmarum frumenti, quo dicta tenuta reperitur grauata, ſiquidem quia verba exceptiua, de quibus ſupra dictum fuit, ſtante reſpectu ipſius tenutæ collis Rampoli, & non reſpectu oneris ei iniuncti, vt ex lectura ipſius inſtrumenti conſtat. Ideò, &c. 3

Et ad illud, quòd ſaltem ex dictis verbis bis in dicto inſtrumento repetitis excludatur ſcientia Cardinalis reſpectu eius, quòd dicta tenuta ſit emphyteutica, & ſic per conſequens ſubiecta deuolutioni, fuit reſponſum, quòd illa verba, pro quibus ſoluitur annuus perpetuus cenſus, non ſunt omninò excluſiua emphyteuſis, cùm etiam Doctores promiſcuè vtantur his verbis, *canone, & cenſu*, vt aliàs fuit conſideratum in illa Papien. tenutæ *della Madalena* 7. Maij 1587. coram Reuerendiſſ. Patre Domino meo Seraphino.

Et de ſcientia Cardinalis aliunde conſtat, & quidem clariſſimè, tum ex eo quod cùm de anno 1584. Capitulum mouiſſet litem contra prædictum Vrſinum ſuper deuolutione dictæ tenutæ ob lineam finitam, Cardinalis obtinuit hanc eamdem tenutam ſibi concedi à Capitulo, ea facta expreſſione, quòd erat deuoluta propter generationem finitam, quod ceſſionis inſtrumentum, quin manifeſtam dictæ ſcientiæ probationem inducat, dubitari non poteſt, *ad text. in cap. cùm olim, de verb. ſignific. in cap. licet cauſam verſ. ex præmiſſis*, vbi paſſim ſcribentes hoc notant, *de probat. in l. fin. gloſſ.* 1. *C. de reb. cred.* cum alijs per Iaſ. *conſil.* 124. *num.* 2. *lib.* 1. Tum etiam quia de anno 1584. à Capitulo Narnien. conſtitutus fuit Procurator Illuſtriſſimus Cardinalis Tuſcus, tunc Auditor ipſius Cardinalis Ceſij, huic liti, ſicut deinde factum fuit in exequutionem dicti mandati, & eadem die, qua acceptata fuit dicta ceſſio per Dominum Alexandrum, fuit etiam ſtipulata venditio ad fauorem Cardinalis, quo fit, vt omnia videantur facta, & procurata ad effectum, ne Cardinalis ipſam rem litigioſam emeret. Nec veriſimile eſt, quòd tam prudentiſſimus 4

Prin-

Digitized by Google

Princeps, & in rebus diligentiſſimus, noluerit plenè prius informari de ſtatu d. litis, & rei, quàm conſequi primùm à Capitulo, & deinde ab ipſo Domino Alexandro tunc habente cauſam à Capitulo tam enixa deſiderauit, & procurauit, *ad text. in l. penult. ff. ad Maced. & in l. ſi Titius*, vbi gloſ. *in verb. etatis ff. de fideiuſſ.* cum alijs per Decian. *conſ.* 124. *n.* 19. *lib.* 3.

5 Et multum faciunt ad probationem datæ ſcientiæ literæ à Capitulo ſcriptæ Cardinali, quæ licet ab ipſo fuerint acceptatæ poſt ſtipulatam venditionem, attamen præſupponunt, quòd Capitulum fuerit de eo priùs à Cardinali requiſitum, & indubitati iuris eſt, quòd acceptatio literarum ſimpliciter facta ab aliquo, inducit confeſſionem eorum, quæ in dictis literis continentur; nec refert, quòd tantùm ſub die vltima Maij 1593. fuerit coram me reſolutum conſtare de dominio Ecceleſiæ, quaſi quòd de tempore d. venditionis Cardinalis potuerit ignorare probabiliter dictam tenutam eſſe de dominio Eccleſiæ, & conſequenter deuolutioni ſubiectam, quia reſponſum fuit, quòd iura ſuper quibus fundatur dicta deciſio, erant ante dictam venditionem producta in actis illius iudicij ſuper deuolutione intentati per Capitulum contra præfatum Alexandrum, cuius iudicij, & actorum claram ſcientiam habuit Cardinalis ipſe, vt ex ſupradictis conſtat, vltra quòd in dicto iudicio nunquam controuerſum fuit dominium ipſius Eccleſiæ, ſed ſolùm an eſſet locus deuolutioni propter generationem finitam, minus refert, ſi dicatur, Alexandrum ſolum teneri de euictione ex eo, quòd hæc tenuta fuerit euicta, ex non iure vendentis, *ad conſ.* Alex. 21. *lib.* 5. Quia reſpondetur, quod de tempore venditionis verè non erat finita linea Pauli, quo ſtante adhuc durabat emphyteuſis ad commodum Alexandri, vt ex deciſionibus coram me factis conſtat, & ideò conditio prædicta reſtringitur ad ius tantùm, quòd ei tunc competebat, vt de communi teſtatur Zuccard. *conſil.* 30. *num.* 6. *lib.* 1.

R. P. D. LITTA.

Camerinen. prætenſæ dotis.

Veneris 17. Nouembris 1599.

ARGVMENTVM.

Confeſſio receptæ dotis probat numerationem, & ſolutionem, ſi facta fuerit non à viro vxori, ſed alteri extraneæ perſonæ. Idem ſi præceſſit conuentio dotis, vel aliæ coniecturæ, ſeu aliqua alia coniectura in hac deciſione conſiderata.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentum ſolutionis dotis rem manifeſtam facit.*

2 *Confeſſio dotis recepta non præiudicat viro, nec creditoribus.*

Reſidui verbum in ſolutione poſitum importat integram ſolutionem, ibid.

3 *Confeſſio dotis recepta facta non à viro vxori, ſed extranea perſona, probat contra confitentem.*

Confeſſio dotis recepta probat ſolutionem præcedente conuentione dotis, ſeu alijs coniecturis concurrentibus, de quibus, ibid.

DECISIO XV.

1 FVit reſolutum ſufficienter conſtare de ſolutione dotis Dominæ Victoriæ ex inſtrumento ordinis, & mandati Illuſtris Dominæ Catherinæ Comitiſſæ Montorij directæ dictæ Dominæ Conſtantiæ Vbaldinæ de ſoluendis ſcutis 700. Illuſtri Domino Raynutio de Ortonibus, ſeu eius legitimo Procuratori pro reſiduo finali, & integro pagamento dotis dictæ Dominæ Victoriæ, iuncto inſtrumento Procuræ facto per Dominum Raynutium in perſonam Antonij Paganelli ad exigendum dicta ſcuta 700. necnon ad confitendum alia ſcuta 1500. aliàs addita ad bonum computum ab eadem Illuſtri Domina Comitiſſa pro parte dictæ Dominæ Victoriæ vxoris ſuæ, & ad eamdem quietandum de prædictis cum hypotheca generali bonorum ipſius conſtituentis ad fauorem dictæ Dominæ Victoriæ, & iuncto inſtrumento quietantiæ receptionis dictarum pecuniarum factæ poſtmodum per dictum Procuratorem in exequutionem dicti mandati, quæ inſtrumenta ſimul iuncta manifeſtam probationem dictæ ſolutionis conſtituunt, *ad text. in cap. cum olim, de verb. ſignific. in cap. licet cauſa*, ibi ſcribentes paſſim hoc notant, *de probat. & in l. fin. & ibi gloſ.* 1. *C. de reb. cred.* cum alijs per Iaſ. *conſ.* 224. *n.* 2. *lib.* 1.

2 Nec obſtat, quòd confeſſio de dote recepta per maritum conſtante matrimonio non præiudicet viro, nec creditoribus, cùm donationem ſapiat, quæ inter virum, & vxorem eſt prohibita, iuribus allegatis per informantes pro Domino Don Ioanne.

Quia pluribus modis fuit reſponſum. Primò, quòd reſpectu ſupradictorum ſcutorum 700. non poteſt dici dos confeſſata, vnde cùm ſumma illa appareat præſoluta, & inſtrumentum dicat, *pro reſiduo*, ſequitur quòd alia quoque præſumi debeant eidem cum effectu perſoluta, *ad text. in l. fin. C. fam. hercisc. & in l.* 2. vbi Caſtren. *C. de hered. inſtit.* Secundò, quia dicta confeſſio non eſt facta à viro vxori, ſed extraneæ perſonæ, hoc eſt, Comitiſſæ Montorij, cui cùm maritus non prohibeatur donare, tenetur talis confeſſio, quoad omnes, Gabr. *conſ.* 163. *n.* 10. *lib.* 2. Menoch. & alij alleg. per informantes.

3 Tertiò, quòd dicta concluſio procedit vbi conſtat de præcedenti conuentione dotis, & pro ipſa integra ſolutione concurrunt aliquæ coniecturæ, vt fuit reſolutum in vna Vrbeuetana leg. 13. Octobris 1581. coram bon. mem. Lauterano. Vnde cùm hoc in caſu conſtet de promiſſione dotis ex ſchedula, de qua in ſummario Dominæ Victoriæ optimè recognita per teſtes, & pro ſolutione non vna, ſed plures concurrant coniecturæ, hoc eſt, ſolutio patris dictæ dotis, quæ cantat pro reſiduo, geminatæ confeſſiones iuramento vallatæ, & factæ de tempore non ſuſpecto, datio fideiuſſorum cum hypotheca bonorum ipſius viri, & fideiuſſoris pro conſeruatione, & reſtitutione dictæ dotis, alimentatio vxoris per triginta annos, & vltrà generalis conſuetudo, quòd matrimonia non contrahuntur ſine dote, quòd non agitur de dote exceſſiua, conſiderata qualitate mariti, & vxoris, & quòd tantùm temporis eſt elapſum, vt nullo pacto poſſit eſſe locus exceptioni non numeratæ dotis, fuit iure merito per Dominos vnanimiter concluſum vt ſupra.

R. P. D. LITTA.

Romana Pecuniaria.

Mercurij 13. Decembris 1599.

ARGVMENTVM.

Cambia debentur mercatori poſt moram debitoris, & poſt intimationem, ac proteſtationem cambiorum, & recambiorum eidem debitori factam.

SVMMARIVM.

1 *Cambia debentur mercatori creditori poſt moram debitoris, & poſt intimatam proteſtationem cambiorum, & recambiorum.*

2 *Mora contrahitur per conteſtationem litis factam à creditore cum debitore.*

DECISIO XVI.

1 DOminus Ioannes Henriquez de Herrera, & Octauius Coſta erant creditores Domini Alexandri Doni in quadam notabili pecuniarum ſumma, quam exigere curarunt, & eam ſoluendo prædictis Donis, retinuit in manibus ex dicta ſumma ſcuta 500. ſub prætextu compenſationis cuiuſdam partitæ ſimilis ſummæ, quæ per errorem ad fauorem ipſius Doni reſcripta reperiebatur in libris eorundem. Hinc introducta lite coram Auditore Cameræ ſuper ſolutione dictorum ſcutorum 500. & caſſatione dictæ partitæ erroneæ, fuit poſt aliquos actus pro parte Dominorum de Herrera, & Coſta proteſtatum de omnibus damnis, ac intereſſe, & in ſpecie fuit ſub die 13. Octobris 1595. eidem Dono denunciatum qualiter intendebant dictas pecunias accipere ad cambium, & recambium, riſico, & periculo eiuſ-

Digitized by Google

eiuſdem, prout eum effectu eas ad cambium accipere inchoando ſub die 21. Octobr. 1595. continuando vſquequò ſors principalis dictorum ſcutorum 500. in exequutionem trium conformium ipſis ſoluta fuit; & cùm in dictis ſententijs fuiſſet Donus condemnatus non ſolùm in dictis 500. ſed etiam in damnis, expenſis, & intereſſe paſſis per prædictos Herrera & Coſta. Hinc coram me vti ſubrogato loco Reuerendi Patris Domini Millini, qui vltimam ſententiam tulit in hac cauſa, & cui propterea reſeruata erat liquidatio dictorum damnorum, expenſarum, & intereſſe, fuit dubitatum, an prædictis de Herrera, & Coſta debita ſint cambia, de quibus ſupra.

2 Et pro affirmatiua reſolutum fuit ea ratione, quia de credito Dominorum de Herrera, & Coſta reſpectu 500. ſortis principalis dubitari non poteſt ſtantibus ſupradictis ſententijs, ſicut nec de mora reſpectu ſolutionis prædictorum eo ipſo contracta, quòd lis fuit conteſtata in prædictas partes, *l. ſi ex legati cauſa*, *l. ſi ſeruum §. ſequitur*, *l. mora ff. de verb. obligat.* & quod eidem Dono debitori fuit, & poſt intimata dicta proteſtatio cambiorum, & recambiorum, ad tradita per Iaſ. *in dicta l. ſi ex legati cauſa num.* 18. *&* 19. quo fit, vt ſtatim intrauerit obligatio ipſa ad intereſſe, *cap. dilecti*, *de foro competenti*, Cyn. *in authent. C. de vſur.* Anchar. *conſ.* 150. *num.* 5. *& ſeq.* quod intereſſe Dominorum de Herrera, & Coſta Mercatorum, hoc in caſu propriè verificari voluerunt Domini in cambijs, & recambijs, de quibus agitur, ad deciſ. Mohed. 1. & 2. *de vſuris*, & reſpectu quantitatis dixerunt, ſtatutum eſſe relationi periti ad hoc particulariter electi, niſi conſtet de errore illius, Felin. *cap. propoſuiſti*, *num.* 10. *de probat.* poſt Bart. & Doct. *in l.* 1. *de ventre inſpiciend.*

R. P. D. L I T T A.

Arimineñ. Legati.

Lunæ 7. Februarij 1600.

A R G V M E N T V M.

Legitima debentur auiæ maternæ, tranſmittiturque ad aſcendentes hæredes.

S V M M A R I V M.

1 *Legitima debetur auiæ paternæ.*
Legitima auiæ paternæ tranſmittitur ad hæredes deſcendentes, ibid.
2 *Legitima tranſmittitur ad hæredes, ſiue debeatur aſcendentibus, ſiue deſcendentibus.*
3 *Præſcriptio ſine negligentia creditoris non procedit, & negligentia conſiderari non poteſt in eo, qui longè plus in manibus habeat, quàm ipſe prætendat.*

D E C I S I O XVII.

1 FVit reſolutum Aſcanio hæredi Victoriæ hodie competere ius petendi, & retinendi legitimam, quæ debita erat Victoriæ in bonis Portiæ neptis ſuæ prædefunctæ, ea ratione, quia dubitari non poteſt, quin Victoriæ auiæ paternæ ſtatim atque Portia ipſa deceſſit, fuit debita legitima in bonis illius, iuxt. text. *in authent. de trien. & ſemiſſ.* §. 1. ibi, *in verbo hoc obſeruando*, quæ legitima etiam non agnita per Victoriam, eo quòd ferè incontinenti deceſſit poſt ipſam Portiam, fuit tranſmiſſa ad Aſcanium hæredem illius, quamuis extraneum, iuxt. gloſſ. communiter approbatam *in l. ſcimus C. de inoffic. teſtament.* Alexand. *conſ.* 150. *num.* 8. *lib.* 2. Roland. *conſil.* 78. *num.* 6. *lib.* 1. *de comm.* Craſſ. *in § legitima quæſt.* 3. Illuſtriſſ. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 6. *tit.* 8. *n.* 12. Vaſc. *de ſucceſſ. creat. lib.* 1. §. 10. *n.* 523.

2 Nec reſpectu ipſius tranſmiſſionis conſtitui debet aliqua differentia inter legitimam debitam deſcendentibus, & debitam aſcendentibus, quia in terminis legitimæ debitæ aſcendentibus, quòd illa tranſmittatur ad quoſcumque hæredes, tenet Soccin. iun. *conſ.* 64. *numer.* 14. *lib.* 2. Alexand. *conſ.* 188. *lib.* 6. Rim. iun. *conſ.* 198. *num.* 4. *& ſeq.* & facit quia eadem ratio tranſmiſſionis concludit tam in legitima aſcendentium, quàm deſcendentium, quæ eſt, quia tam vnica, quàm alia eſt debita ipſo iure, & ſic ex legis diſpoſitione, non ex diſpoſitione hominis, & propterea etiam non agnita tranſmittitur. Alexand. *conſil.* 150. *num.* 7. *lib.* 2. & melius Ruin. *conſ.* 26. *n.* 13. *lib.* 3.

3 Nec adducta per informantes pro hæredibus Roberti circa præſcriptionem ſubſiſtunt, ſtante quòd Aſcanius habuit ſemper, & habet penes ſe ſcuta 1000. in quibus dumtaxat verificatur hæreditas dictæ Portiæ, vnde reſpectu quantitatis ipſius legitimæ, cenſetur facta compenſatio, nec poteſt nunc conſiderari aliqua præſcriptio ad excludendam eam, vt per Ancharan. *conſ.* 5. *num.* 5. *verſ. iſtud eſt pulchrum dubium*, quem ſequitur Mohed. *deciſ.* 3. *de præſcript.* & facit quia præſcriptio fundatur præcipuè ſuper negligentia creditoris, quæ, vt omnibus notum eſt, conſiderari non poteſt in eo, qui longè plus in manibus habet, quàm ipſe prætendere de iure poteſt; ex quibus, & alijs hic latius per informantes pro Aſcanio deductis, fuit reſolutum, vt ſupra.

R. P. D. L I T T A.

Nucerina hæreditatis.

Mercurij 23. Februarij 1600.

A R G V M E N T V M.

De validitate ſtatuti excludentis fœminas propter maſculos, & de probatione filiationis nonnulla non iniucunda, de quibus in ſummario.

S V M M A R I V M.

1 *Statutum excluſiuum fœminarum propter maſculos de Cippo domus ſeruandum eſt.*
Verba ſtatuti vbi conueniunt, conuenire etiam debet ſtatuti diſpoſitio, ibid. in fine.
2 *Filiatio probatur ex nominatione, & inſtitutione facta à patre teſtatore ex inſtrumento diuiſionis, & per teſtes de communi reputatione, iunctis adminiculis.*

D E C I S I O XVIII.

DOmini pro Fabris ſolùm informantibus contra Raynerius informare negligentes tenuerunt, ſicque concluſerunt, ad ipſos ſpectare ſucceſſiones Andreæ, excluſa Vrſulina eius filia tunc nuptui tradita, & dotata, & per conſequens excluſis Raynerijs habentibus cauſam ab ea moti eo fundamento, quòd in terra Gualdi extat ſtatutum ſub rubrica *de ſucceſſ. ab inteſt.* mandans maſculos de Cippo domus præferri fœminis, etiam in gradu anterioribus, tam per lineam aſcendentium, quàm deſcendentium, & tranſuerſalium vſque in tertium gradum ſecundùm ius canonicum, computandis tamen ipſis fœminis. Vnde cùm Andreas deceſſerit ab inteſtato, relicta Vrſulina filia ſua dotata, necnon relictis Reſtauro, & Angelo de Fabris eidem coniunctis in tertio gradu conſanguinitatis, ſecundùm ius canonicum computandum per lineam maſculinam q. Marci, meritò ad eos ſpectare debet dicta ſucceſſio, ſeu hæreditas præfati q. Andreæ, excluſa Vrſulina filia eiuſdem, per regulam quòd *vbi conueniunt verba ſtatuti, & diſpoſitio eiuſdem conuenire debet*, de qua *in l.* 4. *§. toties ff. de damn. infect. in l. quod ſubſtitutum ff. de teſtam. milit.*

Non quòd prædicti Reſtaurus, & Angelus ſint in tertio conſanguinitatis gradu coniuncti, patet, quia Marcus de Fabris habuit duos filios, Mantiam ſcilicet & Angelum, quòd non obſcurè probatur ex teſtamento dicti Marci, in quo præfati vti tales vniuerſales hæredes eius inſtituuntur DD. paſſim *in cap. per tuas*, vbi Aret. *num.* 23. Butr. *num.* 8. Præpoſit. *in fin.* Dec. *num.* 9. *extra de probat.* benè Ruin. *conſil.* 109. *num.* 38. Gozad. *conſil.* 13. cum alijs alleg. in illa Romana de Stoch 29. Ianuarij 1593. coram Domino meo Pamphilio, maximè concurrentibus tot alijs filiationem ipſam reſpectu Marci, & fraternitatem, inter ipſos benè probantibus, videlicet inſtrumento diuiſionis poſtmodum facto inter prædictos, & communi reputatione, de qua benè deponunt teſtes, ad not. per Felin. *in dicto cap. per ſuas num.* 12. *verſ.* 2. *not.* Crauet. *conſ.* 249. *num.* 1. *&* 2. & fuit tantum in Romana de Cancellarijs 9. Martij anni

præ-

Digitized by Google

præteriti coram bon. mem. Orano, vt ex dicto Mantio natus eſt Andreas, de cuius hæreditate agitur: ex Angelo autem fratre dicti Mantij, nati ſunt Hippolytus, & Sufferentes, prout deponunt teſtes in hac cauſa in partibus examinati. Primus ſuper primo, ſecundus ſuper ſecundo, & quinto, necnon iuxta nonum, & decimum, & denique tertius ſuper ſecundo, & quinto, qui teſtes non tantum deponunt de communi reputatione, quę iunctis adminiculis probabat filiationem, quando agitur, vt hoc in caſu ad effectum ſucceſſionis, vt aliàs fuit tentum in Cæſarauguſtana ſtatus coram bon. mem. Orano, & in alijs pluribus cauſis; ſed etiam deponunt de cognitione, & certa notitia eorum, iuxt.not. per Scrib. *in cap. licet ex quadam de teſtibus*, vbi Abb. *num.* 12. & alij paſſim hoc not. ex Hippolyto autem, & Sufferente nati ſunt Angelus, & Reſtaurus actores, prout deponunt teſtes, primus ſuper primo in fin. ſecundus ſuper tertio, & quarto, & denique quintus ſuper tertio, & quarto.

De dotatione autem Vrſulinæ, & filij præfati Andreæ dubitari non poteſt ſtante inſtrumento publico dotis in ſecundo proceſſu de partibus regiſtrato *fol. 26. & 28.* quod probationem probatam, & euidentem facit, ſecundùm Bald. *l. Imperator col. 2 ff. de ſtatu hom. & in l. 2. col. 1. C. quando fiſc. vel priuat.* cum alijs per Iaſ. *conſil.* 124. *n.* 2. *lib.* 1.

R. P. D. LITTA.

Balcotegien. prætenſorum fructuum.

Luna 13. Martij 1600.

ARGVMENTVM.

Dotis non ſolutæ fructus, quando debeantur propter moram non ſoluentis.

SVMMARIVM.

1 *Mora in ſoluendo non incurritur, quando non adeſt perſona legitima, cui ſolutio fieri poſſit.*

Mora commiſſa poſt ſententiam nunquid poſſit retrotrahi ad tempus ſententiæ, ibid. in fine.

3 *Dotis non ſolutæ fructus debentur vbi ex parte debitoris concurrit mora, & ex parte creditoris concurrit ſuſtentatio onerum matrimonij.*

DECISIO XIX.

1 FVit dubitatum, an debeantur aliqui fructus à die ſententiæ bonæ memoriæ Orani citra in hac cauſa latæ in caſu, de quo agitur, & Domini nonnulla tempora diſtinxerunt, primum tempus eſt à die ſententiæ vſque ad diem, quo coram me ſoluta fuerunt D. Octauiæ ſcuta 6000. Dominis de Balleonibus facta per eam ſolemni acceptatione ſcutorum 1200. eidem relictorum per Dominum Albertum auum paternum, cùm renunciatione legitimæ aliàs ei debitæ in bonis illius, iuxta tenorem teſtamenti dicti Alberti, & pro iſto tempore nullos fructus debere cenſuerunt, ea moti ratione, quia cùm vſque ad diem dictæ acceptationis, & ſolutionis reſpectiuè factæ fuerit in facultate ipſius Dominæ Octauiæ acceptare dictum legatum, & non acceptare, ſed velle legitimam in bonis dicti Alberti, & hæredis præfati Alberti, fuerunt ſemper parati eidem dare legitimam in prædictis bonis, ſeu legatum prædictum ſcutorum 1200. facta tamen per eam debita renunciatione dictæ legitimę iuxta mentem præfati Alberti teſtatoris, & de hoc pluries fuerint proteſtati, meritò eis nulla mora aſcribi poteſt, qua ceſſante fructus aliquos, ſeu aliquod intereſſe non poſſe deberi D. Octauiæ, Doct. paſſim *in l. inſulam §. vſuras*, vbi Bart. & Imol. *ſub n.* 8. hoc notant *ff. ſolut. matrim.* maximè cùm vſque ad dictam diem non adeſſet perſona legitima, cui fieri poſſet ſolutio dicti legati, & quæ poſſet pro dicta Domina Octauia acceptare prædictum legatum, & iuri conſequendi legitimam in bonis præfati teſtatoris renunciare iuxta formam dicti teſtamenti, ad trad. per Doct. *in l. cùm quidam §. ſi pupilli ff. de vſur.* cum alijs, de quibus per Alexand. *conſ.* 92. *n.* 9. *& ſeq. lib.* 1. nec acceptatio illa legati cum renunciatione legitimæ poſtmodum coram me facta per dictam Dominam Octauiam ſolemniter, & ſeruatis ſeruandis retrotrahi debet ad tempus dictæ ſententiæ in præiudicium Dominorum de Balleonibus hæredum præfati Alberti, qui interim in mora non fuerunt, *l. fin. ff. rem ratam haberi, l. cùm decem, l. ſi quis offerenti §. fin. ff. de ſolut.* cum alijs per Bald. *in l. obſeruare §. poſthac n. 9. ff. de offic. proconſul. & legat.*

Secundum tempus eſt à die dictæ acceptationis prædicti 2
legati, & ſolutionis dictorum ſcutorum 6000. vſque ad finem anni, quo tempore ſecundùm informantes pro Balleonibus ſolui debuerunt alia ſcuta 6000. & circa hoc tempus Domini maiorem habuerunt difficultatem, ſed nihil reſolutum fuit, nam dicebatur, quòd attenta diſpoſitione dicti teſtatoris dicta ſcuta 12000. veniebant ſoluenda Dominæ Octauiæ infra annum ſtatim poſt conſummationem matrimonij computandum, hoc modo, videlicet ſcuta 6000. ſtatim conſummato matrimonio, & alia ſcuta 6000. infra annum, vnde cùm matrimonium fuerit conſummatum per plures annos ante acceptationem dicti legati, & ſolutionem illorum ſcutorum, vſque non tamen diem ſolutionis dictorum ſcutorum 6000. ceſſiſſe videbantur, ſed etiam tempus ſolutionis reliquorum, licet mora reſpectu fructuum, & intereſſe totius ſummę dictorum ſcutorum 12000. non poſſet dici contracta per Dominos de Balleonibus, quam ſequuta fuit dicta acceptatio legati cum renunciatione ipſius legitimæ, ſeruatis ſeruandis, ex ſupradictis, cui motiuo videbantur obſtare infraſcripta, quòd ſcilicet attenta diſpoſitione eiuſdem teſtatoris non erant dicta ſcuta 12000. ſoluenda vno, & eodem tempore, ſed inter vnam, & aliam ſolutionem intercedere debebat tempus vnius anni, quo fit, vt quemadmodum mora reſpectu ſolutionis illorum ſcutorum 6000. quæ ſtatim, contracto matrimonio, per hæredes ſoluenda erant Dominæ Octauiæ, non prius fuit contracta, quàm ſequuta acceptatione dicti legati, cùm renunciatione ipſius legitimæ; ita etiam non prius videatur contracta aliqua mora reſpectu ſolutionis reliquorum ſcutorum 6000. quàm elapſo anno à die dictæ acceptationis legati, & renunciationis legitimæ, & ſic à die, quo prima ſolutio ſcutorum 6000. fuit verè debita Dominæ Octauiæ, argum. *l. illud ff. ad l. aquiliam, cum vulg.* vltra quòd in omnem caſum ad commodum Dominorum de Balleonibus eſſet habenda ratio illius, quod interim loco alimentorum dictæ Dominæ Octauiæ ſolutum fuit.

Tertium tempus eſt à die lapſi anni vſque ad diem depoſi- 3
ti facti per Dominos de Balleonibus in Monte Pietatis, & pro iſto tempore fructus omninò deberi tenuerunt Domini ea moti ratione, quòd ex parte debitorum adſit, & ex parte creditoris concurrat ſuſtentatio onerum matrimonij, quæ duo operantur, vt fructus, ſeu vſuræ dotis tempore debito non ſolutæ omninò debeantur, Gloſſ. & Scrib. paſſim *in cap. ſalubriter de vſur. in l. pro oneribus C. de iur. dot.* Bart. *in l. inſulam §. vſuras ff. ſolut. matrim.* latè Oſaſch. *dec.* 132. *n.* 1. *& ſeq.*

Nec obſtare dixerunt Domini, quòd dicta ſcuta 6000. eſ- 4
ſent per dictam Dominam Octauiam, ſeu per illius virum implicanda in tot bonis immobilibus pro cautione dictorum Dominorum de Balleonibus debitorum dictæ dotis, quia non per hoc ſequitur, quòd potuerint illa penes ſe retinere poſtquam ceſſerat dies ſolutionis, cùm imò illa illicò ſaltem deponere tenerentur ad effectum prædictum, ſic namque moræ effectum ipſi euitaſſent, & pecunia fuiſſet prompta implicationi, quæ ſi poſtea facta non fuiſſet per ipſos iugales, damnum inde contingens meritò ad eos ſpectaret.

R. P. D. LITTA.

Æſina reſtitutionis dotis.

Luna 13. Martij 1600.

ARGVMENTVM.

Sententia nulla confirmari poteſt, conſtito de illius iuſtitia, niſi fuerit à parte oppoſitum, diciturque ſententia nulla, ſi omiſſum fuerit iuramentum de calumnia antea petitum.

SVMMARIVM.

1 *Sententia nulla confirmari poteſt vbi conſtat de illius ſententia, vbi tamen quod hoc fallit parte opponente.*

2 *Iuramenti de calumnia petiti ante ſententiam, omiſſio vitiat ſententiam ſubſequentem.*

DE-

Digitized by Google

DECISIO XX.

1 DOmini tennerunt mandatum Auditoris Cameræ, quantumuis iuſtum foret, vti nullum eſſe in primis, & ante omnia reuocandum ad inſtantiam Domini Theodori Gallicani, ea ratione moti, quia licet ſententia nulla poſſit confirmari, vbi de iuſtitia illius conſtat, Innoc. *in cap. 1.* vbi etiam Dec. *in fin.* hoc not. *de confirm. vtil. vel inutil.* Rot. *deciſ. 7. de re iud. in antiq.* non tamen proceditur dicta concluſio parte opponente, vt fuit dictum in vna Patauina decimarum 4. Iunij 1576. coram Domino de Graſſis in Vrcellen. prætenſi .... Maij 1586. coram nunc Illuſtriſſimo Platto in Peruſina nullitatis exequutionis 26. Martij 1593. coram Reuerendo Patre Domino meo Penia, & in alijs pluribus cauſis, quas breuitatis gratia non refero.

2 Nullitas autem dicti decreti Auditoris Cameræ eſt clara, & deducitur ex eo, quòd cùm pro parte Theodori fuiſſet coram eo petitum iurati de calumnia per aduerſarium ſuum aliàs, &c. non fuit præſtitum huiuſmodi iuramentum, prout præſtari debuit ad validitatem dictæ ſententiæ, ſeu decreti, *cap. 1. de iurament. calum. in 6.* Rota *dec. 2.* & quòd omiſſio dicti iuramenti, vbi tamen petitum ſit ante ſententiam, operetur nullitatem ipſius ſententiæ, tenuit pluries Rota, & ſignanter in vna Bononien. attentatorum 24. Nouembris 1588. coram nunc Illuſtriſſimo Domino Card. Mantica, & in alia Vrbinaten. iuris viſitandi 18. Decembris 1598. coram bon. mem. Orano. Ideò, &c.

R. P. D. LITTA.

Narnień. terrarum.

Veneris 28. Aprilis 1600.

ARGVMENTVM.

Donatio, ſeu renunciatio eſt ſtricti iuris, ſtrictèque interpretanda, & non extendenda ad non expreſſa, probarique debet per ſe fundantem in ea.

SVMMARIVM.

3 *Donatio non præſumitur, niſi probetur ab eo, qui in ea ſe fundat.*
Veriſimile non eſt, quod efficaciori probatione verificari debet, ibid.
5 *Verba præteriti temporis excludunt tempus præſens, n. 5.*
Verba quæ aliquid ſupponunt, diſponere non dicuntur, ibidem.
Appellatione bonorum paternorum, & maternorum, non veniunt bona quæ à patre, ſeu matre non obuenerunt, ibidem.
Donatio, ſeu renunciatio, vt euitetur, omnis interpretatio facienda eſt, ibid. in fin.
6 *Verba alicuius ſcripturæ interpretari ſemper debent contra fundantem ſe in ea.*
Veriſimile quod non eſt, falſitatis imaginem habet, ibid. in fin.
7 *Verba generalia, & vniuerſalia reſtringuntur per verba ſubſequentia.*
Exceptio licet firmet regulam in non exceptis, non tamen eam ampliat, ibid.
8 *Subſcriptio inducit confeſſionem, & approbationem eorum omnium, quæ ſuprà ſcripta ſint.*
Renunciatio eſt ſtricti iuris, & in ea non veniunt niſi expreſſi per renunciantem, ibid.
9 *Teſtes referentes ſe ad aliquam ſcripturam, ſeu inſtrumentum, non probant plus, quàm inſtrumentum, ſeu ſcriptura, ad quam ſe referunt, & num. 10. & ſeqq. vbi quòd dicuntur mendaces, & falſi ſi in ſpecie aliquid plus deponunt, quàm continetur in ſcriptura ad quam ſe referunt.*
11 *Teſtis vnicus, & ſingularis nihil probat.*

DECISIO XXI.

1 ANno 1588. die 9. Nouembris, Illuſtris Dominus Federicus, & fratres de Montorijs donarunt eorum bona, nonnullis reſeruatis ad eorum commodum, & de quibus poſſint teſtari, Illuſtriſſimo Domino Ioanni Baptiſtæ eorum fratri germano, vt honorificentius nubere poſſet, & hanc

donationem fecerunt cum oneribus, conditionibus, & pactis, de quibus in ea, ad quam, &c. D. Ioannes Baptiſta anno 1594. die 23. Aprilis eadem bona retroceſſit, ſeu retrodonauit Domino Federico, facta narratiua, quòd æs alienum, quo dicta bona aliàs ſibi donata grauata erat, & etiam pactis, & conditionibus in ea appoſitis, ad quam, &c. Eodem anno 30. Aprilis idem Ioannes Baptiſta vti hæres cum beneficio legis, & inuentarij Dianoræ matris ſuæ ab inteſtato defunctæ portionem dictæ hæreditatis ad ſe ſpectantem renunciauit, & ceſſit eidem Federico; ea tamen facta expreſſione, quòd in dicta ceſſione non intelligantur, nec ſint aliquo modo comprehenſi annui cenſus per Dominam Dianoram aliàs impoſiti, & venditi ſuper eius bonis ſtabilibus ad fauorē ipſius Ioānis Baptiſtæ. Eodē anno ſub prima die Maii reperitur facta quædam apocha, in cuius initio deſcribuntur debita, quorum ſolutio aliàs circumſcriptis dictis retrodonatione bonorum fraternorum, & ceſſione portionis ſupradictæ hæreditatis ad ipſum Ioannem Baptiſtam ſpectaſſet, & mox ſequitur tenor illius hoc modo, videlicet: *Hauendo l'Illuſtriſſimo Sig. Gio. Battiſta Marcheſe di Montorio per ſua corteſia fauoritomi di renunciare à me Federico ſuo fratello l'adminiſtratione, e diſpoſitione di tutti li beni, tanto paterni, quanto materni, mobili, ſtabili, ragioni, attioni, crediti, & altre pretenſioni contra qual ſi voglia perſona, riſeruandoſi però li cenſi, & li frutti di eſſi, che per l'heredità della bona memoria del Sig. Paolo Montorio noſtro Zio à eſſo Illuſtriſſimo Sig. Marcheſe ſi competono. Però per fare anch'io coſa grata verſo ſua Sig. Illuſtriſſima gli prometto, che tanto per la ſorte principale, e frutti delli ſopradetti debiti, & pegni annotati, & contenuti nella preſente polizza, & non altrimente quanto ance per li debiti della bona memoria della Sig. Dianora noſtra Madre, delle quali ſua Sig. Illuſtriſſima è obligato per eſſa Sig. eſſo Illuſtriſſimo Sig. Marcheſe ſopradetto per tale effetto non ſarà mai moleſtato. Per oſſeruationi delle quali coſe io Federico infraſcritto obligo me, & tutti miei beni in ampla forma Cameræ con le ſolite clauſule, & cautele queſto di primo di Maggio 1594.* eſtque ipſa apocha munita ſubſcriptione Domini Ioannis Baptiſtæ, & Federici, necnon trium teſtium.

2 His ita ſtantibus, & pro faciliori intelligentia factis narratis, cùm dictus Dominus Ioannes Baptiſta Marchio medio tempore, hoc eſt, inter donationem ſibi factam, & retrodonationem ab eo factam ad fauorem dicti Domini Federici nonnullas terras acquiſiuiſſet pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus, & tandem fuiſſet orta lis inter præfatos fratres ſuper dicta retrodonatione, & alijs, quæ adhuc indeciſa pendent coram me, & inter cætera pro parte Domini Federici prætenderetur etiam dictas terras ad ſe ſpectare vti ceſſas, ſeu donatas à Domino Ioanne Baptiſta. Idcircò dubitaui, an conſtet de valida donatione dictarum terrarum in caſu, & ad effectum, de quo agitur.

3 Et Domini pro maiori parte negatiuam ſententiam amplexi ſunt, videlicet non probari donationem terrarum, de quibus agitur, ea ratione, quia donatio non præſumitur, niſi probetur ab eo, qui in ea ſe fundat, *l. ei, qui iuncta l. cum de indebito ff. de probat. l. Campanus ff. de oper. diuerſ. §. perficiuntur, in princ. Inſtit. de donat.* cum alijs per Dec. *conſ. 176. n. 1.* qui ſubdit, quòd ex quo is, qui nititur donatione, fundat intentionem ſuam ſuper eo, quòd non eſt veriſimile, tenetur propterea cum clariori, & efficaciori probatione verificare, ad not. per Abb. *in c. quia veriſimile, in 2. not.* per illum textum *de præſcript.* & per alios, quos refert Dec. *vbi ſuprà.* Vnde cùm in hoc caſo Dominus Federicus non poſſit fundare intentionem ſuam in dicta retrodonatione, & minus in ceſſione, ſeu donatione ſupradictæ portionis hæreditatis dictæ Dianoræ, cùm hæc ſit expreſsè reſtricta ad bona, & iura hæreditaria Dominæ Dianoræ matris: ideò hoc vnum ſupereſt videre, an ſaltem fundet ſe in dicta apocha in teſtibus, & alijs hic per informantes pro eo deductis.

4 Et quòd non valeat eam fundare in dicta apocha, tradendum videtur primò, quia in ea nulla prorſus mentio fit de dictis terris, & ſcriptura nō probat, niſi quod in ea legitur, Bald. *in l. ſi binæ, n. 1. ff. de inuiſt. rupt. & irrit. teſt.* Pariſ. *cōſ. 117. n. 7. l. 1.*

Secundò, quia loquitur per verba præteriti temporis, ibi: *Hauendo l'Illuſtriſſimo Sig. Marcheſe di Montorio per ſua corteſia fauoritomi di renunciare*, quæ tempus ipſum præſens excluduntur, *l. cum prætor. de iudic.* Soc. iun. *conſ. 2. n. 2. lib. 4.* cum alijs per Tiraquell. *de retract. conuent. §. 1. gloſ. 7. n. 46* Imò cùm verba dictæ apochæ ſupponant ipſam renunciationem, ſeu donationem, non eſt, quòd dicamus circa eam quicquam diſponere, *l. ex facto ff. de hered. inſtit.* Felin. *in cap.*

ſedeenum, 5. verb. intellige de reſcript. Alexandr. *conſ.* 126. *num.* 5. *lib.* 5. Rot. *deciſ.* 23. *in fin. de procurat. in antiq.* Sed potius ſe referre ad instrumenta præcedentia, quæ de bonis dumtaxat paternis, & maternis loquuntur, quòd etiam comprobatur ex verbis illius apochæ, ibi, *di tutti li beni tanto paterni, quanto materni*, quæ meritò trahi non debent ad terras, de quibus agitur, quæ aliunde obuenerunt ipſi Marchioni, *arg. legis in agris ff. de acquirendo rerum dominio, l. cancell. verat ff. de his, quæ in teſtam. delentur, l. ita autem, in princ. ff. de adminiſtrat. tutor.* cum alijs per Tiraq. *de vtroque retract.* §. 32. *gloſſ.* 1. *num.* 49. maximè cùm materia ſubiecta donationis, ſeu renunciationis, quàm prætendit Federicus, expoſcat fieri quamcumque interpretationem pro ea euitanda, vt notat Bald. *in l.* 2. *n.* 4. *oppoſitum* vbi Ang. *col.* 2. *C. de non n. pecun.* Dec. *in l. cotat per errorem n.* 3. *ff. de reg. iur.* Aym. *conſ.* 142. *n.* 26. & alij plures relati per Menoch. *conſ.* 1. *n.* 215. *lib.* 1.

6 Tertiò, quia ſcriptura omnis debet interpretari contra fundantem ſe in ea, vulg. *l. veteribus ff. de pact.* Vnde cùm Federicus nitatur hac ſcriptura, & ea mediante contendat acquirere, meritò contra eum interpretari debet, maximè cùm ipſe eam compoſuerit, nec ſit veriſimile, quòd vbi eam compoſuerit ad probandum, quòd etiam bona empta per Marchionem fuerunt ſibi donata, de illis mentionem aliquam non fecerit, & quod non eſt veriſimile, falſitatis imaginem habet, ſecundùm Bald. *in l.* 1. *col.* 3. *C. de ſeru. fug.* quem ſequitur Decian. *conſ.* 18. *n.* 348. *ferè ad fin. lib.* 1. & Iaſ. *in l. ſi extraneis n.* 6. *ff. de condit. cauſ. dat.*

7 Quibus modò obſtare minimè videtur tum ponderatio illorum verborum, *tutti li beni*, & illorum, *mobili, ſtabili, ragioni, attioni, crediti, & altre pretenſioni contro qual ſi voglia perſona*, quia licet generalia, & vniuerſalia ſint, attamen, vt dictum eſt, reſtringi debent per illa verba, *tanto paterni, quanto materni*, de quorum donatione, & ceſſione reſpectiuè facta per Dominum Marchionem ad fauorem ipſius Domini Federici conſtat publicis documentis, ad quæ omninò deferri debet narratiua illa renunciationis liberæ adminiſtrationis, & diſpoſitionis bonorum verbis præteriti temporis concepta, de qua in dicta apocha, cùm commodè ad dictam retrodonationem bonorum paternorum, & ceſſiones portionis hæreditatis maternæ, de quibus conſtat, adaptari poſſit, & non ad hanc bonorum emptorum donationem prætenſam, quæ non exhibetur, iuxta notata per gloſſ. *in l. ſi idem cum eodem* §. *fin. ff. de iuriſd. omn. iudic. in l. ſi in rem* §. *in omnibus ff. de rei vendicat*, & per Bart. & alios *in l. talis ſcriptura ff. de legat.* 1. tum denique ponderatio illorum verborum, *riſeruandoſi però li cenſi, & frutti di eſſi, che per l'heredità della bona memoria del Signor Paolo Monterio noſtro Zio à eſſo Signor Marcheſe ſi competono.* Quia licet exceptio firmet regulam in non exceptis, non tamen eam ampliat. Vnde cùm narratiuè dicta apocha ſit reſtricta ad donationem bonorum paternorum, & maternorum, & in ceſſione bonorum maternorum adſit reſeruatio dictorum cenſuum; ideò non eſt mirum, ſi eadem reſeruatio hic quoque facta fuit, quodammodo ab ea receſſum videatur, & non ad effectum, vt ex ea inferri debeat ad donationem bonorum emptorum per Marchionem, de quibus nulla prorſus mentio fit in dicta apocha, nec in ſupradictis inſtrumentis retrodonationis, & ceſſionis.

8 Et ad illud deductum ex ſubſcriptione ipſius Marchionis fuit reſponſum, quòd licet ſubſcriptio confeſſionem, & approbationem eorum omnium, quæ in ſchedula ſubſcripta continentur, Alexand. *conſ.* 147. *n.* 3. *lib.* 2. *conſ.* 132. *n.* 3. *verſ.* 2. *lib.* 5. Pariſ. *conſ.* 90. *n.* 12. *lib.* 1. & tenuit Rota in Romana pecuniaria, ſeu mercium 8. Nouembris 1596. coram Reuerendo Patre Dominonico Penia: non tamen operatur confeſſionem, & approbationem eorum, quæ in dicta ſchedula non leguntur, maximè attenta ſubiecta materia renunciationis, quæ ſui natura ſtricti iuris eſt, in qua non veniunt niſi expreſſa per renunciantem, Cald. *conſ.* 5. *de præbend.* Zabar. *conſ.* 115. Dec. *conſ.* 179. *n.* 3. *& conſ.* 452. *nu.* 21. Vltra quòd dicta ſubſcriptio eſt reſtricta ad ſuperiùs expreſſa tantum, ibi: *affermo, & mi obligo à quanto di ſopra*, ad trad. per Bart. *in l.* 1. §. *hoc edictum ff. de poſtolando*, quem ſequitur Pariſ. *conſ.* 19. *n.* 68. *& conſ.* 48. *n.* 14. *lib.* 1. Vnde cùm in corpore dictæ apochæ nulla mentio fiat de donatione, aut renunciatione terrarum, de quibus agitur, nec alibi de ea conſtat. Ideò, &c.

9 Nec Domino Federico ſuffragari poſſunt teſtes, quibus nititur, nam dum illi ſe referunt ad ſupradicta inſtrumenta, & ſcripturas, id tantùm probare dicuntur, quòd in illis continetur, & non plus, cùm omnis virtus referentis pendeat à relato: ita Dec. *in auth. ſi quis in aliquo, n.* 45. *verſ. reſtringitur C. de eden.* cum alijs per Pariſ. *conſ.* 7. *n.* 4. *lib.* 3. & quòd depoſitio teſtis relatiua ad aliquod inſtrumentum, vel ſcripturam operetur vt ſit ſtandum dicto inſtrumento, vel ſcripturæ, prout ſonat, & non explicitè, depoſitioni teſtis quatenus illa excedat limites dictæ ſcripturæ, Bald. *conſ.* 270. *incip. ad euidentiam, propè finem, lib.* 1. & tenuit Rot in illa Bergomen. hæreditatis 3. Iulij 1570. coram Reuerendo Patre Domino meo Seraphino.

10 Qua ratione non videtur attendenda depoſitio Domini Marcelli, nam iuxta 22. inquit, *fui preſente quando ſi fece retrodonatione, & fu fatta per ſcrittura, & li retrocedette ogni coſa, tanto paterni, quanto compri, & di tutto queſto ne fu fatto inſtrumento*, & tum in inſtrumento dictæ retroceſſionis nullum prorſus verbum fit de bonis emptis, vltra quòd ſignificatus illius verbi, *li retrocedette*, non conuenit bonis, quæ huic Marchioni ceſſa non fuerunt, vt omnibus notum eſt. Accedit quòd iſte teſtis ſuper tertio dicit, *la verità è che fu fatta vna poliza che il Signor Federico ſi accollaua li debiti, perche il Signor Marcheſe daua, & cedeua tutte le terre, e poſſeſſioni compre da eſſo*, & iuxta 41. inquit, *mà ſo bene che il Signor Marcheſe, & Signor Federico l'intendeua compreſe*, nec tamen in dicta apocha, nec in dicto inſtrumento retrodonationis vllum verbum fit de hoc, imò dictus teſtis iuxta 22. dum loquitur de dicto inſtrumento retroceſſionis ſubiungit, *& anco dopo l'inſtrumento fecero vna poliza di lor mano, nella quale il Signor Federico s'accollaua da 25. ò 26000. ſcudi di debito del Signor Marcheſe, & per queſta accollatione di debiti, ne fecero detta poliza, & queſto lo fece il Signor Federico, perche il Signor Marcheſe gli haueua fatta queſta retroceſſione*, ex quo patet dictam apocham non fuiſſe factam ad faciendam nouam donationem, ſed pro declaratione accollationis debitorum, quam faciebat Federicus ad fauorem Marchionis contemplatione dictæ retrodonationis, & ceſſionis paternorum, & maternorum iam ſibi factæ per Marchionẽ, & cùm iuxta 23. interrogatorium deponat ſe non fuiſſe præſentem ſtipulationi, & ſubſcriptioni dictæ apochæ, & alias pluries interrogatus ſe remittat ad dictum inſtrumentum dictæ retrodonationis, & ad dictam apocham; ideò non poteſt plus probare, quàm in illis legitur, ex ſupradictis.

11 Et eadem ratione reijcienda eſt depoſitio Franciſci Plani ciuis Narnieñ. nam & ipſe ſuper ſecundo articulo deponens ſe refert ad inſtrumentum retrodonationis, maximè quia iuxta 22. inquit, *e le robbe, che gli retrodonò furono tutte le robbe, che il detto Marcheſe haueua tanto dell'heredità paterna, quanto materna, & anco la proprietà dell'heredità del Signor Paolo*, & ſic nihil dicit de bonis emptis medio tempore per Marchionem, de quibus quæſtio eſt. Et licet iſte teſtis iux. 28. dicat, *ſe bene auanti la poliza fu qualche differenza frà il Signor Marcheſe, & Signor Federico ſe le terre compre dal Signor Marcheſe haueuano da eſſer compreſe nella retrodonatione ſudetta, & nella ceſſione fattali nella detta poliza, nondimeno reſtorno d'accordo, che le ſodette terre foſſero compreſe nella retrodonatione*; nihil tamen probat, tum quia, dum loquitur de ceſſione facta in dicta apocha mendax deregitur, ſtante quòd nulla ceſſio legitur in dicta apocha, nec aliqua declaratio, quòd dictæ terræ emptæ eſſent comprehenſæ in ceſſione facta per inſtrumentum, quam declarationem veriſimiliter feciſſent, ſi voluiſſent dictas terras comprehendi, maximè cùm ante confeſſionem dictæ apochæ eſſet quæſtio inter ipſas partes, an illæ eſſent comprehenſæ, vt ipſe teſtis inquit; tum etiam, quia non dicit, quod bona empta per Marchionem fuerint ceſſa Domino Federico mediante dicta apocha, prout pro parte Federici prætẽditur, vltra quòd dum dixit, *che reſtorno d'accordo, che le ſudette terre fuſſero compreſe nella retrodonatione auanti la partita di Monſignor ſuo fratello*, eſt ſingularis, & vnicus, vnde nihil probat, *c. dilecti, & c. bona de elect.* Caputaq. *dec.* 212. *n.* 4. *lib.* 4. *par.* 2. & licet iuxta 23. dicat, *il Signor Federico pigliaua in ſe il peſo delli debiti per ricompenſa che il Signor Marcheſe li cedeuie tutti li beni proprij che haueua per qual ſi voglia cauſa contra qual ſi voglia perſona*; non tamen dicit dictam accollationem debitorum fuiſſe factam in recompenſationem ceſſionis bonorũ emptorum per Marchionem, de quibus agitur; ſed in recompenſam ceſſionis creditorum eiuſdem contra qualcumque perſonas factæ ipſi Federico quæ credita, cùm nihil cõmune habeant cum bonis, de quibus agitur, meritò de vno ad aliud inferri non debet vulg. *l. Papinianus exuli ff. de minor.*

Depo-

Depoſitio autem Franciſci Capocaccij ciuis Narnien. tertij teſtis nihil facit, nam ſuper 2. dum dicit, *Io hò viſto detta poliza fatta dal Signor Federico à fauor del Signor Marcheſe moſtratami da eſſo Signor Marcheſe, doue eſſo Signor Federico s'obligaua, e prometteua, che il Signor Marcheſe non ſaria ſtatò moleſtato per li debiti annotati in quella poliza, perche il Signor Federico s'accollaua tutti quelli debiti, hauendoli il Signor Marcheſe donati tutti li ſuoi beni*, non concludit quicquam circa donationem terrarum, de quibus agitur, & in ſumma non probat pluſquam in dicta apocha continetur, ad quam virtualiter ſe refert.

13 Quartus teſtis nomine Chriſtophorus, nihil prorſus deponit de terris emptis per Marchionem. Ideò, &c. Quintus verò teſtis Domini Federici Reuerendus frater Petrus Paulus nihil probat, nam ſuper quinto, *il Signor Marcheſe cedette, & non riſeruò altro, che ſcudi 500. di ſua prouiſione, e mi pare che ſi riſeruaſſe non so che paglia, & li frutti delli cenſi del Signor Paolo, & queſta ceſſione fu fatta nella poliza;* & tamen in ipſa apocha non legitur talis ceſſio cum prædictis reſeruationibus, quo fit, vt omninò mendax, & non informatus de rei veritate conuincatur, ad text. *in l. qui falsò, vel variè ff. de teſtib.* Angel. *conſ.* 194. *nu.* 1. latè Alciat. *in l. ſi ex falſis num.* 5. *ff. de tranſact.* & dum iuxta 41. dicit, *che ſiano, ò non ſiano compreſe dette terre in detta poliza, non mi ricordo, sò bene che nella retrodonatione ci entrorno le terre compreſe dal Signor Marcheſe*, pariter mendax conuincitur ex inſpectione inſtrumenti dictæ retrodonationis, in quo nullum verbum fit de dictis terris.

24 Cùm igitur præfati teſtes inter ſe varij appareant, non figant pedes, & aliqui ſe referant ad ipſam retrodonationem; aliqui verò ad apocham, in quibus prorſus mentio fit, cuius prætenſa donationis terrarum emptarum per Dominum Marchionem, & vlteriùs in multis ſibimet contrarij, in aliquibus mendaces conuincantur, & plures alias exceptiones patiantur, de quibus hic per informantes pro Marchione. Ideò iure merito concluſum fuit pro non probatione donationis bonorum, de quibus agitur, qua reſolutione ſtante, non fuit neceſſe aggredi articulum validitatis, ſeu inualiditatis illius, cùm qualitas ſine ſubiecto eſſe non valeat, vt omnibus notum eſt.

R. P. D. LITTA.

Leodieñ. hæreditatis.

Luna 3. Iulij 1600.

ARGVMENTVM.

De validitate ſtatuti volentis fieri poſſe teſtamentum ſcriptum, & ſubſcriptum manu teſtatoris, & per duos teſtes: ſtatutumque ſtatim, quod eſt publicatum, præſumitur vſu receptum, & contrarium dicens probare debet, necnon quomodo ſtatuti obſeruantia probetur.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum ſcriptum, & ſubſcriptum manu teſtatoris, & per duos teſtes validum eſt, ſic ſtatuto dictante.*
2 *Statutum ſtatim, quòd eſt publicatum præſumitur vſu receptum, & qui contrarium dicit, probare tenetur.*
3 *Statutum vſu receptum eſſe, & obſeruatum probatur per fides.*
4 *Legatarius poteſt eſſe teſtis in teſtamento, quando non agitur de viribus legati, ſed de validitate teſtamenti.*

DECISIO XXII.

1 FVit reſolutum ſententias de partibus eſſe iuſtas, & propterea confirmari debere, nam de iuſtitia earum conſtat ex eo, quòd declarant teſtamentum Ioannis Paille, in quo inſtituitur Michael frater ſuus hæres vniuerſalis, validum, quòd teſtamentum cùm ſit ſcriptum, vel ſubſcriptum manu propria teſtatoris, necnon per duos teſtes fide dignos, qui dictum teſtatorem cognouerunt, & in ſumma cùm appareat factum iuxta ſtatutum illius regionis, de quo in ſummario *num.* 4. meritò impugnari non poteſt, nec debet ad not. per Bart. *in l. cunctos populos, in repetitione num.* 36. *C. de ſumma Trinitate, & fid. cathol.* vbi Iaſ. *num.* 33. *& ſeq.* benè Angel. *conſ.* 126. *num.* 2. & Alex. *conſ.* 44. *n.* 20. *lib.* 5.

2 Nec placuerunt Dominis deducta per informantes pro Anna circa non vſum dicti ſtatuti, quia imò ſtatim atque publicatum fuit præſumitur vſu receptum in Rota in vna Narnien. legati 30. Octobris 1570. coram Domino meo Seraphino in Parmen. ſtatus 15. Iunij 1576. & in Calagurritana beneficij 29. Nouembris 1582. coram bon. mem. Robuſterio, vnde allegantí contrarium incumbit onus probandi, & ſic quòd teſtamenta iuxta diſpoſitionem dicti ſtatuti facta, non habuerint, ſed fuerint declarata nulla in contradictorio iudicio, vt fuit dictum in dicta Narnien. legati 16. Ianuarij 1582. dicto Domino meo Seraphino, quòd minimè probatum fuit pro parte Dominæ Annæ in caſu, de quo agitur.

3 Vltra quòd pro obſeruantia dicti ſtatuti, & ſic per conſequens pro validitate dicti teſtamenti Ioannis concurrit præſumptio reſultans ex duabus ſententijs per iudices illarum partium latis atteſtatio duorum teſtium, dicentium dictum ſtatutum ſemper fuiſſe in viridi obſeruantia, de qua in ſummario *num.* 5. Item fides ſubſcripta per ſcribanos Leodien. qua mediante conſtat dictam conſtitutionem fuiſſe vſu receptam, & quòd teſtamenta facta iuxta diſpoſitionem illius valida ſunt, & pro validis iudicantur in iudicijs, de qua in ſummario *num.* 6. *&* 10. accedit ſimilis atteſtatio, ſeu fides Cauſidicorum illius ciuitatis, de qua in ſummario *num.* 7. item & alia facta à Conſilio ordinario Sereniſſimi Principis, & Epiſcopi Leodien. de qua in ſummario *num.* 9. quæ omnia ſimul iuncta effecerunt, vt Domini vnanimiter tenuerint pro iuſtitia, & confirmatione dictarum ſententiarum, habita conſideratione depoſitionis teſtium, quibus nituntur informantes pro Anna, tum quia dicti teſtes ſunt examinati in alia cauſa, & inter alias perſonas; tum etiam quia non concludunt in obſeruantia dicti ſtatuti, & quòd teſtamentum factum modo quo ſupra, in exequutionem dicti ſtatuti non ſuſtineatur.

4 Et ad illud, quòd præfati teſtes Ioannis vti legatarij non videantur idonei teſtes, fuit reſponſum, quòd ex quo non agitur de viribus legati inter ipſos legatarios, & hæredem, ſed de validitate ipſius teſtamenti conſtitutum, & Annam prætendentem venire ab inteſtato, idonei ſunt, *l. qui teſtamento ff. de teſtam.* §. *legati Inſtit. eod.* cum alijs per Iaſ. de comm. atteſtantem *in l. dictantibus num.* 3. *C. de teſtament.* quòd maximè teneri videtur hoc in caſu, in quo ſtatutum prædictum pro validitate dicti teſtamenti non requirit præſentiam duorum teſtium, ſed ſolùm quòd tale teſtamentum ſit ſcriptum, & ſubſcriptum manu teſtatoris, vt videre eſt, & duo illi teſtes fide digni, & qui cognouerit dictum teſtatorem, de quibus in dicto ſtatuto fit mentio, non requirantur pro probatione voluntatis illius, & ſic ſubſtantia teſtamenti, ſed dumtaxat ad effectum recognoſcendi ſcripturam illam eſſe manum ipſius teſtatoris, pro qua tam exacta probatio neceſſaria non eſt, vltra quod de ea dubitatur inter partes.

R. P. D. LITTA.

Tulleñ. bonorum, & attentatorum.

Luna 6. Nouembris 1600.

ARGVMENTVM.

Attentata appellatione pendente, cui iudex detulit, reuocanda ſunt.

SVMMARIVM.

1 *Appellationi, vbi iudex detulit, etſi deferre non debebat, non poteſt ſuam ſententiam exequi.*

DECISIO XXIII.

DOmini vna parte tantùm informante reſoluerunt conſtare de attentatis, ex eo, quòd cùm iudices de partibus tanquam delegati ab Epiſcopo Tullen. condemnaſſent Dominicum Birdart, & Ioannem illius nepotem ad reſarciendum Alberico Bricchio hæredi Nicolai fratris francos 25000. monetæ, illarum partium, & dicta ſententia, & condemnatione pro parte illorum de Bridart fuiſſet appellatum ad ſedem Apoſtolicam, & prædicti iudices dictæ appellationi ſimpliciter in reuerentiam D. S. Alberici detulerint, 1

rint, non potuerunt propterea ex poſt defectu eorum iuriſdictionis, quæ ex tunc ceſſauit, procedere ad exequutionem dictæ condemnationis abſque noua delegatione, ſeu remiſſione iudicis ad quem. Ita gloſ. *in cap. cum appellat.* §. *ſi vero*, ibi, *in verbo remittenda*, *de appellat. in 6.* vbi Petr. de Anchar. *ſub n.* 1. inquit, 3. *not. quod iniuſta delatio iudicis à quo, defert totius cauſa cognitionem ad ſuperiorem, quod eſt verum, etiamſi ob reuerentiam ſuperioris detulerit*; & Archid. ibi *ſub n.* 3. dicit, quòd poſtquam appellatio à iudice eſt recepta, quantumcumque aliàs in legitima eſſet, ex quo tamen eam recipit, & Apoſtolos partibus dedit, tam partes, quàm cauſam principalem, & acceſſoriam à manu ſua dimiſit, & ad ſuperiores remiſit examen, vnde non firmant omnes ſcribentes; quo fit, vt cum poſtea dicti iudices vlterius proceſſerint ad dictæ condemnationis exequutionem, non minus nulliter, quàm etiam attendendo præceſſiſſe videntur, *cap. non ſolum de appellat. in nou.*

R. P. D. IVSTO.

Auximana legati.

Mercurij 16. Ianuarij 1602.

ARGVMENTVM.

Sume ex Summario.

SVMMARIVM.

1 *Legatum tertia partis fructuum hereditatis intelligitur, deducto are alieno, alijſque oneribus, & expenſis.*

DECISIO XXIV.

1 LEgatum Gilij, factum Iuliæ vxoris, fuit ſcutorum trium millium vltra ſuas dotes ſoluendorum ſpatio quatuor annorum, & interim voluit, quod eadem Iulia, *hauer debbia dell' heredità d'eſſo teſtatore la terza parte de frutti*. Dubitatum fuit, an in hoc legato intelligatur de tertia parte, deductis prius oneribus hæreditarijs, & alijs neceſſarijs in recolligendis fructibus, vel potiùs illis non deductis debeatur integra tertia pars fructuum ſine aliquo onere; & informante ſolùm Cinthio de Silueſtris contra Iuliam fuit pro informante reſponſum, tam quoad debita hæreditaria, quàm legatum debet intelligi deducto ære alieno, & de eo quod ſupereſt debet habere tertiam partem fructuum in hoc caſu, vbi relicta eſt tertia pars fructuum hæreditatis, ſecundùm intellectum Bart. *in l. fin. ff. de vſufructu legat.* Bald. *conſ.* 87. *lib.* 5. & cùm hæres qui ſubſit non petat releuari à fructuario, non intrat alia quæſtio, an vſufructuarius teneatur creditoribus, quoad actionem intentandam, de qua per Dec. *conſ.* 485. *in fine* Couar. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 2. & 4. Rimin. iun. *conſ.* 172. *n.* 8. & *ſeqq.* quàm quò ad alia onera realia, *per l. quaro*, vbi Bart. & *l. generalis* §. *fin.* & ibi Bart. *ff. de vſufruct. legat.* Rom. *conſil.* 250. *ſub. num.* 2. *verſ. etiam dico quoad hanc quaſtionem lib.* 2. Ruin. *conſ.* 77. *num.* 1. *in fine lib.* 1. Barbat. *conſ.* 84. *lib.* 3. Arias Pinell. *in l.* 2. *par.* 2. *ampliat.* 11. *C. de bon. mat.* & regula eſt, quòd ille ad quem ſpectat commoditas fructuum, debet habere incommodum functionum, *l. fructus C. de actionib. & empt.* Ruin. *d. conſ.* 77. Quàm etiam quoad expenſas, quia in diſpoſitione hominis fructus intelliguntur deductis expenſis, vt tradunt omnes poſt Bart. *in l. fructus ff. ſolut. matrim.* & in legato fructuum eſt textus *in l. fundi Trebatiani ff. de vſufruct. legat.* Pinell. *vbi ſupra* 7. *ampliat.* poſt Salic. *in l.* 1. *ſub num.* 3. *verſ. aut teſtator legat annuos redditus C. de fruct. & lit. expenſ.* & in legato medietatis fructuum Antonius à Corduba *in l. ſi quis à liberis* §. *ſed ſi filius num.* 36. & 38. *ff. de lib. agnoſcend.* vbi in ſpecie reprehendit Afflict. *deciſ.* 252. Idem tenuit Rota coram bo. me. Cardinali Lancellotto in Acheruntina fructuum 2. Octobris 1580. quoniam nullus caſus inueniri poteſt, qui hoc genus deductionis impediat, *l. fundus qui in fin. princ. ff. famil. erciſcund.* Bald. *in Margarita verſ. fructus*, & *conſ.* 307. *ad euidentiam*, *volum.* 1. etiam reſoluit Rota coram me in Nepeſina locationis 17. Maij 1600.

R. P. D. ORTEMBERGO.

Romana Societatis.

Veneris 9. Februarij 1601.

ARGVMENTVM.

Statutariæ ſolemnitates requiſitæ in contractu mulieris, nunquid requirantur in eiuſdem mulieris quietatione, liberatione, & confeſſione de decepto.

SVMMARIVM.

1 *Mulier ſine ſolemnitatibus ſtatutarijs quietationes, & confeſſiones de recepto facere non poteſt, declara, & amplia vt n.* 2. & 3.

3 *Societate officij extincta fructus non debentur.*

4 *Quietatio, & liberatio eſt ſtricti iuris, & ſtrictiſſimè intelligenda.*

Extenſio minus admittitur in tacitis, quàm in expreſſis, ibidem.

Copula, &, denotat ſimilitudinem, & illius vna pars aliam declarat, ibid. in fin.

DECISIO XXV.

CVm ageretur de iniſtitia ſententiæ iudicis deputati ab A. C. qui hæredes Petri Geni abſoluit à debito ſcut. 700. ſortis principalis, quæ Petrus diuerſis temporibus acceperat à D. Camilla Pannona ad ſocietatem officiorum, Domini non dubitarunt de veritate crediti, cùm de eo conſtet ex inſtrumentis de eo confectis, quæ faciunt probationem probatam: ſolutionem autem non exiſtimabant probari ex ſcriptura ſolidationis computorum manu propria Petri conſcripta, in qua recognouit ſe debitorem Camillæ in ſcutis 375. monetæ pro integra ſolutione totius crediti Camillæ, comprehenſis omnibus fructibus ſocietatum vſque ad menſem Nouembris tunc proximè venturi, & alijs calculis hinc inde vertentibus, cùm annullatione quarumcumque ſcripturarum inter ipſos factarum, vſque ad illum diem, ſubiuncta etiam acceptatione debiti pro reſiduo per Camillam facti. Nam ad hanc ſcripturam ſolidationis multæ fuerunt datæ reſponſiones. Et primùm cùm acceptatio Camillæ importet confeſſionem ſolutionis, in reliquo & per conſequens quietationem, *l. ſi ex pluribus*, vbi gloſ. *in verbo reliquum*, Imol. *num.* 2. *in fine ff. de ſolut.* Salyc. *in l. ſi quidem in fin. C. de tranſact.* Iaſ. *conſ.* 1005. *lib.* 4. Idcircò eſt nulla propter ſtatutum Vrbis *cap.* 151. *lib.* 1. prohibens à mulieribus abſque ſolemnitatibus fieri refutationes, quietationes, & donationes, ſub quibus prohibentur etiam confeſſiones, per quas ſtatuto ſatisfieri poſſet, Put. *dec.* 7. & 55. *lib.* 3. Creſcen. *dec.* 2. *de confeſſ.*

Non obſtat, quòd hoc intelligendum ſit de confeſſionibus obligatorijs de præterito, vt fuit dictum in Rom. dotis Lunæ 10. Ianuarij 1600. coram R. P. D. Sacrato, quia locum habet in ſimplici declaratione qualitatis, quando actus per ſeipſum fuit ſolemnis, & validus, ſecus ſi actus qui declaratur erat prorſus nullus, Bald. *in l. hereditatis palam* §. *ſed & ſi nata ff. de teſtam.* vel ſi actus de nouo conficitur, Dec. *in cap. paſtoralis* §. *verum num.* 8. *de appellat.* vt in propoſito, quia confeſſio tendit ad liberationem, & habet vim pacti de non petendo, Federic. de Sen. *conſ.* 128. *n.* 3. Socin. iun. poſt Calcan. quem allegat. *conſ.* 77. *n.* 10. *lib.* 2. quo caſu requiruntur ſolemnitates. 2

Nec videatur applicari, quòd confeſſio mulieris, & minoris, quæ requirit certas ſolemnitates ex forma ſtatuti, accipienda ſit vt procedat in confeſſione ſimplici: ſecus autem ſi haberet aliquas præſumptiones, per Acchill. de Graſſ. *deciſ.* 1. *de confeſſ.* Hic autem vrgentiores dantur præſumptiones pro Camilla ex illis verbis, *Computati li frutti pagati inſino alli* 18. *de Nouembre proſſimo che verrà*, &c. Quia ſi fructus durabant, ſocietas non erat extincta, cùm illa finita, fructus non deberentur, Gabr. *conſ.* 78. *in fine lib.* 1. & *conſ.* 63. *n.* 8. *vol.* 2. 3

Deinde ſolidatio reſtringitur, nec poteſt numerari ſors antequam ſocietas ſit diſſtcta.

Secundò reſpondebatur ad prædictam ſcripturam, quòd quietatio, & liberatio eſt ſtricti iuris, & ſtrictiſſimè intelligenda. 4

Digitized by Google

genda. Pariſ. *conſ.* 100. *num.* 64. *lib.* 7. Caputaquen. *deciſ.* 308. *num.* 4. *part.* 3. præſertim in liberatione tacita, cùm tacitom ſit minus capax extenſionis, quàm expreſſum, Aym. *conſ.* 34. *n.* 3. hic autem nulla fuit facta mentio ſortis, & verba quando intelligi poſſunt ſecundùm ſubiectam materiam, videlicet de ſructibus, & de mutuo 50. necnon de depoſito 100. ſcutorum, vltra quæ extendi non debet, Ang. *in l. obligatione n.* 5. *ff. de pignor.* & pro hoc ſenſu faciunt verba *Saldi*, ibi: *Stracciando, & annullando ogn'altra ſcrittura*, quæ magis adaptantur ad ſcripturas priuatas, quàm ad inſtrumenta quæ non lacerantur, nec anoullantur. Sed partes ſolent conſentire caſſationi faciendæ per Notarium, & ſi voluiſſent intelligere de inſtrumentis, illud expoſuiſſent. Idem ſuadent verba illa *ſcritture & conti*. Nam illa copula, & denotat ſimilitudinem, & vna pars copulæ aliam declarat, Rimin. iun. *conſ.* 18. *n.* 39. *in fin.* Menoch. *conſ.* 40. *n.* 16. Surd. *conſ.* 242. *n.* 8. quæ interpretatio eo magis placuit, quia eſt in fauorem mulieris, & contra eum qui ſcripſerat, & contra eius hæredes, *l. veteribus ff. de pact.*

5 Accedit, quòd extinctio ſocietatis, & ſolutio tam magnæ quantitatis non conſueuit fieri abſque ſcriptura publica, ſeu priuata, declarante expreſsè hanc extinctionem, & ſolutionem, quam coniecturā in ſimili conſiderat Anchar. *conſ.* 64. *n.* 2. *verſ. & maxime quia concludens*, & ex tali coniectura reſultare veriſimilitudinem, quam iudex facilè ſequi non debet. Ex quibus fuit reſolutum ſententiam eſſe confirmandam.

R. P. D. L I T T A.

Romana Domus ad Paſquinum.

Veneris 24. Maij 1602.

A R G V M E N T V M.

In hac deciſione cogitur venditor ad tradendam rem venditam, cùm poſt factam venditionem pœnitens illam tradere recuſabat, & in contingenti caſu multa explicantur, de quibus in ſummario.

S V M M A R I V M.

1 *Cameralis obligatio tribuit iuriſdictionem A. C. procedendi via exequutiua, ſeruatis ſeruandis.*

2 *Pretij rei venditæ declaratio vbi eſt remiſſa arbitrio alicuius, ſequuta declaratione ad illius exequutionem deueniri debet.*

Depoſitum habet vim veræ ſolutionis, quando contrahens pro parte ſua adimplere non vult, quæ adimplere, promiſit, ibid.

Venditor, in cuius poteſtate eſt rem præcisè tradere, ſi tradere recuſat, poteſt ad tradendam rem cogi manu militari, ibid. in fine.

3 *Venditor ſi recuſat facere inſtrumentum venditionis, iudex poteſt illud facere ex officio.*

4 *Venditor tenetur rem venditam tradere liberam, & facere conſentire omnes prætenſos ſuos creditores prætendentes habere ius in re vendita.*

5. *Impugnare non poteſt quis quod ſemel voluit, & quod ſemel ſibi placuit.*

6 *Inſtrumentum non productum non ſuffragatur, nec aliquid probat extraiudicialiter tantummodo exhibitum.*

Iudex iudicare debet ſecundum allegata, & probata, non autem ſecundum ſcripturas ſibi extraiudicialiter exhibitas, ibid.

Arbitratores nunquid poſſint arbitrari parte non citata, n. 7. vbi declaratur hæc concluſio.

Arbitrorum aſſertioni veriſimili ſtandum eſt, ibid.

Negligens nemo præſumitur in ſuo negotio, ib. ante finem.

Arbitratores in dubio præſumuntur partes audiuiſſe, ib. in fine.

8 *Citatio vaga, & incerta pro ſingulis diebus, & horis ſuſtinetur pro duobus diebus ſequentibus.*

Fideiuſſorem de euictione rei venditæ quis præſtare non tenetur, niſi fuerit expreſsè promiſſum, declara vt n. 9.

10 *Venditio facta rei fideicommiſſo ſubiecta, cum obligatione de impetranda derogatione fideicommiſſi, ſi talis derogatio non habeatur, nunquid à venditione recedi poſſit.*

Fideicommiſſi derogatio à mera voluntate Principis dependens, nunquid reputetur impoſſibilis, ibid.

11 *Læſio in contractu venditionis non præſumitur, ſed probanda eſt per allegantem.*

D E C I S I O XXVI.

VEndita domo olim habitationis R. Theſaurarij per D. 1
Leonem Gallum D. Equiti clementi pretio, pactis, & conditionibus per DD. Tiberium Ceuolum, & Alexandrum Cardellum declarandis, & prout latiùs conſtat apocha manu eiuſdem ſubſcripta, & obligatione Camerali vallata, ad quam &c. dicti DD. Tiberius, & Alexander æſtimarunt dictam domum eſſe valoris ſcut. 8500. ſimul declarando pacta, & conditiones, quibus venditionem ipſam factam eſſe intelligebant, vt in dicta declaratione continetur, ad quam, &c. Cùmque Leo recuſaret recipere pretium, tradere domum, aliaque adimplere contenta reſpectiuè in apocha, & declaratione, fuit contra illum iudicialiter coram Auditore Cameræ proceſſum, & obtentum; præcedente tamen executione d. obligationis Cameralis, & ſeruatis ſeruandis deponi pretium in S. Monte Pietatis, & relaxari mandatum de immittendo D. Equitem in poſſeſſionem domus, in quam facto d. depoſito, fuit realiter immiſſus, & cùm pro parte eiuſdem inſtaretur ſibi confici inſtrumentum d. venditionis, hinc in contumaciam Leonis obligati, idem A. C. mandauit dictum inſtrumentum confici, illudque ex officio confectum fuit. Succeſſiuè habita notitia per Equitem de prætenſionibus creditorum q. Vlyſſis patris Leonis ſuper domo ſibi vendita de ſequeſtratione pretij, & de exequutione aliàs facta ſuper dicta domo, fuit pro parte illius actum coram eodem A. C. contra Leonem, vt dd. creditores facerет conſentire, doctoque de præmiſſis in contumaciam obtinuit relaxari mandatum, niſi infra tres, cùm intimatione. A quo decreto cùm pro parte Leonis fuerit appellatum, hinc commiſſa mihi cauſa appellationis dubitaui iuxta ſtylum Tribunalis, an decretum Auditoris Cameræ ſit confirmandum, vel infirmandum. Quo propoſito vtroque parte informante Domini vnanimiter affirmatiuam amplexi ſunt. Quia cùm in apocha venditionis, cuius vigore actum fuit coram Auditore Cameræ, adſit obligatio Cameralis, quæ iuxta ſtylum fuit extenſa, non poteſt propterea dubitari de iuriſdictione illius ad trad. per Galleſ. *de form. Cam. in 1. quæſt. ad 2. p. n.* 3. *&* 5. & cùm reſpectu omnium ſucceſſiui geſtorum coram eodem fuerint ſeruata de iure ſeruanda, meritò decreta eiuſdem ſucceſſiuè emanata de nullitate argui non poſſunt, imò nec de iniuſtitia.

Nam dicitur primo loco in exequutionem d. venditionis, 2
cuius conditio ſtatim ſequuta dicta declaratione DD. Tiberij, & Alexandri reſpectu pretij, & pactorum fuit purificata ad trad. per Doct. *in l. fin. C. de contrah. empt. in §. pretium. Inſtit. eod. & in l. ſi merces ff. locat.* Gabr. *conſ.* 64. *n.* 3. *lib.* 1. Pariſ. *conſ.* 132. *n.* 7. *lib.* 4. Mandauit Auditor Cameræ pretium ipſum deponi in ſacro Monte Pietatis, & Equitem immitti in poſſeſſionem domus venditæ, iuſtè proceſſit, ſiquidem quia venditore renuente pretium rei venditæ recipere, poteſt de iure emphyt. implendo è latere ſuo contractum facere de illo depoſito parte citata, & iudice authore, quod quidem depoſitum vim veræ ſolutionis habet, Bart. *in l. ſi ſoluturus, n.* 5. *ff. de ſolut.* Paul. *in l. acceptam n.* 12. *C. de vſuris*, & fuit ſæpè tentum, ſignanter in illa Romana vineæ 5. Iannarij 1579. coram bon. mem. Robuſt. & in illa Romana pecuniaria 24. Nouembris 1595. coram Reuerendo Patre Domino meo Mellino, & hoc modo adimpleto contractu è latere ſuo potuit Eques venditorem compellere ad rem ſibi venditam, ſeu poſſeſſionem illius tradendam, ad quam cùm eſſet in libera facultate venditoris, præcisè cogi debuit etiam manu militari, ſecundùm diſtinctionem gloſſæ *in §. pretium*, ibi, *in verb. tradat. Inſtit. de empt. & vend.* quam, teſte Angelo Aretino *ibid. ſub n.* 8. ſequitur Bald. *in l. ſtipulatores non diuiduntur, verſ. ad* 3. *venio ff. de verb. oblig. & in l.* 1. *in verſ. Item quæro ff. de actio. empt.* & alij ſcribentes relati per Plot. *in repet. l. ſi quando n.* 171. *C. vnde vi.* qui de cõmuni teſtatur.

Et dum ſecundo loco Auditor Cameræ mandauit confici 3
inſtrumentum de dicta venditione, quod ex officio confectum fuit, iuſtè egit, quia recuſante Leone venditore iuxta ſuam obligationem illud conficere potuit, ac debuit iudex competens mandare tale inſtrumentum confici, ex latè deductis per Galleſ. *vbi ſupra par.* 3. *tit. de præambul. ipſius proceſſus, verſ. poteſt hic non ineptè quæri, &c.*

Et dum tertio loco idem Auditor Cameræ conſtito ſibi de prætenſionibus creditorum quodam Vlyſſis patris Leonis ſuper prædicta domo, & de exequutione aliàs ſuper ea facta,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

ſta, & de ſequeſtro reſpectu pretij depoſitati relaxauit mandatum contra eumdem Leonem venditorem, ad effectum vt faceret illos coſenſiſe dictæ venditioni, & remoueret quæcumqoe impedimenta, niſi infra tres, cum intimatione, &c. ſecundùm iuris tramites iudicauit, cùm venditor de iure teneatur poſſeſſionem liberam rei venditæ præſtare emptori, *l. cùm venderes ff. de contrahend. empt.* & facere, vt emptor ipſe ſit potior in poſſeſſione illius, *l. emptorem §. idem Neratius ff. de actio. empt.* teneaturque nedum eum defendere aduerſos quoſcumque extraneos, *d. l. emptorem §. qui autem*, vbi gloſſ. *in verb. per omnes*, ſed multò magis aduerſus ſeipſum, ad latè trad. per Tiraquell. *de retract. lignag. §. 1. gloſſ. 9. nu.* 33. quod probat tex. *in l. frater à fratre, verſ. porro ff. de condit. indeb. in l. altius ff. ſi ſeruit. vendic. & in l. ſi negotia ff. de mand.* & ratio eſt manifeſta, quia qui contra alios defendere tenetur, conſequens eſt, vt ipſe eumdem offendere non debeat, ita Tiraquell. *vbi ſupra*, & Iaſ. *in d. l. frater à fratre, n.* 13.

Nec obſtare dixerunt Domini in contrarium deducta per
5 informantes pro Leone.

Non primum, quòd ſcilicet apocha non contineat venditionem domus, ſed dumtaxat iurium competentium ipſi Leoni, quia fuit reſponſum, quòd ex illius lectura contrarium expreſſè probatur, tum ex illius verbis, *volendo vendere la caſa, che habitaua Monſignor Tiberio*; tum ex ſubſequentibus, ibi, *quale caſa con tutte le ſue pertinenze anneſſe, & conneſſe poſta come di ſopra dà, & vende per il prezzo.* Ex quibus nedum conſtat de explicita voluntate ipſius venditoris, ſed etiam de deducta ad actum, quem modò impugnare non poteſt, *l. Pomponius ſcribit ff. de neg. geſt. l. ſi vxor. §. fin. ff. de adult. & reg. quod ſemel placuit de reg. iur. in 6.*

Non ſecundum, quòd non teneat dicta alienatio vti facta
6 ab eo, cui in teſtamento patris prohibita fuit adminiſtratio vſque ad 25. ſuæ ætatis annum, qoam ætatem non habere Leonem, manifeſtum eſt. Quia fuit reſponſum dictum teſtamentum ounquam fuiſſe coram Auditore Cameræ, nec hucuſque in Rota productum, & propterea non poſſe illius ſententiam ex hoc capite redargui de iniuſtitia, cùm ſecundùm allegata, & probata teneatur iudex pronuntiare, & non aliàs, *l. licitas §. veritas*, vbi Bart. & alij ſcrib. hoc communiter not. *ff. de offic. præfect. ſeu præſid.* benè Caſſador. *dec. 12. n. 8. & ſeq. ſuper regula Cancell.* vltra quòd ex contextu dicti teſtamenti extraiudicialiter exhibiti apparet, quòd prohibitio prædicta procedit, eo tamen præſuppoſito, quòd Olympia mater ipſius Leonis, cui omnimoda adminiſtratio bonorum teſtatoris relicta fuit, vſque ad dictam ætatem permanſerit vidua, quo nunc ceſſaote præſuppoſito, & ipſa diſpoſitio ceſſare debet, vulg. *l. mancipia C. de ſeru. fug.* maximè cùm non ſuperueniant nec Tiberius Ceraſius, nec Paulus Coperchius, quibus adminiſtratio ipſa matre tranſeunte ad ſecundas noptias relicta fuerat, neque extet perſona aliqua vocata in caſum contrauentionis, & poſſit vnuſquiſqoe his, quæ in ſui fauorem inducta ſunt, liberè renunciare, iuribus vulg.

Non tertium, quòd nempe arbitratores deuenerint ad de-
7 clarationem pretij, & conditionum abſque citatione partis, quæ videtur neceſſaria pro validitate illius, ſecundùm Bald. *in cap. 2. num. 19. de inueſt. marit. fact.* & not. per ſcrib. *in l. ſi quis arbitrator ff. de verb. oblig.* vbi Soccin. *num.* 29. Iaſ. *n.* 11. Ambroſ. de Opizo *num.* 69. & Petr. Pic. *num.* 21. Quia licet iſta concluſio apud Doctores ſit moltum controuerſa, & Bald. *in l. final. num. 19. verſ. ſecundus caſus C. de contrahend. empt. & conſil. 64. lib.* 3. ſic diſtinguat, quòd aut non eſt compromiſſum de re litigioſa, prout in caſu noſtro, & non exigitur requiſitio alterius, ea ratione, quia huioſmodi arbitratores fuoguntur officio negotiorum geſtoris, ſeu procuratoris, & noncij, qui in explicandis negotijs ſibi liberè commiſſis non egeot præſentia conſtituentium, aut eſt compromiſſum de re litigioſa, & controuerſa, quæ aliàs inter partes fuiſſet examinanda, & ſcrutinanda, ex hoc caſu ſaltem in diſcuſſione negotij requiritur partium auditio, & ſic citatio, attamen ſcribentes in hoc conuenire videntur, quòd ſufficiat citatio in diſcuſſione negotij, & non ſit neceſſaria in actu declarationis, vt eleganter in terminis concludit Silueſter Aldobr. *conſil. 59. num.* 6. & tenet Creſc. *dec. 2. de arbitr.* dum ſequitur Soc. ſenteotiam, quam communem appellat *in d. l. ſi quis arbitrator, num. 29. verſ. 4. & vltima opinio fuit*, &c. *ff. de verb. oblig.* quæ citatio in caſu, de quo agitur, negari non poteſt, quin interceſſerit, & domi dimiſſa copia exequuta fuerit, iuxta ſtylum & diſpoſitionem ſtatuti vrbis *cap. 51. lib.* 1. vltra quod ex aſſertione arbitrorum conſtat eos fuiſſe de hac re alloquutos ipſum Leonem, etiam licet regulariter non ſit credendum eorum aſſertioni, tamen illa multum veriſimilis viſa fuit Dominis, cùm propter qualitatem arbitrorum, quorum alter eſt eius conſanguineus, tum quia non eſt credendum, quòd idem Leo fuerit negligens circa dictum negotium, ad text. *in cap. niſi eſſent de præbend. & in cap. ad audientiam de præſcript.* præſertim concurrente dicta citatione, præterquamquòd in dubio præſumitur arbitratores ſuper re extraiudicialiter diſcutienda, & terminanda partes ipſas ad ſaturitatem audiuiſſe, Gozad. *conſil.* 100. *num.* 18. ibi, *vel non procedit in dubio*, &c.

Nec facit, quòd dicta citatio ſit vaga, & incerta, vti 8
facta pro ſingulis diebus, & horis, & conſequenter non ſuſtinetur, Mohed. *deciſ. 4. num. 3. de teſt.* quia negari non poteſt, quin ſaltem ſuſtineatur pro duobus diebus immediatè ſequentibus ipſam exequutionem, vt pluries fuit reſolutum, & io ſpecie in illa Rhegien. bonorum vltima Februarij 1576. coram Illuſtriſſimo Blanchetto Rotæ Auditore, quod ſufficere debet.

Non quartum, quòd arbitratores declarauerint Leonem 9
teneri præſtare fideiuſſores de euictione, quæ præſtatio fideiuſſorum noo venit ex natura contractus venditionis, &c. quia fuit pro reſponſione dictum, quòd cùm fuerint remiſſa arbitrio electorum pacta, & conditiones apponenda, potuerunt etiam tale pactum apponere, vti ſolitum apponi in ſimilibus venditionibus magni momenti, maximè quia imminebat euictio in limine contractus propter lites, & varias prætenſiones creditorum patris ipſius Leonis, qui plurimo ære alieno grauatus deceſſerat, quo in caſu emptor agebat maiori cautela, & non ordinaria, ad tex. *in cap. vbi periculum de elect. in 6.* cum ſimil.

Et ad illud deductum per informantes pro Leone cir- 10
ca obligationem impetrandi derogationem cum ſubrogatione pretij loco rei venditæ, & cum derogatione regulæ de iore quæſito, &c. fuit vltra reſpooſionem, de qua ſupra, quæ ſimiliter quadrat huic oppoſitioni, dictum, quòd licet huiuſmodi conditio vti dependens à mera voluntate Principis, reputetur quodammodo impoſſibilis, tamen cùm non ſit vere impoſſibilis, potuit apponi, & vti appoſita ad honeſtum finem meritò venit adimplenda per modum poſſibilem, faciendo honeſtam diligentiam pro adimplemento, ſupplicando Sanctiſſimo, & porrigendo commiſſionem in ſignatura iuxta ſolitom ſimilium negotiorum, vt ſentiunt omnes *in l. ſerue manumiſſo ff. de condit. inſtit.* vbi Imol. idem not. *num. 11. in 4. & 5. limitatione*, & fuit allegata in ſimili per vnum ex Dominis deciſio in vna Anconitana hæreditatis 9. Octobris 1579. quæ reperitur in manuſcr. diuerſ. Vlteriùs dicebatur, quòd cùm talis conditio non verſetur circa ſubſtantialia ipſius contractos, in omnem caſum non vitiare, ſed vitiari, *l. inſulam §. fin. ff. locati*, ita Ang. Aret. *in §. impoſſibilis n. 1. verſ. aut. verſatur in contractu Inſtit. de hæred. inſtit.*

Nec deducta circa modicitatem pretij declarati per arbi- 11
tratores, & ſic circa læſionem prætenſam releuare viſa ſunt. Tum quia de ea adhuc non conſtat, & tamen concludenter probari debet ab eo, qui in ea ſe fundat, *l. ſi circumſcripta C. ſolut. matr. gloſ. in l. iure ſuccurſum ff. de iure dot.* Tum etiam quia propter læſionem non annullatur contractus, ſed reſtituto pretio reſcinditur, niſi emptor malit iuſtum pretium ſupplere, vt probat expreſſè tex. *in l. 2. C. de reſcind. vendit.* Et quoniam alijs omnibus in contrarium adductis benè ſatisfaciebant informantes pro Domino Equite, & ſignanter in vltimo memoriali allegata valde placuerunt Dominis, ideò nemine diſcrepante concluſum fuit vt ſupra, &c.

R. P. D. M I L L I N O,

Poſteà S. R. E. Cardinale.

Mediolaneñ. matrimonij.

Lunæ 12. Iunij 1602.

A R G V M E N T V M.

De diſpenſatione matrimonij inter conſanguineos in gradu prohibito, an & quando valeat conceſſa à Cardinali maiori Pœnitentiario abſente ab Vrbe, & quando hoc mandatum de diſpenſando dicatur ſubreptitium.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium inter conſanguineos prohibitum ſine diſpenſatione non valet.*
2 *Matrimonij inter conſanguineos prohibiti diſpenſatio facta à Cardinali maiori Pœnitentiario abſente ab Vrbe numquid valeat, & n. 3.*
4 *Matrimonij inter conſanguineos diſpenſatio facta muliere non exiſtente ab obiectione, non facta mentione minoris ætatis, nunquid dicatur ſubreptitia.*
5 *Sponſalia tranſeunt in matrimonium, quando poſtea ſequuta eſt cohabitatio, ex qua præſumitur copula, quod quando certum ſit.*
6 *Clauſula*, ſi ita eſt, *requirit cauſæ cognitionem: ſufficit tamen extraiudicialis informatio.*
7 *Decretum iudicis præſumitur interpoſitum cum cognitione cauſæ, etiam quod fuerit præſtitum in ipſo contractu, quia ſufficit extraiudicialis informatio.*

DECISIO XXVII.

1 POſt reſolutionem factam in hac cauſa, quòd conſtabat de matrimonio inter Franciſcum, & Margaritam, dubitaui an iſtorum matrimonium eſſet validum? & cùm huius dubij reſolutio à validitate, vel inualiditate diſpenſationis penderet, quia verſamur in matrimonio contracto in gradu prohibito inter conſanguineos ſcientes impedimentum, in quo caſu ad effectum validitatis matrimonij eſt neceſſaria diſpenſatio, *c. quod ſuper, de conſang. & affin. cap. 1. de ſponſ. & matrim. lib. 6.* Domini dubio hac die in Rota propoſito materiam diſtinxerunt in tres principales difficultates.

2 Prima difficultas fuit, an mandatum de diſpenſando fuerit nullum, & inualidum ex defectu poteſtatis concedentis? & in hac difficultate fuerunt concordes prò validitate matrimonij, quia fuit obtentum de anno 1539. à Cardinali maiori Pœnitentiario qui de eo tempore habebat hanc facultatem diſpenſandi, & paſſim ſolebat diſpenſare, & licet tunc eſſet abſens ab Vrbe, & in Curia ſoleat aliquis alius Cardinalis, qui eo abſente eius vices gerat, nihilominus cùm eius iuriſdictio non ſit aſtricta ad certum territorium, non exquirat propter eius abſentiam, & propterea poteſt exercere eandem iuriſdictionem vbicumque ſit.

3 Nec placuit Dominis, quòd maior Pœnitentiarius ſoleat concedere gratias, & reſcribere de mandato Papæ, & ideò eius iuriſdictio non debeat extendi ad hunc caſum, quando eſt abſens à præſentia Papæ, quia maior Pœnitentiarius vtitur hac formula reſcribi in vim facultatum, quæ non ſunt reſtrictæ, & limitatæ dum permanet in Curia in præſentia Papæ, & propterea pariter eadem poteſt reſcribere, quando eſt abſens à Curia.

4 Secunda difficultas fuit, an iſtud mandatum de diſpenſando fuerit inualidum ex capite ſubreptionis, quæ deducuntur, & fuit dictum non eſſe releuantes, & conſequenter matrimonium eſſe validum, opponuntur enim in effectu duæ ſubreptiones, altera eſt, quòd iſtud mandatum de diſpenſando fuit conceſſum Margaritæ, quæ non erat ætatis habilis ad contrahendum matrimonium, non facta mentione huius ætatis minoris; & iſta obiectio non fuit viſa Dominis releuans, quia non fuit petita diſpenſatio ad effectum contrahendi matrimonium ante legitimam ætatem, quo caſu eſt neceſſaria diſpenſatio non ſolùm ſuper gradu, ſed etiam ſuper ætate, & in his terminis procedit conſ. Dec. 602. *n. 19.* ſed mandatum de diſpenſando fuit obtentum ſolum ad effectum remouendi impedimentum conſanguinitatis, vt ſuperueniente poſtea legitima ætate poſſit contrahi matrimonium, non obſtante iſto defectu conſanguinitatis, prout factum fuit, & propterea iſte defectus non expreſſionis minoris ætatis non habendus in conſideratione in hoc caſu, in quo matrimonium fuit collatum in tempus habile, de quo tempore ceſſat iſtud impedimentum.

5 Alia obiectio eſt, quòd mandatum de diſpenſando continet ſolam facultatem diſpenſandi ſuper matrimonio contrahendo, & non ſuper contracto, & ideò cùm conceſſa diſpenſatione ſponſalia tranſijſſent in matrimonium, quia ex cohabitatione præſumitur copula, non poterat vigore illius mandati in quo non eſt facta mentio neque de copula, neque de matrimonio contracto, concedi diſpenſatio. Iſta obreptio multo minus viſa fuit Dominis, illa conſideratione, quia cohabitatio ex qua deducitur præſumptio copulæ, non probatur concludenter ante diſpenſationem. Secundò quia data etiam cohabitatione excluditur præſumptio copulæ propter minorem ætatem Margaritæ, vt per Paulum de Caſtro *in conſil. 277. num. 5. lib. 1.* & ideò multo minus eſt præſumenda, præſertim in præiudicium matrimonij.

Tertia, & vltima difficultas fuit, an ſaltem diſpenſatio poſtea obtenta ab exequutore fuerit nulla. Et Domini cenſuerunt diſpenſationem eſſe validam, quia licet ſtante clauſula, *ſi ita eſt*, ſit neceſſaria cauſæ cognitio. Achil. *deciſ. 2. de fil. præsbyt.* tamen potuit exequutor ſe extraiudicialiter informare, etiam ſtante diſpenſatione, vt fuit reſolutum. 6

Et propterea nihil repugnat, quòd iſta cauſæ cognitio etiam quòd non ſit enunciata, & quòd diſpenſatio fuerit conceſſa ſtatim ac fuerit præſentatum mandatum exequutori, non potuerit interuenire, & tanto magis, quia narrata erant alia, quæ in continenti poterant iuſtificari, accipiendo eodem conſenſu informationem ab ipſis cognatis, & alijs præſentibus circa gradum conſanguinitatis, diſtantiam loci, & quòd Margarita non fuerit rapta, propter quam rationem quotidie ſolemus ſubſiſtere decreta iudicum in ſimilibus terminis, præſumendo cauſæ cognitionem in pio actu interpoſitionis decreti, & ceſſat omnis difficultas in hoc caſu, ex obſeruantia 40. annorum, & vltra, propter quam præſumitur diſpenſatio validè exequuta, vt fuit reſolutum in cauſa Lucana Decanatus coram Illuſtriſſimo, & poſtea ſæpiùs tentum in alijs cauſis; & licet in contrarium allegetur deciſio Paleotti 251. nihilominus in illo caſu aderat ſolum mandatum de diſpenſando abſque aliquo facto exequutoris, & ideo agitur de præſumendo non ſolùm validitatem diſpenſationis, ſed ipſum factum diſpenſationis. Vltra quòd etiam in terminis, in quibus loquitur, illa deciſio viſa eſt Dominis multùm dura, propter deciſionẽ Putei 257. *lib. 3.* & alias deciſiones factas in ſimilibus terminis, & tantò magis cùm Innoc. & alij Doctores, qui illa deciſione vtantur, non tangunt iſtam difficultatem. 7

ILLVSTR. ET REV. D. BONONIEN.

Romana Caſalis.

Luna 1. Iulij 1602.

ARGVMENTVM.

Emptor non tenetur ſtare locationi: fallit tribus modis, primò quando conductor haberet hypothecam ſuper re locata; ſecundò quando locatio eſſet facta cum iuramento; tertiò quando emptor non ſuccedit in plenum ius ſui authoris, pœnæque *l. ſi quis maior. C. de tranſactionibus*, in practica non ſeruantur.

SVMMARIVM.

Emptor non tenetur ſtare locationi, n. 1. declara quando conductor in re ſibi locata habuit hypothecam, n. 2. & n. 4. vbi an ſufficiat hypotheca generalis, & n. 3. vbi quid ſi in inſtrumento locationis adeſt iuramentum.
Remedium Saluiani interdicti datur ceſſionario, n. 1.
Pœna, l. ſi quis maior C. de tranſactionibus, *locum habet contra promittentem cum iuramento, & non obſeruantem, n. 1. & n. 5. vbi tamen quòd pœna huius legis rariſſimè in practica ſeruatur, & ab ea qualibet cauſa etiam iniuſta excuſat.*
3 *Iuramentum præciſè obligat ad obſeruantiam.*
4 *Inſtrumentum habet pro ſe præſumptionem validitatis, & veritatis.*
5 *Ceſſio iurium fieri non poteſt extincto debito per ſolutionem.*
6 *Succeſſor ſingularis tenetur ſtare colono, quando non ſuccedit in pœnam ius authoris, vtputa quando immittitur in poſſeſſionem rei locatæ ex Saluiano interdicto.*

DECISIO XXVIII.

1 LOcauerat D.Maximilianus Caſarellus de anno 1599. duo caſalia ad nouennium D.Mario Fano, quorum alterum anno ſequenti vendidit D. Fabricio de Maximis, habita priùs licentia à Sereniſſimo cum derogatione fideicommiſſi, cum hoc quod pretium creditoribus D.Maximiliani ſolueretur, à quibus iura in D. Fabritium emptorem transferri deberent, facta ſolutione creditoribus deſcriptis, & ab eis habita iurium ceſſione. Inſtitit D.Fabritius pro habenda vacua, & libera poſſeſſione caſalis, vt fuerat ſibi in inſtrumento venditionis promiſſum, quod D. Marius conductor impediuit, præuio monitorio A. C. à quo cùm fuiſſet aduocata cauſa, & in Rota coram me introducta, dubitaui, an D. Fabritius eſſet immittendus in poſſeſſionem, ad effectum expellendi D.Marium; expulſationem prætendebat D. Fabritius ex triplici capite. Primò ex regula, quod emptor non tenetur ſtare locationi, *l.empt. C. locati*. Secundò, quia vigore iurium, & hypothecarum ſibi à creditoribus ceſſarum, non videbatur poſſe denegari immiſſio ex remedio vtilis Saluiani. Tertiò, quia cùm D. Marius non ſoluerit penſiones in terminis ſtatutis, & promiſſis cum iuramento, videtur cecidiſſe ab omni commodo dictæ locationis, iuxta *l. ſi quis maior. C. de tranſact.* quod videtur poſſe opponere D.Fabritius, cui fuerunt à D. Maximiliano ceſſa omnia iura ſuper dicta caſali quomodolibet competentia, vltra quòd etiam ipſe D. Maximilianus, qui eſt in cauſa, dat de huiuſmodi caducitate.

2 His tamen non obſtantibus fuit reſolutum D. Marium non poſſe expelli, & ad primam regulam *l.emptorem*, fuit dictum illam limitari, quando conductor habet hypothecam pro obſeruatione contractus, *l. ſi creditor. §. vltimo, ff. de diſtr. pign.* Bart. *in d.l. emptorem n.2.* Salyc. *n.6.verſ.aut conductor in vtilis dominij*, Paul. de Caſtr. *in l.ſi filiofam. §.ſi vir in quinquennium ſub n.4. verſ. & ideo cum hodie*, vbi etiam Rom. *ſub n.13. verſ.fallit quinto, ff. ſolut.matr.* Angel. *conſil. 2.n.12.* Alex. *conſil.118. n 20. lib.5.* Abb. *in c.qua illam ſub n. 8. verſ.& per hoc datur bona cautela ne prælat. vices ſuas*, Iaſ. *in l. quoties n.29. C. de rei vendic.* Marſil. *ſing.321.* Guidop. *qu.480. ſub num.5. verſ. ſecundò fallit*.

3 Præſertim ſtante iuramento, quod præcisè obligat ad obſeruantiam, vt poſt Ant. de But. *in c.fin.ne prælat. vices ſuas*, tradit Socin. *conſil.90. n.10. lib.4.* Grat. *conſ.95. n.19. lib.1.* fuit dictum in Romana retractus 8. Iunij coram Illuſtriſſimo Mantica, & in vna Rom.domus 7.Nouembr. 1497. coram R.P.D. meo Pamphilio.

4 Non obſtat, quòd primum inſtrumentum locationis non continet ſpecialem hypothecam caſalis, & ſecundùm quòd illam continet ex multis controuertitur, quia ea quæ obijciuntur contra ſecundùm inſtrumentum, requirunt altiorem indaginem, & habet pro ſe præſumptionem validitatis, & veritatis, Bald. *in c.1. §. ſi inſtrumentum de nat. feud.* Iaſ. *in l.ſi poſt diuiſionem n.2. C. de iur. & fact. ignor.* præterea quæſtio illa, an requiratur ſpecialis, vel ſufficiat generalis hypotheca, eſt multum controuerſa, & quòd ſufficiat generalis, communem dicunt Io: de Amic. *conſ.113. n.8.* Neg. *de pign. in 2. parte princ. in 1.memb. ſub n.6.* Grat. *d. conſil.95. n. 12.* Ferd. *in repet. l.filiusfamilias, §. diui n.441. ff. de leg.1.* & ſine ſcrupulo procedendum videtur in caſu iſto ex duobus, & primò per iuramentum appoſitum habens vim ſpecifici conſenſus, Io.de Amic. *d. conſ.113. n.12.* Crot. *in d. §. diui ſub n.97. verſ. & iſta concluſio tanto magis*, Gozad. *conſ.100. n.24. in fin.* Soc.iun. *conſ.129. n.11.lib.2.* Secundò, quia non agitur ad effectum, vt venditio facta à D. Maximiliano ſit inita, quo caſu videtur requiri ſpecialis, ſi ad effectum, vt D. Marius pro ſuo intereſſe inſiſtere poſſit, ad quod ſufficit generalis hypotheca, vt per Gozad. *d. conſ.100. ſub n.24.* Roder. *in l. poſt rem iudicatam in 1. limit. n.18. de re iud.*

5 Quoad ſecundam de iuribus ceſſis, & prætenſo Saluiano primò reſpondetur, quòd cùm ſolutio facta fuerit à D. Fabritio de pretio caſalis, non cenſetur facta de proprijs pecunijs ipſius D. Fabritij, ſed de pecunijs ipſius D. Maximiliani debitoris, vt fuit dictum in Romana Saluiani interdicti 11. Ianuarij proximi præteriti coram R. P.D. meo Decano, & propterea per talem ſolutionem, actiones creditorum extinctæ fuerunt, & nulla potuit interuenire ceſſio, Bart. *in l. Modeſtinus n.4.* vbi etiam Paul. de Caſtr. *ſub n.4. verſ. in nihilum autem, & ſub n.5. verſ. Nam principali, ff. de ſolut.* & fuit dictum in illa Saluiani interdicti, & 19.Aprilis præteriti coram R. P. D. meo Iuſto in illa Bononien. fideiuſſionis.

6 Secundò vbi etiam eſſet immittendus D.Fabritius in poſſeſſionem ex Saluiano, non propterea veniret expellendus D.Marius, quia cùm ex remedio dicti interdicti non acquireret plenum ius caſalis, teneretur ſtare locationi, *l. in venditione, §.1. ff.de bon.auct. iudic.poſſid.* Bart. *in d.l.ſi filiofam. §.ſi vir in quinquennium ſub n.1.verſ.aut ei non eſt conſtitutum*, Salic. *in d.l.emptorem ſub n.6.verſ.aut conductor nullum ius*, Abb. *in d.c.querelam ſub n.8.verſ.aut eſt ſucceſſor ſingularis*, Iaſ. qui dicit idem *in l.diuortio n.34. ff. ſol.matr.* Guidop. *dec.480. ſub n.5. verſ. Tertiò fallit*, & ad id, quod ex aduerſo replicatur pro parte D.Fabritij, quòd *l. in venditione* loquitur, in eo, qui mittitur in poſſeſſionem, ex primo decreto reſpondit Aret. *conſil.159. ſub n.16. verſ. ſi tamen rem locatam*, quòd licèt verum ſit, tex. illum loqui in dicto caſu, tamen Doctores ex eo formant regulam, quòd ſucceſſor ſingularis tenetur ſtare colono, quando non ſuccedit in plenum ius authoris ſui.

7 Accedit, quod D. Fabritius hoc pacto ſuccederet in dictum caſale per ſententiam iudicis, quo caſu non habet locum *l. emptorem*, Bald. *in c. quoniam frequenter, §.fin. in fin. vt lit. non conteſt.* Iaſ. *in l. diuortio ſub n.34. ff. ſolut. matrim.* Abb. *conſil.108. num.6.* quia in translatione, quæ fit per iudicem, ſemper intelligitur reſeruatum ius tertij, Bald. *in d. l. emptorem n.5.* Alex. *in d. §. ſi vir in quinquennium ſub n.7. verſ. ad hoc tendunt*.

8 Quoad tertium, placuerunt à Dominis reſponſiones datæ per informantes pro parte D. Marij, præſertim quia *l. ſi quis maior*, rariſſimum in practica locum habet, cùm quilibet etiam in iuſta cauſa excuſet à dolo, qui in ea requireretur, vt per Iaſ. *in d. l.ſi quis maior num.3.* Curt. iun. *ſub n.17.* & fuit dictum in illa Cornetana bonorum coram Sanctiſſimo 26. Iunij 1579. vbi etiam fuit dictum in dubio iudicandi id non eſſe locum diſpoſitioni d. legis.

R. P. D. LITTA.

Vicen. iuriſdictionis criminalis.

Veneris 24. Ianuarij 1603.

ARGVMENTVM.

Duobus iudicibus in eadem cauſa datis, vnus ſine altero iuriſdictionem exercere non poteſt, & illis diſcordantibus, vel ſuper competentia contradicentibus, quid agendum.

SVMMARIVM.

1 *Verba clara non indigent probatione, ad finem.*

2 *Iudices delegati ſi fuerint duo, illis diſcordantibus recurrendum eſt ad ſuperiorem, vel arbitri eligendi.*

Iudices delegati vbi fuerint duo, vnus ſine altero iuriſdictionem exercere non poteſt, num.2. & 3.

3 *Delicto in confinibus duarum ciuitatum commiſſo, ambo iudices vtriuſque ciuitatis cognoſcit in cuius territorio commiſſum ſit.*

4 *Epiſcopus de iure communi habet fundatam intentionem iuriſdictionis criminalis in Capitulares.*

Iudices duo quando contendunt ſuper competentia iuriſdictionis, cognitio ſpectat ad digniorem, declarat num.4. & 5.

DECISIO XXIX.

1 ANno 1589. fuit per Archiepiſcopum Cæſarauguſtanum prolatum laudum, quod per S. A. prætenditur confirmatum, ac diuturna obſeruantia comprobatum ſuper contentione iuriſdictionis, quæ vertebatur inter Epiſcopum, & Capitulum Vicen. quo mediante fuit per infraſcripta verba hic de verbo ad verbum inſerta diffinitum, & ordinatum, quòd omnis criminalis iuriſdictio exercenda in perſonas Capitulares Eccleſiæ Vicen. ex officio pro inquiſitione, denunciatione, aut ad Procuratoris fiſcalis inſtantiam fieret, & fieri deberet per Epiſcopum, vel eius Vicarium, & Capitulum, ſeu vnum de Capitulo per ipſum Capitulum electum, ſeu eligendum, qui inſimul in omnibus procedant tam ad perſonarum captionem, liberationem, proceſſuum, & ſententiarum executionem, quàm ad alia, ſic quòd inſimul ad eoſdem omnis proceſſus cognitio, deciſio, & exequutio pertineat, & quia in eodem laudo ſubnectuntur, iſta verba, videlicet, *Item ſi ad partis inſtantiam*, ſic quod Epiſco-

ſcopus, aut Procurator fiſcalis, aut alius eorum nomine non faciat, de crimine ciuiliter, vel criminaliter contra aliquem ex dictis perſonis quæſtio moueatur, ſi crimen expreſsè in ſcriptis obiectum tale fuerit, quod depoſitionem priuationem, ſeu carceris perpetui, vel temporalis, aut vltra centum librarum condemnationem requireret, his caſibus, & quolibet ipſorum ad dictum Dominum Epiſcopum, & Capitulum, ſeu vnum per Capitulum electum, ſeu eligendum omnis proceſſus cognitio, deciſio, & executio pertinere digooſcatur; ſi verò huiuſmodi petitio minorem pœnam, quam vt præmiſſum eſt, requirat, ad ſolum Dominum Epiſcopum omnis proceſſus cognitio, deciſio, & executio pertineat, & ſpectet, & non exprimitur ibi quiſnam cognoſcere habebit, an crimen obiectum ſit tale, quod mereatur minorem pœnam centum librarum, vel maiorem, ita vt dignoſci poſſit, an cognitio illius cauſæ ſpectet ad Epiſcopum, & Capitulum ſimul, vel dumtaxat ad ipſum Epiſcopum; ideò ſuper hoc, & alijs orta controuerſia inter modernum Epiſcopum, & Capitulum Vicen. præſuppoſita dicta ſententia arbitramentali, ſeu laudo, dubitatum fuit, an in caſu, & ad effectum de quo agitur conſtet vtrumque ita habere iuriſdictionem, vt cognitio ſuper huiuſmodi pertinentia iuriſdictionis ad vtrumque ſimul ſpectet, quod dubium affirmatiuè reſolutum fuit; quia dubitari non poteſt quin tam Capitulum, quàm Epiſcopus ipſe, vbi agitur de exercenda iuriſdictione criminali, in perſonas Capitulares dictæ Eccleſiæ Vicen. etiamſi agatur de crimine aliquo ad petitionem partis, demum crimen obiectum non ſit tale, quod minorem pœnam centum librarum mereatur, coæqualem iuriſdictionem habeant, vt patet ex verbis ipſius laudi ſuprà relatis, quæ cùm admodum clara ſint, non egent alia interpretatione, *l. quod conſtitutum*, & ibi Bart. *ff. de teſtam milit.* Bald. *in cap. ſignificante col. 2. extrà de appell. & in l. Gallus, §. ſi eius, in 2. not. ff. de liber. & poſthum.*

2 Vnde cùm ambo ſint conludices, & eorum iuriſdictio ſit æqualis reſpectu præmiſſorum, ad vtrumque etiam ſpectabit ſimul cognoſcere, an crimen obiectum ſit tale, quod mereatur minorem pœnam centum librarum, vel maiorem, & in diſcordia ipſorum, vel recurrendum erit ad ſuperiorem, vel eligendi erunt arbitri, ſecundùm Bart. *in l. ſi vni num. 1. ff. de re iud.* vbi benè Caſtrenſ. *num. 6. verſ. debet ergo omnes ſimul*, &c. & hoc idem tradunt DD. *in l. ex quacumque, ff. ſi quis in ius voc. non ier.* vbi Angel. *num. 7. verſ. & fallit*, Iacobin. de Sancto Georg. *num. 7. verſ. nonus eſt caſus*, Iaſ. *num. 27.* quod etiam multum rationabile eſt, nam cum omnis criminalis iuriſdictio exercenda in perſonas Capitulares ipſius Eccleſiæ Vicen. ſit communis, ſicut illa non debet, nec poteſt ab vno ſine alio inſolidum exerceri, vt per Soccin. ſenior. *conſil. 272. nu. 5. lib. 2.* Ita etiam ab vtroque ſimul cognoſci debet de pertinentia ipſius iuriſdictionis, vbicumque alicui perſonæ de Capitulo per viam querelæ, ſeu accuſatis obijciatur aliquod crimen, ne aliàs ſit in poteſtate Epiſcopi eludere iuriſdictionem, quæ attento laudo prædicto etiam ipſi Capitulo competere poteſt, declarando crimen obiectum mereri minorem pœnam, & non maiorem centum librarum, & proinde ad ſe ſolum ſpectare, & pertinere cognitionem, & deciſionem dictæ cauſæ, quod valdè abſurdum videtur.

Imò caſum hunc in terminis decidere videtur, gloſſ. *in l. in offerendis, in verbo decernendam, C. de appellat.* Nam dum text. vbi diſponit, quod cauſæ vſque ad 10. librarum æſtimationem ab vno iudice cognoſcantur, & vſque ad 20. à duobus iudicibus, quærit gloſſ. quòd ſi de hoc dubitetur an excedant, vel non excedant, à quonam iudice iſte articulus cognoſcetur? & reſpondet, quòd ambo cognoſcent, & pro eadem ſententia benè faciunt deducta ex Alberic. *in auth. qua in prouincia, C. vbi de crim. agi oport.* dum *ſub n. 4. ſtatim poſt princ. dicti numeri, verſ. item quæro*, dicit quòd ſi fuit commiſſum aliquod delictum in confinibus Parmæ, & Regij, nec appareat in cuius territorio, ambo iudices de eo cognoſcent, *& in l. 2. ff. ſi quis in ius voc. non ier. ſub num. 19. verſ. ex prædictis*, dum dicit quòd adſit villa in confinibus Mediolani, & Bergomi, & dubitetur de cuius territorio, vel iuriſdictione ſit, ſi committatur in illa villa delictum aliquod, neuter eorum ſolus cognoſcet, ſed ambo iudices ſimul erunt. Item ex Boſſ. *in prax. tit. de for. compet. num. 175.* dum concludit, quòd vbi inter duos Principes eſt quæſtio de omnimoda iuriſdictione alicuius ciuitatis, vel caſtri, tunc ambo ſimul cognoſcent, & non alter eorum, vt ex alijs hic coploſè citatis per Dominum Proydam, quæ omnia ea ratione nituntur, ne alteri per alteram præiudicetur in iuriſdictione, quæ cuius ſit adhuc ignoretur.

Nec obſtare dixerunt Domini, quòd de iure communi Epiſcopus ſolus habeat intentionem fundatam etiam reſpectu correctionis Capitularium, *cap. cum Epiſcopus de offic. ordin. lib. 6. cum alijs hic alleg.* Quia fuit reſponſum, quòd præſens quæſtio non eſt decidenda ſecundùm ius commune, ſed ſecundùm tenorem dicti laudi, ſeu concordiæ, per quam fuit receſſum ab ipſa diſpoſitione iuris communis, & ipſi Capitulo attributa iuriſdictio criminalis, vbi contra Capitulares proceditur. Et ad deducta ex Butr. *in cap. cæterum, num. 9. de iud.* ex Iaſ. *in l. ex quacumque num. 19. ff. ſi quis in ius voc. non ier.* quòd ſcilicet, quando eſt controuerſia ſuper competentia iuriſdictionis inter duos iudices, quorum alter ſit dignior altero, cognitio ſpectat ad digniorem, &c. fuit reſponſum hæc & ſimilia per informantes pro Epiſcopo allegata potiùs deſeruire concluſioni ſuperiùs firmatæ, quàm eidem in aliquo obeſſe, cùm licèt Epiſcopus ſolus ſit dignior Capitulo ſolo, negari tamen non poſſit quin maior dignitas, & poteſtas reſideat penes Epiſcopum, & Capitulum ſimul, etiam attenta diſpoſitione iuris communis.

Vltra quòd concluſio firmata per Butrium, & alios in contrarium allegatos procedit, quando quis eſt dignior, & ſuperior reſpectu ipſius iuriſdictionis, quod minimè applicari poteſt caſui noſtro, cùm maior iuriſdictio criminalis reſpectu Capitularium, attento laudo, quod attendi debet, non reſideat penes Epiſcopum ſolum, ſed penes vtrumque, & ſolus Epiſcopus non poſſit procedere, niſi in caſu quo crimen alicui de Capitulo ſit obiectum per viam querelæ, ſeu accuſationis, & tale ſit, quod mereatur minorem pœnam centum librarum, vt dictum fuit, quo fit, vt & hac ratione, maioris ſcilicet iuriſdictionis in Capitulares, ad vtrumque ſimul ſpectare debeat ſummaria cognitio, qualitatis criminalis obiecti, & pœnæ illius ad effectum prædictum, & non ad ipſum dumtaxat Epiſcopum, ex ſupradictis, & alijs hic latius deductis per informantes pro Capitulo, quæ Dominis placuerunt, &c.

ILLVSTR. ET R. D. CARD. LVDOVISIO.

Mediolaneñ. bonorum, ſeu emphyteuſis.

Veneris 18. Aprilis 1603.

A R G V M E N T V M.

Spoliatus ſua poſſeſſione ex iudicis decreto nullo, & inualido, reſtituendus eſt probato primo, & ſecundo extremo, cuius occaſione multa notanda explicantur in materia poſſeſſorij reintegrandæ, de quibus in ſummario.

S V M M A R I V M.

1 *Poſſeſſio probata cenſetur ex illius apprehenſione in vim mandati, & executionis relaxata à iudice.*

Poſſeſſionis probatio in poſſeſſorio reintegrandæ, quoad ſecundum extremum leuioribus probationibus inducitur, ibid. in fine.

Poſſeſſio rei conuenti in poſſeſſorio reintegrandæ probatur per ſuſtentationem litis, iunctis adminiculis.

Poſſeſſorium reintegrandæ non datur contra poſſidentem, authore Prætore, nu. 3. vbi quòd hoc fallit, ſi Prætor nulliter proceſſit.

Poſſeſſio à iudice decreta ſine citatione partis, nulla, & inualida eſt, ibid. vbi idem de poſſeſſione à iudice decreta ſine cauſa cognitione.

Monitoria, & præcepta cum clauſula, ſi quis, &c. *reſoluuntur per comparitionem in ſimplicem citationem, & ſine dicta clauſula nulla, & inualida ſunt, ibid.*

4 *Tenuta, ſeu poſſeſſio à iudice nulliter data confirmari non poteſt, etiam quod eſſet de nouo concedenda.*

5 *Emphyteuta ſi canonem non ſoluerit, poteſt dominus directus propria authoritate poſſeſſionem rei emphyteuticæ capere: ſecus ſi eiuſdem rei emphyteuticæ deuolutio prætendatur ex alio capite.*

6 *Me-*

6 *Melioramenta facta in re emphyteutica poſſunt retineri ab ipſo emphyteuta.*

Authoritate propria capiendi poſſeſſionem, pactum nihil operatur, quando quis pacto omiſſo iudicem adiuit, ibid.

Emphyteuſi finita poteſt Dominus directus ratione ciuilis poſſeſſionis per viam manutentionis recuperare naturalem poſſeſſionem, declara vt nu. 7. & 8.

8 *Poſſeſſio anterior poſteriori præualet, in fin.*

9 *Poſſeſſor à ſua poſſeſſione amouendus non eſt, etiam quòd de ſuo titulo non doceat.*

11 *Iudice nulliter procedente contra poſſeſſorem, poſſeſſor non dicitur amittere ſuam poſſeſſionem.*

12 *Teſtis deponens ſuper negatiua, tenetur reddere rationem ſui dicti, etiam non interrogatus.*

Confeſſio nocet tantum confitenti, & non tertio, ibid. ante fin.

Tertius veniens ad cauſam non cenſetur acceptare confeſſionem tertij in eadem cauſa factam, ibid. in fine.

DECISIO XXX.

1 DIe 29. Nouembris fuit reſolutum Barbaram eſſe reſti-
tuendam ad poſſeſſionem bonorum de quibus in con-
trouerſia. Cauſa iterum propoſita DD. fuerunt eiuſdem
ſententiæ, quòd omnia bona præter bona de qua voluerunt
particulariter videre, quia quoad illa conſtat de vtroque
extremo ſpolij. Nam anterior poſſeſſio Barbaræ probatur
ex actu executionis mandati, & apprehenſionis poſſeſſio-
nis. Cuius vigore nomine Abbatis, ex inſtrumento reco-
gnitionis factæ ab Iſabella Maſſaria etiam cum clauſula, *con-
ſtitui*, ad fauorem ipſius Barbaræ, & ex alio inſtrumento
recognitionis, in quo eadem Maſſaria recognoſcendo Pro-
curatorem Abbatis teſtatur de recognitione priùs facta ad
fauorem Barbaræ, ac ex alijs cumulatis per informantes
pro ipſa, & hoc primum extremum non controuertitur, &
minus ſecundum, in quo leuiores probationes ſufficiunt,
Rota *dec. 8. de reſtitut. ſpoliat. in nouis.*

2 Et ſufficit ſuſtentatio litis cum adminiculis, vt paſſim te-
net Rota, & fuit dictum in Rhegien. bonorum 17. Decem-
bris 1576. coram Blanchetto, & adeſt recognitio producen-
di ad fauorem dicti Abbatis.

Nob obſtat, quòd Abbas ingreſſus eſt poſſeſſionem, au-
thoritate, & mandato iudicis, quo caſu ceſſat ſpolium,
l. iuſte poſſidet., ff. de acquir. poſſeſſ. gloſſ. *in cap. præſentium,
in gloſſ. fin. 7. quæſt. 1.* Bald. *in l. fin. in 1. notab. Cod. vnde vi,*
quia hoc non vendicat ſibi locum, quando iudex nulliter
procedit, *gl. 1. in ſumma 3. qu. 1.* Conſtant. *in tit. de reſtit.
ſpoliat. §. quando facienda, in princip.* Bald. *conſ. 357. lib. 2.*
Abb. *in cap. conquerente, num. 12. de reſtit. ſpoliat.* Felin. *in
cap. dilectus, ſub num. 1. verſ. fallit 2. de reſcript.* Aym. *conſ.
18. num. 8.* Caputaq. *deciſ. 186. par. 3.* Cæſ. de Graſſ. *deciſ. 1.
num. 4. de conſtit.* & fuit ſæpiùs reſolutum.

3 De nullitate non videtur dubitandum, quia poſſeſſio ca-
pta fuit in vim præcepti iudicis, nulla præuia citatione,
cùm tamen huiuſmodi præcepta non valeant, non præce-
dente cauſæ cognitione, Iaſ. *in l. nec quicquam, §. vbi de-
cretum num. 5. ff. de offic. Proconſ.* & benè in terminis noſtris
per Syluan. *conſ. 27. num. 8. &* 10. Et mandatum de immit-
tendo in poſſeſſionem non præuia cauſæ cognitione, non
valet, Bart. *in l. iudex*, per illum text. *C. commin. vel epiſt.*
Iudex enim, vt inquit Bart. debet audire, & examinare,
non fulminare. Licet autem admittantur hæc præcepta
cum clauſula iuſtificatiua, *ſi quis, &c.* quia reſoluuntur in
ſimplicem citationem, vt per Iaſ. *vbi ſuprà ſub num. 6.* Ta-
men clauſula huius præcepti non eſt in ſolita forma con-
tinente alternatiuam, vt faciant, aut comperant illi, qui-
bus præſentatur præceptum, Bald. in terminis noſtris *con-
ſil. 177. in princip. lib. 3.* ſed in ea dicitur, quòd comparea nt
poſt factam apprehenſionem, adeò quòd non intendit au-
diri, niſi poſt factam executionem, & ſic voluit incipere
ab executione, quod eſt omni iure prohibitum, *l. ſi cum
nulla, ff. de re iudic. l. 1. C. de execut. rei iudicata*, etiam in
caſu in quo quis poteſt propria authoritate poſſeſſionem ca-
pere, & adit iudicem, Bald. *in l. 1. in princip. C. commin.
vel epiſt.*

4 Nec potuit iſta immiſſio vti ſpoliatiua iuſtificari, & con-
firmari parte citata, etiam quòd eſſet de nouo concedenda,
Chiſan. *deciſ. 132.* fuit dictum in Romana Caſalis, ſeu Pe-
dichæ Sancti Matthæi 12. Iunij 1573. coram Robuſterio,
& in Romana de Pinellis 20. Februarij 1598. coram R. P. D.
Orano, & ſæpiùs in alijs.

Non obſtat, quòd Abbas citra ſpolij vitium potuerit pro- 5
pria authoritate capere poſſeſſionem in caſu deuolutionis,
quia quidquid ſit in deuolutione ex capite non ſoluti cano-
nis, in quibus terminis loquitur Caſſad. *deciſ. 1. de locato,
& conducto*, id non procedit, quando ex alio capite, &
propter lineam finitam prætenditur deuolutio, Paul. de
Caſtr. *conſil. 68. ſub num. 1. verſic. non tamen poſſet lib. 2.*
Afflict. *deciſ. 97.* Gabr. *conſil. 88. in fine lib. 1.* latè Menoch.
conſ. 503. num. 13. & per totum. Et iſtam opinionem in hoc
caſu tenet Rota apud Peregrinum *dec. 30. lib. 1. & 58. lib. 2.*
& fuit dictum in Romana domus 5. Nouembris 1599. co-
ram R. P. D. Lancellotto, etiam ſtante pacto ingrediendi
poſſeſſionem propria authoritate, vt fuit dictum latè in vna
Ceſenaten. ſpolij 22. Iunij 1592. coram Cardinali Mantica.

Poterat enim Barbara habere melioramenta propter quæ 6
ſibi competeret retentio, vel alium titulum, ex quo poſſet
prætendere ſucceſſionem, vt fuit conſideratum in vna
Aſteñ. feudi de ſolario 14. Decembris 1584. coram Bubalo.
Vltra quòd etiam quòd Abbas habuiſſet facultatem capien-
di propria authoritate, illa ceſſabat, ex quo adiuit iudicem.
Bald. *in l. ad finem, C. de execut. rei indic.* cum multis cu-
mulatis per Gabr. *de citat. concluſ. 1. num. 206. & ſeq.* & fuit
dictum in vna Romana domus coram R. P. D. meo Lan-
cellotto, præſertim cùm non ſolùm per aditum ad iudicem
tacitè elegerit viam iudicij, ſed etiam expreſsè in petitio-
ne monitorij dixerit, quòd eam vult viam iuris apprehen-
dere. Alexand. in contrar. alleg. *conſil. 181.* non oppugnat,
ſed potiùs comprobat iſtam opinionem, dum *ſub num. 4.* di-
cit, quòd magis conueniat, quòd pars citanda, quando
ex vrbanitate iudex aditur, licèt ſecus ſi petantur tantùm
fatalia, & mandatum de aſſociando, vt in caſu noſtro.

Non obſtat, quòd finita emphyteuſi poſſit dominus di- 7
rectus ratione ciuilis poſſeſſionis per viam manutentionis
recuperare naturale, vt in illa Caſtelli coram R. P. D. De-
cano, quia in ea non dicitur, quòd id liceat propria autho-
ritate, imò præſupponitur, quòd via iudicij agatur, dum
dicitur competere interdictum retinendæ, & habent natu-
ralem, & appellatus ab habente ciuilem, debet citari, &
audiri, vt poſt Alexand. quem allegat Gram. *conſ. 86. nu. 16.*
præſertim, quia non ſumus in caſu, quo emphyteuta ne-
gat proprietatem domino directo, quo caſu licet forſan ap-
pellare propria authoritate, quia aliquando ciuilem amitte-
ret; ſed illum proprietarium, & dominum directum agno-
ſcit, & propterea non poteſt propria authoritate eijcere,
iuxta diſtinctionem Corn. *conſil. 193. num. 3. lib. 2.*

Nec eſt etiam hodie concedendum mandatum de manu- 8
tenendo, vt prætenditur, tum quia conſtat de ſpolio, quod
purgandum eſt, tum quia priùs apparere debet, & legiti-
mè doceri, quòd ſit finita emphyteuſis, vt fuit dictum in
vna Romana domus 3. Aprilis 1597. coram Illuſtriſſimo
Cardinali Blanchetto, & coram Reuer. Patriarcha in Ro-
mana domus de Caualerijs 15. Ianuarij 1588. quod proce-
dit etiam ſtante pacto ingrediendi propria authoritate in ca-
ſu lineæ finitæ, & deuolutionis, quia priùs debet parte ci-
tata liquidari, quòd euenerit caſus, vt fuit dictum in vna
Montis Faliſci 17. Maij 1589. coram R. P. D. meo Deca-
no, & repetitum in ſuperiùs allegata Cæſenaten. ſpolij,
quod non fuit factum in caſu iſto. Imò in actis adeſt inue-
ſtitura perpetua tranſitoria ad omnes extraneos, ac etiam
ad fœminas, & illa quæ in monitorio allegatur, non repe-
ritur in actis, & eſt poſterior, ita vt diſcutiendum foret,
quæ ſit attendenda, cùm regulariter poſteriori anteriori,
& anteriori præualeat. Paul. de Caſtr. *conſ. 142. in fine lib. 2.*
Dec. *conſ. 163. nu 3. & 390. nu. 2. in fine, & ſeqq.*

Quod dicitur de iuſtificatione tituli, non placuit Do- 9
minis, quia nunquam poſſeſſor ſiue habeat colorem poſſi-
dendi, ſiue non, eſt à ſua poſſeſſione amouendus ſine cau-
ſæ cognitione, Oldrad. *conſ. 227. num. 3. ante finem, verſ.
nunquam autem*, & iuſtificatio regulariter non habet locum
in ſpolio, etiam quando res non poteſt ſine titulo haberi,
niſi quando agatur contra ſuperiorem, & vt benè declarat
Anton. de Butr. *in cap. conſtitutus, num. 8. de filijs presbyte-
rorum*, Put. *dec. 457. lib. 2.* Achill. *dec. 5. de reſtitutione ſpo-
liatorum.*

Non obſtant latè deducta ad oſtendendum, quòd mulie-
res non fuerunt eiectæ, nec poſſeſſio capta in vim dicti præ-
cepti, cùm voluerunt tunc illam dimittere, & propter ea-
rum exiſtentiam fuerit neceſſarius recurſus ad iudicem

pro

Digitized by Google

ptn earum electione, quia reſiſtentia fuit reſpectu domus, de qua hodie non agitur.

Quoad alia bona adeſt recognitio ad fauorem Abbatis, & ipſe Abbas, ſeu eius Procurator in iudicio 2. April. 1582. dicit bona ipſa iuridicè fuiſſe apprehenſa, nec conſtat de mandato poſteriori, minus de noua apprehenſione. Nec eſt facienda vis, quòd Barbara, & aliæ, die ſecunda in iudicio dixerunt, quòd fuerunt, & ſunt in poſſeſſione 60. annorum, de quibus agitur, quia cùm iudice nulliter procedente non amiſiſſent ſuam poſſeſſionem, Ang. *in l. clam poſſidere*, *§. qui ad nundinas*, *num. 2. in fine*, *ff. de acquir. poſſeſſ.* fuit dictum *in vna Lucana Capella coram R. P. D. meo Litta 17. Iunij 1594. & 20. eiuſdem menſis in Mediolana Capella coram R. P. D. meo Iuſto*, & in terminis Corn. *conſ. 193. num. 4. lib. 3.* potuerunt tunc nolle habere ſe pro ſpoliatis, iuxta deciſionem Pur. 439. *lib. 2.* & dicitur in illa Romana domus coram R. P. D. meo Lancellotto, quamuis poſtea ſe pro ſpoliatis habuerint, & egerint prout agunt ſpolio.

12 Quoad illegitimitatem, & incapacitatem Barbaræ, fuit reſponſum cauſam non probari, nam teſtes à Brigida examinati, vltra quòd non nocent Barbaræ ab ea cauſam non habenti, nec etiam probant, quia ſimpliciter negant Carolum reliquiſſe filias legitimas, & naturales, & nullam rationem dicti ſui aſſignant; quam tamen non interrogati aſſignare debebant, cùm deponant ſuper negatiua, Alexand. *conſ. 65. num. 4. verſ. vnde dicimus*, *lib. 1.* Dec. *conſ.* 101. *col. 2. in fine*, *verſ. & ad informationem*, Aym. *conſ. 2. num. 3. in fine*, cùm priuatiu, & negatiu non cadant ſub ſenſu, Bald. *in l. alter nu. 7. & 11. C. de probat.* Angel. *in l. 1. verſ. D. Paulus*, *ff. de his qui ſunt ſui*, *vel alieni iuris*. Iura articulata, & poſitiones latæ à filijs Brigidæ non probant contra Barbaram, quia clarum eſt confeſſionem tantùm confitenti, & non tertio nocere, *l. duobus*, §. 1. vbi Iaſ. *ff. de iureiurand.* Alciat. *conſ. 174. num. 2.* Afflict. *deciſ. 275. num. 11.* Et licèt Barbara venerit ad cauſam, & propterea cenſeatur admiſſa in caſu, & terminis cauſæ, non tamen fecit illa confeſſionem propriam, aut ſibi præiudicialem.

13 Nulla eſt etiam habenda ratio teſtium, de quibus in ſummario Illuſtriſſimi Cardinalis *num.* 26. quia vltra quòd ſunt examinati ad perpetuam rei memoriam, fuit etiam proteſtatum de ſuſpenſione petitorij, & quòd non cumularetur petitorium cum poſſeſſorio, & propterea cùm non ſolùm Barbara non paſſa fuit, ſed omninò repugnauerit, quòd diſcuteretur ſuper incapacitate defectus qui obijcitur, non debet impedire reſtitutionem poſſeſſionis, Ioan. Paul. *deciſ. 3.* cum alijs per Pontan. *de ſpolijs lib. 3. num.* 18. quia reſtitutione facta Barbara docebit de deſponſatione, vel de aliquo quod reddat eam capacem ſucceſſionis. Alia benè tolluntur per informantes pro Barbara, & propterea Domini reſoluerunt eam eſſe reſtituendam ad poſſeſſionem bonorum circumſcripta pro nunc domo.

R. P. D. LITTA.

Viceñ. ſcribaniæ officialatus.

Lunæ 28. Aprilis 1603.

ARGVMENTVM.

Laudum datum ſuper lite vertente cum Epiſcopo & Capitulo, habet vim tranſactionis, ſi ab eodem Capitulo, & Epiſcopo fuerit approbatum, & emologatum, ſucceſſoreſque non ligat, niſi conſtet de confirmatione Apoſtolica: quæ tamen ex curſu temporis, & obſeruantia ſubſecuta præſumitur.

SVMMARIVM.

1 *Laudum ab Epiſcopo, & Capitulo approbatum cum iuramento, & promiſſione de non contraueniendo, cum appoſitione pœnæ, habet vim tranſactionis, & ſeruari debet.*

Tranſactio facta ab Epiſcopo non ligat ſucceſſores ſine confirmatione Apoſtolica, num. 2. vbi tamen quod confirmatio Apoſtolica præſumitur ex diuturnitate temporis, & ſubſequuta obſeruantia.

Apoſtolica confirmatio præſumitur ex diuturnitate temporis, & ſubſequuta obſeruantia, ibid.

3 *Obſeruantia in parte facit præſumere in totum, niſi doceatur de contrario.*

DECISIO XXXI.

1 FVit reſolutum ſententiam arbitramentalem latam de anno 1446. ſuffragari Capitulo, itaut negotia in ea numerata tractari debeant in ſcribania officialatus, & moti fuerunt Domini ea præcipuè ratione, quia cùm dicta ſententia fuerit emologata, & approbata ab Epiſcopo, & Capitulo, vim tranſactionis habet, gloſſ. *in l. 2. C. com. vtriuſque iud.* Mohed. *deciſ. 10. de ſent. & re iud.* quo fit vt omninò ſeruari debeat, ſtante præſertim promiſſione partium iurata de illi non contraueniendo, & appoſitione pœnæ pecuniariæ contrauenienti, ad text. *in l. 1. §. conueniat*, *ff. de poſit. in cap. 1. §. ſi cum alijs*, de quibus per Couar. *par. 2. relect. cap. quamuis §. 4. nu. 16. de pact. in 6.*

2 Nec obſtat, quòd non conſtet de confirmatione Apoſtolica, ſine qua tranſactio ſucceſſores in Epiſcopatu non ligat, *cap. veniens de tranſact.* vbi gloſſ. *in verb. confirmatam*, & gloſſ. *in cap. ex multiplici*, *in verb. eandem de decim.* Quia fuit reſponſum, quòd imò de præſumpta conſtat ex diuturnitate temporis, iuncta obſeruantia, quòd ſufficit *cap. cognoſcitur de ijs*, *quæ fiunt à Prælat. ſine conſ. cap.* Anchar. *conſ. 136. num. 2. verſ. ex hoc ergo ſolo*, Aret. *conſil. 36. incip. caſus talis eſt*, *in princip. num. 1.* & in terminis confirmationis Papæ, quòd illa præſumatur ex diuturnitate temporis, & ſic ex lapſu triginta annorum, iuncta obſeruantia dicti contractus tenet Roland. *conſ. 40. num. 2. & ſeq. lib. 2.* & fuit ſæpè reſolutum ſignanter *in Romana Caſalis Longhezzo 28. Iunij 1593. coram Reuerendiſſimo Domino meo Alexandrino*, & propriè in terminis tranſactionis *coram Domino meo Decano in Mediolanen. reſciſſionis tranſactionis*, *ſeu permutationis* 10. *Ianuarij* 1591.

3 Nec de obſeruantia dictæ tranſactionis dubitari poteſt, cùm eam benè iuſtificent actus dati in ſummario iurium Capituli *num.* 3. qui licèt non conueniat omnibus negotijs, quæ in dicta ſententia, ſeu tranſactione ipſi ſcribaniæ officialatus adſcribantur; cùm tamen eadem ſit cauſa Capituli habendi, & poſſidendi, quoad omnia, meritò ex prædictis actibus reſultare videtur concludens probatio obſeruantiæ reſpectu omnium, maximè cùm pro parte Epiſcopi de contraria obſeruantia non doceatur reſpectu aliquorum negotiorum dictæ ſcribaniæ adſcriptorum, ad trad. per Bald. *in l. 1. num. 34. C. de emancipat. liber.* per Soccin. ſenior. *conſil. 111. num. 4. lib. 1.* & per Abb. *in cap. 1. num. 3. de relig. domib.*

Ex quibus concluſum fuit, vt ſuprà, ſolo Capitulo informante, & in excuſationem quidem ipſius Epiſcopi, contumacia concurrente.

R. P. D. PAMPHILIO,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Valentina decimarum de Gandia.

Veneris 2. Maij 1603.

ARGVMENTVM.

De probatione, quaſi poſſeſſionis exigendi decimas continuatæ, & quadragenariæ, quomodo teſtes ſuper ea deponere debeant, ſciente præſertim, & patiente eo de cuius intereſſe agitur.

SVMMARIVM.

1 *Decimas exigendi quaſi poſſeſſio continuata per annos 40. quomodo probetur per teſtes ſuper ea deponentes.*

2 *Teſtes non dicuntur contrarij probantes decimarum continuatam ſolutionem, licet non omnibus ſolutionibus fuerint præſentes.*

Quaſi poſſeſſio exigendi decimas alteri non præiudicat, niſi ſciente, & patiente, & de cuius intereſſe agitur, nu. 3. vbi etiam quomodo talis ſcientia, & patientia per teſtes probetur.

Scientia, & patientia exigendi decimas præſumitur ex lapſu temporis, & multiplicitate actuum, ibid.

4 *Teſtes examinati abſque interprete, non obſtante proteſtatione partis, probant, quia ſufficit eſſe interrogatos à iudice, præſertim extra vrbem, nu. 4.*

DECI-

Digitized by Google

DECISIO XXXII.

1 DOmini dixerunt probari quadragenariam quaſi poſſeſſionem Capituli de Gandia percipiendi nonam partem decimarum in locis de quibus agitur, nouenam vulgariter nuncupatam, quia de ea benè deponunt teſtes remiſſoriè ſuper primo articulo, vt ſummario *num.* 2. quorum aliqui ſunt ſexagenarij, aliqui ſeptuagenarij, & iuxta doctrinam Bart. *in l. Celſus*, *ff. de vſucap.* per verba denotantia temporis continuationem, dicunt Capitulum, & Canonicos Eccleſiæ de Gandia à 44. 45. 46. & 50. annis, & amplius, & citra, & a toto tempore ſui recordatus ſemper, & continuò fuiſſe, & vſque in præſentem diem eſſe in quaſi poſſeſſione recuperandi dictam nonam partem decimarum in dictis locis; & ſuper 2. 3. 4. & 5. articulis in alio ſummario reddunt bonam cauſam ſcientiæ, quia dicunt Capitulum, & Canonicos prædictos ob eorum intereſſe in iure decimandi ratione ſuæ quotæ interueniſſe in arrendamentis generalibus, quæ faciunt Archiepiſcopus, & Capitulum Valentinum, & alij intereſſati in decimis, & iure decimandi in deciſione Valentin. & quòd Arrendatores Capituli de Gandia perceperunt, & exegerunt, percipiunt, & exigunt dictam quotam, & poſtea ſoluerunt, & ſoluunt dicto Capitulo affictum dictæ quotæ ſibi locatæ, necnon quoad Capitulum, & Canonicos de Gandia tanquam veri domini, & poſſeſſores dicti iuris decimandi pro ſupradicta nona parte contribuerunt, & contribuunt in ſolutione omnium expenſarum, & onerum, quæ accidere ſolent propter ius decimandi, & decimas totius diœceſis Valentiæ, & deponunt de viſu per totum dictum tempus, & de auditu à maioribus, & quòd nec ipſi, nec eorum maiores viderunt, vel audiuerunt aliquid in contrarium, iuxta ea quæ aliàs deducta fuerunt coram me in cauſa Concheñ. decimarum 20. Aprilis 1592.

2 Neque hic probationi obſtat, quòd ex dictis teſtibus dicant non fuiſſe præſentes omnibus ſolutionibus, quæ fiebant, quia ad euitandum contrarietatem, hoc intelligitur de alijs ſolutionibus vltra eas, quas ſuper primo articulo dicunt vidiſſe fieri à 45. annis, & citra, & per totum tempus. Dec. poſt alios *in l.* 1. *num.* 14. *in fin. & num. ſequen. in* 1. *lect. ff. ſi cert. pet.* præſertim cùm explicitè deponunt per 45. annos continuos quolibet anno vidiſſe Capitulum de Gandia percipere nonam partem decimarum. Et quamuis ſubdant non interfuiſſe collectioni illarum, id tamen debet intelligi de collectione omnium decimarum ad vtramque Eccleſiam ſpectantium, non autem nonæ partis, quam ſemper viderunt per dictum tempus ſolui Capitulo de Gandia: vltra quòd adſunt alij teſtes, qui optimè probant, & contra quos nihil poteſt opponi.

3 Quòd autem iſta nona pars decimarum, ſeu nouena fuerit recepta ſciente, & patiente Archiepiſcopo, & Capitulo Valentino, iuxt. not. *in cap. cum Eccleſia Sutrina*, vbi Rip. *num.* 64. *de cauſ. poſſeſſ. & prop.* ſatis dictum fuit conſtare ex eiſdemmet teſtibus dicentibus Capitulum de Gandia fuiſſe in poſſeſſione percipiendi nonam partem decimarum, ſcientibus, videntibus, patientibus, conſentientibus, & non contradicentibus Archiepiſcopo, & Capitulo Valentino, quod ſufficit, vt fuit dictum in *cauſa Hoſtienſ. littoris maris coram D. de Rubeis duodecima Nouemb.* 1579. maximè concurrente lapſu tanti temporis, & multiplicitate actuum, ex quibus inducitur præſumptio ſcientiæ, vt per Doct. *in cap. cum veniſſent de inſtit. & in cap. illud de præſumpt.* Innocent. *in cap. bonæ il* 2. *num.* 2. *verſ. has autem præſumptiones de poſtulat. prælat.* Abb. *in d. cap. cum Eccleſia Sutrina*, *nu.* 25. Capyc. *deciſ.* 69. *num.* 14. & tenuit Rota *in dicta cauſa Hoſtienſ. littoris maris decima Decemb.* 1574.

4 Nullitates, quæ contra examen horum teſtium fuerunt deductæ, non placuerunt Dominis, ac viſæ ſunt admodum leues, nam quòd teſtes non euacuauerint omnia interrogatoria, non probatur, imò ex facto contrarium colligitur, vt benè deducunt informantes pro Capitulo de Gandia. Quòd verò teſtes fuerint examinati abſque interprete, non obſtante proteſtatione, & appellatione Procuratoris Capituli Valentini, nihil facit, quia ex hoc non cauſatur nullitas examinis, cùm hoc iure cautum non reperiatur, & ſufficiat quòd iudex interroget, maximè in partibus vbi in examine teſtium non ſolent adhiberi interpretes.

R. P. D. PAMPHILIO,

Montis Faliſci fideicommiſſi.

Lunæ 12. *May* 1603.

ARGVMENTVM.

De remedio l. fin. Cod. de edict. diu. Adr. tollend. quod fideicommiſſatijs competit, vt ille locus ſit, quid probari debeat, & quomodo.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio alicuius probari poteſt per teſtes.*

Fideicommiſſaria bona fuiſſe in bonis fideicommittentis tempore obitus probari poteſt per teſtes, ibid.

Teſtium depoſitiones declarantur ab articulis, ibid.

2 *Teſtium contrarietas non tollit illis fidem ſi non reſpicit ſubſtantiam negotij principalis.*

Teſtis depoſitio coadiuuatur ex dicto alterius, ibid.

Teſtes examinati in vna cauſa, quamuis diuerſa, faciunt adminiculum in alia, ibid.

Fundus datus in ſolutum pro quantitate dotis promiſſæ, cum pacto de retrouertendo tranſacto tempore ad redimendum, tranſit in dominium mariti, ita quod de eo ad eius libitum diſponere poteſt, nu. 3. *&* 4. *vbi propterea quòd non dicitur dotalis.*

4 *Poſſidere iure familiaritatis dicitur, quis altero exiſtente domino rei poſſeſſæ.*

Aſſertio contrahentium in inſtrumento facta non præiudicat tertio, ibid. in fin.

5 *Poſſidere quis præſumitur nomine proprio potius, quàm alieno.*

Fideicommiſſarijs competit remedium, l. final. Cod. de edict. diu. Adr. tollend. nu. 6. *vbi etiam quod iſto caſu ſufficit probare poſſeſſionem fideicommittentis de tempore mortis abſque alia probatione dominij.*

7 *Emptor fundi non poteſt eſſe melioris conditionis, quàm venditor, à quo fundum emit.*

Petitio hereditatis non datur contra titulo poſſidentem, datur tamen contra habentem titulum ab illo, qui ea actione conueniri poterat, ibid.

Probationes, quæ iuuant contra authorem, ſufficiunt etiam contra ſucceſſores, ibid. in fine.

DECISIO XXXIII.

VIſum fuit Dominis probari tenutam Florentini fuiſſe 1
in bonis q. Nicolai fideicommittentis ex teſtibus in cauſa examinatis, qui benè probant poſſeſſionem Nicolai de tempore obitus. Innoc. *in c. cum olim il* 2. *num.* 4. *in fine de priuileg.* Bald. *in l. data opera*, *nu.* 34. *verſ. item not. quando teſtes, &c. C. de his qui accuſ. non poſſ.* Doct. *in l. ſtipulatio iſta*, *§. hæc quoque*, vbi Bart. *num.* 1. *& ſeq. ff. de verb. oblig.* Alexand. *conſ.* 51. *num.* 6. *lib.* 1. Et quatenus primus teſtis indefinitè loquatur de poſſeſſione tantùm eius tamen dictum declaratur ab articulis, Bart. *in l. Labeo*, *num.* 8. *ff. de ſupell. leg.* & ſufficit quòd in eis fuit articulata tota tenuta. Claud. de Seyſell. *in l. Celſus*, *nu.* 57. *in fine*, *ff. de vſucap.* Felin. *in cap. auditis*, *ſub num.* 24. *verſ. quod autem de præſcript.*

Contrarietates, quæ huic teſti obijcerunt, non placent 2
Dominis, cùm non reſpiciant ſubſtantiam negotij præſentis. Bart. *in l. eos*, *num.* 5. *ff. de falſ.* Alexand. *conſil.* 5. *nu.* 10. *lib.* 5. maximè quòd eius depoſitio coadiuuatur ex dicto alterius teſtis, cui nil opponitur, & ex alijs teſtibus, quamuis in diuerſa cauſa examinatis, qui dicunt Nicolaum poſſediſſe tenutam Florentini, & huic cauſæ magnum præbetur adminiculum, Felin. *in cap. cauſam quæ*, *il* 1. *nu.* 19. *de teſtib.* Dec. *in l.* 2. *nu.* 45. *Cod. de eden.* ſtantibus etiam inſtrumentis acquiſitionum factarum per ipſum Nicolaum tam de medietate huius tenutæ, & alia ſexta parte ex cauſa dotis, quàm etiam de alia tertia parte ex cauſa emptionis à quodam Pennonio, qui illam habuerat à filijs Franciſci de Cordellis.

Nec videbatur poſſe dubitari, quòd portio huius tenutæ 3
data in dotem Nicolao fuerit ei acquiſita, cùm dos fuerit promiſſa in quantitate, & tenuta fuerit data in ſolutum, cum pacto redimendi, quo fit vt non dicatur dotalis, ſed tranſiuerit in dominium mariti, qui tranſacto tempore ad redi-

Digitized by Google

redimendum poſſet de ea ad eius libitum diſponere, *l. quoties*, vbi Doctor. *C. de iure dotium*, *l. ſi inter eoſdem*, & Doct. *in l. conuentione*, *C. de pactis*.

Et fuit reſolutum in cauſa Romana, ſeu Interamneñ. feudi dotalis 10. Februarij 1589. coram Platto, & ſæpius in plurib us alijs, præſertim ſtante pacto retrouendendi tenutam Franciſco infra ſex annos, ita vt illis finitis, & redemptione non ſequuta, remaneat libera, & exempta ipſius Nicolai, Bero. *conſil. 63. nu. 12. lib. 3.* Roland. *conſil. 87. num. 13. in fine lib. 4.*

4 Non obſtat, quòd filij Franciſci in venditione facta Bennonio præſente Nicolao, aſſeruerunt tenutam, de qua agitur, pro indiuiſo poſſideri cum Nicolao, & Roſaia eius vxore, quia poſſeſſio Roſatæ debet intelligi iure familiaritatis, cùm ea prædictis conſtet tenutam non fuiſſe dotalem, ſed tranſijſſe in dominium Nicolai, *l. qui iure familiaritatis*, vbi not. *ff. de acquirend. poſſeſſ.* & alias huiuſmodi aſſertio eſſet erronea, & non attendenda, *l. ſi per errorem*, *ff. de iuriſd. omn. iudic.* Prout etiam detegitur erronea alia aſſertio Roſatæ, & Camilli ſui filij in impoſitione cenſus poſt obitum Nicolai, ſupra dicta tenuta, quæ ad ipſos pleno iure ſpectare dicunt, cùm verè ea inſtrumento dotis, & dotationis in ſolutum. Vltra quòd iſta aſſertio intelligitur reſpectu impoſitionis cenſus, & ad illius validitatem tantùm in præiudicium venditorum, vt alias fuit dictum *coram Domino meo Seraphino 7. Februarij* 1582. *in cauſa Romana bonorum de Lilio*.

5 Non obſtat, quòd dicitur Nicolaum poſſediſſe hanc tertiam partem tenutæ tanquam tutorem filiorum Franciſci, quia hoc non probatur, & ex eo quòd fuerit relictus tutor, non ſequitur quòd nomine tutorio poſſideret, & in dubio dicitur potiùs poſſediſſe nomine proprio, *l. filiusfamilias*, *§. diuus*, *verſic. idem Princeps*, *ff. de legat.* 1. *l. Titia*, *ff. de ſolut.* maximè ſtante titulo emptionis ab illo Benoonio, cùm dicti filij hanc partem vendiderunt, *l. quadam mulier*, *ff. de rei vendicat.* gloſſ. *in l.* 2. & ibi Bart. *num.* 2. *de acquirend. poſſeſſ. cum vulgar.*

6 Non obſtat, quòd Biſentij agant contra dictos poſſeſſores, quia vbi habent cauſam ab hærede grauato, datur remedio *l. fin. C. de edict. diu. Adrian. tollend.* fideicommiſſarijs, non obſtante alienatione grauati, gloſſ. *in l. penult. §. quod autem*, & ibi Bart. & alij, *C. ad Trebellian.* Gabr. *conſ. 44. num. 6. lib.* 2. & tenuit Rota coram Oradino in vna Romana vineæ 12. Ionij 1572. & ad hunc effectum ſufficit probatio poſſeſſionis fideicommittentis de tempore mortis abſque alia probatione dominij, vel quaſi, Cephal. *conſ.* 386. *num.* 35. Riminald. iunior *conſil.* 190. *num.* 35. Gabr. *d. conſil. 44. num. 6. & 26. & art. 48. num.* 55. & fuit dictum *in cauſa Viterbien. fideicommiſſi* 8. *Martij* 1602. *coram D. meo Litta*, & antea fuit reſolutum *in alia Romana de Sancto Petro coram Platto 4. Maij* 1588.

7 Quòd autem iſti poſſeſſores habeant cauſam ab hærede, ſatis conſtat ex eo, quòd emerunt tenutam ab illis de Bellis, qui & ipſi emerant à Camillo hærede grauato, quod ſufficit ne ſint melioris conditionis, quàm eorum author. Ruin. *conſil. 54. col. final. verſic. tertio etiam lib.* 4. & hac ratione videmus in ſimili, quòd petitio hæreditatis, quod non ſolet dari contra titulo poſſidentem, datur contra habentem titulum ab illo, qui ea actione poterat conueniri, Caſtren. *in l. fin. C. de edict. diu. Adrian. tollend. & in l. cogi*, *nu.* 12. poſt Bart. *num. 7. C. de petit. hæred. & in conſil.* 38. *num. 4. lib.* 2. Alexand. *conſ. 184. nu. 5. lib.* 5. Iaſ. *in l. 1. nu. 10. Cod. de inoffic. teſtament.* Ruin. *dicto conſil.* 54. *col. final.* & vulgaris eſt regula, quòd probationes, quæ iuuant contra authorem, ſufficiunt etiam contra ſucceſſores. Alex. *conſil. 90. col. vlt. lib.* 6. Soccin. *conſil. 13. col. 1. lib.* 3. Ruin. *conſil. 40. num. 4. lib.* 4. latè Peregrin. *de fideicommiſſ. artic.* 45. *num.* 27. Ex quibus ſic reſolutum.

ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. D. CARD. PAMPHILIO.

Romana anterioritatis.

Lunæ 23. Iunij 1603.

A R G V M E N T V M.

Societas officij renouata per aliam ſubſecutam ſocietatem, nunquid extinguat omnes præcedentes obligationes, & hypothecas, & quid in iſta materia operetur proteſtatio, & reſeruatio anterioritatis, & potioritatis, in quibus in prima ſocietate.

S V M M A R I V M.

1 *Creditor prior in tempore dicitur potior in iure.*

Societas officij renouata per aliam ſubſecutam ſocietatem, nunquid extinguat omnes præcedentes obligationes, & hypothecas; an vero dicta obligationes, & hypotheca cenſeantur repetita in ſecunda renouata ſocietate, nu. 2. & per tot.

Proteſtatio facta in ſecunda renouata ſocietate, in qua reſeruatur anterioritas, & potioritas hypothecæ primæ ſocietatis, quid operetur, quantum, & quando, ibid.

D E C I S I O XXXIV.

1 DOmini dixerunt mandatum A. C. ad fauorem Damiani eſſe exequendum, quia conſtat de illius iuſtitia, ſtante obligatione Camerali Dominici de reſtituendo ad omne mandatum Domini pecunias habitas prioribus, & potioribus creditoribus DD. de Rubeis, qualis eſt Damianus ceſſionarius Amodei, qui ratione ſocietatis initæ de anno 1584. eſt illorum creditor prior, & potior de mandato, *l. qui balneum*, *l. potior*, *& l. creditor*, *ff. qui pot. in pign. l. ſi fundum*, *C. eodem titulo*.

a Neque obſtat, quòd prædicta ſocietas fuerit nouata per aliam factam de anno 1586. in extinctionem primæ, quia obligationes, & hypothecæ repetitæ in ſecunda ſocietate intelliguntur cum priuilegio prioritatis, *l.* 3. & ibi Bart. *ff. qui pot. in pign.* Neguſ. *de pignorib. in 3. membr. 6. par. num.* 7. maximè quòd in hoc caſu Amodeus in actu quitationis hoc ſibi expreſsè reſeruauit, & proteſtatus fuit nolle liberare obligatos in prima, donec de ſecunda ſibi fuiſſet ſatisfactum, quod facere potuit, *l. ſi debitor*, *§. in venditione*, *ff. quib. mod. pign. vel hypothec. ſoln.* gloſſ. *in l. eleganter*, *in verbo pro ſoluto*, & ibi Bart. *num.* 4. Bald. *in verſ. in ead. gloſſ.* & Caſtren. *num.* 8. *ff. de pignor. act.* Idem Bart. *in l. ſi quis aliam*, *nu. 2. in fin. de ſolut.* Salicet. *in l. libera*, *& in 3. oppoſ. & ibi gloſſ. in verbo non prohibet*, *Co. de ſentent.* Alexand. *conſ. 190. num. 22. lib.* 2. Gozad. *conſ. 38. num.* 2. Veronen. *caut.* 123. & fuit reſolutum *coram bon. me. Bubalo in cauſa Senogallien. pradij 29. Nouembris* 1583. & ſæpiùs in pluribus alijs cauſis.

3 Non obſtat, quòd proteſtatio videatur contraria facto, quia nulla contrarietas oritur ex præſeruatione prioris hypothecæ in acceptatione ſecundæ ſocietatis, quam Amodeus accepit in ſolutum, ſub iſta conditione, vt non dicatur receſſum ab antiqua hypotheca, niſi quatenus ſequatur ſatisfactio ex ſecunda ſocietate. Alexand. *conſ. 130. ſub num. 13. verſ. nec obſtat ſi diceretur lib.* 4. & tenuit Rota in dicta Senogallieñ. Vbi pro tunc proteſtatio dicitur contraria, quando totum factum deſtruit; ſecus verò vbi tendet ad limitationem actus, pro vt hic, tunc ſaluæ maneant priores hypothecæ, donec ſecunda ſocietas ſit ſoluta.

4 Non obſtat, quòd iſta proteſtatio ſit facta, quando creata ſecunda iam fuerat extincta prima, quia neceſſaria erat acceptatio Amodei. Rub. Alexandr. *conſ. 105. nu.* 5. & fuit dictum *in vna Romana ſocietatis 15. Februarij* 1581. *coram Cardinali Blanchetto*, & ſic ſecunda non potuit cauſare extinctionem primæ, niſi poſt acceptationem, quæ in quitatione fuit facta, cum expreſſa præſeruatione prioris hypothecæ, donec ſibi fuiſſet ſatisfactum de ſeconda. Et quamuis in ratificatione ſecundæ ſocietatis iſta proteſtatio non fuerit repoſita, non obſtante quia non erat neceſſaria, & ſufficit quòd in actu extraiudiciali ſemel facta fuerit, Bart. *in l. de pupillo*, *§. ſi quis ipſi pretori*, *num. 6. ff. de non. oper. nunciat.* Puteus *deciſ. 218. num. 1. lib.* 2. & Mohed. 2. *de ind. cum vulg.*

5 Non obſtat, quòd ſecunda ſocietas fuerit facta ſuper diuerſo officio, & iſta proteſtatio fuerit facta abſentibus obligatis in prima, quia ijdem DD. de Rubeis, qui erant principales, & ad quos pecuniæ peruenerant, erant etiam obligati in prima, & ſufficit, quòd iſta proteſtatio fuerit facta in quitatione ipſis facta, & in actu acceptationis ſecundæ ſocietatis, etiam quòd obligati in prima non eſſent præſentes, cùm hoc pendebat à ſola voluntate reſeruantis, qui noluit accipere ſecundam, niſi cum præſeruatione iurium

ſibi

Digitized by Google

ſibi competentium ex prima, donec ſibi fuerit ſatisfactum de ſecunda, & aliter cogi non poterat, præſertim quòd in aliquo non legebantur obligati in prima, cum præſeruatiò non tribuat ius de nouo, ſed ſolùm conſeruet antiquum, *l. ſi quis ita legauerit*, cum ibi not. *ff. de legat.* 1. Dec. *conſ.* 316. *nu.*19. Aymon. *conſ.* 29. *nu.*8.

6 Et ex eis fuit concluſum pro executione mandati ad fauorem Damiani ceſſionarij, qui ſuccedit in locum cedentis, *l. emptor.* cum ibi not. *Cod. de hered. vel act. vend.* etiam quoad executionem obligationis Cameralis. Pariſ. *conſ.* 105. *num.* 89. *& ſeq. lib.* 3. Galleſ. *de oblig. Cameral. par.* 2. *qu.* 2. *in princip. & in tit. de perſon. peten. executionem, num.* 1. & tenuit Rota *coram bon. mem. Gipſio* 4. *Iunij* 1597. *in vna Romana Terracij*.

R. P. D. PAMPHILIO,

Mediolaneñ. licentiæ nubendi.

Luna 27. Octobris 1603.

ARGVMENTVM.

Legatum, Inſtitutio, & ſubſtitutio ſub conditione, vt legatarius, inſtitutus, ſeu ſubſtitutus, nubat alterius arbitrio, vel certæ perſonæ, quando valeat, & quomodo etiam conditio habeatur pro impleta, quando quo minus impleatur ſtat per eum, in cuius perſona adimpleti debeat.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator iubere poteſt in teſtamento, vt eius filia, & heres inſtituta nubat certe generi perſonarum, num.* 3.

Legatum, ſeu heredis inſtitutio facta à teſtatore dummodo nubat arbitratu alicuius, nulla, & inualida eſt, quia continet conditionem matrimonij impeditiuam, ibid.

Conditio matrimonij impeditiua reijcitur à legato, & inſtitutione, ibid. vbi etiam quod conditio dicitur impeditiua matrimonij, quando teſtator remittit matrimonium arbitrio alicuius, & num. 4. *ampliatur hec concluſio etiam quod inſtitutio, vel legatum contineat duplum, & num.* 5. *vbi pariter ampliatur tam in aſcendente, quàm in tranſuerſali.*

Conditio habetur pro impleta, quando quòd non adimpleatur ſtat per eum, in cuius perſona adimpleri debet, declar, a vt nu.6. & ſeq.

8 *Inſtitutio, & ſubſtitutio non poſſunt conferri in alienam voluntatem.*

DECISIO XXXV.

1 IOannes Antonius inſtituit pro certa portione hæredem Margaritam eius ex filio ſororis proneptem, ſub certis conditionibus, & inter alias quòd effecta nubilis ætatis, teneatur ſe matrimonio copulare illi perſonæ de agnatione Comulorum, prout ab altero Ioanne Antonio cauſidico tanquam electo, & informato de mente ipſius teſtatoris nominatum fuerit, addita in caſu contrauentionis pœna priuationis hæreditatis, de qua diſpenſatur proui placuerit, & videbitur dicto cauſidico, cui teſtator dedit facultatem prædicta faciendi, ac ſi ipſe vixiſſet.

Declarauit cauſidicus intentionem teſtatoris fuiſſe, quòd Margarita nubat alteri ex duobus nepotibus ex filio ipſius cauſidici, & eis antea deſcendentibus, vel nubere recuſantibus, nubat Iulio Cæſari nepoti ex fratre eiuſdem cauſidici, & eo etiam decedente, vel recuſante nubat alicui magis idoneo, & deſcendentibus maſculis q. Ioaonis Baptiſtæ aut paterni eiuſdem cauſidici, & in euentum, quòd alteri nubat, & præmiſſa ad vnguem non obſeruet, diſpoſuit quòd hæreditas Ioannis Antonij perpetuò remaneat penes deſcendentes maſculos legitimos, & de legitimo matrimonio natos vſque in infinitum.

2 Præſupponitur in facto, quòd nepotes cauſidici ex filio, & etiam ipſe Iulius Cæſar ex fratre recuſent ducere Margaritam in vxorem, & quòd ex deſcendentibus Ioannis Baptiſtæ aliqui habeant vxorem, cæteri verò ſint impuberes, & ſic nullus adſit ex nominatis à cauſidico cum quo Margarita de præſenti nubere poſſit.

Et cùm ipſa modò ſit ætatis annorum 17. & velit matrimonium contrahere, petijt in ſignatura gratiæ facultatem nubendi alteri ſibi viſo abſque incurſu ſupradictæ priuationis hæreditatis, de qua in teſtamento Sanctiſſimus mandauit, quòd hæc materia diſcuteretur in Rota, quæ præſuppoſitis dictis recuſationibus, & impedimentis cenſuit Margaritam poſſe liberè cum alio contrahere.

Et mouebantur Domini ex eo quòd licèt ſpe lucri, quis 3
ad certas honeſtatis nuptias inuitari poſſit, hæc tamen conditio inſtitutioni adiecta non eſt ſimplex de nubendo in familia Comulorum, vel cum certo genere perſonarum, quæ à iure admittuntur, quando cum illis mulier honeſtè nubere poteſt, *l. cum ita legatum*, §. *videamus*, *ff. de cond. & demonſtr.* Oldr. *conſ.* 16. *num.* 5. Caſtr. *in l. cum tale*, §. *ſi arbitratu in* 6. *limitat. ff. de condit. & demonſt.* Mantic. *lib.* 11. *de coniectur. vltimar. volunt. tit.* 18. *num.* 1. ſed eſt reſtricta ad perſonam nominandam à cauſidico, & ſic arbitratu ipſius, quæ vti impeditiua matrimonij eſt, à iure improbata, & ab hæreditate ſeu legato reijcitur, *l. turpia*, §. 1. *vbi gl. verſ. deberi, ff. de legat.* 1. *l. filiæ, & l. cum tale*, §. *arbitratu*, *ff. de cond. & demonſtr.* & tradunt omnes communiter in præcitatis iuribus, Bart. *in l.* 1. *num.* 2. *ff. de his quæ pœn. nom.* Guglielm. de Benedict. *in cap. Raynutius in verbo qui cum alia*, *num.*88. *de teſtam.* Natt. *conſ.* 355. *lib.*2. Mantic. *dicto tit.* 18. *num.*8. & tenuit Rota in cauſa Romana bonorum de Ceulis anno 1584. quidquid alias dicendum ſit in donatione inter viuos, vt ſæpiùs deciſum fuit.

Et hæc procedere etiamſi inſtitutio, vel legatum conti- 4
neat lucrum, vt patet ex dictis iuribus, & poſt alios tradit Caſtren. *in d.* §. *ſi arbitratu*, *in vlt. ampliatione ſub n.* 12. & Vaſq. *controuerſ. illuſtr. lib.*2. *cap.*94. *nu.*14. *& ſeq.* & non refert, an hæc conditio apponatur ab aſcendente, vel à tranſuerſali, quia in hac re nulla eſt differentia inter patrem, & alium teſtatorem, vt not. Alex. *in d. l. turpia nu.* 8. *in fin.* & ibi Iaſ. *nu.*5. *ff. de legat.*2. Caſtr. *in d. vlt. ampliatione num.* 14. qui reprehendunt Bald. *in d. l.* 1. *in fin. C. de nuptijs*, dicentem hanc conditionem appoſitam à patre valere, & eſſe obſeruandam à filia, quæ aliàs amittit hæreditatem, ſeu legatum ſibi ſub hac conditione relictum, quia hoc eſt contra textum *in d. l. filiæ*, vbi gloſſ. Bart. & alij, *ff. de cond. & demonſtr.*

Quod etiam conſiderat Natt. *d. conſ.* 355. *in fin.* & facit 5
quòd dicta iura, *in d. l. turpia*, *& d.* §. *ſi arbitratu*, ſimpliciter loquuntur, & habent locum tam in aſcendente, quàm in tranſuerſali, in quibus pariter militat ratio libertatis matrimonij, cuius fauore hæc conditio reijcitur, ad *c. gemma, de ſponſal. l. Titia, ff. de verb. obl.* & not. omnes *in d. l. turpia*, *& in d.* §. *ſi arbitratu*, Ang. Aret. *in tract. de teſtam. gloſſ.*66. *num.* 2. Caſtr. *in dicta ampliat. vlt. num.*2. Vaſq. *d. lib.*2. *cap.*94. *num.*14. Per hanc enim conditionem matrimonium, quod debet eſſe in libera voluntate, committitur arbitrio alterius, qui non arbitrando, vel iniquè arbitrando, poſſet illud impedire, Caſtr. *in d. l. turpia*, §. 1. *num.*2. Corn. *conſ.* 105. *num.*25. *& ſeq. lib.*2. Aym. *conſ.* 1. *ſub nu.*5. *verbo ſimiliter*.

Præterea etiam admiſſa hac conditione, dicebant Domi- 6
ni illam ſatis haberi pro impleta, quia ex nominatis à cauſidico eius nepotes ex filio, & Iulius Cæſar nepos ex fratre recuſant nubere cum Margarita, & ſic per eam non ſtat quominus nubat, *l. vter ex fratrib. ff. de condition. inſtitut. l. in teſtamento la* 2. *ff. de condition. & demonſtration. l. ſi poſt diem*, §. *ſed & ſi ita*, *ff. quando dies legat. ced. l.* 1. *C. de his, quæ ſub mod. l.* 1. *C. de inſtit. & ſubſtit.* Et generale eſt, quòd conditio mixta habetur pro impleta, quatenus per eum, in cuius perſona debet impleri, ſtat quominus impleatur, *l. in iure ciuili*, *ff. de reg. iur.* & tradit Cyn. *in d. l.* 1. *Cod. de inſt. & ſubſtit. num.* 6. Caſtr *ſub num.* 1. Iaſ. *num.*3. Dec. *num.*5. & alij, Soccin. *in d. l. in teſtamento, nu.* 2. *& 7. in fin.* cum allegatis.

Quantum autem ad deſcendentes maſculos Ioannis Ba- 7
ptiſtæ, alij habent vxores, cum quibus conditio impleri non poteſt, Plot. *inter conſ. ciu. conſ.* 15. *num.* 18. *& conſ.*87. Alij verò ſunt impuberes, cum quibus propter defectum ætatis Margarita nubere non poteſt, *c.* 2. *de deſponſ. impub.* & ipſa non tenetur expectare eorum pubertatem, quia teſtator reſpexit tempus nubilis ætatis, & iam elapſi ſunt plures anni, quòd eſt effecta nubilis, & tamen vltra triennium non cogitur ampliùs expectare, *l. meminimus*, §. *ad filiorum*, vbi Bart. *num.* 1. & Ioan. de Plat. *num.*4. *C. quando, & quomodo quarta pars lib.* 10. Bald. *in l.* 1. *num.* 21. *de inſt. & ſubſt. l.* 2. *& l. placet*, *in fin. ff. de liber. & poſth.* Caſtr. *in*

l. hac

Digitized by Google

l. hæc conditio, num. 12. *ff. de condit. & demonſt.* Iaſ. *in l.* 2. *num.* 6. *non meminit, C. de inſtit. & ſubſtit.* Caſtr. *in d. §. ſi arbitratu, in vlt. ampliatione, num.* 9. Mantica *d. tit.* 18. *num.* 23.

8 Non obſtat, quòd conditio non habeatur pro impleta, vbi datus eſt ſubſtitutus in caſum criminum, Dec. poſt alios *in d. l.* 1. *num.* 5. *in fin. in verbo notandum, C. de inſt. & ſubſtit.* quia in hoc caſu teſtator non dedit certum ſubſtitutum, ſed tantùm voluit, quòd Margarita nubendo alteri perſonæ, quàm nominatæ per cauſidicum priuaretur hæreditate, qua diſponatur prout cauſidico placuerit, & videbitur, quæ prouiſio eſt contra ius, cùm inſtitutio, & ſubſtitutio non poſſint conferri in alienam voluntatem, *l. illa inſtit. & l. capturas, ff. de heredib. inſtituen.* cum allegatis in *cauſa Bononien. de Salimeis* 27. *Nouembris* 1585. *coram bon. mem. Bubalo*, & tanquam contra ius non impedit quominus etiam dato certo ſubſtituto conditio habeatur pro impleta, vbi ſtat per eum, in cuius perſona eſt adimplenda, vt declarat Dec. *vbi ſuprà d. num.* 5. *in fin. & ſub num.* 7. *verſ. & ſupradicta.*

9 Nec etiam obſtat altera limitatio, quòd conditio non habeatur pro impleta, vbi teſtator ſenſit de vero implemento, Decius *in d. l.* 1. *ſub num.* 5. *verbo, & idem eſt contra, & d. l. in iure ciuili, num.* 3. *ff. de reg. iur.* quia in hoc caſo ſtantibus ſupradictis, verum implementum haberi non poteſt. Vltra quòd non conſtat teſtatorem ſenſiſſe de vero implemento, aliter quàm per appoſitionem huius conditionis, quæ plerumque intelligitur, dummodò per grauatam non ſtet, quo minus nubat, vt inquit text. *in d. l. alter ex fratrib. § plerumque, ff. de condit. inſtitut.* & notant omnes *in d. l. prima, C. de inſtitut. & ſubſtitut.*

Et ex his viſum fuit Dominis poſſe indulgeri Margaritæ facultatem nubendi cum alio, vltra nominatos à cauſidico, verificatis tamen ſupradictis recuſationibus, & impedimentis.

R. P. D. PENIA DECANO.

Maioricen. ſacriſtiæ.

Mercurij 5. Nouembr. 1603.

ARGVMENTVM.

Remiſſoria vt concedatur tam in profanis, quàm in beneficialibus, quæ requirantur: Epiſcopus ſolus ſine Capitulo an poſſit conferre beneficia. Quomodo cenſeatur probata, quaſi poſſeſſio conferendi beneficia ad fauorem Epiſcopi, ſiue Capituli.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſoria conceditur in cauſis profanis in quacumque inſtantia, & etiam ſine fumo, quando materia eſt releuans, & maximè lite cœpta in Curia, & commiſſa cauſa appellatione remota, & num.* 2. *vbi amplius quod ſufficit vnum articulum eſſe releuantem.*

2 *Epiſcopus ſolus ſine Capitulo non poteſt conferre beneficia, probata ſimultanea quaſi poſſeſſione conferendi.*

3 *Procurator ſine mandato admittitur pro defenſione Eccleſiæ negligente Capitulo.*

Remiſſoria concedi ſolet abſque legitimatione perſonarum, ibid. in fin.

4 *Remiſſoria in beneficialibus, vt concedatur, quæ requirantur.*

Beneficiorum collatio de iure communi ſpectat ad Epiſcopum, & Capitulum ſimul, ibid.

6 *Quaſi poſſeſſio conferendi beneficia ad fauorem Epiſcopi ſine Capitulo nunquid Epiſcopo ſuffragetur.*

Fama vna tollitur per probationem contrariæ famæ, ibid.

7 *Prouiſus præſumitur poſſidere beneficium in vim tituli Apoſtolici validi, & ſic præſumitur effectuatio.*

8 *Quaſi poſſeſſio conferendi beneficia ad fauorem Epiſcopi ſine Capitulo, non ſuffragatur ipſi Epiſcopo probata ex actibus nullis, & non effectuatis.*

DECISIO XXXVI.

FVit reſolutum pro remiſſoria, quantum enim ad Canonicos, qui venerunt ad cauſam, lis inter ipſos, & Capitulum non eſt ſuper titulo beneficij, ſed ſuper pertinentia collationis dignitatum Eccleſiæ Maioricen. & ſic cauſa eſt prophana, in qua ne probationes coanguſtentur remiſſoria in quacumque inſtantia etiam ſine fumo conceditur, quando eſt releuans, maximè quòd lis eſt cœpta in Curia, & eſt commiſſa appellatione remota.

2 De releuantia conſtat, quia agitur de probanda pertinentia ſimultaneæ collationis ad Epiſcopum, & Capitulum, & de publica voce, & fama quòd collatio ad vtrumque pertineat, & probata hac ſimultanea Epiſcopus non poterit ſolus conferre, vt prætendit, *cap. cum Eccleſia Vulterana*, cum ibi not. *de elect.* Caſſad. *deciſ.* 22. *de præbend.* & ex ſtylo Dominorum ſufficit, quòd vnus articulus ſit releuans, vt cæteri admittantur, Caſſad. *dec.* 5. *in fin. de ſequeſt. poſſ. & fruct.*

3 Non obſtat, quòd iſti Canonici non habeant mandatum à Capitulo, quia ſufficit, quòd fuerunt admiſſi ad cauſam pro defenſione iurium Eccleſiæ negligente Capitulo, Felin. *in cap. cùm olim num.* 2. *cum ſeq. de teſtib.* & non illis deneganda facultas probationis negligentiæ, & iuris Capituli, etiam per viam remiſſoriæ, quæ ſolet concedi etiam abſque legitimatione perſonarum.

4 Quantum verò ad Hieronymum licèt inter ipſum, & Ioannem lis ſit ſuper titulo ſacriſtiæ, & cauſa ſit beneficialis, concurrunt tamen in hoc caſu omnia requiſita ad concedendum remiſſoriam in cauſa beneficiali; de quibus per Ant. Auguſt. *in tit. de remiſſoria*, nam cauſa eſt commiſſa appellatione remota, & ſic vnica ſententia eſt terminanda, Caputaq. *deciſ.* 57. *num.* 1. *par.* 3. eſt appoſitum ſequeſtrum, Ioann. Paul. *deciſ.* 118. & adeſt ſufficiens fumus ex teſtibus examinatis in Curia, qui deponunt de ſimultanea Epiſcopi, & Capituli de vſu ſtatuti, quòd dignitates non conferantur niſi Canonicis, & ad hunc effectum ſufficeret vnicus teſtis, Caſſad. *deciſ.* 3. *num.* 2. *de dilat.* maximè quòd adiuuatur ex diſpoſitione iuris, quòd coniunctim tribuit Epiſcopo, & Capitulo collationem dignitatum in Eccleſia Cathedrali, Caſſad. *d. deciſ.* 22. *de præbend.* & ſtatutum præſumitur vſu receptum, quando eſt redactum in volumine ſtatutorum, Dec. *conſ.* 649. *num.* 9. Gozad. *conſ.* 16. *nu.* 16. Thom. de Than. *dec.* 25.

5 Materiæ quoque ſunt releuantes, quia, vt dictum eſt, tendunt ad probandum pertinentiam collationis dignitatum Eccleſiæ ſpectare ad Epiſcopum, & Capitulum ſimul, necnon publicam vocem, & famam, quòd collatio ad vtrumque pertineat, & ita ceſſaret alternatiua, quæ ſequitur de beneficijs ſpectantibus ad liberam diſpoſitionem Epiſcopi, & conſequenter eſſet collatio ſacriſtiæ facta Ioanni ab ordinario in menſe Auguſti, qui ceſſante alternatiua eſt reſeruatus.

6 Non obſtat, quòd incidenter agatur de pertinentia collationis, & pro validitate prouiſionis ordinarij ſufficit publica vox, & fama, & quaſi poſſeſſio, vt fuit in hac cauſa reſolutum, quia quantum ad publicam vocem, & famam articulatur fama contraria, & illa poteſt probari, Bart. *in l. is poteſt num.* 23. Aret. *col. pen. poſt princ. & alij, ff. de acquir. hered.* Dec. *in cap.* 1. *col. pen. ſub nu.* 20. *verſ.* 5. *de appell.* & vulgare eſt, quòd probatio probationem excludit, Ægid. *deciſ.* 566. *&* 625. Put. *dec.* 34. *nu.* 4. *lib.* 1.

7 Quantum verò ad quaſi poſſeſſionem, pro qua Ioannes dedit duas prouiſiones factas à ſolo Epiſcopo de præcentoria huius Eccleſiæ, aliàs fuit dictum quòd prouiſi ab Epiſcopo obtinuerunt nouas prouiſiones à Sede Apoſtolica, & licèt in deciſione fuerit replicatum, quòd non ideò tollunt effectum prouiſionis ordinarij, niſi aliter conſtet de non iure illorum, ex *dec.* Achil. 1. *num.* 4. *de conceſſ. præb.* hodie tamen ad oſtendendum non ius prouiſorum ab Epiſcopo articulatur, quod collatio eſt ſimultanea Epiſcopi, & Capituli, & ſic prouiſiones ſolius Epiſcopi fuerunt nullæ, quo fit, vt prouiſi cenſeantur poſſediſſe in vim tituli Apoſtolici validi, & ſic ceſſet effectuatio dictarum prouiſionum, Aym. *conſ.* 322. *num.* 3. *verſ. rurſus.*

8 Non obſtat, quòd aliàs dicebatur nouas prouiſiones fuiſſe obtentas ob alios defectus, quia ex quocumque capite prouiſiones ordinarij fuerunt nullæ, non poteſt ex eis dici acquiſita Ordinario quaſi poſſeſſio conferendi ſine Capitulo, quæ ex actibus nullis, & non effectuatis non acquiritur, iuxt. *conſ.* Cald. 12. *de iurepatron. cum vulg.*

Digitized by Google

R. P. D. PAMPHILIO,

Vrgelleñ. Parochialis.

Lunæ 17. Nouembris 1603.

ARGVMENTVM.

Parochialis Eccleſiæ vnio nunquid probetur per antiquiſſimas Epiſcoporum conceſſiones, & alio modo.

SVMMARIVM.

1 *Parochialis Eccleſia, quòd ſit alteri vnita, probatur ex pluribus conceſſionibus antiquiſſimis diuerſorum Epiſcoporum, & num. ſeqq.*

4 *Regulares habentes curam alicuius parochialis Eccleſiæ debent viuere ex redditibus eiuſdem Eccleſiæ.*

5 *Congrua aſſignanda eſt per Epiſcopum Vicario parochialis Eccleſiæ, vnde poſſit ex redditibus eiuſdem Eccleſiæ iura Epiſcopalia perſoluere, hoſpitalitatem tenere, & alia onera eidem incumbentia ſupportare.*

6 *Enunciatiua inuctis antiquiſſimis conceſſionibus probant Eccleſiæ vnionem.*

8 *Parochialis Eccleſia nunquid alteri Eccleſiæ vnita cenſeatur ex eo, quod in illa deputatur Vicarius perpetuus, & non amouibilis.*

9 *Vicarij quandoque nominantur Rectores, nu. 9.*

10 *Cenſus à Rectore parochialis Eccleſiæ ſolutus ſignificat potius ſubiectionem, quàm vnionem.*

DECISIO XXXVII.

1 FVit concluſum Eccleſiam parochialem S. Petri de Oſſeja ſpectare ad Præpoſituram de Lilletto ex pluribus conceſſionibus antiquiſſimis diuerſorum Epiſcoporum Vrgelleñ. cum clauſulis ampliſſimis, quæ important annexionem, & eius omnimodam tranſlationem in Præpoſitura, *c. conſult.* cum ibi not. *de donat.* Abb. *in cap. paſtoralis nu. 8. eod. tit.* & faciunt deducta *in cauſa Pampilonen. Parochialis de Stella* 14. *Decemb.* 1598. *coram D. meo Seraphino, & 24. Februarij* 1600. *coram me.*

2 Adeſt enim in primis conceſſio cuiuſdam Petri tunc Epiſcopi Vrgelleñ. qui de anno 1214. recognouit hanc parochialem eſſe ſuffraganeam Eccleſiæ de Lilletto, & ei, ac ſuis Præpoſitis illam conceſſit in ſuffraganeam cum vniuerſis eius honoribus, præeminentijs, decimis, oblationibus, primitijs, & iuribus ad eam aliquo modo ſpectantibus, & etiam cum omnibus iuribus ſpecialibus, excepta ſolita Synodo. Ita quòd eam liberè poſſideat, abſque eo quòd Epiſcopi Vrgelleñ. pro tempore aliud præter Synodum prætendere poſſint.

3 Et iſta conceſſio fuit poſtea confirmata ab eodem Petro, qui in conſecratione Eccleſiæ de Oſſeja facta ad inſtantiam Præpoſiti de anno 1219. declarauit eam debere eſſe ſubmiſſam Eccleſiæ de Lilletto, cui illam per ſe, & ſuos ſucceſſores conceſſit cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis, & hanc conceſſionem de anno 1252. approbauit etiam Archiepiſcopus Tarraconeñ. Metropolitan. qui præuia inſertione d. conſecrationis, & conceſſionis, vti Metropolitanus illam laudauit, & confirmauit.

4 Hoc idem etiam fecit alius Epiſcopus Vrgelleñ. de anno 1272. qui & ipſe faſſus fuit parochialem de Oſſeja cum omnibus ſuis iuribus pertinere ad Eccleſiam de Lilletto, & eius Præpoſitum, & ampliùs Petri prædeceſſoris ſui Præpoſitum proſequendo, ex certa ſcientia approbauit conceſſiones factas per Petrum, & de nouo conceſſit Præpoſito tunc exiſtenti, & ſuis ſucceſſoribus, quòd perpetuò habeant, & teneant ad manus ſuas, & menſam ſuam præfatam Eccleſiam de Oſſeja cum omnibus ſuis iuribus vti ſuffraganeam, & vnitam, cum decreto, quòd Præpoſiti pro tempore in Eccleſia prædicta inſtituant Vicarium temporalem, ſiue perpetuum, prout maluerint, & eis meliùs expedire videbitur. Quem tamen teneantur Epiſcopo præſentare, vt ab eo recipiat curam animarum, & cum aſſignatione penſionis ex redditibus Eccleſiæ, vt commodè valeat ſuſtentari, prout fieri ſolet in Eccleſijs curatis ſpectantibus ad Regulares, *cap. cum & plantare, §. in Eccleſiis de priuil. cap. de monachis de preb.*

5 Accedit prædictis confirmatio Raymundi alterius Epiſcopi Vrgelleñ. qui de anno 1325. aſſerit ex conceſſionibus antiquis ſuorum anteceſſorum ſibi conſtare Eccleſiam de Oſſeja fuiſſe donatam, & pleno iure conceſſam Eccleſiæ de Lilletto, & eius Præpoſito, & confirmat, & laudat has conceſſiones, mandans quòd Præpoſitus præſentet Vicarium perpetuum ad iſtam Eccleſiam inſtituendam per Epiſcopum, cum aſſignatione congruæ portionis ex redditibus Eccleſiæ, vnde poſſit iura Epiſcopalia perſoluere, hoſpitalitatem tenere, & alia onera eidem incumbentia ſupportare, iux. *d. cap. de monachis*, cum ibi not.

Concurrit cum omnibus ſupradictis receptio facta ab Honorio ſub ſua, & Sedis Apoſtolicæ protectione de Præpoſitura Lilletti, cum omnibus bonis ſuis, quæ tunc poſſidebat, & in ſpecie cum Eccleſia de Oſſeja, & hæc enunciatiua, iunctis alijs ſupradictis antiquiſſimis, multum facit in probanda vnione. Put. *dec.* 208. *lib.* 2. Caputaq. *dec.* 344. *num.* 2. *par.* 3. cum alleg. *coram bo. me. Bubalo* 22. *Iunij* 1588. *in cauſa Tiraſonen. iuris præſentandi*, & ſæpiùs fuit deciſum in alijs cauſis. 6

Non obſtat, quòd dicitur iſtas conceſſiones non habuiſſe effectum, cùm occurrente vacatione Propoſiti non deputauerint Vicarios, ſed ſolum præſentarunt Epiſcopis à quibus fuerunt inſtituti, quia imò iſtæ præſentationes probant effectuationem conceſſionum, cùm in illa anni 1272. & alia 1325. expreſsè dicatur, quòd Præpoſiti præſentent Vicarios Epiſcopo ab eo inſtituendos, quod oſtendit iſtas præſentationes non fuiſſe factas vigore iuriſpatronatus, ſed potiùs prouenisse de iure communi ratione vnionis, ſeu annexionis parochialis de Oſſeja ad Præpoſituram de Lilletto, quæ tunc erat regularis, *cap. de monachis, de preb. c.* 1. vbi gl. *in verb. præſentatur*, & ibi not. omnes, *de capell. monach. in* 6. & fuit reſolutum *in dicta cauſa Tiraſonen.* 23. *Maij* 1588. & tantò magis, quòd parochialis de Oſſeja non eſt exempta, quo caſu inſtitutio pertinet ad ſolum Epiſcopum, iuxta not. *in cap. cum & plantare, §. in Eccleſiis*, vbi Abb. *num.* 2. & Socc. *num.* 8. *de priuil.* Innoc. *in c.* 1. *ſub nu.* 8. *in verb. examinandi*, & ibi Archid. *ante numerum* 1. Ioan. Andr. *num.* 2. *prope fin.* Gemin. *in §. illum num.* 4. & Franch. *num.* 4. *de verb. ſignif. in* 6. Abb. *in c. de monachis num.* 9. *de preb.* & tenuit Rota *in d. cauſa Pampilonen. de Stella* 28. *Febr.* 1600. quidquid dicendum ſit, quando monachi habent Eccleſias exemptas, vel ex conceſſione Sedis Apoſtolicæ, vt loquitur Franch. *in c.* 1. *ſub num.* 3. *& ſeq. de capell. monach.* quod etiam fuit ponderatum *in vna Parmen. Prioratus* 31. *Ianuarij* 1596. *coram me.* 7

Non obſtat, quòd in parochiali fuerint ſemper deputati Vicarij perpetui, & nunquam amouibiles, quia non ideò minùs dicitur eſſe de menſa, Bonifac. Vitalin. *in clem. vnic. num.* 35. *&* 84. *de exceſſ. prælat.* maximè quòd in ſupradictis conceſſionibus datur facultas Præpoſito præſentandi Vicarium temporalem, ſeu perpetuum, prout maluerit, & ei meliùs expedire videbitur. 8

Non obſtat, quòd præſentationes ſint factæ de Rectoribus, non autem de Vicarijs, quia iſta ſunt ſynonyma, & ſæpè vnum pro alio ponitur, & non eſt nouum, quòd Vicarij aliquando Rectores nominentur, & eſt contra gloſſ. *in clem.* 1. *§. nonnulli quoque, in verb. Rectoribus*, & ibi Bonifac. *ſub num.* 35. *de exceſſ. prælat.* gloſſ. *in cap.* 1. *in verb. ſubiecta de verb ſignif. in* 6. Boniſ. *in clem. dudum, §. cæteri num.* 4. *de ſepult. & in clem.* 1. *num.* 113. *de decim.* Rebuff. *de concord. num.* 112. & fuit aliàs reſolutum *in vna Cæſarauguſtana fructuum* 31. *Maij* 1596. *coram me.* 9

Non obſtat, quòd Præpoſito ſoluatur cenſus à Rectore, quod arguit potius ſubiectionem, quàm vnionem, iuxta deducta in *cauſa Tarusſina S. Theoniſti coram Domino Ludouiſio* 27. *Nouemb.* 1602. quia eſt verum in dubio, ſed in hoc caſu ex conceſſionibus Epiſcoporum Vrgelleñ. manifeſtè conſtat de vnione, & annexione huius Eccleſiæ ad Præpoſituram, & in claris non eſt opus coniecturis, potuit enim Præpoſitus, qui tenebatur Vicario dare congruam portionem de redditibus parochialis, iuxt. *cap. de monachis, de preb.* ei aſſignare certam portionem, & reliquos fructus ſibi reſeruare, vel omnes fructus Rectori dimittere, & ſibi certam quid retinere, Gloſſ. quæ æquiparat iſtos caſus, *in cap. auaritiæ, in verb. redditus, & in cap. de monachis, in fin. de prebend.* 10

Quæ circa mutationem ſtatus huius parochialis, & validitatem impetrationis Raphaelis ab informantibus deducuntur, Domini reſeruarunt particulariter videndum. 11

ILLV-

Digitized by Google

R. P. D. LVDOVISIO,

Deinde ſan. mem. Gregorio XV.

Bononieñ. apothecarum.

Luna 24. Nouembris 1603.

ARGVMENTVM.

Legitima debetur filio legitimato, cum clauſula, *ſine praiudicio venientium ab inteſtato*, quando venientibus ab inteſtato nullum fit præiudicium, aliàs ſecus. De vi, & effectu clauſulæ ſine præiudicio venientium ab inteſtato plura ſingularia, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM

1 *Legitima debetur filio legitimato, cum clauſula,* ſine præiudicio venientium ab inteſtato, *quando venientibus ab inteſtato nullum fit praiudicium, aliàs ſecus.*

Clauſula, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, *etiam non appoſita in legitimatione, habetur pro appoſita, quando Comes qui legitimauit, non aliter legitimandi facultatem habebat, ibid.*

Legitimatio facta cum clauſula, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, *ſuffragatur ſolum ad ea, in quibus legitimis filijs nullum fit praiudicium, ibid. in fin. & num. 2. vbi quod talis clauſula excludit legitimatum à ſucceſſione inteſtati.*

3 *Legitima non debetur ei, qui ab inteſtate non ſuccedit, ibid. verſ. clarum eſt enim.*

Spurius legitimatus cum clauſula, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, *non poteſt impugnare teſtamentum patris ob eius præteritionem, ibid.*

4 *Legitimatus filius ſine praiudicio venientium ab inteſtate ſuccedit in eo tantum, quod ſibi à patre relinquitur.*

5 *Legitimatus filius cum clauſula*, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, *non poteſt impugnare diſpoſita in teſtamento paterno, nec ſupplementum legitima petere.*

DECISIO XXXVIII.

1 PRopoſui die 21. Maij præteriti dubium pluries in Rota diſputatum coram bo. mem. Cæſare de Graſſis, an Philippo legitimato deberetur legitima, & Domini inhærendo reſolutioni aliàs factæ die 15. Iunij 1579. in qua tandem Rota cenſuit ita demum deberi legitima, ſi nullum fieret præiudicium venientibus ab inteſtato, qua reſolutione ſtante, & cauſa iterùm ſuper dubio principali propoſita, DD. vnanimi voto cenſuerunt legitimam Philippo non deberi. Fundamentum Dominorum fuit in clauſula, *ſine praiudicio eorum qui ſuccedere deberent, & ab inteſtato*, quæ licèt in legitimatione non legatur, tamen, vt fuit dictum 24. Ianuarij 1575. ſatis in ea virtualiter ineſt, quia reperitur in priuilegio Comitis legitimantis, qui facultatem legitimandi non habuit, niſi cum dicta limitatione, non eſt dubium clauſulam iſtam operari eundem effectum, quando eſt in facultate, quæ operaretur ſi eſſet in legitimatione poſita, vt in fortioribus terminis voluit Paul. de Caſt. *conſ.* 180. *num. 2. in fin. lib.* 1. Par. *conſ.* 14. *nu.* 43. *in fin. lib.* 2. quibuſcunque enim verbis vſus ſit Comes legitimando, non potuit plus operari, quam ſibi eſſet conceſſum, vt in terminis concludit Socc. iun. *conſ.* 120. *num.* 20. *lib.* 2. Ab effectu autem iſtius clauſulæ reſultat legitimam non deberi, vt latè probat Dec. *conſ.* 556. *nu.* 6. Tiber. Decian. *conſ.* 19. *num.* 47. *lib.* 1. cum alijs, &c. Gabr. qui in hac cauſa conſuluit, & benè, *conſ.* 24. *nu.* 11. *& per tot. lib.* 2. Peregr. *de fideic. art.* 13. *ſub nu.* 8. & probatur, quia cùm ſit firmatum præiudicium, quod fieret filijs legitimis ſi Philippus ad legitimam admitteretur, clauſula ſine præiudicio operatur, vt legitimatio legitimato ſuffragetur ſolùm quoad ea, in quibus filijs legitimis præiudicium non fit, Soc. *conſ.* 41. *poſt nu.* 8. *lib.* 3. cum alijs per Gabr. *vbi ſup. nu.* 8.

2 Accedit, quòd ex receptiſſima Doctorum ſententia effectus præcipuus dictæ clauſulæ eſt excludere legitimatum à ſucceſſione inteſtati. Paul. de Caſtr. *in l. Gallus*, §. *& quid ſi tantum nu.* 16. *in fin. ff. de lib. & poſth.* Cap. *conſ.* 157. *nu.* 43. *in fin. & nu. ſeq.* Soc. *conſ.* 95. *ſub n.* 43. *lib.* 4. Crot. *conſ.* 100. *nu.* 29. Dec. *conſ.* 338. *nu.* 4. Ruin. *conſ.* 72. *ſub nu.* 15. *verſ.* 2. *non valuit, lib.* 3. Pariſ. *conſ.* 14. *ſub num.* 44. *lib.* 2. Bero. *conſ.* 177. *nu.* 74. *lib.* 2. Mandel. *conſ.* 7. *nu.* 1. Capyc. *deciſ.* 22. *nu.* 5. Put. *dec.* 303. *lib.* 3. Clarum eſt enim legitimam ei non deberi, qui ab inteſtato non ſuccedit, cùm ſit portio portionis debitæ ab inteſtato, Aret. *in l. Gallus*, §. *& quid ſi tantum nu.* 21. *ff. de lib. & poſth.* Dec. *d. conſ.* 576. *ſub n.* 6. Aym. *conſ.* 11. *num.* 13. & fuit latè deductum *in cauſa Aſculana legitima 2. Decembris* 1588. *coram Bubalo, & in Romana ſupplementi legitima*, 8. *Febr.* 1593. *coram Illuſtriſſimo Card. Arigonio.*

Accedit, quòd legitimatus cum dicta clauſula non poteſt dicere teſtamentum nullum ex cauſa præteritionis, Aym. *conſ.* 264. *poſt nu.* 3. Soc. *conſ.* 41. *ſub nu.* 8. *verſ. operatur, & lib.* 3. Ruin. *conſ.* 103. *ſub n.* 4. *verſ. condito igitur teſtamento lib.* 3. Capyc. *d. dec.* 22. *num.* 4. & legitima non debetur ei cui præteritio querelæ, vel aliud ius impugnandi teſtamentum non datur, *l. cum quaritur, & l. omni modo, in fin. C. de inoff. teſt.* latè Gabr. *d. conſ. nu.* 4. legitima enim eſt portio ſucceſſionis debitæ ab inteſtato, vt dictum eſt, & cauſa inteſtati regulatur ſecundùm cauſam rumpendi teſtamenta, *l.* 1. §. *recte, ff. ſi tab. teſt. nul. extā.* Crot. *in d.* §. *& quid ſi tantum, num.* 151. *in fin.* 3

Comprobatur etiam, quia ſic legitimatus ſuccedit in eo tantùm, quod ſibi à patre relinquitur; ita vt non teneatur pater illi aliquid relinquere, Curt. ſen. *conſ.* 73. *num.* 8. *circa med.* Rim. ſen. qui dicit neminem inueniſſe contradictorem, *conſ.* 41. *nu.* 9. Gabr. qui alios congerit *conſ.* 30. *num.* 29. *lib.* 1. Decian. *conſ.* 40. *n.* 33. *circa med. verſ. hanc quoque lib.* 3. Ita vt dixerit Rot. 28. Martij 1578. ſolam voluntatem teſtatoris eſſe attendendā, vt in deciſ. Cæſar. de Graſſ. 179. *n.* 15. *in fin.* & proptereà cùm ſit in poteſtate patris relinquere, vel non relinquere, & illam quantitatem, quæ ſibi videtur, filius non poteſt aliquam legitimam, vel ſupplementum prætēdere, Dec. *conſ.* 264. *col. fin. verſ. non poteſt, & verſ. nec contra teſtamentum*, Iaſ. *in rubr. ff. de lib. & poſth. nu.* 16. Dilect. *de art. teſtan. cit.* 3. *caut.* 6. *nu.* 2. & prædictam clauſulam dixerunt Domini operari non minùs condito teſtamento, quàm ab inteſtato, hoc enim tradit Bald. quem refert, & ſequitur Soc. *conſ.* 41. *nu.* 6. *lib.* 3. idem Soc. *conſ.* 112. *col. fin. verſ. praterea, d. clauſul. lib.* 3. Alex. *conſ.* 187. *nu.* 1. *lib.* 5. Ruin. *conſ.* 72. *nu.* 17. *&* 88. *nu.* 15. *&* 16. *lib.* 3. Capyc. *d. dec.* 22. *poſt n.* 7. Cephal. 444. *n.* 40. *in fin.* cum alijs per Gabr. *d. conſ.* 24. *n.* 16. *& ſeq.* & latiùs per Peregr. *d. art.* 13. *nu.* 8. & quod dicit Gozad. *conſ.* 6. *nu.* 33. clauſulam nihil operari condito teſtamento, procedit ad effectum, vt relictum in teſtamento teneat etiam nolentibus filijs legitimis, ſed non propterea quòd legitimatus fiat capax impugnationis voluntatis paternæ; ſolùm enim habilitatur, vt poſſit pater illi in teſtamento relinquere. Paul. de Caſtr. *in d.* §. *& quid ſi tantum num.* 16. *in fin.* Aret. *ſub n.* 26. *verſ. nec obſtat, quod aliter interpretando*, Dec. *conſ.* 576. *ſub n.* 6. Pariſ. *conſ.* 14. *ſub n.* 44. *lib.* 2. Fel. *in c. cum olim, poſt nu.* 17. *de re iud.* Soc. *conſ.* 95. *ſub nu.* 43. *lib.* 4. Bero. *conſ.* 177. *nu.* 74. *lib.* 2. Rim. ſen. *d. conſ.* 41. *nu.* 9. & efficitur ſucceſſibilis ex teſtamento, non contra teſtamentum. Angel. *conſ.* 264. *poſt nu.* 3. 4

Et cùm ita legitimatus ſit, vt ſupra dictum eſt, excluſus ab inteſtato, conſequens eſt etiam, vt non poſſit impugnare diſpoſita in teſtamento, *l. non eſt ambiguum, verſ. vbicunque lex, ff. de bon. poſſ. l. poſthumus*, §. *ſi quis ex his, ff. de inoff. teſt.* Alex. *conſ.* 57. *n.* 2. *lib.* 4. Nec aliquod ſupplementum legitimæ prætendere, quia legitimam ita metimur in cauſa teſtati ſicut in cauſa inteſtati, à qua ſumit initium, *l. Papinianus*, §. *ſi quis mortis, & §. quoniam autem quarta, ff. de inoff. teſt.* Cephal. *conſ.* 5. *nu.* 49. & eſſet abſurdum, quòd eſſet melioris conditionis legitimatus veniens contra voluntatem expreſſam teſtatoris, quàm ſi veniret præter voluntatem, *l. maximum vitium, circa med. C. de lib. prater.* Paul. de Caſtr. *conſ.* 53. *ſub n.* 1. *lib.* 2. & quòd filius imputaret patri hoc ſolùm, quòd eſſet teſtatus, vt dicit Bald. *in d. l. maximum vitium, circa fin. verſ.* 8. quia abſurdum facit, quia cùm, vt ſuprà concluſum fuit, pater haberet quoad ſic legitimatum bona libera, liberè etiā potuit teſtari, vt arguit ibi Bald. per *l. fin. C. de bon. lib.* 5

Non obſtat, quòd legitimato debeatur legitima, Bald. *in c. de cauſis n.* 34. *de off. deleg.* aliàs accuſet patris teſtamentum de inofficioſo, Rom. *conſ.* 34. Nec poteſt in legitima grauari, Pariſ. *conſ.* 55. *nu.* 4. *lib.* 3. quia prædicta procedunt in legitimato ſimpliciter, & abſolutè ſine prædicta limitatione, Dec. *conſ.* 257. *nu.* 2. Dilecti *d. caut.* 6. *n.* 2. 6

Non obſtat conſ. Ruin. 40. *lib.* 3. In quo concludit filiam ſtatuto excluſam, cui pater aliquid in teſtamento reliquit, poſſe petere ſupplementum legitimæ, quia contrarium tenuit Paul. de Caſtr. *conſ.* 503. *lib.* 2. & alij quos refert, & ſequitur idem Ruin. *in l. Gallus*, §. 7

& quid ſit tantum in prima lectura, ſub nu.179. verſ. ſed contrarium de lib. & poſth. in conſ.27. num.20. lib.3. quam etiam opinionem amplexa eſt Rota in illa Romana ſupplementi legitimæ, coram Illuſtr. Arigonio, vltra quòd termini illi multum diſtant à terminis in quibus verſamur, à qua filia à ſucceſſione inteſtati per ſtatutum excluſa poteſt legitimam commenſurare ſucceſſioni ab inteſtato iuris communis, quod non eſt penitus à ſtatuto ſublatum, ſed eius tantùm impeditus effectus, ad quod ius commune in teſtamento cenſetur voluiſſe redire pater, ſecundùm Ruin. *dict. conſ.4.* & ius commune illegitimo in ſucceſſione ab inteſtato non aſſiſtit, nec legitimatio ſuffragatur, quia fuit limitata ſine præiudicio venientium ab inteſtato, & conſequenter non adeſt illa portio cui commenſurentur, neque illa iuris communis diſpoſitio ad quam dici poſſit patrem redire voluiſſe, & hanc reſponſionem aliàs dedit Rota apud Cæſarem de Graſſis *d. deciſ.179.* ex quibus fuit concluſum Philippo non fuiſſe debitam legitimam.

R. P. D. COCCINO,

Romana emphyteuſis.

Veneris 28. Nouembris 1603.

ARGVMENTVM.

Emphyteuſis, quando dicatur hæreditaria, & quando in ea ſuccedant fœminæ in defectu maſculorum.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis ſimpliciter facta ad tertiam generationem non dicitur hæreditaria, etiam quod in ea ſit facta mentio in nominatione, non autem in vocatione generationis.*

Emphyteuſis ſecunda inueſtitura interpretationem recipit à prima, ibid.

Prorogatio inueſtituræ cenſetur facta cum iiſdem qualitatibus quibus facta eſt ipſa inueſtitura, ibid.

Emphyteuſis non dicitur hæreditaria, quando in ea non eſt facta mentio hæredum, ſed deſcendentium, ibid.

2 *Emphyteuſis accepta ad tertiam generationem maſculinam, ſeu fœmininam, vel ad tertiam nominationem, nunquid cenſeatur hæreditaria, ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum propter maſculos, & nunquid in ea fœminæ cenſeantur vocatæ in defectum lineæ maſculinæ.*

Emphyteuſis primus acquirens nunquid maſculis præiudicare poſſit, ibid.

4 *Verba contrahentium cenſentur ſe conformare cum ſtatuto.*

Sequentia verba declarant præcedentia, nu.3.

5 *Suorum appellatione veniunt hæredes.*

8 *Emphyteuſis à patre accepta, & ſtipulata pro filijs, nunquid accepta cenſeatur pro filijs vti hæredibus.*

10 *Conſanguinei dicuntur agnati.*

Conſanguinei ſecundùm communem loquendi vſum dicuntur omnes ſanguine coniuncti quocumque modo, ibid.

13 *Emphyteutica bona non veniunt in generali diſpoſitione.*

Filius illegitimus poteſt patri ſuccedere in emphyteuſi non tanquam hæres, nu.11.

Emphyteuſis nunquid dicatur hæreditaria, quando in illius inueſtitura ſit clauſula, ad habendum, *nu.12.*

Emphyteuſis non dicitur, ſed locatio ad longum tempus, quando pro recognitione dominij non datur modica quantitas, nu.13.

14 *Fructus percepti ex melioramentis computantur in refectione melioramentorum.*

DECISIO XXXIX.

1 Domini vnanimiter perſtiterunt in reſolutis, ſcilicet Sulpitiæ, & litis conſortibus competere actionem ad recuperationem bonorum de quibus agitur, & illis dandam eſſe immiſſionem ſtante nullitate venditionis factæ per Lampodium Fabritio. Nec obſtare exceptionem melioramentorum, cùm Thomaſius ſatis habeat intus, quod extra prætenditur. Quòd autem talis actio competat Sulpitiæ, & alijs vltra deducta in alia deciſione, hoc euidentiùs apparet, quia prima inueſtitura non fuit hæreditaria, cùm fuerit facta ſimpliciter ad tertiam generationem. Clar. *in §. emphyteuſis qu.37. in fine.* Couar. *var. reſol. lib.2. cap. 18. nu. 4. verſ. quinto deducitur,* & quamuis in ea ſemel habeatur mentio hæredum; hoc tamen eſt in nominatione, non in vocatione generationis. Quare cùm iſta prima inueſtitura non ſit hæreditaria, ita dicendum eſt etiam de ſecunda, quæ à prima debet interpretationem accipere, vt declarat Ruin. *conſ.186. num.1. lib.1.* Pariſ. *conſ.23. num 64. lib. 1.* Cephal. *conſil.369. num. 101. & ſeqq.* & præſertim cum iſta ſecunda ſit prorogatio primæ inueſtituræ, quapropter cenſetur facta cum eiſdem qualitatibus, *l. ſed & ſi manente, ff. de precar. l. Labeo la 2. §. Hæc autem, ff. de arbitr.* Bart. *in l. 1. §. & poſt operis nu.5. verſ. ſed & ſi in bannum, ff. de non. oper. nunc.* Cephal. *d. conſ.369. nu.10.* & verba prorogationis ſunt ſatis clara, cùm Gundiſaluus acquirat pro ſe, & Helena, & ſucceſſoribus deſcendentibus quocunque nomine nuncupentur, & quocunque conſanguinitatis iure ſibi attineant in perpetuum; quare cùm in ſecunda non ſit facta mentio hæredum, ſed deſcendentium, non eſt hæreditaria, Clar. *in §. emphyteuſis quæſt.16. verſ. emphyteuſis non eſt hæreditaria,* vnde cùm iam ſit firmatum per duas deciſiones conſtare de legitimatione perſonæ Sulpitiæ, & litis conſortium, necnon de identitate domorum, meritò illis competit actio ad illarum recuperationem.

Non obſtat, quòd in prima inueſtitura Gundiſaluus acquirit ad tertiam generationem maſculinam, ſeu fœmininam, vel ad tertiam nominationem. Quare ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum cenſentur fœminæ vocatæ in defectum lineæ maſculinæ, & ideò non potuit primus acquirens præiudicare maſculis, & ſi Sulpitia prætendit non adeſſe maſculos in prima inueſtitura vocatos, ſibi hoc onus probandi incumbit. Nam per Dominos fuit reſponſum, quòd quidquid ſit de illa quæſtione, an primus acquirens poſſit præiudicare, de qua non eſt opus tractare in præſenti caſu, non eſt verum in hac facti ſpecie, quòd fœminæ cenſentur vocatæ in prima inueſtitura poſt maſculos, nam tunc eo modo cenſentur vocatæ, quando non apparet de contraria mente teſtatoris; quia dictum Doctorum fundatur in eo, quòd quilibet cenſetur ſe conformare cum ſtatuto patriæ, Brun. *in tract. de ſtat. excluſ. fœm. ar. 8. qu. 22. nu.1. & ſeqq.* Anch. *conſ.125. nu.5. verſ. ſecundo principaliter moueor.* Decian. *reſponſ.46. nu.61. vol.2. & conſ.30. num. 40. lib. 3.* 2

In præſenti verò caſu conſtat de contraria mente Gundiſaluus in prima inueſtitura non acquiſiuit ſimpliciter ad tertiam generationem, ſed ad tertiam generationem maſculinam, ſeu fœmininam, quare ſtante alternatiua *ſeu*, erat in electione Gundiſalui, quam generationem vellet, *cap. in alternatiuis de reg. iur. in 6. § pen. Inſt. de hæred. inſtit.* Bart. *in l. ſi is, qui ducenta, §. vtrum nu. 1. & ſeqq. ff. de rebus dubijs,* cum alijs, quod etiam ex eo apparet, quia in prorogatione primò nominauit Elnora filias, & eius deſcendentes, & poſtea filios maſculos; quare ſatis conſtat ipſum non habuiſſe animum in prima inueſtitura vocandi fœminas poſt maſculos, cùm ſequentia declarent præcedentia, *l. ſed Iulianus, §. interdum, & §. proinde, ff. ad Maced.* Aym. *conſ.226. nu.6.* Surd. *conſ.366. nu.14. lib. 3.* 3

Cùm igitur conſtet de contraria mente Gundiſalui, non eſt locus concluſioni, quòd voluerit ſe conformare cum diſpoſitione ſtatuti, Socc. iun. *conſ.71. nu.42. verſ. demum, & 4. lib.1.* Illuſtr. Mantica *de coniect. vlt. volunt. lib.6. tit. 7. num.14.* ſtante maximè, quod ab iſta præſumptione facilè receditur, Corn. *conſil.91. nu.1. verſ. tamen de facili vol.1. & conſ. 202. num. 9. prope fin. volum. 3.* Aym. *conſ.250. nu. 2.* Decian. *conſ.60. nu. 28. & ſeq. vol. 3.* & ſequuta eſt Rota *in cauſa montis Faliſci 24. Februarij 1584. & coram me in hac cauſa.* 4

Non obſtat, quòd in prorogatione emphyteuſis, eſt acquiſita pro Gundiſaluo Elnora, ac ſuis ſucceſſoribus deſcendentibus, & nomine ſuorum veniunt hæredes, cùm hæredes dicantur de iure ciuili, ſucceſſores verò de iure prætorio, Alex. *conſ.44. nu.1. & 4. lib.1.* Pariſ. *conſil. 46. nu.10. lib.4.* Siluan. *conſ.30. nu.10. & 11.* cum alijs, eòque magis, cùm in dubio pater cenſeatur ſtipulari pro filijs, vti hæredibus, Surd. poſt alios *dec.322. nu. 23. & ſeq.* Quia Doctores prædicti loquuntur in emphyteuſi acquiſita pro hæredibus, & ſucceſſoribus, & in alijs terminis, in quibus nos non verſamur, nam in hoc caſu dicitur pro ſucceſſoribus deſcendentibus, quòd verbum *deſcendentibus* ſine copula *&*, qualificat verbum *ſucceſſoribus*, & illud reſtringit, ita vt non poſſit intelligi niſi de ſucceſſoribus ſanguinis, nec eſt nouum in iure quòd verbum, *ſucceſſor*, accipiatur aliquãdo pro ſucceſſore ſanguinis, *l. cum acutiſſimi, in l. fin.* vbi Bald. *in 2. notab.* Ial. *nu.1. C. de fideic.* Soc. ſen. *conſ.249. nu. 15. & 16. lib. 2.* 5

Nec

Digitized by Google

Nec ſubſiſtit, quòd ex quo non eſt poſita copula *&*, inter verba *ſucceſſoribus deſcendentibus*, magis videtur dicendum fuiſſe intellectum de hæredibus, vt per Pinell. *in l. 1. par. 3. nu. 90. C. de bon. matern.* Quia ratio Pinelli optimè facit pro deciſione, licet loquatur in alijs terminis, ſcilicet quando ſtipulatio fit pro liberis hæredibus ſine copula *&*, ſic verbum *hæredes* qualificat, & reſtringit vocationem liberorum. Ita in præſenti caſu cùm ſtipulatio ſit facta pro ſucceſſoribus deſcendentibus, illud verbum *deſcendentibus* qualificat, & reſtringit verbum *ſucceſſoribus*, vt dictum fuit.

Et ceſſat omnis difficultas, quia prima inueſtitura eſt pro deſcendentibus, quare ita debet intelligi etiam prorogatio, vt dictum fuit.

7 Secundò, quia in alijs partibus vocantur deſcendentes ſimpliciter, abſque alio verbo *ſucceſſoribus*, & quamuis ſit poſita dictio, *vt ſupra*, tamen eſt poſita ad repetitionem deſcendentium, & habentium intereſſe, non vt repetat illam qualitatem ſucceſſorum.

Tertiò, quia fit conceſſio pro deſcendentibus quocumque nomine nuncupentur, & quocumque conſanguinitatis iure attineant in futurum, & iſta verba repugnant emphyteuſi hæreditariæ, vel mixtæ, quia ſi non eſſent vocari niſi hæredes, iſta ſtipulatio *quocumque nomine*, &c. & *quocumque conſanguinitatis iure*, &c. eſſet inutilis, quia non poſſet habere effectum niſi eſſent etiam inſtituti hæredes.

8 Nec refragatur, quòd in dubio pater cenſeatur ſtipulari pro filijs vti hæredibus, quia quidquid ſit in alijs contractibus, ſecus eſt in emphyteuſi, quando non eſt facta mentio hæredum, ex communi opinione Doctorum, Clari *in §. emphyteuſis, qu. 37. in principio*, Caputaq. *dec. 113. par. 1. in manuſcript.* Cot. *dec. 355.*

9 Nec eſt verum, quòd fœminæ non poſſint ſuccedere in hac emphyteuſi, nam reſpuitur, quòd vocantur deſcendentes, quorum appellatione veniunt ex proprietate ſermonis etiam fœminæ, Alex. *conſ. 160. num. 2. verſ. ſed his non obſtantibus lib. 2.* Dec. *conſ. 413. num. 11. lib. 2.* Pariſ. *conſ. 72. num. 6. lib. 4.* nec ſi fuit habita ratio agnationis, cùm vocetur Elnora fœmina, nec militat ratio ſtatuti, vt latè fuit deductum etiam in alia deciſione.

10 Minus reſiſtit, quòd vocentur conſanguinei, qui agnati dicuntur, *L. 1. §. fin. cum l. ſeq. ff. de ſuis, & legit. hæredibus, §. 1. Inſt. de leg. agnat. ſucceſſ.* quia vocantur deſcendentes, vt dictum fuit, & ſubditur, quocumque nomine nuncupentur, & quocumque conſanguinitatis iure ſibi attineant, ex quibus conſtat Gundiſaluum non ſe reſtrinxiſſe ad agnationem, eòque magis, quia ſecundùm communem vſum loquendi appellantur conſanguinei, quocumque modo ſanguine coniuncti, Bart. *in l. cum quidam, §. 1. num. 1. verſ. ſciendum eſt, ff. de acquirend. hæred.*

11 Minùs ſubſiſtit, quòd Elnora fuit prima acquirens, vt deducitur ex eo, quia cum eſſet illegitima, non poterat ſuccedere vti hæres patris, & ideò debet cenſeri noua acquirens, Afflict. *deciſ. 99.* quapropter cùm in teſtamento excluſæ ſint fœminæ, meritò debent ſuccedere tantum maſculi, ſtante maximè clauſula, *ad habendum*, &c. poſita in prorogatione.

Nam reſpondetur, quòd huiuſmodi emphyteuſis non eſt hæreditaria, & ideò in generali diſpoſitione non veniunt bona emphyteotica, vt latè in alia deciſione, vltra quòd illegitimus poteſt patri ſuccedere, licèt non tanquam hæres in emphyteuſi, Bald. *in l. 2. num. 7.* & ibi Iaſ. *num. 122. C. de iure emph.* & ſic quamuis patris ſtipulatio facta pro filio illegitimo ſonet in nouam dationem, non tamen inde eſt, quòd iſte, cuius fauore fit ſtipulatio, ſit primus acquirens, quia inter emphyteutam, & eius filium pro quo ſtipulatur, oritur tacita donatio, & ideò ſuccedit patri, licèt non tanquam hæres, vt declarat Bald. *in auth. ſi quas ruinas, n. 8. verſ. ſecunda ratio eſt, C. de ſacroſ. Eccleſ.* D. Aldobr. *conſ. 6. nu. 6.*

12 Nec clauſula *ad habendum*, &c. afficit quòd Elnora potuerit diſponere in præiudicium vocatorum, quia cùm huiuſmodi clauſula ſit poſita in parte executiua, non ampliat, neque imminuit naturam emphyteuſis, Dec. *conſ. 500. num. 8. verſ. & ideo.* Pedem. *deciſ. 164. num. 2.* Vincent. de Franch. *deciſ. 6. num. 7.* Cordub. *de cauſ. propriet. ob alien. limit. 3. num. 8.* Honded. *conſ. 33. nu. 11. volum. 1.* Vltra quòd iſtæ clauſulæ, vt patet ex lectura, expreſsè ſunt appoſitæ ad fauorem vocatorum.

13 Minus etiam obſtat dum dicitur, quòd hæc fuit locatio ad longum tempus, ſtante magna quantitate recognitionis, nempe ducatorum 90. cùm tunc dicatur emphyteuſis, cùm pro re in recognitionem dominij quantitas modica ſoluitur, Rum. *conſ. 167. num. 21. & ſeqq. lib. 1.* Roland. *conſ. 96. num. 25. & ſeq. vol. 1.* & tenuit Rota *coram R. D. meo Patriarcha Alexandrino in cauſa Romana Caſalium 6. Nouembris 1576.* & ideò illi debent cenſeri vocati, qui ſunt filij, & hæredes.

Nam fuit reſponſum, quòd quicquid ſit de hac quæſtione, & an huiuſmodi contractus fuerit locationis, vel emphyteuſis, ſatis eſt quòd ſint vocati deſcendentes, quarum appellatione veniunt etiam fœminæ, & quòd nulla ſit facta mentio hæredum per Sulpitiam.

Prædictis ſtantibus, d. Sulpitiæ, & litis conſortibus danda eſt immiſſio, quoniam iam fuit firmatum coram me alienationem factam per Lampodium in Fabritium fuiſſe nullam, ita vt ab ipſo Lampodio ius non ſit abdicatum in præiudicium Sulpitiæ, & aliorum. 14

Nec officit, quòd prætendantur melioramenta, quia Troilus, qui illa fecit, ceſſit ius ſuum Sulpitiæ, & litis conſortibus pro ſumma ſcutorum 170. & eis debentur fructus, & penſiones domus, & apothecarum à die motæ litis, & ante motam litem canones decurſi, & non ſoluti, quæ omnia longè excedunt valorem omnium prætenſorum melioramentorum, & cum illis veniunt computanda, vt per Put. *deciſ. 276. lib. 3.* & fuit pluries reſolutum.

R. P. D. LANCELLOTTO,
poſteà S. R. E. Cardinale.

Valentina decimarum.

Veneris 28. Nouembris 1603.

ARGVMENTVM.

Priuilegiorum communicatio, ſeu conceſſio non trahitur ad priuilegia, quæ non niſi cum magna difficultate concedi ſolent, & in quibus agitur de præiudicio tertij, prout eſt priuilegium emptionis decimarum, & quid ſi in gratia adeſt clauſula, *quorum tenores*.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiorum communicatio operatur idem, ac ſi eadem priuilegia ſpecificè conceſſa fuiſſent.*
Priuilegiorum communicatio non trahitur ad ea, quæ cum magna difficultate conceduntur, & in quibus agitur de præiudicio tertij, ibid.

2 *Exemptio ſolutionis decimarum lædit ius tertij, & ideò ad eam non extenditur priuilegiorum communicatio.*
Exemptio ſolutionis decimarum non ſolet concedi niſi cum magna difficultate, & cauſa cognitione, ibid.
Papa ſub inuolucro verborum non præſumitur voluiſſe tertio præiudicare, ibid. in fine.

3 *Priuilegia non ſunt amplianda, ſed strictè interpretanda vbi agitur de præiudicio tertij.*
Conciliari diſpoſitioni non cenſetur derogatum, niſi hoc fuerit ſpecificè dictum, ibid.

4 *Papa non præſumitur voluiſſe communicare priuilegia de quibus ſcientiam non habebat ſine cauſa cognitione.*
Clauſula in conceſſione priuilegiorum, quatenus non ſunt contraria decretis ſacri Concilij Tridentini, & Regalibus inſtitutis, quid operetur, ibid.
Priuilegiorum conceſſio, ſeu communicatio cum clauſula, quatenus licita, & honeſta ſint, *quid operetur, ibid.*

5 *Priuilegiorum communicatio non trahitur ad ea de quibus ſpecialis mentio facienda eſt.*

6 *Clauſula*, quorum tenores, *in communicatione priuilegiorum appoſita operatur, ac ſi totus priuilegiorum tenor fuiſſet expreſſus, declara vt nu. 7. & ſeqq.*

9 *Papa non dicitur ex certa ſcientia priuilegia conceſſiſſe, niſi priuilegia viderit, vel per ſuos officiales diſcuſſa fuerint.*

DECISIO XL.

COmmunicatio priuilegiorum per S. D. N. conceſſa Ordini S. Hieronymi, quamuis ſit cum ampliſſimis verbis concepta, & licèt rurſus ſimilis communicationis ea ſit vis, vt ille ad cuius fauorem emanauit tribuat omnia priuilegia, perinde ac ſi ſpecificè conceſſa fuiſſent, vt per 1

Digitized by Google

Oldrad. *conſil.* 300. cum alijs allegatis, & de ſimili priuilegio exemptionis tradit Pariſ. *conſil.* 22. *num.* 5. *lib.* 4. Tamen in caſu de quo agitur Domini cenſuerunt communicationem prædictam non comprehendere exemptionem à ſolutione decimarum, de qua nulla fuit in ea facta mentio. Fundamentum reſolutionis fuit, quia huiuſmodi communicationes, ſiue adæquationes non extenduntur ad ea, quæ non ſolent concedi, vel ſaltem cum magna difficultate conceduntur, & in quibus agitur de præiudicio tertij, iuxta not. per Doct. *in l.* 1. *ff. de leg.* 1. vbi Iaſ. *num.* 21. & 22. Soccin. iun. *num.* 43. & 49. Rip. *num.* 9. Alciat. *num.* 4. Aym. *num.* 103. Ant. de Butr. *conſil.* 19. *num.* 9. Natt. *conſil.* 4. *nu.* 6. & ſentit Rota *in cauſa Cauren. nullius iuriſdictionis* 15. *Ianuarij* 1577. *coram bo. me. Cantuccio*.

2 Huiuſmodi autem eſt exemptio à ſolutione decimarum, nedum quia læditur ius tertij, cùm præiudicetur illis, qui habent intentionem fundatam de iure communi, vel aliàs, & in Hiſpania ferè omnium Eccleſiarum fructus conſiſtant in decimis debitis vigore antiquarum donationum, de quibus ſæpè actum fuit in Rota; ſed etiam quia talis exemptio non ſolet niſi cum magna difficultate, & cauſæ cognitione concedi, Ioan. Andr. *in cap. dudum num.* 5. *verſ. vario diuerſitatis de priuileg* Neque veriſimile eſt Papam ſub inuolucro verborum voluiſſe ita enormiter Eccleſias lædere, prout etiam conſideratum fuit in allegata cauſa Cauren.

3 Ad quod eo magis dicendum eſt, tum quia in hac materia exemptionis, in qua cùm tractetur de ſubtractione iuris alterius, priuilegia non ſunt amplianda, ſed ſtrictè interpretanda, Oldrad. *conſil.* 206. Roman. *conſil.* 180. *in fin.* Abb. *in cap. licet nu.* 2. *de decim.* & fuit dictum *in cauſa Carthaginen. decimarum* 10. *Iunij* 1588. *coram Reu. Alexandrino*, tum quia priuilegia loquuntur tam de bonis emptis, quàm de emendis, contra *cap. nuper de decim.* quod cùm contineat diſpoſitionem Conciliarem, non tollitur niſi ei fuerit ſpecificè derogatum, *cap. ex parte de capell. monach.* Oldrad. *conſil.* 326. Caputaq. *deciſ.* 176. & 268. *par.* 1. & fuit dictum *in cauſa Vlixbonen. decimarum* 5. *Nouembris* 1574. *coram Oriolen.* & *in cauſa Oriolen. decimarum* 21. *Maij* 1586. *coram bon. me. Orano*, & *alias ſæpè*.

4 Tum etiam quia Papa non habuit notitiam in ſpecie, quòd priuilegia communicata continerent exemptionem à decimis, cùm gratia fuerit conceſſa ſine cauſæ cognitione, ſicut colligitur, ex quo communicantur priuilegia in quibus fuerunt communicata etiam alia priuilegia concedenda, reſpectu quorum non potuit adhiberi cauſæ cognitio, cùm de eis Papa notitiam habere non potuerit. Item ex clauſula illa quatenus decretis ſacri Concilij Trid. & regularibus inſtitutis ipſius Ordinis contraria non exiſtant, quæ non apponitur in gratijs, quæ ex certa ſcientia conceduntur, quia quando Papa habet certam ſcientiam, & adhibet cauſæ cognitionem, ſcit etiam cognoſcere, an priuilegia ſint contra decreta Concilij, & regularia inſtituta, vt fuit conſideratum *in cauſa Burgen. iuriſdictionis* 5. *Ianuarij* 1589. *coram bo. me. Bubalo*, & de ſimili clauſula, *quatenus licita*, & *honeſta*, quod apponatur confirmationi in forma communi, non autem illi quæ appellatur *ex certa ſcientia*, fuit dictum *in cauſa Conchen. iuriſdictionis* 2. *Aprilis* 1593. *coram Illuſtriſſimo Mantica*.

5 Non obſtat, quòd fuerint communicata priuilegia Gregorij XI. & Sixti V. quæ nihil aliud continent, quàm exemptionem à decimis, quia mentio iſtorum priuilegiorum non fuit facta ſpecialiter, & ſigillatim, ſed in genere vnà cum alijs priuilegijs conceſſis ab alijs ſummis Pontificibus, & ideò Pontifex potuit credere, quòd aliud continerent, quàm exemptionem à decimis, nam in Papa præſumitur ignorantia priuilegiorum, iuxta not. communiter per Doctor. *in cap.* 1. *de conſtit.*

6 Neque obſtat clauſula, *quorum tenores*, quæ ſolet operari perinde, ac ſi totus tenor priuilegiorum fuiſſet de verbo ad verbum inſertus, ex conſ. Ant. de Butr. 2. quia fuit reſponſum pluribus modis, & primò quòd operatur, vt cenſeatur inſertus tenor priuilegiorum, quæ communicantur, eorum tamen ad quæ ſe extendit excommunicatio, non autem eorum, quæ in communicatione abſque ſpeciali expreſſione comprehendi non ſolent, cùm hæc clauſula non alteret diſpoſitionem, ſed benè operetur ad excludendam ſubreptionem, vt fuit reſolutum *in cauſa Abulen. iuriſdictionis* 22. *Ianuarij* 1588. *coram bo. me. Orano*.

7 Secundò iſta clauſula non operatur quotieſcumque, ſi concedens notitiam habuiſſet, veriſimiliter non conceſſiſſet. Put. *deciſ.* 51. *de praben.* fuit reſolutum *in cauſa Romana ſecretariatus* 11. *Aprilis* 1592. *coram R. Alexandrino*, prout neque ſupplet defectum intentionis. Pariſ. *conſil.* 24. *num.* 51. *lib.* 4. & *conſil.* 1. *num.* 96. *lib.* 1. & fuit dictum in cauſa Cauen. penſionis 19. Ianuarij 1571. coram bon. me. Card. Lancellotto.

Tertiò talis clauſula de ſui natura non operatur circa non expreſſa, Dec. *conſil.* 142. *num.* 7. non obſtat, 8
& dicitur in dicta cauſa Cauen. neque in his de quibus non eſt facta aliqua mentio, ita vt de eis ſaltem in genere Papa cogitare potuerit. Caputaq. *deciſ.* 121. *part.* 1. & licèt in communicatione adſint verba *exemptiones*, *immunitates*, &c. Tamen non debent intelligi de exemptionibus à ſolutione decimarum, ſed de alijs, quæ ſolent de facili concedi, vt ſuprà dictum eſt.

Denique clauſula iſta non inducit certam ſcientiam con- 9
cedentis, nec facit quòd cenſeatur adhibita cauſæ cognitio, Ferret. *conſil.* 38. *num.* 2. & fuit dictum in allegata *cauſa Conchen. iuriſdictionis* 2. *Aprilis* 1593. *coram Illuſtriſſimo Mantica*. Cum enim non fuerit inſertus tenor priuilegiorum, neque effectualiter Papa narratus, gratia non dicitur ex certa ſcientia, nec conceſſa cum cauſæ cognitione, niſi conſtet Papam vidiſſe priuilegia, vel per ſuos officiales fuiſſe diſcuſſa, vt fuit dictum *in Caluaten. iuriſdictionis* 16. *Ianuarij* 1587. *coram Domino de Rubeis*, & *in ſupradicta Romana ſecretariatus coram R. Alexandrino*; ſed hic certa ſcientia, & cauſæ cognitio, quoad exemptionem à decimis omninò excluditur, ex atteſtatione duorum Illuſtriſſimorum Cardinalium, ad quorum relationem fuit hæc communicatio per S. D. N. expedita, aſſerentium non fuiſſe de ipſorum intentione, quòd communicaretur exemptio à decimis, imò ab eis fuiſſe deletam clauſulam etiam reſpectu decimarum, quæ fuerat in minuta ſupplicationis appoſita, & hic ſublata ſunt etiam in contrarium deducta.

R. P. D. S A C R A T O,

deinde S. R. E. Cardinale.

Romana Cortiuij.

Mercurij 4. Februarij 1604.

A R G V M E N T V M.

Recognitio manus ſcribentis nunquid concludenter probata cenſeatur per teſtes, dicentes illius manum notam habere, licèt non fuerint præſentes ſcripturæ, de qua agitur, & quid ſi deponantur per ſimilitudinem ſcripturarum, abſque eo quòd concurrant requiſita in comparatione litterarum.

S V M M A R I V M

1 *Recognitio manus facta cenſetur per teſtes, dicentes ſe habere notam manum ſcribentis, quia aliàs viderunt eum ſcribere, præſertim concurrentibus adminiculis.*

3 *Voluntas hominis deprehenditur etiam ex actu nullo.*

Enunciatiua verba inſtrumenti continentia diſpoſitionem inualidam probant inter eaſdem perſonas, num. 3. vbi præſertim ſi fuerint prolata per modum cauſæ, & circa factum enunciantis.

4 *Sigillum licèt plenè non probet ex quo non apparet, de cuius voluntate fuerit appoſitum, aliquem tamen probationis gradum facit.*

5 *Recognitio manus facta per teſtes de ſimilitudine ſcripturarum deponentes, nunquid dicatur concludenter probata.*

6 *Teſtes propter affinitatem tranſuerſalem non repelluntur in cauſa ciuili.*

Recognitio manus nunquid cenſeatur probata per teſtes, qui non viderunt ſcribere, nu. 6. vbi etiam quid ſi vltra teſtes concurrunt adminicula.

DECISIO XLI.

1 PRo maiori parte fuit concluſum manum Aſcanij Columnæ, de qua in priuilegio donationis, eſſe ſufficienter recognitam, adeſt enim recognitio Aurelij teſtis dicentis ſe habere notam manum, quia aliàs vidit ſcribere, quod ſufficit ex ſtylo Rotæ, Achil. *deciſ. 2. de fid. inſtrum.* & fuit dictum *in cauſa Barchinonen. matrimonij coram Robuſterio de anno* 1575. & aliàs ſæpè concurrunt etiam adminicula ex quibus perficitur probatio, Bart. *in l. 1. §. ijdem Cornelio, ff. de quaſt.* cum alijs per Decian. *conſil. 17. num. 12. lib. 3.*

2 Adminicula ſunt in primis, inſtrumentum confectum per eundem Aſcanium de anno 1550. & ſic poſt datam priuilegiorum de quibus agitur, in quo quidem inſtrumento continetur illa eadem donatio, & ibi narrantur merita Sillæ donatarij, & quòd illa donatio fiebat ad firmitatem, & robur priuilegiorum aliàs eidem Sillæ conceſſorum, ex quo actu duæ reſultant validiſſimæ præſumptiones. Prima eſt animus Aſcanij faciendi ſimilem donationem Sillæ. Altera eſt quòd quædam priuilegia huius generis fuerant per priùs conceſſa per eundem Aſcanium eidem Sillæ, quæ priuilegia eſſe iſta dicendum eſt, ex quo de alijs non apparet.

3 Non obſtat, quòd donatio, de qua in dicto inſtrumento, prætendatur inualida propter non ſeruatas ſolemnitates ſtatuti, quia etiamſi hoc eſſet, nihilominus ex actu nullo colligitur voluntas diſponentis, *l. fin.* & ibi latè Doctor. *ff de reb. eorum*, & enunciatiuè in inſtrumento continere diſpoſitionem inualidam probat inter eaſdem partes, vt fuit reſolutum *in cauſa Mediolanen. de Scamnis* 10. *Nouembris proximè elapſi, coram R. P. D. meo Ortembergo*, & rurſus in eadem 23. Ianuarij præſentis anni, maximè quando, vt in hoc caſu, enunciatiua ſtat per modum cauſæ, & verſatur circa factum enunciantis, vt benè fuit ponderatum in dictis deciſionibus per doctr. Bart. *in l. gerit num. 15. ff. de acquir. hæred.* Alex. *conſil. 46. num. 2. lib.* 1. Dec. *conſil.* 151. *num.* 2. Decian. *conſ. 32. nu.* 82. cum alijs allegatis.

4 Secundum adminiculum facit appoſitio ſigilli eiuſdem Aſcanij, quod fuit firmiter recognitum, licèt enim concluſio patiatur difficultatem reſpectu plenæ probationis, ex quo non apparet de cuius voluntate fuerit appoſitum, ex relatis per Gabriel. *de præſumpt. concluſ 4. num.* 12. tamen negari non poteſt, quin in hoc caſu faciat aliquem probationis gradum, Couar. *pract. quæſt. cap.* 22. *nu. 9. verſ. poſſit Abbatis opinio.*

5 Tertium adminiculum probant teſtes recognoſcentes manum Aſcanij per ſimilitudinem, hoc eſt, dicentes ſe illam habere notam tamquam verſati in ſcripturis eiuſdem Aſcanij, licèt enim non concurrant requiſita per Doctores *in l. comparationem, Cod. de fid. inſtrum.* tamen & ipſi niſi fuerint in aliquo ſuffragari, vt fuit dictum *in cauſa Romana de Mazzochis 9. Martij* 1580. *coram Cantuccio, eſt inter diuerſ. impreſſ.* 124. *p.* 2.

6 Non obſtat, quòd Aurelius ſit auunculus, quia affinitas tranſuerſalis non repellit teſtem in cauſa ciuili, Angel. *conſil.* 194. *num.* 2. Corn. 51. *num. 9. vol.* 1. Marſ. *ſing.* 133. Pariſ. qui de communi *conſ.* 87. *nu.* 26. *&* 27. *vol.* 3. Non obſtat, quòd illhic donationes ſint de illis, in quibus tam ex ſtatuto vrbis antiquo *cap* 22. *lib.* 4. quàm ex nouo *cap.* 149. *lib.* 1. debent interuenire teſtes, & propterea non ſit attendenda recognitio iſtius teſtis, ex quo non vidit ſcribere ipſaſmet ſcripturas quas recognoſcit, Afflict. *dec.* 181. *num.* 8. cum alijs per Couar. *pract. quæſt. cap.* 22. *num.* 1. *in fin.* quia ſumus extra hanc difficultatem, ex quo concurrunt adminicula, vt fuit tentum *in dict. Romana de Mazzochis coram Cantuccio.* Præterea diſputatio ſuper hoc articulo videtur ſuperflua, nam aut iſta priuilegia ſunt valida ſine teſtibus, cùm ita ſoleant communiter fieri à Magnatibus, & non eſt locus obiecto: aut non ſunt valida, de quo ſuis loco, & tempore, fruſtrà quæritur, an ſint recognita, cùm ex alio futura ſint nullius roboris; nempe quia non ſe ſubſcripſerunt teſtes, &c.

R. P. D. PENIA.

Brunduſina gabellæ.

13. *Februarij* 1604.

ARGVMENTVM.

In hac deciſione, quæ ſingularis, & magiſtralis eſt, duo exactiſſimè explicantur. Primum, an & quando laici poſſint Eccleſiaſticis perſonis gabellas, & onera imponere. Secundum, quando ad eaſdem gabellas, & onera Eccleſiaſticæ perſonæ teneantur, ſi bona, & prædia iam olim ſic effecta ad eos peruenerint.

SVMMARIVM.

1 *Clerici, & Eccleſiaſticæ perſonæ non tenentur ſoluere gabellas, collectas, impoſitiones, datia, & qualibet alia onera à laicis impoſita, in tantum quod laici cogentes Clericos ad iſtas contributiones ſint excommunicati, num* 2. *niſi concurrant plura requiſita, vt num.* 3. *& ſeqq.*

Clerici, & Eccleſiaſticæ perſonæ, ad quas peruenerunt bona pro quibus ſæculari Principi gabella, & onera ſoluebantur, nunquid ad dictas gabellas, & onera teneantur, nu. 9. *in fine, & ſeqq. vbi diſtinguuntur plures caſus.*

DECISIO XLII.

COmmunitas, & homines terræ Mennæ Brunduſin. Diœceſis, vt ſubuenirent vrgentibus neceſſitatibus, cenſus ſuper datijs panis, vini, & olei, & alijs redditibus impoſuerunt in totum pro ſumma 57000. ducatorum, cum promiſſione quam ſimul congregati tam communi, quàm proprio nomine fecerunt, quòd prædictos cenſus tanquam de proprijs pecunijs emptos defenderent, & de euictione ſub hypotheca omnium bonorum obligari voluerunt. Anno 1544. eadem vniuerſitas data prædicta ſuper quibus cenſus fuerat impoſitus, ac omnes alios redditus, & prouentus publica citatione præcedente, arrendarunt, ſeu locarunt Donato Antonio, & Bernardino Dominio ad 14. annos, cum pacto quòd intra dictum tempus prædictum debitum 57000. ducatorum extinguerent, quolibet ſcilicet anno certam partem, interim verò ſoluerent annuos fructus partis non extinctæ, & vlteriùs perſoluerent etiam annuatim debita fiſcalia, & alia annua onera eiuſdem vniuerſitatis. Interim cùm Donatus Antonius, & Bernardinus maiorem partem prædictorum ducatorum 57000. extinxiſſent, & annua onera ſoluiſſent, & multa de prædictis bonis hypothecatis in poteſtatem Clericorum deueniſſent, à quibus prædicti arrendatores exigere volebant eam partem, & portionem, quam exigebant antequam bona ad Clericos perueniſſent, & Clerici contribuere alicui ſolutioni debitorum fiſcalium, vel extinctionis debiti cenſuum recuſarent. Moto iudicio coram Archiepiſcopo Brunduſino, eius Vicarius pronunciauit, quòd Clerici per decennium præteritum pro tribus tertijs ſoluere in rebus emptis, & donatis tenerentur, & in futurum quod poſſiderent, excepto ad titulum ordinis ſacri, non tamen in fraudem, & pro debitis contractis bona empta, & donata, & patrimonialia tranſiuiſſent cum oneribus ſuis, & Clericos teneri contribuere; non tamen ſi donatores, & venditores fuiſſent ſoluendo. Rurſus eoſdem Clericos teneri pro bonis tenentibus contribuere, donec peruenirent ad ordines ſacros, de bonis donatis ad titulum ordinationis. Cauſa in partibus ſic diffinita in gradu appellationis introducta in Rota, dubitaut, an ſententia Brunduſina eſſet confirmanda, vel infirmanda. Et quia articulus erat clarus, & exemplaris, propoſita cauſa die 5. Martij & 7. Nouembris 1603. ſolis arrendatarijs informantibus non fuit capta aliqua reſolutio, quia Domini maturè conſiderare, & intelligere voluerunt naturam bonorum ſuper quibus imponuntur hæc onera, & ſimiliter naturam onerum fiſcalium. Denique in hac vltima propoſitione Rota contra arrendatores informantes reſpondendum cenſuit ſententiam Brunduſini non fuiſſe confirmandam.

Clara eſt enim concluſio Eccleſiaſticas perſonas non teneri ad gabellas, collectas, impoſitiones, datia, & quælibet alia onera à laicis impoſita, *cap. non minus, & cap.* 2

aduerſus de immunit. Eccleſiar. cap. 1. eodem tit. lib. 6. latè Bero. *conſil.* 31. *incipien. conſultationibus lib.* 1. & fuit in Rota ſæpè deciſum, & ſignanter *in cauſa Valentina gabellæ* 4. *Nouembris* 1595. *& die* 29. *Ianuarij* 1596. *coram D. meo Pamphilio, & die* 9. *Decembris* 1598. *coram bo. me. Orano, & in cauſa Corduben. gabellæ coram me die Veneris* 19. *Ianuarij* 1607. Et iſta concluſio adeò vera eſt, vt laici cogentes Clericos ad iſtas contributiones ſint excommunicati; ad effectum enim vt Clerici ſeu perſonæ Eccleſiaſticæ legitimè poſſint ſubire iſta onera, & ad ea perſoluenda compelli, inſpecto iure Canonico ſequentia copulatiuè requiruntur.

3 Primò vt adſit magna neceſſitas, cui aliàs facilè ſubueniri non poſſit, tunc Clerici cum laicis contribuant, probatur *in d. cap. non minus*, vbi expreſsè notat Abb. *nu.* 5. *verſ. ſecundo requiritur, & dicto cap. aduerſus, de immunit. Eccleſiarum*, vbi Abb. *num.* 4. & clariùs apparet per Extrauagan. Benedicti XI. *ſubſtitutio de immunit. Eccleſiar.*

4 Secundò debet concurrere communis vtilitas, vel ſaltim pietas, vt *in d. cap. non minus, & cap. aduerſus*, & de pietate conſiderauit textus *in l. ad extractiones, Cod. de ſacroſ. Eccleſ.*

5 Tertiò oportet, quòd onus illud ſit tale, vt ad illud ſuſtinendum laici non ſufficiant, quia Clerici, & Eccleſiæ ſolùm tenentur cum laicis contribuere in ſubſidium, & vbi laicorum non ſuperſunt facultates, vt *in d. cap. non minus, & cap. aduerſus*, quas conditiones conſiderauit Benedictus *in d. extrauag. de immunit. Eccleſ.* ibi,

6 Cæterùm attendant ſolicitè Eccleſiarum Prælati, & Clerici Lateraneñ. Concilij, quòd in huiuſmodi ſubuentionibus ſolùm caſum neceſſitatis, aut communis vtilitatis, vbi laicorum ad id non ſuperſunt facultates, deliberatione prouida noſcitur expreſſiſſe.

7 Quartò requiritur, quòd ad onus huiuſmodi imponendum vocetur, & conſentiat Clerus, nec ſufficeret Epiſcopus cum Capitulo, quia quod omnes tangit, ab omnibus particulariter approbari debet, *c. cum omnes de conſtit. cap. quod omnes de reg. iur. in* 6. & probatur *in cap. aduerſus*, ibi, *verùm ſi quando fortè Epiſcopus ſimul cum Clericis*, & conſiderat Abbas *in dicto c. non minus, num.* 4. *&* 5.

8 Quintò, & vltimò in iſtis oneribus imponendis ad effectum, vt Clericus teneatur, potiſſimum requiritur, vt Papa conſulatur, & ipſo conſulto, & non alias, Clerici contribuant, *d. cap. aduerſus*, vbi notat Abb. *nu.* 5. *verſ.* 4. *requiritur*, & ſic fuit expreſsè cautum per Benedictum XI. *in dicta extrauagan. de immunit. Eccleſiarum*. Et meritò, quia ſi arbitrio Epiſcopi, & Cleri hoc relinqueret, facilè contingerent huiuſmodi impoſitiones, & onera per ambitum, & preces Principum, & miniſtrorum laicorum, quibus occurrere ſolent Romani Pontifices, qui non aliter, quàm cauſa cognita ipſas facultates, vt Clerici contribuant, concedere ſolent.

9 Poſtremò requiritur, quòd ad hæc onera, & impoſitiones ſoluendas poſtquam prædictis requiſitis concurrentibus impoſita fuerint, Clerici, & perſonæ Eccleſiaſticæ non à miniſtris laicis, ſed ab Epiſcopo, & ſuperiore Eccleſiaſtico compellantur. Princeps enim, & poteſtates ſæculares non poſſunt ſe in his intromittere. Ita Innocen. *in d. cap. non minus, num.* 6. *verſ. quamuis ad ea*, & Iaſ. *in l. ad inſtitutiones num.* 4. *verſ. ad hoc tamen, & num.* 6. *verſ. quod verum credo, C. de ſacroſ. Eccleſiis*, & Innocen. & Bald. communiter ſequuntur Doctores, & ſignanter Abb. *in d. cap. non minus nu.* 18. *verſic. dicitur tamen de immunitate Eccleſiarum*, & Guidopap. *deciſ.* 78. *in fine, verſ. ſi tamen dicti viri*. Et quamuis iſta non videantur pertinere ad iſtum caſum, in quo agebatur de ſoluendis oneribus, rebus ipſis, ſeu bonis impoſitis antequam perueniſſent ad manus Clericorum, adhuc remanebat periculum ſaltim ratione illorum onerum, quæ arbitrio Principum imponuntur, quòd poſſent Clerici, & Eccleſiæ tractu temporis grauari ad iſta onera perſoluenda.

10 Ad iſtum periculum euitandum informantes pro arrendatarijs deducebantur primò, quòd bona de quibus agebatur tranſire debuerant cum oneribus ſuis, præſertim cùm eſſent hypothecata, gloſſ. *in cap.* 1. *in verbo ſenioribus de cenſ.* Bald. *conſil.* 280. *col.* 2. *verſic. Nam cùm, & verſic. ſicut ſi perueniſſet lib.* 2. Ancharan. *conſil.* 303. *num.* 3. *in fine, verſic. ad hoc reſpondeo, & num.* 4. *verſic. & confirmatur*, Bellon. *conſil.* 40. *num.* 5. Theſaur. *deciſ.* 234. *num.* 9. vbi affirmat ita bis fuiſſe iudicatum. Sed hoc motiuum non placuit Dominis, quia licet poſſit procedere reſpectu onerum realium impoſitorum anteaquàm bona peruenirent ad Eccleſiam, ſecus autem eſſe dicebant, quando onera non eſſent merè realia; quia tunc ſi deueniant ad Eccleſiam, vel perſonas Eccleſiaſticas, non durant talia onera, quod vt manifeſtiùs intelligeretur, Domini diſtinguebant aliquos caſus.

11 Primus eſt quando poſſeſſionibus, prædijs, ſeu bonis propter bona ipſa inducuntur, ſiue imponuntur onera, vt *l. reſcripto, § fin. & l. minus, §. matrimonium de mun. & honorib.* & hoc caſu res onerata ad quemcumque perueniat, cum illo onere tranſit, & conſequenter Clericus ad quem peruenit, pro illis ſoluere tenetur, eſt enim onus illud certum, reale, & perpetuum. Ita tenuit Innocen. *in cap. non minus*, Calder. *conſil.* 7. *num.* 2. *verſic. ſubdit tamen de conſtit.* Archidiac. *in cap.* 1. *de immunit. Eccleſ. lib.* 6. quem ſequuntur *ibid.* Io. Andr. *num.* 5. *in princip.* & Geminian. *nu.* 9. Abb. *conſil.* 53. *num.* 2. *verſic. certum eſt, lib.* 1. Ancharan. *conſil.* 96. *num.* 6. *verſic. ceſſat autem*, Ang. *conſil.* 24. Bart. *in d. l. reſcripto, §. vlt. num.* 5. *ff. de mun. & honor: & in l. placet, num.* 59. *C. de ſacroſ. Eccleſiis*, quem refert Alphonſus Aluarez *in ſpeculo iuris Pontificij cap.* 25. *§. & quoad principalem, verſic. Nam ſi dictum*.

12 Secundus caſus eſt, quando impoſitio onerum non eſt perpetua, & certa, ſed pro varietate negotiorum imminentium, & immutatur illa impoſitio, quæ fit, vt dicunt præcitati auctores, pro ſolido, & libra, & tunc ſi res tali modo grauata perueniat ad Eccleſias, deſinit durare illud onus, *cap. nouerit* 10. *quæſt.* 1. *cap.* 1. *de iurepatronat. lib.* 6. Archid. *d. cap. de immunit. Eccleſ. lib.* 6. quem refert, & ſequitur Ioan. And. *num.* 5. *in fine*, & Geminian. *ibid. num.* 9. *verſ. Tamen ſubdebat*, & Cald. *d. conſil.* 7. *de conſtitut. num.* 2. *circa finem, verſic. ſcilicet tamen*. Et licèt paulò poſt *verſic. iſta quidem*, idem Calderin. conſiderata rei grauitate, addebat quòd iſta indigerent declaratione ſummorum Pontificum, quoniam in Eccleſiarum læſionem poſſent talia ſtatuta emanare, ipſe tamen ſtatim inhærendo opinioni Iacobi Butrigar. & Bart. ſupradictam deſtructionem amplectitur.

13 Tertius caſus eſt, quando iſta onera, ſeu collectæ, & impoſitiones imponuntur ratione perſonæ tantùm propter bona, & iſto caſu cùm non inhæreant rebus, ſed ratione perſonarum potiſſimum imponuntur, conſequenter non poſſunt imponi niſi ſubditis, hoc eſt, ciuibus, & incolis, *l. ſcriptum, §. ſciendum*, vbi gloſſ. *ff. de mun. & honor.* Vnde cùm Clerici non ſint ſubiecti, non poſſunt talia onera imponi nec ipſis, nec Eccleſiæ, ſiue anteaquam peruenirent ad Eccleſiam, fuerint impoſita, ſiue poſteà. Ita præcitati Doctores, & ſignanter Geminian. *in dicto cap.* 1. *de immunitate Eccleſiarum num.* 9. *in fine*, vbi concluditur ex hoc patere reſponſum ad omnia iura, quæ in contrarium poſſent allegari, quia loquuntur in prædijs tributarijs, & ſic quando onera ſunt annexa rebus, & non perſonis.

14 Cùm ergo impoſitiones cenſuum, de quibus agebatur, non eſſent onera certa, & ordinaria, ac perpetua; nec propriè realia, Clerici, & Eccleſiæ, ad quas iſta bona peruenerunt, non tenebantur ad eorum ſolutionem. Idem iudicium fuit de ſolutionibus fiſcalibus; nam licèt informantes pro arrendatarijs contenderent eſſe onera perpetua conformia, & conſueta ſolui ab habitatoribus pro tuitione maritimarum nauium, & militum ſtipendijs, iuxta æſtimationem, & deſcriptionem antiquitus in cataſtis factam, quia tamen præcitati Doctores affirmabant tales deſcriptiones, quæ ſunt pro ſolido, & libra, non eſſe perpetuas, ſed mutari pro varietate negociorum imminentium; ita Eccleſiæ, & perſonæ Eccleſiaſticæ ad iſtas ſolutiones non teneri, licèt ad illas peruenerint bona huiuſmodi ſolutionibus grauata, *cap.* 1. *de immunitate Eccleſiarum, lib.* 6. vbi Archid. Ioan. Andr. & Geminian. *num.* 9. *Clementin.....* *de cenſib.* & eſt communis opinio.

Et ex his meritò fuit concluſum contra arrendatarios, & ſententiam Brunduſini fuiſſe reuocandam.

R.P.

R. P. D. I V S T O.

Anconitana bonorum.

Luna 16. Februarij 1604.

A R G V M E N T V M.

Cenſus quando extinctus dicatur, nec in eo fructus currant poſt illius diſdictam, depoſitum, & intimationem factam, & quomodo hæc diſdicta, depoſitum, & intimatio fieri debeant.

S V M M A R I V M.

1 *Procurator, ſeu tutor ad certum actum deputatus non poteſt cætera expedire vltra actum ad quem deputatus eſt.*

2 *Mater tutrix admittitur ad tutelam ſine ſatiſdatione, & alijs ſolemnitatibus.*

3 *Tutor ad certum tempus non datur.*

4 *Depoſitum non dicitur legitimè factum, citato eo qui recipiendi depoſitum legitimam non habet perſonam.*

5 *Notario aſſerenti nuntium citaſſe, & ſchedulam citationis ſibi tradidiſſe, credendum eſt.*

6 *Cenſus diſdicta non ſuffragatur poſt bimeſtre à tempore facta diſdicta, ſed opus eſt noua diſdicta.*

Cenſus redemptionis intimatio, quomodo fieri debeat, ibid.

7 *Depoſitum non integrum deponenti non ſuffragatur.*

10 *Depoſitum conditionale ſuſtinetur, ſi conditiones ſunt intrinſecæ.*

D E C I S I O XLIII.

1 DVbium fuit propoſitum die Lunæ 12. menſis Ianuarij proximè præteriti, informantibus ſolùm hæredibus bon. mem. Archiepiſcopi Theatini filijs quondam Petri de Leonibus. In quo Domini tunc intellexerunt cenſum non eſſe extinctum. Et nihilominus poſtea auditis informantibus pro Domino Ioanne Baptiſta Triumpho mandarunt, vt iterùm cauſam proponerent cum informationibus vtrinſque partis non aliter extenſa deciſione. Vnde iterùm propoſui cauſam hac die 16. Februarij huius anni 1604. & à Dominis contrarium fuit deciſum, videlicet conſtare de extinctione cenſus de quo agitur. Et primò dubitatum fuit circa diſdictam cenſus, quam informantes pro dictis hæredibus dicebant non eſſe legitimè executam, quia Franciſcus de Alleis, cui fuit facta diſdicta, erat conſtitutus tutor ad certum actum tantùm, vnde non poterat cætera expedire, & conſequenter nec etiam citari ad ea expedienda, ad tradita per Afflict. *deciſ. 256. in fin.* cum alijs adductis, & ita cùm diſdicta ſit requiſita à conſtitutione Pij V. ſuper forma creandi cenſus, ea deficiente cenſus remanet integer.

2 Quod tamen Domini non probauerunt, quoniam tam ex petitione Lauiniæ matris, & tunc tutricis, ad quam iudex ſe retulit in decreto, quàm ex acceptatione Franciſci apparet, quòd conſtitutio fuit generalis durante excuſatione matris, quæ ſuper bonis, quondam Petri ſui viri volebat ſibi ſatisfieri de ſuis dotibus, citata perſona legitima pro filijs minoribus, & infantibus, & hoc viſum fuit magis attendendum, quàm illa verba poſita in inſtrumento, *ad ſupradicta peragenda*, quod etiam obſeruantia declarauit, ſiquidem Franciſcus verè geſſit ſe pro tutore, adiuit hæreditatem, confecit inuentarium, obtinuit licentiam à iudice vendendi immobilia pro ſoluendis debitis, fuit conuentus vti tutor ſimpliciter, donec ſequuto eius obitu, vel alio impedimento Lauinia mater 27. Aprilis 1591. reaſſumpſit tutelam, & obtinuit à iudice illam ſibi decerni, & licèt non ſatis dederit, & non adimpleuerit ſolemnia, nihilominus geſta remanent valida, vt fuit ſæpè deciſum.

3 Neque intrat hoc caſu regula, quòd bis hæredibus habentibus matrem in tutrice, non poterat dari tutor, ſed curator, & quòd tutor non datur ad certum tempus, quoniam imò conſtitutio tutoris durante excuſatione matris eſt valida, maximè concurrente decreto iudicis, *l. 1.* & ibi gloſſ. & alij, *C. in quib. cauſ. tut. vel curat. hab.* vbi videatur Cuiac. *in paratitlis*, allegans alias leges. Corn. *conſil. 17. ſub num. 26. lib. 2.* dicens hoc caſu, quòd durante impedimento matris eſt locus datiuo, donec mater reaſſumat tutelam.

Secundò circa oblationem, & depoſitum factum in vim huiuſmodi diſdictæ duo opponebantur. Primò, quia non præceſſit citatio, & intimatio fuit facta alteri perſonæ non legitimæ, ſcilicet cuidam Ioanni Ferrantino, de cuius facultate nec etiam conſtat, qua mediante potuerit recipere pretium redemptionis cenſus, & ſic depoſitum eſt nullum. Doctor. *in l. acceptam, C. de vſur.* Alexand. poſt alios *in l. ſi mora, num. 6. ff. ſolut. matr.* Anchar. *conſil. 86. num. 3. in fin.* Roland. *conſil. 63. num. 31. lib. 1.*

Huic obiectioni reſponderunt Domini, quòd imò conſtat de citatione facta Ferrantino in ſummario Domini Ioannis Baptiſtæ *num. 14.* Nec placuit, quòd dicebatur de actu citationis non conſtare. Nam Notarius refert citationem nuntij in ſchedula, quam facto exhibuit, & produxit, & in hoc caſu conueniunt nuntius, & Notarius, cui creditur. Cyn. *in l. ſi quis decurio, C. de falſ.* & deinde eidem Ferrantino fuit facta intimatio, cuius perſona erat ſatis legitima, quia erat deputatus à Lauinia matre, poſtquam reaſſumpſerat onus tutelæ, vt conſtat publico inſtrumento exhibito, quæ erat tutrix filiorum, non ſolùm reſpectu hæreditatis patrui, ſed etiam reſpectu hæreditatis patris. Et verùm videtur, quòd vel non ſit ſolùm conſtitutus procurator ad lites, ſtantibus clauſulis cæteratis in mandato, vel ſatis eſt quòd huiuſmodi reſtitutio pretij cenſus, & depoſitum fuerit infra annum approbatum ab ipſa Lauinia, vt patet inferiùs, & durante anno à diſdicta emptor cenſus poteſt pecunias recuperare, cuius emptoris vices ſuſtinebat Lauinia mater, & tutrix.

Secundò opponebatur, quòd oblatio, & depoſitum factum fuit poſt bimeſtre à die diſdictæ, quæ fuit facta Franciſco ſub die 9. Aprilis, & depoſitum prima Iulij ſubſequentis, quo caſu quicquid dicendum ſit de venditione cenſus, qui poteſt recuperari etiam ab inuito infra annum; tamen emptor cenſus non poteſt cogere venditorem poſt bimeſtre, niſi facta noua diſdicta, vt habetur in conſtitutione Pij V. §. *cùm verò*, & facit Ancharan. *conſil. 86.* incipit, *Pro faciliori nu. 5.* cui motiuo, omiſſa hac diſputatione nouæ diſdictæ, Domini ſatisfecerunt in effectu, quia in hoc caſu adeſt citatio contra Ferrantinum actorem ad lites, quæ habent vim nouæ diſdictæ, vt in terminis fuit deciſum *in vna Romana cenſus 13. Iunij 1582. coram S. D. N.* & ibi fuit dictum, quòd licèt requiratur diſdicta, tamen circa modum diſdictam faciendi nulla eſt data forma, & ſufficit quòd talia exprimantur, ex quibus appareat venditorem cenſus redimere velle, & ibi aderat citatio ad recipiendum ſortem principalem cum fructibus, & in hoc caſu à die citationis quæ fuit 22. Iunij 1591. fuit factum depoſitum infra bimeſtre, ſcilicet prima Iulij ſubſequentis in contanti penes Nappum à iudice deputatum, & iudex mandauit intimari, & facta fuit intimatio 4. die eiuſdem menſis, necnon
depoſitum ex mandato iudicis in vim diſdictæ, in qua di- 4
cebatur, quòd pecuniæ deponantur, & ampliùs fructus non currant, quæ etſi non ſint repetita in decreto depoſiti, ſufficit quòd decretum ſit factum in executionem diſdictæ, & ita habet vim extinctionis cenſus ex actu veroſimili ſecundùm terminos legis *ab emptione, ff. de pact.* vbi Doctor. Rota *coram R. P. D. meo Litta in illa Romana Saluiati interdicti 23. Iunij 1600.*

Neque præmiſſis obſtat dicere, quòd depoſitum non fuit actuale, quia confeſſio in depoſito numerationem probat, vt in his terminis fuit dictum coram me *in Romana cenſus Luna 9. Aprilis 1601.* Nec etiam quòd non fuerit integrum, & ideò nullius effectus, *l. obſignatione, C. de ſolut.* Curt. iun. *conſil. 28. num. 2.* cum alijs allegatis, quia conſtat de contrario ex alio inſtrumento extinctionis alterius partis cenſus ſub die 12. Februarij 1587.

Et demum Domini exiſtimarunt ceſſare omnes difficultates propoſitas ex ſubſequenti ratificatione Lauiniæ matris, & tutricis, quia facto prædicto depoſito penes Nappum Lauinia inſtitit pro conſignatione pecuniarum depoſitarum, vt ex ipſis ſibi ſatisfieret de ſuis dotibus, producendo inſtrumentum depoſiti coram Gubernatore Anconæ, licèt non obtinuerit, ea ratione, quia pecuniæ depoſitatæ erant inueſtiendæ pro cautione ſanctiſſimæ Domus Lauretanæ, & cùm Ioannes Baptiſta Archa tam ratione ſui crediti dotalis contra hæredes Petri, quàm ratione

Digitized by Google

cuiuſdam ceſſionis habitæ à Camera Apoſtolica pro prætenſis ſpolijs egiſſet contra depoſitarium, ſeu contra hæredes, vel eorum procuratorem, & obtinuſſet mandatum, nihilominus Illuſtriſſimus Protector Domus Lauretanæ, curauit, quòd ex eiſdem pecunijs depoſitatis in pecunia numerata emeretur cenſus ab Equite Bartholomæo Fanello fratre Lauiniæ, & huius cenſus datur inſtrumentum publicum celebratum ſub die 24. Iulij anni 1593. & quicquid ſit de illo cenſu, approbatus eſt à Lauinia, quæ recepit fructus, quos recuperauit mediante lite ab Archa, qui exegerat à Fanello, cum cautione de reſtituendo, & reſtituit Lauiniæ vti anteriori creditrici pro ſua dote, & ipſe Fanellus ſoluit cum intentione repetendi ſummam ſolutam, vnà cum damnis ab eodem Archa, & fideiuſſore tanquam creditor quondam Petri Leonis anterior ipſo Archa, ita vt ſi in extinctione cenſus Domini Triumphi adeſt aliquis defectus, quem non videbant Domini, ſatis ſuppletur ex poſteà geſtis per Lauiniam matrem, & tutricem.

9 Nec obſtat, quòd omnia dicantur à Lauinia geſta vti creditrice ſuæ dotis, non autem vti tutrice, quia neceſſariò adeſt implicita ratificatio, etiam vti à tutrice, cùm agere non potuerit contra iſtas pecunias, vti ſpectantes ad filios ſuos hæredes, niſi accedente ratificatione extinctionis cenſus, à qua pecuniæ proueniebant in filios ſuos, & hæredes quondam Petri patris. Pro qua exactione ita intendebant agentes pro matre, vt interim non curarent pecunias depoſitatas inueſtire, & minores remanere ſine fructibus pecuniarum, quas habebant pro pecunijs eorumdem minorum.

10 Nec faciunt conditiones quibus factum eſt depoſitum, ſcilicet vt pecuniæ inueſtirentur, quoniam hoc continebatur in decreto, & erat facienda inueſtitura ex pacto, vnde iſtæ conditiones intrinſecæ non vitiant, Doctor. *in l. acceptam, C. de vſur.*

Ex quibus concluſum fuit conſtare de valida diſdicta, oblatione, & depoſito, & de extinctione cenſus Dominorum de Triumphis.

R. P. D. SACRATO,
poſteà S. R. E. Cardinale.

Elboren. decimarum.

Veneris 20. Maij 1604.

ARGVMENTVM.

Quaſi poſſeſſio exigendi decimas probatur per multiplicatas decimarum ſolutiones, imò per vnicam ſolutionem, & an hæc decimarum ſolutio probetur per librum Eccleſiæ cui decimæ ſoluuntur.

SVMMARIVM.

1 *Quaſi poſſeſſio exactionis decimarum probatur per multiplicatas ſolutiones, imò per vnicam ſolutionem.*
2 *Liber Eccleſiæ probat pro Eccleſia ſolutionem decimarum.*
3 *Decimæ de iure debentur parochiæ exiſtenti infra limites diœceſis.*
4 *Mandatum de manutenendo non ſolet concedi extra materiam iuriſdictionis ex ſola iuris aſſiſtentia.*
Præſumitur facilè factum, quod de iure fieri debet, ibid.
5 *Manutentio non datur poſt rem iudicatam, & non pendente lite.*

DECISIO XLIV.

1 Cum præſuppoſito, quòd partitæ librorum Archiepiſcopatus ſint legitimè extractæ, reſolutum fuit Archiepiſcopo, & Capitulo dandum eſſe mandatum de manutenendo, quandoquidem ex dictis libris conſtat de ſolutionibus decimarum factis menſe Epiſcopali, & Capitulari, per quas ſolutiones nedum multiplicatas, & continuatas, prout continetur in dictis libris, ſed etiam per vnicam acquiritur quaſi poſſeſſio, Abb. *in cap. Eccleſia Sutrina num. 22. & 23.* Butr. *num.* 37. Rip. *num.*52. *de cauſ. poſſ. & propr.* Rota *in Gerunden. iuriſdictionis 12. Decembris* 1588. *coram bo. me. Cardinali Mantica*, cuius quaſi poſſeſſionis vigore conijcitur manutentio, §. *hodie inſtit. de interdict.* cum concordant.

Nec videbatur dubitandum, quòd prætenſis libris ſit danda fides, iuxt. not. *in l. cenſualis, C. de donat. & in cap. ad audientiam, de præſcript.* Bald. *in l. fin. num. 15. verſ. vnde ſi per libros, C. ſine cenſ. vel reliq fund.* Felin. *in d. cap. ad audientiam num. 15. verſ. caſus magis dubius de præſcript.* Dec. *conſil. 146. num. 14. verſ. 4. iſta concl.* concurrentibus maximè dictis teſtium deponentium de iiſdem ſolutionibus, qui teſtes etiamſi eſſent nulliter examinati, vt ex aduerſo opponebatur, quod tamen Domini non habuerunt, pro abſoluto, poſſunt deſeruire pro adminiculo, iux. *deciſ.* Seraph. 581. *num.* 1. *cum alleg.* 2

Et tantò magis, quia decimæ de quibus agitur ſurgunt intra limites Cathedralis, quæ eſt parochia. Vnde ex hoc dicitur habere intentionem fundatam de iure in iſtis decimis, *cap. fin. de paroch.* & alijs, Bernoc. *cap. cum contingat, & cap. quoniam à nobis, de decim.* Rot. *in Pacen. decimarum de Chebrero 21. Iunij 1604. & 5. Decembris* 1605. *coram R. P. D. Decano, & Salamantina decimarum de quadrantio* 10. *Decembris* 1606. *coram Iuſto.* 3

Licèt non ex ſola iuris aſſiſtentia Rota moderna non ſoleat concedere manutentionem extra materiam iuriſdictionis, attamen negari non poteſt, quin manutentio facilius detur habenti aſſiſtentiam iuris, quam alijs, cùm probationes ex hac reddantur veriſimiliores, facilè enim præſumitur eſſe factum illud, quod de iure fieri debet. Cephal. *conſil. 9. num. 16. vol.* 1. Crauett. *conſil.* 179. *num.* 11. Caſtr. *conſil.*80. *num.* 1. *verſ. & ideo ſicut lib.* 1. cum alijs alleg. per Maſcard. *de probat. concl.*748. *num.* 1. 4

Non obſtat, quòd in propoſito caſu prætendatur adeſſe res iudicata, & poſt rem iudicatam deſit iuriſdictio pro concedenda manutentione, quia hoc poſſet procedere ſi res iudicata fuiſſet executioni demandata: ſed cùm hoc adhuc minimè factum fuerit, lis dicitur durare. Mohed. *deciſ.* 3. *nu.* 3. durante autem lite durat facultas manutenendi, cùm hoc ſummariſſimum poſſeſſorium duret, quantum durat ipſa lis. Seraph. *dec.* 1295. *num.* 2. 5

R. P. D. COCCINO.

Feltren. Præbendæ.

Veneris 28. Maij 1604.

ARGVMENTVM.

Beneficia in dubio præſumuntur collatiua, & quomodo hoc teſtibus probetur, beneficijque reſignatio, quando effectuata dicatur, & quando beneficium iure familiaritatis poſſideri dicatur cætera habes in ſummario.

SVMMARIVM

1 *Beneficia omnia in dubio præſumuntur collatiua.*
Teſtes duo in omni negotio ſufficiunt, ibid.
Teſtibus pluribus magis creditur, quàm paucioribus contrarium deponentibus, ibid.
2 *Teſtes de auditu à maioribus, & in antiquis, quia ſunt vicini, admittuntur ad probandum beneficium eſſe collatiuum.*
4 *Reſignatio beneficij, quòd habuerit effectum probatur ex eo quod vigore dictæ reſignationis fuerit alteri collatum.*
5 *Poſſeſſio beneficij, quando dicatur retineri iure familiaritatis potius, quàm nomine proprio.*
7 *Præſumptionem habens contra ſe, ſi contrarium probare voluerit fortioribus probationibus grauatur.*
8 *Probatio dubia non releuat.*
Beneficij principalis nomine venit etiam beneficium illi ſubiectum, nu.8. in fine.

DECISIO XLV.

Domini reſoluerunt beneficium Sanctæ Margaritæ eſſe liberum, & ſeparatum à Canonicatu. Nam vltra quòd habet præſumptionem iuris pro ſe, quia omnia beneficia præſumuntur collatiua, vt fuit reſolutum *in cauſa Parmen. Prioratus 14. Aprilis 1600. coram R. P. D. meo Penia, & in cauſa Teruiſina ſancti Theoniſti 27. Nouembris 1602. coram R. P. D. Ludouiſio*, concurrunt etiam dicta nouem teſtium deponentium hoc beneficium eſſe ſolitum conferri Clerico ſæculari in titulum, & perpetui bene- 1

neficij, & quòd eius rector curam exercebat, qui teſtes benè probant, cùm ſint plures, & duo ſufficerent, *cap. in omni negotio, & cap. licet il 1. de teſtibus, l. vbi numerus ff. eod. tit.* & tantò magis probant, cùm eorum depoſitio ſit conformis diſpoſitioni iuris communis, quia, vt dictum eſt, beneficia præſumuntur collatiua, Aret. *conſ. 44. in fine,* Gabr. *de teſtib. concl. 4. n. 23. verſ. 6. infertur*, & ideò etiam ex iſta cauſa, & quia ſunt plures; debent præponi teſtibus in contrarium examinatis.

2 Non obſtat, quòd iſti teſtes deponant de ijs, quæ ſunt iuris, nempe beneficium eſſe collatiuum, abſque eo, quòd reddant ſufficientem rationem, quia deponunt eſſe ſolitum conferri, quod eſt quid facti, & reddunt bonam rationem, quia ſunt vicini oriundi, & de auditu à maioribus, & in antiquis admittuntur teſtes de auditu, Dec. *conſ. 321. ſub num. 7. verſ. vnde primò.*

3 Minus obſtat, quòd aliqui teſtes dicant Piridellom, & Peregrinum, qui poſſederunt, fuiſſe Canonicos, quia non ideò ſequitur, quòd poſſederint hanc Eccleſiam ſanctæ Margaritæ tanquam Canonici. Et quod plus eſt, tertius teſtis ſuper 2. & quartus ſuper 3. dicunt expreſsè Eccleſiam aliquando fuiſſe poſſeſſam à non Canonicis, & hoc etiam colligitur ex dictis aliorum teſtium, & Piridellus, vt dicuot ijdem teſtes 3. 6. & 8. ſuper 11. & quartus ad 3. poſt publicationem Sacr. Conc. Trid. dicebant non poſſe retinere vtrumque beneficium, ſcilicet Eccleſiam ſanctæ Margaritæ, & Canonicatum, & ideò domum quærebat vbi inhabitare poſſet.

4 Peregrinus verò vltimus poſſeſſor, qui fuit Canonicus, poſt reſignationem Canonicatus retinuit vſque ad obitum Eccleſiam ſanctæ Margaritæ, vt dicti teſtes deponunt, nec poteſt dubitari quin reſignatio dicti Canonicatus habuerit effectum, cùm ipſe poſtea obtinuit alium Canonicatum, & poſſeſſionem fuerit aſſequutus, ad conſil. Oldrad. 229. pluries canonizatum.

5 Non obſtat, quòd reſignatio fuit facta ad fauorem fratris, & ideò Peregrinus potuit remanere in poſſeſſione iure familiaritatis, quia hæc procederent ſi doceretur de reſignatione huius beneficij ſanctæ Margaritæ, Cephal. *conſ. 4. n. 37. & ſeq.* & ideò illa poſſeſſio cenſetur potiùs iure proprio; poſſeſſio enim iure familiaritatis tunc præſumitor, quando alius titulus excogitari non poteſt, Socin. ſen. *conſ. 131. n. 4. lib. 1. & conſ. 13. n. 17. lib. 4.* Curt. iun. *conſ. 168. n. 33. & 34.* cum alijs per Menoch. *de arbitrar. iud. conſ. 160. n. 20.*

6 Non obſtant enunciatiuæ antiquæ de anno 1480. quia earum vna eſt æquiuoca, & turbida. Nam denunciatio non probat concludenter, quòd iſta Eccleſia eſſet membrum Canonicatus, quia potuit eſſe, quòd de eo tempore Canonicus eſſet etiam beneficiatus, & ſic poſſideret ex alio titulo, quàm ex Canonicatu.

7 Non obſtat, quod inſtromentum optioois de dicto anno 1480. multum ſeruiat pro tollenda iſta æquiuocatione, maximè concurrentibus actibus de anno 1570. & 1571. vt benè conſideratur in deciſione, quia hæc fortaſſe procederent, ſi nihil doceretur in contrarium, quia vltra quòd Cadubrios qui venit contra præſumptionem iuris, grauatur fortioribus probationibus, gloſſ. & Doct. *in l. tranſactione C. de tranſactionib.* Abb. *in cap. quia veriſimile in 2. notab. de præſumpt.* cum alijs per Surd. *conſ. 61. n. 22.* eoque magis cùm iſta præſumptio iuris habeat etiam probationes pro ſe, vt ſupra oſteoſum fuit.

8 Non obſtant iura de nouo producta, ex quibus apparet, quòd in libris taxæ adnotatur præbenda ſanctæ Margaritæ, quia non inde ſequitur, quòd Eccleſia ſanctæ Margaritæ de Longano ſit vnita huic præbendæ, tum quia hæc denunciatio poteſt verificari io alijs Eccleſijs, cùm plures ſint ſub hac inuocatione in diœceſi Feltren. tum etiam, quia ab origine hæc præbenda potuit hoc modo denominari, & ideò hæc probatio tanquam dubia non releuat, *cap. in præſentia, de probationib.* cum vulgarib.

Non obſtat, quòd in libris taxæ non eſt adnotata huiuſmodi Eccleſia ſanctæ Margaritæ de Longano, quia ſufficit, quòd ſit adnotata Eccleſia de Sedico, quæ, vt deponunt teſtes, eſt matrix huius Eccleſiæ ſanctæ Margaritæ. Nam ad nominationem beneficij principalis venit nominatio beneficij ſubiecti, Rot. *dec. 46. de reſcript. in antiq.*

R. P. D. O R T E M B E R G O,
Deinde Epiſcopo Attrebaten.

Romana nullitatis obligationis.

5. Iulij 1604.

A R G V M E N T V M.

Abſolutio à iuramento peti debet etiam quòd iuramentum fuerit metu, & dolo extortum, & poſt incurſum periurium, periurium non ſuffragatur, ſicut nec etiam ſuffragatur habita ab vno tantùm iuramento, quando in contractu adſunt plura iuramenta.

S V M M A R I V M.

1 *Periurus à limine iudicij repellitur, n. 1.*
Iuramentum non operatur in contractu, in quo deficiunt ſolemnitates ſtatuti vrbis lib. 1. cap. 151. quia cenſetur per fraudem extortum, ibid. vbi tamen declarat eſſe petendam abſolutionem.
Abſolutio petenda eſt à iuramento etiam à ſtatuto præſumpto per dolum, & metum extorto, ibid.
2 *Abſolutio à iuramento non ſuffragatur poſt incurſum periurium.*
3 *Abſolutio ab vno iuramento non ſuffragatur, quando in contractu adſunt plura iuramenta.*

D E C I S I O XLVI.

FVit concluſum exceptionem periurij obſtare Domino 1
Ioanni, quia periurus à limine iudicij repellitur, ad notat. *in cap. paruuli,* vbi gloſſ. fin. *22. q. 5. in l. ſi quis maior. C. de tranſact.* Nec obſtat nullitas propter defectum ſolemnitatum ſtatuti Vrbis *cap. 151. lib. 1.* annullantis iuramentum tanquam per fraudem, & dolum extractum, & extortum, ita vt nihil operetur, *l. non dubium C. de legib.* Seraph. *de priuil. 61. & 11. & 12.* & fuit dictum coram Reuerendo P. Domino Penia in Romana ſocietatis officij . . . , . Februarij 1602. quia nihilominus eſſet petenda abſolutio, vt fuit dictum in Romana viſitationis 2. Maij 1588. coram bon. mem. Bubalo, & coram Reuerendo P. Ludouiſio in Signina caſtrorum 26. Ionij 1602. cùm noo dicatur quis eſſe iudex proprij iuramenti, nam etiam ex iuramento nullo cootrahitur periorium, ita vt quis non ſit audiendos, *cap. tuanos,* vbi Bald. *de iur. iur.* Aym. *dicto conſ. 1. q. 1. poſt n. 2. verſ. ſed magis in terminis.*

Non obſtat abſolutio obtenta per Procuratorem 31. Maij, 2
quia iam à die 20. eiuſdem multi fuerunt celebrati actus, & poſtea à D. Hieronyma ratificati in conſtitutione Procuratoris, & in proſecutione iodicij, & ideò incurſo periurio, noo poterat peti abſolutio à iuramento, niſi priùs petita abſolutione periurij, Afflict. *dec. 220. n. 17.* Pariſ. *conſ. 10. num. 94. lib. 1.* Rota coram Tolomeo *deciſ. 786. par. 3. diuerſ.* quia abſolutionem ſolus Papa poteſt concedere, Crauett. *conſ. 6. n. 93.*

Secundò obſtat etiam exceptio periurij, quia cùm in in- 3
ſtrumento adeſſet triplex iuramentum, non ſufficiebat ſimplex abſolutio, ſed erat neceſſaria ſpecifica abſolutio ab omnibus iuramentis, Pariſ. *conſ. 43. n. 18. vol. 1.* & fuit dictum in Placentina caſtrorum 2. Iulij 1601. coram Millino, & licet ex aduerſo dicatur, quòd non intendit contrauenire iuramento aſſertorio ſe non habere in vrbe conſanguineos, & affines, & renonciationi factæ cum iuramento beneficio ſenat. conſ. Velleian. & ſtatuto vrbis; tamen in regiſtro legitur ipſam fuiſſe contrauentam obtinendo commiſſionem, dando articulos, & producendo teſtes ad probandum contrarium.

R. P. D. LITTA.

Sublaceñ. bonorum.

Veneris 14. Ianuarij 1605.

ARGVMENTVM.

Abſolutio ab excommunicatione, & periurio incurſo propter alienationem rei Eccleſiæ ad hoc vt abſoluto ſuffragetur, quid continere debeat.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio ab excommunicatione, & periurio incurſo propter alienationem rei Eccleſiaſtica, vt abſoluto ſuffragetur quid continere debeat.*

2 *Abſolutio ab excommunicatione propter alienatas res Eccleſiaſticas conditionalis non purificata conditione non ſuffragatur.*

Obſeruantia ſubſequuta facit praſumere omnia ritè, & rectè facta fuiſſe, n. 3. vbi tamen quod hac praſumptio amittit probationem contrariam.

Feudi, ſeu emphyteuſis inueſtitura facta in perpetuum pro haredibus, & ſucceſſoribus, dicitur tranſitoria ad quoſcumque haredes etiam extraneos, ibid.

4 *Clauſula appoſita in exequutiuis non ampliant, nec reſtringunt pracedentem diſpoſitionem.*

5 *Feudum Eccleſiaſticum conceſſum alicui propter merita, & ſeruitia Eccleſia praſtita, non ſuſtinetur propter ſeruitia facta Pralato, non Eccleſia: vltra quod de ſeruitijs, & meritis debet aliter conſtare, quàm ex aſſertione contrahentium.*

DECISIO XLVII.

1 FVit reſolutum ſupplicationem de qua agitur non ſuffragare Dominis de Mutis.

Primò, quia non videtur poſſe referri ad conceſſionem de qua agitur, quæ longè ante dictam ſupplicationem ſuum ſortita fuerat effectum, vt conſtat ex inſtrumento adeptæ poſſeſſionis à tergo dictæ conceſſionis deſcripto, quod probationem probatam, & manifeſtam facit, de qua tamen effectuatione nullum prorſus verbum fit in dicta ſupplicatione, prout neceſſe fuiſſet ſaltem ad effectum obtinendi abſolutionem ab excommunicatione, & periurio incurſo ex dicta alienatione rei Eccleſiaſticæ, cùm effectu facta inconſulto Papa contra extrauag. Paul. II. incip. *Ambitioſè*, & plures Conſtitutiones aliorum Pontificum, ac iuramentum, quod præſtare ſolent omnes Prælati de non alienandis rebus ſuæ Eccleſiæ, de quo loquitur text. *in cap. cùm ergo de iureiur. in cap. vt ſuper, & in cap. fin. de reb. Eccl. non alien.* & in terminis conceſſionis feudi loquitur Bald. *in c. 1. in fin. princ. tit. qui feud. dar. poſſeſſ. in vſib. feud.*

2 Secundò, quia dicta ſupplicatio eſt conditionalis, vt patet ex illa clauſula, *quatenus in euidentem*, &c. quo fit, vt dicta conditione minimè purificata, illa ſuffragari aliquo modo non poſſit iſtis Dominis de Mutis, *l. Talis ancilla §. Stichus ff. de fideicom. liber.* cum alijs per Abb. *conſ. 103. verſ. ſed tamen his non obſtantibus par.* 2. & per Cephal. *conſ. 17. n. 21.*

3 Nec obſtat, quòd ex obſeruantia ſubſequuta omnia præſumantur ritè, & rectè facta, ad deciſ. Put. 365. *num. 3. & ſeq. lib. 2.* & conſ. Abb. 41. cum alijs alleg. per informantes. Quia fuit reſponſum non per hoc tolli quin contrarium oſtendi poſſit, vt admittit idem Abb. *vbi ſuprà*, & pluries fuit reſolutum, & quòd in claris ceſſare debent præſumptiones, vulg. *l. continuus §. 1. ff. de verb. oblig.* Vnde cùm ex inſtrumento dictæ conceſſionis, quod manifeſtam probationem facit pro Eccleſia, clarè conſtat eam non ceſſiſſe in euidentem illius vtilitatem, ſed potiùs in euidens damnum, cùm conceſſa appareant dicta bona laico, nulla reſeruata cognitione, aut præſtatione ad fauorem ipſius Eccleſiæ, imò liberè, & in perpetuum pro hæredibus, & ſucceſſoribus, quo caſu tranſitoria ſunt ad quoſcumque hæredes, etiam extraneos, Socin. *conſ. 266. num. 37. verſ. 2. lib. 2.* Couar. *var. reſol. lib. 2. cap. 17. num. 5. verſ. 4.* & fuit reſolutum in Mediolanen. bonorum de Buſalora 7. Iunij 1585. coram bon. mem. Bubalo, & in Romana domus prima Decembris 1600. coram Domino meo Millino, & ſic ceſſat omnis ſpes, quòd ad eandem Eccleſiam aliquando redire poſſint. Ideò, &c.

4 Nec facit dum dicitur, quòd conceſſa ſunt in feudum, & ſic ad meliorandum, quia de hoc nihil ad Eccleſiam, cùm attento tenore conceſſionis nullo tempore dicta bona debeant redire ad ipſam, ex ſupradictis. Et dum per informantes pro Dominis de Mutis dicitur conceſſionem prædictam eſſe reſtrictam ad deſcendentes maſculos ipſius recipientis, vnde illis ceſſantibus reſidebunt ad Eccleſiam cum melioramentis. Fuit reſponſum de contrario expreſſè conſtare ex diſpoſitiua ipſius conceſſionis, ibi, *tibi pradicto magnifico viro Mutio Muto tuiſque heredibus, & ſucceſſoribus in perpetuum*, quæ diſpoſitiua, ſicut ex verbis appoſitis in clauſulis exequutiuis, non ampliatur, ita nec reſtringi debet, ad not. per Card. *in Clem. prima §. ad hoc, n. 2. de praben.* & fuit ſæpè tentum.

5 Nec ex eo ſuſtineri poteſt dicta conceſſio vti facta propter ſeruitia, & benemerita ipſius Mutij, quia, vt in ipſa conceſſione legitur, ſeruitia non fuerunt præſtita Eccleſiæ, ſed ipſi Abbati concedenti, & eius domui, & tamen ad effectum vt ſuſtineatur alienatio, eo prætextu neceſſe eſt, quòd ſeruitia fuerint præſtita Eccleſiæ cuius bona alienantur. Acoramb. *deciſ. 46. lib. 1.* & fuit reſolutum in Poſnanien. bonorum 15. Februarij 1599. coram Domino meo Lancellotto. Vltra quòd de dictis ſeruitijs, & meritis erga Eccleſiam aliunde conſtare debet, quàm ex aſſertione ipſorum contrahentium, Iaſ. *conſ. 73. lib. 3.* Feder. de Sen. *conſ. 143.* quod etiam fuit tentum in dicta Poſnanien. Ex quibus, &c.

R. P. D. PENIA.

Veneta pecuoiaria.

Veneris 16. Iunij 1605.

ARGVMENTVM.

Actor de conſuetudine non tenetur cauere de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo in cauſa reconuentionis, nec debitor ſuſpectus allegari poteſt, non conſtito de credito, & non probata illius deteriorata conditione, & ſi fuerit forenſis ſuſpectus, allegari non poteſt ſi in loco originis poſſidet immobilia, vel etiam mobilia magni valoris, aut nomina debitoris.

SVMMARIVM.

1 *Debitor de fuga ſuſpectus capi non poteſt, niſi docto de credito, & de deterioratione conditionis ſuperueniente, n. 2.*

2 *Cauere de ſtando iuri, lite praſertim pendente, nemo cogi poteſt, niſi conſtito de credito, & deterioratione conditionis, & num. 4. vbi quòd de conſuetudine actor non tenetur cauere de ſtando iuri in cauſa reconuentionis.*

Debitor forenſis non poteſt allegari ſuſpectus, nec cogi ad praſtandam cautionem, quando poſſidet immobilia in loco ſua originis, num. 3. vbi etiam idem quando poſſidet mobilia magni valoris, aut nomina debitorum.

DECISIO XLVIII.

1 CVm per plures deciſiones Rotales fuiſſet deciſum ad fauorem DD. de Domo, mandatum relaxatum ab A. C. contra D. Rodulphum Pium pro ſumma ſcut. 1386. fuiſſe exequendum, & prædicti DD. de Domo aliquas pecuniarum ſummas de fructibus locorum montium, & cenſuum exegiſſent, & agentes pro D. Rodulpho inſtanter petijſſent ſe prætendere à prædictis de Domo via ordinaria repetere ſolutum, & inſtarent ſibi præſtare cautionem de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo. Dubitaui, an Dominicus, & Antonius de Domo talem cautionem præſtare tenerentur? Et Rota vtraque parte informante non teneri præſtare talem cautionem cenſuit.

Primò,

Digitized by Google

2 Primò, quia cùm Dominus Rodulphus longo tempore litigaſſet ad effectum, vt illi de Domo ſibi cautionem præſtare tenerentur, probare debuit ſuum creditum, & fugæ ſuſpicionem, Bald. Ang. & Salye. *in l. aptiſſimi C. de iudic.* Caccialup. *de debit. ſuſpect. q. 6. num.* 8. 9. 17. *&* 20. Item illos de Domo à die contractus deterioris conditionis fuiſſe effectos, & ſic ſuperueniſſe cauſam ſuſpicionis, quæ tunc non adeſſet, Iaſ. *in l. ſi ab arbitrio n. 5. ff. qui ſatiſdar. cogantur*, Caccialup. *q. 6. num.* 3. Pariſ. *conſ.* 101. *num.* 4. *&* 5. *lib.* 3. quæ in hoc caſu non fuerant à Rodulpho probata, imò ex deciſionibus factis conſtabat de bono iure DD. de Domo, & de nullo credito D. Rodulphi. Et licet quidam ex prædictis loquantur in caſu capturæ, locum etiam habet in caſu petitæ fideiuſſionis, ſiue cautionis, cùm non alia de cauſa petatur, nec detur captura, niſi vt actor fideiuſſionis obligationem conſequatur, Iaſ. *in d. l. ſi ab arbitrio*, Caccialup. *d. tract. de debit. ſuſpect. q. 9. princ. in principio*, Pariſ. *dicto conſ.* 101. *lib.* 3.

3 Secundò, quia forenſis non poteſt allegari ſuſpectus, nec conſequenter cogi ad præſtandam cautionem, quando poſſidet immobilia in loco ſuæ originis, nec poſt contractum deteriorauit notabiliter conditionem ſuam, Dec. *conſ.* 75. *col. fin. verſ.* 8. *& vltimo*, Natt. *conſ.* 430. *num.* 15. & tradunt communiter ſcribentes, *in l. ſciendum §. 1. ff. qui ſatiſd. cogantur*, quod habet locum etiam in poſſidente mobilia magni valoris, & nomina debitorum, vt dicunt communiter Doct. *in d. l. ſciendum*, & ibi Bart. *num.* 5. & Iaſ. *num. 3. in 1. & 2. limitat. ff. qui ſatiſd. cogan.* Vnde cùm Domini de Domo Veneti tanquam forenſes litigarent in vrbe, & bona immobilia probarentur, non tenebantur ad aliquam cautionem.

4 Tertiò quicquid ſit de ſtricta iuris ratione circa illum articulum, an actor teneatur cauere de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo in cauſa reconuentionis, de conſuetudine tamen adſtringit, *§. ſed hodie*, vbi gloſſ. & Doctor. *in tit. de ſatiſdat.* eam autem gloſſ. *in verbo nullam ſatiſdat. in fine*, aſſerentem de conſuetudine hoc non ſeruari, nec eſſe in vſu, Bart. *in authen. generaliter num. 1. C. de Epiſc. & Cleric.* aſſeruit verum dicere, & in practica obſeruatum vidiſſe id ait Abb. *in c. quoniam frequenter §. in alijs, num. 2. verſ. Iſta tamen, vt lit. non conteſt.*

Poſtremò hanc opinionem ſæpè amplexa fuit Rota, & ſignanter in Romana Palatij die 28. Maij 1588. coram Blanchetto, & coram me, in cauſa Toletana penſionis 15. Martij 1599.

R. P. D. IVSTO.

Romana ſeparationis thori.

Luna 20. Iunij 1605.

ARGVMENTVM.

Thori ſeparatio numquid fieri debeat propter morbum Gallicum, lepram, ſeu alium contagioſum morbum, & an propter adulterium, & quid ſi poſt adulterium ſequuta eſt reconciliatio inter coniuges, & quomodo per teſtes præmiſſa probentur.

SVMMARIVM.

1 *Thori ſeparatio numquid facienda ſit propter morbum Gallicum, & quomodo talis morbus concludenter probatus cenſeatur, num. 2. & 4. vbi etiam quid de lepra, ſeu alio morbo contagioſo, & n. 5. vbi etiam an iſto caſu ſufficiat ſola ſeparatio concubitus, abſque ſeparatione habitationis.*

2 *Adulterium probatur teſtibus deponentibus de actibus, & circumſtantijs propinquis, & alijs, de quibus num. 3.*

Adulterium probatur coniecturis, ibid.

7 *Adulterium eſt ſufficiens cauſa ſeparationis thori.*

8 *Thori ſeparatio numquid cenſeatur remiſſa per reconciliationem poſt adulterium, & quomodo talis reconciliatio probetur per teſtes, & n. 9.*

DECISIO XLIX.

1 Domini diſtinxerunt hanc cauſam in tres difficultates. Prima fuit, an Illuſtris D. Laura Caietana ſufficienter probauerit prætenſionem ſuam contra Illuſtrem D. Ioannem Baptiſtam de Aritia coniugem. Secunda, an probata operetur effectum ſeparationis thori. Tertia, an D. Ioannes Baptiſta probauerit pro parte ſua reconciliationem D. Lauræ vxoris ſuæ ad excluſionem ſeparationis.

2 Quoad primam, intentio Dominæ Lauræ conſiſtebat in morbo Gallico vehementi, & in adulterio viri, & vtrumque probatum eſſe Domini vnanimiter cenſuerunt ad hunc effectum. Quo enim ad morbum Gallicum depoſitiones peritorum, medicamenta cicatricis, & alia deducta faciunt rem patentem, & pluſquam notoriam, vt ſuper his non ſit elaborandum.

3 Quoad adulterium eſt ſufficienter probatum ex teſtibus deponentibus de actibus, & circumſtantijs propinquis ad adulterium ex confeſſione, & fuſtigatione adulteræ, ex apocha D. Ioannis Baptiſtæ, in qua promiſit mercedem nutrici pro Nicolao eius filio, & ex gemellis fœminis ſuſceptis ex eadem adultera, quæ in libro Baptiſmi annotatæ ſunt vti filiæ D. Io. Baptiſtæ, & eiuſdem adulteræ, ita vt animum iudicis non poſſit eſſe dubium de adulterio pluries reiterato, quod etiam probatur coniecturis, Felin. *in cap. præterea num. 3. de teſtibus*, & fuit dictum in alia cauſa coram illuſtriſſimo Cardinali Seraphino 22. Aprilis 1572. coram bon. mem. D. Orano in Calaguritana ſeparationis thori 26. Ianuarij 1596.

4 Quoad ſecundam informantes pro D. Io. Baptiſta prætendebant morbum Gallicum non eſſe cauſam ſufficientem pro huiuſmodi ſeparatione, ſicut de lepra, & morbo contagioſo habetur *in c. 1. & 2. de coniug. lepro.* & ibi Abb. & Præpoſit. imò & de morbo Gallico dicit Nauarr. *in manual. cap. 22. de ſacram. matrim. ſub num. 22. verſ. 4.* inter coniuges maximè, quia D. Io. Baptiſta hodie prætendit ſe eſſe reſtitutum priſtinæ ſanitati. Sed Domini contrarium crediderunt eſſe in hoc caſu; nam licet prædicta propoſitio ſit vera regulariter, non tamen procedit in morbo contagioſo admodum vehementi, vbi periculum eſt vitæ morali more, & ingentiſſimus horror, & natura ipſa congreſſum abominatur, ſecundùm Soc. *ſuper 4. diſtinct. 32. n. 9. art. 1.* vbi in ſpecie æquiparat lepram, & morbum Gallicum, Caiet. *in ſummario in verbo Matrimonij vſus*, Alciat. *in rubric. ff. ſolut. matrim. n. 16.* Natta latè *conſ. 24.* vbi rationes adducunt, & authoritates.

5 Nec videtur obſtare, quod iſta doctrina ſit intelligenda de ſeparatione concubitus in morbo Gallico, & de liberatione, & redditione debiti, non de ſeparatione cohabitationis; cui accedunt reſtitutio dotis, & alia, quandoquidem ſi quoad redditionem debiti, fit ſeparatio, quod cadit ſub præcepto, facilè eſt ſeparationem facere, quoad cohabitationem, quæ in his caſibus eſt de conſilio, ſecundùm diſtinctionem Turrecremat. *in cap. ſi quis vxorem n. 4. 32. q. 15.* & ibi allegat. S. Thom. & conſequenter admiſſa cauſa excluſionis à concubitu, qui inficit in morbo Gallico, vxor non tenetur cohabitare præcepto, quod colligitur ex *dicto cap. 1. & 2. de coniug. lepro.* præſertim quia D. Laura vi morbi viſu vnius oculi eſt omninò priuata, & toto corpore eſt percuſſa, indigens continuis medicamentis, & conſequenter eſt effecta inutilis ad ſeruitium viri ex delicto eiuſdem viri ſui.

6 Nec facit prætenſio ſanitatis recuperatæ per D. Io. Baptiſtam, quæ non eſt ita facilis, nec communiter creditur in hac ſpecie morbi benè radicata, in quo latet anguis, & in omnem caſum, & euentum noua coniunctio redderet morbum validiorem, ideò ſeparatio eſt neceſſaria poſt ſequutam contagionem.

7 Quòd ſi prædictis addatur adulterium, res remanet ſine difficultate, quia ſolum adulterium ſufficit pro ſeparatione, *cap. dixit Dominus 32. q. 1.* & gloſſ. *in l. in verbo violato, in fin. C. de adulter.* Abb. *in cap. ex litteris, num. 5. de diuort.* Socin. *conſ. 148. num. 3. lib. 1.* & Socin. iun. *conſ. 34. nu. 1. lib. 1.* Rota coram Illuſtriſſimo Cardinali Pamphilio in cauſa Biſuntina ſeparationis thori 11. Februarij 1598. & coram R. P. D. meo Decano in Romana ſeparationis thori, 3. Martij 1603.

8 Quoad tertiam partem, ad quam reducitur tota difficultas,

tas, an ſit probata reconciliatio, Domini in primis concordabant in iure, quòd per reconciliationem coniugum poſt adulterium impeditur ſeparatio, iuxta notat. *in l. ſi vna §. fin. ff. de adulter. gloſ. in cap. fin.* vbi Abb. *num.* 7. & ibi omnes, *de adulter.* Boer. *dec.* 338. *num.* 7. Sed habuerunt pro re difficili, quòd poſſit applicari in huiuſmodi caſu, in quo longo tempore durauit adulterium, & ſuſcepti ſunt plures filij, & tandem capta, & fuſtigata adultera, quo tempore Ioannes Baptiſta arripuit fugam ab vrbe, & nunquam ampliùs cohabitauit cum D. Laura, nec vidit illam in domo ſua à qua diſceſſit durante viri exilio ab vrbe. Et tamen veriſſima debet eſſe reconciliatio, & conſequenter probari poſt adulterium, Couar. *de ſponſal. par.* 1. §. 6. *n.* 7. *cap.* 1. *depen. diſtinct.* 3. Sed de remiſſione præcipuè dubitabatur, quia præſupponit indebitam ſcientiam de adulterio, & conſiderantur tres termini, ſcilicet ignorantia, ſcientia, & dubietas, Iacob. de Beluiſ. *in authent. vt lic. matri, & auiæ, §. quia vero plurimas, in fine.* Signorol. *conſil.* 50. Boer. *d. deciſ.* 338. *num.* 7. in caſu ignorantiæ, & dubietatis non cadit reconciliatio, quæ regulatur ſecundùm remiſſionem iniuriarum, *§. fin. Inſtit. de iniur.* Vbi dicunt Doctores remiſſionem debere eſſe ſpontaneam, quæ non cadit vbi eſt dubietas; & ratio eſt, quia ante certitudinem non eſt nata vera iniuria in animo, & ſic aboleri non poteſt, *l. nam etſi §. poſt defoſſum ff. de iniuſt. rupt. & irrito facto teſtam. l. decem ff. de verbor. obligat. gloſſ. in §. fin. Inſtit. de iniur.* modò in propoſito non videbatur probata indubitata ſcientia.

9 Licet enim D. Laura audiuerit, & ſæpè conqueſta fuerit, & credere potuerit, & iniuriam reſultantem ex huiuſmodi opinione remiſerit, & nituntur probare teſtes, non tamen fuit ſine aliqua ſpe, vt ſolent qui timent, & amant, vel quòd verè maritus non eſſet adulter, vel ſaltem, quòd eſſet correctus, & emendatus. Ideò, vt deponit vnus ex teſtibus D. Ioannis Baptiſtæ, inueſtigabat, & renunciatum illi fuit eſſe quendam alterum qui rem habebat cum illa meretrice, donec tandem aperta veritate, & caſtigata adultera, & marito exule D. Laura reuocauit animum ſuum ad iniuriam, & de domo mariti diſceſſit.

10 Præterea dicebant nec eſſe probatam reconciliationem eo modo quo proponebatur, Aquilinus enim ſine dubio eſt teſtis ſingularis, qui vult probare, quòd Laura dicebat, quòd parcebat D. Ioanni Baptiſtæ, licet ſciret eius adulteria, & quod cum ipſo habitabat, & dormiebat tempore Epiphaniæ anni 1602. Et tamen eo tempore D. Laura opprimebatur maxima vi morbi, & erat vulneribus, & doloribus afflicta in loco languens, quod colligitur ex depoſitione medici, & chirurgi, iuxta l. in ſummario D. Lauræ *num.* 3. & magis expreſſè ex depoſitione Gregorij ſpenditoris ſuper decimo in eodem ſummario *num.* 4. Vnde depoſitio huius teſtis videtur reddi veriſimilis, & habere ſpeciem mendacij. Frater Hieronymus ſecundus teſtis eodem morbo laborabat, quia dicit colloquutum eſſe cum D. Laura in vinea eodem tempore, & redditur mendax, quia deponit quod tunc D. Laura dicebat D. Ioannem Baptiſtam reuerſum fuiſſe, *bello & graſſo*, & tamen vterque affligebatur morbo Gallico vehementi, quem ſecum tulerat ex itinere.

11 Baptiſtonus quærit eſſe conteſtem cum fratre Hieronymo, & videtur ſimilis illi ex præmiſſis. Dicit enim quòd audiuit D. Lauram colloqui cum fratre Hieronymo, & fateri ſe remiſiſſe iniuriam D. Ioanni Baptiſtæ, & tamen erat extra vineam in via quæ Romam ducit, & videtur veriſimile, prædicta à D. Laura tam alto ſermone verba pronunciaſſe, & quod magis ſtringit, quia frater Hieronymus deponit fuiſſe in vinea præſente D. Ioanne Baptiſta, & multis mulieribus. Baptiſtonus verò dicit, *che la ſignora Laura, & fra Girolamo paſſeggiauano al freſco*, quod eſt etiam inueriſimile tempore illo hiemali in muliere morbo Gallico laborante, & tantò magis quia gloſſ. & Doct. *in d. cap. fin. de adult.* conſiderant iſtam remiſſionem in redditione debiti, & ita intelligit Clar. *in §. adulterium n.* 18. quia tunc dicitur approbaſſe mores adulterij.

Ex quibus Domini reſoluerunt ſententiam latam per Vicegerentem Illuſtriſſimi Domini Vicarij Vrbis eſſe confirmandam.

R. P. D. IVSTO.

Romana cenſus.

Veneris 21. Octobris 1605.

ARGVMENTVM.

De cenſu impoſito ante Bullam Pij V. cum pacto, quod redimi non poſſit emptore contradicente poſt certum tempus, quòd talis impoſitio ſit valida, & quòd etiam valeat pactum, quòd venditore exiſtente moroſo in ſolutione cenſus ſit licitum emptori à contractu recedere.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus impoſitus cum pacto redimendi ad quinquennium, & quod eo elapſo non amplius redimi poſſit, niſi emptori placuerit ante Bullam Pij V. non eſt nullus, ſed validus, n. 2. & per tot. dec.*

3 *Pactum de retrouendendo reſtrictum ad certum tempus nullibi reprobatur, & n. ſeqq.*

7 *Cenſus impoſitus cum pacto, quod venditore exiſtente moroſo in illius ſolutione, licitum ſit emptori ab illo recedere, valet, & tenet, & n. ſeq.*

DECISIO L.

Agebatur de cenſu impoſito, & vendito ante Bullam 1
fel. rec. Pij V. & Domini tenuerunt eſſe validum, non obſtantibus pactis in eo appoſitis, quæ inducebantur ad oſtendendum nullitatem cenſus.

Primum pactum erat, quod licitum ſit Antonio vendito- 2
ri cenſus huiuſmodi ad quinquennium redimere, & eo elapſo non amplius niſi eiſdem DD. Nicolao, & Ioanni placuerit, ex quo dicebant illi de Carolis, quòd à principio in ipſomet contractu fuit venditus cenſus redimibilis ad quinquennium, poſt quinquennium verò irredimibilis cum iiſdem pactis, & conditionibus, & pro eodem pretio; cùm tamen irredimibilitas debeatur compenſari pretio, Ioan. Med. *de reſt. in quæſt. de cenſu redimibili cap.* 8. & quòd quando redimibilitas reſtringitur in limine contractus, cenſus nullus, & vſurarius videtur, tenuit Rot. coram R.P.D. Vicecomite poſteà Archiepiſcopo Mediolani in vna Romana cenſus 6. Iunij 1585. & in alia coram bo. me. Giptio in Vrbeuetana cenſus 6. Iunij 1594.

Quæ tamen in hoc caſu non placuerunt Dominis, quia 3
pactum de retrouendendo conſtituto tempore nullibi reprobatur, neque in Bullis Calliſti, & Martini, neque de iure communi, vt per Sot. *de iuſt. & iur. lib.* 6. *q.* 5. *art.* 3. *concl.* 3. Medin. *vbi ſupra verſ. aduerte tamen.*

Non obſtat, quòd non ſit habita ratio de pretio pro tem- 4
pore quo factus eſt cenſus vt irredimibilis, ſed fuerit ſemper idem pretium, quoniam recompenſatio pretij quatenus adeſſet, faceret contractum iniuſtum, non vſurarium. Ita Sot. alleg. & Surd. Lopez *de contractibus cap.* 56. *verſ. ad ſecundum.*

Non obſtat, quòd pactum vt redimi non poſſit cenſus 5
poſt præſcriptum certum tempus videatur vſurarium, ex deciſ. Vicecomitis, & Giptij, quia ſunt duo caſus, vnus quòd à principio negatur facultas redimendi, tunc enim cenſus eſt emptus de fructibus perceptis pro certo tempore, non de ſola recuperatione pretij, quod eſt illicitum. Hoſtienſ. *in cap. in ciuitate, in fin.* vbi etiam Rocch. *de vſur.* Bald. *conſ.* 487. *lib.* 1. cum allegatis per Io. Bapt. Lup. *de vſur. comment.* 2. *in l.* 2. *de pact. inter empt. & vend. num.* 69. *verſ. minus obſtat*, & tunc cenſus non valet, & procedunt deciſiones allegatæ. Alter caſus eſt, quando cenſus eſt redimibilis à principio, & poſtea fit irredimibilis, quo caſu cenſus valet, & procedit doctrina Sot. & aliorum.

Non obſtat deciſio coram Illuſtriſſimo Seraphino in Ro- 6
mana turris Bubalariæ 7. Nouembris 1575. nam ibi pactum erat, quòd ſi venditor intra quinquennium cenſum non redemiſſet, cenſeretur perpetuus, aut arbitrio emptoris pecunias, ſiue pretium repetere poſſet, quod eſt de directo contra ſubſtantiam cenſus, iuxta conſtitutionem Calliſti, & Martini, Silueſt. *in ſumma in verbo vſura* 2. *quæſt.* 15. *verſ.*

eſſet

Digitized by Google

eſſet illicitum, Sot. *de iuſt. & iure q. 5. art. 3. col. 2.* Couar. *variar. reſolut. lib. 3. c. 8. n. 7.* poſt Conrad. *de contract. q. 74.* Gabr. *conſ. 152. num. 5. lib. 1.* Card. Tolet. *in ſumm. lib. 5. c. 47. verſ. tertium eſt neceſſarium*, & ſic tendebat ad offendendum actum, & contra ſubſtantiam actus, & in illa deciſione in caſu noſtro non ſic, quia ſit redimibilis poſt quinquennium ſine beneplacito Nicolai, quo interueniente venditor ſi vult redimere poteſt, & ſemper de iure poſſunt partes ab emptione diſcedere, *l. ab emptione*, vbi Bart. & Doct. *ff. de pact.* & ſic licitè, & in hoc eodem pacto fuit multum in terminis deciſum coram bo. me. Orano in cauſa Foroliuien. cenſus 13. Nouembris 1589. in qua aderat pactum, quòd poſſet cenſus redimi ſolùm infra decem annos, & duos menſes.

7 Secundùm pactum erat, quòd ſi venditor in ſolutione dicti cenſus poſt duos menſes poſt lapſum cuiuslibet ſemeſtres moroſus eſſet, licitum ſit eiſdem emptoribus ab huiuſmodi inſtrumento recedere, & ſortem principalem repetere, & venditor ad reſtituendum ſortem principalem cogi, & compelli poſſit. Vnde dicebatur contra cenſum, quòd hoc pacto partes vnico contextu videntur velle in eſſe deducere cenſum irredimibilem pro parte emptoris, & perimere eodem tempore, & facere redimibilem ex parte emptoris, quo caſu pactum vitiat, & vitiatur, Bald. *in l. ſi pater §. ſi pater n. 4. ff. de adopt.* quia reſpicit totum contractum, Bald. *in l. 1. §. finali, per quos fiat venneſt.*

8 Nec obſtat, quòd hoc fieri poſſit de iure poſt moram loco damnorum, & intereſſe, vt dixit Rota in cauſa Romana dotis coram bon. mem. Cardinali Lancellotto. Quia hoc intelligitur ex poſt facto de mandato iudicis, quia debet prouidere indemnitati partium, ſed non iuſtificatur pactum à principio. Contrariam partem in noſtris terminis tenuit Gabr. *d. conſ. 152. num. 5. lib. 1.* & Nauar. *conſ. 7. n. 6. de empt. & vendit.* qui loquuntur etiam in cenſu poſt conſtitutionem Pij V. & hanc Domini tenuerunt, ex rationibus ibidem deductis.

9 Nec obſtant contraria, quia verè, & in hoc pacto non ſit redimibilis pro parte emptoris inuito venditore, ſed eo volente, propter moram, quia inducitur eius conſenſus, vt per Gabr. *d. conſ.* 152. qui ideò dicit, quod non repugnat naturæ, nec ſubſtantiæ cenſus, vt præcedente mora vel culpa venditionis repeti pretium poſſit, & non quadrat doctrina Bald. qui loquitur, quando pactum eſt ad perimendam ſubſtantiam contractus, quòd ſi præcedente mora hoc de iure fieri poteſt, vt in deciſione bon. mem. Cardinalis Lancellotti, nihil prohibet, quòd non poſſit deduci in pactum, quod de iure eſt.

Ex quibus concluſum fuit ſententiam A. C. tanquam iniuſtam eſſe reuocandam.

R. P. D. L V D O V I S I O,
poſteà fel. rec. Gregorio X V.

Romana cenſus ſcutorum 18000.

Veneris 2. Decembris 1605.

A R G V M E N T V M.

Emptione facta pro perſona nominanda ante nominationem res empta remanet in emptoris dominio, & nominatio ſubſequuta non præiudicat hypothecæ medio tempore acquiſitæ ementi, nec in eiuſdem emptoris præiudicium dicta nominatio retrotrahitur: quando hæc concluſio vera ſit, & quando etiam verum ſit, quòd emens pro perſona nominanda non poſſit rei emptæ poſt emptionem nouas conditiones, & noua onera apponere, ſed teneatur eam liberam prout emit præſtare.

S V M M A R I V M.

1 *Emptione cenſus facta pro perſonis nominandis ante nominationem cenſus remanet in dominio emptoris, & ſubſequuta nominatio non præiudicat hypotheca medio tempore emptori acquiſita, nec in præiudicium iuris quæſiti in dicta hypotheca nominatio retrotrahitur ad tempus contractus, n. 1. & per tot. deciſionem, in qua præmiſſa concluſio benè declaratur.*

Emptione facta pro perſona nominanda ſequuta nominatio numquid retrotrahatur ad tempus contractus in præiudicium iuris quæſiti principali emptori, ex quo nominatio conditionis erat voluntaria, ibid. in fine, & n. 4. & n. 7. in princ. & in fine.

2 *Emens pro perſona nominanda non poteſt rei empta poſt emptionem nouas conditiones, & noua onera apponere, ſed tenetur eam liberam prout emit præſtare, & num. 3.*

4 *Dominium non acquiritur ſine animo acquirendi.*

8 *Generalis obligatio bonorum non comprehendit bona contra mentem obligantis, vbi etiam quod non veniunt bona ſubiecta reſtitutioni.*

Dominium acquiſitum commutabiliter, & reuocabiliter ſi reſolutum fuerit cenſetur pariter reſoluta ipſa hypotheca, n. 6.

Fideiuſſor cenſetur approbaſſe omnia expreſſa, & contenta in contractu, etiam enunciatiuè, num. 7. & 8.

Contrahens cum aliqua certa qualitate expreſſa non poteſt illam negare, num. 7.

D E C I S I O L I.

PRopoſui dubium, an mandatum A.C. ſit exequendum, 1
quod licet 23. Februarij 1604. fuerit affirmatiuè reſolutum, quia tamen Illuſtriſſimus D. Lotharius reſolutionem nouis fundamentis in dubium reuocauit, placuit Rotæ illum reiterato audire. Præcipuum autem fundamentum fuit, quia Rauenna ſub die 27. Martij 1591. & ſic ante nominationem per eum factam promiſerat ex pretio dicti cenſus inueſtire ſcuta 14000. pro maiori cautione fideiuſſorum cenſus, & ſcuta 16000. conuertere in extinctionem æris alieni Vrſinorum cum reportatione ceſſionum iurium ad fauorem eorundem fideiuſſorum, & pro rata ſcutorum 18000. cenſum extinguere. Quam promiſſionem fecit Rauenna cum ſolita obligatione, & hypotheca omnium bonorum, iurium, & actionum, ſub qua obligatione dicebat D. Lotharius contineri cenſum de quo agitur, & probatur ex eo, quòd cùm Rauenna emiſſet ipſum pro perſonis nominandis ante nominationem factam, cenſus fuit in eius dominio, *l. ſecundum reſponſum C. de contrahen. & committ. ſtipulat.* Alexand. *conſ. 132. ſub num. 3. lib. 6.* & nominatio ſubſecuta non ſuſtulit, nec præiudicauit dictæ hypothecæ medio tempore quæſitæ, vt per Alex. *ibi num. 6. & 7.* Nec in iudicinm iuris quæſiti in dicta hypotheca poteſt nominatio retrotrahi ad tempus contractus, quia nominationis conditio erat voluntaria Rauennæ cùm poſſet nominare, & non nominare, & in voluntarijs non fit retrotractio in præiudicium eius cui medio tempore fuit ius quæſitum, *l. potior, & l. qui balneum verſ. amplius ff. qui pot. in pignor. habeantur*, tradit Alex. *vbi ſupra*.

Poteſt igitur D. Lotharius, & confideiuſſores retinere 2
cenſus pro obſeruatione promiſſionum. Iſtud fundamentum fecit magnam difficultatem Dominis, ita vt in pluribus poſitionibus non potuerit haberi reſolutio. Tandem die ſecunda Decembris Domini vnanimi ſententia perſiſtentes in deciſis iterùm concluſerunt mandatum eſſe exequendum, & placuerunt rationes allegatæ per Surd. *deciſ. 182. num. 16. & ſeq.* Quibus adductis Senatus Mantuanus ſtatuit huiuſmodi hypothecam non afficere perſonam nominatam, quibus adſtipulantur tradita per Decium *conſ. 543.* qua multis argumentis concludunt illum qui emit pro perſona nominanda, non poſſe rei emptæ poſt emptionem nouas conditiones, & noua onera apponere, ſed teneatur eam liberam prout emit præſtare, concordant alij per informantes adducti.

Non obſtat conſil. Alexandri 232. quia non eſt mi- 3
rum ſi in caſn ſuo non fiat retrotractio, cùm, vt dicitur *num. 6.* perſona nominanda tempore contractus eſſet forenſis, & incapax acquiſitionis, & retrotractio non faciat ad tempus principij, quando à principio non poterat actus explicari, ad textum *in l. obſeruare §. fin. de offic. proconſul.*

Non obſtat, quòd dicitur non fieri retrotractionem, 4
cùm ſimus in voluntarijs, quia fuerunt datæ plures reſponſiones. Primò enim fuit dictum cenſum iſtum non poſſe cadere ſub hypotheca, quia non fuit in bonis ipſius Rauennæ, cuius intentio fuit omninò aliena ab acquiſitione dominij,

Digitized by Google

minij, vt patet ex eo, quod ipſe promiſit ſe empturum cenſum ad fauorem nominandorum, & ad eorum fauorem ſe obligauit, & promiſit facere ſchedulam pro ſolutione fructuum, quod repugnat, & aduerſatur acquiſitioni cenſus, & clarum eſt, quod ſine animo ſuo non potuit illi quæri dominium, *ex l. ſecundum reſponſum C. de cont. & com. ſtipulatione*. Fundamentum in præſumpta mente ſtipulantis, quòd non facta nominatione noluit ſibi acquirere, Bald. *in l. 1. in principio, in vltim verbo ff. de pact.* Alex. *in l. ſtipulat. §. ſi quis ita, n. 1.* not & ibi Iaſ. *n. 2. ff. de verbor. oblig.* Vnde non habebit locum ceſſante dicta præſumptione, vti ibi apparet de animo acquirendi.

5 Secundò etiam vbi translatum fuiſſet dominium cenſus in Rauennam, ille tamen non veniret ſub hypotheca generali, attenta veriſimili mente ipſius Rauennæ, quæ ad iſtum effectum attendi ſolet, *l. obligatione generali, iunctis ll. ſeqq. ff. de pignor. l. qui peculij ff. de pecul.* Diſtat enim longè à veriſimili, quod voluerit obligare dominium illud modico tempore in ipſo permanſurum, & quòd in ſe ipſo ſuſcepit ad effectum tantùm transferendi, prout tranſtulit in perſonas nominandas in eorum graue præiudicium, & deceptionem perſonarum nominandarum, facit quòd in obligatione generali non veniant bona ſubiecta reſtitutioni, Gabr. qui alios refert, *de reg. iuris, concl. 12. n. 27.*

6 Tertiò, quando fuiſſet dominium cenſum translatum in Rauennam, & fuiſſet comprehenſum ſub hypotheca, cùm dominium acquiſitum commutabiliter, & reuocabiliter, reſoluto dominio per nominationes fuit pariter reſoluta hypotheca, Dec. *conſil. 238. ſub nu. 4. verſ. quinto quaritur*, Alex. *conſ. 5. poſt num. 5. verſ. facit etiam pro iſta opinione*.

7 Non obſtat, quod hoc procedit quando fit ex cauſa voluntaria, Bart. *in l. idem n. 4. eodem tit.* latè Tiraq. *de retract. conuent. §. 3. gloſſ. 1. n. 10. & ſeq.* quia reſpondetur dici ad iſtum effectum neceſſariam, quæ habuit ortum ab aliqua præcedenti obligatione, Ruin. *conſ. 3.* Rip. *in l. priuilegia ſub num. 4. ff. de priuileg. credit.* Aſin. *de execution. §. 7. cap. 32.*

Hic autem aderat conuentio de emendo ſatis benè deducta per informantes, & eſt multum veriſimilis ex eo, quod emptio facta fuit de pecunijs perſonarum nominandarum, quod ſatis iuſtificatur per informantes, licet non egeat iuſtificatione, quia cùm exprimatur in contractu emptionis, D. Lotharius fideiuſſor non poteſt id controuertere, quia fideiubendo cenſetur approbaſſe omnia expreſſa, & contenta in contractu, *l. de ea apl. C. de euict.* Fulgnſ. *conſ. 67. col. 3. verſ. ipſe autem fideiuſſor.* Tiraquell. qui alios congerit, *de retract. lignag. §. 1. gloſſ. 9. num. 273.* fuit latè deductum in vna Romana extinctionis cenſus 15. Iunij 1584. coram Illuſtriſſimo Seraphino, in qua fuit dictum hoc procedere etiam quoad confeſſiones, & enunciata, facit quod contrahens cum aliqua certa qualitate expreſſa non poteſt illam negare, Surd. *dec. 104. num. 9. & ſeq.* & ſufficere videtur, quòd cenſus emptus ſit de pecunijs alienis ad effectum vt nominatio diceretur neceſſaria etiam, quòd non præceſſiſſet aliqua obligatio, quia ſi volebat Rauenna retinere pro ſe cenſum, habebat neceſſe reſtituere pecunias alienas, quod non poteſt negari, quia attuliſſet incommodum Rauennæ. Et ad effectum vt cauſa dicatur neceſſaria, ſufficit, quod non poſſit ſine incommoditate omitti, Bart. *in l. 1. ff. qui pot. in pign. habeantur*, Crot. *in l. ſi is qui pro emptore ſub n. 35. verſ. quinto fallit ff. de vſucapionibus*.

8 Quartò omnis amaritudo ceſſat attenta fideiuſſione Domini Lotharij, & aliorum qui fideiubentes Rauenna ſtipulante cenſum pro perſonis nominandis videntur conceſſiſſe, quod dominium in ipſos nominandos transferretur ex actis contractus, cùm fideiubendo cenſeantur conceſſiſſe, Tiraquell. *vbi ſuprà*, quo contractu ſtante nullam potuerunt in præiudicium nominandorum acquirere hypothecam. Imò ſi per prius habuiſſent, amiſiſſent, *l. 4. §. in venditione, & l. ſicuti §. ſi voluntate ff. quibus mod. ius vel hypotheca ſoluatur l. creditor ff. de reg. iur.* Bart. *in l. quod dotis, num. 17. ff. ſolut matr.* Præterea cùm fideiuſſiſſent, & ſe obligaſſent ſoluere perſonis nominandis fructus cenſus ex obligatione Camerali, non poſſunt aliqua exceptione euitare ſolutionem; nec ſuper cenſu ipſo aliquam controuerſiam inferre, obſtante doli mali exceptione, *l. except. C. de edict.*

R. P. D. PENIA DECANO,

Farſeñ. bonorum.

Lunæ 12. Decembris 1605.

ARGVMENTVM.

De conſuetudine Abbatiæ Farſen. bona emphyteotica poſſunt liberè alienari, etiam in præiudicium vocatorum in inueſtitura.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteotica bona poſſunt alienari in præiudicium vocatorum in inueſtitura de conſuetudine Abbatiæ Farſen.*

2 *Inueſtituræ tenor præcipuè attendendus eſt in feudis, & emphyteoſibus.*

DECISIO LII.

ROta vtraque parte informante præſuppoſita conſuetudine Abbatiæ Farſeñ. quòd omnes, quibus conceduntur in emphyteuſim bona eiuſdem Abbatiæ durante emphyteuſi poſſint liberè de illis diſponere, etiam in præiudicium eorum, qui aliàs attento tenore ipſius inueſtituræ ſucceſſuri forent, dummodo non transferant ea in perſonas in inueſtitura prohibitas, ſine difficultate cenſuit ſententiam Auditoris Cameræ fuiſſe reuocandam. 1

Pro hac parte conſiderabatur ſtatutum Farſeñ. cui adſtipulabantur teſtes, vnde cùm Antonius de bonis, de quibus agebatur, diſpoſuerunt ad fauorem matris, non potuerunt Fabricius, & fratres de Fredis prætendere prædicta bona per obitum Antonij ad ſe ſpectaſſe vigore Inueſtituræ, cum illius tenore attento potuerint validè alienari per Antonium, cùm explorati iuris ſit in feudis, & emphyteoſibus tenore inueſtituræ attendi debere, Alex. *conſ. 24. num. 2. lib. 5.* Pariſ. *conſ. 5. num. 1. lib. 1.* Alciat. *conſ. 10. num. 8. verſ. præterea etiam, lib. 3.* Paul. de Fabr. *conſ. 146. n. 1. lib. 2.* Dec. *conſ. 194. num. 5. verſ. & idea tenor.* Roman. *conſ. 33. nu. 1.* & meritò, quia emphyteoſis eſt quædam veluti materia informis recipiens formam ex placito contrahentium, Ruin. *conſ. 98. num. 12. lib. 3.* 2

Alienationem ab Antonio factam, nedum comprobare videbantur ſtatuta dictæ Abbatiæ, ſed obſeruantia quoque, quam deducebant informantes pro Guido, de qua tamen particulariter erat videndum. 3

R. P. D. LITTA.

Romana ſocietatis officij.

Lunæ 14. Februarij 1606.

ARGVMENTVM.

Mulier ſine ſolemnitatibus ſtatutarijs contrahere poteſt, quando ex contractu facta eſt locupletior, & quomodo locupletior facta dicatur: cum ſolemnitatibus autem ſtatutarijs poteſt fideiubere, dummodo non remaneat indotata.

SVMMARIVM.

1 *Mulier à ſtatuto Vrbis prohibita contrahere ſine certa ſolemnitate, poteſt tamen ſine dictis ſolemnitatibus contrahere, quando ex contractu eſt facta locupletior, num. 2. vbi etiam quod dicitur facta locupletior per exceptionem pecuniarum cum quibus extinxit alia ſua debita.*

Eccleſiaſtica bona ſi fuerint alienata ſine ſolemnitatibus, alienans non admittitur ad reſciſſionem alienationis, niſi reſtituat pretium ex alienatione perceptum, ibid.

3 *Tutor poteſt rem à pupillo cum ſolemnitatibus venditam, ſi emptor non ſoluit pretium, pro eodem pretio ſibi ipſi retinere ſine alia ſolemnitate.*

Mulieris aſſertions dicentis in contractu per eam celebrato ha-

Digitized by Google

te habere litem cum eius fratre, numquid credatur ad effectum, vt ille frater tanquam proximior in contractu interuenire non debeat iuxta formam ſtatuti vrbis, n. 4. vbi de eadem materia.

5 *Mulier poteſt paciſcere cum ſolemnitatibus à ſtatuto vrbis requiſitis, dummodo non remaneat indotata.*

DECISIO LIII.

1 DE anno 1600. D. Iſabella Arrigonia ſe obligauit cum ſolemnitatibus ſtatutarijs, & recognouit bonam fidem duarum ſocietatum initarum ſuper officio D. Octauij. De anno 1602. aliam contraxit ſocietatem ſuper eodem officio pro extinguendis illis duobus prioribus, & ſe obligauit, ſine tamen ſolemnitatibus dicti ſtatuti menſibus elapſis, cùm Octauius officialis conatus fuiſſet ſoluere fructus huius ſocietatis, egit pro ſua releuatione contra Iſabellam, & obtinuit mandatum ab A. C. quamuis poſtea adita ſignatura per Iſabellam fuerit ordinatum, vt hac cauſa procederetur cum voto Rotæ. Vnde de partium conſenſu propoſui dubium, an mandatum eſſet relaxandum contra Iſabellam, vel relaxatum exequendum.

2 Et quia totum fundamentum informantium pro Iſabella ſuper eo conſiſtebat, quòd ipſius obligatio eſſet nulla propter non ſeruatam formam Vrbis ſtatuti *lib.* 1. *cap.* 151. Domini quantum ad obligationem anni 1602. dixerunt non opus fuiſſe aliqua ſolemnitate, cùm non interet ſtatutum, vbi mulier eſt effecta locupletior, Lambertin. *de contractib. gloſſ. 24. n. 1. & ſeq. in fin.* & fuiſſe effectam locupletiorem deducebatur ex pluribus.

Primò, quia realiter receperat pecunias, neque hoc inficiabatur.

Secundò, quia realiter conuerſæ fuerunt in extinctionem illarum duarum priorum ſocietatum, in quibus erat obligata cum ſolemnitatibus ſtatutarijs.

Tertiò, quia in illis duabus præcedentibus fructus currebant ad rationem duodecim pro centenario, in iſta verò poſteriori receperat pecunias ad rationem vndecim tantùm, & ob id dicebatur æquum non eſſe, quòd locupletaretur cum alterius iactura ſtante verſione pecuniarum in ſui vtilitatem, & placuit ſimile de Eccleſia alienante ſine ſolemnitatibus, & recipiente pretium, quæ tenetur ad reſtitutionem ſi velit infringere contractum, ex allegat. in Romana conſenſuum de Romulis 15. Iunij 1599. coram R. P. D. meo Decano.

3 Addebatur iſtam non eſſe nouam obligationem vtiliter ad diminutionem interuſurij, vt dictum eſt; & ideò quemadmodum tutor poteſt rem a pupillo cum ſolemnitatibus venditam ſi emptor non ſoluit pretium, pro eodem pretio ſoli ipſi retinere ſine alia ſolemnitate, quia ſolemnitas contractus celebrati cum alio ſufficit in eo, quòd in eius locum ſubrogatur, Dec. *in l. ſingularia num. 9. ff. ſi cert. petat.* text. *in l. tutor. rerum, in fine ff. de adminiſtrat. tutor.* Petrus Rauen. *ſingul.* 760. Girard. *ſingul.* 57. *num.* 3. cum alijs allegatis per informantes pro Octauio; ita & hoc caſu ſufficere deberent ſolemnitates adhibitæ in ſocietatibus initis de anno 1600.

4 Cùm igitur tota præſentis dubij difficultas ad hoc reſtringeretur, an validè ſe obligaſſet in dictis duabus ſocietatibus de anno 1600. contractis, affirmatiuam ſententiam amplexi ſunt Domini, quia apparet in vtraque adhibitas fuiſſe ſolemnitates ſtatuti, & iudex cauſa diligenter cognita ſuum decretum interpoſuiſſe, vt in obligatione legitur, & cauſa fuit expreſſa ad ſuccurrendum neceſſitatibus proprij, & ſui viri infirmi commorantis extra vrbem, contra quem fuerant relaxata mandata.

5 Nec ob præcipuum fundamentum informantium pro Iſabella ad oſtendendum non fuiſſe obſeruatum ſtatutum. Cùm enim Iſabella haberet fratrem, ipſe erat reperiendus, & iudex habebat cognoſcere an iuſtè denegaſſet præſtare conſenſum; & ſi iniuſtè, tunc deputare curatorem: non autem erat ſtandum aſſertioni mulieris, quòd haberet litem cum fratre, vt in ſimili fuit reſolutum coram R. P. D. meo Ortembergo in Romana releuationis indemnitatis 22. Martij 1602. cuius copia data fuit; quia fuit reſponſum deciſionem illam non eſſe applicandam, vbi mulier aſſereret non eſſe conuenìens, quòd Cardinalis accederet ad eius domum, & dicitur quòd non erat ſtandum ſoli aſſertioni.

Propterea illa cauſa non fuit viſa Dominis iuſta, cùm dicti contrahentes potuerint accedere ad domum dicti Illuſtriſſ. D. Cardinalis, & ſic dictæ inconuenientiæ occurrere; hic verò conſiſtit de litibus aliàs, quàm ex aſſertione mulieris inter prædictos vertendis. Hæcque rationabilis cauſa non vocandi fratrem fuit viſa Dominis, ſuper qua cùm iudex ſuum interpoſuerit decretum, neque in ſimilibus procedatur iudicialiter, nec conficiatur proceſſus pro tali decreto, vbi emanato cauſa cognita eſt præſumendum, & de ſimili decreto reſoluit Rota in Romana de Grandis 16. Febr. 1601. coram R. P. D. Decano, maximè cùm hoc in iudicio veritas dictæ cauſæ fuerit plurimum iuſtificata.

Non obſtat, quòd Iſabella in iſtis duabus ſocietatibus erat fideiuſſor; quia non ideò minus tenet obligatio fideiuſſorio nomine facta adhibitis ſolemnitatibus, ex allegatis in Romana fideiuſſionis 13. Maij 1596. coram Illuſtriſſ. D. Cardinali Seraphino; niſi ex tali obligatione remaneret penitus indotata, vt in dicta Romana fideiuſſionis fuit dictum, & propriùs in alia Romana fideiuſſionis 15. Iunij 1591. coram Illuſtriſſimo Cardinali Arrigonio, quæ limitatio non videbatur hic applicari poſſe, cùm agatur de ſumma ſcutorum 300. & dos huius mulieris ſit de ſcutis 4000. vnde etiam ſi verificaretur maritum conſumpſiſſe ſcuta 2000. adhuc tamen remanerent ſcuta 1700. ex quibus non poteſt dici penitus indotata.

Ex his igitur pro iuſtitia mandati A. C. fuit concluſum.

R. P. D. PENIA DECANO,

Bononien. redditionis rationum.

Veneris 17. Februarij 1606.

ARGVMENTVM.

Periurus reperitur à limine iudicij, & illius exceptio in quacumque parte iudicij opponi poteſt, nec ſuffragatur abſolutio poſt incurſum periurium.

SVMMARIVM.

2 *Periurus repellitur à limine iudicij.*

3 *Abſolutio à iuramento non ſuffragatur poſt incurſum periurium.*

4 *Periurij exceptio opponi poteſt in quacumque parte iudicij.*

DECISIO LIV.

DIe 6. Iunij 1605. Rota cenſuit probari Paulum Rondinum ſuſcepiſſe tutelam Fabij Beozoni, & eundem 1
Paulum habuiſſe omnia bona in inuentario deſcripta, & deſignanter duo prædia in territorio Piſauren. eumque prædicta bona adminiſtraſſe, ſed reſeruauit videndum an Fabio obſtarent periurium, & aliæ exceptiones, de quibus cùm ageretur in hac propoſitione, vtraque parte informante Rota cenſuit Fabio obſtare exceptionem periurij, & ſemel redditæ rationis.

Exceptio periurij ex eo deducebatur, quòd cùm Fabius 2
cum iuramento aſſeruiſſet omnia contenta in inſtrumento quietationis fuiſſe, & eſſe vera ante obtentam abſolutionem, litem conteſtatus fuerat, libellum produxerat, & alios actus iudiciales fecerat, per quos contrauenìendo inciderat in periurium, vnde meritò hæc exceptio eum à limine iudicij repellebat, Alexand. *in l. ſi quis maior, num. 15. verſ. item allegatur C. de tranſact.* Ant. de Butr. *in cap. intelleximus, num. 15. in fin. de iudic.* Sigiſ. Loffred. *conſ.* 12. *num.* 27. qui *num.* 34. addit hanc periurij exceptionem, nedum in principio litis, & contra reſcriptum, ſed ſemper vſque ad diffinitiuam ſententiam tanquam verè peremptoriam opponi poſſe.

Neque ad rem pertinebat, quòd Fabius à Vicario Bono- 3
nien. obtinuerat abſolutionem ad effectum agendi, quoniam cùm anteà actus iudiciales peregiſſet, per quos in periurium inciderat, abſolutio poſtea obtenta non ſuffragabatur, Federic. de Senis *conſ.* 300. *in fin. verſ. ſi enim eſt lapſus,* Alex. *conſ.* 17. *n.* 3. *& 4. verſ. & ſecundùm magis communes concluſiones lib.* 3. & tradunt communiter Canoniſtæ *in cap.* 1. vbi Abbas *n.* 10. *de iureiur.*

Ruſus non obſtat, quòd Paulus permiſerit litem conte- 4
ſtari,

ſtari, & plures iudiciales actus fieri, antequam huiuſmodi exceptionem apponeret, quia non ideò cenſebatur huic exceptioni renunciaſſe, cùm in quacumque parte iudicij, vt dictum eſt, opponi poſſit, & repellat agentem, Loffred. *dicto conſ.* 12. *num.* 34.

R. P. D. L V D O V I S I O,

Deindè ſan. mem. Gregorio XV.

Aquinateñ. beneficij.

Veneris 28. Aprilis 1606.

A R G V M E N T V M.

Teſtes deponentes per eadem verba ſunt ſuſpecti de ſubornatione, Declara pluribus modis, de quibus in hac deciſione, & vt teſtes à falſo excuſentur omnis interpretatio, & impropriatio fieri debet.

S V M M A R I V M.

1 *Teſtes deponentes per eadem verba ſunt ſuſpecti de ſubornatione. Fallit primo quando teſtes ſunt plures, quàm duo. Fallit ſecundò, quia hoc remittitur arbitrio iudicis ex qualitate rei ſuper qua deponunt. Fallit tertiò, in probatione immemorabilis, n.* 3.

Teſtes in vno iudicio examinati faciunt adminiculum in alio, ſub num. 2. *vbi etiam explicantur nonnulla adminicula.*

4 *Præſens, & tacens cùm poſſit contradicere habetur pro conſentiente.*

Duas perſonas repræſentare vnus non poteſt, ibid.

Actus attribuitur ordinanti, non autem exequenti, ibidem.

5 *Teſtes vt excuſentur à falſo, omnis interpretatio, & impropriatio fieri debet.*

D E C I S I O LV.

1 ACtum fuit de exceptionibus contra dicta teſtium pro parte Archipresbyteri, & clerici S. Petri examinatorum, an tales ſint propter quas veniant reijciendi; quod Rota reſoluit negatiuè. Nam quoad exceptiones generales, quarum prima eſt, quòd omnes deponant per eandem verba, & ob id ſint ſuſpecti de ſubornatione, omiſſo quod iſta ſuſpicio poſſit cadere in duobus teſtibus, non autem in tribus, aut quatuor, vt debet, Iacob. Bottrig. *in l.* 3. §. 1. *de teſtib.* & poſt eum Alexand. *conſ.* 149. *ſub nu.* 6. *verſ. vnde debet expreſsè lib.* 5. Roland. *conſ.* 72. *num.* 6. *lib.* 2. & minus in ſeptem, vt in caſu iſto. Hoc ipſum an per teſtes deponentes per ſermonem præmeditatum probetur, poſitum eſt in arbitrio iudicantis, Curt. *de teſtib. concl.* 14. *num.* 29. Diaz. *reg.* 761. *in* 1. *limitat.* & ex qualitate rei ſuper qua deponunt, multum mouetur arbitrium, vt conſiderauit Rota apud Cæſ. de Graſſ. *dec.* 13. *num.* 14. *de teſtib.* Vnde cùm hic agatur de reprobanda immemorabili, in qua teſtes debent concludere, & eſſe conteſtes in requiſitis, gloſſ. *in cap.* 1. *de præſcript. in* 6. quæ omnia debent finaliter, & punctualiter probari, eſt quaſi neceſſe quod omnes in eadem verba incidant.

2 Alia exceptio, quod teſtes falsò dicant Archipresbyteros tenuiſſe ac poſſediſſe Eccleſiam ſancti Eleutherij tanquam Domini introitus, & fructus percipiendo, non reſpicit exceptionem circa dicta, ſed potiùs ſubſtantiam, & veritatem depoſitionis, quàm dum informantes pro Raynerio contrarijs probationibus conuincere conantur, incidunt in concurſum probationum, de quo hodie non agitur, & ſuo loco videbitur, ſi opus fuerit.

Nihilominus ex abundanti fuit dictum non probari falſitatem, actus enim qui allegantur facti à communitate antè, ſicut non concludunt poſſeſſionem, nec ius aliquod communitatis ſuper Eccleſia ſancti Eleutherij, ita non excludunt, quòd Archipresbyter illam poſſederit vti ianuam ſui Archipresbyteratus: quod autem non includant aliquam poſſeſſionem communitatis pa et intentione, & animo ipſius, ſine quo non datur poſſeſſio, *l.* 3. §. *in amittenda ff. de acquirend. poſſeſſ.* Nullibi enim apparet, quòd habuerit talem intentionem, imò de contrario teſtantur explicati 9. teſtes examinati coram Vicario Aquinateñ. qui ſuper 10. articulo dicunt communitatem omnia feciſſe ex mera deuotione, non ex iure aliquo, quod prætenderet ſuper dicta Eccleſia, quorum teſtium fides non eſt ſpernenda, licet in alio iudicio fuerunt examinati, quia in examine fuit citatus, Rayner. ad trad. *in l.* 2. *C. de eden.* Abb. *in cap. cauſam il* 2. *num.* 2. *de teſtib.* Pariſ. *conſ.* 87. *num.* 45. *&* 48. *lib.* 3. præſertim iunctis adminiculis; adminiculum enim magnum præbet, quod in tot annis quibus pendet lis inter Archipresbyterum, & Raynerium ſuper dicta Eccleſia, communitas nunquam comparuit, nec allegauit aliquod ius. Aliud adminiculum, quod non ſolùm excludit prætenſionem communitatis, ſed etiam arguit ius Archipresbyter, ſurgit ex inſtantia quam fecit ipſa communitas coram Epiſcopo Aquinaten. ſed pro diſmembratione, quæ diſmembratio præſupponit vnionem. Actus etiam quos communitas exercuit, non ſunt tales, quòd inferant poſſeſſionem aliquam in Eccleſia, omnes enim reducuntur ad negotium fabricæ pro amplianda Eccleſia, quod poteſt à quocunque extraneo exerceri, *cap. quicumque* 16. *q.* 1.

Huc etiam tendebat receptio eleemoſynarum, quia ex ipſis conſtruebatur Eccleſia, vt dicunt teſtes in hac cauſa examinati tempore bon. mem. Orani, præcipuè ſeptimus, & decimuſquartus, iuxta interrogatorium quintum, decimus iuxta quintum.

Nec refert, quòd per aliquod tempus antequam inceperit fabrica fuerint receptæ dictæ eleemoſynæ, quia veriſimile eſt, & experientia docet, quòd ante cœptum opus fuerit priùs coaceruata aliqua ſumma ex dictis eleemoſynis, rebus, cæmentis, & alijs præparamentis.

Minus etiam facit, quòd dicta communitas ex dictis eleemoſynis ſoluerit onera, & ſeruitia Eccleſiæ, quia ipſa priùs erant detrahenda, & ſoluenda, reſiduum impendendum pro conſtructione fabricæ. Et quòd tota adminiſtratio communitatis verſaretur circa ædificium, inde patet, quòd antequam actum eſſet de ædificanda Eccleſia, nulli dantur actus communoitatis, & perfecto opere ceſſauit omnis adminiſtratio, vt tradunt omnes teſtes examinati coram Vicario Aquinateo. quorum depoſitionum coadiuuat dictum nonnullorum teſtium coram Orano, videlicet quarti iuxta duodecimum, & ſexti iuxta decimumquartum, qui teſtantur fuiſſe à Domino Mario Archipresbytero electum, quendam Dominicum del Maſtro factorem deputatum à communitate, eo quia fabrica erat perfecta; ſed, quod tollit omnem ſcrupulum, tota adminiſtratio communitatis proceſſit non ſolum cum interuentu Archipresbyteri, vt fuit ſtabilitum in Concilio communitatis 7. Maij 1581. ſed etiam accedente eiuſdem Archipresbyteri conſenſo; cum conſenſu enim ipſius communitas deputat factores, vt deponunt non ſolùm omnes teſtes examinati coram Vicario, ſed etiam plures ex teſtibus coram Orano, nempe primus, & vndecimus, iuxta quintum interrogatorium: quartus, octauus, & nonus, iuxta duodecimum, & ſeptimus, iuxta octauum, cum conſenſu etiam Archipresbyteri eleemoſynæ recipiebantur à deputatis, & conuertebantur in negotium fabricæ, vt dicunt ſeptimus, & decimus quartus, ex teſtibus Orani, iuxta octauum. 3

Qui conſenſus non ſolùm eſt argumento, quòd communitas ex ſuo aliquo iure non adminiſtrabat, ſed etiam denotat ius principale, & poteſtatiuum fuiſſe penes Archipresbyterum, Bald. *in l. permittente, n.* 2. *C. ad Velleian.* facit quod tradit idem Bald. *in l. adoptionibus, num.* 1. per illum text. *ff. de adoptionibus*, tantò magis, quia reddebant rationem de omnibus ipſi Archipresbytero, vt docent ex teſtibus Orani, quartus, iuxta decimum tertium, & ſuper quarto articulo, quintus, & ſextus, ſuper quarto articulo. 4

Non obſtat, quòd D. Murius continuauerit, poſtquam factus fuerit Archipresbyter, agentiam nomine communitatis, quam prius ſuſceperat, quia non propterea erat ignarus iuris Archipresbyteratus, nec illi voluit præiudicare, imò ſtatim ac creatus fuit Archipresbyter, & ob id ſuſtinebat duplicem perſonam, nec confundebatur ius Archipreſbyteratus cum adminiſtratione communitatis, ſed vnumquodque conſiderabatur de per ſe tamquam duæ fuiſſent perſonæ, *l.* 1. vbi Bald. *de offic. conſul.* Socin. *in l. cum filium, n.* 28. *ff. de legat.* 1.

Non obſtat, quòd teſtes dicant ignorare à quo fierent deputationes, quia iuſtè ignorarunt, tum propter tempus, quòd interceſſit, tum quia non benè poterant diſcernere, 5

à quo

à quo perueniret deputatio, quia licèt fieret de facto ab ipſa communitate, quia tamen fiebat de ordine Epiſcopi Aquinaten. vt legitur in præcitato Concilio anni 1581. vt dicit primus teſtis iuxta quintum interrogatorium, quartus, & ſextus ſuper quarto articulo ex teſtibus Orani, videbatur poſſe dici facta ab Epiſcopo, cùm actus attribuatur ordinanti, non exequenti, *l. ſi hæres teſtamento, ff. de act. empt. l. idem eorum, §. ſi decuriones ff. quod cuiuſque vniuerſ. nomin.* Bald. *conſ.368. circa med.* Aym. *conſ.144. num.3.* Poterat etiam deputatio dici facta ab Archipresbytero, propter conſenſum adhibitum, Paul. de Caſtr. *conſ.319. ſub num.3. verſ. nihil ergo potuit, lib.3.* cum alijs per Tiraquell. *in l. ſi vnquam, in verſic. donatione largitus, num.349. & ſeq. C. de contrahend. donat.*

Alia obiectio falſitatis quæ datur teſtibus dum dicunt Archipresbyterum pro tempore percepiſſe introitus, & fructus Eccleſiæ S. Eleutherij; quos tamen dicitur perceptos fuiſſe à factoribus communitatis, non videtur ſubſiſtere, quia loquuntur teſtes de fructibus bonorum ſtabilium, quos Archipresbyter pro tempore percepit, factores autem & deputati perceperunt eleemoſynas, & hanc diſtinctionem inter fructus ſtabilium & eleemoſynas, quòd illos perciperet Archipresbyter, hos deputati, deponunt decimus teſtis iuxta quintum, & decimus quartus iuxta octauum, examinati coram Orano. Vltrà quòd fuit perceptum à factoribus cùm fuerint percepti de conſenſu Archipresbyteri. Paul. de Caſtr. & Tiraquell. *vbi ſuprà.*

Et hæc tantò magis ſunt admittenda, quia admittar omnis interpretatio, etiam impropriando verba, vt teſtes defendantur à falſitate, latè Surd. *conſ.530.* quoad exceptiones ſingulis teſtibus ſingularum oppoſitas, placuerunt reſponſiones datæ ab informantibus pro Archipresbytero.

Ex quibus fuit concluſum exceptiones contra teſtes oppoſitas non obſtare, vna tantùm excepta, quam nolunt Domini particulariter diſcuti, an ſint tales quòd neceſſariò inferant ad poſſeſſionem Eccleſiæ vti de vnita, & hoc strictè ad ſeptem teſtes vltimo loco examinatos.

R. P. D. L V D O V I S I O,

Poſteà fel. rec. Gregorio XV.

Romana Legati.

Veneris 12. Maij 1606.

A R G V M E N T V M.

De legato quorumcunque bonorum mobilium quid comprehendat, & an præſertim gemmas, & perlas, perlarumque vezzium.

S V M M A R I V M.

1 *Appellatione mobilium bonorum veniunt gemmæ.*
2 *Quorumcumque bonorum mobilium appellatione veniunt non ſolum ea quæ ex propria ſignificatione venire ſolent, ſed etiam ea quæ ſub ſimplici verbo indefinitè prolato non venirent.*
Exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis, ibid. verb. hæc enim exceptio.
Reſidui *verbum totum ſignificat, ibid. in fine.*
3 *Exceptio declarat quid in regula comprehendatur.*
Legatum annulorum ad quæ extendatur, ibid. verſ. Accedit.
4 *Species enumeratæ poſt genus reſtringunt genus, declara.*
Bonorum mobilium appellatione, numquid ſecundùm communem loquendi vſum veniant tantùm ſupellectilia, n. 5. vbi etiam quid ſi fuit dictum de mobilibus domus.
Communis loquendi vſus probari debet per eum qui allegat, ibid.
6 *Hæres inſtitutus in omnibus bonis, etiam immobilibus, non minuit legatum immobilium.*
Legatum immobilium comprehendit etiam gemmas, n. 1. & per tot.

D E C I S I O L V I.

1 REalis de Fuſoribus in ſuo teſtamento legauit Fauſtinæ vxori ſub his verbis: *Item eſſo teſtatore della Signora Fauſtina repigli il medemo acconcio che gli diede, hauendoglielo ſempre conſeruato, che coſi gli ha promeſſo in vita voler fare, e per cio pigliando il ſteſſo acconcio lui laſcia padrona aſſoluta di tutto il ſuo mobile di caſa, e che niuno gli habbia à riuedere i conti di detto mobile di caſa, eccettuando le coſe delle quali eſſo teſtatore ha diſpoſto, del reſto del mobile del teſtatore vuole che hà di ſua moglie.* Dubitaui an in huiuſmodi legato comprehenderetur quoddam vezzium perlarum, monile aureum, & vas argenteum? & fuit affirmatiuè reſolutum tam ex vi verborum, quàm ex mente teſtatoris.

Appellatione enim mobilium veniunt gemmæ, Rebuff. *in l. mouentium, in verſic. annuli de verb. ſignific.* aurum, & argentum, Spec. *in tract. de fructibus §.1. n.9.* Dec. *conſ.452. n.5.* Ruin. *conſ.32. n.5. in fine lib.2.* & fuit dictum in vna Romana legatorum 10. Februarij 1585. coram Cardinale Seraphino, & in Romana compromiſſi 6. Februarij 1586. coram Robuſterio, & omnia quæ apta ſunt moueri, & transferri de loco ad locum, Dec. *conſ.472. n.4.* Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.9. tit.3. ſub n.1.*

2 Præſertim ſtantibus verbis vniuerſalibus, quæ operantur vt appellatione mobilium veniant non ſolùm quæ ex propria ſignatione venire ſolent, ſed etiam ea quæ ſub ſimplici verbo, & indefinitè prolato non venirent, Dec. *d. conſil.472. n.3.* Ruin. *vbi ſuprà n.5.* Pariſ. *conſil.79. n.42. lib.2.* Curt. iun. *conſil.183. n.4.* Crott. *conſ.125. n.5. lib.1.* Peregrin. *conſ.37. n.9. lib.2.* Accedant verba illa, *eccettuando le coſe delle quali eſſo teſtatore non ha diſpoſto,* hæc enim exceptio firmat regulam in omnibus alijs rebus non exceptis, *l. quæſitum, §. denique, ff. de fund. inſtruct. §. vt autem in authent. de non alienan.* Ruin. *d. conſ. ſub n.7. verſ. ponderanda ſunt etiam,* præſertim quia ſubiungit, *Il reſto del mobile che hà di ſua moglie,* appellatione enim reſidui totum continetur, *l.2. de hæredib. inſtitut.* Aret. *in l. ſi quidem n.2. C. de tranſactionib.* Caſſan. *conſ.12. col. 2. verſ. & ſic replicatur,* Affl ct. *deciſ.285. n.3.*

3 Eò maximè etiam quia bona excepta, & alijs legata ſunt vaſa argentea ac ſimilia, & exceptio declarat quid in regula comprehendatur, Aret. *conſ.142. n.2.* Alexand. *conſ.36. n.2. lib.6.* Dec. *in l.1. n.2. ff. de reg. iur.* Ripa *in l.1. §. quod ſi in patris n.3. ff. ſolut. matrim.* Natt. *conſ.159. n.31.* fuit dictum in ſimili in vna Romana legati 30. Martij 1602. coram Coccino. Accedit quòd teſtator ipſe declarauerit, quòd volebat in huiuſmodi legato comprehendi annulos, & ſic res pretioſas, nec poteſt dici propterea quòd diſpoſitio ad annulos reſtringatur, ſed debet deſeruire pro alijs eiuſdem generis, argumento *l. regula, §. fin. ff. de iur. & facti ignoran. l. damno infecto la 2. in fin. ff. de damn. infect.*

4 Nec facit, quòd teſtator nominando dictos annulos, & aliquas alias ſpecies mobilium, videatur reſtrinxiſſe genus ad ſpecies enumeratas, *l. quæſitum §.1. ff. de legatis 3.* quia primò reſpondetur cum Ruin. *d. conſ.32. num.5.* hoc tolli ex vniuerſalitate verborum. Secundò, cùm Peregr. *in præcitato conſ.37. ſub n.24.* quod obiectum procedit quando teſtator legat diſpoſitiuè genus & ſpeciem, ſecus quando, vt in caſu noſtro, procedit non diſponendo, ſed declarando circa iam diſpoſita per ipſum & legata. Tertiò, reſpondetur, prout fuit reſponſum in illa Romana lignorum, quòd imò regula eſt facienda in contrarium, quod ſpecies non reſtringit genus, & quòd cenſeantur potiùs expreſſæ ſpecies maioris declarationis gratia.

5 Non obſtat, quòd attento communi vſu loquendi appellatione mobilium veniant tantùm ſupellectilia deſtinata ad vſum domus, Oldrad. *conſ.259. in fine,* cum alijs allegatis. Quia reſpondetur, quòd iſte communis vſus eſſet probandus, vt per Dec. *d. conſ.472. n.15. & ſeq.* cum alijs quos refert, & ſequitur Peregrin. *d. conſ.37. n.16. & ſeqq.* Sed attenta generalitate verborum, & declaratione ipſius teſtatoris & alijs ſupra deductis, non poteſt dici quòd teſtator ſe retulerit ad communem vſum loquendi. Eodem modo reſpondetur ad id quod dicitur fuiſſe legatum non ſimpliciter mobilia, ſed mobilia domus, quia ex declarationibus quas fecit expreſsè teſtator in comprehendenda, & tacitè excipiendo apparet, quòd non ſe reſtrinxit ad ea quæ ſunt ad vſum domus parata; vltrà quod in fine dum dicit, *Del reſte del mobile del teſtatore,* loquitur indeterminatè & ſine aliqua relatione ad certum locum, & ita non obſtat deciſio Romana legati mobilium domus 23. Maij 1603. coram Cardinale Pamphilio.

6 Non obſtat, quòd legatum non fuerit factum ex mera liberalitate, ſed in recompenſatione acconcij, quia, vt benè deducunt informantes pro Fauſtina, hoc potius debet augeri, quia non fuit factum limitatè, & reſpectiuè ad creditum ipſius Fauſtinæ, ſed voluit quòd in eo comprehenderetur, & vlteriùs voluit exiſtere liberalitatem, vt ſunt verba clara legati.

Non obſtat quòd inſtitutio hæredis quoad mobilia aliàs erit ſuperflua, quia immò ipſa mobilia veniunt ſub inſtitu-
3 tione, & in illis dicitur hæres inſtitutus, licèt non ad effe-
ctum derogandi legato, vt notat Bald. & alij *in l. ſi quis ita hæres inſtitutus fuerit, excepto. ff. de heredib. inſtit.* Alexand. *in l. nam quod. §. non omnes, num. 15. ff. ad Trebellian.* & in terminis noſtris tradit Ruin. *dicto conſ. 32. num. 15.* & dixit Rota in dicta Romana legatorum.

Ex quibus fuit concluſum bona, de quibus agitur, comprehendi ſub legato Fauſtinæ.

R. P. D. LVDOVISIO,

Deinde Sanct. mem. Gregorio XV.

Camerinen. Tranſactionis.

Mercurij 24. Maij 1606.

ARGVMENTVM.

Inſinuatio in tranſactione minoris, & in omni contractu, in quo minor lædi poteſt, requiritur vigore conſtitutionis Marchiæ, nec ſuppletur per decretum iudicis per patris præſentiam, nec etiam per beneplacitum Apoſtolicum.

SVMMARIVM.

1 *Inſinuatio vigore conſtitutionis Marchiæ requiritur in tranſactione minoris, & in omnibus contractibus, in quibus minor lædi poſſit.*

Conſtitutio Marchiæ non eſt ſeruanda in loco, in quo adeſt particulare ſtatutum, num. 2. vbi declaratur quomodo hoc procedat.

Conſtitutionem Marchiæ non eſſe in vſu non probatur per fides, ibid. in fin.

3 *Decretum iudicis non ſupplet inſinuationem requiſitam à conſtitutione Marchiæ in contractu minoris.*

4 *Curator in teſtamento non datur, licet datus poſſit confirmari.*

Communis error, ſeu reputatio non facit ius in curia, ibid.

5 *Inſinuationis defectus in contractu minoris non ſuppletur per præſentiam patris.*

6 *Minor maior factus, quando contractum minori ætate celebratum ſine ſolemnitatibus conſtitutione Marchiæ ratificare cenſeatur.*

7 *Beneplaciti Apoſtolici interpretatio non ſupplet nullitates contractus.*

DECISIO LVII.

1 TRanſactionem nullam viſum fuit Dominis ex defectu intimationis & authoritatis Marinangeli, qui tranſactioni interuenit, & authoritatem in contractu præſtitit, nam quoad inſinuationem adeſt conſtitutio Marchiæ, eam requirens in contractibus minorum. Nec refert quòd loquatur de certis contractibus, in quibus non eſt nominata tranſactio, quia vltrà quòd fuit per Cardinalem de Carpo extenſus ad omnes contractus, quia cùm conſtitutio loquatur de remiſſione, & ceſſione, proculdubio comprehendit tranſactionem, quæ iuris remiſſionem includit, Put. *deciſ. 4.* Caputaq. *deciſ. 195. part. 3.* fuit dictum in Tiburtina caſtri Sambuci coram fel. recor. Clemente VIII. & in terminis in vna Auximana bonorum 11. Aprilis 1603. coram Illuſtriſſimo Rodien. Immò habet locum conſtitutio in quolibet contractu, in quo minor etiam indirectè lædi poſſet, Put. *deciſ. 161. nu. 2. lib. 1.* Caſtrenſ. *deciſ. 3. de conſtit.* fuit dictum in Romana releuationis indemnitatis coram R. P. D. Ortembergo, & in Romana nullitatis contractus 26. Martij 1604. coram me.

2 Non obſtat quod in terra Calderolæ adſit particulare ſtatutum ſuper contractibus minorum, quo ſtante ceſſat conſtitutio prouinciæ, Bald. *conſ. 201. lib. 2.* quia procederet ſi ſtatutum Calderolæ loqueretur de inſinuatione, prout loquitur conſtitutio: ſed de illa nullum verbum facit, ſed tantùm præſcribit formam contrahendi cum minore, & propterea circa formam in contractu adhibendam, ſeruabitur ſtatutum Calderolæ quoad inſinuationem quæ requiritur, poſt contractum celebratum attenditur conſtitutio prouinciæ. Fides quæ datur ſuper non vſu conſtitutionis in terra Chalderolæ non facit fidem, latè Cephal. *conſ. 384. num. 22. & ſeq.*

Non obſtat quod dicitur de interuentu iudicis, quia ne- 3
gatur quòd aliquis iudex interuenerit. Dicitur enim ex illis duobus qui pro iudicibus allegantur, alterum fuiſſe Notarium, alterum Birruarium, vbi etiamſi interueniſſet iudex, adhuc non ſufficeret, quia quicquid ſit de iure, in quo ſunt diuerſæ DD. ſententiæ, conſtitutio requirit regiſtrationem inſinuationis in actis, & propterea non ſufficeret præſentia iudicis, qui etiam ex alio non poteſt ſupplere defectum inſinuationis, quia illa requiritur pro ſolemnitate contractus tam ex conſtitutione, quàm ex allegato ſtatuto Calderolæ. Aret. *in l. ſi tibi pecuniam infero, ff. ſi cert. pet.* Tiraquell. *de retract. lignag. §. 36. gloſſ. 2. ſub nu. 22.* Rim. iun. *in §. 1. num. 115. Inſtit. de donat.*

Alia nullitas deducebatur, quia Marinangelus interuenit 4
vti curator, & talis non erat, quia non potuit in teſtamento curator dari. *Inſtit. de curat. in princ.* & licèt datus potuiſſet per iudicem confirmari, vt ibi dicitur, de tali confirmatione nullibi apparet, & in Curia non admittitur communis error, ſeu reputatio, *l. 2. ff. de eo qui pro tutore, l. qui neque, ff. de reb. ordin.* Bald. *in l. non omnes, §. ſi pupillus num. 1. circa med. ff. ſi cert. petat.* cum cumulatis per Gabriel. *de probat. concluſ. 8. num. 26.*

Non obſtat præſentia patris, quia ad euitandam inſinua- 5
tionem non habetur in conſideratione *leg. lata, C. de donat. l. donationes quas parentes, C. de donat. inter vir. & vxor.* præſertim quia teſtator prohibuit illi adminiſtrationem & vſumfructum, quo caſu non poterat authoritatem præſtare, ſed requirebatur curator, *gloſſ. in authent. excipitur*, vbi Paul. de Caſtr. *num. 3.* & alij *C. de bon. quæ lib.* & docet ibi Salycet. quòd cùm teſtator habeat ſuſpectum patrem, lex de eo non confidit, ſed habet pariter ſuſpectum.

Ad *l. fin. C. ſi maior factus*, fuit reſponſum per illam ſup- 6
pleri tantùm defectum decreti iudicis, non autem tolli alias nullitates, ſi contractus in maiori ætate geſtus laboret, vt dicunt Iacob. de Aret. Cyn. Alberic. & alij relati à Surd. *conſil. 49. num. 29.* vbi etiam tenuit opinionem iſtam authoritate & numero excedere contrariam, & in terminis quando defectus eſt in authoritate curatoris quòd non procedat diſpoſitio d. l. tradit ibi Salycet. *num. 4.* Ruſſus d. l. fundatur in tacita, & præſumpta ratificatione, & ideo non habet locum niſi data & probata ſcientia cum omnibus qualitatibus & defectibus, vt plenè per Natt. *conſ. 162. num. 3. & ſeq.* cum alijs per Surd. *vbi ſuprà num. 32.*

Nec facit quòd Vannes fuerit præſens contractui, quia 7
nullitas non ſurgit ex geſtis in ipſo contractu, ſed in deputatione curatoris facta longè antè, & ex defectu inſinuationis quæ ſequi debebat contractum. Impetratio beneplaciti ſupplet tantùm defectum ipſiuſmet beneplaciti, cujus impetratio & forma tranſactionis erat debita, nec pars aduerſa petijt, nec intentio Papæ fuit tollere nullitates ſupra allegatas, de quibus nulla mentio fuit habita, *cap. 2. ne ſede vacant. cap. quia diuerſitatem, de conceſſ. præbend.* & quas Papa ignorauit. Paul. de Caſtr. *conſ. 84. ſub num. 4. lib. 2.* Idem dicitur de clauſula *ſupplentes*, vt per Ferrett. *conſ. 38. num. 3. & 4.*

R. P. D. PAMPHILIO,

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Bononien. diſmembrationis.

Lunæ 5. Iunij 1606.

ARGVMENTVM.

Spoliatus, vt reintegrari, & reſtitui debeat in beneficialibus, quid probare debet. Quomodo primum, & ſecundum extremum in hoc poſſeſſorio iudicio probatum cenſeatur, pluraque dè vnione, & diſmembratione Eccleſiæ, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus ad ſuam poſſeſſionem reſtituendus eſt probatis duobus extremis.*

2 *Poſſeſſionis primum extremum in poſſeſſorio reintegrandæ probatur per teſtes, & quomodo.*

3 *Poſſeſſionis inſtrumentum in poſſeſſorio reintegrandæ probat poſſeſſionem alio non poſſidente.*

4 *Eccleſiæ diſmembratio præſupponit præcedentem poſſeſſionem.*

5 *Poſ-*

5 *Poſſeſſio probatur per ſuſtentationem litis in poſſeſſorio recuperanda.*
Poſitionibus facta confeſſio probat contra confitentem, ibid.
6 *Titulus coloratus in poſſeſſorio reintegranda vltra poſſeſſionem requiritur in beneficialibus.*
Titulus coloratus producitur ex vnione Eccleſiæ facta à Vicario Epiſcopi, etſi de eius facultate non conſtet, ibid.
Obſeruantia antiquiſſima vltra centum annos ſolemnitates neceſſarias interueniſſe præſumere facit, num.6. & 7. vbi etiam ex quibus hæc obſeruantia vnionis Eccleſiæ præſumatur.
Vnio Eccleſiæ maxima præſumitur ex ſubſecuta obſeruantia, & ex coniecturis, de quibus ibid.
7 *Eccleſiarum pluralitas non præſumitur.*
Incompatibile eſt retinere duas parochiales Eccleſias, ibid. in fine.
9 *Exceptio diſmembrationis Eccleſiæ nulliter factæ, & non adhibitis debitis ſolemnitatibus non impedit reſtitutionem in ſpolio.*
11 *Eccleſiæ diſmembratio eſt ſpecies alienationis, ideò requirit omnes ſolemnitates requiſitas in alienatione rerum Eccleſiæ.*
Eccleſiaſticarum rerum alienatio requirit ſolemnitates, & iuſtam cauſam, nec vnum ſine altero ſufficit, ibid. in fin.
12 *Eccleſiæ vacanti conſtitui debet defenſor.*

DECISIO LVIII.

1 PRo informante, nempe Eccleſiam S. Petri eſſe reintegrandam ad poſſeſſionem Eccleſiæ S. Andreæ, quia conſtat de vtroque extremo, iuxta not. per Doct. *in cap. cum ad ſedem*, vbi Abb. *num.17. de reſtit. ſpoliat.* Bald. *in l.3. num.15. ad fin. C. ſi à non comp. iudic.* Alex. *conſ.6. n.5. lib.3.* Caputaq. *deciſ.69 lib.2. in manuſcript.*

2 Quantum enim ad primum extremum multa concurrunt, ex quibus viſum fuit illud ſufficienter probare. Nam præter vnionem factam à Vicario Bononien. de anno 1464. quæ ſpatio centum annorum habuit effectum, adſunt duo teſtes, qui concludenter probant quendam Vandinum, qui fuit vltimus Rector Eccleſiæ S. Petri, ante diſmembrationem vti Rectorē poſſediſſe Eccleſiam S. Andreæ tamquam vnitam, quo mediante Eccleſia ipſa S. Petri poſſediſſe dicitur, vt per Innoc. & alios *in cap. literas, de reſtit. ſpoliat.* & ibi Abb. *n.3. & in cap. cum ſuper n.21. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Alex. *conſ.81. n.23. lib.3.* Natt. *conſ.562. n.10. & ſeqq.*

3 Præterea adeſt inſtrumentum poſſeſſionis cuiuſdam tenutæ factæ de anno 1528. per Girardum de Moltia tamquam Rectorem ambarum dictarum Eccleſiarum, quod inſtrumentum probat poſſeſſionem etiam quoad effectum reſtitutionis, vbi non conſtat quòd poſſeſſio tunc eſſet plena, & ab aliquo occupata. Rot. *deciſ.21. de reſtit. ſpoliat. in antiquis*, Biſignet. *deciſ.8. eod. tit.* Faſtol. *dub.41.* Caſſad. *deciſ.20. in fin. de præbend.*

4 Concurrit etiam diſmembratio facta per Archiepiſcopū de hac Eccleſia, quæ diſmembratio præſupponit poſſeſſionem Eccleſię S. Petri, à qua fuit diſmembrata, vt fuit dictum in cauſa Spoletana ſpolij 26. Martij 1590. coram R. P. D. meo Decano, & facit deciſio Caputaq. 344. *in fin. part.3.*

5 De ſecundo extremo non ambigitur, quia vltra ſuſtentationem litis, quæ ſola ſufficit pro illius probatione, iuxta deciſ. Caputaq. 369. *p.2.* adeſt confeſſio Pœnitentiariorum facta in reſponſione ad poſitiones, in qua fatentur ſe poſſidere Eccleſiam S. Andreæ, & illius bona. Rot. *dec.19. de reſt. ſpol. in nou.* Alex. *conſil.71. num.4. lib.3.* Gab. *de confeſſ. concl.4. n.79.* Cæſ. de Graſſ. *deciſ.4. n.2. d. reſt. ſpol.*

6 Pro titulo colorato requiſito ad obtinendam reintegrationem in beneficialibus affertur ſupradicta vnio facta à Vicario, de cuius facultate licèt non conſtet, tamen illa poteſt deſeruire pro titulo colorato, Mohed. *dec.3. de off. Vic.* præſertim vbi adeſt aliqua obſeruantia. Sarnen. *de triennal. q.27. n.5. verſ. Tertius caſus*, quæ in caſu iſto adeſt antiquiſſima, vltra centum annos, quo caſu omnes ſolemnitates neceſſarias pro illius validitate interueniſſe præſumitur, Rom. *conſ.275. num.2.* Felin. *conſ.2. num.22.* Afflict. *deciſ.348. num.4.* Boer. *deciſ.345. num.5.*

7 Obſeruantia autem prædictæ vnionis deducitur ex pluribus, & primò ex collatione facta de anno 1478. in perſonam Peregrino de Ruffeno de parochiali Eccleſia S. Petri de Caſtro Epiſcopi, cum illius annexis. Et licet in ea non fiat expreſſa mentio dictæ Eccleſiæ S. Andreæ, tum illa verba, *cum annexis*, non poſſunt intelligi niſi de Eccleſia S. Andreæ, quæ ſola reperitur annexa Eccleſiæ S. Petri, & pluralitas in dubio non præſumitur, *l. omnium*, vbi Bald. & Salyc. *C. de teſt.* Dec. *conſ.146. ſub num.9. in fin.* Aym. *conſ.73. n.38.* & hoc etiam clariùs ſuadetur ex duobus inuentariis factis per eumdem Peregr. ſub die 19. Iun. 1528. de bonis vtriuſque Eccleſiæ particulariter, in quorum altero denominatur Rector Eccleſiæ S. Petri, in altero verò Rector S. Andreæ, quod oſtendit iſtas Eccleſias eſſe inſimul vnitas, cùm aliàs ſit incompatibile retinere duas Eccleſias parochiales, *cap. de multa*, & ibi communiter Doct. *de præben.* & probant text. *in c. ordinarij de offic. ordin. in 6. & in c. cùm ſingula de præb. in 6.* Hoied. *de incompatib. benef. part.1. c.17. num.12.*

Secundo ex mandato de immittendo conceſſo à Vicario de anno 1528. cuidam Girardo de Moltia, qui tamquam Rector Eccleſiarum de Caſtro Epiſcopi, & S. Andreæ de Caſtigliono inuicem vnitarum immitteretur in actualem ac corporalem poſſeſſionem dd. Eccleſiarum earumdemque iurium, &c. & ex inſtrumento poſſeſſionis poſteà captæ ab eodem Girardo, qui tamquam Rector dd. Eccleſiarum fuit immiſſus in poſſeſſionem cuiuſdam tenutæ, vt in ſummario *n.3. & 4.* 8

Idemque probatur ex mandato de prouidendo iſtas Eccleſias tanquam inuicem vnitas Stephano Vandino, qui fuit illius vigore de anno 1575. prouiſus, & immiſſus in poſſeſſionem dd. Eccleſiarum, illarumque iurium, & pertinentiarum, & iſta prouiſio apparet effectuata ex eo quod poſteà de anno 1593. per obitum D. Stephani Eccleſia S. Andreæ fuit diſmembrata ab Eccleſia S. Petri, Oldrad. *conſ. 229. n.2.* & fuit pluries dictum. 9

Non obſtat d. diſmembratio, quia illa fuit facta nullis adhibitis ſolemnitatibus, & conſequenter tamquam nulla non poteſt impedire reſtitutionem in ſpolio, Bart. *in l. ſi aliena n.3.* vbi Caſtr. *ff. ſolut. matr.* & facit Abb. *in cap. conquerente n.8. de reſt. ſpol.* Felin *in cap. dilectus, in 1. verſ. fallit ſecundo de recuperatione.* Aym. *conſ.18. n.8.* Cæſar. de Graſſ. *deciſ.1. num.4. de conſtit.* 10

Nec eſt dubium ſolemnitates fuiſſe neceſſaria, quia cùm diſmembratio ſit ſpecies alienationis, Achil. *deciſ.1. de reb. Eccl. non alien.* debebant in ea adhiberi omnia quæ requiruntur in alienatione rerum Eccleſiaſticarum, Rot. *deciſ. 1. de reb. Eccleſ. non alien. in nouis*, Franc. *in c.1. col.1. eod. tit. in 6.* Rebuff. *in compend. alienat. rer. Eccleſ. n.68.* duo nempè, ſolemnitas, & iuſta cauſa, nec vnum ſine altero ſufficit, *c.1. de reb. Eccleſ. non alien. in 6. Clem. 1. eod. tit.* Doct. *in c. fin. excep. 12. q.2.* & ibi Laur. de Rodulph. *nu.17.* cum alijs per Couarr. *var. reſol. lib.2. cap.17. n.2.* & fuit reſolutum in cauſa diſmembrationis 14. Febr. 1594. coram Illuſtriſſimo Cardinali Pamphilio. 11

Imò cùm Eccleſia S. Petri tunc eſſet vacans, debebat ei conſtitui defenſor *c.1.* & ibi gloſſ. *in verbo defenſor. de reb. Eccleſ. non alien. in 6.* & fuit dictum in d. Marſicana. *Nā, &c.* 12

R. P. D. PEGNA,

Romana fructuum dotis,

Lunæ 12. Iunij 1606.

ARGVMENTVM.

Dote non ſoluta mulieri propter mortem viri debentur alimenta, & deſuper facta conuentio ſeruanda eſt tam de iure communi, quàm vigore ſtatuti vrbis, dummodo mulier non habeat aliunde vnde ſe alat, & fecit diligentiam de conſequenda effectualiter ſua dote.

SVMMARIVM.

1 *Dote non ſoluta per mortem viri, ſi mulier aliunde non habet vnde ſe alere poſſit, debentur ei alimenta ab hæredibus mariti, n.2. & 3. vbi declaratur hæc concluſio, dummodo à muliere pro habenda effectualiter dote fuerit facta diligentia.*
4 *Alimenta mulieri poſt mortem viri non volenti ſuam dotem conſequi, debentur iuxta ſui ſtatus qualitatem.*
5 *Dote non ſoluta vxori poſt mortem viri debentur ali-*

menta, etiam quod ipſa mulier habeat conſanguineos diuites, ſi aliunde non habeat unde ſe alere poſſit, num.6.

6 *Alere ſe aliunde quòd quis non poſſit non conſideratur, an habeat bona quæ vendere poſſit, ſed non habeat prouentus, ex quibus ali poſſit.*

8 *Dote non ſoluta vxori poſt mortem viri poteſt mulier cum hæredibus mariti conuenire vt loco dotis non ſolutæ, donec ſoluatur, alimenta debeantur, num.9. & 10.*

9 *Pacto deduci poteſt quod per ſtatutum permiſſum eſt.*

Alimenta debentur ab hæredibus mariti vxori ob non ſolutam dotem vigore ſtatuti vrbis ad rationem ſeptem cum dimidio pro quolibet centenario poſt moram ipſorum hæredum per iudicialem interpellationem, num.10. vbi etiam quod non eſt neceſſaria interpellatio ad hoc vt mortuo viro mulier ex pignore dotali fructus percipiat.

11 *Interpellatio non eſt neceſſaria ad conſtituendum debitorem in mora quando debitor ſponte offert ſe ſoluere.*

Renuntiare quis poteſt citationi, vel alteri actui fauorem ſuum reſpicienti, ibid.

12 *Conuentiones, & capitula poſita in inſtrumento attendenda ſunt tamquam conuentiones matrices, & originales.*

Nouatio non præſumitur, niſi expreſsè dicatur, ibid.

Generalis diſpoſitio præcedens non reſtringitur per ſequentem diſpoſitionem ſpecialem, ibid. in fin.

13 *Vſura eſt ſoluere fructus propter dilationem temporis datam.*

DECISIO LIX.

1 POſt factam in hac cauſa deciſionem ad fauorem Illuſtriſſimæ, & Excellentiſſimæ Dominæ Cleriæ Farneſiæ ſub die 27. Februarij præteriti, conuenerunt partes, vt iterum ea proponeretur, quod factum fuit ſub diebus 10. & 31. Maij, & ſub die 5. Iunij; ſed tamen quia cauſa fuit dilata, denique iterum propoſita ſub die 12. capta fuit reſolutio pro D. Cleria, tam vigore iuris communis, quàm ratione ſtatuti Vrbis *lib.1. cap.137.*

2 Vigore iuris communis, ex eo quòd ſi vidua præter dotem non habeat alia bona, ex quorum redditibus poſſit alimenta percipere, nec fuit in mora repetendi dotem quam poſt adhibitam diligentiam conſequi non potuit, debet ab hæredibus mariti alimentari. Speculat. *tit. qui filij ſint legitimi §. 1. verſ. ſed nunquid petet uxor*, & ibi addentes *ſub littera D.* gloſſ. & Bart. *in l. vnica, §. exactio, C. de rei uxoriæ actione*, Abb. *in cap. ſalubriter, n.8. de vſur.* vel eidem viduæ fructus ipſius dotis loco alimentorũ debentur, Anchar, *in cap. peccati veniam quæſt.4.num.9.verſ. ſi autem mulier non habet*, & ibi Imol. *n.6. verſ. en potes dicere*, & Alexand. *n.24.verſ. aut non habet*, & ibi Aretin. *n.4. ff. ſolut.matrimon.* Afflict. *deciſ.284.n.2.* Pariſ. *conſil.64. in princip.lib.4.* vbi hanc concluſionem communiter approbari affirmat à Iuriſtis, Canoniſtis, & Summiſtis Palatius Rubeus *in cap. per veſtras, num 4. verſ. mihi tamen, in fine, & n 5. de donationibus inter virum, & vxorem*, vbi dicit quòd licèt ſoluto matrimonio ceſſet nomen dotis, non tamen ceſſat ſubſtantia debiti, ex cuius dilata ſolutione vidua patitur intereſſe, propter quod permiſſum eſt illi, & debet exigere alimenta.

3 Et quoniam Rota ad effectum, vt vidua ſoluto matrimonio conſequatur fructus dotis pro alimentis poſtulat, vt duo copulatiuè concurrant, videlicet inopia, ita vt aliunde non habeat alimenta, & quòd fecerit diligentiam pro dote effectualiter habenda ab hæredibus mariti prædefuncti, vt in multis deciſionibus, & ſignanter in cauſa Romana, ſeu Ceſenaten. fructuum dotis 12. Iunij 1603. coram D. meo. Licta Domini re maturè conſiderata dicebant in hoc caſu iſta duo requiſita interueniſſe. Nam quod attinet ad indigentiam D. Cleriæ non conſtabat eam præter dotem habere alia bona ex quorum prouentibus ali poſſit.

4 Nec ad rem pertinebat dicere quòd ex fructibus dotis iam ſolutæ poterat alimentari, quia ad iſtum effectum integra dos conſideratur tamquam patrimonium viduæ, ex cuius prouentibus commodè ſuſtentari poſſit iuxta ſui ſtatus qualitatem, Bald. *conſil.58. incip. in reſtitutione dotis, num.7. lib.2.* quem refert & ſequitur Surd. *tract. de alimentis tit.4. quæſt.20. num.6.*

5 Nec refert quòd habeat conſanguineos diuites, qui viduam alere poſſe, quia de iure non ipſi, ſed hæredes mariti prædefuncti, qui fructus dotis recipiebant, hoc onere grauari debebant, Salycet. *in d. l. vnic. §. ſin autem, n.33. verſ. tamen ego teneo, C. de rei vxor. action.* Aret. *in d. l. diuortio, n.4. verſ. debes tamen intelligere, ff. ſolut. matrim.*

Similiter ad effectum ſi vidua aliunde ſe alere poſſit, non conſideratur, an habeat bona quæ vendere poſſit, ſed an habeat prouentus ex quibus ali poſſit, quia non tenetur vendere propria bona, Bald. *conſ.30. incip. ſicut dixi ita dico, lib.2.* Capic. *deciſ.24. num.2. verſ. nec conſideratur.* 6

De altero requiſito circa diligentias ſufficienter conſtabat ex eo quòd D. Cleria adhibuerat conatum efficacem pro recuperatione ſuæ dotis, vt fatebatur etiam D. Eneas Pius in inſtrumento promiſſionis alimentorum, cuius aſſertioni eo etiam nomine ſtandum erat, quia ſi D. Cleria ſtatim potuiſſet habere ſuam dotem, non erat veriſimile quòd ea fuiſſet creditura cum tanto diſpendio, quantum poſtea fuit experta. 7

Concurrentibus itaque iſtis duobus requiſitis, abſque illo vſurariæ prauitatis vitio potuit D. Cleria paciſci ſuper alimentis ſibi præſtandis ab hæredibus mariti prædefuncti, donec integra dos ſibi perſolueretur, Socin. ſenior *conſil. 176. num.4. verſ. ſeptimo confirmatur, lib.2.* Campeg. *tract. de dote part.2. quæſt.6. verſ. aut facit pactum.* 8

Dicebatur etiam vigore ſtatuti Vrbis, ad quod ſe contrahentes retulerant, agi potuiſſe, cùm in pactum deduci poſſit, quod fieri poteſt per ſtatutum, vt in deciſione in hac cauſa facta fuerat. 9

Et quoniam difficultas redacta fuit ad interpellationem iudicialem quam requirit ſtatutum, & D. Cleria omiſerat, ideo reſpondebatur quòd cùm D. Eneas cognoſcendo debitum ſe conſtituerit debitorem, & ſponte fructus ſoluerit, non fuerit neceſſaria alia interpellatio, Ioann. Andr. *in cap. fin. num.4.* vbi Franc. *num.9. verſ. Quintò quæritur de dilatione, lib.6.* Nam ſtatutum duo facit, primum quòd fructus ſint liciti ad rationem ſeptem cum dimidio pro quolibet centenario, & anno iuxta antiquam conſuetudinem poſt moram hæredum non ſoluentium dotem viduæ. Secundum dat modum conſtituendi in mora per iudicialem interpellationem ſoluendi debitos fructus; ſtatutum autem nouum requirit iudicialem ſolùm ad effectum inducendi moram, ne oriatur difficultas an illa interuenerit, vel non interuenerit, quia de tali mora voluit eſſe certum, ne circa illam poſſit contingere dubitatio. Vnde ſi interpellatio non facit fructus licitos, qui iam erant liciti ſecundùm antiquam conſuetudinem, & illa requiritur ſolùm ad effectum inducendi actionem, & quòd debitor teneatur illos ſoluere propter moram, rationabiliter videbatur dicendum huic interpellationi per æquipollens poſſe ſatisfieri, ita vt debitor agnoſcendo bonam fidem haberi debeat pro interpellato, cùm ſe conſtituerit in mora ſoluendo fructus à ſtatuto taxatos, quia forma ex ſtatuto tradita ad hunc effectum adimpleri poteſt per æquipollens, Put. *deciſ.252.n.8. lib.2.* quæ interpretatio non videtur à mente ſtatuentium aliena, nam quando vidua habet pignus dotale, ſtatutum permittit ipſam inde percipere fructus, ita vt faciat illos ſuos, & hoc caſu nullam faciat mentionem de interpellatione, in quo non eſſe neceſſariam interpellationem conceſſit Rota in cauſa Romana fructuum dotis de Lutaghis die 19. Ianuarij 1600. coram R.P.D. Iuſto. Vnde inferebatur interpellationem non fuiſſe requiſitam pro tali forma ſubſtantiali quæ non poſſet adimplere per æquipollens. 10

Et pro hac ſententia faciebant omnes regulæ congeſtæ per informantes pro D. Cleria, quòd citandus non eſt ille, qui vult haberi pro citato. Item quòd quando contra aliquem requiritur interpellatio, non eſt neceſſaria quando ſponte ſe offert. Item quòd partes poſſunt inter ſe conuenire, & renuntiare citationi, vel alteri actui fauorem ſuum reſpicienti, & ad hunc effectum placuit text. *in l. amplius non pet. ff. rem rat. haber.* vbi quòd erat iudicialiter faciendum, ſufficit ſi fiat per ſpontaneum actum, nam iſte text. videbatur in terminis tollere hanc difficultatem. 11.

Et ex his fuit concluſum ad fauorem D. Cleriæ pro fructibus dotis ſcutorum 45000. nam licèt prima dos fuerit conſtituta in ſcutis 30000. auri, & in inſtrumento dotali fuerit facta mentio de fructibus ſcutorum 32400. tamen cùm D. Cleria lucrata fuiſſet quartam partem, ideo ſecunda dos in capitulis matrimonialibus cum ſecundo viro conſtituta fuit in ſcutis 45000. & fructus ex tota dote 45000. fuerunt promiſſi, quod ſatis eſt, cùm à capitulis 12

ma-

Digitized by Google

matrimonialibus, in quibus fructus totius ſummæ fuerunt promiſſi, non cenſeatur receſſum, ſed illa ſeruari debeant, ſecundum *deciſ.70. incip. de venditione, num. 3. verſ. his non attentis*, nam capitula tanquam matrix, & originalis conuentio attendi debent, Bart. *in l. Sempronius Proculus, num. 3. ff. de leg. 2.* Cephal. *conſ 88. num. 44. lib. 1.* & nouatio non præſumitur, niſi expreſsè agatur, *l. fin. C. de nouat. concluſ. 1. num. 1.* & eo maximè, quia cùm in inſtrumento prædicta capitula matrimonialia inſerantur, etiam præſeruantur, ab illis non dicitur receſſum: ſed iura illorum tanquam præſeruata attendi debent, Gozzad. *conſ. 38. num. 2.* Gabr. *de nouat. concluſ. 1. num. 56.* & cùm in inſtrumento non adſit dictio taxatiua, D. Cleria vtraque ſcriptura vti poteſt, nam vbi procedit diſpoſitio generalis, ſpecialis ſequens non reſtringit generalem, ſed vtraque procedit, *l. Titia, §. qua Marco, ff. de annu. leg.* Iaſ. *in l. doli clauſula, num 3. & ſeqq. ff. de verb. obligat.*

13 Nec prædictis obſtat, quòd de iure non valeant conuentiones de ſoluendis fructibus propter dilationem temporis datam ad reſtituendum dotem, ad Crauett. *conſ. 189.* & alios allegat per informantes pro D. Enea Pio. Quia fuit reſponſum id eſſe verum in caſibus, in quibus vel non interuenirent requiſita, vel ſoluerent iuxta formam ſtatuti, prout explicatum fuit.

14 Ad alia quæ vel minus vrgebant, vel minus ad rem facere videbantur, placuerunt Dominis reſponſiones datæ. Denique in caſu propoſito, cùm ageretur de fructibus bona fide conſumptis, contra omnem æquitatem videbatur eos in ſortem, ſeu in diminutionem dotis computare.

R. P. D. LVDOVISIO,

Poſteà fel. rec. Gregorio XV.

Romana dotis de Trincijs.

Lunæ 19. Iunij 1606.

ARGVMENTVM.

Conſtitutio Pij V. qua taxantur, & limitantur dotes, ſublata per conſtitutionem Gregorij XIII. & hinc ſumpta occaſione declaratur an, & quando confirmans dicatur de nouo facere.

SVMMARIVM.

1 *Dotes in vrbe limitata per conſtitutionem Pij V. eſt reuocata per conſtitutionem Gregorij XIII.*

Confirmatio non alterat ſtatum rei confirmatæ; ſed conualidat ſtatutum in ea ſpecie, in qua illud reperit, ibidem.

2 *Confirmans poteſt etiam de nouo dare, & dando confirmare.*

Actus oſtenditur talis qualis à faciente denominatur, ibid.

Abundans cautela non nocet, ſed præcedentem actum magis ſuſtinere facit, ibid. in fine.

3 *Statutum confirmatum, licèt reſpectu iuris poſſit dici factum de nouo, reſpectu tamen facti non dicitur nouum ſtatutum, ſed præcedentis ſtatuti confirmatio.*

Quæcumque *vniuerſale verbum comprehendit etiam ea quæ impropria dici poſſunt, ibid. in fin.*

4 *Statuta confirmata à Papa dicuntur facta ab ipſo Papa confirmante.*

Statuta condita à populo immediatè ſubiecto Sedi Apoſtolicæ non valent ſine confirmatione Papæ, ibid.

Confirmans actum nullum dicitur de nouo facere, ibid. in fine.

5 *Clauſula*, Non obſtantibus, *tollit omnes præcedentes conſtitutiones, & ſtatuta.*

DECISIO LX.

1 DOmini dixerunt ſtatuta antiqua de dote loquentia fuiſſe abrogata, & inter alia ſtatutum limitans dotes confirmatum à Pio V. Gregorius enim XIII. fel. recor. in ſua conſtitutione quam edidit pro confirmatione nouorum ſtatutorum Vrbis abrogauit, & aboleuit omnia quæcumque ſtatuta Vrbis antiqua, etiam reformata, & innouata quibuſuis approbationibus, & confirmationibus Apoſtolicis roborata, & negari non poteſt, quin Bulla illa ſuper reformatione, & limitatione dotium contineat ſtatutum, quia illud ita pluries appellat, & in effectu innouat, licèt quoad quantitatem dotis amplient antiqua ſtatuta Pauli II. ſuper dotibus, & communi moderatione emanata: confirmatio autem accedens non tollit, cùm ſit ſtatutum, quia confirmatio non alterat ſtatutum rei confirmatæ, ſed conualidat in ea ſpecie, in qua illud reperit, Ruin. poſt Bald. quem allegat *conſ. 12. ſub num. 26. lib. 3.* Crott. *conſ. 55. num. 17.* Peregr. *conſ. 63. num. 6. lib. 1.* Surd. *conſ. 361. num. 37.*

2 Non obſtat, quòd Pius V. videatur etiam ſtatuere de nouo, & pro abundanti cautela, quia potuit & confirmando dare, & dando confirmare, vt per Pariſ. *conſ. 19. num. 48. lib. 1.* Et in hoc attenditur mens confirmantis, vt ibi *num. 5.* ſed mens Papæ fuit, quòd valeret vti ſtatutum ſecundùm præſentem, & ibi propoſitam materiam, poſtquam etiam ſæpius nominauit; talis enim oſtenditur actus, qualis à faciente denominatus, iuxta tradita per Bald. ad Speculat. *tit. de donat. in princip.* Alexand. *conſ. 3. ſub num. 5. lib. 1.* Aymon. *conſ. 20. num. 1. & ſeqq.* & quæ ad cautelam fiunt non nocent, ſed præcedentem actum magis ſuſtinere intendunt.

3 Præterea negari non poteſt quin aliquo modo, & ſaltem impropriè poſſit dici ſtatutum confirmatum, quia licèt reſpectu iuris poſſit dici de nouo fieri; reſpectu tamen facti dicitur confirmatio diſpoſitionis præcedentis. Imol. *in cap. inter dilectos, num. 24. de fid. inſtr.* Ruin. *dict. conſil. 12. ſub num. 16. verſ. ſi dicatur.* Conſtitutio autem Gregorij habet verba ampla, & comprehendit etiam ea quæ impropriè dici poſſent ſtatuta confirmata, hoc enim inter alia importat illa dictio, *quæcumque*, Bald. *in l. quæcumque, C. de ſeru. fugit.* Alexand. *conſil. 17. num. 6.* Tiraquell. *de retract. lignag. §. 1. gloſſ. 7. ſub num. 12. deciſ. Pedemontan. 102. num. 4.*

4 Vltimò vbi conſiderare vellimus hoc vti factum, & ordinationem ſolius Papæ, adhuc tamen erit ſtatutum; quia Papa etiam facere poteſt ſtatuta ſi vult, & voluit hoc caſu, poſtquam appellauit ſtatutum, & nihilominus veniet ſub reuocatione, quare dicuntur ſtatuta confirmata à Papa, quæ dicuntur facta ab ipſo Papa confirmante, Curt. iunior, qui de communi *conſ. 542. num. 20.* & dicuntur ſtatuta Papalia, vt de ſtatuto Vrbis fuit ſæpiùs reſolutum. Cùm enim populi, præſertim immediatè ſubiecti Sedi Apoſtolicæ, non poſſint concedere ſtatuta, & condita non valeant ſine confirmatione, vt fuit dictum in vna Montis Faliſci hæreditatis 19. Martij 1584. coram Illuſtriſſimo Seraphino, & pluribus alijs, qui confirmat actum nullum, dicitur de nouo facere, Bart. *in l. more, num. 5. ff. de iuriſd. omn. iudic.* Ang. Aret. *conſ. 123. num. 18.* Pariſ. *conſ. 3. nu. 4. & 41. lib. 8.*

5 Tandem quando iſta eſſet conſtitutio, & non ſtatutum, adhuc eſſet ſublata per clauſulam, *Non obſtantibus verbis ampliſſimis*, in conſtitutione Gregorij poſitam, per quam tolluntur omnes conſtitutiones quæ illis, & ipſorum obſeruantiæ aduerſantur: conſtitutio autem prædicta nullum obſtat ſtatuto, quo cauetur mulieres debere dotari ſecundùm facultates patrimonij, & de paragio, paragium enim & patrimonium poſſunt importare longè maiorem quantitatem dotis quàm duc. 4500. quæ ſecundùm conſtitutionem Pij excedi non poteſt, & ideo poſteriora, quatenus primis derogant, ſunt attendenda.

6 Accedit quòd ſi intentio compilatorum fuiſſet, quòd ſeruari debuiſſet illa limitatio in conſtituendis dotibus, vtique eam ſeruaſſet inter ſtatuta de dotibus loquentia. Erat enim recens, & illis benè cognita, præſertim, vt videri poteſt, aliqui eorum, qui interuenerunt infirmando ſtatuto Pij V. interuenerunt etiam in compilandis ſtatutis à Gregorio XIII. confirmatis.

Ex quibus fuit concluſum ſtatutum ſuper reformatione dotium, quatenus fuerit vſu receptum, ſuper quo multum contendunt informantes fuiſſe ſubrogatum, & reuocatum à Gregorio XIII. & propterea ſententiam bon. mem. D. Orioleñ. quæ ſuper tali ſtatuto fundatur eſſe reuocandum, niſi D. Roggerio obſtet prætenſa acceptatio dictæ ſententiæ, quod reſeruarunt Domini particulariter videndum.

R. P. D. LVDOVISIO,

Poſteà fel. rec. Gregorio XV.

Romana hæreditatis de Bonellis.

Luna 26. Iunij 1606.

ARGVMENTVM.

De hærede inſtituto quando poſſit impugnare teſtamentum, & venire ab inteſtato, ſi legatum in teſtamento ſibi relictum acceptauit, quando ſtante præſertim clauſula codicillari legata debeantur ex teſtamento inofficioſo, & quando teſtamentum ſit nullum, ex eo quòd inſtituatur quis tanquam filius, qui non ſit filius, ſeu ſpurius legitimatus nulla exiſtente legitimatione.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteotica bona non veniunt in generali inſtitutione hæredis.*

Hæredis inſtitutio non comprehendit bona emphyteotica, nec fideicommiſſaria prohibita alienari, ibid.

Reſtitui non poteſt id quod realiter traditum non eſt, ibidem.

2 *Succedere ab inteſtato non poteſt qui ex teſtamento legatum accepit legato non reſtituto, & n. ſeqq.*

Legata debentur ex teſtamento inofficioſo quando præterito fratre eſt inſtituta turpis perſona, ibid. in fin. & ſeqq.

3 *Clauſula codicillaris nunquid operetur, vt legata debeantur ex teſtamento inofficioſo, & n. ſeqq.*

4 *Clauſula codicillaris non operatur, vt legata debeantur ex teſtamento inualido quando deficit voluntas teſtatoris, in fine.*

Hæres inſtitutus impugnando teſtamentum, facit ſe indignum omni commodo hæreditatis, ibid.

Legatarius pro conſequendo legato habet actionem ex teſtamento, ibid.

Legatarius acceptando legatum videtur confirmare teſtamentum, ibid. ante fin. & num. 8.

7 *Clauſula codicillaris nunquid operetur quòd frater veniens ab inteſtato teneatur deducta ſua legitima reſtituere reſiduum hæreditatis turpi perſona inſtituta.*

Hærede inſtituto tanquam filio, ſi filius non ſit, nunquid teſtamentum ſuſtineatur, & quid ſi inſtituatur ſpurius inſucceſſibilis, nu. 7. & 8. vbi etiam quid ſi ſpurius eſt legitimatus, & legitimatio eſt nulla.

8 *Ignorantia iuris præſumitur in muliere, ad finem.*

DECISIO LXI.

1 DVbitaui an conſtet ſorores de Bonellis aliquid recepiſſe de hæreditate Thomæ, quod reſtituere teneantur, ad effectum vt poſſent impugnare teſtamentum ipſius Thomæ, & petere hæreditatem ab inteſtato. Difficultas reducitur ad legatum factum Hortenſiæ, quia relictum filiabus aliarum ſororũ, non eſt in conſideratione, cùm ipſæ non impugnarent teſtamentum; deducitur enim ad portionem debitam Hortenſiæ in bonis ipſius Thomæ. Nam quo ad bona emphyteutica non dicitur impugnare teſtamentum, quia non veniunt ſub generali inſtitutione Alexandri. Bart. *in l. iuſiurand. §. ſi libero. n. 6. ff. de oper. lib.* cum aliis per Surd. *conſ. 395. n. 18.* Idem dicendum de bonis quæ ex fideicommiſſo Thomas reſtituere non tenebatur, Bart. *in l. codicillus, §. inſtituto, n. 5.* & ibi Imol. *in fine ff. de leg. 2.* Roland. qui alios refert, & de communi teſtatur, *conſ. 71. n. 26. lib. 2.* fuit dictum in vna Forolivien. fideicommiſſi 4. Maij 1583. coram Illuſtriſſ. Cardin. Seraphino ſi probaretur quod pro parte Hortenſiæ aſſeritur, domum illi in ſolutum datam pro ſuo legato, verè, & realiter, non eſſet vlteriùs quærendum, quia reſtitutio adaptari non poteſt vbi non interuenit realis traditio, Salyc. *in l. ſi conſtante, poſt n. 4. C. de donat. ante nupt.* Iaſ. *in l. ſi donaturus §. ſi quis indebitum, n. 14. ante med. ff. de condict. ob cauſ.* & ſi eſt apud Alex. non poteſt illam petere, *l. 1. C. de re iudic. l. ſi quis ex argentarijs, §. probibet.* vbi gloſſ. *ff. de edendo.*

2 Sed quia hoc non probatur, & contrarium innuit inſtrumentum, neceſſaria fuit diſcuſſio dubij propoſiti pro Alexandro quòd Hortenſia non poſſit agere ab inteſtato, & petere ſucceſſionem Thomæ, ſaltem non reſtituto legato, allegabatur in terminis *l. poſtquam. ff. de petit. hæredit.* qua cauetur, legatarium non eſſe admittendum ad petitionem hæreditatis niſi reſtituto legato. Comprobatur exemplo tranſactionis *l. ſi diuerſ. C. de tranſaction.* Adducebatur etiam *l. poſt legatum. ff. de his quæ vt indign.* qua diſponitur eum qui acceptauit legatum factum in teſtamento non poſſe petere hæreditatem ab inteſtato. Quibus non obſtantibus fuit contra ipſum reſolutum, prout etiam cenſuit Rota 31. Ianuarij 1605. in hac eadem cauſa. Et quia tota difficultas reſidet in remouendis contrarijs, & præcipuè in reſpondendo, *l. poſtquam, de petitione hæredit.* informantes pro reſponſione allegabant deciſ. Afflict. 125. tum quia etiam tranſibant aliqui ex Dominis.

Verùm reſponſio ex deciſione illa non caret magna difficultate. Dum enim Afflict. ibi vult quòd annullato teſtamento præteritione fratris turpi perſona inſtituta, iuxta *l. fratres, de inoffic. teſtamento,* legata conſeruentur, ex diſpoſitione Authen. *ex cauſ. C. de lib.* hoc eſt contra communem Doct. ſententiam, vt per Iaſ. *in dicta l. fratres, n. 3.*

Præterea quando eſſet verum dictum Afflict. non applicatur caſui noſtro, quia authen. *ex cauſa* non conſeruat legata facta perſonæ querelanti, Iaſ. *in dicta authent. n. 15.* Ignat. *num. 204.* Curt. iun. *n. 59.* Cagnol. *num. 116.* quod omnes de communi teſtantur. Dum enim Afflict. ponderat cauſam codicillarem, habet magnam difficultatem, & non applicatur caſui noſtro, licèt enim clauſula hæc operetur repetitionem legatorum, à venientibus ab inteſtato, *l. ex ea. §. his verbis,* vbi Bart. *ff. de teſtam.* Dec. *conſ. 242. n. 1. in fine & ſeq.* Imol. *deciſ. 1. n. 13.* Hoc tamen non videtur habere locum in caſu iſto, in quo legata facta ſunt ipſis qui prætendunt venire ab inteſtato, qui ſibi ipſis grauari non poſſunt, nec à ſe ipſis legari, *l. plane, § ſi duobus, & l. legatum, ff. de legat. 1.* 3

Præterea ſicut per authent. *ex cauſa* non conſeruantur legata facta perſonis quæ ex ea prætenſione impugnant teſtamentum; ita nec etiam videtur quòd conſeruentur ex clauſula codicillari; à pari enim procedere videntur, quia ſicut clauſula codicillaris tendit ad conſeruandam voluntatem teſtatoris, Bald. *in l... verſ. nunc aliqua, C. de codicill.* Dec. *conſ. 394. poſt n. 9.* ita etiam dicta authent. *ſub n. 19. verſic. hoc probat primo,* Cagnol. poſt Bart. & Alexand. quos allegat *num. 116. circa med.* qui ratione huius veriſimilitudinis benè deducit ex Bald. allegat. Clarum eſt autem clauſulam codicillarem non operari vbi deficit voluntas teſtatoris, Bald. *conſil. 179. n. 10. lib. 5.* Dec. *conſil. 205. num. 10.* Alciat. *conſil. 527. num. 9.* Grammat. *deciſ. 62. n. 23.* 4

Accedit alia ratio, propter quam Doctores volunt legata perſona petente non conſeruari, quia nempe impugnando teſtamentum fecit ſe indignum omni commodo hæreditario. Bart. ibi *ſub num. 19. verſic. præterea qui iudicium,* Iaſ. *num. 204. in fine, & num. ſeq.* qui dicit hanc rationem communiter adduci, quæ ratio etiam vtique viget ſtante clauſula codicillari, ſicut in terminis authent. *ex cauſa,* legatarij agunt ex teſtamento, & pro legato competit actio ex teſtamento, Bart. *ibi n. 19. in fine, & num. ſeq.* & eſt communis opinio, vt teſtantur ibi Alex. *n. 11.* Iaſ. *ſub num. 20.* Curt. iun. *num. 63.* ita etiam quando legata conſeruantur ex clauſula codicillari, Curt. iunior, qui dicit communem *in d. authent. ſub n. 85. verſic. circa aliam,* & propterea quando difficultas reduceretur ad deciſ. Afflict. 125. vellem ſuper ea particulariter partes audiri; ſed ad dictam *l. poſtquam* datur alia reſponſio ex ipſo textu, quòd non eſt facienda reſtitutio niſi oblata, vt dicit ibi Bart. euictione de iterùm dando ſi ſuccumbat, vel præſtita, vt dicunt Bald. Ang. & Paul. de Caſtr. quod magis congruit litteræ, & propterea cùm non ſolùm non fuerit data, ſed non oblata per Alexandrùm d. cautio, ſorores non tenentur reſtituere, & iudicium ſine reſtitutione tenet, vt per Angel. ibi ad *l. ſi diuerſa, C. de tranſactionib.* fuit dictum in cauſa Tiraſonen. iuris præſentandi coram Cantuuio, de qua deciſione licèt fuerit aliquantulum dubitatum coram bon. me. Gipſio in cauſa Recanaten. tranſactionis 29. Martij 1591. fuit tamen bonis rationibus confirmata coram Reuerendiſſimo Rodien. in Ariminen. tranſactionis 13. Iunij 1601. *ad l. poſt legatum, ff. de his quib. vt indign.* ſi ſorores venirent contra teſtamentum per viam querelæ 5 1

ob

ob inſtitutionem turpis perſonæ, cùm talis reputetur ad iſtum effectum ſuperius, vt tale, per Theſaur *deciſ.* 126. viderentur quòd eſſent excluſæ ab impugnatione, quia cùm huiuſmodi impugnatio, & nullitas concernat earum ſauorem, acceptando legatum, videtur confirmaſſe teſtamentum, vt per Bart. *in d. l. in princ.* Paul. de Caſt. *in l. poſtquam, num. 1. & 2.* vbi etiam Angel. Coro. qui loquitur de querelante *conſ. 176. n. 5. lib. 4.* faciunt tradita per Abb. *in c. 2. ſub n. 7. verſ. Vnde dicerem, de except.* & iſto caſu excuſarentur ſorores propter ignorantiam iuris, Bart. *vbi ſuprà ſub num. 2.* vbi autem propter ignorantiam facti, eſſent excuſandæ, & eſſent diſcutiendæ duæ difficultates multum controuerſæ.

6 Prima eſt, an ex quo Thomas aliquid reliquit ſororibus, cum illis ita egerit vt amplius petere non poſſit, tradit Iaſ. cumulat & communem dicit *conſ. 71. num. 2. lib. 1.* ſequitur Dec. qui pariter teſtatur de communi *conſ. 530. num. 35.* Afflict. tamen *deciſ. 204.* refert conſilium Neapolitanum ſequutum fuiſſe opinionem Angeli *in l. 1. ff. de inoff. teſtamento* contrarium tenens quòd ſi licet etiam in fratre procedat, diſpoſitione *l. omnimodo C. de inoffic. teſtamento*, quam opinionem ſequitur poſt alios quos allegat, & dicit communem, Pariſ. *conſil. 64. num. 26. & ſeq. lib. 3.* latè Aretin. iunior *quæſt. 51. num. 6. & ſeq.* qui pariter alios allegat, & teſtatur de magis recepta.

7 Secunda difficultas, quam dicit multum dubitabilem Curt. iun. *in d. authent. ex cauſa, ſub num. 75.* an ſcilicet clauſula codicillaris operetur, quòd frater veniens ab inteſtato teneatur deducta ſua legitima reſtituere reſiduum hæreditatis turpi perſonæ inſtitutæ, negatiuam enim opinionem tenuit Fulgoſ. *conſ. 75. in 2. dubio*, cui conſilio ſe ſubſcripſit Cuman. & reperit etiam inter conſil. Caſtr. 268. *lib. 1.* idem voluit ipſe Caſtren. *in l. ſi patrona, §. final. n. 6. circa med. ff. ad Trebell.* qui dicit ita ſe conſuluiſſe Iaſ. *in l. fratres, ſub num. 2. verſ. 4. notab. C. de inoffic. teſtamento.* Ruin. *conſil. 5. num. 2. lib. 3.* Gozadin. *conſil. 85. & 126. n. 3.* Decian. *conſil. 31. num. 44. lib. 4.* Iſtam tamen opinionem dicit periculoſam Curt. iun. *vbi ſuprà*, & contrarium defendit Anchar. *dicta q. 11. num. 3. & ſeqq.* vbi alios refert, & teſtatur de communi. Sed ſumus extra difficultates, quia Hortenſia, & ſorores non impugnant teſtamentum per viam querelæ, ſed prætendunt illud annullare, & deducere rem ad cauſam inteſtatæ, ex eo quòd fuit inſtitutus à Thoma Alexander tamquam filius, qui tamen non ſit, *l. ſi pater, C. de hæredib. inſtituend.* Capra *conſil. 2. n. 30.* Vel quia ſi filius tamquam ſpurius ſit patri inſucceſſibilis, *authentic. licet. C. de natura. lib. Authent. ex complexu. C. de inceſt. nupt. §. fin. auth. quibus modis nat. eff. ſui*, Bart. *in l. foro. verſ. quaro, an iſtis ſpurijs. ff. de his quæ vt indign.* & iſto etiam caſu, quia inſtitutio quæ eſt caput teſtamenti facta de filio ſpurio eſt nulla, ſorores veniunt ab inteſtato, vt benè per Surd. *conſil. 389. num. 49. & ſequen.* & per hanc viam impugnando non efficiuntur indignæ, per Aym. *conſil. 200. ſub num. 6. verſ. Præterea ſi lex prohibet.*

8 Nec facit, quòd eſſet legitimatus, quia ſi legitimatio eſt nulla, vt prætenditur, nulla etiam erit inſtitutio, & ſuccedentes venientes ab inteſtato, Dec. *conſil. 433. in fine.* Pariſ. *conſil. 12. num. 227. lib. 2.* Socin. iunior *conſil. 110. num. 23. lib. 2.* In quibus caſibus, cùm nullitas non ſit inducta in fauorem ſororum, nec in earum poteſtate ſit ipſam tollere, poſſunt venire ab inteſtato poſt legatum receptum, ſiue ignoranter, ſiue ſcienter receperint, ſecundùm Caſtrenſ. *in dicta l. poſtquam, num. 1. in fine*, ſed gloſſ. *in l. legitimam, in gloſſ. final.* & ibi Alberic. Bart. *in dicta l. poſt legatum, num. 2.* diſtinguit inter ſcientem & ignorantem. Benè verum eſt, quòd Barbaram debet excuſare ignorantia iuris non minus quàm facti, & hoc ſufficit Hortenſiæ, quia in ea, vti muliere, præſumitur ignorantia iuris, Boſſ. *in authentic. de inceſt. nupt. circa princip. in verſic. octauò ſciens.* Aretin. *conſil. 62. column. 4. verſic. & vltimò*, Socin. *conſil. 47. num. 11. lib. 1.* Decius *conſil. 351. in fine.* Ruin. *conſil. 190. num. 11. & 108. num. 2. lib. 3.* Aym. *conſil. 142. num. 11.* & in proximis terminis Cephal. *conſil. 357. num. 58.*

R. P. D. LVDOVISIO,

Poſteà fel. rec. Gregorio XV.

Romana incendij.

Lunæ 27. Nouembris 1606.

ARGVMENTVM.

Incendium ſine alicuius culpa accidiſſe non præſumitur, ſed quis, & quomodo culpam abeſſe probare debeat, in hac deciſione explicatur.

SVMMARIVM.

1 *Excipiens debet probare omnes qualitates neceſſarias, ad effectum, vt exceptio concludat ſuam intentionem.*

Incendium ſine culpa euenire non ſolet, n. 2. & propterea culpam abeſſe allegans, illam probare debet, declara vt num. 1. 3. & 4. verſ. incendium enim.

2 *Incendium ſine culpa accidiſſe qui probare voluerit, non ſolùm debet probare caſum, ſed etiam tale quid quod culpam excludat.*

Incendium præſumitur eueniſſe leuiſſima culpa, n. 3. vbi etiam quod de ea conductor rei combuſtæ non tenetur.

Præſumptiones non ſufficiunt vbi quis aliquid probare tenetur, ibid. in fin. & num. 4. ad fin.

Incendium in ſtipulis immiſſum præſumitur à miniſtris domini ſtipularum, ibid.

Incendio immiſſo in ſtipulis frumenti ſi inde oriatur damnum ad agros vicinos, dominus agri in quo incendium ortum habuit, tenetur ad damna, & intereſſe, niſi ſolita præparamenta facta fuerint, ibid.

Diligens quiſque præſumitur. Fallit vt num. 4. verſ. & licèt aliàs.

DECISIO LXII.

ROta cenſuit Hoſpitali incumbere onus probandi in- 1
cendium granarij accidiſſe ſine culpa ſuorum miniſtrorum. Fundamentum fuit, quia Princeps egit ad reſtitutionem caſalis vnà cum omnibus membris, & pertinentijs meliorati potius, quàm deteriorati, iuxta promiſſionem in contractu locationis factam, ſtipulatione, & obligatione Camerali vallatam, & propterea hoſpitale quoad excuſandum ſe à reſtitutione granarij dicti caſalis, excipiẽs de incendio debet probare quòd nulla ſua culpa contigit, quia excipiens debet probare omnes qualitates neceſſarias ad effectum vt exceptio concludat intentionem ſuam, Franch. *in cap. 1. n. 1. not. de præſcript. in 6.* Aymon *conſil. 126. num.* .... Fuit dictum in vna Cæſarauguſtana parochialis 14. Nouembris 1583. coram. bo. me. Oriolen. ſic dicimus excipientem de reſignatione valida, & publicata, vt tenuit Rota in illa Cæſarauguſtana, & alijs multis relatis in illa Hiſpaleñ. & Corduben̄. Præſtimonia 14. Iunij 1600. coram R. P. D. Lancelloto.

Tantò magis, quia incendium eſt de iis, quæ ſine culpa 2
euenire non ſolent, Bart. *in l. ſi quis ex argentarijs, §. & vero, num. 4. ff. de edend.* Franc. Marc. *deciſ. 61. num. 1. & ſeqq. part. 3.* In iis autem quæ citra culpam accidere non conſueuerunt, debet non ſolùm probari caſus; ſed etiam tale quid, quod culpam excludat, Bald. *in l. ſi creditor, ſub n. 3. verſic. ſi autem probetur modus*, & ibi etiam Salycet. *in fine. C. de pignor. action.* Aretin. *in §. final. ſub n. 3. Inſtitut. quibus mod. re contrahitur obligatio*, Corn. *conſilio 318. n. 8. ad finem lib. 4.*

Non obſtat conſil. Baldi 441. *lib. 1.* & alij in contrarium 3
allegati, quia procedunt quando locator directò & principaliter agit ad emendationem damni, quod ex incendio prouenit, actione vel ex locato, vel ex l. Aquilia, quia tunc fundat ſe in culpa conditionis. Vnde non mirum ſi illam probare debet tanquam fundamentum ſuæ intentionis. Eodem modo reſpondetur dum dicitur incendium præſumi eueniſſe culpa leuiſſima, de qua non tenetur conductor, *l. ſicut certo, §. nunc videndum. ff. locat.* & culpa quæ conſiſtit in immittendo, non autem in committendo, ita videtur etiam eſſe lex Aquilia, *l. ſi cuius, §. denique ff. de vſufruct.* quia iſtud procedit ad excludendam in-

Digitized by Google

tentionem agentis ad damnum. Nam ſi intendit aliud genus culpæ interueniſſe, grauatur onere probandi, non autem iuuat intentionem rei volentis ſe excuſare a reſtitutione promiſſa, quia poſſibile eſt, & facilè maiorem culpam interueniſſe. Vnde hoc caſu non ſufficit illi talis præſumptio, cùm præſertim Rota non admittat huiuſmodi præſumptiones, quando quis tenetur probare. Achil. *dec. 1. de probat.* nec quando agens plenè probauit hanc intentionem. Ægid. *dec. ſ.618 n.2. ad finem.*

4 Quæ tantò magis habent locum in caſu de quo agitur, quia liquidò conſtat incendium prouenisſe ab immiſſione ignis in ſtipulis, qui præſumitur immiſſus à miniſtris hoſpitalis, cuius intereſſe reſpiciebat combuſtio ſtipularum, *l.2. §. ſi quis ita in ſuo*, & ibi not Alberic. *ff. ne quid in loco publico.* In qua combuſtione ſolent, vt dicunt teſtes, fieri quædam præparamenta ne ignis incendat ædificia, & propterea pro excuſatione eſt probandum quòd fuerint factæ diligentiæ ſolitæ. Franc. Marc. *d. deciſ. 61. num. 3. & 4. 1. part. & 521. ſub num. 2. part. 2.* Et licèt aliàs quis præſumatur diligens, non tamen procedit quando eſt fundamentum ſuæ intentionis, vt per Gratianum *conſ. 46. num. 21. lib. 2.*

Incendium enim eſt de ijs quæ ſine culpa euenire non ſolent, & ideò de illo excipiens, debet probare ſua culpa non eueniſſe.

Rota non admittit præſumptiones quando quis tenetur probare.

Cauſans incendium ex combuſtione ſtipularum, ne teneatur ad damnum, debet probare feciſſe apparamenta ſolita.

R. P. D. ATTREBATEN.

Peruſina dotis.

Lunæ 15. Ianuarij 1607.

A R G V M E N T V M.

Promittens factum alienum quando ad illud adimplendum præcisè teneatur, an verò potiùs ſoluendo intereſſe liberetur, eſt ſingularis deciſio, ad quam vide aliam deciſionem in eadem cauſa coram eodem 5. Decembris eiuſdem anni 1607.

S V M M A R I V M.

1 *Promittere nemo poteſt factum alienum, & ſi promiſerit, ad factum præcisè cogi non poteſt, ſed ſuccedit ſolum obligatio ad intereſſe.*

2 *Intereſſe vbi non poteſt liquidari, ſuccedit ſors principalis illius loco.*

3 *Promittens factum alienum præcisè tenetur adimplere, ſi ſic cum iuramento promiſerit.*

Heres illius qui iuramento promiſit factum alienum, non poteſt cogi ad illud præcisè adimplendum, præſertim quando non poteſt adimpleri, ibid.

4 *Promittens factum alienum, ſi condemnatus fuerit ad factum præciſum, poteſt ſe liberare per ſolutionem eius quod intereſt.*

5 *Sententia lata ex pluribus cauſis, ſi ex vna fuerit nulla, in totum reputatur nulla, quando continet ſolùm vnum capitulum, ſecus ſi contineat plura capitula ſeparata.*

D E C I S I O LXIII.

1 INter complures defectus, qui opponebantur contra mandatum, de quo agitur, viſum fuit, illum non poſſe euitari, qui deducebatur ex eo quod fuit relaxatum contra Fuluium de Periglis hæredem q. Modeſtæ ad illum carcerandum, donec & quouſque Dominum Lucium Baldellum indemnem releuaret, & conſentire faceret Hieronymam aſſignationi prædij dotalis eidem Lucio factæ, quia non poterat præcisè cogi ad factum, ſicut nec ipſe poterat præcisè illud promittere, *l. ſtipulatio iſta, ff. de verb. obligat.* Purpur. *conſil. 561. num. 1.* Ruin. *conſil. 67. num. 9. in finem*, fuit dictum in Peruſina ratificationis 6. Martij 1606. coram Reuerendo Patre Domino Ludouiſio, ſed ſuccedebat obligatio ad intereſſe, pro quo mandatum erat relaxatum, ſi Domina Hieronyma non conſentiret, *l. ſi quis ab alio, in fin. ff. de re iud. l. ſtipulationes non diuiduntur, ff. de verb. oblig.* Ruin. *conſil. 132. num. 1. lib. 1.* Surd. *deciſ. 306. num. 7.* & fuit deciſum in dicta Peruſina, & ante mandati relaxationem intereſſe erat liquidandum. Aym. *conſil. 164. num. 2.* Natt. *conſil. 17. n. 4.*

Quod autem dicebatur non fuiſſe neceſſariam liquidationem intereſſe, cùm ipſa dos eſſet loco intereſſe, Bald. *in l. ſi traditio, num. 7. C. de act. empt.* Alex. *conſ. 67. num. 2. lib. 2.* Ruin. *conſ. 141. prope fin. lib. 1.* fuit dictum in vna Romana dotis 11. Februarij 1583. quæ eſt diuerſ. 741. *part. 1.* hic non applicatur, quia licèt eſſet certa quantitas dotis, tamen datio in ſolutum fuit facta cum reſeruatione fructuum viuentibus Modeſta, & Balthaſſare, & ſic creditum Lucij remanebat incertum, & illiquidum. 2

Non obſtat, quòd mandatum præcisè ad factum ſuſtineatur propter iuramentum ex vera, & magis communi opinione Canoniſtarum, de qua teſtatur Seraphin. *de priuil. iuram. priuil. 74. num. 2.* à qua in iudicando non eſt recedendum. Alex. *conſ. 37. numer. 25. & 26. in fin. lib. 2.* Aym. *conſ. 12. in fin. numer. 1.* Cuuar. *in cap. quamuis, part. 1. §. 4. num. 6. de pact. in 6.* nam hoc procedit in iurante, non in eius hærede, Bald. *in prælud. feud. num. 16.* Corn. *conſ. 206. num. 6. lib. 4.* Gabr. *de iureiur. concluſ. 8. num. 3.* Surd. *conſil. 140. num. 26.* Item quando pactum poteſt adimpleri, vt latè not. Aym. *d. conſ. 12.* Vnde nec poteſt ſuſtineri pro releuatione indemnitatis, ad quam vigore inſtrumenti hæredes Modeſtæ tenebantur, & quamuis non contineat factum alienum, tamen etiam ad factum proprium præcisè quis non tenetur, Purpur. *d. conſ. 561. n. 2.* Dec. *conſ. 2. num. 70. in fin.* & fuit dictum in dicta Peruſina. 3

Non obſtat, quòd factum, & intereſſe reputantur vnum & idem, nec dicatur vnum pro alio fuiſſe adiudicatum. Surd. *d. conſ. 506. num. 7.* Ideòque condemnatus ad factum præciſum poteſt ſe liberare per ſolutionem eius, quod intereſt. Bart. *in dicta l. ſtipulationes non diuiduntur, num. 41. ff. de verb. oblig.* quia idem Bart. ibi tradit, quòd vbi vnum eſt in obligatione, aliud in ſolutione ex diſpoſitione legali, tunc durat facultas ſoluendi etiam poſt ſententiam condemnatoriam in factum, ideòque non poteſt relaxari executio pro ipſo facto. 4

Poſtremò non videbatur applicari, quòd ſententia lata ex pluribus cauſis ſuſtineatur ex vna, quia regula eſt in contrarium, & limitatio habet locum quando ſententia continet plura capitula ſeparata, vt copioſè fuit dictum coram bon. mem. Lauretano in Melphien. ſpoliorum 11. Octobris 1578. mandatum autem, de quo agitur, continet vnum tantùm capitulum, & ſic eſt indiuiduum, *l. 1.* & ibi gloſſ. 1. *C. ſi aduerſ. rem iud.* Roman. *conſ. 480. num. 3. & conſil. 452. n. 12. in finem.* 5

R. P. D. LANCELLOTTO,

Poſteà S.R.E. Cardinale.

Romana emphyteuſis.

Lunæ 19. Februarij 1607.

A R G V M E N T V M.

Melioramenta debentur fidei poſſeſſori, necnon & melioramentorum fructus. Quomodo cognoſcatur contractus emphyteoticus à locatione per longum tempus, ceſſioneque duobus facta, præfertur is cui tradita eſt poſſeſſio rei ceſſæ.

S V M M A R I V M.

1 *Melioramenta vtilia reficienda ſunt bonæ fidei poſſeſſori.*

2 *Fructus melioramentorum ſpectant ad illum, qui melioramenta fecit, etiam ad eius ſucceſſores.*

3 *Caducitas emphyteuſis, emphyteotica res non procedit in locatione ad longum tempus.*

Emphyteoticus contractus differt à locatione ad longum tempus in ſolutione penſionis, ibid.

Emphyteotica res dari ſolet pro modico canone, ibid. in fine.

4 *Ratificatio vel conſenſus præſumitur per obſeruantiam ſpatio 30. annorum.*

6 *Ven-*

6 Venditione, ſeu ceſſione pluribus facta, præfertur is cui poſſeſſio tradita eſt.

DECISIO LXIV.

1 CVm ædificium, & melioramenta fuerint facta à Lampodio, & Fontana, & deinde vendita Lelio, & Fabritio, qui alia ſimiliter melioramenta fecerunt, & cùm ab iſtis Dominus Thomatus cauſam habeat mediante venditione facta per viam Curiæ Quintilio, Domini dixerunt Domino Thomato deberi melioramenta facta tam ab ipſo, quàm à prædictis eius auctoribus, quia ſunt melioramenta vtilia, quæ facta à poſſeſſoribus bonæ fidei ſunt reficienda, *l.Paulus*, *§.domus*, *ff. de pign.* Bart. *in l.in fundo*, *num.6. & 7.ff.de rei vendic.* Ioan.Gomez *de expen. & meliora.cap. 6. num.20. & 21.§.15.* Capic. *deciſ.17.num.7.* Rot. *diverſ. deciſ.398. numer. 2. part.1.* cum alijs allegatis per Menoch. *de recuperan. poſſeſſ. rem.15. num. 617. & ſeqq.* quod in hoc caſu magis de plano procedit, quia in locatione fuit conuentum quòd illa finita, & ſoluto pretio, liceret Eluiræ, & ſuis ſucceſſoribus poſſeſſionem accipere, & pro ſe ipſis retinere, & diſponere, & quouſque dicta ſolutio fuerit facta, locatio durare habeat, ita vt etiam debeantur vigore pacti, *l.1.ff.de pactis*.

2 Nec obſtant ea, quæ in contrarium deducta fuerunt, quando aliàs hoc dubium fuit propoſitum die 8. Februarij 1602. nam quòd valor huiuſmodi melioramentorum computari debeat cum penſionibus domus, ceſſat, quia tales penſiones ſunt fructus ipſorum melioramentorum, qui ſpectant ad illum, qui melioramenta fecit, & conſequenter ad eius ſucceſſorem. Afflict. *deciſ.87. num.7. in finem*, Put. *deciſ.276. in fin.* & eſt *deciſ.112.n.1.par.2.* inter eius impreſſas, maximè quia adeſt pactum, quòd duret locatio ſitus donec reficerent melioramenta, vnde donec illa non fuerint refecta, non eſt locus computationi.

3 Nec obſtat allegata caducitas, quia pœna *l.fin. C.de iur. emphyt.* non intrat in locatione ad longum tempus, vt fuit reſolutum in cauſa Romana Caſalium coram Illuſtriſſimo Cardinali Seraphino, & deciſiones habentur inter impreſſas 139. & 174. *part.* 1. qualis eſt iſta, cùm talis fuerit à partibus nominata. Dec. *conſil.32. num.3.* Natt. *conſ. 49. num.14.* Soccin. *conſ.102. numer. 10. lib. 2.* Rot. *deciſ. 564. num.1.par.1.* & cùm penſio nedum correſpondeat fructibus, ſed imò eſt exceſſiua, cùm pro cannis terreni 19. ſoluantur ſcuta, is qui eſt modus cognoſcendi emphyteuſim à locatione ad longum tempus, cùm pro contractu emphyteot. co ſoluatur quid minimum in recognitione directi dominij, in locatione verò ſoluatur penſio correſpondens fructibus. Berous *conſ.131. num. 7. & 130. num.8. lib.1.* Ruin. *conſ.161. lib.1.* Rot. *deciſ.564. num.2. part.1.*

4 Neque etiam obſtat, quòd locatio fuerit nulla vti facta à Ioan.Gomez marito Eluiræ, qui non erat de comprehenſis in inueſtitura, nam locatio fuit facta tam nomine ipſius Ioannis, quàm etiam nomine Eluiræ, cuius ratificatio, vel conſenſus præſumitur ſpatio triginta annorum ſtante obſeruantia, vt ſæpè deciſum fuit in Rota. Vltra quòd fuit ratificata à ſucceſſoribus in emphyteuſi per diuiſionem anni 1577. in qua in portione Fabritij aſſignata fuit reſponſio ſcut. 15. quæ ſoluuntur vigore iſtius locationis facta per Io. Gomez, *cap. ratum*, & ibi Din. *de reg. iur. lib.6.* Dec. *conſ.272.num.4.*

5 Prout non obſtat, quòd Dominus Thomatus negauerit directum dominium, quia ex capite ignorantiæ venit excuſandus, cùm ei nulla fuerit facta intimatio, ſed domus vti libera vendita fuerit, vt fuit reſolutum coram Reuerendiſſimo Pacen. 15. Decembris 1594. in cauſa Lauden. deuolutionis domus.

6 Similiter non obſtat, quòd Lampodius hac lite pendente, iura ſua ceſſerit D.Sulpitiæ, & eius conſortibus, quia cùm priùs illa ceſſiſſet Fabritio, & Lelio eius hæredi, & deinde Domino Thomato cum traditione poſſeſſionis, hæc poſterior ceſſio nihil ſuffragatur, *l.quoties*, cum ibi nota. *C.de rei vendic.* nec vigore iſtius poſterioris ceſſionis poſſunt dicta Sulpitia, & conſortes agere contra Dominum Thomatum, contra quem non poterat cedens, Bald. *conſ.65. lib. 3.* & notum eſt ceſſionario non competere plus iuris, quàm competebat cedenti, maximè propter iuramentum Lampodij de non contraueniendo prioribus ceſſionibus, iuxta not. per Gabriel. *de iur.iurand. concluſ.1. num.1.*

R. P. D. LVDOVISIO,

Poſteà fel. rec. Gregorio XV.

Bononien. Legati.

Lunæ 19. Martij 1607.

ARGVMENTVM.

Legatum dotis in certa ſumma filiabus à teſtatore relictum non poteſt minui, ſi dictæ filiæ monaſterium ingrediantur.

SVMMARIVM.

1 *Legatum dotis relictum filiabus ſoluendum tempore quo nubent, nunquid debeatur in eadem quantitate, ſi moniales efficiantur, num.1. & per tot. & eſt ſingularis deciſio.*

Nubere *verbum includit etiam nuptias ſpirituales, & ſic Religionis ingreſſum, ibid.*

2 *Verba potiſſimum mentem proferentis ſignificant.*

Teſtatoris mens præſumitur ſe conformare cum ſenſu legis, ibid.

Teſtator non præſumitur quòd voluerit eſſe deterioris conditionis perſonas, quas magis dilexit, ibid.

3 *Legatum dotis in certa ſumma filiabus à teſtatore relictum, nunquid ſit conditionale, & nunquid habeatur ſi filiæ non nupſerunt.*

DECISIO LXV.

MAtthæus Amorinus in ſuo teſtamento, in quo Iulium Cæſarem, & Alexandrum ex fratre nepotes hæredes inſtituit, legauit ſingulis filiabus ex ipſis naſcituris ſcuta 2000. auri in auro, cum apparatibus condecentibus, quas dotes & mobilia voluit per dictos fratres de communibus bonis dari, & ſolui tempore, quo nubent. Accedit ex Iulio Cæſare tres tantùm, ex Alexandro autem decem extare filias fœminas; orta fuit, forſan occaſione diſparitatis, inter eas controuerſia, an legatum debeatur ſolùm filiabus in ſæculo nubentibus, an verò illis etiam quæ ſpiritualiter nuberent per ingreſſum alicuius monaſterij, & profeſſionem in eo emiſſam; cauſa in partibus in iudicium deducta, fuit iudicatum ad fauorem filiarum religionem profitentium, quam ſententiam confirmandam eſſe DD. vnanimiter cenſuerunt: quia iſte intellectus non ſolùm conuenit verbis legati, ſed etiam menti teſtatoris eſt multum conformis; licèt enim relictum ſit ſub nomine dotis, per illa verba, *quas dotes*, non minus tamen dicitur dos, quæ conſtituitur pro nuptijs ſpiritualibus, quàm quæ datur pro matrimonio carnali, *in cap.fin. in gloſſ.vlt. de teſtam.* Bald. *in auth. niſi rogati*, *in princ. C. ad Trebell.* licèt etiam teſtator mandet illud præſtari tempore, quo nubent, verbum *nubent* non excludit, imò includit filias religionem ingredientes, quæ Chriſto nubere dicuntur, vt dicit Paul. ad Timotheum *epiſtola 1. cap. 5. cap.quæ Chriſto, & c.hi igitur, 16.q.1.* Bald. *in d. auth. niſi rogati, in primis verbis*, & legatum factum in caſu nuptiarum debetur contrahenti ſpirituales nuptias, *§.ſed & hoc præſenti, auth. de Epiſcop.* & poſt Fulgoſ. Soc. & alios quos allegat, tradit Illuſtriſſimus D.Cardinalis Mantica *de coniect.vltim. volunt. tit.18.num.26. lib.11.* latè Natt. *conſ.296.* cum multis relatis à Surd. *conſ.192.num.19.* & adductis per informantes. 1

Conuenit etiam multum intentioni, & menti teſtatoris, quæ potiſſimum ex verbis colligitur, quibus nullum maius teſtimonium veritatis, Bald. *in l.generaliter, in primo not.C.de non numer pecun.* verba enim non aliò tendunt, niſi vt mentem dicentis exprimant, *l.Labeo*, *ff. de ſupel. leg.* cum infinitis cumulatis per Tiraquell. *in l.ſi unquam*, *in verb.libertis*, *num.17.& ſeqq. C. de reuoc. don.* Item ex eo quòd teſtator præſumitur ſenſum ſuum conformare cum ſenſu legis, *l.hæredes mei, §.cum ita*, *ff. de leg.2.* Lex autem interpretatur, quòd legatum factum in caſum nuptiarum, intelligatur etiam de nuptijs ſpiritualibus, *dicto §.ſed & hoc præſenti*. Vlteriùs etiam colligitur mens teſtatoris ex legato librarum 1000. facto filiabus Pantaſileæ neptis teſtatoris, *cùm nupſerint, vel religionem intrauerint, ac in auxilium nubendi, vel religionem ingrediendi*, non enim 2

eſt

eſt credendum teſtatorem voluiſſe illas eſſe deterioris conditionis, quas veriſimiliter magis dilexit, quia ſunt agnatæ, & deſcendunt ab hæredibus inſtitutis, *l. publicus, §. 1. ff. de condit & demonſtr. l. qui fundum § qui filiæ, ff. ad leg. falcid. auth. hoc amplius, C. de fideicomm.*

3 Aut enim volumus teſtatorem quando legauit filiabus hæredibus inſtitutorum cogitaſſe de ingreſſu religionis, prout fecit alijs fœminis legando, & tunc dicendum quòd cenſeatur legaſſe etiam in dicto caſu, cùm reliquis omnibus voluerit in vtroque proſpicere, & proſpexit; alioquin iſtæ puellæ non baberent aliquid, ſi monaſterium ingrediantur, & ſic pro abſurdo habetur quòd minus relinquatur pro ingreſſu monaſterij, quàm pro matrimonio carnali, ſecundùm opinionem, quam aliàs tenuit Rota apud Mohedan. *deciſ. 2. de conſuetud. & 3. de teſtamen.* multò magis ſi nihil relinquatur.

4 Aut volumus, quòd hoc caſu de tali ingreſſu non cogitauerit, & præſumendum eſt, quòd ſi cogitaſſet, idem diſpoſuiſſet, quod fauore nuptiarum ſæcularium diſpoſuit, lex enim iſto caſu ſupplet defectum teſtatoris ex præſumpta eius voluntate, Paul. de Caſtr. *in d. auth. niſi rogati, num. 3.* Corn. *conſ. 253. ſub num. 6. verſic. Hanc etiam opinionem, lib. 4.* Dec. *conſ. 259. poſt num. 4. verſ. & ideo tali caſu*, & pro hac interpretatione vrget non ſolùm fauor, qui præcipuus exhibetur religioni, *l. ſunt perſonæ, in fine, ff. de relig. & ſumpt. l. Titia, §. Seio, ff. de aur. & argen. leg.* ſed & fauor qui doti debetur, cùm, vt dictum eſt, iſta ſit dos, &c.

5 Non obſtant coniecturæ in contrarium adductæ, & primò illa quòd neptibus ex proprijs filijs noluit relinquere eam ſummam in caſu monachationis, quam reliquit, cùm carnales nuptias contraherent; quia reſpondetur viſum fuiſſe teſtatori ſummam ſcutorum 15000. eſſe nimis magnam pro ingreſſu monaſterij, & ex ea poſſe ſequi diminutionem fideicommiſſi, quod voluit conſeruari, & non tranſire in Eccleſiam, non ſic in ſumma ſcutorum 2000. quæ eſt adaptabilis vtriſque nuptijs, & licèt in caſu monachationis neptibus ex filijs reliquerit ſcuta quingenta, tamen id factum fuit, tum quia voluit teſtator illas prouocare ad nubendum, & procreandum liberos maſculos (vt ſummoperè cupiebat) quos deficiente linea maſculina voluit ſuccedere, tum quia etiam ipſæ vtroque caſu poterant in bonis teſtatoris conſequi legitimam, ſeu legitimæ ſupplementum, quæ non vigeot in filiabus inſtitutorum, quibus nec aliqua legitima poterat eſſe debita, nec earum filij erant aliquo caſu vocati ad ſucceſſionem.

6 Nec obſtat alia coniectura deſumpta ex eo, quòd teſtator filiabus ſuis, quæ monaſterium ingreſſæ fuerant, dederat libras mille tantùm, quia de eo tempore habebat filios maſculos, & fortè non erat ita opulentus.

7 Alia etiam, & tertia coniectura ex eò quòd locutus ſit teſtator diſcretiuè de nuptijs, & de ingreſſu religionis, non facit; quia imò iſta æquiparauit, & ſub eadem diſpoſitione poſuit, vt in legato facto filiabus ſororis, & quando voluit ſeparatam diſpoſitionem facere, non contentus fuit verbo *nubere*, ſed addidit verba *in ſæculo*, ex quo benè infertur teſtatorem pro comperto habuiſſe, quòd ſub nomine nuptiarum non venirent ſolùm ſæculares.

8 Quarta coniectura deducta ex conſuetudine ciuitatis Bonon. in qua puellæ monachantur minori dote, nihil facit, quia non probatur, quin aliqui poſſint, & ſoleant etiam plus dotis conſtituere; præſertim per viam vltimæ voluntatis, & quando exceſſus non eſt magnus.

9 Quinta coniectura, quæ elicitur ex eò quòd teſtator voluit conſeruari bona in familia, & expreſsè prohibuit, ne tranſirent in Eccleſias, non obſtat, quia prohibuit, quod per viam ſucceſſionis, non per viam dotis tranſirent, & prohibitio eſt reſpectu corporum hæreditariorum, vel ſummæ grauis; ex qua ſequeretur notabilis diminutio fideicommiſſi: iſta autem ſumma non eſt talis, ex qua ſequi poſſit talis diminutio, & teſtator reſpectu alterius legati non ſolùm non abhorruit, ſed etiam voluit, quòd poſſit in monaſterium tranſire. Non obſtat deciſio Romana dotis 21. Iunij 1602. coram me, quia ibi dos erat aſſignata moniali, ſeu monaſterio, & ipſa prætendebat habere dotem æqualem illi, quæ fuerat conſtituta ſorori, quæ in ſæculo nupſerat, & ſic eſt caſus ab eo, qui agitur, diuerſiſſimus: ex quibus & alijs adductis per informantes DD. cenſuerunt fortiores eſſe coniecturas, quæ militant ad fauorem ingredientium religionem, licèt ſufficere deberent verba hoc importantia.

10 An autem legatum ſit conditionale, fuit aliqua difficultas inter Dominos, aliqui enim dicebant non eſſe conditionale, quia conditio nuptiarum non eſt appoſita ſubſtantiæ legati, vt legitur ſimpliciter, ſed executioni, & ſolutioni, vt patet ibi, *quod voluit dari, & ſolui tempore, quo nubent*, quo caſu nuptiæ non faciunt legatum conditionale, Bald. *conſ. 286. num. 4. lib. 3.* cum multis adductis per Honded. *conſ 53. num. 31. & ſeqq. lib. 2.* fuit dictum in vna ciuitatis Caſtelli caſtri Montoni prima Decembris 1578. coram fel. rec. Clemente VIII. & in vna Rom. donationis 26. Maij 1603. coram me. Aliqui tamen tenebant contrarium, quia legatum dotis ex ſui natura eſt conditionale, & habet tacitam conditionem, ſi nuptiæ ſequantur, Bald. *in l. nam ſine, C. de bonis quæ liber.* Pariſ. *conſ. 110. numer. 7. lib. 4.* latè Roland. *conſ. 29. num. 15. & ſeqq. lib. 4.* & fuit allegata deciſio Rotæ Rom. de Maximis prima Iulij 1599. coram R.P.D. meo Iuſto; & ideò ſi opus fuerit, particulariter ſuper hoc dubitabitur.

R. P. D. L V D O V I S I O,

Poſteà fel. rec. Gregorio XV.

Parmeñ. Status.

Lunæ 3. Decembris 1607.

A R G V M E N T V M.

Teſtis non præciſè deponens de tempore, ſed dubitatiuè, & incertè, per verbum *circa*, aut per verba *iudicio ſuo*, non dicitur concludenter probare tempus articulatum, & in teſtibus ſingularibus obſtatiua eorum probationem lacerat, & contrarietatem inducit.

S V M M A R I V M.

1 *Teſtes ſingulares ſingularitate obſtatiua inter ſe lacerantur, & conquaſſantur.*

2 *Matrimonij pluralitas non eſt præſumenda.*

Pluralitas factorum non præſumitur, ibid. præſertim in actibus, qui à communiter contingentibus iterari, & multiplicari non ſolent.

3 *Teſtis non præciſè deponens de tempore, ſed incertè, & indeterminatè, nihil probat.*

Obliuio præſumitur in teſte ex temporis curſu, & impræmeditata reſponſione, & improuiſa interrogatione, ibidem.

Teſtis non dicitur concludenter de quantitate temporis, ſi non reuertatur præciſè de anno, ibid.

Teſtis deponens per verba iudicio ſuo, *idem eſt, ac ſi deponeret, vt ſibi videtur, ibid.*

Teſtis deponens per verbum, circa, *non dicitur concludenter probare tempus, ibid. vbi quòd multò minus probat ſi ſubiungit verba,* plus, *&* minus.

D E C I S I O LXVI.

1 POſt longam, & pluries iteratam diſputationem Domini perſtiterunt in deciſis, animaduertentes indagationem temporis in depoſitione Don Baptiſtæ principaliter tendere ad reddendum ipſum non ſolùm ſingularem ſingularitate obſtatiua, per quam lacerantur probationes, vt dicit Bald. *conſ. 25. num. 2. in fine lib. 3.* & poſt eum Aymon. *conſ. 41. ſub num. 7.* contra regulam quòd debeant iudicari conteſtes etiam in tempore ad effectum vt probent, de qua infra dicetur, ſed etiam ad reddendum ſibimet contrarium.

2 Cùm enim deponat ſe fuiſſe præſentem diſpenſationi Catharinæ, ſi volumus, vt prætendunt DD. Rangoni, quòd ſe reſtringat ad tempus ab anno 1499. vſque ad annum 1507. de quo tempore non fuit matrimonium, cùm diſpenſatio de contrahendo ſit poſterior, non erit verum quòd fuerit præſens deſponſationi. Nec obſtat, quod dicitur de pluralitate, & iteratione matrimonij, quia illa nullo modo eſt præſumenda, vt per Ruin. *conſ. 141. poſt num. 12. lib. 5.* & facti regula, quòd in factis pluralitas non præſumitur, vt not. *in l. cum quis, §. in popularibus, ff. de iur. iur. an.*

& in

Digitized by Google

& in cap. in præſentia, de probat. & per Bald. *in l.final. C. de reb. credit.* quæ ſine difficultate procedit in actibus qui à communiter contingentibus iterari, & multiplicari non ſolent. Dec. *in d.cap in præſentia, ſub numer. 43. verſic. ſi vero multiplicari non ſolent*, cum multis per Siluan. *conſ. 57. num. 36.* Et multum facit depoſitio Stephani de Cauallis teſtis pro parte DD. de Rangonibus inducti, qui dicit audiuiſſe à D. Baptiſta, quòd Bernardinus tempore deſponſationis Catherinæ obtinuit diſpenſationem à Sede Apoſtolica, & ſic non loquitur de alio matrimonio ab eo de quo in diſpenſatione.

3 Et propterea cùm agatur de reprobando dicto Don Baptiſtæ, non eſt facienda vis in tempore, de quo non præcisè deponit, ſed cum dictione *incirca*, & alijs incertis, & indeterminatis, iuxta deciſ. Caputaquen. 247. *part. 3.* Placebat etiam pluribus ex Dominis quòd in deciſione dicitur Don Baptiſtam non recordari de tempore propter eius præcedentem proteſtationem, quæ erat multum veriſimilis, propter præſumptionem obliuionis, ex tanti temporis ſpacio, & impræmeditatam reſponſionem ad improuiſam interrogationem, & dicebat non obſtare quòd ex aduerſo objicitur ipſum non dicere ſe non recordari de quantitate temporis, ſed quòd non recordatur de anno præcisè, quia ſi non recordatur annum, non poteſt recordari temporis quantitatem. Nam qui ignorat principium à quo debet fieri dinumeratio, & computatio, dinumerationem, & computationem ignoret neceſſe eſt, *l. non facile, ff. de grad.* Bart. *in l. de ætate, num. 7. circa med. verſic. quæritur, verum minor ætas, ff. de minor.* Bald. *in l. ſi minore ſub num. 4. C. de reſtit. in integr.* Salic. *in l. 2. ſub num. 2. verſic. Item nota hæc, C. de tempor. appell.* Cùm enim computatio fiat habito reſpectu ad principium temporis, neceſſe eſt habere principium vt ſciamus computare. Iaſ. *in l. de diuiſione, num. 6. ff. ſolut. matrimon.* Et propterea Don Baptiſta, qui non recordatur de anno contracti matrimonij, perneceſſe non recordatur quantum temporis effluxerit poſt contractum matrimonium.

4 Accedit quòd interrogatus de tempore, non dicit ſimpliciter de 30. annis, ſed ſubiungit, *iudicio ſuo*, cum dictione *incirca, plus*, vel *minus*, quæ nihil aliud important, niſi quòd non recordatur. Aret. *in cap. quoties, in fine, de teſtibus*, & ita quum non recordatur de 30. annis, non recordatur de pluri, vel minori tempore.

5 Nec facit quòd recordetur ſaltim de aliqua latitudine temporis, quia hoc dato, non erat talis quòd non poſſit excedere annum 1506. & 1507. Domini enim in quorum arbitrio eſt poſitum quod tempus capiat dictio *incirca*, & aliæ, Alexand. *conſ. 82. num. 5. lib. 7.* cum multis allegatis per informantes, arbitrati fuerunt quòd non excludat annum 1508. Nec facit quòd ſoleant referri ad modicum tempus, quia & iſtud modicum eſt in arbitrio iudicantis. Corn. *conſ. 179. numer. 4. & 5. lib. 3.* & quarta pars dicitur modica, *l. ſi quis in ſuo, C. de inoffic. teſtam.* & tres anni in ſpacio quatuordecim annorum, ex gloſſ. *in l. pupillum, ff. de reg. iur. & in §. pupillus, Inſtit. de inutil. ſtipulat.* quæ ad propoſitum ponderat Corn. *vbi ſupra*.

6 Et licèt aliàs Rota interpretata ſit continere minus tempus, attamen aliter atque aliter ſeruandum eſt ſecundùm ſubiectam materiam, & quòd in caſu noſtro capiat dictum tempus anni 1508. Vltra depoſitionem Stephani de Cauallis ſuperiùs relatam, facit quòd teſtis loquens confusè, & dubitatiuè de tempore, debet iudicari conteſtis cum alijs probationibus certum tempus determinantibus. Paul. de Caſtr. *conſ. 26. num. 3. in fine lib. 7.* Aym. *conſ. 78. ſub num. 9. verſic. amplius teſtis*, & eſt regula ordinaria teſtes eſſe, quantum fieri poteſt, reducendos ad concordiam, ad effectum vt probent, Cæſ. de Graſſ. *deciſ. 5. num. 23. de ſponſalib.* Caputaq. *deciſ. 270. num. 7. par. 3.*

7 Non obſtat dictum Bartoli *in d. l. de ætate, ff. de minor.* quia ibi habebatur certum tempus, à quo dinumerando teſtis ſciebat non eſſe elapſos 14. annos, & quando interrogatus de anno reſpondit neſcire, ad ſaluandum eum debet intelligi quòd neſciat annum natiuitatis Domini, quaſi dicat, Neſcio quot anni ſunt à Natiuitate Domini, ſcio tamen quotus eſt annus à natiuitate pueri, vt ſunt verba Bart. & ſic ibi obſtetrices licèt ignorarent annum Domini, attamen recordabantur annum natiuitatis pueri, & ſic principium temporis, nil mirum ſi ſciebant etiam temporis dinumerationem. Salic. *in dicta l. 2. ſub num. 2. verſic. Item nota hæc, C. de tempor. appell.* Et dicebant ſimpliciter & pro firmo, quod à tempore natiuitatis vſque ad tempus depoſitionis non concurrerunt 14. anni: ſed Don Baptiſta non recordatur principium, quia non recordatur de quo anno Catharina fuerat deſponſata, non firmat tempus, quia non dicit ſimpliciter, ſunt 30. anni, non plus, non minus, quia alternatiuè loquitur. Non obſtat doctrina eiuſdem Bart. *in l. quid tamen, §. ſi arbiter, ff. de arbitr.* ſi eam intelligamus prout intelligit Aretin. *in deciſione allegata*.

Sed vlterius dicitur non facere ad caſum noſtrum, quia vbi in caſu noſtro verba *iudicio ſuo*, eſſent iuncta cum ſenſu corporis, quod tamen negabant aliqui ex Dominis optimis rationibus, caſus iſte multum diſtat de caſu Bart. in quo teſtis ſimpliciter dicebat de decem annis, & ſubiungebantur illa verba, *vt mihi videtur*, quæ ſecundùm intelligentiam partis aduerſæ non tollunt quo minus probaret dictum tempus.

In caſu autem noſtro vltra proteſtationem præcedentem quòd non recordatur de anno, & ſic de initio temporis, vt dictum eſt, & trad. Natt. *conſ. 43. num. 3. verſ. Nam ex ſex teſtibus.* Vltra etiam verba, *iudicio ſuo*, quæ æquipollent verbis, *vt ſibi videtur*, teſtis vſus eſt dictione *incirca*, quæ facit vt non dicatur concludenter probare tempus. Alexand. *conſ. 149. num. 7. lib. 5.* Natta *vbi ſuprà*, & Cumau. *conſ. 91. circa principium verſic. hoc tamen non obſtante*, quod propter incertitudinem, & indeterminationem nihil operatur. Item ſubiungit plus, vel minus, ita vt non dicatur certè & conſtanter deponere, Bald. *in l. ſi ab hoſtibus, §. fin. num. 3. in fine, & ſeqq. ff. quib. ex cauſ. maior.* Cæſ. de Graſſ. *deciſ. 7. num. 3. de probationib.* præſertim propter illam alternatiuam *vel*. Alexand. *in l. ſi poſt tres num. 6. circa med. ff. ſi quis caut.* Natt. *d. conſil. ſub numer. 3. verſic. Item deponit per alternatiuam*, &c.

Ex quibus reſolutum fuit Don Baptiſtam non probare aliquod tempus ſaltem quod excludat annum 1508.

R. P. D. ORTEMBERGO,

Poſteà Epiſcopo Attrebaten.

Peruſina dotis.

Mercurij 5. Decembris 1607.

ARGVMENTVM.

De promiſſione facti alieni, quando ad illud adimplendum præcisè cogi poſſit, eſt ſingularis deciſio, & declaratoria alterius deciſionis, de qua ſuprà in eadem cauſa coram eodem ſub die 15. Ianuarij 1607.

SVMMARIVM.

Promittere factum alienum præcisè nemo poteſt & ſi promiſit, ad id cogi non poteſt, ſed ſuccedit ſolum obligatio ad intereſſe num. 1. vbi tamen quid hoc fallit de ſtylo tribunalis A. C.

1 *Promiſſio facti alieni reſoluitur in promiſſionem diligentiæ, & curæ, vt factum promiſſum adimpleatur de iure Canonico, ibid. in fin. & n. 2.*

2 *Promittens factum alienum, ſi fecit quicquid potuit, vt illud præcisè adimpleatur, & non potuit, excuſatur, & nu. 3. vbi quod hoc fallit, niſi per contrahentes aliud conuentum fuerit, vt videlicet quocumque modo factum alienum promiſſum non adimpleatur, debeatur pœna, vel intereſſe, & num. 4. vbi quid iſto caſu ſeruet ſtylus A. C. & n. 5.*

6 *Promittens factum alienum præcisè cogi poteſt in cauſa dotis.*

7 *Intereſſe quando non fuit liquidatum, & eſt clarum, illius loco intrat ſors principalis.*

8 *Promittens aliquem de damno conſeruare, & indemnem releuare, dicitur promittere factum proprium, & non alienum, num. 9. vbi etiam quid de eo qui promiſit de faciendo conſentire, & de releuando.*

9 *Copula, &, quandoque ſtat alternatiuè, & non copulatiuè, vtputa quando eſt poſita inter genus, & ſpecies.*

10 *Con-*

10 *Condemnatus ad factum quod quis promiſit ſoluere, poteſt illius loco intereſſe ex iuris interpretatione.*

DECISIO LXVII.

1 PRoximè in hac cauſa fuerat deciſum mandatum exequutiuum Auditoris Cameræ relaxatum ad inſtantiam Lucij Baldelli contra Fuluium de Periglis ad illum carcerandum donec dictum Lutium indemnem conſeruaret, & conſentire faceret Hieronymam, &c. eſſe nullum, quia non poterat præciſè cogi ad factum alienum, ſicut nec præciſè poterat illud promittere, ſed loco obligationis ad factum alienum ſuccedit obligatio ad intereſſe, quæ quidem concluſiones de iure communi ſubſiſtunt. Verum cauſa iterùm propoſita Domini attento ſtylo Auditoris Cameræ pro validitate mandati concludendum cenſuerunt, quia in illo tribunali paſſim ad factum alienum huiuſmodi mandatum relaxatur, & hic ſtylus de iure Canonico fundatus videtur, quia promiſſio facti alieni reſoluitur in promiſſionem diligentiæ, & curæ, ita vt promiſſor teneatur agere, & curare, quod alter faciat, gloſſ. *in cap. Eleutherius 91. diſt. & not. in c. ex literis il 2. de ſponſ.* vbi Butr. *num.* 9. Abb. *num.* 6. Anchar. *num.* 4. Felin. *in cap. ex reſcripto num.* 18. *de iureiur.* Alexand. *in l. ſtipulatio iſta, num.* 5. & ibi Iaſ. *numer.* 50. *ff. de verb. obligat.* Couar. *in cap. quamuis pactum 2. part. §. 5. num.* 1. *&* 4. Gabr. *conſil.* 131. *num.* 3. *cum ſeqq. lib.* 2.

2 Et conſequenter reſoluitur in factum proprium, *l. quoties quis, ff. de verb. oblig.* Alexand. & alij in locis ſupra citatis, Marant. *diſput.* 7. *num.* 6. in quo facto proprio vti difficultas, & impoſſibilitas excuſat; ita & multò magis in facto alieno, ſi promiſſor fecit quod potuit, *gloſſ. fin. in d. cap. ex reſcripto, de iureiur.* & ibi Felin. *dicto num.* 18. *in fin.* Butr. *d. cap. ex litteris il* 2. *num.* 9. & ibi Anchar. *num.* 4. Abb. *in cap. gemma num.* 9. *de ſponſal.* Dec. *conſ.* 312. *num.* 5. Feder. de Sen. *conſ.* 122. *incip. Maximus promiſit*, Gabr. *dicto conſ.* 131. & Ruin. *conſ.* 130. *num.* 1. *lib.* 1. *& conſil.* 67. *in fin. lib.* 4. Iaſ. qui de communi teſtatur *in d. l. ſtipulatio iſta, in princ.* Gram. *deciſ.* 102. *num.* 110. Afflict. *deciſ.* 295. & fuit reſolutum in Romana Palatij 7. Maij 1580. coram Robuſterio, quia difficultas excuſat in obligationibus facti, *l. ſi vehenda, §. idem iuris, ff. ad leg. Rhod. de iact. l.* 2. *§.* 1. *ff. ſi quis caut.*

3 Et hoc obtinet, niſi per contrahentes aliud actum ſit, & conuentum, vt deberetur pœna, vel intereſſe in euentum, quo factum alienum promiſſum quocumque modo non impleretur, Dec. *d. conſ.* 313. *num.* 6. Pariſ. *conſ.* 110. *num.* 61. *&* 63. *lib.* 1. & Gabr. *d. conſ.* 131. *num.* 6. Marant. *vbi ſupra num.* 23.

4 Ex quibus receptus videtur in Tribunali Auditoris Cameræ ſtylus de quo aliqui ex Dominis teſtabantur, vt ſi obligatus ad factum alienum opponat ſe non poſſe adimplere, tunc citetur ad faciendas diligentias, quibus adhibitis ſi appareret de impoſſibilitate, vel difficultate, non decernitur, neque relaxatur mandatum ad factum, vt fuit obſeruatum in dicta Romana Palatij, & in Aſculana dotis 23. Februarij 1579. coram bo. mem. Oriolen. & in Peruſina ratificationis 6. Maij 1606. coram Reuerendo Patre Domino Ludouiſio, in qua dicitur, quòd adhibita erat omnis diligentia ad faciendum conſentire.

5 Vbi verò per obligatum ad factum alienum non fuerit oppoſitum ſe non poſſe adimplere, nec fuerit oblatum intereſſe, tunc præuia citatione ad adimplendum, & adimpleuiſſe docendum omnia, & ſingula promiſſa relaxatur mandatum ad factum ipſum, Bart. *d. l. ſtipulationes non diuiduntur num.* 40. *verſ. aut ab initio in eadem l.* 1. *§. Celſus num.* 4. *verſ. prætereà poterat eſſe*, Corn. *conſ.* 256. *num.* 10. quòd ſi autem factum deprehendatur impoſſibile, exequutio fit in eo quod eſt poſſibile, videlicet in æſtimatione, vel intereſſe in caſibus, in quibus, vel ex conuentione, vel iuris diſpoſitione debetur, Ang. Aret. *conſ.* 136. *num.* 17. *& duob. ſeqq.* & fuit dictum in dicta Aſculana dotis coram Robuſterio, & in Peruſina ratificationis coram Domino meo Ludouiſio.

6 Et hæc eò magis procedunt in hac facti ſpecie, quia regula quòd ad factum alienum quis præciſè cogi non poſſit, non habet locum in cauſa dotis, *l. fin. C. ad Velle.* Iaſ. *in l. ſtipulationes non diuiduntur, num.* 35. *verſ.* 2. Bald. Noueli. *de dot. part.* 7. *priuil.* 4.

Non obſtat, quòd intereſſe non fuit liquidatum, quia quando intereſſe eſt clarum, intrat ſors principalis loco damnorum, & intereſſe, vt in ſimili quando in contractu cenſus non adimplentur, promiſſa ſors ipſa petitur loco intereſſe, fuit dictum in vna Romana dotis 11. Februarij 1582. quæ eſt diuerſ. 741. *num.* 1. *in fin. part.* 1. in mandato autem expreſſum eſſe certum intereſſe quatuor millium in inſtrumento dotis promiſſorum, & ſic in actis erat liquidatum. 7

Deinde vti iuſtum etiam fuit confirmandum mandatum Auditoris Cameræ, quia non ſolum fuit decretum, & relaxatum ad factum alienum, verùm etiam ad proprium vigore obligationis, quia fuit promiſſum prædium dotale, illudque, & Lucium, ipſiuſque hæredes ſemper, & omni tempore ſine damno conſeruare, quæ verba important releuationem indemnitatis, & ſic factum proprium. 8

Non obſtant verba mandati de faciendo conſentire, & de releuando, quia illa non ſunt intelligenda copulatiuè, ſed alternatiuè, iuxta text. *in l. ſæpè ita, ff. de verb. ſignific.* Bald. *in l. traditio numer.* 4. *ff. de act. empt.* maximè quando veriſimilis mens diſponentis id ſuadet, vt non requiratur concurſus copulatorum, Corn. *conſ.* 205. *num.* 7. *lib.* 4. vel cùm verba in vnum conſonent, vt genus, & ſpecies, Bart. *in l.* 1. *num.* 2. *ff. de iuſt. & iur.* alias fallentias allegat Alciat. *in dicta l. ſæpè*, quibus caſibus debitor vnum ex duobus faciendo liberatur, Put. *deciſ.* 86. *lib.* 2. 9

Quamuis autem condemnatio facta ſit ad ipſum factu, tamen eius loco ſolui potuit intereſſe, quia idem cenſetur iuris interpretatione, Bart. *d. l. ſtipulationes non diuiduntur numer.* 40. *ad fin. verſ. præterea ſi petitur factum*, & ibi Alexand. *numer.* 31. *ante finem*, Caſtr. *in dicto §. Celſus num.* 4. *verſ. breuiter*, & tradit Bald. *in dicta l. ſi traditio num.* 1. *C. de act. empt.* 10

R. P. D. LANCELLOTTO IVNIORI,

Poſteà S. R. E. Cardinale.

Peruſina nullitatis donationis.

Veneris 18. *Aprilis* 1608.

ARGVMENTVM.

Solemnitates requiſitæ à Statuto in donationibus ad effectum vt obuietur fraudibus, habent etiam locum in donationibus factis per patrem filio, ſecus in ſolemnitatibus requiſitis ad interrogandam perſonam donantis.

SVMMARIVM.

Donatio facta per patrem filijs nulla, & inualida eſt ſine ſolemnitatibus ſtatuti vrbis lib. 1. cap. 149. n. 1. vbi idem in omnibus alijs donationibus, in quibus ad obuiandum fraudibus ſtatutum requirit ſolemnitates, ſecus ſi ſolemnitates requiruntur, non ad obuiandum fraudibus, ſed ad integrandum perſonam donantis, num. 2. & ſeqq. 1

Extenſio fit de vno ad alios caſus ex identitate rationis expreſſa in ſtatuto, num. 1.

Inſinuatio requiſita à ſtatuto vrbis, requiritur etiam in donatione facta per patrem filio, ibid.

DECISIO LXVIII.

STatutum vrbis *cap.* 149. *lib.* 1. requirens in donationibus ſubſcriptionem donantis, & teſtium, habet locum etiam in donatione facta per patrem filijs, prout Domini in hac cauſa reſoluerunt, quia cùm ſtatutum ſit factum ad obuiandas fraudes, quæ in donationibus committuntur, vt patet ex ipſius ſtatuti proœmio, ex quo cauſa finalis colligitur, & cùm iſta ratio præſumpta fraudis æquè militet in donationibus paternis, ſicut in alijs, licèt in ſtatuto nulla fiat mentio de patre, & filio, tamen etiam in ipſis debet habere locum, quia quotieſcumque in ſtatuto eſt expreſſa ratio, extenditur ad omnem caſum, in quo viget eadem ratio, ex latè allegatis per Hond. *conſ.* 14. *nu.* 14. *& ſeqq. lib.* 1. & pro hac deciſione eſt text. *in l. lata* 27. *C. de donat.* vbi ſolemnitates requiſitæ in donationibus ad

eui-

Digitized by Google

euitandas fraudes requiruntur, etiam in donationibus factis inter conſanguineos, etiam inter patrem, & filium, & ibi ut notant Bald. & alij, & in iſtis terminis: quapropter diſpoſitio tem d. l. lata, ſtatutum loquens de donationibus inſinuandis habet locum etiam quando pater donat filio, dicit Coro. *conſ. 28. num. 3. circa med.* in præſentiarum Dec. *conſ. 26 num. 2. ante finem*, Guidop. *conſ. 104. numer. 3.* & indiuiduo de ſtatuto antiquo Gabr. *conſ. 52. num 9. & 10. lib 2.* tanto magis, quia hoc ſtatutum reſpicit probationem donationis, circa cuius fraudem eadem militat ratio in donatione facta à patre filijs, ſicut in alijs.

2 Non obſtat Rip. *reſponſo 1. num. 1. & 2. de reuocand. donat. alias* 198. & Lamberteng. *de contract. mulier. in fin. num.* 109. quia fundatur in ea quòd inter patrem, & filium non committatur fraus, quæ ratio non eſt vera, cùm contrarium expreſſe dicebatur per text. & Doct. *d. l. lata*, quod procedit in ſolemnitatibus inductis ad authorizandam perſonam donantis, quæ videtur neceſſaria in donatione facta filio, quæ potius facta præſumitur propter affectionem, quàm propter fragilitatem, vt per Bald. & alios allegat. per Lamberteng. *vbi ſuprà*. Secus autem eſt in ſolemnitatibus requiſitis a ſtatuto ad euitandas fraudes, quæ ita poſſunt committi in donationibus factis filijs, ſicut in alijs.

3 Non obſtat deciſ. Creſcent. *prima de donat.* quia iſta deciſ. Creſcent. eſt fundata in donatione modicæ ſummæ, & parui momenti, tùm quia procedit, quia non agebatur de præiudicio tertij, nec poterat conſiderare fraus, cùm adeſſet cauſa paraferni, quòd excludebatur ſuſpicio fraudis; ſecus verò quando agitur de præiudicio tertij, & intrat præſumptio fraudis, prout hic, vbi pater poſt donationem contraxit multa debita, & quòd plus in ipſa donatione reſeruauit ſibi adminiſtrationem, quatenus vellet, quòd nulla alia ratione factum dici poteſt, niſi ad fraudandos nouos creditores.

4 Aliæ autem deciſiones, quæ poſſunt allegari, nempe Sarnen. 100. & Rom. de Calandris 5. Martij 1604. coram me, bene procedunt in ſolemnitatibus requiſitis ad authorizandam, & integrandam perſonam donantis, prout loquitur Bald. *l. pacta q. 21. C. de coll at. & conſ. 407. lib. 2.* vbi fundata eſt deciſio Sarnen. & illa Romana de Calandris, non autem in illis ſolemnitatibus, quæ requiruntur ad euitandas fraudes, quæ debentur, & propterea adhiberi ab omnibus, in quibus cadere poteſt ſuſpicio fraudis, vt dictum eſt, &c.

R. P. D. COCCINO DECANO.

Vercellen. Archipresbyteratus.

Lunæ 24. Aprilis 1608.

A R G V M E N T V M.

Beneficia Protonotariorum ſunt Papæ reſeruata, nec illa conferendi facultas data cenſetur per generalem facultatem conferendi beneficia: poteſt tamen Legatus de latere illa conferre etiam in non ſubditum, & extra prouinciam abſentem.

S V M M A R I V M.

1 *Legatus poteſt creare Protonotarios non ſubditos ſuæ prouinciæ, & etiam abſentes.*

Iuriſdictionis voluntariæ quæ ſunt, exerceri poſſunt etiam extra territorium inter non ſubditos, ibid. declara vt n. 2.

Legitimandi facultas data ab Imperatore non extenditur ad legitimandos ſubditos Papæ in ſtatu Eccleſiaſtico, ibid.

Legatus poteſt conferre beneficia ſuæ prouinciæ vnicuique etiam exiſtenti extra prouinciam, ibid. in fine.

Collatio beneficiorum eſt voluntariæ iuriſdictionis, ibid. in fine.

3 *Ordo ſcripturæ iuri communi contrarius non attenditur.*

4 *Beneficiorum Protonotariorum Papæ reſeruatorum conferendi facultas non cenſetur data niſi expreſſe, & ſpecifice conceſſa fuerit, n. 5.*

D E C I S I O LXIX.

POſt reſolutionem factam quòd beneficia Protonotario- 1
rum etiam à Legatis creatorum ſunt reſeruata, adhuc inſiſtebatur, quòd Legatus non poterat creare Protonotarium non ſubditum ſuæ prouinciæ, maximè abſentem; contrarium tamen cenſuerunt Domini, quia creare Protonotarios eſt voluntariæ iuriſdictionis, cùm volentes creentur abſque contradictore, *gloſſ. 1. in l. 2. ff. de offic. proconſ.* Cald. *conſ. 2. num. 2. verſ. in contrarium, de elect. & conſil. 8. de iudic.* & propterea iſte non ſubditus prouinciæ etiam abſens potuit Protonotarius creari; iuriſdictio enim voluntaria conceſſa à Principe ſupremo non terminatur territorio, & poteſt exerceri inter non ſubditos prouinciæ, *d. l. 2. ff. de offic. proconſ. l. emancipari, ff. de adopt. gloſſ. in l. extra territorium, ff. de iuriſd. omn. iud.* Socin. *reg. 264 incip. iuriſdictio voluntaria*, Oldrad. *conſ. 73. in princip.* & in terminis Legati de latere eſt gloſſ. *in c. excommunicatis, in verbo commiſſam, in fin. de offic. leg.* & dicit Flor. de S. Pet. *diſp. 3. in v timo dubio n. 16 & 17.*

Neque obſtat, quòd Anchar. *conſ. 120. num. 2.* & Calder. 2
conſ. 31. per tot. videantur dicere quòd iuriſdictio voluntaria non poſſit exerceri vltra territorium, quia Anchar. loquitur quando Comes Palatinus creatus ab Imperatore legitimat ſubditum Papæ, vt in caſtri exiſtentibus in ditione Papæ: Calderinus verò quando Legatus, cujus facultates ſunt reſtrictæ ad certam prouinciam, diſpenſat ſubditum ſuper beneficio incompatibili extra prouinciam: quo caſu non agebatur de diſpenſatione perſonæ, ſed impedimentum proueniebat ex parte rei, vnde quicquid dicendum eſſet in iſtis caſibus, longè diſtant à noſtro, quia cùm facultates creandi Protonotarios non reſtringatur ad certum locum, meritò cùm ſit voluntariæ iuriſdictionis, potuit vbique exerceri, etiam in non ſubditum prouinciæ, per ſupradicta. Hinc videmus quòd Legatus poteſt conferre beneficia ſuæ prouinciæ vnicuique etiam exiſtenti extra prouinciam, ex quo collatio eſt voluntariæ iuriſdictionis, Oldrad. *conſ. 73. in princ. verſ. ſicut dicimus*, Cald. *conſ. 3. num. 3.* qui expreſsè loquitur in Legato, *qui fil. ſint legit.* Capic. *deciſ. 203. num. 14. & ſeqq.*

Neque eſt verum quòd Protonotarius non poterat crea- 3
ri niſi recepto priùs iuramento, quia præſtatio iuramenti refertur ad inſtitutionem, ex deductis in alia deciſione, quia Papa vtitur his verbis, *nonnullas facultates tribuendas duximus*, &c. *necnon vt virtute præſtantes, videlicet clericos in noſtros & ſedis Apoſtolicæ Notarios, accepto prius ab eis ſolito iuramento, alios verò laicos in palatij, & aulæ noſtræ Lateranen. milites, facta ab eis fidei profeſſione*, &c. *creandi, recipiendi, & inſtituendi*, &c. Vnde ex iſta ſtructura verborum apparet quòd gerundia ſunt poſita in fine totius clauſulæ elegantiæ gratia, & quia deberet fieri conſtructio, tribuendas duximus facultates creandi, recipiendi, & inſtituendi Notarios, præſtito priùs iuramento, & ſic cùm iuramentum præſtetur de iure poſt aſſumptum officium, ex allegatis in alia deciſ. ordo ſcripturæ non attenditur, ſed ex iure ſumitur quid agi intelligatur, & hoc eſt quod lex dicit, *ordo ſcripturæ non impedit cauſam iuris, & voluntatis*, ideſt certam diſpoſitionem, vel loquentis intentionem, vt benè per Oldrad. *conſ. 314. num. 9.* cum alleg. in priore reſolutione.

Quòd autem Capitulum haberet facultatem conferendi 4
reſeruata, ſatis eſt ſublatum, ex deductis in alia deciſ. quibus addebatur quòd dato etiam ſine veri præiudicio, quòd quando Epiſcopus gaudet alternatiua, poſſit conferre dignitates, & Canonicatus vacantes in menſibus Februarij, & Maij, adhuc remanentibus menſibus Martij, Iunij, Septembris, & Decembris pro Capitulo, quod eſt contra formam regulæ 8. adhuc non conferretur data facultas conferendi beneficia reſeruata ratione perſonæ, qualia ſunt beneficia Protonotariorum, vt *in extrau. ẽg. ad regimen. de preben. in commun.* quæ innouatur per regulam primam Cancellariæ, quia in generali facultate conferendi non veniunt reſeruata, Franc. in *cap. 2. num. 3. de preb. in 6.* Rot. *deciſ. 3. de offic. leg. & dec. vlt. de preb. in non.* Simonet. *de reſeru. q. 81.*

Neque obſtat clauſula, in qua derogatur conſtitutioni- 5
bus Apoſtolicis, & reſeruationibus dignitatum in Cathedralibus, & reuocationibus facultatum conferendi reſeruata, quia non per hoc cenſetur data facultas conferen-
di

di beneficia vacantia per obitum Protonotariorum, quia hoc non legitur neque in principali diſpoſitione, neque in iſta clauſula, quæ etiam cùm ſit in executiuis nec alterat principalem diſpoſitionem, *Clem.* 1. vbi Doct. *de prabend.*

R. P. D. PENIA.

Ferrarieñ. Prioratus.

Luna 17. Martij 1608.

ARGVMENTVM.

Beneficium dicitur Papæ reſeruatum ex vacatione in menſe Auguſti ex regularitate, ex eo quòd aliàs à Papa fuit datum in commendam, & quòd eius collatio liberè ad Epiſcopum non ſpectat, ſed prætenditur eſſe de iurepatronatus, quando hæc vera ſint in hac deciſione explicatur.

SVMMARIVM.

1 *Gratioſa ſubrogatio in poſſeſſionem defuncti, vt iuſtificata dicatur quæ requirantur, n. 1.*

Beneficium ex quibus dicatur Papæ reſeruatum, ibid. vbi quòd dicitur reſeruatum ex vacatione in menſe Auguſti ex regularitate, ex commenda, & quando eius collatio non eſt libera Epiſcopi, ſed de iurepatronatus, & per tot. deciſionem, vbi plura de eadem materia.

2 *Beneficium dicitur Papæ reſeruatum, quando vacat in menſe Auguſti.*

3 *Beneficij regularitas probatur ex antiquis enunciatiuis.*

Beneficium an ſit regulare, vel ſæculare, vltimus ſtatus attendi debet, declara vt num. 3. & 4.

DECISIO LXX.

1 PRioratum regularem Sancti Leonardi, Ordinis Sancti Auguſtini vacantem per obitum Pauli Silingardi, de menſe Auguſti 1603. Reuerendiſs. Epiſcopus Ferrarienſis tanquam beneficium ſæculare ſub alternatiua comprehenſum contulit Dominico Campio Clerico ſæculari, ſub die 26. Auguſti eiuſdem anni: eundem à fel. recor. Clemente Papa VIII. commendari ſibi obtinuit R. P. D. Alphonſus Giliolus, menſe Februario, anno 1604. cum gratioſa ſubrogatione ad ius, & poſſeſſionem defuncti: & quia Dominus Giliolus vigore gratioſæ ſurrogationis petebat ſe immitti in poſſeſſionem, dubitaui an ſubrogatio gratioſa eſſet iuſtificata; & quoniam ad obtinendam immiſſionem, vigore talis gratiæ tria ſunt probanda, videlicet obitus defuncti in poſſeſſione, & Clericatus impetrantis, & quòd beneficium ſit reſeruatum, aut litigioſum, vt ſæpè Rota cenſuit, & ſignanter in cauſa Miranden. parochialis, die 17. Maij 1600. coram me, & de duobus primis non dubitaretur, tota difficultas reducebatur ad reſeruationem Prioratus, qua informantes pro D. Giliolo ex quatuor potiſſimum capitibus deducere conabantur. Primò, ex vacatione in menſe Auguſti. Secundò, ex regularitate. Tertiò, ex commenda, vnde reſultat affectio propter appoſitionem manus Papæ, cùm aliàs probaretur fuiſſe commendatum. Quartò, quia non erat liberæ collationis Epiſcopi, cùm prætenderetur eſſe de iurepatronatus.

2 Quantum ad primum de vacatione in menſe Auguſti, licèt hic menſis ſit de octo reſeruatis, tamen quando Epiſcopus acceptat alternatiuam, fit menſis ordinarij: Epiſcopum autem Ferrarienſem acceptaſſe alternatiuam, conſtabat ex fide Notarij affirmantis ſe in Dataria ex libro alternatiuarum Clemen. Papæ VIII. extraxiſſe partitam ibi ſcriptam continentem, D. Io. Fontanam Epiſcopum Ferrarienſem die 8. Maij 1592. acceptaſſe alternatiuam, & conſequenter reſeruatio deducta ex vacatione in menſe Auguſti non ſuffragabatur D. Giliolo. Neque obſtabat, quòd non probaretur præſentia Epiſcopi in diœceſi Ferrarienſi, quoniam contrarium apparebat ex prouiſione Epiſcopi quam fecit in villa Sabloncelli, & in Palatio Epiſcopali, & ſic intra limites ſuæ diœceſis. Vnde ceſſabat obiectio de deciſione in cauſa Illerden. Capellaniæ, coram me, in quo caſu non erat probatum, quòd tempore collationis Epiſcopus eſſet in diœceſi.

Quantum ad ſecundum, de regularitate, quamuis hic Prioratus eſſe regularis videretur, tum ex pluribus enunciatiuis, etiam antiquis, vnde probatur regularitas: tum ex alijs actibus, ex quibus conſtabat, quòd vſque ad annum 1509. fuerat in ſtatu regularitatis. Cæterùm hæc regularitas ideò minus prouiſo Apoſtolico ſuffragabatur, quia vltimus ſtatus erat ſæcularitatis, cùm ab anno 1561. vſque ad vltimam vacationem, tanquam beneficium ſæculare fuiſſet in titulum collatum. Vnde licèt à ſua primæua origine Prioratus fuiſſet regularis, nihilominus cum ad ſuſtinendam hanc collationem, & ad effectum, vt includeretur, vel excluderetur reſeruatio, attendenda ſit iſta quaſi poſſeſſio, & vltimus ſtatus beneficij, Calder. *conſil. 23. incip. An ſi Papa reſeruat beneficia, de prabendis.* Rota *deciſ. 2. incip. fuit dubitatum, n. 2. de prabendis in nou.* Simonet. *tract. de reſeruat. q. 70.* Put. *deciſ. 206. incip. coram D. Marſicano lib. 1.* Taniſ. *deciſ. 3. incip. An indulta*, & fuit ſæpè aliàs in Rota deciſum, & ſignanter in cauſa Vicen. beneficij, die 19. Nouembris 1599. coram D. Cardinale Pamphilio, tunc Rotæ Auditore, & in cauſa Parmen. Prioratus, die 14. Aprilis 1600. coram me, conſequenter, ad effectum, de quo agebatur, vltimus ſtatus faciebat ſilere regularitatem, & eò præſertim nomine, quia non agebatur principaliter inter Collatores de ſtatu beneficij: ſed incidenter inter prouiſos de validitate collationis, ad quem effectum ſufficit quaſi poſſeſſio conferendi, cùm collatio ſit fructus iuris conferendi, qui ſpectat ad poſſeſſorem, Abb. *in c. conſultationibus, n. 3. de iurepatron.* 3

Nec refert, quòd iſta quaſi poſſeſſio, & vltimus ſtatus non ſint ſufficientes ad mutandum ſtatum beneficij, & ad transferendum, de regularitate ad ſæcularitatem, quia Rota non cenſuit mutatum fuiſſe ſtatum antiquum, & nouum impreſſum, hoc enim alterius eſt inſpectionis ſuo loco, & tempore diſcutiendæ: ſed ſolùm ſenſit iſtum vltimum ſtatum qualiſcunque ſit conſiderari debere pro ſuſtinenda collatione facta ab ordinario, illumque potiſſimum inſpiciendum, tam ad inducẽdam, quàm ad excludendam reſeruationem, ſiue reſeruationis effectum, iuxta dictum conſ. Cald. 23. *de praben.* & deciſiones ſuprà citatas. Deciſiones autem allegatæ pro contraria ſententia locum habere poſſunt quando agitur inter Collatores de pertinentia collationis: ſecus autem quando agitur ad ſuſtinendam collationem, ad quem effectum ſufficit quaſi poſſeſſio. 4

Reſpectu tertij capitis, vnde prætendebatur, ideò hunc Prioratum remanſiſſe affectum, quia aliàs à Papa fuerat commendatus, cùm remaneat affectio, donec Papa de eò prouideat in titulum, dicebatur. Primò verum fuiſſe in facto, quod ab anno 1509. vſque ad annum 1561. iſte Prioratus fuerat commendatus. Secundò dicebatur, quod ab anno 1561. fuerat collatus in titulum, & ſignanter à fel. rec. Clemente Papa VIII. anno 1598 quo tempore ex cauſa reſignationis illum contulerat Paulo Silingardo, per cuius obitum demum vacauerat. Tertiò, dicebatur per iſtam Apoſtolicam prouiſionem affectionem fuiſſe conſumptam, & cùm Paulus fuerit triennalis poſſeſſor, locus erat allegationi Lapi 89. quod contra validitatem ſui tituli non poſſet opponi, nec ſucceſſor teneatur ad illius iuſtificationem, quamuis titulus eſſet inualidus, Caſſador. *deciſ. 4. de cauſ. poſſ. & propr.* & quamuis collatio facta de ſæculari non conſumeret vacationem beneficij regularis, ſecus tamen eſt conſiderato vltimo ſtatu, & poſſeſſione triennali, & effectu, ad quem potiſſimum dirigebatur præſens diſputatio. 5

Circa quartum, & vltimum caput, quòd hic Prioratus non pertineret ad liberam collationem Epiſcopi, ex quo erat de iurepatronatus Ducum Ferrariæ, dicebatur. Primò oportuiſſe probare ius patronatus, iuxta requiſita à Concil. Trident. in illis perſonis, in quibus adeſt præſumptio vſurpationis, nec ſufficere enunciatiuas confeſſiones, aut aſſertiones ordinarij. Secundò reſpondebatur, ideò exigi fortiores probationes in hoc caſu, quia conſtabat olim hunc Prioratum fuiſſe regularem, & à Romanis Pontificibus ſine conſenſu Ducum ſolitum fuiſſe commendari. Tertiò dicebatur, quòd licèt probaretur ius patronatus Ducis, non tamen conſtabat, quòd illud ei competeret ratione Ducatus, ita vt Ducatu ad Sedem Apoſtolicam deuolutio ipſe 6

ſuc-

ſucceſſiſſet, etiam in iurepatronatus, quia potuit iuſpatronatus ſpectare ad hæredes Ducis. Poſtremò reſpondebatur, quòd ex probatione iuriſpatronatus cauſa reddebatur magis difficilis contra R.P.D. Giliolum, quoniam conſtituto iurepatronatus Ducis clariùs erat probanda reſeruatio, cùm beneficia iuriſpatronatus laicorum, ſub regula reſervatoria non comprehendantur.

7 Non obſtabat dicere, quòd ad effectum ſubrogationis gratioſæ ſatis ſit beneficium non ſpectare ad collationem Epiſcopi ex deductis in deciſione Miranden. Parochialis: quia fuit reſponſum, neque deciſionem in cauſa Miranden. Parochialis, neque alias ſimiles id dicere: ſed ſolùm affirmare opus eſſe ad effectum ſubrogationis gratioſæ, quòd beneficium ſit reſeruatum reſeruatione clara. Vnde licèt beneficium non ſpectaret ad collationem Epiſcopi, non propterea inferebatur eſſe reſeruatum, cum poſſet pertinere ad collationem alterius, & ſufficit reo, & poſſeſſori excludere actorem per non ius actoris.

9 Poſtremò non obſtabar, quòd ad probandam regularitatem proponebatur de vltimo poſſeſſore Prioratus, qui detulerat ſignum T. quia præterquamquòd, vt vulgò dici ſolet, *habitus non facit Monachum*, teſtes affirmabant ipſum ſemper remanſiſſe Presbyterum ſæcularem, non autem regularem: ſed difficultatem ſuperabat titulus ipſius, quia erat de beneficio ſæculari.

Et ex prædictis fuit concluſum ſubrogationem gratioſam non fuiſſe iuſtificatam.

R. P. D. M A N Z A N E D O,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Romana Cenſus.

Veneris 3. Iunij 1608.

A R G V M E N T V M.

Depoſitum vt vim ſolutionis habeat quæ requirantur, & quando fideiuſſor liberatus cenſeatur per nouationem delegationis factam cum creditore.

S V M M A R I V M.

2 *Depoſitum non habet vim ſolutionis quando à deponente non eſt abdicatum dominium pecuniarum depoſitarum, ita quod creditor non poſſit ad ſui libitum pecunias depoſitatas ad ſe trahere, num. 5. & 8.*

3 *Nouatio per delegationem inducta non liberat fideiuſſorem, niſi a creditore fuerit acceptata, & niſi concurrant requiſita, de quibus num. 4.*

5 *Iudicis factum reputatur factum partis, & alteri parti præiudicare non debet quando idem iudex non ritè procedit.*

7 *Depoſiti acceptatio vt facta dicatur ſufficit actus poſitiuus.*

D E C I S I O L X X I.

1 CVm die 2. Aprilis anni præteriti, dubitatum fuiſſet an depoſitum factum per DD. de Biſcia, liberaſſet, D.Flaminium de Anguillaria, & Domini negatiuam partem fuiſſent amplexi, prout in deciſione tunc in iſta cauſa facta videre licet, cùmque illi non acquieſceret D. Flaminius, repropoſui idem dubium 17. Decembris eiuſdem anni, & fuit dictum non liquere. Vnde 28. Ianuarij & 11. Februarij præſentis anni eodem dubio iterùm propoſito fuit facta dilatio, & die 18. Aprilis eiuſdem anni dubium fuit reſtrictum quoad liberationem D.Flaminij, vnde 2. Maij proximè præteriti cùm Domini non eſſent concordes, fuit ordinatum quòd omnes Domini viderent, & tandem cauſa hodie repropoſita, fuit pro maiori parte reſolutum D.Flaminium per dictum depoſitum à DD. de Biſcia factum, non fuiſſe liberatum; nam cùm diſcuſſio huius dubij non reſpiciat, an iſte cenſus ſpectet ad D. Palonium, vel ad alios creditores q. Iulij Cæſaris, ſed an D.Flaminius debitor cenſus fuerit à ſua obligatione liberatus per dictum depoſitum.

2 Viſum fuit negatiuè reſpondendum, cùm depoſitum non fuiſſet factum purè & ſimpliciter, & taliter quòd per ipſum fuiſſet abdicatum dominium à Dominis de Biſcia, & quòd D.Palonius poſſet ad ſui libitum pecunias depoſitatas ad ſe trahere. Vnde tale depoſitum non habet vim ſolutionis, nec liberationis, iuxta doctrinam Bart. *in l.ſoluturus num. 5. ff. de ſolut.* cum alijs latè adductis per me in prædicta deciſione & apoſtolis anni præteriti in iſta cauſa facta.

3 Quæ iuuantur cùm D.Flaminius non tantùm ſit debitor illius cenſus, qui ab anno 1595. recognouerit in Dominam illius D.Claricem vxorem in ſecundis nuptijs D.Angeli Palonij, cùm ipſa iſtum cenſum in dotem dedit, & illi fructus per D. Flaminium ſemper fuerint ſoluti, vt in ſummario D.Palonij *num.* 3. Vnde ijdem DD. de Biſcia inſtrumenti emptionis caſtri Mazzani illi per D. Flaminium venditi in ſe accollarunt & aſſumpſerunt huiuſmodi cenſum, promiſeruntque fructus illius D. Angelo nominatim ſoluere, quibus non obſtat in iſta accollatione promiſiſſe DD. de Biſcia iſtum cenſum ad beneplacitum D. Flaminij extinguere, & per conſequens videri per dictam accollationem D.Flaminium fuiſſe liberatum; quia reſpondet illam accollationem reſpicere pactum inter D.Flaminium & DD. de Biſcia, non autem producere liberationem D.Flaminij ab obligatione, quia D. Clarici & D.Angelo ipſius viro ratione iſtius cenſus tenebatur, præcipuè cum iſta accollatio cenſus non fuerit per D.Angelum acceptata, vnde ex illa non potuit liberari D.Flaminius à ſua obligatione, ad notata *in leg. ſi pupilli*, §. *fin. ff. de ſolutionib.* Dec. *conſil.* 107. *lib.* 1.

4 Minuſque obſtar quòd DD. de Biſcia potuerint illud depoſitum facere vti debitores delegati à D.Flaminio, quia nec de tali delegarione non requiſitis a iure ad illam inducendam conſtet præcipuè de illius per D.Angelum acceptatione prout opus eſſet, & hoc vt dictus Flaminius per delegationem debitoris diceretur liberatus, vt tradit Bart. *in leg. ſingularia num. 18. & 19. ff. ſi cert. petat.* Caſtren. *in l. qui vſumfructum 57. num. 3. & 4. ff. de verbor. obligat.* Gabr. *conſil.* 155. *num. 29. lib.* 1. Surd. alios referens *deciſ.* 23. *num. 6. & 7.* & quamuis DD. de Biſcia iſtud depoſitum facere potuiſſent vti mandatarij D.Flaminij, non intrat iſtud motiuum, cùm illud non fecerit nomine Flaminij, ſed nomine proprio, vt ipſi obligati ad extinguendum iſtum cenſum. Et licèt D. Flaminius mandauerit vt pro ſe ſolueret D. Angelo, Flaminius tamen debitor, & mandatarius, non remanſit liberatus, Bart. *in d. l. ſingularia*, vbi Caſtren. *in fine verſ. ff. ſi cert. petat.*

5 Nec D Angelus dictum depoſitum etiam quod fuerit factum mandato iudicis tenebatur acceptare, cùm DD. de Biſcia numquam in ſuos debitores recognouerint, vnde nec illis iſtum cenſum retrouendere debebant, prout iudex decreuit, cùm non eſſent plus huius cenſus debitores, & ſic factum iudicis minus rectè procedentis, potiùs cenſetur factum partis, quod D. Angelo præiudicare non debuit, Bart. *in l. frater a fratre num. 3. ff. de condict. indeb.* Crauett. *conſil. 248. num. 1. & conſil. 750. num. 8. lib.* 5. præcipuè cùm iudex mandauerit depoſitum fieri non ſimpliciter, ſed taliter, quòd nec ex illo dominium remanebat abdicatum à Biſcis, nec Angelus liberè pecunias depoſitatas poterat recipere, vnde non potuit etiam de mandato iudicis tale depoſitum ſolutionem operari, & liberare Flaminium à ſua obligatione, ad latè adducta *in 1. deciſ.* in iſta cauſa facta coram me.

6 Nec etiam facit quòd iſtud depoſitum liberarit Flaminium quaſi factum à Biſcis, etiam conſideratis tertijs, & extraneis, quia reſpondetur, quòd ad conſequendam liberationem debitoris tertius & extraneus tenetur ſoluere quod creditori debetur, *l. ſolutione*, *ff. de ſolutionibus*, quod DD. de Biſcia non fecerunt, cùm prædictum depoſitum ſolutionis & liberationis vim non haberet, ex ſupradictis.

7 Quibus non obſtat quòd D.Angelus obtulerit ſe paratum recipere ſolutionem cenſus, & de receptis liberare; & per conſequens viſus fuit in ſuos debitores DD. de Biſcia recognoſcere, iuxta notat. per Natt. *conſil.* 131. *num.* 4. vbi tenet ſufficere aliquem actum poſitiuum pro acceptatione depoſiti, & dixit Rota coram D. meo Iuſto in vna Romana Cenſus 9. Aprilis 1605. Quia reſpondetur ex prædicta oblatione Palonij de recipiendo ſolutionem, & de receptis liberando non inferri recognouiſſe DD. de Biſcia in ſuos debitores, cùm aliud ſit oblatam ſolutionem à quacumque factam acceptare, aliud verò hunc vel illum in debitorem recognoſcere, Surd. *deciſ.* 174. *num.* 27.

8 Vlteriùs quia hic actus non operatur vltra intentio-

nem

Digitized by Google

nem agentis, vnde Palonius conſenſit in numerationem quam acceptabat, non in depoſitum, quo actu volebat à quocumque ſibi realiter ſolueretur liberare D. Flaminium: ſed ſic eſt, quòd depoſitum ex ſupradictis, & in prima deciſione adductum fuit factum eo modo, vt D. Palonius non poſſet liberè pecunias ad ſe trahere, unde fuit factum vltra Palonij conſenſum, & per conſequens non habuit vim ſolutionis, ſed promiſſionis quæ non liberat.

9 Nec minus obſtat, quòd DD. de Biſciis ſoluerint aliquos fructus cenſus aliis creditoribus. Iſta namque exceptio non liberat D. Flaminium a D. Angelo ſpecifico creditore, cenſus præcipuè, cùm nulla ſententia oſtendatur, ex qua conſtet aliquod ius prælationis, vel anterioritatis illorum quibus eſt facta ſolutio.

10 Vltimò non obſtat, quòd ſtantibus inhibitionibus Dominæ Cecchinæ ſuper dicto cenſu videatur depoſitum per DD. de Biſcia legitimè factum, cùm poſſet fieri ne debitor bis ſoluere compelleretur, quia reſpondetur quòd cùm DD. de Biſcia non eſſent debitores Angeli iſtius cenſus, ſed dictum depoſitum fuerit ipſorum nomine factum, non potuit liberare D. Flaminium, cuius nomine non fuit factum. Et tandem viſum fuit Dominis, quòd cùm D. Angelus agat ad cenſus contra D. Flaminium, & ſit in quaſi poſſeſſione ab ipſo illos exigendi, non poſſe Flaminium ſolutione illorum fugere, nec ab ea dici liberatum ex præmiſſis, donec per ſententias conſtet non eſſe debitorem.

11 Ex quibus Domini pro maiori parte reſoluerunt depoſitum iſtud non liberaſſe D. Flaminium, ſicque ſtandum eſſe in deciſ. 2. Aprilis anni præteriti coram me. Qua reſolutione ſic facta, & ante huius deciſionis extenſionem in vltimis Rotis ante vacantias D. Angelus per memoriale petiit à Dominis mihi ordinari quatenus illi relaxarem mandatum contra Dominum Flaminium pro cenſibus decurſis, attenta ſua quaſi poſſeſſione in qua exiſtebat exigendi illos à D. Flaminio, pro cuius parte fuit contradictum per memoriale, & nihilominus Domini ordinauerunt, quòd pro cenſibus decurſis mandatum relaxaretur, &c.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Romana pecuniaria de Creſcentiis.

Lunæ 17. Nouembris 1608.

ARGVMENTVM.

Alimenta debita ex iudicis officio non debentur niſi in ſubſidium: ſecus alimenta debita iure actionis, & quando quis dicatur habere aliunde vt ſe alere poſſit.

SVMMARIVM.

Alimenta alicui debita non iure actionis, ſed iudicis officio non debentur, niſi in ſubſidium, quando ſcilicet alendus aliunde non habeat unde ſe alat, num. 3. & 4. vbi ampliatur hæc concluſio, etiam quòd poſt taxationem alimentorum ſuperuenerit facultas ſe aliunde alendi, & num. 5. verſ. Idem eſt.

4 *Paupertatis cauſa conceſſa prouiſio ceſſat, ceſſante paupertate.*

5 *Alimenta non debentur ei qui dolo, aut culpa ſuâ facit quominus illa habeat.*

Diues reputatur qui poteſt facere vt ſit diues, ibid. ad fin.

Habere videtur qui actionem exigendi habet, ibid. ad fin.

6 *Debitor quando poſſit in acquirendo creditoribus præiudicare.*

Alimentorum legatum debetur etiam quòd legatarius aliunde habeat vnde ſe alat, ibid. ad fin. vbi etiam quòd hoc generaliter procedit vbicumque alimenta debentur iure actionis.

DECISIO LXXII.

1 DIe 18. Iunij 1607. fuit reſolutum ſcuta bis mille, de quibus agitur, debere conſignari creditoribus, relictis tamen moderatis alimentis Dominis Creſcentiis, de quorum quantitate taxanda poſtea videretur. Vnde dubitaui, an ad prædictam taxationem eſſet deueniendum cùm poſt dictam reſolutionem captam euenerit Dominam Saluſtiam vxorem & matrem reſpectiuè DD. de Creſcentiis ab hac vita migraſſe, relinquendo ipſius viro, & filiis alimenta condecentia ex ſua hæreditate percipienda, ex quo cùm ipſi ſit ſufficienter de alimentis cautum; venit iure optimo dubitandum, an ex prædictis ſcutis bis mille creditoribus conſignandis, ſint aliqua alimenta hodie deducenda, & ſic ad illorum taxationem deueniendum.

Et Domini negatiuè cenſuere reſpondendum, prout & 2
in prima deciſione virtualiter fuit reſponſum, dum ibi dicitur alimenta moderata eſſe præſtanda DD. Creſcentiis de dictis ſcutis bis mille, dum tamen non poſſideant alia bona; quòd ſi illa poſſidere conſtaſſet, omnino iſta alimenta illis denegarentur, & prædicta ſcuta bis mille creditoribus aſſignarentur, ſed ſic eſt, quod ex dictis alimentis à D. Saluſtia ipſius relictis conſtat Dominos de Creſcentiis illa habere, ſibique de illis ſatis conſultum eſſe. Ergo iuxta primam deciſionem ſunt creditoribus iſta ſcuta 2000. conſignanda abſque vlla deductione pro alimentis DD. de Creſcentiis facienda. Et ratio eſt, quia alimenta in prædicta deciſione Dominis Creſcentiis reſeruata præſtabantur illis iudicis officio, non iure actionis.

Quo caſu non debentur niſi in ſubſidium, Dec. *in l. de* 3
alimentis num. 5. *C. de tranſactionib.* Cephal. *conſil.* 280. *num.* 44. quod procedit non ſolùm quando acta ſunt aliunde, ſed quando poteſt habere, *l. ſi quis libertis*, §. *ſi filius*, vbi Bart. *ff. de fil. agnoſcen.* Alexand. *conſil.* 48. *num.* 2. *lib.* 3. Ruin. *conſil.* 80. *poſt num.* 5. *verſ. Nam vtcumque lib.* 2. Cephal. *conſil.* 244. *num.* 23. *& ſeq.* Natt. *conſil.* 648. *num.* 13. *& ſequen.* Pontan. alios referens *de alimen. cap.* 4. Surd. *eodem tractat. tit.* 9. *quæſt.* 35. *à num.* 32. *cum pluribus ſequentibus*, & officium iudicis ceſſat, quando alendus habet aliam perſonam, à qua alimenta petere valeat, Alexand. *in l. diuortio*, *num.* 16. *ff. ſolut. matrimon. & in d. conſil.* 48. *num.* 2. Gabr. *conſil.* 25. *num.* 15. *& poſt num.* 16. *lib.* 1. Surd. *vbi ſupra tit. tertio*, *quæſt.* 37. *num.* 7.

Vnde cùm in præſenti concurrant alimenta ex legato de- 4
bita, & ſic iure actionis, & alia debita officio iudicis, iſta tanquam ſubſidiaria ſtantibus illis debent ceſſare, cùm ex legato habeant vnde ali, quod procedit etiam poſt taxationem, & alimenta decreta ex auctis facultatibus, ceſſat immunitas & prouiſio conceſſa ob paupertatem, *l. non tantùm reos qui*, *ff. de excuſ. tutor.* tradit latè Surd. *dicto tract. tit.* 7. *quæſt.* 42. *num.* 4. 6. *& ſeq. & num.* 12. *&* 13. *cum ſequentibus*. Sicque Domini in ſupradicta prima deciſione de æquitate, & iudicis officio Dominis de Creſcentiis alimenta moderata de iſtis ſcutis bis mille danda cenſuere, non tamen de iuris rigore.

Quibus non obſtat, quòd ex aduerſo dicitur nolle Domi- 5
nos de Creſcentiis legatum alimentorum à Domina Saluſtia illis legatum accipere, ſed potiùs repudiare, quia cùm per ipſos ſtet, quominus alimenta ſibi legata conſequantur, ſatis illa habere dicuntur, *l. ſed & ſi*, §. *proinde*, *ff. de petit. hæredit. l. ſi verò*, §. *perueniſſe*, *ff. ſolut. matrimon.* Surd. *vbi ſuprà tit.* 9. *quæſt.* 4. *num.* 31. Et alimenta non debentur ei qui dolo aut culpa ſua facit, quo minus illa habet, Surd. *vbi ſuprà tit.* 1. *part.* 7. *&* 8. *num.* 42. *& ſeq.* & non poſſunt cenſeri pauperes qui poſſunt eſſe diuites ſi volunt iure ſuo vti, & actiones ſibi competentes exercere, ſicque legatum alimentorum vxori factum à patre excludit eam à petitione, quare, &c. Idem eſt ſibi ſi aliunde ius deferatur à tertio, vel ſi habeat ex bonis primi viri, idque iure merito non habeatur pro diuite, qui poteſt facere vt ſit diues, *l. qui poteſt facere*, *ff. de reg. iur.* vt videtur habere aliunde qui habet actionem ad exigendum, & notatur *d. l. diuortio*, *ff. ſolut. matrimon.* quo caſu nec eſt alenda vidua ab hæredibus viri intra annum luctus, tradit latè Surd. *vbi ſuprà d. tit.* 9. *quæſt.* 35. *& num.* 23. *cum ſequentibus*.

Minus obſtat debitorem poſſe creditoribus præiudicare 6
in acquirendo, *l. qui autem*, §. *ſed & illud*, *ff. quæ in fraud. credit. l. non fraudantur*, *ff. de reg. iur.* Nam vltra reſponſionem datam à Surdo *in dicta quæſt.* 35. *num.* 34. dicitur verum eſſe debitorem poſſe creditoribus in acquirendo præiudicare quantum ad hoc vt ex legato non acceptato non poſſit creditor aliquod ius prætendere, non tamen inde ſequitur, quòd repudianti huiuſmodi legatum, non ſint deneganda alimenta debita officio iudicis, cùm ad hoc ſufficiat

ciat poſſe acquirere ex ſupradictis. Minus obſtat legatum iſtud alimentorum cenſeri conditionale quatenus filij alimenta aliunde habeant. Vodecùm ex illa prima dicta deciſione ius moderatum habeant, non debent admitti ad conſequutionem legati, quia reſpondetur, quòd cùm alimenta legata debeantur iure actionis, non admittunt prædictam conditionem, cùm ſemper & quantumcumque legatarius habeat vnde ſe alat, illi debentur, Ruin. *d. conſil.* 80. *num.* 5. *lib.* 2. Bald. *in l.* 1. *num.* 7. *C. de fideicomm.* Caſtren. *in d. l. diuortio num.* 9. & Dec. *in d. l. alimentis n.* 5. Surd. *d. tit.* 7. *q.* 22. *num.* 21. *& ſequentibus*. Quæ enim iure actionis debentur, etiam ſi diuiſi, ſunt præſtanda, *d. l. de alment.* vbi Bald. *num.* 3. Alex. *in princip.* & Iaſ. *n.* 6. *& ſeq.* Surd. *d. tit.* 7. *q.* 15. *n.* 27. Ex quo fit quod conſequitur etiam alimenta præterita, Pontan. *vbi ſuprà c.* 17. *num.* 13. *in fine*, qui alios adducit, Surd. *d. tract.* 1. *q.* 42. *ad fin.* Menoch. *conſil.* 231. *num.* 31. *lib.* 3.

7 Vltimò non obſtat quòd alimenta poſſint multiplicari, quia reſpondetur ex ſupradictis illud procedere in debitis iure actionis, non verò in ſubſidiarijs datis officio iudicis, cùm iſta ceſſent, ſi alendus habet aliunde.

R. P. D. LVDOVISIO,

poſteà fel. rec. Gregorio XV.

Parmeñ. ſtatus,

Veneris 5. Decembris 1608.

ARGVMENTVM.

De teſtibus ſingularibus, ſingularitate obſtatiua, vel diuerſificatiua ſuper tempore deponentibus nonnulla notanda, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes ſingulares numquid probent quando deponunt ſuper actu iterabili, & num.* 2.

2 *Teſtes ſingulares non probant, etiam quòd non ſint ſingulares ſingularitate obſtatiua, ſed ſolùm ſingularitate diuerſificatiua.*

3 *Teſtes deponentes inuerisſimilia non probant.*

Teſtes ad concordiam reducuntur per multiplicationem & reiterationem, num. 4. *vbi hoc declaratur procedere ad effectum euitandi periurium.*

Teſtes de tempore deponentes conditionibus dubitatiuis & incertis, vtpute per verbum, circa, & ſimilia, non dicuntur diſcordare ab alijs teſtibus de certo tempore deponentibus, ibid.

5 *Teſtes præſumuntur conteſtes, & non ſingulares.*

6 *Pluralitas actuum præſumitur ex depoſitione teſtium ſingularium in probatione poſſeſſionis.*

DECISIO LXXIII.

1 PLacuit Rotæ audire Dominos de Rangonibus ſtrictè ſuper prima parte deciſionis vltimo loco factæ, in eo quòd dicebatur indagationem temporis in depoſitione Don Baptiſtæ tendere ad reddendum eum ſingularem ſingularitate obſtatiua, vel ſibi contrarium; contra quod DD. de Rangonibus ſe neutrum intendere obijciebant, quia dicebant agi de probatione matrimonij, quod pluries contrahi & iterari poteſt, Specul. *de teſtib.* §. *iam de interrogatorijs num.* 16. & ob id non ſolùm non cadere contrarietatem in teſte, ſed nec etiam poſſe redargui de ſingularitate obſtatiua, quæ contingit in actu non iterabili, neque iterato, ſed potiùs ſingularitate dicitur diuerſificatiua, quæ eſt de actu multiplicabili, vt per Aym. *de antiquit. temp. part.* 4. §. *ſed enim, num.* 2. *&* 3.

2 Quo non obſtante Domini in eadem ſententia permanſerunt; omiſſo enim quòd ſingularitas in actu iterabili, & quam diuerſificatiuam vocant Aym. & alij adducti ſaltem ſumpto vocabulo obſtatiua, dici poteſt, vt per Socin. iun. *conſil.* 82. *num.* 28. *lib.* 4. Franc. Curt. *in l. admonendi ſub num.* 268. *ff. de iur. iuran.* quod comprobat Socin. iun. ex doctrina Bald. *in rubr. de controuerſ. inueſt. verſic. eſt ergo duplex*, vbi dicit duplicem eſſe ſingularitatem, obſtatiua quæ infringit teſtimonium, & adminiculatiua, quæ teſtimonium coadiuuat, quam diſtinctionem ſequuntur Felin. *in cap. licèt ex quadam col.* 5. *verſic. Eſt enim duplex. de teſt.* Crot. *conſil.* 57. *num.* 2. Franc. Curt. *in d. l. admonendi, num.* 268. Nihilominus ad effectum quis fuit à Rota conſideratus conquaſſandi probationes, non multum refert an verſemur in obſtatiua propria, vel in diuerſificatiua, quia Bald. *in deciſ. alleg. conſil.* 25. *lib.* 3. de hac diuerſificatiua loquens, dicit quòd lacerat probationes, quia eas diuidit, quem ſequitur Aym. *conſil.* 41. *n.* 7. Roland. *conſil.* 45. *num.* 20. *&* 21. *lib.* 4. Gabr. *conſil.* 40. *n.* 17. *in fine lib.* 2. Rim. iun. *conſil.* 644. *num.* 67. *& ſeq.* Surd. *conſil.* 307. *num.* 11. & dicit Bald. *in cap. licèt cauſam ſub num.* 11. *de probat.* quòd talis ſingularitas omninò vitiat probationes, quod etiam tradit Felin. *in cap. licèt ex quadam, num.* 4. *verſic. Et hoc etiam eleganter, de teſtib.* Corn. *conſil.* 247. *num.* 11. *lib.* 2. Surd. *vbi ſuprà*, & non ſolùm lacerat, & viciatur, quia ſcindit & diuidit probationes, ſed quia pro ea dictum vnius teſtis debilitat, elidit, & detrahit de fide alterius, Bald. & Felin. *in locis proximè allegatis*, Dec. *in d. cap. licèt cauſam num.* 36. *de probationib.* Caccialup. *in d. l. admonendi ſub num.* 209. Franc. Curt. *ſub num.* 267. Aym. *de antiq. temp. part.* 4. *ſect. ſed enim, ſub num.* 7. *& conſil.* 267. *num.* 4. Socin. iun. *conſil.* 99. *n.* 2. *lib.* 2. Cephal. *conſil.* 448. *num.* 8.

3 Vlteriùs dicebant Domini veram obſtatiuam contingere non ſolùm per directam contradictionem & reductionem ad impoſſibile, ſed per reductionem ad inueriſimile, Bald. in *in l. ſcriptura num.* 9. *C. de fid. inſtrum.* Gram. *conſil. ciuil.* 66. *num.* 18. *ante finem*, & eſt de mente Imol. *in cap. cum tu, num.* 4. *ante finem, verſ. fallit vbi reduci poſſunt*, vbi etiam Felin. *ſub num.* 11. *verſic. Item procedit de teſtibus*, & cùm veriſimilitudo petatur à communiter accidentibus, vt dicit Bald. *in d. l. ſcriptura num.* 7. Gramm. *d. conſil. num.* 39. *& ſeq.* à communiter accidentibus matrimonia non multiplicantur vltra alias inueriſimilitudines conſideratas ab informantibus.

4 Non obſtat quòd Specul. loquitur de matrimonio, & velit præſumi multiplicationem, quia agitur vt ipſe dicit ad concordandum teſtes, quæ concordatio aliquando fit per multiplicationem & reiterationem, iuxt. notat. *in d. cap. cùm tu, de teſtib.* In caſu autem noſtro diſcordant probationes per pluralitatem. Rurſus loquitur Speculator ad effectum euitandi periurium. Præterea Speculator & alij adducti loquuntur in teſtibus deponentibus de certo & præciſo tempore diuerſo, quod non contingit in dicto Don Baptiſta, qui deponit de tempore non benè memor, dubitatiuè, cum dictionibus *incirca & parum, plus*, vel *minus*, quo caſu teſtis non dicitur diſcordare, ſed potiùs concordare cum alijs probationibus certum tempus continentibus, Alexand. *conſil.* 156. *num.* 11. *& ſeq. lib.* 5. Ruin. *conſil.* 36. *num.* 5. *lib.* 4. Grat. *de teſtib. part.* 7. *num.* 135. Aym. *vbi ſuprà num.* 19. *& conſil.* 78. *ſub num.* 9. *verſ. Amplius*, Bero. *conſil.* 201. *num.* 40. *lib.* 3. Surd. *conſil.* 12. *num.* 41. *ad fin.* cum nonnullis ſequen. faciunt tradita per Alex. *conſil.* 181. *num.* 3. *in fine lib.* 7.

5 Non ſubſiſtit quòd ſufficiat poſſibilitas iterationis, & quòd teſtes poſſint eſſe ſingulares, quia imò præſumuntur conteſtes de eodem actu ſi non probentur ſingulares, Innoc. *in cap. qualiter & quando, col.* 2. *de accuſat.* Iaſ. poſt Bald. *in l.* 2. *num.* 14. *C. de bon. poſſeſſ. ſecundum tab.* Alexand. *conſil.* 47. *ſub num.* 6. *verſic. non omitto, lib.* 2. Aretin. *conſil.* 36. *ſub num.* 4. Barbat. *conſil.* 25. *num.* 6. *lib.* 2. Ruin. *conſil.* 105. *num.* 5. *lib.* 4. Socin. *conſil.* 143. *num.* 9. *in fine lib.* 1. Dec. *conſil.* 650. *num.* 8. Rim. ſen. *conſil.* 310. *num.* 8. Aym. *conſil.* 78. *num.* 9. *in fine*, Gram. *conſil. ciuil.* 79. *n.* 10. Cæſ. de Graſſ. *deciſ. vnic. de depoſito num.* 5. fuit dictum in vna Lucana penſionis 4. Iunij 1574. coram bo. me. Card. Lancelloto, & in vna Romana legati della Porta 3. Decembris 1601. coram R. P. D. meo Coccino.

6 Et facit, quia ſi ad concordandum poſſeſſiones præſumitur pluralitas actuum, vt dictum eſt, & tenuit Rota in vna Burgeñ. decimarum de Scalante 30. Ianuarij 1589. coram Bubalo contra regulam traditam *in cap. cùm Ioannes, de fid. inſtrumentorum*, multò magis pro concordia probationum debet excludi pluralitas, & præſumi vnitas. Ex quibus & alijs adductis per informantes DD. perſtiterunt in deciſis, &c.

R. P. D. ORTEMBERGO,

Poſteà Epiſcopo Attrebaten̄.

Ferrarien̄. Matrimonij,

Veneris 6. Februarij 1609.

ARGVMENTVM.

Matrimonium quibus verbis dicatur de præſenti contractum,

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium quibus verbis dicatur de præſenti contractum, per tot.*

2 *Matrimonium, vt de præſenti contractum dicatur requiritur mutuus viri, & mulieris conſenſus per verba de præſenti.*

Matrimonium nunquid dicatur contractum de præſenti per verba: Volo accipere in vxorem, *ibid.*

Matrimonij verba ex adiunctis, & circumſtantijs interpretationem recipiunt, ibid.

Matrimonij conſenſus ſufficit quoquomodo exprimatur, ibidem.

3 *Matrimonij probatio maximè arguitur ex præcedente tractatu, & ex ſubſequenti traditione annuli, ſubarrhatione, & muneribus, n. 2.*

4 *Inſtrumentum publicum non reprobatur per teſtes non omni exceptione maiores.*

DECISIO LXXIV.

1 PRopoſito ſæpiùs dubio, an conſtet de validitate matrimonij, placuit illud reſtringere, & diſcutere, an contractus eſſet initus per verba de præſenti, vel de futuro. Res autem in hunc modum geſta fuit: præuijs capitulis matrimonialibus, & ſponſalibus de futuro eodem die, vt in publico inſtrumento legitur, congregatis perſonis iam dicendis, pro celebrando matrimonio infraſcripto Hercules de Blanchis Capellanus Eccleſiæ parochialis Bondeni, & altaris Sanctiſſimi Rufarij, præſentibus teſtibus, ac vtroque parente Dominæ Iuniperæ Rouetellæ, interrogauit R. P. D. Ioan. Baptiſtam Stellam Procuratorem D. Iulij Cæſaris eius fratris, an ipſe vellet, & contentus eſſet accipere Dominam Iuniperam in vxorem, & ſponſam legitimam Domini Iulij Cæſaris, & illam deſponſare ſecundùm ritum Sanctæ Rom. Eccleſiæ? Et R. P. D. Ioan. Baptiſta, ex certa eius animi ſcientia, & animo deliberato, ac omni meliori modo dixit, & declarauit ſe velle iam accipere in vxorem, & legitimam ſponſam ſui fratris, & procuratorio nomine in eam conſentire per verba de præſenti, & offerre ſe paratum illam deſponſare, caſu quo eius conſenſum in præmiſſis præſtare velit. Deinde idem D. Hercules conuerſus ad Dominam Iuniperam, illam interrogauit an prædictis conſentire velit, & miniſterio ipſius R. P. D. Ioan. Baptiſtæ ſuſcipere in eius virum, & legitimum ſponſum D. Iulium Cæſarem, & permittere ſe deſponſari? quibus auditis, D. Iunipera ſua ſponte, & animo deliberato reſpondendo dixit ſe conſentire, & velle D. Iulium Cæſarem, miniſterio R. P. D. Ioan. Baptiſtæ eius fratris, & Procuratoris, accipere in ſponſum, & maritum legitimum, ac in ipſum per verba de præſenti conſentire, & petijt ac voluit ſe deſponſari à R.P.D. Io. Baptiſta, vti Procuratore, in vxorem D. Iulij Cæſaris.

2 Informantes pro D. Iunipera aſſerebant prædicta verba non facere matrimonium; quia ad contrahendum matrimonium requiritur mutuus viri, & mulieris conſenſus per verba de præſenti, *cap. pen. de ſponſal.* ſed verba: *Volo accipere in vxorem*, non important matrimonium de præſenti, vt notat. *in cap. ex litteris, 1. de ſponſal. & in Clemen. vnica, de conſang. & affinitat.* Idem voluit Berous *queſt. 6. num. 1. & 2.* Corn. *conſil. 91. per totum, lib. 3.* Ferret. *conſil. 281. num. 3. & ſeqq.* & plures cumulat deciſio in cauſa matrimonij 10. Nouembris 1577. coram bo. me. Orioleñ. Quibus non obſtantibus contrarium fuit reſolutum. Nam verba inſtrumenti clara ſunt, quòd conuenerant pro concludendo matrimonio, vt dictum eſt, & in reſponſionibus hinc inde ſpecialiter exprimitur, quòd præſtarent conſenſum per verba de præſenti, ita vt nullus ambigendi locus videatur; & tamen cùm iſta verba, *vis, & volo accipere*, adaptari poſſint tam ad contractum ſponſalium, quàm matrimonij, ex adiunctis, & circumſtantijs interpretatio capienda eſt, Corn. *d. conſil. 91. num. 9.* nulla enim ſunt verba formalia matrimonij, ſed ſufficit quoquomodo conſenſus exprimatur, *cap. ſufficiat, 27, queſt. 2. cap. tue, de ſponſ. l. nuptias, ff. de reg. iur.* Card. *in d. Clem. vnica, nu. 16. in fin.* Mandoſ. *in addit. ad allegat.* Lap. 56. *in verb. Verba non ſunt neceſſaria*, quando autem hæc verba, *volo accipere in vxorem*, proferuntur deliberatè, vt in apparatu matrimonij, vel ad interrogationem alterius partis, vt in propoſito, tunc ſunt apta ad inducendum perfectum contractum matrimonij, Butr. *in d. cap. ex litteris*, Card. *in d. Clem. vnica, num. 16. verſ. ſolutio*, idque efficaciter probatur ex præcedenti tractatu de contrahendo, qui operatur, vt etiam verba dubia intelligenda ſint de matrimonio, Cardin. *vbi ſuprà, verſ. vbi conclude*, Couarr. *in epit. 4. decretal. in 2. par. conſ. 4. §. 1. num* 4. Mandoſ. *in prallegata additione in verb. precedit alius contractus*, fuit dictum in Romana pecuniaria de Bubalinis 7. Nouembris 1572. coram Orioleñ. & in Parmen. ſtatus 23. Octobris 1592. coram bo. mem. Cardinale Seraphino. Idem probatur ex ſubſequutis, & primum ex traditione annuli, & ſubarrhatione tempore celebrati matrimonij, per quem actum denotantem conſenſum coniugalem probatur matrimonium de præſenti; etiamſi verba dubia præceſſiſſent, qui fieri non ſolent, niſi vxori, Gloſſ. *in cap. fin. de deſponſat. impub. in verb. ſubarrhauit.* Abb. *in cap. tenor, num. 5. de ſententia, & re iudicata*, Lap. *d. allegat. 56. n. 14. verſ. vnde annuli ſubarrhatio*, quem & ſequitur Felin. *in cap. illud in fin. de præſumpt.* Couarr. *d. cap. 4. num. 3. in princip.* Natt. *conſ. 230. nu. 7.* Pariſ. *conſ. 55. n. 44. lib. 4.* Ferret. *conſ. 86. num. 16.* fuit dictum in Papien. matrimonij 1. Iunij 1594. coram Illuſtr. Card. Millino, & In Lucana de Inſula ſancta 6. Iunij 1575. coram bo. mem. Card. Lancellotto.

Accedunt adminicula ex muneribus à D. Iulio Cæſare D. Iuniperæ tranſmiſſis, quæ abſque fœdere matrimonij à muliere nobili, & honeſta non fuiſſent accepta, necnon colligitur ex pluribus literis ab ea ſcriptis D. Iulio Cæſari. 3

Non obſtant deciſiones teſtium remiſſorialium, quia nullus illorum interuenit actui celebrationis, ideòque non poſſunt deponere an fuerint pronunciata de præſenti; vltrà quòd iſti teſtes ſunt perſonæ viles, vtpotè ſerui, nautæ, & ſartores. Inſtrumentum autem, quod facit probationem probatam, non poteſt infringi, niſi per teſtes omni exceptione maiores, Felin. *in cap. cum Ioannes, n. 44. de fid. inſtrum.* Bart. *in l. 1. §. ſi quis neget. n. 12. ff. quemadmodum teſtamenta aperiantur*, Alex. *conſ. 53. num. 2. lib. 7.* 4

R. P. D. MARCOMONTIO,

Deinde S. R. E. Cardinale.

Terulen̄. beneficij.

Veneris 12. Februarij 1609.

ARGVMENTVM.

Iuriſpatronatus probatio debet eſſe plena, & concludens, quando agitur ad excludendum reſeruationem, & quando ſic dicatur plena, & concludens facta probatio.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſpatronatus probatio, quando agitur ad excludendum reſeruationem debet eſſe plena ex fundatione, vel dotatione, num. 2. vbi quod ſolus titulus teſtamenti non ſufficit, & num. 3.*

Iuſpatronatus de iure communi non competit, niſi ex dotatione, & fundatione, ſiue ex conſtructione, vel fundi datione, ibid.

4 *Iuſpatronatus ex modica, præſertim dotis, augmento non cenſetur probatum, n. 5. & 6. vbi ampliùs quòd iſto caſu debet probari effectuatio legati huius augmenti.*

6 *Teſtamenti, ſeu inſtrumenti particula producta nihil probat, niſi totum inſtrumentum, aut teſtamentum producatur.*

Copia inſtrumenti extracta lite pendente, & abſque compulſorialibus nihil probat, ibid.

DE-

DECISIO LXXV.

1 BEneficium de quo agitur vacauit in menſe Iulij, deque illu vel Sedi Apoſtolicæ reſeruato D. Hortenſius de Siluis fuit prouiſus: vnde cùm non ſufficiat præſentatio exiſtentium in quaſi poſſeſſione præſentandi, ſed requiratur plena iuriſpatronatus ex fundatione, vel dotatione probatio, ad excludendam reſeruationem, vt fuit dictum in cauſa Valentina de Catlett. 4. Iunij 1602. coram R. P. D. meo Lancellotto, & in Compſana iuriſpatronatus 23. Ianuarij 1603. coram bo. me. Litta. Ideò dubitaui, an in hoc caſu conſtet de iurepatronatus & ſolo D. Hortenſiu de Siluis informante fuit reſolutum negatiuè.

2 Licèt enim in actis exhibita fuerit particula teſtamenti Ioan. Nauarri olim Parochi, ſiue Vicarij oppidi de Alcala, in quo ordinat quòd ex bonis d. teſtatoris accipiantur quædam pecuniæ quæ ad ſenſum ponantur, ad effectum vt fructus vniantur & incorporentur Capellaniæ dictæ de Maria Calca, fundatæ & inſtitutæ in Eccleſia parochiali dicti oppidi de Alcala: quodque ſi iudex, & parochus dicti oppidi, & frater teſtatoris ſint patroni: tamen hic titulus non fuit viſus ſufficiens ad probandum iuſpatronatus, imò illius productio infecit alias probationes reſultantes ex enuntiatiuis ordinariorum, & præſentationibus effectuatis, Creſc. *deciſ.* 21. *num.* 3. *de probat.* Put. *deciſ.* 140. *num.* 2. *lib.* 3. de quibus proinde probationibus non eſt opus agere, nec inſpicere, an ſufficerent in patronatu priuatu, & an verſemur in huiuſmodi patronatu: vel potiùs in patronatu, qui ob ſuſpicionem vſurpationis indigeat requiſitis Concilij.

3 Quod autem ille titulus teſtamenti non ſit ſufficiens, deducitur quia iuſpatronatus de iure communi non competit, niſi ex dotatione & fundatione, ſiue ex constructione vel fundatione. DD. *in cap.* 3. *de iurepatronatus*, Abbas *conſ.* 54. *num.* 7. *p.* 1. & alij per Lambert. *lib.* 1. *p.* 1. *q.* 1. *art.* 6. *&* *q.* 2. *art.* 2. *num.* 2. Sed ex prædicto teſtamento non probatur fundatio Capellaniæ, quia dicitur in eo expreſsè quòd dicta Capellania erat fundata; non probatur etiam dotatiu, ſed ſolummodo quoddam argumentum dotis, vt indicant illa verba, *vniri & incorporari Capellania iam conſtituta*, quæ præſupponunt iam adfuiſſe aliquam dotem, cui vnio & incorporatio eſſet facienda: quia vnire, ſicuti optare intelligitur de pluribus, vt per Rebuff. *in praxi tit. de vnionibus, in princip.*

4 Et quidem de iure eſt, quòd beneficia præſumantur dotata: quòd quamuis fallere poſſit in altaribus ſitis intra Eccleſiam quæ poſſunt eſſe ſine dote, vt per Lambert. *p.* 1. *art.* 2. *q.* 3. *pr. num.* 5. tamen omiſſa diſputatione, an eo caſu dotans acquirat iuſpatronatus, quam diſputationem attingit Lambert. *num.* 6. *& ſeq.* adhuc illa fallentia non ſatis quadrat huic caſui propter verba ſuprà conſiderata; & multò magis, quia altare vltra illos fructus legatos in pecunia, habet quamplures alios redditus in fundis, & rebus ſoli: ita vt magis opportunum ſit accipere verba *vniri, & incorporari*, in ſua propria ſignificatione, quàm illa impropriare, ad effectum vt modicum legatum habeatur non pro augmentu, ſed pro dote, vt beneficium remaneat non liberum, ſed in ſeruitute; contra regulas, & præſumptiones iuris.

5 Modicitas verò legati eſt perſpicua: fructus enim pecuniæ legatæ vix conſtituunt ſummam ſcutorum aureorum nouem; quibus ſtantibus ſequitur certiſſima concluſio, quòd ex augmentu dotis maximè adeò modico & exiguo, non efficitur quis patronus, ſed tantùm dicitur benefactor. Gloſſ. *in cap. piamentis* 16. *q.* 7. Abb. *in cap.* 3. *num.* 4. *de Eccleſ. ædif.* Lambert. *de iurepatronatus lib.* 1. *p.* 1. *q.* 5. *art.* 12. *num.* 2.

6 Accedit, quòd non conſtat de aliqua ordinarij approbatione, &, quod plus eſt, non conſtat prædictum legatum fuiſſe effectuatum, ſeu adimpletum, quod vti fundamentum iſtius patronatus eſſet plenè, & concludenter probandum, vt fuit dictum in dicta Compſana iuriſpatronatus coram bo. me. Litta: nec poteſt præſumi effectuatiu, ex obſeruantia ſubſequuta, quia ad hunc effectum d. obſeruantia deberet eſſe proxima: ex præſentationibus autem quæ dantur, magis antiqua eſt poſt annos ſeptuaginta à die conditi teſtamenti: vltra quòd præſentationes factæ ſunt ad Capellaniam ſanctatum Apoſtulorum Simonis, & Iudæ, quæ eſt ad altare maius: poteſt autem dici veriſimiliter quòd teſtator non legauit altari maiori; aliàs enim omiſiſſet hanc expreſſionem inſignem; nec vſus fuiſſet illu circuitu inutili verborum Capellaniæ dictæ de Maria Calca fundatæ, & inſtitutæ in Eccleſia parochiali oppidi de Alcala.

7 Denique exhibita tantùm fuit particula teſtamenti, non autem integrum teſtamentum, prout fieri debuerat, adnotat. *in cap. contingit, de fide inſtrum.* Roman. *conſ.* 305. *num.* 7. Alexand. *in rubr. de noui operis nunt iat. num.* 35. & dicta particula copia eſt extracta lite pendente abſque compulſorialibus. Atque etiam ex illa apparet teſtamentum fuiſſe minus validè, & ſolemniter factum, cùm in eo duo tamen teſtes interuenerint.

Itaque ex dictis fuit concluſum pro informante.

R. P. D. LANCELLOTTO IVNIORI.
Poſteà S. R. E. Cardinale.

Bononien. Prioratus,
Veneris 15. *Maij* 1609.

ARGVMENTVM.

Valor beneficij per non exceſſum non probatur per teſtes affirmatiuè deponentes, nec publica vox, & fama probatur per teſtes deponentes de auditu à perſonis ſuſpectis, & intereſſatis.

SVMMARIVM.

1 *Valor beneficij per non exceſſum narratus non probatur per teſtes affirmatiuè deponentes, & num.* 3. *&* 4.
2 *Fama non cenſetur probata per teſtes deponentes ſic audiuiſſe à perſonis ſuſpectis, & intereſſatis num.* 4.

DECISIO LXXVI.

1 CVm ad tollendas difficultates excitatas in deciſione ſub die 4. Iulij 1607. fuiſſent pro parte Capituli coadiutæ probationes aliàs factæ ſuper valore Prioratus, ſeu Præceptoriæ de tempore vnionis, præcipuè autem poſt reportatam remiſſoriam, fuerit etiam examinatus in Curia vnus teſtis; cauſa propoſita die 9. Maij 1608. & 1. Decembris eiuſdem anni, & vltimo loco die ſupradicta: Domini conſiderantes quòd non agitur de ſimplici narratiua, quæ fit in prouiſione beneficij, ſed tractatur de perpetuo præiudicio Religionis, quæ in perpetuum præceptoria, ac hoſpitalitate pauperum Alamannorum priuaretur; & quòd non ſumus in materia antiqua, ſed recenti, nempe in facto xxiiij. ab hinc annis; reſoluerunt ex deductis non eſſe iuſtificatam gratiam quoad valorem: quatenus enim ad illum probandum adducitur primo loco quædam liſta redditnum iſtius Prioratus, facta, vt dicitur, ex ordine bo. me. Cardinalis Paleotti tunc temporis Archieſpicopi Bononienſis, & reperta in Archiuo eiuſdem Archiepiſcopatus; illa nihil concludit: nam vltra quòd fuit facta à perſonis Eccleſiæ, & de ordine Archiepiſcopi, quorum intereraт vnionem fieri ad augendos redditus Eccleſiæ, & non probatur ritè fuiſſe immiſſam in Archiuu; nec fuiſſe factam tempore vnionis: cùm vnus teſtis dicat illam fuiſſe præſentatam per aliquot annos antequam fieret vnio: nihilominus non probat, ex duobus. Et primò, quia apparet quòd non eſt fidelis; cùm in ea non fuerint deſcripta omnia bona: nam conſtat quòd Prioratus vltra deſcripta in liſta habebat etiam domum, hortum, & viridarium; quæ licèt prætendatur eſſe modicæ conſiderationis, & deſeruire pro habitatione Rectoris: tamen oſtendunt eſſe defectiuam liſtam, in qua ſicuti iſta omiſſa fuerunt, ita potuerunt omitti alia maioris conſiderationis. Secundò cùm in liſta ponantur redditus Prioratus affirmatiuè, ex ea non poteſt dici probatus valor per modum negatiuum, nempe per non exceſſum, prout fuit narratum; ſtant enim ſimul quòd Prioratus habeat redditus in liſta contentos, & quòd etiam habeat alios: quia liſta non excludit, quin alios habere poſſit. Et ſæpè deciſum fuit in Rota, quòd valor narratus per modum negatiuum, non probatur per teſtes deponentes per modum affirmatiuum.

2 Quantum ad primum teſtem, nihil etiam probat: tum quia non concludit ad tempus vnionis, ſed reſtrin-

git ſ. ad tempus examinis: tum quia fatetur ſe neſcite redditus, & introitus iſtius Eccleſiæ: tumquia dum deponit de publica voce & fama, illam deducit ex auditu à Rectore, & viſitatoribus Eccleſiæ, quia erant perſonæ intereſſatæ: ita vt hæc fama non habuerit originem à perſonis non ſuſpectis. Sed ceſſat difficultas quo ad hunc teſtem; quia expreſse profitetur ſe ſemper referre ad dictam liſtam: quæ ſicuti non probat, vt dictum eſt, vtique neque probat teſtis qui in ea ſe fundat: ne magis credatur copiæ, quàm originali.

3 Secundus teſtis probat ſolùm de auditu, & de auditu à perſonis Eccleſiæ: & quod ploseſt, deponit per modum affirmatiuum quòd Prioratus valebat: non autem probat per non exceſſum.

4 Tertius teſtis ſimiliter non probat per non exceſſum, deponit de auditu, & reſtringit publicam vocem, & famam ad perſonas intereſſatas, nempe Canonicos Eccleſiæ.

5 Remanet ſolùm teſtis in Curia examinatus, quia licèt dicat, quòd de tempore vnionis publicè dicebatur, quòd redditus non aſcendebant ad maiorem ſummam quàm 300. ſcut. monetæ Bononiæ: nihilominus dicit etiam non poſſe affirmare quos introitus haberet Eccleſia ab anno 1570. vſque ad 1577. & neſcire onera & expenſas illius. Et in omnem euentum eſſet vnicus, qui non ſufficit: maximè cùm detur fumus maioris valoris nedum pro parte Religionis; ſed ex ſecundo teſte Capituli, dum dicit quòd Commendatarius Maluetius percipiebat plus quàm ducentos ducatos, quibus ſi addatur penſio 150. & ſalarium quod Capellano ſoluebatur, vtique valor erit pluſquam 300. ducatorum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Auerſana iuriſpatronatus,

Luna 15. Martij 1610.

ARGVMENTVM.

De iurepatronatus hæreditario, an & quomodo tranſeat in filios non adita hæreditate patris, & quando per hanc hæreditatis aditionem confuſa cenſeatur actio ad maternam dotem.

SVMMARIVM.

1 *Filij admittendi ſunt ad ſucceſſionem iuriſpatronatus in ſtirpes, & non in capita.*

Iuriſpatronatus hæreditarij ſucceſſio ſpectat ad filios in ſtirpes, & non in capita, ibid.

2 *Iuriſpatronatus hæreditarij ſucceſſio non poteſt ſpectare ad illum qui hæreditatem non adiuit. Vbi tamen quomodo iſto caſu cenſetur hæreditas adita.*

Aditio hæreditatis dicitur inducta ex actu differenti, ibid.

Iuſpatronatus hæreditarium non poteſt niſi ab hærede exerceri, ibid. verſ. maximè quia.

3 *Cedens, vel donans hæreditatem præſumitur hæreditatem habere ex titulo aditionis.*

4 *Hæreditas quando dicatur repudiata ab eo qui declarauit verbo, aut facto ſe nolle eſſe hæredem.*

Creditor hæreditatis paternæ per illius aditionem non confundit creditum dotis maternæ, ibid.

DECISIO LXXVII.

1 COmpetere Antonio Guerratio ante tranſactionem ſucceſſionem iuriſpatronatus ſuper Capella S. Ioannis Baptiſtæ, fuit aliàs reſolutum coram bo. me. Litta 23. Iunij 1603. Iterum per me dubio in Rota propoſito Domini pro informante inclinarunt perſiſtendo in deciſis. Nam cùm Antonius, & Ioannes Paulus ſint æquè filij Nicolai, prout Iacobus, à quo deſcendunt Lucretia, Ioanna, & Claudia, quæ litem mouerunt ad proprij parentis ſucceſſionem, admittendi ſunt, §. 1. *verſic. ſi quis igitur. Auth. de hæred. & Inſtitut. de hæred. quæ ab inteſt. defer. in princip.* Graſſ. *de ſucceſſ. ab inteſtat. quæſt. 2. n. 1. & in §. ſuitas quæſt. 7. num. 1.* & in ſtirpes, non autem in capita, *Clement. fin. de iurepatronat.* vbi gloſſ. Abb. & Butr. notant conſequenter à ſucceſſione iuriſpatronatus dictæ Capellæ non erant remouendi tamquam in iure hæreditario conſiſtentes, *cap. perlatum, cap. quoniam, de iurepatronatus.* Abb. *in dicto cap. perlatum, n. 2.* dicens tranſire ad quoſcumque hæredes, *cap. ex litteris, cap. cum ſæculum, eodem titulo.* Couarr. latè comprobans *var. reſolut. lib. 2. cap. 18. n. 6.*

Nec obſtant, quæ primò deducebantur pro parte fœminarum, ſcilicet Antonium patris hæreditatem minimè adiuiſſe, & ſic iuſpatronatus tamquam hæreditarium illi cohærere non poſſe, gloſſ. *in cap. conſiderandum 16. quæſt. 17.* Abb. *in cap. 1. de iurepatronat.* Aretin. *in cap. ſignificaſti, col. 1. de teſtibus.* Lambertin. *de iurepatronat. lib. 1. quæſt. 2. n. 23.* Quia reſpondetur quòd Antonius coram ſuo ordinario præſentauit Ioannem Baptiſtam filium ſuum de anno 1586. 26. Ianuarij, quæ effectum habuit, & per illius obitum ſecundo loco præſentauerit Nicolaum Antonium Marianum, ſatis dicitur ex iteratis præſentationibus patris hæreditatem adiuiſſe, vt in deciſione ſupradicta optimè comprobatur. Maximè, quia iuſpatronatus tamquam hæreditarium non poterat ab altero quàm à viro hærede exerceri. Couarr. *d. cap. 18. num. 16.* & conſequenter tamquam ex actu differenti, ita declaratur quis hæres prout ſi verbis expreſſis ſe hæredem pronuntiaret, Bart. *in l. gerit, num. 19. ff. de acquirend. hæredit.* Iaſ. *conſ. 112. num. 2. vol. 4.* Crauett. *conſ. 148. num. 10.* & Doctor. *in l. 1. & 2. C. de repud. hæred. & in l. potuit, C. de iur. deliberan.* 2

Sed & animus Antonij circa actum aditionis moltò magis comprobatur ex donatione facta Dragonetto de hoc ipſo iurepatronatus, quia in eum, qui cedit, vel donat hæreditatem, præſumuntur titulo aditionis iura hæreditaria tranſiiſſe, Corn. *conſ. 211. num. 2. vol. 2.* Crauett. *conſ. 200. num. 2.* Menoch. *conſ. 1. num. 489. vol. 1.* Et hoc ipſum viſus eſt declaraſſe Ioannes Paulus in ſuo teſtamento, dum fecit hæredem Antonium fratrem, ſpecificando in generalitate bonorum etiam iuſpatronatus his verbis: *ſuper iure eligendi Capellanum competit dicto teſtatori vna integra vox*, quæ particularis expreſſio cum aditione hæreditatis dicti Ioannis Pauli, infert alios fratres Antonium & Iacobum eſſe cohæredes pro aliis duabus, *l. 1. ff. ſi pars hæred. petat.* Theſaur. *deciſ. 4. num. 8. verſ. 3. in hanc rem*, &c. 3

Ad ea autem quæ dicuntur per fœminas conſtare repudiationem Antonij & verbo & facto, quia teſtes deponunt de auditu ab eodem ſe hæredem patris non fuiſſe, & reſiduum dotis maternæ ab hæredibus ſui patris petiiſſe. Reſpondetur ex deductis in deciſione in hac cauſa facta, quæ maximè etiam videntur procedere reſpectu verborum ab Antonio expreſſorum, cùm teſtes non concludant de tempore, nec ad quorum inſtantiam, nec quòd in iudicio vel extrà dixerit ſe nolle eſſe hæredem, quod valde neceſſarium erat, *l. fin. ff. de interrog. act. vbi gloſſ. fin.* & Alex. *conſ. 212. num. 22. lib. 2.* Et reſpectu actus petitionis reſidui dotis magis etiam remouetur dubium repudiationis, quia dos materna ſiue deferatur iure ſucceſſionis, ſiue diſpoſitione legis, tamquam creditum hæredis non confunditur per aditionem paternæ hæreditatis, Bart. Caſt. Imol. *in l. Stichum, §. aditio. ff. de reſolut.* Socin. *conſ. 170. num. 5. vol. 2.* Propterea ſicuti de corpore bonorum hæreditariorum poterat Antonius vel ſeparationem ſui crediti dotalis petere. Alex. *in l. debitori col. 1. verſic. ſecundo ſequeretur, de pactis*, vbi Iaſ. *col. 1. in fin.* Dec. *num. 17.* Caſt. *conſ. 294. col. pen. verſ. vnde ad propoſitum, vol. 2.* vel authoritate legis ſibi ipſi ſoluere, *l. filius familias, §. diui, ff. de leg. 1.* Menoch. *conſ. 183. num. 35.* Surd. *deciſ. 224. num. 28.* eodem modo potuit ſine præiudicio aditæ hæreditatis à cohæredibus petere, & repetere dotem maternam ſibi debitam, &c. eſto quòd totam etiam petiiſſet, quia non conſequitur, totam etiam petiit; ergo ad repudiationem neceſſariò infertur, ſed per exceptionem de plus non petendo veniebat moderanda petitio. 4

Poſtremo autem loco circa ſimoniam appoſita non egent reſponſione cùm fuerint ſublata ex deciſione R. P. D. Littæ in hac cauſa pariter facta 15. Nou. 1602. Atque ita fuit concluſum competere Antonio iuſpatronatus ante tranſactionem. 5

R. P. D.

Digitized by Google

R. P. D. PIROVANO.

Tiraſoneñ. Canonicatus.

Luna 15. Martij 1610.

ARGVMENTVM.

Litterarum Apoſtolicarum executio continet poſſeſſionis dimiſſionem, & fructuum reſtitutionem, & quando illis in præmiſſis paritum dicatur.

SVMMARIVM.

1 *Littera Apoſtolica per Breue expedita ſine exceptione executioni demandandæ ſunt.*

2 *Litterarum Apoſtolicarum executio continet poſſeſſionis dimiſſionem, & fructuum reſtitutionem, & quando illis paritum ſit, & per tot.*

Poſſeſſio tranſfertur traditione, & conſenſu, ibid.

4 *Depoſitum pecuniarum ſufficit creditore recuſante illas recipere.*

DECISIO LXXVIII.

1 PRæſuppoſito Breui, & ſenteotia A. C. & mandato de immittendo, quæ remota omni exceptione executiooi demandanda veniebant, *cap. ſi capitulo*, vbi gloſſ. *in verbo exequatur*, *de conceſſ. preben. in* 6. Sarmieot. *in tract. breu. num.* 4. Mohedan. *deciſ.* 13. *ve lit. penden.* &c. Dubitatur, an conſtaret de ſufficienti paritione Breuis, quod duo ſolet continere, poſſeſſiones ſcilicet, dimiſſionem, & fructuum reſtitutionem, vt ſæpiùs in Rota fuit reſolutum, & præſertim coram R.P.D. meo Ludouiſio in Vrgelleñ. iuriſpatronatus 20. Decembris 1611. qui alios refert.

2 Domini vnanimes dixerunt ſufficienter eſſe paritum. Nam reſpectu poſſeſſionis concludenter probatur ex inſtrumento quod datur in ſummario *num.* 1. in quo Hieronymus Stipenſa dimiſit poſſeſſionem, ac conſenſit quòd Alphonſo Frances traderetur actualis, & corporalis poſſeſſio Canonicatus, quod ſufficit, quia concurrit vtrumque medium ad poſſeſſionem transferendam, traditio ſcilicet verbalis, adeòque poterat trahere, *l. quod meo*, §. *ſi venditorem, ff. de acquir. poſſeſſ.* & in terminis beneficij Rebuff. *de mater. poſſeſſ. in præfat. num.* 64. *verſ. Item aduertendum eſt*, Couarr. *variar. reſolut. lib.* 3. *cap.* 26. *n.* 10. *verſ. ſed ſi Prælatus, & in fine, verſ. Tunc acquiritur*, Maſcard. *de probat. concl.* 1184. *n.* 19. Put. *deciſ.* 250. *lib.* 1. Item & coòſenſus, quòd poſſeſſio Alphonſo Frances traderetur, qui operatur in vim ratificationis, & mandati, Innoc. *in cap.* 14. *ex parte, de reſcript.* & voluit gloſſ. *in l. quæ enim, ff. rem rat. haber.* Cepoll. *de ſeruit. ruſtic. præd. c.* 9. *de iurepatr.* & poſt eos Maſcard. *de probat. concluſ.* 1153. *n.* 2. & 1589. *n.* 18.

3 Et eò magis omnis ſcrupulus remouebatur ex libello, & petitione Alphonſi, de quibus in ſummario *num.* 2. dum apparet de effectuatione dimiſſionis poſſeſſionis, ex quo poſſeſſionis dimiſſionem Hieronymi Stipeoſæ accepit poſſeſſionem huius Canonicatus de menſe Aprilis 1608. quod de per ſe ſufficeret, Mohed. *deciſ.* 9. *de rer. permut.*

4 Quo verò ad fructuum reſtitutionem, dixerunt Domini fuiſſe etiam ſufficienter paritum, quia 15. Auguſti 1609. idem Hieronymus Stipenſa coram Notario, & teſtibus obtulit Alphooſo ſummam liquidatam, ſcilicet ſolidos 6191. in pecunia numerata, & quam Notarius coram Alphonſo, & teſtibus numerauit, & recuſante Alphonſo ſine cauſa rationabili eam recipere factum fuit per Hieronymum reale depoſitum, quo ſtaote dicitur conſeqoutus liberationem, Gabr. *conſ.* 57. *num.* 6. Rot. *diuerſ. deciſ.* 476. *nu.* 1. *part.* 1. & *deciſ.* 71. *n.* 10. *p.* 2. Gabr. *de ſolut. concluſ.* 8. *verſic.* 1. latiſſimè Menocb. *de arbitrar. caſ.* 23. *n.* 22. *de addit.*

5 Pro expenſis etiam Hieronymus obtulit, & depoſuit ſolidos 336. illius monetæ, & ſolidos 60. pro ſuis dictis, licèt abſque tali expenſarum reali depoſito non etiam potuiſſet notari de ſufficiente paritione, vt dictum fuit in illa Vrgelleñ. iuriſpatronatus coram R. P. D. meo Ludouiſio 10. Decembris 1601. Et ita fuit conclnſum vna tantùm parte informante. Iterùm verò propoſito dubio die Veneris 6. Martij 1610. vtraque parte informante Domini dixerunt ſtandum eſſe in deciſis.

6 Nec obſtare, quòd Stipenſa dum relaxauit actualem, & naturalem poſſeſſionem, proteſtatus eſt ſe retinere ciuilem, quam nullo pacto intendebat dimittere, ſed oolebat illam recuperare, nolens ſe haberi pro ſpoliato, quæ omnia videbantur contraria, & impedire effectum paritionis, allegando ex parte Alphonſi ita reſolutum fuiſſe in Barchinoneñ. confinium 15. Iunij 1609. coram R.P.D. Ortembergo. Quia motiuum Dominis non placebat, tum ex eo quòd allegatæ deciſiones noo poterant applicari, tum etiam quia proteſtationes emanatæ erant ad præſeruationem iurium etiam in poſſeſſione quatenus compatibilia eſſent cum paritione, quod etiam optimè dignoſcebatur ex ſubſequentibus verbis, ibi, conſenſit quòd dicto Alphonſo tradatur illius poſſeſſio actualis, & corporalis, & quòd per ipſum non ſtat.

7 Demum quæ proponebantur de inualida oblatione, & depoſito contemplatione Alphonſi non habentis legitimum mandatum à D. Commiſſario, Domini dixerunt intrare effectum paritionis, ex quo liquidatio fructuum inſtante dicto D. Alphonſo facta fuerat à Stipenſa quantum in ſe fuit, fructus à ſe abdicauit medio depoſiti veri, & realis, per quod tam dicto Commiſſario, quàm Alphonſo conſultum erat.

Et ita fuit reſolutum.

R. P. D. COCCINO,

Paderboneñ. Canonicatus.

Die 29. Maij 1610.

ARGVMENTVM.

Per contractum matrimonij vacant beneficia: diſtributiones non computantur in expreſſione valoris, & vbi facienda eſt mentio menſis vacationis beneficij per regulam octauam Cancellariæ, intelligitur de menſe reſeruato Papæ.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonio contracto vacant beneficia, & contractus matrimonij probatur per confeſſionem partis.*

Clericatus, & Ordines probantur per litteras patentes, nobilitas, & alia requiſita probantur per leues probationes, ibid. in fine.

2 *Diſtributiones quotidianæ non computantur in valore beneficij ad effectum exprimendi; & ideò Canonicatus huiuſmodi qui conſiſtunt in diſtributionibus, tranſeunt ſub expreſſione duc. 24. ibid. in fine.*

3 *Regula octaua Cancellariæ, vbi vult fieri mentionem de menſe vacationis, eſt intelligenda quando beneficium vacat in menſe reſeruato Papæ, non quando vacat in menſe ordinarij.*

Menſis vacationis beneficij quando facienda eſt mentio per regulam octauam Cancellariæ intelligitur de menſe reſeruato Papæ, non de menſe ordinarij, ibid.

4 *Papa concedendo concordata non cenſetur ſibi ligaſſe manus vt non poſſit conferre in menſibus ordinarij, quia ipſe eſt vniuerſalis ordinarius, & poteſt cum ordinario concurrere, etiam huius negligentia ceſſante.*

5 *Papa quod in menſe ordinarij voluerit cum illo concurrere in prouiſione quomodo conſtet.*

6 *Derogatio concordatorum eſt neceſſaria in gratia præuentiua, quæ ſcilicet præuenit vacationem.*

DECISIO LXXIX.

1 HOc dubium an Canonicatus ſit adiudicandus D. Gulielmo, habet duas inſpectiones principales. Prima, an gratia ſit iuſtificata. Secunda, an ſuſtineatur; & quantum attinet ad primam, affirmatiuè fuit reſolutum. Vacatio enim Canonicatus per contractum matrimonium, probatur per confeſſionem partis, iuxta not. *in l. pretium, C. de liber. cauſ.* ſubdiaconatus verò D. Gulielmi probatur ex litteris patentibus, Bald. *in l. ſi qua per calumniam*, *num.* 4. *in fine, & ſeqq. C. de Epiſcop. & cleric.* Prout etiam per teſtes probatur nobilitas, & cæteræ habilitates, ad quas probandas ſufficiunt leuiores probationes, Rot. *deciſ.* 14. *de preb. in antiq.* Ægid. *deciſ.* 114.

2 De valore autem obtentorum, & obtentæ, non eſt agen-

agendum, quia obtenta eſt paratus dimittere. Valor verò obtenti oon eſt verificandus, quia cùm conſiſtat io diſtributiooibus, illæ oon computantur in valore ad effectum exprimendi. Rot. *deciſ.8. de preben. in nouis*, Oldrad. *conſil.* 118. *num.* 1. *& ſeq.* Felin. *in cap. ad aures*, *n.*14. *de reſcript.* & ideo iſti Canonicatus ſolent impetrari cum illa expreſſione 24. ducatorum, prout fuit factum in caſu iſto, & iſta expreſſio ſufficit, vt fuit reſolutum in cauſa Virdunen. Canonicatus 24. Iunij 1596. coram D. Pacen.

3 Quantum attinet ad ſecundam inſpectionem, an gratia ſuſtineatur, hoc pendet ex duobus, an ſcilicet corruat ex quo io ea non fuit facta mentio menſis. Secundò, ao corruat ex quo beneficium vacauit menſe Februarij, qui vigore concordatorum eſt menſis ordinarij, maximè cùm dictis concordatis non fuerit derogatum. Circa primum dicebatur, quòd regula octava quæ vult fieri meotionem de menſe, eſt intelligenda quando beneficium vacat menſe reſeruato, Puteus *deciſ.* 1. *ſuper reg. de menſ. & deciſ.*53. *lib.*2. Anton. Aug. *in epiſt. ſuper reg.*8. *de menſib. n.*18. & propterea cùm iſte Canonicatus vacauerit menſe ordinarij, nolla erat facienda mentio de menſe.

4 Circa ſecundum dicebatur, non referre quòd Canonicatus vacaoerit in dicto menſe ordinarij, quia per concordata Papa non cenſetor ſibi ligaſſe manus vt noo poſſit conferre meoſibus ordinarij, cùm ipſe ſit voiuerſalis ordinarius, *cap. per principalem, & c. cuncta per mundum 9. q.3.* benè Abb. *in cap. quia diuerſitatem, n.5. de conceſſ. præben.* vbi quòd Papa etiam ceſſante negligentia ordinarij poteſt cum eo concurrere, & beoeficijs prouidere, vt in noſtris terminis fuit latè deductum in cauſa Meten. Canooicatus 8. Nouembris 1577. coram D. de Rubeis.

5 Quòd autem in caſu iſto Papa voluerit concurrere cum ordinario, videtur ſatis clarum, quia prouiſio non fui facta ita de beneficio reſeruato ratione menſis, quo caſu ſolet poni clauſula *Dudum*, &c. vt fuit reſolutum in cauſa Romana Capellaoiæ S. Petri 9. Decemb. 1602. coram Illuſtriſſimo Domino meo Cardinali Mellino, nec minus fuit poſita alia clauſula, *Dummodo de tempore datæ præſentium non ſit alteri ius quæſitum*, quæ ſolet apponi quando Papa concurrit cum ordinario, quia beneficium non eſt reſeruatum, Sarnen. *ſuper reg. de iur. quæſit. non tollen. quæſt.* 1. *in princip.* & ſentit Verall. *deciſ.66. num.7. lib.2.* & fuit reſolutum io cauſa Hoſtien. Capellæ 17. Nouembris 1600. coram bo. me. Domino Iuſto, & in cauſa Eluen. beneficij 21. Iunij 1604. coram R. P. D. meo Decano.

6 Quòd autem non fuerit derogatum concordatis, dicebant aliqui ex Dominis non referre, diſtingoendo, quòd aut ſumus in gratia præuentiua quæ præuenit vacationem, & tunc requiritur derogatio, Puteus *deciſ.215. & deciſ. 222. lib.1.* Mohedao. *deciſ. 1. de conceſſ. præbend.* Aut Papa concurrit cum ordinario ſic quòd ei præiudicat; ius autem eſt gratia præuentiua, ſcilicet quæ præueoit vacationem, quia beneficium poſſet vacare tam in menſe reſeruato, quàm ordinarij, & propterea præiudicium ordinarij non eſt certum, vt conſiderat Put. *deciſ.235. num.4. & 5. lib.2.*

Vnde videbant iſti DD. quòd in caſu iſto, in quo Papa voluit concurrere cum ordinario, non fuit opus derogare concordatis; ſed quia alij DD. noo viderant hunc articulum, & deciſiones loquuntur io alternatiua, Rota cenſuit quòd ſuper hoc particulariter diſputaretur.

R. P. D. PIROVANO.

Romana pecuniaria.

Die 3. Maij 1610.

ARGVMENTVM.

Iudicium vbi cœptum, ibi finiri debet, Memorialia non tribuunt iuriſdictionem, depoſitùmque non integrum, & non ſimplex non ſuffragatur deponenti.

SVMMARIVM.

1 *Iudicium vbi cœptum, ibi finiri debet, & alibi inchoari non poteſt: vbi ampliatur hæc concluſio, etiam quòd reus conuentus haberet plures iudices.*

2 *Memoriale ſimpliciter à Papa iudici directum non tribuit iuriſdictionem quam de iure non habet.*

3 *Creditor non poteſt cogi ad recipiendam à debitore partem ſui crediti, etiam quod deficiat in vno nummo.*

Depoſitum non integrum, & non liberè, & ſine conditione factum, non liberat debitorem, ibid.

DECISIO LXXX.

RESolutum fuit decretom Auditoris Cameræ eſſe infirmandum tam capite nullitatis, quàm iniuſtitiæ. 1
Nullitas viſa eſt clara, quia peodeote cauſa coram ſecundo Collaterali in Curia Capitolina, cui ipſi Auditor Cameræ remiſerat per moderationem ſuæ inhibitionis, non poterat exinde ex ſolo memoriali Sanctiſſimi in cauſa procedere, oiſi io vim reaſſumptionis cauſa cognita, *l. vbi cœptum, ff. de iudic. §. & quoniam, authent. de teſtibus*, Olaſch. *deciſ.78. num.*18. Gabr. *de iudic. concluſ.* 1. ea ratione ne diuerſitas iudicum prolixitatem inducat, argumento *l. qui de crimine, C. de accuſationib.* optimè conſiderat Felin. *in cap. ex tenore, num.* 19. *verſ. extra dictos caſus, de reſcript.* qui *ſub num.*18. *verſic. ſexto fallit*, voloit diſpoſitionem *l. vbi cœptum*, procedere etiam quòd reus conuentus haberet plures iudices paris iuriſdictionis, quod optimè applicatur, quia ſenator, & collateralis, ſiue A. C. ordinariam exercent iuriſdictionem in ciues Romanos, Veſtr. *in ſua praxi lib.2. de ſenat. Vrbis.*

Et eò magis videbatur etiam ceſſare difficultas, quia in eo memoriali non aderat aliquod ſpeciale decretum, ſed Auditori Cameræ ſimpliciter directum, & conſequenter continebatur paruum reſcriptum iuris ſecundùm legem interpretandam, Calcan. *conſ.*120. *numer.* 8. *& 9.* Dec. *conſ.* 580. *num.*2. Menoch. *de præſumpt. lib.2. præſumpt.* 10. *num.* 7. *& 8.* Vnde cùm de iure non poſſit cauſa auocari per Auditorem Cameræ ſine cauſæ cognitione, & conſtito de limitatione, ad *l. vbi cœptum, ff. de iudic.* vt declarant Felin. & Gabr. ſuprà allegati, nullum ſuper memoriali videtor poſſe conſtitui fundamentum. 2

Iniuſtitia verò fuit deducta ex eo, quia Rotulus, & Lucatellus cùm eſſent creditores Caroli ſcutor. 874. ex inſtrumento cum Camerali obligatione, non poterant vigore depoſiti ex decreto cogi ad recipiendum creditum diminutum, vel in partes, & cum nouis conditionibus, *l. hærede, de vſuris, l. qui Romæ, in principio, ff. de verborum obligationibus.* Sufficit enim ſi deficiat nummus, ne depoſitum dicatur integrum, Tiraquell. *de retract. conuentional. §. 4. gloſſ.6. num.23. & 24.* & ne contioeat conditionem, ſed fiat purè, & ſimpliciter, reſpondit Iaſ. *conſ.9. num.* 31. Neguſ. *de pign. in 5. part. princip. membr.3. in 2. particula, num.* 10. & Menoch. latè in vtroque caſu comprobans, *de arbitr. iudic. lib.2. caſu 232. n.27. & 47. in nou. addit.* 3

Atque ita vna tantùm parte informante fuit reſolutum.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Bononien. de Pannolinis.

Mercurij 5. Maij 1610.

ARGVMENTVM.

Iudex iniuſtè procedendo dicitur quem ſpoliare, & quando iniuſtè procedere dicatur in hac deciſione explicantur nonnulla notanda.

SVMMARIVM.

1 *Iudex iniuſtè procedendo dicitur ſpoliare.*

2 *Fideicommiſſarius an, & quam cautionem præſtare teneatur.*

3 *Poſſeſſorium reintegrandæ ſpatio 30. annorum præſcribitur.*

Rei iudicatæ renuntiatum cenſetur ab eo qui paſſus eſt diſcuti negotium principale, ibid. in fine.

4 *Res iudicata habet magnam præſumptionem pro ſe.*

5 *Conſtitutiones, & ſtatuta Bononiæ, an valeant ſine confirmatione Papæ.*

6 *Statuta, & conſtitutiones reſpiciunt futura, & non præterita.*

DE-

DECISIO LXXXI.

1 DOminus Albertus prætendit tamquam hæres, & ſpoliatus reintegrationem bonorum fideicommiſſi, eo prætextu quòd iudex exequendo ſententias, & immittendo in poſſeſſionem dictorum bonorum fideicommiſſarium, non detractis detrahendis, & computatis de iure computandis proceſſerit iniuſtè & illum ſpoliauerit, iuxta conſ. Caſtren. 270. *num.3. verſ. Breuiter*, *lib.2.* Capic. *deciſ.17. num.6.* Put. *deciſ.431. n.3. lib.2.* & dixit Rota in vna Viterbien. fideicommiſſi 6 Iunij 1603. coram Illuſtriſſimo Domino Cardinali Pamphilio, & in alia Ceſenaten. fideicommiſſi de Aldinis 26. Iunij 1604.

2 Et eò magis, cùm in dictis ſententijs executioni mandatis expreſsè dicatur fideicommiſſarium immittendum, factis priùs detractionibus de iure faciendis. Item & prætendit dictam executionem ſpoliatiuam fuiſſe, ex quo aſſerit cautionem tam iuxta formam dictarum ſententiarum, quàm de iure ante illarum executionem eſſe præſtandam, ad text. *in l. à teſtatore*, *ff. de conditionib. & demonſtr.* iuxta notat. per Bald. *in authent. matri & auiæ*, *C. quando mul. tutel. offic. fungat.* & fuit dictum in alia Romana ſpolij 1. Martij 1602. coram bo. me. Litta.

3 Quibus tamen non obſtantibus DD. cenſuerunt reintegrationem D. Alberto non eſſe dandam. Nam licet ſuperiùs pro ipſo adducta procedant de iure communi; attamen in iſto caſu conſtitutio Rotæ Bononienſis eſt ſeruanda, qua diſponitur quòd poſt biennium exequatur ſententia contra appellantem negligentem, non obſtante aliquo prætenſo iure compenſationis, ſub prætextu melioramentorum quorumcunque in primis pro ipſo appellante deducendorum, & detrahendorum, etiam ſi in ſententia aliquid pro ipſo ſuccumbente appellante expreſsè reſeruatum foret in primis detrahendum, & deducendum eſſe, quæ verba prædictæ conſtitutionis clarè, & diſtinctè loquuntur; itaut ex illis facilè reſultet reſponſio ad primum motiuum pro D. Alberto adductum, præcipuè cùm in facto appareat non ſolùm biennium à die commiſſionis ſuper ſpolio, & ante reintegrationem petitam tranſiuiſſe, quin & pluſquam 30. annos, quod tempus videtur extinguere ius petitæ reintegrationis, vt fuit dictum in vna Mediolanen. ſeu nullius remedij reintegrandi 17. Maij 1600. coram bo. me. Seraphino, & notatur *in deciſ.93. part.3. lib.1. diuerſorum*. Vltra quod D. Albertus ſiue eius authores, plures paſſi fuerunt diſcuti negotium principale per plures inſtantes, quin & conſtare viſum fuit de aliquo conſenſu dictæ partis circa poſſeſſionem captam per aduerſam.

4 Accedat pro excluſione ſpolij quòd mandatum de immittendo emanatum vigore dictę conſtitutionis, confirmatum fuerit per tres conformes ſententias, ex quibus maior præſumptio reſultat pro iudice quod ritè proceſſerit.

5 Nec obſtare videbatur contra conſtitutionem quòd non eſſet authoritate Apoſtolica confirmata, ſat enim eſt, quòd per Regimen Bononiæ, & de conſenſu Legati, ſeu Vicelegati conſtitutiones fuerint factæ ſecundùm Bullam fel. record. Pij IV. iuxta quam iſta conſtitutio fuit per dictum Regimen cum conſenſu Vicelegati ſtabilita, vnde robur habere videtur abſque alia confirmatione.

6 Minus obſtat prędictam conſtitutionem fuiſſe conditam poſt dictam ſententiam, qua iubebatur priùs per D. Albertum deduci de iure deducenda, vnde non potuit retrotrahi diſpoſitio conſtitutionis ad ſententiam præcedentem, cùm conſtitutiones reſpiciant futura, non verò præterita, *cap. final. de conſtitut. l. leges, & conſtitutiones*, *C. de legib.* & vtrobique DD. & cùm conſtitutio ſuperueniens non poſſit tollere ius quæſitum, Felin. *in cap.1. n.31. de ſponſal.* præſertim virtute ſententiæ, quæ eſt fortior ſtatuto, Dec. *conſ.* 528. *n.2.* Quia reſpondetur quòd dicta prima ſententia fuit lata 12. Nouembris 1568. attamen quia ab illa appellatio fuit interpoſita per D. Albertum, & ſic illius effectus ſuſpenſus, & in gradu appellationis fuit confirmata 12. Iunij 1570. quamuis conſtitutionem quæ fuit condita 9. Ianuarij 1570. præceſſerit prima ſententia; conſtitutio tamen præceſſit ſecundam ſententiam, quæ tamquam conformis primæ tranſiuit in iudicatum, & poſtea per tres conformes, vt dixi, fuit mandata executioni, & per conſequens videtur ceſſare prædictum fundamentum, cùm ſententia executioni mandata fuerit lata poſt dictam conſtitutionem, & executio virtute illius facta. Ad alia verò contra dictam conſtitutionem adducta placuerunt DD. reſponſiones per informantes pro D. Curtio datæ.

7 Secundum verò fundamentum D. Alberti de cautione non præſtita, tollitur ex facto, cùm conſtet illam præſtitam fuiſſe iuxta formam dictæ conſtitutionis 21. Februarij 1571. Nec obſtat, quòd fuerit data per ſeptem dies ante prolationem ſententiæ de immittendo, & ſic non referatur ad dictam ſententiam, quia cùm ſententia mandet præſtari cautionem iuxta conſtitutionem, & cautio ſit præſtita iuxta eandem conſtitutionem, vt dixi, videtur iuxta formam ſententiæ data, & cùm de tempore ſententiæ eſſet præſtita, non fuit opus iterum eandem præſtare.

8 Verumtamen DD. videbatur, quòd licèt reintegratio denegetur D. Alberto, non ex eo illi præcluditur actio pro detractionibus faciendis, ſi quæ deducendæ erunt, quod particulari dubio reſeruarunt videndum.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Maceratenſi. hæreditatis.

Veneris 18. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Subſtituti & fideicommiſſarij nunquid cenſeantur vocati de tempore conditi teſtamenti, an verò à die purificati fideicommiſſi, & an, & quando conditio in legatis, & fideicommiſſis appoſita eorum exequutionem, & diſpoſitionem ſuſpendat ad diem euentus conditionis.

SVMMARIVM.

1 *Subſtituti, & fideicommiſſarij nunquid cenſeantur vocati de tempore conditi teſtamenti, an verò à die purificati fideicommiſſi.*

2 *Conditio appoſita in legatis, & fideicommiſſis, an, & quando ſuſpendat, & diſpoſitionem, & illorum exequutionem in diem à teſtatore deſtinatum, in qua conditionis euentus purificatur, & n. ſeqq.*

3 Volo *verbum quando fideicommiſſum inducat.*

DECISIO LXXXII.

PEndente iſta cauſa coram bo. me. D. Iuſto, fuit per ipſum dubitatum, an in teſtamento de quo agitur incepiſſet vocatio fœminarum de tempore conditi teſtamenti, an verò à die purificati fideicommiſſi per obitum vltimi maſculi. Et propoſito prædicto dubio 15. Decembris 1603. fuit pro maiori parte deciſum vocatas fuiſſe de tempore teſtamenti, ſuſpenſo vocationis effectu ad tempus euenientis purificationis dicti fideicommiſſi, prout in deciſione tunc facta, cui cùm pars Aſcanij Vici non acquieſceret, fuit ſuper eiſdem cauſa pluries repropoſita, & quia vota DD. erant paria, non poterat reſolutio capi. Sed tandem die 10. Maij 1606. pro maiori parte fuit reſolutum à ſupradicta prima deciſione recedendum fore, & vocationem prædictam incipere à die purificati fideicommiſſi per obitum vltimi maſculi, vt in deciſione tunc facta, cui nec minus pars fœminarum acquieuit. Et tandem cauſa mihi commiſſa, & non ſemel repropoſita, vt videretur cui ex prædictis duabus deciſionibus ſtandum eſſet. 1

Domini hodie cenſuerunt vltimæ, & ſic illi 10. Maij 1606. captæ ſtandum fore. Moti ex rationibus, & fundamentis in ea adductis, quæ Dominis placuere. Et vnus ex ipſis in eandem ſententiam inclinare dixit, & maximè ponderabat quòd non eſt impoſſibile, quòd in legatis, & fideicommiſſis per conditionem ſuſpendatur & diſpoſitio, & illios executio in diem à teſtatore deſtinatam, in qua conditionis euentus venit purificandus, quod dicebat impoſſibile videri in contractibus, in quibus conditio non ſuſpendit ipſam diſpoſitionem, ſed actionem, vel illius exercitium; pro qua differentia adducebat text. *in l. vſusfructus*, *ff. de ſtipulat. ſeru. & in l.1. §. ſi quis ſub conditione*, *ff. vt legat. ſeu fideicommiſſ. ſeruand. cauſ. caueat.* 2

Item & pro conditione diſpoſitionem ſuſpendenti, adducebat text. *in l.1. ff. de reg. Caton.* & inferebat ex prædictis teſtatorem in noſtro caſu voluiſſe fœminarum vocationem 3

differre in tempus euenientis conditionis, cùm teſtator facta prouiſione circa deſcendentes ſuos maſculos, quæ reſpiciebat perpetuitatem, & conſequenter plurium temporum, perſonarum, & graduum, & ſic collectiuè ſubiunxit, *& ſi tota linea maſculina in totum deficeret, volo quòd ſuccedant fœminæ deſcendentes ex me*, &c. Hic enim cùm conceptus mentis teſtatoris originatur à fine lineæ deſcendentium ſuorum maſculorum, videtur dicendum non prius accommodatam eſſe voluntatem teſtatoris circa vocationem, quàm ſi in totum extincta fuerit linea maſculorum, quoquo tempore conditio illa euenerit. Et ponderabat verbum *volo* ſtatim ibi à teſtatore adiectum, quod cùm regatur à præcedenti conditione, & ſic fideicommiſſi inductiuum, *§. fin. Inſtit. de ſingul. reb. per fideicommiſſ. relict.* debet intelligi ſecundùm tempus, quo oppoſitum fuit, & ſic de tempore finitæ lineæ maſculorum.

4 Et item Dominus dicebat ſibi placere reſponſionem per informantes pro Aſcanio datam ad Menoch. *conſ.* 106. *nu.* 151. quòd fuiſſet nomine proprio nominata, vt ſi dictum fuiſſet, Subſtituto Titium vltimo maſculo morienti, hic enim caſus continet à principio certam perſonam, cuius vocationis executio reſeruatur in tempus futurum; ſed quando certa perſona non nominatur, ita vt euentus poſſit mutare perſonam; tunc quia conditio illa ſuſpenſiua nihil ponit in eſſe præter quandam ſpem ab euentu variabilem, non videtur quòd vocatio poſſit firmari de tempore teſtamenti, quod probabat ex text. *in l. cum ita, §. fideicommiſſo, ff. de legat.* 2.

Et ita reſolutum fuit.

R. P. D. LVDOVISIO,

Poſteà fel. rec. Gregorio XV.

Romana retractus.

Die 18. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Depoſitum debet fieri intra annum, quando iudicium retractus intentatur iuxta conſtitutionem Gregorij, nec quæſtio vicinitatis per viam exceptionis deducta impedit iudicium retractus, ſecus ſi principaliter ſit intentata.

SVMMARIVM.

1 *Retractus quando intentatur iuxta formam conſtitutionis Gregorianæ, depoſitum debet fieri intra annum, & conſtitutionis forma omnino ſeruanda eſt.*

2 *Vicinitas ex qua ius retractus naſcitur, ſi controuertatur principaliter, & de per ſe, non currit tempus ad deponendum, ſecus ſi controuertatur incidenter, & per viam exceptionis.*

3 *Actoris ex cuius perſona iudicium metiendum eſt, intentio ex libello deprehenditur.*

Libellus indicat intentionem actoris, ex cuius perſona iudicium metitur, ibid.

4 *Iudicium quale fuerit ex proſecutione in cauſa facta dignoſcitur. Item ex libello, num. 2.*

5 *Exceptio non facit caſum, ſed de illa iudicatur, vt de negotio principali.*

6 *Exceptionis via quando aliquid deducitur, & incidenter non eſt neceſſe ſuper eo pronunciare, ſed ſatis eſt, quòd pronuncietur ſuper principali, quia tacitè cenſetur pronunciatum ſuper incidenti, num. 7.*

8 *Incidens aſſumit naturam, & qualitatem cauſæ principalis.*

9 *Retractus iudicio non facit præiudicium quæſtio vicinitatis ſi ſit incidenter, & per viam exceptionis deducta, & dum cognoſcitur cauſa vicinitatis, non eſt ſuperſedendum in retractu.*

10 *Iudicium ſi moueatur cumulatiuè, idem eſt, ac ſi moueretur ſeparatim.*

Iudicium vicinitatis principaliter intentatum, vel cumulatiuè, eſt præiudiciale iudicio retractus, ibid.

11 *Retractu pendente iuxta conſtitutionem Gregorianam debet fieri depoſitum intra annum.*

DECISIO LXXXIII.

1 Domini recedentes à deciſione facta ſub die 27. Ianuarij præteriti reſoluerunt, quòd Dominus Petrus de Valle, tenebatur facere depoſitum infra annum, vt requirit conſtitutio Gregoriana, cuius vigore, cùm vellet retrahere domum de qua agitur, debuit omnino eius formam adimplere, & ſeruare requiſita *cap. fruſtra, de reg. iur. lib. 6.* Bartol. *in l. 1. §. prout ait Prætor. ff. ne quid in flumin. public.* cum cumulatis per Surd. *deciſ.* 268. *num.* 12. Quod depoſitum fieri etiam debet quando controuerſia ſuper retractu fuit in iudicium deducta, iuxta obſeruationem Cameræ quæ præſupponitur.

2 Non obſtat, quòd fuerit negata qualitas vicinitatis, ex qua oritur ius retrahendi, & propterea dum ea diſcutitur, non videatur currere tempus datum ad deponendum, iuxta deciſiones Putei & alia allegata, quia Domini dicebant controuerſiam ſuper vicinitate poſſe dupliciter contingere, principaliter & de per ſe, aut incidenter, & per viam exceptionis, iuxta notata *in l. 1. C. de ordin. iudic. in l. 2. C. de ordin. cognit. & in cap. 1. eodem tit.* Secundùm primum lis erat in caſu deciſionum Putei, ibi enim fuerunt duo intentata iudicia, & contingebat diſputare de vicinitate in iudicio ſeparato à iudicio retractus, vt ex lectura dictarum deciſionum patet, & præſertim *in deciſione* 50. *&* 200. *lib.* 2. & hodie verificantur in facto per exhibitionem duarum commiſſionum diuerſarum & ſententiarum, ſeparatim latarum in vtroque iudicio.

3 In caſu autem de quo agitur, fuit vnicum iudicium ſuper retractu intentatum, vt indicat monitorium, intentio enim actoris, ex cuius perſona metiendum eſt iudicium, *l. 1. ff. ſi pars hered. petat.* Caſſador. *deciſ.* 3. *num.* 2. *de iudic.* ex libello deprehenditur, Speculat. *de libell. concept. §. 1. in principio.* Hoſtienſ. *in ſumma eod. tit. in princip.* notat. *in l. edita, C. de eden. & in cap. fin. de libell. oblat.*

4 Hoc etiam indicat tota ſeries proceſſus relata per informantes, clarum eſt enim proſecutione facta in cauſa, declarari quale iudicium fuerit motum. Abb. *in cap. cæterùm, num. 2. verſic. debet enim intelligi, de iudiciis,* Felin. *in rubric. de præſcriptionib. num.* 8. fuit dictum in vna Bononien. iuriſdictionis vltima Ianuarij 1578. coram Cardinali Lancelloto.

5 Negatio autem vicinitatis in caſu iſto non facit aliud iudicium à iudicio retractus, cùm exceptio non faciat cauſam, ſed de ea iudicetur, vt de principali, Bald. *in l. 3. in additione, num. 6. ff. ad exhibendum,* & ſit vnicum iudicium, Paul de Caſtr. *in l. filio præterito, ſub num. 6. ff. de inoff. rupt. & irrit. teſtament.* Ex quo dicebant Domini non poſſe inferri à caſu deciſionum Putei, ad caſum qui agitur omnino diuerſum, *l. Papinianus exuli, ff. de minor. l. ſi maritus, la prima,* vbi Baldus *C. de donationib. inter virum, & vxorem.*

6 Non obſtat, quod dicunt informantes pro Domino Petro non poſſe conſiderari diuerſitatem rationis inter vtrumque caſum, quia imò maximè viget, quando enim quid incidenter, & per viam exceptionis deducitur, non eſt neceſſe ſuper eo pronunciare, nec pronunciari ſolet, *dicta l. prima,* vbi Bald. *in fine,* Salycet, *num.* 9. Paul. de Caſtr. *in dicta l. filio præterito, ſub num.* 6. Abb. *in cap. 1. num. 11. circa finem, de ordin. cognitionum,* vbi Imol. *numero 4. & ſub numero* 6. Sed an ſit neceſſe, dicit quòd ita communiter tenetur Bero. *conſilio 34. ſub num. 8. verſicul. ſed quando exceptio, lib.* 3. Riminald. ſenior. *conſilio 377. numero 8. cum ſequentib.* Aſin. *in praxi §. 18. cap. 2. ad finem,* Fachin. *lib. 1. controuerſ. iur. cap. 43. verſic. prima concluſio.*

7 Sufficit enim quòd pronuntietur ſuper principali, quia de neceſſitate, & tacitè cenſetur pronuntiatum ſuper incidenti, Bald. *in dicta l. 1. num. 13. & in l. 2. num. 2. in tertio notab.* vbi etiam Alberic. *columna 3. in principio, verſicul. ſecunda quæſtio,* & Salicet. *poſt num. 2. eodem titul.* Imol. *in dicto cap. 1. num.* 6. Vnde cùm vnicum ſit iudicium, & vnico fine terminandum, non eſt quòd expectetur deciſio ſuper qualitate vicinitatis, vt currat tempus ad retrahendum, alias licere cogeremur quòd tempus deponendi non curreret, niſi poſt finitum negotium retractus per ſententiam & rem iudicatam, quod eſſet valde abſurdum.

Ac-

8 Accedit, quòd incidens aſſumit naturam, & qualitatem cauſæ principalis, vt late per Riminald. iuniorem conſ.655. num.120. & ſeqq. ſic nullitas incidenter deducta via appellationis aſſumit naturam appellationis, & ſecundum eam regulatur, licèt ſecus ſi principaliter deducatur, Anton. de Butr. in cap. exhibita, ſub num. 16. de iudic. Contard. latè in l. vnic. limitat. 7. num. 6. cum nonnullis ſeqq. C. ſi de momentanea poſſeſſione.

9 Ex quo infertur, quòd vicinitas per viam exceptionis deducta non poteſt dici præiudicialis iudicio retractus, itant dum cognoſcitur qualitas vicinitatis, ſit ſuper eo ſuperſedendum, & propter ea interim non currat tempus præfixum ad deponendum.

10 Quando verò vicinitatis quæſtio principaliter mouetur in iudicio ſeparato, vel cumulatiuè, quod idem eſt, ad effectum de quo agitur, vt per Paul. de Caſtr. in dicta l. filio præterito, num. 6. in fine, quia iudicium ſuper vicinitate eſt præiudiciale iudicio retractus, vt dicit deciſio Put. 50. lib. 2. pendente iudicio præiudiciali ſuperſedendum erat in iudicio retractus, l. 1. Cod. ſi quis aliq. teſt. prohib. Anchar. conſ. 62. num. 8. Aym. conſil. 280. num. 2. & per totum.

11 Alia quæ ex aduerſo adducuntur, vel loquuntur in terminis iuris communis, in quibus poteſt procedere, quòd pendente lite tempus non currat, & propterea non applicantur ad caſum noſtrum, quia depoſitum, vt præſupponitur, debet fieri lite etiam pendente inter vicinum ſuper retractu, & ita fuit concluſum Dominum Petrum fuiſſe obligatum infra annum à die quo ſciuit venditionem factam a Domino Horatio deponere pretium, neque excuſari ſub prætextu negatæ vicinitatis.

R. P. D. ORTEMBERGO,

Poſteà Epiſcopo Attrebaten.

Ferrarien. Matrimonij.

Veneris 18. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Teſtes non idonei, & inhabiles, nunquid à teſtimonio repellantur, an verò eis de fide diminuatur, arbitrio iudicis remittitur: quando teſtes debeant eſſe omni exceptione maiores, & quando ſufficiat eos eſſe idoneos. Quid de teſte ſollicitatore, & inſtrumentario, pluraque alia de teſtium fide, & probatione, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis odioſus parti non probat.*
2 *Teſtis familiaris ſalariatus a teſtimonio repellendus.*
3 *Teſtis procurator pro ſuo principali eſſe non poteſt.*
5 *Teſtes reprobantes inſtrumentum, aut alios teſtes, nunquid debeant eſſe omni exceptione maiores, num. 6.*
Teſtes omni exceptione maiores qui dicantur, ibid.
6 *Teſtes de ſtylo Rotæ ſufficit quod ſint idonei, etiam quod non ſint omni exceptione maiores.*
7 *Teſtis in cauſa ſollicitator à teſtimonio repellitur, & quid ſi non erat ſalariatus.*
9 *Teſtis ſollicitator non deputatus à principali, ſed ab alio, nunquid repellatur à teſtimonio.*
10 *Teſtis inſtrumentarius cenſetur à partibus approbatus, niſi exceptiones de nouo ſuperuenіant.*
11 *Teſtes inhabiles, & non idonei, nunquid in totum repellantur, an vero eis de fide diminuatur, arbitrio iudicis remittitur.*
14 *Teſtis licet poſſit cogi ad comparendum, & teſtificandum, non tamen tenetur comparere proprijs expenſis.*
Teſtis qui ſollicitauit alios teſtes, vt ſe ad examinandum venirent, nunquid à teſtificando repellatur, num. 4. & 14.

DECISIO LXXXIV.

1 Poſtquam in hac cauſa deciſum fuit 6. Februarij 1609. matrimonium de quo agitur contractum fuiſſe per verba de præſenti, fuerunt examinati aliquot teſtes, quorum depoſitionibus exhibitis Veneris 12. Februarij proximè præteriti fuit propoſitum dubium, an eſſet recedendum à deciſis, quo tempore non potuit capi reſolutio, ſed mandatum fuit concordari ſummarium, & cauſam iterùm proponi. Et placuit primo loco diſcuti exceptiones contra teſtes, quoniam vnus nomine Petrus Antonius Lima erat inſtrumentarius; alter verò Tiberius Cechallus extra inſtrumentum. Contra Tiberium fuit oppoſitum, quòd ſcripſit litteras ad Sereniſſimum Ducem Vrbini, & ad Comitem Hippolytum Rouarellum dicentem valde malè de iſto matrimonio, vnde colligitur eius odium, quod omnem illi fidem abrogat, Crauett. conſ. 62. num. 32. Cephal. conſ. 208. num. 15. cum duobus ſequentibus.

2 Deinde quòd per duodecim annos circiter inſeruiuit vti œconomus negotiorum actorum, & Procurator Com. Ioanni patri Dominæ Iuniperæ, & ipſimet D. Iuniperæ, coniuncta mercede octo ſcutorum menſtrua, ideòque vt familiaris ſalariatus ſit repellendus, gloſſ. in cap. in litteris, in verbo de fam. verſic. Familiares, ibi mercen. de teſtibus, l. 3. C. eod. tit. Laurent. de Pin. conſ. 44. numer. 18. Gabr. de teſtib. concluſ. 10. de teſtib. Puteus deciſ. 4. numer. 2. & ſeqq. lib. 1. vbi pluribus proſequendo quòd concurrente familiaritate cum mercede, mercenarius non poteſt eſſe teſtis, quidquid ſit in famulo, qui ſeruit ſine ſalario, & in mercenario ſine cohabitatione, accedit quòd alij duo fratres ſunt in continuo ſeruitio Comitis Ioannis, quorum vnus eſt domeſticus, & cohabitator, alius Procurator in Hoſpitali Bondeni.

3 Præteteà objciebatur, quòd exercuiſſet officium Procuratoris comparendo in iudicio contra Iulium Cæſarem, & ſic nihil probat, c. Romana, de teſtibus, lib. 6. & quamuis diceretur illum non ſeruiuiſſe dictæ Iuniperæ, ſed Comiti Ioanni patri; tamen ipſemet nominatim fatetur ſe quoque ſeruiuiſſe dictæ Iuniperæ, vltra quòd Comes Ioannes etiam eſt principalis in hac cauſa.

4 Denique objciebatur, quòd cum Lima altero teſte, & Comite Valerio Rouarello, qui prætendit dictam Iuniperam in vxorem, acceſſit Fanum, & ibi procurauit, vt alij teſtes ſe examinarent in cauſa contra D. Iulium Cæſarem, quod iudicium maximam ſuſpicionem parit, Crauett. d. conſ. 6. n. 4. Hippol. Marſil. in l. vnicus, §. ſeruo qui vltro, num. 6. ff. de quæſtionib. & probat affectionem erga cauſam, & partem, ideòque non probat, vt fuit dictum in Cluſina penſionis 27. Martij 1575. coram Illuſtriſſimo Domino Cardinali Blanchetto.

5 Quibus ſtantibus addebatur, inſtrumentum, quod facit probationem probatam, non poſſe infringi per huiuſmodi teſtem, cùm ad hoc quando teſtes non ſunt adſcripti in inſtrumento, requiratur, vt ſint omnes exceptione maiores, Bartol. in l. 1. §. ſi quis neget, num. 12. ff. quemadmodum teſtament. apert. & ibi Imol. Bald. & Salycet. in l. in exercendis, C. de fid. inſtrumentor. Felin. in cap. Cum Ioannes, num. 44 eod. tit. Alexand. conſil. 53. num. 2. lib. 7. Natt. conſil. 95. num. 10. Bero. conſil. 147. num. 35. in fine, & ſequent. vol. 2. Iſte autem teſtis non poteſt dici omni exceptione maior, quia ex prædictis apparet illud habuiſſe affectionem erga vnam partem, & odium erga alteram, quorum alterutrum ſufficit, Alex. conſil. 146. num. 3. lib. 5. Ad hoc autem vt dicar, omni exceptione maiores, ſuperare debet omnes quantumcumque friuolas exceptiones, adeò vt nulla ſibi macula impingi poſſit, gloſſ. in l. 1. §. item verborum, & in verbo idoneos. Inſtitut. de inutil. ſtipular. & in cap. 1. in verbo maiores, de conſanguin. & affinit. & notatur in l. optimam C. de contrahend. & committ. ſtipulat.

6 Non obſtat, quòd Rota non ſeruet iſtum rigorem, dummodo teſtes ſint idonei, vt aſſeritur fuiſſe dictum in Bononien. cenſus 19. Octobris 1598. coram R.P.D. Decano, quia ad hoc tantùm allegata deciſio in cauſa Parmen. ſtatus Mercurij 5. Iunij 1596. coram bon. mem. Cardinale Seraphino, in qua non reprehenditur, ſed declaratur dictum generale quòd teſtes reprobatorij debent eſſe omni exceptione maiores, & dicitur procedere ad reprobandum inſtrumentum, & ita intelligendum eſſe Prob. ad Monach. cap. 1. num. 11. de teſtib. in 6. dum dicat quòd probationes re-

reprobatoriæ debent eſſe maniſeſtiſſimæ in ſuperlatino, loquitur enim ibi in qualitatibus teſtium requiſitis, ſed reprobandum inſtrumentum, vt patet ex num. præcedenti: non autem generale in omnibus teſtibus reprobatorijs, & contrariam opinionem, quòd requirantur teſtes omni exceptione maiores, aliàs tenuit Rota in Foroliuien. cenſus 13. Nouembris 1589. coram bon. mem. Orano, ſed iſte teſtis, neque idoneus dici poteſt, cùm ſit familiaris, & ſalariatus, *d. cap. in litteris*, & alijs ſupra allegatis.

7 Contra Petrum Antonium Limam teſtem inſtrumentarium eædem ferè exceptiones opponebantur: in tempore autem quòd fuerit ſollicitator in hac eadem cauſa, vt ipſemet deponit, iuxta quintum, *e mi ricordo che in queſta cauſa nella quale mi eſſamino, io ho ſollecitato, & portato ſcritture al notaro del Veſcouo*, &c. Idem habuit copiam totius proceſſus, & ſcripturam ſibi tanquam Agenti DD. de Rouarelliis à Notario cauſæ conſignatam, vt in proceſſu de partibus *fol. 51. & in ſummario numer.* 8. necnon intimare fecit R.P. D. Stellæ reuocationem mandatorum, quæ Comes Ioannes illi dederat ad capiendam poſſeſſionem bonorum in dotem aſſignatorum, & ad hunc effectum adduxit Notarium ad faciendum actum reuocationis in præſentia dicti R. P. D. Stellæ, quod etſi principale non concernat cauſam matrimonialem, tamen aliquo modo ab ea dependet: ſollicitator autem etiam non ſalariatus repellitur, iuxta opinionem quam afferit communem, Adden. *ad conſil. Roman. 420. verſiculo, Sed his non obſtantibus ne recedas à communi*, & ita nominatim tenet Imol. *conſil. 153. num. 5. in fine lib. 5.* Felin. *in cap. cùm à nobis num. 15. de teſtamentis*, Socin. iunior. *conſil. 88. num. 3. & 24.* vbi reſpondet conſil. Roman. Crauett. *conſil. 281. n. 5.* Stephan. Aufret. *in tractatu recuſat. num. 14. verſic. 17.* & facit ratio per illos allegata; quia non habens ſalarium videtur magis affici. Cauſarum ſola affectio ipſum moueat: ſalariatum verò merces, alij autem plerique omnes loquuntur indiſtinctè. Quòd autem ſollicitator ſit idoneus teſtis ſi non percipit ſalarium, tenuit Roman. *dicto conſil. 420.* & Ioan. Baptiſt. Ferret. *conſil. 79. num. 9.* & ita videtur tenuiſſe Rota *deciſ. 12. de teſtib. in nouis*, & coram Cæſar. de Graſſ. *deciſ. 4. num. 3.* & de teſtibus, vbi tamen non omninò figit pedem; ſubiicit enim *in deciſ. 4.* quòd etſi multi Doctores hoc reprobent, tamen quia multa alia concurrebant, omnibus iunctis placuit ſollicitatorem non repelli, ſed ſeruari arbitro. In propoſito autem informantes pro Domino Iulio Cæſare prætendebant illum fuiſſe ſalariatum etiam in hac cauſa; nam vt deponit iuxta quotum, incepit ſollicitare negotia, Comitis Ioannis ab anno 1597. & dicit ſe feciſſe quædam negotiola de hoc anno, & anno ſequenti, poſteà autem non ſollicitaſſe negotia alicuius momenti, imò & paulò poſt ſubiicit ſe non ſeruiſſe dicto Comiti Ioanni, niſi dd. duobus annis proximè præteritis ante examen.

8 Cùm itaque immediatè ante examen ſubduxit rationes in quibus remanſit creditor tam pro expenſis, quàm pro ſalario in ſcutis 500. ſalarium intelligendum videtur ratione ſeruitij in ſollicitando in hac cauſa, attenta maximè diſtinctione quam facit inter reſiduum dd. ſcutorum 100. & aliud reſiduum ſcut. 40. pro Comite Ioanne in cauſa ipſius ante quatuor annos, & quòd pro illis habuerat duo mandata ſcripta anno 1545. ex his ſaltem apparet quòd ſemper ſolitus fuerit ſeruire pro ſalario.

9 Nec applicatur limitatio, quòd vbi ſollicitator fuit deputatus ab alio, etiam à principali, non repellitur à teſtimonio, Rot. *dicta deciſ. 12.* Roman. *dict. conſil. 420.* cum alijs quos allegat Gabr. *de teſtib. concluſ. 12. num. 3.* nam hoc in facto ſubſiſtit.

10 Nec facit quòd contra teſtem inſtrumentarium non admittuntur exceptiones perſonales, cùm fuerit à parte approbatus, *§. & licet in verbo ſupplicijs, authentic. de teſtibus, l. ſi quis de teſtibus*, Bald. *in l. 2. num. 4. & in l. parentes, n. 4. C. eodem tit.* Natt. *conſil. 95. num. 10. & conſil. 166. num. 6* Crauett. *conſil. 56. num. 9. & 10.* fuit reſolutum in cauſa Papien. matrimonij 17. Maij 1596. coram Illuſtriſſimo Cardinale Mantica tunc Rotæ Auditore. Limitatur enim iſta concluſio quando exceptiones ſuperueniunt poſt factum inſtrumentum, tunc opponi poſſunt, quia non cenſentur remiſſæ, *§. ſi quis teſtibus quæſt. 1.* Bald. *in l. 1. n. 6. in fine, C. de teſtibus*, Imol. *in l. ad teſtium, §. ad conditionem, ff. de teſtib.* Alexand. *conſ. 191. num. 2. vol. 7.* Surd. *conſ. 378. num. 54. vol. 3.* Speculat. *de teſtib. §. ſæpe verſic. & nota num. 5.* Menoch. *de arbitr. iudic. conſil. 105. num. 7.* Anchar. Modern. *q. famil. 71. num. 5.*

Placuit tamen Dominis hos teſtes non eſſe repellendos 11
in totum, ſed illis eſſe dandam fidem cum diminutione arbitrio Rotæ, in hoc enim multum verſatur arbitrium iudicis, Bald. *dicto cap. cum Ioannes num. 13. in fine verſic. ego concordando*, Felin. *num. 4. verſic. & in hoc de fid. inſtrument.* Nam quoad primum, etſi fuerit familiaris domeſticus, ideòque non idoneus; tamen in progreſſu cauſæ habenda erit ratio qualitatum illius, maximè quia negotium fuit geſtum in loco remoto, quod aliter probari non poteſt quàm per familiares, Bellamer. *conſil. 43. num. 12.* & in ſpecie cenſuerunt hunc non eſſe repellendum ex eo quòd requiſiuit alios teſtes vt ſe examini ſubiicerent, quia requiſiuit illos ad effectum vt ſe examinari facerent pro veritate.

Quod autem attinet ad Procuratorem, patrocinium non 12
præſtitit in cauſa matrimoniali, ſed in opponendo ſe Iulio Cæſari ne caperet poſſeſſionem bonorum dotalium vigore mandatorum Comitis Ioannis, nec ex eo quòd Comes Ioannes fecit ei beneficium, donando illi prædium valoris 100. ſcutorum, quia illo beneficio fuit affectus, non propter iſtam cauſam, ſed quia legauit in ciuitate Venetiarum, & recuperauit bona maximi pretij, itaut potius videatur merces laboris, quàm beneficium.

Minus placuit exceptio periurij, eo quòd dicitur num- 13
quam ſe tractaſſe de maritanda D. Iunipera, quia etſi ſcripſit litteras ad Sereniſſimum Ducem Vrbini de tractu affinitatis inter Dominum Ioannem Baptiſtam Mozzarellum, & Comit. Rouarellos, illa facilè inter ſe poſſunt conciliari. Quo verò ad teſtem inſtrumentarium, viſum fuerit quibuſdam Dominis non eſſe concludenter probatum quòd fuerit ſalariatus, & non placuerunt exceptiones ſequentes.

Primò, quòd habuit pecuniam pro viatico. Nam etſi te- 15
ſtis compelli poſſit ad comparendum, tamen non poteſt compelli ad comparendum proprijs expenſis, *cap. 2. §. venturis 4. quæſt. 7. l. quoniam*, vbi gloſſ. *in verbo ſumptus, C. de teſtibus*. Secundò, quòd iuit Fanum cum Comite Valerio ad inueniendum teſtes producendos in hac cauſa, quia inde non ſequitur quòd voluerit illos ſubornare. Tertiò, quòd ſit inimicus dicti Stellæ, quia etſi habuerit ſuſpicionem quòd curaſſet iaculari bombarda in illum, vt depoſuit in cauſa criminali; tamen poſtea comperta rei veritate ceſſauit huiuſmodi ſuſpicio. Quòd autem dixerit malè, id non probatur aliunde quàm per litteras Comitis Hippolyti, quæ non poſſunt ipſi præiudicare. Poſtremò cùm omnia deducta tendant ad effectum reprobandi inſtrumentum, & pars fateatur teſtes nihil deponere contra inſtrumentum, primùm erit diſcutiendum dictum teſtium, & poſtea conſiderandum, an exceptiones contra perſonas dirigantur ad hunc effectum.

R. P. D. PIROVANO.

Romana nullitatis cenſus.

Die 8. Nouembris 1610.

ARGVMENTVM.

Contractus factus à muliere ſine præſentia, & conſenſu proximiorum à ſtatuto requiſita ſuſtinetur ſtante decreto iudicis, & præſentia curatoris ad id ſpecialiter conſtituti, muliere aſſerente ſe non habere in loco proximiorem.

SVMMARIVM.

1 *Mulieris contractus ſine conſenſu proximiorum factus ſuſtinetur ſtante decreto iudicis, & præſentia curatoris ad id ſpecialiter conſtituti, aſſerente muliere non habere in loco proximiorem.*

Decretum iudicis habet præſumptionem pro ſe, nedum quoad ſolemnitatem requiſitam pro iuſtitia, ſed etiam quoad ſolemnitatem requiſitam ad validitatem decreti, ibid.

2 *Mulier, ſeu minor prohibitus à ſtatuto contrahere ſine conſenſu proximiorum, ſi contrahat ſine tali conſenſu, contractus non redditur nullus, niſi probe-*

tur

Digitized by Google

tur quòd tempore contractus aderant proximiores, & quòd potuerunt interuenire.

DECISIO LXXXV.

1 DOmini approbarunt ſententiam Rotalem, quia obiectus qui pro parte Domini Maroldi contra cenſus validitatem apponitur, non ſufficienter probatur, nempe quòd huius cenſus conſtitutione non interuenerint proximiores Statiliæ, licèt in Vrbe reperiantur contra diſpoſitionem ſtatuti Vrbis *cap.* 151. *lib.* 1. annullantis contractus mulierum ſine huiuſmodi nullitate. Nam cùm cenſus fuerit per Statiliam conſtitutus cum decreto iudicis, & præſentia curatoris ad id ſpecialiter conſtituti, ſatis de illius validitate conſtare dicitur, cum pro decreto iudicis præſumatur nedum quoad ſolemnitatem requiſitam pro iuſtitia, Alexand. *conſ.* 125. *num.* 5. *lib.* 1. *& conſ.* 89. *numer.* 5. Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſumpt.* 75 *num.* 5. ſed etiam quoad ſolemnitatem requiſitam ad validitatem decreti, Alciat. *de præſumpt. reg.... præſumpt.* 9. *&* 14. *in principio.* Surd. *conſ.* 39. *num.* 7. *vol.* 1. & ideò volenti venire contra decretum incumbit manifeſtè onus probandi illius nullitatem tanquam fundamentum ſuæ intentionis, *l. nimis graue, C. de teſtamentis, l. qui à curat. C. de eden. l. ſi minorem, C. de in integr. reſtitut. l. verius. ff. de procurat.*

2 Quæ probatio non affertur, quia licèt teſtes pro Maroldo dicant adfuiſſe in Vrbe Antonium Griſolinum maritum Hortenſiæ ſororis Statiliæ, & detur fides præſentiæ eiuſdem Antonij, dum Notarius Actuarius in ea atteſtetur eodem die 20. Februarij quo inſtrumentum cenſus celebratum fuit, eum coram iudice Capitolino comparuiſſe, & conſequenter interuenire potuiſſe, Caſtrenſ. *conſ.* 124. *dub.* 2. *lib.* 1. Crauett. *conſ.* 80 *num.* 4. Tamen probatum non eſt, quòd de dicto tempore Hortenſia Statiliæ ſoror viueret, prout requirebatur ad concludendum, affinitatem quæ per mortem vnius ex coniugibus potuit eſſe diſſoluta, *l. cui eorum, §. affinitates*, vbi Bartol. & Bald. *ff. de poſtulando*, gloſſ. *in l. ſed hoc, in verbo ſuccurrendum, ff. de re iudicat.* Tiraquell. *de retract. quòd ceſſante cauſa part.* 1. *num.* 27. *&* 31. Rota Peruſin. *deciſ.* 2. *num.* 17. *part.* 1. Vrſil. ad Afflict. *deciſ.* 46. *num.* 14. Et certum eſt quòd tale ſtatutum requirens proximiores, intelligi debet de his qui ſunt tales de tempore celebrati contractus, non de illis qui deſierunt eſſe, *dicto §. affinitates*, & probarunt Caſtrenſ. *conſ.* 249. *num.* 1. *lib.* 2. Dec. *conſil.* 222. *numer.* 1. *& ſequentibus.* Tiraquell. *de retract. lignag. §.* 1. *gloſſ.* 9. *num.* 96.

Atque ita ceſſante præſuppoſito affinitatis extractum ſuſtineri, fuit reſolutum.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Elnen. Camerariæ.

Veneris 10. *Decembris* 1610.

ARGVMENTVM.

Reus, & poſſeſſor beneficij an, & quando teneatur ſuam poſſeſſionem, & gratiam iuſtificare.

SVMMARIVM.

1 *Reus, & poſſeſſor non grauantur onere probandi, nec tenentur ad iuſtificationem ſua gratia, n.* 3.

3 *Subrogatus in poſſeſſionem defuncti, vel reſignantis ſubſequuta reali apprehenſione poſſeſſionis ſortitur omnes qualitates poſſeſſionis quam habebat ipſe defunctus, vel reſignans, in cuius poſſeſſionem quis ſubrogatur.*

4 *Reus, & poſſeſſor grauatur onere probandi titulum ſuæ poſſeſſionis quando contra ipſum vrget iuris aſſiſtentia, declara vt num.* 6. *&* 7.

Beneficium regulare requirit perſonalem reſidentiam, numero 5. *vbi ſecus in beneficio ſimplici, declara vt num* 7.

8 *Beneficij collatio per viam commendæ dicitur habere palliatam diſpenſationem.*

Poſſidens beneficium vigore diſpenſationis tenetur iuſtificare diſpenſationem ſtante reſiſtentia iuris communis, ibidem.

DECISIO LXXXVI.

PRopoſito dubio 17. Maij & 25. Iunij præſentis anni, 1 cui incumberet onus probandi. Dominorum ſuffragia in diuerſas ſententias tenderunt, ex quo ſemel, & iterùm fuit dictum, non liquet, vnde hodie eodem dubio repropoſito, & vtraque parte informante fuit capta reſolutio contra monaſterium, & quòd illi onus probandi incumberet, cùm Franciſcus ſit poſſeſſor legitimus immiſſus iudicis auctoritate vigore tituli Canonici, nempe litterarum Apoſtolicarum, gratioſæ ſubrogationis, quarum tria requiſita iuſtificauit, & ſic tanquam poſſeſſor eſt reus, & non grauatus onere probandi, textus *in l.* 2. *ff. de probat. l. actor. Cod. eod. tit.* & notatur *in cap. ſint manifeſte* 12. *quaſt* 1. *& in cap. nulli ead. cauſa, quaſt.* 5. & in ſpecie quòd non teneatur ad iuſtificationem ſuæ gratiæ, eſt *deciſ.* 593. *in fine part.* 3. *diuerſor.* & intrat concluſio, quòd actor, non verò reus, & poſſeſſor teneatur ſuſcipere onus probandi, ex ſuperiùs adductis, & fuit latè dictum coram me in vna Vicen. parochialis caſtri Tertioli 16. Nouembris 1609. vbi concluditur Capitulum eſſe reum, quia poſſeſſor eſt, & ſic onus probandi ſpectaſſe ad aduerſarium.

Quæ magis procedunt, cùm Franciſcus non nitatur 2 ſola poſſeſſione, ſed prædicto titulo Apoſtolico gratioſæ ſubrogationis, quem cùm iam iuſtificauerit, ſatisfeciſſe videtur regulæ ex aduerſo adductæ, quòd quando actor ſuam intentionem fundauit, teneatur reus, & poſſeſſor ſuam exceptionem, ſeu titulum iuſtificare, ad text. *in l. quinquaginta, ff. de probationib. l. ſi quidem, C. de excep.* gloſ. *in l. exceptionem, C. de probat.* & vtrobique DD. Bald. *in l. fruſtrà in* 1. *oppoſitione, C. eod.* Aymon. *conſ.* 226. *num.* 6. Bellam. *deciſ.* 76. *nu.* 3. *verſ. Tenetur enim reus*, & fuit dictum coram bon. mem. Ortolen. in Cæſarauguſtana parochialis 14. Nouembris 1583. & coram bo. mem. Card. Pamphilio in firmatoria beneficij 13. Maij 1596.

Vlteriùs, quia cùm Franciſcus fuerit ſubrogatus in poſ- 3 ſeſſionem Baltaſſaris ſui reſignantis, qui erat pluſquam decennalis poſſeſſor, & per hanc ſubrogationem ſubſecuta reali apprehenſione poſſeſſionis per Franciſcum qualitates poſſeſſionis dicti reſignantis tranſierunt in ſubrogatum, vt fuit dictum in vna Bracharen. beneficij de Padornello 27. Iunij 1607. coram R.P.D. meo Sacrato, videtur quòd ſicut contra Baltaſſarem reſignatorem, ſi monaſterium agere voluiſſet, atque illum repellere à poſſeſſione Camerariæ, ſine dubio Baltaſſer non fuiſſet grauatus onere iuſtificandi ſuam gratiam, ſed ad monaſterium ſpectaſſet oſtendere defectum tituli ipſius, ex Abb. *in cap. cum veniſſent, num* 8. *de inſtit.* & ibi Imol. *num.* 19. & Butr. *num.* 12. Capic. *deciſ.* 189. *num.* 10. ita etiam videtur dicendum in Franciſco reſignatario, qui nititur non reſignatione aut titulo commendæ, ſed ſimpliciter ſubrogatione ſpecialiter expedita ad poſſeſſionem reſignantis, vt ſi monaſterium velit illum excludere, debeat oſtendere defectum tituli, non autem petere ab illo, quòd iuſtificet ſuam gratiam, ad trad. per Caſſad. *deciſ.* 1. *num.* 3. *vt lit. pend.* Mohed. *deciſ.* 9. *eod. tit.* Put. *deciſ.* 214. *lib.* 1. cùm poſſeſſio reſignatarij capta in vim gratioſæ ſubrogationis non dicatur noua, ſed continuatio illius met quam habebat reſignans, Tiraquell. *in tract. le mort. ſayſit, p.* 2. *declarat.* 6. *num.* 10. & eſt deciſio Paleotti in Peruſ. parochialis S. Crucis 24. Decembris 1557. & fuit dictum in dicta Bracharen. beneficij de Padornello. & in Salamant. beneficij 26. Iunij 1598. coram bo. mem. Litta.

Quibus non obſtat, quòd data iuris reſiſtentia incum- 4 bat onus probandi reo, & poſſeſſori, notant communiter ſcribentes, *in cap. vt vnuſquiſque, de pecul. cleric. & in cap. cùm in officijs, de teſtam. & in c. ex inſinuatione, de procur. & in cap. conſtitutus, de election.* & ibi Innoc. & eſt gloſ. *in l. ſine poſſidetis, in verbo facti ſunt, C. de probat.* communiter recepta, teſte Curt. iun. *conſ.* 90. *nu.* 3. & Calder. *conſ.* 10. *de probat. num.* 1. *in fin. & num.* 2. Oldrad. *conſ.* 256. *num.* 2. Card. *conſ.* 63. *n.* 5. *& ſeqq.* & fuit dictum in vna Cæſarauguſt. decimarum 3. Iunij 1577. coram bon. mem. Card. Seraphino.

Reſiſtentia autem iuris, & ſic fundata intentio monaſterij contra Franciſcum eliciebatur ex eo quòd cùm iſta

Ca-

Digitized by Google

Camerariа ſit beneficium regulare, non ſit conferenda niſi regularibus profeſſis eiuſdem monaſterij, text. *in cap. cum ſingula, §. prohibemus, de præb. in 6.* & ibi Doct. Henric. Boic. *in cap. dilectus, à n. 3. vſque ad n. 8. de conceſſ. præb. & in c. Abbati ſancti, de verb. ſignif. n. 10. & ſeqq.* Præpoſit. *in c. nullus, num. 4. 61. diſt.*

5 Item & ex eo, quòd iſta Cameraria requirat perſonalem reſidentiam, cùm ſit regularis, ad text. *in Clem. 1. §. cæterum*, & ibi Vital. *num. 6. de ſtat. Monachor.* Felin. *in c. cum omnes, numer. 33. verſ. quartus caſus eſt, de conſtit.* & Franciſcus narrauerit in ſua gratia commendam eſſe beneficiom ſimplex perſonalem reſidentiam non requirens, &c.

6 Quia fuit ſatisfactum negando, quòd ius reſiſtat quin beneficia regularia poſſint dari authoritate Apoſtolica vigore tituli ſubrogationis gratioſæ prodoctæ in actis, & iuſtificatæ. Et quamuis commenda non fuerit iuſtificata, nihil Franciſco intereſt, còm ipſe nec illa vtatur, nec illam alleget, nec petat canonizationem illius, ſed abſolutoriam, ad quam ſufficit oſtendere ſuam poſſeſſionem noo habere reſiſtentiam iuris, & eſſe legitimè, & iuridicè apprehenſam, nec debet cogi ad probandum, quæ non ſpectant ad fundandam ſuam intentionem, Oldrad. *conſ. 229. num. 3.* Ægid. *d. deciſ. 76. num. 4. & 5.*

7 Et ad narratiuam de non requiſita reſidentia perſonali, fuit reſponſum iſtam narratiuam non legi in titulo Franciſci gratioſæ ſubrogationis, quo ipſe nititur, oec vſque dum produxit aliquem titulum commendæ cum dicta narratiua. Et quando monaſterium detegerit vitium poſſeſſionis Franciſci per inualiditatem tituli, ſeu prouiſionis ſibi factæ, tunc Franciſcus poterit probare ſuam commendam ſine dicta narratiua, cùm in beneficialibus detur pluralitas titulorum, & poſſit quis dicere hunc oon eſſe meum titulum, vt ſæpè fuit dictum.

8 Ex quibus infertur reſponſio ad illud, quòd cùm Franciſcus poſſideat vigore gratiæ diſpenſatiuæ, nempe commendæ, quæ eſt quædam palliata diſpenſatio, Caſſad. *dec. 13. n. 13. de priuileg.* intrant prædicta conſ. Calder. & Oldr. dicentia, quòd reus poſſidens vigore diſpenſationis, illam teneatur iuſtificare, ſtante reſiſtentia iuris communis, quia negatur Franciſcum vigore commendæ, ſed tantùm gratioſæ ſubrogationis iam iuſtificatæ poſſidere, cui non reſiſtit ius, ex ſupradictis; & quamuis prædicta doctrina eliciatur ex prædictis conſulentibus, & in ſe ſit vera, illi tamen non dicunt, quòd vltra titulum neceſſarium ad iuſtificandam poſſeſſionem teneatur poſſeſſor alium titulum iuſtificare.

Ex quibus ſic reſolutum fuit.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Ianueñ. domorum.

Lunæ 20. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Attentata non cauſantur per actus cauſam diuerſam reſpicientes. Quid in commiſſione operetur clauſula, *Quam, & quas*, & clauſula *rebuſque alijs.* Cætera vide in ſummarijs.

SVMMARIVM.

1 *Attentata non cauſantur per actus cauſam diuerſam reſpicientes.*

2 *Clauſula* Quam, & quas, *non operatur, nec extenditur vltra expreſſa in commiſſione.*

Clauſula rebuſque alijs, *&c. coniungitur cum verbis ſequentibus, videlicet* in actis deducendis, *&c. ibidem.*

3 *Attentare non dicitur continuans ſuam poſſeſſionem, numero 3.*

4 *Quaſi poſſeſſio quando inducatur ex vnico actu.*

5 *Extenſio ex identitate rationis expreſſa in diſpoſitione facienda eſt de caſu ad caſum.*

DECISIO LXXXVII.

Viſum fuit Dominis non conſtare de attentatis, ex eo quòd commiſſio obtenta per Patres regulares reſpiciat tantùm emptionem de domo Romei, & Leliæ Spinolæ per Patres Ieſuitas factam, non autem domum iſtam vltimò per ipſos ad annum conductam. Vnde nec inhibitio vigore dictæ commiſſionis emanata illam excedit, nec amplectitur prædictam iſtius domus condoctionem, ex qoa ſeqoitur quòd iſtæ ſint cauſæ diuerſæ, & ſic intret regula quòd attentata non cauſentur per actus cauſam diuerſam reſpicientes, Ruin. *conſ. 75. num. 9. & ſeqq. lib. 1.* latè Lancellot. *de attentat. 2. part. cap. 4. de attentat. lit. pend. limitat. 2.* Verall. *deciſ. 59. part. 1.* & fuit dictum coram me in vna Mediolaneñ. optionis 27. Iunij 1608. ex diuerſis enim non fit illatio, *l. Papinianus exuls, ff. de minor.* cum vulgaribus. 1

Nec obſtare videbatur clauſula *quam, & quas*, per quam deductum cenſetor omne ius, quia virtus iſtius clauſulæ non operatur, nec extenditur vltra expreſſa in commiſſione, cùm videatur reſtricta per ſubſequentem clauſulam *de & ſuper præmiſſis*, &c. & ad clauſulam, *rebuſque alijs*, &c. fuit reſponſum illa verba ioxta ſtylum coniungi cum ſeqneotibus verbis, ibi, *in actis deducendis*, &c. & ſic dictam clauſulam non extendi ad non deducta, & per conſequens ad conductionem ad aonum iſtius domus. 2

Vlteriùs quia, vt præſupponitur, à menſe Iunij anni 1602. vſque ad menſem Maij anni 1608. Patres Ieſuitæ habuerunt conductam, & habitaruor domum Ioannis Baptiſtæ Spinolæ ſitam intra 140. caooas à monaſterio ſancti Siri Patrum regularium, illis noo reclamantibus, ex quo inſerebatur ad quaſi poſſeſſionem conducendi domos intra dictum ſpatium 140. cannarum ſaltim ad effectum euitandi attentata, cùm ſit regula quòd continuans non atteotat, *cap. 1.* vbi Abb. *num. 1. & 4. vt lit. pendent.* Put. *deciſ. 223. num. 3. lib. 1.* cum alijs per Lancellot. *de attentat. poſt inhibition. limit. 9.* 3

Nec iſta poſſeſſio fuit viſa ſuffragari tantùm qooad illam domum, quam inhabitarunt Patres Ieſuitæ intra dicta ſpatia, non autem quoad alias poſtea conductas, quia cum Patres regulares prætendant habere ius prohibendi oe conducant in genere domos intra dicta ſpatia, conductio de quauis domo facta intra dictas cannas 140. cauſat quaſi poſſeſſionem cootra illud ius generale, cùm vnicus actus illam inducere ſufficiat, quoad alios actus ſub eodem genere, vel eadem ſpecie comprehenſos, Ioann. Andr. *in cap. dilectus num. 4. de capell. monach.* qoem refert, & ſequitur Soccin. *conſ. 111. num. 4. lib. 1.* & dixit Rota apud Cantuc. inter impreſſ. *deciſ. 17. num. 4. part. 2.* 4

Quæ aotem deducebantur circa conſtitutionem Clementis V. prohibentem intra 140. cannas ædificare, & conſtruere monaſteria, &c. quaſi illa conſtitutio loquatur tantùm de ædificando, & conſtruendo, non verò porrigatur ad conducendas domus, non placuerunt Dominis, cùm potius iſtæ condoctiones videantur etiam comprehenſæ in dicta conſtitutione, ex identitate rationis finalis in procemio expreſſæ, nempe pro euitandis æmulationibus, & diſſeoſionibus, & ſcandalis inter Religioſos, quæ ita militat io domo à Religioſis per conductionem habitata ſicuti in conſtructa, vel per ipſos ædificata, vnde & ad conductionem venit extendenda, ad tradita per Aymon. *conſ. 221. numer. 6. & conſil. 227. numer. 6. & 7.* & per Socin. ion. *conſ. 3. numer. 21. lib. 3.* 5

Nihilominus hæc viſa fuerunt reſpicere negotiom principale, cuios diſcuſſio non eſt facienda in hoc articulo attentatorom, ad quæ euitanda ſufficit conductionem ad annum iſtios domus non eſſe comprehenſam in commiſſiooe, & inhibitione, ex ſupradictis.

Digitized by Google

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Viceñ. Parochialis caſtri Tercol.

Veneris 14. Ianuarij 1611.

ARGVMENTVM.

De iuſtificatione gratiæ, & impetrationis Eccleſiæ vacantis ob non factum concurſum infra ſex menſes, iuxta conſtitutionem Pij V. à die vacationis, multa notanda, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Negatiua gratia quòd beneficium vacauit per non habitum concurſum infra ſex menſes iuxta conſtitutionem Pij V. probanda eſt per impetrantem.*

4 *Ordinarij notitiam, vt ſcientiam allegans, illam debet probare.*

Teſtes deponentes per verbum puto, *nihil probant, ibid. in fine.*

5 *Teſtes deponentes ſuper negatiua per verba,* non audiui, *nihil probant.*

6 *Notarij fides ſuper negatiua actorum non probat, niſi fuerit iurata, & per eum extracta parte citata.*

Probatio non concludit data poſſibili veritate contraria, ibid. in fine.

8 *Eccleſia parochialis Regularis conferri poteſt ſine concurſu.*

Concurſus iuxta conſtitutionem Pij V. infra ſex menſes à die vacationis non requiritur in collatione parochiæ regularis, ibid. in fine.

DECISIO LXXXVIII.

1 GRatia D. Honofrij viſa fuit Dominis non iuſtificata quoad narratiuam reſeruationis ob non ſeruatam formam conſtitutionis ſanct. mem. Pij V. & cùm præcipuum fundamentum iſtius reſeruationis conſiſtat in prædicta negatiua, illa eſt concludenter probanda per Honofrium, iuxta gloſſ. *in l. 2. ff. de probat.* Bart. *in l. in illa num. 3. de verbor. obligat.* Ancharan. *conſ. 254. num. 3.* & eſt communis ex adductis per Gabriel. *lib. 1. commun. tit. de probat. concluſ. 6.* Pariſ. plurib. relatis *de reſignat. lib. 11. quæſt. 14. num. 9.* & in terminis de impetrantibus iuxta conſtitutionem fel. record. Pij V. ob non factum concurſum, fuit deciſum coram Orano in Salamantina parochialis 21. Ionij 1593. & in Cæſaraugoſtana parochialis de Meleglia coram bon. memor. Cardinali Pamphilio 8. Nouembris 1599.

2 Sed ſic eſt, quòd prædicta negatiua non probatur, opus enim erat ad illius, & ſic iſtius gratiæ iuſtificationem duo probare, alterum quòd de tempore impetrationis huius parochialis adhuc vacaret, cùm narratum fuerit etiam de præſenti vacare. Alterum verò noo obſeruantiam dictæ conſtitutionis, vt fuit dictum in eadem Cæſaraugustana de Meleglia. Et quoad primum nulla omnino ſuper hoc articulo datur probatio.

3 Quoad ſecundum verò Honofrios duos teſtes induxit ad probandum Epiſcopum intra ſex menſes à die vacationis per obitum Gabrielis non feciſſe concurſum de dicta parochiali, nec illam contuliſſe, quod nequaquam teſtes probare videntur. Primus enim deponit: Ego ſcio quòd ordinarius Viceñ. non contulit Eccleſiam parochialem caſtri Tercolis intra ſex menſes poſt obitum Gabrielis, nec minus exiſtimo quòd vſque in hodiernum diem illam contulerit, in qua depoſitione inſpectis ſex primis menſibus, in quibus deponit de ſua ſcientia, non deponit teſtis quòd Epiſcopus habuerit ſcientiam dictæ vacationis, nec hoc alibi probatur, ſed ſic eſt, quòd ſex menſes aſſignati ordinarijs collatoribus in dicta conſtitutione Pij V. ad conferendum incipiunt currere à die quo ordinarius ſciuit, vel ſcire debuit vacationem, latè Rebuff. *in prax. tit. de deuolutionib. n. 10.* Rot. *diuerſor. 481. part. 1.*

4 Qui autem ſe fundat in notitia ordinarij, & illam allegat, debet illam probare, Milis *in verbo patronatus, verſic. patronus ſi intra quadrimeſtre,* Rebuff. *ubi ſuprà numer. 12.* Quin, vt & dicti ſex primi menſes inciperent currere, oporteret probare quòd ipſamet die vacationis ordinarius habuerit de illa notitiam, quod nullatenus probatur, & potiùs videtur probari ignorantia ordinarij de dicta vacatione, cùm Gabriel, per cuius obitum vacatio contigit, non obierit in diœceſi Viceñ. ſed in quodam loco diœceſis Barchinoneñ. Quatenus autem iſte teſtis deponit, nec minus putare quòd ordinarius iſtam Eccleſiam contulerit vſque in hodiernum diem, certum eſt iſtam probationem per verbum *puto*, non releuare, Alexand. *conſ. 91. num. 5. lib. 6.* Decian. *conſ. 14. num. 21. lib. 2. & conſil. 62. num. 11. lib. 3.*

5 Secundus verò teſtis minus probare videtur, cùm deponat per hæc verba: Ego nunquam audiui, quòd Epiſcopus Viceñ. contulerit iſtam parochialem infra ſex menſes, nec minus audiui quòd illam contulerit vſque in hodiernum diem; etenim ſi iſte teſtis prædicta non audiuit, non ſequitur quòd alij non audiuerint, vel quòd prouiſio fieri non potuiſſet.

6 Vlterius Honofrius pro eadem iuſtificatione produxit fidem Notarij actuarij atteſtantis, quòd in libris Epiſcopatus non reperitur adnotatus concurſus de iſta Eccleſia, cùm tamen Domini non cenſuerint fidem adhibendam eſſe, fuit enim data lite pendente in Rota, & prout in diligentijs quæ fiunt in Curia, deputantur duo officiales, qui referre debent medio iuramento, & pars citari debet ad videndum fieri diligentiæ relationem, & aliàs non tenet, vt per Verall. *deciſ. 265. par. 1.* Videtur quòd in partibus pro dicto concurſu reperiendo in dictis libris pars eſſet citanda, & à Notario referente præſtandum iuramentum, quæ cum fuerint omiſſa, videtur quòd dicti Notarij relationi non ſit ſtandum. Vltra quòd videbatur non eſſe neceſſariò deſcribendam in dictis libris adnotationem concurſus, & cùm potuerit non adnotari iſta fides, non probat per neceſſe, ſufficit enim aliquid eſſe poſſibile, vt probatio non concludat, Caſtren. *in l. penult. §. docere, n. 4. ff. ne quis eum qui in ius,* Dec. *conſ. 37. n. 9. verſ. præterea etiamſi dicto domino.*

7 Nec minus prædicta probatio elicitur ex actibus conſideratis circa poſſeſſionem Capituli probandam in deciſione coram me in iſta cauſa facta 16. Nouembris 1609. Capitulum enim accepit poſſeſſionem poſt annum à die vacationis huius Eccleſiæ, & ſic fieri potuit concurſus, & prouiſio ante Capituli poſſeſſionem, quin & poſtea illo poſſidente etiam de facto: non impediebatur enim Epiſcopus facere concurſum de iſta Eccleſia, & de illa prouidere etiam Capitulo poſſidente, & non citato, quamuis non poſſit poſſeſſorem remouere niſi præuia citatione, *cap. licet Epiſcopus,* & ibi gloſ. *in verbo conferre, de preben. in 6.*

8 Nec etiam facit, quòd Epiſcopus approbauerit Vicarios deputatos à Capitulo. Nam iſtæ approbationes non excludunt poſſibilitatem concurſus, & prouiſionis antecedentis, cùm factæ ſint poſt plures annos à tempore vacationis, & à diuerſis Epiſcopis. De tempore enim obitus Gabrielis erat Epiſcopus D. Petrus Giaſme, & poſtea ſucceſſit D. Ioaones Villa, & ſucceſſiuè D. Franciſcus Robuſterius, vnde iſtæ æquiuocæ probationes, & allegationes non ſatisfaciunt concludenti probationi requiſitæ in hoc caſu. Tom etiam Domini mouebantur ex eo quòd iſta præpoſitura ſancti Fructuoſi ſit Regularis monaſterij B. Mariæ de Stagno Canonicorum regularium ordinis ſancti Auguſtini, prout probatur ex donatione de iſta facta dicto monaſterio per Epiſcopum Viceñ. de anno 1204. quæ ſortita fuit effectum, cùm Abbas dicti monaſterij illam contulerit Canonico eiuſdem monaſterij, & Epiſcopus Viceñ. iure deuoluto alium Monachum de illa prouidit. Quod confirmatur ex quo pluries fuit data in commendam Clericis ſæcularibus, vnde intrat concluſio, quòd parochialis regularis non comprehenditur ſub iſta conſtitutione Pij V. nec in illis habet locum concurſus, vt cenſuit ſacta Congregatio Interpretum ſacri Concilij Tridentini, quam refert Modernus *ſuper reg. 8. gloſſ. 6. num. 162. verſic. duodecimò, & vltimo.*

9 Quibus non obſtat extinctio ordinis Regularium ſancti Auguſtini in principatu Cataloniæ, & ſæculariſatio omnium beneficiorum dicti ordinis facta per fel. recor. Clement. VIII. quia non ex eo ſequitur extinxiſſe iuriſdictiones, & poteſtatem conferendi quam habebant dicti Abbates,

Digitized by Google

tes, & ſic poſſent conferre iſta beneficia olim regularia, etiamſi hodie reperiantur ſæcularia. Vltra quòd idem Clemens VIII. in dicta ſæculariʒatione reſeruauit in perpetuum ſibi, & ſanctæ Sedis diſpoſitionis dumtaxat prædicta beneficia tam tunc vacantia, quàm deinceps vacatura, ac illorum proprietatem, & dominium, vnde nullus inferior ordinarius poterat iſtam Præpoſituram prouidere, nec ratione illius concurſum facere, ad text. *in cap. vt noſtram, de appellationibus, & cap. ſi eo tempore, de electione in 6.*

10 Sed quia Honorius admiſit prædicta reſpectu Præpoſituræ olim regularis, hodie verò iam ſæcularis, negat autem idem eſſe dicendum de parochiali quam impetrauit, quaſi non ſint parochialis, & Præpoſitura vnitæ: vnde licèt verum ſit, quòd idem fel. record. Clemens VIII. Præpoſituram iſtam vniuerit cum ſuis annexis menſe Capitulari Vicen. prout de vnione conſtat ex litteris Apoſtolicis. Difficultas eſt, an ipſa parochialis ſit vnita Præpoſituræ, de quo tamen particulariter erit videndum, quamuis Domini valdè inclinabant pro vnione, vel quòd Præpoſitura, & parochialis ſint vnum, & idem beneficium ex datis per Capitulum in ſuo ſummario, vbi dantur plures actus, in quibus tam ſummus Pontifex, quàm ordinarius Vicen. enunciant iſtam Eccleſiam parochialem Præpoſituræ de Caſtel Tercol. & ipſi Præpoſituræ animarum curam imminere, & non datur aliqua prouiſio ſimpliciter facta de Eccleſia parochiali; attamen cum præſuppoſito quòd parochialis, & Præpoſitura ſint vnum tantùm beneficium, aut alterum alteri vnitum, intrare dicebant Domini aliam concluſionem, nempe quòd parochialis vnita dignitati non ſubſit diſpoſitioni Tridentini *ſeſſ. 24. cap. 18.* nec concurſui, vt cenſuit eadem ſacra Congregatio, & refert idem Modernus *ſuper dicta regula 8 gloſſ. 5. §. 7. num. 13.*

Ex quibus ſic fuit concluſum.

R. P. D. PENIA.

Recanaten. hæreditatis.

Mercurij 19. Ianuarij 1611.

ARGVMENTVM.

Directa ſubſtitutio nunquid ex coniecturis induci poſſit, eſt magiſtralis deciſio in hoc articulo.

SVMMARIVM.

2 *Subſtitutio directa induci non poteſt ex coniecturis, contrà num. 3. reſolue vt num. 4.*

DECISIO LXXXIX.

1 IN dubio, quod vtraque parte informante propoſui, quæ opinio ſit magis vera in illo articulo, an directa ſubſtitutio poſſit induci ex coniecturis, pro parte negatiua potiſſimum ponderabant ſequentia.

2 Primò text. *in l. 1. ff. ſi tab. teſtam. extab.* vbi ſi nomen hæredis inconſulto teſtatore deletum eſt, non competit bonorum poſſeſſio ſecundùm tabulas, & redditur ratio, quia ex coniectura non propriè hæres ſcriptus videtur, & conſequenter, qui eſt ex coniectura hæres, propriè non dicitur hæres, vnde ſicut inſtitutio propriè hæredis non inducitur ex coniecturis, ita nec ſubſtitutio directa, quæ eſt ſecunda inſtitutio, *l. 1.* vbi gloſſ. & Doct. *ff. de vulg.*

Secundò text. *in l. iubemus, C. de teſtam.* vbi teſtator in teſtamento nuncupatiuo nomen hæredis voce exprimere debet: in teſtamento autem in ſcriptis exprimere debet literis manu propria exarratis; ergo ſicut inſtitutio non poteſt ſubintelligi per coniecturas, ita nec ſubſtitutio.

Tertiò text. *in l. ſi quis ita hæres inſtituatur, ſi legitimus hæres non fuerit, ff. de hæred. inſtit.* vbi ſi extraneus ſit inſtitutus hæres, vel ſub hac conditione, ſi legitimus hæres hæreditatem vendicare noluerit, non poteſt eſſe hæres illo vendicante, & ſic legitimus hæres ſuccedit defuncto, quærit ibi gloſſ. an ex teſtamento, vel ab inteſtato, & concludit ſuccedere ab inteſtato, & tamen coniectura ibi poterat ſumi expreſsè ex teſtamento, cùm legitimus eſſet poſitus in conditione, & ſic etiam ſi probetur, quòd inſtitutio in teſtamento non inducitur ex coniecturis; ergo nec ſubſtitutio.

Quartò text. *in l. ex facto etiam, ff. de hæred. inſtit.* vbi, *ſi dixerit teſtator, ſi Seius hæres non erit, quem tamen non inſtituerat, Sempronius hæres eſto,* dubitatur, an Seius poſſit eſſe hæres, ſi velit? & videbatur poſſe, cùm in eius defectu videretur Sempronius vocatus. Reſpondetur tamen negatiuè, & ſic quamuis ibi eſſet vrgens coniectura, quòd Seius eſſet inſtituturus, tamen non inducitur inſtitutio.

Quintò text. *in l. Gallus, in princ.* iuncto §. *in omnibus, ff. de liber. & poſthum.* vbi tradita formula inſtituendi nepotem poſthumum traditur conſilium, vt aliqua ex parte filius mihi hæres non erit, inſtituo poſthumum eum ex eo me mortuo naſciturum, quia filius videretur præteritus, & eſt text. ſimilis *in l. ſi quis cum, in fin. ff. de vulg.* quamuis eſſet coniectura pro inſtitutione filij.

Sextò text. *in §. in primis, Inſtit. de fideicommiſſ. hæredit.* vbi ſi teſtator coram ſeptem teſtibus rogauit Titium, vt cùm primum poterit hæreditatem adire, eam Caio reſtituat, Titius non cenſebitur inſtitutus, non obſtante, quòd in neceſſariam conſequentiam colligeretur quòd teſtator volebat eum inſtituere ex patentibus teſtamenti verbis, ergo non ſufficiunt coniecturæ.

Pro parte affirmatiua inducebantur infrà poſita. 3

Primò text. *in l. Titius, & Seius, cum l. ſeqq. de hæred. inſtit.* vbi ſi Titius, & Seius ſunt inſtituti in hæc verba, *Vter eorum viuat,* vtroque viuente ambo ſunt hæredes; altero verò mortuo, is qui ſupereſt, ex aſſe hæres eſt. Redditur ratio *in l. ſeqq.* quia tacita ſubſtitutio ineſſe videtur inſtitutioni, & gloſſ. ibi intelligit de vulgari; ergo vulgaris inducitur tacitè ex coniecturis.

Secundò text. *in l. 2. C. de inoffic. teſtam.* vbi mater duos filios inſtituit, & tertius ſibi natus eſt in puerperio, & reſcribit Imperator, quòd repentini caſus inæquitas per coniecturam maternæ pietatis emananda eſt, & ſic ibi inſtitutio tertij filij, quæ penitus omiſſa erat, ſuppletur ex coniectura ſumpta ex pietate materna, ergo multò magis poteſt ex coniecturis induci directa ſubſtitutio.

Tertiò text. *in l. ſi quidem teſtamento, ff. de vulg.* in illis verbis etiam videri voluntatem teſtatoris fuiſſe, vt tertio gradu ſcriptos hæredes ita demum ſubſtitueret, ſi tota hæreditas vacaſſet, & ſic ibi ſubſtitutio, & quidem directa, inducitur ex præſumpta mente teſtatoris.

Quartò text. *in l. iam hoc iure, ff. de vulg.* vbi ſi pater impuberi filio in vnum caſum ſubſtituiſſet, puta vulgariter, pupillariter tantùm in vtrumque caſum ſubſtituiſſe intelligitur, & ſic vulgaris in pupillari contenta, & è contra inducitur ex coniectura, quod videtur apertius probari in eadem *l. in fin.* ibi, *ita enim in altero vtraque ſubſtitutio intelligitur, ſi voluntas parentis non refragetur.*

Quintò text. *in l. Lucius Titius la 2. ff. de hæred. inſtit.* vbi eſt ſermo de ſubſtitutione vulgari, ibi, *ſi pater, priuſquam hæreditatem adiret, deceſſiſſet relictus liberis,* &c. vbi deducitur, quòd ſi deceſſit cum liberis, ſuccedunt vigore ſubſtitutionis, ſi concurrunt aliquæ coniecturæ, vnde inducitur, quòd filij in conditione poſiti poſſint ſuccedere, per vulgarem, ſi aliqua coniectura concurrat, & ſic ibi inducitur vulgaris ſubſtitutio, licèt non ſit expreſſa, ex eo quòd filij poſiti in conditione, & aliæ coniecturæ concurrunt.

Sextò text. *in l. ex facto, ff. de vulg. & pupill.* vbi in exemplari, quæ eſt directa, proceditur per coniecturas, prout illam allegat Dec. *in l. pen. notab. 4. C. de impub. & alijs ſubſtit.*

Septimò text. *in l. fin. C. de inſtit. & ſubſtit.* vbi Imperator ad inducendam pupillarem, quæ eſt directa, dicit voluntatis eam quæſtionem, quod notant ibi communiter Doctores.

Octauò text. *in l. pen. C. de impub. & alijs ſubſtit.* ibi, *cogitaſſe enim patrem,* vbi deducitur ex cogitatione patris induci reciprocam ſubſtitutionem directam inter filios, licèt non ſit expreſſa in teſtamento.

Hæc potiſſimum magna contentione, & ſubtilitate inducebantur per Aduocatos vtriuſque partis, quæ non minori diligentia fuerunt per Dominos ponderata, & diſcuſſa, qui cùm animaduertiſſent ex vtrinque allegatis magnas, ac ferè incredibiles oriri difficultates, præſertim, cùm ad leges vtrinque allegatas, vtrinque vel verę, vel probabiles, vel ſubtiles reſponſiones adhiberentur, vnde articulus reddebatur magis anceps, & dubius; omiſſa illa inſpectione, quæ opinio ſit magis vera, in hanc ſententiam iuerunt, poſſe in aliquo caſu induci vulgarem directam ex coniecturis. 4

Qua-

Quales autem ſint illi caſus, & quales coniecturæ, rimandum, & exquirendum eſſe in verbis teſtatoris in concreto, ſiue in indiuiduo, nam in abſtracto difficulter certa regula conſtitui poterit, &c.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Aſſiſien. pecuniaria.

Veneris 28. Ianuarij 1611.

ARGVMENTVM.

Cenſus dicitur ſimulatus quando pecunia numerata in contractu fuit reportata, & ſic de ea fuerit tantùm facta la moſtra, & de eadem materia nonnulla notanda, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus dicitur ſimulatus quando pecunia numerata in contractu fuit reportata, & ſic de ea fuerit tantum facta la moſtra, & per tot.*

2 *Teſtis vnicus non probat plenè contra producentem, ſecundùm opinionem Rotæ, declara vt n. 3.*

3 *Pecunia numerata in contractu vbi fuit reportata, qui poſtea prætendit iterum fuiſſe ſolutam, debet concludenter probare.*

6 *Copia inſtrumenti nihil probat non exhibito originali.*
Acta, & proceſſus informatiuus in iudicio criminali non probat in ciuili, ibid.

DECISIO XC.

1 FVit reſolutum ſtandum eſſe in deciſis 7. Maij 1610. ex adductis in deciſione, & quia ex teſtibus in illa ponderatis conſtat Pomponium reportaſſe de tempore extinctionis cenſus, & illius nouæ creationis iſta ſcuta 280. quæ controuertuntur, ita vt tantùm deſeruierint pro facienda (vt dicitur) *la moſtra*.

2 Nec obſtat, quòd in dicta deciſione ponderetur inter alios teſtes pro Blaſio vnus productus per Pomponium, ex cuius productione contra ipſum plenam fidem facere dicatur, ex Roman. Pariſ. Crauett. Socin. Cephal. Surd. in dicta deciſione adductis, & iuxta communem, de qua Gabriel *de teſtib. concluſ. 1. num. 13. verſic. contrarium tenet*, & quòd nihilominus Rota iſtam concluſionem quamuiumcumque communem non admittat, ſed tantùm, quòd per talem productionem cenſeatur approbata perſona, non autem dictum teſtis, vt in cauſa Taruiſina penſionis 12. Decembris 1571. coram Oradino.

3 Quia etiamſi ſecundùm ſententiam Rotæ non faciat ille teſtis plenam fidem, adſunt alij per Blaſium producti, & in deciſione ponderati, ex quibus omnibus plena probatio reſultat de reportatione pecuniæ per Pomponium, & quod tantùm deſeruiuit pro moſtra. Quibus ſtantibus ſi Pomponius prætendit iſtam ſummam poſtea realiter, & cum effectu ſoluiſſe, id probare debet concludenter, ad text. *in l. quinquaginta, ff. de probat.* Natt. *conſ. 569. num. 1. & ſeqq.* quæ tamen probatio non datur.

4 Nec pro illa elicienda faciunt recognitio bonæ fidei Blaſij, & confeſſio de integro pretio dicti cenſus ad ſui manus peruento, cùm fuerint emanatæ ad fauorem communitatis, & Ruffini emptoris cenſus, non autem ad fauorem Pomponij. Vltra quòd cùm Blaſius in ſuis libris conſtituiſſet communitatem debitricem de integra ſumma iſtorum ſcutorum 2000. ſoluta pro extinctione dicti cenſus, & ſic conſtituit ſe creditorem communitatis de eadem ſumma, nimirum ſi aſſeruit illam ad eius manus perueniſſe, quæ confeſſio nullatenus concludit ad prætenſionem Pomponij ſcutorum 280. quæ ipſe ſecum reportauit, vt dictum eſt, & ponderabant Domini pro Blaſio quòd non adnotauerit iſtam partitam ſcutorum 280. in ſuis libris, nec appareat quòd in computis communitatis de illa aliquam mentionem fecerit, ad not. per Tiraquell. *in l. ſi vnquam, verb. donatione largitus, num. 206. & ſeqq. C. de reuocat. donationib.* Menoch. *de arbitrar. caſ. 88. num. 2. & ſeqq.* Præcipuè cùm in eiſdem libris Blaſij reperiantur aliæ multæ partitæ adnotatæ ſibi per Pomponium ſolutæ.

Nec obſtat, quòd communitas fuerit liberata à cenſu mediante iſta demonſtratione pecuniæ, cùm hoc in facto non ſubſiſtat, extinctio enim cenſus fuit confidentialis, ita vt breui manu fuerit nouus cenſus creatus eiuſdem quantitatis, & communitas continuauit in ſolutione fructus cenſus per aliquot dies, & Pomponius promiſit iſtam ſummam dare ad diem 10. Decembris, ſignum euidens quòd antea pecunias non numerauerat cum effectu, nec deſeruierant niſi pro moſtra. Ex qua continuatione communitatis in ſolutione fructus cenſus elicitur illum non fuiſſe extinctum, quod magis patet, ex quo poſt dictam extinctionem, & creationem noui cenſus ſuper bonis Blaſij, & Pomponij tandem Valerianus Vrbanus realiter cenſum extinxit ex pecunijs communitatis, cuius Panattariæ appaltum, ſiue conductionem acceperat. 5

Fundamentum autem præcipuum quo in hac poſitione Pomponius nitebatur deſumptum ex partita ſcutorum 280. contanti ſoluta Blaſio per Pomponium dicta die 24. Nouembris 1587. quo die cenſus fuit extinctus, & de nouo creatus, viſum fuit Dominis nullatenus attendendum, cùm iſtud folium non ſit in actis, niſi quædam copia ſimplex & informis, extracta ex proceſſu informatiuo, quæ non facit fidem, *auth. ſi quis in aliquo, C. de eden. cap. 1. de fid. inſtr.* Vltra quòd in iudicio ciuili non probat proceſſus informatiuus quantumuis authenticus, Veral. *deciſ. 106. lib. 1. in manuſcript.* & fuit dictum in cauſa Mediolanen. fructuum 20. Iunij 1597. coram Orano. Vltra quòd aliàs coram A.C. Pomponius fuit proteſtatus nolle vti prædicta partita, nec in illa vllum fieri debere fundamentum, nec eſſe conſiderabile. 6

Vltimò non obſtat deciſio in cauſa Bononien. cenſus 24. Aprilis 1600. coram bo. mem. Cardinali Pamphilio, quia non applicatur caſui de quo agitur, ibi enim ſoluens pecunias integri pretij ſortis principalis in eodem inſtrumento reportauerat partem earundem pecuniarum ex noua cauſa, nempe pro fructibus anticipatis, & ſic ſolutio ſortis principalis licèt fuerat momentanea, operata erat iam ſuum effectum: ſed in caſu iſto Pomponius reportauit ſuas pecunias abſque aliqua noua cauſa, & abſque eo quòd illæ attulerint aliquam vtilitatem Blaſio, ſed ſolùm deſeruiuerint, vt dicunt teſtes *per far la moſtra*. 7

Ex quibus ita fuit reſolutum.

R. P. D. MARCOMONTIO.

Poſteà S.R.E. Cardinale.

Seguntina Præſidentiæ.

Lunæ 31. Ianuarij 1611.

ARGVMENTVM.

Canonicus antiquior dignitatem habens in choro in abſentia Decani, & Prioris vbi præſidere debet.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus antiquior dignitatem habens in choro, in abſentia Decani, & Prioris vbi præſidere debet? debet ſedere in ſede canonicali, & non in ſede dignitatis, & per tot.*
Vicarius Epiſcopi interueniens in choro vti Canonicus, non debet habere præeminentias Vicarij, ibid.
Epiſcopus interueniens in Capitulo tanquam Canonicus, debet ſedere poſt Archidiaconum, & in loco Canonicorum, ibid.

2 *Decanus qui eſt etiam Canonicus, non poteſt ſimul, & ſemel interuenire in choro in duobus locis.*

4 *Conſuetudo tantum habet de potentia, quantum habet de actu, & caſu.*

5 *Canonicus per acquiſitionem dignitatis non deſiit eſſe Canonicus, nec amittit iura ſibi vt Canonico competentia.*

6 *Conſuetudo maximè attenditur in materia præeminentiæ, & præcedentiæ in choro.*

D E

Digitized by Google

DECISIO XCI.

1 POſt firmatum per deciſionem, & ſententiam ius præſidendi in choro Eccleſiæ Seguntinæ in abſentia Decani, & Prioris ad fauorem Canonicorum agentes pro dignitatibus in alia instantia mihi commiſſa transierunt ad aliud dubium, in quo præſuppoſita deciſione prædicta ſuper iure Canonicis competente, quærebatur an in abſentia Decani, & Prioris dignitas exiſtens Canonicus antiquior poſſit præſidere in choro, ſedendo in ſede dignitatis. Quo dubio hodie vtraque parte informante propoſito Domini reſoluerunt antiquiori Canonico habenti dignitatem, non competere ius præſidendi, ſiue non deberi præſidentiam, niſi ſedeat in ſede canonicali.

2 Deciſionis ratio fuit, quia hæc præeminentia defertur Canonico antiquiori vti Canonico ex conſuetudine prædictæ Eccleſiæ Seguntinæ, vt latè fuit deductum in deciſione Domini mei Pamphilij. Dum autem ille Canonicus antiquior habens dignitatem ſedet in ſede dignitatis, dicitur ibi ſedere tanquam dignitas, non autem tanquam Canonicus, gloſſ. *in cap. à collat. in verſ. Prælatus*, & ibi Archid. *num.* 2. Gem. *num.* 8. Franch. *num.* 4. *de appell. in* 6. Card. *conſil.* 53. *in princip.* & propterea ſequitur eum in illa ſede non debere habere illam præeminentiam; ſed ſi illam conſequi velit, neceſſe eſt, quòd ſedeat in ſede Canonicali, vt dicunt ipſi Doctores dantes exemplum de Vicario interueniente in choro vti Canonico, quòd non debeat habere præeminentias Vicarij, & in Epiſcopo qui interuenit Capitulo tanquam Canonicus, quòd debeat ſedere poſt Archidiaconum, & in loco Canonicorum. Idem tradunt cum allegatione etiam aliorum ſimilium, Abb. in *cap. auditis, de elect.* Io. Leſirier Pariſien. *de primogen. lib.* 2. *quæſt.* 3. *num.* 36. Pauin. *de effic. & poteſt. cap. ſede vacant. quæſt.* 10. 2. *part princip. num.* 17. Ant. de Prat. *de iuriſdict. Epiſc. defenſ. cap.* 6. *numer.* 53. optimè ad noſtrum inſtitutum Bald. *conſil.* 53. *in princ.* inter conſ. Card. Zabarellæ, vbi tractat de Decano, qui erat etiam Canonicus, quòd non poteſt ſimul, & ſemel interuenire in choro duobus in locis, ſed ſi ſtabit in ſtallo, ſiue ſede Canonicali cum alijs Canonicis, dicitur ibi eſſe tanquam Canonicus; ſi verò in ſtallo Decanatus, dicitur ibi eſſe vti Decanus, & conueniunt quæ dicit Bolog. *in l. recenuents, num.* 59. *de leg.* 3. quòd concurſus dignitatum ſiue qualitatum non faciunt præferri, quando illa dignitas, aut qualitas non eſt conſiderabilis in eo actu, prout non eſt in actu præſidendi qualitas dignitatis, nec etiam qualitas Canonici, quando Canonicus ſedet in alio ſtallo, quàm Canonicorum.

3 Quippè iſtud ius præſidendi prouenit vt dictum eſt à conſuetudine introducta ad fauorem Canonici antiquioris in ſede Canonicali interuenientis in choro, vt colligitur ex teſtium depoſitionibus, dum dicunt vidiſſe in abſentia Decani, & Prioris Canonicum antiquiorem præſediſſe, etenim ſi ille Canonicus ſediſſet in ſede dignitatis, non potuiſſent ſcire teſtes, an ille præſediſſet vti Canonicus, vel vti dignitas, & potiùs dixiſſent, eum præſediſſe ratione dignitatis propter ſedem eminentiorem, & clariùs demonſtratur ex affixione Virgæ in ſede Canonici antiquioris, quæ cùm videatur denotare iuriſdictionem præſidentiæ, vt conſiderat Caſſan. *in catal. glor. mund. part.* 1. *conſid.* 38. *concl.* 6. indicat eum qui præſidere debeat, debere etiam ſedere in ordine Canonicorum, ad quod benè faciunt tradita per Innocent. in *cap. in litteris nu.* 7. *de reſtit. ſpoliat.*

4 Nec obſtat, quòd dicitur, hæc omnia proceſſiſſe, ex quo non conſtat vnquam ante hac Canonicum antiquiorem fuiſſe dignitatem, id enim in facto non ſubſiſtit, cùm teſtes ſpecificè deponant adfuiſſe in Eccleſia Seguntina Canonicos antiquiores, quorum nomina exprimunt, qui dignitates obtinebant eo tempore, quo ipſi teſtes viderunt præeminentiam exerceri per antiquiorem ex ſimpliciter Canonicis: vltra quòd ſi conſuetudo non probatur, niſi in caſu quando Canonicus ſedet in ſede Canonicali, non debet extendi ad alium caſum, quando Canonicus antiquior eſt etiam dignitas, & ſedet in ſede ſuæ dignitatis: quia conſuetudo tantum habet de potentia, quantum de actu, & vſu, Bald. *conſ.* 27. *volum.* 2. Surd. *conſ.* 325. *num.* 13. Pedem. *deciſ.* 29. *num.* 16. Fel. *in cap. auditis num.* 15. *de præſumpt.*

5 Non obſtat, quòd Canonicus per acquiſitionem dignitatis non deſierit eſſe Canonicus, nec amiſerit ius ſibi vti Canonico competens, iuxt. deciſ. Puteі 100. *lib.* 3. & trad. per Natt. *conſil* 44. *num* 7. ita vt etiam diſtributiones vti Canonicus accipiat, vt per Card. *d. conſil.* 53. quia omiſſis diſputationibus iuris fuit reſponſum antiquiori Canonico habenti dignitatem non negari in hoc caſu commoda, & diſtributiones Canonicatus, neque agi de illis; imò nec illi negantur præeminentiæ eiuſdem Canonicatus, & ita in ſpecie iſta præſidendi in choro, ſed tantùm dicitur illam obtineri, & exerceri debere in ſede Canonicali, in qua fuit inducta conſuetudo, per quam eadem præeminentia acquiſita eſt Canonicis, itaque potius eſt in eius facultate vſus, vel non vſus dicti iuris, quatenus velit, aut nolit ſedere in ſede Canonicali.

6 Et præter quòd illa Virga non poſſet ſine iniuria Canonicorum amoueri à ſede Canonicali, cui fuit affixa, turbaretur prætereà conſuetudo hactenus obſeruata ad fauorem Canonicorum, & daretur confuſio inter dignitates, & Canonicos, atque occaſio litibus in futurum, ſi iſtud ius præſidendi transferretur à ſedibus Canonicorum ad ſedes aliarum dignitatum, quàm Decani, & Prioris, quia dignitates poſſent aliquando prætendere præeminentiam hanc competiiſſe ſuis anteceſſoribus ratione potius dignitatis, quàm Canonicatus: vnde ſiue conſideremus conuenientiam, ſiue rationem & iura, quæ in hac materia ſemper deferuntur conſuetudini, iuxt. doctr. Bald. in *cap. cùm olim, num.* 1. *& ſeqq. de conſuet.* Card. *conſil.* 62. *num.* 1. & fuit dictum in hac cauſa coram D. M. Pamphilio, ſequitur Canonicum antiquiorem habentem dignitatem non poſſe in choro præſidere, niſi ſedeat in ſede Canonicali, &c.

Et ita fuit deciſum, &c.

R. P. D. LVDOVISIO,

poſteà fel. rec. Gregorio XV.

Romana prætenſi erroris calculi.

Die 4. Februarij 1611.

ARGVMENTVM.

Inuentarium confectum ſine citatione partis intereſſe habentis eſt nullum, & in diuiſione cum minore eſt neceſſaria ſolemnitas ſtatuti.

SVMMARIVM.

1 *Citatio eſt neceſſaria in confectione inuentarij, nec ſufficit citatio, ſeu monitorium ad conſignandum bona, iuxta formam inuentarij.*

Inuentarium debet fieri ſeruatis ſeruandis, citatis habentibus intereſſe: paria enim ſunt non facere, & minus legitime, & inualidè facere, ſub num. 1. in fine, & num. 6.

2 *Inuentario fides tollitur propter eius imperfectionem, & diminutionem.*

3 *Gazagà iuri inter Hebræos renunciari non poteſt ad fauorem domini domus, ſed inter ipſos Hebræos alter cedit alteri.*

4 *Solemnitates ſtatutariæ ſunt neceſſariæ in inſtrumento diuiſionis, quia quamuis diuiſio ſit actus neceſſarius, & in actu neceſſario non requirantur ſolemnitates, tamen non eſt actus neceſſarius hoc, vel illo modo diuidere, & benè in diuiſione cadit læſio.*

5 *Diuiſio bonorum reſcinditur per l. 2. Cod. de reſcind. vend.*

Statutum intrat in omni contractu, in quo minor lædi poteſt, ſub num. 5.

6 *Factum probatur etiam per inſtrumentum nullum.*

7 *Decretum iudicis in contractu minoris non ſubſiſtit quando eſt interpoſitum ex falſa cauſa.*

Decretum iudicis ſolum non ſufficit, licèt requiſitum à ſtatuto, quando deficit præſentia conſanguineorum à ſtatuto ſimiliter requiſita, ibid.

Digitized by Google

DECISIO XCII.

1 DOmini ſine vlla difficultate vnanimiter ſteterunt in deciſis rationibus, de quibus in deciſione. Quibus non obſtat, quod dicitur onus faciendi inuentarium fuiſſe io teſtamento iniunctum factori, quia hoc in eo non legitur, imò incumbebat Michaeli Angelo maiori filio, io cuius poſſeſſione etat bona hæreditaria.

Nec tollit defectum citationis in inuentario requiſitum, monitorium quod dicitur exequutum ad inſtantiam Alexandri, & aliorum frattum pro confectione inuentarij, quia vltra quòd non conſtat de eius reproductione ſaltem legitima, nec ipſum monitorium, nec citatio poſteà ſubſecuta ad conſignandum bona iuxta formam inuentarij, noceret dictis Alexandro, & alijs tunc minoribus *ad l. cum & minores, C. ſi aduerſus rem iudicatam, l. acta, §. contra*, cum ibi not. *ff. de re iud.* Ioueorarium fieri debebat ſeruatis de iure ſeruandis, & ſic citatis fratribus Michaelis Angeli, cùm eorum iotereſſe eſſet certum; monitorium enim concludebat de legitimo, & valido inuentario, quia aliàs paria fuiſſent non facere, & minus legitimè, & inualidè.

2 Minus etiam releuant quæ contra non integritatem inuentarij obijciuntur, præſupponendo tamen vt in deciſione dicitur, dari de non integritate, non ad effectum vt Michael Angelus dicatur amiſiſſe beneficium inuentarij, ſed ad tollendam fidem propter eius imperfectionem, & diminutionem, vt in Romana de Ruſconibus, & io Bonooieñ. dotis in deciſione allegatis.

3 Nam ab omiſſione iuris Gazaga non excuſat, dum obijcitur ins iſtud non fuiſſe conſiderabile, cùm in inſtrumento locationis fuiſſet illi expreſsè renunciatum ad fauorem locatoris, quia renunciatio, vel non valuit, vel erat futura ſioe effectu, cùm inter Hebræos non admittatur violatio dicti iuris, & oullus Hebræus conducat domum ab alio Hebræo inhabitatam, niſi de conſenſu habitantis, & obtenta ab eodem ceſſione dicti iuris Gazaga.

Nec releuat, quod dicitur tale ius fuiſſe acquiſitum per ipſum in noua conductione domus nomine proprio, quia quando hoc eſſet verum, iſtud fuiſſet factum poſt mortem patris, & non tollit quòd tale ius non fuiſſet repertum in hæreditate patris; ſed nullibi etiam conſtat de allegata reconductione. Neque eſt veriſimilis, imò repugnat locationi factæ de anno 1585. quæ erat facta ad duodecim annos, & illis finitis ad alios duodecim annos, vt legitur in inſtrumento locationis, qui terminus durabat vſque ad annum 1609.

Ad quid enim reconducere de anno 1592. cùm ſupereſſent decem & ſeptem anoi locationis antedictæ, remiſſio iuris Gazaga quam dicit Michael Angelus ſibi factam pro commodo in ſe ſuſcepto occaſione pignorum ei relictorum, & prætenſorum debitorum decoctorum non probatur, quia fides quæ datur non facit fidem, & probata non releuaret, quia Alexander, & alij minores non poterant aliquid remittere, noo ſeruatis ſolemnitatibus ſtatutarijs.

Vltra defectus inuentarij in deciſione allegatos Domini alium conſiderabant, quia in eo non fuit deſcriptum ius fœnerandi hæreditarium notabilis æſtimationis; contra inſtrumentum diuiſionis ſubſiſtunt nullitates deſignatæ in deciſione, videlicet defectus conſanguineorum requiſitorum ex forma ſtatuti, qui defectus eſt tam io committendo, quàm in omittendo.

In committendo, quia D. Vgo Boncompagnus habebat notabile intereſſe ratione ſui crediti ſcutorum 6000. in circa, & ex dicto inſtrumento conſequebatur non ſolùm probationem ſui crediti, quæ per prius patiebatur difficultatem, ſed etiam promiſſionem de ſoluendo, &c. Nec facit quòd exaduerſo dicitur creditum probari per alias ſcripturas, quia vltrà quod ſunt ſcripturæ informes, non continentes cauſam debiti, nec integram ſummam, illa vigore non habuiſſet exequutionem paratam prout in dicto inſtrumento.

In omittendo etiam fuit peccatum, quia deficit alter conſanguineus eius, cùm ſtatutum duos requirat. Et licèt probari debeat quòd adfuiſſet alius, qui fuiſſet habilis ad interueniendum ſtipulationi; hoc quicquid ex aduerſo dicatur, & obijciatur, viſum fuit Dominis quoad perſonam D. Pauli Ghiſlerij concludentiſſimè probari, & ipſe hoc apertè, & clarè oſtendit in ſua depoſitione quæ placuit.

4 Quòd dicitur oon fuiſſe neceſſarias ſolemnitates ſtatuti in iſta diuiſione vti in actu neceſſariò non ſubſiſtit, quia fuit abuodè oſtenſum in deciſione ſtatutum habere locum in diuiſione. Et licèt actus diuiſionis ſit neceſſarius, tamen non eſt neceſſarium hoc vel illo modo diuidere, & propterea in diuiſione benè cadit læſio.

5 Hinc videmus, quòd in ea habet locum remedium *l. 2. C. de reſcindenda venditione*, vt dicunt Bald. per Salic. *ibi*, & alij per Gabriel. *de empt. & vendit. concluſ. 1. num. 25.* & propterea intrat ſtatutum, quod habet locum io omni contractu, in quo minor lædi poteſt, Put. *deciſ. 162. lib. 1.* cum alijs adductis in deciſione.

6 Minus etiam facit, quod dicitur verſari in probando facto, quod probatur etiam vt ex aduerſo prætenditur per inſtrumentum nullum, quia quicquid ſit, probaretur etiam factum nullum, & paria ſunt non eſſe, vel nullum eſſe, & quod nullum eſt, nullum poteſt parere præiudicium.

7 Decretum iudicis, licèt requiratur, tamen non ſufficit, cùm ſtatutum etiam requirat præſentiam conſanguineorum. Ex abundaoti fuit additum decretum non ſubſiſtere cùm ſit interpoſitum ex falſa cauſa, *l. ſed & ſi præſes, C. de præd. minor.* Alexand. *conſil. 69. num. 3. lib. 3.* Fuit dictum in Romana ſocietatis officij 17. Iunij 1602. coram R. P. D. meo Decano.

Falſitas autem cauſæ in eo deprehenditur, quia fuit ſuppoſitum iudici, quod inter alia hæreditaria debita, fuit vnum cum Laura Incoronata ſcutorum 400. monetę, quod debitum fuit poſtmodum repertum proprium ipſius Michaelis Aogeli, & non hæreditatis.

Etenim illud contraxerat vigore ſocietatis officij Initæ ad fauorem eiuſdem Lauræ ſub die 6. Iulij 1591. & quidem non hæreditario nomine, ſed fideiubendo pro alijs poſt obitum communis patris, & hoc idem ipſemet Michael Angelus aliàs iudicialiter faſſus fuit io officio Sillæ Notarij ſub die 7. Octobris 1594. dum dixit, *Delli 400. ſcudi della Signora Laura Incoronata detto Saluatore dice queſta partita eſſer ſua, & hauerla fatta doppo la morte di detto ſuo Padre ſi come appare per inſtromento rogato al Belgio.* Cætera quæ contra deciſionem deducebantur, fuerunt ſublata pee informantes pro Domioo Alexandro, & alijs, &c.

R. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Ieroſolymitano.

Carthagineñ. præeminentiarum.

Lunæ 21. Februarij 1611.

ARGVMENTVM.

Epiſcopus habet iuris aſſiſtentiam in cura animarum Eccleſiarum non habentium proprium Parochum, & quomodo quaſi poſſeſſio deputandi Rectores Eccleſiarum, & eos annuendi probetur per teſtes ad effectum manutentionis.

SVMMARIVM.

2 *Epiſcopus habet aſſiſtentiam iuris in cura animarum Eccleſiarum non habentium proprium Parochum.*

Quaſi poſſeſſio Epiſcopi deputandi Rectores Eccleſiarum, & eos amouendi probatur per teſtes, & quomodo, ibid. verſ. ſed etiam.

Manutentio conceditur probata poſſeſſione tempore motæ litis, ibid.

3 *Teſtibus pluribus magis creditur, quàm paucioribus.*

Teſtibus concordantibus ſe cum iure communi, & illius diſpoſitione magis creditur, quàm contrarijs, ibid.

4 *Manutentio conceditur ex qualibet nuda detentatione, ſeu ſimplici facto.*

5 *Poſſeſſio curæ animarum à beneficiatis probata præſumitur potius nomine Epiſcopi, quàm eorum proprio nomine.*

DECISIO XCIII.

1 CVm in ciuitate Murſiæ reperiantur nonnullæ Eccleſię parochiales abſque proprijs Parochis, & in qualibet ipſarum adſint beneficiati, qui prætendunt per ſe ipſos, ſeu in caſu impedimenti per ipſorum locum tenentes ab ipſiſmet deputandos curam prædictarum Eccleſiarum exercere, orta fuit deſuper differentia inter R. D. Epiſcopum, & beneficiatos prædictos, & in partibus lata fuit

ſententia pro D.Epiſcopo, cauſaque per appellationem in Rota mihi commiſſa, dubitaui cui eſſet dandum mandatum de manutenendo.

2 Et Domini reſoluerunt eſſe dandum D. Epiſcopo, qui non ſolùm habet iuris aſſiſtentiam in cura animarum Eccleſiarum non habentium proprium Parochum, *cap. cum ſacras*, vbi Abb. *num.* 1. & 2. Card. Anchar. & alij *de offic. Archid. cap. ex frequentibus de verb. ſignif. in 6. cap. omnes baſilica* 13. *q.* 7. Butr. *in cap.* 1. *num.* 7. *de capel. monach.* Sed etiam probat eius quaſi poſſeſſionem deputandi, nominandi, & amouendi Rectores, ſeu curatores pro tempore in dictis Eccleſijs, per teſtes de quibus in eius ſummario, deponentes etiam à tempore immemorabili, licèt ad effectum manutentionis ſufficiat probare de tempore motæ litis, §. *retinendæ*, & ibi Fab. *n.* 16. *inſtit. de interdict.* Caputaq. *deciſ.* 98. *part.* 2. Rot. *deciſ.* 4. *n.* 11. & 19. *part.* 2. *diuerſ.*

3 Quòd autem iſtæ Eccleſiæ non habeant proprium Parochum, probatur ex teſtibus vtriuſque partis, & ex confeſſionibus eorundem beneficiatorum, quorum collationes etiam ſunt de beneficijs ſimplicibus, non verò de curam habentibus. Quibus non obſtant teſtes deponentes de poſſeſſione beneficiatorum, cùm nihilominus ſtandum ſit deponentibus pro D.Epiſcopo, tum quia ſunt plures numero, tum etiam quia ſe conformant cum diſpoſitione iuris, ac veriſimiliora deponunt, ad tradita per DD. *in cap. licet cauſam de probationibus*, Felin. *in cap. in noſtra n.* 3. *de teſtibus*, Gabr. *concl.* 4. *n.* 28. & *ſeq. eod. tit. de teſtib.*

4 Et optimè iuuantur ex dictis confeſſionibus eorundem beneficiatorum, præſertim Ioannis de Villanoua, qui licèt dicat Epiſcopum poſuiſſe hos locum tenentes de facto, non ideò minus probata remanet eius quaſi poſſeſſio, cùm in hoc iudicio poſſeſſorio ſummariſſimo attendatur quælibet nuda detentatio, ſeu ſimplex factum, iuxta Rot. *deciſ.* 64. *n.* 8. *part.* 1. cum alijs per Neuizan. *conſ.* 80. *n.* 3. & per Menoch. *de retin. remed. vlt. ante n.* 2. & *n.* 18.

5 Maximè quia teſtibus deponentibus pro beneficiatis reſiſtit ius ex ſupradictis, & eorum probatio non concludit, cùm exercitium curæ poſſit fieri tam nomine proprio, quàm nomine alieno, ita vt ſit præſumendum beneficiatos curam adminiſtraſſe potius nomine, & de ordine Epiſcopi, quàm iure proprio, ad text. cum ibi notatis *in dicto c. omnes baſilica* 13. *q.* 7. & alios ſuprà allegatos.

6 Et non obſtat, quòd teſtes dicant beneficiatos per ſe ipſos, ſi fuerint habiles, & non impediti, curam exercuiſſe, & in eorum defectum locum tenentes cuiuslibet ipſorum, quia per hoc non ſequitur neceſſariò, quòd id totum fieri non potuerit, vel factum non fuerit de ordine Epiſcopi, & quòd proptereà ipſe teneatur eoſdem deputare, & hoc eſt, quod hodie diſputatur, vnde hæc probatio non concludit, vt dictum eſt.

7 Minus obſtant quædam deputationes factæ, & alia per beneficiatos adducta, quia nec ſunt in forma probanti, nec probantur effectuata, & benè tolluntur per informantes pro D.Epiſcopo. Alia verò, quæ adducebantur de perceptione decimarum facta à beneficiatis, & quòd ſit abſurdum curam animarum vnius Eccleſię penes duos reſidere, videbantur reſpicere petitorium, & ideò ad illud remiſſa fuerunt.

R. P. D. LVDOVISIO,

poſteà fel. rec. Gregorio XV.

Romana domorum.

Die 14. *Martij* 1611.

ARGVMENTVM.

Emphyteuſi pro acquirente, & pro eius tertia generatione conceſſa, prima generatio incipit in filijs acquirentis, & deſinit in pronepotibus, & vbi ſunt verba clara, excluditur omnis interpretatio, & confeſſio alterius non præiudicat alteri, qui ex pacto, & prouidentia vocatus eſt, nec ipſi confitenti, ſi apparet de errore.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis conceſſa acquirenti ad tertiam eius generationem, generatio prima incipit in eius filijs, & terminatur in pronepotibus: limita ſi conceſſa ſit ad tertiam generationem ſimpliciter, ſine verbo*, eius, *vel* ipſius, *ibidem in fin.*

2 *Verba intelligenda ſunt ſecundùm ſenſum loquentis, qui ex vſu, & conſuetudine colligitur.*

3 *Verborum à propria ſignificatione non eſt recedendum, niſi conſtet manifeſtè de contrario ſenſu.*

4 *Error facti eſt excuſabilior, ita etiam probabilior, quàm error iuris.*

5 *Verba clara excludunt omnem interpretationem.*

6 *Relatio efficit, vt omnia quæ continentur in relato, dicantur expreſſa in referente cum omnibus ſuis qualitatibus.*

7 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica non poteſt concedi niſi tribus perſonis: ſed hæc diſpoſitio eſt extenſa ad omnes deſcendentes.*

8 *Confeſſio qua quis confitetur, quod filij ſint comprehenſi, non excludit, quominus ſint comprehenſi etiam nepotes, maximè quia talis confeſſio non poteſt præiudicare nepotibus in ijs, quæ veniunt ex pacto, & prouidentia.*

9 *Confeſſio cùm apparet de errore, ſiue error ſit in facto contra conceptionem verborum, ſiue in iure circa eorum ſignificationem, non præiudicat neque ipſi confitenti.*

10 *Error apparere dicitur confeſſionis, quoties conſtat de veritate in contrarium.*

11 *Inueſtitura prorogatio cenſeri ſolet vna, & eadem cum inueſtitura prorogata.*

Inueſtitura noua, & noua conceſſio cenſetur quoties ſunt impoſita noua pacta, & nouæ qualitates adiecta, quæ non erant in prioribus inueſtituris, ibid.

DECISIO XCIV.

Placuit Dominis deciſio bo. me. Cardinalis Seraphini in hac cauſa facta ſub die 24. Maij 1600. & rationes in ea deductæ: propterea cauſa iterùm ſuper ijſdem propoſita vnanimi voto perſtiterunt in tunc reſolutis. Cùm enim conceſſio facta fuerit Antonio ad tertiam eius generationem, generatio incipiebat à filijs ipſius Antonij, & terminabatur in eius pronepotibus, iuxta ſententiam Baldi *in auth. ſi quas ruinas n.* 4. *C. de ſacroſan. Eccleſ.* quam veriorem, & receptiorem dicunt Alex. *conſil.* 125. *n.* 5. *lib.* 5. Ruin. *conſil.* 166. *num.* 6. *lib.* 1. Clar. *in* §. *Emphyteuſis qu.* 34. Illuſtriſſimus Mantic. *de tacit. & ambig. conuen. lib.* 22. *tit.* 25. *n.* 16. & ſequuta eſt Rota in vna villæ Caprolæ 10. Maij 1592. coram R. P. D. meo Decano, & in vna Aſſiſien. Emphyteuſis 13. Nouembris 1598. coram Gipſio, & in Romana domus 4. Maij 1609. coram R.P.D. Sacrato, & deciſ. Caputaq. 18. *par.* 2. non loquitur in his terminis, ſed quando conceſſio eſt facta ad tertiam generationem ſine verbo *ipſius*, & hanc iuris concluſionem non impugnant informantes pro Archiconfraternitate Confalonis, ſed potiùs eam euitare conantur pluribus modis. 1

Primò ex vſu, ſeu abuſu Notarij, quem dicunt non agnouiſſe differentiam quam conſtituunt Doctores, quando quis recipit emphyteuſim ad tertiam generationem ſimpliciter, & quando ad tertiam ipſius generationem, cùm promiſcuè, & differenter addat, & non addat illam dictionem, *ipſius*, quod deprehenditur ex narratiua inſtrumenti de quo agitur. Refert enim præcedentes petitiones, & conceſſiones ad ſecundam generationem Antonij, & vtitur dictione *ipſius*, quæ in conceſſionibus, & petitionibus relatis non reperitur, & in eis Antonius computatur pro prima: verba autem ſunt intelligenda ſecundùm ſenſum loquentis qui ex vſu, & conſuetudine colligitur. 2

Sed fuit reſponſum, ex eo quòd Notarius aliquando minus propriè loquutus ſit in hac materia, non inde ſequi, quòd in caſu de quo agitur, verba non ſint in proprio ſenſu accipienda, cùm in dubio à propria verborum ſignificatione non ſit recedendum, niſi conſtet manifeſtè de contrario ſenſu, *l.* 1. §. *ſi is qui nauem, ff. de exercit. act. l. non aliter, ff. de legat.* 3. 3

Præſertim, quia abuſus Notarij contingit in verbis narratiuis, in quibus inferri non poteſt ad diſpoſitiua, quæ magis deliberatè, accuratèque proferuntur. Et narratiua potuit procedere ab errore, quia Notarius crediderit verba conceſſionum ita eſſe concepta, & iudicare debemus, cùm lapſum potius errore facti, quàm iuris, cùm error facti prout eſt excuſabilior, ita etiam ſit probabilior errore iuris, Aym. *conſ.* 188. *ſub n.* 10. *verſ. quanto fortius*, & relatione quam fecit Notarius ad dictas inueſtituras, clarè deprehenditur error, vt per Dec. *conſ.* 63. *num.* 6. 4

Accedit, quod petitio Antonij, & decretum Congregationis, in quorum vim emanauit conceſſio, expreſsè dicunt

ad

Digitized by Google

ad tertiam ipſius generationem, vnde iſta verba non ſunt iudicanda vti verba Notarij, ſed vti verba partium, & ſunt metienda ſecundùm eorum ſenſum, & intentionem, quæ præſumitur iuri conformis ex propria verborum ſignificatione. Et ad illud quod dicitur de prorogatione clauſtri facta 8. Nouembris, 1595. vltra ſupradicta, benè reſpondetur in deciſione, quod verba illa ad ſecundam ipſius generationem fuerunt limitata, & reſtricta ex verbis ſequentibus, quæ limitatio cùm legatur in conceſſione iſta, non poteſt ab illa ad iſtam fieri illatio, imò potiùs retorquetur inductio, ex regula *l. vnica, §. ſin autem, C. de caduc. tollen.*

5 Ad illud, quod ſecundo loco obijciunt informantes pro Archiconfraternitate Confalonis de petitionibus Antonij de nouo exhibitis, in quibus multum vrgent; reſpondetur conceſſionem non fuiſſe factam illarum vigore, quod ex deformitate quæ intercedit inter ipſas, & conceſſionem, patet, ſed vigore vltimæ inſertæ, & regiſtratæ in inſtrumento, ad quam expreſsè ſe refert ipſa conceſſio. Vltrà quòd licèt alia, vt exaduerſo dicitur, ex petitione declaratur conceſſio, hoc verum in verbis dubijs, non autem in claris, quia verba clara excludunt omnem interpretationem, *l. ille aut ille, §. cùm in verbis, ff. de legat. 3. l. ancilla, C. de furt. l. quod conſtitutum*, vbi Bart. *de teſtament. milit.*

Verba autem ſunt clara, non ſolùm ex propria eorum ſignificatione, ſed etiam ex relatione expreſſa ad prorogationem ſalæ dirutæ, quæ fuit facta Antonio ad tertiam ipſius generationem, & pronepotes comprehendit. Ceſſat etiam ex hoc quod dicitur conceſſionem fuiſſe factam ſub commemoratione aliarum inueſtiturarum, quia partes ſe reſtrinxerunt ad formam ſub quibus fuit conceſſa illa ſalæ dirutæ, & ad eius inſtar fuit facta conceſſio, de qua agitur.

6 Nec facit, quòd exaduerſo replicatur fuiſſe expreſsè conuentum in conceſſione ſalæ dirutæ, quòd in ea comprehendatur pronepos, quia ſi hoc eſt verùm, magis iuſtificat intentionem Antonij Franciſci, hoc enim debet haberi etiam pro expreſſo in conceſſione de qua agitur, ex vi, & natura relationis, quæ efficit vt omnia, quæ continentur in relato, dicantur expreſſa in referente, Beto. *conſil.* 140. *num.* 36. *lib.* 2. cùm relatum ſit in referente, cum omnibus ſuis qualitatibus, *l. aſſe toto, ff. de hæredibus inſtit.* Bart. *in l. 1. §. vltimo circa finem, ff. famil. ercifcun.* Dec. *conſil.* 47. *num.* 1. Ruin. *conſil.* 127. *num.* 4. *in fine, & ſeqq. lib.* 2. Aym. *conſil.* 45. *num.* 4.

Non obſtant quæ tertio loco allegantur de defectu poteſtatis concedendi, quia quatenus illam metiuntur à ſtatuto ſocietatis prohibente fieri conceſſionem ad tertiam generationem, ſtatutum, vt benè animaduertitur in deciſione, non ſimpliciter, & abſolutè prohibet, ſed ſe limitat in illis verbis, *ſenza tutto il corpo, & eſpreſſa volontà di tutta la compagnia*, quod in hac conceſſione interuenit; quatenus etiam defectum poteſtatis metiuntur à facultate cuſtodum qui inſtromentum fecerunt, de facultate ipſorum ſufficienti non eſt dubitandum; quia vltra quòd negotium fuerat illis remiſſum à Congregatione cum facultate faciendi, & imponendi, poſtquam Congregationi fuit expoſitum Antonium petijſſe vſque ad tertiam ipſius generationem concedi, Congregatio deliberauit, & ſtatuit, quod concederetur modo, & forma quibus petitum fuit.

7 Non licèt etiam metiri defectum poteſtatis ex diſpoſitione iuris communis, eò quia emphyteuſis Eccleſiaſtica non poſſit concedi niſi tribus perſonis, *§. emphyteuſis in auth. de non alien.* quia dicta diſpoſitio fuit extenſa ad omnes deſcendentes, Alex. Ruin. & Couarr. in deciſione adducti, cumulatis citatis ab Illuſtriſſimo Mantica, qui etiam de communi teſtatur *de tacit. & ambig. conu. lib.* 2. *tit.* 25. *n.* 13.

8 Confeſſiones Fabij, & Notarij, quod filij comprehendantur in conceſſione, non excludunt nepotes, Alex. *conſil.* 64. *num.* 7. *verſic. benè facit lib.* 2. Nec poſſunt præiudicare nepotibus in ijs quæ veniunt ex pacto, & prouidentia, Alex. *conſil.* 106. *num.* 8. *lib.* 4.

9 Maximè cùm appareat de errore, quo caſu neque etiam confitenti præiudicat, *l. non fatetur, ff. de confeſſion.* Anchar. *conſil.* 291. *n.* 3. Dec. *conſil.* 408. *n.* 5. Rolan. *conſil.* 69. *n.* 48. *lib.* 3. Menoch. *conſil.* 147. *n.* 29. ſiue errauerit in facto contra conceptionem verborum, ſiue in iure circa eorum ſignificationem, Paul. de Caſtr. *in d. l. non fatetur*, Dec. & Rolan. *vbi ſupra*, Decian. *conſ.* 55. *n.* 24. *lib.* 2.

Apparet etiam de errore, ex quo conſtat de veritate in contrarium, Anchar. *vbi ſupra*, Alex. *conſ.* 102. *ſub num.* 8. *verſic. Igitur idem lib.* 1. Aret. *conſil.* 14. *n.* 8. *ante med.* Roland. *d. conſil.* 69. *num.* 48. *in fine, & num. ſeqq.* & potuit Fabius qui non fuit acquirens, facilè errare. Idem dicendum eſt de confeſſione Horatij patris Antonij Franciſci, & de eius credulitate, de qua deponunt teſtes. 10

Ad illud, quod ſimus in prorogatione, & quòd propterea habeamus interpretari verba huius prorogationis ſecundùm terminos priorum conceſſionum, ex quarum lectura dicitur apparere perſonam acquirentis ſemper fuiſſe habitam pro prima generatione; placuerunt Dominis reſponſiones datæ in deciſione, quòd non ſumus in vera prorogatione, quæ ſolet cenſeri vna, & eadem cum inueſtitura prorogata, ſed potiùs in noua conceſſione, & inueſtitura propter noua pacta, & nouas qualitates adiectas, quæ non erant in prioribus inueſtituris, Bald. Ang. Alex. & alij cumulati in deciſione. 11

Item, quòd non eſt verum abſolutè, quòd in omnibus prioribus conceſſionibus Antonius fuerit habitus pro prima generatione, quia in conceſſione facta de domo, ſeu ſala diruta, quæ facta fuit ad tertiam generationem ipſius Antonij, ad quam partes habuerunt particulariter reſpectum, prima generatio incipiebat à filijs, & tertia in pronepotibus deſinebat. Alia quæ non ſunt ſublata in deciſione, benè reſpondent pro Antonio Franciſco informante.

R. P. D. SACRATO,

Deinde S. R. E. Cardinale.

Vlixboneñ. Prioratus S. Petri.

Lunæ 14. Martij 1611.

ARGVMENTVM.

Simoniaca præſentatio ad iuſpatronatus, non ſolùm nullum transfert ius in præſentatum, ſed qui per ſimoniam præſentauit, iuſpatronatus amittit: dicitur autem contracta ſimonia per ſolutionem pecuniarum etiam facta ad ſe redimendum à vexationibus, & moleſtijs ſine beneplacito Apoſtolico; cætera ad materiam præſentationis ad iuſpatronatus, vide in ſummario.

SVMMARIVM.

2 *Regula, quòd nemo plus iuris in alium transferre poteſt, quàm ipſe habeat.*

Præſentatus ad iuſpatronatus non admittitur niſi probauerit, quòd iuſpatronatus ſpectaret ad præſentantem, ibid.

Iuriſpatronatus donatio ſola authoritate Vicarij facta eſt inualida, ibid.

3 *Simoniaca præſentatio ad iuſpatronatus impedit illius tranſlationem, & per eam iuſpatronatus amittitur.*

Simonia per pecuniarum ſolutionem probata non tollitur ex eo, quòd pecuniæ fuerint ſolutæ ad redimendas vexationes abſque beneplacito Apoſtolico, ibid.

Inſtrumenta producta cenſetur à producente approbata in qualibet parte, ibid.

5 *Teſtes examinati ad perpetuam rei memoriam, & coram iudice ſeculari in cauſa beneficiali iuriſpatronatus nullam faciunt probationem.*

6 *Præſentatio ad iuſpatronatus fieri poteſt per ſchedulam priuatam, dummodo ſit recognita intra tempus datum ad præſentandum.*

DECISIO XCV.

FVit reſolutum, non conſtare de iurepatronatus, quod ſuffragetur Ignatio. Primò quia verè non conſtat de exiſtentia iuriſpatronatus, quia iura, quæ pro hoc probando exhibentur, minimè ſunt in forma probanti, tamquam extracta à Notario non rogato, lite pendente, ſine citatione partis, & abſque Iudicis decreto, Rot. *deciſ.* 1. *&* 2. *de fid. inſtrument. in nou.* Caputaq. *deciſ.* 101. *part.* 2. *cum concord.* 1

Secundò, quia data exiſtentia iuriſpatronatus, adhuc non ſuffragaretur, cùm non conſtet de pertinentia ad fauorem illorum, qui fecerunt aſſertam præſentationem de perſona Ignatij; etenim acquiſitio prætenditur facta per Rodericum ex donatione illi facta à Leonora, & Guiomara ſororibus de Gaa; ſed contra hanc donationem op- 2

Digitized by Google

ponitur. Primò non conſtare, quòd iuſpatronatus ſpectaret ad donantes, Caſtr. *conſ.*133. *n.*1. *lib.*2. & facit vulg. regula, quòd nemo plus iuris in alium transferre poteſt, quàm in ſe habeat. Secundò quia donatio iſta fuit facta cum ſola auctoritate Vicarij, qui non poteſt illam validare, Calder. *conſil.*1. *de offic. vicar.* Rebuff. *in prax. tit. de form. vicar.* Archiepiſc. & aliorum *num.*184. latè Ferret. *conſil.*327. *n.*4. *&* *conſil.*343. *num.*7. *cum pluribus ſequentibus*, Tan. *deciſ.*20. *incip. donatio iuriſpatronatus*, & fuit dictũ in cauſa Bareñ. beneficiorum 14. Maij 1604. coram R. P. D. meo Lancellotto.

3 Tertiò, dicta donatio fuit facta mediante pecunia, & ſic ſimoniacè, ob quam non ſolùm impeditur translatio iuriſpatronatus, *cap. de iure cap. præterea il ſecondo, & ibi not. de iurepatr.* Abb. *in cap. venient il primo num.*1. *de teſtam.* Roch. *de iurepatr. in verſ. & vtili num.*9. *& ſeqq.* Verùm etiam amittitur iuſpatronatus, *cap. quia clerici*, vbi gloſ. & DD. *de iurepatr.* Paul. de Cittadin. *tract. de iurepatr. part.*9. *num.*11. *verſ.*4. Roch. qui de communi *in verſ. ipſi, vel ii num.*54. Nec ſatisfecit reſponſio, quòd ſolutio pecuniarum fuerit facta ad redimendas vexationes: nam omiſſo, quod materia abſque beneplacito Apoſtolico eſt periculoſa, ceſſat difficultas ex verbis ibi, & vt ei darent vices ſuas, & ius, quas, & quod dicebant habere ad dictum iuſpatronatus, quod etiam probant teſtes, & facit inſcriptio inſtrumentorum, ibi, *ob ei dimittendum ius, quod habebant in patronatu*, &c. quæ inſtrumenta fuerunt ſimpliciter producta, & ideò approbata in qualibet parte, *gloſ.*1. *in cap. præſentium de teſt.* Abb. *in cap. cùm ſuper num.*7. *de offic. delegat.* Anchar. *conſil.*222. *in princ.* Pariſ. *conſil.*125. *num.*20. *lib.*1. & idem Rodericus recepit donationem iuriſpatronatus à prædictis mulieribus, cum expreſſione quòd eſſent patronæ, nulla facta mentione vexationum.

4 Quantum ad donationem factam eidem Roderico per Valaſcum fuit dictum, illam pariter non ſuffragari, tum quia non probatur, quòd ad Valaſcum pertineret iuſpatronatus, ad ſupra allegata, tum quia fuit facta tamquam compatrono, de qua qualitate non conſtat, & quatenus ab initio conſtitiſſet, fuiſſet iuſpatronatus amiſſum per contractum ſimoniacum cum illis ſororibus, ex ſuprà deductis.

5 Quo verò ad donationem factam eidem Roderico per Mariam de Campos tamquam hæredem Iſabellæ de Gaa, nec illa viſa fuit ſuffragari, quia nec conſtat, quòd dicta Iſabella eſſet patrona, nec minus quòd Maria fuerit hæres Iſabellæ. Item iuſpatronatus ad fauorem eiuſdem Roderici deductum ex emptione loci appellati Turres de Penalus, nullum videbatur habere iuris fomentum, cùm ſit fundatum in teſtibus ad perpetuam rei memoriam, & coram iudice ſæculari examinatis, qui nullam faciunt probationem, *cap. quoniam frequenter*, cum ibi notatis per Abb. & alios, *vt lit. non conteſt. cap. at ſi clerici*, vbi Bald. *num.*2. *de iud.* Gemin. *conſil.*142. *num.*2. cum alijs per Crauet. *conſil.*2. *num.*7. Et quatenus eſſent legitimè examinati, obſtaret præſumptio vſurpationis, de qua per Sacr. Conc. Trident. *ſeſſ.*25. *cap.*9. *de reformat.* & quoad *conſ. Gabr.*192. *num.*6. *lib.*2. quicquid ſit de veritate illius doctrinæ, non probatur, quod in propoſito caſu Eccleſia ſit incorporata cum parietibus domini, vt conſiderat Gabr. *ibi*.

6 Tertiò principaliter data exiſtentia, & pertinentia iuriſpatronatus, adhuc non videbatur Ignatius eſſe in tuto, cùm non fuerit probata illius præſentatio, niſi per ſchedulam priuatam minimè recognitam intra tempus datum ad præſentandum, prout de iure infra dictum tempus recognitio fieri debuit, ad trad. per Lap. *alleg.*22. *n.*1. cum ibi cumulatis per Mandoſ. recognitio namque facta infra dictum tempus coram Notario ſæculari, nullius fuit roboris, cùm talis Notarius minimè poſſet ſe ingerere in materia beneficiali, Gabr. poſt alios *tit. de fid. inſtrum. concl.*1. *num.*7.

R. P. D. LVDOVISIO,

poſteà fel. rec. Gregorio XV.

Romana redditionis rationis.

Die 18. *Martij* 1611.

ARGVMENTVM.

Iudicium contra tutorem, vel & matrem tutricem, quæ non confecit inuentarium, eſt nullum.

SVMMARIVM.

1 *Inuentarium quæ non confecit mater, non poteſt actorem conſtituere, quia non habet legitimam adminiſtrationem, & num.*2.

3 *Tutoris, qui inuentarium non confecit, geſta valent: ſed ipſe tanquam ſuſpectus remoueri poteſt. Intellige quoad tertium, & eius præiudicium, & quoad commodum pupilli, ibidem.*

4 *Tutori agenti non poteſt obijci, quod non confecerit inuentarium, ſed ſi velit iudicium inſtitui contra eum, debet actor eſſe cautus, vt habeat tutelam, & inuentarium, alias iudicium contra eum in præiudicium pupilli nullum eſſet.*

5 *Mater quæ non confecit inuentarium, ſicut ipſa per ſe non poteſt dare in iudicio, ita nec poteſt per interpoſitam perſonam, & per Procuratorem in præiudicium pupillorum.*

DECISIO XCVI.

Concluſum fuit deputationes actorum ad lites fuiſſe nullas, quia Domina Portia non docet de inuentario per eam confecto, Paul. de Caſtr. *conſil.*463. *poſt num.*1. *verſic. & iſte actor lib.*2. 1

Mater enim quæ non habet legitimam adminiſtrationem, actorem conſtituere non poteſt, Bald. *conſil.*230. *circa princip. lib.*4. & non habet legitimam adminiſtrationem ſi inuentarium non confecit, Ang. *conſil.*50. *n.*1. *circa med.* Paul. de Caſtr. *conſil.*413. *ſub num.*2. *verſic. Maximè ſi non confecit inuentarium lib.*2. Card. *conſil.*51. *ſub num.*2. 2

Non obſtat doctrina Bart. *in l. tutor qui repertorium num.*7. *ff. de adminiſtr. tutor.* vbi geſta tutoris, qui non confecit inuentarium, valent, licèt ipſe poſſit vt ſuſpectus remoueri, quia loquitur quoad tertium, & eius præiudicium, & quoad commodum pupilli, tunc enim valent, Bart. *in l. legitimos in fine, ff. de legit. tutor.* 3

Et propterea Bart. *in d. l. tutor qui repertorium*, loquitur in tutore agente, cui non poteſt obijci, quòd non confecerit inuentarium; ſic etiam loquitur Cuman. *conſil.*15. Ita etiam intelligendi ſunt Alexand. & Purpur. qui Bart. allegant; quando autem agitur contra tutorem, tunc benè intrat exceptio, & iudicium contra tutorem, qui non facit inuentarium, eſt nullum, Bald. *conſil.*308. *num.*2. *lib.*1. Et dicit expreſsè Paul. de Caſtr. *d. conſil.*463. *poſt num.*1. quòd iudicium geſtum cum actore conſtituto à curatore, qui non confecit inuentarium, eſt nullum in præiudicium agentis, & quòd agens cum tutore, debet eſſe cautus, vt penes ſe habeat, & producat tutelam, & inuentarium dicti tutoris, & idem dicit *deciſio* Caputaqu. 324. *part.*3. quòd proceſſus factus cum tutore qui non confecerat inuentarium, non valet in præiudicium pupilli. 4

Marchio autem non intendit obijcere perſonæ comparenti pro pupillis, ſed dubitat quòd ſi ipſi in iudicio condemnentur, hanc exceptionem opponant pro annullatione proceſſus, & hoc pacto ceſſat quod dicitur Marchionem qui citauit D. Portiam tanquam tutricem, non poſſe illi obijcere, quod non ſit talis, quia quando ipſe non poſſit, poterunt ipſi pupilli opponere. 4

Prout etiam ceſſat, quod vti domina litis effecta, potuerit Procuratorem conſtituere, quia ſicut non potuit ipſa per ſe in iudicio agere in præiudicium pupillorum, ita nec per interpoſitam perſonam, & per Procuratorem, Cuman. *conſil.*15. *num.*1. *in fine*. 5

Quæ tantò magis procedunt, cùm non agamus de ſuſtinendo proceſſu iam facto, ſed agitur de faciendo, quo caſu deberet ſufficere, quòd prædicta habeant difficultatem ad effectum, vt procedatur tutè, & abundanter in cautela.

R. P. D. VBALDO.

Auximana fideicommiſſi.

Veneris 22. *Aprilis* 1611.

ARGVMENTVM.

Subſtituti quando inſimul, & quando ſucceſſiuè vocati cenſeantur, & quando ſubſtitutio vulgaris tradatur etiam ad fideicommiſſum, eſt magiſtralis deciſio.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio vulgaris exſpirat quando inſtitutus fideicommiſſum agnouit.*

2 *Subſtituti cenſentur ſimul vocati, & non ſucceſſiuè, quando inſtituti ſint tales, in quibus non cadit neceſſitas inſtituendi, prout ſunt tranſuerſales, declara vt n.* 10.

3 *Subſtitutio in qua ſunt vocati filij, an cenſeantur vocati filij non ſolum nati, ſed etiam naſcituri, & num.*6.10. *&* 11.

4 *Subſtitutio vulgaris locum habet quando inſtitutus noluit, aut non potuit ſuccedere.*

5 *Subſtitutio cenſetur facta non ſolum per viam vulgaris, ſed etiam per fideicommiſſum, quando ſubſtitutionis verba habent tractum temporis ſucceſſiuum, & n.ſeqq. vbi etiam quando verba ſubſtitutionis habere dicantur tractum ſucceſſiuum.*

Subſtitutio cenſetur compendioſa, quando eſt facta poſt mortem filiorum.

8 *Copula,* &, *eſt coniunctiua.*

Subſtitutio vnica non poteſt diuerſo iure cenſeri, ibid.

9 *Subſtitutio facta per verbum*, non relinquo, *cenſetur compendioſa.*

Subſtitutio concepta per verba futuri temporis, etiam facta verbis directis trahitur ad fideicommiſſum, n.9.

13 *Clauſula codicillaris non extendit, nec auget voluntatem teſtatoris, ſed nunquid operetur deicommiſſariam ſubſtitutionem.*

*Subſtitutio etiam ordine ſucceſſiuo videntur vocati tantum per vulgarem, & non per fideicommiſſum, declara vt num.*1. *& num.*12.

DECISIO XCVIII.

1 TEſtator Petrum, Chriſtophorum fratrem germanum hæredem inſtituit, & poſt mortem ipſius reliquit hæredes vniuerſales Cornelium, & Pompilium alterius fratris præmortui filios, & eorum filios legitimos, & naturales. Cùm Pompilius alienaſſet multa bona in hæreditate d. teſtatoris, fuit per eios filios actum contra diuerſos poſſeſſores, & cauſa in Rota introducta, fuit dubitatum, an d. filij Pompilij eſſent vocati per fideicommiſſum. Et videbatur concludendum, vel eos fuiſſe vocatos vnà cum Pompilio, non autem ordine ſucceſſiuo, poſt Pompilij mortem, vel quatenus vocarentur, eos cenſeri vocatos per ſolam vulgarem, non autem per fideicommiſſum. Vnde cùm Pompilius in vita agnouiſſet fideicommiſſum, imò bona cùm Cornelio Patre diuiſiſſet, vulgaris ſubſtitutio, ſi qua eſſet ad fauorem eius filiorum, videbatur inſpiraſſe, argumento *l. poſt aditam, C. de impub. ſi legata, C. de leg.*

2 Quòd autem filij viderentur vocati vnà cum patre, deducebatur in communi illa concluſione, quòd in quibus non cadit neceſſitas inſtituendi, quales ſunt collaterales, vt in hoc caſu ſi ijs relinquatur, & eorum filijs cenſentur ſimul vocati, & non ſucceſſiuè, Doctores *in l. Gallus, § quidam recte, ff. de liber. & poſth.* Ita Bald. *n.*8. Ang. *num.*3. Imol. *col.* 3. *verſ. interdum verò*, Alex. *ſub n.6.* Iaſ. *n.*24. vbi de communi Socin. *ſub n.*32. Alex. *conſil.* 13. *col.* 3. *verſ. quia reſpondeo lib.* 4. *& conſ.* 129. *n.* 7. *lib.* 5. Mattheſil. *ſing.* 156. *nota quòd aſcendens*, & ibi adden. Socin. *conſ.* 51. *n.* 14. *lib.* 4. Ruin. *conſ.* 159. *n.* 16. *lib.* 2. Dec. *conſ.* 247. *viſa petitione ſub num.* 1. *verſ. circa primum*, Petr. *de fideicommiſſ. q.* 5. *num.* 155. Burſatt. *de communi conſil.* 238. *n.* 1. *lib.* 3. qui alios cumulat, & ſequitur Rota apud Cæſ. de Graſſ. *dec.* 2. *n.* 3. *de teſtamentis.*

3 Non obſtare videbatur, quod tempore teſtamenti non eſſet natus niſi Phœbus Pompilij filius, quia etſi de naſcituris teſtator aut cogitaſſet, aut mentionem feciſſet, adhuc ſimul cum patre tantùm vocantur, ſecundùm Gabr. *conſ.* 101. *n.* 2. *lib.* 2.

4 Quatenus autem vocarentur ſucceſſiuè, quòd eſſent vocati tantùm per vulgarem, ſcilicet ſi Pompilius aut noluiſſet, aut non potuiſſet ſuccedere, videbatur etiam clarum, ex traditis per Cuman. Aret. & alios *in d. § quidam rectè*, vbi Socin. *num.*8. & de communi teſtatur Socin. iun. *num.*38. Aym. *conſ.* 131. *num.* 3. vbi de magis communi Alexand. *d. conſ.* 13. *col.* 3. *verſ. reſpondeo quod non poſſunt lib.* 4. *tit.* 8. *n.* 30. & infinitos allegat Surd. *deciſ.* 346. *n.* 18. & modero. Catan. *de ſubſtit. cent.* 3. *qu.* 81. *n.* 8.

5 Verùm contraria ſententia placuit in caſu propoſito Dominis, videlicet quod filij Pompilij ſint ordine ſucceſſiuo vocati non ſolùm per vulgarem, ſed & per fideicommiſſum, prout etiam fuit aliàs reſolutum in hac cauſa 12. Ianuarij 1604. coram Illuſtriſſimo D. meo Cardinali Lancellotto. Ratio præcipua fuit, quia quotieſcunque verba ſubſtitutionis habent tractum temporis ſucceſſiuum, ſubſtitutio intelligitur non ſolùm per viam vulgaris, ſed etiam per fideicommiſſum, Socin. *in d. § quidam rectè ſub n.* 8. *in* 4. *caſu*, Ruin. *conſ.* 89. *num.* 4. *lib.* 2. Patiſ. *conſil.* 31. *num.* 40. *lib.* 2. *& conſil.* 11. *num.* 30. *lib.* 3. Curt. iun. *conſil.* 48. *num.* 4. Dec. *conſ.* 431. *num.* 6. Crauett. *conſil.* 22. *n.* 7. *&* 9. *& conſil.* 131. *num.* 19. Honded. *conſil.* 65. *num.* 15. *lib.* 1. & fuit ſæpè dictum in Rota, vt in Vrbeuetana fideicommiſſi vltima Ianuarij 1586. coram Cardinali Pamphilij, & in vna Montisfaliſci fideicommiſſi 20. Nouembris 1602. coram eodem, & in alijs pluribus quæ allegantur in dicta deciſione Illuſtriſſimi D. Cardinalis Lancellotti, & fuit etiam dictum in Vrbeuetana caſtri Sæpij coram Seraphino, quæ eſt *deciſ.* 579. *num.* 10. *part.* 1. *diuerſ.* Quibus addebant Domini ſufficere verba eſſe huiuſmodi, quæ implicitè tantùm ſignificant tractum temporis, vt poſt Torniel. not. modern. *de fideicom. art.* 18. *n.* 14. Simon. de Pręt. *de vlt. volunt. interpret. lib.* 3. *interpret.* 2. *ſolut.* 5. *ſub n.* 46. *verſ. adeſt tractus.*

Tale autem verbum hoc loco eſt verbum filiorum, cùm enim teſtator poſt mortem hæredis reliquerit Cornelio, & Pompilio, & eorum filijs, & tam tempore teſtamenti, quàm tempore obitus teſtatoris, & eius hæredis vniuerſalis, vnicus eſſet filius Pompilij, nempè Phœbus; ex Cornelio verò nullus adeſſet filius, imò cùm is ne vxorem quidem per id temporis adhuc duxiſſet, neceſſariò ſequi videtur, vt hæc vocatio per quam inuitantur filij etiam naſcituri ex vtroque nepote teſtatoris tractum temporis importet, Iaſ. *conſ.* 108. *col.* 4. *lib.* 4. Curt. *in d. conſ.* 48. *num.* 4. Socin. iun. *conſil.* 136. *num.* 18. *lib.* 3. cum alijs ſupra allegatis. 6

Et hic tractus temporis in futurum videbatur etiam ſignificari per illa verba, *poſt mortem*, Aym. *d. conſil.* 2. *num.* 5. Honded. *d. conſil.* 65. *num.* 140. *&* 15. & firmatur in d. deciſione Illuſtriſſimi D. Cardinalis Lancellotti, quæ dictio *poſt mortem*, inducit compendioſam, Bart. *in l. centurio nu.* 25. *ff. de vulgarib.* Menoch. *de præſumpt. num.* 40. *part.* 71. *ſub num.* 12. quæ continet vulgarem, & fideicommiſſariam, ſine dubio reſpectu Cornelij, & Pompilij, iuxt. notat. *in l. centurio, ff. de vulgarib.* Dec. *conſil.* 416. *num.* 10. Menoch. *conſil.* 85. *num.* 100. *lib.* 1. 7

Vnde videtur etiam continere reſpectu filiorum, præſertim cùm ſint ſubſtituti in eadem oratione, & per dictionem, *&*, quæ eſt coniunctiua, Bart. *in l.* 3. *§. ſi dicuntur, ff. de Carbon. edict.* & non vna, & eadem ſubſtitutio diuerſo iure cenſeatur, Socin. *in d. §. quidem rectè ſub num.* 10. *circa finem verſic. ſi tamen* & ibi Galiaul. *num.* 22. Dec. *conſil.* 95. *ſub num.* 4. *verſ. ſed iſtud*, & poſt alios Simon. de Pręt is *loco ſupra citato verſ. ſicut enim.* 8

Accedit, quod dicti filij vocantur per verbum *reliquit*, quod eſt commune *l. his verbis*, vbi Bart. *ff. de heredib. inſtituen.* Odd. *de compend. part.* 4. *qu.* 2. *art.* 1. *in verſ. Relinquo.* Accedit vltimò, & clauſula codicillaris, concepta etiam per verba futuri temporis, quæ ſubſtitutionem etiam factam verbis directis traheret ad fideicommiſſum, tantò magis factam per verbum commune, Alex. *conſil.* 82. *num.* 2. *lib.* 2. Socin. *in d. § quidam rectè in fine, & d. conſil.* 12. *lib.* 3. Curt. *d. conſil.* 48. *num.* 6. Dec. *d. conſil.* 431. *n.* 9. & fuit dictum in dicta Montisfaliſci fideicommiſſi 20. Nouembris 1602. coram Cardinali Pamphilio, & in Maceraten. fideicommiſſi coram Gipſio 2. Decembris 1594. & in Viterbien. fideicommiſſi 24. Nouembris 1603. coram R.D. meo Attrebaten. 9

Non obſtare adducta in contrarium, & primò non obſtat regula allata, quòd quando non adeſt neceſſitas inſtituendi, vel relinquendi, ſi cui relinquatur, & eius filijs, cenſentur filij ſimul vocati, & non ordine ſucceſſiuo, quia fuit reſponſum ab hac regula recedi quando clara eſt, vel conijcitur contraria mens teſtatoris, Aym. *d. conſ.* 131. *n.* 5. & fuit dictum in dicta Viterbien. fideicommiſſi, vt quando diſpoſitio refertur ad filios non ſolùm certos, ſed etiam incertos, & nondum natos, qui tamen ſperari poterunt, Dec. *conſil.* 471. *n.* 4. Socin. iun. pro communi *conſil.* 40. *n.* 2. *in fin. lib.* 4. *& d. conſil.* 136. *n.* 17. *lib.* 3. Illuſtriſſimus Mantic. *de coniectur. vlt. volunt. lib.* 4. *tit.* 8. *n.* 27. Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 70. *n.* 21. Burſat. *d. conſ.* 136. *n.* 2. *&* 3. *lib.* 2. & fuit dictum in vna Bononien. de Felicinis 8. Februarij 1591. coram Illuſtriſſimo D. Cardinali Seraphino, ſed hic ſimpliciter 10

Digitized by Google

fuerunt vocari filij nepotum teſtatoris, & licèt vnus tantùm eſſet natus, ſpes tamen erat alios naſcituros, vt docuit euentus.

11 Non obſtat *conſ. Gabr.* 101. *lib.* 2. vbi vult ſimul admitti etiam naſcituros vnà cum parentibus, quia fuit reſponſum communem opinionem eſſe in contrarium, vt conſtat ex proximè adductis, vel eius opinionem poſſe procedere ſecundùm textum, quem allegat *in c. Raynaldus, & in c. Raynutius de teſtam.* poſt Soccin. tamen *in d. §. quidam rectè ſub n. 3. verſ. limita tamen*. Nam *in c. Raynaldus*, teſtator reliquit patruo, & filijs, *in c. Raynutius*, erat ſubſtituta mater, & ſoboles, quam geſtabat in vtero, & ſic diſpoſitio erat facta de filijs de præſenti, & de ſobole, quæ tunc in vtero erat, ideò non mirum ſi filij, & ſoboles ſimul admittuntur cum patruo, & matre, & ita ad illa iura reſpondet Dec. *conſ.* 247. *ſub n. 2. circa med.* ſed hoc caſu eſt facta diſpoſitio de filijs, cùm tamen vnicus tantùm eſſet filius tempore teſtamenti: vnde neceſſariò teſtator cogitauit de naſcituris.

12 Non obſtat, quod quatenus vocentur ordine ſucceſſiuo, videantur vocati tantùm per vulgarem, & non per fideicommiſſum, quia ab hac regula receditur ob verba ſubſtitutionis tractum temporis ſignificãtia, & ex alijs ſupra adductis. Cùm enim ſint ſubſtituti illi qui non erant nati tempore teſtamenti, nec tempore mortis teſtatoris, & potuerit fieri locus vulgari, ſtatim mortuo teſtatore per repudiationem, vel impotentiam parentum, vtique ſi filij non eſſent vocati niſi per vulgarem, inanis foret vocatio, & parum veriſimilis in mente teſtatoris, cùm dicti filij longè poſt potuerint naſci quam eſſet factus loco vulgari, & fuit conſideratum in dicta Bononien. de Felicinis in fine coram Seraphino, & in dicta Viterbien. fideicommiſſi coram R. D. Atrebaten. & ſentit Decian. *conſ.* 1. *n.* 244. *&* 254. *lib.* 1.

13 Non obſtat, quod cauſa codicillaris non extendat, nec augeat voluntatem teſtatoris, quia hoc intelligitur, vt qui ſuccedit virtute dictæ clauſulæ, non ſuccedat contra voluntatem teſtatoris, ſi teſtator feciſſet ſolam vulgarem, ſubſtitutus non poſſet ſuccedere per fideicommiſſum, per clauſulam codicillarem, quia eſſet contra expreſſam voluntatem teſtatoris; ſecus quando teſtator vſus eſt verbis aptis comprehendere vtramque ſubſtitutionem, directam & obliquam, vt in hoc caſu. Tunc enim ſubſtitutio quæ non potuit valere, vt directa ob aditionem hæredis, trahitur ad fideicommiſſum, ex vi clauſulæ codicillaris, vt declarat Aym. *d. conſ.* 72. *n.* 8. Curt. *in d. conſ.* 48. *n.* 6. facit Surd. *conſ.* 237. *n.* 36. *lib.* 2. & tangitur in dicta Viterbien. fideicommiſſi.

14 Non obſtat, quod teſtator nullum induxerit fideicommiſſum ad fauorem filiorum Petri Chriſtophori, quia cùm induxerit expreſsè ad fauorem Cornelij, & Pompilij ex altero fratre nepotum, conuincitur maiorem habuiſſe erga eos affectionem, & vel cum Petrus Chriſtophorus eſt ſenior confectus, deſtituebatur ſpe prolis, ideòque teſtator de ea non cogitauit, & ita fuit deciſum.

R. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Ieroſolymitano.

Imolen. reſciſſionis contractus.

Veneris 29. Aprilis 1611.

ARGVMENTVM.

Filius non tenetur ſoluere debita paterna, niſi bona paterna in manibus habuerit, & quòd minores in alienationibus neceſſarijs poſſunt ſe obligare ſine ſolemnitatibus iuris, & ſtatutarijs.

SVMMARIVM.

1 *Filij viuente patre poſſunt compelli ad ſoluendum debita paterna, ſi detinent bona, in quibus pater aliquod ius habeat.*

2 *Peculij profectitij vſusfructus ſpectat ad patrem.*

Minores poſſunt ſine ſolemnitatibus iure facere alienationes neceſſarias, ibid. & n. 7. vbi idem ſine ſolemnitatibus ſtatutarijs.

Tranſactio ſuſtinetur ex dubio litis euentu, n. 2. in fine.

3 *Cauſa falſitas in contractu etiam minorum expoſita non præſumitur.*

Decretum iudicis facit præſumere omnia ſolemniter acta, niſi contrarium probetur, ibid.

Decretum iudicis facit præſumere veritatem cauſæ in eodem contractu expreſſa, necnon adhibitionem cognitionis cauſa, ibid.

4 *Filius regulariter non tenetur ſoluere debita paterna.*

5 *Iuramentum minoris an cenſeatur doloſe extortum, & quando.*

6 *Minoris contractus celebratus ſine conſenſu proximiorum, ſuſtinetur ſi minor conſanguineos ſe non habere aſſeruerit, niſi contrarium probetur.*

7 *Proximior conſanguineus non poteſt in contractu minoris interuenire, ſi aliquod habet intereſſe.*

8 *Carcerati contractus ad fauorem aliorum extraneorum, ad quorum inſtantiam contrahens non fuit carceratus, ſuſtinetur, & valet.*

DECISIO XCVIII.

1 DVbitaui, an obligationes Ioannis Baptiſtæ de Carantibus ad fauorem creditorum ſuſtineantur? Et Domini affirmatiuam ſunt amplexi, cùm certum ſit filios, etiam viuente patre, poſſe compelli ad illius debita ſoluenda, ſi detinent bona in quibus pater ius aliquod habeat, ad not. per Alex. *in l. quamuis in princip. ff. ſolut. matrim. verſ. Raphael. hic*, prout in iſtis habere viſum fuit.

2 Nam cùm iſti filij eſſent impuberes, prout conſtat, ex quo habebant matrem tutricem, & per conſequens non potuerunt habere bona niſi paterna, vel à patre profectitia, in quibus pater habebat vſumfructum, §. 1. *inſtit. per quas perſonas nob. acquir. l. placet, ff. de acquiren. hæred.* Et cùm creditoribus fuerint aſſignati dumtaxat fructus ſpectantes de iure ad patrem, videtur quòd filij nihil amplius fecerint, niſi id ad quod de iure tenebantur, & quòd per conſequens obligationes ſint neceſſariæ, & validæ, maximè cùm aduerſus bona iſta per filios poſſeſſa fuiſſent relaxata mandata per A. C. vnde ſaltim probabiliter videbatur induci ad neceſſitatem harum obligationum. Idem & ex dubio litis euentum tranſactio ſuſtineri poteſt, ad latè tradita per Beto. *conſil.* 126. *num.* 14. *cum plur. ſeqq. lib.* 1.

3 Et ex his excluditur falſitas cauſæ in contrarium adducta, vltra quod illa non præſumitur, ad text. *in l. 1. in fin. princ. & in l. magis puto, §. manet actio, ff. de reb. eor.* præcipuè ſtante decreto iudicis, quod operatur præſumatur omnia ſolemniter acta, niſi contrarium probetur, Spec. *in tit. de empt. & vend. §. nunc dicendum reſtat n. 5. verſ. breuiter ſcias*, cum alijs adductis per Alex. *conſ.* 80. *n.* 5. *lib.* 5. Quin & præſumitur iudicem, qui decretum interpoſuit, diligenter ſcrutatum fuiſſe de veritate cauſæ, expreſsè Paul. de Caſtr. *conſ.* 432. *num.* 2. *part.* 1. Alex. *d. conſil.* 80. *num.* 11. & quòd adhibuerit cauſæ cognitionem, vt fuit dictum in vna Camerinen. fideicommiſſi 7. Nouemb. 1579. coram Robuſterio, & in Sabinen. ſeu Romana compromiſſi 14. Maij 1576. coram bo. me. Cardin. Lancellotto, & in alijs.

4 Ex quibus habetur reſponſio ad motiuum in contrarium adductum de falſitate cauſæ, & quod ex hoc obligatione iſtius minoris corruerint, cùm nulla neceſſitas immineret filijs ad ſoluenda debita paterna, pro quibus ciuiliter contractis filij regulariter non tenentur, *l. 4. & toto tit. C. ne fil. pro patr.* & ſic decretum iudicis deſuper impoſitum detegitur iuſtum, Federic. de Sen. *conſ.* 199. Roland. *conſ.* 13. *num.* 29. *lib.* 1. & fuit dictum in Romana Palatij ad Paſquinum 4. Iulij 1607. coram bo. me. Iuſto, & aliàs ſæpè: quia obiectum procederet caſu quo pater nullum ius haberet in iſtis fructibus ſic obligatis; ſecus tamen eſt quando fructus ad ipſum pertinebant, vt in noſtro caſu; tunc enim obligatio filij fuit neceſſaria, & cauſa vera, & non falſa, & procedunt ſuperiùs adducta.

5 Ex quibus etiam ceſſat, quòd iuramentum fuiſſet doloſè extortum, & ex eo non operari, *c. cum contingat de iureiur. cap. licèt eod. tit. in 6.* Rota in Foroliuien. reſciſſionis contractus 19. Decembris 1603. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, hoc enim procederet ſi cauſa narrata fuiſſet falſa, & cùm ſit vera, ceſſat obiectum, & iuramentum tenet, & obligat minorem, *authent. ſacramenta puberum, C. ſi aduerſus vendit.*

6 Minus obſtat patrem quamuis præſentem in ciuitate Imolæ non interueniſſe in contractu, quia reſpondetur ſufficere ſeruatam fuiſſe formam ſtatuti Imolen. cùm interuenerit mater tutrix, & officialis bollettarum loco conſanguineorum, quibus carere filij dixerunt cum iuramento, & iſti aſſertioni ſtatur donec præſentia conſanguineorum, & habilitas ad interueniendum obligationi probetur per illam impugnantem, prout illi incumbit, Paul. Caſtrenſ. *conſil.* 124. *in* 2. *dub. lib.* 1. Aym. *conſ.* 80. *n.* 14. Tiraq. *de ll. connu-*

Digitized by Google

*nubinal. gloſ.8. num.*51. Guidobon. *deciſ.*98. Achil. *deciſ.*4. *de præſumpt.* & fuit ſæpiùs dictum.

7 Vltrà quòd pater iure optimo potuit non adhiberi, tum quia de eius debitis, & intereſſe agebatur, & non poteſt ad ſui commodum perſonam filij authorizare, Iaſ. *conſil.*69. *num.*6. *lib.*1. Pariſ. *conſil.*97. *n.*21. *lib.*3. Tiraquell. *vbi ſuprà d. gloſ.*8. *num.*115. Aſc. Clem. *de patr. poteſt. cap.*6. *effect.*10. *num.*6. & fuit dictum coram D. meo Marcomontio in cauſa Bononien. cenſus 16. Martij 1608. Tum etiam quia iam bonis ceſſerat, atque ideò contra ſolitum vitium patris mater data fuerat tutrix filijs illius, erant emancipati. Vltra quòd ſtante cauſa neceſſaria obligationis filiorum non acquirebantur ſolemnitates ſtatutariæ, vt Alex. *conſ.*215. *num.*6. *lib.*6. & fuit dictum coram me in hac cauſa 18. Iunij 1610. vbi plures pro iſta concluſione congeſſi.

8 Tandem non obſtat, quod opponitur Ioannem Baptiſtam celebraſſe iſtam tranſactionem, cùm eſſet detentus in carceribus, ſiquidem non probatur eſſe carceratum ad inſtantiam creditorum, ad quorum fauorem ſe obligauit, quo ceſſante, ceſſat obiectum, & ſuſtinetur tranſactio, & obligatio, iuxta Bart. *in l. qui in carcere, ff. quod met. cauſ. & in l. qui à latronib. num.*2. *verſic. ad vtilitatem aliorum*, & ibi Caſtren. *num.*3. *verſ. ſecus ſi ad vtilitatem tertij, ff. de teſtam.* Alex. *conſ.*127. *num.*5. *lib.*3.

Ex quibus ſic reſolutum fuit.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Romana Locationis.

Luna 9. Maij 1611.

ARGVMENTVM.

Reſtitutio in integrum datur aduerſus ſententiam nullam, & iniuſtam: dicitur autem ſententia nulla, quando eſt lata ſuper eo quod non fuit deductum in monitorio, & pariter dicitur iniuſta, quando in remedio reintegrandæ non fuit probatum primum extremum; cætera vide in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio in integrum datur aduerſus ſententiam, conſtito de eius iniuſtitia, vel nullitate.*

Poſſeſſorium retinendæ præſupponit in agente poſſeſſionem, poſſeſſorium vero reintegrandæ præſupponit totum contrarium, ibid. vbi propterea quod hæc duo remedia tanquam repugnantia non poſſunt inſimul cumulari.

*Sententia lata ſuper eo, quod non fuit deductum in monitorio eſt nulla, ibid. in fine, & num.*2. *vbi ampliatur hæc concluſio, etiam quod in monitorio adſit clauſula,* deducens omne ius, &c.

2 *Clauſula monitorij*, deducens omne ius, &c. *non porrigitur ad caſus, in quibus cumulatio non admittitur, nec ad repugnantes cum expreſſis.*

3 *Fructus, qui percipi potuerunt, non ſunt reſtituendi, niſi in ſpolio violento, & in malæ fidei poſſeſſore.*

4 *Remedium reintegrandæ non datur non probato primo extremo.*

Ceſſio non transfert in ceſſionarium poſſeſſionem, quando cedens non eſt in conſpectu rei, ibid.

5 *Poſſeſſio eodem tempore penes duos eſſe non poteſt.*

Poſſeſſio non probatur ex locatione cum perceptione fructuum alio exiſtente in poſſeſſione eiuſdem rei, ibid.

Sententia dicitur indiuidua, & in parte nulla, in totum eſt nulla, quando nullitas prouenit à iudice, ibid. in fin.

DECISIO XCIX.

1 CONſtare de cauſis reſtitutionis in integrum Domini dixerunt, tam ex nullitate quàm patitur ſententia, quam etiam ex iniuſtitia quam continet. Nullitas autem reſultat ex quo ſententia fuit lata ſuper ſpolio, & reintegratione, cùm tamen monitorium, quod habetur loco libelli, eſſet reſtrictum ad poſſeſſorium retinendę; quod ex diametro repugnat cum illo redintegrandæ, cùm illud præſupponat non poſſeſſionem in agente, iſtud verò totum contrarium, ad trad. per Bart. *in l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acq. poſſ.* Pariſ. *conſ.*31. *n.*57. *lib.*4. vnde iſta remedia propter repugnantiam non poſſunt concurrere, *l. vbi repugnantia de reg. iur. dec.*117. *n.*1. *part.*1. *diuerſ.* ſententia autem lata ſuper eo, quod non fuit deductum in monitorio, eſt nulla, *l. fundus, C. commun. diuid. l. non poſſumus, ff. ſi pars hered. pet.*

Nec obſtat clauſula monitorij *deducens omne ius*, &c. 2
cùm illa non porrigatur ad caſus in quibus cumulatio non admittitur; nec ad repugnantes cum expreſſis, Alex. *conſ.*96. *n.*8. *& conſ.*110. *n.*2. *lib.*5. Pract. Papien. *in form. libel. action. real. in §. deducendo n.*7. & in terminis iſtius interdicti notat Pontan. *de ſpol. lib.*2. *n.*18. *& ſeqq.* Imò ſtante prædicta nullitate poſſet dici non eſſe neceſſariam reſtitutionem in integrum, iuxta tex. *in l. non eſt, & in l. ſi quidem, C. de præd. min. & in l. ſi curatorem, C. de in integr. reſtit.* notat Pariſ. *in conſ.*100. *n.*36. *lib.*1. Rot. *deciſ.* 18. *num.*2. *part.*1.

Iniuſtitia verò videbatur manifeſta ex eo quòd D. Prin- 3
ceps emptor, & bonæ fidei poſſeſſor condemnatur etiam in fructibus qui percipi potuerunt, qui non veniunt niſi tantùm in ſpolio violento, aut atteorato, aut in poſſeſſore malæ fidei, Brun. *dec.*11. *de reſtit. ſpol. in antiquis dec.*4. *&* 5. *eodem tit. in nouis.* Put. *in tit. de fruct. damn. & intereſſ. dec.*2. & fuit dictum coram Robuſterio in vna Romana vineæ, quæ eſt inter impreſſ. 552. *num.*1. *part.*1.

Eadem iniuſtitia eliciebatur ex primo extremo non pro- 4
bato, prout concludenter probari debet, Roland. qui de communi, *conſ.*50. *num.*16. *lib.*2. Menoch. etiam de magis communi *de recuperand. remed.*15. *n.*408. *cum ſeq.* cum alijs relatis per Rot. *dec.*165. *n.*1. *par.*2. & ex pluribus congeſtis tradit Gabr. *conſ.*31. *num.*6. *lib.*1. vbi teſtatur Rotam ita ſeruare. De illo autem, & ſic de poſſeſſione Ioannis Turlini non conſtare videbatur, ſaltim quoad medietatem, nempè quoad partem affectus, quam Turlinus obtinuit ſibi cedi à quodam Alexandro Sartorio, ad cuius fauorem fuerat deliberata, propter debitũ Petruuij principalis conductoris, quia ex ceſſione non acquiritur poſſeſſio, quando cedens non eſt in conſpectu rei ceſſæ, etiam ſi omne ius tam in proprietate, quàm in poſſeſſione competens ceſſum fuerit, Bart. *in l. prædia num* 1. & ibi Paul. de Caſtr. *ff. de acquir. poſſeſſ.* latè Natt. *conſ.*398. *num.*19. *& ſeq. lib.*2.

Vltrà quòd de tempore ceſſionis D. Princeps erat in poſ- 5
ſeſſione caſalis pręcedenti titulo emptionis, vnde tantò minus potuit Turlino acquiri ex dicta ceſſione aliqua poſſeſſio, cùm illa penes duos eodem tempore eſſe non poſſit, *l.* 3. *§. ex contrario de acquir. poſſeſſ.* Mohedan. *deciſ.*20. *de reſtit. ſpol.* Et in noſtris terminis quòd nec locatio ſimul cum perceptione fructuum probet poſſeſſionem alio in illa exiſtente, tradit Felio. *in cap. inter dilectos num.*8. *verſ. & non ſolum de fid. inſtr.* poſt Bart. *in l. quamuis la* 1. *§. ſi conductor n.* 2. per illum text. *de acquir. poſſeſ.* vnde cum quoad dictam partem Turlino ceſſam ipſe non habuiſſet poſſeſſionem, non potuit ad totum caſale redintegrari, prout illud redintegrari mandat ſententia, ex quo redditur iniuſta, ſtante indiuiduitate iudicis, itaut nec pro parte ſuſtineri valeat, Put. *dec.*323. *lib.*1. Rot. 221. *num.*1. *part.*2. *diuerſ.* & fuit dictum in vna Latinen. frumenti de anno 1577. coram Illuſtriſſimo Blanchetto, & aliàs ſæpè.

Ex quibus ſic fuit reſolutum.

R. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Ieroſolymitano.

Florentina liquidationis fructuum.

Luna 14. May 1611.

ARGVMENTVM.

Fructum liquidatio eſt difficilis probationis, & propterea leuior in ea ſufficit probatio, & quomodo deſuper teſtes examinandi deponere debeant.

SVMMARIVM.

1 *Fructuum liquidatio fit computato anno fertili cum ſterili.*

Fructuum liquidationem, & quantitatem teſtes vicini, & de auditu à colonis benè probant, ibid. vbi idem ſi dicant eſſe publicum, & notorium, vel quod fuerint præſentes recollectioni fructuum, & illorum repartitioni cum colonis.

2 *Fructuum liquidatio eſt difficilis probationis, & propterea in ea leuiori ſufficit probatio.*

Liber communitatis probat quantitatem fructuum perceptorum ex fundo, ibid. vbi declaratur hæc concluſio.

3 *Valor vini probatur per teſtes deponentes de publica voce, & fama.*

Digitized by Google

DECISIO C.

1 INformantes tantùm parte Illuſtriſſimi Cardinalis Deti, cenſuerunt Domini ex adductis probare quantitatem fructuum, de quibus agitur, & illorum valorem. Dantur enim tres teſtes deponentes, quòd computato anno fertili cum ſterili, fructus ex hoc prædio recepti quotannis aſcendunt ad octo modia grani, ſex modia auenæ, & barilia vini 70. præter alios fructus minutos, qui teſtes ſunt vicini, & deponunt de auditu ab ipſis colonis. Primus etiam deponit id eſſe publicum, & notorium, & ſecundus deponit de viſu per quatuor annos, & quòd dictis temporibus fuit præſens recollectioni fructuum, & repartitioni illorum inter dominum, & colonum, ex quibus videntur benè probare, iuxta Bald. *in l. ſi fundum, C. de rei vendic. & in l.*1. *num.* 24. *C. de fructib. & lit. expenſ.* Achil. *deciſ.*22. *de reſtit. ſpol.* Peregr. *de fideicomm. art.*49.*n.*143. Surd. *deciſ.* 281.*n.*26.

2 Et eo magis cùm in liquidatione fructuum, quæ eſt difficilis probationis, non requiratur plena probatio, & leuiores ſufficiant, Natta *conſ.*510.*num.*7. & in Rota ſæpè fuit deciſum, vt in vna Carpen. fructuum 1. Iunij 1601. coram Illuſtriſſimo Millino, & in alia Romana liquidationis fructuum 26. Octobris 1592. coram Orano. Valor autem prædictorum fructuum quoad granum, & auenam probatur per taxam, & æſtimationem magiſtratus Florentiæ, & ex communi libro illius, Bart. & Alberic. *in l. fin. ff. ad l. Iul. de annon.* idem Alberic. *in tract. de ſtatut. quaſt.*69. Anan. *conſil.*38.*num.*3. Cæſar de Graſſ. *dec.*5. *num.*5. *de reſtit. ſpol.* & hæc probatio in ſimili fuit admiſſa in vna Imolen. tutelæ 27. Octobris 1595. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, & in alia Romonen. fructuum 7. Aprilis 1607. coram R. P. D. meo Marcomontio, benè verùm eſt, quòd in hoc ſolet procedi mitiùs, & fructus taxantur ſæpiùs ad medium pretium diuerſarum partitarum in libro publicè contentarum.

3 Quantum verò ad valorem vini dantur duo teſtes, deponentes de publica voce, & fama, quòd in ciuitate Florentiæ communiter barile vini venditur vno ſcudo. Ex quibus facto calculo omnium prædictorum videtur quòd ſumma dictorum fructuum integrè aſcendat ad ſcuta 2441. ſed quia iſti fructus diuiduntur inter dominum, & colonum pro æquis portionibus; ideò portioni Domini, de qua hodie agitur, tangit medietas, nempè ſcuta 1220½. Ex quibus non eſt dubium deducendas eſſe expenſas factas in cultura pro eadem medietate. Qui tamen calculus ſemper intelligitur, ſaluo errore illius.

4 Attamen, quia pars D. Mariæ de Philippis in hac poſitione inſtans pro dilatione propoſitionis verbo dixit Dominis maiorem partem iſtorum fructuum proceſſiſſe ex melioramentis per authores Mariæ factis, quod non parum releuans Dominis viſum fuit; ideò & mihi iniunctum, vt ſi vellet audiri, de nouo cauſam proponerem.

R. P. D. MANZANEDO.

Patriarcha Ieroſolymitano.

Romana pecuniarum, ſeu cambiorum.

Veneris 20. *Maij* 1611.

ARGVMENTVM.

Hæc eſt breuis deciſio, ſed plena ſubſtantia, in eaque exactiſſimè declaratur, an & quando liber mercatoris, iunctis adminiculis, probet ad fauorem mercatoris, & ad hunc effectum, quę & qualia debeant eſſe iſta adminicula.

SVMMARIVM.

1 *Liber mercatorum non probat in eorum fauorem. Fallit iunctis adminiculis, n.*2. *&* 3 *vbi tamen quod adminicula debent deſumi aliunde, quā ex partitis ipſius libri.*

3 *Liber mercatoris ſi verus appareat in aliquibus partitis, an & quādo in alijs verus præſumatur, declara vt n.*4.

4 *Connexa dicuntur ea quæ procedunt ex eadem cauſa ad eundem effectum, vnaque tendit ad qualificationem, vel peremptionem alterius, & quando ſe inuicem reſpiciunt, aliàs ſecus.*

5 *Liber mercatoris an, & quando probet per mercatore legali, & bonæ famæ.*

7 *Liber mercatoris quando magis probet poſt mortem mercatoris.*

DECISIO CI.

DOmini cenſuerunt partitam ſcutorum mille, non eſſe 1
adſcribendam ad debitum Illuſtriſſimi Cardinalis, ex eo potiſſimum fundamento, quòd pro illius iuſtificatione tantummodo adſit illius deſcriptio in libris DD. Herreræ, & Coſtæ, his verbis, *& più adi 26. detto ſcudi mille d'oro in oro accommodatili per mano del Sig. Ottauio noſtro*, & regula eſt, quòd libri mercatorum in fauorem ipſorum non probant, *l. exemplo, C. de probat.* gloſ. *in l. quadam, §. nummularios, in verbo decurritur, ff. de eden.* Iaſ. *in repet. l. admonendi n.*131. *&* 161. Rip. *n.*121. *ff. de iur. iurand.* Rolan. *conſ.*92. *lib.*3. Felin. *in c.*2. *n.*21. *de fid. inſtr.* Rot. *dec.*164. *part.*1. *diuerſorum.*

Et quamuis verùm ſit ex adminiculis, huiuſmodi libros 2
probare etiam pro ſcribente, vt not. Guid. Pap. ſex adminicula referens *q.* 441. & Aym. *de antiqu. temp. part.*1. *§. vidimus à num.*19. Roland. *d. conſil.*92. *num.*6. Nihilominus iſta adminicula debent deſumi aliundè, quàm ex partitis ipſius libri, vt dixit Rota *in dec.*375. *n.*8. *part.*1. *diuerſ.*

Præcipua verò adminicula videbantur duo, alterum de- 3
ſumptum ex alijs partitis in eodem libro, & folijs deſcriptis concernentibus eundem D. Cardinalem, & quæ nullatenus controuertuntur: attamen hoc adminiculum deſeruit in partitis connexis, & modici præiudicij tantùm, vt not. Rip. *vbi ſupra num.*124. *& ſeq.* poſt Bart. *in d. §. nummularios*, & Dec. *in l.*1. *num.*4. *C. de eden.* Pariſ. *conſ.*90. *num.* 3. *lib.*1. Riminald. ſen. *conſ.*583. *circa fin. deciſ. Peruſin.* 88. *num.*10. Rot. *diuerſ.*276. *part.*3. *lib.*2.

Connexa autem dicuntur quando procedunt ex eadem 4
cauſa, & ad eundem effectum, & vna tendit ad qualificationem, vel peremptionem alterius, & quando ſe inuicem reſpiciunt, & vna eſt facta contemplatione alterius, dicuntur connexæ, Abb. *in cap. peruenit il.* 2. *num.*4. *verſ. ſed tu dic clarius de iur. iurand.* Roland. *conſil.*69. *num.*44. *lib.* 4. Bee. *conſ.*45. *num.*31. & alios adducens tradit Surd. *dec.* 258. *num.*11. *cum ſeq.* Sed ſic eſt, quòd in noſtro caſu partitæ quæ dantur pro adminiculo, nec tendunt ad eundem effectum, nec procedunt ex eadem cauſa, nec ſe inuicem reſpiciunt, nec vna contemplatione alterius eſt facta, vt earundem contextura conſtat, vnde nullatenus pro adminiculo controuerſiæ partitæ valent adaptari.

Aliud & potiſſimum adminiculum, & à DD. ſuprà rela- 5
tis approbatum, inſimul tamen cum alijs aliud eſt, nempè legalitas mercatoris, quę in D. Octauio omninò integra reperitur. Attamen etiam illa intacta concurrat cum legalitate indubitata, & inconcuſſa Illuſtriſſimi Cardinalis, videtur non poſſe in præſenti caſu ita huiuſmodi adminiculum deſeruire, prout & in alio caſu de facili admitteretur; tantò magis cùm iura non ſolùm expoſcant iſtud adminiculum, quin cùm illo inſimul concurrere velint alia quinque per DD. ſuprà relatos adducta.

Nec ſuffragari videbatur D. Octauio partita ſcutor. 6
10000. nominata D. Cardinali in arce S. Angeli abſque apocha, cùm illa deberet deſcribi in libris Cameræ, & non fuiſſet mutata Domino Cardinali, ſed ipſi ſoluta vti Datario, & miniſtro Papæ. Vltra quòd è contrario pro parte Illuſtriſſimi Cardinalis, adducuntur partitę ipſi per DD. Herreram, & Coſtam mutuatæ minoris, vel maioris quantitatis; attamen cùm apocha, vel etiam inſtrumento.

Minus facere viſum fuit obitus bo. me. q. Ioannis Hen- 7
riquez, & iuuenis banchi, qui partitam ſcripſit, cùm iſtud mutuum non ſit de facto ipſorum, nec ipſi quicquam ſcire potuiſſent, niſi quòd acceperunt à D. Octauio qui agit. Vnde Dominus viſum fuit, quòd licèt D. Octauio, nec ipſius libris, & omnimodè legalitati aliquid imputari valeat, nihilominus cùm ipſe non probauerit ſuam intentionem, & ſit actor ex defectu probationis, dixerunt prædictam partitam non eſſe adſcribendam ad debitum Illuſtriſ. Cardinalis.

Quòd verò dicitur pro parte D. Octauij D. Cardinalem ſolidaſſe rationes cum ipſo, ibique includi iſtam partitam, ſicque illam approbaſſe, viſum fuit fundamentum in iure ſatis ponderoſum; attamen quia in facto de illius ſubſiſtentia non fuit doctum, illo omiſſo reſolutio fuit capta prout ſupra; relicta tamen alia partita ſcutor. 1424. & 90. vt de illa particulariter videtur.

R. P.

R. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Ieroſolymitano.

Anconitana Bonorum.

Veneris 20. Maij 1611.

ARGVMEMTVM.

Sententia iniuſta non tranſit in iudicatum, nec Ægidianæ locus eſt, quando ſententia eſt iniuſta, nec exequutio dicitur exceſſiua, quando eſt conformis ſententiæ.

SVMMARIVM.

1 *Exequutio ſententiæ non dicitur exceſsiua quando ſententiæ conformis eſt.*
4 *Ægidiana non intrat quando ſententia eſt iniuſta.*
5 *Sententia iniuſta non tranſit in iudicatum.*

DECISIO CII.

1 PEndente lite ſuper ſeparatione thori inter D. Petrum Gratianum, & D. Comitiſſam illius vxorem, illa inſtante ex cauſa ſæuitiæ coram Vicario Recanateñ. fuit per ipſum lata ſententia pro ſeparatione thori, & relaxatum mandatum contra Gratianum pro ſcutis 177. & 26. ex cauſa alimentorum, illudque fuit executioni mandatum in quadam domo Gratiani ſita Anconæ in Parochia S. Iacobi, quæ fuit ſubhaſtata & deliberata Franciſco Capoliono tanquam plus offerenti pro ſcutis 405. qui poſtea dictam domum Mario Tancredo ceſſit, & ille poſſeſſionem illius obtinuit.

Poſt alias ſententias ad fauorem dictæ Comitiſſæ, cauſa per Gratianum fuit commiſſa Vicario Vrbis, cuius deputatus fuit Pinzochus, qui reuocauit ſententiam Vicarij Recanateñ. & executionem per ipſum factam, & redintegrauit Gratianum, & condemnauit Marium in expenſis, damnis, & intereſſe, quæ per A. C. exequutorem ſententiæ Pinzochi fuerunt liquidata ad ſcuta 450. pro quibus fuit relaxatum mandatum contra Marium, cuius vigore Gratianus habuit duos cenſus Marij, Turci & Moriconi, quemlibet ipſorum ſcutorum 100. & reſiduum, nempe ſcut. 250. habuit in pecunia numerata.

Marius verò appellauit, & cauſa tandem commiſſa bo. me. Seraphino tunc Rotæ Auditori, ipſe in illa ſententiam tulit pro Mario in ſpolio, & reuocauit ſententiam Pinzochi, & quaſcumque executiones illius vigore factas, & ſententias ad fauorem Comitiſſæ latas confirmauit, & mandauit Marium redintegrari in poſſeſſione dictæ domus S. Iacobi, & dictorum duorum cenſuum Turci & Moriconi, & condemnauit Gratianum ad reſtituendum Mario dicta ſcuta 250. quæ in pecuniis habuerat, & relaxauit duo mandata, alterum redintegrationis ad domum, & cenſus, alterum verò executiuum pro dictis ſcutis 250. contra dictum Gratianum.

In quorum mandatorum executionem Marius fuit reintegratus in dicta domo & cenſibus, & pro dictis ſcutis 250. habuit alios duos cenſus ipſius Gratiani, quemlibet ſcutorum centum, alterum Scaliæ, & alterum Aquilæ. Item & habuit vnam domum Gratiani in Parochia S. Nicolai, & quædam mobilia, quæ mobilia fuerunt deliberata pro ſcutis 93. quamuis ſit verum quòd domus S. Nicolai, & cenſus Scaliæ & Aquilæ non fuerunt deliberata, ſed tantùm tradita Mario.

Ab iſta ſententia Gratianus appellauit, & cauſa commiſſa bo. me. Litæ. Poſtea verò fuit ſubrogatus D. meus Lancellotus, coram quo 9. Iunij 1600. fuit deciſum ſententiam prædictam bo. me. Seraphini eſſe iuſtam, & validam, ex rationibus in deciſione adductis, vnde euenit cauſam iſtam Reuerendiſſimo Domino meo Attrebateñ. committi, qui 7. Iunij 1603. tulit ſententiam in ſpolio ad fauorem Gratiani, declarando executionem ſententiæ Illuſtriſſimi Seraphini fuiſſe exceſſiuam, & mandauit redintegrari Gratianum in dictis domibus S. Iacobi, & S. Nicolai, & in tribus cenſibus Turci, Scaliæ, & Aquilæ, & condemnauit Marium in fructibus malè perceptis dictarum domorum, & cenſuum. A qua ſententia quamuis Marius appellauerit, nihilominus quia appellationem intra biennium non fuit proſequutus, nec fatalia prorogari fecit, ſententia tranſiuit in iudicatum, prout coram me fuit reſolutum 6. Martij 1606. Vnde Marius obtinuit cauſam reſtitutionis in integrum committi, & 24. Maij dicti anni 1606. fuit per Dominos reſolutum coram me, conſtare de cauſis reſtitutionis in integrum, prout in deciſione tunc facta, quæ præcipuè nititur in eo quòd ſententia Reuerend. D. mei Attrebateñ. fundat in dicto exceſſu, & poſtea 7. Maij 1604. per eundem Reuerendiſſimum cauſa repropoſita, fuit reſolutum non conſtare de exceſſu, & rationibus in eadem deciſione deductis, quo exceſſu & ſic fundamento ſententiæ ceſſante viſum fuit ſufficienter de cauſis reſtitutionis conſtare.

Sed quia Gratianus valde conquerebatur de dicta ſententia bo. mem. Seraphini, dicens illam nullam, ex eo quòd cauſa fuiſſet commiſſa cum clauſula parito iudicato arbitrio Rotæ, & quòd nec conſtabat de parito, nec diſputatum fuerat an intraret arbitrium. Nihilominus vt illius vociferationibus ſatisfieret, cauſam ſuper prædictis propoſui 12. Ianuarij 1607. & Domini pro paritione reſponderunt, & pro validitate dictæ ſententiæ Seraphini ex adductis in deciſione tunc facta. Cui cùm nec acquieſcere Gratianus vellet, iterum ſuper eiſdem cauſam repropoſui 19. Februarij eiuſdem anni 1607. & Domini in deciſis ſtandum dixerunt, vt in deciſione tunc facta.

Sed cùm prædictis non obſtantibus Gratianus inſiſteret, penſiones antiquas domus S. Iacobi non fuiſſe ſibi ſolutas, & comprehendi in dicta ſententia Pinzochi, quaſi ex hoc vellet docere de non parito; dubitaui 8. Februarij 1608. an dicta ſententia prædictas penſiones antiquas comprehenderet, & fuiſſent ſolutæ Gratiano? Et Rota cenſuit iſtas penſiones in dicta ſententia comprehendi, non autem eſſe ſoluendas Gratiano ex fundamentis in deciſione tunc facta adductis.

Poſtea verò hinc inde alia emergentia plures in Rota fuerunt diſputata, de quibus in deciſionibus factis, tandem vt huic liti adeò prolixæ aliquando finis imponatur, dubitaui hodie an ſupradicta ſententia R. D. mei Attrebateñ. ad fauorem Gratiani lata, eſſet iuſta? Et Domini pro illius iniuſtitia reſpondendum dixerunt, quæ ſatis elici videbatur ex prædicta deciſione eiuſdem R. D. mei 7. Maij 1604. facta, qua fuit dictum, non conſtare de exceſſu, vnde cùm ſententia in exceſſu fundetur, videtur iniuſta, ex adductis in dicta deciſione.

Tum etiam quia exceſſus non poteſt dari in dicta executione, cùm illa ſit conformis ſententiæ, gloſſ. *in l. ab executione, in verbo excedat, C. quorum appell. non recip.* cum aliis adductis in dicta deciſione Domini mei Attrebateñ. Domus enim S. Iacobi expreſsè nominatur in ſententia bo. me. Seraphini, & dicti cenſus, quamuis non nominentur, ſatis deſignantur, dum exprimuntur alia bona olim per Marium poſſeſſa, & illi ablata per Gratianum in vim dicti mandati Pinzochi, de quibus in actis; ſed ſic eſt quòd in actis conſtat, quòd Gratianus vigore dicti mandati habuit à Mario dictos duos cenſus Turci & Moriconi, & quatenus eadem ſententia Seraphini condemnauit Gratianum ad reſtituendum Mario ſcuta 438. pro fructibus dictæ domus, & ſcuta 32. pro certis expenſis taxatis, necnon ad reſtituendum alias pecunias exactas per Gratianum in vim mandati Pinzochi, quæ aſcendunt ad ſcuta 250. etiam reſpectu iſtius ſummæ executio fuit conformis ſententiæ.

2 Nec in hac parte exceſſus poteſt argui, ex eo quòd executio ſecundi mandati executiui relaxati pro dictis pecuniis non potuerit fieri in domo S. Nicolai, & in cenſibus Aquilæ & Scaliæ, non præcedente ſubhaſtatione, & deliberatione, quia quamuis ſit verum illam non præceſſiſſe, non ex eo ſequitur ſpolium, vel exceſſum commiſſum fuiſſe in dicta executione, ſed iſto caſu illa ſuſtinetur, & Marius ſiue eius hæredes tenentur computare fructus domus S. Nicolai, & cenſuum Aquilæ & Scaliæ in ſortem, & reſtituere dictam domum & cenſus, quando erunt ſatisfacti de ſuo credito, iuxta gloſſ. *in l. à diuo Pio §. ſi pignora, in verbo abdicatur*, vbi Doct. *de re iudic.*

3 Vltra quòd quando citra veri præiudicium executio pro prædictis pecuniis facta in dicta domo S. Nicolai, & cenſibus Aquilæ & Scaliæ fuiſſet exceſſiua, non ex eo redditur exceſſiua redintegratio facta ad domum S. Iacobi, & cenſus Turci & Moriconi vigore primi ſpecialis mandati bo. me. Seraphini: exceſſus enim commiſſus in vno, non vitiaret aliud diuerſum abſque exceſſu executioni mandatum, ex iuribus allegatis in eadem deciſione Domini mei

Attre-

Attrebateñ. vnde & illius ſententia iniuſta detegitur, cùm in omnibus declarauerit nullam executionem ſententiæ bo. me. Seraphini, & ſufficiat pro iniuſtitia ſententiæ illam deprehendi ex quauis illius parte propter ſui indiuiduitatem.

4 Ex quibus etiam Domini dixerunt executionem ſententiæ R. D. mei Attrebateñ. fuiſſe attentatam, quia cùm ſententia eſſet iniuſta, non intrabat Ægidiana, Alex. *conſ.* 91. *num.* 2. *lib.* 6. Menoch. *de adipiſcen. remed.* 4. *num.* 850. & fuit dictum in vna Fauentina ſpolij 31. Martij 1579. coram bo. me. Seraphino, & in alia Faneñ. Saluiani interdicti 14. Ianuarij 1611. coram R. P. D. meo Ludouiſio, & cùm fuiſſet appellatum, non erat locus executioni, Lancellot. *de attentat. part.* 2. *cap.* 12. *& in præfatione num.* 108.

5 Nec obſtat, quòd prædicta ſententia Reuerendiſſimi Attrebateñ. fecerit tranſitum in iudicatum, vt fuit reſolutum 6. Martij 1606. quia, vt dixi, hæredes Marij obtinuerunt reſtitui in integrum, & fuit deciſum coram me de anno 1606. conſtare de cauſis reſtitutionis in integrum, & hodie clariùs prædicta iniuſtitia detecta, non eſt dubium quin talis ſententia non tranſierit in iudicatum, Surd. *conſil.* 61. *num.* 52. *ſeq. & conſ.* 354. *num.* 14. *& deciſ.* 427. *in fine. p.* 3. *diuerſ. lib.* 3.

Ex quibus ita per Dominos fuit reſolutum.

R. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Ieroſolymitano.

Florentina melioramentorum.

Veneris 1. *Iulij* 1611.

ARGVMENTVM.

Fructuum perceptorum liquidatio, & quantitas quomodo probetur per teſtes, fructuſque ex melioramentis percepti, ſpectant ad eum qui fide fecit melioramenta.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes deponentes quod eſt publicum, & notorium, probant fructus & eorum quantitatem, quæ ex fundo percipitur.*

2 *Fructuum perceptio probatur per teſtes, qui fuerunt recollectioni præſentes, & quomodo.*

Fructuum perceptorum liquidatio, & quantitas eſt difficilis probationis, ibid.

3 *Colonus partiarius tenetur de ſuo facere omnes impenſas in fundo conducto.*

4 *Fructus percepti ex melioramentis factis ſpectant ad eum, ad quem ſpectant melioramenta facta bona fide, & n.* 5. *&* 6. *ſeq.*

DECISIO CIII.

1 FVit reſolutum 14. Martij currentis anni, ſummam fructuum per Illuſtriſſimum D. Cardinalem Deti prætenſorum integrè aſcendere ad ſummam ſcutorum 2441. ſed quia iſti fructus diuiduntur inter dominum, & colonum pro æquis portionibus, ideò medietas tangens dominum, de qua agitur, aſcendit ad ſcuta 1220½. Fuit autem reſeruatum videre ſuper fructibus procedentibus ex melioramentis per auctores Mariæ factis, cuius ratione, & quia pars Mariæ prædictæ deciſioni non acquieſcebat, ſub prætextu quòd tunc non informauerat, ideò cauſam hodie repropoſui, & Domini in deciſis ſtandum dixere ex rationibus in eadem deciſione adductis. Nec obſtare, quòd opponitur, teſtes non probare, cùm deponant ſimpliciter de auditu: nam ex ipſis potiùs apparet quod probant de ſcientia, de viſu, & de publico, & notorio.

2 Nec facit in contrarium Bald. *in l.* 2. *num.* 22. *C. de fruct. & lit. expenſ.* vbi videtur dicere, quòd teſtes non probant, niſi fuerint præſentes recollectioni fructuum, cùm potiùs dicat, quòd fructuum recollectio probatur per teſtes qui fuerunt præſentes, ſed non excludit alios modos probandi, imò ſtatim ſubdit quòd fructus probantur per proximas coniecturas, vt per redditus vicinorum, quod & Corn. placuit *in conſ.* 301. *in fin. lib.* 3. & idem Bald. *in l. ſi fundum, in fine, C. de rei vendic.* dicit ſufficere quòd probetur conſueuiſſe fundum tantum reddere, quin & taxari poſſunt arbitrio iudicis, Angel. *in l. penul. ff. de rei vendic.* Natt. *conſil.* 510. *num.* 7. *& conſ.* 536. *num.* 6. Surd. infrà referendus *num.* 26. *& ſeq.* Vltra quòd in hac materia non requiritur concludens probatio, cùm de facili haberi non poſſit, vt dixi in eadem deciſione.

Nec obſtat, quòd teſtes Illuſtriſſimi Cardinalis non deducant expenſas, quia ſi colonus eſſet partiarius, & pro cultura caperet dimidiam partem fructuum, dominus nihil impendere teneretur, argum. text. *in l. ſi cùm duobus*, §. *ſi in coeunda, ff. pro ſoc.* & text. *in cap. tua nobis, de decimis*, vbi Innoc. & Ioann. Andr. *num.* 3. & Panormitan. *in* 3. *notab.* Cyn. *in l.* 1. *in fine*, & ibi Bald. *in* 7. *quæſtione C. pro ſoc.* latè Tiraquel. *de retract. lignag.* §. *decimo quinto gloſſ.* 1. *num.* 19. 3

Quod verò ad fructus ex melioramentis per Mariam factis perceptos, quæ melioramenta fuit reſolutum coram me 15. Decembris 1610. aſcendere ad ſcuta 750. Domini hodie dixerunt fructus perceptos ex dictis meliorationibus ſpectare ad Mariam, ſicque non eſſe deducendos, nec deberi Illuſtriſſimo Cardinali, ad text. *in l. cæterum* §. *improbè, ff. de rei vendicat.* & ibi Bart. & Angel. tradit Afflict. *deciſ.* 87. *num.* 6. Vincent. de Franch. *deciſ.* 191. *num.* 11. *part.* 1. Burſat. *conſ.* 85. *num.* 37. *lib.* 1. Rota *diuerſor. deciſ.* 294. *par.* 1. Surd. *deciſ.* 282. *num.* 30. Alios adducens; quod in tantum procedit, vt & malæ fidei poſſeſſor non teneatur reſtituere fructus perceptos ex melioramentis quæ fecit in re detenta, Rom. *ſingul.* 337. & Surd. *vbi ſuprà d. num.* 30. 4

Quibus non obſtat deciſ. Cæſar. de Graſſ. 5. *num.* 7. *de reb. Eccleſ. non alienan.* tum quia ibi loquitur de plantationibus, & ſtercorationibus, & melioramentis non perpetuis, & in re duraturis, ſed potiùs factis pro vberiori fructuum perceptione. Nos verò ſumus in cannetis & vineis atque arboribus ad perpetuum commodum prædij: Tum etiam quia dicta deciſio Cæſar. de Graſſ. non facit ad rem, quia ibi agebatur an ſub prætextu talis meliorationis res poſſit retineri; in præſenti verò agitur de fructibus ex meliorationibus perceptis, qui ſine dubio ſpectant ad illum qui plantauit, maximè bona fide ante litem motam. 5

Ex quibus Domini concluſerunt fructus procedentes ex melioramentis deberi D. Mariæ; ſed quia non conſtat liquidè ad quam ſummam aſcendant iſti fructus, fuit dictum quòd præcedentium illorum liquidatione debeant deduci ex quantitate ſuperiùs ad fauorem Illuſtriſſimi Cardinalis liquidata ad ſummam ſcutorum 1220½. itaut tantò minus ex dicta ſumma D. Cardinalis recipiat, quantum fructus percepti ex melioramentis liquidabuntur. 6

Et ſic fuit concluſum.

R. P. D. LVDOVISIO,

Poſteà fel. rec. Gregorio XV.

Romana incendij.

Die 14. *Nouembris* 1611.

ARGVMENTVM.

De incendio licèt fortuito, tenetur conductor, qui vtitur re locata ad alium vſum, vel contra conuentionem. Vicino debet refici damnum ex incendio, per legem Aquiliam.

SVMMARIVM.

1 *Incendium eſt caſus fortuitus, & conductor non tenetur de caſu fortuito, ſed periculum eſt locatoris, limita vt num.* 2.

2 *Et conductor qui vtitur re locata in vſum non deſtinatum, tenetur de caſu fortuito, & de omni caſu.*

Maximè ſi maius eſt periculum in vſu, quo vtitur, quàm in vſu deſtinato, ſub num. 3.

3 *Conductor non tenetur de periculo, & caſu qui vtitur re locata ad vſum deſtinata.*

4 *Conductor veniens contra conuentionem, & legem contractus, tenetur de caſu fortuito, nam vno conceſſo, omnis alius cenſetur denegatus.*

Vſus vnus rei quando in contractu locationis conceditur, omnis alius cenſetur denegatus, ſub num. 4.

5 *Conductor non tenetur de incendio, niſi ob latam, aut leuem culpam, ſi conuenitur actione locati: ſecus ſi con-*

conuenitur actione legis Aquiliæ, quia tunc de leuiſſima culpa in committendo tenetur.

6 *Conductor vtens re ad vſum deſtinatum culpa caret, è conuerſo non eſt ſine culpa, qui vſum mutat.*

8 *Damnum quod patitur vicinus ex cauſa incendij emendari debet ab eo qui eſt in culpa per l. Aquiliam.*

9 *Scientia probari debet ad hoc vt inferatur ad conſenſum, quia nemo approbat, quod ignorat.*

10 *Conductor non excuſatur à culpa ſi vtatur re conducta, ſicut facit dominus, ſed oportet quod vtatur ſicut quilibet diligens homo.*

D E C I S I O CIV.

1 CVm fuerit in pluribus deciſionibus firmatum, ignem habuiſſe originem in apotheca à D. Vincentio conducta; dubitaui, an teneretur de incendio, quod dubium fuit per duas poſitiones vtraque parte informante examinatum, & tandem Domini reſoluerunt ipſum teneri, &c. Fundamentum potiſſimum fuit, quia licèt incendium ſit caſus fortuitus, *l. contractus, in fine, ff. de regul. iur. l. in rebus, ff. commod.* gloſſ. & Doctor. *in l. incendium, C. ſi cert. pet.* & conductor non teneatur de caſu fortuito, ſed periculum ſit locatoris, *l. ſi fundus, §. fin. cum l. ſequenti, ff. locati.*

2 Attamen cùm Dominus Vincentius apothecam conduxiſſet ad vſum ſtabuli, vtendo illa pro fœnili in vſu non destinato, tenetur de omni caſu, Gratian. qui de incendio loquitur, poſt Alexand. quem allegat *conſil. 46. num. 16. & ſequens lib.* 2. & ſequuntur plures adducti per informantes pro Domino Patriarcha.

3 Sicuti è contra non tenetur de periculo, & caſu, qui vtitur re ad vſum deſtinatum, *l. cum qui, in princ. ff. commod.* Bald. *conſ. 148. in princip. verſic. propterea vbicumque, lib.* 2. Aym. *conſ. 343. ſub num.* 5. præſertim vſus fœnilis eſt magis periculoſus, vt re ipſa patet, quàm vſus ſtabuli, & propterea tantò magis teneri debet, vt probatur *in l. videamus §. ſi quis ſeruum, ff. locat. l. ſi vt certo, §. nam ſi tibi equum, ff. commod.*

4 Accedit, quòd vſus apothecæ fuit expreſsè in contractu inter partes conuentus, vnde D. Vincentius veniens contra conuentionem, & legem contractus, tenetur de caſu fortuito, gloſſ. *in dicta l. videamus, in gloſſa magna, in fine,* Bart. *in §. fin. d. l.* & multis iuribus ac authoritatibus examinant, Surd. *conſ. 12. num.* 31. Paria autem ſunt quòd D. Vincentius eſſet prohibitus vti dicta apotheca pro fœnili, & quòd eſſet ad alium vſum, nempe ſtabuli parata, vt dicit Gratian. *loco citato.* Conceſſo enim vſu ſtabuli, fuit alius denegatus, *l. cùm ita legatum, ff. de condit. & demonſtr. l. cum lex, ff. de legib.* gloſſ. *in cap. nonne benè dicimus, in verb. tacendo, in fine de præſumptionibus,* Curt. ſen. *conſil. 43. ſub num.* 42.

Non obſtat, quòd etiam in ſtabulo teneatur fœnum, quia non eſt cum tanto periculo, tum quia quantitas quæ ibi tenetur pro pabulo equorum eſt modica, tum quia in ſtabulis continuò verſantur agaſones & ſtabularij, qui facilè præuidere & prouidere poſſunt periculis, & in omnem euentum quando hoc pacto eſſet ſecutum incendium, poſſet D. Vincentius allegare ſe vſum fuiſſe apotheca ad vſum, ad quem conduxerat, & propterea non teneri, iuxta tradita per Bald. & Aym. ſuprà allegata.

5 Non obſtat, quòd conductor non teneatur de incendio, aut caſu, niſi ob latam, aut leuem culpam, quia hoc verum, quando conuenitur actione locati, ſecus quando conuenitur actione l. Aquiliæ, quia tunc tenetur etiam de incendio, leuiſſima culpa in committendo ſecuto, Bald. *conſ. 441. num. 1. lib.* 1. Alex. *in l. domos hæreditarias, num. 5. ff. de legat. 1. & conſ. 50. num. 3. & poſt n. primum lib.* 1. cum multis relatis per Cephal. *conſil. 362. num. 14. 35. & ſeq. lib.* 2. hoc enim eſt ex natura actionis *l. lege Aquilia la 2. ff. ad l. Aquil.* & procedit etiam de iure Canonico, Abb. *in cap. ſi culpa, poſt n. primum,* per illum text. *de iniur.*

6 Ex mutatione autem vſus oritur culpa, Gratian. *dicto conſil. 46. num.* 18. & facit, quia ſic culpa caret qui vtitur re ad vſum deſtinatum, *l. arboribus, §. nauis, ff. de vſufruct. l. ſi fundum, ff. ſolut. matrim.* Bald. *dicto conſ. 344. num. 1. ante finem, lib. 1. verſ. Sed hæc domus,* Aym. *dicto conſil. 353. num.* 5. A contrario non eſt ſine culpa qui vſum mutat. Ita è conuerſo argumentatur deciſio Florentina ex aduerſo allegata *nu.* 40. & in ſimili Corn. *conſ. 28. nu. 9. lib.* 3.

Præſertim quia, vt dictum eſt, vſus deductus eſt in 7
conuentionem ſine culpa, gloſſ. *in l. videamus, in gloſſa magna, in fine, ff. locat.* Surd. *dicto conſil. 12. num.* 31. Deciſ. Ianuen. 205. *num.* 2. & quidem ex leui culpa, vt dicit Gratian. *vbi ſuprà,* quæ augetur ex incongruitate loci, quæ multum in hac materia attenditur, Anchar. *conſil. 348. num.* 3. Salye. *in l. de pignorat. action.* Gratian. *d. conſ. 46. num.* 19. & aliis circumſtantiis latè ponderatis per informantes.

Non releuat, quod dicitur ſolum locatorem poſſe dare 8
de hac culpa, & hanc actionem intentare, quia Patriarcha non ſe fundat in actione locati; ſed in ea quæ deſcendit à l. Aquilia, per quam emendari debent damna quæ vicinus paſſus eſt propter incendium, *l. ſi ſeruus, §. ſi caſulam, & l. qui occidit, §. in hac, ff. ad l. Aquil.* Menoch. qui alios allegat. *de arbitr. quæſt. caſ. 190. num.* 14.

Nec facit, quòd fœnum eſſet in apotheca tempore locatio- 9
nis, ex quo videatur elici conſenſus locatoris, quia non probatur eius ſcientia, & nemo approbat quod ignorat, vt dicit Oldrad. *conſ. 328. num. 18. in fine,* & ſi ſciuit fœnum adeſſe, & voluit facere locationem ad vſum ſtabuli, tantò magis comprehenditur eum noluiſſe, quòd haberet ad vſum fœnilis, aliàs enim, vel locaſſet pro fœnili, vel ſimpliciter locaſſet.

Non excuſatur Dominus Vincentius ex eo quòd Domi- 10
nus Patriarcha in apotheca contigua haberet fœnum, quia ipſe erat dominus apothecæ & palatij: & poſito quòd dominus non ſit diligens in re ſua; attamen conductor debet eſſe diligens in re conducta, & alius quilibet diligens feciſſet, aliàs eſt in leui culpa. Ita Bald. *conſ. 148. in fine lib.* 2. qui etiam *conſil. ſequent. in principio,* dicit non excuſari à culpa leui conductorem, ſi vtatur ſicut facit dominus, ſed oportere quòd vtatur ſicut vteretur quilibet diligens homo.

Ex quibus & aliis adductis per informantes, reſolutum fuit Dominum Vincentium teneri de incendio.

R. P. D. P E N I A.

Romana fideicommiſſi de Naris.

Veneris 2. Decembris 1611.

A R G V M E M T V M.

Eſt magiſtralis deciſio, & in ea latè explicatur, quando, & quibus verbis reciproca ſubſtitutio inducta dicatur ad eam in contingenti caſu ſempercurras.

S V M M A R I V M.

8 *Subſtitutionis reciproca forma.*

9 *Verba* hoc modo, videlicet, *ſunt declaratiua præcedentis orationis.*

10 Vt ſuprà *dictio eſt relatiua ad præcedentem impoſitionem.*

12 *Subſtitutio reciproca non vni tantùm, ſed duobus, vel pluribus conuenit.*

Subſtitutio reciproca ex coniecturis deſumitur, num. 12 & ſeq.

13 *Filij poſiti in conditione cenſentur vocati, quando teſtator progreſſus eſt ad plures graduum ſubſtitutiones.*

15 *Subſtitutio reciproca vt inducta dicatur, tria requiruntur. Primò, vt omnes fuerint à teſtatore vocati. Secundo, quod fuerit facta vltimo morienti. Tertiò in totam hæreditatem, & num. 16. vbi etiam, quando dicatur facta vltimo morienti, & in tota hæreditate, & num. 17. & 18. vbi de eadem materia.*

D E C I S I O CV.

TIberius Narus condito teſtamento, hæredem vniuer- 1
ſalem ſibi inſtituit Lucium Martium filium, cum prohibitione alienandi quæcumque bona ſua vſque ad 30. ætatis annum; inde verò ordinauit, vt Lucius Martius, & alij, ſi qui forent hæredes, de bonis & hæreditate teſtatoris liberè diſponere poſſent, excepto tamen prædio vulgò nuncupato *il caſale di Monte migliore,* quod cum annexis prohibuit ex quauis cauſa, & titulo, in toto, vel in parte, vllo vnquam tempore alienare, vt perpetuò eſſet in bonis,

Digitized by Google

bonis, & hæreditatem teſtatoris pro manutentione, & ampliatione nobilis familiæ de Naris, etiam abſque detractione legitimæ Trebellianicæ, aut cuius alterius iuris, ita vt remaneret illæſum, & indiuiſibile quoad proprietatem, licèt fructus inter Lucium, ſeu alios hæredes, & illorum deſcendentes in perpetuum diuidi poſſent.

2 Rurſus deueniendo ad ſubſtitutionem. Primò filios maſculos vulgariter, & pupillariter, & per fideicommiſſum inuicem æquis portionibus ſubſtituit, hoc modo, videlicet, decedente vno ex ipſis filiis, & hæredibus inſtitutis, relictis filiis legitimis, & naturalibus tam maſculis, quàm fœminis, quòd ipſi filij maſculi, vel fœminæ talis decedentis, legitimi tamen, & naturales tantùm ſuccedant in bonis ipſius decedentis, & eius rata portione; ſi verò ſine filiis legitimis & naturalibus maſculis, vel fœminis deceſſerit, vel deceſſerint, quòd alter ipſorum hæredum ſuperuiuens, ſeu etiam defuncto, eius filii, ſeu filiæ ſuccedant, prout eorum pater ſucceſſiſſet per ſtirpes, & non per capita; ſi verò ipſi omnes hæredes inſtituti vt ſuprà deceſſerint ſine filiis, ſeu filiabus legitimis & naturalibus, ex ſe ipſis, & legitimo matrimonio procreatis, & reperiretur aliquis filius naturalis præfatorum hæredum, vel alterius eorum, quòd talis filius naturalis de domo & ſanguine de Naris in hæreditate ſuccedat etiam vulgariter, & pupillariter, & per fideicommiſſum, vt ſuprà.

3 Et non exiſtentibus legitimis neque naturalibus maſculis, neque fœminis ex dictis hæredibus, & ab illis deſcendentibus in perpetuum, vltimus ſuperuiuens dictorum hæredum, ſeu deſcendentium teneatur adoptare quem voluerit, perſonam tamen nobilem, virtute & bonis moribus inſignitum, qui per legitimum matrimonium contrahendum per eum, domum & familiam prædictas ampliare, & manutenere poſſet, & cognominetur de domo, & familia de Naris, vtaturque inſigniis, & honoribus, iuribus, immunitatibus, & priuilegiis einſdem: & ſic tam ipſe adoptandus, quàm omnes deſcendentes ab eo in perpetuum, vt ſuprà, ad quos bona, & hæreditas prædicta deuenerint, videlicet nati natorum, & qui naſcentur ab illis, ſeu in euentum prædictum adoptabuntur, perpetuo tempore de domo, & familia de Naris nuncupentur, vt ſuprà, & ad eum dicta hæreditas deuoluatur, vt ſuprà, modo, & forma ſuperiùs expreſſis, & non aliàs, aliter nec alio modo etiam vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum, vt ſuprà, quos omnes reſpectiuè, & ſucceſſiuè dictus teſtator ſubſtituit, & ore proprio nominauit.

4 Tiberio teſtatore cum prædicto teſtamento nullis aliis ſuſceptis filiis vita functo obiit Lucius Martius illius filius, & hæres ſine filiis in 16. ætatis anno, condito priùs teſtamento, in quo circa prædium de Montemeliore cum ſuis annexis narrata diſpoſitione, & voluntate paterna omni meliori modo quo potuit hæredes inſtituit, & nominauit Ioann. Antonium, & Hieronymum fratres de Naris cum conditionibus, & oneribus ſimilibus in diſpoſitione paterna appoſitis, & contentis.

5 Vita functo Lucio Martio, obiit etiam Hieronymus ſine filiis condito teſtamento, in quo circa ſuam medietatem prædij de Montemeliore, hæredem inſtituit prædictum Ioann. Antonium, cum oneribus, & conditionibus in teſtamento Lucij Martij appoſitis: grauauit tamen Ioannem Antonium vt reſtitueret medietatem prædictam Franciſco Naro tertio communi fratri.

6 Cæterùm cùm vigore teſtamentorum Tiberij, & Lucij Martij Ioannes Antonius prætenderet Hieronymum de dicto prædio diſponere non potuiſſe, ex quo altero decedente ſine filiis ſuperſtes ſubſtitutus in eius portione ſucceſſurus erat, prædictam medietatem Franciſco reſtituere negauit. Vnde orta lite ſuper hac controuerſia, quia cauſa erat grauis, vtraque parte informante die 5. Maij 1610. propoſui dubium, an eſſet inductum fideicommiſſum reciprocum inter Hieronymum, & Ioannem Antonium de Naris, ita vt Hieronymus potuerit, vel non potuerit diſponere ad fauorem Franciſci.

7 Et quoniam Dominus fuit viſum difficile, & latè patens, ordinatum fuit, quòd reſtringeretur, & videretur, an in teſtamento Tiberij adeſſet reciproca inter omnes vocatos, & cauſa propoſita die 9. Maij 1611. propter difficultates occurrentes non fuit reſoluta, ſed ordinatum quòd iterum proponeretur. Quare iterùm propoſita & Ioanne Antonio informante: nam Aduocati pro pupillis hæredibus Franciſci potius informarunt ſuper modo informandi, quàm ſuper prædicto dubio, proponentes Dominis conſiderandum per particulare memoriale in hac propoſitione datum. Primum quòd dubium erat generale, an adeſſet reciproca inter omnes vocatos; non autem ſpeciale, quales, vel qui eſſent caſus. Secundò, quia Ioannes Antonius aduerſarius inducebat teſtamentum Tiberij, non quia in eo vocaretur, aut nominaretur, ſed per relationem quam prætendebat ad illud habere teſtamentum Lucij Martij, cuius vigore agebat, & tamen ex lectura vtriuſque teſtamenti euidentes patebat ea inter ſe in multis etiam ſubſtantialibus differre, cùm teſtamentum Tiberij, plures, & diuerſos caſus & gradus vocatorum contineret, à quibus Lucius Martius expreſsè receſſerat. Tertiò ne inordinato modo terminaretur cauſa cum teſtamento Tiberij parte inaudita ſuper teſtamento Lucij Martij continente expreſſas diſpoſitiones ad fauorem pupillorum.

8 Iſtis tamen tunc omiſſis, de quibus ſi neceſſe foret ſuo loco, & tempore particulariter ageretur, Rota cenſuit in teſtamento Tiberij fuiſſe inductam reciprocam ſubſtitutionem inter omnes vocatos. Et reſpectu filiorum Tiberij omnes fatebantur inter eos expreſsè fuiſſe inductam reciprocam ex illis verbis, vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum, inuicem, ſi decederent æquis portionibus ſubſtituendo, ponderando dictionem *inuicem*, quod etiam poſt clariùs explicauit in illis verbis, *hoc modo*, *videlicet*, &c. Hæc enim eſt propria formula ſubſtitutionis reciprocæ, *l. Lucius*, vbi Bar. & Doct. *ff. de vulgar. & pupillar.* Quare in hoc primo gradu reciproca ſubſtitutio erat expreſſa, & clara.

9 Maior difficultas erat in vlterioribus gradibus circa filios filiorum & cæteros vocatos, an eſſent reciprocè ſubſtituti. Et Rota reciprocam in iſtis etiam agnouit. Nam admiſſa ſemel reciproca ſubſtitutione inter filios Tiberij, eandem eſſe dixit inter filios filiorum, & alios vocatos. Et quantum ad filios filiorum inſtitutorum, expreſſa dicebatur ſubſtitutio contineri, cùm Tiberius filios inſtitutos inuicem ſubſtituiſſet. Nam immediatè proſequendo ſubiecit hoc modo, videlicet, decedente vno ex ipſis filiis, & hæredibus inſtitutis, relictis filiis legitimis, & naturalibus, tam maſculis, quàm fœminis, quòd ipſi filij maſculi, vel fœminæ talis decedentis, legitimi tamen & naturales, tantùm ſuccedant in bonis ipſius decedentis, & eius rata portione; ſi verò ſine filiis legitimis, & naturalibus maſculis, vel fœminis deceſſerit, vel deceſſerint, quòd alter ipſorum hæredum ſuperuiuens, ſeu etiam in defuncto eius filij, ſeu filiæ ſuccedant, &c. Ex his enim verbis ad inuicem declarauit teſtator quomodo intellexiſſet præcedentia verba, cùm dixit, *hoc modo*, *videlicet*, quæ erant declaratiua præcedentis ſubſtitutionis, per quam declarationem non ſolùm vocauit filios decedentis in portione patris, ſed caſu quo ſine filiis decederet, vocauit fratrem ſuperuiuentem, & illo etiam vita functo, voluit quòd eius filij ſuccederent, & ſic in declaratione dictæ ſubſtitutionis reciprocæ nedum comprehendit filios proprios, inter quos fuit facta, ſed etiam filios iſtorum filiorum.

10 Rurſus immediatè ſubſequebatur ſubſtitutio de filiis naturalibus ſub conditione, ſi ipſi omnes quos antè vocauerat, deceſſiſſent ſine filiis legitimis, quo caſu ſubſtituit filium naturalem vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum, vt ſuprà, per quam dictionem *vt ſuprà*, teſtator fecit relationem ad præcedentes ſubſtitutiones, & ad illarum qualitates, ita vt ſi primæ fuerunt reciprocæ, iſta etiam reciproca eſſe debeat, vt in terminis ſubſtitutionum notat Dec. *conſ. 227. incip. In caſu ad me tranſmiſſo, num. 3.* & Pariſ. *conſ. 48. incip. Vidi teſtamentum, num. 14. lib. 2.* & meritò, quia, vt dixit Bart. *in l. 1. §. hoc edicto, num. 2. ff. de poſtuland.* loquens de hac dictione, illa refertur ad contentos in proximo præcedenti capite.

11 Prætærea ſtatim proſequens teſtator negotium ſubſtitutionum, digreditur ad ſubſtitutionem adoptandi, vt cæteris deficientibus, adoptatus domum, & familiam præfatam ampliare, & manutenere poſſit, & cognominetur de domo, & familia de Naris, vtaturque inſignibus eiuſdem familiæ, ita vt tam ipſe adoptandus, quàm omnes deſcendentes ab eo in perpetuum, vt ſuprà, ad quos bona deuenerint, videlicet nati natorum, & qui naſcentur ab illis, ſeu in euentum prædictum adoptabuntur, perpetuò de familia de Naris nuncupentur vt ſuprà, & ad eum dicta hæreditas deuoluatur vt ſuprà, modo & forma ſuperiùs expreſſis, quæ referunt eandem reciprocam ſuppreſ-

ſam,

ſam, ex Decio & Pariſium paulo antè relatis.

12 Nec refert quòd iſta vltima ſubſtitutio facta de adoptando ſit vni tantum facta, contra naturam reciprocæ, quæ duobus, vel pluribus conuenit, *l. iam hoc iure ff. de vulgari*, quia fuit hoc reſponſum quòd vocando vnum adoptandum, de omnibus neceſſariò adoptandis teſtator intellexit, & de illorum filiis & deſcedentibus in perpetuum. Et hæc conſiderauit Rota inſiſtendo verbis ipſius teſtamenti, vnde teſtatoris mens colligebatur, quamquam etiam cenſeret non defuiſſe graues coniecturas ex eodem teſtamento deſumptas, quæ ſubſtitutionem reciprocam inter omnes vocatos inducere viderentur. Et illa in primis, quia cùm facta fuiſſet expreſsè inter filios Tiberij inſtitutos; teſtator multò magis illam feciſſe voluit inter deſcendentes remotiores,& minus ſibi dilectos, & magis inter extraneos adoptandos, Soc. iun. *conſ.* 110. *num.* 6. 10. *&* 39. *lib.* 3. Crauet. *conſ.* 130. *incip. de anno* 1361. *num.* 6. Decian. *conſ.* 28. *incip. in prima fronte*, *num.* 21. *lib.* 2. Surd. *conſ.* 344. *incip. nepotes ex filijs*, *num.* 17.

13 Præterea, quia cùm filij filiorum eſſent poſiti in conditione in ſubſtitutione reciproca inſtitutorum, & in ſubſtitutione naturalium tam legitimi, quàm naturales eſſent poſiti in conditione adoptandorum, videbantur etiam vocati iuxta diſpoſitionem ſtatuti Vrbis. Progreſſus etiam fuerat teſtator ad plures gradus ſubſtitutionum, atque adeò enixè perpetuitatem ſuæ familiæ, & conſeruationem agnationis optauit, vt iſtis concurrentibus poſiti in conditione vocati cenſerentur,& ſępè Rota cenſuit,& ſignanter in vna Romana fideicommiſſi die 12. Nouembr. 1607. coram R. P. D. Ludouiſio, & in vna Bononieñ. de Pannolinis coram D. Marcomontio. Vnde inferebatur quòd cùm prædicti omnes ſint in conditione poſiti, & tot coniecturis cenſerentur vocati, etiam inter ipſos reciproca ſubſtitutio eſſet inducta, Rip. *in l. heredes mei*, §. *cum ita*, *nu.*29. *ff. ad Treb.* Ruin. *conſ.* 167. *incip. Prima videtur*, *n.*5. *lib.* 3. Soc. iun. *conſ.* 150. *incip. Viſo puncto n.* 12. *lib.* 2. Gabr. *de ſubſt. concl.* 1. *n.* 27. latè Decian. *conſ.* 44. *num.* 68. *lib.* 3. Surd. *d. conſ.* 344. *num.* 17. Sfort. Odd. *conſil.* 66. *incip. D. Nicolaus num.* 72. & alij per hos relati, Rota in vna Bononieñ. de Felicinis coram bo. me. Cardinali Seraphino tunc Rotæ Auditore.

14 Prohibitio etiam alienationis reciprocam arguebat, cùm voluiſſet teſtator bona ſua in familia conſeruari. Nam tunc inter omnes illos cenſetur inducta reciproca, *l. pater filium*, §. *pater*, *ff. de legat.* 3. Bald. *conſil.* 283. *incip. Verba teſtamenti*, *num.* 1. *lib.* 2. Ancharan. *conſilio* 152. *incip. Plura ſunt dubia*, *nu.* 3. Menoch. *lib.* 4. *de præſumptionib. præſumptione* 62. *num.* 37.

15 Nec videbantur deeſſe requiſita ad reciprocam, de quibus Cardinalis Mantica *lib.* 7. *de coniectur. vltim. voluntat. tit.* 5. *n.* 6. videlicet quòd omnes iſti fuerant à teſtatore vocati, & ſubſtitutio fuerat facta vltimo morienti, & fuerat facta in tota hæreditate. De primo requiſito conſtabat ex ſerie totius teſtamenti, & ex hactenus deductis. De ſecundo apparebat ex eodem teſtamento, dum teſtator vltimo morienti de ſua familia ſubſtituerat adoptandum & illius deſcendentes, & vltimò ſubſtituit iterum in prædictum euentum adoptandum. Et licèt non expreſſiſſet à quo hæreditatem vellet reſtitui, ſemper tamen intelligitur onus impoſitum vltimo morienti, Bart. *in l. qui duos*, *in fine*, & alij communiter, *ff. de vulgar.* quos refert & ſequitur Decian. *d. conſil.* 44. *num.* 63. Curt. iun. *conſ.* 111. *incip. D. Paulus*, *num.* 13. Soc. iun. *conſ.* 151. *incip. Inſpectis verbis teſtamenti*, *num.* 6. *lib.* 2. & teſtatur de magis communi Pariſ. *conſ.* 43. *incip. D. Ambroſius*, *num.* 33. *in fine lib.* 2.

16 Nec eſt opus quòd ſubſtitutio fiat verbis expreſſis vltimo morienti, Soc. iun. *d. conſil.* 151 *n.* 6. *&* 9. *conſil.* 110. *nu.* 33. *lib.* 3. & fuit dictum in dicta cauſa Bononieñ. de Felicinis, quicquid voluerit Socin. *conſil.* 104. *lib.* 2. & alij, quòd ſubſtitutio facta in tota hæreditate non intelligatur facta vltimo morienti, nec importet reciprocam, nam contrariã ſententiam veriorem profitentur Pariſ. *d. conſ.* 43. *n.* 33. *lib.* 2. vbi teſtatur de veriori & magis communi, Curt. iun. *conſ.* 156. *incip. In teſtamento condito*, *num.* 2. *& d. conſ.* 111. *nu.* 13. Cephal. *conſ.* 383. *incip. Viſo & perlecto teſtamento*, *num.* 27. & plures atteſtantes de magis communi refert Simon de Prę. *lib.* 3. *interpret. dub.* 3. *ſolut.* 1. *num.* 2. *verſ. hanc ego quoque*.

17 Tertium requiſitum ad reciprocam inducendam, quòd fuerit facta in tota hæreditate, apparebat ex illis teſtamenti verbis in ſubſtitutione adoptandi, *ad eum dicta hæreditas deuoluatur vt ſuprà*, quod etiam legebatur in ſubſtitutione naturalium, ibi, *in hereditate ſuccedat*; & in ſubſtitutione filiorum, ibi, *ſuccedant in bonis ipſius decedentis*.

18 Præterea quod ad caſale, & ſic quoad corpus certum, integrum, & indiuiſibile ſubſtitutio apparebat facta, & conſequenter de toto, Mantic. *d. lib.* 7. *tit.* 5. *num.* 15. *verſ. ſed quod*, ibi, *niſi ſubſtitutio fiat in omnibus bonis*, *vel in toto eo quod eſt relictum*, quod verificabatur in hac facti ſpecie, cum teſtator exceptis fructibus prædij, quoad proprietatem prædium diuidi prohibuiſſet, *l. Titia Seio*, §. *Seia libertis*, *ff. de leg.* 2. Nec dubium quod in hoc prædio, ſeu caſali per fideicommiſſum ſuccedendum foret vigore eiuſdem teſtamenti, ibi, *& per fideicommiſſum*.

19 Nec ad rem pertinebat dicere Tiberium reſpectu prædij, ſeu caſalis reciprocam expreſſam non feciſſe, ſed tantùm reſpectu vniuerſalis hæreditatis inter filios primi gradus, quaſi ad iſtos tantùm diſpoſitio pertineret, & in dicto caſu ſolùm illa verba inuicem fuerint appoſita. Quia fuit reſponſum fuiſſe appoſita quoad omnes, & conſequenter reciprocam fuiſſe inductam etiam reſpectu prædij, ſeu caſalis. Nam quamuis teſtator inſtituto Lucio tantùm, & quoad caſale prohibita in perpetuum alienatione pro perpetua ampliatione, & conſeruatione familiæ de Naris, nihil de reciproca expreſsè dixerit, non erat neceſſe donec peruenit ad ſubſtitutiones in clauſula; & in caſu quo Phenitia in qua vocauit naſcituros ſimul cum Lucio, interdicta illis bonorum alienatione, vt antea fuerat expreſſum, & conſequenter quoad caſale in perpetuum, quoad alia bona vſque ad triginta annos, inde proſequutus eoſdem filios vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum in portionibus decedentium ſubſtituit; illa verò ſubſtitutio cum cæteris ſubſequentibus ad prædium etiam patenter refertur, in quo omnes fuerunt ſubſtituti cum prohibitione alienationis.

R. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Ieroſolymitano.

Vercelleñ. diſmembrationis.

Lunæ 5. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

Manutentio datur probata poſſeſſione tempore motæ litis, poſteriorque poſſeſſio præſumitur clandeſtina, & vitioſa. Cætera ſupple in ſummario.

SVMMARIVM.

2 *Manutentio datur probata poſſeſſione tempore motæ litis.*

Poſterior poſſeſſio præſumitur clandeſtina, & vitioſa, nec pro ea datur manutentio, *num.* 2. *in fine*.

3 *Exequutor dicitur mixtus quando eſt datus cum clauſula*, vocatis vocandis.

4 *Mandatum tacitè cenſetur reuocatum ceſſante cauſa mandati.*

Iudex non rectè nec ritè procedens non poteſt alteri in ſua poſſeſſione præiudicare, *ibid.*

DECISIO CVI.

1 INſtantibus RR. PP. Eremitis Camalduleñ. diœceſis Taurineñ. pro diſmembratione Prioratus B. Mariæ loci de Bagnoli diœceſis Vercelleñ. à monaſterio ſancti Michaelis de Cluſa Ordinis S. Benedicti dictæ diœceſis Taurineñ. illumque vniri dictis Eremitis. Fuerunt de anno 1605. per Sanctiſſimum D. N. & ipſius Breue dictis Eremitis applicati tantùm fructus eiuſdem Prioratus per ſpacium octo annorum, quæ applicatio fuit ſortita effectum, vt dicti Eremitæ per aliquot annos dictis fructibus pacificè & ſine vlla contradictione gauiſi ſunt. Poſteà verò iterum conati ſunt à Sanctiſſimo dictam diſmembrationem iſtius Prioratus obtinere, & quòd ipſis, & ipſorum Eremo vniretur, prout de anno 1608. illud obtinuerunt, & fuerunt expeditæ litteræ in forma directæ Vicario Vercelleñ. quarum vigore prædictus Vicarius ad illarum executionem proceſſit, & ad dicti Prioratus diſmembrationem, & vnionem reſpectiuè dictis Eremitis illius poſſeſſionem tradendo. Attamen quia prędicti Monachi non ſe habuerunt pro ſpoliatis,

Digitized by Google

liatis, quin potiùs à prædictis legitimè appellationem interpoſuerunt, & cauſam à Sanctiſſimo mihi in Rota committi obtinuerunt, dubitaui, an dictis Monachis S. Michaelis mandatum de manutenendo in poſſeſſionem dicti Prioratus eſſet concedendum.

2 Et Domini affirmatiuam ſunt amplexi, cùm de illorum poſſeſſione de tempore litis motæ nullatenus inter partes controuertatur, & ex tenore earundem litterarum Apoſtolicarum & confeſſione Eremitarum, in precibus illarum facta ſatis elici videatur, vnde intrat diſpoſitio iuris pro dictorum Monachorum manutentione, ad text. *in §. ſed hodie. Inſt. de interdict. l. 1. §. huius interdicti, ff. vti poſſidet.* Bart. *in l. ait prætor, §. quod ait, num. 2. & 14. ff. eod.* Couarr. *pract. c. 17. num.* 3. Quibus non obſtat poſſeſſio per dictum Vicarium Eremitis tradita, quia tanquam poſterior cenſetur clandeſtina & vitioſa, ad text. *in cap. licet cauſam, de probat.* & ibi Doct. Menoch. *de retinen. remed. 3. nu.* 725. Beninten *deciſ. 42. num.* 4. vnde non eſt manutenibilis, Rota *deciſ. 324. num. 2. & 363. num. 1. p. 1. diuerſ.*

3 Nec facit à iudice & executore dictarum litterarum dictos Eremitas fuiſſe miſſos in poſſeſſionem, cùm talis executor per clauſulam in litteris appoſitam, *vocatis vocandis*, &c. eſſet mixtus, & teneretur partes iudicis aſſumere, & citare dictos Monachos poſſidentes, ad text. *in c. licet Epiſcopus*, & ibi gloſſ. *verbo te non vocato, de preb. in 6. cap. exhibita, de iud.* Oldrad. *conſ. 227. num.* 2. Calderin. *conſ. 4. de dilat.* Felin. *in cap. fin. n. 23 & ſeq. de præſump.* Rot. *in nouis deciſ. 30. de reſcript. & in deciſ. 202. in princip. p. 1. diuerſorum.* Quæ eò magis procedunt ſtante alia clauſula in eiſdem literis, *dummodo aſſenſus dicti monaſterij accedat*, qui tantum abeſt quòd acceſſerit, quòd nec de illo conſtat, quin & Monachi in tempore reclamarunt, & appellarunt, cauſamque committi fecerunt.

4 Nec talis aſſenſus poteſt elici ex mandato procuræ ab eiſdem Monachis dato de anno 1605. pro prima ſupplicatione Sanctiſſimo porrecta, quæ ab ipſo fuit reiecta, cùm conceſſione ſimplicis applicationis fructuum per dictos octo annos tantùm, vnde tale mandatum cenſetur tacitè reuocatum, cùm cauſa mandati ceſſauerit per dictum Breue applicationis fructuum, ad not. per gloſ. *in l. qui mutuam, §. non ideo minus, ff. mandati*, & per Ioan. Andr. *in cap. penult.* & ibi Gemin. *num.* 3. & Franch. *num. 2. de procuratorib. in 6.* & faciunt notata per Imol. *in Clement.* 1. *nu.* 22. *de prob.* & per Illuſtr. Manticam *de tacit. & ambig. lib. 3. tit. 22. num. 14. & ſeq.* Vnde ex tali mandato non poterat elici conſenſus Monachorum requiſitus in vltimis litteris, & per conſequens iudex nec ritè nec rectè proceſſit, ſicque non potuit præiudicare Monachis in eorum poſſeſſione, Rot. *deciſ.* 802. *n. 7. p. 1. diuerſor.* quia tandem in memoriali in hac poſitione pro parte Eremitarum dato ipſi acquieſcunt huic manuteotioni ad fauorem Monachorum, ſine præiudicio tamen primæ poſſeſſionis quam habebant percipiendi dictos fructus per octo annos vigore primi Breuis, cui Domini nullatenus præiudicare intendunt, ſed tantummodo in poſſeſſione prioratus vltimo loco per dictum Vicarium non rectè nec ritè Eremitis tradita, Monachos hodie manutenere ex ſupradictis.

R. P. D. PIROVANO.

Carthagineñ. Canonicatus.

Luna 12. Decembris 1611.

ARGVMEMTVM.

Iudex examinis, & Notarius cauſæ vti ſuſpectus recuſari poteſt, & quoad impediendum proceſſum ſufficit quòd recuſatio proponatur coram quocumque iudice, etiam ipſo recuſato, licèt cauſæ ſuſpicionis ad nullandum proceſſum debeant proponi coram iudice principali, citationis actiuæ, & paſſiuæ legitimant contradictorem.

SVMMARIVM.

1 *Iudex examinis, & Notarius cauſa poteſt per partem vti ſuſpectus recuſari, ſtante maximè expreſſione iuſtæ cauſa, & ſi fuerit appellatum, nulliter proceditur ad vlteriora.*

2 *Recuſari poteſt iudex, ſeu Notarius vti ſuſpectus quandocumque quis poteſt grauare partem in examine teſtium, & in extractione iurium.*

3 *Recuſatio debet proponi coram iudice principali, non coram executore, intellige ad effectum inualidandi proceſſum; ſecus vero ad effectum impediendi proceſſum ad vlteriora, quia coram quocumque iudice poteſt proponi, etiam coram ipſo recuſato, num. 4.*

5 *Contradictor legitimus poteſt dici qui venit ad cauſam, & citatur, cùm citationes actiua & paſſiua legitiment perſonam.*

6 *Citatio facta de Procuratore, qui eſt Procurator duorum ab illis diuerſo tempore conſtitutus, an cenſeatur facta vti Procuratore vtriuſque, an alterius tantum.*

DECISIO CVII.

1 DOmini reſoluerunt pro nullitate examinis, non ex eo quòd Notarius remiſſoriæ fuerit recuſatus per D. Petrum Valdeuiſeum reſignantem, cùm Notarius ille ex particulari reſcripto Rotæ iuſſus fuerit vt ea recuſatione non obſtante omnia proſequi, & terminari curaret: ſed ex recuſatione Notarij & iudicis remiſſoriæ appoſita per D. Ioann. Valez reſignatarium, de qua in actis conſtat cum expreſſione iuſtæ cauſæ, & ab eis per recuſantem fuit appellatum, ita vt prætendi non poteſt validè ad vlteriora fuiſſe proceſſum, Innoc. & alij *in cap. cum ſpeciali, de appellat.* Lap. *allegat.* 1. Achil. *deciſ. 3. de except.* Lancellot. *de attent. poſt recuſat. num.* 7.

2 Et eſt regulare quòd vbicumque aliquis poteſt grauare partem in examinando teſtes, vel extrahendo iura in illis, poteſt recuſari vt ſuſpectus, Abb. *in cap. ſuper quæſtionum, num. 5. de offic. deleg.* Rota *dec. 390. p. 2.*

3 Non obſtat quod Ioannes non potuit iuuari exceptione recuſationis ad inualidandum proceſſum, cùm recuſatio debuiſſet proponi in Rota, non autem coram exequutore, ſecundùm Butr. *in d. cap. ſuper quæſtionum, n. 32. de offic. deleg.*

4 Quia fuit dictum, ad effectum impediendi proceſſum ad vlteriora de quo agitur, poteſt proponi coram quocunque iudice recuſato, ſicut & libellus appellationis coram iudice qui grauauit, licèt ſecus ſit reſpectu cognitionis cauſarum ſuſpicionis, Anch. *in c. ſuſpiciones in 1. notab.* & ibid. Butr. *num. 3. & 12. de offic. deleg.* Innoc. & Card. qui hoc benè diſtinxerunt *in d. cap. ſuper quæſtionum, §. quem verò, eod. tit. de officio delegat.*

Non obſtat, quòd cùm Ioannes nondum fuiſſet admiſſus ad cauſam tempore oppoſitæ recuſationis, non habuit facultatem allegandi huiuſmodi exceptionem. Nam ex productis per Procuratores Ioannis tam in Rota, quàm in partibus, & ex oppoſitis per D. Caxam viſus eſt legitimus contradictor.

Primò namque die 3. Octobris 1607. producitur in Rota mandatum in perſonam Didaci Spinoſæ priùs conſtituti Procuratoris Valdeuiſei reſignantis, qui iudicialiter illud acceptauit, & proteſtatus eſt nomine Ioannis nihil fieri, niſi eo citato die 18. eiuſdem menſis & anni, vt Procurator eiuſdem ſe oppoſuit petitioni prorogationis remiſſoriæ petitæ per Caxam in partibus ſub die 21. Nouembris 1607. producuntur litteræ ſubrogationis eiuſdem Ioannis ad docendum de intereſſe.

5 Iterum in Rota die 16. Ianuarij Didacus ſe oppoſuit vt Procurator Ioannis petitioni Caxæ pro termino remiſſoriæ prorogandi, & eadem die cadit citatio facta Didaco ad inſtigationem Caxæ ad videndum pariter prorogari terminum remiſſoriæ. Et exinde Didacus pluries fuit citatus, & vti Procurator Ioannis comparuit, nempe ſub diebus 19. Martij, & 18. & 28. Aprilis anni 1608. Ex quibus quamuis hæſitari potuiſſet, ne Ioannes per productionem gratiæ in partibus, & per Didaci comparitionem in Rota cum proteſtatione nihil fieri, niſi eo citato, diceretur admiſſus ad iudicium, & factus legitimus contradictor; tamen per citationes ſubſequentes viſum eſt Dominis ceſſare hæſitationem, & taliter approbatus vt poſtea arctari non poſſit ad nouam perſonæ legitimationem, Dec. *conſ. 665. num.* 2. Neuizan. *conſil. 17. num.* 8. Felin. *in cap. cum inter, num. 11. de exceptionib.* Menoch. *de adipiſcen. remed. 4. num. 555. 567. & 611.* Surd. *deciſ. 104. n. 10 deciſ. 108. num.* 13.

6 Cæterùm quia aduertebatur in citationibus originalibus ad inſtigationem Caxæ emanatis Ioannem ſpecificè non enunciari, ſed fuiſſe dictum in eis, citetur Didacus Spinoſa ex aduerſo Procurator, qui dum ſuſtineret mandatum

datum vtriuſque reſignantis, & reſignatarij, prætenditur citationem referendam ad perſonam reſignatarij, qui tunc non erat admiſſus ad cauſam, & conſeqnenter non probari approbatam illius perſonam in iudicio abſque alia iuſtificatione, Petiuit Caxa iterum audiri ſuper eiſdem, ſuppoſita veritate citationum originalium.

R. P. D. LVDOVISIO,

Poſteà fel. rec. Gregorio XV.

Sabineñ. alluuionis.

Die 16. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

Contrarietates in teſtium depoſitionibus quoties poſſunt ſaluari ſaluandæ ſunt, & fit ſemper interpretatio per quam contrarietates excludantur.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis deponens de auditu affirmatiuè, & cùm interrogatur de ſcientia, dicens ſe neſcire, non poteſt dici contrarius, quia aliud eſt auditus, aliud ſcientia, n. 3. & 6.*

2 *Teſtis dicta licèt inter ſe contraria, ſi tangunt diuerſa tempora, non continent contrarietatem, quia vtrumque poteſt eſſe verum reſpectu diuerſorum temporum.*

4 *Contrarietas vitanda eſt in teſtis depoſitione, & facienda eſt interpretatio per quam illa excludatur.*

5 *Teſtis deponens ſe ſcire de auditu, & poſtea dicens ſe neſcire, non dicitur contrarius, quia interpretatur quod neſciat niſi prout expreſſit.*

7 *Teſtis deponens quòd non recordatur de particularibus, & poſtea deponens de aliquibus particularibus, non dicitur mendax, aut contrarius, quia poteſt eſſe quod non recordetur de omnibus, ſed non excludit quod non recordetur de aliquibus.*

DECISIO CVIII.

1 Contrarietates oppoſitas contra teſtes, viſum fuit non obſtare pro communitate Malleani. Opponebant contra 19. teſtem, ſcilicet quòd idem teſtis iuxta 15. dicat flumen Tyberis fuiſſe & eſſe confine territorij Galleſij & Malleani, illudque diuiſiſſe & diuidere dicta territoria; & iuxta 19. deponat, Morrones magnos eſſe in territorio Malleani & ſubtus illos antiquitus cucurriſſe dictum flumen; & nihilominus iuxta 22. dicat neſcire confines territorij Galleſij & Malleani, fuit reſponſum nullam poſſe conſiderari contrarietatem.

Dum enim teſtis iuxta 15. deponit quòd flumen Tyberis diuidebat ac diuidit territoria prædicta, deponit de auditu, & ſuo iudicio ibi in illis verbis, *io tengo, & hò ſempre inteſo dire.* Dum verò iuxta 22. interrogatus, ſi ſcit qui eſſent confines dd. territoriorum de tempore quo flumen currebat ſubtus Morrones magnos; reſpondet ſe neſcire, & deponit de ſcientia certa, qua de eo tempore nondum erat natus, & ſic excluditur contrarietas, cùm ea non poſſit conſiderari, in eoque deponit ſe audiuiſſe, & interrogatus de ſcientia, dicat neſcire.

2 Præterea dictus teſtis, dum inxta 22. dicit neſcire confines dictorum territoriorum, non dicit ſe neſcire de præſenti, prout iuxta 15. dicit; ſed ſolùm quòd neſcit de tempore quo flumen currebat ſubtus Morrones magnox, & per conſequens ex iſta ſcientia, & ignorantia non inducitur contrarietas, cùm ſint de diuerſo tempore.

Nec videtur obſtare, quòd teſtis videatur loqui ſemper de tempore antiquo: quicquid ſit; non per hoc videtur tolli quo minus id ſcire poſſit de auditu, & ignoraſſe per propriam ſcientiam.

3 Quo verò ad ſecundam contrarietatem oppoſitam contra eundem teſtem deſumptam ex eo quòd iuxta 29. deponit territorium Galleſij ſe extendere vſque ad Morrones magnos; & tamen inxta 30. & 39. deponit ſe neſcire, an locus nuncupatus *il ſacco vecchio* de dicto tempore quo flumen currebat ſubtus Morrones magnos, eſſet ſub territorio Galleſij, vel Malleani, ex quo videbatur inferri quòd ſtare non poſſit ſimul quòd locus dictus *il ſacco vecchio*, ſit intra & extra territorium Galleſij, pariter fuit reſponſum eam non obſtare.

Nam licèt dictus teſtis iuxta 29. dicat territorium Galleſij ſe extendere vſque ad Morrones magnos, id tamen dici de auditu ibi in illis verbis, *io hò inteſo dire*; & ideò non videtur ſibi contrarius, dum interrogatus de certa ſcientia, an locus dictus *il ſacco vecchio*, ſit intra territorium Galleſij, dixit neſcire, vt ſuprà dictum eſt.

Rurſus ex lectura depoſitionis eiuſdem teſtis inxta 29. 4
& iuxta 30. manifeſtè apparet quòd licèt iuxta 29. dicat territorium ſe extendiſſe vſque ad Morrones magnos; non tamen dicit id fuiſſe de tempore quo flumen faciebat curſum ſubtus Morrones magnos, de quo tempore iuxta 30. dicit ſe neſcire, an ſaccus eſſet in territorio Galleſij, ſeu Malleani, & ſic ad euitandam contrarietatem facienda eſt interpretatio de diuerſo tempore.

Præterea etiam ſi dictus teſtis iuxta 30. non intellexiſſet 5
de diuerſo tempore, adhuc tamen non diceretur ſibi contrarius, quia teſtis ſi primò deponat ſcire, & poſtea neſcire, non ideo dicitur contrarius, quia debet intelligi vt neſciat alio modo quàm ſuprà expreſſo. Et pari modo tollitur alia contrarietas quæ contra eundem 19. teſtem deſumitur, ex eo qnòd idem teſtis iuxta 19. dixerit flumen Tyberis diuidere dicta territoria, & Morrones magnos eſſe in territorio Malleani; & tamen iuxta 30. & 39. dixerit neſcire, an locus dictus *il ſacco vecchio* eſſet in territorio Malleani, aut Galleſij.

Quia vltra quòd, vt ſuprà dictũ eſt, iuxta 17. & 19. deponit de ſuo iudicio & de auditu, & iuxta 30. & 39. deponit de certa ſcientia, iuxta 30. loquitur etiam de diuerſo tempore, videlicet quando flumẽ tranſibat ſubtus Mnrrones magnos.

Maximè, qnia non eſt inueriſimile quòd teſtis neſciat, an locus dictus *il ſacco vecchio* ſit intra territorium Malleani, aut Galleſij, & in reliquis ſciat territorium.

Qoo verò ad contrarietatex oppoſitas contra 20. teſtem nec eas obſtare viſum fuit, & quoad primam deſumptam, ex eo quòd iuxta 17. dicit ſe vidiſſe mutationem fluminis in loco nuncupato *li Morroni piccoli*, & principium creationis inſulæ; & tamen iuxta 50. deponit ſe non vidiſſe mutationem fluminis, & principium creationis inſulæ; ſed tantùm dicit *da vn anno, ò due che comincio à praticare in quelle bande ſi comincio detto fiume à diuidere.*

Vnde poteſt eſſe quòd ab aliis intellexerit, & ideò dum iuxta 50. & 53. dicit ſe non vidiſſe, non contrariatur dicto iuxta 15. ex quo in illo non dixerat ſe vidiſſe, quod maximè videtur dicendum, quia dictæ contrarietates concernuor diuerſa facta.

Quoad ſecundam contrarietatem eiuſdem teſtis, quæ deducitur ex eo quòd iuxta 39. dicit intellexiſſe à Malleanenſibus locum dictum *il ſacco vecchio*, fuit poſſeſſum à Malleanenſibus, & eorum territorium, itaut Galleſani nihil ſuper eo agere, aut prætendere poſſent, nec ſcire quid ſuper hoc Galleſani dicant. Et nihilominus ſuper tertio articulo dicit flumen fuiſſe confine territorij Galleſij tempore quo currebat ſubtus Morrones magnos, & territorium prædictum comprehendiſſe locum nuncupatum *il Sacco.*

Reſpondetur eo modo quo fuit reſponſum ad contrarietates oppoſitas contra 19. teſtem, videlicet ipſum non deponere iuxta 39. de tempore quo flumen currebat ſubtus Morrones magnos, ſed de tempore quo ipſe audiuit à Malleanenſibus In 3. verò articulo loqui de tempore, quo flumen currebat ſubtux dictos Morrones magnos.

Præterea illum iuxta 39. deponere de auditu; in 3. verò 6
articulo deponere ſimpliciter de ſcientia. Vnde etiam ſi enunciata eſſent in ſe contraria; attamen ipſe non eſſet ſibi contrarius, quia poteſt eſſe quòd vno modo dici audiuerit, & alio ſcriuerit.

Ad tertiam verò contrarietatem deductam ex eo qnòd 7
iuxta 14. idem 20. teſtis dicit ſe non recordari de præſenti particulariter; & tamen iuxta ſequentia interrogatoria refert multa particularia, fuit reſponſum ex eo non induci contrarietatem ſiue mendacium.

Primò, quia teſtis iuxta 14. non deponit ſe oon recordari particularia, ſed tantùm audiuiſſe tractari res diuerſas ſecundùm caſuum contingentiam. Et quantum ad flumen pluries intellexiſſe tractari, quando dicebatur quòd flumen ibat ex vno latere, & quando ex alio, & quòd de particularibus non recordatur, & ſic debet intelligi de particularibus quæ tractabantur ſecundùm caſuum contingentiam, ac de aliis.

Secundò, quia poteſt eſſe qnòd non recordatur de omnibus, & conſequenter non excludit quin de aliquibus poſſit ipſe recordari.

Ter-

Digitized by Google

Tertiò, quia poteſt eſſe quòd in diſcurſu examinis nonnulla fuerint ſibi redacta ad memoriam, de quibus in principio non recordatur. Quæ omnia eo magis veniunt admittenda, quia contrarietates de quibus opponitur quatenus per prædicta non eſſent ſublatæ, nihilominus non eſſent attendendæ, quia non concernunt ſubſtantiam cauſæ, ſcilicet mutationem aluei fluminis vnico impetu, & exiſtentia Inſulæ.

R. P. D. L I T T A.

Bononien̄. de Gargiaria.

Mercurij 23. Ianuarij 1612.

A R G V M E N T V M.

Tranſactio facta nomine proprio ſucceſſoribus non præiudicat, nec ratificatio inducitur ſine ſcientia omnium qualitatum ratificandi actus.

S V M M A R I V M.

1 *Tranſactio facta nomine proprio, alteri præiudicare non poteſt, vbi præſertim, quod non præiudicat ſucceſſoribus.*

2 *Ratificatio actus non inducitur ſine certa ſcientia, & notitia omnium qualitatum actus, qui prætenditur ratificatus.*

D E C I S I O CIX.

1 FVit reſolutum tranſactionem non ſuffragari Herculi ad effectum, vt de exburſatis vigore illius Dominæ Conſtantiæ poſſit ſe releuare in bonis hæreditatis q. Ferrantis ſuppoſitis primogenituræ, de qua in teſtamento illius, ea moti ratione Domini, quia non nomine primogenituræ, ſed proprio tranſegit, vt ex lectura inſtrumenti tranſactionis clarè colligitur, ibi, *& Domina Conſtantia ex cauſa concordiæ ceſſit, & renunciauit Domino Herculi præſenti acceptanti ſuo proprio nomine, & ad eius proprium commodum, prout declarauit, non hæreditario nomine q. Domini Ferrantis omnibus legatis*, &c. & ibi, *& Dominus Hercules ex cauſa præſentis tranſactionis, ac animo ſibi ipſi, & eius hæredibus iure proprio, & non hæreditario ſoluere promiſit dictæ Dominæ Conſtantiæ libras*, &c. quo fit, vt ad alios minimè extendi, nec ipſimet primogenituræ in aliquo præiudicare debeat, ad textum *in l. 1. C. de tranſact. in l. ſi vnus, § ante omnia, ff. de pact.* Dec. *conſil.* 374. *num.* 5. & *conſ.* 463. *num.* 4. Natt. *conſil.* 563. *num.* 5. Imò ſi tractatio, de qua agitur, fuiſſet facta ab Hercule vti primogenito (quod factum non eſt) non per hoc præiudicaret aliis primogenitis poſt eum vocatis, vt ex pluribus concludit Berett. *conſ.* 534. *num.* 53.

2 Nec deducta circa prætenſam ratificationem Ioannis Camilli ad dictam primogenituram poſt obitum Herculis vocati placuerunt Dominis, tum quia dicta tranſactio apparet expreſsè facta nomine proprio, & ad vtilitatem dumtaxat ipſius Herculis, ad textum *in l. ſi pupilli, §. ſed ſi ego, ff. de negot. geſt.* benè Cyn. *in l. ei qui num. 2. ibi prope finem dicti num. C quod cum eo*, tum etiam quia ex literis ipſius Ioannis Camilli, & aliis ponderatis per informantes pro Hercule non poteſt perneceſſe inferri ad ratificationem, quæ ad ſui eſſentiam non tantùm requirebat in ipſo Ioanne Camillo certam notitiam factam, ſed etiam qualitates illius, gloſſ. *in c. concertationibus de appellationibus, in 6.* Pur. *deciſ.* 397. *num.* 3. *lib.* 2. & ſæpè tenuit Rota, ſignanter in Nucerina aſſictus 11. Maij 1571. coram R.P.D. meo Seraphino, & in Anconitana ſequeſtri 24. Maij 1596. coram R. P. D. Corduba.

3 Et ad illud quòd dicta tranſactio ceſſerit in vtilitatem dictæ hæreditatis, & primogenituræ, fuit vnico verbo reſponſum, id non eſſe verum, quod ex eo manifeſtè conſtat, quia, vt ſuprà relatum eſt, omnia ceſſa per dictam Conſtantiam fuerunt ceſſa ipſi Herculi præſenti, & acceptanti ſuo nomine proprio, & ad eius proprium commodum, quæ verba, vt omnibus notum eſt, excludunt aliam quamcumque perſonam, & ipſiuſmet primogenituræ commodum, & vtilitatem, ad tex. *in l. cum prætor ff. de iud.* cum vulg.

4 Nec facit, quòd Hercules, vt prætenditur, poſt dictam ceſſionem vſusfructus, & mobilium ſibi factam à prædicta Conſtantia plura, & diuerſa debita dicti Ferrantis teſtatoris perſoluerit, quod vtique tendere videtur ad commodum ipſius hæreditatis, & primogenituræ. Quia quidquid ſit, hoc non facit, quòd dicta tranſactio cedere debeat damno ipſius primogenituræ, & ſic vt ſoluta dictæ Conſtantiæ in exequutionem illius deducta valeat, Hercules ipſe ex bonis dictæ primogenituræ ſubiectis; ſed benè operatur, vt tandem liquidatis debitis dicti teſtatoris, & ſolutione eorum facta per ipſum Herculem, ſi, inquam, calculo facto apparebit, quòd illa in totum diſſolui non potuerint cum bonis ad id particulariter deſtinatis per teſtatorem, vel aliàs per eum relictis in hæreditate ſua, non tamen ſuppoſitis primogenituræ, debeat reſiduum ex bonis dictæ primogenituræ ad commodum ipſius Herculis deduci, quod cùm non ſit præſentis ſpeculationis.

Ideò, &c.

R. P. D. L V D O V I S I O

Poſteà felic. rec. Gregorio XV.

Romana fideiuſſionis.

Die 30. Ianuarij 1612.

A R G V M E M T V M.

Obligatio fideiuſſionis, quòd principalis reddet rationem, continet reſtitutionem reliqui poſt redditam rationem, & fideiuſſor obligatur ad omnia quæ veniunt de natura contractus, & ſolutio facta à principali debitore de pecuniis exactis cenſetur de pecuniis domini, non de ipſius.

S V M M A R I V M.

1 *Solutio facta à principali debitore debet in primis cedere in ſummam, pro qua fuit datus fideiuſſor, limita vt numer. 2.*

2 *Obligatio de reddendo rationem continet, quòd reliquum reſtituatur.*

Fideiuſſor cenſetur ſe obligare ad omnia quæ veniunt ex natura contractus, & obligationis cui acceſſit, ſub numero 2.

3 *Solutio facta de pecuniis exactis per adminiſtratorem cenſetur facta de pecuniis domini, non de pecuniis adminiſtratoris.*

4 *Text. in l. in fraudem §. principalis ff. de iure fiſc. loquitur quando bona debitoris iam in fiſcum peruenerant.*

5 *Fideiuſſor ad certam ſummam obligatus non liberatur per ſolutiones factas, quæ in vſuris computantur.*

6 *Fideiuſſoria obligatio recipit interpretationem à veriſimili mente contrahentium.*

D E C I S I O CX.

HIeronymus de Frangipanibus, ſuo, & Petri Franciſci nomine, deputauit in Capſerium, & adminiſtratorem rationis nummulatiæ Coptigij in foro piſcium Chriſtophorum Bentiuolum, qui promiſit bancum benè, realiter, & fideliter exercere, & toties, quoties requiſitus fuiſset, bonum, legale, & fidele computum reddere de omnibus in banco adminiſtratis, cui promiſſioni inter alios principaliter & inſolidum acceſſit M. Antonius Zela. 1

Adminiſtrauit Chriſtophorus per plures annos, & in fine adminiſtrationis conuentus ad reddendam rationem adminiſtrationis, remanſit debitor in ſcutis 2293. Pro quorum ſolutione citatus Marcus Antonius fideiuſsor excipit ſuam obligationem eſse reſtrictam ad ſummam ſcutorum 3000. & propterea cùm Chriſtophorus adminiſtrauerit ſcuta 25000. quæ integra reſtituit, vſque ad dictam ſummam ſcutorum 2293. conſecutus fuit liberationem, quia ſolutio facta à Chriſtophoro debet in primis cedere in ſummam, pro qua fuit datus fideiuſsor, iuxta latè deducta in Romana fideiuſſionis coram Illuſtriſſimo Cardinali Lancelloto per *l. in fraudem, §. ſi principalis, ff. de iure fiſci.*

Sed hoc non obſtante contrarium fuit reſolutum, quia promiſſio reddendi rationem continet, quòd reliquum reſtituatur, *l. cum ſeruum, ff. de condit. & demonſtr.* 2

l. lo-

l. locus, §. *fin.* & ibi gloſſ. *ff. de verbor. ſignific.* Socin. *conſil.* 149. *num.* 3. *lib.* 1. Aym. *conſil.* 232. *num.* 2. Afflict. *deciſ.* 157. *num.* 2. & propterea pro dicti reliquatus reſtitutione fuit iuſtè condemnatus Marcus Antonius fideiuſſor, qoi cenſetur ſe obligare ad omnia quæ veniunt ex natura obligationis, & contractus, cui acceſſit *l. ſi quis pro eo*, §. *ſi nummos*, *& l. ſi à colono.* §. *fin. ff. de fideiuſſor. l. contum Capua. ff. de eo quod certo loco*, late Alexand. *conſil.* 39. *num.* 5. *& per tot. lib.* 2. Aym. *conſil.* 45. *n.* 6.

2 Nec poteſt dici, vt ex aduerſo prætenditur, quòd tempore quo exigebatur ratio, fuiſſet iam extincta obligatio Marci Antonij pro reſtitutione reliquatus, quia imò ante redditam rationem non videbatur orta actio pro dicta reſtitutione: tunc autem fuiſſet extincta quando Chriſtophorus debitor dicti reliquatus eius occaſione ſoluiſſet ſcuta 3000. ſed nihil ſoluit.

3 Et propterea non obſtat deciſio Romana fideiuſſionis, quia in caſu dictæ deciſionis debitor principalis ſoluerat de bonis proprijs ſummam pro qua interuenerat fideiuſſor, ibi enim poſt redditam rationem mons pietatis pro reſtitutione reliquatus habuerat de bonis adminiſtrationis vltra ſummam ſcutorum 4000. pro qua fideiuſſorem dederat, & concurrebant duo, ſolutio facta poſt redditionem rationis pro reliquatu, & ex bonis debitoris, quorum vtrumque ceſſat in caſu de quo agitur, quia ſolutiones, quibus vti vult Marcus Antonius, non ſunt factæ neqoe poſt redditam rationem, neque de pecunijs Chriſtophori, ſoluendo enim Frangipanibus pecunias exactas, ſoluit de pecunijs ipſorum, non de proprijs, Dec. *conſil.* 6. *n.* 2.

4 Et hinc etiam patet reſponſio ad *l. in fraudem*, §. *ſi principalis. ff. de iure fiſci*, in qua eſt fundata dicta deciſio, loquitur & ipſa in caſu, in quo bona debitoris ad fiſcum iam peruenerant, nil mirum ſi fideiuſſor, qui ad certam ſummam acceſſit, ex tali ſolutione acquirat liberationem.

5 Accedit, quod fideiuſſio non fuit ſimpliciter de ſoluendo pecunias exactas, ſed etiam de reddenda ratione, & ſic ſoluendo reliquatu, in quo remanſiſſet Chriſtophorus debitor in redditione rationis, & propterea ſolutiones illæ benè poſſunt imputari in obligationem ſoluendi pecunias exactas, non autem in obligatione reddendi rationem, pro quo benè facit *l. fideiuſſores magiſtratuum.* §. *pro Aurelio. ff. de fideiuſſ.* vbi fideiuſſores ad certam ſummam obligati non liberantur per ſolutiooes factas, quæ in vſuris computantur.

Et cum exactio facienda, vt præſupponitur, contineret
6 maiorem quantitatem ſingulis annis, quam ſcutorum 3000. & intentio illorum de Frangipanibus fuerit quòd adminiſtraret prout adminiſtrauit pluribus annis, non eſt veriſimile, quod neque etiam pro anno voluiſſet per dictam cautionem ſibi ſufficienter proſpicere: obligatio autem fideiuſſoria recipit interpretationem a veriſimili mente, vt per Illuſtriſſimum Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 16. *tit.* 14. *num.* 10.

Quæ deducuntur ab officio Magiſtri domus, non releuant, quia pars admittit Marcum Antonium ex dicta cauſa non teneri, & diſputatio eſt circa adminiſtrationem banchi, cum præſuppoſito quòd Chriſtophorus in ſupradicta ſumma remaneat debitor ex dicta cauſa, &c.

R. P. D. LVDOVISIO,

deinde ſan. mem. Gregorio XV.

Romana legitimæ.

Die 6. Februarij 1612.

ARGVMENTVM.

Legitima quando debetur, minuit donationem etiam Eccleſiæ, & pio loco factam, & per generalem renunciationem non cenſetur legitimæ renunciatum.

SVMMARIVM.

1 *Legitima debetur nepoti ex filio prædefuncto in bonis auiæ, etiam de bonis donatis ſicut de non donatis.*

2 *Legitima non poteſt per donationem minui, quia donatio non eſt æs alienum ex cauſa onéroſa, ſed voluntarium.*

3 *Donationis inofficioſa titulus habet locum quando donans non retinet in patrimonio, quantum capit legitima filijs debita, & vſque ad illam ratam donatio etiam non dolo facta reuocatur.*

4 *Donatio inofficioſa etiam loco pio, & ad vſum pium reuocatur vſque ad legitimam.*

5 *Legitima continet piam cauſam, & eſt fauorabilior quauis pia cauſa, & Eccleſia.*

6 *Legitima magis debetur filio, quàm falcidia hæredi.*

2 *Legitima renunciari non poteſt per generalem renunciationem, quia nunquam trahitur ad legitimam, num.* 8. *declara vt num.* 9.

10 *Inſtitutio in re certa facta de eo cui debetur legitima, non impedit quo minus petat legitimæ ſupplementum.*

DECISIO CXI.

Reſolutum fuit D. Duci deberi legitimam in bonis donatis à D. Fuluia; cùm enim illi vt nepoti ex filio prædefuncto ea debeatur in bonis auiæ, *l. Papinius.* §. *quoniam, in fine ff. de inoffic. teſtam. l. omnimodo*, vbi gloſſ. *in verbo, alijs perſonis, C. eod. tit.* & non poſſit per donationem minui, debetur tam de bonis donatis, ſicut de non donatis, Paul. de Caſtr. *conſil.* 354. *poſt principium, & per totum lib.* 2. 1

Cùm enim donatio non ſit æs alienum ex cauſa onerosa, 2
ſed voluntarium, legitimæ non præiudicat. Idem Paul. de Caſtr. *conſil.* 82. *in princ. lib.* 1. cum alijs per Aym. *conſil.* 141. *n.* 5. Rolan. *conſil.* 65. *num.* 10. *lib.* 1. & dixit Rota in Portuen. bonorum 16. Octobris 1579. coram bo. me. D. Cardinale Seraphino.

Hinc productus eſt titulus de inofficioſa donatione, 3
quod habet locum quando donans non retinuit in patrimonio quantum capit legitima filijs debita, & donatio reuocatur vſque ad dictam quantitatem, etiam ſi non malo animo à parentibus ſit facta, *auth. vnde ſi parens*, vbi Paul. de Caſtr. Iaſ. & alij, *C. de inoffic. teſtamen.* Bald. & alij *in l.* 1. *C. de inoffic. donat.* Socin. iun. *conſ.* 67. *num.* 56. *lib.* 2. Iul. Clar. *in* § *ſi donatio, quæſt.* 24. *verſ. aut vero quis agit.*

Non obſtat, quòd donatio ſit facta loco pio, & in vſum 4
pium, quia etiam donatio inofficioſa ad pias cauſas reuocatur vſque ad legitimam, Iaſ. *conſil.* 141. *num.* 12. *lib.* 4. & in donatione facta Eccleſiæ loquitur Paul. de Caſtr. *in d. conſil.* 354. legitima enim non minuitur, imò detrahitur de bonis relictis ad pias cauſas, *auth. ſi qua mulier*, & ibi Doctor. *C. de ſacroſanct. Eccleſ. l. ſi quis ad declinandum*, vbi Batt. *num.* 6. *C. de Epiſcop. & cleric.* Bald. *conſil.* 85. *n.* 2. *lib.* 1. Alex. *conſil.* 45. *num.* 11. *lib.* 1. Ruin. *conſil.* 140. *n.* 11. *lib.* 5.

Legitima enim ipſa cauſam piam continet, Bero. *conſil.* 5
26. *ſub num.* 8. *lib.* 2. imò eſt fauorabilior qualibet pia cauſa, etiam plus, quàm Eccleſia, *cap. fin. quæſt.* 4. Dec. *conſil.* 480. *num.* 21.

Adducta autem ex aduerſo non faciunt, quia loquun- 6
tur de falcidia, & non eſt dubium legitimam magis eſſe debitam filio, quam falcidiam hæredi, Rolan. *conſil.* 65. *num.* 25. *lib.* 1.

Non obſtat tranſactio, per quam prætenditur per infor- 7
mantes pro congregatione oratorij ſanctæ Mariæ de Vallicella per Ducem renunciatum legitimæ, quia non ſumus in renunciatione ſucceſſionis, vt loquuntur per eos adductí, ſed in conceſſione facultatis diſponendi, quam nullibi probatur trahi ad legitimam, & inducere eius renunciationem, & vbi haberet aliquam implicitam, aut tacitam renunciationem earum, magis ac minus operari deberet, quàm explicita, & expreſſa, iuxta trad. per Aym. *conſil.* 34. *num.* 3. & per Curt. iuniorem *in l. cùm quid, num.* 15. *verſic. octauus caſus. ff. ſi cert. petat.*

Renunciatio autem expreſſa non porrigitur ad legiti- 8
mam, quia cùm requirat ſpecialem mentionem, *l. ſi quando* §. *generaliter, C. de inoffic. teſtamen. l. ſi quis in principio teſtamenti. ff. de legat.* 3. Non venit in generali renunciatione, Gabr. *de legit. concluſ.* 8. *num.* 1. qui alios cumulat, & dicit omnes vnanimiter firmare hanc cõcluſionem, quam etiam firmauit Rota in alia Romana legitimæ 11. Nouembris 1609. coram R.P.D. meo Manzanedo; ſicut etiam dicitur de generali approbatione teſtamenti, quæ non excludit à legitima, ſeu eius ſupplemento, Ancharan. *conſil.* 152. *num.* 8. Dec. *conſil.* 236. *num.* 4. cum multis cumulatis à Surdo *conſil.* 45. *num.* 51. *& ſeq.* & tenuit Rota in alia Romana legiti-

mæ 23. Iunij 1597. coram bo. me. Card. Pamphilio, & procedit quamuis in plena forma fuerit renunciatum, Michael Craſſ. poſt alios *in §. legitima, quæſt. 3. num.* 10. ſiue renunciatum fuerit mortuo, ſiue viuo, & in cuius bonis debetur legitima, Craſſ. *de commun. ibi n.* 11. quidquid ex aduerſo dicatur.

9 Non obſtat quòd dicitur renunciationem in iſto caſu non potuiſſe habere effectum in alio iure quàm in legitima, & propterea haberi perinde ac ſi legitimæ eſſet in ſpecie renunciatum, quia limitatio in iure eſt vera, ſed non applicatur; potuit enim operari facultas diſponendi reſpectu dotis propter ſtatutum vrbis prohibens teſtari vltra decimam eius partem, & ad tollendam præſumptionem, *l. Quintus Mutius, ff. de donat. inter vir. & vxor.* circa cenſum emptum conſtante matrimonio.

10 Non obſtat quòd Dux in teſtamento fuerit inſtitutus in quibuſdam argenteis & alijs iuribus, quia hoc non tollit quo minus facto calculo in eo quod ſibi deficit vltra relicta poſſit ex bonis donatis ſupplementum legitimæ petere, Paul. de Caſtr. *d. conſil.* 354. Iaſ. *conſil.* 125. *in ſecundo dubio lib.* 1.

R. P. D. PAMPHILIO,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Legionen. confirmationis electionis.

Luna 13. Februarij 1612.

ARGVMENTVM.

Quaſi poſſeſſio eligendi Priorem Monachorum, nunquid arctet Abbatem ad confirmationem electi Prioris.

SVMMARIVM.

1 *Eligendi Monachorum Priorem, quaſi poſſeſſio non ſuffragatur ad effectum, vt electus confirmetur ab Abbate, num. 2. vbi declaratur hæc concluſio, numquid procedat in electione Prioris clauſtralis, vel conuentualis monaſterij.*

2 *Abbas numquid poſſit electum in Priorem remouere, vel non admittere.*

3 *Prior Monachorum quis dicatur clauſtralis, ſeu conuentualis, & num. 4.*

Abbas eſt caput monaſterij, & penes ipſum reſidet omnis monaſterij poteſtas, omneſque officiales tenentur ipſi obedire, num. 3.

5 *Abbas monaſterij clauſtralis numquid ligetur ſtatuto monaſterij.*

6 *Præſcriptio in facultatiuis quomodo probetur.*

DECISIO CXII.

1 FVerat in hac cauſa lata ſententia, in qua non ſolùm declaratur Canonicos, & Conuentum fuiſſe, & eſſe in quaſi poſſeſſione eligendi Priorem triennalem monaſterij ſancti Iſidori, ſed etiam denegationem confirmationis factam per Abbatem fuiſſe iniuſtam, & indebitam. Vnde propoſito dubium ſuper confirmatione, vel infirmatione prædictæ ſententiæ; & Domini poſt plures propoſitiones ſupradicta die cenſuerunt illam eſſe infirmandam, moti ex eo quòd licèt Conuentus, & Canonici ſint in quaſi poſſeſſione eligendi prædictum Priorem, vt deponunt teſtes pro Conuentu examinati; non tamen probatur ſe eſſe in quaſi poſſeſſione cogendi Abbatem ad dandam confirmationem Prioris electi, pro qua non ſuffragatur dicta quaſi poſſeſſio eligendi, vt trad. Bart. *in l. 1. §. huius autem interdicti, nu. 3. in fin. ff. vti poſſidetis*, & facit vulg. reg. *Tantum præſcriptum, quantum poſſeſſum*, de qua *in cap. audites, de præſcript.*

2 Neque obſtare quòd pro obtinẽda cõfirmatione electionis ſufficiat ſola quaſi poſſeſſio, & vlteriùs ſtatus eligendi, ex adductis in deciſione in hac cauſa facta coram Illuſtriſſimo Cardinale Lancellotto ſub die prima Iulij 1609. cui pro reſpectione fuit dictum hoc non procedere in Priore clauſtrali, qualis eſt Prior dicti monaſterij. Quinimò, vt dicunt teſtes in ſummario Abbatis *num.* 10. & ſubordinatus, & obedientiarius ipſi Abbati, quo caſu illius confirmatio pendet à nutu, & libera voluntate ipſius Abbatis, qui ſicut poſſit illum electum, & admiſſum ad ſui nutum remouere, Feder. de Sen. *conſil.* 134. *num.* 2. Imol. *in Clem.* 2. *nu.* 21. & ibi Vitel. *num.* 20. *de reſcript.* Abb. *in cap.* 2. *num.* 8. *ad fin. de ſtat. monach. & in cap. fin. num.* 6. *verſ. ex quo infero. de præcar.* Dec. *in cap. ad noſtram num.* 23. *de confirm. vtil. vel inutil.* etiam ſine cauſa, & tenuit Rot. in cauſa Aquilana prioratus 16. Martij 1584. coram Cantuuio relata inter impreſ. *deciſ.* 778. *num.* 1. *& ſeq. parte quinta*, ita poteſt non admittere, neque confirmare eius electionem, gloſſ. *in cap. quam ſit. verb. obtinere, in fin. & verb. facultatem*, & Franch. *in cap. ſi religioſus, ad fin. verſ. ſed rectè videtur quod de electione in* 6. quo fit, vt nec eo inuito poſſit ab alio confirmari ad euitandum inutiles circuitus.

Quòd autem iſte Prior ſit clauſtralis, non verò conuentualis, viſum fuit DD. clauſtralem, non ſolum quia talis vocatur in conſtitutione monaſterij, ad trad. per Abb. *conſil.* 15. *in fin. lib.* 5. Alexandr. *conſil.* 3. *ſub n.* 1. *lib.* 1. Arm. *conſil.* 20. *num.* 1. ſed etiam, quia in iſto monaſterio adeſt Abbas, qui eſt caput illius, *cap. ad monaſterium, §. Prior autem*, & Abb. *de ſtat. monach.* Doct. *in Clem.* 2. *de reſcr.* & fuit dictum in cauſa Barchinonenſi anniuerſariorum 28. Iunij 1557. coram Paleotto relata inter impreſſ. *dict. deciſ.* 449. *num.* 4. *lib.* 3. *part.* 3. & penes quem reſidet omnis poteſtas monaſterij, Abbas *in cap. ea noſcitur, num.* 4. *ad fin. de his quæ fiunt à Prælat. ſine conſenſ. cap.* & omnes officiales tenentur ei parere, *d. c. cum ad monaſterium*, & ibi Abb. *in* 6. *de ſtatu monach.* adeò quòd nullo modo poteſt dici iſte Prior conuentualis, quia propriè dicitur ille qui eſt loco Abbatis, Franc. Monach. *quæſt.* 1247. *num.* 3. *part.* 1. & præeſt Conuentui, in quo non adeſt Abbas. *Clem. ne in agro. §. cæterum. de ſtat. monach. cap. niſi eſſent. de præb.* 3

Neque etiam obſtare, quòd prædictus Prior per viam electionis aſſumatur, quia modus eum aſſumendi per viam electionis non facit eum deſinere eſſe clauſtralem, cùm electio in clauſtrali nullam conſtituat differentiam, Vital. *in eadem Clem.* 2. *num.* 11. *de reſcript.* prout nec etiam in conuentuali, Vital. *ibid. num.* 17. *in* 5. *not.* & in clauſtrali per viam electionis aſſumpto loquitur Abb. *in d. cap.* 2. *num.* 8. *ad fin. & ſeq. de ſtat. monach.* 4

Minus obſtare allegatum ſtatutum, nam illud non arctat Abbatem quominus poſſit illi contrauenire, etiam quòd de eius conſenſu fuerit conditum, quia monachi non poſſunt illi reſiſtere, ſed debent ei obedire, cùm eorum velle dependeat à mera voluntate Abbatis, vt per Abb. *in cap. cum inter il* 1. *num.* 2. *verſ. aliàs tamen citra Papam. de elect. & in dicto cap. cum ad monaſterium, num.* 11. *verſ. ex his infero, de ſtat. monach.* Dec. *in dicto cap. ad noſtram num.* 19. *de confirm. vtil. vel inutil.* Rebuff. *de pacif. poſſ. num.* 274. *verſ. Imò ſi Abbas*, aliàs enim quatenus reſpiceret coactionem Abbatis ad conſentiendum electioni factæ à Monachis, diceretur inualidum tanquam contrarium obedientiæ, quæ eſt de ſubſtantia regulæ, Abb. *in d. cap. cum ad monaſterium, num.* 7. 5

Neque poſtremò obſtare, quòd dictum ſtatutum debeat præſumi à Sede Apoſtolica confirmatum, quia hìc nulla oſtenditur obſeruantia, quæ ad hoc ſuffragari poſſit, ex quo non probatur quòd Abbas requiſitus noluerit confirmare, & nihilominus fuerit coactus id facere, prout requiritur in iſtis facultatiuis, vt in his terminis tenuit Rota in dicta cauſa Aquilañ. Prioratus 16. Martij 1688. coram Cantuuio relata inter impreſſ. *dec.* 28. *in fin. part.* 1. & licèt probetur obſeruantia reſpectu requiſitionis, & obtentæ confirmationis, non tamen poteſt inferri ad coactionem, vt trad. Bart. *in d. l.* 1. *§. huius autem interdicti, num.* 3. *ff. vti poſſid.* quia iſti actus valdè inter ſe differunt, Bald. *conſil.* 18. *num.* 4. *circa med. verſ. & ſunt duo actus lib.* 4. maximè quòd obtinere confirmationem ex parte Abbatis, procedit ex mera liberatione, vt ſuprà dixi, licèt ex parte Prioris ſit neceſſaria. 6

Et ita deciſum, &c.

R. P. D. PENIA DECANO.

Bononien legati.

Veneris 11. Maij 1612.

ARGVMENTVM.

Legatum doctis, ſi mulier non nupſerit, numquid ab ea poſſit alteri cedi, aut aliàs de eo eadem mulier diſponere; an verò transmittatur

Digitized by Google

tatur ad extraneos, ad hæredes, vel penes fideicommiſſarium remaneat, eſt deciſio, ſeu potiùs diſcurſus magiſtralis, & notabilis.

S V M M A R I V M.

1 *Legatum ſi factum fuerit mulieri ſub conditione, ſi nupſerit, purificata conditione eius dominium transfertur in legatariam, quæ propterea poterit de legato diſponere, declara vt num.13.*

2 *Legatum factum mulieri in caſu nuptiarum, ſolui debet ſequutis nuptijs, ſiue carnales, ſiue ſpirituales fuerint.*

Legatum in caſu nuptiarum, an cedi poſſit à legataria, vel donari, ibid. & omnibus ſeqq. per totam deciſionem.

Legatum alimentorum poteſt cedi, donari, & in aliam cauſam conuerti, ibid.

3 *Mulier ingrediens monaſterium ante profeſſionem poteſt liberè de ſuis bonis diſponere, & num.11. vbi de eadem materia.*

5 *Legatum factum in cauſam dotis, ſi mulier cum minore dote fuerit nupta, id quod plus in legato continetur, ſpectat ad hæredem teſtatoris, declara vt n.17.*

Legato in cauſam dotis mulieri facto, ſi mulier abſque dote, vel cum dote ab alio data nupſerit, legata quantitas cedit lucro hæredis, num.5. declara vt an.17. & num.13. vbi de eadem materia.

6 *Legatum dotis ſoluendum de bonis fideicommiſſi, ſi non ſoluatur, numquid ſpectat ad fideicommiſſarios.*

7 *Legatum dotis ſi mulier non nupſerit, aut monaſterium ingreſſa non fuerit, numquid monaſterio acquiratur ſtatim muliere.*

8 *Legatum dotis, quod nuptijs non ſequutis non debetur, numquid à muliere legataria cedi poſſit, ea non nupta, aut monaſterium ingreſſa, & per totam deciſ.*

9 *Legatum dotis muliere non nupta non tranſmittitur in extraneos, quando teſtator voluit bona ſua remanere in agnatione, & an remaneat apud fideicom. granatos, & n.10. vbi de eadem materia.*

Indirectè fieri non poteſt quod directè permiſſum non eſt, num.9. in fin.

10 *Fideicommiſſum de reſtituendo ſi nuptias granatus non contraxerit, aut liberos non habuerit, deficit ſi idem granatus monaſterium ingrediatur*, auth. niſi rogati, C. ad Trebell. *cuius fauore hæc diſpoſitio facta cenſeatur, & n.11. vbi de eadem materia.*

12 *Legatum dotis ſcutorum ducentorum factum pro maritanda filia, non debetur ſi pater viuens eam nupſerit cum minori dote.*

Legati cauſa ceſſante, ceſſat ipſum legatum, n.12. in fin.

14 *Dos non debet detrahi de bonis fideicom. ſubiectis, niſi ſequatur matrimonium.*

D E C I S I O CXIII.

CVm hæc cauſa fuiſſet ſæpè propoſita ſub die 10. Ianuarij, & 28. Februarij, & 13. Iunij, & 7. Nouembris 1611. & 24. Februarij, & 11. Maij 1612. ſuper dubio propoſito, an legatum, de quo in deciſionibus, deberetur, vbi illud in cauſam dotis non conuerteretur, ſed per filias parentibus, fratribus, vel alijs cederetur, & propter difficultatem, & diffidentia dominorum ſuffragia nunquam potuiſſet capi reſolutio, & placuiſſet concordia, nihilominus in vltima propoſitione Rota ordinauit fieri diſcurſum, in quo more Rotali recenſerentur vtriuſque partis rationes, & potiora fundamenta, vt iterum cauſa propoſita faciliùs poſſent DD. de iure quid dicendum deliberare; cùm autem ex facto ius oriatur, in hac facti ſpecie ita ſe habet: Matthæus Amorinus in ſuo vltimo teſtamento condito anno 1568. inſtitutis ſibi hæredibus vniuerſalibus Iulio Cæſare, & Alexandro de Amorinis ſuis ex fratre nepotibus inter alia legata ſingulis filiabus, legitimis, & naturalibus natis, & quandocunque naſcituris, ſcuta 2000. reliquit his verbis; *Item iure legati, & omni meliori modo, quo fieri poteſt, reliquit ſingulis filiabus legitimis, & naturalibus natis, & quandocunque naſcituris ex prædicto Iulio Cæſare, & Alexandro, vel altero eorum ſcuta 2000. auri in auro cum apparatibus condecentibus pro qualibet earum, quas dotes, & mobilia voluit per dictos fratres de communibus bonis hæreditarijs dari, & ſolui tempore, quo nubent, omni excuſatione, & conditione ceſſante*: hactenus teſtator.

Cæterùm, quia Iulius Cæſar tres tantùm filias ſuſceperat, Alexander autem decem filias procreauerat, quæ ex forma prædicti legati de hæreditate teſtatoris ſcuta 2000. capere debeant, ideo orta differentia inter prædictos fratres, an dicta ſcuta 2000. deberentur etiamſi religionem profiterentur, & fierent moniales. Cauſa introducta in Rota, & dato particulari dubio coram R. P. D. Ludouiſio tunc Rotæ Auditore, & poſtea Archiepiſcopo Bononien. ſub die 19. Maij anni 1607. Rota cenſuit vtroque caſu tam nuptiarum carnalium, quàm ſpiritualium deberi legatum, & ſucceſſiuè ſub die 27. Decembris eiuſdem anni Rota etiam pronunciauit huiuſmodi legatum fuiſſe conditionale, ſi nupſerit, & non deberi, niſi ſequutis nuptijs.

Verùm, quia Alexander tam in hactenus nuptis, ſeu religionem profeſſis, quàm in futurum profeſſuris curauerat, vt ſingulæ filiæ ſibi, vel filijs proprijs in toto, vel in parte ſolùm ſcuta mille à Iulio Cæſare fratre haberentur, illaque eiſdem filiabus dumtaxat aſſignarentur, cæteris in hæreditate remanentibus, vt fideicommiſſum pinguius redderetur: ex aduerſo autem prætenderetur id in fraudem fieri Eccleſiarum, & in præiudicium Iulij Cæſaris, & contra piam teſtatoris mentem; ideò Rota dedit ſupradictum dubium.

Et informantes pro Alexandro Amorino pro validitate ceſſionum, videlicet quòd iſtud legatum poſſet cedi, allegabant infraſcripta.

Primò, quia purificata conditione, ſub qua fuerat reli- 1
ctum hoc eſt, ſecutis nuptijs, dominium transfertur in legatarium, & conſequenter poteſt legatarius de illo diſponere, *l. à Titio. ff. de furtis*, Cephal. *conſil.49. num.7.* nam mediantibus nuptijs ſecutis etiam per ingreſſum religionis propter adimpletam conditionem legatum euaſit patrimonium mulieris, & ſic potuit de eo ad libitum diſponere, Bero. *conſil.40. num.3. & 4. lib.1.*

Secundò, quia hoc legatum non poteſt dici oneroſum, 2
nec in eo fuit facta aliqua ſubſtitutio, ſed eſt legatum ſoluendum in caſu nuptiarum, & ideò ſatis eſt, quòd fuerint ſubſecutæ nuptiæ vel carnales, vel ſpirituales, ad effectum illud conſequendi, Bart. *in l. Titio genere, num.3. de condit. & demonſtrat.* Pariſ. *conſil.110. num.6. lib.4* & conſequenter poteſt deinde cedi, vel donari ad inſtar legati alimentorum, quod poteſt cedi, vel donari, vel in aliam cauſam conuerti, Surd. *tract. de aliment. tit.3. quæſt.3. num.26. verſ. ſed vt meum.*

Tertiò pro hac parte eſt deciſio in cauſa Romana fideicommiſſi de Mart. die 5. Iunij 1559. coram bo. me. Iuſto.

Quartò cùm mulier fuerit ingreſſa monaſterium, & 3
Rota declarauit eandem dotem ei deberi, potuit de illa ſumma liberè diſponere, tam donando, quàm teſtando ante profeſſionem, *§. illud autem, in auth. de monach.* Ioan. Dilect. *tract. de art. teſtand. tit.3. cautela 9. num.2.* Iul. Clar. *§. teſtamenta. quæſt.28. verſ. in primo tempore.*

Quintò pro hac parte eſt obſeruantia obſeruata, deſum- 4
pta à ceſſione facta ab vna ex filiabus Alexandri ad fauorem Iulij Cæſaris, vnde cùm Iulius Cæſar obtinuerit ſibi ceſſionem non ſolùm à proprijs filijs, quorum vigore ab Auditore Cameræ obtinuit ſententiam, verùm etiam à filijs Iulij Cæſaris, non poteſt modò hanc obſeruantiam interpretatiuam teſtamenti impugnare.

Neque obſtare, quòd tota ſumma ſcutorum 2000. fue- 5
rit legata in cauſam dotis, ita vt extra illum caſum non deberetur, quia reſpondetur teſtatorem non dicere, quòd totum legatum ſcutorum 2000. conuertendum eſſet in cauſam dotis, ſed ſolùm, quòd ſolueretur de tempore nuptiarum: vnde ſi cum minori dote mulier fuit nupta, non propterea legatum ſpectat ad hæredem, & eſt text. in terminis *in l. cum pater. §. pater certam. ff. de legat. 2.* vbi Bald. dicit ſupplementum dotis non pertinere ad hæredem, qui cum minori dote ſororem maritauit, quàm eſſet relicta à patre, etiamſi eam viro egregio maritauerit, imò debetur huiuſmodi legatum, ſi nupſiſſet abſque dote, vel cum dote ab alio data, Michael Craſſus *in §. legatum. quæſt.58. n.6.* Surd. *conſil.393. num.52. lib.3.*

Rurſus non obſtare, quòd huiuſmodi legatum ſit de 6

bonis fideicommiſſo ſubiectis, & propterea ſi illud non ſoluatur ſpectet ad fideicommiſſarios, quia reſpondetur ea, quæ ex aduerſo allegantur ad hoc propoſitum, procedere in grauato, qui poſtea ingreditur monaſterium: hic autem non agitur de legato grauato aliquo onere reſtitutionis, ſed de legato libero, & talia legata ſunt extra fideicommiſſum, & propterea ſubiacent liberæ diſpoſitioni, & nullum ſit præiudicium ſubſtitutis.

5 Præterea non obſtare conſ. Laderchij Imol. 152. *num.* 3. quia loquitur ad fauorem monaſterij, in cuius præiudicium dicitur mulierem non poſſe de legato diſponere: at monaſterium hic non venit ad cauſam, imò legatum non acquiritur ei, niſi volente muliere, cui fuit particulariter relictum, Bero. *dicto conſil.*40, *num.*4. *lib.* 1.

6 Item non obſtare, quòd legatum ſit conditionale, nempe in cauſam dotis, & nuptiarum, in quibus debet implicari, nam licèt ſit conditionale, ſatis fuit adimpleta conditio per ingreſſum religionis; quòd verò ſit in cauſam dotis, non operatur, vt totum debeatur pro dote, vel quòd totum debeat in dotes conuerti, nam legatum factum filiæ, de quo *in dicta l. cum pater.* §. *pater certam. ff. de legat.*2. fuit pro dote, & in cauſam dotis, & tamen voluit deberi totum filio, licèt non tota quantitas legata, fuerit legata in cauſam dotis.

7 Item non obſtare, quòd dicitur legatum debuiſſe acquiri monaſterio ad effectum, vt ei debeatur, §. *ſed & hoc præſenti. Auth. de ſanctiſſ. Epiſcopis*, quòd id fortè procederet, ſi deberetur monaſterio ex diſpoſitione illius textus, non autem ex diſpoſitione teſtatoris, vt in hoc caſu, qui idem ſenſit tam in caſu nuptiarum carnalium, quàm ſpiritualium. Et in omni euentu opponere de exceptione nullitatis ceſſionis ſpectaret ad monaſterium, non ad fideicommiſſarium, quia ſi monaſterio acquiritur, nullum ius competit fideicommiſſario, Surd. *conſil.*300. *num.* 1. *&* 2. *lib.*2.

Ex aduerſo autem pro Iulio Cæſare allegabantur multa ad perſuadendum per dictum legatum, nec potuiſſe, nec poſſe deberi, nec conuerti in aliam cauſam, quàm nuptiarum.

8 Et primò, cùm iſtud legatum dotis ſit conditionale, & non debeatur niſi ſequutis nuptijs, vt fuit deciſum in hac cauſa die 17. Decemb. 1607. licèt debeatur etiam fauore religionis in caſu nuptiarum ſpiritualium, id tamen intelligitur, ſi monaſterio acquiratur: ſed ſi mulier ante ingreſſum cedat, vel renunciet, vel faciat teſtamentum pro parte ad fauorem tertij, & pro parte det monaſterio, illa pars tertij remanet ad fauorem fideicommiſſariorum, quia ceſſat fauor monaſterij, cuius priuilegium perſonale eſt, quod alteri non poſſit cedi, Paul. de Caſtr. *in auth. niſi rogati*, *num.* 5. *verſ. Item quæro*, vbi Bald. *num.*20. *verſ. Item quæro, quid ſi ingrediens*, *C. ad Trebell.* Card. Mantiça *lib.*11. *de coniectur. vltim. volunt. tit.*7. *num* 14. *verſ. ſexto debet reſtringi*, Dec. *conſil.*259. *incip. viſis litteris*, *num.*6. *in fin. & remoto*, vbi dicit hanc ſententiam eſſe communem, & dictum notatu dignum; vnde cùm ex præcepto teſtatoris de communibus bonis hæreditarijs decem filiæ Alexandri dotari debeant, id lucrum, quod monaſterio non acquiritur, communiter pro hæredibus, & fideicommiſſarijs remanere debet, ſicut infertur ex prædictis.

9 Secundò, vt conſiderauit Rota in prædicta deciſione facta ſub die 17. Decembris, mens teſtatoris fuit vt bona ſua in agnatione conſeruarentur, nec voluit legatum pro dote in extraneos tranſmitti ex alia cauſa, quàm matrimonij, & ideò ſicut ſi mulier decederet ante ingreſſum religionis, vel profeſſionem, non tranſmitteret legatum ad hæredes, ſed remaneret apud fideicommiſſarios grauatos, Bero, *conſil.*28. *n.* 1. *lib.* 1. ſimiliter nec per renunciationem, vel ceſſionem potuit transferri in alios, contra mentem teſtatoris, *cap.* 1. *de teſtam.* vbi Anchar. *num.*3. *notab.*3. & meritò, quia nec indirectè fieri licet, quod directè non eſt permiſſum, *cap. cum quod vna via. de reg. iur. lib.*6. Surd, *conſil.*307. *num.*75. *lib.*3.

10 Tertiò *auth. niſi rogati*, *C. ad Trebell.* vbi notat Paul. de Caſtr. *num.*5. duplici contemplatione emanatur, ſcilicet fauore ingredientis monaſterium quoad animam, & fauore monaſterij quoad bona; inde infert idem Paul. quòd ſi ceſſat fauor monaſterij, nõ debet ſubſtitutus excludi, ſed bona ad ipſum proueniant, non autem ad extraneum ſubſtitutum ab ingrediente monaſterium, quod magis procedere videtur in hoc caſu, in quo teſtator voluit bona in agnatione conſeruari, vnde etiam infertur, quòd contra mentem teſtatoris eſſe videatur, vt legatum relictum in cauſam dotis nuptiarum ſpiritualium, vel ſecularium ad extraneos tranſmittatur.

Quartò niſi ita decidentur, ſequeretur abſurdum, quòd 11
iſtud legatum quod Rota firmauit eſſe conditionale, non eſſe tranſmiſſibile, *l. vnic.* §. *ſin autem aliquid ſub conditione*, *C. de caduc. tollend.* quod in terminis puellæ decedentis ante profeſſionem emiſſam tradit Bero. *conſil.* 18. *num.* 5. *lib.* 1. & Card. Mantic. *lib.* 11. *de coniect. vlt. volunt. tit.*22. *num.*48. Vnde fit quòd ſi ingreſſus religionem ante profeſſionem de bonis ſuis teſtaretur in extraneum, vel alium, non in monaſterium, quia bona monaſterio non acquirerentur, ad text. *in auth. ingreſſi*, *& in auth. ſi qua mulier*, *C. de ſacroſ. Eccleſ.* ſubſtituto locus aperiretur vel in toto, ſi ex toto monaſterium excluſiſſet, vel pro parte bonorum, ſic Paul. de Caſtr. *in d. auth. niſi rogati*, poſt Bald. *num.*20. quos ſequuntur Gomeſ. vbi Alexand. Socin. & Dec. quos refert Peregr. *tract. de fideicommiſſ. art.*28. *num.*65. licèt fateatur contrarium conſuluiſſe Monteſperell. *conſil.*252. *in* 2. *dub.* addit Peregr. priorem ſententiam eſſe veriorem iſtius dicti. Potiſſima ratio eſt, quia aut monaſterium, aut ſubſtitutus, non autem alius inſtitutus hæc bona habere debuerat, & propterea rectè Laderch. Imolen. *conſ.*152. *num.*3. iure dixit mulierem, de qua ibi, quæ ingreſſa monaſterium patri ſuo renunciauerat, non poſſe legatum renunciatum petere, non ex lege applicante iſtud legatum monaſterio, & non parenti, vt *in auth. niſi rogati*, non ex teſtamento, quia verba ibi repugnabunt, ſicut in hoc caſu expreſsè etiam repugnare videntur, cùm legatum expreſsè fuerit relictum in cauſam dotis, quo caſu etiam authentica *niſi rogati*, excludit ſubſtitutum per monaſterium, tum quia legatum conditionale, & ſic non poterat tranſmitti in alium, nec cedi quàm in monaſterium.

Quintò pro hac opinione facit doctrina Dini, quem re- 12
fert Paul. de Caſtr. *in l. Lucius Titius la* 1. *ff. de legat.*2. Ex qua infert quòd ſi pater reliquit filiæ ducenta pro ipſa maritanda, vel pro dote, & deinde ipſe illam maritauerit, cum centum, & non vltrà, quòd filia poſt mortem patris non poſſit petere alia centum, ex quo legatum fuit factum ex cauſa dotis, & matrimonij, vnde ipſa maritata expirauit, & conſequenter legatum. *argum. text. in l. prætor.* §. *ſi inter ff. mandati*, vbi paulo poſt idem Paul. de Caſtr. addidit hæc verba, *quia illa eſt cauſa finalis quæ induxit ipſum ad legandum, quia dubitabat, quòd pro minori poſſet maritari*, hactenus Paulus, cuius doctrina licet loquatur in patre legante, & poſtea viuente filia matrimonio tradente: eadem tamen ratio verſari videtur in legataria poſt mortem teſtatoris nuptui tradita, vel religionem profeſſa, quia in vtroque caſu ceſſat cauſa legati, & conſequenter ceſſat ipſum legatum, & militat cauſa finalis, quæ teſtatorem induxit ad legandum, qui dubitabat cum minori dote non poſſe maritari, & ibidem Paul. de Caſtr. computat Oldrad. contrariam opinionem tenentem.

Tenentes hanc opinionem negatiuam, dicebant non ob- 13
ſtare in contrarium adducta, & ad primum dicebant, quòd cùm legatum non eſſet relictum ſuper bonis liberis, ſed ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis, quod patebat, quia teſtator & Alexandri & Iulij Cæſaris filias voluit ex tota hæreditate ſui maſſa fideicommiſſi dotari, conſequenter noluit quòd bona non tranſmitterentur in extraneos, niſi ex cauſa matrimonij, vt Rota cenſuit in hac cauſa ſub die 17. Decembris 1607. Vnde ſi minus quàm fuit relictum pro dote impenſum fuerit, reliquum in fideicommiſſo manebit, Paul. de Caſtr. *conſil.*64. *in fin. lib.*2. Cephal. *conſil.* 105. *num.*13. *cum multis ſeqq. lib.*1. Rub. Alexandr. *conſil.* 124. *n.*24. & ratio eſt notiſſima, tum quia teſtator voluit bona in agnatione conſeruari, tum quia ſi fœmina habet aliunde dotem, non accipitur de fideicommiſſo, Rot. *part.* 1. *diuer. deciſ.* 706. *num.*2.

Ad ſecundum quòd huiuſmodi legatum non poterat dici 14
oneroſum, nec in eo fuerit facta alia ſubſtitutio, reſpondetur ſufficere quòd ſi fideicommiſſum à quo non debet dos detrahi, niſi ſequatur effectus matrimonij, & monaſterium acquirat: nec voluntas teſtatoris fuit vt bona ad extraneos tranſmitterentur ex alia cauſa quàm matrimonij, vt proximè dictum fuit.

Ad tertium deſumptum ex cauſa Romana fideicommiſ- 15
ſi, & Rota declarauerit, eandem dotem ei deberi, conſequẽter potuit de illa ſumma liberè diſponere, §. *illud autem*, *in auth. de monach.* reſpondetur text. intelligendum eſſe

de

de bonis liberis, non de ſubiectis fideicommiſſo, à quibus in ſubſidium tantùm dos detrahi debet, & à fideicommiſſo non auſertur, niſi quod iure monaſterio acquiritur, Card. Mantic. *lib. 11. de coniectur. vltim. volunt. tit. 7. num. 14.* Laderch. *d. conſil. 152. num. 3.*

16 Ad quintum de obſeruantia ex eo deducta quòd Iulius Cæſar obtinuerit ceſſionem; reſpondetur quòd fuit vnica, & compenſata cum alia anteriori facta ad fauorem Alexandri die 5. Aprilis 1588. Additur Iulio Cæſari placere quòd cedat ad fauorem fideicommiſſi.

17 Denique ad ſextum, *in l. cùm pater. §. pater certam. ff. de legat.* 2. reſpondetur primò text. loqui, quando pater reliquit dotem ſuper bonis liberis, & nec filia, nec maritus renunciauit: hic autem dos fuit relicta ſuper bonis fideicommiſſi, & conſequenter renunciatio filiæ debet redire ad fauorem fideicommiſſi. Secundò reſpondetur libenter acquieſcendum deciſioni eiuſdem legis, quia conditio cenſetur impleta, quamuis cum minori ſumma, & ideò debetur integra pro matrimonio temporali contrahendo, ad quod pater iudicauit neceſſariam fuiſſe dotem centum, & ſic de illis reſtituendis grauauit hæredem; ſed hic articulus verſatur in matrimonio ſpirituali, ad quod ſufficit minor dos, illa ſoluta non debebitur quod ſupereſt, cùm teſtatoris mens ex ſupradictis ea fuerit, vt pro nuptijs temporalibus ſcuta 2000. iudicauerit competentia; pro nuptijs verò ſpiritualibus congruas dotes tantùm, & conſequenter minoris dari voluerit, qua ſoluta non dicitur pars dotis ſoluta, ſed integra, & hanc integritatem in dote ſoluenda deſiderat Iuriſconſultus *in d. §. pater certam*, & ſic diuerſo modo intelligitur integra, vno modo habito reſpectu ad nuptias ſæculares, & ſic debetur totum legatum ſcutorum 2000. Alio modo habito reſpectu ad nuptias ſpirituales, & ſic neceſſaria & congrua dos, habito reſpectu ad illas dicitur integra, & illa verificabitur, text. *in d. §. pater certam*, &c.

R. P. D. PAMPHILIO,

poſtea S. R. E. Cardinale.

Hiſpaleñ. præeminentiarum.

Lunæ 4. Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

Portionarij ſunt minus digni, quàm Canonici, & ideò Canonici in eos habent præeminentiam, & alia de dignitate, & poteſtate Canonicorum, & portionariorum, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Portionarij ſunt inferioris ordinis, quàm Canonici.*
Portionarij non habent vocem in electione Prælati, & in adminiſtratione Archipresbyteratus, ſede vacante, ibid.

2 *Canonici ſunt digniores portionarij.*
Maiorem minori deſeruire indecorum, & inhoneſtum videtur, ibid.
Portionarij de iure communi non ſunt de Capitulo, n. 3. licet in Capitulo vocem habeant, ibid.

DECISIO CXIV.

1 POſt factam reſolutionem, quòd Breuia pro parte Canonicorum obtenta pro tunc non erant exequenda, eo præcipuè fundamento quòd ab eodem Clemente VIII. à quo emanarant, fuerant ſuſpenſa, donec ſuper omnibus cognoſceretur, dedi dubium, An Breue ſub die 30. Iunij 1603. emanatum eſſet iuſtificatum à quo ſupradicta die propoſito, DD. affirmatiuè reſponderunt. Nam quòd Portionarij Eccleſiæ Hiſpaleñ. prætendunt, dum Miſſam cantant, quòd Canonici illis inſeruiant pro Diacono, & Subdiacono, ex ſolito, & conſuetudine Eccleſiæ Hiſpaleñ. quòdque ſuper hoc fuerit introducta lis coram Ordinario Hiſpaleñ. & forſan etiam coram Nuntio Hiſpaniarum, prout in dicto Breui narratum fuit, inter partes non controuertebatur; ſed controuerſia ſuper eo verſabatur, quòd in eodem Breui dicitur, Portionarios eſſe ordinis inferioris, ideòque indecens, & indecorum

eſſe, ipſis Miſſas, & diuina Officia celebrantibus Canonicos pro Diacono, aut Subdiacooo inſeruire, circa quam narratiuam licèt Dominis videretur illam non eſſe à Canonicis iuſtificandam, cùm ſit narratiua Papæ, vt colligitur ex verbo *arbitrantes*, & ex verbo *cenſemus*. Nihilominus cenſuerunt, illam eſſe ſufficienter iuſtificatam, non ſolum ex iuris communis diſpoſitione, ſecundùm quam certum eſt Portionarios eſſe inferioris ordinis, gloſſ. *in cap. penult. verb. aſſiſij, de Cleric. non reſid.* Abb. *in cap. cùm non liceat, in 3. not.* & ibi Felin. *num. 2. verſ. guſta benè. de præſcr.* Cæſ. de Graſſ. *deciſ. 4. n. 8. de his quæ fiunt à maior. part. Capit.* ſed etiam, quia ex quampluribus relatis per informantes pro Canonicis conſtat, multas prærogatiuas, & præeminentias illis competere, quæ non competunt Portionarijs: nam Portionarij non habent vocem in electione Prælati, & in adminiſtratione Archiepiſcopatus, ſed vacante, in collatione præbendarum, nec ſubſcribunt actus Capitulares, quæ res fiunt à ſolis Canonicis, quinimo in referendis negotijs adeſt diſparitas, cùm Portionarij id faciant ſtantes, & capite diſcooperto; Canonici verò ſedentes, & capite tecto: & vlteriùs ſoli Canonici aſſiſtunt Prælato celebranti, & Pontificalia exercenti, habent quoque prioritatem in ſedendo, in thurificatione, receptione pacis, candelarum, cineris, palmarum, & generaliter in omnibus, & habent plura alia relata per informantes, quæ non habent Portionarij.

2 Ex quibus apparet, Canonicos eſſe Portionarijs digniores, & ſuperiores, & Portionarios inferiores Canonicis, *cap. 1. diſt. 25.* gloſſ. *in cap. 1. verb. obedientiam, diſtinct. 93. & in cap. ſtatutum, in princ. verb. Canonicis, verſ. nota ergo de reſer. in 6.* Hoſt. *in ſumma, tit. de maior. & obedien. num. 1. ad fin. verſ. diſpenſationis*, Card. *conſil. 30. num. 6. & ſequent.* Bald. *conſil. 387. poſt princ. verſ. ſimiliter etiam, & verſ. inſignia etiam lib. 1.* Dec. *conſil. 161. num. 2. verſ. 7. iſta concluſio*. Ex hac autem ſuperioritate, & dignioritate Canonicorum, & inferioritate Portionariorum, reſultat etiam iuſtificatio indecoris, & indecentiæ, circa ſeruitium, qnod Portionarij prætendunt ſibi præſtari à Canonicis, dum Miſſas, & diuina officia celebrant; cùm ſecundùm iuris diſpoſitionem indecorum, ac inhoneſtum videatur, quòd maior minori deſeruiat, *cap. 1. & cap. ſtatuimus, de maior. & obed.* & ibi Abb. *verſ. item nota contra conſuetudinem, & conſil. 21. num. 4. & 5. lib. 1.* cum alijs per informantes pro Canonicis alleg.

3 Non obſtat allegata æqualitas Portionariorum, quia licèt Portionarij habeant multas prærogatiuas, & præeminentias, quas habent Canonici; non tameo poſſunt dici illis pares, & æquales, nec deſinunt eſſe inferiores, ex quo plura competunt Canonicis, quæ non competunt Portionarijs, gloſſ. *in l. omnes la ſeconda, verb. Apoſtolicæ, C. de fer.* ex iuris enim communis diſpoſitione Portionarij non ſunt de Capitulo, quod ſoli Canonici conſtituunt, Compoſtell. *in cap. 1. num. 4. verſ. numquid portionarij de elect.* Caputaq. *deciſ. 84. part. 1.* Nec ex eo quòd admittantur in Capitulo, & in eo habeant vocem, poſſunt dici de Capitulo, Gemin. *in cap. fin. n. 5. ad fin. verſ. aut quærimus, de præb. in 6.* & fuit dictum in Abuleñ. iuriſdictionis 6. Februarij, & 17. Aprilis 1589. coram bo. mem. Cardinale Pamphilio, & in pluribus alijs cauſis, præſertim cùm (vt dixi) adſint plures actus, in quibus Portionarij non habent vocem, & plures alij in quibus Canonici eos præcedant, vnde non poſſunt dici æquales.

4 Non obſtat etiam, quòd Portionarij in ſacris conſtituti præcedant Canonicos non exiſtentes in ſacris, quia id illis non competit, ratione maioris, vel æqualis dignitatis, ſed in vim particularis ſtatuti editi in odium Canonicorum, ordines ſacros ſuſcipere negligentium, & vt hac ratione inuitentur ad illos ſuſcipiendos; quod clarè apparet, quia ſacris ordinibus initiati ſtatim aſcendunt ſuper omnes Portionarios, & ideò hoc non concludit aliquam æqualitatem cum Canonicis.

5 Non obſtat poſtremò, quòd Portionarij Eccleſiæ Hiſpaleñ. propter multas prærogatiuas, quas obtinent, communes cum Canonicis, non poſſint dici ſimpliciter, & abſolutè inferiores Canonicis, prout ſunt Portionarij, de quibus loquitur gloſſ. & DD. *in cap. penult. verb. aſſiſij. de cleric. non reſid.* de quibus Papa ſenſiſſe videtur ex his quæ latè deducuntur per informantes pro ipſis Portionarijs, quia quicquid ſit de hoc, fuit reſponſum, id non pertinere ad præſens dubium, quod eſt reſtrictum ad iuſtificationem Breuis,

quæ dumtaxat concernit in eo narrata, ſed ſolùm reſpicere illius ſubreptionem, vel obreptionem, de qua erit particulariter agendum.

Et ita deciſum, &c.

R. P. D. COCCINO DECANO.

Romana iuris cõgrui.

Lunæ 5. Iulij 1610.

ARGVMENTVM.

Dominus domus in iure congrui, & retractus præfertur vicino, ſi vult ædificare ad ornatum vrbis prout vicinus.

SVMMARIVM.

1 *Vendere rem ſuam de iure communi nemo cogendus eſt, in fine.*

2 *Iuris congrui Bulla Gregorij XIII. recipit interpretationem à iure communi, num. 2.*

3 *Dominus domus in iure congrui, & retractus præfertur vicino ſi vult ædificare ad ornatum vrbis prout vicinus, & per tot.*

DECISIO CXV.

1 IOan. Iacobus Ferrarius aſſerens ſe velle ad ornatum vrbis ædificare, petebat vigore Bullæ iuris congrui domum ſibi contiguam Collegij Germanici, & cùm Collegium replicaret quòd pariter volebat ædificare ad ornatum vrbis ſecundùm capacitatem ſui ſoli, cauſa mihi commiſſa extra Rotam dubitaui, an dictus Ferrarius poſſit cogere Collegium ad vendendum domum; & Domini cenſuerunt non poſſe cogi fundamentum reſolutionis, fuit deciſio aliàs facta coram bo. me. Orlien. in cauſa Rom. iuris congrui, & 15. Iulij 1579. in iure enim duæ diuerſæ, & principales diſpoſitiones in fauorem dominorum vna eſt, quòd nemo inuitus cogitur vendere, *l. inuitum, & l. dudum. C. de contrah. empt. cum ſimil.* Altera eſt, quòd in pari cauſa dominus præfertur cæteris omnibus, volens idem facere, *l. ſi cùm dotem. §. fin. ff. ſolut. mat. l. ex facto. de pecul.* Caputaq. *deciſ. 99.*

2 Nec igitur Bulla, quæ principaliter hoc tantùm exprimit vt dominus inuitus cogatur vendere contra *d. l. dudum, & d. l. inuitum.* in hoc ſolùm corrigit ius commune, in cæteris verò quæ non exprimit cenſetur ſe referre ad ius commune, & ab ipſo recipit paſſiuam interpretationem, quia diſpoſitio correctoria poteſt vnum, vel duos effectus contra ius operari; ſemper ſic venit interpretanda vt vnum tantùm operetur, & minùs corrigat ius commune, *cap. cum dilectus*, vbi Butr. & alij, *de conſuetud.*

Et ideò cùm Bulla non corrigat ius commune, quoniam dominus vult ædificare, Collegium non poteſt cogi ad vendendum.

3 Nec obſtat maior ſitus, & maior adiacentia Ferrarij. iſtæ qualitates habent locum, ſi eſſemus in caſu conſtitutionis; ſed & quo ſumus in terminis iuris communis, meritò non afficiunt.

R. P. D. VBALDO.

Romana reſciſſionis inſtrumenti.

Mercurij 27. Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

Quando verum ſit quòd agens ad reſciſſionem tranſactionis, ſeu contractus, teneatur reſtituere omnia accepta ex illo contractu, vel tranſactione.

SVMMARIVM.

1 *Contractu, ſeu tranſactionis reſciſſionem prætendens, non auditur niſi ex eodem contractu accepta reſtituat. Declara, vt hoc procedat quando agitur ad reſciſſionem tranſactionis validè, ſecus ſi agatur ad deducendam nullitatem eiuſdem tranſactionis, n. 3.*

Adimplere tenetur contenta in contractu, qui ex illo contractu agere vult, num. 2.

Propoſitum in propoſito idem operari debet, quod oppoſitum in oppoſito, ibid. in fin.

DECISIO CXVI.

DOmina Deodata Vrſina domina annui cenſus ſcutorũ 225. cuius erat debitor D. Camillus Strotius, egit in vim Saluiani interdicti contra D. M. Antonium Sabbatinum poſſeſſorem alterius annui cenſus ſcut. 112. cum dimidio, quem olim poſſederat Camillus, & obtinuit immitti in poſſeſſionem dicti cenſus, & cùm D. M. Ant. reperiretur obligatus in inſtrumento dicti ſecundi cenſus ad fauorem Camilli, eadem Deodata egit contra eumdem M. Ant. pro fructibus decurſis, & non ſolutis, qui è contrario prætendebat ſe amplius non teneri, cùm dictum cenſum ab ipſo Camillo redemiſſet, neque videretur poſſe eodem tempore eſſe creditor, & debitor. Quare ſi Deodata tranſegit cum M. Ant. per publicum inſtrumentum, in quo illi ceſſit poſſeſſionem iam captam dicti annui cenſus ſcutorum 112. cum dimidio, & M. Ant. illi dedit ad cenſum ſcuta 500. quæ aliàs non dediſſet ſine ſchedula bancaria. Quod inſtrumentum concordiæ Deodata prætendit annullare, ſed pro parte hæredum M. Antonij fuit oppoſitum, ipſam in primis debere reſtituere quidquid occaſione dictæ concordiæ recepiſſet. Vnde dato de hoc particulari dubio. Domini reſponderunt, nihil eam teneri reſtituere. 1

Quia licèt regula ſit, quòd agens ad reſciſſionem contractus, vel tranſactionis, parte opponente debet refundere accepta vigore tranſactionis, vel contractus, *l. ſi diuerſa*, vbi Doctor. *C. de tranſact.* Afflict. *deciſ. 220. num. 4.* & fuit dictum in Tarraconeñ. decimarum 4. Februarius 1577. coram Robuſterio, quæ eſt *deciſ. 3. num. 1. & 3. part. 1. diuerſ.* & in Potentina Quartæ 26. Nouembris, quæ eſt *deciſ. 810. num. 5. eadem part. 1.* Sicut enim, qui vult agere ex contractu, debet adimplere ex parte ſua contractum, *l. Iulianus. §. offerri de act. empt.* Ita qui vult reſcindere contractum, debet reſtituere, quod recipit, vt idem operetur propoſitum in propoſito, quod oppoſitum in oppoſito, Ancharan. *conſil. 34. num. 11.* Rota *d. deciſ. 810. num. 4.* & in Tarraconeñ. iuris præſtandi infrà alleganda. 2

Tamen in caſu propoſito non videtur regulæ eſſe locus. 3
Quia Deodata non agit ad reſciſſionem tranſactionis validæ, ſed nullitatem eiuſdem tranſactionis deducendam, qua ſtante nullitate, de qua poſtea erit agendum, non tenetur accepta refundere, cùm tranſactio nulla non impediat proceſſum ad vlteriora, Natt. *conſil. 631. num. 7. lib. 3.* Rolan. *conſil. 7. num. 3. & ſeq. lib. 3.* Illuſtriſſimus Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 26. tit. 9. num. 39.* & fuit latè dictum in dicta Tarraconeñ. iuris præſtandi 11. Februarij 1585. coram Cantuuio. & in Romana prætenſi erroris calculi 21. Iunij 1610. coram Illuſtriſſimo D. meo Bononieñ. vbi aliæ deciſiones allegantur.

Accedebat, quòd Deodata nihil videbatur penitus recepiſſe ex cauſa dictæ concordiæ, quod eſſet reſtituendum, nam ſcuta 500. accepta ad cenſum perpetuum, ſunt pro pretio cenſus à Deodata impoſiti ſuper ſuis bonis, cum obligatione ſoluendi ſeptem cum dimidio pro quolibet centenario, & eſſet contra naturam dicti contractus, vt teneretur ſortem reſtituere, vt eſt notiſſimum. 4

Non obſtat, quod dicitur de ſchedula bancaria remiſſa Deodatæ, & ſine qua Sabbatinus non emiſſet ab ea cenſum, niſi intuitu dictæ concordiæ, quia ea nullam habet proportionem cum remiſſione poſſeſſionis dicti annui cenſus ſcutorum 112. cum dimidio, quam D. Deodata dimiſit, præterquamquod fuit etiam promiſſa ſchedula bancaria ſaltem in caſu moræ in ſolutione fructuum. 5

Ex quibus Domini concluſerunt, nihil videri reſtituendum.

R. P. D. VBALDO.

Hiſpaleñ. legitimitatis.

Lunæ 5. Nouembris 1612.

ARGVMENTVM.

Magiſtralis & ſingularis eſt hæc deciſio, docens quando, & ex quibus matrimonium inter coniunctos, & prohibitos celebratum in vim Pontificiæ diſpenſationis præſumatur legitimè contractum ad effectum legitimitatis filiorum ex eo ſuſceptorum.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium probatum cenſetur ex libro parochi, & partita inde extracta.*

Matrimonij diſpenſatio vigore Concilij Tridentini non ſuffragatur, niſi fuerit præſentata Ordinario, qui tenetur ſe informare an diſpenſationes litteræ ſint ſubreptitiæ, vel obreptitiæ, qualis debeat eſſe informatio, & quando talis præſentatio præſumatur, ſeu probetur, ibid. & per tot. deciſ.

Obſeruantia 30. annorum facit præſumere matrimonium inter coniunctos legitimè contractum in vim diſpenſationis Pontificiæ, ibid. & per tot.

Matrimonium quando, & ex quibus præſumatur legitimè contractum inter coniuges in vim diſpenſationis Pontificiæ, ibid. & per tot.

Actus ſequutus cenſetur factus ex titulo, & cauſa præcedenti, ibid. ad med.

Matrimonium non poteſt per Parochum celebrari niſi præcedentibus denunciationibus, ibid. poſt med.

Actus quilibet ſemper præſumitur legitimè factus, præſertim ad excludendum delictum, ibid. in fine.

2 *Matrimonium præſumitur legitimè celebratum inter coniunctos in vim Pontificiæ diſpenſationis ex cohabitatione in figura matrimonij, & ex communi reputatione filiorum ex dicto matrimonio ſuſceptorum, & pro legitimis habitorum, num.3. vbi idem ſi pro legitimis nominati fuerint in teſtamento paterno.*

3 *Filij illegitimi ſunt incapaces materni maioricatus.*

Matrimonium præſumitur legitimè celebratum inter coniunctos in vim diſpenſationis Pontificiæ ex taciturnitate, & quia ſcientia coniunctorum, & conſanguineorum, qui prætendunt ſucceſſionem, ibid.

4 *Titulus præſumptus ceſſat ſtante vero titulo.*

7 *Solemnitas extrinſeca extraiudicialis præſumitur.*

Præſumptiones plures poſſunt in eodem ſubiecto concurrere, quando tendunt ad eundem finem, n.6.

DECISIO CXVII.

1 FVerat reſolutum die 11. Maij præteriti coram me literas diſpenſationis fel. re. Gregorij XIII. præſumi iuſtificatas ex multis in illa deciſ. adductis, cui cùm D. Franciſcus, aduersùs quem reſolutio emananerat non acquieſceret; iterùm propoſui cauſam ſuper eiſdem, qua acerrimè diſcuſſa, Domini cenſuerunt ſtandum in deciſis; & conſiderabant in primis hic non agi de præſomendo matrimonio, nec de præſumenda diſpenſatione, cùm de vtroque conſtet per legitimas probationes, videlicet, de matrimonio, ex libro parochi, & partita inde extracta, vt fuit reſolutum in hac cauſa 12. Februarij præteriti coram me; de diſpenſatione verò ex ipſiſmet litteris diſpenſationis in actis productis. Sed agitur ſolùm de iuſtificatione eorum, quæ in d. litteris continentur; quæ iuſtificatio videbatur potiſſimum ab eo pendere, an iſtæ litteræ fuerint, vel præſumantur præſentatæ ordinario, qui ex diſpoſitione Sacri Concilij Tridentini *ſeſſ.22. c.5. de reformat.* tenetur ſe ſaltem ſummariè, & extraiudicialiter informare, an literæ diſpenſationis gratioſæ, quales iſtæ ſunt, ſubreptionis, vel obreptionis vitio laborent; conſiderabant etiam, quòd ex quo iſta informatio ſufficit, vt ſit extraiudicialis, nec de ea eſt neceſſarium confici ſcripturam, aut Notarium rogari. Sat eſt, eam probari per præſumptiones, quia aliàs raro, aut nunquam probari poſſet, vt in ſimili dicit Creſc. *deciſ.2. in fin. de iur. iur.* & quidem pro eiuſmodi ſolemnitate præſumenda, plurimum facere videbatur obſeruantia vltra 30. annos conſiderata in deciſ. quæ per ſe ſufficeret ad præſumendam diſpenſationem talem, qualis de iure eſſet neceſſaria ad effectum legitimitatis prolis, Caput. *deciſ.269. par.1.* Achill. *deciſ.1. de præſumpt.* Put. *deciſ.257. n.3. lib.3.* & fuit dictum in Valētina illegitimitatis 12. Nouembris 1610. coram R.P.D. meo Caualerio, & multò magis ad præſumendam iuſtificationem Rota in Lucana Decanatus relata inter impreſſ. diuerſ. *deciſ.534. n.2. part.1.* & in Papieñ. penſionis 11. Decembr. 1606. coram Reuerendiſſ. Attrebateñ. & de hac obſeruantia ſatis videbatur conſtare ex ponderatis in d. deciſ. in hac cauſa facta, quæ in hac etiam cauſæ propoſitione Dominis placuerunt, videlicet, primò & principaliter ex matrimonio ipſo contracto in facie Eccl. coram parocho, & teſtibus iuxta formam Sacri Concilij Tridentini, quod etiam fuit celebratum poſt exiguum temporis ſpatium, à die impetratæ diſpenſationis, quæ fuit 23. Aprilis 1573. Matrimonium autem fuit contractum die 20. Iulij eiuſdem anni, ex quo oritur vehemens præſumptio, tum ratione ipſorum contrahentium, quòd ſcilicet, illud contraxerint vigore d. diſpenſationis, & iuxta illius formam, & ſic cum præcedente exhibitione litterarum coram Ordinario, actus eorum ſecutus cenſetur factus ex titulo, & cauſa præcedenti. *l. quadam mulier.* vbi gl. & Doct. *ff. de rei vendic.* Soc. *conſ.13. n.16. lib.4.* Aym. *conſ.10. n.9. & conſ.284. n.6.* Caput. *deciſ.107. n.3. & 226. n.2. part.2.* præſertim cùm magnis laboribus, & impenſis d. diſpenſatio fuerit obtenta, in qua cum eſſet expreſſum, vt ſeruaretur forma Concilij Tridentini, non eſt veriſimile eam non fuiſſe ſeruatam, & impetrantes noluiſſe vti beneficio d. diſpenſationis, vt in ſimili arguit Surd. *conſ.245. n.14. verſ. cæterum. lib.2.* tum & multò magis ratione ipſius parochi, ex eo quòd ad illud celebrandum, non poterat parochus deuenire, etiamſi coniuges non eſſent in gradu conſanguinitatis prohibito coniuncti, niſi præcedentibus denuntiationibus, quæ hic non probantur omiſſæ, prout probari deberet, vt per Rotam in cauſa Barchinonen. matrimonij 19. Martij 1604. coram bo. me. Penia, & ex curſu temporis præſumuntur interueniſſe, vt fuit dictum in cauſa Valentina illegitimitatis 16. Martij huius anni, coram R.P.D. meo Pamphilio, & niſi præcedente licentia Ordinarij, quam non dediſſet, niſi fuiſſet certioratus de veritate narratorum in dictis literis diſpenſationis; & licèt de huiuſmodi licentia non conſtet, tamen videtur præſumi poſſe, tum ex conſtitutionibus Synodalibus illius diœceſis, quibus cauetur, parochum debere impetrare ſimilem licentiam contrahendi matrimonia, tum ex eo, quòd atteſtabatur vnus ex Dominis, ſe fuiſſe certioratum à viro perito & fide digno ita obſeruari ſolitum in illa ciuitate Hiſpaleñ. & ſic benè intrant regulæ cumulatæ per informatores, quòd quando aliquid eſt factum, ſemper præſumitur legitimè factum, potius, quàm illegitimè, præſertim ad tollendum delictum in parocho, viro probo, & literato, arg. *l. merito. ff. pro ſoc.* Bart. *in l. gerit n.20. ff. de acq. hered.* & ea cenſentur præceſſiſſe, quæ ſunt neceſſaria ad validitatem actus, Caſſad. *deciſ.21. de præb.* Rota *deciſ.750. n.12. part.1. diuerſ.* & actus cenſetur factus vt fieri ſolet. arg. *l. vel vniuerſorum, ff. de pigner. act. l. Titianus ff. quod cum eo.* Creſc. *d. deciſ.2. de iur. iur.* Menoch. *de præſ. lib.2. præſ.81. num.4. & 6.*

Præterea obſeruantia deducitur ex cohabitatione parentum D. Anoæ in figura matrimonij vt ſuprà contracti, cum communi reputatione filiorum ex d. matrimonio ſuſceptorum, qui pro legitimis habiti, & reputati ſunt, nec quicquam eis mouit ſtatus controuerſiam, vſque ad tempus motæ huius litis de anno 1607. & ſic poſt 34. annos à tempore contracti matrimonij inter eorum parentes, qui etiam fuerunt tolerati per loci Ordinarium, & conſanguineos, quos alioquin non eſt veriſimile fuiſſe paſſuros eos permanere in matrimonio inceſtuoſo, niſi habuiſſent notitiam diſpenſationis, præſertim ſtante notorio impedimento dictæ conſanguinitatis inter perſonas nobiles, vt fuit conſideratum in d. Valentina illegitimitatis coram R. P. D. meo Pamphilio, & in d. deciſ. huius cauſæ, benè faciunt notata in ſimili de tolerantia per Surd. *d. conſil.245. num.28. & ſeq. lib.2.* & de præſumpta ſcientia impedimenti inter conſanguineos, latè Honded. *conſil.87. num.28. lib.1.* 2

Neque obſtat, quòd coniuges prædicti non durauerint in matrimonio, niſi per quinquennium, quia ad hoc placuit reſponſio data in deciſione. Accedunt etiam ad hanc obſeruantiam comprobandam teſtamenta paren- 3

Digitized by Google

rum D. Annæ, qui ambo eam, vt filiam legitimam, & naturalem, ex tali matrimonio ſuſceptam hæredem inſtituerunt, cum ſucceſſione ſubſecuta in vtriuſque parentis bonis, & præſertim in maioricatu materno, cuius omnino fuiſſet incapax, ſi fuiſſet illegitima, ex latè traditis per Melch. Pelsz *in tract. maiorat. part. 2. q. 2. in princ.* Concurrit etiam approbatio parentum D. Franciſci inducta tum ex eorum interuentu in actu celebrationis d. matrimonij, tum ex eorum taciturnitate per totum ſuæ vitæ ſpatium, cum tamen illud impugnaſſent, ſi ſciuiſſent illud minus legitimè contractum, & alias certum eſt, coniunctos, & conſanguineos faciliùs admitti, quàm alios, ad dicendum de nullitate matrimonij inter alios conſanguineos, & quia ſunt meliùs informati, *c. videtur, qui matr. accuſ. poſſ. cap. videtur 35. quæſt. 6.* & propter intereſſe ſucceſſiuum, propter quod ſolent eſſe diligentes in apprehenſione bonorum, vel in mouendo litem, ſuper illegitimitate, *cap. tranſmiſſa, c. later, cap. cauſam quæ, & per tot. tit. qui fil. ſint legit.* Ex quo ſequitur, vt ſicut d. parentes D. Franciſci non poſſent hodie impugnare dictum matrimonium, *cap. fin. eod. tit. qui matr. accuſ. poſſ.* ita nec videatur poſſe eorum deſcendentes, argum. *l. cum à matre, C. de rei vend.*

4 Non obſtat, quòd dicta obſeruantia poſſit dici æquiuoca, cùm potuerit procedere ex matrimonio putatiuo, quia ſtante vero titulo matrimonij contracti vigore veræ diſpenſationis, ceſſat titulus præſumptus, *l. Imperatores, ff. de prob.* Dec. *conſil. 400. num. 8.* Aym. *conſ. 35. num. 5.*

5 Non obſtat, quòd quaſi poſſeſſio legitimitatis ſit contra ius, & ideò non releuet, quia d. diſpenſatio cum præſumptione iuſtificationis de qua ſuprà, tollit impedimentum iuris, vltrà quòd quando poſſeſſio eſt alicuius temporis conſiderabilis, vt hic releuat, etiamſi ſit contra ius, vt firmat Rota *deciſ. 534. num. 6. & 7. part. 1. diuerſ.*

6 Non obſtat, quòd ex ſupradictis videantur elici, & cumulari plures præſumptiones, videlicet, cognitionis extraiudicialis Ordinarij, licentiæ ab eo impetratæ, & denuntiationum, quia ſi ſeries negotij inſpiciatur, omnes tendunt ad eundem finem, & vna venit in conſequentiam alterius, quo caſu admittitur concurſus plurium præſumptionum, Bart. *in l. ſi is qui pro emptore, num. 71.* & ibi Alciat. *num. mihi 175. ff. de vſucap.* Bald. *in l. 1. in fin. C. quando lic. ab empt. diſced.*

7 Conſiderabat etiam vnus ex Dominis, quòd hæc cognitio Epiſcopi eſt tantùm extraiudicialis, vt patet, & ſupra dictum eſt, vnde licet alias ſolemnitas extrinſeca non præſumatur, ad not. *in l. ſciendum, de verb. oblig. l. quæcunque, §. fin. ff. de publician.* Tamen in caſu iſto præſumenda eſt, cùm ſimus in extraiudicialibus, per text. *in cap. cà noſcitur, de his quæ fiunt à Præl. ſine conſen. cap.* iuncta gloſſ. *in verbo intelligi debet*, vbi in præſentatione facta à Prælato, præſumitur conſenſus Capituli, ſine quo non valeret. Ratio eſt, quia eſt actus extraiudicialis, Gemin. *conſil. 87. ſub num. 1. verſ. in contrarium*, vbi eleganter exornat, & hoc procedit etiamſi non enuntietur, actum fuiſſe factum de conſenſu Capituli, Feder. de Sen. *conſil. 259. num. 2. verſ. ſed poſito ſine vero præiudicio, & verſ. quia quicquid, & verſ. item in dubio, & verſ. præterea*, & hoc valde eſt notandum; benè facit deciſ. Creſc. 2. *de iur. iur.* ſuprà allegata, & rationes ibi conſideratæ. Cùm igitur parochus contraxerit matrimonium, præſumendum eſt, illud feciſſe de licentia Ordinarij, & ſic præcedente cognitione extraiudiciali Epiſcopi, an literæ eſſent ſubreptitiæ, licèt hæc ſit ſolemnitas extrinſeca effectualis, quæ tribuit robur actui iam formato, iuxta diſtinctionem Angel. *conſil. 36. n. 1. & 2.* & ad quem ſuſtinendum debet ſumi quælibet interpretatio *l. quoties 2. ff. de reb. dub.* Gemin. *d. conſil. 87.* Feder. *d. conſil. 259. verſ. item in dubio.*

Et ex ſupradictis ceſſat etiam quod dicebatur, non præſumi factum iudicis, quia id procederet, ſi Epiſcopus deberet procedere iudicialiter, ſed, vt ſæpè dictum eſt, ſufficit in propoſito informatio extraiudicialis.

Ex quibus Domini permanſerunt in deciſis.

R. P. D. PAMPHILIO,

Deinde S. R. E. Cardinale.

Burgeñ. iuris præſidendi in choro.

Lunæ 10. Decembris 1612.

ARGVMENTVM.

Manutentio danda eſt duobus cumulatiuè, quando probatum fuit, quòd duo poſſidebant, etiam per teſtes patientes aliquas exceptiones, & in materia præeminentiarum attendenda ſunt ſtatuta, & conſuetudines potius, quàm diſpoſitio iuris communis.

SVMMARIVM.

2 *Manutentio danda eſt duobus, quando conſtat quòd duo poſſidebant.*

3 *Teſtes etiam inhabiles, & exceptiones patientes, admittuntur in poſſeſſorio manutentionis.*

5 *Præeminentia quibus concedendum ſit, vel non, non attenditur diſpoſitio iuris communis, ſed attenduntur ſtatuta, & conſuetudines.*

DECISIO CXVIII.

Die 28. Maij præteriti fuit reſolutum mandatum de manutenendo in quaſi poſſeſſione præſidendi in choro, & ſilentium in eo indicendi dandum eſſe iudicibus quatuor temporum deputatis à Capitulo, & illis deficientibus Canonicis antiquioribus pro tempore exiſtentibus, ex rationibus in deciſione deductis, quibus informantes pro Decano acquieſcere noluerunt. 1

Ideò denuò ſupradicta die propoſui cauſam ſuper eiſdem, & Domini dixerunt cumulatiuè Decano, & dictis iudicibus dandum eſſe mandatum de manutenendo, quia ex teſtibus pro parte Decani examinatis conſtat de illius quaſi poſſeſſione præſidendi in choro, & ſilentium indicendi de tempore motæ litis, & antea, vt in ſummario n. 3. non minus quàm de quaſi poſſeſſione iudicium quatuor temporum per teſtes examinatos pro parte Capituli, quo fit vt mandatum de manutenendo ſit dandum DD. iudicibus, & Decano cumulatiuè, *l. ſi duo, in princip.* & ibi Bart. *num. 5. ff. vti poſſidet.* Menoch. *de retinen. remed. 3. num. 756. verſic. procedere etiam poſſet*, & fuit dictum in cauſa Paduana parochialis prima Decembris 1600. coram bon. me. Pacen. 2

Nec obſtare, quòd teſtes pro parte Decani examinati ſint in dignitate, prætendentes præſidentiam abſente Decano, & ſic intereſſati; quia vltra quòd in hoc ſummariſſimo poſſeſſorio non admittuntur exceptiones contra teſtes, vt fuit dictum in cauſa Hoſtieñ. littoris maris 10. Decembris 1574. coram Rubeo relata inter impreſſ. diuerſ. 28. *num. 4. & 9. part.* 1. & in cauſa Nucerina beneficij 6. Februarij 1609. coram D. meo Caualerio, præſertim quòd dicti teſtes ſunt viri inſignes, fuit etiam reſponſum eandem exceptionem poſſe fieri contra teſtes Capituli, qui pariter ſunt Canonici intereſſati, ex quo ſingulis quatuor temporibus poſſunt eligi in iudices, & conſequenter adhuc poſſeſſio iudicum, & Decani remanet æqualiter probata. 3

Neque ſubſiſtere, quòd quaſi poſſeſſio iudicum ſit præferenda tanquam titulata ex diſpoſitione ſtatuti Eccleſiæ, quia placuit reſponſio quòd in dicto ſtatuto præſeruatur authoritas, & præeminentia Decani, vt expreſsè in eo legitur; quinimò in & pro illius obſeruatione grauantur conſcientiæ tam iudicum, quàm Decani, quo caſu viſum fuit prædictum ſtatutum æquè omnibus, & Decano, & iudicibus fauere, & ideò tantò faciliùs onus cumulatiuè dandi manutentionem. 4

Et ex hoc ceſſat, quod dicitur de aſſiſtentia iuris communis, quæ allegatur pro parte Decani. Nam in caſu iſto quicquid ſit de iure communi, attendi debet inſtitutio ſtatuti, Abb. *in c. quod Clericis, num. 23. de for. compet.* Felin. *in c. cum omnes, in fine de conſtitut.* cum alijs in hac cauſa allegatis 28. Maij præteriti. Et ad hoc placuit ſimile de conſuetudine, quæ in huiuſmodi præeminentijs attendi 5

ſo-

ſolet, gloſſ. *in c.1. verbo Diaconis, de offic. primicer.* Caſſan. *in tractat. glor. mundi, part.4. conſid. 37. in fine, verſ. de his dignitatibus.*

6 Nec demum refragari teſtes Capituli, qui deponunt iudices quatuor temporum reperiri in quaſi poſſeſſione cum ſcientia, & præſentia Decani, ex quo ipſum quoque contrauenientem mulctarunt, quia actus de quibus deponunt ſupradicti teſtes, ſunt illi qui dederunt cauſam liti.

7 Et pariter ceſſare, quòd Decanus fuit aliquando per Capitulum electus in iudicem quatuor temporum, & ipſe officium acceptauerit, quia fuit reſponſum, quòd Decanus exercebat dictum officium non pro habenda præſidentia in choro, vel facultate ſilentium indicendi, quam vti Decanus habebat, licèt non eſſet iudex, vt deponunt ſupradicti teſtes, ſed potiùs vt aſſiſteret Epiſcopo in cognitione cauſarum criminalium, & cognoſceret nomine Capituli cauſas ciuiles, & criminales dignitatum, Canonicorum, & aliorum beneficiatorum dictæ Eccleſiæ Burgeñ. aliaſque facultates habere, quæ particulari conſuetudine illi officio competunt, & ita deciſum.

R. P. D. VEROSPIO,

Poſteà S.R.E. Cardinale.

Veroneñ. Penſionis.

Luna 14. Ianuarij 1613.

ARGVMENTVM.

Penſionis translatio, vt ſubreptitia dicatur quæ requirantur, & de regreſſu in translatione quid, quando, & quantum operetur.

SVMMARIVM.

1 *Penſionis translatio facta in vim facultatis à Pontifice conceſſa, ſeruata illius forma executionem habere debet.*

2 *Penſionis reſeruatio, ſeu etiam translatio, an, & quando dicatur ſubreptitia ex eo quod non fiat mentio alterius penſionis in eodem beneficio reſeruata.*

Penſio translata non dicitur noua penſio, nec nouus modus, licèt obligationis mulctatio fiat de perſona in perſonam, quia in effectu, & ſubſtantia eſt eadem cum antiqua, ibid.

3 *Penſionis translatio non dicitur ſubreptitia, niſi ex omiſſione qualitatum de iure exprimendarum, vbi exemplificatur hæc concluſio, num.4. vbi etiam an ſit neceſſaria expreſſio ſacerdotij, quæ erat in transferente.*

5 *Gratia translationis penſionis præſumitur iuſtificata ex curſu 30. annorum cum obſeruantia.*

6 *Regreſſus penſionis appoſitus in facultatem transferendi, quid, & quantum operetur, & quando locum habeat.*

DECISIO CXIX.

1 DOmini reſponderunt pro validitate translationis penſionis factæ per Leandrum ſeniorem in fauorem Leandri iunioris eius pronepotis, quia cùm illa emanauerit vigore ſpecialis facultatis à Summo Pontifice conceſſæ, & ſeruata fuerit forma in litteris dictæ facultatis præſcripta, non videtur de illius facultate poſſe dubitari, Pariſ. *de reſignat. lib.6. q.4. num.46.*

2 Non obſtat gratiam translationis fuiſſe ſubreptitiam, non expreſſo, quòd ſuper eadem parochiali adeſſet alia penſio, prout de prima facienda, eſt mentio in reſeruatione ſecundæ penſionis, Caſſad. *deciſ. 3. de penſion.* Verall. *deciſ. 303. part.2.* Gig. *de penſion. q.29.* quia reſpondetur in huiuſmodi facultate transferendi non eſſe faciendam mentionem de alia penſione, qua beneficium eſt grauatum, Ant. Auguſt. *in epitome tit. de translatione penſionis, num.1.* Pariſ. *de reſignat. lib.6. q.4. num.43.* Caſſad. *deciſ. 1. num.2. & 3. de reb. Eccleſ. non alien.* Nam penſio translata non dicitur noua penſio, nec nouum onus, licèt obligationis mutatio fiat de perſona in perſonam, ſed in effectu, & ſubſtantia eſt eadem cum antiqua, Pariſ. *conſ.5. num.86. lib.4.* Vital. *in Clem.1. §.eadem, num.3. de ſupplen. neglig. prælat.* Pariſ. *de reſignat. lib.6. q.4. num. 4. & 6.* & fuit deciſum in cauſa Carpentoracteñ. penſionis 29. Maij 1602. coram Illuſtriſſimo Lancellotto, & in vna Teruleñ. penſionis 15. Decembris 1600. coram Reuerendiſſimo D. meo Damaſceno. Vnde quamuis per translationem prorogetur beneficij ſeruitus conſiſtens in onere penſionis, Sarnen. *in reg. de infirm. q.16.* Caputaq. *deciſ. 305. num.10. part.2.* Pariſ. *de reſignat. vbi ſupra num.6.* Non tamen grauatur nouo onere beneficium, ſicut quando noua in eo penſio conſtituitur, tunc enim eſt neceſſe aliam præcedentem exprimere, quod non eſt in translatione, cùm ſufficiat ſemel voluiſſe Summum Pontificem duplici onere beneficium prægrauare, & ſic in caſu noſtro, tantummodo ſeruitus antiqua de perſona Leandri ſenioris, in perſonam iunioris fuit prorogata. Vnde ceſſat obiectio, quæ ſolùm inducitur ex illarum qualitatum omiſſione, quæ de iure, vel conſuetudine veniunt exprimendæ, Mohed. *deciſ. 7. de reſcript.* Caputaq. *deciſ.46. part.2.*

Non obſtat pariter alia exceptio ſubreptionis ex eo, quòd non fuerit expreſſum decretum ab Ordinario factum in viſitatione, vt videlicet ceſſantibus penſionibus ob populi multitudinem, alius in dicta parochiali Capellanus eligeretur, huius enim omiſſio decreti non inducit ſubreptionem, cùm non ſit de qualitatibus de iure exprimendis, ſtante præſertim quòd translatio de ſui natura non eſt adeò Eccleſiæ damnoſa, cùm poſſit caſus euenire, vt translatarius transferenti præmoriatur. Et licèt iſte transferens fuerit ſeptuagenarius, & translatarius valdè iuuenis, id tamen fuit per accidens, ac propterea non videtur habendum in conſideratione, *l. verum la 2. ff. de furtis.* 3

Nec releuat in dicta facultate transferendi Leandrum ſeniorem fuiſſe vocatum ſacerdotem, cùm idem in translatione nominatus fuerit Diaconus, quia reſpondetur ad obtinendam huiuſmodi facultatem non fuiſſe magis neceſſarium ſacerdotium, quàm Diaconatum, & ſic per talem expreſſionem vti ſuperfluam non vitiari dictam facultatem, Rota *de reſcript. deciſ. 10. in nouis, & 70. in antiquis.* Ægid. *deciſ.4.* & fuit deciſum in vna Concheñ. beneficij de Valdeiudeos 11. Maij 1609. coram Reuerendiſs. D. meo Damaſceno. 4

Quod obijcitur, penſionem ipſius transferentis non eſſe iuſtificatam, dicitur non obſtare, cùm ex curſu 30. annorum cum obſeruantia ſatis illa præſumatur iuſtificata, vt fuit dictum in cauſa Brixieñ. penſionis 23. Maij 1594. coram Illuſtriſſimo Cardinali Millino, & in Papieñ. penſionis 11. Decembris 1606. coram Reuerendiſſimo Atrebateñ. 5

Denique non obſtat regreſſus ad parochialem appoſitus in facultate transferendi, quaſi per illum penſio transferri non potuerit Leandro iuniori, qui ratione ætatis inhabilis erat ad parochialem. Nam reſpondetur cenſeri conceſſum regreſſum quatenus translatarium contingeret illius eſſe capacem, & vt poſſet releuari, ſi titularis ipſe penſionem non ſolueret, & ſic apponi dicitur acceſſoriè, & in pœnam non ſoluentis penſionem, Put. *deciſ.293. lib. 1.* Dicitur præterea locum eſſe regreſſui, ſi ille, in cuius fauorem fuit appoſitus, vti voluerit Mohed. *deciſ.13. num. 4. & deciſ. 36. verſ. nec obſtat, de renunciatione,* Put. *deciſ. 34. circa fin. verſ. tamen aliquando, lib.2.* Sicut videmus in emphyteota irrequiſito domino alienante, qui iure ſuo non cadit, niſi dominus voluerit, & ſe velle declarauerit, Caſſad. *deciſ.2. num.1. de locat. & conduct.* Mohed. *deciſ. 36. de renunciat.* Dec. *conſ.159. num. 3.* vnde inducta in fauorem translatarij contrarium effectum operari non debent, *l. quod fauore,* & ibi Doct. *C. de legibus.* 6

R. P. D. PAMPHILIO,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Feſulana Prioratus.

Luna 14. Ianuarij 1613.

ARGVMENTVM.

De vacatione Eccleſiæ per obitum, ſeu per aſſecutionem incompatibilis beneficij quando dicatur conſtare, & quando etiam per enunciatiuas Papæ cenſeatur probata qualitas collata beneficij.

SVM-

Digitized by Google

S V M M A R I V M.

1 *Beneficij vacatio non dicitur per obitum beneficiati, qui ante mortem beneficium reſignauit.*
Beneficij ſecundi incompatibilis aſſecutio facit vacare primam ipſo iure, ibid.
2 *Beneficij reſignatio facta in manibus alterius, quàm Papæ, nulla, & inualida eſt.*
3 *Poſſeſſio non cenſetur probata ex locatione ſine perceptione fructuum, vel alijs adminiculis, quando agitur contra tertium.*
4 *Eccleſiæ, & beneficij collatio non valet niſi facto concurſu intra ſex menſes a die obitus beneficiati, declara, dummodo adſit ſcientia ordinarij collatoris, de quo tempore obierit beneficiatus.*
Concurſus beneficij quod non fuerit factus in tempore, probari debet per eum qui ſe fundat in negatiua, ibidem.
5 *Concurſus non requiritur in collatione parochiæ Regularis.*
6 *Pontificis aſſertioni creditur, quòd Eccleſia parochialis ſit regularis.*
Enunciatiua antiquiſſimæ Pontificis probant qualitatem Eccleſiæ, ibid.
7 *Reſignatio beneficij, an fuerit valida, vel inualida, non eſt quærenda, quando apparet reſignantem non fuiſſe legitimum poſſeſſorem.*
Clauſula generalis vacationis, ſiue præmiſſo, ſiue alio quouis modo, *operatur, vt vltra modos expreſſos poſſit beneficij poſſeſſio capi, declara vt n. 8.*

DECISIO CXX.

1 CONcluſum fuit gratiam Ludouici non eſſe iuſtificatam, quoad vacationem per obitum Andreæ, quia ex deductis pro parte monachorum non ſolùm conſtat, quòd Andreas ante illius obitum de anno 1567. parochialem, de qua agitur, reſignauerat ad fauorem monachorum; ideòque per obitum eiuſdem vacare non potuit, Roman. *conſ.* 342. *num.* 1. ſed etiam quòd poſtea de anno 1576. idem Andreas fuit prouiſus de parochiali Eccleſia Sancti Marcellini, illiuſque poſſeſſionem adeptus fuit; vnde remanet omninò excluſa vacatio per obitum, cùm per aſſequutionem ſecundi beneficij incompatibilis, primum dicatur ipſo iure vacaſſe, *cap. de multa*, & ibi Abbas *num. 16. verſic. ſic ego indiſtinctè crederem*, Anchar. *num.* 3. & alij, *de præb.* & tenuit Rota in cauſa Feltreñ. parochialis 10. Nouembris 1600. coram Illuſtriſſimo Lancellotto, & ſæpe in alijs cauſis.

2 Non obſtat, quòd reſignatio facta per Andream ad fauorem monachorum fuerit inualida tanquam facta in manibus ſuperiorum Congregationis contra formam conſtitutionis Pij V. prohibentis huiuſmodi reſignationes aliter fieri poſſe, quam in manibus Papæ, quia vltra quòd conſtitutio emanauit de anno 1568. quæ propterea non comprehendit iſtam reſignationem, quæ fuerat facta antea de anno 1567. *cap. fin. de conſtit.* & facit text. *in l. leges, & conſtitutiones, C. de legib.* Pro reſponſione fuit etiam dictum, quòd in caſu iſto, vacatio per obitum ſatis dicitur excluſa per aſſecutionem alterius parochialis incompatibilis, ex ſuprà deductis.

3 Minus obſtat, quòd reſignatio facta de anno 1567. non fuerit effectuata, cùm appareat Andream de anno 1569. locaſſe paſcua Eccleſiæ, & ſic remanſiſſe in poſſeſſione, quia fuit reſponſum quòd locatio contra tertium ſine perceptione fructuum, vel alijs adminiculis non probat poſſeſſionem, Felin. *in cap. inter dilectos, num. 8. de fid. inſtrum.* Vetall. *deciſ.* 10. *lib. 3. in manuſcript.*

4 Præterea fuit etiam reſponſum, quòd cùm Andreas poſt reſignationem vigore concordiæ remanſerit reſeruatarius fructuum, cenſeri debet feciſſe dictam locationem, non vti poſſeſſor Eccleſiæ, ſed vti reſeruatarius.

Vacatio narrata ob non ſeruatam formam conſtitutionis fel. record. Pij V. minus fuit iuſtificata, ex quo non probatur ſcientia ordinarij Collatoris, quæ requiritur ad hoc, vt dicatur probata negatiua, quòd intra ſex menſes à die ſcientiæ vacationis per obitum Andreæ non fuerit factus concurſus, & collatio, cùm dicti ſex menſes incipiant currere à die ſcientiæ vacationis, *c. quia diuerſitatem, de conceſſ. præbend.* cum alijs allegat. in cauſa Toletana beneficij 18. Nouembris 1578. coram bo. mem. Card. Seraphino relat. inter impreſſ. diuerſor. *deciſ.* 481. *num.* 1. *part.* 1. & tamen huiuſmodi negatiua debet per Aſcanium probari, Innocent. *in c. ſuper his, num. 3. de accuſat.* Bartol. *in l. in illa, ff. de verb. obligat.* Aymon. *conſ.* 112. *numer.* 6. & quidem plenè, & concludenter, vt in iſtis terminis tenuit Rota in cauſa Cæſarauguſtana parochialis de Maella 8. Nouembris 1599. coram bo. mem. Card. Pamphilio, & in cauſa Viceñ. parochialis 14. Ianuarij 1611. coram R. P. D. meo Manzanedo.

Et tantò magis ſupradicta videbantur Dominis procedere in caſu iſto, quia conſtitutio Pij V. non comprehendit parochialem regularem, prout eſt Eccleſia de qua agitur, nec in ea habet locum concurſus, vt iuxta declarationem S. Congregationis Concilij Trid. tradunt modern. *ſuper regul. 8. gl. 6. num. 162. verſ. duodecimo, & vltimo*, & tenuit Rota in d. cauſa Viceñ. parochialis 14. Ianuarij 1611. coram R.P.D. Manzanedo. 5

Quòd autem parochialis, de qua agitur, ſit regularis Congregationis Camaldulenſis, probatur ex Bulla Gregorij IX. de anno 1227. & Alexandri IV. de anno 1258. In quibus inter Eccleſias, & loca Congregationis expreſsè enumeratur iſta Eccleſia S. Margaritæ, quæ conſtitutiones probant non ſolùm quia Pontifices ita eſſe affirmant, *Clem. 1. de probat.* Ant. de Butr. *in cap. final. num. 30. verſ. Quandoque verba, de ſucceſſ. ab inteſtat.* Fulgoſ. *conſ.* 148. *ad fin. verſic. Tertia, & vlt.* ſed & quia ſunt antiquiſſimæ excedentes ſpatium 350. annorum, Iaſ. & alij *in l. cum aliquis, C. de iur. deliberan.* Chiſan. *deciſ.* 68. 6

Nec obſtat prouiſio Apoſtolica de iſta Eccleſia facta ad fauorem Andreæ, quia poſtea de anno 1565. monaſterium fuit ad poſſeſſionem Eccleſiæ reſtitutum per ſententiam Vicarij Florentini, quæ de anno 1567. ſtante titulo colorato, & poſſeſſione monaſterij fuit in Rota confirmata iuxta reſolutionem factam coram Sarmiento, ſub die 3. Martij eiuſdem anni. Et ſtante iſta reſtitutione tantò minus obſtat reſignatio facta per Andream, quia cùm appareat ipſum fuiſſe poſſeſſorem minus legitimum, non eſt quærendum, an illius reſignatio fuerit valida, vel inualida. 7

Nec clauſulæ generales, *ſiue præmiſſo, ſiue alio quouis modo*, &c. Aſcanio ſuffragari poſſunt, quia licèt ex eis poſſit capi alius modus vacandi vltra expreſſos, *cap. ſuſceptum*, vbi Doctor. *de reſcriptis in 6.* Rot. *deciſ.* 1. & ibi Adden. *num 5. & ſeqq. de reſcript.* in nouis tamen, cùm, vt ſuprà oſtenſum eſt, vacatio diſpoſitiuè narrata per obitum Andreæ, vel ob non ſeruatam conſtitutionem Pij V. non ſit iuſtificata, nec etiam de facto non poteſt capi alia vacatio ex clauſulis generalibus; vt fuit reſolutum in cauſa Vinduneñ. Canonicatus 15. Martij, & 13. Maij 1596. coram bo. mem. Card. Pamphilio. 8

Valor beneficij impetrati, quod non excedat ducat. 150. minus iuſtificatur, teſtes enim examinati deponunt vltra ſcuta 300. prout etiam nec dici poteſt iuſtificatus valor obtentorum, quòd non excedat ducatos 48. cùm neque talis valor fuerit articulatus, & teſtes ſuper eo nihil certi deponant. Et ita deciſum, &c. 9

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

deinde S. R. E. Cardinale.

Bononieñ. de Guidalottis.

Lunæ 28. Ianuarij 1613.

A R G V M E N T V M.

Fructus in petitione hæreditatis nunquid veniant reſtituendi, & de quo tempore, & quid ſi agatur contra creditorem, & adminiſtratorem hæreditatis.

S V M M A R I V M.

1 *Fructus ab initio veniunt in iudicio vniuerſali petitorio.*
2 *Officialis pro ſatisfactione ſui crediti non poteſt ſibi applicare bona, quæ adminiſtrat.*
Dominium rerum adminiſtratarum tranſit in adminiſtratorem per æſtimationem earum, & adiudicatio-

cationem, *ibidem in fine*.

3 *Creditor nunquid poſſit retinere pro ſuo credito bona ſibi hypothecata, & facere fructus ſuos*.

4 *Fructus percepti ante motam litem non veniunt in petitione hæreditatis*.

DECISIO CXXI.

1 MOrtuo de anno 1569. Andrea de Tomacellis, Plinius eius frater, qui cum illo degebat in ciuitate Bononiæ, curam filiorum ab eo relictorum ſuſcepit, vnà cum eorundem bonorum adminiſtratione, & cùm Antonius vnicus dicti Andreæ filius de anno 1580. ab inteſtato deceſſiſſet, illius hæreditas ad quinque ſorores filias eiuſdem Andreæ fuit deuoluta, præter quintam partem, quæ vigore ſtatuti Bononiæ ad ipſum Plinium patruum pertinebat, contra quem poſtea dictæ neptes egerunt pro hæreditatis reſtitutione, & ipſe Plinius ex aduerſo de anno 1585. contra eas litem inſtituit tanquam dictæ hæreditatis creditor in magna pecuniarum quantitate. Vnde cauſa fuit hinc inde per multos annos in partibus agitata, & tandem in Rota bo. mem. D. Peniæ commiſſa poſt nonnullorum articulorum diſcuſſionem, vltimo loco fuit anno præterito die 8. Iunij diſputatum, an, & in qua ſumma de præſenti remaneret hæreditas Plinij debitrix hæredibus Antonij Tomacelli in caſibus, & ad effectum de quibus agebatur. Quod cùm magna ex parte penderet ex eo, an Plinius feciſſet ſuos fructus iſtius hæreditatis, quos exegerat, Rota cenſuit, illum non feciſſe ſuos ante litem ab ipſo motam de anno 1585. quo tempote petijt ſibi ſatisfieri. Poſtea verò an ſuos feciſſet voluit eſſe particulariter diſcutiendum. Mortuo D. Penia, fuit à me tanquam in eius locum ſubrogato, denuò propoſitum dictum dubium, & Domini ſteterunt in deciſis, videlicet, Plinium non feciſſe fructus ſuos ante petitionem anni 1585. quia cùm bona hæreditaria poſſederit tanquam adminiſtrator, & de illis poſtea ſibi petierit pro ſuo credito ſatisfieri, apparet, illum dicta bona tanquam aliena poſſediſſe, & propterea non feciſſe fructus ſuos, & ſic teneri ab Antonij obitu ad illorum reſtitutionem, cùm fructus ab initio veniant in vniuerſali iudicio petitionis hæreditatis per dictos hæredes intentatæ, Afflict. *deciſ.240. num.2. & ſeqq.* Ruin. *conſ.24. num.11. lib.1.* cum alijs alleg. in deciſione D. Peniæ.

2 Nec obſtat, quòd Plinius tanquam creditor, & adminiſtrator ſibi potuerit in corporibus hæreditarijs, vſque ad concurrentem crediti quantitatem ſatisfacere, ex adductis per Surd. *conſ. 290. num.* 33. quia vltra quòd ex prædictis apparet, hoc illum noluiſſe, vt fuit particulariter deciſum à D. Penia 16. Ianuarij 1612. dicitur à Surdo Bart. diſſentire, qui *in l. ſeruus communis, in fin. ff. de ſtipulat. ſeruorum*, iſtam quæſtionem examinat, videlicet, an tutor, vel alius officialis pro ſatisfactione ſui crediti ſibi poſſit applicare bona? & negatiuè reſpondit, maximè quando nullus præceſſit contractus, ex cuius pacto dicta bona ex neceſſitate ſint adminiſtratori tradenda, vt *in l. fiſtulas*, §. *fundum*, *ff. de contrahend. empt.* & Bart. ſequuntur Bald. *in l. cùm ipſe, num.2. & 3. ff. de contrahend. empt.* Imol. *in l.1. §. quæſitum fuit, verſ. ſed in contrarium, ff. ad Trebell.* Imò huiuſmodi opinio per ea quæ ipſe allegat, procedit in mobilibus, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, & in pecunijs in quibus cadit vigore præſumptæ compenſationis retentio, non in immobilibus, vt in caſu noſtro, cùm eorum dominium in adminiſtratore per æſtimationem tantùm, & adiudicationem transferatur, & ſic benè procedit in illis opinio Bartoli.

3 Non obſtat, quòd excipitur de facultate creditoris retinendi bona hypothecata, & faciendi fructus ſuos, quando creditum æquipollet valori bonorum, propter præſumptam rationem deſperatæ luitionis, vt prætenditur in caſu noſtro, quia benè reſpondetur in deciſione non verſari nos in pignore, ſed in adminiſtratore, in quo non intrat dicta iuris concluſio, ſed potiùs alia, quòd de ſuo credito, dum adminiſtrauit, voluerit ſibi ſatisfacere, & ſatisfecerit, Afflict. *deciſ.13. incip. vertitur dubium, num.15. & ſeqq.* Crauett. *conſ.129. num.1.*

4 Non obſtat, quòd in petitione hæreditatis non veniant fructus percepti ante motam litem per bonæ fidei poſſeſſorem, niſi quatenus fuiſſet ex illis factus locupletior, per *l.1. C. de petit. hered.* Quia cùm hic habeamus certum titulum, quo Plinius poſſedit iud. adminiſtratoris, qui poſſeſſionem excludebat ratione dominij, fuit per conſequens excluſus ab acquiſitione fructuum, qui dominium ſequuntur, *l. fructus, & l. ex diuerſo, C. de rei vend.* Afflict. *deciſ.240.*

Nec releuat bona fides Plinij, quòd videlicet bona per 5
ipſum adminiſtrata crediderit fuiſſe habita pro derelictis, vnde domus ad dictam hæreditatem ſpectantes locauit vti proprias, quia cùm non appareat Antonium habuiſſe ſcientiam ſui patrimonij, ſicut nec poſtea illius hæredes, cùm in hanc vſque diem ſtatus hæreditatis controuertatur, non poteſt intrare dicta conſideratio, quòd bona fuerint habita pro derelictis.

Ad petitionem factam de anno 1585. ex qua infertur no- 6
luiſſe Plinium ſibi antea ſatisfacere, cùm totum ſuum creditum tunc petierit, pro parte hæredis Plinij reſpondetur dictam petitionem fuiſſe factam à Procuratore, de cuius mandato ſufficienti non apparet, vnde vt principali minus præiudicet, intelligenda ſit emanaſſe, vt dicta bona per iudicem adiudicarentur eidem Plinio, qui ea per conſequens haberet in poſterum irreuocabiliter, cùm antea potuiſſent hæredes debitum ſoluendo recuperare.

Verùm non placuit Dominis hodie controuertere, an 7
voluerit ſibi Plinius ſatisfacere, cùm anno præterito 16. Ianuarij particulari deciſione, vt dixi, firmatum fuerit, illum noluiſſe, quam deciſionem dixerunt Domini non eſſe incidenter reuocandam; vnde ſi noluit, nec potuit Plinius hæc bona ſibi appropriare, ſequitur eundem tanquam aliena poſſediſſe, & per conſequens non feciſſe fructus ſuos, vt ſcienter ex re aliena perceptos, &c.

R. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Ieroſolymitano.

Monopolitana bonorum.

Lunæ 28. Ianuarij 1613.

ARGVMENTVM.

Hæreditas æqualiter diuiditur inter hæredes, & ſimiliter quòd indiuiſum relinquitur, ad hæredes ſpectat pro rata.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentum diuiſionis contra diuidentes plenè probat*.

2 *Commune quod relictum eſt in diuiſione inter hæredes ad vnumquemque hæredum ſpectat pro rata*.

3 *Æſtimi liber probat contra deſcribere facientem*.

DECISIO CXXII.

SIbylla ſoror, & cohæres Iuſtinæ in hæreditatibus Fran- 1
ciſci Antonij Romanaſij, & Iuſtinæ de iandellis ſibi vniuerſalem hæredem inſtituit Cæſarem, & poſt eius mortem eius filios legitimos, & naturales; mortua Sibylla, & deinde Cæſare, relictis poſt ſe Matthæo, & fratribus de Romanaſio, cùm illi tanquam d. Sibyllæ hæredes agerent pro recuperatione bonorum ad illam ſpectantium contra Portiam, & Iuſtinam, dedi dubium, an Vineale di Notarnardo Tapetum in loco di Arnallo, nuncupatum Vineale della Seta, ſeu del Barone terræ in vocabulo *paterno*, & annuus cenſus ducatorum 16. cum dimidio ipſis deberentur, & pro qua parte. Quo hodie propoſito, Domini Vineale di Notarnardo in totum, & reliqua bona pro tertia parte eis deberi dixerunt. Nam Vineale di Notarnardo cùm obuenerit in portionem Sibyllæ in diuiſione quam fecit cum Portia, & Iuſtina, vt conſtat ex inſtrumento diuiſionis, quod contra diuidentes plenè probat Socin. *conſil.46. in princip. lib.3.* Decian. *conſ.76. num.9. lib.3.* Peregr. *de fideicom. artic. 44. num. 5.* illud in totum ad Matthæum, & fratres de Romanaſio hæredes d. Sibyllæ ſpectare videtur, *l. hæreditas nihil aliud, ff. de reg. iur. §. inſtituto, Inſtitut. de vulg.*

Tapetum autem in loco di Arnallo in prædicta diuiſione 2
remanſit commune, vnde pars Sibyllæ, & ſic eius hæredum erit tertia, *l. ſi non fuerint, ff. pro ſoc.* & Vineale della Seta erat in bonis Iuſtinæ, quæ Sibyllam, & ſorores hæredes inſti-

inſtituerant, vnde vnicuique earum tertia pars erat debita, *l. quæ pater l. 1. ff. famil. hercīſcun.*

Quo verò ad terras, in vocabulo *paternæ* mouebantur Domini, quia illæ fuerunt à Iuſtina relictæ Siluiæ, cui ſine filijs decedenti ſubſtituit Sibyllam, & ſorores, quæ Siluia cùm ſine filijs deceſſerit, factus fuit locus ſucceſſioni ad fauorem Sibyllæ pro tertia parte. Tandem annuus cenſus ducatorum 16. cum dimidio, qui fuit impoſitus ad fauorem hæredum Franciſci Antonij, ad Sibyllam pro tertia ſpectare videtur, ex quo pro illa parte fuit hæres dicti Franciſci Antonij.

3 Quia autem fructus dicti cenſus vnà cum parte ſortis principalis fuerunt exacti ſolùm à Portia, & Iuſtina, & portio Sibyllæ dictorum bonorum fuit etiam ab illis occupata, vt conſtat ex libro æſtimi, in quo dicta bona tanquam propria deſcribere fecerunt, Iaſ. *in l. decem, num. 35. de verb. oblig.* Alex. *conſ. 10. num. 5. lib. 4.* Ruin. *conſ. 40. num. 7. lib. 4.* Peregr. *vbi ſuprà num. 9.* viſum fuit Dominis quòd ſicut Sibyllæ, ſi viueret, eſſe facienda reſtitutio; ita hodie ea mortua illa fieri debeat Mathæo, & fratribus de Romanaſio eius hæredibus.

R. P. D. V B A L D O.

Florentina bonorum.

Veneris 1. Februarij 1613.

A R G V M E N T M.

De interpretatione quorundam ſtabilimentorum Hieroſolymitanæ religionis, de quibus in ſummario, vnde poteris argumentum ſumere.

S V M M A R I V M.

2 *Referens ſe ad conſtitutionem, ſeu ſtatutum, cenſetur in totum ſeruare voluiſſe ſtatutum, & conſtitutionem, ad quam ſe refert.*

4 *Res vt integra non dicatur, ſufficit vt aliquid fuerit factum etiam circa preparatoria.*

5 *Statutum quod non dicit, neque nos dicere debemus.*

Statutum, & qualibet diſpoſitio facta in vnum caſum, non trahitur ad alium, ibid.

DECISIO CXXIII.

1 FRater Iacobus Guuius Eques Hieroſolymitanus, Commendatarius commendæ S. Sepulchri de Florentia, volebat quædam bona dictæ commendæ per ſuum anteceſſorem in emphyteuſim conceſſa recuperare tanquam ad commendam deuoluta, ſed propter ſenilem ætatem, & alia impedimenta, quibus detinebatur, quominus poſſet dictæ recuperationi incumbere, ius ipſum recuperandi ſibi competens ceſſit per publicum inſtrumentum, ad fauorem D. Petri Medices, accedente conſenſu, & decreto Excellentiſſimi D. Antonij Medices Magni Prioris; lite incepta per Petrum ceſſionarium contra detentores bonorum, & Iacobo mortuo D. Franciſcus Lomellinus nouus Commendatarius monuit Petrum coram A. C. vt ab incepto iodicio deſiſteret, prætendens ius recuperandi ad ſe pertinere, & obtinuit ſententiam fauorabilem, de cuius confirmatione cùm hodie in Rota ageretur, Domini reſponderunt dictam ſententiam eſſe reuocandam tanquam iniuſtam, quia declarauit D. Petrum non poſſe agere ad recuperationem bonorum de quibus agitur, & deſiſtere debere ab eiuſmodi iudicio; cùm tamen vigore ſtabilimentorum 55. & 56. de commendis, detur facultas quibuſcunque militibus recuperandi bona religionis ab alijs occupata, quæ eis donec vixerint applicantur.

2 Non obſtat, quòd debeant moneri Commendatarij, an ipſi velint bona recuperare iuxta dictum ſtabilimentum 56. quia hic adeſt declaratio expreſſa facta à fratre Iacobo Commendatario, quòd ipſe non poterat dictum prædium recuperare ſtante eius ſenili ætate, & alijs impedimentis, & ideò requiſitus à D. Petro, illud ius ei cedebat, iuxta diſpoſitionem dicti ſtabilimenti, & propterea vel fuit ſatisfactum ſtabilimento ſtante dicta requiſitione, vel monitio non fuit neceſſaria propter expreſſam, & ſpontaneam declarationem Iacobi, præſertim proteſtantis, ſe dictam declarationem facere iuxta prædicta ſtabilimenta; quæ operatur, vt cenſeatur in totum voluiſſe ſeruare fines ſtabilimentorum, vt per Rotam *deciſ. 608. in fin. par. 1. diuerſ.* cùm relatum ſit in referente cum omnibus ſuis qualitatibus, *l. aſſe toto, ff. de hered. inſtituend.* & Rota *ibid.* Caputaq. *deciſ. 204. num. 4. part. 1.*

3 Nec facit, quòd dictus Commendatarius non potuerit cedere bona dictæ commendæ, quia non ceſſit bona, ſed ius recuperandi bona vigore dictorum ſtabilimentorum, vt patet ex lectura inſtromenti ceſſionis. Concurrit etiam facultas data D. Petro à Magno Magiſtro recuperandi, & retinendi in vita dicta bona, vt in copia Bullæ quæ data fuit, vnde eò minus videtur potuiſſe Petro per A. C. denegari dictum ius recuperandi.

4 Non obſtat, quòd Eques Lomellinus re integra ſucceſſerit in dicta commenda fratri Iacobo, & ideò debeat alijs præferri in dicta recuperatione, ex quo D. Petrus poſt dictam ceſſionem nihil fecit in cauſa, quia hoc obiectum tollitur ex Monitorio partis facto contra Petrum ad deſiſtendum ab inchoato iudicio, & ad hoc vt res non dicatur integra, ſufficit quòd aliquid fuerit factum, etiam circa præparatoria, Cephal. *conſ. 91. num. 39.* Rot. *diuerſ. deciſ. 271. num. 3. part. 2.*

5 Minus obſtat, quòd non fuit mota lis intra annum, iuxta diſpoſitionem dicti ſtabilimenti 56. quia per illud ſtatuitur anni tempus Commendatario ad recuperandum, poſtquam declarauerit ſe velle recuperare: at alijs nullum ſtatuitur certum tempus, & ideò cùm ſtabilimentum hoc non dicat, neque nos dicere debemus, *l. ſi vero, §. de viro, ff. ſolut. matrim.* cùm prouiſio ſtatuti facta in vnum caſum, non trahatur ad alium, *l. commodiſſimè, ff. de liber. & poſthum.* Batt. *in l. Gallus, §. & quid ſi tantum, ſub num. 2. eod. tit.*

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

deinde S. R. E. Cardinale.

Romana dotis.

Veneris 8. Martij 1613.

A R G V M E N T V M.

De dote filiæ promiſſa à patre, & non ſoluta; nunquid ad eam agere poſſit ipſa filia, an verò potiùs filiæ maritus.

S V M M A R I V M.

2 *Hypotheca ſine actione perſonali ab initio non contrahitur, declara vt num. 6.*

Dotis recuperanda actio competit viro, non autem vxori, n. 2. in fine.

3 *Promiſſio in diem certam, producit actionem, & obligationem ſtatim, & ab initio.*

Dos à patre data, patri reſtituenda eſt, ibid.

4 *Vxor eſt creditrix viri pro dote recuperata, vel ſi per eum ſtetit, quo minus recuperaret.*

5 *Mulier nunquid poſſit agere contra patrem dotantem pro ſolutione dotis abſque ceſſione viri, n. 8. & 9.*

7 *Dos à patre filia conſtituta, dicitur ipſius filiæ patrimonium, nec amplius cum patrimonio patris confunditur.*

8 *Iuramentum efficitur caducum, vbi promiſſio ſuper qua interpoſitum fuit caduca.*

Stipulari alteri quis poteſt in contractu dotis, ibid.

Iuramentum facit tranſire actionem ſine alia ceſſione in eum pro quo fuit facta ſtipulatio, ibid. in fine.

9 *Dotem à patre promiſſam nunquid filia recuperare poſſit, an verò vir.*

D E C I S I O CXXIV.

1 ANtonius Burius de anno 1591. nuptui tradidit Vincentiam filiam ſuam Hortenſio Altopaſſo, cum dote ſcut. 5000. ad quorum computum ſoluit ſcut. 3500. reſiduum verò, & ſic alia ſcut. 1500. eidem ſoluere promiſit infra annum, poſt quem non facta ſolutione teneri voluit ad intereſſe, videlicet ad ſcuta centum ſingulis annis, & in euentum reſtitutionis dotis, fuit pactum illam eſſe reſtituendam dictæ Vincentiæ, eiuſque hæredibus, &

ſuc-

Digitized by Google

ſucceſſoribus, vel cui de iure. Ante lapſum anni deceſſit Hortenſius, inde Vincentia illius vxor, egit poſtea contra patrem in foro Capitolino pro conſecutione dicti reſidui dotis, & obtento mandato fuerunt pro ſumma ſcut. 1500. illi adiudicatæ domus, & vinea ipſius Antonij patris. Poſt dictam adiudicationem inſurrexit Anna Proyda, quæ de anno 1606. nupſit quondam Gaſpari Burio filio dicti Antonij cum dote ſcutorum 4000. pro quorum reſtitutione ſe Antonius obligauerat, & ſic facto per mortem Gaſparis loco reſtitutioni dictæ dotis Anna ſibi petijt illam aſſignari ſuper bonis adiudicatis Vincentiæ pro dicto illius dotis reſiduo, aſſerens Vincentiam non habere hypothecam ſuper bonis patris, & conſequenter ipſam eſſe præferendam, vnde cauſa de conſenſu partium ad Rotam deuoluta, & dicto dubio per me bis propoſito, Domini ad fauorem Annæ reſponderunt, & ſic Vincentiam non habere ſuper bonis Antonij patris hypothecam.

2 Hæc enim ab initio ſine actione perſonali non contrahitur, *l. contrahitur*, vbi Bart. & DD. *ff. de pignor.* Neguſ. *de pignor. in 2. membr. 6. parte princip. num.* 5. Surd. *deciſ.* 271. *num.* 4. quam actionem perſonalem Vincentia nullo pacto habet contra patrem dotis promiſſorem, etiamſi dotis reſtitutio fuiſſet ipſi tantùm promiſſa, & actio eſſet in virum radicata, quia nec tunc contra patrem agere potuiſſet, ſed tantùm contra viri hæredes, vt actionem ſibi contra patrem cederent, *l. ſi pater, C. de dotis promiſſ. l. ſi ſocer. §. Lucius, ff. ſolut. matrim.* Bald. *in d. l. ſi pater.* Gabr. *conſ.* 129. *num.* 6. *in fine verſ.* 3. *igitur, & num.* 8. *lib.* 1. Vincent. de Franchis, qui de communi teſtatur, *deciſ.* 33. *num.* 1.

3 Quod tantò magis procedit in caſu noſtro, cùm ante diem ſolutionis maritus deceſſerit, vnde promiſſio ſoceri expirauit, non obſtante quòd ex promiſſione in diem certam obligatio, & actio ſtatim oriantur, *l. cedere diem, ff. de verb. ſignif.* Rip. *in l. ita ſtipulatus, num.* 83. *ff. de verb. oblig.* id enim procedit quando certum eſt debitum in aduenientе die, ſecus quando non eſt certum, Bart. *in d. l. ita ſtipulatus* 115. *num.* 38. *in fine verſ. ſi homine*, & ibi Rip. *num.* 84. *ff. de verb. oblig.* In caſu autem noſtro certum non erat debitum viri, quia cùm fuiſſet propter onera matrimonij dos promiſſa, & ſic haberet obligatio tractum ſucceſſiuum, defuncto genero infra annum hæc promiſſio euanuit. Vltra quòd etiam ſi dos fuiſſet per virum exacta, adhuc illo defuncto patri eſſet reſtituenda, *l. dos à patre, C. ſolut. matrim.* Paul. de Caſtr. *conſ.* 11. *num.* 2. *lib.* 1. vt eam pro alia matrimonio conſeruaret, Bald. *conſil.* 7. *circa finem, verſ. & hoc eſt vtile lib.* 1. *& conſ.* 406. *num.* 1. *eod. lib.* & ideò non erat certum dum annus durabat debitum viri, cùm poſſet genero infra annum defuncto promiſſio deuenire ad caſum à quo incipere non potuiſſet.

4 Præterea licèt actio ſtatim à die promiſſionis radicata fuiſſet in virum, vt eſſet factus creditor ſoceri, adhuc tamen Vincentia non eſſet viri, vel eius hæredum creditrix, vxor enim ſolùm eſt creditrix viri pro dote recuperata, vel ſi per eum ſteterit, quominus illam recuperaſſet, *l. ſi extraneus*, & ibi DD. *ff. de iure dot.* Bart. *in l. ſi ſocer. §. Lucius, num.* 3. *verſ. oppono genero, ff. ſolut. matr.* Vnde cùm non potuerit maritus durante anno dilationis exigere ſcuta 1500. pro reſiduo dotis, nec pariter infra dictum tempus illo defuncto, Vincentia poterit pro dicta ſumma contra patrem, vel eius hæredes agere.

5 Vlteriùs etiamſi fuiſſet ex illa ſtipulatione radicata in virum actio quæ de ſui natura tranſmiſſibilis eſſet ad vxorem, non ideò tamen Vincentia contra patrem actionem haberet, nec eſſet viri creditrix, quia cùm ſocero gener promiſerit ſoluto matrimonio dotem ipſi Vincentiæ reſtituere, vel hæredibus, & ſucceſſoribus, ſeu cui de iure cenſetur dotis reſtitutionem ſecundùm iuris ordinem ſoli patri promiſiſſe, non obſtante litteræ præpoſteratione, Paul. de Caſtr. *conſ.* 11. *num.* 2. *lib.* 1. Gabr. *conſ.* 58. *num.* 14. *& ſeqq. lib.* 1. Accedente præſertim Notarij ſtipulatione pro omnibus quorum intereſt, quæ importat, vt ſoli patri dotis reſtitutio ſit facienda cuius intererat, vt ſoluto matrimonio per obitum generi dos ipſi viuenti reſtitueretur, Gabr. *dicto conſ.* 58. *num.* 16. *& ſeqq. lib.* 1. Quod procederet facta etiam ſtipulatione ſoli filiæ, quia tunc cenſeretur illi tantùm actio donata pro dote recuperanda contra virum, nec ea contra patrem dotantem vti poſſet abſque ceſſione, *l. ſi pater, C. de dotis promiſſ. l. ſi ſocer. §. Lucius, ff. ſolut. matr.* Franc. *deciſ.* 33. *num.* 1.

6 Non obſtat, quòd vidua in bonis promiſſoris dotis habeat hypothecam tanquam contra nomen debitoris viri, etiam ſi illa non habeat actionem perſonalem contra dotis promiſſorem, vt per Vincent. de Franch. *deciſ. alleg.* quia id procedit quando vir eſt creditor promiſſoris dotis hypothecæ: in caſu autem noſtro vtrumque deficit, nam vir non erat creditor ſoceri, ex quo neque obligatio, neque actio fuit in illum radicata, cùm ante diem ſolutionis deceſſerit; nec pariter Vincentia fuit creditrix viri, cùm plus iuris in illa, quàm in viro eſſe non potuerit.

7 Non obſtat, quòd dos ſemel à patre conſtituta remaneat filiæ patrimonium, nec amplius cum patrimonio patris confundatur, Rot. *diuerſ. deciſ.* 156. *num.* 2. *part.* 2. Quia procedit in terminis *authent. hoc amplius, C. de rei vxor. act.* ad effectum, vt filiæ ſecundo nubenti dos debeatur, per illum text. & ibi gloſſ. Neguſ. *de pignor. in* 4. *membr.* 2. *partis, ſub num.* 34.

8 Non obſtat Alexand. *conſil.* 207. *&* 208. *lib.* 7. vbi ex ſtipulatione mariti cenſetur propter iuramentum vxori actio acquiſita. Nam dicitur iuramentum in contractu appoſitum reſpicere omnes conditiones, quas habet ille contractus, *l. fin. C. de non num. pecun.* Tiraqu. *in tract. de conſtit. part.* 3. *limitat.* 7. *num.* 35. *verſ. Sed illud generale*, & ideò ſi principalis promiſſio ſit caduca, neceſſe eſt iuramentum pariter euaneſcere, per Tiraquel. *loco citato*. Ex quo ſequitur non poſſe Vincentiam vigore iuramenti contra patrem agere, cùm illius obligatio propter obitum viri ante diem ſolutionis euanuerit. Inſuper iuramentum, cuius vigore actio ſine ceſſione tranſit, non poteſt maioris eſſe virtutis, quàm ipſa ceſſio per virum expreſsè facta; vnde ſicut vir doli exceptioni repelleret, petendo quod ſtatim ſocero reſtituturus, cùm fuerit ſtipulatus illi dotem reſtituere, per illa verba, *cui de iure*, quæ important, vt patri à quo dos erat profecta, reſtitueretur, *l. dos à patre, C. ſol. matrim.* ita quoque vxor poſſet repelli ſi ageret, vel vigore actionis ſibi ceſſæ, vel iuramenti, cùm maritus in illam plus iuris transferre non potuerit, quàm ipſe haberet, *l. traditio, ff. de acquir. rer. dom. & l. nemo plus iuris, ff. de reg. iur.* Vlteriùs Alex. *loco cit.* eſt intelligendus, vt tradit Gabr. *conſ.* 129. *num.* 8. *lib.* 1. in caſu quo vir dotem ſtipulatur pro vxore, tunc enim quando quis alteri poteſt ſtipulari ſicut in dote, *l. Caius, ff. ſolut. matr.* & ibi DD. Gabr. *de verb. oblig. concl.* 1. *num.* 73. iuramentum facit, quòd actio tranſeat ſine ceſſione: in caſu autem noſtro vir ſtipulatus non fuit pro Vincentia vxore, vt dixi, & ideò ex iuramento non cenſetur illi actio acquiſita.

9 Non obſtat deciſ. Guid. Pap. 375. nam illa loquitur in terminis *l. vnica, §. videamus, & §. accidit, C. de rer. vxor. act.* vbi ſupponitur dotem filiæ emancipatæ fuiſſe promiſſam, vel datam ab extraneo: ſecus autem ſi dos à patre fuiſſet promiſſa filiæ ſub illius poteſtate exiſtenti, quia tunc illa contra ipſum patrem agere minimè poſſet, *l. ſi ſocer, §. Lucius, ff. ſolut. matr.* Vltra quòd Guidopap. non loquitur in caſu quo pater fuit ſtipulatus dotem ſibi reſtitui, tunc enim actio filiæ non acquiritur, *l. ex morte, in fine, C. de pact. conuen.* Præterea dicta deciſio eſt communiter reprobata, vt Franc. teſtatur *deciſ.* 33. *num.* 7. & ſic viſum fuit Dominis Vincentiæ nullam competere ſuper bonis patris hypothecam.

R. P. D. VEROSPIO,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana dotis.

Lunæ 29. Aprilis 1613.

ARGVMENTVM.

De teſtium fide & probatione nonnulla notanda, de quibus in deciſione, & quid: De illiquido ad liquidum non datur compenſatio.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio debitoris ſuperat omnes alias probationes. Teſtis vnicus non probat, ibid. in fine.*

2 *Teſtes de auditu nihil probant, vbi præſertim quando dicunt ſe audiuiſſe à principali.*

4 *Teſtis mediator probat pluſquam ſemiplenè, vbi etiam quando dicatur deponere de facto proprio.*

Teſtis,

Teſtis de facto proprio deponens nunquid plenè probet, ibidem.

Obligatio non inducitur niſi probato mutuo ex ſimultaneo partium conſenſu, ibid.

5 *Compenſatio non datur de debito non liquido ad liquidum.*

DECISIO CXXV.

1 CONtracta inter Tullium, & Agnetem filiam Thomæ Tongi matrimonio, cùm nulla ſuper eo fuiſſet confecta ſcriptura, ac propterea quantitas dotis poſtea controuerteretur, cauſa coram me introducta, dubitaui, an Thomas nomine dotis ad ſummam ſcutorum mille teneretur? Et fuit affirmatiuè reſponſum, cùm ex teſtibus, & ex propria ipſius Thomæ confeſſione in querela data contra Tullium probetur huiuſmodi debitum, quod idem etiam agnouit in iudicio, cùm proteſtatus fuerit detractis ſcutis 556. à Tullio ſibi debitis, reſiduum ſcutorum mille ſeparatum ſoluere, dummodo pecuniæ in locis montium non vacabilium, vel alijs ſtabilibus inueſtirentur, quæ probatio cùm oriatur ex debitoris confeſſione, ſuperat omnes alias probationes, *l.cum te, C.de probat. l. generaliter, C.de non numerata pecun. cap.per tuas, de probat.* & ſic dictum Thomæ debitum non videtur in dubium poſſe reuocari. Difficultas remanet circa prætenſam conuentionem, quam Thomas allegat inter ipſum, & Tullium fuiſſe initam, quòd de iſtis videlicet ſcutis mille annuus cenſus emeretur à D. Antonio Taſſo tanquam pro dicta ſumma ipſius Thomæ debitore, hæc enim conuentio per vnicum tantùm teſtem deducitur, quæ probatio non releuat, *l.iuſiurand. C.de teſtib. cap licet ex quadam, eod.*

2 Alij verò duo teſtes, videlicet, ſecundus, & tertius, deponunt tantùm de auditu, quod non ſufficit, *cap. tam litteris*, vbi Felin. *de teſtib. & cap.tua, de conſang. & affinit.* Caputaq. *deciſ.278. numer. 2. part.*1. & tantò minus probat ſecundus teſtis, cum deponat ab ipſo Thoma ſe audiuiſſe, *cap.licet ex quadam*, & ibi gloſſ. *in verbo ab vno, & in verbo authoris, de teſtibus*, & ibi Hoſt. *num.2. in fine*, Aymon. *conſ.6.num.67.*

3 Accedit, quòd vnus teſtis fatetur dictam conuentionem effectum non habuiſſe, quia partes non fuerunt inter ſe concordes, quod etiam comprobatur ex ipſius Thomæ proteſtatione, qui conuentus vltimo loco pro ſolutione ſcutorum mille non excepit de dicta conuentione, ſed ſolùm inſtetit, vt excomputaretur ipſius creditum ſcutorum 556. & reſiduum pecuniarum inueſtiretur. Ex quibus conuentio penitus excluditur.

4 Nec obſtat, quòd vnus teſtis ſuper ea deponens vti mediator pluſquam ſemiplenè probet, quia dum de tractatu per ipſum deponit, dicitur de facto proprio deponere, ſecus vbi de partium conuentione, prout in caſu noſtro, quia tunc de facto alieno teſtari dicitur, & propterea dictum illius, ſemiplenam probationem non excedit, Achil. *dec.3. de teſtibus*. Vltra quòd contrariam ſententiam, quòd videlicet vnicus teſtis, etiamſi de facto proprio atteſtetur, non probet, ſecuti ſunt Alex. *in l.1. §.ſi abſens, ff.ſi ex nox. cauſa*, vbi dicit eam eſſe veriorem Boer. *deciſ.221. ad finem*, Ruin. *conſ.65. num.2. lib.5.* Gabr. *conſ. 31. num. 11. lib.*1. & alij. Præterea dictus teſtis non probat mutuum ſimultaneum conſenſum vtriuſque partis, prout erat ille neceſſariò probandus ad inducendam obligationem, *l.1. & l.ab emptione, ff.de pact. l.prout quidquam, ff.de ſolut.* Surd. *conſ.136.num.16. ad finem, & ſeqq. lib.1.*

5 Non obſtat, quòd Thomas prætendit hoc debitum ſcutorum mille cum alio credito ſcutorum 556. quod ipſe habet contra Tullium, eſſe compenſandum. Quia cùm iſtud creditum adhuc ſit controuerſum, & conſequenter illi qui dum non poteſt conducere compenſationem, *l. fin. C. de compenſat.* Felin. *in cap.ad noſtra, num.10. de iureiuran.* Verall. *deciſ.50. num.2. par. 1.* Cæſar. de Graſſ. *deciſ. 105. aliàs 12. de ſent. & re iud.*

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

deinde S. R. E. Cardinale.

Bareñ. iuriſdictionis.

Luna 20. May 1613.

ARGVMENTVM.

Epiſcopus de iure habet fundatam iuriſdictionem cauſarum criminalium in ſua diœceſi, & qui ab ea ſe exemptum prætendit, quid probare debeat.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus de iure habet iuriſdictionem cauſarum criminalium in ſua diœceſi.*

2 *Exemptus ex priuilegio à iuriſdictione Epiſcopi manuteneri debet in ſua quaſi poſſeſſione quadragenaria, declara vt num.4.*

Iuriſdictionales actus facti poſt litem motam, dicuntur attentati, num.2. in fine.

6 *Bona fides non inducitur ex errore iuris, quando quis habet titulum inualidum, licèt crederet illud validum.*

7 *Culpa appellatione venit etiam delictum.*

8 *Commiſſio iactationis, & iactationum non probat iuriſdictionem in commiſſione aſſertam.*

Iactationis, & iactationum iudicium intentans probare debet ſe poſſidere, ibid. in fine.

DECISIO CXXVI.

DOminus Prior, & Clerici Eccleſiæ S. Nicolai ciuitatis Bareñ. ſub prætextu exemptionis in vim cuiuſdam priuilegij Paſchalis Papæ ſecundi, cùm iuriſdictionem Reuerendiſſimi Archiepiſcopi declinarent, ac propterea nonnullos actus iuriſdictionales contra ipſorum perſonas ab eo geſtos declarari peterent attentatos, cauſa ſuper dicta exemptione mihi in Rota commiſſa dubitaui, an conſtaret de dictis attentatis, & cui mandatum de manutenendo competeret. Et Domini, cauſa benè diſcuſſa, reſponderunt de prætenſis attentatis non liquere, ſed D. Archiepiſcopum in cognitione cauſarum criminalium eſſe manutenendum, cùm illius quaſi poſſeſſio tum ex pluribus actibus, tum ex teſtibus pro eodem examinatis appareat, iuncta præſertim iuris communis aſſiſtentia, per quam ad ſolum Epiſcopum ſpectat criminalium cauſarum cognitio, gloſſ. *in cap.irrefragabili, §.exceſſus, in verbo, per capitulum, de offic. iud.ord.* Abb. *in cap.cum contingat, num.4. de for.compet. & in cap. auditis, n.6.de praſcript.* Caputaqu. *deciſ.203. part.3.* ex qua ſola iuris aſſiſtentia deberetur Ordinario manutentio, *cap.cum perſona*, & ibi Doctores, *de priuileg.in 6.* & fuit dictum in cauſa Burgeñ. iuriſdictionis Sancti Ioannis 7. Februarij 1596. coram Orano. 1

Non obſtat, quòd ex diſpoſitione *cap. cum perſona, de priuileg. in 6.* videatur Prior manutenendus, cùm exemptionis priuilegium exhibeat, & probet quadragenariam quaſi poſſeſſionem. Nam priuilegium, vltra quòd concedit leuium tantùm culparum coertionem, & ſic delicta, & commiſſa extra clauſtrum non comprehendit, fuit vlteriùs abrogatum per Concil. Trident. *in cap.20. §.ad hæc, ſeſſ.24. de reformat.* & ſuper eò ſacra Congregatio pluries ſtatuit, ordinarium in cognitione cauſarum criminalium eſſe manutenendum, donec inferior ſuper immemorabili canonizatione per tres conformes obtineat, non obſtantibus priuilegijs, conſuetudinibus, & quacunque litis pendentia: ſublato autem dicto priuilegio, etiam quòd Prioris poſſeſſio probaretur, non poſſet illi ſuffragari, tantò magis cùm actus iuriſdictionales, vt plurimum fuerint ab eodem exercitati poſt motam litem de anno 1537. qui propterea dicuntur attentati, *cap.1. vt lit. pend. in 6.* Rota *deciſ.374. diuerſ. num.4. lib.3. & deciſ. 456. numer. 1. ead.part.* 2

Præterea dato etiam quòd Prior, & Clerici cum titulo dicti priuilegij ſuam probarent quaſi poſſeſſionem exemptionis, quia tamen teſtes pro ipſis examinati non deponunt 3

de

de criminibus in diœceſi, & extra Eccleſiæ clauſtra patratis, quoad hæc ipſi manutenendi non eſſent in exemptione, ſed cognitio pertineret ad Ordinarium, ad quem illorum ſpectat correctio, *cap. 1. de priuileg. in 6.* & ex Conc. Trid. *cap. 4. ſeſſ. 14. de reformat.*

4 Nec releuat, quòd excipitur dictum cap. primum non procedere in exemptione perſonali, de qua Paſchalis priuilegium loquitur. Nam, vt tradunt Abb. *in cap. fin. num. 6. & 7.* Felin. *ibidem num. 5.* & reliqui Canoniſtæ communiter, *de foro compet.* dictus textus locum habet in quacunque exemptione, vt pluries etiam firmauit ſacra Congregatio Concilij. Et licèt Couarr. *pract. quaſt. cap. 11. num. 5. verſ. quid enim*, aſſerat illius capituli diſpoſitionem in ſimplici exempto procedere ſoli Papæ immediatè ſubiecto, ſecus vbi exemptus alteri ſubderetur, vt in caſu in quo Prior Clericos Eccleſiæ S. Nicolai ſibi prætendit eſſe ſubiectos; hæc tamen diſtinctio non videtur attendenda, tanquam expreſsè contra illum textum in fine principij, *verſ. & id ipſum*, vbi licèt priuilegiatus coram certo ſolo iudice valeat conueniri; punitur tamen etiam ab Ordinario, in cuius iuriſdictione delinquit, cùm ſortiatur ratione delicti nouum forum, cui Papa noluit per priuilegium derogare, vt trad. Franc. *in dicto cap. 1. in 2. notab.* Decius *conſil. 3. num. 3.* & idem Franc. *loco ſuprà citato*, dicit prædictum textum eſſe intelligendum de priuilegio plenæ exemptionis quantumcumque lato.

5 Non obſtant declarationes Archiepiſcoporum Romualdi, & Putei, vt ex illis potuerit Prior titulum putatiuum acquirere validum ad præſcribendum; nam in dictis declarationibus, cum nulla concedatur Priori iuriſdictio, ſed ſolùm enuncietur, illam ad Archiepiſcopos non ſpectare, non poteſt inferri per neceſſe Priorem habuiſſe talem iuriſdictionem in criminalibus, quia reſidet illa penes Sedem Apoſtolicam, & Ordinarium, tanquam eiuſdem ſedis delegatum, vt in terminis, & in hac eadem cauſa reſpondit ſacta Congregatio Concilij, & fuit dictum in Tiraſonen. iuriſdictionis 5. Iulij 1593. coram Illuſtriſſimo Millino.

6 Vnde cùm nulla fuerit quoad cauſas criminales in Priorem tranſlata iuriſdictio, nullus pariter ex illis declarationibus potuit acquiri titulus aptus ad præſcribendum, cùm iuris error, quando videlicet quis validum credit quod eſt inualidum, bonam fidem non inducat, vt poſt Imol. in *cap. Apoſtolica, num. 8. de donat.* tradit Felin. *in cap. de quarta, num. 35. verſic. ſed conſidera 1. de praſcript. & in cap. ſi diligenti, ſub num. 12. verſ. conſidera bene, eod. tit.* Bald. *in l. Celſus, num. 8. de vſucap.* Alexand. *conſ. 74. num. 7. lib. 3.* Caſtren. *conſ. 70. num. 10. lib. 1.* & per conſequens etiam quod probaretur prætenſa Prioris quaſi poſſeſſio, quoniam ex dicto titulo inualido emanaret, illi tanquam malæ fidei poſſeſſori non ſuffragaretur, *cap. fin.* vbi Abb. *num. 4.* & reliqui Canoniſtæ, *de praſcript.* Caputaquen. *deciſ. 362. part. 2.* Vlteriùs ex quo de vero titulo conſtat, nimirum de priuilegio Paſchalis, & eius vigore Priori leuium culparum correctio tantum indulgetur, recurri non poteſt ad titulum putatiuum, Ægid. *conſ. 10. n. 20. in fine*, Pariſ. *conſ. 27. num. 119. lib. 1.* Aym. *conſ. 134. num. 44. verſ. pro hoc*, Rota *diuerſ. deciſ. 731 num. 19. part. 1.*

7 Nec obſtat, quòd appellatione culparum veniant quoque delicta, ex notatis *in cap. irrefragabilis, §. exceſſus*, vbi gloſſ. *de offic. ordin. in 6.* & per conſequens ex dicta facultate Priori attributa cenſeatur etiam cognitio cauſarum criminalium illi conceſſa. Nam ex lectura dicti priuilegij patet grauiores cauſas fuiſſe Summo Pontifici reſeruatas, & ſic Ordinario tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, ex Conc. Trid. *ſeſſ. 14. cap. 4. de reform.* fuit dictum in allegata Tiraſonen. iuriſdictionis 5. Iulij 1563. coram Illuſtr. Millino.

8 Ex his igitur cùm Archiepiſcopum conſtet habere iuris, & Concilij aſſiſtentiam, necnon actualem quaſi poſſeſſionem per teſtes probatam, eam continuando dici non poteſt ipſum attentaſſe, *cap. 1. vt lite pend. p. 2. cap. 4. limit. 1. n. 48.* Nec ad effectum attentatorum Archiepiſcopo refragantur commiſſiones pro parte Prioris obtentæ; cùm enim illæ ſint in cauſa iactationis, & iactationum, non impediunt, quominus ſuam quis poſſeſſionem continuet, quia tale iudicium inſtituens probare debet ſe poſſidere, Bald. *in l. 3. n. 2. C. qui bon. ced. poſſ.* Boer. *deciſ. 255. num. 10.* Gabr. *de art. concluſ. 6. num. 38.*

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Bononien. de Guidalottis.

Luna 3. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

Hæreditatis aditio cenſetur inducta per locationem bonorum hæreditariorum, & an per actus contrarios cenſeatur reuocata.

SVMMARIVM.

1 *Dominium inducitur ex aditione bonorum hareditariorum.*
Fructus ſequuntur dominium rei, ibid.
2 *Aditio hareditatis inducitur ex actibus geſtis pro harede, vbi puta, ex rogationibus bonorum hareditariorum, praſertim quando bona locantur vt propria locatoris, ibid.*
3 *Adminiſtrator non dicitur dominus rerum, quas adminiſtrat.*
Verbum ſuus, ſua, ſuum, *dominium importat, ibid.*
Poſſidere quis praſumitur iuſto titulo, & modo quo ſibi eſt magis proficuum, ibid.
4 *Aditio hareditatis cenſetur probata per locationem bonorum hareditariorum, etiam quòd locans eſſet creditor defuncti.*
Aditio hareditatis per locationem bonorum hareditariorum cenſetur inducta, praſertim quando locatori non poteſt eſſe damnoſa, ibid.
5 *Hares ſemel non poteſt amplius per quemcumque actum deſinere eſſe hares.*
Poſſeſſionis titulum mutaſſe quis praſumitur ex ſuperuenientia noui tituli, ibid. in fine.
6 *Hareditas ſemel adita amplius repudiari non poteſt.*

DECISIO CXXVII.

1 STante Bononiæ ſtatuto, non videtur poſſe controuerti ad Plinium ſpectaſſe pro quinta parte hæreditatem Antonij ipſius ex fratre nepotis, vt ſcilicet in hac cauſa dictum fuit 14. Nouembris 1611. coram bon. mem. Penia. Dubium erat, an ille dictam hæreditatem adiuiſſet, vt pro ea parte fructus ſuos fecerit, nam cùm ex aditione dominium bonorum hæreditariorum inducatur, *l. ſed ſi lege, §. quod autem, ff. de petit. hæred.* Couarr. *pract. quaſt. cap. 12. num. 2. & ſeqq.* impoſſibile eſt ſi Plinius fuit hæres, quòd ſuos fructus non fecerit, qui rei dominium ſequuntur, *l. fructus, ff. de rei vendic.*

2 Et quoniam anno præterito 16. Ianuarij coram bo. mem. Penia deciſum fuerat, Plinium ſibi noluiſſe de corporibus hæreditariis ſatisfacere, viſum fuit DD. ab hac deciſione recedere, firmando, illum pro dicta quinta parte hæreditatem adiuiſſe, nam cùm aditio ex geſtione pro hærede inducatur, *l. ſi quis mihi bona, §. ſed quid mandauerit*, vbi DD. *ff. de acquir. hæred.* Iaſ. *in l. pro hærede num. 1. ff. eod.* ſatis in caſu noſtro dicitur inducta ex locationibus domorum hæreditariarum ſeparatim, & diuerſo tempore factis, Bart. *in l. geſſit num. 21. ff. de acquir. hæred.* Alexand. *conſ. 32. n. 2. lib. 3. & conſil. 126. num. 4. lib. 7.* Corn. *conſ. 103. n. 4. & ſeqq. lib. 2.* & fuit dictum in cauſa Romana hæreditatis 10. Martij 1603. coram Reuerendiſſimo Bononien. cùm præſertim non ſimpliciter illas Plinius locauerit, ſed cum expreſſione, quòd erant propriæ ipſius, vnde magis aditio concluditur, *§. Item extraneus*, vbi Aret. *num. 2. Inſtit. de hæred. qualit. & differentia, l. ſi quis domum, §. idem quærit. ff. locati*, Iaſ. *in d. l. pro hærede, n. 3.* Bald. *conſ. 71. in fin. lib. 5.*

3 Nec obſtat Plinium locare potuiſſe domos tamquam adminiſtratorem, tum quia adminiſtrator non eſt dominus, nec res adminiſtratæ ſunt propriè ipſius, & per conſequens talis titulus non ſe compatitur cum illis verbis, *domos ſuas*, in locatione expreſſis, ex quibus colligitur, domos hæreditarias tamquam à proprio domino, non tamquam ab adminiſtratore locatas, *l. Quintus Mutius la 2. §. cui legatum, ff. de aur. & arg. leg. l. ſi quis ſeruos, ff. de leg. 3.* Ripa *in l. cum fundus num. 1. ff. de leg. 1.*

tum

tum etiam quia cùm mortuo Antonio deſierit Plinius eſſe adminiſtrator, non potuit tali titulo poſſidere, vnde ſi diceremus, domos prædictas illum vti hæredem, & dominum locare noluiſſe, induceretur præſumptio vſurpationis contra iuris regulas ſuadentes, quem iuſto titulo poſſidere, & eò modo quo ſibi eſt magis proficuum, vt in terminis tradit Anchar. *conſ.252. num. 3.* Afflict. *deciſ. 13. num.17. & 18,* Surd. *conſ.291. num.12.*

4 Non obſtat, quòd Plinius eſſet creditor Antonij, quia per locationem cum alio ſuper rebus hæreditarijs contrahendo qualitas crediti non excludit aditionem, vt benè tradit Bart. *in d.l.gerit, num.21.* Alex. *conſ. 126. num. 1. in fine lib.1.* Quæ aditio tantò magis inducitur, cùm Plinio damnoſa eſſe non poſſet, Bald. *conſ.298. num.2. verſ.item quando lib.5.* Aymon. *conſ.33. n.12. in fine.*

5 Non obſtant ea quæ in contrarium allegantur ad oſtendendum, Plinium non habuiſſe animum hæreditatem adeundi; quia ſtante aditione ſupradicta non potuit ille per quemcumque actum deſinere eſſe hæres, *l.ſicut maior. C.de repud.hæred.* Bald. *conſ.144 nu 2. lib.2.* Prætereà actus in contrarium ponderati, ſe compatiuntur cum aditione hæreditatis, nec illi contradicunt, nam quòd Plinius reſpondendo poſitionibus 59. & præcedentibus, dixerit ſe bona Antonij tanquam adminiſtratorem retinuiſſe, debet intelligi de tempore ante obitum Antonij. Reſponſiones verò poſitionibus 61. & 62. intelliguntur immediatè poſt mortem eiuſdem Antonij, & ſic ante aditam hæreditatem, nam cùm Plinius dixerit ſe in adminiſtratione de tempore obitus Antonij remanſiſſe, nec fuerit vſus verbis importantibus, quod in illa continuauerit, reſponſio ad prædictum tempus, duntaxat refertur, quod comprobatur ex reſponſione ad alias poſitiones 66. & 67. quæ continet tempus ſucceſſiuum poſt aditam hæreditatem, quibus reſpondit Plinius, ſe legitimè poſſidere, non autem fuit reſponſum de adminiſtratione, prout in præcedentibus de tempore obitus Antonij, quod oſtendit, Plinium ſibi mutaſſe poſſeſſionem propter ſuperuenientem titulum hæreditatis, cum de alio non doceatur, *l.quod mulier. ff. de rei vendicat.* Anchar. *conſ.252. num.3.* Afflict. *deciſ. 13. number. 17. & ſeqq.* Et ſic apparet ex iſta temporum diſtinctione, reſponſiones Plinij ad poſitiones, non repugnare præcedentibus actibus inductis pro aditione, ſed cum illis conuenire.

6 Non obſtat interpellatio facta nomine Plinij, in qua dicitur illum velle creditum ſuum totum, & integrum, mediante iudicis officio conſequi à ſuis nepotibus Antonij hæredibus, ſuper qua fundatur deciſio bonæ mem. Peniæ. Nam vltra quod eſt petitio facta per Procuratorem, qui non poterat abſque ſpeciali mandato actus facere, ex quibus repudiatio hæreditatis induceretur, Doct. in *cap.final. de confeſſ.* Bartol. *in l.certum, §.ſed an ipſas, eod. tit.* Iaſ. in *l.2. §.fin. num.20. ff. ſi cert.pet.* Dicitur nihilominus, illam non obſtare, etiam ſi à Plinio facta fuiſſet, ſtante præcedenti illius aditione, de qua ſupra *l.ut debitum, C.de hæred.act.* cum hæreditas ſemel adita amplius repudiari non poſſit ex ſupradictis.

7 Vlterius dicta petitio non eſt incompatibilis cum imaginaria ſolutione in corporibus hæreditarijs ex aditione reſultante. Potuit enim Plinius illam imaginariam, & fictam ſolutionem ad iudicialem, & actualem ſuper eiſdem corporibus deducere, necnon à iudice confirmationem petere, *ex tradit.* per Tiraquell. *in tract. le mort ſaiſit le viſ. par.6. declarat.2.* & per Menoch. *in tractat. de adipiſc. remed.4. num.343.*

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

deinde S. R. E. Cardinale.

Romana de Incoronatis.

Luna 10. Iunij 1613.

A R G V M E N T V M.

Euictæ rei valor debet exiſtimari ſecundùm tempus euictionis, & non ſecundùm tempus æſtimationis; perituſque ad æſtimandum electus poteſt alium peritum ad menſurandum eligere, & iuxta illius menſurationem pretium declarare.

S V M M A R I V M.

3 *Euictare agens de euictione debet facere rem euictam æſtimare quanti valebat tempore euictionis, & non tempore æſtimationis.*

4 *Peritus ad æſtimandum electus poteſt alium deputare peritum, & iuxta illius menſuram, & æſtimationem declarari.*

D E C I S I O CXXVIII.

1 FRatres de Incoronatis volentes nonnulla bona, quæ communiter poſſidebant, diuidere, concorditer elegerunt cum ampliſſima facultate Marium Fanum vti peritum arbitrum, & amicabilem compoſitorem; verùm inter ſe poſtea conuenerunt, vt Marcus Antonius alter frater haberet inter alia pro ſua portione domum magnam nuncupatam *il Palazetto*, & in portione D. Ioan. Baptiſtæ, & aliorum fratrum eſſet caſale Aquæ Trauerſæ, ita tamen, vt per d. Fanum hæc eſſent æſtimanda. Et ſi vnius pars valore præponderet, hic ad æqualitatem inducendam alteri deberet, vel pecuniæ, vel tot bona ad eiuſdem Fani æſtimationem refundere. De anno 1605. Marius Fanus in vim facultatis ſibi conceſſæ, domum, & caſale prædictum æſtimauit, & facta relatione, quia Marcus Antonius prætendebat, aliorum fratrum ſe remanere creditorem, cauſa in Rota propoſita die 24. Iunij 1607. coram Illuſtriſs. Lancellotto deciſum ad fauorem d. Marci Antonij pro ſumma liquidata relaxatum eſſe mandatum, vt latiùs in deciſione, quam D. Ioannes Baptiſta, cum niteretur impugnare, cauſa denuò per me propoſita, dictum fuit ab ea non eſſe recedendum, non obſtantibus in contrarium allegatis.

2 Et ad primum obiectum, quòd videlicet Marius Fanus exceſſerit fines compromiſſi, cùm non ſolùm æſtimauerit, vt debeat partem caſalis omnibus fratribus communem, ſed aliam etiam quæ Marco Antonio non competebat, videlicet rubra 24. cum dimidio ad Ioan. Baptiſtam, & fratres ſpectantia pro totidem alijs ipſi Marco Antonio de anno 1573. Reſpondetur Marium Fanum dictam partem vti non ſeparatam, nec diſtinctam ab alijs probabiliter ignoraſſe, & ſic benè illum proceſſiſſe ad æſtimationem totius caſalis diuerſa pretia iuxta terrarum qualitatem apponendo, ex qua æſtimatione nullum dictis fratribus præiudicium inferebatur, cùm iam ipſi habere debent æquiualentiam rubrorum 24. cum dimidio, videlicet ſcuta mille, & octingenta quanti tempore euictionis dicta rubra fuerunt æſtimata, quæ pecuniarum quantitas de pretio totius caſalis erat illis aſſignanda, prout aſſignata fuit in deciſione Illuſtriſs. Lancellotti.

3 Nec poteſt D. Ioan. Baptiſta prætendere ſe læſum in æſtimatione, quia pretium de tempore euictionis, & ſic de anno 1573. non æſtimationis totius caſalis factæ de anno 1605. eſt attendendum. Vnde non obſtant teſtes pro illius parte examinati ad probandum valorem iuſtorum rubrorum 24. cum dimidio. Nam, vt reſpondetur, in deciſione teſtes non deponunt de tempore euictionis, quo ex aliquibus dictorum rubrorum nulli penitus fructus percipiebantur, nec reperiebatur, qui vellet ea conducere. Et licèt ob varia melioramenta fuerint poſtea effecta bonæ qualitatis, & fructuoſa, nihilominus augmentum, quod ratione melioramentorum, & expenſarum prouenit, non debetur; ſi quod verò ſolum ex lapſu temporis eueniſſet, de eo dicitur habendam eſſe rationem in deciſione, quæ proptereà mandat, ex credito Marci Antonij non ſolùm dicta ſcuta 1800. ſed aliud prætereà excomputari, & nonnullos affictus, & penſiones etiam à Mario Fano liquidatos in ſuſpenſo relinqui, donec ſuam exceptionem Ioannes Baptiſta liquidauerit. Interim autem pro reſiduo crediti iam liquidi non debet executio retardari, Bald. *conſ. 152. lib.3.*

4 Minus obſtat, quòd excipitur domum fuiſſe æſtimatam à Valperga, non autem ab arbitro, quia benè reſpondetur in deciſione non fuiſſe prohibitum Mario Fano deputare peritum, & ſecundum illius menſuram, & æſtimationem pretium declarare, & ſatis ipſe dicitur æſtimaſſe domum cùm retulerit pro eodem pretio à Valperga declarato ſe illam æſtimaſse.

5 Nec releuat domum fuiſse æſtimatam habito reſpectu ad annum 1592. quo fuit facta diuiſio, caſale verò ad tempus æſtimationis, videlicet ann. 1605. Quia conſtat Marium

Digitized by Google

rium æſtimaſſe caſale habito reſpectu ad fructus decem, vel duodecim annorum. Et ſic ad tempus ferè diuiſionis, vltra quod cum ipſe vigore inſtrumenti dictæ diuiſionis æſtimauerit, dicendum eſt ad illud tempus ſe retuliſſe.

Et ijs non obſtantibus in contrarium adductis DD. cenſuerunt ad fauorem hæredum Marci Antonij relaxandum eſſe mandatum pro ſumma in deciſione Illuſtr. Lancellotti contenta, ſtante obligatione Camerali, quæ paratam habet executionem, Cynus *in l. ſi certum*, *C. famil. ercisc.* Gabr. *conſ. 62. num. 7. & 8. lib. 1.* Galleſ. *ad form. oblig. Cam. part. 1. quæſt. 2. num. 11.*

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S.R. E. Cardinale.

Albaneñ. Iuriſdictionis.

Mercurij 26. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

Iuriſdictio quando, & ex quibus actibus probata cenſeatur.

SVMMARIVM

1 *Iuriſdictio probatur per executiones factas reales, & perſonales, delinquentium punitionem, & gratiam illis quandoque factam.*

2 *Teſtis vnicus probat in poſſeſſorio manutentionis ſummariſſimo.*

3 *Teſtes etiam inhabiles admittuntur in poſſeſſorio manutentionis ſummariſſimo.*

Poſſeſſio nunquid amittatur per decem annos, ibid.

4 *Poſſeſſio præſumitur continuata vſque ad tempus litis, ad effectum obtinendi manutentionem, ibid.*

5 *Iuriſdictio non acquiritur ſine ſcientia, & patientia illius, de cuius intereſſe agitur; hæc tamen ſcientia, & patientia præſumitur ex multiplicitate actuum, & temporis curſu, vbi etiam quod hæc ſcientia, & patientia non requiritur vbi adeſt titulus.*

6 *Poſſeſſio non dicitur probata per actum, qui liti cauſam dedit.*

DECISIO CXXIX.

1 EXtat inter caſtra Cinthiani D. Ducis Cæſarini, & Nemi Dominorum de Frangipanibus lacus, ſuper cuius iuriſdictione orta inter prædictos Dominos controuerſia, & cauſa extra Rotã mihi commiſſa, dubitaui, an Dominis Frangipanibus dandum eſſet mandatum de manutenendo, quoad poſſeſſionem omnimodæ iuriſdictionis in toto lacu, etiam vltra duas columnellas verſus Cinthianum exercendi. Et fuit affirmatiuè reſponſum, ex eo quod conſtat de actibus iuriſdictionalibus factis ab eorum Officialibus in toto lacu, vt ex teſtibus pro illorum parte examinatis, qui de executionibus realibus, & perſonalibus deponunt, & cum delinquentes poſtea, vel fuerint puniti, vel gratiam habuerint, fuit Dominis Frangipanibus quoad omnimodam iuriſdictionem acquiſita vniuerſalis quaſi poſſeſſio, Oldrad. *conſ. 172. num. 24. & conſ. 254. num. 17.* Abb. *conſ. 71. num. 3. lib. 2.* Aym. *conſ. 55. num. 1.* Ioan. Andr. *in cap. dilectus, col. 2. verſ. ſi enim in hac materia, de capell. monach.* Felin. *in cap. auditis, num. 19. in fine, verſ. dicit,* Bald. *de præſcript.* Put. *deciſ. 107. num. 2. lib. 1.* Rota *deciſ. 222. num. 7. part. 1. & 17. num. 2. & 4. part. 2. diuerſ.* Mohed. *deciſ. 22. nu. 3. de præb.* & pluries fuit deciſum in Rota. Quæ quidem vniuerſalis quaſi poſſeſſio iuriſdictionis fuiſſet dictis dominis acquiſita, etiam quòd de vnico tantùm actu doceretur, cùm illa per vnicum actum acquiratur, Innoc. *in cap. 1. de relig. dom.* cum aliis cumulatis per Tiraq. *de retract. lignag. §. 36. gloſſ. 3. num. 12.* Gabr. *de præſcript. concl. 2. per totum, & fuit dictum in vna Colonien. iuriſdictionis 27. Maij 1580. coram Rubeo, & in Oſcen. iuriſdictionis 24. Maij 1604. coram bo. me. Penia.*

2 Quod autem Domini Frangipani iuriſdictionem etiam vltra duas columnellas exercuerint, deponit ſecundus ex dictis teſtibus, qui licèt ſit vnicus; in hoc tamen iudicio ſummariſſimo probat, Verall *deciſ. 3. lib. 3.* Paleot. *deciſ. 22. alias 375. lib. 3. part. 3. diuerſ.* Rota *deciſ. 196. in fine par. 1.* Idem probare videtur primus teſtis, cùm de quadam captura deponat ab eiſdem officialibus facta in parte lacus erga Cinthianum, & ſic videtur innuere locum controuerſum, videlicet vltra duas columnellas, quamuis eas non expreſſerit.

Non obſtant quæ contra teſtes allegantur, quia in hoc 3
ſummariſſimo iudicio exceptiones contra illos non admittuntur, Capſt. *deciſ. 55. num. 5. & fuit dictum in vna Marianen. decimarum 11. Ianuar. 1610. coram R. Benotien.* Nec etiam releuat dictos actus iuriſdictionales fuiſſe multò ante decennium, & propterea ſpatio tanti temporis amiſſam fuiſſe poſſeſſionem, Rota *deciſ. 27. num. 10. part. 1.* Hæc enim reſpectu iuriſdictionis, quæ ſuperuenientibus tantùm delictis exercetur per lapſum decennij, & vltra non amittitur, Innoc. *in cap. dilectus, num. 3. in fin.* Hoſt. *num. 1. verſ. quod enim ſi aliqua Eccleſia,* Butr. *num. 15. in fin.* Anch. *num. 21.* Ioan. And. *num. 8. verſ. ſi autem nullus, de capell. monach.* Felin. *in c. cum acceſſiſſent, num. 26. verſ. ad idem quod notat de conſtit.* Tantò magis, quia in caſu noſtro de continuata quaſi poſſeſſione iuriſdictionis vſque ad ann. 1605. & 1606. docetur ex depoſitione tertij teſtis.

Præterea cum non conſtet de contraria poſſeſſione, li- 4
cèt nullus iuriſdictionis actus appareret, præſumeretur tamen vſque ad tempus motæ litis dictorum dominorum poſſeſſio continuata, *l. ſine poſſidetis*, & ibi gloſſ. & Doct. *C. de prob.* Abb. *in cap. cùm ad ſedem, num. 15. de reſtit. ſpoliat*, Afflict. *deciſ. 394. num. 2.* Rota *deciſ. 4. de probat. in non.* Menoch. *de recuperanda, remed. 15. num. 386.* quod ſufficit ad effectum obtinendi manutentionem, Aret. *in §. retinendæ num. 3. inſtit. de interd.* Bero. *conſ. 55. num. 6. & ſeqq. lib. 3.* Afflict. *d. deciſ. 344. num. 2.* Rota *deciſ. 378. nu. 1. part. 1. diuerſ.* Menoch. *de retinend. remed. 3. num. 557.*

Nec obſtat ſcientiam, & patientiam Domini Caſtri 5
Cinthiani, & illius Communitatis non probari, ſine quibus iuriſdictio non acquiritur, Ripa *in cap. cum Eccleſia Sutrina, num. 64. de cauſ. poſſ. & propr.* Nam vltra quod ex iuribus productis hæc ſatis apparent interueniſſe, & ex lapſu tanti temporis, atque actuum multiplicitate, & coniecturis præſumuntur, Abb. *in d. c. cum Eccleſia Sutrina, nu. 25. de cauſa poſſ. & propr.* poſt Innoc. *in c. bonæ il 2. nu. 1. verſ. has autem præſumptiones, de poſtulatione Prælat.* Rot. *deciſ. 166. part. 1. diuerſ.* Pur. *dec. 264. num. 2. lib. 1.* vt ex locorum vicinitate Ruin. *conſ. vlt. num. 10. lib. 4.* Dec. *conſ. 85. num. 2. verſ. & data*, Rota *deciſ. 28. num. 7. & 166. num. 2. & 3. part. 1. diuerſ.* Cùm etiam Domini Frangipani dominium dicti lacus, & ſic titulum haberent, vt ex laudo anni 1565. ſcientia, & patientia D. Ducis, & dictæ communitatis non erat neceſſaria, Paul. de Caſtr. *in l. ſeruitutes, la vltim. num. 9. verſ. 4. requiritur, ff. de ſeruit.* Cepol. *de ſeruit. vrbanorum præd. c. 20. num. 5. in 2. limit. & fuit dictum in Carthaginen. iuriſdictionis 16. Decemb. 1596. coram Card. Seraphino.*

Non obſtat, quòd officiales Dominorum de Frangipa- 6
nibus dum vltimo loco vellent in dicto lacu iuriſdictionem exercere, fuerunt ad querelam hominum Cinthiani per Vrbis Gubernatorem carcerati, & puniti. Nam vltra quòd hic vltimus actus, qui dedit cauſam liti, non eſt habendus in conſideratione, vt fuit in Rota pluries deciſum. Reſpondetur iſtam carcerationem non fuiſſe ſubſecutam, ex quo dicti officiales iuriſdictionem in lacu, etiam vltra duas columnellas exercuiſſent, ſed quia Vicarius Nemi plures armatos homines collegit, & ſecum duxit pro executione facienda, & ſic videbatur in Bullam Sixti fel. record. in ordine octauam incidiſſe, vt legitur in ſententia Gubernatoris.

Stante autem dicta iuriſdictione DD. de Frangipanibus 7
in toto lacu, cùm in conſequentiam illi prætenderent poſſe hominibus etiam Cinthiani prohibere vſum retium, de quibus eſt controuerſia, viſum fuit Dominis hoc eſſe particulariter diſcutiendum.

R.P.D. VEROSPIO SENIORI,
deinde S.R.E. Cardinale.

Peruſina redditionis adminiſtrationis tutelæ.

Mercurij 26. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

Sententia dicitur nulla, ſi non fuit publicata eadem die qua fuit lata, nec adminiſtrator tutelæ condemnari poteſt ſine libro adminiſtrationis, & non facto calculo reddituum, & expenſarum in adminiſtratione exiſtentium.

Digitized by Google

S V M M A R I V M.

2 *Sententia dicitur nulla, ſi non fuit publicata eadem die, qua lata fuit,*

3 *Adminiſtrator condemnari non poteſt, niſi facto calculo, & liquidatione eorum, in quibus eſt debitor, n. 4.*

5 *Liber adminiſtrationis produci debet in iudicio, aliter ſine eo ratio reddi non poteſt.*

6 *Mandatum exequutiuum nec etiam per modum prouiſionis à iudice relaxari poteſt, quando iniuſte relaxatur.*

Decretum prouiſionale fieri non poteſt ſine matura diſcuſſione, num. 6.

DECISIO CXXX.

1 FRatres de Manſuetis prætendentes, Fabium pro adminiſtratione ipſorum tutelæ remanere in notabili pecuniarum quantitate debitorem, contra illum egerunt de anno 1558. coram locumtenente Gubernatoris Peruſiæ, qui pronunciauit inſtrumentum tutelæ purum, & liquidum eſſe, necnon ad fauorem dictorum fratrum executioni demandandum pro adminiſtrationis ratione reddenda, ac reſtitutione reliquorum in executione ſententiæ liquidandorum; & licèt poſtea fuiſſet hæc ſententia per iudicem appellationis reuocata, nihilominus de anno 1606. confirmata fuit ab Auditore Illuſtr. Legati, & cauſa nouiſſimè introducta coram iudice per Auditorem Cameræ deputato fuit ab eo per modum prouiſionis, & ſine iurium ambarum partium præiudicio decretum, & relaxatum mandatum in ſumma ſcutorum trium millium contra bona eiuſdem Fabij tutoris hæreditariæ. Verùm interpoſita per illius hæredes appellatione, cùm fuiſſet cauſa in Rota commiſſa cum clauſula, *ſi quid exequendum*, per me dubio propoſito, dictum fuit, tale mandatum vti nullum & iniuſtum executionem non mereri.

2 Nullitas deducebatur, quia cùm illud emanauerit vigore ſententiarum, quæ nullæ ſunt, vti eadem die, qua latæ fuerunt, non publicatæ, Rot. *dec.* 105. *p.* 3. *diuerſ.* & fuit dictum in vna Fauentina ſucceſſionis 22. Nouembr. 1610. coram R. Lugduneñ. ita pariter mandatum ad illas ſe referens nullum erit, Et licèt excipiatur, quòd ſententiæ de ſtylo non ſoleant eadem die, qua fuerunt latæ, publicari; cùm tamen hic ſtylus non probetur, non debet attendi, vt habetur in alleg. deciſione Feſulana.

3 Iniuſtitia dicti mandati colligitur ex quo in actis non apparet fuiſſe factam liquidationem reddituum, & expenſarum, nec aliquem calculum executionem præceſſiſſe, vt requirebatur, Alex. *conſ.* 191. *num.* 1. *& ſeqq. per totum lib.* 7. Neguſ. *de pignor. in* 1. *membr.* 5. *partis, num.* 37. *verſ. præterea præmiſſo*, Anchar. *conſ.* 235. *num.* 1. *verſ. præterea*, Crauet. *conſil.* 231. *num.* 16. *in fine, verſ.* 11. *conſidere*, Purpurat, *conſ.* 339. *num.* 3.

4 Nec releuant inuentarium, & teſtes de redditibus bonorum ſtabilium deponentes, quia cùm liquidatæ non fuerint impenſæ, quarum vigore tutor poterat debitor non exiſtere, dicta liquidatio reddituum pro executione non ſufficit, Alexand. *dicto conſ.* 192. *lib.* 7. Ancharan. *conſ.* 235. *num* 1. *verſ. præterea*, Purpurat. *conſil.* 339. *num.* 3. *verſ. tamen.*

5 Vlterius tranſportati non fuerunt libri adminiſtrationis producti, ſine quibus ratio reddi non poterat, Roland. *conſ.* 49. *num.* 22. *poſt medium verſ. idem voluit*, Angel. *lib.* 1. Nec valet exceptio dictos libros à tutore, vel eius hæredibus verbaliter tantum fuiſſe productos, quia cùm adſint in productione verba, *quorum tenores*, &c. & contra eoſdem libros pars exceperit, quod videlicet anno, menſe, aliiſque ſolemnitatibus careant, ſatis conſtare videtur de reali productione, cùm iſti defectus non potuiſſent aliàs à parte diuinari.

6 Non obſtat, quòd mandatum fuerit per modum prouiſionis decretum, quia cùm ex ſupradictis non iuſtificetur, non potuit à iudice relaxari, Rebuff. *de ſent. prouiſionalibus, in præfat. num.* 14. 19. *&* 22. cùm præſertim hic ageretur poſt annos 45. de ſententiarum executione contra tutoris hæredes non informatos, & ab illis de præſcriptione ſatis probabiliter exciperetur, vnde non erat ad aliquam prouiſionem abſque noua, & matura cauſæ cognitione deueniendum.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

deinde S. R. E. Cardinale.

Romana quartæ, ſeu dotis.

28. *Iunij* 1613.

A R G V M E N T V M.

Dotis quarta pars non debetur vxori ab hæredibus viri prædefuncti, ſed filiis, aut nepotibus ſuperuiuentibus, cætera habes in ſummario.

S V M M A R I V M.

1 *Dotis quarta pars non debetur vxori ſuperſtiti viuente nepote ex filia amborum coniugum, num.* 2.

2 *Liberorum appellatione veniunt nepotes.*

3 *Nepos in ſucceſſionibus intrat in locum patris.*

Legitima debetur nepoti ex filio in bonis aui, ibid.

4 *Vxor eiecta de domo per virum ſine cauſa, debet conſequi quartam partem bonorum defuncti viri.*

Decretum iudicis habet præſumptionem pro ſe, ibid.

DECISIO CXXXI.

MArina de Burgo nupſit aliàs Cæſari de Petris, qui omnibus filiis prædefunctis obiit, ſuperſtite ſolùm Dominico ex communi filia nepote, quem ſibi hæredem vniuerſalem inſtituit, vnde cùm dicta Marina quartam partem bonorum ſui viri, etiam quoad proprietatem velut inops, & indotata prætenderet, orta inter ipſam, & Dominicum hæredem controuerſia, dubitaui, an iſta quarta pars dictæ mulieri deberetur? & fuit reſponſum eam non deberi; quia cùm vir ſuperſtitem ex filia nepotem reliquerit, non poteſt Authentica *præterea, C. vnde vir, & vxor*, ad fauorem mulieris intrare. 1

Nec obſtat, quòd illa de filiis, non de nepotibus loquatur, nam ex communi Doctorum ſententia dictæ authenticæ diſpoſitio non ſolùm ad filios, verùm etiam ad nepotes extenditur, Dec. *in eadem auth. n.* 8. & ibi Curt. iun. *num.* 25. *verſ.* 1. *dubitatio*, vbi de communi teſtatur, cùm ſit certum in iure nepotes liberorum appellatione comprehendi, *l. liberorum*, vbi Bart. & ſcribentes, *ff. de verb. ſignif. §. ſi quis filiabus ſuis, Inſtit. qui teſtamento tutores dari poſſ.* gloſſ. *in cap.* 2. *de verb. ſignif.* Dec. *in l.* 2. *col.* 3. *C. de in ius vocando*, quod tantò magis procedit, quando agitur, prout in caſu noſtro, de illorum fauore, Bart. *in d. l. liberorum, num.* 5. *ff. de verb. ſignif.* Angel. *in l. Gallus, §. inſtituens, ff. de lib. & poſth.* Oldrad. *conſ.* 269. Alex. *conſ.* 9. *col.* 1. *& ſeqq. vol.* 1. Socin. *conſ.* 14. *vol.* 1. Curt. iun. *in d. auth. præterea, num.* 26. Illuſtriſs. Mantica *lib.* 5. *tit.* 5. *de coniect. vlt. vol.* & fuit dictum in vna Vrbeuetana caſtrorum 10. Iunij 1588. coram Illuſtriſs. Platto. 2

Et hoc etiam confirmatur ex eo, quia nepos in aui ſucceſſione locum ſui patris ingreditur, vnde legitima ſicut filiis primi gradus illi debetur, *l. ſi auus*, vbi Bald. *num.* 4. *C. de lib. præter.* Peregr. *de fideicom. art.* 36. *num.* 39. idem *art.* 22. *num.* 61. 3

Non obſtat, quòd Marina ſine cauſa fuerit de domo per virum eiecta, & propterea quartam partem bonorum illius conſequi debeat, ex diſpoſitione *l. iubemus, C. de repudijs.* quia reſpondetur non conſtare, quòd ſine cauſa vir illam eiecerit, imò contrarium apparet ex iudicis decreto, pro cuius iuſtitia præſumitur, gloſſ. *in l.* 1. *in verbo omni ordine, C. de fid. inſtr.* Specul. *in tit. de empt. & vend. §. nunc dicendum, num.* 5. *verſ. & breuiter*, Alex. *conſil.* 147. *num.* 9. *lib.* 7. Achill. *deciſ. vlt. de præſumpt.* 4

R. P. D. M A N Z A N E D O

Patriarcha Ieroſolymitano.

Romana domus.

Veneris 24. *Iunij* 1613.

A R G V M E N T V M.

Intereſſe *l. curabit, C. de act. empt.* conuentum debetur etiam pendente dilatione ad ſoluendum, quia conuentum, ſed debetur prout taxatur; ſed pro rata fructuum rei venditæ non conuentum debetur lapſo tempore dilationis.

S V M-

Digitized by Google

S V M M A R I V M.

1 *Intereſſe debetur venditori pro re vendita, quando pretium non habuit ab emptore, & ſi intereſſe fuerit conuentum, & eius taxatio ſit exceſſiua, debetur non ad rationem conuentionis, ſed intereſſe legale pro rata fructuum, qui percipiuntur ex re vendita.*

2 *Intereſſe ad pretium non ſolutum rei venditæ ab initio taxari non poteſt, ſi neſcitur quantum res vendita redderet, & intereſſe legale, per textum* in l. curabit, C. de actionibus empti, *debet correſpondere fructibus, qui ex re vendita percipiuntur.*

3 *Dilatio conceſſa ad ſoluendum non impedit quominus debeatur intereſſe ſi fuerit conuentum.*

Intereſſe pendente dilatione ad ſoluendum regulariter non debetur niſi fuerit conuentum, ibid.

D E C I S I O CXXXII.

1 LAurentius de Fulchis vendidit Liulo eius fratri tertiam partem vnius domus communis pro pretio librarum 1383. & data dilatione quinquennali ad ſoluendum cum hoc quòd interim ſoluantur fructus ad rationem librarum 88. quolibet anno; tranſactis verò decem annis cùm pretium non fuiſſet ſolutum, Liuius aſſignauit totam domum Laurentio detinendam loco pignoris, quouſque ſatisfieret de ſuo credito, tam reſpectu ſortis, quàm fructuum, & ſupponitur domum ab anno venditionis 1591. fuiſſe locatam pro annua reſponſione lib. 88. vſque ad annum aſſignationis 1602. ex quo in poſterum fuit locata pro annuis libris centum. Cùm autem hodie ad inſtantiam Felicis de Leonardis creditricis d. Liuij pro ſua dote agatur contra d. domum, quæ opponit Laurentium eſſe ſatisfactum de ſuo credito ex penſionibus d. domus, & ille ratione intereſſe prætendat remanere creditor in notabili ſumma, dubitaui, an d. intereſſe conuentum, vel aliud illi debeatur? & Domini debere intereſſe cenſuerunt, non tamen conuentum, ſed potiùs legale ad rationem penſionis domus pro rata, & pro toto tempore.

2 Et mouebantur, quia prædicta taxatio conuentionalis certa ab initio non potuit fieri, Cephal. *conſil.* 290. *num.* 7. *& ſeq.* fuit exceſſiua, cùm abſorbeat pro tertia parte domus omnimodam annuam penſionem totius domus, & diſpoſitio text. *in l. curabit, C. de actionib. empt.* de æquitate permittit dictam taxationem ab initio, ne emptor interim fruatur re, & pretio, Aym. *conſil.* 105. *num.* 11. Alexand. *conſil.* 79. *num.* 4. *lib.* 1. dummodo tamen dicta taxatio correſpondeat fructibus, ſeu penſionibus rei, Cagnol. *in d. l. curabit, num.* 23. aliàs venditor ageret de Lucro captando. Alexand. *vbi ſuprà*, Corn. *conſ.* 145 *num.* 6. *&* 7. *lib.* 2. faciunt tradita per eumdem Cagnol. *vbi ſuprà n.* 55. *&* 57.

3 Quòd autem pro toto tempore prædictum intereſſe debeatur, probatur ex eo quòd licèt ab initio fuerit data dilatio quinquennij ad ſoluendum, & pendente dilatione regulariter non debeatur intereſſe, Crauett. *conſil.* 189. *num.* 5. *&* 7. hoc non procedit quoties conuentum fuit, vt in noſtro caſu, quòd etiam pendente dilatione intereſſe ſolueretur, quæ conuentio in quantum, vt diximus, correſpondeat fructibus, vel penſionibus, ſuſtinetur, & eſt ſatis conformis diſpoſitioni *d. l. curabit*, Dec. *in cap. cum venerabilis, num.* 14. *verſ. & quantum, de except.* Corn. *conſ.* 113. *num.* 4. *lib.* 3.

Quo verò ad ſecundum quinquennium d. intereſſe legale deberi pars Felicis acquieſcit. Ex quibus videtur quòd Laurentius de toto dicto tempore debeat habere tertiam partem penſionum, pro quibus domus fuit locata.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,
deinde S. R. E. Cardinale.

Rauennaten. laudi.

Veneris 28. Iunij 1613.

A R G V M E M T V M.

Mater an, & quando poſſit filio primi matrimonij minus relinquere, quàm vitrico, iuxta text. *in l. hac edictali, C. de ſecundis nupt.* & quando diſpoſitioni iuris communis cenſeatur derogatum per ſtatutum.

S V M M A R I V M.

Mater quando relinquit filio primi matrimonij minus legitima, & plus vitrico, filius primò legitimam detrahit, & reſiduum inter ipſum vitricum, declara vt n. 2. verſ. id tamen non procedit.

3 *Statutum, vt deroget diſpoſitioni iuris communis, in dubio non præſumitur, declara vt num. 4. verſ. & ſic non obſtant.*

5 *Compromiſſi tempus vigore ſtatuti prorogandum quo libet, etiam ſine mandato prorogari poteſt.*

Minoris ætatis defectus in compromiſſo quando attendendus, num. 5. verſ. alia nullitas.

D E C I S I O CXXXIII.

LAuinia Arigonia condito teſtamento, reliquit ſcuta 1
ducenta Vitali filio primi viri ex ſuo iure inſtitutionis, ac pro legitima Trebellianica, & omni eo quod ex ipſius hæreditate illi competeret; in reliquis verò bonis hæredes vniuerſales Hieronymum ſecundum virum, & filios communes inſtituit: verùm, quia Vitalis minus legitima ſibi relictum prætendebat, fuit iſta controuerſia de partium conſenſu in Gubernatorem Rauennę compromiſſa, quia declarauit Hieronymo tantum deberi, quantum importaret Vitalis legitima, & quod vlterius illi fuerat relictum, ipſi Vitali adiudicandum pronunciauit; quod laudum in ſecunda Inſtantia licèt fuiſſet reuocatum, in tertia tamen confirmatum fuit ab Auditore Cameræ; cuius ſententia fuit poſtea coram me dubitatum, an eſſet confirmanda, vel infirmanda? Et Dominis placuit illam confirmare, non obſtantibus, quæ ex aduerſo pro iniuſtitia, & nullitate laudi deducebantur.

Quod enim attinet ad iniuſtitiam, dictum fuit eam non 2
apparere, nam licèt ex diſpoſitione leg. *hac edictali, C. de ſecundis nupt.* quando minus legitima filio primi matrimonij, & plus vitrico relinquitur, filius primò legitimam detrahat, & reſiduum inter ipſum, & vitricum diuidatur, Creſc. *deciſ.* 4. *in fin. de teſtam.* Rot. diuerſ. *deciſ.* 432. *n.* 9. *p.* 1. Id tamen non procedit, vbi filio primi matrimonij fuit relicta certa portio, & ea minus legitima, cum clauſula, *pro omni eo, & toto, quod ratione legitimæ poſſet petere*, vt in caſu noſtro; tunc enim vitricus plus conſequi non valet, quàm dicto filio ſit relictum, & quòd ipſi vitrico plus relictum fuerat, in eundem filium transfertur, Rota diuerſ. *deciſ.* 596. *part.* 1. Aym. *conſ.* 193. *nu.* 12. *verſ. vbi tamen limita*, Corn. *conſ.* 51. *n* 4. *lib.* 4. *& conſ.* 118. *n.* 1. *verſ. his tamen non obſtantibus lib.* 1. Gabr. *de ſecundis nupt. concl.* 4. *n.* 32. *in* 2. *declarat.* Boer. *deciſ.* 201. *n.* 6. *in fine, verſ. ſed hanc*, Bald. *conſ.* 161. *lib.* 1. *& conſ.* 158. *in fin. lib.* 5. *& conſ.* 22. *in principio lib.* 5.

Ex his non videtur Hieronymus poſſe laudum tanquam 3
iniuſtum impugnare, cùm illius vigore plus habeat, quàm de iure conſequi potuiſſet, ex quo ſolùm illi ſcuta 200. Vitali filio relicta deberentur. Nec obſtat Rauennæ ſtatutum *lib.* 3. *c.* 15. vt enim illud d. lege *hac edictali* deroget, vel requiritur expreſſa derogatio, vel ſaltem, quod verba ſtatuti, ſcilicet cum diſpoſitione illius legis incompatibilia, nam in dubio derogatio non inducitur, Rota diuerſ. *deciſ.* 432. *num.* 3. *& ſeqq p.* 1. Bero. *q.* 119 *n.* 5. & fuit dictum in vna Romana lucri dotis 21. Decembr. 1594. coram Corduba. In hoc autem ſtatuto nulla prorſus derogatio legitur, & illius verba dictæ legi non aduerſantur, quia ſtatutum concedit mulieri teſtandi facultatem, dummodo legitimam ſuis filiis, & marito tantum relinquat, quantum vni filiorum, cui minus illa reliquerat, ex quo apparet illud ſe conformare voluiſſe cum lege *hac edictali*, quæ fuit inducta, ne mulier ſecundo viro pluſquam vni ex filiis primi matrimonij relinqueret, & ſic per ſtatutum non cenſetur dictæ legi derogatum, Rota dicta *deciſ.* 432. *nu.* 6. 7. *&* 8. *p.* 1. *diuerſ.* & in terminis ſimilis ſtatuti fuit dictum in vna Bononien. hæreditatis 28. Maij 1576. coram Cardinale Blancheto.

Nec obſtant illa verba ſtatuti, videlicet, *mulier diſponat* 4
de bonis ſuis dotalibus quidquid voluerit, quaſi per ea tribuatur vxori libera teſtandi facultas contra dictæ legis diſpoſitionem. Quia reſpondetur prædicta verba non importare illius derogationem, cùm facultas liberè teſtandi per alia ſubſequentia verba limitetur, videlicet, *dummodo, & dum tamen*, &c. quæ limitatio cùm ſit, vt dixi, conformis diſpoſitioni dictæ legis, dici non poteſt illi fuiſſe

derogatum, ex ſuprà alleg. Et ſic non obſtant Bald. *in l.* 3. *verſ. tertio quæro*, & Caſtr. *num.* 4. *C. de inoffic. donat.* nam hi loquuntur in ſtatuto prorſus incompatibili cum dicta lege, quod propterea mirum non eſt, ſi dicatur illam abrogare.

5 Circa prætenſas verò nullitates viſum pariter fuit Dominis, laudo non obſtaute. Primò enim defectus mandati Procuratoris, qui compromiſſum prorogauit, non releuat, quia cùm illud vigore ſtatuti eſſet neceſſarium, quilibet procurator etiam ſine mandato poterat compromittere, Iacob. de S. Georg. *in l. tranſactionis*, *nu.* 2. *in fine*, & *ſeq.* vbi Iaſ. *n.* 3. *de tranſact.* Tiraq. *de leg. connub. gloſſ.* 8. *nu.* 188. & 200. Soc. *conſ.* 80. *num.* 25. *lib.* 4. Gabr. *conſ.* 20. *nu.* 42. & *ſeqq.* & *nu.* 51. *lib.* 2. Alia nullitas ex capite minoris ætatis non eſt attendenda, quia ſolùm de illa poſſet dare Vitalis, qui huiuſmodi compromiſſum, etiam pro Hieronymo inuito, poteſt comprobare, Doct. *in l. cum hi*, §. *eam tranſactionem*, *ff. de tranſact.* Tiraq. *dicto loco cit. gloſſ.* 8. *nu.* 91. *ad finem*, Pinell. *in l.* 1. *part.* 3. *num.* 32. *C. de bonis maternis*.

6 Nec valet dicere, quòd non conſtet fuiſſe minus legitima relictum Vitali, cùm de ſtatu hæreditatis Lauiniæ, non appareat ex iuribus pro Vitali productis, nec etiam ex Hieronymi confeſſione; dictum enim fuit ſatis hæc fuiſſe probata, & per conſequens, cùm nulla remaneat difficultas, circa iuſtitiam, & validitatem laudi, ſicut ad eius confirmationem benè proceſſit A. C. ita pariter dictum fuit, ſententiam illius eſſe confirmandam, &c.

R.P.D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S.R.E. Cardinali.

Romana pecuniaria.

Lunæ 1. *Iulij* 1613.

ARGVMENTVM.

Mercator acceptans litteras facit ſe debitorem illius, ad cuius fauorem litteræ ſunt ſcriptæ. Fallit hæc concluſio, vt in hac deciſione.

SVMMARIVM

2 *Debita ſoluens anteriori creditori, eſt liberatus.*
4 *Litteras cambij mercator acceptans facit ſe debitorem illius, ad cuius fauorem ſunt litteræ ſcriptæ.*
5 *Debitor non poteſt ſoluere poſteriori creditori ſui creditoris ceſſionarij, quando anterior creditor ſuam alteriorem ceſſionem intimauit.*
6 *Delegatio habet vim ſolutionis.*

DECISIO CXXXIV.

1 POmpilius de Cuppis vti conductor D. Ducis Alexandri Sfortiæ, cùm illi quolibet anno ſoluere teneatur in duabus vicibus, nimirum in menſibus Martij, & Septembris certam pecuniæ quantitatem, anno præterito ad inſtantiam, & mandatum dicti Ducis promiſit Chriſtophoro Scotto ad bonum computum ſoluere ſcut. 3000. quę debebat in proximo menſe Septembris. Verùm hoc poſtea non valuit adimplere, ſed vigore mandati A. C. dictum debitum, adueniente die, ſoluit Ruberto primo, cui priùs d. Dux illud ceſſerat. Hac ſolutione non obſtante, Chriſtophorus in vim promiſſionis ſibi factæ pro eadem ſumma egit contra Pompilium, & obtinuit ab A. C. mandatum, à quo interpoſita Pompilij appellatione, cauſam introduxit in Rota, & ſtante commiſſione mihi directa cum clauſula, *ſi quid exequendum*, cùm dubitaſſem, an dicto mandato danda eſſet exequutio, Domini negatiuè reſponderunt.

2 Nam licet Pompilius pro dicta ſumma debita in menſe Septembri ad fauorem Scotti ſe obligauerit, quia tamen illam adueniente die ſoluit Ruberto Primo, qui anteriorem habebat ceſſionem à D. Duce; ipſe Pompilius fuit liberatus, §. 1. *Inſtitut. quibus mod. tollitur obligat. reg. bona fides, ac reg. iur. in* 6. Cùm præſertim illius promiſſio non fuerit ſimplex, & abſoluta, ſed reſtricta ad pecunias debitas in menſe Semptembri, iuxta Ducis mandatum, qui illas tantùm Scotto voluit obligari, vt fuit in terminis ſimilis promiſſionis deciſum in cauſa Romana executionis ſchedulæ 21. Maij 1586. coram Bubalo: vnde cùm poſtea ſuperuenerit dictus Rubertus habens ceſſionem anteriorem, eamque intimauerit Pompilio, cùm inhibitione, ne alteri ſolueret, benè dicitur Pompilius Ruberto ſoluiſſe, tantò magis accedente iudicis mandato, *l. Paula Callimacho*, §. *fin. ff. de leg.* 3. Afflict. *deciſ.* 150. *num.* 19. & 20. Surd. *conſ.* 436. *num.* 6.

Non obſtat, quòd Pompilius ceſſionem, & inhibitionem prædictam Scotto non intimauerit, quia cùm non appareat, Scottum aliquam cauſam habuiſſe Rubertum anteriorem ceſſionarium excludendi, hæc intimationis omiſſio non eſt habenda in conſideratione, Alex. *in l. non ſolum*, §. *morte num.* 47. *ff. de nou. oper. nunciat.* Achill. *deciſ.* 1. *numer.* 2. & 3. *de conceſſ. præbend.* & fuit dictum in cauſa Romana pecuniaria 6. Aprilis 1601. coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano. Quia imò cùm Dux Ruberto ſuo creditori ceſſerit terminum de quo agitur, in illius præiudicium poſtea non voluit eundem Scotto cedere, ex alleg. per Surd. *conſ.* 22. *num.* 28. *verſ. non etiam aduerſatur*. 3

Non obſtant deciſiones in cauſa Romana litterarum cambij 11. Nouembris 1582. coram Illuſtr. Arigonio, & in Romana cambij 3. Martij 1595. coram Gipsio, in quibus dicitur acceptantem litteras conſtituere ſe debitorem illius, ad cuius fauorem ſunt litteræ ſcriptæ, & acceptatæ; quia Scottus non præſentauit Pompilio mandatum, ſed illud fuit per Ducem ipſi directum, & ad eiuſdem Ducis inſtantiam à Pompilio ſubſcriptum, & acceptatum; vnde non applicantur quę in allegatis deciſionibus afferuntur de acceptatione litterarum cambij, mediante illarum præſentatione ab eo facta, in cuius fauorem ſunt litteræ ſcriptæ, quo caſu inter acceptantem, & præſentantem dicitur obligatio contracta, ita vt ſolutio denegari non poſſit, vt etiam in terminis allegatarum deciſionum fuit reſolutum in Romana litterarum cambij 29. Aprilis 1611. coram Illuſtriſſimo Lancellotto: ſecus autem eſt in caſu noſtro, ex ſupradictis. 4

Præterea ſolent acceptationes litterarum cambij de ſoluenda pecuniarum quantitate in eis contenta fieri ſimpliciter; verùm hic prouiſio fuit reſtricta ad ſolutionem tantùm illius, quod de menſe Septembris debebatur, & ſtante eiuſdem termini ceſſione per Ducem priùs alteri facta, non potuit ex ſua promiſſione Pompilius conueniri, ne hoc modo bis idem debitum ſoluere cogeretur, cùm in præiudicium anterioris ceſſionarij, qui ceſſionem intimauit, poſteriori ſoluere non potuiſſet, *l. debitorem pactionibus*, *C. de pactis*, cum alijs alleg. per Surd. *conſ.* 22. *num.* 28. & *ſeq.* 5

Non obſtat præterea delegatio, quæ vim habet ſolutionis. Nam hic requiſita non interuenerunt ad inducendam delegationem. Non enim Dux in ſolutum dedit Scotto Pompilij creditum, ſed fuit ſimplex mandatum ad exigendum, quo caſu non dicitur inducta delegatio, Surd. *deciſ.* 23. *num.* 10. *per totam*. Vlteriùs delegatio facta non fuit, ex quo Pompilius mediante ſtipulatione Scotto ſoluere non promiſit, cùm illo abſente mandatum acceptauerit, *l.* 1. *C. de nouat.* & fuit dictum in cauſa Bononien. pecuniaria 13. Ianuarij 1581. coram bo. me. Cardinali Lancellotto. 6

R. P. D. DVNOZETTO.

Miliren. Baliuatus.

Lunæ 27. *Nouembris* 1613.

ARGVMENTVM.

Remiſſoria non conceditur ſine fumo, quando cauſa eſt beneficialis. Item nec conceditur quando articuli ſunt irreleuantes, vel contra id, quod conſtat ex ſcriptura.

SVMMARIVM.

2 *Remiſſoria non conceditur quando articuli non ſunt releuantes.*
Remiſſoria non conceditur ad probandum ea, de quibus per ſcripturam conſtare debet, ibid.
3 *Remiſſoria denegatur quando de contrario conſtat per ſcripturas.*
5 *Vna, & eadem perſona eodem tempore non poteſt repræſentare duas perſonas incompatibiles.*

Copu-

Digitized by Google

6 *Copula* &, *quandoque reſoluitur in diſiunctiuam, ibid.*
7 *Inſtrumenti concluſio attendenda eſt, & non tractatus.*
8 *Verba*, & præcipuè, *implicant caſum magis dubitabilem.*
10 *Remiſſoria non datur quando cauſa eſt beneficialis ſine fumo.*
Commenda ordinis Hieroſolymitani ſunt beneficia amouibilia, ibid.

DECISIO CXXXV.

1 ORta lite ſuper electione Baliuatus de Manoaſia Ordinis ſancti Hieroſolymitani inter D. Guilelmum de Vaccberas, & D. Herculem de Vinrimilia Eqnites & Commendarores eioſdem antianitatis, ſeu, vt vulgò dicitur, traiectus, aſſerent dicto D. Guilelmo ſe vigore concordiæ ſacra iuriſiurandi religione vallatæ, necnon ſacræ Sedis Apoſtolicæ, & Illuſtr. & R. D. Magni Magiſtri auctoritate confirmatæ eſſe præferendom. Hoc non obſtante dictus D. Hercules in venerabilis linguæ prooinciæ Concilio petiit, & obtinuit electionem, & poſtmodum confirmationem à dicto D. Magno Magiſtro, & Concilio, vnà cum collatione atqoe poſſeſſione. A qua electione pro parte dicti Guilelmi fuit appellatum, cauſaque in ſignatura gratiæ Sanctiſſimi D. N. mihi commiſſa: pro parte dicti D. Herculis fuerunt exhibiti articuli, quibus probare nitebatur dictam concordiam non potuiſſe obſtare ſuæ electioni, vnde iuxta ordinem Rotæ dubitaui, verùm danda eſſet remiſſoria, necne. Quo dubio propoſito DD. ſioe vlla difficultate denegandam eſſe remiſſotiam reſponderunt.

2 Præcipuum, & maximum fundamentum deciſionis illud eſt, qood omoes articuli dati pro parte D. Herculis viſi ſont irrelenantes, & non percutiunt vires concordiæ, aut continent materias in conſtitutionibus religionis regiſtratas & deciſas. Vnde fruſtrà petitur remiſſoria ad probanda ea, de quibus per ſcripturas conſtare debet, Felin. *in c.* 1. *num.* 4. *de appell.* Rot. *deciſ.* 6. & 46. *de teſtib. in antiq.* cum multis aliis adductis in vna Tuden. beneficij de Roſal 9. Iunij 1598. coram Corduba.

3 Quo ad ſextom articulum, in quo informantes pro parte dicti Herculis vim faciunt, cùm io eo prætendant probare dictum D. Herculem ceſſiſſe antianitatem ſuper dignitatibus, & in ſpecie ſuper Baliuatu dicto D. Guilelmo, ſed noluiſſe ceſſionem huiuſmodi ſortiri effectum, niſi poſtqoam dictus Hercnles Magni Commendatoris officium obtinuiſſer, & non priùs, nec hunc atticnlum eſſe admittendum Domini cenſerunt duplici ratione. Aut enim contendit D. Hercules probare hunc caſom non eſſe comprehenſum in concordia, & tunc ad teſtes fruſtrà recurritor, quia non datur remiſſoria ad probandum contenta in ſcripturis publicis ex ſupradictis. Spectandus eſt enim ſolummodo tenor concordiæ, ſuper quo cadere debet diſputatio. Aut prætendit probare per teſtes tenorem diuerſum ab ipſa concordia, & hoc etiam caſu denegatur remiſſoria quando de contrario conſtat per ſcripturas, Ægid. *deciſ.* 9 Put. *deciſ.* 331. & 339. *lib.* 2. Card. Seraph. *deciſ.* 1460. & fuit deciſum in vna Carthagineñ. fructuum 2. Maij 1611. coram Illuſtriſſimo D. Cardinali Lancellotto.

4 Viſum enim fuit verba illa concordiæ eſſe clara, & nulla indigere interpretatione, cùm appareat ex his D. Guilemum qui eodem antianitatis iure gaudebat, ceſſiſſe ius & antianitatem ſuam dicto D. Herculi, qni vice verſa in caſum vacationis aliarum dignitatum, & in ſpecie dicti Balinatus, ſacramento ſe adſtrinxit in concorſu dicti D. Guilelmi ad dictas dignitates ſe promoueri non petiturum, quia conuentione, & promiſſione iurata ſtante, non poterat ipſe petere, multòque minus obtinere electionem ad dictum Baliuatum.

5 Non obſtat qnod dicitur dictum articulum non directè oppugnare tenorem concordiæ, ſed cùm verba ſint dubia ac perplexa, ad ea interpretanda non denegari probationes per teſtes, quæ perplexitas inducitur ex illis verbis, dum dictus Dominus Guilelmos cedit antianitatem ad Magnam Commendam & locumtenentiam, cum clauſula copulatiua, itaut non videatur ſufficere dictum D. Herculem fuiſſe locumtenentem, niſi etiam aſcenderit ad Magni Commendatoris dignitatem, prout ſuſius per informantes pro D. Hercule. Reſponſum enim fuit ex his verbis nullam perplexitatem induci poſſe ad introducendum ſenſum dubitatiuum, vt magis intelligi debear de perſona Commendaroris, quàm de perſona locumtenentis, cum verba non poſſint reſtringi ad eum tantùm, qui aſcenderet ad prædictam Magni Commendatoris dignitatem. quinimmo ſeparatim conſiderata fuit dignitas ipſa, & ſeparatim locumtenentia, & conſideratus caſus quòd vous poſſet eſſe Magnus Commendator, & alius locumtenens.

6 Dictio ſiquidem, & poſita inter Magnum Commendatorem, cùm non poſſit copulare in eadem perſona, quia idem eodem tempore non poteſt eſſe Magnus Commendator, & locumtenens, reſoluitur quòd ad quemlibet ex his cum quibus contrahitur in diſiunctiuam, quaſi dictum fuiſſet *vel*, vt *in auth. vt fratrum filij*, *circa med.* Alberic. *in l. cùm quidam*, *C. de verborum ſignificat.* Ioan. Andr. *in cap. is qui*, *de election. in* 6. Nec eſt nounm in iore, vt dictio, &, quæ componitur inter ea quæ inſimul ſtare non poſſunt in eodem ſubiecto, vim habeat diſiunctiuæ, vt in ſpecie *l. final.* §. 1. *C. de codicill.* & *in l. ſi Titio*, *ff. de vſufruct.* quam interpretationem ſuadent verba ſequentia concordiæ, in qua partes ſemper diſiunctinè, & alternatioè locutæ ſunt de locumteoentia, & ſic intrat regula, in alternatiuis ſufficere partem vnam verificari, vt ſit diſpoſitioni locus, *l. ſi heredi plures*, *ff. de condit. inſtit. l. generaliter*, vbi Dec. *num.* 2. *C. eod. l. ſi ita ſtipulatus fuerit*, *ff. de verbor. obligat.*

7 Nec poteſt interpretatio ſuppleri ex prætenſo articulato tractatu, qnia concluſio ipſa ſpectaoda eſt, noo aotem tractatur in inſtrumento, Bald. *in cap. final. col. final. de iuram. calumn.* & *in cap.* 1. *circa med. de probib. alien. feud.* Rip. *in l.* 1. *poſt princip. ff. ad Trebell.* cum infinitis aliaus per Tiraquell. *in tract. conuent. in fin. num.* 24. ſi enim admitteretur probatio dicti tractatus, non eſſet declaratio, ſed potiùs ſubuerſio concordiæ, facta cum magna matoritate inter partes, confirmata à magno Magiſtro, & Sede Apoſtolica, & regiſtrata in Cancellaria.

8 Nec etiam viſa ſunt obſtare illa verba, *& præcipuè ante illum qui erit Magnus Commendator*, qnia cùm ſæpiùs verba ex ſupradictis ſint clara, & plura, implicant caſum magis dubitabilem, non autem includnnt minus dubitabilem, *l. illud. C. ad l. Aquil.* gloſſ. *in l. quod ſi minor*, §. *reſtitutio ff. de minor.*

9 Non obſtat quòd officium locumtenentis non ſit dignitas certa, vt fuit articulatum, ſed medium, ſeu aſcenſus ad dignitates, per quod officium, non eſt veriſimile quòd quis voluerit rennnciare ſuæ antianitati. Si enim bodie detegeretur læſio conuentionis factæ, hoc noo ſufficit in euentualibus, potuit enim non ſolùm in vno anno, ſed etiam in vno die eoenire talis caſus, vt ſimul quis & locumtenens & Maior Commendator efficeretur, propter ceſſionem concurſus Domini Guilelmi; ideò D. Hercules debet patienter tolerare accidens contrarium, in ceſſionibus enim quæ pendent ab euentu futuro, noo ſont metienda pacta à felici euento.

10 Secundò denegarunt Domini remiſſoriam, quia cauſa eſt beneficialis, nec ſolet ex ſtylo Rotæ concedi ſine fumo. Put. *deciſ.* 366. *num.* 7. *lib.* 2. qoi non datur pro parte D. Herculis, ſufficit enim vt petator beneficium ſiue per viam electionis, ſiue alia via, vt intret *Clem. diſpendioſam*, *de iudic.* & ibi gloſſ. & Doct. Achill. *deciſ.* 6. *de dilat.* Nec dici poteſt cauſam non eſſe beneficialem, quia Commendæ & Præceptoriæ dicti ordinis ſunt beneficia amouibilia ad nutum, quia manualia & regularia ſub *eadem Clem. diſpendioſam*, comprebenduntur, vt ibi gloſſ. & Imol. *num.* 3. prout non placuit quod dicitur, non agi de titulo beneficij, cùm non agatur de concordia, niſi ad effectum petendæ dignitatis vacantis. Vltra quòd pro parte D. Guilelmi opponitur D. Herculi exceptio periutij incurſi ex eo quòd tribus diebus ante obtentam abſolutionem à iuramento ad effectum agendi ipſe Dominus Hercules petiit, & obtinuit electionem de dicto Baliuatu contra promiſſionem in concordia expreſſam, & iotamento vallatam, quæ exceptio omninò repelleret Herculem à limine iudicij, *can. paruuli*, vbi gloſſ. *in fin.* 22 *q.* 5. *c. tua nobis*, vbi Bald. *de iureiuran. l. ſi quis maior*, *C. de tranſactionib. cum ſimilib.*

Et ita deciſum vtraque parte acerrimè informante.

R. P. D. CAVALERIO.

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Bononieñ. fideicommiſſi de Manzolis.

Lunæ 16. Decembris 1613.

ARGVMENTVM.

Tranſactio dicitur exceptio litis finitæ, impeditque litis ingreſſum, & per receptionem eorum, quæ in tranſactione dari permittuntur, ratificata cenſetur.

SVMMARIVM.

2 *Tranſactio dicitur exceptio litis finita, & impedit litis ingreſſum.*
3 *Enunciatiua probat inter eaſdem partes.*
5 *Ratificatio tranſactionis inducitur ex receptione eorum, quæ in tranſactione dari permittuntur.*
Hæres non poteſt impugnare factum defuncti, num. 4.

DECISIO CXXXVI.

1 Die 30. Martij 1612. fuit reſolutum coram Reuerendiſſimo D. Archiepiſcopo Bononieñ. dandam eſſe immiſſionem Comiti Franciſco & fratribus de Ranutijs ſuper Caſtro ſancti Martini contra DD. de Manzolis poſt diſceſſum Reuerendiſſimi D. mei. Cùm cauſa mihi fuiſſet commiſſa, dubitatum fuit, an eſſet recedendum à deciſis; & cauſa pluries propoſita in Rota, propter varias difficultates non potuit capi reſolutio, ſed dictum fuit quòd informaretur ſtrictè ſuper tranſactione.

2 Tandem die 16. Decembris Domini reſoluerunt Comitibus de Ranutijs obſtare tranſactionem quoad portiones Hieronymi & Georgij; de reliquis autem voluerunt quòd particulariter videretur. Nam quoad Hieronymum patrem dictorum Comitum de Ranutijs actorũ, qui petunt immiſſionem, dicebatur portionem ipſius ſuper dicto caſtro fuiſſe in dicta tranſactione conceſſam DD. de Manzolis durante illorum linea pro annua reſponſione duodecim parium caporum. Tranſactio autem dicitur exceptio litis finitæ, & impedit litis ingreſſum, *l. fratris*, vbi Doct. *C. de tranſactionib.* Roland. *conſil.* 28. *num.* 14. *& ſeq.* vbi latè *lib.* 4. cum alijs congeſtis in Maſſaneñ. Baroniæ 8. Februarij 1606. coram Reuerendiſſimo Bononieñ. Huiuſmodi autem tranſactio non ſolùm afficit ipſos tranſigentes, verùm etiam ipſorum hæredes, maximè nominatos in tranſactione, vt dicitur in dicta Maſſaneñ.

3 Nec videtur poſſe controuerti, quòd ipſi eſſent hæredes patris, quia id euidenter apparebat ex ipſorum confeſſione in inſtrumento ratificationis cuiuſdam concordiæ, & diuiſionis inter ipſos Ranutios & Manzolos, quæ enunciatiua benè probat inter ipſas partes, Bart. *in l. gerit, num.* 14. *ff. de acquiren. hæredit.* & fuit dictum in Montis Faliſci pecuniaria 16. Decembris 1611. coram bon. mem. Penia.

4 Accedebat pro adminiculo depoſitio vnius teſtis per Ranutios inducti, qualiter ipſi poſſidebant bona hæreditaria Hieronymi ipſorum patris, vnde non poterant impugnare factum defuncti, *l. cùm à matre, C. de rei vendic.*

5 Sed videbatur ceſſare omnis difficultas, quia reſultabat expreſſa ipſorum ratificatio ex receptione caporum, iuxta terminos tranſactionis, vt apparebat ex quitantijs productis, Bellon. *conſil.* 15. *num.* 11. Surd. *conſil.* 28. *num.* 21. cum allegatis, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Romana laudi.

Lunæ 13. Ianuarij 1614.

ARGVMEMTVM.

De laudo conditionali, quòd ipſo iure ſit nullum non purificatis conditionibus, quid in laudo operetur poteſtas arbitris data procedendi, nulla pœna iudicialiter ſeruata de iure, & de facto, & ſine ſcriptis. Quando & quantum arbitrorum aſſertioni credendum ſit, eſt deciſio magiſtralis, & ſingularis.

SVMMARIVM.

1 *Arbitrorum laudum conditionale latum non purificatis conditionibus eſt ipſo iure nullum, n. 7.*
2 *Laudi arbitrorum clauſula, quod procedere poſſint nulla tela iudiciaria ſeruata de iure, & de facto, numquid operentur, vt dicti arbitri poſſunt procedere ſine ſcriptis, & nn. ſeqq.*
Arbitrorum aſſertioni quando credendum ſit, ibid. & ſeqq. vbi præſertim num. 3. quod creditur in cauſis leuibus, & modici præiudicij, ſecus in cauſis magni præiudicij, & grauibus, & num. 4. vbi quod non creditur quando arbitri aſſertio eſſet fundamentum ſuæ vtilitatis, & idem num. 7. & ſeqq.
3 *Opiniones Doctorum vbi ſunt contrariæ, attenditur opinio eorum qui diſtinguunt.*
6 *Præſidi dicenti ſe delegare cauſas meri, & mixti imperij, & iuſta cauſa, an, & quando credatur.*
7 *Præſuppoſito ceſſante, ceſſat etiam diſpoſitio loquens cum præſuppoſito.*
Exceptionibus à ſtatuto prohibitis contra ſententiam, non cenſetur prohibita exceptio incompetentiæ iudicij, ibid.
15 *Laudum arbitrorum nullum in parte, eſt nullum in totum.*
16 *Arbitri debent decidere omnia contenta in compromiſſo, & nihil indeciſum relinquere, n. 18.*
17 *Arbiter, ſeu iudex, qui tenetur decidere cum voto conſultoris, tenetur illud requirere, ſed non ſequi.*
18 *Laudum arbitrorum eſt quid indiuiduum, ideò debet prorogari ab omnibus compromiſſarijs.*
19 *Clauſula* omni meliori modo, *licet faciat ſuſtinerè actum etiam alio modo, quàm expreſſo, non tamen operatur, vt quis ſe pro altero obligetur.*
20 *Prorogatio alicuius actus cenſetur facta cum eiſdem qualitatibus, & conditionibus contentis in primo actu.*

DECISIO CXXXVII.

Approbarunt Domini reſolutionem factam 28. Iunij præteriti, laudum à nullitatibus defendi non poſſe, exiſtimantes, Primò ex defectu poteſtatis ob non ſeruatam formam compromiſſi, vt arbiter non poſſet ad aliquam declarationem deuenire, niſi priùs ſolidatis omnibus computis, & factis omnibus bilancijs, & illis conſignatis, & ideò laudum conditionibus priùs non purificatis eſt ipſo iure nullum, Innoc. *in cap. fin.* quem ibi omnes ſequuntur, teſte Felin. *numer.* 23. *verſ.* 3. *aduerte, de præſumpt.* gloſſ. magna *in Clem.* 1. vbi Anchar. Card. & Imol. *de offic. deleg.* quos Felin. *vbi ſuprà*, Socin. *conſil.* 49. *num.* 10. *verſ.* 3. *confirmatur, lib.* 3. Ruin. *conſil.* 68. *numer.* 5. *in princ.* Pariſ. *conſ.* 25. *à numer.* 5. *ad* 9. *in* 4. Put. *deciſ.* 319. *in fin. lib.* 1. *ſecundum vltimam impreſſionem.* 1

Nec prædictorum implementum ex arbitri aſſertione probatur, quamuis ex compromiſſo procedere poſſet, nulla tela iudiciaria ſeruata, de iure, & de facto. Quia vltra quòd poſſet controuerti, an iſtæ clauſulæ æquipolleant clauſulæ ſine ſcriptis, in qua loquitur Bart. *in auth. niſi breuiores, in fin. C. de ſententijs ex breuiculo recitandis.* Domini prætermiſerunt diſcuſſionem opinionis Bart. quam ſequuntur cumulati per informantes, pro Dominis de Donis, contra quam tenent Ang. & alij *in deciſ. allegat.* inter quos Imol. de veriori, Fel. opinionem Bart. communiter reprobatam, Pariſ. hanc veram & ab omnibus approbatam teſtantur Barbat. *in cap. ex litteris, num.* 22. *de probat.* dicens ſe malè aliàs pro Bart. conſuluiſſe, addentes ad Dec. *in cap. quoniam contra, num.* 29. *littera B. de probat.* Ruin. *conſil.* 68. *num.* 14. *lib.* 1. dicens communem, & contrariam Bart. non veram, & communiter reprobatam, ſed firmarunt illam in præſenti caſu non procedere ex pluribus. 2

Primò, quia habet locum tantùm in leuibus cauſis & modici præiudicij, non autem in cauſa graui, & magni ponderis, Burr. *conſil.* 24. *ſub num.* 8. quem Socin. ſen. 3

conſil.

Digitized by Google

conſil. 46. *n.* 47. *lib.* 4. Lauden. *in tract. notularum, ſeu retractionum opinionum Bart.* quæ non ſeruantur in practica, quem refert & ſequitur Curt. ſen. *in repet. l. admonendi, num.* 338. dicens ſæpè conſuluiſſe, *ff. de iur. iur.* Aret. & Felin. *in deciſ. allegati*, & videtur ſequi Aret. *conſil.* 163. *num.* 5. *verſ. non obſtant notata*. Quæ diſtinctio conciliansopiniones eſt amplectenda, *gloſſ. fin. in fin. & cap. ſcientes, de cenſibus*, maximè cùm magnam ſapiat æquitatem, ne in arduis, grauibus, & formalibus nimis poteſtas arbitri relaxetur, & inueniatur cautela tollendæ reductionis ad arbitrium boni viri, etiam poſt laudi paritionem numquam à Doctoribus reperta.

4 Secundò, quia non procedit in aſſertione circa concernentia iuſtitiam, vel iniuſtitiam laudi, Butr. *in cap. Quintauallis, nu.* 43. *de iur. iur.* Abb. *d. cap. quoniam contra, num.* 3. *verſ. & vide*, ibique Aret. *num.* 19. Felin. *num.* 3. *verſ. vno caſu*, Bero. *num.* 34. Franc. Curt. *in* 2. *petit. d. legis admonendi, num.* 338. Aym. *conſil.* 265. *num.* 4. Prout eſſet iſta cùm ex ſolidatione computorum reſultet augmentum, vel diminutio crediti, & debiti vtriuſque partis reſpectiuè, & illa omiſſa non poſſet arbiter benè cognoſcere, quis eſſet creditor, vel debitor, & in qua ſumma, & ita multò minus aliquam declarationem deſuper facere.

5 Tertiò, quia opinio Bart. non applicatur, quando arbitri aſſertio eſt circa fundamentum ſuæ auctoritatis, & formam præſcriptam, ſine qua laudare non poterat, cùm nunquam credatur iudici in iis, à quibus prouenit iuriſdictio, ex allegatis in deciſione.

6 Quibus non obſtat Ruin. *conſil.* 35. *num.* 38. *& conſ.* 50. *in fin. lib.* 1. volens credi Præſidi dicenti ſe delegare cauſas meri, & mixti imperij, ex aliqua iuſta cauſa, ſine qua non poſſet, cùm aliis citatis. Data enim illa opinione pro vera, quæ multos habet contradictores, procedit in iudicibus ordinariis, de quorum iuriſdictione cùm conſtet, præſumi volunt pro qualitate; at ſecus in delegato, vel arbitro, quorum iuriſdictio pendet ab alterius conceſſione, Butr. *in cap. cùm in iure, num.* 13. vbi Henricus Boich. *verſ. ſi quæris de delegato, de offic. deleg.* Gabr. *conſil.* 40. *num.* 16. *&* 17. *lib.* 1. Menoch. *de arbitrariis lib.* 1. *quæſt.* 76. *num.* 8. *verſ. hic intellectus, & num.* 14. *&* 15.

7 Et Bart. vult ſtari arbitro circa proceſſum & geſta coram eo, ſupponendo illum eſſe arbitrum: at hic negatur ſuppoſitum, & ſic aſſerentem fuiſse arbitrum, de quo priùs conſtare debet, *ex l. non erit*, §. *dato, iuncta gloſſ. in verb. dato, ff. de iur. iur.* Ioan. de Monte Sperello, quem ſequitur Socin. ſen. *in auth. ſi quis in aliquo, C. de edendo, num.* 12. qui licèt loquatur, vbi non conſtat de compromiſſo, eius tamen ratio concludit, etiam quando conſtat de conditionali, Alexand. *conſil.* 124. *num.* 9. *verſ.* 3. *ratione, &* 10. *lib.* 2. vbi quòd ſi arbiter ſit electus ſub conditione, debet de illius purificatione conſtare ante laudum, quod aliàs tanquam latum à carente auctoritate arbitrandi, non valet, nec ſtatur in hoc verbis narratiuis laudi, quod confirmat *conſ.* 48. *numer.* 121. *verſ. vlt. principaliter, lib.* 7. ſequitur Natt. *conſil.* 167. *ſub num.* 10. Ruin. *conſil.* 68. *num.* 4. *&* 16. *verſ. ſed prædicta*, vbi relato dicto Bart. *num.* 14. inquit non procedere, niſi in aſſertione, per quam non acquiritur iuriſdictio, quia priùs aderat, & de illa conſtabat, ſecus conditione non verificata, quia non antè acquirit poteſtatem, Aret. *d. conſil.* 163. *ſub num.* 5. *à verſ. non obſtat, ad num.* 6. Hinc ſtatutum tollens exceptiones contra ſententiam non excludit illam, quam negatur eſſe latam à iudice competenti, & ſic eſſe ſententiam Bart. *in l. diuus, num.* 1. *verſ. certe ſic, ff. de teſt. milit.* Abb. *in cap. item cùm quis, num.* 6. *de reſtit. ſpol.* & idem dicitur de ſtatuto tollente exceptiones inſtrumenti, Bart. *vbi ſupra, & in l.* 1. §. *& parui, num.* 3. *verſ. ego in iſta materia, ff. quod vi aut clam.* Butr. *in d. cap. item cùm quis, num.* 16. *verſ. ſi ſtatutum licet*, vbi Abb. alleg. & Berous, qui de communi, *num.* 27. Felin. *in cap. ex parte il* 2. *numer.* 6. *verſ.* 2. *fallit*, & ibi Dec. *num.* 39. *in* 2. *limit. de offic. deleg.* & in ſtatuto prohibente dici de nullitate laudi, fuit dictum in præcedenti deciſione.

8 Quartò, opinio Bart. non poteſt procedere in iis, quæ probari non poſſunt, niſi per ſcripturam, in quibus arbitro credi non poteſt, gloſſ. *in l. ne in arbitris, in verb. iudice*, & Addentes ad illam *in verb. ſermones, C. de receptis arbitris*, vbi Bart. *num.* 6. *verſ. aut poſtquam, & verſ. ſolum*, Bald. *num.* 10. Salic. *num.* 2. *in fin. &* 3. Vnde Bart. & ſequaces mouentur vnica ratione datæ facultatis procedendi ſine ſcriptis, ex qua videntur partes voluiſſe ſtari eius atteſtationi. Hinc autem reſpectu confectionis bilanciorum, & ſolidationis computorum arbitro conſignandorum, ne dum partes non dederunt facultatem arbitro illa conficiendi, & ſine ſcriptura, ſed expreſsè voluerunt illa in ſcriptis redigi, dum conuenerunt ea omnia fieri, & arbitro conſignari, cùm clauſulis abnegantibus potentiam aliter declarandi, & ideò hoc caſu procedit doctrina Caſtr. *in l. contractus, C. de fide inſtrumentorum*, ſcripturam dici de ſubſtantia, vt per Pur. *deciſ.* 43. *lib.* 3. *iuxta modernam impreſſionem*, prout etiam eſt impoſſibile, bilancia fieri ſine ſcriptura, vt ad ſenſum patet, & deponunt teſtes pro Donis examinati.

9 Quintò, Bart. & alij dicentes arbitro procedenti ſine ſcriptis credi, loquuntur de geſtis coram ſe: hic autem computa & bilancia non fuerunt facta, neque erant facienda coram eo, ſed illi facta inter partes conſignanda, & inſuper arbiter non atteſtatur de conſignatione illorum facta per partes, vel Pyrrhum.

10 Minus prædicta probantur ex teſtibus nouiter examinatis, ex illis enim contraria potiùs reſultat probatio reſpectu ſolidationis, dum ſecundus iuxt. 22. dicit neſcire, computa fuiſſe ſolidata, tertius iuxt. idem dicit neſcire, & quòd ſi fuiſſent ſolidata, id appareret in libris, quartus iuxt. idem dicit computa in eius domo fuiſſe calculata, non ſolidata in ſummario Pyrrhi *num.* 5. cùm tamen Doni in articulis cum iuramento productis, inter alios, à quibus ponunt fuiſſe ſolidata computa, nominauerint Fabrorum tertium, & Ciaium quartum teſtes in eodem ſummario *num.* 17. id expreſsè negantes. Quod etiam colligitur, quia conſtat non fuiſſe exhibitos omnes libros rationis ſæpiùs à Pyrrho ante laudum petitos, & dum illorum exhibitio denegabatur, illam obtineri ab arbitro non potuiſſe, ſed reſponſum per verbum *petijt*, vt in ſumm. eiuſdem *num.* 6 iuncta maximè interpellatione Pyrrhi in termino prolationis laudi ad exhibendum libros rationis aliàs petitos ad effectum conficiendi computa, & bilancia, in eodem ſumm. *num.* 8. & intimatione facta eadem die pro DD. de Donis, qualiter conſignarunt arbitro bilancia negotiorum, quorum libri commodè haberi non poſſunt: in eodem ſummario *num.* 15.

11 Reſpectu confectionis bilanciorum, quia primi duo nihil deponunt, tertius de bilanciis duorum negotiorum tantùm, quartus de variis, & ſic non excludunt defectum formæ, & conditionis, cùm eſſent facienda omnia bilancia omnium rationum, vltra quòd quartus eſſet vnicus, & ſingularis, cumque deponat fuiſſe facta ſine interuentu, vel approbatione partis, appareret fuiſſe nulliter confecta ex allegatis in alia deciſ.

12 Neque ad oſtendendam ſolidationem factam cum Pyrrho facit vltima notula quarundam partitarum pro Donis producta, quia nulla apparet in ea computorum ſolidatio, imò excluditur, dum manu Ciaij plures partitæ reſeruantur aptandæ, & inſuper adnotatur quòd expectentur quidam libri, & quòd arbiter debeat omittere declarationem ſuper differentia vnius partitæ, quod in ſequentem quoque nullitatem influeret.

13 Nec pro bilanciis deſeruire poteſt liber ſpolij, quia partes noluerunt illi ſtare, nedum ex eo quòd licèt liber iſte adeſſet tempore compromiſſi, conuenerunt, quòd fierent bilancia, ſed etiam quia ita proteſtatus fuit Procurator illorum de Donis in illius exhibitione coram arbitro facta, vt in eius extractu *fol.* 65. & ſumma ratione, quia in eo plures partitæ debebant aptari, & meliori calculo ſolidari, vt adnotatum fuit in partitis, de quibus in notula Pyrrhi, & quia deficiebant partitæ rationis ab anno 1608. vſque ad annum 1611.

14 Minus compendium computorum exhibitum per arbitrum vnà cum laudo continens, vt prætenditur, bilancia cuiuslibet rationis. Quia omiſſo quòd non fuiſſent confecta cum interuentu, vel approbatione Pyrrhi, nulla erat data facultas arbitro in faciendis bilanciis, ſed tantùm in facienda declaratione, ſeu, vt dicitur, Staglio, poſtquam illa eſſent facta, & eidem conſignata. Et ex dicto compendio apparet bilancia malè fuiſſe confecta, conſtat enim non fuiſſe habitam rationem ſcutorum 1012. auri, & ſcutorum 1427. monetæ ante laudum exactorum per bancum eorundem de Donis adnotatorum ſuper libris rationis nouæ ſignatis litera M.

in qua non eſt particeps Albericus, vt ex partitis extractis coram A. C. & ex quitantia D. Octauij reſpectu ſcutorum 1012. auri pro reſiduo, & reſpectu ſcutorum 549. ba. 50. monetæ per inſtrumentum ſub die 21. Auguſti 1612. Vndè cùm Doni dictas partitas ad rationem in qua aderat Albericus, ſpectantes, deſcripſerint in alia ſuper libro M. erant etiam ſuper illo facienda bilancia, quæ fieri non dicuntur, niſi examinatis omnibus, & ſingulis rationibus, ex allegatis in deciſione, vel ſaltem illarum habenda ratio, & propterea A. C. relaxauit mandatum pro ſcutis 15. mil. iuliorum, duodecim pro quolibet tantùm, & ſic detracta ex laudo hoc ſumma exacta.

15 Ex quo etiam reſultabat nullitas laudi tanquam exceſſiui, quòd, cum ſumma eſſet ſub vnica verborum conceptione, erat nullum in totum, Barr. *conſil.* 159. *num.* 8. prout dicitur de ſententia Bart. *in l. fin.* per illum text. *in fin.* vbi Albericus *num.* 16. Caſtr. *num.* 10. *ff. de iuriſd. omnium iudicum*, Put. *deciſ.* 315. *lib.* 1. *iuxt. nouiſſ. impreſſionem*.

16 Secundò, non fuit etiam ſeruata forma compromiſſi in eo, vt deberet omnia terminare, nec poſſet vnum decidere, aliud indeciſum relinquere, vt fecit reſeruando iura Donis recuperandi in alio iudicio ſummas contentas in partiis reuocatis, ſeu, vt dicitur, ſtornatis, quæ reſeruatio viriabat totum laudum, ex deductis in deciſione, quæ reſeruatio eſt præiudicialis Pyrrho, & non Donis.

17 Neque obſtat conſenſus Alberici voto Domini Conſultoris eandem reſeruationem continenti, cùm arbiter qui tenebatur decidere cum voto, teneretur illud requirere, ſed non ſequi, Card. poſt Innoc. *in cap. cùm olim. in ſum. in* 2. *oppoſitione*, *& in* 7. qui Abb. *num.* 2. Anania *num.* 17. Anchar. *num.* 1. *&* 4. *verſ.* 7. *nota*, Bellamer. *num.* 2. *&* 17. Imol. *num.* 7. *&* 8. *de arbitr.* Cagnol. *malè in contrarium citatus in l. conſilij num.* 11. *ff. de reg. iur.* Vnde benè intrat concluſio in deciſione firmata, quòd ex conſenſu præſtito voto non inferebatur ad conſenſum laudo contra formam compromiſſi, neque expreſsè, neque neceſſariò ex actu illo nouatam.

18 Tertiò, ex defectu compromiſſi, tam reſpectu Nicolai, quàm Ricaſoli, cùm neuter illorum illud prorogauerit, itaut ratione indiuiduitatis laudum nec reſpectu Octauij, & Alberici ſuſtineatur, Indiuiduitas autem eſt patens, præcipuè ex partium intentione, & conuentione in compromiſſo, etiam cum interuentu Ricaſoli, vnius ex principalibus compromittentibus adiecta, & ſic omnium reſpectu intelligenda, quòd arbitrator non poſſet niſi ſuper omnibus pronunciare, & deberet omnes differentias, & prætenſiones dirimere, ex *l. Prædius*, *§. in ſeruum*, *ff. de recept. arbitr.* vbi Alberic. *verſ. quadam indiuidua*, cum aliis in deciſ. allegatis, & latè explicat Alciat. *in l.* 1. *§. ſed ſi mihi Pamphilum*, *numer.* 19. vbi ampliat etiam ex voluntate vnius ex partibus, & ſufficere indiuiduitatem reſpectu intentionis agentium, licèt in veritate non ſit, *& num.* 20. vbi in laudu.

19 Nec obſtat reſpectu Nicolai prorogatio illius etiam nomine facta per D. Octauium; quia vel in ea non eſt repetita promiſſio de rato virtute clauſulæ, *& omni meliori modo*, vt videtur, quia licèt faciat ſuſtineri actum, etiamſi alio modo, quàm expreſſum ſit, valere poſſet, ad Achil. *deciſ. vnica*, *de verb. ſignif.* Verall. *deciſ.* 124. *part.* 1. *cum allegatis*, nemo tamen dixerit operari obligationem pro alio, quæ poterat eſſe damnoſa, & in qua ſit ſtrictiſſima interpretatio, ita vt in ea quod expreſſum non eſt, habeatur pro omiſſo, ad *l. quicquid adſtringendæ*, *in princ. ff. de verb. oblig.* cùm in requirentibus expreſſionem clauſula prædicta nihil operetur, Ruin. *conſil.* 6. *num.* 8. *lib.* 2. Alciat. *in l.* 1. *§. ſi quis ita*, *num.* 23. *limita iſtam*, *ff. de verb. oblig.* Cephal. *conſil.* 23. *num.* 120.

20 Vel ſi admittamus eſſe repetitam ex regula, prorogationem cenſeri factam cum eiſdem qualitatibus, & conditionibus quibus primus actus, ad *l. ſed & ſi manente*, *ff. de precario*, cum pluribus per Gabr. *de dilat. concluſ.* 2. *num.* 4. & in prorogatione compromiſſi, *l. Labeo ait*, *la* 2. *§. hac autem*, *ff. de recept. arbit.* Blancus *de compromiſſ. quæſt.* 7. *num.* 53. vt contendunt informantes pro Donis; neceſſe eſt etiam eadem ratione fateri repetitam fuiſſe promiſſionem de faciendo illum ratificare, etiam cum inſertione inſtrumenti, & de exhibendo inſtrumentum ratificationis intra menſem, cùm promiſſione præciſæ obſeruantiæ in eodem compromiſſo contentæ, quæ non fuerunt adimpleta ex epiſtola Nicolai 10. Nouembris 1612. cùm non ſit per inſtrumentum, iuxta conuentionem, exhibita, nedum intra menſem, ſed nec ante laudum, & non probetur fuiſſe ſcriptam tempore datæ appoſitæ, vt in ſcriptura priuata requiritur.

Minus facit prorogatio Alberici facta, ſtante prorogatione D. Octauij nomine etiam Nicolai, quia ex ea non ſequitur illam approbatam fuiſſe pro ſufficienti reſpectu Nicolai, & remiſſam promiſſionem de faciendo ratificare Nicolaum, & exhibendo inſtrumentum ratificationis intra menſem, quæ in ipſamet prorogatione, ex regula ſuprà firmata, ineſſe, & repetita cenſebatur. Neque in facto ſubſiſtit, Albericum inſtetiſſe pro laudo, imò contradixit eius prolationi, vt dictum eſt. 21

Quo verò ad Ricaſolum nulla adeſt prorogatio, neque circa prorogationes compromiſſi adeſt aliqua arbitri aſſertio in laudo, vt pro Donis ſupponitur, quæ tamen non ſufficeret ex prædictis. Ex quo etiam ſequitur, arbitrum, qui reſpectu omnium laudauit, ignoraſſe à quibus prorogationes factæ eſſent, vel non, & ſic nulliter pronunciaſſe, Bald. & Blancus *in deciſ. alleg.* Socin. *in l. multum intereſt*, *col. penult. in fin. verſ. aliquando*, *&* 2. *& verſ. aliquando*, *&* 3. *ff. de cond. & demon.* Alex. *in l. ſed etſi*, *num.* 3. *verſ. non dicit*, *ff. de acquir. hæred.* 21

Ex quibus & aliis in deciſione, & per informantes deductis ita Domini concluſere.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Romana prætenſarum cenſurarum.

Veneris 24. Ianuarij 1614.

ARGVMENTVM.

Paupertas nunquid ſit iuſta cauſa excuſandi debitorem à relaxatione cenſurarum, & quomodo probetur paupertas.

SVMMARIVM

1 *Debitor pauper excommunicari non debet.*
Paupertas probatur per teſtes deponentes de publica fama, & aliàs, ibid.
2 *Teſtis conſanguineus non pro conſanguineo.*
3 *Teſtes domeſtici melius probant factum domeſticum quàm non domeſtici.*

DECISIO CXXXVIII.

IOannes Baptiſta Fucciolus in pluribus ſocietatibus officiorum ſe tanquam principalis, & in ſolidum obligauerat, & inter alias ad fauorem Tiburtij Vicentini pro ſumma ſcutorum ducentorum, & quinquaginta, pro quibus à dicto Vicentino conuentus excepit de paupertate, & cùm fuiſſent nihilominus contra ipſum relaxatæ, necnon etiam affixæ litteræ declaratoriæ, ſtante paupertatis exceptione Ioannes Baptiſta prætendebat illas de iure non ſubſiſtere, vnde cauſa extra Rotam mihi commiſſa, in primis, & ante omnia dubitaui, an conſtaret de dicta paupertate; quam Dominis viſum fuit ſatis apparere, cùm ſemper illa teſtes hic reperiantur formiter examinati, qui reddendo congruas rationes deponunt, Annibalem Ioannis Baptiſtæ patrem nihil in bonis reliquiſſe, nec aliquid per ipſum Ioannem Baptiſtam fuiſſe acquiſitum, cùm illi per R. P. D. Fucciolum eius fratrem alimenta ex mera benignitate præſtarentur. Deponunt inſuper de publica voce, & fama, eundem Ioannem Baptiſtam ſemper ab omnibus habitum fuiſſe pauperem, quod ſufficit ad probandam illius paupertatem, Caputaq. *deciſ.* 293. *part.* 1. *in manuſcript.* & fuit dictum coram bo. me. Penia in vna Cathanen. Quartæ 15. Ianuarij 1607. 1

Non obſtant, quæ contra dictos teſtes excipiuntur, videlicet primum, & quartum tanquam ipſius Ioannis Baptiſtæ conſanguineos non probare, *cap.* 2. *& cap. accuſatores* 3. *quæſt.* 5. Hoc enim non procedit quando conſanguineorum dicta cum reliquorum teſtium depoſitione conueniũt, prout in caſu noſtro, Roman. *conſil.* 486. *in fine verſ. licet fidei*. Præterea cùm iſti deponant ſuper qualitate, quæ veriſimiliter magis ipſis, quàm aliis nota eſſe potuit, vtique 2

Digitized by Google

vtrique probant, *cap. conſanguinei 3. quæſt. 5.* vbi gloſ. *in verb. præſentes*, & latè Gabr. *concl. 13. num. 15. eod. tit.*

3 Quod autem dicitur alios duos teſtes eſſe famulos R. P. D. Fuccioli, & conſequenter illorum dicta non releuare, vitra quòd hoc in facto non docetur; cùm tamen de prædicta qualitate domeſtici melius, quàm alij eſſe poſſint inſtructi, ipſi decentius ad illam probandam admittuntur, *cap. veniens ad Apoſtolicam in fine de teſtibus*, Felin. *in cap. in litteris num. 6. eod. tit.* Gabr. *concl. 10. num. 34. eod. tit.*

4 An autem ſufficiat paupertas ad effectum de quo agitur, placuit Dominis vt particulariter videretur.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

Deinde S. R. E. Cardinali.

Terracineñ. liquidationis.

Lunæ 30. Martij 1614.

ARGVMENTVM.

De liquidatione fructuum, & de teſtibus ſuper liquidatione deponentibus multa notanda, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

3 *Pretium, ſeu valor reteenſetur liquidatus ex pluribus, licèt ſingula de per ſe non ſufficerent.*

Fructuum liquidatio admittit regulam: Si non proſunt ſingula, multa iuuant, leuiores quàm probationes, & coniecturas, ibid.

Fructus quos reddit vno anno poſſeſſio, cenſetur etiam reddere annis præteritis, ibid. in fine.

5 *Teſtium dicta non cauillanda, ſed iuuanda ſunt.*

Teſtium numerus ſupplet exceptiones, ibid.

6 *Fructuum liquidatio debet fieri iuxta tempus factæ conceſſionis.*

Valor, & pretium rei iuſtus colligitur ex ſubhaſtatione, ibid. in fine.

DECISIO CXXXIX.

1 SIxtus V. fel. record. de anno 1586. conceſſit Aſcanio Finitio, necnon socijs ab eo nominandis vti bonificatoribus terras paludoſas in agris Terracinæ, Setiæ, & Priuerni exiſtentes, quæ per quinquennium antea fuiſſent inhabiles ad culturam, dummodò tamen illatum dominis id totum ſoluerent, quod tempore conceſſionis ex eiſdem terris capiebatur. In vim huius indulti, bonificatores ab Aſcanio nominati duo prædia communitatis Terracinæ pro annua reſponſione ſcutorum 950. in perpetuum conduxerunt, alterum nuncupatum Carraræ, alterum Plani, quæ cùm per decennium retinuiſſent, cupientes à locatione vnius prædij, videlicet Plani recedere, & lite ſuper hoc inſtituta coram bon. mem. Cardinali Platto iudice deputato, ſententiam fauorabilem reportarunt; hac tamen conditione, quòd ipſi de alia tenuta Carraræ id totum ſoluere tenerentur, quod iuxta liquidationem faciendam ex illa, tempore conceſſionis percipiebatur. Vnde facta per alium iudicem liquidatione, dictum pretium ad ſummam ſcutorum quadringentorum ſingulis annis aſcendiſſe, fuit per bonificatores appellatum, & cauſa mihi commiſſa, dubitaui ſuper iuſtitia, & validitate dictæ ſententiæ, quam Domini validam, & iuſtam fuiſſe reſponderunt.

2 Et circa iuſtitiam, quando validitas controuerti non poterat, ſatis dictum fuit eam apparere ex inſtrumento publico inter ipſos bonificatores, & Terracinæ communitatem inito, in quo dicta duo prædia pro ſcutis 950. locantur, & aſſeritur eadem tunc reperiri locata pro annua reſponſione ſcutorum mille, & ducentorum, & cùm ex teſtibus pro communitate inductis probetur tenutam Carraræ tempore conceſſionis Paludum fuiſſe maioris redditus, & bonitatis, altera Plani ſequitur pernecеſſe illam excedere fructus liquidatos, & per conſequens iſtam fuiſſe ſententiam, imò potiùs bonificatoribus fauorabilem. Rationes autem per dictos teſtes aſſignantur, quia tenuta Plani non tota ſpectabat ad communitatem, cùm nonnullas particularium terras contineret, & vlteriùs eſſet in magna parte ſterilis tanquam arenoſa; tenuta verò Carraræ tota erat in dominio communitatis, & ob glandes, & paſcua reddebatur fructuoſa, tam in parte pratiua, nunquam aquis obnoxia, quàm in alia parte paludoſa, quæ ad paſtum animalium hyemali tempore locabatur, vt omnes concorditer deponunt, etiam qui fuerunt ad inſtantiam bonificatorum contra communitatem examinati.

3 Dantur præterea locationes vtriuſque tenutæ de anno 1560. videlicet Carraræ pro ſcutis 400. & Plani pro ſumma ſcutorum 220. necnon aliæ locationes Carraræ de anno 1563. 64. 65. pro annuis ſcutis 440. dantur etiam plures partitæ redditiuum eiuſdem tenutæ Carraræ, ex quibus apparet illam fuiſſe melioris qualitatis, altera Plani; hæc autem omnia ſimul iuncta probant optimè dictam qualitatem ad vulgatam regulam. Quæ non proſunt ſingula, multa iuuant, de qua per gloſſ. *in l. 2. verbo legitimis*, & ibi Bart. & alij, *ff. de excuſat. tut.* Et tantò magis iſta regula procedit in materia liquidationis fructuum, cùm in ea leuiores probationes, & coniecturæ ſufficiant, Bald. *in l. 1. num. 22. verſ. adde, C. de fruct. & lit. expenſ. & conſil. 323. num. 5. lib. 2.* Corn. *conſil. 301. in fine lib. 3.* Alexandr. *in l. pretia rerum num. 9. ff. ad l. falcid.* Natta *conſil. 510. per totum, & conſil. 536. num. 5.* Surd. *conſil. 293. num. 31. & deciſ. 282. num. 26.* Achill. *deciſ. 127. aliàs 22. de reſtitut. ſpoliat.* & ſatis eſſet probare quantum vna tenuta præteritis annis conſueuerit reddere, Bald. *in dicta l. 1. C. de fruct. & lit. expenſ.* Surd. *dicto conſil. 293. num. 31. verſ. verò*, Achill. *dict. deciſ. 22. num. 1. de reſt. ſpoliat.*

4 Additur etiam ſi dictæ probationes non extarent, cùm tamen per publicum inſtrumentum inter partes initum conſtet de pretio ſimul vtriuſque prædij de tempore conceſſionis, fructus vniuſcuiuſque illorum deberet æqualis reputari, *l. antiqui*, vbi gloſſ. *in verbo medietatem*, & Angel. *num. 3. verſ. ne ta medium viam, ff. ſi pars hæred. petat. l. ſed ſi ex lege, §. adeo in fine*, vbi gloſſ. *in verb. dimidiam, verſ. item nota, ff. de petit. hæred.* Bart. *in l. ſi duo in fine principij, verſ. & ſic mihi videtur, ff. vti poſſid.* Socin. *in l. diuortio ſub num. 6. verſ. vel dicamus, ff. ſolut. matr.* Abb. *in cap. licet num. 37. verſ. poterit enim de prob.* Anchar. *conſil. 210. per tot.* Crauet. *conſ. 514. num. 16. & ſeq.* Et ita non ſolùm teneret ſententia, ſed eſſet bonificatoribus fauorabilis, cùm fructus Carraræ fuerint minus dimidia parte totius affictus liquidati.

5 Non obſtant exceptiones contra teſtes communitatis oppoſitæ; nam vltra quod non viſæ fuerunt releuantes, illorum dicta non ſunt cauillanda, ſed iuuanda, vt inquit Alexand. *conſil. 5. num. 12. lib. 1.* Corn. *conſil. 172. num. 17. lib. 2.* Decian. *conſil. 100. num. 2.* Roland. *conſil. 33. num. 4. lib. 2.* Vlterius tolluntur hæ exceptiones ex numero teſtium pro parte communitatis examinatorum, gloſ. *in l. 3. §. 1. in verbo numerus, ff. de teſt.* Iaſ. *in auth. ſi verò contigerit num. 4. C. de indicijs*, Alexand. *conſil. 47. num. 2. vol. 2.* Dec. *conſil. 163. col. penult.* Socin. *conſil. 194. num. 2. verſ. 2. propter lib. 2.* latè Gabr. *de teſt. concluſ. 6. in princip.*

6 Nec releuat, tenutam Plani de anno 1589. fuiſſe locatam pro pretio ſcutorum 800. & ſic inferri, alteram tenutam Carraræ tempore conceſſionis, nimirum de anno 1586. non potuiſſe conſtituere ſummam liquidatam, cùm ambæ ſimul tunc temporis locatæ fuerint pro ſcutis 950. Nam reſpondetur inde non inferri ex tenuta Carraræ tempore conceſſionis percepta non fuiſſe ſcuta 400. & vltrà, cùm locatio anni 1589. non percutiat tempus conceſſionis, quod erat attendendum, ad *l. ſi voluntate in fine, C. de reſcind. vend.* Verall. *deciſ. 264. num. 9. verſ. & debet. part. 1.* & fuit reſolutum in Romana affictus 15. Nouembris 1602. coram Reuerendiſſ. Bononieñ. Præterea potuit tunc temporis Plani tenuta pro ſumma ſcutorum 800. locari propter felicitatem cœptæ bonificationis, quæ longiùs progreſſa non fuit, cùm eadem tenuta immediatè reſtituta communitati fuerit ab illa per viam ſubhaſtationis locata pro pretio ſcutorum 233. ex qua ſubhaſtatione verus valor arguitur, ad trad. per Angel. Aret. *in §. ſi quis agens ſub num. 2. verſ. 4.* Ioannes de Platea *in §. loco plus num. 6. verſ. addo, Inſtit. de act.* Alex. *in l. pretia rerum num. 8. ff. ad l. falcid.*

7 Pari modo reſpondetur ad obiectum, quod hæc tenuta Carraræ de anno 1568. ob fluminis Bandini clauſuram reddita fuerit deterior, & infructuoſa, hoc enim non percutit tempus dictæ conceſſionis. Iura etiam pro bonificatoribus producta pernecеſſe non inferunt ad iſtius parti-

ticularis tenutæ deteriorationem, imò ex eodem publico inſtrumento è dictis Reuerendiſſimi Theſaurarij teſtibus, & alijs deductis apparet, illam tempore conceſſionis etiam poſtquam incluſa fuerat, in circumdatio conſeruabatur, vt priùs fructuoſa reſpectu paſcuorum, & glandium, ad quem vſum pariter fuerat, de anno 1560. 64. & ſequentibus locata, vt conſtat ex dictis publicis inſtrumentis. Et ſic non obſtat, illam fuiſſe poſitam in circumdario. Nam ex capitulis in Camera Apoſtolica firmatis apparet omnes terras in bonificatione comprehendi, quæ à quinque annis citra ſeri non potuiſſent, nec ſecari tanquam optima prata, vnde aliæ non excludebantur, quæ pro paſcuis, glandibus, & alijs vſibus inſeruirent. Ex teſtibus autem, & inſtrumentis ſupradictarum locationum, ſatis apparet, huius tenutæ fructus ad ſummam liquidatam aſcendiſſe.

8 Ad nullitates, quæ pro parte Thomæ deducebantur, fuit reſponſum illas tantùm reſpicere mandatum contra ipſum relaxatum, & propterea nihil detrahere poſſe de iuſtitia, & validitate ſententiæ liquidatoriæ.

R.P.D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S.R.E. Cardinali.

Romana Capellaniæ.

Lunæ 14. Aprilis 1614.

ARGVMENTVM.

Beneficia dicuntur incompatibilia, quando ambo reſidentiam requirunt, & quando dicatur beneficium reſidentiam requirere ad effectum priuationis, ſeu potius ad effectum non lucrandi fructus.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia dicuntur incompatibilia, quando ambo requirunt perſonalem reſidentiam, num. 3. in fine, declara vt num. 7.*

2 Inſtar, *dictio quid importet.*

Beneficiati in Eccleſia tenentur perſonaliter reſidere, ibid.

3 *Beneficium requirit perſonalem reſidentiam, quando in eo beneficiatus tenetur celebrare Miſſas.*

4 *Beneficiorum incompatibilitas nunquid reſultet ex perſonali reſidentia, quando illa tantum requiritur ad effectum lucrandi fructus.*

Inducta ad vnum finem, operari non debent contrarium effectum, ibid. in fine.

5 *Reſidentia in beneficio quando requiratur ad effectum ſuadendi priuationem illius, num. 5.*

6 *Verba generalia, & indefinita reſtringi non debent, ſed extendi ad omnes caſus.*

7 *Reſidentia Capellaniæ nunquid ſit temporalis, & incompatibilis.*

DECISIO CXL.

1 FRanciſcus Ageuolus cùm vnam ex quatuor Capellanijs in Baſilica S. Petri ab Innocentio VIII. erectis haberet, & nihilominus anno præterito in Eccleſia Veliterna Canonicatum obtinuiſſet, fuit alius à Sanctiſſimo de dicta Capellania prouiſus vti vacante; & quoniam Ageuolus illam ſine reſidentia, & ob id non eſſe incompatibilem prætendebat, ideò per me dubio in Rota propoſito, an per Canonicatus aſſecutionem dicta Capellania vacaſſet, fuit affirmatiuè reſponſum, ex eo quòd iſta beneficia perſonalem reſidentiam requirunt, vnde ſunt inter ſe incompatibilia, ex Conc. Trid. *ſeſſ. 24. cap. 17. de reformat.* Et per vnius aſſecutionem alterum dicitur ipſo iure vacare, ex eod. Concil. Trid. *ſeſſ. 7. cap. 4. de reformat.* & tenuit ſacra Congregatio Concilij interpretum, & Rota in vna Zamoren. Canonicatus 18. Martij 1598. coram Pacen. & in Salamantina dimidiæ portionis 11. Decembris 1585. coram Orano, & in Giennen. portionis 5. Iunij 1613. coram R. P. D. meo Vbaldo, & in alijs ſæpiùs.

2 Quòd autem Canonicatus habeat annexam perſonalem reſidentiam, non controuertitur, cùm habeamus dicti Concilij Tridentini diſpoſitionem *in ſeſſ. 24. cap. 12. de reformat.* Solùm de reſidentia Capellaniæ dubitabatur, quam Domini perſonalem eſſe cenſuerunt, ex illius fundatione, per quam Capellani toto anni tempore obligantur ſingulis Dominicis, & duplicibus feſtiuis diebus ad inſtar aliorum beneficiatorum Miſſis, Veſperis, & Proceſſionibus intereſſe, quæ per Canonicos, & beneficiatos illius Baſilicæ celebrantur: dictio autem, *ad inſtar*, importare videtur, vt reſidentia Capellanorum ſit eodem modo perſonalis, ac reliquorum beneficiatorum, ad trad. *in Clem. 1. de iudic.* & ibi Card. *num. 3. verſ. quintò noto cap. legatos*, & ibi gloſſ. *de offic. leg. l. ſi ad inſtar, C. de lib. exhib. l. ſufficit in fin. ff. de cond. indeb. l. ſtipulatio, §. opus, ff. de oper. noui nunciat.* De priuileg. imper. ad inſtar *l. inſtar, C. de iure fiſci lib. 10.* Innoc. *in cap. inter dilectos, verſ. cæterùm de fid. inſtrument.* Archid. *in c. ſi Papa de priuileg. in 6.* Alex. & DD. *in l. 1. ff. de leg. 1.* Mandoſ. *de priuileg. ad inſtar qu. 1. & 4.*

Præterea ſtatuitur Capellaniæ fructus eſſe diuidendos 3
more diſtributionum quotidianarum, quæ præſentibus in choro dictæ Baſilicæ dari conſueuerunt, & quòd per ſe ipſos Capellani certo, & expreſſo modo in eadem Capella Innocentij Miſſas celebrare teneantur, quæ verba per ſe ipſius indicant perſonalem reſidentiam, Card. *in cap. fin. ſub num. 2. verſ. ſed ſi expreſsè per ſe de cleric. non reſid.* Lap. *allegat. 35. num. 4. verſ. quia vbi non exigitur idem allegat. 116. ſub num. 4. verſ. non obſtat, & allegat. 17. ſub num. 2.* Ex qua perſonali reſidentia neceſſariò reſultat vtriuſque incompatibilitas, ad tradita *in cap. gratia de reſcript. in 6. Clemen. gratia eod. tit.* Gem. *dict. cap. gratia num. 8.* Franc. *num. 7.* Vitalin. *in dicta Clemen. gratia num. 49.* Anton. Butr. *in dicto cap. fin. num. 10. de cleric. non reſid.* & ibi Anchar. *num. 7.* Card. *ſub num. 2. verſ. octauò quæro.*

Nec valet dicere huiuſmodi reſidentiam non requiri ad 4
effectum ſuadendi priuationem tituli, ſed eſſe tantùm cauſatiuam, videlicet pro lucrandis fructibus, cùm in fundatione reperiatur certa mulcta pecuniaria ob non intereſſentiam appoſita, & ſic nullam adeſſe incompatibilitatem, ex Innoc. *in dict. cap. fin. num. 2. verſ. item diffinitiua de cler. non reſid.* Hoied. *de incompat. cap. 7. num. 34.* & fuit dictum in vna Caſalen. Canonicatus 29. Nouembris 1613. coram R. P. D. meo Manzanedo. Reſpondetur enim prædictam mulctam fuiſſe ac inſtar aliarum, Canonicis, & beneficiatis non intereſſentibus impoſitarum, & corroborandam reſidentiæ neceſſitatem, vnde ex illa inferri non poſſe ad cauſatiuam reſidentiam, cùm ad vnum finem inducta contrarium effectum operari non debeant, *l. legata inutiliter, ff. de leg. 1.* & Iaſ. *num. 5. l. cùm tali, §. fin. ff. de cond. & demonſtr. l. ex facto, ff. de hered. inſtit.*

Vlteriùs additur etiam in fundatione pœna priuationis, 5
vt ex illis verbis ipſi Cardinales poſſint ad dictarum pœnarum declarationem, vel dictorum Camerarij, & Capellanorum ſic negligentium, &c. priuationem procedere, & ſic apparet, reſidentiam eſſe neceſſariam pro titulo retinendo, quo caſu illa dicitur ſimplex, & præciſa ex Sacro Conc. Trid. *ſeſſ. 23. cap. 1. & ſeſſ. 24. cap. 12. de reform.* Bot. *in cap. fin. de cler. non reſid. num. 6. verſ. in 3. caſu*, Imol. *num. 13. verſ. in 3. ſpecie.*

Nec prætendi poteſt huiuſmodi pœnam priuationis eſſe 6
reſtringendam ad Camerarium, cui anniuerſaria celebrari negligenti ſuperiùs fuerat impoſita; nam illa tam Camerario, quàm reliquis Capellanis ob illorum negligentiam iniuncta reperitur, vt ex ſupradictis verbis clarè colligitur, & ex ſubſequentibus, videlicet, *ſi præmiſſa, vel aliquid eorum obſeruare contempſerint, in pœnam priuationis incidant*, quæ verba tanquam generalia, & indiffinita, non debent ad Camerarium tantùm, & ad illius negligentiam reſtringi, cùm ſint apta comprehendere cæteros Capellanos, & omnes caſus illorum inobſeruantiæ, de quibus in fundatione, Bec. *conſ. 94. num. 30. & ſeqq. & conſil. 14. num. 14.* Cephal. *conſil. 397. num. 20. lib. 3.* Rota *diuerſ. dec. 54. num. 19. part. 2. & deciſ. 215. num. 10. part. 1.*

Non obſtat huius Capellaniæ reſidentiam eſſe tempora- 7
lem, & propterea cum Canonicatu non incompatibilem, ex Imol. *in cap. fin. num. 13. verſ. & ideo de cler. non reſid.* Hoied. *dict. cap. 17. num. 135. de incompat.* Nam vltra quod contrarium potiùs ex deductis apparet, dato etiam, quòd illa eſſet temporalis, cùm in diuerſis diœceſibus beneficia reperiantur, & per conſequens repugnet eodem tempore vti-

Digitized by Google

vtique poſſe beneficiatum inſeruire, neceſſariò ſequitur vtriuſque incompatibilitas, ex Hoied. *de incompatib. dict. cap.17. num.35. verſ. hac tamen*, Rota *deciſ.483. num. 3. part.1. diuerſ.* Imol. *in dict. cap. fin. num.13. verſ. alterum verò*, & ibi Abb. *num.5. verſ.2. caſu*, Alex. de Neuo *in 7. verſ. pone exemplum de cleric. non reſid.* Burſat. *conſil.446.*

8 Et quoniam Ageuolus ad excludendam vacationem obſeruantiæ potiſſimum nitebatur, excipiens nonnullas iſtas Capellanias retinuiſſe cum beneficijs perſonalem reſidentiam requirentibus, placuit Dominis, vt de iſta conſuetudine particulariter videretur, an illa talis eſſet, quæ à vacatione potuerit excuſare, &c.

R.P.D. VEROSPIO SENIORI,

deinde S. R. E. Cardinali.

Tudertina penſionis.

Luna 21. Aprilis 1614.

ARGVMENTVM.

In reſeruatione penſionis nunquid exprimendus ſit beneficij valor, & expreſſus nunquid iuſtificari debeat à penſionario.

SVMMARIVM.

1 *Penſionis reſeruatio in qua non datur beneficij valor, iuſtificari debet per penſionarium quoad valorem dicti beneficij.*

Narratiua eſt pars gratiæ, ideò ab impetrante iuſtificari debet, ibid. in fine.

2 *Gratia ſemper intelligitur habere clauſulam*, ſi preces veritate nitantur, *& ſi preces non ſunt vera, gratia dicitur ſubreptitia, & exequutionem non meretur.*

Beneficia Eccleſiaſtica regulariter conferuntur ſine diminutione, & penſione, ibid.

Penſionis reſeruationi ſi quis non conſenſit, penſionarius debet iuſtificare omnia contenta in reſeruatione, ibid.

3 *Quaſi poſſeſſio exigendæ penſionis operatur retardationem ſolutionis, non autem operatur iuſtificationem reſeruationis.*

4 *Penſionis reſeruatio nunquid requirat expreſſionem valoris beneficij.*

DECISIO CXLI.

1 FVit aliàs de anno 1586. per Sixtum V. fel. record. ad fauorem Sanctorij Modeſti reſeruata annua penſio 25. aureorum ſuper fructibus, & diſtributionibus Canonicatus in Eccleſia Tudertina, quem Bartholomæus Sanctorius obtinebat, poſt cuius obitum Octauius Aſtancollus ſucceſſor iſtam ſoluere penſionem recuſauit eo prætextu, quòd valor expreſſus in illius reſeruatione non iuſtificaretur. Vnde conuentus in poſſeſſorio coram A. C. cùm ſuccubuiſſet, introduxit in petitorio cauſam in Rota, & per me dubio propoſito cui onus incumberet probandi valorem Canonicatus, ipſo titulari ſolùm informante, fuit reſolutum ad penſionarium ſpectare iuſtificationem valoris in reſeruatione penſionis expreſſi. Nam cùm narratiua pars gratiæ habeatur, proculdubio venit ab impetrante iuſtificanda, Ægid. *deciſ.76.* Put. *deciſ.271. num.1. & deciſ.128. num.1. part.1. diuerſ.*

2 In gratioſis enim, prout in caſu noſtro, ſubintelligitur ſemper clauſula, *ſi preces veritate nitantur, cap. ex parte de reſcript.* Dec. *conſil.33. num.1. & 142. num.6.* Rota *deciſ.221. num.4. part.2. diuerſ.* Nam aliàs gratia dicitur ſubreptitia, & exequutionem non meretur, Verall. *deciſ.49. part.2.* & fuit dictum in Compoſtellañ. parochialis 29. Ianuarij 1596. coram bon. mem. Cardinali Mantica; & tantò magis iſte penſionarius debet expreſſa iuſtificare, cùm hic agatur cum titulari ſucceſſore, qui aſſenſum penſioni non præſtitit, & habet de iure communi fundatam intentionem, quòd Eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione conferantur, *cap. vnic. vt eccleſiaſtica beneficia*. Vnde ſufficit illi dicere penſionem nullam, & inualidam, abſque eo quòd aliquid iuſtificare teneatur, vt fuit reſolutum in cauſa Salamantina penſionis 26. Martij 1593. coram Gipſio, & in Rauennateñ. penſionis 28. Iunij 1596. coram Litta, & in Portugalleñ. fructuum 28. Ianuarij 1611. coram Reuerendiſſimo Attrebateñ.

Neque ad hunc effectum quaſi poſſeſſio exigendi penſionario ſuffragatur, quia ſolùm hæc operatur reſpectu ſolutionis, vt nimirum lite pendente ſolutio non retardetur; vt fuit dictum in allegata Salamantina coram Gipſio, & in Rauennateñ. penſionis 28. Iunij 1596. coram Litta, & in Meleuitana penſionum 27. Iunij 1597. coram eodem. 3

Nec releuat, quòd beneficij valor ſicut non eſt per penſionarium exprimendus, ita nec debeat per illum iuſtificari; quoniam id locum haberet, vbi penſio ex cauſa ceſſionis, vel prouiſionis per obitum reſeruatur. Tunc enim cùm in prouiſionis ſupplicatione fructus exprimantur, alia expreſſio in litteris penſionis neceſſaria non videtur, ex quo Papa de beneficij valore per titularem fuit certioratus. Secus autem eſt quando abſque cauſa penſio reſeruatur, videlicet ſuper fructibus beneficij non reſignati, vt in caſu noſtro. Nam cùm Pontifex non habeat aliundè notitiam de beneficij valore, tunc debet ille per penſionarium exprimi, vt ſcire valeat, in qua fructuum quantitate beneficium grauetur, Staphil. *ſupr. ſign. tit. de comm. ſuper reduct. penſionis num.2.* quem refert, & ſequitur Gig. *conſil. 147. num. 2.* & ſic diſtinguendo fuit dictum in cauſa Burglieñ. penſionis 18. Februarij 1585. coram Gipſio. 4

R. P. D. VBALDO.

Romana donationis.

Luna 21. Aprilis 1614.

ARGVMENTVM.

Donatio, ſeu fideicommiſſum, an & quando tranſmittatur ad hæredes mortuo donatario, ſeu fideicommiſſario, conditione pendente, & an & quando donatio abſenti facta eidem abſenti acquiratur ſine ratificatione, & acceptatione ad effectum tranſmiſſionis ad hæredes, eſt magiſtralis deciſio.

SVMMARIVM.

2 *Ius conditionale quæſitum ex contractu tranſmittitur ad heredes, etiamſi quis deceſſerit conditione pendente.*

Donatio ſub conditione facta tranſmittitur ad heredes donatarij etiam eo mortuo, conditione pendente, ibid.

Fideicommiſſum conditionale tranſmittitur ad heredes mortuo fideicommiſſario, pendente conditione, ibid.

3 *Fideicommiſſum tranſmittitur ad filios, & heredes quando ſunt poſiti in conditione, vbi præſertim, quod hoc procedit ſtante ſtatuto Vrbis lib.1. cap.124.*

4 *Fideicommiſſum, ſeu donatio tranſmittitur ad heredes, quando teſtator, ſeu donator digreſſit ad plures ſubſtitutionis gradus.*

Ius accreſcendi locum habet in ſubſtitutione compendioſa, ibid.

Tranſmiſſio facilius locum habet in contractibus, quàm in vltimis voluntatibus, ibid.

Tranſmiſſio donationis, aut fideicommiſſi colligitur ex pluribus coniecturis ſimul iunctis, ibid. in fine.

5 *Donatio abſenti facta abſque eius ratificatione, an & quando eidem abſenti acquiratur, præſertim ad effectum tranſmiſſionis, num.6.*

DECISIO CXLII.

DOmina Magdalena Vrſina de anno 1558. donauit omnia bona ſua irreuocabiliter inter viuos D. Maximæ ſuæ filiæ, & in euentum in quem D. Maxima decederet ſine filijs legitimis, & naturalibus, tam ante mortem ipſius donatricis, quàm poſt, voluit quòd dicta bona, & iura, vt ſuprà donata, intelligantur donata Archiepiſcopo, & Iordano de Vrſinis germanis fratribus pro 1

vna

Digitized by Google

vna parte; pro altera verò parte Mario, & Troilo, etiam germanis fratribus de Vrſinis, addens, quòd ſiue Iordanus, ſiue Marius, & Troilos decederent ſine filijs legitimis, & naturalibus, portio morientis cenſeretur donata ſuperuiuenti. Mortuis Mario, & Troilo ante obitum Maximæ primæ donatricis, Illuſtriſſimus D. Paulus Æmilius Vrſinus Marij, & Troili filius, & nepos reſpectiuè, & vtriuſque hæres petebat ab Illuſtriſſimo Marchione Saluiato hærede D. Maximæ partem prædictæ donationis, ad quam Marius, & Troilus vocati fuerant, ideò fuit datum dubium, an D. Paulus Æmilius eſſet comprehenſus in dicta donatione. Quo propoſito die 13. Ianuarij præteriti, placuit Dominis, vt materia reſtringeretur, & videretur de traſmiſſione, videlicet an ius prædictę donationis fuerit tranſmiſſum in D. Paulum Æmilium.

2 Et Rota vtraque parte informante affirmatiuè reſpondit, & principale fundamentum fuit, quia ius conditionale quæſitum ex contractu tranſmittitur ad hæredes, etiamſi quis deceſſerit conditione pendente, *§. ex conditionali, Inſtit. de verb. oblig. l. item vt*, vbi gloſ. *ff. de verb. oblig.* Aym. *conſil. 127. num. 12.* Bero. *conſil. 41. num. 22. lib. 1.* Collegium Bononienſe apud Honded. *conſ. 14. num. 59. & num. 77. lib. 2.* Alciat. *in cap. cùm contingat num. 326. de iur. iur.* Zanch. *in repet. l. hæredes mei, §. cùm ita part. 4. num. 13.* cum alijs per Surd. *conſil. 403. num. 2. lib. 3.* & in terminis donationis Ruin. *conſ. 98. num. 16. lib. 1.* Zanch. *loc. cit. num. 18. verſ. amplia 2.* & quòd fideicommiſſum conditionale factum in contractu tranſmittatur ad hæredes, tenet Angel. *in d. §. ex conditionali num. 1.* Bald. *conſil. 150. num. 9. lib. 5.* Gugliel. de Benedict. *in cap. Raynutius in verſ. vxorem nomine Adelaſiam deciſ. 5. num. 62.* Surd. *conſil. 247. num. 6. conſil. 267. num. 40. lib. 2. & d. conſil. 403. num. 3. lib. 3. & deciſ. 144. num. 24.* Craſſ. *in §. tranſmiſſio quæſt. 31. num. 3.* Menoch. *conſil. 325. num. 57. lib. 4.* vbi in ſpecie id notat in ſubſtitutione facta in contractu donationis, illa enim ſpes quam acquiſiuerunt Marius, & Troilus conſequendi bona donata in caſu quo Maxima decoderet ſine filijs, erat tranſmiſſibilis ad hæredes, *l. ſpem, C. de donat. d. §. ex conditionali*, & declarat Gabr. *conſil. 136. num. 7. lib. 2.*

3 Imò eò magis videbatur eſſe locus tranſmiſſiooi in hoc caſu, cùm filij Troili, & Marij fuerint poſiti in conditione, Socin. *in l. hæredes mei, §. cum ita num. 19. & ſeqq. ff. ad S. C. Trebell.* Dec. *conſil. 397. num. 6.* Burſat. *conſil. 71. num. 7. & ſeqq. lib. 1.* Menoch. *conſil. 1154. num. 33. lib. 12. & dicta præſumpt. 201. num. 97.* Gabr. *dicta concl. 2. num. 35.* Craſſ. *de comm. in §. fideicommiſſum quæſt. 68. num. 3.* Ruſtic. *conſil. 2. poſito poſt tract. an & quando, &c. num. 58. & ſeq.* Quæ coniectura eò magis procedit ſtante ſtatuto Vrbis *lib. 1. cap. 142.* adeò vt nec videatur tractandum de tranſmiſſione, cùm iure proprio dicantur vocati, quo caſu non attenditur, quòd qui eos prætendebant, deceſſerint ante grauatum, vt declarat Gabr. *conſil. 113. num. 10. & ſeq. lib. 1.* Pariſ. *conſil. 66. num. 75. & ſeq. lib. 3.* Modern. *de fid. com. art. 28. num. 25. verſ. ſed ego*, & ſequuta eſt Rota in Romana fideicommiſſi de Aldonis 11. Ianuarij 1613. coram me, quòd adhuc fortiùs procedere videbatur, in quo ſumus in contractu data veritate illius opinionis, quòd in contractibus etiam de iure communi filij poſiti in conditione cenſentur vocati, Socin. iun. *conſil. 108. num. 7. lib. 2.* Gabr. *in tit. de fid. concl. 4. num. 50. & 24. limit.* Menoch. *conſil. 325. num 9. lib. 4.* Hond. *conſil. 29. n. 103. lib. 1.* Hier. Gabr. *conſil. 96. n. 19. lib. 2.* Decian. *conſil. 41. num. 44. lib. 1.*

4 Accedit etiam, quòd donatrix digreſſa eſt ad plures gradus ſubſtitutionis, quæ eſt ipſa vrgens tranſmiſſionis coniectura iudicatura, Pariſ. *conſil. 75. num. 5. lib. 2.* & ſequuntur alij, quos refert Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib. 20. tit. 11. num. 24.* Ruſtic. *conſil. 2.* poſt dictum tractatum *num. 62.* & demum, quòd Troilum, & Marium ſimul vocauit, & inuicem ſubſtituit, quo caſu cenſetur vnitum ius accreſcendi cum fideicommiſſo, & eò faciliùs habet locum tranſmiſſio, Bald. *conſil. 9. num. 1. lib. 2.* Pariſ. *conſil. 5. num. 41. lib. 3.* Aym. *conſil. 568. num. 2. & conſ. 584. num. 4.* Mantic. *vbi ſupra num. 12.* Gabr. *dict. concl. 2. de hæred. inſtit. num. 46.* Odd. *de ſubſtitut. rub. de compend. part. 6. art. 1. limit. 7.* Menoch. *conſil. 95. num. 3.* vbi de communi *lib. 1.* Honded. *conſil. 7. num. 40. & ſeq. lib. 1.* quæ ſi habent locum in vltimis voluntatibus, multò magis in contractibus, in quibus faciliùs fit tranſmiſſio, Alciat. *conſil. 180. num. 6. lib. 9.* benè faciunt tradita per Abb. *conſil. 35. num. 2. part. 1.* præſertim omnibus iſtis coniecturis ſimùl iunctis, Magon. *dec. Floren. 17. num. 13. & 14.* licèt aliàs ſingulæ non ſufficerent, in quibus terminis procedit deciſ. Seraph. 1014. ex aduerſo allegata.

Non obſtat, quòd hæc donatio facta Mario abſenti nunquam fuerit ab eo ratificata, prout videbatur requiri ad effectum tranſmiſſionis, etiamſi Notarius pro ipſo fuerit ſtipulatus, & quòd ab hærede non poſſit ratificari, vt poſt Paul. de Caſtr. *conſil. 195. num. 2. & ſeqq. part. 2.* tradit Surd. *conſil. 60. n. 17. cum alijs alleg.* quia fuit reſponſum quicquid ſit de illa controuerſia, cuius controuerſiæ partem negatiuam tenuerunt infiniti DD. relati per Rol. *conſil. 19. num. 22. lib. 1.* & Ceph. *conſ. 33. num. 5. & 8. lib. 1.* quibus addi poteſt Non. *conſil. 16. num. 24.* Clar. *in §. donatio quæſt. 13. num. 2. in fin. & num. 5. verſ. difficultas 1,?*, Burſat. *conſil. 173. num. 10. lib. 2.* Honded. *conſ. 37. num. 25. lib. 1.* vbi de veriori, & magis communi Menoch. *conſil. 92. num. 67. lib. 1.* Oſaſch. *dec. Pedem. 33. in fin.* Vinc. de Franch. *dec. 339. 2. part.* & ibi in fine dicit fuiſſe nunciatum in conſ. Neapolitano pro donataria actrice, cui abſenti fuerat donatum, nec donatio fuerat ratificata, idem tradit Surd. *dec. 311. n. 6. & deciſ. 206. num. 4.* & nouiſſimè Chriſtoph. Torniel. *conſil. 47. num. 6. conſil. 67. num. 17. & conſil. 105. num. 34. lib. 1.* vbi quòd opinio Caſtr. communiter reprobatur, prout etiam teſtatur Aym. *conſ. 252. ſub n. 2.* & hanc partem videtur tenuiſſe Rota in cauſa Venetiarum cenſus 2. Decembris 1610. coram Reuerendiſſ. Lugduneñ. 5

Quicquid igitur ſit de iſta opinione, præſertim quoad effectum acquiſitionis dominij, & poſſeſſionis, ad quem effectum neceſſariam eſſe acceptationem, latè comprobat Cephal. *conſil. 440. num. 3. & ſeqq. lib. 3.* Rota in Vrbeuetana hæreditatis 15. Iunij 1580. coram Seraphino, quæ eſt *deciſ. 683. num. 4. part. 1. diuerſ.* Card. Mantic. *de tac. & ambig. lib. 13. tit. 7. num. 25.* Moder. diſcept. Floe. *cap. 292. in fin. part. 2.* Theſaur. *deciſ. 20. ſub num. 5. verſ. aut verò tamen*, dicebant Domini quoad effectum acquiſitionis actionis ad tradendum, qui eſt caſus noſter, talis ratificatio non videtur neceſſaria, ex latè trad. per Roland. *d. conſil. 19. num. 17.* vbi de communi *lib. 1.* Cephal. *d. conſil. 33. num. 8.* Couar. *in rubr. extr. de teſtam. 3. part. num. 13. circa fin.* quem ſequitur Rota *in dict. dec. 683. num. 3. verſ. præterea*, & Bart. *dec. Bonon. 26. ſub num. 10.* 6

Et quòd poſſit fieri ratificatio ſaltem ab hærede donatarij, ſenſit contra Paul. de Caſtr. Clar. *dicta quæſt. 13. num. 4. verſ. tertius caſus*, & ſequuta eſt Rota in Rauennateñ. donationis 29. Aprilis 1596. coram Seraphino, quæ eſt *deciſ. 1184. num. 13. part. 2. in impreſ.* & in Spoletan. bonorum 6. Nouembris 1587. coram eodem, quæ eſt *deciſ. 801. n. 4. part. 1.* & in alijs allegatis per informantes. Sed videbatur ceſſare difficultas, quia fuit probatum, quòd Marius habuit ſcientiam dictæ donationis, quæ in his lucratiuis habetur pro acceptatione, Dec. *in l. traditionibus num. 15. C. de pact. & conſil. 58. num. 2.* Aym. *conſil. 297. num. 5.* latè Roland. *dicto conſil. 19. num. 34. & ſeq.* Ceph. *dict. conſil. 33. num. 19.* Ludouic. *deciſ. Peruſ. 29. num. 9.* Surd. *dicta deciſ. 111. num. 13. & in dicta deciſ. 206. num. 11. & conſil. 305. num. 18. lib. 3.* idem tradit Calet. *conſil. 48. num. 3. conſil. 47. ſub num. 1. & ſeq.* Burſat. *conſil. 33. num. 5. & conſil. 118. num. 11. & ſeqq. lib. 1.* Soc. iun. *conſil. 67. num. 11. & ſeq. lib. 3.* Menoch. *conſil. 92. num. 66. lib. 1.* & tenuit Rota in dicta Rauennateñ. donationis coram Seraphino *num. 12.* Probatio autem ſcientiæ fuit deducta per teſtes, quorum primus optimè de ea deponit, ſecundus autem ſaltem adminiculatur primò, & aliàs, ſcientia probatur etiam per vnicum teſtem, Natta *conſil. 231. num. 2. lib. 1.* Surd. *conſil. 19. num. 35. lib. 1. & deciſ. 221. num. 11.* Put. *dec. 121. num. 8. lib. 2.* imo ſolis coniecturis, Guidop. *conſ. 23. num. 18. & ſeq.* Theſſ. *dec. 7. num. 12.* Roland. *d. conſ. 19. num. 34. & ſeqq. lib. 1. & conſil. 4. num. 31. lib. 2.* Cephal. *d. conſ. 33. num. 19.* Surd. *d. deciſ. 111. num. 13. & deciſ. 266. n. 11. & d. deciſ. 221. num. 9. & ſeqq.* vbi inter alias coniecturas ponunt etiam eam quæ ducitur ex coniunctione ſanguinis quæ hìc adeſt. 7

Nec viſum eſt obſtare conſilium Alciati tertium *lib. 8. vbi num. 19. & ſeqq.* quod tenet donationem factam Petro ſua vita durante, & poſt eius mortem Michaeli, & ſuis hæredibus, mortuo Michaele ante Petrum non tranſmitti, & ſequuntur Moder. *de fideicom. art. 54. num. 20.* Menoch. *conſil. 388. num. 47. lib. 4. cum alijs allegatis*, quia vltra quòd con- 8

contrarium expreſsè, firmat Gulielm. de Benedict. *in cap. Raynutius in verſ. vxorem nomine Adelaſiam deciſ.5. num.* 62. Rip. *reſp.1. num.6. in tit. de donat. & grat. profect. & renoc.* cum alijs per Zanchium *in dicto §. cum ita part.4. num.* 18. *&* 157. & ipſe Aleiat. *conſil.*151. *lib.*1. tenet, vbi eſt facta mentio hæredum, vt hic, tranſire donationem ad hæredes, & ab ijs poſſe ratificari. Intendebatur etiam quod in caſu Alciat. donatio erat facta Petro ſua vita durante, & poſt eius mortem Michaeli, quæ clauſula importat conditionem, ſi Michael eſſet ſuperſtes Petro, vt ibi *num.*21. quod verbum, *ſuperſtes*, repugnat tranſmiſſioni, vt per Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.*11. *tit.*20. *num.*28. & ita conſ. Aleiat. intelligit Valaſc. *de iure emphyt. quæſt.*10. *in fin. verſ. quorum opinio*, In caſu autem noſtro Marius non fuit vocatus ſub conditione, ſi eſſet ſuperſtes, maximè prætet quamquod ibi nullum planè ius fuerat quęſitum ſubſtituto, nec per ſtipulationem Notarij, nec per eius acceptationem, quæ contra ſe habent in hoc caſu, vt ex prædictis patet.

Ex quibus fuit reſolutum eſſe locum tranſmiſſioni.

R. P. D. B V R A T T O.

Romana diuiſionis domus.

Veneris 9. Maij 1614.

A R G V M E N T V M.

Rem communem quiſque diuidere poteſt inuito ſocio, & emphyteuſis pluribus conceſſa, nunquid vno ſoluente cadat in totum in commiſſum.

S V M M A R I V M.

1 *Rem communem diuidere quiſque cogi poteſt.*

Emphyteutica res communis diuidi poteſt inuito ſocio, ſub num. 1. *&* 2.

Feudum commune diuidi poteſt inuito altero ſocio, num. 1. *poſt med.*

2 *Cenſus omiſſa ſolutio non producit caducitatem rei cenſuata, niſi adſit contrarium pactum.*

Emphyteutica res inueſtitura pluribus facta, & qualibet conceſſio cenſetur facta pro rata, & pro virili, non autem in ſolidum, ibid.

Emphyteuſi pluribus conceſſa, ſi vnus non ſoluit canonem, nunquid efficiatur caduca in totum, ibid.

DECISIO CXLIII.

1 AD inſtantiam illorum de Stanghillinis fuerunt per ſententiam A.C. condemnati illi de Serenis ad diuidendas domus, de quibus agitur, aliàs de anno 1548. Marino de Angelinis, & Lucę de Stanghillinis eorum auctoribus in perpetuam locationem conceſſis, pro cuius ſententiæ confirmatione DD. reſoluerunt ex vulgari clauſula neminem inuitum cogi in communione permanere, *l. final.* vbi Doctor. *C. comm. diuid.* ſed poſſe conſocium ad diuiſionem compellere, *l. & ſi non omnes* 8. vbi omnes, *& l. antepen. in fin. ff. eodem*, quæ procedit etiam in emphyteuticis, Alexand. *conſil.7. num.5. lib.5.* Roland. *conſil.80. num.46. lib.1.* & in feudalibus, Socin. *conſil.68. num.45. in fin. & ſeq. lib.1.* cum alijs per Schrader. *de feud. part.8. cap.2. num.32. & ſeq.* qui de veriſſima, & communi, & Roſenth. *in eodem tractatu cap.9. concluſ.53. num.4.* & in emphyteuticis ex permiſſa diuiſio, etiam irrequiſito domino inter comprehenſos, vbi præſertim æqualiter fiat, Bart. *in l. qui Roma, §. duo fratres num.24. verſ. ego dico, ff. de verb. obligat.* quem ibi omnes ſequuntur, & de magis communi teſtantur Alexander *num.*60. Iaſ. *num.*75. Crot. *num.*135. Ripa *num.*86. Modern. Bononien. *num.*281. idem Iaſ. *in l. final. num.114. C. de iure emphyteut.* Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum num.89. verſ. veriſimiliter dicitur de conſtitut.* Clarus *in §. Emphyteuſis quæſt.*14. prout in feudo inferioribus pluribus conceſſo habetur *cap.1. §. preterea ducatus de prohib. alien.* per Feder. & tradunt Iaſ. *in dict. l. final. num.114. idem in d. §. duo fratres num.*75. vbi Ripa *num.*86. Schrader. *de feud. lib.1. part.8. cap.2. num.*31. idque ob eandem rationem, quòd diuiſio dicatur alienatio neceſſaria, Bart. *in l. idee in fin.* vbi Bald. *verſ. inducit hunc textum, ff. de cond. furt.* Iaſ. *in d. l. finali num.*47. Alexander *dict. conſil.7. num.5. lib.5.* Redoan. *de rebus Eccleſ. non alienand. quæſt.11. verſ. iſta autem quinquageſima num.*18. bon. mem. Card. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.22. tit.28. num.*49.

Nec impediri poteſt prætextu, quòd vnus ex emphyteuticarijs poſſet, ſi alter deficeret in ſolutione canonis, abſque propria culpa caducitatem incurrere. Nam vltra, quòd conceſſio de qua agitur, videtur potiùs cenſualis, vel locationis ad longum tempus, quàm emphyteutica, in quibus ceſſante pacto, vt hic, ceſſat caducitas, vt in cenſu, *gloſſ. penult. in cap. conſtitutus* vbi Innoc. & alij *de relig. domib.* Natta *conſil.*3. & in locatione ad longum tempus, latè probauit Rota in vna Romana Caſalium de Maximis 20. Februarij 1576. & 14. Martij eiuſdem anni coram bon. mem. Card. Seraphino relata *part.1. diuerſ. deciſ.139. & 174.* cùm ſimpliciter abſque clauſula in ſolidum fuerit prædictis Marino, & Lucæ conceſſio facta, cenſetur cuilibet facta pro rata, & quilibet pro virili tenetur, *l. cum qui ita 56. in princ. & l. ſi mihi, & Titio 110. ff. de verborum oblig. l. reos 11. §. cum in tabulis, ff. de duobus reis*, & in emphyteuſi, Bart. *in l. fraudati ad finem verſ. & ideo ſi ponerem, ff. de publican.* Bald. *conſil.116. num.11. lib.1.* Crot. *in d. §. duo fratres num.*145. Dec. *conſil.58. in fin.* Gabr. *conſil.86. in princ. lib.1.* Corbul. *de cauſ. priuat. ob non ſolutum canonem limit.36. num.1.* Ita vt ſolùm pars ſoluere ceſſantis incidat in commiſſum, Bart. *in d. l. fraudati in fin.* Bald. *d. conſil.116. num.1.* Iaſ. *in l. fin. num.57. verſ. ſecundo limita*, poſt Alber. *ibi in 9. quæſt. C. de iure emphyt.* Ripa *in l.4. §. Cato num.44. verſ.1. caſu, ff. de verborum obligat.* Ronchegal. *in l. eandem in princip. num.137. ff. de duobus reis*, Corbul. *d. limit.36. num.2.* 2

Et ex his pro ſententiæ confirmatione reſolutum.

R. P. D. P A M P H I L I O,

deinde S. R. E. Cardinali.

Hiſpaleñ. decimarum de Agamonte.

Luna 12. Maij 1614.

A R G V M E N T V M.

Eſt magiſtralis deciſio, in quà magiſtraliter explicatur, quænam requirantur in extractione inſtrumentorum in archiuo exiſtentium vigore litterarum compulſorialium facta.

S V M M A R I V M.

1 *Archiui præfectus habet facultatem extrahendi ſcripturas in archiuo exiſtentes abſque iudicis authoritate, & partis citatione, perinde ac ſi extraheret de ſuo originali, n.2. vbi etiam quòd probatur quem eſſe præfectum archiui ex eius ſubſcriptione.*

2 *Legalitas magni Prioris Religionis Hieroſolymitanæ cum ſigillo probat Notarium archiui in inſtrumento ſubſcriptum eſſe talem.*

Notarium in inſtrumento ſubſcriptum haberi pro Notario, & illius ſcripturis fidem adhibendam probatur per teſtes, ibid.

3 *Inſtrumenta extracta vigore litterarum compulſorialium, & parte citata dicuntur eſſe in forma probanti.*

4 *Inſtrumenta in archiuo exiſtentia etiam non recognita, ſi antiquiſſima ſunt, probant: vbi etiam quod antiquitas inſtrumenti dicitur conſtare ex data ipſius.*

5 *Inſtrumentum eſſe originale, & non exemplum inde ſumptum, ex quibus cognoſcatur, & quomodo probetur, num.6.*

7 *Compulſoris delegatus ſubdelegare non poteſt.*

Delegatus Principis ſubdelegare poteſt, ibid.

8 *Citatio nunquid requiratur coram ſubdelegato compulſoris ad videndum extrahi iura.*

Citationis defectus ſuppletur ex præſentia partis, ibid.

9 *Exemplum etiam ex archiuo extractum non probat.*

10 *Abundans cautela non nocet.*

11 *Inſtrumenti fides ſuppletur ex adminiculis.*

Obſeruantia ſubſequuta dare ſolet fidem ſcripturæ, etiam non authenticis, ibid. verſ. ex quibus.

In-

Digitized by Google

Inſtrumenta, & ſcripturæ antiquiſſima extracta in partibus remotis cum magna impenſa, & diuturnitate temporis dicuntur in forma probanti, nec eis de fide diminuitur, etiam quod in earum extractione aliquid deficiat, ibid. in fine.

DECISIO CXLIV.

1 POſt reſolutionem ſub die 14. Iunij 1610. coram Reuerendiſſimo Bononień. in hac cauſa factam, quòd ſcriptura concordiæ anno 1263. inter Epiſcopum Syluenień. & Milites Sancti Iacobi de Sparta, pro parte Marchionis tunc producta, non ſit in forma probanti, fuit denuò in actis producta alia ſcriptura eiuſdem concordiæ, ſuper qua in locum eiuſdem Reuerendiſſimi Domini Bononień. ſubrogatus, ſupradicta die 12. menſis Maij propoſui dubium particulare, an illa ſit in forma probanti. Et Rota vtraque parte informante affirmatiuè reſpondendum cenſuit, quia fuit extracta à ſcriba præfecto archiui ſupradictæ Religionis Sancti Iacobi loci Palmellæ, qui habet facultatem extrahendi ſcripturas in archiuo exiſtentes abſque iudicis auctoritate, & partis citatione, perindè ac ſi extraheret de ſuo originali, Zabarel. *conſ.3. incipiente ſigillatim num.16.* Rota in Lucana expeoſarum 24. Maij 1600. coram Penia, & in alijs pluribus.

2 Quòd autem ille, qui extraxit dictam ſcripturam, eſſet præfectus archiui, viſum fuit probari nedum ex eius ſubſcriptione, in qua nominat ſe talem, iuxta deciſ. Caputaq. 245. *part.2.* & fuit dictum in cauſa Thertuſeń. iuris conferendi 24. Maij 1596. coram bon. mem. Cardinale Pamphilio, ſed etiam ex legalitate magni Prioris cum ſigillo Religionis, Put. *in cap.1. num.5.* & ibi Felin. *num.18. in fine de fid. inſtrum.* Paul. de Caſtr. *in l.1. in fine, C. vbi de ratiocin.* & deponunt teſtes pro parte D. Marchionis examinati, qui vlterius dicunt quòd illis ſcripturis, & tranſumptis, plena & integra fides adhibetur, & quod archiuum huiuſmodi eſt locus publicus, & authenticus, vbi cuſtodiuntur omnes ſcripturæ ad prædictam Religionem Sancti Iacobi ſpectantes.

3 Et hæc eò faciliùs procedunt in caſu noſtro, in quo extractio fuit facta vigore litterarum compulſorialium ex parte citata, ad not. *in cap. cum P. Tabellio de fid. inſtrument.* Rota *deciſ.1. eodem tit. in nouis*, & coram bo. me. Cardinale Seraphino *deciſ.1028. in princ.*

4 Non obſtat, quod dictum inſtrumentum exiſtens in archiuo non fuerit recognitum, quia cùm ſit antiquiſſimum, & habeat faciem inſtrumenti publici, non indiget recognitione, Put. *deciſ.9. de fid. inſtrum. & deciſ.151. lib.1.* & fuit dictum in cauſa Parmeń. Prioratus 27. Februarij 1595. coram Litta, & in Vrbeuetana fideicommiſſi de menſe Nouembris 1602. coram bo. me. Cardinale Pamphilio. Quòd autem ſit antiquiſſimum, ſatis viſum fuit conſtare ex data ipſius de anno 1263. vnà cum adminiculis per informantes deductis, Put. *d. dec.9. in princ. de fid. inſtrum. & deciſ.449. lib.1.*

5 Minus obſtat, quòd ſupradictum inſtrumentum non ſit originale, ſed ſumptum, & propterea ſcriptura ex eo extracta, vti ſupradictum, deſumpto non ſit in forma probanti, Dec. poſt alios *in auth. ſi quis in aliquo num.8. & 30. verſ. contrariam, C. de eden.* Caputaquen. *deciſ.284. num.1. part.1.* Quia de contrario ſatis apparet ex atteſtatione D. Georgij de modo à compulſore ſubdelegato, qui aſſerit fuiſſe ſibi in archiuo præſentatam quandam membranam cum quodam ſigillo appenſo, & loco in quo fuerat aliud ſigillum pariter appenſum, cum inſcriptionibus purpureis, & rubeis tenoris infrà citati, videlicet:

6 Inſtrumentum inter ordinarium, & Epiſcopum ſoluen. Ex quo colligitur quòd eſt originale, aliàs & inſertio eſſet facta per huiuſmodi verba, *Copia*, ſiue *exemplum*, vel ſimilia, &c. non in eo appenſa eſſent ſigilla, quæ ſolùm in originalibus apponi ſolent, nec fides dicti inſtrumenti viſa fuit imminuenda, ex eo quod careat vno ex dictis ſigillis, quia id cenſetur euaniſſe per antiquitatem, maximè quia ſuperfuit vnum ex illis cum veſtigijs alterius, & adſunt ſubſcriptiones partium, & teſtium, vt in ſimili poſt Decium *conſil.146. verſ. Nec obſtat*, conſiderauit Rota in Tudertina Prioratus 10. Ianuarij 1594. & Parmeń. Prioratus 27. Februarij 1595. coram Litta.

7 Neque releuat, quòd extractio fuerit facta coram ſubdelegato compulſoris, qui vti ſubdelegatus non poterat ſubdelegare; placuit enim reſponſio, quòd in caſu iſto fuit facta citatio generalis ad videndum compulſari inſtrumentum, & examinandi teſtes coram compulſore, nec apparet aliquis actus iuriſdictionis factus coram illius ſubdelegato, cui propterea cenſet ſubdelegatus, nedum miniſterium, quod etiam ſubdelegatus à delegato à Principe ſubdelegare poteſt, *cap. mulieres*, vbi gloſſ. *in verbo idoneum de iudic. in 6. facit deciſ. Ægid.* Guidopap. *deciſ.158.* Rota *deciſ.8.* & ibi Adden. *ſub num.6. verſ. tamen ſicut de offic. deleg. in nouiſſ.*

8 Nec aliqua citatio viſa fuit neceſſaria coram ſubdelegato compulſoris, quia ſupradicta citatio ſufficiat ad ea omnia, quæ in exequutionem litterarum compulſorialium fieri debent, vt fuit dictum coram Seraphino *dicta deciſ.128. num.7.* ex trad. per Rotam *deciſ.8. de dol. & contumac. in nouiſſim.* Præſertim quòd quatenus in caſu iſto aliquis defectus citationis conſiderare poſſet, viſus fuit ceſſare ex præſentia præcitati Capituli, Vant. *de nullit. quib. mod. ſent. null. defend. poſſ. num.116.* cum alijs allegatis.

9 Nec demum ſubſiſtit, quòd ſcriptura in actis producta non ſit exemplum ab archiuo extractum, ſeu compulſatum, ſed exemplum exempli, quod propterea non probat, ex ſupradictis, quia imò, & ipſummet exemplum extractum ab inſtrumento originali exiſtens in dicto archiuo loci Palmellæ, quòd fuit tranſmiſſum compulſori, & per eum ad curiam, retenta copia penes ipſum, vt patet ex ſubſcriptionibus tam archiuiſtæ, quàm magni Prioris, & aliorum officialium in eo exiſtentium, & hic in curia formiter recognitum.

10 Præterea fuit dictum, quòd archiuiſta poterat illam extrahere ab his litteris compulſorialibus, vt ſuprà dictum eſt: vnde licèt illæ fuerint adhibitæ pro abundanti cautela, & in aliquo minus ſolemniter excuſæ, id non nocet, ex traditis per Rotam *deciſ.4. de reſcriptis in nou.* Vant. *d. tit. quib. mod. ſent. null. defen. poſſ. num.114.*

11 Denique fuit ponderatum, quòd iſta ſcriptura reperitur adminiculata, tum ex qualitate loci, in quo fuit reperta, qui eſt publicus, & authenticus, vt ſuprà deductum fuit; tum ex litteris Iulij II. de anno 1508. & Leonis XI. de anno 1514. & ſeq. ad poſtulationem Comitis, & Capituli Hiſpaleń. ſuper confirmatione concordiæ inter eaſdem partes emanatæ, in quibus partes narrant oppida de Ayamonte, & de Lepo, cum alijs de quibus agitur, fuiſſe Religionis Sancti Iacobi, & quòd antiquitus decimæ locorum percipiebantur per Religionem iuxta tenorem concordiæ de qua agitur. Ex quibus propterea, & alijs ſub die 20. Nouembris 1609. & per informantes pro parte D. Marchionis cumulatis, ſatis viſa fuit augeri fides ſupradictæ ſcripturæ, & comprobari illius obſeruantia ſubſequuta, quæ ſcripturis etiam non authenticis fidem dare ſolet, Aym. *conſil.101. num.4.* Rota in cauſa Aquilana releuationis indemnitatis de anno 1577. & in Romana cenſus 21. Februarij 1576. relata inter impreſſ. *deciſ.113. num.11. & 375. num.4. part.1. diuerſor.* Maximè, quia agitur de ſcriptura antiquiſſima, extracta in partibus remotis cum magna impenſa, & diuturnitate temporis, quo caſu non eſt ita ſcrupuloſè agendum ad illius fidem ſubuertendam, vt in ſimili conſiderauit Rota coram Seraphino *deciſ.1392. in fin.*

R.P.D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S.R.E. Cardinale.

Romana prætenſæ nullitatis.

Mercurij 14. Maij 1614.

ARGVMENTVM.

Filiusfamilias validè ſe obligare poteſt pro patre, adhibitis tamen ſolemnitatibus ſtatutarijs, & pater indemnis releuatur.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata ad inſtantiam Procuratoris qui non habet mandatum, parte proteſtante eſt nulla.*

Ne-

- *Negatiua mandati procura probatur ex reuolutione proceſſus, ibid.*
3 *Filiusfamilias pro patre cum ſolemnitatibus ſtatutarijs validè obligatur.*
4 *Minoris contractus factus ſine interuentu proximiorum, iuxta formam ſtatuti valet, & tenet, niſi probetur tempore contractus fuiſſe proximiores habiles, qui contractui interuenire potuiſſent.*
5 *Promiſſio releuationis indemnitatis aliud non eſt, quàm commodum contractus, & incommodum in ſe ſuſcipere.*

DECISIO CXLV.

1 FVit de anno 1599. per D. Auditorem Cameræ pronunciatum, obligationem Flaminij Carmadij pro ipſius patre factam ad fauorem bon. me. D. Ciccolini ſignaturæ iuſtitiæ Referendariæ, nullam extitiſſe. Vnde interpoſita D. Ciccolinus appellatione, cùm iam poſtea non fuiſſet proſequutus, & per conſequens ad ſui fauorem prætenderet Flaminius rem iudicatam, dubio in Rota propoſito per R. P. D. meum Pamphilium die 27. Iunij præteriti, fuit reſolutum de illa non conſtare. Vnde poſteà ad fauorem Antonij hæredis dicti D. Ciccolini cauſa expedita, & per viam appellationis coram me introducta; dubitaui ſuper confirmatione ſententiæ Rotalis, quam Antonio ſolùm informante, Domini eſſe confirmandam cenſuerunt, cùm prior ſententia nulla, & iniuſta videatur.

2 Nullitas apparet ex defectu mandati, qui enim pro Flaminio comparuit, & ſententiam obtinuit, non obſtante proteſtatione, & inſtantia partis, mandatum non exhibuit, vt requirebatur ad ſententiæ validitatem, Bald. *in l. 1. in 2. lectura num. 3. ff. de procurat.* Guidop. *deciſ. 599. & deciſ. 129. & 689. part. 1. diuerſ.* Et cùm ex reuolutione proceſſus de tali mandato non appareat, ſatis dicitur hæc nullitas probata, Corn. *conſil. 191. num. 6. lib. 1.* Ripa *in cap. cum Eccleſia Sutrina num. 82. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Bart. *conſil. 81. num. 2.* Caputaq. *deciſ. 191. num. 3. part. 1.* Card. Seraph. *deciſ. 189. num. 5. part. 1.*

3 Iniuſtitia pariter deducitur, quia filiusfamilias pro patre cum ſolemnitatibus ſtatutarijs validè obligatur, *l. ſi dubitet, §. filiusfamilias, ff. de fideiuſſoribus l. 1.* vbi gloſſ. *in verbo fideiuſſor. C. de filiofamilias minore.* Quæ ſolemnitates in caſu noſtro cùm interueniſſent, obligatio Flaminij tanquam nulla infirmari non poterat, vt fuit reſolutum in cauſa Firmana reſtitutionis dotis 23. Iunij 1603. coram bo. m. Penia, & in cauſa Romana reſciſſionis contractus, prima Decembris 1608. coram Reuerendiſſimo D. meo Decano.

4 Non obſtat hìc duos proximiores iuxta formam ſtatuti non interueniſſe. Non enim apparet tunc temporis fuiſſe conſanguineos habiles, qui dictæ obligationi interuenire potuiſſent, prout plenè & concludenter per Flaminium ad nullitatem obligationis agentem probandum erat, ex alleg. in deciſ. Vnde benè potuit in defectum conſanguineorum adhiberi curator, & cum decreto iudicis pro patre Flaminius obligari, Chiſanen. *dec. 183. incip. ſtatutum.*

4 Nec valet dicere, decretum ex falſa cauſa interpoſitum fuiſſe, cùm Flaminij pater, iuxta prouiſionem iudicis, indemnitatis releuationem non promiſerit. Nam licèt hæc promiſſio in inſtrumento non legatur, cùm tamen appareat dictum patrem eademmet die in ſe onus ſocietatis, de qua agitur, aſſumpſiſſe, necnon ſub hypotheca omnium bonorum promiſiſſe ſortem principalem vnà cum fructibus ſoluere, ſatis ille dicitur indemnitati filij conſuluiſſe, cum in effectu expreſſa indemnitatis promiſſio nihil amplius operari potuiſſet, Bart. *in l. quero num. 4. & ſeq. ff. locat.* Dec. *conſ. 551. num. 7.* Pariſ. *conſil. 109. num. 37. & ſeq. lib. 1.* Surd. *conſ. 150. num. 4. lib. 1.*

6 Vnde non obſtant, quæ dicebantur de reuocatione huius decreti facta per primum collateralem ex allegata cauſæ falſitate, iſta enim reuocatio ex ſupradictis iniuſta detegitur, & vlteriùs fuit nulla propter litem tunc temporis pendentem coram A. C. vt etiam fuit expreſſum in deciſione R. P. D. mei Pamphilij, à qua non viſum fuit Dominis recedere.

R. P. D. VBALDO.

Turritana bonorum.

Mercurij 14. Maij 1614.

ARGVMENTVM.

Manutentio danda eſt patri in bonis dotalibus filio communi acquiſitis per mortem matris ratione adminiſtrationis, & vſusfructus, poſteriorque poſſeſſio tanquam clandeſtina, & turbatiua reputatur, & ſine traditione nec dominium, nec poſſeſſio retrò transfertur. Cætera vide in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio matris defunctæ continuatur in filium infantem, & in illius patrem ratione legitimæ adminiſtrationis, & vſusfructus, quem habet ipſe pater in bonis maternis filio obuentis.*
Pater habet vſumfructum in bonis maternis communi filio relictis, etiam poſt mortem filij, ibid.
Poſſeſſio poſterior tanquam clandeſtina, & turbatiua manutenibilis non eſt, ibid. ad fin.
Poſſeſſio nemini auferenda ſine citatione, ibid. in fine, & num. 3.
3 *Statutum, & conſuetudo differunt inter ſe.*
4 *Præſuppoſito ceſſante, ceſſat etiam diſpoſitio loquens cum præſuppoſito.*
Statuta interpretanda ſunt ne pater excludatur à luctuoſa filij hæreditate, ibid. verſ. vnde cùm.
5 *Dictiones* donec, & quouſque, *& ſimiles ſunt dictiones extinctiuæ.*
6 *Dominium in contractibus ſine traditione retrò non transfertur, ibid. verſ. reſpondebatur enim, vbi quid de poſſeſſione.*
Subſtitutio dicitur facta per verba obliqua, videlicet; reſtituere teneatur, num. 6.

DECISIO CXLVI.

DOmini cenſuerunt dandum eſſe mandatum de manutenendo Domino Michaeli, de cuius poſſeſſione conſtat per publicum inſtrumentum conſtante matrimonio inter ipſum, & Antonium, quæ poſſeſſio fuit continuata etiam poſt mortem vxoris, ſuperſtite filio infante ratione legitimæ adminiſtrationis, & vſusfructus, *l. cum oportet, C. de bon. quæ liber.* qui vſusfructus durat etiam poſt mortem filij viuente patre, *l. vlt. C. de vſufruct.* cum alijs in deciſione huius cauſæ allegatis, die 22. Aprilis anni præteriti coram me, quibus addi poteſt Gomez *ad l. Tauri 6. num. 11. & ſeqq.* Aſcan. Clement. *de patr. poteſtat. effect. num. 34. verſic. amplia 6.* Canale. *de vſufruct. mulier. relict. num. 180.* & conſequenter Michaeli tanquam anteriori poſſeſſori debetur manutentio, non autem Domino Archiepiſcopo, cuius poſſeſſio poſterior tanquam clandeſtina, & turbatiua non eſt manutenibilis, *cap. licèt cauſam de probat.* Rot. *diuerſor. deciſ. 27. num. 7. part. 1. & deciſ. 19. num. 1. part. 2.* & fuit ſæpiſſimè deciſum, & nouiſſimè in cauſa Regien. beneficij 15. Nouembris præteriti coram R. P. D. Dunozetto; debuit enim citari Michael qui erat in poſſeſſione, quamuis aliàs vſusfructus finitus eſſet, Creſcen. *deciſ. 7. de reſtitut. ſpoliat.* Gabriel. *conſil. 88. num. 23. lib. 1.* 1

Neque obſtare viſum fuit fundamentum, quod fiebat pro Archiepiſcopo ſuper inſtrumento dotali, ac ſtatuto, cuius vigore prætendit potuiſſe capere poſſeſſionem vti vacuam propria authoritate. Quia nec in inſtrumento, nec in ſtatuto legitur permiſſa talis facultas, ſed ſolùm in inſtrumento dicitur dotem datam fuiſſe iuxta vſum, conſuetudinem, & practicam ciuitatis Saſſaris, & in caſu reſtitutionis Michael promittit reſtituere dictam dotem; in ſtatuto verò dicitur, quòd dos remaneat his à quibus proceſſit. 2

Vnde cùm D. Michael potuiſſet deducere non eſſe ſtatuto locum in hoc caſu, & alia plura, ex quibus fortè oſtendiſſet ſe non teneri reſtituere dicta bona, requirebatur 3

om-

Digitized by Google

omninò citatio, & non poterat ſine citatione partis, & miniſterio iudicis ab Archiepiſcopo propria authoritate capi poſſeſſio, iuxta deciſ. Afflict. 97. *num.*2. *&* 3. Gabr. *d. conſil.*88. *num.*23. *lib.*1. *conſil.*67. *num.*13. *&* 17. *lib.*2. Bart. *in l. creditores ſub num.*14. *C. de pignor.* & in ſimilibus terminis Guid. Pap. *dec.* 107. *num.* 1. Rebuff. *de conſtit. regnis gloſ.* 5. *num.*64. & fuit dictum in cauſa Ceſenaten. ſpolij 22. Iunij 1592. coram bo. me. Card. Mantica, & per eundem Mantic. *de tacit. & ambiguis lib.*22. *tit.*22. *num.*4. *& ſeqq.* quem ſecuta eſt Rota in cauſa Regien. bonorum 20. Decembris præteriti, coram R. P. D. meo Dunozetto, & in cauſa Romana de Arrhonis 15. Ianuarij præteriti coram me, vbi aliæ deciſiones, & authoritates cumulantur. Vitta quòd pactum, vel inſtrumentum dotis non refertur ad aliquod ſtatutum, ſed ad vſum, practicam, & conſuetudinem ciuitatis, de quibus non conſtat, & vtique differunt ſtatutum, & conſuetudo, iuxta not. *in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iur. & in l. quibus, ff. de legib.*

4 Statutum verò non videbatur intrare, quia ſub rubrica de dotibus, & antifato loquitur, defuncto patre, non autem ſuperſtite, prout eſt caſus noſter; nam ibi *in verſ. ſi mulier decederet*, &c. diſponitur, quòd moriente muliere ſine filijs, dotes ſuæ, & antifatum reuertantur ad dotantes, quæ verba non poſſunt intelligi, niſi mortuo viro, quo caſu eſt locus antifato, ſeu lucro dotali, & ſic ceſſante præſuppoſito antifati, ceſſare etiam debet illa diſpoſitio, iuxta notata *in l. mancip. C. de ſeru. fugitiu.* cum alijs per Surd. *conſ.*150. *num.*78. *lib.*1. Vnde cùm ſtatutum poſteà in continenti ponat alium caſum, quando mulier reliquerit filium, vel filios qui moriantur ante ætatem legitimam, quòd remaneant proximioribus quibus de iure debentur, debet intelligi, retento eodem themate, videlicet præmortuo marito: quæ ſanè interpretatio videtur rationabilis, ne pater excludatur à luctuoſa hæreditate filij, vt eiuſmodi ſtatuta eſſe intelligenda, tradit Vincent. de Franch. *deciſ.* 91. *num.*1. *& ſeqq.* Capic. *deciſ.* 210. *num.*1. & ceſſare videbatur difficultas ex alio ſtatuto ſub rubrica de filijs decedentibus ab inteſtato, deferente ſucceſſionem filij ab inteſtato ipſi patri ſuperſtiti.

5 Rurſus quoad pactum, quòd Michael dotem habeat, teneat, & poſſideat, tam, & tamdiu, vel tantùm, quo vſque accidat caſus, & locus reſtitutionis dictæ dotis, & ſic cùm prætendatur eueniſſe caſum ob mortem filij infantis, videatur dominium, & poſſeſſio Michaelis reſoluta, & conſequenter Archiepiſcopus potuerit ingredi poſſeſſionem vacantem. Reſpondebatur enim quoad dominium non poſſe dici retrò translatum per illas dictiones extinctiuas, *donec, quouſque*, & ſimiles, quia cùm ſimus in contractibus, dominium non videtur poſſe retrò transferri ſine traditione, *l. ea lege*, vbi not. *ff. de condict. ob cauſ. l. fin. C. de reb. alien. non alienan.* Bart. *in l.* 1. *n.*16. *ff. de condit. & demonſtrat.* Caſtren. *in l. qui abſentis*, §. 1. *circa finem*, & ibi Alexand. *num.*8. *verſic. eſt & alia, ff. de acquirend. poſſeſſ.* vbi dicit contrarium eſſe ſpeciale in pacto legis commiſſoriæ, & addictionis in diem, & pro hac opinione eſt authoritas gloſſ. *in l.* 1. *in verbo mortis cauſa verſic. & in illis caſibus* quam ibi ſequuntur Bart. & Cuman. *num.*10. Ang. *in fin. ff. de donationib.* de communi Alex. *conſ.*10. *ſub num.*4. *lib.*1. Corn. *conſ.*96. *num.*5. *lib.*1. *& conſil.*102. *num.*19. *lib.*2. Ruin. *conſil.*109. *num.*24. vbi de communi *lib.*4. Dec. *conſ.* 299. *viſa petitione num.*4. *& in l. traditionibus num.*13. *in fine, C. de pact.* Tiraquell. *de retract. convent.* §. 1. *gloſ.*7. *num.* 16. *& in l. ſi vnquam in verb. reuertatur ſub num.*17. *verſ. ſed & illud, C. de reuocan. donation.* Alciat. *conſ.*84. *num.*6. *&* 8. Iacob. Hentic. *conſ.*1. *num.*278. *lib.*1. Ferdinand. Loaz *in l. filiusfamilias*, §. *diui num.*173. *in fine in* 6. *limit. & num.* 174. & ibi Rip. *num.*88. *ff. de legat.*1. Surd. *de aliment. tit.*8. *priuil.*71. *n.*7. & alios etiam addit Modern. *de fideicom. art.* 51. *ſub d. num.*82.

6 Et in omnem euentum, quicquid eſſet dicendum de dominio, certè non eſſet reſoluta poſſeſſio ipſius Michaelis, iuxta text. & ibi Bald. *in l. dotis, C. ſolut. matrimon.* quæ tantò magis procedunt, quia verba pacti non erant abſoluta, ſed ſtatim poſt ſuprà relata, ſequuntur alia, videlicet, vt veniente dicto caſu reſtitutionis dotis Michael teneatur reſtituere, & reddere pecuniam pro pecunia, &c. & ſic requirebatur eius factum, cùm illa ſint verba obliqua, Bart. *in l. centurio num.*45. *ff. de vulgari* quem omnes, nemine diſcrepante, ſequi teſtatur Oddo *de comp. part.*4. *in verb. reſtituat.* Vitta quòd hæc omnia quæ dicuntur de ſtatuto, & pacto, reſpiciunt petitorium, vt fuit conſideratum in alia deciſione 22. Aprilis.

Non obſtat, quòd ipſe Michael mortuo filio petierit im- 7
miſſionem, quia obiectum ceſſabat ex facto, cùm potiùs fuerit petita manutentio, vt apparet tum ex verbis ſuæ comparitionis, ibi, *quia dubitat ne aliqua perſona velit illum perturbare, aut moleſtare in dicta poſſeſſione, aut illum de facto ſpoliare, & ibi mandet conſtituere eum ſub protectione, & defenſione realium manutentialium, & illarum virtute conſeruare in illa, &c.* Tum ex littera Saluaguardiæ reſcripta ad dictam petitionem, ibi, *Dominum Michaelem conſeruetis, & conſeruare faciatis in dicta poſſeſſione, &c.*

Ex quibus fuit reſolutum Michaeli dandum mandatum de manutenendo, &c.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Aſculana fideiuſſionis.

Veneris 23. May 1614.

A R G V M E N T V M.

Fideiuſſor in forma Cameræ obligatus habetur pro principali, & contra eum agi poteſt non excuſſo principali debitore.

S V M M A R I V M.

1 *Fideiuſſor ſoluens pro ſuo principali, poteſt agere contra releuatorem.*

2 *Excuſſio non requiritur vbi adeſt obligatio Cameralis.*
Fideiuſſor in forma Cameræ obligatus habetur pro principali, & amittit omne quodcumque priuilegium fideiuſſori competens, ibid.

3 *Obligationis Cameralis priuilegium eſt omiſſo iudicio incepto contra bona principalis debitoris, agere contra fideiuſſorem.*

DECISIO CXLVII.

AMon, & Camillus fratres de Monteronis annuum 1
cenſum quadraginta ſcutorum ſuper ipſorum bonis impoſitum vendiderunt Vincentio Cataldo, pro cuius cenſus validitate ſe Horatius, & Octauius obligarunt; pro ſolutione verò fructuum inſolidum vnà cum dictis Amone, & Camillo ſe obligauit Horatius, cui ſolemniter Octauius fideiuſſit. Vnde cùm poſtea vigore mandati Auditoris Cameræ dictos fructus Horatius ſoluere coactus fuiſſet, egerit pro releuatione contra Octauium, qui fuit dubitatum, an teneretur? & dubio per me in Rota propoſito, fuit affirmatiuè reſponſum. Conſtat enim de illius fideiuſſione Horatio facta per inſtrumentum obligatione Camerali vallatum; vnde cùm Horatius ſoluerit, benè potuit contra Octauium fideiuſſorem agere, §. *ſi quid autem, Inſtit. de fideiuſſ. l. idemque*, §. *fideiuſſores, ff. eodem*, Caſtren. *in l. ſi duobus num.*2. *ff. de iur. iur. & in l.* 2. *qui debitorem in principio, ff. de fideiuſſ. & conſ.*64. *num.*1. *lib.*1. Afflict. *deciſ.* 94. *num.*3. cum alijs per Tiraquell. *de retract. lignag. gloſſ.* 18. §. 1. *num.*84.

Nec requiritur hic excuſſio contra principales debito- 2
res; nam ſtante obligatione Camerali, ceſſat excuſſionis beneficium, Socin. *conſ.*24. *in fine lib.*1. Neguſ. *de pignor. part.*5. *membr.*1. *num.*32. Cephal. *conſil.*439. *num.*24. *lib.*3. Facit etiam quòd fideiuſſor in forma Cameræ obligatus habetur pro principali, & quodcumque priuilegium amittit, vt fuit dictum in Romana indemnitatis de Odeſchalchis 5. Nouembris 1578. coram bon. mem. Cardinale Lancellotto.

Non obſtat, Horatium egiſſe contra bona principalium 3
debitorum, & mandatum obtinuiſſe, quia poteſt nihilominus in vim obligationis Cameralis dictum iudicium relinquere, & contra fideiuſſorem experiri, Bart. *in l. conſentaneum num.*17. *C. quomodo, & quando iudex*, Pariſ. *conſ.*103. *num.*3. *lib.*3. Surd. *deciſ.*44. *num.*17.

R. P.

Digitized by Google

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,
poſteà S. R. E. Cardinale.

Bononieñ. adminiſtrationis plateæ.

Luna 26. Maij 1614.

A R G V M E N T V M.

Expenſæ, & ſumptus litis, vt pauperi actori ſubminiſtrentur, quæ requirantur.

S V M M A R I V M.

1 *Arbitrium Rotæ regulandum eſt à diſpoſitione iuris communis.*

Expenſæ, & ſumptus litis non debentur litiganti, niſi copulatiuè conſtet de ipſius bono iure, & paupertate, ibid.

2 *Paupertas ad hoc, vt pauperi ſubminiſtrentur expenſæ litis, debet in ſpecie probari, vt ſit talis, quæ ſine ſubminiſtratis expenſis litem proſequi non valeat.*

3 *Expenſa litis facienda ſunt de communibus redditibus Canonicorum, & beneficiatorum, quando communiter litigant.*

Expenſa, & ſumptus litis non ſunt ſubminiſtranda poſſeſſori rei controuerſæ, ibid. in fine.

D E C I S I O CXLVIII.

1 VErtente coram me lite ſuper locatione, & adminiſtratione datij platearum Bononiæ inter Capitulum, & Canonicos Eccleſiæ collegiatæ S. Petronij ex vna, & magiſtratum, vel regimen eiuſdem ciuitatis ex alia. Cùm dicti Canonici, tanquam pauperes litis expenſas prætenderent, adita ſignatura iuſtitiæ, obtinuerunt mihi reſcribi, vt illis arbitrio Rotæ ſubminiſtratis, in cauſa procederem. Vnde propoſito per me dubio viſum fuit Dominis arbitrium non intrare, cùm illud à iuris diſpoſitione veniat regulandum, Peregr. *dec. 239. c. fin. lib. 2. in manuſcript.* Cæſar de Graſſ. *dec. 7. n. 7. & dec. 8. n. 2. de ſent. & re iudicat.* Rota *dec. 641. n. 1. p. 1. diuerſ.* & de iure litis expenſæ non debentur, niſi copulatiuè de bono iure, & de paupertate conſtet, *l. fin. §. nam ſi talos,* & ibi Bald. & Salicet. *C. de ordin. cognit.* Couarr. *pract. quæſt. c. 6. n. 5.* Verall. *dec. 20. n. 2. lib. 1.* Cardinalis Seraphinus *dec. 1098. n. 2.*

2 In caſu autem noſtro Capituli paupertas non apparet: quamuis enim Canonici, habito ad ipſorum dignitatem reſpectu, dici poſſint pauperes, cùm tenues habeant redditus, hoc tamen in præſenti caſu non ſuffragatur, ſed eſt in ſpecie probandum, quòd ſine dictis expenſis litem proſequi non valeant, *l. paupertas, ff. de excuſat. tutor. §. ſed & propter paupertatem, & ibi gloſſ. in verbo imparem, Inſtit. eod. tit.* cum alijs per Alex. *conſ. 37. n. 1. lib. 1.* Hæc autem probatio non datur, imò de contrario conſtat ex annuo Capituli reddito duorum millium aureorum, ex quo benè ſingulis annis deduci potuerunt ſcuta ducenta pro iſta lite ad ſummum eroganda. Et cùm inter triginta ſex viros Capitulum conſtituentes iſta veniant diuidenda, parum vnuſquiſque detrimenti erit habiturus.

3 Nec poteſt in dubium reuocari, tales impenſas de communibus redditibus eſſe detrahendas, cùm de ſingulorum in Eccleſia beneficiatorum intereſſe agatur, iuxta tradita per Bart. & Bald. *in l. ab omnibus, §. ſi à Titio, ff. de leg. 1.* Natt. *conſ. 418. in princ. lib. 2.* Card. Seraph. *dec. 1012.* Vlteriùs cùm per Capitulum res controuerſa poſſideatur, æquum non videtur, vt expenſæ litis illis ſubminiſtrentur, cùm iſtæ regulariter ſoleant pro redditibus rei, quæ litigatur taxari, iuxta notata per Bart. *in l. pen. ff. de alim. & cibar. leg.* Menoch. *de arbitr. caſu 169. n. 3.* Surd. *de alim. tit. 4. q. 9. n. 2.*

R. P. D. B V R A T T O.

Romana pecuniaria.

Luna 2. Iunij 1614.

A R G V M E N T V M.

Socius, ſeu adminiſtrator non dicitur debitor in pecunia antequam rationem reddiderit, & computorum ſolidationem, ad quem effectum eligi debent duo periti, & illis diſcordantibus eligendus eſt tertius.

S V M M A R I V M.

1 *Peritis duobus electis diſcordantibus eligendus eſt tertius.*

2 *Socius, ſeu adminiſtrator in adminiſtratione non dicitur debitor, niſi computis ſolidatis, num. 3. vbi tamen quod hæc concluſio intelligitur quoad reſtitutionem pecuniarum, non autem quoad bona per adminiſtratorem inuentariata.*

5 *Mercatorum cauſæ tractandæ ſunt ex bono, & æquo, & ſola facti veritate inſpecta.*

D E C I S I O CXLIX.

DIſſoluta de anno 1599. ſocietate, ad quam D. Camillus Palagius fuerat ab olim D. Alexandro Dono de anno 1590. in ſocium aſſumptus, & anno 1596. cum maiori participatione confirmatus; prætendens D. Palagius ratam vtilium ad ipſum ſpectantem egit coram A. C. pro electione communium amicorum iuxta formam capitulorum anni 1596. ad effectum videndi computa ſocietatis prædictæ, & verſa vice DD. de Donis hæredes Alexandri contra Palagium ad rationem adminiſtrationis reddendam, ac in primis reponendum in eorum banco plures pecuniarum ſummas ab ipſo habitas. Cumque R. P. D. Ginettus in cauſa, & cauſis prædictis ab A. C. deputatus mandaſſet ſine præiudicio quorumcumque iurium partium eligi peritos, & illi in relatione longè diſcordaſſent. Dubitatum fuit, an eſſet locus electioni tertij? Et Rota affirmatiuè reſpondit: quia firma, & paſſim obſeruata eſt concluſio in diſcordia duorum ad electionem tertij deueniendum eſſe, *l. item ſi vnus, §. pen. ff. de recept. arbitr. cap. innotuit eod. tit.* & vtrobique Doctor. 1

Non obſtat prætenſio DD. de Donis, quòd Palagius debeat ante omnia reſtituere pecunias ab ipſo extractas. Quia pro reſponſione dicebant DD. etiam Donos pecunias habuiſſe ex negotio, ita vt facienda ſint computa, vt videatur quis debeat refundere. Caſtren. *conſ. 126. circa med. verſic. ſi tamen ad manus lib. 2.* & ab omnibus reddenda ſit ratio, nec interim poſſit vnus condemnari, Angel. *conſ. 286. col. 2. verſ. & ſi inter dictos,* Riminald. ſen. *conſil. 300. n. 53. & 54. vol. 2.* Soccin. ſen. *conſil. 24. n. 36. verſ. hic enim ſi vnus lib. 1.* Rota Ian. *dec. 39. n. 3.* 2

Et vlteriùs Palagium non poſſe ad certæ ſommæ reſtitutionem compelli, niſi computis ſolidatis, ex quibus poteſt etiam creditor remanere, vt ex *l. ae illo, ff. pro ſoc.* Bald. *in conſil. 463. n. 4. verſic. quarta ratio lib. 1.* Ancharan. *conſil. 235. ſub n. 1. verſ. præterea,* Alexand. *conſ. 192. n. 2. & 3. lib. 7.* Neguſ. *de pign. p. 5. memb. 1. n. 37.* Aym. *conſil. 231. n. 16. verſ. vndecimo conſidero, & conſil. 275. n. 13. verſ. tertio principaliter,* Purpurat. *conſil. 339. n. 2. verſic. tamen lib. 1.* Cephal. *conſil 768. n. 14. & conſil. ſeq. n. 11. lib. 5.* Munnoz de Eſcobar *de ratiocin. cap. 21. à n. 12.* vbi alios refert ad *n. 22.* vbi hanc opinionem dicit magis rationi, & æquitati conſentaneam, melioribuſque fundamentis fulcitam, ac in Senatu Pintiano frequentiſſimè obſeruatam, quam probauit Rota in illa Aſſiſien. pecuniaria coram Reuerendiſs. Lugdunen. quod in pecunia admittit, licet contrarium velit quoad bona per adminiſtratorem inuentariata, aliaque functionem in genere ſuo non recipientia, Surd. *dec. 184. n. 2. & 12. verſ. non reſiſtunt,* vbi ita opiniones conciliare videtur. 3

Neque etiam obſtat, quod dicebatur Palagium debere ſaltem priùs rationem reddere, cùm haberet negotij complementum. Quia hac ratione dixerunt DD. tertium, ſeu peritum eſſe eligendum quoad omnia hinc inde, ita vt videantur quæcumque computa adminiſtratorum, & geſtorum per quemlibet, necnon lucra, & alia quæcumque neceſſaria, ex quibus nihil ſupererit pro ſufficienti redditione rationis, quàm reſtitutio reliquatus, *l. cum ſeruus 81. verſic. nam non vtique, ff. de condit. & demonſtr.* & quoad omnes cùm iſtud ſit vnicum negotium, & rationes ſint connexæ, Rimin. ſen. *d. conſ. 300. n. 54.* & faciunt tradita *in Romana laudi 28. Iunij præteriti coram me.* 4

Et eò faciliùs in hanc ſententiam venerunt DD. cùm agatur cauſa inter mercatores, & coram A. C. habente facultatem procedendi inter illos ex bono, & æquo, & ſola facti veritate inſpecta, quæ benè haberi poterit, eligendo tertium, ſeu peritum, etiam quoad omnia hinc inde prætenſa, & quoad omnes, prout ita fuit reſolutum. 5

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,
poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana prætenſi ſpolij.

Lunæ 2. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

De ſpolij actione quando competat. De præſcriptione quando currat cum mala fide, & de tutore, ſeu adminiſtratore bonorum, qua actione conueniri debeat pro eo, quòd prætenditur debitor ratione adminiſtrationis. Plura notanda, de quibus in hac deciſione.

SVMMARIVM.

1 *Ægidiana non intrat ſtante nullitate, vel iniuſtitia ſententiæ.*

2 *Spolium, & poſſeſſorium recuperandæ non datur contra tutorem, vel eius hæredem, pro reddenda ratione adminiſtrationis, ſed actio in factum.*
Adminiſtrator regulariter non poteſt conueniri ad certam ſummam ante redditam rationem adminiſtrationis, ibid.
Spolium non datur contra cohæredem pro diuiſione bonorum, ſed actio familiæ erciſcundæ, ibid. in fin.

3 *Melioramentorum retentio datur adminiſtratori, qui melioramenta fecit in bonis adminiſtratis.*

4 *Spolij actio eſt præſcripta per poſſeſſionem triginta annorum.*

5 *Præſcriptio non currit cum mala fide.*
Bona fides cauſatur ex qualibet cauſa, ibid.
Præſcriptio inducitur ex quolibet titulo enim colorato, ibid.
Præſcriptio vt currat non eſt neceſſaria bona fides poſitiua, ſed tantùm requiritur, quòd non ſit mala fides, ibid. in fine.

6 *Ratificare dicitur quis conuentionem, qui poſtea capitulis dictæ conuentionis vtitur.*

7 *Spolij iudicium debet concludere, vt actor ad poſſeſſionem, à qua deiectus fuit, reintegretur.*

8 *Clauſula,* quam, & quas, *vt operetur effectum ſuum quid requiratur.*

9 *Poſſeſſor bonæ fidei non poteſt ad alios fructus, quàm ad perceptos poſt litem motam condemnari.*

DECISIO CL.

1 VIncentius Fuſcus olim Erſiliæ maritus, & Tarquiniæ ſororis de Porcarijs Procurator, & adminiſtrator bonorum vtriuſque, nonnullas domos fideicommiſſo ſubiectas ad fauorem eorumdem mulierum recuperauit, poſtea Tarquinia cum dote medietatis omnium bonorum nupſit Octauio Auilæ, cum pacto, quòd iſtæ domus penes Vincentium remanerent tanquam ab illo redemptæ proprijs pecunijs, & quia dictarum mulierum in alia pecuniarum quantitate creditor exiſtebat, vt ex capitulis matrimonialibus conſtat inter ipſum Vincentium, & Octauium initis, quibus non obſtantibus Tarquinia poſt nuptias celebratas pro diuiſione bonorum Erſiliam ſororem conuenit, & contra Vincentium eius virum ſuper redditione rationis adminiſtrationis litem inſtituit; facto deinde in vim ſtatuti Vrbis compromiſſo partes abſque præiudicio ſuorum iurium deuenerunt ad bonorum communium diuiſionem, iuxta quam ſpatio triginta duorum annorum vnaquæque portionem ſibi tangentem poſſedit; verùm anno præterito Tarquinia ſpolio ſuper dictis domibus egit contra Erſiliam Vincentij hæredem, & à iudice deputato ſententiam obtinuit, videlicet ipſam eſſe reintegrandam ad earumdem domorum poſſeſſionem, & inſuper Erſilia condemnata fuit in fructibus perceptis, & qui percipi potuiſſent; vnde pro illius parte fuit appellatum, & commiſſa mihi executione, quatenus eſſet locus Ægidianæ? Super hoc dubio propoſito fuit reſolutum, illi locum non eſſe, cùm Ægidiana non intret, ſtante ſententiæ nullitate, vel iniuſtitia, Bald. *in l. vnica, n. 4. verſ. denuo, C. ſi de moment. poſſ.* Put. *dec.480. lib.2.* Rot. diuerſ. *dec.19. n.2. lib.2. par. 3.*

2 Iniuſtitia verò in caſu noſtro ex pluribus detegitur. Et primò, quia fuit actum ſpolio, quod contra tutorem, vel eius hæredem, & ſucceſſorem non competit, nam contra illos actio datur ad factum pro reddenda ratione adminiſtrationis, cùm eſſe poſſit, vt tutor, vel adminiſtrator pro pupillo plus impenderit, quàm ipſe habuerit, vel ex iuſta cauſa de illius bonis alienauerit, *l. 1. §. præterea ſi tutelæ, ff. de cont. tut.* Alex. *conſ. 192. n. 2. vol. 7.* Ancharan. *conſil. 235. col. 2.* Grammat. *conſil. 114.* Iaſ. *conſ. 100. lib. 4.* Purpurat. *conſ. 339. n. 2.* & regulariter ante redditam rationem non poteſt adminiſtrator ad certam ſummam conueniri, Aym. *conſ. 275. ſub n. 13. verſ. 3. principale dubitat*, Neguſ. *de pignor. 5. par. memb. 1. num. 37.* Cephal. *conſ. 769. n. 14. & conſ. 769. n. 11. lib. 1.* Caſtr. *conſ. 371. n. 1. lib. 1.* & præterea non poterat hic ſpolij iudicium intentari, cùm ſuper diuiſione bonorum contra cohæredem ageretur, contra quem actio competit familiæ erciſcundæ, *l. 1. & 2. famil. erciſcun.* & fuit dictum *in Romana Palatij dell'Aquila 16. Ianuarij 1602. coram Reuerendiſs. D. meo Damaſceno.*

Vlterius, ex quo domus fuerant de proprijs pecunij Vincentij redemptæ, non videbatur intrare ſpolium, cum ille reſpectu factæ ſolutionis poſſet retinere, *l. ſi non ſortem, §. ſi centum*, & ibi Bart. & Doct. *ff. de cond. indeb. l. eleganter, §. qui reprobos, ff. de pign. act. & l. fundus, ff. de reſcind. vend.* Surd. *dec. 46. n. 7.* Vel ſaltem attenta melioramentorum exceptione, de quibus ex relatione periti, & teſtibus per eundem Vincentium examinatis apparebat, cùm illi retentio competeret, *l. ſi in area, in fin. vbi gloſſ. vlt.* & ibi Bart. *in fine*, Bald. *n. 2.* Iaſ. *n. 1. in 2. notab. ff. de cond. indeb.* & fuit dictum *in Romana vinea 27. Iunij 1608. coram Reuerendiſs. Attrebaten.* Non poterat iudex dictis melioramentis non refectis declarare Tarquiniam eſſe immittendam in iſtarum domorum poſſeſſionem. 3

Dicitur etiam poſt lapſum 30. annorum à tempore, quo Vincentius, & Tarquinia dictas domos poſſederunt, actionem ſpolij fuiſſe præſcriptam, *l. ſicut, & l. omnes, C. de præſcript. 30. annorum*, Bald. *de præſcript. 2. par. 3. partis princip. qu. 13.* Menoch. *de recuper. remed. 15. n. 418.* & in ſpecie de actione ſpolij dicto tempore præſcripta, fuit dictum in *cauſa nullius, ſeu Mediolanen. reintegrandæ 17. Maij 1600. coram Card. Seraphino.* 4

Nec valet dicere, Vincentiam iſtas domos occupaſſe, & ſic fuiſſe in mala fide, quæ præſcriptionem impedit, *cap. vlt. de præſcript.* Quamuis enim eas ipſe recuperauerit vti tutor, & adminiſtrator bonorum Erſiliæ, & Tarquiniæ, cùm tamen proprijs pecunijs id præſtiterit, & eſſet in alia pecuniarum quantitate dictarum ſororum creditor, necnon vigore capitulorum matrimonialium inter Vincentium, & Octauium, domus ipſi Vincentio datæ fuerunt in ſolutum, ille fuiſſe dicitur in bona fide, cùm ad eam inducendam quælibet cauſa ſit ſufficiens, Bald. *in l. 1. in fine, C. vbi cauſ. ſtatus*, Crauett. *conſil. 19. n. 119.* Soccin. *conſil. 38. n. 4. lib. 3.* Bec. *conſ. 95. n. 10.* prout ad præſcribendum quilibet titulus etiam coloratus ſufficit, Menoch. *de recuper. remed. 15. n. 418. & ſeq.* Contard. *de moment. poſſeſſ. q. 13. limit. 2. num. 35.* Rota diuerſ. *deciſ. 552. par. 1.* nec bona fides poſitiua requiritur, ſed tantùm quòd abſit mala, Menoch. *vbi ſupra d. n. 318.* qui de communi teſtatur, Rota *d. deciſ. 553. n. 6. p. 1. diuerſ.* 5

Non obſtat, Octauium vti ſponſum Tarquiniæ in illius præiudicium non potuiſſe domos in ſolutum dare. Nam cùm poſtea ſubſecutum fuerit matrimonium, & eiſdem capitulis in iudicio Tarquinia fuerit vſa, cenſetur ea ratificaſſe, *cap. cùm olim de cenſib.* Dec. *in cap. cùm venerabilis, n. 90. in princ. verſ. ſucceſſiuè de exceptionib.* Aym. *conſ. 77. num. 8. & conſ. 201. num. 5.* 6

Nec releuat de anno 1577. Tarquiniam egiſſe contra Vincentium, & ſic fuiſſe præſcriptionem interruptam, *l. cum notiſſimè, C. de præſcript. 30. annorum.* Quia lis tantùm fuit mota ſuper redditione rationis, & reſtitutione bonorum, vt ex lectura commiſſionis apparet: non autem fuit actum ſpolio, ſuper quo concluſio petitionis eſt ad poſſeſſionem reintegrari, Soccin. *in l. rem quæ nobis num. 14. verſ. 2. ff. de acquir. poſſ.* Alexand. *conſ. 117. lib. 2.* Butr. *in cap. cùm ad ſedem num. 10. & 21. de reſtit. ſpoliat.* cum alijs per Gabr. *concluſ. 5. num. 70. & ſeq. de reſtit. ſpoliat.* vel ſaltim vbi petitur quid reſtitui, conſtare debet ex præcedentibus fuiſſe poſſeſſorium intentatum, tunc enim poteſt libellus per improprietatem ſaluari, Gabr. *de reſt. ſpoliat. d. concluſ. 5. n. 71. & ſeq.* Contard. *de moment. poſſeſſ. quæſt. 13. n. 32.* Menoch. *de recuper. in prælud. n. 12.* 7

Non obſtat in commiſſione fuiſſe appoſitam clauſulam, 8

lam, *quam, & quas*, &c. vnde Tarquinia deducere potnerit omne ius ſuum, & ſic illum præſumi etiam ſpolij actionem intentaſſe, ad hoc enim, vt dicta clauſula Tarquiniæ ſuffragaretur, illa in ſpecie debebat in actis dictam actionem deducere, Accoramb. *deciſ.* 15. Mandoſ. *de commiſſ.* 9. *commiſſ. verbo quam, & quas*, &c. Rota *in cauſa Legionen. præſtimonij* 16. *Ianuar.* 1595. *coram Cardinali Pamphilio, & in cauſa Aretina Commenda* 27. *Febr.* 1595. *coram eodem.*

9 Viſum etiam Dominis fuit, ex alio capite, ſententiam, de qua agitur, iniuſtam fuiſſe, cùm iudex Erſiliam hæredem Vincentij condemnauerit ad omnes fructus perceptos, & qui percipi potuiſſent, non obſtante quòd Vincentius fuerit in bona fide, vnde non poterat illius hæres ad alios fructus, quàm ad perceptos poſt litem motam condemnari, *l. interdictus, ff. de interd. l. domum, C. de re vind.* Creſcent. *dec.* 8. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Rota *dec.* 552. *num.* 1. *& 2. par.* 1. *diuerſ.*

R. P. D. V B A L D O.

Mutineñ. Canonicatus.

Veneris 13. *Iunij* 1614.

A R G V M E N T V M.

De occupante propria authoritate poſſeſſionem ſecundi beneficij, an, & quando ipſo iure priuatus ſit primo beneficio, iuxta text. *in cap. eum qui de præbendis* in 6. & de illius materia.

S V M M A R I V M.

1 *Impetrans beneficium vacans certo expreſſo modo, ſeu quouis alio modo, comprehendit omnem vacandi modum.*

2 *Impetrans beneficium certo modo, an, & quando teneatur ſe ſubſcribere ad pœnam talionis.*

3 *Authoritate propria beneficium occupans dicitur intruſus, & ideo ipſo iure beneficio priuatur.*

Impetratio beneficij in forma Dignum, *nullum tribuit ius in re, ſed ſolum importat mandatum de prouidendo, quatenus fuerit idoneus repertus, & ideo ante conditionis purificationem nullum ei fuit ius quæſitum, ibid.*

4 *Poſſeſſio parochialis Eccleſiæ cenſetur apprehenſa per celebrationem Miſſarum, baptizationem, & aliorum ſacramentorum adminiſtrationem: vbi etiam idem per perceptionem fructuum, decimorum, primitiarum, & oblationum.*

Teſtes licèt nulliter examinati deſeruiunt pro adminiculo, ibid. in fin.

5 *Actus præſumitur factus ex prætenſo titulo preambulo.*

Incompatibilia beneficia habens ipſo iure illis priuatus eſt, ibid.

7 *Authoritate propria occupans ſecundum beneficium, an, & quando ſit ipſo iure priuatus primo beneficio, num.* 8.

8 *Ignorantia iuris regulariter non excuſat.*

D E C I S I O CLI.

1 PRopoſito pluries dubio reſeruato in deciſione huius cauſæ 11. Martij 1613. quod erat, an Annibali Burellæ obſtaret diſpoſitio, *cap. eum qui de præbend. in* 6. illud propter varias Dominorum ſententias, non fuit reſolutum, ſed cum pro eius parte prætenderetur gratiam Bernardi aduerſarij, non comprehendere vacationem inductam in terminis *dicti cap. eum qui*, ideò Domini voluerunt informari ſuper dubio ita concepto, an gratia Bernardi ſuffragetur, quoad diſpoſitionem *cap. eum qui, de præb. in* 6. & fuit reſolutum affirmatiuè. Nam quòd gratia ſuffragetur, & ſic quòd capiat prædictam vacationem, deducebatur, quia licèt Bernardus impetrauerit Canonicatum tanquam vacantem per ſacrilegium; tamen virtute clauſulæ generalis, *ſeu quouis alio modo vacet*, venire poteſt ex quacumque vacatione. Quia dicta clauſula, *quouis alio modo*, comprehendit omnem modum vacandi, Rota *deciſ.* 1. *n.* 2. *de reſcrip. in nou.* Felin. *in cap. in noſtra n.* 37. *verſ. fallit* 4. *eo tit.* Sarneñ. *in reg. de infirm. quæſt.* 34. *n.* 2. dummodò iuſtificetur narratiua gratiæ ſaltem de facto, vt fuit reſolutum *in Aurien. parochialis* 26. *Iunij* 1606. *coram R. D. meo Damaſceno, in Oueten. beneficij* 5. *Iulij* 1610. *coram R. P. D. meo nunc Decano in Verdunen. Canonicatus* 25. *Maij* 1596. *coram bo. mem. Cardinali Pamphilio*, & ſæpè in alijs: ſacrilegium autem ſatis viſum fuit iuſtificatum ex ipſius Annibalis confeſſione, qua nulla melior probatio, *l. generaliter, C. de non num. pecun.* cum ſimilibus.

Neque obſtare videbatur, quòd gratia Bernardi eſſet conditionalis, quatenus ſcilicet, ſi dictus Bernardus eundem Annibalem ſuper relatis huiuſmodi accuſare, ſeque in forma iuris inſcribere voluerit, &c. & aliæ conditiones apponuntur, conſideratæ per informantes, quibus non verificatis non videatur eſſe locus gratiæ, etiam virtute clauſularum generalium, tanquam dependentium à diſpoſitione principali, ex allegatis. Quia fuit reſponſum, quòd hæc procederent, ſi tractaretur de canonizanda gratia ex capite ſacrilegij, tunc enim eſſet neceſſaria inſcriptio, diligens inquiſitio Ordinarij, & ſententia priuatoria cum formali amotione Annibalis à Canonicatu, & aliorum narratorum iuſtificatio; ſecus videtur eſſe ad effectum obtinendi ex alio modo vacandi præter expreſſum, vigore clauſularum generalium, quo caſu videtur ſufficere ſimplex probatio illius facti narrati ex ſuprà allegatis, cùm talis probatio requiratur ſolùm ad effectum tollendi dolum, & calumniam impetrantis, vt fuit dictum *in Tiraſonen. Canonicatus de Alfaro* 24. *Maij* 1602. *coram R. P. D. meo Decano.*

Quòd autem intret diſpoſitio *cap. eum qui de præbend. in* 6. dicebant Domini conſtare ex eo, quòd Annibal propria auctoritate ſe intruſit in poſſeſſionem parochialis Eccleſiæ ſine aliquo Canonico titulo, quo caſu dicitur intruſus, Innoc. *in cap. nihil eſt num.* 4. *de elect.* cum alijs per Rot. *deciſ.* 21. *num.* 5. *par.* 2. *diuerſ.* & priuatur ipſo iure beneficio, vel Canonicatu, quem antea obtinebat, *dicto cap. eum qui*, gloſſ. *in Clem. ſi plures, in verſ. vacare, in fin. de præb.* Rota *deciſ.* 3. *eod. titulo in nou.* & fuit reſolutum *in cauſa Toletana Capellania* 14. *Iunij* 1599. *coram bo. me. Cardinali Mantica*; licèt enim obtinuiſſet dictam parochialem titulo permutationis cum Bernardo factæ de Canonicatu Mutinenſi, de quo agitur; tamen gratia Annibalis erat in forma *Dignum*, quæ nullum tribuit ius in re, ſed ſolum importat mandatum de prouidendo, quatenus idoneus fuerit repertus, Caſſad. *deciſ.* 1. *num.* 6. *vt lit. pend.* Mandoſ. *in reg. de annal. quæſt.* 55. *num.* 3. Rebuff. *in prax. in tit. de reſcript. in form. dign. num.* 2. *&* 3. Modern. *ad reg.* 8. *gloſſ.* 15. §. 2. *n.* 56. imò ſtante clauſula apponi ſolita in litteris in forma *Dignum*, ſi per diligentem examinationem idoneum eſſe repereris, ſequitur, quòd ante purificationem dictæ conditionis idoneitatis nullum ei fuerit ius quæſitum, neque etiam ad rem, Bellam. *dec.* 667. Gabr. *conſ.* 186. *n.* 26. *lib.* 1. poterat enim non approbari in examine, prout euentus docuit, cùm fuit reiectus. 3

De intruſione autem videbatur doceri per plures actus, de quibus deponunt teſtes in Curia formiter examinati, nam vltrà quòd Annibal locauit terras, & poſſeſſiones dictæ Eccleſiæ parochialis, ſeque Rectorem in inſtrumento locationis aſſeruit, conſtat ex inſtrumento ſub die 4. Ianuarij 1600. ipſe celebrauit Miſſas, baptizauit, & alia ſacramenta adminiſtrauit in dicta Eccleſia, exercuit omnes ſpirituales actus ad curatum pertinentes, per quorum actuum exercitium cenſetur apprehenſa poſſeſſio Eccleſiæ, Abb. *in cap. in Geneſi, num.* 5. *de elect.* deinde percepit fructus, videlicet decimas, primitias, & oblationes, ex quibus probatur poſſeſſio quoad temporalia, ad text. *in l. Titia, ff. de ſolut. l.* 2. vbi Bart. *C. de acquir. poſſ.* cum alijs per Menoch. *de retinend. remed.* 3. *num.* 564. vt latiùs per eoſdem teſtes, & per alios examinatos vigore Remiſſoriæ, qui licèt nulliter examinati, deſeruiunt tamen pro adminiculo, Bart. *in l. admonendi, ſub num.* 41. *ff. de iur. iurand.* Aymon *conſ.* 198. *num.* 11. Caputaq. *deciſ.* 206. *num.* 6. *par.* 2. & fuit dictum *in Hiſpalen legitimitatis* 11. *Maij* 1612. *coram me, & ſæpè alias.* 4

Non obſtat, quòd iſti actus potuerint fieri etiam ab extraneo de permiſſione Rectoris, quia de tali permiſſione, vel licentia non apparet, & è contrario conſtat ex prædictis Annibalem locaſſe prædia Eccleſiæ, & fructus percepiſſe vti Rectorem; & cùm præceſſerit beneficiorum permutatio, expeditio litterarum, & acceſſus vtriuſque ex permutantibus ad Eccleſias permutatas, vtique actus præſumuntur facti ex prætenſo titulo præambulo, *l.* 2. *C. de acquir. poſſ.* gloſſ. *in l. quædam mulier, ff. de rei vend.* & cũ Bernardus iam

aſſecutus fuiſſet poſſeſſionem Canonicatus incompatibilis cum parochiali, deſijt eſſe Rector ipſo iure, ex diſpoſitione Concil. Tridentini *ſeſſ. 7. cap. 4.* latè Modern. *ad reg. 8. gloſ. 15. num. 15. & ſeq.* vnde Annibal non potuit alieno nomine munera parochialia exercere, & per conſequens illa cenſetur exercuiſſe nomine proprio.

6 Non obſtat, quòd Annibal fuerit ordinatus ad titulum Canonicatus, de quo agitur, & propterea illi non poſſit renunciare, ne mendicare cogatur in dedecus Ordinis ſacerdotalis, quia hoc intelligitur in renunciatione voluntaria, non autem de priuatione proueniente ex diſpoſitione iuris ob iniuſtam intruſionem abſque Canonico titulo, qualis eſt iſta ex diſpoſitione *dicti cap. cum qui*, alioquin hoc modo ordinatus ex nullo delicto priuaretur beneficio, quod eſt abſurdum.

7 Non obſtat, quòd vt intret *cap. cum qui*, ſit neceſſarium probare non ſolùm poſſeſſionem ſecundi beneficij, ſed etiam maioris partis fructuum, ex allegatis, quia vltrà quòd talis poſſeſſio videtur probata ex ſupradictis, cùm tam ſpiritualia, quàm temporalia Annibal poſſederit, Bald. *in cap. Eccleſia, in fin. de elect.* reſpondebatur, quòd allegata procedunt in terminis *cap. de multa, de prebend.* in quo conſideratur pacifica poſſeſſio, cum fructuum perceptione, vt declarat Sarnen. *in reg. de triennal. quaeſt. 53. n. 2. verſ. ſed quoad, cap. de multa*, vbi de communi, ſecus videtur eſſe in terminis *cap. cum qui*, in quo conſideratur ſola occupatio, vel intruſio ſcienter facta in ſecundo beneficio, vt patet ex eius lectura.

8 Demum non obſtat, quòd Annibal potuerit credere ſe habere aliquod ius in dicta parochiali vigore gratiæ, in forma *Dignum*, & ideò videatur excuſandus à pœna *d. cap. cum qui*, iuxta deciſionem Bellam. 562. quia vltra quòd hæc eſt ignorantia iuris, quæ regulariter non excuſat, *l. iuris ignorantiam, C. qui admitt.* dicebatur in ſpecie, eam in terminis *d. cap. cum qui*, non poſſe allegari, ſed ſolam facti ignorantiam, gloſſ. *in d. cap. cum qui, in verſ. ſcienter*, & ita intelligit dictum text. poſt relatos Rota in d. Toletana Capellaniæ coram bo. me. Mantica; imò eò magis mouebantur Domini ad non admittendam talem excuſationem, quia die 28. Iulij, Annibal tanquam non idoneus fuit ab examinatoribus reiectus, & nihilominus perſeuerans in intruſione per totum menſem Auguſti, & Septembris, fructus perceperit, Sacramenta adminiſtrauit, & alia ſimilia fecit, prout deponunt teſtes nouiſſimè examinati, quo tempore ille color præſumptæ ignorantiæ omninò ceſſabat.

Ex quibus, & alijs adductis, præſertim in dicta Toletana Capellaniæ, vbi alia obiecta remouentur circa diſpoſitionem *dicti cap. cum qui*, Domini concluſerunt gratiam ſuffragari Bernardo, ita vt intret diſpoſitio *dicti cap. cum qui, de præb. in 6.*

R. P. D. LVDOVISIO,

deinde ſan. mem. Gregorio XV.

Peruſina fideicommiſſi de Alphanis.

Veneris 15. Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

Dos quando ſuccedit loco legitimæ, de ipſa legitima detrahitur, non de hæreditate, & ſuccedit loco legitimæ, quando filia excluditur à ſtatuto, vel quando ſic diſponit teſtator relinquere dotem iure inſtitutionis, & tunc ſtatutaria excluſio non habet locum, & filia quando dicatur agnita.

SVMMARIVM.

1 *Dos quando ſuccedit loco legitimæ, de ipſa legitima detrahenda eſt, non de fideicommiſſo, aut tota hæreditate tanquam æs alienum.*

2 *Dos ſuccedit loco legitimæ, vel ex diſpoſitione teſtatoris, vel ex diſpoſitione ſtatuti, & quando ſtatutum excludit fœminas, dos ſuccedit loco legitimæ.*

3 *Amplius quando ſtatutum excludit dotatam, & propter dotem.*

4 *Dos ſuccedit loco legitimæ ex diſpoſitione teſtatoris, quando teſtator agnoſcit filias in ſuas, relinquendo illis dotem iure inſtitutionis.*

5 *Teſtator relinquens dotem filiæ iure inſtitutionis, videtur receſſiſſe à ſtatutaria excluſione, & rem ad terminos iuris communis redegiſſe.*

Statutum excludens fœminas à ſucceſſione, ſubintelligitur, ſi pater velit, ibid.

6 *Filiæ renunciatio facta de bonis, non illi obſtat patre nolente, & illam inſtituente.*

7 *Filia non dicitur agnita à patre, licèt inſtituatur in re certa, niſi fiat mentio legitimæ, vel quotæ.*

8 *Inſtitutio in re certa non eſt titulus inſtitutionis, niſi fiat mentio quotæ, vel legitimæ.*

9 *Dos quæ ſuccedit loco legitimæ, quando excedit portionem legitimæ, non minuit portionem maſculorum, licet quod minus eſt, cedet ipſorum beneficio, & eorum portionem impugnet.*

DECISIO CLII.

REſolutum fuit dotes filiarum teſtatoris detrahendas 1
eſſe de legitima, non autem vt prætenditur pro parte Alexandri ex tota hæreditate vti æs alienum. Ratio reſolutionis fuit, quia quando dos ſuccedit loco legitimæ, de ipſa legitima eſt detrahendum, iuxta communem ſententiam Doctorum, de qua teſtatur Gabr. *conſ. 11. num. 10. lib. 1.* Honded. *conſ. 63. n. 125. lib. 1.*

Quòd autem dos ſuccedat loco legitimæ, prouenit vel ex 2
diſpoſitione ſtatuti, vel ex diſpoſitione teſtatoris, Theſaur. *deciſ. 159. num. 4.* ſed hìc concurrit vtraque diſpoſitio, in ſtatuto enim excluſiuo fœminarum regulariter dos ſuccedit loco legitimæ, ex multis cumulatis per Honded. *d. conſil. 126.* Decian. *conſ. 71. n. 1. lib. 4.*

Quod maximè procedit in ſtatuto Peruſino excludente 3
dotatam, & propter dotem, Paul. de Caſtr. *in l. Titio centum, §. Titio genero num. 8. in fine, ff. de condit. & demonſtrat.* Soccin. *conſil. 75. num. 11. verſicul. aliquando & tertio, volumine 3.* Decius *conſil. 106. num. 3.* Pariſ. *conſil. 53. num. 76. lib. 3.* Boſſ. qui communem dicit, *de public. bon. num. 2. in fine*, Cephal. *conſil. 245. num. 31. & ſequent.* Gabr. *dicto conſil. 11. num. 5.* Craſſ. *in §. legitima qu. 7. num. 4. verſic. aut verè ſtatutum excludit dotatam*, & tenuit Rota *in Romana de Lante 1. Februarij 1577. coram fel. record. Clemente VIII. & in vna Ceſenaten. bonorum 26. Iunij 1591. coram bon. me. Card. Seraphino, & in alijs.*

Ex diſpoſitione etiam teſtatoris dos hoc caſu ſuccedit lo- 4
co legitimæ, quia teſtator filias agnouit in ſuas, relinquendo illis iure inſtitutionis dotes, Alexand. *conſil. 131. lib. 1.* Gabr. *dicto conſil. 11. ſub num. 7. & 135. num. 38. lib. 2.* & fuit dictum *in vna Albanen. legitimæ 8. Februarij 1574. coram Cotta, & in dicta Romana de Lante.*

Teſtator enim hoc pacto diſponendo ad eorum fauorem 5
videtur à ſtatutaria excluſione receſſiſſe, ita vt res fuerit redacta ad terminos iuris communis, Brun. *in tractatu de ſtat. excluſ. fœm. 3. artic. in ſecundo membro princip. num. 39.* Franc. Bec. qui alios congerit, *conſil. 107. num. 20.* & ſtatutum ita demum excludit filiam, ſi pater velit, Paulus de Caſtr. *conſil. 52. ſub num. 2. verſic. cum vero, lib. 1.* Ruin. *conſ. 118. n. 24. circa med. lib. 3.* Gabr. *conſ. 140. n. 8. lib. 2.*

Sic dicitur de filia quæ renunciauit bonis, cui renunciatio non obſtat patre nolente, & illam inſtituente, Bart. *in l. ſtipulatio hoc modo concepta n. 4.* Alexand. *num. 8.* Iaſ. *n. 130. ff. de verbor. obligat.* Bald. *in l. pactum quod dotali, in 3. quæſtione, C. de collationib.* cum cumulatis per Gabriel. *de iure dot. concluſ. 1. n. 27.* Craſſ. *in §. ſucceſſio ab inteſtato quaeſt. 15. n. 70.* & fuit dictum *in cauſa Ferrarien. bonorum 24. Februarij 1603. coram me.*

Dubium tamen eſt inter Doctores, an filia dicatur agni- 6
ta, quando fuit aliquid certum iure inſtitutionis relictum, licèt enim Paulus de Caſtr. *d. conſil. 52.* loquatur generaliter de relicto facto filio, ſubiungens intelligere debere de filiabus omninò excluſis, & relictum non cenſeri factum vti extraneæ, ſed vti filiæ, & Soccin. *d. conſil. 75. n. 3. & 4. lib. 3.* dicat, quòd dicitur agnita, quando fuit aliquid certum iure inſtitutionis relictum, quod etiam noluit Ruin. *conſil. 40. n. 11. lib. 3.* Pariſ. *conſil. 53. n. 79. in fine, & n. 81. lib. 3.* Rub. *conſ. 156. num. 8.*

Attamen quòd non ſufficiat inſtitutio in re certa, & non 7
ſit titulus inſtitutionis, niſi fiat mentio legitimæ, vel de quota, tradit Riminaldus iunior *conſil. 31. n. 74.* alios referens, & atteſtans de communi, & ſentit Pariſ. *conſil. 54. n. 18. 19. & 20. lib. 2.* Gabr. *d. conſil. 140. n. 9. & ſeq. lib. 2.* Theſaur. *deciſ. 159. n. 17.* Honded. *conſil. 53. n. 25. lib. 2.*

Et

Digitized by Google

9 Et in caſu ſupradictarum deciſionum inſtitutio erat facta expreſsè pro legitima, & propterea quando difficultas reduceretur ad teſtatoris diſpoſitionem, & prætenſam agnitionem, vellem iterùm Dominos conſulere. Voluerunt tamen Domini illud in quo conſtitutio dotium excedit partem, quæ filiabus de iure competeret in legitima, detrahendum eſſe de tota hæreditate; quando enim dos eſt ſuper portione legitimæ, non minuit portionem maſculorum, licèt quod eſt infrà, cedat beneficio ipſorum, & eorum legitimam impinguet, non autem hæreditatem augeat, latè Cephal. *conſ. 245. nu. 34.* Modern. *de fideicommiſſ. art. 38. num. 18.*

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,
poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana ſocietatis officiorum.

Veneris 20. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Societas officij contracta inter amaſium, & amaſiam præſumitur ſimulata, licèt aliàs Cameralis obligationis exequutio retardari nequeat.

SVMMARIVM.

1 *Contractus ſocietatis officij factus inter perſonas prohibitas, videlicet amaſium, & amaſiam, præſumitur ſimulatus.*
Inſtrumentum Camerali obligatione vallatum, executioni mandari debet, ibid.

DECISIO CLIII.

CLaudia de Bubalis, cùm agere vellet pro conſecutione ſortis principalis duarum ſocietatum officij, quarum alteram pro ſcutis 600. cum Domitio contraxerat, alterius verò ſcutorum 400. bonam fidem recognouerat Honorius Trincius; dubitaui, an pro dictis ſocietatibus danda eſſet ad illius fauorem exequutio. Et quoad primam ſcutorum ſexcentorum fuit reſolutio dilata, eo prætextu, quòd cùm inter perſonas donare prohibitas, illa fuiſſet inita, ſimulata præſumebatur; reſpectu verò alterius cum Trincio Rota cenſuit exequutionem non eſſe denegandam. Ex quo enim Claudia pro ſe habet inſtrumentum obligatione Camerali vallatum, non poteſt eius exequutio retardari, Angel. *in l. 4. §. condemnatum, ff. de re iud.* Boerius *quæſt. 295. num. 6. verſ. ſecus autem*, Menoch. *de arbitr. iud. caſu 17. num. 4.* Gaileſius ad formam obligationis Cameralis *par. 1. quæſt. 2. num. 10.* Gabriel *conſil. 67. n. 7. & 8. lib. 1.* Mohed. *deciſ. 1. & 2. de except.* cùm præſertim huic ſocietati non applicentur, quæ contra aliam cum Domitio prætenſo adultero initam excipiuntur. In hac enim pecunias recepit, & bonam fidem recognouit Honorius, quem non apparet cum dicta muliere commercium habuiſſe, & licèt fuerit iſta ſocietas impoſita ſuper officio Domitij, quia tamen pecunias habuit Honorius, qui bonam fidem recognouit, ſatis excluſa videtur omnis ſimulatio.

R. P. D. LVDOVISIO
Poſteà felic. rec. Gregorio XV.

Pennen. penſionis.

Mercurij 27. Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

Si proceſſus originalis teſtium peruenit ad manus partis, dicuntur didicita teſtificata, nec admittitur aliud examen ſuper iiſdem.

SVMMARIVM.

1 *Teſtium examen amplius poſt didicita teſtificata admitti non debet.*
2 *Proceſſus originalis teſtium ſi peruenit ad manus partis, ex hoc ſatis probatur didicita eſſe teſtificata.*
3 *Teſtium depoſitionis publicatio ſolemnis non eſt neceſſaria ad hoc vt dicantur didicita atteſtationis, ſed ſufficit quod pars habuerit liberam facultatem illas perſcrutandi.*
4 *Teſtes quod de nouo ſint reperti, debet plenè, & concludenter probari.*

DECISIO CLIV.

FVit reſolutum non eſſe locum nouo examini ſuper eiſdem articulis, quia Tullius didicit teſtificata, *auth. vt qui ſemel, C. de probationib. cap. fraternitatis de teſtib. Clement. 2. eodem tit.* 1

Satis enim didiciſſe probatur ex eo quòd in ſuo poſſe habuit proceſſum originalem teſtium apertum, gloſſ. *in cap. conſtitutus, in verbo depoſitis*, & ibi Doctor. *de teſtibus*, Bald. *in dicta authentic. at qui ſemel, num. 4. verſicul. ſiue per partem*, Salicet. *num. 10. verſic. addit Bald.* Caſtren. *n. 6.* Gabriel. *concluſ. 21. n. 30. de teſtib.* 2

Non enim eſt neceſſaria ad iſtum effectum ſolemnis publicatio, ſed ſufficit quòd pars habuerit liberam facultatem perſcrutandi depoſitiones teſtium, Bart. *in dicta authentica, at qui ſemel, num. 18.* Vital. *in dicta Clementina 2. n. 114. & ſequent. de teſtib.* Gabr. *dicta concluſ. num. 10.* fuit dictum *in cauſa Ianuen. iuriſdictionis 24. Februarij anni præteriti coram me*, in qua etiam fuit reſponſum ad illud, quod obiicitur de ſtylo Rotæ admittendi probationes ſuper eiſdem poſt data partibus ſummaria teſtificatorum, nam toleratur, quia non dantur extenſæ depoſitiones, & non panduntur nomina teſtium. 3

Non obſtant limitationes ex aduerſo datæ, ad regulam *authentic. at qui ſemel*, & aliorum iurium ſupracitatorum. Nam ad primam de teſtibus de nouo repertis, reſpondetur non conſtare in caſu, de quo agitur, teſtes fuiſſe de nouo repertos, & deberet hoc plenè, & concludenter probari, quia alias facilè eſſet deludere regulam; vltrà quòd hæc limitatio in iure habet maximam difficultatem ex adductis. 4

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,
poſteà S. R. E. Cardinale.

Paduana Capellaniæ.

Veneris 4. Iulij 1614.

ARGVMENTVM.

Reſidentia quando dicatur perſonalis, & neceſſaria, & de illius probatione.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula,* ſi ita eſſe compereris, *dicitur conditionalis, & appoſita in gratia debet in primis iuſtificari.*
Reſidentia vbi eſt fundamentum gratiæ, debet plenè, & concludenter probari, ibid. in fin.
2 *Reſidentia non cenſetur probata, ex eo quòd probetur Capellanum teneri celebrare, & ſeruire, quia hoc poteſt etiam fieri per alium: & ideò quando in fundatione fuit dictum, quòd alium prouiſus celebrare non valeat, per tunc cenſetur probata reſidentia perſonalis.*
3 *Reſidentia perſonalis non videtur neceſſaria, vbi per alium ſuppleri poteſt.*
4 *Narratiua poſita in gratia non iuuatur ex gratia aduerſarij non iuſtificata.*
5 *Clauſula,* ſi preces veritate nitantur, *ſemper ſubintelligitur in gratioſis.*
Surreptio, & qualibet falſa expreſſio, doloſa præſumitur, & gratiam vitiat, ibid.

DECISIO CLV.

VItus Camporantus per reſignationem Pompeij Tagliapetræ, cùm fuiſſet de Capellania ſancti Ioannis Euangeliſtæ Patauin. diœceſis, tanquam libera prouiſus, eandem Aloyſius Paccarellus, vti perſonalem reſidentiam requirente à Sanctiſſimo pariter impetrauit, & cùm Vicarius Patauinus litteras ad eiuſdem Aloyſij fauorē admittere noluiſſet, ille per viam appellationis cauſam introduxit 1

in Rota, & propoſito per me dubio, an eius gratia eſſet iuſtificata, nemine ex aduerſo comparente, fuit negatiuè reſponſum; cùm enim dicta gratia in perſonali reſidentia fundetur, vt apparet ex conditionali clauſula, *ſi ita eſſe compereris*, Dec. *conſil.* 570. *num.* 7. Accoramb. *deciſ.* 340. & fuit dictum *in Portugalen. diſmembrationis 9. Martij* 1598. *coram Illuſtriſſimo Cardinali Lancellotto*. Et reſidentia tanquam gratiæ fundamentum plenè, & concludenter iuſtificari debuiſſet, Ægid. *deciſ.* 76. *num.* 6. Creſcen. *deciſ.* 18. *de probat.* & fuit dictum *in cauſa Caſalen. præpoſituræ* 21. *Aprilis* 1597. *coram Gypſio, & in Regien. Prioratus* 31. *Maij* 1597. *coram bo. me. Penia*.

2 Iſta probatio hic facta non reperitur, licèt enim Capellanus celebrare, & deſeruire teneatur; ex hoc tamen perſonalis reſidentia præciſè non arguitur, ita vt per alium obligatio nequeat adimpleri, Lapus *alleg.* 35. *num.* 2. & ibi addentes *in verbo per ſe*. Idem *alleg.* 117. *num.* 2. Ferrer. *conſil.* 305. *num.* 4. Cum præſertim fundationis verba non ſint concepta negatiuè, quod ſcilicet per alium prouiſus celebrare valeat, quo caſu non tenetur Capellanus non reſidere, vt fuit reſolutum *in Romana Capellania* 23. *Ianuarij* 1589. *coram bo. me. Cardinali Pamphilio, & in Brixien. Capella* 2. *Martij* 1598. *coram Litta*.

3 Non obſtat obligatio prouiſi de anno 1464. quòd ipſi videlicet Eccleſiæ benè deſeruiret, nec vltra quindecim dies continuos extra diœceſim abſque licentia permanebit. Nam iſta particularis Capellani promiſſio ſucceſſoribus obeſſe non poſſe, Roman. *conſil.* 240. *num.* 1. Aymon *conſil.* 93. *n.* 1. Caputaquen. *deciſ.* 185. *par.* 1. cùm præſertim reſidentia perſonalis non ita videatur hic neceſſaria, vt per alium ſuppleri non poſſit, ex alleg.

4 Vlteriùs gratia eiuſdem Aloyſij reſpectu valoris non iuſtificatur, quòd nimirum Capellania ducatus 90. expreſſos non excedat.

5 Nec valet dicere, Vitum in ſua poſſeſſione eundem valorem expreſſiſſe. Nam vltra quòd in Viti gratia valor ad quadraginta ducatos, non verò ad 90. legitur expreſſus; hic in omnem euentum non agitur de iuſtificatione prouiſionis Viti, ſed de probanda ipſius Aloyſij narratiua, quæ non iuuatur ex aduerſarij gratia non iuſtificata, Ægid. *deciſ.* 112. Caſſad. *deciſ.* 2. *de cauſ. poſſ. & propriet.* Put. *deciſ.* 185. *lib.* 2.

6 Propterea nec probatur, Vitum, vt aſſerebatur, per annum, & vltra, citra tamen triennium Capellaniam detinuiſſe. Nam potius contrarium apparet ex poſſeſſione per Vitum capta 11. Auguſti 1608. & ex prouiſione Aloyſij de menſe Maij 1609. ex quibus liquidò conſtat à poſſeſſione Viti ad hanc Aloyſij prouiſionem, nouem tantum menſes interueniſſe. Nec dubium videtur, huiuſmodi narratiuam fuiſſe iuſtificandam, cùm in gratioſis, prout in caſu noſtro, ſemper clauſula ſubintelligatur, *ſi preces veritate nitantur*, *cap. ex parte, de reſcript.* Dec. *conſil.* 33. *n.* 1. & 142. *n.* 6. Rota *dec.* 221. *n.* 4. *par.* 2. *diuerſ.* Et quælibet talis expreſſio doloſa præſumatur, & gratiam vitiet, *cap.* 2. *de filijs presbyt. in* 6. Caſſad. *deciſ.* 10. *num.* 3. *de preb.* Mohed. *dec.* 8. *de reſcript.*

R. P. D. PAMPHILIO,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Placentina Archipresbyteratus.

Veneris 4. Iulij 1614.

ARGVMENTVM.

Ex ſummario ſume argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Attentata lite, & appellatione ſunt omninò reuocanda.*
2 *Approbatio non admittitur ad effectum ſuſpenſiuum, ex diſpoſitione Concilij Tridentini a collatione Eccleſiæ parochialis.*

DECISIO CLVI.

1 PRo informante, nempe conſtare de attentatis, ita vt ſit locus ſequeſtro, quia à ſententia ordinarij, qui declarauit Comitem Ricardum eſſe inſtituendum, pro parte Comitis Ranutij fuit appellatum, & propterea inſtitutio, quæ illius vigore emanauit, lite & appellatione pendente, vnà cum poſſeſſione ſubſequuta eſt attentata, *cap. non ſolum de appellat. in* 6. *cap.* 2. *vt lit. pend. eodem lib.* Rot. *deciſ.* 10. *vt lit. pend. in nou.* cum ſimilibus, & conſequenter ſequeſtranda, Caſſad. *deciſ.* 3. *num.* 6. *de reſtitut. ſpoliat.* Caputaquen. *deciſ.* 157. *par.* 3.

Non obſtat, quòd agatur de parochiali, in qua non admittitur appellatio ad effectum ſuſpenſiuum, ex diſpoſitione Concilij Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 18. *verſic. in omnibus de reformat.* & ex Bulla Pij V. *de conferend. parochialibus*. Quia placuit reſponſio, quòd Concilium, & Bulla loquuntur quando facto concurſu appellatur à mala electione, non autem quando, prout in caſu iſto, agitur inter præſentatos, vel patronos laicos ſuper pertinentia iuriſpatronatus, & appellatur ab inſtitutione facta ad præſentationem alicuius ex patronis, quo caſu poſſeſſio per appellationem ſuſpendi debet, vt de appellatione interpoſita à præſentato habente plures voces patronorum, tenuit Rota *in cauſa Compoſtellana parochialis* 3. *Iunij* 1588. *coram bo. me. Cardinale Pirato, & faciunt tradita in cauſa Lucana plebis* 18. *Iunij* 1571. *coram bo. me. Cardinale Lancellotto, cum alijs relatis coram me in cauſa Toletana parochialis* 7. *Iunij* 1609. 2

Et ita deciſum, &c.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana ſocietatis officij.

Veneris 7. Nouembris 1614.

ARGVMENTVM.

De vi, & probatione confeſſionis tam iudicialis, quàm extraiudicialis.

SVMMARIVM.

1 *Indebitè ſolutum qui repetere vult, debet probare ſolutionem indebite factam.*
2 *Confeſſio partis plenè probat contra confitentem, n.* 4. *vbi quod eſt maior probatio omnibus alijs probationibus, & fortior inſtrumento.*
Confeſſio extraiudicialis de æquitate Canonica plenè probat contra confitentem, num. 2. *vbi præſertim, ſi fuit geminata.*
3 *Societatis diſdicta, an valeat ſi non reperitur adnotata in margine inſtrumenti, n.* 4.
4 *Acta iudicialia probantur per partis confeſſionem.*
Confeſſio partis ſupplet omnem defectum ſcripturæ, ibid. in fine.
5 *Confeſſio reuocata nihil operatur, non docto de errore.*

DECISIO CLVII.

IVlius Maſſa, & Fabius de Groſſis ab Equite Neuio Canalio receperunt ad ſocietatem officij ſcuta 300. ſub 1
vitæ periculo, reſpectu ſcutorum centum Thaddæi filij eiuſdem Equitis, qui cùm cœpiſſet ægrotare, fuit à dicto Equite pro ea rata diſdicta ſocietas, & Fabius de Groſſis, vnus ex debitoribus, bonam fidem agnoſcens mediante banco ſancti Spiritus, fructus omnes perſoluit, fatendo pro dicta rata ſocietatem fuiſſe diſdictam, quod idem vnà cum Iulio Maſſa altero debitore in ſocietatis renouatione præſtitit. Verùm poſtea lapſo triennio, & extincta per ſolutionem pecuniarum ſocietatem; ijdem Fabius, & Iulius cœperunt prætendere ſe per Thaddæi obitum ſcuta 100. fuiſſe ſuperlucratos; quaſi pro iſta quantitate ſocietatis diſdicta non præceſſiſſet, & cùm vellent ſolutum repetere, de conſenſu vtriuſque partis dubium in Rota propoſui, an Eques Neuius teneretur ad reſtitutionem alicuius partis ſortis principalis, vel fructuum dictæ ſocietatis, quod fuit negatiuè reſolutum. Non enim probatur ſolutum indebitum, vt ad hunc effectum requiritur, *l. cum de indebito*, *ff. de probat.* *l.* 1. *ff. de condict. indeb.* Alex. *conſ.* 83. *num.* 1. *lib.* 1. Caſtren. *conſ.* 123. *num.* 1. *lib.* 2.

Nec ſuffragatur Thaddæi obitus, cùm diſdicta ritè facta 2
præceſſerit, vt apparet ex partis confeſſione, quæ plenè contra confitentem probat, *cap. per tuas de probat.* *l. generaliter*, *C. de non numer. pecunia*, & hoc etiam de æquitate canonica procedit in confeſſione extraiudiciali, Puteus *deciſ.* 21. *num.* 3. & *deciſ.* 52. *num.* 1. *lib.* 2. Gabriel *de confeſſ. concluſ.* 1. *n.* 46. Rota *dec.* 4. *n.* 1. *par.* 2. *diuerſ.* & fuit deciſum *in cauſa Pampilonen. penſionis* 16. *Ianuarij* 1613. coram

Reue-

Digitized by Google

Reuerendiſs. Domino meo Damaſceno; cùm præſertim in caſu noſtro geminata partis confeſſio reperiatur, videlicet in ordine ad bancum ſancti Spiritus directo, & in ipſius ſocietatis renouatione, iuxta notata per Bartol. *in l. cum ſcimus, in fine, C. de agric. & conſit. lib.* 11. Iaſon *in §. perſonam, n.*48. *Inſtitut. de action.*

3 Nec valet dicere, minimè probari diſdictam, cùm illa iuxta Sanctiſſimi Domini Noſtri reformationem in manuali, & in margine inſtrumenti ſocietatis adnotata non inueniatur, talis enim adnotatio, cùm requiſita fuerit ad occurrendum fraudibus, & in ipſorum contrahentium vtilitatem, non debet eius omiſſio partibus inferre præiudicium, *l. quod fauore, C. de legibus*. Cùm præſertim dicta conſtitutio non procedat vlteriùs ad actus annullationem, ſed onus dumtaxat Notarijs iniungat tales faciendi annotationes. Vnde remanet actus validus, licèt contrauenienndo Notarij dicantur in pœnam incidiſſe. Iaſ. *in l.* 1. *num.* 10. *ff. de lib. & poſthum.* Seraphin. *deciſ.* 777. *num.* 10. *p.* 1. & fuit reſolutum in *cauſa Romana vineæ* 5. *Maij* 1589. coram Orano.

4 Præterea videtur hæc adnotatio neceſſaria, vbi pars iudicialiter per viam intimationis procedendo vult initam ſocietatem diſſoluere, non autem quando mutuo partium conſenſu illa reſoluitur, vt in caſu noſtro, & ſic abſque aliæ diſdictæ annotatione ſatis viſa fuit probari ſocietas diſſoluta ex partis confeſſione, quæ maior eſt omnibus alijs probationibus, *l. generaliter, C. de probat.* Honded. *conſil.* 30. *num.* 24. *lib.* 2. Curt. iunior *conſil.* 181. *num.* 5. *circa modum*, Iaſ. *in l. Titia num.* 20. *ff. de verb. obligat.* & ſit fortior inſtrumento, & quacumque teſtium depoſitione, *l. cum te, la* 2. *C. de tranſact.* Bald. *conſil.* 192. *num.* 8. *lib.* 2. Surd. *conſ.* 60. *num.* 1. *lib.* 1. & fuit dictum *in cauſa Romana domus in burgo* 21. *Aprilis* 1589. *coram bon. mem. Cardinali Mantica*; necnon ſententiæ vim obtineat, *l.* 1. & ibi Bart. & Bald. *in princ. C. de confeſſ.* Innocent. *in cap. G. perpetuus, verſ. Item confeſſus de fide inſtrument.* & per illam acta quæcunque iudicialia probentur in pactis confitentis, Ægid. *deciſ.* 684. *in princip.* Dec. *in cap. fin. num.* 3. *& ſeq.* & Felin. *num.* 2. *de probat.* Ac omnem denique ſuppleat ſcripturæ defectum, etiam vbi hæc de ſubſtantia requireretur, Surd. *dec.* 10. *num.* 13. cum ibi alleg.

5 Non obſtat huiuſmodi confeſſionem dici reuocatam; quia non docto de errore, propria confeſſio reuocari non poteſt, Abb. *conſil.* 80. *n.* 14. *lib.* 2. Afflict. *dec.* 233. *n.* 1. cum alijs per Gabr. *de confeſſ. concluſ.* 5. qui error venit probandus concludenter, Aymon *de antiquit. temp. par.* 1. *§. propoſitum num.* 56. Corn. *conſil.* 250. *num.* 1. *lib.* 4. Hic autem ex eo tantum infertur error, quòd in manuali, & in margine inſtrumenti diſdicta non fuerit adnotata. Cùm tamen hæc adnotatio ex partis confeſſione ſuppleatur, quæ ſuperat omnes alias probationes, ex allegatis.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI.

poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana Spolij.

Lunæ 10. *Nouembris* 1614.

ARGVMENTVM.

Tutor, & adminiſtrator nunquid ante redditam adminiſtrationis rationem actione ſpolij conueniri poſſit ad certum debitum; eſt notabilis deciſio.

SVMMARIVM.

1 *Ægidianæ locus non eſt, quando actor ſine actione egit.*
2 *Tutor ſpolij actione nunquid conueniri poſſit ad rem certam, non reddita prius ratione adminiſtrationis, ibid. vbi declaratur hæc concluſio.*
Tutor ſi de facto, & cum dolo bona pupilli alienauit, conueniri poteſt actione ſpolij, ibid.
3 *Adminiſtrator nunquid ante redditam adminiſtrationem poſſit conueniri actione ſpolij.*
5 *Mala fides excluditur per titulum coloratum.*
6 *Tutor qui ſine ſolemnitatibus bona pupilli alienauit, nunquid actione ſpolij conueniri poſſit.*

DECISIO CLVIII.

Viſum fuit Rotæ, cauſa dennò propoſita à deciſione 1
coram me facta die 2. Iunij præteriti, non recedere, & ſic Ægidianæ locum non eſſe, cùm Tarquinia ſpolio agere non potuerit, ex alleg. *in dicta deciſione*. Nec obſtat contra tutorem ſpolij actionem ad rem certam competere, antequam reddita per illum fuerit ratio adminiſtrationis tutelæ, per Soccin. *conſil.* 24. *num.* 35. *lib.* 1. Surd. *conſil.* 296. *num* 23. *lib.* 2. *& deciſ.* 184. *num.* 11. Aymon *conſ.* 231. *num.* 16. Nam vltra quòd adſunt pro contraria ſententia plures viri grauiſſimi, Doctores ex aduerſo allegati loquuntur in terminis, quando tutor bona in inuentario deſcripta alienauit, quia tunc ante redditam rationem pro illorum reſtitutione poteſt conueniri, cùm debitum bonorum in inuentario deſcriptorum ſit liquidum: ſecus quando agitur de bonis per tutorem alienatis in inuentario non deſcriptis, quæ ad illius manus adminiſtrationis tempore peruenerunt, vt in caſu noſtro; tunc enim contra tutorem ante redditam rationem ſpolij, actio non competit, cùm ille pro pupillo potuerit plus impendere, quàm habuerit, Alexand. *conſil.* 192. *num.* 2. *volum.* 7. Ancharan. *conſil.* 235. *lib.* 2. Surd. *dicta deciſ.* 184. *num.* 12. Aymon *conſil.* 275. *num.* 13.

Non obſtat Afflict. *deciſ.* 403. *num.* 20. & Berous *conſil.* 44. 2
lib. 3. Nam iſti loquuntur de tutore, qui bona de facto, & cum dolo manifeſto alienauit, contra quem actio ſpolij datur, textus pariter *in l. qui fundum, §. ſi tutor, ff. pro empt.* dicitur procedere, quando tutor pupilli rem ſubripuit, quo caſu, non pro tutore, ſed pro fure, & extraneo ſe gerit, Rota *deciſ.* 93. *n.* 13. *verſic. Quartò non obſtat, text. in l. qui fundum par.* 2. *diuerſ.* hoc autem non eſt in caſu noſtro, ex alleg. in alia deciſione.

Nec valet dicere, Vincentium non fuiſſe Tarquiniæ tu- 3
torem, ſed adminiſtratorem bonorum illius, & conſequenter hic dicta de tutore non applicari, quia plures ex Doctoribus allegat. in deciſione loquuntur etiam in terminis adminiſtratoris, qui ante rationem redditam pro reſtitutione bonorum adminiſtratorum ſpolio conueniri non poteſt, Cephal. *conſ.* 769. *num.* 11. *& conſil.* 768. *n.* 14. *lib.* 5. Surd. *dicto conſil.* 269. Cùm poſtea Vincentius propria pecunia domos redemerit, & ſic iuſtam habuerit cauſam illas retinendi, *l. ſi non ſortem*, & ibi Bart. & Doctor. *ff. de condict. indeb.* Bald. *in l. credita* 28. *num.* 2. *ff. ſi certum petatur*. Contra ipſum non poterat ſpolij iudicium intentari, ex alleg.

Nec releuat, Vincentium ex actis debitorem apparere, & conſequenter locum non eſſe retentioni. Nam licèt id ex primo calculo conſtare videatur, in ſecundo tamen contrarium detegitur. Nec valet dicere, poſteriorem calculum extraiudicialem fuiſſe, hoc enim pendet à definitione cauſæ ſuper redditione rationis, vnde Vincentius ac eius hæredes interim à credito liquido non ſunt excludendi, cùm ex inſtrumento probetur, ipſum pro redemptione domorum, de quibus agitur, certam pecuniarum ſummam erogaſſe, Cephal. *d. conſil.* 769. *n.* 11. *&* 763. *n.* 14. *lib.* 5. Purpurat. *conſ.* 339. *n.* 2.

Non obſtat ad excludendam præſcriptionem exceptio 5
malæ fidei, cùm Vincentius non ignoraret dimidium bonorum alienatorum ad Tarquiniam pertinere. Nam ex quo de anno 1576. hæc pro ipſius credito illi fuerunt aſſignata, ſatis dicitur mala fides repelli, cùm etiam titulus coloratus ad eam excludendam ſufficiat, Menoch. *de recuper. remed.* 15. *num.* 418. *& ſeq.* cum alijs in deciſione allegatis.

Nec pariter obſtat, in domorum alienatione, ſolemni- 6
tates in contractibus minorum requiſitas non interueniſſe, quo caſu videatur contra Vincentium, & emptores actionem ſpolij competere. Roland. *conſ.* 41. *in fine, verſ. vnde ex ijs concludo, lib.* 3. Ex quo enim Tarquinia capitulis matrimonialibus aſſenſum præſtitit, & ſic dictæ alienationi conſenſit, necnon bonorum diuiſionem inter ipſam, & Erſiliam de anno 1581. ratificauit, ſpolio agi non poterat, Rota *deciſ.* 93. *par.* 2. *per totum*.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,
poſtea S. R. E. Cardinale,

Fatten. territorij.

Luna 17. Nouembris 1614.

A R G V M E N T V M.

Lis contra vnum introducta, alteri non citato non præiudicat, nec officiales præſumuntur certiorasse ſuum dominium de his, quæ ad eorum officium non pertinent.

S V M M A R I V M.

1 *Lis contra vnum introducta non præiudicat alteri non citato.*
2 *Officiales non præſumuntur certioraſſe ſuum dominum de his, quæ ad ipſorum officium non pertinent.*

D E C I S I O CLIX.

1 BIs fuit coram me deciſum, quòd in concordia inter Montopolitanos, & Turritanos inita, occaſione litis ſuper territorio, & iure paſcendi, licet Epiſcopus Salæ, necnon alij officiales Illuſtriſs. Abbatis Farfenſis interueniſſent; ex horum tamen ſcientia de dicta lite ad ſcientiam Abbatis non inferatur. Verum cum Dominus Turriæ adhuc non acquieſceret, tertia vice ſuper eiſdem cauſam propoſiti, nec Domini voluerunt a deciſis recedere, non obſtante, quòd plurimum ex aduerſo pars inſiſteret in concordia, dictos officiales Farfenſes vti tales interueniſſe, nam hoc etiam admiſſo, fuit dictum non eſſe præſumendum ab eiſdem certiorem fuiſſe redditum Abbatem, cuius non intereſſet, cùm illi tanquam non citato lis non præiudicaret, ex Bart. *in l. ſi publicanus*, §. *in omnibus*, *ff. de public.*

2 Præterea non præſumitur, quis dominum certioraſſe de illis, quæ ad ipſius officium non pertinent. Peregrin. *de iure fiſci lib.6. tit.8. num. 26. verſ. quibus adde*, Bart. *in dicta l. ſi public. §. in omnibus, num.2. ff. de public.* Surd. *dec.* 181. *num.16. verſ. & quamuis, & conſil.566. n. 14. verſic. & quod dicitur, lib.4.* Alexand. *conſil.6. n. 3. verſic. vt enim verum, lib.1.* Abb. *conſil.41. num.2. lib.* 1. Munus autem Epiſcopi Salæ, & aliorum officialium Farfenſium non erat, ſe immiſcere liti, quæ inter dictas communitates in Rota vertebatur, & quæ, vt dixi, non erat Abbati præiudicabilis, vnde ceſſat tantò magis præſumptio certiorationis.

REVERENDISSIMO MANZANEDO
Patriarcha Hieroſolymitano.

Vrbeuetana hæreditatis.

Luna 24. Nouembris 1614.

A R G V M E N T V M.

Prohibitus alienare ſub pœna priuationis hæreditatis pœnam non incurrit, niſi habita certa, & ſpecifica ſcientia dictæ prohibitionis, & pœnæ in ea appoſitæ, & ad effectum pœnæ incurrendæ eſt neceſſaria traditio rei alienatæ, non ficta per conſtitutum, ſed per reſeruationem vſusfructus, ſed eſt neceſſaria, vera, & naturalis traditio.

S V M M A R I V M.

2 *Prohibitus alienare ſub pœna priuationis poteſt ſine incurſu pœna, non obſtante prohibitione, alienare quando eſt vltimus vocatus in fideicommiſſo, & ſic quando fideicommiſſum in illo finitur.*
3 *Renunciatio fideicommiſſi data, illius ſcientia valida eſt.*
4 *Renunciatio fideicommiſſi facta ad fauorem vnius pro conſeruanda agnatione, non extenditur ad alium, in quo ſeruanda agnationis ratio ceſſat.*
7 *Prohibitus alienare ſub pœna priuationis hæreditatis non incurrit pœnam, quando probabiliter potuit credere ſe alienare potuiſſe, quia talis pœna non incurritur, niſi quando talis alienatio fuit facta dolo, & animo ſubuertendi fideicommiſſum.*
Prohibitionis alienandi pœna non incurritur, niſi ab alienante fuerit habita ſcientia prohibitionis, & pœnæ in ea appoſita, ibid. vbi amplius quod iſto caſu non ſufficit ſcientia pœnalis prohibitionis.
8 *Prohibitus alienare ſub pœna non incurrit pœnam traditione non ſequuta, & iſto caſu ſufficit ficta traditio per conſtitutum, vel reſeruationem vſufructus, ſed eſt neceſſarius naturalis, & vera traditio.*

D E C I S I O CLX.

CVm 14 Aprilis præteriti Domini perſeueraſſent in deciſis, quoad reſolutionem captam 1. Martij 1613. ex 1
illo præcipuè capite, quòd donatio per Equitem Liuium facta Comiti Gaſpari Marciano eſſet contra teſtatoris voluntatem, prohibentis nedum alienationem iſtorum bonorum, ſed etiam imponentis alienanti pœnam priuationis, & illo caſu aduenienté volentis admitti ad fideicommiſſum ſubſequentem vocatum ex latè in dicta vltima deciſione adductis, à quo fundamento hodie iterùm cauſa repropoſita, & ſic à dicta deciſione Domini receſſerunt, reſeruato vt de reliquis videretur.

Et moti fuerunt primò, quia videbatur D. Equitem Liuium eſſe vltimum vocatum ad hoc fideicommiſſum, ſicque in illo finiri, vnde potuiſſe alienare abſque aliqua contrauentione, cùm non adſit perſona, quæ ſecundùm mentem teſtatoris alienationem poſſit reuocare, *l. cum pater*, §. *liberti in fine*, *l. qui ſolidum*, §. *penultim.* vbi gloſſ. Bart. & Doctor. *ff. de legat.* 2. Ancharan. *conſil.* 162 *num.* 3. *verſic. & videtur prima facie*, Caſtren. *conſil.*453. *num.*2. *lib.*1. Natt. *conſ.*145. *num.*19. Iaſon. *conſil.*164. *num.* 14. *verſic. ad idem lib.*4. Roland. *conſil.*25. *nu.* 19. *lib.* 1. Ripa *in l. filiusfamilias*, §. *diui*, *n.*17. *ff. de legat.* 3. Tiraquell. *de retr. all. linag.* §. 26. *gloſſ.*1. *n.*10. Gabriel. *conſil.* 132. *in* 9. *quæſt. n.* 69. *lib.*1. Peregrin. *de fideicommiſſ. art.*14. *n.* 50. *& art.* 52. *n.* 2. Perr. *de fideicomm. q.*8. *n.*512.

Et quamuis ſuperſit D. Catherina neptis teſtatoris, & in 3
defectum maſculorum, & ſic poſt D. Equitem vocata, nihilominus illi renunciatio per ipſam facta ad fauorem Monaldi iunioris ſui fratris ex aduerſo opponebatur de omni iure, omnique actione ipſi, ſeu ius hæredibus quouis modo, iure, titulo, ſeu ſucceſſione, & cauſa forſan competenti ſuper bonis paternis, maternis, & fideicommiſſarijs, & alijs quouis modo nuncupatis, cuiuſcumque generis, maximè concurrente ſcientia fideicommiſſi, de qua videbatur conſtare, cùm de illo expreſſam mentionem in renunciatione fecerit, ibi, *ſuper bonis paternis*, *maternis*, *& fideicommiſſarijs*, &c. iuxta Buriat. *conſil.*64. *num.* 35. Bero. *conſil.*130. *n.*16. *in fine lib.*2. Honded. *conſil.* 33. *n* 31. *lib.* 1. ſicque videbatur ius ad dictum fideicommiſſum remiſiſſe, ad tradita per Bart. *in l. qui Romæ*, §. *duo fratres*, *n.*18. *ff. de verbor. obligat.* Surd. *conſil.*308. *n.*18. *lib.* 3. Gabr. *de fideicomm. concluſ.* 1. *n.* 41. Menoch. *conſil.* 87. *n.* 27. *& præſumpt.* 115. *n.* 33. *lib.* 3. Peregrin. *de fideicommiſſ. art.* 52. *num.*30. cum alijs ab ipſis adductis.

Nec etiam videbatur Dominis obſtare, quòd prædicta 4
renunciatio per D. Catherinam facta fuerit ad fauorem Monaldi fratris, illiuſque filiorum, & deſcendentium, pro conſeruanda agnatione, & nobilitate familiæ Clementinæ, & pro amore quo ipſum Monaldum proſequebatur, & d. Monaldo decedenti ſine liberis, & deſcendentibus prædictæ rationes, quæ mouerunt ad renunciandum, ceſſant. Reſpondebatur enim quòd quidquid ſit de hoc, non ex eo ſequitur quòd D. Catherina poſſit reuerti ad bona renunciata, ſed potiùs pertinerent ad hæredes Monaldi ceſſionarij, & ſic ad D. Lauiniam illius matrem, & hæredem ab inteſtato, vt in puncto reſpondit Rota apud Put. *dec.* 274. *n.* 4. *& ſeq. vſque ad fin. lib.* 3. & Achil. *deciſ. vnic. de donat.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib.*13. *tit.* 21. *num.* 20. & fuit dictum *in vna Viterbien. bonorum* 2. *Maij* 1614. *coram me.* Quod tamen procederet, niſi obſtaret D. Liuius ſuperſtes, & vocatus ex fideicommiſſo.

Et in omnem euentum quicquid ſit dicendum circa iſtum 5
articulum, an Eques Liuius ſit vltimus vocatus, & non ſuperſit alius, qui alienationem ab ipſo factam reuocare valeat, quòd non omninò caret difficultate, ſtante D. Catherina vocata in defectum maſculorum. Nec dicta renunciatio

Digitized by Google

tio in totum iſtam difficultatem excludere videtur, quin ſi partes velint poſſint ſuper hoc particulariter audiri.

6 Verumtamen eſt Liuium ex ſupradictis probabiliter potuiſſe credere ſic alienare ſibi licere, & hoc ſufficit ad euitandam pœnam priuationis, cùm ad iſtum effectum requiratur, quòd alienatio fuerit facta dolo, & animo ſubuertendi fideicommiſſum, ad trad. per Mandell. *conſ. 92. num. 35. & ſeq.* Port. Imol. *conſil. 38. nu. 36.* Honded. *conſil. 58. n. 35. lib. 1.* & fuit dictum in vna Peruſina hæreditatis, ſeu fideicommiſſi de Americis 25. Februarij 1586. coram Orano, qui dolus ceſſat in noſtro caſu, ſtante prædicta rationabili credulitate, quam Equitem habuiſſe deduci videtur ex ipſamet donatione, in qua aſſeruit bona donata ad ſe iure dominij ſpectare, & de illis pro ſuo libito, & voluntate diſponere poſſe.

7 Secundò mouebantur Domini, quia nullibi probatur Equitem habuiſſe ſcientiam ſtrictiſſimæ prohibitionis alienandi, & pœnæ alienationis in illa appoſitæ, prout requiritur, iuxta Bald. *in cap. ſi vaſſallus feudum, in fin. ſi de feud. fuer. controuer.* Iaſ. *in l. fin. n. 127. in fin. C. de iur. emphyteut.* Rip. *in l. filiusfamilias, §. diui, nu. 11. ad finem verſ. Nota de legat. 1.* Ruin. *conſ. 118. circa fin. verſ. & ideò lib. 2.* Petr. *de fideicommiſſ. quæſt. 3. num. 42.* Seraphin. *deciſ. 916. nu. 8.* Quæ quidem ſcientia debet eſſe certa & præciſa, nec ſufficit reſultans ex productione teſtamenti, & immiſſione illius vigore per Equitem obtenta, ex quibus poſſet elici ſcientia fideicommiſſi in genere, quæ ad hunc effectum priuationis non ſufficit, niſi concurrat ſcientia aliarum qualitatum, & præcipuè dictæ prohibitionis pœnalis, iuxta gloſſ. communiter receptam *in cap. concertationi, verbo ſciuerit,* & ibi Doctor. *de appellat. in 6.* Alex. *conſ. 114. nu. 4. verſ. accedit ad maiorem, lib. 1.* Tiraquell. *de retract. lignag. §. 36. gloſ. 2. nu. 30.* Aym. *conſil. 193. num. 8.* & fuit dictum in vna Romana dotis 10. Maij 1602. coram bon. mem. Cardin. Pamphilio, & Romana de Arronijs 10. huius coram D. meo Vbaldo.

8 Ad motiuum verò in deciſione adductum, quod ex reſeruatione vſusfructus facta per Equitem in donatione inducta videatur traditio, iuxta text. *in l. quiſquis, C. de donat.* cum alijs in deciſione relatis, fuit reſponſum non procedere ad effectum incurrendi pœnam priuationis, quo caſu requiritur vera, & non ficta traditio, iuxta Bald. *conſ.* 187. incipit, *factum tale eſt, num. 1. verſ. quid ergo lib. 3.* tenentem, quòd per actum verbi feudum non incidit in commiſſum, ſed per actum facti. Idem Bald. *conſil. 9. nu. 1. verſic. quid ergo, lib. 1.* & cùm verſemur in materia pœnali & ſtricta, intelligenda eſt de actu naturali, vt eſt gloſſ. *in cap. ſuſceptum, de reſcript. in 6.* & text. *in l. fin. C. de his qui ven. ætat. impetr.* vt in terminis notat Alciat. *conſ. 142. n. 4. & ſeq. lib. 5.* vbi ante *nu. 6.* dicit hanc eſſe veriorem, & humaniorem ſententiam, & paulò infrà dicit hanc veriorem & magis communiter approbatam. Vnde hanc eandem ſententiam ſequitur, & pluribus ornat Guido Pap. *deciſ. 101. à princip. vſque ad nu. 6.* & Frec. *de ſubfeud. lib. 2. prima authoritat. num. 8. & ſeq.* & nimirum cùm per reſeruationem vſusfructus, ſeu alios actus fictos, licet cenſeatur traditio inducta, eſt ciuilis, non verò naturalis, vt ex Doctoribus ſuprà allegatis, & in prima deciſione adductis ſatis patet, quæ ſola abſque naturali non ſufficit ad pœnam priuationis incurrendam, ex ſuperiùs notatis.

9 Et quamuis ſint plures auctoritates pro contraria ſententia, vt ex allegatis in prima deciſione apparet, tamen iſtam tanquam æquiorem, & à tot grauiſſimis Doctoribus approbatam, Domini ſunt ſecuti, prout etiam Rota reſpectu clauſulæ, *Conſtituti*, priùs illam fuit ſecuta in vna Romana deuolutionis domus, ſeu Palatij 13. Martij 1611. coram R. Bononieñ.

Et idem hodie fuit reſponſum ad eandem clauſulam, *Conſtituti*, ex eiſdem rationibus, & auctoritatibus, cùm vtroque caſu traditio dicatur ficta, & non ſufficiens ad priuationem inducendam.

Ex quibus ita fuit deciſum.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

Poſteà S. R. E. Cardinale.

Terracineñ dotis.

Die Lunæ 1. Decembris 1614.

ARGVMENTVM.

Confeſſio dotis receptæ probat ſolutionem dotis, præcedente illius promiſſione, & de inſtrumento authenticato archiuiſta quomodo recognoſci debeat.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentum publicum facit probationem probatam, & rem manifeſtam.*

2 *Dotis receptæ confeſſio probat numerationem, conſtito de præcedente promiſſione.*

3 *Archiuiſta publicans inſtrumentum in archiuo receptum, ſufficit, quòd in eo apponat ſuum proprium ſignum, etiam quòd non apponat ſignum Notarij, qui de inſtrumento ſe rogauit.*

Teſtes recognoſcentes manum Notarij in inſtrumento appoſitam, quomodo debeant deponere, ibid.

4 *Exequutiua via agi non poteſt contra tertios poſſeſſores; fallit vigore ſtatuti vrbis de executione inſtrumentorum.*

DECISIO CLXI.

INter Alexandrum Americum, & Laudomiam Cancellariam, cùm eſſet matrimonium contrahendum, Iacobus Laudomiæ pater in apocha matrimoniali promiſit dotem ſoluere ſcutorum mille & ſexcentorum, quæ poſteà dictus Alexander per publicum inſtrumentum confeſſus fuit recepiſſe. Vnde illo mortuo, Laudomia pro dotis repetitione conuenit Dominum Berardinum Maffeium, & alios bonorum ſui viri detentores, contra quos obtinuit decerni mandatum ſuper cuius relaxatione poſteà cùm ageretur extra Rotam, cauſa mihi commiſſa, dubium propoſui, quod ad fauorem dictæ Laudomiæ fuit reſolutum. De illius enim ſolutione dotis conſtat per publicum inſtrumentum, quod probationem probatam, & rem manifeſtam facit, Dec. *in cap. licet cauſam nu. 3. de probat. & conſ. 36. nu. 2. & conſil. 423. nu. 2.* Alex. *conſil. 37. nu. 16. lib. 2.* 1

Et licèt in hoc inſtrumento ſola confeſſio de recepto, non autem vera pecuniæ numeratio contineatur, quia tamen in capitulis matrimonialibus præceſſit eiuſdem dotis promiſſio, confeſſio de recepto probat etiam in præiudicium tertij ſolutionem, Socin. *in l. 1. nu. 78. & 95. ff. ſolut. matr.* Crauetta *conſ. 40. nu. 1.* Afflict. *dec. 402. nu. 9.* Cephal. *conſ. 315. nu. 11. & conſil. 325. nu. 39.* & alijs per Surd. *deciſ. 55. num. 4. & 5.* 2

Non obſtat, dictum inſtrumentum non eſſe in forma probanti, tanquam abſque ſigno Notarij rogati. Nam illud exemplatum non fuit ab eodem Notario rogato, ſed ab archiuiſta Sermonetæ, in quo archiuo ſeruabatur huius Notarij iam defuncti protocollum, & ſic ad inſtrumenti validitatem ſufficit, illud extractum fuiſſe ab archiuiſta, qui proprium in eo ſignum appoſuit, Gemin. *conſil. 82. numer. 6.* Alexan. *conſil. 245. num. 3. lib. 6.* Roman. *conſil. 319. per tot.* 3

Nec valet dicere inſtrumenti recognitionem per teſtes ritè factam non fuiſſe, quia contrarium apparet ex illorum depoſitione, qui concludunt, ſe notam habere dicti Notarij manum, cùm pluries illum ſcribentem viderint, Alex. *conſ. 87. nu. 2. lib. 3.* Gemin. *conſil. 15. num. 16. verſ. ſuper quarto.* Necnon deponant de qualitate characteris, quod perfectam recognitionem arguit.

Non obſtat contra tertios poſſeſſores agi non potuiſſe via exequutiua, id enim ſtatuto Vrbis permittitur, *cap. 85. lib. 1. ſub titul. de inſtrumentorum dotalium exequutione.* Quod ſtatutum cùm omnino prohibeat appellationem, habetur deciſorium, vt fuit reſolutum in Romana domus 12. Februarij 1571. coram Binacino, & in cauſa Bononieñ. de Comitibus 2. Aprilis 1565. coram Robuſterio. 4

Bona

Bona autem, de quibus agitur, fuiſſe in bonis Alexandri viri, probant optimè teſtes in ſummario dati pro parte Laudomiæ, pro qua fuit ita deciſum.

R. P. D. COCCINO DECANO.

Burgeñ præeminentiarum.

Lunæ 1. Decembris 1614.

ARGVMENTVM.

Tranſactio reſcinditur propter læſionem: læſio autem in tranſactione quomodo conſideranda ſit ad dubium litis euentum.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio reſcinditur, conſtito de læſione.*

Minoris partis conſenſus præiudicat minori, quando agitur de iure ſpectante non ad ſingulos, ſed ad vniuerſitatem, vtputa ad Eccleſiam. Fallit, quando adeſt læſio in conſenſu, quia tunc vnius contradictio ſufficit, ibid.

2 *Tranſactio non reſcinditur propter læſionem quando adeſt dubitandi cauſa etiam modica.*

Sententia, & res iudicata offuſcatur ex nullitatibus, ib.

3 *Beneficiatorum, & officialium appellatione nunquid veniunt portionarij.*

4 *Obſeruantia interpretatiua non admittitur, quando verba diſpoſitionis ſunt clara.*

DECISIO CLXII.

1 IN litteris ſuppreſſionis Iulij II. & Leonis X. diſponitur, quòd dignitates, Canonicatus, & portiones ſuppreſſæ intelligantur applicatæ menſæ Capitulari, ad effectum vt fiat repartitio fructuum, & redditũum earum in diſtributiones quotidianas beneficiatorum Eccleſiæ præſentium, & intereſſentium diuinis officijs, & pro alijs officialibus modo, & forma, quibus per Epiſcopum, & Capitulum fuerit conſtitutum. Propterea cùm ſententia Conchen. deputet dimidios Portionarios beneficiatos, & condemnet Capitulum ad illos admittendos vt tales ad diſtributiones prouenientes ex fructibus ſuppreſſis vigore dd. conſtitutionum Iulij, & Leonis; tranſactio verò, ſiue laudum auferat illis portionem dd. fructuum, & dietim det illis minimam partem marapetinorum, adeò vt toto anno non habeant de dictis diſtributionibus niſi ducatos ſex, vel circa, pro ſingulis dimidijs portionarijs, vt colligitur ex deductis in ſummario nu. 2. reſultat læſio ſatis clara, cùm dimidij portionarij patiantur damnum, *l. 2. C. de reſcind. vend.* Corn. *conſil.* 181. *nu.* 65. *lib.* 2. Vnde contradictio vnius ex portionarijs dimidijs facta dictę tranſactioni ſuffragatur omnibus, quia licet agatur de iure quod ſpectat ad Eccleſiam, & propterea maior pars præiudicat minori; ſecus tamen eſt quando adeſt læſio, vt fuit reſolutum in hac cauſa 14. Ianuarij 1611. coram me.

2 Nec releuat, quod ſi dimidij portionarij non obtinuerunt per tranſactionem, totum illud quod prætendere poſſent per ſententiam, adhuc tranſactio ſuſtinetur, propter dubium litis euentum, quia ad hunc effectum ſufficit modica cauſa dubitandi, *l. 2. vbi gloſſ. v. nulla*, Bart. & Bald. *nu. 1. C. de tranſactionib.* Alex. *conſil.* 20. *nu.* 3. *lib.* 3. vbi de communi, Pariſ. *conſ.* 3. *num.* 24. *lib.* 4. & dixit Rota in cauſa Præneſtina bonorum 21. Februarij huius anni coram Reuerendiſſimo Domino meo Sacrato Archiepiſcopo Damaſceno. Huic enim obiecto, in quo videtur conſiſtere tota difficultas huius cauſæ, reſponderunt Domini, quòd cùm tam clarum eſſet ius dimidiorum portionariorum, vt patet ex ſupradictis, & patebit ex infra dicendis, dubius litis euentus parum erat æſtimandus, maximè cùm ipſi haberent ſententiam pro ſe, & rem iudicatam, licet offuſcatam ex nullitatibus, ex quibus Rota voluit tranſactionem ſuſtineri, iuxta text. *in l. eleganter*, *§. ſi poſt rem iudicatam*, *ff. de condict. indeb.* vt in deciſionibus in hac cauſa factis, & ideò ex ſupradictis ſatis viſum fuit Dominis conſtare de læſione ad effectum de quo agitur.

3 Non obſtat, quòd dicta ſuppreſſio fuerit facta ad fauorem menſæ Capitularis, & de præbendis ſpectantibus ad Capitulum, & ideò ſub nomine beneficiatorum, & officialium non debent venire dimidij portionarij, iuxt. not. per Imol. *in cap. cùm M. Ferrarienſis*, *nu.* 31. *ante med. verſ. ſed iſta opinio*, *in illis verbis*, *& idem erit iudicandum*, *de conſtit.* & per Rotam *deciſ.* 17. *nu.* 4. *verſ.* 3. *moti*, *& nu.* 5. *verſ. & præmiſſa par.* 2. *& deciſ.* 296. *par.* 1. & fuit in puncto reſolutum in cauſa Valentina emolumentorum prima Iunij 1597. coram Rubeo. Nam huic motiuo fuit reſponſum, quod nedum fuerunt ſuppreſſi ſeptem Canonicatus, qui ſpectabant ad Capitulum, ſed fuerunt etiam ſuppreſſæ duæ ſcholaſticæ, & duæ integræ portiones, quæ non ſpectabant ad Capitulum, & ideò retorquetur argumentum, & propterea ſuppreſſio eſt intelligenda, vt fuerit applicata menſæ Capitulari non ſimpliciter, ſed ad effectum faciendi diſtributiones inter beneficiatos, & alios officiales, quorum beneficiatorum appellatione quòd veniant dimidij portionarij negari non poteſt, vt fuit reſolutum in cauſa Hiſpalen. præeminentiarum 17. Iunij 1613. coram R. P. D. meo Pamphilio, & prædicta optimè comprobantur ex alijs ſuppreſſionibus, & vnionibus factis à diuerſis ſummis Pontificibus relatis in dicta ſententia, & quarum partic. copia data fuit, in quibus omnibus ſpecificè legitur ſuppreſſio, & vnio reſpectiuè facta pro Canonicis, & beneficiatis dictæ Eccleſiæ.

Non obſtat allegata obſeruantia, videlicet, quòd nunquam dimidij portionarij participauerint de eiuſmodi fructibus, quia fuit reſponſum, quòd ſtantibus verbis dictarum ſuppreſſionum factarum per ſummos Pontifices, non videtur eſſe locus obſeruantiæ interpretatiuæ, *l. 3. in fine*, *Cod. de liber. præter.* prout Caſtren. *in l. hæredes palam*, *§. quid*, *ff. de teſtam.* Arch. *in conſ.* 115. *nu.* 2. Sarnen. *in reg. de non tollen. iur. quæſit. q.* 13. *nu.* 7. *cum ſeqq.* & dixit Rota in cauſa Toletana decimarum de Sazedrog 22. Maij 1592. coram Illuſtriſſimo D. meo Cardinali Arigono. 4

Alia quæ deducebantur circa læſionem, non placuerunt Dominis, & ideò ex prædictis ſolùm receſſerunt à deciſione facta ſub die 3. Iunij 1613.

R. P. D. VBALDO.

Bononieñ bonorum de Zaualeis.

Veneris 12. Decembris 1614.

ARGVMENTVM.

Impoſitio cenſus facta à debitore decocto, ante, vel poſt decoctionem facta præſumitur in fraudem creditorum.

SVMMARIVM.

1 *Decoctus ſi paulo poſt decoctionem cenſum impoſuit ſuper ſuis bonis, cenſetur ſimulate, & in fraudem creditorum feciſſe, num. 2.*

2 *Contractus oneroſus, & alienatio ad hoc vt in fraudem creditorum facta cenſeatur, requiritur ſcientia dantis, & recipientis quod bona debitoris non ſufficiant creditoribus.*

Decoctio debitoris probatur ex eo, quòd quis fuerit decoctus declaratus, & ex illius fuga, ibid.

Decocti contractus præſumitur in fraudem, ſi factus fuit paulo ante decoctionem, ibid. in fine, & nu. 5.

3 *Scientia præſumitur ex eo, quod publicum, & notorium eſt; vbi quid vigore ſtatuti Bononiæ.*

4 *Bonorum immobilium appellatione venit cenſus.*

5 *Actus, ſeu contractus inter contrahentes validus, poteſt eſſe nullus in præiudicium tertij, ſic & contractus poteſt in odium, & damnum contrahentium, non autem in eorum fauorem ſi factus eſt contra diſpoſitionem legis, vel ſtatuti.*

DECISIO CLXIII.

DOmini reſponderunt pro D. Anfreono Franzono informante, videlicet inſtrumentum impoſitionis cenſus, de quo agitur, eſſe in fraudem creditorum. Nam ex teſtibus examinatis vigore remiſſoriæ Rotalis conſtat hæredes Petri Antonij de Zaualeis tempore nundinarum, quæ menſe Maio celebrantur Placentiæ decoxiſſe, & tanquam decoctos fuiſſe ibi iudicialiter declaratos, & pro talibus publicè habitos: vnde cùm paulò poſt decoctionem dicti hæredes Bononiam reuerſi cenſum impoſuerint ſuper certis 1

ſuis

Digitized by Google

ſuis bonis, eumque vendiderunt Herculano Poſteriæ, huiuſmodi contractus cenſeri debet ſimulatus, & in fraudem creditorum, iuxta text. *in l. 1. & 2. & in l. ſi quis cùm haberet*, & ibi Bart. *ff. quæ in fraud. credit. l. 1. Cod. de iure fiſci lib.* 10. & ibi Bart. *nu.* 8. Socin. *in l.* 1. *nu.* 108. *ff. ſolut. matrim.* Gabr. *conſil.* 82. *nu.* 5. *verſic. Nec refert, lib.* 1. Rota Ianuen. *dec.* 17. *nu.* 14.

2 Et quia ad hoc vt alienatio ex tit. oneroſo, qualis eſt cenſus impoſitio, cenſeatur in fraudem facta, requiritur dantis & accipientis ſcientia, quòd bona debitoris non ſufficiant creditoribus, prout probat text. *in l. qui autem, §. hoc edictum, ff. quæ in fraudem credit. l. penult. C. eod.* gloſſ. *in §. item ſi quis in fraudem, Inſtit. de act.* & ibi Doctor. Burſat. *conſil.* 40. *nu.* 7. *lib.* 1. Menoch. *conſil.* 226. *num.* 545. *lib.* 3. Surd. *conſ.* 382. *nu.* 64. vbi de communi *lib.* 3. Hic ſatis videbatur conſtare de vtriuſque contrahentium ſcientia. Nam ſcientia illorum de Zaualeis non videtur poſſe controuerti, cùm eamob cauſam fuerint declarati decocti in nundinis Placentiæ, & exinde fugam arripuerint, iuxta doctr. Iaſ. *in d. §. ſi quis in fraudem, nu.* 46. *Inſtit. de action.* Præſertim ſtante breuitate temporis inter decoctionem, & impoſitionem cenſus, quæ auget ſuſpicionem, Alexand. *in l. ſi cùm dotem, §. ſi mulier, num.* 3. *ff. ſolut. matrim.* Surd. *conſil.* 528. *nu.* 8. *&* 9. *lib.* 4.

3 Scientia quoque Herculani ſatis probatur, cùm in dictis nundinis eſſet publica, & notoria decoctio, & ceſſatio dictorum de Zaualeis, vt teſtes deponunt, qui etiam dicunt eo tempore Herculanum fuiſſe præſentem Placentiæ, ibique negotiatum tam ſuo, quàm alieno nomine, adeò vt non præſumatur factum adeò publicum, & notorium ignorare, *cap.* 1. *de poteſt. prel. cap. final. qui matr. accuſ. poſſ.* Alexand. *conſil.* 187. *numer.* 7. *lib.* 2. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 23. *num.* 68. Rota Ianuen. *deciſ.* 83. *ſub nu.* 8.

4 Accedat prædictis ſtatutum Bononien. in quo ſub rubr. 72. omnes alienationes rerum immobilium factæ per annum ante decoctionem declarantur nullæ, & in fraudem creditorum: vnde cùm eodem anno venditionis cenſus illi de Zaualeis fuerint etiam in ciuitate Bononiæ declarati decocti, ceſſantes & falliti, vel ſaltem contra eos eſſe procedendum, iuxta formam ſtatutorum de ceſſantibus loquentium. Res videbatur tranſire magis de plano, quòd prædictum inſtrumentum cenſus cenſeretur in fraudem creditorum factum. Et licèt ſtatutum loquatur de alienatione rerum immobilium, tamen huiuſmodi appellatione continentur etiam annui cenſus, *Clem. exiui, §. cumque annui redditus, de verb. ſignific.* Gabr. *conſil.* 141. *num.* 13. *lib.* 2. Surd. *dec.* 204. *nu.* 1. Tiraqu. *de retract. lignag. §.* 1. *gloſ.* 6. *ſub num.* 3. *verſic. At vbi.*

5 Nec obſtare viſum fuit, quòd aliàs vigore iſtius inſtrumenti cenſus Eques Dagneſius, qui in eo pro Zaualeis fideiuſſor interuenerat, fuit coactus ſoluere, & ſic videatur dictum inſtrumentum canonizatum per Rotam, vt in deciſione Bononien. cenſus coram Illuſtriſſimo Millino 8. Februarij 1602. & in eadem 2. Decembris eiuſdem anni coram bon. mem. Iuſto, quia ibi ſolùm agebatur inter emptorem cenſus, & fideiuſſorem principaliter obligatum. In præſenti autem agitur, an dicta impoſitio cenſus fuerit in fraudem creditorum, & ſtant iſta ſimul, quòd actus inter contrahentes ſit validus, non autem quoad præiudicium tertij, ex adductis per Vant. *de nullit. tit. quoties, & intra quod tempus num.* 53. *& ſeqq.* vel quòd valeat in odium, & damnum ipſorum contrahentium, non autem in eorum fauorem tanquam factus contra diſpoſitionem legis, vel ſtatuti, vel in fraudem tertij, Tiraquell. *de retract. lignag. §.* 1. *gloſſ.* 2. *nu.* 9. *& §.* 26. *gloſſ.* 2. *nu.* 8. *verſic. & illud quoque*, Vant. *vbi ſuprà nu.* 38.

6 Nec applicabatur deciſio in cauſa Bononien. de Ocellis 27. Iunij 1587. coram Orano, quia vbi conſtabat ex conuerſione pretij in vtilitatem creditorum, meritò ibi ceſſabat ſtatutum Bononien. de quo ſuprà. Hic autem totum contrarium obtinet, vt patet ex prædictis.

Ex quibus ita fuit deciſum.

R. P. D. BVRATTO.

Firmana hæreditatis.

Veneris 12. Decembris 1614.

ARGVMENTVM.

Subſtitutio pupillaris quibus verbis expreſsè concepta dicatur, & quando per eam mater excludatur à legitima.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio pupillaris expreſſa quibus verbis concipiatur, nu.* 2. *vbi quid ſi concipiatur per verba negatiua.*
2 *Duæ negatiuæ important affirmatiuam.*
Dictio, che, *ſignificat idem quod*, niſi, *affirmat, & ponit quando eſt poſita poſt negatiuam, ibid.*
4 *Subſtitutio pupillaris reſtricta ad bona teſtatoris quando trahatur ad totam hæreditatem, & excluſionem matris à legitima.*
5 *Legitima, & Trebellianica pluribus verbis, & coniecturis à teſtatore prohibita cenſeatur, & num.* 6.
7 *Subſtitutio quando dicatur facta per verba*, communia, *ſeu directa.*

DECISIO CLXIV.

Svbſtitutio facta per Franciſcum Eliſeum in eius teſtamento, ſub quo deceſſit, condito die 7. Auguſti 1607. Laurentio vnico filio maſculo, hæredi ſcripto de Ludouica, & Doralice proprijs filiabus, & dicti Laurentij ſororibus, necnon de Gilmina, Hieronyma, & Sextilia ſororibus, ex filio prædefuncto neptibus, fuit purificata per obitum dicti Laurentij in pupillari ætate. Et illam DD. dixerunt fuiſſe pupillarem expreſſam ex claris verbis teſtamenti, ibi, *Item laſcia, che morendo Lorenzo ſenza figliuoli in pupillare età, che Dio il ceſſi, cioe ſin che non arriuarà al tempo, che dicono le leggi, non poſſa andare ad altri la robba di eſſo teſtatore, che alle dette ſue figliuole, & nepote, ſenza detrattione*, &c. Et turſus, *Et queſta come ho detto, morendo in pupillare età, ouero ſenza figliuoli maſchi, che Dio no'l vogli.* Hæc enim ſunt verba, ſub quibus ſolet concipi pupillaris, *l. qui liberis, in princ. ff. de vulg. & pup.* gloſſ. *in l. precibus, in verb. in 2. caſum, C. de impub. & alijs ſubſt. §.* 1. *Inſt. de pupill. ſubſt.* & tradit Card. Mantica *de coniect. vlt. vol. lib.* 5. *tit.* 7. *nu.* 4. *verſ. & ſi teſtator ſpecialiter.* 1

Et licet ſint concepta per verba negatiua, *Non poſſa andare la robba di eſſo teſtatore ad altri, che alle dette ſue figliuole*, &c. Tamen perinde eſt, ac ſi expreſsè teſtator dixiſſet per verba affirmatiua, *che debba andare.* Tum quia duæ negatiuæ affirmant, *l. duobus*, vbi Bart. & alij, *ff. de verb. ſignif.* idem Bart. *in l. fœmina, ff. de ſenator.* Doct. *in l.* 1. *C. de ſeru. fugit.* Tum quia illa dictio, *che*, quæ in propoſito ſignificat idem quod, *niſi*, affirmat, & ponit, cùm ſit poſtpoſita negatiuæ illi, *Non poſſa andare*, ad text. *in l. actione*, vbi Bart. *ſub nu.* 1. quem cæteri ſequuntur, *C. de tranſact.* Ruin. *conſ.* 127. *ſub n.* 13. *col. pen. verſ. quandoq. & tertio, & conſ.* 132. *nu.* 1. *lib.* 2. cum alijs per Decian. *conſ.* 78. *nu.* 5. *&* 12. *vol.* 3. *& ſeq.* Rota *deciſ.* 322. *nu.* 4. *par.* 1. *diuerſ.* 2

Et per conſequens ſubſtitutio per illa verba, *Non poſſa andare*, &c. eſt verè pupillaris directa, cùm verbum, *vada*, dicatur directum, ex quo alterius miniſterium non requirit, vt in ſpecie de illo tradunt Bald. *in rub. C. de impub. &c. ſub nu.* 2. Bero. *conſ.* 127. *nu.* 10. *vol.* 2. Simon de Prætis *lib.* 3. *interp.* 2. *dubit.* 1. *ſolut.* 2. *nu.* 9. *fol. mihi* 229. Odd. *de compe diuſ. par.* 4. *in verſic. Vadat*, Trentacinq. *de ſubſtit. par.* 4. *cap.* 4. *nu.* 9. Et generaliter omnia verba, quæ alterius miniſterium non requirunt, eſſe directa, tradunt Bart. *in l. Centurio, nu.* 43. & ibi Iaſ. *nu.* 5. *ff. de vulg. & pupill.* Salycet. *in d. rubr. C. de impub. in princ.* & Sichard. *nu.* 3. 3

Nec facit, quòd ſit ad bona teſtatoris reſtricta, quia nihilominus trahitur etiam ad totum, & verè dicitur pupillaris expreſſa, Bald. *in l. cohæredi, §. vlt. in* 1. *notab.* vbi etiam Albet. Ang. & Caſtr. *ff. de vulg. & pupill.* & per illam mater penitus excluditur à legitima filij, ad text. *in l. Papinianus, §. ſed nec impub.* vbi Bart. *nu.* 1. Caſtr. & alij, *ff. de inoff. teſtam. & in cap. ſi pater, de teſtam. in* 6. Soc. iun. *in d. l. Centurio*, qui de communi *nu.* 510. Card. Mant. *de coniect. lib.* 5. *tit.* 11. *n.* 14. 4

Digitized by Google

*nu.*14. latè Surd. *dec.*273. *in* 3. qui dicit eſſe communem, & in vtroque foro receptiſſimam, quod etiam latiſſimè probat Trentacinq. *in d. tract. de ſubſtit. par.*2. *c.*16. *per tot.*

5 Ex quibus, quando etiam dici poſſet, non adeſſe pupillarem expreſſam, negari ſaltem non poteſt, quin facta ſit expreſſa mentio pupillaris ætatis. Et ideò non intrat illa concluſio, quòd compendioſa facta impuberi per verba, *communia*, & reſtricta ad bona teſtatoris, prout in caſu, de quo agitur, non ſit pupillaris directa, ſed omni tempore poſt aditam hæreditatem fideicommiſſaria, ex opinione Bald. *in d. l. precib. nu.*44. *C. de impub.* & aliorum quos ſequitur Rota in illa Firmana bonorum 5. Nouemb. 1584. coram Bubalo. Nam ex iſta expreſſione pupillaris ætatis reſtrictio illa ad bona teſtatoris pro non ſcripta habetur, & compendioſa, etiam per verba, *communia*, intra tempora pubertatis continet pupillarem directam, prout ſupradictam concluſionem limitando, tenuit Bart. *in l. ſi ita ſcriptum*, *§. qui filio*, *ff. de bon. poſſeſſ. ſecund. tabul.* qui dicit in quæſtione de facto ita reſpondiſſe, & menti tenendam, & illum ſequuntur Caſtr. *in l.* 1, *ſub nu.* 4. *ff. de vulg. & pupill.* vbi Alex. *nu.*7. Soc. ſen. *ſub nu.*11. *in* 2. *caſu*, Aret. *ſub nu.* 5. Rip. *nu.* 37. vbi, quòd cum Barr. tranſeunt omnes, Alciat. de communi *nu.*167. & de magis communi Socin. ſen. *conſ.* 110. *num.* 5. 6. *&* 9. *lib.* 1. Socin. iun. *conſ.* 95. *nu.* 24. *&* 26. *lib.* 1. Card. Mantica *de coniect. d. tit.* 7. *n.* 7. Menoch. *præſumpt.* 34. *n.*16. *verſ. extenditur* 2. *lib.*4. & fuit reſolutum in allegata Firmana bonorum, præſertim vbi conſtat de mente teſtatoris, quòd voluerit etiam pupillariter ſubſtituere, vt pro 2. limitatione ad ſupradictam concluſionem firmauit Rota in d. Firmana.

6 De qua omiſſis alijs coniecturis, Domini ex eo potiſſimum conſtare dixerunt, quòd teſtator mandat totam ſuam hæreditatem, & bona tranſire in ſubſtitutas ſine diminutione legitimæ, & Trebellianicæ, quarum detractionem prohibuit etiam in codicillis Iſabellæ eius vxori, dicto Laurentio communi filio in pupillari ætate decedente, vt per Barr. *in d. l. Centurio*, *ſub nu.* 27. Iaſ. *nu.* 47. *&* 48. Ripa *nu.* 125. Mantic. *d. tit.* 7. *nu.* 16. Menoch. *præſumpt.* 56. *nu.* 12. *lib.* 4. Peregr. *de fideicom. art.*34. *nu.*47. etiam ad excluſionem matris, vt dictum eſt. Quæ prohibitio repetita in codicillis magis declarat ſubſtitutionem in teſtamento factam eſſe directam, vt per Mantic. *vbi ſuprà lib.* 6. *tit.* 4. *nu.* 4.

7 Vltrà quòd non ſumus in compendioſa facta per ſolum verbum, *commune*. In ea enim adſunt verba illa, *Vada, e ſuccedino*, & ideò licet verbum, *ſuccedino*, ſit commune, vt per Bart. Aret. Iaſ. Socin. iun. Rip. & Galiaul. *in d. l. Centurio*, cum alijs latè per Trentacinq. *vbi ſup. part.* 4. *cap.* 4. *nu.* 22. tamen verbum, *vada*, quod eſt directum, vt ſuprà, manet in ſua ſignificatione, nec immutatur per verbum, *commune*, quin ſit in electione ſubſtitutarum capere iure directo ex pupillari, cuius caſus aduenit, vt inquit Bart. *in d. l. Centurio*, *nu.* 38. quem ſequuntur ibidem Alex. *nu.* 95. *verſ.* 2. *opinio*, Iaſ. *nu.* 59. Galiaul. qui de communi *nu.*480. Ruin. *nu.* 5. Socin. iun. *nu.*308. *in princ.* qui pariter de communi Iaſ. *conſ.*72. *col.*3. *verſ. non obſtat ergo*, *vol.* 3. Menoch. *lib.* 4. *præſumpt.* 21. *nu.* 7. *&* 8.

8 Non obſtat exceptio fideicommiſſi ex teſtamento Vincentij patris Franciſci. Nam vltra quod opponitur teſtamentum eſſe laceratum in ſubſtantialibus, prætenſum fideicommiſſum patitur etiam alias difficultates, videlicet quia filiæ ſunt tantùm poſitæ in conditione, & ſic intrat quæſtio, an cenſeantur diſpoſitiuè vocatæ. Item quia cùm de tempore mortis Franciſci, adeſſet Laurentius eius filius, prætenditur defeciſſe illam conditionem, ſi deceſſerit ſine filijs, & ſic etiam intrat diſputatio Oldradi *conſ.* 21. Sed in omnem caſum Iſabella, & filiæ non poſſunt dici legitimæ contradictrices ad impediendam immiſſionem ſubſtitutarum, ex quo non conſtat bona de quibus agitur eſſe fideicommiſſaria, & poſſunt etiam competere detractiones iſtis ſubſtitutis ex perſona Franciſci, Zuccard. poſt alios *in l. fin. nu.* 426. *C. de edict. Diu. Adriani toll.* Gabr. *conſ.* 39. *nu.* 3. *vol.* 7. Cardinal. Seraphin. *dec.* 271. *nu.* 5. & fuit dictum in Senogallien. fidei commiſſi 22. Maij 1602. coram Reuerendiſſ. Domino meo Damaſceno, in illa Romana de Capizucchis 10. Aprilis 1606. coram Illuſtriſſ. Lancellotto, & in Viterbien. fideicommiſſi 27. Iunij præteriti, coram R. P. D. meo Manzanedo.

Ex quibus fuit reſolutum dandam eſſe immiſſionem actricibus, & ſic pro parte informante.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

Poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana Viridarij.

Veneris 14. *Decembris* 1614.

ARGVMENTVM.

Defenditur in hac deciſione ſubhaſtatio, aduerſùs quam plures opponebantur nullitates, reliqua habes in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Ceſſionarius poteſt agere contra principalem debitorem, cuius debitum ſibi fuit ceſſum.*

Poſſeſſio acquiſita præuia ſubhaſtatione, & liberatione, dicitur legitima, & manutenibilis, ibid. in fine.

2 *Subhaſtatio fieri poteſt ſine decreto iudicis parte conſentiente.*

Sententiæ intimatio non requiritur vbi conſtat de ſcientia illius cui facienda erat intimatio, ibid.

3 *Notarius eſt idoneus teſtis in his quæ deponit de viſu.*

Notario aliquid atteſtanti de actis coram eo factis credendum eſt, ibid.

4 *Subhaſtatio facta pro maiori ſumma debiti eſt nulla, etiam quòd fuerit exceſſum in minima quantitate.*

6 *Creditor habens actionem contra diuerſa bona vna via electa, quando alteri renunciaſſe videatur.*

Variare non licet quando electio fuit geminata, ibid. in fine.

7 *Mandatum præſumitur per comparitionem in iudicio, & productionem iurium ſciente principali.*

8 *Citatus & non opponens cenſetur conſentire.*

Apocha, vt tertio præiudicet debet eſſe ſubſcripta non ſolùm à debitore, ſed à tribus teſtibus, ibid.

9 *Ius acquiſitum lite pendente nullius eſt roboris, nec alicui præiudicat.*

DECISIO CLXV.

FVit ſeptima Iunij 1597. deciſum coram Illuſtriſſimo Lancellotto, conſtare de bono iure D. Abbatis Lipponani contra Iacobum Spinolam, quia cùm dictus Abbas pro ſoluenda ſocietate aureorum mille & quingentorum R. P. D. Barberino, in qua dictus Iacobus bonam fidem recognouerat, eandem ſummam ad ſocietatem officij denuò recepiſſe, cum proteſtatione, quòd omne commodum, & incommodum ad ipſum Spinolam pertineret, potuit poſteà contra illum obtinere mandatum pro ſumma dictæ ſocietatis, cuius vigore fuit inter alia benè proceſſum ad ſubhaſtationem, & deliberationem vnius Viridarij, nec fuit attenta ſententia D. Robuſtetij, qui ſuper ſpolio ad fauorem Spinolæ pronunciauerat. Vnde cùm hodie Excellentiſſimus Comeſtabilis ex perſona fratris ceſſionarij dicti Abbatis veniat ſuper eodem Viridario, DD. dixerunt, conſtare pariter de illius bono iure, quicquid ex aduerſo excipiatur, cùm enim Abbas D. Barberino ſatisfeciſſet ceſſione iurium ab eo reportata, potuit contra Spinolam principalem debitorem experiri, Bart. *in l. Modeſtinus*, *num.* 4. *ff. de ſolut.* vbi poſt alios Angel. & Caſtr. *numer.* 4. Dec. *conſ.* 99. *nu.* 1. & cùm poſteà ſeruatis ſeruandis, præuia ſubhaſtatione, & deliberatione, Viridarium, de quo agitur, obtinuiſſet, illius poſſeſſio fuit legitima, & manutenibilis, *l. iuſtè poſſidet*, *ff. de acquir. poſſeſſ.* vbi Bart. *in princip.* Alex. *num.* 5. *&* 6. Iaſ. *num.* 6. 1

Non obſtat, quòd obijcitur de nullitate ſubhaſtationis ex defectu decreti de ſubhaſtando, hoc enim legitur in proceſſu, vltra quòd ſtante conſenſu per Spinolam præſtito ſubhaſtationi dictum decretum non erat neceſſarium, *l.* 1. vbi Bald. & Salicet. *& l. prædium*, *C. quando decreto opus non eſt*, *l.* 1. *in princip. verſ. præterea*, *vbi gloſ. ff. de rebus eorum qui ſub tutela ſunt*. Defectus etiam, qui ſupponitur intimationis decreti de deliberando tollitur, cùm ex proceſſu conſtet, die ſequenti Spinolam appellaſſe, necnon ſuperſeſſoriam obtinuiſſe ad impediendam illius decreti executionem, vnde ſequitur neceſſariò, vel factam fuiſſe dictam intimationem, licèt ea non appareat, cùm de proceſſu dempta fuerint multa folia, vel certè Spinolam huius de- 2

creti

creti plenam notitiam habuiſſe, quo ſtante non erat intimatio neceſſaria, *Clem. cauſam in fine*, & ibi poſt gloſſ. *in verb. plena*, Card. *nu. 9.* Imol. *nu. 11. de elect.* Felin. *in c. cùm contingat nu. 7. de reſcript.* Menoch. *de arbitrar, q. 66. nu. 3. lib. 1.* Caputaq. *dec. 325. nu. 4. par. 2.* Lancellott. *de attent. appell. pend. cap. 12. in 15. ampliat. nu. 36.*

3 De mandato autem de deliberando, licèt illud in inſtrumento deliberationis non reperiatur inſertum, ſatis videtur conſtare, cùm Notarius de executione rogatus in inſtrumento coram teſtibus aſſerat, illud ſe vidiſſe in manibus curſoris, & ſibi fuiſſe conſignatum, vnde cùm atteſtetur de viſu, eſt illi fides adhibenda, Specul. *de instrument. edit. §. reſtat, ſub num. 37.* vbi latè Ioann. Andr. in addit. Bald. *in rub. C. de fid. instrum. nu. 19. 24. 31.* Abb. *in cap. cùm cauſam num. 11.* & poſt eum Felin. *nu. 9. verſ. poſtremò, de teſtibus*, cum alijs cumulatis per Maſcard. *de probat. concl. 1196. in princip.* Tantò magis, quia teſtatur, mandatum per ipſius acta fuiſſe relaxatum, vnde fortiùs illi tanquam actuario creditur, Iaſ. *in l. 1. num. 4. C. de procur.* Fulgoſ. *conſ. 195. per totum*, concurrente præſertim decreto deliberationis, in quo mandatum relaxatur, necnon eiuſdem expeditione, quæ in ſolito expeditionum libro in actis legitur.

4 Non obſtat, quòd ſubhaſtatio non valeat vti facta pro maiori ſumma debiti, Put. *deciſ. 323. lib. 1.* etiamſi fuiſſet exceſſum in minima quantitate, Bart. & Iaſ. *in l. ſi non ſortem, §. ſi certum, num. 2. ff. de condit. indeb.* & fuit deciſum coram Iuſto in Romana ſpolij 21. Februarij 1600. Quia vltra quòd ex calculo, & proceſſu colligitur, ſortem principalem ſocietatis vnà cum fructibus & expenſis taxatis, & liquidatis excedere ſummam, pro qua bona fuerunt ſubhaſtata, dicitur Viridarium fuiſſe primo loco diſtractum pro ſcutis 910. & ſic pro longè minori ſumma debiti, vnde ſubhaſtationes aliorum bonorum poſteà ſubſecutæ, ſi debitum exceſſiſſent, fuiſſent in omnem euentum inualidæ, non iſta Viridarij, quæ præceſſit.

5 Nec releuat, quòd ceſſio D. Barberini, & ſubhaſtatio, ac deliberatio dicti Viridarij factæ fuerint non ſolùm ad fauorem Abbatis, ſed etiam Pompeij Canſacchi, qui pariter vti principalis acceſſerat in eadem ſocietate, & nihilominus Viridarij poſſeſſionem adeptus fuit ſolùm Abbas, à quo fuit poſteà ceſſa D. Comeſtabili. Quoniam Abbas Viridarium non habuit per viam ſubhaſtationis, nec vti creditor Spinolæ, cùm ſeruatis ſeruandis, illud fuerit deliberatum Octauio Capranicæ tanquam vltimo oblatori, ſed in vim retroceſſionis ab eodem Capranica ſibi factæ pro eodem pretio, vt apparet ex proceſſu.

6 Non obſtat, quòd tempore ſubhaſtationis hoc Viridarium in vim cuiuſdam apochę reperiebatur à Spinola datum in ſolutum Caſſandræ ipſius coniugi, nam in dicta apocha legitur, Caſſandram pro ſuo credito poſſe Viridarium, vel bona Gryptæ Ferratæ retinere, ita tamen vt per vnius electionem alijs renunciatum videatur, vnde cùm appareat Caſſandram elegiſſe bona Gryptæ Ferratæ, ſequitur illam nullum amplius ius in dicto Viridario habuiſſe, *l. ſi quis ſtipulatus ſit Stichum, ff. de verb. obligat.* vbi poſt gloſſ. mag. Bart. *in 1. notab. & nu. 2.* Angel. *nu. 2. in fin. & nu. 3.* Alex. *nu. 5.* Imol. *in 1. notab.* Caſtr. *nu. 2.* Angel. *in l. eum qui certarum, §. vlt. nu. 2. ff. eodem*, Surd. *conſ. 413. nu. 18. lib. 3.* Bero. *conſ. 105. nu. 2. lib 3.* Caputaq. *dec. 119. nu. 6.* Tantò magis cùm fuerit electio iudicialis, & geminata, quo caſu minimè licuit variare, Bart. *in d. l. eum qui certarum, §. fin. num. 4. in fine, verſ. & hoc dico, ff. de verb. oblig.* Caputaq. *dec. 33. nu. 3. verſ. 2. facit, & dec. 46.*

7 Nec valet dicere Caſſandram dicta bona non elegiſſe, nam hoc illius filij præſtiterunt, de quorum mandato non poteſt dubitari, nam cùm in termino citationis comparuerint, & chartas dotales, & alia iura matris ipſa ſciente, & patiente produxerint, ſatis dicitur fuiſſe probatum mandatum, *gloſ. in l. vlt. in verbo ratihabitione, C. de pact. conuen.* quam ſequuntur Bart. Bald. & alij, Rota *diuerſ. deciſ. 8. part. 2. num. 8.* Put. *deciſ. 358. lib. 1. & deciſ. 214. lib. 2.* addita præſertim locatione deinde facta ab eadem Caſſandra de dictis bonis electis in territorio Gryptæ Ferratæ, & concurrente inſtrumento dotis Victoriæ ipſius filiæ, in quo ipſa fatetur, Viridarium ad filios, & hæredes Iacobi ſui viri pertinere, & videtur conſtare de ratihabitione dictæ electionis, quod idem operatur quod mandatum, *cap. ratihabitionem de reg. iur. in 6.* Surd. *deciſ. 231. num. 11.* Veral. *deciſ. 53. num. 4. & 5. par. 1.*

Vltra quòd, cùm in dicta ſubhaſtatione, & deliberatione Caſſandra fuerit citata, nec ſe oppoſuerit, videtur ſibi præiudicaſſe, Alex. *in l. à diuo Pio, §. ſi ſuper rebus nu. 27. ff. de re iudicat.* Caſtr. *in l. ſæpe, nu. 3. & 4. ff. eodem*, Felin. *in cap. cùm ſuper nu. 12. de re iudic.* Couarr. *pract. qq. cap. 13. nu. 7.* Rota *deciſ. 3. de empt. & vendit. in antiq.* 8

Additur etiam apocham ſolùm fuiſſe ſubſcriptam à Spinola debitore, non à tribus teſtibus, vt requirebatur, ad effectum præiudicandi Lippomano creditori inſtrumentario, *l. ſcripturas, C. qui pot. in pig. habeant*, vbi Bart. Bald. Salicet. & alij, gloſſ. *in cap. 2. in verſ. authentica circa modum*, vbi Hoſt. & alij Canoniſtæ, *de fid. inſtrumen.* Couarruu. *pract. quæſt. cap. 22. numer. 5.* Verall. *deciſ. 217. numer. 4. & 5. part. 1.* Dantur etiam releuantes exceptiones contra teſtes inductos pro recognitione manus Spinolæ, vt benè per informantes.

Quo verò ad Victoriam Caſſandræ filiam, fuit pariter dictum, nullum illi ius competere ſuper dicto Viridario, quamuis eidem fuerit de anno 1601. in dotem aſſignatum, hæc enim habere non potuit ius à matre, vt dictum eſt, nec à fratribus, filijs, & hæredibus Iacobi Spinolæ, cùm iſti non potuerint Lippomano creditori iam de anno 1590. præiudicare, vt fuit deciſum coram illuſtriſſimo Lancellotto. Vltra quòd ius dictæ Victoriæ fuit acquiſitum lite pendente, & per conſequens nullius eſt roboris, & momenti, *l. 2. & vlt. C. de litig.* 9

Non obſtat apocha priuata nuper ad probandum ius dictarum Caſſandræ, & Victoriæ producta, quia vltra quòd nec illa fuit à tribus teſtibus, prout requirebatur ſubſcripta, *d. l. ſcripturas*, patitur exceptiones valdè releuantes, vt per informantes deducitur. 10

Quod aſſeritur, Abbatem agere non potuiſſe contra Spinolam, cùm nullum habuiſſet incommodum ex prima Societate, tanquam extincta de pecunijs alterius Societatis, cum declaratione, quòd illius commodum, & incommodum ad ipſum Spinolam pertineret, pleniſſimè tollitur ex deciſione illuſtriſſimi Lancellotti, cui additur dictum Spinolam poſteà citatum ad videndum expediri mandatum pro reſiduo ſortis principalis, & fructibus vnà cum expenſis d. 2. ſocietatis, hoc debito non negando die 30. Ianuarij 1595. fuiſſe proteſtatum, Abbati ſatisfactum fuiſſe de bonis ſubhaſtatis, vt legitur in proceſſu. 11

Cætera, ſicut ex eadem deciſione tolluntur, ita DD. noluerunt attendere, quæ deducebantur ad probandum primam ſocietatem factam fuiſſe contemplatione bon. me. Comeſtabilis patris alterius nuper defuncti, & pecunias fuiſſe conuerſas in illius vtilitatem, & commodum; ſtante enim deciſione bo. me. Cardinalis Seraphini, quòd Spinolæ fuerit à D. Comeſtabili ſatisfactum, & ſtante ſententia in vim dictæ deciſionis vnà cum re iudicata poſteà ſubſecuta, viſum fuit id hodie non controuertere, cùm præſertim hæredes dicti Spinolę commiſſionem reſtitutionis in integrum aduersùs dictam rem iudicatam obtinuerint, ſuper qua, ſi voluerint, audientur. 12

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Tuden̄ Parochialis.

26. *Ianuarij* 1615.

ARGVMENTVM.

Beneficium non dicitur litigioſum ex iudicio intentato in poſſeſſorio recuperandi, niſi commiſſa cauſa appellationis, & nullitatis, cum clauſula, *quam, & quas*, & quando lis dicatur deſerta ob illius non proſecutionem.

SVMMARIVM.

2 *Litigioſum non efficitur beneficium per litem ſuper poſſeſſorio recuperandi. Fallit quando fuit commiſſa cauſa appellationis, & nullitatis, cum clauſula*, quam, & quas, *ibid.*

3 *Mandatum Procuratoris inducitur, & probatur coniecturis, & præſumptionibus, de quibus ibid. vbi ponuntur nonnullæ coniecturæ, & præſumptiones.*

4 *Appellationis cauſa deſerta, non dicitur deſerta cauſa nullitatis, cuius inſtantia durat per annos 30. nu. 5.*

5 *Litis*

5 *Litis extinctio numquid dicatur finita per illius non proſecutionem, & intra quantum tempus, num. 6. vbi etiam ad effectum vt per curſum temporis lis dicatur finita, numquid & quomodo requiratur, conſtare de non iure collitigantis.*

DECISIO CLXVI.

1 DE anno 1610. cùm vacaſſet in menſe reſeruato beneficium ſanctæ Mariæ de Roſal, fuit à Sede Apoſtolica de illo tanquam curato prouiſus Franciſcus Vadron, & ſucceſſiuè Ludouicus Henriquez à Sanctiſſimo pariter idem beneficium vti ſimplex obtinuit, qui etiam habito Breui de capienda poſſeſſione nomine Cameræ, ſententiam declaratoriam contra Franciſcum reportauit; verùm ille per viam appellationis cauſa introducta coram Illuſtriſſimo Lancellotto dictam declaratoriam obtinuit reuocari, necnon pronunciari, beneficium eſſe curatum, à qua ſententia Ludouicus appellauit, & cauſa poſtmodum coram Reuerendiſſimo Domino meo Damaſceno pendente, cùm Franciſcus in menſe Apoſtolico deceſſiſſet, Alphonſus Guntin iſtud beneficium à Sanctiſſimo vti litigioſum impetrauit, & dum inſtaret pro ſupplicationis relaxatione, inſurrexit Ioſephus Garzia, petens de eodem beneficio ſibi tanquam approbato in concurſu de partibus coram ordinario prouideri, qua ſtante controuerſia, dubium ad inſtantiam Reuerendiſſimi Datarij propoſui, videlicet, an conſtaret de lite ad effectum, vt ſupplicatio ſignata pro Alphonſo eſſet relaxanda, & Rota cenſuit affirmatiuè reſpondendum.

2 Licèt enim ab initio coram A. C. fuerit actum ſuper Breuis executione, & ſic poſſeſſorio recuperandæ, quod non facit beneficium litigioſum, Caſſad. *deciſ. 6. num. 2. de reſcript. & deciſ. 4. nu. 1. vt lite pend.* Ex quo tamen appellationis cauſa, & nullitatis, cum clauſula, *quam, & quas,* & toto negotio principali fuit in Rota commiſſa, ſatis apparet, fuiſſe litem introductam ſuper petitorio, cùm præſertim illud fuerit in ſpecie deductum, Bellam. *deciſ. 619.* Caſſad. *deciſ. 9. num. 13. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* & fuit dictum in Barchinonen. parochialis de Mataro 20. Iunij 1611. coram Reuerendiſſimo D. meo Decano, & per conſequens dicitur, beneficium effectum fuiſſe litigioſum, Bald. *in auth. litigioſa, C. de litig.* Pur. *deciſ. 496. num. 2. lib. 2.* Caſſad. *dec. 4. vt lite pend.* & fuit dictum in cauſa Caſalen. Præpoſituræ 9. Iunij 1597. coram Gipſio.

3 Non obſtat, commiſſionem appellationis à ſententia Illuſtriſſimi Lancellotti fuiſſe obtentam à quodam Gaſpare Gallego, veluti ipſius Ludouici procuratore, de cuius tamen mandato non conſtat. Nam fuit reſponſum, illud ex coniecturis, & præſumptionibus induci, quod ſufficit, Dec. *conſil. 36. poſt medium* 8. Gozad. *conſ. 11. nu. 13.* Cæſ. de Graſſ. *deciſ. 2. nu. 5. & 6. de reb. Eccleſ. non alien.* Coniecturæ autem deducuntur ex quo dictus Gaſpar commiſſionem obtinuit, cum inhibitione, necnon citatione ad dicendum, contra illamque reproduxit; & vlteriùs dedit arrham pro regeſtro, quæ omnia multum conferunt ad mandatum inducendum, Felin. *in c. ſicut n. 35. de re iud.* Caſſad. *dec. 3. nu. 4. de procur.* Sarnen. *ſuper reg. de annal. q. 32. nu. 6.* Rota *dec. 631. nu. 2. par. 1.* Caputaq. *dec. 190. nu. 4. par. 1. & dec. 8. nu 8. par. 2.* Ant. Aug. *dec. 121. reſcriptum cenſetur, lib 3. in manuſcript.* Cùm præſertim Ludouicus, ad cuius fauorem commiſſa fuit appellationis cauſa, præſens eſſet in Curia, & pro tranſportatione regiſtri primæ inſtantiæ Notario ſatisfeciſſe, Rota *deciſ. 38. & 39. de procur. in nouiſſ.* Bald. *in l. Iulianus, nu. 11. q. 5. verſ. ſed ego dico, ff. qui ſatiſd. cog.* Abb. *conſ. 7. nu. 3. verſ. ſed ego contrarium, par. 2.* Afflict. *dec. 338. nu. 8.* Caſſad. *deciſ. 3. nu. 5. de procur.* Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 33. nu. 3. & ſeq.* & fuit dictum in Bononien. bonorum 1. Martij 1602. coram Reuerendiſſimo Bononien.

4 Nec releuat, appellationis cauſam Reuerendiſſimo D. meo Damaſceno commiſſam, ob illius non proſecutionem fuiſſe deſertam. Quia cùm æquè principaliter commiſſa fuerit cauſa nullitatis, cuius inſtantia per triginta annos durat, Pur. *deciſ. 172. lib. 2.* Couarr. *pract. quæſt. cap. 24.* non poteſt in omnem euentum hæc nullitatis cauſa dici deſerta, Ruin. *conſil. 34. num. 10. lib. 5.* Natta *conſil. 217. num. 4. & ſeqq. lib. 1.* Lancell. *de attent. 2. par. cap. 17. num. 69. verſ. quod tamen,* Couarruu. *pract. quæſt. dicto cap. 24. in fine verſ. verum vbi nullitas,* Rota *dec. 101. lib. 2. diuerſ. & deciſ. 33. num. 6. lib. 3. par. 3. diuerſ.* & fuit dictum in Placentina parochialis de Malpartida 9. Nouembris, & 2. Decembris 1602. coram Litta.

5 Nec valet dicere, ſaltim ob non proſecutionem infra decennium litem haberi pro deſerta, ex Caſſador. *deciſ. 5. vt lit. pend.* Quia per ſolam non proſecutionem ad litis extinctionem, ſeu deſertionem non infertur, niſi aliunde mens illius appareat, qui litem proſequi non intendit, vt ex eodem Caſſad. *dicta deciſ. 5.* Achill. *deciſ. 8. vt lite pend.* & fuit reſolutum in Conchen. Archipresbyteratus 27. Februarij 1589. coram Cardinali Platto. In caſu autem noſtro non datur actus ex quo Ludouici collitigantis animus arguitur, & licèt contra ſe ille ſententiam reportauerit, non inde tamen infertur, quòd liti voluerit cedere, imò cùm appellauerit, ſatis colligitur, eumdem ſententiæ non acquieuiſſe.

6 Vlteriùs ad effectum deſertionis propter curſum temporis adeò clarè de non iure collitigantis debet apparere, vt illud controuerti non valeat, Creſc. *deciſ. 19. de prob.* Achill. *dec. 7. vt lite pend.* de hoc autem notorio malo iure hic non conſtat, cùm plura contra dictam ſententiam excipiantur, & præſertim quòd illa ad excommunicati fauorem emanauerit ob recurſus ab eodem Franciſco habitos ad iudices laicos, de quibus in actis, & licèt hæc pro iniuſtitia ſententiæ fortaſſe non ſufficerent, pro colore tamen deſeruiunt ad effectum, vt lis extincta non dicatur, pro cuius ſubſiſtentia non requiritur litigantem fouere bonum ius, ſed ſufficit calumniam non adeſſe, vt in caſu noſtro Creſc. *d. dec. 19. nu. 2. de prob.* Achill. *dec. 7. vt lite pend.* & fuit dictum in Conchen. Archipresbyteratus 16. Decembris 1588. coram bo. me. Cardinali Platto.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana ſpolij.

Veneris 13. Februarij 1615.

ARGVMENTVM.

Sententia nulla etiam in poſſeſſorio dicitur ſpoliatiua. Deuolutio ob canonem non ſolutum non incurritur, niſi lapſo triennio, & non incurritur per impoſitionem cenſus ſuper fundo emphyteutico, niſi prohibita ſit expreſsè omnis alienatio, & deuolutio ob derogationem dominij requirit declarationem iudicis.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio patris vigore ſtatuti Vrbis continuatur in filios heredes.*

2 *Poſſeſſio auctore Prætore adepta, ſpoliatiua non dicitur, dummodo iudex ritè, ac rectè proceſſerit.*

Tutore, vel curatore non petito à iudice, omnia acta contra pupillum corruunt, ibid. in fine.

3 *Reſtitutio non datur in ſpolio contra poſſeſſorem immiſſum à iudice etiam nulliter, quando conſtat de bono iure, cuius vigore potuit ſibi mutare cauſam poſſeſſionis ſine iuris miniſterio, tanquam nouo titulo superueniente.*

4 *Deuolutionis, & caducitatis pœna ob canonem non ſolutum non incurritur ante lapſum triennij à lege, vel ex pacto inducta.*

5 *Deuolutio, & caducitas, viuo eo qui incurrit non declarata, non poteſt contra filios declarari.*

6 *Deuolutio, ſeu caducitas propter canonem non ſolutũ incurſa per receptionem canonis tacitè remiſſa cenſetur. num. 6.*

7 *Deuolutioni locus non eſt propter impoſitionem cenſus ſuper fundo emphyteutico, niſi in contractu ſit prohibita expreſſe omnis alienatio.*

8 *Caducitatis pœna incurritur per negationem dominij directi ſuper re emphyteutica, licita in inſtrumento inter alios facto, & hominis imperiti facto.*

9 *Caducitatis pœna per errorem incurſa corrigi poteſt ante litem conteſtatam, & impedire caducitas nondum petita.*

Deuolutio ob denegationem dominij directi non incurritur ipſo iure, ſed requirit iudicis declarationem, ibid. in fine.

10 *Cen-*

Digitized by Google

10 *Cenſus poteſt dici extinctus, ſi is qui impoſuit, & vendidit cenſum, efficiatur hæres illius qui emit, quia nemo dici poteſt ſui ipſius debitor, & creditor.*

11 *Curia Capitolina in Vrbe ſeruat exactè ius ciuile, non æquitatem canonicam.*

DECISIO CLXVII.

1 ROta vtraque parte informante cenſuit, ſententiam iudicis Capitolini eſſe confirmandam, quia de eius iuſtitia conſtat ex eo, quòd Annã, & Vincentiam domo paterna ſpoliatas eſſe reintegrandas, probatis concludenter duobus extremis pronunciauit. De primo ſatis conſtare viſum fuit, tam per depoſitionem teſtium io hac cauſa examinatorum, quàm per inſtrumenta prò parte D. Euandri de Comitibus producta, in quibus legitur Herculem dictarum Annæ, & Vincentiæ patrem hanc domum poſſediſſe; quæ poſſeſſio partis vigore ſtatuti Vrbis continuatur fauore filiarum hæredum, vt apparet ea mandato executiuo contra eas obtento; ſecundum verò extremum ſatis euidenter probatum fuit ea poſſeſſione adepta per bon. mem. Ioannem patruum D. Euandri, quæ ſimiliter tranſit in hæredem, qui hodie litem ſuſtinet.

2 Nec exiſtimarunt Domini ſuffragari dicto D. Euandro, quod dicitur ipſius patruum immiſſum fuiſſe in poſſeſſionem dictæ domus authore Prætore, qui non dicitur ſpoliare, *l. iuſte poſſidet, ff. de acquir. poſſeſſ.* hoc enim verum eſt, dum iudex ritè, & rectè procedit; ſecus cùm euidentes adſunt nullitates, *l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic.* cum vulg. vt in hac immiſſione facta non citata aliqua perſona legitima, quæ comparere poſſet pro puellis minoribus, imò infantibus; fuit enim citatur quidam Sebaſtianus, de cuius cura, vel tutela nullibi conſtat, & ita non adito iudice, & non petito tutore, aut ſaltem curatore, omnia acta contra pupillas indefenſas corruant, neceſſe eſt, *l. 2. §. ſiquidem aliquis, ff. qui pet. tut vel curat. l. ſi filius, C. eod. l. cum & minores, C. ſi aduerſ. rem iudic.* vltra quòd citatio multum fuit vaga e accuta, ſcilicet per affixionem domus, quæ à curſore non fuit ſpecificata, ſicque non poteſt afficere dictas pupillas.

3 Nec obſtare viſum fuit, quòd dicebatur non dari reſtitutionem in ſpolio contra poſſeſſorem immiſſum à iudice etiam nulliter, quando de eius bono iure conſtat, cuius vigore potuit ſibi ipſimet mutare cauſam poſſeſſionis tanquam nouo titulo ſuperueniente, etiam ſine iuris miniſterio, arg. *l. cum nemo plus iuris*, & ibi gloſſ. *C. de acquirem. poſſeſſ. dict. l. non ſolum, §. quod vulgo, ff. de vſucap. l. 2. §. fin. ff. pro empt.* vt in hac facti ſpecie dicitur dictum D. Euandrum, ſuperueniente nouo iure ex deuolutionibus incurſis, ex triplici capite hodie dictam domum ſibi deuolutam poſſe licitè retinere.

4 Cenſuerunt enim Domini nullum deuolutionis caput ſatis ad hunc effectum probatum fuiſſe à dicto D. Euandro; & quoad primam caducitatem prætenſam ob canonem non ſolutum per triennium, tribus modis reſponderunt Domini, & primò conſiderarunt de anno 1582. dictam domum fuiſſe datam in emphyteuſim Herculi lege præſcripta, vt per nouennium non teneretur ſoluere canonem, ſed dictis nouem annis elapſis, omnes decurſos tunc ſolueret, & cùm immiſſio facta fuerit anno 1594. de menſe Nouembri, quo tempore ad effectum caducitatis non erat decurſum triennium à lege, & pacto inductum, antequam pœna caducitatis emphyteuta mulctetur, *iuxta l. 2. C. de iur. emph. auth. qui rem, Cod. de ſacroſanct. Eccleſ. cap. potuit, de locat.* cum alijs per Menoch. *conſil.* 543.

5 Secundò poſſet dici caducitatem Hercule patre viuente nondum declaratam non poſſe ipſo mortuo contra filias pupillas declarari, Clar. *in §. emphyteuſis quæſt. 8. verſ. proſequendo*, Menoch. *conſil. 1. num.* 221. fuitque dictum in Romana prætenſæ deuolutionis coram bon. mem. Litta 18. Nouembris 1596.

6 Tertiò viſum fuit per receptionem canonum (ſi quę adeſſet ea eo capite caducitas) eam tacitè fuiſſe remiſſam, Alexand. *conſ.* 106. *num.* 4. *& conſ.* 113. *numer.* 3. *lib.* 4. Bero. *conſ.* 116. *num.* 12. *vol.* 1. cum multis citatis per Corbul. *de cauſ. priuat. ob alien. limit.* 40.

7 Quod ad ſecundum caput caducitatis attinet, quo prætenditur ob impoſitionem cenſus ab Hercule facti, placuit reſponſio non fuiſſe prohibitam in inſtrumento emphyteuſis omnem alienationem, cuius ſpecies eſt impoſitio cenſus, ſed tantùm ceſſionem, & venditionem; & ſic non eſt locus deuolutioni, quia qui cenſum imponit ſuper domo, eam non vendit, nec cedit, ſed ſolùm hypothecæ ſubijcitur, ex qua, ſi expreſſe cautum non fuerit, non inducitur caducitas, Iaſ. *in l. fin. nu.* 78. *C. de iur. emphyt.* cum alijs per dictum Corbul *de cauſ. priuat. ob alien. limit.* 33. *nu.* 1.

8 Nec obſtat denique tertium, & maximum dicti D. Euandri fundamentum, dum ait Herculem denegando dominium directum in impoſitione cenſus ſuper dicta domo tanquam ſuper re libera incidiſſe in pœnam caducitatis irremiſſibilem; reſponderunt enim Domini ſimplicem enunciationem io inſtrumento hominis ruſtici, & imperiti factam inter alios, & non inter dominum excuſare à deuolutione, cùm propriè non dicatur controuerſum dominium, niſi ſcienter contra dominum id agat, & non incidenter inter alios, vt ex multis firmat d. Corbul. *de cauſ. priuat. ob mendac. nu.* 2.

9 Conſtat etiam ex inſtrumento poſt biennium circiter facto, ipſummet Herculè in impoſitione alterius cenſus agnouiſſe liberè directum dominium d. Euandri, & ita ante litem conteſtatam potuit errorem ſuum corrigere, multoque magis impedire caducitatem nondum petitam, Ang. *in l. fin. n.* 5. *ff. de rei vendic.* Felin. *in c. cæterum, verſ.* 18 *de iudic.* cum alijs fusè per d. Corbul. allegat. *de cauſ. priu. ob mendac. n.* 13. ſtante maximè quòd hæc deuolutio ob denegationem dominij requirit iudicis declarationem, cùm non incurratur ipſo iure, & per Specul. *§. nunc aliqua q. 65. n.* 82. Bart. & alij *in l. fin. n. 1. ff. de rei vendic.* d. Corb. *n. 17. de cauſ. priu. ob mendac.*

10 In quam ſententiam eò libentiùs iuerunt Domini, quia hodie conſtat, dictum cenſum poſſe dici extinctum, & non ſubſiſtere ampliùs, quia erat impoſitus ſuper dicta domo, cùm ipſæmet Vincentia, & Anna ſint hæredes ipſius, cui dictus cenſus debebatur, & ita confuſæ ſunt actiones penes ipſas hæredes; cùm nemo poſſit eſſe ſui ipſius debitor, & creditor, *l. ſi quis pro eo, §. item ſi filius, ff. de fideiuſſ. l. ſi vxor. C. de bon. auct. iud. poſſ.* Roland. *conſ.* 31. *n.* 59. *&* 60. *lib.* 2. ex quibus omne dicti D. Euandri intereſſe ceſſat.

11 Ex quibus ceſſat obiectio facta ab informantibus pro D. Euandro in foro Capitolino obſeruari debere exactè ius ciuile, & non æquitatem canonicam; conſiderarunt enim Domini nec Pontificio, nec Cæſareo iure poſſe validari poſſeſſionem nulla lege fulcitam; fruſtrà enim pro purgatione moræ non dari iure ciuili dicitur; cùm nec etiam de ipſa mora conſtet ex ſupradictis.

Ea quibus ita fuit deciſum.

R. P. D. PAMPHILIO.

poſteà S. R. E. Cardinale.

Amerina domus.

Veneris 13. Februarij 1615.

ARGVMENTVM.

Decretum iudicis in contractu minorum interpoſitum facit præſumere omnia ſolemniter geſta, & de materia.

SVMMARIVM.

1 *Decretum iudicis in alienatione minoris interpoſitum facit præſumere omnia fuiſſe ſolemniter geſta, nu. 2. vbi etiam quod operatur eſſe adhibendam fidem aſſertioni minoris in eodem contractu factam.*

4 *Æqualitas inter fratres ſeruanda eſt.*

5 *Liber Baptiſmi minoris ætatem probat.*

Maior viginti annorum ex Vrbis ſtatuto poteſt contrahere ſine ſolemnitatibus ſtatutarijs, ibid.

Statuti verba interpetranda ſunt ſecundum aliud ſtatutum, ibidem.

6 *Minor 20. annorum vigore ſtatuti Vrbis prohibitus contrahere ſine ſolemnitatibus, numquid extendatur ad f renſem maiorem 20. annorum.*

Minoris contractus de iure communi iuramento ſuſtinetur, ibid.

DECISIO CLXVIII.

1 DOmini Silla, & Aſcanius de Canſacchis, vnà cum Pompeio, & Io. Vincentio patruis de anno 1605. vendiderunt in Vrbe domum quam pro indiuiſo poſſidebant in ciuitate Ameriæ; verùm cùm de tempore venditionis Silla & Aſcanius eſſent minores, cœperunt prætendere venditio-

tionem fuiſſe nullam, & propterea obtinuerunt mihi committi cauſam reſciſſionis. Pro cuius expeditione dedi ſuper hoc particulare dubium, quo ſupradicta die propoſito Domini dixerunt venditionem ſuſtineri, quia legitur facta pro pretio ſcutorum mille, quibus venditores indulgebant pro extinctione vnius ſocietatis officij ſcut. 600. & alterius ſcut. 400. quæ fuerant diſdictæ, & pro quibus exequutio imminebat, nec habebant alia bona, quæ cum minori eorum damno vendi poſſent, ac inſuper apparet facta iuxta formam ſtatuti Vrbis *c.* 113. *lib.* 1. cum authoritate curatoris ad id loco coniunctorum abſentium ſpecialiter deputati, qui etiam iurauit venditorem non cadere in damnum, vel præiudicium minorum; & cauſa plenè cognita per iudicem, qui cùm interpoſuerit decretum, præſumuntur omnia fuiſſe ſolemniter geſta, Put. *dec.* 205. *n.* 2. *lib.* 3. Seraph. *dec.* 217. *n.* 1. & fuit dictum in cauſa Romana de Iacomellis 29. Aprilis 1611. coram Reuerendiſſimo D. meo Damaſceno.

2 Neque obſtare, quod vigore dicti ſtatuti conſtare debeat alienationem ceſſiſſe in euidentem vtilitatem minorum, quia ſatis de hoc viſum fuit conſtare ex ſupradictis, nec aliud dicendum eſſe ex eo quòd ſocietatea appareant contractæ ab ipſis patruis tantùm, quia in inſtrumento venditionis dicti minores medio iuramento expreſsè aſſeruerunt ſocietates fuiſſe per eorum patruos contractas, etiam pro ſeruitio ipſorum, licèt in eis hoc declaratum non fuerit, quæ aſſertio ſtante decreto iudicis, & alijs ſolemnitatibus præſumitur vera, Seraph. *d. dec.* 217. *nu.* 1. cum alijs ſuprà allegatis, præſertim quia de illo tempore omnes viuebant, & in communione, quo caſu ſatis veriſimile viſum fuit, quòd d. pecuniæ prout minores aſſerunt, verſæ etiam fuerint in communem vtilitatem, *ad l. fin. C. de aliment. pupill. præſtan.* Menoch. *præſumpt.* 11. *nu.* 1. *lib.* 6.

3 Minus ſuſtineri, quòd imò ſupradictæ aſſertioni non ſit ſtandum, cùm in caſu iſto clarè conſtet, quòd in ſocietate ſcut. 600. Petrignanus recognouit bonam fidem pro ſcutis 150. & altera ſocietas ſcut. 400. verſa fuit in ſolutionem fructuum cenſus, in quo ſupradicti patrui erant fideiuſſores, quia vltrà quòd poſt impoſitionem huiuſmodi cenſus DD. de Canſacchis dicebantur recognouiſſe bonam fidem, quicquid ſit de hoc, placuit etiam reſponſio, quòd minores non aſſeruerunt pro qua parte ſupradictæ ſocietates ad ipſos ſpectarent, ſed quòd fuerunt contractæ etiam pro ſeruitio ipſorum, quod ſufficit in aliqua parte verificari poſſe ad ſuſtinendam venditionem ex cauſa æris alieni, vt ſuprà ſolemniter factam, *cap. inter dilectos de fid. inſtrumentor.* Calder. *conſil.* 8. *circa finem, de donat.*

4 Tantò magis, quia etiam domus erat communis, & licèt patrui in debito maiorem partem haberent, id ipſis imputari poterat in propria ipſorum portione, habito reſpectu ad pretium domus, *l. cùm in fundo, §. ſi fundus, ff. de iur. dot.* maximè vt inter eos ſeruetur æqualitas, quæ inter fratres eſt ſeruanda, vt per text. *in l. illud, C. de collationibus*, tradit Soccin. *conſ.* 98. *ſub nu.* 2. *verſ. poſthumo lib.* 1.

5 Præterea quoad Sillam ex alio viſa fuit ceſſare difficultas, quia de tempore contractus erat maior 20. annis, vt apparet ex libro Baptiſmi, quæ probat ætatem, Caputaq. 314. *nu.* 1. *par.* 1. Ioſeph. Ludou. *dec. Peruſ.* 57. *n.* 7. *par.* 1. In quo propterea non habet locum ſtatutum Vrbis *lib.* 1. *c.* 113. quòd dum loquitur de minoribus, viſum fuit intelligendum de minoribus 20. annis, ſecundùm diſpoſitionem eiuſdem ſtatuti in præcedenti *cap.* 47. ad text. *in l. ſi cùm fundum, ff. de verb. ſignif.* & faciunt deducta in Bononien. cenſus 17. Martij 1608. coram Reuerendiſſimo D. Lugdunen.

6 Neque obſtare, quòd huiuſmodi ſtatutum non habilitet forenſes maiores 20. annis ad contrahendum, ex allegatis coram R. P. D. meo Buratto in cauſa Tudertina ſeu Romana nullitatis obligationis ſub die 4. Iulij præteriti, quia ſatis eſt ad iſtum effectum, quòd d. ſtatutum *cap.* 113. intelligatur de minore 20. annis, ita vt dū verſamur in maiore 20. annis, ceſſet illius diſpoſitio, & remaneat in diſpoſitione iuris communis, de quo talis contractus ex ſolo iuramento ſuſtinetur, *auth. ſacramenta puberum, C. ſi aduerſus vend.* & hoc caſu tantò faciliùs eſſet ſtandum aſſertioni contrahentis, ex quo etiam ſine cauſa contrahere poterat, Put. *deciſ.* 245. *lib.* 3. Prout etiam nihil facit, quòd contraxerit cum ſolemnitatibus, quia non vitiatur propterea contractus aliàs validus, ex reg. *c. vtile non debet, de reg. iur. in* 6. quæ maximè locum habet in contractibus, Tiraq. *de retract. conuen. ad fin. tot. tit. nu.* 145. Surd. *dec.* 248. *nu.* 22.

7 Quod autem dicebatur minores fuiſſe læſos ex quo promiſerunt de euictione pro patruis, viſum fuit ceſſare ex eo, quia patrui quoque promiſerunt pro illis, adeò vt læſio ex hoc capite pro æquali promiſſione recompenſata videatur, & venditio ſuſtineri debeat ſtante cauſa neceſſaria æris alieni cum alijs ſuprà deductis. Ex quibus, &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana ſpolij.

Veneris 13. Februarij 1615.

DECISIO CLXIX.

Replicata eſt in hac Parte ſuprà deciſ. 167.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Viterbien. tranſactionis.

Veneris 20. Februarij 1615.

ARGVMENTVM.

Sumptus, & expenſæ litis non ſunt actori per reum ſubminiſtrandæ, niſi conſtito de paupertate, & bono iure litigantis, & quomodo ad iſtum effectum paupertas probata cenſeatur.

SVMMARIVM.

1 *Sumptus, & expenſæ litis non ſunt ſubminiſtrandæ litiganti, niſi conſtito de paupertate, & bono iure, nu.* 2. *vbi quomodo, & iſto caſu probanda ſit paupertas.*

3 *Pauper olim, hodie non præſumitur pauper ad effectum, vt propter paupertatem ſint ſubminiſtrandi ſumptus, & expenſæ litis.*

Alimenta non ſunt præſtanda Doctori Medicinæ, qui ex exercitio medendi poteſt ſe ipſum alere, ibid.

4 *Alimenta non debentur de iure, vbi quis aliunde viuere poteſt.*

5 *Sententia per appellationem ſuſpenditur.*

DECISIO CLXX.

NOn fuit viſum Rotæ Coſmum, & Fauſtinam coniuges teneri ſumptus, & expenſas litis Aurelio ſubminiſtrare, de cuius bono iure, & paupertate non apparet; cùm tamen ad hunc effectum de vtroque conſtare debuiſſet, *l. final. §. nam ſi talis*, vbi Bald. & Salicet. *C. de ordin. cognit.* Verall. *dec.* 20. *num.* 2. *lib.* 1. Afflict. *deciſ.* 10. *&* 11. Boer. *dec.* 324. *&* 325. Molina *de primogen. Hiſpan. lib.* 2. *tit.* 16. *nu.* 41. Card. Seraph. *dec.* 198. *nu.* 2. 1

Et licèt paupertatem deducat Aurelius, ex quo ſibi fuerunt ſcuta decem quolibet menſe pro alimentis aſſignata, id tamen ad hunc effectum non ſufficit, cùm ſpecialiter ſit probanda paupertas, quòd expenſæ litis per illum ſolui non valeant, *§. ſed neque, auth. de fideiuſſ.* Bald. *in auth. præterea n.* 4. *verſ. Quaro ergo*, vbi Salicet. *nu.* 4. *C. unde vir, & vxor.* Rota *deciſ.* 48. *nu.* 3. *par.* 2. *diuerſ.* & fuit dictum in vna Auerſana Decanatus coram Clemente VIII. 24. Ianuarij 1582. Tantò magis, quia hæc ſimul non repugnant, quòd Aurelius habeatur pro paupere, & nihilominus ferre poſſit litis expenſas, quæ modici momenti ſunt futuræ, cùm vnius dubij propoſitione, cauſa veriſimiliter poſſit expediri; & regiſtrum ſit tranſportatum, & integrè ſolutum à parte, vt in ſimili dictum fuit in Romana grani 11. Aprilis 1614. coram R. P. D. meo Buratto. 2

Præterea quamuis de tempore aſſignationis dictorum ſcutorum decem probata fuiſſet paupertas, non tamen infertur per neceſſe, quòd etiam de præſenti ad effectum de quo agitur, ille pauper habeatur, Bart. *in l. ex diuerſo, §. vlt. nu.* 9. *ff. ſolut. matr.* Salicet. *in l. ex perſona, nu.* 1. *C. de probat.* Alciat. *de præſumpt. reg.* 2. *præſump.* 27. *nu.* 5. Soccin. ſen. *conſ.* 24. *nu.* 42. *lib.* 1. Surd. *de alim. tit.* 7. *q.* 8. *nu.* 14. Menoch. *de præſumpt. præſumpt.* 25. *nu.* 6. *&* 14. *lib.* 6. cùm præſertim poſt dictam aſſignationem Aurelius Medicinæ Doctor euaſerit, & hodie ſit in arte medendi peritus, Angel. Aret. *conſ.* 95. *nu.* 12. *&* 21. & fuit dictum in allegata deciſione coram R. P. D. meo Buratto. 3

Quo verò ad bonum ius, nec illud videtur apparere, nam ex quo d. coniuges mediante tranſactione pro alimentis 4

tis

tis Aurelio promiſerunt quolibet menſe ſcuta decem, hæc promiſſio iuxta legis diſpoſitionem venit intelligenda, & per conſequens videtur ceſſare, cùm Aurelius arte medendi, quam hodie profitetur, veriſimiliter ſibi victum quærere valeat. Alimenta enim de iure non debentur, vbi quis aliunde viuere poteſt, *l. ſi quis à liberis*, *§. idem diuus*, *verſ. ſed ſi filius*, *& § fin. ff. de liber. agnoſ.* Alex. *conſil. 27. n. 3. lib. 3.* & fuit dictum in Spoletana vſusfructus 26. Martij 1592. coram bo. me. Cardinali Mantica.

5 Non obſtat ad bonum ius inducendum ſententia pro Aurelio lata reſpectu dictorum alimentorum. Nam vltra quòd illa patitur exceptiones, fuit etiam ſuſpenſa per appellationem, Sord. *de alim. tit. 1. q. 110. n. 8.*

R. P. D. CAVALERIO,

Deinde S. R. E. Cardinale.

Bononień. de Guidalottis.

Veneris 3. Aprilis 1615.

ARGVMENTVM.

Hæreditas ſpectans ad monachum differtur ipſo iure ad monaſterium ſine facto, & aditione monachi, & præſcriptio iuris adeundi contra monaſterium non intrat niſi ſpatio 40. annorum. Nepos ex ſorore mortua matre succedit auunculo iure repræſentationis matris vnà cum materteris ex patruo contra pupillum, nec exiſtentem in patria poteſtate, non intrat præſcriptio iuris adeundi, & in iudicio petitionis hæreditatis admittitur exceptio de iure tertij.

SVMMARIVM.

1 *Monaſterio defertur hæreditas ſpectans ad monachum ipſo iure, & abſque facto, & aditione ipſius monachi ſecundùm opinionem communem Canoniſtarum, contra legiſtas: Quæ opinio Canoniſtarum eſt communior, & fauorabilior Religioni, ibid.*

2 *Hæreditas ſuperueniens ſeruo ad hoc vt acquiratur Domino, requiritur aditio ſerui.*

3 *Præſcriptio contra monaſterium etiam per lapſum 30. annorum ſuper aditione hæreditatis non intrat, quia contra Eccleſiam non intrat præſcriptio minor, quàm 40. annorum.*

4 *Præſcriptio iuris adeundi hæreditatem delatam monaſterio ex perſona monachi non intrat niſi per lapſum 40. annorum.*

Religio montis Oliueti habet priuilegium, vt contra ipſam non currat præſcriptio minori tempore, quàm 60. annorum, ibidem.

5 *Nepos ex ſorore in ſucceſſione bonorum ſubintrat in locum matris ſuæ prædefunctæ, & ſuccedit auunculo iure repræſentationis, & concurrit cum materteris, & patruo, num. 6.*

7 *Præſcriptio non currit contra pupillum, & poſtquam pupillus excoſſit pupillarem ætatem ad inducendam præſcriptionem ſubducuntur anni pupillares.*

8 *Præſcriptio non currit contra exiſtentem in patria poteſtate, & quis exiſtere in patria poteſtate de iure præſumitur donec contrarium probetur.*

9 *Exceptio de iure tertij in iudicio petitionis hæreditatis admitti debet ea ratione, quia cohæres non poteſt in ſolidum petere hæreditatem, quandiu alter cohæres adire poteſt partem ſuam, & ideo hæc exceptio opponi poteſt à reo, & poſſeſſore.*

10 *Hæreditatis partes cohæredum non petentium accreſcunt cohæredibus petentibus, dummodo conſtet de non aditione poſt lapſum temporis, vel de repudiatione.*

DECISIO CLXXI.

1 POſtquam ſub die 20. Februarij præteriti, reſolutum fuit ex ſex portionibus, in quas erat diuidenda hæreditas quoodam Antonij, duas ſpectare ad puellas de Guidalottis, videlicet portiones Valeriæ ipſarum matris, & Floriani filij Camillæ, qui ratam ſuam his puellis ceſſerat. Propoſiti dubiom in Rota ſuper alijs partibus; & Domini reſponderunt portiones Felicis, Iuniperæ, & Alexandri, non ſpectare ad has puellas. Quo verò ad portionem Plinij, licèt aliàs Rota coram R. P. D. meo Veroſpio reſoluiſſet pro Domino Tomacello; tamen Domioi voluerunt quòd deciſiones reuiderentur. Et incipiendo à portione Felicis monachi Oliuetani patrui Antonij, Domini non cenſebant ſpectare ad puellas, cùm ipſa ſit delata monaſterio, & abſque facto, & aditione monachi ſecundùm communem opinionum Canoniſtarum, de qua per Inn. Abbat. Butr. Felin. & alios *in cap. in præſentia*, vbi Felin. *num. 58. de probat.*

2 Licèt contrarium ſentiant legiſtæ, videlicet quòd reſpiciatur factum monachi, quemadmodum ad acquirendam hæreditatem domino requiritur aditio ſeroi, cui delata eſt hæreditas, *l. 1. § per ſeruum, ff. de ſucceſſ. edict.* & ita ſentiunt legiſtæ *in l. 1. ff. de vulgari, & pupill. & in l. 3.* vbi Caſtrenſ. *n. 4. C. de hæredib. inſtit.* & de vtraque communi opinione legiſtarum, & Canoniſtarum, teſtatur Soccin. *conſil. 81. n. 1. lib. 1.* & quòd opinio Canoniſtarum ſit amplectenda tanquam magis communois, & fauorabilis Religioni, teſtatur poſt alios plures Stephan. Grat. *diſceptat. forenſ. cap. 363. n. 20. part. 2.*

3 Nec dicebatur obſtare monaſterio, quòd à die mortis Antonij, quæ fuit de anoo 1580. ſint elapſi pluſquam 30. anni, & regulariter ius adeundi præſcribatur ſpatio 30. annorum, gloſſ. *in l. licet, C. de iur. deliberan.* Put. *deciſ. 57. n. 2. lib. 3.* Quia placebat Dominis reſponſio contra Eccleſiam oon currere præſcriptionem minorem 40. annorum, *auth. quas actiones, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Doctor. *in cap. de quarta*, vbi Abb. *n. 7. & in c. illud*, vbi Imul. *n. 6. de præſcriptionibus.*

4 Et in præſcriptiooe iuris adeundi hæreditatem ex perſona monachi delatam, Beto. *in d. conſil. in præſentia, ſub nu. 559. verſic. Nam verius eſt, de probationib.* præter quæ allegabatur etiam priuilegium Iulij III. fel. mem. conceſſum Religioni oionis Oliueti, vt contra ipſam non curreret præſcriptio minori tempore, quàm 60. aooorum, & hoc quoad portionem Felicis.

5 Quoad portionem verò Alexaodri Aſinelli filij Æmiliæ ſororis prædefunctæ Antonij, Domini cenſebant ipſum ſubiotrare in locum matris prædefunctæ, & ſuccedere Antonio auunculo iure repræſentationis, *§. ſi autem defuncto, auth. de hæred. ab inteſtat. ven. l. vnica, C. de his qui ante apert. tabul. § cum filius, Inſtit. de hæredit. quæ ab inteſt. defer.* cum alijs cumulatis per Surd. *conſ. 416. num. 1. in tertio.*

6 Nec viſum fuit obſtare ſtatutum Bononienſe ſub rubr. *de ſucceſſ. ab inteſt. aſcenden. collateral. §. agnati quoque maſculi, lib. 4.* quia præſens caſus, de quo controuertitur, non videtur expreſſus in hoc ſtatuto, videlicet ao ſorores excludant natum ex alia ſorore prædefuncta, vnde remanet ſub diſpoſitione iuris communis, ſecundùm quam repræſentat matrem prædefunctam, & concurrit in ſucceſſione auunculi cum materteris, & patruo, *auth. ceſſante, C. de legit. hæred.* cum alijs ſuprà allegatis, & in terminis dictum fuit in Bononień. ſucceſſionis 10. Maij 1597. coram bo. me. Pacen. & tradit gloſſ. ſtat. in verbo *admittantur*, ponens caſum de quo agitur, quando concurrit patruus, ſoror, & nepos ex ſorore prædefuncta.

7 Nec contra Alexandrum potuit currere præſcriptio ex eo quòd per triginta annos, & vltrà tacuerit, quia cùm tempore obitus Antonij eſſet pupillus, non ſupereſt tempus ſufficiens ad præſcribendum ſi ſubducatur tempus pupillaris ætatis, intra quod non potuit contra ipſum currere præſcriptio, *l. ſicut C. de præſcriptione 30. annorum*, Oiaſch. *dec. 69. n. 14.* Surd. *deciſ. 4. n. 1.*

8 Sed neque currere potuit præſcriptio contra Alexandrum cùm eſſet in patria poteſtate conſtitutus, in qua durauit per multos annos, cùm non niſi ante paucos annos eius pater mortuus eſſe dicatur, *auth. niſi triennale, vbi gl. penult. C. de bon. matern.* In qua patria poteſtate præſumitur de iure fuiſſe, donec contrarium probetur, Doctores per illum text. *in l. emancipati*, vbi Fulgoſ. Alex. & Iaſ. *C. de collationib.* Angel. & alij *in l. ſed ſi de ſua, ff. de acquiren. poſſeſſ.* Veron. *cautel. 118. incip. quis in dubio.*

9 Nec etiam viſa fuit releuans replicatio hanc exceptionem, quòd dictæ portiones ſpectent ad monaſterium, vel ad Alexandrum, eſſe de iure tertij, & ideò non poſſe allegari, quia in hoc iudicio petitionis hæreditatis talis exceptio admittitur, ea ratione, quia cohæres non poteſt in ſolidum petere hæreditatem, quamdiu alter

cohæres poteſt adire partem ſuam, tunc enim poteſt talis exceptio opponi à reo, & poſſeſſore, vt in terminis eſt text. *in l. 2. ff. ſi pars hereditatis pet.* latè Theſaur. qui poſt longam diſputationem reſedit in hac ſententia, ſecundum quam dicit ſenatum iudicaſſe *deciſ. 4. num. 8. verſic. Tertio faciebat.*

10 Et ſic ceſſat obiectum, quòd non petentium partes petentibus accreſcant, quia ad hunc effectum requiritur non aditio poſt lapſum temporis, vel repudiatio, vt per gloſſam *in l. vnica, C. quando non pet. part.*

Quoad portionem Iuniperæ, Domini dicebant ceſſare difficultatem, quia cum ipſa pro ſua parte adiuerit hæreditatem, non poteſt dici quòd dicta portio ad has puellas pertineat. Supererat portio Plinij, in qua licet adſint tres deciſiones Rotales coram R. P. D. meo Veroſpio, nihilominus Domini voluerunt eas particulariter reuidere.

R. P. D. V B A L D O.

Bonon. pecuniaria.

Veneris 3. Aprilis 1615.

A R G V M E N T V M.

Pupillaris ſubſtitutio trahitur non ſolùm ad bona teſtatoris, ſed etiam ad bona pupilli vndecunque quæſita, quando, & quibus verbis concepta dicatur,

S V M M A R I V M.

1 *Sententia dicitur valida vbi in actis conſtat de iuriſdictione, mandato, & citatione.*
2 *Inſtrumentum dicitur probatio probata.*
Confeſſione iudiciali nulla maior probatio, ibid. in fine.
3 *Subſtitutio pupillaris quando, & quibus verbis concepta dicatur.*
4 *Subſtitutio pupillaris trahitur non ſolùm ad bona patris teſtatoris, ſed etiam ad bona pupilli, num. 5. vbi ampliatur hæc concluſio, etiam quod eadem ſubſtitutio ſit reſtricta ad hereditatem teſtatoris.*
6 *Subſtitutio dicitur facta in tota hereditate, etiam quod teſtator hereditatem in quotas diuiſerit.*
7 *Hæreditas non adita non tranſmittitur ad ſubſtitutos.*

D E C I S I O CLXXII.

1 TEſtator inſtituta hærede Beatrice infanti, & in pupillari ætate, vel quandocunque ſine liberis decedenti, ſubſtituit Germanicum, Blancham, & Iſabellam hæredis matrem, ſingulos in tertia parte, pro qua Iſabella, Horatius, & Valerius eius fratres promiſerant Hieronymo teſtatori, Iſabellæ marito dotis nomine libras octo millia, ex quibus ſolutis tantùm duabus millibus, & pro reliquis ſex millibus dilata ſolutione teſtator deceſſit, mox Iſabella: poſtremò deceſſit hæres inſtituta dum adhuc eſſet in infantili ætate: itaque ſubſtituti egerunt pro conſecutione reſidui dotis delatæ filio in hæreditate materna, & conſequenter ipſis ſubſtitutis, & cùm vltimam ſententiam à Rota Bononien. pro ſe reportaſſent, cauſa in Curia deuoluta, dubitaui, an ſententia eſſet confirmanda, vel infirmanda? & Domini pro confirmatione reſponderunt, informantibus tamen ſubſtitutis; de validitate enim non poterat dubitari, cùm in actis conſtaret de iuriſdictione mandantis, & citatione ad ſententiam, Verall. *deciſ. 260. part. 2.* & ſæpè fuit dictum in Rota.

2 Quo verò ad iuſtitiam deducebatur, quia in primis de credito Iſabellæ conſtat per publicum inſtrumentum, quod dicitur probatio probata, Bald. *in l. quoties, in fine, C. de iudic. & in cap. conſuluit num. 12. de offic. deleg.* Socin. *conſil. 2. num. 2. lib. 3.* Oſaſc. *deciſ. Pedemont. 72. numer. 4.* Honded. *conſil. 89. num. 16. lib. 1.* Surd. *deciſ. 177. num. 4.* Quòd autem Iſabella mater Beatricis deceſſerit ab inteſtato ſuperſtite Beatrice, quæ fuit ipſius hæres, & quòd ipſa Beatrix deceſſerit in pupillari, imò in infantili ætate, conſtat ex propria confeſſione Horatij, & Valerij facta in iudicio, & acceptante ex aduerſo procuratore, quia confeſſione præſertim iudiciali nulla, dicitur maior probatio, *l. generaliter, C. de non num. pecun. cap. at ſi clerici,* vbi Abb. & Dec. *in 4. not. de iudic. l. cum te, C. de tranſact.* Bald. *conſil. 142. col. 2. lib. 2.* cum alijs per Surd. *conſ. 60. num. 1. & deciſ. 326. num. 28.*

Quòd autem Germanicus, & Blanca ſubſtituti, fuerint vocati ad totam hæreditatem Beatricis, patet, quia fuerunt ſubſtituti pupillariter. Certum eſt autem ſubſtitutionem pupillarem trahi non ſolùm ad bona patris teſtantis, ſed etiam ad bona pupilli, illi vndecunque quæſita, Bart. *in l. 2. in princip. num. 30. ff. de vulg. l. ſed & ſi plures, §. ad ſubſtitutos, eodem tit.* Soccin. *conſ. 144. numer. 5. lib. 1.* Pariſ. *conſil. 59. num. 4. lib. 2.* Surd. *conſil. 48. num. 7.* Honded. *conſ. 73. num. 10. lib. 1.* Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 48. num 2.* Honded. *conſ. 73. nu. 10. lib. 1.* Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 48. num. 2. & 10. & conſil. 303. num. 13. & 57. lib. 4.* 3

Nec dubitari poteſt quin hoc caſu fuerit facta pupillaris ſubſtitutio; tum quia eſt facta mentio expreſſa pupillaris ætatis, ibi, *ſeu in pupillari ætate,* quæ eſt formula pupillaris ſubſtitutionis, *l. 1. §. 1. & l. qui liberis, in princip. ff. de vulg.* Ruin. *conſil. 103. num. 6. lib. 2.* cum alijs per Cardin. Mantic. *de coniect. lib. 5. tit. 7. num. 4. verſic. Et ſi teſtator*; tum quia teſtator non ſolùm vſus eſt verbo communi *ſubſtituit,* ſed etiam verbo directo *inſtituit.* Bart. *in l. Centurio num. 47. ff. de vulg.* Craſſ. *in §. ſubſtitutio quæſt. 5. num. 1. & 18.* Odd. *de compendioſ. part. 4. in ver. inſtituo, & in verb. ſubſtituo*; vnde eueniente caſu pupillaris ſubſtitutionis, cenſetur data facultas ſubſtituto capere iure directo ex pupillari, Bart. *in d. l. Centurio n. 38.* & ibi Alexand. *n. 45.* Iaſ. *num. 54.* & fuit ponderatum in vna Firmana hæreditatis 12. Decembris coram R. P. D. meo Buratto, quæ fuit confirmata 23. Februarij præteriti, & hoc eò magis, quia hìc habetur illa clauſula, vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum, Ripa *in d. l. Centurio num. 171. verſic. Item amplia,* Bart. *ibid. d. num. 38.* 4

Neque obſtat, quòd teſtator videatur ſe reſtrinxiſſe ad hæreditatem ſuam, quia nihilominus eſt pupillaris ſubſtitutio, & illa reſtrictio habetur pro non appoſita, *l. cohæredi, §. vlt. ff. de vulg. l. ſi ita ſcriptum, §. qui filio,* & ibi Bart. *ff. de bon. poſſeſſ. ſecun. tab.* Caſtr. *in l. 1. ſub numer. 4.* & ibi Alexand. *num. 7.* Soccin. *num. 11. in 2. caſ. ff. de vulg.* latè Mantic. *de coniect. lib. 5. tit. 7. n. 7.* de communi Socc. iun. *conſ. 95. num. 26. & 37. lib. 1.* Honded. *conſ. 73 num. 35. lib. 1.* Menoch. *præſumpt. 34. num. 12. & 13. lib. 4.* Modern. Caſan. *de ſubſtit. centur. 1. q. 86. n. 76.* & fuit dictum in dicta Firmana hæreditatis. 5

Minus obſtat ſubſtitutos eſſe vocatos in partibus, videlicet, quemlibet pro tertia parte, & ſic videantur tantùm vocati ad hæreditatem teſtatoris, quia cùm teſtator illam diuiſerit in quotas, dicitur facta ſubſtitutio in tota hæreditate, Bartol. *in l. Centurio, num. 36.* & ibi Ripa *num. 157.* Soccin. iun. *num. 289. ff. de vulg.* & dicit Rota in vna Vrbeuetana fideicommiſſi 27. Nouembris 1604. coram R. P. D. meo Decano, & ſic in omnibus bonis pupilli vndecunque quæſitis ex ſuprà allegatis, & habetur per Corn. *conſil. 138. ſub num. 10. lib. 3.* Soccin. iun. *conſil. 110. num. 34. lib. 3.* Odd. *de compend. part. 5. art. 3. ſub n. 33. verſ. ſed tene communem,* Rota *deciſ. 181. num. 5. part. 2. diuerſ.* 6

Nec refragari videbatur quòd hæreditas Iſabellæ non fuerit adita per pupillam, nec per eius tutores, & ideò non potuerit tranſmitti ad ſubſtitutos pupillæ hæredes, ſed ſpectet ad proximiores matris; quia omiſſa illa quæſtione, quæ de iure communi non modicam habet difficultatem, an ſaltim ſubſtituti veniant admittendi beneficio reſtitutionis in integrum, iuxta *l. Pantonius, ff. de acquir. hæred.* de qua per Theſaur. *deciſ. 88. num. 5. & 6.* Surd. *deciſ. 138. nu. 10.* latè Odd. *de reſtit. in integr. par. 1. quæſt. 30. art. 8.* Craſſ. *in §. tranſmiſſio, quæſt. 29. num. 15.* cum alijs allegatis per informantes, hoc caſu videbatur ceſſare obiectum; tum quia in capitulis à parte confeſſatis, vt ſuprà, continebatur quòd Iſabellæ remanſit, & fuit hæres Beatrix eius vnica filia; tum propter ſtatutum Mutinen. diſponens quòd ſi vlla hæreditas, vel ius aliquod hæreditarium deferatur alicui mulieri in quacunque ætate conſtitutæ, & ipſa hæreditas, vel ius hæreditarium non fuerit ab ea acquiſitum, ſi tamen acquiri potuerit, tranſmittatur, & tranſmiſſum ipſo iure intelligatur eſſe, & ſit ad quoſcumq; heredes ſuos, vel extraneos ex teſtamento, vel ab inteſtato; vnde 7

cum

Digitized by Google

cùm conſideretur à ſtatuto ſola potentia adeundi, quæ in
Beatrice habente totores non deerat, inttat clara tranſmiſ-
ſio ex diſpoſitione dicti ſtatuti.

Et ita fuit deciſum.

ILLVSTRISS. D. CARD. CAMERARIO.

Romana retractus vineæ.

Die 30. Aprilis 1615.

A R G V M E N T V M.

De retractu in prædijs ruſticis vigore conſtitu-
tionis Gregorij XIII. vt locum habeat, quæ-
nam requirantur, & adimplenda ſint, & præ-
ſertim nunquid locum habeat in venditione
voluntaria, ſicut in coacta, & cum quibus
qualitatibus.

S V M M A R I V M.

1 *Retractus vinearum, & ſic in prædijs ruſticis, vt locum
habeat vigore Bullæ Gregorij XIII. quænam adim-
plenda ſint, num.2.3.4. & 23.*

4 *Retractus vigore Conſtitutionis Gregorij XIII. vt locum
habeat, nunquid intimatio vicino facienda ſufficiat
eam feciſſe, domi dimiſſa copia, an verò debeat eſſe
perſonalis.*

*Citatio domi dimiſſa copia ſufficit vbi citandi præſen-
tia haberi non poteſt, num.4. vbi declaratur hæc con-
cluſio.*

5 *Retractus in prædijs ruſticis vigore Bullæ Gregorij XIII.
nunquid habeat locum in ſpontanea venditione, vi-
detur quod ſic, num.6. contrarium, numer. 7. &
ſeqq.*

*Extenſio fit ſecundùm qualitatem, & naturam extenſi
poſt num.4.*

6 *Retractus prædij ruſtici in vim conſtitutionis Gregorij
XIII. nunquid ſuffragetur vicino, cuius fundus non
ſit maioris pretij menſura magis cultus, aut ædificijs
magis conſpicuus, prout in fundo Vrbano, & num.
ſeqq.*

*Veriſimile quod non eſt, falſitatis habet imaginem, ibid.
ante finem.*

8 *Retractus conſtitutio cogens vicinos ad vendendum, non
eſt exorbitans à iure communi; imò eſt admiſſa de iu-
re diuino, de conſuetudine, de iure communi antiquo,
& de iure feudorum, & num. ſeqq. & nu.20. vbi quod
eſt fauorabilis.*

14 *Lex, ſeu conſtitutio corrigens præcedentem conſtitutio-
nem, ſeu legem, recipit interpretationem à lege, ſeu
conſtitutione correcta, verſ. lex enim.*

17 *Extenſio facienda eſt de caſu ad caſum, ex identitate
rationis expreſſæ in conſtitutione.*

18 *Intereſſe, & præiuditium modicum Princeps non atten-
dit, verſ. nec habetur in conſideratione.*

19 *Dictio* quoque, *eſt implicatiua præcedentium, num.19.
in fine; vbi quod in dubio iudicandum eſt eſſe retra-
ctus locum.*

21 *Clauſula* decreti irritantis, *& clauſula* ſoblata, *im-
pediunt, ne iudices valeant aliter interpretari, quàm
dicitur in conſtitutione, in qua adſunt tales clau-
ſulæ.*

D E C I S I O CLXXIII.

1 DOmini Stephanos, & fratres de Rota obtinuerunt
monitorium ex Bulla Gregoriana ſuper retractu,
contra Perilluſtrem D. Tiberium de Cauallerijs ad eis re-
trocedendum vineam ipſis contiguam emptam ab hæredi-
bus D. Curtij Broggiæ, quod exequi fecerunt die 25. Fe-
bruarij, & 6. Martij 1614. Ipſo autem Monitorio prima
vice executo, Illuſtris D. Tiberius ſub die 4. Martij inti-
mari fecit dictis fratribus pro omni eorum iure, & inte-
reſſe, huiuſmodi emptionem, & intimationem reprodu-
xit die ſequenti vnà cum inſtrumento rogato Moſchenio;
deinde ſub die 6. iurauit iuxta formam Bullæ; venditores
v[illegible] die 8. contenta ſcilicet in inſtrumento eſſe vera, &
non in[illegible]eſſiſſe dolum, fraudem, ſimulationemve. In
termino 15. [illegible] à die iuramentorum fratres declara-
uerunt velle præferri iuxta formam Bullæ, & velle hanc vi-
neam vnire, & incorporare cum eorum met vinea, & ſe
obligarunt in forma Cameræ, & ei intimari fecerunt hanc
declarationem, & citari fecerunt ad recipiendam quandam
particulam pretij ſoluti in actu ſtipulationis inſtrumenti;
cùm reliquum pretium non fuerit ſolutum, ſed ſolui pro-
miſſum ad omne beneplacitum venditorum, aliàs manda-
ri deponi, prout in termino depoſuerunt. Facta autem
viſione vinearum, & aſſignato termino partibus ad pro-
bandum. Pro Illuſtri D. Tiberio præuia citatione fuit pro-
ducta fides ſolutionis totius pretij, & fructuum recompen-
ſatiuorum pro rata temporis ſub die 21. Aprilis, & pro fra-
tribus de Rota parte citata ad recipiendum fuit die 5. Maij
depoſitata eadem ſumma pecuniarum; & quia pro eodem
Illuſtri Domino Tiberio fuit deinde producta fides ſolutio-
nis laudemij debiti D. Quintiliano de Cardulis proprieta-
rio vineæ controuerſæ, & facta intimatio aduerſarijs de
huiuſmodi ſolutione ſub die 22. Maij domi dimiſſa copia,
ijdem fratres habita notitia aliter, vt dixerunt, quàm per
intimationem, quam habuiſſe negarunt, præuia citatione
ad recipiendum, depoſuerunt eandem ſummam pro lau-
demio die 16. Iunij; ſicque poſt 15. dies à die intimationis.
Datiſque articulis, & examinatis teſtibus probarunt vici-
nitatem, quodque eorum vinea ſua impenſa colitur, eſt
maioris pretij, & menſuræ, magis culta, in eaque adeſſe
ædificium; in controuerſia verò nil aliud niſi quandam
vaſcam diſcoopertam, &c. Cùmque pluries diſcuſſa fuerit
cauſa partibus, Procuratoribus, & Aduocatis hinc inde
informantibus fuit reducta ad duo dubia.

Primum ſuper proceſſu, an fratres de Rota dicantur 2
non adimpleuiſſe contenta in Bulla, vt propterea ab illius
commodo excludendi veniant ex eo quòd infra 15. dies à
die intimationis non ſoluerint, nec depoſuerint pecuniam
pro laudemio ſolutam. Alterum ſuper meritis, an Bulla,
quæ ſignanter in §. 12. vult vicinos poſſe cogi ad venden-
dum vineas, aut canneta ijs, qui propè illas vineas habent,
concurrentibus qualitatibus ibi expreſſis, prouideat in ca-
ſu ſpontaneæ venditionis, vt eſt caſus noſter, vt vicini poſ-
ſint retrahere concurrentibus, vel non concurrentibus
qualitatibus.

Quoad primum diximus non adeſſe defectum imple- 3
menti inducentem amiſſionem commodi Bullæ. Quia ob-
ligatio implementi infra ſecundos 15. dies à die declaratio-
nis factæ expreſſos à Bulla *in* § 8. *verſic. Rurſus*, reſpicit ea,
quæ ſoluta fuere tempore, & in actu celebrationis inſtru-
menti, & non deinde, vt aliàs ſenſimus de anno 1612. in
Romana retractus domus pro Rectore parochialis S. Nico-
lai in Agone cum D. Antonio Nigro, & intelligi debet de
pretio ſoluto venditori, vel alteri de eius mandato, non au-
tem de laudemio non ſoluto, ſed ſoluendo de iure domino
directo; quin potiùs viſum eſt, quòd D. Tiber. non coactus
non debuiſſet ſoluere alterando ſtatum cauſæ, cùm lite iam
conteſtata non potuiſſet ei aliquis defectus imputari, ſi au-
ctoritate legis, auctoritate Principis dubium iam erat, an
vinea ei eſſet remanſura, præter quòd ante intimationem
pro parte Illuſtr. D. Tiberij factam præceſſerat monitorium
pro fratribus contra eundem D. Tiberium perſonaliter exe-
cutum, vt propterea fratres intimati deinde ad declaran-
dum, an vellent præferri, potuiſſent dicere ſe ſatis declaraſ-
ſe per monitorium, & vlteriùs non teneri; quodque ſatis
fuiſſet ſi ſoluiſſent, vel depoſuiſſent infra annum à die
monitorij, vel ſcientiæ, vt cenſuit Rota in Romana retra-
ctus coram Reuerendiſs. Bononien. 18. Iunij 1610. tam in
principio, quàm in finalibus verbis ipſius deciſionis.

Minus placuit in iſtis terminis, quòd intimatio fuerit 4
executa domi dimiſſa copia, vt ex ea fratres conſtitueren-
tur in tali mora ſoluendi, vel deponendi pecunias pro lau-
demio, quòd aliàs caderent à beneficio Bullæ; ſed ſenſi-
mus perſonalem executionem iſto caſu fuiſſe neceſſariam,
niſi conſtitiſſet præſentiam haberi non potuiſſe, Bartol.
*tract. de citat. num.3. in l.4. §. Prætor ait, num.2. & tribus
ſeqq.* vbi addentes, *ff. de damno infect.* Abb. *conſil. 84. ſub
num.1.* vbi de communi, & licèt quando quis ſemel compa-
ruit in iudicio, ſoleat ſufficere citatio domi facta ad actus
ſucceſſiuos; poteſt tamen dici ſecus eſſe, vbi agitur de ijs,
quæ ſunt grauis præiudicij, & citandus non latitet, vel ſe
non abſentauerit, *cap. fin. de eo, qui mit. in poſſeſſ. cap. quo-
niam, §. ſunt & alij, vbi gloſſ. in verſ. citari non poſſit, vt lite
non conteſt. cap. cauſam quæ,* vbi Abb. *ſub n.5. etiam de comm.
de dolo & contum.* tenent Doct. relati à Tiraqu. *de retractu*

Digitized by Google

lignag. §.*9. gloſſ.* 2. *num* 6. quod minus viſum eſt habere dubitationis ex Bulla noſtra generalem formam præſcribente in dicto §. 8. intimationes ſcilicet, & perquiſitiones fieri debere perſonaliter, ſi reperti fuerint intimandi: ſi autem duorum curſorum, ſeu mandatariorum diligentia commode reperiri non poterunt, domi dimiſſa copia, & ſi fuerint abſentes, per edictum ſeruata forma ibi tradita, & maximè cùm appareat intimationem, de qua agitur, fuiſſe factam, vt non minus præiudicij irreparabilis eſſet allatura, quàm illa, quæ primo loco facta eſt, & probabile etiam videtur fratres de intimatione priùs depoſuerint totum pretium, & fructus, veriſimile non eſt, ſi de hac notitiam habuiſſent, minimam quantitatem non depoſuiſſent.

5 Quoad ſecundum dicebatur pro illuſtri D. Tiberio, Bullam non intrare ad fauorem iſtorum vicinorum prætendentium præferri in ſpontanea venditione vineæ controuerſæ. Quia Bulla in §. 12. de prædijs ruſticis loquens dat ſolummodo formam, & modum cogendi vicinos ad vendendum vineas, & canneta, non autem diſponit ſuper prælatione, ſeu retractu in voluntaria venditione, & cùm de iure quiſque ſit rei ſuæ moderator, & arbiter, *l. in re mandata, C. mandat.* cum vulg. Bulla hæc tanquam correctoria iuris communis non debet extendi de caſu coactæ ad caſum ſpontaneæ venditionis, *l. iubemus,* §. *fin.* vbi Bald. *ff. ad Trebell.* Honded. *conſ.* 1. *nu.* 45. *lib.* 1. præſertim cum facilè fuiſſet Summo Pontifici id exprimere ſi voluiſſet.

6 Accedat quòd diſcretiuè ſit mentio in hoc §. 12. de ruſticis prædijs in hæc verba. In ruſticis quoque prædijs vt, &c. vt propterea dicendum videatur, quòd ſuperiùs nihil fuerit diſpoſitum de ruſticis, ſed vrbanis tantùm, quamuis *in* §. *6. & in* §. 8. dictum fuerit de fundo, & ſolo, ad Bald. *in l. in multis, num.* 4. *ff. de ſtat. hom.* Gabriel *conſil.* 60. *num.* 4. *lib.* 2. cum alijs per ipſos allegatis. Vnde aut dicendum eſt caſum illum ſpontaneæ venditionis eſſe omiſſum, & relictum ſub diſpoſitione iuris communis, vt ſic liberum fuerit dictis hæredibus vendere cui ſibi magis placuit, *l. dudum, C. de contrahenda empt. d. l. in re mandata, C. mandat.* aut quatenus poſſet per extenſionem dici incluſus, id ſit intelligendum cum qualitatibus requiſitis in coacta, quia extenſio ſit ſecundùm qualitatem, & naturam extenſi, Bart. *in l.* 1. §. *& poſt num.* 5. *ff. de oper. nou. nunc. gloſſ. fin. in cap. fin. nec clerici vel monachi,* vbi Butr. & Abb. *num.* 12. Gammar. *tract. de extenſionibus, num.* 134. Ruin. *conſ.* 37. *n.* 11. *lib.* 3. Cùm autem in coacta requiratur inter cætera, quòd vinea volentis cogere ſit non ſolùm maioris pretij, & menſuræ, & magis culta, ſed ſtructuris ædificiorum conſpicua, & tantopere aliam ſuperet, vt inter vtramque ſit magna inæqualitas iudicio Camerarij, & magiſtrorum viarum, & vinea fratrum de Rota agentium non ſit talis, ſed habeat tantummodo domunculam, ſeu ſtantiunculam ruſticam cum vaſcis, res videtur clara, quòd obtinere non poſſint; alioquin ſi vicinus in ruſticis poſſet rettahere etiam non concurrentibus qualitatibus, eſſet melioris conditionis quàm vicinus in vrbanis, qui debet ſe obligare ad ædifican. in §. 8. & hoc cùm veriſimile non ſit, ex quo Bulla fauet principaliter vicinis in vrbanis propter ornatum, qui eſt finis principalis ipſius Bullæ, dicitur habere falſitatis imaginem, Boer. *conſ.* 40. *num.* 48. Rota *de teſt. deciſ.* 23. *in antiq. c. non eſt veriſimile, extrà de præſumpt.* eſſet item melioris conditionis caſus tacitus, ſubauditus, vel ſubintellectus per extenſiuam vel comprehenſiuam interpretationem, quàm caſus expreſſus ad literam, contra text. *in l. licet, ff. in quibus cauſ. pign. tacit. contrahatur.* Et quatenus vinea actorum in aliquo excederet controuerſiam, non ſufficeret, quia Bulla requirit, quòd copulatiuè in omnibus ibi expreſſis tantopere ſuperet, vt magna ſit inæqualitas inter vtramque.

7 Sed re maturè, vt dicebat, diſcuſſa, cenſuimus Bullam intrare, vt ſcilicet caſus prælationis, qui diceretur, ſi venditio eſſet in fieri, vel retractus, qui propriè eſt caſus noſter, cùm venditio ſit facta ſecundùm Solſen. in Lucerna laudemij 3. *quæſtione principali, verſic. præterea habemus,* *ſub num.* 4. ſit in ea comprehenſus, etiam quòd non concurrerent qualitates, quæ requiruntur quando agitur via coactiua.

8 Reſolutio ab eo pendet, quòd licèt Bulla noſtra in quantum cogit inuitos ad vendendum, ſit exorbitans à iure communi, non tamen talis cenſenda ſit, dum certo generi perſonarum pro re ſpontè vendita retractum concedit, quin potiùs contineat diſpoſitionem ſtatutam de iure diuino, communi, & conſuetudinario, vt propterea dici non poſſit illo caſu tractari de extenſione ex paritate, vel identitate rationis, quo caſu eſſet facienda extenſio cum qualitatibus, ſed de comprehenſione etiam ex maioritate rationis, vt ſcilicet Bulla fauens vbique vicinis etiam in materia coactiua contra omnes communis iuris regulas comprehendat, multò magis retractum in caſu ſpontaneæ, & non inuitæ venditionis, ſecundùm regulas ipſas iuris communis, quo cautum eſt, vt mox demonſtrabitur, quòd ſufficiat vicino pro prælatione, & retractu obtinendi oblatio eiuſdem pretij ſine aliquibus qualitatibus, ſeu conditionibus.

Quòd de iure diuino ſic præceptum fuerit, probant tres 9
text. legis Moſaicæ *Leuit. cap.* 25. *ad num.* 25. *Ruth. cap.* 4. *ad numer.* 3. *& Hierem. cap.* 32. *ad num.* 7. quibus mandatur propinquos in caſu venditionis admitti ad redimendum ſeu retrahendum, quod deducitur, ad oſtendendum in genere retractum viguiſſe ex lege Moſaica, licèt appareat id diſpoſitum in fauorem propinquorum ſanguine, quoniam hoc conceſſo facilè poſſet idem admitti in fauorem vicinorum, pro quibus eſt par ratio, ex *l. ſi in emptionem* 36. *cum gl. in verſ. maiorum, ff. de minorib. in l. ſi cui fundus* 56. *cum gloſſ. in verb. confines, ff. de leg.* 2. ad quod alludit ſtatutum Mediolani, mandans compromitti differentias inter vicinos, quod aliàs inter conſanguineos fieri ſolet, vt ex Signorolo *conſ.* 32. *in fin.* teſtatur Illuſtr. Cardin. Tuſch. *pract. concl. iur. tom.* 8. *in verb. vicini concl.* 200. *num.* 6.

De conſuetudine etiam approbata à iure canon. conſtat 10
ex *cap. conſtitutus, de in integr. reſt.* vbi res, & bona alienata poſſunt per agnatos infra tempora à conſuetudine Paroſinenſi præſtituta redimi, & recuperari, & ibi gloſſ. *in verb. conſuetudinem,* quam conſuetudinem vigere penes omnes ferè gentes, teſtatur Tiraqu. *de retract. lignag. in præfatione in princip.* aſſerens id ſeruari nedum in tota Gallia, in qua conſtitutiones Imperiales pro lege ſeruari non ſolent, ſed in vniuerſa penè Italia.

De iure autem communi Iuriſconſult. illi antiqui etiam 11
ante aduentum Chriſti per tercentos annos vicinitatem tanti habuerunt, ſiue fuerit propter ampliationem, ſiue propter commoditatem; aut potiùs propter malum vicinum, & ſcandalum euitandum, vt cenſuerint noſtra intereſſe fundos vicinos etiam ſupra iuſtam æſtimationem habere, ne alius extraneus habeat, ita text. *in d. l. ſi cui fundus* 56. *in fine, ff. de leg.* 2. & ibi gloſſa ad idem *in l. quod ſæpè* 35. §. *fin. de contrah. empt.* vbi in venditione prædij, ſi celatus fuerit confinis, propter quem emptor non emiſſet, tenetur venditor, text. *in d. l. ſi in emptionem* 36. *& ibi gl. in verb. maiorum, ff. de min.* vbi propter ſolam affectionem minor reſtituitur ſi ſciuerit ſe ſuperari in pretio rei emptæ, *in l. fin. C. de agri. & mancip. lib.* 11. non admittente quemlibet ad emendum agros priuati patrimonij Imperatoris, ex quibus iuribus inferebat Bald. habentem malum vicinum, malum quoque habere matutinum, *in tract. de iure protim.* §. *7. ſub num.* 1. *verſ.* 3. *Ratioque Sixti,* ibi, *alia etiam ratio,* facit text. *in l. vnica, C. non licere habitat. metrocom. eod. lib.* 11. excludente extraneos ab emptione prædiorum villæ menſuratæ, *in* §. *inſula, Inſtit. de rer. diuiſ. in l. inſula* 56. *ff. de acquir. rerum dominio,* concedente alueum fluminis recedentis proximo vicino, *in l. prima, ff. de priuileg. cred.* diſponente cognatum inter creditores præferri extraneis, vbi bona debitoris vendantur, ex quibus dixit Fabian. de Monte *tract. de empt. & vend. q.* 3. *principali, verſ.* 20. *quæro, num.* 41. quòd cæteris paribus teneatur quis potiùs vendere vicino, quàm alteri, aliàs poſſet appellari, deducens alias leges, & auctoritates, de quibus ibi per eum, & Carpan. *ad ſtatutum Mediol. c.* 417. *ſub n.* 555. *in verſ. vel rem contiguam habent,* &c. proximiorem in vicinitate præferri remotiori, ex diſpoſitione iuris communis, ex tradit. per Bald. *in tract. de iure protim. in rubr. n.* 8. *& ſeqq.* Tiraq. *de retract. lignag.* §. 11. *gloſ.* 2. *in princ.* teſtatur de hoc eandem met *l. dudum, C. de contrahend. empt.* in quantum aſſerit in princip. quòd dudum conceſſum erat proximis, & conſortibus extraneos emptores remouere: & licèt Imperatores iſtius legis conditores ſuperiorem, ſeu antiquam legem ibi caſſauerint, ſtatuentes, vt vnuſquiſque poſſit pro ſuo arbitratu quærere vel probare emptorem, vt aliàs ſtatutum reperitur, quòd in re propria quilibet ſit moderator, & arbiter, *d. l. in re mandata, C. mand.* cum vulg. ſubiunxerunt tamen ſtat[illegible], niſi lex ſpecialiter quaſdam perſonas hoc facere prohibuerit, ſic ponentes in ventre ipſiuſmet legis exceptionem,

nem, quam continet Bulla noſtra, prohibens certas perſonas vicinas, ſcilicet vendere extraneis, quoties vicini præferri velint; quæ dicta ſint quatenus nec adeſſet alia lex poſterior, quæ circa hanc exceptionem diſponeret; ſed ſucceſſit deinde Federicus Imper. qui ſuper hac materia conſtitutionem edidit inſertam hodie in corpore iuris inter leges additas ad tres vltimos libros Codicis, *ad vſus feud. lib. 5. tit.* 13. poſt leges Longobardorum, quæ eſt lex *ſancimus, de iure protim.* diſponens ad litteram, quòd alienatione debent præferri poſt proximiores ibi expreſſos, oblato ſolo pretio, extranei. Si ſint coniuncti coniunctione reali, ſeu vicini, vt declarat ibi Bald. in pluribus locis, & præſertim *in verſic. ſed pone, quod quis num.* 20. & 23. & Iacob. Nouell. *in princip. num.* 2. vbi ſubiungit, quòd per hanc *leg. ſancimus*, reducimur ad ius antiquum, cui derogatum erat per *l. dudum*, & ante Nouell Afflict. *in rubr. verſ. in contrarium, num.* 7. dicens per iſtam legem poſteriorem correctas eſſe omnes leges antecedentes, in ea quæ præſcribitur forma obſeruata ab ijs, qui præferri, vel retrahere volunt, vt fit in Bullis Apoſtolicis ſuperinde emanatis abſque eo quòd concurrere dicantur qualitates, ſeu conditiones aliquæ.

12 Nec poteſt controuerti de viribus iſtius legis, cùm ſit conſtitutio Imper. quemadmodum ſunt omnes leges Cod. quæ commentata apparet à ſummo; omniumque conſeſſu celeberrimo Iuriſc. Bald. de Vbal. à ducentis annis vltra, ſub tract. *de iure protim.* vbi ius eam appellat, *num.* 2. & 5. & conſtitutionem *num.* 1. *q.* 10. & 11. præſertim ibi, ex quo d. conſt. *ſancimus*, & *num.* 13. Eam publicè interpretatur eſt in ſtudio Neapol. Mathæus de Afflict. vt ipſe profitetur in præfatione ſub tract. ſeu tit. *de iure protim.* præmittendo totum text. ad literam, & Iacobus Nouell. ſub ſimili tractat. ſeu tit. *in princip.* vbi teſtatur communiter affirmari, quòd fuerit vltima lex, ſeu conſtitut. Federici Imper. per quam reducimur, vt dicebatur, ad ius antiquum, illiuſque verba eſſe ponderanda, quia ſi Iuriſconſult. leges cum tanta iuſtitia, & ratione factæ ſunt, vt iniuſtitia in eis inueniri non poſſit; multò magis id dicendum eſt de Imper. conſt. quæ diuinum in ſe numen habere credendum eſt, ex auctoritate Andr. de Iſer. *in cap.* 1. *verſ. ad felicem, quæ ſint regal. in vſibus feud.* pro lege illam citat Ioann. de Arnon. *ſingul.* 34. *in princip.* & *ſingul.* 56. *etiam in princip.* & Ioann. Franc. de Caſtillo ſacri conſiſt. Regni Sicil. *deciſ.* 89. *in princ.* hanc allegat Tiraq. *de retract. lignag. in præfatione*, *num.* 2. aſſerens Oldendor. virum doctiſſimum illam legiſſe *in lib. de iur. & æquit.* & referens *num. ſeqq.* plures, qui eam commentarunt, ſuamque conſuetudinem Gallicanam illinc eſſe deprompram, eſſeque ſecundùm diſpoſitionem iuris diuini, communis, & conſuetudinarij inter cæteros relatos, teſtatur Afflict. *in rubric. ſub num.* 1. Nouell. *in princip. n.* 18. & *ſeqq.* & Tiraq. *in d. præfat. n.* 2.

13 In quem ſenſum diuerſi Romani Pont. pro ornatu almæ Vrbis, & diſtrictus diuerſas conſtitutiones particulares ediderunt, quæ vtiles admodum, & neceſſariæ fuerunt pro forma præſcribenda compellendi emptores extraneos ad reſtituendum res emptas vicinis tam reſpectu temporis, quàm interpellationum, intimationum, & inſtrumentorum; non enim regionibus omnibus conuenire poterat modus in ipſa *l. ſancimus* præſcriptus, Sixt. videlicet IV. *conſtit.* 11. & poſt Alexand. VI. & Iul. II. Leo X. *conſtit.* 13. *in Bullar. vol.* 1. vbi recenſet totum tenorem ipſius Bullæ Sixti IV. & *in §. Ac volumus, circa fin.* ſtatuit ius iſtud in ſpecie retrahendi ex dicta Bulla admitti debere etiam in prædijs ruſticis vicinis per decem milliaria ab Vrbe abſque qualitatibus, vel conditionibus aliquibus ad confouendum eos, qui iam cœperunt ſpecioſa viridaria facere, & vineas plantare, alioſque animandum; & poſt Pium IV. & Pium V. qui contrarias ſuper hoc ediderunt conſtitutiones, emanauit conſtitutio hæc noſtra Gregor. XIII. quæ antiquatis, & abrogatis conſtitutionibus aliorum Pontificum vnica conſtit. vti magis accommoda his temporibus complexa eſt, omnia, quæ ab illis ad publicum Vrbis, illiuſque diſtrictus ornatum ſic comprehendo etiam expreſsè prædia ruſtica ſub ratione ornatus, aeris ſalubritatem, ac priuatorum etiam commoditatem prouidè tunc fuerunt ordinata, præciſis verbis in fine principij vtens, vt ſi conſtet, quòd intentio Bullæ nulla alia eſt, niſi fauere vicinis pro ornatu Vrbis, nitore ruralium, vt declaratur *in hoc* §. 12. accipiendo nitorem pro ornatu; honeſta hominum commoditate, ſalutarique animi, & corporis refectione pluſquam inquilinis, de quibus in §. 9. & pluſquam dominis directis, ſeu proprietarijs, ex ijs, quæ habentur in §. 11.

Si igitur de iure communi competit retractus pro ſpontanea venditione tam in vrbanis, quàm in ruſticis prædijs, probata ſola vicinitate, & oblato pretio, idemque ſtatuerit etiam Leo X. ductus ratione reſpectu ruſticorum inuitandi ſubditos ad faciendum ſpecioſa viridaria, & plantandum vineas, non eſt viſum, quòd ſecus potuerit ſentire Gregorius noſter, qui iiſdem rationibus ductus hanc conſtitut. edidit, & intentum eſt aſſecutus, ſiquidem ab anno 1574. quo edita eſt, citrà, tot vineæ ſunt plantatæ, totque ſpecioſa viridaria facta, & quotidie plantantur, & fiunt, vt hodiernum tempus illud excedat ad centies, & millies, vberrimuſque fructus almæ Vrbi inde accreuerit, & quotidie accreſcit pro vino, vt vbi omnes ferè vino forenſi vti cogebantur, hodie auctis vineis ſolo vino Romano etiam pretioſo pro viliori pretio vti valeant. Lex enim hæc noſtra corrigens conſtit. Leonis, & aliorum, recipit interpretationem à lege correcta, Bart. *in l. ſciendum numer.* 1. & poſt alios Iaſ. *in princ. poſt num.* 4. *verſ. amplia iſtam regulam*, *ff. qui ſatiſd. cog.* Fel. *in cap.* 1. *num.* 19. *verſ. primus quando*, *de conſtit.* Card. Tuſch. *pract. concluſ. iur. tom.* 5. *litera L. concl.* 239. *num.* 1. 3. 5. 6. 20. & 27. vbi plures allegat. Et hunc ſenſum ſemper habuit hoc Tribunal Camerarij, & Mag. vt nec inuenerimus ſententiam vnicam latam in contrarium per annos 40. ſic quoque tentum fuit in C. Apoſt. quoties per recurſum à prætenſis grauaminibus Camer. & Mag. cauſæ in plena Camera ſunt introductæ ſaltem per annos 30. licèt ab annis decem citrà auditum ſit quandoque Cameram in contrariam partem inclinaſſe, ex aliquo fortè particulari motiuo, quod ſapientiſſimos illos Patres ad aliter ſentiendum mouere potuerit. 14

Confirmatur iſte ſenſus ex eadem met Bulla *in* §. 6. & 8. in quibus agitur de coacta, & voluntaria venditione reſpectiuè in vrbanis, & ſtatuitur, quòd pro coacta concurrere debeant qualitates, ſi res non ſit ſolita locari; ſi verò ſit ſolita locari, nullæ requirantur qualitates, ſed ſolum debet augeri pretium ad duodecimam partem; pro voluntaria verò ſola vicinitas, & pretij ſolutio, vel depoſitum ſufficiat etiam abſque augmento, vt non ſit præſumendum Papam ſecus voluiſſe in ruſticis prædijs. Nec ob id poteſt dici melioris conditionis retrahere volens in ruſticis, quàm in vrbanis, nec caſus tacitus, vel ſubintellectus, quam expreſſus, vt pro contraria parte dicebatur, & ſi retrahens vrbana teneatur, promittere, & ſe obligare ad ornandum, quia & in ruſticis retrahens tenetur vnire, & incorporare vineam retractam cum propria vinea, prout formiter ſe obligarunt fratres de Roia in actis, etiam cum oblig. Camer. & ex iſta vnione, & incorporatione reſultat nitor, qui pro ornatu ſumitur, etiam vbi de coactiua agitur, & cum ornatu confunditur in Bulla *in d. fine proœmij*, ibi, *ad vrbis illiuſque diſtrictus ornatum*; ſternuntur enim fractæ, ſeu ſepes intermediæ; implentur formæ, ſeu foueæ, & fiunt vialia ampla, ex quibus omnibus cauſatur maior aeris ſalubritas, & maior ſalutaris animi, & corporis refectio, vt conſiderata etiam priuata commoditate concurrere dicantur omnes rationes expreſſæ in dicto proœmio Bullæ, quæ propterea dicuntur finales ipſius Bullæ, *l.* 1. vbi Bart. *ff. ad Maced. l. fin.* vbi Bart. & Doct. *ff. de hered. inſtit.* Rub. Alexand. *conſil.* 147. *n.* 13. Decius *conſ.* 675. *n.* 9. 15

Et cùm rationes eædem conſiderentur in coacta, quæ in ſpontanea venditione, tam in vrbanis, quàm in ruſticis, ſi in ruſticis, quando agitur per viam coactiuam ex §. 12. non adeſt obligatio ædificandi, quæ nec accommodari poſſet cannetis, ad quorum vend. Bulla mandat ibi poſſe cogi vicinos, nec viſum eſt poſſe dici obligationem adeſſe, quoties agatur per viam retractus ex ſpontanea venditione, alioquin duriùs ageretur cum eo, qui non cogit inuitum, ſed rem ſpontè venditam retrahere intendit, ſecundùm iuris communis diſpoſitionem, quàm cum eo, qui inuitum cogit per conſtitutionem particularem contra communes regulas; quod cùm abſurdum appareat, admitti non debet, *l. aliud eſt*, *§. abſurdum*, vbi Dec. *ff. de reg. iur.* cum ſimil. conſtat tamen ad intellectum, quòd ſi quis habeat vineolam, non facilè inducitur ad fabricandum; ſi verò vineam amplam, facillimè induci poteſt, vt quotidie videmus, ad fabricandum, nedum pro habitatione vinearoli, ſed pro ſua delitioſa, vnde fauere debemus retrahere volenti, & de duabus vineolis vnam amplam facere, vt ſit inuitetur 16

ad fabricandum, ſed non cogatur, nulla lege hoc præcipiente.

17 Stringit, quòd rationes, propter quas Bulla edita eſt, ſunt expreſſæ in Bulla in fine principij, ſeu prœmij, vt ſæpius tactum eſt, ſiquidem ratio expreſſa in lege facit, vt cenſeantur comprehenſi omnes caſus, in quibus militet eadem ratio, *l.libertum*, *§. Senatuſconſult. ff. de ritu nupt.* qui eſt text. in iure melior, & menti tenendus, ſecundùm Caſſad. *deciſ.1. ſub num.2. verſ.facit quia*, vbi plures cumulat, *de rerum permut.* Hieron. Gabr. *conſ.134. num.11. lib.* 2. & ampliat diſpoſitionem, maximè ſi ſit expreſſa in prœmio, Rota *diuerſ. deciſ.234. num.2. part.2.* & in caſu noſtro militat ne dum, ſed maior ratio, quia Bulla cogens inuitum ad vendendum, multò magis debet concedere prælationem, ſeu retractum ex venditione ſpontanea, & proptereà intrat comprehenſio, non extenſio, Creſcen. *deciſ.2.* aliàs 218. *num.2. de ſucceſſ.* Cald. *conſ.1. in princ. vt lite pend.* Surd. *deciſ.62. num.25.* dixit Camera in Rom. retractus 8. Octobris 1601. coram R.P.D. Biſcia *in deciſ.* quæ circumfertur, *in princ.* Ratio enim præſertim expreſſa eſt, quæ diſponit de Bulla, & prior fuit in potentia, quàm ipſa Bulla, cùm propter rationes edita fuerit: non autem Bulla eſt, quæ diſponat de ratione; & portat pondus totius Bullæ, Tiraqu. *tract. ceſſante cauſa part.1. ſub litera L. nu.* 138. *& ſeqq.* vbi de more ſexcentos allegat, illiuſque verba intellectui, & rationi debent accommodari, non è contra, Stephan. de Feder. *tract. de interpr. iur. par.3. num. 2. cum duob. ſeq. & n.22.* vbi docet ſenſum illum capi debere, qui magis ordinatur ad finem, & propoſitum ſubiecti refert, & ſequitur Bald. *d.§.7. ſub n.2. verſ. ratio Sixti.*

18 Quæ & faciliùs admittenda cenſuimus, cùm ſatis apertè conſtare credamus in ſpontanea venditione ceſſare cauſam, propter quam Papa voluerit qualitates requiri in coacta venditione, potuit enim videri nimis durum, quòd quis inuitus ſimpliciter, & ex quolibet animi motu vicinorum cogeretur vendere rem propriam, ad quam ſolent homines affectionem habere, ſiue proprio labore ſit parta, ſiue ex ſucceſſione maiorum habuerint; volens tamen Princeps ex rationibus expreſſis hanc coactionem concedere, rigorem temperauit, vt non ſimpliciter, non in omni caſu cogi quis poſſet, ſed quoties qualitates appoſitæ concurrerint: ſed ceſſat affectio, ceſſat rigor in caſu voluntariæ venditionis, vt proptereà ceſſare debeat etiam concurſus qualitatum; nihil enim intereſt venditoris, quòd vinea retrahens ſit locata, vel ne. Sit maioris pretij, maioris menſuræ, magis culta, ædificiorum ſtructuris conſpicua, & his omnibus alteram vineam contiguam ita ſuperet, vt magna ſit inter eas inæqualitas ſi eam alienauit. Nec habetur in conſideratione emptoris, quia cùm ei pretium reſtituatur, eſt modicum præiudicium, quod Princeps non attendit, vt in terminis dicit Afflict. *de iure protim. in rubr. verſ. 8. Princeps, num.*10. confert text. in *d.l. dudum, C. de contrahend. empt.* vbi Imperatores antiquam legem caſſantes habuerunt in conſideratione intereſſe venditoris, vt poſſet quærere, & probare emptorem ſuo arbitratu, non autem emptoris. Et tollitur omne dubium. Quia aut admittitur, quòd caſus iſte ſit comprehenſus, aut non. Si eſt, vt verè eſſe ex prædictis conſtat, non eſt vlteriùs quærendum: ſi non eſt, ſed dicatur caſus omiſſus, qui proptereà debeat remanere ſub diſpoſitione iuris communis, vt pro contraria parte deducebatur, adhuc idem eſt, quia de iure communi ſic cautum reperitur, ex *d.l. ſancimus, de iure protim.* vel ex conſt. Leonis X. quæ etſi abrogata ſit per conſtitutionem noſtram, poteſt nihilominus allegari, vt ſuperiùs demonſtratum eſt; cùm enim non correxerit conſtitutionem Leonis in hoc puncto diſponentem ſimpliciter, quòd retractus admittatur in ruſticis prædijs abſque expreſſione, ſeu concurſu aliquarum qualitatum, recipit diſtinctionem in hoc à lege antiqua correcta, Alex. *conſ.* 101. *num.19. lib.* 3. Card. Tuſc. *d.tom.5. littera L. concluſ.*259. *n.* 27.

19 Non obſtat, quod deducebatur ex eodem met §.12. in quo diſcretiuè loquitur Bulla de ruſticis prædijs cum dictione *quoque*, quaſi quòd nihil ſuperiùs fuerit de ruſticis diſpoſitum, ex Bald. in *d.l. in multis, num.4. de ſtat. hom.* ex Gabriel. *conſil.69. num. 4. lib.* 2. Quia præter quod apparet Papam habuiſſe caſum iſtum pro indubitabili, & dictio *quoque* refertur nedum ad §. 6. loquentem de coactiua in vrbanis; ſed ad §.11. immediatè præcedentem; quo contra omnes iuris regulas cogitur Dominus directus vendere ſuam proprietatem, ſuum directum dominium emphyteutæ ædificare volenti propter ſolam rationem ornatus vel nitoris, quæ ſic concurrit, & verba illa, *illud obſeruetur*, poſſent fortaſſe induci, vt innuant, quòd in ruſticis prædijs obſeruentur omnia, quæ ſuperiùs contenta ſunt in conſtitutione, ex quo dictio *illud*, iuncta cum dictione *quoque*, dicatur implicatiua præcedentium *l. ſeruum quoque, in princip. ff. de procur.* Surd. *dec.264. num.*20. ſufficit, quòd caſus iſte ex rationibus expreſſis ſit comprehenſus, vel quatenus dici poſſet omiſſus, debeat decidi in puncto, iuxta conſtitutionem Leonis X. vel diſpoſitionem *d.l. ſancimus, de iure protim.* quæ dicitur ius commune, vt probatum eſt.

Accedat conſtare ne dum ex rationibus expreſſis in prœmio, ſed diſpoſitiuè in §.20. Bullam noſtram fauorabilem cenſeri tam in iudicio, quàm extra, cum decreto irritanti, & clauſula *ſublata*, vt eam fauorabilem appellat Rota diuerſ. coram Robuſt. *dec.276. ante num.1. & prope fin. par.2.* & proptereà cùm agatur de ſenſu eorum, quæ ſuperius in Bulla ſtatuta ſunt, an ſcilicet Bulla loquens expreſsè de coactiua in ruſticis, cum certis qualitatibus intellexerit concedere retractum in ſpontanea ſine qualitatibus; eſt facienda interpretatio quæ magis fauear ampliationi, & ornatui, ſeu nitori; alioquin reſtringeretur hæc diſpoſitio fauorabilis contra regulam *odia, de reg. iur. in 6.* Reſtringerentur enim, & excluderentur agentes ſi pro ampliatione, & nitore, pro honeſta commoditate, pro ſalutari animi, & corporis refectione, rarò daretur caſus pro retractu, non inuitarentur ſic homines ad vineas colendas, ad fabricandum in eis, pro fauore publico. 20

Nec viſum eſt poſſe intrare arbitrium, vt ſæpiùs conculcauit procurator Illuſtriſs. D. Tiberij, quia cum diſpoſitio ſit fauorabilis, etiam quòd reſolutio poſſet apparere dubia, eſſet nihilominus facienda in fauorem agentium pro retractu, & contra ipſum D. Tiberium retractum impugnantem ex prædictis, &c. Præſertim cùm ſint appoſita decretum *irritans*, & clauſula *ſublata*, quæ impediunt ne iudices valeant aliter, quàm iſto fauorabili modo interpretari, *c. ſi eo tempore, de elect. in 6.* Caſſad. *ſuper reg. Canc. dec.12. ſub num.5.* Put. *deciſ.48. num. 6. & deciſ. 386. lib.1.* ſecundum vltimam impreſſionem, Rota *diuerſ. deciſ. 24. num.55. & 149. n.1. par.2.* Capyc. *dec.9. in fin.* Card. Tuſc. *to.1. littera C. concluſ. 344. & 345.* Præter quòd nunquam cognouimus tantam libertatem arbitrij in iudicando, quamuis enim ſe offerret articulus ita diſputabilis, quòd hinc inde deduceretur communis opinio, non per hoc credidimus arbitrium nobis eſſe in quam partem vellemus iudicare, ſed rationes & auctoritates hinc inde deductas benè examinare, & partem illam, & non aliam ſequi, quæ intellectus, & non voluntas omnibus benè diſcuſſis, & ſpeciali diuino auxilio implorato percipiat, & retineat meliores, & vrgentiores habere, errare non cognoſcens, ſicque auditur tenere Rotam. 21

Tandem in caſu iſto videtur etiam quòd ex abundanti concurrant qualitates requiſitæ in coactiua. Quoniam conſtat ex teſtibus examinatis pro actoribus nedum de vicinitate, ſed quòd eorum vinea eſt maioris pretij, & menſuræ, magis culta, ſua impenſa colitur, & in ea adeſt ædificium; licèt enim ædificium hoc non poſſit dici modo aliquo ſtructuris conſpicuum, vt requirit Bulla in coactiua, quia tamen in vinea controuerſa nullum adeſt ædificium, ſed quædam tantùm vaſcha, poteſt videri quòd ſufficiat. Et quamuis paruum, & nihil ſoleant æquiparari, *§.1. Inſtit. de l. Falcid.* Marſ. *ſingul.276.* tamen hoc non eſt ſic ſimpliciter intelligendum, ſed ſolet recipere interpretationem, vt dixit Rota diuerſ. poſt plures quos allegat *deciſ.*202. *nu.*15. *part.*2. & cùm Bulla requirat, quòd vinea cogens ſuperet ædificiorum ſtructuris, & conſpicuitate vineam cogendam, ſatis colligitur præſupponere caſum duriorem pro coactis, quòd ſcilicet in vinea cogenda ſint etiam ædificia, vt comparatio fieri poſſit, quia comparatiuum ſupponit poſitiuum, *l. vbi autem non apparet de verb. oblig.* Et proptereà quamuis ædificium exiſtens in vinea actorum ſit paruum, eſt tamen conſiderabile reſpectu alterius, in qua nullum adeſt, tantùmque proptereà abeſt dici poſſe, quòd paruitas ædificij iſtius ſit notabilis reſpectu alterius, vt in ſuo caſu conſiderabat Rota paruitatem notabilem non adeſſe, quòd potiùs dicendum ſit eſſe debere in magna conſideratione, cùm in vinea actorum adſit ſaltem ſtantia habitabilis etiam tempore nocturno qualis qualis ſit, quod non contigit in alia, in qua nec tectum aliquod reperitur pro reparatione in caſu ſuperuenientis pluuiæ; & 22

quem-

Digitized by Google

quemadmodum videretur abſurdum, ſi habens ædificium conſpicuum poſſet cogere vicinum habentem aliud ædificium bonum, non tamen ita conſpicuum, & non poſſet cogere illum, qui nullum haberet ædificium, ſic quoque videretur, ſi habens ædificium non conſpicuum non poſſet cogere nullum habentem, & inuitari ad ornatum, ſeu nitentem ad ampliationem, & ad fabricam etiam conſpicuam faciendam, maximè ſtante, quòd diſpoſitio eſt fauorabilis, non coanguſtanda, ſed amplianda, vt ſuprà retulimus: confirmatur iſte intellectus ex verbis ipſius met §.12. in quo diſponitur, quòd nedum poſſint cogi ad vendendum, qui habent vineas vicinas, ſed etiam canneta diſiunctiuè, ibi, *vineas, aut canneta*; & propterea conſtat, quòd ſi quis vult cogere vicinum habentem cannetum ſine vinea, vt quotidie contingit, debet audiri, & obtinere, etſi in canneto cogendo nullum ſoleat adeſſe ædificium.

23 Nec facit aliquid oblatio, ſeu obligatio facta pro Illuſtriſsim. D. Tiberio in calculo ferendæ ſententiæ de ædificando in hac vinea controuerſa, quia id eſt præter præſcriptum Bullæ in terminis noſtris, licèt deſideret quòd omnes inuitentur, & nos attendimus ſtatum, qui erat tempore Monitorij emanati pro parte actorum, & intimationis factæ pro parte Illuſtriſs. D. Tiberij; cuius alteratio nec augere, nec minuere poteſt reſolutionem, cùm ſtatim ſit ius quæſitum partibus, & res effecta litigioſa in hac actione in rem ſcripta, non autem perſonali, vt poſt alios Bald. *de iur. protim. §. 4. ſub nu. 7. verſ. & pro hac opin. & quæſt. 1. numer. 2.* & aliàs fuit dictum in Romana domus pro loco pio pauperum puellarum ſanctæ Euphemiæ contra D. Andream Albertinum.

R. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Ieroſolymitano.

Romana fideicommiſſi de Paluzzellis.

Lunæ 4. Maij 1615.

ARGVMENTVM.

Singularis, & magiſtralis deciſio eſt, in qua præcipuè explicatur, an, & quando in fideicommiſſis agnatorum appellatione veniant filij, & alij deſcendentes; an verò ſolùm tranſuerſales per maſculinam lineam coniuncti, & an, & quando filij agnati, & alij conſanguinei in conditione poſiti cenſeantur vocati, ad eam ſemper recurre in contingenti caſu.

SVMMARIVM.

2 *Agnatorum appellatio capi poteſt in genere, & in ſpecie: in genere capta quos comprehendat, & quos in ſpecie, n. 3. & ſeqq.*

Agnatorum appellatione an veniant filij, & alij deſcendentes per maſculinum ſexum coniuncti; an verò ſolùm tranſuerſales per lineam maſculinam, ibid. & ſeqq.

Fideicommiſſum dicitur materia odioſa, & in eo facienda eſt ſtricta interpretatio, ibid. verſ. vnde cum.

Filiorum appellatione non veniunt nepotes ad inducendum fideicommiſſum, ibid.

Filiorum appellatione comprehenduntur nepotes non ex proprietate nominis, ſed ex iuris interpretatione, ibid. ante fin. declara vt num. 12.

Filij poſiti in conditione cenſentur vocati vigore ſtatuti Vrbis, non verò tranſuerſales, numer. 2. in fine.

4 *Familiæ appellatione veniunt etiam filij.*

5 *Filij dicuntur agnati patri.*

6 *Rerum appellatione omnia continentur, & cauſæ, & iura perſonæ, niſi rerum mentio, & perſonarum diſcretiue facta ſit, quia tunc appellatione rerum non veniunt perſonæ, verſ. & eodem ordine, & ſeq. & num. 7.*

8 *Filij non ſolùm veniunt appellatione agnatorum, ſed inter agnatos primum locum obtinent.*

9 *Conſanguineorum appellatione continentur filij nepotes, & deſcendentes.*

10 *Filij in conditione poſiti ſicut cenſentur vocati ex vrbis ſtatuto, nunquid etiam ex eodem ſtatuto vocati cenſeantur alij agnati, n. 11. 14. & 19.*

11 *Vna, eademque diſpoſitio diuerſo iure cenſeri non debet, declara non procedere militante diuerſa ratione, & aliàs.*

12 *Species ſub genere continentur propriè, non autem interpretatiuè.*

13 *Verba vniuerſalia, & generalia, quæ de ſui natura ſunt apta comprehendere plures ſignificationes etiam in odioſis generaliter intelligenda ſunt.*

14 *Filius veniens ad ſucceſſionem extranei quantum tempus habeat ad illam cognoſcendam, & quid ſi veniat ad ſucceſſionem paternam, num. 15.*

Filij poſiti in conditione cenſentur vocati vigore ſtatuti vrbis, ſiue veniant nomine agnatorum, vel conſanguineorum, vel quoquo alio modo, num. 14. de materia num. 19.

16 *Legata, ſeu fideicommiſſa conditionalia interpretantur ſecundum tempus purificatæ conditionis, non autem teſtamenti, declara vt num. 17.*

18 *Statutum loquens in caſu ſimplici non comprehendit caſum mixtum.*

Filij poſiti in conditione nunquid cenſeantur vocati de iure communi, adhuc apud Doctores eſt controuerſum, num. 18. verſ. reſpondebatur.

20 *Affines dicuntur cognati viri, & vxoris ex ipſorum nuptijs coniuncti.*

Agnati dicuntur quaſi à patre cognati, ibid.

Cognati dicuntur coniuncti per fœminam, ibid.

21 *Agnatorum appellatione non veniunt filij quando teſtator diſcretiuè loquutus fuit de filijs, & agnatis.*

22 *Agnatorum appellatione nunquid veniant filij ſecundum communem loquendi vſum.*

Vſus communis loquendi conſiſtit in facto, & probari debet per allegantem, ibid. verſ. reſpondebatur enim.

Teſtatoris voluntas magis attendenda eſt, quàm communis loquendi vſus, ibid. verſ. vltra quod.

Filij poſiti in conditione cenſentur vocati ex præſumpta mente teſtatoris n. 23. vbi etiam ex quibus hæc teſtatoris mens deſumatur.

23 *Agnatorum appellatione nunquid veniant filij ex ſecundis nuptijs procreati, num. 24. 25. & 26.*

24 *Emphyteuſis inueſtitura facta pro marito, & vxore, & eorum filijs, nunquid tranſeat ad filios mariti ex alio matrimonio contrahendo.*

DECISIO CLXXIV.

POſtquam per duas reſolutiones captas 28. Februarij 1611. & 8. Iunij 1612. fuit firmatum conſtare de fideicommiſſo ad fauorem fratrum de Paluzzellis, repropoſui ad inſtantiam DD. de Maſſa, non ſemel, ſed pluries idemmet dubium; & tam propter magnam molem ſcripturarum quæ vtrinque dabantur, quàm propter diuerſas Dominorum ſententias, non potuit capi reſolutio vſque in hodiernam diem, quo cauſa repropoſita ſuper eiſdem, & partibus hinc inde acriter informantibus, & omnibus Dominis de ordine Rotæ cauſam diligenter diſcutientibus, ſuumque ſuffragium præſtantibus, fuit reſolutum ſtandum eſſe in prædictis deciſionibus ex iuribus, & fundamentis in illis adductis. 1

Quibus nec obſtare viſum fuit, quæ de nouo in contrarium adducebantur. Et in primis, quòd quamuis nomen *agnati* poſſit capi in genere, & tunc comprehendat etiam filios, ac omnes alios deſcendentes, & collaterales per maſculinum ſexum coniunctos, etiam capitur in ſpecie, & magis propriè, & tunc comprehendit tantùm tranſuerſales per lineam maſculinam, iuxta iura expreſſa in §. 1. *Inſtit. de legit. agnat. ſucceſſ. & in l. 2. §. agnati, ff. de ſuis, & legit. hæred. & in authen. de hæred. ab inteſtat. venien. collat. 9. in princip. verſ. quia igitur, & in §. ſi igitur, verſ. reliquum eſt*, & vtrobique DD. & Menoch. *conſ. 424. num. 2. & 3.* Vnde cùm verſemur in fideicommiſſo, & ſic in materia odioſa, interpretatio videtur facienda ſtricta, & dictum nomen *agnati* capiendum in ſpecie, ita vt illius appellatione veniant tantùm tranſuerſales, iuxta tradita in deciſionibus Ariminen. fideicommiſſi 17. Ianuarij 1614. coram D. meo Verıſpio, & 23. Martij iſtius anni coram 2

Digitized by Google

D. meo Dunozet, in quibus fuit firmatum appellatione filiorum non venire nepotes, maximè ad inducendum fideicommiſſum, cùm non ex natura nominis filiorum, nepotes ſub illo comprehendantur, ſed potiùs interpretatione iuris, iuxta text. *in l. iuſta*, *de verb. ſignif.* & ſic filijs ſub nomine *agnati* non comprehenſis ex ſupradictis inferebant ſtatutum Vrbis non intrare, cùm tantum filios, non verò tranſuerſales in conditione appoſitos vocatos diſponat.

3 Fuit enim reſponſum, verum eſſe, appellatione *agnatorum* in genere venire filios, & deſcendentes, inſimulque tranſuerſales per virilem ſexum coniunctos, iuxta text. *in princ. verſ. ſunt autem, Inſtit. de legit. agnat. tutel.* ibi, *ſunt autem agnati cognati per virilis ſexus cognationem coniuncti, quaſi à patre connati, & in l. Iuriſconſultus, §. nomen cognationis, verſ. cognati ſunt, & quos agnati lex duodecim tabularum appellat. ſed hi ſunt per patrem connati ex eadem familia, ff. de grad. affinit.*

4 Vnde cùm agnati ſint ex eadem familia patris, ſequitur filios eſſe agnatos, cùm appellatione familiæ veniant filij, iuxta text. expreſſum *in l. fin. C. de verb. ſignific.* ibi, *Decernimus familiæ nomen talem habere vigorem, parentes, & liberos, omneſque propinquos per hanc appellationem ſignificari, & l. pronunciatio, §. fin. ff. de verb. ſignif.* notant Dec. *in l. s. n. 71. ff. de reg. iur.* Cephal. *conſ.* 386. *n.* 10. Roland. *conſ.* 100. *num.* 13. *lib.* 1. & alijs citatis per Peregr. *de fideicomm. art.* 22. *num.* 26.

5 Et quòd filij ſub nomine *agnati* comprehendantur, quia & ipſi ſint patri agnati, probat expreſsè text. *in l. filius patri agnatus proximus eſt, ff. de ſuis, & legit. hered.* cum alijs in prima deciſ. in iſta cauſa facta adductis. Idemque deſumitur ex prædicta *l. Iuriſconſultus §. 1. verſ. proximiores, & agnati ſui dicuntur.* Vnde agnationis nomen continere omnes perſonas cuiuſcunque gradus per virilem ſexum coniunctas, deſcendentes, aſcendentes, & tranſuerſales, firmat expreſsè Peregr. *d. art.* 22. *num.* 25. Laur. de Pin. *conſ.* 12. *n.* 3. Ruin. *conſ.* 153. *n.* 10. *lib.* 2. Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 8. *tit.* 12. & *n.* 20. ſecundum nouam impreſſionem. Ex quibus elicitur iuxta proprietatem nominis *agnati*, tam filios, & deſcendentes, quàm tranſuerſales comprehendi.

6 Nec obſtant iura in contrarium adducta, & ſuperiùs relata, quibus legitur nomine *agnati* tantommodo tranſuerſales comprehendi. Reſpondetur enim hoc ex eò eueniſſe, quia Imperator Iuſtinianus antequam aggrederetur titulum *de legit. agnat. ſucceſſ. Inſt.* in proxima præcedenti rubrica diſſeruerat de hæreditatibus quæ ab inteſtato deferuntur, vbi in § 1. diſpoſuerat nominatim de filijs, nepotibus, & pronepotibus, ſicque in ſpecie de illis egerat. Vnde poſtea proſequendo in titulo proximè ſequenti materiam legitimæ ſucceſſionis, egit de agnatis etiam in ſpecie, non quaſi de filijs, & deſcendentibus, de quibus iam diſcretiuè egerat, ſed tanquam de tranſuerſalibus ſub nomine *agnati* comprehenſis, ex quo non ſequitur filios ſub nomine *agnatorum* in genere prolato non comprehendi. Et eodem ordine proceditur *in d. auth. de hered. ab inteſt. venien. & in d. l. 2. § agnati*, aliàs mentio in prædictis iuribus diſcretiuè de filijs antea facta ſuperflua eſſet, prout in ſimili rerum appellatione omnia continentur, nempe & cauſæ, & iura, & ſic etiam perſonæ, *l. 1. in fin. ff. ſi cer. pet. l. res 23 ff. de verb. ſignif.* Et tamen ſi ſit facta mentio rerum, & perſonarum diſcretiuè, tunc appellatione rerum non continentur perſonæ, text. *in l. 1. ff. de ſtat. hom.* in hæc verba, *omne ius quo vtimur, vel ad perſonas pertinet, vel ad res, vel ad actiones.*

7 Et hinc etiam reſultat reſponſio ad obiectum deſumptum ex rubr. *An agn. vel fil. in vſib. feud.* quòd quia diſcretiuè in dicta rubr. agitur de filijs, ſub nomine *agnati* non veniant ibi niſi tranſuerſales. In caſu verò noſtro nulla mentio facta fuit de filijs Alexandri, ſed tantùm de agnatis, conſanguineis, & affinibus illius, vnde nimirum ſi ſub iſto nomine *agnatis* genericè prolato, etiam ipſius filij comprehendantur.

8 Quin & tali caſu cenſentur inter reliquos agnatos primo loco filij vocati, iuxta text. *in d. l. 2. in princip.* ibi, *Poſt conſanguineos admittuntur agnati, ſi conſanguinei non ſunt,* & paulò inferius ibi, *ſed hoc ſic erit accipiendum, ſi nec ſperantur eſſe.* Cæterùm ſi vel naſci conſanguineus, vel de captiuitate reuerti poteſt, agnati impediuntur, *ff. de ſuis, & legit. hered.* vbi conſanguineus præfertur agnatis, quamuis ex ſupradictis ſub nomine *agnationis* in genere, & conſanguinei comprehendantur.

9 Quin non eſt dubium nomen *conſanguinei* comprehendere etiam omnes à patre ortos, & ſic filios, nepotes, & deſcendentes, iuxta text. *in l. ſi ſpurius*, ibi, *quia conſanguinitatis.* Itemque agnationis iura à patre oriuntur; prout & notat *gl. 1. in l. conſanguinitatis, C. de legit. hered.* & facit text. *in l. 1. §. poſt ſuos, ff. de ſuis, & legit. hered.* Abb. *conſ.* 69. *num.* 2. Peregr. *d. art.* 21. *num.* 35. Quod & benè probat text. *in d. l. 2.* ſuperiùs ponderatus, quatenus conſanguineos dicit eſſe præferendos agnatis, & ibi agnatos intelligi tranſuerſales, prout *in §. proximo, inc. agnati autem*, ergo conſanguineos intellexit deſcendentes, cum alias fruſtrà diſcretiuè de agnatis, & conſanguineis lex diſponeret, & per conſequens ſatis patet ex *d. l. 2.* conſanguineos filios, & deſcendentes præferendos eſſe alijs agnatis, & ſic tranſuerſalibus. Quod etiam probauit text. *in §. cæterum, in fin. Inſt. de legit. agnat. ſucceſſ.* & in terminis notat Mantic. *d. lib.* 8. *tit.* 12. *n.* 22. *verſ. ſed ego ſubſiſto*, & Peregr. *d. art.* 22. *n.* 25. *verſ. ſeruatis tamen gradibus*, per text. *in l. cum ita §. in fideicomm. de leg.* 2. Vnde mentio facta in caſu noſtro de agnatis in genere, ita comprehendit filios deſcendentes, & tranſuerſales, vt inter ipſos gradus prærogatiua ſit ſeruanda, & ſic filius priùs cenſeatur in conditione comprehenſus, & veniat admittendus.

10 Quod clariùs in noſtro caſu ſubiecta materia neceſſariò expoſcit. Nam ex iſtis agnatis conſanguineis, & affinibus poſitis in conditione tantùm filij poſſunt dici vocati ſtante ſtatuto Vrbis; ergo cùm filij comprehendatur ex ſupradictis ſub nomine generico agnatorum, ſequitur quòd illis extantibus ad ipſos tantùm ſit hodie conditio de agnatis reſtricta, & tantummodo in illis veniat verificanda.

11 Nec obſtat, quòd ſicut non cenſeantur vocati alij agnati, & conſanguinei Alexandri; ita non debeant cenſeri vocati eius filij, ne eadem diſpoſitio diuerſo iure cenſeatur, *l. cum hoc iure, ff. de vulgari, & pupillar.* Dicta enim regula non procedit militante diuerſa ratione in vna, quàm in alia, Pariſ. *conſ.* 110. *num.* 5. *lib.* 3. & latè poſt alios Roland. *conſ.* 74. *n.* 13. *lib.* 2. Nec minus procedit ſi concurrat in vna maior fauor, quàm in alia, Roland. *d. conſ.* 74. *n.* 14. Vnde cùm in filijs militet ratio beneficij illis conceſſi, non autem alijs agnatis ab ſtatuto, & cùm ſit fauorabilibus conſulere ſucceſſioni filiorum, quàm alijs remotioribus, & tranſuerſalibus, ſiue agnatis, ſiue cognatis, ſequitur non eſſe locum ſupradictæ regulæ, & quòd iſti filij cenſeantur in caſu noſtro vocati, licèt ſecus ſit in alijs agnatis.

12 Nec etiam obſtant deciſiones Ariminen. ſuperiùs relatæ, quibus probatur appellatione filiorum non venire ex natura vocabuli nepotes, nec in genere, nec in ſpecie, cùm aliter filij, aliter nepotes appellentur, iuxta text. *in § final. Inſt. qui teſtam. tutor. dar. poſſ.* & quando appellatione filiorum admittuntur nepotes, hoc venit impropriè, & per extenſionem, ad text. *in d. l. iuſta*, cum alijs adductis in eiſdem deciſionibus. In caſu enim noſtro filij ſub nomine *agnatorum* non veniunt impropriè, aut per extenſionem; ſed ex natura nominis *agnatorum* generici comprehendentis propriè ipſos filios tanquam ſub ſuo genere, ſub quo propriè illius ſpecies continetur, *l. ſi quid earum, §. inter emptorem, de leg.* 3. cui ſpeciei, nempè filijs, conuenit diffinitio agnatorum, nempe, *agnati, ſiue cognati virilis ſexus ab eodem orti, vt in d. l. 2. §. agnati, ff. de ſuis & legit. hered.* cum alijs iuribus ſuperiùs, & in prima deciſione adductis. Quibus ſtantibus benè in caſu noſtro appellatione *agnatorum* comprehenduntur filij.

13 Minus facit, quod dicitur ex eo nomen *agnatis* in caſu noſtro eſſe reſtringendum in ſpecies ad tranſuerſales tantùm, cùm verſemur in materia odioſa, nempe in fideicommiſſo inducendo. Quia fuit reſponſum verba vniuerſalia, quæ & ſui natura ſunt apta plures ſignificationes comprehendere, retinere etiam in odioſis propriam ſignificationem, & generaliter intelligi, Calder. *conſ.* 1. *de conſang. & affinitat.* Aym. alios referens *conſ.* 118. *n.* 12. *cum ſeqq.* Rot. *dec.* 233. *num.* 9. *par.* 1.

14 Nec viſum fuit intrare obiectum contra ſecundam deciſionem in iſta cauſa factam oppoſitum, nempe quòd ſi filius venit ad ſucceſſionem alicuius extranei ad illam agnoſcendum, habet tantùm centum dies, vt *in l. 1. §. ſi quis autem, ff. de ſucceſſ. edict.* quod ſecus eſt ſi veniat ad agnoſcendam ſucceſſionem paternam, quia tunc habet annum de iure prætorio, vt *in d. l. 1. §. largius tempus*, vnde inferebant, quòd cùm

filij

filij Alexandri veniant ad ſucceſſionem extranei, nempe Iſabellæ teſtatricis, licèt veniant tanquam agnati, non ſint conſiderandi filij, & per conſequens non comprehendantur ſub diſpoſitione ſtatuti Vrbis, quod tantùm admittit filium poſitum in conditione cenſeri vocatum. Fuit enim pro reſponſione dictum veram eſſe concluſionem text. *in d. §. ſi quis autem*, ſed nihil in contrarium in dicta deciſione fuiſſe firmatum, cùm ibi ad probandum quòd perſona filij ſit attendenda, ſiue ille veniat ex capite liberorum, ſiue agnati, ſiue cognati, fuit dictum quòd annus datus filijs ad agnoſcendum ſucceſſionem paternam, competit ipſis, ſiue ſuccedant ex capite liberorum agnatorum, vel cognatorum, iuxta text. *in d. §. largius tempus*, cum alijs iuribus in dicta deciſione adductis. Et intentum deciſionis fuit non demonſtrare quibus filij competat annus, quibus verò centum dies tantùm, ſed probare qualiter qualitas filiationis attenditur in filio, quamuis veniat ex capite agnatorum, vel cognatorum, quod verificatur in filio venienti ad ſucceſſionem paternam, ex adductis in dicta deciſione. Quibus ad idem nunc additur text. *in l. de bonis, §. huic autem, ff. de Carbon. edict.* ibi, *Huic autem edicto locus eſt, etiam ſi ab inteſtato ad bonorum poſſeſſionem veniant liberi, tametſi ex inferioribus partibus petant, quæ legitimi vocantur, quoniam ſui ſunt, vel ex illa quæ cognatis datur*; & tradit Cuiac. *in d. §. largius*, ibi, *Datur autem eis annus quoquo iure ad bonorum poſſeſſionem veniant, etiam ſi non veniant quaſi liberi, vel quaſi parentes. Itaque liberis datur, etiam ſi petant unde legitimi, & quod eundem annum habent parentes ſi veniant vt manumiſſores, non vt parentes, iuxta tex. in d. l. 1. §. ſed & ſi pater. eod. tit. de ſucceſſ. edict.* Hactenus Cuiacius. Itaque dicta 2. deciſio nec firmat ſucceſſionem extranei, ſed tantummodo firmat filios non amittere iura filiationis, quantumcumque veniant non vt liberi, quod demonſtrat, & probat in filijs venientibus ad ſucceſſionem paternam, vt in eadem deciſione. Vt ex hoc inferatur in ſtatuto Vrbis cenſeri vocatos filios quantumcumque venientes ſub nomine agnatorum, & in eodem Domini hodie ſteterunt.

15 Et pro illius roboratione de nouo ponderarunt text. illiuſque rationem *in d. l. 1. §. non ſolum*, vbi etiam filijs, qui per ſuum acquiſierint bonorum poſſeſſionem ſecundum tabulas, datur annus, quamuis ipſi non ſint inſtituti, nec petant ſuo nomine, & reddit rationem text. ibi, *Perſona eſt enim ea quæ meruit hoc beneficium, quæ benè applicatur noſtro caſui, cum diſpoſitio ſtatuti volens filios poſitos in conditione cenſeri vocatos, intelligatur, ſiue veniant nomine agnatorum, vel conſanguineorum, vel quoque alio, dummodo tamen filij ſint, perſona enim eſt ea quæ meruit hoc beneficium, quæ benè applicatur noſtro caſui, cum diſpoſitio ſtatuti volens filios poſitos in conditione cenſeri vocatos, intelligatur ſiue veniant nomine agnatorum, vel conſanguineorum, vel quoquo alio, dummodo tamen filij ſint. Perſona enim eſt ea quæ meruit hoc beneficium, & de qua ſtatutum diſpoſuit, nec eſt facienda vis in verbis, quo ſcilicet nomine fuerint poſiti in conditione, ſed in ſubſtantia, quòd ſint filij, quâ ſtante comprehenduntur ſub ſtatuto.* Ex quibus infertur argumentum optimè procedere, nempe, agnatus eſt poſitus in conditione, filius eſt agnatus; ergo eſt poſitus in conditione. Et hoc non eſt arguere de genere ad ſpeciem, eſt agnatus; ergo filius, vt ex aduerſo prætenditur, ſed de ſpecie ad genus, quod eſt validiſſimum.

16 Minus obſtat illud motiuum quòd licèt vera ſit concluſio quòd in relictis conditionalibus, quale eſt iſtud de quo agitur, ſi Alexander deceſſiſſet ſine agnatis, &c. ſit attendendum tempus purificatæ conditionis, ita vt ſi illo tempore reperiantur agnati Alexandri, cenſeantur vocati, Alex. *conſ. 22. num. 3. & 4. lib. 3.* Dec. *conſ. 217. circa fin.* & quamplurimis relatis hanc dicit veram, & receptiſſimam Cach. *conſ. 71. n. 14.* tempore enim euenientis conditionis cedit dies relicti, & locus eſt ſubſtitutioni, *l. ſi poſt. & l. ſi dies. ff. quand. dies legat. ced.* Peregr. *d. art. 22. n. 69.* & hoc quamuis non eſſent nati de tempore teſtamenti, ſi tamen poſt mortem teſtatoris reperiuntur in rerum natura, prout in caſu noſtro euenit, filius Alexandri, iuxta text. *in l. ſi cognatis. ff. de reb. dub.* Nihilominus iſta communis ſententia limitatur, niſi tempore mortis teſtatoris eſſent aliqui de eiſdem poſitis in conditione, illi enim eſſent præferendi ijs qui poſtea naſcerentur, & reperirentur in rerum natura de tempore purificatæ conditionis, cùm præſumantur magis dilecti à teſtatore, iuxta Curt. iun. *conſ. 37. n. 11. & ſeq. & conſ. 58. n. 5. & 6.* cui aſſentiunt Mant. *d. lib. 8. tit. 12. num. 22.* & Menoch. *conſ. 106. n. 42. & 70.* cum omnibus ſeqq. Quamuis Ceph. *conſ. 659. n. 24.* firmet parui faciendam eſſe prædictam doctrinam Curtij, & tantùm attendendum tempus purificatæ conditionis, quin & Surd. illam confutat *conſ. 125. n. 22. & 23.* & Peregrin. *d. n. 69.* circa prædictam diſtinctionem Curtij maturiùs cogitandum eſſe putet.

Sed omiſſa iſta diſputatione, & admiſſa ſine veri præiudicio deſtitutione Cuttij tuniotis, Domini illam intellexerunt procedere in terminis *d. l. ſi cognatis*, & ſic quando ſunt vocati agnati, vel cognati teſtatoris in quibus poteſt cõſiderari maior, vel minor dilectio erga iam natos tempore teſtamenti, ſecus ſi fuerint vocati agnati alicuius tertij, vt in caſu noſtro, in quo vocantur agnati Alexandri, erga quos non poteſt conſiderari maior affectio teſtatricis circa iam natos, quàm circa naſcitnros, vt in terminis tradit, & proſequitur Torniell. *in l. Gallus. §. quidam rectè*, in parte, qua diſtinctè diſputat quæſtiones ſuper *eodem §. n. 43. vſque ad n. 46. ff. de liber. & poſth.* qui omnino iſtam quæſtionem, prout Rota, iſto caſu reſoluit. Maximè quia Iſabella teſtatrix ex eo Alexandrum proprio filio Laurentio ſine filijs decedenti ſubſtituit, omiſſis proprijs conſanguineis, agnatis & cognatis, quia maximo amore Alexandrum maritum ſuum proſequebatur, & in tantum proceſſerit, vt non ſolùm maritum dilexerit, quin & in mariro, & propter ipſum eiuſdem mariti agnatos, conſanguineos, & affines illos in prædicta conditione apponenda, vnde ceſſat præſumptio maioris dilectionis in teſtatrice erga agnatos Aleſandri de tempore teſtamenti, quàm poſtea natos, Torniell. *vbi ſuprà.* 17

Ad obiectum verò quòd verſemur in caſu mixto, quatenus nomen agnatorum poteſt referri ad filios, & deſcendentes, & etiam ad tranſuerſales, & ſtatutum Vrbis, de quo agitur, ſit contra ius commune, cùm ſit contra gloſſ. *in l. Lucius, de hered. inſt.* communiter approbatam, & tenentem poſitos in conditione non cenſeri vocatos, cùm de filijs tantùm loquatur, debet de illis ſimpliciter intelligi, & non extendi ad caſum mixtum, iuxt. doctrinam Bart. *in l. 2. in princ. ff. de verb. oblig.* communiter approbatam, teſte Socin. ſen. *conſ. 28. n. 22. lib. 4.* Reſpondebatur enim negando prædictum ſtatutum eſſe exorbitans à iure communi, nec contra illius diſpoſitionem, cùm in iſto articulo antiqua controuerſia circa poſitos in conditione, an cenſeantur vocati, nulla lege certa reperiatur terminata, & pro vtraque parte ſint quamplurimi grauiſſimi vtriuſque iuris profeſſores, tam ex veteribus, quàm ex recentioribus, qui quamlibet communem, & magis communem firmant, quos ſeriò deſcribit Mantic. *vbi ſuprà lib. 11. tit. 2.* & Peregrin. *de fideicommiſſ. art. 28.* vbi quæ ſit verior, & receptior, adhuc ſub iudice pendere, dicit: inter quas ita ab antiquo controuerſas ſententias ſtatutum Vrbis declarauit quoad filios, quæ ſeruanda eſſet inter Romanos, & approbauit, ac pro lege ſtabiliuit filios poſitos in conditione vocatos cenſeri, quod inter Romanos ſemper Rota ſeruat, in cæteriſque tribunalibus Vrbis ab eo non receditur. 18

Minus facit motiuum ex aduerſo excitatum quòd per teſtatricem fuerint tantummodo poſiti in conditione conſanguinei, & affines, non verò agnati, nec cognati, qui potius (vt prætenditur) fuerunt appoſiti, ne dubitaretur an conſanguinei, & affines prædicti deberent eſſe ex latere paterno, vel materno, ad cuius declarationem fuerunt adiuncta dicta verba *agnatis, & cognatis*, cum ſequentibus, ſiue maſculis, ſiue fœminis. Fuit enim reſponſum in conditione fuiſſe poſitos tam conſanguineos, & affines, quàm agnatos, & cognatos, ſiue eſſent maſculi, ſiue fœminæ, dictaque verba adeò comprehenſiua & amplectentia viro coniunctos tam conſanguinitate, quàm affinitate, denotare dilectionem vxoris erga maritum tantum fuiſſe, vt poſuerit in conditione non ſolùm omnes mariti conſanguineos, agnatos, & cognatos, ſed etiam eiuſdem affines. 19

Nec applicari valet iſti clauſulæ intellectus ex aduerſo datus, cùm affines ſint viri & vxoris cognati, ex ipſorum nuptijs coniuncti, iuxta text. *in l. non facile §. affines ff. de gradibus affinit.* Nomen verò *agnati*, vel *cognati* affinibus adæquari non valet, cùm *agnati* dicantur quaſi à patre connati per virilem ſexum, *cognati* per fœminam coniuncti, iuxta text. *in princip. Inſtit. de legit. agnat. tutel.* cum 20

alijs.

alijs ſuperiùs adductis, quorum nominum natura ex prædictis diffinitionibus apparet appropriari non valere affinibus, vnde nec intellectus in contrarium datus.

21 Vlteriùs non obſtat quòd teſtatrix diſcretiuè locuta fuerit de filijs & agnatis, quando Laurentio ſine filijs decedenti ſubſtituit Alexandrum, cui ſine agnatis decedenti ſubſtituit Hoſpitale, quo caſu filij non comprehenduntur ſub nomine *agnatis*, ad tradit. per Corn. *conſ*. 112. *num*. 12. *lib*. 2. & per Menoch. *conſ*. 328. *n*. 6. & Decian. *conſ*. 47. *n*. 10. *lib*. 3. Surd. *conſ*. 554. *n*. 9. Reſpondebatur enim motiuum contrarium benè procedere, ſi vnamet ſubſtitutione poſuiſſet in conditione nominatim filios, & agnatos Titij (v. g.) Tunc enim cùm de filijs Titij diſcretiuè locuta fuiſſet teſtatrix, illi non venirent appellatione agnatorum Titij. Attamen in caſu noſtro filios Laurentij expreſsè poſuit in conditione in prima ſubſtitutione, qua Laurentio decedenti ſine filijs ſubſtituit Alexandrum, quia illum tanto amore proſequebatur, quòd noluerit ab alio conſanguineo, nec affine proprio ipſius Iſabellæ excludi, niſi tantummodo à filijs Laurentij, vnde neceſſariò ad hunc effectum vſa eſt ſpecificè nomine *filiorum*. In ſecunda verò ſubſtitutione, qua Hoſpitale non ita ſibi dilectum ſubſtituit Alexandro, illius fauore, & vt faciliùs deficeret conditio, & ſubſtitutio Hoſpitalis expiraret, poſuit in conditione non ſolùm filios Alexandri, ſed etiam illius conſanguineos, & affines, & agnatos, & cognatos, vtens his verbis generalibus aptis ex ſui natura comprehendere filios & reliquos deſcendentes tranſuerſales, & affines Alexandri. Vnde apparet de diuerſitate ſubſtitutionum, & perſonarum, & rationis in qualibet ſubſtitutione mouentis teſtatricem ad ſic diſponendum, & ex his ſic ſtantibus, viſum fuit Dominis ceſſare omnino contrariam oppoſitionem.

22 Nec facere videbatur quod dicitur iuxta communem vſum loquendi, vulgariter ſub nomine *agnatorum* non comprehendi filios, qui vſus loquendi eſt attendendus in vltimis voluntatibus, *l. liberorum. §. quod tamen Caſſius de legat*. 3. *l. Labeo. de ſupell. legat*. & vtrobique Bart. & alij, & plures refert Mantic. *vbi ſuprà lib*. 3. *tit*. 8. *n*. 1. Reſpondebatur enim huiuſmodi vſum loquendi communem non probari, & cùm conſiſtat in facto probari oporteret, iuxta Bart. *in d. l. Labeo, ad finem*, maximè cùm opus fuiſſet illum probari cum qualitatibus loci, & temporis, & circumſtantijs, de quibus ſeriò agit. Idem Mantica *loco proximè citato, num*. 8. Vltra quòd ex ſupradictis, & deciſionibus iam factis, habemus voluntatem teſtatricis ad fauorem iſtorum filiorum Alexandri, quæ magis eſt ſpectanda quàm communis vſus loquendi, cùm ipſa primum locum teneat, & præferatur cuilibet verborum ſignificationi, & interpretationi, *l. in conditionibus primum locum. de condit. & demonſtrat*. Cephal. *conſ*. 306. *num*. 118. quem ſequitur Riminald. iun. *conſil*. 458. *num*. 48. Mantic. *d. lib*. 3. *tit*. 8. *num*. 12. vbi refert Iaſ. *in l. ſi pater tuus, num*. 2. *in fine*, poſt Alberic. *ibid. n*. 2. *C. de hæredib. inſtituend*. dicentem magis ſpectari voluntatem, quàm communem vſum loquendi, vel proprium ipſius teſtatoris.

23 Tandem nec obſtare viſum fuit motiuum deſumptum ex eo quòd filij poſiti in conditione cenſeantur vocati ex præſumpta mente teſtatoris, vt colligitur ex verbis *l. Lucius la* 2. *ff. de hæred. inſtituen*. & notat Tob. Non. *conſ*. 31. *n*. 11. *& 12*. & Ruſtic. *in tract. an filij in condit. poſiti lib*. 1. *c*. 1. *p*. 2. *n*. 67. 68. *& 69*. quam præſumptam teſtatricis mentem non adeſſe in caſu noſtro eliciunt ex eo quòd non ſit veriſimile voluiſſe filios Alexandri ex ſecundis nuptijs procreari ſub conditione de agnatis comprehendere. Dum etiam ſi expreſsè vocaſſet filios eiuſdem Alexandri, de iſtis ſentire non intelligeretur, niſi de eis expreſſam mentionem feciſſet, *l. ſed ſi hoc ſpecialiter. ff. de condit. & demonſtr*. ſed de ſuſceptis, vel ſuſcipiendis ex eodem teſtatricis matrimonio, tanto enim odio vxores proſequuntur in ſuis viris ſecundas nuptias, iuxta text. *in l. cùm vir*. 25. vbi Bart. & Bald. *& l. ſi vir vxori, & l. ſeq. ff. de condit. & demonſtrat*. Boer. *deciſ*. 276. Surd. *conſ*. 72. *n*. 13. Mantic. *vbi ſuprà lib*. 11. *tit*. 8. *num*. 29. Ceſſante igitur prædicta ratione poſitionis in conditione nullo modo filij Alexandri vocati cenſentur, Socin. *conſ*. 73. *num*. 31. *lib*. 4. Ruſtic. *vbi ſuprà lib*. 5. *c*. 9. *n*. 13. Menoch. *præſumpt*. 76. *n*. 88. *lib*. 4. Reſponderunt enim Domini quòd licèt coniuges ſoleant regulariter abhorrere ſecundas nuptias in ſuperſtite, tamen, vt ſuperiùs diximus, Iſabella tanto amore proſequuta fuit Alexandrum, vt decedente ſine liberis Laurentio eius filio, vocauerit ad ſuam hæreditatem Alexandrum ipſius virum, quin & non habitis in conſideratione cæteris ipſiuſmet Iſabellæ conſanguineis, poſuerit in conditione quoslibet eiuſdem Alexandri non ſolùm cognatos, & agnatos deſcendentes, & tranſuerſales, ſed etiam affines, quod fecit ſolùm ob amorem erga Alexandrum. Quantò ergo magis dicendum eſt ponere voluiſſe in conditione filios cuiuſcumque futuri matrimonij eiuſdem Alexandri tanquam ab ipſo magis dilectos, quàm cæteros ipſius agnatos, cognatos, & affines, quæ coniectura viſa fuit tantæ potentiæ, vt ſuperet contrariam coniecturam ex odio ſecundarum nuptiarum. Quin & de filijs ſecundi matrimonij Alexandri cogitaſſe videtur, quando agnatos, & cognatos illius in conditione appoſuit, ſub quibus filij continentur, vt ſuprà dictum eſt. Quod ſatis clarè apparet ex eo quòd ſi de alijs proprijs filijs præter Laurentium ex illo matrimonio procreandis cogitaſſet, illos inſtituiſſet, prout Laurentium inſtituit, vel ſaltim in legitima illis debita, ne illorum præteritione teſtamentum corrueret, aut illos Laurentio ſubſtituiſſet, quod neutrum cùm fuerit, & ſe morti propinquam videret (prout ex illa infirmitate deceſſit) magis veriſimile eſt tunc non habuiſſe ſpem ampliùs filios procreandi, ſicque de illis non cogitaſſe, ſed de procreandis ab Alexandro ex alio matrimonio, faciunt optimè notata per Aym. *conſ*. 552. *n*. 8.

Quæ confirmatur per text. *in d. l. ſi vir vxori* 60. *iuncta l. ſeq. ff. de cond. & demonſt*. vbi ſi vir vxori legauerit quando liberos ſuſceperit, & adiecerit expreſsè, *ſiue viuo, ſiue poſt mortem naſcantur*. Reſpondit Iuriſconſultus deberi legatum, etiamſi liberi naſcantur ex alio matrimonio. Nec obſtat quòd aliqui prætendant text. *in d. l. ſeq*. ſed hoc intelligi quando teſtator ſpecialiter expreſſit, & vocauit liberos poſt mortem ſuam ex alio matrimonio procreandos, qui intellectus non poteſt admitti, cùm eſſet diſpoſitio de indubitabili. Vnde iuxta verum, & genuinum intellectum illius text. dicendum eſt quòd Iuriſconſultus *in d. l. ſi vir vxori in fin*. dixit in hæc verba, *Verùm æquum eſt proficere ſiue viuo marito, ſiue poſt mortem naſcantur*, vnde proſequendo *in l. ſeq*. dicit, *ſed ſi hoc ſpecialiter expreſſerit teſtator, etiam ſi ex alio poſt mortem ſuam liberos procreauerit, nihilominus eam ad legatum admitti*. Quaſi voluerit Iuriſconſultus quòd ſi expreſsè vocauerit teſtator filios naſcituros ipſo viuo, vel poſt illius mortem vxor conſequatur legatum etiam, ſi poſt mortem mariti liberos ex alio matrimonio procreauerit, & ſic text. *in d. l. ſed ſi hoc intelligit*, ibi Alberic. Et comprobatur per gloſſ. 1. *ibidem*, dicentem dicta verba *l. ſed ſi hoc*, ſtare continuatiuè ad præcedentem text. ſicque ex prædictis apparet, quòd quamuis teſtator non vocauerit expreſsè filios ex alio matrimonio procreandos, ſufficit tacitè illos vocaſſe, ſub verbis text. *in d. l. ſed ſi vir, in fin*. nempe, *ſiue viuo marito, ſiue poſt mortem naſcantur*. Ex iſtorum enim verborum expreſſione inducitur tacita vocatio liberorum, etiam ex alio matrimonio procreandorum, iuxta prædicta iura inſimul iuncta. Ita & ex ſupradictis videtur inducta per Iſabellam ſaltim tacitè vocatio filiorum Alexandri, etiam ex alio matrimonio procreandorum. Et facit optimè doctrina Alexand. *conſ*. 119. *n*. 6. *& 7*. *lib*. 5. vbi reſoluit quòd facta inueſtitura pro marito & vxore & eorum, & cuiuslibet eorum filijs, talia verba iuxta iuris diſpoſitionem veniant interpretanda, videlicet quòd dicta emphyteuſis tranſire valeat ad filios mariti ex alio matrimonio contrahendo, quando non extarent filij primi matrimonij, & pro hac ſententia facit text. quem Alex. pro hac ſententia, vbi ſuprà, allegat *in l. fœmina. §. fin. C. de ſecund. nupt*. 24

Quæ eò magis procedunt, cùm nomen agnatis & conſanguineis in conditione appoſitis referatur ad Alexãdrum, vt ex clauſula teſtamenti clarè apparet, quo caſu etiam veniunt filij Alexandri ex ſecundo matrimonio procreati, vt docet Iaſ. *in conſ*. 116. *num*. 20. *lib*. 1. quem ſequuta fuit Rota apud Bubalum in vna Rauennaten. bonorum 8. Iunij 1588. Ex qua doctrina reſultat reſponſio ad deciſ. Boer. 276. quam ſimpliciter ſequuntur cæteri in contrarium ſuprà relati, nempe quòd in caſu illius deciſionis teſtator ſimpliciter fecerat mentionem de prole legitima ab vxore ex eius matrimonio procreanda, quo caſu diſpoſitio videtur reſtricta ad filios, & veriſimiliter intelligitur de naſcituris ex illo coniugio, ad text. *in d. l. ſi vir vxori*. In caſu verò noſtro diſpoſitio extenditur ad agnatos, cognatos, conſangui- 25

gui-

guineos, & affines Alexandri, & ſic facta relatione ad ipſum, quo caſu etiam filij ex alio matrimonio procreandi veniunt, iuxta Iaſ. *vbi ſupra*.

26 Nec etiam facit quicquam text. *in l. cùm vir 25. ff. de condit. & demonſtr.* vbi legatum per virum factum vxori quando liberos haberet, non debetur ſi diuortio facto mulier liberos ex alio procreauerit, & deinde ſoluto matrimonio ſecundo ad primum redierit, & reddit text. rationem quòd non eſt veriſimile teſtatorem de his liberis ſenſiſſe, qui ſe viuo ex alio ſuſcepti fuiſſent; qua ratione ſtante optimè procedit diſpoſitio eiuſdem text. & veriſimilitudo, qua fundatur, quæ tamen & prædicta ratio cùm non militent in noſtro caſu, nec diſpoſitio illius text. illi adaptari poteſt, & eò maximè, cùm nec procedere valeat hodiernis temporibus, quibus tale diuortium non eſt permiſſum, *c. 2. de translat. Prælat. cap. gaudemus. de diuort.* & multò minus permittatur viuente primo cum alio matrimonium contrahere.

Et ex ſupradictis ita reſolutum fuit, &c.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Gerundeñ. Prioratus de Rocca Roſſa,

Luna 11. Maij 1615.

ARGVMENTVM.

Vnionis effectus, quando cenſeatur ſuſpenſus, præſertim per clauſulam ſuſpenſiuam in ſupplicatione appoſita, & de materia.

SVMMARIVM.

1 *Vnio per ceſſum, vel deceſſum non purificatur in reſignatione ad fauorem certæ perſonæ, & num. 3.*

2 *Clauſula ſuſpenſiua ceſſionum appoſita in ſupplicatione reſignationis, ſuſpendit effectum vnionis: Quod procedit etiam in vnione pro dote menſæ capitularis facta in erectione cathedralis, ibid. Item procedit in vnione conſiſtorialiter facta, num 4.*

Item procedit etiam quod ſuſpenſio legatur inter clauſulas executiuas, n. 6.

Regula reuocatoria ceſſionum non habet locum in ceſſione pro dote neceſſaria menſæ capitularis facta in erectione cathedralis, num. 2.

4 *Vniones menſis Epiſcopalibus ſolent fieri conſiſtorialiter.*

Clauſula ſuſpenſiua quarumcumque vnionum, &c. comprehendit etiam vniones, quæ alias de ſui natura non comprehenderentur propter dicta verba generalia, ibidem.

5 *Officiales Cancellariæ poſſunt in litteris apponere alias clauſulas vltra expreſſas in ſupplicatione.*

DECISIO CLXXV.

1 FVit 10. Decembris 1614. coram me deciſum, Capitulum Celſonenſe non teneri litteras vnionis Prioratus, de quo agitur, iuſtificare. Verum Sebaſtianus Saletta cùm exciperet de eiuſdem Prioratus reſignatione ſibi facta, & Capitulum prætenderet, eam illi non ſuffragari, quia fuerat idem Prioratus in erectione dictæ Eccleſiæ in Cathedralem ipſius menſæ Capitulari vnitus, cum clauſula, cùm primum per ceſſum, vel deceſſum, aut aliam quamlibet amiſſionem, vel dimiſſionem vacaret, &c. Ideò propoſiti dubium, an Sebaſtiano dicta reſignatio ſuffragaretur. Quam deciſum fuit ſuffragari; cùm vnio per ceſſum, vel deceſſum in reſignatione ad fauorem certæ perſonæ non purificetur, Caſſad. *deciſ. 3. de reſig.* Put. *deciſ. 357. lib. 1. & deciſ. 523. lib. 2.* Accoramb. *deciſ. 20. lib. 1.* Pariſ. *de reſig. lib. 2. q. 9. n. 12.* & fuit dictum in Eugubina beneficij S. Stephani 15. Martij 1599. coram Card. Pamphilio. Cum præſertim in reſignationis ſupplicatione reperiatur clauſula vnionum ſuſpenſiua, per quam Papa ſuſpendere voluit illarum effectum, Mandoſ. *de ſig. gratiæ, verbo reſignationes. verſ. datur ſuſpenſio.* Put. *dicta deciſ. 357. lib. 1.* Accoramb. *dicta deciſ. 20. lib. 1.* Pariſ. *de reſign. lib. 2. q. 3. num. 52.* Caſſad. *deciſ. 5. & 6. de reſeruat.* Rebuff. *in praxi, tit. de reuoc. vni. num. 32.*

Non obſtat, vnionem fuiſſe factam pro dote menſæ Capitulari in erectione illius Eccleſiæ in cathedralem, quo caſu regula reuocatoria, ſicut non intrat, vt fuit iam reſolutum, ita nec intrare videatur ſuſpenſio. Nam diuerſa militat ratio, regula enim reuocatoria nullam prorſus reddit vnionem, ſuſpenſio verò modicum infert præiudicium, quod non dicitur conſiderabile, cùm præſertim euenire poſſit, vt reſignatarius reſignanti prædecedat, Put. *d. deciſ. 357. lib. 1.* Accoramb. *d. deciſ. 20.* Pariſ. *de reſign. lib. 2. q. 9. n. 9.* & fuit dictum in allegata Eugubina. 2

Non obſtat vnionis effectuatio, cùm illa pro maiori parte ſuum dicatur effectum ſortita, quia non inde ſequitur, eam fuiſſe purificatam, ſtante dicta reſignatione, Caſſad. *deciſ. 3. de ſign.* cum alijs ſuprà alleg. 2

Nec valet dicere, iſtam vnionem, vti conſiſtorialiter factam, ſub clauſula ſuſpenſiua non includi. Cùm enim hic ſuſpenſæ ſint etiã vniones menſis Epiſcopalibus factæ, quæ fieri ſolent cõſiſtorialiter, Mandoſ. *ſuper reg. 22. q. 3.* Neceſſariò venit hæc vnio ſub dicta clauſula, tantò magis, quia fuit Summus Pontifex vſus verbis generalibus, nimirum, *quaſcunque vniones*, &c. quæ verba comprehendunt etiam ea, quæ aliàs de ſui natura non includerentur, Gabr. *conſ. 20. num. 17. lib. 2.* Put. *deciſ. 259. n. 2. lib. 2.* Mandoſ. *reg. 19. quæſt. 19. in fine. verſ. & ad omnia fundamenta, & in terminis clauſulæ ſuſpenſiuæ*, Alexand. *conſ. 216. n. 19. verſ. ſeptimò confirmatur, lib. 2.* Vlteriùs non reperitur in iure cautum expreſſam conſiſtorialitatis mentionem eſſe neceſſariam. 3

Non obſtat in ſupplicatione non legi clauſulam ſuſpenſiuam vnionum menſis Epiſcopalibus factarum, ſed eam adeſſe tantummodo in litteris. Quæ propterea non debeant attendi. Nam hìc non agitur de diſcrepantia litterarum à ſupplicatione, ſed tantùm de clauſulis, quæ per Cancellariam ſolent extendi, & ſic illæ ſunt attendendæ, cùm officiales dicantur Organum Papæ, & clauſulas iuxta ipſius mentem extendant, Caſſad. *deciſ. 2. n. 7. de vnion.* Sarnen. *in reg. de triennal. q. 7. num. 2.* Verall. *deciſ. 31. lib. 3. in manuſcript.* 5

Nec refert, ſuſpenſionem in ſecunda parte, & in clauſulis executiuis reperiri. Quia non eò minus illa ſuffragatur, cùm ſecunda pars in præſenti caſu ſit æquè principalis, ac prima, Caſſad. *deciſ. 5. de reſeruat.* & fuit dictum in allegata Eugubina beneficij. 6

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Aſculana iuriſpatronatus.

Luna 18. Maij. 1615.

ARGVMENTVM.

De probatione exiſtentiæ, & pertinentiæ iuriſpatronatus multa notanda, de quibus in ſummario, & eſt magiſtralis deciſio.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſpatronatus exiſtentia probatur ex fundatione, & dotatione.*

Confeſſio facta in ſupplicatione impetrationis beneficij probat contra confitentem, ibid. in fine.

2 *Iuriſpatronatus pertinentia probatur ex præſentationibus antiquiſſimis, quæ effectum ſortita fuerunt, præſertim quando agitur non cum ordinario, ſed inter præſentatos.*

Iuriſpatronatus pertinentia probatur leuioribus probationibus, quando agitur non cum ordinario, ſed inter præſentatos, ibid.

3 *Iuriſpatronatus præſentationis quaſi poſſeſſio acquiritur ex vnico actu, vide num. 5.*

4 *Iuriſpatronatus præſentationes effectuatæ probantur per collationem beneficij factas per obitum præſentatorum.*

5 *Iuſpatronatus nunquid probetur per enunciatiuam repertam in inſtitutionibus, & præſentationibus, & num. 6.*

7 *Deſcendentia vnius familiæ ab altera familia in materia iuriſpatronatus probanda eſt per allegantem.*

8 *Confeſſio ſupplicantis in impetratione beneficij non probat ad eius fauorem valorem ipſius beneficij, vel vacationem per priuationẽ ad fauorem ipſius confitentis.*

DE-

DECISIO CLXXVI.

1 VAcante ob Vincentij priuationem Eccleſia parochiali S. Stephani Aſculanæ diœceſis, fuit à nonnullis de Falconerijs vti patronis ad eam præſentatus Ioſephus Bonafides, qui prouiſionem etiam Apoſtolicam cum derogatione quo ad dimidiam partem iuriſpatronatus obtinuit, exprimendo ſe à Meditate patronorum in quaſi poſſeſſione exiſtentium fuiſſe præſentatum. Verùm, quia Pierotius Pica eandem parochialem à Sede Apoſtolica tanquam à maiori parte præſentatus impetrauerat, & capta illius poſſeſſione exequutionem litterarum Apoſtolicarum ad fauorem Ioſephi nitebatur impedire, cauſa ad Rotam deuoluta; & dubio per me propoſito, Domini gratiam Ioſephi eſſe iuſtificatam cenſuerunt. Nam exiſtentia iuriſpatronatus laicorum ex fundatione, & dotatione controuerti non poſſe videtur, cùm illud ab vtraque parte, tanquam tale fuerit impetratum, vt apparet ex prouiſionibus Apoſtolicis, quæ confeſſio in impetratione ſufficit ad iuriſpatronatus iuſtificationem, quando cum ordinario lis non vertitur, Put. *deciſ. 325. lib. 2. & deciſ. 36. lib. 3.*

2 Pertinentia ſimiliter ad familiam de Falconerijs apparet ex inſtitutione de anno 1459. ad eorundem præſentationem, vnà cum familia de Catalinis facta, necnon ex alia præſentatione facta pariter ab ijſdem de anno 1523. Nec videtur dubitandum ex antiquiſſimis præſentationibus effectum ſortitis pertinentiam, de qua agitur, probari, Dec. *conſ. 126. n. 3.* & fuit dictum in cauſa Papien. Archipresbyteratus 19. Febr. 1605. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, & in cauſa Romana iuriſpatronatus 13. Iunij 1601. coram Iuſto. Tantò magis, quia lis non agitur cum Ordinario, ſed inter ipſos præſentatos, quo caſu leuiores probationes ſufficiunt, vt fuit dictum in cauſa Pampilonen. beneficij 10. April. 1596. coram Card. Mantica & in cauſa Pampilonen. de Ianz: 9. Maij 1597. coram Litta.

3 Quaſi poſſeſſio præſentandi ſimiliter probatur ex vltimis præſentationibus de anno 1585. & 1608. factis ab eiſdem de Falconerijs, ex quibus apparet, illos fuiſſe conſtitutos in dicta quaſi poſſeſſione, cùm ex vnico tantùm actu hæc acquiratur, Dec. *conſ. 134. n. 1. & conſil. 126. n. 3.* Corn. *conſ. 47. num. 4. lib. 3.*

4 De præſentationum effectuatione conſtat pariter ex collatione facta per obitum præſentatorum, iuxta conſ. Oldradi 229. *num. 2. & 3.* Rota *deciſ. 147. n. 1. & 598. num. 9. part. 1. diuerſ.* Vnde ſatis remanet Ioſephi gratia iuſtificata, quòd ipſe videlicet à medietate patronorum in quaſi poſſeſſione exiſtentium fuerit præſentatus.

5 Nec refragatur, hoc iuſpatronatus ad tres familias pertinere, & propterea Ioſephum vti præſentatum à ſolis Falconerijs dici non poſſe à Meditate patronorum præſentatum. Nulla enim ad alias familias attinentia probatur. Siquidem reſpectu familiæ de Antheis, vltra quòd enunciatiua in inſtitutione de anno 1585. videtur nomen proprium alicuius ex familia de Falconerijs inferre, cùm ab illis tantùm præſentatio facta repetiatur, & præſentationi reſpondere debeat inſtitutionis enunciatiua. Nec in omnem euentum tanquam vnica non releuaret, Felin. *in cap. cùm cauſam, num. 4. de probat.* Aymon *de antiquit. tempor. part. 1. §. ampliatur, num. 7.* Achill. *deciſ. 8. de iurepatronatus*, & fuit dictum in cauſa Caputaquen. vnionis 27. Nouembris 1593. coram Penia, cùm præſertim dicta enunciatiua ſit de recenti, Achill. *deciſ. 7. num. 3. de iurepatronatus*, Caſſad. *deciſ. 2. num. 6. & 7. de probat.*

6 Quo verò ad familiam de Odoardis, vna pariter ad eorum fauorem datur enunciatiua in inſtitutione de anno 1608. quæ, vt dictum fuit, non ſuffragatur ex alleg. Tantò magis, quia non conſtat illorum præſentationem ſcientibus Falconerijs emanaſſe, vt requirebatur ad poſſeſſionem in eorum præiudicium acquirendam, Calder. *conſ. 6. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. & conſil. 12. de iurepatronatus*, Rochus *de iurepatronatus, in verbo competens. quaſt. 14. num. 37. verſ. 4. & vltimo.*

7 Nec apparet Odoardos ab illis de Catalinis deſcendere, qui de annis 1459. & 1523. erant compatroni, prout fuiſſet probandum, Archidiac. *in cap. ſi plures, n. 4. verſ. ſed pone quod aliqua. 16. quaſt. 7.* Lambert. *de iurepatronatus part. 2. ſecundi libri art. 4. 10. quaſt. principali, num. 11. verſ. tamen per prædicta.*

8 Huius denique parochialis valor, & vacatio per Vincentij priuationem probatur ex partis confeſſione in ipſius gratia, vt fuit deciſum in cauſa Burgen. Abbatiæ 13. Ianuarij 1586. coram Cantuccio, & in cauſa Aſtoricen. 12. Nouembris 1584. coram Clem. VIII.

Et ex his benè dictum videtur, Ioſephi gratiam eſſe iuſtificatam.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Ciuitatis caſtelli vnionis.

Lunæ 18. Maij 1615.

ARGVMENTVM.

Exceptiones turbidæ non admittuntur in iudicio poſſeſſorio, quoties poſſeſſio eſt clara.

SVMMARIVM.

1 *Arbitrium iudicis ad effectum cumulandi petitorium cum poſſeſſorio reſultare debet à iure.*
2 *Poſſeſſorij cognitio debet præcedere cognitionem petitorij.*
3 *Poſſidens releuatur ab onere probandi.*
4 *Poſſeſſorij cum petitorio cumulatio concedi non ſolet in ſummariſſimo iudicio manutentionis.*
5 *Arbitrium cumulandi poſſeſſorium cum petitorio non admittitur quoties non adducitur cauſa, quæ arbitrium ſuadeat.*
6 *Tituli inualiditatis exceptio admittitur in ſummariſſimo iudicio manutentionis, declara vt num. 7.*
8 *Tempus longum iuncta obſeruantia ſubſequuta præſumi facit confirmationem Apoſtolicam.*
Confirmatio Apoſtolica præſumitur ex longo tempore, & ex obſeruantia ſubſecuta, ibid.
9 *Exceptio turbida non admittitur in iudicio poſſeſſorio, ſed ad petitorium requiritur.*

DECISIO CLXXVII.

1 FVit reſolutum non intrare arbitrium ad effectum cumulandi petitorium cum poſſeſſorio, quia illud regulatur à iure, Cæſ. de Graſſ. *dec. 7. de ſent. & re iud. n. 7.*

2 Et de iure præcedere debet cognitio poſſeſſorij cognitione petitorij, *l. ordinarij, C. de rei vendic. l. inuiti, C. de interdict.* qui quidem ordo præuerti non debet in præiudicium poſſeſſorij, quia priuaretur commodo poſſeſſionis, quod maximum eſt.

3 Et grauaretur onere probandi, à quo ſtante poſſeſſione releuatur, & ideò non videtur arbitrium intrare, vt fuit dictum in vna Virdunen. Abbatiæ 20. Februarij præteriti coram D. meo Buratio.

4 Et prædicta faciliùs procedunt, cùm verſemur in iudicio ſummariſſimo manutentionis, in qua cumulatio concedi non ſolet, vt teſtatur Rota in cauſa Romana cenſus coram Robuſterio, quæ eſt inter impreſſas *deciſ. 99. nu. 6. part. 1.*

5 Et cùm poſſeſſio Antonij ſit clara, ex adductis in deciſione in hac cauſa facta 16. Mart. præteriti nec aliqua adducatur cauſa quæ arbitrium ſuadeat, multò minus illi videtur eſſe locus, vt in iſtis terminis fuit reſolutum in cauſa Turritana bonorum 22. Aprilis 1613. coram D. meo Vbaldo, & priùs in alia Montis Faliſci Capellaniæ 13. Ianuarij 1606. coram Illuſtriſs. Lancelloto.

Et quamuis informantes pro Ioſepho dixerint, quòd patroni de Bernardinis præſentarunt Antonium ad duo beneficia ſimplicia, ſcilicet S. Rochi, & S. Ioannis, reſeruato ſibi iure ſuper parochiali ſancti Angeli, de qua agitur, & præſentatus obtinuit de dictis duobus beneficijs inſtitutionem, & poſſeſſionem cum eorum iuribus, & pertinentijs.

Vnde inferebant quòd quamuis aliàs capta poſſeſſione Eccleſiæ ſancti Rochi cenſeatur etiam capta poſſeſſio Eccleſiæ ſancti Angeli illi vnitæ, ſecus eſſe ſtante dicta reſeruatione, quæ videtur operari quod eodem modo, quo vigore illius præſentatio patronorum non extenditur ad Eccleſiam ſancti Angeli, ita nec poſſeſſio præſentationis vigore capta; nihilominus quia de prædictis nihil conſtat in actis, Domini illa non habuerunt in conſideratione.

Non

6 Non obſtat exceptio inualiditatis vnionis reſultans ex defectu poteſtatis eius qui vniuit, vt ex eo quòd Eccleſia parochialis libera, & maioris valoris fuit vnita beneficio ſimplici iurispatronatus, & exigui valoris, quòd huiuſmodi exceptio inualiditatis tituli qui exhibetur, ſit admittenda in hoc iudicio, iuxt. Abb. *in cap. audita querela, in primo notab. de reſtitut. ſpoliator.*

7 Quia hoc procederet, ſi defectus tituli appareret ex lectura ipſius tituli, Menoch. *de retinen. remed.* 3. *n.* 683. quod applicari non valet caſui noſtro, in quo ex ſcriptura vnionis non reſultant defectus contra eam oppoſiti, nec minus extrinſecus illi iuſtificantur.

8 Imò reddi videntur turbidi ex quo verſamur in vnione excedente metam 90. annorum, quæ propterea iuncta obſeruantia ſubſequuta deducta ex pluribus præſentationibus & inſtitutionibus præſumitur à Sede Apoſtolica confirmata, vt fuit dictum in vna Firmana iurispatronatus 1. Martij 1613. coram D. meo Decano.

9 Vnde cùm huiuſmodi exceptio inualiditatis reddatur ex prædictis admodum turbida, videtur ad petitorium reijcienda, iuxta deciſionem Caputaquen. vnionis 20. Februarij 1589. coram Bubalo, & Oxomeñ. Capellaniæ 10. Martij eiuſdem anni coram bonæ mem. Cardinale Platto.

Minus obſtat deciſio Viceñ. parochialis 8. Decembris 1608. coram me, quia ibi poſſeſſio erat turbida, hìc verò eſt clara, ex deductis in prædicta deciſione in hac cauſa facta.

R. P. D. A N D R E A,

Romana fideicommiſſi de Scalabrinis.

Veneris 22. Maij 1615.

A R G V M E N T V M.

De impoſitione cenſus facta à tutrice ſuper bonis pupilli ſine ſolemnitatibus ſtatutarijs, quòd non valeat niſi probetur cenſum verſum fuiſſe in vtilitatem minorum, & quomodo hoc probetur.

S V M M A R I V M.

2 *Actus factus contra prohibitionem ſtatuti eſt nullus quando ſtatutum vlterius procedit annullando actum.*
3 *Minor, ſeu mulier ſine ſolemnitatibus ſtatutarijs non poteſt imponere cenſum ſuper rebus immobilibus.*
5 *Tutrix mulier nunquid poſſit ſe obligare nomine proprio in impoſitione cenſus facta ſuper bonis pupilli.*
6 *Cenſus impoſitus ſuper rebus fideicommiſſo ſubiectis eſt inualidus, ac ſi impoſitus fuiſſet ſuper re aliena.*
7 *Minoris contractus factus in ipſius vtilitatem valet etiam ſine ſolemnitatibus ſtatutarijs, & n. ſeqq. vbi etiam an, & quis debeat probare verſionem in vtilitatem minoris.*
Decretum iudicis non habet præſumptionem pro ſe, quando eſt interpoſitum ſuper contractu nullo, n. 7.

D E C I S I O C L X X V I I I.

1 IOan. Baptiſta Alberinus, & Marinus de Hortis aſſerentes ſe creditores q. Petri Pauli de Scalabrinis, tria credita prætendebant contra filios dicti Petri Pauli, eoſque moleſtabant ſuper vna domo, quæ remanſerat in hæreditate patris fideicommiſſo ex teſtamento Nicolai aui paterni dictorum filiorum ſubiecta. Et quia inter alias exceptiones oppoſitas pro parte dictorum filiorum etiam opponebatur de defectu crediti ipſorum agentium; ideò ſub die 30. Martij 1615. dubitaui an conſtaret de credito. Et cùm de reſolutione Dominis non liqueret, cauſa iterum propoſita 22. Maij ſequentis fuit reſolutum, quo ad ſcuta 300. conſtare de credito, quo ad reſiduum non conſtare, & quòd interim æſtimetur domus, & firmetur ſtatus hæreditatis.

2 Præſupponi autem debet, hæc tria credita fuiſſe à creditoribus prætenſa, vnum ſcutorum 200. occaſione cenſus impoſiti de anno 1576. ab Anna matre, & tutrice dicti Petri Pauli, ac aliorum filiorum Nicolai ſuper hac domo; aliud ſcutorum 60 ratione alterius cenſus impoſiti per eandem Annam de anno 1578. aliud verò ſcut. 300. impoſitum per dictum Petrum Paulum de anno 1591. Et quo ad priora duo credita viſum fuit de eis non conſtare, quia illi cenſus fuerunt impoſiti per dictam Annam tamquam tutricem, & curatricem dictorum filiorum Nicolai, quæ etiam ſe obligauit tam tutorio, quàm proprio nomine, & ideò huiuſmodi impoſitiones non poterant ſuſtineri: reſpectu enim pupillorum non interuenerunt ſolemnitates ſtatuti Vrbis *lib.* 1. *cap.* 13. & præcipuè proximiores conſanguinei, ſine quibus non poteſt aliquo modo ſubſiſtere dicta impoſitio, cùm ſtatutum procedat vlteriùs annullando actum aliter factum, *l. non dubium cum not. C. de leg.* Corn. *conſil.* 151. *num.* 4. *lib.* 4. & in terminis dicti ſtatuti fuit reſolutum in Romana donationis de Cupis 24. Maij 1600. coram bo. mem. Cardinale Pamphilio.

3 Nec dubitari poteſt, quin dictum ſtatutum habeat locum in impoſitione cenſus, cùm imponatur ſuper re immobili, & illius impoſitio dicatur alienatio, Corbul. *de canſ. priuat. ob alienat. num.* 3. adeò quòd prohibitus alienare non poſſit huiuſmodi annuos redditus conſtituere, Bald. *in cap. ad audientiam il 2. num.* 11. *de reſcript.* Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 1. *gloſſ.* 6. *num.* 5. *ad fin. verſ. Nec qui non poteſt*, Foller. *in pract. cenſual. in verbo huiuſmodi cenſus ſuper rebus num.* 41. Rot. *deciſ.* 480. *num.* 1. *&* 2. *part.* 1. *& deciſ.* 121. *num.* 5. *part.* 2. *diuerſ.* & fuit dictum in Romana inualiditatis cenſus 24. Maij 1591. coram Cardinale Pamphilio, & in Leodien. cenſus 29. Ianuarij 1596. coram Orano, & in eadem 15. Iunij 1597. coram Corduba.

4 Nec obſtat quòd in primo cenſu interuenerit vnus conſanguineus, & loco alterius fuerit datus curator loco conſanguineorum, quia, vt patet ex lectura inſtrumenti, illi interuenerunt ad integrandam perſonam tutricis, quæ ſe obligabat etiam nomine proprio, non autem pro intereſſe minorum, quorum reſpectu erant adhibendi, vt in puncto eſt deciſio in dicta Romana donationis de Cupis antè allegata.

5 Reſpectu verò Annæ tutricis, quæ ſe obligauit etiam nomine proprio, minus quoque dicti cenſus poterant ſuſtineri, quia cùm obligatio quo ad minores eſſet inualida, obligatio Annæ de proprio remanſit abſque cauſa. Quia tamquam tutrix, ipſa non tenebatur ſe obligare de proprio, pro ſoluendis debitis teſtatoris, nec conſtat, quòd ipſa habuerit releuatorem, & ſic tantò magis apparet, quòd mulier remanſit decepta contra ſtatutum Vrbis *cap.* 151. *lib.* 1. quòd ad euitandum, vt mulieres non decipiantur, voluit, vt cauſa in ſcriptis redigatur, & inſinuetur, ac plenè per iudicem cognoſcatur, vnde eius obligatio fuit nulla, vt deciſum fuit in Romana nullitatis obligationis 23. Ianuarij 1602. coram bo. mem. Cardinale Pamphilio, & in Romana argentorum 27. Iunij 1607. coram Reuerendiſſ. Bononien.

6 Vltra quòd cùm domus, ſuper qua dicti cenſus fuerunt impoſiti, ad Annam non ſpectaret, ſed ad eius filios vigore fideicommiſſi aui illorum impoſitio etiam reſpectu Annæ fuit nulla tamquam facta ſuper re aliena, & ſine fundo contra conſtitutionem Pij V. Surd. *conſil.* 318. *num.* 1. *& ſeq. iuncto num.* 6. *verſ. Ad id verò*, & fuit dictum in Viterbien. cenſus 6. Aprilis 1590. coram bo. mem. Cardinale Platto. Nec hoc caſu data nullitate cenſuum intrabat obligatio ad damna, & intereſſe, cùm ex aſſertione ipſius Annæ in dictis inſtrumentis ſcirent creditores hanc domum ad filios, non autem ad Annam ſpectare, ad text. *in l. ſi fundum*, vbi gloſſ. & Doct. *C. de euict.* Aym. *conſil.* 64. *num.* 4. Put. *deciſ.* 257. *num.* 2. *lib.* 2.

7 Non denique ſubſiſtebat, quòd dicebatur primum cenſum proprietatis ſcutorum 200. fuiſſe impoſitum pro extinguendis ſocietatibus fideicommittentis pro quibus ſoluebatur maius intereſſe, & ſic tanquam vtilem minoribus debere ſuſtineri etiam ſine alijs ſolemnitatibus, *l. cùm hi.* §. *eam. ff. de tranſact.* cum alijs per Roman. *conſil.* 316. *&* 453. vbi firmat hanc concluſionem in terminis ſtatuti, & plures referens ſequitur Tiraquell. *in* 15. *l. connub. gloſſ.* 8. *n.* 76. Quia ad huiuſmodi effectum eſſet probanda verſio in talem extinctionem, cùm aliàs impoſitio cenſus ſit nulla ob non interuentum proximiorum, quo caſu nec etiam

pro

pro decreto iudicis præſumitur, & illud interpoſitum nihil prorſus operatur, ad text. *in d. l. cùm hi. §. ſi Prætor*, vbi not. Scriben. Rot. in Firmana dotis 8. Iunij 1601. coram bo. me. Penia, & in Romana prætenſi erroris calculi 21. Iunij 1610. coram Reuerendiſſ. Bononien.

8 Non obſtat, quòd emptor cenſus non teneatur probare verſionem, quia procederet, ſi cenſus fuiſſet impoſitus cum debitis ſolemnitatibus: ſed vbi reperitur, prout hic, nulliter impoſitus, ſi emptor prætendit illum ſuſtinere, ex eo quòd verſus fuerit in vtilitatem minoris, hoc probare debet, *l. ſi prædium*, ibi, *emptor autem, ſi probare potuerit, ad vtilitates tuas ceſſiſſe pecunias*, vbi gloſſ. *in verbo probare*, *l. prædiorum*, & ibi quoque gloſſ. & vtrobique Salic. & Doctor. *C. de præd. minor.* Socin. *conſil.* 115. *num.* 13. *lib.* 1. vbi de communi etiam fuit dictum in Rom. Caſalis 23. Maij 1588. coram bo. me. Orano.

9 Quod autem dicebatur ſatis probari verſionem ex teſtamento Nicolai, in quo ipſe inter alia debita fatetur, ſe relinquere duas ſocietates officij ſcutorum 100. pro qualibet earum viſum fuit non concludere, quòd pecuniæ acceptæ ad cenſum fuerint conuerſæ in extinctionem illarum, quia neque hoc dicit inſtrumentum; ſed ſolùm, quòd pro extinguenda ſocietate officij hæreditaria ſcutorum 200. quæ poſt mortem Nicolai fuerat diſdicta ipſa Anna alia ſcuta 200. pariter ad ſocietatem officij acceperat, & poſtea ad effectum extinguendi iſtam ſecundam ſocietatem fuerunt acceptæ pecuniæ ad cenſum: ſed de iſta ſecunda ſocietate nullibi conſtat, & poteſt eſſe quòd illæ primæ ſocietates fuiſſent lucratæ, vel extinctæ, ex alijs pecunijs hæreditatis, vnde intrat regula, *non probat hoc eſſe*, &c. *l. non hoc, C. vnde legit.*

10 Quò verò ad alium cenſum ſcut. 300. impoſitum per Petrum Paulum, non controuertebatur pro parte filiorum eius validitas reſpectu ſolemnitatum; ſed dicebatur non potuiſſe per eum imponi, ſuper iſta domo fideicommiſſo ſubiecta, nec ſuſtineri ex legitima, quam iam antea conſumpſerat quod pendet à verificatione calculi, aliàs ordinata. Et ſic Domini voluerunt quòd æſtimetur domus, & firmetur ſtatus hæreditatis Nicolai, &c.

R. P. D. VBALDO.

Meten. profeſſionis.

Lunæ 25. Maij 1615.

ARGVMENTVM.

De profeſſione Monialis per metum, & non ex voluntate facta, quando & quomodo talis metus purgatus cenſeatur per acquieſcentiam, ſeu ratificationem.

SVMMARIVM.

1 *Monialis profeſſio tacita per ſuſceptionem habitus, & per delationem veli eliditur, & excluditur per contrarias præſumptiones, & multo magis per expreſſionem & delationem animi factam in contrarium, & n. 2.*

2 *Animus in præcedentibus declaratur ex ſubſequentibus.*

3 *Monialis profeſſio tacita per ſuſceptionem habitus, & delationem veli fieri debet coram Abbatiſſa, & alijs Monialibus.*

4 *Metus cauſa durante ſemper durare præſumitur idem metus, ita quod quaſi impoſſibile videatur probare contrarium.*

5 *Ignorantia in dubio præſumitur.*

Metus non cenſetur purgatus, ex eo quod ceſſet cauſa metus, ſi metum paſſus hanc cauſæ ceſſationem ignorauerit, num. 5. & 6. vbi amplius quod ſola acquieſcentia metum paſſi non ſufficit ad protogandum metum, niſi interueniant actus poſitiui contrarij.

6 *Metus non cenſetur purgatus per acquieſcentiam, & ratificationem actus, niſi metum paſſus ſciuerit actum à ſe factum poſſe impugnari vt nullum.*

7 *Metus non cenſetur purgatus per ratificationem factam à metu paſſo in loco non tuto.*

Semper, *dictio includit omne tempus, ibid. in fine.*

8 *Profeſſionis nulla ratificatio valida eſt, quamuis ratificans neſciat nullitatem profeſſionis, & hanc opinionem ſequitur Eminentiſſimorum Congregatio Concilij.*

9 *Referuntur nonnulla declarationes Congregationis Concilij, quas S. D. N. Vrbanus VIII. mandauit obſeruari.*

10 *Regularium facultas conuolandi ad ſæculum refrænanda eſt.*

DECISIO CLXXIX.

FVerat deciſum in hac cauſa die 18. Aprilis anni præte- 1
riti, non conſtare de profeſſione, quæ obſtaret D. Renatæ; quia præſumptio tacitæ profeſſionis, de qua ſola erat controuerſia, reſultans ex geſtatione habitus, & lapſu temporis, elidebatur & contrarijs proteſtationibus, & reclamationibus D. Renatæ, vt latius in deciſione tunc extenſa; ſed quia contra teſtes, ex quibus probabantur dictæ reclamationes, opponebatur de nullitate examinis, fuit adita ſignatura Sanctiſſimi, à qua emanauit reſcriptum arbitrio Rotæ; ideò propoſito dubio, an intraret arbitrum die 23. Ianuarij præteriti, fuit ordinatum, vt reuideretur deciſio in cauſa facta cum præſuppoſito ſine veri præiudicio, quòd teſtes ſint validè examinati; vnde die 13. Martij præteriti propoſui cauſam ſuper eiſdem cum dicto præſuppoſito, & fuit dictum, vt iterùm proponeretur; demum hodie Domini permanſerunt in deciſis ex rationibus tunc deductis, & potiſſimum, quia cùm agatur de inducenda profeſſione ex ſuſceptione habitus, & delatione veli, per quam nullum votum expreſſè emittitur, ſed præſumptiuè tantùm, dicta præſumptio eliditur per contrarias præſumptiones, & multò magis per expreſſam animi declarationem in contrariũ factam, Innoc. *in cap. 1. in fine*, & ibi Card. & Anchar. etiam *in fine de his quæ vi, met. cauſ. fiunt* Butr. *in cap. cum M. Ferrarien. n. 43. verſ. melius, de conſtit.* vbi quòd proteſtatio ſola detractiua conſenſus in ingreſſu iuuat proteſtantem, quando ingreſſus Religionis fit habitus ſumptione, quia factum eſt dubium, Abb. *in cap. conſulti n. 1. verſ. in 2. vero caſu. de regular.* Bald. *conſil.* 206. *n.* 4. vbi quòd ſufficit contradictio Monialis, & etiam coram ſororibus, & quòd non habuerit animum profitendi, Rota *deciſ.* 216. *n.* 21. *part.* 2. *diuerſ.* Honded. *conſil.* 78. *num* 4. *& num.* 23. *& ſeqq.* præſertim *n.* 26. *lib.* 2. vbi quando conſtat de expreſſa declaratione, dicit eſſe veriſſimam & receptiſſimam concluſionem; & faciunt alij allegati in deciſione: de expreſſa autem declaratione Rotæ quòd nolebat eſſe religioſa, nec profeſſionem emittere, dubitari non poteſt ſtante depoſitione teſtium, qui fuerunt conſiderati in alia deciſione.

Non obſtat, quòd dicta Renata in ſuſceptione habitus ab 2
Abbatiſſa interrogata, an vellet facere votum, & profeſſionem? reſpondit nolle facere votum, nec profeſſionem, debeat intelligi de profeſſione expreſſa, non autem de tacita, quaſi Abbatiſſa vellet inducere in illo monaſterio conſuetudinem emittendi profeſſionem expreſſam, quæ antea ibi non erat, quia id fortè poſſet procedere, ſi non adeſſent aliæ proteſtationes, & declarationes poſtmodum factæ, ex quibus apertiſſimè deprehenditur, quòd etiam de tacita intellexerit, ex regula quòd ex ſequentibus declaratur animus in præcedentibus, *l. ſed Iulianus. §. proinde, ff. ad Macedon. l. ſi ſeruus plurium, §. vltim. ff. de leg. 1. cum vulg.* Nam octauus teſtis ſuper quinto deponit, quòd Renata illi ſemper declarauit, & in eodemmet inſtanti quo ipſa accepit velum quòd ipſa nolebat eſſe Religioſa, & nullam in ea habebat inclinationem, ſed quòd id fecerat propter apprehenſionem quam habebat commorandi cum eius magna auia, & quòd ſemper audiuit illam facere eaſdem reclamationes. Idem deponit primus teſtis confeſſarius Renatæ, dicens audiuiſſe à Renata, eam nullo modo Religioſam fieri velle in dicto monaſterio, aut alibi. Item ſecundus teſtis ſuper primo, quòd audiuit Renatam interrogatam ab Abbatiſſa reſpondiſſe, ſe nunquam fuiſſe eius voluntatis profeſſionem emittendi in dicto monaſterio, neque ibi monialem remanere, & quòd nullam profeſſionem vellet emittere, à dictoque monaſterio ſtatim receſſuram, niſi ſeueritatem auiæ ſuæ reformidaret. Idem teſtis ſuper 2. teſtatur pluries audiuiſſe Renatam reclamantem, & idem teſtantur tertius, & ſeptimus teſtes ſuper 5. Et tertius addit, quòd Renata ei dixit, ideò ſe non habere ædes in monaſterio, quia nolebat fieri Religioſa.

Accedit etiam pro adminiculo metus reuerentialis erga 3
auiam

Digitized by Google

auiam probatus per prædictas proteſtationes ſciente, & non contradicente Abbatiſſa, vt per Rip. *in d. cap. cum M. Ferrarien. num. 92. verſ. pro concordia, verſ. quoad vltimum,* Butr. *ibidem num. 43. in fin. & verſ. aut actus. de conſtit.* quod etiam valde facit ad inualidandum profeſſionem, præſertim tacitam, ex allegatis in deciſione, & conferunt quæ tradit Abb. *in d. cap. cum M. Ferrarien. num. 20.* Dubitabat enim vnus ex Dominis, an hìc tacita profeſſio dici poſſit inducta, cum non conſtet Renatam ſuſcepiſſe habitum coram Abbatiſſa, & alijs Monialibus ſimul, Abb. *in cap. ad Apoſtolicam num. 11. verſ. ſed vltra gloſſ. regular.* Decian. *reſp. 18. num. 9. 10. & 11. lib. 3.* Menoch. *præſumpt. 83. num. 12. lib. 6.* & tradit nouiſſimè Azor. *Inſtit. moral. lib. 12. cap. 5. quæſt. 3. part. 1.*

4 Non obſtant litteræ miſſiuæ eiuſdem Renatæ, & renunciatio bonorum ad fauorem Annæ ſuæ ſororis, necnon prætenſa ratificatio ex aduerſo conſiderata ad probandam liberam voluntatem Renatæ; quia vltra quòd opponebatur ſcripturas non eſſe in forma probanti; reſpondebatur quòd ſtantibus probationibus ſuper metu, de quibus ſuprà, & in dicta deciſione difficile, imò quaſi impoſſibile videtur probare contrarium durante cauſa metus, quæ durare præſumitur viuente auia, ex qua metus proceſſerat, & illi actus dicantur emanaſſe in vita auiæ, Bart. *in l. fin. num. 7. ff. de cond. ob tur. cauſ.* not. Doct. *in cap. 1. de his quæ vi met.* Caſſad. *deciſ. 3. n. 1. de dol. & contum.* Seraph. *deciſ. 771. num. 8. & deciſ. 851. num. 1. part. 1. & deciſ. 1177. num. 1. part. 2.* & fuit dictum in vna Neapolitana profeſſionis 26. Iunij 1598. coram Giptio, & in Conchen. nullitatis Ordinum 10. Martij 1606. coram bo. me. Penia, & in vna Hiſpalen. matrimonij de Alcala 1608. coram Reuerendiſſimo Bononien. & hac ipſa die 25. Maij 1615. in vna Toletana profeſſionis coram me, vbi alia multa allegantur.

5 Nec obſtat, quòd poſt mortem auiæ, quam prætenditur eueniſſe de menſe Februarij 1608. videatur purgatus omnis metus, tum ex eo quòd Renata permanſit in eodem monaſterio vltra annum abſque vlla reclamatione; tum ex declaratione expreſſa quam fecit de menſe Decembri eiuſdem anni, & ſic decem menſibus poſt mortem auiæ, in qua dixit ſe bona voluntate, & affectione ſingulari addixiſſe ordini ſancti Benedicti; quia quoad primum fuit reſponſum in primis non conſtare de morte auiæ de illo tempore, & fides curialium de morte atteſtantium, non probat, & quatenus conſtaret de morte, non probatur quòd Renata habuerit illius ſcientiam, & cùm ſit facti, non præſumitur, ſed potiùs ignorantia, *l. verius. ff. de probat. cap. præſumitur. de reg. iur. in 6.* Reſpondebatur etiam

6 Secundò, quòd ſi probaretur mors, & illius ſcientia, tamen pro purgatione metus non ſufficit ſola acquieſcentia etiam longi temporis poſt mortem eius quæ metum intulit, ſed requiritur quòd metus probetur ſublatus per actus poſitiuos contrarios, aliàs durare præſumitur, vt per Oſaſc. *deciſ. 179. num. 11.* Quem ſecuta eſt Rota in dicta Neapolitana profeſſionis coram Giptio, & in dicta Toletana profeſſionis coram me. Vltra quòd nec etiam apparet quòd ipſa Renata ſciuerit nullitatem profeſſionis, & quòd eſſet in tempore ad eam impugnandam prout requiritur, ad effectum, vt ex pertinentia in monaſterio, cenſeatur inducta ratificatio profeſſionis, vt poſt Caiet. *in 2. 2. quæſt. 189. art. 5.* firmat Nauar. *conſil. 28. num. 7. & conſil. 89. n. 3. de regular. & in manual. c. 12. n. 71. & ſeq.*

7 Quo verò ad ſecundum vltra quòd iſta etiam declaratio non eſt in forma probanti, dicebatur etiam facta in caſtro, & loco aduerſariorum, quibus Renata fortè non poterat contradicere, quo caſu tanquam facta in loco non tuto, non dicitur ſufficiens ad purgandum metum, cùm requiratur, vt illum patiens ſit in plena ſui libertate conſtitutus, Seraph. *deciſ. 859. num. 1. & deciſ. 863. n. 2. part. 1.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 126. n. 26.* & fuit dictum in dicta Neapolitana profeſſionis coram Giptio, & in dicta Hiſpalen. matrimonij coram Reuerendiſſimo Bononien. & cùm præceſſerint tot proteſtationes, & geminatæ declarationes in contrarium probatæ per teſtes deponentes, etiam per verbum *ſemper*, quòd illam audiuerunt ſemper reclamantem, quæ dictio *ſemper* includit omne tempus, & ſic etiam poſt mortem auiæ, gloſſ. *in l. 1. ff. ſolut. matr. & in l. eorum. ff. ad l. Pomp. de parricid.* Pariſ. *conſil. 90. num. 28. & ſeq. lib. 2. & conſil. 74. num. 86. lib. 3.* & fuit in terminis noſtris conſideratum in dicta Neapolitana profeſſionis coram Giptio, talis prætenſa ex aduerſo declaratio non tranſibat ſine aliqua ſuſpicione.

Ex quibus Domini permanſerunt in deciſis.

ANNOTATIO.

OPinionem hanc tanquam minus tutam ſacra Con- A 8
gregatio † Eminentiſſimorum DD. Cardinalium ſacri
Concilij Tridentini interpretum non amplectitur, ſed
potius contrariam: ſcilicet ad hoc, vt valida ſit ratificatio
profeſſionis, nullatenus ſit neceſſaria ſcientia nullitatis
profeſſionis præcedentis, & ſic pluries cenſuit, & declarauit,
veluti *die 13. Ianuary 1583. & 28. Auguſti 1621. in
vna Romana Profeſſionis*; quæ declarationes referuntur à
Rota *in cauſa Metea. Profeſſionis 2. Iuny 1636. coram R. P.
D. meo Carrillo*, vbi etiam affirmatur, † quòd Sanctiſſimus 9
D. N. Vrbanus VIII. huiuſmodi Declarationes obſeruari
mandauit 1. *February 1631. in vna Romana nullitatis Profeſſionis*,
&c. eaque de cauſa vt effrænetur † facilitas côuolâ- 10
di ad ſæculum. Et ſecundùm hanc opinionẽ nouiſſimè reſpondit
Rota in cauſa *Vlixbonen. nullitatis Profeſſionis 7.
May 1641. coram eodem R. P. D. meo Carrillo. §. Nec dicatur,
quod ad effectum, &c.* vbi præſens hæc deciſio cum alijs
quoad iſtud caput reformatur, cùm referatur inter auctoritates
contrariæ opinionis, quæ deciſio *Vlixbonen. Profeſſionis
licèt poſteà ſub die 16. Iunij 1642. coram eodem*
fuerit reuocata, non tamen talis reuocatio emanauit ex hoc
capite.

Paulus Rubeus.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

deinde S. R. E. Cardinale.

Romana furti.

Lunæ 25. Maij 1615.

ARGVMENTVM.

Soluta pecunia per communitatem publico exactori ſi fuerit furto ſubtracta, communitas non ampliùs tenetur.

SVMMARIVM.

1 *Furata ſi fuerit pecunia ſoluta per communitatem publico exactori gabellæ, communitas eſt liberata, nec ampliùs tenetur.*

2 *Pecunia ſoluta in vnam cauſam adhuc remanet in dominio ſoluentis, donec in deſtinatam cauſam fuerit verſa.*

DECISIO CLXXX.

MVtius Orſinus pecuniarum exactor, quas prouin- 1
cia Vmbriæ ſoluebat in extinctionem vectigalis vulgo nuncupati *del quattrino della foglietta*, cùm ſcuta mille tanquam reſiduum taxæ anni 1592. hìc de more depoſitario non conſignaret, ab agentibus dictæ prouinciæ conuentus excepit illa furto ſubtracta fuiſſe dum ad Vrbem tranſmitterentur, & ſic ipſum vlteriùs non teneri. Verùm cauſa mihi commiſſa, dubitaui, an contra Mutium agentibus ad ſcuta mille obſtaret exceptio prætenſi furti, & licèt ſuper hoc dubio plures eſſent inſpectiones, videlicet, an probetur furtum, an pecuniæ ſubtractæ fuiſſent de exactis à dicta prouincia, an de illarum quantitate conſtet, & cuius damno furtum cedere debeat; iſtis tamen hodie prætermiſſis, Rotæ placuit firmare communitates per ſolutionem exactori factam, fuiſſe liberatas, adeò vt prouincia pro huiuſmodi debito ampliùs conueniri non valeat, illas enim pecunias ad Vrbem tranſmittere non tenebantur, ſed eas tantùm exactori deputato per Principem ſoluere, *l. 2. & ſeq. C. de apoch. publ. lib. 10. l. 1. C. de canone larg. tit. eodem lib.* Peregr. *de iure fiſci lib. 6. tit. 7. de debitis fiſcalibus ſub num. 20. verſ. Item non intellig.* Quòd autem Orſinus eſſet à Principe deputatus, apparet ex Bulla extinctionis dicti vectigalis.

Nec releuat pecunias exactori ſolutas in dominio ſol- 2
uentis remanere, donec in deſtinatam cauſam illæ fuerunt verſæ, Decius *conſil. 473. n. 9.* & propterea facta ſolutione

Digitized by Google

tione communitates illicò non fuiſſe liberatas. Nam reſponderetur caſum Decij eſſe diuerſum, quia Mutius non fuerat à prouincia deputatus, vt illius pecunias cuſtodire teneretur, ſed fuit, vt dixi, deputatus exactor à Principe, quo caſu per ſolutionem ipſi factam dominium pecuniarum fuit à communitatibus abdicatum, & per conſequens prouincia liberationem fuit conſecuta, Peregrin. *de iure fiſci, loco ſuprà citato*, &c.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale

Romana domorum.

Luna prima Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Dominium non probatur per librum Canonicorum, nec etiam per tacitam confeſſionem.

SVMMARIVM.

1 *Dominium concludenter probari debet in iudicio rei vendicationis.*

3 *Liber Canonicorum, & Capituli non probat ad eius fauorem dominium domorum.*

5 *Tacita confeſſio non probat dominium, quando de eo principaliter dubitari contingit.*

DECISIO CLXXXI.

1 CApitulum, & Canonici Baſilicæ ſancti Petri de Vrbe, cùm per obitum Proſperi de Rochis, nonnullas domos exiſteores apud Campum ſanctum hodie poſſeſſas ab Angela de Rochis prætenderent fuiſſe deuolutas, egerunt coram iudice deputato, qui ad fauorem dictæ Angelæ ſententiam tulit, & inſuper declarauit ex domibus in monitorio Canonicorum expreſſis, quatuor tantummodo illorum directo dominio ſubiacere, cæteras verò liberas pronunciauit: ſed cauſa per viam recurſus alteri iudici commiſſa, reuocata fuit ſententia quoad libertatem domorum, & declaratum, omnes ſub proprietate Canonicorum exiſtere, & cùm per appellationem cauſa fuiſſet ad Rotam deuoluta, dubio per me propoſito DD. ſententiam vltimo loco latam, quoad domos in duobus primis capitibus expreſſas infirmandam eſſe dixerunt, cùm earum dominium concludenter non probetur, vt ad rei vendicationem requirimr, Afflict. poſt Iſern. *in cap.*1. §. *illud*, *num.* 22. *de prob. feud. alien.* Socin. *conſil.* 167. *num.* 21. *in fine. lib.* 2. Roland. *conſil.* 82. *num.* 17. *lib.* 2. Menoch. *de arb. cap.* 554. *n.* 7. *verſ. cæterum*, Caputaq. *deciſ.* 280. *part.* 1. & fuit dictum in Nucerina emphyt. 8. Februarij, & 5. Decembris 1608. coram Reuerendiſſimo Atrebaten.

2 Ad probandum enim huiuſmodi dominium reſpectu domorum primo loco in ſententia poſitarum, in planta verò inter numerum 18. & 19. datur inſtrumentum, in quo de anno 1498. per Capitulum certa domus Ioanni de Minchinis conceditur; hoc tamen inſtrumentum non releuat, cùm in eo conceſſio fiat vnius tantùm domus exiſtentis propè, & retrò Campum ſanctum pro annua reſponſione librarum octo piperis, & pro finibus enuncietur via, qua itur ad Campum ſanctum, ab alijs verò lateribus via publica, vbi eſt caupona, vel plauſtrum Ioannis de Chiauena: iſti autem fines non verificantur in duabus domibus, de quibus agitur, cùm à tribus illarum partibus non adſit via, nec iuxta plauſtrum Ioannis de Chiauena illæ ſint poſitæ, vt ex planta manifeſtiùs apparet. Nec valet dicere ſub dicta conceſſione fuiſſe comprehenſas quinque domos, nimirum tres in angulo ſub *n.* 21. & 22. vbi inſignia Baſilicæ reperiuntur, & alias duas, de quibus agitur, nam inſtrumentum, vt dixi, de vna tantùm domo loquitur, & inter has quinque, quæ ex aduerſo prætenduntur, in inſtrumento comprehenſæ aliæ domunculæ diuerſarum perſonarum intercedunt, & ſic tantò magis Capituli prætenſio redditur inueriſimilis.

3 Non obſtat partita extracta ex libello inſerto in libro cenſuum Capituli, in quo enunciantur tres domus terrenæ ſoleratæ in oppoſito Eccleſiæ Campi ſancti locatæ Iacobo de Voltolina, & Thomaſio illius nepoti, & dicitur hanc eſſe vnam locationem ſimul factam cum duabus alijs domunculis terrenis, pro quibus annuus canon octo librarum piperis eidem Baſilicæ ſoluitur, vt latius conſtare dicitur ex publico inſtrumento per Sanctem de Parſillis rogato. Reſponderetur enim fines quo ad domunculas non apparere deſignatos, nec expreſſum annum, quo dictus liber fuit confectus. Vlteriùs hæc deſcriptio eſt relatiua ad inſtrumentum Sanctis de Parſillis, in quo de vna ſolum domo fit mentio. Et in omnem euentum iſte liber non ſufficeret ad probandum principaliter dominium, non concurrente canonis ſolutione, *l. cenſualis*, vbi gloſſ. *C. de donat.* Caſtr. *conſil.* 105. *num.* 1. *in fine lib.* 1. Barbat. *conſil.* 8. *n.* 17. & *ſeq. lib.* 2. Afflict. *deciſ.* 83. *nu.* 12. & *deciſ.* 264. *num.* 7. & 8.

Nec releuat pariter adnotatio quædam extracta, vt prætenditur ex liberculo Angelæ, & per eam producto, nam 4
vltra quòd de tali productione ipſius nomine facta non docetur, illa etiam in pluribus dicitur erronea, refertur enim ad conceſſionem factam Iacobo de Minghinis, & ad tranſlationem eiuſdem locationis in Federicum eius nepotem, cum aſſertione quòd talis conceſſio non reperiatur; & nihilominus in ſummario Baſilicæ datur inſtrumentorum, in quo leguntur conceſſio & tranſlatio in liberculo enunciatæ cum vnius, & non plurium domorum expreſſione.

Non obſtat, ex planta confecta, vt dicitur per Bartho- 5
lomæum de Rochis ipſius Angelæ authorem probari ſub dominio Canonicorum exiſtere domos in duobus primis ſententiæ capitibus expreſſas, quia non conſtat huiuſmodi plantam à Bartholomæo fuiſſe confectam, & in omnem euentum illa ſolùm tacita eſſet confeſſio, quæ ad probandum dominium non ſufficeret, cùm de illo principaliter hic dubitari contingat, Verall. *deciſ.* 280. *num.* 5. *part.* 1. Seraphin. *deciſ.* 1453. Quo verò ad alias duas domos inter *num.* 11. & 12. datur ſolum partita libri cenſualis, quæ de domo loquitur cum domunculis in atrio vſque ad burgi mœnia: huiuſmodi autem demonſtrationes iſtis domibus non aptantur, cùm ſint plures, & burgi mœnibus non cohæreant, nec habeant atrium, & domunculas, vt patet ex planta.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana fideicommiſſi de Magdalenis.

Mercurij 10. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

De diuiſione facta inter filios ab eorum patre, vel matre in teſtamento, quando ſeruari debeat in eiſdem filijs.

SVMMARIVM.

1 *Actus quilibet præſumitur factus in vim præcedentis tituli num. 1. in fine.*

Alienans rem communem ante diuiſionem delictum committit, ibid.

2 *Clauſula* conſtituti *probat poſſeſſionem contra conſtituentes, & habentes cauſam ab eo, n. 2. & 5.*

3 *Hæres cenſetur approbare factum à defuncto in ſuo teſtamento, num. 3.*

6 *Diuiſio inæqualiter facta reſcindi debet, vbi etiam iſto caſu quanta debet eſſe inæqualitas.*

Filij ſeruare debent diuiſionem factam à matre in eius teſtamento, ibid.

DECISIO CLXXXII.

ROtæ viſum fuit à deciſis coram Cardinale Blanchet- 1
to ſub die 17. Maij 1596. non recedere. Et propterea conſtare de diuiſione bonorum fideicommiſſo Vannotiæ ſubiectorum inter Ioannem Baptiſtam Creſcentium ex vna, & Iulianum, ac Petrum de Magdalenis ex alia, necnon diuiſionem huiuſmodi fuiſſe ſortitam effectum; primò enim diuiſio probatur ex teſtamento Baptiſtæ ipſius Vannotiæ filiæ, quæ de bonis maternis reliquit Caſalettum Petro, & Iuliano de Magdalenis ſuis ex primo matrimono filijs, Ioanni verò Baptiſtæ Creſcentio filio

ex

ex altero viro domum magnam reliquit ad Sanctum Euſtachium. Diuiſionis effectuatio probatur, ex quo dicti Petrus, & Iulianus poſt matris obitum Caſalettum vendiderunt. Vnde ſatis colligitur illud iuxta diuiſionem ad ipſos integrum perueniſſe. Tum quia actus in vim præcedentis tituli factus præſumitur, *l. quadam mulier*, *ff. de rei vendicatione*, *l.* 2. vbi Bart. *num.* 2. *& alij C. de acquir. poſſeſ.* Tum quia non præuia diuiſione rei communis alienatio delictum includeret, Bald. *conſil.* 220. *lib.* 2. quod non eſt præſumendum, *l. merito*, *ff. pro ſocio*.

2 Quo verò ad domum pariter diuiſionis effectuatio probatur ex quo Ioannes Baptiſta de anno 1520. illam vti propriam cum clauſula, *conſtituti*, hypothecauit. Vnde apertè conſtat, ipſum diuiſionem à matre factam approbaſſe. Nam aliàs domus ipſius non fuiſſet nec ab ipſo poſſeſſa, vt apparet ex clauſula, *conſtituti*, quæ contra conſtituentem, & babentes ab eo cauſam probat poſſeſſionem, Tiraquell. *de iure conſtit. poſſeſſ. part.* 3. *num.* 20. Natta *conſil.* 439. *num.* 3. Plotus *in repetitione l. ſi quando num.* 137. *C. vnde vi*, & fuit dictum in Romana de Roncionibus 3. Martij 1597. coram bo. me. Litta.

3 Præterea quod omnem tollit difficultatem, cùm Ioannes Baptiſta matris hæres extiterit per neceſſarium conſequens diuiſionem ab eadem in teſtamento factam approbauit, *l. cùm à matre*, vbi Bart. Bald. & Salic. *in princ. C. de rei vendicat.* Decian. *conſil.* 15. *num.* 9. *& ſeq. lib.* 1. Soccin. iun. *conſil.* 116. *num.* 52. *&* 53. *lib.* 1.

4 Nec poteſt in dubium reuocari, Ioannem Baptiſtam fuiſſe matris hæredem; id enim ex diuiſione cum Panthaſilea ſorore, & quitantia ſuper matris hæreditate benè comprobatur, *auth. de teſtam. imperf. §. final*, vbi notant Angel. & alij Doctor.

5 Nec releuat, quòd à Iuliano domus inhabitaretur de tempore quo fuit per Ioannem Baptiſtam hypothecata, quia hoc vel iure familiaritatis, vel locationis titulo, contingere potuit, cùm tota per ſolùm Ioannem Baptiſtam poſſideretur, vt apparet ex clauſula, *conſtituti*, quæ ipſum tantùm domus poſſeſſorem arguit, Tiraquell. *de iure conſtit. poſſeſſ. part.* 2. *ampliat.* 2. *per totum*, *& ampliat.* 13. *num.* 6.

6 Non obſtant, quæ de inæqualitate diuiſionis obijciuntur ad illius effectuationem excludendam. Nam vltra prædicta quælibet inæqualitas ad hunc effectum non ſufficit, ſed magna diuerſitas requiritur, Gabr. *de præſumpt.* 1. *concl.* 1. *num.* 30. & in omnem euentum, cùm facta fuerit à matre, diuiſio debuit inter filios omninò ſeruari, *l. quoties*, *l. filij*, *& l. ſi cogitatione*, *C. famil. erciſc.* Honded. *conſil.* 59. *per totum lib.* 1. Soccin. iun. *conſil.* 116. *num.* 52. *&* 53. *lib.* 1.

7 Denique non obſtat iura ſuper iſta domo non eſſe in forma probanti, contrarium enim apparet, cùm illa formiter extracta, & producta fuerint, *cap.* 2. *de fid. inſtrument.*

R. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Ieroſolymitano.

Paceñ. decimarum.

Veneris 12. *Iunij* 1615.

ARGVMENTVM.

Remiſſoria conceditur ſuper eiſdem, quando articuli dantur magis ſpecificè, & ad tollendum obſcuritatem.

SVMMARIVM.

1 *Decimarum cauſa dicitur eſſe profana, & ideò in ea remiſſoria conceditur in quacumque inſtantia, etiam ſine fumo.*

2 *Remiſſoria conceditur etiam ſuper eiſdem quando datur articulus releuans ſuper materia non amplius articulata, & quando ſuper eiſdem dantur articuli magis ſpecificè, & diſtinctè.*

4 *Remiſſoria non denegatur ſuper eiſdem, quando probationes factæ redduntur obſcuræ ex contrarijs probationibus, & remiſſoria deſeruit ad tollendam obſcuritatem.*

DECISIO CLXXXIII.

1 FVit per Dominos reſolutum remiſſoriam eſſe concedendam menſe Magiſtrali Sancti Iacobi de Spata, cùm releuantia articulorum inter partes non controuertatur, & verſemur in cauſa decimarum, & ſic profana, in qua remiſſoria paſſim concedi ſolet in quacumque inſtantia, etiam ſine fumo, Put. *dec.* 334. *in fin. lib.* 2.

Non obſtat, quòd ſuper eiſdem articulis fuerint aliàs in partibus examinati ſeptuaginta teſtes, & ideò intret præſumptio calumniæ, & remiſſoria veniat deneganda.

2 Quia primus articulus continet materiam, quæ non fuit amplius articulata, nempè quòd Magni Magiſtri de Spata ſemper exercuerunt, & exercent curam animarum in omnibus locis ſuorum Magiſtratuum, & præſertim in ciuitate de Xerez per Rectores ad nutum amouibiles, qui articulus ſolus cùm ſit releuantiſſimus, & tendat ad fundandam intentionem ſuper decimis, de quibus agitur, ad fauorem exercentium curam, ſufficit pro conceſſione remiſſoriæ, Caſſad. *decis.* 5. *in fine de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct.* Seraphin. *decis.* 1364. *num.* 3. & fuit dictum in Neapolitana illegitimitatis 18. Maij 1607. coram bon. mem. Penia, & aliàs ſæpè.

3 Vlteriùs licèt ea, quæ hodie articulantur, magna ex parte fuerint etiam articulata in partibus, tamen reſpectu tertij articuli materia hodie articulatur magis ſpecificè, & diſtinctè, ſpecificando ſcilicet confines, & limites partis Granciæ, quæ prætenditur priuilegiata, qui quidem limites, & confines nunquam fuerunt ſpecificata in alijs articulis de partibus.

Vnde licèt materia ſit eadem, tamen quia articuli ſpecificant, quòd in genere in alijs articulatum fuerat, & quodammodo illam declarant, videtur remiſſoria concedenda, Bellamer. *decis.* 725. *de probat.* Abb. *in cap. fraternitatis num.* 6. *de teſtibus*.

Maximè quia fuerat in partibus articulatum quantitatem partis priuilegiatæ aſcendere ad ſummam ſeptem, vel octo Caualeriaruum, & hodie articulatur diuerſo modo, nempè excedere duodecim.

4 Quibus accedit, quòd pars quæ petit remiſſoriam obtinuit in partibus ſententiam fauorabilem, cùm probationibus tunc factis, quæ ſi hodie ſunt redditæ obſcuræ ex contrarijs probationibus ex aduerſo factis, non videtur remiſſoria deneganda ad auferendum dictam obſcuritatem, & ad meliùs probandum, cùm probationes non ſint coanguſtandæ, *l. quoniam in fine*, *C. de hæretic.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 18. *tit.* 34. *in fine*.

Et ita concluſum.

R. P. D. PAMPHILIO,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Feſulana Prioratus.

Veneris 13. *Ianuarij* 1614.

ARGVMENTVM.

Gratia *ſi neutri*, cum conditione, ſi beneficium vacet, & neutri ex colligitantibus ius competat, non ſuffragatur conditionibus non iuſtificatis per impetrantem.

SVMMARIVM.

1 *Gratia conditionalis non ſuffragatur, niſi iuſtificatis conditionibus in ea expreſſis, & num.* 2.

2 *Gratia*, ſi neutri, *cum conditione, ſi beneficium vacet, & neutri ex colligitantibus ius competat, paſſim conceditur prouiſo Apoſtolico.*

DECISIO CLXXXIV.

1 FVit reſolutum gratiam, *ſi neutri*, per D. Aſcanium petitam, non eſſe concedendam, quia illa duplicem habet conditionem, ſi beneficium vacet, & neutri ex colligantibus ius competat, Put. *decis.* 48. *num.* 4. *lib.* 1. & fuit dictum in cauſa Mediolaneñ. præpoſituræ 28. Iunij 1589. coram Cardinali Platto, & in pluribus alijs, quæ conditiones non ſolùm non iuſtificantur per Aſcanium, qui tene-

tenetur eadem iuſtificare, iuxta deciſionem Caputaqu. 39. *lib.* 2. Sed potiùs viſum fuit conſtare de contrario ex deciſione in hac cauſa facta ſub die 14. Ianuarij 1613. in qua firmatum fuit bonum ius Congregationis Camaldulenſis ſuper iſta parochiali, per quod etiam excludebatur illius vacatio, ea latè ibi deductis, & per conſequens cùm huiuſmodi gratia non poſſit aliquo modo Aſcanio ſuffragari, vti fruſtratoria, & inutilis eſt ei deneganda ſaltem officio iudicis, ad text. *in l. aliquando*, *§. ſub conditione*, & ibi Bartol. *in ſummario*, *ff. ad Vellean.* Dec. *in c. cauſam quæ in ſecundo not. de iudic.* Roman. *conſil.* 67. *in fin.*

2 Nec obſtare quòd huiuſmodi gratia paſſim concedatur prouiſo Apoſtolico, qualis eſt Aſcanius, ad quem ſpectat poſtea verificare dictas conditiones, & alia in gratia narrata; quia placuit reſponſio, quòd monachi, de quorum bono iure ex iam reſolutis apparet, non debent indebitè nouis litibus defatigari, iuxta text. cum ibi not. *in cap. finem litibus de dol. & contumac. cap. tuam de ordine cognit.* & faciunt tradita per Rebuff. *in prax. de reſcript. ſi neutri num.* 22. & per Caputaq. *deciſ.* 360. *incip. cum gratia ſi neutri lib.* 1. *in manuſcript.*

Et ita deciſum.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

deinde S. R. E. Cardinale.

Romana legitimæ.

Luna 22. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Legitima an & quando detrahatur ex bonis feudalibus, & quando feudum dicatur hæreditarium, ſeu potiùs ex pacto, & prouidentia acquiſitum,

SVMMARIVM.

1 *Legitima filij detrahenda eſt de omnibus bonis, in quibus ab inteſtato ipſe filius ſucceſſurus erat.*

2 *Legitima detrahenda eſt etiam de bonis feudalibus hæreditarijs ad quoſcumque hæredes etiam extraneos tranſitorijs.*

Feudalia bona hæreditaria veniunt in petitione hæreditatis, ibid.

3 *Feuda dicuntur hæreditaria, & tranſitoria ad hæredes extraneos, quando capta ſunt pro ſe, & quibuſcumque hæredibus, & ſucceſſoribus, & quibus dederit.*

4 *Feuda in dubio præſumuntur potius ex pacto, & prouidentia, quàm hæreditaria: vbi etiam ponuntur Doctores contrarium tenentes, declara primam opinionem, niſi in contrarium adſint præſumptiones, de quibus, & n. ſeqq.*

6 *Feudorum qualitas inſpicitur, & probatur ex vltimo ſtatu, n.* 5. *verſ. & hic vltimus ſtatus.*

7 *Feuda, & dignitates dicuntur indiuidua.*

8 *Legitima filio detrahi debet etiam ex feudis à patre emptis pro ipſo filio, & n. ſeqq.*

10 *Feuda non ceſſant hæreditaria eſſe, ex eo quod in Camera Apoſtolica cenſus ſoluatur.*

DECISIO CLXXXV.

1 FVit per binas deciſiones coram me firmatum Excellentiſſimo Duci Ioanni Angelo ab Altaemps in bonis Cardinalis aui paterni legitimam deberi, vnde cùm poſtea ſuper eius detractione dubium propoſuiſſem, fuit reſolutum, de omnibus bonis illam eſſe detrahendam, adeò vt corporibus omnibus extimatis certa illorum quota Domino Duci pro ipſius legitima debeatur. Hæc enim de bonis detrahitur, in quibus filius, vel eo defuncto, nepos ab inteſtato ſucceſſiſſet, *l. Papinianus*, *§. quarta*, *ff. de inoffic. teſt. l. cum quæritur*, *l. parentibus*, *& auth. nouiſſ. C. eod. tit.* Craſſ. *in §. legitima qu.* 15. *de ſucceſſ.* Et quota dicitur bonorum, quæ defunctus tempore obitus reliquit, *d. l. cum quæritur*, *& auth. nouiſſ. C. de inoff. teſt.* & vtrobique Iaſ. Cagnol. *in d. l. Papinianus*, *§. quarta n.* 3. *ff. eod.* Ang. *conſil.* 131. *num.* 1. Afflict. *dec.* 282. *num.* 1. *&* 2.

2 Et licèt in Cardinalis hæreditate nonnulla caſtra, & bona feudalia reperiantur, quia tamen hæc habentur hæreditaria, necnon ad quoſcunque etiam extraneos hæredes tranſitoria, de illis quoque legitima debetur, Rip. *in l. in quartam num.* 177. *&* 182. *ff. ad l. falcid.* Bald. *in l. omnimoda*, *§. imputari ſub num.* 3. *in fin. verſ. quarta militia eſt*, ibi, *ſi enim feudum*, *C. de inoffic. teſtam.* Cagnol. *in dict. l. Papinianus*, *§. quarta num.* 9. *verſ. ſed vbi datur ſucceſſio hæreditaria*, *ff. de inoffic. teſtam.* Alex. *conſil.* 27. *num.* 3. *& ſeq. & conſil.* 29. *num.* 4. *lib.* 5. Bald. *conſil.* 56. *lib.* 3. Pariſ. *conſil.* 3. *num.* 34. *&* 35. *lib.* 1. Burſat. *conſil.* 132. *num.* 47. *lib.* 2. *& conſil.* 2. *num.* 37. *& conſ.* 89. *n.* 37. *&* 132. *num.* 14. Panciroĺ. *conſil.* 1. *num.* 17. Menoch. *conſil.* 251. *n.* 61. Grat. *conſil.* 4. *n.* 57. *lib.* 1. Bero. *conſil.* 113. *n.* 34. *&* 37. *lib.* 2. Vaſq. *de ſucceſſ. creat. lib.* 3. *§.* 30. *num.* 234. Gail. *pract. obſeruat. lib.* 2. *obſeru.* 154. *num.* 15. Marin. Frec. *de ſubfeud. lib.* 3. *num.* 14. Clar. *in §. feudum qu.* 46. *circa fin.* Craſ. *d. §. legitima q.* 21. *num.* 2. *&* 3. Schrader. *de feud. part.* 7. *cap.* 5. *n.* 43. *verſ. ego tamen*, Peregrin. *de fideicom. art.* 36. *num.* 108. *verſic. ſi autem feuda*, Franc. *deciſ.* 368. *num.* 2. *verſ. aut agitur de ſucceſſione*, Surd. *conſ.* 427. *n.* 19. *lib.* 3. Capic. *dec.* 2. *num.* 3. *&* 4. Tiraquell. *de iure primog. qu.* 4. *num.* 56. & illa tanquam hæreditaria veniunt in hæreditatis petitione, Bart. *in l. vt ius iurandi*, *§. ſi liberti num.* 4. *ff. de oper. lib.* Alex. *conſ.* 19. *n.* 18. *lib.* 5. Iaſ. *in l. ſi non ſortem*, *§. libertus num.* 35. *ff. de condict. indeb.* Dec. *conſil.* 390. *num.* 14. Marin. Frec. *in tr. de feud. lib.* 3. *in* 8. *differ.* Thomas Marin. *in tract. de ſubfeud. num.* 5. *de feud. hæred. num.* 37. Schrader. *in tr. de feud. part.* 7. *c.* 4. *n.* 44. Necnon de illis, vt de reliquis bonis hæreditarijs iudicatur, Dec. *conſ.* 78. *num.* 6. *& conſ.* 395. *n.* 5. Burſat. *conſil.* 131. *n.* 22. Roland. *de lucr. dot. qu.* 54. *num.* 27. Clar. *in dict. §. feudum qu.* 46. *in fin.* Craſſ. *de ſucceſſ. d. §. legitima qu.* 21. *n.* 4. Pariſ. *conſil.* 2. *num.* 42. *lib.* 1. Natt. *conſil.* 464. *n.* 22. Ferret. *conſil.* 119. *num.* 9.

Quòd autem caſtra, & bona feudalia per Cardinalem relicta ſint hæreditaria, non videtur poſſe controuerti, cùm pro ipſo Cardinali, quibuſcumque hæredibus, ſucceſſoribus quibuſcunque; & quibus dederit, illa fuerint acquiſita, quæ verba feudum hæreditarium indicant, *cap.* 1. *de feud.* non habent propriam naturam feudi, *& cap.* 1. *§. fin. ſi de feud. defunct. ſit contrrou.* & vtrobique Scribentes, Bald. *in c. imperialem n.* 19. *de prohib. feud. alien. per Feder. & in l.* 1. *ſub n.* 27. *verſ.* 34. *quæro*, *ff. de rer. diuiſ. & in cap. in præſentia n.* 21. vbi Felin. *ſub n.* 26. *verſ. fallit iſta concluſio de prob.* Iaſ. *in l. quadam*, *§. nihil intereſt num.* 3. *de eden.* Afflict. *in ca.* 1. *§. donare num.* 14. *qual. poter. alien. feud.* Curt. *in tr. de feud. part.* 3. *memb.* 3. *num.* 63. *verſ. tamen ſecunda opinio*, Roſental. *de feud. c.* 2. *qu.* 55. *num.* 2. Siluan. *conſ.* 30. *num.* 25. *in fine*, *verſ. accedit vltimo*, *cum ſeq.* Curt. inn. *conſ.* 4. *num.* 3. *&* 4. *vol.* 1. Clar. *in d. §. feudum qu.* 46. *in fin. verſ. qua ratione*, Craſ. *d. qu.* 21. *n.* 4. Menoch. *conſil.* 104. *ſub nu.* 12. *verſ. quod ſi feudum cum ſeq. lib.* 2. Intrigl. *de feud. cent.* 5. *q.* 50. *n.* 114. *&* 119. Schrader. *eod. tit. part.* 7. *cap.* 5. *num.* 47. *cum ſeq.* Crauet. *conſil.* 256. *num.* 8. *verſ. hic tamen videndum eſt*, *& conſil.* 197. *num.* 5. Pariſ. *conſil.* 2. *num.* 17. *& conſ.* 3. *n.* 8. *lib.* 1. Surd. *conſ.* 440. *num.* 11. Iſern. *in cap.* 1. *in §. hoc quoque de ſucceſſ. feud.* Alex. *conſil.* 10. *num.* 8. *& ſeq. lib.* 3. Ferret. *conſil.* 81. *num.* 9. Roland. *conſil.* 3. *num.* 18. *lib.* 4. Dec. *conſil.* 390. *n.* 5. *conſil.* 78. *num.* 6. *& conſil.* 445. *n.* 8. *verſ. & ſecundum communem doctrinam.* 3

Non obſtat hic feudorum inueſtituras non apparere, & per conſequens illa tanquam in dubio ex pacto potiùs, & prouidentia cenſeri, Iaſ. *in l.* 2. *num.* 188. *C. de iur. emphyt.* Curt. iun. *conſil.* 1. *num.* 11. Nam vltra quòd hæc opinio ſatis redditur controuerſa, cùm plures viri doctiſſimi contrarium ſenſerint, nimirum Bald. *in cap.* 1. *col.* 4. *tit. an agnat. vel filij*, Coman. *conſ.* 166. *n.* 3. Brun. *conſil.* 80. *num.* 14. Ruin. *conſ.* 17. *n.* 3. *lib.* 1. Iſern. *in cap.* 1. *num.* 1. *verſ. & quando conceditur tit. an agnat. vel filij*, *& in cap.* 1. *n.* 9. *&* 10. *de alien. feud. patern.* Intrigl. *de feud. qu.* 50. *num.* 1. *cum ſeq. & num.* 206. Menoch. *conſ.* 104. *num.* 6. qui plurimos cumulat. Dato tamen, quòd in dubio feuda ex pacto, & prouidentia cenſerentur, iſta præſumptio contrarijs præſumptionibus, & coniecturis poſſet elidi, Bart. *in l. diuus in principio*, *ff. de in integr. reſt.* Bald. *conſ.* 402. *num.* 4. *lib.* 5. Alex. *conſil.* 54. *n.* 10. *verſ.* 6. *quia lib.* 7. Crot. *conſil.* 40. *num.* 20. *lib.* 1. Bero. *conſil.* 19. *num.* 12. *lib.* 2. 4

In caſu autem noſtro contrariæ dantur præſumptiones, cùm hæc feuda, tanquam hæreditaria, non ſolùm Cardinalis, ſed antea plures ipſius authores acquiſierint, vt ex iuribus pro parte D. Ducis in ſummario deductis. Non in hu- 5

huiuſmodi feudorum alienationibus vlla per miniſtros Camerales fuit vnquam difficultas excitata; ergo illa reputantur hæreditaria, ex allegatis. Et hic vltimus ſtatus debet attendi, Surd. *conſil.* 311. *num.* 11. *&* 12. Fedet. de ſen. *conſil.* 240. *num.* 1. Menoch. *conſil.* 321. *num.* 18. Seraph. *deciſ.* 1459. *num.* 11. Qui ſtatus etiam Dominum Ducem releuat ab onere probandi qualitatem iſtam hæreditariam, Beluiſ. *in cap.* 1. *de ſucceſſ. fratr.* Caſtr. *conſil.* 44. *num.* 1. *verſ. verò non conſtaret*, *& conſil.* 297. *num.* 1. *verſ. ſed in contrarium lib.* 2. Alexand. *conſil.* 10. *n.* 9. *lib.* 3. Iaſ. *in prælud. feud. n.* 97. *in fin.* Curt. ſen. *conſil.* 50. *n.* 8. Afflict. *in cap.* 1. *n.* 6. *de grad. ſucceſſ. in feud.* Curt. iun. *in tract. de feud. part.* 1. *qu.* 8. *num.* 16. Crauet. *in tract. de antiq. temp. in vltima parte num.* 6. Alciat. *de præſumpt. reg.* 3. *præſumpt.* 28. *num.* 2.

6 Nec valet exceptio, quòd hæc procederent, ſi de conſenſu Papæ in acquiſitionibus conſtaret, prout de illo ſaltem reſpectu omnium acquiſitionum non apparet. Nam locum haberet obiectum, ſi contrarius ſtatus anterior probaretur, tunc enim pactionibus priuatorum, abſque Principis aſſenſu, ille mutari non valuiſſet, ſecus quando de contrario ſtatu non docetur, vt in caſu noſtro, quia tunc præſens eſt attenden. ex allegatis.

7 Non obſtat dignitates, & feuda eſſe indiuiduata, *cap. Imperialem*, *§. præterea Ducatus*, cum ibi not. *de prohib. feud. alien. per Federic.* & ſic legitimam ex illis detrahi non poſſe. Primò enim reſpondetur, hoc in Italia non eſſe communiter receptum, vt teſtantur Io. Andr. *in addit. ad Speculat. in rub. de feud. col. penult. verſ. non omittam*, Iſern. *in cap. omnes filij ſi de feud. fuerit controu. inter dominum, & agnat. num.* 5. *verſ. ſi vero*, Oldrad. *conſil.* 237. *num.* 3. Alexand. *conſil.* 25. *num.* 7. *verſ. vbi dicit*, *& num.* 10. *lib.* 5. *& conſil.* 30. *num.* 1. *lib.* 6. Iaſ. *in l. ſtipulationes non diuiduntur num.* 31. *verſ. Tertio ſingulariter limita de verb. oblig.* Curt. ſen. *conſ.* 68. *num.* 12. *verſ. Quarto principaliter*, Soccin. *conſil.* 68. *n.* 25. *lib.* 1. Pariſ. *conſil.* 10. *n.* 15. *lib.* 1. Ruin. *conſ.* 29. *n.* 19. *lib.* 5. Roland. *conſil.* 80. *num.* 9. *lib.* 1. Riminald. ſen. *conſil.* 95. *num.* 46. *lib.* 1. Dec. *in cap. prudentia n.* 64. *&* 65. *de offic. deleg.* Menoch. *conſil.* 2. *num.* 28. *& ſeq. lib.* 1.

8 Poſtea dato etiam, quòd ex proprietate feudi veluti indiuidua, legitima detrahi non valeret; cùm tamen feuda in caſu noſtro fuerint empta per Cardinalem, illius filio, vel eo defuncto nepoti legitima in extimatione, & pretio deberetur, Iſern. *in d. cap. Imperialem*, *§. præterea Ducatus num.* 39. *&* 40. vbi Adden. *in verbo conſuetudine in principio*, *& verbo idem pater acquirebat in fine*, Afflict. *ſub num.* 79. *verſ. in contrarium facit*, *& verſ. ſed quod debeatur*, & ibi Balzar. Capic. *deciſ.* 2. *num.* 7. Lucas de Pen. *in l.* 1. *num.* 31. *verſ. nam ſi pater*, *C. de impon. lucrat. deſcript. lib.* 10. Tiraquell. *de primog. q.* 51. *num.* 3. Roſental. *de feud. cap.* 7. *qu.* 13. *in gloſ. ſub littera E*, *& num.* 14. *&* 15.

9 Nec valet dicere extimationem pariter non deberi, cùm à lege ſucceſſio deferatur, vt per Iſern. *in conſt. regn. incipit conſtitutionem*. Hoc enim fortaſſe procederet in feudo ex pacto, & prouidentia, non in hæreditario, in quo teſtatoris iudicio, ſicut in reliquis bonis allodialibus ſucceditur ex allegatis.

10 Minus releuat pro nonnullis caſtris per dictum Cardinalem acquiſitis in Camera Apoſtolica cenſum, vel canonem ſolui, quia non inde poteſt inferri, iſta non eſſe hæreditaria, cùm hæc præter ſucceſſionem in omnibus alijs naturam feudi retineant, *dict. cap.* 1. *de feud. non habent. prop. naturam feudi*, & ibi communiter ſcribentes, *& in dict. cap.* 1. *§. fin. ſi de feud. defunct. ſit controu.* Intrigl. *dict. quæſt.* 50. *num.* 116. *&* 117. Bald. *in l.* 1. *quæſt.* 16. *num.* 13. *de rer. diuiſ.* Soccin. *in l. Gallus*, *§. etiam parente de lib. & poſthum.* Natt. *conſil.* 484. *num.* 20. Ferret. *conſil.* 178. *num.* 18.

Ex quibus firmatum fuit, de omnibus bonis Cardinalis legitimam eſſe detrahendam, & ſic præuia æſtimatione D. Duci certam illorum quotam deberi. An autem ſub hac diſpoſitione feudum quoque Neapolitanum veniat, Dominis placuit eſſe particulariter diſcutiendum, &c.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Viterbien. alimentorum, ſiue tranſactionis.

Lunæ 22. *Junij* 1615.

ARGVMENTVM.

Alimenta debita iure actionis non ceſſant, etiam quod alendus aliundè, & præſertim propria induſtria, & labore ſe alere poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Alimenta debita iure actionis non ceſſant ex eo quod quis propria induſtria ſe alere poſſit.*
2 *Alimentandi onus ceſſat per obitum alendi.*
3 *Conuentio facta in vno caſu non extenditur ad alium.*
Alimenta quærenda ex propria induſtria, & labore ſunt incerta, & non attendenda, ibid.

DECISIO CLXXXVI.

1 COſmus, & Fauſtina coniuges mediante tranſactione promiſerunt Aurelio Marocho ſcuta decem quolibet menſe pro eiuſdem alimentis, quæ tamen ſecundùm iuris diſpoſitionem ceſſare debuiſſent. Vnde cùm Aurelius dando Medicinæ operam, Doctoratus gradum fuiſſet aſſequutus, dicti coniuges de iure prætendebant ipſos ad hæc alimenta vlteriùs non teneri, tamquam ea poſſet arte medendi ſibi Aurelius acquirere. Ad cuius fauorem nihilominus fuit in Tribunali Auditoris Cameræ pronunciatum, & cauſa per viam appellationis ad Rotam deuoluta; dubitaui, an dicta alimenta deberentur, poſtquam Aurelius obtinuiſſet conductas, vel arte medendi ſibi victum acquirere potuiſſet. Et fuit affirmatiuè reſolutum. Nam cùm illa per tranſactionem, & ſic iure actionis Aurelio debeantur, non ideò ceſſant, quòd eadem ipſa propria induſtria conſequi valeat, Bald. *conſil.* 481. *num.* 5. *lib.* 4. Dec. *in l. de alimentis num.* 5. *C. de tranſactionib* Rolan. *conſil.* 55. *num.* 5. *lib.* 2. Menoch. *conſil.* 8. *num.* 22. Card. Seraph. *deciſ.* 487. *num.* 8.

2 Non obſtat fuiſſe conuentum in tranſactione, quòd huiuſmodi alimentorum præſtatio ſecundùm iuris diſpoſitionem ceſſaret. Cum enim verſemur in alimentis debitis iure actionis, quæ non ceſſant, ex quo aliundè quis ea ſuperlucretur, dicta verba ſecundùm legis diſpoſitionem vſque ad Aurelij mortem veniunt intelligenda, cùm præſertim alimenta regulariter de iure non niſi alendi obitum terminentur, *l. cum ij*, *§. modus*, *ff. de tranſact.* Bero. *conſil.* 165. *num.* 38. *lib.* 2. Cephal. *conſil.* 319. *num.* 12. cum alijs per Surd. *de aliment. tit.* 5. *quæſt.* 1. *num.* 1. *& ſeqq.*

3 Non obſtat, pariter dictos coniuges in vim eiuſdem tranſactionis Aurelio ſcuta quatuor ſolummodò quolibet menſe præſtitiſſe, dum aliàs ſex eidem per communitatem Viterbij ſoluebantur. Vnde per hoc videantur iſti coniuges ad nihilum teneri, dum Aurelius aliundè victum quærere poſſit. Nam reſpondetur conuentionem in vno caſu factam, ad alium extendendam non eſſe, cùm præſertim eadem ratio non militet, *l. Papinianus*, *ff. de minoribus*, Crauetta *conſil.* 942. *num.* 11. *lib.* 1. Aurelius enim ſcuta ſex à communitate ex cauſa merè lucratiua conſequebatur; hodie verò de alimentis agitur proprio ipſius labore, & induſtria quærendis, quæ ob humanam imbecillitatem, cùm certa eſſe non poſſint, non videntur attendenda, vt fuit conſideratum in Bononien. alimentorum 24. Nouembris 1604. coram Iuſto, & in alia Romana alimentorum 13. Iunij 1608. coram R. P. D. meo Pamphilio.

Digitized by Google

R. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Ieroſolymitano,

Neapolitana iuris conferendi.

Veneris 26. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Ius conferendi beneficium probatur ex quaſi poſſeſſione, ex viſitationibus Ordinarij, ex præſumptione in eo quòd cætera illius Eccleſiæ ſunt de collatione eiuſdem.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio, ſeu quaſi poſſeſſio conferendi cum enunciatiuis antiquis inſtrumentorum habet vim famæ, & probat pertinentiam collationis beneficij.*

2 *Viſitationes ordinarij in quibus dicitur beneficium ſpectare ad collationem alterius, probant pertinentiam collationis.*

3 *Collatio beneficij ſpectare ad aliquem præſumitur, ſi cætera item beneficia illius Eccleſiæ ſpectare ad eundem quoad collationem probatur.*

4 *Collatio beneficij licet non probetur effectuata, facit adminiculum ad probandum, quòd collatio ſpectat.*

DECISIO CLXXXVII.

1 COllationem primiceriatus, & fratentiarum, & hebdomadariæ Eccleſiæ Sanctæ Mariæ in Coſmedin ſpectare ad Abbatem Sancti Petri ad Aram Domini, illo ſolum informante reſponderunt, cùm ex deciſione in iſta cauſa facta 19. Decembris præteriti conſtet de eius quaſi poſſeſſione conferendi beneficia iſtius Eccleſiæ per ſpacium 150. annorum, ex qua longa poſſeſſione iunctis antiquiſſimis enunciatiuis plurium inſtrumentorum, quæ habent vim famæ, Aym. *de antiquit. part. 1. §. ampliatur num. 8. & 19. & conſil. 322. num. 2.* Rota *deciſ. 130. num. 1. part. 2.* Seraphin. *deciſ. 1141. num. 5.* probatur pertinentia collationis, Bald. *conſil. 310. vol. 5.* Achil. *deciſ. 7. de iurepatronat.* Caſſad. *deciſ. 1. de probationibus*, Put. *deciſ. 60. in fine, & deciſ. 140. in fine lib. 1.* Rot. *deciſ. 792. num. 1. & ſeq. part. 1. diuerſorum*, & fuit dictum in vna Tudertina Prioratus 17. Nouembris 1589. coram Orano, & in Aurieñ. Parochialis de Pao 15. Decembris 1611. coram me, præſertim cùm dictæ enonciatiuæ contineant collationem ab immemorabili ſpectare ad Abbatem, Put. *dec. 209. num. 3. lib. 2.* & fuit dictum in vna Burgeñ. Quindenniorum 9. Martij 1599. coram Litta.

2 Prædicta confirmantur ex viſitationibus ordinariorum formiter extractis, in quibus per prouiſos ab Abbate exhibitis eorum titulis, viſitatores dixerunt collationem ad Abbatem ſpectare, quibus viſitationibus in hac materia multum deferri ſolet, Rot. *dec. 11. num. 2. de iurepatronat. in nou.* Put. *dec. 743. in fine lib. 2.* Gabr. *conſil. 192. num. 7. & conſ. 198. num. 4. lib. 2.* Seraphin. *dec. 1272. num. 3.* iunctis præſertim duabus ſententijs antiquis, in quibus hæc pertinentia fuit canonizata. Nec facit quòd reſpectu primiceriatus adſit vna tantùm collatio Abbatis de anno 1460. effectuata, quia vltra illam adſunt etiam viſitationes ordinariorum, in quibus dicitur collationem omnium beneficiorum iſtius Eccleſiæ pertinere ad Abbatem, inter quæ beneficia adeſt etiam iſte primiceriatus.

3 Vltra quòd cùm cætera beneficia huius Eccleſiæ ſint de collatione Abbatis, iuxta ſuperiùs adducta, præſumendum videtur etiam primiceriatum ad illius collationem ſpectare, iuxta *dec. 15. & 16. de iurepatronat. in antiq.* Felin. *in c. cùm venerabilis num. 37. verſ. Tu vide de except.* & fuit dictum in vna Bononieñ. Capellæ 29. Februarij 1608. coram Domino meo Decano, & in alia Papieñ. iuriſpatronatus 17. Februarij 1612. coram me, maximè ſtantibus plurimis antiquiſſimis enunciatiuis, quòd ipſamet Eccleſia eſt grancia, & membrum Abbatiæ.

4 Et tandem præmiſſa roborantur ex alia collatione facta per Abbatem de anno 1567. quæ licèt non probetur effectuata, tamen negari non poteſt quin faciat aliquod adminiculum.

Et ita concluſum.

R. P. D. BVRATTO.

Romana electionis puellæ.

Mercurij 1. Iulij 1615.

ARGVMENTVM.

Legatum dotis factum puellæ eligendæ per aliquem, intelligi debet, dummodo eligatur virgo pauper, & non indigna, cætera vide in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator quod expreſsè non dixit voluiſſe non videtur.*

2 *Teſtatoris diſpoſitio, quæ non eſt relatiua ad aliquas qualitates, debet eſſe libera, & non qualificata.*

Legatum dotis factum puellæ eligendæ per aliquem, intelligi debet, dummodo eligatur virgo pauper, & non indigna, & dummodo eligens non abutatur in eligendo poteſtate ſibi conceſſa, ibid. & ſeqq.

3 Puellæ *verbum intelligitur de virgine.*

4 *Verba vbi non ſunt appoſita per modum qualitatis ad præcedentia, referuntur ad proxima.*

5 *Obſeruantia ſubſequuta declarat etiam teſtatoris diſpoſitionem.*

Obſeruantia interpretatiua ad hoc vt ſuffragetur, debet eſſe præciſa, & indiuidua in caſu de quo agitur, ibid.

Obſeruantia interpretatiua non operatur vbi verba ſunt clara, ibid. vbi quòd nec etiam operatur ſine ſcientia, & patientia illius, de cuius intereſſe agitur.

7 *Teſtatoris diſpoſitio interpretari debet ſecundùm ſtatuta loci ipſius teſtatoris.*

DECISIO CLXXXVIII.

CÆſar Pandinus in eius teſtamento condito del 1604. relicto ſibi hærede Iulio Cæſare ex fratre nepote, inter cætera mandauit ex ſuis bonis hæreditarijs quotannis in perpetuum die feſtiuitatis Sanctiſſimi Corporis Chriſti dotari tres puellas deligendas, vnam ab eius hærede, reliquas verò à generali Congregatione Ven. Archiconfraternitatis Ponſſimi Corporis Chriſti Eccleſiæ Sancti Petri in Vaticano cum dote ſcutorum 40. pro qualibet exburſandorum per dictum hæredem ad requiſitionem officialium dictæ Archiconfraternitatis, & iuxta illius ordinationes, & ſtatuta fuit dubitatum an puella per hæredem eligenda habere debeat qualitates requiſitas in alijs quæ dotantur à dicta Archiconfraternitate iuxta illius conſtitutiones? & negatiuè reſolutum. Teſtator enim id non dixit, prout facilè poterat, vulg. *l. vnica, §. ſin autem ad deficientis, C. de caduc. tollend.* & ſufficit non fuiſſe verbis expreſſum, *l. quoties 9. & l. quidam cùm filium 46.* vbi Bald. & Ang. *ff. de hæred. inſtit.* latè Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 2. tit. 2. num. 2.* 1

Neque ex coniecturis deſumitur, & diſpoſitio teſtatoris reſpectu qualitatum puellarum non eſt relatiua ad dictas conſtitutiones, ideoque electio debet eſſe libera, & non qualificata, ad tradita per Calderin. *conſil. 29. verſ. reſpondeo tit. de teſtam.* & ſufficit quod non eligatur indigna, gloſſ. *in l. cùm quidam in verb. qui non offenderint, verſ. quid ſi aliqui, ff. de legat. 2.* & ibi Bart. *num. 3. verſ. nam quando, & num. 6.* Caſtr. & Imol. *eodem num.* Florian. de Sancto Petro *num. 9. & 19.* Peralt. *de communi num. 18.* Molin. *de primog. Hiſp. lib. 2. cap. 5. num. 46.* & in terminis noſtris tenuit Rota *in Romana dotium de Matthæis* 17. Decembris 1584. coram bo. mem. Bubalo, & quòd hæres non abutatur in eligendo poteſtate ſibi conceſſa, *l. fideicommiſſa, §. ſi fideicom. verſ. quandoque, ff. de leg. 3.* cum allegatis per Mantic. *de coniect. lib. 8. tit. 5. num. 8.* & tenuit Rota *in d. Romana dotium de Matthæis.* 2

Propterea dixerunt DD. ſatis eſſe, quòd eligatur virgo, vt importare videtur illud verbum *puella*, arg. *l. cùm quædam puella, ff. de iuriſd. omn. iud. cap. puella, & ibi gloſ. 20. quæſt. 2. & cap. honorantur*, vbi veriſimiliter gloſ. 32. *quæſt. 2.* Caſſan. *cap. qualis 30. quæſt. 5.* quæ non ſit malis imbuta moribus, ad text. *in l. ſed ea de ſponſal. l. nuptia, C. de nupt. & in l. 3. §. ſi emancipatis, ff. de bon. poſſ. contra tab.* & in puncto Menoch. *præſumpt. 189. n. 85. lib. 4.* viripotens, iuxt. *c.* 3

pu-

Digitized by Google

puberes cap. de illis il 2. & c. fin. de deſponſ. impub. & demum pauper, iuxta veriſimilem mentem teſtatoris, & ſolitum in huiuſmodi legatis quæ relinquuntur pro eleemoſyna. Quas etiam qualitates ſufficere abſque eo quòd concurrerent requiſitæ à Congregatione Sanctiſſimæ Annunciationis, in ſimili legato tenuit Rota *in Romana dotium de*
1 *Mattheis.*

Non obſtant verba illa iuxta ſtatuta Veñ. ſocietatis, & ordinationes officialium illius, quia non ſunt adiecta electioni puellæ per hæredem faciendæ, ſed ſolutioni ſcutorum 40. pro dotibus faciendæ, ad requiſitionem, & iuxta ordinationes dictorum officialium, & ſtatuta dictæ Archiconfraternitatis. Quod euidenter conſtat ex lectura teſtamenti, in quo cùm verba non ſint appoſita per modum qualitatis ad præcedentia, referunt ad proxima, *l. filium cum ibi not. ff. quand. dies leg. ced.* & ibi Caſtr. *in princ. verſ. ſi autem*, Socin. *col. 2. verſ. 2. notandum eſt*, Bart. *in l. fin. num. 1. verſ. ſi enim illa clauſula, ff. de reb. dub.* Menoch. *præſumpt. 181. num. 23. lib. 4.* Ordinationes, & ſtatuta ad quæ teſtator ſe retulit, ſunt quòd adhibeatur fides parocho matrimonij contracti, & quòd dos non ſoluatur, niſi data priùs idonea cautione de illam reſtituendo, caſu quo puella ſine filijs decederet, vel inhoneſtè viueret, vel aliàs prout in dictis ordinationibus.

5 Minus obſtat, quòd puellæ electæ per hæredem ab officialibus Archiconfraternitatis fuerint viſitatæ, & præuio ſcrutinio approbatæ, & ſic obſeruantia à qua diſpoſitio teſtatoris dicitur, interpretationem recipere, Aym. *conſil. 201. num. 3.* Nam vltra, quòd non probatur, & præſertim quòd puellæ per hæredem electæ habuerint omnes qualitates, iuxta ordinationes dictæ Archiconfraternitatis, & non ſufficeret, quòd aliquas habuiſſent, cùm obſeruantia debeat eſſe præciſa, & indiuidua caſus, de quo agitur, Surd. *conſil. 324. num. 26.* prout debet eſſe conſuetudo, Alexand. *conſil. 196. num. 14. lib. 2.* Natr. *conſil. 575. num. 15. & conſil. 600. num. 2.* Roland. *conſil. 53. num. 39. vol. 2.* Illa non poteſt ſuffragari contra verba teſtamenti ſatis clara, tantò minus, quia non conſtat de ſcientia, & patientia hæredis, ſine qua non potuit induci dicta obſeruantia, Bart. *in l. 1. §. huius autem interdicti num. 3. verſ. 2. modo, ff. vti poſſid.* Abb. *in cap. cùm Eccleſia Sutrina num. 25. de cauſ. poſſeſſ. & propr.* Rot. *dec. 104. num. 16. part. 2. diuerſ.*

6 Demum non obſtat teſtatorem tanquam vnum ex confratribus dictæ Archiconfraternitatis voluiſſe ſe conformare cum illius ordinationibus, & ſtatutis, ad not. per DD. *in l. Gallus, §. quidam rectè, ff. de lib. & poſth.* Quia vltra quòd coniectura iſta procedit in dubio, & quando voluntas eſt tacita, & antiqua, prout loquuntur Ant. Rub. *in repet. d. §. quidam rectè num. 62. verſ. quia in dubio*, & ibi Crot. *num. 110.* & alij, Simon. de Præt. *de interpret. vlt. volunt. lib. 1. ſolut. 10. num. 10.* Cardin. Mantic. *de coniect. lib. 6. num. 28. in fin.* Secus vbi verba repugnant, vt in caſu noſtro Mantic. *ibid. num. 10.* Honded. *conſil. 48. num. 47. vol. 2.* vel violarentur, Alex. *in l. hæredes mei, §. cum ita ſub num. 11. ff. ad Trebell.* illis enim magis inhærendum eſt, vt dicit Mantic. *vbi ſupra num. 28.*

7 Illa intraret ſi teſtator diſpoſuiſſet in caſu, in quo diſponunt ſtatuta Archiconfraternitatis, videlicet de puellis per eam eligendis, Aym. *conſil. 250. num. 4.* Rot. *dec. 775. num. 4. part. 1. diuerſ.* Decian. *conſil. 98. num. 22. vol. 3.* vel ſi idem ipſe teſtator alias puellas in eius vita dotaſſet, iuxta dicta ſtatuta, quaſi tunc illa eſſent ſibi nota, & ſecundùm ea vixiſſet, & ideò eis videtur affectus, quæ eſt ratio propter quam teſtator præſumitur cum ſtatuto ſe conformare, Soccin. *conſ. 90. lib. 1.* Rot. *d. dec. 775. num. 6.* Quæ videtur ceſſare in ſtatuto particulari ſecundùm quòd non viuebat, nec ei diſponendo de re propria erat ſubiectus, & ideò ex his DD. reſoluerunt, vt ſupra, &c.

R. P. D. V B A L D O.

Mediolaneñ. penſionis.

Mercurij 1. Iulij 1615.

A R G V M E N T V M.

De tranſactione facta inter beneficiatos, & Canonicos Mediolani ſuper redditibus Eccleſiaſticis, quòd non ſit valida ex pluribus capitibus, de quibus in deciſione.

S V M M A R I V M.

1 *Litteræ Apoſtolicæ habent exequutionem paratam.*

2 *Tranſactio ſuper rebus Eccleſiaſticis requirit eaſdem ſolemnitates, quæ requiruntur in alienationibus.*

Epiſcopus non poteſt diſponere ſuper redditibus ſuæ Eccleſiæ, niſi eius diſpoſitio fuerit à Sede Apoſtolica confirmata, ibid.

Apoſtolicum beneplacitum vbi fuit reſeruatum in aliquo contractu, contractus ſine eo celebratus eſt nullus, ibid.

Tranſactio facta de rebus Eccleſiaſticis non valet ſine conſenſu Epiſcopi, vel Archiepiſcopi, ibid.

3 *Pactum reſolutiuum in tranſactione appoſitum facit, vt ipſa tranſactio ratificari non poſſit poſt reſolutam tranſactionem.*

4 *Tranſactio reſcindi poteſt ex capite læſionis enormiſſimæ.*

Tranſactio facta ſuper redditibus Eccleſiaſticis à beneficiatis, requirit conſenſum omnium beneficiatorum, ibid. declara vt num. 5.

Remedium petitionis hæreditatis, vel interdictum quorum bonorum, non impeditur per habentem titulum inualidum, ibid.

6 *Beneficiati tranſigendo ſucceſſoribus præiudicare non poſſunt ſine Apoſtolica confirmatione.*

D E C I S I O CLXXXIX.

INformantibus tantùm Dominis beneficiatis, Officiali- 1
bus nuncupatis Eccleſiæ Cathedralis Mediolaneñ. Rota ad eorum fauorem reſpondit; nam ex deciſionibus in hac cauſa factis, conſtat de ipſorum bono iure; in prima enim fuit firmatum, applicationem penſionis, de qua agitur, fabricæ domorum Canonicalium, & ipſorum beneficiatorum factam per glor. memor. S. Carolum Archiepiſcopum Mediolaneñ. de anno 1583. non fuiſſe perpetuam, ſed reſtrictam ad quinque annos, vt in deciſione 12. Maij anni præteriti coram me; in ſecunda verò die 20. Februarij præteriti fuit deciſum, applicationem bonorum de Beſate, quorum loco Domini Canonici prætendebant poſſe pro fabrica retinere dictam penſionem, expiraſſe, vnde hodie non videbatur dubitandum, quin beneficiati eſſent immittendi in quaſi poſſeſſionem exigendi dictam penſionem: quia ipſi habent intentionem fundatam in litteris Apoſtolicis reſeruationis penſionis, & in forma rationi congrui à fel. rec. Gregorio XIII. expeditis, quæ habent executionem paratam, *cap. litteris de reſcript.* Gig. *de penſ. quæſt. 35. num. 9. & quæſt. 85. num. 2.* Caſſad. *deciſ. 10. num. 8. de reſcr.* Sarnen. *in compend. vtriuſque Signat. num. 86. verſic. Sed in Papa cum vulgar.*

Neque obſtare videbantur tranſactiones initæ inter Ca- 2
nonicos, & beneficiatos, quia fuit reſponſum in primis eas corruere ex defectu confirmationis Apoſtolicæ, quæ requiruntur in tranſactionibus, ſicut in alienationibus rerum Eccleſiaſticarum, Redoan. *de reb. Eccleſ. non alien. cap. 1. num. 12. & ſeq.* Caputaq. *deciſ. 106. part. 1.* & niſi obtineatur, eſt ſaltem locus pœnitentiæ, Put. *deciſ. 2. de tranſact.* Caputaq. *deciſ. 2. num. 3. part. 3.* Achill. *dec. 2. num. 3. de pact.* & confirmatur exemplo ipſius S. Caroli, qui nunquam voluit de huiuſmodi redditibus diſponere abſque ſpeciali Sedis Apoſtolicæ facultate, ad not. *in cap. 1. de his quæ fiunt à prælat.* & quatenus prædicta paterentur aliquam difficultatem, ex quo allegata videntur procedere in terminis beneplaciti Apoſtolici, vel conſenſus expreſsè reſeruati, vt etiam loquuntur Cephal. *conſil. 118. lib. 1.* Roland. *conſil. 63. per tot. lib. 4.* Surd. *conſil. 484. num. 6. & 7. lib. 4.* allegati per informantes. Reſpondebatur magis in ſpecie quo ad primam tranſactionem, quæ fuit facta de anno 1585. nullitatem eſſe claram ob defectum conſenſus ordinarij, iuxta text. *in cap. 2.* ibi, de aſſenſu Epiſcopi, vel Archiepiſcopi, & ibi notant omnes DD. *extra de tranſact.*

Quo verò ad vltimam tranſactionem de anno 1602. 28. 3
Auguſti celebratam, nec etiam poſſe ſaluari videbatur à manifeſta nullitate, quia fuerat adiecta conuentio de ratificando inſtrumentum intra quindecim dies cum pacto reſolutiuo, quæ tamen ratificatio non fuit facta niſi poſt proteſtationem nullitatis, acceptationem reſolutionis,

ex lapſu temporis, quæ ratificatio nihil operatur, cùm debeat fieri re integra, *l. bonorum, ff. rem rat. haber.* Pariſ. *conſil. 77. num. 39. lib. 1.*

4 Sed quo ad tranſactionem initam de anno 1591. cum arbitramento, ſed laudo Archiepiſcopi, & Vicarij, & cum acceptatione vtriuſque partis, & in qua penſio fuit aſſignata pro ſcutis 600. fabricæ, tam beneficiatorum, quàm Canonicorum vſque ad eius perfectionem, videbatur adeſſe aliqua difficultas, ex quo iſta tranſactio, vel compoſitio non videbatur poſſe impugnari, niſi ex capite læſionis, & vt prætendunt beneficiati, enormiſſimæ, cuius ratione competit remedium, *l. 2. C. de reſc. vend.* gloſ. *in cap. 1. in verſ. redire de in integr. reſtit.* Bart. *in d. l. 2. num. 7.* Cagnol. *de communi num.* 80. & læſio reſultat, tum ex eo quòd penſio non erat applicata per S. Carolum, niſi per quinquennium inceptum ab anno 1583. vt iam Rota reſoluit 12. Maij 1614. coram me, & tamen in hac tranſactione fuit applicata vſque ad perfectionem vtriuſque fabricæ, quę poteſt perdurare per longiſſimum tempus, tum quia fuit applicata pro fabrica etiam Canonicorum: dicebatur tamen, nullitatem etiam huius tranſactionis reſultare ex defectu conſenſus beneficiatorum, qui præſupponuntur eſſe numero trigintaduo. In tranſactione autem interuenerunt ſolùm 13. Et tamen omnium conſenſus videbatur requiri, cùm eſſet negotium voluntarium, non neceſſarium, iuxta *cap. fin.* vbi Innoc. *num. 3. ad fin.* Butr. *in 5. notab.* Abb. *in 6. not.* Card. *in 7. oppoſ.* Anchar. Anan. & Imol. *circa principium*, Hoſt. *num. 18. verſ. vel dic*, Ægid. *ſub n. 6. verſ. item, de maior. & obed.* Felin. *in cap. cùm omnes num. 17. ad fin. verſ. Et hanc de conſtit.*

5 Quæ nullitas applicatur etiam alijs tranſactionibus, de quibus ſupra. Et ſtantibus nullitatibus tranſactionum, ex ijs non videtur impediri via executiua immiſſionis, ſicut in ſimili ad impediendum remedium petitionis hæreditatis, vel interdictum, *Quorum bonorum*, requiritur titulus validus, nec ſufficit inualidus, vel putatiuus, *l. nec vllam, §. 1. ff. de pet. her.* Seraph. *deciſ. 256. in princ.* & alia ſimilia congeruntur per informantes, præſertim quando nullitas eſt ex defectu conſenſus, prout hic, Put. *deciſ. 277. num. 7. lib. 3.* Seraph. *deciſ. 638. num. 1. 2. & 3. part. 1.*

6 Quæ eo magis videbantur amplectenda, ex quo beneficiati qui tranſegerunt, non potuerunt præiudicare ſucceſſoribus ſine confirmatione Apoſtolica, ita vt non poſſint venire via executiua immiſſionis, ſicut poſſent venire remedio ſpolij, ſi fuiſſent ſpoliati, cùm agant nomine Eccleſiæ, Caputaquen. *deciſ. 170. & 181. part. 2.* Si tamen ſuper hoc adeſſet aliqua difficultas circa modum cauſæ expediendæ, iterùm conſulam Dominos, cùm beneficiati acquieſcant accipere expeditionem ſaltem via ordinaria per ſententiam.

Ex quibus fuit concluſum pro informante, quoad fructus tamen futuros, non autem antea decurſos, & per Canonicos, ſeu Fabriceros perceptos, niſi à tempore motæ præſentis litis.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana reſtitutionis.

Mercurij 1. Iuly 1615.

ARGVMENTVM.

Exceptio præſcriptionis ab habente titulum vniuerſalem non impedit immiſſionem ex Saluiano interdicto, & quando quis dicatur habere vniuerſalem titulum.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptionis exceptio oppoſita ab habente vniuerſalem titulum non impedit Saluianum interdictum.*

2 *Hæres dicitur ſucceſſor vniuerſalis.*
Titulum vniuerſalem habere quando quis dicatur, ibid.
Succeſſor vniuerſalis dicitur non ſolum hæres inſtitutus, ſed etiam ſubſtitutus, ibid.
Hæredis alterius nunquid dicatur hæres primi hæredis, ibid. in fine.

3 *Hereditario titulo poſſidere rem quis dicitur, quando illam poſſidet vigore pacti de retrouendendo in hæreditate reperti.*

DECISIO CXC.

1 FVit 13. Martij præteriti coram me deciſum, Ioan. Curro pro recuperatione dotis Alexandræ Gucchiæ, cuius fuerat hæres, competere Saluianum contra Archiconfraternitatem Sanctiſſimæ Trinitatis, quæ domum retinebat olim poſſeſſam à Ioanne Baptiſta de Ganis huius dotis fideiuſſore. Verum quia dicta Archiconfraternitas ad excludendum Saluianum excipiebat de præſcriptione, ſuper ea dubio per me propoſito, quod fuerat in deciſione reſeruatum, fuit reſponſum, illam non obſtare; cùm enim Archiconfraternitas domum vniuerſali titulo poſſideat, allegata præſcriptio ad effectum impediendi Saluianum illi non ſuffragatur, *l. cum notiſſimi, §. 1. de præſcript. 30. annorum*, & ibi Bald. *num. 1.* Angel. *num. 2.* Salicet. *num. 2.* Gabriel *conſil. 144. num. 77. lib. 2.* Curt. *conſ. 70. num. 2. lib. 2.* Boer. *deciſ. 328. num. 2.* & fuit dictum in cauſa Imolen. Saluiani interdicti 27. Iunij 1594. coram Cardinali Mantica.

2 Quòd autem Archiconfraternitas vniuerſali titulo ſucceſſerit præter mandatum de immittendo, quod tanquam hæres obtinuit in bonis hæreditarijs Siluiæ dicti Ioannis Baptiſtæ fideiuſſoris filiæ, & hæredis, probatur ex eiuſdem Siluiæ teſtamento, in quo illa diſpoſuit, vt poſt obitum Leonardi ſui filij, abſque filijs, nonnulla ipſius bona ad certas perſonas deuenirent; de reſiduo verò hæreditatis voluit, vt per tutores, & curatores Leonardi filij conſtrueretur, & donaretur in Eccleſia Sanctiſſimæ Trinitatis Capella, quæ diſpoſitio de reſiduo titulum vniuerſalem importat, *l. 2.* vbi Alex. Caſtr. & cæteri *C. de hæred. inſtit.* Bart. *in l. Centurio num. 42. ff. de vulg. & pupill.* Vnde, cùm factus fuerit ſubſtitutioni locus ad fauorem Archiconfraternitatis, ſatis apparet illam in domo, de qua agitur, vniuerſali titulo ſucceſſiſſe, cùm per ſubſtitutionem vniuerſaliter, ſicut per inſtitutionem ſuccedatur, Pariſ. *conſil. 43. num. 48. lib. 3.* Doctor. *in rubr. de vulg. & pupill.* Peregrin. *de fideicom. art. 5. num. 6.* Nec poteſt controuerti, quin Archiconfraternitas tanquam hæres Ioannis Baptiſtæ domum poſſideat, cùm fuerit hæres Siluiæ illius hæredis, *l. fin. C. de hæred. inſtit.* Angel. Aretin. *conſil. 93. num. 10.* Alex. *conſil. 172. n. 12. lib. 6.*

3 Non obſtat, quòd per Archiconfraternitatem eadem domus poſtea fuerit redempta. Nam cùm hoc, illa vigore pacti de retrouendendo in hæreditate reperti præſtiterit, ſatis apparet ipſam titulo hæreditario dictam domum poſſidere, Tiraq. *de retract. lignag. §. 19. gloſ. 2. num. 4. & ſeq.* & fuit dictum in Bononien. de Boſignoribus 3. Aprilis 1609. coram R. P. D. Caualerio.

R. P. D. PAMPHILIO,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Feſulana Prioratus.

Lunæ 16. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM.

Aſſertioni Papæ, continenti præſertim diſpoſitionem, & dicenti ſe ita velle, an ſtandum, & credendum ſit, & quid ſi aſſertio emanauerit ad poſtulationem partis, & contineat factum proprium.

SVMMARIVM.

2 *Verba enunciatiua quæ diſpoſitionem continent, ſatis probant.*

3 *Aſſertioni Papæ diſpoſitionem continenti, & dicenti ſe ita velle, ſtandum eſt, ib. ante fin. vbi præſertim quando aſſertio continet factum proprium Papæ.*
Enunciatiua adminiculata per Pontificem prolata probant, licèt emanauerint ad poſtulationem partis, ibid.

6 *Scriptura non recognita, & lite pendente extracta ex archiuo monachorum nunquid probent ad fauorem monaſterij.*

Plu-

Digitized by Google

Pluralitas Eccleſiarum eiuſdem inuocationis non præſumitur, ibid. in fine.

DECISIO CXCI.

1 PRopoſuit dubium, an Eccleſia, ſeu Prioratus, de quo agitur, ſit Regularis Monachorum Camaldulenſium. Et Domini concluſerunt conſtare de antiquo ſtatu Regularitatis, quia in Bulla Cœleſtini Tertij de anno 1191. Camaldulenſibus directa ſuper confirmatione iurium Eccleſiæ ſupradictæ habentur huiuſmodi verba: *Ius parochiale, quod Eccleſia veſtra Sancta Margarita per 40. annos tenuit inconcuſſe, donationes quoque, ſeu conceſſiones, &c. decimas etiam, & alia iura Eccleſiæ veſtræ, vobiſque competentia authoritate Apoſtolica confirmamus*, & eadem verba habentur in Bulla Gregorij IX. de anno 1227. ac poſtmodum idem Gregorius de dicto anno 1227. & Alexander IV. de anno 1258. cùm ſuſceperint ſub protectione Sedis Apoſtolicæ Camaldulenſes, & eorum loca & beneficia, ſubijciunt huiuſmodi verba, quæ loca proprijs duximus vocabulis exprimenda in Epiſcopatu Feſulano monaſterium Sanctę Mariæ de Poplena, & Sanctæ Margaritæ in Pomino, vt apparet ex Bullis in actis productis, quæ vnà cum duabus alijs ſupradictis ſatis ad iſtum effectum viſæ ſunt releuare, quia Pontifices pluries in eis ita eſſe affirmant, & ſunt antiquiſſimæ, excedentes ſpatium 300. annorum, quo caſu verba etiam enunciatiua cùm habeant vim famæ in antiquis probant, Butr. & alij *in cap. final. de ſucceſſ. ab inteſtat.* Dec. *conſil. 152. ſub num. 2. verſic. Et prædicta maximè*, Aym. *conſ. 322. num. 2. & in tit. de antiquit. tempor. in princ. num.* 8. Put. *deciſ. 209. num. 1. lib. 2.* Achil. *deciſ. 7. de iurepatron.* & in iſtis terminis fuit dictum in cauſa Tudertina Prioratus 17. Nouembris 1589. coram Orano, & in cauſa Ferrarieñ. Prioratus 4. Decembris 1609. coram Penia.

2 Quòd eo faciliùs viſum fuit admittendum, quia vt legitur in alia Bulla Vrbani VI. cùm de anno 1270. vacaſſet monaſterium Sanctæ Margaritæ de Toſſina per obitum Matthæi Prioris, maiorque Camalduleñ. ad illud deputaſſet Petrum Eremitam, idem Vrbanus, qui ſibi illius prouiſionem pro illa vice reſeruauerat, aſſerens huiuſmodi monaſterium, eiuſque prouiſionem ad antiquiorem Monachum Camalduleñ. maiorem nuncupatum de antiqua, & approbata conſuetudine pertinere, necnon Priorem pro tempore exiſtentem pro ſolo nutu amoueri, & ad clauſtrum Eremi reuocari conſueuiſſe, dictam prouiſionem maioris irritam declarauit, & de dicto monaſterio eundem Petrum Eremitam prouidit, & poſtea ſubdit huiuſmodi verba, *volumus autem, quòd in eodem monaſterio ſolitus monachorum numerum nullatenus minuatur*, quæ cùm diſpoſitionem contineant, ex quo ex iis Vrbanus ſe ita velle declarat, ſatis ad iſtum effectum probat *cap. 2. de in integr. reſtit. cap. ſi Papa, §. 1. de priuil. in 6.* Dec. *d. conſil. 152. ſub num. 2. verſic. Nam clarum eſt*, Seraph. *deciſ. 125. num.* 12. Præſertim quia continent etiam aſſertionem ipſius Vrbani de facto proprio, cui ſtandum eſt, *Clem. 1. de probat.* Butr. *in d. cap. final. ſub num. 3. verſic. quandoque verba de ſucceſſ. ab inteſt.* Mandoſ. ad Roman. *conſil. 191. verbo non inducit, verſic. Fallit primo.*

3 Nec obſtat, quòd huiuſmodi Bullæ emanauerint ad poſtulationem Camaldulenſium, quia vltra quòd Vrbanus in eius Bulla aſſerit prouiſionem dicti monaſterij vti Camaldulenſium ea vice ſibi reſeruaſſe, quo caſu talia verba tanquam facti proprij aſſertiua ipſius Papæ, & prolata per viam diſpoſitionis per ſe probant, ex ſuprà allegatis. Fuit etiam pro reſponſione dictum, quod ſupradictæ enunciatiuæ ſunt ſufficienter adminiculatæ, quo caſu probant, licèt emanauerint ad poſtulationem monachorum, Put. *deciſ. 144. num. 2. lib. 3.* Caputaq. *deciſ. 337. lib. 3.* Achil. *d. deciſ. 7. in fine de iurepatronat.* & fuit dictum in cauſa Theatina iuriſdictionis 26. Iunij præteriti coram R. P. D. meo Decano, & aliàs ſæpè.

4 Adminicula autem in caſu iſto plura concurrunt. Nam ex alijs ſcripturis pro parte monachorum in actis productis apparet, quòd Priorem Camalduleñ. de anno 1231. monuit ad comparendum coram ipſo Priore Sanctæ Margaritæ, cùm appellaſſet, & noluiſſet comparere dictus Prior Camalduleñ. illum excommunicauit, ex quo ſatis colligitur, quòd dictus Prior ſanctæ Margaritæ erat regularis, quod etiam comprobatur, ex quo idem Prior legitur pluries conuocatus ad Capitulum Ordinis Camalduleñ. in quo habuit vocem prout alij Regulares, & quia in collectis plurium annorum impoſitis in Capitulis generalibus ſuper monaſterijs, & Prioratibus Camalduleñ. pro ſoluendis debitis taxatur etiam monaſterium S. Margaritæ de Toſſina, & cùm de anno 1321. Prior dictæ Eccleſiæ non ſoluiſſet ratam ipſum tangentem, ac propterea in pœnam excommunicationis incurriſſet, Generalis mandauit illum abſolui.

Prætereà ex eiſdem ſcripturis apparet cùm de anno 1377. 5
orta eſſet rixa inter Moniales S. Petri de Luco Ordinis Camalduleñ. Generalis delegauit Priorem Monaſterij S. Margaritæ de Borſellis eiuſdem Ordinis, vt accederet ad dictas Moniales, & quòd idem Generalis Camalduleñ. ad iſtam Eccleſiam vti Regularem acceſſit, eamque vti Generalis viſitauit, & cùm fuiſſet electus Legatus in Germaniam, in ſocium itineris aſſumpſit Priorem S. Margaritæ de Toſſina, ac inſuper in eis ſcripturis legitur, quòd cùm monaſterium S. Margaritæ de Toſſina haberet quoddam prædiolum, & frater Philippus eius Prior vellet illud alienare, obtinuit litteras ſi in euidenter à Generali Camalduleñ. ex quibus omnibus ſaltem ſimul iunctis abſque difficultate ſupradictæ enunciatiuæ viſæ ſunt Dominis ſufficienter adminiculatæ, ad notat. per Bart. *in l. admonendi n. 49. ff. de iur. iur.* cum alijs adductis per Cephal. *conſ. 297. n. 6. & ſeq.* cum ſimil.

Neque refragatur, quòd huiuſmodi ſcripturæ non ſint 6
recognitæ, & fuerint lite pendente ex proprio archiuo monachorum extractæ, quia cùm ſint antiquiſſimæ excedentes ad minus ſpatio 200. annorum, non egent recognitione, Put. *deciſ. 350. num. 6. lib. 2. & deciſ. 151. lib. 1.* & fuit ſæpiſſimè deciſum. Et licèt poſſent pati aliquem defectum, tamen cùm ex earum aſpectu colligatur antiquitas, & excludatur ſuſpicio, negari non poteſt, quin benè deſeruiant pro adminiculo, ad notat. poſt Bart. *in l. 2. n. 25. verſ. Nam teſtis, ff. de appell. recip.* per Capotaq. *deciſ. 206. num. 6. & deciſ. 208. num. 8. part. 2.*

Nec releuat, quòd in aliquibus ex ſupradictis ſcripturis 7
nominetur tantùm Eccleſia, ſeu monaſterium S. Margaritæ, quia placuit reſponſio, quod illæ ſuppleri, & declarari debeant ab alijs, quæ ſpecificant in Pomino, & Toſſina, & de Borſellis, quæ nomina licèt ſint diuerſa, vnam tamen & eandem Eccleſiam ſignificant, vt deponit ſecundus teſtis iuxta 39. qui reddit rationem, quia fuit in dicta Eccleſia, & ita ſemper audiuit eam à diuerſis perſonis vocari, & probatur ex confeſſione Martini authoris Aſcanij cum alijs per informantes deductis. Tantò magis, quia non apparet, quòd Camaldulenſes habeant aliam Eccleſia ſub huiuſmodi inuocatione, nec aliàs pluralitas præſumatur, Aymon. *conſil. 198. num. 1. & 4.* Cephal. *conſ. 170. num. 45.* Menoch. *conſ. 244. num. 33.* & ex his fuit concluſum conſtare de antiquo ſtatu Regularitatis. An autem adſit aliquis vlterius ſtatus, qui ſuffragetur Aſcanio, Domini voluerunt, quòd particulariter videatur.

R. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Ieroſolymitano.

Ciuitatis Caſtelli ſupplementi legitimæ.

Veneris 27. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM.

Legitima quando debetur, & hæres, qui poſſidet bona ſufficientia, debet condemari ad ſolutionem legitimæ, non autem tertius poſſeſſor, qui tantùm in ſubſidium.

SVMMARIVM.

1 *Hæres poſſidet quantum ſufficit ad ſupplementum, tunc ipſe condemnandus eſt ad ſupplementum, & tertius poſſeſſor non conuenitur, niſi in ſubſidium, hærede reperto non ſoluendo.*

2 *Hæres condemnatus ad ſolutionem ſupplementi legitimæ, ſi neget poſſidere bona quæ ſufficiant, debet ipſe probare tanquam fundamentum ſuæ intentionis.*

3 *Vſusfructus relictus filio, an veniat illi imputandus in legitimam.*

4 *Sententia eſt ſtrictè interpretanda, & ideo ſi condemnat ad ſupplementum legitimæ hæredem principalem, & tertium poſſeſſorem, cenſetur condemnaſſe hæredem principaliter, & tertium poſſeſſorem in ſubſidium ſi hæres non erit ſoluendo.*

5 *Fructus debentur ratione dominij, ſeu vſus rei.*

DECISIO CXCII.

ANgela Rubea de Vitellis exhæredato Alphonſo eius filio, & quatenus exhæredatio non teneret ei relictis ſcut. 50. hæredes in vſufructu inſtituit Iulium, & Vincentium alios filios, in proprietate verò filium primogenitum D. Vincentij, cui maternæ diſpoſitioni non acquieuit Alphonſus, ſed cauſam ſuper legitimæ ſupplemento in Rota commiſit, quam proſequendo D. Lucius eius filius obtinuit ad fauorem duas ſententias conformes, & rem iudicatam, ac poſtmodum facta coram me liquidatione corporum hæreditariorum inſtabat pro eiuſdem rei iudicatæ executione, ad quam antequam deuenirem, dedi dubium, an & quis & pro qua quantitate veniret condemnandus in legitima, & fructibus de quibus agitur.

Et quia ſtantibus reſolutionibus in hac cauſa factis, non controuertebatur inter partes, legitimam deberi D. Lucio, & illam eſſe octauam partem totius hæreditatis; ſed tota difficultas reducebatur, an ad illius ſolutionem vnà cum fructibus teneretur D. Ioannes primogenitus Vincentiæ, & hæres proprietarius Angelæ; an verò D. Iulius ſucceſſor Iulij ſenioris mediante perſona Clementis ſui authoris, qui vt prætenditur, hodie reperitur in poſſeſſione multorum bonorum.

Ideò alijs omiſſis quoad ſupplementum legitimæ, Domini dixerunt teneri Ioannem; quo verò ad fructus, teneri Iulium iuniorem, & Ioannem pro rata temporis, quo Vincentius, & Iulius ſeniores habuerunt vſumfructum hæreditatis Angelæ: à tempore autem conſolidationis vſusfructus in perſona Ioannis teneri ſolùm Ioannem.

Et mouebantur quoad primam partem reſolutionis, quia quando hæres poſſidet tantùm quòd ſufficiat pro ſolutione legitimæ, ſiue ſupplementi, tunc ipſe eſt condemnandus, & tertius poſſeſſor conueniri non debet, niſi in ſubſidium, & hærede reperto non ſoluendo, iuxta Angel. *in l. Papinianus, §. ſi conditioni num. 5. ff. de inoff. teſtam.* Salyc. *in l. omnimodo num. 5. C. eodem*, Rip. *in l. in quartam n.* 212. & ibi Bolognin. *n.* 379. *verſ. Quamobrem concludas*, & Soccin. iun. *num. 144. ff. ad l. falcid.* Crauett. *conſ. 19. num.* 14. Natt. *conſ. 199. num. 7.* Laderch. *conſ. 163. num. 5.* Afflictus *deciſ. 162.* Grammar. *deciſ. 90. num. 2.* Boer. *deciſ. 145. num 7.* Surd. *deciſ. 316. num. 4. & 14.* Peregrin. *de fideicom. art. 4. num. 33.* Craſſ. *in §. legitima qu. 18.*

2 Vnde cùm in caſu noſtro præſupponatur D. Ioannem hæredem poſſidere tot bona, quæ vltra propriam legitimam ſufficiant pro ſolutione dicti ſupplementi Alphonſi, ipſe videtur condemnandus, vel quatenus neget tot bona poſſidere, debet hoc probare tanquam fundamentum ſuæ intentionis, vt in his terminis reſponderunt Natt. *vbi ſupra*, & Surd. *d. num. 14.*

3 Nec obſtat, quod vſusfructus perceptus per Iulium ſeniorem ſit ei in legitimam imputandus, iuxta *deciſ. Seraphin.* 1365. quam ſequuta eſt Rota in Romana de Cantarellis 5. Iulij 1604. coram Reu. D. Bononień. & conſequenter Iulius iunior retineat bona Angelæ ſine cauſa, & teneatur illa reſtituere.

Quia omiſſa pro nunc illa quæſtione, an vſusfructus filijs imputetur in legitimam, dicebatur in caſu noſtro ceſſare obiectum, ex eo quòd non obſtante dicto vſufructu fuerunt per Theſaurarium aſſignata Clementi de anno 1601. bona quæ poſſidet Iulius iunior pro legitima Iulij ſenioris, ſine præiudicio iurium ambarum partium, & melioris liquidationis, quam ſibi reſeruauit, & Ioannes concordauit in eum modum, qui in dicta aſſignatione narratur, & proindè non poteſt hodie idem Ioannes ex hoc capite impedire ſolutionem legitimæ Alphonſi, ſed ſi vult dictam aſſignationem impugnare, debet probare incumbentia, & ſeruatis ſeruandis agere ad recuperationem prædictorum bonorum, nec interim ſub prætextu huius conditionis indebiti dictus Iulius tertius poſſeſſor moleſtari niſi in ſubſidium, vt ſuprà dictum eſt.

Vltra quòd Iulius poſſidet dicta bona, etiam pro legitima debita Ferranti alteri filio Angelæ, cui deberi fuit iam reſolutum coram Illuſtriſſimo Lancellotto. Qui quidem Ferrantes, vt conſtat ex teſtamento, & articulis alias datis pro parte Lucij, hæredem inſtituit Alexandrum, cuius Alexandri eſt filius, & hæres Iulius iunior, vt apparet ex aditione cum beneficio legis, & inuentarij per ipſum facta.

Minus obſtat, quòd ſententiæ Rotales condemnent ad ſupplementum legitimæ, non ſolùm Ioannem, ſed etiam Clementem, quia cùm illæ ſint strictæ intelligendæ, & prout de iure, Menoch. *conſ.* 110. *n.* 32. Surd. *conſ. 64. n.* 14. Rot. *diuerſ. dec.* 112. *n.* 2. *& ſeq. p.* 2. videntur Clementem condemnaſſe non principaliter, ſed in ſubſidium, & hærede reperto non ſoluendo, iuxta ſuperiùs adducta. 4

Quo verò ad alteram partem reſolutionis reſpicientem fructus legitimæ, Domini mouebantur, quia poſt mortem Angelæ tam Vincentius, quam Iulius ſenior ſinguli pro medietate perceperunt vſumfructum totius hæreditatis vſque ad annum 1583. de quo mortuus eſt Vincentius, & totus vſusfructus remanſit penes Iulium vſque ad eius obitum de anno 1600.

Vnde cùm fructus debeantur ratione dominij, ſeu vſus rei, Peregrin. *de fideicommiſſ. art. 36. num. 69. in fine*, illi ſunt reſtituendi à quolibet hærede ipſorum pro rata temporis, quo dd. Iulius ſenior, & Vincentius poſſederunt, & non vltrà. 5

Et ex eadem ratione cùm de anno 1600. expirauerit vſusfructus, & tota hæreditas deuenerit ad Ioannem hæredem proprietarium, qui à dicto tempore fructus percepit, ad illorum reſtitutionem ipſe tantùm tenetur.

Et ita concluſum.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,
deinde S. R. E. Cardinale.

Placentina voti.

Veneris 27. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM.

Epiſcopus in electionibus beneficiorum confraternitatum, & ſocietatum habet votum eligendi, ſicut Capitulum. Quomodo hæc concluſio intelligatur, in hac deciſione benè declaratur.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus in collationibus beneficiorum tantam habet vocem, quantam ipſum Capitulum. Fallit in electionibus, in quibus requiritur eiuſdem Epiſcopi confirmatio, cùm ſimul eſſe non poſſit vt Epiſcopus eligat, & confirmet, d. num. 1. & 2. vbi benè declaratur hæc fallentia.*

2 *Epiſcopus in collationibus beneficiorum nunquid concurrat cum Capitulo tanquam Prælatus, vel tanquam Canonicus: vbi etiam de effectu huius concluſionis.*

3 *Appellatio ab actu geſto ab Epiſcopo tanquam Canonico cauſam deuoluit ad ipſum Epiſcopum, ſecus in appellatione interpoſita ab actu geſto ab Epiſcopo, vt à Prælato, quia tunc cauſa deuoluitur ad Metropolitanum.*

4 *Epiſcopus in electionibus beneficiorum confraternitatum, & ſocietatum concurrit tanquam Canonicus, non tanquam Epiſcopus.*

Obſeruantia interpretatiua non requirit alicuius temporis probationem, ſed ſufficit ita aliquando fuiſſe obſeruatum, ibid.

5 *Proteſtatio præſeruatiua ſui iuris non prodeſt facta in vno actu, niſi repetatur in alijs ſubſequentibus actibus.*

6 *Beneficia minora non poſſunt conferri per electionem.*

7 *Epiſcopus in electionibus debet habere votum qualificatum.*

DECISIO CXCIII.

ORta inter Reuerendiſſimum Epiſcopum Placentinum, & illius Eccleſię Capitulum controuerſia ſuper ipſius Epiſcopi voto in electionibus ad beneficia, quæ ſocieta- 1

Digitized by Google

tates nuncupantur, cauſa de vtriuſque partis conſenſu Rotæ commiſſa, dubitatũ quale votum habere debeat Epiſcopus in electionibus ad huiuſmodi ſocietates, & vtraque parte informante, Domini cenſuerunt, illum ad inſtar Canonici votum habere. Nam licèt in beneficiorum collationibus tantam vocem habeat Epiſcopus, quantam ipſum Capitulum, Hoſtienſ. *in cap. poſtulaſtis, de conceſſ. præbend.* Id tamen locum non habet in electionibus, in quibus requiritur eiuſdem Epiſcopi confirmatio, cùm ſimul eſſe non poſſit, vt Epiſcopus eligat, & confirmet, Abb. *in cap. poſtulaſtis, num.* 11. *de conceſſ. præbend.* Imol. *num.* 13. *verſ. & per præd. poteſt inferri*, Butrius *in* 1. *quæſt. ſub num.* 8. Card. *in* 7. *oppoſit.* Anchar. *num.* 5. *verſ. ex hoc colligere*, ibidem, cùm ab inferiori procedat electio, confirmatio verò à ſuperiore, Hoſtienſ. *in ſumma tit. de elect. num.* 17. *& tit. de confirmat. vtil. vel inutil. nu.* 5. Nec valet Epiſcopus actum à ſe factum eodem iure, quo illum fecit confirmare, Butr. *in dicto cap. poſtulaſtis, ſub num.* 4. *&* 5. *de conceſſ. præbend.*

2 Vnde vel non debet habere votum Epiſcopus, vel cum electione compatibile, vt nimirum ad illud, vti Canonicus, non tanquam Prælatus concurrat, Abb. & reliqui Canoniſtæ *in allegat. cap. poſtulaſtis*, ſicut pariter ſi in aliquo actu Epiſcopus vti Canonicus interueniat, & Capitulum ſit negligens, ad eum fit deuolutio, cùm ibi tanquam inferior ſe habeat; ſecus verò quando vti Prælatus concurrit, tunc enim cùm ſit in eo actu ſuperior, non ad illum, ſed ad Archiepiſcopum, vel alium ſuperiorem res deuoluitur, Hoſt. *in dicto cap. poſtulaſtis, nu.* 2. *circa medium*, Abb. *nu.* 4. *&* 10. Card. *col.* 2. *ad fin. verſic.* 5. *etiam*, Anan. *num.* 1. *&* 3. Anch. *num.* 3. *verſic. ſed dicas, & num.* 5. *in* 2. *oppoſit.* Imol. *num.* 3.

3 Pari modo, quando appellatur ab actu, in quo Epiſcopus tanquam Canonicus intereſt, ad eum cauſa deuoluitur; ſecus verò vbi ille interuenit vti Prælatus, *cap. à collatione*, vbi Gloſſ. & DD. *de appellat. in* 6. Abb. *in dicto cap. poſtulaſtis num.* 11. *verſ. ſecus ſi interfuit vti Prælatus*, Imol. *n.* 13. Butr. *in* 1. *quæſt. ſub n.* 8. *verſ. ſed in* 2. *caſu*, Cardin. *in* 7. *oppoſit.* Ancharan. *n.* 5. *in fine, verſ. item ſi appellabitur col.* 3. *qu.* 3. Anan. *num.* 11. *in fine*.

4 Ex quibus apparet in electionibus ad iſtas ſocietates Epiſcopum concurrere tanquam Canonicum, & eò magis id comprobatur ex obſeruantia ſubſecuta, vt ex iuribus pro Capitulo productis, quæ obſeruantia cùm ſit interpretatiua, non requirit alicuius temporis probationem, ſed ſufficit aliquando ita fuiſſe obſeruatum, Dec. *conſ.* 136. *num.* 4. *in fine*, Aym. *conſ.* 101. *num.* 4. Gabr. *conſ.* 164. *num.* 8. *lib.* 1. Rota *deciſ.* 174. *num.* 4. *part.* 1. *diuerſ.* Menoch. *de arbitr. caſu* 13. *num.* 10.

5 Nec releuat Epiſcopum de anno 1571. dictis electionibus cum proteſtatione præſeruatiua ſuorum iurium interueniſſe, quia cùm poſtea de ann. 1576. & 79. liberè, & abſque vlla proteſtatione interfuerit, ab illa cenſetur receſſiſſe, *l. cùm in plures, §. locator horrei, ff. locati*, Felin. *in cap. cùm M. Ferrarienſis, num.* 77. *de conſt.* Surd. *conſ.* 8. *num.* 28. *lib.* 1. Crauetta *conſ.* 463. *num.* 18. *conſ.* 605. *nu.* 5. Cephal. *conſ.* 222. *num.* 14.

6 Non obſtat, huiuſmodi beneficia eſſe de minoribus, & propterea in illis viam electiuam procedi non poſſe, nam vltra quòd ex dicta obſeruantia conſtat de contrario; dato etiam quòd hæc non adeſſet, iſta minora beneficia nihilominus verè electiua dicerentur, Rota *deciſ.* 1. *de elect. in antiq.*

7 Nec refragatur ſententia bo. me. Cardinalis Seraphini, in qua dicitur, Epiſcopum in electionibus habere debere votum qualificatum, illa enim procedit vbi Epiſcopus, vti talis, non tanquam Canonicus interuenit, & poſtea verba ſententiæ veniunt intelligenda de electionibus, quæ nulla indigent confirmatione, cùm iſtæ potius collationes, quàm electiones dicantur, Rota *deciſ.* 1. *de elect. in antiquis*.

R. P. D. V B A L D O.

Mutineñ. Canonicatus.

Veneris 4. *Decembris* 1615.

A R G V M E N T V M.

Occupans per vim beneficium quas pœnas incurrat, & quid de impetrante beneficium ſecundum incompatibile cum primo, & de materia cap. *eum qui, de præbendis in* 6. & cap. *de multa, ex eodem*.

S V M M A R I V M.

1 *Authoritate propria, & per vim occupans beneficium ipſo iure eodem beneficio priuatur, imò ſi occupat ſecundum beneficium per vim, & propria authoritate, priuatur etiam primo beneficio, & alia ad hanc materiam.*

Incompatibile beneficium cum primo impetrans, ipſo iure primo beneficio priuatur, quod quando verum ſit, & de materia, ibid.

Occupans per vim beneficium quas pœnas incurrat, & quid de impetrante beneficium ſecundum incompatibile cum primo, & de materia cap. eum qui, de præbendis in 6. *& cap.* de multa, ex eodem.

D E C I S I O CXCIV.

Contra deciſionem in hac cauſa factam die 13. Iunij 1614. multa opponebantur, ſed aliis omiſſis, quæ vel in facto, vel in iure poterant pati difficultatem, Domini cenſuerunt à deciſione recedendum, ex infrà dicendis. Et primò, quia negari non poteſt, quin diſpoſitio *cap. eum qui, de præb. in* 6. emananerit ad declarationem, & extenſionem, *cap. de multa eod.* in quo diſponitur, vt qui cum titulo recipit ſecundum beneficium incompatibile cum eo quod antea obtinebat, ſit ipſo iure priuatus primo; & hoc declaratur, & ampliatur habere locum, etiam ſi quis ſine titulo ſe iniuſtè in ſecundo intrudat, ne melioris ſit conditionis ſtultus, quàm peritus, vel inuaſor, eo qui iuſtè ingreditur, *dicto cap. eum, vbi gloſſ.* 1. & Gemin. *num.* 7. Abb. *in d. cap. de multa, nu.* 16. *verſ. Item emanauit, de præbend.* quo ſtante Domini arguebant duobus modis. Primò quidē, quia vt dicunt gloſſ. *in dicto cap. eum qui, in verb. cura, verſ. vbi ergo eſſet priuatus*, & Franc. *ibidem num.* 5. iniuſta receptio ſecundi beneficij inducit priuationem primi, eo caſu quo induceret iuſta receptio, aliàs non; quia eo caſu, quo iuſta receptio ſecundi beneficij non induceret priuationem primi, eodem modo non induceret iniuſta receptio; ſed in caſu noſtro iuſta receptio Eccleſiæ parochialis non priuaſſet Borellam Canonicatu, ſi eius reſignatio fuiſſet detecta nulla, prout fuit detecta, ex eo quòd fuerat ordinatus ad illius titulum, & de hoc in reſignatione mentionem non fecerat, vt fuit in hac cauſa reſolutum 11. Nouembris 1602. coram Litta, quia in eo caſu Canonicatus non vacaret, iuxta terminos *cap. de multa*. Sequitur ergo, vt nec iniuſta receptio eiuſdem parochialis debeat in terminis *dicti cap. eum qui*, priuare Borellam Canonicatu quem nulliter reſignauit. 1

Secundò arguebant, quia diſpoſitio, ſeu lex interpre- 2
tans, vel extendens debet intelligi ſecundùm terminos legis interpretatæ, vel extenſæ, *l. ſi alterius, C. ſi minor ſe maior. dixer.* gloſſ. *in cap. is qui, de elect. in* 6. Gemin. *in dicto cap. eum qui, num.* 7. Bero. *conſ.* 31. *num.* 10. *verſ. & quamuis aliqui, & num.* 11. *lib.* 1. Ruin. *conſil.* 135. *num.* 7. *lib.* 3. vnde ſicuti vt intret diſpoſitio *cap. de multa*, requiritur vltra curæ exercitium in ſecundo beneficio perceptio omnium, vel maioris partis fructuum, Butr. *in d. cap. de multa, num.* 1. *in fin. verſ. quandoque habet poſſeſſionem*, & ibi Imol. *num.* 20. *verſ. item intellige*, Gemin. *conſ.* 78. *num.* 5. *verſ. nec obſtat quod iſti*, Decian. *conſ.* 9. *num.* 19. *& ſeqq. lib.* 1. addit *ad deciſ.* 3 *de præbend. in nou.* de communi Sarn. *in reg. de triennal. quæſt.* 53. *num.* 2. *verſ. ſed quoad Capitulum, de multa*, Hoied. *de incompatib. benef. part.* 1. *quæſt.* 13. *num.* 8. *verſ.* 3. *declaratur*, ita debet requiri, vt incurratur pœna *cap. eum qui*, & hunc ſenſum videtur habuiſſe Rota in hac cauſa coram Reuerendiſſimo Bononieñ. vt *in*

deci-

deciſione 4. Nouembris 1609. verſ. propterea dubitaui, quæ perceptio non videbatur probata, nec ex inſtrumento locationis, quia illa fuit vnius prædij tantùm, vt fuit conſideratum in hac cauſa coram Illuſtriſs. Lancellotto 14. Martij 1603. neque ex teſtibus, quia primi examinati in partibus, fuerunt nulliter examinati, vt fuit iam firmatum; ſecundi verò examinati coram Reuerendiſſimo Bononien̄. non deponunt, niſi de quibuſdam actibus particularibus, & in ſpecie quòd non inſerant ad integrè, vel maioris partis fructuum perceptionem, fuit dictum in dicta deciſione 4. Decembris 1609. coram eodem. Alij verò duo nouiſſimè examinati in curia omiſſo, an fuerint nulliter examinati ex defectu citationis, prout prætenditur per informantes pro Borella, deponunt ſecundus de locatione dicti prædioli cum perceptione nonnullarum pecuniarum à conductore; primus verò de quibuſdam primitiis per Borellam perceptis, quas prætenditur non conſtituere maiorem partem fructuum.

3 Secundò principaliter mouebantur Domini, quia gratia Bernardi etiam ſumpta ex clauſulis generalibus, fuit conditionalis, vt apparet in illis verbis; *Et nihilominus ſi priuationem, & amotionem, ſeu declarationem huiuſmodi per te vigore præſentium fieri contigerit*, & paulò infrà; *ſiue, vt præmittitur, ſint per priuationem, & amotionem huiuſmodi. aut aliàs quouis modo vacauerint, eidem Bernardo authoritate noſtra conferas*, &c. & ſic colligitur Papam noluiſſe dare Canonicatum Bernardo, etiamſi deſumatur vacatio ex clauſula generali, niſi purificata illa conditione quòd præcederet priuatio, & amotio Borellæ à Canonicatu ob narratum ſacrilegium; conditio enim illa, æquè reſpicit vacationem ex cauſa ſacrilegij, ac ex alia quauis cauſa, & ideò vtramque qualificat, & in vtraque cenſetur repetita, Bald. *conſil.* 153. *num.* 2. *lib.* 5. vnde deficiente iſta conditione, prout defecit, quia non ſolùm non fuit ſecuta priuatio, ſed imò Borella fuit plenè abſolutus, corruit gratia principalis, & conſequenter omnes clauſulæ, *cap. ſedes Apoſtolica*, & ibi Abb. *colum. 2. verſ. de reſcr.* Put. *deciſ.* 840. *lib.* 1. *in nouiſſ.* Sarn. *in reg. de infirm. reſign. q.* 34. *n.* 3. Ex quibus tollitur conſideratio facta in alia deciſione quòd verificatio conditionum eſſet neceſſaria, quando ageretur ad canonizandam gratiam ex capite ſacrilegij, quia ex præteritis conſtat conditiones reſpicere etiam clauſulam generalem, *ſine alio quouis modo*, &c.

4 Quæ tantò magis Domini cenſebant admittenda, quia gratia Bernardi videtur laborare vitio ſubreptionis, ex multis capitibus, de quibus per informantes, & præcipuè, quia non fuit expreſſum quòd Annibal fuerat ob prætenſum delictum carceratus, & condemnatus in pœnam extraordinariam, & demum de mandato Sanctiſſimi abſolutus cum abolitione proceſſus, & impoſitione perpetui ſilentij fiſco, quo caſu ſuccedit concluſio quòd condemnatus non poteſt ampliùs moleſtari pro eodem delicto coram aliquo iudice, *l.* 1. *& per tot. tit. C. de ſent. paſſ. l. fin. C. de genor. abolit.* Pariſ. *conſ.* 1. *num.* 1. *& ſeq. lib.* 4. cum aliis per eruditiſſimum D. Farinac. *in prax. crim. part. 1. de inquiſit. quæſt. 4. numer. 2. & quæſt. 6. numer.* 1. nec etiam fuit narrata reſeruatio penſionis ad fauorem Violæ ſcut. 200. ſuper parochiali, nec fuit expreſſa lis, quæ vertebatur in Rota inter eaſdem partes, cùm gratia fuerit obtenta de menſe Iunij 1603. quo tempore fuerat lata ſententia Rotalis coram Litta, & emanauerant deciſiones ad fauorem Annibalis; quæ omnia ſine dubio, vel retraxiſſent, vel difficiliorem reddidiſſent Summum Pontificem ad concedendam gratiam, & proinde intrare videtur ſubreptio, & nullitas gratiæ, *cap. poſtulaſti, & cap. ſuper litteris*, vbi Doct. præſertim Felin. *num. 8. de reſcr.* Caſſad. *deciſ. 12. num. 14. de præbend.*

5 Non obſtat, quòd cùm vacatio capiatur ex clauſulis generalibus, non obſtet ſubreptio, vt fuit dictum in cauſa Hipporegien̄. Canonicatus 20. Octobr. 1584. coram Orano, vt in copia data. Quia fuit reſponſum dictam deciſionem procedere quando ſubreptio reſpicit ſolam primam narratiuam, ſcilicet modum vacandi expreſſum, ſecus verò quando ſubreptio reſpicit ipſam impetrationem, quia non fuit narratum aliquid, quod ſi Papa ſciuiſſet, non conceſſiſſet, vel difficiliùs conceſſiſſet gratiam impetranti iſto caſu, quia ſubreptio influit etiam in clauſulis generalibus, ſubreptio reſiſtit toti gratiæ, & non intrat dicta deciſio, ſed potiùs deciſio Put. *deciſ. 390. lib. 1. in nouiſſ.* ſeu *deciſ.* 400. ſecundùm antiq. impreſſ. quam ſecuta eſt Rota in vna Vicen̄. Canonicatus 21. Iunij 1591. coram Reuerendiſſimo Peruſino in fine deciſionis; in propoſito autem ſubreptio non ſolùm cadit circa modum vacationis expreſſum, ſed etiam circa ipſam impetrationem, vt patet ex ſuprà adductis.

Ex quibus Domini receſſerunt à deciſis, &c.

R. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Ieroſolymitano.

Piſtorien̄. beneficij.

Lunæ 4. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

Appellationis ſchedula debet dari in termino citationis ad ſententiam, ſub quo pronunciatur, nec ſufficit data antè, quia per nouam citationem circunducitur, & mandatum præſumitur ex coniecturis.

SVMMARIVM.

1 *Res iudicata dicitur probata quoties non conſtat de appellatione intra legitima tempora interpoſita.*

2 *Appellationis ſchedula ſub forma quatenus contra recipitur ex vſu palatij.*

3 *Appellationis ſchedula quatenus contra remanet circumducta, & inutilis, ſi non fuit pronunciatum ſub illo termino, & citatione, & venit de nouo interponenda in termino alterius citationis ad ſententiam.*

4 *Appellationis ſchedula debet interponi coram iudice, nec ſufficit dimitti in manibus Notarij in actis.*

5 *Mandato ad lites, ſi in cauſa non fuit oppoſitum, non poteſt ampliùs dari de illius defectu poſt latam ſententiam.*

6 *Mandatum præſumitur ex coniecturis: ea ſunt habere ſcripturas ad cauſam in manibus, facere plures expenſas, & depoſitare ſportulas.*

7 *Procurator dicitur approbatus, ſi per partem aduerſam vti talis fuit ſemper citatus.*

DECISIO CXCV.

COnſtare de re iudicata Domini dixerunt, cùm non
doceatur de appellatione ſaltim intra legitima tempo- 1
ra interpoſita, *cap. Romana, §. ſi verò, de appellat. in* 6.
Rot. *deciſ. 30. de appell. in nou.* Lancellott. *de attent. appell.*
penden. limitatione 50. *n.* 37. Seraphin. *deciſ.* 422. *n.* 5.

Licèt enim die 8. Aprilis præteriti, fuerit data Notario
ſchedula appellationis ſub formula, quatenus, contra quæ 2
recipitur ex vſu palatij, iuxta Veſtr. *in praxi lib. 7. cap.* 3.
num. 19. *in fine*, Put. *deciſ.* 102. *num.* 2. *lib.* 3. Rot. *diuerſ.*
deciſ. 391. *num.* 3. *part.* 3. *lib.* 3.

Tamen quia non fuit pronunciatum ſub termino infra
quem fuerat appellatum, ſed die 29. eiuſdem menſis, ap- 3
pellatio remanſit circunducta, & inutilis, perinde ac ſi in-
terpoſita non fuiſſet, & ideò erat de nouo interponenda in
termino alterius citationis ad ſententiam, ſub quo fuit pro-
nunciatum.

Vltra quòd dicta ſchedula appellationis fuit dimiſſa tan-
tummodo in actis penè Notarium, non autem interpoſita 4
coram iudice à quo, prout requiritur, ad text. *in l. vt de-*
bitus, de appellat. Rot. *deciſ. 50. de appellat. in nou.* Gram-
mat. *deciſ.* 36. *n.* 76. Cephal. *conſ.* 185. *num.* 5. Veſtr. *vbi ſuprà*
num. 27. Lancellot. *loco cit. num.* 184.

Non obſtat defectus mandati eius qui obtinuit ſenten-
tiam, & in cauſa comparuit, quia adeſt mandatum ad li- 5
tes, & cùm contra illud nihil vnquam fuerit oppoſitum,
non poteſt hodie dari de illius defectu, iuxta deciſ. Mohe-
dan. 1. *de procuratorib.*

Maximè quia concurrunt plures coniecturæ in caſu no-
ſtro, ex quibus mandatum præſumitur, Gozadin. *conſil.* 6
11. *num.* 13. Cæſ. de Graſſ. *deciſ. 2. num. 5. de reb. Eccleſ.*
non alienan. Rot. *diuerſor. deciſ.* 187. *num.* 1. *part.* 1. *&*
deciſ. 32. *part.* 2. Mantic. *de tacitis, & ambig. lib. 7. tit.*
6. *num.* 1. ille enim qui comparuit, habebat plures ſcriptu-
ras ad cauſam facientes, quas in actis produxit, Iaſ. *l.* 1.
num. 12 *verſ. item vltra, C. de procurat.* Caſſad. *deciſ.* 3.

ſub

Digitized by Google

ſub num. 5. verſ. & ſi apud aliquem, de procurator. Caputaq. *deciſ. 185. num. 3. part. 2.*

Item in huiuſmodi cauſa ſportulas depoſuit, & alias expenſas fecit, Rot. *deciſ. 2. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. in antiquis*, Socin. *conſ. 86. num. 3. lib. 3.* Gabr. *de procuratorib. concl. 1. num. 6.*

Et tandem vti Procurator fuit ſemper citatus per partem aduerſam, & ſic approbatus, Surd. *deciſ. 104. num. 12.* Menoch. *de adipiſcend. remed. 4. num. 611.*

Ex quibus ita reſolutum.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

deinde S. R. E. Cardinale.

Peruſina ſucceſſionis.

Mercurij 9. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

De ſucceſſione nepotum in hæreditate patrui in capita, & non in ſtirpe admittenda.

SVMMARIVM

1 *Agnationis, & cognationis differentia ſublata, coniuncti in pari gradu pro æquali portione defuncto ſuccedunt, in capita, & non in ſtirpes, & num. 2.*

2 *Nepotes ſuccedunt patruo in capita, & non in ſtirpes, & num. 3.*

DECISIO CXCVI.

1 MOrtua ſine filiis, & ab inteſtato Camilla de Oliuis, relictis Paulo ex fratre, necnon Domitio, & Honorio ex ſorore nepotibus, dictus Paulus fuit adeptus omnium bonorum poſſeſſionem in ciuitate, & territorio Aſſiſij exiſtentium. Et cùm alij ex ſorore nepotes tanquam in pari gradu ſe quoque ad hanc hæreditatem admittendos eſſe prætenderent, cauſa in Rota coram me introducta, dubitaui, an etiam ipſi ius haberent, & an in ſtirpes, vel in capita ſuccederent? Et fuit reſolutum in capita debere ſuccedere. Cùm enim omnes dictæ Camillæ eſſent in pari gradu coniuncti, de iure pariter ad illius hæreditatem vocantur, agnationis, & cognationis differentia ſublata, §. *reliquum, & §. ſi verò, verſ. nullam vero, Auth. de hered. ab inteſt. venient. l. maximum vitium*, vbi Doct. *de liberis præterit.* Bald. *in auth. ceſſante, C. de legit. hered.* Becius *conſ. 13. n. 5. verſ. nam de iure communi.*

2 Et quamuis nonnulli ad huiuſmodi ſucceſſionem plures nepotes in ſtirpes admittendos eſſe reſponderint, videlicet Accurſius *in gloſſ. verbo ſtirpes, Authent. ceſſante, C. de legitim. hered.* quem ſequitur Becius *conſ. 16.* Gabriel *conſ. 1. num. 26. & ſeqq. lib. 2. cum concordantibus.* Contrariam tamen opinionem, quòd in capita ſuccedant amplexi fuerunt Azo *in ſumma, C. de legitim. hered.* Bald. *in l. 1. §. vltimo, ff. ſi pars hereditatis petatur*, quam opinionem communem eſſe teſtatur Capra *conſil. 21. & 104.* Honded. *conſ. 7. num. 9. lib. 9.* & eam rationibus, & authoritatibus omnibus pro vtraque parte conſideratis firmauit Senatus Pedemontanus, vt teſtatur Theſaurus *deciſ. 162. per totum.* Hanc etiam opinionem, vti veriorem, ſequuta fuit Rota in cauſa Romana iuris ſuccedendi 10. Aprilis 1592. coram Cardinali Blanchetto, & in cauſa Romana ſucceſſionis 1. Iulij 1602. coram Illuſtriſſimo Millino.

3 Ratio autem aſſignatur, quia ius authentici quo nepotes cum patruo in ſtirpes admittuntur, eſt iuris antiqui correctorium, per quod patruus, vti proximior, nepotes excludebat, *l. 1. ff. ſi pars hered. petat.* cum aliis adductis in cauſa Romana iuris ſuccedendi coram Cardinali Blanchetto, & patruo non exiſtente, ſuccedebant nepotes omnes in capita, *l. 2. §. hereditas, ff. de ſuis, & legit. l. fin. §. fin. C. de legit. hered.* vnde cùm ius antiquum in primo tantùm caſu correctum reperiatur, quando videlicet nepotes cum patruo concurrunt, in altero quando ſoli nepotes in pari gradu reperiuntur, ſeruari debet ius antiquum, *l. præcipimus in fine, C. de appell. cum ſimilibus.*

4 Verùm quia pro parte Pauli excipiebatur Aſſiſij ſtatutum Honorio, & Domitio præteritis, obſtare, Domini particulariter de illo videndum reſeruarunt, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Florentina Canonicatus.

Veneris 11. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

De probatione iuriſpatronatus quoad perſonas priuatas, in quibus non cadit præſumptio vſurpationis, plura notanda, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus quando agitur de perſonis priuatis, in quibus non cadit præſumptio vſurpationis, probatur ſecundum iuris communis diſpoſitionem, non autem ſecundum diſpoſitionem Concilij Tridentini.*

Iuſpatronatus probatur ex quaſi poſſeſſione centum annorum per continuatas præſentationes effectum ſortitas, num. 1. & 3.

Iuriſpatronatus titulus fundationis, & dotationis præſumitur, n. 1. in fine.

2 *Iuriſpatronatus quaſi poſſeſſio iuſtificatur ex conſenſibus patronorum reſeruatis, & præſtitis in pluribus prouiſionibus, & num. 3. vbi quid ſi deficiant nouem menſes in tempore centum annorum, & num. 4. vbi præſertim concurrentibus adminiculis.*

3 *Iuſpatronatus ex præſenti ſtatu præſumitur in præteritũ.*

5 *Iuſpatronatus nunquid probetur per tres enunciatiuas factas in prouiſionibus Papæ.*

Iuſpatronatus plene probatur ex teſtimonio ordinariorum, & eorum ſententijs, ibid.

DECISIO CXCVII.

1 DOmini tenuerunt conſtare de iurepatronatus, Canonicatus, & præbendæ, de quibus agitur ex fundatione, & dotatione. Cùm enim agatur de perſonis priuatis, in quibus non cadit præſumptio vſurpationis, & nihil fuerit circa iuriſpatronatus probationem vltra ius commune à Sacr. Sanct. Trident. Concil. innouatum, vt dixit Rota *in Comen. Capellaniæ 17. Iunij 1591. coram bo. me. Penia, in Sorana beneficiorum 6. Iunij 1603. coram bo. me. Cardin. Pamphilio*, & in aliis paſſim. Ideò ex quaſi poſſeſſione centum annorum probata per continuatas præſentationes effectum ſortitas ſatis viſum fuit probari dictum iuſpatronatus, iuxta conſil. Feder. de Sen. 234. *ſub numer. 3. verſ. ſic ad propoſitum*, Dec. *conſ. 117. in fin. & conſil. 174. numer. 4. in fin.* Caſſad. *deciſ. 2. numer. 6. de prob.* & præſumi titulum fundationis & donationis, iuxta *deciſ. 1640. lib. 3. part. 3. diuerſor.* cum aliis per Pariſ. *de confid. quæſt. 28. num. 236.*

2 Prædicta autem q. poſſeſſio iuſtificatur tum ex conſenſibus patronorum reſeruatis, & præſtitis in pluribus prouiſionibus Apoſtolicis, qui conſenſus vim habent præſentationum, Rot. *deciſ. 534. n. 4. p. 1. diuerſ. & in dicta Sorana beneficiorum coram bo. me. Card. Pamphilio*, tum etiam ex eorundem patronorum præſentationibus, & inſtitutionibus ſubſecutis. Primò enim del 1514. Kal. Iun. per reſignationem in manibus Papæ Laurentij Cardinalis de Puccis, prouiſus fuit per Leonem X. Iannozius eiuſdem familiæ de Puccis. Secundò, del 1536. 14. Kal. Martij per obitum apud Sedem d. Iannozij tunc Epiſcopi Melphiten. fuit per Paulum III. prouiſus Laurentius Raphaelis eiuſdem familiæ, & vtraque ex iſtis prouiſionibus facta eſt de dd. Canonicatu, & præbenda vti de iurepatronatus, & cum clauſula, *Accedente patronorum conſenſu*, vt *in ſumm. num. 1. & 2.* Tertiò, del 1537. 10. Kal. Iul. per eundem Paulum III. accedente expreſſo patronorum conſenſu per reſignationem d. Laurentij prouiſus fuit Leonardus de Naſis, vt *in ſum. nu. 3.* Quartò del 1548. pridie Kal. Maij occaſione permutationis d. Leon. fuit per eundem Pontificem cum patronorũ conſenſu prouiſus Anton. de Petreis, vt conſtat ex fide partiti Capituli Florentini in traditione poſſeſſionis ei facta, & ex ſupplicatione eiuſdem Antonij bo. me. D. Duci pro licentia illam capiendi, & decreto Auditoris ſuper illius conceſſione, de quibus *in ſumm. n. 4. & 5.* Quintò, del 1570. 22. Ianuarij per obitum d. Antonij fuit à patronis præ-

Digitized by Google

præſentatus Alexander de Puccis coram Vicario Florentiñ. à quo fuit approbatus, & inſtitutus, vt *in ſumm. num.6.* Et demum del 1586. 17. April. per d. Aleaandri reſignationem de eorundem patronorum conſenſu fuit ab eodem Vicario executore Apoſtolico deputato prouiſus Petrus de Naſis, vt *in ſumm. numer. 9.* per cuius obitum ſucceſſit vltima vacatio de menſe Auguſti 1613. Ex quibus ſucceſſiuis vacationibus per obitum, vel reſignationibus dd. prouiſorum, & præſentatorum plenè conſtat dictas præſentationes, & prouiſiones fuiſſe effectuatas, iuxta conſ. Oldrad. 229. *num. 2. & 3.* à Rota toties approbatum.

3 Et quamuis computanda à ptima prouiſione del 1514. Kal. Iun. vſque ad vltimam vacationem de menſe Auguſt. 1613. ad complementum centenariæ deficere videantur nouem menſes; nihilominus de illa viſum fuit ſufficienter conſtare, ſiue inducatur ex præſcriptione qua cùm de d. ann. 1514. Card. Puccius reſignauerit dd. Canonicatum & præbendam de iurepatronatus, ſequitur in neceſſarium antecedens quòd ipſe per prius fuiſſet prouiſus ad præſentationem, vel de patronorum conſenſu, ac etiam quòd iuſpatronatus ante illius prouiſionem fuiſſet erectum, & ſic veriſimiliter hæc omnia præceſſiſſe ante dictos nouem menſes, qui videntur deficere centenariæ, ex præſenti enim ſtatu iuſpatronatus præſumitur in præteritum, vt in terminis eſt deciſ. Caſſad. 4. *de probat.* quæ eſt etiam 7. *de iur. patr. n. 7. verſ. Item tollitur coniectura*, maximè cùm non detur ſtatus contrarius libertatis, vt ſeqnendo Caſſad. eſt deciſ. Coſtæ 200. *incip. In vna Ilerden. in manuſcr.*

4 Siue inducatur ea præſumptione, prout videtur ſentire Rot. *d. deciſ.* 1640. *lib. 3. part. 3. diuerſ.* Quia defectus modici temporis non attenditur: prout in ſimilibus terminis tempus 99. annorum haberi pro antiquo, eſt deciſ. Put. 104. *in fin. lib. 2. in nouiſſ.* Præſertim concurrentibus adminiculis, vt in terminis ad effectum præſumendi titulum fundationis, & dotationis, quòd dicatur probata immemorabilis ſit vltra inſtrumenta doceatur etiam per teſtes de fama cum aliis circumſtantiis de q. poſſeſſione præſentandi per annos 85. eſt deciſ. Mohed. 254. *alias 3. de iur. patr.* & Put. 206. *in fin. lib. 1. in nouiſſ.*

5 In propoſito autem plurimum adminiculantur tres enunciatiuæ in dd. prouiſionibus Leon. X. & Paul. III. quamuis non ſint annorum centum, Aym. *de antiq. temp. in princ. num. 5. verſ. placet tamen*, cum aliis *in Auriacen. iuris nominan. 18. Maij præteriti coram me.* Et inſtrumentum ſupradictæ prouiſionis Ordinarij del 1570. ad fauorem Aleaandri de Puccis factæ (vt in ea legitur) præuia cauſæ cognitione, & præſertim viſione ſupradictarum prouiſionum Apoſtolicarum & conſenſum patronorum, in qua elatè dicitur conſtare de iurepatronatus, & præſentationem eſſe canonicam, & factam à veris patronis, & ideò illam confirmauit, & approbauit; nam teſtimonium Ordinarij, & præſertim ſententia plenè probat iuſpatronatus, Put. *deciſ. 237. lib. 2. in nouiſſ.* Gabr. *conſ. 198. n. 4. vol. 2.*

Et propterea fuit vt ſuprà reſolutum pro Informante, &c.

R. P. D. V B A L D O.

Bononieñ. pecuniaria.

Lune 14. Decembris 1615.

A R G V M E N T V M.

Subſtitutio pupillaris an, quando, & quibus verbis concepta dicatur, quàndo matrem, ſeu auiam excludat à legitima.

S V M M A R I V M.

1 *Subſtitutio pupillaris facta cenſetur per verba mortis in pupillari ætate ſuperuenientis.*
Subſtitutio pupillaris cenſetur facta per clauſulam, vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum, *ibid.*
Subſtitutio pupillaris trahitur non ſolùm ad bona teſtatoris, ſed etiam ad bona pupilli vndecumque quæſita, ibid. vbi ampliatur hæc concluſio, etiam quòd teſtator ſuam hæreditatem in quotas diuiſerit.

2 *Subſtitutio pupillaris excludit matrem, & multò magis auiam à legitima, n. 3. vbi ampliatur hæc concluſio.*

3 *Filij an, & quando intrent in locum matris in ſubſtitutionibus per ius accreſcendi, num. 4.*

5 *Hæreditas non adita non tranſmittitur ad hæredes, niſi adſit contrarium ſtatutum, & n. 6. vbi de materia.*

6 *Hæreditas infanti delata nunquid propriè dicatur hæreditas.*
Verborum proprietas deſumitur à verbis legislatorum, ibid.

7 *Tutor poteſt pupillo hæreditatem acquirere.*
Hæreditatem fuiſſe aditam probatur confeſſione partis, ibid.
Hæres *verbum nunquid intelligatur de hærede ſanguinis, ibid.*

8 *Subſtitutio pupillaris nunquid excludat matrem à legitima quando adſunt contrariæ coniectura teſtatoris.*

9 *Fideicommiſſarij non dicuntur propriè hæredes.*
Fideicommiſſarij, & ſubſtituti dicuntur ſuccedere teſtatori, non autem inſtituentis, ibid. in fine.

D E C I S I O CXCVIII.

DOmini exiſtimarunt non eſſe recedendum à deciſis 1 in hac cauſa die 3. Aprilis præteriti, ea rationibus tunc adductis, neque enim controuerti poteſt pupillaris ſubſtitutio facta Beatrici in teſtamento Hieronymi, quia teſtator ei decedenti in pupillari ætate ſubſtituit Blancam, & Germanicum, *l. 1. §. 1. ff. de vulg. & pupill.* gloſſ. *in l. precibus in gloſſ. magna, in fine, C. de impub.* & in ſubſtitutione vſus eſt clauſula, *vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum*, Paril. *conſ. 36. nu. 34. lib. 2.* Surd. *conſ. 212. nu. 3.* Card. Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib. 5. tit. 8. n. 13.* quæ ſubſtitutio pupillaris ſine dubio comprehendit non ſolùm bona ipſius teſtatoris, ſed etiam bona Beatricis vndecumque quæſita, Roman. *conſil. 397. nu. 2.* Honded. *conſil. 73. nu. 10. lib. 1.* cum aliis in deciſione adductis, non obſtante quòd teſtator ſubſtitutionem ad bona tantùm ſua reſtrinxiſſe videatur, Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 34. n. 12.* cum aliis, de quibus in deciſ. quibus addi poteſt Mant. *de coniect. vlt. vol. lib. 5. tit. 7. nu. 7.* ac etiamſi ſubſtituti fuerint vocati ſinguli pro tertia parte, & teſtator diuiſerit hæreditatem in quotas, Rota *deciſ. 181. num. 5. part. 2. diuerſ.* & alij plures fuerunt congeſti in deciſione.

Quæ ſubſtitutio pupillaris non eſt dubium, quòd exclu- 2 dit matrem, & multò magis auiam, etiam à legitima, non ſolùm de iure ciuili, ſed etiam de iure Canonico, *l. Papinianus, §. ſed neque impuberis*, & ibi Bart. *ff. de inoffic. teſtam. cap. ſi pater, de teſt. in 6.* Doctor. communiter *in l. 2.* vbi Ripa *num.* 43. Socin. iun. *nu. 94. ff. de vulg. & in l. precibus*, vbi Dec. *num. 9.* & Hippol. Rimin. poſt alios de communi atteſtans *num. 90. C. de impub.* Trencacinq. *de ſubſtit. part. 2. cap. 16. num. 1. & 4.* Fachin. *lib. 4. contr. iur. cap. 42.* Pariſ. *conſ. 104. num. 4. lib. 3.* cum aliis per Surd. *conſil. 212. num. 1. lib. 2.* Craſſ. *in §. ſubſtitutio quæſt. 30. num. 2.* Honded. *conſ. 51. num. 28. lib. 2.* & fuit latè deductum in vna Firmana hæreditatis 12. Decembr. 1614. & 23. Februarij 1615. coram R. P. D. meo Butatto.

Non obſtat, quòd teſtator ſubſtituerit in tertia parte 3 Iſabellam vxorem ſuam, & matrem Beatricis inſtitutæ, volens dictam tertiam partem ſuccedere loco legitimæ, quę de iure illi deberetur in bonis filiæ; ex quo inferebant informantes noluiſſe excludere matrem à legitima, quod ſufficit ad hoc vt mater per pupillarem non excludatur à legitima, Decian. *conſil. 82. num. 23. lib. 3.* Surd. *d. conſ. 212. num. 7.* & conſequenter cùm mater prædeceſſerit filiæ inſtitutæ, legitima videatur pertinere ad auiam maternam ſuperſtitem nepti; quia fuit reſponſum, quòd imò ex dicta diſpoſitione ad fauorem matris, quòd debeat habere tertiam partem loco legitimæ, potiùs colligitur teſtatorem voluiſſe illam excludere à legitima, ex latè congeſtis per eundem Surd. *dicto conſil. 212. num. 12. & ſeq.* & ſignanter *num. 14. verſ. poſtremo, & num. 20. verſ. pari modo, lib. 2.* non enim mater ſi ſuperuixiſſet filiæ, conſecuta fuiſſet legitimam vigore dictæ ſubſtitutionis pupillaris, per quam potiùs ab ea excludebatur, ex ſuprà allegatis, ſed tertiam partem bonorum, in qua erat ſubſtituta, quæ portio cùm fuerit caducata per mortem matris ante Beatricem, in ea ſuccedunt filij ſubſtituti per ius accreſcendi, *l. vnic. §. his ita, & §. ſin autem, C. de caduc. tollend.* Bart. *in l. re coniuncti, num. 23. ff. de leg. 3.* Honded. poſt relatos *conſil. 49. num. 73. lib. 2.* Rota diuerſ. *deciſ. 24. in princip. & num.*

3. part.

3. *part.* 1. & fuit deciſum in vna Romana fideicommiſſi de Capizucchis 2. Maij 1594. coram bo. me. Cardinali Blanchetto; in alijs verò bonis Beatricis, & ſic in dote materna ſuccedent iure pupillaris ſubſtitutionis voitæ cum iure accreſcendi, vt declarant Doctor. *in dicta l. re coniuncti*, vbi Ioann. Bologn. *num.* 376. *& ſeq.* Craſſ. *in §. ius accreſcendi quæſt.* 31.

4 Et ex hoc ceſſat quod obiiciebatur ex aduerſo quòd portio bonorum paternorum non potuerit capi ex iure accreſcendi, tanquam non vacans, & ab auia occupata, quia cùm fuerit caducata ad fauorem ſubſtitutorum, ex proximè allegatis, non potuit ab auia occupari, prout nec potuit occupari dos materna ſtante ſubſtitutione pupillari, auiam excludente etiam à legitima, *d. l. Papinianus*, *§. ſed neque impuberis*, *ff. de inoff. teſtam. d. cap. ſi pater*, *de teſt. in* 6. Bart. *in l.* 2. *n.* 31. *ff. de vulg.* cum alijs ſuprà allegatis, & fuit dictum in Hortana ſucceſſionis 28. Ianuarij 1611. coram Reuerendiſſimo Bononien̄.

5 Non obſtat quòd hæreditas matris non fuerit adita per filiam, & ideo non potuerit tranſmitti, ex allegatis; quia quicquid eſſet dicendum de iure communi, quo tamen inſpecto verius eſt tranſmitti, maximè præcedente reſtitutione in integrum aduerſùs omiſſam per infantem aditionem, iuxta latè deducta in alia Hortana ſucceſſionis 5. Nouembris 1601. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, difficultas ceſſabat in hoc caſu ob ſtatutum Mutinen̄. diſponens hæreditatem infanti delatam, & non acquiſitam, tranſmitti, dummodo potuerit acquiri, prout in caſu noſtro acquiri potuit per aditionem tutorum, quos Beatrix habebat, vt fuit etiam firmatum in alia deciſione.

6 Neque etiam obſtat quòd ſtatutum tanquam exorbitans debeat intelligi de hæreditate delata ſtrictè, & propriè, non autem largè, prout hæreditas dicitur delata ignoranti, vel infanti, iuxta ſingulare Mattheſil 193. Soccin. *conſil.* 116. *num.* 16. *lib.* 1. Quia fuit reſponſum in primis veriorem videri opinionem contrariam, quòd imò hæreditas propriè dicatur delata etiam infanti, vt per Adden. *in dicto ſingul.* 193. & probat text. *in l. ſi infanti*, *in princip.* & *in §. ſin vero*, *C. de iur. deliber.* vbi text. ter appellat hæreditatem infanti delatam, & dicere quòd text. ibi impropriè loquatur, prout dicit Zuccard. *in l.* 1. *num.* 15. *C. qui admitt.* eſt alienum à legiſlatore, à quo ſumitur proprietas verborum, vt per Bart. *in l. omnes populi*, *num.* 59. *ff. de iuſt. & iur.* ſic dicitur infanti competere bonorum poſſeſſio, vt *in rubr. ff. de bon. poſſeſſ. furioſ. infanti compet.* & competere, & deferri hæreditatem idem ſunt, vt per Cagnol. *in dicta l. num.* 21. *C. qui admitt.* & hanc opinionem ſentit expreſsè gloſſ. *in l. infantis*, *in vltima gloſſ. C. eod. tit.* & ibi Bald. *in* 1. *oppoſ. C. qui admitt.* Imol. *in l. is poteſt*, *num.* 2. & ibi Alexand. *numer.* 7. *in fin. ff. de acquirend. hæred.* Dec. *in dicta l.* 1. *C. qui admitt. in add. ad primam lecturam*, *num.* 14. *& in* 2. *lectura numer.* 11. & ibi Ioann. Bologn. *num.* 23. Camill. Plaut. *in v. delata num.* 15. vbi teſtatur in hanc ſententiam frequentiùs iure Doct. *& num.* 17. Cagnol. *ibidem de communi num.* 24. *&* 25. & nouiſſimè Peruſ. *de magis commun. ibidem*, *num.* 138. *in fin. & num.* 150. poſt Iac. de Nig. Curi. & alios, Alciat. *in dicta l. delata*, *num.* 30. *& ſeqq.* & ibi Rebuff. *col.* 2. *verſ. ad hæc*, *ff. de verb. ſign.* Bellon. *ſupp. lib.* 1. *cap.* 16. Adden. ad Dec. *conſ.* 55. *ſub num.* 8.

7 Sed in caſu noſtro ceſſat omnis difficultas; tum quia ſtatutum loquitur expreſsè de delatione, per quam acquiri potuit hæreditas quæ infanti per tutorem acquiri potuit, *dicta l. ſi infanti*, *C. de iur. delib.* tum & multò magis, quia ſtatutum non ſimpliciter loquitur de hæreditate delata quòd ea tranſmittatur ad quoſcumque hæredes, in quibus terminis loquuntur Mattheſil. & ſequaces; ſed in hæreditate quæ deferatur cuicunque mulieri, in quacunque ætate conſtitutæ, quæ verba ſine dubio comprehendunt mulierem infantem, & in omnem caſum non conſtat de non aditione, imò potiùs oppoſitum colligitur ex confeſſione illorum de Bologninis, quòd fuit, & remanſit hæres Iſabellæ Beatrix eius vnica filia, vt fuit ponderatum in deciſione, nec illud verbum *hæres* videtur poſſe referri ad hæredem ſanguinis, cùm vltra illud fuerit etiam addita qualitas quòd fuerit filia vnica.

8 Nec refragatur quòd ſtantibus coniecturis ceſſet excluſio matris per pupillarem, quia vltra quòd coniecturæ allegatæ non videbantur admodum vrgentes. Reſpondebatur etiam illas fortè poſſe habere locum in tacita pupillari, in qua loquuntur Doctores ex aduerſo allegati; ſecus in expreſſa, in qua verſamur; per quam certum eſt matrem excludi, *dicto cap. ſi pater*, *de teſt. in* 6. cum alijs ſuprà adductis.

Demum nec videbatur ſubſiſtere quòd ſubſtituti videantur elegiſſe viam agendi per fideicommiſſum, non autem per pupillarem; quia contrarium deprehenditur ex ſententiis latis ad fauorem Germanici, & Blanchæ, tanquam ſubſtitutorum, & hæredum Beatricis, quæ non conueniunt fideicommiſſariis, qui non dicuntur propriè hæredes, ex allegatis per Surd. *conſil.* 212. *numer.* 16. vltra quòd ſi iſti venirent per fideicommiſſum, ſuccederent teſtatori, non autem Beatrici, *l. cohæredi*, *§. cum filio*, *ff. de vulg.* Surd. *conſ.* 120. *num.* 14. Peregrin. *de fideicommiſſ. art.* 22. *num.* 2. 9

Ex quibus Domini permanſerunt in deciſis.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana reſciſſionis contractus.

Veneris 18. *Decembris* 1615.

A R G V M E N T V M.

De legato alimentorum quando debeatur legatario ingreſſo in monaſterium, vel ſi aliàs aliunde habeat vnde ſe alere poſſit, & quòd reſtitutio in integrum non datur niſi conſtito de læſione, & de bono iure illam petentis.

S V M M A R I V M.

1 *Reſtitutio in integrum denegatur etiam priuilegiatis vbi de læſione non apparet, & num.* 2. *vbi etiam quod negatur non conſtito de bono iure, & quanta debeat eſſe dicta læſio, d. num.* 2.

3 *Aditio hæreditatis non præſumitur, ideò probanda eſt.*
Hæres ſine beneficio legis, & inuentarij, tenetur ad omnia onera hæreditaria, ibid.

4 *Læſio in contractu conſideranda eſt tempore contractus, & non poſtea ſuperueniens.*
Legatum alimentorum monacho factum quoad ius remanet penes monachum; commoditas verò ipſius vita durante tranſit in monaſterium, ibid.

5 *Alimenta debita iure actionis ſoluenda ſunt etiam quod quis aliunde habet vnde ſe alere poſſit.*

6 *Alimenta debentur etiam extra domum teſtatoris, quando quis ex iuſta cauſa non poteſt in illa domo morari, & ibi etiam ponitur exemplum iuſtæ cauſæ.*

D E C I S I O CXCIX.

De anno 1585. quondam Ioannes Georgius Dux Cæſarinus legauit in codicillis Aſcanio filio ſuo naturali, qui hodie in Religione S. Auguſtini degit, & frater Georgius nuncupatur, alimenta, & veſtes in ipſius teſtatoris domo, vbi voluit etiam tres famulos, & vnum equum ad eiuſdem vſum ali. Verùm quia mortuo teſtatore Dux Iulianus illius filius, & hæres huiuſmodi legatum non præſtabat, fuit à fratre Georgio conuentus coram A C. quo ſubſecuto dictæ partes inter ſe ad tranſactionem deuenerunt, & legatum redactum fuit ad ſcuta viginti pro quolibet menſe, ac ſi ab initio fuiſſet in dicta ſumma conſtitutum. Et cùm deinde frater Georgius per huiuſmodi tranſactionem enormiter ſe læſum prætenderet, cauſa introducta in Rota fuit coram bo. me. Penia, & ſucceſſiuè coram Reu. D. meo Decano in eius locum ſubrogato deciſum, conſtare de læſione, ita vt tranſactio veniat reſcindenda; ſuper quo lata ſententia, quæ ob non interpoſitam appellationem in tempore fecit tranſitum in iudicatum, fuit pro parte Dominorum de Cæſarinis commiſſa mihi cauſa reſtitutionis in integrum, & propoſito per me dubio, fuit per Dominos reſolutum de cauſis dictæ reſtitutionis non conſtare, cùm læſio non appareat, ſine qua priuilegiatis etiam reſtitutio in integrum denegatur, *l. nam poſtea*, *§. ſi minus*, *ff. de iureiurando*, *l. ſi ex cauſa iudicati*, *ff. de minor.* Natt. *conſ.* 548. *num.* 35. Rot. *deciſ.* 1. *de reſtit. in integr. in nou.* 1

Nec ſola procuratoris negligentia in non appellando ſa- 2
tis

Digitized by Google

tis videtur ad obtinendam reſtitutionem, cùm vlteriùs de bono iure ſit docendum, Roland. *conſ.* 10. *num.* 15. *verſ. Quinto accedit lib.* 4. Aym. *conſ.* 172. *num.* 7. Rota *deciſ.* 1. *de reſtit. in integr. in nou. deciſ.* 156. *num.* 4. *&* 5. *lib.* 2. *part.* 2. *diuerſ. &* *deciſ.* 434. *num.* 2. *lib.* 3. *part.* 3. In præſenti autem caſu bonum ius Dominorum de Cæſarinis probari non valet, cùm frater Georgius enormiter fuerit læſus in tranſactione. Nam ex depoſitione teſtium vigore legati quolibet menſe debebantur illi ſcuta quinquaginta, quæ per tranſactionem ad ſcuta viginti redacta fuerunt. Vnde clarè deducitur vltra dimidiam læſio, ita vt ſit locus diſpoſitioni legis 2. *C. de reſcind. vendit.* quæ procedit etiam in tranſactione, Bart. *in d. l.* 2. *num.* 7. vbi Cagnol. *num.* 8. Dec. *conſ.* 156. *in princ. & conſ.* 551. *num.* 6. & hanc ſententiam vti veriorem ſeruat Rota Chiſamen. *deciſ.* 192. incipit, *Tranſactio reſcinditur*, & fuit dictum in cauſa Tiraſonen. decimarum 8. Octobris 1586. coram Robuſterio, & in hac cauſa 6. Aprilis 1612. coram bo. me. Penia, & 28. Aprilis 1613. coram Reu. D. meo Decano.

3 Non obſtat, bona in tranſactione aſſignata, licèt data fuerint ad rationem viginti ſcutorum pro quolibet menſe, magni tamen valoris exiſtere. Quia ceſſat obiectum, cùm dicta ſtabilia non fuerint purè, & ſimpliciter tradita, vt apparet ex tranſactionis inſtrumento, ſed ad faciliorem exactionem illorum, tantummodo redditus fratri Georgio fuerunt aſſignati. Nec valet exceptio, quòd omnia bona Ducis Ioan. Georgij ſubiecta eſſent fideicommiſſo Cardinalis Cæſarini, cum prohibitione cuiuſcunque detractionis, etiam legitimæ. Et propterea non potuerit illi dictum legatum relinquere. Reſpondetur enim primò non apparere Cardinalis hæreditatem per anteceſſores Ioannis Georgij fuiſſe aditam, quod tamen vti factum probari debuiſſet, Bald. *conſ.* 224. *lib.* 2. Roman. *conſ.* 154. *num.* 2. Signor. *conſ.* 19. *num.* 4. Vlteriùs, quia ſine beneficio legis, & inuentarij Dux Iulianus Ioan. Georgij fuit hæres, ad onera patris hæreditaria tenebatur, *l. vnica, C. de impònend. lucrat. deſcript. lib.* 10. Roland. *de inuent. quaſt.* 12. *part.* 2. *num.* 3. & per conſequens ad legatum de quo agitur. Denique cùm plurima bona magni valoris dictus Ioan. Georgius acquiſierit, de illis in omnem euentum huiuſmodi legatum deberetur.

4 Non obſtat hic læſionem conſiderari non poſſe, cùm frater Georgius vti religioſus adeò pingui legato non indigeat, tum quia poſt tranſactionem fuit ingreſſus Religionem, & tempus contractus eſt attendendum, *l. ſi voluntate, in fine*, vbi Bald. *C. de reſcind. vend.* Gratian. *conſ.* 142. *num.* 29. *lib.* 2. tum etiam quia legatum remanet quoad ius penes Religioſum, ipſius verò vita durante, commoditas in monaſterium tranſit, *Authent. ingreſſi*, & ibi Bart. *num.* 42. *verſ. quærit gloſſ.* Iaſ. *num.* 48. *verſ. tertiò videndum, C. de ſacroſ. Eccleſ.* Speculat. *in tit. de ſtat. monach. numer.* 52.

5 Non obſtat pariter, huiuſmodi legatum, tanquam alimentorum ceſſare, cùm frater Georgius à monaſterio ſit alendus. Nam cùm hæc alimenta vigore legati, & ſic iure actionis debeantur, non ideò ceſſant ex quo dictus frater eadem aliunde conſequatur, Bald. *conſil.* 481. *num.* 5. *lib.* 4. Dec. *in l. de alimentis numer.* 5. *C. de tranſact.* Roland. *conſ.* 55. *num.* 5. *lib.* 2. Menoch. *conſ.* 8. *num.* 23. Card. Seraphin. *deciſ.* 487. *num.* 8.

6 Nec eidem fratri Georgio præiudicat extra domum paternam degere vbi ex teſtatoris diſpoſitione præſtanda illi erant alimenta. Quia non ideò minus ea debentur, vbi iuſta adeſt cauſa alibi commorandi, Bart. *in l. Caio, §. Imperator, ff. de alim. & cibar. legat.* Roland. *conſ.* 89. *num.* 14. *&* 15. *lib.* 3. Surd. *de alim. tit.* 4. *quaſt.* 15. *num.* 12. Peregr. *de fideic. art.* 16. *num.* 138. Hic autem apparet de iuſta cauſa, tam propter litem motam ſuper ipſis alimentis, quæ propterea extra domum ille conſequi poterat, ex ſuprà allegatis, tum etiam, quia profeſſus idem fuerat religionem, quæ multa habet priuilegia, *auth. ingreſſi, C. de ſacroſ. Eccleſ.* vbi notant Doct. & fuit in hac eadem cauſa dictum coram bo. me. Penia, & Reu. D. meo Decano: ſicut pariter ad iſtum effectum iuſta cenſetur cauſa, quando vult legatarius cum propria vxore, & filiis habitare, Rolan. *conſ.* 22. *num.* 13. *lib.* 1. Simon de Præt. *de interpr. vlt. vol. lib.* 4. *dubitat.* 11. *num.* 12. Surd. *in tract. de alim. tit.* 4. *quaſt.* 13. *num.* 36. *&* 37. optimum autem eſt argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale, *cap. quoniam frequenter, §. porrò*, & ibi Doct. *vt lit. non conteſt.*

Cæterùm quia pro parte Dominorum de Cæſarinis de nullitate profeſſionis excipiebatur, Domini particulariter de illa videndum reſeruarunt.

R. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Ieroſolymitano.

Eugubina Canonicatus.

Veneris 20. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

Clauſulæ regulæ octauæ Cancellariæ non extenduntur ad alias regulas præcedentes, quia olim regula octaua ſeparatim ab aliis regulis edebatur, & militat diuerſa ratio.

SVMMARIVM.

1 *Derogatoria, & derogatoriarum derogatoria operantur effectum aduerſus regulas Cancellariæ.*

2 *Derogatoria etiam ſpecialis indulti, ſed poſterior non tollit ius quæſitum ex indulto.*

3 *Regula octaua Cancellariæ continet ampliſſimas clauſulas, quæ referuntur etiam ad regulas præcedentes, declara vt num.* 4. 7. *&* 8.

5 *Clauſula refertur ad præcedentia ſi ſit in fine poſita, ſecus ſi in medio.*

Huiuſmodi, ea dicta, *&c. Dictiones iſtæ ſunt relatiuæ eorum tantùm, de quibus fuit facta mentio.*

8 *Clauſula non refertur ad alias regulas in quibus militat diuerſa ratio.*

9 *Decretum irritans in regula* 8. *appoſitum non extenditur ad alias regulas Cancellariæ.*

10 *Moderatio indultorum à Sanctiſſimo D. Paulo V. facta, loquitur tantùm de beneficiis vacantibus apud Sedem.*

11 *Derogatoriæ generales etiam ampliſſimæ non derogant reſeruationibus in corpore iuris clauſis.*

12 *Extrauagantes conſtitutiones an cenſeantur in corpore iuris incluſæ.*

DECISIO CC.

VAcante Canonicatu, de quo agitur, de menſe Decembri 1613. per mortem Horatij Maſſarelli, Capitulum ad illum elegit D. Attilium Benematum vigore indulti fel. record. Gregorij XIII. ſibi tribuenti huiuſmodi electionem in Canonicatibus Eccleſiæ Eugubinæ in quibuſcunque menſibus, & quomodolibet affecti, vel reſeruati exiſtant.

Cæterùm quia D. Horatius erat familiaris bo. me. Cardin. Alexandrini, Dominicus Baldellus de eodem Canonicatu tanquam reſeruato per regulam 3. Cancellariæ ſibi à Sede Apoſtolica prouideri obtinuit. Vnde inter ipſum, & Attilium orta lite, illiuſque cognitione mihi commiſſa, propoſui dubium, ad quem illorum d. Canonicatus ſpectaret.

Et fuit ordinatum quòd omnes Domini cauſam vide- 1
rent, ſicque hodie iuxta dictum ordinem cauſa repropoſita, & diſcuſſa, ad Attilium ſpectare fuit reſolutum, cùm ipſe habeat intentionem fundatam in dicta electione de ſe facta à Capitulo, & ab Epiſcopo confirmata iuxta formam dicti indulti habentis derogatorias regularum Cancellariæ editarum, & edendarum, & derogatorias derogatoriarum, per quas ſatis videtur fuiſſe derogatum dictæ regulæ 3. qua Dominicus nititur, ad tradita per Sarnen. *in proœmio regularum, quaſt.* 5.

Non obſtat quòd in litteris prouiſionis Dominici fuerit 2
ſpecialiter derogatum dicto indulto, quia talis derogatio non eſt attendenda, cùm fuerit longè poſt electionem & confirmationem Attilij, & ſic poſt ius illi quæſitum, Rot. *deciſ.* 574. *in fine part.* 1. *diuerſorum*, Seraphin. *deciſione* 1263. *in fine*. Et eſt ſubreptitia ob non factam mentionem dictæ electionis, & confirmationis, Rot. *deciſione* 17. *de præbend. in nou.* Caputaquen. *deciſ.* 37. *part.* 2.

Minus obſtat quòd dicto indulto cenſeatur derogatum 3
per ampliſſimas clauſulas contentas in regula 8. Cancellariæ, iuxta deciſionem Eugubin. Præpoſituræ 30. Maij 1606.

Digitized by Google

1606. coram Reu. Bononieñ. quæ clauſulæ cùm referantur ad omnes regulas præcedentes, videantur etiam repetitæ in regula 3. in qua verſamur, iuxta Caſſad. *deciſ. fin. de reſtitut.* Put. *deciſ.* 191. *lib.* 3. Mandoſ. *ſuper proœm. regul. cancell. quæſt.* 2. & fuit dictum in Spoletana beneficiorum 3. Iulij 1606. coram Reuerendiſſimo Attrebateñ.

4 Quia dictæ clauſulæ reg. 8. reſpiciunt tantùm reſeruationem octo menſium in ipſa regula contentam, & non extenduntur vltra eam, quod patet ex eo quòd antiquitus dicta regula non inſerebatur inter alias communes Cancellariæ, ſed ſeorſum cum ſuis ſpecialibus clauſulis, & decreto irritanti. Vnde dum Pontifices illam addiderunt aliis regulis, non eſt veriſimile voluiſſe alterare, & commutare earum naturam, dictas clauſulas quæ vſque ab initio in regula 8. apponebantur, referre ad regulas præcedentes penitus diſtinctas, & ſeparatas. Et hoc clariùs deſumitur ex decreto *irritanti* in fine ſeptimæ regulæ præcedentis appoſito, quòd ſuperfluum fuiſſet ibi apponere, ſi decretum irritans & aliæ clauſulæ in regula 8. poſitæ cenſerentur repetitæ in præcedentibus, & ſic ad iſtam ſuperfluitatem euitandam non eſt admittenda talis repetitio.

5 Cùm præſertim non ſint appoſitæ in fine, ſed in medio regulæ, quo caſu non eſt dicendum Pontificem ad præcedentes, illas referre voluiſſe, Abb. *in conſil.* 75. *num.* 2. *lib.* 2. poſt Bart. *in l. talis ſcriptura*, *§. hanc autem*, *num.* 3. *ff. de legat.* 1. Gabr. *de clauſul. concluſ.* 9. *num.* 14.

6 Et omnis difficultas ceſſat ex verbis ipſius regulæ quæ ſunt reſtricta tantum ad diſpoſita in illa, vt patet ibi indulta Apoſtolica circa ea, *& ibi de huiuſmodi beneficijs*, &c. quæ dictiones *huiuſmodi*, & *ea*, ſunt relatiua eorum tantùm, de quibus in eadem regula fuit dictum, *l. huiuſmodi*, *ff. de legat.* 1. Bero. *conſ.* 57. *num.* 48. *lib.* 3. Port. Imolen. *conſ.* 10. *num.* 18. Surd. *conſ.* 308. *num.* 16.

7 Et cùm fuerint prolata in ſingulari ibi aduerſus reſeruationem huiuſmodi referuntur ad reſeruationem octo menſium tantùm in eadem regula contentam, non autem ad cæteras alias, ad quas referri non poteſt, ſalua ratione recti ſermonis, Iaſ. *in l.* 1. *num.* 8. *C. de liber. præterit.* Gozad. *conſ.* 82. *num.* 14. Barbat. *conſ.* 74. *num.* 2. *lib.* 1. ſi enim hanc relationem voluiſſet fieri Summus Pontifex, locutus fuiſſet in numero plurali, non autem ſingulari.

8 Nec mirum ſi regula 8. contineat clauſulas prægnantiores aliis regulis, cùm illa præiudicet in 8. menſibus tantùm, & temporales ad beneplacitum Pontificis, aliæ verò perpetuò, & in omnibus menſibus, quo ſtante dictæ clauſulæ adeò amplæ & prægnantes non debent ad alias regulas in quibus militat diuerſa ratio extendi, Bart. *vbi ſupr.* Abb. *d. conſ.* 75. *num.* 4. *verſ. ſecundo facit*, Aym. *conſ.* 70. *num.* 10. Gabr. *vbi ſupr. num.* 3.

9 Ad auctoritates autem in contrarium adductas volentes decretum irritans appoſitum in regulam referri etiam ad regulas præcedentes, fuit reſponſum huiuſmodi opinionem ſemper dubiam fuiſſe in Rota, vt patet ex d. deciſ. Caſſad. quæ nihil firmat, ſed tantùm arguendo dicit videri quòd clauſula illa referatur ad præcedentem, & ſtatim ſubiungit quatuor Dominos tenere contrà, & paſſum eſſe dubium. Prout, & de tempore Putei Rotam dubitaſſe ſuper hoc articulo apponere ex *d. eius deciſ.* 191. In qua pariter nihil firmauit, ideòque non eſt curandum de opinione Mandoſij, qui mouetur ex d. deciſ. Caſſad. Deciſio verò Spoletana coram Reu. Attrebateñ. id dixit incidenter, non autem ex profeſſo firmauit hunc punctum, in quo in contrarium adeſt alia deciſio in cauſa Licien. beneficiorum 4. Iulij 1607. coram D. meo Caualerio.

Vltra quòd licèt decretum regulæ ſeptimæ extenderetur ad præcedentes, non ex eo clauſulæ regulæ 8. ad illa venirent extendendæ, cùm habeat verba reſtrictiua excludentia dictam extenſionem, vt ſuprà probatum eſt.

10 Non obſtat moderatio indultorum edita per S. D. N. de menſe Octobris 1607. quia loquitur de beneficiis vacantibus apud Sedem, quorum collatio pertinebat ad Cardinales, vt clarè colligitur ex rubrica, proœmio, & verbis illius.

Et licèt faciat etiam mentionem beneficiorum vacantium per obitum familiarium Cardinalium; tamen quoad illa etiam reſtingitur ad indulta ipſorum Cardinalium. Illa autem verba ibi appoſita, *quam & aliorum quorumcumque inferiorum collatorum*, intelliguntur de beneficiis quæ aliàs competerent inferioribus collatoribus; & ex indulto pertinebunt ad Cardinales.

Tandem viſum fuit non obſtare quòd licèt indultum 11
conceſſum Capitulo contineat ampliſſimas clauſulas derogatorias; tamen cùm ſint generales, per illas non cenſetur derogatum reſeruationibus in corpore iuris clauſis, iuxta Rebuff. *ſuper concordatis*, *tit. de reſeruationib.* *§ volumus*, *verſ. Tertio ratione beneficiorum*, ſicque nec reſeruationi ex familiaritate Cardinalium indultæ, iuxta *Extrauagant. ad regimen*, *& ad Romani*, *de præbend.*

Quia omiſſa pro nunc quæſtione, an huiuſmodi Extra- 12
uagantes cenſeantur incluſæ in corpore iuris, de qua latè per Sarnen. *in regul. de triennal. quæſt.* 31. *à num.* 8. viſum fuit ſufficere pro reſponſione quòd illæ Extrauagantes non contineant in ſe reſeruationem, de qua agitur.

Nam quoad Extrauagant. *Ad regimen*, illa nullam facit mentionem de hac reſeruatione, vt ex eius lectura apparet.

Extrauagans autem *Ad Romani*, non inducit nouam reſeruationem, ſed inductam *in reg.* 3. quæ aliàs per mortem Pontificis expiraſſet, perpetuat, & durare vult etiam Pontifice defuncto, & diſpoſitione regulæ ceſſante: vnde durante hodie vita Pontificis (quam Deus dignetur prorogare ad plurimos, & feliciſſimos annos) reſeruatio, de qua nunc agitur, eſt tribuenda regulæ 3. Simonett. *de reſeruat. quæſt.* 35. Gonzales *ſuper regul.* 8. *gloſſ.* 51. *num.* 62. non autem dictæ conſtitutioni, cùm nondum venerit tempus illius diſpoſitionis.

Ex quibus ita fuit reſolutum.

R. P. D. PIROVANO.

Neapolitana alimentorum.

Luna 11. *Ianuarij* 1616.

ARGVMENTVM.

Habes in ſummario numero 1.

SVMMARIVM.

1 *Alimenta præſtari debent ab Eccleſia patrono pauperi, tribus concurrentibus, probatione iuriſpatronatus, paupertate petentis, ſuperabundantia redditum Eccleſiæ.*

2 *Poſſeſſio percipiendi recognitionem debitam patrono beneficij releuat poſſidentem ab onere probandi iuſpatronatus.*

3 *Paupertas ſi probari debet, non eſt attendenda ſumma egeſtas, ſed inopia reſpectiue ad conditionem nobilitatis perſonæ.*

4 *Paupertatis probatio excluditur, ſi conſtat de annuo redditu, cuius vnica exactio ſufficit ad poſſeſſionem.*

5 *Actus vnicus ſequuto effectu ſufficit ad conſtituendum quem in quaſi poſſeſſione exigendi annuum redditum.*

6 *Paupertas probatur per vrgentiam creditorum ad diſcuſſionem bonorum.*

7 *Probationes ſi concurrant magis ſtatur illi, quæ fit per ſcripturam, quàm quæ fit per teſtes.*

8 *Eccleſia patronata non tenetur ad alimenta patrono, ſi ſuperſunt alij ad quos ſimile onus pertinet.*

9 *Eccleſiæ redditus ad effectum probandi ſuperabundantiam debent probari per corpora bonorum, nec ſufficit per publicam vocem, & famam.*

DECISIO CCL.

CVm præſens dubium fuiſſet propoſitum, & reſolutum coram bo. me. Iuſto vſque de anno 1607. 5. Martij, & cauſa per mortem illius aduerſarij non extenſa deciſione ad me deuoluta fuerit, cauſam iterum ſuper eiſdem de ordine DD. propoſui, in qua

Cenſuerunt ſtandum eſſe in deciſis coram R.P.D. Manzanedo 31. Maij 1606. vbi firmatum fuit monaſterium Montis Oliueti Neapolitani non teneri ad alimenta præſtanda D. Equiti Ianuario Orcliæ.

In hac enim diſputatione pro fundamento intentionis 1
D. Equitis tria erant probanda, iuſpatronatus, paupertas ex parte petentis alimenta, & quòd Religioni ſuperabondent

dent redditus, dempta condecenti 24. Monachorum ſuſtentationem, ac alijs neceſſarijs pro reparatione, & ſeruitijs Eccleſiæ.

2 Primum non controuertebatur, ſed tantummodo quòd D. Eques non probaret deſcendentiam à primo fundatore Guralio, quam tamen Domini exiſtimabant non eſſe neceſſariam, cùm hodie appareat fundatorem iniunxiſſe Monachis, vt quolibet anno in die Purificationis darent vnam candelam ceream patrono pro tempore exiſtenti, & iuxta fundationis tenorem D. Equitem candelam in eo die recepiſſe, quod probant teſtes dati, cùm quibus concurrit fides nobilium, & reſolutio facta in conſ. Neapolitano ſuper eiſdem præeminentiis inter impreſſ. per Vincen. de Franch. 85. *part.* 1. per quam D. Carolus frater Equitis obtinuit à Nuntio manutentionem in perceptione candelæ, quod ſufficere viſum fuit in hac materia, vt Eques releuetur ab onere probandi, *cap. conſultationibus, de iurepatronat.* & ſæpè fuit reſolutum, vt in Firmana iuriſpatronatus 15. Maij 1611. coram Illuſtriſſ. Card. Lancellotto in Placentina Capellaniæ 14. Maij 1614. coram Reu. noſtro Decano.

3 Paupertas autem non videbatur ſufficienter probata. Nam etſi ſumma egeſtas non ſit attendenda in hac ſpecie probationum, ſed inopia reſpectiuè ad conditionem nobilitatis perſonæ, vt per Couarr. *lib. 2. var. reſol. cap. 6. num.* 8. & Menoch. *de arbitr. caſ.* 65. *num.* 9. quod etiam firmauit Rota in cauſa Rhegien. Prioratus 1. Iunij 1596. & 19. Iunij 1598. coram bo. me. Penia.

4 Tamen viſum eſt inopiæ ſatis ſuccurſum ex certa quantitate annuorum redditũum in ſumma ducatorum 360. eidem Equiti in renuntiatione bonorum facta, Carolo eius fratri aſſignata, & ceſſa pro parte ſuper gabellis ciuitatis Neapolis, & ſuper vniuerſitate Nardo, & eorundem redditũum, vt ex fide officialium ciuitatis Neapolis ſub die 15. Martij 1607. quæ datur, adeptus eſt poſſeſſionem per exactionem, & vſum, *cap. querelam de elect. & de reg. iur. in 6.*

5 Et ſufficit vnica receptio, & exactio ad conſtituendum aliquem in quaſi poſſeſſione, Ripa *in c. cùm Eccleſia Sutrina, n.* 53. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Alex. *conſ.* 74. *num.* 16. *lib.* 4. Roman. *conſ.* 311. *in fine*.

6 Ideò cùm Eques non probauerit quod huiuſmodi redditus priuatus fuerit, vel vrgentiam ſuorum creditorum ſaltem per diſcuſſionem bonorum mandato iudicis factam, prout nixus eſt probare in Carolo eius fratre, quem modum probandi paupertatem inter cæteros meliorem exiſtimauerunt, Ang. *in l. ſi vero, §. qui pro rei, ff. qui ſatiſd. cogan.* Roman. *conſ.* 163. *num.* 4. ſequitur dicendum, quòd adhuc poſſideas annuos redditus in ſumma ducatorum 360. non videatur in tali egeſtate conſtitutus, vt pro alimentis ſit ſubueniendus, iuxta diſpoſitionem *cap. nobis, de iurepatr.* requirentem modeſtam ſubuentionem.

Non obſtant fides nobilium, & teſtes dati in ſummario affirmantes Equitem Ianuarium effectum eſſe pauperrimum, dum ſcuta 5000. quæ ex patrimonio, & hæreditate matris illi obuenerant, in expeditione belli pro Cath. Maieſtate expendit.

7 Quia fuit reſponſum illorum teſtimonium non concludere in eorum dicto, cùm non excludant quin redditus prædicti ducatorum 360. adhuc in bonis Equitis eſſe poſſint, ideò in concurſu probationum magis ſtetur fidei ſcripturæ, quàm teſtium, *l. cenſus, ff. de probat.* gloſs. *in cap.* 3. *loco, in verbo teſtium, circa medium, eod. tit. de probat.* Roman. *conſ.* 319. *num.* 1.

8 Neque excludunt quin maior portio bonorum ex prædictis hæreditatibus in partem Equitis obuenire deberet, cui non potuit Eques renunciare in præiudicium Eccleſiæ, vt ab eo exinde perciperet alimenta. Præterea non etiam excludunt Carolum fratrem, & Mileuitanam religionem, quin & poſſint, & debeant præſtare huiuſmodi alimenta, quo caſu Eccleſia conueniri non poteſt, cùm de egeſtate non conſtet, quando alij ſuperſunt, ad quos ſimile onus pertinet, Bart. *in l. ſi quis à liberis, §. item reſcriptum ff. de lib. agnoſc.* Surd. in his terminis *de alimen. tit.* 1. *quæſt.* 54. *num.* 16. *verſ. ego tamen*.

9 Tertium pariter quòd redditus ſuperabundent non probatur, quia datur vnicus teſtis in ſummario *n.* 11. deponens de publica voce, & fama quòd monaſterium habet redditus ſcut. 20000. ex quibus abſque incommodo cultus diuini poterit alimenta ſubminiſtrare, cuius dictum nedum attenta ſingularitate non releuat, *l. vbi numerus, ff. de teſtib.* ſed etiam quia ratio ſcientiæ deducta ex publica voce, & fama non ſufficit ad probandam ſuperabundantiam redditus, ſed neceſſe eſt concludenter probare corpora bonorum, in quibus conſiſtant redditus, vt inde ſciri poſſit, an argumenta prouenerint ex prima dotatione, vel aliunde, & ſi ex prima, an deductis impenſis Eccleſiæ neceſſariis aliquid ſuperexiſtat, & ſi aliunde, an nihilominus Eccleſia teneatur vltra quàm ferant redditus rei in dotem datæ, Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæſt.* 54. *num.* 10.

R. P. D. PIROVANO.

Ratiſboneñ. Canonicatus.

11. *Ianuarij* 1616.

ARGVMENTVM.

In concurſu prouiſorum Apoſtolicorum ſufficiunt leuiores probationes, & preces partis Principi porrectæ releuant ab onere iuſtificationis.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumenta publica, & litteræ patentes probant in eis contenta.*

2 *Probationes leuiores ſufficiunt in concurſu prouiſorum Apoſtolicorum, non quando agitur contra prouiſum ab ordinario.*

3 *Beneficia Epiſcopis commendantur non conferuntur; tamen per obitum eorum vacare dicuntur quoad effectum reſeruationis.*

5 *Beneficiorum retentio quæ datur Epiſcopis, eſt potius ſuſpenſio vacationis ratione promotionis, quàm collatio, aut commenda, & terminata ſuſpenſione per obitum, beneficium per mortem dicitur vacare.*

6 *Reſeruatio iuris antiqui, non inducit nouum titulum.*

7 *Confeſſio partis in narratiua precum Principi porrectarum, releuat partem aduerſam ab onere iuſtificationis.*

8 *Valoris beneficij expreſſio iuſtificatur conſuetudine Prouinciæ ſic exprimendi.*

9 *Gratia Principis in qua Princeps aſſerit impetrantem eſſe familiarem ſuum, vel aliàs, &c. non eſt perneceſſe iuſtificanda ab impetrante, quia non ſunt verba narratiua impetrantis, ſed verba aſſertiua Principis.*

DECISIO CCII.

INſtante Henrico dubium propoſui, an gratia ipſius ſit iuſtificata? Et eſſe iuſtificatam Domini cenſuerunt.

Quia quoad presbyteratum, Doctoratum, Magiſte- 1
rium in Theologia, & Protonotariatum omnia remanent iuſtificata ex publicis inſtrumentis, & litteris patentibus, quæ benè probant in eis contenta, Felin. *in cap. poſt conceſſionem, nu.* 3. *de probation.* Grammat. *deciſ.* 81. *nu.* 1. Seraph. *deciſ.* 713. *n.* 1. & ſæpè fuit reſolutum.

Obitus Caroli Epiſcopi in menſe Septembri, probatur ex diſpoſitione teſtium, qui in curia formiter examinati fuerunt. Primus reddit cauſam, quia accepit litteras à moderno Archiepiſcopo ſignificantes illius mortem in die 15. Septembris 1612. Secundus tanquam vicinus oppido, in quo Archiepiſcopus deceſſit, vbi publicè dicebatur de morte eiuſdem Archiepiſcopi. Tertius, quia Pragæ eadem vox de morte illius fuit diuulgata, quibus accedit confeſſio Ioannis aduerſarij in ſua prouiſione per relationem ad prouiſionem Henrici, ac inſtrumentum iuramenti præſtiti per modernum Archiepiſcopum in manibus Illuſtr. Card. Dietrichſtain, & Reu. Epiſcopi Vieñ. in quo refertur obitus Caroli de menſe Septembri 1612.

Quæ omnia ſimul iuncta viſa ſunt in præſenti ſufficere, 2
cùm non agatur contra prouiſum ab ordinario, qui litteras ſuas produxerit, ſed contra prouiſum ab eadem Sede Apoſtolica, in cuius concurſu admittuntur leuiores probationes, vt fuit reſolutum in cauſa Legioñ. Canonicatus 2. Decemb. 1612. coram Reu. noſtro Decano.

Vacatio beneficij etiam videtur iuſtificata per mortem 3
eiuſdem, quamuis Epiſcopis beneficia non conferantur, ſed

ſed commendentur, itaut videatur vacare vt priùs, non autem per obitum, Caſſad. *deciſ.* 30. *ſuper regul. & deciſ.* 5. *num.* 2. *de priuileg.*

4 Quia quoad effectum reſeruationis, beneficia etiam commendata dicuntur vacare, ex latè deductis in Campſana iuriſpatronatus 12. Nouembris 1607. coram bo. me. Penia.

5 Præterea viſum eſt, etiam quòd gratia quæ datur Epiſcopis in retentione obtentorum magis in ſuſpenſionem vacationis occaſione promotionis ad Epiſcopatum, quàm in collationem, aut commendam ſonare videatur, ideò terminata ſuſpenſione per obitum, beneficium pariter per mortem vacare dicatur.

6 Cùm reſeruatio iuris antiqui non ſit inductiua noui tituli, vt dicit Put. *dec.* 420. *lib.* 2. *in nou. impreſſ.*

7 Poſſeſſio Canonicatus de tempore obitus probatur ex confeſſione Ioannis, dum in ſua gratia repetit narratiuam Henrici, dicentis per obitum Archiepiſcopi vltimi profeſſoris Canonicatum vacaſſe, quæ partis confeſſio ſolet releuare ab onere iuſtificationis, *vulgata l. cùm precum, C. de liber. cauſa*, Gabr. *de confeſſ. concl.* 4.

8 Quoad valorem tam huius Canonicatus, quàm quoad aliud obtentum, quod non excedit valorem 24. ex generali conſuetudine totius Germaniæ iuſtificatur, quæ in pluribus cauſis per Rotam fuit recepta, vt in Colonien. Canonicatus 20. Maij 1602. coram bo. me. Card. Pamphilio, & in Paderbornen. Canonicatus 29. Martij 1610. coram Reu. noſtro Decano, in quibus aliæ deciſiones referuntur.

9 Non obſtat omiſſio iuſtificationis, quòd ipſe eſſet familiaris Papæ, ac examinatus ab examinatoribus deputatis, & repertus idoneus.

Quia fuit reſponſum, illa verba non eſſe de narratiua Henrici, ſed verba aſſertiua Papæ dum præfatur, *Dilecto filio Henrico familiari noſtro*, & paulò infrà, *qui etiam alumnus noſter exiſtis, & à dilectis filijs examinatoribus, in Vrbe deputatis, examinatus, & idoneus repertus*, quæ ideò non egent iuſtificatione, *Clement. vnica de probat.* Rota *dec.* 171. *nu.* 2. *par.* 1.

10 Nec aduerſatur deciſio 2. Mohedani *de probat.* quia Domini illam intellexerunt, quando ageretur ad effectum reſeruationis deducendæ ex familiaritate; ſecus quoad effectum validitatis gratiæ, vt benè diſtinguitur in præciſis terminis *in deciſ.* 832. *par.* 3. *diuerſ.*

Et ita, &c.

R. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Ieroſolymitano.

Viterbien. fideicommiſſi.

Luna 11. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Trebellianica detrahitur per hæredem grauati, & non cenſetur prohibita, niſi vel expreſsè, vel tacitè, ſed per verba, quæ non poſſint habere alium ſenſum.

SVMMARIVM.

1 *Filius grauatus reſtituere hæreditatem ſub conditione mortis ſine filijs, vltra legitimam detrahit etiam Trebellianicam ex bonis reſtitutionis ſubiectis.*
2 *Trebellianica per filium grauatum ad reſtitutionem non detracta poteſt per eius hæredem detrahi.*
3 *Trebellianica detractio poteſt per teſtatorem prohiberi etiam filijs primi gradus.*
4 *Trebellianica prohibetur non ſolùm expreſsè, ſed etiam tacitè, & per coniecturas, declara vt num. 6.*
5 *Exceptio firmat regulam in non exceptuatis.*
7 *Præſumptio de præſumptione elici non poteſt, & non debent ſpecialia plura circa idem multiplicari.*
8 *Superfluitas verborum in diſpoſitione teſtatoris tolerabilior eſt, quàm elicere prohibitionem Trebellianicæ, contra opinionem Doctorum.*

DECISIO CCIII.

Clemens Saltalemachiæ inſtitutis hæredibus Dominico, & Ioan. Baptiſta ſuis filijs, eos inuicem ſubſtituit, & decedentibus ambobus ſine filijs, ſubſtituit proximiores de Cippo domus ipſius teſtatoris, præterquam de legitima, de qua dd. filij diſponere poſſent ad eorum libitum. Mortuo teſtatore deceſſit Dominicus ſine filijs, inſtituta hærede Conſtantia vxore, quæ ex d. fideicommiſſo vltra legitimam d. Dominici prætendit etiam Trebellianicam detrahere. Vnde dedit dubium, an illius detractioni eſſet locus. Quod hodie Domini affirmatiuè reſoluerunt.

1 Cùm enim Dominicus fuerit grauatus reſtituere hæreditatem ſub conditione mortis ſine filijs, poterat vltra legitimam Trebellianicam etiam detrahere ex bonis reſtitutioni ſubiectis, Couarr. *in cap. Raynutius*, §. 11. *nu.* 5. *de teſtam.* Surd. *conſ.* 472. *nu.* 32. Cephal. *conſ.* 677. *nu.* 11. *lib.* 5. Roland. *conſ.* 25. *nu.* 9. *lib.* 1. Bero. *con.* 93. *nu.* 6. *lib.* 2. Peregr. *de fideicomm. art.* 3. *nu.* 51.

2 Et quia illam non detraxit, poteſt etiam detrahi à Conſtantia eius hærede, cùm Trebellianica non detracta per filium grauatum, per ipſius hæredes detrahatur, *l. quanquam, C. ad l. falcid.* Ruin. *conſ.* 143. *n.* 12. *lib.* 2. Port. Imolen. *conſ.* 9. *n.* 7. *in fin.* Burſat. *conſ.* 19. *n.* 37. *lib.* 1. Roland. *d. conſ.* 25. *n.* 8. Honded. *conſ.* 63. *nu.* 76. & 110. *lib.* 1. Surd. *vbi ſuprà*, Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 4. *tit.* 5. *art.* 13. *nu.* 2.

3 Nec obſtat, quòd Trebellianica poſſit per teſtatorem prohiberi, etiam filijs primi gradus, iuxta opinionem quam ſequitur Rot. teſte Seraph. *dec.* 553. *nu.* 8. & 570. *nu.* 1. Rot. diuerſ. *dec.* 313. *nu.* 1. *par.* 2.

4 Et non ſolùm expreſsè, ſed etiam tacitè & per coniecturas, Menoch. *conſ.* 374. *n.* 4. & *præſump.* 198. *n.* 10. *lib.* 4. Craſſ. *in §. Trebellianica q.* 8. *n.* 2. & in caſu noſtro cùm teſtator decedentibus hæredibus ſine filijs ſubſtituerit Cippum domus, præterquam in legitima, de qua ipſi filij ad libitum diſponere poſſent, videtur tacitè prohibuiſſe alienationem in reliquis, & ſic etiam detractionem Trebellianicæ.

5 Quia exceptio firmat regulam in non exceptuatis, præſertim quia alioquin huiuſmodi exceptio de legitima eſſet penitus ſuperflua; cùm de iure ineſſet, & filij ad effectum diſponendi liberè de illa non indigerent prætérita facultate patris.

6 Fuit enim reſponſum, quòd quando agitur de inducendo tacitam prohibitionem Trebellianicæ, verba teſtamenti, ex quibus illa elicitur, debent eſſe talia quæ dictam prohibitionem neceſſariò ac concludenter inferant, aliudque importare non poſſint, aliàs nunquam Trebellianica cenſetur prohibita, Caſtr. *conſ.* 28. *n.* 2. *lib.* 2. Decian. *conſ.* 89. *n.* 44. *lib.* 5. Bellon. *conſ.* 65. *n.* 3. Clar. *in §. teſtamentum q.* 62. *n.* 3. Molin. *de primog. lib.* 1. *c.* 17. *n.* 16. Gabr. *concl.* 2. *n.* 1. *verſ. contrarium*, & *n.* 3. *ad Trebell.* Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 7. *tit.* 12. *n* 10. Honded. *conſ.* 45. *n.* 22. & *ſeq.* plures adducens *lib.* 2. Pett. *de fideicom. q.* 15. *n.* 154. & 156. Boer. *dec.* 44. *nu.* 33. Odd. *conſ.* 8. *nu.* 22.

In caſu verò noſtro cùm verba ſuprà ponderata non ſint talia, cùm aliud importent, & in alium ſenſum trahi poſſint, vt ex ſe patet, non videtur ex illis Trebellianica prohibita.

7 Maximè, quia ſi admittamus per verba, *præterquam in legitimam, de qua diſponere poſſint*, &c. teſtatorem tacitè prohibuiſſe alienationem in reliquis, & ex tali tacita alienationis prohibitione poſteà velimus etiam deducere tacitam prohibitionem declarationis Trebellianicæ, eſſet plura ſpecialia circa idem multiplicare; & præſumptionem de præſumptione elicere, quod non licet, vt in propoſito conſiderat Honded. *d. conſ.* 45. *nu.* 50. & *ſeq.*

8 Et licet prædicta verba videantur quodammodo eſſe ſuperflua, tamen hoc videtur tolerabilius, quàm ex verbis, quæ poſſunt habere alium ſenſum, inducere prohibitionem Trebellianicæ, contra doctrinas ſuprà allegatas.

Et ita, &c.

R. P. D. VBALDO.

Dertuſen. matrimonij.

Luna 11. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Matrimonium metu contractum ad effugiendum carcerem aut mortem non valet, præſertim contractu per Procuratorem reuocato, & præcedente proteſtatione metus.

Digitized by Google

SVMMARIVM,

1 *Matrimonium contrahi poteſt per Procuratorem.*
Procuratoris conſtituti ad contrahendum matrimonium reuocatio tenet abſque ſcientia & intimatione facta ipſi Procuratori, ibid.
Matrimonium requirit conſenſum amborum coniugum, aliter eſt nullum, ibid.
Procurator ad contrahendum matrimonium reuocari poteſt, etiamſi dominus iurauerit illum non reuocare, ibidem.
Matrimonium dicitur metu contractum, ſi præceſſit proteſtatio de non libera voluntate, ſed de metu carceris, aut mortis, ibid.
2 *Proteſtatio metus ante contractum matrimonium, matrimonium ſubſequens annullat.*
3 *Matrimonium metu, & nulliter contractum, ratificari non poteſt.*
4 *Matrimonium metu contractum, & nulliter, ratificari non poteſt, ſed nouo conſenſu opus eſt.*
5 *Matrimonium non perficitur ex nuptiali benedictione, & Miſſæ auditione, quando fuit metu contractum: vbi ampliatur etiam quod parochus, & teſtes interueniſſent.*

DECISIO CCIV.

1 Viſum fuit Dominis, non conſtare de valido matrimonio, quod prætendebatur contractum inter Franciſcum Paulum Sibil, & Franciſcam Iordanam, quia licet Paulus die 20. Auguſti 1607. conſtituiſſet Procuratores ad matrimonium contrahendum, nec dubitari poſſit, illud per Procuratorem poſſe contrahi, *l. ſufficit*, vbi not. *ff. de ſponſal. & in cap. fin. in princ. de procur. in 6. & in cap. honorantur, in ver. pudoris 32. q. 2.* & per eoſdem Procuratores fuerit contractum in facie Eccleſiæ cum ſolemnitatibus requiſitis; tamen illi fuerant, antequam contraherent, reuocati, quæ reuocatio tenet abſque ſcientia, & intimatione facta Procuratori, vel parti, vt eſt ſpeciale in matrimonio, *d. cap. fin. §. 1.* & ibi gloſſ. *de proc. in 6.* Zabarell. *conſil. 24. in fin.* cum concordant. per Sanch. *de matrim. lib. 2. diſp. 11. nu. 6.* & ſic ob defectum conſenſus ex parte Pauli, matrimonium fuit nulliter contractum, *cap. cum locum, cap. cum apud de ſponſal. cap. ſufficiat 27. q. 2. cap. vbi 30. q. 2.* Gemin. *conſ. 33. nu 10. gloſ. in d. cap. fin. in ver. contraxerit de procur. in 6.* quæ *in ver. reuocatus, ibidem*, ſubdit, idem eſſe, etiamſi dominus iurauerit non reuocare mandatum, & ibi Ioan. And. & Franch. *nu. 5.* Couarr. *ſuper 4. decretal. 2. part. cap. 4. in princ. nu. 10. verſ. procedit*, cum alijs per Sanch. *vbi ſuprà n. 8.* Quæ eò magis videbantur procedere, ſtante proteſtatione eiuſdem Pauli ante conſtitutionem Procuratoris, quòd eam facere non libera voluntate, ſed metu carceris, & ad effugiendam mortem, ad quam fuerat per ſententiam condemnatus, & ſimiles proteſtationes ſtante cauſa metus valde conferunt, Surd. poſt plures relatos *conſ. 513. nu. 36. lib. 4.* & fuit dictum in cauſa Hiſpalen. matrimonij 18. Iunij 1607. coram Reuerendiſſ. Bononien. & in Toletana Profeſſionis 19. Nouembris 1614. coram me.

2 Nec videtur ſuffragari ratificatio facta ab eodem Paulo, quia vltra quòd eam præceſſit alia ſimilis proteſtatio, & quidem non ſimplex, ſed derogatoria, & annullatiua actus ſequentis, quæ eò magis operatur, ex traditis per Surd. *d. conſ. 513. numer. 45.* reſpondebatur etiam, quòd cùm matrimonium fuerit iam nulliter contractum ex defectu mandati, vt ſuprà dictum eſt, non potuit ratificari, ſed debuit iterùm contrahi cum debitis ſolemnitatibus in facie Eccleſiæ, vt fuit reſolutum in eadem Hiſpalen. matrimonij 26. Ianuarij 1609. coram eodem Reuerendiſſimo Bononien.

3 Neque dicatur, quòd poſt reuocationem mandati, idem Paulus Sibil conſtituit alium Procuratorem ad obtinendam executionem diſpenſationis Apoſtolicæ ſuper matrimonio de quo agitur, & ſic videatur per contrarium conſenſum receſſiſſe à prædicta reuocatione, quia reſpondebatur conſenſum non eſſe contrarium, ſed diuerſum, cùm ſimul ſtare hæc duo poſſint, vt quis habeat diſpenſationem ſuper matrimonio contrahendo, & tamen nolit contrahere, & ex diuerſis non infertur, *l. Papinianus exuli, ff. de minor.* ſed ceſſat difficultas, tum quia talis etiam Procurator reperitur reuocatus, tum & multò magis, quia eodem contextu iterum fuerunt reuocati quicumque Procuratores dati ad contrahendum matrimonium nomine Pauli, & ſic ſemper intrat diſpoſitio *dict. cap. final. de procur. in 6.*

Nec pro ratificatione matrimonij, aut nouo matrimonio deſeruire poteſt Miſſa, & benedictio nuptialis cum annuli ſubarrhatione, tum quia præceſſerunt duæ ſimiles proteſtationes ex parte Pauli, & ſignanter in ſecunda dixit, quòd acceſſerat ad audiendam Miſſam, vt euitaret pœnam decem millium librarum, & ob reuerentiam iuramenti, ſub quo illam audire promiſerat, & mulier etiam proteſtata eſt, vt vir adimpleret contenta in ſua obligatione, & de pœnis in ea contentis, & alimentis; tum quia ſtante nullitate primi matrimonij ex ſupradictis illud ratificari non poterat ſine nouo conſenſu, cùm id quod nullum eſt, ratum haberi non poſſit, Bart. *in l. obſeruare, in fin. ff. de offic. proconſ.* Natt. *conſil. 262. numer. 10.* Honded. *conſ. 38. num. 19. lib. 1.* & in terminis matrimonij Sanch. *de matrim. lib. 2. diſput. 36. ſub numer. 3. verſ. & confirmantur*; tum quia iſte actus non tendebat ad matrimonium de nouo contrahendum, ſed ad ſolemnizandum matrimonium iam anteà, vt putabatur, contractum, cùm non ſit de eſſentia matrimonij, ex allegatis per Rotam apud Seraph. *deciſ. 893. num. 29.* Sanch. *lib. 3. diſput. 12. num. 6.* & ceſſat difficultas ex proteſtationibus vtriuſque partis, ex quibus elicitur conſenſus, vltra quem non debet actus operari, *l. non omnis, ff. ſi cert. pet.* 4

Neque obſtat, quòd adfuerit Parochus, & teſtes, quia ſtante defectu conſenſus in contrahentibus, nihil operatur, imò dici poteſt, nec adfuiſſe Parochum, ex quo non fuit adhibitus hac de cauſa contrahendi matrimonij, ſed tantùm vt eis daret benedictionem nuptialem, iuxta tradita per Sanchez *de matr. lib. 3. diſp. 39. per tot.* & cenſuit Sacra Congregatio Illuſtriſſimorum Concilij interpretum, vt in copia quæ fuit data, & Domini addebant alias ſimiles d. declarationes eiuſdem Congregationis. Ex quibus etiam videbatur tolli motiuum de annuli traditione, quæ venit in conſequentiam dictæ Miſſæ, & benedictionis nuptialis, quam non inducere matrimonium iam dictum eſt, & annuli traditio regulatur ſecundùm præcedentia, vt per Abb. *in cap. fin. num. 7. de deſponſ. impub.* quem ſequitur Sanch. *de matr. lib. 1. diſp. 22. nu. 1.* 5

Et ita fuit deciſum.

R. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Ieroſolymitano,

Seguntina Canonicatus,

Veneris 15. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Habes in Summarijs.

SVMMARIVM.

1 *Libro Officialis ad id deputati fides plenè adhibetur.*
2 *Alternatiua Epiſcopi probatur ex acceptatione illius extracta ex libro Datariæ, nec eſt neceſſe probare reſidentiam.*
3 *Poſſeſſio de beneficio defuncti probatur ex publica voce, & fama, & ex confeſſione aduerſarij in ſua gratia.*
5 *Valor obtentorum expreſſorum ſatis ſufficiunt ad probationem Presbyteratus & originis.*

DECISIO CCV.

Domini dixerunt gratiam Gaſparis eſſe iuſtificatam. 1
Nam obitus Ferdinandi die 22. Septembris, & ſic in menſe Apoſtolico propter alternatiuam probatur per partitam extractam ex libro punctatoris Capituli, cui credendum eſt tanquam officiali ad id inter alia deputato, vt patet ex inſcriptione libri, ibi, *liber in quo adnotatur dies poſſeſſionis præbendarum, & dies in quo moriuntur*, &c. *l. quadam, §. nummularios*, & ibi gl. & Bart. *num. 3. ff. de eden.* Alexand. *conſil. 179. in princ. lib. 6.* Mandell. *conſ. 175. nu. 14. & conſil. 453. num. 4.* Ruin. *conſ. 53. nu. 9. lib. 4.* Caputaq. *deciſ.*

dec. 160. *par.* 2. Seraphin. *dec.* 1390. *nu.* 2. iunctis præſertim teſtibus deponentibus de publica voce & famæ iu ſdem obitus io die ſupradicta.

2 De alternatiua autem conſtare viſum fuit ex acceptatione illius facta per Epiſcopum extracta formiter ex libro Datariæ, Seraphin. *deciſ.* 1108. *nu.* 4. Nec ad iſtum effectum eſt neceſſe probare illius reſidentiam, quia abſentia Epiſcopi, licèt ipſum priuet commodo alternatiuæ, non tamen poteſt præiudicare Papæ, cùm culpa propria, ſibi & non alteri debeat eſſe nociua, Mandoſ. *conſ.* 18. *nu.* 8. *& ſeq.* & fuit dictum in vna Fauentina Canonicatus 16. Decembris 1585. coram Blanchetto, & in alijs relatis per Gonzales *in reg.* 8. *gloſ.* 43. *nu.* 111.

Et quòd Canonicatus, de quo agitur, cadat ſub alternatiua, probatur ex teſtibus deponentibus Canonicatus Eccleſiæ Seguntinæ eſſe liberæ collationis Epiſcopi, & per illum ſolùm conferri ſolere, quod ſufficit ad excludendam ſimultaneam cum Capitulo ad effectum de quo agitur, cùm de ea non tractetur principaliter, ſed tantummodo incidenter.

3 Poſſeſſio defuncti, & valor Canonicatus probatur tam per teſtes de publica voce, & fama, quàm ex confeſſione aduerſarij in ſua gratia, *l. cum precum*, *C. de liber. cauſ.*

4 Valor autem obtentorum, quòd non excedant ducatos 60. probatur per eoſdem teſtes de publica voce, & fama, Ægid. *deciſ.* 674. Put. *deciſ.* 29. *lib.* 1. Verall. *deciſ.* 277. *nu.* 7. *part.* 1.

5 Tandem de Presbyteratu Gaſparis conſtare viſum fuit vltra teſtes ex litteris patentibus Ordinarij ipſius ordinis Presbyteratus, Rota *deciſ.* 1. *de probationibus in nouis*, Felin. *in cap. poſt ceſſionem nu.* 3. *&* 15. *eod. tit.* Grammat. *deciſ.* 81. *nu.* 1.

Ex quibus litteris pariter probatur illum eſſe oriundum ex diœceſi Seguntina, cùm vti talis ibi enuncietur, nec ab ordinario Seguntino promotus fuiſſet, niſi eſſet de illius diœceſi.

REVERENDISS. COCCINO DECANO.

Peruſina meliotamentorum.

Sabbati 15. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Melioramentorum exceptio an retardet reſtitutionem domus reſtituendæ, præſtita cautione de illis reficiendis, facta legitima liquidatione, quando, & quomodo eadem melioramenta probata, & liquidata dicantur.

SVMMARIVM.

1 *Melioramentorum exceptio impedit reſtitutionem domus quæ reſtituenda ſit.*
Melioramenta vt dicantur probata, probari debet ſtatus de tempore, quo fuit meliorata res empta, ita vt ex illo ſtatu poſſit deueniri ad tempus præſens, ibid.
2 *Teſtes de credulitate non probant.*
Pretia rerum augeri poſſunt beneficio temporis, ibid.
Melioramentorum probatio vt legitime dicatur facta, numquid attendenda ſit impenſa in illis facta, an verò id in quo res meliorata fuit, ibid.
3 *Melioramenta vt probata dicantur, debet conſtare de eorum qualitate, quia quandoque qui illa fecit, recuperat per reſtitutionem, & quandoque per abreptionem.*

DECISIO CCVI.

1 AGentibus Dominis de Signorellis pro reſtitutione domus, de qua agitur, iuxta ſententias Rotales Reuerendiſſimos D. Epiſcopus dicebat ſibi dari retentionem pro dictis melioramentis, *l. ſi in area*, *ff. de cond. indeb.* Doctor. *in l. ſi non ſortem*, *§. ſi centum*, *vbi gloſ. ff. eod. tit.* Quare reportatis probationibus factis in termino præfixo ad liquidandum, dubitaui an melioramenta eſſent liquidata in aliqua ſumma, & in qua. Et Domini negatiuè reſponderunt, quia non probatur ſtatus domus de tempore quo fuit empta per Curtium, ita vt ex illo ſtatu poſſit deueniri ad tempus præſens, vt dixit Rota in cauſa Romana de Valle 13. Maij 1596. coram Sarmiento, Seraph. *dec.* 952. *nu.* 2. & fuit reſolutum in cauſa Floretana melioramentorum 16. Iunij 1609. coram R. P. D. meo Manzanedo.

Ad hoc enim probandum afferuntur duo genera probationum, nempe prima ex teſtibus, qui tamen nihil concludunt, omnes enim deponunt de credulitate ſua, & ideò non probant, Curt. iun. in puncto *in conſilio* 144. *num.* 4. *& conſil.* 165. *num.* 20. *& ſeqq.* Secunda ex venditione domus, de qua agitur, facta Petro muratori de anno 1575. pro ſcutis 800. Vnde inferebatur quòd cùm de anno 1603. fuerit vendita Curtio pro ſcutis 1500. per neceſſe fuerit meliorata in ſcutis 700. & à dicto anno 1603. vſque in hodiernam diem fuiſſe melioratam, iuxta æſtimationem vltimo loco factam. Sed nihil iſta probatio valet, quia argumentum potuit fieri ſaltem ex parte beneficio temporis, *l. pretia rerum*, *ff. ad l. falcid. & l.* 2. *C. de reſcind. vend.* & quatenus prædicta eſſet liquidiſſima probatio, adhuc nihil valeret, cùm in iſta materia ſimpliciter non attendatur, nec id quod fuit impenſum, nec id quod fuit melioratum, ſed ex iſtis, quod minus eſt, vtputa ſi fuerunt expenſa 50. & in centum domus meliorata, vel è contra quod minus eſt attenditur, & reſtituitur, *l. in fundo*, *& ibi gloſſ. in verſ. plus pretio*, & Bart. *nu.* 2. Alberic. *nu.* 5. *ff. de re ind.* Abb. *in cap.* 1. *nu.* 4. *de reſt. in integ.* Felin. *in cap. cùm cauſam nu.* 28. *de re ind.* Neguſ. *de pign.* 4. *memb.* 5. *par. principalis num.* 11. Capic. *dec.* 93. *nu.* 9. 2

Et vltrà prædicta conſiderabant Domini, quòd deberet conſtare de qualitate melioramentorum, quia qui illa fecit, non omnia recuperat per reſtitutionem, ſed aliquando per abreptionem, *l. ex duobus*, vbi Odofr. & Bald. *in princ.* Caſtr. pariter *in princ. verſ. in text. ff. de neg. geſt.* Curt. iun. *in d. conſil.* 165. *nu.* 20. *& ſeqq.* ex quibus videbatur non poſſe retardari reſtitutionem domus, præſtita cautione facta legitima liquidatione de melioramentis reficiendis, cùm fuerit iam præfixus terminus ad liquidandum, & nihil fuerit liquidatum, & iſta ſeruat Rota, vt per Put. *deciſ.* 461. *lib.* 2. *in nou.* & paſſim hoc ſeruatur. 3

R. P. D. REMBOLDO.

Romana pecuniaria.

Sabbati 23. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

De exequutione inſtrumenti, in quo mulieri pro reſtitutione ſuæ dotis, & donationis propter nuptias donec fuerit ſoluta, aſſignantur fructus percipiendi ex re ſtabili, in qua plura, & diuerſa notanda ſingularia explicantur, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

2 *Inſtrumentum probat debitum dotis, & donationis propter nuptias.*
Confeſſio defuncti nocet heredibus, & ſucceſſoribus, ibid.
4 *Producens iura cenſetur ratificare iura producta.*
5 *Hypotheca quiſque renunciando poteſt quis ſibi ex proprio facto præiudicare.*
6 *Conditione deficiente perinde eſt, ac ſi diſpoſitio facta non fuiſſet.*
8 *Dotales fructus ſuccedunt loco alimentorum, & morte mulieris amplius non debentur.*
9 *Præſcriptio cenſetur interrupta per ſubſequens compromiſſum.*
Annuæ præſtationis præſcriptio vnica non ſufficit, ſed tot debent eſſe præſcriptiones, quot ſunt annuæ præſtationes, ibidem.

DECISIO CCVII.

CVm per mortem quondam D. Sciarræ Columnæ, factus eſſet locus reſtitutioni dotis ſcutorum 14. mill. 1 necnon donationis propter nuptias, ſcutorum ſcilicet 3500. ad fauorem quondam D. Claricis eiuſdem D. Sciarræ coniugis per quoddam publicum inſtrumentum de anno

Digitized by Google

1582. inter Illuſtriſſimas D. Iuliam, Placidam, & Flaminiam d. D. Claricis filias, atque ipſam D. Claricem, cum debitis ſolemnitatibus celebratum dd. D. filiæ in ſatisfactionem dotis, & donationis prædictæ D. Clarici tenutam Terræ Paſſarani pro intranti dicti ſui crediti quantitate aſſignarunt, pacto etiam adiecto, quòd interim, & donec d. D. Clarix realem, corporalem, & actualem dictæ quantitatis terræ poſſeſſionem adepta, & eadem terræ quantitas, cum effectu, & realiter ipſi tradita, & conſignata fuerit, ei debeantur, & currant pro rata crediti fructus, qui tam ex caſtro Gallicani, quàm etiam ex prædicta tenuta Paſſarani percipiuntur. Et quia dictum caſtrum, & tenuta ex ceſſionibus à dictis ſororibus ſibi inuicem in eodem inſtrumento factis, D. Iuliæ obtigerat, dicta D. Iulia per plures annos debitum agnoſcendo ſcuta 720. annua dictæ D. Clarici perſoluit. Cùm verò poſtmodum dicta D. Clarice vita functa ſibi expreſsè in medietate dictorum ſcut. 720. Illuſtriſſima D. Flaminia hærede inſtituta dicta D. Iulia eiuſque in dictis caſtro, & tenuta hæredes, ac ſucceſſores medietatem dd. ſcutorum 720. D. Flaminiæ, vlteriùs ſoluere recuſarent, atque ideò cauſa mihi cum facultatibus A. C. commiſſa eſſet, dubitaut, an eſſet relaxandum mandatum exequutiuum contra bona hæreditaria D. Iuliæ Columnæ pro annuis ſcutis 360.

2 Et Domini affirmatiuè reſponderunt, nam de credito D. Claricis reſpectu dotis, & donationis propter nuptias, non videbatur poſſe dubitari, cùm de eo ſatis conſtet ex propria confeſſione D. Iuliæ in d. inſtrumento de anno 1582. celebrato, ad *l. cum precum, C. de lib. cauſ. & l. deſiderium, C. depoſit.* cum alijs latè deductis in vna Mediolanen. ſimulationis contractus 10. Nouembris 1603. coram Reuerendiſſimo Attrebaten. quæ confeſſio nocet etiam quibuſcumque dictæ D. Iuliæ ſucceſſoribus, qui non poſſunt eam impugnare, *l. cum à matre, C. de rei vendic. l. ex qua perſona, ff. de reg. iur.* Ruin. *conſ.* 128. *num.* 16. *verſ. non obſtat, lib.* 2. Pariſ. *conſ.* 11. *num.* 39. *verſ. vnde enim, lib.* 3. Peregrin. *conſ.* 64. *num.* 20. Præterea ex eodem quoque inſtrumento conſtat, quòd D. Clarici in ſatisfactionem d. ſui crediti aſſignata fuit portio tenutæ Paſſarani, atque inſuper ſub obligatione Camerali inter partes conuentum, quòd vſquequò dicta portio cum effectu eidem traderetur, ipſa conſequi deberet partem fructuum ex dicto caſtro, & tenuta percipiendorum, quo fit, vt cùm d. portio hactenus tradita non fuerit ex claris dicti inſtrumenti verbis, ſuccedit obligatio præſtandi d. ratam fructuum.

3 Et ſicuti vigore dictæ obligationis Cameralis D. Clarici concedi debuiſſet mandatum exequutiuum pro dictis fructibus contra D. Iuliam dicti caſtri, & tenutæ poſſeditricem, cum præſertim eademmet D. Iulia D. Clarici, vt dictum fuit, per plures annos dictos fructus in ſumma ſcutorum 720. perſoluerit, ita & pari ratione idem mandatum denegari non poteſt D. Flaminiæ d. D. Claricis in medietate hæredis prædictorum ſcutorum 720. medietatis rata, cùm virtus obligationis Cameralis ea ſit, vt tranſeat etiam in hæredes, ad tradita per Modern. *de oblig. cam. part.* 2. *quæſt.* 1. & firmauit Rota in vna ciuitatis Caſtelli bonorum 6. Iunij 1594. coram bon. mem. Litta, & alibi ſæpiùs, prout regulariter quoque in hæredem tranſeunt omnes actiones defuncto competentes, *§. ſi poſt mortem, Inſtitut. de inutil. ſtipul. tot. tit. C. vt actio ab hærede, & contra hæredes.*

4 Non obſtat, quòd non conſtet D. Flaminiam eſſe hæredem D. Claricis, quia hoc tollitur nedum ex teſtamento in quo legitur dicta D. Flaminia inſtituta hæres expreſsè etiam in medietate dd. ſcutorum 720. ſed etiam ex alio inſtrumento aditionis hæreditatis eiuſdem per ipſam D. Iuliam nomine dictæ D. Claricis factæ, & quòd dicta Flaminia eandem aditionem ratificauerit, plenè probatur ex compromiſſo, & iuribus per eandem D. Flaminiam coram bo. mem. Orano productis, de quibus in Summario, nu. 10. ad notata per Bald. *conſ.* 272. *ſub nu.* 2. *lib.* 5. Caſtren. *conſ.* 22. *ſub nu.* 3. *verſ. tranſigendo, lib.* 2.

5 Non obſtat aſſerta anterior hypotheca D. Ducis hæredis dictæ Iuliæ ſuper bonis Gallicani, & Paſſarani ratione dotis dictæ D. Iuliæ, quia in facto non ſubſiſtit, cùm creditum Claricis ſit longè anterius dicta dote, & hypotheca, & in omnem euentum cum D. Iulia, cum præſentia, & conſenſu D. Martij eius viri dictæ aſſignationis portionis tenutæ, & fructuum de anno 1582. D. Clarici facta aſſenſerit, eademque ſcuta 720. perſoluerit, tam ipſa D. Iulia, quam etiam D. Martius eius coniux ſibi in dicta hypotheca proprio facto præiudicaſſet, ad *l. Diui, §. licet, ff. de iur. codicill. & l. pacta,* & ibi *gloſſ. in verb. nouam emptionem, ff. de contrahen. empt.*

Non obſtat, quòd D. Clarix promiſit ſoluere pro dote 6
D. Iuliæ ſcutorum 8000. de proprio, quia hæc promiſſio non fuit pura, ſed ſub duplici conditione facta, quatenus ſcilicet bona dictæ D. Iuliæ in dotem aſſignata per ſententiam, & rem iudicatam euincerentur, & portio quæ ſequuta euictione D. Iuliæ remaneret ad 30. mill. non aſcenderet, quorum conditionum, cùm neutra ſit purificata, ceſſat promiſſio, ex vulg. reg. quòd deficiente conditione, perinde eſt, ac ſi diſpoſitio facta non fuiſſet, *l. cedere diem, ff. de verb. ſignific. l. hæc venditio, in princip. ff. de contrahen. empt. l. neceſſario, §. quod ſi pendente, ff. de peric. & commod. rei vend.* cum alijs per Cephal. *conſ.* 56. *nu.* 12. *vol.* 1.

Non obſtat aſſertum fideicommiſſum Alexandri Colum- 7
næ ad fauorem Franciſci, ratione cuius dicitur D. Marcium fuiſſe coactum ſoluere ſcuta 40. mill. ſibique perinde iura dicti Franciſci ſuper dicto caſtro, & tenuta acquiſiuiſſe, quia vltra quòd nihil horum verificatur in facto, in omnem caſum ex d. fideicommiſſo detrahi debeat legitima Sciarræ, & ex ea dos D. Clarici reſtitui, prout in eodemmet inſtrumento dicta D. Iulia, illam deduci, & ſolui debere ipſo D. Marcio conſentiente declarauit.

Non obſtat, quòd obligatio ſoluendi ſcuta 720. annua 8
expirauerit per mortem D. Claricis, ad tradita per Surd. *tract. de alim. tit.* 1. *q.* 74. *nu.* 2. quia dicta ſcuta 720. non fuerunt promiſſa vti fructus dotales, qui in locum alimentorum ſuccedunt, ſed tanquam fructus terrarum eidem D. Clarici in ſatisfactionem dicti ſui crediti aſſignatarum, qui proptereà ſemper, & vſquequò dictæ terræ realiter tradantur, perſolui debent æquitate, *l. curabit, C. de actio. empt.* Rota *deciſ.* 653. *nu.* 2. *par.* 1.

Non obſtat, quòd præſtatio dd. fructuum ſit præſcripta 9
per lapſum annorum 16. quia præterquam quòd fuit interrupta per compromiſſum factum in perſonam bon. memor. Orani, & præſcriptio ſemel interrupta ampliùs non currit, Rota *deciſ.* 86. *par.* 1. *diuerſ.* & fuit dictum in vna Romana pecuniaria 1. Iulij 1602. coram Illuſtriſſ. Card. Millino in omnem etiam euentum cùm verſemur in annua præſtatione conditionali tot præſcriptiones requirerentur, quot ſunt præſtationes, atque ita ſaltem relaxandum eſſet mandatum pro annis 16. ante hanc litem motam decurſis, iuxta deciſ. Mohedan. 4. *de præſcript.* Put. *deciſ.* 259. *nu.* 2. *lib.* 1.

R. P. D. VBALDO.

Romana participationis.

Sabbati 23. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Aſſumptus in participem conductæ gabellæ, numquid dicatur aſſumptus in ſocium iurium conductionis eiuſdem gabellæ, & an proptereà talis participatio morte locatoris tranſeat ad hæredes.

SVMMARIVM.

1 *Societas morte vnius ſocij finita eſt, ita quod ſocietatis lucrum non tranſit ad ſuperuiuentem.*

Conductor poteſt ſibi locatam rem in totum, vel pro parte alteri ſublocare, niſi aliter fuerit conuentum, ibid.

Voluntas, & poteſtas in quocumque actu concurrere debet, ibid.

2 *Contractus locationis, & conductionis tranſit ad hæredes.*

Spectare, *&* pertinere, *verbum ſignificat tranſlationem dominij, ibid.*

Determinatio vna reſpiciens plura determinabilia, pariformiter determinari debet, ibid. ad finem.

3 *Ceſſio iuris, & actionis inducitur per verba,* & entra in mio luogo.

Cedentis omnia iura tranſeunt in ceſſionarium, ibid.

4 *Locationis, & conductionis contractus vt initus dicatur, tria requiruntur, ſcilicet conſenſus, res, & merces.*

5 Cen-

Digitized by Google

5 *Contractus qualis fuerit inter partes celebratus, partium confeſſione probatur.*

6 *Emtor, ſeu conducens rem à Camera Apoſtolica pro ſe, & perſona nominanda, an, & quando poſſit perſonam nominare ſine conſenſu ipſius Cameræ, nu. 7.*

8 *Societatis contractus an celebratus cenſeatur per verba,* participationis, & participis.

9 *Negatiua probanda eſt ab allegante eam.*

11 *Conuentionis vna pars aliam declarat.*

DECISIO CCVIII.

1 FVit firmatum in deciſione huius cauſæ 26. Iunij 1614. inter bo. me. Philippum Guicciardinum, & Illuſtriſſimum D. Ioan. Petrum Caffarellum aſſumptum, & nominatum ab eo in participem vnius ſolidi ex duodecim, qui ad eum ſpectabant conductionis Dohanarum Vrbis fuiſſe contractam ſolam ſocietatem lucrorum in dicta negociatione prouenientium, non autem fuiſſe admiſſum ad ius conductionis, quod Philippus habebat cum Camera Apoſtolica, & proinde mortuo Philippo ante finem conductionis non poſſe D. Caffarellum participare de lucris poſt Guicciardini mortem obuentis, cùm certum ſit ſocietatem morte vnius ex ſocijs finiri, *l. actione, §. morte, l. adeò, l. ſocium, l. ſi fratres, §. idem reſpondit primò. vbi gloſſ. ff. pro ſoc.* cum alijs in deciſione adductis, cui cùm D. Ioan. Petrus non acquieſceret, propoſui iterum cauſam ſuper eiſdem, & Domini putarunt eſſe ab ea recedendum.

2 Fundamentum præcipuum fuit, quia non eſt dubium quemlibet conductorem poſſe ſublocare in totum, vel pro parte rem conductam, niſi aliter fuerit conuentum, *l. nemo, C. locat. l. cum in plures, in princ.* vbi Bald. *l. ſi cui locauero, l. ſi tibi alienam, ff. eod. tit.* Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 2. num. 44.* Imol. *conſil. 79. numer. 1. & 2.* vbi loquitur in conductore vectigalium, & facit text. *in l. Moſchis, §. Aemilius, vbi gloſſ. ff. de iure fiſc.* Rota Ianuen. *deciſ. 14. ſub num. 25. verſ. præterea,* Peregr. *de iure fiſc. lib. 6. tit. 5. num. 13.* & hoc vt Guicciardinus & Olgiatus principales conductores poſſent ſublocare præter diſpoſitionem iuris communis, videbatur illis expreſsè conceſſum per chirographum fel. rec. Clementis VIII. in illis verbis directis ad Camerales, *Diate & concediate in appalto alli detti Filippo Guicciardini, & Settimio Olgiati per loro & da nominarſe da loro quandocumque, & a loro heredi & ſucceſſori le Dohane de Roma,* &c. Et adhuc clarius conuenitur in capitulis inter Guicciardinum & Olgiatum conuentis, præſertim primo & vndecimo. Firmata igitur poteſtate ſublocandi remanet quæſtio voluntatis, cùm in quocunque actu debeat concurrere poteſtas, & voluntas, *cap. cum ſuper de offic. deleg. l. cum te,* vbi Bald. *C. de donat. ante nupt.* cum alijs per Surd. *conſ. 280. num. 5. lib. 2.*

3 Quod autem Philippus in apocha celebrata inter ipſum, & D. Caffarellum 28. Iunij 1604. in qua dixit ſe eum facere participem dicti appaltus pro vno ſolido cum alijs verbis, de quibus in ea & relatis in deciſione, de qua agitur, voluerit eum facere ſubconductorẽ Dohanarum pro illa rata, non ſimplicem ſocium, vel participem lucrorum, quo caſu ſine dubio talis conuentio tranſiret ad hęredes, *l. viam veritatis, C. locat.* Deducebatur in primis, quia in primo capitulo inter Philippum & Septimium, ita conuenit, *che detto appalto tanto nella perſona dell' vno & l'altro di loro, & in eſſo & ſuo mezotio ciaſcuno di loro partecipi per la metà, talche di 20. ſoldi, ſpettino 10. al detto Signore Settimio Olgiati, & à quello, o quelli ch'egli nominaſſe, & gl'altri 10. ad eſſo Signore Filippo Guicciardini, & à quello, o quelli ch'egli parimente nominaſſe.* Ad Philippum autem & Septimium, quòd ſpectent dicti ſolidi iure conductionis, proprietatis, & dominij, non dubitatur, & ſuadetur ex illo verbo, *ſpettare,* quod ſignificat tranſlationem dominij, ſicuti verbum, *pertinere, l. verbum illud pertinere,* vbi Rebuff. *circa princip. ff. de verb. ſignific. gloſſ. in cap. dilectus de fid. inſtr.* Innoc. *in cap. cum Eccleſia Sutrina, in princ. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Felin. *in rubr. de reſ. col. pen. num. 7.* Ita ergo ſpectare debent ad perſonas ab eis nominatas, ex regula quòd vna determinatio plura reſpiciens, debet pariformiter determinare, *l. iam hoc iure, ff. de vulg. l. quamuis, C. de impub.* & hoc tantò magis, quia D. Caffarellus contraxit cum eiſdem capitulis inter principales conductores conuentis, inde ſtatim ac fuit nominatus per Philippum pro vno ſolido dicti affictus, videtur ad eum ſpectaſſe proprietas & ius conductionis pro dicta rata, ſicut ſpectabat pro reliquis ſolidis ad Guicciardinum, perinde ac ſi ab initio ipſemet D. Caffarellus ius contraxiſſet, vt dicit in terminis Rota Ianuen. *deciſ. 14. num. 24.*

Præterea ponderabant DD. ceſſionem generalem à Guicciardino eidem Caffarello factam per illa verba, *& per detto ſoldo entra in mio luogo, & gli cedo ogni mia ragione à bene & male,* &c. quæ verba ſignificant ceſſionem iuris, & actionis, iuxta Bart. *in l. qui quadringenta numer. 2.* & ibi Ang. Imol. Alexand. & alij, & præ cæteris Iaſ. *num. 7. ff. ad Trebell.* Bart. *in l. in prouinciali, §. ſi ego num. 3. ff. de nou. oper. nunciat.* Pariſ. *conſil. 107. num. 34. lib. 3.* Cùm enim Guicciardinus eſſet conductor, conſequens eſt vt D. Caffarellus, qui in eius locum intrauit cum ceſſione iurium, ſit etiam ipſe conductor, non autem ſolus lucrorum particeps, cùm in ceſſionarium tranſeant omnia iura cedentis, *l. ſi ager,* vbi Doctor. *C. de rei vendic. l. emptor,* vbi Bald. *in 1. notab. C. de hered. vel actio. vend.* Bec. *conſ. 105. nu. 17.* cum alijs per Surd. *conſ. 22. num. 16. lib. 1. & d. conſ. 280. nu. 14. lib. 2.* Quod & confirmant illa verba, *Io Filippo Guicciardino partecipe di detto appalto,* & infrà, *fo partecipe per vn ſoldo de detti miei 10. ſoldi del detto appalto il Signore Gio. Pietro Caffarello,* ex quibus apparet, quòd qua ratione Philippus erat particeps appaltus, id eſt, conductor, eadem ratione fecit participem D. Caffarellum pro vno ſolido eiuſdem appaltus. 3

Tertia vnus ex Dominis mouebatur, quia hic videntur concurrere tria illa, ſine quibus locatio, & conductio eſſe non poteſt, & è contra, quibus concurrentibus videtur inducta, videlicet, conſenſus, res, & merces, vt per Surd. *conſ. 400. num. 9. lib. 3.* Conſenſus apparet ex dicta ceſſione iurium, & in locum conductoris poſitione, res eſt affictus pro vno ſolido, merces verò eſt per relationem ad capitula firmata inter conductores, & aliàs locatio per relationem valet, Surd. *conſ. 460. num. 30. lib. 4.* & fuit dictum in vna Romana euacuationis 2. Decembris præteriti coram me. Et ratione mercedis eſt *dec. 88. nu. 1. & 2. par. 2. diuerſ.* 4

Et demum accedit confeſſio hæredum Philippi in inuentario, quòd ex 12. ſolidis affictus, qui pertinebant ad Philippum, duos ceſſerat, & aſſignauerat diuerſis perſonis, quorum duorum vnus eſt ceſſus D. Caffarello, cum quo ſi fuiſſet contracta ſola ſocietas, non fuiſſet neceſſaria mentio in inuentario, cùm fuiſſet ſocietas finita morte Philippi, ex allegatis ſupra in principio; ſed quia hæredes exiſtimarunt fuiſſe ceſſum ius conductionis, ideò illos ſolidos tanquam extra hæreditatem Philippi non poſuerunt in inuentario, quæ confeſſio valde attendi ſolet, *l. vltim. Cod. arbitr. tutel.* Afflict. *deciſ. 13. num. 1.* & fuit dictum in vna Auenionen. Pec. coram Robuſterio relata inter impreſſ. diuerſ. *dec. 71. num. 3. par. 1.* 5

Ad fundamenta autem deciſionis fuit ita reſponſum. Et primò, non obſtare quòd ad hoc, quòd D. Io. Petrus eſſet conductor, fuiſſe neceſſe eum admitti cum conſenſu, & participatione Cameræ, ad Ruin. *conſ. 90. numer. 9. lib. 1.* Rota Ianuen. *dec. 14. nu. 48. verſic. Nam ad hoc,* cum alijs allegatis. Quia dicebatur hoc procedere quando principalis conductor vellet per nominationem alterius ſe eximere ab obligatione; tunc enim locatoris intereſt ſcire an nominandus ſit æquè idoneus, ſecus in caſu noſtro, in quo Guicciardinus non ſe exemit ab obligatione erga Cameram, ſed ceſſit iura D. Caffarello, & ſic non tractatur de præiudicio Cameræ, cuius potius intereſt habere plures obligatos, Pariſ. *conſ. 82. numer. 4. & 5. lib. 1.* Vltra quòd dicebatur Ruin. *in conſ. allegato,* loqui in diuerſis terminis, quia ibi locatio erat facta pro ſe & ſocijs, quod Ruin. interpretatur de ſocijs præſentibus, non autem profuturis, vel in futurum nominandis, vt *ibid. nu. 7.* Hic autem expreſsè fuit facta locatio pro Septimio, & Philippo, & perſonis nominandis ab ipſis. 6

Similiter ad deciſ. Pedemont. 76. dicebatur ibi fuiſſe factum expreſſum pactum de nõ ſublocando, nec ſumendo in participem ſine conſenſu Epiſcopi locatoris, vt vbi dicitur in principio deciſionis, quod hic ceſſat. Nec videbatur obſtare deciſio in Romana participationis 31. Ianuarij 1583. coram Bobalo, quia ibi facultas data nominandi intra menſem expirauerat, ideò alia nominatio ſine nouo Cam. conſenſu non tenuit, ſed hic facultas data nominandi, eſt data quandocumqe. 7

Ad verba apochæ pro ſecundo fundamento in deciſione 8

conſiderata reſpondebatur. Et in primis quòd licèt negari non poſſit, quòd verbum, *participationis*, *& participis* conueniat ſocietati & ſocio, *gloſ. in l. cum in ſocietatis*, *C. pro ſoc.* Rota Ianuen. *dec. 46. nu. 1.* cum alijs in deciſione allegatis. Tamen illa procedunt in participatione, quam ſolus præceſſerat contractus ſocietatis, ideò neceſſariò participatio ibi intelligitur de ſocietate: ſed in caſu noſtro præceſſit contractus locationis habens admixtam, & implicitam ſocietatem inter conductores, vt deciſio admittit. Ideò participatio data D. Caffarello ab vno ex conductoribus, non neceſſariò intelligitur de ſola ſocietate, cum aliàs iſtud verbum poſſit etiam conuenire alijs contractibus, in quibus intercedat aliqua communio, Rota Ianuen. *dec. 39. nu. 10.* & communio non infert neceſſario ad ſocietatem, *l. vt ſit*, *l. vt in conductionibus. ff. pro ſoc. §. item ſi alter*, *Inſtit. de oblig. ex quaſi contr.* Aym. *conſ. 875. nu. 7. lib. 5.* quod & confirmatur ex vſu ipſorum contrahentium, qui in ſuis Capitulis ſæpè vtuntur hoc verbo, *participem*, & *participare*, pro conſorte in ipſa conductione, vt in primo capitulo, ibi, *& in eſſo appalto, & ſuo negotio, ciaſcuno di loro partecipe per la metà*; & infra ibi, *Promettono à detta ratta l'uno & l'altro partecipare in detto appalto*, &c. *& in cap. 11.* in quo deciſio firmat tractari de ceſſione iuris conductionis, *volendo lui tal partecipatione ſia preferito*, &c. & ad hoc faciunt etiam verba ſuprà ponderata in apocha ceſſionis facta D. Caffarello, in qua Philippus particeps appaltus dicit ſe facere participem pro vno ſolido D. Io. Petrum, vnde videtur incongruum, vt in eadem oratione reſpectu Philippi illud verbum ſignificet conductorem, vt non controuertitur. Reſpectu verò D. Caffarelli ſimplicem ſocium lucrorum, ex quibus etiam videbatur ceſſare 3. fundamentum deciſionis, deſumptum ex diſtinctione conſiderata inter ceſſionem ſolidorum per viam participationis, & ceſſionem iurium conductionis, cùm tam in 1. capitulo, quàm in 2. contrahentes promiſcuè vſi fuerint verbo, *participationis*, vt ex prædictis patet.

9 Neque obſtat, quòd Guicciardinus non requiſierit Olgiatom in hac ſolidi conceſſione facta D. Caffarello, prout tenebatur ex forma capituli 11. & ſic non videatur facta ceſſio iuris, ſed tantùm inducta ſocietas, quod per Capitulum non prohibetur, quia reſpondebatur vel quòd vigore dicti Capituli prohibetur ceſſio totius portionis, non autem minimè ratæ dictæ portionis, qualis ceſſa fuit D. Caffarello, vel quòd non conſtat D. Septimium non fuiſſe requiſitum, cùm ad hunc effectum non requireretur iudicialis interpellatio, de qua non fuit conuentum, & in omnem euentum talis negatiua eſſet probanda ab allegante, Bart. *in l. in illa, ff. de verb. oblig.* Gabr. *de probat. concl. 6. nu. 14.* & fuit dictum in vna Auguſten. Hoſpitalis 21. Februarij 1611. coram me.

10 Præterea nec refragari videbatur, quòd D. Caffarellus non ſe ingeſſerit in adminiſtratione, quia ex hoc non ſequitur quòd ipſe vel alij ſi qui eſſent nominati à principalibus conductoribus, non eſſent ſubconductores, cùm non ſit abſurdum plures eſſe conductores, & vnum adminiſtrare, prout in hoc caſu adminiſtratio tota pertinuit ad Septimium ex ſecundo Capitulo, & tamen nemo negat ipſum, & Philippum fuiſſe conductores.

11 Nec viſum eſt ſubſiſtere, quòd pactum expreſſum inter Septimium & Guicciardinum, vt conuentiones inter ipſos initæ tranſirent ad hæredes, *vt in cap. 12.* intelligatur quoad ipſos tantùm, non autem quoad nominatos vel participes ab eis aſſumptos; quia cùm in primo capitulo conuenerint vt ſolidi diuiſi totius appaltus ita ſpectent ad nominatos, ſeu participes, ſicuti ad ipſos principales conductores, vt ſupra fuit conſideratum circa principium deciſionis, *verſ. quod autem*, videtur etiam pactum prædictum, quòd conuentiones tranſeant ad hæredes, intelligendum quoad omnes ſiue principales conductores, ſiue ab iis nominatos, cùm vna pars conuentionis aliam declaret, *l. qui filiabus*, *ff. de leg. 1.* vbi Iaſ. *l. verum*, *ff. de pet. hæred.* Surd. *dec. 202. nu. 15.* & ideò *in d. c. 12.* fit mentio participum & ſociorum, quod ipſum confirmatur ex chirographo Sanctiſſimi, in quo mandatur Cameralibus, vt dent in appaltum Dohanas Guicciardino, & Olgiato pro ipſis & nominandis ab ipſis quandocumque, & eorum hæredibus & ſucceſſoribus. Ex quibus & alijs congeſtis per informantes, Domini receſſerunt à deciſis.

R. P. D. PAMPHILIO.

poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana expenſarum,

Sabbati 23. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Procurator qui de ſuo proprio litis expenſas ſubminiſtrauit, eas à principali recuperat. Quid iſto caſu præſumatur, & quomodo expenſas factas fuiſſe probetur, & de earum liquidatione.

SVMMARIVM.

1 *Expenſæ litis in Copiſtis, Notarijs, Procuratoribus, Aduocatis, aut iudicibus ſunt conſueta fieri, & facta præſumuntur.*

Expenſarum litis probatio ſufficit ea, quæ haberi poteſt, & admittuntur coniectura de quibus ibid. in fine, & ſeq. & num. 5.

3 *Expenſæ litis præſumuntur factæ à principali litigante, & non à Procuratore, declara vt num. 4.*

5 *Solutio in dubio præſumitur facta potius de pecunijs ſoluentis, quam de alienis.*

Expenſarum liquidatio fieri debet iuxta ſolitum, ibidem in fine.

6 *Expenſarum litis taxatio quomodo fieri debeat.*

Perito de conſenſu partium electo ſtandum eſt, ib. ad fin.

Expenſarum quantitatis liquidatio numquid probetur iuramento expendentis, ibid.

DECISIO CCIX.

1 POſt concordiam inter Priorem, & fratres de Gottor hæredes D. Lucæ de Luna cum DD. Caruaſchinis menſibus præteritis ſubſecutus D. Bartholomæus de anno 1605. per dictum Lucam Procurator conſtitutus obtinuit committi cauſam contra dictos Priorem, & fratres ſuper recuperatione expenſarum per eum de proprijs pecunijs in cauſa factarum, & producto per eum in actis computo, & alijs litibus, dedi ſuper illis particulare dubium, quo ſupradicta die propoſito Domini quo ad expenſas cenſuerunt illas deberi, quia, vt apparet ex lectura ipſius computi, omnes ſunt cum Copiſtis, Notarijs, Procuratoribus, Aduocatis, iudicibus, vel aliàs occaſione litis, in qua de iure, & conſuetudine notorium eſt fieri expenſas, in quibus propterea ſufficit probatio, quæ conueniens haberi poteſt, Feder. de Sen. *conſ. 119. ſub nu. 4. & 5.* etiam coniecturalis, & veriſimilis arbitrio boni viri, Bald. *in l. reſtituenda in 2. not.* & ibi Salic. *C. de pet. hæred.* & fuit dictum coram me in cauſa Salamantina cenſuratum 5. Decembris 1607.

2 Coniecturæ autem in caſu iſto plures concurrunt, nam præter acta, & actitata, quæ per ſe ſatis patent, & nonnullas quietantias Notarij, & aliorum, qui pecunias receperunt, fuit etiam per Dominos ponderatum, quòd cauſa iſta fuit in Rota longo tempore agitata nomine dicti Lucæ, & quòd coram bo. me. Penia, & coram me diſcuſſa fuerunt plura dubia, vt apparet ex poſitionibus, quæ tum Dominis in Rota exiſtentibus datæ fuerunt, & ex deciſionibus deſuper extenſis, ex quibus omnibus ſatis viſum fuit conſtare de expenſis, quas notorium eſt in talibus fieri debere, conſideratis præcipuè diuturnitate, & qualitate litis, & perſonis litigantium, ex trad. per Feder. de Sen. *d. conſ. 119. ſub num. 4. & 5.* cum alijs adductis in dicta cauſa Salamantina cenſuratum.

3 Non obſtat, quòd huiuſmodi expenſæ præſumantur factæ ab ipſomet Luca principali, ex adductis per Menoch. poſt Neuzan. *præſumpt. 11. num. 8. lib. 6.* quia placuit Dominis reſponſio, quòd id poſſet procedere, ſi D. Lucas fuiſſet præſens in Curia, in qua fuerunt factæ expenſæ; aliàs enim potiùs præſumuntur factæ de proprijs pecunijs ipſius Bartholomæi, qui eas fecit, Bald. *in dicta l. in reſtituenda in 3. notab. C. de petit. hæred.* & facit quòd probato facto, præſumitur quòd ſit factum expenſis facientis, Bald. *in d. l. fin. §. in computatione nu. 2. in fin. C. de iur. delib.* & fuit dictum in dicta Salamantina cenſuratum.

4 Tantò magis, quia non apparet, quòd vnquam fuerint per principalem tranſmiſſæ pecuniæ, & tamen ſi verò tranſ-

miſſæ

Digitized by Google

miſſæ fuiſſent per literas, & alias quietantias, quæ ſuper illis fieri ſolent, id facilè probari poteſt, prout requiritur, cùm alias id in dubio non præſumatur, *l. 1. Cod. de ſolut.* cum ſimilibus, & ex hoc ceſſat, quòd non ſit veriſimile dictum Bartholomæum per tot annos ſuſtinuiſſe litem de ſuis proprijs pecunijs, qui cum de expenſis per eum factis conſtet ex actis, & actitatis, quietantijs, & alijs ſuprà deductis, illæ cenſentur factæ de proprija pecunijs, niſi contrarium probetur, ex ſupradictis.

5 Neque refragatur, quòd non dentur quietantiæ de omnibus expenſis, quia ſatis notorium eſt, quòd in ſimilibus non ſolent adhiberi teſtes, nec recipi quietantiæ, & præcipuè ab Aduocatis, & Procuratoribus, ideò de ijs ſatis viſum fuit conſtare ex actis, & actitatis, diuturnitate litis, & poſitionibus tot dubiorum, quæ non ſolent fieri abſque expenſis, vt dictum eſt, tamen in hac cauſa cùm aliqui ex Aduocatis, & Procuratoribus atteſtantur, quòd quoties informarunt, tam in voce, quàm in ſcriptis, vel in congregationibus ſteterunt, fuit ſibi per dictum Bartholomæum integrè ſatisfactum, iuxta ſolitum Romanæ Curiæ, ex quo tollitur quòd illi in hac cauſa ſcripſerint gratis, quia vltra quod contrarium ipſi atteſtantur, magis veriſimile viſum fuit, quòd de honorario fuerit ſibi integrè ſatisfactum iuxta ſolitum, à quo in hac materia liquidationis licet arguere, Achil. *dec. 22. de reſt. ſpol.* & fuit ſæpiſſimè deciſum.

6 Quo verò ad quantitatem expenſarum, Domini dixerunt eas deberi iuxta taxationem faciendam, habita ratione quoad expenſas cum Aduocatis, quod vt notorium eſt in Curia, & præcipuè ſuper dubijs leuioribus ſæpè ſcribunt, & non informant in voce, & quoad partitas Copiſtarum, licèt ex quietantijs iuſtificaretur illas fuiſſe ſolutas ad rationem bolen. 4. pro quolibet folio; tamen quia reperiuntur Copiſtæ, qui ſcribunt meliori pretio, nempe pro bolen. 3. pro quolibet folio, viſum fuit Dominis prædictas partitas ad huiuſmodi pretium eſſe reducendas; quo verò ad alias expenſas, placuit Dominis liquidatio facta per peritum de partium conſenſu electum, cuius reſolutioni ſtandum eſt, Pariſ. *conſil. 96. num. 32. lib. 1.* Et in omnem euentum ſuper quantitate liquidata poterit præſtari iuramentum, ſe verè eam expendiſſe, vt ex traditis per Couar. *pract. quaſt. c. 27. in fine, verſ. Octauò eſt*, ſeruatum etiam fuit per Rotam in dicta Salamantina cenſurarum, &c.

Ex quibus ita fuit deciſum.

R. P. D. PIROVANO.

Florentina pecuniaria.

27. *Ianuarij* 1616.

ARGVMENTVM.

Minor non læditur, niſi ex proprio contractu, & ceſſante læſione efficaciter obligatur.

SVMMARIVM.

1 *Statuta poſſunt reſtringere tempus legitima ætatis, v. g. vt habens ann. 18. cenſeatur maior.*

2 *Statuta duo ſi extant, vnum generale, alterum ſpeciale & limitatiuum, ſpeciale contrarium non cenſetur derogatorium generalis, ſed vtrumque valet ſpeciale in ſuo caſu, generale verò in alijs.*

3 *Minor, qui non ex proprio contractu, ſed tanquam hæres patris obligatur, poteſt ſine ſtatuto, & ſine ſolemnitate obligari.*

4 *Minor efficaciter obligatur, quoties ceſſat læſio ex proprio contractu.*

Statuti verba ſi non ligant, non ligat neque diſpoſitio illius, ibid.

5 *Confeſſio relata ad ſententias non continet læſionem, ſi non conſtat de iniuſtitia ſententiarum.*

DECISIO CCX.

FVit reſolutum exceptionem minoris ætatis non obſtare reſpectu quantitatis de qua in laudo, reſeruando particulariter videre de reſiduo.

Ratio deciſionis deducta fuit ex ſtatuto Florentię *ſub rub. 15.* in quo diſponitur, quòd ætas decem & octo annorum completorum cuiuslibet ſit, & eſſe intelligatur legitima ætas. Vnde cùm ex fide baptiſmatis ab eodem D. Antonio Soderino producta appareat natus de anno 1564. 19. Septembris, obligatio verò de qua in apocha legatur ſub die 6. Martij 1584. ſatis conuincitur de tempore obligationis fuiſſe maioris ætatis, quàm annorum 18.

1 Neque de poteſtate ſtatuentium dubitari poteſt in reſtringendo tempora legitimæ ætatis, quia hoc licere affirmant Caſtr. *in l. 1. nu. 3. C. de his qui ven. ætat. impetr.* loquens hoc eodem ſtatuto Florentino *in l. 2. nu. 2. C. eod. tit.* Aretin. *Inſtit. de curatoribus, in princ. nu. 4.* Carpan. *in conſimili ſtatuto ciuitatis Mediolani ſtatut. 452. nu. 7.*

Nec viſum eſt obſtare aliud ſtatutum eiuſdem ciuitatis Florentiæ ſub *rubr. 15.* in quo cauetur, quòd pupilli exiſtentes ſub cura magiſtratus pupillorum, non poſſint obligare propria bona, etiam quòd ſint maiores decem & octo annorum, niſi fuerint in vigeſimo ſecundo eorum ætatis anno, quod tempus verè D. Soderinus, iuxta præcedentem calculationem non attigerat.

2 Quia cùm huiuſmodi ſtatutum non ſit derogatorium alterius ſupradicti, dum illud eſt generale, & hoc poſtremum ſpeciale, & limitatiuum, itaut non prohibeatur vtrumque valere, ſpeciale namque in ſuo caſu, generale verò in alijs caſibus, vt poſt Felin. Alex. Bero. firmat Honded. *conſil. 9. num. 19. & 44. lib. 2.* & fuit dictum in cauſa Camerinen. tranſactionis 24. Maij 1606. coram Reuerendiſſimo Bononien.

3 Fuit reſponſum nos verſare in diſpoſitione primi ſtatuti, cùm Dominus Soderinus per obligationem vſque ad ſummam in laudo contentam non præſumatur potuiſſe lædi, quia non incidit in obligationem ex proprio contractu, ſed tanquam hæres patris, & ea de cauſa potuiſſet etiam abſque ſtatuto, & ſolemnitate ſe obligare, *l. in fine, C. quando decreto opus non eſt, l. final. C. de reb. eorum*, Put. *dec. 105. num. 2. par. 1. & dec. 153. nu. 2. par. 3.*

4 Ceſſante autem læſione ex proprio contractu incurrenda, minor non ligatur ex verbis poſtremi ſtatuti, & per conſequens neque per illius diſpoſitionem, *l. 4. §. toties, ff. de damn. infecto*, cum alijs allegatis per Surdum *deciſ. 174. num. 8.*

Non obſtat lęſionem poſſe contingere in fatendo eueniſſe caſum euictionis, & quòd interuenerint requiſita, quod videtur eſſe fundamentum crediti dicti Michelini.

5 Quia neque huiuſmodi confeſſio eſt nuda, vt videatur ſine cauſa Dominus Soderinus ſuſcepiſſe in ſe onus euictionis, ſed eſt fundata in ſententia, quæ condemnat Alexandrum patrem Domini Antonij Franciſci, & Franciſcum de Michelinis ad relaxandum bona, & in laudo præſupponente tenutam ſubſequutam ob euictionem præcedentem, vt fuit ponderatum in deciſione diei 13. Iunij 1612. Ideò confeſſio tanquam relata ad ſententias non videtur continere læſionem, niſi de iniuſtitia ſententiæ, & laudi conſtet, de qua huc vſque pro parte D. Soderini non fuit oſtenſum.

Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana liquidationis fructuum.

27. *Ianuarij* 1616.

ARGVMENTVM.

Conſiſtit in facto.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura maiorem fidem facit, quàm argumentum poſſibilitatis.*

2 *Fideicommiſſario nullum ius competit in fructibus ante reſtitutionem fideicommiſſi.*

DECISIO CCXI.

FVit primo loco in hac cauſa reſolutum probari certam quantitatem grani, & ad certum valorem aſcendere, illamque D. Æmiliam percepiſſe, cùm de eo tempore poſſideret bona, ex quibus fructus prædicti recollecti reperiebantur. Cauſa poſtmodum ſub die 4. Nouembris 1613. repropoſita, receſſum fuit in eo quòd D. Æmilia

fructus perceperit, ex pòſt autem coadiuuatis per D. Flaminium probationibus, iterùm dubitauit, an fructus ſint liquidati, & ad quam quantitatem, itaut ſit recedendum à præterita deciſione ſub die 4. Nouembris 1613.

Et non eſſe recedendum fuit reſolutum.

Dicebatur enim primò non conſtare de perceptione vini vineæ Vallis anni 1587. vltra ſummam per ſchedulam conſignatam, pro qua D. Flaminius iam remanet ſatisfactus; nam etſi teſtes dati in ſummario *num.* 6. de dolijs 145. ex eadem vinea recollectis concludere videantur, nullus tamen præter ſecundum ſuper 8. tangit actum perceptionis, & non etiam concludenter, quia dicit, *E la Signora Emilia poi mando per aceto vino, & le fece portare à Roma, & queſto lo ſo perche alla conſigna me trouai preſente, & à mandare à pigliare il vino*; vnde cùm numerum doliorum non exprimat de tempore conſignationis, ſimul eſſe poteſt quòd D. Æmilia curaret vinum afferri ad Vrbem, & tamen non fuerit in ea ſumma recollecta illi conſignatum, quod veriſimilius videbatur dum non erat in poteſtate D. Æmiliæ retinere vinum, ſed petebat ſibi conſignare ſtante quòd poſſeſſionem vineæ auocauerat penes ſe D. Cardinalis tunc iudex delegatus.

1 Interim autem magis inhærendum eſt fidei ſcripturę conſignationis, quam argumento poſſibilitatis maioris numeri doliorum ex dicto teſtium deſumpto, *l. Celſus, ff. de probationibus, gloſſ. in cap. tertio loco, verbo teſtium, circa me dium de probationib.* Roman. *conſil.* 319. *num.* 1. Caſſaneus *conſil.* 16. *Vnde dicit.*

2 Secundò dicebatur reſpectu doliorum 24. vini ex eadem vinea Vallis recollecti de anno præcedenti 1586. non etiam conſtare quòd peruenerit ad manus D. Æmiliæ, quamuis obtinuerit mandatum vt ſibi conſignarentur tanquam fructus à ſolo ſeparati, viuente adhuc Virginio, & vlteriùs vti extantes poſt eius mortem, augere quidem hæreditatem, ſed non pertinere ad donatarium propter reſeruationem vſusfructus tertiæ partis bonorum per eundem Virginium DD. Flaminio, & Ioan. Baptiſtæ poſt mortem patris donatorum, neque ad fideicommiſſarium, cui ante reſtitutionem fideicommiſſi nullum ius competit in fructibus.

Verùm, quia datur ordo ſub die 10. Septembris eiuſdem anni 1587. directus Tiberio Ceulo, & ſubſcriptus per D. Io. Baptiſtam Anguillariam vt ſolueret D. Æmiliæ ſcuta 107. pro completa ſolutione doliorum ſeptem vini vineæ Vallis, ac etiam dicebatur d. dolia 24. fuiſſe D. Æmiliæ relaxata, non vigore diuiſionis, ſed decreti, cum promiſſione, & fideiuſſione præſtita de eis reſtituendis quatenus non probaſſet vineam Vallis ad eam ſpectare, & deinde fuerit condemnata in ſententia bon. mem. Cardinalis Plati ad reſtituendos dictos fructus, voluerunt Domini videre in ſeparata diſputatione de pertinentia dictorum ſcutorum 107.

Tertiò dicebatur nec etiam probari perceptionem quoad fructus vineæ riui, & caſtri Mazzani propter impedimenta ponderata in deciſ. die 4. Nouembris 1613.

Neque ex teſtibus poſteà examinatis videbantur ſublata, quia quoad fructus Mazzani 2. 4. 6. & 8. teſtis, ſolùm aſſirmant, quòd factores D. Æmiliæ fructus perceperunt, & 10. dicit, quòd fructus reponebantur pro parte in palatio, & pro parte in foueis iuxta mandatum factorum; ſed qui eſſent factores non ſpecificant.

Reſpectu verò fructus vineæ riui de perceptione per factores, omnes deponunt, ſed primus, ſecundus & tertius nominant Angelum Patauinum in factorem, nonus verò teſtis nominat quendam Hieronymum, & cùm factores proprij reſpectiuè DD. Anguillarijs, & D. Æmiliæ per decretum Rotale eſſent deputati ad exactionem fructuum, cum onere deponendi in locis communibus: introitus verò pecuniarios penès Tiberium Ceulum, nec D. Æmilia à ſe ipſa, ſed per factores fructus perciperet, inde ſequitur adhuc non conſtare de perceptione ad effectum liquidationis propter impedimendum liberæ collectionis fructuum & deſtinationis eorundem ad ſubleuanda debita hæreditaria Auerſi patris, quæ videbantur effectum habuiſſe, quia exactores granum conſignabant, & contra exactores & depoſitarium mandata relaxabantur, vt ex calculo dato & mandatis contra Ceulum depoſitarium relaxatis conſtare videtur.

Et ita, &c.

R. P. D. VBALDO.

Bononieñ de Poetis.

Mercurij 27. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Subſtituti, & per teſtatorem vocati ſub nomine collectiuo filiorum, & deſcendentium, an, & quando cenſeantur vocati per vulgarem ſubſtitutionem, an verò etiam per fideicommiſſum, eſt magiſtralis deciſio.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio vulgaris, & non per fideicommiſſum cenſetur facta, vbi teſtator vocauit ſimpliciter filios alicuius, etiam ſub nomine collectiuo deſcendentium, declara vt num. 2.*

2 *Fideicommiſſaria ſubſtitutio cenſetur inducta, quando ex mente, vel verbis apparet teſtatorem conſideraſſe in ea tractum temporis ſucceſſiuum, & quando hoc apparere dicatur.*

3 *Fideicommiſſum cenſetur inductum à teſtatore, quando inſtituto vniuerſali herede vocauit eius filios, & deſcendentes non ſimpliciter, ſed ſucceſſiuè, proceſſitque ad plures ſubſtitutiones, etiam poſt lineam extinctam.*

4 *Fideicommiſſum cenſetur inductum quando teſtator ſubſtituit filios deſcendentes maſculos, & ſic quando voluit agnationi proſpicere: vbi hoc ampliatur quando idem teſtator conſiderauit tractum temporis, & lineæ extinctionem.*

5 *Subſtitutio cenſetur facta per fideicommiſſum, quando facta eſt in caſu mortis.*

Subſtitutio compendioſa continet etiam fideicommiſſariam, & dicitur compendioſa quando in ea mortis mentio facta eſt, ibid.

6 *Fideicommiſſum factum ad fauorem vocatorum non deſcendentium, multò magis factum cenſetur ad fauorem ipſorum deſcendentium.*

7 *Fideicommiſſaria ſubſtitutio probatur etiam confeſſionibus vocatorum in fideicommiſſo.*

Teſtatoris voluntas interpretanda eſt ſecundùm confeſſiones vocatorum in ſubſtitutione, ibid.

8 Succeſſiuè, *verbum importare poteſt etiam vulgarem ſubſtitutionem.*

9 *Teſtamenti vna pars poteſt fideicommiſſum vno modo continere, & alio modo poteſt illud continere altera pars.*

DECISIO CCXII.

Domini permanſerunt in deciſis in hac cauſa 17. Iunij 1611. quoad vocationem filiorum, & deſcendentium Virgilij per fideicommiſſum, licèt reſeruauerint videre, an inter eos adſit reciproca ſubſtitutio, licèt enim admitteretur concluſio, quòd vbi teſtator vocauit ſimpliciter filios alicuius, etiam ſub nomine collectiuo deſcendentium, illi intelligantur vocati per vulgarem, non autem per fideicommiſſariam, iuxta opinionem Cuman. *in l. cum ita, §. in fideicommiſſo, numer.* 4. *ff. de leg.* 2. *& in l. Gallus, §. quidam recte, num.* 7. *ff. de lib. & poſthum.* Socin. *conſilio* 113. *num.* 7. *verſ. ſed omnia iſta, lib.* 1. Aym. *conſilio* 131. *ſub numer.* 3. cum alijs latè congeſtis per Surd. *deciſ.* 346. *num.* 17. *& ſeq.* vbi de communi, & fuit reſolutum in vna Auenionen. ſtatus 16. Ianuarij 1578. coram Bubalo, & in vna Auximana fideicommiſſi 26. Nouembris 1611. coram me, vbi aliæ deciſiones, & authoritates allegantur. 1

Tamen admittebatur etiam limitatio eiuſdem concluſionis quando ex mente, vel verbis apparet teſtatorem conſideraſſe tractum temporis ſucceſſiuum, iuxta diſtinctionem eiuſdem Cumani *in dicto §. in fideicommiſſo*, Ruin. *conſil.* 19. *num.* 9. *& ſeq. lib.* 3. Menoch. *conſil.* 85. *num.* 54. *&* 67. *lib.* 1. *& conſil.* 173. *num.* 14. *lib.* 2. *& præſumpt.* 71. *numer.* 34. *lib.* 4. Peregrin. *de fideicommiſſ. art.* 18. *num.* 12. *& art.* 19. *num.* 16. Surd. *de communi dicta deciſ.* 346. *num.* 22. & admittit dicta deciſio Auenionen. coram Bubalo, & deciſio in Maceraten. fideicommiſſi 23. Ianuarij coram Gipſio, 2

& 2.

Digitized by Google

& 2. Decembris 1594. coram eodem, & latè firmatur in deciſione, de qua agitur, & in dicta Auximana fideicommiſſi 26. Nouembris coram me.

3 Intee cæteras autem coniecturas in deciſione conſideratas, mouebantur Domini, quia teſtator instituto vniuerſali hærede Virgilio filio vocauit eius filios, & deſcendentes, non ſimpliciter, ſed ſucceſſiuè, quod verbum iunctis alijs, tractum temporis ſignificantibus, vt quia teſtator proceſſit ad plures ſubſtitutiones, conſiderata etiam extinctione lineæ, vt infrà dicetur, eſt aptum ad conijciendum voluntatem teſtatoris, quod voluerit ſubſtituere per fideicommiſſum, non per ſolam vulgarem, *l. 1. ff. de ſucceſſ. edict.* Mantic. *de coniect. lib. 8. tit. vltim. n. 68. verſ. ſed huic*, & fuit ponderatum in Romana de Gabrielibus 19. Nouemb. 1587. coram Giptio, & in Viterbien. fideicommiſſi 24. Nouembris 1603. coram Reuerendiſſimo Attrebaten. & in Bononien. de Felicinis 8. Februarij 1591. coram Seraphino.

4 Accedit alia coniectura ea eo quòd teſtator vocauit filios, & deſcendentes maſculos, quaſi voluerit proſpicere agnationi, quæ potiſſimum per fideicommiſſa conſeruatur, Aym. *conſil. 113. num. 2.* Soccin. iun. *conſil. 63. col. 8. in fin. lib. 3.* Et quòd magis eſt teſtator deficientibus omnibus ſuæ deſcendentiæ dedit alios ſubſtitutos, videlicet pro dimidia proximiores de ſua familia, pro altera verò dimidia illos de Tambeuarijs, & ſic conſiderauit tractum temporis, & extinctionem lineæ, vt fuit in terminis pro fideicommiſſo ponderatum in dicta Bononien. de Felicinis coram Seraphino, quæ eſt *dec. 934. num. 7. & 8. p. 1.*

5 Et addebant nunc Domini, quòd hæc ſubſtitutio eſt facta deficientibus omnibus deſcendentibus, & mortuis, quæ mentio mortis facit, vt vocatio cenſeatur facta in vtrumque caſum, videlicet ante aditam, & poſt aditam hæreditatem, & ſic per fideicommiſſum, *gloſſ. final. in l. in teſtamento, C. de teſtam. milit.* & alijs relatis, Peregrin. *de fideicommiſſ. art. 19. num. 19.* Mentio enim mortis inducit compendioſam, iuxta not. per Bart. *in l. Centurio n. 25. ff. de vulg.* Menoch. *præſumpt. 71. ſub n. 12. lib. 4.* quæ continet etiam fideicommiſſariam; vt not. communiter *in dicta l. Centurio*, Dec. *conſil. 406. n. 10.* Menoch. *conſil. 85. n. 100. lib. 1.*

6 Si igitur fideicommiſſum eſt ad fauorem aliorum vocatorum poſt mortem deſcendentium, videtur etiam dicendum eſſe inductum fideicommiſſum deſcenſiuum ad fauorem ipſorum deſcendentium, cùm non poſſent ipſi bona alijs reſtituere, niſi penes ipſos fuiſſent conſeruata ſaltem pro ſua rata per fideicommiſſum.

7 Et tandem placebat Dominis maaimum adminiculum deſumptum ex confeſſionibus ipſorum deſcendentium, qui in inſtrumentis diuiſionum fatentur fideicommiſſum in bonis Aleaandri ſenioris, quæ confeſſiones plurimum faciunt ad interpretandum teſtatoris voluntatem, Pariſ. *conſil. 11. n. 38. lib. 1.* Aym. *conſil. 202. n. 48. & ſeq.* Card. Mantic. *de coniect. lib. 3. tit. 1. n. 28.* cum alijs in deciſione allegatis.

8 Neque obſtat, quòd verbum *ſucceſſiuè* poſſit intelligi reſpectu vulgaris tantùm, iuxta conſil. Rimin. ſen. 182. *num. 12.* quia hic concurrunt alia, videlicet mentio mortis, & alia hic, & in prima deciſione conſiderata, quæ ſuadent illud verbum applicari etiam ad fideicommiſſum.

9 Non obſtat, quòd in priori parte teſtamenti fecerit magis expreſſum fideicommiſſum in ſua domo, quod fideicommiſſum hodie non controuertitur per informantes; quia ex hoc non ſequitur, quin adſit etiam in poſteriori parte teſtamenti, ea ſuprà allegatis, vt in ſimili arguit Rota apud Seraphin. *d. dec. 934. n. 17. verſ. dico autem.*

10 Ea quibus Domini permanſerunt in deciſis, quoad fideicommiſſum, videlicet quòd deſcendentes Virgilij ſint vocati per fideicommiſſum, ſed an inter ipſos ſit inducta ſubſtitutio reciproca, adeò vt D. Franciſca teneatur reſtituere portionem paternam Annibali, vel eius hæredi, qui eſt effectus præſentis diſputationis, Domini voluerunt vt particulariter videatur.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Carthaginen. iuris deputandi cuſtodem.

Mercurij 27. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Cuſtodes decimarum, & bonorum communium à quibus deputari debeant.

SVMMARIVM.

1 *Cuſtos bonorum, & rerum communium debet communiter deputari à dominis dictorum bonorum.*
Iuriſdictio quando eſt communis cum pluribus Dominis, officiales deputari debent ab omnibus Dominis, ibid.

2 *Cuſtos decimarum communium inter Capitulum, & Epiſcopum, à quo deputari debeat.*

3 *Teſtes deponentes de actu poſitiuo in aliorum concurſu præferuntur deponentibus de poſſeſſione ſimpliciter ſine aliquo actu poſitiuo.*

4 *Præſcriptio negatiua non cenſetur probata, non probata alterius partis acquieſcentia.*

DECISIO CCXIII.

1 ORta inter Capitulum Carthaginen. & Marchionem de los Velez controuerſia ſuper iure apponendi cuſtodem in horreo, vbi communes inter ipſos decimæ reponuntur; fuit nouiſſimè ad fauorem Marchionis pronunciatum, & cauſa per appellationem in Rota mihi commiſſa. Dubitaui, an dictus Marchio ſimul cum Capitulo concurrere poſſet in appoſitione cuſtodis. Quod dubium fuit affirmatiuè reſolutum, cum præſuppoſito tamen, quòd ille participet in tertia parte de decimis. Ex quo enim de cuſtodia communium decimarum agitur, debet in tali deputatione Marchio concurrere; Alberic. *in l. ſi ita legatus, §. dominus n. 3. ff. de vſu, & habit.* Capyc. *dec. 27. n. 38.* Boer. *de cuſtode clauium n. 65. circa finem, verſ. & ſic erit vnicuique.* Prout in ſimili de habentibus communem iuriſdictionem, dicitur, quòd officialem communiter eligere debent, Caſt. *in l. Pomponius num. 6. verſ. debent, ff. de re iud.* Boer. *dec. 5. n. 2. & in dicto tractat. de cuſtode clauium n. 65. in fine*, Pacian. *de prob. lib. 2.* & regulariter, vbi tractatur de cuſtodis, vel miniſtri communis appoſitione, debet ab omnibus communiter, ad quos negotium pertinet, ille deputari, *c. ad hac, §. fin. de officio Archidiac.* Seraphin. *deciſ. 645. num. 4.*

2 Nec refragatur deciſio Vlixbonen. iuris deputandi collectores coram Reuerendiſſimo Attrebaten. in contrarium allegata. Quia loquitur illa de communione decimarum inter Epiſcopum, & Capitulum; tunc enim Epiſcopus cùm habeat in perceptione decimarum de iure communi fundatam intentionem, ad ipſum tantùm ſpectat illarum adminiſtratio, DD. *in c. edocert de reſcript.* Secus autem in caſu noſtro, in quo tam Marchio, quàm Capitulum in iure ſpeciali ſe fundant. Vnde non debet ius deputandi cuſtodem vni magis, quàm alteri competere, ea allegatis.

3 Nec releuat allegata Capituli præſcriptio cuſtodem priuatiuè ad ipſum Marchionem deputandi; nam vltra quòd contrarium probatur ex teſtibus Marchionis, qui deponunt per antiquiſſimum tempus illum in quaſi poſſeſſione deputandi cuſtodem extitiſſe, qui teſtes de actu poſitiuo deponentes in aliorum concurſu præferuntur, gloſſ. *in l. diem proferre, verbo conſenſerunt de arb.* Bart. *in l. 1. num. 6. verſ. vlterius nota, ff. de vent. inſpic.* Alex. *conſil. 148. n. 3. verſ. quod cæteri lib. 2.* Aym. *conſil. 226. n. 11.* Bald. *conſil. 101. n. 3. in fine lib. 1.*

4 Cùm tamen ſimus in actus negatiui præſcriptione, ſola deputandi poſſeſſio non ſufficit, niſi etiam prohibitio ex parte præſcribentis, cum alterius partis acquieſcentia concurrat, gloſſ. *in c. Abbatem, in verb. Alciatenſem Monachum de verb. ſignif.* Bart. *in l. 1. n. 1.* & Bald. *n. 8. C. de ſeruit.* Franc. *in c. ſignificante n. 3. & 4. de appellat.* Felin. *in c. paſtoralis n. 5. verſ. & procedit de officio ordin.* Aymon *de antiq. temp. 4. part. §. noſtra n. 81.* Caputaq. *deciſ. 306. n. 7. par. 1.* Qua prohibitione, & acquieſcentia non probata Marchioni præiudicatum non intelligitur; quinimò vide-

iue

Digitized by Google

tur illius poſſeſſio præſeruata, Compoſtellana *in c. querelam n. 2. verſ. at vbi electioni*, & ibi Ancharan. *n. 7. verſ. & hæc procedunt*, Innoc. *n. 6. verſ. ad omnes prædictas quæſtiones*, Bellam. *n. 21. verſ. plus dicit*, Card. *n. 8. verſ. ſed hunc animum de elect.* Rota *deciſ. 391. per tot. & deciſ. 713. num. 6. par. 5. diuerſ.* Calderin. *conſil. 2. verſ. non obſtat ſi diceretur de præſcript.* Seraphin. *dec. 1021. n. 5*,

5 Vt in ſimili de præſentatione per vnum ex compatronis facta, quòd illi priuatiuè ad aliũ acquiſita non cenſetur quaſi poſſeſſio, Abb. *conſil. 54. n. 3. verſ. nec obſtat ſi dicatur quod ipſe ſolus lib. 1.* Federic. de Sen. *conſil. 192. n. 2. verſ. ad vltimum, & n. 3.* Cald. *conſil. 15. de iurepatr.* Ruin. *conſilio 50. num. 9. & 10. lib. 5.* Ferret. *conſil. 132. num. 2. & 3.* Caputaq. *dec. 294. dec. 367 num. 6. & 7. & dec. 369. p. 2.*

Non obſtat horreum, in quo decimæ ſeruantur, emptum à Capitulo; nam ex iuribus productis apparet, illud accepiſſe pro huiuſmodi emptione facienda pecunias ad cenſum, necnon de communibus decimis fructus perſoluiſſe. Dato tamen quòd hæc emptio per ſolum Capitulum eſſet facta, non tamen ius priuatiuum apponendi cuſtodem illi fuiſſet acquiſitum, ex alleg. ſed competeret eidem ſolummodò facultas cogendi Marchionem, vt ratam ipſi tangentem ſolueret, Boer. *d. tract. de cuſtode clauium n. 15.*

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana ſocietatis.

Veneris 29. Ianuarij 1616.

A R G V M E N T V M.

Debitor ante, vel poſt motum iudicium, an, & quando teneatur illud aſſecurare.

S V M M A R I V M.

1 *Iudicium aſſecurare regulariter quis non debet.*
2 *Declara niſi contrarium ſuadeatur ex aliqua iuſta cauſa, vtputa deterioratio debitoris.*
3 *Debitor non habens in Vrbe aliqua bona, nec in ſtatu Eccleſiaſtico aliquid poſſidens, nunquid teneatur creditori aſſecurare iudicium, & n. 4. vbi præſertim ſi ante motum iudicium diſceſſit ab Vrbe.*
5 *Sequeſtrum ad inſtantiam creditoris in bonis debitoris, quando concedi debeat.*

D E C I S I O CCXIV.

1 IAcobus Sella poſt initam cum Ioanne Baptiſta Italiano ſocietatem, cùm ſe illius creditorem in certa pecuniarum ſumma prætenderet, cauſa coram me introducta inſtetit pro iudicij aſſecuratione, ſuper quo dubio propoſito, Rota cenſuit ad hoc dictum Ioannem Baptiſtam non teneri, ſtante regula, quod iudicium quis aſſecurare non cogitur, gloſſ. *in §. 1. Inſtit. de ſatiſdat.* & dictum fuit in cauſa Veneta pecuniaria 17. Iunij 1605. coram bo. me. Penia, tantò minus poſt litem conteſtatam, Caſtr. *in l. de die, §. ſi ſeruus num. 2.* Alexand. *num. 2. ff. qui ſatiſd. cogantur.* Et firmatum fuit in cauſa Neapolitana pecuniaria 29. Ianuarij 1610. coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano. Necnon in cauſa Romana participationis affictus 28. Ianuarij 1611. coram R. P. D. meo Pirouano.

2 Nec releuat aliqua exiſtente iuſta cauſa, id non procedere; quia nulla hic adeſt cauſa, propter quam à dicta regula ſit recedendum, cùm præſertim non probetur, Ioannem Baptiſtam poſt contractam huiuſmodi ſocietatem effectum fuiſſe deterioris conditionis, quod probari debuiſſet ex latè cumulatis in allegata deciſione Veneta pecuniaria 1605. coram Penia.

3 Non obſtat, eumdem Ioannem Baptiſtam, finita ſocietate ab Vrbe diſceſſiſſe, nec aliquid illum in ſtatu Eccleſiaſtico poſſidere. Quia non hæc propterea iuſta cenſeri debet cauſa, aliàs omnis forenſis, qui in ditione Eccleſiaſtica ſtabilia non poſſideret, cauere tenetur, quod eſt contra praxim. Et quicquid ſit de rigore iuris circa huiuſmodi aſſecurationem iudicij, certum eſt tamen, illam de conſuetudine ampliùs non ſeruari, & ab aula receſſiſſe, vt fuit dictum in allegata Veneta pecuniaria coram Penia.

4 Vlteriùs ceſſare videtur omnis difficultas, cùm ante motum iudicium ab Vrbe Ioannes Baptiſta receſſerit. Et hoc non obſtante, cùm Iacobus fuerit litem conteſtatus, non poteſt ampliùs dictum Ioannem Baptiſtam cogere ad præſtandam huiuſmodi cautionem, ex allegatis.

Non obſtant deciſiones in cauſa Siracuſana Quarti quinta Iunij 1593. coram Gipsio, & in cauſa Placeñ. hæreditatis, ſeu pecuniaria 10. Martij 1595. coram Cardinali Blanchetto in contrarium allegatæ. Non enim illæ de iudicij aſſecuratione loquuntur, ſed de ſequeſtri duntaxat appoſitione. Vnde meritò ad præſentem caſum non applicantur. 5

R. P. D. P I R O V A N O.

Mediolaneñ. Fabricæ.

Die 29. Ianuarij 1616.

A R G V M E N T V M.

Fructus prædij Eccleſiæ applicati fabricæ authoritate Apoſtolica per beneficiatum exacti durante tempore applicationis reſtituendi ſunt.

S V M M A R I V M.

1 *Papæ authoritas in beneficialibus ſuprema eſt, & abſoluta.*
2 *Fructus indebite percepti reſtituendi ſunt.*
3 *Actus vitiatur defectu cauſæ finalis.*
4 *Succeſſio non admittitur in beneficijs.*
5 *Succeſſor in beneficio, non tenetur ad debita anteceſſoris.*

D E C I S I O CCXV.

PEr duas deciſiones coram R. P. D. Vbaldo fuit firmatum fructus Prioratus Caluenzani menſæ reſidentiali Canonicorum Eccleſiæ maioris Mediolani vnitos, ac penſionem ſcutorum mille ſuper Prioratu Miramundi, & fructus bonorum de Beſate, quæ menſæ beneficiatorum officialium pariter vnita fuerunt, eaſdemmet omnes fabricæ domorum Canonicalium pro tempore ſecundi quinquennij applicatos remanſiſſe, vlteriùs tamen applicationem non durare quæ fuit ratio vt pro beneficiatis pronunciaretur.

Cauſa poſtmodum in gradu appellationis ad me deuoluta, fabricerij qui ex particulari reſcripto Sanctiſſimi ad cauſam venerant, pro eorum intereſſe prætenderunt, neque Canonicos ordinarios, neque beneficiaros officiales intra ſecundum quinquennium potuiſſe in præiudicium fabricæ ſubtrahere fructus Caluenzani, & Beſati, ideò eis inſtantibus propoſui dubium.

An fructus Caluenzani, Beſati, & aliorum percepti per Canonicos, & officiales intra ſecundum quinquennium ſint reſtituendi fabricæ.

Super quo placuit Dominis reſolutionem affirmatiuam capere, quia de applicatione pro ſecundo quinquennio non dubitatur, dum illa legitur in inſtrumento anni 1583. & in deciſionibus allegatis confirmatur.

Facultas applicandi non etiam poteſt impugnari, cum authoritate Apoſtolica facta fuerit, quæ ſuprema, & abſoluta eſt in beneficialibus, *cap. licet de præben. in 6. Clement. 1. in fine vt lit. pend.* Pariſ. *conſil. 5. num. 84. & conſil. 82. n. 22. lib. 4.* Nec etiam poteſt in dubium reuocari, quòd illa facultas fuerit conſumpta per applicationem auctoritate Apoſtolica factam menſæ reſidentiali Canonicorum, & officialium reſpectiuè de eodem Prioratu Caluenzani, penſione, & bonis Beſati, quia legitur cum reſeruatione facultatis eidem ſancto Carolo conuertendi dictos fructus, & penſionem in vſus ſibimet benè viſos, & præcipuè pro vſu fabricæ. 1

Ideò cùm tam Canonici, quàm beneficiati officiales omni prorſus facultate carentes ſubtraxerint fructus de tempore ſecundi quinquennij fabricæ applicatos, inde ſequitur quòd ab eis tanquam indebitè percepti, eidem fabricæ ſunt reſtituendi, prout ſunt text. aperti *in l. 1. l. quod indebitum, l. eleganter, ff. de condict. indeb.* 2

Et ſi per errorem fuiſſent ſubtracti exiſtimantes proprio iure facere potuiſſe, non etiam iuuarentur; quia nihilominus vitiatur actus defectu cauſæ finalis, Caſtren. *in l. final. §. item quæſitum eſt, ff. de condict. indeb.* Dec. *conſil. 600. num. 7.* 3

Tran-

Digitized by Google

Tranſactio quoque emanata inter Canonicos, & beneficiatos officiales vſque de anno 1585. ad effectum concorditer ſubtrahendi fructus, non etiam viſa eſt obſtare tanquam abſentibus fabricerijs Eccleſiæ, quæ illis præiudicare non poterit, ita vt quoad hanc obligationem reſtituendi fructus perceptos res tranſibat ſine difficultate.

Sed reſpectu perſonarum hæſitabatur cùm pauci tam Canonici, quàm beneficiati officiales hodie viuant ex eis, qui de tempore ſecundi quinquennij fructus prædictos indebitè perceperunt.

4 Et in hac parte Domini cenſuerunt modernos non teneri, quia antiquorum ſucceſſores non ſunt, neque eſſe poſſunt, cùm in beneficijs, non admittatur ſucceſſio, *cap.* 1. & ibi Abb. *num.* 5. *de præben.* Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 7. Rebuff. *in prax. tit. de diſpenſ. ſuper defect. natal. num.* 20. Achil. *deciſ.* 1. *de fil. presbyt.*

5 Neque habent cauſam à præceſſoribus ſuis, vt per conſequens nec ius, ideò nec mirum ſi non tenentur ad debita anteceſſorum, ex quo ad illa Eccleſia non cenſetur obligata, *cap.* 1. *de ſolut.* niſi exacta probentur conuerſa in vtilitatem Eccleſiæ, vel eiuſdem neceſſitatem ſubueniendam, quia tunc per verſionem cohærent beneficio, & ſimultaneæ tranſeunt, & obligant ſucceſſorem, *cap. præſenti*, cum ibi not. *de offic. ordin. in* 6. *cap. grauis*, *de depoſ. in fin.* Rota *in antiq. de probat. deciſ.* 41. *num.* 42. Abb. *in cap. ex præſentium num.* 5. *de pignorib.* Put. *deciſ.* 11. *lib.* 3. quod in præſenti non iuſtificatur.

Propterea antiquos, & hæredes eorum, qui fructus perceperunt, & locupletati præſumuntur, non autem ſucceſſores teneri videtur, prout fuit reſolutum in cauſa Ferrarien. bonorum 27. Ianuarij hoc ipſo menſe coram R.P.D. meo Pamphilio.

REVERENDISS. PIROVANO.

Ferrarien. decimarum.

1. *Februarij* 1616.

ARGVMENTVM.

Scientia qualitatis bonorum præſumitur ex illorum emptione.

SVMMARIVM.

1 *Scientia qualitatis bonorum præſumitur ex emptione ipſorum bonorum cum æſtimatione, & calculatione prius facta.*

2 *Actus indiuiduus, non poteſt vnam partem includere, & alteram excludere.*

3 *Decimæ ſub appellatione exemptionum venire poſſunt.*

DECISIO CCXVI.

1 SEcundo loco Domini ſteterunt in deciſis, non obſtante exceptione de defectu mandati Sereniſſimi Ducis ad vendendum decimas, de quibus agitur, quia controuerti non poteſt ſcientia Ducis Alphonſi circa qualitatem, & valorem bonorum, & exemptionum venditarum, dum per prius empta fuerint per eundem Ducem Alphonſum à Cardinale Aloyſio eius fratre cum æſtimatione poſſeſſionum milliarij, & calculatione exemptionum, & decimarum per Venturinum, & Ferrum facta, vti acquiſita ab eodem Cardinali fratre enunciata in inſtrumento mandati, quæ omnia certificant in mandante ſcientiam qualitatis bonorum, vt per Bart. & Angel. *in l. qui Romæ*, §. *duo fratres*, *ff. de verbor. oblig.* Crauett. *conſil.* 65. *n.* 7. Cephal. *conſil.* 218. *num.* 14. *vol.* 2. cum alijs allegatis per Surd. *conſil.* 150. *n.* 31. *& conſil.* 133. *eod. num.*

2 Ideò cùm mandatum de vendendo dicat, *con l'eſentioni calculate nell'eſtima fatta già del Venturino, & Ferro*, viſum eſt Dominis Ducem Alphonſum benè ſciuiſſe, & intellexiſſe, quid eſſet expreſſum in prædicta æſtimatione, tam reſpectu exemptionis, & decimæ, quàm reſpectu earum valoris expreſſi, ita vt exprimendo *con l'eſentioni calculate*, non videatur voluiſſe ſeparare pretium exemptionis decimæ ſpiritualis à pretio decimæ temporalis, quia nec calculus prædicta diſtinguebat, ſed exemptionem, & decimam ſub vnica ſumma librarum 16567. 16. comprehendebat, & per conſequens ceſſante diſtinctione pretij videtur impoſſibile, quòd in actu indiuiduo vnum comprehendatur in mandato, & alterum excludatur, Tiraquel. *de retract. lignag.* §. 23. *gloſſ.* 1. *n.* 14. Corn. *conſil.* 38. *n.* 7. *vol.* 3.

Præterea fuit etiam ponderatum, quòd in mandato prætendebatur idem pretium prout ſtabat Cameræ Ducali cui acquiſita fuerunt exemptio, & decima in eadem ſumma calculata per Venturinum, & Ferrum, & quòd non erat alienum à proprietate verbi *decimæ*, quin ſub generalitate exemptionis poſſet comprehendi, ac demum quòd pro exemptione tota ſumma calculata pro exemptione, & decima non erat recipienda, ſi de ſola exemptione Dux Alphonſus intellexiſſet, quæ omnia viſa ſunt iuſtificare mandatum etiam quoad decimam. 3

Et ita concluſum & reſolutum.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanen. penſionis.

Lunæ 8. *Februarij* 1616.

ARGVMENTVM.

Enucleatur materia poſitionum, & quale mandatum requiratur, cùm per Procuratorem dantur, vel illis reſponderi debet.

SVMMARIVM.

1 *Poſitiones non debent admitti, cum dantur per Procuratorem, qui non aſſeuerauerit eſſe veras, cum indiuiduo, & ſpecialiſſimo mandato ad ponendum materias in actis ſpecificatas, & ad iurandum de veritate earum, & num.* 6. *nec ſufficit ſpeciale mandatum, ſed requiritur ſpecialiſſimum ad ſic ponendum, num.* 9. *&* 10.

2 *Poſitionis effectus eſt vt is, qui ponit id quod ponit, confiteri dicatur.*

3 *Confeſſio Procuratoris in poſitionibus, non quælibet ſufficit, ſed illa dumtaxat, quæ producit iuris effectum, ſcilicet obligandi dominum, vide n.* 4. *&* 5.

6 *Poſitiones qui dat, irreuocabiliter confitetur, id quod ponit, ideò in Procuratore requiritur ſpecialiſſimum mandatum ad ſic ponendum, n.* 7. *Declara intelligendum eſſe parte opponente, n.* 7.

8 *Poſitionibus reſpondere non poteſt Procurator, niſi cum ſpecialiſſimo, & indiuiduo mandato, ad ſic ſpecificè reſpondendum.*

11 *Poſitiones dantur ad effectum, vt ponens per reſponſionem, & confeſſionem partis releuetur ab onere probandi.*

12 *Procurator cum ſpeciali mandato ad reſpondendum poſitionibus, ſiue ad dandum poſitiones, & non habens ſpecialiſſimum ad ſic & ſic, &c. non poſſet iurare de veritate, tanquam non plenè informatus de conſcientia domini, ſed tantùm de credulitate ad euitandam calumniæ præſumptionem.*

DECISIO CCXVII.

FVit reſolutum poſitiones non eſſe admittendas, quia Procurator qui eas dedit in actis, non aſſeuerauit eſſe veras cum ſpecialiſſimo, & indiuiduo mandato Canonicorum ſuorum principalium ad ponendum materias in actis ſpecificatas, & iurandum de veritate earum, prout neceſſarium eſt, vt exinde reus cogi poſſit ad reſpondendum, *cap. præſentium*, *de teſtibus lib.* 6. gloſſ. *in l. vnica*, *in verbo ſoluere*, *in fine*, *C. de confeſſ.* Bald. *in cap. pertractandis num.* 2. *de iuram. calumn.* Iaſ. *in l. iudices num.* 7. *C. de iudic. & in l. poſſideri n.* 24. *ff. de acquiren. poſſeſſ.* 1

Eſt enim effectus poſitionis, vt is qui ponit, quod ponit confiteri dicatur, gloſſ. *in cap.* 1. *in verb. ſtatuimus*, *in fine de confeſſ. in* 6. Alexand. *conſil.* 83. *num.* 3. *verſ. pondero lib.* 1. *& conſil.* 71. *n.* 4. *verſ. venio ad merita lib.* 3. 2

Quælibet autem confeſſio non ſatisfacit, ſed illa dumtaxat, quæ poteſt habere iuris effectum obligando dominum, Cotta *in memor. incipit, actus nullus*, Oſaſch. *deciſ. Pedemont.* 172. *n.* 26. Surd. *conſil.* 3. *n.* 30. *& ſeqq. vol.* 1. 3

Ideò cùm confeſſio Procuratoris voluntaria ſit, dum offert ſe, & ponit nullo iure cogente materias ſpecificatas, Ægid. *dec.* 694. *in princ.* 4

5 Et neque apta eſt ad obligandum principalem, neque illi præiudicat, Bald. *in l. 1. num. 30. C. de confeſſ.* Pariſ. *conſ. 47. num. 92. lib. 1.* Aufrer. *in addit. ad Capell. Tholoſ. deciſ. 392.* Honded. *conſil. 66. n. 72. vol. 1.*

6 Inde ſequitur quòd vel poſitiones ab ipſiſmet principalibus ſunt dandæ, vel Procurator habere debet mandatum indiuiduum ad ſic ponendum, vt ſequatur effectus confeſſionis irreuocabilis a lege deſideratus, Neuizan. in his terminis *conſil. 7. n. 12.*

7 Nec diſſentiunt Ferrar. *in prax. Pap. in forma poſitionum actoris c. 3.* & addit ad Veſtr. *lib. 5. c. 14. n. 16.* qui hoc ipſum admittit, ſed parte opponente contra Procuratorem non inſtructum, de qua oppoſitione in præſenti non dubitatur.

8 Et per eaſdem rationes excluditur Procurator ad reſpondendum poſitionibus, niſi ſimile mandatum indiuiduum habeat, Bald. *in l. finali num. 3. verſic. cùm enim habeat mandatum, C. de procuratorib.* Soccin. ſen. *conſil. 55. num. 10. vol. 1.* Menoch. *conſil. 84. num. 64. lib. 1.* Honded. *conſil. 66. num. 72. vol. 1.* Qui omnes loquuntur in Procuratore, qui admittendus non eſt ad reſpondendum, niſi cum mandato ad ſic reſpondendum.

9 Nec vtium eſt ſufficere mandatum Procuratoris Canonicorum cum clauſula ad ponendum, & iurandum, quia etiā ſit ſpeciale, vt tenuit Dec. *in conſil. 60. col. penult. num. 1.* Tamen non eſt indiuiduum ad certas poſitiones, prout requiritur, vt de conſcientia ſui domini plenè inſtructus dici poſſit, vt conſiderat Bald. *in d. l. final. num. 3. C. de procuratorib.* Neuizan. *d. conſil. 7. n. 13.*

10 Vnde cùm poſſit dubitari ne dominus poſtea eiuectus dicat ſe de hoc non intellexiſſe, & altera pars damnificetur, ideò requiritur, vt exprimatur ſpecialiter in indiuiduo, vt voluit Bart. *in l. filiusfamilias num. vndecimo, ff. de donationibus,* & Tiraquell. *de legib. connubial. gloſſ. 7. n. 112.*

11 Præterea ſi mandatum ſpeciale, non autem ſpecialiſſimum, ſufficeret, non ſequeretur effectus ex poſitionibus deſideratus, nempe vt ponens releuetur per reſponſionem, & confeſſionem aduerſarij ab onere probandi, *cap. 1.* vbi gloſſ. *in præambulo, verſ. pro intellectu*, ibi, *& fuerunt inuentæ, & in verſ. ſtatuimus, verſ. ſunt autem poſitiones de confeſſ. in 6.*

12 Quia cum prædicto mandato non poſſet Procurator iurare de veritate tanquam non informatus plenè de conſcientia domini, ſed de credulitate ad euitandam præſumptionem calumniæ, gloſſ. magna *in fin. l. vnic. C. de confeſſ.* & reſpondens non teneretur reſpondere de veritate, ſed & ipſe de credulitate, *cap. 2. de teſtibus in 6. gloſſ. 1. in d. c. 1. verſ. & ſunt in ſcriptis de confeſſ. in 6.* & per conſequens confeſſio aduerſarij non erit certa de veritate, ſed poſſibilis de credulitate, quæ non releuat, *cap. in præſentia de probat. l. non hoc, C. vnde legitim.* cum ſimilibus.

Et ita, &c.

R. P. D. B V R A T T O.

Marſicen. iuriſdictionis.

Lunæ 8. Februarij 1616.

A R G V M E N T V M.

Tranſactio facta ab Epiſcopo cum Capitulo licèt ſucceſſorem non liget, ſeruari tamen debet ab eodem Epiſcopo tranſigente, & iurante ad effectum manutentionis.

S V M M A R I V M.

1 *Tranſactio per Epiſcopum iurata, licèt non liget ſucceſſorem, tamen ſeruari debet per tranſigentem, & iurantem in iudicio manutentionis.*

D E C I S I O CCXVIII.

1 QVamuis Domini non dubitauerint tranſactionem initam inter Epiſcopum Marſicen. prædefunctum, & Capitulum terræ Saponariæ non ſubſequuta confirmatione Apoſtolica, non obſtare moderno Epiſcopo ad effectum, vt ipſe dicatur illa ligatus, iuxta text. *in cap. veniens, 8. verb. mandamus de tranſactio.* & Doct. *in cap. cùm veniſſent de inſtit.* & iuxta expreſſam conuentionem, quòd tranſactio duraret viuente ſolo Epiſcopo tranſigente; tamen cenſuerunt illam obſtare ad effectum ne modernus Epiſcopus poſſit ſe iuuare, & vti manutentione d. Epiſcopo anteceſſori tranſigenti concessa; quia cum in dicta tranſactione fuerit conuentum, quòd iuriſdictio in cauſis matrimonialibus, & criminalibus exerceretur ab Archipresbytero cumulatiuè cum Epiſcopo, adeò vt eſſet locus præuentioni, & Epiſcopus promiſerit etiam cum iuramento omnia, & ſingula in ea conuenta eius vita durante attendere, & obſeruare, & in aliquo non contrauenire; non potuit poſtea idem Epiſcopus obtinere manutentionem in quaſi poſſeſſione exercendi iuriſdictionem præter, & contra formam eius iuramenti, & tranſactionis, quæ ſine dubio ipſum tranſigentem, & iurantem ligabant, *d. cap. veniens*, & ibi Abb. *n. 2. verſ. item nota*, & alij *de tranſaction.* Mohed. *deciſ. 9. n. 1. verſ. & idem dicitur, de locat. & conduct.* Cæl. de Graſſ. *dec. 1. & 2. de iur. iur.* & conſequenter mandatum de manutenendo ad eius fauorem relaxatum præuia deciſione Rotali facta 18. Maij 1607. coram R. P. D. meo Manzanedo, in qua fuit reſolutum eum eſſe manutenendum in quaſi poſſeſſione cognoſcendi dictas cauſas criminales, & matrimoniales priuatiuè ad Archipresbyterum, fuit nullum tanquam contra dictam tranſactionem, & iuramentum, & ideo modernus Epiſcopus illo vti non poteſt, ad reg. *l. quod ab initio, ff. de reg. iur. & cap. non firmatur eod. tit. in 6.*

Non obſtat, quòd prætendatur tranſactionem non eſſe in forma probanti, quia (quidquid ſit) abſolutio à iuramento in ea interpoſito obtenta per Epiſcopum tranſigentem præſupponit in neceſſarium antecedens ipſam tranſactionem. An autem conſtet de cauſis reſtitutionis in integrum aduerſus ſententiam Rotalem, Domini nihil reſoluerunt. An verò modernus Epiſcopus debeat ex perſona propria manuteneri, poterit particulariter diſputari, &c. 2

R. P. D. S A C R A T O,

poſtea S. R. E. Cardinale.

Colimbrien. Canonicatus.

Mercurij 24. Februarij 1616.

A R G V M E N T V M.

In hac deciſione explicatur primò, quòd in dubio acta præſumuntur tranſportata integra, & non in parte. Secundò declaratur an, & quando producens ſcripturam cenſeatur approbare in ea contenta, quatenus ſcriptura probet, & non aliàs. Tertiò firmatur concluſio, quòd parte non opponente, ſcriptura etiam recognita probat. Quartò declaratur, quòd Notarius allegatur ſuſpectus. Quintò, & vltimò pariter declaratur an, & quando ſententia nulla poſſit in ſecunda inſtantia confirmari parte opponente, vel non.

S V M M A R I V M.

1 *Acta, & proceſſus præſumi integros, niſi contrarium probetur.*

Notarius præſumitur benè functus officio ſuo, ibid.

3 *Acta tranſportata ſufficit, quod ſint extracta à Notario, qui ſe de illis rogauit.*

4 *Ratificatio, & approbatio ipſo facto potentior eſt, quam verbis.*

5 *Producens ſcripturam, ita demum cenſetur approbare contenta in eo, quatenus inde ſcriptura probat, aliter ſecus.*

7 *Notarius allegari ſuſpectus non poteſt cauſa expedita.*

Mandatum ſpeciale requiritur ad allegandum ſuſpectum Notarium, ibid.

Suſpenſionis allegationi iam factæ renunciare quis cenſetur per ſubſequentem conſenſum, ibid.

8 *Sententia lata ſine citatione nulla, & inualida eſt, nec ſuppletur per concluſionem in cauſa, quando eadem concluſio emanauit parte non citata.*

Citari debet etiam is, qui Procuratorem in iudicio non conſtituit, ibid. in fine.

9 *Sententia nulla confirmari non poteſt in ſecunda inſtantia, ſi de nullitate fuit oppoſitum in eadem ſecunda, vel tertia inſtantia, ſecus ſi non fuit oppoſitum.*

DE-

DECISIO CCXIX.

1 ROta cenſuit proceſſus eſſe integros, & in forma probanti, ſententias verò de partibus eſſe nullas. Quoad integritatem fuit dictum, quòd illa præſumebatur donec contrarium probaretur, Bart. *in rubr. ff. de nou. oper. nunciat. ſub num.*8. Iaſ. *ibidem n.*8. *verſic. & quia ſtatutum.* Rota in Bononien. bonorum 16. Ianuarij 1601. coram bo. mem. Litta in Romana, ſeu Interamneñ. ſeparationis thori 11. Decembris 1602. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, & in Placentina parochialis de Malpartida 14. Maij coram Illuſtriſſimo Cardin. Lancellotto, & aliàs ſæpè, etenim Notarius qui dedit acta, benè præſumitur functum fuiſſe ſuo officio ſuo, ad not. *in c. ad audientiam de præſumptionib. cap. ſancimus* 1. q. 7. Bald. *in l. errore*, *n.* 2. *C. de teſtam.* Cyn. *in l. ſi quis Decurio ſub num.* 9. *C. ad l. Cornel. de falſis*, Dec. *conſ.* 315.

2 Et circa illud obiectum, quòd in actis primæ inſtantiæ deficerent duo articuli aliàs producti in proceſſu *fol.* 36. fuit reſponſum, quòd verba de quibus dicto *fol.* 36. non concludunt per neceſſe nouam productionem, propter verba de quibus ibi, cum duobus articulis iam priùs exhibitis, & oblatis, quæ poſſunt referri ad articulos per priùs productos in illa inſtantia, & qui modò reperiuntur tranſportati.

3 Minùs releuare viſum fuit, quòd acta primæ inſtantiæ non fuerint tranſportata ad Curiam tanquam extracta à Notario, qui fuit de illis rogatus, quia ſufficere viſum fuit, quòd fuerint tranſportata, & producta in actis ſecundæ inſtantiæ, ad effectum vt Notarius ſecundæ inſtantiæ potuerit illa regiſtrare, & tranſmittere ad iudicem tertiæ inſtantiæ, vt fuit coram me reſolutum in cauſa Segouieñ. habitus 4. Iulij 1612. & viſum fuit non applicari conſ. Federic. 160. quia loquitur quando productio fuit facta ad alium effectum, & ante litem conteſtatam, vt patet ibi *n.* 1. *verſ. & meritò, & num.* 2. *in princ.*

4 Quoad recognitionem opponebatur, quòd proceſſus primæ inſtantiæ non fuit recognitus coram Nuncio Apoſtolico iudice ſecundæ inſtantiæ, hoc eſt, non fuiſſe probatum, quòd ille proceſſus fuerit extractus manu cuiuſdam Simonis Notarij de illo rogati: ſed viſum fuit neque hoc obſtare, poſteaquam nedum pars non oppoſuit de huiuſmodi recognitione, ſed imò vſa fuit dicto proceſſu reportandi ſententiam fauorabilem ſuper illo, quod videtur importare approbationem ipſo facto, quæ eſt potentior, quàm verbis, ad *l. Paulus*, *ff. rem rat. haber.*

5 Nec applicantur tradita per Honded. *conſ.* 166. *n.* 52. *lib.* 2. quòd ſcilicet approbatio, quæ oritur ex productione, ita demum operetur, ſi ſcriptura producta probet. Primò, quia allegati loquuntur in ſimplici productione, nos autem verſamur in vſu, & formali approbatione, mediante petitione, & confirmationis ſententia vigore illorum actorum prolata. Secundò allegati loquuntur de defectu in ſubſtantia, puta quando in inſtrumento deficit annus rogitus Notarij, & ſimilia, de quibus Honded. *vbi ſuprà*. Secus videtur, quando ſcriptura in ſui facie non præſefert aliquem defectum, aliàs nunquam verificaretur concluſio, quòd ſcripturæ probent contrà, de qua *in l. cùm precum*, *C. de lib. cauſ. cap. cum olim de cenſ.* Rota in Romana computorum 16. Iunij 1597. coram bo. me. Penia, & in Lucana confidentiæ 27. Februarij 1606. coram Reu. Bononieñ.

6 Et multò minùs verificaretur alia, quòd ſcripturæ probent, parte non opponente de recognitione, de qua per Salyc. *in authent. ſi quis in aliquo n.* 18. *C. de eden.* Felin. *in cap. vlt. n.* 7. *verſic. ſecundò limita de fid. inſtrument.* Put. *deciſ.* 119. *p.* 2. Verall. *dec.* 99. *p.* 2. Rot. *de fide inſtrum. deciſ.* 7. *in nouis*, & in Gerundeñ. vini 28. Ianuarij 1591. coram Cardinali Mantica, & in Segouieñ. habitus 28. Ianuarij 1613. coram me.

7 Tertiò videtur, quòd parsmet Capituli recognouerit, dum dixit illum proceſſum fuiſſe extractum per Simonem poſtquam fuit allegatus ſuſpectus, eo enim ipſo videtur affirmaſſe, quòd Simon extraxit, & non alius. Et quantum ad ſuſpicionem viſum fuit illam non obſtare, tum quia fuit allegata cauſa iam expedita, tum quia ſine ſpeciali mandato, ad *l. non ſolùm*, *§. fin. in verbo ſed non facilè*, *ff. de procur.* Pariſ. *conſ.* 31. *num.* 72. *lib.* 1. Verall. *dec.* 168. *par.* 1. tum denique quia pars videtur ab illa ſuſpicione receſſiſſe reportando ſententiam ſuper eiſdem actis, qui receſſus fieri poteſt, Abb. *in c. cum ſpeciali n.* 14. *de appellat.* Rot. diuerſor. *dec.* 901. *n.* 3. *p.* 3. *lib.* 3.

8 Quo verò ad nullitatem ſententiarum fuit dictum primam ſententiam de partibus fuiſſe nullam ex defectu citationis, ad *l. ea qua*, *C. quomodo, & quando*, *Clem. ſæpe*, & ibi gloſſ. *in verbo ad id de verbor. ſignif.* Vant. *de nullit. ex defectu citat. n.* 56. & quamuis fuerit concluſum in cauſa, quæ concluſio ſolet ſufficere in illis partibus: attamen nec prædicta concluſio in eam poteſt ſuffragari, ex quo non fuit citata pars ad videndum concludi, ad *l. vnoquoque*, *ff. de iudic.* Nec ſuffragatur, quòd D. Franciſcus Cardoſus de Oliuiem dixerit ſe nolle habere Procuratorem, quia non reperitur in iure cautum, quod contra non conſtituentem Procuratorem poſſit procedi parte non citata. Vltra quòd apparet D. Franciſcum conſtituiſſe non tantùm vnum, ſed plures Procuratores, vt in ſumm. D. Franciſci *n.* 5.

9 Prædicta autem nullitas influit in ſecundam ſententiam, ex quo pro parte D. Franciſci fuit oppoſitum de nullitatibus in eius ſummario *n.* 5. qua oppoſitione non obſtante, iudex proceſſit ad confirmationem primæ ſententiæ, & ſic nulliter, Cæſ. de Graſſ. *dec.* 9. *num.* 8. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Verall. *dec.* 262. aliàs 264. *lib.* 1. *in manuſcript.* & fuit dictũ in Tiburtina adminiſtrationis tutelæ 18. Martij 1611. coram R. P. D. Manzanedo. Addebant aliqui ex Dominis, quòd etiamſi non fuiſſet oppoſitum de nullitate in ſecunda inſtantia, adhuc poſſet opponi in tertia. Appellatio à ſecunda ſuſpendit illius effectum, *cap. non ſolùm de appellationib. in* 6. Franc. *in cap. cùm ſpeciali*, *§. porro n.* 8. *verſùs finem de appellat.* Rota in Calaguritana beneficij de Oliuarijs 28. Iunij 1614. coram bo. me. Penia, & conſequenter non videtur, quòd prima ſententia poſſit recipere robur à ſecunda, cuius effectus fuit ſuſpenſus. Ita patet, quia priuilegium appellantis eſt, vt poſſit deducere in ſecunda inſtantia, non deducta vel probata in prima, vel ſecunda inſtantia, *gloſſ. fin. in cap. inter monaſterium de ſentent. & re iudic.* ergo debet poſſe deducere nullitates, quas non deduxit in prima, & quod aliàs dicitur poſt confirmationem ſententiæ nullæ non poſſe amplius agi de nullitate, debet intelligi, quando non fuit oppoſitum de nullitate, & ſententia confirmatoria tranſiuit in rem iudicatam. Ita tenuit Rota in cauſa Foroliuien. emphyteuſis 1. Iulij 1613. coram R. P. D. Decano.

R. P. D. VBALDO.

Firmana altaris.

Mercurij 24. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Res iudicata inducitur per plures ſententias conformes, & per non proſecutionem appellationis: ſententiaque vt dicatur lata ex falſa cauſa, falſitas cauſæ debet eſſe euidens, & inexcuſabilis; & gratia *ſi neutri*, habet tacitam conditionem, dummodo ſcilicet ex euentu litis apparet neutri ius competere. Quomodo hæc conditio dicatur iuſtificata, & quid in dubio præſumatur, negligentibus autem patronis ad præſentandum quodnam ius præſentandi ad Sedem Apoſtolicam deuoluatur.

SVMMARIVM.

1 *Res iudicata inducitur per quatuor ſententias conformes.*

Appellationem, quando appellans ſine fatalium prorogatione proſequutus non eſt, ſententia tranſit in iudicatum, ibid.

2 *Teſtator non præſumitur voluiſſe præiudicare proprijs filiabus heredibus inſtitutis, eaſque minus diligere, quàm remotiores.*

Sententia, vt dicatur lata ex falſa cauſa, ipſa cauſæ falſitas debet eſſe euidens, & inexcuſabilis, ibid. in fine.

3 *Sententia, quæ continet diuerſa capita ſeparata, & præſertim inter diuerſas perſonas, nulla in vno capite, non eſt in totum nulla.*

4 *Patronis an hic præfixum aliquod tempus ad præſentandum, vel ad ſubſequutam inſtitutionem.*

Pa-

Patronis negligentibus in præſentando, deuolutio collationis beneficij fit ad Sedem Apoſtolicam, gradatim ſcilicet de patronis negligentibus ad Epiſcopum, de Epiſcopo ad Metropolitanum, & de Metropolitano ad Papam, ibid.

6 *Gratia,* ſi neutri, *eſt conditionalis, dummodo ſcilicet per euentum litis apparuerit neutri ius competere, quomodo hec conditio iuſtificari poſſit, & quid in dubio præſumatur.*

D E C I S I O CCXX.

1 POſt latas plures ſententias in hac cauſa, tam extra Rotam, quam in Rota contra Ricciotum fuit mihi tranſmiſſa commiſſio executorialis; & quia Ricciotus allegabat proſequendam gratiam *ſi neutri,* ideò ſimul, & ſemel dubitaui, an conſtaret de re iudicata, quæ ſit exequenda, vel intret gratia *ſi neutri.* Et quoad primam partem dubij Domini affirmatiuè reſponderunt; quia contra Ricciotum, & ad fauorem Sauini adſunt quatuor ſententiæ conformes, ex quibus duo ſunt Rotales, *Clem. vt calumnijs de re iud. l. 1. & per tot. C. ne lic. tert. prouoc.* vbi gloſſ. & Doctor. & vlteriùs Ricciotus appellationem ab vltima ſententia interpoſitam, non fuit proſecutus, nec curauit prorogari fatalia, ideò intrat res iudicata ſatis clara, *auth. ei qui, & l. fin. §. illud, C. de tempor. appell. Clem. ſicut, & Clem. ſi appellatione, de appellation. cap. cum ſit Romana extrà eod. tit.* Dec. *conſ.* 436. *n.* 1. & 20. & eſt locus executioni, Verall. *dec.* 330. *par.* 1. Veſt. *in prax. lib.* 8. *cap. vlt. num.* 8.

2 De iuſtitia autem dictarum ſententiarum ſatis videbatur conſtare ex deciſionibus in cauſa factis coram bo. me. Cardinali Blanchetto, & bo. mem. Penia. Neque obſtare viſum fuit principale obiectum partis aduerſæ, ex eo deductum, quòd prima ſententia ordinarij Firman. fuiſſet lata ex falſa cauſa, quod vitium videatur influere in alias ſententias huius confirmatorias, quaſi non fuerit iuſtificatum, quòd Sauinus eſſet præſentatus à medietate patronorum, vt in prædicta ſententia ſupponitur, & enunciatur cùm Iacobus pater mulierum, quæ Sauinum præſentarunt, & habebat medietatem dicti iuriſpatronatus, ordinauerit, quòd in Altari, de quo agitur, Apollonius Aurelij filius, & tres filiæ ipſius Iacobi ab eo hæredes inſtitutæ haberent facultatem præſentandi, & ſic videatur ſuam medietatem reliquiſſe partim filiabus, partim Apollonio compatrono, vnde dictæ filiæ habuerint dictam quartam partem, non autem dimidiam; ad hoc enim obiectum fuit reſponſum primò, hoc non neceſſariò colligi ex dicta ordinatione Iacobi, qui non legauerit portionem ſuam filiabus, & Apollonio, ſed ſimpliciter ordinauit, vt vtrique haberent facultatem præſentandi, & ſic quilibet pro medietate, Creſcent. *deciſ. 4. de iurepatron.* quod etiam redditur veriſimile, quia non præſumitur voluiſſe præiudicare proprijs filiabus, quas hæredes vniuerſales inſtituerat, & ſic videtur eas magis dilexiſſe quàm Apollonium, argum. *l. filium, §. ſed & ſi portio, ff. de leg. præſt.* & ſatis eſt quòd ordinatius potuit ita credere, cùm teſtamenti verba ſint ambigua, & tamen ad vitiandam ſententiam, falſitas cauſæ debet eſſe euidens, & inexcuſabilis, vt poſt alios tradit Surd. *conſ.* 567. *n.* 11. *lib* 4.

3 Secundò fuit reſponſum dictam ſententiam continere duo capita omninò diſtincta, vnum dum pronunciat Sauinum alteri præſentato eſſe præferendum, alterum in quo declarat gratiam Riccioti eſſe obreptitiam, & ſubreptitiam, vnde quidquid eſſet dicendum, quoad primum caput, & dato ſine veri præiudicio, quòd ſententia quoad illud eſſet nulla, tanquam lata ex falſa cauſa; non tamen poteſt dici talis, quoad alterum caput, & certum eſt, ſententiam quæ continet diuerſa capita ſeparata, poſſe quoad vnum valere, licèt quoad aliud ſit nulla, *l. quedam mulier,* vbi Bald. *ff. fam. ercisc.* & ita Bald. *in l. hoc iudicio n. 1. C. eod. tit.* Rota *deciſ.* 53. *n.* 9. *par.* 2. *diuerſ.* & apud Put. *deciſ.* 323. *ſub n.* 3. *verſ. ſecus quando ſententia lib.* 1. & fuit dictum in Mantuana bonorum 10. Decembr. 1612. coram me, & tantò magis cùm in hoc caſu non ſolùm verſemur in diuerſis capitibus, ſed etiam inter diuerſas perſonas, cùm primum caput ſententiæ reſpiciat præſentatos; caput autem ſubreptionis, & obreptionis, ſolùm perſonam Riccioti, Bart. *in l. 1. n. 7. C. ſi in comm. ead. cauſ.* Ruin. *conſil.* 75. *num.* 13. *lib.* 5. cum alijs allegatis, quibus addi poteſt Gabr. poſt alios *conſ.* 16. *n.* 26. *lib.* 1.

4 Prætetea, nec viſum eſt poſſe controuerti, quia gratia Riccioti eſſet ſubreptitia propter falſitatem narratam deuolutionis, vt fuit reſolutum in hac cauſa coram bon. mem. Blanchetto, & Penia. Nam dato etiam quòd mulieres præſentaſſent Sauinum poſt tres dies à lapſu quadrimeſtris laicis ad præſentandum conceſſi, vt fuit firmatum in deciſione D. Peniæ 10. Maij 1606. non tamen intrabat deuolutio propter præſentationem ab Aurelia, & Apollonio compatronis in tempore factam in perſona Ioann. Franciſci de Benedictis, etiamſi non fuiſſet ſecuta inſtitutio, ad quam faciendam non eſt in iure præfixum aliquod tempus, gloſſ. & Doct. *in cap. cum in cunctis, §. 1. de elect.* Abb. *conſil.* 28. *num.* 2. *par.* 2. & quatenus etiam omnes patroni fuiſſent negligentes in præſentando, non tamen deuolutio fuiſſet facta ad Sedem Apoſtolicam, cùm deuolutio fiat gradatim, & ſic de patronis negligentibus ad Epiſcopum, & de Epiſcopo ad Metropolitanum, & vltimò ad Papam, Abb. *in cap. cum noſtris, num. 2. de conceſſ. præbend. & in dicto cap. cum in cunctis, §. clerici ſanè ſub n. 5. de election.* Caſſad. *deciſ.* 8. *num.* 1. *in fin. de præbend.* Rebuff. *in praxi in tit. de deuolut. num.* 7. & fuit dictum in vna Vercellen. Capellaniæ 28. Iunij 1606. coram Reu. Lugdunen.

5 Ad alias obiectiones propoſitas pro parte Riccioti, veluti, quòd non conſtet de valida reſeruatione iuriſpatronatus, quòd illæ mulieres eſſent incapaces iuriſpatronatus, & præſertim ſtante conſtitutione fel. record. Pij V. contra illegitimos, & ad teſtes aliàs inductos ad probandum ſcientiam vacationis in illis mulieribus, fuit ſufficienter reſponſum in tribus deciſionibus coram Penia, & in vna coram Blanchetto in hac cauſa factis, adeò vt Ricciotus videatur actum agere, dum repetit eaſdem obiectiones iam anteà reiectas, & confutatas.

6 Quo verò ad ſecundam partem dubij circa gratiam *ſi neutri,* Domini concluſerunt eam non intrare, quia illa eſt conditionalis, ſi per euentum litis apparuerit neutri competere, Put. *deciſ.* 48. *num.* 4. *lib.* 1. Gemin. *conſil.* 79. *in* 2. *dubio,* & fuit dictum in vna Aurien. parochialis de Brues 15. Iunij præteriti coram me, hoc autem non eſt iuſtificatum, nec poteſt iuſtificari, quia tantùm abeſt, vt poſſit apparere per euentum litis de non iure Sauini, vt etiam conſtet de eius bono iure ex eius præſentatione, & de re iudicata ad eius fauorem, vt in puncto fuit conſideratum in dicta Aurien. & confirmatur ex non iuſtificatione deuolutionis narratæ in gratia perſonali, vt patet ex deciſionibus coram Penia, & Blanchetto ſæpe allegatis, & ex deciſione in hac cauſa 15. Iunij 1612. coram me, in qua fuit denegata remiſſoria ad dictam deuolutionem probandam, & tamen erant iuſtificanda, etiamſi non fuerit expreſſa in gratia *ſi neutri,* cùm illa fuerit deſumpta ex corpore gratiæ principalis, vt in puncto reſpondit Rota apud Seraph. *deciſ.* 1470. *n.* 3. *p.* 2. Et ita fuit deciſum.

REVERENDISSIMO MANZANEDO

Patriarcha Ieroſolymitano.

Faneñ. fideicommiſſi.

Mercurij 24. Februarij 1616.

A R G V M E N T V M.

Sententia in poſſeſſorio continens mixturam, eſt appellabilis, non obſtante Ægidiana.

S V M M A R I V M.

1 *Attentatum eſt ſi mandatum de immittendo ſit relaxatum, pendente termino ad appellandum, vel poſt appellationem interpoſitam.*

2 *Appellatio non admittitur ſtante Ægidiana in poſſeſſorio adipiſcenda, & per conſequens ceſſant attentata, declara vt n. 3. & 7.*

3 *Sententia in poſſeſſorio ſi continet mixturam, admittit appellationem.*

4 *Mixtura eſt in ſententia in poſſeſſorio, ſi in ea vel canonizatur aliquod creditum, vel alius titulus, quia hoc ſapit petitorium.*

5 *Expenſarum condemnatio, necnon & fructuum in ſententia poſſeſſoria, facit mixturam, & cauſa fit appellabilis in totum.*

6 *Fructus non debentur, niſi à die mota litis, & poſtquam reus conſtitutus eſt in mala fide.*

7 *Sententia in poſſeſſorio continens iniuſtitiam eſt appellabilis quoad vtrumque effectum, & ceſſat Ægidiana.*

DE-

Digitized by Google

DECISIO CCXXI.

1 FVit reſolutum conſtare de attentatis cùm mandatum de immittendo fuerit relaxatum, & exequutum non ſolum intra tempora ad appellandum, ſed etiam poſt appellationem interpoſitam, *authent. hodie, C. de appellat. cap. non ſolum de appellat. in 6.*

2 Nec obſtat, quòd verſemur in poſſeſſorio adipiſcendæ, in quo ſtante Ægidiana nec etiam de iure Canonico appellatio admittitur, & conſequenter ceſſant attentata, Pariſ. *conſ.*108. *n.*22. *lib.* 1. Lancellott. *de attent. appellat. penden. cap.*12. *appellat.* 25. *n.*8. *& ſeq.*

3 Quia cùm ſententia contineat mixturam, non prohibetur appellatio, Lancellot. *de attentat. cap.* 28. *n.*101. *& ſeq.* Contard. *in l. vnica limitat.* 2. *in princ. num.* 45. & fuit dictum in vna Spoletana hereditatis 2. Iun. 1587. coram Blanchetto, quæ quidem mixtura in caſu noſtro elicitur ex eo, quòd mandat ſolui filiabus Pauli per fideicommiſſarios ſcut. 1400. pro dotibus auiæ paternæ, & florenos 200. erogatos per eorum patrem in emptionem partis domus: quas tamen pecunias mandat poſtea compenſari cum bonis fideicommiſſi venditis per earum patrem, & tutores, quod quidem videtur egredi terminos poſſeſſorij, tam ratione mandatæ ſolutionis dictarum pecuniarum, quàm compenſationis cum bonis alienatis, cùm videatur declarare bona vendita fuiſſe fideicommiſſaria, & canonizare inſtrumentum venditionis factæ per tutores, & dictas filias cogere ad illud ratificandum, nondum reddita per illos ratione.

4 Quæ omnia petitorium ſapiunt, quia canonizatio crediti, vel alicuius tituli petitorium concernit, Menoch. *de recuperand. in prælud. num.* 8. *& 9.* Contard. *vbi ſupra q.* 12. *num.* 5. *& ſeq.* & fuit dictum in allegata Spoletana hæreditatis del 1587.

5 Vlteriùs dicta ſententia condemnauit in expenſis, & fructibus à die purificati fideicommiſſi. Ea quo non ſolùm reſultat mixtura, & cauſa efficitur appellabilis in totum, vt expreſsè in dicta Ægidiana cauetur, & tradunt Ruin. *conſ.* 164. *n.*6. *vol.* 5. Menoch. *de recuper. remed.*9. *num.* 321, ſed etiam iniuſtitia.

6 Cùm fructus debeantur tantummodò à die moræ litis, & ſic poſtquam reus conſtitutus eſt in mala fide, Corn. *conſ.* 180. *n.*12. *lib.*4. Gabr. *conſ.*121. *num.* 58. *verſ. fructus autem lib.*1. Peregr. *de fideicommiſſ. art.*49. *n.*79. *& ſeq.* Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.*7. *tit.*10. *n.*3. *verſic. rurſus.*

7 Qua iniuſtitia ſtante etiam ceſſat Ægidiana, & eſt locus appellationi quoad vtrumque effectum, Menoch. *de adipiſcen. remed.*4. *n.*850. Rot. *diuerſ. deciſ* 19. *n.*2. *p.* 3. *lib.*2.

Et ita concluſum.

REVERENDISS. PIROVANO.

Romana multiplici 30000.

Die 24. *Februarij* 1616.

ARGVMENTVM.

Habetur in ſummario num. 1.

SVMMARIVM.

1 *Mora non incurritur, ſi pars altera quæ obtulit factum ſuum, defecit in adimplemento oblationis conuenta.*

2 *Exceptio non adimplementi, eſt exceptio litis finita.*

3 *Mora ceſſante, ceſſat intereſſe, quod venit propter moram.*

4 *Reſcriptum Principis omninò ſeruandum eſt per partes, neque per conſenſum partium forma in eo data, poteſt recedi.*

5 *Notificatio ſpecifica non eſt neceſſaria, quando conſtat, quod is cui debebat fieri notificatio, eſt certioratus aliunde.*

6 *Obligatio conuenta de faciendo aliquid, qua Titius obligatur, Titius tenetur, & non egreditur eius perſonam, vt non comprehendantur heredes. Declara ſi obligatio concepta ſit cum dictione taxatiua ad perſonam Titij procedere concluſionem, ſecus ſi non adſit taxatiua, & n.*7.

DECISIO CCXXII.

IN venditione Caſalis Scutani, & Floræ, quod perpetuo fideicommiſſo ex paterna diſpoſitione ſubiacebat, fuerunt obtentæ derogationes per Alexandrum filium, & venditorem, cum conditione tamen multiplici ea certa parte pretij, ſcutorum ſcilicet ſex millium conſtituendi pro reintegratione fideicommiſſi vſque ad ſummam ea venditione redactam. 1

Et quia multiplicatio iſtius ſummæ ſperabatur ex implicatione reddituum, qui prouenlebant ex capitali implicato; propterea in inſtrumento venditionis vltra obligationem emptori impoſitam multiplicandi ſummam ſcutorum ſex millium vſque ad 30000. ad fauorem vocatorum ad maiorem ſecuritatem reinueſtimenti, & ad euitandam difficultatem inueniendi loca montium pro inueſtimentis faciendis, ideò Alexander venditor conuenit, & promiſit Hieronymo emptori quotieſcumque inueſtimenta eſſent facienda, illa inueſtigare, & inuenire, & D. Hieronymo, & ſuis hæredibus offerre, aliàs voluit teneri ad omnia damna, expenſas, & intereſſe, & quia cum effectu hodie reinueſtimentum non reperitur factum, dubitatum fuit, ad Ceuli hæredes Hieronymi, ſeu eorum creditores, teneantur ad damna, & intereſſe, quod negatiuè fuit reſolutum.

Quia emptor, neque eius hæredes, aut creditores poſſunt dici in mora conſtituti ante effectum inueſtigationis, & oblationis locorum montium pro inueſtimento iuxta conuentionem, cùm poſſint ſe iuridicè exceptione tueri, *l. ſi quis ſolutionem, ff. vſur. l. quod te, ff. ſi cert. pet.* vbi Iaſ. *n.*8. Menoch. *de arbitr. caſ.*220. *n.*46. Surd. *deciſ.* 179. *n.*15.

Iuſta autem exceptio eſt cauſa non implementi oblationis, & inueſtigationis locorum montium, ad quam tenebantur venditores, cùm ſit litis finitæ exceptio, & impediat litis ingreſſum, Caſtren. *in l. Iulianus, §. offerri, ff. de action. empt.* Bec. *conſ.*45. *n.*12. Surd. *dicta deciſ.*172. *n.* 26. qui loquitur de iuſta exceptione non implementi. 2

Ceſſante autem mora, ceſſat & intereſſe quod venit propter moram, Bart. *in l. ſtipulationes non diuiduntur in* 5. *quaſt. ff. de verb. oblig.* Ruin. *conſ.*48. *in princ. vol. quinto*, cum alijs allegatis per Surd. *dec.*260. *n* 18. & Seraph. *dec.*1427. *n.*2. 3

Non obſtat, quòd in gratijs Apoſtolicis derogatorijs fideicommiſſi hoc onus inueſtiendi ſit reſeruatum emptoribus, non autem venditoribus, quibus expreſsè fuit prohibitum, quòd tales fructus ad eorum manus poſſent deuenire, vt ideò ab ea forma data non videbatur poſſe recedi etiam de conſenſu partis, Iaſ. *conſil.*191. *col.*2. *vol.*2. Surd. *deciſ.*122. *n.*3. 4

Quia reſponſum fuit, quòd venditio caſalis prædicti non continet pacta contraria, neque derogatoria reſeruationi multiplici, & inueſtimentis deſtinatis, ſed potiùs fauent intentioni reſcribentis, dum obligatio magis arcta fuit addita pro ſecuritate inueſtimenti abſque eo quòd pecuniæ poſſent peruenire ad manus venditorum, ſed quòd hæc cura inueſtiendi magis deberet eſſe penes emptorem, quàm venditorem, nullum verbum in reſcriptis, ideò citra iniuriam reſcripti licuit ſuper eo concordare.

Præterea in præſenti non agitur ad inualidandum contractum ob formam non ſeruatam, ſed ad conuincendum emptorem de culpa ob non ſecutum inueſtimentum, & propter culpam vt condemnetur ad damna, & intereſſe, ſed culpa non præceſſit ob defectum implementi promiſſi ex parte venditorum de offerendo, & inueſtigando loca montium. Ergo ea ceſſante, deficit fundamentum moræ, quæ eſt cauſa obligationis damnorum, & intereſſe, vt ſuprà dictum eſt.

Non obſtat, quòd emptor debuiſſet priùs certiorare venditorem, quòd aderant fructus inueſtiendi, vt exinde ſuccederet obligatio inueſtigandi, & offerendi, quia placuit Dominis reſponſio, quòd cùm ſcut. 6000. quæ pro multiplici fuerunt implicata in annuo cenſu, eſſent redditus ſcutorum 390. in ſingulis annis, & de hoc fructu venditores eſſent certi, alia certioratio non erat neceſſaria ad eum effectum, *l.* 1. *in fine, ff. de act. empt.* Tiraq. *de retract. conſang. §.* 36. *gloſſ. ſecunda num.*24. Surd. *deciſ.* 288. *n.* 44. 5

Demum non obſtat, quòd hæc promiſſio inueſtigandi, & offerendi, loquatur tantùm de perſona Alexandri venditoris, qui iam deceſſit de anno 1592. & hodie agatur de intereſſe poſt mortem Alexandri, ideò ad hæredes extendi 6

non

non debeat, *l. tale pactum*, vbi gloſſ. *in verbo per exceptionem*, *ff. de pactis*, Bart. *in l. inter ſtipulantem*, *§. 1. num. 3. ff. de verb. oblig.* cum alijs allegatis.

7 Quia ſi particulariter fuerit limitata obligatio ad contrahentes, benè procedit concluſio prædicta; ſed vbi agitur de ſimplici obligatione, vt in præſenti, tunc ad hæredes, & contra hæredes regulariter tranſit, *l. iuris gentium*, *§. pactum*, *ff. de pact.* & latiſſimè comprobant Cephal. *conſil.* 630. *n.* 4. Menoch. *præſumpt.* 47. *lib.* 1. *n.* 1.

Et ita, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Collen. hæreditatis.

Veneris 26. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Filiatio, & legitimitas quomodo probetur, præſertim per teſtes, multa notanda, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Filiatio, & legitimitas probatur per teſtes deponentes de eorum propria ſcientia, & commodo: vbi etiam quod probatur per communem reputationem, & n. 4. vbi præſertim iunctis adminiculis.*

Quaſi poſſeſſio filiationis, & legitimitatis transfert onus probandi contrarium in aduerſarium, n. 2.

3 *Teſtes in dubio præſumuntur conteſtes.*

Filiatio, & legitimitas per duos teſtes dicitur concludenter probata, ibid.

Filiatio, & legitimitas præſumitur ex actu dotandi, ibid. in fine.

DECISIO CCXXIII.

1 MArietta vti ſoror vtrinque coniuncta Petri Franciſci petebat immiſſionem pro eius rata in bonis in Vrbe exiſten. hæreditarijs q. Marij tanquam communis patrui ab inteſtato defuncti per dictum Petrum Franciſcum poſſeſſis, & duo contra illam opponebantur. Primò, eam non eſſe talem qualem ſe facit. Secundò, quod tanquam nupta, & dotata ſit excluſa per dictum Petrum Franciſcum, ſtantibus ſtatutis fœminarum excluſiuis, tam in Vrbe, vbi ſita ſunt bona, de quibus agitur, quàm in ciuitate Collen., quæ eſt locus originis, domicilij, & mortis eiuſdem Marij.

2 Et quoad primum DD. reſoluerunt conſtare de legitimatione perſonæ Mariettæ, quia quòd tam ipſa, quàm Petrus Franciſcus, necnon Attilius, Franciſcus, & Portia, fuerint filij q. Ioannis, probatur ex duobus teſtibus, videlicet ſecundo Mariettæ ſuper quinto, qui dicit de filiatione legitima, & naturali, & primò Petri Franciſci, iuxta 9. qui rectè probant, cùm de propria eorum ſcientia deponant, vt in ſpecie notat Bald. *conſil.* 437. *num.* 5. *verſ. quid ſi dicat*, *vol.* 5. Felin. *in cap. per tuas num.* 17. *verſ. ex prædictis de probat.* ſcientia enim intelligitur eo modo, quo ſciri poteſt, videlicet per præſumptiones legis, vt dicunt in terminis noſtris Bart. *in l. fin. n.* 3. *C. de peric. nominat. lib.* 11. Bald. & Felin. *vbi ſuprà*. Præſertim quia idem teſtis Mariettæ, iuxta 7. & ſuper primo dicit ſe cognouiſſe Ioannem patrem Mariettæ in ciuitate Collen. & ſuper eodem quinto deponit de parentum & communi reputatione, de qua etiam licèt de auditu deponit idem teſtis Petri Franciſci ſuper eodem, ex qua inducitur quaſi poſſeſſio filiationis, quæ transfert in aduerſarium onus probandi contrarium, Bart. *in l. non nudis*, *verſ. item quod habitus*, *C. de probat.* & *in l.* 1. *§. quod SC. n.* 4. *ff. de liber. agnoſc.* Alexand. *conſ.* 51. *num.* 2. *verſ. ad oſtendendum autem vol.* 1. Dec. *conſ.* 54. *n.* 2. & *conſ.* 211. *num.* 1. Ruin. *conſ.* 51. *n.* 17. *in fin. vol.* 5. Nec eſt neceſſaria copulatiua probatio eorum, quæ inſtruit Bart. *in l. filium*, *ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur.* ſed ſufficit alternatiua, Caſtren. *conſil.* 151. *verſi. ſed ad hoc reſpondeo*, *volum.* 1. Alexand. *dicto conſil.* 51. *n.* 5. Dec. *dicto conſil.* 54. *in fin.* Iaſon *conſil.* 114. *num.* 6. *verſicul. & primo dico*, *volum.* 1. Puteus *deciſ.* 506. *num.* 4. *verſicul. ſed iſta duo lib.* 2. *in nouiſſim.*

3 Et prædicti teſtes præſumuntur conteſtes, Caſtren. *conſil.* 342. *prope fin. verſ.* 4. *dicitur*, Alexand. *conſ.* 47. *n.* 6. *verſ. non omitto etiam lib.* 2. Aym. *conſ.* 78. *n.* 9. Menoch. *præſumpt.* 23. *num.* 13. *lib.* 5. Et cùm ſint duo, ſufficiunt, & plenè, & concludenter probant filiationem, vt in terminis Caſtren. *in l. errore*, *num.* 5. *verſ. & idem*, *C. de teſtam.* Dec. *conſ.* 272. *in princ.* Card. Paleott. *de noth. & ſpur. cap.* 25. *num.* 9. Alb. *conſil.* 83. *num.* 18. Maximè quia illorum depoſitiones verificantur, ex quo idem ſecundus Mariettæ ſimiliter ſuper quinto dicit, tam de filiatione Mariettæ, ex dicto Ioanne q. Petri Franciſci, ac etiam Portiæ, quam fuiſſe neptem d. Marij, fuit pro certo habitum à Rota in reſolutione pro ea facta 25. Maij 1611. coram Reuerendiſſimo Attrebaten. contra Flaminium filium Io. Baptiſtæ fratris dd. Marij, & Ioannis. Et etiam adminiculantur, tum ex fide libri Baptiſmalis Cathedralis Collen. extracta per Cancellarium dictæ Eccleſiæ, ex qua apparet Mariettam fuiſſe baptizatam ad inſtantiam Ioannis, qui eſt actus pertinens ad parentes, Natt. *conſ.* 434. *num.* 11. Surd. *conſ.* 1. *num.* 45. *vol.* 1. & fuit dictum in cauſa Romana, ſeu Interamnen. hæreditatis 10. Decembris 1605. coram Reuerendiſſimo D. meo Damaſceno. Tum etiam, quia Ioannes eam nupſit Gerardo de Tanis Aromatario Florentino, vt patet ex atteſtatione ciuitatis Collen. & ex depoſitione, licèt de auditu eiuſdem primi teſtis Petri Franciſci, iuxta 9. necnon ex intimationibus factis in dicta ciuitate de menſibus Iulij, & Auguſti 1593. ad inſtantiam Gerardi vti mariti Mariettæ filiæ Ioannis quibuſdam debitoribus, quatenus infra certum tempus ſibi ſoluerent certam pecuniarum ſummam pro dote dictæ Mariettæ eius vxoris, qui pariter actus dotandi congruit officio paterno, *l. qui liberos*, & ibi gloſſ. *ff. de rit. nupt.* *l. fin. §. vtramque*, *C. de dot. promiſ.*

Depoſitiones autem prædictorum teſtium, & præſertim circa parentum, & aliorum reputationem iunctis maximè huiuſmodi adminiculis plenè probant filiationem, etiam ſi agatur ad effectum ſuccedendi, vt de communi teſtatur Dec. *dicto conſ.* 54. *num.* 1. *in fin. verſ. & in propoſito*, & *n.* 5. *verſ. non obſtat*, *quod quaſi poſſeſſ.* & Aym. *conſ.* 249. *num.* 2. *verſ. reperio tamen*; & leuiores probationes ſufficiunt, iuxta conſ. Gemin. 27. quod eſſe à Rota ſæpiùs approbatum, teſtatur Cardin. Seraph. *deciſ.* 1282. *n.* 6. Rota in cauſa Pampilonen. matrimonij 19. Nouembris 1607. coram R. P. D. meo Cauallerio. 4

Quòd verò Ioannes pater Mariettæ fuerit frater Marij, de cuius ſucceſſione agitur, vltra quòd non videtur controuerti ex parte Petri Franciſci, de hoc etiam deponunt primus illius teſtis, iuxta octauum, qui etiam ſubdit Petrum communem patrem dd. Marij, & Ioannis, eos pro filijs reputaſſe, & de auditu primus Mariettæ ſuper ſecundo, & eſt etiam in confeſſo apud partes, quia hæreditas dicti Marij fuit adita per dictum Petrum Franciſcum, & fratres vti filios dicti Ioannis fratris dicti Marij in ciuitate, & coram Poteſtate Collen. 20. Auguſti 1602. vt *in extr. fol.* 39. & *ſeqq.* 5

Ex quibus ſatis viſa fuit legitimata perſona Mariettæ, videlicet eam eſſe neptem Marij ex Ioanne illius fratre.

Quo verò ad ſecundam partem DD. reſeruarunt videre, &c.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Licien. beneficij.

Veneris 26. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Inſtrumentalis poſſeſſio alio non poſſidente ſufficit ad manutentionem, & præſumitur continuata vſque ad litem motam. Poſſeſſioniſque inſtrumentum extractum ab eodem Notario rogato dicitur in forma probanti, etiam quòd lite pendente, & parte non citata extractum fuerit. In Regno autem Neapolitano nunquid poſſeſſio beneficiorum debeat capi de manu nuntij Apoſtolici, & quando. Cætera vide in ſummarijs.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio probatur per publicum inſtrumentum alio non poſſidente ad effectum manutentionis.*

Poſſeſſio præſumitur continuata vſque ad motam litem, ibid. in fine.

Inſtru-

Digitized by Google

2 *Inſtrumentum extractum lite pendente, & ſine citatione partis, non dicitur in forma probanti, fallit ſi fuerit extractum ab eodem Notario rogato.*

3 *Beneficiorum poſſeſſio in Regno Neapolitano nunquam capi poſſit ex alia manu, quam Nuntij Apoſtolici.*

Decretum irritans titulum, & poſſeſſionem inficit quando eſt iuſtificatum, aliter ſecus, ibid.

4 *Beneficij poſſeſſor iuuari poteſt alterius tituli poſſibilitate, & interim manutenendus eſt donec videatur an alium titulum obtinuerit.*

5 *Poſſeſſorium manutentionis non requirit titulum, nec admittit exceptiones oppoſitas contra titulum.*

DECISIO CCXXIV.

1 PEr obitum Bernardini Metulæ, cùm vacaſſet ſimplex beneficium Sancti Dometrij, quod prætenditur eſſe de iurepatronatus, fuit à medietate patronorum Lucius Maremontium præſentatus, qui aliam etiam prouiſionem obtinuit à Sanctiſſimo, cum derogatione pro dimidia parte iuriſpatronatus, necnon per executionem in litteris expreſſam, fuit immiſſus in beneficij poſſeſſionem. Verùm poſtea Franciſcus Guerinus inſurrexit vti pariter à Sede Apoſtolica de hoc beneficio prouiſus, & dum inſtaret cum Vicario Licieñ. pro litterarum executione, & illi ſe Lucius opponeret, cauſa ad Rotam deuoluta, dictus Lucius mandatum petijt de manutenendo. Quod Rotæ viſum fuit, dubio per me propoſito, ei non eſſe denegandum; conſtat enim de ipſius poſſeſſione per publicum inſtrumentum, quod alio non poſſidente, benè probat ad effectum manutentionis poſſeſſionem, Put. *deciſ.* 350. *num.* 4. *&* 5. *lib.* 1. ſecundùm nouam impreſſionem, Rota *deciſ.* 363. *part.* 1. *diuerſ.* & fuit dictum in Placentina Capellæ 21. Maij 1601. coram R.P.D. meo Pamphilio. Et talis poſſeſſio viſque ad motam litem per Lucium continuata præſumitur, Card. Seraph. *deciſ.* 983. *num.* 1. *& deciſ.* 1047. *num.* 8. & ſic illi competit manutentio, §. *retinendæ. Inſtit. de interd.* Bart. *in l.* 1. §. *fin. num.* 14. *ff. uti poſſid.* Alex. *conſ.* 92. *n.* 3. *lib.* 1. Ripa *in l. naturaliter.* §. *nihil commune num.* 156. *ff. de acquir. poſſeſſ.* Roland. *conſ.* 9. *num.* 18. *lib.* 3.

2 Non obſtat poſſeſſionis inſtrumentum, tanquam lite pendente, & ſine citatione partis extractum, non eſſe in forma probanti; quia fuit illud extractum à Notario de eodem rogato, quo caſu dicitur originale, nec alia partis citatio requirebatur, Rota *deciſ.* 1. *de fide inſtrument. in nou.* & fuit dictum in cauſa Mediolanen. iuriſpatronatus 29. Ianuarij 1589. coram Comitulo, & in Veneta fœderis matrimonij 28. Iunij 1598. coram Penia.

3 Non obſtat in regno Neapolitano beneficiorum poſſeſſionem de manu Nuntij Apoſtolici eſſe capiendam. Aliàs nullius eam roboris eſſe, vel momenti, vt per conſtitutionem Pij IV. 29. in ordine, quæ habet decretum irritans titulum, & poſſeſſionem inficiens, vt per Pariſ. *de reſignat. lib.* 10. *q.* 6. *num.* 34. Nam hic dictæ conſtitutioni locus eſſe non videtur, tanquam ei ſpecialiter derogatum, cùm particularis litterarum Apoſtolicarum datus fuerit executor, *l. in toto. ff. de reg. iur. l. cum de lanionis.* §. *cui fundum, & §. ſequenti. de fund. inſtruct. l. ſeruus vrbanus.* §. *ſi alij ff. de legat.* 3. dicitur præterea decretum irritans, licèt titulum, & poſſeſſionem inficiat, Caſſad. *deciſ.* 11. *n.* 5. *ſuper reg.* Gabriel *de clauſul. concl.* 3. Hoc tamen procedere quando eſt iuſtificatum, aliàs illud detentationem, vel exiſtentiam facti non tollere, vt fuit reſolutum in cauſa Parmen. Prioratus 16. Ianuarij, & 16. Februarij 1598. coram Orano, & in alia Cuſentina Capellaniæ 26. Octobris 1601. coram Illuſtriſſimo Millino.

4 In præſenti autem caſu dictum decretum non eſt iuſtificatum, quia beneficij poſſeſſor iuuari poteſt alterius tituli poſſibilitate, Creſcen. *deciſ.* 21. *n.* 4. *de probat.* & fuit reſolutum in Cæſaraugustana parochialis de Maella 8. Nouembris 1599. & in Romana parochialis 21. Ianuarij 1600. coram Card. Pamphilio. Et interim poſſeſſor donec videatur an alium titulum obtinuerit, eſt manutenendus, *cap.* 1. vbi Abb. *n.* 4. *de reſtit. ſpoliat.* & fuit dictum in cauſa Barchinoneñ. beneficij 29. Iunij 1600. coram eodem Cardinale Pamphilio.

5 Nec releuant obiecta contra Lucij titulum, quia reſpiciunt petitorium. Et in hoc ſummariſſimo poſſeſſorio, vbi titulus non requiritur, diſcutienda non veniunt, Card. Seraph. *deciſ.* 617. prout pariter fuit reſponſum ad ea, quæ de iuſtificatione gratiæ *ſi neutri*, per Guerrinum obtentæ dicebantur, quòd videlicet ad præſentem diſputationem illa non pertineant.

R. P. D. PAMPHILIO,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Anagnina hæreditatis.

Lunæ 29. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Promiſſio dotis facta ſub conditione, deficiente conditione non ſuffragatur, & mulier excluſa à ſtatuto ex ſucceſſione fratris, ſi non fuerit dotata, dotari debet ſecundum eius qualitatem, & loci conſuetudinem.

SVMMARIVM.

1 *Dos promiſſa ſub conditione, deficiente conditione dari non debet.*

Fratris ſucceſſio ſpectat ad fratrem maſculum, & ſororem fœmmam, ibid. in fine.

2 *Qualitas à ſtatuto requiſita, ſi non probetur, ſtatuti diſpoſitio locum non habet.*

3 *Mulier excluſa à ſtatuto propter maſculos, ſi fuerit non dotata, dotari debet ſecundum eius qualitatem, & loci conſuetudinem.*

DECISIO CCXXV.

ERminia per plures annos poſt mortem patris fuit à matre, & vitrico de bonis etiam paternis ſub hac conditione dotata, quòd ſi Ioſephus frater dotis conſtitutioni conſentire noluerit, tunc ipſa Erminia poſſit concurrere cum dicto Ioſepho ad eius portionem omnium bonorum, iurium, & actionum hæreditatis paternæ; ideò cùm Erminia peteret dotem, & ſucceſſionem paternam, Ioſephus verò neutrum dare prætenderet, ſupradicta die propoſito per me dubio, an conſtet de bono iure Erminiæ, Domini dixerunt Ioſephum teneri ſtare ſupradictæ conſtitutioni dotis, vel admittere Erminiam ad ſucceſſionem hæreditatis paternæ; quia cùm fuerit data ſub illa conditione, ſi Ioſephus nolit conſentire ex defectu conditionis, perinde haberi debet, ac ſi non eſſet dotata, *l. qui hæredi.* §. *Plautius*, & ibi Bart. *ff. de cond. & demonſtr.* Roland. *conſ.* 58. *n.* 15. *lib.* 3. & conſequenter de iure communi admitti debet ad ſucceſſionem ſimul cum fratre, *l. maximum vitium, C. de lib. præterit.* 1

Non obſtat ſtatutum Anagniæ, diſponens quòd filia dotata à patre vel matre ſtantibus maſculis non poſſit vltra dotem ipſam aliquid in bonis paternis, vel maternis petere, quia non conſtat quòd Erminia fuerit à patre aliquo modo dotata, & minus poteſt dici quòd fuerit ſibi dos conſtituta à matre, ſi Ioſephus nollit illi ſtare, ideòque cùm non probetur qualitas ſtatuti, prout probari debet, Gozad. *conſ.* 35. *n.* 16. Natt. *conſ.* 474. *n.* 38. non poteſt dici quòd Erminia ſub illius diſpoſitione comprehendatur, Roman. *conſ.* 179. *n.* 11. *in fin.* Dec. *conſ.* 261. *n.* 2. Brun. *de ſtat. quod ſtantibus maſculis art.* 6. *n.* 228. ſed potiùs quoad ſucceſſionem paternam ſit admittenda ſimul cum fratre, iuxta diſpoſitionem iuris communis, & prout fuit aliàs ad eam admiſſa, quo ad mobilia quæ inter ipſos inſimul diuiſa fuerunt, nulla habita ratione ſtatuti ſupradicti, ad text. *in cap. quod ſemel. de reg. iuris in* 6. 2

Minus obſtat quoad effectum excluſionis ſufficiat, quòd frater ſit paratus dotare ſororem, iuxta diſpoſitionem ſtatuti Vrbis *lib.* 1. *cap.* 145. quia placuit reſponſio, quòd ſi eſt paratus illam dotare, non debet recuſare ſtare doti iam à matre conſtitutæ, quam non conſtat fuiſſe exceſſiuam: licèt enim ſtatutum excludat etiam fœminas non dotatas, dummodo frater ſit paratus cum effectu dotare ſororem de paragio; id tamen intelligitur vt poſſit nubere ſecundum eius qualitatem ac loci conſuetudinem, Grammatic. *deciſ.* 101. *num.* 63. *& ſeq.* & fuit dictum in cauſa Romana dotis de Boncompagnis 28. Aprilis 1614. coram R. P. D. meo Caualerio, & ita deciſum. 3

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana dotis.

Luna 29. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Dos filiæ à patre conſtituta, mortuo viro nunquid repeti debeat ab ipſo patre, non autem à filia.

SVMMARIVM.

1 *Dos per patrem filia data patri reſtituenda eſt, & non filio.*

2 *Ordo iuris attendendus eſt, & non ordo litteræ.*

3 *Clauſula executiuæ præcedente in diſpoſitione non immutat.*

4 *Vxor mortuo marito poteſt dotem repetere ab eius hæredibus in caſu in quo pater eſſet negligens in illa repetenda.*

5 *Dos data filia à patre an tranſmiſſibilis ſit ad hæredes filia ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum propter maſculos.*

6 *Dos data à patre filia non ſuccedit loco legitimæ, quando tempore reſtitutionis pater viuit.*

7 *Dos data à patre filia, ad patrem non reuertitur, quando ſoluto matrimonio filij ex filia ſuperſunt, declara vt num. 8. vbi etiam quid vigore ſtatuti vrbis.*

9 *Dote ſemel à patre filia conſtituta remanet patrimonium filia ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum propter maſculos, & n. 10.*

11 *Decoctus habetur pro mortuo.*

DECISIO CCXXVI.

1 PEr deciſionem coram me ſub die 8. Martij 1613. firmatum fuit, Vincentiam Buriam pro dotis reſiduo non habere ſuper bonis Antonij patris hypothecam. Verùm hac muliere denuò ſuper eiſdem audita, Rotæ placuit, vt ſtrictè videretur, an viro mortuo dos illi, vel patri eſſet reſtituenda. Et propoſita per me cauſa, fuit reſolutum patri faciendam eſſe reſtitutionem, cùm ipſe fuerit ſtipulatus Vincentiæ illius hæredibus, ac ſucceſſoribus quibuſcunque, vel cui de iure, dotem reſtitui. In vim autem dictæ clauſulæ, *& cui de iure*, dos reuerti debet ad patrem, Paul. de Caſtr. *conſ. 11. ſub n. 2. verſ. ſed dicet aliquis lib. 1.* Ruin. *conſ. 186. n. 6. & 10.* incipit, *de duobus*, *lib. 2.* Gabr. *conſ. 58. n. 15. 16. & 48. lib. 1.* Imol. *in l. poſt dotem n. 6. ff. ſol. matr.* Bart. *in l. vxorem 39. §. teſtamento il 2. n. 1. ff. de leg. 3.* Claud. Seiſel *in d. l. poſt dotem num. 21.*

2 Non obſtante, quòd in ſtipulatione fuerit Vincentiæ nomen prius appoſitum, cùm non litteræ, ſed iuris ordo veniat attendendus, iuxta quem in dicta reſtitutione pater filiæ præferetur, Caſtr. *d. conſ. 11. n. 2. lib. 1.* Gabr. *conſ. 18. n. 16. lib. 1.* Barboſ. *in l. Caius 46. num. 26. ff. ſolut. matr.* Card. Mantic. *de tacit. lib. 12. tit. 8. num. 25.*

3 Nec obſtat pactum de capienda poſſeſſione bonorum mariti propria authoritate ad Vincentiæ ſolum fauorem emanaſſe, quaſi per hoc dos illi tantùm ſit reſtituenda; cùm enim huiuſmodi pactum in clauſulis executiuis appoſitum reperiatur, præcedentem diſpoſitionem non immutat, *Clem. 1. de præb.* vbi ſcribentes, Oſaſch. *in deciſ. 174. n. 2.* Dec. *conſ. 193. n. 3. circa finem*, Couarr. *in rubr. teſtamenti p. 2. num. 13.* Caputaq. *deciſ. 83. n. 3. part. 1.*

4 Nec valet dicere ſaltim hanc ſtipulationem patri, & filiæ dici communem, quando vterque, vt in caſu noſtro, ſuperuixit, Ripa *in l. 2. §. quod ſi in patris n. 5. circa fin. ff. ſolut. matr.* Nam id locum habet ad effectum, vt vxor à marito, vel eius hæredibus poſſit dotem recuperare, vel ſtante patris negligentia, cùm aliàs ipſe tantùm eam petere & redimere valeat, vt per eundem text. *in l. 2.* tradit Caſt. *d. conſ. 11. ſub n. 1. verſ. ſed extra dictos caſus lib. 1.* Imol. *in d. l. poſt dotem. ff. ſol. matr.* Gabr. *d. conſ. 58. ſub n. 16.*

5 Non obſtat per Vrbis ſtatutum vti fœminarum propter maſculos excluſiuum dotem filiæ datam, videri liberam, & ad illius hæredes tranſmiſſibilem, & per conſequens ipſi reſtituendam, Brun. *de ſtat. ſtant. maſc. art. 10. n. 91. & art. 11. n. 49.* quia Bruni opinio procedit vbi dos legitimæ loco ſuccedit, ſecus è contra, vt in caſu noſtro Butr. *conſ. 9. n. 2. cum ſeqq.* Caſt. *in l. qui ſuperſtitis, in fin. ff. de acquir. hæred.* Dec. *conſ. 106. n. 1. & ſeqq.* Capye. *dec. 176. n. 11. verſ. at pro contraria parte*, Card. Seraph. *deciſ. 815. n. 5.*

Quòd autem hic non ſuccedat loco legitimæ, ſatis patet, cùm reſtitutionis tempore pater viueret, quo caſu filia nullum in legitima ius habuit, *l. 1. §. impuberi*, ibi, *præmatura eſt enim*, &c. *ff. de collat. bon.* vbi Bart. *n. 2.* Bald. *in l. ſi qua pœna n. 1.* vbi etiam Alber. *n. 3. ff. de iis, qui ſunt ſui, vel alieni*, idem Bart. *in auth. ſi qua mulier. n. 22. C. de pactis*, Fabian. *in auth. nouiſſima num. 79.* & *261. C. de inoff. teſtam.* Brun. *conſ. 149. n. 13. lib. 3.* Rol. *conſ. 47. n. 4. & 5. lib. 2.* 6

Nec releuat dotem ad patrem non reuerti, quando ſoluto matrimonio filij ex filia ſuperſunt, Bald. *in l. dos à patre n. 1. C. ſolut. matr.* Butr. *in tract. de dote n. 34.* Dicta enim concluſio locum habet, vbi matrimonium per mortem filiæ diſſoluitur, quo caſu patri ex conſuetudine repetitio non datur, ſed ad hæredes filiæ dos tranſit, vt declarat Bald. *vbi ſuprà*, & in his terminis loquitur Butr. Secus autem filia coniuge ſuperuiuente, quia tunc ad patrem dos reuertitur, Caſtr. *d. conſ. 11. lib. 1.* Theſaur. 138. *num. 2.* 7

Non obſtat Vrbis ſtatutum *in cap. 85. & 133. lib. 1.* in quibus fit mentio de dote vxori reſtituenda. Nam dictum ſtatutum non emanauit ad effectum decidendi, cui dos reſtitui deberet, cùm *in c. 85.* loquatur ſolùm de inſtrumentorum dotalium executione; *in cap.* verò 133. præfiniat tempus, intra quod ſit facienda reſtitutio, in quo cum interpretationem recipiat à iure communi, debet intelligi dotem patri eſſe reſtituendam, ex alleg. 8

Nec valet dicere dotem ſemel à patre filiæ conſtitutam, illius patrimonium remanere, ſtante præſertim ſtatuto fœminarum excluſiuo, Rot. *dec. 156. n. 2. p. 2. diuerſ.* Id enim procedit in terminis *auth. ſed quamuis, C. de rei vxor. act.* ad effectum videlicet, vt filiæ ſecundo nubenti eadem dos debeatur: ſecus autem ſi non nubat, cùm penes patrem tunc remaneat, Caſtr. *d. conſ. 11. n. 2. lib. 1.* Bald. *in l. fin. C. com. vtriuſque iud. n. 1.* Card. Seraph. *deciſ. 815. n. 5.* 9

Non obſtat lex *ſi ſocer, §. Lucius ff. ſolut. matr.* vbi cauetur matrimonio diſſoluto antequam dies ſolutionis adueniat, actionem pro dote ad mariti hæredes tranſire, qui eam cedere tenentur vxori, vt illa dotem conſequi valeat. Nam illius legis diſpoſitio militat, quando ſtipulatio fuit ſolùm facta pro filia, & reſtitutionis tempore pater non ſuperuixit; ſecus verò in caſu noſtro, in quo pater ſuperuixit, & ad illius fauorem fuit concepta ſtipulatio; vnde locum non habet dictæ legis diſpoſitio, Paul. de Caſtr. *d. conſ. 11. ſub n. 1. verſ. hoc autem quod dos lib. 1.* Gabr. *conſ. 58. lib. 1.* Salicet. *in l. vnica, §. videamus, n. 37. verſ. ſed iſta non attingunt, C. de rei vxor. act.* Barb. *in l. 2. §. quod in patris, num. 8. ff. ſolut. matrim.* 10

Nec valet obiectum, quòd reſtitutionis tempore Vincentiæ pater vti decoctus pro mortuo haberetur, & per conſequens reſpectu reſtitutionis dotis ille fuerit habendus naturaliter mortuus, non enim in facto id iuſtificatur, cùm diſcuſſionis libellus ad vnius tantùm creditoris inſtantiam emanauerit. 11

Ex quibus Rotæ viſum fuit aliam deciſionem contra Vincentiam ſubſiſtere, &c.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana legitimæ.

Luna 8. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Valor, & pretium bonorum probatur per peritos, & quid ſi periti diſcordent in quantitate valoris, & pretij.

SVMMARIVM.

1 *Æſtimatio & valor bonorum probatur per peritos.*

3 *Periti ſi diſcordent in relatione quantitatis, & ſummæ, attenditur minor ſumma, quia ineſt in maiori.*

4 *Æſtimatio, & valor bonorum fieri debet habita ratione qualitatis, pulchritudinis, & dignitatis terrarum.*

Legi-

Legitima eſt tertia pars bonorum, quando adeſt vnius tantum filius, ibid. in fine.

DECISIO CCXXVII.

1 POſt alias deciſiones, quibus in iſta cauſa firmatum fuit Excellentiſſ. Duci Ioanni Angelo ab Altaemps de bonis omnibus Cardinalis aui paterni legitimam deberi, & in eius detractione feudi quoque Neapolitani Meſuracæ de pecunijs d. Cardinalis empti habendam eſſe rationem; dubitaui, ad quam ſummam aſcenderet ipſius Cardinalis hæreditas, necnon legitima inde detrahenda? Et Domini cenſuerunt ſummam ſcutorum nongentorum nonaginta quatuor millium quadringentorum quadraginta, & bolenorum quadraginta vnius dictam hæreditatem, deducto ære alieno, conſtituere, cùm in ea periti iudicialiter electi concordent, per quos æſtimatio benè probatur, *l. hac edictali, §. his illud, verſ. mobilium vero, C. de ſecundis nupt.* Alex. *in l. pretia num. 6. verſ. item poterit probari. ff. ad l. falcid.* Bart. *in l. 2. n. 21. C. de reſcind. vend.* vbi communiter DD. & præſertim Cagnol. *n. 258.* & Pinel. *part. 3. cap. vlt. num. 2. & 3.* Seraph. *deciſ. 665. num. 2.*

2 Et licèt aliqua fuerit inter iſtos peritos diſcrepantia, quoad ſtatus Galleſij, & Suriani, necnon Rocchettæ caſtrum dirutum, cùm per peritum D. Ducis illa fuerint æſtimata valoris ſcutorum ducentorum vndecim millium ſexaginta vnius, & bolenorum decem. Alius verò pro parte filiorum d. Ducis retulit ad ſummam tantummodo ſcutorum centum triginta nouem millium nongentorum ſeptuaginta trium, & bolenorum triginta nouem aſcendere, & ita ſcutis ſeptuaginta vno millibus, & octuaginta ſeptem minus eadem æſtimauerit.

3 Quia tamen in maiori ſumma minor ineſt, *l. 1. §. ſi ſtipulanti*, vbi Bart. & alij, *ff. de verb. oblig.* Caſtr. *conſil. 145. lib. 2.* ſequitur perneceſſe in dicta minori ſumma ſcutorum centum triginta nouem millium nongentorum ſeptuaginta trium vtrumque conueniſſe, & per conſequens, eam eſſe attendendam, Caſtr. *conſ. 145. lib. 2.* Socin. *reg. 21.*

4 Prædicta verò totius hæreditatis quantitas ex ſequentibus corporibus hæreditarijs deducitur.

Et primò conſtat in Prouincia Romandiolæ duo caſtra, nimirum Toſſignani, & Fontanæ vnà cum decem & nouem villis æſtimata fuiſſe ſcutis centum quinquaginta octo millibus ſeptingentis ſexaginta. Secundò bona in Etruria exiſtentia vulgariter nuncapata *Paterno* ſcutis quinquaginta octo millibus, & octingentis. Tertiò Ducatum Galleſij, & Suriani Marchionatum, vnà cum caſtro Rocchettæ diruto in patrimonij Prouincia ſcutis centum triginta nouem millibus nongentis ſeptuaginta tribus, & bolenis triginta tribus. Quartò bona in vrbe, & ſuburbijs poſita, videlicet Palatium magnum vnà cum domunculis, & apothecis ſcutis ſeptuaginta tribus millibus tercentis octo, & bolenis quindecim, viridarium extra portam flaminiam ſcutis vndecim millibus tercentis triginta nouem, & bolenis ſexaginta, tenutam S. Columbæ in Montis Rotundi territorio ſcutis quinquaginta ſex millibus quadringentis ſeptuaginta octo, & bolenis triginta tribus. Quintò Meſuracæ feudum in regno Neapolitano, ſiue pretium in illius emptionem erogatum à Cardinali, quod fuit ducatorum centum ſexaginta quinque millium monetæ Neapolitanæ, qui monetæ Romanæ ſummam conſtituunt ſcutorum centum quadringenta trium millium quadringentorum octuaginta octo. Sextò caſtra montis Compatrum, Montis Portij, & caſtrum Molariæ dirutum ſimul cum villa Tuſculana ſatis apparet, eſſe valoris ſcutorum tercentorum millium, cùm pro tali pretio fuerint empta per Illuſtr. D. meum Card. Burgheſium. Septimò ſolidum in bonificatione Paludum Pontinarum conſtat emptum fuiſſe ſcutis ſex millibus centum triginta quatuor. Octauò annuus redditus ſcutorum centum Mediolani exiſtentium æſtimatur ſcutis mille ſeptingentis octo. Nonò argentum, & ſupellectilia, quæ tam in vrbe, quàm extra reperiuntur, vnà cum nominibus debitorum inuentis in hæreditate, deducto ære alieno fuit compertum aſcendere ad ſummam ſcutorum quadraginta quatuor millium quadringentorum ſexaginta vnius. Horum autem corporum æſtimatio, ex iuribus productis benè iuſtificatur, cùm omnes, & ſinguli redditus bonorum æſtimatorum fuerint computati, habita ratione qualitatis, pulchritudinis, & dignitatis terrarum, quæ pretium augent, Bald. *in l. fin. §. ſin autem legata, C. de bonis quæ lib.* Natt. *conſil. 332. n. 4. verſ. ſed nos loquimur in caſtellis lib. 2.* Surd. *conſ. 151. n. 7. lib. 2.* Ex quibus fuit reſolutum D. Ducis legitimam ad ſummam aſcendere ſcutorum tercentorum vnius, & triginta millium quadringentorum octuaginta, & bolenorum treſdecim cum duobus tertijs, cùm hæc tertia ſit pars bonorum, quæ illi de iure communi tanquam vnico Ruberti filio debetur, *auth. nouiſſima, C. de inoff. teſtam.* vbi gloſſ. *in verbo, triens.*

Verùm quia dicta legitima firmata fuit, ſuppoſita bonorum æſtimatione ab vtroque perito concorditer facta, non attento, vt dixi, quòd Galleſij, & Suriani ſtatus pro parte Ducis æſtimati fuerint pluris in ſumma ſcutorum ſeptuaginta millium, & vltrà. Ideò, vt aliqua dicti augmenti ratio habeatur, quod ex diſtincta illius periti relatione fuit viſum Rotæ ſatis probabile, reſeruata fuit eidem Duci facultas per tertij periti electionem, vel alio modo ſuam coadiuuandi probationem, vt aucto Galleſij, & Suriani pretio, dicta etiam legitima poſſit ad eius commodum augeri. 5

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Nouarien. Bonorum.

4. *Martij* 1616.

ARGVMENTVM.

Inſtrumentum ſumptum, & publicatum ab eodemmet Notario, qui de eo rogatus fuit, plenam facit fidem, & quid ſi fuerit publicatum ab alio, & de Notariatu, & Notarij manus recognitione multa notanda, de quibus in deciſione quid & quantum comparatio litterarum probet in antiquis.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentum publicum vt fidem faciat multa requirit, de quibus remiſſiuè.*

Inſtrumenti copia extracta, & publicata ab ipſomet Notario qui de inſtrumento rogatus fuit, dicitur authentica, & fidem facit perinde, ac ſi matrix, & primum originale produceretur, ibid.

2 *Notarium quem eſſe probatur per matriculam Notariorum: vbi & idem ex legalitate collegij Notariorum.*

3 *Recognitio manus Notarij facta per comparationem literarum ſufficit, vbi agitur de ſcriptura 60. annorum.*

Comparatio literarum probat ſcripturam antiquã, ibid.

4 *Scriptura dicitur benè recognita ex coniecturis, & adminiculis, num. 5. & 9.*

5 *Inſtrumentum publicatum à Notario deputato ad publicanda inſtrumenta plenam facit fidem.*

6 *Productio ſcripturæ facta in vno iudicio probat in alio contra producente.*

7 *Obſeruantia tranſactionis, & inſtrumenti facit vt eidem inſtrumento credatur etiam informi.*

8 *Statutum laicorum non eſt attendendum in cauſis Eccleſiaſticis.*

DECISIO CCXXVIII.

PEr deciſionem coram Illuſtriſſimo Cardinale Lancellotto ſub die 9. Iunij 1610. firmatum fuit, dominium bonorum Villæ nouæ per Marchionem de Carauaggio poſſeſſorum, circumſcripto deuolutionis effectu ad Abbatiam Sancti Bartholomæi, & conſequenter ad Illuſtriſſimum Cardinalem Franciſcum Commendatarium pertinere, quæ deciſio potiſſimum nitebatur inſtrumento tranſactionis inter Cardinalem de Sancto Seuerino Commendatarium, & Ioannem Iacobum Triuultium de anno 1502. celebrato. Verùm Dominus Marchio cùm prætenderet, hoc inſtrumentum fidem non mereri; dubio per me propoſito, fuit reſolutum, illud eſſe in forma probanti. Ex eius enim lectura conſtat, omnia requiſita ad publicum inſtrumentum interueniſſe, & per conſequens non videtur poſſe controuerti, quòd fidem mereatur. Speculat. *de inſtrument. edit. §. breuiter num. 1.* Caſtr. *conſ. 111. num. 1. lib. 1.* Roland. *conſ. 44. num. 43. lib. 1.* Cardinalis

Seraphin. *deciſ.* 1236. *num.* 1. & fuit dictum in Orioleñ. confidentiæ 2. Martij 1592. coram Cardinale Pamphilio. Et cùm ſit extractum ab ipſomet Notario, qui de illo fuerat rogatus, dicitur authenticum, & fidem facit; perinde ac ſi matrix ipſe & primum originale exhiberetur, Bart. *in l. ſi quis ex argentarijs, §. Prætor ait num.* 1. *ff. de edendo, & in auth. ſi quis in aliquo num.* 3. vbi Decius *num.* 15. & cæteri ſcribentes, *C. eodem*, Felin. *in cap. finali num.* 7. *de fide inſtrument.* & fuit reſolutum in cauſa Carthaginen. iuriſdictionis 2. Decembris 1611. coram R. P. D. meo Pamphilio.

2 Notariatus Franciſci de Badagio de tali inſtrumento rogati probatur, tum ex matricula Notariorum ciuitatis Mediolani, vbi deſcriptus ipſe reperitur, vt per Bald. & alios *in l. ſcriniarios, C. de teſtament. militari*, Rom. *in l. in illa n.* 19. *ff. de verb. oblig.* Iaſ. *in l. Barbarius n.* 56. *ff. de officio Prætoris*, tum ex legalitate Collegij Notariorum eiuſdem ciuitatis, Bald. *in l. comparationes, C. de fid. inſtrument.* & fuit dictum in cauſa Farſeñ. territorij 12. Iunij 1606. coram Penia.

3 Iſtius verò Notarij manus recognita probatur ex comparatione coram iudice compulſoriali facta, quæ recognitio admittitur, vbi agitur, vt in caſu noſtro, de ſcriptura ſexaginta annorum ſpatium excedente, Aym. *de ant. q. temp part.* 1. *§. viſo, num.* 5. Decian. *conſ.* 33. *n.* 120. Put. *deciſ.* 430. *num.* 3. *lib.* 2.

4 Nec poteſt in dubium reuocari certitudo ſcripturæ, & ſigni, cum quibus facta fuit comparatio. Illa enim ſufficienter iuſtificantur ex libro matriculæ Notariorum ciuitatis Mediolani, vbi Franciſcus propria manu, & ſigno deſcriptus apparet, ex alleg. Quæ tantò magis hic veniunt admittenda, cùm plura concurrant adminicula, quæ vbi agitur de antiqua ſcriptura, benè deſeruiunt pro recognitione, Ant. Auguſt. *in epit. tit. coram, de fid. inſtrument. num.* 16. Caputaq. *deciſ.* 5. *p.* 3. Card. Seraph. *deciſ.* 928. *part.* 1. *& deciſ.* 1481. *num.* 2. *part.* 2. & fuit dictum in Bononieñ. de Cataneis 11. Iunij præteriti coram R. P. D. meo Pirouano.

5 In primis autem Petrus Cella Notarius deputatus ad Inſtrumenta publicanda per dictum Franciſcum rogata, ſimile tranſactionis inſtrumentum dedit, quod non ſolùm pro adminiculo deſeruit, verùm etiam illud publicum, & authenticum dicitur, perinde ac ſi ab ipſomet Notario rogato fuiſſet extractum, Iaſon *in authentic. ſi quis in aliquo num.* 5. *in fin. in* 10. *fallent.* & Dec. *num.* 26. *C. de edende*, Alexand. *conſil.* 106. *num.* 9. *lib.* 3. Guido Pap. *deciſ.* 2. *num.* 2. *in fine*, Menoch. *conſ.* 7. *num.* 6. *lib.* 1.

6 Vlteriùs iſta tranſactio fuit in alio iudicio per Marchionis agentes producta, qui per illam etiam obtinuerunt, vnde magnum reſultat adminiculum veritatis huius inſtrumenti, Crauet. *conſil.* 101. *num.* 4. Rota in dicta Bononieñ. de Cataneis coram R. P. D. meo Pirouano.

7 Accedit effectuatio, & obſeruantia tranſactionis iuxta formam inſtrumenti, quæ operatur, vt ſcripturæ etiam informi fides adhibeatur, Bald. *conſil.* 400. *num.* 5. *lib.* 4. Aymon *conſil.* 101. *num.* 4. *& conſ.* 58. *num.* 1. Rota *deciſ.* 113. *num.* 11. *&* 375. *num.* 4. *part.* 1. *diuerſor.* & fuit dictum in Bononieñ. S. Peregrini 18. Iunij 1574. coram Robuſterio.

8 Non obſtat, qualitatem Notariatus dicti Badagij vigore ſtatuti Mediolanen. per tres libros eſſe iuſtificandam. Eodem enim ſtatuto eximuntur inſtrumenta inter clericos, vel pro rebus, & bonis Eccleſiaſticis conficienda, & in omnem euentum illud vti laicorum ob defectum iuriſdictionis in cauſis Eccleſiaſticis attendendum non eſſet, *cap. Eccleſia Sancta Mariæ de conſtit. cap. final. de reb. Eccleſ. non alienand.* Crot. *conſ.* 75. *num.* 13. *lib.* 1. Verall. *deciſ.* 144. *part.* 3.

9 Nec releuant exceptiones contra adminicula pro recognitione ponderata. Nam vltra quòd Rotæ viſæ fuerunt admodum leues, non poteſt controuerti, quòd huiuſmodi ſimul iunctis adminiculis res indubitata reddatur, iuxta notata per gloſſ. *in l.* 2. *in verbo legitimis. ff. de excuſat. tutor.* gloſſ. *in cap. cum cauſa, in verbo adminicula. de probat.* cum allegat. per Gabrielem *tit. de probat. concluſ.* 1. *num.* 1.

R. P. D. PIROVANO.

Romana repetitionis pecuniarum.

Die 4. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

Habetur in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Relationi tertij periti ſtandum eſt, etiam ſi admiſſa ſit per iudicem cum clauſula*, citra præiudicium ambarum partium, & quatenus de iure.

2 *Expenſa conculcantur, non quæ vtiliter fierent, ſed quæ verè ſacta ſunt, num.* 3.

Euidentia facti eſt cæteris maior probatio, ibid.

4 *Periti dicuntur iudices.*

DECISIO CCXXIX.

COactus fuit Ioannes Baptiſta Ianuarius mortuo bo. me. Cardinale Lanfranco, vti illius Magiſter domus, reddere rationem ſuæ villicationis, & tam criminaliter, quàm ciuiliter conuentus primò tanquam reus de laceratione & occultatione librorum adminiſtrationis fuit condemnatus per iudices deputatos in pœnam pecuniariā; & exilij, deinde reſpectu adminiſtrationis vti debitorem ſcut. 1991. ad eandem ſummam reſtituendam condemnarunt; ſed prædicta ſententia in gradu appellationis fuit reuocata, & quo ad criminalitatem vlteriùs non fuit proceſſum ſtante renunciatione hæredum dicti Cardinalis.

Cauſa verò ſuper repetitione pecuniarum ad Rotam deuoluta, in primis per peritum de conſenſu electum fuerunt poſiti calculi prætenſorum creditorum vtriuſque partis, & exinde dubitaui ſuper credito Ianuarij, nempe

An partitæ relationis factæ in Rota ſuper ſcut. 1552. & ſuper 822. ſint iuſtificatæ, & omiſſa ſecunda in alia diſputatione diſcutienda, quoad primum affirmatiuè reſponderunt.

Quia iuſtificarut ex relatione tertij periti, qui inſtante Ianuario ſuam relationem dedit in actis die 20. Iunij 1614. præcedente iudicis decreto, & die 31. Iulij iudex mandauit aperiri; & quamuis addita fuerit clauſula, *& citra præiudicium iurium ambarum partium, & quatenus de iure*, ita vt admiſſa videatur niſi in quantum de iure illi ſtandum ſit.

Regulariter tamen de iure relationi tertij periti ſtan- 1
dum eſt, *l. item ſi vnus, in fine. ff. de arbitr.* vbi gloſſ. *in verbo pareat*, & eam ſequuntur Bartol. *ibidem num.* 3. Bald. *in fine, in §. principaliter, verſicul. Item quærit num.* 15. & idem Bald. *in l. vnica, poſt principium, num.* 5. *verſicul. Item eſt text. ſingularis, C. de ijs quæ pæn. nomin.* Soccin. *conſil.* 54. *num.* 2. *volum.* 1. & tenuit Rota in cauſa Saluiani interdicti 11. Ianuarij 1611. coram R. P. D. Manzanedo; & coram me in Vrbeuetana ſtatuæ 11. Decembris 1611.

Non obſtat quòd iſte peritus calculauerit totam fabricam, ac ſi tota fuiſſet confecta mediante perſona ipſius Ioannis Baptiſtæ, & de omnibus cæmentis ab eo emptis, & tamen conſtare videatur ex teſtibus pro hæredibus examinatis quòd ante eius adminiſtrationem erat cœpta fabrica, & eadem adminiſtratione admiſſa, fuit continuata.

Quia peritus benè diſtinguit in ſua relatione, dicendo, *Viſto, & conſiderato tutto quello che ha fatto fare il detto D. Gion. Battiſta.* Ideò cùm in ipſa relatione affirmatiuè ponantur partes æſtimatæ tanquam fabricatæ ab ipſo Ioan. Baptiſta, aliunde error eſt probandus, cùm ſimul eſſe poſſit quòd pars ædificij ab eo non fuerit fabricata, & eadem in calculo non fuerit poſita.

Non obſtat quòd ex alio appareat erronea relatio, dum poſuerit lapides & cæmenta, in creditum ipſi Ianuario, & tamen eadem excauata fuerint in proprio viridario, & recollecta ex ruinis templi pacis, quia & de ijs relatio dat cauſam dum hæc materia æſtimatur, habito reſpectu ad operas excauationum, non autem ad verum valorem.

Non obſtat quòd relatio adhuc Ianuario non ſuffragetur 2
ad perfectam ſuæ adminiſtrationis probationem, cùm

bo.

Digitized by Google

bo. me. Cardinalis neque eius hæredes teneantur pro eo quòd vtiliter impenſum eſt, ſed ad id quod verè impenſum eſt, quòd per relationem non iuſtificatur prout neceſſarium eſt, Achil. *deciſ. 1. de probationibus.*

3 Quia cùm Ioannes Baptiſta coactus fuerit reddere rationem aliter quàm per librorum adminiſtrationis exhibitionem, nempe per euidentiam facti, quæ dicitur cæteris maior probatio, Afflict. *deciſ. 107. num. 6.* & per æſtimationem rerum exiſtentium iudicio peritorum, & Dominus Cardinalis coonſenſerit huic modo redditionis computorum, & primam ſententiam reportauerit liquidatoriam ad ſui fauorem in ſumma ſcutorum 1991.

4 Non videtur hodie poſſe eundem modum improbare ſi contrario periti iudicio debitor fuerit declaratus, quia in hac parte periti iudices dicuntur, Riminal. iun. poſt Bart. & alios *conſ. 212. n. 16. vol. 2.* & iudicium redditur in inuitum.

Et ita, &c.

R. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Ieroſolymitano.

Ciuitatis Caſtelli ſupplementi legitimæ.

Veneris 11. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

De vſufructu relicto an poſſit legitimæ imputari, eſt egregia deciſio.

SVMMARIVM.

1 *Legitima imputatur quidquid filius iudicio defuncti de illius bonis capit.*

2 *Legitima eſt debitum neceſſarium ex diſpoſitione legis inductum, & ideo quidquid relinquitur à parentibus, præſumitur relictum animo imputandi in illam.*

3 *Vſusfructus à parente relictus imputatur in legitimam.*

4 *Vſusfructus à teſtatore relictus dicitur eſſe in bonis teſtatoris de tempore illius mortis, vide num. 5. & 6. & 7.*

7 *Vſusfructus alius formalis, alius cauſalis: formalis ſemel conſtitutus eſt ſeparatus à ſubſtantia, & proprietate fundi, & hic non eſt in bonis teſtatoris; cauſalis eſt qui ante conſtitutionem adhæret proprietati, & cauſatur ab illa, & vna cum illa conſtituit plenum dominium, & hic dicitur eſſe in bonis teſtatoris, & n. 10.*

8 *Dominium eſt quid totum integrale, quod conſtituitur ex proprietate, & vſufructu, & vtrumque eſt pars integralis, & ſubſtantialis dominij, & n. 9.*

11 *Fructus, & vſusfructus differunt inter ſe, quia fructus percepti poſt mortem teſtatoris nunquam fuerunt in bonis teſtatoris, ſed vſusfructus eſt ius percipiendi fructus ex bonis proprijs, & hoc fuit in bonis teſtatoris.*

12 *Legitima debetur in corporibus hæreditarijs, declara vt num. 13. in fine.*

13 *Legitima non poteſt aſſignari in ſolo vſufructu, inuito eo cui debetur, ſi non acceptauit vſumfructum, quia illum acceptando tunc cenſetur conceſſiſſe imputationi in legitimam.*

14 *Acceptatio diſpoſitionis teſtatoris reſultat ex poſſeſſione bonorum illius, quia plus eſt factis, quàm verbis mentem declarare, nec requiritur acceptatio expreſſa.*

15 *Legitimæ renunciari debet expreſsè, nec ſufficit tacita renunciatio reſultans ex agnitione hæreditatis.*

16 *Clauſula* ſine præiudicio ambarum partium *operatur, vt actus in nullo præiudicet.*

DECISIO CCXXX.

1 DVbitaui, an vſusfructus DD. Iulij, & Vincentij filiorum Angelæ ſit imputandus in eorum legitimam? & Domini affirmatiuè reſponderunt, quia filius imputat ſibi in legitimam, quidquid iudicio defuncti de illius bonis capit. *l. omnimodo, l. ſcimus, C. de inoff. teſtam.* Bart. *in l. in quartam num. 10. ff. ad l. falcid.* & ibi Rip. *num. 140.* Alexand. *conſ 31. num. 2. vol. 4.* Pariſ. *conſil 1. n. 89. lib. 3.* Surd. *conſ 427. num. 25.* Afflict. *deciſ. 182. num. 2.* Craſſ. *in §. legitima quæſt. 20. in princ.*

2 Cùm enim legitimam ſit debitum neceſſariũ inductum ex diſpoſitione legis, *l. ſi arrogator. ff. de adopt. §. prohibemus in fine, in authent. de trient. & ſemiſſ. §. aliud quoque in authent. vt cum de apellat. cognoſc.* & notatur *in authent. præterea, C. vnde vir, & vxor.* Relictum à parentibus, præſumitur relictum animo imputandi in illam, Gabriel *conſ. 106. num. 1. & ſeq. lib. 1.* Menoch. *præſumpt. 109. num. 5. lib. 4.* Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib. 10. tit. 2. num. 6.*

3 Vnde cùm de tempore mortis Angelæ iſte vſusfructus eſſet in bonis ſuis, & illa Iulium, & Vincentium eius filios inſtituerit, & ipſi dictum vſumfructum acceptauerint, eum retinendo vſque ad mortem, tenentur illum imputare in legitimam, vt in ſpecie voluerunt Iaſ. *in authent. nouiſſima, num. 45. C. de inoffic. teſtam.* Ruin. *conſ. 194. num. 8. vol. 2.* Capr. *conſ. 68. num. 5.* Bero. *conſil. 132. in fine lib. 2.* Crauett. *conſ. 966. num. 25. & ſeq.* Menoch. *conſ. 1079. num. 21. lib. 11.* & hanc opinionem tenuit Rota apud Seraph. *deciſ. 1365. à num. 7. vſque ad finem*, & in vna Romana de Roncarellis 5. Iulij 1604. coram Reuerendiſſimo Bononieñ.

4 Quòd autem iſte vſusfructus per Angelam ſic relictus dictis Vincentio, & Iulio fuiſſet in bonis eiuſdem Angelæ de tempore illius mortis, & ſic imputari debeat in legitimam pendet ab illa quæſtione, an vſusfructus ſit pars dominij, quam Iuriſconſultus Pauli decidere videtur affirmatiuè *in l. 4. ff. de vſufruct.* dicens in hæc verba, *vſusfructus in multis pars eſt dominij.*

5 Sed quia idem Paulus contrarium diffinire videtur *in l. rectè dicimus, 25. ff. de verbor. ſignific.* dicens, *Rectè dicimus eum fundum totum noſtrum eſſe, cuius vſusfructus alienus eſt, quia vſusfructus non dominij pars, ſed ſeruitutis ſit, vt via, & iter.* Ideò Doctores vtrobique non parum laborant in conciliatione iſtorum iurium, quorum diſputationibus omiſſis Domini cenſuerunt, veram eſſe diſtinctionem inter vſumfructum cauſalem, & formalem, quam tradit gloſſ. *in dicta l. rectè dicimus*, quaſi iſte formalis ſemel conſtitutus iam ſit ſeparatus à ſubſtantia & proprietate prædij, & non cenſeatur pars dominij illius, & ſic loquitur text. *in dicta l. rectè dicimus, & in l. falſus 44. §. vlt. ff. de furt.*

6 Et cùm talis vſusfructus formalis ſeparatus à dominio, & proprietate fundi, poſtquam eſt conſtitutus non ſit iam in bonis teſtatoris, ſed in bonis vſufructuarij, benè dicitur illum in legitimam imputari non poſſe.

7 Cauſalis verò dicitur qui ante illius conſtitutionem adhæret proprietati fundi, & cauſatur ratione proprietatis ex coniunctione cum illa, illumque quilibet dominus prædij habet in re propria, & ſic coniunctus cum proprietate plenum ius dominij conſtituit.

8 Et cùm iſtud totum integrale, ſcilicet fundus, ſeu plenum dominium conſtituatur ex proprietate & vſufructu, verè dicendum eſt vſumfructum iſtum eſſe partem integralem iſtius fundi, ſeu dominij, cùm in ſuo toto integrali inſit, vt notat Bart. *in l. qui vſumfructum 58. num. 3. ff. de verborum obligationibus*, & vt tradit Paul. de Caſtr. poſt Bart. *in l. ſi quis, §. differentia num. 3. ff. de acquir. poſſeſſ.*

9 Dominium eſt ius concretum ex duobus proueniens, ſcilicet ex proprietate nuda & vſufructu, & ideò teneri quodlibet illorum dici partem dominij ſubſtantialem, & ſic procedere text. *in dicta l. 4.* & Bart. & Paul. pluribus ornans hanc ſententiam defendit, & ſequitur Garz. *de expenſ. cap. 10. num. 4. & ſeq.*

Et prædictam diſtinctionem tradit Alciat. *in d. l. rectè dicimus, num. 4.* & hanc eſſe communem interpretum ſententiam, notat ibidem Rebuff. *verſ. tertio dicit gloſſ. & infrà in verſicul. quæ tamen*, ibi, *Ideo vſusfructus.*

10 Vnde iſte cauſalis ſiue ius percipiendi fructus ex proprijs bonis erat realiter in dominio, & in bonis Angelæ de tempore mortis illius, ſicque venit imputandum in legitimam, ex ſuprà dictis, & propterea de illo tanquam de re propria ad libitum diſponere ei licuit: illumque ſiue iſtam facultatem percipiendi hos fructus potuit poſt mortem ſuam perpetuare, & illam transferre in Iulium, & Vincentium, illos conſtituendo formaliter vſufructuarios, *l. neceſſario. §. vltim. ff. de pericul. & commod. rei vendit.* Bero. *conſil. 189. num. 20. lib. 1.*

11 Nec ex hoc ſequitur fructus ex poſt facto per Iulium, & Vincentium perceptos imputari in legitimam, cùm maxima ſit differentia inter fructus, & vſumfructum, de quo agitur, ad text. *in l. dotis fructus. §. vſusfructus. ff. de iur. dotium, & in l. vacca. ff. de euiction.*

Iſti namque fructus poſt mortem matris per filios percepti nunquam fuerunt in bonis matris, & ſic nec valent in legitimam filiorum imputari, nec de illis eſt noſter ſermo, ſed de illo iure percipiendi fructus ex re propria, quod reſidebat penes teſtatricem de tempore ſuæ mortis, & erat pars ſubſtantialis bonorum illius, quod eſt æſtimabile, iuxta text. *in l. hereditatem. ff. ad l. falcid.* & text. *in l. Mænius. §. fundo legato, de legat.* 2. quatenus ibi dicitur, vſumfructum emolumentum rei continere, quod & mater in filios vſufructuarios tranſtulit.

12 Quibus non obſtat quòd legitima debeatur in corporibus hæreditarijs, *d. l. ſcimus. §. repletionem*, & in proprietate, non autem in vſufructu, iuxta text. expreſſum *in §. prohibemus, in auth. de trient. & ſemiſſ.*

13 Quia prædicta procederent, ſi ageretur de conſtituenda legitima ab initio, & quando filius vſumfructum non acceptaſſet, tunc enim eo inuito non poſſit aſſignari in ſolo vſufructu: ſecus autem eſt quando legatum vſusfructus agnouit, quia tunc illud acceptando videtur conſenſiſſe imputationi, Surd. *de aliment. tit. 9. quæſt. 34. num. 16. & ſeq.* Quod enim dicitur legitimam deberi in corporibus hæreditarijs, intelligitur, niſi filius conſentiat aliud pro alio ſibi ſolui, *l. 2. §. mutui datio*, vbi DD. *ff. ſi cert. pet.* Surd. *vbi ſuprà.*

Et ſic licèt Iulius, & Vincentius à principio potuiſſent non acceptare vſumfructum, & reclamare petendo legitimam, & ſupplementum illius.

Tamen cum ſtatim mortua teſtatrice diuiſerint æqualiter inter ſe omnia bona hæreditaria, & ea poſſederint percipiendo fructus, non ad ratam legitimæ ſibi tangentis, ſed in totum, & prout ipſis fuerat relictus vſusfructus, videntur maternæ diſpoſitioni acquieuiſſe, & dictum vſumfructum acceptaſſe, & conſequenter illum tenentur in eorum legitimam imputare.

14 Quia ad hunc effectum non requiritur expreſſa acceptatio, ſed ſufficit tacita, reſultans ex poſſeſſione bonorum, cùm plus ſit factis, quàm verbis mentem declarare, *l. penult. ff. rem rat. hab.*

15 Minus obſtat quòd renunciatio legitimæ debet eſſe expreſſa, & non ſufficiat tacita reſultans ex agnitione hæreditatis, vt fuit dictum in Romana legitimæ 11. Decembris 1609. coram Reuerendiſſimo Lugdunen.

Quia non controuertitur Iulio, & Vincentio deberi legitimam, non obſtante vſufructu per eos percepto, neque prætenditur dictæ legitimæ fuiſſe renunciatum, ſed tantùm dicitur eſſe eis imputandum in legitimam dictum vſumfructum per ipſos acceptatum; ita vt ſi ille aſcendat ad valorem legitimæ, nihil amplius petere poſſint. Si verò non aſcendat, poſſint agere ad ſupplementum, vt notat Capra *vbi ſuprà num. 6.*

16 Tandem viſum fuit non obſtare quòd hæredi Iulij non obſtante vſufructu fuerint per Theſaurarium aſſignata quædam bona pro legitima, quia cùm dicta aſſignatio fuerit facta ſine præiudicio ambarum partium, in nihilo præiudicat, Caputaquen. *deciſ. 119. part. 1.* Rot. *deciſ. 8. de re iud. in nou.* Honded. *conſil. 72. num. 38. lib. 2.*

R. P. D. VBALDO.

Romana domorum.

Veneris 11. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

Læſio reſcindens tranſactationem probanda eſt per eum, qui dicit ſe læſum, & qualis eſſe debeat. Tranſactio autem nullo dato, vel promiſſo, quando valida ſit, & quid ſi facta fuerit ſuper rebus ſuper quibus nulla aderat lis.

SVMMARIVM.

1 *Læſio reſcindens tranſactionem probari debet ab eo, qui dicit ſe læſum, & qualis eſſe debeat iſta læſio.*

2 *Tranſactio vt valida ſit, requiritur vt aliquid detur, vel recipiatur.*

3 *Tranſactio non ſuffragatur facta ſuper rebus, ſuper quibus lis non aderat.*

4 *Præſumitur de præterito ad præſens, quando hoc verum ſit.*

5 *Tranſactio iurata, & temporis ſpatio obſeruata, habet præſumptionem pro ſe, ibid. vbi propterea quod pro ea iudicandum eſt.*

DECISIO CCXXXI.

Domini permanſerunt in deciſis 10. Iunij præteriti, ex rationibus in deciſione adductis, & præcipuè ex eo quòd tranſactio de qua agitur, non fuit reſtricta ad ſolam prætenſionem domorum, quæ fuerant à D. Marcello in tranſactione ceſſæ D. Cinthiæ, ſed etiam fuit facta pro creditis Ioannis Baptiſtæ, & Marci de Magdalenis tanquam hæredum patris cum Marcello vti hærede Marci Antonij patris ſui, & aliàs quomodolibet, & de omnibus alijs rebus, & prætenſionibus ſibi, & fratri, & matri etiam vigore gratiæ eis à Sanctiſſimo D. N. Papa conceſſæ, & alia quauis occaſione, & cauſa cogitata, & incogitata, vt in deciſione, & ideò D. Marcello aſſerenti quòd de tempore tranſactionis Domini de Magdalenis non haberent iura, vel prætenſiones ſuper dd. domibus, nec ratione dictorum creditorum, ita vt fuerit læſus, & læſio fuerit qualis requiritur ad effectum reſcindendæ tranſactionis, incumbit onus probandi, & quidem plenè & concludenter, Seraphin. *deciſ. 638. n. 4. & 5. & deciſ. 1462. num. 1.* Et firmatur in deciſione, & læſio metienda eſt ex toto contractu, & prætenſionibus in eo contentis, non autem ex defectu vnius, vel alterius, Doctor. *in l. ſi ex falſis, C. de tranſactionib.* Surd. *conſil. 217. n. 6. lib. 2.* & fuit dictum in vna Firmana laudi 4. huius menſis & anni coram me. 1

Non obſtat exhibitio proceſſus olim facti in Camera inter dictas partes coram Saluiato ad oſtendendum, quòd lis non fuerat niſi ſuper dictis domibus à Camera ceſſis ad fauorem Cinthiæ, non autem ſuper alijs prætenſionibus, quia fuit reſponſum contrarium apparere ex ipſa cauſæ commiſſione, in qua petitur à Cinthia & filijs committi in Camera non ſolùm executionem donationis ipſius Cameræ, ſed etiam immiſſionis aliorum bonorum in donatione non comprehenſorum, & à DD. de Lenis occupatorum, præſertim cùm appareat Cinthiam habuiſſe prætenſionem ſuper nonnullis bonis, quæ, vt conſtat ex teſtibus, fuerant alienata à Marco Antonio patre Marcelli bona magni momenti, & ſic intrare videbatur deuolutio ad fauorem fratris Thomæ, iuxta conuentionem inter ipſum, & Marcum Antonium initam de anno 1550. & conſequenter ipſius Cameræ, cuius iura Cinthia per ceſſionem acquiſiuerat, & ſic ceſſat etiam illud quod dicebatur nihil fuiſſe datum Marcello in hac tranſactione, vt requiritur ad validitatem tranſactionis, *l. tranſactio nullo dato*, vbi Doctor. *C. de tranſact.* cum alijs adductis, quia ſat eſt quòd fuit dimiſſa prætenſio, quam habebat Cinthia ſuper dictis bonis alienatis, & ſufficit ad hunc effectum potuiſſe adeſſe timorem litis, *l. 2. C. de tranſactionib.* Ruin. *conſil. 126. num. 16. lib. 3.* Aym. *conſil. 707. num. 29. lib. 4.* 2

Nec viſum eſt obſtare, quòd ex inſpectione dicti proceſſus non appareat de alijs creditis in tranſactione renunciatis, quòd eſſent in lite, ſine qua tranſactio non ſuſtinetur, ex allegatis, quia reſpondebatur ex hoc non eſſe probatam hanc negatiuam per neceſſe, videlicet non fuiſſe ſuper reliquis creditis aliam litem, de qua poteſt conſtare ex alijs actis, Bald. *in l. final. n. 5.* & ibi Salyc. *num. 2. verſ. nota igitur, C. de reb. credit.* Ruin. *conſil. 35. nu. 19. lib. 1.* Seraphin. *deciſ. 889. n. 5. & 6.* & in omnem euentum cùm hæc tranſactio ſit facta verbis ampliſſimis, ſuſtineretur in vim tranſactionis quoad ea de quibus erat lis; quoad alia verò in vim pacti, Alexand. *conſil. 11. n. 8. lib. 2.* Surd. *conſil. 267. n. 6. & ſeqq.* vbi loquitur in his terminis quando renunciatio erat facta cum illa clauſula, *& quauis alia cauſa cogitata, vel incogitata*, & idem Surd. *deciſ. 176. num. 3. & ſeqq.* Seraphin. *deciſ. 737. in fine part. 1.* præſertim cum iuramento & obligatione Camerali, Oſaſch. *deciſ. Pedemont. 91. num. 24.* vbi de communi. Et ita reſpondetur ad conſ. Decij 351. & deciſ. in cauſa Camerinen. tranſactionis coram bo. mem. Iuſto, quia non loquuntur in tranſactione concepta cum verbis ita amplis, & prægnantibus, nec examinant articulum, an ſuſtineatur in vim pacti, prout examinat, & reſoluit Surd. *vbi ſuprà*, & Seraphin. *d. deciſ. 737.* 3

Demum nec obſtat inſtrumentum anni 1563. de nouo productum, quia licèt contineat ſolutionem reſidui dotis Cinthiæ, & nonnullorum cenſuum, non tamen ex eo neceſſariò infertur, quin poſt 20. annos, & ſic tempore tranſa- 4

ctionis

ctionis potuerint ſuperuenire alia credita, quorum reſpectu potuerint prætenſiones Cinthiæ & filiorum verificari, cùm hoc caſu non benè de præterito arguatur ad præſens, Dec. *in cap. in præſentia num.* 168. *de probat.* & hoc tantò magis, quia in dicto inſtrumento non fit quietantia generalis, ſed tantùm quoad cauſas ibi expreſſas, imò in eo ſoluuntur fructus pro cenſu, ſeu parapherno, & tamen noo ſoluitur ipſum paraphernum, ſeu non reſtituitur capitale cenſus, & ita adhuc remanſit huiuſmodi creditum, vltra quòd Cinthia reſeruauit ſibi ius conſequendi fructus dotales à die mortis viri decurſos, vt legitur in inſtrumẽto, quæ omnia iudicarunt Domini eſſe eius momenti, vt ſaltem in dubio pro tranſactione iurata, & tanto temporis ſpatio obſeruata ſit reſponden dum, Aym. *conſil.* 151. *num.* 33. Surd. *conſil.* 451. *n.* 19. *lib.* 3.

Ex quibus Domini permanſerunt in deciſis, &c.

R. P. D. VBALDO.

Anconitana hæreditatis.

Veneris 11. *Martij* 1616.

ARGVMENTVM.

Ægidianæ, vt in poſſeſſorio appellari, nequeat, locus non eſt in pluribus caſibus, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Appellare ſicut quandoque licet actori in poſſeſſorio recuperandæ, vigore Ægidianæ, ita etiam appellare poteſt reus.*

Sententia contra ſententiam remanet nulla, ibid.

Appellare etſi non liceat vigore Ægidianæ in poſſeſſorio recuperandæ, poteſt tamen dici de nullitate, ibid. ad fin.

2 *Iudex appellationis non poteſt in ſecunda inſtantia procedere, & pronunciare prout in prima.*

3 *Clauſula* ſine præiudicio habentium meliora, & potiora iura, *non operatur quoad perſonas non expreſſas.*

4 *Iudicij æqualitas inter litigantes ſeruanda eſt.*

Teſtium examinis nullitas allegari non poteſt ab eo qui in examine ſuorum teſtium eundem modum ſeruauit, ibid.

5 *Sententia conditionalis exequi non poteſt ſine conditione expreſſa in ea.*

Legitimus contradictor eſt is, qui in continenti offert docere de iure ſuo, ibid.

Poſſeſſio decreta à iudice non reputatur vitioſa, ibid. ad fin.

Appellatio vigore Ægidianæ datur à ſententia iniuſta, ibid.

DECISIO CCXXXII.

1 ROta cenſuit non eſſe locum Ægidianæ, quia à ſententia lata in partibus pro immiſſione Ioannis Baptiſtæ tanquàm vocati ad fideicommiſſum vigore teſtamenti, tam Galeatij ſui aui, quàm Franciſci ſui patrui magni, fuerat pro parte mulierum hæredum Bartholomæi vltimi grauati appellatum, & cauſa introducta coram A. C. Ideò remanſit appellabilis, etiam quoad Ioannem Baptiſtam, ex reg. *cap. non licet actori. de regul. iur. in* 6. Rota *deciſ.* 132. *n.* 1. *part.* 2. *diuerſ.* & fuit dictum in Romana Saluian. 11. Februarij 1604. coram bo. mem. Iuſto, & in Peruſina dotis 9. Aprilis 1607. coram bo. mem Penia, & ſæpe in alijs. Item quia A. C. ſeu iudex ab eo deputatus protulit ſententiam, ſeo decretũ de immittendo dictas mulieres, non reuocata prima ſententia ad fauorem Ioannis Baptiſtæ, vnde ſententia, tanquã contra ſententiam lata remanet nulla, *l.* 1. *C. quand. prouoc. non eſt neceſſ* Aym. *conſil.* 103. *n.* 4. Alexand. *conſil.* 79. *n.* 4. *lib.* 7. & fuit dictum in Peruſina dotis coram Penia, & ſtante nullitate, certum eſt non eſſe locum Ægidianæ, Put *deciſ.* 4. *de Ægid.* & fuit dictum in Romana Saluian. 17. Decembris 1598. coram Illuſtriſſimo Cardinale Lancellotto.

2 Nec obſtat quòd iudex deputatus pronunciauerit prout in prima, qoia cùm eſſet iudex appellationis deputatus ab A. C. non potuit procedere ſicut in prima abſque aliqua commiſſione cum clauſula *quam, & quas*, vel com toto negotio principali, Achil. *deciſ.* 14. *de reſcript.* Cæſ. de Graſſ. *deciſ.* 2. *n.* 6. & 7. *eod. tit.* Seraphin. *deciſ.* 603. *n.* 2. *part.* 1.

Nec facit quòd prima ſenteotia ooo videatur continere aliquod grauamen propter illam clauſulam, *ſine præiud. eo habentium meliora & potiora iura*, & propterea non fuerit neceſſaria reuocatio, præſertim docto de melioribus iuribus hæredum, quia præter id quod dicta clauſula operatur quoad alias perſonas noo expreſſas in ſententia, Oldrad. *conſil.* 330. *in fin.* fuit reſponſum quòd cùm hæredes de tempore ſententiæ non poſſiderent, dicta clauſula nihil operatur, vt fuit in terminis reſolutum in illa Ferrarien. de Toſſanibus 26. Iunij 1613. coram R. P. D. meo Pamphilio. 3

Nec reſtagari viſum fuit quòd prima ſententia ad fauorem Ioannis Baptiſtæ eſſet nulla tanquam præcipitanter lata, & die feriata, quia eodem modo, & eadem die fuit pronunciatum ab eodem iudice pro melioribus immittendis in poſſeſſionem bonorum Bartholomæi, & ideò cùm ipſæ ſententiam pro ſe latam acceptauerint, & executioni demandaueriot, apprehendendo poſſeſſionem bonorum, æquum eſt, vt de alia contra ſe lata non conquerantur, vt iudicij æqualitas ſeruetur, *l. vlt. C. de fruct. & lit. exp.* vt in ſimili quando idem modus fuit ſeruatus in examine teſtium ab vtraque parte, non poteſt altera pars dare de nullitate, vt per Moder. *ad reg.* 8. *gloſſ.* 9. §. 1. *annot. cont. nullit. & attent. num.* 73. vbi allegat deciſionem in cauſa Auximana tutelæ 16. Februarij 1592. coram Penia, & fuit dictum in Ianuẽ. pecuniaria 18. Iunij 1612. coram me. 4

Quibus accedit quòd primus iudex per duas ſententias pronunciauit, mulieres eſſe immittendas detractis bonis fideicommiſſo ſubiectis, & ſic ſententiæ erant conditionales, iuxta latè tradita per Surdum *conſil.* 186. *num.* 9 *& ſeqq.* à quibus non conſtat illas appellaſſe, imò videntur acquieuiſſe exequendo mandata immiſſiua in earum executiono relaxata, vt ſupra dixi, & ſic cum illa conditione detractionis bonorum ſubiectorum fideicommiſſo, Aym. *conſil.* 108. *n.* 3. vnde non videntur potuiſſe à ſecundo iudice obtinere immiſionem ſine illa conditione detractionum abſqoe euidenti grauamine Ioan. Baptiſtæ, & demum addebatur quòd Ioan. Baptiſta iam immiſſus to poſſeſſionem authoritate ſententiarum de partibus cùm offerret incontioenti docere de iure ſuo, videbatur legitimus contradictor, iuxta Bart. *in l. final. num.* 22. *verſ. aut poſſidet. C. de edict. diui Andr. toll.* Menoch. *de adipiſ. rem.* 4. *num.* 634. Nec immiſſio videtur vitioſa tanquam facta authoritate iudicis, ad *l. iuſtè poſſidet. ff. de acquir. poſſeſſ.* & citatis mulieribus, & acceptantibus ſenteotias pro ſe latas, com conditione detractionis, vt dictum eſt. Ex quibus arguitur iniuſtitia ſententiæ A. C. cuius ratione etiam ceſſat Ægidiana, Contard. ad *l. vn. C. ſi de mom. poſſeſſ. lim.* 9. *num.* 1. *& per tot. & de Ægid. quæſt.* 4. *num.* 6. Gabr. *conſil.* 36. *in princ. lib.* 2. vbi de communi. 5

Et ita fuit deciſum.

R. P. D. VBALDO.

Placentina ſalatij.

Lunæ 14. *Martij* 1616.

ARGVMENTVM.

Correſpectiui contractus dicuntur quando vnus fit propter alium, & vno ceſſante propter defectum cauſæ finalis, ceſſat & alius.

SVMMARIVM.

1 *Correſpectiui dicuntur contractus quando vnus fit propter alium, etiam diuerſo tempore, & n.* 2.

3 *Acceſſorio corruente, non corruit principale.*

Correſpectiuitas contractuum operatur vt vno deficiente propter defectum cauſæ finalis, alius etiã deficiat, ibid.

Procurator nunquid reuocari poſſit ab eo qui procuratorem reuocare non promiſit, ibid. ad fin.

DECISIO CCXXXIII.

DOmini cenſuerunt non eſſe recedendum à deciſis in hac cauſa facta 24 Maij 1610. coram bo. me. Penia, & ſic contractum inter Capitulum Placentiñ. & Doctorem Caxam geſtum die 21. Nouembris 1605. ita eſſe correſpectiuum ad mandatum procuræ eidem datum, vt corruente dicto mandato ob reuocationem à Capitulo factã, corrue- 1

fit etiam ipſe contractus, & mouebantur, quia contractus fuit factus in executionem præcedentis decreti in Capitulo Placentino obtenti, vt apparet ex verbis inſtrumenti, ibi, *in conformitate contentorum in dicto actu Capitulari*, & rurſus ibi, *obligant, & obligarunt Dominos Decanum, & Capitulum, ac Menſam Capitularem quod facient, & adimplebunt omnia contenta in dicto decreto*, &c. In dicto autem decreto continetur deliberatio de tranſmittendo D. Caxam ad vrbem pro negotijs Capituli cum aſſignatione certi ſalarij, & alijs pactis, & conditionibus, & in ſpecie exprimendo quòd ei dabitur mandatum procuræ cum omnibus clauſulis neceſſarijs ad dicta negotia ſollicitanda; ex quibus patet intentionem Capituli non aliam fuiſſe, quam conſtituere procuratorem ad ſua negotia, & lites in vrbe tractandas, & proinde contractum verè fuiſſe correſpectiuum ad mandatum, Surd. *deciſ.* 298. *num.* 11. *&* 12. Verall. *deciſ.* 235. *n.* 1. *part.* 1. Rota *deciſ.* 491. *n.* 3. *part.* 1. *diuerſ.*

2 Neque obſtat, quod fuerint facti diuerſo tempore, quia diuerſitas temporis non tollit correſpectiuitatem duorum actuum, ſi alias vnus ſit factus intuitu, & contemplatione alterius, Anchar. *conſil.* 434. *num* 3. *verſ. præterea*, Aym. *conſil.* 153. *num.* 8. *verſ. Idem ſi non incontinenti*, *& conſil.* 156. *num.* 17. *verſ. Non obſtat tertium*. Seraphin. *deciſ.* 619. *num.* 7. *part.* 1. & fuit conſideratum in hac cauſa 5. Iunij 1609. coram bo. me. Penia.

3 Nec videbatur applicari, quod corruente acceſſorio non corruat principale, ad Signorol. *conſil.* 114. *num.* 4. cum allegatis; quia imò mandatum fuit cauſa principalis contractus, qui eſt potius quid conſequutiuum ad mandatum, quam è contra, cùm propter procurationem conueniatur de ſalario, & mercede, non autem propter contractum conueniatur de mandato, & ideò procuratio, ſeu mandatum dici poteſt principale, & ſine quo contractus, tanquam ex defectu cauſæ finalis corruat neceſſe eſt, dato etiam quòd fuerit contractus nominatus, & vltrò citròque obligatorius, *l. cum te, C. de pact. int. empt. & vend.* Soccin. *conſil.* 26. *n.* 3. *in fin. num.* 4. *lib.* 3. Aym. *conſil.* 142. *num.* 9. *& conſil.* 92. *num.* 21. *& conſil.* 299. *num.* 1. Bec. *conſil.* 45. *num.* 29. *& ſeq.* Surd. *conſil.* 68. *num.* 21. *& conſil.* 164. *num.* 31. & ideò nec applicatur *l. qui operas. ff. locat. cum ſimil.* Quia eſto, quòd iſta fuerit conductio operarum D. Caxæ: tamen quia fuit correſpectiua, vel conſecutiua ad mandatum, ex iam dictis, ceſſante mandato, & ipſa conductio ceſſare debet, non obſtante quacunque promiſſione de non reuocando, cùm hoc ſit ſpeciale in mandato propter confidentiam quam procurator habere debet cum mandato, *cap. fin. de procur. in* 6. & latè ponit Seraphin. *de priuil. iuram. priuil.* 75. *num.* 9. *verſ. prætereà dico*, & fuit dictum in iſta cauſa 9. Maij 1607. & 5. Iunij 1609. coram Penia.

Et ita fuit deciſum.

R. P. D. MARTINO ANDREA.

Nullius, ſeu Squillaceñ. iuriſdictionis,

Veneris 4. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

De quaſi poſſeſſione iuriſdictionis tam in temporalibus, quàm in ſpiritualibus ex pluribus conceſſionibus, & priuilegijs, & antiquiſſima obſeruantia in præiudicium Epiſcopi præſcripta, multa notanda, de quibus in ſummario; eſt magiſtralis deciſio, & in ea exactiſſimè tractatur materia.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio in integrum non datur aduerſus ſententiam ſine læſione qua ceſſat data iuſtitia ſententia.*

Iuriſdictionis quaſi poſſeſſio tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus in præiudicium Epiſcopi probatur ex conceſſionibus, & priuilegijs à Sede Apoſtolica confirmatis, de quibus num. 1. verſ. ex donationibus.

2 *Eccleſia poteſt in vna diœceſi permanere, & tamen non eſſe de illa diœceſi: vbi etiam quod Eccleſia poteſt ſtare in vna prouincia, & tamen eſſe de alia diœceſi.*

Prouincia nomen eſt generale plures diœceſes comprehendens, ibid. ad finem

5 *Sententia contra Epiſcopum probat etiam contra ſucceſſorem quando Epiſcopus, ad quem ſpectabat defenſio, Eccleſiæ permiſit Archidiaconum agere.*

Sententia contra vnũ lata, facit contra alios vehementiſſimam præſumptionem boni iuris, concurrente præſertim illius antiquitate, & obſeruantia, ibid. verſ. & in omnem caſum.

6 *Diſmembratio iuriſdictionis ab vno loco, & ab aliquibus perſonis facta, & in alia loca aliaſque perſonas tranſlata, operatur vt dicta loca, & perſona, à quibus abdicata eſt iuriſdictio, dicantur de territorio, & ſubditis illius in quem iuriſdictio tranſlata eſt.*

8 *Verba in dubio accipienda ſunt vt ſtent potius demonſtratiuè, quàm taxatiuè, & limitatiuè.*

Enunciatiua verba non probant quando principaliter agitur de veritate enunciati, ibid. verſ. vel non probant, & n. 9. *vbi præſertim non concurrente aliquo adminiculo.*

9 *Territorium quando dicatur eſſe nullius diœceſis.*

10 *Enunciatiua plures à diuerſis perſonis emanata, & antiquiſſima plenè probant, etiam contra tertium.*

Sententia de antiquo vltra centum annos probat ſine actis, ibid. in fine.

13 *Dictio* ſcilicet, *quando ſtet reſtrictiuè, & quando ampliatiuè, & alia de natura huius diſtinctionis.*

14 *Pertinentiarum appellatione veniunt omnia exiſtentia in loco concreto, quamuis penitus ſeparata, & n.* 15. *vbi alia ad materiam verbi* pertinere.

16 *Scientia, & conſenſus præſumuntur ex lapſu longi temporis, & ex multiplicitate actuum, & n.* 18. *vbi idem ex obſeruantia.*

17 *Obſeruantia declarat donationes, & priuilegia.*

18 *Apoſtolica confirmatio, & authoritas ſupplet requiſitas à iure ſolemnitates.*

20 *Diſpenſationes matrimoniales, & excommunicationes pro reuelationibus in forma* ſignificauit, *per ſolam Sedem Apoſtolicam ſolis Epiſcopis delegantur.*

Epiſcopi contra exemptos in ſua iuriſdictione vigore Concilij Tridentini in quibuſdam caſibus iuriſdictionem exercent, non vt ordinarij, ſed vt delegati Sedis Apoſtolicæ, ibid. in fine.

21 *Seminarij contributio facienda eſt etiam ab Eccleſiaſticis, qui ſunt nullius diœceſis.*

22 *Obſeruantia præſcripta tempore litis motæ non interrumpitur per contrariam obſeruantiam: vbi quod nec etiam interrumpitur, quando ſententia fertur pro poſſeſſore.*

24 *Priuilegia dicuntur realia, & non perſonalia, quando conceduntur locis, & bonis, non autem perſonis.*

Priuilegia realia ſuffragantur perſonis ad quas bona, & loca priuilegiata deuenerunt, n. 23. *ad finem, & n.* 24. *vbi de eadem materia.*

Priuilegia conceſſa perſonis habitantibus in loco, an extendantur ad futuros, habitantes, n. 24.

DECISIO CCXXXIV.

Lata ſententia per Illuſtriſſimum D. Card. Farneſium vigore commiſſionis cum clauſula *appellatione remota*, in qua de voto DD. meorum Manzanedi & Pamphilij pronunciatum fuit omnimodam ordinariam iuriſdictionem in ſpiritualibus, & temporalibus, quam habebant Epiſcopi Squillaceñ. antè, & de tempore donationis Theodori, Ioannis, & Donati in parochos & parochianos caſalium Serræ, Spatulæ, Biungi, Montauri, & Gaſparinæ ſpectaſſe, & ſpectare ad Priorem, & Monaſterium ſancti Stephani de Nemore venerabilis Congregationis Carthuſieñ. eoſdemque in eorum poſſeſſione, ſeu quaſi iuriſdictionis præfatæ fore, & eſſe manutenendum, illiſque ex Apoſtolicis indultis licuiſſe, & licere conſecrationes, chriſma, cæteraſque Epiſcopalis officij indigentias, à quo voluerint Epiſcopo conſequi, vt latiùs in ſententiæ ſummario *num.* 9. Cùm aduersùs eam Epiſcopus non acquieſcens cauſas reſtitutionis in integrum prout de iure, Illuſtriſſimo D. Cardinale Lancellotto de voto Rotæ committi obtinuiſſet pro eodem voto habendo, fuit dubitatum coram me, an conſtaret de iuſtis cauſis reſtitutioni in integrum. Et Domini vtraque parte informante non conſtare cenſuerunt, niſi obſtet exceſſus quoad loca de quo videatur. Nam ex donationibus tam Comitis Rogerij, quam Theodori, Ioannis, & Donati, Epiſcoporum Squillaceñ. 1

Digitized by Google

lacẽ. à Sede Apoſtolica confirmatis, necnon ex priuilegijs eiuſdem Sedis monaſterio ſancti Stephani conceſſis, vnà cum obſeruantia ſubſequuta apparet manifeſtè de iuſtitia dictæ ſententiæ, vnde ceſſat læſio, ſine qua non datur reſtitutio, Rot. decíſ. 1. de reſtit. in integr. in nouiſſ. Seraph. dec. 1238. n. 1. & fuit dictum in Cæſarauguſtana fructuum 26. Iunij 1602. coram Reuerend. D. meo Damaſceno, & in Marſilien. pecuniaria 26. Iunij 1609. coram Reuerendiſſimo Bonon. & aliàs ſæpè.

2 Nec pro læſione probanda ſuffragatur in ſententia. Loca de quibus agitur, enunciari Prouinciæ Rheginẽ. cuius contrarium, imò quòd ſint in diœceſi Squillacẽ. patere dicebatur es nonnullis ex dictis iuribus. Vnde licèt præfatæ donationes, ac priuilegia, & confirmationes Apoſtolicæ continerent exemptionem quantumuis ampliſſimam, ita quòd dicta loca vti exempta non eſſent amplius de diœceſi, attamen in diœceſi permanebant, cap. cum Epiſcopus, & ibi Geminian. num. 3. Franc. num. 2. de offic. ordin. in 6. cum alijs adductis in Conſtantien. iuriſdictionis 18. Maij 1611. coram Reuerendiſſimo Attrebatẽ. & ſic per informantes, quia ſimul ſtare poſſunt, quòd dicta loca ſint in prouincia Rheginẽ. & nihilominus ſint in diœceſi Squillacẽ. ex quo prouinciæ nomen eſt generale, plures comprehendens ſub ſe diœceſes, cap. 2. 6. quæſt. 3. Bart. in Extrauag. qui ſint rebelles, §. Lombardia numer. 7. Ruin. conſil. 22. num. 4. & 5. lib. 1. & habetur in prouinciali omnium Eccleſiarum, in quo Squillacẽ. Epiſcopus eſt deſcriptus inter alios ſuffraganeos Archiepiſcopi Rheginẽ.

3 Prætereà dicta caſalia non fuerunt ſimpliciter exempta à iuriſdictione Epiſcopi Squillacẽ. verùm etiam cum omnibus ſuis hominibus tam de Clero, quàm de populo ſubiecta monaſterio ſancti Stephani, & illius Priori, quibus per Epiſcopos Squillacẽ. fuit conceſſum omne ius, omniſque iuriſdictio, & correctio quæ in dictis caſalibus ipſis competebat, adeò quòd Epiſcopi nullum ius ſibi retinuerint in eis, etiam quoad conſecrationes, ordinationes, cæteraſque Epiſcopalis officij indigentias, quas à quocunque voluerint Epiſcopo recipiendi eis tribuerunt facultatem, vt in donationibus præfatorum Theodori, Ioannis, & Donati, ac confirmationibus Apoſtolicis Vrbani II. & Honorij III. aliorumque Pontificum ſummario n. 2. & 3.

4 Quod etiam patet ex antiquiſſima ſententia lata de anno 1283. per Cantorem Catacẽ. delegatum Apoſtolicum eod. ſummario n. 4. In qua narratis, ac viſis donationibus, & confirmationibus ſupradictis; necnon examinatis teſtibus, declaratur Syndicum dicti monaſterij liquidè, & plenariè ſuam intentionem probaſſe, videlicet, quòd ſpiritualia præfatorum caſalium pleno iure ſpectabant ad monaſterium, & à longis retrò temporibus vſque tunc ab eo pacificè tenebantur, & poſſidebantur.

5 Quæ ſententia etſi lata fuerit inter Priorem monaſterij, & Archidiaconum Squillacẽ. & ſic inter alios: attamen plenè probat contra modernum D. Epiſcopum, ex quo illius Prædeceſſor, ad quem primo loco ſpectabat defenſio, permiſit Archidiaconum agere, cap. penult. de re iudic. l. ſæpe ff. eodem, & quia dicta ſententia fuit lata in cauſa ſtatus, l. ingenuum, ff. de ſtat. homin. Alexand. in d. l. ſæpe, num. 56. Achil. deciſ. 5. de ſentent. & re iudicat. Seraph. deciſ. 1422. num. 8. & in omnem caſum facit vehementiſſimam præſumptionem boni iuris, vt ait Seraph. vbi ſupra, in verſic. Verum, Put. deciſ. 133. in fine lib. 1. Concurrente maximè illius antiquitate, & obſeruantia circa exercitium omnimodæ iuriſdictionis in caſalibus præfatis, quæ obſeruantia, & antiqua poſſeſſio monaſterij optimè probatur tam ex teſtibus pro illius parte formiter examinatis, ſumm. n. 7. & 8. quàm ex authenticis ſcripturis in proceſſu à fol. 209. vſque ad 240.

6 Vnde ſequitur, quòd cùm omnis iuriſdictio, quæ Epiſcopo in dictis locis competebat, fuerit ab eo totaliter abdicata, & in Priorem, ac monaſterium tranſlata, dicta loca, & caſalia fuerunt effecta proprium territorium ipſius monaſterij, & non ſunt amplius neque de diœceſi, neque in diœceſi Squillacẽ. gloſſ. in Clem. 1. §. volumus, in verbo diœceſanis, & ibi Card. num. 2. in 4. qu. Abb. num. 15. Imol. num. 28. Vital. num. 4. de for. compet. Anchar. in cap. poſtulaſti n. 45. verſic. licèt rationes, eod. tit. Franc. in cap. 2. §. ſtatuta num. 10. ad finem verſic. Sed ſi per priuilegium, de conſtit. in 6. Rot. deciſ. 207. in fine part. 2. diuerſorum, & fuit reſolutum in nullius iuriſdictionis 19. Martij 1586. coram Bubalo, & in Vrbinatẽ. iuriſdictionis 4. Maij 1594. coram Giptio, & in Burgẽ. iuriſdictionis 16. Decembris 1594. & 28. Aprilis 1595. coram Orano, & in nullius, ſeu Lucẽ. iuriſdictionis 12. Februarij 1596. coram Mantica, & in Conſtantiẽ. iuriſdictionis 16. Nouembris 1607. coram Reuerendiſſimo Attrebatẽ. & nouiſſimè in Adriẽ. ſeu nullius iuriſdictionis 28. Maij 1612. & 21. Martij 1613. coram R. P. D. meo Vbaldo.

Hinc patet reſponſio ad aliam deciſionem Reuerendiſſimi Attrebatẽ. in cauſa Conſtantiẽ. iuriſdictionis 18. Maij 1611. quia dicta deciſio fuit facta cum præſuppoſito quòd parochiales, de quibus ibi agebatur, eſſent in diœceſi Conſtantiẽ. & priuilegia, quibus Abbas ſancti Galli nitebatur, ſolùm continebant ſimplicem exemptionem, & eam reſtrictam ad monaſteria, & eorum membra, non autem ad loca, ad caſtra, ſiue populum; & denique ibi non fuerat abdicatum omne ius Epiſcopale, & tranſlatum in Abbatem, prout hæc omnia in contrarium ſe habent in caſu noſtro. 7

Illa igitur enunciatio in prima donatione Comitis Rogerij, & aliæ in confirmationibus Vrbani, & Honorij, ac in dicta ſententia delegati, quatenus dicta caſalia enunciantur diœceſis Squillacẽ. referri poteſt ad tempus antequam eſſent nullius diœceſis, vel dicta verba ſtant demonſtratiuè, vt in dubio accipienda ſunt non taxatiuè, nec limitatiuè, Bart. in l. cum pater §. menſa num. 8. ff. de legat. 2. Dec. conſ. 183. num. 1. verſic. Et ad hoc facit, & conſil. 468. num. 3. Crauett. conſ. 301. num. 5. Ceph. conſ. 137. n. 37. Vel non probant quando, prout in hoc caſu, principaliter agitur de veritate enunciati, Put. deciſ. 381. in fine lib. 1. Veral. deciſ. 19. num. 4. par. 2. & in ſpecie fuit dictum in Lucẽ. ſeu nullius iuriſdictionis 4. Maij 1598. coram Seraphino inter impreſſas deciſ. 1278. num. 2. & in dicta Adriẽ. ſeu nullius coram D. Vbaldo. 8

Stante maximè, quòd non concurrit aliquod adminiculum longææ poſſeſſionis pro Epiſcopo, ſeu pro Priore, & monaſterio, vt eſſe neceſſarium dixit Rota in dicta Adriẽ. Et in omnem euentum poſtquam monaſterium retinet territorium diſtinctum per vnam Leucam, in quo extant dicta loca vnà cum iuriſdictione quaſi Epiſcopali in homines tam de clero, quam de populo, vt in trina donatione Comitis Rogerij ſummario num. 1. & in dictis conceſſionibus Epiſcoporum Squillacẽ. Apoſtolica authoritate vallatis, ſequitur manifeſtè dictum monaſterium, & dicta loca, & caſalia eſſe vere & realiter nullius, etiamſi dictum territorium ſit circundatum limitibus Epiſcopatus Squillacẽ. vt in puncto fuit dictum in Calaguritan. ſeu nullius iuriſdictionis 7. Februarij 1607. coram Reuerendiſſimo Attrebatẽ. per gloſſ. in d. Clementina 1. §. volumus, in verbo diœceſanis, cum alijs ibi allegatis. 9

Non obſtat, quòd ſententia declaret ad monaſterium ſpectare omnimodam iuriſdictionem quam habebant Theodorus, Ioannes, & Donatus Epiſcopi Squillacẽ. & tamen de priuilegio Theodori non conſtet, nec conſtare poſſit, quia fratres loca, de quibus agitur, in tempore Theodori nondum acquiſiuerant: priuilegium autem Ioannis loquatur tantummodo de loco Arſafiæ: tertium verò priuilegium Donati videatur reſtrictum ad eundem locum Arſafiæ, ſcilicet Montaurum, Liuianum, & Aruncum, non autem ad caſtra Gaſparinæ, & aliorum locorum, de quibus in ſententia. Nam quoad priuilegium Theodori, ſatis illud probatur ex narratiua Epiſcoporum Ioannis, & Donati, necnon ex confirmatione Honorij III. & narratiua ſententiæ dicti iudicis Apoſtolici de anno 1283 quæ quidem enunciatiuæ cùm ſint plures, & à diuerſis perſonis emanatæ, & antiquiſſimæ, plenè probant etiam contra tertium, Bald. in l. cum aliquis num. 4. verſic. Item quod dicit, Salicet. num. 3. verſic. ſi tamen plura, Caſtrenſ. num. 7. Iaſon. num. 4. C. de iur. delib. Aretin. in c. cum cauſam, num. 23. de probationib. Crauett. de antiq. 1. par. §. ampliatur, numer. 14. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 2. tit. 6. num. 21. Put. dec. 209. n. 1. & deciſ. 359. in fine lib. 2. Verall. deciſ. 337. num. 6. & deciſ. 344. num. 2. par. 3. Rota dec. 684. num. 1. part. 1. diuerſ. & præſertim quia in dicta ſententia non ſolum enunciantur donationes omnium ſupradictorum Epiſcoporum, ſed etiam affirmatiuè dicitur de illis per inſtrumentum eorundem Epiſcoporum euidenter ipſi iudici conſtitiſſe, & cum dicta ſententia ſit de antiquo, non ſolùm vltra centum, verùm etiam 300. annos, probat etiam ſine actis, Bald. in l. 10

eman-

Digitized by Google

emancipatione, num.36. de fid. inſtrumentorum, Alex. *conſil.* 30. *num.7. lib.5.* Dec.*conſil.*375. *num.* 3. Gabr. *de ſent. concluſ.4. num.*34. Caſſad. *deciſ.*3. *ſub num.2. de procurat.* Put. *deciſ.*338. *lib.* 2. Ant.Auguſt. *deciſ.*145. *lib.*3. & fuit ſæpiſſimè reſolutum.

11 Quo verò ad priuilegia Ioannis, & Donati, quòd ſcilicet verè comprehendant dicta loca, & caſalia, prout illa comprehendebat etiam priuilegium Theodori, patet ex eo, quia dicta tria priuilegia confirmant donationem à Comite Rhogerio factam Beato Brunoni de monaſterio, & loco Arſafiæ cum omnibus pertinentijs ſuis in ſpatium vnius leucæ pro dote dicti monaſterij, qui locus Arſafiæ licèt non exprimatur in prima donatione, tamen exprimitur in ſecunda, & in vtraque deſignátur, & nominatim circumſcribitur ſitus dicti loci, videlicet inter locum Arenæ, & oppidum Styli ſuper territorio dicti loci Styli, prout etiam exprimitur in tertia donatione. Dicta autem prima donatio fuit confirmata per Vrbanum II. & Epiſcopum Theodorum, vt in ea dicitur, & ſucceſſiuè tam prima, quàm reliquæ per dictum Vrbanum, per Ioannem, & Donatum Epiſcopos, ac demum per Honorium III. *ſummario n.* 1. *&* 2. Ita quòd ſumus certi quòd dictum monaſterium, & dictus locus Arſafiæ exiſtit inter Arenam, & oppidum Styli, & in territorio dicti oppidi Styli.

12 Vnde cùm Epiſcopus in ſua ſeptima poſitione, & teſtes ſuper ea inducti *ſummario num.* 10. concludentiſſimè probent, quòd dictum monaſterium, & caſalia terræ Spatulæ, & Brungi ſunt intra territorium eiuſdem oppidi Styli, & quòd Montaurū, & Gaſparinam habeamus ob donationem tertiā Rogerij confirmatam, in qua ſpecificè dicta caſalia nominantur. Vtique neceſſe eſt vt fateamur, quòd omnia dicta loca fuerunt comprehenſa in dictis priuilegijs Epiſcoporum Squillaceñ. & confirmationibus Apoſtolicis, ac proptereà dicta ſententia D. Cardinalis in aliquo non grauauit.

13 Vlterius, etſi in priuilegio Donati fiat mentio de loco Arſafiæ, ſcilicet, Montauro, Leuiano, & Arunco, tamen per illam dictionem *ſcilicet*, non reſtringitur conceſſio, ſed potiùs ampliatur, prout eſt de natura illius dictionis, quæ regulatur ſecundùm ſubiectam materiam, vt dicit Fulgoſ. *conſ.*147.*num.*2. & proptereà cùm ſubiecta materia in caſu noſtro non admittat quòd iſta dictio *videlicet* ſtet reſtrictiuè, quia non concordaret cum præcedentibus donationibus ibidem confirmatis. Ideò potiùs dicendum eſt, quòd ſtet declaratiuè, & quòd proptereà non excludat alia caſalia, vt in puncto declarat Dec. *conſ.*47. *num.*2. *verſ. ſed prædictis*, vbi dicit quòd in iſtis terminis illa dictio *videlicet* debet intelligi declaratiuè, ita vt non excludat alia loca ſita in territorio, & contenta in diſpoſitione, ad quam fuit habita relatio.

14 Et tantò magis, quia in dicto priuilegio Donati poſt expreſſionem loci Arſafiæ, Montauri, Liuiani, & Arunci ſequuntur alia verba generalia, *cum omnibus pertinentijs ſuis*, &c. pro vt in alio priuilegio Ioannis, & in donatione Comitis Rogerij, ad quam ſe referunt dicta verba, & ſimilia reperiuntur expreſſa, quarum pertinentiarum appellatione veniunt omnia ibi exiſtentia, quamuis ſint penitus ſeparata, *l. ſi quando la* 1. *C. de bon. vacan. lib.*10. Bald. *in cap.* 1. *num.*2. *de capit. qui cur. vend.* Mandell. *conſil.*322. *numer.* 34. & quicquid concedens ibi habebat, Alexand. *conſ.*105. *n.*2. *lib.*6.

15 Imò licèt de eo tempore nondum exiſterent omnia dicta caſalia, ſed aliqua poſtmodum fuiſſent fabricata, vt de caſali Serræ deponit Ioannes Baptiſta Spatea Notarius ſuper 81. interrogatorio; nihilominus in dictis priuilegijs, & donationibus adhuc eſſent comprehenſa, *l. verbum illud pertinere, in fine, ff. de verb. ſignif.* Pariſ. *conſil.*58. *num.*43. *lib.*3. Decian. *conſ.*123. *num.* 28. *eodem lib.* 3. Præſertim quia in priuilegijs dictorum Ioannis, & Donati leguntur hæc verba, *cum omnibus pertinentijs, & cum omnibus hominibus tam de Clero, quàm de populo, quos ad præſens præfatum monaſterium habet, vel in poſterum habiturum eſt. De extraneis quoque omnibus, qui in poteſtate ipſius monaſterij habitant, vel habitaturi ſunt.*

16 Omnis denique ceſſat difficultas ex antiquiſſima obſeruantia ſubſequuta, & vſque de præſenti continuata, ex qua apparet monaſterium ſemper, & continuè omnimodam iuriſdictionem ſpiritualem, & temporalem in dictis caſalibus exercuiſſe, & exercere, vt in dicta ſententia delegati de anno 1283. & depoſitionibus teſtium pro parte monaſterij examinatorum, quorum aliqui non ſolùm deponunt de ſcientia, & patientia Epiſcoporum, ſed etiam de actibus poſitiuis. Vltra quòd dicta ſcientia præſumitur ex lapſu longi temporis, Rot. *deciſ.*28. *num.*7. *& deciſ.* 147. *num.* 3. *par.*1. *diuerſ.* vbi quòd in pluribus cauſis ita fuit reſolutum, *& deciſ.*166. *num.*2. *verſic. ſecundo ex lapſu temporis, ead. p.*1. & fuit dictum in Hiſpaleñ. legitimitatis 11. Maij 1612. coram R.P.D. meo Vbaldo, quemadmodum præſumitur ex actuum multiplicitate, Abb. *in cap. cum Eccleſia, num.*25. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Aim. *de antiq. temp. par.*4. *§. materia num.*62. Put. *deciſ.*217. *in fin. & deciſ.*264. *num.*2. *verſic. Concurrebat etiam lib.*1. Rot. *d. deciſ.*166. *num.*4. *par.*1. Seraph. *deciſ.*306. *num.*7. & fuit reſolutum in Calaguritana iuriſdictionis de Ognateñ. 7. Maij 1610. coram Illuſtriſſimo Lancellotto.

Quæ obſeruantia declarat quid in præfatis donationibus, & priuilegijs fuit actum, & verbis comprehenſum, *l. ſed & Iulianus, §. proinde ff. ad Macedon.* Caſtren. *conſ.*347. *num.*4. *lib.*1. Crauett. *conſ.*101. *num.*3. *& conſil.*211. *num.*8. Gabr. *conſ.*66. *num.*24. *lib.*2. Rot. *diuerſ. deciſ.*571. *n.*3. *par.*1. Seraph. *deciſ.*600. *num.*3. & in terminis de interpretatione verbi pertinentiarum, ex obſeruantia poſt conceſſionem tradit Mandell. *conſ.*538. *n.*9. 17

Vnde etiam tollitur aliud obiectum de defectu conſenſus Capituli in priuilegijs Ioannis, & Donati, in quibus neque etiam fuit enunciatus, aut reſeruatus. Nam vltra quòd interueniſſe narratur in litteris Honorij III. & in dicta ſententia, & omiſſo quòd Apoſtolica authoritas, de qua in confirmationibus Vrbani II. & dicti Honorij III. ſupplet iſtam, & alias ſolemnitates, Abb. *conſ.*41. *num.*3. *lib.*1. ſæpiùs canonizato, & in ſpecie de hoc defectu conſenſus Capituli tradit Capic. *deciſ.*16. *num.*1. *in fine & ſeqq.* Rebuff. *in comp. alien. rer. Eccleſ. num.*15. *verſic. Fallit quando Papa, & num.*95. *in fine*, Seraph. *dec.*338. *num.* 2. *&* 3. Ex dicta temporis antiquitate vnà cum longiſſima, & antiquiſſima obſeruantia, dictus conſenſus interueniſſe præſumitur, etiam quòd in dictis priuilegijs enunciatus, aut reſeruatus non appareat, Alex. *conſil.*79. *num.*3. *in fine & ſeq. lib.*1. *& conſ.* 99. *num.*34. *lib.*2. Gozad. *conſ.*73. *num.*29. Cephal. *conſ.*47. *num.*10. *& ſeqq. & conſ.*90. *in fine*, Surd. *conſ.*28. *num.*116. & hanc ſententiam eſſe communem, & veram, ait Felin. *in c. Albericus num.*4. *in fine verſic. ſi autem in inſtrumento, de teſtibus*, idem *in cap. ſicut num.*33. *verſic. ſeptimò & vltimo, & vltimò, de re iudic.* Redoan. *de reb. Eccleſ. non alien. q.*39. *num.*3. *&* 29. *in fine*, quam etiam perpetuò ſequuta eſt Rota atteſtante Seraph. *deciſ.* 142. *numer.* 3. & conſtat ex Put. *deciſ.*355. *num.*2. *lib.*1. *& deciſ.*365. *num.*7. *lib.*2. & ex alijs antiquis, & modernis deciſionibus, vt in Concheñ. fructuum 10. Februarij 1586. coram Giptio, Tarraconeñ. Sacriſtiæ 9. Iunij 1600. coram Iuſto, Papieñ. bonorum 10. Maij 1602. coram bo.me. Cardinali Pamphilio, Calaguritana de Alberite 16. Iunij 1608. coram Reuerendiſs. Atrebateñ. & in Papieñ. dotis, & legatorum 20. Decembris 1610. & 16. Iunij 1611. coram R.P.D. meo Pamphilio, in quibus & aliæ referuntur. 18

Defectus autem conſenſus Apoſtolici gratis allegatur, cùm ne dum fuerit enunciatus in prima donatione Comitis Rogerij, ſed etiam expreſsè adſint confirmationes Vrbani II. & Honorij III. *ſummario n.*3. In quibus tam præfatæ donationes Rogerij, quàm priuilegia, & conceſſiones Ioannis, & Donati confirmantur, & nihilominus ille præſumeretur ex diuturnitate temporis quingentorum annorum, iuncta obſeruantia perpetua, & inconcuſſa, etiam quòd reſeruatus non fuiſſet, ex prædictis. 19

Non obſtat prætenſa inobſeruantia, quia non probatur, nam quoad ordinum collationes, Eccleſiarum conſecrationes, & alias Epiſcopalis officij indigentias, poteſt monaſterium ex indultis Apoſtolicis ea à quocumque maluerit Epiſcopo petere, & exercere facere. Quo verò ad diſpenſationes matrimoniales, & excommunicationes pro reuelationibus in forma ſignificauit, ea per Sedem Apoſtolicam ſolis Epiſcopis diriguntur, & proptereà ipſi D. Epiſcopo ſuffragari non poſſunt, vt in ſimili fuit dictum in illa Adrieñ. ſeu nullius iuriſdictionis 28. Maij 1612. & 18. Martij 1613. coram R.P.D. meo Vbaldo. Quòd autem D. Epiſcopus in multis caſibus hodie vigore Concilij poſſit exercere ſuam iuriſdictionem in exemptos, & qui ſunt nullius, hoc in ſententia non fuit ademptum, & ideò non grauauit, cùm Epiſcopi in dictis caſibus non procedant vti ordinarij, ſed tanquam Delegati Sedis Apoſtolicæ, vt fuit in ſpecie conſideratum in eadem cauſa. 20

Nec

21 Nec ſubſiſtit in facto quòd aliqua lis vnquam fuerit ab anno 1566. inter Priorem, & Epiſcopum ſuper iuriſdictione iſta, niſi ab anno 1597. citrà, vt in litteris Cardinalis Alexandrini ſummario Epiſcopi *num.* 9. quæ magis videtur fuiſſe extraiudicialis, & de facto quouſque de anno 1606. hæc cauſa fuit commiſſa, & actus ex aduerſo allegati *ſummario n.* 8. ſunt ſuper contributione ſeminatij, quæ nihil commune habet cum iuriſdictione, cùm ad contributionem ſeminarij teneantur etiam qui ſunt nullius diœceſis, ſi aliter non ſint exempti, vt ex decreto ſacri Concilij *ſeſſ.* 23. *cap.* 18. *circa med.* firmauit Rota in dicta cauſa Adrien. ſeu nullius iuriſdictionis 28. Maij 1612. coram R.P.D. meo Vbaldo.

22 Et quicquid ſit de initio iſtius litis, & omiſſo quòd illa obſeruantia iam fuerat præſcripta de tempore litis motæ; vnde non potuit interrumpi, Card. *conſ.* 131. *num.* 4. Abb. *in cap. auditis num.* 10. *de præſcriptionibus*, Felin. *in c. illud*, *num.* 13. *eodem tit.* Cùm appareat manifeſtè de antiquiſſima Prioris, & monaſterij quaſi poſſeſſione iuriſdictionis præfatæ, quam etiam poſt litem iure medio continuarunt, ac demum fauorabilem ſententiam obtinuerunt, huiuſmodi lis ad interrumpenda eorum quaſi poſſeſſionem obeſſe non potuit, quia interruptio non inducitur per litem quando ſententia fertur pro poſſeſſore, Felin. *in d. c. illud num.* 17. *in* 14. *concluſ.* Bald. *de præſcriptionib.* 6. *part. princ.* 3. *par. q.* 4. *num.* 37. Rota *deciſ.* 534. *n.* 6. *par.* 1. *diuerſ.* Card. Seraph. *deciſ.* 1027. *n.* 14. *& deciſ.* 1273. *num.* 3.

23 Poſtremò non obſtat, quòd per mutationem Monachorum Carthuſienſium, & inductionem Ciſtercienſium in dicto monaſterio fuerint extincta priuilegia ipſis Carthuſienſibus, vt ſuprà, conceſſa, & licèt deinde ſuppreſſo ordine Ciſtercienſium poſt annos 300. ſuperuenerit priuilegium Leonis X. de nouo concedentis domum ſancti Stephani dictis Carthuſienſibus: attamen hoc fuit cum ſolis priuilegijs quæ ipſi habebant in alijs eorum domibus, inter quæ non probatur adeſſe priuilegia Epiſcopalia. Nam vltra quòd dicta conceſſio Leonis de præfata domo facta fuit cum omnibus, & ſingulis eius mobilibus, & immobilibus, bonis, iuribus, & pertinentijs ſuis, vt in ea legitur expreſsè, cùm dicta priuilegia, vt conſtat ex præfatis donationibus, & conceſſionibus Epiſcoporum Squillacen. ac confirmationibus Apoſtolicis, fuerint conceſſa ipſi monaſterio, necnon locis, ac bonis eidem donatis, & ſic rebus, & non perſonis; ideò fuerunt realia, & perpetua, & conſequenter illa ſuffragantur Priori, & Monachis ſancti Stephani de Nemore, ad quos monaſterium, & loca, bonaque præfata deuenerunt, *l. ætatem*, *§. fin. l. formam §. quamquam ff. de cenſib.* Rot. *deciſ.* 4. *de priuileg. in antiqu.* Dyn. *in reg. priuileg. num.* 7. & ibi Ioan. Andr. *numer.* 1. *in* 4. *caſ.* Franc. *num.* 3. *in fine verſ. aliquando, &* 4. *de reg. iur. in* 6. Bart. *in l.* 1. *num.* 2. *ad finem verſic. ſi verò priuilegium conceditur rei, & ſeqq. ff. de conſtit. Princ.* Anchar. *conſ.* 327. *num.* 2. *verſic. primo namque*, Nati. *conſ.* 627. *num.* 12. *& ſequent.* Idem *conſil.* 649. *num.* 16. *&* 17. Menoch. *conſil.* 276. *num.* 8. *& præſumpt.* 103. *num.* 24. *lib.* 3. Surd. *conſ.* 525. *numer.* 26. vbi alios cumulat, Schrader. *conſ.* 23. *num.* 62. *verſic. Deinde quoque, lib* 2.

24 Et tantò magis, quia dictum monaſterium, & dicta loca, & bona fuerunt donata, & confirmata Beato Brunoni, illiuſque ſocijs, & ſucceſſoribus, ac eum omnibus hominibus tam de Clero, quàm de populo, quos tunc prædictum monaſterium habebat, vel in poſterum eſſet de extraneis quoque tunc habitantibus, & habitaturis. Vnde ſine dubio illa priuilegia competunt Carthuſianis ibi hodie degentibus, & in homines tam de Clero, quàm de populo, & extraneos omnes ibi nunc habitantes, Bald. *conſil.* 159. *num.* 4. *verſ. Primò namque lib.* 3. Crauett. *conſil.* 404. *num.* 5. latè Schrader. *vbi ſuprà num.* 62. *verſic. Et hoc potiſſimum*, *& verſic. Idem eſt*, Menoch. *d. præſumpt.* 103. *num.* 44. *verſic. nono ſumitur*, *lib.* 3. Etiam quòd dicti Carthuſienſes olim exinde receſſerint, attento quòd poſtea ad eundem locum fuerunt per Leonem X. reintegrati, & dicta priuilegia, ordinem, & perſonam Monachorum non reſpiciunt, ſed fuerunt conceſſa monaſterio, ſeu loco, & ipſius bonis, Innoc. *in cap. Abbate, in fine*, Butr. *numer.* 22. Abb. *num.* 16. *ad finem*, *de verbor. ſignif.* Franc. in iſtis terminis *in cap. cum perſona*, *§. final. num.* 4. *verſic. ſed ſi ipſa Eccleſia*, *& verſic. ſi verò Papa, de priuileg. in* 6. Prob. ad Monach. *in cap. cum de beneficio num.* 47. *& ſeqq. de præb. eod. lib.*

Quinimmò dicta priuilegia realiter nunquam fuerunt extincta, cùm etiam Monachi Ciſtercienſes dum in monaſterio permanſerunt, dictis priuilegijs ex conceſſione Honorij III. & aliorum prædeceſſorum gauiſi fuerunt, vt in dicta confirmatione Honorij III. *ſummario numer.* 3. Ex quibus ita deciſum vnanimiter, non conſtare de cauſis reſtitutionis in integrum. Et licèt ex prædictis non videretur adeſſe aliquis exceſſus in ſententia, quoad omnia quinque loca, & caſalia, de quibus in ea; Domini tamen pro ſua prudentia, & maturitate reſeruarunt, vt de hoc particulariter videretur. 25

R.P.D. VEROSPIO SENIORI,

Deinde S.R.E. Cardinale.

Romana legitimæ.

Veneris 18. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

Alienata per filium poſt mortem patris imputantur in eius legitimam, ſi bona fide alienata fuerunt, & quando dicantur bona fide alienata, & plura alia notabilia in materia legitimæ filio aſſignandæ.

SVMMARIVM.

1 *Legitima detrahenda eſt ex ſingulis corporibus hæreditarijs.*

Vbi declaratur quomodo procedat hæc concluſio, nempe quod poteſt detrahi in vno, vel pluribus corporibus hæreditarijs, ne vniuerſi patrimonij ſubſtantia dilacerari contingat, legitima imputatur ad totum quod filius bona fide alienauit, numer. 2. *&* 3. *vbi quod hoc habet locum etiam fideicommiſſario contradicente.*

4 *Filius alienare dicitur bona hæreditaria patris bona fide pro ſua legitima, quando alienat bona minus pretioſa, & minus vtilia, & num.* 11. *vbi de eadem materia.*

Feudalia bona dicuntur pretioſiora aliorum bonorum hæreditariorum, num. 4. *&* 10.

Bona hæreditaria quænam dicantur pretioſiora, meliora, & vtiliora aliorum bonorum, numer. 4. *& ſeqq.*

8 *Prohibita alienari non poſſunt per filium alienari ad computum legitimæ.*

9 *Domus paterna ob æs alienum patris alienari non poteſt, quando adſunt alia bona.*

13 *Feudum emptum per patrem nomine filij imputatur in eius legitimam, declara vt num.* 15.

Legitimam filius recipere non cogitur in pecunia, numer. 13.

14 *Legitima filio ſolui non debet in vita patris.*

Nepos conſequitur legitimam in bonis aui ex propria perſona, ibid. verſ. & dux.

17 *In Legitimam imputari an debeat pecunia ſoluta per patrem pro pœna filij delinquentis.*

DECISIO CCXXXV.

Firmata ſub die octaua Februarij præteriti quantitate bonorum hæreditariorum Cardinalis ab Altaemps, & per conſequens legitimę ad fauorem Excellentiſſimi Ducis Ioannis Angeli detrahendæ, dubitaui an caſtrum Montis Compatrum, & alia bona comprehenſa in inſtrumento venditionis Illuſtriſſimi Cardinali Burgheſio factæ, veniant in eiuſdem Ducis legitimam imputanda. Et Rotæ viſum fuit affirmatiuè reſpondendum, nam licèt in ſingulis hæreditarijs corporibus legitima debeatur, vt poſt Odofredum Bald. *in l. filius quem, num.* 28. Fulgoſ. *num.* 4. Salicet. *num.* 11. *C. famil. erciſc.* Ne tamen vniuerſi patrimonij ſubſtantiam dilacerari contingat, eadem in vno, vel pluribus corporibus hæreditarijs venit aſſignanda, Bald. *in d. l. filius quem, num.* 28. *verſ. tenendo ergo*, Fulgoſ. *num.* 4. *verſ. aut ergo quæro*, Salicet. *nu.* 11. *verſ. ſed ex æquitate, C. famil. erciſc.* Picus *in l. in quartam num.* 131. *&* 134. *ff. ad l. falcid.* Couar. *in cap. Raynaldus §.* 2. *num.* 5. *de teſtam.* Oldrad. *conſil.* 113. *num.* 2. 1

Digitized by Google

num.2. Paul. de Caſtr. inter conſil.vlt. volunt. conſ. 82. num. 12. Peregrin. de fideicommiſſ. art.36. numer.54. Put. deciſ. 420. lib.1.

2 Imò ſi filius bona fide aliquid hæreditatis alienauit, id totum debet in legitimam imputari, l. Marcellus, §.res quæ, vbi Bart. Alexand. & omnes, ff. ad Trebell. Bald. in l. iubemus num. 10. C. eod. Aretin. conſ. 18. num. 5. Pariſ. 44. num. 46. lib. 2. Guidopap. deciſ. 606. in princip. Cephal. conſ. 189. num. 19. Ripa in l. in quartam num. 120. & ibi Ang. ſub num. 3. verſ. Adde, Imol. num. 5. Picus num. 112. ff. ad l. falcid. Craſſ. de legit. q. 17. num. 4. & 6. Peregrin. art. 39. numer. 2. Gabr. tit. de legit. concluſ. 4. num. 49. Menoch conſ. 232. num. 45. & ſeqq. lib 3. Grammat. deciſ. 93. num. 9. Cuccus de legit. rub. quibus in rebus conſtitui poſſit legit. §. vnum quia dictum eſt, num. 98. & de communi teſtatur Angel. in dicta l. in quartam num. 3. Idem in d. §. res quæ num. 2. Soccin. conſ. 36. num. 2. lib. 3. Aretin. eodem conſil. 18. num. 5. Picus dicta l. in 4. num. 112. Rub. Alex. conſil. 157. num. 2. Pariſ. conſil. 17. num. 33. conſ. 52. nu. 29. lib. 2. conſ. 18. n. 110. & conſ. 93. nu. 58. lib. 3. Soccin. iun. conſ. 136. n. 14. lib. 1. Riminald. ſen. conſ 160. num. 6. verſ. & ita in indiuiduo lib. 1. Gabr. de legit. concluſ. 4. n. 9. Craſſ. §. legitima q. 17. num. 4.

3 Quod etiam fideicommiſſario contradicente, locum habet, Bart. in d. l. Marcellus §. res quæ num. 2. vbi Paul. de Caſtr. num. 3. verſ. in legitimam verò debitam, Alberic. in fine verſic. Secus credo, Imol. num. 10. verſ. & adde, Iaſ. num. 12. verſ. in legitimam, Soccin. num. 13. verſ. ex quibus, Cynus in auth. res quæ num. 7. verſ. ſed pone, Cod. comm. de leg. Bald. in d. l. filius quem num. 28. Imol. in d. l. in quartam num. 5. & 6. Ripa num. 129. Ruin. num. 22. Fabian. in auth. nouiſſima numer. 139. & ſeqq. C. de inoffic. teſtam. Bald. conſil. 217. verſ. ſed ſi res non eſt integra lib. 1. & conſ. 367. num. 2. lib. 4. Alexand. conſ. 184. num. 6. verſ. in legitimam lib. 2. & conſ. 3. num. 6. in fine lib. 3. Cuman. conſ. 133. num. 3. Bertrand. conſ. 25. num. 2. lib. 2. Capra conſil. 44. numer. 13. & conſ. 92. num. 12. verſ. vnde talia bona, Cuccus de legitima tit. vtrum legitima ſit deducenda num. 48. Surd. deciſ. 316. n. 2. & 18.

4 Hic autem fuiſſe bona fide factam alienationem patet, cùm in Cardinalis hæreditate bona magis pretioſa, & vtilia remanſerint, videlicet, Galleſij Ducatus, & Marchionatus Suriani, necnon Tuſſignani, Codronghi, & Beluederij ſtatus, qui ob iuriſdictionem, amplitudinem, redditus, & vaſſallorum numerum, bonis alienatis meliores, & vtiliores exiſtimantur, & ſic bona fides arguitur, Angel. in d. l. Marcellus, §. res quæ, in fine, ff. ad Trebell. Ripa in dicta l. in quartam num. 98. ff. ad l. falcid. Roland. conſil. 78. num. 17. lib. 1. Gabr. tit. de legit. concluſ. 4. num. 3. Peregr. de fideicom. art. 39. n. 11.

5 Eſt inſuper bona vendita non eſſe alijs hæreditarijs meliora, nec vtiliora, ſatis patet, cùm hæc nullum habeant annexum dignitatis titulum, ad modici ſint redditus, tanquam ad duo pro centenario non aſcendentia, & vlteriùs in villa Tuſculana pro Palatij reparatione, cuſtodia, & alijs rebus ad eiuſdem villæ conſeruationem neceſſarijs magna quotidie impenſa requiratur, ex quibus alienatio benè iuſtificatur, & propterea venit confirmanda, Bart. in d. l. Marcellus §. res quæ numer. 2. verſ. ſed eſt æquum, vbi Ang. num. 2. in fine verſ. quod conſilium limito, Imol num. 10. verſ. ſaluo niſi in fraudem, Cuman. num. 5. verſ. ſed ſi alienaſſet, Angel. in d. l. in quartam num. 3. verſ. ſi autem grauatus, vbi Alexand. num. 13. Ripa num. 98. Bald. in d. l. filius quem num. 28. verſ. quia iudex, C. famil. erciſc. Cuccus de legit. dicto tit. vtrum legitima ſit deducenda num. 48. Aret. conſ. 18 num. 5. verſic. intelligo. Tantò magis cùm pro legitima filius de vilioribus eligere non teneatur, Bertrand. conſ. 59. incipit, Viſo proceſſu, num. 6. verſ. & ſi opponitur lib. 3. Roland. conſ. 78. num. 16. lib. 1. Gabr. d. concl. 4. de legit. in fine.

6 Sed valeat etiam de bonis iuriſdictionalibus, & melioribus partem detrahere, dummodò eiuſdem qualitatibus alia pro fideicommiſſarijs remaneant, Riminald. ſen. conſ. 160. num. 10. & 11. Rub. Alex. conſ. 157. num. 2. quæ inſpectio iudicis arbitrio relinquitur, Dec. qui de magis communi teſtatur, conſ. 81. n. 7. Rub. Alex. d. conſ. 157. n. 1. Roland. d. conſ. 78. num. 15. & 16. lib. 1.

7 Præterea bona fides colligitur, ex quo pretium bonorum alienatorum legitimæ quotam non excedit, Bald. in l. magis puto, §. non paſſim, in fine verſ. Item nota, ff. de rebus eorum, qui ſub tutela, quem ſequitur Suarez in repetit. l. quoniam in prioribus, ampliat. 11. num. 14. C. de inoffic. teſtam.

8 Nec poterat Vrbis Palatium vendi, cùm plurimum conferat ad tuendum familiæ decorem, vnde Cardinalis ita ſingulariter illud adamauit, & carum habuit, vt non ſolum vendi, ſed vſque ad certam Ducis ætatem etiam locari prohibuerit, quo caſu tantò minus erat alienandum, alijs extantibus bonis, tali prohibitioni non ſubiectis, Caſtr. conſ. 247. ſub num. 4. verſ. ſed ad hoc faciliter reſpondetur, & conſ. 77. num. 4 part. 1. Grat. conſil. 17. numer. 23. & ſeqq. lib. 1. Grammat. deciſ. 93. num. 5. verſ. quibus reſpondetur, Gabr. d. concluſ. 4. num. 5. Cuccus in rubr. ſuper alleg. ſub n. 82. verſ. quocirca, & in palatio, Rota deciſ. 113. num. 4 par. 2. diuerſ.

9 Sicut pariter ſi pupilli domus paterna ob æs alienum patris diſtrahatur, ipſum pupillum videmus aduerſùs huiuſmodi alienationem reſtitui, l. lex quæ tutores, verſ. nec domum, vbi Salicet. verſ. item noto, C. de adminiſtr. tutorum, Alex. conſ. 67. num. 4. lib. 5. Soccin. iun. conſ. 45. num. 8. lib. 4. Natta conſ. 162. n. 10.

10 Nec alia bona iuriſdictionalia ſuperiùs enumerata ita vtiliter alienationi ſubijciebantur, tum quia ſunt, vt dixi, pretioſiora, Angel. in d. l. Marcellus, §. res quæ, in fine, ff. ad Trebell. Ripa in l. in quartam num. 98. ff. ad l. falcid. Roland. conſ. 78. num. 17. lib. 1. Gabr. tit. de legit. concluſ. 4. num. 3. & per illa dignitatis titulus, & ſplendor in familia conſeruatur, Tiraquell. de nobilit. cap. 7. num. 1. & 2. & per totum, præcipue in fine. Tum quia ſtatus quilibet de per ſe ad legitimæ quantitatem non aſcendebat, vnde ex illis duo ſaltem erant diſtrahendi, ex quo magnum primogenituræ damnum inferebatur. Mobilia pariter domus alienanda non erant, cùm hæc vſui, & decori primogenituræ deſeruiant, Bart. in l. 1. §. nec caſtrenſe num. 9. verſic. dic, aut loquimur, ff. de collat. bonorum, Bald. in l. omnimodo, §. imputari ſub num. 4. verſ. niſi ſunt veſtes, C. de inoffic. teſtamen. Vaſq. in repetit. d. § imputari ſub num. 266. verſ. fallit ſecundum Bart.

11 Non obſtat ante venditionem bonorum, de quibus agitur, legitimam per alias alienationes fuiſſe conſumptam, Bart. in l. in quartam num. 9. ff. ad l. falcid. Craſſ. in §. in legitimam qu. 17. num. 4. Quia pretium rerum priùs alienatarum, vnà cum bonis nuper venditis, legitimæ quantitatem non excedit. Fuit enim per D. Ducem vendita Illuſtriſſimo Cardinali Aldobrandino quædam aqua pro ſcutis nouem millibus. Et licèt pro parte filiorum Ducis prætendatur, huiuſmodi venditionem ex capite enormiſſimæ læſionis poſſe reſcindi; interim tamen hæc ſumma debet attendi. Fuit inſuper in Illuſtriſſimum Cardinalem S. Euſebij tranſlata pars terræ valoris ſcutorum duorum millium, & ſexcentorum, necnon alteri venditum eiuſdem hæreditatis prædium pro ſcutis tribus millibus, & quingentis: hæc autem tria ſummam conſtituunt ſcutorum quindecim millium, & centum, ex quibus detracta pro legitima tertia parte, remanent ſolùm imputanda ſcuta decem millia, & ſexaginta ſex, additis verò ſcutis tercentis millibus pro pretio bonorum, de quibus agitur, nec legitimæ quantitas adæquatur, quàm in vltima deciſione firmatum fuit, ad ſummam aſcendere ſcutorum tercentorum vnius, & triginta millium quadringentorum octuaginta.

12 Præterea etiamſi bona vendita Ducis legitimam excederent, adhuc tamen alienatio ſuſtineretur, dummodo pecunia ſupra legitimam in alijs bonis pro fideicommiſſo conuerteretur, vt in iudicio familiæ erciſcundæ dicitur §. quadam actiones, verſ. in quibus tribus, vbi Aretin. num. 4. Iaſon. num. 10. Inſtit. de act. & in legitimæ detractione tradit Bolognet. in dicta l. in quartam numer. 234. ff. ad l. falcid.

13 Non obſtat pretium feudi Neapolitani Meſuracæ de pecunijs Cardinalis ad Ruberti fauorem empti, tanquam filij peculium profectitium in eius legitimam fuiſſe imputatum, l. omnimodo, §. imputari, C. de inoffic. teſtam. & per conſequens D. Ducem Ruberti hæredem aduerſùs huiuſmodi legitimæ electionem venire non potuiſſe. Nam vltra quòd neceſſariò non infertur, dictum pretium Ruberto fuiſſe in legitimam aſſignatum, cùm eam ipſe in pecunia recipere non teneatur, l. ſcimus §. repletionem, vbi Bald. num. 10. Paul. de Caſtr. num 10. C. de inoffic. teſtam. Bart. in l. ſuus numer. 9. verſ. quæro ſi filio, ff. de hered. inſtit. Franc. Aret. in l. non amplius, §. fin. col. penult. verſ. vnde alibi dicit

Bald.

Digitized by Google

Bald. de leg. 1. Picus *in d. l. in quartam numer.* 151. Craſſ. *de communi d. §. legitima quaeſt.* 15. *num.* 2. Cuccus *de leg. tit. quibus in reb. num.* 6. *&* 7. Pariſ. *conſ.* 16. *num.* 70. *lib.* 2. Cephal. *conſ.* 42. *num* 8. *lib.* 1.

14 Ex quo tamen Rubertus Cardinali prædeceſſit, legitima non fuit illi debita, cùm in ea viuente patre, nullum ius habuerit, *l.* 1. *§. ſi impuberi,* ibi, *præmatura eſt enim,* &c. *ff. de collat. bonorum,* vbi Bart. *num.* 2. Bald. *in l. ſi qua pœna, n.* 2. vbi Alberic. *num.* 3. *ff. de ijs, qui ſunt ſui, vel alien.* Bart. *in auth. ſi qua mulier num.* 22. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* Cagnol. *in l. fin. n.* 286. *C. de pact.* Fabian. *in d. auth. nouiſſima n.* 79. *&* 271. Ruin. *conſ.* 149. *num.* 13. *lib.* 3. & D. Dux vti patris locum ingreſſus ex perſona propria legitimam conſequi debet, Salicet. *in auth. nouiſſima num.* 5. *C. de inoff. teſtam.* & ibidem Iaſ. *n.* 51. Ferdinand. *in repetit. l. in quartam n.* 8. *ff. ad l. falcid.* Alex. *conſ.* 4. *n.* 13. *lib.* 4. Riminald. iun. *conſ.* 50. *n.* 70. *&* 76. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 681. *n.* 19. 20. Petrus *de fideicomm. q.* 15. *n.* 14. Peregr. *de fideicomm. art.* 36. *n.* 39. Cuccus *de legit. in princ. ſub n.* 2. *verſ. debetur autem.* Nec tenetur eam in pecunia recipere, ex allegatis.

15 Nec releuat, iſtud pretium ad inſtar militiæ pro filio emptæ cenſeri D. Duci in legitimam aſſignatum, per *d. l. omnimodo, §. imputari, C. de inoff. teſtam.* Hoc enim locum haberet, ſi eiuſdem lucro illud cederet, vt ex eodem §. imputari expreſsè colligitur, ibi, *poſſe lucrare eas, manifeſtum eſt,* &c. & notat Bald. *ibid. ſub num.* 3. ibi, *ideò hæc littera dicit pronè non cedere conſtat,* ex quo Cardinalis voluit, ipſum in feudi emptionem conferri, quòd perpetuo fideicommiſſo ſubiaceret, & ideò non debet hoc pretium, vti vinculatum, in dictam legitimam imputari, *l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. teſtam.* vbi communiter DD. Paul. de Caſtr. *num.* 1. Iaſ. *conſ.* 131. *num.* 4. *lib.* 1. Gabr. *de legit. concl.* 1. *num.* 1.

16 Et ex his tollitur obiectum, quòd videlicet D. Dux tanquam Ruberti patris hæres primogenituræ debitor exiſtat in ſumma pro feudo ſoluta. Quia cùm eam ſemper Cardinalis in ſuo dominio retinuerit, necnon de illa diſpoſuerit, vt dixi, nunquam Rubertus fuit huius ſummæ debitor, & per conſequens, nec dux illius hæres.

17 Non obſtat, in legitimam eſſe computanda ſcuta quindecim millia, quæ pro compoſitione pro Ruberto facta Cameræ Apoſtolicæ Cardinalis erogauit, Peregr. *de fideicom. art.* 36. *num.* 137. Iſta enim concluſio non procedit vbi pro filio pater fiſco ſponte, & ex pietate ſoluit, vt in caſu noſtro Bart. *in l. Stichus ſub num.* 2. *ff. de pecul. leg.* Bald. *in l. omnimodo §. imputari num.* 5. *ff. de inoffic. teſt. & in l. filia nu.* 19. *C. famil. ercisc.* Alex. *in l. in quartam n.* 23. *ff. ad l. falcid.* vbi Bolognett. *n.* 335. Rom. *in auth. ex teſtamento n.* 19. *verſ. aut ſoluit ex voluntate, C. de collat.* Gabr. *conſ.* 109. *num.* 10. *verſ. quia quamuis lib.* 1. Surd. *dec.* 157. *n.* 11. Peregr. *de fideicomm. art.* 36. *n.* 137. *verſ. ſi verò.*

18 Circa fructus autem de tempore obitus Cardinalis in hæreditate repertos, vltra quòd non apparet eos extitiſſe, fuit in calculo habita ratio de exactis. Ex quibus clarè conſtat, bona in venditionis inſtrumento comprehenſa in D. Ducis legitimam eſſe imputanda, &c.

R. P. D. VBALDO.

Romana reſciſſionis inſtrumenti.

Veneris 18. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

Fideiuſſor in venditione cenſus an, & quando à fideiuſſore liberatus cenſeatur per eiuſdem cenſus emptionem, redemptionem, ſeu ceſſionem.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſoria obligatio non dicitur extincta, donec obligatio principalis extincta non fuerit, num.* 1.
Cenſus dicitur extinctus per illius redemptionem factam à venditore, non autem per emptionem factam ab alio, ibid.
Ceſſionarius intrat in locum cedentis, ibid.
Fideiuſſor in venditione cenſus non liberatur à fideiuſſione ex eo quod cenſum emit, ibidem, & per totum.
Actus non operatur vltra agentis intentionem, ibid.
Fideiuſſor ſuccedens principali debitori, nunquid à fideiuſſoria obligatione liberetur, ibid.
2 *Creditor, & debitor ſui ipſius quis remanere non poteſt.*

DECISIO CCXXXVI.

D. Deodata fuit immiſſa vigore Saluiani in poſſeſſionem annui cenſus olim in bonis Camilli Strozzij debitoris Deodatæ, in quo cenſu acceſſerat vti fideiuſſor Marcus Antonius Sabbatinus, qui poſtea eundem cenſum à Camillo emerat, ex qua emptione, ſeu ceſſione prætendebat ſe à fideiuſſione fuiſſe liberatum, & proinde poſſe excludere Deodatam agentem contra ipſum ad fructus cenſus; Domini tamen cauſa pluries propoſita, & maturè diſcuſſa, cenſuerunt oppoſitum, videlicet Sabbatinum non fuiſſe liberatum. Fundamentum præcipuum fuit; quia cùm cenſus nullo modo fuerit extinctus, ſed tantùm ceſſus, & translatus in Sabbatinum, ſequitur, vt nec obligatio fideiuſſoris fuerit extincta tanquam acceſſoria, *§. fideiuſſores, Inſtit. de fideiuſſ.* cùm fideiuſſor acceſſerit ſine vlla præfinitione temporis, Roderic. *de ann. reddit. lib.* 2. *q.* 13. *num.* 18. Felician. *de cenſib. lib.* 3. *c.* 3. *circa finem.* Nec ipſe Sabbatinus voluerit extinguere cenſum, cùm nec illius pretium ſoluerit pro Ioan. venditore cenſus, nec ad ſe eximendum ab obligatione, ſed potiùs animo acquirendi ſibi, & lucrandi fructus tanquam de re fructifera, vt fuit conſideratum in deciſione in hac cauſa facta 26. Nouembris 1612. & ſic non fuit redemptio cenſus, ſed emptio, & ceſſio, quæ cenſum non extinguit, vt benè ad propoſitum diſtinguit Felician. *vbi ſuprà c.* 2. *num.* 18. *verſ. Idem ſtatuo, & numer.* 19. Sed ſolùm facit ſuccedere ceſſionarium in locum cedentis; itaut ſicut Camillus potuiſſet agere contra debitorem pro fructibus; ita & Sabbatinus, *l. emptor,* vbi Bald. *C. de hered. vel act. vend.* Surd. *conſ.* 22. *num.* 16. *deciſ.* 308. *num.* 1. Et ex hoc tollitur quod ex aduerſo allegabatur, videlicet quòd ſolutio cenſeatur facta à Sabbatino, non ſolùm vt acquireret iura cenſus contra principalem debitorem, ſed etiam vt ſe liberaret ab obligatione fideiuſſoria, ad not. per Caſtrenſ. *in l. cùm is qui, ff. de fideiuſſ.* cum allegatis. Non enim Sabbatinus propriè ſoluit debitum, nec proprium, nec debitoris principalis, quo caſu extinxiſſet cenſum, & ſe liberaſſet à propria obligatione, in quibus terminis loquitur Caſtren. & alij allegati, ſed ſolùm voluit acquirere, & retinere cenſum fructiferum, vt dictum eſt; ideò iſte actus non debet operari vltra intentionem agentis, *l. non omnis, ff. ſi cert. pet. cum vulgar.* Et in omnem euentum conſiderabat vnus ex Dominis, quòd quamuis obligatio Sabbatini eſſet extincta reſpectu Camilli, non tamen potuit dici extincta reſpectu Deodatæ creditricis Camilli, nec in illius præiudicium, ad text. *in l. hæres à debitore, §. quod ſi hic ſeruus ff. de fideiuſſ. & l.* 3. quæ incipit, *debitor, ff. de ſeparat.* & vtrobique Bart. firmans ex prædictis iuribus, quòd ſi fideiuſſor debitori principali ſuccedit, extinguitur obligatio fideiuſſoria, ſi ad incommodum creditoris non cedit, aliàs ſecus, & ad idem eſt text. *in l. Stichum, aut Pamphilum* 95. *§ quod vulgò, ff. de ſolut.* vnde cùm Deodata eſſet creditrix Camilli, haberetque pro ſuo credito obligatum iſtum cenſum, in quo Sabbatinus erat fideiuſſor per ceſſionem de illo factam à Camillo ipſi Sabbatino, non potuit damnum afferri Deodatæ creditricis Camilli, non ſolum quoad ipſum cenſum, qui tranſiuit in Sabbatinum cum ſua cauſa, videlicet cum hypotheca, *l. debitorem, C. de pignor.* cuius ratione Deodata obtinuit in Saluiano, ſed etiam in acceſſorio, nempe in fideiuſſione, ſub qua cenſus erat impoſitus, ex ſuprà deductis. 1

2 Nec obſtat, quòd debitor ſuccedens creditori, non remaneat ampliùs debitor, cùm nemo poſſit eſſe ſui ipſius creditor, & debitor, iuxta *l. Vranius, & l. frater à fratre, ff. de condict. indeb.* quia placuit reſponſio, quòd in caſu noſtro Sabbatinus non eſt debitor, & creditor ſui ipſius, ſed aliorum, cùm enim cenſus non fuerit extinctus, remanſit obligatus, & hypothecatus Deodatæ, & conſequenter remanſit etiam fideiuſſio Sabbatini, vt ſuprà dictum eſt, qui propterea dicitur debitor Deodatæ, licèt ſit creditor venditoris cenſus ratione ceſſionis ſibi factæ à Camillo, & aliàs non eſt inconueniens, quòd aliquis ſit creditor, & debitor etiam vnius rei, reſpectu tamen diuer-

ſarum

ſarum perſonarum, vt per Bart. *in l. frater à fratre*, *num.* 33. *ff. de condict. indeb.* vltra quòd illa regula, quòd per ſucceſſionem debitoris in locum creditoris, confundantur actiones, & extinguatur obligatio debitoris, procedit quando debitor ſuccedit irreuocabiliter: ſecus quando reuocabiliter, vt in caſu noſtro, in quo ſtante hypotheca Deodatæ ſuper cenſu, non potuit in quemcunque irreuocabiliter alienari, & ideò, nec etiam in fideiuſſorem, & benè faciunt not. per Bartol. *in l. ex ſextante*, §. *Latinus Largus*, *ff. de except. rei iud.* Ang. *in l. debitor numer.* 1. *ff. ad Trebell.* cum alijs per Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 1. *gloſſ.* 7. *n.* 70. & in his terminis Roder. *de ann. reddit. lib.* 2. *q.* 13. *num.* 10.

Ex quibus fuit reſolutum Sabbatinum non eſſe liberatum.

R. P. D. VBALDO.

Neapolitana beneficij.

Veneris 13. *Ianuarij* 1617.

ARGVMENTVM.

Obligatus ad dimittendum beneficium, & reficiendum fructus vigore Breuis Apoſtolici non tenetur etiam reficere expenſas litis, ſed ſatis eſt, quòd dimiſerit etiam mediante mandato, & quòd compoſuerit ſuper fructibus.

SVMMARIVM.

1 *Breui Apoſtolico mandanti dimitti poſſeſſionem beneficij paritum eſt ſufficienter, ſi poſſeſſio etiam mediante Procuratore habente ſpeciale mandatum dimittatur, num.* 1.

2 *Dimiſſio beneficij facta cum clauſula præſeruatiua iurium, non dicitur dimiſſio conditionalis, quia ſimpliciter id quod eſt de iure præſeruat, num.* 2.

Clauſula præſeruatiua iurium adiecta cuicumque actui non facit actum illum conditionalem, ibid.

3 *Fructus beneficij in regno Neapolitano iuxta conſtitutionem Sixti V. à die vacationis beneficij per obitum vſque ad diem captæ poſſeſſionis per prouiſum ſpectant ad Cameram.*

Compoſitio facta cum Camera etiam cum dilatione ad ſoluendum, habet vim actualis ſolutionis, numer. 4.

5 *Expenſa litis non veniunt per conſequentiam reficienda vigore Breuis Apoſtolici mandantis refici fructus beneficij, & dimitti poſſeſſionem, quia Breue non extenditur.*

DECISIO CCXXXVII.

1 DOmini cenſuerunt fuiſſe ſufficienter paritum Breui; nam reſpectu poſſeſſionis ſufficit illius dimiſſio, & patientia, Mohed. *deciſ.* 9. *de ſent. & re iudic.* & fuit dictum in Burgeñ. iuriſdictionis 10. Decembris 1597. coram Peregrino, & alijs allegatis in vna Reatina terrarum 14. Maij 1614. coram R. P. D. meo Buratto, & hæc dimiſſio fuit facta in Curia à procuratore habente ſpeciale mandatum.

2 Nec obſtat clauſula præſeruatiua iurium, nec facit dimiſſionem conditionalem, cùm ſimpliciter id quod eſt de iure præſeruet, Oldrad. *conſ.* 237. *num.* 9. & Io. Baptiſta non tenebatur renunciare iuribus ſuis, præſertim pendente cauſa appellationis.

3 Quo verò ad fructus, Breue mandat fructus conſignari, iuxta conſtitutionem fel. record. Sixti V. quæ decernit fructus à die obitus, & vacationibus beneficij vſque ad diem poſſeſſionis captæ per prouiſum Apoſtolicum ſpectare ad Cameram.

4 Vnde cùm Ioan. Baptiſta oſtendat inſtrumenta compoſitionis factæ cum Reuerendiſſimo Nuntio Neapolitano in 80. ducatis cum dilatione, & obligatione de ſoluendo; Domini putabant fuiſſe paritum, etiam quoad fructus, cùm in ijs Gaſpar non habeat intereſſe, & illa compoſitio habeat vim ſolutionis, *l. ſolutionis*, *ff. de verb. ſignif. l.* 1. *ff. qui ſatiſd. cogan.* Cagnol. *in l. plus cautionis*, *numer.* 4. *ff. de regul. iur.* Surd. *conſil.* 162. *numer.* 40.

Quoad expenſas litis non eſt agendum, cùm Breue 5 adſtringat ſolùm ad refectionem fructuum, & dimiſſionem poſſeſſionis, vt fuit dictum in Pampiloneñ. beneficij 28. Ianuarij 1577. coram bon. mem. Cardinale Blanchetto.

Impedimenta allegata pro Gaſpare, vt non potuerit percipere fructus poſt adeptam poſſeſſionem, non videbantur iuſtificari in facto, ſed quatenus adeſſent, Domini cenſebant conſideratione digna. Interim ex prædictis reſoluerunt pro ſufficienti paritione, &c.

R. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Ieroſolymitano.

Aqueñ. legati.

Veneris 18. *Martij* 1616.

ARGVMENTVM.

Habetur in ſummario num. 1.

SVMMARIVM.

1 *Gratia ex defectu intentionis Principis concedentis eſt nulla.*

2 *Subreptio reſultat ſi in reſcripto non fuerit facta mentio litis pendentia, & ea huiuſmodi ſubreptione reſcriptum remanet nullum.*

3 *Repudiaſſe non dicitur qui non acceptauit legatum annua prouiſionis relictum arbitrio hæredis, cum taxa per hæredem facta ſit nimis exigua, & poſſit petere reuiſionem, & augmentum.*

DECISIO CCXXXVIII.

DOmini cenſuerunt confirmationem non tenere cùm ſit ſubreptitia, & obreptitia. Fuit enim præſuppoſitum Sanctiſſimo fratres ſancti Auguſtini, quorum monaſterio fuerat relictum legatum annuæ prouiſionis perpetuæ, & congruentis arbitrio hæredis ad manutentionem trium fratrum ſacerdotum vltra numerum ſolitum, recuſaſſe acceptare taxam dictæ prouiſionis factam à dictis hæredibus, quod non ita ſe habet, cùm de tali recuſatione nullibi conſtet, ſed dicti fratres tantùm dixerunt dictam taxam non eſſe congruam, & propterea recurſum habuerint pro eius reuiſione ad Epiſcopum Aqueñ. cui per particulare Breue Sanctiſſimi committi obtinuerunt cauſam dictæ reuiſionis, & congruæ aſſignationis.

Vnde apparet Pontificem fuiſſe deceptum, & ſic gratiam laborare defectu intentionis illius, Soccin. ſen. *conſ.* 120. *num.* 5. *lib.* 3. Menoch. *conſil.* 108. *numer.* 24. Iaſ. *conſil.* 233. *num.* 35. *lib.* 2. Seraphin. *deciſ.* 398. *numer.* 1. *& ſeqq. &* 351. *num.* 26. Quia ſi perfectè cognouiſſet rei veritatem, difficiliùs vel nullo modo conceſſiſſet, cùm eius intentionis non fuerit præiudicare fratribus ſancti Auguſtini, quibus fuerat relicta dicta annua prouiſio, ſed ſolùm concordiam initam inter hæredes, & fratres ſancti Bernardi ſuper eadem annua prouiſione confirmari ſuper commutatione voluntatis teſtatricis, ſuppoſita congrua taxatione, & repudiatione fratrum ſancti Auguſtini. 1

Præterea ſubreptio etiam reſultat ex eò, quòd nulla fuit facta mentio litis pendentis ſuper dicta congrua aſſignatione coram Epiſcopo Aqueñ. quòd ſi narratum fuiſſet ſummo Pontifici, non ita de facili conceſſiſſet ſecundum Breue directum Epiſcopo Aſteñ. ſuper confirmatione dictæ concordiæ, quæ erat adeò præiudicialis fratribus ſancti Auguſtini, & liti pendenti, qua ſubreptione ſtante, remanet nullum ſecundum reſcriptum, & confirmatio illius vigore emanata, Oldrad. *conſil.* 299. *num.* 5. Rota *deciſ.* 12. *num.* 1. *de re iudicat. in nouis*, Felin. in *cap. ad audientiam il* 2. *numer.* 17. *verſic. fallit quintò, de reſcript.* 2

Nec obſtat, quòd fratres ſancti Auguſtini ſæpiùs requiſiti ab hæredibus ad acceptandum taxam factam, nihil declarauerint. Tum quia de huiuſmodi requiſitionibus non conſtat in actis: tum etiam quia non acceptando taxam factam per hæredes vti nimis exiguam, non videntur repudiaſſe legatum, cùm poſſent petere dictæ taxæ

xæ remiſſionem, & augmentum, prout fecerunt coram Epiſcopo Aquen. vt ſuprà dictum eſt, &c.

R. P. D. B V R A T T O.

Placentina decimarum perſonalium de Trugillo.

Veneris 18. Martij 1616.

A R G V M E N T V M.

Agitur in hac deciſione de nullitate examinis teſtium in vim remiſſoriæ ex pluribus capitibus, de quibus in ſummario.

S V M M A R I V M.

1 *Remiſſoria petita à Procuratore non habente legitimum mandatum producit nullitatem examinis teſtium, num. 1.*

2 *Epiſcopus, & non Capitulum habet iuris exiſtentiam in decimis, vbi parochiæ diœceſis non ſunt diſtinctæ.*

3 *Remiſſoria conceſſa parte non citata, nulla, & inualida eſt.*

Teſtes examinati ſine citatione ad videndum produci, & admitti articulos, & ad dicendum contra illos non probant, ibid.

4 *Decimæ perſonales præſtenſæ à mercenarijs ex eorum mercedibus, non ſoluuntur ex publico marſupio, ſed ſingulorum.*

5 *Index remiſſorialis non poteſt decernere citationem pro examinandis teſtibus coram alijs iudicibus, quàm coram ſe.*

Citatio nimis generalis, & vaga non continens certam diem, & horam, nulla & inualida eſt, ibid.

Remiſſoria in qua non fuit præfixus aliquis terminus probationis, non valet, ibid.

Citatio facta coram pluribus iudicibus exiſtentibus in diuerſis locis nulla, & inualida eſt, ibid.

6 *Teſtium examinis nullitas non ſanatur à Rota habente arbitrium, niſi fuerint examinati cum interrogatorijs datis à parte.*

7 *Teſtes examinati à iudice laico in cauſa decimarum nulliter examinati dicuntur, & non probant.*

D E C I S I O CCXXXIX.

1 NVllitas examinis teſtium, de quibus agitur, ſatis patens Dominis viſa fuit. Primò, quia non conſtat de legitimo mandato tam Gonzalez, à quo fuit petita, & obtenta remiſſoria nomine Epiſcopi, & Capituli, quam Guttierez, qui induxit teſtes, & obtinuit illos examinari, ad not. *in l. licet, C. de procurat. & in c. in noſtra, eodem tit.* Vant. *de mod. & ordin. iud. proceſſ. numer. 5. & de nullit. ex defect. mand. numer. 59.* & in terminis pro nullitate examinis Rot. *deciſ. 410. in princip. part. 1. diuerſ.* & aliàs paſſim.

2 Nec viſum fuit huiuſmodi defectum eſſe ſublatum, ex eo quòd ſufficeret Gonzalez fuiſſe procuratorem Capituli, & ideo propter litis conſortium non eſſet neceſſarium mandatum Epiſcopi; quia imò illud in hoc caſu requirebatur, cùm non Capitulum, ſed Epiſcopus habeat iuris aſſiſtentiam in decimis vbi parochiæ diœceſis non ſunt diſtinctæ, vt per *can. omnes Baſilicæ 16. q. 7.* Rebuff. *de decim. q. 7. num. 9.* Azor. *Inſt. moral. par. 1. lib. 7. cap. 36. qu. 9. verſ. tertio quando*, & fuit dictum in Ciuitaten. decimarum 18. Maij 1596. coram bo. mem. Giptio.

3 Secundò ex defectu citationis, qui non ſolùm reſultat ex defectu dicti mandati, Vant. *vbi ſupra n. 61.* ſed etiam, quia coram Vicario Placentino verè pars non fuit citata, nec præſens ad videndum produci, & admitti articulos, Butr. *in c. 2. de teſtib. num. 11. & 16.* Imol. *num. 10.* Dec. *n. 9.* & Felin. *num. 32.* Soccin. *de dilation. art. 7. num. 66. verſic. vigeſimus tertius caſus*, de communi Grauat. ad Veſtr. *lib. 5. cap. 1. num. 5.* Guidobon. *deciſ. 71. in manuſcript.* Neque ad dicendum contra illos, vt tenuit Rota in Leodien. ſalarij 14. Nouembris 1603. coram bon. mem. Litta. Gonzal. *ad regulam octauam in adnot. contr. nullitat. & attent. in cauſ. benef. numer.* 107. Nec quando per dictum Vicarium Placentinum fuit decreta remiſſoria Vicario Foraneo, & Curatis diſtrictus de Trugillo, prout requirebatur, iuxta deciſ. Caputaq. 272. *part.* 3. & hodiernum ſtilum, de quo ex pluribus teſtantur Farinac. *de oppoſit. contra exam. teſt. q. 77. num. 115. & pluribus ſeqq.* & Scauia *de iudic. cauſ. ciuil. & crimin. lib. 2. cap. 8. queſt. 7. num. 857. pag. mihi 286.*

Nec ſufficit fuiſſe citatos duos Procuratores ciuitatis de Trugillo. Nam vltra quòd vnus ex eis proteſtatus fuit ſe à multis diebus non eſſe ampliùs procuratorem; citatio iſta fuit nulla, tum propter omiſſam illius formam, *l. 1. §. Ofilius*, & ibi Bald. *num. 5. ff. ne quis eum qui in ius voc.* &c. Idem Bald. *in l. non ſunt liberi, num. 2. ff. de ſtat. hom.* Aym. *conſil. 182. num. 11.* Soccin. *de dilat. art. 20. numer. 4.* Tum etiam quia agitur de decimis perſonalibus præſtenſis à mercenarijs ex eorum mercedibus, quæ non ſoluuntur ex publico marſupio, ſed ſingulorum, & ſic non tractatur de intereſſe ciuitatis, ſed particularium, iuxta not. 10 ſimili per Bald. *in cap. tertio loco num. 4. de probat.* Iacobin. *in l. nullus num. 8. ff. de teſtib.* Couarr. *pract. queſt. cap. 18. num. 4. verſ. qua ratione*, & iuxta dicta in Signina Quartorum 4. Martij 1611. coram R. P. D. meo Caualerio. Et ideò neceſſariò citandi erant omnes intereſſati, & quibus poterat præiudicari, *l. de vnoquoque, ff. de re iudic.* latè Soccin. *de dilation. art. 5.* Rota in Calaguritan. de Maeſtris 27. Octobris 1603. coram Illuſtriſs. D. Cardinali Lancellotto relata per Gonzal. *vbi ſuprà n. 49.* 4

Citatio verò Vicarij de Trugillo ad videndum iurare teſtes coram ſe, & curatis, videtur nulla, tum ex defectu iuriſdictionis, Card. Seraphin. *deciſ. 1018. num. 5.* quia ipſe non poterat decernere citationem pro examinandis teſtibus coram dictis Curatis delegatis à Vicario Placentino, ſed ſolùm coram ſe, *c. cum cauſa*, vbi Abb. & alij, *de offic. deleg.* Soccin. *de dilat. art. 18. num. 3.* Vant. *de nullitat. ex defect. citat. num. 27.* tum quia fuit nimis generalis, & vaga, cùm non contineat certam diem, & horam, Bart. *in l. aut qui aliter, §. 1. ff. quod vi, aut clam.* Caputaqu. *deciſ. 274. num. 1. par. 3.* cum alijs in Calaguritana iuris viſitandi 28. Ianuarij 1611. coram R. P. D. meo Pirouano. Nec in remiſſoria præfixus fuerit vllus terminus probatorius, Caputaqo. *d. deciſ. 274. & deciſ. 289. ead. part. 3.* Mohed. *deciſ. 4. num. 3. de teſtib.* Rot. *deciſ. 151. num. 1. part. 2. diuerſ.* & in Compoſtellana iuriſpatronatus 20. Octobris 1578. coram bon. mem. Card. Lancellotto ſeniori. Tantò magis, quia citatio fuit ad videndum iurare teſtes coram dictis Curatis, qui erant pluſquam viginti, & in diuerſis locis, & ſic etiam incertum, & dubium erat vbi, & coram quibus priùs eſſet comparendum, & erat impoſſibile coram tot eodem tempore comparere, vnde in hoc caſu neceſſaria quoque erat intimatio receſſus Receptoris, ſeu Commiſſarij ab ipſa ciuitate, vt pars illum ſequi poſſet, quam ſſa examen redditur nullum, vt tenet Rota in Burgen. Iuriſpatronatus 18. Decembris 1595. coram bo. me. Giptio, & in alijs relatis per Gonzal. *vbi ſuprà n. 57.* 5

Prædicti autem defectus eò magis viſi fuerunt Dominis releuantes, quia nulla fuerunt data interrogatoria, & ſic pars non potuit vti ſuis defenſionibus tam contra perſonas, quàm contra dicta teſtium, quo tantum caſu Rota ſolet exercere arbitrium pro ſanatione examinis nulliter facti, Put. *dec. 300. lib. 3. in nouiſſ.* & fuit dictum in Carthaginen. Canonicatus 17. Decembris 1610. coram Illuſtriſs. D. Card. Lancellotto, & in Melliten. Conſeruæ 10. Iunij præteriti coram me, & in alijs paſſim. 6

Quo verò ad alios teſtes examinatos vigore prouiſionis Regiæ, vltra quòd ipſi etiam fuerunt nulliter examinati coram iudice laico, qui eſt incompetens in hac materia decimarum, Rebuff. *de decim. q. 10. num. 35. cum tribus ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. in ſuprà allegato c. 36. q. 8. verſ. meo iudicio*, & fuis dictum in Patauina decimarum 4. Martij 1603. coram Reuerendiſs. D. meo Decano, pars expreſsè dicit ſe illis non vti, nec vti intendere. 7

Et ideò fuit vt ſuprà vtraque parte informante deciſum.

R. P. D.

Digitized by Google

R. P. D. PIROVANO.

Calaguritana iuris viſitandi de Aquilaz.

Die 18. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

Super validitate examinis vigore remiſſoriæ eſt tota in facto.

SVMMARIVM.

1 *Probationes recipi poſſunt poſt concluſum in cauſa, quando non contrariantur effectui concluſionis.*

2 *Iudicis recuſatio propter ſuſpicionem cum cauſa expreſſione operatur ſuſpenſionem proceſſus, ſed debet eſſe effectualis recuſatio.*

3 *Notarij recuſatio debet eſſe ante examen teſtium, & cum cauſa expreſſione, aliàs non valet.*

DECISIO CCXL.

PRætenditur pro parte Archipresbyteri de Aqoilaz, & illius Cleri, quòd Epiſcopus teneatur illos perſunaliter viſitare, & ad probandam quaſi poſſeſſionem fuit decreta remiſſoria, & hodie dubitatum de validitate proceſſus, nempe ao teſtes vigore remiſſoriæ pro parte Archipresbyteri ſint nulliter examinati.

Et eſſe validè examinatos fuit reſponſum, quia de iuriſdictione ſubdelegantis non eſt dubitandnm, & ſubdelegatus formam ſibi traditam in litteris remiſſorialibus obſeruauit, & cætera quæ ad iuris ſolemnitatem requirebantur, adimpleuit. Nullitates autem oppoſitæ viſæ ſnnt non obſtare.

Ad primum enim quòd Epiſcopus non fuit legitimè citatus ad videndum iurare teſtes, dum fuit citatus Ferdinandus Ruyz vti Procurator fiſcalis, qui talis non probatur, neque quòd haberet ſufficiens mandatum.

Fuit reſponſum reſpectu mandati ceſſare obiectum, quia ex forma data in litteris remiſſorialibus Procurator fiſcalis erat citandus, qui cùm fuerit citatus, & talis eſſet, vt ex fide Notarij illius aodientiæ quæ datur, ſatisfactum eſt formæ citandi abſque alia probatione ſpecialis mandati, & Domino Epiſcopo oon eſt ſublata facultas probandi carentiam mandati in Ferdinando.

1 Neque videbator releuans exceptio circunductionis citationis prædictæ ex dectetis poſtea factis de interpretando articulos, & de eorundem copiam dando Epiſcopo cum intimatione dectetorum, quia hæc omnia vti compatibilia cum termino citationis ad videndum iurare teſtes, non circuoducunt terminum, Rota *deciſ. 2. de teſtibus in nouiſſ.* Io qua firmatur, quòd poſt concluſum in cauſa poſſunt recipi probationes quando non contrariantur effectui concluſionis; & quamuis decreta prædicta fuerint intimata Epiſcopo in ſtratis, attenta tamen contumacia promotoris fiſcalis, perſonaliter citati, & non comparentis in loco Victoriæ, vbi interpretatio fieri debebat, id videtur licuiſſe ad inſtar iudicij contradictarum, Rota *deciſ. duodecima, de dolo, & contumacia, in antiquis, & in nouiſſ. deciſ. 6. eodem tit.*

Ad aliam oppoſitionem ex defectu iuriſdictionis, quia exequutor erat ſuſpectus Epiſcopo, cùm haberet ſimilem litem cum eodem Epiſcopo ſuper iure corrigendi Canonicos in prædicta Eccleſia collegiata de Victoria, vt ideò accelerauerit examen, timens recuſationem ſi Epiſcopus preſcruiſſet eius deputationem, prout poſtea fuit à legitimo procuratore recuſatus.

2 Dicebatur iore cautum noo reperiri, quòd timor recuſationis ſuſpendat proceſſum, ſed benè requiritur effectualis recuſatio, & cauſæ expreſſio, *c. cùm ſpeciali, & cap. ſecundo re iuris*, §. 1. *de appellat.* Andr. Gayl. *lib. 1. obſeru.* 33. *num.* 14. Maximè cùm ioterceſſerint ſex dies à tempore citationis ad videndum iurare teſtes, ex quibus licuiſſet Epiſcopo iudicem in tempore recuſare, ſed extra tempus, vt factum fuit, non cauſat nullitatem, quia proceſſus ad vlteriora non fuit impeditus.

Similiter dicebatur non obſtare defectum mandati procuræ vtriuſque partis, quia reſpectu Epiſcopi aderat Procurator fiſcalis, qui fuit citatus, & pro Archipresbytero conſtat de mandato procuræ in perſonam Petri Martini Hinarte, qui ſemper comparuit pro Archipresbytero, & fuit conſtitutus non ſolùm contra Manſum tunc Epiſcopum, ſed etiam contra Epiſcopum, & digoitatem Epiſcopalem vſque ad finem cauſæ, & coram quibuſcumque iudicibus, ita vt per obitum Epiſcopi Manſe noo expirauerit mandatum, ex quo remanebat dignitas quæ nunquam moritur.

Aſſerebatur pariter non obſtare, quòd remiſſoria fuerit decreta tempore Epiſcopi præceſſoris, & quòd modernus Epiſcopus non fuit citatus ad concordandum de iudice, quando eo in poſſeſſione Epiſcopatus exiſtente fuit relaxata prout neceſſarium erat, cùm Epiſcopus præceſſor iam eſſet mortuus.

Quia ex facto obiectum ceſſabar, cùm Petrus Porrex Procurator Epiſcopi præceſſoris, promiſerit quòd ſucceſſor ratificaſſet actus prædictos, prout poſteà ratificauit geſta per eundem Petrum in mandato eidem Petro tranſmiſſo ſub die 4. Iunij 1614. oec dicatur quòd ratificatio fuit de geſtis tantùm ipſius moderni Epiſcopi nomine, non autem præceſſoris, qnia acta per anteceſſorem tanquam reproducta nomine moderni Epiſcopi cadunt ſub approbatione actorum nomine eiuſdem geſtorum. Et quamuis approbatio legatur facta die 4. Iuoij 1614. promiſſio autem de ratificando emanauerit die 27. eiuſdem menſis, quæ accommodari non poſſe dicebatur ad actum præſentem, cùm de illius natura ſit ſubſequi, non autem præcedere actnm ratificandum, nihil tamen referre viſum fuit, quia Petrus duo promiſit, vel quòd conſtabit de ſuæ procurationis mandato ſufficienti ad hanc cauſam, vel quòd geſta per eum ratificabuntur per modernum Epiſcopum; vtromque igitur benè conueniet, nempe geſta ante mandatum in vim approbationis valebunt, geſta verò pòſt in vim maodati, de qno apparet.

Demum viſum eſt non obſtare, quòd Epiſcopus non fuerit citatus ad videndum aperiri Rotulum remiſſoriæ, quia huiuſmodi citatio oon videbatur neceſſaria, cùm remiſſoria expedita fuerit aperta cum inſertione articulorum, & non etiam io litteris remiſſorialibus fuerit data hæc forma, prout de citatione promotoris fiſcalis fuit expreſſum.

Et quæ dicebantur de recuſatione Notarij caoſæ, non 3
fuerunt recepta, cùm fuerit facta poſt examen teſtium, & terminum remiſſoriæ, nec per iudicem admiſſa tanquam facta ſine cauſæ expreſſione, prout de iure oeceſſarium eſt, ſicuti in iudice dictum fuit, *c. cum ſpeciali, c. 2. requiris, de appellation.* nec diſſentit Alexander *conſil.* 104. *lib.* 5. *num.* 4.

Et ita, &c.

R. P. D. ANDREA.

Senogalleñ. prædij.

Veneris 18. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

Valor bonorum fideicommiſſo ſubiectorum iudicatur ſecundùm tempus mortis, non poſteà, & qui fideicommiſſum allegat, concludenter probare debet. Cætera vide in ſummario.

SVMMARIVM.

2 *Valor bonorum fideicommiſſi æſtimatorum ſecundùm tempus mortis teſtatoris, non autem ſecundùm tempus poſt illius mortem, verſ. primo enim.*

3 *Dictio* circa *licèt regulariter ad modicum referatur, aliquando tamen refertur ad id quod eſt ſatis, ſiue plus, ſiue minus.*

4 *Pretium, & valor rerum poteſt augeri beneficio temporis.*

6 *Partem facere, & non admitti ad partem non eſt inconueniens.*

Dotes nunquid detrahenda ſint de legitima filiorum, num. 7.

9 *Fideicommiſſe bona à teſtatore fuiſſe ſuppoſita non præſumitur, niſi id expreſſe dixerit, & allegantis fideicommiſſum incumbit onus probandi.*

DE-

Digitized by Google

DECISIO CCXLI.

1 DOmini ſteterunt in deciſis ſub die 18. Martij anni præteriti coram me. Cùm enim fidelis agat ad reſciſſionem contractus iurati, cum obligatione Camerali, ſub eo prætextu, quòd fideicommiſſum excedat ſummam in instrumento venditionis expreſſam, hoc probare debet plenè, & concludenter, cùm in eo ſe fundet, *l. 2. ff. de probat. l. actor, C. eod.* Seraph. *deciſ. 940. nu. 1.* quod factum ab eo non videtur.

2 Primò enim ad cognitionem valoris bonorum fideicommiſſi tempus mortis ipſius teſtatoris, non autem ſequens attendi debet, cùm ex induſtria hæredis, vel aliàs ex re ipſa, vel propter eam multa poſſint accedere dictis bonis, quæ non augeant illorum valorem, ſed penes hæredem grauatum ſint remanſura, *l. 3.* vbi not. Bart. & omnes, *ff. ad l. falcid. l. debitor, §. final. l. in fideicommiſſariam, §. quoties, ff. ad Trebell.* idem Bart. & Doct. *in l. ſi hæres pecuniam, in princip. ff. eod.* Ruin. *conſ. 97. numer. 13. lib. 3.* & pro regula tradit Peregrin. *de fideicommiſſ. artic. 6. num. 39.* qui latiùs per diſtinctionem caſuum hoc declarat *artic. 10. num. vſque 26.* Et ideò cùm mors teſtatoris euenerit de anno 1588. valor bonorum ipſius de dicto tempore probandus erat, non autem de anno 1609. quo tempore venditio fuit facta fideli, cùm medio tempore plura augmenta contigerint ex rebus ipſis, quæ cedere non debent lucro fideicommiſſarij, ſed hæredis, & proinde calculus factus de tempore venditionis non probat verum valorem fideicommiſſi, prout illum tenetur probare fidelis, ex ſupradictis.

3 Secundò animaduertendum eſt, quod in dicto inſtrumento venditionis fuit narratum prædium eſſe liberum, excepto fideicommiſſo ſcutor. 2000. in circa, quæ dictio *in circa*, etſi regulariter ad modicum referatur, gloſſ. *in cap. final. verſ. circiter, de deſponſ. impub.* cum alijs per Modern. *de clauſul. 1. part. clauſul. 59. num. 2.* Tamen aliquando refertur ad id, quod eſt ſatis, ſiue plus, ſiue minus, Ang. *conſ. 94. num. 4. in fin.* & ideò verificatur in 4. parte plus minus, Corn. *conſ. 59. num. 5. & 6. lib. 4.* & fuit dictum in vna Romana locationis vineæ 20. Decembris 1602. coram Illuſtriſſimo Ludouiſio, quod multò magis videtur admittendum in hoc caſu ad excludendam malam fidem venditoris, & ſuſtinendum contractum, pro quo omnis interpretatio fieri debet, *l. quoties, la 11. ff. de reb. dub.* Crauett. *conſil. 52. numer. 2. & conſil. 284. numer. 5.* Gabr. *conſil. 50. numer. 7. lib. 1.* Surd. *deciſ. 114. num. 12.*

4 Quibus ſic præmiſſis, non obſtat, quòd tanti valeant ſalmæ 37. obuentæ hæredibus Marcelli, quanti valeant ſalmæ 43. obuentæ Horatio, & ſalmæ 50. obuentæ Bernabeo, quia placuit reſponſio, quòd dd. hæredibus, & Horatio fuerit datum ſupplementum in alijs bonis, de quibus in antiquo ſummario num. 5. & in præſenti num. 2. & ſic partes fuerunt adæquatæ cum alijs bonis, quæ non erant teſtatoris, ſed propria ipſorum hæredum. Et licèt inſtetur, quòd ſalmæ obuentæ hæredibus Marcelli, & Horatio erant longè meliores, quàm quæ obuenerant Bernabeo, non videtur hoc probari ex fide, quæ datur num. 1. Tum quia lite pendente, & quia non percutit tempus diuiſionis, & multò minus obitum teſtatoris. Tum quia de qualitate terrarum nihil ibi dicitur, ſed de valore, qui potuit augeri, prout regulariter euenit beneficio temporis, ad tex. *in l. pretia rerum, §. fin. ff. ad l. falcid.* Cæſ. de Graſſ. *deciſ. 3. num. 3. de teſt.* & quia non datur fides valoris etiam terrarum exiſtentium in territorio di Beluedere, in quo adeſt prædium Paſſarini, qui ſimiliter potuit creſcere beneficio temporis, vt ſit maximè veriſimile, qui ſi informantes pro fideli ad exaggerandum qualitatem terrarum Horatij conſiderant earum ſitum, vulgò nuncupatum *il Giardino*, conſiderare etiam debent ſitum Paſſarini, qui eſt in territorio di Beluedere, vt in inſtrumento diuiſionis. Vltra quòd d. fides ſuffragari forſan poſſet in liquidatione fructuum, vel in alia materia, in qua admittuntur leuiores probationes; ſecus verò in iſta, in qua, vt ſuprà dixi, requiritur plena, & concludens probatio, cùm exinde arguatur mala fides vendentis, & reſciſſio contractus.

5 Similiter nec reſiſtit, quòd partita illa creditorum communium in ſumma ſcutor. 8479. non ſit intelligenda de bonis acquiſitis poſt mortem patris, ſed ponenda ad creditum hæreditatis; quia ſemper viget reſponſio diſcretiuæ loqutionis appoſitæ in rubricellis, vt in deciſione: confeſſio autem per quam partes in inſtrumento condito ſub die 29. Nouembris 1595. de quo in ſummario Capitanei *n. 2.* vocant omnia dicta credita hæreditaria inter eos communia, habet relationem ad inſtrumentum diuiſionis, in quo legitur dicta diſcretiua loqutio, itaut non plus debeat eſſe in referente, quàm in relato, vulg. *l. aſſe toto, ff. de hæred. inſtituend.*

Non etiam releuat, ex ſumma æris alieni teſtatoris eſſe detrahenda ſcuta 2200. ſoluta ab hæredibus pro dote Camillæ filiæ teſtatoris, quæ non vti æs alienum, ſed vti legitima venit deducenda ex corpore legitimæ omnium filiorum, cùm ipſa faciat partem, & ad illam admittatur, ex alleg. Quia de iure non eſt inconueniens, quod quis faciat partem, & non admittatur ad partem, vt ex text. *l. huiuſmodi, §. ſi Titio, ff. de leg. 1.* & tradit in iſtis terminis Theſaur. *deciſ. 159. num. 13. circa med. verſ. neque abſurdum eſt.* Vnde ſtante excluſione fœminarum per ſtatutum Montis Bodij propter maſculos, ipſa filia teſtatoris auget numerum filiorum, itaut faciat tranſire legitimam de triente in ſemiſſem, & quod ab ea per ſtatutum aufertur, accreſcit maſculis eorum legitimam impinguando, vt articulo benè diſcuſſo firmauit Rota in cauſa Romana de Lante coram fel. record. Clemente VIII. inter impreſſ. diuerſor. *deciſ. 266. par. 1.* quam poſtea fuit ſequuta in Anconitan. legitimæ 28. Iunij 1606. coram bo. me. Penia. 6

Sed quia in contrarium adeſt deciſio in cauſa Peruſina de Alphanis 15. Iunij 1612. coram Illuſtriſſ. Ludouiſio, Domini pro nunc, omiſſo iſto articulo, in quo nihil certi ſtatuere voluerunt, ſatis putarunt ad effectum excludendi malam fidem in Bernabeo, qui putabat dictam dotem Camillæ non eſſe de legitima filiorum detrahendam, hoc ſufficere, quòd nedum habeat pro ſe Doctores graues, quorum opinio cauſat bonam fidem, Anchar. *in Clem. ne Romani, in princip. de elect.* Iaſ. *in l. properandum, §. ſin autem alterutra, num. 8. in 1. & 2. concluſ. C. de iud.* ſed deciſiones Rotales, quarum etiam conflictus ſatis indicat hunc articulum verſari in iure admodum dubio, Caſſad. *deciſ. 11. num. 8. in fin. ſuper regul.* Rota *deciſ. 132. ante num. 7. par. 2. diuerſ.* cuius error æquiparatur errori facti, Aym. *conſ. 279. num. 2.* Gabr. *conſ. 90. num. 25. lib. 2.* Capyc. *dec. 10. num. 20.* Rota *dicta deciſ. 132. num. 7.* & ſic Bernabeus omninò venit excuſandus. 7

Quoad partitam verò ſcutorum 1000. pro cenſu, cum quodam Vincentio Caſſino, quæ dicitur eſſe detrahenda ex ære alieno teſtatoris, quia licèt verè ſit debitum ipſius, tamen fuit poſitum in alia partita ſcutorum 6396. vt in dicto inſtrumento del 1595. aliàs hæc partita bis detraheretur. Non conſtat de tali geminata detractione, quia licèt in inſtrumento diuiſionis dicta partita ſcutorum 1000. per errorem fuerit appoſita inter credita communia, non tamen propterea ſequitur, eam bis detrahi, ſi numeretur inter alia debita teſtatoris, quia ſemel tantùm detrahitur, vt debitum ipſius. Et quòd per errorem fuerit appoſita inter credita communia, quæ non erant hæreditaria, hoc non eſt detrahere ex hæreditate, ſed non computare in hæreditate, adeò quòd etiam ſi conſtaret integra illa ſcut. 8497. non eſſe credita communia, ſi tamen non probaretur, prout non fuit hactenus probatum, illa eſſe hæreditaria, non poſſent talia reputari, & ſic neque fideicommiſſum augere. 8

Dotes quoque vxorum teſtatoris ſimiliter ſunt detrahendæ de corpore hæreditatis, non obſtante quòd dicatur, teſtatorem illas expreſſè ſuppoſuiſſe fideicommiſſo, de quo agitur; nam licet teſtator illas mandauerit incorporari in bonis, & hæreditate ipſius, vt in ſummario Capitanei *numer. 4.* Ex lectura tamen teſtamenti apparet id feciſſe ad effectum, vt fieret inter filios coæqualis diuiſio, non autem ad effectum eas ſupponendi fideicommiſſo, quia id expreſſè non dixit, & alleganti incumbit onus illud concludenter probandi, *l. cohæredi, §. cum filia, ff. de vulg.* Craſſ. *in §. fideicommiſſum, q. 4. numer. 9.* Surd. *conſil. 554. num. 4.* Peregr. *de fideicommiſſ. art. 1. ſub numer. 26.* & in dubio pro non fideicommiſſo pronunciandum eſt. Craſſ. *vbi ſupra, num. 7. in fin.* Surd. *dicto conſil. 554. num. 6.* Menoch. *præſumpt. 67. in princ. & n. 26. lib. 4.* Molin. *de Hiſpan. primog. lib. 1. cap. 4. num. 8.* 9

Item mobilia, quæ non probantur hodie extare, fu- 10

Digitized by Google

neris impenſa, & melioramenta facta poſt patris obitum, & diuiſionem inter ipſos fratres, & fata, fructus pendentes, legataque annua, de quibus in deciſione, ſunt pariter detrahenda, prout etiam legitima, & Trebellianica, vt latiùs ibi fuit firmatum, adeò quòd habita ratione omnium prædictorum, & facto calculo, non appareat fideicommiſſum excedere ſummam expreſſam in inſtrumento venditionis. Et ſic Domini perſtiterunt in deciſis.

R. P. D. LVDOVISIO

Poſteà felic. rec. Gregorio XV.

Romana hæreditatis de Cecchis.

Veneris 4. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM

Matrimonium præſumptionibus, & coniecturis probatur, quando agitur de probanda legitimitate ad effectum ſucceſſionis, necnon etiam probatur per publicam vocem, & famam, iunctis adminiculis, de quibus in hac deciſione, quæ magiſtralis eſt.

SVMMARIVM.

1 *Legitimitas quando agitur ad effectum ſucceſſionis, coniecturis, & præſumptionibus probatur, ne dum leniores ſufficiunt probationes.*

Legitimitas facilè præſumitur conſtito de filiatione, ibid. in fine.

2 *Legitimitas probatur per teſtes deponentes de communi reputatione.*

Matrimonium probatur per communem reputationem ad effectum legitimitatis, & ſucceſſionis, ibid.

3 *Matrimonium præſumitur ex eo quod vir, & mulier ſe maritum, & vxorem nominant, & hæc præſumptio transfert onus probandi contrarium in aduerſarium.*

4 *Matrimonium probatur per publicam vocem, & famam ſaltim iunctis adminiculis ad effectum legitimitatis filiorum, & num. ſeqq. vbi recenſentur nonnulla adminicula.*

Teſtes de auditu faciunt præſumptionem, ibid.

8 *Legitimus dicitur is, qui natus eſt ex ea quæ creditur vxor.*

9 *Legitimitas probatur per publicam vocem, & famam, & communem reputationem, & n. 11. vbi quid ſi iſto caſu ſint fama contraria.*

10 *Legitimitas probatur per nominationem, & tractatum quando parentes quem filium legitimum vocant.*

12 *Teſtes ſibi ipſis contrarij circa id quod principaliter non quæritur, probant.*

DECISIO CCXLII.

1 ACtum fuit ſuper legitimitate Dominici, an eam probent teſtes inducti pro parte illorum de Cancellarijs? & Domini cenſuerunt probare: ſi tamen non habeant tales exceptiones in earum perſonis, propter quas veniant reijciendi, de quo particulariter diſcutietur; quando enim incidit quæſtio legitimitatis ad effectum ſucceſſionis, ſufficiunt leuiores probationes, imò coniecturæ, & præſumptiones, vt fuit dictum in vna Romana hæreditatis 20. Nouembris 1598. coram Illuſtriſſimo Cardinali Seraphino, & in Veneta legitimitatis 26. Aprilis, & 27. Iunij 1602. coram Card. Pamphilio. Tantò magis in caſu iſto, in quo non dubitatur de filiatione, quia eſt in confeſſo apud partes Dominicum eſſe natum ex Mario, & Semidea, ſed controuertitur qualitas legitimitatis; quæ quidem poſtquam de ſubſtantia filiationis appater, de facili eſt probabilis, vt arguit in terminis Cephal. *conſil.* 435. *n.* 4. *& ſeq.* Peregr. *conſ.* 91. *n.* 2. *lib.* 2. & tradita per Angel. *in l. ſi certis annis, C. de pactis.*

2 Ex teſtibus autem probatur Marium, & Semideam communiter habitos, & reputatos fuiſſe maritum, & vxorem, id enim deponit 1. iuxta 21. interrogatorium, 4. ſuper 14. 5. iuxta 9. 7. iuxta 11. 8. ſuper primo articulo. Communis autem reputatio probat matrimonium ad effectum legitimitatis, & ſucceſſionis, Alberic. *in l. quod filium, n.* 6. *verſic. Item probatur per communem reputationem, ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris,* Alex. *conſil.* 51. *n.* 2. *lib.* 1. Caputaq. *deciſ.* 203. *par.* 2. Cæſ. de Graſſ. *deciſ.* 2. *n.* 6. *qui filij ſint legitimi,* fuit dictum in Parmen. ſtatus coram Seraphino 23. Octobris 1592. & coram me in eadem diebus præteritis.

3 Accedit, quia, vt dicunt ibi ijdem teſtes, Marius, & Semidea ſe inuicem appellabant, & tractabant vti coniuges, quod facit tantam præſumptionem pro matrimonio, vt transferat onus probandi in contrarium, Anton. de Butr. *in cap.* 2. *in* 5. *notab. qui filij ſint legitimi,* Dec. *conſ.* 54. *n.* 3. Pariſ. *conſ.* 23. *lib.* 2. Cephal. *d. conſ.* 435. *num.* 35. Mohed. *deciſ.* 3. *ad fin. qui filij ſint legitimi.*

4 Deponunt etiam quartus, & quintus teſtis in locis ſuprà allegatis de publica voce, & fama, quæ ſaltim iunctis adminiculis probat matrimonium ad effectum legitimitatis filiorum, Put. *deciſ.* 173. *lib.* 2. Cæſ. de Graſſ. *deciſ.* 6. *nu.* 8. *qui filij ſint legitimi,* fuit dictum in illa Veneta illegitimitatis coram Illuſtriſſimo Pamphilio. Multa autem afferunt adminicula pro parte matrimonij. Primò adſunt plures teſtes de auditu, qui præſumptionem faciunt, & adminiculum, Dec. *conſ.* 82. *num.* 1. Ruin. *conſ.* 107. *num.* 17. *lib.* 5. Cæſ. de Graſſ. *deciſ.* 6. *n.* 7. fuit dictum in illa Veneta legitimitatis.

5 Secundò vrgens adminiculum pro matrimonio, viſum fuit Dominis, quòd Marius patiebatur, quòd Semidea tam foris, quàm domi eſſet, non ſolùm cum matre ipſius Marij, ſed etiam cum ſororibus innuptis, quod non feciſſet ſi fuiſſet mulier inhoneſta, & eius concubina, qua præſumptione etiam vtuntur teſtes.

6 Tertiò vt dicit quintus teſtis iuxta nonum, octauus iuxta quintum, nonus ſuper primo, Semidea induebatur veſtibus nobilium mulierum, & quibus Romanæ nuptæ vti ſolebant, quod ad effectum, de quo agitur, conſiderat Hoſt. & alij *in cap. illud de presbyt.* Alexand. *conſ.* 151. *n.* 10. *lib.* 5. Cephal. *d. conſ.* 431. *n.* 65.

7 Quartò concurrit dictum quarti teſtis iuxta 17. qui dicit, indutum vidiſſe Marium veſtibus funeribus, dicentem, quòd incedebat in dicto habitu propter mortem Semideæ, quod eſt magnum indicium, quòd viuens fuiſſet coniux, & per Cephal. *vbi ſupra n.* 66. *& ſeq.*

8 Stantibus autem tot coniecturis, & præſumptionibus ad perſuadendum matrimonium inter Marium, & Semideam non eſſet aliud petendum pro legitimitate Dominici, quia legitimus dicitur natus ex ea, quæ credebatur vxor, gloſſ. *in cap. lator, in verbo probare legitimè, qui filij ſint legitimi,* in concordantibus adductis per Peregrinum *d. conſ.* 91. *n.* 4. *& ſeq.*

9 Verùm non deſunt etiam probationes reſpicientes perſonam ipſius Dominici, quia quartus teſtis ſuper 3. quintus iusta 21. 8. ſuper 3. & 10. iuxta 12. deponunt ex publica voce, & fama, & ex communi reputatione Dominicum fuiſſe filium legitimum, & naturalem Marij, quod ſufficere deberet, Cæſar. de Graſſ *d. dec.* 6. *n.* 2. Caputaq. *deciſ.* 150. *n.* 1. *p.* 2. Cephal. *vbi ſupra n.* 50.

10 Cùm præſertim, vt dicunt omnea teſtes ſuper 3. Marius, & Semidea illum vti legitimum nominauerint, & tractauerint, es quo fuerat conſtitutus in quaſi poſſeſſione filiationis legitimæ, Bart. *in l. non nullus, in prima lectura num.* 7. *C. de pubor.* Alberic. *in l. filium n.* 7. *ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris,* Menoch. *de arbitrar. iud. caſu* 89. *n.* 69. 71. *&* 78. Cephal. *conſ. citato n.* 50. *& ſeq.*

11 Non obſtat, quòd dicitur de fama illegitimitatis, quia illa non probatur, & in concurſu præualet fama legitimitatis, Put. *deciſ.* 2. *lib.* 3.

12 Non obſtant quædam contrarietates allegatæ per informantes pro Cecchis, quia vel non ſunt circa id quod principaliter quæritur, & propterea non elidunt dictum teſtis, ad tradita per Bero. *in c. licet cauſam, n.* 37. *verſ. ſoluti de probat.* vt eſt quando modò debent ſcire, & modò neſcire, Dec. *conſ.* 272. *num.* 2. *ad finem verſic.* & idem Bart. Neuizan. *conſ.* 48. *num.* 7. Riminald. iun. *conſil.* 344. *num.* 9. *& ſeq.* & dixit Rota in vna Placentina adminiſtrationis Sacramentorum 10. Martij 1581. coram R. P. D. Cantucin.

13 Non obſtat, quòd Marcella, & Iſabella fuerint hæredes, quia fuit dictum fuiſſe hæredes de facto: an autem de iure fuerint tales, pendere à legitimitate, vel illegitimitate Dominici.

R. P. D.

Digitized by Google

R. P. D. COCCINO.

Montis Faliſci fideicommiſſi de Biſentijs.

Veneris 15. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Statuti copia quando probet in iudicio, ſi eiuſdem ſtatuti originale fuit deperditum, aut propter antiquitatem laceratum, ſeu etiam non intelligibile effectum.

SVMMARIVM.

1 *Lex canonica, vel ciuilis de eius eſſentia non requirit ſcripturam.*

Inſtrumenti copia extracta à publico officiali probat, ſub num. 1. vbi præſertim, ſi ſuper ea alias fuiſſet iudicatum.

2 *Inſtrumenti copia probat quando conſtat per teſtes originale fuiſſe laceratum.*

Statuti copia quando probet ſi antiquum originale non reperiatur, aut fuerit laceratum, num. 1. & 2.

4 *Probatio quæ fortior eſt vincit minus fortem.*

DECISIO CCXLIII.

1 CErtum eſt quòd lex canonica, vel ciuilis de eius eſſentia non requirit ſcripturam, Rot. *deciſ. 1. de conſtit.* Suarez *de legib. lib. 3. cap. 15. num. 6.* vbi alios allegat, *& lib. 4. cap. 14. num. 2.* Dominus meus Ludouic. Carbo *de legib. lib. 3. diſputat. 2.* Sebaſt. Medic. *de legib. & ſtat. part. 3. quæſt. 3.* & idem eſt in ſtatutis, Rota, Carbo, & Medic. *locis prædictis*, licèt contrarium ſentiat Suarez *d. lib. 4. cap. 14. num. 2. verſ. inferiorum autem ſtatuta*, ſed in caſu de quo agitur propriè non eſt opus ingredi hanc quæſtionem, quia cùm dubitatur, an conſtet de exiſtentia ſtatuti ad effectum de quo agitur, effectus dubij eſt, vt videatur, an ſit ſtandum copiæ ſtatuti, quæ exhibetur, cùm non reperiatur originale, vnde in ſubſtantia quæritur, an in ciuitate Montis Faliſci adſit ſtatutum excluſiuum fœminarum, & Rota cenſuit quòd ſic, nam primò adeſt copia extracta ex originali de anno 1574. per publicum Cancellarium ciuitatis Montis Faliſci, quæ cùm ſit extracta à publico Officiali, probat, vt fuit reſolutum in cauſa Mediolaneñ. Sancti Donati 23. Ianuarij 1612. coram R. P. D. meo Pirouano, & quòd extrahens fuerit Cancellarius, probatur ex eius ſubſcriptione, Vetall. *deciſ. 245. part. 2.* & cum iſta copia concurrit aliud tranſumptum factum de anno 1594. per Octauium Iulium, quod pluries fuit productum, vnde ſi probaretur iuxta illud fuiſſe iudicatum, vtique de per ſe abſque alio adminiculo probaret, Pariſ. *conſ. 104. num. 54. lib. 1.* quare ſaltim negari non poteſt, quin iſta copia alijs probationibus præbeat maximum adminiculum, cùm, ſi probaretur iuxta illud fuiſſe iudicatum, de per ſe probaret, & meritò, quia obſeruantia ſcripturæ informi dat robur. Cyn. inter conſ. Bald. 400. *lib. 4.*

2 Accedit etiam quòd teſtes examinati coram bon. mem. Lancetano deponunt de iſto ſtatuto, dicunt enim quòd ſtatutum antiquum erat valdè laceratum, & quòd propterea recurrebatur ad copiam, quæ erat penes Solatinum, & quòd pluries dicta copia fuit delata coram iudicibus, qui teſtes negari non poteſt, quin faciant aliquem gradum probationis, cùm, ſi eſſent examinati in iſta cauſa, plenè probarent ſtante laceratione antiqui ſtatuti, Capuaquen. *deciſ. 49. num. 3. part. 3.* & facit Bart. *in authentic. ſi quis in aliquo, num. 28. C. de edend. & in l. admonendi, num. 31.* & ibi Iaſ. *in 2. lectura num. 115. ff. de iureiur.* & quòd ſemiplenè probent, dicit Bart. *in d. l. admonendi, num. 45. ff. de iureiur.* Capuaq. *d. deciſ. 49. num. 3. part. 3.* & fuit reſolutum in cauſa Mediolaneñ. decimarum 23. Ianuarij 1612. coram R. P. D. meo Pamphilio, quòd maximè procedit in caſu iſto, quia coram eodem Cantuccio attentis iſtis probationibus fuit reſolutum conſtare de exiſtentia dicti ſtatuti, vt reperitur adnotatum in diarijs bo. mem. Cardinalis Seraphini ſub die 28. Februarij 1586. & hoc ſtatutum fuit ſemper præſuppoſitum in deciſionibus factis coram Cantuccio, vt *in deciſ. 726. num. 2. & 775. & deciſ. 782. & deciſ. 790. num. 2. part. 1.*

3 Et prædicta non modicum recipiunt adminiculum ex ordinatione facta in conſilio Montis Faliſci 9. Septembris anni 1584. in quo fuit determinatum quòd attenderetur in ſucceſſione ſtatutum antiquum, quòd eſt illud de quo agitur, ſcilicet vt extantibus maſculis fœminæ non ſuccedant: non autem aliud prætenſum ſtatutum nouum, & dicitur in prædicta ordinatione quòd dictum ſtatutum antiquum ab immemorabili tempore fuit in dicta ciuitate obſeruatum.

4 Non obſtat atteſtatio modernorum priorum, quòd ſcilicet in ſucceſſionibus attenditur ius commune, non autem ſtatutum, quia in concurſu magis eſt ſtandum alijs probationibus, quam iſti atteſtationi, cùm dictæ probationes præualeant, ex quo ſunt fortiores, Natta *conſ. 372. in fine*, Grat. *conſ. 6. num. 23. lib. 2. & conſ. 81. num. 60. & ſeqq. & conſ. 86. num. 10. lib. 2.*

Et ita concluſum conſtare de exiſtentia ſtatuti, &c.

R. P. D. VBALDO.

Bononieñ. manutentionis.

Veneris 15. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

De laudi impugnatione, ſeu etiam acceptatione, nonnulla notanda, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

2 *Actum, quem quis impugnat, pro ſe allegare non poteſt.*

Poſſeſſio conditionalis non purificata conditione, non ſuffragatur, ibid.

3 *Clauſulæ in fine poſitæ regulariter referuntur ad omnia præcedentia.*

Numerus ſingularis ad quæ referatur, an ad ea quæ ſunt de præſenti, vel de futuro, ibid.

4 *Conditio ſignificatur per ablatiuum abſolutum.*

5 *Poſſeſſio transfertur etiam ex inutili contractu.*

6 *Rector collegij non poteſt acceptare ſine ſpeciali mandato laudum latum contra collegium.*

DECISIO CCXLIV.

1 DOmini permanſerunt in deciſis in hac cauſa 27. Iunij 1613. ex rationibus tunc adductis. Non enim controuerti poteſt anterior poſſeſſio collegij, cùm de illa conſtet tam ex inſtrumento locationis cum perceptione, quàm ex confeſſione Ioannis aduerſarij, vt latiùs in deciſione, & tunc accedunt teſtes ab eodem Ioanne examinati, & dati in ſummario Collegij, deponentes de eiuſdem Collegij poſſeſſione.

2 Non obſtat prætenſa poſſeſſio capta per Ioannem vigore compromiſſi & laudi, quia vltra reſponſionem deciſionis, quæ placuit Dominis, quòd cùm Ioannes impugnet laudum, non poteſt ex eo iuuari, *cap. ex eo, de reg. iur. in 6.* cum alijs tunc allegatis, reſpondebatur etiam quòd licentia data in laudo capiendi poſſeſſionem erat conditionalis quatenus accederet beneplacitum Apoſtolicum intra certum tempus, quæ conditio cùm non fuerit purificata, dicta poſſeſſio non ſuffragatur, *l. ſi quis ita ſtipulatus, de verbor. oblig.* Put. *deciſ. 32. lib. 2.* & fuit dictum in cauſa Neritoneñ. Maſſariæ 13. Martij 1603. coram bon. mem. R. P. D. Litta.

3 Nec viſum fuit ſubſiſtere, quòd dicta clauſula, *quatenus tamen ad illud accedat Pontificis beneplacitum*, referatur tantùm ad ea, quæ in futurum erant effectuanda, de quibus proximè dictum fuerat, non autem adeptionem poſſeſſionis, quæ ſtatim poterat effectum ſortiri, tum quia huiuſmodi clauſulæ in fine poſitæ regulariter referantur ad omnia præcedentia, quando non poteſt dari ratio diuerſitatis, cur ad vnum potiùs quàm ad aliud referantur, Gabr. *de clauſul. concluſ. 9. in princip.* Hic autem militat in omnibus eadem ratio validitatis laudi, pro qua dictum beneplacitum Apoſtolicum erat neceſſarium, Capuaq. *deciſ. 165. p. 1.* tum quia ratio recti ſermonis id non patitur ſtante dictione *ad illud* in numero ſingulari, quæ non videtur poſſe referri niſi ad totum laudum, non autem ad ea, quæ erant exequenda, ſine de

Digitized by Google

præſenti, ſiue de futuro, de quibus arbiter locutus fuerat in numero plurali, Gabr. *d. concluſ. 9. in 22. limitatione num.* 31. cum aliis per Cephal. *conſ. 599. num. 10. lib. 4.*

4 Rurſus aderat etiam alia conditio ſignificata per illum ablatiuum abſolutum, facta tamen priùs vera & reali æſtimatione bonorum Sancti Andreæ, quæ cùm non fuerit facta, habeat locum ſuprà allegata. Et licèt prædicta æſtimatio deberet fieri reſpectu partis diſmembrandæ ab Eccleſia Sancti Andreæ, cuius redditus aſcenderet ad ſcuta 30. annua; tamen iſta conditio influit etiam reſpectu aliorum bonorum, quorum vſusfructus aſſignatur Ioanni eius vita durante, cùm eſſet neceſſaria diſtinctio, & ſeparatio bonorum, quæ ſine æſtimatione fieri non poterant, & conſequenter poſſeſſio bonorum capta per Ioannem pendente dicta conditione æſtimationis fuit nulla.

5 Nec obſtat quòd ex inutili etiam contractu ſtransferratur poſſeſſio, *l. 1. §. ſi vir, ff. de acquir. poſſeſſ.* quia reſpondebatur id procedere vel quando à poſſidente traditur poſſeſſio, licèt per actum nullum, vt tradunt communiter Doctor. *in d. §. ſi vir*, quod in propoſito non iuſtificatur, vel quando perſona contrahens eſt talis quæ poteſt alienare, & transferre poſſeſſionem, aliàs ſecus, *l. iubemus, in fine, C. de ſacr. Eccleſ.* Bart. *in d. §. ſi vir, num. 3. verſ. vel aliter*, & ibi ſequuntur Alexand. *num. 4.* Iaſ. *num. 26. & ſeqq.* hic autem contrahentes non erant habiles ad alienandum, & tranſigendum ſine beneplacito Apoſtolico, ex proximè adductis.

6 Nec vis fieri poſſe videtur in acceptatione laudi, quia fuit ſolum acceptatum à Rectore, qui ſine conſenſu Collegij non poterat, vt per Redoan. *de reb. Eccleſ. non alien. in 1. rubr. in princip. numer.* 18. *&* 19. & tantò magis, cùm in vim propriarum conſtitutionum dicatur interdicta Rectori facultas agendi Collegio, vnde Collegium ipſum videtur manutenendum, vt per Seraphinum *deciſ. 1407. num. 3. part. 2.*

Ex quibus Domini permanſeruot in deciſis, &c.

R. P. D. CAVALERI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Piſtorieñ. Canonicatus.

Veneris 15. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Beneficij collatio ſi ſpectat ad Capitulum inſimul cum Epiſcopo, non cadit in eo alternatiua, & an eiuſdem beneficij collatio talis ſit, attenditur vltimus ſtatus, cui præſcribitur per poſſeſſionem 40. annorum.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij collatio vbi ſpectat ad Capitulum, & Epiſcopum ſimul, non cadit in eo alternatiua.*

2 *Beneficiorum collatio de iure ſpectat ad Epiſcopum vnà cum Capitulo, ibid.*

Obſeruantia in collatione beneficiorum factorum ab Epiſcopo cum interuentu Capituli attendenda eſt, ibid.

Quaſi poſſeſſio conferendi beneficia per Capitulum ſine Epiſcopo, quomodo probetur in praiudicium Epiſcopi, ibid.

3 *Status vltimus beneficij cenſetur mutatus per contrariam quaſi poſſeſſionem 40. annorum.*

4 *Vltimus beneficij ſtatus attendendus eſt ad effectum ſuſtinendi Apoſtolicam prouiſionem.*

5 *Reſtitutionis in integrum commiſſio obtenta poſt exequutionem iam conſummatam operabitur tantum in petitorio.*

DECISIO CCXLV.

1 Poſtquam die 17. Iunij præteriti reſolutum fuit D. Æneæ Prouiſo Apoſtolico dandum eſſe mandatum de manutenendo, dubitaui in petitorio, an canonicatus ſit adiudicandus Bartholomæo, & Domini negatiuè reſponderunt. Tota autem difficultas reducebatur ad illud, an ſcilicet hic Canonicatus eſſet ſimultaneæ collationis cum Capitulo, vel potiùs liberæ collationis ſolius Epiſcopi, quia ſi eſt ſimultaneæ collationis, & certum erat non cadere in eo alternatiuam, vt apparet ex verbis regulæ 8. *ſi ad liberam ipſorum dumtaxat, non autem aliorum cum eis diſpoſitionem*, &c. & ibi modern. Gloſſatores *gloſſ. 45. in princ. num. 1. & ſeq.* & conſequenter erat nulla prouiſio Epiſcopi, qui ſolus contulerat Bartholomæo; ſi verò non aderat ſimultanea, intrabat prouiſio ab Ordinario ſolo tanquam facta in menſe Octobris, qui per alternatiuæ acceptationem effectus erat Ordinarius.

Quòd autem hic Canonicatus eſſet ſimultaneæ collatio- 2
nis Epiſcopi, & Capituli vltra præſumptionem iuris, de qua per gloſſ. magnam *in cap. cum Eccleſia Vulterana, de elect.* & per Caſſad. *deciſ. 22. de præbend.* cum aliis in deciſione aliàs facta allegatis, apparebat inſuper obſeruantia ex pluribus collationibus antiquis factis ab Epiſcopo cum interuentu, & conſenſu Capituli, videlicet de anno 1478. 1479. 1497. & 1523. ex quibus duarum effectuatio iuſtificatur ex perceptione fructuum à prouiſis, annotata per Cancellarium Capitularem; aliarum verò duarum ex inſtrumentis adeptæ poſſeſſionis, licèt neque talis effectuationis probatio eſſet neceſſaria, cùm ad præiudicandum Epiſcopo in libera collatione ſatis ſit oſtendere ipſum admiſiſſe conſenſum Capituli, iuxta doctrinam Ripæ *in cap. cum Eccleſ. Sutrin. ſub num. 93. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* quam ſecuta eſt Rota in Tiraſoneñ. Canonicatus 4. Februarij 1608. coram bon. mem. Scotto. Hæc autem quaſi poſſeſſio præſumitur continuata donec contrarium probetur, per regulam *l. ſine poſſidetis*, vbi Bart. Bald. Caſtr. & alij, *C. de probat.*

Nec Domini putauerunt obſtare duas collationes ab 3
Epiſcopo ſolo factas de huiuſmodi Canonicatibus Cathedralis, vnam de anno 1563. alteram verò de anno 1574. cum poſſeſſione ſubſecuta, vnde arguebatur etiam præſcriptio quadragiota annorum neceſſaria ad mutandum ſtatum, vt per Rot. *deciſ. 2. de præbend. in nou.* & communiter per Doct. *in cap. cum de beneficio, eod. tit. in 6.* quia reſponſum fuit poſt eas non dari alias prouiſiones, niſi vnam Apoſtolicam de anno 1605. quæ non mutat ſtatum, Achill. *deciſ. 13. de iur. patr.* & de anno 1608. dari vltimam collationem ſimultaneæ factam ab Epiſcopo, & Capitulo, quæ fuit canonizata per eiuſdem Epiſcopi ſententiam; nam Epiſcopus videtur amiſiſſe ſuam poſſeſſionem ſtante actu poſitiuo d. collationis, cum declaratione ſubſecuta, cùm poſſeſſio ſolo animo amittatur, *l. 3. §. in amittenda, ff. de acquirend. poſſeſſ.*

Hinc concludebant ſtandum eſſe huic vltimæ poſſeſſio- 4
ni, & huic vltimo ſtatui, & eum eſſe attendendum ad effectum ſuſtinendi prouiſionem Apoſtolicam Æneę factam, & intrare reſeruationem ob ceſſationem alternatiuæ, quæ non intrat in beneficio ſimultaneæ collationis, vt ſuprà dictum eſt.

Nec viſa fuit obſtare commiſſio reſtitutionis in inte- 5
grum obtenta à menſa Epiſcopali, quia fuit impetrata poſt executionem iam conſummatam d. collationis ſimultaneæ factæ cum Capitulo, & ſententiæ deſuper latæ, & in omnem euentu poſſet operari, vt non præiudicaret Eccleſiæ in proprietate, quatenus haberet ſtatum legitimè præſcriptum, ſed ad effectum ſuſtinendi prouiſionem Apoſtolicam ſufficit vltimus ſtatus, & quaſi poſſeſſio acquiſita per Capitulum in d. collatione facta de anno 1608. iuxta conſ. Calder *de præbend.* & propterea concluſum fuit pro Prouiſo Apoſtolico, videlicet Canonicatum non eſſe adiudicandum Bartholomæo.

R. P. D. ANDREA.

Nullius, ſeu Caputaqueñ. Penſionis.

Lunæ 18. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Religioſi Societatis Ieſu licèt emiſerint tria vota, non tamen prohibentur retinere penſiones, beneficia, & bona antè emiſſam profeſſionem.

SVMMARIVM.

2 *Ieſuitæ ſecundum ſtatuta religionis à Papa confirmata poſſunt ante ſolemnem profeſſionem retinere beneficia, & num. 4.*

Penſiones veniunt appellatione beneficiorum in materia fauorabili, num. 2.

Pen-

Digitized by Google

Penſio extinguitur ſi penſionarius in Religione emittat profeſſionem, ibid.

3 *Ieſuitæ etiam quòd emiſerint tria vota ſimplicia, poſſunt tamen ante profeſſionem retinere ius, & dominium ſuorum bonorum ad effectum ea diſtribuendi in pios vſus, & num. 4.*

Bonorum appellatione veniunt etiam penſiones, vbi viget eadem ratio, num. 3.

4 *Ieſuitas ante emiſſam profeſſionem poteſt eorum generalis ad ſui libitum, & nutum dimittere cum cauſa etiam abſque illorum culpa.*

5 *Ratio legis dicitur communis lex ad omnes caſus.*

Ratio vbi eſt eadem, non eſt curandum de diuerſitate caſuum, ibid.

Extenſio fit de vno ad alium caſum diuerſum vbi adeſt eadem ratio, ibid.

8 *Obſeruantia ſubſequuta ſuffragatur etiam in retentione beneficiorum, & penſionum facienda a Religioſis.*

10 *Regulares poſſunt de licentia ſui Prælati habere adminiſtrationem temporalem, & vſum quorundam bonorum, non tamen poſſunt habere dominium, & proprietatem.*

Abbas non poteſt diſpenſare cum Monacho, vt teneat peculium vt proprium, ſed tantum quoad adminiſtrationem, ibid. ante finem, vbi idem in penſione.

11 *Papa ex cauſa poteſt diſpenſare cum Monacho ſuper voto paupertatis, etiam Monacho remanente in monaſterio, & n. 12.*

13 *Extenſio ab identitate, vel maioritate rationis non valet in diſpenſationibus.*

DECISIO CCXLVI.

1 RES non noua, ſed à Doctoribus non tacta, & in hoc Sacro Auditorio nunquam propoſita, dedit cauſam diſputationi coram me in ſpecie huiuſmodi; ex facto enim incidetat, quòd aliàs authoritate Apoſtolica fuerat reſeruata annua penſio ducat. 100. monetæ Neapol. ſuper fructibus Abbatiæ S. Angeli ad Foſſanellam nullius diœceſ. Prouinciæ Salernitañ. ad fauorem D. Franciſci Neri Preſbyteri, qui cùm poſt plurium annorum exactionem Venerab. Religionem Societatis Ieſu ingreſſus fuiſſet, ac elapſo biennio probationis, in ea tria vota ſimplicia emiſiſſet, tunc Abbas prætendebat fuiſſe extinctam penſionem, quod negabat D. Franciſcus: ideòque cauſa commiſſa in Rota, dubitaui an per emiſſionem trium votorum ſimplicium poſt biennium probationis eſſet extincta penſio, & Domini vnanimiter negatiuè reſpondendum putarunt.

2 Quamuis enim adſcripti huic Societati poſtquam emiſerunt tria vota ſimplicia, verè, & propriè ſint Religioſi, vt diffiniuit ſanct. mem. Gregor. XIII. in ſua conſtitutione incipiente, *Quanto fructuoſius*, ſub dat. Romæ Kal. Februarij anno 1582. & in alia incipiente, *Aſcendente Domino*, ſub dat. 8. Kal. Iunij 1584. & tradunt Nauarr. *de regul. comment. 19. num. 1.* Mandoſ. *conſil. 13. num. 3. & ſeq.* Eman. Roderic. *quæſt. regular. tom. 1. quæſt. 1. art. 4.* Carol. Tap. *in auth. ingreſſi, verbo Monaſteria, cap. 10. num. 6. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Sanch. *de matrim. lib. 7. diſputat. 25. num. 15.* Garz. *de benef. quæſt. 7. cap. 10. numer. 53. verſ. & clarius patet*, nihilominus ſecundùm ſtatuta d. religionis authoritate Apoſtolica confirmata ante ſolemnem profeſſionem poſſunt retinere beneficia, quæ ante ingreſſum habebant, appellatione autem beneficij in hac materia larga, & fauorabili, vt mox dicetur, venit penſio, Abb. *in c. ad audientiam, il 2. in 1. not.* & ibi Felin. *in princip. de reſcript.* Gig. *de penſion. quæſt. 28. num. 1. & 18* idem *quæſt. 57. num. 5. in fin. & ſeq.* vbi propterea concludit, quòd ſicut per profeſſionem vacat beneficium, ita etiam extinguitur penſio, & idem tradit Gabr. *conſil. 187. num. 11. lib. 2.* Nauarr. *conſil. 11. num. 2. de tempor. ordin.* Garz. *vbi ſuprà part. 1. cap. 5. num. 114.* Ergo ſi à pari procedunt vacare beneficium, & extingui penſionem vbi ſumus in caſu vacationis beneficij, quando è contra non vacat beneficium, vt in caſu noſtro per emiſſionem trium ſimplicium votorum, nec dici poterit extingui penſio, quia quod operatur propoſitum in propoſito, idem operatur oppoſitum in oppoſito, *l. & ſi contra, ff. de vulg. l. vlt. §. fin. ff. de legat. 3.* & vtrobique Bart. & Doct.

3 Præterea in vtraque conſtitutione Gregorij XIII ſcilicet in prima, *in verſ. quod vero ad paupertatem*, & in ſecunda *in verſ. & licet*, expreſſè conceditur, vt qui emiſerunt dicta tria vota ſimplicia, poſſint retinere ius, & dominium bonorum ſuorum, ad effectum ea diſtribuendi in pios vſus: appellatio autem bonorum latiſſimè patet, vt etiam comprehendat penſiones, ſaltem vbi viget eadem ratio, vt fuit dictum in Conchen. penſionis 6. Martij 1598. coram Peregrino, vbi quòd Rota aliàs hoc habuit pro abſoluto, & vbi, prout hic concurrit fauor materiæ, ex infrà dicendis *in verſ. minus etiam.*

4 Vlterius hæc emiſſio trium votorum ſimplicium, quicquid ſit quoad ipſos emittentes, qui quantum in eis eſt remanent perpetuò obligati, non fit irreuocabiliter quoad ipſam Societatem, cuius Superior generalis poteſt eos ſemper dimittere cum cauſa, etiam abſque illorum culpa, iuxta ſtatuta d. Religionis, & præfatas conſtitutiones, & confirmationes Apoſtolicas. Vnde, vt maiorem Societas haberet libertatem, illos ſi opus eſſet cum minori offenſione dimittendi ſapienter fuit prouiſum, vt eis liceret retinere bona ſua, & beneficia, ne poſtea dimiſſi eis priuati remanerent, vt *in conſtit. d. ſocietatis part. 4. cap. 4. littera E, in fin. & part. 6. cap. 2. litera H. & in examin. general. cap. 4. verſ. interrogetur, & num. 5. & in 1. congregat. general. tit. 6. decret. 61.* quæ ratio expreſſè legitur in d. conſtitut. Gregoriana incipiente, *Aſcendente Domino, ante med. verſ. & licet qui ad gradus profeſſorum*, & eſt eadem, qua motus Bonifacius VIII. *in cap. beneficium, de regul. in 6.* decreuit beneficium ingreſſi Religionem intra annum probationis non vacare, vt in ſpecie animaduertit Ribadeneir. *in tract. de rat. inſtitut. ſociet. cap. 18. ante med. verſ. y por eſta miſma cauſa*, & ideò Archid. *ibid. num. fin. verſ. ad hoc dicat*, poſt Tancred. & Bartholom. Brixien. tenet quòd beneficiatus interim facit fructus ſuos, quia poteſt ad ſæculum reuerti, ſequitur Tiraquel. *de retract. lignag. §. 1. gloſſ. 8. num. 34. in fin.* Silueſt. *in verb. religio, il 2. num. 8. ad med. verſ. reliquum vero*, Eman. Roderic. *vbi ſupra tom. 1. qu. 37. art. 1. verſ. 3. nota*, quæ ratio militat etiam in penſione. 5

Et licet ille text. *in d. cap. beneficium*, loquatur de ingreſſo qui nondum emiſit profeſſionem, attamen eius ratio attendenda eſt, quia ſcilicet ille poteſt ad ſæculum redire, quæ ratio æquè militat in eo, qui emiſit dicta tria vota ſimplicia, atque ita idem ius debet procedere, ad text. *in l. illud, ff. ad l. Aquil. & cap. in cauſis, de re iudic.* Ratio enim dicitur communis lex ad omnes caſus, Calder. *conſ. 1. ad med. verſ. nec obſtat, de regular.* Aym. *conſ. 190. num. 2.* Riminald. iun. *conſ. 67. num. 17. & conſil. 510. num. 30.* ideò non eſt curandum de caſuum diuerſitate, vbi adeſt eadem ratio, quia tunc non dicitur fieri extenſio, ſed comprehenſio, gloſſ. *in cap. 1. verbo Italia, de temp. ordin. in 6.* Calderin. *conſ. 1. in princ. vt lit. pend.* Crauet. *conſ. 193. num. 3. & d. conſ. 190. num. 2.* Rimin. iun. *1. conſ. 67. num. 17. & ſeq.* Put. *deciſ. 55 num. 3. verſ. Et hoc ſine difficultate, lib 3.* & ita in propoſito rationem illius text. applicat Ribaden. *vbi ſuprà.*

6 Vni etiam ex DD. placebat quòd text. *in d. c. beneficium*, quem extendunt Doct. ad vacationem penſionis, poſt emiſſam profeſſionem minimè applicetur caſui noſtro, quia loquitur de profeſſione expreſſa, vel per ſuſceptionem habitus profeſſorum ſcienter, vt habetur *in dicto text.* quem intelligunt Doctor. quando ex ipſa ſuſceptione habitus inducitur profeſſio tacita, aliàs ſecus, Ioann. Andr. *in dicto cap. beneficium, in verbo profeſſorum*, Franc. *numer. 1. verſic. 3. nota*, Eman. Roderic. *quæſt. regular. tom. 1. quæſt. 37. art. 1. ante med. verſic. circa quam conſtitutionem*, quæ profeſſio, ſiue expreſſa, ſiue tacita, non conuenit huic emiſſioni trium ſimplicium votorum, & ideò benè arguere licet ab eo, quod nullibi cautum reperitur, quòd per eam vacet beneficium, & per conſequens, nec dici poſſit extincta penſio, prout in ſimili arguit Archid. *in d. cap. beneficium, ad fin. ſuper verba portione, verſ. tu qui tenes contra*, & poſt eum Ioan. Andr. *num. 3. poſt med. verſ. dicit autem*, Auehar. *num. 1. ad fin. verſ. idem*, Archidiaconus, & ibi etiam Dominic. *num. 7. circa med. in gloſſ. fin.* & Franc. *num 6. in princip.* & hanc differentiam inter profeſſionem expreſſam, & hanc ſimplicem emiſſionem votorum, ac iſtum effectum agnoſcit Ludouic. Mirand. *in manual. prælator. regular. quæſt. 10. art. 3. ad fin. verſic. quod ſi Innocentius*, & Ribadeneir. *dicto cap. 18. ad fin. verſic. y repugna.*

7 Quibus optimè conuenit, quòd illi qui emiſerunt dicta ſimplicia vota in hac Societate, donec expreſſè

Digitized by Google

in ea profeſſi fuerunt, ſemper dicuntur eſſe in probatione, vt *in examin. general. cap. 4. num. 17. & in conſtit. part. 4. cap. 4. in declaratione ſub littera E, in fin. & part. 5. cap. 2. & part. 10. num. 7. verſ. non enim alij, & in dicta confirmatione Iulij III. ad fin. verſ. hæc ſunt.*

8 Vltimò pro hac parte facit obſeruantia ſubſequuta, & vniuerſalis, atque inconcuſſus vſus d. Societatis, in qua tam Nouitij, quàm illi qui emiſerunt dicta ſimplicia vota, retinent ius, & dominium bonorum ſuorum, non ſolùm temporalium, ſed etiam in ſpecie retinent beneficia, & penſiones, quæ obſeruantia eſt optima legum, & conſtitutionum interpres, *l. ſi de interpretatione, cum ſeq. ff. de leg.* Surd. *conſil. 362. num. 10.* Put. *deciſ. 12. lib. 3.* de cuius viribus non poteſt dubitari, cùm nedum non repugnet dd. conſtitutionibus Apoſtolicis, verùm etiam illis ſit maximè conformis.

9 Hinc facilè patet reſponſio ad omnia ex aduerſo deducta pro Abbate; nam quòd ex emiſſione trium votorum ſimplicium dd. Patres Societatis Ieſu conſtituantur veri Regulares, non ſecus, ac alij quorumuis Ordinum Regularium profeſſi, iuxta d. conſtitutionem Gregorij XIII. non impedit quin ipſi interim poſſint retinere ius, & dominium bonorum ſuorum, donec ſuperior aliter mandauerit, vt cauetur expreſsè in dicta conſtitutione, & alijs ſuprà relatis, in quo iſti Regulares non ſortiuntur naturam aliorum Regularium, ſed penitùs diuerſam, ita quòd non liceat ab alijs Regularibus ad iſtos arguere, cùm ex diuerſis non fiat illatio, *l. Papinianus exuls, ff. de minor. cap. dilectus, de offic. ordin.* cum alijs per Euerard. *in loco à ſeparatis, num. 1. & 2.* Et quòd his temporibus, & in hac Religione hoc ſpeciale ſit, ac diuerſum ab alijs Religionibus, in puncto tradunt Vaſq. *in 1. 2. tom. 2. diſput. 165. num. 104. in fin.* Eman. Roderic. *vbi ſuprà dicto art. 4. poſt princ. verſ. differt tamen,* Leſſ. *de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 4. dubit. 5. num. 27.* Molin. *de iuſt. tract. 2. diſput. 139. col. 2. verſ. illi qui finito,* Ludouic. Mirand. *in manual. prælat. regul. quæſt. 10. in concluſione, & reſponſione ad primum,* Ribaden. *dicto cap. 18.* Garz. *de benefic. part. 7. cap. 10. num. 62.*

10 Nec obſtat quòd cùm dicta facultas retinendi bona ſua limitetur ad tempus iudicio Generalis, nec illis poſſint vti ſine Superioris licentia, id non deſtruit præcedens votum paupertatis, quin operetur ſuos effectus, prout idem eſt de iure communi, quo inſpecto ſimilis conceſſio à Prælato facta non repugnat voto paupertatis, Abb. *in cap. 2. num 4. in 3. notab. de ſtat. monach.* Silueſt. *in verbo religio 6. num. 7. verſ. ſi autem prælatus,* Rot. *deciſ. 772. num. 2. & ſeq. part. 1. & deciſ. 216. numer. 12. & 13. part. 2. diuerſor.* & in hac Societate Gabr. *conſil. 28. num. 3. verſ. neque vero, lib. 1.* Vnde aut iſtud indultum conceſſum Societati retinendi bona propria, eſt conforme iuri communi, & ſicuti illo attento nihilominus penſio extinguitur; ita etiam in hoc caſu non obſtante indulto propter paſſiuam interpretationem à iure communi: aut continet priuilegium contra jus, & tanquam exorbitans, cùm loquatur de bonis, quæ propriè ſunt temporalia, & patrimonialia, non debet extendi ad beneficia, & penſiones, quæ ſunt Eccleſiaſtica, & ſpiritualia. Quia reſpondetur, quòd licèt alij Regulares poſſint de licentia Prælati habere adminiſtrationem temporalem, & vſum quorundam bonorum, non tamen poſſunt habere dominium, & proprietatem, *cap. cùm ad monaſterium, in fin. ibi.* nec æſtimet Abbas, quòd ſuper habenda proprietate poſſit cum aliquo Monacho diſpenſare, *de ſtat. monach. cap. non dicatis,* vbi Præpoſ. *numer. 12. in 1. concluſ. 12. quæſt. 1.* Calderin. *conſ. 2. in princ. verſ. & ratio, de regular.* Carol. Tap. *vbi ſuprà, in verbo ipſo ingreſſu, cap. 3. num. 35.* Iacob. de Graff. *deciſ. aur. part. 2. lib. 3. cap. 18. num. 23.* & ideò *in cap. 2. de ſtat. monach.* Butr. *num. 10.* Abb. *num. 4.* & communiter Doctores notant, quòd Abbas non poteſt diſpenſare cum Monacho, vt teneat peculium vt proprium, ſed quoad adminiſtrationem, & idem in penſione tradunt Panormit. *in cap. niſi eſſent, num. 12. de præbend.* Carol. Tap. *vbi ſuprà num. 43.* Iacob. de Graff. *dicto cap. 18. num. 47.* & in ſpecie in hoc differre iſtos Regulares Societatis ab alijs Regularibus, quòd iſti qui emiſerunt tria vota, poſſunt ad tempus, arbitrio Superioris retinere dominium bonorum, ſed ſine vſu, & adminiſtratione; cæteri verò poſſunt tenere adminiſtrationem, & vſum, non tamen dominium, tradit Eman. Roderic. *vbi ſuprà d. quæſt. 1. art. 4. poſt princ. verſ. differt tamen.*

Negari igitur non poteſt quin illa facultas retinendi ius, 11
& dominium bonorum ſuorum in perſona Regulari attento iure communi, quodam modo afficiat, & limitet votum paupertatis, etiam ſi de illis non poſſit ad libitum diſponere, & ſic etiam parata arbitrio ſuperioris illud dominium à ſe abdicare, Leſſ. *vbi ſuprà, cap. 41. dubit. 9. num. 70. ad med. verſ. nihilominus, & num. 71. verſic. ſecunda eſt.* Vnde neceſſaria fuit authoritas Romani Pontificis, qui ex cauſa poteſt ſuper huiuſmodi voto paupertatis cum Monacho etiam remanente Monacho diſpenſare, vt poſt Inocen. *in dicto cap. cùm ad monaſterium, num. 2.* eſt communis opinio Canoniſtarum *ibi, & in dicto cap. non dicatis,* vbi Præpoſit. *num. 12. in prima concluſ. & num. 13.* dicit communem, prout Nauarr. *ibidem in comment. 2. de regular. num. 17.* fatetur communem, licèt ab ea diſcedat Couarr. *in cap. 2. num. 10. & ſeq. de teſtam.* Gregor. Lopez *in l. 2. verbo, non puede, tit. 6. part. 1.* Garz. *de benefic. part. 7. cap. 10. num. 60. & 91.* Eman. Roderic. *vbi ſuprà in verſ. cui obiectioni,* qui omnes ita reſpondent, text. *in d. cap. cùm ad monaſterium in fin.* vbi dicitur quòd abdicatio proprietatis, ſicuti & cuſtodia caſtitatis adeò eſt annexa Regulæ monachali, vt contra eam nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere, vt ſcilicet intelligatur ſine cauſa, non autem cum cauſa, prout in caſu noſtro.

Et ratio eſt, quia voto paupertatis, & illius ſubſtantiæ 12
non tam repugnat dominium, quàm vſus, & ſola Eccleſiæ conſtitutione Monachus eſt incapax dominij, quo fit, vt Papa qui eſt ſupra ius, & Eccleſiæ conſtitutionem, rectè poſſit illum facere habilem, & capacem dominij etiam manentem Monachum, modò quoad vſum Religioſam paupertatem ſeruet, & ſit paratus arbitrio Superioris quandocunque dimittere, vt in puncto declarat Vaſquez *in 1. 2. tom. 2. diſp. 165. cap. 6. per totum,* Leſſ. *de iuſtit. & iur. lib. 2. cap. 4. dubitat. 5. num. 27. verſ. vbi notandum,* Ludouic. Mirand. *in manual. prælat. regular. quæſt. 10. art. 3. in concluſ. & reſponſ. ad primam,* Ribadeneir. latiſſimè *dicto cap. 18.* Couarr. *dicto cap. 2. num. 12.* Garz. qui alios refert, *vbi ſuprà num. 64. & 87.*

Minus etiam obſtat, quòd conſtitutiones Societatis 13
non loquuntur de penſionibus, ſed de bonis temporalibus, & de beneficijs. Vnde non ſunt extendendæ ad penſiones, quia in diſpenſationibus non valet argumentum ab identitate, vel maioritate rationis, hoc enim procedit in diſpenſationibus particularibus, & odioſis; ſecus verò in generalibus, & fauorabilibus, vt in caſu noſtro, in quo agitur de fauore Religionis, & per viam legis proceditur, Barboſ. *in l. 1. part. 1. numer. 19. & 20. ff. ſolut. matrim.* Sanchez *de matrim. lib. 8. diſputat. 1. num. 8. 33. & 36.* Eman. Roderic. *quæſt. regular. tom. 1. quæſt. 11. artic. 9. ad fin. verſic. nec his obſtat.* Vnde cùm ſimus in materia larga, & fauorabili, appellatione beneficij venit penſio ex ſuprà deductis in principio, & etiam comprehenditur appellatione bonorum, vti quid temporale, & profanum ab ipſo beneficio Eccleſiaſtico diuerſum, Gig. *de penſion. quæſt. 1. num. 1.* Cæſar de Graſſ. *deciſ. 3. num. 8. de præbend.* Rot. *deciſ. 45. num. 2. part. 1. diuerſor.* & obiectum ſimiliter non procedit, quando diſpenſatio habet expreſſam cauſam, vel rationem, quæ militat etiam in caſu non expreſſo, tunc enim bene admittitur extenſio, Abb. *in cap. at ſi clerici, §. de adulterijs, num. 8. verſ. poſſet tamen, de iud.* Rip. *in cap. ad aures, num. 41. limit. 1. de reſcript.* Sanch. *dicta diſp. 1. num. 34.* cum adductis ſuprà, *in verſ. & licet,* ratio autem expreſſa in dicta conſtitutione Gregorij XIII. eſt vt maiorem Societas habeat libertatem, eos, qui emiſerunt huiuſmodi tria vota, cum minori offenſione dimittendi, quæ ratio tam militat in penſionibus, quàm in beneficijs, & bonis temporalibus.

Et ita concluſum penſionem non eſſe extinctam.

R. P.

Digitized by Google

R. P. D. PIROVANO.

Mediolaneñ. iuriſpatronatus.

Die 18. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus origine gentilitium poteſt fieri hæreditarium, & factum hæreditarium remanet mixtum, ſi adhuc præſentant ex agnatione.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus donari poteſt, & tranſit in donatarium, ita vt efficiatur hæreditarium.*

2 *Iuspatronatus gentilitium poteſt mutare qualitatem, ita vt efficiatur hæreditarium, etiam in præiudicium compatroni per lapſum maximè longi temporis.*

3 *Vicarius Epiſcopi non poteſt præſtare authoritatem donationi iuriſpatronatus de laico in laicum, ſed requiritur authoritas Epiſcopi, quia ſunt de his, quæ non veniunt in generali mandato Vicarij, declara vt num. 4.*

Tempus longum decurſum facit præſumi mandatum, cum qualitate neceſſaria, quod aliàs non præſumitur, maximè ſubſequuta obſeruantia, ibid.

5 *Iuspatronatus origine gentilitium, ex poſt factum hæreditarium, non dicitur ſimpliciter hæreditarium, ſi adhuc præſentant deſcendentes ex agnatione, ſed mixtum, & hæc mixtura ſufficit ad excluſionem extranei.*

6 *Enunciatiua in præſentatione, quòd præſentans ſit vnicus patronus iuriſpatronatus, non præiudicat remotioribus qui proximiore amoto habent gradum proximitatis.*

7 *Vnicus poteſt intelligi de tempore quo fit actus, ita vt non concludat excluſionem in tertij præiudicium.*

DECISIO CCXLVII.

IN diſcuſſione cuius qualitatis eſſe patronatus de quo agitur, fuit primò firmatum patronatum eſſe gentilitium vſque ad annum 1520. hodie verò propoſitum fuit cuius naturæ ſit ab anno 1520. vſque ad præſens.

Domini reſponderunt ſtatum iuriſpatronatus ab anno 1520. citra, pro medietate fuiſſe hæreditarium, non tamen præiudicaſſe illis de familia ſi adſunt, niſi obſtet præſcriptio, quam intendunt particulariter examinare; quo verò ad aliam medietatem fuiſſe gentilitium vſque ad an-
1 num 1589.

Fundamento primæ partis deducebatur ex eo quòd Iacobus Corteſella filius Benedicti vſque de anno 1510. præſentando enunciat ſe ſolum ex deſcendentibus fundatoris ab ordinario admiſſus, & vti talis de anno 1520. eiuſdem patronatus medietatem donauit Iacobo Sellanouæ pro ſe, ſuis hæredibus, & ſucceſſoribus & extraneis quibuſcunque, quæ donatio cùm effectum habuerit in occurrentibus vacationibus ab anno 1533. vſque ad annum 1589. in quibus donatarij ſemper admiſſi fuerunt ad præſentandum, cùm hæredibus donatoris, nulli dubium quin tam ex voluntate, & poteſtate donantis tranſire potuerit iuspatronatus pro illa parte cum qualitate hæreditaria, Abb. *in cap. 1. de iurepatronatus*, Dec. *conſ. 149. num. 1.* Federic. de Sen. *conſ. 111. col. penult. verſ. Item quæritur*, Couar. *var. reſolut. lib. 2. cap. 18. num. 6. verſ. duodecimò non incongruè*, Seraph.
2 *decis.* 364. & 378. quàm etiam iuris diſpoſitione.

Cùm tanto tempore qualitas gentilitia declarari & mutari potuerit in præiudicium compatroni volentis præſentare, Cittadin. *de iurepatron. part. 6. art. 3. quæſt. 17.* Lambertin. *lib. 1. part. 2. art. 11. 1. part. principalis art. 5. num. 1.* & firmauit Rota *deciſ. 229. num. 1. part. 1. diuerſor.* & coram bo. me. Penia in Seneñ. iuriſpatronatus 9. Ianuarij 1598.

In præiudicium autem non volentis agere, hoc eſt, de quo particulariter fuit reſeruatum videre, quia vti remotioribus fortè de eo tempore non pertinebat ad eos, viuente proximiore, quod idem conueniebat aliis ſucceſſoribus non natis, quibus non videbatur poſſe inferri præiudicium.

Non obſtat, quòd in dicta donatione non interuenit au- 3
ctoritas Epiſcopi, ſed Vicarij, quæ non ſufficit, cùm approbare donationem iuriſpatronatus factam per laicum alteri laico reſpiciat gratioſam facultatem, *cap. illud*, *cap. præterea de iurepatronatus*, quæ non tranſit in generalitate mandati vicarij, *cap. fin. de offic. vicar. 6.* Ferret. *conſil. 344. n. 1. lib. 2.* Calder. *conſ. 1. eod. tit. de offic. vicar.* & firmauit Rota in Pientina iuriſpatronatus 22. Aprilis 1611. coram Penia.

Quia ex decurſu tanti temporis præſumitur ſufficiens 4
mandatum, vel ratificatio ordinarij, qui aliàs non permiſiſſet patronum præſentare, prout fecit in occurrentibus vacationibus. Lambertin. *de iurepatronatus part. 2. lib. 1. in 8. art. 1. part. 9. princip.* Mohedan. *deciſ. 22. num. 3. de præbend.* Rot. *deciſ. 598. num. 4. part. 1. diuerſor.* Et in hac cauſa fuit dictum in deciſ. 15. Maij 1615. & ſi dicatur quòd occurrentes præſentationes fuerunt admiſſæ per eoſdemmet Vicarios, ita vt non poſſit intrare præſumptio conſenſus Epiſcopi ad inducendum tacitum mandatum vel ratificationem, patet reſponſio cùm appareat de iuribus huius patronatus actum fuiſſe à ſacra Conſulta ex litteris quæ dantur vſque de anno 1563. & tunc fuiſſe reſponſum admittendas præſentationes factas per nobiles illos de Sellanoua, itaut decurſu temporis, & ſcientia ordinarij non videatur dubitandum.

Secundæ partis reſolutio in eo conſiſtebat, quia ab anno 5
1520. vſque ad annum 1589. in parte non donata continuarunt Hieronymus, & Ioan. Petrus, filij Iacobi de Corteſella, & illis mortuis ſucceſſerunt in ea parte Bernardinus, & Benedictus filij Hieronymi, ac demum Cæcilia filia Benedicti deceſſit, cui fuerat ſubſtitutus Iacobus de Sellanoua per Benedictum in vniuerſa eius hæreditate & bonis, & ideò cùm ex fundatione, & origine ab anno 1036. per tot ſæcula vſque ad annum 1520. iuſpatronatus trahat ſecum qualitatem gentilitiam, viſum eſt, ex ſequentibus præſentationibus, in quibus enunciatur, quòd præſentans per tempora tanquam hæres, & vnicus patronus ex deſcendentibus fundatoris actus præſentationis fecerat ſufficienter, non fuiſſe obſcuratam originem qualitatis gentilitiæ, vt inde cenſendum ſit ſimplex hæreditarium, quia certum eſt, quòd ipſi præſentantes erant de agnatione de Corteſella, & qualitas hæreditaria non aduerſatur iuri gentilitio, & familiari, quin ſimul poſſint eſſe hæredes maiorum, & ex prouidentia fundatoris recognoſcere patronatum, & ſufficit iſta mixtura vt extraneus excludatur, vt declarant de emphyteuſi, & feudo quæ fraternizant, ſecundùm Card. *in Clem. plures col. fin. de iurepatronatus*, Clar. *in §. feudum*, *quæſt. 9.* Surd. *conſil. 63. num. 11. & 12.*

Et per affirmare, quòd præſentans eſſet vnicus patronus 6
ex deſcendentibus fundatoris, non inde videtur præiudicatum remotioribus, qui proximiore remoto ad illum proximioritatis gradum aſcendere potuiſſent, vel non natis, qui ſimiliter illum gradum aſſequi poſſent, vt per Franc. *in cap. 1. num. 4. verſ. quod intelligit*, *de iurepatronatus*, Molin. *de primog. lib. 1. cap. 24. numer. 31.* Ferret. *conſ. 134. num. 12.*

Et poteſt intelligi de vnico patrono de tempore præſen- 7
tationis habente ius præſentandi, quod ſufficeret ne concludat excluſionem in tertij præiudicium, *cap. in præſentia, de probat. l. non hoc*, *C. vnde legitim.*

Et ita, &c.

R. P. D. VBALDO.

Florentina bonorum.

Lunæ 18. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Ceſſio à cedente abdicat omne ius, illudque transfert in ceſſionarium, qui propterea litem à cedente inceptam continuare poteſt, & quando res integra non dicatur.

SVMMARIVM.

1 *Ceſſio à cedente abdicat omne ius, illudque in ceſſionarium transfert.*

Ceſſionarius poteſt continuare litem inceptam à cedente, ibid.

Litis expenſæ præſumuntur facta ab eo, ad quem negotium pertinet, ibid.

Res integra non dicitur quando fuit deuentum ad aliquos actus, etiam circa præparatoria iudicij, ibid. in fine.

3 *Monitio, citatio, ſeu interpellatio non requiritur vbi quis ſe monitum, citatum, ſeu interpellatum haberi vult.*

DECISIO CCXLVIII.

1 Placuit Dominis deciſio in hac cauſa facta die 1. Februarij 1613. coram me, quia Eques Petrus Medices habet intentionem fundatam in ſtabilimentis Religionis Hieroſolymitanæ, quibus permittitur cuicunque militi eiuſdem Religionis bona à laicis poſſeſſa, monitis tamen Commendatarijs recuperare, & in ceſſione ſibi facta à Commendatario Guccio, ex qua benè colligitur eius animus quòd nollet ipſe recuperare bona ſuæ Commendæ aliàs per eius anteceſſores in emphyteuſim conceſſa, prout latiùs in dicta deciſione, cui non obſtare dixerunt quòd lis, iam ab ipſo Equite Guccio inchoata ab eodem, vel eius nomine fuerit etiam poſt ceſſionem proſecuta, non autem à Petro, & ſic ſuccedente in Commenda Equite Lomellino, ei videatur hoc ius recuperandi quòd reſidebat in Equite Guccio ſuperuenite re integra, adeò vt ſit præferendus Petro ceſſionatio, ad dec. Rot. 19. *num.* 11. *verſ. in primis part.* 2. *diuerſ.* eum allegatis pro Lomellino; quia fuit reſponſum ſtante ceſſione approbata, ius fuiſſe abdicatum ab ipſo cedente, Rot. *deciſ.* 2. *de renunc. in antiq.* Caſſad. *deciſ.* 2. *num.* 3. *eod. tit.* Caputaq. *deciſ.* 81. *part.* 3. & ius omne translatum in ceſſionarium, *l. emptor,* vbi Bald. *C. de hered. vel act. vend.* Alex. *conſ.* 122. *num.* 10. *lib.* 7. Surd. *conſ.* 22. *num.* 16. *lib.* 1. Tiraq. *de tract. lign.* §. 1. *gloſſ.* 7. *num.* 12. & fuit dictum in Romana participationis 23. Ianuarij præteriti coram me, & nihilominus poſuiſſe, & debuiſſe litem continuari à ceſſionario nomine cedentis, Abb. *in cap.* 2. *num.* 5. & ibi communiter alij *de alien. iud. mut. cauſ. fact.* Afflict. *deciſ.* 354. *num.* 22. præſertim cùm conſtet ceſſionatium feciſſe omnes expenſas litis, vt in declaratione Equitis Guccij in actis producta; vltrà quod de iure præſumitur expenſas ab eo fuiſſe factas ad quem negotium pertinet, Neuiz. *conſ.* 19. *num.* 9. Menoch. *conſ.* 122. *num.* 42. *lib.* 2. & ſic ceſſat, quod dicebatur rem fuiſſe integram, cùm non dicatur res integra quando fuit deuentum ad aliquos actus, Bald. *in l.* 1. *num.* 9. *C. quand. lic. ab empt. diſced.* quod procedit etiam quando eſt aliquid factum circa præparatoria iudicij, Ceph. *conſ.* 91. *num.* 38. Rot. *deciſ.* 231. *num.* 3. *part.* 2. *diuerſ.* & firmatur in deciſione de qua agitur.

2 Nec obſtat, quòd cauſa prædictæ ceſſionis fuerit, quia Guccius ob grauem ætatem non poſſet recuperationi bonorum incumbere, quæ cauſa ceſſabat ſuperueniente nouo Commendatario, qui poterat per ſe proſequi litem, & ideò ceſſare debebat etiam ceſſio, quia ſufficit ius fuiſſe abdicatum ad effectum, vt etiam ceſſante cauſa ius à ceſſionario auelli non poſſit, Tiraq. *in tract. cauſ. ceſſ. limit.* 4. *& limit.* 11.

3 Nec releuare videbantur adducta pro ſubreptione confirmationis ceſſionis, quia quidquid eſſet de hoc dicendum, ſat eſt ad effectum, vt ſtabilimenta Religionis Petro in hoc ſuffragentur quod conſtet de voluntate Guccij, prout conſtat ex dicta ceſſione quòd noluerit recuperare bona, prout ob hanc rationem, nec requirebatur alia monitio ipſi Guccio facienda, cùm ſatis ſe dederit pro marito, & interpellato cedendo ius recuperandi ipſi Petro, *l. amplius non pet, ff. rem rat. hab.* per quem text. fuit in ſimilibus terminis reſolutum in vna Firmana dotis 1. Iunij 1605. coram Reu. D. Damaſceno, & tangitur in dicta deciſione huius cauſæ, à qua Domini ex præteritis non putarunt eſse recedendum.

Et ita fuit deciſum.

R. P. D. SACRATO,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Anconitana, ſeu Auximana florum.

Luna 18. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Manutentio non datur, niſi probata quaſi poſſeſſione tempore motæ litis, & quaſi poſſeſſio quoad vnum non ſuffragatur quoad alium. Plura de teſtium fide, & probatione quaſi poſſeſſionis, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio non datur, niſi probata poſſeſſione de tempore motæ litis.*

2 *Quaſi poſſeſſio contra vnum non ſuffragatur contra alium.*

3 *Teſtes contra producentem plene probant.*

4 *Teſtis dicitur deponere de facto proprio, quando deponit factum proprium, quod eſt ſibi commune cum alio.*

Teſtis de facto proprio pluſquam ſemiplenè probat, ibid.

Poſſeſſio amittitur per decennium, ibid.

Teſtes de auditu nihil probant, ibid. in fin.

5 *Communitas non obligatur, niſi per Concilij congregationem.*

DECISIO CCXLIX.

Tenuerunt Domini, ſententiam de partibus, quæ concedit manutentionem Communitati Anconæ, contra Communitatem terræ Offaneæ, ad portandum flores ad ciuitatem Anconæ in feſto Sanctiſſimi Corporis Christi, eſſe infirmandam; quandoquidem, ex deductis non apparet de quaſi poſſeſſione dictæ Communitatis Anconæ de tempore motæ litis, quod eſt præcipuum requiſitum ad obtinendum manutentionem, §. *retinendæ, Inſtit. de interdict.* Couarr. *pract. quaſt. cap.* 17. *num.* 2. *verſic. quo ad interdictum,* Alexand. *conſ.* 90. *num.* 4. *lib.* 1. Neuiz. *conſ.* 80. *num.* 2. Caputaq. *deciſ.* 198. *part.* 2. Seraph. *deciſ.* 1295. 1

Nec ſuffragatur quaſi poſſeſſio contra alias Communitates, niſi probatur in indiuiduo contra Communitatem Offaneæ, etenim quaſi poſſeſſio contra vnum non ſuffragatur quo ad alium, Crauett. *conſil.* 317. *in fin.* Paril. *conſil.* 37. *num.* 17. *lib.* 3. Menoch. *conſ.* 331. *num.* 113. & eo minus, quia terra Offaneæ non eſt de diœceſi Anconitana. Vnde quidquid fecerint caſtra diœceſis in honorem Sanctiſſimi Corporis Chriſti, & ſic ad cultum ſpiritualem, non ferret ad caſtra, quæ non ſunt de diœceſi Anconitana, & quæ tenerentur exhibere cultum ſpiritualem ſuæ cathedrali, aliàs poſſet euenire, quòd terra Offaneæ pro eodem cultu poſſet grauari duplici onere, nempe & in ciuitate Domina temporali, & in ciuitate Domina ſpirituali, contra not. *in cap. non debet, de reg. iur. in 6.* cum concordantibus, & ſic ſtante diuerſitatis ratione, non benè arguitur de caſtris ſubiectis Anconæ in temporalibus, & ſpiritualibus, ad caſtra ſubiecta in temporalibus tantùm, ad not. *in l. illud, ff. ad l. Aquil. cum ſimilibus.* 2

Non obſtant teſtes inducti pro parte Communitatis Anconæ, quia viſum fuit, illos non concludere quaſi poſſeſſionem de tempore litis motæ, quin potiùs aliqui ex illis contrarium deponunt. Primus teſtis licèt dicat ſe tuliſſe intimationes Communitati Offaneæ ad portandos flores, attamen expreſsè declarat, ſe neſcire, an dicti flores fuerint aſportati, vel non. Tertius teſtis iuxta quartum expreſsè dicit ſe non eſſe informatum, an Communitas Offaneæ portauerit, aut miſerit flores, vel non, & idem repetit iuxta quintum, & iuxta ſextum. Quartus teſtis ſatis clarè deponit contra Communitatem, dicit enim ſe eſſe officialem Communitatis Anconæ, & fuiſſe ſuam incumbentiam recipere dictos flores, & exercuiſſe dictum officium ſpatio 18. annorum in circa, & quòd durante ſuo officio, nunquam vidit Communitatem Offaneæ portaſſe iſtos flores, & ponderarunt Domini, quòd iſte teſtis ex duplici capite eſt maximè attendendus. Primò, quia inductus ab ipſa Communitate Anconæ, 3

ne, contra quam deponit, ad not. per Bald. *in l. data opera num.47. C. qui accuſare non poſſ.* Bart. *conſ.92. num.6. lib. 1.* Bero. *conſ.96. num.11. lib.3.* Boer. *deciſ.245. num.3. in fin.* Surd. *conſ.217. num.21.* Grammat. *deciſ. 34. num.10. cum tribus ſeqq.*

4 Secundò, quia deponit de facto proprio; dicitur enim factum proprium, quod eſt ſibi commune cum alio, *Clement.1.* & ibi Imol. *num.9. verſ. tertio caſu de probat.* Rota in Elgeñ. beneficij 27. Februarij 1606. coram Reuerendiſſ. Bononieñ. & in Aſculana iuriſpatronatus 18. Martij 1616. coram me; teſtis autem in facto proprio, pluſquam ſemiplenè probat Paul. de Caſtr. *in l. quicunque in fin. C. de ſeru. fugit.* Alexand. *conſil.192. ſub num.14. vol.6.* Gabr. *concluſ. 1. num.20. & 22. de teſtib.* Quintus teſtis, & ipſe concordat cum iſto quarto, ibi, *ſono alcuni anni, che la detta Communità d'Offagna non porta, nè manda li Fiori in Ancona,* & licèt ſubiungat eſſe verum, *che 25. o 30. anni fà era ſolita detta Communità mandare in Ancona detti Fiori per detta Feſta,* & ſe vidiſſe illos portare, attamen ſi talis depoſitio concluderet quaſi poſſeſſionem de tempore ante 20. annos, non ſuffragaretur modernis temporibus, & ſic de tempore motæ litis; quia poſſeſſio, quæ per decennium non habet adminiculum facti, amittitur Ioann. de Imol. *in conſ.111. ſub num.2.* Caſtr. *conſil.54. num.1. lib.1.* Gabr. qui multos congerit *de reſtit. ſpoliat. concl.5. num.2.* Sextus teſtis, & ipſe percutit tempus ante 30. annos, erat enim tempore examinis annorum 45. ſuæ ætatis, & deponit de his, quæ vidit, vel fecit, dum erat annorum 14. in circa. Septimus teſtis licèt dicat, ſe ſcire, *che ſono ſtati portati li Fiori dalle Communità per honorare la Feſta del Santiſſimo Sacramento,* attamen dicit, *che Caſtello fuſſe, io non me lo ricordo.* Dicebant etiam adeſſe alios teſtes de auditu, qui non probant, ad *l. teſtium, C. de teſtib.* Natta *conſ.245. num.1.* Gemin. *conſ.142. num.5. verſ. Bertinus,* Alex. *conſ.72. num.8. in fin. lib.1.* Roland. à Vall. *conſ.51. num.23. & ſeq. lib.1.*

5 Et vlteriùs fuit ponderatum, quòd teſtes, qui deponunt de antiquis temporibus, adhuc nihil concludunt de illo tempore, quia non deponunt, fuiſſe aſportatos de ordine Communitatis Oſtaneæ, Congregato Concil. vt requirebatur ad obligandam Communitatem, aliàs quidquid feciſſent particulares homines, non poſſent præiudicare ipſi Communitati, *cap. non debet de reg. iur. in 6.* Aliud eſt enim factum ſingulorum de vniuerſitate, aliud verò factum ipſius vniuerſitatis, *l. ſicut, ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom.* Fedetic. de Sen. *conſ.15. in princip. verſ. præterea aliud,* Gabr. *concl. vnic. num.6. & ſeq. quod cuiuſque vniuerſ. nom.*

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Hieraceñ. iuriſpatronatus.

Lunæ 18. *Aprilis* 1616.

ARGVMENTVM.

De probatione immemorabilis præſcriptionis in quaſi poſſeſſione præſentandi in iurepatronatus, & plura teſtium de fide, & probatione publicæ vocis, & famæ in eadem immemorabili probanda.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſpatronatus quaſi poſſeſſiaper immemorabilem præſentandi præſcriptionem, vt probata cenſeatur quæ requirantur, & n.2.*

2 *Iuſpatronatus maximè probatur ex atteſtatione ordinarij.*

3 *Vaſſalli ſunt idonei teſtes pro ſuo domino, præſertim in materia quæ non ita de facili ab alijs probari poteſt, & quando concurrunt adminicula.*

4 *Teſtis deponens de poſſeſſione alicuius per dictionem* ſemper, *cenſetur deponere de poſſeſſione ante motam litem. Dictio* ſemper, *eſt temporis continuatiua, ibid.*

5 *Fama cenſetur probata etiam quod teſtes non dicant, à quibus, vel ob quam cauſam originem habuerit, vbi etiam quod non eſt neceſſe, quod à maiori parte populi audiuerit, ſed ſufficit dicere ſe publicè aliquid audiuiſſe.*

DECISIO CCL.

Firmato coram me ſub die 27. Iunij 1614. de iurepatronatus Principis Hieracenſis, in beneficijs de quibus agitur, non conſtare, prætendens deinde Princeps immemorabilem quaſi poſſeſſionem præſentandi, remiſſoriam obtinuit, & pluribus examinatis teſtibus. Dubium ſuper hac immemorabili propoſui, quam fuit reſponſum, probari, cùm ſuper ea quintus, & vndecimus teſtis deponant, iuxta requiſita gloſſæ *in cap.1. de reſcript. in 6.* nimirum de viſu ante motam litem per annos quadraginta, de auditu à maioribus, quòd ipſi non viderint aliquid in contrarium, & de fama per verbum *fuit, & eſt,* ex quibus immemorabilis probatio reſultat, Gabr. *de præſcript. concluſ.1. num.47.* Rebuff. *de decim. qu.13. num.94.* Caputaq. *deciſ. 71. part.2.* Put. *deciſ.348. lib.2.* Mohed. *deciſ.3. num.1. de iurepatr.* Couar. *in reg. poſſeſſ. p.2. §.3. ſub num.3.* Alex. *conſ. 177. num.7. lib.6. & conſil.16. num.16. lib.5.* 1

Quæ corroboratur etiam ex alijs teſtibus, necnon ex præſentationibus ab anno 1531. quæ multum conferunt ad inducendam iuriſpatronatus immemorabilem, cùm probatæ fuerint per ſcripturas, Achill. *deciſ.4. num.9. de iurepatr.* Put. *deciſ.205. lib.1. in nouiſ.* & id etiam locum habet reſpectu perſonæ, in qua cadit vſurpationis ſuſpicio, Rota *deciſ.545. part.1. diuerſ.* Seraph. *deciſ.1141. num.9. & 10.* Et vlterius eadem immemorabilis adminiculatur ex ipſius Epiſcopi declaratione de anno 1478. quòd videlicèt hæc beneficia ſint de iurepatronatus Marchionum Hieracenſium, cui aſſertioni plurimum in huiuſmodi materia ſolet Rota deferre, Put. *deciſ.243. in fine lib.2.* Rota *deciſ.11. de iurepatronatus in nouiſ.* Cardin. Seraphin. *dicta deciſ.1141. num.8.* 2

Nec valet exceptio contra teſtes examinatos, quòd ſint Principis vaſſalli, & per conſequens non idonei. Nam etiam vaſſalli pro domino probant, Bald. *in l. nos num.2.* Paul. de Caſtr. *num.2.* & cæteri *C. de teſtib.* Afflict. *deciſ. 304. num.14.* Alex. *conſil.88. num.16. lib.5.* Felin. *in cap. cùm in litteris num.3. de teſtib.* Gabr. *eod. tit. concluſ.10. num.16. & 21.* Quando præſertim ſumus in materia, quæ non ita de facili poteſt ab alijs probari, *cap. veniens il 2.* vbi Felin. *num.30. de teſtib.* Marſil. *ſing.23.* Grat. *conſil.59. num.2. lib.2.* & alij per Gabr. *de teſtib. concluſ.7.* & quando concurrunt, vt hic adminicula, Alex. *in l. ſæpè num.70. verſ. plus dicit, ff. de re iudic.* Aymon. *conſ.6. num.66. & conſ.78. num.10.* 3

Non obſtat, quintum teſtem de proprio auditu ante motam litem de fama non deponere, quia ſufficit, illum deponere per dictionem, *ſemper,* quæ temporis eſt continuatiua, Bald. *in cap. ex tenore num.2. de teſtibus,* Claud. Seiſel. *in l. Celſus num.11. de vſucap.* 4

Nec releuat, eundem teſtem ignoraſſe à quibus, vel ob quam cauſam fama originem habuerit, cùm ſecundùm Rotæ opinionem id non ſit opus exprimere, Caputaq. *deciſ.7. & deciſ.208. num.7. p.2. & 289. p.3.* Caſſad. *deciſ.3. num.9. de prob.* Prout nec etiam requiritur, teſtem deponere, quòd à maiori populi parte publicè dici audierit, iuxta Bart. theoricam *in l. de minore, §. plurimum, ff. de quaſt.* Sed illum ſufficit dicere, ſe publicè aliquid audiuiſſe, Bald. *in c. per tuas de prob.* Caſſad. *deciſ.3. num.4. eod. tit.* Verall. *deciſ. 295. lib.1. in manuſcript.* 5

R. P. D. CAVALERIO,

deinde S. R. E. Cardinale.

Bononieñ. dotis.

Lunæ 18. *Aprilis* 1616.

ARGVMENTVM.

Clauſula, *precarij*, generaliter ſuper omnibus bonis ratione incertitudinis non operatur tranſlationem poſſeſſionis in aliqua parte, pro qua debeat dari manutentio.

SVMMARIVM.

1 *Precarij pactum transfert naturalem poſſeſſionem, ita vt ille, cuius fauore appoſitum eſt, poſſit eam propria ſua authoritate capere. Limita ſi fuerit appoſitum in genere, quia ratione incertitudinis non operatur tranſla-*

ſlationem poſſeſſionis manutenibilis in aliqua parte, num.2.

3 *Poſſeſſio fundi probatur ex locatione cum perceptione fructuum. Intellige ſi locatio facta vti à domino, & poſſeſſore; ſecus ſi pro quocunque iure, & intereſſe, & num.4.*

5 *Manutentio non datur non exiſtenti in poſſeſſione, vel quaſi de tempore mota litis.*

DECISIO CCLI.

1 CVm Hercules Cerula vti creditor Franciſci Paſqualini executus eſſet mandatum Rotale aliàs à me relaxatum ſuper poſſeſſione Bagnetti, D. Cornelia dicti Franciſci vxor prætendens ſe eſſe in quaſi poſſeſſione dicti prædij, & non fuiſſe citatam, & ſic non amiſiſſe ſuam poſſeſſionem, inſtabat manuteneri; ideò dedi dubium, an ei eſſet dandum mandatum de manutenendo? Et Domini negatiuè reſoluerunt.

Nec putauerunt obſtare duo fundamenta quibus informantes pro D. Cornelia innitebantur. Quorum primom erat, quòd in inſtrumento dotis partim ſolutæ, partim promiſſæ Franciſco, & Hieronymo eius patri adeſſet generalis obligatio omnium bonorum Franciſci cum pacto precarij in omnem caſum reſtitutionis dotis, quòd inſtrumentum erat celebratum de anno 1571. per quod precarium cenſetur, in Corneliam tranſlata naturalis poſſeſſio, *l. & habet, §. penult. ff. de precar.* ita vt eam potuiſſet apprehendere propria authoritate, ex iatè deductis in Bononieñ. de Zaualeis 13. Iunij 1611. & 4. Iulij 1612. coram R. P. D. meo Vbaldo.

2 Nam reſponſum fuit talem claoſulam, *precarij*, fuiſſe appoſitam in genere ſuper omnibus bonis ad effectum conſequendi dotem in caſu reſtitutionis, & ideò ratione incertitudinis non operari translationem poſſeſſionis manutenibilis in aliqua parte, *l. 3. §. incertam*, vbi Bart. & alij *ff. de acquir. poſſeſs.* Tiraquell. *de iure conſtit. limit. 19. num. 1.* textus autem *in d. l. & habet. §. penul.* procedit in re precariò conceſſa, quæ ſit certa ratione quotæ, & loci, vt ibi dicitur.

3 Alterum erat fundamentum D. Corneliæ, quia de ann. 1606. Franciſcus maritus, & ipſa ſimul dicebant locaſſe quædam bona, & nominatim dictum prædium Bagnetti, & recepiſſe anticipatè partem penſionis, ex qua locatione cum perceptione fructuum, dicebant etiam ſatis probari poſſeſſionem, *l. quamuis, §. ſi conductor, ff. de acquir. poſſeſs.* Roman. *conſil. 70. num. 11.* Alexand. *conſ. 10. num. 3. lib. 4.* Etiamſi agatur contra tertium poſſeſſorem, Soc. *conſil. 106. num. 3. lib. 3.* & cum adductis per Gabr. *de locationibus concl. 4.*

4 Verùm & ad hoc reſpondebatur talem locationem fuiſſe factam, & ſolo Franciſco, & D. Corneliam in dicto inſtrumento interueniſſe non vti poſſidentem fundum locatum, ſed pro qnocumqne ſuo iure & intereſſe, vt ibi exprimitur, & ſi ipſa exegit fructus, non exegit, vti poſſidens, ſed vti creditrix mariti ipſo vergente ad inopiam pro fructibus dotalibus, ioxta *l. vbi adhuc, C. de iur. dot. & l. ſi conſtante, ff. ſolut. matr.* ſuper quo fuit lata ſententia, & quod taliter exegerit pro fructibus dotalibus clarè apparebat ex quitantijs ipſius Corneliæ factis conductori.

5 Et licèt pro eadem Cornelia allegaretur ipſam optaſſe dotem partim in mobilibus pro concurrenti quantitate, & reſidnum in medietate domus, & dicta poſſeſſione Bagnetti, quæ optio fuit confirmata per dictam ſententiam; tamen placebat reſponſio non conſtare de actuali apprehenſione poſſeſſionis, quæ erat neceſſaria præuia liquidatione quotæ, iuxta formam ſententiæ.

Quare cùm non conſtaret de qnaſi poſſeſſione Corneliæ de tempore motæ litis, *§. retinenda, & §. hodie inſtit. de interdict.* cooſequenter concluſom fuit ei oon eſſe dandum mandatum de manutenendo.

R. P. D. CAVALERIO,

deinde S. R. E. Cardinale.

Bononieñ. aſſecurationis dotis.

Veneris 22. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Heres poſſidens bona defuncti alteri obligata poteſt ſuper dictis bonis hypothecatis ab eiuſdem defunctis creditoribus moleſtare, & quid ſi dicti creditores non contra hæredem, ſed contra tertios poſſeſſores, & emptores bonorum hæreditariorum agere cœperunt.

SVMMARIVM.

1 *Hypothecata bona non poſſunt in alios tranſire, niſi cum ſuo onere.*

2 *Hæres cenſetur ad debita defuncti, & ipſius bona hypothecata poſſidens poteſt à creditoribus conueniri ſuper dictis bonis hypothecatis, & n.5.*

6 *Creditor hæreditarius ſpontè agens contra emptorem hæreditatis, nunquid videatur liberaſſe hæredem, ita vt eum amplius conueniri non poſſit.*

DECISIO CCLII.

DE anno 1575. Alexander, & Cæſar fratres de Boulijs collocarunt in matrimonium Comiti Iulio Pepulo Eliſabetham ipſorum neptem, & in inſtrumento dotali ſe obligarunt eis ſoluere ſcuta 400. annua, retrahendi ex fructibus annui cenſus in regno Neapolitano, & in caſum redemptionis dicti cenſus, vel reductionis ad minorem ſummam, facere reinueſtimentum, ex quo talis ſumma perciperetur, & quatenus minos perciperetur, teneri voluerunt ad ſupplementum cum promiſſione pro ſe, hæredibus, & deſcendentibus in infinitum, cui obligationi mortuis dicto Alexandro, & Cæſare de anno 1588. acceſſerunt etiam D. Virginia vxor dicti quondam Alexandri, & Andreas eius filius cum relatione ad primum inſtrumentum citra nouationem, & iura iuribus addendo. Cùm autem mortua etiam Virginia dicti coniuges conueniſſent D. Carolum Booiom vti Alexandri hæredem ad ſoluendum hanc annuam præſtationem, fuit dubitatum, an D. Carolus teneatur? & Domini affirmatiuè reſponderunt. 1

Cùm enim omnia bona Alexandri, & Virginiæ, qui ſe principaliter obligauerant, eſſent hypothecata pro dicta præſtatione, non poterant tranſire in alios, niſi cum dicta hypotheca, & conſequenter D. Carolus, ad quem peruenerant vti hæredem obligatorum, tenebatur eam ſoluere, not. *in l. ſi cum dotem, §. tranſgrediantur, ff. ſolut. matrim.* Afflict. *deciſ. 332. num. 2.* Bald. *in l. 2.* vbi gloſſ. *in verb. placuit, C. de hæred. act. l. 1. C. quod cum eo*, vel ſaltem bona poſſeſſa dimittere, *l. vltim. in fine*, & ibi Bald. *etiam in fine, C. ſi vnus ex pluribus*, Couar. *var. reſolut. lib. 3. cap. 7. num. 6.* 2

Quòd autem bona obligatorum ad D. Carolum perueniſſent, Domini ſatis conſtare putabant; nam qnoad bona Alexandri conſtabat ex aditione facta per eius matrem vti tutricem, & ex inuentario tutelari, *l. vlt. C. arbitr. tut.* Bald. *conſ. 407. num. 6. lib. 1.* Afflict. *deciſ. 13. num. 1.* & etiam ex tranſactione aliàs facta inter ipſum, & Andream eius fratrem, in qua adeſt expreſſa præſeruatio iuris, & declaratio quòd per eam non cenſeatur renunciatum, nec factom præiudicium aliqnod portioni bonorum hæreditatis paternæ indiuiſè debitæ D. Carolo. 3

Nec putabant obſtare, quòd Carolus non poſſideret, nec haberet ex dicta hæreditate bona paterna, niſi ſcuta 12. menſtrua tantùm, iuxta formam dictæ tranſactionis; nam reſpondebatur. Primò non per hoc ipſum fuiſſe liberatum ab annoa præſtatione, de qua agitur, neque conuentiones initas inter ipſum, & Andream cohæredem poſſe alterare obligationem, qua tenebatur dictis coniugibus tanquam hæres Alexandri, *l. licet, C. famil. erciſc.* Rimin. iun. *conſ. 577. num. 18. lib. 5.* Secundò reſpondebatur tranſactionem fuiſſe ſuper alimentis cum dicta præſeruatione iurium, ſuper portione hæreditatis paternæ indi- 4

uiſè

Digitized by Google

niſè inter ipſos tranſigentes, & debitæ D. Carolo, vt dictum eſt.

5 Quo verò ad bona Virginiæ matris, licèt pro parte D. Caroli allegaretur ipſum ea poſſidere vti hæredem matris, vt per tres deciſiones Rotales aliàs reſolutum coram Reu. D. meo Archiepiſcopo Damaſceno, & apparet ex reſponſione facta per ipſum poſitionibus, & quòd hæc bona fuerant donata Virginiæ ab Alexandro viuente cum pacto, vt de ijs diſponere non poſſet, niſi ad fauorem filiorum, excepto Andrea, qui erat diues, & habebat ampliſſimum patrimonium ex primogenitura. Tamen Domini conſiderabant huiuſmodi bona tanquam reperta in hæreditate Alexandri, vt apparebat ex inuentario, fuiſſe anteà obligata, & hypothecata pro dote, & annua præſtatione in fauorem horum coniugum, vnde non potuerunt tranſire in Virginiam donatariam, nec in D. Carolum ipſius hæredem, niſi cum dicto onere, Couar. *d. cap. 7. num. 6.* & ſic D. Carolus ratione poſſeſſionis rerum obligatarum conueniri poterat in ſolidum actione pignoratitia, quidquid dicendum eſſet in actione perſonali, iuxta text. expreſſum *in d. l. vlt. C. ſi vnus ex pluribus.*

6 Nec viſum fuit ſuffragari D. Carolo, quòd ipſe allegabat dictos coniuges nunquam hactenus petijſſe ab ipſo hanc annuam præſtationem, ſed ab Andrea, vnde prætendebat ſe fuiſſe tacitè liberatum, *l. 2. C. de pactis*, vbi creditor hæreditarius, qui ſponte egit contra emptorem hæreditatis, videtur liberaſſe hæredem, itaut eum ampliùs conuenire non poſſit; nam reſpondebatur, quòd hoc fortaſſe procederet ſi ageretur contra D. Carolum, vti debitorem; ſed cùm agatur contra ipſum vti poſſeſſorem bonorum obligatorum, quicquid dicendum ſit de illa quæſtione, an per electionem vnius debitoris ſit liberatus alter, Domini ex antedictis dicebant ius pignoris, quod habent dicti coniuges in bonis ſibi hypothecatis, & per dictum Carolum poſſeſſis, non fuiſſe amiſſum, & intrare diſpoſitionem *d. l. vlt.* ad tradita per Couar. *in loco citato.*

Ex quibus concluſum fuit D. Carolum teneri.

R. P. D. PIROVANO.

Leodien. fideicommiſſi.

Die 22. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

De feudo diſponi poteſt inter vocatos ſine licentia domini. Donatarius conſentiens diſpoſitioni in teſtamento de re donata, mutat titulum poſſeſſionis.

SVMMARIVM.

1 *Feudum reputari non poteſt in non vocatum ſine licentia domini, quia huiuſmodi refutatio feudalis eſt mera alienatio.*

2 *Feudi alienatio facta in comprehenſos in inueſtitura non infert præiudicium domino directo in hoc circumſcripto quoad eum ceſſat prohibitio ſua, & ſic non eſt neceſſaria illius licentia.*

3 *Inſinuatio requiritur per neceſſe in conſenſu, per quem inducitur renunciatio proprij iuris, ex quo prouenit donatio, & illius robur, & hoc etiam in donatione tacita, vel præſumpta, declara vt n. 4.*

4 *Feudum renunciare, & illud refutare, vel diſponenti conſentire non eſt donare, & ideò inſinuatio non eſt neceſſaria.*

5 *Inſinuatio non habet locum in materia feudorum.*

6 *Donationis natura eſt dare, & transferre.*

7 *Poſſeſſio, quæ vno titulo habetur, ſuperueniente alio titulo continuatur, & ſuſtinetur transfuſio titulorum, abſque eo quòd concurrat actus retroſimilis.*

Donatarius poſſidens titulo donationis, ſi conſentiat diſponi de re ſibi donata in teſtamento, ſibi præiudicat, & fit transfuſio tituli poſſeſſionis etiam ſine concurſu actus retroſimilis, ibid.

8 *Conſenſus ſequitur naturam contractus, ſuper quo interponitur, vnde ſi conſentio vendenti, vel teſtanti, quamuis agatur de renunciatione mei iuris, non ideò tamen tranſit in donationem, ac propterea non requiritur inſinuatio.*

9 *Conſenſus à Titio præſtitutus ſuper diſpoſitione Mæuij, facit vt diſpoſitio Mæuij cenſeatur diſpoſitio Titij, & ideò poteſt reuocari, declara vt n. 10.*

Conſenſus ad teſtandum præſtitus re integra poteſt quidem reuocari, ſed mortuo teſtatore factus eſt reuocabilis per eius mortem, & acquiſitum eſt ius tertio, ibid.

11 *Fideicommiſſum an inducatur per verba, ſi decedat ſine prole, bona redeant ad latus vnde proceſſerunt, an verò cenſeatur conſeruatum ius legitimæ ſucceſſionis.*

12 *Præſumptiones omnes recipiuntur ad euitandam renunciationem iuris proprij.*

DECISIO CCLIII.

Fvit reſolutum ſtandum eſſe in deciſis, quia fundamenta deciſionis poſita in conſenſu Renati, & carentia præiudicij domini directi adhuc ſubſiſtunt, & oppoſitiones non releuant.

Nam dum primò dicebatur conſenſum Renati non conſtituere teſtamentum Ioannis in ſtatu validitatis, ex quo bona fuerunt Ioannis, & per eum allata in matrimonium cum Eliſabetha, qua mortua altero coniuge ſuperſtite, & cum filijs, nempè Renato, Federico & Gulielmo remanſeſerit eidem Ioanni tantummodò vſusfructus ex conſuetudine patriæ admiſſa in libello actoris, & probata ex teſtibus datis pro D. Comite.

Vt ideò ſicuti expreſsè Renatus non poterat refutare feudum non vaſſallo, vt de eo diſponere poſſet abſque domini conſenſu, vt per Roſentall. *de feud. cap. 9. concluſ. 79. num. 3. & 12. & concluſ. 52. num. 21.* ita nec tacitè per conſenſum præſtitum diſponenti per vltimam voluntatem. 1

Omiſſa diſquiſitione veritatis huius conſuetudinis, & quòd iſta bona liberè potuerunt tranſire in matrimonium, ac etiam quòd per eandem rationem nedum teſtamentum, ſed & donatio in qua ſe fundat Comes, eſſet ſubuertenda, dum cum ipſo Renato ad ſucceſſionem concurrebant Federicus, & Gulielmus fratres.

Reſponſum fuit ſenſum, & rationes huius argumenti reſpicere ſecundum præiudicium Domini directi, & quòd eo concurrente omninò ſit neceſſaria licentia pro validitate diſpoſitionis, ſed iam firmatum eſt in alia deciſione, quòd per diſpoſitionem factam in comprehenſos in inueſtitura domino non infertur conſiderabile præiudicium, & eo circumſcripto ceſſat prohibitio diſpoſitionis quoad Dominum, & quoad Renatum non intrat præiudicium, attento illius conſenſu, Surd. *conſil. 305. num. 50. vol. 3.* Ita declarans, & diſtinguens præiudicium domini à præiudicio vaſſalli, & Rota idem firmauit in Papien. & Placentina feudi prima Iulij 1596. coram bon. mem. Litta. 2

Neque viſum eſt pro ſuſtinendo huiuſmodi conſenſu ex poſt neceſſariam fuiſſe inſinuationem, quaſi per conſenſum inducatur renunciatio proprij iuris, quæ omninò de neceſſitate videatur requirere inſinuationem, Bald. *in l. ſi liqueat verſ. ſecundo noto, ff. de inoffic. donat.* qui loquitur de conſentiente, à quo prouenit robur donationis, Tiraquell. *in l. ſi vnquam in verbo donatione largitus num. 349. C. de reuoc. donat.* Aretin. *conſil. 128. num. 7.* & idem dicebatur in quacumque donatione tacita, vel præſumpta, Clar. *in §. donatio quæſt. 16.* Gabr. *de donat. concluſ. 1. num. 12.* aſſerentes doctrinam Bart. *in l. 1. num. 2. ff. de donat.* eſſe communiter approbatam. 3

Fuerunt enim datæ duæ reſponſiones, & primò quòd huiuſmodi conſenſus non importat donationem, quia ex natura feudi renunciare, vel diſponenti conſentire non eſt donare, ſed refutare, & pro refutatione non eſt neceſſaria inſinuatio, aliàs ſequeretur, quòd nec etiam in manibus Domini vaſſallus poſſet renunciare, niſi interueniret inſinuatio, quòd ridiculum putauit Bald. in proprijs terminis *conſil. 300. n. 1. verſ. Iſta eſt potius. Nam feudi vol. 2.* 4

Vbi vlteriùs aduertit, quòd in vſibus feudorum nuſquam inuenitur facta mentio de inſinuatione, vt *in cap. 1. §. præterea quib. mod. feud. amittant.* & ſimiles renunciationes, non donationes, ſed refutationes, intelligit etiam Roſental. *de feud. cap. 9. concluſ. 79. num. 3. & 12.* 5

Sed ab effectu etiam defuit titulus donationis, cuius natura eſt dare, & transferre: in præſenti autem Renatus 6

ne-

neque dedit, neque tranſtulit bona ſeudalia in patrem diſponentem per actum vltimæ voluntatis, ſed quod priùs retinebat, & poſſidebat vigore donationis, accumulando alium titulum ex teſtamento ex poſt poſſedit, & retinuit.

7 Vel veriùs per transfuſionem titulorum, quòd priùs poſſidebat titulo donationis, incepit poſſidere ex teſtamento paterno, quæ transfuſio ſuſtinetur abſque eo quòd concurrat actus retroſimilis, cùm obſtet ſemper exceptio donatario petenti, vt in his terminis declarat Dec. *conſil.* 254. *num.* 3. Pariſ. *conſil.* 2. *num.* 20. *& conſil.* 33. *num.* 80. *& ſeqq. lib.* 3. Menoch. 1095. *num.* 24.

8 Secundò dicebatur, quòd conſentire diſponenti de re propria ipſius conſentientis poſſet fortè importare donationem, quando conſenſus legitur in contractu donationis, vel in alio voluntario actu, puta ſolutionis indebiti, vel confeſſionis de recepto, vt præſupponunt Bart. & Bald. ſupra allegati, cùm ille præſumatur donare vel principaliter, vel in conſequentiam; ſecus verò quando quis conſentit vendenti, vel teſtanti, quia conſenſus non poteſt mutare naturam actus, ſuper quo interponitur, ſed illum ſequi debet, & per conſequens præſumatur vel vendere, vel mandatum ad teſtandum dediſſe, vt declarat Caldet. *in conſil.* 2. *de empt. & vendit.* dicens prætereà ſimiles actus de ſui natura non requirere inſinuationem.

9 Neque vim faciebat, quòd ſi diſpoſitio Ioannis ſit cenſenda diſpoſitio Renati, propter illius conſenſum, & dominium rei diſpoſitæ tanquam ex mandato Renati, Bart. *in l. cùm quis decedens* 35. *num.* 4. *&* 5. *de legat.* 3. *& conſil.* 211. *in* 1. *dub. lib.* 1. Iaſ. *in l. ſi fundum per fideicommiſſum num.* 8. *ff. de legat.* 1. quòd ideò potuit recedere ſicut receſſit per nouam diſpoſitionem in filios Guglielmi.

10 Quia vltra quòd in caſu, de quo agitur, mandatum non poterat deſeruire ex quo Renatus non potuiſſet ſeipſum inſtituere, prout fuit inſtitutus, Roſental. *de feud. cap.* 9. *concluſ.* 47. adhuc potuiſſet re integra mandatum reuocare, ſed mortuo Ioanne teſtatore conſenſus eſt factus irreuocabilis, quia per mortem teſtamentum eſt confirmatum, *cap. cùm Matthæi extra de celebrat. miſſ.* & ius tertio eſt quæſitum, vt benè probat in his terminis Peregrin. *de fideicommiſſ. art.* 44. *num.* 36.

Et prædicta eò faciliùs videbantur procedere, quia non eſt certum, quòd prædictus conſenſus importet præſumptam donationem, cùm etiam poſſit referri ad agnitionem pacti recurſiui in donatione appoſiti, quòd ſi matrimonium diſſolueretur ſine prole, bona redeant ad latus, & ad latera vnde proceſſerunt.

11 Nam Doctores, & præſertim illarum partium, controuertunt, an illa verba importent fideicommiſſum, vel ius legitimæ ſucceſſionis ab inteſtato conſeruatum, vt videre licet ex Leonino *in conſil.* 32. *num.* 8. qui pro fideicommiſſo partem ſuſtinet, & pro eius opinione inclinabat Rota *in deciſ. diei* 15. *Iunij* 1612. in hac cauſa facta, ac etiam ipſemet Renatus dum eſt faſſus teſtamentum conforme cum ipſa donatione. Petrus autem Peck aliam partem defendit *in tract. de teſtib. coniug. part.* 6. *num.* 2. ſecundùm nouam impreſſionem, & ſi importarent fideicommiſſum, iam non eſſet noua iurium remiſſio, per conſenſum acquirens inſinuationem, ſed vinculum in ipſa donatione appoſitum à ſola purificatione conditionis dependens.

12 Ideò in iſta materia confuſa, in qua DD. variant, magis deſeruire debent pro interpretatione, & declaratione verioris opinionis pro fideicommiſſo, quàm pro renunciatione proprij iuris, pro qua vitanda ſolent recipi omnes præſumptiones, *l. qui reprobus, ff. de pignorat. action. l. Campanus, ff. de oper. libert. l. cum indebita, ff. de probat.* Tiraq. *in l. ſi vnquam num.* 207. *in verbo donatione largitus, C. de reuoc. donat.*

Vltimò opponebatur de conſuetudine Comitatus Loſſen, pro qua vaſſalli illius Comitatus non poſſunt teſtari de feudis, etiam ad fauorem comprehenſorum, ſine expreſſa, & in ſcriptis habita licentia à domino, quæ licentia cùm non legatur in paternis tabulis, omnia diſpoſita ad fauorem comprehenſorum corruere dicebantur.

Verùm Dominis viſum eſt probationes, quæ ſuper hac conſuetudine afferebantur, non releuare.

Nam ſi dicta teſtium examinentur, verùm non probant conſuetudinem in terminis caſus de quo agitur, & concurrentibus eiſdem qualitatibus prout neceſſarium eſt, & firmatum fuit in alia deciſione, quia pro maiori parte admittunt non eſſe neceſſariam licentiam domini in diſpoſitione ad fauorem venientium ab inteſtato. Cæteri verò non diſtinguunt, quando pater vult diſponere inter comprehenſos ſecundùm iura patria, & cum conſenſu illius, de cuius intereſſe agitur, ſed tantummodò quando agitur de alteranda ſucceſſione, vel imponendo grauamine contra tenorem inueſtituræ, vel patriæ conſuetudinis, & hoc benè procedit, vt nec etiam cum conſenſu illius, qui obtinet feudum, talia poſſint expediri, atque ita ſemper non poteſt alterari inueſtitura quoad ius ſuccedendi, quo caſu requiritur licentia propter intereſſe eorum, qui excluduntur. Circumſcripto autem intereſſe comprehenſorum, & illius à quo vel feudum, vel aliqua ex iuribus feudi auferuntur, nullus eſt qui hoc caſo concludat conſuetudinem obtinendi licentiam, & ſine ratione formaretur talis conſuetudo, quia verè nemini fit iniuria, dum à principio reſpectu comprehenſorum conuenit voluntas domini directi, & quoad Renatum præſtatur illius conſenſus.

Si verò licentiæ quæ plures ſunt, & dantur, attendi debent, illæ pariter caſum de quo agitur non concludunt, quia omnes præſupponunt alterationem ſucceſſionis in petente licentiam, vel impoſitionem oneris, quæ ſecundùm iura inueſtiturarum, & patria imponi non poſſunt, ideò non mirum ſi de licentia, & facultate ſupplicatur domino directo, &c.

R. P. D. VBALDO.

Rauennaten. bonorum.

Veneris 22. *Aprilis* 1616.

ARGVMENTVM.

De interdicto, *quorum bonorum*, quando illius vigore concedatur immiſſio, & quando etiam denegetur, plura notanda, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum*, quorum bonorum, *datur venientibus ab inteſtato contra poſſidentes pro herede, vel pro poſſeſſore, etiam vigore ſpecialis ſtatuti.*

2 *Interdictum*, quorum bonorum, *non datur ei, qui ſemel immiſſus poſſeſſionem amiſit per iudicis ſententiam.*

3 *Remedium ſemel competens non conſummatur per actum nullum.*

4 *Poſſeſſorium ſemel effectum appellabile, ſemper durat appellabile.*

Appellare licet à poſſeſſorio habente mixturam petitorij, ibid.

5 *Interdictum*, quorum bonorum, *& illius vigore immiſſio impeditur; ſi aduerſus illud allegentur detractiones.*

DECISIO CCLIV.

POſtquam Leonardus, & litis conſortes de Zambellettis tanquam proximiores agnati q. Lucretiæ de Zambellettis, reportarunt duas deciſiones Rotales ad ſuum fauorem, vti vocari ad eius ſucceſſionem ex ſtatuto Rauennaten. *lib.* 3. *rubr.* 11. excluſa Iacoba ſorore germana eiuſdem Lucretiæ, petierunt immitti in poſſeſſionem Lucretiæ bonorum detentorum à Iacoba ex interdicto, *quorum bonorum*, quod datur venientibus ab inteſtato, *l.* 2. *C. quorum bonorum*, Dec. *conſil.* 424. & contra poſſidentes pro hærede, vel pro poſſeſſore, *l.* 1. *ff. quor. bonor. dicta l.* 2. *C. eod. tit.* Roland. *conſil.* 1. *num.* 8. *lib.* 1. etiamſi veniat ad ſucceſſionem de iure ciuili; tunc enim intrat vtile interdictum, *quorum bonorum*, Menoch. *de adipiſc. rem.* 1. *num.* 33. vbi de communi, & proindè etiamſi veniant ex ſtatuto, quòd in ciuitate in qua viget, dicitur ius ciuile, *l. omnes populi*, vbi Bart. & alij, *ff. de iuſt. & iur.* & in terminis ſtatuti, de quo agitur, dicitur fuiſſe reſolutum in vna Rauennaten. hæreditatis 14. Aprilis 1606. coram R. P. D. meo Pamphilio. 1

Quibus tamen non obſtantibus dato ſuper hoc particulari dubio, Domini cenſuerunt in hoc caſu Leonardo non eſſe dandam immiſſionem, & moti ſunt in primis, quia 2

cùm

2 cùm Leonardus, & litis conſortes fuerint ſemel immiſſi in poſſeſſionem iſtorum bonorum vigore dicti ſtatuti, licèt poſtea eam amiſerint facto iudicis primam ſententiam reuocantis, & reintegraotis Iacobam, non poſſunt nouam petere immiſſionem, ſed ad alia iuris remedia recurrere debent, iuxta §. *ſequens, verſ. itaque ſi quis adeptus, Inſtit. de interd.* Iaſ. *in l. eius qui in prouincia, §. fin. num. 11. in fin. ff. ſi cert. pet.* Marant. *de ordin. iudic. part. 4. diſt. 7. num. 5.* Menoch. *de adipiſc. in prælud. num. 10. & rem. 1. num. 29.* Roland. *conſil. 75. num. 20. lib. 2.* Peregrin. *de fideicom. art. 46. num. 7. & 8.*

3 Nec obſtat, quòd Leonardus poſſederit ex ſententia nulla, & remedium ſemel competens non conſumatur per actum nullum, *l. quod tamen, ff. de arbitr. l. non videtur, ff. de acquir. poſſ. cum allegatis*; quia placuit reſponſio, quòd hæc regula non procedat in actu de iure ſpeciali alicui competenti, Tiraquell. *in l. boues, §. hoc ſermone limit. 1. num. 50. ff. de verb. ſign.* hæc autem immiſſio, vt dixi, data eſt vigore ſtatuti Rauennaten. & ſic de iure ſpeciali.

4 Prætetea cùm dicta prima ſententia in poſſeſſorio fuerit reuocata per ſecundam reintegratoriam Iacobæ; ſequitur vt hoc poſſeſſorium ſemel factum appellabile, ſemper duret appellabile, Lancellott. *de attent. 2. part. cap. 4. in præfat. num. 572.* Rot. *deciſ. 132. num. 1. part. 2. diuerſ.* & fuit latè deductum in cauſa Anconitana aſſecurationis prima Iulij 1602. coram R. P. D. meo nunc Decano, & tantò magis cum dicta ſecunda ſententia habeat mixturam petitorij, quia declarat non eſſe locum dicto ſtatuto, Contard. *de mom. poſſ. in verb. ratione mixturæ, §. 2. num. 1. cum ſeqq.* Rot. *deciſ. 34. num. 21. part. 2.*

5 Vltimò videbantur obſtare allegatæ detractiones, quarum exceptio impedit immiſſionem, Caſtr. *in l. fin. num. 13. C. de edict. diu. Adr. toll. & conſil. 77. num. 1. part. 2.* Surd. *conſil. 265. num. 34. lib. 2.* & idem Surd. *deciſ. 333. num. 16. & conſil. 7. num. 23. lib. 1.* cum alijs adductis in Romana de Capizuchis 10. Aprilis 1606. coram Illuſtriſſimo Lancellotto.

Et ita fuit deciſum, &c.

R. P. D. COCCINO.

Aretina præceptoriæ, ſeu commendæ.

Veneris 22. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Conſtare quando dicatur de vacatione beneficij, & quando beneficij collatio dicatur effectuata.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij vacatio non dicitur conſtare, nec ſuffragatur ex eo quod beneficiatus obierit, niſi etiam conſtet quod beneficium vacauit per obitum defuncti.*

Fama ſola non probat vacationem beneficij, niſi etiam iuſtificetur titulus defuncti anteceſſoris, vel niſi concurrat aliqua alia ſemiplena probatio, declara vt ibid.

Beneficij vacatio non cenſetur probata, ſi ille per cuius obitum dicitur vacare beneficium, vicit, ibid.

Probatio plena abſorbet ſemiplenam, ibid. in fine.

2 *Beneficij collatio dicitur effectuata, ex quo vnus per obitum alterius fuit prouiſus, declara vt num. 3.*

DECISIO CCLV.

1 FVit pluries dubitatum, an conſtaret de bono iure fratris Aloyſij Regij circa Commendam de qua agitur, & tandem 9. Decembris ſuperioris anni fuit dictum, vt videretur, an conſtaret de tali vacatione, quæ ſuffragaretur D. Aloyſio, & Rota hodie vna tantùm parte informante cenſuit negatiuè reſpondendum; nam licèt dictus Aloyſius fuerit prouiſus ſub die 15. Iulij 1610. à magno Magiſtro per obitum Fauſti Bulgarini, attamen non conſtat, quòd iſta Commenda vacauerit per illius obitum, quòd eſt probandum, Ægid. *deciſ. 349. num. 1.* quia etſi quando agitur ad effectum probandi obitum non in certo tempore ad effectum reſeruationis, neque quando quis tenetur iuſtificare titulum anteceſſoris, ſufficiat ſola fama, vel alia ſemiplena probatio, cùm non agitur de magno præiudicio, quia ſi ille per cuius obitum dicitur vacare beneficium, viuit, collatio erit nulla, & ipſe ſuum retinebit beneficium, Put. *deciſ. 171. in nou. lib. 2.* Mohed. *deciſ. 1. de probat.* Cæſ. de Graſſ. *deciſ. 14. num. 2. de probat.* Guid. *deciſ. 145.* Thom. de Tanis *deciſ. 75.* Felin. *in cap. quoniam frequenter, §. fin. num. 23. poſt med. vt lit. non conteſt.* attamen probatio quæ aſſertur in caſu iſto, ſatis eliditur ex probatione contraria magis concludente, ita vt illi ſit ſtandum, non autem iſti probationi, Gemin. *conſil. 27. in princ. num. 11.* vbi quòd plena probatio abſorbet ſemiplenam, Soccin. ſen. *conſil. 270. num. 3. lib. 2.* Natt. *conſil. 372. in fine.*

Prætenditur enim, quòd à magno Magiſtro per obitum Claudij Saraceni 12. Ianuarij 1593. fuerit prouiſus Gonzaluus Benuoglientus, & per obitum dicti Benuoglienti, vel per renunciationem Claudij Beccarini, de anno 1599. fuerit prouiſus Fauſtus Bulgarinus, & vt dictum eſt de anno 1610. per obitum Bulgarini Aloyſius Regius, quem propterea prætendebatur iuſtificaſſe vacationem per obitum dicti Fauſti Bulgarini, cùm illæ prouiſiones habuerint effectum, ex quo vnus per obitum alterius fuit prouiſus, Oldrad. *conſil. 229. num. 2.* Nihilominus fuit dictum quòd Claudius de Saracenis, per cuius obitum hæc commenda fuit primo loco prouiſa, vt paret ex ſerie facti ſuprà deducta 3. Kal. Octobris de anno 1551. illam reſignauit in manibus Papæ, & de ea fuit prouiſus Sinulphus de Saracenis, per cuius obitum Commenda vacauit de anno 1610. per cuius obitum S. D. N. prouidit Petrum Mariam de Saracenis. 2

Quòd autem dicta reſignatio ad fauorem Sinulphi habuerit effectum, ſatis patet ex quo defuncto Claudio ipſe Sinulphus ſoluit Religioni mediante concordia, vacans, & mortuarium, quod etiam debet ſolui à reſignatario, vt habetur in ſtabilimentis Religionis. Vnde benè intrat in hoc caſu dictum conſilium Oldradi, quòd licèt regulariter non habeat locum in reſignatione ad fauorem, quia reſignans poteſt reſignare ius quod habet, vt fuit reſolutum in cauſa Taruiſina plebis de Medula 26. Februarij 1586. coram Orano; tamen ſicuti hæc concluſio limitatur, vt non habeat locum quando reſignans poſſedit beneficium per aliquod tempus, quia non cenſetur reſignaſſe tantùm ius quod habebat, vt fuit reſolutum in cauſa Reatina prædij 2. Maij 1603. coram me, ita non debet habere locum in caſu iſto, in quo manifeſtiſſimè conſtat, quòd reſignatarius fecit actus poſſeſſorios etiam poſt obitum reſignantis. 3

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

deinde S. R. E. Cardinale.

Bononien. tutelæ.

Veneris 29. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Defenditur in hac deciſione tutor, ſeu adminiſtrator, qui in inuentario non deſcripſit quaſdam capſas clauſas in bonis adminiſtratis repertas, & è contra qui deſcripſit in libro adminiſtrationis quaſdam partitas ad creditum in inuentario non repertas, & quòd ſemel abſoluta ampliùs moleſtari non debeat.

SVMMARIVM.

2 *Tutor, ſeu adminiſtrator ſi non deſcripſit in inuentario capſas clauſas in hereditate repertas, in dubio capſæ præſumuntur fuiſſe vacuæ, & in nihilo tenetur.*

3 *Tutor, ſeu adminiſtrator nunquid teneatur ſi deſcripſit in libro adminiſtrationis aliquas partitas ad creditum, quæ in inuentario adnotata non reperiuntur.*

4 *Tutor, ſeu adminiſtrator ſemel abſolutus, & liberatus, non debet ampliùs moleſtari.*

DECISIO CCLVI.

HÆredes Pauli Bondini olim tutoris Fabij Benzoni, plures ad ipſorum fauorem deciſiones reportarunt, videlicet ſuper legitima inuentarij confectione per dictum 1

ctum tutorem facta, necnon ſufficienti reddikione, rationis mercium Bononiæ, & capitalis apothecæ Piſauri, bonorumque in eodem loco exiſtentium, & ſuper alijs quæ in deciſionibus coram bon. mem. Penia, & coram me factis continentur. Verùm cùm nihilominus Fabius ad expeditionem cauſæ deueniri non poſſe contenderet, dubio per me propoſito Domini cauſam eſſe expediendam cenſuerunt.

2 Nec obſtat tutorem non reddidiſſe rationem de contentis in quibuſdam capſis clauſis in hæreditate repertis. Non enim probatur fuiſſe in illis bona recondita, nec aliquid horum in inuentario deſcriptum reperitur. Quo ſtante dicendum eſt, illas vacuas extitiſſe, Caſtr. *conſil.* 212. *num.* 2. *lib.* 1. Rota *deciſ.* 449. *num.* 2. *part.* 1. *diuerſ.* & tantò magis id confirmatur, cùm Fabij proximiores, ad quos duæ ex tribus partibus huius hæreditatis pertinebant, nullam de dictis capſis rationem habuerunt, quòd veriſimiliter non contigiſſet, niſi re vera illæ fuiſſent vacuæ.

3 Non obſtat eundem tutorem nonnullas partitas ad Fabij creditum appoſuiſſe, quæ in inuentario deſcriptæ non reperiuntur. Nam ſe tutor fideliter geſſit in libro tutelari exacta deſcribendo, poſtquam de illis ante confectum inuentarium notitiam non habuerat, ad *l. tutor qui repertorium*, vbi gloſſ. & Doct. *in verbo repertorium*, *ff. de administratione tut.*

5 Non obſtat partitam librarum 238. Siluestro Brttio ſolutam non fuiſſe pro re ad Fabium pertinente, quia verba illa pro Fabio ſoluta, declarant ſatis negocium ad Fabium ſpectare, cùm præſertim agatur de ſolutione rei emptæ viuo Fabij patre, vnde manifeſtè probatur, debitum hæreditarium fuiſſe, & ſic apparet ſufficienter partitas, de quibus agitur, iuſtificari. Vltra quòd reddita ſemel ratione per tutorem, qui fuit etiam à Fabio per inſtrumentum abſolutus, eidemque ſcripturas omnes conſignauit, denuò grauandus non videtur ad dictas iuſtificationes exhibendas, cùm ratio ſemel reddita, non debeat amplius reddi, *l. ſemel, C. de apoth. public. lib.* 10. *cap. vnico in fin.* vbi Doctor, *de cleric. agrot. in* 6. Rota Ianuen. *deciſ.* 165. *num.* 9. & fuit dictum in cauſa Meliten. redditionis computorum 30. Octobris 1595. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, &c.

R. P. D. CAVALERIO,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Fulgioaten. adminiſtrationis.

Veneris 29. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Adminiſtrator qui ſemel adminiſtrationis ſuæ reddidit rationem, & quitantiam reportauit, non poteſt ampliùs cogi de adminiſtratis rationem reddere, & mandatum procuratoris ad exigendum quando extendatur ad remittendum, & donandum.

SVMMARIVM.

2 *Adminiſtrator qui ſemel reddidit rationem, & quitantiam generalem reportauit, non poteſt ampliùs cogi ad reddendum rationem einſdem adminiſtrationis.*

Adminiſtrator non ſolùm tenetur reddere rationem ſuæ adminiſtrationis, ſed etiam reliqua reſtituere, ibid.

4 *Mandatum Procuratoris ad exigendum, an & quando extendatur ad remittendum, & donandum.*

6 *Minor 25. annorum ſi ſit maior 20. poteſt à ſtatuto reputari pro maiore.*

DECISIO CCLVII.

1 SEntentia de qua agitur habet duo capita, in quorum primò condemnantur hæredes Piſenti ad reddendum Roncallis rationem de omnibus quæ dicebantur peruениſſe ad manus ipſius: in ſecundò autem fuerunt abſoluti ijdem hæredes ad imperitis, videlicet à ſcutis 11000. quæ Roncalli prætendebant.

Quoad primum caput reddendæ rationis, Domini cenſuerunt ſententiam eſſe infirmandam ſtante duplici quitantia generali, & generaliſſima, quam Piſentus reportauit, primò à Mario, deinde à Hieronymo de Roncallis in forma ampliſſima de omnibus exactis perceptis, & rebus & bonis Ioannis Martini ad eius manus peruentis cum receptione per Hieronymum ſcutorum 500. pro reſiduo, per hæc verba, *per ſaldo di quanto potiamo pretendere da detto Gio: Paolo per conte dell' Adminiſtratione fatta de' noſtri beni*, ex quibus apparet ipſum ſufficienter reddidiſſe rationem cum reſtitutione reliquatus, iuxta text. *in l. cùm ſeruus, ff. de condit. & demonſtrat.* cùm præſertim dicti Marcus, & Hieronymus haberent ab alijs fratribus mandatum ampliſſimum ad quitaodum, & alia faciendum, vnde intrabat regula, quòd ratio ſemel reddita ampliùs reddi non debet, vt per Ioann. Andr. Archidiaconum *in cap. vnica de cleric. agrot. in* 6. cum alijs adductis per Roland. *conſil.* 49. *num.* 39. *lib.* 1. Montan. *de iur. tutel. cap.* 38. *num.* 118. *& ſeqq.* ſtante præſertim liberatione, & abſolutione in tam ampla forma, vt per Montan. *ibidem num.* 122. 2

Nec Domini putauerunt poſſe fieri vim in conſtituto criminali ipſius Piſenti, quando fuit examinatus, ex quo prætendebant Roncalli Piſentum confeſſum fuiſſe ſe debitorem in longè maiori ſumma, quia ex dicto conſtituto hoc non colligebatur, cùm ex ſumma, ad quam Piſentus fatebatur aſcendere bona ſua, eſſent detrahenda bona propria ſibi obuenta ex diuiſione cum fratribus facta. Item ſalarium ſuum, & lucra, vnde non concludebatur totam dictam ſummam conſtare ex bonis Roncallorum, præſertim cùm poſtea ſecuta fuerit inter partes concordia, & excarceratio Piſenti de conſenſu Hieronymi, qui querelam porrexerat, & erat de tota cauſa informatus, nec veriſimiliter concordaſſet, aut conſenſiſſet excarcerationi ſi ſciuiſſet Piſentum fuiſſe debitorem in maiori ſumma, præterquamquod etiam dubitari poſſet, an confeſſio in cauſa criminali probet in cauſa ciuili; ſed ſtante dicta concordia, non videtur ampliùs talis confeſſio attendenda. 3

Ex ijſdem rationibus Domini putabant ſententiam in alio capite, in quo Piſenti abſoluebantur, eſſe confirmandam, ſtantibus dictis quitantijs ampliſſimis. Quibus non obſtare dixerunt defectum mandati ad donandum, quia cùm Piſentus faſſus eſſet ſe debitorem in ſcutis 7000. fuit quitatus pro 6000. vnde fuerunt ei remiſſa, & ſic donata ſcuta mille. Nam reſpondebatur quoad primum mandatum in perſonam Marci continere ampliſſimas facultates incidendi, & remittendi, ſed quatenus fuiſſet aliqua difficultas in eo. 4

Aderat ſecundum mandatum in perſonam Hieronymi ſub die 4. Iulij 1605. cum expreſſa facultate remittendi Piſento debitum in totum, vel in parte, etiam per vim donationis irreuocabilis inter viuos, ſed ceſſare videbatur omnis difficultas, quia idem Hieronymus tam nomine proprio, quàm vti Procurator fratrum ratificauit expreſsè apocham quitationis factam inter Piſentum, & Marcum de anno 1605. cum omnibus, & ſingulis in ea contentis, & ſic quoad remiſſionem dictorum ſcutorum mille. 5

Supererat difficultas in mandato prædicti Marci, & perſona Rodulphi vnius ex fratribus conſtituentibus, quem dicebant eſſe minorem, & ideò non potuiſſe facere mandatum ſine ſolemnitatibus ſaltem ad donandum; ſed hoc tollebatur ex facto. Nam mandatum fuit factum die prima Septembris 1604. & Rodulphus fuerat baptizatus die 12. Maij 1587. & ſic de tempore facti mandati erat maior 20. & ex diſpoſitione ſtatuti Fulginaten. habebatur pro maiore 25. annis, vnde nullæ requirebantur ſolemnitates, vt in Farſen. ſpolij 11. Februarij 1605. coram R. P. D. meo Pamphilio. 6

Aliud verò mandatum Hieronymi fuit factum à Marco, vigore facultatum ſubſtituendi quam habebat, ideò in eo ceſſat conſideratio minoris ætatis. In quibus concluſum fuit ſententiam quoad caput reddendæ rationis eſſe infirmandam, quoad reliqua eſſe confirmandam. 7

R. P.

R. P. D. VBALDO.

Romana de Incoronatis.

Veneris 29. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Poſſeſſio tranſlata per clauſulam *Conſtituti*, in donatione appoſitam, ſufficit ad manutentionem, etiam quòd dolens in donatione ſibi reſeruauerit in eius vita vſumfructum bonorum donatorum, & poſſeſſionem.

SVMMARIVM.

1 *Manutenenda eſt anterior poſſeſſio, quia poſterior præſumitur clandeſtina, & turbatiua.*

2 *Clauſula*, Conſtituti, *transfert in conſtitutarium poſſeſſionem: vbi quod talis poſſeſſio eſt manutenibilis.*

Donatio cum clauſula, Conſtituti, *in qua donans reſeruauit ſibi viuens vſumfructum bonorum donatorum, & poſſeſſionem, operatur vt donans ſibi reſeruauerit naturalem poſſeſſionem, non autem ciuilem, num. 2. & 4. vbi de eadem materia.*

3 *Clauſula*, Conſtituti, *collata poſt mortem conſtituentis nihil operatur, declara vt nu. 4. ante fin.*

Clauſula, ex nunc, *in conſtituto appoſita quid operetur, nu. 3.*

5 *Clauſula*, Conſtituti, *quibus verbis in inſtrumento appoſita cenſeatur.*

Poſſeſſio inſtrumentalis alio poſſidente non eſt manutenibilis, ibid. in fine.

DECISIO CCLVIII.

1 Camillus, & alij duo fratres de Incoronatis donarunt de anno 1590. cauſa, & intuitu matrimonij Franciſco eorum fratri omnia bona ſtabilia cum clauſula, *Conſtituti*, & alijs ampliſſimis clauſulis, cum reſeruatione tamen quoad Ioannem Baptiſtam, & Camillum poſſeſſionis, & vniuerſi vſusfructus eorum vita naturali durante. Mortuo Camillo Franciſcus agnouit donationem ſibi factam, & vſumfructum cum proprietate conſolidatum, & nihilominus ad maiorem cautelam realem, & bonorum donatorum poſſeſſionem apprehendit, ſed cùm Camillus iunior aſſertus eiuſdem Camilli filius prætenderet ſe vocari ad dicta bona ex cauſa cuiuſdam fideicommiſſi, & eorum etiam poſſeſſionem accepiſſe, cauſa in Rota introducta dubitaui cui eſſet dandum mandatum de manutenendo? Et Domini vtraque parte informante cenſuerunt eſſe dandum Franciſco, quia certum eſt poſſeſſionem anteriorem eſſe manutenendam, cùm iunior, & poſterior præſumatur clandeſtina, & turbatiua, *cap. licet cauſam*, vbi Doctor. & in ſpecie Felin. *nu.* 8. *verſ. certia cauſa de probat.* Menoch. *de retin. remed.* 3. *nu.* 725. Rot. *dec.* 506. *nu.* 5. *&* 6. *par.* 1. *diuerſ.* cum alijs allegatis in vna Auguſten. Hoſpitalis 21. Februarij 1611. coram me.

2 Quòd autem poſſeſſio Franciſci ſit anterior, apparet, tum ex clauſula, *Conſtituti*, appoſita in dicto contractu donationis ad fauorem Franciſci, ex qua dicitur tranſlata in ipſum poſſeſſio, *l. quod meo, ff. de acq. poſſeſſ. l. quadam mulier*, vbi gloſ. *in verſ. poſſeſſionem, ff. de rei vend.* Alexand. *conſ.* 14. *nu.* 8. *lib.* 1. & poſt eum Natt. *conſ.* 453. *n.* 4. *lib.* 2. Roland. *conſ.* 79. *nu.* 43. vbi de communi, *lib.* 1. *& conſ.* 61. *nu.* 45. *lib.* 2. Magon. *dec. Flor.* 64. *num.* 12. *& dec. Lucen.* 87. *nu.* 10. Surd. *conſ.* 481. *nu.* 6. *lib.* 4. Rot. *dec.* 549. *num.* 1. *par.* 1. *diuerſ.* cum alijs per Tiraquell. *de iur. conſtit. poſſeſſ. par.* 1. *nu.* 2. *&* 4. *&* 2. *par. ampl.* 8. quæ poſſeſſio tranſlata per conſtitutum vtique eſt manutenibilis, Oſaſc. *deciſ. Pedem.* 133. *num.* 7. & tenuit Rota in Inclestina Poſtæ 27. Ianuarij 1603. coram Litta, tum etiam ex reſeruatione vſusfructus bonorum donatorum, per quam cenſetur retenta naturalis, & tranſlata ciuilis poſſeſſio in donatarium, *l. quiſquis C. de donat.* Soccin. iun. *conſ.* 118. *nu.* 18. *lib.* 2. Honded. *conſ.* 18. *nu.* 2. *&* 3. *& nu.* 46. *lib.* 2. Ferret. *conſil.* 122. *num.* 3. *lib.* 1. Tiraquell. *de iur. conſt. ampl.* 36. *num.* 2. & eſt deciſ. Put. *deciſ.* 216. *Alias res, num.* 3. *lib.* 3. ſecundùm nouam impreſſ. licèt ibi contrarium firmetur ob alias rationes, vnde finito vſufructu per mortem Camilli, ciuilis, quæ reſidebat in Franciſco, traxit ad ſe naturalem, & ſic eſt manutenibilis contra hæredes Camilli, Natt. *conſ.* 419. *nu.* 3. *& ſeqq.* Menoch. *conſ.* 139. *nu.* 14. *& ſeqq. & nu.* 21. *de retin. remed.* 3. *nu.* 23. *& ſeqq.* & in terminis Bero. *conſ.* 60. *nu.* 26. *& ſeq. lib.* 1.

3 Nec viſum eſt ſubſiſtere, quòd conſtitutum tanquam collatum poſt mortem Camilli conſtituentis nihil operetur, ad trad. per Ang. & Alexand. *in l. quamuis, §. ſi conductor, ff. de acq. poſſeſſ.* quia ex lectura donationis apparet eam fuiſſe puram, & ſimplicem, & conſequenter & ipſum conſtitutum, nec reſpectu ſubſtantiæ fuiſſe adiectam vllam diem, vel conditionem, ſed dumtaxat fuiſſe in tempus mortis dilatam executionem reſpectu tranſlationis facti, iuxta *conſ.* Oldrad. 114. *ſub num.* 2. quod ſequitur Tiraquell. *de conſt. par. ampl.* 16. *&* 3. *part. limit.* 2. *in fin.* & idem Tiraquell. *prima part. num.* 10. *&* 2. *part. ampl.* 7. præſertim ſtante clauſula, *ex nunc*, donationi appoſita, Alexand *conſil.* 83. *ſub num.* 6. *verſ. confirmatur lib.* 2. Guidop. *deciſ.* 268. Neguſ. *de pign.* 2. *membr.* 2. *parc. num.* 5. Pariſ. *conſ.* 62. *nu.* 23. *& conſ.* 26. *nu.* 128. *lib.* 2. Gabr. *conſ.* 141. *nu.* 4. *lib.* 1. Maluaſ. *conſ.* 99. *nu.* 14.

4 Rurſus nec videbatur refragari, quòd Camillus reſeruauerit ſibi non ſolùm vſumfructum, ſed etiam poſſeſſionem bonorum donatorum, & ſic nec clauſula, *Conſtituti*, nec reſeruationis vſusfructus videatur potuiſſe operari effectum ſuum, iuxta *conſ.* Natt. 347. *num.* 2. *&* 3. & fuit dictum in cauſa Rauennaten. donationis vltima Ianuarij, & 28. Martij 1583. coram bon. mem. Cardinali Blanchetto, quia fuit reſponſum talem reſeruationem intelligi de poſſeſſione naturali cum detentatione facti, & facultate percipiendi fructus propria auctoritate, non autem propterea impediri tranſlationem ciuilis poſſeſſionis, Corn. *conſ.* 8. *num.* 5. *ad* 14. *lib.* 4. Bero. *dicto conſil.* 60. *numer.* 13. *&* 14. *lib.* 1. Tiraquell. *dicto tract. de conſt. par.* 2. *ampl.* 9. & prædictæ clauſulæ, & reſeruationes ſunt ita interpretandæ, ne ſibi repugnent, prout repugnarent, ſi reſeruatio poſſeſſionis intelligeretur etiam de ciuili, quæ iam per conſtitutum, & reſeruationem vſusfructus tranſlata erat, & ne aliàs dicta reſeruatio vſusfructus eſſet inutilis, & fruſtratoria, vt per Corn. *dicto conſil.* 8. *num.* 5. *&* 12. quæ reſeruatio fieri non poteſt, niſi fiat tranſlatio dominij, & poſſeſſionis, Alexand. *conſil.* 14. *numer.* 2. *verſ. hoc etiam innuit, lib.* 1. Gabr. *dicto conſil.* 141. *num.* 4. *verſ. percipiatur, lib.* 1. & ideò non obſtant prædictæ deciſiones, quia ibi conſtitutum erat collatum poſt mortem donantis, cùm eſſet expreſsè conuentum, vt donatarius non poſſet accipere poſſeſſionem, niſi finito vſufructu, in quibus terminis conſuluit & Honded. *conſil.* 18. *num.* 48. *& ſeq. lib.* 2. Sed in caſu noſtro donatio, & conſequenter conſtitutum fuit purum, & ſimplex, licèt exequutio fuerit dilata poſt mortem, vt patet ex ſupradictis.

5 Nec dubitari poſſe videbatur de dicta clauſula, *Conſtituti*, ſtantibus illis verbis, *inſtrumenti conſtituentes*, &c. *dantes licentiam*, &c. *donec*, &c. poſt quod verbum extenditur clauſula, *Conſtituti*, de communi ſtylo ex clauſulario Notariorum Vrbis, quod Domini videre voluerunt. Et prædictis etiam accedunt locationes ab eodem donatario factæ, & poſſeſſio etiam poſt mortem Camilli apta, ex quibus viſum fuit Franciſco dandam eſſe manutentionem, tanquam poſſeſſori anteriori, non attenta poſſeſſione Camilli iunioris tanquam inſtrumentalis, quæ alio poſſidente non eſt manutenibilis, iuxt. not. *in l. praedia, ff. de acquir. poſſeſſ.*

6 Quæ de filiatione d. Camilli, de fideicommiſſo, & validitate, vel inualiditate dicebantur, viſa ſunt non eſſe præſentis indaginis, ſed reijcienda ad petitorium.

Et ita fuit deciſum.

R. P. D. PIROVANO.

Vlixbonen. matrimonij.

Die 2. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Totum habetur in Summario num. 1.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium probatur per depoſitionem Parochi, & teſtes, quod contrahentes dederint ſibi manus ad inuicem.*

Digitized by Google

cem, & dixerint verba, quæ contrahentes de præſenti ſolent dicere, licet non tam clarè & perfectè, prout ſolent quando parochus illos recipit, ſed parochus exiſtimat etiam per ſigna eſſe ſufficientia.

2 *Matrimonium de præſenti, contrahitur per verba*, Accipio te, *ad inuicem prolata, & ſunt diſpoſitiua & expreſſiua ſimultanei conſenſus.*

3 *Conſenſus in matrimonio per quæcumque verba prolatus ſufficit, nec vis facienda eſt in formalitate verborum, num.* 3.

4 *Verba*, Accipio te, *ſi non addatur*, pro mea vxore, *remanent æquiuoca, nec ſignant practicum conſenſum, qui neceſſarius eſt ad matrimonia in potente loqui, vide num.* 5.

5 *Teſtis deponens cum additione*, ſaluo meliori indicio, *non reddit depoſitionem dubiam, quam ſecundùm ſuum intellectum affirmauit eſſe veram, ſed tantummodò qualificat actum ſuum, dum illud ponit ſub aliorum cenſura, ſed quoad ſe decidit quæſtionem.*

6 *Conſanguineus ſtupratæ non eſt idoneus teſtis ad probandum matrimonium pro ipſa.*

7 *Teſtis vilis vnà cum parocho non eſt ſufficiens ad plenam probationem matrimonij, vide nu.* 8.

Teſtium numerus, & alia adminicula ſupplent defectum qualitatis vnius teſtis, ibid.

DECISIO CCLIX.

FVit reſolutum conſtare de matrimonio per verba de præſenti, reſeruando particulariter videre de exceptione metus.

1 Fundamentum deciſionis poſitum fuit in depoſitione Parochi, & teſtium, qui pro Agnete fuerunt examinati; affirmat enim Parochus, quòd Chriſtophorus, & Agnes, ſe ad inuicem manus dederunt, & in eo actu protulerunt verba, quæ ſolent dicere contrahentes matrimonium de præſenti. Et licèt ambo ea non dixerint tam clarè, & perfectè, prout dicuntur quaodo Rector ipſe contrahentes recipit; ſecundùm tamen ipſius deponentis intellectum fuerunt ſufficientia dicta verba, ſigna, & oſtenſiones quæ, & quas dederunt, vt remanerent recepti, & ſecundùm ſuam recordationem recenſuit ea fuiſſe. *Ego Chriſtophorus de Figueredo accipio te Agnetem Pimentel*, & continuauit dicere alia plura verba, quæ ipſe Parochus intellexit eſſe ſufficientia ad matrimonium efficieodum, & Agnes poſtquam Chriſtophorus finem dicendi fecit, eadem verba proferre incepit.

Secundus teſtis Blaſius Fleire, de manibus adinuicem datis deponit, & quòd dixerunt verba matrimonij, nimirum, *Accipio te*, &c. & alia. Idem confirmant Catharina Ribera, Rodericus Cotinus, & Didacus Mugnez.

2 Ideò cùm verba, *Accipio te*, ad inuicem prolata diſpoſitiua ſint, & expreſſiua ſimultanei conſenſus de præſenti, & deliberatè pronunciant, ita coram Parocho inde matrimonium contractum, & perfectum remanet, Abb. & alij *in c. ex litteris el* 1. *de ſponſal.* Ferret. *conſ.* 86. *num.* 1. Dec. *conſ.* 163. *nu.* 23. Seraph. *deciſ.* 270. *nu.* 1.

3 Aſſerentes ſufficere conſenſum quibuſcumque verbis prolatum, nec vim eſſe conſtituendam in formalitate verborum, quod multum in præſenti confert, ſi dictum teſtium eſſet etiam reſtringendum ad illa verba generalia, ſcilicet quæ ſolent contrahentes dicere, quando matrimonium de præſenti contrahunt.

4 Non obſtat, quòd Parochus in primo examine, poſtquam dixerit ſufficientia eſſe dicta verba, ſigna, & oſtenſiones, addiderit, *ſaluo meliori iudicio*. In ſecundo verò examine dum declarauit ſe, & addidit verba, *pro mea vxore*, ſubiecit de illis eſſe dubium; vnde dicebatur per conſeruationem ſanioris deliberationis nihil depoſitio contineret voces, *pro mea vxore*; adhuc prima verba, *accipio te*, remanere æquiuoca, nec practicum conſenſum ſignare, prout neceſſarium eſt in potenti loqui, Sanchez poſt alios *de matrimonio lib.* 2. *cap.* 31. *nu.* 2. & 3.

5 Quia fuit reſponſum, quòd verba, *ſaluo meliori iudicio*, non reddant diſpoſitionem dubiam, quam priùs affirmauit ſecundùm ſuum intellectum eſſe veram, ſed arguunt maiorem peritiam in reſpondente, qualificando dictum ſuum ſub cenſura aliorum, & donec contrarium appareat, decidit quæſtionem quoad ſe, & hodie melius iudicium conuenit cum iudicio Parochi, quòd verba, *Accipio te*, adinuicem prolata coram Parocho, firmant matrimonium, vt iam dictum eſt. Et per prædicta tollitur ſecunda difficultas circa ſubſiſtentiam verborum, *in meam vxorem*, quia vltra quòd non legitur clarè, quòd Parochus reuocauerit in dubium ſe dixiſſe illa verba, & ſic benè explicata remaneat depoſitio, quia dixerit, *Accipio te in meam vxorem*, conuenit & alia reſponſio, quòd matrimonium non pendet à formalitate verborum, ſed à conſenſu.

6 Non obſtat, quòd ſi matrimonium poſſet probari per illa verba, non tamen remanet probatum ex ſufficienti numero teſtium ſecundùm decreta ſacri Concilij, ex quo depoſitio Catharinæ Riberæ non ſit attendenda vti recepta in iudicio criminali, & ſeipſam retractauerit, aſſerendo ſe falſum dixiſſe. Cotinus verò & Mugnez tanquam conſanguinei Agnetis, non ſunt idonei teſtes pro ſtuprata, Natt. *conſ.* 537. *num.* 57. Rota in Toletana matrimonij 26. Aprilis 1596. coram bo. me. Litta.

7 Blaſius verò vilis eſt, & famulus in ſalinis, qui non ſufficit cum Parocho ad implendam probationem, quæ requiritur concludens quando de fœdere illius agitur, Dec. *conſ.* 133. *nu.* 2. Pariſ. *conſ.* 55. *nu.* 18. *lib.* 4. & firmatum fuit in ſupradicta Toletana.

8 Quia ex numero teſtium, ex libello eiuſdem Chriſtophori dicentis fraudulenter accerſitum fuiſſe Parochum, ex qualitate temporis, quo matrimonium fuit contractum, nempe de nocte, viſum eſt probationem impleri, ſi quæ deficiat, Dec. *conſ.* 163. *nu.* 26. & 28. Natt. *conſ.* 166. *nu.* 10. Crauett. *conſ.* 914. *nu.* 9. Ferret. *conſ.* 86. *nu.* 11.

R. P. D. PIROVANO.

Romana cenſus, & fructuum.

Die 2. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Cenſus impoſitus ſuper fundo alienato, ſi per Principem fuerit translatus de fundo in pretium, cenſetur reſolutus, & fructus debentur vſque ad diem intimationis translationis, non vltrà.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus imponi, vel transferri non poteſt ſuper re non fructifera, & impoſitus non ſuſtinetur, nec fructus debentur propter ſuſpicionem vſurarum.*

2 *Fructus cenſus debentur vſque ad diem, quo fuit data notitia creditori, quod cenſus erat reſolutus, & non vltrà, quia per ipſum ſtetit quominus pretium reciperet.*

3 *Cenſus ſuper fundo alienato ſuſtinetur in præiudicium debitoris, licet per chirographum Principis omnia onera de fundo ſint translata in pretium illius, ſi per debitorem non ſteterit, quominus pretium reciperet.*

DECISIO CCLX.

VEndita tenuta nuncupata *de lago* per D. Ciniam Veſtriam Excellentiſſimo Principi Burgheſio, Sanctiſſimus eandem venditionem ſpeciali chirographo confirmauit, & motu proprio ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis liberauit eandem tenutam in omnibus, & per omnia à quibuſcumque obligationibus, oneribus, & hypothecis, & tranſtulit prædicta omnia, ſubrogando pretium loco eiuſdem tenutæ, perinde ac ſi ab initio ſuper eodem fuiſſet impoſita.

D. Catharina Suiga tanquam domina cenſus impoſiti ſuper eadem tenuta egit pro fructibus cenſus contra Dominum Equitem Veſtrium fideiuſſorem in contractu venditionis, ſed eo excipiente de peremptione cenſus ex motu proprio Sanctiſſimi, & eo perempto fructus non deberi. Dubitaui

An D. Veſtrius teneatur ad ſolutionem fructuum, de quibus agitur, vel potiùs ad intereſſe, & ad quam ſummam.

Et deberi fructus vſque ad diem intimationis fuit reſolutum, & non vltra, quia clara ſunt verba Motus proprij, dum

Digitized by Google

dum de plenitudine poteſtatis abdicantur omnia onera, & hypothecæ ab ipſo fundo, & imponuntur ſuper pretio.

1 Vnde cùm non poſſit ſtare, quòd fundus ſit liberatus à quocumque onere, & hypotheca, & quòd fundus adhuc ſit obnoxius cenſui, inde ſequitur peremptio, quia tranſlatio ſuper pretio tanquam ſuper re non fructifera, non ſuſtinet cenſum, neque fructum reddere poteſt propter ſuſpicionem vſurarij criminis, vt expreſſè cauetur in Bulla Pij V. & confirmant Lauren. de Roduiph. *in cap. conſulnit 2. par. quaeſt. 12. de vſur.* Couar. *lib. 3. variar. reſol. c. 7. n. 5.* Surd. *conſ. 162. n. 17. vol. 2.*

2 Et ſucceſſiuè cùm in dicto Motu proprio data ſit facultas iudicibus deputatis, & deputandis, cogendi creditores ad recipiendum pretium, vel inueſtimentum, & eis recuſantibus declarandi fructus ampliùs non currere, neque data fuerit notitia eidem Catharinæ de reſolutione cenſus per Motum proprium, niſi die 26. Februarij 1614. Ideò vſque in eum diem fructus deberi fuit dictum, & non vltrà, cùm exinde videatur per Catharinam ſtetiſſe, vt pretium non reciperet.

3 Non obſtat, quòd intentio Summi Pontificis fuerit, per liberationem tenutæ, & ſubrogationem pretij non inferre præiudicium creditoribus, ſed ſolùm reddere emptorem ſecurum, vt ideò ſaltem ad præiudicium debitoris ſuper illa tenuta, tanquam ſuper re aliena cenſus ſuſtineri debeat, *l. ſi quis alienam, ff. de act. empt.* Alexand. *conſil. 69. in princip. lib. 4.* cum alijs allegatis. Quia ſequendo etiam mentem Sanctiſſimi, & non verba, apparet voluiſſe creditoribus præiudicare, vt fructus non currerent, quando per eos ſtetiſſet, vt pretium non reciperent. Et ita, &c.

R. P. D. V B A L D O.

Romana vineæ.

Lunæ 2. Maij 1616.

A R G V M E N T V M.

Plura adducuntur pro excludenda probatione primi extremi in ſpolio, quæ debet eſſe plena, & concludens, ac pro excludenda actione ſpolij.

S V M M A R I V M.

1 *Extremum primum in ſpolio plenam requirit probationem, & num. 8.*

2 *Spolium ceſſat in eo, qui facto proprio recedit à poſſeſſione.*
Dominium, & poſſeſſio inter ſe differunt, ibid.

3 *Executio debet eſſe conformis petitioni, & ſententiæ.*

4 *Factum, non autem quod fieri debet, eſt attendendum.*

5 *Poſſeſſionis vera ſigna ſunt onerum ſolutio, & fructuum collectio.*
Spolij actio non competit ei, qui poſſeſſionem ſpoliantis approbauit, ibid.

6 *Poſſeſſio capta alio exiſtente in poſſeſſione nulla eſt.*

7 *Venditor vbi eſt neceſſarius defenſor debet habere mandatum ab emptore.*

D E C I S I O CCLXI.

1 Licet in hac cauſa coram Reuerendiſſimo Lugdunenſi ſub die 10. Ianuarij 1611. fuerit receſſum à duabus deciſionibus coram eodem antea factis ſub die 22. Iunij 1607. & 23. Iunij 1608. in quibus fuerat reſolutum, Fabros non eſſe reintegrandos ad poſſeſſionem vineæ de qua agitur; tamen coram R. P. D. Pirouano in locum Reuerendiſſimi Lugdunen. ſubrogato die 29. Martij 1612. Domini receſſerunt ab vltima deciſione, & peſtiterunt in primo loco bis reſolutis ex rationibus copioſè, & doctè in ſua deciſione deductis per Dominum meum Pirouanum, à quo etiam emanauit ſententia abſolutoria illorum de Francionibus contra Fabros. Et demum cauſa mihi commiſſa, & propoſito dubio, an ſententia Rotalis eſſet confirmanda, Domini pro confirmatione reſponderunt; fundamentum fuit illud vnicum, de quo in alijs deciſionibus, videlicet defectus probationis primi extremi ex parte illorum de Fabris actorum in ſpolio; quod tamen requirit plenam, & concludentem probationem, gloſſ. *in l. 1. Cod. quor. bonor.* Sarnen. *in reg. de infirm. reſig. qu. 36.* Pontan. *de ſpol. lib. 1. n. 81.* Rota *deciſ. 337. in princip. par. 2. diuerſ.* & fuit ſæpè deciſum, & ſignanter in cauſa Virdunen. Abbatiæ 21. Nouembris præteriti coram R. P. D. meo Buratto.

Nam iſta probatio pro Fabris ſemper fuit deducta principaliter ex duobus. Primò ex ipſo inſtrumento venditionis celebrato die 16. Decembris 1577. cum reſeruatione dominij penes venditorem, donec integrum pretium ſolueretur, & interim quòd venditor participaret de fructibus vineæ pro rata pretij non ſoluti, quam ratam locauit emptoribus, vt latiùs in dicto inſtrumento continetur. Secundò expreſſione capta per Dionyſium Procuratorem Fabrorum vigore mandati Rotalis.

Sed quoad primum, videbatur Dominis indubitatum non probari primum extremum, imò è contra apparere Fabros abdicaſſe à ſe omnem poſſeſſionem quam habebant, & ſic facto ſuo per dictam venditionem cecidiſſe à poſſeſſione, & conſequenter ceſſare ſpolium, Innoc. & alij *in cap. ſæpe,* vbi Ripa de communi *num. 27. de reſtit. ſpoliat.* Alex. *conſil. 6. num. 11. lib. 3.* Roland. *conſil. 50. num. 15. lib. 2.* cùm ceciderit ex iuſta cauſa, qualis eſt venditio, Alexand. *conſil. 92. n. 5. lib. 1.* cum alijs per Gabr. *de reſtit. ſpoliat. concluſ. 5. num. 26.* Surd. *d. conſil. 28. num. 12.* Nec in inſtrumento legitur reſeruatio poſſeſſionis in caſu pretij non ſoluti, ſed dominij, quæ longè inter ſe differunt, *l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquir. poſſeſſ.* Nec quòd emptores remanſerint conductores, nec aliqua conditio ſuſpenſiua, vt ex aduerſo prætenditur, imò conſtat de intentione transferendi incontinenti poſſeſſionem, tum ex clauſula conſtituti inſtrumento appoſita; tum ex promiſſione affictuum recompenſatiuorum, ibi, *nemini licet poſſidere alicuius prædij rem, & pretium*, &c. Tum demum ex pacto, vt in caſu non ſolutionis pretij lapſo decennio liceat venditori regredi ad ſuam vineam, & illius poſſeſſionem accipere, cuius pacti verba innuunt in emptores poſſeſſionem fuiſſe tranſlatam, quæ omnia adeò exactè ponderantur in 2. deciſione Reuerendiſſimi Lugdunen. die 23. Iunij 1608. vt nihil addi poſſe videatur; neque circa hoc caput fuit in 3. deciſione receſſum à prioribus deciſionibus, licèt fuerit receſſum quoad aliud, vt patet ex eius lectura. 2

Circa ſecundum igitur caput pariter tenuerunt Domini, primum extremum non probari per inſtrumentum adeptæ poſſeſſionis à Dionyſio 11. Auguſti 1591. Quia tam ex præcedentibus, quàm ex ſubſequentibus apparet, dictam poſſeſſionem fuiſſe captam ad vtilitatem emptorum vineæ, ex præcedentibus, quia re vera emptores, qui nacti fuerant poſſeſſionem vineæ, vt dictum eſt, fuerant ſpoliati per ſententiam A. C. & eorum nomine petebatur reintegratio, & ita fuit pronunciatum per ſententiam Reuerendiſſimi Peruſini, videlicet ſuper ſpolio attentato, illiuſque purgatione, & reintegratione ad poſſeſſionem vineæ, vt colligitur ex verbis tam narratiuis, & proœmialibus, quàm diſpoſitiuis d. ſententiæ, vt ex relaxatione mandati de reſtituendo, & reintegrando, vbi expreſſè etiã ſunt nominati P. Matthæus, & alij reſpectiuè, & prædicti de Fabris nominantur in d. ſententia, vti auctores, & neceſſarij defenſores Petri Matthæi, & aliorum emptorum. Mandatum verò bo. me. Cardinalis Pamphilij eſt expreſſè fundatum in d. ſententia, & iuxta tenorem, & formam illius fuit decretum, & executor fuit requiſitus à Dionyſio tanquam Procuratore aliorum de Fabris, qui eum immiſit iuxta dicti mandati formam, & tenorem, & in vim ſupradicti mandati, nec aliter facere potuiſſet, & ſic poſſeſſio non debet cenſeri acquiſita Fabris, qui in illo iudicio non petierunt reintegrationem, & fuerunt ſolùm nudi defenſores, ſed emptoribus ſpoliatis, vt executio ſit conformis petitioni, & ſententiæ, Specul. *de reſtit. ſpoliat. §. 2. verſ. & nota, quod quidam iudices*, &c. Creſcent. *deciſ. 6. de ſent. & re iud.* & optimè firmatur in d. tribus deciſionibus. 3

Nec dicta poſſeſſio poteſt nomine Fabrorum adaptari ad cauſam reſolutionis contractus venditionis, quam ipſi prætendebant ob ſolutionem pretij in tempore non factam ab emptoribus. Nam illius occaſione, non erat illis debita reintegratio, nec iudicium ſpolij fuit ex dicta cauſa ab ipſis intentatum, vt fuit conſideratum in 2. deciſione Reuerendiſſimi Lugdunen. *verſ. & quomodo*, &c. vltra quod dicta cauſa videbatur inualida, cùm ex alia conuentione facta de anno 1585. Fabri à dicto pacto reſolutiuo receſſerint, vt fuit deciſum in prima deciſione coram eodem Lugdunen. à qua circa hunc articulum non fuit receſſum in 3. eiuſdẽ deciſione. Et accedit etiam quòd cùm ante decennium fuerint illatæ moleſtiæ emptoribus, non currebat tempus faciendæ ſolutionis, vt in 2. deciſione, *verſ. deinde dici poſſet*, &c.

Digitized by Google

4 Non obſtat, quòd ex verbis inſtrumenti captæ poſſeſſionis per Dionyſium, appareat poſſeſſionem fuiſſe captam nomine illorum de Fabris, & non emptorum, & quòd ſit attendendum factum, & non quod fieri debuit, ex latè congeſtis per Surd. *conſil.* 93. *n.* 11. & 12. cum alijs allegatis in tertia deciſione 10. Ianuarij 1611. *verſ. fuit enim reſponſum*, &c. Quia hæc conſideratio tollitur ex alijs deciſionibus ſuprà relatis, videlicet prima Reuerendiſſimi Lugduneñ. *in verſ. non ſuffragatur*; & ſecunda einſdem, *verſ. non poſſunt etiam*, & in deciſione R. P. D. mei Pirouaoi, in qua optimè dicitur, adeptionem poſſeſſionis referendam eſſe ad cauſam neceſſariam, vt latiùs *in verb. vnde cùm dua cauſa*, &c, ſtantibus præſertim declarationibus ſubſequntis per Dionyſium, de quibus mox.

5 Ex ſubſequentibus enim dictam adeptionem poſſeſſionis colligitur eam fuiſſe ad vtilitatem emptorum; nam Dionyſius 1. Octobris 1561. proteſtatus eſt creditoribus emptorum, & ab ijs cauſam habentibus de ſoluendo annuum cenſuum DD. de Maximis, quo erat grauata, & de cuſtodiendo fructus vineæ, & colligendo ſuo tempore, quæ omnia ſunt ſigna veræ poſſeſſionis, *l. Titia*, *ff. de ſolut.* Rota diuerſ. *deciſ.* 952. *lib.* 3. *par.* 3. & indicant poſſeſſionem in creditores emptorum fuiſſe translatam, vt benè firmatur in deciſione R. P. D. mei Pirouani; ex qua intimatione colligitur etiam approbatio poſſeſſionis creditorum per ipſos Fabros; adeò vt illis vlteriùs non videatur competere actio ſpolij, Rot. diuerſ. *deciſ.* 507. *par.* 3. *lib.* 3. & vlteriùs quòd poſſeſſio vineæ fuerit penes creditores poſt apprehenſam poſſeſſionem à Dionyſio, apertè videtur conſtare ex teſtibus datis in ſummario illorum de Francionibus deponentibus de ſpolio Benedicti vſque ad annum 1591. vt deponunt 2. & 5. ſuper 4. articulo. Item quòd de dicto anno fuerunt à creditoribus appoſiti cuſtodes, & facta vindemia io dicta vinea, vt deponit idem 2. teſtis ſuper 5. & 3. ſuper 4. 6. ſuper 5. & 6. 7. ſuper 5. vt in dicto ſummario *num.* 11. Quod etiam verificatur ex venditione vini dictæ vineæ facta 21. Octobris eiuſdem anni 1591. & ex quittantia receptionis pretij dicti vini, & ex ſolutione canonum facta DD. de Maximis de dicto anno, vt in d. ſummario *n.* 4. 5. & 6.

6 Non obſtat locatio facta Angeletto; quia præter reſponſiones datas in duabus deciſionibus Reuerendiſſimi Lugduneñ. placuit etiam reſponſio, quòd hæc ſecunda prætenſa poſſeſſio Fabrorum exiſtentibus creditoribus io poſſeſſione ex ſupradictis, nulla ſit, & ideò non attendenda, Surd. *deciſ.* 51. *n.* 19. cum alijs allegatis in deciſione D. mei Pirouani, *verſ. fuit enim reſponſum*.

7 Minus obſtat, quòd noo conſtet de mandato emptorum in perſooa Dionyſij, & ideò oon potuerit ijs acquirere poſſeſſionem; quia ſatis eſt quòd habuerit mandatum à Fabris venditoribus, & qui venerunt ad cauſam vti neceſſarij defenſores, & per conſequens dicebantur Procuratores emptorum, Bart, *conſil.* 219. *num.* 1. *lib.* 1. & facit Caſtren. *in l.* 1. *n.* 5. *C. vbi in rem act.*

8 Ex quibus, & alijs plenè deductis in dictis deciſionibus prioribus Reuerendiſſimi Lugduneñ. & vltima R. P. D. Pirouani, in quibus omnia nunc deducta pro Fabris videntur ſublata, Domini cenſueruot ſententiam Rotalem eſſe confirmandam, cùm ſaltem negari non poſſit poſſeſſionem illorum de Fabris eſſe turbidam, & obſcuram, ex ſupradictis; & tamen ad effectum ſpolij requiritur plena, & dilucida probatio primi extremi, quod eſt poſſeſſio ex parte ſpoliati, ex ſuprà allegatis in principio deciſionis.

Et ita fuit deciſum, &c.

R. P. D. V B A L D O.

Bononieñ. pecuniaria.

Lunæ 2. Maij 1616.

A R G V M E N T V M.

Fideiuſſor ad quem pecuniæ peruenerunt, cenſetur effectus principalis debitor, adhibere obligati fideiuſſores reputantur, declara vt in hac deciſione.

S V M M A R I V M

1 *Sententia vt valida dicatur, remiſſiue ponuntur requiſita, n.* 1.

2 *Fideiuſſor ad quem pecunia peruenerunt, cenſetur effectus principalis debitor, adhibere obligati fideiuſſores reputantur, declara vt n.* 4.

3 *Debitor non præſumitur velle ſoluere ante tempus debitas pecunias.*

D E C I S I O CCLXII.

Dixerunt Domini ſententiam Rotalem eſſe confirmandam, quia eius validitas non impugnabatur, & apparebat ex actis concurrere omnia requiſita ad ſententiæ validitatem, de quibus Caputaq. *deciſ.* 260. *par.* 2. Quo verò ad iuſtitiam, de illa viſum eſt conſtare ex deductis in deciſione huius cauſæ 4. Decembris præteriti coram R. P. D. meo Pamphilio. 1

Non obſtat motiuum de nouo excitatum, quòd cùm pecuniæ de quibus agitur peruenerint ad Lauaianam, ipſe fuerit effectus principalis debitor illorum de Barutis; & Caſpius, & Bocchius remanſerint fideiuſſores, quibus ſoluentibus ſit facienda ceſſio, iuxta doctr. Soccin. *in l. qui vſumfructum n.* 19. *ff. de verbor. obligat.* Burſat. *conſ.* 39. *num.* 11. & conſequenter ceſſet fundamentum deciſionis, quòd Caſpij, & Bocchij ſoluant debitum proprium, & ideò ceſſio eſſet inutilis, *l. nulla*, cum ibi not. *C. de ſolut.* cum allegatis, quia fuit reſponſum non probari, quòd dictæ pecuniæ peruenerint ad Lauaianam; ſed benè conſtat, quòd pecuniæ fuerunt ſolutæ per illos de Barutis Caſpio, & Bocchio pro remiſſione ad vrbem, & ſic contractos fuit inter ipſos dantes, & accipientes, quæ attendenda eſt, ad *l. ſi filiusfamilias* 78. *ff. de verb. obligat.* vnde etiam iuremerito ipſi in chirographo celebrato Bononiæ 17. Decembris 1614. ſe obligarunt Baruti ad reſtitutionem dd. ſcut. 1500. ſeu illa de nouo remittere promiſerunt Illuſtriſſimo D. Cardinali Montalto poſt dies quindecim, imò præſtiterunt fideiuſſores, quibus etiam promiſerunt Indemnitatem. 2

Nec quicquam faciunt litteræ de nouo exhibitæ, & ſcriptæ à Lauaiana Bocchijs, & Caſpijs, quia quoad datas die 10. Ianuarij anni præteriti, in quibus continetur Lauaianam pro illis ſoluiſſe ſcut. 1500. ſibi tracta; reſpondebatur præter id, quod non eſt veriſimile, Lauaianam ante tempus pecunias, de quibus agitur, ſoluiſſe, Ang. *conſil.* 127. *in fin.* ijs autem ſoluendis adhuc ſupererant Lauaianæ aliquot dies, ceſſare etiam difficultatem ex proteſtatione facta à computiſta Illuſtriſſimi Cardinalis die 7. Februarij eiuſdem anni, quòd ſibi dictæ pecuniæ non fuerant ſolutæ, ideù neceſſariò prætenſæ litteræ Lauaianæ ſunt intelligendæ de alijs pecunijs ſibi tranſmiſſis ab eiſdem mercatoribus, & non de iſtis, prout aliæ etiam litteræ continent diuerſas partitas pecuniarum per dictos mercatores Bononienſes eidem Lauaianę ad fauorem aliarum perſonarum tranſmiſſas, & ſic nihil faciunt ad præſentem caſum. 3

Vnde nec obſtant Soccinus, & Burſat. ſuprà allegati, quia Soccinus loquitur de campſore, qui non erat debitor, ſed promiſit pro alio debitore, & ſic tanquam fideiuſſor; Burſatus verò loquitur in mercatore ſoluente, vt vulgò dicunt, *ſottoproteſta*, qui etiam dicitur ſoluere tanquam fideiuſſor; in caſu verò noſtro non conſtat de ſolutione facta per Lauaianam, & licèt acceptauerit litteras; tamen donec de ſolutione non doceatur, mercatores remanſerunt principales debitores, cùm non ſit facta per dictam acceptationem nouatio, vel delegatio, *l. ſi litterarum*, vbi Bald. *C. de ſolution.* Gabr. de communi, *in tit. de nouat. concluſ.* 1. *ſub n.* 19. & *ſeq.* cum alijs per Rotam in dicta deciſione huius cauſæ coram D. meo Pamphilio. 4

Quæ dicebantur de depoſito facto ad impediendum curſum vſurarum, videbantur non ſuffragari, tum quia non fuit factum ad fauorem illorum de Barutis: ſed fideiuſſorum per mercatores datorum, tum quia allegata procederent, quando per creditores ſtetiſſet quominus pecuniam ſibi debitam reciperent, *l.* 2. vbi Bart. & Salicet. *C. de vſur.* cum alijs per Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 9. *gloſſ.* 3. *num.* 5. Sed in propoſito Baruti fuerunt ſemper parati pecunias recipere, vel ſaltim de contrario non docetur. 5

Ex quibus fuit concluſum ſententiam eſſe confirmandam.

R. P. D.

R. P. D. PAMPHILIO IVNIORI,
poſteà S. R. E. Cardinale.

Gerundeñ. vini.

Mercurij 4. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Adminiſtrationes ſolitæ dari in titulum collatiuum, vt dicantur erectæ in titulum perpetui beneficij, quid probari debeat, & plura adducuntur ſigna ad probandum, quod adminiſtratio non fuerit erecta in titulum perpetui beneficij, & quæ requirantur pro mutatione ſtatus beneficij.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium, ſeu Præpoſitura quæ in præteritum temporalem tantum adminiſtrationem habuit, ſolitam dari in titulum collatiuum, de præſenti illam tantum habere præſumitur, niſi probetur erectio in titulum perpetui beneficij, vel quod ita ſpatio 40. annorum collata fuerit ab eo, qui poteſtatem habuerit, & voluerit illius ſtatum mutare.*

2 *Beneficium vt præſumatur erectum in titulum perpetui beneficij requiritur, quod habeat annexum aliquid ſpiritualitatis, & habeat aliquam dotem.*
Beneficium datur propter diuinum officium, ibid.
Beneficium cuius bonorum dominium non eſt penes beneficiatum, ſed nuda adminiſtratio, non dicitur erectum in titulum perpetui beneficij, ibid.

3 *Probatio æquiuoca non releuat.*
Dictio, ſeu, poteſt ſtare expoſitiuè pro idest, ibid.
Beneficia Eccleſiaſtica diminutionem non recipiunt, ibid.
Beneficia Eccleſiaſtica aliquo præcedente pacto conferri non poſſunt, ibid.

4 *Beneficij ſtatus vt dicatur mutatus, debet probari ſcientia, & patientia eius de cuius intereſſe agitur.*

5 *Collatio beneficij facta per Papam non mutat ſtatum beneficij, niſi probetur per Papam fuiſſe factam animo antiquum ſtatum mutandi, & nouum inducendi.*

DECISIO CCLXIII.

SVb die 5. Iunij præteriti reſolutum fuerat, Præpoſito menſis Iulij, dotem deberi, ea ratione, quia Præpoſituræ iſtius Eccleſiæ titulum perpetui beneficij Eccleſiaſtici conferri conſueuerint; verùm cauſa poſtmodum ſuper eiſdem pluries propoſita, & maturè conſideratis his, quæ pro parte Capituli de nouo deducta fuerunt, ſupradicta die Domini cenſuerunt recedendum à deciſis, quia non conſtat, quòd ab initio aliqua ex dictis Præpoſituris in huiuſmodi titulum perpetui beneficij Eccleſiaſtici erecta fuerit, ſed potiùs ex deductis apparet, quod ab antiquo Præpoſiti conſueuerunt à Capitulo adminiſtrationem temporalem bonorum ipſius recipere, & quoad alia ipſum in dominum recognoſcere, vt fuit etiam ponderatum ſub die 5. Maij 1599. coram bon. mem. Penia, & 18. Iunij 1601. coram Reuerendiſſ. D. meo Damaſceno, ideòque etiam hodie Præpoſitura, de qua agitur, temporalem adminiſtrationem habere præſumitur, niſi probetur eius erectio in titulum perpetui beneficij, vel quòd ita ſpatio 40. annorum collata fuerit ab eo, qui ſuper ea poteſtatem habuerit, & voluerit illius ſtatum mutare, iuxta text. *in c. cum de beneficio*, & ibi Gemin. *num. 9.* & alij *de præbend. in 6.* Felin. *in cap. in noſtra num. 41. verſ. ſecundò nota, de præſcript.* Siluſ. *de benefic. par. 3. quæſt. 11. num. 124.* & fuit dictum in cauſa Peruſina Sancti Beueniatis 13. Maij 1588. & 17. Martij 1589. coram bo. me. Cardinale Pamphilio, & aliàs ſæpè.

2 Quod tamen non probatur, imò contrarium ex pluribus ſuadetur; nam vltra quòd non conſtat, quòd iſtæ Præpoſituræ habeant annexum aliquid ſpiritualitatis, prout requiritur ad iſtum effectum, cum propter diuinum officium detur beneficium, *c. cum ſecundum, de præb.* Bellam. *in c. ſuper hoc, ſub n. 17. verſ. 3. principaliter, de renunciat.* *& in d. c. in noſtra n.* 10. & ibi Felin. *ſub n. 9. verſ. de tertio, de reſcript.* Abb. *conſ. 47. ſub n. 1. verſ. 3. conſideratur lib. 2.* Gig. *de penſion. q. 86. num. 7. verſ. Quartum requiſitum*, nec quòd aliquam dotem habeant, prout veriſimiliter haberent, ſi erectæ fuiſſent in titulum beneficij Eccleſiaſtici, iuxta text. *in c. nemo de conſecrat. diſt. 1. & dec.* Put. 374. *in fin. lib. 1.* cum alijs in deciſione allegatis; fuerunt etiam ponderata ſtatuta, & alia deducta, ex quibus patet Capitulum conſueuiſſe quoque diſponere de illius bonis, & fructibus, diſmembran. ſcilicet bona ab vna, & illa applican. necnon augen. & minuen. onera, prout temporum qualitas, & ipſius Capituli neceſſitas exigebat, ex quo colligitur, quòd dominium bonorum eſt penes ipſum Capitulum, & quod Præpoſiti habent tantùm illorum adminiſtrationem, vt fuit etiam dictum coram bo. m. Penia, ſub dicta die 5. Maij 1599.

Non obſtant collationes, quæ dantur pro parte Præpoſiti, 3
quia aliquæ faciunt ſimpliciter mentionem de Præpoſituris, quæ propterea ad iſtum effectum non releuant, cùm poſſint etiam intelligi de officijs, aliæ verò de beneficijs, ſeu officijs, quæ minus releuant, vti æquiuocæ, *cap. in præſentia, de probation.* & maximè quia illa dictio, *ſeu*, ſtare poteſt etiam expoſitiuè pro, ideſt, Aretin. *in rubr. Inſtit. de except. n. 1. verſ. Quinimo audax*, Rom. *conſil. 179.* & ibi adden. *n. 7. verſ. Regulariter*, ibi, *& idcirco*, adeò vt non beneficia, ſed officia dici debeant, quod etiam ſuadetur; quia in collatione Præpoſituræ menſis Nouembris facta de anno 1380. is qui illam recepit, promiſit facere benè, & complere ſeruitium dictæ Præpoſituræ, & facit, quia ex diſpoſitione ſtatutorum eiuſdem Eccleſiæ, quilibet Præpoſitus, infra octauam Paſchatis præſtare debet idoneos fideiuſſores, qui inſolidum cum ipſis teneantur, tam pro integro ſeruitio ab antiquo conſueto, quàm de nouo impoſito, ac pro illius augmento, quod fieri non poſſet, ſi Præpoſituræ eſſent beneficia Eccleſiaſtica, quæ diminutionem non recipiunt, *cap. 1. & tot. tit. vt Eccleſ. beneſ. ſine dimin. confer.* nec aliquo præcedente pacto conferri poſſunt, Bellam. *in d. cap. in noſtra n.* 10. & ibi Felin. *n. 9. verſ. 4. de reſcript.* Abb. *d. conſil. 47. ſub n. 1. verſ. Quartum conſideratur lib. 2.* Vltra quòd in alijs collationibus, quæ dantur pro parte Capituli, iſtæ Præpoſituræ expreſsè dicuntur conferri tanquam officia ſimplicia.

Non obſtat, quòd aliquæ ex ſupradictis collationibus 4
fuerint factæ ex cauſa permutationis cum beneficijs Eccleſiaſticis, quod fieri non potuiſſet, ſi Præpoſituræ non eſſent ſimiliter beneficia Eccleſiaſtica, quia fuit reſponſum, quòd cùm conſtet Præpoſitos ab antiquo fuiſſe tantùm adminiſtrantes bonorum Capituli, nec appareat eos habuiſſe aliquam dotem, ſi prætendatur ab huiuſmodi primæuo ſtatu per ſupradictas collationes fuiſſe receſſum, & propterea Capitulum teneri ad aſſignandam dotem, eſſet vlteriùs probandum, permutationes huiuſmodi fuiſſe factas, & habuiſſe effectum ſciente, & patiente Capitulo, de cuius intereſſe agitur, ad not. per Rip. *in cap. cum Eccleſia Sutrina, n. 64. de cauſ. poſſeſſ. & propr.* cum alijs allegatis.

Minus refragatur, quòd ex hinc inde deductis appareat 5
ſaltem huiuſmodi Præpoſituras conſueuiſſe conferri in titulum perpetuum, quia quicquid ſit de adminiſtratione, an illa facta fuerit collatiua, de quo fuit dictum in alijs deciſionibus in hac cauſa factis, quæ dantur, non ſequitur propterea, quòd Præpoſituræ ſint beneficia Eccleſiaſtica, ad quem effectum plura alia requiruntur, vt dictum eſt, & tantò minùs, quia collationes ſupradictæ non leguntur factæ de beneficijs, ſed loquuntur de beneficio, ſeu officio, & aliæ ſimpliciter de officio, vt ſuprà dictum eſt, vltra quod, licèt iſtæ Præpoſituræ probarentur aliquando per Papam collatæ vti beneficia Eccleſiaſtica, adhuc eſſet probandum, id per eum factum fuiſſe animo antiquum illarum ſtatum mutandi, & nouum inducendi, ex ſupradictis.

Et ita deciſum.

R. P. D. PIROVANO.

Romana fideicommiſſi de Briſcalijs.

Die 4. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Eſt in ſummario num. 1.

S V M M A R I V M.

1 *Subſtitutio facta de proximiore, vt primum ad eum peruenit fideicommiſſum, extinguitur quoad alios, nec datur extenſio de perſona ad perſonam, ad inducendum perpetuum grauamen reſtituendi alijs proximioribus, declara vt num.2.*

3 *Teſtator ſi voluit bona conſeruare in familia, hæc voluntas trahit ſecum implicitum ſtatum futuri temporis, & tunc quilibet cenſetur grauatus de reſtituendo alteri, & fit extenſio de caſu ad caſum, & de perſona ad perſonam, licèt de ea perſona non fuerit in indiuiduo cogitatum, vide num.4.*

4 *Familia, & vt bona in ea conſeruentur, ſi non fuerint contemplatum à teſtatore, tunc vbi factus fuerit locus ſubſtitutioni in primum caſum, ſubſtitutio ſpirat quoad alios, & ſubſtitutus non cenſetur grauatus.*

5 *Alienationis prohibitio facta à teſtatore, operatur effectum ſuum reſpectiuè ad perſonas comprehenſas tantum, & non extendit diſpoſitionem vltra voluntatem teſtatoris, niſi ſit adiecta ratio vt bona conſeruentur in familia.*

6 *Teſtatoris voluntas in ſcriptis declarata, illa attenditur etiam contra diſpoſitionem teſtium, & quæ non probatur tranſiiſſe in diſpoſitionem.*

7 *Fideicommiſſum videtur agnitum per poſſeſſionem bonorum.*

8 *Poſſeſſionis cauſa mutata præſumitur, etiam ſine alia declaratione ſuperueniente nouo titulo.*

D E C I S I O CCLXIV.

IAm fuit reſolutum coram Reuerendiſſimo Archiepiſcopo Bononien̄. Peregrinam ſororem germanam teſtatoris eſſe comprehenſam in fideicommiſſo, & coram me cauſam euenisse; quia Peregrinæ proximiori vocatæ prædeceſſit Hercules Cruceus inſtitutus, & Bartholomæus Baſſanus alter hæres nunquam redijt ad Vrbem adimplendo conditionem ſub qua erat inſtitutus.

Verùm cùm Andreas, & Ioannes de Briſcalijs Conſobrini teſtatoris vti de familia prætenderent, quòd vocato proximiores, & admiſſa Peregrina vti tali, nihilominus ea mortua fideicommiſſum tranſeat ad vlteriores proximiores, nec in primo expiret, iuxta conſil. Ancharani 27. ac etiam quòd Peregrina viuens fideicommiſſum non agnouerit, & per conſequens ad hæredes non tranſmiſerit; ideò ſuper prædictis vti reſeruatis in deciſione Reuerendiſſimi Bononien̄. 29. Martij 1610. propoſita diſputatione cenſuerunt Domini non obſtare intentioni hæredum Peregrinæ.

1 Quia vera eſt concluſio, quòd ſubſtitutio de proximiori facta vt primum fideicommiſſum ad eum peruenit, extinguitur quoad alios, nec datur extenſio de perſona ad perſonam, ad inducendum perpetuum grauamen per reciprocum onus reſtituendi alijs ſucceſſiuè proximioribus, *l. ſi quis ita, §. penult. ff. de teſtam. tutel.* Bart. *in l.Gallus num.9. ff. de liber. & poſth.* Gabr. *conſilio* 114. *n.* 13. *lib.* 1. Cardin. Mantic. *de coniectur. lib.3. tit.* 19. *n.* 8. Petr. *de fideicomm. q.5. n.182. verſ. & iterum prior opinio.*

2 Et quamuis in multis caſibus ad alios ſucceſſiuè proximiores fideicommiſſum tranſire multi tenuerint, id ſemper contigit, quando teſtator vſus eſt verbis habentibus implicitum ſtatum futuri temporis, per quem arguitur teſtatorem veriſimiliter etiam de vlterioribus cogitaſſe, vt poſt Cuman. *in l. cùm ita, §. fideicomm. ff. de legat.* 2. firmarunt Ruin. *conſil.* 89. *n.* 5. *lib.* 2. Cephal. *conſil.* 88. *n.* 34. Mantic. *de coniect. lib.8. cap.12. num.* 11. & Rota ſequuta eſt in pluribus cauſis, vt coram Seraphin. *dec.* 812. *num.* 1. in Bononien̄. de Panolinis 10. Decemb. 1610. coram Reuerendiſſimo Archiepiſcopo Lugdunen̄. & in Viterbien̄. fideicommiſſi coram R. P. D. Manzanedo 10. Maij 1612.

3 Et ex prædictis ſatis declaratur opinio Ancharan. *conſil.* 27. Roman. *conſil.* 438. *n.* 14. & aliorum qui illum ſequuntur, cùm præſuppoſuant habitam fuiſſe rationem conſeruandæ agnationis, quæ ratio trahit ſecum implicitum ſtatum futuri temporis, quia non poſſunt bona conſeruari in familia, niſi vnus ſit grauatus de reſtituendo alteri, & quando neceſſe eſt implere voluntatem teſtatoris, tunc per qualitatem inhærentem fit extenſio de caſu ad caſum, & de perſona ad perſonam, licèt de ea perſona non fuerit in indiuiduo cogitatum, Aretin. *in l. Gallus, §. & quid ſi tantum, n.18. verſ. ſecundò fallit, ff. de liber. & poſthum.* Card. Mantic. *de coniect. lib.3. tit.19. n.8.*

Secundò eſt aduertendum, quòd idem dicendum non eſt in præſenti, vbi familia de Briſcalijs non eſt contemplata, vt ponderat Crauett. *conſil.* 161. *n.* 9. Graſſ. *in §. fideicomm. quæſt.* 16. *n.* 7. *in fin.* 4

Non obſtat prohibitio alienationis, quia ſolùm operatur effectum ſuum reſpectiuè ad perſonas comprehenſas, non tamen extendit diſpoſitionem vltra voluntatem teſtatoris, Ruin. *conſil.* 127. *n.* 9. *verſ. præterea eſt aduertendum lib.*2. Petr. *de fideicomm. quæſt.* 2. *num.* 26. declarantes non fieri extenſionem niſi ſit adiecta ratio, vt bona conſeruentur in familia. 5

Non obſtant teſtes adducti ad probandum voluntatem teſtatoris fuiſſe, vt bona conſeruarentur in proximiores maſculos, quia omiſſo an probent ſuppoſitum, & ſufficiant, cùm ſit minor numerus in codicillis requiſitus, vbi ſuperuenit voluntas in ſcriptis declarata, illa attenditur, non autem ea quæ non probatur tranſijſſe in diſpoſitionem, Bald. *in l. quidam cum filiumfamil. in princ. verſ.* 3. *nota, ff. de hæred. inſtituen.* 6

An autem Peregrina viuens agnouerit fideicommiſſum, viſum eſt decennali poſſeſſione bonorum bonorum iuſtificari agnitionem, *l. ſi filiusfamilias, C. de petit. hæred.* Iaſ. *conſil.* 3. *n.* 5. *lib.* 1. Natta *conſil.* 448. *n.* 17. 7

Nec obſtat, quòd Peregrina alio titulo, nempe vſusfructus ſibi à teſtatore relicti poſſideret, vt ideò agnitio non habeat cauſam differentem ex poſſeſſione non relatiua ad fideicommiſſum, quia ſatis eſt quòd fuerit in poſſeſſione tempore purificati fideicommiſſi, vt ex ſuperueniente fideicommiſſo potuerit ſibi mutare cauſam poſſeſſionis, prout præſumitur abſque alia declaratione, ſecundùm opinionem quam ſeruat Rota, Put. *deciſ.* 446. *lib.* 1. Achil. *deciſ.* 4. *de cauſ. poſſ. & propriet.* Rota in Maceraten̄. hæreditatis 11. Maij 1587. coram bo. me. Card. Pamphilio, & in Aſculana domus 3. Iunij 1602. coram Reuerendiſſimo D. Decano. Et ita &c. 8

R. P. D. P I R O V A N O.

Bononien̄. fideicommiſſi de Cattaneis.

Die 4. *Martij* 1616.

A R G V M E N T V M.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica recepta pro ſe, & deſcendentibus hæredibus, an ſuperueniente licentia domini ſit alienabilis in extraneos in præiudicium vocatorum.

S V M M A R I V M.

1 *Inueſtitura emphyteutica recepta pro ſe, & ſuis hæredibus ex ſe legitimè deſcendentibus partim eſt ex pacto, & prouidentia, partim hæreditaria, & ſuccedere prætendentes debent habere vtramque qualitatem, nempe quòd ſint deſcendentes legitimi, & hæredes legitimi, hæredes hæreditatis, non tantum ſanguinis, vide n.2.*

2 *Emphyteuſis recepta pro ſe, & hæredibus, non tranſit in hæredes extraneos, ſed ad ipſos tantum hæredes legitimos.*

3 *Emphyteuſis ſi fuerit per patrem, vel auum alienata, hæres legitimus vocatus in inueſtitura confecto inuentario non tenetur ſtare facto patris, vel aui qui alienauerunt.*

4 *Emphyteuſis recepta pro ſe, & hæredibus legitimis, ſuperueniente licentia domini directi de alienando in quoſcumque, efficitur merè hæreditaria, & tranſitoria ad quoſcumque, & in præiudicium vocatorum, declara vt num.5.*

6 *Contradictio, repugnantia, & correctio in contractu euitanda ſunt, & ſumitur interpretatio, per quam excludantur.*

7 *Subſtitutio reciproca ad fauorem deſcendentium in contractu emphyteotico, operatur, vt cuilibet ex vocatis conſeatur ius quæſitum ex prouidentia concedentis.*

8 *Ius quæſitum alteri ex prouidentia concedentis in emphyteotico contractu, non tollitur per ſuperuenientem libertatem alienandi.*

9 Fi-

Digitized by Google

9 *Fideicommiſſum, & libertas alienandi non contrariantur inuicem, quia poteſt fideicommiſſum conſtitui ſub conditione, ſi deſcendentes non alienauerint.*

10 *Superfluitas in quacumque diſpoſitione vitanda eſt, & ea ſumitur ſemper interpretatio, vt nihil ſuperfluè cenſeatur appoſitum, vide n.11.*

11 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica de ſui natura non eſt tranſitoria ad extraneos hæredes.*

12 *Emphyteuſis renouatio, eſt noua acquiſitio quoad ipſum, in quem renouatur, & ſic poteſt comprehenſis in primis inueſtituris præiudicare: Vide contrarium quando ſit vigore pactorum prima inueſtitura, quia prima eſt attendenda, n.13.*

DECISIO CCLXV.

IN diſputatione diei 14. Decembris 1615. fuit reſolutum non obſtare exceptionem, *l. vindicantem, ff. de euict. & l. cùm à matre, C. de rei vendicat.* niſi in hæreditate ſint computanda bona Bubani. Hodie verò poſita hac parte reſeruata, abſolutè Domini reſponderunt ll. prædictas non obſtare.

1 Quia eadem bona Bubani vſque de anno 1506. fuerunt data in emphyteuſim per Abbatem ſanctæ Mariæ in regula ad ſexaginta nouem annos Franciſco de Cattaneis recipienti pro ſe, & ſuis hæredibus ex eo legitimè deſcendentibus, necnon vice, & nomine Andreæ Antonij, & Sixti eius fratrum, & cuiuslibet ipſorum hæredum, ex eis legitimè deſcendentium, & deinde in anno 1575. renouata fuit in Curtium nepotem Andreæ mortuis iam cæteris fratribus inueſtitis, ac demum eodem Curtio mortuo de anno 1585. ſequuta fuit refirma in Iſottam, & Ludouicam dicti Curtij filias, ideò cùm emphyteuſis fuerit recepta ab Eccleſia pro ſe, & ſuis hæredibus ex eis legitimè deſcendentibus, non eſt dubitandum, quin ſit partim ex pacto, & prouidentia, & partim hæreditaria, in qua ſuccedere prætendentes debent quidem habere vtramque qualitatem, nempe quòd ſint deſcendentes legitimi, & hæredes legitimi, & hæredes hæreditatis, non autem ſanguinis tantum, ſecundùm veriorem opinionem, de qua per Alex. *conſil.19.n.3.lib.5.* Crauett. *conſil* 197. *n.5.* Couarr. *variar. reſolut. lib. 2. c. 18. n. 5. verſ. Idem omninò*, Velaſch. *de iur. emphyt. q. 44. n. 11.* Clar. *in §. feudum qu.40. verſ. ſed quia.*

2 Sed nihilominus in reliquis retinet naturam emphyteuſis Eccleſiæ, & prouidentiæ, ne in quemlibet hæredem extraneum, ſed ad ipſos tantùm deſcendentes legitimos tranſire poſſit, vt declarat Soccin. iun. *conſil.112. n.10. volum. 2.* Cephal. *conſil.*301. *n.*138. Bec. *conſil.* 88. *n.* 8. Phanut. *de inuent. par.6. num.*17. Clar. *in §. feudum quaſt. 9.* Surd. *conſil. 63. n.11. & 12.*

Et conſeqoenter cùm iſtæ mulieres ſint deſcendentes legitimæ ab Andrea mediante perſona Curtij earum patris, & Cæſaris aui, & hæredes, non tenentur confecto inuentario probare factum patris, vel aui, Bald. *conſil.* 452. *in fin. lib.5.* Decius *conſil.* 185. *n.* 5. Clarus *in §. feudum quaſt. 40. verſ. ſed quia*, Phanut. *de inuentario par. 6. num.* 17. vbi latiſſimè comprobat.

4 Non obſtat, quòd hæc emphyteuſis ſit iudicanda abſolutè hæreditaria, & tranſitoria ad quoſcumque hæredes propter licentiam conductoribus datam alienandi bona emphyteuticata in quoſcumque, dummodo ſint ipſis minoses, vel æquales, per quam dicebatur bona remanere merè hæreditaria, etiam in præiudicium vocatorum, Anchar. *conſ.*125. *num.*4. & Ruin. *conſil.*213. *n.* 5. *& conſ.* 165. *n.*7. *vol.*1. Laderch. *conſ.* 1. *n.* 15. quod etiam dicitur reſolotum in Imoleñ. bonorum 13. Nouembris 1592. coram bo. mem. Cardinali Pamphilio, & in Nonaniulana bonorum 4. Iunij 1610. coram Archiepiſcopo Damaſceno.

5 Fuit enim reſponſum concluſionem fortè poſſe procedere in præiudicium Eccleſiæ; ſecus verò in præiudicium vocatorum in ipſa inueſtitura, quibus ius eſt quæſitum per ſtipulationem, quia quoad eos licentia alienandi non immutat naturam emphyteuſis, vt apertè ſenſerunt Bald. *conſ.* 452. *num.* 5. *lib.* 5. Alex. *conſ.*106. *n.*2. *lib.* 4. Dec. *conſ.* 395. *num.*2. Ruio. *conſ.*37. *n.*18. *lib.* 2. Rub. Alexandr. *conſ.* 110. *num.*10. Menoch. *conſ.*61. *n.* 20. *&* 24. *& conſ.*545. *num.*5. Caldas *de iure emphyteot. lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 33. Corbul. *de cauſ. priuat. ob mort. ciuil. n.* 51. Bertaz. *conſil.* 73. *num.* 15. *&* 16. & quamuis non deſint qui contrariam opinionem tueantur, & vrgentiſſimis rationibus eam defendant, nem-

pe Gozad. Ancharan. Ruin. Pariſ. relati per Laderch. *in ſuo conſ.*1. & ipſemet hanc opinionem ſequens, ea ratione, quia ab initio tranſeat ius emphyteuſis cum hac qualitate, vt bona alienari poſſint, itaut præiudicium ſit generatum deſcendentibus antequam ad eos tranſeat emphyteuſis; tamen in caſu de quo agitur, magis placuit DD. prior opinio, quam etiam Rota approbauit in cauſa Camerineñ. domus 4. Iulij 1593. coram bo. me. Gipſio.

In qua ponderatur ratio euitandi repugnantiam, & correctionem, ne ſtatim per licentiam recedatur à prouiſione pro deſcendentibus facta, quod multum conuenit in præſenti, & ſtringit, dum emphyteuſis non eſt recepta ſimpliciter pro ſe, & ſuis hæredibus ex eis legitimè deſcendentibus. 6

Sed vlteriùs proceſſum fuit addendo explicitam ſubſtitutionem reciprocam ad fauorem deſcendentium, per quam cuilibet ex vocatis dicitur ius quæſitum ex prouidentia concedentis, Gabr. *conſ.*88. *n.*6. *lib.*1. 7

Quod non tollitur per ſubſequentem, vel ſuperuenientem libertatem alienandi ſecundùm opinionem Caſtren. *in conſ.*253. *n.*3. *vol.*2. quam probarunt Dec. *conſ.*386. Pariſ. *conſ.*31. *n.*34. *&* 39. *vol.*2. Olaſch. *conſil.* 40. & veriorem dixit Peregrin. *de fideicommiſſ. art.* 40. *n.*63. *&* 65. 8

Prætetea ex facto aduertebatur quòd bona, de quibus agitur, non ſunt alienata, ideò tantò magis ceſſare videbatur hæſitatio, quia ad inuicem non contrariantur fideicommiſſum, & libertas alienandi, dum videtur conceptum fideicommiſſum ſub conditione, ſi deſcendentes non alienauerint, vt in ſimili diſpoſitione teſtatoris, voluerunt Soccin. ſen. *conſ.*123. *n.*4. *vol.*3. Menoch. *conſ.*131. *num.*49. Surd. *conſ.*96. *n.*26. *& conſil.*357. *n.*27. *& conſ.* 390. *n.* 1. 9

Non obſtat, quòd ſi licentia alienandi non eſſet intelligenda etiam ad præiudicium vocatorum, fuiſſet omninò ſuperfluè appoſita contra regulam *l. ſi quando, ff. de leg.* 1. *& cap. ſi Papa, de priuileg. in* 6. dum intereſſe vocatorũ ſemper ſe opponeret alienationi fiendæ, vel iam factã reuocaret. 10

Quia fuit conſiderata vtilis in pluribus caſibus, nempe ſi non ſupereſſet aliquis ex vocatis in inueſtitura, vel ſi omnes vocati conſentirent alienationi, quia tunc licentia eſſet neceſſaria, cùm agatur de emphyteoſi Eccleſiaſtica, quæ de ſui natura non eſt tranſitoria ad extraneos hæredes, Clar. *in §. emphyteuſis quaſt.* 13. & hic caſus ponderatur etiam per Rub. Alexand. *conſil.*110. *n.*11. Idem etiam dicitur ſi hæreditas alienantis fuiſſet adita ſine beneficio legis, & inuentarij, tunc non poſſent bona emphyteotica vendicari, & in hac parte licentia ſuſtineret alienationem, & aditio probaret factum, vt conſiderat Bald. *conſil.*452. *in fin. vol.* 5. 11

Nuo obſtat renouatio in Curtium facta, quæ cùm fuerit noua acquiſitio eiuſdem emphyteuſis, quoad eum, vti primus acquirens, potuit alijs vocatis præiudicare, Clar. *in §. emphyteuſis q.*16. *verſ. ſed quid*, cum alijs allegatis. 12

Quia neque iſta fuit noua acquiſitio, ſed vigore pactorum antiquæ inueſtituræ renouatio, ad quam poterat Eccleſia compelli; ideò cùm non contineat pacta contraria antiquæ, illa antiqua erit attendenda, Caſtren. *conſ.* 142. *n.*3. *p.*2. quem retento themate, quòd pacta non contrarientur, ſequuta eſt Rota in cauſa Imolen. bonorum 8. Martij 1596. coram bo. me. Card. Pamphilio. Et ita, &c. 13

R. P. D. VBALDO.

Vlixboneñ. beneficij.

Mercurij 4. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

De iuſtificatione gratiæ obtentæ in vim ſubrogationis in ius defuncti, quoad poſſeſſionem beneficij, quoad litem, quoad obitum, quoad clericatum, & quoad originem impetrantis, plura notanda, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM

2 *Beneficij poſſeſſio probatur ex confeſſione partis facta in illius impetratione.*

Lis probatur ex commiſſione in actis præſentata, & deciſionibus factis in cauſa, ibid.

3 *Obitus, & mors illius, cuius impetratum eſt beneficium, quando probetur per teſtes deponentes de auditu à pluribus perſonis.*

P *Epi-*

Epiſtola probat contra ſcribentem, ibid.

4 *Clericatus probatur per matriculam ordinum generalium celebratorum ab ordinario.*

6 *Beneficium in dubio præſumitur ſimplex, & quod fuerit ſimplex probatur etiã ex teſtibus, & confeſſione partis.*

DECISIO CCLXVI.

DOmini dixerunt gratiam Michaelis eſſe iuſtificatam; in ea enim in effectu fuit narratum, quod lite, & cauſa ſuper beneficio de quo agitur inter Laurentium, & Antonium in Rota introducta, illaque indeciſa pendente, idem Laurentius reportatis pro ſe fauorabilibus reſolutionibus, de menſe Martij vita functus eſt, adeò vt dictum beneficium adhuc per obitum D. Emanuelis, qui illud antea obtinuerat, ſeu eiuſdem Laurentij vacet ad præſens.

2 Quod autem Emanuel dum viueret, obtineret hoc beneficium, & in eius poſſeſſione obierit, iuſtificatur ex propria confeſſione Antonij in ſua gratia, *l. cum precum, C. de lib. cauſ.* Ægid. *deciſ.* 268. Seraph. *deciſ.* 1296. *num.* 6. *par.* 2. Et accedunt duo teſtes dati in ſummario *num.* 2. Iis autem iuſtificatur ex commiſſione in Rota præſentata, & reſolutio ad fauorem Laurentij ex deciſione in hac cauſa facta 20. Iunij 1614. coram me, vt fuit dictum in Hiſpalen. beneficij de Xeres 27. Iunij 1605. coram bo. me. Litta.

3 Obitus verò Laurentij licèt non ſufficienter probetur per teſtes de certa ſcientia, tamen quia non agitur de probando obitu ad effectum reſeruationis, ſed iuſtificationis tantùm, videbatur probari per teſtes deponentes audiuiſſe à pluribus perſonis, eò quòd communiter dicebatur inter Curiales Luſitanos hic Romæ, Oldrad. *conſ.* 304. *num.* 7. Mohed. *deciſ.* 1. *de probat.* Creſcen. *deciſ.* 4. *n.* 8. & 9. *de exception.* Put. *deciſ.* 520. *lib.* 2. Rota *dec.* 46. *n.* 1. & 2. *p.* 2. *diuerſ.* & accedunt literæ ad Curiam tranſmiſſæ, de quibus deponunt teſtes, & confeſſio ipſius Antonij in epiſtola producta, & recognita, quæ contra eum probat, *l. publica, §. fin. ff. depoſ.* Rota Ianuen. *dec.* 2. *n.* 9. & *dec.* 31. *num.* 7. Seraph. *deciſ.* 996. *num.* 1. & fuit dictum in Panormitana cambiorum 17. Februarij 1612. coram me, agitur enim de re parui præiudicij reſpectu colligitantis, cùm ſi ille per cuius obitum dicitur vacare beneficium, viuat, poterit cùm venerit beneficium recipere, vt conſiderat Mohed. *dicta dec.* 1. *de probat.* & *deciſ.* 46. *p.* 2. cum alijs proximè allegatis.

4 Clericatus Michaelis probatur ex matricula ordinum generalium celebratorum per ordinarium Vlixboneñ. cum ſigillo eius Secretarij legitimè recognito, vt in ſimili fuit dictum in vna Firmana iuriſpatronatus 23. Martij 1609. coram R. P. D. meo Caualerio, & accedit teſtis de hoc deponens.

5 Quòd Michael ſit oriundus ex ciuitate Vlixboneñ. probatur ex teſtibus de hoc deponentibus, vt fuit dictum in Hidruntina beneficij 6. April. 1615. coram me.

6 Quòd beneficium ſit ſimplex, licèt non ſit iuſtificandum, cùm tale præſumatur, Ægid. *deciſ.* 675. tamen probatur ex teſtibus, & ex confeſſione ipſius Antonij in ſua gratia, ſicut etiam probatur valor beneficij centum ducatorum per non exceſſum, videlicet ex teſtibus, & gratia Antonij, & teſtes partim deponunt de auditu, & partim de publica voce, & fama, quòd ſufficit quando gratia, prout hic, non eſt fundata ſuper narratiua valoris, Ægid. *dec.* 674. Put. *dec.* 29. *lib.* 1. Caputaq. *deciſ.* 277. *num.* 7. *par.* 1. & fuit dictum in dicta Hidruntina beneficij coram me.

Et ita fuit deciſum, Michaele tantùm informante, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana reſtitutionis dotis.

Die 9. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Ratihabitio inducitur per factum, non minùs quàm per verba, & confeſſio priuata de dote recepta, præcedente promiſſione dotis, probat veram numerationem.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura de cuius fide non dubitatur, probat omnes actus in ea commemoratos.*

2 *Ratificatio geſtorum per alium nomine ratificantis operatur, vt illa ab ipſomet ratificante geſta dicantur.*

3 *Ratificatio probatur per factum ſubſecutum, non minus valida, quàm ſi fieret verbis.*

4 *Ratificatio ſcriptura inducitur, ſi quis ex ea agit.*

5 *Confeſſio receptionis dotis, etiam per apocham ſubſcriptam, & recognitam, quamuis in ea non enuncietur præſentialis numeratio, probat veram numerationem fauore mulieris in præiudicium hæredum tertij, & etiam fiſci, dummodo confeſſionem præceſſerit promiſſio dotis.*

6 *Apocha non recognita, non meretur fidem, neque executionem.*

7 *Apochæ recognitio fit ſufficienter per teſtes affirmantes eſſe manum Titij, & eius manum benè cognoſcere.*

DECISIO CCLXVII.

SOluto matrimonio per mortem Bartholomæi Capranicæ D. Dionora Celſa eius vxor egit pro recuperatione dotis ſolutæ, & dato dubio, an conſtet de conſtitutione dotis, & illius ſolutione.

Cenſuerunt Domini conſtare de conſtitutione dotis vſque ad ſummam ſcutorum decem millium, & de ſolutione ad ſummam ſcutorum ſex millium.

Conſtitutio in eam ſummam ſatis iuſtificatur ex apocha, & capitulis matrimonialibus ſubſcriptis à D. Hortenſio patre D. Dionoræ, qui eam ſummam pro dote promiſit, & à D. Iſabella Celſa matre Bartholomæi mariti, quæ pro eo matrimonium ſtipulauit.

Per ſcripturam enim, de cuius fide non dubitatur, regulariter probantur omnes actus in ea commemorati, *l.* 1. *C. de contrahend. & committen. ſtipul. §. ſi ſcriptum, Inſtit. de inutil. ſtipulat.* Soccin. *conſ.* 267. *n.* 1. *vol.* 2. Surd. *dec.* 115. *n.* 4. 1

Et quamuis non appareat, quod in ea ſcriptura interuenerit Bartholomæus, ſufficit tamen quod rata habuerit geſta per matrem eius nomine, vt exinde ab ipſomet ratificante geſta dicantur, *l. ſi pupilli, §. item quæritur, ff. de negot. geſt.* Tiraquell. *de retract. conſanguin. §.* 1. *gloſſ.* 10. *n.* 64. Surd. *dec.* 231. *n.* 11. & 159. *n.* 12. 2

Et de ratificatione dubitandum non videbatur, quia per matrimonium ſequutum, & conſummatum facto probatur ratificatio non minus valida, quàm verbis, *l. Paulus, ff. rem ratam haberi, l. ſi ponat, §.* 1. *ff. de inoffic. teſtam. l. ſed Iulianus, §. fin. ff. ad Macedon. l. quo enim*, vbi Bart. *ff. rem ratam haberi*, & iuxta tenorem eiuſdem ſcripturæ matrimonialis ſubſequutum eſſe probant diſpenſationes obtentę per eundem Bartholomæum ſupplicantem tam reſpectu gradus conſanguinitatis, quàm derogationis ſtatutorum ſuper limitatione dotium, quæ in vim conditionis appoſitæ reperiuntur in capitulis matrimonialibus. 3

Vnde non videtur hæſitandum, quin ex eadem ſcriptura egerit, & agendo ratum habuerit, Bald. *conſ.* 34. *num.* 1. *vol.* 2. Dec. *conſ.* 297. *n.* 2. Surd. poſt alios *dec.* 229. *n.* 5. vltra quòd dantur etiam teſtes de conſtitutione eiuſdem dotis, & approbatione Bartholomæi, ex quibus plenè huic probationi remanet ſatisfactum. 4

Solutio pariter in eandem ſummam ſcutor. 6000. videtur probata ex apocha manu Bartholomæi ſubſcripta, & recognita, in qua fatetur ſe recepiſſe eam ſummam à D. Hortenſio; & quamuis in ea non enuncietur præſentialis numeratio, præcedente tamen promiſſione dotis probat fauore mulieris veram numerationem in præiudicium non dum hæredum, ſed alterius tertij, & etiam fiſci, *l. in contractibus, §.* 1. *C. de non numer. pecun.* Caſtren. *conſ.* 383. *n.* 1. *verſ. ſecundos caſus vol.* 2. Surd. poſt alios *dec.* 116. *n.* 1. Seraphin. *dec.* 678. *n.* 10. 5

Non obſtant, quæ dicuntur de illegitima recognitione prædictæ apochæ, & ea circumſcripta non mereri fidem, neque exequutionem, Oldrad. *conſ.* 1. *n.* 3. Rota *dec.* 1156. *n.* 1. *lib.* 3. *diuerſ.* & in Peruſina pecuniaria 28. Nouembris 1612. coram R. P. D. Manzanedo. 6

Quia viſa eſt ſufficienter probata recognitio per tres teſtes, qui dantur, qui formiter cum interrogatorijs partis illam recognouerunt, dicentes ſubſcriptionem eſſe eiuſdem Bartholomæi, & manum eiuſdem optimè cognoſcere, Couar. *pract. quæſt. cap.* 22. *in* 1. Menoch. *de arbitrar. caſ.* 114. *num.* 25. Seraphin. *dec.* 522. Id affirmans etiam ſi teſtes deponant de credulitate, & idem dicitur in Tiburtina, ſeu Romana caſtrorũ 4. Iulij 1608. coram Reuerendiſſ. Lugdunen. 7

& ſi

Digitized by Google

& ſi etiam requirantur adminicula pro coadiuuanda probatione recognitionis, & veritate ſcripturæ, non tamen deficerent, quia datur littera remiſſiua Bartholomæi ad eius Procuratorem, cum inſertione computorum, per quæ apparet de eadem ſumma ferè ſatisfactus, & Liberculus particularis eiuſdem Bartholomæi, in quo continentur eædem ſummæ, & ſe conformant cum partitis in epiſtola enunciatis, ac etiam concurrit depoſitio teſtium, qui aſſerunt Bartholomæum habuiſſe diuerſas pecuniarum ſummas, & aliqui de præciſa ſumma ſcutorum 6000. & de auditu ab ipſo Bartholomæo in cauſam dotis, quæ omnium viſa ſunt ſufficere pro adminiculo ad eum effectum.

Non obſtat, quòd ſubſcriptio nominis Bartholomæi ſit abbreuiata præter ſtylum ſubſcribentis, quia de ſtylo contrario non probatur, & probatus non releuaret aduerſus probationes D. Dianoræ.

Et ita, &c.

R. P. D. SACRATO,

deindè S. R. E. Cardinale.

Malacitana iuris votandi.

Luna 9. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

De quaſi poſſeſſione actuum particularium, quòd per eam acquiratur vniuerſalis quaſi poſſeſſio tituli, ſeu cauſæ, propter quam fiunt dicti actus, quomodo eadem quaſi poſſeſſio amittatur, & quod Procuratoris confeſſio poſſit à domino reuocari etiam ſine ſpeciali mandato.

SVMMARIVM.

1 *Quaſi poſſeſſio aliquorum actuum particularium arguit poſſeſſionem vniuerſitatis tituli, ſeu cauſa, propter quam illi actus particulares fiunt.*

Statutorum ſpeciale ius præualere debet iuri communi, ibid. in fine.

2 *Procurator non poteſt declarare animum ſui principalis ſine ſpeciali mandato.*

Procuratoris confeſſio reuocari poteſt per principalem, etiam non docto de errore, ibid.

Ratificatio non inducitur ſine ſpeciali, & indiuidua ſcientia præiudicij, quod infertur ipſi ratificanti actum, quem ratificat, ibid. ante fin.

3 *Quaſi poſſeſſio iurium incorporalium non amittitur ſine ſcientia, & patientia illorum actuum, quorum quaſi poſſeſſio amitti prætenditur.*

DECISIO CCXXII.

1 RESolutum fuit dandum eſſe mandatum de manutenendo Portionarijs integris, atque dimidijs in quaſi poſſeſſione votandi in Capitulo quo ad tangentia menſam Capitularem, & contenta in ſtatutis Eccleſiæ Malacitanæ, loquentibus de Portionarijs integris, atque dimidijs, quorum ſtatutorum copia fuit data in ſummario Portionariorum *nu.* 1. 2. *&* 3. etenim ex deductis in eodem ſummario viſum fuit apparere prædictos Portionarios integros, atque dimidios, tam antiquis, quàm modernis temporibus votum dediſſe in pluribus actibus comprehenſis in prædictis ſtatutis, & etiam non negabant informantes pro Capitulo, admittentes prædictos Portionarios conſueuiſſe dare votum, quando quis petit eleemoſynam à Capitulo, aut gratiam de bonis Menſæ Capitularis, licèt negarent quoad alios actus: ex hac autem indubitata quaſi poſſeſſione aliquorum actuum dicebant Domini reſultare, quaſi poſſeſſionem quoad omnes actus in ſtatutis comprehenſos, quia non attenditur particularitas actus, ſed vniuerſalitas tituli, ſeu cauſæ, propter quam fit ille actus, iuxta doct. Bald. *in l.* 1. *n.* 24. *verſ. iudic. de emancip. liber.* Felin. *in cap. auditis num.* 19. *de præſcript.* Abb. *in cap.* 1. *num.* 3. *de relig. domib.* Oldrad. *conſ.* 170. *num.* 4. Gabr. *concluſ.* 2. *num.* 18. *de præſcript.* Rot. *diuerſor. deciſ.* 17. *num.* 4. *& per totam, par.* 2. Seraph. *deciſ.* 1295. *num.* 6. & fuit in ſpecie deciſum in cauſa Tiraſonen. iuris votandi 4. Februarij 1614. coram R. P. D. Manzanedo. Et licèt Capitulum quoad actus factos ſine interuentu Portionariorum, poſſet & ipſe dici habere ſuum titulum vniuerſalem, hoc eſt, diſpoſitionem iuris communis, attamen viſum fuit Dominis, quòd in concurſu ius ſpeciale prædictorum ſtatutorum, debet præualere iuri communi, & generali, ex tradit. per Bald. *conſ.* 59. *num.* 4. *lib.* 1. Roman. *conſil.* 195. *num.* 1. Iaſ. *conſ.* 23. *num.* 2. *vol.* 2. Abb. *conſil.* 77. *in penult. col. circa princip. lib.* 2. & in ſimilibus terminis Rot. in cauſa Burgen. iuris reſidendi in choro 28. Maij 1612. coram R. P. D. Pamphilio.

Hæc autem quaſi poſſeſſio non videbatur amiſſa ex eo, quòd Procurator Portionariorum petiiſſet ſuos principales reintegrari, nam præter quòd in Rota fuit aliàs controuerſum, an talis petitio tanquam dubia, & æquiuoca poſſit intelligi de reſtitutione naturalis tantùm poſſeſſionis, ceſſare viſa fuit omnis difficultas, quia retentio, vel dimiſſio poſſeſſionis ciuilis, cuius reſpectu competit manutentio, conſiſtit in animo principalis, quem animum non poteſt declarare Procurator, ſine ſpeciali mandato, vt aliàs fuit in ſpecie deciſum in cauſa Barchinonen. conſinium 19. Decembris 1605. coram me. Et prædicta talis qualis confeſſio dicti Procuratoris fuit reuocata per dictos Portionarios, quod potuit fieri etiam non docto de errore, Menoch. *conſ.* 191. *num.* 59. *&* 60. Rota *deciſ.* 19. *de procurat. in nou.* Caputaq. *deciſ.* 198. *lib.* 1. Rota in Beneuentana cenſus 16. Decembris 1594. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, Romana pecuniaria 26. Iunij 1606. coram Reuerendiſſimo Bononien. & in Lunen. Sarzanen. 1. Martij 1602. coram me, quibus dictum fuit non obſtare, quòd Portionarij proſequendo litem iam cœptam per dictum ſuum Procuratorem videantur ratificaſſe geſta per illum, quia in præiudicialibus, qualis eſt iſta dimiſſio poſſeſſionis ciuilis, requiritur ſpecialis, & indiuidua ſcientia præiudicij, aliàs ad ea non extenditur prætenſa ratificatio, gl. communiter approbata, *in cap. concertationi, verbo ſciuerit de appellat. in* 6. Alex. *conſ.* 124. *n.* 4. *verſ. accedit lib.* 1. Natt. *conſ.* 636. *n.* 92. Rota in Neapolitana pecuniaria 20. Martij 1600. coram bon. me. Lita, Bononien. bonorum 21. Iunij 1605. coram R. P. D. Pamphilio, & in Romana pecuniaria de Columna 11. Decembris 1615. coram me.

Non obſtat, quod Canonici fecerint plurimos ex actibus contentis in ſtatutis abſque interuentu Portionariorum, quia non per hoc amiſſa fuit quaſi poſſeſſio dd. Portionariorum. Primò, quia non apparet quòd Portionarij ſciuerint illos actus, & ceſſante ſcientia, ceſſat patientia, ſine qua non amittitur quaſi poſſeſſio iurium incorporalium, *l.* 2. & ibi gloſſ. *verb. ſcientiæ*, & Bart. *n.* 8. *&* 9. Bald. *num.* 17. *C. de ſeruit. & aqua.* Ruin. *conſil.* 163. *num.* 5. *&* 6. *lib.* 5. Aym. *conſil.* 134. *n.* 14. Afflict. *deciſ.* 281. *num.* 2. Cæſ. de Graſſ. *deciſ.* 7. *num.* 9. *de teſt.* Rot. *diuerſ. deciſ.* 157. *n.* 2. *&* 5. *par.* 2. Marſicana iuriſdictionis 11. Martij 1591. coram R. P. D. Comitulo, & in Calagurritana iuris obtinendi 30. Aprilis 1593. coram bo. me. Giptio. Quæ ſcientia, & patientia videbatur non poſſe elici, ex eo quòd Portionarij poſt votum datum ſuper aliquibus ad nutum Præſidentis exiuerint de Capitulo, quia cum certum ſit capitulum potuiſſe tractare alia plura de non contentis in ſtatutis, & ſuper quibus Portionarij non debebant dare votum, potuerunt Portionarij credere, quòd de illis ſolùm eſſet tractandum. Secundò, etiam data ſcientia, & patientia in Portionarijs, quòd Canonici fecerint aliquos actus ſine ipſis, non propterea fuiſſet illis præiudicatum, niſi doceatur quòd Canonici fecerint animo priuandi Portionarios eorum quaſi poſſeſſione, & ipſi Portionarij ſciuerint hunc eorum animum, aliàs faciens actum ſibi communem cum alio, tantum abeſt, vt acquirat aliquem ſtatum priuatiuum, quoad illum, quòd imò potiùs dicitur conſeruare illius quaſi poſſeſſionem, Compoſtell. *in cap. quæſitum n.* 2. *verſ. at vbi, de elect.* Put. *deciſ.* 298. *n.* 3. *lib.* 1. Verall. *dec.* 366. *par.* 2. Rot. *diuerſ. deciſ.* 391. *& dec.* 713. *n.* 6. *&* 7. *p.* 1. Seraph. *dec.* 1021. *n.* 5. Denique dato, & non conceſſo, quòd per illos actus fuiſſet amiſſa quaſi poſſeſſio Portionariorum, adhuc recuperata ex actibus factis, cum interuentu Portionariorum ab anno 1599. citrà, de quibus in ſummario Portionariorum *num.* 12. & ſignanter ex arrendamento facto de anno 1600. de quo in dicto ſummario Portionariorum *eod. num.* qui actus tanquam proximiores tempore motæ litis, ſunt magis attendendi ad effectum manutentionis, §. *retinendæ Inſtit. de interd.* cum concordantibus. 3

Digitized by Google

R. P. D. PAMPHILIO,
deinde S. R. E. Cardinale.

Rhegieñ. vnionis.

Lunæ 9. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Poſſeſſio legitimè adepta tempore vacationis eſt manutenibilis, & litis pendentia non inducitur ſine citatione, qua pars in ius vocatur, & intimatio niſi conſtet, quod facta fuerit per nuncium publicum, non afficit.

SVMMARIVM

1 *Manutentio conceditur, quotieſcumque conſtat de poſſeſſionis adeptione, etiam mediante Procuratore.*

2 *Poſſeſſio manutenibilis eſt, quoties conſtat, quod de tempore illius adeptionis erat vacans, & nullus in ea exiſtebat.*

3 *Poſſeſſio capta lite pendente tanquam attentata non eſt manutenibilis.*

4 *Citatio requiritur ad inducendam litis pendentiam.*

5 *Proteſtatio, & præſeruatiua iurium non inducit litis pendentiam, ſed indicat mentem reſeruandi ſibi ius agendi in futurum.*

6 *Intimatio non dicitur facta ſaltem legitimè, niſi conſtet factam fuiſſe per aliquem ex nuncijs publicis, & iuratis, & ad ſimilia facienda deputatis, quorum relationi ſit ſtandum.*

DECISIO CCLXIX.

1 FVit reſolutum Capitulo Eccleſiæ Collegiatæ Corrigij dandum eſſe mandatum de manutenendo, quia de eius poſſeſſione conſtat ex inſtrumento ipſius adeptionis factæ per eius œconomum, ac Syndicum etiam Procuratorem ad id ſpecialiter conſtitutum, iuxta doctrinam gloſſ. *in cap. ſi tibi abſenti, verbo habuerit*, & ibi Gemin. *n. 14. ad fin. de præbend. lib. 6.* Rot. *dec. 21. de procuratorib. in nou.*

2 Quod quidem inſtrumentum probat poſſeſſionem manutenibilem ſtante, quòd per mortem vltimi poſſeſſoris, poſſeſſio tunc erat vacans, & nullus alius in ea exiſtebat, Rot *deciſ. 202. num. 3. par. 1.* inter impreſſ. diuerſorum, & fuit ſæpiſſimè deciſum, & ſignanter in Mediolanen. Canonicatus 6. Iunij 1607. coram me.

3 Nec obſtat, quòd pro parte Reuerendiſſimi Epiſcopi Rhegien. dicebatur huiuſmodi poſſeſſionem fuiſſe captam lite pendente ſuper validitate vnionis, ideòque vti attentatam non eſſe manutenibilem, *l. improbat, C. de acquirend. poſſeſſione*, cum alijs allegatis, quia fuit reſponſum non conſtare de aliqua lite coram ipſo Epiſcopo introducta.

Nam illa quæ deducebatur ex comparitione facta per Procuratorem Capituli ſpecialiter conſtitutum ad comparendum coram Epiſcopo, vel eius Vicario, & coram eis præſentandum, ac exhibendum litteras Apoſtolicas vnionis, atque inſtandum pro illorum acceptatione, & admiſſione, necnon petendum earum exequutionem. Viſum fuit Dominis ceſſare ex eo quòd dictus Procurator comparuit coram Epiſcopo, litteras præfatas ſimpliciter ei exhibendo ad effectum ne de vnione vllam prætendere poſſit ignorantiam, & petendo ſuper bonis vnitis per eum nihil innouari, nec fuit citatus Procurator fiſcalis, nec per Epiſcopum factum aliquod decretum de illo citando.

4 Vnde ceſſat omnis litis pendentia, & per conſequens attentatum, cùm ad hoc citatio omninò requiratur, *Clementina 2.* ibi, *quoad hoc vbi omnes, vt lit. penden.* cum alijs per Lancellott. *de attentatis cap. 4. in præfatione n. 29. & ſeq.* & fuit dictum in Legionen. iuriſdictionis die 13. Martij 1592. coram Cardinali Pamphilio.

5 Ea verò, quæ deducebatur ex comparitione poſtea facta per Procuratorem fiſcalem coram Epiſcopo, opponendo de obreptione, & ſubreptione dictarum litterarum, & petendo id notificari Capitulo, ſeu eius Procuratori, prout Epiſcopus intimari mandauit, & fuit facta intimatio, in primis ceſſare videbatur ex eo quòd dictus Procurator fiſcalis in prædicta comparitione nihil contra Capitulum petijt, ſed ſolùm dixit litteras præfatas eſſe obreptitias, & ſubreptitias, ac ex alijs cauſis per eum adductis eſſe nullas, & hoc ad effectum ne viderentur approbatæ per Epiſcopum, nec appareret de aliqua ipſius Procuratoris fiſcalis acquieſcentia; proteſtando ſibi, & Epiſcopatui, ac Epiſcopis pro tempore exiſtentibus perpetuò fore ſaluum ius agendi contra Canonicos, & Capitulum pro vendicandis Eccleſijs illorum menſæ Capitulari vnitis. Ex his enim apparet ipſum tunc temporis nec egiſſe, nec habuiſſe animum agendi contra Capitulum, ſed ſolùm ſibi præſeruaſſe ius agendi in futurum, ideoque ceſſante actione ex ſola proteſtatione, quantumuis Capitulo, vel eius Procuratori legitimè intimata non potuit reſultare aliqua litis pendentia, neque aliquod attentatum, cùm ad huiuſmodi effectum requiratur partis citatio, quoad iudicium euocetur, *Clem. 2. vt lit. pend. l. libertus la 2. ff. de in ius vocan.* & vtrobique not.

Præterea dictum fuit non conſtare de intimatione dictæ 6
comparitionis, & proteſtationis Procuratoris fiſcalis, cùm non probetur illos, qui eam feciſſe, dicuntur fuiſſe ex nuntijs publicis, & iuratis, & ad ſimilia facienda deputatis, & propterea illorum relationi ſtandum non ſit, gloſſ. *in cap. cum parati, verbo ſuus nuncius*, & ibi Doct. *de appellat.* cum alijs per Tiraq. *de retract. lignag. §. 8. gloſſ. 9. n. 11.* ceſſante antè intimatione ſupradictæ cõparitionis, & proteſtationis, ex ea nulla potuit induci litis pendentia, neque cauſari aliquod attentatũ, *d. Clem. 2.* & ibi gl. *verbo ad partem, in fine,* & Doctores omnes, *vt lit. pend.* Felin. *in cap. ſuper litteris n. 13. de reſcript.* Lancellot. *de attent. cap. 4. n. 9.* alias 103. & Vant. *de nullitat. ex defectu citationis n. 145.*

R. P. D. VBALDO.

Concheñ. decimarum de Belmonte.

Lunæ 9. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

De tranſactione ſuper decimis facta cum Capitulo vt valida ſit quæ requirantur.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio qualibet intelligitur de actu valido, non autem de actu inualido, & nullo: vbi ampliatur hæc concluſio etiam quod in diſpoſitione adſit vniuerſalis dictio,* quicumque.

Vniuerſalis dictio, quicumque, *non extenditur ad actum nullum, & inualidum, ibid.*

Verba, in ſuo robore remanente, *quid importent, ibid. ad fin.*

2 *Tranſactio facta cum Capitulo ſuper decimis reputatur nulla, & inualida, quando non interuenerunt omnes de Capitulo.*

Vniuerſitatis factum in actibus voluntarijs non præiudicat omnibus, niſi omnium conſenſus interuenerit, ibid. vbi etiam quid in actibus neceſſarijs.

3 *Tranſactio ſuper decimis facta cum Capitulo nunquid requirat conſenſum Epiſcopi, & quomodo.*

4 *Negatiua actus probatur ex inſpectione inſtrumenti.*

5 *Apoſtolicum beneplacitum ex curſu temporis minore 30. annorum non præſumitur.*

Tranſactio ſuper decimis cum Capitulo nunquid requirat Apoſtolicum beneplacitum, ibid.

6 *Sententia, & conſenſus non inducitur ex ſcientia actus in genere, niſi etiam ſciantur omnes qualitates eiuſdem actus.*

7 *Tranſactio facta ab Eccleſia etiam ſuper re, quam non poſſidet, requirit ſolemnitates, quæ requiruntur in alienatione rerum Eccleſiæ.*

8 *Reſeruatio iurium nihil de nouo diſponit.*

DECISIO CCLXX.

PRopoſui dubium, reſeruatum in deciſione huius cauſæ 5. Iunij præteriti, an obſtet concordia, quod fuit negatiuè reſolutum, & in primis fuit firmatum Breue ſel. record. Leonis XI. quod præſeruat quaſcumque concordias, & tranſactiones inter partes initas, quas voluit in ſuo robore remanere, intelligi de concordijs validis; tum quia quælibet diſpoſitio intelligitur de actu valido, ex regula *l. 4. §. condemnatum, ff. de re iud.* cum alijs congeſtis per Surdum *conſ. 3. n. 16. & ſeq.* non obſtante illa dictione vniuerſali *quicumque*, quia nihilominus intelligitur de actu valido, Nart.

con-

Digitized by Google

conſil. 402. *n.* 55. *&* 56. vbi plura ſimilia congerit, & ſequitur Surd *vbi ſuprà num.* 14. *& ſeq.* tum quia idipſum oſtendunt verba Breuis, in ſuo robore remanentes, quæ præſupponunt concordias aliàs habere robur, vt probat text. *in l. cum anterioribus*, ibi, *in ſuo robore*, & ibi Angel. *C. de tempor. appell.* & idem Angel. per illum text. *in l. omnes, ſub num.* 2. *C. de præſcript. trig. vel quadr. ann.* Felin. *in cap. inter monaſterium, ſub nu.* 3. *verſ. adde, de ſent. & re iud.* quòd autem concordia de qua agitur fuerit nulla, deducebatur ex duplici capite.

2 Primò ex defectu conſenſus Capituli, quia conſtat præbendarios Collegiatæ Eccleſiæ de Belmonte eſſe decem & octo, ex atteſtatione Notarij, & Secretarij ipſius Capituli, qui etiam atteſtatur omnes eſſe participes in tertijs fructibus, & decimis ad menſam Capitularem ſpectantibus, ex quibus quinque tantùm interuenerunt; & tamen cùm ſimus in actu voluntario, requirebatur omnium conſenſus, Innoc. *in cap. humilis, ſub nu.* 2. *verſ. & maximè, de maior. & obed.* Felin. *in cap. cum omnes, num* 17. *in prima fallen. de conſtit.* Barbat. *conſ.* 7. *nu.* 13. *verſ. præterea facit, lib.* 1. Burſat. *conſ.* 159. *nu.* 8. *lib.* 2. Seraph. *deciſ.* 708. *nu.* 3. *part.* 1. & fuit dictum in cauſa Mediolanen. penſionis 1. Iulij præteriti coram me, imò nec maior pars interuenit, nec vocata fuit, ſed tantùm illi quinque, & prætereà vous, qui noluit interuenire, & tamen etiam in actu neceſſario omnes vocari debuiſſent, Bart. *in l. nulli, in fin. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom.* Felin. *in d. cap. cum omnes, ſub num.* 21. *verſ. in eadem gloſſ.* Calder. *conſ.* 3. *de conſtit.*

3 Secundò adducebatur nullitas ex defectu conſenſus Epiſcopi, ſine quo, & illius authoritate non poteſt fieri tranſactio ſuper decimis, quæ ſaltim ſit perpetua, & afficiat ſucceſſores, vt eſt text. & ibi Doct. *in cap.* 2. *de tranſact. cap. veniens, eod. tit.* & ibi gloſſ. & Doctor. Butr. *in cap. ex multiplici, in fin. extr. de decim.* & fuit firmatum in dicta Mediolanen. penſionis coram me, & quidquid ſit, an illius decretum ſit neceſſarium, requiritur ſaltem cauſæ cognitio, Innoc. *in dicto cap.* 2. & ibi Butr. *nu.* 5. Abb. *nu.* 3. vbi quòd debet examinare, an talis tranſactio expediat Eccleſiæ, Imol. *nu.* 4. Card. *col.* 2. *in* 4. *quæſt.* Ioan. de Anan. *num.* 2.

4 Quòd autem talis authoritas non interuenerit, apparet; tum ex lectura ipſius inſtrumenti, in quo non legitur, ex quo reſultat probatio negatiuæ, iuxta tradita per Surd. *conſil.* 28. *nu.* 114. *& ſeq. lib.* 1. tum quia in eodem inſtrumento partes ſupplicant Sanctiſſimo, ſeu alteri perſonæ, ſeu Prælato, qui par ſit, vt dignetur confirmare dictam concordiam. Et nihilominus volunt quod ſine dicta confirmatione habeat completum effectum, ex quibus patet, partes non adhibuiſſe, nec voluiſſe adhibere dictam authoritatem Epiſcopi, vel alterius ſuperioris.

5 Nec intrare poteſt præſumptio beneplaciti Apoſtolici ex curſu temporis, quod fuiſſe etiam neceſſarium Domini inclinabant, cùm concordia contineat conceſſionem decimarum factam Collegio, quæ de iure pertinebant ad Eccleſiam Collegiatam, & parochialem, vt fuit firmatum in deciſione de qua ſuprà, & ſic videatur continere alienationem rei Eccleſiaſticæ, in qua neceſſariò requiritur authoritas Sedis Apoſtolicæ, per *extrauag. Ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alien.* Abb. *in cap. contingit, ſub num.* 3. *verſ. verum lib.* 1. cùm non ſint lapſi 30. anni à die dictæ concordiæ, qui ſunt neceſſarij ad præſumendum huiuſmodi ſolemnitates, Felin. *in cap. illud n.* 6. *de præſumpt.* Cephal. *conſ.* 47. *num.* 13. *lib.* 1. Gabr. *conſ.* 36. *n.* 52. *lib.* 1. Rota *deciſ.* 179. *&* 193. *nu.* 5. *par.* 2. *diuerſor.* Seraphin. *deciſ.* 671. *num.* 1. *&* 8. *par.* 1.

6 Non obſtant teſtes ſuper obſeruantia dictæ tranſactionis, ex quibus Collegium vult deducere tacitum conſenſum Epiſcopi; quia præterquam quòd pro parte Collegiatæ opponebatur de nullitate examinis ex defectu citationis ad videndum iurare teſtes, *cap.* 2. *de teſtib.* quos etiam ſupponitur fuiſſe examinatos abſque interrogatorijs, non conſtat de ſcientia eiuſdem Epiſcopi, vel ſucceſſoris contentorum in concordia, & eiuſ qualitatum; ideoque non videtur poſſe elici ipſius conſenſus, *cap. concertationi*, vbi gloſ. *in verb. ſciuerit, de appell. in* 6. Caputaq. *deciſ.* 33. *num.* 7. *par.* 1. Rota in cauſa Romana de Arronijs 10. Nouembris 1614. coram me.

7 Nec obſtare videbatur, quòd Collegiata nihil dimiſerit, cùm nec anteà decimas exigeret propter priuilegia ſocietatis, quia contrarium videbatur verius, ex quo dimiſit ius ſibi competens de iure communi ſuper dictis decimis, & facultatem excipiendi contra priuilegium Collegij, necnon petendi illius reuocationem, ſeu reductionem, iuxta *cap. ſuggeſtum, de decim.* vltra quòd ex verbis primi Capituli reſpicientibus futurum tempus, videlicet quòd Collegij bona in poſterum debeant eſſe libera, potiùs dignoſcitur quòd de tempore concordiæ decimæ ſoluebantur. Et in omnem caſum veriùs videtur, quòd in tranſactione, quam facit Eccleſia, etiam ſuper re quam non poſſidet, requirantur ſolemnitates, Bart. & Iaſon *in l. nulli, ſub numer.* 2. *ff. de tranſact.* Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 1. *gloſſ.* 14. *ſub numer.* 67. Caputaquen. *deciſ.* 106. *part.* 1. *& deciſ.* 318. *part.* 3.

8 Demum non obſtat, quòd per Breue ipſum Leonis XI. videantur confirmatæ præteritæ concordiæ, quia Breue tantùm præſeruat concordias, & eas vult in ſuo robore remanere; qui autem præſeruat, nihil de nouo diſponit, ex traditis per Felin. *in dicto cap. inter monaſterium ſub nu.* 3. *de ſent. & re iud.* poſt Ang. *in d. l. cum anterioribus, C. de temp. appell. & in l. omnes, C. de præſcript. trig. vel quadr. annor.* Aym. *conſ.* 70. *ſub nu.* 5.

Ex quibus fuit concluſum concordiam non obſtare, &c.

R. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Ieroſolymitano.

Cordubeñ Decimarum.

Die 13. *Maij* 1616.

ARGVMENTVM.

Priuilegium conceſſum militiæ, & eius hoſpitalibus, non extenditur ad hoſpitalia ſeparata, & ſine militia.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium conceſſum vni militiæ, & eius hoſpitalibus, non ſuffragatur alteri hoſpitali non dependenti à dicta militia, & militiæ qualitate non probata.*

2 *Proœmij verba in priuilegio arguunt mentem diſponentis, & denotant cauſam finalem.*

3 *Priuilegium conceſſum militiæ, & hoſpitali, non videtur conceſſum hoſpitali ſoli ſine militia.*

4 *Legatum factum Medicis, & Doctoribus, non requirit concurſum vtriuſque qualitatis.*

5 *Vltima voluntas latam recipit interpretationem.*

6 *Decimarum exemptio eſt materia odioſa, & strictè intelligenda.*

7 *Priuilegium conceſſum intuitu alicuius perſonæ ex veriſimili mente concedentis non comprehendit ſeparata.*

DECISIO CCLXXI.

1 FVit per Dominos reſolutum priuilegium Clementis VIII. non ſuffragari hoſpitali fratrum S. Ioannis de Deo. Cùm enim illud fuerit conceſſum militiæ SS. Lazari, & Mauritij, & illius hoſpitalibus, non poteſt d. Hoſpitale quod non dependet à dicta militia, ſed eſt regulare, & ſubiectum ordinario, prætendere exemptionem decimarum vigore dicti priuilegij, quod non habet locum qualitate militiæ non probata, Soccin. *conſ.* 55. *numer.* 1. *lib.* 1. Natt. *conſ.* 388. *nu.* 1. Pariſ. *conſ.* 62. *nu.* 38. *vol.* 4. Cephal. *conſ.* 256. *in fine.*

2 Quòd autem dictum priuilegium emanauerit ad fauorem dictæ militiæ, & hoſpitalium ab ea dependentium, probatur tam ex verbis proœmij, quæ arguunt mentem diſponentis, *l. fin. ff. de hæredib. inſtit. l.* 1. *ff. ad Maced.* & denotant cauſam finalem, Aym. *conſ.* 301. *nu.* 2. deciſ. Pedemont. 51. *num.* 10. *& ſeq.* quam ex narratiua & diſpoſitione eiuſdem priuilegij.

3 In proœmio enim dicitur decere Summum Pontificem, quòd pro militiarum, & hoſpitalium quorumlibet, necnon perſonarum illis ſub ſalutifero Crucis ſigno adſcriptarum felici directione profectibus, & commoditatibus conferat diligenter proſpicere, prout militiarum, & hoſpitalium huiuſmodi qualitatibus Catholicorum, atque Principum

Digitized by Google

pum illis præfectorum inſignibus erga Eccleſiam conſpicit ſalubriter expedire.

In narratiua autem habetur hoſpitalitatem Sancti Lazari priſcis temporibus florentem, & non parum imminutam, illiuſque militiam magnum Magiſtrum, & Conuentum, ac loca fuiſſe per Pium IV. ſub B. Petri, & Sedis protectione ſuſcepta, ac omnia illius priuilegia, & exemptiones confirmata, ac alia de nouo conceſſa militibus, Presbiteris & Capellanis hoſpitalis, & militiæ huiuſmodi, retinendi ſcilicet penſiones, etiam quòd matrimonium iuxta hoſpitalis, & militiæ inſtituta contraxiſſent; & ſubiungitur Pium Quintum reuocaſſe omnia, & ſingula dicta priuilegia hoſpitalibus, militijs, eorumque militibus conceſſa.

Poſtea verò ſequitur pars diſpoſitiua, in qua Clemens dicit ſe velle fauore proſequi, tam magnum Magiſtrum, quàm eiuſdem militiæ milites, & ſtatim ſubdit ſe confirmare omnes exemptiones hoſpitalis Sancti Lazari eiuſque militiæ magno Magiſtro, & Conuentui conceſſas.

Ex quibus clarè apparet priuilegium fuiſſe conceſſum hoſpitali, & militiæ ſimul, & hoſpitali ratione militiæ, & illius intuitu, adeò vt non videantur poſſe ſeparari iſta duo militiæ, & hoſpitale, & non ſufficiat hoſpitalitas abſque militia.

4 Quibus non obſtat, quòd hoſpitalitas videatur diſtincta à militia, quæ fuit longè poſteà introducta, & ideò vnum ſine alio ſtare poſſit, ſicut dicitur de legato facto Doctoribus, & Medicis, in quo non debet verificari concurſus vtriuſque qualitatis, Felin *in cap. 2. ſub num. 3. verſic. fallit 6. de reſcript.* quia quidquid ſit circa hoc, ſufficit quòd Papa in priuilegium de quo agitur, fuerit contemplatus vtrumque ſimul, imò militiam magis principaliter, vt patet ex ſupradictis.

5 Et ideò non valet applicari ſimile delegato, cùm ibi non appareat fuiſſe per teſtatorem cōtemplatam vtramque qualitatem, imò adſit facta vltimæ voluntatis, in qua ſit lata interpretatio.

6 Qui fauor hic ceſſat, cùm verſemur in exemptione à decimis, quæ non ſolet concedi niſi cum maxima difficultate, vt fuit dictum in vna Valentina decimarum 28. Nouembris 1603. coram Illuſtriſſimo Lancellutio, & ſic eſt materia odioſa, & ſtrictè intelligenda, quo caſu non intrat dictum Felin. vt ipſemet ibidem ſe declarat.

7 Minus obſtat, quòd priuilegium, de quo agitur, renouauerit omnes exemptiones, & immunitates anteà conceſſas, & præſertim à Pio IV. qui ſpecialiter conceſſerat exemptionem à decimis hoſpitalis S. Lazari, ac illius Prioratibus, domibus, hoſpitalibus, necnon magno Magiſtro.

Quia vltra quòd priuilegium Pij IV. emanauit etiam fauore militiæ, & hoſpitalium ab ea dependentium, vt patet ex proœmio, & diſpoſitiua illius, & dixit Rota in hac cauſa coram Reuerendiſſimo Attrebaten. 10. Maij 1604. dicebatur dictum priuilegium fuiſſe per Pium V. reuocatum, & Clemens illud non renouauit, niſi tantùm in vtilitatem hoſpitalium dependentium à militia, vt ſuprà probatum fuit, cùm non ſit veriſimile Clementem in dicto priuilegio conceſſo intuitu magni Magiſtri, & militum voluiſſe comprehendere hoſpitalia leproſorum ſeparata, nec ſub dicta militia, & eius magno Magiſtro exiſtentia.

Et ita fuit deciſum.

R. P. D. CAVALERIO,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Maceraten. hæreditatis.

Veneris 13. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Nullitas ſententiæ ob defectum citationis inſanabilis eſt, nec intrat Rotæ arbitrium, & quid ſi aliqui fuerint citati, & aliqui non, & quid ſi non citato notorium erat nullam competere defenſionem.

SVMMARIVM.

1 Citationis ad ſententiam defectus inſanabilis eſt, nec arbitrium Rota intrat.

3 Nullitas ſententiæ defectu citationis inſanabilis eſt, etiam quod aliqui fuerint citati, & aliqui non.

4 Sententia contra mortuum eſt nulla, defectu citationis, declara vt num. 5.

6 Citari ad ſententiam non debet is, quando conſtat illi nullam competere defenſionem.

DECISIO CCLXXII.

Commiſſa fuit mihi cauſa appellationis à ſententijs vltimo loco latis, cum clauſula, *conſtito quod ſit locus Ægidiana*, ſuperuenit alia commiſſio cum clauſula, *reiectis nullitatibus, & attentatis arbitrio Rotæ*, vnde dubitaui, an intret arbitrium? Et negatiuè reſolutum fuit, quia 1
DD. videbatur adeſſe defectus citationis ad ſententiam tam clarus, vt Domini non putarent poſſe arbitrio aliquo vti ad ſanationem tantæ nullitatis prorſus inſanabilis, tanquam tollentis defenſionem de iure naturali, & diuino competentem, Bart. *in extrauag. ad reprimendum, in verb. & figura, num. 6. gloſ. in Clem. ſæpe, in verbo defenſiones, de verb. ſignific.* & in his terminis reſolutum fuit in Romana ſubhaſtationis 10. Iunij 1609. coram Reuerendiſſ. Bononien. in Mantuana bonorum 16. Decembris 1611. & 19. Maij 1612. coram R. P. D. meo Vbaldo, & in Famoren. pecuniaria 20. Martij 1609. coram me.

Talis autem defectus apparebat ex eo, quia in hac cauſa 2
concurrebant plures perſonæ, quarum licet aliquæ, non tamen omnes fuerunt citati. Nam in primis non fuerunt citati Ceccolini, qui erant in cauſa tanquam nominati in commiſſione originaria coram bon. mem. Cardinale Pamphilio, quod etiam iuſtificabatur ex pluribus citationibus coram bon. mem. Iuſto aliàs exequuti ad inſtantiam Aſcanij Vici Auctoris Franciſci, qui nouiſſimè ſententias Rotales reportauit contra Ioann. Baptiſtam filium Corneliæ, & Ceccolinum de Ceccolinis. Inſuper oſtendebatur citatio ad dicendum contra iura, &c. ad inſtantiam Ludouici Ceccolini exequuta contra Procuratorem Franciſci coram R. P. D. meo Manzanedo ſub ea ipſa die 7. Iulij 1614. ſub qua fuit ſententiatum. Prætereà non apparebat D. Ceccolinum de Ceccolinis vti Procuratorem, & legitimum adminiſtratorem Ioannis Baptiſtæ, & aliorum filiorum, ex ſe & Cornelia q. Amici de Riccijs vxore ſua natorum cepiſſe poſſeſſionem cuiuſdam domus de hæreditate Capitanei Franciſci Vici, ſuper qua hæreditate litigatur, vnde erant omninò hi Ceccolini.

Nec viſum fuit poſſe ſuſtineri ſententiam ſaltem quoad 3
citatos, cùm in omnes prætendant venire ex eodem fideicommiſſo, eadem eſt omnibus cauſa defenſionis, *l. in hoc iudicio*, vbi gloſſ. & Doctor *ff. familiæ herciſcund.* & fuit in his terminis, & in eadem cauſa reſolutum die 10. Decembris 1604. & die 1. Iulij 1605. coram bon. mem. Iuſto, vbi fuit annullata ſententia reintegratiua lata per bon. memor. Peniam ad fauorem Aſcanij, ex eo quia non fuerant citati Ferreti, qui erant in cauſa, licèt eſſent citati alij litis conſortes.

Altera allegabatur nullitas ex defectu mandati, nam fue- 4
rat citatus ad ſententiam D. Petrus Venetus Ferrus tanquam Procurator hæredum q. Capitanei Franciſci, qui erant quatuor, videlicet Philippa, Margarita, Ioanna, & Amicus Riccius, qui nominantur in commiſſione, & tamen D. Ferrus non erat Procurator, niſi Philippæ, & Margaritæ, quæ ſolæ conſtituerant Procuratorem Cittadanum, à quo D. Ferrus vigore facultatis ſubſtituendi fuerat ſubſtitutus Procurator, vnde eius citatio non poteſt intelligi, niſi pro Philippa, & Margarita, quarum tamen erat Procurator, non autem Ioannæ, quæ licèt eſſet in cauſa, & expreſſa in commiſſione, non tamen fuerat citata, neque aliquis eius Procurator, imò dicitur, quòd de tempore ſententiæ Ioanna erat mortua, vnde reſultaret alia nullitas, etiam ex defectu iuriſdictionis, quia ſententia fuit lata contra mortuum, *l. in ſumma, §. vlt. ff. de re iudic.* & in mortuos nemo poteſt iuriſdictionem exercere, cùm nullus viuens in eos habeat iuriſdictionem, Surd. *conſil. 99. num. 14. & 46.* Vant. *tit. de nullit. ex defectu iuriſd. nu.* 107.

Nec viſum fuit poſſe applicari deciſionem Put. 182. *lib.* 2. 5
quia ibi firmat in beneficialibus ſententiam latam pro mortuo, vel contra mortuum, non valere. In prophanis autem licet dicat opinionem Butr. *in cap. quia ſcilicet, circa finem col. 2. de iudic.* poſſe ſaluari in ſententia lata pro mortuo;

Digitized by Google

tuo; tamen in caſu propoſito ceſſare videtur omnis difficultas, cùm ſimus in ſententia lata non pro mortuo, ſed contra mortuum.

Tandem dum dicebatur eſſe notorium, quòd Ioannæ non citatæ nulla potuiſſet competere defenſio ſtante notorio non iure ipſius ex tot deciſionibus, fuit reſponſum non conſtare de tali notorietate, quia reſultat non ex deciſionibus, ſed ex confeſſione partis, vel re iudicata, præſertim cùm executio iam ſit facta, & ſic agatur de confouendo in ſpolio poſſidentem vigore ſententiæ nullitatis vitio ſubiacentis, quo caſu arbitrium denegari ſolet, vt dictum fuit in dicta Romana ſubhaſtationis 10. Iunij 1609. coram Reuerend. Bononieñ. & aliàs ſæpè.

6 Quare ſtantibus dictis nullitatibus citationis reſpectu illorum de Ceccolinis, & mandato reſpectu Ioannæ de Riccijs, quæ erant in cauſa, & nominata in commiſſione, vt dictum eſt, Dominis videbatur non intrare arbitrium, cùm hæ ſint nullitates prorſus inſanabiles, de iure, ad tradita per Vant. ſuprà citatum *nu.6.* & per Sarnen. *in compendio ſignatura inſtituta num. 72. & ſeqq.* arbitrium enim à iure regulatur, Bart. *in extrauag. ad reprimendum, in verbo videbitur, cum vulgarib.*

Et ita concluſum.

R. P. D. VBALDO.

Romana legitimæ, & ſtatuarum.

Veneris 13. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Quando póſſit fieri executio contra tertium poſſeſſorem, in quem fuit alienatum lite pendente.

SVMMARIVM.

1 *Scientia litis regulariter non præſumitur, & debet ab allegante probari.*

Incluſio vnius, eſt excluſio alterius, ibid. in fine.

2 *Executio contra tertium poſſeſſorem, in quem facta eſt alienatio, pendente lite fieri non poteſt, ſi ſcientia litis in tertio non ſit probata de tempore alienationis, vel ſcientia inopia alienantis, itaut non haberet in bonis niſi rem alienatam: & quomodo in hoc caſu actio ſit intentanda, num. 3.*

4 *Legitima pro conſequenda non competit, niſi condictio ex lege, vel actio ex teſtamento contra ſolum hæredem, non contra tertios poſſeſſores, niſi bona poſſeſſa ſint de melioribus, nec competit hypothecaria.*

DECISIO CCLXXIII.

1 FVerat reſolutum in hac cauſa 5. Decembris 1614. executionem ad inſtantiam Franciſci del Nero intentatam pro legitima conſequenda contra Theophilum tertium poſſeſſorem, fieri poſſe ſuper ſtatuis annexis in domo per eum empta lite pendente, ex rationibus tunc adductis, ſed cum reſeruatione, vt videretur, an dicta executio fieri poſſet ſuper domo; quod dubium pluries propoſitum, hodie fuit negatiuè reſolutum. Fundamentum fuit in ipſa deciſione tactum in fine; quia quoad domum non conſtat, quòd Theophilus haberet ſcientiam litis, imò videtur in eo fuiſſe probabilis ignorantia; tum quia illa regulariter præſumitur, *l. verius, ff. de probat. cap. ignorantia, de reg. iur. in 6.* & ſcientia debet ab allegante probari, Surd. *conſ. 73. nu. 42. & ſeq.* tum quia in inſtrumento venditionis nulla fuit facta mentio litis ſuper domo, ſed ſuper ſtatuis, & vnius incluſio, eſt alterius excluſio, *l. cum prætor, ff. de iud. cap. nonne, de præſumpt.*

2 Quòd autem, vt poſſit fieri executio contra tertium poſſeſſorem, in quem facta eſt alienatio pendente lite, requiratur probari ſcientiam litis in illo tertio de tempore alienationis, tradit Caſtr. *in l. à Diuo Pio, §. ſi ſuper rebus, ſub nu. 8. verſ. debet tamen, ff. de re iud.* & ibi Vincent. de Herculan. *nu. 46. verſ. & dicit,* Rip. *in l. 1. §. ſi hæres, ſub nu. 22. verſ. & eſt de mente, ff. ad Treb.* Capic. *deciſ. 128. num. 12.* Couarr. *pract. quæſt. cap. 15. num. 7. verſ. imò ex hac,* vel ſcientiam inopiæ alienantis, itaut debitor non haberet in bonis niſi rem alienatam, Caſtren. & Herculan. *loc. cit.* Surd. *conſ. 405. nu. 10. verſ. tamen caret lib. 3.* & ſuit vtrumque firmatum in cauſa Veneta donationis 15. Aprilis præteriti, coram R. P. D. meo Buratto.

Quorum neutrum eſt probatum in hoc caſu, & ideò non 3
videtur poſſe agi contra tertium poſſeſſorem recta via, ſed agendum eſt reuocatoria ad remiſſionem contractus, ſecundùm doctrinam Bart. *in l. creditores, num. 23. verſ. videamus ergo, C. de pign. & in l. ſi quis miſſum, §. iudex, num. 3. verſ. quæro quid ſi ante, ff. de damn. infect.* Soccin. *conſ. 13. in princip. lib. 4.* vbi dicit, hoc eſſe inconuincibile fundamentum, & cum hac opinione tranſire communiter Doct. teſtatur Ruin. *conſ. 87. in princip. vol. 4.* Rol. *conſ. 5. nu. 10. lib. 2.* & de communi deciſ. Pedem. 65. *nu.* 5. Surd. *deciſ. 256. nu. 7. & 306. nu. 16.* Honded. *conſ. 20. nu. 42. lib. 1.* qui omnes loquuntur quando actum eſt actione perſonali contra debitorem, quidquid eſſet dicendum, ſi lis eſſet ſuper dominio, vel res alienata eſſet effecta litigioſa, Bart. *in d. l. creditores,* Neuiz. *conſ. 20. nu. 13. verſ. primus, & verſ. ſecundus,* Menoch. *de adipiſc. remed. 5. nu. 133.* Honded. *d. conſ. 20. nu. 30. 31. & 42.*

Sed in hoc caſu actum eſt actione perſonali pro conſe- 4
quenda legitima aliàs relicta Franciſco, vt ſupra dixi, pro qua non competit, niſi condictio ex lege, & actio ex teſtamento, quæ ſunt perſonales, *§. appellantur, Inſtit. de act.* & competunt contra ſolum hæredem, non autem contra tertios poſſeſſores, niſi bona poſſeſſa ſint de melioribus, Aym. *conſ. 312. nu. 4. verſ. ſed præmiſſis,* vbi dicit competere etiam petitionem hæreditatis, ſed eius dictum non eſſe tutum, oſtendit Peregr. *de fideic. art. 36. nu. 152. verſ. hoc tamen dictum;* ſicuti nec competere hypothecariam concludit poſt Soccin. Rip. & alios, dicens eſſe receptiorem, idem Peregr. *vbi ſuprà, nu. 149. & 154. verſ. volo,* Laurent. deciſ. Auenion. 52. vbi de communi, in fin.

Et ita fuit deciſum.

R. P. D. PAMPHILIO,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Vrbinateñ. decimarum.

Veneris 13. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Decimæ Rectoribus ſoluendæ de iure communi non poſſunt excedere vigeſimam partem fructuum. Quid in hoc poſſit contraria conſuetudo, & quanto tempore inducatur.

SVMMARIVM.

1 *Decima ſoluenda Rectoribus de iure communi, non debent excedere vigeſimam partem fructuum.*

Conſuetudo iuri communi contraria, & Eccleſiæ oneroſa, non inducitur, niſi per tempus immemorabile, ibid.

2 *Conſuetudo habens cauſam diſcontinuam, vt inducta dicatur requirit tempus immemorabile.*

Immemorabilis præſcriptio, ſeu conſuetudo, vt probata dicatur per teſtes, quomodo ſuper ea teſtes deponere debeant, ibid.

3 *Conſuetudo per quam reuertimur ad ius commune ſpatio decem annorum.*

4 *Decima numquid minui poſſit per conſuetudinem.*

DECISIO CCLXXIV.

DOmini de Bartholis vigore conſuetudinis recedere 1
prætendunt à compoſito ſeu compoſitione ſuper ſolutione decimarum cum Rectore Parochialis Eccleſiæ Sanctorum Coſmi, & Damiani iam longè anteà ſacta, illaſque in futurum dicto Rectori ad rationem vnius tantùm pro 20. ſoluere; verùm cùm pro parte Rectoris huiuſmodi conſuetudo controuertatur, ſemel atque iterùm propoſui particulare dubium, an ſcilicet de ea conſtet? Et Domini ſupradicta die negatiuè reſponderunt, ea ratione, quia cùm illius vigore prætendant laici ſe poſſe à compoſito recedere, contra tex. *in c. 1. de pact. c. 1. eod. tit. in 6.* & Rectoribus vigeſimam tantùm partem fructuum ſoluere, non autem inte-

gram

gtam decimam de iure debitam, iuata tex. *in c. commiſſum, c. peruenit, c. non eſt, & c. tua nobis, de decim.* huiuſmodi conſuetudo eſſet iuri communi contraria, & Eccleſiæ multum oneroſa, quo caſu ad eam inducendam requiritur tempus immemorabile, Archid. *in c. generali, ſub n. 4. verſ. conſueto dine ego, de elect. in 6.* quem ſequitur Rom. *ſing. 102. n. 2.* & tradit Bald. *in c. 1. nu. 8. verſ. quæro quanto tempore, de his, qui feud. dar. poſſ.* Dec. *in c. 1. n. 5. de conſuetud.*

2 Quod eò faciliùs procedit in caſu iſto, quia huiuſmodi conſuetudo reſpectu facultatis recedendi à compoſito habet cauſam diſcontinuatiuam, quo caſu ſimiliter ad eam inducendam tempus immemorabile requiritur, Innoc. *in cap. cum dilectus, n. 6. verſ. alioquin, de conſuetud.* Alex. *conſ. 136. nu. 17. lib. 2. & conſ. 173. in princ. lib. 6.* Teſtes autem qui dantur pro Dominis de Bartholis talem immemorabilem non probant, quia non deponunt de frequentia actuum, nec de publica voce, & fama, & minus de viſu per quadraginta annos continuos, quod eſt potiſſimum requiſitum, ad immemorabilem probandam, iuxta not. per gloſ. *in cap. 1. verbo memoria, de præſcript. in 6.* vbi Ancharan. Gemin. Franch. *num. 16.* & alij latè, Couarru. *in reg. poſſeſſor. parte 2. §. 3. num. 7.* Puteus *deciſ. 348. lib. 2.* Primus enim dicit ſolum ſe eſſe informatum à tanto tempore, cuius contrarij memoria non extat, idque audiuiſſe à diuerſis perſonis: non autem dicit, quòd ita audiuerit à maioribus, & quòd nonquam viderit, vel audiuerit contrarium, prout requiritur, iuxta gloſſ. *in dicto cap. 1. de præſcript. in 6.* cum alijs allegatis in cauſa Sorana iuriſpatronatus 28. Aprilis 1603. coram bon. memor. Cardinali Pamphilio. Secundus, & tertius deponunt de auditu ſimpliciter, non autem quòd ita audiuerint à maioribus, nec vnquam viderint, vel audiuerint contrarium, prout requiritur ex ſupradictis. Quartus reſtringit eius memoriam ad tempus 24. vel 26. annorum, nec eſt ætatis 54. annorum, quæ requiritur, vt poſſit deponere de viſu per quadraginta annos ante motam litem, Gemin. *in dicto cap. 1. ſub numer. 16.* Franc. *numer. 16.* & alij *de præſcript. in 6.* Pariſ. *conſ. 27. num. 97. in fin. lib. 1.* Couarruu. *in dict. reg. poſſeſſor. part. 2. §. 3. ſub num. 7.* & ſeruat Rota, vt fuit dictum in ſupradicta cauſa Sorana iuriſpatronatus 28. Aprilis 1603.

3 Nec obſtare, quòd imò in hoc caſu ſufficiet præſcriptio decennalis, cùm ex receſſu à compoſito reuertatur ad ius commune, ſecundùm quod ſatisfaciendum eſt Rectoribus pro quantitate fructuum, *cap. 1. de decim. cum ſimil.* Quia id procederet, quatenus huiuſmodi conſuetudo non claudicaret in præiudicium Eccleſiæ, ſed liceret etiam Rectoribus illius vigore à compoſito recedere, & hoc etiam caſu poſt receſſum non ſolueretur ſolùm vigeſima, ſed integra decima, ſecundùm iuris communis diſpoſitionem, de qua ſupra dictum eſt.

4 Minùs obſtare, quòd poſt receſſum à compoſito ſoluatur ſolùm vigeſima vigore conſuetudinis, cui ius in hac materia plurimum defert, & per quam decima minui poteſt; quia, vt dictum eſt, non agitur ſolùm de conſuetudine minuendi quotam decimarum, ſed de conſuetudine qualificata, hoc eſt, recedendi à compoſito, & eo caſu ſoluendi ſolùm vigeſimam, quæ tanquam iuri contraria, & Eccleſiæ oneroſa requirit immemorabilem, ex ſuprà alleg.

Et ita deciſum, &c.

R. P. D. VBALDO.

Romana tutelæ de Boncompagnis.

Mercurij 18. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Tutor quando remoueri poſſit vt ſuſpectus ob ſolam culpam, vel negligentiam, & quando talis remotio infamiam irroget.

SVMMARIVM.

1 *Tutrix mater, ſi ad ſecundas nuptias tranſierit, ipſo iure tutelam amittit.*

Tutor remouetur vt ſuſpectus ſi fuerit in culpa leui: leuiſſima autem non ſufficit, ſed tunc remotio non irrogat infamiam, ibid.

Tutor non tenetur de culpa leuiſſima, ibid.

2 *Tutor remoueri poteſt vt ſuſpectus, ſi inuentarium non conficit, vel non omnia in eo deſcripſit.*

3 *Tutoris ſola negligentia ſufficit ad illius remotionem.*

4 *Exceptio adminiſtrationis tutelæ numquid impediat reſtitutionem dotis.*

6 *Tutor remouetur vt ſuſpectus arbitrio iudicis.*

7 *Tutores teſtamentarij poſſunt etiam remoueri vt ſuſpecti ex ſola culpa, & negligentia.*

8 *Tutores etiam coniuncti propter fraudem, & dolum poſſunt remoueri, vt ſuſpecti, & tunc remotio infamat: ſola autem culpa, vel negligentia non ſufficit.*

9 *Iuris ignorantia regulariter non excuſat.*

DECISIO CCLXXV.

EX tribus tutoribus in teſtamento relictis, à q. Gregorio Boncompagno filijs ſuis, D. Liſa Gregorij vxor, ad alias nuptias tranſierat, & proinde ipſo iure tutelam amiſerat, *auth. ſacramentum, C. quando mulier tutor. offic. fung. poſſ.* Surd. *deciſ. 106. num. 1.* alij verò duo tanquam ſuſpecti nomine filiorum inſimulabantur, propterea dato, & propoſito dubio, an conſtaret de cauſis ſuſpicionum ad effectum eos remouendi, cenſuerunt Domini eſſe locum remotioni. Et in primis firmarunt, quòd ad dictum effectum non requiritur in tutore dolus, vel lata culpa, ſed ſufficit culpa, ſi non leuiſſima, ſaltem leuis, licèt tunc remotio non irroget infamiam, vt colligitur ex *l. 3. §. fin. ff. de ſuſpect. tut. gloſ. in §. ſuſpectus autem, Inſtit. eod. tit.* & ibi Aret. & Fab. licèt teneant contra gloſſ. quoad leuiſſimam, quia regulariter tutor non tenetur de culpa leuiſſima, *l. quidquid,* & ibi gloſſ. & Doct. *C. arbitr. tutel.* Bart. *in l. ſi tutor, nu. 2. ff. de ſuſpect. tut.* Corn. *conſ. 175. nu. 6. lib. 3.* Afflict. *deciſ. 207. nu. 3.* Maluaſ. *conſ. 113. nu. 3.* Gutier. *de tutel. par. 2. cap. 18. num. 19. & ſeq.* 1

In propoſito autem tutores prædicti non videntur poſſe excuſari ſaltem à culpa leui, vel negligentia. Et licèt multa adducerentur per informantes, tamen Domini mouebantur potiſſimum ex tribus. Primò, quia non deſcripſerunt in inuentario Maſſariam pecudum mille, quam certum eſt remanſiſſe in hæreditate Gregorij, & ad effectum remouendi tutorem, tanquam ſuſpectum, paria ſunt inuentarium non conficere, vel non omnia in eo deſcripſiſſe, Bart. *in l. tutor, qui repertorium, num. 21. ff. de adminiſtr. tut.* Roland. *conſ. 73. numer. 28. lib. 2.* Coro. *conſ. 198. num. 2. lib. 1.* Oſaſc. *deciſ. Pedem. 58. num. 22.* facit Menoch. *conſ. 471. numer. 19. lib. 5.* & cumulata per Surd. *conſ. 3. num. 12. & ſeqq.* Et licèt dicta Maſſaria pecudum fuerit poſteà vendita per D. Iolium ex contutoribus, & pretium tanquam rei pertinentis ad pupillos fuerit depoſitum in Bancho D. Roberti primi; tamen hoc poteſt excuſare tutores à dolo, vel ſuſpicione ſubtractionis, ſed non à negligentia, vel culpa leui, cùm tempore debito non deſcripſerint in inuentario, nec pecudes, nec earum pretium, Maluaſ. *dicto conſ. 113. num. 17.* quæ culpa ſufficit ad effectum remotionis, ex ſupradictis. Vltra quòd dicebatur, eos non deſcripſiſſe in inuentario, nec in libro tutelari fructus dictæ Maſſariæ per menſes 17. qui interceſſerunt à morte Gregorij ad venditionem pecudum, nec conſtituiſſe debitorem dictorum fructuum, eum qui Maſſariam adminiſtrabat. 2

Secundò, quia conſtat nonnulla bona mobilia fuiſſe aſportata poſt mortem Gregorij ad domum tertij viri D. Liſæ præſentibus dictis tutoribus, qui non curarunt de ijs fieri vllum inuentarium, vel deſcriptionem, vel vllam ſcripturam conſignationis, vt ſciri poſſet, quæ bona, & cuius valoris exiſterent. Ex quo arguitur non modica tutorum negligentia, in adminiſtratione rerum pupillarium, quæ ſola ſufficit ad remotionem, vt per Corn. *d. conſ. 175. nu. 4. in fin. lib. 3.* cum alijs ſuprà allegatis. 3

Tertiò, quia tutores reſtituerunt D. Liſæ dotem ſcutorum ſex millium, non reddita priùs per ipſam ratione adminiſtrationis, quam geſſit bonorum pupillarium per plures menſes, & licèt ſit controuerſum, an exceptio adminiſtrationis tutelæ impediat reſtitutionem dotis, vel intret præſumptio ſatisfactionis, vt appareat ex traditis per Socc. *conſ. 180. lib. 2.* vbi latè defendit opinionem affirmatiuam, quam tamen reprobat Neguſant. *de pignor. 1. membr. 5. par. principalis, num. 36. & ſeq.* & licet Put. *deciſ. 146.* aliàs *141. in fin. lib. 1.* dicat nihil circa hoc caput fuiſſe tunc in 4

Rota

Rota reſolutum, & poſteà Rota ſecuta ſit opinionem negatiuam Neguſ. vt *in deciſ.* 1055. *& in* 1759. *par.* 3. *diuerſ.* & fuit dictum in Romana dotis de Cincijs 24. Nouembris 1600. coram Illuſtriſſ. Card. Millino, & in Romana tutelæ 17. Februarij 1603. coram Seraph. quæ eſt *dec.* 1555. *nu.* 1. *part.* 2. vbi teſtatur de communi contra Soccin. Tamen omnes concordant, quòd quando conſtat ad manus mulieris perueniſſe maiorem, vel æqualem quantitatem, ex qua potuerit ſatisfieri de ſua dote, tunc competit retentio, vel compenſatio, vt colligitur ex *d. dec.* Seraph. 2455. *nu.* 4. *&* 5. vbi ita fuit declarata deciſio in cauſa Romana hæreditatis de Beuilaquis 15. Maij 1591. coram Orano, & in Romana adminiſtrationis tutelæ 2. Aprilis 1590. coram Penia, & expreſsè fuit tentum in cauſa Romana Saluiani interdicti de Columna 19. Nouembris 1590. coram Illuſtriſſ. Cardinali Lancellotto, quæ eſt *deciſ.* 13. *num.* 4. *in tract. modern. de Saluian.*

5 In propoſito autem conſtat ex libris tutelaribus per Dominam Liſam productis, de pecunijs pupillaribus ad eius manus perueniſſe ſcuta 1600. & vltra, vt in ſummario hæredum *nu.* 15. conſtat etiam eam fuiſſe debitricem iocalium in ſumma ſcutorum 3000. ab ipſa æſtimatarum, quæ ſibi dicebat furto fuiſſe ſubtracta: cùm tamen furtum non fuerit probatum, vt in deciſione in hac cauſa facta firmatum fuit; & in omnem euentum negari non poteſt, quin tutores fuerint maximè negligentes in perquirendo, vt debebant, an verè D. Liſa potuiſſet ſibi ſatisfacere de ſua dote, & debebant cum ipſa ſolidare computa, non autem debuerunt tàm facile proſilire ad reſtituendam dotem, præſertim ſtante proteſtatione in contrarium pro parte hæredum; & cùm ageretur ad intereſſe D. Liſæ ſororis, & coniunctæ perſonæ in tali reſtitutione, eò magis augetur ſuſpicio, Honded. *conſ.* 23. *num.* 51. *lib.* 2.

6 Et denique cùm ſit in arbitrio iudicis, quibus ex cauſis tutor veniat remouendus, hic videbatur Domini attenta ſerie, & circumſtantijs facti intrare arbitrium pro remotione, iuxta *l.* 3. *§. ſi tutor inimicus, ff. de ſuſpect. tut.* Gozad. *conſ.* 17. *num.* 2. Corn. *conſ.* 175. *numer.* 4. *lib.* 3. Alb. *conſ.* 580. *num.* 3.

7 Non obſtat, quòd ſimus in tutoribus teſtamentarijs, nam & illi remoueri poſſunt vti ſuſpecti, *l.* 1. *§. oſtendimus, ff. de ſuſp. tut. §.* 1. *Inſtit. eod. tit.* Gozad. *d. conſ.* 17. *num.* 4. Alb. *d. conſ.* 580. *nu.* 2. Maluaſ. *d. conſ.* 113. *nu.* 4. Gutier. *de tutel. par.* 2. *cap.* 18. *nu.* 23. vbi quòd tales tutores remoueri poſſunt ex ſola culpa, & negligentia, & idem tenet Maluaſ. *d. conſ.* 113. *nu.* 32.

8 Non obſtat, quòd ſimus in tutoribus coniunctis, qui regulariter non remouentur; ſed eis datur curator adiunctus, *l. ſi tutor, ff. de ſuſp. tut.* Quia ille text. procedit quando tutores remouentur ob fraudem, vel dolum, quo caſu incurrunt infamiam, ſecus ſi ex culpa, vel negligentia, quo caſu tutoris infamia non reſultat, *§. ſuſpectus autem, Inſtit. de ſuſp. tut. ita gloſſ. fin. in d. l. ſi tutor, verſ. vel* 3. & ſequitur ibi Dyn. & Bart. Gozad. *d. conſil.* 17. *ſub num.* 13. Corn. *d. conſ.* 175. *nu.* 6. *lib.* 3.

9 Quæ dicebantur de ignorantia tutorum circa Maſſariam pecudum, & circa id, quòd D. Liſa teneretur ad reſtitutionem iocalium, non videbantur Dominis releuare, nec veriſimilia, cùm tenerentur ex officio inquirere, & ponere in inuentario dictam Maſſariam, Gratian. *conſ.* 25. *num.* 6. *lib.* 2. & circa iocalia, fuit ignorantia iuris, quæ regulariter non excuſat, *l. iuris ignorantiam*, cum ibi not. *C. qui admitt.*

Et ita fuit deciſum.

R. P. D. BVRATTO.

Aretina Capellaniæ.

Mercurij 18. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Iuſpatronatus an, & quando probatum cenſeatur per præſentationes, per enunciatiuas, per teſtes de fama cum quadragenaria, & per ſententias ordinariorum, eſt magiſtralis, & notabilis deciſio, & in contingenti caſu ad eam ſemper recurras.

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus cenſetur probatum per præſentationes continuatas, & effectum ſortitas per centum annos, quando hoc verum ſit, nu.* 3. *& ſeqq.*

Iuſpatronatus numquid cenſeatur probatum per enunciatiuas antiquiſſimas habentes vim famæ, nu. 1. *&* 8.

Iuſpatronatus numquid cenſeatur probatum per teſtes deponentes de fama cum quadragenaria, num. 1. 9. *&* 10.

Iuſpatronatus quando probatum cenſeatur per ſententias declaratorias Epiſcoporum, numer. 1. *in fin. & num.* 11.

2 *Gratia beneficij cum clauſula*, verificato quòd beneficium ſit de iurepatronatus ex dotatione, vel fundatione, *iuſtificanda eſt per veras, & concludentes probationes.*

3 *Præſcriptio in incorporalibus interrumpitur quando ille, contra quem præſcribitur, impedit præſcribentem in ſeruitute.*

4 *Apoſtolica prouiſio quando ſuſtineatur in præiudicium iuriſpatronatus.*

5 *Antiquum vt dicatur tempus, ex eo deduci ſemper debet tempus litis.*

6 *Lis non dicitur finita, niſi exequuta ſententia.*

7 *Iuſpatronatus non probatur ex præſentationibus, niſi excedant centum annos.*

9 *Fama non cenſetur probata per teſtes ſimpliciter deponentes de auditu, & non ante motam litem, nec per verba*, ſi diceua, & paſſaua la voce.

DECISIO CCLXXVI.

AD docendum de iurepatronatus laicorum Capellaniæ 1
controuerſæ SS. Matthæi, & Catharinæ de Floriano pro Marcello adducebantur. Primò præſentationes (vt ſupponebatur) continuatæ centum, & vltra annorum effectum ſortitæ. Secundò, enunciatiuæ ſimiliter (vt ſupponebatur) antiquiſſimæ, habẽtes vim famæ, & teſtes de fama cum quadragenaria. Tertiò, duæ declaratoriæ d. iuriſpatronatus, videlicet, vna Ordinarij Aretini; altera verò Epiſcopi Feſulani Delegati Apoſtolici, mediante ſententia diffinitiua, quæ (vt dicebatur) tranſiuerat in iudicatum.

Quibus tamen non obſtantibus cenſuerunt DD. non 2
conſtare de iurepatronatus, non enim videbatur ſatisfactum Concil. Trident. minuſque clauſulæ appoſitæ in gratia Apoſtolica Marcelli, videlicet, *verificato prius, quòd dicta Capella eſſet de iurepatronatus ex dotatione, vel fundatione*, quæ requirit veras, & concludentes probationes, vt tenuit Rota in Salernitana Rectoriæ 22. Maij 1591. coram bo. me. Card. Pamphilio, quæ vera fundationis, vel dotationis probatio non adeſt.

Nam quantum ad primum centenaria illa excluditur, 3
quia ſubducenda ſunt duo tempora. Primum, videlicet, prouiſionis Apoſtolicæ Pauli III. del 1525. vti de libera ex cauſa reſignationis in eius manibus ad fauorem Venturini, qui ſuperuixit vſque ad annum 1554. & ſic Capellania fuit poſſeſſa in ſtatu libertatis per annos 19. conſequenter dictum tempus de medio deducitur, ſicut aliàs in incorporalibus interrumpitur præſcriptio, quando ille contra quem præſcribitur, impedit præſcribentem vti ſeruitute, *l. ſequitur, §. ſi via, ff. de vſucap.* Bart. *in l. naturaliter, in fin. verſ. quæro, ff. eod.* Butr. & Abb. *in cap. illud, col. fin. de præſcript.* Bald. *in tract. de præſcript. quæſt.* 4. *num.* 40. *& ſeq.* Et quòd deducatur tempus prouiſionis Apoſtolicæ, tenuit Rota in Vrbinaten. Parochialis 1. Ianuarij 1553. coram Auguſtino, *quæ eſt deciſ.* 1. *de præſcript. aliàs* 25. *inter manuſcript.* Guidob. & in Bracaren. monaſterij 19. Decembris 1597. coram bon. mem. Penia, & in Neapolitana Rectoriæ 19. Decembris 1608. coram Reuer. Attrebaten. relatis etiam per Gratian. *diſceptat.* 310. *num.* 93. & in Tiraſonen. iuris præſentandi 21. Octobris 1594. coram bo. me. Litta.

Nec viſum fuit applicari dilemma, quod aut patroni ha- 4
buerunt notitiam dictæ reſignationis, & prouiſionis Apoſtolicæ, & cenſentur illam ratam habuiſſe, imò expreſſa videtur inducta ratificatio ex præſentatione per eos facta per mortem dicti prouiſi Apoſtolici de anno 1601. vt tenuit Rot. in deciſ. coram Fabio, & Tano, relatis per Pariſ. *de reſt-*

reſignat. lib. 7. queſt. 4. nu. 28. verſ. limita 2. Aut noo habuerunt notitiam, & non cenſetur illis illatum præiudicium: quia hæc procederent ſuppoſito iurepatronatus de d. tempore prouiſionis Apoſtolicæ, tunc enim intrat diſputatio, an reſignatio, & prouiſio etiam Apoſtolica ſuſtineatur, ſpretis patronis, de quibus latè per Pariſ. *d. qu. 4. per tot. & præſertim num. 16. & ſeq.* Hic autem dubitatur de iurepatronatus, & agitur de illios probatione, & an tempus dictæ prouiſionis Apoſtolicæ ſit ſubducendum, vel computaudum. Et ex ſumpto Bullæ d. prouiſionis exhibito ceſſat difficultas, quia Capellania fuit reſignata, & prouiſa tanquam libera ſine aliqua mentione conſenſus patronorum, de quo facta fuiſſet mentio, prout facta fuit in prouiſione Iulij II. vel conſeoſus fuiſſet præſetuatus, aut illi derogatum, pront fit de ſtylo, vt per Pariſ. *d. queſt. 4. nu. 31. & num. 59.* & cùm præſentatio non ſit enunciata in litteris Papæ, eam alleganti incumbit onos probandi, quòd facta fuerit, Rebuff. *in praxi par. 3. ſignat. §. necnon iurepatronatus, nu. 15.*

5 Aliud verò tempus ſubducendum eſt litis ſuper ſtatu dictæ Capellaniæ, quæ orta eſt de anno 1601. de tempore obitus Gammurrini inſtituti, ad præſentationem del 1554. Indubitatum eſt enim tempus litis eſſe deducendum tam in teſtibus, quàm in inſtrumentis cùm ambigitur, an ſint de antiquo, iuxta Rot. obſeruantiam, de qua Seraphin. *deciſ. 76. numer.* 2. ſic tempua litis eſſe deducend. ex decennali fuiſſe deciſum coram Bubalo, teſtantur Modern. *de reſignat. benef. lib. 3. queſt. 6. num. 60.* & facit Barr. *in l. nec bona, C. de long. temp. præſcript.* cum cumulatis per Rimin. iun. *conſ. 86. nu. 6. lib. 1. conſ. 205. nu. 22. & 23. lib. 2. & conſ. 242. nu. 165. lib. 3.*

6 Non obſtat, quòd lis dicatur terminata per ſenteotiam Epiſcopi Feſulani del 1604. quæ (vt ſupponitur) tranſiuit in iudicatum ob nou interpoſitam, vel proſequutam appellationem, tum quia d. ſententia non ſolùm non iuſtificatur ex actis, ſed hodie detegitur iniuſta: tum etiam, quia lis non poteſt dici finita non executa ſententia, nec ſubſequuta poſſeſſione ad fauorem Marcelli, Sarnen. *reg. de annal. queſt.* 44. Puteus *deciſ. 30. lib. 2.* Lancellot. *de attentat. cap. 4. in præfat. num.* 230. Rota in Salamantina Capellauiæ del voto 2. Aprilis, & 5. Iulij del 1593. eotam Cardinali Pamphilio. Et ipſemet Marcellus præuia oarratiua dictæ litis cœptæ del 1601. obtinuit ſe ſubrogari ad eiuſdem litis, & cauſæ proſequutionem, & nunc venit vti ſubrogatus eum clauſula, *Conſtuo*, &c. quæ proinde ad tempus d. litis refertur.

7 Cùm itaque non exhibeantur præſentationes continuatæ per ſpatium centum annorum, non poteſt dici conſtare de iutepatronatus, quod non probaror ex præſentationibus, niſi excedant centum annos, Archid. *in cap. vnico, num. 10. poſt med. verſ. vnde quamuis aliquis, de iurepatronat. in 6.* vbi Gemin. *num. 6.* & Franc. *num. 5.* Caſſad. *deciſ. 2. num. 3. poſt med. verſ. ita iuſpatron. de probat.* Mohed. *deciſ. 3. de iurepatron.* Rota coram Otano in Firmana iuriſpatron. 8. Martij 1591. & coram Gypſio in Barchinoneñ. vnionis 5. Decembris eiuſdem anni, & in Neapolitana Capellaniæ coram Cardinali Lancellotto ſeniori 29. Ianuarij 1571. & in eadem coram Reuerendiſſ. Attrebateñ. 19. Decembris 1608. Nec applicatur deciſ. in Florentina Canonicatus 11. Decembris præteriti coram me, in qua deficiebant tantùm nouem meoſes, & tot alia concurrebant vt in ea.

8 Minus viſum fuit ſubſiſtere ſecundum fundamentum ſuper fama ex enunciatiuis antiquis, & teſtibus cum quadragcoaria, quoad eounciatiuas, quia illæ debent eſſe ſupra centum annos, Rot. *deciſ. 288. ante num. 1. verſic. 2. quia*, & apud Cardin. Seraph. *deciſ. 307. num. 1.* & in Sutrina Sancti Angeli 13. Martij 1588. coram Cardinali Platto, & ſubducto dicto tempore litis oon adeſt corſus centum aunorum. Secundò, enunciatiua Iulij II. eſt vnica, quæ non releuat, Aretin. *in cap. cauſa, num. 22. in fin. verſ. debet etiam, de probat.* Rot. *deciſ. 175. nu. 4. & 2. part. 1. diuerſ.* etiam ſi ſit Papæ, Rot. *deciſ. 388. numer. 1. & a. par. 1. & deciſ. 989. num. 1. par. 2. diuerſor.* vbi Rot. ita intelligit *deciſ.* Achil. *7. de iurepatronat.* quæ eſt in terminis noſtris. Nec ſunt atteodendæ enunciatiuæ, videlicet, vna de dicto anno 1508. 18. Aprilis conſenſus præſtiti prouiſioni Apoſtolicæ, & reſeruationi penſionis, quia vltra quòd in dicto conſenſu oon euonciatur iuſpatronatus, huiuſmodi enunciatiua proceſſit à perſonis prætendentibus intereſſe, quæ ideò non ſuffragatur, Loffred. *conſil. 44. numer. 6.* Achil. *deciſ. 5. de iurepatronat.* Cardin. Seraphin. *deciſ. 1189. num. 3.* & fuit dictum in Sutrina beneficij 10. Decembris 1587. coram Cardinali Pamphilio, & in Sabineñ. iuriſpatron. 6. Martij 1595. eoram bon. mem. Penia. Alia verò Vicarij Aretini executoris Apoſtolici dictarum litterarum Iulij II. non affirmat, imò oon obſtan. affirmatiuæ Iulij II. reuocat in dubium iuſpatronatus, quia dicit accedente conſenſu Nicolai, &c. aſſerentis ſe patronom d. Capellaniæ, nec ſunt ſupra centum annos deducto tempore litis, vt dictum eſt.

Quoad teſtes de fama, quia primus deponit de ſimplici auditu, & ſic non facit in terminis noſtris, Caſſad. *deciſ. 3. num. 1. verſ. non enim dicit, de probat.* Verall. *deciſ. 128. nu. 2. par. 2.* nec deponit ante motam litem, Verall. *d. deciſ. 128. nu. 3.* Secundus explicitè non deponit de fama, ſolùm ioxta 20. interrogatorium implicitè, ſed per verba, *ſi dicena, & paſſaua la voce*, non autem per verba, *fuit*, & *eſt*. Tertius verò nonniſi per verba præſentis temporis, Card. Seraph. *deciſ. 1075. nu. 2. & 1231. nu. 1.* Rot. in nollius Archipresbyteratus 2. Maij 1588. coram Card. Pamphilio, & alias paſſim, & ſic ad peius non remaneret, niſi quartus, qui taoquam vnicus nihil faceret. 9

Quoad quadrageoariaio quaſi poſſeſſionem præſentandi, quia vnica adeſt præſentatio, de anno 1554. vnus ex DD. dicebat non ſoſſicere, etiam admiſſa probatione famæ, motus auctoritate Modern. Hiſpao. *de benef. par. 5. cap. 9. numer.* 97. 10

Noo obſtat tertium, & vltimum, de duabus declaratorijs, nam prima Ordinarij Aretini del 1508. de qua ſuprà dictum eſt, non meretur allegari, cùm Vicarius nihil affirmauerit, ſed dubitatiuè enunciauerit iuſpatronatus: ſententia verò Epiſcopi Feſulani, de qua ſuprà, detegitur notoriè iniuſta, nec nocet Eccleſiæ, nec ſucceſſori, Verall. *deciſ. 128. num. 4. part. 2.* Rot. in Romana Parochialis 30. Ianuarij 1600. coram Corduba, & in Pampiloneñ beneficij 4. Iunij 1614. coram R. P. D. meo Remboldo, maximè quia non conſtat illam fuiſſe latam adhibita cauſæ cognitione, & iuxta formam à Concilio præſcriptam, nec citato Procuratore menſæ Epiſcopalis Cardin. Seraph. *deciſ. 1395. nu. 7.* & in d. Romana coram Corduba; & denique eſt lata in lite, de qua agitur inter defunctum, & Marcellum, nunc in illius ius ſubrogatum. 11

Et ita, &c.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Tuſculana ſiluarum.

Mercurij 18. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

De quaſi poſſeſſione lignandi, & paſcendi quomodo probetur per teſtes, & quòd paſcua, & ſiluæ de iure ſpectent ad communitatem.

SVMMARIVM.

1 *Quaſi poſſeſſio lignandi in ſiluis probatur per teſtes de viſu, & quomodo iſto caſu teſtes deponere debeant.*

2 *Poſſidere quis præſumitur potius nomine proprio, quàm alieno.*

Paſcua, & ſilua de iure communi ſpectant ad communitatem, ibid.

DECISIO CCLXXVII.

VNiuerſitas, & homines terræ Rocchæ Papæ cùm ſe grauatos prætenderent ab Excellentiſſimo D. Comeſtabili, qui per certa bannimeota prohibuit ipſos in ſiluis in eo territorio exiſtentibus incidere ligna, recurſum habueruot ad Sanctiſſimum, & cauſa coram me tanquam ab A. C. deputato introducta, dubitaui an dictis hominibus dandum eſſet mandatum de manutenendo in ſiluis, de quibus agitur cædendi ligna, necnon carbones conficiendi, & nullo pro parte D. Comeſtabilis informante fuit per DD. affirmatiuè reſponſum, nam conſtat de huiuſmodi poſſeſſione per teſtes, qui deponunt de viſu per 40. annos, 1

&

Digitized by Google

& vltra de publica voce, & fama, & de auditu à maioribus, ex quibus dicta eorum poſſeſſio benè probatur, Alex. *conſ. 103. num. 3. lib. 3.* Rot. *deciſ. 375. nu. 1. par. lib. 9. diuerſ.* cum alijs per Menoch. *de retin. remed. vlt. num. 34.* & ſic competit manuteorio, *§. retin. Inſt. de interdict. l. 1. §. huius autem*, vbi Bart. *in princ. ff. vti poſſid.* Dec. *in l. final. nu. 7. C. de edict. D. Adrian. tollen.*

2 Nec iſta poſſeſſio fuit precaria, videlicet de licentia DD. de Columna, id enim in facto negatur, & in dubio quis iure proprio, non alieno, poſſidere præſumitur, *l. Titia, ff. de ſolut. gloſſ. in l. 2. in verbo, vt D.* vbi Bart. & Salycet. *C. de acquir. poſſ.* Surd. *conſ. 135. nu. 24.* tantò magis, cùm hic vltra iuris aſſiſtentiam pro parte Communitatis, quòd paſcua, & ſiluæ ad illam pertineant, *l. omnes, la ſecunda, C. de oper. public. l. omne territ. C. de cenſ.* Couarr. *pract. qq. cap. 37. nu. 7.* Menoch. *conſ. 437. nu. 2. & conſ. 944. nu. 62.* & idem tenuit Rota in cauſa Tiburtina caſtri S. Poli 19. Iunij 1592. coram Litta, ex teſtibus pro eadem examinatis apparet dd. hominum poſſeſſio in huiuſmodi ſiluis, quæ ſemper Communitatis reputatæ, & nuncupatæ fuerunt.

3 Non obſtat ſolutio domino caſtri pro tempore ab ipſis facta, quia ſolum id euenit pro gabella reſpectu iuriſdictionis, vnde fuit tantummodo ſolutum, vbi carbones, & ligna de territorio extrahebantur, non autem quando pro vſu illorum hominum inſeruiebant, nec id eſſe potuit reſpectu dominij, cùm illi ſub nomine gabellæ, non autem recognitionis ſoluerint, prout non ſolùm ex teſtium depoſitione conſtat, ſed etiam ex bannimentis ipſius D. Comeſtabilis, in quibus habetur dictos homines cum ſolita gabellæ recognitione in ſiluis, de quibus agitur, incidiſſe ligna, & carbones confeciſſe, nec aliud pro parte Communitatis prætenditur.

4 Vnde non controuertitur in eiſdem ſiluis D. Comeſtabili competere ius glandium, quod non repugnat iuri communitatis, cùm vna & eadem res diuerſis reſpectibus valeat à pluribus poſſideri, Bart. *in l. ſi duo, n. 4. ff. vti poſſi.* Alex. *conſ. 99. n. 23. lib. 5.* Rimin. ſen. *conſ. 219. n. 11.* Oldrad. *conſ. 227.* Rota *dec. 363. nu. 3. par. 1. diuerſ.*

R. P. D. ANDREA.

Bononien. de Capocellis.

Mercurij 18. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Actorum tranſportatio integra vigore Concilij Tridentini non habet locum in cauſis profanis, & fori ſæcularis, nec etiam quando cauſa eſt diuerſa, & quando cauſa dicatur diuerſa.

SVMMARIVM.

2 *Actorum tranſportatio integra facienda eſt, tam ex diſpoſitione S. Concilij, quàm de iure communi.*

3 *Actorum tranſportatio non eſt facienda, ſi acta non reſpiciant merita illius cauſa, de qua agitur.*

4 *Actorum tranſportatio non eſt facienda quando cauſa eſt diuerſa, & quando cauſa dicatur diuerſa.*

Cauſa dicuntur diuerſa quando concurrit diuerſitas perſonarum, rei, & actoris, ibid. in fine.

5 *Appellatio vnica poteſt continere duas appellationes, & ſic diuerſas inſtantias.*

DECISIO CCLXXVIII.

1 PArtes non concordabant in informando. Nam illi qui informabant pro D. Iulia, ſe reſtringebant ad ea, quæ fuerant aliàs deciſa 27. Nouembris 1615. coram me. Altera verò pars informabat ſuper exceptionibus identitatis bonorum, & detractionum aliàs reſeruatis in dicta deciſione. Verùm Domini omiſſis pro nunc exceptionibus, & alija capitibus dictæ deciſ. quoad tranſportationem actorum, ab eadem recedere noluerunt.

2 Quamuis enim ex diſpoſitione Sacri Concilij, & iuris communis acta omnia ſint integrè tranſportanda, prout Domini hanc concluſionem iterùm firmarunt: attamen placuerunt etiam duæ limitationes. Prima erat, quòd diſpoſitio Concilij non habet locum in cauſis prophanis, & fori ſæcularis, qualis eſt iſta, ſed ſolùm in cauſis fori Eccleſiaſtici, iuxta declarationem Sacræ Congregationis, quam Rota ſequuta fuerit in cauſa Romana lignorum 20. Iunij 1603. coram Reuerendiſſimo Domino meo Damaſceno, & in alijs allegatis.

3 Secunda, quòd acta tranſportanda influere debent in cauſam, aliàs ſi non reſpiciant merita illius, ita quòd iudex non poſſit ex eis inſtrui de iuſtitia, vel iniuſtitia ſententiæ, non eſt neceſſaria illorum tranſportatio, vt per Caſtr. *conſ. 117. in princ. lib. 1.* Rota in d. cauſa Romana lignorum.

4 Applicando igitur in propoſito viſum fuit, quòd acta facta contra Rangonos aliquo modo non faciant ad cauſam immiſſionis declaratæ pro Hieroovmo, neque in eam influant aliquatenus; in petitione enim, ſeu libello pro parte Siluij, & Hippolytæ porrecto ſummario Iuliæ num. 2. legitur, quòd poſt mortem Claudiæ fuit tranſactum inter Siluium, & Hippolytam coniuges ex vna, & Iuliam, & Franciſcum Mariam Buſchettam ex altera; quodque ſtante fine lineæ maſculinæ Hieronymæ per mortem Ioan. Baptiſtæ ſenioris, & Tanarini in perſonam Hieronymi iunioris, cui non ſolum facienda eſt reſtitutio bonorum per fideicommiſſum Claudio relictorum, ſed etiam aliorum bonorum, quæ per Siluium, & Hippolytam in tranſactione fuerunt dimiſſa Iuliæ, & demum in concluſione petitur de opportuno remedio prouideri tam coniunctim, quàm diuiſim, & omni meliori modo: vnde cùm Martinellus pronunciauerit Hieronymum eſſe primogeoitum vocatum, & ab ea ſententia fuerit appellatum, nempe pro parte Hieronymi filij à denegata iuſtitia ſuper aliàs petitis, & Iulia obtinuerit committi D. Rangono; Siluius verò in curia, & inde emanauerit ſententia Rotalis ſuper immiſſione, ſatis clarè patet, quòd ius Hieronymi principaliter deductum ex teſtamentis Baptiſtæ, & Tanarini iura tranſportanda nihil commune habere quod influeret, vel aliquid emolumenti deriuaret in cauſam immiſſionis, ſuper qua fuit lata ſententia propter ius primogenituræ competens Hieronymo, non autem propter tranſactionem, aut illius exequutionem, quia iura tranſportanda reſpiciebant tantummodo iuſtificationem tranſactionis, cùm eſſent relationes peritorum ſuper quantitate fructuum, & valore bonorum, vt exinde tranſactio de læſione argui non poſſit. Igitur aut voluit attendere perſonas quæ interuenerunt in cauſa tranſactionis, & Hieronymus non eſt idem cum Hippolyta, nec ipſe tranſegit cum Domina Iulia, nec eius nomine tranſactum fuit: aut volumus inſpicere iura, & actiones, & illa ſunt diuerſa, cùm Hieronymus agat ex fideicommiſſo, & illius vigore petat immiſſionem: Hippolyta autem agat contra Iuliam ex tranſactione, & in vim illius petat reſtitutionem bonorum, & Iulia ex aduerſo excipiat de læſione in tranſactione. Cùm igitur concurrat diuerſitas perſonarum, rei, & actoris, proculdubio cauſæ ſunt diuerſæ, ad *l. cùm quæritur, cum duabus ſequentibus, ff. de exceptione rei iudic.* & in ſpecie tradit Rota Ianuen. *dec. 179. nu. 6.* Lancell. *de attentat. 2. par. cap. 12. limitat. 2. nu. 10.*

5 Non obſtat, quòd in eodem reſcripto vtraque cauſa commiſſa fuerit, quodque idem Notarius vtramque habuerit, & ijdem Procuratores vtramque ſimiliter tractauerint, quia non propterea tollitur earum diuerſitas, cùm diuerſæ cauſæ non ſolùm cenſeantur, quæ ſuper diuerſis rebus inter diuerſas perſonas, & coram diuerſis iudicibus agunt; verùm etiamſi inter eaſdem perſonas coram eodem iudice, ſuper diuerſis tamen cauſis, ſeu capitibus tractantur, Lancell. *vbi ſuprà nu. 11. ad fin. verſ. & propterea num. 13.* optimè ad propoſitum ait, quòd vna appellatio in effectu poteſt continere duas appellationes, & ſic diuerſas inſtantias, ita quòd vna deſerta, non cenſeatur altera deſerta, & ideò in vna Placentina Canonicatus, & beneficiorum 4. Februarij 1609. coram Illuſtriſſimo Ludouiſio plenè diſcuſſo articulo firmatum fuit, tot cenſere commiſſionea diuerſas, & ſeparatas, quot iura in eadem deducta, & quòd annullato vno iure, & vna commiſſione non cenſeretur per hoc aliud ius annullatum, & alia commiſſio.

Ex quibus & alijs hic deductis per informantes pro Hieronymo viſum fuit perſiſtere in deciſis, quoad tranſportationem actorum.

R. P. D.

Digitized by Google

R. P. D. VBALDO.

Romana emphyteuſis.

Veneris 20. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Dominus emphyteuſis poteſt apponere lapides cum inſcriptione, quòd ipſe eſt dominus proprietatis ſuper ædificio emphyteotico.

SVMMARIVM.

1 *Dominus emphyteuſis poteſt apponere lapides cum inſcriptione, quod ipſe eſt dominus proprietatis ſuper ædificio emphyteotico: quia quilibet poteſt in re ſua ponere nomen, & ſigna.*

2 *Regula, quod mihi prodeſt, & alteri non nocet, faciendum eſt.*

3 *Emphyteota tenetur recognoſcere dominum toties quoties fuerit requiſitus, maximè quando ſubeſt timor ne tractu temporis dominium controuertatur: & ſic tenetur renouare inueſtituram.*

4 *Signa, ſeu inſignia non poſſunt apponi in re aliena, vel ab alio poſſeſſa, declara vt ibi, & nu. 5. & 6.*

6 *Emphyteuſis reſpectu domini directi, quoad proprietatem non poteſt dici res aliena, neque quoad ciuilem poſſeſſionem ab alio poſſeſſa, licet poſſeſſio naturalis ſit penes emphyteotam, nu. 4.*

7 *Emphyteotam non tenetur ſubire, niſi onera conuenta, intellige quando eius conditio fieret deterior.*

DECISIO CCLXXIX.

1 DOmini reſponderunt pro informante, videlicet licere Dominis de Sorbellonibus apponere lapides deſignantes illorum proprietatem ſuper domibus, & ædificijs, de quibus agitur, cum præſuppoſito tamen, quòd de dicta eorum proprietate, & dominio conſtet, & mouebantur ex doctrina Bart. *in l. ſtigmata, Cod. de fabricenſ. lib.* 11. vbi permittitur apponere ſigna in animalibus, & ſeruis ad eos recognoſcendos, & ibi Andr. & Cuiac. & ante eos latè tradit Luc. de Penn. & facit communis concluſio, quòd quilibet in re ſua poteſt apponere nomen, & ſigna, Alex. *in l.* 1. *nu.* 2. *C. vt nem. priuat. tit.* Canoniſtæ communiter *in cap. dilecta, de exceſſ. prælat.* Bart. *in tract. de inſign. & arm. ſub num.* 4. Viu. *com. opin.* 140. *numer.* 14. vbi de communi.

2 Cùm id nihil noceat emphyteutis, & proſit dominis directis pro faciliori probatione ſui dominij, ideò intrat regula, quòd illud quod mihi prodeſt, & alteri non nocet, faciendum eſt, *l. ſi creditor, ff. de euiction.*

3 Et propter eandem æquitatem videmus emphyteutam teneri recognoſcere dominium toties quoties fuerit requiſitus, Guidopap. *quæſt.* 417. quod maximè procedit, quando ſubeſt timor, ne tractu temporis dominium controuertatur; tunc enim receptum eſt, emphyteutam teneri renouare inſtrumentum inueſtituræ, Caiſan. *ſuper conſuetud. Burgund. tit. de cenſib. rubr.* 11. §. 6. *num.* 20. & alia ſimilia fuerunt cumulata per informantes.

4 Nec obſtare viſum fuit, quòd in re ab alio poſſeſſa, vel aliena, regulariter non poſſint apponi ſigna, vt in rubro, & nigro, præſertim *in l.* 2. *C. vt nem. lic. ſign. reb. alien. impon.* Bart. *in d. tract. de inſign. & arm. nu.* 4. Quia reſpondebatur, quoad proprietatem non poſſe dici rem alienam, ſed domini directi, neque etiam ab alio poſſeſſam, quoad ciuilem poſſeſſionem, licèt naturalis ſit penes emphyteutam, Menoch. *de retinen. remed.* 3. *num.* 84.

5 Secundò dicebatur, illum text. procedere quando lis pendet ſuper dominio, antequam ſit iudicatum, vt ibi per Azon. Odofr. Caſtren. Alexand. & Iaſ. hic autem nulla lis pendet ſuper dominio.

6 Et demum addebatur tertiò, quòd illa diſpoſitio procedit quando quis vult imponere inſignia propria authoritate, & ſine iudice, vt ſonant verba rubricæ, & declarant ibidem Butrig. Alb. Bart. Salicet. Caſtren. & Iaſ. hic autem tractatur de apponendis inſignibus authoritate iudicis.

7 Non obſtat, quòd emphyteuta teneatur ſubire tantùm onera conuenta; quia id procedit vbi aliàs eius conditio efficeretur deterior, Roſental. *de feud. cap.* 8. *concl.* 32. *nu.* 10. quod hic non concurrit ex prædictis.

Et ita fuit deciſum.

R. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Ieroſolymitano.

Romana Saluiani.

Die 20. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Habes in Summario.

SVMMARIVM.

1 *Decretum iudicis, & aliæ ſolemnitates requiſitæ in obligatione mulieris, faciunt præſumi cauſam narratam eſſe veram, & contrarium aſſerenti incumbit onus probandi, & num.* 3.

2 *Fideiuſſio eſt de ſui natura læſiua.*

Mulieris obligatio non valet niſi facta fuerit ex cauſa vtili, ibid. declara vt nu. 3.

3 *Mulieris obligatio vt ſit valida, attenditur, non vtilitas, ſed veritas cauſæ.*

3 *Cenſus iuxta formam Bullæ, debet creari in pecunia numerata: in hoc tamen ſtatur inſtrumento donec contrarium probetur.*

Inſtrumentum cenſus in quo legitur, quòd cenſus fuerit creatus in pecunia numerata, probat numerationem pecuniæ, & contrarium aſſerens debet plenè, & concludenter probare, ibid.

5 *Læſio in quota certa non conſideratur niſi in contractibus in quibus aliquid datur, vel promittitur vnum pro alio.*

6 *Læſio non poteſt conſiderari in actibus, in quibus exercetur mera liberalitas, & ſic in contractibus mutui, commodati, depoſiti, non intrat diſpoſitio l. 2. C. de reſcindenda venditione.*

DECISIO CCLXXX.

DOmini perſtiterunt in deciſis, ex rationibus, & fundamentis in deciſione adductis.

Quibus viſum fuit non obſtare, quòd cauſa, propter quam D. Olympia ſe obligauit, non ſit vera, cùm impoſuerit cenſum, de quo agitur, ſcutorum 1500. ſuper proprijs bonis pro liberando maritum ab ære alieno, quæ quidem ſumma non videtur ſufficiens ad illum liberandum, ex quo eius debita aſcenduut ad quantitatem longè maiorem.

Fuit enim reſponſum cenſum non fuiſſe impoſitum pro omnino liberando maritum, ſed pro eum ſubleuando, & ad effugiendum impenſas executionum, & periculum imminens carcerationis, quæ cauſa non videtur falſa, nec erronea, cùm negari non poſſit cum dicta ſumma ſcut. 1500. Olympiam magnum ſubleuamen viro præſtitiſſe, & eum periculo carcerationis liberaſſe, prout euentus docuit, cùm tunc non fuerit carceratus,

Nec facit, quòd non conſtet de imminenti periculo carce- 1
rationis, à quo maritus fuerit liberatus. Nam cùm Olympia ſe obligauerit cum decreto iudicis, & alijs ſolemnitatibus, præſumendum eſt hoc tunc verificatum fuiſſe, Put. *dec.* 205. *n.* 2. *lib.* 3. Menoch. *præſumpt.* 75. *n.* 5. *lib.* 2. Gabr. *de ſentent. concl.* 5. *num.* 1. & contrarium aſſerenti incumbit onus illud probandi, vt fuit dictum in vna Romana nullitatis cenſus 8. Nouembris 1610. coram Pirouano.

Minus obſtat, quòd fideiuſſio ſit de ſui natura læſiua, & 2
obligatio mulieris non valeat, niſi fuerit facta ex cauſa vtili, ex adductis in Romana argentorum 27. Iunij 1607. coram Reuerendiſſ. Bononien.

Quia ad effectum vt obligatio ſit valida, non attenditur 3
vtilitas cauſæ, ſed veritas, pro qua veritate in caſu noſtro eſt præſumendum propter iudicis decretum, vt fuit nouiſſimè reſolutum in cauſa Romana Saluiani interdicti 15. Decembris 1614. coram D. meo Pamphilio, vbi in ſpecie reſpondetur dictæ deciſioni Romanæ argentorum.

Non obſtat, quòd cenſus non fuerit creatus in pecunia 4
numerata, iuxta formam Bullæ ſanctæ mem. Pij V. quia con-

Digitized by Google

contrarium apparet ex lectura inſtrumenti, cui in hoc ſtandum videtur donec plenè, & concludenter contrarium probetur, vt fuit dictum in vna Beneuentana cenſus 16. Decembris 1594. coram bo. mem. Cardinali Mantica, & in alia Romana cenſus 23. Iunij 1608. coram Illuſtriſſimo Bononień.

5 Tandem non fuit viſum obſtare obiectum de ſtatuto Vrbis 154. *lib.* 1. quo diſponitur contractum mulieris læſiuum vltra tertiam partem venire reſcindendum, & iuramentum illi adiectum dolo extortum reputari.

Reſpondebatur enim dictum ſtatutum interpretationem recipere à iure communi, iuxta quod læſio in quota certa prout vltra tertiam, vel dimidiam non poteſt verificari in contractibus, in quibus hinc inde aliquid non datur, vel promittitur voum pro alio, iuxta Bart. in *conſ.* 90. *num.* 2. *lib.* 1. quem refert, & ſequitur Cagnol. *in l.* 2. *num.* 195. *C. de reſcind. vendit.* & Pinell. *in ead. l.* 2. *cap.* 3. *n.* 4. Rebuff. *tract. de reſcind. contract. art.* 11. *gloſſ.* 15. *n.* 6.

6 Ex quo inferunt DD. *d. l.* 2. non procedere in actu quo liberalitas exercetur, & in quo dicta læſio vltra tertiam, vel dimidiam non poteſt conuenire, nec adaptari, vt in commodato, & depoſito, & alijs contractibus non reſpectiuis, & in qoibus reſpectu alicuius dati, vel recepti aliquid commutatiuè non datur, vel promittitur, vt notant Cagnol. & alij ſuprà relati, & Siluan. *conſ.* 13. *num.* 4. & Fabian. de Monte *de empt. & vendit. q.* 8. *num.* 10.

Sed ſic eſt, quòd iſte contractus obligationis mulieris pro marito ſubleuando, & à carceribus eximendo, non eſt correſpectiuus, itaut ratione dictæ obligationis aliquid daretur, vel promitteretur vxori, & per conſequens non poteſt huic contractui commodè adaptari læſio vltra tertiam, & ſic nec diſpoſitio dicti ſtatuti.

Ex qoibus ita fuit reſolutum.

R. P. D. PIROVANO.

Ferrarień. decimarum.

Mercurij 25. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Eſt in ſummario num. 1.

SVMMARIVM.

1 *Euictio ſi in contractu emptionis ſpecificè ſtipulata eſt, ſiue emptor ſciat, ſiue ignoret rem venditam eſſe alienam, vel vendi non poſſe, &c. actio ex ſtipulatu emptori datur ad conſequendum intereſſe intrinſecum.*

2 *Pacta in contractu appoſita ſeruanda ſunt, etiamſi repugnent rei in contractum deducta.*

3 *Euictio quando ſequitur ex natura rei, quia feudalis, vel alienabilis, &c. ſi emptor ſcit qualitatem rei, non ſufficit qualibet euictionis promiſſio, ſed requiritur ſpecificè in caſum illius rei, vide num. 6.*

4 *Ignorantia iuris non excuſat mulierem tutricem in emendo.*

5 *Decimæ Eccleſiaſticæ alienari non poſſunt in laicos, ſed benè poſſunt eſſe in commercio, vel propter præſcriptiones cum fama priuilegij, vel propter ius laicorum ante Concilium Lateranenſe radicatum.*

6 *Euictionis indiuidua promiſſio, vt ſuprà num. 3. eſt neceſſaria, quando agitur ad pœnam euictionis, ideſt, ad duplum pro conſequendo integrè intereſſe conuento, non quando ſimpliciter agitur ad præſtationem intereſſe intrinſeci, quod à pari procedit cum reſtitutione pretij.*

7 *Euictio etiam ſtipulata non ſuffragatur emptori, ſi ius reſiſtit contractui, declara vt n. 8. ſcilicet in ſcienter emente, & ad effectum agendi ad duplum.*

DECISIO CCLXXXI.

IN præterita reſolutione diei 26. Iunij 1615. fuit reſeruatum videre, an Sereniſſimus in hoc iudicio euictionis teneretur etiam ad decimas decurſas, ad damna, & intereſſe, & hodie hac parte propoſita affirmatiuè fuit deciſum.

1 Fundamentum deciſionis fuit, quia in præſenti partes

ſibi cauerunt de euictione, & damnis, ideò ſiue emptor ignoret, ſiue ſciat rem eſſe alienam, vel vendi non poſſe, actio ex ſtipulatu non denegatur pro conſequendo quòd emptori intereſt non habere rem ſibi venditam, *l. ſi fratres C. commun. vtriuſque iudic. l. ſi fundum ſciens, C. de euictionib. l. apud Celſum, §. idem habet, ff. de dol. except.* Alex. *conſ.* 67. *in fin. lib.* 2. Roman. *conſ.* 396. *num.* 3. Bec. *conſ.* 106. *num.* 18. Aſſerentes

Pactis ſtandum eſſe etiamſi aduerſentur naturæ rei in contractum deductæ, Tiraq. *de retract. lignag. §.* 12. *gloſſ.* 1. *num.* 8. Surd. *deciſ.* 208. *num.* 11. *&* 14. qui multos recenſet, & hanc opinionem recepit Rota in cauſa Romana Saluiani interdicti impreſſ. inter deciſiones bon. mem. Cardinalis Seraphioi 787. per totam. 2

Non obſtat quando euictio ſequitur ex natura rei, quia feudalis, fideicommiſſaria, vel emphyteotica, vel inalienabilis, vt tunc emptori ſcienti qualitatem rei non ſufficiat quælibet promiſſio de euictione, ſed requiratur ſpecifica in caſu illius rei, vt diſtinguatur ab euictione qoæ habet originem ex defectu iuris auctoris, vt adnotarunt Cyn. Bart. & Angel. *in l. ſi familia in vlt. gloſſ. C. famil. erciſcund.* Tiraqu. *de retract. lignag. §.* 1. *gloſſ.* 9. *num.* 56. & alij referuntur in *deciſ.* 152. *num.* 4. *part.* 2. *diuerſ.* 3

Quia in præſeoti non eſt abſolutum, quòd tutrix ſciret has decimas non poſſe alienari, ſed potiùs contraria coniectura ſumitur, quòd eſſent in commercio propter vſum conſtitotionis Bonifacianæ, & ſtatuta ciuitatis Ferrariæ, & ex effectu ſubſequuto, dum iſtæ decimæ tranſieruot titulo venditionis à Cardinali in Ducem, nec releuat quòd iſta ſit ignorantia iuris quæ non eacuſat mulierem tutricem in emendo, Put. *deciſ.* 118. *lib.* 2. 4

Quia non dubitatur, ao ſimpliciter decimæ poſſint alienari, hoc benè reſpicit iuris diſpoſitionem, ſed an ſint in commercio quod reſpicit factum, vt exinde cadere poſſit ignorantia probabilis cootrahendi ſuper eis propter præſcriptiones cum fama priuilegij, quæ poſſent concurrere in vendente, & ſuſtinere ius laicorum ante Concilium Lateranenſe radicatum. 4

Prætereà illa indiuidualis expreſſio videtur deſiderata vbi agitur de conſequendo integro intereſſe conuento, nempe ad duplom, ideſt, pœnam euictionis; ſecus vbi requiritur præſtatio intereſſe intrinſeci, quod à pari procedit cum reſtitutione pretij, Afflict. poſt Iſern. *de probibit. feud. alien. per Federic. in notab.* 13. & firmatur *in deciſ.* Seraph. 787. *num.* 5. & addi poteſt quod eſt de meote eiuſdem gloſſ. in *d. l. ſi familia*, vt ea ratione de indiuidua promiſſione Doctores illi intellexerint, quia ibi agebatur de diuiſione, de qua vterque ſuſcipit euentum rei, & poteſt probabiliter dubitari de qua euictione partes ſenſerint; ſecus verò in emptore, qui ſolus ſuſtinet euentum rei, nec habet euentualem compenſationem, ideò cauendo ſibi de euictione ad omnia in quibus cadit intereſſe videtur promiſſio intelligenda. 6

Non obſtat quando ius reſiſtit, vt in præſenti, non etiam ſtipulatam euictionem ſuffragari, Tiraq. *de retract. lignag. tit. fin. num.* 46. Surd. *deciſ.* 290. *n.* 16. 7

Quia omnes loquuntur in ſcienter emente, & ad effectum agendi ad duplum, id eſt, pœnam euictionis, Menoch. *conſ.* 118. *num.* 15. *& ſeqq.* qui ita declarat multos hanc concluſionem firmantes, quæ non verificantur in caſu de quo agitur, vbi deficiebat ſcientia propter commercium, & prætenditur intereſſe intrinſecum, quod non differt pretio, vt ſuprà dictum fuit. 8

Et ita, &c.

R. P. D. VBALDO.

Romana domorum.

Mercurij 25. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

In emphyteuſi conceſſa ad tertiam generationem non comprehenditur perſona primi acquirentis, & argumentum à conſuetudine contrahentium quomodo procedat.

S V M M A R I V M.

1 *Generationis computatio in conceſſione emphyteuſis ad tertiam generationem, non incipit à prima acquirente, ſed ab eius filijs, & terminatur in pronepotibus.*

2 *Relatum eſt in referente cum omnibus ſuis qualitatibus.*

3 *Verbum*, ita quòd, *eſt reſtrictiuum, & limitat præcedentia.*

4 *Contrahentes, qui conſueuerunt reſtringere contractus, ſi extet vnus contractus non reſtrictus, ſumitur argumentum quod illum non voluerint reſtringere.*

5 *Relatio in contractu non cenſetur facta quoad ea, quæ ſunt expreſsè diſpoſita.*

DECISIO CCLXXXII.

1 LIcèt Dominus Antonius Franciſcus Segnius habuiſſet duas deciſiones fauorabiles, alteram coram bon.me. Cardinale Seraphino 24. Maij 1600. quæ eſt deciſio 1362. in eius impreſſis *part.* 2. alteram coram Reuerendiſſimo Domino Boonien. 14. Martij 1611. in quibus fuit deciſom, D. Antonium Franciſcum fuiſſe comprehenſum in conceſſione olim facta Antonio eius proauo ad tertiam generationem maſculinam ipſius; tamen venerabilis Archiconfraternitas Confalonis aduerſaria obtinuit tertio ſoper eiſdem coram me audiri, & Rota vtraque parte informante cenſuit ſtandom eſſe in deciſis; veriſſima enim eſt iuris concluſio in vtraque deciſione firmata, nec ab informantibus pro confraternitate vnquam impugnata, quod vbicumque conceſſio eſt alicui facta ad tertiam ipſius generationem, vt hic, perſona primi acquirentis non comprehenditur, cùm nemo generet ſe ipſum, ſed prima generatio incipit ab eius filijs, & tertia extenditur ad eius pronepotes, iuxta doctrinam Bald. *in auth. ſi quas ruinas n.3. C. de ſacroſ. Eccl.* quam eſſe communem teſtatur Clar. *in §. emphyteuſis queſt.* 34. cum alijs adductis per Gabriel. *in tit. de iur. emphyt. concluſ. 4. numer. 4. in 1. limit.* & per Card. Mantic. *de tacit. lib.* 22. *tit.* 25. *num.* 16. & vltra allegatos in deciſionibus, idem confirmat Menoch. *conſ.* 1066. *lib.* 11. referendo 29. Doctor. huius ſententiæ, & confutando contrarium tenentes, & præter deciſiones allegatas, fuit etiam idem tentum in vna Romana bonorum 18. Martij 1611. coram R. P. D. meo nunc Decano, vbi in ſpecie allegantur dictæ duæ deciſiones in hac cauſa factæ coram Seraphino, & Reuerendiſſimo Bononien.

2 Quod confirmatur ex qoo inueſtitura, de qua agitur, eſt expreſsè relata ad inueſtituram ſalæ dirutæ eodem anno factam ad tertiam ipſius Antonij generationem, & ſic in ea fuit comprehenſus pronepos ex ſupradictis, meritò cenſeri etiam debet comprehenſus in iſta, cùm relatum ſit in referente cum omnibus qualitatibus, *l. aſſe toto, ff. de hered. inſtit.* Aym. *conſ.* 45. *num.* 4. cum alijs relatis in deciſione Reuerendiſs. Bononien.

3 Nec obſtat, quòd in inueſtitura, de qua agitur, narrentur inueſtituræ præcedentes, etiam factæ ad ſecundam generationem, io quibus videtur comprehendi perſona primi acquirentis, & ſic pari modo in hac conceſſa ad tertiam debeat comprehendi primus acquirens pro prima generatione; quia dato quòd hoc ſit verum, videlicet quòd in conceſſionibus ad ſecundam generationem contineatur perſona Antonij primi acquirentis; de quo tamen dubitabant nonnulli ex Dominis, adhuc reſpondebatur tribus modis.

Primò, quòd ibi non adeſt dictio *ipſius*, prout in conceſſione ad tertiam generationem, de qua agitur. Secundò, quòd etiamſi adeſſet, tamen ex verbis ſequentibus reciperet declarationem, & limitationem, quæ verba ſunt iſta; *ita quod d. Antonius habeat pro ſe, & vno alio quem nominauerit, vel pro filijs ſuis maſculis, ſi illos habuerit*, &c. Illa enim verba, *ita quod*, &c. reſtringont, & limitant præcedentia, *l. huius, §. quod habebat ff. ad Trebell. l. Gallus, §. idem credendum, in fine ff. de liber. & poſthum.* Soccin. *conſ.* 49. *num.* 2. *& ſeqq. lib.* 1. Rota *deciſ.* 243. *num.* 6. *part.* 2. *diuerſ.* cum alijs per Surd. *conſ.* 315. *num.* 28. *lib.* 3. Quæ cùm non legantur in conceſſione, de qua agitur, non poteſt ab illis argui ad iſtam, vt fuit etiam conſideratum in deciſione Reuerendiſs. Bononien.

4 Imò addebant Domini, quòd vbi contrahentes, præſertim confraternitas, voluerunt reſtringere conceſſionem, expreſsè id fecerunt, vt in prima 25. Iunij, & in alia 12. Iulij 1495. ad vitam Antonij dumtaxat, & in alia 28. Iunij eiuſdem anni ad vitam ipſius Antonij, & vnius alterius hæredis per eum nominandi, ſic in duabus ad ſecundam generationem, vna die 2. Septembris 1495. altera 8. Nouembris eiuſdem anni fit conceſſio Antonio pro ſe, & filijs, & in defectum filiorum pro ſe, & vno alio quem nominauerit, vnde poteſt vel ſumi argumentom, quòd ſi contrahentes voluiſſent etiam reſtringere conceſſionem, de qua agitur, illud expreſſiſſent, *l. vn. §. ſin autem ad deficientis, C. de caduc. tollen.* vel argomentum a ſolito patrisfamilias, quo vtontur informantes pro confraternitate contra ipſos retorqueri, cùm in hac conceſſione nulla fuerit facta reſtrictiua, quæ tamen fieri à contrahentibus ſolebat ex prædictis.

Tertiò fuit reſponſum, quòd licèt fuerit facta inueſtitura ſub commemoratione aliarum conceſſionum; tamen partes expreſsè ſe retulerunt ad modum, & formam conceſſionis ſalæ dirutæ, quæ expreſsè legitur facta ad tertiam ipſius Antonij generationem ſine vlla reſtrictiua, vt benè deducitur in eadem deciſione Reuerendiſſimi Bononien. & ita etiam tollitur fundamentum, quod ex aduerſo fit in petitione Antonij, quia dicta etiam petitio expreſsè refertur ad dictam conceſſionem ſalæ dirutæ, vt patet, ibi, *prout & quemadmodum de dicta parte ſala diruta conceſſum fuit*, &c.

Neque facit, quòd hæc vltima conceſſio ad tertiam generationem veniat per modum additamenti ad ſecundam generationem antea conceſſam, quia fuit additum verbum *ipſius*; & fuit habita relatio ad conceſſionem ſalæ dirutæ, vt ſuprà dictum eſt.

5 Neque refragantur illa verba, *cum pactis, & conuentionibus, & præcedentibus inueſtituris comprehenſis*; qoia intelliguntur, non de comprehenſione perſonarum nunc controuerſa, ſed de alijs præter expreſſa in conceſſione de qua agitur, vt etiam ſignificat illa particula *quoad alia*, de qua in inſtrumento, & aliàs relatio non intelligitur facta quoad ea quæ ſunt expreſsè diſpoſita, Pariſ. *conſ.* 39. *num.* 18. *lib.* 1.

Ad ea quæ dicuntur de verbo prorogationis, quo vſi ſunt contrahentes, & ad ſtilum Notarij, ſatis ſuperque fuit reſponſum in deciſionibus, à quibus Domini non putarunt eſſe recedendum.

Et ita, &c.

R. P. D. ORTEMBERGO

Meliten. habitus.

Mercurij 25. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

De probatione nobilitatis nonnulla non iniucunda notabilia, de quibus in ſummario.

S V M M A R I V M.

1 *Nobilitas dicitur probata per teſtes deponentes de communi reputatione.*

2 *Nobilitas probatur inſtrumenti, in quibus quis nobilis nuncupatur, & n. 4. in fin.*

3 *Teſtibus deponentibus de ignobilitate perſonæ, numquid plus credatur, quàm deponentibus de nobilitate, n. 3.*

4 *Nobilitas numquid cenſeatur probata, vel potius ignobilitas ex eo, quod quis in inſtrumento nuncupetur Magiſter.*

DECISIO CCLXXXIII.

1 REſolutum fuit ſententiam Magni Magiſtri in ea parte, quæ reſpicit probationes factas pro parte familiæ de Pirrho, à qua D. Marcus per lineam maternam deſcendit, eſſe confirmandã. Quòd enim dicta familia nobilitate gaudeat, benè probant quòd plures teſtes, qui non ſolùm deponunt in genere, quòd vniuerſa familia de Pirrho ſit nobilis, ſed concludunt io ſpecie oobilitatem Angelæ, ex qua Marcus deſcendit, & Antonini, ac Thomæi patris, & aui reſpectiuè dictæ Angelæ, idque optimis rationibus, quia ſcilicet

fue-

Digitized by Google

fuerunt communiter ab omnibus reputati, ac habiti nobiles, & vti tales ad omnes honores ſolis nobilibus concedi ſolitos admiſſi. Nam ex his circumſtantijs, & præſertim ex communi reputatione probatur nobilitas, cùm aliter probari vix poſſit, Soccin. *conſ.247. num.3. lib.2.* Tiraqu. *in tract. de nobilitate cap.10. per tot.* Bonaccurſ. *eod. tract. in 6. part.* & fuit in alia Meliten. habitus 10. Iunij 1609. coram R.P.D. meo Caualerio reſolutum.

2 Et cum dictis teſtibus concurrunt quoque inſtrumenta antiquiſſima, in quibus progenitores D. Marci honorabiles, nobiles, & magnifici denominantur, quod non leue eſt nobilitatis ſignum, & multum confert ad eam probandam, iuxta deducta per bon. mem. Card. Seraph. *deciſ.207. num. 4.*

3 Non obſtant teſtes in contrarium adducti, quia licèt deponant ipſos cognouiſſe homines, qui vtebantur cognomine familiæ de Pirrho, illoſque fuiſſe populares, & non nobiles, non tamen coarctant negatiuam, quòd ſcilicet non potuerint eſſe alij eiuſdem cognominis nobiles ab ipſis non noti, & quia nouum non eſt, quòd ſæpè inter eos qui eodem vtuntur cognomine, alij nobiles ſint, alij verò populares, dictum illorum intelligendum erit de alijs potiùs, quàm ijs, à quibus Marcus deſcendit, vt in puncto Soc. *d. conſ.246. ſub num.3. lib.2.* cùm præſertim etiam dicti teſtes non percutiant tempus aſcendentium Marci, nec minus poterant percutere, ex quo linea Antonini vſque de anno 1532. remanſerat extincta.

4 Minus obſtat inſtrumentum, in quo Thomæus Antonini pater Magiſter denominari dicitur, quia cùm ſæpè etiam hoc nomine vocentur ſcientiarum Profeſſores, nec propterea ſemper ignobilitatis ſignum ſit, nulla inde deſumi poteſt concludens probatio, *cap. in præſentia, de probat. & cap.1. de except. in 6. cum ſimil.* Quinimò quòd dictum Magiſtri nomen in ea potiùs ſignificatione, quæ verò etiam nobili congruit, accipi debeat, colligitur, non tamen ex ſupradeductis, ſed ex eo etiam quòd idemmet Thomæus in eius teſtamento nobilis vocatur, quod nomen huiuſmodi populari non conuenit.

Ex quibus ita fuit reſolutum, &c.

R. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Ieroſolymitano.

Signina pœnarum,

Die 25. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Bannimenta quando legitimè publicata dicantur.

SVMMARIVM.

1 *Præconis relationi quod fecerit bannimenta publicè, &c. fides adhibenda eſt tanquam de re ſpectante ad ſuum officium.*

2 *Bannimenta dicuntur legitimè publicata ad effectum vt omnes afficiant, & illorum ignorantia allegari non poteſt ſi conſtat relatione præconis fuiſſe publicè publicata alta, & intelligibili voce, &c.*

3 *Teſtis deponens de immemorabili, & nunquam audiuiſſe, nec adeſſe hominum memoriam in contrarium, ſi conſtet de actibus contrarijs, etiam poſt completam immemorabilem, licèt non interrumpatur immemorabilis, tamen conuincitur de mendacio, & redditur ſuſpectus.*

4 *Scriptura dicitur eſſe in forma probanti, ſi ſit ſubſcripta à ſuperioribus, & publicata, & compulſata parte citata.*

DECISIO CCLXXXIV.

FVit firmatum in hac cauſa coram me 21. Maij 1612. & 3. Aprilis 1613. nonnullos teſtes communitatis probare ad illius fauorem immemorabilem in dicto circa exactionem pœnarum, de quibus agitur, & eſſe ætatis legitimæ, illiſque non obſtare abſentia.

Cæterùm quia pro parte Excellentiſſimi D. Ducis, ad conquaſſandam dictam immemorabilem, & conuincendum teſtes de mendacio, dum dicunt nunquam ſe vidiſſe in contrarium, proponebantur multi actus contrarij, & inter cætera bannimenta facta per eius anteceſſores, ac illorum officiales, cum comminatione pœnarum applicandarum Cameræ Ducali.

Ideò propoſui hodie dubium, an vltra deciſiones factas ſuper exceſſionibus tunc diſcuſſis ſuffragentur D. Duci actus contrarij per ipſum adducti, & aliæ exceptiones perſonales ex illis reſultantes.

Et Domini pro nunc tantummodo reſoluerunt conſtare de publicatione dictorum bannimentorum, & quòd de exactione pœnarum videatur.

1 Cùm enim dicta bannimenta fuerint lecta publicè, & palam, alta, & intelligibili voce in platea ciuitatis Signinæ per præconem talia facere conſuetum, vt conſtat ex illius relatione, cui tanquam de re ſpectante ad ſuum officium eſt fides adhibenda, *l. quædam §. nummularios, ff. de eden.* Mandell. *conſil.175. num.14. & conſil.453. numer. 4.* Ruin. *conſil.53. num.9. lib.4.* Caput. *deciſ.160. par.2.* Seraph. *deciſ. 1390. num.2.*

2 Dicuntur legitimè publicata ad effectum vt omnes afficiant, & illorum ignorantia allegari non poſſit, Feder. de Sen. *conſ.211. num.4.* Abb. *in cap.2. in fine, de conſtit.* & ibi Imol. *num.16.* Felin. *in cap. exceptionem num. 48. verſ. per quem text. de exceptionib.* Roland. *conſ.8. n.23. & ſeqq. lib.3.* ex quibus remanet probata dictorum bannimentorum publicatio, & applicatio pœnarum in illis contenta.

3 Nec bannimenta fuiſſe facta ab anno 1593. & ſic poſt completam immemorabilem, & ideò non eſſe attendenda. Quia vltra quòd multa ex illis ſunt ab anno 1582. dicebatur quòd licèt hoc caſu dicta bannimenta non poſſent deſeruire ad interrumpendam immemorabilem; tamen operantur vt teſtes qui nimis animosè, & abſolutè deponunt nunquam audiuiſſe, nec adeſſe hominum memoriam in contrarium, conuincantur de mendacio, & reddantur ſuſpecti, dum ex eiſdem bannimentis, licèt recentibus, conſtat de contrario.

4 Minus facit, quod dicitur dicta bannimenta non eſſe in forma probanti; quia veritas eſt in contrarium, cùm fuerint ſubſcripta à ſuperioribus, & publicata ac compulſata parte citata.

Et ex his ſic fuit reſolutum cum reſeruatione videndi circa exactionem pœnarum, &c.

R. P. D. CAVALERIO,

deinde S. R. E. Cardinale.

Reatina Saluiani interdicti.

Mercurij 25. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

De Saluiano interdicto nonnulla notanda, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumenti productio non ſuffragatur, niſi parte citata.*

2 *Terminorum ſubſtantialium reiteratio in vim Innocentiana non habet locum extra Rotam.*

Saluianum interdictum non habet locum ceſſante hypotheca, num.5.

4 *Prohibitio alienandi, & obligandi includit prohibitionem hypotheca.*

DECISIO CCLXXXV.

1 FActa fuit reſolutio pro informante, videlicet, ſententiam eſſe infirmandam ex capite iniuſtitiæ, cùm enim fuerit actum iudicio vtilis Saluiani interdicti, & ſuper eodem pronunciatum, vt apparet ex monitorio, & ſententia, vtique debebat iuſtificari creditum, cum hypotheca actoris, & quòd bona ſuper quibus petebatur, & conceſſa fuit immiſſio, fuerint poſſeſſa à reo tempore obligationis, vel poſtea, Menoch. qui plurimos cumulat, *de adipiſcend. remed.3. num.161.*

At in caſu propoſito non fuit productum in actis inſtrumentum prætenſæ ſocietatis officij, in quo actor fundabat ſuum creditum, & licèt diceretur eſſe rogatum in actis eiuſdem Notarij, nihilominus neceſſaria erat reproductio,

Digitized by Google

vel repertio ante ſententiam, Oſaſch. *deciſ.* 1. *numer.* 50. Marſil. *ſingul.* 170. *num.* 1. quia agebatur contra tertium poſſeſſorem, vnde non poterat dici de actis, Bart. *in extrauag. ad reprimen. in verb. de plane*, Roman. *conſil.* 119. *nu.* 3. *cum alleg.* Minus fuerunt probata alia extrema neceſſaria, & ideò viſum fuit, ſententiam vti iniuſtam eſſe infirmandam.

Domini ſteterunt in deciſis ſub die 25. Maij 1616. videlicet, pro infirmatione ſententiæ latæ in Saluiano, non iuſtificato credito, & hypotheca actoris.

Neque putauerunt ſufficere fidem Notarij exhibitam, qualiter inſtrumentum ſocietatis, in quo fundabatur creditum actoris, fuerat reproductum die 4. Iulij 1615. quia reſponſum fuit in ea deficere citationem partis, ad dicen. contra, vnde tale inſtrumentum non probabat tanquam non exiſtens de actis, Felin. *in cap. quoniam contrà*, *num.* 40. *de probat.* Rot. *deciſ.* 1. *num.* 3. *de fid. inſtrument. in nou.* Caputaq. *deciſ.* 99. *num.* 1. *par.* 2. *& deciſ.* 117. *num.* 5. *part.* 3. Ceſ. de Graſſ. *deciſ.* 16. *num.* 4. *de probat.*

2 Et licèt replicaretur fuiſſe factam productionem in terminis ſubſtitutionis, inter quos continetur etiam ter ad dicendum contrà, &c. tamen reſpondebatur terminum illum cadere pro ſecunda die, in qua non fuit ſeruatus, neque etiam viſa fuit ſufficere reiteratio terminorum inculcatorum in vim Innocentianæ, quia dicta conſtitutio non habet locum extra Rotam, vt in Romana Saluiani 6. Nouembris 1598. coram bo. me. Orano.

3 Addebatur inſuper non probari Angelum, contra quem data fuit immiſſio, poſſediſſe tenutam de qua agitur de tempore obligationis, nam Angelus, vt dicitur, fideiuſſerat pro Ioanne Baptiſta fratris filio in contractu cenſus ſcut. 600. ſortis principalis, & Ioan. Baptiſtam pro eius ſecuritate, & idemnitate ei aſſignauerat prædium cenſuatum ad effectum ſoluendi fructus cenſus ex redditibus, & de eo quòd ſupererat extinguendi ſortem ſaltem pro ſcut. 200. qualibet vice, vnde non poterat dici in Angelum translata poſſeſſio fundi, itaut poſſet illum hypothecare, cùm potius fuiſſet conſtitutus procurator, vel negotiorum geſtor à fratris filio, ad colligen. fructus fundi ad ſupradictos effectus.

4 Tandem dicebatur eundem fundum fuiſſe ab ipſorum patre arctiſſimo fideicommiſſo ſuppoſitum, cum prohibitione expreſſa alienandi, & obligandi, vnde neque ſuper eo poterat cadere hypotheca, vt poſt Caſtren. & alios *in l. vlt. §. vlt. ff. de leg.* 2. tenuit Rota apud Card. Seraph. *deciſ.* 757. *num.* 2. *&* 3. nec alia bona ſic obnoxia, & affecta veniunt in generali obligatione bonorum, Bart. *in l. codicillis, §. inſtituto num.* 5. *ff. de leg.* 2. & fuit dictum in Romana Saluiani 8. Februarij 1600. coram Reuerendiſs. D. meo Decano, & in alia Romana Saluiani 10. Ianuarij 1611. coram R. P. D. meo Vbaldo.

5 Ceſſante autem hypotheca ceſſat Saluianum, Natt. *conſ.* 474. *n.* 34. & fuit dictum in Romana Saluiani 2. Decembris 1601. coram Reuerendiſs. Decano, & in Imolen. Saluiani 5. Decembris eiuſdem anni coram Illuſtriſſimo D. meo Cardinali Lancellotto: & conſequenter reſultabat iniuſtitia ſententiæ.

R. P. D. COCCINO DECANO.

Plocen. Canonicatus.

Mercurij 25. Maij 1616.

A R G V M E N T V M.

Immemorabili præſcriptioni, ſeu conſuetudini conferendi beneficia reſeruata, non cenſetur derogatum per quæcumque verba, quamuis vniuerſalia, niſi fuerit expreſsè dictum.

S V M M A R I V M.

1 *Beneficiorum reſeruatorum collatio non ſpectat ad Papam, quando in contrarium adeſt immemorabilis conſuetudo, cui per regulam ſecundam, quæ reſeruat beneficia, non cenſetur derogatum.*

Immemorabili conſuetudini non cenſetur derogatum, niſi de ea fiat expreſſa mentio, ibid.

Pontifex poteſt ignorare ſpeciales locorum conſuetudines quæ conſiſtunt in facto, ibid. in fine.

2 *Quæcumque collatio per verbum vniuerſale, non extenditur ad immemorabilem præſcriptionem, aut conſuetudinem.*

Quæcumque perſona comprehendit etiam Reges Franciæ, & Angliæ, ibid.

DECISIO CCLXXXVI.

Domini perſtiterunt in reſolutis dandam eſſe remiſſoriam, cùm articuletur quòd poſt translationem ante adeptionem poſſeſſionis ſecundi, Epiſcopi Plocen. ab immemorabili tempore ſunt ſoliti conferre beneficia, quæ vacant. nam articulus iſte eſt releuans, quia hoc probato non obſtaret regula ſecunda, quæ reſeruat iſta beneficia, ex quo non derogat immemorabili conſuetudini, quæ non cenſetur ſublata, niſi de ea fiat ſpecialis mentio, Felin. *in rubr. de præſcr. num.* 18. *in fin.* Rip. *in l. nemo poteſt, num.* 110. *de leg.* 1. Couar. *var. reſolut. cap.* 13. *lib.* 3. *num.* 5. Gabr. *de præſcript. concluſ.* 1. *num.* 30. eòque magis cùm articuletur ſpecialis conſuetudo Eccleſiæ Plocen. *cap.* 1. *de conſtit. in* 6. vbi redditur ratio, quia cùm huiuſmodi conſuetudines ſpeciales aliquorum locorum conſiſtant in facto, probabiliter Pontifex poteſt illas ignorare, & per dictum text. ita tenuit Calder. *in conſil.* 3. *num.* 1. *de conſuet.* vbi notat, quòd ſi talis ſpecialis conſuetudo immemorabilis præceſſit conſtitutionem, per illam non tollitur abſque expreſſa derogatione. 1

Neque obſtat, quòd regula habeat verba (quomodolibet pertinentia) quæ ſunt apta comprehendere collationem ſpectantem de iure communi, vel iure ſpeciali, vel præſcriptione, aut conſuetudine, & cum priuilegio, ad notat. Modern. *ſuper reg.* 8. *gloſſ.* 29. Nam fuit reſponſum, quòd nihilominus non ſunt apta comprehendere immemorabilem, quæ eget ſpeciali mentione, vt ſuprà dictum eſt, nec comprehenditur ſub verbis vniuerſalibus, Felin. Rip. & alij ſuprà alleg. quibus non reſiſtit text. *in cap.* 2. *de præben. in* 6. ibi (quamcumque ſuper hoc ſit authoritate munitus) quaſi ſub his verbis comprehendantur Reges Franciæ, & Angliæ, etiam quòd haberent immemorabilem, vbi hoc not. Anchar. Menoch. & Franc. quia eſt aduerten. quòd ille text. loquitur in laicis, qui ſunt incapaces conferendi beneficia, niſi ex conceſſione Apoſtolica, vnde data dicta incapacitate non intrat immemorabilis, cùm laicis incapacitas reſiſtat ab initio, Felin. in *c. accedentes n.* 6. *verſ. fallit* 2. *de præſcr.* & in eodem caſu reſiſtentiæ præſcriptionis loquitur Bellon. in *conſ.* 8. 2

Non obſtat votum Oradini, & dec. diuerſ. in manuſcr. allegata, quia cùm Domini habuerint præmiſſa pro veriſſimis, dixerunt quòd aut votum, & deciſ. nituntur maiori ratione, aut minori, & vtroque caſu non ſunt alleganda pro deciſione huius cauſæ, eòque magis, quia quando Papa voluit derogare immemorabili, hoc expreſſit, prout legitur expreſsè in reg. 8. & quamuis diceretur quòd priuilegium Apoſtolicum, & immemorabilis pari paſſu ambulent, cùm habens immemorabilem, poſſit allegare priuilegium, quia non è contra, qui habet priuilegium, poteſt allegare immemorabilem, quæ eſt maioris virtutis, cùm ex illa poſſit quis allegare meliorem titulum de mundo. 3

Non obſtat indultum Leonis X. & Clem. VII. circa concordata, in quo conceditur Epiſcopis regni Poloniæ collatio beneficiorum in menſibus alternatis, non obſtan. generalibus reſeruationibus ad fauorem quarumcumque aliarum perſonarum conceſſis, dummodo tamen alia beneficia Sedi Apoſtolicæ generaliter reſeruata non ſint; nam fuit reſponſum, quòd iſte Canonicatus vacauit in menſe Ordinarij, vnde ante translationem nulla aderat reſeruatio Apoſtolica, & Epiſcopus liberè iuxta concordata poterat prouidere: translatio autem cauſat reſeruationem, ex reg. ſecunda, ſed cùm dicta regula non deroget immemorabili conſuetudini, admiſſa immemorabili circa collationem poſt translationem ante adeptionem ſecundi, non intrat reſeruatio regulæ ſecundæ, & propterea indultum, & concordata non contrariantur huic remiſſoriæ, cùm præſeruent generales reſeruationes Apoſtolicas, quæ ſi ceſſant probata immemorabili, ſequitur quòd non comprehendatur ſub indulto. 4

R. P. D.

R. P. D. BVRATTO.

Florentina Canonicatus.

Mercurij 25. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Iuſpatronatus quando, & ex quibus præſumatur, ſeu probetur hæreditarium, ſeu potiùs merè gentilitium, aut mixtum, eſt magiſtralis deciſio.

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus de ſui natura præſumitur hæreditarium.*
Iuriſpatronatus qualitas probatur per confeſſiones in præiudicium confitentis, ibid. verſ. in hoc tamen.
2 *Iuſpatronatus non poteſt dici hæreditarium, quando in eo vnus tantùm patronus remanſit, verſic. ſecunda.*
3 *Confeſſio teſtatoris nocet legatario in re legata.*
Producens præſentationes, & illis vtendo cenſetur approbare producta, ibid. verſ. Quod ſine vlla difficultate.
4 *Acceptans legatum intelligitur illud acceptare cum omnibus ſuis qualitatibus.*
5 *Confeſſiones ſucceſſiuæ, & multiplicatæ magis operantur quàm vnica, & ſimplex confeſſio, & ad probandum errorem earum requiritur concludentiſſima probatio.*
6 *Iuſpatronatus quod non ſit hæreditarium, ſed vel familiare, vel mixtum, aut gentilitium, cognoſcitur ex pluribus, & num. ſeqq.*
Iuſpatronatus pro deſcendentibus ſimpliciter reſeruatum finita tranſcendentia tranſit ad hæredes extraneos, declaraui num. 11.

DECISIO CCLXXXVII.

1 RESolutum fuit gratiam Octauij non eſſe iuſtificatam, quia non verificauit habere conſenſum medietatis patronorum in ea narratorum. Quamuis enim iuſpatronatus ſecundùm ordinariam ſui naturam ſit hæreditarium, *Clem. plures, de iurepatr.* Cald. *conſ. 4. eod. tit.* quam eſſe indubitatam concluſionem dicit Peregr. *conſ. 27. n. 1. vol. 2.* & ad fœminas tranſitorium, Abb. *in c. 1. n. 3. de iurepatr.* Pariſ. *conſ. 48. n. 5. lib. 4.* & fuit dictum in Lucana iuriſpatronatus 1. Iulij 1615. coram R. P. D. meo Manzanedo. In hoc tamen caſu apparet illud non eſſe tale ex confeſſionibus tam Roberti authoris Octauiæ, quæ præſentauit Carduccium, quàm ipſius Octauiæ, & Carduccij præſentati, quæ ſuperant omnes alias probationes, ex vulgaribus, & cùm ſufficiant ad probandum iuſpatronatus ſaltem in præiudicium ipſius confitentis, & ſic ſubiectum. Caſſador. *deciſ. 7. nu. 7. & 8. de iurepatr.* Put. *deciſ. 316. lib. 2. & deciſ. 36. lib. 3.* ſecundùm nouam impreſſionem, Modern. Hiſpan. *de benef. parc. 12. cap. 2. n. 276.* multò magis qualitatem quæ faciliùs probatur, quàm ſubiectum, Alex. *in l. ſi certis annis num. 7. verſ. in gl. 2. C. de pact.* Nat. *conſ. 111. num. 3.*

2 Confeſſiones verò Roberti authoris Octauiæ, quæ præſentauit Carduccium, ſunt duæ. Prima dum ipſe, & Aſcanius eius frater de anno 1570. vacante Canonicatu per obitum Antonij, vti duo ex patronis, & Robertus Io. Pauli tanquam vnus, & ſic in capita præſentantia Alexandrum ſubſecuta inſtitutione ordinarij Florentini, & approbatione dictæ præſentationis per diffinitiuam, cùm vbi iuſpatronatus fuiſſet hæreditarium, dicti Robertus, & Aſcanius tanquam patroni pro vna voce, & ſic in ſtirpes, non autem vti duo præſentaſſent, *d. Clem. plures.* Secunda, quia idem Robertus in legato iuriſpatronatus facto ad fauorem dictæ Octauiæ expreſsè aſſeruit iuriſpatronatus vnicum patronum remanſiſſe, quod eſſe non potuiſſet ſi iuſpatronatus fuiſſet hæreditarium, quia vnicitas excludit aliorum compatronorum concurſum, vt de pluribus hæredibus poſt alios, quos refert latè Surd. *conſ. 375. n. 6. & ſeqq.* & fuit dictum in cauſa Bonon. de Capacellis 17. Februarij 1614. coram R. P. D. meo Pamphilio, & tamen vt confitetur Carduccius in reſponſione ad poſitiones, tunc ſuperuiuebant Sibylla, & Lucretia filiæ, & hæredes Roberti Ioan. Pauli vnius ex patronis, qui de anno 1570. vnà cum dicto Roberto teſtatore præſentauit.

3 Quę confeſſio ſuper dicto iurepatronatus, & ſic re legata cùm noceat Octauiæ legatariæ, Surd. *conſ. 151. num. 40. & conſ. 237. n. 27.* & quæ ſolùm vigore dicti legati præſentauit ad ea quæ de confeſſione authoris dicit Rot. *deciſ. 90. par. 1. diuerſ.* conſequenter præiudicat Carduccio, ſicuti confeſſio cedentis ante ceſſionem factam nocet ceſſionario, Bart. *in l. facta §. ſi hæres num. 5. ff. ad Trebell.* Aym. *conſ. 507. n. 4. 5. 6. & 33. in 3.* & confeſſio collatoris prouiſo, Verall. *deciſ. 93. n. 3. in fine part. 1.* Quod ſine vlla difficultate procedit, quia Carduccius nedum tacitè, ſed expreſsè illam approbauit, acceptando præſentationem, & ea vtendo, & producendo, Verall. *deciſ. 188. par. 1.* & omne ius ſuum ab illa deriuando, Cephal. *conſ. 386. num. 29.* Peregr. *de fideicom. art. 44. n. 20. verſ. item aſſertio*, & fuit coram me dictum in Virduneñ. Abbatiæ 20. Februarij 1515. & in cauſa Auriaceñ. iuris nominandi 8. Februarij præteriti.

4 Confeſſio verò Carduccij præſentati eſt indubitata, reſultans tam ex acceptatione præſentationis factæ virtute dicti legati, quæ intelligitur cum omnibus qualitatibus in illa appoſitis, Put. *deciſ. 200. n. 2.* Iaſ. *in l. contra iuris §. fin. ff. de pact.* quàm ex illorum vſu, & productione in iudicio, Verall. *d. deciſ. 188. par. 1.* & quia prædictis conſonare videtur eius narratiua in litteris ſuæ prouiſionis, & in conſenſu præſtito reſeruationis penſionis, quæ contra ipſum plenè probat, vulg. *l. cum precum, C. de liber. cauſ.* & fuit in allegata Virduneñ. Abbatiæ coram me firmatum, quòd videlicet Canonicatus exiſtit de iurepatronatus nonnullorum familiæ de Puccis, quæ verba excludunt, quòd illud ſit merè hæreditarium.

5 Huiuſmodi autem confeſſiones ſucceſſiuè, & multiplicatè magis operantur, Bart. *in l. cum ſcimus, in fin. C. de agric. & cenſit. lib. 11.* Felin. *in c. ſi cautio n. 39. de fid. inſtrum.* Dec. *conſ. 14. n. 44. & 45. lib. 5.* & contra eas requiritur concludentiſſima erroris probatio, vt poſt ſcribentes *in cap. vlt. de confeſſ. in l. non fatetur ff. eodem, & in l. ſi per errorem ff. de iuriſd. om. iud.* Siluan. *conſ. 57. n. 27. & 28.* & Decian. *d. conſ. 14. n. 35.* adeò vt vbi etiam verba fundationis, ſi de ea conſtarent, eſſent dubia, reciperent declarationem ab illis, Dec. *conſ. 193. n. 6. verſ. & hoc multum confirmatur*, Menoch. *conſ. 191. n. 48. lib. 2.* & dixit Rota in cauſa Romana menſæ Numulariæ 30. Iulij 1614. coram R. P. D. Decano; ſed quinimò quia non conſtat de fundatione contraria, videtur impoſſibilis huiuſmodi erroris probatio, Ruin. *conſ. 128. præſertim n. 8. & 9. lib. 2.*

6 Et quamuis prædicta ſufficerent ad excludendum iuſpatronatus eſſe merè hæreditarium, ex abundanti tamen oſtenditur illud eſſe vel familiare, vel mixtum ex pluribus. Primò, quia quatuor præſentationes, & conſenſus reſpectiuè continuati de annis 1536. 1537. 1548. & 1570. quæ fuerunt effectum ſortitæ, vt fuit in hac eadem cauſa ſub die 11. Decembris præteriti coram me reſolutum, omnes fuerunt in capita factæ, ideóque nedum repugnant naturæ iuriſpatronatus hæreditarij, ſed quinimò oſtendunt illud gentilitium, Bald. *in l. 2. n. 4. C. de ſuis, & legitim.* cum alijs in Florentina iuriſpatronatus de Ricaſulis 10. Martij 1603. coram Illuſtriſſimo D. Card. Lancellotto.

7 Secundò, quia de anno 1536. & 1537. bis concurrerunt pater, & filius ad conſentiendum prouiſionibus Apoſtolicis ad fauorem Laurentij de Puccis, & Leonardi de Naſis, & quia de anno 1548. præſtiterunt inſimul conſenſum patruus, & nepos ad fauorem Antonij Petrei, ex quibus omnino excluditur qualitas hæreditaria, cùm patre viuente filius hęres eis eſſe non poſſit, nec aliquod ius ſibi competat in beneficio iuriſpatronatus, Card. *in Clem. 2. q. 8. de iurepatr.* Feder. de Sen. *conſil. 111. verſ. ſed contra*, Calder. *conſ. 19. in fin.* Verall. *dec. 363. p. 2.* & fuit dictum in allegata Florent. ſub die 10. Martij 1603. in qua etiam Rota reſoluit ad iſtum effectum ſufficere, quòd ita ſemel fuerit obſeruatum.

8 Nec eſt neceſſe quòd conſtet in effectuationem dictarum prouiſionum habitam fuiſſe rationem conſenſus per filium præſtiti, quia ſufficit ſola admiſſio filijfamilias ad præſentandum, & quia effectuatio ſubſequens non poteſt magis vnius, quàm alterius conſenſui attribui, ſed ad omnes ęqualiter eſt referenda, ſicuti minus in admiſſione filiorum requiritur contradictio, quia attenditur ſola obſeruantia ex ſimplici vſu, & nudo facto Collecta, prout dicere quòd filius tanquam hæres alicuius ex compatronis præſentauerit, eſt diuinare, prout in iſtis terminis fuit latiſſimè deductum in

Digitized by Google

ſæpè allegata Florentina 11. Februarij 1604. *in verſ. quibus ſic ſtantibus*, *in verſ. non obſtant in contrarium adducta, & in verſ. non obſtat ſecundum.*

9 Allegata confeſſio in contrarium nihil obſtat, quia deſumitur ex quadam poſitione per Procuratorem non habentem ſpeciale mandatum producta, quæ continet deſcendentes, & hæredes anteceſſorum Antonij de Puccis præſentaſſe, ex qua non reſultat, quòd iuſpatronatus fuerit merè hæreditarium, ſed mixtum, quia ponitur vtraque qualitas deſcendentiæ, & hæreditatis, vel ſaltem tanquam dubia, & æquiuoca nihil concludit.

10 Tertiò, quia accedunt duæ aſſertiones Summi Pontificis de annis 1536. & 1537. in quibus dicitur Canonicatum eſſe de iurepatronatus deſcendentium Antonij de Puccis, & familiæ de Puccis, quæ quamuis non antiquæ, faciunt nihilominus qualem qualem probationem, Gabr. *de probat. concl.* 2. *num.* 53. & non modicum coadiuuant ſupradictas probationes ad excluſionem qualitatis hæreditariæ, ex deductis in cauſa Mediolan. Sacriſtiæ 26. Iunij 1602. coram Illuſtriſs. bo. me. Card. Pamp.

11 Nec repugnat conſ. Anchar. 81. ex aduerſo allegatum, nam quamuis iuſpatronatus pro deſcendentibus ſimpliciter reſeruatum tranſeat finita deſcendentia ad hæredes extraneos, & ita videatur eſſe hæreditarium: attamen ea durante nihil impedit, quin per omnia pro merè gentilitio reputari debeat, Card. Seraph. *deciſ.* 364. & fuit latè deductum in dicta Florentina 10. Martij 1603.

12 Quartò, quia in ſupradictis quatuor prouiſionibus ſemper habita fuit mentio familiæ, & deſcendentiæ, nunquam verò hæreditariæ qualitatis, adeò vt præſumendum ſit quòd expreſſo & proprio nomine, non autem hæreditario, quod in dubio non præſumitur, factæ fuerint, vt in his terminis conſiderauit Rota in dicta Florentina ſub die 10. Martij, & 11. Februarij.

13 Quintò, quia ex ſtatu centenario huius Canonicatus in alia deciſione firmato apparet, quòd nullus extraneus ab Antonio, aut fœmina conſenſit, nec præſentauit, quod arguit patronatum non fuiſſe hæreditarium, quia valdè inueriſimile videtur, quòd ſpatio tanti temporis aliquis extraneus, aut fœmina in hæreditate aliquorum ex illis non ſucceſſerit in familia, præſertim, vt ſupponunt informantes pro Carduccio, numeroſa.

14 Non obſtat conſenſus vt prætenditur in ſtirpes præſtitus reſignationi ad fauorem Petri de Naſis de anno 1585. per aſſertum Procuratorem Laurentij, Roberti, Alexandri, Æmilij, & Aſcanij de Puccis. Primò, quia non conſtat de aliquo mandato procuræ, & præſertim ad variandum modum præſentandi ſeruatum in præcedentibus vacationibus. Secundò, quia neque Procurator voluit conſenſum reſtringere potiùs in ſtirpes, quàm in capita, dum pro omni vero iure patronis competenti præſtitit conſenſum, adeò vt potiùs præſumendum ſit, quòd voluerit modum præcedentem præſentandi per principales met ſeruatum continuare, & ab illo non recedere, vel ſaltem per hunc actum æquiuocum, & dubium non poteſt elidi probatio clara ſtatus familiaritatis latè ſuprà firmata, ex vulgaribus.

15 Vnde ſiue iuſpatronatus ſit merè gentilitium, ſiue mixtum, quia requirat vtramque qualitatem ſanguinis, & hæreditatis, Octauia tanquam extranea non eſt capax, & conſequenter gratia Carduccij non eſt iuſtificata.

Et ita, &c.

R. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Ieroſolymitano.

Caſaleñ. Canonicatus.

Die 27. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Conſtitutio ſuper incompatibilitate beneficiorum non comprehendit beneficium de iurepatronatus, & in hoc caſu quæ probatio iuriſpatronatus requiratur.

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutio generaliter loquens de beneficijs, non comprehendit beneficia de iurepatronatus laicorum, & hoc in materia incompatibilitatis.*

2 *Iuriſpatronatus probatio quando fit non contra ordinarium, & ab eo prouiſum, ſed ad excludendum ſubreptionem prætenſam, non eſt ita exactè facienda iuxta formam Concilij Tridentini, ſed ſufficiunt minores probationes, maximè ſi probandum eſt incidenter.*

3 *Beneficij vltimus ſtatus attenditur, maximè ſi prouiſio facta fuerit per obitum.*

4 *Iuſpatronatus probatur per enunciatiuam geminatam in ſtatuto antiquo de fundatione facta, quia ex enunciatiua probatur fundatio, & ex fundatione infertur ad iuſpatronatus, & n. 6.*

Iuſpatronatus acquiritur per ſolam fundationem, etiam ſi fundans illud expreſsè ſibi non reſeruauerit, num. 4.

5 *Beneficij vltimus ſtatus probat ſolum poſſeſſionem, non autem titulum.*

6 *Iuſpatronatus eo ipſo præſumitur potiùs ex dotatione, & fundatione, quàm ex alia cauſa; maximè ſi de eo incidenter agitur.*

DECISIO CCLXXXVIII.

DVbitaui 4. Martij præteriti, an gratia Bonifacij eſſet ſubreptitia, ex eo quòd non fecerat mentionem conſtitutionis Iulij II. inducentis incompatibilitatem Canonicatuum cum Capellanijs Eccleſiæ Caſaleñ. & quia dicta die informantes pro Antonio ad euitandam huiuſmodi ſubreptionem replicabant, Capellaniam ſanctæ Catharinæ, quam obtinebat Bonifacius, eſſe de iurepatronatus laicorum, & proinde non includi ſub dicta conſtitutione.

1 Cùm enim loquatur generaliter de Capellanijs, non eſt intelligenda de iſta iuſpatronatus laicorum, gloſſ. *in verbo collatio in c. 2. de præben. in 6.* Roch. de Curt. *de iurepatr. verbo honorificum*, *n.* 19. Simonett. *de reſeruat. q. 9. per tot.* & addent. *ibi.* Rot. *deciſ.* 304. *num.* 1. *part.* 2. Gabr. *de clauſul. concl.* 2. *n.* 32. Mandoſ. *in reg.* 1. *Cancell.* q. 10. *à n.* 1. Ideò Domini dixerunt vt videretur, an conſter iſtam Capellaniam eſſe de iurepatronatus laicorum ad effectum videndi, an comprehenderetur necne ſub dicta conſtitutione, ſuper quo dubio hodie propoſito fuit affirmatiuè reſponſum.

2 Quia cùm non agatur de iurepatronatus contra ordinarium, nec prouiſum ab eo, ſed contra Sebaſtianum prouiſum Apoſtolicum ad excludendum ſubreptionem ab eò prætenſam, non requiritur illa exacta probatio à Concilio Tridentino deſiderata, ſed ſufficiunt longè minores probationes, Caſſador. *deciſ.* 1. *n.* 1. *de probat.* Caputaq. *deciſ.* 137. *n.* 1. *& 2. part.* 1. Gonzal. *ſuper reg.* 8. *gloſſ.* 18. *num.* 59. maximè quia agitur de illo probando incidenter, Rot. *deciſ.* 803. *num.* 1. *par.* 1. cum alijs relatis per Gonzales *vbi ſuprà num.* 50.

3 In caſu verò noſtro adeſt vltimus ſtatus reſultans ex quatuor præſentationibus, & inſtitutionibus ab anno 1561. de quarum effectuatione conſtat tum ex poſſeſſione ſubſecuta, tum etiam, quia fuerunt facta per obitum alterius præſentati, iuxta conſ. Oldrad. 229. qui vltimus ſtatus ſemper in beneficialibus attenditur, Rot. *deciſ.* 14. *de iurepatronatus in antiquis, & deciſ. 2. num. 2. de præbendis in nouis*, Cæſar de Graſſ. *deciſ.* 4. *de probat.* Seraphin. *deciſ.* 1120. *num.* 2.

4 Iuncta præſertim geminata enunciatiua fundationis facta in ſtatuto antiquo Eccleſiæ Caſaleñ. ex qua infertur ad iuſpatronatus, cùm ex fundatione acquiratur iuſpatronatus, etiam quòd quis ſibi expreſsè illud non reſeruauerit, Roch. *de iurepatronatus, verbo Eccleſiam fundauit, num.* 12. Lambert. *eod. tract. lib.* 1. *part.* 1. *art.* 4. *q.* 2. *principalis num.* 12. Rot. *deciſ.* 5. *de iurepatronat. in antiq.* & d. Rot. *deciſ.* 167. *num.* 4. *par.* 2. *diuerſorum*, & fuit dictum in vna Triuertina monaſterij 17. Decembris 1612. coram me.

5 Quibus non obſtat, quòd ad hoc vt poſſit dici dictam Capellaniam ſub dicta conſtitutione non comprehendi, debent eſſe de iurepatronatus ex fundatione, vel dotatione, quod in caſu noſtro non probatur, cùm vltimus ſtatus ſolùm probet poſſeſſionem, non autem titulum ex dotatione, & fundatione.

6 Quia vltra quòd titulus fundationis præſumitur ex dicta enunciatiua, iuxta ſuperiùs adducta. Dicebatur ſat eſſe ex dicto vltimo ſtatu probari iuſpatronatus, quia eo ipſo præſumitur potiùs ex dotatione, & fundatione, quàm ex alia cauſa, *c. querelam, de electione*, & ibi Abb. *n.* 4. *circa fin.*

& in

Digitized by Google

*& in conſil.76. ante num.*1. Caſſad. *deciſ.7. num. 6. & 7. de iurepatronatus*, Achill. *deciſ.7. num. 1. eodem tit.* Rot. *deciſ.792. in fine part.*1. Roch. *de iurepatronatus, verbo, & conſtruxit, in fin.* Put. *deciſ.404. lib.* 2. Maximè quando do illo incidenter agitur, & noo inter præſentatos, nec cum ordinario aſſiſtente pro libertate beneficij, ex ſuperiùs adductis. Sed etiam admiſſo quòd conſtat de dicto iurepatronatus laicorum, aliqui ex Dominis dubitabant de effectu dubij, nempe an veniat comprehenſum ſub dicta conſtitutione Iulij II. ideò ſuper iſto effectu erunt iterùm Domini mei conſulendi, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana repetitionis pecuniarum.

Veneris 27. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Tertij periti electi relationi ſtandum eſt, niſi doceatur de errore, qui concludenter per allegantem probari debet.

SVMMARIVM.

1 *Euidentia facti eſt probatio de iure probata, & qua nulla virtute poteſt excludi, neque per diſſenſum partis.*

2 *Diſſenſus non probatur per ſolam proteſtationem Procuratoris in contrarium.*

3 *Perito aſſerenti ſe ad inſtantiam partis electum creditur de mandato vti arbitro, donec aliud appareat.*

4 *Peritus qui ſe refert ad menſuram aliorum, ſi ex menſura aliorum conuincitur quod erraverit, ſtandum eſt menſuris relatis contra referentem.*

5 *Errorem qui allegat imputat iudici, & parti imperitiam, vel culpam, & ideo concludenter illum probare tenetur.*

DECISIO CCLXXXIX.

CVm in reſolutione die 4. Martij præteriti, fuiſſet io creditum Io. Baptiſtæ firmata partita ſcutorum 1552. tanquam iuſtificata ex relatione tertij periti, adhuc contra relationem excipiebatur de inualiditate vti non ritè, & ſolemniter factam, de exceſſu contra peritum, tam in iudicando quantitatem operis, quæ ad eum non ſpectabat, quam reſpectu menſuræ eiuſdem, & de errore quantitatis cæmentorum atque pretij eorumdem, & cauſa de nouo propoſita, fuit reſolutum ſtandum eſſe in deciſis.

Validitas enim videbatur ſufficienter iuſtificari, dum præceſſerant aliæ duæ æſtimationes, ſcilicet Bonacinæ pro parte hæredum bon.mem. Cardinalis, & Iulij Peloſi, pro parte Ianuarij inter ſe diſcordes, & exinde fuit in tertium peritum per iudicis decretum electus Io. Baptiſta Geroſa, ad æſtimandum materias in viridario exiſtentes, nempe pietre, calce, maſſiccio, tauolozze, pozzolana, & aliarum rerum, quæ in fabricam eiuſdem viridarij interuenerunt, qui peritus etiam ex ordine, & reſcripto ſignaturæ iuſſus eſt ſuper vniuerſo opere referre, & ſuam relationem dedit in actis die 20. Iunij 1614. præcedente iudicis decreto, & die 31. Iulij idem iudex mandauit aperiri, vt in alia deciſione dictum fuit.

Non releuant reſponſiones datæ ad probandum, quòd Cardinalis non conſenſit huic modo reddendi rationem, impugnando relationem Franciſconi tanquam extra fines ſuæ facultatis datæ per Procuratorem Cardinalis pro æſtimanda calce tantùm, neque vſus fuerit ea relatione.

1 Quia diſſenſus Cardinalis quatenus adeſſet non poteſt impedire probationem per euidentiam facti, tanquam de iure approbatam, & nulla vnquam virtute excluſam, vt ſcribit Azo. *in ſumma, C. ad l. Aquil.* quem refert Bald. *in l. contra negantem, in fine, eod. tit.* & latiſſime confirmat Tiraq. *de retract. lignag. §. 4. gloſſ.* 1. *n.* 37.

2 Sed nihilominus diſſenſus etiam non probatur ex ſola proteſtatione Procuratoris, quæ non legitur cum taxatiua tantùm.

3 Et Franciſconus in procemio ſuæ relationis aſſerit ſe electum pro parte Cardinalis, propter differentias della calce pozzolana, & maſſiccij vertentes cum Ianuario, cui alio non apparente creditur, vti arbitro de mandato ſibi per Cardinalem dato, Bart. *in l. ne arbitris, C. eod. tit. & in l. ſi ſocietatem, §. arbitrorum, ff. pro ſocio,* Ruin. *conſ. 65. num. 7. verſ. ſecundo quia, vol.* 5.

Exceſſus pariter in iudicando quantitatem operis, ex ipſamet relatione ceſſare videbatur, quia tertius iſte peritus io principio ſuæ relationis non dicit ſimpliciter ſe vidiſſe quicquid mandante Ianuario factum fuit, quaſi velit ex ſuo capite determinare partitas operarum, ſed priùs ſe vidiſſe relationes peritorum ab vtraque parte electorum, & ſignanter Io. Baptiſtæ Bonacinæ electi per D. Octauium, & Iulij Piloſi electi per Ianuarium, & originales menſuras facta ſuper quantitate operis, vſque ſub die 9. Decembris 1610. & 13. Ianuarij 1611. in quibus diſtinctæ ſunt partitæ huius operis, & deinde ſubditur, itaut perpenſo omne id quod Ianuarius facere curauit, prout infrà dico, &c. Ideò cùm hodie extent menſuræ prædictæ, noo poteſt imputari aliquis exceſſus reſpectu quantitatis operarum alio non probato per D. Octauium, dum ad relatas menſuras poteſt recurri pro habenda veritate, & quæ menſuræ fuerunt approbatæ per Franciſconum electum ab ipſomet Cardinali viuente in demetienda quantitate calcis, itaut ſi ſupponuntur cannæ murorum pro compenſanda quaotitate calcis, qua ratione in eadem canna haberi non debet ratio petræ, & maſſiccij, & puteolanæ, cùm certum ſit abſque concurſu hujus materiæ muros perfici non poſſe.

De ſecundo exceſſu reſpectu numeri cannarum operis, 4
non videtur habenda ratio, quia etſi Franciſconus in ſua relatione dicat cannas eſſe 1259. alij verò duo periti Bonacina, & Piloſus, & ex poſt tertius peritus, concordant in canois 1525. & vlterius, quicquid dixerit Franciſconus, id omne per relationem ad menſuras Bonacinæ, & Piloſi dixit, & tamen ex eis conuincitur numerus 1525. quibus ſtandum eſt contra referentem, Berett. *conſ.130. num.* 5.

De errore etiam io iudicando quantitatem cæmentorum non videbatur conſtare, quia tertius retulit pro ſuo iudicio & peritia, & in multis, nempe io quantitate petræ, maſſiccij, & tabulotiæ, quæ ſolent conſumi pro qualibet canna parietis, ſe conformat cum alijs peritis, nec fides architectorum, & muratorum exhibitæ per D. Octauium, in quibus de minori quantitate concluditur, videntur probare errorem in tertio perito, quia vltrà quòd de ſe non probant tanquam extraiudiciales atteſtationes, poſſunt nihilominus conuenire cum præſenti relatione, in qua peritus reddit rationem, quare reſpectu calcis arbitratus fuerit pro qualibet canna parietis, vno peſo, & vno quarto per canna, nempe quia parietes pro vna parte facti ſunt ad ſuſtinendum decurſum aquæ, pro quibus neceſſariò adhibenda erat huiuſmodi conſideratio, & etiam quia fabri cæmentarij præter laborem nihil de ſuo poſuerunt in opere conficiendo, quo caſu ſolent minus diligenter curare, quod ad fabricæ dominum pertinet; ideò poſſibile eſt, quòd in atteſtationibus dicitur vt in minori quantitate cæmentorum opus perficiatur, quando prædicta non concurrunt; ſed in illis terminis nos non verſamur.

Supereſt exceptio reſpectu erroris pretij eorundem cæmentorum, nempe quoad puteolanam, tabulotiam, petram, & maſſiccij, quorum ſingula pretia impugnantur.

Sed in primis eſt aduertendum, quòd peritus aſſerit ſe retuliſſe pretia currentia, & communia, & qui excipit de errore, imputat iudici imperitiam, & culpam, ideò error concludenter probaodus eſt, Bart. *in l. ſi quis ex argentarijs §. prætor, ff. de edend.* Surd. *conſ.39. num.9. lib.* 1. & de hac concludenti probatione non videbatur Dominis conſtare. 5

Nam contra pretium puteolanæ bol. 28. pro quolibet curru datur ſolummodo dictum cuiuſdam carreterij, aſſerentis omnem quantitatem per currus conductos ipſum eam veodidiſſe ad rationem bol. 27. verùm eſt vnicus teſtis, & ſimul modica eſt ſumma illa decreſcens, quæ non videntur ſufficere ad tollendum iudicium periti in communi curſu fundatum; ſi verò deducatur ad conueniendum quantum re vera fuit per Ianuarium expenſum, & neque eò caſu concludit, quia non tota quantitas per currus fuit conducta, ſed per ſmarellos maior pars, quæ reducta ad quantitatem curruum excedebat bol. 28. atque ita vtraque computata exceſſus non probatus, ſed conuenit, & ſe compatitur.

Error pariter in pretio tabulotiæ non probatur, quia etſi ad minuendum pretium à perito arbitratum in bol. 25. pro

qualibet, cùm detur depoſitio eiuſdem carretarij aſſerentis ſe tanquam principalem carretarium conduxiſſe tres currus eius materiæ, & alios 30. vel 40. currus effoſſos ex templo pacis, & reliquam partem in ipſo viridario fuiſſe excauatam, & idem deponat alter teſtis; tamen nec coarctant negatiuam, remouendo ſenſum ab actu, quòd alia quantitas conduci non potuerit, quia ipſi ſciuiſſent, vel conduxiſſent, nec aſſerunt quòd ſumptus in excauando potuerit eſſe minor bol. 25. pro quolibet curru, prout neceſſarium erat concludere, cùm peritus habuerit rationem ad materiam in loco operis excauatam, aliàs arbitraſſet in rationem bol. 39. aut 40.

Eadem probatio deficit quoad petram, quia teſtes dati ſub *n.* 19. nihil concludunt, dum quantitatem in ipſo viridario exceſſam ignorant.

Demum quoad maſſiccia reſpectu pretij excauationis non eſt quæſtio, vel ſaltem minima, quia Piloſus qui antè retulerat pro Ianuario, præſupponit expenſum fuiſſe in excauatione bol. 8. pro quolibet curru, & pro parte D. Octauij datur inſtrumentum conuentionis cum excauatoribus ſub die 1. Ianuarij 1610. qui ſe obligant pro vno careleno, vnde difficultas reducitur ad expenſam in conducendo materiam excauatam ad viridarium, quam idem Piloſus determinat in quinque bol. pro quolibet curru, ſequutus aſſertionem eiuſdem Ianuarij, quòd tantum eſpenderit, & 3. peritus videtur amplexus eandem taxam. Pro parte autem hæredum Cardinalis prætenditur nullam habendam eſſe rationem, quia excauatores in eodem inſtrumento ſe obligant ad eximendum Cardinalem ab onere conducendi hanc materiam pro eodem pretio vnius caroleni, & vlteriùs ex teſtibus datis in ſummario *numer.* 20. probatur maſſiccia fuiſſe conducta cum curru, & equis D. Cardinalis, ſed non pro toto numero currum, & in hac parte DD. exiſtimarunt quidem relationem non eſſe erroneam, aut iniuſtam in determinatione pretij ſcut. 5. pro conductione cuiuslibet currus, ex quo non conſtabat perito, tempore ſuæ relationis de conuentionis prædicta, ſed videndum de releuantia conuentionis, & cui incumbat onus probandi illius effectuationem, ex quo multa opponebantur, quæ non fuerunt data in ſummarijs.

Et ita, &c.

R. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Ieroſolymitano.

Fauentina Canonicatus.

Die 27. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Iuriſpatronatus qualitas ex tenore fundationis attenditur, & ſi eſt reſeruatus fauore agnationis, non admittitur hæres non agnatus.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſpatronatus qualitas potiſſimum ex tenore fundationis attendi ſolet.*

2 *Iuſpatronatus fauore agnationis conſtitutum à fundatore, non tranſit ad hæredes bonorum, quibus deeſt qualitas agnationis à fundatore requiſita.*

3 *Verba in diſpoſitione poſita, debent omnino ſeruari, & dant modum, & formam rei, ita vt fruſtratoriè non ſint appoſita.*

4 *Fiſcus vltimo loco, & in ſubſidium ſuccedit decedenti ſine hærede, & ſic nullus decedit ſine hærede.*

5 *Hæres ſi addatur maſculus, non intelligitur de quocumque hærede, ſed de hærede ſanguinis tantùm, non de hærede bonorum.*

Maſculinitatis qualitas adiecta verbo hæres, *facit intelligi de hærede ſanguinis, non de hærede bonorum, ibidem.*

6 *Hæredis appellatione propriè venit ſucceſſor ſanguinis.*

7 *Teſtamenti vna pars declarat aliam, & debet interpretari, ita vt teſtator non videatur ſibi contrarius fuiſſe.*

8 *Teſtator non præſumitur mutare voluntatem factam in alia diſpoſitione per generalem inſtitutionem hæredis, in qua de priore diſpoſitione mentionem non fecit.*

DECISIO CCXC.

1 DOmini in contumaciam alterius partis ſæpiùs citatæ, & renuentis informare, reſoluerunt iuſpatronatus, de quo agitur, ſpectare ad agnatos, & hæredes ſanguinis, non autem ad hæredes bonorum ex teſtamento. Et monebantur ex tenore fundationis, qui potiſſimum in hac materia attendi ſolet, Bald. *in l. 2. in princ. C. de in ius voc.* Lambertin. *de iurepatr. in 2. par. 1. lib. 2. art. 2. quæſt. principalis num.* 2. Barbat. *conſ.* 33. *num.* 8. *lib.* 2. Peregrin. *conſ.* 33. *n.* 12. *lib.* 1.

2 Fundator enim declarauit expreſsè ſe conſtituere hoc iuſpatronatus perpetuum ſuæ agnationis, vnde illud non poteſt hæredibus bonorum competere, cùm illis deſit qualitas agnationis requiſita à fundatore, ſine qua non poſſunt eſſe patroni, Lambertin. *vbi ſupra* 8. *art. 2. quæſt. principalis num.* 1. Roch. *eod. tract. verbo ipſe n.* 73. Gabr. *conſil.* 196. *num.* 4. *lib.* 2.

3 Quod clariùs patet ex verbis ſubſequentibus, ibi, *hoc modo, videlicet quod duo de recuperatis ſeniores, & in eorum defectum fœminæ ſeniores de recuperatis, & in eorum defectum communitas Brixighelia præſentationem faciant*, &c. ex quibus verbis ſimul cum præcedentibus ſuprà relatis, non ſolùm elicitur qualitas agnationis deſiderata à fundatore, ſed etiam modus ab eo datus, & forma præſentandi aſſignata inter illos de agnatione, ad text. *in l. hoc modo, ff. de condit. & demonſtr. l. etiam hoc modo, de legat.* 1. *l. videlicet ff. de pact. l. videlibet, ex quib. cauſ. maior.* Dec. *conſ.* 47. *num.* 2. Cephal. *conſ.* 637. *n.* 4. Surd. *deciſ.* 161. *n.* 8. nempe vt priùs veniant maſculi, & deinde fœminæ, & demum illis deficientibus communitas, quæ vltima vocatio fuiſſet fruſtratoria, ſi ſuprà eſſent vocati hæredes bonorum, & communitas in eorum defectum.

4 Talis enim caſus nunquam euenire potuiſſet, cùm nemo decedat ſine hærede, quia ſaltim vltimo loco, & in ſubſidium ſuccedit fiſcus, *l.* 1. *C. vnde vir, & vxor.* Lambertin. *vbi ſupra* 1. *art.* 2. *q. princip. n.* 8.

5 Quæ confirmantur ex litteris Apoſtolicis fel. rec. Clementis VIII. & ſententia executoris illarum, in quibus intuitu dotationis fundatori iſtius iuriſpatronatus, & alijs perſonis fuit reſeruatum iuſpatronatus ſuper diuerſis Canonicatibus reſpectiuè, & poſt illorum mortem ſuis hæredibus, & ſucceſſoribus maſculis, & deinde fœminis, & illis deficientibus duobus maioribus natu de familia, & parentela cuiuſque eorum. Per quæ verba videtur Summum Pontificem ſenſiſſe de hæredibus ſanguinis, non autem bonorum, præſertim ob qualitatem maſculinitatis in illis deſideratam, Alex. *conſ.* 105. *n.* 2. *lib.* 1. Ruin. *conſ.* 122. *n.* 2. & 5. *verſ. Nec obſtat lib.* 1. Pariſ. *conſ.* 55. *n.* 9. *vol.* 2. Dec. *in cap. in præſentiam n.* 49. *de prob.* Gabr. *de verb. ſignif. concl.* 3. *n.* 1. Mantic. *de coniect. vltimar. volunt. lib.* 8. *tit.* 14. *n.* 15. Peregr. *de fideicommiſſ. art.* 32. *n.* 45.

6 Quibus non obſtant verba in principio fundationis appoſita, ibi, *pro Canonico ab ipſo ſiue hæredibus præſentando*, &c. Nam vltra quòd prædicta verba vel repugnant hæredi, vel ſucceſſori ſanguinis, qui propriè etiam venit appellatione hæredis, *l. ex facto §. fin. ff. ad Trebell.* Soccin. *conſil.* 249. *n.* 13. *lib.* 2. Mantic. *vbi ſupra n.* 1.

7 Dicebatur, quòd cùm paulò pòſt fundator declarauerit dd. præſentationes fieri debere ab hæredibus ſanguinis, de illis cenſetur intellexiſſe in prædictis verbis, non autem de hæredibus bonorum, ne videatur ſtatim, & in paucis verbis eiuſdem fundationis ſibi contrarius, vna enim pars teſtamenti aliam declarat, vt in terminis notant Soccin. *d. conſ.* 249. *num.* 14. & Gabr. *de verb. ſignif. concluſ.* 2. *num.* 17.

8 Minus obſtat, quòd idem fundator poſtea fecerit teſtamentum, in quo hæredem vniuerſalem inſtituit hoſpitale, & ſic videatur mutaſſe voluntatem, & hoc iuſpatronatus illi reliquiſſe, quod tanquam fundator facere potuit. Quia alijs omiſſis reſpondebatur, quòd cùm in dicto teſtamento nullam fecerit mentionem de tali iurepatronatus, non eſt veriſimile voluiſſe in generali inſtitutione illud includere, & præiudicare agnatis, quos priùs in fundatione à Papa confirmata vocauerat, ad trad. per Natt. *conſ.* 554. *num.* 1. & *ſeqq.* Siluan. *conſ.* 14. *per totum*, Cephal. *conſ.* 725. *num.* 21. Surd. *conſil.* 395. *num.* 16. & *ſeqq.*

Et ita, &c.

R. P. D.

Digitized by Google

R. P. D. V B A L D O.

Bergomeñ. iuriſpatronatus.

Veneris 27. Maij 1616.

A R G V M E N T V M.

Quaſi poſſeſſio præſentandi in iurepatronatus acquiritur per binas præſentationes : ille autem præſentatus inſtituendus eſt, qui à maiori parte Procuratorum præſentatus reperitur, & data paritate præſentantium præfertur qui magis qualificatus eſt, vtputa de patronorum familia.

S V M M A R I V M.

1 *Quaſi poſſeſſio præſentandi probat iuſpatronatus, & n.2. vbi etiam quod ſufficiunt duæ præſentationes effectuatæ.*

Præſentatio maioris partis patronorum præferenda eſt præſentationi minoris partis eorum, num.1.

2 *Patronus beneficij poteſt etiam præſentare ſeipſum, & facit numerum.*

4 *Patronorum præſentantium numerus quando hinc inde æqualis eſt, præferendus eſt præſentatus ille, qui magis qualificatus ſit, vtputa de familia patronorum.*

D E C I S I O CCXCI.

1 FVit tentum pro Ludouico informante, videlicet ipſum eſſe inſtituendum ad beneficium de quo agitur, tanquam præſentatum à maiori parte patronorum exiſtentium in quaſi poſſeſſione præſentandi, quæ quaſi poſſeſſio attenditur, *c. conſultationibus, c. ex literis, de iurepatronat. cap. querelam, de electione*, cum alijs per Menoch. *conſ. 90. n. 118. & ſeqq. lib. 1.* ſicut etiam præſentatio maioris partis eſt attendenda, *c. ſi cui, de elect. in 6. l. quod maior. ff. ad municip. c. quoniam*, vbi Doct. *de iurepatronatus*, Rota *deciſ. 117. n. 1. part. 2. diuerſorum*.

2 Quod autem Ludouicus fuerit præſentatus à maiori parte, deducitur, quia ex 17. patronis exiſtentibus in quaſi poſſeſſione præſentandi, vt probatur ex duabus præcedentibus præſentationibus effectum ſortitis, & fuit firmatum in deciſione in hac cauſa facta 26. Iunij præteriti, conſtat decem, vel ad ſummum vndecim præſentaſſe in hac vltima vacatione, de qua agitur, ex quibus quinque præſentarunt Ludouicum, qui & ipſe erat vnus ex patronis exiſtens in quaſi poſſeſſione, & accedendo præſentationi de ſe factæ potuit augere numerum, iuxta doctr. Abb. *in l. cùm in iure ſub n.5. de election. & conſil. 25. num. 3. part. 2.* cum alijs allegatis in dicta deciſione, quibus addi poteſt Berous *conſil. 5. ſub n. 30. verſic. 2. reſpondeo, lib. 1.* Nauarr. *conſil. 6. ſub n. 5. de election.* vbi dicit doctr. Abb. communiter approbari, & alij etiam adduntur per informantes. Vnde admiſſo etiam quòd Paulus haberet quinque voces ex dictis vndecim, tamen Ludouicus eſſet præferendus, ex ſupradictis.

3 Verùm dubitari etiam poteſt ne Paulus habeat plures quàm quatuor, cum Alexander qui fuit vnus ex præſentantibus Paulum, non ſit certum quòd fuerit in quaſi poſſeſſione præſentandi : nam licet Ioannes eius patruus aliàs præſentauerit nomine ſuo, & nepotis, tamen cùm haberet etiam alios nepotes, non conſtat quem conſtituerit in quaſi poſſeſſione præſentandi, *l. duo ſunt Titij. de teſt. tut.* & fuit conſideratum in prædicta deciſione.

4 Vltimò conſiderabatur, quòd etiam ſtante paritate vocū Ludouicus eſſet præferendus in inſtitutione tanquam magis qualificatus, cùm ipſe ſit de familia patronorum, non autem Paulus, Lambert. *de iurepatr. 1. part. 2. lib. 7. q. princip. art. vlt. n. 15.* Ferrett. *conſ. 131. n. 4.* & fuit dictum in cauſa Forolliuien. ſancti Mercurialis 10. Iunij 1587. coram Bubalo, & ætate ſenior & ſacerdos, quæ qualitates ſuffragantur vt ſi locus gratificationi, Rolan. *conſil. 47. num. 70. & 74. lib. 2.* Ferret. *conſilio 211. n. 8. verſic. ex alio etiam, & ſeqq.* Rota in dicta Forolliuien. coram Bubalo.

Et ita fuit deciſum, &c.

R. P. D. S A C R A T O

poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana computorum.

Veneris 27. Maij 1616.

A R G V M E N T V M.

De Procuratore generaliter ad exigendum conſtituto, quòd non poſſit exigere indebitum, ſeu aliquid aliud agere, quod faciat incidere conſtituentem in delictum, & in dubio Procurator numquid actum gerere præſumatur potius procuratorio nomine, quàm proprio, & quòd qui dicit indebitè quid ſolutum fuiſſe, debet probare, & ſolutionem, & illam indebitè factam fuiſſe.

S V M M A R I V M.

1 *Indebitè ſolutum qui dicit probare tenetur & ſolutionem, & quod ſolutio fuerit indebita.*

2 *Creditor exigens indebitum, tenetur crimine ſtellionatus.*

Mandatum generale non extenditur ad facultatem delinquendi, num. 2. & 5.

4 *Publica vox, & fama, non prodeſt quando materia eſt recens.*

Procuratorem conſtituens non tenetur de geſtis à ſuo Procuratore, niſi in quantum petijt procuratorio nomine, n. 3.

Contractus ſimpliciter factus à Procuratore præſumitur factus vigore præcedentis mandati, declara vt n. 4.

Procurator nunquid cenſetur facere actum potius procuratorio nomine, quàm proprio, ibid. & ſeq.

D E C I S I O CCXCII.

DVbitaui an vltra ſummas confeſſatas per mercatores conſtaret ipſos ex fructibus beneficiorum D. Innici habuiſſe aliam ſummam, & quam, in caſu, & ad effectum de quo agitur? Et Domini negatiuè reſponderunt, præmittendo quòd effectus dubij erat, vt dictus D. Innicus prædictam ſummam iam confeſſatam tanquam plus debito exactam poſſet recuperare à mercatoribus, ex quo duo reſultant. 1

Primum, quòd D. Innicus tanquam habens contra præſumptionem, de qua in *l. cùm indebito ff. de probat.* tenetur plenè, & concludenter prædictam exactionem probare, Alex. *conſ. 83. in princ. lib. 1.* Dec. *conſ. 94. ante n. 4.* Optimè Rota Ianuen. *deciſ. 5. n. 5.* & tenuit Rota in Romana lignorum 8. Martij, & 1. Decembris 1602. coram Illuſtriſſimo D. Cardinale Lancellotto.

Secundum eſt, quòd cùm prædicta exactio indebiti includat crimen ſtellionatus, Bart. *in l. ſi fideiuſſor §. in omnibus n. 1. ff. mandati*, non ſufficit probare quòd quidam Io. Garzia Procurator mercatorum exegerit fructus beneficiorum D. Innici vltra ſummam debitam mercatoribus, niſi probetur, vel quòd mercatores in ſpecie dederint mandatum ad exigendum vltra ſummam debitam, vel quòd illud quod fuit exactum vltra ſummam debitam, fuit conſignatum eiſdem mercatoribus. Mandatum enim generale ad exigendum non includit exactionem indebiti, cùm hoc ſonet in delictum, iuxt. Bart. ſuprà allegatum: & in generali mandato non venit facultas delinquendi, Bald. *conſ. 98. n. 8. verſ. illud eſt certum lib. 1. & in conſ. 383. n. 5. verſic. illud eſt certum lib. 5.* Horum autem neutrum, nempe vel quòd mercatores dederint Io. Garziæ mandatum ad exigendum vltra debitum, vel quòd ipſi ab eo receperint ſummam vltra debitum exactum, non probatur in facto. 2

Vlteriùs dum Io. Garzias exegit fructus beneficij D. Innici poſt annum 1593. qui fructus ſunt illi qui modò repetuntur à mercatoribus tanquam indebiti, non probatur quòd hoc fecerit nomine mercatorum: teſtes enim ſuper hoc dati pro parte D. Innici, deponunt tantùm de publica voce & fama, quæ non prodeſt quando materia eſt recens, Caſſad. *deciſ. 1. num. 2. de probat.* cum alijs relatis per Viuium *opin. 274. num. 1.* & per Maſcard. *concluſ. 753. à num. 1. vſque ad 7.* Confeſſio autem ipſiuſmet Ioan. Garziæ loquitur de anno 1593. de quo non controuertitur mercatores. 3

exe-

exegiſſe, ſed hoc fuit computatum in ſummam debitam, ex prædictis, quod non appareat Ioan. Garziam exegiſſe poſt annum 1593. nomine mercatorum, ſequitur ipſos non teneri quia Dominus non tenetur de geſtis à ſuo Procuratore, niſi in quantum fecit procuratorio nomine, Ancharao. *conſil.28. num.5. verſic. Ita*, Socin. ſenior. *conſil. 154. lib.2.*

4 Non obſtat, quòd contractus etiam ſimpliciter factus præſumatur factus vigore mandati præcedentis, ex cumulatis per Menoch. *lib. 3. præſumpt.94. num.1. cum plurib ſeqq.* quia dupliciter fuit reſponſum. Primò hoc procedere reſpectu ipſius mandantis, cui non poteſt mandatarius negare ſe condixiſſe procuratorio nomine, quia eſſet allegare propriam turpitudinem, hoc eſt, fallentiam fidei, vt poſt Bald. & alios conſiderat Menoch. *vbi ſuprà verſ. & huius ſententiæ ratio eſt*. Secus quoad alios, qui non dederunt mandatum, Menoch. *vbi ſuprà num.16. cum plurib. ſeqq.*

5 Secundò ceſſat difficultas ex ſuprà firmatis, quòd ſcilicet mandatum mercatorum non extenderetur ad ſummas exactas per Ioannem Garziam poſt annum 1593. tanquam indebitas ipſis mandantibus. Ceſſante verò mandato, ceſſat, quod ſummæ ſimpliciter exactæ per Ioannem Garziam poſſint dici vigore mandati præcedentis, & applicantur dicta per Menoch. *vbi ſuprà num.38.* quòd actus ſimpliciter factus per Procuratorem, non cenſetur factus procuratorio nomine, quando ex hoc Dominus videretur in delictum.

6 Et prædicta eo facilius viſa fuerunt admittenda, quia ex deductis pro parte mercatorum apparet poſt annum 1593. fuiſſe ad inſtantiam creditorum D. Innici ab A. C. deputatum exactorem fructuum beneficiorum D. Innici quendam Garziam de la Mota, cuius nomine, & auctoritate poteſt eſſe quòd exegerit dictus Ioannes Garzias, quod etiam ſatis explicitè deponit ſeptimus teſtis quoad nonnullos annos. Vnde quòd talis exactio fuerit facta ad vtilitatem mercatorum vndequaque redditur dubium, & æquiuocum, & proinde prodeſt D. Innico, qui debet clarè probare ex ſuprà allegatis, maximè contra mercatores communiter tentos pro bonis, & legalibus.

R. P. D. VBALDO.

Romana pecuniaria.

Lunæ 30. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Agens ex contractu conditionali, quid probare debeat.

SVMMARIVM.

1 *Conditio debet probari adimpleta, vt quis agere poſſit ex contractu conditionali.*
Implementi exceptio impedit executionem obligationis Cameralis, ibid.
2 *Verba*, in euento che, & in tal caſo, *ſunt conditionalia.*
Conditio donec impleatur, impedit ortum obligationis, ibid.
Actio eſt filia obligationis, ibid.

DECISIO CCXCIII.

1 VErba inſtrumenti quòd D. Dux promiſit ſoluere D. Tiberio Carretto ſcuta 1521. viſa ſunt Dominis adeò clara vt propoſito dubio, an eſſet contra D. Ducem relaxandum mandatum vigore dicti inſtrumenti, prout à Carretto prætendebatur, vnanimes tenuerint negatiuam ſententiam; verba enim hæc ſunt, *Il Signor Duca promette pagare ſubito*, &c. *ogni volta, che riceua tal vtile, ò commodo dal d. Carretto nella cauſa Veneta donationis contra Antonio de Domo, che non habbia detto Antonio la confirmatione del mandato ottenuto*. Et deinceps adijcitur, *Et queſto con ragioni trouate dal Signor Tiberio, non dedotte ſin qui, ò non citate nelle Deciſioni à difeſa di detta Donna Maria*, &c. vnde cùm obligatio D. Ducis ſiue ſit modalis, ſiue conditionalis, ſit ſine dubio correſpectiua ad ſubminiſtrationem iurium per Carrettum promiſſam cum illa qualitate, vt ſint noua, nec antea deducta per Agentes D. Mariæ, & vt illis mediantibus, mandatum in eadem cauſa relaxatum non confirmetur, debet Carrettus docere, ſe hæc adimpleuiſſe ex parte ſua, vt poſſit agere ex tali contractu, *l. Iulianus, §. offerri. ff. de act. empt.* Aym. *conſ.151. num.10.* & ſtante huiuſmodi exceptione non implementi, impeditur executio etiam obligationis Cameralis, vt fuit dictum in cauſa Romana pretij vineæ 27. Iunij 1600. coram Reo. Lugdunen. & aliàs ſæpè.

Quòd autem Carrettus non impleuerit, deducebatur, 2 tum quia fuit factum decretum de exequendo mandato aliàs relaxato pro ſumma ſcut. 1800. dimiſſa tantùm in ſuſpenſo ſumma ſcutor. 1000. citra præiudicium iurium partium; tum quia fuit obtenta alia reſolutio pro Antonio de exequendo contra loca Montis fidei detenta per Dominam Lucretiam matrem D. Mariæ; vltra quod controuertebatur in facto, quòd motiua excitata per Carrettum eſſent noua, nec antea deducta, imò contrarium apparet ex nonnullis teſtibus, & actis datis pro parte D. Ducis; & demum videbantur tollere difficultatem alia verba dicti inſtrumenti ibi; *Et in euento che il detto Carretto ritardi l'eſſecutione di dette deciſioni, & in tutto le facci riuocare, in tal caſo vuol'eſſer obligato come s'obliga in forma Camera*, &c. quæ verba, *in euento che*, &c. & *in tal caſo*, abſque dubio videntur conditionalia, & ſunt etiam adiecta ſubſtantiæ obligationis D. Ducis, ibi, *vuol'eſſer obligato, & s'obliga*, &c. ideòque impediunt ortum obligationis, & conſequenter actionis, quæ eſt filia obligationis, *l. licet, §. ea obligatio. ff. de procur.* & not. *in l. item quia §. fin. ff. de pact.*

Et adhuc clariùs idem oſtendunt verba illa, *Non volendo che in caſo che non s'otteneſſe la riuocatione di dette deciſioni che le coſe narrate qui pregiudichino ad alcuno, mà che ſiano conoſciute, & vedute tutte da confidenti*; & ideò non videtur factus locus obligationi D. Ducis, ſiue præteritæ conditiones defecerint, ſiue pendeant. 3

Non obſtat, quòd Carrettus ſit creditor eiuſdem ſummæ ratione ſalarij; quia quidquid ſit de hoc, id eſt extra dubium, in quò ſtrictè agitur de obligatione D. Ducis; prætenſio autem ſalarij eſt contra D. Mariam eius vxorem, tanquam patris hæredem, ſuper qua pendet cauſa in Rota coram R. P. D. meo Dunozeto.

Et ita fuit deciſum.

R. P. D. VBALDO.

Neapolitana cenſus.

Mercurij 1. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Deuolutio non cadit in ſitu conceſſo ad fabricandam Eccleſiam, ſi Eccleſia fuerit fabricata, ſed datur actio pro cenſibus decurſis, & non ſolutis.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentum facit probationem probatam.*
2 *Solutio tanquam quid facti non præſumitur, ſed probari debet.*
3 *Hæres habet omnem actionem competentem teſtatori, quia in eum tranſlata ſunt omnia iura actiua, & paſſiua, n.3.*
4 *Monachus quidquid acquirit, monaſterio acquirit.*
5 *Epiſcopus Regularis bene poteſt ſibi acquirere, & non Eccleſiæ, ſi apparet id ab eo fuiſſe actum.*
6 *Sacræ res, & Eccleſia non ſunt amplius in commercio, & ideo in illis non cadit deuolutio.*
7 *Sententia iniuſta non poteſt tranſire in iudicatum.*

DECISIO CCXCIV.

BErnardinus, & Andreas fratres de Pirontis de anno 1 1568. conceſſerunt in emphyteuſim perpetuam fratri Alexandro Mollo Carmelitano quendam ſitum, ad effectum in eo fabricandi Eccleſiam, cum onere reſpondendi annuum canonem, ſeu cenſum ducator. viginti quatuor; qui cenſus inter alia bona illorum de Pirontis fuit mediante curia adiudicatus Vincentio Stazzano eorum creditori, & cùm Hieronymus Vincentij filius hæres, & donatarius

Digitized by Google

tarius egiſſet contra fratres Carmelitanos pro conſecutione canonum decurſorum, necnon ad declarationem deuolutionis, lata ſententia abſolutoria fratrum à Reuerendiſſimo Nuncio Neapolitano, illa fuit in gradu appellationis reformata, & quoad ſolutionem canonum decurſorum, & decurrendorum fuerunt condemnati fratres, quoad deuolutionem abſoluti; de qua vltima ſententia, cùm hodie ageretur in Rota, cenſuerunt Domini, illam eſſe confirmandam; nam intentio Hieronymi eſt fundata in publico inſtrumento conceſſionis in emphyteuſim, quod facit probationem probatam, Bald. *in l. quoties, in fin. C. de iudic.* Pariſ. *conſil.* 10. *num.* 70 *lib.* 1. Curt. iun. *conſ.* 109 *num.* 20.

2 Et de ſolutione canonum non docetur, quæ tanquam quid facti probari debet, *l. quingenta. ff. de prob.* Natt. *conſ.* 569. *num.* 1. *& ſeq.* Surd. *deciſ.* 105. *num.* 9. & licèt inſtrumentum non cantet de Hieronymo; tamen, vt dixi, ipſe eſt filius, & donatarius, & hæres Vincentij, vt ex iuribus datis in ſummario *num.* 6. *&* 7. Vincentio autem fuit adiudicatus cenſus de quo agitur, vt in eodem ſummario *num.* 2.

3 Vnde ſicuti Vincentius potuiſſet agere contra fratres; ita & Hieronymus eius hæres in quem fuerunt translata omnia iura actiua, & paſſiua, *l.* 1. *C. vt act. ab hered. & contr. hered.* Surd. *deciſ.* 240. *num.* 9.

Non obſtat præcipuum fundamentum informantium pro fratribus, quòd conceſſio fuerit facta fratri Alexandro abſque mentione, & interuentu fratrum, vel monaſterij; & ideò cùm ſitus pro quo ſoluitur cenſus, non videatur acquiſitus fratribus, & monaſterio, nec videantur fratres poſſe conueniri pro ſolutione dicti cenſus.

4 Quia fuit reſponſum, hanc exceptionem non releuare, tum quia quidquid acquirit Monachus, acquirit monaſterio, *cap. in præſentia*, vbi Doct. *de probat.* Innoc. & alij *cap. cùm olim* 2. *num.* 3. *de priuileg.* & quòd etiam frater Alexander voluerit acquirere monaſterio, apparet; quia in eodem inſtrumento promiſit Generalem ſui ordinis illud ratificaturum; tum etiam, quia in effectu monaſterium ratificauit, cùm appareat per inſtrumentum, fratres ſoluiſſe Pironus ducatos 72. pro tribus annis, vt in copia quæ fuit data.

5 Neque applicatur deciſio in cauſa Vercelleñ. ſpoliorum coram Reuerendiſſimo Bononieñ. ex aduerſo allegata, quia Epiſcopus Regularis benè poteſt ſibi acquirere tanquam Epiſcopus, & non Eccleſiæ, ſi appareat id fuiſſe ab eo actum, ex allegatis in deciſione: ſecus autem eſt in Monacho, qui non poteſt ſibi acquirere, ex ſuprà adductis.

6 Quo verò ad deuolutionem, Domini reſponderunt pariter pro confirmatione ſententiæ, cùm enim ex teſtibus datis pro ipſo Hieronymo conſtet in ſitu, de quo agitur, fuiſſe ædificatam Eccleſiam, non poteſt in eo cadere deuolutio, cùm non ſit amplius in commercio, *§. ſacræ. Inſtit. de rer. diuiſ.*

7 Non obſtat exceptio nullitatis ſententiæ de qua agitur vti latæ poſt ſententiam Nuntij, quæ tranſitum fecerat in iudicatum ob appellationem deſertam; quia reſpondebatur, tum quia illi fratres cenſebantur renunciaſſe, cùm paſſi fuerint diſcuti ſuper negotio principali, Alexand. *conſil.* 63. *ſtantibus num.* 21. *& ſeq. lib.* 4. tum quia ſententia Nuntij tanquam iniuſta non videbatur poſſe tranſire in iudicatum, Rot. *deciſ.* 311. *num.* 2. *part.* 2. *diuerſ.* & fuit dictum in Anconitana bonorum 20. Maij 1611. coram R. P. D. meo Manzanedo.

Et ita fuit deciſum.

R. P. D. PIROVANO.

Bononieñ. fideicommiſſi de Cattaneis.

Die 1. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Habetur in ſummario num. 1.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis ad certam lineam alienari non poteſt, etiam de licentia Domini directi in præiudicium vocatorum, & mortuo alienante, vocati recuperabunt bona, vide num.* 2. *&* 3.

3 *Inueſtitura emphyteotica, aut eſt pro ſe, & ſuis hæredibus legitimè deſcendentibus, cum facultate alienandi negatiuè concepta: aut eſt pro ſe, & quibus dederit, hoc modo comprehendit extraneos in ſtipulatione: priori modo non comprehendit, & licentia domini recipit interpretationem.*

4 *Emphyteuſis etiam Eccleſiaſtica venit in generali obligatione de euictione, & ſic remanet obligata, & hypothecata, declara vt num.* 5.

DECISIO CCXCV.

IN præcedenti reſolutione diei 4. Martij præſentis anni, magis placebat Dominis in terminis de quibus agitur opinio Baldi *in conſil.* 452. *lib.* 5. *num.* 5. & Alexand. *conſil.* 176. *num.* 2. *lib.* 4. & aliorum qui Bald. & Alexand. ſequuti ſunt, quam Ruin. *in conſil.* 165. *num.* 10. *& conſil.* 213. *num.* 7. *vol.* 1. & Anchar. *conſil.* 125. *num.* 4. Laderch. *lib.* 2. *conſil.* 1. *num.* 15. & aliorum, qui pro ea parte afferebantur. 1

Hodie cauſa repropoſita in eadem ſententia Domini permanſerunt, & quia pro parte eorum de Leonibus multæ rationes & Doctorum auctoritates cumulatæ fuerunt, ad oſtendendum, quòd attenta licentia alienandi in eademmet inueſtitura de voluntate domini appoſita bona emphyteutica poterant validè alienari durante linea, etiam in præiudicium vocatorum.

Aduerterunt in primis ad ſingulos auctores, quia non omnes quæſtionem in his terminis attingunt, ſed tantùm Gozadin. *conſ.* 25. *num.* 19. Tob. Non. *conſil.* 6. *num.* 3. Ruin. *conſ.* 165. *num.* 10. *& conſ.* 213. *num.* 7. *lib.* 1. Peregr. *conſ.* 31. *num.* 1. *lib.* 1. Cæteri verò, vt videre licet ex informationibus datis, examinant alias quæſtiones, nempe quando non obſtante licentia alienandi data in inueſtitura teneatur emphyteuta, nihilominus in alienatione requirere licentiam domini, qui caſus non pertinet ad terminos noſtros, quia ex pacto tenentur inueſtiti petere licentiam, vel quando inueſtituræ fuerunt conceſſæ cum clauſula, *& quibus dederit*, vel æquipollentibus dictæ clauſulæ, prout eſt clauſula, *ad habendum*, &c. vel, *pro quibuſcunque hæredibus*, vel *pro quibuſcunque maſculis*, & ſimiles clauſulæ in inueſtitura non leguntur, vel demum quando finita linea contenditur inter Eccleſiam & ſucceſſores vniuerſales, vel ſingulares, an bona ſint deuoluta, qui caſus nondum euenit, cùm hodie agatur inter comprehenſos & ſingulares ſucceſſores. 2

Et ſi dicatur cum Laderchio *conſ.* 1. *num.* 15. nihil intereſſe quòd licentia data ſit vno, vel alio modo, cùm ſemper id expreſsè actum ſit inter partes, vt Eccleſia requiſita alienare poſſit, multum tamen referre viſum eſt ſi recipiatur inueſtitura pro ſe, & ſuis hæredibus ex eo legitimè deſcendentibus, necnon nomine & vice fratrum ſuorum, adiecta deinde facultate alienandi modo negatiuo concepta, vt non liceat alienare, niſi certa forma ſeruata, aut recipiatur pro ſe, & quibus dederit, vel cum clauſulis æquipollentibus, in hoc enim poſteriori caſu non videtur poſſe gloſſari à iure, quin extranei ſint comprehenſi in ſtipulatione, vt animaduertit Aldobrand. *conſ.* 35. *num.* 33. ex ſententia Calcan. *conſ.* 51. *num.* 8. *verſ. non obſtat dictum Angeli.* In primo verò caſu verba clauſulæ non includunt per ſtipulationem illum, in quem fit alienatio, ideò licentia recipit interpretationem vel à iure, quod admittit vt mortuo alienante, alij ad quos ea res reditura erat, poſſint illam vendicare, *cap.* 1. *de feud. Marchiæ cap.* 1. *de grad. ſucceſſ. in feud. cap.* 1. *de alienat. feud. patern.* Alex. *in alleg. conſ.* 106. *num.* 1. *lib.* 4. vel dubia remanet propter effectus in alia deciſione enumeratos, ad quos poteſt referri, & alter redditur, vt finita linea alienatio ſuſtineatur in præiudicium domini, aliàs bona deuoluerentur ad Eccleſiam etiam interpellatam ſi emere voluerit propter ius datoris, quod extinguitur cum ipſa linea, *l. lex vectigalis. ff. de pignor. l. peto, §. prædium. ff. de leg.* 2. gloſſ. *in cap.* 1. *de alienat. feud. patern.* & eo caſu dicit Alexand. *in d. conſ.* 106. *num.* 2. quòd licentia non fortificat ius alienantium plus quàm ſi non eſſet appoſita, quia ſatis eſt vt operetur aliquem effectum, abſque eo quòd deroget pacto claro in fauorem comprehenſorum firmato. 3

Secundò principaliter fuit ponderata ratio ab eiſdem poſita, vt ſcilicet ex licentia alienandi non inducatur, neque incontinenti correctio, neque repugnantia eo modo quo poſſunt concurrere fideicommiſſum & facultas alie-

nandi

Digitized by Google

nandi, & eo caſu ex vi permiſſæ alienationis in contractu deſcendentes ſunt vocati ſub tacita conditione, ſi non ſequatur alienatio, quæ ratio vltra quòd præſupponit licentiam omnino præiudicialem vocatis, & in præſenti dubitatur in quem caſum debeat referri ad omnes, & conſequenter etiam ad præiudicium vocatorum, vel ad alios, omiſſo eorum præiudicio, nihilominus conuenit caſui de quo agitur, quia bona non fuerunt alienata, prout etiam in alia deciſione fuit conſideratum inhærendo opinioni Baldi, & Alexandri.

4 Nec obſtat quòd etſi bona non ſint alienata, fuerunt tamen obligata, & hypothecata pro euictione ex generali obligatione, quæ legitur in inueſtitura, in qua venit etiam emphyteuſis Eccleſiaſtica, Rot. *deciſ.426. num.6. part.1. diuerſ.* Card. Seraph. *deciſ.1290. num.4.* & potuiſſe obligari ex eadem facultate alienandi dicebatur ea reſolutione in Romana domus de Creſcentijs 4. Februarij 1605. coram R. P. D. Litta.

5 Quia fuit reſponſum, quoad obligationem tenere quidem in præiudicium obligantis, & iure illius durante, & eorum qui tenentur ſeruare factum illius; ſecus verò eo mortuo quoad præiudicium vocatorum, *l. lex vectigalis. ff. de pignorib.* & latiſſimè comprobat Aldobrand. *conſ.35. num.22. & ſeqq.* Quo verò ad facultatem obligandi, eam non contineri in inueſtitura, ſed benè prohibitionem expreſſam, & vltimus ſi in facultate vendendi comprehenderetur licentia obligandi & hypothecandi, non etiam conſtat quòd illa fuerit petita & obtenta, prout neceſſarium eſt pro obſeruatione pacti.

Et ex prædictis patet rationes vel non concludere, vel conuenire cum caſu de quo agitur, & authoritates non præponderare aduersùs Bald. & Alexandr. & alios pro contraria opinione allegatos, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana vineæ, ſeu Saluiani interdicti.

Die 1. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Confeſſio dotis receptæ facta à viro, probat veram numerationem, & præiudicat tertio, ſi præceſſit promiſſio dotis.

SVMMARIVM.

1 *Probatio per inſtrumentum publicum dicitur veritas apparens, & probatio probata.*

2 *Libri officialis publici ratione publici officij plenam fidem merentur, quia & vili nuncio creditur in pertinentibus ad ſuum officium, multo magis huiuſmodi libris.*

3 *Confeſſio de dote recepta facta à marito, etiam in teſtamento probat in præiudicium tertij, ſtante promiſſione antecedentis dotis, & redditur veriſimilis, & probat veram numerationem, & num.4. declara de promiſſione facta ipſi viro, non alteri, vel & vxori, num.6.*

4 *Quantitate promiſſa viro, etiam ſi ſoluenda ſit in tot mobilibus pro acconcio, ſeu alijs æſtimandis, quia per æſtimationem tranſeunt in dominium viri, in euentum reſtitutionis debet reſtitui quantitas, & n.5.*

5 *Pretium confeſſatum præſumitur eſſe iuſtum, & condignum vero valori, licet de æſtimatione non conſtet.*

6 *Donatio inter virum, & vxorem conſtante matrimonio à iure improbatur, & ideo confeſſio viri de recepto ſonat in dationem, ſi eſt non præcedente obligatione ad ſui fauorem.*

DECISIO CCXCVI.

Viſum eſt Dominis conſtare de conſtitutione dotis Olympiæ, & ſolutione, & eſſe præfigendum terminum hæredibus Petri ad liquidandum melioramenta, reſeruando in alia diſputatione, determinationem ſuper effectu dubij.

Ex inſtrumento enim quod datur ſub die 3. Decembris 1578. legitur fuiſſe conuentum inter prædictam Olympiam & Bartholomæum de matrimonio contrahendo, & per Vincentiam Olympiæ matrem fuiſſe promiſſam eidem Bartholomæo dotem in ſumma ſcutorum 1000. computatis ſcutis ducentis in tot bonis pro acconcio, & vltra prædicta eadem Vincentia promiſit donare Olympiæ filiæ ſuæ poſt ſequutum matrimonium, & in tempore ſibi bene viſo ſcuta 300. in tot iocalibus, & pro aſſecuratione dotis idem Bartholomæus obligauit & hypothecauit omnia bona, & in ſpecie vineam tunc ab eo poſſeſſam, & cum obligatione Camerali.

1 Quæ omnia non indigent alia diſcuſſione, aut diſceptatione, cùm pendeant ab inſtrumento, quæ veritas dici ſolet apparens, & probatio probata, *cap. cum Ioannes. verſ. ſed ad hoc autem. de fid. inſtrum.* & latè firmauit Tiraq. *de retract. lignag. §.2. gloſſ.1. num.20.*

2 De ſolutione etiam viſum eſt conſtare, quia reſpectu ſcutorum 800. apparent ſoluti in quinque locis montium fidei, vt ex partita librorum montis quæ datur extracta per Secretarium, quibus libris vti de publico tentis & confectis ab officiali ratione publici officij ſolet dari plena fides, Bart. *in l. quadam, §. nummularios, in fine ff. de edend.* Crauett. *de antiq. temp. in ſect. quarto limitatur, num.62. & 65.* dicit, ſi creditur vili nuncio in pertinentibus ad eius officium, multò magis credi debet libro talis officialis, Bec. qui loquitur in libris magiſtratus Theſaurarij, & aliorum *in conſ.5. num.2. & 3.*

3 Et vlteriùs iuſtificatur ex confeſſione eiuſdem Bartholomæi in teſtamento, cum quo deceſſit, quæ in præiudicium tertij benè probat, attenta promiſſione dotis antecedenti, & in eiſdem quinque locis montis prædicti, per quam confeſſio redditur veriſimilis, & tertio nocet tanquam probans veram numerationem, Soccin. ſenior *in l. 1. num. 78. & 95. ſolut. matrim.* Didac. *variar. reſolut. lib.1. cap.7. num.6.* Oſaſch. *deciſ.172. num.11.* Bec. *conſil.52. num.10.* Surd. *deciſ.55. num.5. & 6.* & hoc ipſum fuit firmatum in cauſa Vrbeuetana dotis 7. Iunij 1600. coram Reuerendiſſimo Archiepiſcopo Bononien.

4 Similiter dicebatur conſtare de ſolutione ſcutorum 200. pro reſiduo dotis promiſſę ex ſimili confeſſione eiuſdem Bartholomæi in teſtamento emanata, quia ante fuerunt in dotali inſtrumento promiſſa in tot mobilibus pro acconcio. Nec refert quòd data ſint mobilia, quæ vſu conſumuntur, & veriſimiliter conſumpta videantur ab anno 1578. vſque ad annum 1615. de quo tempore deceſſit Bartholomæus, quia promiſſio incipit à quantitate ſcutorum 200. pro acconcio, quamuis in ſolutione detur aliud pro alio ex conuentione, nempe mobilia æſtimanda per peritum, quod licere videtur, & per æſtimationem tranſeunt in dominium mariti, cuius vſu conſummuntur, Bald. *in l. ex conuentione, num.1. verſ.3. C. de pact.* Afflict. *deciſ.270. n.2.* Seraph. *deciſ.1207* Bec. *conſ.42. num.9. & 10.*

5 Et verè pretium debetur, quia vera dos in ea parte eſt in pretio, non autem in mobilibus, vt dicit Bald. *in l. quoties n.9. C. de iure dotium*, & licèt de æſtimatione mobilium verè non conſtet, tamen quia in præſenti præceſſit promiſſio ſcutorum 200. pro reſiduo dotis in tot bonis mobilibus pro acconcio, & Bartholomæus faſſus eſt in teſtamento ſcuta 200. de mobilibus, non autem mobilia, inde præſumitur pretium confeſſatum iuſtum & condignum vero valori, Bal. *in d. l. ex conuentione, de pactis*, & fuit in his terminis firmatum in cauſa Romana dotis 9. Decembris 1613. coram R. P. D. Vbaldo.

6 Quo verò ad alia ſcuta 300. promiſſa pro iocalibus, viſum eſt non conſtare de ſolutione, quia ſola mariti confeſſio in præiudicium creditorum non ſufficit ad probationem veræ numerationis, non præcedente aliqua promiſſione, vt ſuprà dictum eſt, quæ promiſſio hic non legitur facta Bartholomæo, ſed Olympiæ filiæ; ideò talis confeſſio conſtante matrimonio magis videtur inferre ad donationem, quàm ad veritatem numerationis; quæ donatio regulariter inter coniuges, ſtante matrimonio improbatur, Bart. *in l.2. §. creditum, num.5. ff. ſi cert. pet.* & latè fuit firmatum in cauſa Ferrarien. dotis 4. Martij 1615. coram R. P. D. Buratto, & ita fuit reſolutum.

R. P. D.

R. P. D. VBALDO,

Romana cenſus.

Mercurij 1. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Agitur quando obligatio mulieris dicatur facta ex falſa cauſa, & an expenſæ factæ in fundo dotali pertineant ad maritum, vel vxorem, & quando cauſa colendi fundum dotalem dicatur ſufficiens pro ſuſtinenda obligatione mulieris.

SVMMARIVM.

1 *Decretum iudicis in contractu mulieris interpoſitum, habet præſumptionem pro ſe, & cauſa expreſſa præſumuntur vera, & ſufficientes, donec contrarium probetur: vbi maximè ſi interuenerint ſolemnitates, & quod tunc falſitas eſt plenè probanda per eum qui vult annullare contractum.*

2 *Fructus rei dotalis ad maritum pertinent.*

Expenſa in recolligendis fructibus rei dotalis pertinent ad maritum, num. 2. & 6. fallit quando ſunt exceſſiua fructuum, num. 2.

Decretum iudicis interpoſitum ex pluribus cauſis ſuſtinetur quando principalis cauſa eſt vera, licèt aliæ ſint falſa, ibid.

Contractus mulieris non vitiatur ex falſitate vnius cauſa, quando aliæ cauſa expreſſa ſunt vera, ibid.

3 *Expenſa neceſſaria, & reſpicientes perpetuam fundi dotalis vtilitatem ad vxorem pertinent.*

4 *Aſſertio contrahentis facta cum iuramento operatur vt ipſe dicatur obligatus, licèt aliàs non teneatur.*

5 *Verſio in vtilitatem mulieris, vel minoris, non eſt probanda per contrahentem cum illis, nec de ea contrahens debet eſſe ſollicitus.*

6 *Fundus datus marito in ſolutum pro dote, tranſit in eius dominium.*

7 *Expenſa omnes facta in fundo dato in ſolutum pro dote, pertinent ad maritum.*

DECISIO CCXCVII.

1 FVit tentum pro confirmatione ſententiæ extra Rotam latæ pro validitate cenſus de quo agitur ille enim fuit conſtitutus, & venditus cum ſolemnitatibus requiſitis, tam ex Bulla fel. record. Pij V. quàm ex ſtatuto vrbis de contractibus mulierum, vt ex lectura inſtrumenti apparet; vnde ſolùm videbatur reduci difficultas ad defectum cauſarum in inſtrumento expreſſarum, & cùm ſuper ijs fuerit interpoſitum decretum iudicis pro earum veritate, & ſufficientia in dubio præſumitur donec contrarium probetur, præſertim ſtantibus ſolemnitatibus contractus, Menoch. poſt relatos *lib. 2. præſumpt. 75. num. 12. & ſeqq.* & quòd mulieri volenti annullare contractum, incumbat onus probandi falſitatem cauſarum, fuit dictum in Romana Saluiani 15. Decembris 1614. coram R. P. D. meo Pamphilio, & quòd hoc caſu requiratur plena, & concludens probatio, fuit dictum in Romana locorum Montium 13. Nouembris 1613. coram me.

2 Et quoad primam cauſam, quòd Agatha non poſſet coli facere vineam propter eius magnitudinem, & ne ob non legitimam culturam, & gubernium dereretur, licèt diceretur pro parte Agathæ quæ cenſum impoſuit, quòd cultura ſpectabat ad maritum; tanquam reſpiciens recollectionem fructuum, qui de re dotali, qualis erat hæc vinea, pertinent ad maritum, iuxta *l. fructus, cum ibi not. ff. ſolut. matrim.* & ſic videtur conſtare de falſitate huius cauſæ; tamen reſpondebatur hanc cauſam fuiſſe expreſſam, eo quia impenſa eſſet maxima, & ſic potuit eſſe exceſſiua fructuum. Quod redditur etiam veriſimile, cùm in inſtrumento dotali aſſeratur, vineam eſſe grauatam annuo canone ſcut. 16. hoſpitali S. Iacobi incurabilium debito, & ideò fuit etiam expreſſum in dicto inſtrumento cenſus, quòd omne id cederet in damnum, & detrimentum dotis ipſius Agathæ, & conſequenter in hoc non probatur falſitas cauſæ: quia non apparet prætenſas expenſas potuiſſe fieri cum fructibus, & ſic a marito, qui vltra illos non tenetur, iuxta not. *in l. diuortio, §. impendia, ff. ſolut. matrim.* vltra quòd etiamſi iſta cauſa eſſet minus vera, vel ſufficiens, non videtur ex hoc vitiari contractus, ſed ſufficit alias cauſas expreſſas eſſe veras, Innoc. *in cap. in præſentia*, vbi Abb. *num. 8. de renunc.* Dec. *in l. ſi donatione, num. 15. C. de collat.* Sicut etiam decretum interpoſitum ex pluribus cauſis, ſi vna ſit falſa, ſuſtinetur tamen, & valet quando principalis cauſa, ſuper qua fuit interpoſitum, eſt vera, Caſtr. *conſ. 201. verſ. breuiter contrarium lib. 1.* cum alijs per Modern. *ad ſtat. vrb. lib. 1. cap. 151. gloſſ. 21. num. 37.* & in caſu non poteſt dici alias cauſas, de quibus mox, non eſſe principales.

Aliæ enim duæ cauſæ expreſſæ in inſtrumento, videlicet 3
pro reſtauranda domo vineæ, quæ minabatur ruinam, & indigebat recuperatione, aliàs non poterat Agathæ inſeruire, & pro ſoluenda taxa reaptationis viæ pro cannis 97. ante ipſam vineam, ad quam ſolutionem cogebatur à magiſtris viarum, cùm contineant expenſas non ſolùm vtiles, ſed etiam neceſſarias, & quæ reſpiciunt perpetuam fundi vtilitatem, videntur ſufficientes pro ſuſtinendo cenſu, cùm illæ expenſæ ſpectarent potius ad vxorem, quàm ad maritum, iuxta text. *in dicta l. diuortio. §. impendia*, & ibi Doctor. *ff. ſolut. matrim. & in l. 1. l. 3. l. quod dicitur. ff. de impenſ. in reb. dot. fact.* Alexand. *conſil. 162. num. 1. & ſeq. lib. 7.*

Quæ eo magis videbantur amplectenda, ex quo mu- 4
lier in inſtrumento cenſus medio iuramento aſſeruit, huiuſmodi vineam pleno iure dominij ad ſe ſpectare, & ſuam eſſe liberam, immunem, & exemptam, quo caſu etiamſi vinea ſit dotalis; ipſa tamen per impoſitionem dicti cenſus teneretur, Tiraquell. *de retract. lignag. in fin. num. 99.* Rota *deciſ. 281. num. 27. part. 2. diuerſ.*

Non obſtat, quòd emptor cenſus debuerit eſſe ſollicitus 5
quòd pecuniæ verterentur in cauſas expreſſas; quia de hoc ſtatutum non loquitur, & regula eſt in contrarium, Surd. poſt alios *deciſ. 156. num. 9.*

Nec releuare videbatur, quòd maritus Agathæ acceſſerit, & ſe principaliter obligauerit abſque vlla releuatione, ex quo videtur agnouiſſe tanquam proprium debitum, & Ioann. Baptiſta emptor cenſus videatur incontinenti declaraſſe dictas pecunias perueniſſe ad manus mariti Agathæ, quia reſpondebatur hæc non repugnare præcedenti contractui inito cum Agatha, cùm non excludatur quòd pecuniæ priùs peruenerint ad manus Agathæ, prout expreſsè cantat inſtrumentum, & deinde ad maritum pro executione cauſarum expreſſarum in inſtrumento, & quoad fideiuſſorem mariti placuit deciſio in cauſa Romana Saluiani interdicti 11. Ianuarij præteriti coram R. P. D. meo Manzanedo.

Demum non obſtat deciſio in Romana Societatis offi- 6
cij coram bo. me. Penia, & aliæ allegatæ; quia ibi pecuniæ erant captæ ad ſocietatem officij pro ſola prædij cultura, quæ non indigebat tam magnis impenſis, & pro recollectione fructuum, quæ impenſæ certè pertinent ad maritum, non autem pro cauſis reſpicientibus perpetuam fundi vtilitatem, vt in caſu noſtro; vltra quòd in dicta Romana ſocietatis prædium erat datum marito in ſolutum pro dote; vnde tranſierat eius dominium in virum; meritò indiſtinctè omnes impenſæ pertinebant ad virum, vt hic in fine deciſionis; ſed hic expreſsè fuit conuentum, vt vinea eſſet fundus dotalis, ideò habent locum quæ ſuprà deducta ſunt.

Ex quibus fuit concluſum, ſententiam eſſe confirmandam, &c.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Terracinen. paludum.

Mercurij 1. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Plures inſimul obligati in contractu locationis; an, & quando cenſeantur obligati in ſolidum, an pro rata, & de nouatione quando cenſeatur inducta per decretum, & ſententiam iudicis.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Obligati in ſolidum non cenſentur obligati pro rata.*
2 *Nouatio in dubio non cenſetur facta per ſententiam, & n. 3. vbi vide.*
3 *Nouatio non cenſetur facta per actum compatibilem.*
4 *Obligatio plurium perſonarum in dubio intelligitur pro rata, & non in ſolidum.*
5 *Socij plures obligati nunquid in ſolidum obligari cenſeantur.*
6 *Clauſula* in ſolidum, *quando inducat obligationem in ſolidum quoad omnes obligatos.*
Verba impropria interpretanda ſunt ad euitandum contrarietatem, & correctionem in continenti, ibid.

DECISIO CCXCVIII.

1 DVbitaui, an mandatum contra Bonificatores paludum pontinarum relaxatum ſit contra eos in ſolidum, vel pro rata vniuſcuiuſque mandandum executioni? Et Rota cenſuit, in ſolidum executionem eſſe faciendam contra Ioannem, & Annibalem de Lilijs, vel eorum hæredes Gaſparem Garzonium, & Marcum Antonium locaſatum in locatione tenutarum Plani, & Carrariæ nominatos. Conſtat enim ex inſtrumentis productis, illos pro contentorum in eis obſeruatione, ſe in ſolidum obligaſſe, quæ dictio *in ſolidum*, non poteſt intelligi pro rata ſolummodo portionum, pro quibus ipſi fuerunt in ſocios aſſumpti, vt fuit dictum in Romana mutui 16. Nouembris 1601. coram Illuſtriſſimo Lancellotto, & in Romana caſalis Palazetti 16. Decembris 1587. coram Robuſterio.

2 Non obſtat horum obligationem fuiſſe nouatam per ſententiam bo. me. Cardinalis Plati, nam vltra quòd in dubio nouatio facta non cenſetur, *l. fin.* vbi DD. *C. de nouat. §. præterea. Inſtit. quibus mod. toll. oblig.* Gabr. *tit. de nouat. concluſ.* 1. *num.* 1. Cùm tamen in ſententia declararetur, Bonificatores pro tenuta Plani à locatione recedere potuiſſe, non autem pro tenuta Carrariæ, pro qua illi fuerunt ad ſolutionem condemnati, reſpectu huius tenutæ nullo modo fuit aliquid innouatum.

3 Nec valet dicere, nouationem ſaltim inductam eſſe per iudicis liquidationem, & mandatum, citatis omnibus Bonificatoribus relaxatum, quia cùm liquidatio, & generalis citatio ſoltim emanauerit, vt omnes debitores afficeret, dici non poteſt à priori obligatione in ſolidum facta receſſum, cùm hæc inuicem ſint compatibilia, Menoch. *conſ.* 331. *num.* 32. Alex. *conſil.* 139. *num.* 3. *lib.* 6. Surd. *deciſ.* 71. *& conſ.* 202.

4 Quo verò ad non nominatos in locatione, Domini voluerunt eos pro ipſorum tantùm rata poſſe conueniri, cùm regulariter plures obligati pro ſua tantùm rata obligati cenſeantur, *l. reos, §. cum in tabulis. ff. de duobus reis, & l.* 1. *C. ſi plures vna ſentent.* cum alijs per Surd. *conſ.* 150. *num.* 34. *& ſeq.* Rota Ianuen. *deciſ.* 14. *n.* 67.

5 Non obſtat, Aſcanium principalem conductorem pro ſe, & ſocijs cum obligatione in ſolidum fuiſſe ſtipulatum, & ſocios omnia per illum promiſſa ratificaſſe, vnde omnes tanquam ſocij videantur in ſolidum poſſe conueniri, ex allegat. in Lauretana grani 21. Iunij 1610. coram R. P. D. meo Pirouano. Omiſſa enim diſputatione, an ſimus in terminis ſocietatis, vel potiùs locationis, reſpondetur ex ratificationum inſtrumentis ſatis apertè conſtare, Bonificatores pro ſuis tantummodo ratis obligari voluiſſe, & ſic dato etiam quòd in terminis ſocietatis verſaremur, non tamen in ſolidum illi conueniri poſſent, cùm à conuentione contractus legem accipiant, *l. contractus. ff. de reg. iur. l.* 1. *§. ſi conuenerit. ff. depoſ.*

6 Nec releuat, dictos Bonificatores in vim clauſulæ *in ſolidum*, in inſtrumento ratificationis poſitæ, cenſeri etiam in ſolidum obligatos, quia cùm appareat, ipſos pro ſua tantùm rata teneri voluiſſe, clauſula *in ſolidum*, pro ipſorum ratis debet intelligi, *l. ad ea, §. in contractu. ff. de reg. iur.* Specul. *de empt. & vend. §.* 1. *num.* 18. *verſ. item nota.* Alciat. *de verb. ſignific. lib.* 4. *in fine*, & licèt hæc impropria videatur interpretatio, ad euitandam nihilominus contrarietatem, & ne incontinenti correctio inducatur, venit admittenda gloſſ. *in l. ſi idem, §. fin. ff. de iuriſdict. omnium iud.* Bald. *conſ.* 357. *in princip. lib.* 4. Alex. *conſ.* 48. *num.* 6. *& ſeq. verſ. item illud*, Aymon *conſ.* 70. *ſub num.* 3. *&* 5.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Leodien. pactorum matrimonialium.

Mercurij 1. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Nouationis plura notanda, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Pacta, & conuentiones ſeruanda ſunt.*
2 *Nouatio primæ conuentionis non cenſetur inducta ex eo quòd minus ſcriptum ſit, quàm conuentum.*
3 *Nouationem non eſſe inductam, coniecturis probari poteſt.*
4 *Contractus cenſetur perfectus per dationem manus inuicem contrahentium.*
Confeſſio probat contra confitentem, ibid.
5 *Obligatio quando continet duo, & vnum tantùm in ſolutione explicatur, electio ſpectat ad debitorem, non autem ad creditorem.*

DECISIO CCXCIX.

ARnoldus Hocht volens filiam ſuam nuptui tradere, 1
quædam inniuit pacta matrimonialia cum Ioanne Selis patre ſponſi, quibus inter alia Ioannes in matrimonij ſubſidium promiſit ſoluere florenos nouem millia monetæ Brabantiæ, & donec bona pro illis inueſtiendis inuenirentur, pollicitus fuit quolibet anno ſexcentos eiuſdem monetæ florenos erogare, celebrato in vim harum conuentionum inter dictas partes inſtrumẽto publico, cùm poſtea fuiſſent inuenta bona pro florenorum nouem millium inueſtimento. Arnoldus pater ſponte Ioannem appellauit ad eos perſoluendos, & cùm in vim inſtrumenti ſolùm prætenderet ad florenos annuos ſexcentos teneri, orta inter ipſos controuerſia, fuit per officialem Leodienſem Ioannes condemnatus ad ſolutionem iuxta pacta matrimonialia florenorum nouem millium, ſed cauſa per viam appellationis in Rota coram me introducta, dubitaui an dicta ſententia confirmanda eſſet, vel infirmanda, quam Domini confirmandam eſſe cenſuerunt, conſtat enim Ioannem promiſiſſe florenos nouem millia, & donec illis poſſent inueſtiri, florenos ſexcentos annuos, vnde ſecuro matrimonio cùm fuerint inuenta bona pro dicto inueſtimento, benè fuit Ioannes condemnatus ad florenos nouem millia, *l.* 1. vbi Bart. & Bald. *& l. iuris gentium, §. prætor ait. ff. de pactis. l.* 1. *ff. de conſtit. pecun.* Dec. *conſ.* 638. *num.* 1.

Non obſtat in inſtrumento poſtea celebrato non legi 2
promiſſos florenos nouem millia, ſed annuos tantùm ſexcentos, quia non ideò receſſum videtur à conuentione de dictis florenis nouem millibus perſoluendis, nam vltra quòd receſſus non præſumitur, *l. fin. vbi Doct. C. de nouat.* ceſſat in caſu noſtro difficultas, cùm in inſtrumento nihil contrarium appareat conuentionibus inter partes antea confirmatis, vnde ab illis dici non poteſt receſſum, nec in aliquo eis derogatum, ſed plus conuentum, minus autem ſcriptum in inſtrumento, Aym. *conſ.* 374. *n.* 2. *lib.* 3. Rom. *conſ.* 91. *n.* 9.

Idem comprobatur ex litteris ipſius Ioannis poſt inſtru- 3
mentum tranſmiſſis, in quibus fit mentio de dicto debito florenorum nouem millium, & de aliorum ſexcentorum ſolutione, donec primi inueſtirentur, quod etiam confirmatur ex teſtibus pro parte Arnoldi examinatis, ex quibus clarum per inſtrumentum à prima conuentione receſſum non fuiſſe, tantò magis cùm id etiam colligi poſſit ex coniecturis, vt per Surd. *deciſ.* 70. *n.* 9. *& ſeq. & conſ.* 202. *n.* 24.

Nec valet dicere in conuentionibus ante inſtrumentum 4
ſolum habitum fuiſſe tractatum, nihil verò concluſum; ex teſtium enim depoſitionibus contrarium apparet, poſt dictas videlicet conuentiones, partes inuicem ſibi manus dediſſe, quod contractus perfectionem denotat, gloſſ. *in l.* 1. *in verb. pactum in fin. ff. de pact. & in l.* 1. *in verbo percuſſit.*

Digitized by Google

conſit. ff. de cenſibus. Hanc etiam contractus perfectionem faſſus fuit Ioannes in reſponſionibus ad petitiones, quæ confeſſio benè contra ipſum confitentem, probat *l. cum te, la 2. C. de tranſact. l. generaliter. C. de non num. pecun.*

5 Non obſtat hìc duo eſſe in obligatione, vnum tamen in ſolutione ad debitoris, non autem creditoris electionem, ex *l. ſi duo, in fin. ff. de verbor. obligat.* vnde per ſolutionem ſexcentorum florenorum, liberationem in nouem millibus contingere, nam hìc duo non fuerunt alternatiuè, ſed copulatiuè in obligatione poſita, & ſic prædicta non militant, *l. ſi quis ita*, vbi Bart. Bald. Doct. *ff. de verb. oblig.*

Sicut pariter allegata obſeruantia, quòd floreni ſexcenti per plures annos fuerint ſoluti, non releuat, quia reſpectu implicationis ſupradictæ non verſamur in conditione de futuro, in qua locum habere nequit obſeruantia, Aym. *conſ.680. num.5. & in tract. de antiq. temp. parte 2. num.28.*

R.P.D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Tuſculana ſyluarum.

Luna 6. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Lignandi, & paſcendi quaſi poſſeſſio nomine vniuerſitatis cenſetur etiam probata per teſtes deponentes ſic vidiſſe lignare, & paſcere à ſingulis eiuſdem vniuerſitatis hominibus.

SVMMARIVM.

1 *Lignandi, & paſcendi quaſi poſſeſſio nomine vniuerſitatis cenſetur etiam probata per teſtes deponentes ſic vidiſſe lignare, & paſcere à ſingulis eiuſdem vniuerſitatis hominibus, & n. ſeqq.*

6 *Poſſideri poteſt à pluribus perſonis vna & eadem res, diuerſis tamen reſpectibus.*

7 *Vniuerſitati præiudicare non poſſunt actus geſti à particularibus perſonis eiuſdem vniuerſitatis.*

8 *Poſſeſſio probata in vna ſylua, non cenſetur probata in alia.*

9 *Præſumptio poſſeſſionis clandeſtina, & turbatiua tollitur per teſtes deponentes de antiquiſſima poſſeſſione.*

10 *Teſtium dicta non ſunt cauillanda, ſed coadiuuanda, & ad concordiam reducenda.*

11 *Exceptio dominij non admittitur in ſummariſſimo manutentionis iudicio.*

DECISIO CCC.

1 Firmato coram me ſub die 18. Maij præteriti, quòd vniuerſitati, & hominibus terræ Rochæ Papæ dandum eſſet mandatum de manutenendo pro lignorum inciſione, necnon confectione carbonum in ſyluis in eo territorio exiſtentibus, ex quo pro parte Excellentiſſimi D. Comeſtabilis informatum non fuerat, denuò cauſa ipſo audito per me propoſita viſum Dominis fuit ſtandum in deciſis, non obſtantibus in contrario adductis.

2 Et primò non releuat communitatis poſſeſſionem ex poſſeſſione ſingulorum non probari, cùm aliud ſit ipſa communitas, aliud ſinguli de communitate, ceſſat enim obiectum ex teſtium depoſitionibus, ex quibus probatur ſingulos tanquam in ſylua communitatis inciſiſſe ligna, nec non de ſcientia, & patientia eiuſdem communitatis apparet ex continuata ſyluarum inciſione per longiſſimum tempus, & ex alijs actibus conuocato Concilio pro ipſius ſyluæ defenſione factis, ex quibus per ſingulos benè dicitur acquiſita & conſeruata communitatis poſſeſſio, vt per Cepoll. *de ſeruit. ruſtic. præd. tit. de ſeru. iuris paſcen. c.9. num. 26. & ſeq.* Pariſ. *conſ.11. num.72. lib.1.* Surd. *conſ.28. n.32. & ſeq.* Afflict. *deciſ.376. num.6.*

3 Et licèt iſti particulares poſſeſſionis vtilitatem in vſum proprium conuerterint, non tamen implicat in eſſe vniuerſitatis, vtilitatem verò ſingulorum, gloſſ. *in l. ſicut, in verbo, non debetur, in fine. ff. quod cuiuſque vniuerſitatis nom.* Paul. de Caſtr. *in dicta l. ſicut, §. ſi quid vni num.6.*

Non obſtat, ab antiquiſſimo tempore DD. Columnenſes locaſſe ſyluaticum, & pretium recepiſſe, quia poſſeſſioni dictorum hominum id non repugnat, cùm ſolutio facta fuerit pro gabella reſpectu iuriſdictionis in extractione, vt ex teſtibus etiam colligitur, qui deponunt ſolutioni dumtaxat locum fuiſſe, vbi carbones, & ligna de territorio extrahebantur, non autem quando pro vſu dictorum hominum inſeruiebant. 4

Non obſtat pariter eoſdem homines de ſatis vineis, & arundinetis D. Comeſtabili certam portionem reſpondere: nam inde ad poſſeſſionem, de qua agitur, inferri non valet, ſicut etiam non releuat abſque licentia DD Columnenſium dd. ſyluas ad culturam redigi non poſſe, hæc enim ad præſentem caſum non influunt, cùm hodie ſolùm de lignis incidendis, & conficiendis carbonibus agatur. 5

Non obſtat Comeſtabilem eſſe in poſſeſſione glandiandi, vendendi paſcua, nec non cuſtodes apponen. quia talis poſſeſſio non præiudicat poſſeſſioni communitatis reſpectu iuris incidendi arbores, cùm vna, & eadem res diuerſis reſpectibus valeat à pluribus poſſideri, Bart. *in l. ſi duo, num.4. ff. vti poſſid.* Alex. *conſ.99. num.25. lib.5.* Rim. ſen. *conſ.219. n.11.* Oldrad. *conſ.227.* Rota *deciſ.363. num. 3. part.1. diuerſ.* 6

Quod excipitur nonnullos de vniuerſitate petijſſe licentiam incidendi ligna pro domibus reparandis, non officit, cùm d. licentia ab aliquibus petita, vniuerſis de communitate præiudicare non potuerit, Ruin. *conſ.107. num.4. lib.5.* Surd. *conſ.323. num.10. & ſeq. lib.3.* Et licèt ex aduerſo prætendatur huiuſmodi licentiam fuiſſe conceſſam vniuerſitati, & ſic eius poſſeſſionem eſſe facultatiuam, fuit tamen reſponſum, illam pro domorum reparatione tantùm emanaſſe pro ſcandulis conficiendis, quæ vt teſtes deponunt, fiunt ſolùm de arboribus glandiferis, quorum inciſio per D. Comeſtabilem impeditur ob intereſſe iuris glandiandi, quod habet, vnde non mirum ſi dicta inciſio ab eo veniat approbanda; de licentia verò carbonum non apparet, nec quòd illa fuerit effectuata, imò ex quadam copia pro parte D. Comeſtabilis producta colligitur illam ſolùm emanaſſe ad effectum extractionis, quæ poſſeſſioni, de qua agitur, non præiudicat, & in omnem euentum ex multiplicatis actibus per antiquiſſimum tempus facultatiuæ poſſeſſionis præſumptio tolleretur, Rip. *in cap. cum Eccleſia Sutrina, n.55. de cauſ. poſſeſſ. & propr.* Seraph. *deciſ. 212. n.2. & deciſ.323. n.4.* 7

Non obſtat DD. Columnenſes per publica bannimenta lignorum inciſione in ſylua nuncupata *Communis* prohibuiſſe, non enim conſtat de prohibitione effectum ſortita, quamuis in ſyluæ particulari ipſius Domini prohibitio verificetur, de vna autem ſylua ad aliam inferri non poteſt, Din. *conſ.11. in fine*, Soccin. iun. *conſ.79. num. 71. lib.3.* 8

Nec valet dicere communitatis poſſeſſionem vti clandeſtinam, vel turbatiuam non releuare; quia probatur ex teſtibus, illam antiquiſſimam, & continuatam extitiſſe, vnde præſumptio clandeſtinæ & turbatiuæ poſſeſſionis tollitur, Bald. *conſ.161. num.2. verſ. item non dicitur illa clandeſtina lib.3.* Alexand. *conſ.110. in princip. lib.1.* 9

Circa prætenſas contrarietates, quæ teſtibus communitatis obijciuntur, benè videntur illæ tolli per informantes, vltra quòd cauillanda non ſunt dicta teſtium, ſed potiùs coadiuuan. veniunt, & ad concordiam reducenda, Alex. *conſ.186. num.4. lib.7.* Dec. *conſ.250. num.8.* Caſſad. *deciſ.3. num.5. de probat.* Caput. *deciſ.270. num.7. part.2.* 10

Cætera verò in contrarium adducta, vel compatibilia ſunt cum poſſeſſione cædendi ligna, & carbones conficiendi, vel concernunt dominium, de quo diſcutien. non eſt hoc in ſummariſſimo poſſeſſorio, ſed ad petitorium illud venit reijciend. Bart. *in l. naturaliter §. nihil commune num.2. ff. de acquir. poſſ.* Natt. *conſ.419. num. 5. lib.2.* Capyc. *deciſ.121. num.30.* Menoch. *de retin. remed. 3. num.675.* 11

R. P. D.

Digitized by Google

R. P. D. B V R A T T O.

Turritana bonorum.

Luna 6. Iunij 1616.

A R G V M E N T V M.

Remiſſoria non conceditur poſt didicita teſtificata, & propter irreleuantiam probandorum, & priuilegium conceſſum minori, vel Eccleſiæ ſuper probationibus, non competit ſi ſint hæredes maioris, quo viuente lis mota, & proſequuta ſit.

S V M M A R I V M.

1 *Remiſſoria non conceditur poſt didicita teſtificata, quia non admittitur nouum examen.*

2 *Remiſſoria petita in vltimis audientijs Tribunalis inducit non modicam ſuſpicionem calumniæ.*

Conſuetudo nunquam antea aliàs allegata, cùm ad eam probandam petitur remiſſoria, præſumi facit quod calumnioſè petatur, ibid.

3 *Pacta, & conuentiones in contractibus rumpunt quamcumque legem, & conſuetudinem.*

4 *Remiſſoria deneganda eſt propter irreleuantiam probandorum.*

5 *Minores, Eccleſia, & loca pia habent reſtitutionem ad effectum probandi ſuper directo contrarijs, etiam poſt publicatas atteſtationes: Declara niſi locus pius, vel Eccleſia ſit hæres, & lis mota, & proſequuta, viuente teſtatore, num 6. & 7.*

Reſtitutio in integrum conceditur minori, Eccleſiæ, & locis pijs, ad effectum probandi ſuper directo contrarijs, & poſt didicita teſtificata, num. 5. limita niſi lis mota, & proſequuta ſit viuente teſtatore, cui ſucceſſit Eccleſia, vel locus pius, num. 6. & 7.

7 *Reſtitutio in integrum ob probationes non factas quæ denegatur maiori, non competit minori, vel Eccleſiæ hæredi maioris, licèt aliàs per ſe competeret.*

Hanc deciſionem non reperio inter eius impreſſas.

D E C I S I O CCCI.

1 CEnſuerunt Domini denegandam eſſe remiſſoriam, præcipuè quia videbant fuiſſe didicita teſtificata, non ſolum per exhibitionem ſummarij teſtium, ſed etiam proceſſus ipſius remiſſorialis originalis, vt conſtat ex fide Notarij; quo caſu licèt Rota ex ſtylo confidat de probitate Procuratorum Romanæ Curiæ, ideòque permittat eis videre dictos proceſſus; tamen non ita facilè admittit nouum examen, contra *cap. fraternitatis, de teſtib.* & fuit in ſimilibus terminis dictum in Ianuen. pecuniaria 5. Iunij 1613. coram me, vbi aliæ deciſiones allegantur, & in ſpecie in cauſa Placentina bonorum 8. Februarij 1585. coram Cardinale Seraphino, quæ eſt *deciſ. 688. in impreſſ.* vbi dicitur, talem ſtylum Rotæ tanquam exorbitantem à iure communi eſſe coarctandum, & non extendendum.

2 Præſertim prout in hoc caſu, accedente non modica ſuſpicione calumniæ; tum quia petitur remiſſoria in vltimis audientijs, Seraphin. *deciſ. 1450.* & fuit dictum in dicta Ianuen. tum quia nunquam antehac, nec in partibus vbi fuit diu litigatum, neque in Curia fuit allegata iſta prætenſa conſuetudo, modò articulata, ſed ſolùm diſpoſitio iuris communis, ſecundùm quam pater ſuccedit in bonis filij ab inteſtato vndecunque quæſitis, quam rationem conſiderat Rota apud Verall. *deciſ. 63. num. 1. part. 3.* Veſtr. *in prax. lib. 6. cap. vlt. ſub num. 3. verſ. idem ſi.*

3 Et ceſſare videbatur difficultas ex pacto, quod fuit, articulatum fuiſſe appoſitum in inſtrumento dotali, & quòd pro maximè releuanti habuit Rota pro remiſſoria concedenda D. Archiepiſcopo in deciſione in hac cauſa facta ſub die 23. Februarij anni præteriti, quod pactum continet, vt moriente Antonia ſine filijs, vel cum filijs, qui & ipſi decederent quandocunque ſine filijs legitimis, & naturalibus, dos reuerteretur ad ipſum Archiepiſcopum, quo pacto probato, prout fuiſſe probatum prætenditur pro parte Archiepiſcopi, materià ex aduerſo articulata de conſuetudine, & alijs eſſet omnino irreleuans, cùm pacta, & conuentiones rumpant quamcunque legem, & conſuetudinem, *l. 1. C. de pact.* & in terminis reſtituendæ dotis eſt deciſio Seraphin. 815. *num. 3.*

Et ſaltem ex prædictis videtur inferendum, vt debeat 4
priùs diſcuti prædicta probatio pacti, & interim ſit deneganda remiſſoria, cùm certum ſit propter irreleuantiam denegari, Caſſad. *deciſ. 3. n. 1. de dilat.* Verall. *deciſ. 66. n. 68. part. 3.* & fuit millies deciſum; vltra quòd hic adeſt ampliſſima renunciatio omnibus legibus, iuribus, vſibus, capitulis, priuilegijs, ſtatutis, conſtitutionibus, & conſuetudinibus, vt legitur in inſtrumento.

Nec obſtare viſum fuit, quòd minores, quibus Eccleſia, 5
& loca pia æquiparantur, habeant reſtitutionem ad effectum probandi ſuper directo contrarijs etiam poſt publicatas atteſtationes, Abb. *in cap. auditis n. 16.* & ibi etiam Imol. *de reſtit. in integr.* Afflict. *deciſ. 216. n. 2.* Oſaſch. *deciſ. Pedemont. 87. n. 3.* cum alijs cumulatis per Gabr. *de teſtib. concluſ. 21. num. 47.* & per Farinac. *de teſtib. concl. 75. num. 465.*

Quia cùm lis mota, & proſecuta fuerit viuente Michae- 6
le, non videbatur competere hæredibus, quamuis locis pijs denegetur reſtitutio ob probationes non factas, ex doctrina Bart. *in l. cùm filius. §. in hac, n. 3. ff. de verb. oblig.* Afflict. *deciſ. 112.* vbi in puncto quòd denegatur reſtitutio ob probationes non factas minori hæredi maioris, cui non competebat talis reſtitutio, & notatur *in l. Æmilius. ff. de minor. & in l. 2. C. ſi aduerſ. vend. pign.*

Ex quibus omnibus ſaltem ſimul iunctis fuit concluſum non eſſe dandam remiſſoriam.

R. P. D. S A C R A T O,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Bononien. bonorum.

Luna 6. Iunij 1616.

A R G V M E N T V M.

Remedium *l. fin. C. de edicto D. Adrian. tollend.* numquid detur hæredi inſtituto in re certa; & interdict. Salu. quando competat pro legatis; quid etiam filius amittat non conficiendo inuentarium bonorum hæreditatis paterni. Cætera habes in ſummario.

S V M M A R I V M.

1 *Hæredi inſtituto in re certa non datur remedium* l. fin. C. de edicto D. Adrian. tollen. *dato hærede vniuerſali, qui adiuerit, vel non adiuerit hæreditatem.*

2 *Saluianum interdictum datur pro legatis.*

Filius alienans bona hæreditaria paterna, cenſetur ea accepiſſe in legitimam, declara vt n. 2.

3 *Dotes debent extrahi de corpore hæreditatis tanquam æs alienum.*

Dotis legatum non debetur niſi purificata conditione nuptiarum, ibid.

Hypotheca numquid retrotrahatur in fideicommiſſo conditionato, conditione adimpleta, ibid. in fin.

4 *Filius hæres vniuerſalis numquid poſſit agere de ſeparatione legitimæ.*

5 *Inuentarium non conficiens filius, tenetur ſoluere legata integra, etiamſi grauetur in legitima, & n. ſeqq. vbi de materia filij non conficientis inuentarium quantum ſibi prædicet in legitima.*

D E C I S I O CCCII.

QVondam Ioannes Bonaſonus hærede inſtituto Galea- 1
tio filio ſuo, legauit dotes quatuor filiabus ſuis, cùm nupſerint in ſeculo; mortuo teſtatore Galeatius alienauit nonnulla bona hæreditatis Flaminiam Ghiſellam, filiæ teſtatoris legatariæ effectæ nubiles egerunt pro dotibus ſibi legatis contra hanc Flaminiam Ghiſellam, & cùm prætenderent immiſſionem ſuper bonis hæreditatis per dictam Flaminiam detentis, dubitaui, an tale remedium illis competeret? Et Rota reſtrinxit difficultatem, vt videretur, an dos in hoc caſu ſuccederet loco legitimæ; etenim legatum

pro

pro legitima habet multa priuilegia, quæ non habent alia legata; cæterùm quia viſum fuit informantibus pro ſororibus tali dubio liberaliſſimè cedere; ideò cùm præſuppoſito, quòd dos in hoc caſu minimè ſuccedat loco legitimæ, iterùm propoſui dubium, an ſororibus eſſet danda immiſſio? & pro negatiua fuit tentum; quia extra materiam legitimæ inſtitutn in re certa, & dato hæredi vniuerſali, quæ adiuerit hæreditatem, minimè datur remedium, *l. fin. C. de edict. D. Adr. tollen.* taliter enim inſtitutus habetur legatarij locn, cui non competit tale remedium, ita Menoch. *de recuper. poſſeſſ. remed. 4. num. 132. cum pluribus ſeqq. vbi ſub num.* 145. es eadem magis communi opinione ampliat, etiamſi hæres vniuerſalis adhuc minimè adiuiſſet, dummodn non repudiaſſet, & perinde cùm in propoſito caſu, iſtæ ſorores fuerint hæredes inſtitutæ in re certa, imò in quantiate, & pater hæres vniuerſalis adiuerit, non eſt agendum de remedio *d. l. fin.*

2 Quo verò ad Saluianum, quod iuxta opinionem Rotæ ſolet dari pro legatis, Gabr. *conſ. 44. numer. 2. lib. 2.* & fuit latè dictum in Romana legatorum de Columna 27. Ianuarij 1614. coram me, fuit dictum neque hoc remedium competere, quia bona contra quæ agunt ſorores, fuerunt alienata per Galeatium filium teſtatoris, vnde cenſetur per illum electa pro ſua legitima, *l. Marcellus ſi res qua,* vbi Caſtr. *numer. 3. ff. ad Trebell.* Bald. *in l. iubemus, ſub num. 3. Cod. eodem titul.* Pariſ. *conſ. 44. num. 46. lib. 2.* innumeros congerit Gabr. *de legitima concluſ. 4. num. 8.* & fuit dictum in Viterbien. bonorum 10. Iunij 1602. coram me, quæ quidem legitima minimè potuit grauari, *vulg. l. quoniam in prioribus, C. de inoff. teſtam.* & licèt Doctores ſupra allegati loquantur de primò alienatis; attamen cùm pro parte ſororum minimè oſtendatur, quòd Galeatius ante hæc alia bona alienauit, præſumitur, quòd hæc ſint de primò alienatis, quia alia alienatio eſt quid facti, quæ non præſumitur, *vulg. in l. bello, §. facta, ff. de cap. & poſtlim. reuer. cum concord.*

3 Non obſtat, quòd dotes debeant tanquam æs alienum extrahi de corpore hæreditatis, Dec. *reſp. 46. num. 37. lib. 3.* quia duæ ſunt quæſtiones ſeparatæ in hac materia. Prima, an & quando ſint computandæ dotes in ſtatuenda quantitate legitimæ maſculorum, nempe ſi illæ ſint extrahendæ tantùm de legitima debita ipſis maſculis, vel potiùs de vniuerſa hæreditate, & hanc tangit Decian. *vbi ſupra*, non eſt caſus, de quo agitur. Secunda quæſtio eſt, an filius maſculus illam partem legitimæ, quæ detractis dotibus ſibi debetur, poſſit ſtatim ſecuta morte patris alienare, vel potius dotes ſint præferendæ, ita ſi filius alienauit, poſſint filiæ adueniente tempore nuptiarum auocare bona alienata à tertijs poſſeſſoribus, & iſte eſt caſus, de quo agitur, notatus à Decian. in quo viſum fuit Dominis reſoluendum pro tertio poſſeſſore, quia legitima debetur ſtante mortuo patre, *l. ſcimus, in princip. & in §. cum autem, C. de inoff. teſtam.* dos autem non niſi purificata conditione nuptiarum, *l. ſancimus, C. de nuptijs*, Aym. *conſ. 15. in fin. & num. 3.* vnde videtur, quòd quatenus filius minimè alienauerit pluſquam importet legitima, ſua filia nihil poſſit petere ſuper bonis alienatis, quia non tenebatur maſculus expectare euentum conditionis nuptiarum, antequam detraheret ſuam legitimam ſibi debitam, vt in puncto Card. *conſ. 151. in fin.* facit, quòd in legato ſaltem quantitatis hypotheca non renouabitur vſque ab initio in præiudicium eorum, qui medio tempore quæſiuerunt, Caſtr. *conſ. 446. nu. 1. lib. 2.* vbi aſſignat bonam rationem ad id Neguſ. *de pign. 3. par. principali, primo memb. nu. 2.* cui motiuo non obſtat, quòd fideicommiſſa ſint conditionalia, & nihilominus impleta conditione retrotrahatur hypotheca, & detur Saluianum, vt quotidie practicatur in Rota, quia hoc ideò adeſt, quia in fideicommiſſis reſolutio fit ipſo iure, Peregr. qui multos congerit *de fideicom. art. 4. num. 3.* non ſic reperitur cautum in legato quantitatis, ſed potiùs contrarium, vt ex ſuprà allegatis.

4 Non obſtat, quòd filius, qui eſt hæres vniuerſalis, minimè poſſit agere de ſeparatione legitimæ, ex Graſſ. *§ legitimam q. 1. num. 5.* cum allegat. quia illa concluſio procedit, quando filius vellet retenta legitima titulo inſtitutionis repudiare reliquam hæreditatem, quia non poteſt hoc facere, vt dicunt illi Doctores; in hoc autem caſu minimè prætendit filius repudiare hæreditatem, ſed tertius poſſeſſor ab illo cauſam habens retinere bona primo loco alienata pro legitima, qui termini ſunt valdè diuerſi.

Denique non obſtat, quòd filius, qui non confecit inuentarium, in pœnam non confecti inuentarij teneatur ſoluere legata integra, etiamſi grauetur in legitima, Bart. *in auth. ſed cum teſtator, Cod. ad l. falcid.* cum alijs per Surd. *deciſ. 316. nu. 16.* Peregr. *de fideicom. art. 36. nu. 141.* Proinde cùm non doceatur Galeatium confeciſſe inuentarium, infertur non obſtare exceptionem legitimę, quia fuit reſponſum, quòd DD. tenentes illam opinionem admittunt, quòd non ideò filius perdat ius legitimæ, quam opinionem latè tuetur Roland. *de inuent. confect. par. 5. §. oritur dubitatio, nu. 19. cum pluribus ſeqq.* & tenuit Rota in cauſa Romana legitimæ 11. Decembris 1609. coram R. P. D. Manzanedo. Ex hoc fiunt plures illationes, quæ faciunt concluſionem non obſtare in caſu propoſito. 5

Prima eſt, quòd ſi filius non amittat legitimam, onus legati non cadat præciſè ſuper portione debita pro legitima, & conſequenter poterit filius illam liberè alienare, & acquirentes erunt ſecuri remanente filio obligato perſonaliter ſoluere legata, etiam ſupra vires hæreditarias, ad tex. *in auth. de hæred. & falcid. §. hinc nobis, verſ. ſi vero non fecerit inuentarium*, Phanuc. *de confect. inuentarij part. 7. num. 15.* Corn. *conſ. 10. num. 9. lib. 4.* Couarr. *in cap. ſi hæres, nu. 9. tit. de teſtam.* 6

Secunda illatio eſt, quòd filius ratione prædictæ legitimæ minuet tertiam partem legatorum, & reſiduum tamen tenebitur præſtare legatarijs ſupra vires hæreditarias, Baro. *d. auth. ſed cum teſtator, num. 11. verſ. dicens*, Phanuc. *vbi ſupra*, & hinc ſequitur, quòd defectus confectionis inuentarij minimè poſſit ſuffragari ſororibus ad effectum conſequendi integra legata, ſed tantùm ad effectum conſequendi duas tertias, vel forſan ſemiſſem, quatenus ipſæ quatuor excluſæ ſtatuto faciant partem ad impinguandam legitimam maſculi, iuxta deciſiones in cauſa Romana de Lante coram fel. rec. Clem. VIII. quæ eſt 266. *par. 1. diuerſ.* Anconitana legitimæ 26. Iunij 490. 1606. coram bo. me. Pena, & in ciuitatis Caſtelli 23. Martij 1604. coram Illuſtr. D. Cardin. Lancellotto. Cùm igitur petant totum, debent rei conuenti abſolui, iuxta not. per Fed. de Sen. *conſ. 105. in fin. verſ. item non obſtat.* 7

Tertiò infertur, quòd cùm legata, de quibus agitur, ſint in quantitate, non autem in bonis, legitima autem, quæ ſecundum præmiſſa non fuiſſet amiſſa, debeatur in bonis, *l. ſcimus, §. repletionem, C. de inoff. teſtam.* eò faciliùs potuiſſe filium detrahere ſuam legitimam, ex ſupradicta à legatis, & eam in Flaminiam ream conuentam ante motam per legatarias litem alienare. Quartò & multò fortiùs in legato conditionali, per ea quæ dicta ſunt ſuprà, *ex conſ.* Caſtr. *446. in princ.* cum alijs allegatis. 8

Et ita fuit reſolutum.

R. P. D. PIROVANO.

Ciuitatis Caſtelli bonorum.

Die 10. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Creditor anterior in hypotheca præfertur in Saluiano.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio in integrum non datur, ſi non conſtet de læſione, & læſio non probatur deficiente iuſtitia.*
2 *Hypotheca anterior allegari poteſt non ſolum agendo, ſed excipiendo, & replicando.*
3 *Creditor anterior, ſicut præfertur in hypotheca, ſic præfertur in Saluiano.*
4 *Hæres tenetur ad ſolutionem debiti, & adimplementum facti defuncti.*

DECISIO CCCIII.

FVit reſolutum primo loco non conſtare de cauſis reſtitutionis in integrum, ſolo Comite Proſpero informante, & cauſa iterùm propoſita Domini in deciſis ſteterunt.

Fundamentum deciſionis poſitum fuit in anteriori hypotheca Comitis Proſperi Bentiuolij filij, & hæredis Virginiæ,

niæ, quæ fuit filia, & hæres Comitis Proſperi Oliuæ, & iſte in partem habuit Comitem Carolum Oliuam debitorem Cleriæ eius vxoris pro reſtitutione dotis ab eodem ſoluta in ſumma ſcutorum 5000. publico apparente inſtrumento ann. 1543. 29. Octobris.

1 Vnde cùm mortuo Carolo eſſet facta ceſſio per Cleriam eidem Virginiæ de prædio controuerſo, quod inſtante eadem Cleria contra Virginiam filiam, & hæredem Caroli ſubhaſtatum, & deliberatum fuerat Vincentio cum alijs bonis de hæreditate Caroli ſui mariti pro reſtitutione dotis, & exinde ab eodem Vincentio ceſſum fuerat eidem Cleriæ pro eodem pretio, ſatis conuincitur Comitem Proſperum Bentiuolium eſſe anteriorem creditorem, ex quo Iulius, & Octauius de Buſalinis ex iuribus Abbatis eorum patrui docent de origine eorum crediti ſolummodo ex decennio pòſt, nempe de anno 1553. & per conſequens nec Buffalini ex Saluiano potuerunt immitti in poſſeſſionem iſtius prædij, ſtante hypotheca anteriori poſſidentis, neque ad ſubhaſtationem procedendum erat, deficiente iuſtitia immiſſionis, ſine qua non intrat læſio, quæ eſt præcipua cauſa obtinendi reſtitutionem in integrum, Rota *dec. 1. de reſtit. in integr. in nou.* & ſæpè fuit reſolutum.

2 Non obſtat, quòd de prædicta deliberatione, & pretij ſolutione non conſtet, neque de ceſſionibus Vincentij, & Cleriæ, nec de diuiſione, quia hæc omnia ex particulari proceſſu in actis producto fuerunt iuſtificata, & in omnem caſum Virginiæ, & eius hæredibus pro iuribus dotalibus Cleriæ eiuſdem Virginiæ matris, quæ ex publico inſtrumento iuſtificantur, ſemper competit retentio ratione anterioritatis hypothecæ, quæ prodeſt nedum agendo, ſed excipiendo, & replicando, *l. creditor, in princip. ff. qui potior. in pignor. hab.* Neguſ. *de pignorib. 2. membr. quinta partis, num. 2.*

3 Et regulare eſt, ac ſæpè reſolutum, vt ſicuti anterior creditor in hypotheca præfertur; ita etiam præferendus ſit in Saluiano, vt in Senogallieñ. prædij 17. Iunij 1558. coram Bubalo, & coram bo. me. Card. Mantica in Placentina Saluiani interdicti 16. Iunij 1589.

4 Non obſtat, ſi Comes Proſper Bentiuolus velit experiri de iuribus dotalibus Cleriæ, quæ anteriora ſunt, nihilominus tanquam hæres Caroli Oliui primi debitoris ex perſonis anteceſſorum ſuorum, non poſſit impedire ſubhaſtationem ex quo hæres eſt, & ad ſolutionem huius debiti tenetur adimplendo factum defuncti, *l. cùm à matre, Cod. de rei vendicat. l. ex qua perſona, ff. de reg. iur.*

Quia Domini animaduerterunt reſcriptum de ſubhaſtando, & deliberando bona controuerſa emanaſſe in exequutionem validitatis iudicij immiſſionis ex Saluiano, cui cùm locus eſſe non poſſit, vel quia bona, de quibus agitur, non erant poſſeſſa per Carolum debitorem fratrum de Buffalinis de tempore obligationis propter anteriorem ſubhaſtationem, & deliberationem inſtante Cleria factam, vel quia detur retentio ex anteriori hypotheca, ſemper iudicio ſubhaſtationis obſtabit inualiditas iudicij præcedentis, in quo fundatur cauſa reſcripti.

Ceſſante autem iudicio Saluiani, vel impedito propter retentionem ex anteriori credito, & hypotheca, ſententia Rotalis benè iuſtificatur, & exinde ceſſat læſio, quæ ſine iniuſtitia non datur.

Et quamuis Dominis de Buffalinis, non tollatur actio perſonalis contra hæredes Caroli debitoris, erit tamen in alio iudicio diſcutienda vna cum iuribus inuentarij, de quibus excipitur per Comitem Proſperum Bentiuolum ad conſeruandum bona propria, ne confundantur cum obligationibus hæreditarijs.

Et ita, &c.

R. P. D. PAMPHILIO IVNIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana pecuniaria.

Lunæ 13. Iunij 1616.

A R G V M E N T V M.

Cambia licita quæ ſint, & quæ requirantur, ad hoc vt debitor ea ſoluere debeat, & de ſolutione debiti, quòd facta præſumatur in cauſam antiquiorem, & quæ iſto caſu dicantur antiquior cauſa. Breuis, ſed magiſtralis eſt deciſio.

S V M M A R I V M.

1 *Cambij requiſita vigore conſtitutionis Pij Papæ V. remiſſiue.*

2 *Cambia vt debeantur, neceſſe eſt exhiberi literas tranſmiſſas ad nundinas, & quæ vulgò* dell'andata *appellantur.*

3 *Cambia fieri non poſſunt pluribus nundinis.*

4 *Cambia vt debeantur ob moram debitoris, ſeu aliàs, an ſit facienda intimatio ipſi debitori.*

5 *Solutio præſumitur facta in debitum antiquius, & quale dicatur antiquius debitum.*

D E C I S I O CCCIV.

COncluſum fuit debitum, & cambia aſcendere ad ſummam declaratam per D. Pirrbum Albericum tertium peritum, & quod debitum viſum fuit Dominis nullam poſſe adeſſe difficultatem, cum de eo conſtat ex apocha ſubſcripta à Guicciardino, & à pluribus teſtibus; quo verò ad cambia, dictum fuit conſtare de illorum iuſtitia, ex quo in eis interuenerunt omnia requiſita, tam de iure, quàm ex forma conſtitutionis Pij V. 148. inter impreſſ. vt in iſtis terminis in præterita Rota deciſum fuit in alia Romana pecuniaria, ſeu cambiorum, coram Reuerendiſſimo D. meo Archiepiſcopo Damaſceno. 1

Neque obſtare, quòd pro parte DD. de Sacchettis, & Altouitis, non exhibeantur literæ tranſmiſſæ ad nundinas, quæ vulgò *dell'andata* appellantur, & quæ pro iuſtitia, & validitate cambiorum ex forma dictę conſtitutionis ſunt neceſſariæ, vt tenuit Rota in illa Mediolaneñ. pecuniaria 27. Maij 1602. coram Litta, & in alijs cauſis, quia, vt fuit conſideratum in ſupradicta Romana pecuniaria, cùm huiuſmodi literæ non remaneant penès cambiantem, ſed ad correſponſalem tranſmittantur, impoſſibile eſt, quòd illas exhibeant, vt per Molin. *de iuſtit. & iur. diſp. 409. num. 5.* vnde ſatis eſt, quòd exhibuerint illarum regeſtrum, ex eo enim probatur tranſmiſſio dictarum litterarum, vt fuit tentum in Romana, ſeu Florentina cambiorum 12. Ianuarij 1615. coram R. P. D. meo Dunozetto, & in eadem Romana pecuniaria; præſertim, quòd cum illo concurrit exhibitio litterarum originalium, quæ *del ritorno* nuncupantur, quod ſolum ſufficere ad probandum tranſmiſſionem litterarum, cenſuit Rota coram Tholom. *dec. 951. in fin. lib. 3. par. 3. inter impreſſ. diuerſ.* & in ſupradicta deciſione Reuerendiſſimi Domini mei Damaſceni. 2

Neque etiam obſtare, quòd cambia non potuerint fieri pro pluribus nundinis propter ſupradictam conſtitutionem Pij V. id fieri prohibentem, quia propter id, quod videtur procedere, quando quis pro ſecundis nundinis vellet plus percipere, quàm pro primis, ſecundùm Nauarr. *in manual. cap. 17. num. 301. quæſt. 5.* & alios relatos in dicta Romana pecuniaria, Domini ſequendo aliam reſponſionem, quæ huic obiectui ibidem datur, conſtituerunt duos caſus. Primum quando quis dat ad cambium eo pacto, vt accipiens non poſſit accipere cambium in primis nundinis & tunc dicuntur fieri pro pluribus nundinis, & intrat dicta conſtitutio, ſed hoc in præſenti caſu factum non fuit. Secundum vbi, prout in caſu iſto, datur facultas cambiandi, caſu quo debitum non ſoluatur finito primo cambio, & tunc non dicuntur cambia fieri pro pluribus nundinis, ex quo debitor non cogitur tenere debitum ſub vſuris, quod ſecus eſt in primo caſu; vnde non intrat conſtitutio, vt fuit dictum in ſæpè citata Romana pecuniaria. 3

Minus obſtare, quòd non fuerit intimatum DD. de Guicciardinis, quòd pecuniæ tenebantur ſub cambijs, prout videbatur neceſſarium, vt ea deberentur iuxta deciſ. Littæ in ſupradicta citata Mediolaneñ. pecuniaria, & alias ibidem allegatas. Quia fuit dictum DD. de Sacchettis, & Altouitis non prætendere cambia tanquam creditores per moram Dominorum de Guicciardinis in non ſoluendo debitum, quo caſu requiritur intimatio, & ita loquuntur, & procedunt deciſiones in contrarium allegatæ, ſeu vigore mandati, ſeu ordinis ſibi ab ipſis DD. de Guicciardinis dati pro accipiendis pecunijs ad cambia, & recambia, vſque ad integralem ſatisfactionem, quæ propterea abſque alia 4

inti-

Digitized by Google

intimatione, & proteſtatione debentur, vt fuit reſolutum in Bononien. Quadernæ 22. Iunij 1611. coram Illuſtriſſimo D. Card. Lancelloito, & 23. Martij coram R. P. D. meo Manzanedo, & ſupradicta Romana, ſeu Florentina 19. Iunij 1614. coram R. P. D. meo Dunozetto.

5 Poſtremò pariter non obſtare dixerunt, quod dicebatur partitam ſcutorum 1124. non potuiſſe poni in extinctionem ſcutorum 2000. ſed fuiſſe ponendum in extinctionem ſcutorum 3000. tum quia id fuit approbatum per D. Philippum, dum in reſponſione ad poſitiones ſe remiſit ad declarationem factam per dictum Altouitum, qui declarauerat dictam partitam cedere in ſolutionem ſcutorum 2000. tum quia debitum ſcutorum 3000. non poteſt dici antiquius debito dictorum ſcutorum 2000. licet fuerit prius creatum, ex quo vtrumque eadem die ſoluendum erat. Nam ad effectum, vt vnum debitum dicatur altero antiquius, non attenditur dies creationis, ſed dies ſolutionis, Menoch. *conſ.* 121. *num.* 56. Rot. *deciſ.* 176. *num.* 2. *part.* 2. *in impreſſ. diuerſ.* tum, & tertiò, quia debitum ſcutorum 2000. erat durius, cùm in eo plures eſſent obligati, ad *l. & magis, in fin. ff. de ſolut.* Corn. *conſ.* 295. *num.* 1. *lib.* 3. Surd. *conſ.* 82. *nu.* 27. *lib.* 1. Rot. *deciſ.* 113. *nu.* 1. *par.* 1. *diuerſ.* & ideò in illius cauſa erat ponenda partita prædicta, *l.* 1. *cum pluribus ſeqq. ff. de ſolut. & l.* 1. *C. eod. tit.* & vtrobique Doct. omnes Paris. *conſil.* 122. *nu.* 9. *& ſeqq. lib.* 4. Menoch. *dicto conſ.* 121. *nu.* 39. Rota *dict. dec.* 113. *num.* 3.

Et ita fuit deciſum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanen. penſionis.

Lunæ 13. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Articuli impertinentes non ſunt admittendi.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſoria non datur, quando materia eſt irreleuans, nec admittitur ad probandum, quod probatum non releuat.*

2 *Probatio per teſtes admitti non debet, ſi de probando conſtat per inſtrumentum publicum.*

3 *Expenſa probantur per libros computorum administrationis, non per teſtes.*

4 *Articuli admitti non debent ſi veniunt contra inſtrumentum.*

DECISIO CCCV.

1 Regulare eſt, quando materia eſt irreleuans, non dari remiſſoriam, ne concedatur dilatio ad petendum id, quod probatum non releuaret, *l. ad probationem, C. de probat.* Caſſad. *deciſ.* 2. *de dilat.* Caputaq. *deciſ.* 54. *&* 66. *part.* 3. ideò cùm articuli pro parte DD. Canonicorum dati viſi fuerint DD. irreleuantes, reſolutum fuit remiſſoriam non eſſe dandam.

Primus enim non videbatur pertinere, etſi contineat, quòd ante tranſactionem anni 1585. per Canonicos fabricatæ fuerint aliquæ habitationes pro officialibus valoris ſcutorum 6000. & eis officiales ſemper gauiſi fuerint. Quia dicebatur id factum videri ex decretis Sancti Caroli, de cuius poteſtate non dubitatur, & antequam expirarent applicationes penſionis, de qua agitur, non autem in vim tranſactionis quæ ſubſequuta eſt, quæ propterea non debebant pertinere ad Canonicos in proprietate. Sed quia hæc reſponſio non remouebat patientiam, dum applicatio per Sanctum Carolum facta reſpiciebat tantummodo fabricam domorum Canonicalium; etſi in alium vſum, nempe duorum officialium, quàm in fabricam deſtinatam pecuniæ fuerint conuerſæ, nulli dubium, quòd intererit Canonicis reintegrari pro eadem ſumma, ideò ſecundo loco fuit reſponſum, quòd in tranſactione eiuſdem anni 1585. non legitur, quòd fuerit controuerſia ſuper prætenſione ex parte Canonicorum reſpectu dictarum habitationum: quòd ſi domus fabricatæ, & ſcuta quingenta pro quindennio remanſerint officialibus, nihil pertinebat ad iuſtitiam tranſactionis ſuſtinendam, quia ſuper prædictis non fuit tranſactum, neque habita ratio pro retentione penſionis.

Secundus verò articulus eadem ratione remouetur, quoad ſcuta quingenta, & domos fabricatas; quòd verò bona Beſati, & fructus beneficiatis remanſerint vigore tranſactionis, non videbatur neceſſaria remiſſoria ſtante eodem inſtrumento tranſactionis de prædictis mentionem faciente, Ægid. *dec.* 9. *&* 384. Rot. *dec.* 46. *de teſtib. in antiq. & deciſ.* 6. *de probationib. in nouis.* 2

Tertius articulus, quòd in vim ſecundæ tranſactionis anni 1591. beneficiatis ſoluta fuerint annua ſcuta 300. de pecunijs dictæ penſionis, eodem modo remouetur propter facilem probationem per quietantias, ſine quibus releuantes ſummæ non exburſantur.

Quartus articulus eadem ratione tollitur, quia officiales non impugnant, quòd vigore tranſactionis anni 1602. non retineant domunculas nuncupatas *dell' Hoſpitio*, quia extat inſtrumentum tranſactionis, in quo prædicta narrantur.

Quintus articulus non videbatur pertinere ad cauſam immiſſionis, quia etſi Canonici prætendant probare, quòd habitationes officialium fabricatæ poſt tranſactionem anni 1585. de pecunijs eiuſdem penſionis ſint valoris ſcutorum trium millium; tamen ex quo officiales in tranſactionibus non conuenerunt, quòd tenerentur ad valorem futuræ fabricæ, ſed tantummodo ad id, quod doceretur impenſum per Canonicos fabricerios pro ipſis beneficiatis, vel cum eorum interuentu.

Ideò fruſtrà quæritur de valore ad impediendam immiſſionem, cùm de expenſis tantùm ſint expectanda computa, quæ aliter quàm per teſtes ab adminiſtratorijs fabricerijs ſunt reddenda, Iaſ. *conſ.* 100. *numer.* 6. *lib.* 4. Magon. *deciſ. Florentin.* 42. Viu. *deciſ.* 153. *num.* 2. *par.* 1. dicentes rationem non reddi niſi per traditionem libri rationum. 3

Sextus articulus videbatur reijciendus, cùm tendat ad probandum contrarium eius, quod eſt conuentum in transactione anni 1585. nempe quòd penſio ſemper fuerit exacta à Theſaurario per Archiepiſcopum deputato, vel eius Vicario, & fabrica fuerit proſequuta per fabricerios ab eodem Archiepiſcopo deputatos; & tamen totum contrarium legitur in dictis inſtrumentis, in quibus immediatè datur facultas Capitulo, & ab eo particulariter deputandis.

Septimus, & octauus articuli non etiam videntur releuare, quia officiales non inſiſtunt ſuper inualiditate, ſed ſuper læſione, de qua nullum verbum in eorum contexto. Nihilominus ſuper ea fundamenta rationes deciſionum R. P. D. Vbaldi.

Nonus, & vltimus articulus pariter videbatur non pertinere, quin magis iuſtificaret læſionem contractus, ſi probata indigentia ſcutorum bis millium pro fabrica Canonicorum perficienda, ad eam tenerentur officiales.

Et ita, &c.

R. P. D. VBALDO.

Aurien. Parochialis.

Lunæ 13. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Teſtes examinati in alio loco, vel coram alio iudice nominato in remiſſoria, & ſine citatione partis ad videndum illos iurare, nihil probant, & dicuntur nulliter examinati.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum Procuratoris morte mandantis expirat.*

2 *Teſtes examinati extra locum deputatum in remiſſoria.*

Remiſſoria vbi continet vnum locum examinis teſtium, & teſtes examinantur in alio loco, examen eſt nullum, ibid.

3 *Remiſſoria ſi continet iudicem, coram quo ſunt examinandi teſtes, examen faciendum eſt coram iudice in remiſſoria nominato, & non coram alio.*

4 *Teſtes examinati ſine citatione ad videndum illos iurare, non probant, & nulliter examinati dicuntur: vbi*

amplius, quod non ſufficit citatio ad videndum fieri probationem.

5 *Teſtes licet iurauerint in termino probatorio ſine partis citatione, non probant, ſi iudex in decreto mandauit in examine teſtium citari partem ad videndum illos iurare.*

DECISIO CCCVI.

1 CVm fuiſſet reſolutum in hac cauſa die 15. Iunij anni præteriti, gratiam *ſi neutri*, nouiſſimè pro Petro productam, illi non ſuffragari, cauſa poſteà ſuper eiſdem propoſita, placuit Dominis ordinare vltimo loco, vt informaretur ſtrictè ſuper validitate examinis teſtium de morte Antonij deponentium, totum enim fundamentum Petri ad probandum non ius Domini Lupi aduerſarij, conſiſtebat in hoc, quòd Antonius cuius Procurator Lupum præſentauerat ad parochialem, de qua agitur, eſſet mortuus tempore præſentationis, & ſic mandatum expiraſſet, §. *rectè*, *Inſtitut. de mandat.* Et licèt plures teſtes fuerint in partibus examinati ſuper dicta morte; tamen informantes pro Petro agnoſcebant nullitatem examinis, quoad alios, quibus vtebantur tantùm pro adminiculo, ſed ſe reſtringebant ad examen Gregorij de Puga recepti in ciuitate Aurien. qui deponit de morte Antonij de viſu. Domini tamen reſponderunt pro nullitate totius examinis facti pro iſta parte, & conſequenter cenſuerunt ſtandum in deciſis, quòd Gratia *ſi neutri*, tanquam non iuſtificata Petro non ſuffragaretur.

2 Et mouebantur in primis, quia remiſſoria fuit data ad examinandos teſtes in diœceſi, & Archiepiſcopatu Compoſtellano, vt apparet ex lectura commiſſionis; & tamen prædictus Gregorius fuit examinatus in ciuitate Aurien. in qua nullam habebat authoritatem, ſed aderat Prouiſor, & iudex cauſæ, & ſic examen tanquam factum extra locum deputatum fuit nullum, *l. fin. ff. de iuriſdict. omn. iud.* Put. *deciſ.* 37. *de iudic. & deciſ.* 162. *lib.* 1. *& deciſ.* 300. *num.* 12. *lib.* 2. & facit Caputaq. *deciſ.* 335. *par.* 2. & fuit dictum in vna Aurien. parochialis de Pao 6. Nouembris 1598. coram Illuſtriſſ. Card. Lancellotto.

3 Et confirmatur, quia deputatio facit mentionem de teſtibus coram Receptore præſentandis, & examinandis, ſecundùm articulos illi conſignatos, & tamen ſi commiſſio intelligeretur etiam in loco iudicij, teſtes non fuiſſent præſentandi coram Receptore, ſed coram Iudice, Goffred. *in ſumm. tit. de teſtibus, nu.* 15. nec articuli fuiſſent conſignandi Receptori, cùm eſſent in actis. Præterea, nec fuit intimatus parti reditus Receptoris ad dictam citationem, & profectio examinis extra ciuitatem, & ſic pars tanquam incerta ratione temporis, & loci, non potuit parare defenſiones, Rot. *dec.* 416. *in fin. par.* 1. *diuerſ.*

4 Concurrit etiam alia nullitas ex defectu citationis ad videndum iurare teſtes, quàm pluſquam certum eſt vitiare examen, *cap.* 2. *de teſtib. l. ſi quando, C. eod. tit.* Rota *deciſ.* 116. *par.* 1. Nec prædicta nullitas tolli videbatur ex citatione ad videndum fieri probationes; quia aliud eſt citatio ad videndum fieri probationem, aliud ad videndum iurare teſtes, & ex diuerſis non fit illatio, *l. Papinianus exuli, ff. de minorib.*

Nec releuat, quòd dicta citatio ad videndum fieri probationes, referatur ad petitionem anteà factam, quia nec in dicta petitione fit mentio, quòd teſtes iurent.

5 Nec obſtat, quòd iudex in aſſignatione termini probatorij mandauerit citari ad videndum iurare; quia talis citatio non fuit ſubſecuta, & ideò eò magis examen eſt nullum, cùm non fuerit ſeruata forma decreti, etiamſi teſtes iurauerint in termino probatorio, vt fuit reſolutum in Conchen. decimarum 2. Iunij 1599. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & dicta citatio ad videndum fieri probationes non refertur ad dictum decretum, ſed ad petitionem, vt dixi.

Ex quibus, & alijs adductis per informantes Domini ſteterunt in deciſis, &c.

R. P. D. SACRATO,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Colimbrien. Canonicatus,

Luna 13. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

De interpretatione conſtitutionis Clementis VIII. prohibentis deſcendentes ab Hebræis non admitti ad Eccleſiaſtica beneficia, multa notanda, de quibus in ſummario, & quòd Pontifex poteſt aduerſùs eos diſpenſare. Eſt magiſtralis deciſio, vide in alia deciſione coram R. P. D. Veroſpio in eadem cauſa 5. Decembris 1616.

SVMMARIVM.

1 *Chriſtianus quilibet de iure communi eſt capax beneficij Eccleſiaſtici.*

2 *Hæreſis aſcendentium non nocet deſcendentibus, quando illi aſcendentes fuerunt Eccleſiæ incorporati.*

3 *Hæreſis auiæ paternæ numquid nocet nepoti ad effectum conſequendi beneficia Eccleſiaſtica.*

4 *Filij inquiſitorum de hæreſi non ſunt inhabiles ad beneficia, ſed tantum filij conuictorum, & pertinacium.*

5 *Conſtitutio Clementis VIII. prohibentis deſcendentes ex genere, ſeu ſtirpe Hebræorum non admitti ad Eccleſiaſtica beneficia, non habet locum ſtante diſpenſatione Papæ.*

6 *Iudaizantes ſunt peiores, quàm ipſimet Iudæi.*

Inquiſitus de hæreſi non dicitur hæreticus, ibid. in fin.

7 *Hæreticus pœnitens, & Eccleſiæ incorporatus, perinde eſt ac ſi nunquam hæreticus fuiſſet.*

Conſtitutio Clementis VIII. inhabilitans filios Iudæorum ad beneficia Eccleſiaſtica non comprehendit filios Iudaizantium, ibid.

Iudaizantes non poſſunt propriè dici Iudæi, ibid.

Statutum, ſeu conſtitutio ſtrictè intelligendum, & pœnale interpretare ſecundum proprietatem verborum, ibid.

Extenſio in materia ſtricta, & pœnali non eſt facienda de caſu ad caſum ex identitate rationis, ibid. in fin.

8 *Statutum, ſeu conſtitutio, quòd vnus teneatur pro delicto alterius, eſt odioſum, & ſtrictè interpretandum.*

9 *Statutum, ſeu conſtitutio vbi non diſponit, non diſpoſitum remanet in diſpoſitione iuris communis.*

11 *Clericatus probatur ex litteris patentibus Ordinarij.*

12 *Narratiua Papæ non eſt iuſtificanda.*

DECISIO CCCVII.

REſolutum fuit D. Franciſcum Cardoſo de Oliur. fuiſſe ſufficienter diſpenſatum, pro quo fuit præmiſſum, quòd etiamſi dictus Franciſcus deſcendat ab Hebræis, non per hoc in terminis iuris communis eget diſpenſatione ad obtinendum beneficium Eccleſiaſticum, cùm hoc nullo iure caueatur, quin potiùs regula ſit, quòd quilibet Chriſtianus ſit capax beneficij Eccleſiaſtici, *cap. cum te*, & ibi gloſſ. *de reſcript. cap. ad decorem, de inſtitut.* Rota in Seguntina admiſſionis ad Capitul. quinta Iunij 1587. coram bo. me. Gipſio. 1

Vlterius etiamſi probaretur illud, quod è contrario obijcitur, auiam ſcilicet paternam Franciſci fuiſſe tanquam Chriſtianam Iudaizantem pœnitentiatam, adhuc non noceret hoc Franciſco, cùm hæreſis aſcendentium non noceat deſcendentibus, quandocumque illi aſcendentes fuerunt Eccleſiæ reincorporati, iuxt. not. cum ibi notat. per ſcribentes *in c. ſtatutum il* 2. *de hæreſ. lib.* 6. Nec facit diſt. inter ſpontè confeſſum & condemnatum, de qua per Caputaq. *dec.* 69. *n.* 6. *par.* 2. & Rota *diuerſ. dec.* 109. *par.* 3. *lib.* 2. quia illæ deciſiones loquuntur in terminis ſtatuti Eccleſiæ Hiſpalen. inhabilitantes nepotes reconciliatorum, Et concludunt ſtatutum eſſe intelligendum ſtrictè, & ſic de nepotibus tantùm, illorumque fuerunt reconciliati poſt condemnationem, & ſic illæ deciſiones coarctant ſtatutum Hiſpalenſe emanatum contra deſcendentes reconciliatorum, non autem ampliant pœnas iuris communis contra eoſdem. 2

Verùm

3 Verùm etiamſi dicta auia paterna Franciſci minimè fuiſſet reconciliata Eccleſiæ, adhuc poſſet dubitari, an illius hæreſis deberet nocere nepoti, iuxta intellectum gloſſ. ibi, *in verbo mane*, *verſic. Item ſi mulier aliqua eſt hæretica, & habeat filios*, Gomez. *variar. reſolut. tom. 3. cap. 2. num. 4. verſic. Item ſi mater eſt hæretica*, vbi de communi, Pen. *in director. par. 3. quæſt. 115. comment. 164. quantum ad primam, poſt med. verſic. Item ſi mater eſt hæretica, fol. mihi 642.* Modern. Roman. *tractat. de hæreſi, quæſt. 192. §. 2. nu. 51.* vbi principales citat.

4 Multò autem minus nocet Franciſco prætenſum obiectum, quòd eius pater, & mater fuerint inquiſiti de Iudaiſmo, cùm Inquiſitio minimè probet delictum, Roman. *conſil.* 110. *num. 2. verſic. Cæterùm*, Signorol. *conſ.* 239. *nu.* 6. & nullo iure caueatur, quòd filij Inquiſitorum ſint incapaces beneficiorum Eccleſiaſticorum, quin potius contrarium colligitur ex *dict. cap. ſtatutum*, vbi inhabilitantur tantùm filij conuictorum, & vlteriùs pertinacium in hæreſi.

5 Hoc ſtante, quòd de iure communi Franciſcus non egeret diſpenſatione, difficultas reducebatur, an eſſet ſatisfactum conſtitutioni Clementis Papæ VIII. aliàs editæ ſuper deſcendentibus ab Hebræis? Et pro affirmatiua fuit tentum, quandoquidem illa conſtitutio prohibet tantùm conferri Canonicatus, & beneficia Eccleſiaſtica, aliquibus perſonis de genere, ſeu ſtirpe Hebræorum ex paterna, & materna, vel eorum alterum vſque ad ſeptimum gradum incluſiuè, à tempore conuerſionis eorum computando, originem trahentium, Franciſcus autem in ſua diſpenſatione narrauit ſe trahere originem ab Hebræis infra ſeptimum gradum, vnde ſatis expreſſit ſuum defectum, & licèt narrauerit etiam ſe deſcendere ab Hebræis vltra ſecundum gradum; attamen hoc etiam viſum fuit eſſe iuſtificatum ex articulis, & teſtibus examinatis pro parte Capituli, vbi habetur parentes, & auos Franciſci fuiſſe Chriſtianos, & ſic conuincitur Hebraiſmum incipere vltra ſecundum gradum.

6 Non obſtat, quòd vt ſupra tactum eſt, prætendatur probari, quoad auia paterna Franciſci iudaizauerit, & tanquam talis fuerit pœnitentiata, & etiam parentes ipſius Franciſci fuerint de iudaiſmo inquiſiti, vnde infertur, quòd Franciſcus infrà ſecundum gradum dicatur ortus ex Iudæis, ſtante quòd iſti iudaizantes ſunt peiores, quàm ipſimet Iudæi, *cap. ſi refugientes, de pœnit. diſt.* 4. cum alijs allegatis; quia in primis iſtud obiectum non conuenit parentibus Franciſci, qui non fuerunt conuicti de Iudaiſmo, ſed tantùm inquiſiti, & vigore generalis indulti liberati, vnde non probatur eorum delictum, ex alleg. ſuprà.

7 Quantum verò ad auiam paternam, in primis poſſet dubitari, an teſtes concludant in docto. Verùm etiamſi concludant, adhuc viſum fuit eorum dictum non obſtare ex pluribus. Primò, quia non allegatur d. auiam deceſſiſſe in Iudaiſmo, ſed fuiſſe ad Eccleſiam reincorporata, vnde ad effectum, de quo agitur, perinde eſt ac ſi vnquam apoſtataſſet, per text. *in d. cap. ſtatutum il 2. de hær. lib.* 6. & eſt ſimile de illo, qui fuit apud hoſtes, qui iure poſtliminij habetur, perinde ac ſi nunquam deceſſiſſet, *l. poſtliminij*, ibi, *Nam ſi eodem bello, ff. de captiuis, & poſtliminio reuerſis.*

Secundò videbatur, quod conſtitutio inhabilitans filios Iudæorum non debeat habere locum in filijs iudaizantium, cùm tales iudaizantes non poſſitur propriè dici Iudæi, ex quo per Baptiſmum, qui eſt character indelebilis, Sacr. Concil. Trident. *ſeſſ. 7. de ſacr. can. 9.* irreuocabiliter effecti ſunt Chriſtiani: in materia autem ſtricta, & pœnali, vt eſt conſtitutio inhabilitans, venientes ab Hebræis non receditur à proprietate verborum, ad *l. non aliter, ff. de legat. 3. cap. ad audientiam, de decim.* Calderin. *conſ. 5. nu. 1. de hæretic.* Federic. de Sen. *conſ. 72. num. 2. & per totum.* Neque fit extenſio de caſu ad caſum ex identitate rationis, *cap. in pœnis, & ibi gloſſ. de regul. iuris lib.* 6. Gemin. *conſ. 176. in princ.*

8 Neque videbatur dubitandum, quia conſtitutio contra deſcendentes ab Hebræis poteſt dici ſtricta, & pœnalis; tum ex eo, quòd auſert prædictis deſcendentibus habilitatem, quæ aliàs ſibi competeret de iure communi, *a. cap. ad decorem, de inſtit.* Rot. in d. Seguntina admiſſionis ad Capitul. 26. Iunij 1587. coram bo. me. Gipſio, tum multò magis, quia iſta pœna illis infligitur propter delictum alterius, gloſſ. *in d. cap. ſtatutum, verbo ad primam*, ibi, *ex cauſis, quod filius punitur propter delictum patris.* Eſt autem exorbitans in iure, quòd vnus puniatur propter delictum alterius, *cap. non debet*, & ibi gloſſ. *verbo non debet, de reg. iur. lib. 6. cum concordantibus*, & propterea non applicantur iura loquentia de pœna infligenda ipſiſmet delinquentibus, cùm ſit diuerſitatis ratio, vt ex prædictis.

9 Minus obſtare viſum fuit, quòd ſaltem ex prædictis fuiſſet facienda mentio in diſpenſatione, cùm potuiſſent reddere Pontificem difficiliorem ad concedendam diſpenſationem, quia ſi loquimur de iure communi, talis taciturnitas non vitiat reſcriptum, cùm lapſus ipſius qui fuit reconciliatus, & multò minus ſimplex inquiſitio, non habeatur in conſideratione, vt ſuprà firmatum fuit; ſi verò loquimur in terminis conſtitutionis, conſtitutio nihil loquitur de reconciliatis, & multò minus de inquiſitis, vnde res remanet in diſpoſitione iuris communis, ad *l. commodiſſimè, ff. de liber. & poſthum.* cum ſua materia. Neque facit, quòd conſtitutio mandet, quòd in huiuſmodi diſpenſationibus fiat mentio impuritatis ſanguinis, ſtirpis, regeneris, quia hoc debet intelligi, quoad ipſam effectualem deſcendentiam ab Hebræis, & gradus illius: ſed non ideò ſequitur, quòd debeat fieri mentio de alijs circumſtantijs, de quibus de iure minimè facienda erat, voluit enim Pontifex prouidere, ne ſub inuolucro verborum iſti deſcendentes ab Hebręis infra ſeptimum gradum impetrarent beneficia.

10 Alia quæ dicebantur de Iudaiſmo tranſuerſalium viſa fuerunt, neque eſſe probata, neque facere ad propoſitum, cùm neque iure communi, neque per prædictas conſtitutiones reperiatur cautum, quòd delictum tranſuerſalis debeat nocere alteri tranſuerſali.

11 Clericatus narratus pro parte Franciſci probatur ex litteris patentibus Ordinarij.

12 Quòd Dominus Epiſcopus Colimbren. ſupplicauerit pro Franciſco, viſum fuit non eſſe neceſſarium probare, cùm ſit narratiua Papæ, *Clementina 1. de probationib.* Lap. *allegat. 7. num.* 2. vbi add. Creſcen. *deciſ. 2. de renunciat.* Rota in Oxomen. Cantoriæ 28. Octobris 1601. coram bo. mem. Penia, & in Eluen. beneficij 17. Februarij 1606. coram Reuerendiſſimo Bononien. quod etiam mouit Dominos ad credendum, quòd Franciſcus ſit dignus gratia ſuper hoc obtenta à Papa, vt etiam præ ſe fert illius bona indoles, & morum honeſtas, &c.

R. P. D. VBALDO.

Toletana Capellæ, & ſepulturæ.

Lunæ 27. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Patronus Eccleſiæ non poteſt impedire, quo minus alius poſſit ædificare in ea ſine eius conſenſu, nec habet ſepulturam priuatiuè ad alios, imò nec ſepulturam, niſi eam ſibi reſeruauerit in limine iuriſpatronatus.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes deponentes de facto proprio magis probant.*
2 *Sepultura cuicumque poteſt concedi ab habente ius in Eccleſia, & ſic ille cui conceſſa eſt ſtante huiuſmodi conceſſione, & licentia, poteſt illam conſtruere.*
3 *Patronus Eccleſiæ non poteſt impedire, quo minus alius poſſit ædificare in dicta Eccleſia ſine eius conſenſu.*
4 *Patronus Eccleſiæ non habet in ea ius ſepeliendi priuatiuè quoad alios, neque habet ius ſepulturæ, quia diuerſum eſt iurepatronatus, niſi ſit expreſſè reſeruatum in limine fundationis.*
5 *Damnum minimum non eſt in conſideratione.*
6 *Eccleſia ædificata ſolum cedit ædificio, non ædificium ſolo.*

DECISIO CCCVIII.

1 POſtquam Rota cenſuit, mandatum de manutenendo in partibus conceſſum D. Martino de Corduba, eſſe reuocandum, ex rationibus, de quibus in deciſionibus ſub die 4. Nouembris 1613. & 21. Februarij 1614. coram me, fuit adita ſignatura Sanctiſſimi, & emanauit commiſſio, vt procederem in poſſeſſorio, & petitorio, vnica ſententia terminan-

minando, omni, & quacumque appellatione remota; vnde dato dubio, an conſtet D. Martinum conſtruxiſſe Capellam, & ſepulturam, de qua agitur; & an ei licuerit conſtruere? Rota reſpondit pro D. Martino informante ad vtramque dubij partem affirmatiuè; nam quòd D. Martinus conſtruxerit Capellam, & ſepulturam, viſum fuit ſufficienter conſtare ex quatuor teſtibus firmiter examinatis, qui cùm deponant de facto proprio, nempe, quòd ipſi dictam Capellam ad inſtantiam, & impenſis D. Martini conſtruxerunt, eò magis probant, *l. quæro, in fin. ff. de adil. edict.* Bart. *in l.* 1. *§. fin. nu.* 3. *ff. de bon. poſſeſs. ſecundùm tabul.* Bald. *in l. ſi vnus nu.* 4. *ff. de teſtam.* Caſtr. *conſil.* 186. *col.* 3. *lib.* 1. Afflict. *deciſ.* 369. *nu.* 7.

Quod eò magis comprobatur ex relatione peritorum electorum pro parte D. Franciſci, in qua vocant Capellam, ſeu oratorium D. Martini, & ex viſitatione Vicarij facta in præſentia D. Franciſci, de qua in ſummario num. 14. in qua fit deſcriptio dictæ Capellæ, ſepulturæ, & ornamentorum tanquam dicti Martini, & per eum conſtructæ, Franciſco præſente, & nihil contradicente, qui etiam dum ſe opponit, & contendit, non licuiſſe Martino ædificare dictam Capellam, & ſepulturam, & etiam in huiuſmodi ædificatione fuiſſe aliquid occupatum de illius horto, vtique videtur fateri conſtructionem, de qua hodie dubitari poſſe non videtur; licèt in prædictis deciſionibus fuerit hoc in dubium reuocatum.

2 Quòd verò D. Martinus potuerit dictam Capellam, & ſepulturam conſtruere, pariter viſum fuit Dominis ſatis clarum, ſtante licentia quam habuit à Capitulo Prouinciali confirmata à Generali Miniſtro totius Ordinis fratrum Diſcalceatorum, & à Papa, quæ licentia videtur ſufficere ad hunc effectum, cùm vnuſquiſque poſſit in propria Eccleſia recipere ad ſepulturam, quem velit, Innoc. *in cap.* 1. & ibi Abb. *in cap. certificari, de ſepultur. Clem. dudum, §. huiuſmodi, eod. tit.* Natt. *conſ.* 432. *nu.* 8. fuit dictum in Hiſpaleñ. iuris ſepeliendi 24. Maij 1589. coram Cardinali Pamphilio, & ſic quoad fratres videtur indubitatum licuiſſe Martino conſtruere ſtante huiuſmodi licentia, & clauſula, *non obſtantibus quibuſcumque*, de qua in confirmatione Papæ, per quam cenſetur derogatum cuicumque conſtitutioni, vel ſtatuto Ordinis Sancti Franciſci in contrarium fortè facienti, Iaſ. *conſil.* 110. *numer.* 12. *verſ.* 3. *lib.* 4. Bero. *conſil.* 147. *num.* 28. *verſ. & licet, lib.* 3. Roland. *conſil.* 67. *numer.* 62. *lib.* 3. vltra quòd conſtat ex teſtibus in ſummario datis num. 9. quòd fratres poſſint concedere huiuſmodi licentias etiam derogando conſtitutionibus, qui etiam deponunt de pluribus ſimilibus licentijs datis, & denegatis ex cauſa.

3 Quo verò ad D. Franciſcum idem Dominis videbatur; quia etiam admiſſo ſine veri præiudicio, quòd ipſe ſit monaſterij, & Eccleſiæ patronus; tamen non inde infertur, quòd non potuerit in Eccleſia, vel monaſterio ædificari, ſine ipſius conſenſu, Roch. *de iurepatronat. in verb. conſtruxit, numer.* 11. Lambertin. *eod. tractat. part.* 1. *primi lib.* 3. *quæſt. princip. artic.* 17. & in caſu de quo agitur deponunt iidem teſtes dicto ſummario num. 9. non eſſe neceſſariam licentiam aſſerti patroni ſepeliendi deuotos in Campo ſancto, cum licentia Prouincialis, & deponunt de duobus ſepultis.

4 Sicut nec etiam inde infertur, quòd D. Franciſcus habeat in dicta Eccleſia, & monaſterio ius ſepeliendi priuatiuè quoad alios, cùm patrono quædam tantùm de iure competant, de quibus *in cap. nobis, de iurepatr.* & referuntur per Hoſt. *in ſum. eod. tit. §. quid competat,* Gemin. *conſ.* 45. *in princip.* quibus receptis nihil aliud in Eccleſia prætendere poſſit, Ægid. *conſ.* 10. *numer.* 13. *verſ. quintò principaliter,* nec etiam ius ſepulturæ, cùm illud nihil commune habeat cum iurepatronatus, Lambertin. *de iurepatr. par.* 1. *libri primi* 11. *quæſt. princ. art.* 13. Fuit dictum in Toletana iuriſpatronatus 12. Iunij 1595. coram bon. mem. Cardinale Blanchetto, niſi fuerit expreſsè reſeruatum in limine fundationis, prout requiritur, gloſſ. *in cap. cùm dilectus, in verb. conſtitutum, de conſuetud.* Archid. *in cap.* 1. *de pact. in* 6. Vitalin. *in Clem. dudum, §. huiuſmodi, de ſepult.* Prax. Archiep. Neap. *cap.* 61. *nu.* 7.

Idque eò magis videtur procedere, quia non agitur de conſtructione Capellæ, & ſepulturæ in Eccleſia, ſeu monaſterio, vbi D. Franciſcus prætendit iuſpatronatus; ſed in cœmeterio fratrum, quod cùm fuerit deſtinatum pro illorum ſepultura, non cadit ſub reſeruatione iuris ſepeliendi, quatenus de iure competeret Franciſco, vel illud ſibi reſeruaſſet, ſed potuerunt fratres illud liberè concedere abſque vlla patroni licentia ex ſupradictis, prout etiam docuit obſeruantia ſubſecuta, cùm plures extranei de licentia Capituli Prouincialis fuerint ibi ſepulti, vt in dicto ſummario num. 9. Aym. *conſil.* 101. *num.* 3. Rota *diuerſ. deciſ.* 503. *num.* 2. *par.* 1.

Non obſtat, quòd conſtructio Capellæ occupauerit aliquam partem horti D. Franciſci, quia dicta occupatio nullum, vel minimum damnum affert Franciſco, vt patet ex relatione Vicarij, & de minimis non curat Prætor, *l. ſciò, ff. de in integr. reſtit.* & in his terminis Surd. *deciſ.* 168. *numer.* 7. *verſ. & in alieno, & numer.* 8. maximè cùm agatur de fauore Eccleſiæ pro conſtructione, & ampliatione Capellæ, & Oratorij, Cæpoll. *de ſeruit. vrb. præd. cap.* 82. *de ſepulcr.* Gramm. *deciſ.* 75. *per tot.* Surd. *conſ.* 62. *num.* 8. cum alijs allegatis. 5

Et in omnem caſum tenetur Dominus Franciſcus dictam partem horti dimittere, ſoluto ſibi iuſto pretio, *l. is, qui intulit,* & ibi gloſſ. *ff. de relig. & ſumpt. fun.* cùm in Eccleſia ædificata ſolum cedat ædificio, non è conuerſo, Calder. *conſil.* 421. aliàs 5. *de relig. dom.* & ita deciſum D. Martino tantùm informante in maxima agentium pro D. Franciſco contumacia, qui poſt plurimas citationes informare noluerunt, &c. 6

R. P. D. PAMPHILIO IVNIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Hiſpaleñ. primitiarum.

Veneris 17. *Iunij* 1616.

ARGVMENTVM.

Quaſi poſſeſſio percipiendi primitias, & oblationes ex miniſtratione Sacramentorum, probatur per teſtes, per confeſſionem factam in articulis, & per conſtitutiones Synodales.

SVMMARIVM.

2 *Quaſi poſſeſſio percipiendi primitias, & oblationes ex adminiſtratione Sacramentorum, probatur per teſtes, & quomodo.*

3 *Teſtes examinati in vna cauſa, faciunt magnam præſumptionem in alia cauſa, etiam inter diuerſas perſonas.*

4 *Articulos producens, & in illis aliquid explicitè confitens, talis confeſſio probat contra confitentem: vbi præſertim, quando confeſſio eſt geminata; & concurrentibus adminiculis.*

6 *Quaſi poſſeſſio percipiendi primitias, & oblationes ex miniſtratione Sacramentorum probatur ex conſtitutionibus Synodalibus.*

DECISIO CCCIX.

IN hac cauſa ſub die 29. Aprilis 1613. fuerat reſolutum, mandatum de manutenendo in quaſi poſſeſſione percipiendi oblationes, ratione adminiſtrationis Sacramentorum Baptiſmi, & matrimonij, necnon primitias, de quibus agitur, dandum eſſe D. Archiepiſcopo, & Curatis ab ipſo deputatis; ex rationibus, & fundamentis de quibus in deciſione. Cùmque agentes pro DD. beneficiatis, ſupradictæ reſolutioni non acquieſcerent, die 21. Iunij eiuſdem anni repropoſui cauſam ſuper eiſdem, & Domini ſteterunt in deciſis, ex eiſdem rationibus, & fundamentis in prima deciſione deductis; reſeruato tamen, quòd particulariter videretur, an mandatum de manutenendo eſſet expediendum antequam veniret remiſſoria, iam tunc ad partes tranſmiſſa, prout iuſtis de cauſis Dominis placuit illam expectare; ea autem executa, & ad Curiam reuerſa, & aperta, ſupradicta die 17. Iunij 1616. Dubitaui, an eſſet recedendum à ſupradictis reſolutionibus? quo dubio per me propoſito, quia contra teſtes vigore d. remiſſoriæ examinatos, & contra illorum examen, pro parte D. Archiepiſcopi, multa opponebantur, quæ vnica poſitione diſcuti non poterant; placuit DD. tunc ſolum firmare, teſtes præfatos con- 1

concludere in dicto, poſſeſſionem beneficiatorum percipiendi oblationes, & primitias, de quibus controuertitur, & eandem eſſe coadiuuatam ex alijs probationibus, & de reliquis videatur.

2 Nam dicti teſtes explicitè deponunt, non ſolùm de auditu à maioribus, & de publica voce, & fama, ſed etiam de viſu, & certa ſcientia, quòd beneficiati perceperunt primitias, & oblationes, quodque Curati ſolùm perceperunt ex baptiſmis cappucium, & candelam, & ex ſponſalitijs arrhas, & iura Miſſæ, quæ à beneficiatis non prætenduntur, & iſta beneficiatorum perceptio remanet probata per multum tempus continuatum, de quo deponunt teſtes, qui loquuntur, vel per verbum, *citra*, cum copula, *&*, iuxta theoricam Bart. *in l. Celſus*, *nu.* 23. *&* 24. & ibi addent. Balb. *par.* 4. *num.* 10. *ff. de vſucap.* & idem Bart. *in l.* 1. *§. quod autem*, *nu.* 1. *ff. de aqu. quotid. & aſtiu.* Felin. *in cap. licèt cauſam*, *nu.* 8. *circa med. de probat.* vel per dictiones denotantes temporis continuationem, nempè ſemper, & toto tempore, Bart. *in d. l.* 1. *§. quod autem*, *ſub nu.* 1. *& in d. l. Celſus*, *num.* 25. Balb. *dict. par.* 4. *num.* 11. Felin. *vbi ſuprà*, *verſ. ſecus dicit*, & fuit dictum in Toletana decimarum 20. Martij 1600. coram bo. me. Illuſtriſſimo Card. Pamphilio.

3 Iſtorum autem teſtium probatio coadiuuatur. Primò, ex quampluribus alijs teſtibus, tam ab Archiepiſcopo Hiſpaleñ. quàm à Comite de Oliuares de anno 1594. examinatis, in cauſa tunc inter eos vertente, de eadem perceptione beneficiatorum deponentibus, qui licèt fuerint examinati in alia cauſa, & inter alias perſonas, faciunt tamen magnam præſumptionem, gloſſ. *fin.* & Doct. *in l.* 2. & ibi præ cæteris Angel. *in fin. verſ. quod autem dixi*, Dec. *num.* 45. *& ſeq. C. de edend.* Felin. *in cap. cauſam*, *il* 1. *num.* 19. *de teſtib.* maximè cùm eorum depoſitiones per ſententiam Nuncij Hiſpaniarum fuerint approbatæ, Roman. *conſ.* 343. *ſub num.* 17. Alex. *in l. ſæpè*, *num.* 70. *& ſeq. ff. de re iudic.*

4 Secundò, ex confeſſione Cardin. de Caſtro, tunc temporis Archiepiſcopi, facta, tum in articulis per eum contra Comitem de Oliuares in prædicta cauſa datis, in quibus explicitè dixit, in toto Archiepiſcopatu eſſe vniuerſalem conſuetudinem, quòd primitiæ ſunt beneficiatorum, quodque ea vniuerſaliter ſeruatur; tum in Breui per eum obtento à fel. recor. Gregorij XIII. quòd ſcilicet obuentiones, primitiæ, & alia emolumenta, à beneficiatis percipi, & inter ipſos æqualiter diſtribui conſueuerunt; iſta enim confeſſio maximum indicium præbet veritatis, Rot. *deciſ.* 293. *num.* 2. *part.* 1. inter impreſſ. diuerſ. præcipuè, quod eſt geminata, *l. Baliſta*, cum ibi not. *ad Trebell.* Roman. *conſil.* 346. *nu.* 11. *& ſeq.* Surd. *deciſ.* 11. *nu.* 8. *& deciſ.* 130. *nu.* 9. *& ſeq.* & cum ea vlteriùs concurrunt alia plura adminicula, quo caſu confeſſio Prælati nocet Eccleſiæ, & illius ſucceſſori, gloſſ. *in cap. dudum*, *il* 2. *verb. de veritate*, *verſ. qui tale*, & ibi Doct. *de elect.* Bald. *in auth. hoc ius porrectum*, *nu.* 8. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Card. Seraph. *dec.* 292. *nu.* 3. *& dec.* 436. *nu.* 7. *& dec.* 442. *num.* 20. *verſ. ex hoc.*

5 Tertiò, ex multis teſtibus examinatis tam pro parte beneficiatorum in prima inſtantia, quàm pro parte Archiepiſcopi, vigore remiſſoriæ per eum obtentæ de anno 1586. ſimiliter de eadem beneficiatorum oblationum, & primitiarum perceptione atteſtantibus.

6 Quartò, & vltimò ex conſtitutionibus Synodalibus plurium Archiepiſcoporum, in quibus iura, de quibus agitur, aſſignantur beneficiatis Eccleſiarum, in quibus percipiuntur, ex illis enim iuſtificatur poſſeſſio beneficiatorum, iuxt. doctr. Bald. *in l. data opera*, *in fin. C. de his qui accuſar. non poſſ.* & cùm hodie fuerint exhibiti libri earundem conſtitutionum, impreſſi in ciuitate Hiſpaleñ. de mandato Archiepiſcoporum, à quibus editæ fuerunt, ceſſat quòd aliàs dicebatur eas non eſſe in forma probanti.

Et ita concluſum.

R. P. D. VBALDO.

Terdoneñ. penſionis.

Veneris 17. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Penſionis vnica exactio facit acquiri quaſi poſſeſſionem exigendi, quæ manutenibilis eſt, etiam contra ſucceſſorem in beneficio, & hæc quaſi poſſeſſio probatur per inſtrumentum quietantiæ per penſionarium factæ,

SVMMARIVM.

1 *Penſionis exactio, vel vnica, facit vt acquiratur poſſeſſio, vel quaſi poſſeſſio exigendi illam quæ eſt manutenibilis, & non ſolùm contra Rectorem beneficij, qui illam ſoluit, ſed etiam contra eius ſucceſſorem*, *nu.* 2.

2 *Poſſeſſio, vel quaſi poſſeſſio exigendi penſionem, probata per vnicam exactionem, ſuffragatur non ſolùm contra Rectorem beneficij, qui ſoluit illam, ſed etiam contra eius ſucceſſorem.*

3 *Penſionis exactio probatur per inſtrumentum quietantiæ per penſionarium facta, quod ſufficit ad effectum manutentionis.*

Inſtrumentum quietantiæ per penſionarium facta probat quaſi poſſeſſionem exigendi penſionem, & hoc ſufficit ad effectum manutentionis, *ibid.*

4 *Numeratio vera, & realis probatur per verba*, in præſentia mei Notarij, & teſtium, &c. *poſita in inſtrumento, & concludunt per neceſſe de ſolutione tempore inſtrumenti.*

5 *Verba*, in præſentia mei Notarij, & teſtium, &c. *probant veram numerationem*, *ibid. & de neceſſitate concludunt de ſolutione tempore inſtrumenti.*

6 *Relatio debet fieri ad proxima in inſtrumento.*

Notarij rogati, & teſtis inſtrumentarij fides adminiculat inſtrumentum, & in eo contenta, *ibid. in fine.*

7 *Petitorium reſpicientia non ſunt diſcutienda in iudicio ſummariſſimo poſſeſſorio.*

DECISIO CCCX.

DOmini dixerunt Ioannem Baptiſtam eſſe manutenendum in quaſi poſſeſſione exigendi penſionem, quia conſtat de illius exactione, per quam acquiritur quaſi poſſeſſio manutenibilis, etiam quòd exactio ſemel facta doceatur, *cap. cùm Eccleſia Sutrina*, vbi Abb. *num.* 23. Rip. *n.* 52. *de cauſ. poſſeſſ. & prop.* Dec. *conſ.* 117. *nu.* 1. *&* 124. *num.* 1. Roman. *conſ.* 311. *num.* 7. Alexand. *conſ.* 74. *num.* 16. *lib.* 4. 1

Et quidem huiuſmodi quaſi poſſeſſio non ſolùm ſuffragatur contra Rectorem, qui ſoluit penſionem, ſed etiam contra illius ſucceſſorem, Guidopap. *deciſ.* 629. Put. *deciſ.* 151. *lib.* 3. Gig. *de penſion. quæſt.* 47. *num.* 10. Fuit tentum in Burgeñ. penſionis 19. Februarij 1596. coram Blanchetto, & in Campanieñ. penſionis 20. Iunij 1614. coram me, & aliàs ſæpè. 2

De exactione autem penſionis conſtat ex inſtrumento quietantiæ per penſionarium factæ in terra Salarum die 31. Martij 1612. quod inſtrumentum benè probat huiuſmodi quaſi poſſeſſionem ad affectum manutentionis, Menoch. *de retinen. remed.* 3. *nu.* 57. & fuit ſæpiſſimè deciſum. 3

Nec viſum fuit obſtare, quòd inſtrumentum contineat ſimplicem confeſſionem de recepto. Nam illa verba, *in præſentia mei Notarij, & teſtium*, & præſertim poſita poſt alia verba, *habuiſſe*, & *recepiſſe*, probant veram numerationem, Bart. *in l. ſingularia*, *nu.* 22. Alexand. *nu.* 33. Iaſ. *nu.* 48. Dec. *num.* 33. *ff. ſi cert. pet.* Bart. *in l. ſi ex cautione*, *nu.* 1. *&* 8. Bald. *num.* 14. *C. de non num. pecun.* Soccin. ſen. *conſil.* 143. *ſub num.* 2. *vol.* 1. Alexand. *conſil.* 179. *num.* 6. *lib.* 2. Fuit dictum in Bononieñ. cenſus 24. Aprilis 1600. coram Cardinali Pamphilio, & in Romana dotis 9. Decembris 1613. coram me. 4

Non obſtat, quòd confeſſio videatur facta de ſolutione in vrbe, ſtantibus illis verbis inſtrumenti, ibi, *habuiſſe, & recepiſſe ducatos* 70. *aut de Camera Apoſtolica, & iuxtà illorum curſum in alma vrbe ibidem actualem numeratos*; 5

Digitized by Google

rates; quia fuit reſponſum, illam dictionem, *ibidem*, non referri ad verba, *in alma vrbe Roma*, ſed ad locum loci, nẽpe in terra Solano, de quo in principio inſtrumenti, quod euidenter colligitur ex verbis ſequentibus, ibi, *Actualiter numerates, datos, & traditos in tanta bona moneta aurea, & argentea æquiualente, in præſentia mei Notarij, & teſtium infraſcriptorum*, quæ de neceſſitate concludunt numerationem de tempore inſtrumenti, vt declarat Bart. *in d. l. ſi ex cautione, nu. 1. verſ. Tu aduerte*, ibi, *ſi ergo Notarius dicit*, cum alijs ſuperiùs allegatis.

6 Nec dicatur illa verba, *in præſentia mei Notarij, & teſtium*, &c. referenda eſſe ad confeſſionem, quaſi in præſentia Notarij, & teſtium penſionarius fuerit confeſſus ſe recepiſſe dictas pecunias; tum quia immediatè procedunt verba, *habuiſſe*, & *recepiſſe*, & illa, *ibidem actualiter numerates, datos, & traditos*, &c. & relatio debet fieri ad proxima, *l. ſi idem cum eodem, ff. de iur. omn. iud.* Tum quia & hoc videtur tollere omnem difficultatem, quia in principio inſtrumenti, in quo de confeſſione fit ſermo, leguntur eadem verba, *in præſentia mei Notarij, & teſtium, ſponte, & ex certa ſcientia fuit confeſſus, & confitetur*, &c. quæ ineptè repeterentur infrà, niſi eſſent referenda ad veram numerationem.

Et prædictis adminiculatur fides Notarij rogati, & vnius teſtis inſtrumentarij, qui teſtantur verè fuiſſe numeratam pecuniam tempore inſtrumenti.

7 Quæ dicebantur de nullitate penſionis, videbantur reſpicere petitorium, nec diſcurienda in hoc ſummariſſimo iudicio, Achill. *deciſ. 15. de reſtit. ſpol.* Put. *deciſ.* 108. *lib.* 3.

Et ita fuit deciſum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Leodien. fideicommiſſi.

Die 17. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Feudum ſine licentia domini directi poteſt alienari in comprehenſos in inueſtitura, & cum licentia domini poteſt alienari in alios extraneos, etiam in præiudicium vocatorum, ſtante conſuetudine.

SVMMARIVM.

1 *Feudum donari poteſt, & aliàs quomodocumque alienari de licentia domini directi, etiam in præiudicium vocatorum, attenta conſuetudine, nu. 1.*

2 *Conſenſus qui neceſſarius eſt ad validitatem actus, non requiritur per neceſſe, quod in ipſo actu interueniat, ſed ſufficit ſi antè, ſi poſt, ſi incontinenti, ſi ex interuallo, & tacitus etiam, & etiam non contradicendo interponatur.*

3 *Ius quæſitum ſi non ſit in actu, allegari non poteſt per tertium.*

4 *Teſtamentum paternum ſi fuerit per filios impugnatum, ad illud poſteà rediri non poteſt pro obſeruatione fideicommiſſi, declara vt nu. 5.*

6 *Conſenſus non obligat præſtantem illum, ſi actus ſuper quo præſtitus fuit, habet falſam cauſam.*

7 *Clauſula*, omni meliori modo, *in teſtamento appoſita, operatur vt teſtator non ſe reſtringat ad validandam ſuam intentionem ad vnum ſpeciale in teſtamento expreſſum; ſed comprehendit omnem modum, & facultatem teſtatori competentem, & facit vt actus valeat eo modo, quo valere poteſt.*

8 *Domini directi licentia non eſt neceſſaria in alienatione feudi, quæ fit inter comprehenſos in inueſtitura.*

Actus ſemper præſumitur fieri voluiſſe per agentem, ſe conformando cum conſuetudine patria, & loci vbi agitur, declara vt nu. 10.

11 *Bonorum appellatione non veniunt bona ſubiecta vinculo reſtitutionis, & ſic teſtator in generali diſpoſitione non præſumitur de illis diſpoſuiſſe. Niſi ſint coniecturæ in contrarium, nu. 12.*

DECISIO CCCXI.

CVm cauſa eſſet grauis, non denegarunt Domini tertio loco D. Comitem Renatum audire, & hodie cauſa ſuper eiſdem propoſita, & acerrimè diſcuſſa.

Conſueuerunt ſtandum eſſe in deciſis, quia rationes, & fundamenta non releuaur aduersùs primo, & ſecundo loco firmata.

1 Eſt enim certum, quòd Ioannes in pactis antenuptialibus donauit feuda, de quibus agitur, Renato eius filio, non obſtante exiſtentia Federici, Guglielmi, & aliorum filiorum, donare potuit in eorum præiudicium, attenta licentia priùs obtenta taliter diſponendi à domino directo, qui potuit eam dare, Pariſ. *conſ.* 13. *numer.* 25. *lib.* 1. Dec. *conſ.* 586. *num. 4. & ſeqq.* Surd. *conſ.* 305. *in princip.* Roſenthal. *de feud. cap. 7. concluſ. 4. num. 7. & cap. 9. concluſ. 58. numer.* 43. & ſufficiens eſt validare quamcumque diſpoſitionem in præiudicium cuiuſcumque, propter conſuetudinem patriæ, admittentem dominum directum poſſe præiudicare comprehenſis in inueſtituris, vt remotiores, ac etiam extranei præferantur primò vocatis ex tenore inueſtiturarum, quæ conſuetudo ab eodem Comite præſupponitur, & allegatur.

Vnde ſi Ioannes ex pòſt fecit teſtamentum ordinando ſucceſſiones, exiſtimans vel id ſibi abſolutè licere vigore pacti reuerſiui, in donatione appoſiti, vel agnoſcendo imperfectam voluntatem taliter diſponendi, adhibere voluit conſenſum Renati, ad quem dominia & feuda priùs ex donatione tranſierunt, ſemper dicendum erit teſtamentum eſſe in ſtatu validitatis, quia ſi donatio non ſuſtinetur, durat licentia pro actu vltimæ voluntatis in præiudicium ſuccedere debentium. Si verò donatio ſuſtinetur, teſtamentum capit vires ex conſenſu eius, de cuius præiudicio agitur, & præiudicium domini directi non intrat, quia diſpoſitio legitur inter comprehenſos in inueſtitura, vt aliàs dictum fuit, & his ſtantibus facilè erit excitatis difficultatibus occurrere.

Et ad primum de inualiditate donationis, & teſtamenti ex defectu conſenſus Federici, Guglielmi, & aliorum filiorum, reſponſum fuit, quoad validitatem donationis non fuiſſe neceſſarium conſenſum aliorum filiorum, attenta licentia à Principe domini directi obtenta, per quam potuit inferri præiudicium quibuſcumque vocatis ex tenore inueſtiturarum ſecundùm conſuetudinem ab informantibus pro D. Comite allegatam, quòd ſi etiam licentia prædicta eſſet intelligenda reſpectu eius, qui interim dominus eſt feudorum, dum vtraque coniux ſuperſtes eſt, non autem altero mortuo, quo tempore dominium amittitur, ſolo vſufructu remanente; nihilominus hoc non concludit non ius Federici, cùm potuerit Ioannes alijs non contradicentibus donando diſponere de feudo inter comprehenſos in inueſtitura, vt in alijs deciſionibus fuit dictum.

2 Neque iure, aut conſuetudine cautum reperitur, quod iſte conſenſus aliorum filiorum debeat interuenire in donatione pro ſolemnitate, vt ea omiſſa actus de ſe remaneat nullus, ſed antè, & in ipſo actu, & pòſt incontinenti, vel etiam ex interuallo poteſt interuenire, *l. final. ff. ad Macedon. l. 1. §. prodeſt, ff. quorum leg. Cod. cùm de iurepatronat.* & hoc eſſe de natura conſenſus firmarunt Iaſ. *in l. ſi quis mihi bona, §. viſum. numer. 41. ff. de acquiren. poſſeſs.* Simoncel. *de decret. in præfat. numer.* 50. Ioſeph. Ludou. *concluſ.* 2. & vbicumque conſenſus requiritur, non minus tacitus, quàm expreſſus actum validat. Bart. *in l. cum pater, §. libertis, ff. de legat.* 2. Dec. *conſil. 41. numer. 4. verſ. & præterea aſſerens ſufficere non contradictionem.*

3 Ideò ſi D. Comes Renatus excipit de defectu conſenſus aliorum filiorum ad inualidandum actum donationis, tenetur concludenter probare, cùm non remaneat talis defectus ex oculari inſpectione inſtrumenti donationis probatus, ſi & antè, & pòſt interuenire potuit. Vltra quòd talis probatio non etiam poſſet ſuffragari, quia fundatur ſuper iure aliorum filiorum, qui non ſe declararunt. Et ante declarationem ſi actus aliàs de ſe non probatur nullus, oppoſitio non deſeruit, quia ius non eſt quæſitum actu, & potentia, vt dicit Bald. *in auth. qui rem, num. 8. C. de ſacroſ. Eccleſ.* & firmat Bart. *in l. 2. verſ. quandoque ius tertij, de except. rei iudic.* Theſaur. *deciſ. 4. num.* 8. Surd. poſt alios *deciſ.* 108. *num. 2. & ſeqq.*

Quo

Digitized by Google

Quo verò ad validitatem teſtamenti, non etiam erat neceſſarius conſenſus aliorum filiorum, quia ſubſiſtente donatione, ceſſabat omne eorum præiudicium, & agebatur tantummodò de acquirendo eis commodo ex ordinatione ſucceſſionis.

4 Non obſtat, quòd ipſimet filij teſtamentum paternum impugnarunt, & ab eo receſſerunt per concordiam anni 1577. in qua videntur declaraſſe bona eis obuenta habere velle vigore contractus, & ſtipulatæ ſucceſſionis ab inteſtato, quod dicebatur pernéceſſarium antecedens importare renunciationem teſtamenti paterni, itaut ad illud denuo redire non poſſit pro obſeruatione fideicommiſſi, per ea quæ tradit Cranett. *conſil. 24. n. 4. & ſeqq.*

5 Quia concordata benè ſe compatiuntur cum diſpoſitis in teſtamento, dum ob defectum ſubſtantiæ paternæ ſinguli non valentes integrè obtinere, quod ſibi ex teſtamento paterno relictum fuerat, concordarunt de ſubeundis oneribus proportionabiliter, & ea ratione fuit in particulari deciſione diei 12. Decembris 1611. firmatum per dictam tranſactionem fideicommiſſo non fuiſſe renunciatum.

6 Non obſtat, quòd eo conſenſu non attento Renatus receſſerit à paterna diſpoſitione condendo teſtamentum de anno 1585. cum licentia Principis domini directi, & potuerit recedere, ex quo conſenſus ex falſa cauſa ab eo fuerat extortus per narratiuam, quòd pater licentiam teſtandi à Principe obtinuerat, & ea vti intendebat in teſtamentaria diſpoſitione, quæ licentia cùm verè non interuenerit, dicebatur Renatum non obligari ex ſuo conſenſu, ex Pariſ. *conſil. 47. num. 96. lib. 1.* Put. *deciſ. 397. num. 12. lib. 2.* cum alijs allegatis.

7 Quia & huiuſmodi obiectum facilè tollitur, ex quo non apparet, quòd Ioannes ad validandam ſuam diſpoſitionem ſe reſtrinxerit ad licentiam teſtandi, dum in teſtamento vſus eſt clauſula, *omni meliori modo*, &c. quæ comprehendit omnem modum, & facultatem teſtatori competentem, Butr. *in cap. examinata num. 21. de iudic.* Natt. *conſil. 453. num. 3.* Surd. *conſil. 305. num. 49.* Neque ſimiliter apparet, quòd Renatus contemplatione licentiæ conſenſerit, quia diſpoſitio teſtamentaria non pendebat ex licentia domini, ſed ex proprio conſenſu tanquam domino ex donatione; ideò fruſtra ponderatur narratiua licentiæ domini, ſi non intererat Renato ad validitatem teſtamenti paterni.

Neque dicatur, quòd imò intererat licentiam fuiſſe obtentam, vt religarentur per eandem diſpoſitionem alij filij, quibus pater non poterat præiudicare ſine licentia domini, ſtante conſuetudine patriæ deferente feuda æqualiter maſculis, & fœminis.

Quia ſi reſpectu feudorum, de quibus agitur, prætendatur relegatio, illa non erat neceſſaria, cùm Renatus iam eſſet dominus ex titulo præcedentis donationis: ſi autem reſpectu aliorum, quæ obuenerunt alijs filijs, intereſſe Renati deducatur, vt cum licentia Principis vinculati remaneant ad acquieſcendum, & ratificandum contenta in teſtamento, aliàs proprium conſenſum non præſtitiſſet, & hoc caſu non erat neceſſaria Principalis licentia, quia diſpoſitio cadebat inter comprehenſos in inueſtitura, qui ex ſola non contradictione non potuerunt validare teſtamentum in eorum præiudicium, prout validarunt, non obſtante exceptione deducta ex concordia cui ſuprà fuit reſponſum.

8 Et ex prædictis etiam patet reſponſio ad præiudicium domini directi, quòd ſcilicet per eandem Ioannis diſpoſitionem alteretur natura ſucceſſionis feudorum, & adimatur facultas Principi concedendi licentias alienandi, & priuetur emolumentis Principi debitis ex conceſſione licentiarum, quia hæc omnia concurrente conſenſu vocatorum non concernunt præiudicium domini, vt in alijs deciſionibus fuit firmatum. Et quamuis per indirectum non recurritur ad dominum pro licentia, inde ceſſant emolumenta. Non tamen à contrario erit arguendum; ergo vt dominus habeat emolumenta neceſſaria, erit petitio licentiæ vbi opus non eſt, quia iura non imponunt hanc neceſſitatem, & illæ adhibentur tantummodò vbi agitur de præiudicando domino, alterando pacta inueſtituræ, vel alterando ſucceſſionem in præiudicium vocatorum contra eorum voluntatem: circumſcripto autem vtroque intereſſe iure cautum non reperitur, quòd ad dominum pro licentia diſponendi ſit recurrendum, vt benè aduertit Surd. *conſil. 305. num. 50. & ſeqq. lib. 3.*

9 Demum non obſtat etiam quòd conſenſus Renato præiudicet, & præiudicium domino non cauſet nullitatem diſpoſitionis teſtamentariæ, nihilominus videtur ei licuiſſe recedere à prædicto conſenſu per nouam diſpoſitionem, cum conſenſu domini, ſequendo patriæ conſuetudinem, præiudicandi vocatis cum licentia domini, cum qua præſumitur Renatus ſe voluiſſe conformare in præſtando conſenſu, Curt. iun. *conſilio 171. num. 4. verſ. ex præmiſſis n. 5. & ſeq.*

Quia omiſſis alijs reſponſionibus, & præſertim quòd non 10
verſamur in dubia propoſitione facti, vt inde ſit expectanda interpretatio à lege communi, vel particulari, ſed in clara, & diſtincta præſtatione conſenſus patri diſponenti, quòd fratres ſuccederent ſecundùm iura patriæ, videndum eſt in primis an licentia contineat ſpecificam facultatem teſtandi de rebus quas conſenſit poſſe vinculari, quia ſi ſimplex eſt, prout præſupponitur, illa non poteſt importare aliam facultatem, quàm de bonis proprijs Renati, quorum appel- 11
latione non veniunt ſubiecta vinculo reſtitutionis, *l. quintus, §. argento*, vbi Bart. & alij, *ff. de aur. & arg. leg.* Cephal. *conſ. 516. num. 17.* Perra *de fideicomm. q. 8. num. 269.* & plures pro hac opinione cumulat Surd. *deciſ. 93. n. 20. & in conſ. 112. num. 8. & conſ. 354. n. 30. & ſeqq.*

Et hanc opinionem, niſi de contraria voluntate teſtato- 12
ris ex probabilibus coniecturis appareat, tenuit Rota in Bononien. vſusfructus coram me 27. Ian. 1612.

Ad *cap. ſi Titius, ſi de feudo defuncti*, fuit reſponſum eſſe extra terminos præſentis diſputationis, in qua agitur de ſucceſſione titulo vniuerſali, non autem titulo ſingulari per alienationem in remotiorem, pretio mediante, prout diſponitur in dicto textu, & vlterius mortuo Renato motam fuiſſe litem antequam laberetur tempus anni præſcriptum in contextu illius, *cap. ſi Titius*. Et ita &c.

R. P. D. V B A L D O.

Toletana Confraternitatum.

Lunæ 20. Iunij 1616.

A R G V M E N T V M.

Mandati defectus totalis eſt nullitas inſanabilis, neque intrat arbitrium, neque eſt locus mandato præſumpto, quando adeſt mandatum expreſſum non ſufficiens.

S V M M A R I V M.

1 *Arbitrium licèt ſoleat aliquid remittere de iuris rigore, non tamen dat facultatem ab illius diſpoſitione recedendi.*

2 *Mandati nullitas eſt defectus inſanabilis de iure; & ideo ſi ſanaretur, eſſet recedere à iure, ac propterea arbitrium non intrat, declara vt num. 3.*

Citationis defectus eſt nullitas inſanabilis, & per commiſſionem ſanatoriam dicti defectus non remittitur, num. 2.

3 *Mandati ſi non adſit totalis defectus, ſit locus arbitrio.*

4 *Mandatum expreſſum ad vnam cauſam, non poteſt ad alias non expreſſas extendi.*

Citatio ſi deficit pro illa die, qua fuit lata ſententia, dicitur adeſſe totalis defectus citationis, ac proinde eſt inſanabilis, etiam ſtante clauſula, Arbitrio, *licèt adeſſent aliæ citationes pro alijs diebus, ibid.*

5 *Clauſulæ ampliſſimæ mandati ſpecifici ſunt acceſſoria, & non ampliant mandatum ad alias cauſas non ſpecificatas, ſed augent poteſtatem ſuper illa cauſa ſpeciali.*

6 *Mandato præſumpto non eſt locus, quando adeſt expreſſum non ſufficiens, quo Procuratores ſunt vſi.*

D E C I S I O CCCXII.

POſt reſolutionem factam in hac cauſa, ſententias de 1
partibus eſſe nullas ex defectu mandati Capituli, vt in deciſione 1. Iulij præteriti, fuit pro parte Capituli adita ſignatura Sanctiſſimi pro ſanatione nullitatis, quæ reſcripſit arbitrio Rotæ; vnde dato dubio ſuper arbitrio, Rota cenſuit illud non intrare; quia licèt arbitrium ſoleat aliquid remittere de rigore iuris, Creſcent. *deciſ. 4. num. 3. de teſtib.*

Digitized by Google

teſtib. Seraphin. *deciſ.* 1114. *num.* 1. non tamen dat facultatem recedendi à diſpoſitione iuris, iuxta doctrinam Bart. ſæpè canonizatam in Rota *in extrauag. ad reprimendum*, *in verb. videbitur n.*8. Cæſ. de Graſſ. *deciſ.* 7. *num.* 7. *& dec.* 8. *num.* 2. *&* 4. *de ſent. & re iud.* Rota *deciſ.* 349. *ſub num.* 1. *par.* 1. *diuerſ.* & fuit dictum in Carthaginen. legitimitatis 9. Decembris 1611. coram Reuerendiſſimo D. meo Damaſceno.

2 Prout videretur recedi, ſi ſanaretur nullitas ex defectu mandati, quæ eſt vna ex tribus, & de iure eſt inſanabilis, *cap. in noſtra*, & ibi omnes, *de procurat.* Sarnen. *in compend. vtr. ſignat. fol. mihi* 166. *verſ. & eodem modo*, neque ſignatura, cùm contineat etiam defectum citationis pariter inſanabilem, Staphil. *ſuper lit. inſt. in tit. commiſſ. an det. ſuper validit. proceſſ. num.*6. *verſ. hinc eſt.* Veſtr. *in ſua praxi lib.* 5. *cap.* 13. *num.* 3. & ibi Grauat. *num.* 14. Idem Grauat. ad eundem Veſtr. *lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 26. *& ſeq.* qui referunt quòd per commiſſionem ſanatoriam dicti defectus non remittitur, prout in defectu citationis fuit in terminis deciſum in Zamoreñ. pecuniaria 20. Martij 1609. coram R. P. D. meo Caualerio, & in Mantuana bonorum 16. Decembris 1611. & 14. Maij 1612. coram me.

3 Non obſtat, quòd ſit locus arbitrio, quando non adeſt totalis defectus mandati, vt fuit reſolutum in Toletana decimarum de Capilla 6. Aprilis 1615. coram R. P. D. meo Andrea; quia fuit reſponſum mandatum in caſu noſtro fuiſſe limitatum ad certam, & ſpecificatam cauſam, & proptereà præter illam cauſam, omninò mandatum deficere, & ſic non applicari deciſionem in dicta cauſa Toletana decimarum.

4 Mandatum enim expreſſum ad vnum caſum, non poteſt ad alios extendi non expreſſos, *cap. cùm in illis*, *§. cum autem*, *& ſeq. cap. cui de non ſacerdotali de præbend. in* 6. Rota *deciſ.* 13. *num.* 2. *de procurat. in nou.* Caputaq. *deciſ.* 181. *num.* 1. *&* 2. *par.* 2. & facit ſimile, quòd ſi citatio deficit pro illa die, qua fuit lata ſententia, dicitur adeſſe totalis defectus citationis, & proinde eſt inſanabilis, etiam ſtante clauſula *Arbitrio*, quamuis adeſſent citationes pro alijs diebus, vt fuit reſolutum in dicta cauſa Mantuana bonorum 14. Maij 1612. coram me.

5 Nec obſtant clauſulæ ampliſſimæ in mandato appoſitæ, veluti *cum libera*, & ſimiles; quia, vt fuit reſponſum in deciſione in hac cauſa facta, huiuſmodi clauſulæ ſunt acceſſoriæ, quæ non ampliant mandatum ad alias cauſas, ſed augent poteſtatem ſuper ſpeciali cauſa in mandato expreſſa, Felin. *in cap. ſedes num.* 3. *propè fin. verſ. & dicit de reſcript.* Dec. *conſil.* 502. *num.* 9. Natt. *conſil.* 197. *ſub num.* 3. *& ſeq. lib.* 1. cum alijs in dicta deciſione allegatis; vnde ſemper verum erit, quòd in hac cauſa adfuit totalis defectus mandati, & ſic intrant ſuperiùs allegata.

6 Obiectum de præſumpto mandato fuit ſublatum in dicta deciſione facta prima Iulij, vbi quòd non eſt locus mandatu præſumpto, quando adeſt expreſſum non ſufficiens, quo Procuratores ſunt vſi, *l. maritus*, & ibi gloſſ. *in verb. præſcripſerit*, Bart. & alij, *C. de procur.* gloſſ. *in cap. conſtitutis in verb. ſua*, & ibi Panorm. *num.* 5. Imol. *n.* 6. *eod. tit.*

Et ita deciſum, &c.

R. P. D. SACRATO,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Lauretana iuriſdictionis.

Lunæ 20. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

De Epiſcopo Lauretano, quòd habet iuriſdictionem in Clerum, & cantores, cuſtodes, & alios miniſtros S. Capellæ, quando delinquunt extra Capellam, & officium priuatiuè quoad protectorem, & inde multa notanda in erectione Eccleſiæ ad maiorem dignitatem, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM

1 *Epiſcopus de iure communi habet fundatam intentionem, quoad iuriſdictionem ſpiritualem ſuper omnibus perſonis ſuæ diœceſis, etiam ſi illæ perſonæ profiteantur ſe inſeruire Capellæ exemptæ à iuriſdictione Epiſcopi.*

2 *Manutentio iuriſdictionis datur ex ſola aſſiſtentia iuris communis, ibid.*

4 *Erectio Eccleſiæ in Cathedralem dicitur nouum corpus cum nouo Præſule, qui eſt Epiſcopus.*

5 *Regula quod ex diuerſis non infertur.*

Corpus vnum quòd debeat habere duo capita monſtruoſum eſt, ibid.

Diſpoſitio qualibet intelligitur rebus in eodem ſtatu permanentibus, poſt num. 5.

Eccleſia collegiata ſi fuerit effecta Cathedralis, priuilegia antiqua non poſſunt deſeruire, ibid. in fin.

6 *Eccleſia filialis, quæ præcedebatur ab Eccleſia matrice, ſi eligatur in collegiatam, debet præcedere ipſam matricem.*

Noua parochia ſi erigatur intra fines antiquæ, habebit decimas, quas alias antiqua parochia habebat, etiam ſi hoc non caueretur in noua erectione, poſt num. 6.

7 *Archidiaconus habens monaſterium ſibi ſubiectum, ſi monaſterium erigatur in cathedralem, efficitur illi monaſterio ſubiectus.*

8 *Priuilegium, quod expreſſe non admittit Epiſcopo, illi reſeruare cenſetur.*

Aſſiſtentiam iuris communis habens, pro ſe dicitur habere liquidiſſimam probationem, ibid. ante fin.

Liquidiſſima probatio non tollitur per probationem æquiuocam, ibid. in fin.

9 *Connexorum eadem eſt natura.*

Limitata cauſa, limitatum producit effectum, ibid. in fine.

Extenſio non fit in materia correctoria, ibid. in fine.

10 *Petitorium nihil habet commune cum poſſeſſorio.*

DECISIO CCCXIII.

ORta controuerſia inter Illuſtriſſimos, & Reuerendiſſimos Dominos meos D. Cardinalem Protectorem ſanctæ Domus Lauretanæ ex vna, & D. Cardinalem Epiſcopum eiuſdem ciuitatis ex altera, ſuper multis capitibus iuriſdictionis ſpiritualis exercendæ in dicta ciuitate, & Capella, & ſuper illarum perſonis; cauſaque mihi in Rota commiſſa, dubitaui, cui eſſet dandum mandatum de manutenendo, & in quibus ad effectum de quo agitur, & quia materia euaſit ſatis prolixa, & multa fuerunt propoſita, quæ videbantur egere particulari inſpectione; placuit Dominis pro hac prima vice firmare tantùm, quòd Illuſtriſſimo D. Cardinali Epiſcopo ſit dandum mandatum de manutenendo, quoad exercitium iuriſdictionis in Clerum, & Cantores, necnon etiam in cuſtodes, & alios miniſtros ſanctæ Capellæ, quando tamen delinquunt extra Capellam, & officium reſeruato, vt de alijs videretur. 1

Moti fuerunt Domini ad concedendum prædictum mandatum, quia Epiſcopus de iure communi habet fundatam intentionem, quoad iuriſdictionem ſpiritualem ſuper omnibus perſonis ſuæ diœceſis, *cap. conquerente, de offic. ordin. cap. cùm Epiſcopus*, *eod. tit. in* 6. Franc. *in cap. cùm perſonæ*, *§. fin. de priuil. in* 6. Hoſtien. *in cap. cùm inferior num.* 13. *de maior. & obed.* Caputaq. *deciſ.* 306. *num.* 1. *&* 7. *lib.* 1. *& dec.* 203. *lib.* 3. etiamſi illæ perſonæ profiteantur ſe inſeruire Capellæ exemptæ à iuriſdictione Epiſcopi, Rot. *deciſ.* 726. *num.* 2. *verſ. & quatenus par.* 1. *diuerſ.* Ratione autem ſolius aſſiſtentiæ iuris communis in materia iuriſdictionali competit manutentio, *cap. cùm perſona*, *§. fin. de priuil. in* 6. Caputaq. *deciſ.* 306. *num.* 7. *lib.* 1. *&* 23. *lib.* 2. Rot. *dec.* 145. *num.* 5. *in fin. cum ſeq. par.* 1. *diuerſ.* & in cauſis Bononien. Sancti Petronij 28. Aprilis 1593. coram Cardin. Mantica Veronen. iuriſdictionis 18. Martij 1596. coram bon. mem. Cardin. Pamphilio, & in Sipuntina iuriſdictionis 24. Maij 1603. coram me. 2

Cæterùm, vltra iuris aſſiſtentiam quoad delicta extra officium, & Capellam, de quibus nunc agitur, adeſt clara quaſi poſſeſſio D. Cardinalis Epiſcopi, de qua benè deponunt teſtes pro eius parte examinati, nempè primus iuxta 14. quartus iuxta 20. additionale, & quintus iuxta aliud additionale, qui teſtes deponunt de actibus particularibus, in quibus Epiſcopi pro tempore exercuerunt iuriſdictionem, & concordant etiam teſtes D. Cardinalis Protectoris, nempè tertius iuxta 15. & quintus iuxta 16. 3

Non obſtant ampliſſima priuilegia conceſſa per Iulium II. & alios

Digitized by Google

& alios antiquos Pontifices Protectoribus ſanctæ Capellæ, quia fuit dictum, quòd priuilegia, quæ emanarunt antequam caſtrum Lauretanum erigeretur in Cathedralem, non poſſunt deſeruire poſt dictam erectionem; etenim per huiuſmodi erectionem formatur nouum corpus cum nouo Præſule, qui eſt Epiſcopus, Hoſt. *in cap. cum inferior n. 12. verſ. nam & erecta*, & ibidem Ioan. Andr. *in gloſſ. 3. ad fin.* Butr. *n. 12.* Card. *n. 1. oppoſit. 10.* Ægid. *n. 8. verſ. in gloſſ. 3. de maior. & obed.*

5 Propreterà malè infertur de illo corpore antiquo ad nouum, cùm ſint diuerſa: *vulg. l. illud, ff. ad l. Aquil. l. ille, aut ille de leg. 3. cum concord.* Eſt enim monſtruoſum, quòd vnum corpus debeat habere duo capita, *cap. quoniam, verſ. prohibemus*, vbi gloſſ. *de Parochijs, cap. in apibus 17. q. 1.* Oldr. *conſil. 67. num. 1.* & in iſtis terminis Rot. in cauſa Conſtantien. iuriſdictionis, *verſ. neque vero* 18. Maij 1611. coram Reuerendiſs. Attrebaten. & ſuffragatur trita concluſio, quòd quælibet diſpoſitio intelligitur, rebus in eodem ſtatu permanentibus, *l. quod Seruius*, vbi Iaſ. *num. 8. ff. de cond. cauſ. dat.* Anchar. *conſil. 84. num. 3.* Ruin. *conſil. 137. num. 11. lib. 2.* latè Tiraquell. *in præfat. l. ſi vnquam num. 167. C. de reuocand. donat.* Rot. *deciſ. 123. num. 16. par. 2. diuerſ.* & proinde cùm Eccleſia Lauretana, quæ priùs erat ſimplex Collegiata, effecta fuerit Cathedralis, priuilegia antiqua non poſſunt deſeruire.

6 Qua ratione videmus, quòd Eccleſia filialis, quæ priùs præcedebatur à Matrice, ſi erigatur in Collegiatam, debet præcedere ipſam Matricem, Seraphin. *deciſ. 1445. num. 2.* vbi *ſub num. 7.* reddit bonam rationem, quia ſcilicet mutato ſtatu, mutatur antiquum ius. Sic videmus, quòd erecta noua Parochia intra fines antiquæ noua Parochia habebit decimas, quæ alias competijſſent antiquæ, etiamſi hoc in noua erectione minimè caueretur, Abb. qui de communi atteſtatur *in cap. cum contingat ſub n. 8. verſ. ſed remanet quartus caſus de decim.* & fuit dictum in Comen. decimarum 28. Iunij 1602. & 27. Nouembris 1606. coram me.

7 Sic Archidiaconus, qui habet monaſterium ſibi ſubiectum, ſi illud monaſterium erigatur in Cathedralem, de domino fit ſubiectus, niſi aliud in dicta erectione caueatur. Hoſt. *in cap. cum inferior n. 13. de maior.* quæ magis de plano videbantur procedere in hoc caſu, quo Papa in erectione nouæ Cathedralis vſus fuit verbis ampliſſimis, ibi, *qui iuriſdictionem habeat, & exerceat in ſpiritualibus, cum honoribus, & priuilegijs, quibus alij Epiſcopi de iure vel conſuetudine, aut aliàs quomodolibet vtuntur, &c.* Certum eſt autem, quod præcipuum ius, quo de iure, & de conſuetudine vtuntur Epiſcopi, eſt ipſa ſpiritualis iuriſdictio priuatiuè quoad omnes alios, per ſuprà alleg. Et hæc quoad priuilegia ante erectionem, quæ poſſunt etiam deſeruire, quoad quaſi poſſeſſionem, in qua Protector Sanctæ Domus Lauretanæ eſſet ante erectionem in Cathedralem.

8 Poſt verò erectionem, non fuit pro parte D. Cardinalis Protectoris oſtenſa quaſi poſſeſſio reſpectu iuriſdictionis in Clerum, & miniſtros delinquentes extra Capellam, & officium; & licèt fuerint exhibita quædam prætenſa Concordata inter Epiſcopos prædeceſſores, & D. Protectorem S. Capellæ; attamen viſum fuit illa non obſtare: nam (omiſſo quòd pro parte Domini Cardinalis moderni Epiſcopi fuit allegatum illa non eſſe in forma probanti, neque confecta ex auctoritate, quæ poſſit ligare Epiſcopos ſucceſſores, ac etiam dum de correctione loquuntur, intelligenda de correctione leui, quas inſpectiones Domini reſeruarunt ad aliam propoſitionem) fuit reſponſum, quòd non poterant deſeruire ad caſum de quo nunc ſtrictè agitur, quia non continent verbis expreſſis, & claris delicta officialium delinquentium extra eorum officium, vt eſſet neceſſarium ad prædictum effectum, Seraph. *deciſ. 1380. n. 2. verſ. quia in illo, & num. 3. verſ. neque verba priuilegij.* Rota in Conſtantien. iuriſdictionis coram Attrebaten. *verſ. & generaliter*, vbi dicit quòd omnia illa, quæ per priuilegium expreſsè non adimuntur Epiſcopo, illi cenſentur reſeruata, & meritò, quia habens pro ſe iuris communis diſpoſitionem, dicitur habere liquidiſſimam probationem, gloſſ. *in l. ſi tutor, in verb. oſtenderis*, vbi Bald. *num. 2. C. de priuil. fiſc.* Rot. *deciſ. 4. in fine par. 2. diuerſ.* Hæc autem liquidiſſima probatio non debet tolli per æquiuocam, *cap. in præſentia*, vbi Abb. *num. 6.* Dec. *n. 12.* Butr. *n. 132. de probat.* Gemin. *in cap. ſi tibi n. 14. de præbend. in 6.* Seraph. *dec. 619. num. 9.*

9 Quantum enim ad officiales Sacriſtiæ prætenſa concordata ſunt reſtricta ad delicta in officio, ibi, *& in eorum officio delinquentium correctio*, &c. vnde quoad delicta extra officium, faciunt pro Epiſcopo, arguendo ex materia *l. cum prætor, ff. de iud.* Quantum verò ad Cuſtodes Capellæ, licèt ſimpliciter dicant, illorum deputationem, & correctionem ſpectare ad Protectorem, non propterea exprimunt, quòd hoc debeat intelligi etiam de delictis extra officium, & propterea cùm hoc expreſsè non dicant, iuriſdictio remanet Epiſcopi, ex deciſionibus Seraphini, & Attrebaten. ſuprà allegatis, & illa connexio deputationis, & correctionis ſatis denotant correctionem debere intelligi circa materiam in qua fit deputatio, arguendo à ſimili natura connexorum, Aym. Crauett. *conſil. 461. num. 50.* Anchar. *conſil. 161. num. 4.* & limitata cauſa, vt ſcilicet meliùs poſſit expediri officium deputationis, limitatum debet producere effectum, *l. in agris, ff. de acq. rer. domin.* & quia in materia correctoria ſtricta fit interpretatio, Alex. *conſil. 50. n. 13. verſ. denique lib. 2.* Roman. *conſil. 150. num. 4.*

Præterea, etiam ſi prætenſa concordata aliquid plus dicerent, non eſſet Epiſcopus turbandus in poſſeſſione in qua 10
exiſtit, quoad delicta extra officium, & Capellam, vt ſuprà firmatum eſt, cùm exceptio concordatorum reſpiciat petitorium, quod dicitur nihil habere commune cum poſſeſſione, *l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acq. poſſ.* Potuerunt enim ſuperuenire noua concordata, aut præſcriptio adminiculata titulo iuris communis, de quibus erit in petitorio agendum.

Et ita concluſum.

R. P. D. REMBOLDO.

Ilcinen. iuriſpatronatus.

Mercurij 22. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Caſtro legato, cenſetur etiam legatum iuſpatronatus, præſertim quando caſtrum fuit legatum cum omnibus ſuis pertinentijs, & ad iuſpatronatus, in quo vocantur, qui ſunt de familia dotantis, numquid cenſeantur vocati ij, qui ſunt de familia aggregata.

SVMMARIVM.

1 *Caſtro legato, cenſetur etiam legatum iuſpatronatus, præſertim quando caſtrum fuit legatum cum omnibus ſuis pertinentijs.*

4 *Confeſſio Procuratoris facta in iudicio nocet etiam principali, & poſt ſententiam amplius reuocari non poteſt.*

5 *Iuſpatronatus factum in fauorem alicuius familiæ, numquid extendatur ad familiam aggregatam.*

DECISIO CCCXIV.

DOmini ſteterunt in deciſis ſub die 18. Decembris 1615. 1
Nam quòd ſub legato caſtri Porronæ a Iacobo familię Piccolomineæ facto contineatur quoque iuſpatronatus de quo agitur, viſum fuit controuerti non poſſe, tum quia dictum caſtrum legatum legitur cum omnibus ſuis iuribus, & pertinentijs, quo caſu cenſetur etiam iuſpatronatus Eccleſiæ in eodem caſtro exiſtentis legatum, iuxt. text. *in cap. ex litteris, de iurepatronatus*, Bald. *conſil. 32. num. 3. lib. 1.* Dec. *conſ. 49. num. 1. verſ. ſed tamen his non obſtan.* cum alijs in dicta deciſ. allegatis.

Tum quia Iacobus teſtator expreſsè diſpoſuit, quòd le- 2
gatarij tenerentur dictam Eccleſiam prouidere de omnibus neceſſarijs, & opportunis pro illius reparatione, & fabrica, ex quo ſatis conijcitur ipſum voluiſſe ad eoſdem dictum iuſpatronatus ſpectare, vt benè fuit ab informantibus pro familia originaria ponderatum.

Ac propterea non obſtant ea, quæ in contrarium ad do- 3
cendum, quòd dictum iuſpatronatus non eſſet de pertinentijs caſtri, deducebantur, quia vltra quòd non ſubſiſtunt, cùm præſertim conſtet Eccleſiam fuiſſe ex bonis in dicto caſtro, & eius territorio exiſtentibus, & conſequenter ex eiuſdem caſtri bonis dotatam, ad not. per Menoch. *præſumpt. 99. num. 10. & præſumpt. 101. num. 5. lib. 3.* ſufficit

etiam

Digitized by Google

etiam quòd dictum iuſpatronatus ſemper vti de pertinentijs dicti caſtri habitum, ac tentum fuerit, & quòd, vt in alia deciſ. oſtenſum fuit, ad dictam Eccleſiam perpetuò illi tantùm præſentarunt, qui pro tempore eiuſdem caſtri domini erant, nulla aliorum habita ratione, iuxt. not. *in cap. conſultationibus, de iurepatr.* Roc. *deciſ.* 1. *eod. tit. in nou.*

4 Et in omnem euentum ceſſat difficultas ex eo quòd Procurator D. Comitis nedum in iudicio coram Ordinario Ilcinen. agitato ſæpiùs faſſus fuit d. iuſpatronatus ad dominum caſtri ſpectare, ſed etiam ſub prætextu, quòd familiæ originariæ nullum ius in dicto caſtro competeret, aduersùs illam pronunciari, ac præſentatum ab eodem D. Comite, tanquam à legitimo caſtri poſſeſſore præſentatum inſtitui obtinuit. Hæc enim confeſſio procuratoris facta in iudicio nocet etiam principali, Fel. *in cap.* 1. *num.* 15. *vt lit. non conteſt.* Oſaſch. *deciſ.* 39. *num.* 38. nec poteſt ampliùs, ſtante dicta ſententia reuocari, Gram. *deciſ.* 103. *num.* 84. *& ſeq.* eoque magis, cùm dicta ſententia fuerit à dicto D. Comite approbata, ad reg. quod ſemel placuit, cum ſimil.

5 Quòd autem ad prædictum legatum, & conſequenter etiam ad iuſpatronatus tota familia Piccolominea, atque ita tam originaria, quàm aggregata fuerit vocata, ſatis fuit ex rationibus in alia deciſ. deductis probatum, quæ etiam nunc Dominis placuerunt, & inter alias viſæ ſunt vrgentiſſimæ, quæ ex vſu loquendi teſtatoris in dicta deciſ. probatæ, & obſeruantia poſtea ſubſecuta deducebantur, cùm præſertim actus, ex quibus dicta obſeruantia elicitur, geſti fuerint præſentibus, & patientibus aggregatis, & etiam nunc dicta familia originaria poſſideat apothecas ab eodem teſtatore ſub iiſdem verbis, quibus caſtrum Portonæ reliquit, toti domui Piccolomineæ relictas, adeò quòd dictum caſtrum, & apothecæ tanquam ſub eadem terminatione comprehenſæ iuxta vulgares iuris regulas pariformiter quoque determinari debeant, *l. iam hoc iure, ff. de vulg. & pupill. l. quamuis, C. de impub. & alijs ſubſtit.* &c.

R. P. D. V B A L D O.

Romana Saluiani.

Mercurij 22. *Iunij* 1616.

A R G V M E N T V M.

Cenſus ſpatio decennij per tertium poſſeſſorem non præſcribitur, quia videtur contractus conditionalis, & amplius, ſi in contractu cenſus adeſt clauſula *Conſtituti*, contra tertium poſſeſſorem, competit conditio ex lege.

S V M M A R I V M.

1 *Præſcriptio vnica ſufficit in annuis præſtationibus, quæ debentur ex contractu pro omnibus annis.*

Præſtationes annuæ, quæ debentur ex contractu, vnica præſcriptione præſcribuntur pro omnibus annis, ibid.

2 *Hypothecaria præſcribitur à tertio poſſeſſore per ſpatium decennij inter præſentes, & ſic etiam Saluianum, limita num.* 3.

Poſſeſſor tertius inter præſentes per ſpatium decennij præſcribit hypothecariam, & Saluianum, n. 2.

3 *Præſcriptiones tot requiruntur, quot ſunt anni in annuis præſtationibus, quando verſamur in obligatione conditionali.*

4 *Cenſus eſt redimibilis, atque ideò eſt contractus conditionalis, ſcilicet quod fructus non debentur, niſi quatenus cenſus non fuerit redemptus.*

5 *Cenſus natura non mutatur, ſcilicet quod non ſit conditionalis propter mutationem perſonarum.*

6 *Reſtitutio in integrum aduersùs præſcriptionem competit ex capite iuſtæ, & probabilis ignorantiæ.*

Ignorantia iuſta, & probabilis facit competere reſtitutionem in integrum aduersùs præſcriptionem, ibid.

7 *Ignorantia iuſta, & probabilis videtur in herede, qui ſuccedit in locum alterius.*

8 *Præſcriptio non currit non valenti agere.*

9 *Poſſeſſor tertius etiam cum titulo, non præſcribit in conditionalibus.*

10 *Clauſula,* Conſtituti, *facit vt contra tertium poſſeſſorem cum titulo, & bona fide competat condictio ex lege fin. C. de acq. poſſ. & hæc non præſcribitur, niſi ſpatio* 30. *annorum.*

Condictio ex l. fin. C. de acq. poſſ. non præſcribitur niſi ſpatio 30. *annorum, & hæc competit contra tertium poſſeſſorem, ſi in contractu adeſt clauſula,* Conſtituti, *ibid.*

D E C I S I O CCCXV.

IN deciſionibus in hac cauſa factis fuerant reiectæ aliæ ex- 1
ceptiones oppoſitæ pro parte D. Caroli, præter exceptionem præſcriptionis, de qua fuit reſeruatum, vt particulariter videretur; ideò propoſito dubio ſuper præſcriptione die 24. Februarij præteriti, fuit dictum, vt informaretur etiam ſuper reſtitutione in integrum, quam D. Io. Baptiſta prætendebat ſibi competere, & demum hodie 22. Iunij Domini reſoluerunt eidem Io. Baptiſtæ non obſtare præſcriptionem à D. Carolo allegatam; nam licèt recepta ſententia ſit in Rota, quòd in annuis præſtationibus, quæ debentur ex contractu, ſufficiat vnica præſcriptio pro omnibus annis, ſecundùm opinionem Citramontanorum, vt per Put. *dec.* 259. *aliàs* 253. ſecundùm nouam impreſſ. *lib.* 1. Mohed. *dec.* 4. *de præſcript.* Balb. *in tract. de præſcript. par.* 4. 4. *par. principalis quæſt.* 4. *num.* 1. *&* 2. Surd. *conſil.* 308. *n.* 8. *lib.* 3. Decian. qui de magis communi teſtatur *conſil.* 2. *num.* 39. *lib.* 1.

Et D. Carolus prætendat fluxiſſe pluſquam decennium, 2
ex quo fuit ceſſatum à ſolutione cenſuum, intra quod ſpatium dicitur præſcripta à tertio poſſeſſore actio hypothecaria inter præſentes, & conſequenter Saluianum, *l.* 1. *&* 2. vbi gl. & communiter Doctor. *C. ſi aduerſ. cred. præſcript. oppon.* & eſt communis opinio, de qua latè Mod. Rom. *in tract. de Saluiano inſpect.* 2. *c.* 2. *n.* 122. & Felician. *de cenſ. lib.* 3. *c.* 4. *n.* 12. Gaſpar Roder. *de ann. reddit. lib.* 2. *q.* 9. *n.* 64. *verſ.* 2. *caſus*, Guttier. *q. ciuil.* 90. *n.* 5. *lib.* 1. *& conſil.* 47. *per tot.* & fuit dictum in Imolen. Saluiani 27. Iunij 1594. coram bon. mem. Cardinale Mantica relata *in d. tract. de Saluian. deciſ.* 73. *n.* 2. *& ſeq.* vbi de communi, & aliæ deciſiones in d. tract. allegantur *loc. cit.*

Tamen nonnullis ex Dominis placebat limitatio, quan- 3
do verſamur in obligatione conditionali; tunc enim tot requiruntur præſcriptiones, quot ſunt anni, Balb. *vbi ſuprà n.* 5. Foliet. *in prax. cenſual.* §. *cenſus n.* 105. Mohed. *d. dec.* 4. *verſ. in caſu tamen*, Put. *d. dec.* 253. *lib.* 1.

Vnde cùm cenſus ſit redimibilis, iuxta conſtitutiones 4
fel. rec. Martini, Calixti, & Pij V. videmur eſſe in contractu conditionali, videlicet quòd fructus non debentur, niſi quatenus cenſus non fuerit redemptus, vt in his terminis reſoluit Rota in vna Romana cenſus de Caffarellis 9. Decembr. 1587. coram bo. me. Giptio, quam ſecuta eſt Rota in alia Romana fructuum cenſus 13. Iunij 1603. coram Illuſtriſſimo Millino.

Et quamuis reſponderetur prædictas deciſiones procede- 5
re inter venditorem, & emptorem cenſus, vel eius hæredem, non autem reſpectu tertij poſſeſſoris præſcribentis hypothecariam per lapſum decem annorum, *d. l.* 1. *&* 2. *C. ſi aduerſ. cred.* cum alijs ſuprà allegatis, replicabatur tamen, quòd ex mutatione perſonæ, non videtur mutari natura cenſus conditionalis, cuius tot debent eſſe præſcriptiones, quot ſunt anni, ex deciſionibus allegatis, cùm res ſemper tranſeat cum ſuo onere, & cum ſua cauſa, *l. alienatio, ff. de contrah. empt.*

Quia tamen hæc non omninò alijs Dominis placuerunt; tum quia prædicta deciſio in illa Romana de Caffarellis videbatur non tranſire ſine difficultate; tum quia diſtinctio inter principales contrahentes, vel eorum hæredem, & tertium poſſeſſorem, fuit amplexa à Rota in dicta Romana Saluiani coram Cardinali Mantica, ideò libentiùs reſederunt in alijs motiuis.

Et primò, quòd in omnem euentum videatur compete- 6
re D. Io. Baptiſtæ reſtitutio in integrum, ex capite iuſtæ, & probabilis ignorantiæ, iuxta *deciſ.* 11. *n.* 10. *& dec.* 171. *num.* 1. *impreſſ. poſt tract. modern. de Saluiano.* Idque eò magis cùm hæreditas Ioannis Antonij fuerit iuxta eius teſtamentum adminiſtrata à Congregatione charitatis, & quòd in terminis *d. l.* 1. *C. ſi aduerſ. cred.* ſuper qua eſt fundata dicta deciſio in Imolen. Saluiani coram Mantica concedatur ex iuſta cauſa reſtitutio, tenet gloſſ. ibi, *in verb.*

incum-

Digitized by Google

incumbant, in prima ſolutione, qoam ibi ſequuntur poſt Dyn. Cyn. *num.* 1. Alber. *num.* 2. *verſ. opponit gloſſ.* Ang. *n.* 1. *verſ. in gloſſ.* Salicet. *n.* 3. *verſ. oppono ad idem*.

7 Et iuſta cauſa videtur ignorantia in hærede, qui ſuccedit In locum alterius, *l. qui in alterius*, vbi Dec. & Cagnol. *ff. de reg. iur.* Rota *in d. tract. deciſ.* 147. *num.* 3. quæ iuſta cauſa oon videtur poſſe oegari in Ioanne Baptiſta, quicquid eſſet dicendum de Aloyſio, cuius oegligentia non videtur potuiſſe præiudicare Ioanni Baptiſtæ vocato poſt eius mortem ſine filijs ad hæreditatem Ioannis Antonij.

8 Ex quo etiam eliciebat vnus ex Dominis, quòd cùm viuente Aloyſio, oon eſſet nata actio Ioan. Baptiſtæ vocato ſub dicta conditione, ſuccedit regula vulgaris, quòd non valenti agere, non currat præſcriptio, *l.* 1. *in fin. C. de ann. except.*

9 Et quòd in conditionalibus tertius poſſeſſor etiam cum titulo non præſcribat, vt eſt text. *in l. cum notiſſimi*, §. *illud*, *C. de præſcr. trig. ann. in l. fin.* §. *ſin autem ſub conditione*, *C. com. de leg.* Alex. *conſ.* 101. *n.* 23. *l.* 7. Natt. *conſ.* 437. *num.* 5. & hanc dicit communem poſt plores relatos, Molin. *de Hiſpan. primog. lib.* 4. *cap.* 10. *in* 3. *concluſ.* Peregr. *de fideicomm. art.* 41. *num.* 16. *verſ. quinta concluſio*, & *num.* 17.

10 Alterum fuit motiuum, quia in inſtrumento cenſus adeſt clauſula *Conſtituti*, quo caſu competit contra tertium poſſeſſorem titulo, & bona fide conditio ex *l. fin. C. de acquir. poſſ.* Afflict. *deciſ.* 139. *num* 5. Oſaſc. *deciſ.* 35. *n.* 5. Modern. *d. tract. de Saluia. inſpect.* 3. *cap.* 2. *num.* 218. quæ conditio non præſcribitur, niſi ſpatio 30. annorum, iuxta *l. omnes*, & *l. ſicut*, *C. de præſcript. trig. ann.* Affl. *vbi ſupra n.* 5.

Et ita fuit deciſum, &c.

R. P. D. V B A L D O.

Romana domorum.

Mercurij 22. *Iunij* 1616.

A R G V M E N T V M.

Manutentio non datur ei, qui declarauit ſe ſpoliatum, quæ declaratio ex confeſſionibus elicitur: requiritur autem declaratio clara, & aperta.

S V M M A R I V M

1 *Manutentio non datur ſpoliato, de quo ex circumſtantijs apparet, quod ſe habet pro ſpoliato, & depoſuit animum poſſidendi etiam ciuiliter.*

2 *Poſſeſſionem animo dimiſſam probatur ex circumſtantijs, & quæ ſint circumſtantia, & n.* 3.

4 *Confeſſio reuocari non poteſt, non docto de errore.*

Poſſeſſionis amiſſio conſiſtit in ſolo animo, & ex confeſſionibus elicitur, præſertim geminatis, ibid.

5 *Manutentio non denegatur, non obſtante, quòd petita ſit reintegratio, dummodo petitia reintegrationis ſit ſimplex, turbida, & obſcura, ſecus ſi claré, & aperte ſit declaratum eſſe ſpoliatum.*

6 *Ceſſio iurium facta à principali venditore, qui reſeruauit dominium rei venditæ vſque ad integram pretij ſolutionem ad fauorem tertij poſſeſſoris, operatur retentionem, licet aliàs immiſſio fuiſſet nulla, & ſpoliatiua.*

D E C I S I O CCCXVI.

1 PLacuit Dominis deciſio vltimo loco in hac cauſa facta die 23. Ianuarij præteriti, videbantur enim ſubſiſtere eius fundamenta; nam primum quòd Ioanni Franciſco non poſſit dari manutenrio, ex eo quòd ſe habuit pro ſpoliato, dicebant Domini ſubſiſtere in iure, & in facto; in iure, quia Rota non admittit ſimpliciter deciſionem Put. 409. *lib.* 2. *in nouiſſ.* videlicet, quando conſtat ex circumſtantijs, quòd aſſereos ſe ſpoliatum depoſuit animum poſſidendi etiam ciuiliter, vt in deciſionibus allegatis in deciſione de qua agitur; tunc enim ſpoliato non datur manuteotio, Couarr. *pract. quæſt. cap.* 17. *num.* 3. Caputaq. *dec.* 43. *lib.* 2. *in manuſcript.* Ferret. *conſil.* 18. *num.* 10. *verſ.* 3. & *verſ.* 5. *lib.* 1. Menoch. *de retinen. remed. vlt. n.* 29. & fuit dictum in cauſa Senogallien. beneficij 5. Aprilis 1593. coram bon. me. Cardinale Arigonio.

Ex circumſtantijs autem videtur ſatis conſtare, quòd 2
Ioannes Franciſcos habuerit ſe pro ſpoliato, tam ex prima eius commiſſione, in illis verbis, *Oratoremque ſpoliatum iurium, in quo erat ante præmiſſa ſtatum, & poſſeſſionem reſtituendam, reponendam, & reintegrandam, quàm ex ſecunda eiuſdem commiſſione*, ibi, *Orator cauſam reintegrationis ſuper dictis bonis deliberatis, inſtruxerit, & ibi contra d. aduerſarium reum, & detentorem omnium bonorum, de quibus agitur*; quibus commiſſionibus apparet, Io. Franciſcum fuiſſe vſum mediante illarum productione parte citata, & decretis obtentis de procedendo, iuxta illarum formam, & tenorem.

Et admiuiculator prædictis proteſtatio facta à Marco An- 3
tonio eius fratre, & Procuratore contra D. Pandulphinum, in qua eum interpellat ad tuendum pretium retractum ex venditione domus ſubhaſtatæ, & depoſitum penes ſacrum Montem Pietatis, & quòd debeat ſtare pro euictione, ex quo actu videtur induci ratificatio dictæ venditionis, qua ſtante, oon poteſt intrare prætenſa manutentio ſuper dicta domo.

Non obſtat reuocatio dd. confeſſionum, qoia de errore 4
non docetur, nec doceri poſſe videtur, quod ipſe non habuerit animum habendi ſe pro ſpoliato, cùm amiſſio poſſeſſionis conſiſtat in ſolo animo, *l.* 3. §. *in amittenda*, *ff. de acquir. poſſeſſ.* qui ex dictis confeſſionibus benè elicitur, præſertim geminatis, arg. *l. Baliſta*, *ff. ad Treb.* ex quibus d. fundamentum ſubſiſtit etiam in facto.

Nec etiam obſtat deciſio io cauſa Mediolaneñ. Capellæ 5
20. Iunij 1594. coram bon. mem. Iuſto ex aduerſo allegata, quia procedit, quando petitio reiotegrationis eſt ſimplex, turbida, & obſcura, noo autem vbi, prout io hoc caſu, narratis priùs actibus poſitiuis venditionis domus, impetrans commiſſionem expreſsè dixit ſe ſpoliatum, & petijt committi, vt ipſe ad ſtatum in quo erat, & poſſeſſionem reſtitueretur, & ſic vbi ſumus in clara, & aperta declaratione, vt dixit Rota, declarando dictam Mediolaneñ. in cauſa Vlixboneñ. præeminentiarum 18. Aprilis 1603. coram eodem Iuſto.

Aliud etiam fundamentum deciſionis placuit Dominis, quòd detur retentio D. Pandulphino pro pecunijs expenſis pro Io. Franciſco, ſaltem pro ſcutis 345. quæ D. Pandulphinus ſoluit Palmeitæ, à qua Io. Franciſcus domum emerat, eum reſeruatione dominij, donec integrum pretium ſolueret; vnde cùm ſucceſſerit in locum Palmettæ, à qua etiam habuit ceſſionem iurium, videtur ſaltem pro iſta rata feciſſe fructus ſuos, & datur retentio, licèt aliàs immiſſio fuiſſet nulla, & ſpoliatiua, per *l. ſi non ſortem*, §. *ſi centum*, vbi gl. & Doct. *ff. de conſ.ict. indeb.* Surd. *dec.* 46. *n.* 7. & tenuit Rota in Reatina ſpolij 4. Iulij 1614. coram R.P.D. meo Decano.

Ex quibus Domini perſtiterunt in deciſis.

R. P. D. A N D R E A

Romana legati.

Mercurij 22. *Iunij* 1616.

A R G V M E N T V M.

Teſtator, quando poſſit in teſtamento ſe facere debitorem in ſumma declaranda per creditorem, & an tunc declarationi creditoris ſtandum ſit: captatoria voluntas quando dicatur, & quando valeat diſpoſitio teſtatoris collata in arbitrium tertij.

S V M M A R I V M.

Teſtator poteſt in teſtamento ſe facere debitorem in ſumma declaranda per creditorem, num. 2. *& per tot. deciſ. in qua declaratur, quando hæc concluſio vera ſit.*

3 *Conſcientia alicuius vbi quid committitur, non creditur ſine iuramento; vbi etiam, an tale iuramentum debeat à iudice deferri.*

4 *Dictio*, aliqua, *verificatur etiam in minima parte.*

5 *Conſcientia alicuius quando quid remittitur, intelligi debet arbitrio boni viri.*

Iura-

Digitized by Google

Iuramento alicuius, quando ſtatutum ſtari mandat, an tunc admittatur probatio in contrarium, ibid.

6 *Captatoria voluntas non valet niſi concurrentibus adminiculis, & quando dicatur voluntas captatoria, & num.7.*

Teſtatoris diſpoſitio collata in alienum arbitrium, an, & quando valeat, n.6. & ſeqq.

DECISIO CCCXVII.

1 ANdreas Baccinus in ſuo cum quo deceſſit in ſcriptis teſtamento de anno 1614. inſtituta ſibi hærede vniuerſali Venerabili Eccleſia Beatæ Mariæ Montium fecit plura legata, & inter alia mandauit, quòd Ioan. Dominico Henrico eius familiari reſtitueretur omne id quod dixerit in eius conſcientia eſſe creditorem ipſius teſtatoris abſque aliqua diligentia. Quo mortuo Ioan. Dominicus conuenit Officiales d. Eccleſiæ coram Illuſtriſſimo D. Cardinali Verallo iudice, & illius Protectore, ad ſoluendum ſcuta 488. ſibi debita à teſtatore, iuxta formam teſtamenti, & pro illorum iuſtificatione medio iuramento in actis declarauit ſe remanere creditorem d. teſtatoris in d. ſumma, cuius Illuſtriſſimi Cardinalis D. Locumtenens ea probationibus per dd. Officiales in cauſa factis, Eccleſiam in ſcutis 150. condemnauit, in reliquis verò abſoluit, à qua ſententia fuit hinc inde appellatum in parte, & partibus, & ab eodem Illuſtriſſimo in vim ſuarum facultatum deputatus in iudicem R. P. D. Celleſius, qui dictam ſententiam in melius reformando Eccleſiam ad ſolutionem dd. ſcutorum 488. integrè condemnauit; cùm autem appellationis cauſa ab hac ſecunda ſententia fuiſſet mihi commiſſa extra Rotam, dubitaui an d. ſententia R. P. D. Celleſij eſſet confirmanda, vel infirmanda, & pro confirmatione fuit capta vnanimis reſolutio.

2 Nam de validitate ſententiæ non controuertebatur, & iuſtitia patebat ex teſtamento, in quo teſtator mandauit reſtitui d. Ioan. Dominico omne id quod dixerit in eius conſcientia eſſe creditorem ipſius teſtatoris, quam poteſtatem habuit defunctus, *l. Theopompus, ff. de dot. praleg. l. fin.* & vtrobique Bart. *ff. de prator. ſtip.* Alexand. *conſil.* 54. *n.* 1. *verſ. nam teſtator, & verſ. nam quod talis poteſtas lib.*2. Vnde benè potuit Dominicus facere d. declarationem, & per conſequens ei ſtari debet, Alexand. *d. conſil.* 54. *n.* 1. & per tot. Crot. *in l. nemo poteſt n.*60. *verſ. teneo contrarium, ff. de legat.* 1. Peregr. *de fideicomm. art.* 33. *n.* 59.

3 Nec videbatur obſtare, quòd vbi aliquid conſcientiæ alicuius committitur, ſemper debeat illam ſuo iuramento firmare, *d. l. Theopompus, ff. de dot. praleg. l. de pupillo, §. qui opus,* vbi Angel. & poſt eum Caſtren. *n.* 2. *ff. de oper. nou. nunc.* Alexand. *conſil.* 218. *num.* 8. *lib.* 2. & quamuis in caſu noſtro dictum iuramentum interuenerit, non fuit vt debebat eſſe à iudice declaratum, *l. videamus, §. deferre, ff. de in lit. iuran. d. l. pupillo, §. qui opus,* & vtrobique Doctor. cum alijs alleg. Quia non verſabamur in diſpoſitione in qua fuit mandatum, vt ſtetur dicto alicuius de voluntate à teſtatore ſibi declarata, quo caſu debet iurare vt teſtis, & procedit contrarium; ſed eramus in caſu quo teſtator præcepit ſtandum eſſe declarationi de eo quod dicenti videbitur, quo caſu cenſetur iſte aſſumptus vt arbitrator, & nedum ipſi à iudice non eſt deferendum iuramentum, verùm etiam neque tenetur iurare, Barr. ſic diſtinguens *in d. l. Theopompus num.*7. Alexand. *d. conſ.* 54. *num.* 2. *lib.* 2. Crott. *de teſtib.* 7. *par. num.* 242. Couarr. *lib.* 2. *var. c.* 13. *n.* 3. *verſ.* 3. *concluſio.* Afflict. *deciſ.* 371. *n.*6.

4 Et difficultas ceſſabat, quia teſtator non modò voluit ſtari Henrici declarationi, ſed vlteriùs procedendo prohibuit fieri aliquam diligentiam, quæ dictio, *aliqua*, verificatur etiam in minima parte. gloſſ. *in Clemen.* 1. *verbo autem earum parte, de for. compet.* Si autem eſſet præſtandum iuramentum, vel à iudice deferendum, in hoc caſu fieret diligentia, & ſic eſſet contra mentem, & verba teſtatoris.

5 Hinc non obſtabat illa communis opinio, quòd quando remittitur aliquid conſcientiæ alicuius, recipiat interpretationem ab arbitrio boni viri, gloſſ. *in Clem.* 1. *in verbo onerамus de iurepatronat.* Alexand. *d. conſil.* 218. *num.* 5. *verſ. item benè facit lib.* 2. Iaſ. *in l. ſi ſic legatum n.* 12. *ff. de legat.* 1. cum alijs per Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quaſt.* 8. *num.* 40. & ſic eſſe recurrendum ad ſuperiorem, vt arbitretur Caſtren. *in l.* 1. *num.* 7. *in fin. ff. de legat.* 2. Quia dicta concluſio procedit, quando remiſſio fit ſimpliciter conſcientiæ, vel arbitrio alicuius: ſecus autem ſi adijciatur aliquod verbum, quod importet plenum, & liberum arbitrium, vt in hoc caſu quo fuit prohibitum fieri aliquam diligentiam, Bart. *in l.* 1. *num.* 50. *C. de ſacroſ. Eccleſ. & in l. alio num.* 10. *ff. de alim. legat.* Ant. de Padill. *in d. l.* 1. *num.* 14. *ff. de leg.* 2. Vnde in propoſito dicunt Doctor. quòd ſi ſtatutum mandat, quòd ſtetur iuramento alicuius, & vlteriùs procedat ſtatuendo non admitti probationem in contrarium, vel aliter conſtet de mente ſtatuentium, quòd noluerint eam admitti, tunc nihil poterit in contrarium probari, Bald. *in l.* 1. *num.* 3. *C. de reb. credit. & in cap.* 1. *num.* 4. *verſ. & facit ad ſtatutum ſi de inueſt. int. dom. & vaſal.* Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 4. *gloſſ.* 1. *n.* 13. Seraph. *de priuileg. iuram. priuileg.* 102. *num.* 19.

Nec valebat dicere hanc diſpoſitionem eſſe captatoriam, 6
quia fuit collata in ſecretum alienæ voluntatis, quæ ſicut in inſtitutionibus, ita in legatis non valet, niſi concurrentibus adminiculis, *l. captatorias, ff. de hered. inſtit. l. captatoria, ff. de legat.* 1. *cum concord.* & in noſtris terminis, quòd quando teſtator diſponit, vt ſtetur dicto tertij de eo, quod alicui debetur, & illud quod dixerit ſoluatur, talis diſpoſitio ſit captatoria, & ideò non ſit ſtandum huic dicto tertij, niſi adminiculetur aliquibus coniecturis, tradit Bart. *in d. l. Theopompus n.* 4. Caſtren. Alex. & alij relati per Couarr. *in cap. cum tibi, in fin. de teſtam.* & hic per informantes, quia reſponſio patebat ex ſequentibus.

Et primo, Domini conſiderabant hunc articulum diſpo- 7
ſitionis captatoriæ apud veteres ſcriptores fuiſſe valdè incertum, & lubricum, in quo vix illi omnes offenſam euitare potuerunt, ſiquidem ipſi eam eſſe captatoriam voluntatem, falsò exiſtimabant, quæ erat collata in alienum arbitrium, vt inſtituo hæredem, vel lego illi, quem Titius voluerit, gloſſ. & Doctor. *in l. captatorias, C. de teſtam. milit.* Bart. & ceteri *in l.* 1. *ff. de legat.* 2. Abb. *in d. cap. cum tibi num.* 2. *in* 2. *oppoſit.* vbi alij Canoniſtæ, quæ tamen non eſt captatoria, ſed vitioſa, quia pendet ex alieno arbitrio, *l. illa inſtitutio, ff. de hered. inſtit.* Et captatoria diſpoſitio propriè illa eſt, quæ fit ſub conditione alterius relicti ſibi vel alteri inuicem faciendi, captare enim eſt oblatis illecebris, & ſtructis technis aucupari, & venari aliena, vt multis iuribus, & auctoritatibus probat Alciat. *lib.* 2. *parerg. cap.* 31. Ant. Auguſt. *lib.* 4. *emendat. cap.* 15. *in princ.* & ideò Conſtant. Harmenop. *lib.* 5. *promptuar. iur. tit.* 8. *num.* 4. eam appellat remuneratoriam, quia gratiam rependit exempla, ſunt *in l. illa autem, ff. de hared. inſtit. & in l.* 1. *in fin. ff. de ijs qua pro non ſcript.* vt ſi Titius me hæredem inſtituet, vel qua ex parte me hæredem nominabit, ex ea mihi hæres eſto, collatione ſcilicet facta in futurum, non in præteritum: vt *d. l. illa autem*, quæ etiam ſubijcit exemplum inſtitutionis captatoriæ in alium directæ, vt ſi Titius hæredem Mæuium ſcripſerit, mihi hæres eſto, & eaſdem formulas tradit Harmenop. *vbi ſuprà*, quæ ſeruari etiam poterunt in legatis; ſic denique vltra prædictos hanc materiam explicarunt, gloſſ. in 3. exemplu communiter recepta, *in d. l. captatorias, C. de teſtam. milit.* Cuman. *in l. captatorias, ff. de hared. inſtit. & in d. l.* 1. *col. penult. ff. de leg.* 2. Soccin. iun. *in l. moribus num.* 10. *ff. de vulgar.* Ludouicus Luſitan. *in l. vtrum, §. cum quidam col.* 4. *ff. de reb. dub.* Connan. *lib.* 10. *commen. iur. cap.* 6. *num.* 5. Balduin. *in Inſtit. poſt tit. de adim. legat.* Cuiac. *in not ad tit. Inſtit. de ſociet. & lib.* 16. *obſeru. cap.* 11. Anton. Conſtan. *lib.* 1. *quaſt. cap.* 7. Coraſ. *lib.* 5. *miſcel. iur. cap.* 13. Couarr. *in dicto cap. cùm tibi num.* 1. *&* 2. Sarmien. *lib.* 2. *ſelect. cap.* 4. *num.* 1. *& cap.* 6. *in princip. & n.* 35. *in fin.* Spiegel. Hottoman. Briſſon. Prateius, & Schard. *in verbo captare, & verb. captatoria inſtitutio*, Peregr. *de fideicommiſſ. art.* 33. *num.* 60. Caſtill. *quotid. controuerſ. iur. lib.* x. *cap.* 6. *à num.* 1. *vſque ad* 7. Cardin. Seraph. *deciſ.* 350. *num.* 11. *&* 12. *par.* 1. Surd. *deciſ.* 98. *n.*6. & alij recentiores, quibus hiſce noſtris, & paulo antè actis temporibus annuente Deo lumen bonarum litterarum affulſit.

Secundò, Domini cenſebant non omnem diſpoſitionem, 8
quæ fuit in alienum collata arbitrium eſſe nullam, ſed dumtaxat quæ in arbitrium tertij, & hoc in inſtitutionibus hæredum, *d. l. illa inſtitutio*, vbi Bart. & cæteri, *ff. de hared. inſtit.* Peregrin. *vbi ſuprà num.* 70. in legatis autem eſt quæſtio inter Doct. ſed quidquid ipſi diſtinguant inter arbitrium, & liberam tertij voluntatem, prout diſtinguit gloſſ. *in l.* 1. & ibi Bart. *num.* 4. *ff. de leg.* 2. Couarr. *in dicto cap.*

cum

Digitized by Google

tum tibi num.6. Peregr. *dicto art.33. num. 68.* Caſtill. *vbi ſupra num.40.* Receptiſſima eſt, & ſine diſtinctione ſententia reſpectu legatarij, quòd ſiue in eius arbitrio, ſiue in libera voluntate poſitum fuerit, legatum ſemper eſt validum, *l. ſi ita legatum, §. illi ſi volet, ff. de leg.1. l. ſi ita expreſſum, ff. de condit. & demonſtr.* gloſſ. *in d. l. 1. verbo conditio, ad fin. verſ. vltimo nota*, quam Doctor. communiter ſequuntur, Alex. *in puncto d. conſil.54. num.3. lib. 2.* Vbi remouet difficultatem, quæ oriebatur ex incertitudine ob non expreſſam certam quantitatem, dicens, quòd legatum ibi fuerat relictum ſub conditione, ſi legatarius declarabit, quæ veniebat certificanda per declarationem ipſius tutoris, prout fuit declaratum, qui propriè eſt caſus noſter, & alios referunt hanc concluſionem firmantes, Couarr. *in dicto cap. cum tibi, num.6. & 7.* Peregr. *d. art.33. num.67.* Caſtill. *eod. cap.6. num.32.*

9 Tertiò, vni ex Dominis placebat hanc declarationem reperiri adminiculatam ex libro rationis, qui fuerat inſtante parte, è domo Ioannis Dominici ablatus a birruarijs vigore mandati de perquirendo, ex quo libro apparet calculatis calculandis, Henricum remanere creditorem defuncti in dicta quantitate ſcut. 488. Nec poterat oriri ſuſpicio contra dictum librum, quia non fuerat productus ab eodem Ioanne Dominico. Adeò quòd dictum creditum Henrici videretur eſſe veriſimile, vt conſiderat Alex. *d. conſ. 54. n.4. verſ. & tanto magis.*

10 Vltimò, nec obſtabat dictum teſtis pro Eccleſia deponentis de confeſſione Ioannis Dominici, quòd eius creditum erat ſcut. 150. quia erat vnicus, & miniſter, ſeu deputatus Eccleſiæ hæredis, & ſollicitator cauſæ, nec deponebat de tempore obitus, & ſic non releuabat eius dictum, ex allegatis hic per informantes. Et ita fuit concluſum pro Ioanne Dominico ſententiam eſſe confirmandam.

R. P. D. PIROVANO.

Amerina iuriſpatronatus.

Die 1. Iulij 1616.

ARGVMENTVM.

Idoneitas ad beneficia ſimplicia ſatis probatur per litteras dimiſſoriales ad primam tonſuram: eſt ſingularis.

SVMMARIVM.

1 *Dimiſſoria ad primam tonſuram probat notitiam litteraturæ pro legendo, & ſcribendo iuxta formam Concilij Tridentini ſeſſ. 13. cap. 4. quæ ſufficiunt ad primam tonſuram, vide n.2. & ſeq.*

2 *Beneficiatus etiam ſimplex debet ſcire linguam Latinam pro recitatione, & intelligentia officij diuini, vide n.4. Contrarium intelligendum eſt, vel parte opponente, vel ordinario non admittente.*

3 *Beneficia curata, vel canonicatus obtineri non poſſunt ſine litteratura, cuius defectus operatur incapacitatem obtinentis.*

5 *Falſitas Notarij ſuper rogitu decreti iudicis, debet concludenter probari per impoſſibilitatem interpoſitionis, quia præſumitur pro veritate decreti.*

DECISIO CCCXVIII.

RESolotum fuit ſtandum eſſe in deciſis, non obſtantibus de nouo per Annibalem ponderatis.

1 Non enim obſtat, quòd litteræ dimiſſoriales ad primam tonſuram non præbeant ſufficientem notitiam io ordinario ad effectum ſuſtinendi præſentationem factam de abſente, cùm per eas inferatur quidem ad notitiam litteræ pro ſimplici lectione, & pro ſcribendo, prout deſiderat Concilium *ſeſſ.23. cap.4.* quando quis initiatur ad primam tonſuram.

2 Secus verò pro intelligentia linguæ Latinæ, quæ non conſequitur ex ipſo actu dimiſſoriæ, & neceſſaria videtur in beneficiato pro intellectu verborum in recitatione horarum, *Clem. vnic.* vbi gloſſ. *in verb. reputamus de conceſſ. præb.* cum alijs per Goozal. *ad regul. octauam gloſſ. quarta, n.37.* adductis.

3 Quia etſi in beneficijs curatis, & alijs, in quibus requiritur induſtria, & conſilium, vt in Canonicatu Cathedrali deſideratur, & omninò ſit neceſſaria litteratura, ita vt ea ceſſante, quis reddatur inhabilis ad beneficia, *cap. præcipimus*, vbi gloſſ. *diſtinct.34.* Innocent. & Ioann. Andr. *in cap. cum noſtris de conceſſ. præbend.* Lambertin. *de iurepatron. lib.2. par.1. q.7. art.24. n. 2.*

In beneficio tamen ſimplici, vt in præſenti, illa non requiritur, Rota *in antiq. deciſ. 13. in fine, de probat. & in 2. par. diuerſ. dec.16. n. 4.* Staphil. *de litteris gratiæ in 9. forma expert. num. 23.* Ideò ſicuti ſufficit quem eſſe initiatum ad primam tonſuram, vt beneficium ſimplex obtinere poſſit, ita ad notitiam idoneitatis ſufficiunt litteræ dimiſſoriæ ad primam tonſuram, cùm per eas inferatur ad præambulam approbationem qualitatis requiſitæ ad præſentationem, nec refert quòd ordinario volente, vel aduerſario opponente aliter, quàm per litteras dimiſſoriales, conſtare debeat de idoneitate præſentati, cùm aduerſarius fortè de non idoneitate poſſit facere clareſcere, vt per Lambert. *de iurepatr. p.1. num.2. lib.11. quæſt. princ. art.3. num.9.* quia neque Vicarius hoc voluit, dum admiſit præſentationem de abſente per proceſſum ad vlteriora, mandando doceri de dotatione, & fundatione, & iure præſentantium, neque aduerſarius talem oppoſitionem fecit. 4

Non obſtat, quòd ex illis verbis, *Viſis ſupradictis præſentationibus*, impoſſibile videatur, quòd poſſit conſtare de exhibitione præſentationum coram Ordinario, cùm prædicta à Notario non potuerit ſcribi inter acta probante abſentia Vicarij de eodem die ſummo manè, & non reditu niſi poſt quinque dies pòſt, de quibus deponunt teſtes dati pro Annibale.

Quia pro veritate decreti videtur præſumendum, & maximè, quia adminiculatur ex vno teſte affirmante Notarium coram Vicario legiſſe præſentationem factam io perſonam Hortenſij, eundemque Vicarium decretum interpoſuiſſe, ideò alij teſtes de abſentia Vicarij deponentes debent per neceſſe concludere impoſſibilitatem interpoſitionis decreti, cùm agatur de detegenda falſitate Notarij, Felin. *in cap. ex tenore num. 2. de teſtibus*. Rota Auenionen. *deciſ.91. in fine*, quam tamen non concludunt, quia etſi abſuerit, potuit ante diſceſſum decretum feciſſe, vel Notarium ad eum acceſſiſſe, cùm non longè abeſſet à ciuitate occaſione viſitationis, vel eadem die rediſſe, & de ſerò præſtitiſſe. Et ita &c. 5

R. P. D. VBALDO.

Mindonien. Archidiaconatus.

Veneris 1. Iulij 1616.

ARGVMENTVM.

Error in perſona, & illius nomine, non nocet, quando de certitudine perſonæ conſtat per plures demonſtrationes, & quas.

SVMMARIVM.

1 *Error nominis non nocet vbi perſona redditur certa per duas, aut plures demonſtrationes, & num. ſequentibus, vbi ponuntur demonſtrationes hanc certitudinem ſignificantes.*

DECISIO CCCXIX.

FVit dictum errorem nominis, & diœceſis, de quo in 1
ſupplicatione, & litteris expeditis, non nocere Ferdinando, quia vbi perſona redditur certa per alias demonſtrationes, error nominis nocere non ſolet, *l. ſi quis in fundi vocabulo*, vbi Bart. *num.2. ff. de leg. 1. l. ſi in nomine, C. de teſtam. §. ſi quis in nomine, Inſtit. de legat.* Alexand. *conſ.108. num. 2. lib. 7.* Pariſ. *conſ. 15. num.8. lib.4.* Seraph. *deciſ.701. num.1. part.1.* & in ſpecie quòd per errorem nominis non vitietur reſcriptum, & gratia, tradunt Canoniſtæ *in cap. ſignificante*, vbi præ cæteris Innoc. Bellam. *num.8.* Anchar. *num.2.* Felin. *in princip. de reſcript.* Alex. & Pariſ. *locis citatis*. Rota *deciſ.16. de reſcr. in nou. & dec.54. n.1. eod. tit. in antiq.* Creſc. *dec.14. num.4. eod. tit* & fuit dictum in cauſa Hipporrigien. præpoſituræ 1. Februarij 1588. coram Bubalo, & alias ſæpè.

Io propoſito autem plures concurrunt circumſtantiæ, ex quibus conſtare videtur de perſona Ferdinandi, licèt per erro- 2

Digitized by Google

errorem fuerit expreſſum nomen Franciſci. Primò cognomen de Saniurio, & de monte negro, vt fuit ponderatum à Pariſ. *d. conſ. 15. num. 8. verſ. eo magis lib. 4.* Secundò ex qualitate perſonæ, videlicet quòd ſit clericus Minorum Ordinum, & diœceſis Ouetten. quæ omnia ſcilicet, vtrumque cognomen, & qualitates prædictæ enunciantur in inſtrumento procuræ facto à Ioanne Pardo ad petendum Coadiutorem ſub die 6. Decembris 1605. & eadem ad vnguem reperitur in alio inſtrumento procuræ facto ab eod. Ferdinando die 21. eiuſdem menſis, & anni, ad effectum ſupplicandi pro eadem coadiutoria cum expreſſa relatione ad d. mandatum Ioannis, cum expreſſione diei, & Notarij de illo rogati, & aliàs dicitur certum, tam per ſe, quàm per relationem ad aliud, *l. ait prætor, §. 1.* & ibi Doct. *ff. de re iud. l. certum, ff. ſi cert. pet.* Rota *deciſ. 5. num. 6. p. 2. diuerſ.*

3 Accedit præmiſſis, quòd idem Procurator fuit conſtitutus à Ioanne, & à Ferdinando, iam accedit confeſſio Ioannis pluries repetita, qui conſtituerat Procuratorem ad petendum coadiutoriam pro Ferdinando, & recognitio eiuidem perſonæ in Coadiutorem ſuum, item veriſimilitudo, cùm Ferdinandus eſſet eius nepos, & Ioannes in eius domo verſaretur familiariter, & domeſticè, & tandem quia in loco non erat alius Ferdinandus, nec Franciſcus eiuſdem nominis, & cognominis, & qui prætenderet coadiutoriam vigore dd. mandatorum, de quibus omnibus deponunt teſtes iurati coram executore, qui vel probant etiam nemine citato examinati, cùm res ageretur coram executore, & ſic extraiudicialiter, Aym. *conſ. 198. in fin.* præſertim cùm nullus adeſſet legitimus contradictor, vel ſaltem præbent maximum adminiculum ad ſupradicta, Ruin. *conſ. 46. num. 10. lib. 4.* cum alijs allegatis in cauſa Hiſpalen. legitimitatis 11. Maij 1612. coram me.

4 Concurrit etiam aſſertio Notariorum illarum partium ſcribendi abbreuiatè nomen Ferdinandi, prout in hoc caſu ſcriptum reperitur, necnon atteſtatio Capituli Mindonien. quòd dictus Ferdinandus verus erat Coadiutor, de quo in litteris coadiutoriæ, & non alius, & pro tali fuerit à Ioanne dum viueret recognitus, admiſſus, & appellatus.

5 Ex quibus omnibus ſimul iunctis, Domini firmarunt errorem Procuratoris in conſentiendo coadiutoriæ, & in ſupplicatione, & litteris vbi fuit appoſitum nomen Franciſci, non nocere Ferdinando, cùm ex tot demonſtrationibus conſtet de identitate perſonæ, & tamen duæ regulariter ſufficiant, Bart. *in l. demonſtratio falſa num. 14. ff. de cond. & demonſtr.* Caſtr. *in l. ſi in nomine, num. 4. C. de teſtam.* Alex. *conſ. 108. num. 3. lib. 2.*

Et ita fuit deciſum, &c

R. P. D. PAMPHILIO IVNIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Gerunden. vini.

Veneris 1. Iulij 1616.

A R G V M E N T V M.

Argumentum habes ex ſummario.

S V M M A R I V M.

1 *Beneficij ſtatus vt dicatur mutatus requiritur ſpatium 40. annorum.*

Beneficij ſtatus vt dicatur mutatus ex collationibus, requiritur in conferente ſcientia prioris ſtatus, & voluntas illum mutandi, & nouum imprimendi, ibid.

D E C I S I O CCCXX.

CVm agentes pro Præpoſitis inſtetiſſent audiri ſuper deciſione vltimo loco facta, vt illis ſatisfacerem, licèt poſtea citati noluerint informare, propoſui de nouo cauſam, & Domini in deciſis perſiſtendum cenſuerunt ex rationibus, & fundamentis in prædicta deciſione deductis, & ad illud motiuum, ſuper quo aliàs per informantes magnum fiebat fundamentum, nempe quòd aliquæ ex præpoſituris fuerant permutatæ cum beneficijs Eccleſiaſticis, ex inde inferentes ipſas quoque debere cenſeri fuiſſe beneficia Eccleſiaſtica, ex quo aliàs cum eis beneficia permutari non potuiſſent vltra reſponſionem datam in dicta deciſione, quæ Dominis placuit, fuit dictum per huiuſmodi permutationes non fuiſſe mutatum antiquum ſtatum præpoſiturarum, cùm non contineatur ſpatium 40. annorum, quod requiritur ad inducendum nouum ſtatum antiquo contrarium, vt trad. omnes *in cap. cùm de benefic. de præbend. in 6.* Felin. *in cap. in noſtra in 40. corollar. in 4. not. num. 43. de reſcript.* Silu. *de benefic. par. 3. quæſt. 11. num. 127.* Rebuff. *ſuper concord. tit. de collat. §. volumus, verb. regularia col. 2. verſ. quartò requiritur,* & fuit deciſum in Peruſina S. Beueniatis 13. Martij 1588. & 19. Martij 1589. coram bo. me. Card. Pamphilio, & in alijs cauſis, nec appareat Epiſcopos coram quibus factæ fuerunt dictæ permutationes, ſciuiſſe præpoſitutas eſſe nudas adminiſtrationes, licèt collatiuas, & non beneficia Eccleſiaſtica, & voluiſſe illarum ſtatum mutare, & conſtituendo ſcilicet illa beneficia Eccleſiaſtica, prout etiam requiritur ad effectum mutandi ſtatum antiquum, & imprimendi nouum, vt poſt Lap. *in dicto cap. cùm de benefic.* & ibi præ cæteris Gemin. *num. 9. per tot.* Franch. etiam *num. 9. ante med. verſ. non tamen poſſet,* & Prob. ad Monach. *num. 4. & 13.* Idem Gemin. *in addit. ad* Calder. *conſ. 1. in fin. de conſuetud.* Felin. *vbi ſupra n. 41. poſt med. verſ. 2. nota diligenter,* Silu. *d. quæſt. 11. num. 124. & ſeqq.* Rebuff. *dicto verb. regularia, col. 1. verſ. 3. requiritur,* & fuit dictum in ſupradicta Peruſina Sancti Beueniatis.

R. P. D. S A C R A T O,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana hæreditatis.

Lunæ 29. Octobris 1616.

A R G V M E N T V M.

Teſtamentum laceratum an, & quando probet, præſertim ſi factum fuerit ad pias cauſas, & quid etiam de teſtamento ſine ſolemnitatibus celebrato, nunquid valeat ſi pia cauſa fuerit inſtituta.

S V M M A R I V M.

1 *Teſtamenti ſcriptura etiam lacerata probat, quando eſt teſtamentum nuncupatiuum: Vbi præſertim quando non probatur lacerationem fuiſſe factam à teſtatore, & quid ſi ſcriptura lacerata reperitur penes teſtatorem, & quid etiam, quando in teſtamento lacerato eſt inſtituta pia cauſa.*

Ieſuitarum Domus profeſſa eſt incapax hæreditatis, ibid.

Priuilegiatus non vtitur priuilegio contra æqualiter priuilegiatum, ibid.

Præſumptio vna tollitur per aliam contrariam præſumptionem, ibid. ad fin.

Cauſa inteſtati ceſſat vbi adeſt teſtamentum, ibid. in fine.

2 *Teſtamenta ſine ſolemnitatibus, & imperfecta, nunquid valeant ad piam cauſam.*

Militia cœleſtis fauorabilior eſt, quàm humana, ibid.

Generalis diſpoſitio non includit pias cauſas, ibid. ante fin.

D E C I S I O CCCXXI.

QVondam Franciſcus Ciarpa fecit teſtamentum manu ſua ſcriptum, & ſubſcriptum, ſine tamen Notario, 1
& teſtibus ad fauorem Societatis Sanctiſſimæ Annunciatæ de Vrbe: poſtea fecit aliud teſtamentum ſolemne, clauſum tamen, ad fauorem RR. PP. Domus Profeſſæ Societatis Ieſu, cum clauſula *caſſans,* &c. Mortuo d. Franciſco fuit repertum in quadam eius capſa hoc ſecundum eius teſtamentum laceratum; orta fuit controuerſia ſuper ſucceſſione dicti Franciſci prætendentibus hæredibus ab inteſtato, quòd neque primum, neque ſecundum teſtamentum valeret; non primum, quia conditum ſine ſolemnitatibus, tum etiam quia in omnem euentum eſſet reuocatum per ſecundum; non etiam valere ſecundum, quia de eo

non

Digitized by Google

non conſtat niſi per ſcriptutam laceratam, quæ nihil probat. E conuerſo dicebant ceſſionarij RR. PP. Ieſuitarum primum teſtamentum non valere quidem ex cauſis ſuprà expreſſis, ſed non ideò eſſe locum ſucceſſioni ab inteſtato, ſed imò ſuſtineri ſecundum teſtamentum, non obſtante laceratione prædicta, primò quia agunt vigore teſtamenti nuncupatiui, quod patet ex eo, quòd in illo condendo minimè fuerunt ſeruata requiſita, de quibus *in l. hac conſultiſſima, la 2. C. de teſtam.* Cùm igitur agant vigore teſtamenti nuncupatiui, dicebant nihil eſſe, quòd ſcriptura ſit lacerata, cùm poſſint probare teſtamentum per teſtes. Secundò etiam fortiùs lacerationem ſibi non obeſſe, cùm non probetur facta à teſtatore, vnde potuit fieri ab alio, qui non habuit facultatem præiudicandi Patribus, & licèt quando ſcriptura lacerata reperitur penes teſtatoré, præſumatur ab ipſo lacerata; attamen dicebatur hoc nõ procedere quando in ſcriptura lacerata reperitur inſtituta pia cauſa, vt eſt Societas Ieſuitarum, per *l. proxime, circa fin. ff. de his, quæ in teſtam. delentur*, & per illã Bart. *in l. ſi vnus n. 2. de teſtam.* Corſet. *ſing. 67. verb. cancellatio*, Couarr. *in rubr. de teſtam. part. 3. n. 19. verſ. huic ſententia ſuffragatur*, Cardin. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib. 12. tit. 1. num. 32.* Tertio loco vrgebat Societas Sanctiſſimæ Annunciatæ, contendebatque primum teſtamentum valere non obſtante defectu ſolemnitatum, cùm illæ non requirantur in teſtamento ad piam cauſam, ex infrà allegandis; ſecundum verò teſtamentum ſibi non obſtare, tum quia in eo reperiatur inſtituta Domus profeſſa RR. PP. Ieſuitarum incapax, vt dicebatur, inſtitutionis hæreditariæ, ex Mandoſ. *in tract. de priuileg. ad inſtar. gloſ. 11. n. 8. & ſeq.* Gabr. *conſ. 28. num. 1. & ſeq. lib. 1.* Tum quia eo ipſo quòd ſecundum teſtamentum reperitur caſſum à teſtatore ſine factione tertij, prætendebat reuiuiſcere primum, ex *l. penult. §. plane de bonor. poſſeſſ. ſecund. tab.* Quod confirmabatur ex eo quòd teſtamenta recipiunt vires ſuas à die mortis teſtatoris, & proinde cùm de tempore mortis teſtatoris ſecundum teſtamentum reperiatur caſſum, neceſſe eſt, quòd remaneat primum, cùm non habeat, quòd ſibi obſtet, ex quo ſecundum ſtante caſſatione non eſt amplius in rerum natura. Neque obſtare, quòd ſecundum tamquam conditum ad piam cauſam non præſumatur laceratum à teſtatore, ex ſupra allegatis, quia dicebant hoc non procedere, quando agitur de ſuſcitando primo condito ad piam cauſam, quaſi quòd pia cauſa inſtituta in ſecundo teſtamento non vtatur ſuo priuilegio contra piam cauſam æqualiter priuilegiatam inſtitutam in primo, & quòd præſumptio, quæ eſt pro pia cauſa inſtituta in ſecundo, elidatur, & conquaſſetur per æqualem præſumptionem, quæ eſt pro pia cauſa inſtituta in primo, iuxta vulgatas concluſiones, quòd priuilegiatus non vtitur priuilegio contra æqualiter priuilegiatum, & præſumptio tollitur per æqualem præſumptionem contrariam, & hoc ſtante, quòd valeat primum teſtamentum, remanebat excluſa cauſa inteſtati, *l. quandiu, ff. de acquir. hered. l. ex teſtamento, C. vnd. lib. l. antequam, C. communia de ſucceſſ.* Non tamen deerant replicationes hinc inde.

2 Quare cùm res vndequaque appareat inuoluta, placuit Dominis pro nunc firmare, quòd primum teſtamentum fuerit validum, non obſtante defectu ſolemnitatum, cùm fuerit conditum ad piam cauſam; licèt enim plures tenuerint, quòd talia teſtamenta ſine ſolemnitatibus minimè ſint valida, quam opinionem etiam communem dixerunt Socin. iun. *conſ. 169. n. 74. vol. 2.* Clar. *in §. teſtament. quæſt. 7. num. 1.* Nihilominus contraria ſententia ſemper viſa fuit DD. de Rota æquior, verior, & communior, Rota *deciſ. 74. n. 12. p. 2. diuerſ.* & in Mediolanen. bonorum de Cuſanis 1. Februarij, & 13. Martij 1600. cor. bo. mem. Iuſto. Æquior, quia fauorabilis piæ cauſæ, Iaſ. *conſ. 61. num. 6. & 7. lib. 1.* Ruin. *conſ. 71. n. 16. 17. & 18. lib. 3.* Rota *in d. deciſ. 74. n. 14. part. 2. diuerſ.* Verior, quia mos ſic teſtandi valet inter liberos, *Auth. quod ſine, C. de teſtam.* Bart. *in l. ſi quis cum teſtamentum n. 4. ff. de teſtam.* Alex. *in l. hac conſultiſſima, §. ex imperfecto num. 2. C. eod.* Idem Alex. *conſ. 4. n. 10. lib. 7.* Caſtr. *conſ. 25. in fine verſ. præterea ſi ſcriptura lib. 2.* Iaſ. *d. conſ. 61. in fine lib. 1.* Cephal. *conſil. 99. num. 2. lib. 1.* Barbat. *conſ. 58. n. 16. lib. 4.* Couar. *in cap. relatum, il 1. n. 32. de teſtam.* Rub. Alex. *conſ. 107. n. 1.* Harman. Piſtor. *in quæſt. iur. lib. 1. qu. 1. n. 25.* Ergo idem eſſe debet quoad piam cauſam, cùm iſta duo æquiparentur, Ioan. de Imol. *in l. ſi is qui n. 5. & 6. ff. de teſtam.* Corn. *conſ. 307. in fin. vol. 3.* & alios congerit Tiraquell. *de pia cauſa priuileg. 5.* Item ſimile priuilegium conceſſum eſt humanæ militiæ, *l. Lucius Titius, ff. de milit. teſtam.* Ergo idem concedi debet ad fauorem militiæ cœleſtis, cum ſit fauorabilior, Bart. *in repetitione l. 1. n. 37. verſ. ſuper tempore*, ibi, *homo qui eſt in hoſtili, C. de ſacroſ. Eccleſ.* Ruin. *conſ. 71. n. 18. lib. 3.* Corn. *d. conſ. 307. ſub n. 7. vol. 3.* Item in inſtitutione piæ cauſæ ceſſant fraudes, propter quas ſunt ordinatæ huiuſmodi ſolemnitates. Item neque potuerunt ſæculares Imperatores, neque ſi potuiſſent, præſumuntur voluiſſe ſub generali diſpoſitione teſtamentorum includere pias cauſas, *cap. in generali de reg. iur. in 6.* & faciunt tradita per Federic. de Sen. *conſ. 125. n. 2.* & Corn. *conſ. 89. n. 12. lib. 3.* Et proinde ſufficere debet quoquomodo ſecundùm ordinarias iuris regulas probaretur voluntas teſtatoris erga piam cauſam, & propterea cùm de iure communi ſcriptura confecta manu teſtatoris probet ipſius voluntatem quoad alia negotia, debet illam probare in vltima voluntate quoad piam cauſam, cùm ſolemnitates iuris requiſitæ in vltimis voluntatibus non loquantur de pia cauſa, vnde in hoc pia cauſa remanet ſub communibus regulis, *l. commodiſſime, ff. de lib. & poſthum.* communior quam tenuerunt Alex. *conſ. 105. n. 9. in fin. lib. 7.* Imol. & Aret. *in l. ſi quis, C. de teſtam.* Dec. *conſ. 426. n. 8.* Cephal. *conſ. 99. n. 2. & 3. lib. 1.* Menoch. *conſ. 224. n. 66. vol. 3.* Lud. Iunt. *tract. pro vxor. n. 49.* Vaſquez *tract. de ſucceſſ. creat. lib. 3. §. 21. num. 47. & 48.* Couar. *in cap. relatum il 1. num. 12.* Michael. Craſſ. *in §. teſtament. quæſt. 13. num. 2.* Cæual. *in tract. de comm. & magis comm. quæſt. 136.* & dixit Rota *in præallegata deciſ. 74. n. 12. part. 2. diuerſ.* & in Mediolanen. bonorum de Cuſanis 1. Februarij, & 13. Martij 1600. coram bo. me. Iuſto.

R. P. D. SACRATO,

Poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana retrouenditionis domus.

Lunæ 7. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

De priuilegio inquilinatus, iuris redimendi ceſſione, & retractu, multa notanda, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

2 *Soluens illi cum quo quis contraxit, rectè ſoluit, licèt aliàs ad illum non ſpectaret commodum contractus.*

3 *Scientia indubitata, & vera requiritur, quando agitur de perdendo iure quæſito.*

Inducta ad vnum finem non debent operari contrarium effectum, num. 3. ante finem.

4 *Emptio facta pro perſona nominanda, non ſequuta nominatione perſonæ, reſidet in ipſo contrahente, & emente, amplia vt num. 5.*

7 *Complementarius bancharia rationis poteſt in totum diſponere de rebus ad illam ſpectantibus.*

8 *Minor ætas non attenditur in materia mercantili.*

9 *Ceſſio iuris redimendi ſtrictè, & propriè non eſt venditio.*

Extenſio non fit ex identitate rationis in materia ſtricta, & exorbitanti, ibid. vbi multò minus fit extenſio in materia correctoria.

10 *Succeſſorum nomine venit etiam ſucceſſor ſingularis, & extraneus, & ſic quilibet ceſſionarius.*

Rarè contingentia non ſunt in conſideratione, ibid.

11 *Inquilinatus priuilegium non habet locum in donatione, & num. 12.*

Mixtum non continetur ſub ſimplici, num. 11.

Donatio præſumitur inter coniunctos, ibid. in fine.

12 *Retractus locus non eſt quando retrahere volens non poteſt præſtare illud, quod præſtat is à quo vult retrotrahere.*

Retractus non habet locum in permutatione, ibid.

Prorogatus terminus non eſt nouus terminus, ſed eſt idem cum primo, ibid. ante finem.

13 *Melioramentorum exceptio non impedit exequutionem, quando de illis non conſtet ſaltim in genere, & iſto caſu ſufficit offerre cautionem, præſertim quando melioramenta facta fuerunt lite pendente.*

DECISIO CCCXXII.

1 QVoad Dominos de Emis Rota permanſit in bis deciſis in hac cauſa, quòd ſcilicet domus, de qua agitur, ſit illis retrouendenda; & quidem ſi domus ſpectat ad D. Pirrhum, res procedit de plano, ex alias deciſis, verùm etiam ſi ſpectaret ad rationem bancariam, tamquam emptam ab illa ſub ſimulato nomine Pirrhi, vt modò prætendunt Domini de Donis, adhuc videbatur, prorogatione iuris redimen. factas, tam per dd. Pirrhum, quàm per Donos ſuffragari Emis, & conſequenter poſſe Emos vigore talium conceſſionum domum, de qua agitur, redimere.

2 Et quoad prorogationes factas per Pirrhum, fuit conſideratum, quòd ipſe Pirrhus fuit ille, qui contraxit cum Lipomanis, à quibus habent cauſam Emi; vnde quidquid occultè, & ſimulatè fuit actum inter Pirrhum, & Donos, hoc non afficit ipſos Lipomanos, qui non tenebantur hoc diuinare, & proinde quoad intereſſe ipſorum de Lipomanis ius contractus reſiſtebat ſuper Pirrho, non autem ſuper Donis, ad quod optimè faciunt tradita per Surd. *conſ.19. num.8. in fin.& n.9.34.& 40.* & hinc eſt illa vulgaris concluſio, quòd rectè ſoluitur illi, cum quo fuit contractum, licèt alias ad illum non ſpectaret commodum contractus, latè Surd. plura exempla cumulans *conſ.150.n.104.& ſeq.*

3 Et licèt dentur duæ litteræ eorumdem de Lipomanis, ex quibus apparet ipſos tractaſſe cum Donis, tamquam emptoribus domus, non per hoc includitur vera, & indubitata ſcientia ipſorum de Lipomanis, vt requiritur ad iſtum effectum, Put. *deciſ.6.de probat.* Mohedan. *deciſ.4.de probat.* Seraphin. *deciſ.972.* Potuerunt enim Lipomani hoc tractare cum Donis, vel intuitu complicationis, quam habebat ratio bancaria cum Pirrho, de qua participabat, vel quod veriſimilius eſt, intuitu ceſſionis, quam illi hinc ad decem, ſeu quindecim dies fecit Pirrhus ad fauorem illorum de Donis, licèt poſtea non habuerit effectum, vt infrà dicetur, quod benè comprobant literæ mercatorum de Guadagnis, datæ in ſummario donorum *n.*15. & ſic non concluditur Lipomanos ſciuiſſe, quòd ius contractus de illo tempore reſideret in Donis. Et eodem modo reſpondebatur ad aliud obiectum, quòd Lipomani, ſiue Emi receperint prorogationes ab ipſis Donis, quia ſtante negotij implicatione, de qua ſupra, potuerunt dubitare de aliquo iure ipſorum de Donis, & conſequenter ad abundantiorem cautelam recipere prorogationes, etiam ab illis, ſolent enim prudentes homines recipere cautelas à quocumque dare volente, quæ diligentia non debet illis nocere, cùm abundans cautela non noceat, & inducta ad vnum finem contrarium non operentur, iuxta vulgatas iuris concluſiones. Et quòd Lipomani non haberent explicitam ſcientiam, ad quos pertinerent domus, ſatis apparet ex eo, quòd ſimilem prorogationem obtinuerunt etiam à Pirrho.

4 Minus facit, quòd Pirrhus emerit pro ſe, & perſona nominanda, quia hoc non includit quòd Lipomani dicantur contraxiſſe cum Donis, niſi ſequuta formali nominatione, donec enim fiant huiuſmodi nominationes, ius contractus reſidet in ipſo contrahente, Alexand. *conſ.232.n.3.& 4.lib.*6. Gabriel *de verb. oblig. concluſ.2.n.1.* Surd. *deciſ.325.n.1.* Mant. *de tacit.& ambig. lib.44. tit.22.n.9.*

5 Et quamuis, vt ſupra dictum eſt, Pirrhus fecerit quandam ceſſionem ad fauorem illorum de Donis, attamen illis ceſſio fuit illinc ad paucos menſes reuocata, vnde non poteſt ſuper illa fieri fundamentum. Amplius cùm intereſſet illorum de Lipomanis ſcire nominatum, ad effectum illum conueniendi pro retrouenditione, videtur, quòd non fuerit ſatis nominare, niſi talis nominatio fuiſſet facta per Notarium de prima venditione rogatum, vel aliter deducta ad notitiam ipſorum de Lipomanis per ea, quæ in ſimili tradunt Felin. *in cap.ex parte Decani num.*22. *verſ.3. reg. de reſcript.* Specul. *de procur.*§.8. *n.*22.

6 Et ex his, quòd ius contractus reſpectu ipſorum de Lipomanis totaliter reſideret penes ipſum Pirrhum, apparet potuiſſe Lipomanos, & Emos ab illis cauſam habentes recipere prorogationes à Pirrho, cùm ipſum ſolùm recognouerint in emptorem, quidquid ſecretò actum eſſet inter ipſum Pirrhum, & Donos.

7 Secundò principaliter admiſſo ſine veri præiudicio, quòd ius contractus ab initio, & ſemper reſediſſet in ipſis Donis, etiam reſpectu illorum de Lipomanis; fuit dictum, prorogationes per ipſos Donos factas ſuffragari dd. Emis. Non obſtat, quod in illis non interuenerit D. Nicolaus Donus, quia hoc in primis non officeret reſpectu D. Octauij, qui fecit prorogationem cum promiſſione de rato, cum clauſula obligationis Cameralis alias ad damn & intereſſe; verùm etiam reſpectu D. Nicolai videbatur teneri contractus, cùm ipſe Octauius eſſet complementarius rationis bancariæ, qui propterea potuit in totum diſponere de rebus ad illam ſpectantibus, Rot. Ian. *deciſ.135. num.1.* cum alijs per Felician. *de ſociet. cap.30. num.5.*

8 Nec facit minor ætas Nicolai, quia illa non attenditur in materia mercantili, vt poſt Bart. Bald. & alios dixit Rota in Bononien. pecuniaria 18. Martij 1610. coram me, quod magis de plano procedit, quando, vt in hoc caſu, ſocietas eſt cœpta cum authore minoris, & ille author mandauit illam continuari, Alex. *conſ.49. n.1. in fin. lib.*1. Bald. *in l. cum oportet ſub n.1. verſ. ſi autem, C. de bonis quæ liber.* Menoch. *de præſumpt. lib.3. præſumpt.56. num.15.* Et eò magis, cùm prorogationi acceſſiſſet authoritas tutorum ipſius Nicolai, habentes à teſtatore amplam facultatem, ponderatam in alia deciſione, in hac cauſa facta.

9 Quibus firmatis, viſum fuit, non obſtare ius inquilinatus, per quod prætendunt Doni ſe eſſe præferendos Emis, ex duplici capite, primò ex ceſſione facta per Lipomanos ipſis Emis, ſecundò quia, admiſſo, quòd Pirrhus verè fuerit dominus domus, conceſſiones per illum factæ important quandam alienationem ipſius domus. Nam quantum ad primum caput, Domini inclinabant, quòd prælatio ex iure inquilinatus non habebat locum in ceſſione iuris redimendi, quandoquidem decretum Camerale, in quo fundatur dictum ius inquilinatus, loquitur de venditione, ceſſio autem iuris redimendi ſtrictè, & propriè loquendo, non eſt venditio ipſius domus, ſed res multum diuerſa, vt de ſe patet, & proinde cùm materia ſit ſtricta, & exorbitans, non fit extenſio de vna re ad aliam, neque etiam ex identitate rationis, per ea, quæ latè dicta fuerunt in cauſa Romana Portus Molæ die 15. Ianuarij, & die 1. Iulij 1616. coram me. Quæ deciſiones licèt loquantur in caſu diuerſo, tamen quoad rationes, viſæ fuerunt concludere etiam ad caſum, de quo agitur.

10 Et quòd iſta materia non ſit extendibilis, latè proſequitur Tiraquell. *in præfat. tract. retract. lignag. n.62. cum plurib. ſeqq.* vbi dicit hanc opinionem teneri à Doctor. numero, ætate, & authoritate ſuperioribus illis qui contrariam ſententiam tenuerunt, & fuit etiam conſiderata diuerſitas rationis inter vnum caſum, & alium, vnde eò minus in materia correctoria eſt facienda extenſio, ex traditis per Alex. *conſ.297. num.15. lib.*6. Crauet. *conſ.67. n.6.* Honded. *conſ.65. n.5. lib.*2. Diuerſitas rationis eſt, quia in hac ceſſione, aut is, qui vult præferri, erat tempore primæ venditionis inquilinus, vel non: ſi erat inquilinus, habet quod ſibi imputet, cùm tunc poſſet petere prælationem; ſi verò non erat inquilinus, minus habet, quòd doleat, cum reperiat domum affectam dicto pacto, cuius exercitium non videtur importare nouam alienationem, ſed eſſe quoddam obueniens ex actu anteriori ipſi inquilinatui, vnde reputatur vna, & eadem res cum illo primo actu, Abb. *in cap. pen. num.15. in fin. de canſ. poſſ. & propr.* ſi verò, vt in propoſito caſu, venditio cum pacto de retrouendendo eſt facta ipſi inquilino, res procedit magis de plano, tum quia poterat inquilinus abſtinere ſe à contractu vitare huiuſmodi difficultates, tum multò magis, quia videtur tali ceſſioni conſenſiſſe, quando, vt in propoſito caſu, permiſit venditorem ſtipulari retrouenditionem pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus, quorum ſucceſſorum nomine, non eſt dubium venire ſucceſſorem ſingularem, & extraneum, & ſic quemlibet ceſſionarium, Alex. *conſ.139. col.1. lib.*2. Dec. *conſ.171. num.5. verſ. vel pro ſucceſſ.* Menoch. *conſ.191. n.10.* Et etiam pro ratione diuerſitatis poteſt conſiderari, quòd hæc ſunt de rarò contingentibus, ad quæ non eſt inconueniens dicere, quòd non reſpexerit decretum Camerale, iuxta not. *in l. nā ad ea. ff. de leg.*

11 Cæterùm, quidquid dicendum foret in ſimplici venditione iuris redimendi, certum eſt, inquilinatum non habere locum in donatione, ex traditis per Caſtr. *in l.1. num.3. C. comm. vtriuſque iudic.* ergo neque in caſu mixtæ donationis, & venditionis, quia in exorbitantibus mixtum non continetur ſub ſimplici, Socin. ſen. *conſil.28. num.22. lib.4.* Natt. *conſ.463. num.18. & 19. lib.2.* Surd. *deciſ.174. num.14.* Honded. *conſ.8. num.17. lib.1.* quin tali caſu conceſſio tota dicitur gratioſa, Rota *deciſ. diuerſ.452. num.17. part.1.* Seraph. *deciſ.1295. num.6.* caſus verò propoſitus, negari non poteſt, quòd fuerit mixtus

dona-

Digitized by Google

donatione, tum quia in ceſſione dicitur, quòd illa ſit propter amorem, quem gerit cedens erga ceſſionarium ſuum nepotem: cauſa autem venditionis non eſt amor erga emptorem, ſed coonſequutio pretij, tum multò magis, quia apparet Emos pro habeoda ceſſione ſolutiſſe tantùm ducatos 1200. vel circa, ſeu illorom valorem; cùm tamen eodem tempore Doui eſſent patati ſoluere ducatos bis mille quingentos, & ſic duplo pluris, vt patet ex litteris per eoſdemmet Donos exhibitis, & cùm ceſſionarius eſſet nepos cedentis, donatio etiam redditur veriſimilior, ex traditis per Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 13. *tit.* 19. *n.* 1. *& ſeq.*

12 Quo verò ad aliud caput, quòd ſi domus ſpectat ad Pirrhum, adbuc Doni ſiot præferendi in conceſſionibus factis per Pirrhum Emis, res videbatur procedere magis de plano, in primis, quia conceſſiones factæ per Pirrhum fuerunt gratuitæ, vnde quotquot illæ fuerint, non habet in ijs locus ius inquilinatus, ex ſuprà deductis. Secundò, quia vbi voleos retrahere, non poteſt præſtare illud, quod præſtat ille, à quo vult retrahere, non eſt locus retractui, vt fuit dictum in Romana domus, ſeu retractus 26. Febr. 1590. coram bon. me. Penia, qua ratione videmus retractum non habere locum in permutatiune, propterea cùm inquilinos non habeat pactum de retrouendendo, quòd poſſit prorogari, noo eſt cur prætendat prælationem in prorogatione, facit quòd terminus prorogatus eſt idem cum primo, Dec. *conſ.* 497. *n.* 1. Gabr. *de dilat. concl.* 2. *n.* 21. Rot. *deciſ.* 116. *n.* 4. *p.* 1. *diuerſ.* Vnde oun obſtat, quòd Pirrhus etiam de nouu conceſſerit terminum ad redimendum, quia contrarium aſſeritur in inſtrumento, in quo narrantur prorogationes aliàs ore tenus factæ, & etiam ſi eſſet nouus terminus, nihil eſſet, tum qoia gratis ex prædictis, tom quia videtur quædam remiſſio pacti caducitatis, quæ eſt quid diuerſum ab actu primo, vnde multi poſſunt remittere iſtas caducitates, qui aliàs non poſſunt dare de nouo, Dec. *conſ.* 138. *num.* 7. Roland. *conſ.* 15. *num.* 24. *lib.* 1. Gabr. *conſ.* 66. *num.* 5. *lib.* 2.

13 Et denique ceſſant iſtæ difficultates, ſuſtinendo prorogationes datas ab ipſis Donis, vt ſupra dictum eſt. Qno verò ad retentionem ex capite expenſarum & melioramentorum, vt dicitur, ſactatum in domo, fuit dictom, quòd hoc in primis nō impedit retrouenditionem, ſed executionem, & effectualem reſtitutionem. Secundò adhuc non conſtat de illis, nec in genere, vnde ſufficit ufferre cautionem, Rota *deciſ.* 659. *num.* 1. *part.* 1. *diuerſ.* Put. *deciſ.* 471. *num.* 1. *& per tot. lib.* 2. *&* 3. & multò magis cùm fuerint facta lite pendente, & poſt intimationes, vode non debent retardare executionem, niſi appareret, quòd eſſent omnino neceſſaria, Seraphin. *deciſ.* 898. *n.* 3. *&* 4. & fuit dictum in Romana vineæ 1. Iunij 1615. coram R. P. D. Dunozet, & in alia Romana vineæ 13. Iunij 1616. coram R. P. D. Veroſpio, cum alijs per D. Beltraminum. Et ita tentum, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Ferrarien. Affictus.

Sabbati 26. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Conductor molendini quando poſſit petere remiſſionem penſionis, cluſa molendini deſtructa propter fluminis inundationem; & quid ſi promiſit manutenere dictum molendinum, & in ſe ſuſceperit periculum caſus inſoliti, & fortuiti.

SVMMARIVM.

2 *Conductor non valens vti re locata ad vſum deſtinatum, etiam ſine facto locatoris, remiſſionem penſionis petere poteſt, vbi præſertim ſi hoc impedimentum contingat caſu fortuito.*

Conductor molendini ſi molendino vti non poteſt, quia redditum inutile ex incurſu aquarum, remiſſionem penſionis petere poteſt, ibid.

3 *Conductor re locata deſtructa, vel perempta, poteſt petere remiſſionem penſionis, & n.* 4.

4 *Conductor promittens manutenere rem locatam, non tenetur ad illius refectionem, quando eadem res caſu fortuito deſtructa fuit, nec etiam tenetur ad expenſam magnam reſpicientem vtilitatem perpetuam vltra tempus conductionis, ibid. in fin.*

Conductor qui promiſit remiſſionem non petere etiam ex caſu inſolito, & fortuito, ad quid teneatur, ibid.

Deciſ. Recent. Partis IV. Tom. I.

DECISIO CCCXXIII.

COmmunitas Bagnacaballi conuenta ab Illuſtr. D. Card. Eſtenie ad præſtationes annuatim decurſas Corbium 900. frumenti pro mercede duorum molendinorum, aliàs per eam à Sereniſſ. D. Duce Mutinæ d. Illuſtr. D. Cardinalis fratre, & authore ad quinquenniū 1. Maij 1597. inchoan. conductorum, oppoſuit inter alia de deſtructione cluſæ illorum intra primum annum affictus ob inſolitam fluminis inundationem, & rupturam, & ſic molendina remanſiſſe inutilia toto tempore locationis; cauſaque io Rota commiſſa, fuit dubitatum, an conſtaret de talibus impedimeotis, ſeu exceptionibus, ita ot ſit, vel non ſit locus executioni mandati per A. C. ad fauorem D. Cardinalis relaxati; & DD. reſoluerunt, dictam exceptionem deſtructionis cluſæ obſtare cùm ſit releuans, & probata. 1

Releuans, quia remiſſio ſit conductori, qui vti noo potuit re locata ad vſum deſtinatum, etiam ſioe facto locatoris, Bart. *in l. cum in plures, ff. locat. verſ. in contrarium, & verſ. aut fuit facta locatio*, & ibi Caſtr. *num.* 3. *& ſeqq.* Aret. *conſ.* 52. *n.* 2. Boſſ. *in tit. de remiſſ. merced. conduct. n.* 40. cum alijs per Surd. *conſ.* 400. *n.* 33. *& conſ.* 563. *n.* 14. & tantò magis ſi hoc contigit caſu fortuito, *l. ſi quis domum* 9. *§. fin.* & ibi Odofr. *verſ. ſed pro eo tempore, l. ſi quis fundum* 10. *§. Imperator, l. item quæritur* 14. *§. exercitu, l. ex conducto* 16. *§. fin. l. ſi fundus* 36. *& l. ſeq. ff. locat.* vt de impetu fluminis eſt text. *in d. l. ex conducto, §. ſi vis tempeſtatis*, & ibi Odofr. Bald. & Salyc. Rub. Alex. *conſ.* 153. *n.* 3. Cephal. *conſ.* 257. *n.* 11. *&* 12. Sebaſt. Medic. *in tract. de fortuit. caſib. part.* 2. *quæſt.* 10. *n.* 39. Surd. *deciſ.* 326. *n.* 60. Caball. *conſ. deciſ* 102. *n.* 12. *part.* 2. In ſpecie autem noſtra, eſſe faciendam remiſſionem, quando molendinum ob incurſum aquarum redditum eſt inutile, trad. Bald. *conſ.* 119. *circa med. verſ. in contrarium videtur, vſque ad fin. lib.* 1. Fulgoſ. *conſ.* 193. *verſ. in oppoſitam partem, vſque ad finem*, quem in terminis ſequuntur Rip. *in tract. de peſte tit. de priuil. contr. n.* 97. *in fin.* Natt. *conſ.* 256. *n.* 5. *& conſ.* 449. *n.* 16. Boſſ. *vbi ſupra n.* 58. Hip. Rim. *conſ.* 637. *n.* 1. *& ſeqq. & n.* 39. Eugen. *conſ.* 50. *n.* 46. *lib.* 1. Sicuti ſit quando deſtructa eſt, vel perempta illius ſubſtantia, Bald. *in l. licet* 8. *num.* 7. *C. locat.* quem ſequuntur Petr. de Vbald. *de duob. fratr. p.* 8. *n.* 35. Boſſ. *vbi ſupr. n.* 61. Surd. *d. deciſ.* 326. *n.* 45. *& n.* 54. *in fin. & n.* 55. *& conſ.* 297. *n.* 16. *verſ. ſed quando, & n.* 18. Gratian. *diſcept.* 195. *n.* 3. *&* 6. Prout hìc contigiſſe videtur ex deſtructione dictæ cluſæ, cùm illa videatur pars ſubſtantialis molendinorum, quia ſine ea mulere, & exerceri non poſſunt, vt notiſſimum eſt. 2

Caſus autem iſtius deſtructionis ex valdè inſolito, & inaudito fluminis impetu concludeoter probatur per quinque teſtes, qui non ſunt de communitate, videlicet, Secuodum in proceſſu *fol.* 89. *à tergo, & fol.* 90. Quintum *fol.* 127. *&* 128. Sextum *fol.* 137. *à tergo*, Septimom *fol.* 143. *à tergo*, & Octauum *fol.* 150. *&* 153. *à tergo*. Qui deponunt de viſu, & ſcientia, & tamquam vicini ſunt optimè informati, & validas rationes adducunt, & dicunt etiam de deſolatione, & ruptura cluſarum quorundam molendinorum vicinorum ob magnum diluuiom aquarum, & quòd caſus fuit inſolitus, & inauditus. Quod eſt etiam veriſimile, quia notiſſimæ ſunt ingentes dicti anni 1598. in diuerſis Italiæ partibus imbrium, & aquarum inundationes, de quibus etiam meminit Gratian. *d. diſcept.* 195. *n.* 21. & verificatur quoque ex controuerſia, tunc orta inter dictam communitatem Bagnacaballi volentem reficere, ſeu reſtaurare dictam cluſam ex vna, & communitatem Lugi impedientem ex altera, vt ex plutibus epiſtolis, tam Vicelegati Ferrariæ, quàm Gubernatoris Lugi, vt in ſummario communitatis *n.* 3. 4. 5. *&* 6. 3

Non obſtat, quòd communitas teneretur manutenere cluſam, tam de iure, quàm ex forma pacti. Quia, cùm illa eſſet totaliter deſtructa (vt prædicti teſtes deponunt) non teoebatur ad refectionem, etiam ſtante pacto, tum quia prædictus caſus fuit non ſolùm fortuitus, qui non venit ſub dicta promiſſione, Bald. *d. conſ.* 145. *verſ. ſecundo quia, & verſ. ſeptimo*, quem ſequuta eſt Rota in Meliten. Conſeruæ 3. Iunij 1613. coram me, confirmata 28. Nouembris 1614. Sed inſolitus cùm ſit ex ijs, qui rariſſimè ſolent contingere, vt de inundatione fluminis Arni in ciuitate Florentiæ del 1557. tradit Sebaſt. Medic. *de fortuit. caſ. par.* 1. *quæſt.* 13. *n.* 10. de quo non videtur cogitatum, Bart. *in l. ſed ſi quis, §. quæſitum n.* 3. *in fin.* & ibi Scrib. *ff. ſi quis caut.* cuius opinionem communem dicunt Rip. *in* 4

*d.tract.de peſte,vbi ſupra n.97.in princip.& n.107.in fin.*Hip. Rim.*d.conſ.*637.*n.*40.*&* 42.*lib.*6. & Menoch. *de arbitr.lib.* 2.*caſ.*80 *n.*2. & in terminis tradit Bald. *d. conſ.*119. *verſ. in contrarium in prin.* quem ſequuntur Soc.*conſ.*123.*n.*10.*vol.* 4. Natt.*d.conſ.*449.*n.*17.Sebaſt.Medic. *d.tract.p.*1.*q.*15. *n.*5. *et q.*16.*n.*15.Caputaq.*deciſ.*96.*par.*1.Surd.*d.conſ.*297.*n.*8.& Rota in Lucana molendini 22.Martij 1613.coram R.P.D. meo Veroſpio. Nec comprehenditur etiam quòd quis ſuſcipiat in ſe periculum caſuum fortuitorum, *l.fiſtulas,§.frumenta,ff.de contrah.empt.*Bart.*in l.Seio* 10. *§.Medicun.*4.*ff. de ann.leg.* Bald.*d.conſ.*119.*& d.conſ.*145.*num.*1.*verſ. tertio quia lib.*2. & de communi Boſſ.*vbi ſup. n.*58.*&* 59. *verſ.tamen non ad caſum*, Rub.Alex.*d conſ.*153.*n.*2. Aym. *conſ.*95. *n.*2.*& conſ.*294 *poſt princ.verſ.in quib.locis*,Surd.*d.conſ.*326. *n.*52. Vbi circa finem refert atteſtantes,hanc eſſe communẽ, etiam accedente iuramento,ac etiam ſi fuerit dictum de caſu cogitato,& incogitato,quem ſequuntur Gratian.*d.diſcept.* 195.*n.*8.*&* 9. qui loquitur in terminis inundationis dicti anni 1598.& allegat deciſionem Illuſtriſſ. D.Cardinalis Millini in Romana remiſſionis affictus 15. Decembris 1595.& alij per Card.Mantic.*de tacit.lib.*5.*tit.*8.*n.*3.*&* 4.Et ſic etiam ceſſat pactum, quòd locator non teneatur ad remiſſionem, niſi in quatuor caſibus expreſſis.

5 Tum etiam quia expenſa fuiſſet magna, & reſpiciebat vtilitatem perpetuam, & vltra tempus conductionis duraturam,quæ ſpectat ad locatorem, & dominum, non autem ad conductorem,vt in terminis molendini deſtructi Bart.*in l.cotem,§.qui maximos n.*13.*verſ.& certe,ff.de publican.*Bald. *d.conſ.*119.*prope fin.verſ.ſed caſus noſter*, Natt. *d.conſ.*449. *n.*14.*& ſeqq.* Roland.*conſil.*83.*n.*5.*& ſeqq. lib.*4. Menoch.*de arbitr.caſ.*215 *n.*5.*in fin.cum ſeqq.*

6 Aliæ autem exceptiones, videlicet impedimenti illati per milites de tempore recuperationis ſtatus Ferrariæ, & quòd contractus affictus initus cum D. Duce per Procuratorem communitatis fuerit per eam metu reuerentiali ratificatus, viſæ fuerunt DD.non obſtare. Et ita fuit deciſum,&c.

R. P. D. B V R A T T O.

Peruſina hæreditatis.

Luna 28. Nouembris 1616.

A R G V M E N T V M.

De remedio *l.fin.C,de edict. D. Adrian. tollend*, & immiſſione illius vigore, quibus exceptionibus retardetur, præſertim ſi opponatur teſtatorem non fuiſſe ſanæ mentis, vel teſtamentum non fuiſſe inſinuatum,aut Notarium non cognouiſſe teſtatorem, ſic iubente ſtatuto.

S V M M A R I V M.

1 *Teſtatorem non fuiſſe ſanæ mentis, exceptio non impedit immiſſionem, ex* l.fin.C.de edicto D.Adrian.tollend. *niſi in continenti probetur.*

3 *Probata non dicitur exceptio in continenti, quando per teſtes probatio offertur, & petitur remiſſoria, vbi etiam quod arbitrium eſt iudici quando dicatur exceptio requirens altiorem indaginem.*

Exceptiones requirentes altiorem indaginem non impediunt immiſſionem, ex l.fin.C. de edict.D.Adr.toll.*n.* 2.*in fin.*

Remiſſoria non conceditur ad impediendum immiſſionem,ex l.fin.C.de edict.D.Adrian.tollend.*n.*3.*in fin.*

4 *Teſtatorem fuiſſe ſanæ mentis in dubio præſumitur.*

Notario atteſtanti teſtatorem fuiſſe ſanæ mentis creditur,ibid.verſ.quæ præſumptio.

Inſania, ſeu dementia excluditur per receptionem ſummorum Sacramentorum, ibid.in fine.

5 *Teſtamenti originale exhibendum eſt, & non ſufficit ſimplex ſumptum ad obtinendam immiſſionem, ex* l. fin.C.de edicto D.Adrian.tollend.

Inſtrumenti ſumptum in authentico, & redactum in publicam formam cum requiſitis ſolemnitatibus per eundem Notarium rogatũ æquè probat ſicut originale, ib.

6 *Notarius de iure communi non debet cognoſcere contrahentes, & quid ſi ſtatutum contrarium ſtatuat.*

Statutum prohibens aliquid fieri, & imponens pœnam, non cenſetur annullare actum factum contra prohibitionem, ibid.

Statutum iuris communis correctorium interpretatur, vt minus corrigat ius commune quam ſit poſſibile, ibid.

Notarius in dubio præſumitur cognoſcere contrahentes, ibid.

7 *Statutum quòd inſtrumenta, & teſtamenta debent inſinuari quomodo interpretandum ſit.& de materia, n.*8.

8 *Subſequentia verba non referuntur ad omnia præcedentia,ſed tantum ad proxime dicta verſ.et nihilominus.*

9 *Remedium* l.fin.C.de edict.D.Adrian.tollen. *non competit ei qui ſemel immiſſus fuit.*

D E C I S I O CCCXXIV.

CVm Ioan. Paulus hæres ſcriptus in teſtamento q.Margaritæ eius matertera non abolito, nec in aliqua parte ſuſpecto ſibi incombentia probauerit, eſt immittendus in poſſeſſionem bonorum d. teſtatricis, ex remed. *l.fin. C.de edict.D. Adr.toll.* Nec obſtant exceptiones Io. Bernardini d.Margaritæ ex fratre nepotis poſſeſſoris, & ſucceſſionem ab inteſtato prætendentis. 1

Prima enim quòd Margarita tamquam demens eſſet inteſtabilis vti continens vitium inuiſibile, non impedit immiſſionem,niſi ſit incontinenti probata, vel probanda, Albet.*in l.fin.n.*5.*verſ.item oppono*, Bart.*in l.*2. *ante n.*1. Bald.*in princ.verſ.& illud eſt verũ*,& Salyc.*in princ.C.eod.* Menoch. *de apiſcẽ remed.*4.*n.*730. & Rot. in Auximan. hæreditatis de Ruffinis 6.Martij 1606. coram Illuſtriſſ. D.Cardinale Lancellotto, & de exceptione dementiæ teſtatricis Angel. *conſ.*135.*n.*2. Boer.*deciſ.*23.*num.*103. *in fin.* Simon de Prætis *de interpret. vlt.vol.lib* 2.*fol.mihi* 84. *n.*27. & inteſtabilitatis,Menoch. *d.remed.*4.*n.*745.*& ſeq.* cum cumulatis per Peregr. *de fideicom.art.*48.*n.*29. *&* 30. & de omnibus exceptionibus altiorem indaginem requirentibus not.communiter per DD. *in dd.ll.*2.*& fin.* 2

Probatio autem per teſtes à Io. Bernardino oblata mediante remiſſoria non dicitur incontinenti,ſed altiorem requirit indaginem,ad not. *in d.l.*2. Neuizan. *conſ.*56 *per tot.* & præſertim *in fin. verſ. ex quibus concludo*, & Menoch. *de arbitr.caſ.*12.*num.*4. *verſ.ſi enim exceptio*. Et quamuis hoc ſit arbitrarium, glo. *in l.*3.*in verb.hodie,ff. vt in poſſeſſ. leg.* Bald. *in d.l.*2. *n.*1.*in fin.* & ibi Salicet. *n.*4. *in fin.* & Iacobin. *n.*7. cum alijs per Menoch. *de arbitr.d.caſ.*12. *num.*4. *& d. remed.*4. *adipiſc. ſub n.*730. Rota tamen tenet non probari incontinenti per teſtes examinandos in partibus cum remiſſoria, quàm propterea non concedit ad impediendam immiſſionem, Io.Paul. *deciſ.*287.*in manuſcr.* Card.Seraph. *deciſ.*1364 *n.*1.& fuit tentum in d.Auximan. & in alijs. 3

Vnde nihil faciunt teſtes Io. Bernardini in partibus ſine citatione examinati: quia vbi etiam dare poſſent fumum dementiæ, non inde reſultat quin probatio altiorem non requirat indaginem. Et ſtat præſumptio, quòd teſtatrix fuerit ſanæ mentis, *l.nec codicillũ*, & ibi gloſſ.& DD. *C. de codicill.c.fin.de ſucceſſ.ab inteſt.* Corn. *conſ.*216. *n.*13. *verſ. imo ſtatur vol.*3. Pariſ. *conſ.*88. *n.*18. *vol.*3. Rot. *deciſ.*577. *n.*7.*p.*1.*diuerſ.*cum cumulatis per Mantic.*de coniect. vlt.vol. lib.*2.*tit.*5.*n.*2.*& ſeq.* Menoch. *præſ.*45. *n.*19.*&* 20. *lib.*6. & Surd. *conſ.*89.*n.*3. Quæ præſumptio iuncta aſſertione Notarij de dicta ſanitate mentis plurimum operatur, Bald. & alij *in l.ſanum,C.de tranſact.* Corn. *d.conſ.*216. *n.*14. Pariſ. *d.conſ.*88.*n.*21.Bero.*d.conſ.*56.*n.*10.*in fin.*& Surd.*d.conſ.*89. *n.*7. & excludit leues probationes contrarias, Dec. *in l.ſenium n.*9. *C.qui teſtam.fac.poſſ.* Montetent. *ad ſtatut.Bonon. ſub rub.de teſtam.in §.qui ſacerdos, in verbo ſanæ mentis.* Tantò magis concurrente etiam atteſtatione (quamuis extraiudiciali) de dicta mentis ſanitate, & prudentia teſtatricis trium Religioſorum, qui fuerunt illius Confeſſarij, eique adminiſtrarunt ſanctiſſima Sacramenta,quibus in hac materia fides non leuis adhiberi ſolet,Suarez *alleg.*1.*n.*13.& Rot.*deciſ.*107.*n.*7. *verſ.& eodem modo part.*2. *diuerſ.* & ſic fumus contrarius euaneſcit, quòd ſufficit pro denegatione remiſſoriæ, vt fuit dictum in Tolet. Parochialis 29.Martij 1593. coram bo.mem.Litta, & in Gienen. portionis 4. Decembris 1613.coram me. 4

Secunda verò exceptio, quòd pro immiſſione obtinenda non ſufficiat ſimplex ſumptum teſtamenti, etiamſi eſſet manu eiuſdem Notarij rogati, ſed ſit exhibendum originale,*l.*1.*§. ſi quis in duobus in fin.* vbi Bart. *n.*1.*&* 2.*ff.de bon. poſſ.ſecundum tabul.*& Rot. in Rom. ſen Tyburtina caſtrorum 4.Iulij 1607. coram Reuerendiſſ. Lugdunen. cum alijs allegatis. Viſa fuit non obſtare, quia hoc procedit in 5

mero

Digitized by Google

mero, & ſimplici exemplo, vel ſumpto, non autem authentico, & redacto in publicam formam cum ſolemnitatibus requiſitis per eumdem Notarium rogatum, vt ita Bart. declarat Dec. *in auth. ſi quis in aliquo n. 15. C. de edend.* quem in terminis ſequuotur Zuccard. *in d. l. fin. n. 92. verſ. nec obſtat,* & Perſonal. *de adipiſc. poſſeſſ. num. 150. verſ. nec prædictæ opinioni.* Tunc enim exemplum ſufficit ad immiſſionem in hoc remedio, Iaſ. *in d. l. fin. num. 4. verſ. ſed intellige,* & ibi Zuccard. *d. n. 92. verſ. ſed nihilominus,* Sapia *num. 14. & 15.* & Mantica *in prima lectura num. 59.* Perſonal. *d. num. 150. in princ.* Menoch. *d. remed. 4. num. 653.* & tenet etiam, & ſeruat Rot. teſte Verall. *deciſ. 351. part. 2.* & nouiſſimè tradit Gratian. *diſcept. 187. num. 13. 14. & 16.*

6 Tertia exceptio nullitatis teſtamenti ob non ſeruatum ſtatutum Peruſinum *ſub rub. 14. vol. 3.* mandans, quòd Notarius debet cognoſcere contrahentes, vel diſponentes vnum, vel plures, & quòd ſic videtur inducere ſolemnitatẽ formalem, cum iſtud à iure communi non requiratur, Iaſ. *conſ. 97. n. 2. verſ. item cùm tale vol. 4.* Felin. *in c. cum dilecta n. 6. in 9. ſigno de reſcript.* & Surd. *deciſ. 268. n. 10.* Tollebatur, quia ſtatutum nihil aliud facit, niſi quòd imponit eamdem pœnam mutanti nomen patris, aut aui, vel alterius cuiuſcumque, quàm impoſuerat principale ſtatutum mutando nomen proprium, quòd expreſsè patet, quia poſt finem dicti ſtatuti principalis per viam additionis ad illud, ſubditur, *Addentes, quod eamdem pœnam incurrant malitioſe mutantes nomen, vnum, vel plures, vel alterius cuiuſcumque, &c.* & ſic cenſetur pars eiuſdem principalis ſtatuti, Card. *in Clem. ſtatutum n. 5. verſ. & eſt ratio de elect.* Abb. *in c. de multa n. 18. in 2. not. de præbend.* & illa clauſula, quàm ſubijcit ſtatutum, videlicet, *& Notarius debeat cognoſcere contrahentes, vel diſponentes,* non vlterius operatur, quàm pœnæ repetitionem Notario non cognoſcente, gloſ. *in d. cap. de multa in verb. in ead. verſicul. & pœna præmiſſa,* & ibi Abb. *d. notab. 2.* Lap. *in d. Clem. ſtatutum n. 2.* & ibi Cardin. *d. n. 5. verſ. ex hac ſolutione,* & Felin. *in c. ſuper quæſtionum n. 2. in primo not. de offic. deleg.* & ſatis eſt ſtatutum iuris communis correctorium hoc operari, cùm de iure communi non ſit neceſſe Notarium notos habere contrahentes, vel diſponentes, vt poſt Nic. de Matarel. tradunt Io. Andr. *in addit. ad Specul. in rub. de inſtr. edit. col. mihi 7. verſ. ſed numquid perſonis,* Bald. *in rub. C. de fid. inſtr. n. 21.* Ruin. *conſ. 189. n. 17. vol. 1.* Bertazol. *clauſ. 2. gloſ. 2. n. 9.* & in teſtamentis Monterent. *in d. §. qui ſacerdos in verb. cognoſcere verſic. ſed quod habeant,* & Rota *deciſ. 434 n. 1. part. 1. diuerſor.* Quando enim ſtatutum poteſt in pluribus inducere correctionem iuris communis, interpretatur, vt in vno tantùm corrigat, ad not. per Abb. *in cap. cum dilectus num. 21. de conſuetud.* cum cumulatis per Honded. *conſil. 1. n. 33. volum. 1.* Vltra quòd ſtatutum non dicit quòd Notarius ſcribat ſe habuiſſe huiuſmodi cognitionem, & præſumptio eſt quòd illam habuerit, cùm eſſet Peruſinus, & in Collegio Notariorum dictæ ciuitatis deſcriptus, & teſtatrix eſſet nobilis eiuſdem ciuitatis deſcriptus, & teſtatrix eſſet nobilis eiuſdem ciuitatis, & idem Notarius eam aſſeruerit nedum talem, ſed etiam ſanam mente, & ſenſu, & in bona conſcientia conſtitutam, & fundanti ſe in negatiua ad inualidandum teſtamentum incumbit onus probandi, Bart. *in l. in illa 8. n. 5.* & ibi Iaſ. *n. 14. ff. de verb. oblig.* cum latè allegatis per Gabr. *de probat. concluſ. 6. per tot.*

7 Quarta exceptio, quòd inſtrumentum dicti teſtamenti non fuerit inſinuatum, citato nominatim Ioan. Bernardino hærede ab inteſtato, nec facto proclamate generali, vt expreſsè diſponitur in alio ſtatuto Peruſino *vol. 2. ſub rub. 42.* de quo in ſpecie meminit Eugen. *conſ. 25. n. 27. &* 28. & pro cuius validitate conſuluit Bald. *conſ. 184. per tot. vol. 5.* & ideò non valeat, ſiue intelligatur, quòd d. ſtatutum annullet ipſo iure, vt in illius ſpecie dixit Angel. *conſ. 36. col. 3. in prin.* ſiue non ipſo iure, ſed teſtamentum careat effectu, quia inſinuatio ab eo poſt factum requiritur, iuxt. doctr. gloſ. Bart. & Bald. *in l. vniuerſ. C. de precib. Imper. offeren.* & in eodem ſtatuto idem Bald. *conſ. 144. n. 4. vol. 5.* Corn. *conſ. 30. n. 3. & 7. vol. 3.* & in ſimili ſtatuto Decian. *reſponſ. 60. num. 6. & 7. vol 4.*

Viſa fuit Dominis non obſtare, quia dictum ſtatutum in vna parte diſponit facien. eſſe aſſignationem, ſeu præſentationem teſtamenti, vel inſtrumenti alterius vltimæ voluntatis infra ſex menſes à Kal. Maij vſque Kal. Nouemb. per habentem penes ſe aliquod ex dd. inſtrumentis, alias vult, quòd inſtrumentum ſit nullum, & ex hoc capite Io. Bernardinus non prætendit, nec prætendere poteſt nullitatem teſtamenti. Tum quia ſtatutum annullat teſtamentum, vel aliud inſtrumentum non præſentatum ſolùm quando præcedit bannum, quòd mandat fieri per Prætorem qualibet die Sabbati ad dd. Kalend. Maij vſque ad Kal. Nouemb. de faciendo præſentationes per habentes penes ſe huiuſmodi teſtamenta, vel inſtrumenta, vt *in §. & poteſtas.* Vnde niſi probetur publicatum fuiſſe huiuſmodi bannum, non poteſt intrare diſpoſitio dicti ſtatuti, illa enim non habet locũ niſi ſeruata forma ſtatuti, & verificato præſuppoſito, ſub quo loquitur ipſum ſtatutum ex vulgar. Tum etiam, quia Io. Paulus præſentauit d. teſtamentum infra dd. ſex menſes, & iudex mandauit illud tamquam non abolitum, nec in aliqua ſui parte ſuſpectum regiſtrari, & inſinuari in actis, & libris Peruſij, vt in ſum. d. Io. Pauli *n. 4.* Ad hanc verò præſentationem nulla erat neceſſaria citatio, quia nedum hoc non cauetur in d. ſtatuto, imò in eo expreſsè dicitur, quòd etiam ſine illa ſufficit ſola aſſignatio ad effectum, vt peti non poſſit caſſatio teſtamenti, quòd etiam ponderauit Rota in alia Peruſina fideicommiſſi de Bigazzinis 7. Februarij 1605. coram bon. mem. Litta. In alia verò parte d. ſtatutum diſponit de inſinuatione facienda, & in hac caſui noſtro applicari non poteſt, quia loquitur quando is, qui aſſignauit, ſeu præſentauit teſtamentum, vel aliud inſtrumentum vltimæ voluntatis, vult etiam, & petit illud inſinuari ad hoc ne ampliùs intentari poſſit illius caſſatio, & tunc ſolùm ſtatutum mandat citari nominatim partem intereſſe habentem, & publicari proclama, & dicit etiam quomodo ſit procedendum parte comparente, & contradicente, vel non. Verba autem ſunt clariſſima, ibi, *Et facta productione alicuius ex eis per aliquem, &c. tunc iudex ad petitionem producentis, & aſſignantis citari faciat nominati, &c. ad opponen. contra inſtrumentum, & contra petitionem ſuper inſinuatione, vel caſſatione.* Cùm itaque non doceatur fuiſſe factam per Ioan. Paulum huiuſmodi petitionem, applicari conſequenter non poteſt diſpoſitio dicti ſtatuti, vt ex prædictis.

Nec obſtat, quòd Io. Paulus petierit, & iudex decreuerit d. teſtamentum inſinuari iuxta formam ſtatutorum. Nam cum petitio, & decretum loquantur de receptione, admiſſione, deſcriptione, regiſtratione, & inſinuatione in actis, & libris publicis communis Peruſij, & nihil aliud repetiatur factum niſi regiſtratio teſtamenti in dd. actis, & libris, vt in fine decreti, ibi, *Prout inſinuatum fuit,* &c. Clarè patet actũ ſolummodo fuiſſe de dicta regiſtratione, & illa verba, *deſcribi, regiſtrari, & inſinuari,* eſſe ſynonyma, & ita nõ fuiſſe intellectum de illa inſinuatione facienda ad finem, vt non poſſit peti caſſatio, de qua loquitur d. ſtatutum, quia non fuiſſet dictum in decreto, *prout inſinuatum fuit, &c.* cùm talis inſinuatio non perficiatur per ſimplicem regiſtrationem in actis, ſed ſeruata forma dicti ſtatuti. Et nihilominus etiam ex omiſſione citationis, & proclamatis ſtatutum non annullat teſtamentum, vel aliud inſtrumentum, quia clauſula annullatiua eſt immediatè appoſita poſt diſpoſitionem factam in caſu quo teſtamentum, vel aliud inſtrumentum præſentatum non fuerit, vt clariſſimè colligitur ex lectura ſtatuti, & propterea ad hunc tantùm caſum, non autem ad omnes eſt referenda, *l. filium, ff. quando dies leg. ced. l. fin. cum ibi not. ff. de reb. dub.* cum alijs per Gabr. *de clauſul. concl. 9. n. 11.* & vbi hoc dubium eſſet, non debet fieri talis relatio ad annullandum teſtamentum ex defectu inſinuationis, & ſic ad correctionem iuris communis, Abb. *in c. Eccleſia veſtra el 2. n. 5. de elect.* Iaſ. *in l. talis ſcriptura n. 39. ff. de leg. 1.* cum alijs per Gabr. *d. concl. 9 n. 5.* & Menoch. *præſumpt. 181. n. 10. lib. 4.* De quo non eſt neceſſaria inſinuatio vltimarum volũtatum, ad not. per omnes *in l. fin. C. de donat. cauſ. mort.* tollitur difficultas, quia (quidquid dicat ſtatutum) inſinuationes prædictæ ſemper ab immemorabili tempore fuerunt factæ ſine aliqua citatione, vt declarauit Collegium Cauſidicorum ciuitatis Peruſij per eius decretum ſub die 18. Martij 1594. in ſum. Io. Paul. *num. 5.* cui alias detulit Rot. *in d. Peruſin. de Bigazzinis,* circa ſolitum legatorum concedendi licentias inſinuandi poſt tempus à ſtatuto præfixum, & in omnem caſum ſtatutum ante factam inſinuationem, & petitam caſſationem non tollit, nec ſuſpendit fidem inſtrumenti iam præſentati, non enim excludit, quin talis inſinuatio poſſit fieri quãdocumque non obſtan. quòd lapſum fuerit tempus à ſtatuto præfixum, cùm infra iſtud tempus pars non petierit caſſationem, vt expreſsè in illo cauetur, *in §. ſed ſi non fuerit,* & conſiderauit Rot. *in d. Peruſin. de Bigazzin.* & ideò caſus remanet in diſpoſitione 8

iuris communis, & teſtamentum meretur executionem, ex *d.l.fin.*

9 Quinta demum, & vltima exceptio quòd Io. Paulo ſemel immiſſo amplius nō competat remedium *d.l.fin. §.ſequens, Inſtit. de interdict.* Specul. *in tit. de teſtam. §. Sequitur n.32.* Menoch. *d. remed. 3. num. 306.* & Card. Seraph. *deciſ. 1268. num. 4.* Nihil facit, quia immiſſio fuit per Rotam habita pro nulla, ex quo non fuerat citatus Ioan. Bernardinus, qui in capienda poſſeſſione præuenerat, & ideò Ioan. Paulus non videtur immiſſus, *l. non videtur*, vbi Odofr. Albet. Angel. Caſtr. Alex. & Imol. *ff. de acquir. poſſ.* Ioan. Fab. *in §. ſequens n.3. Inſtit. de interd.* & illi competit remedium *d. l. fin.* ac ſi numquam fuiſſet immiſſus, Neutz. *d. conſ. 56. n. 12.* & tenuit Rot. in Foroliuien. de Monſignanis 26. Februarij 1603. coram bon. mem. Penia, & eſt clariſſimum.

Ex quibus vtraque parte informante fuit ita deciſum.

R. P. D. PIROVANO.

Romana nullitatis obligationis.

Luna 28. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Obligatio alimentorum donec ſoluerit implicat rationem vſurarum, & non ſuſtinetur, etiam adhibitis diligentijs pro conſequenda ſorte principali.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio correſpectiua ad dilationem ſolutionie debiti tamquam illicita non ſuſtinetur, ſiue nomine pœna, ſiue nomine alimentorum ſit concepta, quia implicat vſuras ratione intereſſe temporis decurrendi.*

Alimentorum promiſſio correſpectiua ad dilationem ſolutionis debiti implicat promiſſionem vſurarum, & ideò non ſuſtinetur, ibid.

2 *Alimentorum promiſſio dicitur eſſe voluntaria ſi facta fuerit ante inſtrumentum alterius obligationis, nec dicitur eſſe correſpectiua, & obligatio tenet, declara vt num. 3.*

4 *Diligentia poſſibilis adhibita in conſequendo capitali, non eſt efficax ad ſuſtinendum pactum vſurarum, ſed ad obligandum debitorem ad præſtationem damnorum, & intereſſe ob retardatam ſolutionem.*

DECISIO CCCXXV.

1 RESolutum fuit alimenta non deberi Catharinæ Moniali poſt emiſſam profeſſionem. Quia ex lectura promiſſionis D. Iſabellæ apparet obligatio correſpectiua ad dilationem, ibi, & donec ſoluerit, ſeu depoſuerit dicta ſcuta quinquaginta, promiſit eidem præſtare alimenta, quæ tamquam illicita ſuſtineri non poteſt, ſiue nomine pœnæ, ſiue ſub blādo verbo *Alimentorum* enuncietur, cùm ſemper implicet vſuram ratione intereſſe temporis decurrendi, Anchar. *conſ. 150. n. 5.* Menoch. *conſ. 441. num. 26.* Surd. poſt multos, quos allegat, *de aliment. tit. 1. q. 45. n. 15.*

2 Non obſtat, quòd promiſſio alimentorum non fuerit correſpectiua ad legatum, cuius vigore nihil debebatur ante nuptias ſpirituales, ſed voluntaria, ex quo ſe obligauit ſoluere huiuſmodi alimenta etiam à die obitus fratris longè ante inſtrumentum promiſſionis, quo caſu tenet obligatio, ex Bald. *in l. 1. quæſt. 10. ff. pro ſocio*, & Surd. *de alimentis tit. octauo, priuileg. 29. in fine*, in deciſione in hac cauſa 18. Aprilis 1611. allegatis.

3 Quia non ſufficit voluntaria promiſſio, vel quòd habuerit initium voluntarium, niſi ſimul concurrat impotentia alimentatij alterutrum exigendi capitale, ſcilicet, vel alimenta promiſſa, vt in eadem deciſione fuit ponderatum reſpectu temporis ante profeſſionem.

In præſenti autem ceſſat huiuſmodi impotentia, quia ſtatim ſequuta profeſſione, venit dies agendi ad legatum dotis promiſſæ, & intrat correſpectiuitas in tēpore dilato.

Non obſtat, quòd non fuit in poteſtate Monialis remouere hanc impotentiam, cùm fecerit omnem poſſibilem diligentiam pro conſequenda dote promiſſa, vt ex litis ſuſtentatione, & proſequutione ſatis conſtare poteſt, nec vnquam obtinere potuerit, ideò mora D. Iſabellæ non debet nocere exequutioni obligationis in tempore licito contractæ, ne commodum conſequatur ex delicto, & culpa propria contra iuſtitiam pacti.

Quia fuit reſponſum diligentiam non ſuffragari ad ſuſtinendum pactum, ſed ad obligandum D. Iſabellam ad præſtationem damnorum, & intereſſe, ob retardatam ſolutionem, quatenus ad eam pertineat onus ſoluendi dotem prædictam; dum tamen per Monialem probantur vel ratione damni emergentis, vel lucri ceſſantis requiſita, Caſtren. *in l. 3. ff. de eo quod certo loco*, cum quo Domini tranſeunt in hac materia, Mohedan. *deciſ. 3. & 4. de vſur.* & ſæpiſſimè fuit reſolutum. Et ita, &c. 4

R. P. D. VBALDO.

Rauennaten. fructuum.

Luna 7. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

An ex ſola promiſſione de conſignando, dicatur tranſlata poſſeſſio, ſeu dominium, ita vt fructus rei, quæ conſignari promiſſa fuit, debentur, vel ne.

SVMMARIVM.

1 *Dominium non transfertur nudo pacto, ſed requirit traditionem.*

Poſſeſſio vt transferatur, requirit actum facti, nec contentatur conuentione, ibid.

Fructus non debentur vbi non adeſt dominium, vel poſſeſſio, ibid.

Promiſſio de faciendo longè differt à facto, ibid.

2 *Mora non poteſt contrahi eodem tempore, quo oritur obligatio, ſed requiritur interpellatio.*

3 *Solui aliud pro alio volente creditore poteſt.*

Fructus, vt quis lucretur, ſufficit bona fides, imò ſatis eſt quod abſit mala fides, ibid.

Maritus dicitur dominus fructuum rei dotalis, ibid.

4 *Obligatio ad intereſſe ſuccedit in obligationibus facti.*

Fructuum qui percipi veriſimiliter potuerunt, condemnatio non fit niſi propter dolum, & in ſpolio violenti, ibid.

DECISIO CCCXXVI.

SEnteotiam in partibus latam iniuſtam eſſe Domini cenſuerunt, in qua fuit condemnatus Franciſcus ad reſtituendum Cæſari, & Franciſcæ Ingaltbus eius filio, & nurui reſpectiuè, omnes fructus ab ipſo perceptos, & qui veriſimiliter percipi potuerunt à menſe Iunij 1596. vſque ad diem factæ reſtitutionis terrarum, de quibus in capitulis matrimonialibus, & inſtrumento ſuper illis celebrato. Mouebantur autem Domini, primò quia per promiſſionem de conſignando terras filio in euentum, in quem nollet, vel non poſſet habitare cum patre, non eſt vllo modo ſecuta tranſlatio dominij, quòd non nudis pactis, & conuentionibus, ſed actuali traditione transfertur, *l. traditionibus, C. de pact.* nec poſſeſſionis, quæ etiam requirit actum facti, non autem contentatur conuentione, *l. 1. l. cum hæredes, ff. de acquirend. poſſeſſ.* & ſine dominio, vel poſſeſſione fructus deberi non poſſunt, Alexand. *conſil. 121. num. 5. lib. 4.* Surdus *conſil. 53. num. 3. lib. 1.* Rota *deciſ. 389. num. 2. part. 3. diuerſor.* & vtique aliud eſt promiſſio de conſignando, alia conſignatio per quam ſecuta eſſet dominij translatio, iuxta gloſ. *in l. in bona fidei, ff. de eo quod certo loco*, Alexand. *d. conſil. 121. num. 5. lib. 4.* Tiraquell. *de retract. coment. §. fin. num. 42.* cum alijs per Theſaur. *deciſ. 233. num. 5.* 1

2 Mouebantur ſecundò, quia nec dicti fructus deberi poſſunt ratione moræ Franciſci in conſignando terras prædictas; quia eius promiſſio non fuit ſimplex, ſed ſub conditione præterita, quatenus Cæſar nollet, vel non poſſet ſtare cum patre, vnde quando Cæſar receſſit à domo patris de anno 1596. licèt euenerit conditio, & ſic orta ſit obligatio, & actio ad conſignationem terrarum; tamen non potuit eodem tempore Franciſcus conſtitui in mora, cuius ratione teneatur ad fructus terrarum à dicto tempore, prout per ſententiam fuit condemnatus, cùm certum ſit non poſſe ſimul obligationem naſci, & contrahi moram, & ideò requirebatur interpellatio poſt conditionis euentum, Ruin. *conſ. 136. num. 7. & 8. lib. 5.* Cæſar de Graſſ. *deciſ. 1. num. 6. de fideiuſſ.* Rota *deciſ. 11. n. 6. part. 2. diuerſor.* & in his ferè terminis Francus *deciſ. 46. num. 2. & ſeqq.*

3 Tertiò, quia cùm promiſſio Franciſci de terris conſignan-

Digitized by Google

ſignandis in ſupradictum euentum, ideò videatur facta, vt inſeruirent pro filij ſuſtentatione, hæc cauſa ceſſat, cùm ille habuerit alimenta à patre per petitos communi partium conſenſu electos, taxata ad viginti aureos annuos; vnde cùm allud pro alio volente creditore ſolui poſſit, *l.* 2. §. 1. vbi Doctor. *ff. ſi cert. pet.* per receptionem alimentorum, non videtur poſſe Cæſar fructus terrarum prætendere. Ex quo etiam ſequitur, vt Franciſcus bona fide dictos fructus conſumpſerit, cùm ex dicta conuentione de ſoluendis alimentis in pecunia, potuerit credere ſe ad aliud non teneri; quæ bona fides ſufficit ad lucrandum fructus, imò ſufficit abeſſe malam fidem, *l. quæſitum, in fin. ff. de acquirend. rer. dom.* Surd. *conſil.* 115. *num.* 4. Rota *deciſ.* 4. *de reſtitut. ſpoliat. in nou.* & apud Caſſad. *deciſ.* 6. *num.* 9. *de præbend.* Rota *deciſ.* 577. *num.* 15. *part.* 1. *diuerſor.* & fuit dictum in cauſa Romana fructuum porcarum 14. Octobris 1585. & in Salamantina fructuum 9. Martij 1587. coram Giptio, & copioſè in vna Auximana ſpolij 3. Decembris 1610. coram R. P. D. meo Pirouano. Et hæc bona fides Franciſci adiuuatur etiam ex renunceratione, quam fecit Cæſar patri ſuo dictæ obligationi de conſignando terras in caſu ſupradicto, quæ renunciatio licèt fortè non poſſet præiudicare vxori Cæſaris, cum qua videbatur initum pactum de conſignando terras; tamen ſi dicta conſignatio intelligebatur quoad vſumfructum tantùm, non autem quoad proprietatem, vt dicitur in inſtrumento renunciationis, benè potuit Cæſar illud pactum remittere, cùm ipſe eſſet dominus fructuum rerum dotalium, *l. doce ancillam, Cod. de re vend.* Surd. *conſil.* 397. *n.* 20. *lib.* 3.

4 Poſtremò conſiderabant Domini iniuſtitiam ſententiæ etiam ex alijs duobus; tum quia eſt facta condemnatio de reſtituendis fructibus dictis Iugalibus, & ſic etiam vxori, & tamen obligatio erat contracta de conſignandis terris Cæſari, licèt fuiſſet contracta cum ipſa vxore, & ſic quatenus eſſet quæſita vxori actio; tamen non poterat agere, niſi vt terræ conſignarentur Cæſari, vel ad damna, & intereſſe, ob non factam conſignationem, cùm in obligationibus facti ſuccedat obligatio ad intereſſe, *l. ſtipulationes non diuiduntur*, vbi Doctor. *ff. de verbor. obligat.* tum quia eſt facta condemnatio ad fructus, qui veriſimiliter percipi potuerunt, quæ non fit, niſi propter dolum, vel ſpolium violentum, vt *in deciſ. vlt. de reſtitut. ſpoliat. in antiq.* Put. *deciſ.* 383. *lib.* 1. Rot. *deciſ.* 291. *n.* 2. *par.* 1. *diuerſor.* & fuit in cauſa Bononien. fideicommiſſi de Poetis 17. Iunij 1611. coram me. Et ita fuit deciſum, &c.

R. P. D. MANZANEDO,
Patriarcha Ieroſolymitano.

Romana ſitus.

Die 7. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Vt quis fundum proprium cogatur vendere, tria requiruntur, neceſſitas, modicum præiudicium, & contiguitas.

SVMMARIVM.

1 *Vendere rem propriam inuitus cogi non poteſt.*
2 *Neceſſitas vbi requiritur, non ſuppletur per maiorem commoditatem.*
3 *Vendere fundum quis cogitur etiam inuitus, concurrentibus tribus requiſitis, neceſſitate, modico præiudicio, & contiguitate, n.* 2. 4. *&* 5.

DECISIO CCCXXVII.

PRætendebant RR. PP. Congregationis Sanctæ Mariæ in Vallicella, ſub prætextu conſtituendi plateam ante portam principalem templi aperire nouam viam, quæ ducat à via Pelegrini, ad dictam Eccleſiam, & cogere D. Antonium Cerrum ad ſibi vendendum domum paruam, & partem ſui viridarij, ſine quibus prædictam viam aliter fieri non poſſe aſſerebant.

1 Verùm propoſito dubio in Rota, an D. Cerrus ad dictam venditionem teneretur, Domini negatiuam partem ſunt amplexi, ſiquidem regula eſt, vt nemo inuitus cogatur ad vendendum rem propriam, *l. nec emere, C. de iur. delib. l. inuitum, C. de contrahend. emption.* A qua regula in præſenti caſu non videbatur recedendum vigore diſpoſitionis text. *in l. ſi quis ſepulchrum*, & ibi Doctor. communiter, *ff. de relig. & ſumpt. funer.* cùm non concurrant illa tria requiſita per dictam legem deſiderata, & in deciſione Ianuen. domorum 15 Maij 1615. coram me ſigillatim ponderata.

Primum enim, & præcipuum ex parte retrahere volentis, videlicet, neceſſitas omninò deficit; nam quamuis dicti Patres egerent platea maiori ante Eccleſiam; tamen domus & ſitus, de quo agitur, non ſunt in loco vbi venit amplianda platea, ſed in loco vbi prætendunt aperire viam nouam, & rectam ad Pelegrinum, quæ via non eſt neceſſaria, cùm adſint plures aliæ ab vtroque latere tendentes commodè ad Pelegrinum.

2 Et licèt non ſint ita rectæ, ſicuti iſta, quam de nouo aperire prætendunt; tamen talis rectitudo non cauſat aliquam neceſſitatem, ſed potiùs maiorem commoditatem, quæ ſola non ſufficit ad hoc, vt intret diſpoſitio text. *in d. l. ſi quis ſepulchrum*, qui expreſsè loquitur, & procedit quando imminet neceſſitas, & ad ſepulchrum aliunde accedi non poteſt, vt patet ex illis verbis, *& dominus ſepulchri iter ad illud non habebat*, & dixit Rota in dicta Ianuen. domorum.

3 Secundum verò requiſitum ex parte eius qui cogitur vendere vt non afficiatur magno incommodo, vt in eodem textu habetur, ibi, *Ne vicinus magnum patiatur detrimentum*, & conſiderauit Rota in dicta Ianuen. & in Romana Palatij de Comitibus 16. Ianuarij 1612. coram Reuerend. Domino meo Damaſceno, pariter deficere videtur, quia Dominus Cerrus priuaretur viridario, quod eſt non modicæ conſiderationis in domo ſita in media Vrbe, & pro viro Aduocato inſigni, qui ferè perpetuò domi manet, libris volutandis addictus, & etiam priuaretur alia domo parua, quam locat vnà cum apotheca pro ſcutis 90. quæ apotheca abſque tali domo aliàs redderetur ferè inutilis. Et vlteriùs domus domini Cerri eſt ſubiecta proſpectui vicinorum, & hoc poteſt euitare fabricando in ſitu proprio, de quo agitur, quem ſi cogeretur vendere, ſemper dicto proſpectui eius domus ſubiaceret.

4 Tandem deficit tertium requiſitum ex parte loci, nempè contiguitas, quia ſitus, de quo agitur, nullam habet contiguitatem cum Eccleſia, vel monaſterio dd. Patrum, nec etiam cum eorum platea, ſed ſolummodo cum quadam domo Eccleſiæ, inter quam, & ipſam Eccleſiam adſunt multæ domus intermediæ poſſeſſæ à diuerſis particularibus: vnde cùm remedium *d. l. quis ſepulchrum*, concedatur non ratione contiguitatis ad domus; ita valdè ſeparatas ab Eccleſia, quantumcumque de illius dominio, ſed contiguitatis ad ipſam Eccleſiam, & in caſu noſtro non adſit talis contiguitas, ceſſat diſpoſitio d. text. vt ibi habetur *in verſ. impetretur*, ab eo qui fundum adiudicatum habeat, & fuit dictum in allegata Ianuen. domorum.

5 Quibus viſum fuit non obſtare deciſio in cauſa Romana demolitionis domus 29. Februarij 1608. coram me. Quia ibi non agebatur de aperienda noua via cum demolitione plurium domorum inter medium exiſtentium nondum emptarum per Eccleſiam, prout in præſenti: ſed agebatur de demolienda parte cuiuſdam domus pro amplianda via publica iam ab antiquo aperta, & tendenti ad Eccleſiam, & tantò ſine præiudicio tertij, & abſque domibus intermedijs. Vltra quòd cùm vna domus tantùm intermedia eſſet, dixit eadem deciſio prius illam emendam fuiſſe ab Eccleſia, quàm ad demolitionem partis alterius prætenſæ deueniri poſſet, & ſic requiſitum contiguitatis concurreret, nec via media obſtare videbatur in illo caſu, ſtante doctrin. Padill. *in l. altius num.* 19. *verſ. neque iuris, C. de ſeruit. & aqua d.* Vincent. de Franch. *deciſ.* 223. *n.* 4.

Et ita concluſum, &c.

R. P. D. COCCINO DECANO.

Burgen. præeminentiarum.

Luna 7. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Tranſactio facta à maiori parte vniuerſitatis, valet, non obſtante contradictione minoris partis, ſi fuerit vtilis eidem vniuerſitati, aliter ſecus; & nunquid beneficiatorum appellatione veniant portionarij dimidij.

Digitized by Google

S V M M A R I V M.

1 *Maior pars vniuerſitatis tranſigendo præiudicat minori, quando tranſactio eſt vtilis, aliter ſecus, & per tot.*

2 *Beneficiatorum appellatio eſt generalis, & in ea veniunt etiam portionarij dimidij.*

3 *Relatum ſtat in referente cum omnibus ſuis qualitatibus.*

Portionarij dimidij veniunt in oratione vniuerſali aliarum perſonarum, ibid.

4 *Beneficiatorum appellatione numquid veniant portionarij dimidij, non participantes de menſa capitulari.*

Diſtributiones quotidianæ ſpectant ad Canonicos, & alios beneficiatos, ibid.

5 *Ratificatio ex interuallo non nocet ei, cui ius quæſitum eſt illo medio tempore.*

6 *Obſeruantia non nocet ſine indiuidua ſcientia eorum, cuius intereſt.*

Verba contractus qui dependet à voluntate duorum, interpretari debet ex conſuetudine amborum contrahentium, ibid.

D E C I S I O CCCXXVIII.

1 IN hac cauſa die 14. Ianuarij 1614. fuit firmatum, quòd cùm ageretur de diſtributionibus, & emolumentis, quæ ſpectant iura Eccleſiæ, quòd ſi tranſactio erat vtilis, maior pars dimidiorum Portionariorum tranſigendo potuit præiudicare minori, & ſic contradictio Petri de Zuniga non erat habenda in conſideratione, vt per DD. *in cap. cùm omnes, de conſtit.* Ideò ad prædictum effectum, vt ſcilicet contradictio Petri obeſſet, vel non, die 3. Iunij 1613. dubitaui an conſtaret de læſione. Et licèt tunc Rota reſoluerit negatiuè, attamen per binas deciſiones, ſcilicèt ſub die 1. Decembris 1614. & 2. Decembris 1615. receſſit ab illa deciſione, firmando quòd conſtaret de læſione, ita vt contradictio prædicta Petri de Zuniga ſuffragaretur. Nam ex conſtitutionibus Iulij II. & Leonis X. dimidij Portionarij debent participare de fructibus præbendarum ſuppreſſarum modo, & forma per Epiſcopum, & Capitulum præſcribenda, ſuper quibus fuit lata ſententia per Epiſcopum Conchen. ad fauorem dd. dimidiorum, quare cùm tranſactio pro dictis diſtributionibus aſſignet quid minimum dictis dimidijs Portionarijs, vtique læſio eſt clara ad effectum prædictum, ex deductis in deciſionibus.

2 Sed quia Capitulum Burgen. non acquieuerat huic reſolutioni, vt ei morem gererem, tertiò volui illud audire, & Domini ſteterunt in reſolutis ex rationibus prædictis; clarum eſt enim, quòd ſuppreſſiones fuerunt factæ nedum pro Canonicis & Portionarijs, ſed etiam pro dimidijs. Nam fuit narratum Iulio II. per Epiſcopum, & Capitulum, quòd quaſi omnes fructus conſumebantur pro diſtributionibus intereſſentium Miſſis defunctorum, ita vt modica pars eorumdem fructuum, & reddituum ex tam nobili, & inſigni Eccleſia neceſſarijs aſſignata, ſeu deputata eſſet, videlicèt nedum pro Canonicis, Portionarijs, & alijs beneficiatis in d. Eccleſia ſingulis diebus intereſſentibus Miſſis, & alijs diuinis officijs; ſed etiam pro officialibus, computatoribus, diſtributoribus, adnotatoribus eorumdem redditum, adminiſtratoribus, & gubernatoribus bonorum ſpiritualium, & temporalium dictæ menſæ, ac Procuratoribus negotiorum eiuſdem ianitoribus, nuntijs, Notarijs, & alijs officialibus, & quòd cùm in dicta Eccleſia eſſent 77 Canonicatus, & præbendæ, & integræ portiones præbendæ nuncupatæ, quæ per 77. Canonicos, & Portionarios, & ſex Archidiaconos, videlicet de Burgos, &c. obtinebantur, & ſic Canonici, Portionarij, & Archidiaconi conſtituebant numerum 77. & quòd inſuper etiam in dicta Eccleſia aderat Prior, & ſex Abbates, & 20. alij Portionarij dimidij nuncupati, & 40. de numero, & alij Capellani, & propterea quòd Epiſcopus, & Capitulum ſtatuerant dictos 77. Canonicatus, & portiones ad num 70. tantùm reducere, & ex eis ſeptem extinguendi quàmprimum vacarent, quorum fructus, redditus, & prouentus, intereſſentibus Miſſis, & diuinis officijs, & officialibus prædictis applicarentur, iuxta ordinationem eorumdem Epiſcopi, & Capituli: vnde cùm in manibus Papæ fuiſſet facta reſignatio ſcholaſticæ, & quatuor Canonicatuum, & duarum integrarum portionum, quæ idem Papa ſuppreſſit ad effectum præmiſſum dumtaxat, ſcilicet vt inſeruirent pro Canonicis, Portionarijs, & alijs beneficiatis ſingulis diebus in Eccleſia intereſſentibus, & pro officialibus, computatoribus, &c. non poteſt dubitari quin, & dimidij Portionarij debeant participare, cùm ex propria ſignificatione veniant ſub nomine beneficiatorum, quòd eſt genericum, vt habetur *in cap. vnico de cleric. non reſid. in 6.* & ad hunc effectum fuerit facta ſuppreſſio, Aym. *conſ.* 818. *num.* 4. qui benè ad propoſitum.

Et ita dicendum eſt de ſecundis litteris ſuppreſſionis duorum Canonicatuum, quia in iſtis ſecundis litteris inſeruntur primæ litteræ, & dicitur quòd ad effectum prædictum, ſcilicet contentum in primis litteris duo Canonicatus ſupprimuntur; quare ſi ſuppreſſio in primis litteris fuit facta, etiam fauore dimidiorum Portionariorum, vt ſupra probatum eſt; ita etiam ſuppreſſio iſtorum duorum Canonicatuum, cùm relatum ſit in referente cum omnibus qualitatibus ſuis, ex allegatis per Dec. *in c. quoniam contra, n. 48. de probat.* & ita dicendum eſt de ſuppreſſionibus factis per Leonem X. quia & in litteris iſtis inſeruntur primæ litteræ Iulij II. & etiam in eis dicitur ad effectum prædictum, imò in ſecundis litteris Leo vtitur his verbis, & aliarum perſonarum, ibi debitas laudes Domino aſſiduè perſoluendas, &c. quarum appellatione certum eſt comprehendi etiam Portionarios, cum verba ſint aptiſſima, & militet eadem ratio quoad illos, & quoad alios, qui debent participare, Bald. *conſ.* 384. *n.* 4. *vol.* 5, cum allegatis in alijs deciſionibus. 3

Neque obſtat, quòd verbum illud *beneficiatus* non poſſit intelligi de dimidijs portionarijs, qui non participabant de menſa Capitulari, vt fuit reſolutum in cauſa Valentina emolumentorum 5. Iulij 1597. coram Rubeo. 4

Nam fuit reſponſum, contrarium videri verius, cùm in Bulla dicatur, quòd modica pars fructuum reperiebatur aſſignata pro Canonicis, Portionarijs, & alijs beneficiatis; ergo & dimidij Portionarij participabant de dicta maſſa, cùm indubitatum ſit participare beneficiatos, quorum appellatione, vt dictum eſt, veniunt dicti dimidij, & iſta coadiuuantur ex præſumptione iuris, cùm diſtributiones ſpectent nedum ad Canonicos, ſed etiam ad alios beneficiatos, vt *in dict. cap. vnico, de cleric. non reſidentibus, in 6.* & in omnem euentum quidquid ſit de hoc, an ſcilicet participarent, certum eſt, quòd ſi dimidij portionarij non participabant, eo magis diminuebatur cultus diuinus propter non intereſſentiam in choro, quia eo magis retrahebantur, cùm nihil participarent, & propterea benè poſſunt comprehendi in dictis verbis, & etiam lucrari fructus, cùm eorum labores augerentur in canendo in choro, & in alijs ſeruitijs diuinis, ex ſuppreſſione Canonicatuum, & portionum, & quòd hoc ſit veriſſimum, de facili ſuadetur, cùm & prædicti officiales participare deberent, quorum aliquos certum eſt non habuiſſe vllam partem in maſſa Capitulari, & propterea non obſtat deciſio in dicta cauſa Valentina, quia procedit ſimpliciter, non autem quando adeſt ratio euidentiſſima, prout in iſto caſu, vt patet ex prædictis, ſecundùm quam eſt iudicandum, Bald. *in conſil.* 343. *in princ. lib.* 1. Fulgoſ. *conſil.* 139. *in fine*.

Minus etiam facit, quòd dictus Petrus de Zuniga poſtmodum acquieuit acceptando fructus iuxta tenorem tranſactionis, nam fuit reſponſum, quòd cùm per eius contradictionem fuerit acquiſitum ius corpori dimidiorum portionariorum, vt dicitur in deciſione in hac cauſa facta 14. Ianuarij 1611. non potuit ex interuallo acquieſcendo tolli ius quæſitum ex contradictione ipſiuſmet Zunigæ, Alexand. *conſil.* 27. *in fine lib.* 3. Vbi quòd exequutor qui alienauit cum pacto redimendi, non poteſt ex alio contractu tale ius auferre ab hærede, ſequitur Tiraquell. *de retract. conuent. ad finem titul. num.* 19. Vltra quòd cùm iſta acquieſcentia deducatur ex perceptione fructuum, parum facit, cùm Zuniga non poſſet aliter facere, cùm cogeretur viuere ex ſuis redditibus Eccleſiaſticis. 5

Neque etiam facit obſeruantia allegata in contrarium à die ſuppreſſionis vſque ad annum 1551. de quo fuit mota lis, quæ obſeruantia potuit interpretari litteras Iulij, & Leonis. Nam vltra reſponſiones datas in alijs deciſionibus, fuit iterùm reſponſum, quòd cùm agatur de inducenda obſeruantia pro interpretatione litterarum Apoſtolicarum in præiudicium tantùm dimidiorum Portionariorum, iſta obſeruantia non poteſt ipſis obeſſe, niſi oſtendatur quòd habuerint indiuiduam ſcientiam ſuppreſſionum, Caſtrenſ. *in conſil.* 364. *num.* 3. *verſ. Ita contractus lib.* 1. vbi quòd contractus, qui dependet à voluntate duorum, debet in- 6

Digitized by Google

interpretati ex conſuetudine amborum, & ſic in hoc caſu requiritur ſcientia dimidiorum Portionariorum, aliàs obſeruantia eis nocere minimè debet, vt optimè dicit Curt. iun. *in conſ.* 131. *num.* 11. quem ſequitur Menoch. *conſ.* 337. *num.* 37. *verſ. reſpondet primo lib.* 4.

7 Non obſtat, quod ceſſet læſio ex quo dimidij Portionarij alia habuerunt, quæ omnia inſimul ſunt conſideranda ad excludendam læſionem. Nam fuit reſponſum, quod licèt concluſio ſit vera, ad factum tamen non applicatur, quia vltra prædictam læſionem etiam ſententia Epiſcopi Conchen. aduerſus quam fuit tranſactum, condemnabat ad reſpondendum dimidijs Portionarijs ſecundùm formam ipſius ſententiæ à die litis conteſtatæ, quæ ante annos 16. fuit conteſtata, de quibus nulla habetur ratio in tranſactione, in qua licèt dentur ſcuta 100. omnibus beneficiatis in termino quatuor annorum; attamen quatenus dentur ex iſta cauſa, adhuc remanet læſio, cùm longè excedat quantitas fructuum, qui pro 16. annis debebantur, & inſuper ſententia admittebat dimidios Portionarios ad participandum de lucrari ſolitis ex Confraternitatibus creationis, & ſancti Sebaſtiani; concordia verò illos excludit, præterquam in duplicibus, & diebus feſtis inuocationum dd. Confraternitatum.

8 Prætereà vt ex omni parte cognoſcatur læſio, aut quod nihil fuit datum dimidijs, ſententia manutenebat dimidios Portionarios in quaſi poſſeſſione celebrandi Miſſas maiores, ſententia verò nihil determinat, ſed remittit ad ſtatuta Eccleſiæ. Item ſententia condemnabat Canonicos ad ſeruandum tempore obitus dimidiorum Portionariorum ſtatutum loquens de ſepultura; in concordia verò fuit ſuſpenſa obſeruantia dicti ſtatuti per ſex menſes. Item ſententia præſeruabat ius dimidijs eſſendi de Capitulo; tranſactio verò omninò illos excludit, præterquam in die cœnæ.

9 Neque obſtat, quod in tranſactione fuerit conceſſa Iubilatio dimidijs iuxta modum quem habent Canonici, quia fortè de iure poſſet ſuſtentari, quod ſi Iubilatio erat debita Canonicis, erat quoque debita dimidijs, ſed vtcumque ſit, iſta Iubilatio non excludit alia capita læſionis, etiam ad illam habita ratione. Ex quibus concluſum contradictionem Zunigæ ſuffragari, cùm tranſactio fuerit læſiua, an autem conſtet de tali læſione, itaut competat reſtitutio in integrum aduerſus ſententiam Rotalem, erit particulariter videndum, &c.

R. P. D. PAMPHILIO,

Poſteà S. R. E. Cardinale,

Legionen. Confirmationis electionis.

Lunæ 7. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Abbas poteſt Priorem à Monachis electum non admittere, & confirmare, & admiſſum ad ſui libitum remouere, & quis dicatur Prior Conuentualis, ſeu Clauſtralis,

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentum dicitur probatio probata, & facit rem manifeſtam.*

Canonici ſunt obedientiarij Abbatis, ibid.

Abbas poteſt Priorem electum, ſi voluerit, non ſolùm non confirmare, & eius electionem non admittere, ſed etiam iam electum, & admiſſum ad ſui nutum remouere, ibid.

Prior Conuentualis dicitur ille, qui eſt loco Abbatis, & præeſt Conuentui, in quo non adeſt Abbas, ibid. in fine.

2 *Admittere nouitios ad profeſſionem, illiſque iuramentum perpetuæ obedientiæ deferre, ſpectat ad Abbatem, & ſuperiorem Monaſterij.*

Teſtes debent reddere rationem ſuæ depoſitionis, etiam non interrogati, quando deponunt de his, quæ ſenſu corporis non percipiuntur, ibid.

4 *Obedientia verſus Abbatem eſt de ſubſtantia Monachorum.*

5 *Prior Monaſterij eſt ſubordinatus Abbati, & conſequenter dicitur Clauſtralis.*

DECISIO CCCXXIX.

1 FVit reſolutum ſtandum eſſe in deciſis, ex rationibus ſub die 13. Februarij 1612. in deciſione deductis, quæ Dominis placuerunt, & vlteriùs ſatis comprobari videbantur ex fundatione, & dotatione, quæ datur facta per Epiſcopum vnà cum Conuentu Legionen. de anno 1182. in qua cauetur quod ij, qui ad Conuentum, de quo agitur, ſub regula ſancti Auguſtini ſe conferre voluerint, ante ingreſſum eidem Epiſcopo, & ſucceſſoribus obedientiam promittant, & quod Monaſterium ſemper ſit ſub opere, & tutela ipſius Epiſcopi, cuius loco cùm ſucceſſerit Abbas, ipſe Conuentus Priori ſuperior cenſetur, quod etiam colligitur ex eo, quia in profeſſione, quam ſupradicti Canonici in ingreſſu Religioni emittunt, expreſsè dicto Abbati, & ſucceſſoribus obedientiam promittunt, ac etiam quia modernus Abbas, nedum fuit per fel. rec. Clementem VIII. de iſta Abbatia prouiſus cum omnimoda, & plenaria Monaſterij cura, regimine, & adminiſtratione in ſpiritualibus, & temporalibus, vt ex litteris deſuper expeditis apparet, ſed etiam fuerunt illi conceſſæ litteræ obedientiales ſupradicto monaſterio, & Canonicis directæ, quatenus Abbati vti Patri, & Paſtori debitam obedientiam, ac reuerentiam exhibeant, necnon monita, & mandata illius ſalubria ſuſcipiant, prout eos ſuſcepiſſe, & obedientiam exhibuiſſe apparet in traditione poſſeſſionis ex publico inſtrumento, & illius adeptionis, quod dicitur probatio probata, Bald. *in l. intereſt in vlt. not. Cod. de reſolut.* & facit rem manifeſtam, Bart. *in l.* 1. *num.* 8. & ibi Iaſ. *n.* 10. *ff. de oper. non. nunciat.* Ideòque d. Abbas nullo modo videtur, quod poſſit cogi ad confirmandum Priorem per Conuentum, & Canonicos electum, quia cùm dicti Canonici ſint obedientiarij Abbatis, à mera, & libera voluntate ipſius pendet, nedum Priorem per eos electum non confirmare, ac eius electionem non admittere, Gloſſ. *in cap. quàm ſit verb. obtinere in fin. & verb. facultatem*, & Franch. *in cap. ſi Religioſus, ad fin. verſ. ſed certè videtur quod, de elect. in* 6. Sed etiam iam electum, & admiſſum ad ſui nutum remouere, vt tenuit Rota in cauſa Aquilana Prioratus 26. Martij 1584. relata inter impreſſ. *deciſ.* 778. *num.* 1. *& ſeqq. par.* 1. *diuerſ.* cum alijs in deciſione adductis, ex quibus ſatis etiam colligitur, quod Prior per Canonicos ſic electus eſt Clauſtralis, non autem Conuentualis, qui propriè dicitur ille, qui eſt loco Abbatis, & præeſt Conuentui, in quo non adeſt Abbas, vt fuit in deciſione deductum, & trad. Modern. *ſuper reg.* 8. *gloſſ.* 8. *num.* 113.

2 Nec obſtare teſtes pro Conuentu poſt deciſionem nouiter examinati, quia vltra plures exceptiones contrarietatis, quæ per informantes deducebantur, fuit dictum, quod primus 2. 3. iuxta 9. deponunt potius pro Abbate, quam contra eum, quod ſcilicet ipſe, ſi velit, poteſt non confirmare Priorem electum, & licet deponant electionem fieri abſente Abbate, qui poſteà Priorem electum ex ipſius, & Canonicorum requiſitione confirmat, ex hoc tamen non poteſt inferri, quod Abbas poſſit ad id cogi, cùm iſti actus valdè inter ſe differant, Bald. *conſil.* 18. *num.* 8. *circa med.* & ſunt duo actus *lib.* 4. cum alijs inibi adductis.

3 Neque refragari quatenus deponunt, quod Prior dat licentiam eundi extra Conuentum, corrigit Canonicos, & poſt confirmationem, & quoad regimen Conuentus non recognoſcit Abbatem pro ſuperiore, nec Abbas ſuper Canonicis iuriſdictionem habet, quia vltra quod de contrario ſatis conſtare viſum fuit ex ſupradictis litteris Apoſtolicis inſtrumento fundationis, & alijs ſupra deductos, in quibus non ſolùm expreſsè dicitur, quod Conuentus eſt ſub regimine, & adminiſtratione Abbatis, & quod ipſe eſt Canonicorum Pater, & Paſtor, ſed etiam ex eiſdem apparet, quod Abbas in hoc Conuentu admittit Nouitios ad profeſſionem, & defert eis iuramentum perpetuæ obedientiæ, quod facere non poſſet, niſi eſſet in eo Superior Regularis, Doctor. *in cap. porrectum*, vbi Abb. *in* 5. *notab. & infra num.* 11. *& ſeqq. & in cap. ad Apoſtolicum num.* 4. *de reg.* Præpoſ. *in cap. rurſus ſub num.* 15. *poſt med. & nu.* 16. *& ſeqq. qui Cler. vel vouent.* Fuit etiam reſponſum quoad actus corrigendi Canonicos, dandi licentiam eundem extra Conuentum, & ſimiles, quod illi exerceri poſſunt etiam à Priore Clauſtrali, qui eſt ſubordi-

natus

Digitized by Google

natus Abbati, vt de correctione Monachorum eſt text. *in cap. cum ad Monaſterium*, §. *Prior*, & ibi Card. *de ſtat. Monach.* & tradit Rebuff. *in prax. par.* 1. *ſub rubr. reg. de benef. multipl. num.* 5. & de præeminentia circa pertinentia ad Clauſtrum, tradit idem Card. *in Clem. & ſi principalis in* 1. *oppoſ. ſub num.* 2. *verſ. & habet curam perſonarum*, vbi etiam Imol. *num.* 8. & Vital. *ſub num.* 21. *verſ. ſic Prior clauſtralis*, *de reſcript.* & propterea ſuprascripti teſtes non releuant ad probandum, quòd iſte Prior ſit Conuentualis, cùm non reddant ſufficientem rationem, quam tamen etiam non interrogati repetere debent, cùm id non cadat ſub ſenſu corporis, Felin. *in cap. cum cauſam num.* 3. *in* 2. *fallent. de teſt.* Alex. *conſil.* 36. *num.* 5. & 10. *lib.* 1. & fuit dictum in cauſa Aretin. ſpolij 22. Iunij 1611. coram R. P. D. meo Decano, & tantò minus releuant, quia non dicunt, quòd Prior ſuptadictos actus exercuerit priuatiuè ad Abbatem, prout requiritur, cùm aliàs eſſet in eius facultate eiſdem actibus vti, & dato quòd illis non fuerit vſus; non tamen poteſt dici contra eum inducta aliqua conſuetudo, quæ in iſtis meræ facultatis non inducitur, niſi cum prohibitione, & acquieſcentia, vt tenuit Rota *in d. deciſ. relat. inter impreſſ.* 778. *in fin. par.* 1. *diuerſ.*

4 Et in omnem euentum fuit dictum, quòd quamuis dicti probarentur actus facti, priuatiuè ad Abbatem, in hoc tamen non releuarent, quia repugnant obedientię, quæ per Canonicos Abbati promittitur, & eſt de ſubſtantia regulæ, Abb. *in d. cap. cum ad Monaſterium num.* 7. *de ſtat. Monachor.* Calder. *conſil.* 1. *poſt med. verſ. Item obierat d. conſuetudo*, *de ſtatu regular.*

5 Nec demùm obſtare ſcripturas pariter poſt deciſionem pro Conuentu productas. Nam quoad eas, in quibus fit ſolùm mentio Prioris, & Conuentus, placuit reſponſio, quòd licet in eis non fiat mentio Abbatis, ad iſtum tamen effectum non releuant, quia ex alijs ſatis clarè colligitur, quòd in hoc Monaſterio adeſt Abbas, qui eſt in eo ſuperior, ac illi vti tali præſtatur obedientia tam per Nouitios, quàm per alios Canonicos, vt ſuprà deductum eſt. Quo verò ad eos, quæ continent confirmationes Priorum per Abbates pro tempore factas, fuit dictum illas non concludere, quòd Abbas inuitus poſſit ad illud cogi, maximè per Canonicos obedientiarios, ex ſupradictis.

6 Ad declarationem Doctoris Neroni Viſitatoris, quòd Prior ſit immediatum caput Monaſterij, & non ſit clauſtralis, fuit reſponſum, quòd illa non iuſtificatur, & de contrario apparet ex ſcripturis, & alijs ſupra deductis; quibus etiam accedit depoſitio tertij & quarti teſtium ſimiliter pro Conuentu examinatorum, qui iuxta 8. dicunt, quòd Prior eſt ſubordinatus Abbati, & conſequenter dicitur clauſtralis, vt per Modern. *ſuper reg.* 8. *d. gloſſ.* 8. *num.* 114. & faciunt alia ſuperiùs deducta.

Ex quibus ſolo Abbate informante Domini dixerunt ſtandum eſſe in deciſis, &c.

R. P. D. MANZANEDO,
Patriarcha Ieroſolymitano,

Romana mercedis,

Die 7. *Nouembris* 1616.

ARGVMENTVM.

Habetur in ſummario num. 1.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio in integrum non datur, ſi non conſtat de læſione, quæ ad hunc effectum eſt neceſſaria.*
2 *Tutor teſtamentarius poteſt Procuratorem conſtituere.*
3 *Tutor qui inuentarium non confecit, poteſt tanquam ſuſpectus remoueri, ſed interim poteſt adminiſtrare, & cauſas agere, &c.*
4 *Executio poteſt committi pro ſumma non liquidata, dummodò liquidatio fiat ante exequutionem, & num.* 5.

DECISIO CCCXXX.

Non conſtare de cauſis reſtitutionis Domini dixerunt, cùm non doceatur de aliqua læſione ad hunc effectum neceſſaria, *l. quod ſi minor*, §. 1. *ff. de minor.* Ror. *deciſ.* 1. *de reſtit. in integr. in nou.* Mohedan. *deciſ.* 2. *de appellat.* Seraph. *deciſ.* 1238. *num.* 1. & decretum Illuſtriſſimi Cardinalis Ludouiſij iuſtificetur ex deciſionibus coram ipſo, & Illuſtriſſimo Lancellotto factis. 1

Quibus non obſtat, quòd ad dictum decretum non fuerint citati filij Ioannis Petri mortui lite pendente, quia de contrario conſtat, cùm fuerit citatus Ioannes Albertus tanquam principalis pro ſuo intereſſe, & tanquam tutor pupillorum, & fuit etiam citatus Frontonius, qui non ſolùm erat Procurator Ioannis Petri eo viuente, & dominus litis effectus, ſed etiam fuerat de nouo conſtitutus à tutoribus teſtamentarijs, quibus hoc facere permiſſum eſt, Seraph. *deciſ.* 415. *num.* 4. Put. *deciſ.* 133. *lib.* 2. dicens de iure Canonico ſublatam eſſe differentiam inter Procuratorem, & actorem, de qua *in l. neque tutores*, *Cod. de procuratoribus*. 2

Nec facit, quòd dicti tutores inuentarium non fecerint, quia omiſſio inuentarij, licèt operetur, vt tutores poſſint remoueri tanquam ſuſpecti, tamen interim benè potuerunt adminiſtrare, cauſam agere, & defendere, & Procuratorem conſtituere, Bart. *in l. tutores qui repertorium num.* 3. *ff. de adminiſtrat. tutor.* Dec. *in cap. ex parte, il* 2. *n.* 5. *de appellat.* Put. *deciſ.* 287. & 318. *lib.* 1. Seraphin. *dec.* 1004. *num.* 5. 3

Minùs obſtat, quòd Illuſtriſſimo Ludouiſio fuerit commiſſa cauſa reſtitutionis in integrum aduerſus ſententiam Illuſtriſſimi Lancellotti, & ideò non potuerit relaxare mandatum in executionem dictæ ſententiæ, prius non cognito, an eſſet locus cauſis reſtitutionis in integrum. Quia reſtitutio fuit petita à Manzono in partibus, in quibus contra ipſum fuit iudicatum. Et ideò licèt commiſſio dictę reſtitutionis fuerit effecta communis; tamen non poterat retardare executionem alterius partis ſeparatæ, & diuerſæ, in qua ad fauorem Manzoni fuerat pronunciatum, & aderat commiſſio executorialis eidem Lancellotto directa, cuius vigore Ludouiſius tanquam ſubrogatus Lancellotti, potuit quoad illam partem mandatum relaxare.

Nec obſtat, quòd mandatum fuerit relaxatum non præcedente liquidatione, & ſic nulliter, quia dictum mandatum habet relationem ad ſententiam Illuſtriſſimi Lancellotti, in qua quoad tres annos merces Manzoni fuit liquidata ad ſcuta 50. annua.

Quo verò ad alios duos priores annos illi conceduntur ſex pro centenario de exactis ex ſumma ſcutorum 6000. quam ſummam exactam, licèt ſententia non exprimat quanta ſit; tamen ſatis eſt, quòd iſta liquidatio fiat ante executionem, Innoc. *in cap. conquerente ſub num.* 5. *verſ. & nota*, *de offic. ordin.* Roman. *conſ.* 211. *num.* 5. *& alijs relatis*, Rota *diuerſor. deciſ.* 100. *num.* 16. *par.* 1. 4

Cùm præſertim non fuerit exaduerſo perita, Rota *deciſ.* 352. *num.* 3. *par.* 1. Vnde antequam procedatur ad executionem dicti mandati relaxati, poterit ſumma exacta liquidari, & interim cùm illi de Signoribus non doceant de aliqua læſione, non videtur conſtare de cauſis reſtitutionis.

Et ita concluſum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Hiſpalen. Theſaurariæ.

Lunæ 14. *Nouembris* 1616.

ARGVMENTVM.

Dignitas honoraria an inducat incompatibilitatem in terminis *cap. ordinarij*, §. *in conferendis*, *de offic. ordin.* & quando dignitas dicatur incompatibilis, & an conſenſus Ordinarij requiſitus in approbatione conditionum adiectarum fundationi iuriſpatronatus requiratur per modum authoritatis, vel per modum ſimplicis conſenſus, & quæ cognitio per

per Ordinarium ſit adhibenda ; & quid iuris ſit in conditionibus iuriſpatronatus erecti per Ordinarium ad ſui fauorem.

S V M M A R I V M.

1 *Collatio dignitatis facta habenti alias duas dignitates eſt nulla: limita vbi vna ex dictis dignitatibus eſt honoraria, eodem num. 1. & 8.*

2 *Patronus poteſt in limine fundationis apponere conditiones ſibi bene viſas.*

3 *Dignitates de iure requirunt reſidentiam.*

4 *Beneficium ſemel erectum non poteſt iterum erigi.*

5 *Eccleſia non poteſt erigi in Collegiatam ſola Ordinarij authoritate.*

Ordinarius non poteſt authorizare conditiones à ſe appoſitas in iurepatronatus à ſe in ſui fauorem erecte, ibid.

5 *Conſenſus quando requiritur per modum ſimplicis conſenſus, poteſt interuenire non ſolùm ante, & in ipſo actu, ſed poſt quandocumque; ſecus ſi requiritur per modum conſenſus authorizabilis.*

Conſenſus authorizabilis non fit ex concurſu contemporaneo, ſed ex diſcuſſione, & cognitione, & ſi adhibetur poſt actum, id euenit per modum confirmationis conualidando actum de ſe inualidum, ibid.

7 *Conſenſus Ordinarij requiſitus in approbatione conditionum adiectarum reſeruationi iuriſpatronatus tunc conſideratur per modum authorizabilem, quando conditiones ſunt inhoneſtæ, impoſſibiles, vel incompatibiles, ita vt Ordinarius illas reducere pro ſua authoritate debeat, ſecus vbi licèt ſint contra ius, tamen ab eo non poſſunt reiici.*

8 *Incompatibilitas non reſultat ex titulo honorario, vbi quod nec etiam ex lege fundationis poteſt talis incompatibilitas induci. Fallit vbi titulus honorarius habet iuriſdictionem temporalem, & ſpiritualem, ibid.*

Conditio adiecta fundationi iuriſpatronatus, ſi eſt incompatibilis, debet reiici, ſi autem difficilis, debet cognoſci, & authorizari per ſuperiorem, ibid.

9 *Conditiones adiectæ per patronum in fundatione iuriſpatronatus, debent exhiberi per patronum ſupplicantem, & à confirmante poni in fundatione, & num. 11. vbi quod debet exprimi tenor conditionum.*

10 *Confirmatio in forma communi non releuat, vbi eſt contraria iuri communi.*

D E C I S I O CCCXXXI.

1 VAcante de menſe Iunij Theſauraria Hiſpalenſi, de ea fuit prouiſus auctoritate ordinaria D. Iuſtinus Antolinez, cuius nunc ceſſionarius eſt D. Gaſpar de Herera, & R.P.D. Leyua eandem dignitatem à Sede Apoſtolica obtinuit, lite inter eos ſuborta, & cauſa in hoc Sacro Tribunali introducta, partes ipſæ conuenerunt, vt diſputaretur dubium, cui Theſauraria eſſet adiudicanda, & eo propoſito ſub die 18. Maij præteriti, compertum fuit fundamentum D. Leyuæ poſitum fuiſſe *in cap. ordinarij, §. in conferendis, de offic. ordin. in 6.* vbi cauetur collationem dignitatis in perſonam alias duas habentem, eſſe nullam, & D. Iuſtinum prius duas obtinuiſſe dicebatur, nempè Decanatum in Metropolitan. Granat. & Abbatiam, quæ eſt principalis, & vnica dignitas in Collegiata Montis Sancti. Verùm quoad Abbatiam pro parte D. Iuſtini dicebatur eſſe titulum honoratium, nec cauſare incompatibilitatem, & conſequenter ceſſare diſpoſitionem *§. in conferendis*. Archiepiſcopus enim Granaten. fundator illius Collegiatæ Montis Sancti particulare edidit conſtitutionem, in qua voluit quòd Ordinarium, ac portionem, & diſtributionem leuare non debeant Abbas, & Canonici, quos fundator nominabit, qui habuerint præbendam in Eccleſia Maiori Granaten. aut in alia Eccleſia reſidentiam requirente, quoniam illos intendit nominare ad illos honorandum, non obligando ad reſidentiam aliquam ad effectum, vt ſint compatibiles cum alijs. Vnde difficultas videbatur ab eo pendere, ſi Archiepiſcopus potuit facere illam conſtitutionem, & à Papa ſit confirmata, & cùm cauſa eſſet grauis, & ardua, non fuit tunc capta reſolutio, neque in die 22. Iunij ſequentis, dum fuit repropoſita. Hodie verò maturè diſcuſſa dictum fuit, conſtitutionem non ſuffragari.

2 Nam etſi vera ſit iuris concluſio, licere patrono in limine fundationis apponere conditiones ſibi bene viſas, *c. Eleutherius 18. qu. 2. cap. nullus, de ſer. non ordin.* Anchar. *in cap. quia contingit, in 9. notab. de relig. dom.* Lambertin. *de iurepatr. lib. 1. par. 1. q. 9. princ. art. 1. in princ.* quod etiam fuit firmatum in Romana iuriſpatronatus 31. Maij 1613. coram Reuerendiſſimo Archiepiſcopo Damaſceno, & in Fauentin. beneficiorum 29. Nouembris eiuſdem anni coram R. P. D. Buratto. Vera tamen, & approbata eſt altera concluſio, reſeruationes, conditiones, & pacta, quando iuri communi aduerſantur, poſſe quidem in limine fundationis apponi, ſi conſenſus diœceſani accedat, *cap. cum dilectus, iuncta gloſſ. in verb. conſtitutum, in fin. de conſuetud.* & hanc opinionem ſequitur Innoc. *in c. in Lateranenſi, ante fin. de præbend.* Card. *in conſ. 11.* Calderin. *conſ. vltim. de iurepatron.* Abb. *in cap. ſignificatum in 1. not. de præbend.* idem Lambertin. poſt prædictos, & alios quos allegat *ead. quæſt. & art. num. 49.* & hoc ipſum admittunt prædictæ deciſiones, Romana iuriſpatronatus, & Fauentina beneficiorum.

3 Huiuſmodi autem conſtitutio, quamuis etiam eſſet in limine fundationis, viſa eſt Dominis contra ius, & carere conſenſu, ſiue approbatione. Contra ius, quia dignitates de iure requirunt reſidentiam, *cap. quia nonnulli, de Cler. non reſiden.* Abb. *in cap. de multa num. 21. de præben.* Seraph. *deciſ. 1452. num. 2.* & ex forma Concil. Tridentini *ſeſſ. 24. cap. 12.* Conſtitutio autem liberat à reſidentia nominatos à fundatore habentes præbendas de reſidentia in alijs Eccleſiis; ergo cum diſpoſitione iuris, & Concilij conuenire non poteſt.

4 Conſenſus autem, & Superioris approbatio ex eo deficere videtur, quia ſi attendatur prima erectio in Collegiatam auctoritate Archiepiſcopi fundatoris, firmata ſub die 20. Ianuarij 1609. de ea non videtur habenda ratio, ſed de Apoſtolica data eodem anno 12. Kalend. Decembris, dum in narratiua illius dicitur, *quod cum dictus Petrus Archiepiſcopus plurium deſideret fundationem, & erectionem huiuſmodi, per nos, & Sedem Apoſtolicam de nouo fieri, ac ſupra, & infra dicta concedi*, & in diſpoſitiua Summus Pontifex poſtmodum deſcendit ad erectionem, dicens, *dicta auctoritate tenore præſentium ſine alicuius præiudicio erigimus, & inſtituimus*. Vnde ſi antiquæ eſſet ſtandum, implicaret contradictionem, quòd Papa erigat, & prior erectio valeat, cùm beneficium ſemel erectum, non poſſit iterùm erigi, Aretin. *conſ. 7. in princip.*

5 Quatenus autem contenderetur ab ea non eſſe receſſum per aliam erectionem, nihilominus videbatur adhuc ſuſtineri non poſſe, quia vltra quòd abſolutum non eſt Eccleſiam poſſe erigi in Collegiatam ſola Ordinarij auctoritate, Rebuff. *de erect. in colleg. in princip.* ab alio videbatur conſenſus requirendus, quàm ab ipſo Archiepiſcopo Ordinario fundatore, de cuius fauore, & intereſſe agebatur, vt conditiones, pacta, & reſeruationes in limine fundationis appoſitæ, approbarentur, tanquam honeſtæ, poſſibiles, & compatibiles cum ſubſtantia iuriſpatronatus, & ideò ſibi auctorari non potuerit, quia partis, & iudicis, & fundatoris in examinando iuſtitiam illarum ſuſtinere non poterat, *Clem. 2.* vbi gloſſ. *in verb. menſæ ſuæ, de reb. Eccleſ. non alienan.* Abb. *in cap. in veteri num. 11. de elect.* Seraph. *deciſ. 1027.* Lambertin. *de contract. mulier. gloſſ. 10. num. 3.*

6 Nec obſtare videbatur, quòd conſenſus Ordinarij accedere debeat per modum ſimplicis conſenſus, non autem per modum conſenſus auctorizabilis, ex eo quòd talis conſenſus poteſt interuenire non ſolùm ante, & in ipſo actu, ſed poſt quandocunque, Calder. *conſil. 6. de iurepatron.* Roch. de Curt. *eod. tit. in verb. pro eo, quod. qu. 4. num. 9.* Lambert. *lib. 1. par. 2. quæſt. 1. art. 16.* quod dicebatur non eſſe, ſi de conſenſu authorizabili requireretur, quia deberet interuenire in ipſo actu, vt per Abb. *in cap. cum nos num. 5. de ijs quæ fiunt à Prælat. cum alijs allegatis.* Quia concurſus contemporaneus cum ipſo actu, non eſt ille qui faciat conſenſum auctorizabilem, ſed diſcuſſio, & cognitio circa conditiones requiſitas, an licitæ ſint, & approbatæ, vel à iure non improbatæ, quod pertinet ad iuriſdictionem, & iuſtitiam, non autem ad voluntarium conſenſum reſpicientem proprium, vel nullius intereſſe, vt ponderant Bald. *in l. fin. §. neceſſitate num. 26. Cod. de bonis*

quæ

Digitized by Google

quæ liber. Alexan. *conſ.* 106. *num.* 2. *lib.* 1. Ideòque ſi incidat poſt actum, id euenit per modum confirmationis, conualidando actum de ſe inualidum, Felin. *in cap. edocert, col.* 6. *num.* 7. *&* 8. *verſ. ſequi poteſt, de reſcript.* Lambert. *d. quæſt.* 9. *art.* 1. *num.* 91. *verſ. adduco pro hoc*; propterea in eadem confirmatione diſcuſſio, & cognitio requiritur, prout requireretur, ſi ab initio fuiſſet præſtitus conſenſus.

7 Et ſi dicatur conſenſum, tunc per modum auctorizabilem conſiderari, quando conditiones ſunt inhoneſtæ, impoſſibiles, vel incompatibiles, vt illas Ordinarius pro ſua auctoritate cognoſcendo, & diſcutiendo reducere debeat ad honeſtatem, poſſibilitatem, & compatibilitatem, vt videtur de mente eiuſdem Lambert. *dicto art.* 1. *num.* 50. *verſ. en aduerte*. Secus verò dicebatur, vbi conditiones, etſi contra ius ſint, non tamen tales, vt ab Ordinario poſſint reijci, vt in præſenti, vbi ſicut reſeruatio iuriſpatronatus non auctorizatur per conſenſum Ordinarij, ſed per *cap. nobis, de iurepatron.* ita nec approbatio; cùm deſcendat ab eadem neceſſitate iuris. Facilis patebit reſponſio, quia Ordin. in hac parte ſemper aſſumit partes iudicis in cognoſcendo qualitates conditionum, & quamuis ſuper his, quæ ſunt à iure approbatæ, nihil videatur decernere; tamen idem non videtur ſuper his, quæ deſcendunt à neceſſitate iuris, quia eas validat, vt dicit idem Lambert. *d. art.* 1. *num.* 91. quod pertinet ad auctoritatem, vt ſuprà dictum eſt.

8 Ex ſtantibus prædictis, non videbatur Dominis neceſſarium examinare, an conditiones eſſent tales. Sed nihilominus dicebant non obſtare, quòd obtinentes præbendas in alia Eccleſia reſidentiæ obnoxias non haberent Ordinarium, ac portionem, & diſtributionem, & remaneret illis ſolus titulus honorarius ex forma conſtitutionis, qui habilis non eſt ad cauſandam incompatibilitatem, Hoied. *de incompat. benef. par.* 1. *cap.* 13. *num.* 10. *&* 53. *& par.* 2. *cap.* 6. *num.* 1. *& ſeqq.* Rot. in Placent. Canonicatus 10. Februarij 1596. coram Orano, & in Hiſpalen. beneficiorum 10. Iunij 1611. coram R.P.D. Pamphilio; aut quòd ex lege fundationis talis compatibilitas poſſit induci, vt per Federic. de Sen. in his terminis *in conſil.* 120. *num.* 2. *verſ. item pone*, ac etiam declarauerit Sacra Congregatio, in copia quæ data fuit, nolens tollere contrarias fundationes, & in Romana iuriſpatronatus ſuprà allegata, benè comprobatur. Quia fuit reſponſum huiuſmodi Abbatem tanquam caput Collegij de iure communi, & ex forma fundationis habere iuriſdictionem temporalem, & ſpiritualem in Canonicos, ideò non reſidendo videtur pugnare contra ſubſtantiam tituli Abbatialis, & tunc vel conditio eſt reijcienda tanquam incompatibilis, vel tanquam difficilis cognoſcenda, & auctorizanda per ſuperiorem, vt per eundem Lamber. *d. art.* 1. *num.* 50. *verſ. tu aduerte*.

Nec videtur poſſe ſaluari ex eo, quòd conſtitutio non eſſet perpetuò duratura, ſed viuente Epiſcopo fundatore, vt ideò abſolutio à reſidentia non eſſet adeò odioſa, cùm adeſſet Epiſcopus, qui eſt in eadem Collegiata caput, propter reſeruationem iurium ſpiritualium, & temporalium, per quam regimen Eccleſiæ non deſtituebatur. Quia prædicta reſeruatio legitur in erectione Apoſtolica, de qua nunc dicetur; non autem in erectione Ordinarij fundatoris, ideò de vna ad alteram non eſt inferendum, niſi quatenus in eadem erectione Apoſtolica eſſet dicta conſtitutio comprehenſa.

9 Secundò, ſi attendatur altera erectio, nempè Apoſtolica 12. Kalend. Decembris eiuſdem anni 1609. data, viſum eſt Dominis huiuſmodi conſtitutionem per Papam non fuiſſe comprehenſam, neque confirmatam. De non comprehenſione ſatis conſtat, cùm in tenore erectionis nulla mentio habeatur de ſimili conſtitutione, & tamen de reſidentia per Abbatem, & Canonicos facienda in huiuſmodi Eccleſia narratum, & diſpoſitum fuerit. Confirmatio pariter non videbatur probari, quia ſecundùm praxim, quam ponit Lambert. & Roch. ab eo relatus *in d. art.* 1. *num.* 50. debent exhiberi conditiones per patronum ſupplicantem, & à confirmante poni in fondatione, ſeu erectione, quæ non leguntur datæ.

10 Non obſtant verba erectionis, ibi, *qui capitulariter, & in clauſtro ipſius Eccleſiæ Collegiatæ viuere teneantur, & infraſcriptas, & alias eis per ipſum Archiepiſcopum tradendas conſtitutiones ſeruare, & cuſtodire*, quæ in diſpoſitiua per illa verba, *omneſque ſupradictas conſtitutiones & regulas obſeruare, & illis ſe conformare teneantur*, videntur confirmatæ. Quia per illa verba, *& alias tradendas conſtitutiones*, etiò quòd de iam tunc factis eſſet intelligendum, non probatur huiuſmodi conſtitutionem narratam fuiſſe Pontifici, vt certos eſſet de tenore illius contra ius, prout neceſſarium erat, vt diſtingui poſſent difficiles, & inhoneſtæ conditiones ab honeſtis, & compatibilibus, ideò confirmatio remaneret generalis, & in forma communi, quæ non releuat vbi contraria eſt, vt in præſenti iuris, & ſacrorum canonum diſpoſitione, *cap. venerab.* vbi gloſſ. *in verb. tenore, de confirm. vtil. vel inut. & in cap. Paſtoralis, §. præterea in verb. ex certa ſcientia, de offic. deleg.* Gabr. *conſil.* 200. *nu.* 3. *lib.* 1. Seraph. *deciſ.* 1598. *num.* 2. & prædicta videbantur eò magis procedere, quia in ipſa erectione Apoſtolica indictum erat onus reſidentiæ, quod videbatur implicare contradictionem, vt tenerentur reſidere, & poſſet Abbas liberari à reſidentia per anteriorem conſtitutionem, vt ideò magis neceſſaria eſſet expreſſio qualitatum conſtitutionis prædictæ.

Nec releuans viſa fuit ponderatio clauſulæ, *dummodo ſacr. Canon. & Tridentini decretis non aduerſetur*, quæ appoſita eſt facultati conceſſæ Archiepiſcopis interpretandi conſtitutiones dubias, neque conſideratio illorum verborum, *à Roman. Pont. approbari debeant*, quæ leguntur appoſita facultati datæ eiſdem Archiepiſcopis addendi, mutandi, & de nouo edendi conſtitutiones, quaſi ſi interpretandæ, addendæ, mutandæ, & de nouo edendæ ſint reſeruatæ canonum, & Tridentini, & Romani Pontificis cenſuræ, & cæteræ, & ſic iam factæ, & tradendæ conſtitutiones remaneant approbatæ ex natura exceptionis, quæ ſolet firmare regulam in alijs non exceptuatis, & iuris neceſſitate approbatis. Quia ſemper videtur obſtare eadem reſponſio, vt neceſſaria ſit expreſſio tenoris conditionum, quando ſunt difficiles, exorbitantes, & incompatibiles, ad hoc, vt validè confirmari poſſint per certam confirmantis ſcientiam, vt per Alex. *conſ.* 59. *n.* 8. *lib.* 1. qui per hanc rationem reſpondet prædictæ regulæ, & argumento de conditionibus firmatis in non exceptuatis. 11

Nec vrgere videbatur, quòd conſtitutio non eſſet perpetuò duratura, ſed viuente tantummodò Epiſcopo fundatore, vt ſuprà dicebatur. Quia, ſi per Papam non cenſeatur confirmata, fruſtrà contenditur de compatibilitate, & iuſtitia illius. Quæ autem dicebantur de excuſatione, Domini reſeruarunt videre in particulari diſputatione, an dicta conſtitutio vnà cum alijs poſſit deſeruire ad effectum excuſationis.

Et ita, &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Algaren. diſmembrationis.

Lunæ 14. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Tranſactio ſuper rebus Eccleſiæ confirmata à Sede Apoſtolica valida eſt, quòd in ea non fuerint ſeruatæ ſolemnitates requiſitæ in alienatione rerum Eccleſiæ, ligatque ſucceſſorem. Poteſt tamen propter enormiſſimam læſionem reſcindi; ſed quomodo hæc læſio iſto caſu probanda ſit, in hac deciſione magiſtraliter explicatur.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio ſuper rebus Eccleſiæ confirmata conſenſu Apoſtolico valida eſt, etiam facta ſine ſolemnitatibus requiſitis in alienatione rerum Eccleſiaſticarum.*

2 *Tranſactio ſuper rebus Eccleſiæ confirmata à Papa ligat etiam ſucceſſorem.*

Tranſactio ſuper rebus Eccleſiæ reſcinditur propter enormiſſimam læſionem, etiam confirmata à Sede Apoſtolica, ibid. vbi tamen quod læſionis probatio debet eſſe multum concludens, & quod de ea iudicari non poteſt, niſi merita cauſa, & illius acta videantur, & num. 4.

Tran-

Digitized by Google

Tranſactio dicitur res fauorabilis, quia ex ea finis litibus imponitur, num. 2.

3 *Probatio non dicitur concludens ex poſſibili veritate contraria.*

4 *Tranſactio in dubio præſumitur vtilis, & ſine læſione.*

DECISIO CCCXXXII.

1 DOmini tenuerunt concordiam obſtare moderno Rectori, quia fuit à Sede Apoſtolica confirmata, hac enim confirmatione ſtante, non ſolùm eſt valida, cùm per Apoſtolicam confirmationem ſuppleantur omnes aliæ ſolemnitates in tranſactionibus ſuper rebus Eccleſiæ requiſitæ, Abb. *conſ.* 41. *num.* 3. *lib.* 1. Dec. *conſ.* 341. *num.* 12. *verſ. & quando conceſſit*, Rolan. *conſ.* 96. *num.* 21. *lib.* 1. Cardin. Seraph. *deciſ.* 1080. *num.* 60. & præſumitur vtilis, Abb. *d. conſ.* 41. *ſub num.* 3. *lib.* 1. Dec. *d. conſ.* 341. *num.* 12. Pariſ. *conſ.* 24. *num.* 5. *lib.* 4. Iaſ. *conſ.* 54. *nu.* 19. *lib.* 1. ſed ligat etiam ſucceſſores illius, cum quo fuit facta tranſactio, *c. veniens*, & ibi gloſſ. & DD. *de tranſact.* Gemin. *conſ.* 87. *n.* 1. *verſ. in contrarium*, Ruin. *conſ.* 156. *num.* 20. *lib.* 1.

2 Et quamuis admittatur probatio in contrarium, quòd ſcilicet continet enormiſſimam læſionem, & tali læſione probata, concordia etiam à Sede Apoſtolica confirmata ex defectu cauſæ, quæ in ſimilibus contractibus, copulatiuè, cum ſolemnitate, requiritur DD. *in cap. ſine exceptione* 12. *qu.* 2. Couarr. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 2. remanet nulla, Rot. *deciſ.* 178. *num.* 2. *par.* 1. *diuerſ.* Tamen quia in propoſito concordia facta apparet ex cauſa receſſus à lite, ac propterea probatio dictæ læſionis non ſolùm deberet eſſe multum concludens, & clara, cùm aliàs concordia ſit fauorabilis, ex quo finis litibus per eam imponitur, *l. fratris, Cod. de tranſact.* Seraph. *deciſ.* 638. *num.* 5. *& deciſ.* 1462. *num.* 1. Sed etiam ad hoc, vt ſciri poſſet, an adſit læſio, conſideranda eſſent merita cauſæ, de tempore factæ tranſactionis, *l. ſi voluntate in fin. C. de reſcin. vend.* Bald. *conſ.* 475. *in fin. lib.* 1. Aym. *conſ.* 151. *num.* 7. Surd. *conſ.* 451. *num.* 33. *lib.* 3. & æſtimandus dubius litis euentus, Bart. *in l. ſi quis cum aliter num.* 5. *ff. de verbor. oblig.* Alexan. *conſ.* 222. *num.* 11. *lib.* 2. *& conſ.* 92. *num.* 36. *lib.* 6. Dec. *conſil.* 60. *num.* 4. Aym. *d. conſ.* 151. *num.* 27. & fuit latè deductum in vna Firmana laudi 7. Nouembris 1614. & in Romana domorum 10. Iunij 1615. coram R. P. D. meo Vbaldo. Non poteſt aliquo modo in propoſito dici fuiſſe dictam læſionem ſufficienter probatam, cùm acta iudicij, quod tempore factæ tranſactionis pendebat, tranſportata non fuerint, ſine quibus impoſſibile eſt finem dicti iudicij æſtimari, vt fuit dictum in vna Romana domus 3. Decembris 1601. coram Reuerendiſſimo D. meo Damaſceno.

3 Non obſtat, quòd prætenditur probatam eſſe læſionem ex eo, quòd diſmembratio, & vnio tempore quo fuit effectum ſortita, erat, vt prætenditur, reuocata, quia vltra, quòd poteſt eſſe quòd dicta vnio fuerit facta ex cauſa neceſſaria, & quòd conſequenter regulis reuocatorijs non ſubiaceat, vt fuit ſæpè deciſum, & præſertim coram bon. mem. Card. Seraph. deciſ. inter impreſſ. 982. In omnem etiam euentum, ex quo dicta vnio facta fuit, cùm primùm vacauerit per ceſſum, vel deceſſum, tunc beneficium obtinentis, ac propterea dato etiam quòd ſufficienter probatum ſit, quòd dictus obtinens de tempore fel. rec. Clem. VIII. quo, vt prætenditur, vnio reuocata erat, obierit, nihilominus poſſibile eſt, quòd prius beneficium ceſſerit; atque ita per dictam ceſſionem, vnio ante reuocationem, effectum ſortita fuerit, non poteſt dici dicta læſio probata, cùm ſola poſſibilitas ſufficiat ad excludendam plenam probationem, *cap. in præſentiam, de probat.* Surd. *conſ.* 505. *num.* 6.

4 Non obſtat inſtrumentum poſſeſſionis captæ per Capitulum, quia cùm illud non producatur per ipſummet Capitulum, & ſit actus reiterabilis, non excludit, quin poſſit adeſſe alia præcedens poſſeſſio, anteà per ipſum capta, quod ex inſpectione actorum apparebit, & eadem reſponſione tolluntur omnia alia in contrarium adducta, quia ſcilicet de læſione conſtare non poteſt, niſi viſis, ac diligenter inſpectis omnibus actis, cùm verum ſemper ſit, quod in eis aliqua ſcriptura reperiri poſſet, per quam vel vnio ſuſtineatur, vel ſaltem ita dubia reddatur Rectoris prætenſio, vt ei vtile fuerit à lite recedere, prout in dubio præſumitur, Surd. *conſ.* 451. *num.* 27.

Non obſtat proceſſus vltimo loco exhibitus, quia continet acta prioris inſtantiæ tantùm, non autem ſecundæ, ſine quibus læſio, vt dictum eſt, conſiderari non poteſt, &c.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

Poſteà S. R. E. Cardinale.

Salutiarum penſionis.

Luna 14. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Reſtitutio in integrum aduerſus ſententiam non datur, niſi conſtito de nullitate, ſeu iniuſtitia eiuſdem ſententiæ, & ſic de læſione; cætera vide in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio in integrum denegatur vbi non conſtat de læſione, de qua conſtare non dicitur, niſi conſtet de nullitate, vel iniuſtitia ſententiæ. Vbi ampliatur hæc concluſio etiam in priuilegiatis, ibid.*

2 *Sententia dicitur iuſta, vbi ex actis conſtat de iuriſdictione, citatione, & mandato.*

Nullitas defectu iuriſdictionis, citationis, & mandati in ſententia tantummodo attenditur à Rota, ibid.

3 *Appellans ſi infra iuris terminum pro Apoſtolis à iudice dato non redierit, ſententia tranſit in iudicatum.*

Procuratoris negligentia nocet domino, ibid. in fine.

DECISIO CCCXXXIII.

IN Abbatia Sanctæ Mariæ de Stafarda Salutiarum diœ- 1
ceſis, quam hodie retinet Illuſtriſſimus Alexander Scalia, quamuis pro dimidia parte fructuum eſſet antiquitus penſio reſeruata, nihilominus Abbas Roncaſius, hoc non expreſſo, aliam à Sanctiſſimo penſionem aureorum mille ſuper eiuſdem Abbatiæ fructibus obtinuit, quam ob id Ordinarius Taurinenſis nullam, & ſubreptitiam declarauit, vt pariter in ſecunda inſtantia præſtitit Reuerendiſſimus Dominus meus Damaſcenus. Cuius ſententia, cùm feciſſet deinde tranſitum in iudicatum, ex quo poſt interpoſitam appellationem infra iuris terminum, pro Apoſtolis reditum non fuiſſet, commiſſa mihi pro parte Abbatis Roncaſij cauſa reſtitutionis in integrum, & ſucceſſiuè, dubio per me propoſito, fuit reſolutum, de cauſis dictæ reſtitutionis non conſtare, cùm nullitas, vel iniuſtitia ſententiæ Rotalis non appareat, nec propterea conſtet de læſione, ſine qua reſtitutio in integrum denegatur, Rot. *deciſ.* 1. *de reſtit. in integr. in nou.* Abb. *in c. ex litteris num.* 5. *in fin. eod. tit.* Benintend. *deciſ.* 85. *num.* 10. Cardin. Seraph. *deciſ.* 1238. *num.* 1. Quod etiam in priuilegiatis locum obtinet, *l. nam poſteà, §. ſin minus, ff. de minor. l. ſi ex cauſa indicati, ff. de minoribus*, Natt. *conſ.* 548. *nu.* 35. Decian. *conſ.* 18. *num.* 241. *lib.* 1. Alciat. *de præſumpt. reg.* 1. *præſumpt.* 42. *num.* 6. cum alijs allegatis per Honded. *conſ.* 34. *num.* 37. *lib.* 2. & fuit coram me dictum in cauſa Romana deuolutionis domus 17. Iunij 1615.

Hic autem iuſtitia ſententiæ clarè patet, ex deciſione 2
Reuerendiſſimi Domini mei Damaſceni. Eius pariter validitas indubitata redditur ex actorum reſolutione, in quibus de iuriſdictione, citatione, & mandati apparet, vt per Verall. *deciſ.* 262. *par.* 2. quorum ſolummodò defectus attenduntur, & ita Rota ſeruare conſueuit, vt in Anconitana ſeparationis Thori 9. Iunij 1600. coram Illuſtriſſimo Cardinale Lancellotto, & in Vercellen. Optionis 14. Nouembris 1611. coram R. P. D. meo Pirouano.

Tranſitus verò in iudicatum ob non redditum infra iu- 3
ris terminum pro Apoſtolis controuerti non poteſt, *Clem. quamuis, de appellat. cap. ab eo, de appellat. in* 6. *l. iudicibus, Cod. de appellat.* Rota *deciſ.* 44. *num.* 1. *par.* 1. *diuerſ.* Adeò vt nec propter impedimentum ſuperueniens in termino quis excuſetur, Bald. *in l. eos, §. Apoſtolos, in princip. C. de appell.* Boet. *conſ.* 43. *num.* 9. & fuit reſolutum in cauſa Foroliuien. fideicommiſſi 21. Aprilis 1581. coram Cantuccio. Nec ob Procuratoris negligentiam, cùm ſibi quis debeat imputare, quod negligentem Procuratorem conſtituerit, Gloſſ. *penult. in cap.* 2. *poſt princ. de in integr. reſtit.* Caſſad. *dec.* 5. *num.* 1.

num. 1. *de appellat.* Creſcent. *deciſ.* 7. *eod. tit.* Ægid. *dec.* 694. *num.* 4. Rota *deciſ.* 27. *eod. tit. deciſ.* 739. *num.* 2. *par.* 1. & 439. *num.* 3. *lib.* 3. *par.* 3. *diuerſor.* Lancellott. *de attent. par.* 2. *cap.* 14. *num.* 2.

Et ita fuit ſolùm Illuſtriſſimo Abbate Scalia informante deciſum.

R. P. D. V B A L D O.

Romana dotis de Ballis.

Luna 14. Nouembris 1616.

A R G V M E N T V M.

Cui incumbat onus probandi bona aſſignata excedere, vel non excedere legitimam, & dotem eſſe legitimæ correſpondentem.

S V M M A R I V M.

1 *Legitima reijcit onus reſtitutionis, & quodcunque aliud.*

2 *Dotem excedere legitimam probatio incumbit alleganti.*

Dos in dubio præſumitur correſpondere legitimæ, ibid.

Indebitum nemo ſoluere præſumitur, ibid.

3 *Teſtes de negatiua deponentes debent aſſerere rem non poſſe ſe aliter habere, quia ipſi ſcirent.*

Allegans non adeſſe alia bona, debet id concludenter probare, ibid. vbi etiam ad effectum petendi legitimam, vel eius ſupplementum.

4 *Vita hominis ſexagenarij ad quinquennium duratura præſumitur.*

D E C I S I O CCCXXXIV.

1 DOmini reſoluerunt pro infirmatione ſententiæ in hac cauſa vltimo loco datæ, & fundamentum præcipuum fuit, quia pactum illud de reſtituenda domo Michaeli, & eius hæredibus, in caſu quo Iulia decederet ſine liberis, in quo pacto fundantur reſolutiones hucuſque factæ; certum eſt quòd non potuit præiudicare Iuliæ quoad ſuam legitimam, à qua reijcitur onus reſtitutionis, & quodcunque aliud, *l. quoniam in prioribus, C. de inoff. teſtam. cum vulg.* & proindè niſi conſtet dotem Iuliæ datam excedere ſuam legitimam, benè potuit diſponere, non obſtante dicto pacto de domo ſibi data in dotem legando, prout fecit illius vſumfructum Ludouico marito ſuo.

2 Quòd autem Iuliæ dos excedat ſuam legitimam, non videbatur ſatis probatum per Angelum, cui alioquin hoc onus videtur incumbere tanquam fundamentum intentionis ſuæ, *l. actor. Cod. de probat.* præſertim cùm pro Iulia vigeat præſumptio, quòd dos in dubio cenſetur correſpondere legitimæ, Doct. communiter *in auth. nouiſſima*, vbi Iaſ. *in fin. C. de inoffic. teſtam. & auth. res quæ*, vbi Iaſ. *in 6. not. Cod. cum de leg.* Alex. *conſ.* 69. *num.* 2. *lib.* 1. Crauett. multis relatis *conſ.* 236. *num.* 3. & qui dicit dotem excedere legitimam, id probare debet, cùm nemo præſumatur ſoluere, niſi debitum, Bart. *in l. ſi dubitetur, §. filiusfamilias, in fin. ff. de fideiuſſ.*

3 Accedit quòd ad calculandam legitimam neceſſe erat æſtimare totam hæreditatem Michaelis, quod non videtur ſufficienter factum, & licèt in vltima deciſione huius cauſæ, dicatur peritum electum æſtimaſſe quinque domunculas Michaelis vnà cum ſcut. 300. Iuliæ in dotem datis in ſcut. 391. & ex teſtibus de paupertate eiuſdem deponentibus veriſimile videatur, eum nihil aliud in bonis reliquiſſe; tamen hæc probatio non eſt viſa ſufficiens, cùm nec peritus, nec teſtes dicant, nec fuerit etiam articulatum non fuiſſe à Michaele relicta alia bona, nec remanere potuiſſe, quin ipſi ſcirent, iuxtra trad. per Felin. *in cap. in noſtra ſub num.* 8. & *in cap. ex tenore ſub num.* 2. *verſ. tu aduerte, de teſtibus*, Ruin. *conſ.* 97. *n.* 8. *lib.* 4. Bald. *in l.* 1. *ſub num.* 7. & ibi Paul. de Caſtr. *in fin.* & Dec. *num.* 8. *Cod. de bon. poſſ. ſec. tab.* & tamen qui dicit non adeſſe alia bona, debet hoc concludenter probare, Put. *deciſ.* 185. *num.* 2. *lib.* 1. ſecundùm nou. impreſſ. & in iſtis terminis ad effectum petendi legitimam, vel eius ſupplementum, Bart. *in conſ.* 17. *lib.* 1. Natt. *conſ.* 352. *in fin.* & præſumptio exaduerſo allegata eliditur ex alia, quòd nullo modo ſit veriſimile Michaelem, quamuis pauperem, qui deceſſit, vxore, & ſeptem filijs relictis, vt firmant deciſiones in cauſa factæ, nulla reliquiſſe mobilia in dictis domunculis, quorum nulla eſt habita ratio in æſtimatione.

Vltra quòd in deciſionibus fuit præſuppoſitum, Iuliam habuiſſe in dotem ſcut. 300. vltra domum, & tamen ſcut. 200. habuit à matre ex propria ipſius promiſſione, quæ ideò cenſetur promiſiſſe de ſuo, ex allegatis; & proindè dicta ſumma, non videtur computanda in legitimam Iuliæ debitam in bonis paternis; quibus addebatur etiam nullam fuiſſe habitam rationem quarti dotalis debiti viro ex forma ſtatuti, & poſtremò quòd fuit ſemper hucuſque præſuppoſitum fuiſſe à Iulia relictam domum Ludouico, & tamen fuit relictus ſolus eius vſusfructus viro ſexagenario, cuius vita ad quinquennium duratura præſumitur, iuxta text. *in l. hæreditatum, ff. ad l. Falcid.* Quæ omnia faciunt ad diminuendum prætenſum legitimæ exceſſum. Ex quibus fuit reſolutum pro infirmatione ſententiæ, &c. 4

R. P. D. M A N Z A N E D O,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Maceraten. Fideicommiſſi.

Die 14. Nouembris 1616.

A R G V M E N T V M.

Partitæ quando præſumantur duplicatæ.

S V M M A R I V M.

1 *Emptio facta de pecunijs dotalibus, cenſetur facta de pecunijs depoſitatis, ſi non conſtat, quod aliæ pecuniæ extarent, quam quæ erant depoſitatæ, maximè ſi erant depoſitatæ ad effectum inueſtiendi, & ſic ſummæ correſpondent.*

2 *Temporis vicinitas inter duos actus, facit illos præſumi correſpectiuos.*

3 *Debitor non præſumitur velle ſolutionem debiti facere ante tempus ſibi conceſſum ad ſoluendum.*

D E C I S I O CCCXXXV.

PRætendente Dorothea tanquam vocata ad fideicommiſſum immiſſionem ſuper prædio cum domo, & Columbario, dedi dubium, an ipſi illa eſſet concedenda? In cuius propoſitione 30. Ianuarij præteriti informantes exaduerſo opponebant Siluagiam habuiſſe dictum prædium in ſolutionem dotis ſibi promiſſæ per d. Equitem Ioannem fideicommittentem, & ideò illud non cadere ſub fideicommiſſo, à quo in primis deduci debet æs alienum teſtatoris. 1

Et pro parte Dorotheæ replicabatur Siluagiam fuiſſe de dote aliundè ſatisfactam, quia dos ipſi promiſſa per Equitem fuit florenorum 6000. ſoluendorum pro medietate in vita in duabus pagħis, & pro alia medietate poſt mortem.

Pro ſolutione florenorum 3000. in vita dicebatur Equitem in ſolutum dediſſe quendam cenſum florenorum 1500. quem habebat cum Iuliano Rogerio, & alios florenos 1500. depoſuiſſe parte citata in banco DD. de Cittadanis; pro reliquis verò florenis 3000. dicebatur aſſignaſſe alios duos cenſus, vnum florenorum 800. alterum florenorum 300. necnon ſoluiſſe florenos 400. in contanti. Item alios florenos 252. pro pretio quinque poſſeſſionum emptarum per Io. Baptiſtam maritum Siluagiæ à Firmana, ac vlteriùs alios florenos 648. prætendunt Io. Baptiſtam habuiſſe in multis fructibus, animalibus, & mobilibus, quæ ad eius manus deuenerunt de hæreditate Equitis Ioannis. Et pro iuſtificatione præmiſſorum allegabant deciſionem factam in hac cauſa 28. Maij 1607. coram me.

Verùm quia informantes pro Siluagiæ hæredibus reſpondebant dictam deciſionem non ſubſiſtere in facto, & à veritate ſupradicti calculi pendet reſolutio dicti dubij; ideò Domini ordinarunt, vt videretur, an quantitas, ſuper qua fuit adiudicata poſſeſſio Siluagiæ, ſit aliundè ſolu-

ta,

ta, ſuper quo hodie propoſito dubio Domini negatiuè reſponderunt.

Nam prima partita florenorum 1500. in cenſu cum Rogerio non eſt apponenda in calculo, quia dictus cenſus fuit poſteà aſſignatus pro parte pretij poſſeſſionum emptarum à Ioan. Baptiſta marito Siluagiæ, vt patet ex ipſo inſtrumento emptionis, & ex quietantia facta per Firmanam venditricem. Vnde ſi in calculo ponuntur dictæ poſſeſſiones, non videtur numerandum etiam pretium, ex quo fuerunt emptæ, ne idem bis numeretur.

1 Alia verò partita florenorum 1500. depoſitatorum, multò minus videtur ponenda in calculo, quia ex illis fuerunt ſoluti 400. in contantis Io. Baptiſtæ, & reliqui inueſtiti in duobus cenſibus, vno florenorum 800. altero 300. de quibus in eodem calculo, vt dicunt ipſi teſtes inſtrumentarij in ſummario hæredum Siluagiæ *num.* 2. & patet etiam ex verbis inſtrumentorum, in quibus Eques declarat emere cenſus ex pecunijs dotalibus, quas neceſſariò dicendum eſt fuiſſe iſtas depoſitatas, cùm tunc aliæ non extarent, ad tradita per Pariſ. *conſ.* 141. *num.* 6. *lib.* 4. præſertim cùm fuerint depoſitatæ ad effectum, vt inueſtirentur, Rota Ianuen. 91. *num.* 4. Menoch. *de arbitr. caſu* 432. *num.* 28. Seraphin. *deciſ.* 1093. *num.* 7. & dicti cenſus vnà cum flor. 400. in contanti ſolutis correſpondent ſummæ depoſitatæ, Bart. *in l. triticum num.* 3. & ibi Iaſ. *num.* 8. *ff. de verbor. oblig.* Seraphin. *dict. deciſ.* 1093. *num.* 3. & fuit dictum in Romana pecuniaria de Aſtallis 1. Februarij 1613. coram R. P. Domino meo Decano.

2 Idem etiam colligitur ex vicinitate temporis, cùm poſt quatuor menſes à die facti depoſiti, & in termino ſeptem dierum, fuerunt dicti cenſus empti, & flor. 400. ſoluti, Anchar. *conſ.* 434. *num.* 3. Crauett. *conſ.* 153. *num.* 8. Seraph. *deciſ.* 610. *num.* 7.

3 Et ex inueriſimilitudine quæ oritur, quòd Eques qui in vita tenebatur ſoluere tantùm flor. 3000. quos iam ſoluerat, voluerit etiam ſoluere intempeſtiuè, & ante tempus alios flor. 1500. qui non erant niſi poſt mortem ſuam ſoluendi, vt fuit dictum in vna Romana fructuum cenſus 28. Aprilis 1610. coram Illuſtriſſimo Cardinale Lancellotto, & in allegata Romana pecuniaria de Aſtallis.

Quo verò ad vltimam partitam flor. 648. de quibus prætenditur Ioann. Baptiſtam maritum Siluagiæ præſumi ſatisfactum ex bonis, & alijs, quæ de hæreditate Equitis Ioannis ad ipſius manus peruenerunt, viſum fuit Dominis dictam præſumptionem non intrare in præiudicium Siluagiæ, quæ erat creditrix dotis, & cui erat ſoluenda, non autem Io. Baptiſtæ.

Ex quibus videtur dictas tres partitas non eſſe ponendas ad computationem dotis, & conſequenter illis demptis, apparet quantitatem, ſuper qua fuit adiudicata poſſeſſio Siluagiæ, non fuiſſe illi aliundè ſolutam.

Et ita concluſum, &c.

R. P. D. COCCINO DECANO.

Cæſarauguſtana Parochialis de Maella.

Lunæ 14. *Nouembris* 1616.

ARGVMENTVM.

Regula octaua an comprehendat beneficia iuriſpatronatus ex priuilegio, & an quaſi poſſeſſio præſentandi in dd. beneficijs operetur aliquid in præiudicium Papæ, vel Ordinarij.

SVMMARIVM.

1 *Menſis Octobris eſt vnus de menſibus reſeruatis Papæ vigore regulæ octaua: Epiſcopo autem gaudente alternatiua efficitur menſis Ordinarij.*

Regula octaua comprehendit omnia beneficia, & tollit conſuetudines etiam immemorabiles, & indulta, ac priuilegia Apoſtolica tam ſuper optione præbendarum, quàm ſuper diſpoſitione beneficiorum, etiam quòd priuilegia continerent quòd nunquam ſub reſeruationibus comprehenderentur, cùm regula habeat clauſulas derogatoriarum derogatorias, ibid.

Regula octaua comprehendit beneficia iuriſpatronatus in priuilegio, ibid.

2 *Iuſpatronatus conceſſum ante 40. annos poſt confirmationem Conc. Trid. poteſt per ordinarium reuideri; interim tamen patronus eſt in ſua quaſi poſſeſſione præſentandi manutenendus.*

3 *Declara vt patronus ſit manutenendus in ſua quaſi poſſeſſione præſentandi reſpectu Ordinarij; ſecus reſpectu reſeruationis Papæ inducta per regulam octauam.*

Regula octaua propter decretum irritans in ea appoſitum tollit quaſi poſſeſſionem præſentandi, & omnia quæ poſſunt impedire reſeruationem, ibid.

Alternatiua non capit beneficia, quæ non ſint liberæ collationis Ordinarij, ibid. vbi quòd ideò non capit beneficia iuriſpatronatus ex priuilegio.

DECISIO CCCXXXVI.

Hæc Parochialis vacauit in menſe Octobri, qui eſt vnus de octo menſibus, vigore regulæ 8. Papæ reſeruatus, Epiſcopo autem gaudente alternatiua, eſt Ordinarij, & cùm dicta Parochialis ſit de iurepatronatus laicorum, ex priuilegio Iulij II. conceſſo, ex augmento dotis, & reualidato per Paulum III. aduerſus regulam Adriani VI. Ideò dubitaui an conſtaret de reſeruatione dictæ Parochialis? & Domini affirmatiuè reſponderunt, regula enim octaua in ſua reſeruatione comprehendit omnia beneficia, & tollit conſuetudines etiam immemorabiles, & priuilegia, & indulta Apoſtolica, nedum ſuper optione præbendarum, verùm etiam ſuper diſpoſitione beneficiorum, etiam quòd prædicta priuilegia, & indulta continerent, quòd nunquam ſub dd. reſeruationibus comprehenderentur, vt ſunt verba clara regulæ, & dicit ibidem Modern. gloſſator *gloſſ.* 35. *per totam*, & præſertim *num.* 24. & 30. & ita fuit reſolutum in cauſa Caſalen. Canonicatus 19. Ianuarij 1604. coram bon. mem. Litta. Quare cùm dicta Parochialis ſit de iurepatronatus, ex priuilegio comprehenditur ſub dicta regula, quæ tollit priuilegia, & indulta, vt fuit reſolutum in cauſa Compſana iuriſpatronatus 23. Ianuarij, & 3. Decembris 1604. coram bon. mem. Alexandro Litta. Neque ſunt examinandę clauſulæ priuilegij, cùm regula octaua habeat derogatorias derogatoriarum, etiam quòd fuerit dictum, quòd beneficia nunquam ſub reſeruationibus Apoſtolicis comprehenderentur, vt fuit conſideratum in allegata cauſa Compſana, & dicit Modern. gloſſator *gloſſ.* 36. *per totam*. 1

Neque obſtat, quòd Epiſcopus gaudeat alternatiua, & ideò menſis Octobris eſt Ordinarij. Vnde cùm patroni ſint in quaſi poſſeſſione præſentandi, licèt iuſpatronatus poſſit per Ordinarium reuideri, cùm ſit conceſſum ante 40. annos poſt confirmationem Concilij, vt *in c.* 9. *de reform. ſeſſ.* 25. Interim tamen patroni ſunt manutenendi in ſua quaſi poſſeſſione præſentandi, vt cenſuit Congregatio Illuſtriſſimorum Interpretum, vnde ceſſat reſeruatio. 2

Nam fuit reſponſum prædicta non facere, quia procederent, ſi hæc Parochialis caderet ſub alternatiua Ordinarij, ſed cùm non cadat, & collatio ſpectet ad Papam, quaſi poſſeſſio præſentandi non ſuffragatur aduerſus regulam octauam Cancellariæ, propter decretum irritans in ea appoſitum, quod tollit omnia, quæ poſſent impedire reſeruationem, Modern. gloſſator *reg.* 8. *quæſt.* 67. *nu.* 12. & *ſeqq.* & in puncto fuit reſolutum coram me, in cauſa Barchinonen. Prioratus 11. Maij 1600. & aliàs ſæpiùs. Quòd autem non cadat ſub alternatiua Ordinarij, ſatis patet, quia in regula ab alternatiua excipiuntur beneficia, quæ non ſunt liberæ Collationis Epiſcopi, vt ſunt verba clara regulæ, & dicit Modern. gloſſator *gloſſ.* 45. *num.* 1. qualis eſt iſta Parochialis ſtante iurepatronatus, ex priuilegio, quia donec reuidetur iuſpatronatus, poſſeſſores ſunt manutenen. in quaſi poſſeſſione præſentandi, cùm priuilegium ſit conceſſum per 40. annos ante confirmationem Concilij, quod operatur reſpectu Ordinarij, ſecus autem reſpectu reſeruationis Papæ, vt ſuprà dictum eſt. 3

Et ita concluſum conſtare de reſeruatione.

R.P.D.

R. P. D. SACRATO,

Poſteà S. R. E. Cardinale.

Valliſoletana Archidiaconatus.

Mercurij 16. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Beneficia plura incompatibilia quis retinere non poteſt, niſi ex diſpenſatione Papæ, & quando Papa ſuper hoc diſpenſaſſe dicatur, & de validitate diſpenſationis.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia plura incompatibilia quis habere non poteſt.*
Beneficia plura incompatibilia quis habere poteſt ex diſpenſatione Papæ, ibid.
Beneficia plura incompatibilia habere poteſt quis ex diſpenſatione Papæ, eo ipſo quod Papa diſpenſat, quem non debere reſidere in Eccleſia, de qua quis ſecundo loco eſt prouiſus, & quod illius Eccleſiæ fructus percipere poſſet, num. 1. & 2.
2 *Minor à Papa diſpenſatus, vt poſſit habere Parochialem, cenſetur etiam diſpenſatus, vt non promoueatur intra annum.*
Diſpoſitio strictè intelligenda extenditur ad concessa inſeparabilia, num. 1.
Connexorum inſeparabilium extenſio facienda eſt de vno ad alium, ibid.
3 *Diſpenſatio retinendi plura beneficia incompatibilia intelligenda eſt, ſi primum beneficium fuerit legitimè collatum.*

DECISIO CCCXXXVII.

1 DVbitaui an gratia Didaci eſſet iuſtificata, & difficultas fuit reſtricta ad id, an Archidiaconatus vacaret per aſſecutionem Abbatiæ incompatibilis, iuxta terminos *cap. referente, & cap. preterea, & cap. de multa, de preb. cap. quia nonnulli, de Cler. non reſiden. extrauag. execrabilis, §. qui vero, de præb.* Conc. Trid. *ſeſſ. 7. cap. 4.* Staphil. *de litteris gratiæ, tit. de varijs modis vacat. §. tertius vacationis modus num. 1. & per totum, & in reg. 57. Cancellariæ;* & Domini negatiuè reſoluerunt, ex quo Paulus III. in limine erectionis dictæ Abbatiæ conceſſit, quòd Abbates, & Canonici, & alij in dicta Eccleſia reſidentes poſſint percipere cum integritate omnes, & ſingulos fructus, diſtributionibus quotidianis exceptis, quorumcumque beneficiorum, cum cura, & ſine cura, etiam ex ſtatuto, vel fundatione, aut aliàs perſonalem reſidentiam requirentium, quæ in quibuſuis Eccleſijs, ſiue locis obtinuerint, etiamſi Canonicatus, & præbendæ, dignitates, perſonatus, &c. in Cathedrali etiam Metropolitana, ſeu Collegiatis Pontificales maiores, ſeu Collegiatis Eccleſijs principales, aut aliàs qualitercumque fuerint, quos perciperent ſi in eiſdem locis reſiderent perſonaliter, itaut ad reſidendum in eiſdem Eccleſijs minimè teneantur, nec compelli poſſint; quare cùm ſit conceſſa perceptio fructuum in alijs Eccleſijs abſque negligentia, perneceſſe videtur conceſſa etiam retentio: nam etſi diſpoſitio ſtrictè ſit intelligenda, nihilominus extenditur ad inſeparabiliter connexa, ne ſuo effectu fruſtretur, qualis eſt retentio beneficiorum incompatibilium, aliàs fruſtraretur diſpenſatio circa perceptionem fructuum, vt videtur in terminis gloſſ. *in verb. retinere, in cap. non poteſt, de præbend. in 6.* & gloſſ. *in cap. ſi quis in Clero, in verb. ſolemnitatib. 7. quæſt. 1.* vbi Archid. in fine, quam communiter eſſe receptam dicit Sayr. *in theſauro caſuum lib. 7. cap. fin. num. 14. & 21.* gloſſ. *in cap. quia tantum, in verb. plures,* vbi Abb. *num. 4. de præbend.* Rip. *in cap. ad aures num. 43. de reſcript.* Felin. *in cap. At ſi Clerici, §. de adulterijs num. 17. de iudic. & in cap. fin. num. 8. de ſimon. & in cap. poſtulaſti num. 18. de reſcript.* Prob. ad Monach. *cap. vnico num. 10. de ætat. & qualit. ordinand.* Iaſ. *in l. beneficium num. 55. ff. de conſtit.* Euerard. *loco à ratione legis larga num. 36. fall. 11.* Gamb. *de legibus lib. 10. num 230.* Angel. *verſ. diſpenſatio num. 9.* Silueſt. *quæſt. 5. num. 9.* Mandoſ. *reg. 20. quæſt. 7. num. 7.* Rot. *deciſ. 765. num. 7. part. 1.* & latè Sanchez *de matrim. lib. 8. diſput. 1. num. 19.* & ceſſat omnis difficultas ex illis verbis, ita vt ad reſidentiam minimè teneantur, nec compelli poſſint, quare Papa expreſsè cenſetur eos liberaſſe à reſidentia, Bald. *in l. eam quam nu. 37. C. de fideicomm.* Surd. *conſ. 308. n. 40.* vbi alios allegat.

Neque obſtat, quòd aliud ſit indulgere, vt quis reſidendo in vna Eccleſia percipiat fructus dignitatis alterius, 2
aliud verò quòd poſſit duo incompatibilia retinere, quia in iſto caſu tenetur reſidere in Eccleſia digniori, Hoied. *de incompat. benefic. par. 1. cap. 17. num. 29.* per dictam gloſſ. *in cap. non poteſt,* & ibi Franc. *in §. illud num. 5.* vnde requirebatur duplex diſpenſatio: nam fuit reſponſum obiectum in ſe verum eſſe, ſed non applicari: nam eo ipſo quòd Papa concedit, quòd fructus etiam dignitatis percipi poſſint, eo ipſo cenſetur conceſſiſſe quòd non reſideat in dicta dignitate, & ſic eo ipſo concedit duplicem diſpenſationem, quia diſpenſatio ſuper non reſidentia eſt inſeparabilis à diſpenſatione ſuper perceptione fructuum, abſque eo quòd quis non reſideat, per ſupradicta; hinc videmus quòd ſi diſpenſetur cum minore, vt poſſit habere Parochialem, cenſetur etiam diſpenſatum, vt non promoueatur inter annum, quia vna ſine alia ſuſtineri non poteſt, Abb. *in d. cap. cùm in cunctis, §. cùm verò n. 9. de elect.* Sanch. & Sayr. *locis citatis,* vbi alios allegant, & ceſſat omnis difficultas, quia vt dictum eſt, Papa diſpenſauit circa perceptionem fructuum, perindè ac ſi reſiderent, itaut ad reſidentiam non teneantur: vnde manifeſtiſſimè apparet quòd diſpenſauit ſuper vtroque, per verba illa, itaut vt ad reſidentiam minimè teneantur, Bald. & Surd. *locis ſuprà allegatis.*

Minùs etiam facit, quòd dictum indultum Apoſtolicum debet intelligi, ſi alias dignitates, & Canonicatus 3
cum diſpenſatione obtinerentur, per text. *in cap. ſi gratioſe, de reſcript. in 6.* Nam fuit reſponſum quòd text. ille diſponit quod quando datur retentio alicuius beneficij cum alio, intelligitur quatenus illud beneficium legitimè obtineatur, quod eſt veriſſimum, & ita in caſu noſtro eſt intelligendum indultum Apoſtolicum, ſcilicet quatenus dignitates, & Canonicatus legitimè fuerint collata, non autem quatenus eſſent collata cum diſpenſatione, quòd poſſent retineri cum Abbatia, quia aliàs indultum eſſet de vento, & deſtruerentur verba prædicta, quæ ſatis clara ſunt.

Et ita concluſum gratiam non eſſe iuſtificatam.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Anconitana bonorum.

Die 16. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Habetur in ſummario num. 1.

SVMMARIVM.

1 *Donatio ſi facta ſit cum certis pactis, ſi donatarius non acceptauerit cum illis pactis, non poteſt agere vigore donationis ex defectu implementi.*
2 *Contractus cenſetur reſolutus ob non implementum, ſtante pacto reſolutiuo, & clauſula,* non aliàs, aliter, nec alio modo.
Clauſula, non aliàs, aliter, nec alio modo, *in donatione appoſita operatur, vt dominium rèi donatæ retro transferatur in donantem, ibid.*
3 Quomodolibet *dictio, ſignificat quemcumque modum, qui excogitari poſſit.*
4 *Releuatio indemnitatis plus importat, quàm ſimplex accollatio debitorum, quia extenditur etiam ad moleſtias iniuſtè, & de facto illatas.*
5 *Verba generalia non debent reſtringi.*

DECISIO CCCXXXVIII.

FVit in hac cauſa 4. Iulij 1614. reſolutum ſententiam de partibus ad fauorem DD. de Triumphis latam eſſe confirmandam, cui deciſioni non acquieſcente D. Paſſaro, cauſam ſuper eiſdem propoſui. Et Domini in deciſis ſtandum dixere.

Placuit enim primum, & præcipuum fundamentum 1
dictæ

dictæ deciſionis, nempè quòd cùm Paſſari non acceptauerint donationem eo modo, & illis pactis, quibus ſibi facta fuit, non poſſint agere vigore dictæ donationis, quam ipſi non adimpleuerunt, *leg. Iulianus*, §. *offerri*, *ff. de action. empt.*

2 Et dicta donatio ob non implementum cenſeatur reſoluta ſtante expreſſo pacto reſolutiuo, cum clauſula *non aliàs, aliter, nec alio modo*, quæ operatur, vt dominium rei donatæ retrò transferatur in donantem, Dec. *conſil.* 187. *n.* 4. Rolan. *conſil.* 369. *n.* 26. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 4. *tit.* 30. *n.* 31. *verſic. neque obſtat.*

Quòd autem acceptatio non ſit facta iuxta formam donationis, apparet ex eo, quia in donatione fuit expreſſe cautum, vt donatarij deberent in ſeipſos ſuſcipere omne onus, commodum & incommodum ex dictis bonis, vt ſuprà, donatis proueniens, per quæ verba videtur voluiſſe donator grauare donatarios ad quamcumque moleſtiam, quæ quomodocumque, & pro qualibet ſumma poſſet inferri occaſione dictorum bonorum donatorum.

3 Illa enim dictio generalis *quomodolibet*, ſignificat quemcumque modum, qui excogitari poſſit, Ioann. Andr. *in cap. indemnitatibus ſub numer.* 1. *de electione in* 6. Gozad. *conſ.* 14. *num.* 22. Rot. *deciſ.* 505. *numer.* 19. *part.* 1. Donatarij verò in acceptatione donationis declararunt ſe velle teneri tantùm pro viribus & valore bonorum donatorum, non autem de proprio, nec in plus, & ſic non videntur acceptaſſe omne incommodum, quod ex dictis bonis prouenire poſſet.

4 Item donator voluit quòd promitterent donatarij in forma Cameræ releuare indemnem ipſum & D. Maſſerium, de qua tamen releuatione nullum verbum in acceptatione, quæ tamen erat neceſſaria, cùm plus importet, quàm ſimplex accollatio debitorum facta per donatarios, & extendatur etiam ad moleſtias iniuſtè & de facto ſibi illatas occaſione dd. bonorum, Surd. *conſil.* 150. *num.* 9. & *conſil.* 345. *n.* 24.

Quibus non obſtat quòd cùm donator aſſeruit bona donata ad ſe pleno iure ſpectare, non videatur cogitaſſe quòd illa per hypothecariam auocari poſſent, Rot. *deciſ.* 233. *num.* 3. *part.* 2. & conſequenter circa illa dicendum ſit non habuiſſe intentionem vt donatarij ſe de proprio obligarent. Quia huiuſmodi intellectus repugnat claræ menti donantis, qui expreſsè non ſolùm omne onus & incommodum dictorum bonorum in donatarios transferre, ſed etiam ab eis omninò indemnis & penitus ſine damno releuari voluit, quòd fieri non poſſet niſi in caſu quo bona auocarentur, donatarij etiam de proprio tenerentur.

5 Et ex hoc intellectu nimis reſtringerentur prædicta verba generalia in præiudicium donatoris, quod non eſt ferendum, ad trad. per Crauett. *conſil.* 245. *n.* 10.

6 Minus obſtat, quòd Triumphi tamquam tertij non poſſint dare de hoc non implemento, quia cùm in caſu non implementi fuerit appoſitum pactum reſolutiuum, cum expreſſa declaratione, quòd donatio haberetur pro non facta, poteſt quilibet etiam tertius allegare nullitatem dictæ donationis tamquam excluſiuam donationis agentis, Surd. *deciſ.* 105. *num.* 15. & *ſeq.* præſertim ſi is, qui opponit, ſit reus, & poſſeſſor, Surd. *deciſ.* 144. *n.* 19. Menoch. *de adipiſcen. remed.* 4. *n.* 595.

Ex quibus cùm appareat Paſſaros non poſſe agere ex dicta donatione, & hanc exceptionem poſſe opponi per Triumphos reos & poſſeſſores, viſum fuit Dominis non eſſe neceſſarium diſcutere alia fundamenta deciſionis circa creditum dictorum de Triumphis, & quo iure retineant poſſeſſiones de quibus agitur.

Et ideò his omiſſis Domini ex dicto primo capite in deciſis ſteterunt, &c.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Neapolitana iuris conferendi.

Mercurij 16. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Mandatum ſpeciale requiritur ad capiendam poſſeſſionem, & debet capi in ipſo loco, qui poſſidere debet.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio probatur per inſtrumentum adeptionis illius, alio non exiſtente in poſſeſſione, maximè iuncta perceptione fructuum.*

2 *Poſſeſſio capta per Procuratorem, de cuius mandato ſpeciali non conſtat, non ſuffragatur.*

Mandatum ſpeciale requiritur ad capiendam poſſeſſionem, ibid.

3 *Tranſumptum non meretur fidem ſi fuerit extractum lite pendente, non citata parte, & à Notario, qui non fuit de eo rogatus.*

4 *Poſſeſſio Eccleſiæ capienda eſt in ipſa Eccleſia, & non in alio loco.*

DECISIO CCCXXXIX.

ALexandro dandum eſſe mandatum de manutenendo Domini reſoluerunt, cùm de eius poſſeſſione de tempore motæ litis conſtet ex publico inſtrumento adeptionis illius, quod non alio exiſtente in poſſeſſione probat, Ceſ. de Graſſ. *deciſ.* 5. *in princ. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Rot. *deciſ.* 506. *num.* 1. *part.* 1. Honded. *conſil.* 86. *num.* 29. *lib.* 2. iuncta præſertim perceptione fructuum, Natt. *conſil.* 292. *numer.* 2. Pariſ. *conſil.* 107. *numer.* 22. Menoch. *de retinen. remed.* 3. *n.* 564. 1

Non obſtat anterior poſſeſſio Marcelli, quia non ſuffragatur ex quo fuit capta à Procuratore, de cuius ſpeciali mandato non conſtat, deciſ. Peruſin. 29. *num.* 4. Surd. *conſil.* 160. *num.* 23. 2

Nam licèt exhibeatur quoddam tranſumptum dicti mandati, tamen viſum fuit non eſſe habendum in conſideratione, cùm fuerit extractum lite pendente abſque citatione partis, & à Notario, qui de illo non fuit rogatus, Rot. *deciſ.* 1. *de fid. inſtrum. in nouis*, Menoch. *conſ.* 732. *n.* 6. & fuit dictum in vna Vlixbonen. Prioratus 14. Martij 1611. coram R. Damaſceno. 3

Vltra quòd poſſeſſio Marcelli reſpectu Eccleſiæ ſanctæ Mariæ ad Mare ex alio non ſuffragatur, nempè quia non fuit capta in ipſa Eccleſia ſanctæ Mariæ, prout requiritur, Couar. *var. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 13. Gomez. *in l.* 45. *Taur. n.* 39. ſed in loco diuerſo, nempè in quadam Capella exiſtente in Eccleſia SS. Petri & Sebaſtiani, in qua dicitur ſituatam eſſe Rectoriam dictæ Eccleſiæ ſanctæ Mariæ, ob profanationem illius; de qua tamen profanatione, & translatione Rectoriæ tantum abeſt quòd conſtet, vt imò idem Procurator Marcelli die 25. Octobris de nouo poſſeſſionem ceperit in ipſa Eccleſia ſanctæ Mariæ, quæ tamen vltima poſſeſſio cùm ſit poſterior illa Alexandri, quæ fuit capta die 5. eiuſdem menſis, non eſt manutenibilis. 4

Cætera verò quæ dicuntur de iure conferendi competenti Monialibus, vel Ordinario, reſpiciunt petitorium; ideò illis omiſſis pro manutentione Alexandri fuit reſolutum, ex ſupradictis, &c.

R. P. D. CAVALERIO,

Deinde S. R. E. Cardinale.

Marianen. ſeu Alerien. vnionis.

Mercurij 16. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

De effectuatione vnionis Eccleſiarum, quando & ex quibus probata cenſeatur.

SVMMARIVM.

1 *Citatio populo, & communitati facienda quomodo fieri, & exequi debeat.*

2 *Papa non præſumitur voluiſſe tollere vnionem Eccleſiarum legitimè factam ex cauſa neceſſaria.*

Beneficia vnita non vacant, nec conferuntur, ibid. in fin.

3 *Vnionis effectuatio ſi non probatur, non cenſetur reuocata per regulas reuocatorias vnionum.*

Poſſeſſionis continuatio præſumitur, niſi doceatur de interruptione, ibid.

4 *Vnionis effectuatio in vna ex Eccleſijs vnitis, cenſetur eadem effectuatio etiam in alijs Eccleſijs ſimul vnitis.*

5 *Vnionis effectuatio numquid probata cenſetur per ſolutionem quindennij.*

6 *Vnionis effectuatio probata cenſetur per deputationes Capellanorum.*

Poſſeſſionis extremis probatis, præſumitur poſſeſſio de medio tempore, ibid. in fin. &c.

DECISIO CCCXL.

1 QVoniam deciſio vltima in hac cauſa coram me die 18. Decembris præteriti, in qua reſolutum fuerat ſententiam Rotalem eſſe affirmandam, falſa fuerat, vna tantùm parte informante; volui iterùm partem audire ſuper iiſdem, & cauſam propoſita die 29. Februarij præteriti, Domini concordabant ſuper validitate d. ſententiæ, & dum opponebatur de effectu legitimæ citationis populi, & communitatis iuxta formam traditam à gloſ. *in cap. ſi capitulo, in verb. factam, de conceſſ. præb.* placebat reſponſio quòd hic populus erat campeſtris, & ruralis, nec ſolitus ad certum locum congregari, ſed tantummodo conuenire ad Eccleſiam ad audiendum Miſſas, quo in loco fuit executa citatio, & oſtenſa ab Eccleſia exeuntibus, & demum affixa ad eiuſdem Eccleſiæ valuas, quod videbatur ſufficere, cùm non potuerit ſeruari forma, de qua in d. gloſ. ex traditis per Bart. *in extrauag. ad reprimendum, in verb. citatum in fin. verſ. poſſet etiam dici*, vbi quod ſufficit Nuncium per terram clamare quòd ipſe de ordine tale iudicis citat vniuerſitatem, & vbi eſt multitudo populi, ſufficit citatio per affixionem ad valuas, tenuit alias Rota coram Tholomeo *deciſ. 1057. part. 3. diuerſ.*

2 Firmata validitate minus Domini cenſuerunt obſtare ea, quæ ſuper iniuſtitia prætenſa deducebantur, dum dicebatur non potuiſſe per ſententiam canonizari vnionem huius Eccleſiæ factam per Paulum Tertium fel. record. huic monaſterio Carthuſiæ, ſtante vnione nouiſſima facta de hac eadem Clementem VIII. fel. mem. Parochiali S. Quirici, & licèt in deciſionibus coram R. D. meo Decano reſponderetur hanc vltimam vnionem non potuiſſe præiudicare monaſterio, quia Papa non habuerat ſcientiam primæ vnionis; replicabatur tamen probari quòd Papa notitiam habuit, ex eo quòd in vnione Clementis dicitur collationem huius Eccleſiæ, cùm pro tempore vacat, ſpectare ad Priorem & Conuentum monaſterij Carthuſiæ, ex quibus verbis apparebat Papam habuiſſe notitiam iuris monaſterij ſuper hoc beneficio, quod ius nullum aliud erat, quàm illud proueniens ex vnione Pauli Tertij, & nihilominus voluiſſe illud vnire Eccleſiæ S. Quirici; ſed reſponſum fuit hanc implicitam mentionem vnionis non ſufficere ad effectum, vt Papa voluerit illam tollere per vnionem ſubſequentem, quia cùm vnio legitimè facta contineat cauſam neceſſariam, non eſt veriſimile Papam voluiſſe eam tollere, niſi id expreſſe egiſſet, vt dicit Rota *in deciſ. 3. de rerum permut. in antiq.* allegata in 2. *deciſ.* R. D. Decani, & hoc eo magis, quia de iure monaſterij, vt dictum eſt, fit mentio in narratiua, quòd collatio dicti beneficij, cùm pro tempore vacat, ſpectet ad monaſterium, quæ narratiua repugnat vnioni, quia beneficia vnita non vacant, nec conferuntur, ex tradit. per Moder. *ſup. reg. 8. gloſſ. 5. §. 7. n. 7. & 20.*

3 Multa etiam pro parte Simonis allegabantur, quæ Dominis viſa fuerunt tolli per reſponſiones datas pro parte Monachorum. Verùm tota difficultas videbatur conſiſtere circa ea, quæ adducebantur contra effectuationem vnionis Pauli Tertij, ſuper qua Domini voluerunt, vt ſtrictè videretur: vnde cauſa rurſus per me propoſita, fuit iuxta ordinem datum informatum ſtrictè ſuper tali effectuatione vnionis, quæ fuit facta per D. Pontificem de anno 1538. de hac Eccleſia S. Suſannæ, & alijs parochialibus monaſterio Carthuſiæ SS. Mariæ & Ioannis Euangeliſtæ Vallis Gratioſæ Calcis Piſanæ diœceſis; effectus autem huius inſpectionis erat, quia ſi non probatur effectuatio, vnio cenſebatur reuocata per regulas reuocatorias vnionum factas per Iulium Tertium, & alios ſequentes Pontifices. Cauſa igitur maturè diſcuſſa, Domini ſatis cenſuerunt conſtare de effectuatione, quia hæc Eccleſia etiam ante vnionem Pauli Tertij fuerat vnita monaſterio inſulæ Gorgonæ Ordinis S. Benedicti per Innocentium IV. fel. mem. vt oſtendebatur ex eius Bulla ſub dato Peruſiæ de anno 1251. quod monaſterium fuit poſtea ſuppoſitum, & cum omnibus iuribus, & pertinentijs donatum Carthuſianis à Gregorio XI. & demum idem monaſterium Gorgonæ fuit vnitum, vel tranſlatum in monaſterium SS. Mariæ, & Ioannis Euangeliſtæ Carthuſianorum, quod hodie eſt in cauſa à Martino V. vt ex litteris Apoſtolicis in actis exhibitis apparet. Dabantur inſuper deputationes Capellanorum factæ in hac Eccleſia, vna de anno 1400. & ſic ante d. vnionem Martini V. à Priore, & Monachis Carthuſiæ; altera verò de anno 1507. per eoſdem, cum reſeruatione vndecim ducatorum pro monaſterio, ex quibus Domini dicebant ſequi, vt quando poſteà Paulus Tertius de nouo dd. Eccleſias vniuit monaſterio, vnio eo faciliùs præſumatur effectuata ſtatim, quia cùm antea dd. Eccleſiæ poſſiderentur à monaſterio, præſumitur continuatio poſſeſſionis, niſi doceatur de interruptione, *l. 2.* vbi gloſ. & DD. *ff. de acquir. poſſ.* tenuit Rota in vna Romana Palatij 10. Octobris 1578. coram bon. mem. Cantuccio, quæ eſt deciſio 80. inter *impreſſ. diuerſ. part. 2.* hoc autem eo magis videbatur procedere, quia in d. vnione Pauli narratis præcedentibus vnionibus conceditur facultas Monachis continuandi poſſeſſionem, & de nouo apprehendendi, & perpetuò retinendi. Accedebat quod eadem vnio Pauli non fuit de beneficijs ab alio poſſeſſis, quando vacarent per ceſſum, vel deceſſum, ſed de beneficijs ab ipſo monaſterio iam poſſeſſis, & propterea vnio ſtatim dicitur effectum ſortita, & conſequenter non cadit ſub regula reuocatoria, Guid. Pap. *conſ. 134. n. 5. & ſeqq.* & poſt eum Boer. *deciſ. 346. n. 2.*

4 Satis etiam de tali effectuatione Domini putauerunt apparere, quia viuente eodem Paulo Tertio, de anno ſequenti 1539. Abbas & Monachi Carthuſien. conceſſerunt in iuſpatronatus Eccleſiam ſanctæ Reparatæ, quæ eſt vna de dictis Eccleſijs vnitis, cum confirmatione Apoſtolica: vnde cùm appareat vnionis effectuatio in vna ex Eccleſijs vnitis, vtique cenſetur eadem effectuatio, etiam in alijs Eccleſijs ſimul vnitis ad effectum euitandi regulam reuocatoriam, Garz. *de benefic. part. 12. cap. 2. de vnion. n. 294.* & fuit dictum in Mediolanen. Canonicatus 18. Decembris 1587. coram bon. mem. Orioleñ. & in Gerundeñ. vnionis 16. Decembris 1613. coram R. P. D. meo Veroſpio.

5 Tandem videbatur tolli omne dubium ex ſolutione quindennij facta de anno 1554. pro his Eccleſijs vnitis, cum expreſſione, quòd valor illarum non excedebat ducatos 30. auri, & quòd quindennium finierat die 18. Iunij 1553. prout fuerat expreſſum in vnione, & tempus in totum correſpondet datæ litterarum vnionis ſub 16. Kal. Iulij 1538. quia eo tempore finiebat quindennium perfectum, & hinc colligebatur vnionem fuiſſe factam, non tamquam de pluribus Eccleſijs ſeparatis, & ideò ex effectuatione vnius non poſſe ad alterius effectuationem inferri, quia apparebat contrarium, videlicet omnes dd. Eccleſias fuiſſe vnitas tamquam vnum corpus ſub vnica expreſſione valoris in totum ducatorum 30. auri, quod poſtea clariùs apparuit ex obſeruantia ſolutionis quindennij ad dictam rationem.

6 Non videbatur refragari quòd hæc ſolutio non fuerit facta viuente Paulo Tertio, quia quindennium ſuo tempore non erat finitum, cùm ipſe deceſſiſſet de anno 1549. Accedebant præmiſſis ſolutio alterius quindennij de anno 1603. pro iiſdem Eccleſijs vnitis, & deputationes continuatæ Capellanorum factæ per eoſdem Monachos ab anno 1570. vſque ad tempus motæ litis, quæ coniunctæ cum deputationibus factis ante vnionem Pauli Tertij faciunt præſumi effectuationem medij temporis, cùm probatis extremis media præſumantur ad quemcumque effectum, vt in Bonoñ. iuriſpatronatus 29. Martij 1574. coram Orioleñ. relata inter impreſſas *diuerſ. 598. part. 1. n. 9.* Neque oſtenſus fuit ſtatus contrarius ante d. annum 1570. & poſt vnionem Paulij Tertij.

Ex quibus Domini ſatis conſtare putauerunt de effectuatione d. vnionis, & ideò reſoluerunt ſtandum eſſe in deciſis, &c.

R. P. D.

Digitized by Google

R. P. D. V B A L D O.

Turritana computorum.

Mercurij 16. Nouembris 1616.

A R G V M E N T V M.

Correſpectiuitas inducta cenſetur ex eo, quòd plura inſimul in eodem inſtrumento poſita ſint.

S V M M A R I V M.

1 *Correſpectiuitas cenſetur eſſe, quando plura continentur in eodem inſtrumento.*

2 *Veriſimile quod non eſt, habet falſitatis imaginem.*

D E C I S I O CCCXLI.

1 FVit reſponſum pro informante, videlicet non conſtare de aliquibus lucris, de quibus hæredes quondam Ioſephi Mucighæ debeant participare, Capitulum enim Turritanum, & Ioſephus conuenerunt vt in emptione mercium pro paramentis Eccleſiæ Turritanæ Ioſephus expenderet in ciuitate Ianuæ, & Florentiæ 4000. patacconos conſtituentes libras 10880. ſecundùm monetam Sardiniæ: ſecundùm autem monetam Ianuen. ſummam longè maiorem; ideo conuenerunt etiam quòd lucrum reſultans ex reductione à libra Ianuen. ad libram Sardam, diuideretur in æquales partes inter Capitulum, & Ioſephum; cùm hoc tamen quòd Ioſephus teneretur ad omnes ſumptus, qui in eo negotio expediendi neceſſarij erant, vt latiùs in inſtrumento inter partes celebrato de menſe Aprili 1604. vnde cùm pro parte hæredum nulla exhibeatur probatio, nec liquidatio lucrorum factorum ex erogatione dictarum pecuniarum in cauſam, de qua ſuprà, non poteſt dici de dictis lucri conſtare. Præterea quatenus etiam conſtaret de lucris, Domini ſentiebant de ijs non debere hæredes participare, quia ex dicto inſtrumento apparet Capitulum promiſiſſe Ioſepho medietatem lucrorum propter curſum, labores, & expenſas vnà cum periculis, quæ ipſe ſubiturus erat in emendis mercibus pro paramentis Eccleſiæ; & ſic aperta eſt correſpectiuitas inter prædictas, iuxta Surd. *deciſ.* 155. *numer.* 9. Rota *deciſ.* 471. *numer.* 8. *part.* 1. *diuerſ.* Vnde cùm nec merces emptæ fuerint ſub periculo Ioſephi, nec is curam, & induſtriam ſuam in dicto negotio præſtiterit, non poſſunt ipſius hæredes vllum lucrum prætendere, cùm in correſpectiuis ceſſante vno, ceſſet & aliud, Rota *deciſ.* 677. *numer.* 2. *part.* 1. Menoch. *præſumption.* 12. *numer.* 2. *lib.* 6. ita vt quis agere non poſſit, niſi probet ſe ex parte ſua adimpleuiſſe, Verall. *deciſ.* 232. *part.* 1. Imò videbatur à dicto inſtrumento fuiſſe receſſum, cùm alteri fuit dicta cura emendi demandata à Capitulo, ipſo Ioſepho conſentiente, vt in ſecundo inſtrumento celebrato de menſe Auguſti 1604.

2 Nec obſtat, quòd in dicto inſtrumento Ioſephus ſe obligauerit ſoluere partem ſalarij Gauino, cum quo Capitulum ſecundo loco contraxit; quia vltra quòd ea hoc non ſequitur quòd ipſe adimpleuerit, hoc potuit alia de cauſa feciſſe, vel ratione ſui officij œconomatus Eccleſiæ, vel alia; & alioquin ſatis videbatur inueriſimile quòd pro quinquaginta patacconis, quos Ioſephus ſoluebat Gauino pro parte dicti ſalarij, voluerit Capitulum iuxta primam conuentionem concedere Ioſepho medietatem dictorum lucrorum monetæ, quæ ad nonnulla millia librarum aſcendebat, & quod non eſt veriſimile, falſitatis habet imaginem, *cap. quia veriſimile, de præſumpt. cum ſimilibus.*

Et ita fuit deciſum ſolo Capitulo informante, &c.

R. P. D. P I R O V A N O.

Mediolanen. decimatum de Vatiſio.

Mercurij 16. Nouembris 1616.

A R G V M E N T V M.

Attentare dicitur exequutor, qui parte opponente ad exequutionem procedit, non obſtante oppoſitione, cùm deberet ſe opponentem exequutionem ſeruatis ſeruandis declarare eam inciđiſſe in cenſuras.

S V M M A R I V M.

1 *Exequutor iudex vigore exequutorialium propter rem iudicatam, ſiue vigore mandati de manutenendo, procedendo ad exequutionem parte opponente dicitur attentare.*

2 *Exequutor rei iudicatæ, ſeu mandati de manutenendo, debet intimare reo exequutionem faciendam, & ſi ſe oppoſuerit ſeruatis quatuor terminis ad docendum de paritione, ſi non paruerit, procedendum ad cenſuras, rubr. de eadem materia.*

5 *Continuans ſuam poſſeſſionem non attentat.*

7 *Exequutione facta contra vnum, quando cauſet attentata contra alios, nu.* 8.

D E C I S I O CCCXLII.

FVit reſolutum conſtare de attentatis quæ veniunt reuocanda. Eſt enim certum iudicem ſubdelegatum 1
ſiue vigore exequutori alium propter rem iudicatam, ſiue vigore mandati de manutenendo, ſi procedat ad aliquam exequutionem, parte ſe opponente ſemper attentare, quia partes illius ſunt in referendo ſimpliciter, non autem in cognoſcendo de cauſis contradictionum, Bald. *in l. ſuper quæſt. num.* 1. *de offic. delegat.* Couarr. *var. reſolut. lib.* 3. *cap.* 16. *nu.* 7. Lancellot. *de attentat. part.* 1. *cap.* 1. *num.* 34.

Ideò de ſtylo huius tribunalis facta intimatione, & 2
reo non acquieſcente, debent ſeruari quatuor termini ad docendum de paritione, qua non probata proceditur ad cenſuras, & ſi ſecus fiat, intrant manifeſta attentata, vt de exequutorialibus rei iudicatæ, probant Caſſad. *deciſ.* 6. *num.* 10. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Veſtr. *in praxi lib.* 8. *cap. fin. num.* 16. Sarnen. *ſuper reg. de ſubrogan. quæſt.* 4. *num.* 1. *& de ann. quæſt.* 44. Seraphin. *deciſ.* 655. *nu.* 1. & ſæpè fuit dictum, & reſolutum, & de mandato de manutenendo fuit firmatum in deciſione Vicen. Prioratus 19. Martij 1608. coram R. P. D. Pamphilio, quæ placuit Dominis.

De reproductione autem mandati de manutenendo, 3
& de terminis ſeruatis non conſtat; facta verò exequutorum improbata patet ex proceſſibus datis in actis, nempe ex proceſſo Vicarij Curiæ Archiepiſcopalis Mediolani die 15. Iulij 1615. in quo continentur præcepta pœnalia contra communitates, & particulares locorum plebis, niſi intra terminum præfixum ſoluiſſent decimas de nouslibus, & ex delegatione Prætoris Mediolani ex ordine Senatus, vt fructus decimales colligerentur, & deponerentur penes idoneam perſonam, prout factum fuit ſub die 26. Octobris eiuſdem anni 1615. & ex alijs proceſſibus coram Præpoſito Nouariæ, & Vicario criminali Curiæ Archiepiſcopalis Mediolani, à quibus emanarunt præcepta tantummodo pœnalia contra Capitulum, & particulares, nec vlteriùs proceſſerunt.

Non obſtat, quòd ex dictis proceſſibus non conſtat 4
quis attentauerit; quod tamen debet concludenter probari, cùm attentare ſit delinquere, Rot. *deciſ.* 7. *vt lit. pendent. in nouis*, quia patet acta pro maiori parte emanaſſe ad intimationem Iacobi Antonij Roſnati vnius ex Rectoribus, aliorum etiam Rectorum nomine, quia vt primùm intelligunt attentata eſſe commiſſa, & non renunciant, dicuntur ratificare, Caputaquen. *deciſ.* 58. *part.* 1.

Non obſtat, quòd Rectores nihil attentauerint, ſed 5
quòd ſuum erat continuando poſſeſſionem perceperint,

rint, & regulare dicebatur, qui continuat, non attentat, gloſſ. *in cap.non ſolum, de appell. numer.* 6. Caputaquen. *deciſ.* 52. *part.* 1. cum alijs allegatis. Quia vera eſt concluſio ſi per viam priuatæ facultatis proceditur, ſecus ſi iudicialiter, quia tunc prætextu continuationis non excuſat, dum poſſeſſio eſt controuerſa, Lancellott. *de attentat. lit pend. in præfat. num.* 548. *&* 552. *& limit.* 1. *n.* 12. 79. *&* 81.

6 Non obſtat, quòd praxis intimandi exequutoriales, & mandata de manutenendo, ſit fundata in ſtylo Rotæ, qui habet magnum vigorem, Creſcen. *deciſ.* 1. *in princ. de ſequeſtr. poſſeſſ.* & dum loquitur de reuocando poſſeſſionem vti attentatam, non debet extendi ad reuocandum decreta attentata, Caſſad. *deciſ.* 6. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Creſcen. *d. deciſ.* 1. Quia tollitur obiectum, dum allegatæ deciſiones non dicunt, quòd acta ex eodem ſtylo non poſſunt dici attentata, & ratio in qua ſtylus eſt fundatus, ipſa eſt comprehendere vtrumque, ſcilicet poſſeſſionem, & apta propter carentiam iuriſdictionis in exequutore in cognoſcendo de cauſis contradictionum, vt ſupra dictum fuit. Vlteriùs ponderatum fuit quòd in hac materia maieſtas iudicialis reſpicienda eſt, & quæ lædi non debet, & ſatis offenditur inſtituendo nouum iudicium coram alio iudice.

7 Non obſtat, quòd contra Canonicos, & Præpoſitum nihil fuerit attentatum, ſed contra dominos, & colonos, & arrendatarios; ideò ſicuti tertius ille non reclamat, neque dat de attentatis; ita nec contra illum dicitur attentari: ex facto enim patet reſponſio, quia aliqui actus expreſsè ſunt facti contra Canonicos, prout ſequeſtratio frumenti, & fructuum debitorum, & debendorum Canonicis ad effectum ſatisfaciendi Rectoribus. Aliqui verò non ſunt contra Canonicos, & Præpoſitum, ſed tendunt directè in ipſorum præiudicium, pro quibus attentata procedunt, cùm habeant cauſam à Canonicis, & Præpoſito, Biſignet. *deciſ.* 4. *num.* 5. *de appellat.* Afflict. *deciſ.* 354. *num.* 21. & ſæpè fuit reſolutum.

8 Demum non obſtat, quòd deciſio in cauſa Vieen. Prioratus ſuprà allegata contineat diuerſos terminos, nempe quando ab intimato prætenditur relaxatio poſſeſſionis; ſecus verò dicebatur, vt in præſenti, in quo fuit proceſſum contra dominos terrarum decimalium, & colonos, nec Canonici habent aliquid facere. Quia cùm teneantur pati poſſeſſionis ſeparationem ex facto dominorum, & colonorum, poſſunt contradicere, & ſe opponere, & de cauſis contradictionum non eſt iudex competens exequutor, ideò propter præiudicium ſemper requiritur intimatio, & ſtylus eſt ſeruandus.

Et ita, &c.

R.P.D. PAMPHILIO IVNIORI,

poſteà S. R.E. Cardinale.

Brixien. parochialis.

Sabbati 26. *Nouembris* 1616.

ARGVMENTVM.

Gratioſa ſubrogatio non indiget iuſtificatione gratiæ, teſteſque ſuper probatione clericatus, & obitus quomodo deponere debeant, & quando beneficium dicatur litigioſum ad effectum immittendi prouiſum per gratioſam ſubrogationem.

SVMMARIVM.

1 *Gratioſa ſubrogatio operatur, vt detur immiſſio abſque alia iuſtificatione gratiæ.*

2 *Clericatus probatur per teſtes deponentes de communi reputatione, & viſu celebrationis Miſſarum.*

Clericus ex diuturnitate temporis præſumitur ad ſequentes ordines legitimè promotus, ibid.

3 *Mors beneficiati cenſetur probata per teſtes, dicentes beneficium de quo agitur, fuiſſe poſſeſſum ab illo.*

4 *Beneficium dicitur litigioſum per commiſſionem cauſæ ſuper titulo, & in petitorio, num.* 8. *&* 5. *vbi quid ſi poſteà lis fuit proſecuta ſuper poſſeſſorio.*

Litigioſum dicitur beneficium per citationem ad dicendum contra commiſſionem, nu. 4.

6 *Beneficium non dicitur litigioſum, quando lis per calumniam mota fuit, & quando lis dicatur calumnioſa.*

DECISIO CCCXLIII.

DOmini cenſuerunt dandam eſſe immiſſionem, quia conſtat de clericatu D. Virginij, obitu in poſſeſſione Iulij, in cuius locum Virginius gratiosè ſubrogatus fuit, & de lite, quo caſu abſque alia gratiæ iuſtificatione eſt ei danda immiſſio in vim gratioſæ ſubrogationis, Put. *deciſ.* 214. *lib.* 1. *& deciſ.* 495. *lib.* 2. Mohedan. *deciſ.* 11. *vt lit. pendent.* & fuit aliàs ſæpiſſimè decenm. 1

Clericatus probatur ex teſtibus, qui deponunt, quòd D. Virginius pro ſacerdote communiter ab omnibus habitus fuit, & quòd eum ſemper viderunt incedere in habitu, & tonſura, & per decem, & multos annos in partibus, & in Vrbe celebrare Miſſas, qui propterea ſtante diuturnitate temporis nedum ad clericatum, ſed etiam ad ſequentes Ordines legitimè promotus præſumitur, Innoc. *in cap. ſuper his, num.* 10. *in fin. de accuſat.* Felin. *in cap. vnic. ſub nu* 2. *verſ. quod autem dixit, de lit. conteſt.* Rot. *dec.* 4. *de probat. in antiq.* Gemin. *conſil.* 41. *n.* 2. Aym. *conſ.* 93. *nu.* 5. *& conſ.* 134. *nu.* 42. *&* 45. 2

Obitus in poſſeſſione præter eoſdem teſtes, qui dicunt quòd Iulius de menſe Septembri, quo obijt, poſſidebat parochialem de qua agitur, & percipiebat illius redditus, & deponunt de fama, probatur etiam ex confeſſione D. Nicolai, qui venit ex eadem vacatione, Ægid. *deciſ.* 196. & fuit dictum in cauſa Colonien. Canonicatus 20. Maij 1602. coram bon. mem. Cardinale Pamphilio. 3

Quòd autem beneficium, de quo agitur, ſit litigioſum, ſatis deduci viſum fuit ex eo, quia poſtquam Iulius ad fauorem D. Virginij illud reſignauerat, & Virginius vigore litterarum Apoſtolicarum in forma gratioſa deſuper expeditarum illius poſſeſſionem aſſecutus fuerat, idem Iulius per Breue coram Ordinario Brixien. cauſam committi obtinuit ſuper nullitate reſignationis, & ſubreptione litterarum Apoſtolicarum, & ſic in petitorio ſuper tit. iuxta tradita per Sarn. *in reg. de trien. quæſt.* 11. *nu.* 6. *verſ. tamen iſtis non obſtan.* quo caſu beneficium dicitur litigioſum, iuxt. deciſ. Put 796. *num.* 2. *&* 3. *lib.* 2. & Caſſad. *dec.* 4. *vt lit. pend.* maximè, quia contra D. Virginium poſt Breuis præſentationem fuit executa citatio ad dicendum contrà, per quam lis etiam quoad ipſum introducta dicitur. Caſſad. *deciſ.* 6. *nu.* 14. *ſuper reg.* Caputaq. *dec.* 169. *n.* 3. *p.* 2. & fuit ſæpè deciſum. 4

Non obſtat, quòd Iulius poſtea proſecutus fuerit litem ſuper poſſeſſorio reintegrandæ, per quod beneficium non efficitur litigioſum, & tantò minus, quia illa terminata fuit per rem iudicatam, in allegatis, quia placuit reſponſio quòd cùm ab initio per dictum Breue fuerit introducta lis etiam in petitorio ſuper titulo beneficij, licèt fuerit poſtmodum proſecuta, & terminata per rem iudicatam in poſſeſſorio, adhuc tamen indeciſa remanet in petitorio, ſuper quo ſi Iulius experiretur, Virginius procedere poſſet, iuxt. *cap. ſignificauerunt, in fin. verſ. & niſi, de teſt.* cum alijs adductis in iſtis terminis per Caſſad. *d. deciſ.* 4. *ſub nu.* 2. *verſ. nec refragatur*, Biſignet. *vt lit. pend.* 5

Minus releuat quòd D. Virginius in petitorio non haberet bonum ius, cum Iulius ante præſtitum bonum conſenſum poſſet à reſignatione recedere, etiam poſt ſignatam reſignationē ad ſui fauorē admiſſam, & litteras Apoſtolicas deſuper expeditas, ſatis videbatur poſſe prætendere quòd Iulius teneretur ſtare reſignationi, & quòd illa iam effectum habuiſſet, vel mediante conſenſu Procuratoris, vel ratificatione ipſiuſmet reſignantis poſtmodum ſubſecuta, itaut ſuper huiuſmodi prætenſione potuiſſet in petitorio litem proſequi abſque calumnia, ad quam excludendam ad iſtum effectum ſubrogationis ſufficit quòd lis ab initio ſit colorata, Rebuff. *in reg. de ſubrog. collit. gloſ.* 7. *num.* 7. Seraph. *deciſ.* 1165. *nu.* 10. & quòd bonum ius ex poſtfacto ſuperuenire poſſit, iuxta deciſ. Ægid. 103. & Seraph. *dicta deciſ.* 1165. *num.* 9. cum alijs alleg. & facit quia regulariter ad ſubſtantiam litis non requiritur quòd quis ha- 6

beat

beat bonum ius, Put. *deciſ.* 80. *num.* 2. *lib.* 3. & fuit dictum in cauſa Conchen. Archipresbyteratus 1580. coram bo. me. Platto.

7 Præterea eò faciliùs ſupradicta viſa fuerunt admittenda, quia in tertia inſtantia dictæ partes ante ſententiam venerunt inter ſe ad concordiam ſuper effectuatione reſignationis, & cùm ea non obſtante Iulius reſignans in eadem inſtantia per ſententiam inſtaret, & D. Virginius ageret coram A. C. pro obſeruatione concordiæ, dictus Iulius poſt tertiam ſententiam in poſſeſſorio latam, & redintegrationem illius vigore obtentam per ſpecialem commiſſionem cauſam in Rota committi obtinuit ſuper prætenſionibus quas habebat Virginius vigore concordiæ, & ſic ſuper tit. beneficij quod ad eius fauorem reſignatum fuiſſe prætendebat, ex ſupradictis.

8 Nec refragatur, quòd concordia inita eſſet ſuper reſignatione facienda, & ageretur actione perſonali pro illius obſeruatione, & ſic de iure quærendo, quia, vt patet ex lectura concordiæ, Iulius in ea declarat ſe velle conſentire reſignationi ad fauorem Virginij, quod viſum fuit intelligendum de reſignatione iam facta, cuius vigore fuerant per Virginium expeditæ litteræ Apoſtolicæ, & exequutioni demandatæ, ita vt cùm fuerit poſtmodum commiſſa cauſa in Rota ſuper prætenſionibus Virginij; cenſentur etiam commiſſa ſuper iure vigore dictæ reſignationis, & litterarum Apoſtolicarum eidem quæſito, & ſuper titulo, quod ſufficit vt beneficium dicatur litigioſum, ex ſupradictis, & in omnem euentum remaneret adhuc indeciſa lis ſuper petitorio vigore primæ commiſſionis, non obſtante concordia quæ fuit poſtmodum in litem deducta, & minus re iudicata, quæ in poſſeſſorio tamen emanauit, non autem in petitorio, vt ſuprà dictum eſt.

Et ita fuit deciſum, &c.

R. P. D. SACRATO,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Anconitana cenſuum.

Sabbati 26. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Simulatio non præſumitur, nec probata cenſetur, non exiſtente ſimulationis cauſa, imò iſto caſu non præſumptiuè, ſed concludenter probanda eſt.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentum facit probationem probatam.*
2 *Simulatio probata non cenſetur non probata ſimulandi cauſa. Vb. præſertim quando imò probatur ſimulationem contrahentis vtilem non eſſe.*
3 *Simulatio non probatur præſumptionibus, quando aliàs ſimulandi cauſa non adeſt.*
5 *Emptum de pecunia alterius ſpectat ad illum cuius nomine emptio facta fuit, & non ad dominum pecuniæ.*
8 *Confeſſio extraiudicialis non nocet tertio, præſertim facta ſine citatione.*

DECISIO CCCXLIV.

1 Viſum fuit Dominis prædium Lumbriani, aliàs *il Palazzo*, de quo agitur, fuiſſe commune q Hieronymo, & Petro, cùm fuerit acquiſitum communi nomine, vt patet ex inſtrumento acquiſitionis, quod fecit probationem probatam, Bald. *in l. non intereſt, num.* 2. *C. de ſolut.* Gemin. *conſ.* 27. *in princip.* Decius *conſ.* 36. *num.* 2. Pariſ. *conſ.* 77. *num.* 2. *lib.* 3.

2 Non obſtat, quòd nomen Hieronymi prætendatur fuiſſe ſimulatè appoſitum, quia viſum fuit talem ſimulationem minimè probari, cùm maximè non deducatur cauſa ſimulandi, iuxta *conſ.* Batt. 65. *num.* 4. *lib.* 1. ſæpè approbatum in Rota, etenim cauſa quæ affertur, nempe quòd nomen Hieronymi fuerit appoſitum ad defraudandum creditores Petri, viſa fuit omninò inueriſimilis, tum quia includit delictum quod habet contra iuris præſumptionem, *l. meritò, ff. pro ſoc.* tum maximè, quia Petrus ſe ſubieciſſet maiori periculo, ſcilicet ſpolij Clericorum, cùm Hieronymus eſſet Archiepiſcopus, vt ad propoſitum conſiderat Mandell. *conſ.* 9. *num.* 9. *ante finem, verſ. præſertim in eiuſdem iuribus*; tum & tertiò, quia ſi Petrus hoc modo voluiſſet euadere periculum creditorum, neque etiam emiſſet communi nomine, ſed totam emptionem feciſſet nomine Hieronymi. Nam aliàs currebat periculum creditorum pro ſua dimidia, & non eſt cur dicatur noluiſſe potius perdere dimidiam, quàm totum, quaſi quòd pro vna parte voluerit eſſe vir bonus, pro alia verò malus.

Circumſcripta cauſa ſimulationis vix eſt vt poſſit probari ſimulatio, quia hoc nihil aliud eſt, quàm dicere quòd partes nihil voluerint agere contra naturalem rationem, quòd omnis agens agat propter finem, vel ſaltem requiritur ita concludens probatio, vt nihil aliud dici poſſit. Nam præſumptiua, quæ aliàs in materia ſimulationis ſufficere ſolet, *cap. illo, verſ. de pign. l. dolum, C. de dolo*, Decian. *conſ.* 62. *n.* 15. *lib.* 3. tollitur ex hac validiſſima quòd partes voluerint ſine aliqua cauſa ſimulare. 3

Ad litteras Petri, ibi, *aduertendum, che ſi facci l'inſtromento in nome mio, quanto in nome di Monſ. mio fratello hauendo io giudicato, che ſia meglio*, fuit reſponſum hæc verba non concludere, quòd Hieronymus frater Petri non haberet communicationem in prædio emendo, ſed tantùm fuit dubitatum, an expediret apponere nomen Hieronymi fortè propter periculum ſpolij. 4

Minus faciunt aliæ epiſtolæ eiuſdem Petri, ex quibus apparet prædium fuiſſe ex eius pecunijs acquiſitum. Nam præter quòd dubium eſt, an ſint ſufficienter recognitæ, non concludunt Petrum ſoluiſſe integrum pretium, quin potiùs apparet Franciſcum communem fratrem feciſſe integrum depoſitum totius ſummæ, & in omnem euentum, etiamſi prædium fuiſſet emptum in totum ex pecunijs Petri, non per hoc excluderetur communio Hieronymi, quia non attenditur ex quibus pecunijs fuerint empta res, ſed cuius nomine, cùm ex pecunia aliena poſſit fieri acquiſitio ementi, *l. ſi ex ea, C. de rei vendic. l.* 1. *l. qui aliena*, & ibi Doctor. *C. ſi quis alteri, vel ſibi*. 5

Minus obſtare viſæ fuerunt litteræ eiuſdem Petri, ibi, *Io non sò che mi dire altro, parendomi hauer detto a baſtanza, & tutto quello che farete, lo ratificherò*, quia iſtæ litteræ poſſunt referri ad ſolum intereſſe Petri, & ſic non excludunt communionem cum Hieronymo, & in omnem euentum percutiunt tractatum, quod non concludit per neceſſe concluſionem, cùm multa tractentur vno modo, quæ concluduntur alio diuerſo modo. 6

Non etiam obſtare viſi fuerunt teſtes dati pro parte illorum de Triumphis, quia dum deponunt de paupertate Franciſci tertij fratris, deponunt de auditu, & conuincuntur ex eo quòd ipſe Petrus mandauit vendi aurum, & argentum, nec non etiam triticum, quod remanſit poſt obitum Franciſci, vt patet ex epiſtola eiuſdem Petri ſummatio Triumphorum, *nu.* 13. nec idem Petrus contrarium dicit in alijs epiſtolis, de quibus *ibid. num.* 9. 10. 11. & 12. ſed tantùm innuit creditores Franciſci cum difficultate potuiſſe repetiri ipſius bona, quod non concludit, imò ſupponit Franciſcum habuiſſe bona, & in omni caſu iſta eſſent ponderanda, ſi hodie ageretur, an Franciſcus feciſſet depoſitum de ſuo, itaut fratres perficiendo emptionem ab eo inchoatam adiuiſſent illius hæreditatem, vt in deciſionibus bo. me. Iuſti ex aduerſo allegatis, quæ propterea non applicantur. 7

Non denique obſtare viſum fuit prætenſa confeſſio Franciſci quòd emiſſet prædium animo emendi illud pro Petro tantùm. Nam omiſſo quòd iſta confeſſio extraiudicialis non potuiſſet præiudicare Hieronymo, quia quoad illum non eſt confeſſio, ſed depoſitio, quæ non ſufficeret, tum quia eſt facta ſine citatione partis, Butr. *in cap. ſignificauit, nu.* 2. *de teſtib.* Cuman. *conſ.* 102. *nu.* 5. Viuald. *opin.* 966. *nu.* 4. Verall. *deciſ.* 274. *num.* 3. *p.* 3. tum quia eſſet dictum vnius, *cap. licèt vniuerſis, de teſtibus, & in l. iuſiurandum, C. eod. tit.* ceſſat difficultas, quia nec iſta prætenſa confeſſio Franciſci probatur aliter, quàm per vnum teſtem, qui non ſufficit, ex *dd. cap. licet, & l. iuſiurandum*. 8

R.P.D. PAMPHILIO IVNIORI,
poſteà S. R.E. Cardinale.

Amerina domos.

Sabbati 26. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

De alienatione bonorum ſtabilium minoris facta cum decreto iudicis, quòd præſumatur facta ex iuſta cauſa, præſertim ſi ita ipſe minor aſſerat in inſtrumento.

SVMMARIVM.

1 *Decretum iudicis cauſa cognita interpoſitum facit præſumere in contractu minorum omnia ſolemniter acta.*

2 *Minor 25. annorum, ſed maior 20. vigore ſtatuti Vrbis habetur pro maiore.*

Minoris iuramentum ſupplet ſolemnitates requiſitas in ipſius contractu, ibid.

3 *Iuramentum non ſupplet nullitatem contractus defectu cauſæ.*

4 *Minorum aſſertioni ſuper cauſa alienationis, & venditionis ſuorum bonorum, nunquid credendum ſit, & num. 5.*

Minoris bonorum alienatio præſumitur facta cum cauſa, quando in ea interuenit decretum iudicis, nu. 4.

Decretum iudicis interpoſitum in contractu minorum habet præſumptionem pro ſe, ſi fuit interpoſitum cum cauſa cognitione, ibid. vbi quod hæc cauſa cognitio ſufficit extraiudicialiter facta, & nu. 9.

8 *Minorum bonorum alienatio dicitur facta ex cauſa, ſi creditores inſtent, & debitum petant, etiam quod eos obtinuiſſe mandatum exequutiuum.*

DECISIO CCCXLV.

1 DOmini ſteterunt in deciſis ſub die 13. Februarij 1615. ex rationibus tunc in deciſione deductis, & præcipuè ex eo, quia venditio reſpectu Sillæ, & Aſcanij legitur in inſtrumento facta iuxta formam ſtatuti Vrbis *lib. 1. cap.* 113. nam vltra præſentiam, & conſenſum curatoris ad id loco coniunctorum abſentium ſpecialiter deputati, qui medio iuramento aſſeruit, ſe in venditione non habere intereſſe, eamque non cedere in illorum damnum, vel præiudicium, fuit etiam cauſa iudici in ſcriptis expreſſa, & inſinuata, nempe quòd ſupradicti, vnà cum patruis, domum vendere deliberarunt, quia indigebant pecunijs pro extinctione ſocietatum officij, quæ fuerunt diſdictæ, & pro quibus executio imminebat, & quia ex domo reſpectu valoris, & expenſarum, quæ pro illius neceſſaria manutentione in dies faciendæ erant, modici fructus percipiebantur, nec aderant bona mobilia, vel alia, quæ cum minori eorum damno vendi poſſent, ac inſuper ex eodem inſtrumento apparet, quòd iudex cauſa huiuſmodi plenè cognita interpoſuit decretum, quibus ſtantibus præſumitur, quòd cauſa præfata fuerit ſufficienter iuſtificata, & quòd omnia fuerint ſolemniter geſta, iuxta *conſ.* Imol. 98. *num.* 8. *& ſeq. & conſ.* 99. *num.* 6. & facit *deciſ.* Put. 205. *num.* 2. *lib.* 3. Surd. *deciſ.* 106. *num.* 9. Seraph. *deciſ.* 217. *num.* 1. cum alijs in deciſ. allegatis, itaut contrarium dicenti incumbat onus probandi, Gabriel. *conſ.* 37. *num.* 26. *lib.* 1. Achill. *deciſ.* 4. *de præſumpt.* & fuit alias ſæpè deciſum.

2 Et iſta eo faciliùs viſa fuerunt admittenda reſpectu Sillæ, qui cùm natus ſit de menſe Februarij anni 1585. & ſic de menſe Iunij 1605. quo fuit facta venditio, eſſet maior 20. annis, poterat validè contrahere abſque ſolemnitatibus dicti ſtatuti Vrbis *lib.* 1. *cap.* 113. quod viſum fuit intelligendum de minore 20. annis ſecundùm diſpoſitionem eiuſdem ſtatuti in præcedente *cap.* 47. quòd maior 20. annis in quolibet contractu habeatur pro maiore 25. & in ſubſequenti *cap.* 151. de contractibus ſine certa ſolemnitate non valituris, quæ expreſsè loquitur ſimul de mulieribus, & minoribus 20. annis ad *l. ſi ſeruus plurium, §. fin. ff. de legat.* 2. cum ſimilibus, adeò vt vel dictus Silla per huiuſmodi ſtatutum Vrbis cenſeatur habilitatus ad contrahendum, vti maior abſque ſolemnitatibus, vel ſaltem in eo vti forenſis diſpoſitio *d. cap.* 113. locum non habeat, ſed remaneat ſub diſpoſitione iuris communis, quo ſtante ipſius iuramento in contractu appoſito, quod reddit eum maiorem, venditio fuit confirmata per *authent. ſacram. puberum, C. ſi aduerſ. vendit.* licèt aliqua ex dictis ſolemnitatibus in ea non interuenerit ſecundum veram opinionem, quam poſt Bart. *ibi nu.* 3. & alios allegatos ſequuta fuit Rota coram Put. *deciſ.* 194. *lib.* 3. & coram me in cauſa Farfen. ſpolij ſub die 11. Februar. 1605. & alias ſæpè.

Nec obſtare dixerunt, quòd ſupradictæ ſocietates, pro 3 quarum extinctione domus vendita fuit, ex inſtrumentis appareant contractæ à Pompeio & Ioann. Vincentio patruis, non autem à prædictis Silla, & Aſcanio, & conſequenter contractus cenſeatur nullus ex defectu cauſæ, non obſtante iuramento, quod non ſupplet defectum cauſæ, & conſequenter conſenſum; quia placuit reſponſio, quòd ſupradicti Silla, & Aſcanius in inſtrumento non aſſeruerunt ſimpliciter, quòd ipſi vnà cum patruis venditionem facere deliberarunt pro extinguendis ſocietatibus, etiam pro ſeruitio ipſorum contractis, ſed vlteriùs addiderunt illa verba, licèt in eis hoc declaratum non fuerit, quo caſu nullo modo ex dictis inſtrumentis poteſt dici conſtare de defectu cauſæ, per quem excludatur conſenſus; cùm benè poſſit ſtare, quòd etiam ipſi eſſent debitores illarum ſocietatum, & tamen in eorum inſtrumentis non fuerint nominati, vt aſſeruerunt, & patet ad ſenſum.

Neque obſtare, quod huiuſmodi aſſertio ſit facta pro 4 iuſtificatione cauſæ, cui in contractibus minorum non ſtatur, quia vltra quòd Silla tunc erat maior 20. annis, & propterea illius reſpectu ceſſat obiectum, ex ſupradictis; fuit etiam quoad Aſcanium per Dominos reſponſum, quòd cùm huiuſmodi aſſertio fuerit per eum ſolemniter facta, & cum decreto iudicis cauſa plenè cognita interpoſito, niſi contrarium probetur, præſumitur vera, iuxta d. deciſ. Seraph. 117. *num.* 1. in alia deciſ. allegatam; maximè in terminis ſtatuti Vrbis, quod non requirit, quòd de huiuſmodi cauſæ cognitione apparere debeat ex actis, & propterea ſufficit, quòd iudex ante decreti interpoſitionem à propinquis, curatore, vel alijs de veritate cauſæ, & de alijs ſibi narratis ſe extraiudicialiter informare potuerit ad effectum, vt decretum poſtea interpoſitum ſuſtineatur, Gabr. qui loquitur de decretis per iudices in Vrbe interpoſitis, *de ſentent. concl.* 5. *num.* 34. *in fin.* cum quo tranſiuit Rota in cauſa Tiburtina caſtri Sambuci telatis inter impreſs. *deciſ.* 458. *num.* 2. *part.* 1. *diuerſor.* & faciunt tradit. per Imol. *dicto conſil.* 98. *num.* 12. *& dicto conſ.* 99. *num.* 6. Simoncell. *de decret. tit.* 1. *num.* 59. *verſ. eſt bene verum*, & per Rotam in cauſa Cathanien. illegitimitatis 10. Ianuarij 1583. coram fel. record. Clem. VIII. & in Romana de Grandis 16. Februarij 1601. coram bo. mem. Penia. Ex quibus ſequitur, quòd in contractibus aliàs ſolemniter initis, & cum decreto iudicis cauſa plenè cognita interpoſito in terminis ſtatuti Vrbis, niſi contrarium probetur, ſtandum ſit aſſertioni minorum, ex ſupradictis, & facit quia tunc ceſſat omnis ſuſpicio, Bart. *in l.* 1. *Cod. de præd. decur. lib.* 10. Roland. *conſ.* 90. *num.* 11. *& ſeq. lib.* 1. Rim. iun. *conſ.* 42. *num.* 56 *&* 81. *lib.* 1. Simoncell. *de decret. lib.* 3. *tit.* 7. *nu.* 45 *& ſeq.* quidquid ſit in contractibus minus ſolemniter, & abſque decreto iudicis celebratis, in quibus terminis loquuntur Aym. *de antiq. temp. p.* 1. *§. propoſitum, nu.* 67. Creſc. *deciſ.* 3. *nu.* 1. *in fin. de conſtit.* & plures alij in contrarium allegati.

Præterea in caſu iſto fuit etiam ponderatum quòd tem- 5 pore quo contractæ fuerunt ſocietates, ſupradicti Silla, & Aſcanius viuebant in communi cum patruis, quo caſu faciliùs præſumitur quòd verè etiam pro ſeruitio ipſorum contractæ fuerint, ad *l. fin. Cod. de alim. pupill. præſtand.* Menoch. *præſumpt.* 12. *num.* 1. *lib.* 6. iuxta ſupradictam aſſertionem, cui concurrente aliqua præſumptione ſtandum eſt, Aym. *de antiq. temp. 4. part.* 1. *§. propoſitum, nu.* 69. *& ſeqq.* & faciunt trad. per Gabr. *conſ.* 69. *num.* 9. *lib.* 1. & Achil. *deciſ.* 1. *de confeſſ.*

Neque releuare, quòd inſtrumentum venditionis 6 habet relationem ad inſtrumenta ſocietatum, quæ propterea ſint attendenda, & ex illorum inſpectione ſatis apparere dicatur de contrario eius, quod fuit narra-

narratum; quia id procedere poſſet, ſi relatio ad dicta inſtrumenta eſſet ſimpliciter facta, vel eſſet ſolùm iudici narratum, ſocietates contractua fuiſſe etiam pro ſeruitio dd. Sillæ, & Aſcanij, ſed quia fuit vlteriùs additum, quòd id non fuit in inſtrumentis declaratum, ſatis colligitur, non fuiſſe ſimpliciter habitam relationem ad dicta inſtrumenta, & propterea niſi aliud probetur, adhuc credendum eſt, quòd iudex ante decreti interpoſitionem aliunde certiorata fuerit de omnibus ijs, de quibus ſe informare debebat, ex ſupradictis.

7 Minus reſtagari quòd venditio dicatur facta pro extinguendis dictis ſocietatibus, quæ fuerant diſdictæ, & pro quibus executio imminebat, & tamen cùm Silla, & Aſcanius non eſſent in inſtrumentis nominati, nullum contra eos mandatum relaxari poterat, licèt ſocietates etiam pro ſeruitio ipſorum contractæ eſſent, quia placuit reſponſio, quòd licèt in caſu iſto immineret executio contra patruos, cùm tamen debitum contractum eſſet etiam pro ſeruitio ipſorum nepotum, poterant etiam ipſi pro rata ad illius ſolutionem cogi per patruos, qui ſatis eſt veriſimile, quòd illud peterent, prout etiam præſumitur ſtante dicto decreto iudicis, ex ſupradictis, & tradit Imol. *dict. conſ.* 98. *num.* 10.

8 Nec obſtare, quòd non appareat, patruos obtinuiſſe pro rata relaxari mandatum contra nepotes; quia fuit dictum, quòd ad effectum, vt venditio ſuſtineatur, non requiritur neceſſariò, quòd contra minores executio immineat per relaxationem mandati, ſed ſufficit quòd creditores inſtent, & debitum petant, Bartol. *in l. magis puto, §. ſi as, ff. de reb. eorum*, Roland. *conſ.* 33. *num.* 2. *& ſeqq. lib.* 1. Pariſ. *conſ.* 85. *nu.* 20. *lib.* 3.

9 Neque demum releuare, quòd deberet iudex antea inquirere, an adeſſent mobilia, vel domus, quæ debebat vendi, eſſet minus damnoſa, prout ſibi narratum fuit; quia ſtante dicto decreto, niſi contrarium probetur, id quoque factum præſumitur, ex ſupradictis, & trad. Imol. *d. conſ.* 98. *ſub num.* 9. *verſ. & ideò cùm in caſu propoſito*.

Et ita fuit deciſum.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Terracinen. palodum.

Sabbati 26. Nouembris 1616.

A R G V M E N T V M.

Nouatio prioris obligationis, & actionis, quando inducta cenſeatur per ſubſequutam iudicis ſententiam.

S V M M A R I V M.

2 *Nouatio per ſententiam non cenſetur inducta prioris obligationis extinctiua, vel cumulatiua, quando in ea fuerit adiecta noua actio ex priori contractu competens.*
3 *Nouatio an, & quando inducta dicatur ratione indiuiduitatis.*
4 *Verba ſtare præſumuntur in dubio demonſtratiuè, & non diſpoſitiuè.*
5 *Verba ſententiæ ſunt ſemper intelligenda prout iacent, nec nullam patiuntur extenſionem. Vbi etiam ſemper pronunciatum cenſetur, ex cauſa in petitione deducta.*
6 *Conducere nemo poteſt rem propriam.*
8 *Sententia interpretanda eſt, vt minus præiudicet, quàm ſit poſſibile.*

D E C I S I O CCCXLVI.

1 CVm bonificatores paludum pontinarum per deciſionem coram me ſub die 1. Iunij præteriti, ſe grauatos prætenderent, caſus denuo ſuper eiſdem propoſitus, & Rota nihilominus cenſuit ſtandum in deciſis, quòd videlicet contra nominatos in inſtrumento locationis tenutarum Plani, & Carraræ facienda ſit inſolidum executio, rationibus in deciſione deductis. Quibus non obſtat replicatio de prætenſa nouatione facta per ſententiam bo. me. Cardinalis Plati, in qua dicti bonificatores condemnati reperiuntur ad ſoluendum in poſterum tenutæ Carraræ penſionem pro rata fructuum, qui ex illa de tempore conceſſionis percipiebantur, vnde pro virili condemnatio videatur intelligenda, quamuis fuiſſent alias inſolidum ipſi bonificatores obligati, *l.* 1. *C. ſi plur. vn. ſent.* vbi Caſtr. & alij per informantes allegati.

2 Nam reſpondetur per dictam ſententiam, inductam non fuiſſe nouitatem extinctiuam, ſed cumulatiuam, cùm illa nouam adiecerit actionem priori ea contractu competenti, Iaſ. *in l.* 1. *nu.* 17. *C. de iud. & in l. miles, §. iudicari, nu.* 6. *ff. de re iud.* Bart. *in dicta l. prima, in fine*, vbi Alex. *num.* 15. *de iud.* Afflict. *deciſ.* 215. *num.* 4. *verſ. benè tamen*, Roncagal. *in l.* 3. *§. vbi duo, num.* 136. *verſ. denique vnum*, Honded. *conſ.* 40. *nu.* 29. Surd. *conſ.* 447. *num.* 42. qui *eodem conſ. num.* 43. dicit etiam procedere ſequuta partium approbatione, & ratificatione, Iaſ. *conſ.* 169. *num.* 31. *lib.* 4. & propterea quamuis communitas pro penſionibus iuxta ſententiæ formam egiſſet, non tamen reſpectu primæ obligationis inducta diceretur nouatio extinctiua, ex Iaſon. & alijs ſuprà allegatis.

3 Nec valet dicere, illam fuiſſe inductam ratione indiuiduitatis, reſciſſo quoad Plani tenutam inſtrumento. Rota *deciſ.* 709. *part.* 1. *diuerſ.* Surd. *deciſ.* 295. *num.* 16. quia hoc procederet ſi communitas egiſſet ad reſciſſionem, & obtinuiſſet, verùm cùm ipſa non egerit, ſed bonificatores tantummodo, qui à tenuta Plani recedere petierunt, reſpectu alterius tenutæ, dicitur inſtrumentum firmum remanſiſſe, *l. demum emi. §. ſimili quoque, ff. de contr. empt.*

4 Non obſtat huiuſmodi ſententiam fuiſſe latam pro nouatione prioris obligationis, ex quo dicitur in ea bonificatores Carrariæ tenutam retinere, tanquam in circondario comprehenſam, & ſic inferri non amplius in vim locationis eandem poſſe retineri, dicta enim verba, *bonificatores Carrariæ tenutam poſſidere*, &c. vltra quòd ſtant demonſtratiuè, prout hoc modo ſtare præſumuntur, Menoch. *conſ.* 539. *nu.* 7. Pariſ. *conſ.* 4. *nu.* 36. *lib.* 4. Rot. *deciſ.* 442. *nu.* 3. *part.* 1. *diuerſorum*, non repugnant in omnem eatum locationis inſtrumento, cùm bonificatores illud tantùm reſcindi petierint, quoad tenutam Plani, tanquam in circondario non comprehenſam; vnde, quoad Carrariæ tenutam exiſtentem in circundario, voluerunt inſtrumentum firmum remanere.

5 Tantò magis, quia nihil habet ſententia de reuocatione tenutæ Carrariæ, & per conſequens quoad illam, non potuit inſtrumentum reſcindere, cùm eius verba rectè veniant intelligenda, nec vllam patiantur extenſionem, Bart. *in l. Iulianus verum debitorem, num.* 5. *ff. de cond. indeb. & in l. ſi expreſſim, nu.* 2. *ff. de appellat.* Alex. *conſ.* 118. *nu.* 1. *lib.* 7. Surd. *conſ.* 189. *nu.* 37. Aym. *conſ.* 188. *num.* 6. Socin. iun. *conſ.* 181. *nu.* 67. *lib.* 2. Ruin. *conſ.* 116. *num.* 6. *lib.* 4. Rol. *conſ.* 79. *nu.* 13. *lib.* 4. Pariſ. *conſ.* 111. *num.* 3. *lib.* 1. & ſemper ex illa tantùm cauſa pronunciatum intelligatur, quæ fuit in petitione deducta, gloſſ. *in l. ſi quis, ff. de except. rei iud.* Bald. *in l. fin. verſ. & ſecundùm hoc, C. de ſuſp. tut.* Surd. *conſ.* 311. *num.* 16. *lib* 3.

6 Non obſtat eandem ſententiam continere quòd Carrariæ tenuta ſpectet ad bonificatores vigore conceſſionis à Papa illis factæ, & ſic inferri non poſſit in vim locationis amplius ipſos eam retinere, cùm res propria conduci nequeat, *l. qui rem, & l. ad probationem, C. loc. & cond.* quia licèt reſpectu terrarum in circundario exiſtentium, conceſſio à Summo Pontifice emanauerit, erat nihilominus illa particulariter etiam à dominis earundem terrarum obtinenda, quibus debebat ſolui penſio pro rata fructuum, qui de tempore conceſſionis percipiebantur, vt apparet ea capitulis inter bonificatores & C. A. vigore chirographi Papæ firmatis, & colligitur ex inſtrumentis per bonificatores poſtea celebratis cum dominis particulariter terrarum, vnde patet mentionem de conceſſione Summi Pontificis dicto locationis inſtrumento non repugnare.

7 Non obſtat in ſententia bonificatores non ad ratam certæ penſionis iuxta locationis inſtrumentum condemnati, ſed ad rationem tantummodo fructuum, qui ex tenuta prædicta conceſſionis tempore Aſcanio factæ percipiebantur, quod locationi repugnare dicitur, nam licèt iſtæ tenutæ ſimul pro ſcutis nongen-

Digitized by Google

tis quinquaginta fuiſſent locatæ, reſciſſa tamen quoad Plani tenutam locatione reſpectu alterius, quantitas fructuum incerta remanebat, vnde fuit neceſſe bonificatores pro rata fructuum de tempore conceſſionis perceptorum condemnari, ſicut de tali tempore iuxta Sanctiſſimi chirographum habita fuit ratio in ipſa locatione, & conſequenter facta liquidatione ſententia dicitur idem cum instrumento continere.

8 Et ex his apparet obligationem in ſolidum ad fauorem communitatis inductam per ſententiam Cardinalis Plati ſublatam non fuiſſe, quod etiam non procederet, ſi eſſemus in dubio, cùm ſemper veniat interpretatio facienda, per quam ſententia minus præiudicet, Aym. *conſil.* 188. *num.* 8. *verſ. rurſus interpretari*, Alber. *conſ.* 7. *in fine lib.* 1.

R. P. D. LVDOVISIO,

Poſteà fel. rec. Gregorio XV.

Cæſarauguſtana emphyteuſis.

Die 26. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica non tranſit ad extraneos, neque in aliam Eccleſiam, & nomine Eccleſiæ venit Collegium Eccleſiaſticum, & quando deuolutio in vita domini incurſa poſſit declarari per ſucceſſorem.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis Eccleſiæ eſt tranſitoria ad extraneas perſonas.*

2 *Clauſula*, quibus volueris, *&c. in emphyteuſis conceſſione tribuit facultatem alienandi.*

Verbum tu, *eſt perſonaliſſimum, & excludit omnem aliam perſonam, ibid.*

3 *Emphyteuſim Eccleſiaſticam ſolus primus acquirens in extraneas perſonas poteſt alienare, & de ea diſponere.*

4 *Emphyteuſis natura eſt, vt etiamſi poſſet alienari, non poſſit alienari in perſonam potentem, etiam in caſibus, in quibus licita eſt alienatio irrequiſito domino.*

5 *Collegium, in quo ſunt clerici, & perſona Eccleſiaſtica, dicitur potens, & in illud eſt prohibita emphyteuſis alienatio; Quia dicitur locus venerabilis, & locus pius, atque ideò potentior, nu.* 6.

Eccleſia dicitur potentior ad effectum prohibitionis alienationis rei emphyteoticæ in illam, ibid.

8 *Conſuetudo tollit prohibitionem legis, non autem prouiſionem legis.*

Alienationis prohibitio poteſt eſſe dupliciter, vel quia ſit prohibita expreſsè ex conuentione, & ex pacto in contractu conceſſionis emphyteuſis, vel quia ſit prohibita à lege, ſub nu. 8.

9 *Prohibitio hominis quando concurrit cum prohibitione legis, operatur ſolùm effectum in caſu permiſſo à lege.*

10 *Emphyteuſis ab Eccleſia conceſſa non poteſt tranſire in aliam Eccleſiam, quæ dicitur æquè potens.*

11 *Canon, ſi pacto ſit conuentum vt ſoluatur ſingulis annis ſub pœna deuolutionis, ſi non ſoluatur ob inobſeruantiam, ſit locus caducitati.*

12 *Emphyteuſis deuolutio, quæ facta fuit in vita domini, ſi per eum non fuerit declarata, non poteſt per ſucceſſorem declarari. Declara non procedere quando adeſt ignorantia deuolutionis, ibid. Secundo non procedere in deuolutione quæ incurritur vigore pacti, num.* 14.

13 *Ignorantia deuolutionis præſumitur.*

DECISIO CCCXLVII.

1 FVit in Rota Martiniana reſolutum pro Decano, & Capitulo Cæſarauguſtano informante Collegium Beatæ Mariæ Conceptionis non potuiſſe ſuccedere in bonis de quibus agitur, quia ſunt de emphyteuſis Eccleſiæ, quæ non eſt tranſitoria ad extraneas perſonas, §. *emphyteuſim, authentic. de alienan.* gloſſ. & Doctor. *in l. etiam, ff. ſolut. matrim.* Alex. *in l. quadam*, §. *nihil*, *nu.* 6. *ff. de edend. & conſil.* 89. *in princip.* vbi dicit communem *conſ.* 13. *nu.* 4. *lib.* 3. Soccin. *conſ.* 121. *nu.* 18. vbi de communi *lib.* 4. Ruin. *conſ.* 117. *nu.* 1. *lib.* 1. Pariſ. *conſ.* 98. *nu.* 8. *lib.* 2. Soccin. iun. *conſ.* 71. *nu.* 3. *lib.* 1.

Et licèt adſit clauſula, *Tibi Don Pedro, & quibus volueris*, & per quam conceditur facultas alienandi: attamen aliqui ex Dominis dicebant vnà cum informantibus hanc conceſſionem fuiſſe ſpecialiter indultam Domino Don Petro acquirenti tantùm, quia illud verbum *tu*, eſt perſonaliſſimum, vt per Natt. *conſ.* 163. *num.* 6. *& ſeq.* 2

Tum quia ita eſt de iure, vt ſolus primus acquirens diſponere poſſit, Natta *ibi numer.* 17. Corbul. *de cauſ. priuat. ob alien. limit.* 3. *numer.* 9. *verſic. præterea*, qui dicit ita fuiſſe in Rota reſolutum in vna Camerinen. damnorum. 3

Omnes tamen Domini dicebant, quòd vbi dicta facultas alienandi reſpiceret etiam alios vlteriores in inueſtitura comprehenſos: attamen continet expreſſam limitationem & prohibitionem, vt non poſſit in perſonam potentem fieri alienatio, quod etiam conuenit naturæ emphyteuſis, quæ in caſibus, in quibus licita eſt alienatio irrequiſito domino, vt in donatione, non permittit fieri alienationem in perſonam potentem, Bald. *in auth. quas actiones, num.* 17. *verſ. tertio modo, C. de ſacroſ. Eccleſ.* Ruin. *conſ.* 143. *nu.* 10. *verſ. ſecundo lib.* 1. Rodoan. *de reb. Eccleſ. non alien. quæſt.* 76. *cap.* 9. *nu.* 27. Clar. *in* §. *emphyteuſis quæſt.* 15. *verſ. arbitror tamen*, Corbul. *de cauſ. poſſeſſ. ob alienat. ampliat.* 12. *nu.* 2. 4

Quòd autem Collegium Beatæ Mariæ Conceptionis dicatur perſona potentior, & priuilegiata, non poteſt negari, quia in eo ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, & Clerici, qui dicuntur potentiores, Iaſ. *in l. fin. ſub n.* 97. Corbul. *d. ampliat.* 12. *ſub nu.* 1. *verſ. perſona autem.* 5

Et quia tale Collegium non poteſt negari quin ſit locus venerabilis & pius, & ſic potentior, Syluestr. Aldobrand. *conſ.* 40. *ſub num.* 2. Simon de Præt. *conſ.* 54. *num.* 4. & in ſumma relictum eſt factum Eccleſiæ, quæ vtique ad iſtum effectum dicitur potentior, gloſ. *in l. ſi ita quis*, §. *ea lege, ff. de verb. oblig. & in cap. potuit, in verbo prohibentur*, vbi Imol. *num.* 25. *de locat.* Salyc. *in l. fin. num.* 14. & Iaſ. *nu.* 90. & de iure emphyt. Bald. & Ruin. *vbi ſupra*, Natta *conſ.* 491. *nu.* 13. Clar. *in* §. *emphyteuſis quæſt.* 22. *verſ. perſona autem*, Syluestr. Aldobrand. qui communem dicit, & rationes allegat *d. conſil.* 40. *nu.* 1. & in puncto, quòd quando in inueſtitura apponitur pactum, quòd non poſſit fieri alienatio per teſtamentum ad fauorem Lampadæ perſonæ priuilegiatæ, quòd Eccleſiaſticum Collegium non ſuccedat, tradit Burt. *conſ.* 23. *num.* 5. Simon. de Præt. & Syluestr. Aldobrand. *in locis ſuprà citatis*, Feder. Scot. *reſponſ.* 2. *nu.* 2. *tom.* 1. *lib.* 4. & conſuetudo concedens Eccleſiæ facultatem retinendi per annum, & vendendo, & ſubrogando alium emphyteutam non potentem, non fuerat hoc caſu propter vim pacti, ſed reſiſtit poteſtati relinquendi Eccleſiæ, & perſonæ potenti, vt benè per Syluestr. Aldobrandin. *conſ.* 40. *nu.* 9. *verſ. Non obſtat*, Burſat. *conſil.* 119. *ſub num.* 48. *verſ. tertio Doctores.* 6

Conſuetudo enim tollit prohibitionem legis, non autem prouiſionem legis, Dec. *conſil.* 208. *num.* 7. *& ſeq.* Ioan. Baptiſt. Ferrett. *conſ.* 178. *num.* 15. Corbul. *de cauſ. priuat. ob alienat. limitat.* 32. *num.* 2. *& ſeq.* facit, quia ſucceſſio perſonæ in emphyteuſi poteſt eſſe prohibita dupliciter, vel quia ſit prohibita expreſsè ſub conceſſione, vel quia ſit prohibita à lege, gloſſ. *in d. l. fin. in verbo veteri*, vbi etiam Salyc. *num.* 14. 7

In Collegio autem Beatæ Mariæ Conceptionis in caſu de quo agitur, concurrit vtraque prohibitio, & propterea neque etiam potuit retinere, & frui, iuxta terminos dictæ conſuetudinis, quia vbi concurrit prohibitio hominis cum prohibitione legis, operatur ſuum effectum, etiam in caſu licito, & à iure permiſſo, §. *ſanctiſſimas, auth. de alien. & emph.* Imol. *in l. filiusfamilias*, §. *Diui, col.* 1. *verſ. extra gloſ.* & ibi Alex. *nu.* 2. *circa med. ff. de leg.* 1. Salyc. *in l. ea lege, nu.* 3. *ad finem, C. de condict. ob cauſ.* Dec. *conſ.* 349. *poſt num.* 3. *verſ. præterea*, Natt. *conſ.* 481. *nu.* 17. *& ſeq.* Celſ. Vgo *conſ.* 46. *nu.* 16. *verſ. fortificatur enim*, & augetur prohibitio legis per prohibitionem hominis, Imola *vbi ſupra*, & prohibitio noua addita prohibitioni veteri, habet illam ampliare, Iaſ. 8

conſ.

Digitized by Google

*conſ.*327*.col.*2*. ad finem, verſ. Item prohibitio, lib.* 2. Natt. *conſ. ſupradicto* 481. *nu.* 16.

10 Non obſtat, quòd ſimus in Eccleſia concedente, & ſic pariter potente, quo caſu non videtur prohibita alienatio in æquè potentem, per ea quæ tradit Iaſon. *in l. fin. num.* 99 *de iure emphyteot.* quia Iaſ. *ibi* hoc non audet affirmare, & Natt. *dicto conſil.* 491. *ſub num.* 9. *& ſequentibus*, dicit, quòd dictum Iaſon. tendit contra communem intentionem Doctor. & reſpondetur rationibus per ipſum adductis, & contra dictum Iaſ. tenet etiam Corbul. *d. ampliat.* 12. *in fin.*

11 Addebatur etiam pro corroboratione, & confirmatione præmiſſorum, quòd bona, de quibus agitur, erant priùs ad Capitulum deuoluta ob non ſolutionem Marchioniſſæ ante alienationem vltra biennium, *cap. potuit, de locationib.* Imò fuerat pactum conuentum, vt quolibet anno fieri deberet ſolutio ſub pœna caducitatis, quòd pactum ſeruari debuit, & ob inobſeruantiam factus fuerat locus deuolutioni, Gozadin. *conſ.* 57. *nu.* 10. Natta *conſ.* 479. *num.* 11. Roland. *conſ.* 25. *nu.* 23. *lib.* 3.

12 Nec obſtat, quòd declaratio caducitatis, quæ non fuit facta in vita Marchioniſſæ, non potuit poſt eius mortem fieri per ſucceſſorem, *l. fin. in fine*, vbi Bald. Salycet. & alij, *C. de reuocan. donat.* gloſſ. & Doct. *in cap. fin. de donat.* quia hoc non procedit quando adeſt ignorantia deuolutionis, Ioan. Andr. *in d. cap. fin.* vbi Abb. *num.* 7. Idem Abb. *conſ.* 3. *nu.* 6. *in fine part.* 2. Aretin. *conſ.* 14. *circa finem*, Ruin. *conſ.* 70. *nu.* 13. *verſ. Nec obſtat lib.* 5. cum multis per Honded. *conſ.* 55. *nu.* 92. *lib...*

13 Ignorantia autem præſumitur, Alexand. *conſ.* 105. *ſub num.* 14. *lib.* 3. Dec. *conſ.* 452. *ſub num.* 26. Ruin. *dicto conſ.* 70. *num.* 14. Honded. *vbi ſuprà num.* 88. & ignorantia hoc caſu eſt iuſta, quia ſolutio fiebat in manibus arrendatariorum.

14 Vlteriùs regula, quòd pœna deuolutionis non poſſit in ſucceſſorem declarari, non procedit in ea, quæ vigore pacti incurritur, Bero. *conſ.* 121 *nu.* 10. *lib.* 1. Gabriel qui alios cumulat *lib.* 7. *concl.* 35. *nu.* 14. Corbul. *de cauſ. priuat. ob alienat. ampliatione* 10. Ex quibus & alijs latiùs adductis per informantes pro Capitulo, fuit reſolutum Collegium Beatæ Mariæ Conceptionis non potuiſſe ſuccedere in bonis, de quibus agitur.

R. P. D. VBALDO.

Romana nullitatis tranſactionis.

Sabbati 26. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Tranſactio facta ob plures cauſas, deficiente vna, ſuſtinetur ex alijs.

SVMMARIVM.

1 *Prœmium inſtrumenti declarat mentem, & intentionem contrahentium.*

2 *Cauſa vnius diſpoſitionis ſi ſunt plures, vna cauſa ceſſante, non ceſſat effectus ſi aliæ manent.*

3 *Cauſæ plures in dubio præſumuntur contractus, & non vna tantùm.*

4 Inſuper *verbum importat idem quod* vltra, *& ideò non mutat ſubſtantiam principalis diſpoſitionis.*

Tranſactio ſufficienter ſuſtinetur per receſſum à lite, etiamſi ſit lis futura, & timeatur tantùm, ibidem, etiamſi ſit modica occaſio dubitandi, & prætenſio non iuridica, ibid.

5 *Litis euentus dubius conſiderandus eſt in reſciſſione tranſactionis.*

DECISIO CCCXLVIII.

1 IN diſputatione dubij, an conſtaret de cauſis reſtitutionis in integrum, fuit ordinatum, vt particulariter videretur de iure Leonis Galli, quòd dubium fuit negatiuè reſolutum ad fauorem partis informantis ſub die 4. Decembris 1613. Sed & iterum, ac ſæpius propoſito ad inſtantiam eiuſdem Leonis ſuper eiſdem, tamen hodie fuit receſſum ab illa deciſione, quia tranſactio fuit inita non ex eo ſolu quòd Leo remiſerit R. P. D. Coſmo conditionem aſſumendi nomen, & inſignia familiæ de Sanguineis, ſed ex alijs etiam cauſis, & in primis ad euitandas vlteriores lites, quæ inter Leonem, & D. Coſmam vertebantur, & expenſas, litiumque labores, & faſtidia, vt expreſsè dicitur in ipſo prœmio tranſactionis, ex quo elicitur mens contrahentium, *l. fin.* vbi Doct. *ff. de hæred. inſtit.*

Continet etiam d. tranſactio renunciationem Leonis omni, & cuicunque actioni, prætenſioni, ſpei, & iuri, quæ de præſenti, & vllo vnquam tempore prætendere poſſet in bonis relictis D. Coſmo per Gaſparem de Sanguineis ex quacunque cauſa cogitata, vel incogitata, tam vigore donationis, & teſtamenti d. Gaſparis, quàm ex teſtamento Portiæ Ceulinę hæredis d. Gaſparis, & ex quocunque alio etiam diuerſo, & contrario iure.

2 Et præterea continet promiſſionem eiuſdem Leonis, quòd D. Coſmus non moleſtabitur ſuper dictis bonis ab illis de Paluzzellis ex aliquo quocunque prætenſo fideicommiſſo purificato, vel purificando, ſeu ex alio quocunque capite, ſeu ex quacumque cauſa cogitata, vel incogitata, & quòd ratificabunt dictam tranſactionem, & in caſu contrauentionis, ampliſſimam eiuſdem Leonis promiſſionem de euictione, vt latiùs in d. inſtrumento continetur, vnde quatenus cauſa remiſſionis oneris aſſumendi nomen familiæ Sanguineæ non ſuſtineretur, vt fuit firmatum in deciſione, videbatur Dominis ſufficere ad effectum, vt dici poſſit conſtare de iure Leonis, quòd ſuſtineantur aliæ cauſæ, videlicet receſſus à lite, promiſſio de euictione, & ratificationis illorum de Paluzzellis; quando enim ſunt plures cauſæ vnius diſpoſitionis, ceſſante vna cauſa, non ceſſat effectus, & diſpoſitio, ſi aliæ manent. vulg. §. *affinitatis Inſt. de nupt.* cum alijs plenè per Tiraquell. *in tract. ceſs. cauſ. limit.* 21. *nu.* 1. *&* 2.

3 Et in dubio præſumi debet contrahentes motos fuiſſe ex pluribus cauſis, non autem ex vna tantùm, Alb. *conſ.* 74. *num.* 11. cum alijs per Surd. *deciſ.* 174. *num.* 23. quod eo magis dicendum videtur in præſenti caſu, quia vera, & principalis cauſa tranſactionis videtur fuiſſe extinctio litis pendentis, tam inter Paluzzellos, & R. P. D. Coſmum, quàm inter eundem Coſmum, & Leonem, & remiſſio nominis, & inſignium adiecta videtur ad maiorem cautelam, & fuit poſita in Capitulo ſeparato, ibi, *Promiſitque etiam inſuper*, &c.

4 Quod verbum *inſuper*, idem eſt, quod *vltra*, gloſſ. *in l. Seia in princ. in verb. inſuper, ff. de fund. inſtr.* & ideò non mutat ſubſtantiam principalis diſpoſitionis, quæ præcipuè fundatur in receſſu à lite, qui ſolus ſufficit ad ſuſtinendam tranſactionem, etiamſi ſit lis futura, de qua timeatur, *l.* 2. vbi Doct. *C. de tranſact.* & fuit dictum in cauſa Romana domorum 10. Iunij 1615. coram me, etiamſi ſit modica occaſio dubitandi, & prætenſio etiam non iuridica, Pariſ. *conſ.* 3. *nu.* 24. *lib.* 4. Ozaſch. *deciſ. Pedem.* 91. *nu.* 23. & fuit dictum in cauſa Romana vſusfructus 15. Martij 1610. coram Reu. D. meo Damaſceno.

Et quòd hæc fuerit potiſſima cauſa tranſactionis, colligitur etiam ex mandato tutoris D. Coſmi de ſoluendis ſcutis 500. Leoni; præuia tamen obligatione, & ratificatione DD. de Paluzzellis iuxta formam prædictæ tranſactionis, prout fuit à Paluzzellis obſeruatum.

Vltra quòd quidam ex Dominis putabant tranſactionem etiam poſſe aliquo pacto ſuſtineri ex cauſa remiſſionis oneris aſſumendi nomen, & inſignia familiæ Sanguineæ; quia licèt non competeret Leoni tale ius remittendi, vt fuit deciſum; nihilominus potuiſſe videntur partes tranſigere ſuper moleſtijs, quas Domini de Torre inferri ſibi poſſe ſuſpicabantur à Leone, ratione inobſeruantiæ geſtationis dictorum inſignium, & nominis dictæ familiæ, præſertim cùm Gaſpar author DD. de Torres expreſsè declaraſſet quòd ſine conditionibus appoſitis in inſtrumento donationis non donaſſet, & Portia hæres Gaſparis inſtituerit ſibi hæredem Leonem, cui in codicillis reliquit etiam illa bona, quæ ob inobſeruantiam DD. de Torres ad ipſum ipſiuſque hæredes redire poſſent in futurum, & licèt eiuſmodi diſpoſitio Portiæ videatur dubitabilis, ex quo in caſu inobſeruantiæ donator non vocauerat hæredem, & ideò videantur vocati ſubſtituti in eadem donatione, ex allegatis in deciſione, de qua agitur, tamen negari non poteſt, quin ſuper hoc iure potuiſſet controuerſia oriri, videlicet an per inobſeruantiam donatariorum bona donata pertinerent ad hæredes donantis; an verò ad ſubſtitutos, ideòque benè videtur potuiſſe ſuper hoc tranſigi inter partes, & remitti ab hærede

Digitized by Google

rede talis prætenſio, quamuis alias eſſet minus iuridica, ex ſuprà allegatis.

Nec obſtat quòd Leo nullam litem, aut prætenſionem actiuè haberet contra D. de Torres, imò eſſet reus conuentus, & condemnatus ad æſtimationem hypothecæ euictæ per Paluzzellos, ad quam tenebatur vti hæres mediatus Gaſparis authoris d. D. de Torres, & nihilominus per dictam tranſactionem habuit ſcut. 500. & renunciationem dictæ apothecæ; quia fuit reſponſum in primis, quòd dicta ſententia Leonis condemnatoria, erat ſuſpenſa per appellationem, & poterat ſe Leo pluribus exceptionibus tueri, & diſcutiendæ erant vires hæreditatis Portiæ, & Gaſparis. Ex quibus negari non poteſt, quin dubius eſſet euentus eiuſmodi litis, qui eſt æſtimandus in reſciſſione tranſactionis, vt latè fuit dictum in dicta Romana domorum coram me, & in Romana aperitionis oris 8. Martij 1613. coram Reu. Damaſceno, vltra quòd viget alia ratio ſuprà conſiderata, quòd ipſe Leo ſe obligauit quòd Paluzzelli nullo vnquam tempore moleſtarentur D. de Torres ſuper domo, & apothecis per ipſum poſſeſſis.

Nec dicatur nullum ius Paluzzellis competijſſe ſuper dictis bonis, quia quicquid ſit de hoc, ſat eſt quòd Paluzzelli duo iudicia inſtituerant contra D. de Torres. Primum ſuper dote Lucretiæ matris Gaſparis, & donatione propter nuptias, quaſi eſſet aſſecurata ſuper bonis Ioannis Baptiſtæ patris Gaſparis, pro quibus fuit relaxatum, & executum mandatum ſuper duabus ex dictis apothecis. Alterum fuit iudicium ſuper reſtitutione bonorum fideicommiſſo dictæ Lucretiæ ſubiectorum ad fauorem dd. de Paluzzellis, quod fideicommiſſum videbatur purificatum per mortem Iacobi, & Gaſparis filiorum Lucretiæ, & in hoc etiam iudicio fuit lata ſententia, & relaxatum mandatum, & exequutum ſuper apothecis, ideòque D. Coſmus intimauit moleſtias Leoni tanquam hæredi Gaſparis pro conſequenda æſtimatione, vt ſupra dictum eſt, quæ omnia iuſtificantur ex datis in ſummario Leonis, & ab iſtis omnibus moleſtijs D. Coſmus fuit liberatus mediante d. tranſactione, & promiſſione Leonis de faciendo ratificare Paluzzellos, prout ratificarunt; & tamen eorum prætenſio videbatur ſatis iuridica, & ſaltim colorata occaſione dotis Lucretiæ eorum amicæ, & prædicti fideicommiſſi, cùm tamen ſufficiat quælibet occaſio dubitandi, & timor etiam futuræ litis ad hunc effectum, vt ſupra firmatum, & ita fuit deciſum, &c.

R. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Ieroſolymitano.

Seguntina Canonicatus.

Die 26. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Coadiutoria cum futura ſucceſſione, non habet locum, ſi coadiutus moriatur ante diem datæ, & tunc beneficium vacat per obitum.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſoria non debet dari ad impediendam immiſſionem, quando prouiſus iuſtificauit ſuam gratiam.*
2 *Immiſſio ad hoc vt per alium prouiſum Apoſtolicum poſſit retardari, debent eſſe probationes in promptu, & incontinenti.*
3 *Articuli ſi ſunt irrelevantes, & improbabiles, non ſunt admittendi, & remiſſoria non datur.*
4 *Gratia debet iuſtificari circa narrata de tempore datæ, & num. 13.*
5 *Coadiutoria, & futura ſucceſſio ſunt gratiæ diuerſæ & ſeparatæ, vide nu. 6. & melius declara vt nu. 7.*
8 *Clauſula,* & ſi nunc, *&c. in coadiutoria, & aliæ clauſulæ generales interpretandæ ſunt, vt non contradicant expreſſis; tamen non eſt apta comprehendere vacationem per obitum, vbi late de illa clauſula.*
9 *Papa in coadiutoria non cenſetur voluiſſe concedere futuram ſucceſſionem in beneficio, niſi accedente conſenſu coadiuti.*
10 *Procurator ad conſentiendum poteſt conſentire etiam poſt mortem principalis, ſi tamen ſupplicatio fuerit datata viuo principali.*
Conſenſus præſtari poteſt poſt mortem principalis, dummodo ſupplicatio fuerit datata ipſo viuente, ibid.
11 *Conſenſus præſtitus poſt mortem principalis ſupplicatione datata retrotrahitur ad diem datæ, declara vt num. 12.*
13 *Clauſula* quouis modo, *&c. in reſignatione, eſt apta comprehendere vacationem per obitum reſignantis.*

DECISIO CCCXLIX.

FVit concluſum remiſſoriam non eſſe concedendam. 1
Primò, quia cùm agatur inter duos prouiſos Apoſtolicos, quorum neuter poſſidet, & alter, nempe Gaſpar, iuſtificauit ſuam gratiam, vt fuit reſolutum coram me 15. Ianuarij præteriti, non debet dari remiſſoria ad impediendum illius immiſſionem, Seraphin. *deciſ.* 1364. *num.* 1. *& in fine.*

Quia ad hoc vt alter prouiſus Apoſtolicus poſſit illam 2
retardare, debet habere probationes in promptu, & incontinenti, iuxta Menoch. *de adipiſcen. remed.* 4. *num.* 581. *in fine*, quales non ſunt iſtæ quæ prætenduntur fieri mediante remiſſoria.

Secundò, quia articuli ſunt irreleuantes, & improbabilea, quo caſu remiſſoria denegatur, Cæſ. de Graſſ. *deciſ.* 3
2. *de dilat.* Caputaq. *deciſ.* 32. *num.* 3. *part.* 2. Rot. *deciſ.* 647. *nu.* 3. *part.* 3.

Tendunt enim ad iuſtificandum gratiam coadiutoriæ 4
cum futura ſucceſſione Martino conceſſam, quæ nullo modo videtur poſſe iuſtificari. Nam fuit ſignata 15. Septembr. & Ferdinandus coadiutus erat iam mortuus per triduum antè, nempe 12. eiuſdem, vt in dicta deciſione coram me fuit firmatum; vnde ſtante dicto obitu præcedente datum, videtur impoſſibile iuſtificare narrata in gratia de tempore datæ, prout requiritur, *cap. ſi eo tempore, de reſcript. in* 6. Felin. *in cap. cum te*, *nu.* 18. *de reſcript.* Imol. *in cap. in noſtra, nu.* 6. *eod. tit.* Nempe quòd Ferdinandus propter infirmitatem, & alias cauſas narratas egebat coadiutore, & illum ſibi dari ſupplicabat, quia mortui non ſupplicant, neque egent coadiutore.

Quibus non obſtat quòd coadiutoria, & futura ſuc- 5
ceſſio ſint gratiæ diuerſæ & ſeparatæ, ad deciſ. Put. 225. *num.* 19. *lib.* 3. & ſic licet per obitum Ferdinandi expirauit coadiutoria, tamen futura ſucceſſio ad fauorem coadiutoris conceſſa, remanet firma & ſalua, & effectum ſortiri debet.

Quia nihilominus vtraque gratia dependet à cauſis nar- 6
ratis Papæ, quæ, vt ſuprà dictum eſt, ſunt improbabiles, & ſi tales, illas Papa ſciuiſſet, vtique nec coadiutoriam, nec futuram ſucceſſionem conceſſiſſet.

Vltra quòd licèt coadiutoria, & futura ſucceſſio ſint gra- 7
tiæ diuerſæ; tamen ſunt ſubordinatæ, cùm futura ſucceſſio, abſque coadiutoria non detur per Papam, propter expectatiuas prohibitas à Concil. Trid. *seſs.* 25. *de reform. cap.* 7. Et ideò mortuo coadiutore de tempore datæ, non ſolum corruit coadiutoria, & eſt nulla à principio, cùm mortuo non detur coadiutor, nec mortuus pro ea ſupplicet, ſed corruit etiam futura ſucceſſio, quæ ab illa dependet, & datur ratione coadiutoriæ, & tanquam coadiutori, Modernus *de benefic. part.* 2. *c.* 5. *nu.* 131. & facit deciſ. Put. 390. *lib.* 1. ſecundùm nouam impreſſionem.

Minus obſtant clauſulæ ampliſſimæ ipſius coadiutoriæ, & inter alias clauſula, *& ſi nunc alias quouis modo*, &c. per quas informantes pro Martino prætendunt elicere mentem Pontificis illum prouidendi de hoc Canonicatu, etiamſi tunc de tempore datæ vacaret per obitum coadiuti.

Quia cùm dicta clauſula, *& ſi nunc*, &c. & aliæ genera- 8
les ſint ita interpretandæ, vt non contradicant expreſſis, Achil. *deciſ.* 1. *de præbend.* non poſſunt in caſu noſtro capere vacationem per obitum Ferdinandi de tempore datæ gratiæ; cùm tunc illa præſupponeretur viuus & orator, & in viuo non poſſit dari vacatio per obitum.

Quod etiam ſuadetur ex eo, quia futura ſucceſſio continet duas partes, in quarum prima Papa conſiderauit vacationem de futuro, ibi, *Vacare contigerit*, & in illa prouidet expreſsè etiam per obitum de futuro Ferdinandi.

In ſecunda verò, quæ incipit, ibi, *& ſi nunc alias quouis modo*, &c. ponit caſum diſtinctum & ſeparatum, & ſtatuit quid agendum ſi Canonicatus vacet de tempore

pote

Digitized by Google

pore datæ, & ſic nunc. Et iſto caſu reſpectu aliarum perſonarum prouidet etiam per obitum, ibi, *& ſi vacet ex cuiuſcunque perſona*, &c.

Reſpectu verò Ferdinaodi prouidet tantùm ſi vacet per reſignationem, ibi, *ſeu per liberam reſignationem dicti Ferdinandi*, &c. nulla facta mentione in iſta ſecunda parte de obitu eiuſdem.

Et nimirum, quia reputabat illum viuum, cùm eſſet orator, & aſſereret ſe egere coadiutore. Et quidem ſi etiam per obitum prouidere voluiſſet, hoc expreſſiſſet, ſicuti fecit in præcedenti caſu.

9 Vlterius conſiderabant Domini Papam noluiſſe concedere ſimpliciter futuram ſucceſſionem, ſed tantùm accedente expreſſo conſenſu Ferdinandi, de quo conſenſu cùm docere non poſſit de tempore datæ, ex quo Ferdinandus iam erat mortuus, tota gratia corruit.

10 Neque ad hunc effectum ſuffragari valet conſenſus per Procuratorem præſtitus poſt ipſius mortem, iuxta decis. Caſſador. 1. *de renunciationib.* quia hoc procederet, ſi ſupplicatio fuiſſet datata viuo Ferdinando: tunc enim ſuperueniente morte ante præſtitum conſenſum formalem potuiſſet Procurator illam præſtare poſt mortem.

11 Quia tunc conſenſus retrotrahitur ad diem datæ, & ideò nil mirum ſi præſtari poteſt, etiam poſt mortem principalis, iuxta dictam deciſ. Caſſador. Creſcen. *deciſ. 7. de renunciationibus.* Pariſ. plures referens *de reſignation. lib. 9. quæſtione 24. numer. 12. & ſequentis, & num. 21.*

12 Secus verò eſt, quando, prout in caſu noſtro, ſupplicatio fuiſſet datata poſt mortem principalis, quia tunc cùm re integra expirauerit mandatum, non poterit Procurator amplius conſenſum præſtare, ſecundùm communem opinionem omnium Doctorum in praxi receptam, & canonizatam ſæpius à Rota, teſte Pariſ. *vbi ſupra nu. 9.*

13 Tandem viſum fuit non obſtare quòd ſicuti clauſula, *Quouiſmodo*, capit vacationem per obitum reſignantis, ad text. *in cap. ſuſceptum*, iuncta gloſs. *de reſcript. in 6.* ita etiam dicendum ſit in caſu noſtro, quia quidquid ſit de intellectu d. text. & gloſs. ſatis eſt, quòd omnino debeant iuſtificari narrata in gratia de tempore Datæ, quod hodie eſt impoſſibile, ex ſupradictis, &c.

R. P. D. V B A L D O.

Albaneñ. lacus.

Sabbati 26. Nouembris 1616.

A R G V M E N T V M.

Piſcatio conceſſa in caſu, in quo dominus affictet lacum, extenditur ad caſum, quando dominus piſcari facit ad effectum vendendi piſces, etiam quòd non affictet, ex identitate rationis.

S V M M A R I V M.

1 *Laudum à partibus approbatum, & obſeruatum habet vim tranſactionis.*
2 *Conuentiones, & ſententia ſeruanda in materia ſeruitutum.*
3 *Facultas conceſſa ad certum tempus, extra illud tempus cenſetur denegata.*
4 *Seruitutes diuidi poſſunt per interualla temporis.*
Verbum poteſt, *cui adiuncta ſit negatiua, inducit prohibitionem, & dicitur clauſula prohibitiua, ibid.*
5 *Mens, & voluntas in quacunque diſpoſitione magis attenduntur, quàm verba.*
6 *Ratio vbi eadem eſt, eadem viget iuris diſpoſitio.*
7 *Coniectura ducta à veriſimili, eſt potentior alijs coniecturis ad eliciendum mentem diſponentis.*
8 *Ratio vnica vbi aſſignari poteſt, illa habetur pro expreſſa.*
9 *Locatio, & venditio ſunt contractus valdè ſimiles, & quod venit in conſequentiam vnius, venit in conſequentiam & alterius.*
10 *Beneplacitum non importat abſolutam voluntatem, ſed arbitrium boni viri.*

D E C I S I O CCCL.

Annis præteritis fuit factum compromiſſum inter dominos caſtri Nemoris, & homines caſtri Ianſani, & 1
vigore compromiſſi emanauit laudum; in quo inter cætera fuit pronunciatum Ianſanenſes poſſe piſcari pedeſtres in lacu ibi vicino, de quo agitur, & ſubiunguntur talia verba; *In tempo per che detto lago ſia affittato, ma non eſſendo affittato, non poſſano peſcarlo.*

Et cùm ante paucos menſes ortæ eſſent ſuper dicto iure piſcandi nonnullæ inter Dominos de Frangipanibus, Dominos caſtri Nemoris, & Ianſanenſes controuerſiæ, fuit mihi tranſmiſſum dubium in Rota diſputandum de ordinatione Sanctiſſimi, & de conſenſu partium concordatum in hæc verba: Præſuppoſito d. laudo, an Ianſanenſes poſſint piſcari in lacu, quando Domini de Frangipanibus illum locare nolunt, & ipſi piſcari faciunt, & de piſcibus ſiue donandum, ſiue vendendum, vel aliàs diſponunt. Quo dubio propoſito Domini reſponderunt Ianſanenſes non poſſe piſcari quando Domini de Frangipanibus non locant, niſi in caſu quo ipſi facerent piſcari ad effectum vendendi piſces.

Fundamentum primæ partis fuit in ipſo laudo, ab vtraque parte approbato, & obſeruato, quod propterea habet vim tranſactionis, gloſſ. & Doctor. *in l. 2. C. comm. vtr. iud.* Socin. *conſ. 85. in princ. lib. 1. & conſ. 69. num. 6. lib. 4.* Bald. *in rubr. extr. de arbit.* Caccialup. *in tract. de tranſact. quæſt. 3. ſub nu. 8. & 9.* & rei iudicatæ, *l. cum antea, l. ne in arbitris, C. de arbitr.* Bart. *in l. 1. nu. 6. ff. de re iud.* Pariſ. *conſ. 46. nu. 13. lib. 1.* & fuit dictum in cauſa Romana executionis laudi 26. Iunij 1613. coram me, & ſæpè aliàs.

Et in hac materia ſeruitutum, vtique ſeruandæ ſunt conuentiones, *l. certo generi, in princ. & in fin. ff. de ſeruit. ruſtic. præd.* Cæpoll. *ad tract. c. 4. nu. 47. & c. 9. n. 46.* Couar. *pract. q. c. 37. n. 6. verſ. qua in re*, & etiam ſunt ſeruandæ ſententiæ, Cæpoll. *d. cap. 4. nu. 48. verſ. Item ſi eſſet*, &c. 2

Verba autem laudi ſuprà relata videntur nimis clara pro firmanda regula ad fauorem DD. de Frangipanibus, in ijs enim apparet facultatem piſcandi Ianſanenſibus conceſſam, eſſe reſtitutam ad tempus quo lacus locatus eſt, & proinde extra illud tempus facultas denegata videtur, *l. ſi vnus*, §. 1. vbi Bald. *ff. de pact.* cum alijs adductis per Tiraquel. *de retract. conuent.* §. 1. *gloſſ. 2. nu. 44. & ſeqq.* 3

Præſertim ſtante alia clauſula prohibitiua, ibi, *Mà non eſſendo affittato, non poſſano peſcarlo*, ponderando verbum, *poteſt*, cum negatiua, iuxta gloſſ. *in cap. 1. in verbo non poteſt, de reg. iur. in 6.* & aliàs certum eſt ſeruitutes poſſe diuidi per interualla temporis, ex allegatis per Cæpoll. *de ſeruit. ruſtic. præd. cap. 4. nu. 32.* 4

Quo verò ad ſecundam partem, in qua fuit deciſum Ianſanenſes piſcari poſſe etiam lacu non locato, in caſu quo Domini de Frangipanibus piſcari faciunt ad effectum vendendi piſces; mouebantur Domini, quia in quacunque diſpoſitione mens potius, & voluntas attendi debet, quam verba, *cap. intelligentia, de verb. ſign. l. non dubium, C. de leg. l. ſcire, §. aliud, ff. de excuſat. tut. l. 3. §. conditio, ff. de adimend. leg. cap. ſedulo 38. diſtinct.* cum alijs innumeris relatis per Tiraquell. *in l. ſi vnquam, in verbo libertis, nu. 47. & ſeqq. C. de reuoc. donat.* & per Decian. *conſ. 15. nu. 14. lib. 1.* Honded. *conſ. 29. nu. 82. lib. 1.* Surd. *conſ. 550. nu. 12. lib. 4.* & ideò dicebat Bald. mentem eſſe veluti animam, verba eſſe veluti corpus, *in l. ſi quis ſeruo. C. de furt.* Decius *in cap. ſecundò requiris, nu. 2. de appellat.* Tiraquell. *vbi ſupra nu. 46. 48. & 60. in fin.* 5

In propoſito autem mens arbitratoris videtur illa fuiſſe, vt Ianſanenſes vterentur facultate piſcandi, quando domini lacus perciperent ex eo fructus; & è contrario dominis non percipientibus fructus, vel quia vellent numerum piſcium lacus augeri, vel aliam ob cauſam, nec Ianſanenſibus permiſſum ſit piſcari, & ſic quamuis in laudo fuerit facta mentio affictus; tamen quia dominis lacus percipientibus fructus per viam venditionis piſcium videtur eſſe eadem ratio; placuit Dominis ex identitate rationis arguere quòd in hoc caſu arbitrator idem ſenſerit, quod in caſu affictus, iuxta vulgatas regulas, quòd vbi eadem eſt ratio, eadem viget iuris diſpoſitio, *l. illud, ff. ad l. Aquil. l. à Titio in fin. ff. de furt.* 6

Cùm

Digitized by Google

7 Cùm talis mens, & ſenſus arbitratoris ſit valde verisſimilis, & coniectura ducta à veriſimili, eſt potentior alijs ad eliciendum mentem diſponentis, *gloſſ. in l. in obſcuris*, *& in l. ſemper in ſtipulationibus, ff. de reg. iur. & in l. veteribus*, vbi Bart. *num. 5. ff. de pact.* cum alijs per Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 3. tit. 1. num. 12.* & per Tiraquell. latiſſimè *in l. ſi vnquam, in præfat. nu. 33. & ſeqq. C. de reuoc. donat.*

8 Et aliàs vbi vnica ratio aſſignari poteſt, illa habetur pro expreſſa, Bald. *in l. his ſolis, C. de reuoc. donat. & in l. quamuis, num. 1. C. de fideic.* cum alijs per Surd. *conſil. 240. num. 14. & conſ. ſeq. num. 25. lib. 2.* Sed nulla alia laudi ratio videtur poſſe aſſignari in parte de qua agitur, niſi ne Ianſanenſes perciperent fructum ex lacu, cùm domini lacus eum non perciperent, & ſic ne eſſet in eorum poteſtate exfructare lacum contra dominorum voluntatem, quæ ratio ceſſat dominis capientibus fructum ex venditione piſcium; meritò iſta ratio videtur expreſſa in lando.

9 Quæ eò magis videbantur amplectenda, cùm locatio, & venditio ſint contractus valde ſimiles, *l. 2. ff. locat.* & locare lacum pro certa mercede nihil aliud ſit in effectu quàm vendere piſces pro pretio conuento; ideò ſicut in caſu locationis permiſit arbiter Ianſanenſibus piſcari; ita cenſetur permiſiſſe in caſu venditionis piſcium, quæ interpretatio viſa eſt niti æquitate, *cap. paratus*, vbi gloſſ. 23. *quæſt. 1.* Aym. *conſ. 259. num. 8. verſic. & poſito*, Surd. *conſ. 383. nu. 22.* ne aliàs facile eluderetur laudum, *l. ſi idem, §. quod ſi mutua, ff. de iuriſd. omn. iudic.* Mandell. *conſ. 494. nu. 11.* cum alijs allegatis.

Nec obſtare videbantur illa verba laudi, *Item che il dominio vniuerſale del lago ſia, come ſempre è ſtato della Corte di Nemo alla quale ſtia d'affittarlo, & diſponere a ſuo beneplacito*; quia quoad *dominium*, illud non controuertitur; ſed dictum verbum *ad beneplacitum* non importat abſolutam voluntatem, ſed arbitrium boni viri, Abb. *in cap. verum, n. 6. in vltim. not. de for. compet.* Felin. *in cap. 1. ſub n. 91. prope fin. de conſtit.* quod arbitrium quale ſit in caſu iſto, colligitur ex ſuprà deductis.

Ex quibus, vt ſuprà, fuit concluſum, &c.

R. P. D. ANDREA.

Romana, ſeu Tiburtina caſtri Sancti Angeli fideicommiſſi de Vrſinis.

Sabbati 26. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Promittens factum alienum, vtpute de faciendo conſentire omnem perſonam, præciſè tenetur adimplere, nec liberatur offerendo intereſſe, quando adimplere poteſt, concurrente præſertim iuramento, cætera vide in ſummario.

SVMMARIVM.

2 *Venditor tenetur tradere rem liberam.*

Venditor promittens facere conſentire omnem perſonam ſi poteſt adimplere ex ſua perſona, tenetur præciſè adimplere, & non liberatur offerendo intereſſe, ibid. vbi quod hoc procedit non ſolum de iure communi, ſed etiam vigore ſtatuti Vrbis.

Promittens factum alienum, ſi illud poteſt præciſè adimplere, adimplere debet, nec liberatur offerendo intereſſe vigore ſtatuti Vrbis, ibid.

Iuramentum obligat ad præciſam obſeruantiam, etiam in obligatione facti, ibid.

Promittens cum iuramento factum alienum, tenetur præciſè adimplere, ibid.

Iuramenti virtus tranſit etiam ad hæredes quoad efficaciam obligationis, ibid.

3 *Hæredis inuentarium non operatur, quin ipſe teneatur, quatenus vires hæreditatis ſuppetunt.*

4 *Proteſtatio, ſeu interpellatio admiſſa*, ſi, & in quantum, *dicitur ſimpliciter admiſſa.*

Contumaci in non parendo iudici denegatur audientia, ibid. declara vt nu. 8. verſ. item ad effectum.

6 *Productio facta ad certum effectum, vltra illum non debet operare.*

7 *Actus non poteſt operari vltra agentis intentionem.*

8 *Hæres cum beneficio legis, & inuentarij nunquid præciſè teneatur ad factum defuncti, vbi ſumus in re, in qua cadit affectio.*

Contumacia non datur ſine mora, & inobedientia, ibidem.

Contumacia verſus iudicem non datur ſine contemptu iudicis, & inobedientia, ibid. vbi amplius quod ſuper contemptu, & inobedientia debet ſuccedere iudicis declaratio.

10 *Iudicium vniuerſale facit ſuperſederi in iudicio particulari.*

11 *Exceptio de iure tertij regulariter non admittitur.*

DECISIO CCCLI.

VErtente lite coram R. P. D. meo Veroſpio ſuper recuperatione caſtri S. Angeli, in qua ad inſtantiam Excellentiſſimi D. Pauli Iordani productum fuerat inſtrumentum antiqui fideicommiſſi domus, & familiæ de Vrſinis, cùm de ordine Rotæ ſubſcripto, & intimato dubio, an tale inſtrumentum fidem faceret, ad vlteriora procedi inſtaretur, fuit pro parte Sereniſſimi D. Ducis Parmæ præuia auocatione obtentum, mihi particulariter committi cauſam fideicommiſſi huiuſmodi ſuper dicto Caſtro S. Angeli, attento quòd coram me pendebat lis olim introducta per D. Paulum Iordanum ſeniorem, ſuper recuperatione nonnullarum domorum, apothecarum, vigore dicti fideicommiſſi, necnon cauſa iactationum, & moleſtiarum, quæ pro parte bon. mem. Card. Farneſij, Sanctæ Crucij, & aliorum emptorum litis conſortium, pro illorum intereſſe ex cauſa bonorum per eos poſſeſſorum, fuit contra eundem commiſſa: quo ſimiliter producto inſtrumento coram me præfati fideicommiſſi, dum inſtabatur, dubium ſic, vt ſuprà ſubſcriptum diſputari, agentes pro eodem Sereniſſimo prætendere cœperunt D. Paulum Iordanum non poſſe audiri, nec tale fideicommiſſum ſuper Caſtro præfato deducere, & allegare: vnde cùm hodie, præſuppoſita ſine veri præiudicio legalitate ſcripturæ, & purificatione fideicommiſſi, dubitarem, an D. Paulus Iordanus poſſet illud deducere ſuper Caſtro Sancti Angeli, & plures exceptiones contra illum opponerentur; Domini cenſuerunt exceptiones non obſtare D. Paulo Iordano: de legitima tamen particulariter videndum. 1

Et quidem pro parte Sereniſſimi, primò dicebatur, quòd D. Paulus Iordanus erat hæres D. Virginij hæredis Pauli Iordani ſenioris, & poſſidebat caſtra Ceruetetis, Monterani, & Anguillariæ, quæ remanſerunt in hæreditate eiuſdem Pauli ſenioris obnoxia hypothecæ pro omnibus promiſſis in venditione caſtri inſulæ, & caſalium, per ipſum Paulum ſeniorem facta bon. mem. Card. Farneſio de annis 1558. & 1567. & ob id præciſè tenebatur ad factum promiſſum per eius authorem de tradendo rem liberam, & de faciendo conſentire omnem perſonam ius habere prætendentem, ex quo ipſemet D. Paulus poterat implere hoc factum ex propria perſona, adeò vt, nec offerendo intereſſe liberaretur, vt tradunt Bart. & Doct. *in l. ſtipulationes non diuiduntur, ff. de verb. oblig.* Cagnol. *in l. 2. num. 129. C. de pact. int. empt. & vendit.* Menoch. *conſ. 92. num. 61. & ſeq.* Burſat. *conſ. 100. num. 36.* Surd. *conſ. 52. num. 17.* quod procedebat non ſolùm de iure, verùm etiam ex ſtat. Vrbis *cap. 164. lib. 1.* in quo expreſsè cauetur, quòd in obligationibus facti, vbi quis poteſt factum promiſſum implere, poſſit præciſè ad factum cogi, quod ſtatutum aliàs canonizauit Rot. apud Seraph. *deciſ. 805. num. 7.* concurrente præſertim iuramento, quod obligat ad præciſam obſeruantiam, etiam in obligatione ad factum, gloſſ. communiter recepta *in l. ſi pecuniam, in princ. in verbo, neceſſe habeas, ff. de condict. cauſ. dat.* Surd. *conſ. 3. nu. 7.* cum alijs adductis per Gabr. *de iureiur. concl. 8. nu. 1.* Guttier. *de iuram. confirm. part. 1. cap. 39. nu. 6.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 14. tit. 32. nu. 4.* Seraph. *d. deciſ. 805. nu. 3.* & hoc non ſolùm reſpectu iurantis, ſed etiam hæredis, cùm etiam contra eum tranſeat virtus iuramenti quoad efficaciam obligationis, Pariſ. *conſ. 54. nu. 13. lib. 1.* Soccin. iun. *conſ. 67. nu. 36. lib. 2.* Roland. *conſ. 17. nu. 17. lib. 1.* Couar. *in cap.* 2

Digitized by Google

in c. requiſiſti, nu. 2. verſ. 3. ex his probatur, de teſt. Seraph *de priuil. iuram. priuil. 57. nu. 17. & priuil. 74. nu. 141. verſ. ego tamen*, Afflict. *deciſ. 381. num.* 8. Surd. *deciſ. 159. nu.* 24. quicquid aliud tenuerint Bald. Corn. & alij, quos reprobat Card. Seraph. *d. deciſ. 805. nu* 4.

3 Nec à dicta obligatione excuſari poterat D. Paulus Iordanus, eò quòd non ſit hæres ſimpliciter, ſed cum beneficio legis, & inuentarij, cùm poſſideat d. Caſtra obtenta ex hæreditate Pauli ſenioris, & quatenus vires hæreditatis ſuppetunt, inuentarium nihil operatur, Pinel. *in l. 1. p. 3. n. 81. in 7. ampl. C. de bo. mat.* Gabr. *conſ. 125. n. 12. lib. 1.* Surd. *conſ. 73. n. 34. & deciſ. 30. n. 13. verſ. 2. motus fuit*, Peregr. *de fideicomm. art. 33. n. 13.* Molin. *de Hiſpan primog. lib. 4. c. 1. n. 24.* & fuit dictum in Rauennaten. Saluian. 28. Iunij 1602. coram Illuſtriſs. Ludouiſio, & in Romana Palatij 12. Decembr. 1610. coram Reuerendiſs. D. meo Damaſceno.

4 Quibus ſic in facto, & iure ſe habentibus, cùm D. Paul. Iordanus fuerit interpellatus coram iudice ad præſtandum iſtud factum, & iudex admiſerit interpellationem, cum clauſula, *ſi, & in quantum*, & decreuerit afficere, prout de iure ſummario Sereniſſimi, *n.* 4. Ex quo interpellatio dicitur ſimpliciter admiſſa, & ſimpliciter afficere, Bald. *in l. edicta in 2. lect. nu. 98. C. de eden.* Felin. *in cap. cum contingat, nu. 13. de offic. deleg.* cum alijs per Menoch. *de recuper. remed. 9. n. 331.* & per Rot. *deciſ. 687. nu. 2. p. 1.* In viam iuris ſequebatur, quòd cùm idem D. Paulus id facere neglexerit, & negligat, eſt contumax in non parendo, & ſic illi debet denegari audientia contra eundem Sereniſſimum Ducem, etiam in hac cauſa, licèt diuerſa, *l. ſed & ſi per prætorem, §. ſed & ſi dum decreto*, vbi gloſſ. & Bald. *nu. 2. ff. ex quib. cauſ. maior.* Alberic. *in l. iuſiurandum, & ad pecunias, §. ait prætor, verſ. item nota*, & ibi Iaſ. *n. 2. verſ. inter cæteros, ff. de iureiur.* Bart. *in l. 1. n. 7. ff. ſi quis ius dicen. non obtemp.* Bald. *in l. conſentaneum, n. 24. verſ. item per denegationem, C. quomod. & quand. iud. & in l. diffamari, nu. 6. in fin. verſ. alia lectura, & n. 7. C. de ingen. & manumiſſ.* Schrader. *de feud. part. 10. ſect. 1. n.* 106 Maran. *de ordin. iudic. part. 6. membr. 2. n. 14.* Grauat. ad Veſtr. *lib. 3. cap. 3. nu. 24.*

5 Verùm hoc obiectum fuit ſublatum per plures reſponſiones, quæ placuerunt Dominis, omiſſo enim, quòd non conſtabat Don Virginium, & D. Paulum Iordanum illa tria caſtra accepiſſe vti hæreditaria Pauli ſenioris, nec vti talia D. Paulum iuniorem illa nunc poſſidere, tam Paulus ſenior, quàm ſucceſſiuè Don Virginius quoad caſtrum inſulæ, & caſalia D. Cardinali Farneſio, vt ſuprà, vendita, nullam litem mouerunt: quinimo Paulus ſenior expreſſè declarauit, ſe contra dictum Cardinalem, & alios, nec etiam iactare velle, ſummario D. Pauli iunioris, *nu.* 1.

6 Non obſtat productio inſtrumenti fideicommiſſi aliàs facta per Don Virginium, præuia citatione Sereniſſimi, ad dicendum contrà, quaſi ex tunc lis fuerit cœpta ad inſtantiam Don Virginij, dicta enim productio facta fuit, eò quia alia anterior facta per Paulum ſeniorem in lite mota ſuper recuperatione domorum, & apothecarum, contra DD. Sancta Crucios, non reperiebatur, & ſatisfaciendo petitioni Sereniſſimi Ducis, & parendo mandatis Dominorum, non autem ad effectum incipiendi nouum iudicium diuerſum, & comprehendendi alia bona, quæ antea non erant in illa lite, vt conſtat ex eadem productione ſummario D. Pauli iunioris, *nu.* 3. vnde intrat regula, quòd productio facta ad certum effectum, vltra illum non debet operari, Grat. *conſ. 14. num. 14. verſ. item produxerant, & ſeq. lib. 1.* Aym. *conſ. 175. nu. 7.* Cephal. *conſ. 136. nu. 21.* Surd. *conſ. 252. num. 17. & deciſ. 267. num. 4. verſ. alterum fundamentum, & ſeq.* Honded. *conſ. 66. num. 54. lib. 1.* Rot. *diuerſ. deciſ. 445. num. 4. p. 1.* Seraph. *deciſ. 377. num.* 5. & fuit dictum in Colonien. ſtatus 30. Octobris 1585. coram Bubalo, & in Maceraten. expenſarum 15. Iunij 1609. coram Reuerendiſſimo D. meo Damaſceno, & in Valentina illegitimitatis 16. Martij 1612. coram R. P. D. meo Pamphilio.

7 Qua ratione defenditur etiam productio eiuſdem inſtrumenti fideicommiſſi à D. Paulo iuniore facta, in quo inter alia bona legitur Caſtrum Inſulæ, nam iſta productio fuit ſolummodo reſtricta ad Caſtrum S. Angeli, pro quo agitur, & pro quo nulla adeſt promiſſio, per quam ipſe, vel ſui authores teneantur ad moleſtias, vel ad rem liberam tradendam, vnde non poteſt quoad alia præter agentis intentionem operari, *l. non omnis, ff. ſi cert. pet. l. cancellauerat, ff. de his quæ in teſtam. delen.* Grat. Aym. & cæteri, *vbi ſuprà*.

Dato tamen abſque veri præiudicio, quòd Paulus Iordanus ſenior, & Don Virginius eidem D. Cardinali Farneſio, & Sereniſſimo Duci reſpectiuè moleſtias iudiciales intuliſſent, & quòd dd. tria caſtra Ceruetetis, Munterani, & Anguillariæ iure hæreditario ad dd. Don Virginium, & D. Paulum iuniorem deueniſſent, adhuc D. Paulus iunior non poſſet dici contumax in non parendo, ad effectum de quo agitur, quia valde controuerſum eſt, an hæres cum beneficio legis, & inuentarij præciſè teneatur ad factum defuncti, vbi ſumus in re, in qua cadit affectio, puta quia fuit maiorum ſuorum, iuxta *l. ſi in emptionem, ff. de minor.* vel quia intereſt hæredis habere potius rem alienatam, quàm hæreditariam, in quo articulo contrarias hinc inde referunt communes opiniones Gabr. *conſ. 125. n. 11. & 12. lib. 1.* & Roſental *de feud. c. 9. memb. 2. nu. 8. & ſeq.* Item ad effectum, vt iudex poſſit contumaci in vna cauſa denegare audientiam in alia, requiritur mora, & inobedientia in parendo, ſine quibus non datur contumacia, *l. contumacia, §. fin. ff. de re iud.* Card. *in Clem. 1. nu. 14. verſ. pro quorum omnium, de dol. & contum.* Oldr. *conſ. 301. in princ.* Marant. *in prax. p. 6. membr. 2. de contum. n. 7.* Vincent. de Franch. *dec. 662. n. 16.* Prout etiam requiritur, quòd adſit contemptus iudicis, gloſſ. *in l. vnic. §. fin. verb. hoc iudicium, in fin. ff. ſi quis ius dicen. non obtemp.* Vinc. de Franch. *dec. 271. nu.* 5. Card. Seraph. *dec. 972. n.* 18. & fuit dictum in cauſa Mantuana bonorum 14. Maij 1612. coram R. P. D. meo Vbaldo, necnon quòd ſuper tali inobedientia, & contemptu præcedat declaratio, ſeu iudicis decretum, vt *in addit. marginal. ad gloſſ. in l. ſed & ſi per prætorem, §. ſed & ſi dum decreto, ff. ex quib. cauſ. maior.* & tradunt Bart. *in l. manifeſte, n. 7. ff. de iureiur. & in l. eius qui delatorem, n. 3. verſ. certè iſta, & n. 4. ff. de iure fiſc.* Bald. *in cap. grauis, n. 16. verſ. non enim debet, de reſtit. ſpoliat. & in l. tranſigere, nu. 34. C. de tranſact.* Anch *in cap. fin. n. 11. in fin. & ſeq.* vbi Ioan. Monach. *nu.* 2. & ad eum Prob. *nu.* 7. Gemin. *n. 19. & 20. de conſeſſ. in* 6. Butr. *in c. cum dilecti, nu. 22. verſ. vltimo aduerte, de dol. & contum.* ben è Marſil. *ſingul. 283. incipiente, lapſus terminus, num.* 1. & Dec. *conſ. 14. num. 81. lib.* 3. 8

In caſu autem noſtro licèt D. Paul. iunior fuerit intimatus, vt liberaret bona vendita, & faceret ſe ipſum conſentire, vt latiùs in proteſtatione, ſummario *n.* 4. & iudex admiſerit hanc proteſtationem, ſi & in quantum, & mandauerit afficere, prout de iure, cùm adhuc iudex non decreuerit D. Paulum teneri talem liberationem facere, ſed ſe in omnibus ad diſpoſitionem iuris remiſerit, & ipſe alleget ſe eſſe hæredem cum beneficio legis, & inuentarij, nec adhuc conſtare bona alienata eſſe ſuppoſita alicui fideicommiſſo, nec ipſum ſuper eis aliquid prætendere non poteſt, interim donec aliter fuerit à iudice declaratum, dici ipſum eſſe contumacem, cùm, vt dixi, contumacia non detur vbi non adeſt mora, & inobedientia, nec argui poſſit aliquis contemptus in eo, qui allegat iuſtam cauſam, vt non pareat, gloſſ. *in d. l. vnic. §. fin.* & ibi Bartol. & Alex. Iaſ. & omnes, *ff. ſi quis ius dicen. non obtemp.* 9

Secundò opponebatur, quòd D. Paulus Iordanus non erat audiendus, quia pendet iudicium vniuerſale ſuper bonis dicti fideicommiſſi, in quibus comprehenditur etiam huiuſmodi caſtrum, quæ cauſa eſt præiudicialis huic cauſæ ſuper ſolo caſtro Sancti Angeli; nam reſoluto in illa pro non fideicommiſſo, euaneſcet actio in iſta particulari, Bart. & alij *in l. fundum Titianum, ff. de except.* Iaſ. *in §. præiudiciales, num. 1. Inſtit. de actio.* Crauett. *conſ. 79. nu.* 7. & ideò iſta particularis debet ſilere donec finiatur illa generalis, aliàs proceſſus eſſet nullus, & ſententia, Crauett. *vbi ſuprà*, cum alijs allegatis. Verùm fuit reſponſum hoc non iuſtificari, neque ex perſona Pauli ſenioris, cum illa cauſa per eum commiſſa fuerit reſtricta ad certas domos, & apothecas aduerſùs DD. de Sancta Cruce, neque ex perſona Don Virginij, qui etiamſi produxerit inſtrumentum fideicommiſſi, in quo leguntur multa caſtra, & bona alienata, tamen (vt dixi) illa productio facta fuit ſatisfaciendo petitioni Sereniſſimi Ducis, & parendo mandatis Dominorum, ad effectum ſanandi defectum inſtrumenti iam producti, & deperditi. Vnde quoad alia nihil operatur, ex ibidem deductis in reſponſione ad primam exceptionem, & eodem modo tollitur, quòd D. Paulus dum vult nouum iudicium 10

inchoa-

Digitized by Google

inchoare ſuper ſolo Caſtro Sancti Angeli, velit emendare primam petitionem generalem, quia de tali petitione generali non apparet.

11 Tertiò allegabatur, quòd D. Paulus ſolus non ſit audiendus, cùm habeat plures fratres; ſed hæc exceptio non placuit, nam vltra quòd in deductione fideicommiſſi poterit declarare partem ſuam, cùm modò non conſtet de acceptatione fratrum, non licet Sereniſſimo excipere de iure illorum, Soccin. ſen. *conſil.* 13. *numer.* 24. *& conſil.* 78. *numer.* 6. *lib.* 4. & iun. *conſil.* 47. *num.* 17. *lib.* 2. cum alijs per Tiraquell. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, num.* 358. *Cod. de reuoc. donat.* & interim quòd alij fratres non docent velle ſe agnoſcere, poteſt ſolus Dominus Paulus agere ad totum fideicommiſſum, Simon de Præt. *in tract. vlt. volunt. fol. mihi* 208. *num.* 19. Ex quibus vt ſuprà fuit reſolutum, exceptiones non obſtare D. Paulo Iordano.

12 Cæterùm quia pro parte Sereniſſimi Ducis fuit etiam oppoſitum, quòd ex eodem inſtrumento fideicommiſſi producto ſuper Caſtro Sancti Angeli apparet, illud fuiſſe inter alia caſtra, & bona Roberti Vrſini vnius ex fideicommittentibus, & per conſequens, cùm iſtud caſtrum peruenerit in Alphonſinam Vrſinam eiuſdem Roberti filiam, quæ illud per plures annos poſſedit, cenſetur peruenisse, & ab ea poſſeſſum fuiſſe vigore legitimæ; quod ſi verum eſſet, quòd illa obtinuiſſet hoc caſtrum pro legitima, non potuiſſet ſuper ea deduci fideicommiſſum, cùm legitima reijciat ipſo iure quodcumque onus etiam fideicommiſſi, vt iuribus, & auctoritatibus fuit firmatum in Romana legitimæ 27. Iunij 1614. coram R.P.D. Veroſpio, & in alta Romana vineæ 29. Februarij præteriti coram me, & latè hic deducunt informantes pro eodem Sereniſſimo, qui etiam allegant omnia iura Alphonſinæ, & eius filiorum mediante concordia tranſiuiſſe ad Sereniſſimam Madamam, cuius eſt hæres idem Sereniſſimus Dux: vnde hoc fundamentum viſum fuit dignum particulari diſcuſſione.

Ideò Domini voluerunt de eo particulariter videre.

R. P. D. V B A L D O.

Dertuſeñ. Vicariæ.

Lunæ 28. Nouembris 1616.

A R G V M E N T V M.

Vnio facta per Papam ſchiſmaticum non tenet, ſed confirmata per Papam legitimum, ſumit vires à confirmatione; & Eccleſia vnita alteri Eccleſiæ fit præiudicium illius, itaut ſi priùs habebat annexam curam, cura ipſa habitu ſit penes Eccleſiam cui vnitur exercitium curæ actu penes Vicarium ab illa deputatum.

S V M M A R I V M.

1 *Titulus datus à Papa ſchiſmatico nullus eſt, & inualidus. Limita niſi à legitimo Papa fuerit confirmatus, nu.* 2.
Papa ſchiſmaticus titulum validum dare non poteſt, num. 1.
2 *Priuilegium originarium exhibere non eſt neceſſe, quando exhibetur illius confirmatio, in qua poſita eſt tota ſubſtantia priuil. Maximè ſi confirmatio eſt cum clauſula,* ex certa ſcientia, *ibid. in fine.*
3 *Vnio licèt inualida per lapſum quadraginta annorum præbet iuſtam cauſam ad præſcriptionem.*
4 *Vnio ſortitur effectum quando Rector cedit beneficio ad fauorem vnionis.*
5 *Enunciatiuæ antiquæ partis concurrentibus adminiculis probant.*
6 *Concurſus locus eſt in beneficio curato, ſi in Rectorem illius eſt translata cura, ſecus ſi tantùm exercitium curæ.*
7 *Vnionis effectus eſt, vt Eccleſia vnita efficiatur prædium Eccleſiæ cui ſit vnio.*
Eccleſia vnita alteri Eccleſiæ efficitur prædium illius, ibid.
Eccleſia cum cura ſi vniatur alteri Eccleſiæ, cura ipſa poſt vnionem reſidet habitu penes Eccleſiam, cui facta eſt vnio, & exercitium curæ actu eſt penes deputatum ab Eccleſia, ibid.
8 *Eccleſiæ cura quando in vnione reſeruata eſt portio congrua pro Vicario ſoluenda per Eccleſiam, cui vnitur, tunc cura habitu reſidet penes Eccleſiam, & actu exercitium curæ tantum penes Vicarium.*
9 *Vltimus ſtatus, & quaſi poſſeſſio in collatione beneficij quando apparent errones non releuant.*

D E C I S I O CCCLII.

CVm Prior, & monaſterium vallis Chriſti Ordinis Carthuſieñ prætenderet Vicariam perpetuam in parochiali Eccleſia loci de Caſtelleñ. de la Plaoa Dertuſeñ. diœceſis dicto monaſterio olim vnita occurrente vacatione eſſe conferendum ad ſolam ipſorum præſentationem, non autem in concurſu, commiſſa cauſa in Rota, & propoſito dubio die 16. Nouembris anni præteriti, Domini ordinarunt, vt videretur de prædicta vnione, vnde hodie die 28. Nouembris 1616. viſum eſt Dominis reſpondere pro Priore, & monaſterio informandum videtur, collationem eſſe faciendam ad præſentationem, non autem ad concurſum. Nam quoad dictam vnionem, illa deducebatur ex litteris Benedicti XIII. datis Auenione eius Pontificatus anno 3. in quibus præuia narratiua, quòd ipſe dum in minoribus conſtitutus legationis munere fungeretur, authoritate Apoſtolica dictam parochialem prædicto monaſterio vniuerat; reſeruata tamen pro vno perpetuo vicario in eadem Eccleſia ſeruituro congrua portione, concedit eidem Priori, & Conuentui dicti monaſterij ius præſentandi ad eandem vicariam, vt latiùs in eiſdem literis continetur, & licèt de dictæ vnionis, & conceſſionis validitate poſſet dubitari, cùm emanauerint partim à Benedicto dum eſſet Legatus Clementis ſeptimi, qui fuit Papa ſchiſmaticus creatus aduersùs Vrbanum ſeatum Pontificem legitimum, pro quo extat diutoum Concilium ſchiſmatis, Bald. regiſtratum inter eius lecturas ante tit. *C. ſi quis aliq. teſtar. prohib.* partim ab eodem Benedicto ſucceſſore Clementis etiam ſchiſmatico, & imò quòd titulus datus à tali Papa ſit inualidus, tenuit Rota in vna Valentina parochialis de Palma 2. Iunij 1606. coram R.P.D. meo nunc Decano, tamen Dominis videbatur in propoſito caſu dicta vnio, & conceſſio poſſe ſuſtineri. 1

Primò, quia Martinus Quintus, & Calixtus tertius, quamuis ſcirent Benedictum non fuiſſe canonicè electum, adhuc tamen dictam vnionem confirmarunt, vt in eorum litteris, de quibus in ſummario, in quibus plenè legitur ſubſtantia vnionis confirmatæ, & ideò non eſt opus exhibere priuilegium ipſum originarium vnionis, etiamſi priuilegij narratiua ſit facta à parte, vt fuit plenè dictum in vna Cauricñ. ſiue nullius iuriſdictionis coram bon. mem. Cantuccio relata inter impreſſ. diuerſ. 2. *part. deciſ.* 36. *nu.* 1. *& ſeqq.* præſertim cùm confirmatio Martini ſit etiam ex certa ſcientia, Rota *d. dec.* 36. *nu.* 5. 2

Accedat ſecundò, quòd dicta vnio licèt inualida, tamen cum curſu quadraginta annorum præbuit iuſtam cauſam præſcribendi, vt dixit Rota in eadem Valentina parochialis de Palma coram D. Decano, & in Ianueñ iuriſdictionis 24. Ianuarij 1604. coram Illuſtriſſimo Ludouiſio. 3

De effectuatione verò dictæ vnionis ſatis viſum eſt conſtare ex eo, quòd Petrus Epiſcopus Portueñ illam in manibus eiuſdem Benedicti reſignauit, ad præfatum effectum, vt in dictis litteris Benedicti, & Martini continetur, vnio enim dicitur ſortita effectum, cùm Rector cedit beneficio & poſſeſſioni ad fauorem ipſius vnionis, vt fuit dictum in vna Peruſina beneficij 1. Aprilis 1596. coram bo. me. Cardinale Blanchetto. 4

Item ex enunciatiuis antiquiſſimis dd. litterarum Martini, & Calixti, in quibus referuntur huiuſmodi effectuatio, & poſſeſſio, vel quaſi Eccleſiæ vnitæ, ac iuris præſentandi, & recipiendi decimas, & licèt dictæ enunciatiuæ ſint partis, ſcilicet monaſterij, & fratrum vallis Chriſti qui habent intereſſe: attamen probant concurrentibus adminiculis, Rota *deciſ.* 130. *num.* 2. *part.* 2. *diuerſor.* Achill. *deciſ.* 7. *in fin. de iurepatr.* & fuit dictum in Vrbeuetana fideicommiſſi 13. Nouembris 1602. coram bon. me. Cardinale Pamphilio; quæ adminicula vltra dictam re- 5

ſigna-

ſignationem hic non deſunt, videlicet laudum latum de anno 1430. inter Epiſcopnm Dertuſeñ. & d. monaſterium, in quo canonizatur vnio facta authoritate Clementis per eius Legatum, & confirmatio Martini, & declaratur ius præſentandi ſpectare ad monaſterium. Item ſeotentia Rotalis, & executoriales inde relaxatæ de anno 1471. in qua ſententia fuit pronuuciatum, præſentationem per dictum Conuentum factam, fuiſſe Canonicam, & proinde vicariam dicto præſentato eſſe adiudicandam, & aduerſatio nullum ius competere. Et vltimò ſaciunt plures ſolutiones congruæ portionis à Conuentu factæ ipſi vicario, & datæ in ſummario.

6 Stante igitur dicta vnione effectuata, an vicaria ſit conferenda ad præſentationem Prioris, & monaſterij, cui fuit Eccleſia vnira, an potiùs per concurſum, pendet ex eo, an in vicarium fuerit translata cura, vel potiùs exercitium curæ. Primò enim caſu eſſet locus concurſui; altero verò nequaquam, vt diſtinxit Rota in cauſa Vlixboneñ. iuris conſerendi 2. Decembris 1605. coram bon. mem. Litta, & in eadem 13. Iunij 1607. coram Illuſtriſſimo Cardinale Lancellotto, & nouiſſimè in Vlixboneñ. concurſus 1. Iunij 1615. coram R.P.D. meo Remboldo.

7 Et Dominis placuit in præſenti caſu ſolum exercitium eſſe translatum in vicarium; tum quia ſumus in Eccleſia vnita, & effectus vnionis eſt, vt Eccleſia efficiatur prædium Eccleſiæ, cui fit vnio, itaut cura Eccleſiæ vnitæ reſideat habitu penes Eccleſiam, cui facta eſt vnio, licèt actu cura exerceatur per vicarium, vt pluribus firmatur in dicta deciſione Vlixboneñ. coram D. meo Remboldo, & præter ibi allegatos fuit dictum in vna Illerdeñ. diſmembrationis coram Cardinale Seraphino, quæ eſt *deciſ.* 1009. *n.4.& 5. part.2. in impreſſ.*

8 Tum quia in vnione prædicta fuit reſeruara congrua portio pro vicario ſuper fructibus, & redditibus Eccleſiæ vnitæ, quæ congrua ſoluitur à monaſterio, vt in quitantijs datis, quo caſu intrat communis concluſio, quòd cura quoad habitum, reſideat penes eum, cui facta eſt vnio, & exercitium tantùm dicatur translatum in vicarium, Io. Andr. Hoſt. & alij *in cap. expoſuiſti, de præbend.* Abb. *in cap. extirpandæ, in repet. §. qui vero num.* 15. *eod. tit.* Felin. *in cap. poſtulaſti num.* 1. *verſ. ſed Abbas de reſcript.* Rebuff. *de congr. port. n.* 108. Mohed. *deciſ.5. de decim.* Creſcen. *deciſ.2. eod. tit.* Verall. *deciſ.339. part.3.* Capell. Tholoſ. *deciſ.* 109. & fuit dictum in dicta Vlixboneñ. concurſus coram D. meo Remboldo.

9 Nec obſtare videbatur prætenſa quaſi poſſeſſio, & vltimus ſtatus Epiſcopi conferendi per concurſum, quia quatenus de eo doceretur, ille appareret erroneus, cùm prouiſio eſſet facienda ad præſcriptum conſtitutionis ſel. record. Pij V. in ordine 46. prout in eadem deciſione Vlixboneñ. tollitur ſimile obiectum, imò ex actibus qui fuerunt dati in primo ſummario monaſterij *n.5.* apparet de collatione Epiſcopi ad præſentationem Prioris, & Conuentus, pro quo ſolo informante Domini ex prædictis reſponderunt, &c.

R. P. D. COCCINO.

Carinoleñ. Præceptoriæ.

Luna 28. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Gratiæ, ſeu litteræ quæ de alterius colorata facti poſſeſſione mentionem non faciunt, numquid valeant, & quid ſi in illis adeſt clauſula, *Amoto quomodolibet detentore.*

SVMMARIVM.

2 *Gratia qua de alterius colorata facti poſſeſſione mentionem non facit, non valet.*
Clauſula, Amoto quolibet detentore, *operatur, vt cenſeatur facta mentio de poſſeſſione facti, ibid.*
Quilibet *dictio importat idem quod dictio* omnis, *ibid.*
Omnis *dictio comprehendit etiam inhabiles, ibid. in fine.*
3 *Surreptio ceſſat in gratia conceſſa motu proprio.*

DECISIO CCCLIII.

EQues Horatius Hierutius, vt prætenditur, reſignauit hanc Præceptoriam Ordinis SS. Mauritij & Lazari in manibus Sereniſſimi D. Ducis Sabaudiæ in fauorem Aſcanij filij, quem etiam prætendebatur cœpiſſe poſſeſſionem. Et cùm ſuper hoc pluries fuit diſputatum, & nihil reſolutum: Placuit DD. videre cum præſuppoſito quòd priuilegia Pij IV. ex quibus prætenditur Sereniſſimum D. Ducem potuiſſe recipere prædictas reſignationes, eſſent reuocata, & ſic quòd prouiſio Aſcanij eſſet nulla, & Eques Mutius, qui impetrauit propter obitum Horatij, teneatur iuſtificare vacatione de facto; an verò ſufficiat iuſtificare vacationem de iure, videlicet per obitum Horatij? 1

Et Rota cenſuit ſufficere in caſu, de quo agitur, iuſtificare vacationem de iure; licèt enim regula ſit quòd non valeant litteræ quæ de alterius colorata facti poſſeſſione non faciunt mentionem, *cap. cum noſtris, de conceſſ. præben.* vbi Abb. *num.7.* inquit enim non ſufficere facere mentionem quòd beneficium vacat, ſi alius eſt in colorata poſſeſſione facti, quia illud verbum *vacare*, poteſt verificari tam in iure, quàm in facto: attamen cùm in gratia principali Eq. Mutij adſit clauſula, *Amoto quolibet detentore*, illa operatur vt ſatis cenſeatur facta mentio de poſſeſſione facti. Ita poſt Franciſcus de Deo, dicit Io. Andr. *in d. cap. cùm in noſtris num.*23. Abb. *num.*21. Felin. *in cap. in noſtra, num.*32. *verſic. ſecundò nota, de reſcript.* qui licèt loquantur quando adeſt verbum *illicito*, quod non eſt in cauſa de qua agitur: attamen idem eſt quando ſimpliciter dicitur, *Amoto quolibet detentore*, prout in iſtis terminis eſt deciſio Rotæ 38. & 69. *de reſcript. in antiq.* & meritò, quia dictio *quilibet*, operatur idem quod dictio *omnis*, Mandoſ. *in reg.12.q.6.n.9.* & eſt adeò vna, ſcilicet vt comprehendat omnes etiam inhabiles ad factum, Marſil. *conſil.85.n.26.* Dec. *conſil.619.n.2.* Petr. *ſing.26.n.3.* 2

Et ceſſat omnis difficultas, quia cùm gratia Equitis Mutij ſit facta motu proprio, ceſſat ſubreptio, quæ cauſari potuiſſet ex non facta mentione poſſeſſionis coloratæ exiſtentis penes alium, ita reſpondet Felin. *in dict. cap. in noſtra num.35. de reſcript.* Cald. *conſ.*13. *de reſcript.* Siluan. *de benefic. quæſt.3. num.17.* Menoch. *de arbitrar. caſu* 207. *num.*142. 3

Et ita fuit concluſum, alia tantùm parte informante, quia alia dici intimata informare neglexit, &c.

R. P. D. VBALDO.

Placentina ſalarij.

Luna 5. Decembris 1616.

ARGVMENTVM.

Canonicus qui habebat mandatum à Capitulo, illo reuocato, ſi durat abſentia, non lucratur diſtributiones, & mandatum concernens vtilitatem mandantis, reuocari poteſt, non obſtante promiſſione etiam iurata.

SVMMARIVM.

1 *Contractus correſpectiuus ad mandatum, ceſſante mandato etiam ob reuocationem ceſſat & contractus.*
2 *Canonico non reſidenti, & non habenti iuſtam cauſam, non debentur diſtributiones quotidianæ, & fructus præbendæ, & Canonicatus.*
3 *Mandatum factum in contractu vltro citròque obligatorio, reuocari non poteſt, declara quando mandatum factum eſt gratia ſolius mandatarij, ſecus ſi concernit vtilitatem mandantis, n.4.*
Deciſiones Rotæ in cauſa facta non oppugnantur, ſed præſupponuntur de ſtylo Rotæ, eodem n.3. & n.8.
5 *Mandatum reuocari non poteſt, quando id, quod continetur in mandato, deducitur in pactum cum ſtipulatione.*
6 *Verbum* promitto, *in ſcriptis redactum inducit ſtipulationem.*
7 *Mandatum reuocari poteſt, non obſtante promiſ-* ſione

Digitized by Google

ſione de non reuocando, etiam iurata.

9 *Error iuris regulariter non præbet iuſtam cauſam excuſationis, præſertim in viro perito, & verſanti in loco, vbi potuit conſulere peritos, declara hoc procedere in iure claro, ſecus in obſcuro, quod dicitur æquiparari errori facti, num. 10. vbi quid ſit ius obſcurum.*

Error facti præbet iuſtam cauſam excuſationis, ibid.

11 *Errorem iuris, vel facti, qui allegat, illum probare debet.*

12 *Diſtributiones quotidianæ debentur intereſſentibus diuinis officijs, & eas dicuntur ipſi lucrari.*

Lucrum, qui non participat, non dicitur damnum pati, cùm damnum ſit diminutio circa patrimonium, ibid.

13 *Error, & ignorantia iuris non excuſat, quando agitur de lucro captando.*

14 *Procurator reuocatus debet abſtinere à procuratione, interim donec videatur, an reuocatio ſubſiſtat, maximè ſtante intimatione reuocationis.*

15 *Diſtributiones quotidianas non lucratur abſens etiam cum iuſta cauſa, ſi eſt abſens ſine licentia Ordinarij.*

Ordinarij licentia eſt neceſſaria abſenti Canonico ad hoc, vt lucretur diſtributiones quotidianas, nec ſufficit ſola iuſta cauſa abſentiæ, ibid.

DECISIO CCCLIV.

1 POſt plures deciſiones in hac cauſa factas ad fauorem Capituli, & ſignanter die 7. Maij 1607. coram bonæ mem. Penia, in qua fuit reſolutum Doctorem Caxam potuiſſe à Capitulo reuocari, & 24. Maij 1610. coram eodem, in qua fuit deciſum contractum antea initum inter Capitulum, & Caxam fuiſſe quidem vltro citròque obligatorium, ſed tamen correſpectiuum ad mandatum eidem poſteà datum, & proinde ceſſante mandato ab reuocationem, ceſſare etiam contractum, quæ deciſio fuit confirmata 14. Martij præteriti coram me.

2 Inſtabat Capitulum pro expeditione cauſæ; ſed Doctor Caxa obtinuit iterùm audiri ſuper deciſione facta die 28. Maij 1608. coram Penia, in qua fuit deciſum, Caxam non habuiſſe iuſtam cauſam excuſationis ad effectum conſequendi fructus, & diſtributiones quotidianas ſuæ præbendæ, & canonicatus, dum fuit abſens à reſidentia. Ideò hodie propoſito dubio, an eſſet à dicta deciſione recedendum, Domini negatiuè reſponderunt, ex rationibus in deciſione adductis.

3 Nec obſtare putarunt quòd Caxa non potuerit reuocari tamquam Procurator à Capitulo conſtitutus in contractu vltro citròque obligatorio, ad Bart. *in l. ſi cum fundum,* vbi etiam alij, *ff. de pact.* cum alijs allegatis; quia circa hoc extant ſupradictæ deciſiones in contrarium, quæ in hoc articulo impugnari non poſſunt, ſed debet præſupponi iuxta ſtylum Rotæ.

4 Et tamen ex abundanti vnus ex Dominis reſpondebat doctrinam Bart. ibi procedere, quando mandatum eſt factum gratia ſolius mandatarij, vt ibi per eundem Bart. quem alij ſequuntur, & præſertim Ang. & Iacobin. *in 2. oppoſ. num. 1. circa fin.* Iaſ. *num. 2.* & Caſtr. *num. 4.* expreſsè dicens, locum eſſe pœnitentiæ, quoniam datio, vel factum concernit vtilitatem mandantis tantùm, vt in caſu noſtro, licèt ille, cui datum eſt mandatum, ſit paratus implere, ad conſ. Ruin. 115. *numer.* 15. *lib.* 1. & Cephal. *conſ.* 91. *num.* 18. *& 37. lib.* 1. fuit in ſpecie reſponſum in dicta deciſione 7. Maij 1607. coram Penia.

5 Vltra quòd prædicti Doctores loquuntur quando id quod continetur in mandato, fuit deductum in pactum ſtipulatione vallatum, & ita etiam loquitur Mandell. *conſil.* 226. *num.* 45. & Mantica *de tacit. & ambig. lib. 7. tit.* 11. *num.* 15.

6 Quæ ſtipulatio non legitur in caſu noſtro, nec expreſsè, nec tacitè per verba, illam importantia, vt eſt verbum *promitto*, in ſcriptis redactum, iuxta *leg. ſciendum, ff. de verb. obligat.* prout erat in caſu Ruini *dicto conſ.* 115. *num.* 15.

7 Et quatenus etiam adeſſet promiſſio de non reuocando etiam iurata, adhuc mandatum potuiſſe reuocari, iuxta tradita per gloſſ. *in cap. fin. in verb. reuocatus, de procur. in 6.* quæ eſt etiam communiter approbata, vt per Seraphin. *de iuram. priuileg.* 75. *numer.* 7. & Gabr. *de iureiur. concluſ.* 3. *numer.* 9. & fuit firmatam in deciſione 7. Maij 1607. coram Penia, & 14. Martij præteriti coram me.

8 Quæ, vt dixi, dicta ſint ex abundanti, cùm ſatis ſit quòd reuocatio Caxæ fuit canonizata per deciſiones, quæ in præſenti impugnari non poſſunt; ſicuti nec etiam debuit allegari ex aduerſo quòd mandatum fuerit factum in executionem præcedentis contractus, cùm imo mandatum fuerit principale in hoc negotio; conſtitutio verò ſalarij, & alia deducta in contrarium, fuerint correſpectiua, & conſecutiua ad mandatum, vt fuit latè dictum in hac cauſa 14. Martij præteriti coram me.

9 Nec obſtat quòd Caxa habuerit iuſtam cauſam credendi, ſe non potuiſſe reuocari, quia dicta credulitas fundatur in prætenſo iuris errore, qui regulariter non præbet iuſtam cauſam excuſationis, *leg. iuris ignorantiam, leg. regula, ff. de iur. & fact. ign. l. 2. & 3.* vbi Doct. *Cod. eod. tit.* Mohed. *deciſ. 3. num. 1. de ſentent. excomm.* Rota diuerſ. *deciſ.* 428. *num. 2. part.* 1. cum alijs per Surd. *conſil.* 374. *num.* 2. *lib.* 3. præſertim in viro perito, qualis eſt D. Caxa, & qui verſatur in loco vbi potuit conſulere peritiores, & non conſuluit, gloſſ. & Doct. *in l. iuris ignorantiam, C. qui admitt.* Put. *deciſ.* 118. *n.* 17. *& ſeq. lib.* 2.

10 Nec dicitur hæc procedere in iure claro, ſecus in obſcuro, quod dicitur æquiparare errori facti, qui regulariter excuſat, ex allegatis; quia ius obſcurum dicitur quod habet tot opinionum varietates, vt veritas, & communis opinio diſcerni non poſſit, Felin. *in cap. de quarta numer.* 27. *de præſcript.* Put. *dict. deciſ.* 118. alias 115. *num. 9. lib. 2. in nou.* Sed in hoc caſu communis opinio eſt pro facultate reuocandi, vt ſuprà dictum eſt; vltra quod ceſſat omnis iuſta cauſa credulitatis, poſtquam Rota reſoluit licuiſſe reuocare mandatum, at ſignatura commiſit cauſam appellationis à decreto A. C. cum clauſula tranſlatiua executionis.

11 Et accedit etiam quòd Caxa non probauit prætenſum iuris errorem, qui debet ab allegante probari, Felin. *in dict. cap. de quarta num.* 28. *verſ. cæterum*, cum alijs per Menoch. *de recup. remed.* 15. *num.* 631. Surd. *conſ.* 350. *num.* 51. *& ſeq. lib.* 3.

12 Nec videbatur ſubſiſtere quòd Caxa tractet de damno vitando, cùm iſtos fructus, & diſtributiones numquam habuerit, Odd. *de reſtit. in integr. quæſt.* 8. *n.* 82. & diſtributiones certum eſt deberi intereſſentibus diuinis officijs, *cap. 1. de cler. non reſid. in 6.* & qui interſunt, dicuntur lucrari diſtributiones, *d. cap.* 1. Is autem qui excluditur à lucro, non dicitur damnum pati, Bart. *in l. quominus, n. 6. ff. de flumin.* cùm damnum dicatur diminutio circa patrimonium, *l. 3. ff. de damn. infect.* & tenuit Rota in deciſione, de qua agitur per conſ. Oldrad. 118. communiter receptum.

13 Et vbi agitur de lucro captando, ignorantia iuris non excuſat, Odd. *de reſtitut. in integr. quæſt.* 8. *numer.* 76. & poſt eum Honded. *conſil.* 51. *numer.* 41. *lib.* 2. Quæ tantò magis videbantur Dominis amplectenda, ex quo abſentia Caxæ videbatur fuiſſe nimis affectata ſtante eius occultatione, ne ſibi reuocatio intimaretur, de qua per informantes.

14 Et multò magis poſt notificationem reuocationis ſibi factam in itinere, poſtquam ſaltem debuit abſtinere à procuratione, vt in deciſione, vel ſuperſedere in diſceſſu, vel reuerti, & præſtare intereſſentiam, donec videretur an potuiſſet reuocari, necne; non autem ſe transferre ad vrbem, vnde talis abſentia ſibi ſuffragari non poteſt, vt latè per Odd. *de reſtit. in integr. part. 1. quæſt. 27. art. 1. & 2. per tot.*

Nec releuat quòd ex aduerſo excipitur aliàs Rotam cenſuiſſe Caxam habuiſſe iuſtam cauſam abſentiæ, quia id fuit dictum reſpectu temporis decurſi ante intimationem reuocationis procuræ, ſecus verò poſt, & hanc diſtinctionem videtur ſenſiſſe Rota in hac cauſa 18. Iunij 1607. & die 4. Februarij 1608. coram Penia.

15 Demum, nec contemnendum Dominis videbatur motiuum informantium pro Capitulo, videlicet quamtumuis Caxa habuiſſet iuſtam cauſam abſentiæ, vel excuſationis ad effectum lucrandi diſtributiones; tamen vltra eam requirebatur etiam licentia Ordinarij, quæ hic omninò defuit gloſſ. *in cap. relatum, in verb. prælatorum*, & ibi Abb. *in 4. not. de cler. non reſid.* & fuit dictum in Alerien. fructuum 21. Aprilis 1603. coram

Car-

Digitized by Google

Cardinale Pamphilio, & in Carthaginen. fructuum coram Seraphino, quæ eſt *deciſ.* 1131. *num.* 6. *par.* 2. in impreſſ. & in Calagurritana fructuum 26. Maij 1614. coram me, & aliàs ſæpè.

Et ita fuit deciſum, &c.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Colimbrieñ. Canonicatus.

Lunæ 5. Decembris 1616.

ARGVMENTVM.

De interpretatione Conſtitutionis Clementis VIII. prohibentis deſcendentes ab Hebræis non admitti ad Eccleſiaſtica beneficia, multa notanda, de quibus in ſummario, & quòd Pontifex poteſt aduerſus illam diſpenſare. Eſt deciſio magiſtralis, & ſingularis. Vide ſuprà in eadem cauſa coram Reuerendiſſimo Damaſceno 13. Iunij 1613.

SVMMARIVM.

1 *Deſcendentes ex paterna, ſeu materna linea vſque ad ſeptimum gradum a genere, vel ſtirpe Hebræorum, Eccleſiaſtica beneficia obtinere non poſſunt, Conſtitutioni Clementis, qua redduntur inhabiles deſcendentes ab Hebræis, derogatum cenſetur per clauſulas generales derogatorias conſtitutionum in contrarium facientium, num.* 2.

Clauſula non obſtantibus conſtitutionibus, &c. *numquid operetur quod conſtitutiones, cenſeantur derogata, de quibus non fuit facta ſpecialis mentio, ibid.*

3 *Papa habet abſolutam, & omnimodam poteſtatem diſpenſandi ad Eccleſiaſtica beneficia.*

5 *Chriſtianorum Iudaizantium filij numquid comprehendantur in Conſtitutione Clementis VIII. reddentes inhabiles ad beneficia Eccleſiaſtica deſcendentes ab Hebræis.*

Exceptio, ſeu inhabilitas ab aliquo oppoſita probanda eſt ab eo, qui ſe fundat in ea, num. 5. per tot.

Conſtitutio Clementis VIII. prohibens deſcendentes à Iudæis admitti ad Eccleſiaſtica beneficia, eſt odioſa, & exorbitans à iure communi, num. 5. verſ. cùm tamen, *& verſ. ſeqq.*

Verba ſtatuti, ſeu conſtitutionis odioſa intelligi debent ſecundùm eorum proprietatem, ibid. verſ. debet illa.

Baptiſmi character tollit omnem infidelitatis maculam, ibid. in fin.

7 *Iudaizantes ſi pœnitentes fuerunt Eccleſiæ incorporati, amplius hæretici non dicuntur.*

Vſurarius manifeſtus poſt pœnitentiam, & reſtitutionem factam non dicitur amplius vſurarius, ibid.

8 *Crimin oſus, ſeu delinquens non dicitur is, qui tantummodò inquiſitus fuit.*

Conſtitutio Clementis VIII. prohibens deſcendentes ab Hebræis, non admittit ad Eccleſiaſtica beneficia, dum trahitur ad tranſuerſales, ibid.

Capitulum non eſt legitimus contradictor aduerſus prouiſum de beneficio à ſummo Pontifice, cum diſpenſatione etiam quod à Iudæis diſcendat, ibid.

10 *Clericatus probatur ex litteris patentibus Epiſcopi.*

Liber Baptiſmi probat vbi quis natus eſt, ibid. verſ. apparet.

11 *Poſſeſſio beneficij probatur per teſtes deponentes de viſu beneficiato poſſediſſe.*

Valor beneficij probatur per teſtes deponentes de fama, ibid. in fine.

DECISIO CCCLV.

1 FRanciſcus Cardoſius de Oliueira obtinuit à Sanctiſſimo de Canonicatu in Colimbrienſi Eccleſia per reſignationem ſibi prouideri, & litteris expeditis Capitulum ſub prætextu ſubreptionis earum executionem denegauit. Vnde cauſa in partibus coram diuerſis iudicibus agitata, bis fuit ad eiuſdem Capituli fauorem pronunciatum, litteras videlicet vti ſubreptitias executionem non mereri, ſed per viam appellationis cauſa in Rota coram Reuerendiſſimo D. meo Damaſceno introducta ex capite nullitatis, & iniuſtitiæ fuerunt dictæ ſententiæ reuocatæ, & eadem cauſa ſuper ad me deuoluta, dubitaui ſuper confirmatione dictæ ſententiæ Rotalis, quam Domini eſſe confirmandam cenſuerunt.

2 De illius enim validitate non controuertitur. De iuſtitia pariter ſatis conſtare viſum fuit ex deciſionibus factis. Nam Sanctiſſimo Franciſcus expoſuit ſe ab Hebræis nouiter ad Catholicam fidem conuerſis infrà ſeptimum, vltra tamen ſecundùm gradum deſcendere, & ob id ſibi Clementis VIII. conſtitutionem obſtare, per quam ab Hebræorum genere, vel ſtirpe deſcendentes ex paterna, ſeu materna linea, vel earum altera vſque ad ſeptimum gradum incluſiuè ad Eccleſiaſtica beneficia redduntur inhabiles. Cui conſtitutioni Sanctiſſimus D. N. derogando Franciſcum ad huiuſmodi Canonicatum diſpenſauit, cùm clauſulis, & derogationibus ampliſſimis etiam reſpectu aliarum conſtitutionum in contrarium facientium, licèt eſſet de illis expreſſa facienda mentio. Quarum clauſularum vigore, ſatis dictæ conſtitutioni dicitur derogatum, etiamſi de illa ſpecialis habita mentio non fuiſſet, Alex. *conſil.* 7. *num.* 7. *lib.* 4. *& conſ.* 134. *num.* 7. *ad fin. verſ. & idem in effectu lib.* 1. *& conſ.* 355. *num.* 12. *lib.* 6. *& conſ.* 242. *num.* 11. *eod. lib.* Florian. *in l. ſi mihi & Titio, §. final. num.* 7. *ff. de legat.* 1. Bald. *in l. omnes in prima lect. num.* 2. *Cod. de præſcript.* 30. *annor.* Curt. iun. *conſ.* 110. *num.* 32. *verſ. præterea,* Felin. *in cap. nonnulli num.* 6. *de reſcript.* Pariſ. *conſ.* 1. *num.* 92. *& ſeqq. lib.* 2. Gozzad. *conſ.* 6. *num.* 54. *& conſ.* 92. *num.* 9.

3 Sicut pariter Franciſcus dicitur ad iſtum Canonicatum verè diſpenſatus, cùm nefas ſit de poteſtate ſummi Pontificis dubitare, qui abſolutam, & omnimodam poteſtatem habet ad Eccleſiaſtica beneficia diſpenſandi, *cap. a nobis, de decimis,* vbi gloſſ. *cap.* 2. *de præbend. in* 6. *cap. propoſuit, de conceſſ. præben.* Abb. *in quæſtione* 1. incipit, *Epiſcopus ſub num.* 1. Felin. *in cap. fin. num.* 7. *&* 8. *de maior. & obed.* Miliſ. *in verbo diſpenſare poteſt Papa.*

4 Quòd autem narrata in diſpenſatione ſint iuſtificata, conſtat ex articulis, & teſtibus pro parte Capituli examinatis, ex quibus clarè patet auos, & Franciſci parentes fuiſſe Chriſtianos, & ſic ipſum infra ſecundum gradum, vt expoſuit, ab Hebræis non deſcendere.

5 Non obſtat Clementis Octaui conſtitutionem non ſolùm de filijs Hebræorum, ſed vlteriùs de Chriſtianorum Iudaizantium filijs eſſe intelligendum, cùm iſti peiores habeantur, *cap. ſi refugientes, de pœnitent. diſtinct.* 4. & ſic illam obſtare Franciſco, cùm à dictis parentibus ipſum deſcendere prætendatur. Nam vltra quòd pernecesſe non probatur illum à Chriſtianis Iudaizantibus originem trahere, cùm teſtes pro Capitulo examinati ad probandum illius auiam paternam vti Iudaizantem fuiſſe pœnitentiatam, non benè in dicto concludant, quòd tamen a Capitulo de obiecto dante concludenter eſſet probandum, *cap. ſuper his, de accuſation. cap. accedens, de elect.* Rot. *deciſ.* 8. *& 9. de except. in nouis,* Mohedan. *deciſ.* 130. Pariſ. *conſ.* 104. *num.* 2. *&* 67. *lib.* 4. Sarnen. *in reg. de infirm. quæſt.* 36. & fuit dictum in Toletana Canonicatus 10. Decembris 1608. coram Reuerendiſſimo Domino Lugduneñ. Cùm tamen conſtitutio prohibens deſcendentes à Iudæis admitti ad Eccleſiaſtica beneficia ſit odioſa, necnon exorbitans à iure communi, *cap. eam te, de reſcript.* vbi Abb. *num.* 7. Felin. *num.* 12. Ripa *num.* 29. *verſ. vltimò nota cum ſeqq.* Lambert. *de iurepatr. lib.* 2. *par.* 1. *qu.* 2. *art.* 19. & fuit dictum in Placentina Canonicatus 8. Aprilis 1585. coram Illuſtriſſimo Cardinali Blanchetto, & in Toletana Portionis 27. Iunij .... coram Cardinale Mantica, debet illa iuxta verborum proprietatem intelligi, Federic. de ſen. *conſ.* 72. *num.* 2. Alexan. *conſil.* 77. *num.* 9. *verſ. non obſtat lib.* 1. Pariſ. *conſ.* 29. *num.* 14. *lib.* 4. *& conſ.* 30. *num.* 16. *eod. lib.* Secundùm quam filij Iudaizantium non dicuntur Hebræorum filij, cùm effecti fuerint Chriſtiani per Baptiſmum, in quo indelebilis character imprimitur, ex ſacro Tridentino Concilio *ſeſſ.* 7. *de ſacram. can.* 9. & omnis deletur infidelitatis macula, *gloſſ.* 2. *in cap. ſine pœnitentia, de conſecrat. diſtinct.* 4. *& gloſſ. in cap. quod autem, in verbo pœnitentiæ* 32. *quæſt.* 1. Cardin. Butr. & Imol. *in cap. de his, de accuſat.*

6 Nec valet dicere Clementis conſtitutionem ſi de Hebræis tantùm, nec de filijs Iudaizantium etiam intelligatur, eluſoriam reddi, cùm de tempore, quo illa emana-

nir, nulli adeſſent ex Iudæis deſcendentes, quia tunc omnes adulta iam ætate fuerant baptizati; ex Oieda *in tract. de incompat. benefic. par.* 1. *cap.* 27. Hic enim author non loquitur de Portugalliæ Regno, à quo Franciſcus trahit originem, dato tamen quòd verificatur in Regno Portugalliæ de dicto tempore nullos Hebræos extitiſſe; poterant nihilominus iſti ſuperuenire, vel etiam eorum deſcendentes intra ſeptimum gradum adeſſe, iuxta dictam conſtitutionem, quæ proindè non eſſet eluſoria, cùm ſuum ſortiretur effectum.

7 Vlteriùs etiam quòd eadem conſtitutio de Iudaizantibus loqueretur, non tamen eſſet intelligenda de his qui Eccleſiæ fuiſſent incorporati, cùm iſti ampliùs hæretici non dicantur, *cap. ſtatutum*, *il* 2. *de heret. in* 6. vbi Ioan. Monach. & Ioan. Andr. *ſub num.* 1. *in verbo probantur*, Anchar. *in* 3. *notab.* Franc. *in vlt. notab.* Vt in ſimili videmus in vſurario manifeſto, qui poſt pœnitentiam, & reſtitutionem factam, non dicitur ampliùs vſurarius, *c. cùm tu*, *in princip. de vſur.* Franc. *in dicto cap. ſtatutum in* 3. *notab. in fin. de heret. in* 6. & propterea dato etiam, quòd probaretur Franciſci auiam fuiſſe condemnatam; quia tamen eadem incorporata fuit Eccleſiæ, non diceretur ampliùs Iudaizans, nec Franciſco nepoti noceret, ex allegatis.

8 Non obſtat ipſius Franciſci parentes fuiſſe de Apoſtaſia condemnatos, quia tale obiectum in facto non iuſtificatur; & licèt adſit inquiſitio; non ideò tamen delictum, & condemnatio probatur. Prout nec pariter iuſtificatur dicti Franciſci tranſuerſales eodem morbo laboraſſe: dato tamen quòd probaretur, non obeſſet, cùm iſta conſtitutio tanquam pœnalis de tranſuerſalibus non loquens, ad illos non veniat extendenda, vt fuit dictum in allegata Toletana portionis coram Mantica, & in alia Toletana Canonicatus coram Reuerendiſſimo Lugdunen.

9 Non obſtat in diſpenſatione ſaltim faciendam fuiſſe mentionem de huiuſmodi præſumptis defectibus. Nam ex quo conſtitutio de accuſatis, & reconciliatis non loquitur, ſuper talibus defectibus non erat opus diſpenſationem petere, & conſequenter nec illos exprimere.

10 Quoad reliqua narrata, illa non indigent in præſenti caſu iuſtificatione, cùm non dicatur Capitulum in hoc legitimus contradictor, vt tenuit Rota in Oritana Archipresbyteratus 2. Decembris 1589. coram Orano, & in Paceñ. Prioratus 23. Iunij 1588. coram Mantica, & in Barchinonen. Canonicatus 9. Martij 1598. coram Illuſtriſſimo Millino, & in Paceñ. Canonicatus, vel Puritatis 14. Decembris 1609. coram R.P.D. meo Manzanedo, & in omnem euentum illa ſunt plenè iuſtificata. Primò enim Franciſci Clericatus ex litteris patentibus Epiſcopi probatur, Felin. *in cap. poſt ſeſſionem num.* 3. *& num.* 15. *de probationib.* Seraph. *deciſ.* 713. *num.* 1. *par.* 2. Apparet ſimiliter illum eſſe de Ciuitate Colimbrienſi per teſtes, & librum Baptiſmi, Rebuff. *in tract. de regiſtr. num.* 15. *verſ.* 6. Gonz. *ſuper reg.* 8. *gloſſ.* 9. §. 1. *num.* 112. Sebaſtian. Sapia *in l. de ætate num.* 33. *de minoribus*.

11 Quòd reſignans per viginti annos Canonicatum poſſederit, ex iiſdem teſtibus patet de viſu deponentibus, quod ſufficit, Bald. *in l. data opera num.* 34. *verſ. Item nota*, *C. de his qui accuſ. non poſſ. & in auth. qui iurat. num.* 4. *Cod. de bon. auth. iud. poſſid.* Alexan. *conſ.* 51. *num.* 6. *lib.* 1. Dec. *conſ.* 302. *num.* 19. *poſt med.* Ruin. *conſ.* 168. *num.* 2. *lib.* 4. Balb. *in repet. l. Celſus in* 1. *quæſt. num.* 4. *ff. de vſucap.* Pontan. *de ſpolio lib.* 2. *num.* 94. Seraph. *deciſ.* 1061. *num.* 1. Cæſ. de Graſſ. *deciſ.* 14. *de reſtit. in integr.* De Canonicatus valore ex eiſdem teſtibus de fama deponentibus conſtat, quod ſatis videtur, cùm valor fuerit expreſſus per non exceſſum, Ægid. *deciſ.* 678. *&* 683. Put. *deciſ.* 29. *lib.* 1. Seraph. *deciſ.* 962. *num.* 2. *par.* 2.

12 Non obſtat huius Canonicatus reſignationem iuxta Gregorij XIII. conſtitutionem publicatam non fuiſſe, quia tale obiectum ex facto tollitur, cùm de valida publicatione in actis appareat, & in omnem euentum fuit gratia reſtitutionis, & dilationis temporis, reſpectu dictæ publicationis ad cautelam obtenta, quæ ſufficeret, etiamſi de publicationis nullitate conſtaret.

R. P. D. REMBOLDO.

Romana Societatis officij.

Lunæ 5. *Decembris* 1616.

ARGVMENTVM.

Societatem officij quis non ſuperlucretur ex eo, quòd vitæ tranſlatio in alium facta, niſi eadem tranſlatio fuerit non ſolùm intimata, & reproducta, verùm etiam in margine inſtrumenti annotata, ex conſtitutione Pontificis.

SVMMARIVM.

1 *Societatem officij quis non ſuperlucretur ex eo, quòd vitæ tranſlatio ſit in alium facta, niſi eadem tranſlatio fuerit non ſolùm intimata, & reproducta, verùm etiam in margine inſtrumenti annotata, ex conſtitutione Pontificis.*

Forma cenſetur à lege data, quando eadem lex aliquid de nouo introducit, ibid. in fine.

4 *Nullum quod eſt ex omiſſione formæ, non poteſt per ſubſequentes actus, imo nec etiam ex partium conſenſu conualidari, niſi forma fuerit ſpecificè adimpleta.*

DECISIO CCCLVI.

Conclusum fuit D. Fabium per mortem Martiæ non fuiſſe ſuperlucratum ſocietatem, quia ex lectura inſtrumenti apparet, quòd dicta ſocietas inita fuit ſub periculo vitæ Fauſtinæ Monialis, & conſequenter non poterat per mortem Martiæ ſuperlucrari. 1

Non obſtat, quòd prætenditur fuiſſe tranſlatum de periculum vitæ de perſona Fauſtinæ in perſonam Martiæ, quia cùm iuxta conſtitutionem S. D. N. huiuſmodi tranſlationes non ſolùm debeant intimari, & reproduci, verùm etiam in margine inſtrumenti adnotari, & hæc adnotatio in caſu iſto deficiat, d. prætenſa tranſlatio fuit nulla, *cap. cùm dilecta*, *de reſcript. l. cùm hi*, *§. ſi prætor. ff. de tranſact.* Alexan. *conſil.* 212. *num.* 2. *lib.* 6. *& conſil.* 137. *num.* 15. *lib.* 2. Roman. *conſil.* 203. *num.* 2. *& conſil.* 236. *num.* 8. Iaſ. *conſil.* 141. *num.* 1. *in fin. & ſeqq.* Surd. *deciſ.* 268. *num.* 8. nec propterea poteſt d. Fabio ſuffragari, & maximè quia d. conſtitutio nedum dat formam, iuxta not. per Anchar. *conſ.* 241. *ſub num.* 6. & Surd. *deciſ.* 268. *num.* 9. vbi quòd quando lex aliquid de nouo introducit, quicquid ibi exprimitur eſt reputandum de forma, ſed vlteriùs etiam procedit annullando tranſlationem aliter factam, dum expreſsè diſponit, quòd cuiquam non proſit, Felin. *in cap. cùm dilecta ſub num.* 6. *verſ. quintum ſignum*, *de reſcript.* Boer. *deciſ.* 1. *num.* 45.

Nec placuit Dominis interpretatio à Scribentibus pro Fabio, verbo, *cuiquam*, data, quòd ſcilicet referendum ſit ad ſolùm transferentem, quaſi dicta conſtitutione caueatur, quòd tranſlatio aliter facta cuiquam transferenti non proſit, quia viſa fuit hæc interpretatio ſatis mendicata, & quòd verus, & germanus ſenſus dd. verborum ſit, quòd cuiquam ex contrahentibus non proſit. Quòd & eò magis ſuaderi putabant, quia inter contrahentes ſeruari debet æqualitas, & d. interpretatione ſuppoſita contractus claudicaret, vt benè animaduertunt informantes pro Marco Antonio. 2

Nec obſtat, quòd onus curandi, vt d. adnotatio fieret, ſpectabat ad M. Antonium, ac propterea abſurdum non eſt quòd in ipſius præiudicium habeatur tranſlatio pro perfecta; ſecus verò ad illius commodum, atque ita contractus in hac parte claudicet, Bart. *in l. non dubium n.* 13. *&* 26. & ibi Iaſ. *num.* 9. *C. de leg.* Surd. *deciſ.* 102. *num.* 24. Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 1. *gloſſ.* 2. *nu.* 9. Quia præterquamquòd aliqui ex Dominis ſentiebant, quòd cùm ex diſpoſitione d. conſtitutionis adnotatio fieri deberet à Notario, illius omiſſio potius imputanda ſit Fabio, qui tractat de lucro captando, quàm M. Antonio, qui agit de damno vitando, vt in ſimili tenuit Rot. coram Achill. de Graſſ. *deciſ.* 1. *in fin. de fid. inſtrum.* fuit etiam dictum, quòd quatenus aliqua culpa in transferente conſiderari poſſet, illa ſatis remanet punita eo ipſo, quòd tranſlatio per ipſum facta, ei non ſuffragatur, & ſocietas remanet 3

ſub

ſub periculo vitæ prioris perſonæ ab ipſo nominatæ, cùm præſertim nulla iuſtitia ſuadeat, quòd ſocietas ſubſit periculo mortis perſonæ tam primo loco, quàm etiam in tranſlatione nominatæ, atque ita vtrinſque, quod neceſſario dicendum foret ſi tranſlatio eſſet, vt prætenditur, incommodum transferentis nulla, & in ipſius præiudicium perfecta.

4 Non obſtat, quòd dato etiam quòd d. tranſlatio ab initio fuerit nulla, cenſetur conualidata per aliam tranſlationem poſteà factam in perſonam Illuſtriſſimi D. Cardinalis Burgheſij, qui actus ab initio nullus, ex omiſſione formæ, non poteſt per actus ſubſequentes, & imò etiam ex partium conſenſu conualidari, niſi forma fuerit ſpecificè adimpleta, Gloſſ. *in cap. ſtatutum, in verbo committatur, & in cap. diſpendia, in verb. proceſſus, de reſcript. in 6.* Bald. *conſ.* 283. *in princ. lib.* 4. Capyc. *deciſ.* 9. *n.* 17. Surd. *deciſ.* 122. *num.* 3. & fuit dictum in vna Bononien. dotis 1. Iulij 1615. coram R. P. D. meo Manzanedo, ac propterea donec non oſtendatur fuiſſe d. tranſlationem in margine inſtrumenti, prout requirit dicta S. D. N. conſtitutio adnotata, ſemper remanet nulla, ex ſuprà deductis, &c.

R. P. D. P I R O V A N O.

Valliſoletana iuriſdictionis.

Veneris 9. Decembris 1616.

A R G V M E N T V M.

Deuolutio conuentionalis non incurritur niſi per factum contrarium cum dolo, & pactum reſolutiuum non cenſetur in ſingulis capitulis repetitum.

S V M M A R I V M.

1 *Pactum reſolutum contractus in contractu appoſitum ſeruandum eſt probata contrauentione.*

2 *Deuolutio quæ non venit ex natura contractus, ſed ex conuentione, pœnalis eſt, & ad effectum incidendi in eam non bene infertur à facto vnius perſonæ ad factum alterius.*

3 *Dolus ceſſat data cauſa rationabili, & ſine dolo non eſt locus deuolutioni, & pœna etiam conuentionali, & num. 4.*

5 *Pactum reſolutiuum ſi non fuerit repetitum poſt ſingula capitula, inobſeruantia illius capituli, in quo non eſt repetitum, non inducit pœnam deuolutionis conuentionalis.*

6 *Onus in contractibus non præſumitur repetitum.*

7 *Contrauentio nonniſi per actum contrarium probari poteſt.*

D E C I S I O CCCLVII.

1 SEntentia Rotalis per contradictas confirmans ſententiam Abbatis Oppidi Medinæ, fundatur ſuper inobſeruantia, & pacto reſolutiuo in contractu cum Fratribus Trinitarijs appoſito, cui locus eſſe debet probata contrauentione, *l.* 1. *ff. de leg. commiſſ.* Tiraq. *de retract. conuent.* §. 1. *gloſſ.* 7. *nu.* 3. cum alijs allegatis in deciſione in hac cauſa facta ſub die 20. Iunij 1614. & à veritate, & ſubſiſtentia eiuſdem inobſeruantiæ nunc pendet iudicium reſtitutionis in integrum per Fratres prædictos intentatum.

Vnde propoſito dubio, an conſtet de cauſis reſtitutionis in integrum, Domini voluerunt in particulari diſputatione examinare contrauentionem reſpectu celebrationis Miſſarum, aliàs verò contrauentiones dixerunt non obſtare.

Prima namque contrauentio deducitur ex eo, quòd probatum fuerat Fratres non obſeruaſſe diſpoſita *in cap.* 5. de perpetuando officio Prioriſſæ ad vitam D. Mariæ Velaſquez patroni fundatoris filiæ, quæ tamen ab officio fuit amota, vt deponunt 8. 9. 10. & 11. teſtes ſuper 6. articulo.

2 Verùm eam non obſtare dicebatur, quia teſtes non concludunt de facto patris Miniſtris, ſed Monialium, propterea vbi agitur de materia pœnali, prout eſt quando quis cadit a commodo contractus, Seraph. *deciſ.* 794. *num.* 23. non benè infertur de facto vnius perſonæ ad factum alterius, *l. ſancimus, de pœnis, l. ob meritorum, Cod. ne vxor pro marito, l. ſi pœne, ff. eod. tit.*

3 Vltra quòd etiam reſpectu Monialium cauſa amotionis rationabilis fuit, quia ex conſtitutionibus eiuſdem Ordinis officia prædicta poſt lapſum triennij abſque diſpenſatione obtineri non poterant, vnde data cauſa rationabili ceſſat dolus, Honded. *conſ.* 105. *num.* 23. *&* 24. *lib.* 1.

4 Et eò circumſcripto pœnę etiam conuentionali locus eſſe non poteſt, Menoch. poſt alios *conſ.* 165. *num.* 10. *& ſequentibus.*

Nec vrgebat, quòd diſpenſatio iuxta diſpoſita in eodem capitulo obtineri debebat ab eiſdem fratribus, & eorum ſumptibus, quia onus obtinendi diſpenſationem non videtur reſpicere totum tempus vitæ D. Mariæ, ſed vt extrahi poſſet è Monaſterio in quo extabat, & ingrederetur Monaſterium Conceptionis Trinitariæ pro Prioriſſa, quod factum fuit.

5 Rurſus omiſſio prædicti oneris non ſubiacebat pacto reſolutiuo, quia poſt prohibitionem, ne D. Maria poſſet remoueri à Prælatura, dictum fuit ſub pęnis contentis in dotatione, & deindè additum fuit onus obtinendi Bullam abſque repetitione reſolutionis contractus in caſum inobſeruantiæ.

6 Et de iure in contractibus onus non cenſetur repetitum, *l. quicquid adſtringenda, ff. de verbor. obligationib.*

Secunda contrauentio colligebatur, quia in 8. capitulo cautum erat, quòd fratres nullam inferrent impenſam Monaſterio, nec Monialibus pro eorum prandio, & in 10. capitulo prohibetur, ne fratres poſſint ſumere cibum in dicto Monaſterio, nec Moniales illis dare, aut pro aliquo cibos coquere; & nihilominus dicebatur ex teſtibus datis ſuper 10. & 11. articulo probari fratres leuaſſe ſupellectiles albas ex dicto Monaſterio pro Prælatis Monaſterij, & hoſpitibus, & Monialibus recuſantibus eas dare, contumelioſis verbis fuiſſe per fratres oneratas.

7 Verùm & huiuſmodi oppoſitio ad concludendam contrauentionem capitulorum non videbatur releuans, quia capitula de ſupellectilibus non loquuntur, ſed tantummodò de impenſa victus, vel circa victus præparationem, & ideò vbi agitur de contrauentione, nonniſi per contraria probari poteſt.

Tertia contrauentio præſupponebatur commiſſa contra *cap.* 9. vbi fratres prohibentur impedire conuocationem Prædicatorum alterius Ordinis, & etiam confeſſorum, ſaltem pro quatuor diebus quoslibet anno reſpectu confeſſorum, cuius contrarium videntur concludere teſtes examinati ſuper 8. articulo.

Hæc pariter probatio viſa eſt Dominis non concludens, quia teſtes non deponunt ſecundùm formam dicti capituli 9. diſponentis teneri fratres Trinitarios concedere concionatores, & confeſſores alterius Ordinis quoticſcumque Prioriſſa petierit, vel patronus, & tamen de hac petitione facta per Prioriſſam, & de denegatione, teſtes non affirmant, & contrarium deponunt Moniales eiuſdem Ordinis ſuper quarto articulo in proceſſum fratrum.

Et ita, &c.

R. P. D. S A C R A T O,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana Cenſus.

Veneris 9. Decembris 1616.

A R G V M E N T V M.

Hæres cum beneficio legis, & inuentarij non tenetur vltra vires hæreditarias, ſi inuentarium fuerit legitimè confectum, aliàs ſecus.

S V M M A R I V M.

1 *Teſtamenti exceptio non inducit nouam conuentionem.*

Hæres cum beneficio legis, & inuentarii non tenetur vltra vires hæreditarias, num. 1. & 2. vbi quod hoc fallit quando inuentarium non eſt legitime confectum, & num. 3. vbi dato legitimo inuentario legata quomodo minuenda ſint.

DECISIO CCCLVIII.

1 CVm aliàs Domini de Montorijs matrimonio collocaſſent Lauram eorum ſororem D. Ioanni Antonio Citarellæ cum dote ſcutorum, remanerentque debitores pro reſiduo dotis pro ſcutis 5000. vendiderunt eidem Citarellæ quoddam eorum palatium pro ſcutis 10300. qui Citarella excomputauit dicta ſcuta 5000. & pro reſiduo aſſumpſit in ſe onus extinguendi tot cenſus per dictos fratres ſuper eodem palatio impoſitos, & interim ſoluendi fructus, & liberandi dictos fratres ab omnibus moleſtijs, deceſſit D. Laura inſtitutis hæredibus fratribus, & factis multis legatis, & inter alia diſpoſuit, quòd dicti hæredes tenerentur in reſtitutione ſuæ dotis recipere palatium pro eodem pretio, quod fuit datum Citarellæ ſuo marito, reficiendo illi quicquid ſoluiſſet; cùm verò poſt dictam mortem egiſſet Dominus Federicus vnus ex dictis fratribus contra Citarellam pro extinctione prædictorum cenſuum, & ſolutione fructuum decurſorum, oppoſuit Citarella de prædicto teſtamento, quod mediante aditione habet vim nouæ conuentionis, & Rota primò coram Cardinale Ludouiſio cenſuit talem exceptionem non obſtare, mandatumque contra Citarellam eſſe relaxandum, prout relaxatum fuit; poſteà vero coram me tenuit contrarium die 12. Nouembris 1610. & denuò ſub die 20. Maij 1611. ideòque mandauit ſuperſederi in executione, ſed quia allegabatur hæreditatem fuiſſe aditam cum beneficio legis, & inuentarij, & ideò hæredes non teneri vltra vires hæreditarias, iuxta iuris regulas, & conſequenter in eo, quòd hæreditas excedit vires hæreditarias, remanere integrum, & in ſuo robore creditum, quod ipſi fratres acquiſiuerunt contra Citarellam per contractum venditionis dicti palatij; ideò ſub die 14. Martij 1614. dubitaui an hæreditas Lauræ eſſet ſoluendo ad effectum de quo agitur? & pro affirmatiua fuit tentum, cauſaque repropoſita hac die ſuper eiſdem DD. perſtiterunt in deciſis, quia hoc quòd hæreditas non ſit ſoluendo, incumbit hæredibus probare, cùm præſupponatur ſoluendo, *l. libertus, qui ſoluendo, ff. de bon. libert. l. hæreditatem, ff. mand.* Alexan. Iaſ. & alij *in l. fin. ff. ſi cert. petatur*, Mandel. Alban. *conſil.* 214. *num.* 3. *lib.* 2. Seraph. *deciſ.* 1394. *num.* 5. & Rota in Bononien. de Booijs 20. Martij 1615. coram me. Hoc autem quòd hæreditas non ſit ſoluendo, fuit minimè probatum per hæredes.

2 Primò, quia non apparet de legitima confectione inuentarij, quo defectu ſtante, etiamſi adiuiſſent cum *benef. leg. & inuent.* tenerentur ſimpliciter, & abſolutè, perindè ac ſi non adiuiſſent cum dicto beneficio §. *ſi vero non fecerit inuentarium*, vbi Bart. *num.* 1. *auth. de hæred. & falcid.* Seraph. *deciſ.* 1311. *num.* 2. Peregr. *de fideicom. art.* 33. *num.* 13. *verſ. cum autem heres*, Rot. *deciſ.* 72. *nu.* 49. *& 7. par. 2. diuerſ.*

Secundò, quia adhuc non eſt ſtabilitus valor hæreditatis, cùm non appareat de valore palatij tempore aditæ hæreditatis.

3 Tertiò, quia etiamſi hæreditas non omninò ſufficeret pro ſoluendis legatis factis per Lauram, non per hoc poſſent præcisè exequi mandatum contra Citarellam vigore promiſſionis per illum factæ ante teſtamentum Lauræ, quia certum eſt ipſum non teneri in totum, ſed eſſe ſibi faciendam diminutionem quantum ſuppetunt vires hæreditariæ, & illud quod deficit non eſſe in totum detrahendum ex ſuo legato, ſed omnia legata eſſent ad ratam diminuenda, & proindè cùm certum ſit D. Citarellam iam extinxiſſe partem iſtorum cenſuum, non poteſt per hæredes Lauræ etiam cum *benef. leg. & inuent.* agi pro extinctione reſidui, niſi facto computo, & pars per illum extincta importet illud quod deficit in hæreditate pro integra conſequutione ſui legati.

4 Quo verò ad illud, quòd D. Federicus ſit tantùm hæres pro quinta parte, vnde ad peius pro illa tantùm rata teneatur excomputare creditum Citarellæ, fuit reſponſum dictos fratres donaſſe omnia bona prædicto Federico, qui propterea ſolus egit ad reſtitutionem dotis Lauræ.

R. P. D. BVRATTO.

Romana de Marganis.

Veneris 9. Decembris 1616.

ARGVMENTVM.

Onus, ſeu fideicommiſſum, an & quando apponi poſſit in dote relicta filiæ excluſæ à ſucceſſione patris, vel aui propter maſculos; & quando iſto caſu dos ſuccedat loco legitimæ.

SVMMARIVM.

2 *Mulieres excluſæ à ſtatuto ad ſucceſſionem patris, vel aui, ſi fuerint ab eo dotatæ, poſſunt reijcere onus, ſeu fideicommiſſum in dote ſibi data impoſitum.*

3 *Dictio, ſed, aduerſatiua facit vt dicantur repetiti termini ſupra expreſſi.*

Præcedentia cenſentur repetita in ſubſequentibus ratione continuati ſermonis, ibid.

5 *Verba vniuerſalia, & prægnantia ſtatuti operantur quando ſtant de per ſe, & abſolute, non quando accessorie, & continuatiuè ad præcedentem diſpoſitionem, ac retentis eiſdem terminis, & themate.*

Mulier excluſa ſi fuerit à ſucceſſione patris, vel aui, dummodo fuerit dotata, non cenſetur excluſa, niſi habuerit dotem liberam ſine onere, & fideicommiſſo, num. 5. declara vt num. 7.

Statutum correctorium iuris communis interpretatur, vt illud minus corrigat, quàm ſit poſſibile, num. 5.

7 *Dos quando ſuccedit loco legitimæ in ſtatuto excludente fœminas propter maſculos à ſucceſſione patris, & n. ſeqq.*

DECISIO CCCLIX.

COram bon. mem. Robuſtetio fuerat primo loco reſolutum 18. Maij 1582. Flaminiam non potuiſſe de ſua dote diſponere, etiam vſque ad legitimam, ad fauorem Ven. Archiconfraternitatis Sanctiſſimæ Annunciatæ ſtante ſubſtitutione illi facta à Iacobo eius patre in eius vltimo teſtamento ad fauorem filiorum maſculorum, & diſpoſitione ſtatuti Vrbis *lib.* 1. *cap.* 82. *in antiq.* nunc *in nouis* 141. *eod. lib.* Deindè die 9. Martij 1583. coram eodem, Domini pro maiori parte à dicta reſolutione receſſerunt; in qua ſecunda reſolutione hodie vtraque parte informante vnanimiter ſteterunt, exiſtimantes verba dicti ſtatuti, à quibus pendet tota difficultas, non eſſe adeò prægnantia, vt derogent *l. quoniam in prioribus, C. de inoff. teſt.* per quam reijciatur à legitima quodcumque onus.

Statutum enim videtur habere duas partes. In prima 2 diſponitur fœminas à patre, vel auo dotatas debere eſſe contentas dotibus, ſiue inter viuos datis, ſiue in vltima voluntate relictis, nec vltra datum, vel relictum quicquam ratione ſupplementi legitimæ petere poſſe, per quam diſpoſitionem dicitur tantùm derogatum *l. omnimodo, Cod. eodem*, diſponenti circa quantitatem, non autem *dicta l. quoniam in prioribus*, reijcienti quocumque onus, iuxt. doctrinam Butrig. *in d. l. quoniam*, quem ſequuntur Bald. *ibidem num.* 7. Salycet. *in fin.* Caſtr. *nu.* 2. Iaſ. *num.* 1. Roderic. *ampliat.* 1. *num.* 2. Imol. *in l. vlt. in fin. ff. de cond. inſtit.* Alex. *conſ.* 55. *nu.* 6. 7. *&* 8. *lib.* 2. Angel. *conſ.* 53. *num.* 1. *in fin.* Pariſ. *conſ.* 36. *num.* 5. *&* 6. *vol.* 3. Dec. *conſ.* 106. *col.* 2. *poſt med. verſ. nono*, Vaſqn. *de ſucceſſ. creat.* §. 10. *in repet. dicta l. quoniam num.* 209. vbi de communi, Strach. *de adiect. par.* 3. *num.* 50. *&* 51. Gomez. *lib.* 1. *var. reſol. cap.* 11. *num.* 29. Craſſ. *in* §. *legitima qu.* 40. *num.* 2. Honded. *conſ.* 53. *num.* 29. *vol.* 2.

Secunda verò, incipiens *verſ. ſed ſemper, &c.* quamuis ſit concepta per infraſcripta verba, vid. *ſed ſemper teſtamentum, & vltima voluntas patris, & aui robur habeat, nec poſſit per ipſas filias, & neptes, ſeu ipſarum heredes per quamcumque viam, ſeu alio modo impugnari, non obſtante, &c.* Quæ videntur prægnantia; tamen viſa fuit ſtare continuato ſermone ad dictam primam partem, & 3 intelligendum retentis terminis caſus præcedentis diſpoſitionis, vid. quando eſt relictum minus legitima, idque virtute aduerſatiuæ, *ſed*, quæ facit, vt dicantur repetiti termini ſuprà expreſſi, Gloſſ. & Bart. *in l. mariti* 29. §. *fin. in fin. ff. ad l. Iul. de adult.* Cyn. *in auth. ſacramen-*

menta puberum num.1.verſ.ſed hoc non placet, Cod.ſi aduerſ. vend. Iaſ.*in repet.l.quominus num.12.ff.de flumin.* Dec.*conſ.* 336.*num.*3. Soccin. *in l.1.§. adipiſcimur num.7.verſ.præterea, ff.de acquir.poſſeſſ.* Aym.*conſil.*208. *num.*5. Rimin. iuo. *conſil.29.num.25.& 26. lib.*1. & in terminis ſtatuti excluſiui fœminarum propter maſculos, Bald. *l.omnes populi num.* 72. *ff.de iuſt.& iur.* Ancbar. *in repet.can. ſtatuta num.* 399. *de conſtit.* Alexan. *in l.filius à patre num. 6. in princip. ff. de liber. & poſthum. & conſil.9.num.4. lib.*7. Ruin.*conſil.* 111. *num.6.lib.*3. Soccin.iun.*conſ.*83.*num.7.cum ſeqq.lib.1. qui n.* 10. alios refert, Natt.*conſ.*570.*num.*8. *&* 9. & eſt generale, quòd ratione continuati ſermonis intelligatur repetiti termini ſuprà expreſſi, Gloſſ. *in §. item lapilli, inſtit.de rer.diuiſ.* Aym.*d.conſ.*208.*num.*6.

4 Nec ſubſiſtit, quòd ſecundùm hunc ſenſum remanerent ſuperflua verba illa, *per quamcumque viam, ſeu alio modo, &c.* Quia cùm ſuprà eſſet expreſſus vnicus modus, ſcilicet petitionis ſupplementi legitimæ, & filia in teſtamento præterita (qualis eſt cui vel nihil relinquitur in teſtamento, vel ſi quid, non iure inſtitutionis, §. *aliud capitulum*, & ibi gloſſ. *in verb. præterire, auth. vt cum de appell.cognoſ.*) habeat etiam viam dicendi teſtamentum nullum, *Inſt.de exhær. lib. in princip.* vel inofficioſum, *Inſt. de inoff. teſtam. in princ.* & contratabulandi, §. *ſunt autem, Inſt. de bon.poſſ.* vbi gloſſ. *in verb.contra tabulas*, ponit vtramque viam, quæ omnes viæ, & modi remanent ſublati per dicta verba ſtatuti.

5 Ex quibus tolluntur deducta in prima deciſione bonæ memoriæ Robuſtetij circa dicta verba, aliaque vniuerſalia, & prægnantia ſtatuti. Quia procederent ſi ſtarent de per ſe, & abſolutè, ſed non applicantur quando acceſſoriè, & continuatinè ad præcedentem diſpoſitionem, ac retentis eiſdem terminis, ac themate, prout in caſu noſtro, ex ſupradictis.

Quæ confirmantur tum ex eo, quòd ſtatutum ipſum requirit fœminas eſſe dotatas, & habere dotes, quibus vult eſſe contentas, dotatæ autem non eſſent, niſi haberent dotem liberam, nec vlli reſtitutioni ſubiectam, Iac. de Aren. *in l. vxorem, §. pater naturalis, ff. de leg.* 3. Bald. *conſ.* 49. *lib.* 2 *& conſil.* 150. *num.* 13. *lib.* 5. Caſtr. *in l.Titio centum, §.Titio genero num.8. in fin.* ibi, *quia imò relictum eſt purum, aliàs non diceretur dotata, ff. de condit.& demonſtrat.* Cæphal. *conſil.* 56. *num.* 3. *in fin.* facit reg. vulgaris quòd verba cum effectu ſunt intelligenda, *cap. relatum, de Cler. non reſiden. cum concord.* Præſertim quia ſi dotatio, de qua in ſtatuto, non intelligeretur cum effectu, ſeu liberè, & abſque onere, per illud ſtatutum retraherentur homines à ducendis vxoribus contra publicam vtilitatem, de qua *l.* 1. *& ibi not. ff. ſol.matrim.* & contra mentem eorundem ſtatuentium, qui in alio ſtatuto *cap.* 77. *lib.* 1. *in antiq. in nouis* 131. *&* 132. *eodem lib.* diſpoſuerunt maritum lucrari totam dotem liberis extantibus, quam eiſdem reſeruare teneretur, & ipſis non extantibus quartam partem, & quòd ſtante ſtatuto excludente fœminas dotatas debeat habere dotem abſque onere reſtituendi, adeò vt hæredes patris teneantur illud remittere, tradit Iac. de Aren. *in d. l. vxorem, §. pater*, Alber. *in l.* 1. *§. videamus num.* 25. *Cod. de rei vx. act.* Bald.*in l.fin.num.*5. *ver. ſed pone quod ſtatutum, Cod. de dot. promiſ.* Roman. *in l.poſt dotem num.* 68. & ibi Iaſ. *num.* 89. *ff. ſol.matr.* Dec.*conſil.* 106. *num.* 1. *verſ. ſecundo dato*, Cagnol. *in l.fin.num.*101. *Cod.de pact.* Gabr.*de legitim.* qui de magis communi *concl.*1.*num.* 63.*&* 64. Monterent.*ad ſtat. Bonon. de dot. reſtituend. in §. item dicimus, quod mulier. in verb. ſtipulatus in fin.* Tum etiam, quia cùm ſtatutum ſit correctorium iuris communis, debet interpretari, vt quo minus fieri poteſt illud corrigat, *cap.cum dilectus, iuncta gloſſ. in verb.nec iuri, de conſuet.*& ibi Abb. *num.*21. *l.*2. vbi Bart. *C. de noxal. act.* Ideòque cùm verba illius operentur correctionem, *d. l. omnimodo*, non debent operari correctionem, *d. l.quoniam in prioribus*, quia vbi ſtatutum contra ius poteſt vnum effectum operari, non debet ita intelligi, vt duos operetur, præſertim iuri contrarios, Roman. *conſ.*199.*num.*6. Grat.*conſ.*16.*num* 8.*lib.*1. *& conſ.*12.*num.* 43.*lib.* 2. Oſaſch. *deciſ.*167. *num.* 22. Rot. *deciſ.* 432. *num.* 10. *par.* 1. *diuerſ.* & in terminis ſimilis ſtatuti ita arguunt Butrig. & alij *in d. l.quoniam*, ſuprà relati, & hunc ſenſum videtur habuiſſe Rota ſequuta deciſ.ſecundam in hac cauſa factam coram Robuſtetio, in Romana bonorum de Ceulis 28. Iunij 1586. coram bon.mem.Penia.

Deciſ. Recent. Partis IV. Tom. I.

Non obſtat Bart. *in d. l. Titio centum, §.Titio genero n.*5. *& 6.ff.de cond.& demonſt.* volens in terminis ſtatuti, quòd filia dotata à patre non ſuccedat, nec aliquid dicere poſſit contra teſtamentum, relictum pro dote eſſe conditionale, & non tranſmiſſibile, quem ſequuntur nonnulli relati in prima deciſione. 6

Primò, quia Bartolus loquitur cum præſuppoſito, quòd dos in caſu dicti ſtatuti non ſuccedat loco legitimæ, quod procedit quando ſtatutum excludit filiam ſimpliciter, & mandat dotari, ſecus autem vbi, prout in caſu noſtro diſponit, quòd filia dotata non ſuccedat, nec aliquid petere poſſit, tunc enim relictum cenſetur loco legitimæ, & ideò purum, & ab eo reijcitur onus conditionis, vt diſtinguit Caſtr. *ibid. num.* 8. *verſ. ego pluries*, contra Bart. ibique addentes ad eum *in verb. non ſuccedat*, Alex. *conſil.*13. *num.*12. *lib.*3. Suar. *in d.l.quoniam ampliat.*5. *num.4.verſ.ex quo infertur*, Pariſ. *conſ.* 36. *num.* 4. *lib.* 3. *& conſ.*110.*num.*2. *lib.*4. *allegatus in* 1.*deciſione Robuſtetij*, (licèt dicat ſtatutum Vrbis excludere etiam indotatas, fortè æquiuocando de ſtatuto 145. in nouis, *de ſucceſſ. ab inteſt.* ad ſtatutum de quo agitur de ſucceſſ. ex teſtamento,) Dec. *d.conſil.*106. *num.*3. *verſ.*2. *reſpondetur*, Capyc. *deciſ.* 176. *num.*8. Surd. *de aliment.tit.* 3. *quæſt.*1. *num.*39. Peregrin.*de fideicommiſſ.art.*38. *num.* 23. Craſſ. *in §. Legatum quæſt.* 48. *num.*10. *verſ.tertia igitur*, Rot.*deciſ.*540. *num.*1.*verſic. diſtinctio autem part.*1. *diuerſ.* Seraph.*deciſione* 1315. *num.* 1. *&* 2. Rota in Callieo. dotis 12. Decembris, & 21. Maij 1598. coram Orano, in Peruſina dotis 10. Maij 1602. coram Illuſtriſs. D. Cardinale Millino, & in Peruſina de Alphanis 15. Iunij 1612. coram Illuſtriſſ. D. Card. Ludouiſio. 7

Quod faciliùs procedit in caſu noſtro, quia ſtatutum prohibet aliquid peti ratione ſupplementi legitimæ, ex quo apparet dotem datam ſuccedere loco ipſius legitimæ, Rimin. ſen. *conſ.*257. *num.* 13. *verſ. ex quib. vol.* 2. Soccin. *conſil.* 30. *num.* 3. *in fin. verſ. tum etiam lib.*1. Capr. *conſ.*72.*num.*4. *& ſeqq.* Paril.*d.conſil.*36.*num.*8. *lib.*3. Honded.*conſ.*53. *num.*10. *vol.* 2. & in terminis huius ſtatuti, de quo agitur, Rota *deciſ.*266.*num.*3.*&* 4. *par.*1.*diuerſ.* 8

Secundò, quia Bart. loquitur quando eſt appoſita dilatio ſolutionis dotis in tempus nuptiarum, qui caſus longè differt à noſtro, vbi apponitur onus illam reſtituendi, Aretin.*conſ.* 43. *num.*2. Dec.*d.conſ.*106. *verſ.nec obſtat ſi dicatur*, ad quod onus reijciendum dos ſuccedit loco legitimæ, Rot. in Romana dotis de Creſcentijs coram Robuſtetio, incip. *fuit reſolutum quod ſtatutum, lib.* 1.*c.* 185. Cardin.Seraph.*deciſ.*1315.*num.*1. *&* 2. & ſentit Rota *dec.* 140. *in princ.par.*1.*diuerſ.* 9

Tertiò denique, quia hodie diſputatur ſuppoſitis terminis habilibus, & ſic quòd applicari poſſit diſpoſitio *d. l. quoniam in prioribus*, & dos ſuccedat loco legitimæ. Ex quibus patet reſponſio *ad conſ.* Gabr. 140. *lib.* 2. in hac cauſa, quia ipſe nititur oſtendere dotem non ſuccedere loco legitimæ, cuius tamen contrarium videtur ex prædictis, & ſupponitur in hac diſputatione. 10

Non obſtat conſideratio, de qua in dicta prima deciſione, quòd cùm ſtatutum de quo agitur ſit relatiuum ad ſtatutum *cap.*145.*de ſucceſſ. ab inteſt.* in quo excluditur filia etiam indotata, & mandatur dotari, & cùm relatum ſit in referente, dos non dicatur ſuccedere loco legitimæ, etiam attenta diſtinctione Caſtr. Quia ſtatutum, de quo agitur, in ſua diſpoſitione non eſt aliquo modo relatiuum ad dictum *cap.* 145. ſed eſt tantùm præſeruatiuum diſpoſitionis circa ſucceſſionem ab inteſtato, vt patet ex eius lectura in fine. 11

Et ita vtraque parte informante deciſum.

R. P. D. PIROVANO.

Leodien. dominij del Varfuſe.

Lune 12. *Decembris* 1616.

ARGVMENTVM.

Sententia lata contra matrem, non afficit contra filium, non obſtante conſuetudine quòd contra maritum cœpta reaſſumatur contra vxorem, & tutela matris non præſumitur, ſed probari debet.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia nulla, & inualida quantumuis iuſta executioni non demandatur.*

2 *Sententia dicitur nulla, ſi iudicium fuerit motum contra maritum, & eo interim mortuo proſecutum contra vxorem, & ſententia contra eam lata.*

3 *Sententia non afficit contra non nominatum in ea.*

4 *Sententia lata contra matrem non afficit contra filium, ſi mater non tanquam tutrix fuerit conuenta, & condemnata, nec iuſtificantur ſolemnitates tutelæ.*

Mater non eſt legitima adminiſtratrix filiorum, nu. 5. & ſine ſuſcepta tutela illis nocere non poteſt, num. 6. & de contraria conſuetudine, num. 7.

8 *Officialis non poteſt facere litteras teſtimoniales ſuper conſuetudine, quia eius officium eſt iudicare, non atteſtari.*

9 *Actus ad validitatem præſumuntur interueniſſe omnes ſolemnitates requiſita ad illum actum. Declara, vt num. 10.*

10 *Officia priuata vt eſt tutela non probantur præſumptione, & communi reputatione.*

D E C I S I O CCCLX.

PRæſens cauſa dominij del Varſuſe, quę prius inter partes coram officiali Leodien. & Decano ſancti Petri Leodien. agitabatur, & pręendebatur per Doctor. Renatum filium Federici eſſe in ſtatu exequibili, introducta fuit in hoc ſacro Tribunali cum clauſula, vt procederetur ad legitimam exequutionem, & dubio propoſito, an ſit locus exequutioni, negatiuè fuit reſolutum.

1 Quia etſi ſententia officialis Leodien. lata ad fauorem Federici, cuius perſonam D. Renatus eius filius hodie repræſentat, dici poſſit iuſta, ex deciſionibus in alia cauſa dominij de Eldren. factis, & ſententijs in Rota latis; tamen cùm viſa fuerit nulla, & inualida; ideò exequutioni non valet demandari.

2 Nullitas autem deſumitur ex eo, quòd licèt cauſa quoad iſtud dominium de Varſuſe fuerit intentata contra Guglielmum viuentem; tamen eo defuncto coram eodem officiali Leodien. fuit proſequuta contra Annam eius vxorem, tanquam reaſſumentem cauſam in ſtatu & terminis, & ſententia contra ipſam vti ream conuentam fuit lata.

3 Vnde ſententia vel non afficit D. Renatum filium Guglielmi in ſententia non nominatum, Gloſſ. *in l. ſi de vnoquoque, in verbo quos cauſa, ff. de re iudicata*, Dec. *conſ. 564. num. 8.*

4 Vel ex perſona eiuſdem Annæ matris afficere non poteſt, quæ tanquam tutrix D. Renati, neque conuenta, neque condemnata fuit, neque eo nomine condemnari potuiſſet, dum non iuſtificatur ſibi tutelam fuiſſe decretam, & in illa ſibi decernenda ſolemnia iuris fuiſſe adhibita, prout neceſſarium eſt.

5 Poſtquam in matre ceſſat præſumptio officij legitimi adminiſtratoris, *l. qui alienat. §. quamquam, ff. de negot. geſtis*, Crauett. *conſ. 39. num. 6.*

6 Et niſi tutelam accipiat certum eſt, quòd filijs nocere non poteſt, Bald. *in auth. matri, & auiæ, C. quando mulier tutelæ officio fungi poteſt, & conſ. 34. vol. 2.* quem refert, & ſequitur Gabr. *conſ. 36. num. 33. vol. 1.*

7 Non obſtat, quòd prædicta non procedant in terminis conſuetudinis patriæ Leodien. per quam ſeruatur, vt poſt obitum viri, vxor citata reaſſumat, & proſequatur cauſas ſui mariti, & contra matrem procedatur abſque alia ſolemnitate, de qua dicitur fuiſſe oſtenſum in ſimili cauſa Leodien. fideicommiſſi coram R. P. D. Caualerio, & ex atteſtatione officialis Leodien. quæ producta fuit.

8 Quia ex reſolutis in illa cauſa non iuſtificatur huiuſmodi conſuetudo, neque litteræ teſtimoniales officialis ſuper conſuetudine debent attendi, cùm non habeat officium atteſtandi, ſed iudicandi, vt in terminis dicit Abb. *conſ. 53. ante num. 2. par. 2.*

9 Non obſtat, quòd dum Anna mater fuit citata ad reaſſumendam cauſam, & reaſſumpſit, præſumantur cum reaſſumptione omnia ſolemnia de iure requiſita pro validitate actus interueniſſe, Caſſad. *deciſ. 21. nu. 1. de præbend.*

Quia Caſſadorus loquitur quando aliàs certitudo actus haberi non poteſt, ſed in præſenti deputatio tutelæ non pendet ab accidenti, ſed à formalitate actus, quę in reſpicientibus officia priuata, & tutelas non contentatur præſumptione, vel communi reputatione, Bart. *in l. Barbarius num. 10. ff. de offic. prætor.* Gabr. *conſ. 36. num. 35. lib. 1.* 10

Ideò & parum releuaret, quòd Anna expreſſo nomine tutricis cauſam reaſſumpſiſſet, vel ſub eodem nomine ſententiam paſſa fuiſſet, quia nonniſi tutela decreta, & acceptata filijs nocere poteſt, vt ſuprà dictum eſt.

Et ita, &c.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Anconitana computorum.

Veneris 9. Decembris 1616.

A R G V M E N T V M.

Priuata ſcriptura quando, & in quibus caſibus probet pro ſcribente, litteræque ad aliquem tranſmiſſæ, & acceptatæ numquid probent contra acceptantem, præſertim ſi fuerint ab eo productæ in iudicio, & per compulſum.

S V M M A R I V M.

1 *Priuata ſcriptura non probat pro ſcribente.*

2 *Epiſtola, ſeu littera tranſmiſſa ad aliquem, & ab eo acceptata probant contra acceptantem.*

Producens ſcripturam cenſetur fateri omnia in ea contenta, ibid. & quid ſi productio fuit facta per compulſum, num. 3.

Scriptura priuata probat pro ſcribente, quando continet aliquas partitas, quæ vere deteguntur, ibid. Item probat in partitis veriſimilibus, num. 4.

D E C I S I O CCCLXI.

FInita ſocietate inter Maſſettos, Gentilem, & Iulium Cęſarem conuentatum, cùm fuiſſet conuentatus vti ſocietatis præfectus conuentus à Gentilibus pro redditione rationis, cauſa fuit de partium conſenſu, & appellatione remota commiſſa R. P. D. Taurello, qui declarauit conuentatum in pluribus partitis Gentilium debitorem pro ſumma ſcutorum mille octingentorum, & quinquaginta nouem: ſed introducta coram me cauſa reſtitutionis in integrum, dubitaui, an conſtaret de cauſis dictæ reſtitutionis. Verùm Dominis placuit ſolùm hodie cognoſcere de iuſtificatione partitæ ſcutorum nongentorum quadraginta trium, primo loco in dicta ſententia contentæ, quam ex computis Gentilium ad conuentatum tranſmiſſis fuit dictum eſſe iuſtificatam; licèt enim regulariter priuata ſcriptura pro ſcribente non probet, Doct. *in l. exemplo, & l. rationes*, vbi præſertim Bart. Bald. & Caſtren. *in princip. Cod. de probationib.* Iaſ. *in l. admonendi, ff. de iureiurand.* Alex. *conſil. 77. num. 8. lib. 1.* Rota *deciſ. 781. par. 1. diuerſor.* 1

Quia tamen in caſu noſtro computa per Gentiles fuerunt tranſmiſſa conuentato, à quo cùm ſine vlla contradictione fuerint acceptata, ab eodem etiam approbata dicuntur, iuxta latè tradita per Surd. *deciſ. 199. num. 7. & ſeqq.* Rota *deciſ. 811. num. 9. & ſeqq. par. 1. diuerſ.* Rota Ianuen. *deciſ. 24. num. 4.* ſtante præſertim quòd conuentatus ad probandum ſuum creditum illa produxerit, Bart. *in l. fidem, § nummularios num. 2. verſ. Vnde puto*, vbi Angel. *num. 3. verſ. ſequitur, ff. de edendo*, Pariſ. *conſ. 90. num. 2. & 25. lib. 1.* Aym. *conſ. 275. num. 3. 4. & ſeqq.* & fuit dictum in Romana lignorum 7. Martij 1602. coram Illuſtriſſimo Cardinale Lancellotto, & in Romana pecuniaria 19. Februarij 1596. coram Cardinale Mantica. 2

Et quamuis hæc productio fuerit per compulſum, 3
necnon in parte, & partibus, cùm tamen in dictis computis fundet conuentatus intentionem ſuam, illa tenetur in omnibus approbare, Rota Ianuen. *deciſ. 72. n. 4.* Oſaſch. *deciſ. Pedemont. 38. num. 29. & deciſ. 71. num. 61.* Tantò magis, quia plures ex partitis in eis deſcriptis ex ipſius conuentati confeſſione, & computis per eundem

datis

datis iuſtificantur, Caſtrenſ. *conſil.* 302. *num.* 4. *lib.* 1. Aym. *conſil.* 198. *num.* 6. *& conſil.* 158. Menoch. *præſumpt.* 63. *nu.* 10. *lib.* 3. Rota *deciſ. vlt. num.* 15. *par.* 1. *diuerſor.* & fuit dictum in Romana pecuniaria 24. Nouembris 1592. coram Cardinale Blanchetto.

4 Accedit pariter veriſimilitudo orta ex cauſis expreſſis in dictis partitis, quibus propterea ſtandum videtur, Aym. *conſ.* 75. *num.* 23. Dec. *conſ.* 510. *num.* 2. Rota *deciſ.* 375. *n.* 3. *&* 776. *num.* 3. *par.* 1. *diuerſor.*

R. P. D. VBALDO.

Romana melloramentorum.

Veneris 9. Decembris 1616.

ARGVMENTVM.

Immiſſio in poſſeſſionem auctoritate iudicis datur manutentio, niſi conſtet de nullitate, vel notoria iniuſtitia immiſſionis, & ſententia in poſſeſſorio continens mixturam eſt appellabilis.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio in poſſeſſionem datur poſſidenti auctoritate iudicis quod rite, & recte proceſſit in immittendo, niſi probetur, illum fuiſſe nulliter, & iniuſte immiſſum.*

2 *Iniuſtitia debet eſſe patens & notoria, & quæ nullo velamine poſſit offuſcari ad hoc, vt immiſſus deijciatur à ſua poſſeſſione.*

3 *Hypotheca eſt primum extremum requiſitum in Saluiano, qua deficiente non poteſt dari immiſſio.*

4 *Iniuſtitia notoria tunc adeſſe dicitur, quando adeſt confeſſio, vel res iudicata in contrarium.*

5 *Manutentio non datur creditori, vel ceſſionario, niſi cum illis qualitatibus & conditionibus, quibus daretur ipſi principali debitori, ex regula,* quòd nemo plus iuris.

6 *Mixtura in ſententia poſſeſſoria admittit appellationem, & conſequenter ex illa eſt attentata, nulla, & non manutenibilis.*

DECISIO CCCLXII.

1 Domini de Scarlattis fuerunt immiſſi in poſſeſſionem ludi pilæ, & hoſpitij, de quibus agitur per ſententiam iudicis in vim Saluiani interdicti, ſed Domini de Cibo anteriores poſſeſſores commiſſa cauſa in Rota, qui non ſe habuerunt pro ſpoliatis poſt alias reſolutiones in cauſa factas, obtinuerunt diſputari, quibus eſſet dandum mandatum de manutenendo; quo dubio propoſito Domini reſponderunt eſſe dandum Scarlattis; cum modificatione tamen, & reſeruatione, de quibus infrà, ipſi enim poſſident authoritate iudicis, qui ritè, & rectè procedendo priuauit Cibos ſua anteriori poſſeſſione, *l. iuſte poſſidet*, vbi Bart. & alij, *ff. de acquirend. poſſeſſ.* Angel. *in l. clam poſſidere*, *§. qui ad nundinas nu.* 2. *in fin.* & ibi Iaſ. *num.* 20. *ff. eodem tit.* Rota *deciſ.* 802. *num.* 6. *&* 7. *part.* 1. *diuerſor.* *& deciſ.* 62. *num.* 3. *&* 4. *par.* 2. & fuit dictum in vna Auguſten. Hoſpitalis 21. Februarij 1601. coram me, & ſæpiſſimè aliàs: vnde Scarlatti manutenendi ſunt, niſi probetur fuiſſe nulliter, & iniuſtè immiſſos, Rota *dicta deciſ.* 802. *ſub num.* 3. quæ probatio hic non adeſt: nam quoad nullitatem nihil deducitur; quo verò ad iniuſtitiam, nec videbantur obſtare latè deducta per informantes, quia ad hunc effectum non ſufficit quælibet iniuſtitia, ſed debet eſſe patens, & notoria, & quæ nullo velamine offuſcari poſſit, vt fuit latè deductum in cauſa Romana de Bombellis 31. Maij 1613. coram Reuerendiſſimo Domino meo Damaſceno, & ſecuta eſt Rota in vna Nepeſina laudi 13. Februarij 1615. coram R. P. D. meo Caualerio, & fuit dictum in deciſione Seraphin. 867. *num.* 1. *par.* 1. *impreſſ.*

3 Talis autem iniuſtitia non videtur apparere in ſententia, de qua agitur: nam quod dicitur ex deciſionibus in hac cauſa factis conſtare, Scarlattos nullam habuiſſe hypothecam in dictis bonis, atque ideò defeciſſe primum extremum ad obtinendum in Saluiano neceſſarium, non videtur poſſe Cibis ſuffragari ad effectum, de quo agitur; quia omiſſo, an deducta in dictis deciſionibus reddantur ſaltem turbida, ex latè congeſtis per informantes pro Scarlattis, præſertim circa probationes verſionis pecuniarum acceptarum per Ioannem in cauſam prætenſorum melioramentorum, in terminis *l. interdum, ff. qui pot. in pignor. hab.* Reſpondebatur primò per dictas deciſiones non excludi penitus hypothecam, ſed tantùm ex capitibus tunc diſcuſſis, vnde cùm poſſibile ſit Scarlattos obtinere ex alio capite, adhuc non diſcuſſo, ſententia non poteſt dici notoriè iniuſta.

Secundò reſpondebatur ex deciſionibus non dici conſtare de notoria iniuſtitia, niſi adſit confeſſio, vel res iudicata in contrarium, vt fuit dictum in vna Reatina penſionis 28. Ianuarij 1613. coram R. P. D. meo Pamphilio, & in eadem 1. Decembris 1614. coram me, quas deciſiones ſequuta eſt Rota in cauſa Anconitana bonorum 29. Februarij præteriti, coram R. P. D. meo Buratto. 4

Ceterùm cùm DD. Scarlatti veniant, vel tanquam creditores Ioannis, vel tanquam eius ceſſionarij, ſequitur quòd non debeant manuteneri, niſi eo modo, quo fuiſſet manutentus Ioannes, ex regula *l. nemo plus iuris, ff. de reg. iur.* & ſic mediante ſolutione penſionum facienda Dominis de Cibis, quemadmodum ſoluebat, vel ſoluere tenebatur ipſe Ioannes. 5

Er demum quia ſententia, de qua agitur, licèt lata in poſſeſſorio, videbatur continere mixturam, cùm canonizet verſionem pecuniarum Aloyſij in melioramentis factis per Ioannem, quod videtur reſpicere petitorium, & ratione mixturæ fuiſſet data appellatio, & conſequenter immiſſio fuiſſet attentata, & nulla, & non manutenibilis; ideò Domini concluſerunt, Dominis de Scarlattis eſſe dandum mandatum de manutenendo, cum onere tamen ſoluendi penſiones DD. de Cibis, & niſi obſtet mixtura ſententiæ, de qua voluerunt particulariter videre. 6

Et ita deciſum, &c.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano,

Cremonen. Altaris.

Veneris 9. Decembris 1616.

ARGVMENTVM.

Præſentatio facta à pupillo ante legitimam ætatem à teſtatore declaratam, poſtponitur præſentationi factæ ab adminiſtratoribus, & cum rationabili cauſa licet variare.

SVMMARIVM.

1 *Ætas legitima probatur ex fide Baptiſmatis.*

2 *Pupillus ad hoc vt poſſit legitimè præſentare ad iuſpatronatus, ſufficit quod ſit maior ſeptennio. Declara, vt num. 4.*

3 *Præſentatio pupilli maioris ſeptennio eſt præferenda in concurſu præſentationis tutorum.*

5 *Præſentatio vltima præualet primæ, ſubſiſtente cauſa rationabili variandi.*

6 *Patronus laicus non poteſt variare in præſentando in præiudicium præſentati, niſi ſubſiſtente rationabili cauſa.*

7 *Præſentatus ſi eſt nobilis, & ſanguine coniunctus teſtatori, qui inſtituit iuſpatronatus, eſt præferendus.*

DECISIO CCCLXIII.

Daria de ſumma inſtituto hærede vniuerſali Ioan. Franciſco, mandauit, vt idem hæres, vel eo nondum ad ætatem legitimam peruento, executores teſtamentarij ab ipſa nominati, qui erant tres, tenerentur ſtatim poſt ipſius mortem erigere vnum altare ſub inuocatione ſancti Franciſci, & ad illud nominetur Preſbyter per dictum hæredem, vel eo ad ætatem legitimam nondum peruento, per dictos executores teſtamentarios, vel maiorem partem eorum, quos executores deputauit in adminiſtratores ſuæ hæreditatis, & bonorum, donec & quouſque dictus Ioan. Franciſcus excederet ætatem annorum 20. ad quem effectum tantùm illos ſibi heredes inſtituit cum onere reſtituendi hæreditatem vnà cum fructibus inde perceptis dicto Ioan. Franciſco facto maiori 20.

Mortua teſtatrice, fuit erectum dictum altare, & duo

ex executoribus ad illud præſentauerunt Sigiſmundum Scauolum, & Ioan. Franciſcus pupillus vnà cum Camillo alio executore præſentauit Benedictum Guidottum, inter quem, & Sigiſmundum orta controuerſia ſuper inſtitutione, Ordinarius Cremonen̄. illam decreuit ad fauorem Guidotti.

1 Sed poſtmodum Metropolitanus reuocando ſententiam Cremonen̄. pro inſtitutione Sigiſmundi pronunciauit. Vnde tandem cauſa ad Rotam deuoluta, & mihi commiſſa, dubitaui quæ ſententia eſſet confirmanda, vel infirmanda? Et Domini hodie pro confirmatione ſententiæ Metropolitani responderunt, cùm Sigiſmundus, ad cuius fauorem illa emanauit, fuerit præſentatus à duobus ex tribus adminiſtratoribus, & ſic à maiori parte illorum, quibus tunc talis facultas præſentandi competebat, cùm Franciſcus hæres eſſet tantùm annorum 11. vt conſtat ex fide Baptiſmatis, Menoch. *præſumpt. 51. num. 56. lib. 2.* Mandoſ. *ad reg. 18. Cancellariæ quæſt. 10. num. 4.* & ſic ætatis non legitimæ, iuxta expreſſam mentem teſtatricis.

2 Quibus non obſtat, quòd ad hoc, vt pupillus poſſit præſentare, ſufficiat illum eſſe maiorem ſeptennio, Lambert. *de iurepatr. par. 1. lib. 2. quæſt. 2. art. 9. num. 3.*

3 Et in concurſu eius præſentatio ſit præferenda præſentationi tutorum, Rot. *deciſ. 7. de iurepatr. in antiquis*. Maximè quia Franciſcus præſentauit vnà cum Camillo 3. adminiſtratore.

4 Quia prædicta procederent de iure communi, ſecus ſtante contraria diſpoſitione teſtatoris, prout in caſu noſtro, in quo expreſsè teſtatrix dedit facultatem præſentandi adminiſtratoribus interim, quòd pupillus ætatem legitimam non haberet, quam declarauit fore viginti annorum infra in alia parte teſtamenti, in qua vſque ad dictam ætatem deputauit adminiſtratores hæreditatis, & illis conceſſit facultatem exequendi omnia contenta in teſtamento, & ſic etiam ius præſentandi, quod eſt vnum de diſpoſitis in teſtamento, vnde cùm D. Ioan. Franciſcus ex diſpoſitione teſtatricis non eſſet habilis pro tunc ad præſentandum, non eſt conſideranda illius præſentatio.

5 Maximè, quia ipſemet habita notitia de præſentatione Sigiſmundi, variando, & recedendo à prima præſentatione à ſe facta, illam ratificauit, & quatenus opus eſſet, dedit mandatum ad eum de nouo præſentandum, quæ vltima præſentatio, dato quòd Ioannes Franciſcus poſſet præſentare, præualeret primæ.

6 Nam licèt patronus laicus non poſſit variare in præſentando in præiudicium primò præſentati; tamen ſecus eſt ſubſiſtente rationabili cauſa, Butr. *in cap. cùm laici n. 5. de iurepatronatus*, Lambertin. 2. *par. 2. lib. 7. quæſt. 22. artic.... num. 5.* & fuit dictum in vna Bononien. Parochialis 24. Nouembris 1595. coram bon. mem. Litta, relata per Modern. *de benefic. par. 5. cap. 9. num. 213.* qualis eſt illa, qua motus fuit ad variandum Ioan. Franciſcus: nempè, quia ignorabat præſentationem de Sigiſmundo anteà factam per adminiſtratores.

7 Et quia dictus Sigiſmundus erat nobilis, & ſanguine coniunctus cum Daria teſtatrice, qui proptereà erat alijs præferendus, Lambert. 3. *par. 2. lib. 5. qu. art. 4. per totum*, præſertim *à num.* 16.

Et ita fuit concluſum.

R. P. D. VBALDO.

Romana reſciſſionis inſtrumenti.

Lunæ 12. Decembris 1616.

ARGVMENTVM.

Cenſus ſi ab vno ex obligatis ſoluatur, ſors principalis principali creditori non cenſetur extinctus, ſed ceſſus, & translatus, & ſolutio facta animo acquirendi cenſum, & poteſt extingui nomen debitoris in præiudicium hypothecæ, quam ſuper eo habet creditor ante factam denunciationem, & obligatio irreuocabiliter extincta non reuiuiſcit, ſecus ſi reuocabiliter.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus translatus, & ceſſus non cenſetur extinctus, quia non animo extinguendi, ſed acquirendi cenſum fructiferum ſit ſolutio, etiamſi ſolutio facta fuerit ab vno ex obligatis.*

2 *Emptoris in locum ſuccedit qui ab emptore emit.*

3 *Enunciatiua facta pendente lite, & ſic tempore ſuſpecto non nocet.*

4 *Incluſio vnius eſt excluſio alterius, & ex ſequentibus declarantur præcedentia.*

5 *Actum facere quis præſumitur, prout ſibi eſt vtilius.*

Hoc tamen procedit in dubio, & in actibus æquiuocis, ſecus in claris, quia in claris non intrat præſumptio, ſed veritas, in fin. ibid.

6 *Nomen debitoris remanet hypothecatum ad fauorem creditoris; poteſt tamen per veram ſolutionem extingui, etiam in præiudicium hypothecæ ante factam denunciationem à creditore.*

7 *Fideiuſſor ſuccedens in locum creditoris remanet liberatus, & eius fideiuſſoria obligatio extinguitur: intellige de ſucceſſione irreuocabili, ſecus de reuocabili.*

Obligatio in perpetuum extincta non reuiuiſcit, ſecus ſi reuocabiliter ſit extincta, ſub num. 7. in fine.

DECISIO CCCLXIV.

Dominis placuit deciſio in hac cauſa facta 18. Martij præteriti, quia videbatur niti veris fundamentis; in primis enim ſubſiſtit, quòd cùm cenſus non fuerit extinctus, ſed tantùm ceſſus, & translatus in Sabbatinum, illius obligatio tanquam acceſſoria remanſit in ſuo robore, §. *fideiuſſores, inſtit. de fideiuſſ.* cum alijs in deciſione allegatis, & ita etiam videtur ſubſiſtere, quòd Sabbatinus non ſoluerit animo extinguendi propriam, vel alienam obligationem, ſed pro acquiſitione cenſus fructiferi, & vt in locum emptoris cenſus ſuccederet, ex latè deductis in eadem deciſione. 1

Nec obſtare viſum fuit, quòd exaduerſo excipitur, Sabbatinum emiſſe d. cenſum animo ſe liberandi à ſua obligatione, quia in inſtrumento emptionis, ſeu ceſſionis cenſus tale quid non legitur, ſed potius quòd illum emit animo acquirendi tanquam rem fructiferam, & vt in locum emptoris ſuccederet, iuxta *l. emptor, Cod. de hær. vel act. vend.* vt in deciſione. 2

In inſtrumento verò tranſactionis factæ inter Sabbatinum, & Deodatam, licèt enuncietur d. Sabbatinum emiſſe cenſum ad liberandum ſe à moleſtijs, quæ occaſione prædictæ obligationis ei poſſent inferri, tamen fuit reſponſum dictam enunciatiuam emanaſſe à Sabbatino tempore litis, & ſic ſuſpecto, & poſtquam Deodata obtinuerat contra Sabbatinum in Saluiano, immitti in poſſeſſionem dicti cenſus, & agebat contra eundem pro fructibus eiuſdem cenſus; ipſe verò allegabat ſe liberatum propter ceſſionem cenſus ſibi factam à Camillo eius emptore, ſuper quo partes deuenerunt ad præteritam tranſactionem cum dicta enunciatiua, quæ tanquam facta tempore ſuſpecto, & poſt contractum, non nocet, vt fuit dictum in vna Maceraten. retractus 4. Iulij 1612. coram me. 3

Imò cùm in fine dictæ tranſactionis Sabbatinus conuenerit cum Deodata, vt ipſa poſſet contra alios obligatos in dicto cenſu experiri, non autem contra perſonam, & bona dicti Sabbatini, quem, & quæ voluerunt in vim dictæ tranſactionis, & concordiæ haberi pro liberatis, apertè colligitur, quòd prius in vim emptionis, ſeu ceſſionis cenſus Sabbatinus non fuerat liberatus, cùm incluſio vnius ſit alterius excluſio, *l. cùm prætor, ff. de iud.* & ex ſequentibus declarentur præcedentia, *l. ſi ſeruus plurium, §. fin. ff. de leg. 1.* cum alijs per Surd. *deciſ. 8. num. 21.* 4

Non obſtat, quòd non ſit veriſimile Sabbatinum noluiſſe extinguere ſuam obligationem, cùm hoc non eſſet ſibi vtile, ſed potius damnoſum, & regulariter quis præſumatur facere actum, prout ſibi vtilius eſt, ad deciſ. primam Cæſar. de Graſſ. *de elect.* cum allegatis, quia placuit reſponſio, quòd præter id quod Sabbatino potuit eſſe vtile, non ſe liberare ab obligatione dicti cenſus, cùm iſto modo facilliùs poſſet inuenire emptorem, quàm 5

ſine

Digitized by Google

ſine ſua obligatione, regula allegata procedit in dubio, & in actibus æquiuocis, vt propriè loquitur dicta deciſ. Cæſ. de Graſſ. 1. *num.* 3. vt quando quis ſolueret ſimpliciter, & non appareret in quam cauſam ſolueret, ſed nos videmur eſſe in claris, cùm appareat Sabbatinum voluiſſe emere cenſum fructiferum, & vt fructus ad eius fauorem decurrerent.

6 Non obſtat, quòd facta ceſſione actionis per Camillum in Sabbatinum, Deodata nedum deſit eſſe creditrix, ſed etiam deſiit habere nomen Sabbatini debitoris Camilli hypothecatum, tamdiu enim manet hypotheca nominis debitoris, quandiu illud nomen manet in bonis debitoris, à quo poteſt debitum extingui in præiudicium hypothecæ ante factam à creditore denunciationem, vt eſt text. *in l. nomen*, vbi gloſ. *in verb. certior.* Bart. & alij communiter, *C. quæ res pign. oblig. poſſeſſ.* Bald. *conſ.* 25. *num.* 5. *lib.* 1. Neguſ. *de pignor.* 3. *membr.* 2. *part. princip. num.* 26. *verſ. ſecundo dubitatur*, cum alijs allegatis, & ſic videtur potuiſſe Sabbatinus ſoluere Camillo etiam in præiudicium hypothecæ Deodatæ, cùm ab ea nulla emanauerit denunciatio Sabbatino, ne ſolueret Camillo; quia fuit reſponſum hæc omnia procedere, quando quis reuera debitum extinait, antequam interuenerit vnum de requiſitis, *l.* 3. *C. de nouat.* & in his terminis loquuntur Doctor. ex aduerſo allegati, non autem vbi fuit ceſſus cenſus fructiferus, qui etiam hodie extat in rerum natura, & pro illo nihil fuit Camillo ſolutum à Sabbatino in ſatisfactionem eius crediti, ſed tantùm pro pretio cenſus quem vendidit, & ceſſit.

7 Nec refragatur, quòd fideiuſſor ſuccedens in locum creditoris remaneat liberatus, eiuſque fideiuſſoria obligatio extinguatur, ad tradit. per Roderic. *de ann. reddit. lib.* 2. *quæſt.* 13. *num.* 7. *verſ. præterea*, & Felician. *de cenſibus lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 20 *verſ. præterea obligatio*; quia placuit reſponſio quòd licèt Roder. ſub *d. num.* 7. id dicat; tamen paulò infra ſub *num.* 10. limitat, niſi cenſus ea cauſa vetuſtiori ſine fraude, & colluſione euinceretur, quem ſecuta eſt Rota in deciſione de qua agitur in fine, diſtinguendo de ſucceſſione debitoris reuocabili, vel irreuocabili; in quibus etiam terminis debet intelligi Felician. *loc. cit.* cùm adducat text. *in l. qui res*, §. *aream*, *ff. de ſolut.* vbi obligatio in perpetuum extincta, non reuiuiſcit, quaſi ſecus ſit ſi reuocabiliter, vt in deciſione, à qua Domini ex prædictis & alijs, de quibus per informantes pro Deodata, quorum reſponſiones cæteris ex aduerſo oppoſitis placuerunt, non putarunt eſſe recedendum, &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Cæſenaten. ſupradotis.

Lunæ 12. Decembris 1616.

ARGVMENTVM.

In hac deciſione plura & diuerſa notanda explicantur, de quibus in ſummario, & præſertim de obligatione mulieris, ſeu minoris, quando valeat facta ſine ſolemnitatibus ſtatutarijs, & quando etiam Notarius ſtipulando ad fauorem abſentis illis acquirat ante abſentis ratificationem.

SVMMARIVM.

1 *Executiua via agi poteſt vigore Cameralis obligationis.*

Promiſſio conditionalis, conditione adimpleta, habetur pro pura, ibid.

2 *Promiſſio facta contemplatione alicuius euaneſcit mortuo eo, cuius contemplatione fuit facta ante conditionis euentum.*

3 *Ius ex contractu proueniens conditionale, tranſmiſſibile eſt ad hæredes, etiam quod conditio non extiterit in vita eius, cui facta eſt promiſſio.*

4 *Hæres non poteſt impugnare declarationem factam à teſtatore.*

5 *Notarius non acquirit abſenti, pro quo ſtipulatur ante eius ratificationem, fallit fauore dotis, item fallit, quia ſufficit in fauorabilibus ſola ſcientia, & aliàs.*

Matrimonium contrahens cenſetur ratificaſſe promiſſionem occaſione matrimonij factam, ibid.

6 *Minoris obligatio facta ex cauſa dotis ſorori conſtituta reputatur neceſſaria, nec indiget ſolemnitatibus ſtatutarijs, præſertim accedente iuramento.*

7 *Obligatio mulieris facta pro dote valida eſt de iure communi, præſertim iurata, & quando mulier, quæ ſe obligauit, non remanſit in totum indotata.*

8 *Vxoris obligatio facta inſimul cum viro, regulariter non valet.*

DECISIO CCCLXV.

RESolutum fuit inſtrumentum, quòd Antonia, & Chriſtophorus promiſerunt pro ſupradote Hortentiæ Hugoni ſoluere ſcuta 1000. in euentum, quòd dicta Antonia ſine filijs decederet, eſſe exequendum, quia apparet dictum inſtrumentum, obligatione Camerali vallatum, atque ideò illius vigore executiuè agi poteſt, iuxt. not. per Modern. *de oblig. Cam. part.* 1. *quæſt.* 2. *num.* 13. *&* 21. & conditio ſub qua promiſſio facta legitur, eſt adimpleta, quo fit vt perinde habeatur, ac ſi purè facta eſſet, *l. ſi pupillus*, *ff. de cond. inſtit. l. potior*, *ff. qui pot. in pign. hab.* & not. Bart. *in l. ſi is, qui pro emptore n.* 47. *de vſucap.* 1

Non obſtat, quòd dicitur dictam promiſſionem factam eſſe contemplatione Hortentiæ, & cùm ante euentum conditionis obierit, promiſſionem quoque eius contemplatione factam euanuiſſe; quia vltra quòd dos dicitur marito debita, cùm illa ei detur propter onera matrimonij, non minus ſoluto matrimonio, quàm quando extant filij, quorum onus ad ipſum pertinet, quàm eo conſtante, actio pro ea competit, nec propterea dici poteſt, quòd per mortem vxoris ſtatus obligationis fuerit mutatus, vt aliàs ponderauit Rota in vna Senogallien. dotis 26. Iunij 1606. coram R. P. D. meo Pamphilio. Satis etiam ex lectura inſtrumenti colligitur, quòd in eo non tam perſona Hortentiæ, quàm etiam Hugonis, & filiorum contemplata fuit, & præſertim quia verba promiſſionis fuerant directa in Hugonem, & inſuper conuentum, quòd ipſe etiam dictæ ſupradotis lucrum haberet. 2

Et in omnem euentum ſufficeret, quòd promiſſio facta fuiſſet ſoli Hortentiæ, quia cùm verſemur in contractu, ius ex eo Hortentiæ competens fuit tranſmiſſum ad hæredes, §. *ex conditionali*, *Inſtit. de verb. oblig.* Bald. *in l. vnica num.* 3. *C. quorum legatorum*, Surd. *conſ.* 20. *num.* 13. Card. Seraph. *deciſ.* 468. *num.* 6. *& deciſ.* 559. *num.* 8. Etiam quòd conditio viuente Hortentia, & etiam Hugone non extiterit, *d.* §. *conditionali*, *Inſtit. de verb. oblig.* Surd. *conſ.* 113. *num.* 39. 3

His accedit, quòd Antonia ſecundo poſt mortem Hortentiæ nubens, declarauit, quòd ex dote ſcut. 3714. quam ſecundo viro aſſignauerat, remanere deberent ſcuta 1000. libera hæredibus dictæ Antoniæ, ad effectum, vt promiſſioni Hugoni, eiuſque hæredibus factæ ſatisfacerent, cui declarationi non poteſt Chriſtophorus dictæ Antoniæ hæres contrauenire, *l. cum à matre*, *C. de rei vendic. l. ex qua perſona*, *ff. de reg. iur.* 4

Non obſtat, quòd Hortentia contractui non interuenerit, ac propterea non potuit etiam ſtante ſtipulatione Notarij ius ex eo ipſi ſaltem ante ratificationem quæri, quia vltra quòd fauore dotis acquiritur ius mulieri etiam abſenti, *l. vnica*, §. *accedit*, *C. de rei vendicat.* Alexand. *conſ.* 99. *n.* 2. cum ibi cumulatis, etiam videtur de ratificatione Hortentiæ conſtare ex ſola ſcientia, quæ in fauorabilibus ſufficit, Crauett. *conſ.* 261. *n.* 5. Surd. *conſ.* 22. *n.* 25. *& ſeq. & conſ.* 355. *num.* 18. *& deciſ.* 206. *num.* 11. Card. Seraph. *deciſ.* 1284. *num.* 12. & ampliùs etiam ex effectuatione matrimonij per eam contracti, ex eo enim ipſo, quòd matrimonium contraxit, cenſetur promiſſionem ipſi, occaſione talis matrimonij factam acceptaſſe, vt fuit dictum in vna Romana dotis 9. Maij 1616. coram Reu. P. D. meo Pamphilio. 5

Non obſtat, quòd dicitur obligationem fuiſſe nullam, tam reſpectu Chriſtophori, qui tunc temporis erat minor, quàm reſpectu Antoniæ mulieris, quia reſpectu Chriſtophori non poteſt conſiderari aliqua nullitas, cùm promiſſio facta fuerit pro dotanda Hortentia eius ſorore, atque ideò eius reſpectu obligatio vel fuit neceſſaria, & valet etiam abſque ſolemnitatibus, Rom. *conſ.* 394. *num.* 3. Corn. *conſ.* 254. *lib.* 1. vel ſuſtinetur fauore dotis, Socin. *conſ.* 80. *num.* 23. *& ſeq. lib.* 4. Caputaq. *deciſ.* 199. *part.* 3. præſertim 6

quia

quia interueniſſet iuramentum, quòd fecit eum maiorem, lid not. communiter per DD. *in auth.ſacram.pub.l.ſi aduerſus venditionem cap.vnic.§.item ſacram.pub.cum gl.1.de pace iur.firm.* Surd.*conſ.15.num.24.* Guido Pap. *deciſ.35.per tot. cap. Tholoſ. deciſ.45. in fin.*

7 Reſpectu verò Antoniæ interuenerunt omnes ſolemnitates à ſtatuto requiſitæ, & attenta iuris communis diſpoſitione, obligatio erat valida, quia fuit facta pro dote, *l. ſi dotare, & l. vltima*, & vtrobique DD. *C.ad Velleian.* & interuenit iuramentum, Surd. *d.conſ.25.num.31. & ſeq.* nec conſtat, quod ex tali promiſſione remanſerit penitus indotata.

8 Non obſtat, quòd mulier non poteſt ſe obligare inſimul cum viro etiam pro dote, quia quidquid ſit quando ſe obligat contemplatione viri ad dotandam filiam, in quibus terminis loquuntur DD. in contrarium alleg. obiectum non procedit, quando, prout in caſu iſto, obligatio fit ad fauorem neptis, cum qua maritus nihil habet agere, Ruin. *conſ.194. & 195. num.5. lib.1.* Natt. *conſ.52. num.14. & 16. verſ. & ita poſtea reperi part.1.* Put. *deciſ.160. lib.3.* & fuit dictum in vna Romana dotis 29. Maij 1602. coram Reuer. Attrebaten.

R. P. D. SACRATO,

Poſteà S. R. E. Cardinale,

Viterbien. Caſtrorum.

Lunæ 14. Decembris 1616.

ARGVMENTVM.

De primo acquirente, an, & quando poſſit præiudicare alijs vocatis in teſtamento, vel donatione.

SVMMARIVM.

2 *Primus acquirens præiudicare poteſt alijs vocatis, intellige de acquiſitione facta mediante pecunia, ſecus ex cauſa liberalitatis.*

3 *Voluiſſe nemo præſumitur quod non poteſt.*

Generalis diſpoſitio teſtatoris non comprehendit bona quæ alio iure erant futura hæredis, etiamſi aliàs teſtator potuiſſet de illis diſponere, ibid.

4 *Verba ſemper interpretanda ſunt, ne ſequatur contradictio.*

DECISIO CCCLXVI.

1 PRæſuppoſita allodialitate bonorum, dubitaui, an DD. Petrus, & Bartholomæus de Sancta Cruce haberent intentionem fundatam ſuper caſtris, & bonis donatis per q. Gentilem Virginium Vrſinum q. Georgio Sancta Cruce; & admiſſo, quòd prædicti de Sancta Cruce ſint vocati ad fideicommiſſum dicti Georgij, & quòd venerit caſus fideicommiſſi, ſuper quo Domini non inſteterunt, adhuc viſum fuit, dubium eſſe negatiuè reſoluendum, præmit-
2 tendo quòd in dicta donatione Georgius vndequaque fuit grauatus reſtituere ſuis deſcendentibus maſculis per virilem ſexum deſcendentibus, ibi, *donauit Georgio præſenti, & acceptanti pro ſe, & ſuis liberis maſculis, ac per virilem ſexum deſcendentibus in infinitum, quibus quidem liberis, & nepotibus maſculis de gradu in gradũ deſcendentibus pariformiter donationem huiuſmodi transferri voluit, me Notario, vt perſona publica, præſente, & ſtipulante pro dictis ſucceſſoribus omnibus, quorum intereſt, vel intereſſe poterit in futurum, ad veram proprietatem, perpetuamque hereditatem*, & infrà, ibi, *ponens prædictum Georgium, & ſuos liberos maſculos in locum*, &c. & ibi, *conſtituens etiam ipſum donatarium, & ſuos liberos maſculos, & quemlibet ipſorum procuratores in rem propriam*, &c. & ibi, *tam ipſe, quam eius nepotes maſculi propria ipſorum, & cuiuslibet ipſorum authoritate*, & infrà, ibi, *ſi dictus Georgius, ſine filijs legitimis*, &c. *vel non exſtãtib. nepotibus maſculis ex eis legitime deſcendentibus*, & ibi, *Ita tamen quod ſi dictus Georgius, ſine filijs, vel nepotibus maſculis legitimis, & naturalibus decederet, & ſupereſſet vnus, vel plures maſculi baſtardi, quod liceat ſibi diſponere inter viuos, vel per vltimam voluntatem de dictis tenimentis, ac dictis filijs maſculis baſtardis tantum in totum, vel in partem transferre*, & infrà, ibi, *voluit quòd tot cenſeantur donationes, quot ſunt perſonæ, & gradus, ad quas, ſeu quos transferantur, & quòd iure directo ad dictos ſubſtitutos ordine prædicto perueniant, & acquirantur.*

Ex hoc, quòd dictus Georgius fuerit grauatus reſtituere bona donata ſuis deſcendentibus maſculis, quales non ſunt DD. Petrus, & Bartholomæus, viſum fuit, ſequi, quòd huiuſmodi bona non debeant dici comprehenſa in fideicommiſſo facto per dictum q. Georgium ad fauorem extraneorum; vt ſunt ipſi Domini de Sancta Cruce, tum ex defectu poteſtatis, tum ex defectu voluntatis; ex defectu poteſtatis, quia licèt regulariter primus acquirens poſſit præiudicare vocatis, vt in cauſa Bononien. de Bouijs coram me die 16. Nouembris 1612. & in alijs deciſionibus ibi allegatis; attamen hoc videbatur intelligendum de acquiſitione facta mediante pecunia, ſecus ſi, vt in propoſito caſu, ex liberalitate concedentis, Bald. *in l.1. in fine, C. per quas perſonas nobis acq.* Aret. *in l.apud Iulianum, §.ſi quis alieni in fine de leg.1.* cum alijs pluribus relatis per Surd. *conſil.305. num. 36.* Gabr. atteſtans de magis communi *conſ.85.num.5.lib.1.* Verall. qui plures adducit, & magis communem teſtatur *deciſ.302. part.1.* Quod magis de plano procedere videbatur ſtante clauſula ſupra ponderata, quòd tot cenſeantur donationes, quot ſunt perſonæ, & gradus, ad quas, vel quos transferentur, & quòd iure directo ad dictos ſubſtitutos ordine prædicto perueniant, & acquirantur, per quam clauſulam manifeſtè apparet donationem fuiſſe factam ſingulis vocatis, & ipſos nullam dependentiam habere à primo acquirente, vt ponderauit Rota *diuerſ. deciſ.489. num.5. verſ. & cùm verba ſint directa part.1.* & in Mediolanen. bonorum 4. Iunij 1601. coram Cardinali Pamphilio, & etiam prædicta voluntas donantis, quòd Georgius non poſſet diſponere de bonis donatis extra vocatos, ſatis colligitur ex facultate conceſſa Georgio decedenti ſine filijs, vel nepotibus maſculis legitimis, vt ſcilicet eo caſu poſſet tantùm diſponere in baſtardos maſculos, quia incluſio vnius facultatis excludit omnes alias, ad *l.cùm prætor.ff.de iud.* quæ concluſio habet locum etiam in contractibus, Dyn. *conſil.1. num.5. & 6.* Socin. *conſ.47. num.2. verſ.propterea lib.1.* Ang. *conſ.388. in princip.* Alex. *conſil.3. viſo inſtrumento num.3. lib.1.* Et ceſſat difficultas ex illa taxatiua tantùm, quæ excludit omnes alios caſus, & licèt poſſet dubitari, an iſte caſus qui euenit, ſit ille de quo in prædicta clauſula, ex quo Georgius reliquit nepotes, & vlteriores deſcendentes; attamen non per hoc tollitur obiectum, quia ſi contrahentes voluiſſent ſtare in terminis regulæ, quòd primus acquirens poſſet præiudicare vocatis, non erat cur apponeretur huiuſmodi pactum, quia ſine illo potuiſſet Georgius in præiudicium filiorum, & nepotum diſponere in baſtardos ſaltem legitimatos, & multò minus fuiſſet appoſita illa dictio, *tantùm*, quæ repugnat cum prædicta facultate, vt ſupra dictum eſt. Et præcipuè mouit Dominos pactum reuerſionis, caſu quo Georgius ſine filijs, & nepotibus maſculis moreretur, ex quo apparet donantem non intellexiſſe relaxare liberas habenas Georgio in alienando, prout regulariter habent primi acquirentes, quia ſi hoc voluiſſet, non ſtipulatus fuiſſet reuerſionem in aliquo caſu, & viſum fuit non poſſe præteriri ponderationem huius pacti, cùm ſit in eodem inſtrumento donationis, ad deciſ. Caſſad.10. *de reſcript.* & hæc quoad poteſtatem.

Quo verò ad voluntatem, ſufficeret dicere Georgium non potuiſſe, quia nemo præſumitur voluiſſe quod non 3
poteſt, *l.ſi quis ita, ff. de condit.& demonſtr.l. Lucius, §. Imperatores, ff. ad municip.* Honded. *conſ.69. n.60. lib.2.* Menoch.*de præſumpt.lib.3. præſumpt 6. num.32. & 33.* Verùm etiam ſi potuiſſet, adhuc viſum fuit Dominis, præſumendum eſſe ipſum noluiſſe, quia teſtator in generali diſpoſitione non cenſetur comprehendere bona, quæ alio iure erant futura hæredis, etiamſi aliàs teſtator potuiſſet de illis diſponere, *l.ſequens quæſtio, ff. de leg.2. l.Lucius, §. maritus, ff.ad Trebell.* vbi Caſtr. *num.2.* Alberic.*n.16.* Bart. *in l. codicillis, §. inſtituto de leg.2.* Dec. *conſ.370.in princ.* Pariſ.*conſ.6. n.3. lib.1.* Cephal.*conſ.3.n.9.* & de communi Roland. *conſ.71.n.26.lib.2.* & Rota diuerſ. *deciſ.748.n.3.par.3.* hoc idem pluribus relatis tradit Peregr.*de fideicom.art.6.n.8.* vbi dicit eò magis procedere, quando teſtator, vt in hoc caſu, vſus eſt formula communi, & quæ modernis temporibus ponitur in omnibus teſtamentis, nempe, *in omnibus autem ſuis bonis, &c.* & hoc caſu hanc ſententiam ſine dubio procedere dicit Surd. *deciſ.93.n.20.* & de hoc loquitur Seraphin. *deciſ.963.num.6 & 969.n.8.* & ad efficaciam verborum vniuer-

Digitized by Google

nerſalium latè reſpondit Crauett. *conſ.* 144. *num.* 6. *cum pluribus ſeqq.* & Peregrin. poſt Corn. *d. articul.* 6. *num.* 14. *in fine*, *& num.* 16. & faciunt verba textus, *d. l. Lucius*, *§. maritus*, ibi, *niſi manifeſtum eſſet*, vbi gloſ. exponit, id eſt, expreſsè.

4 Non obſtat, quòd donatio fuerit facta pro hæredibus, ponderando verba, ibi, *ad veram proprietatem, perpetuamque hæreditatem, ac pleno iure*, & verba ſtipulationis, ibi, *pro dictis ſucceſſoribus, & ex pacto*, ibi, *quod perſona Georgij, & ſuorum hæredum & ſucceſſorum cenſeatur exempta*, & ibi, *quod tam Georgius, quàm ſui hæredes & ſucceſſores teneantur præſtare patientiam, &c.* quia ſi hoc deducitur ad effectum, vt acquiſitio fuerit merè hæreditaria, ita vt Georgius potuerit de illa ad libitum diſponere etiam in præiudicium deſcendentium, hoc nullatenus dici poteſt, ſtante expreſſa vocatione illorum, in infinitum de gradu in gradum, & quòd tot ſint donationes, quot perſonæ, cum expreſſa ſtipulatione Notarij pro omnibus, vt ſupra ponderatum eſt, & aduertit in ſpecie Craſſ. §. *feudum qu.* 19. *verſ. Sed tu*, illa enim ſemper ſumitur interpretatio, ne ſequatur contradictio, Bart. *in l. talis ſcriptura*, *§. fin. n.* 3. *ff. de leg.* 1. Dec. *conſ.* 602. *num.* 5. *& ſeq.* Crauet. *conſ.* 70. *num.* 5. ſi verò deducitur ad effectum vt conceſſio fuerit mixta, nempe pro hæredibus ſanguinis, adhuc non ceſſat obiectum contra dictos DD. de Sancta Cruce, quia non ſunt de ſanguine. Nec facit, quòd tali caſu deſcendentes tamquam hæredes tenerentur præſtare factum defuncti, quia adhuc remaneret alia reſponſio, quòd fideicommittens non præſumitur voluiſſe comprehendere iſta bona tamquam reſtitutioni ſubiecta in generali fideicommiſſo, ex ſupra allegatis, & proinde negando comprehenſionem in fideicommiſſo, non dicerentur venire contra factum defuncti.

R. P. D. VBALDO.

Bononien. Cenſus de Pepulis.

Veneris 16. Decembris 1616.

ARGVMENTVM.

Mandato ad tranſigendum dato non includitur facultas donandi, & ex eo quòd contractus tranſit de vna ſpecie in aliam ex defectu conſenſus non valet, nec tenet iuramentum ſuper eo appoſitum, quare non impeditur reſciſſio, etiam non petita abſolutione à iuramento, nec periurium incurrit.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſoria non denegatur ſi articuli ſint releuantes.*
2 *Mandatum ad tranſigendum non includit facultatem donandi.*
3 *Iuramentum non obſtat, nec eſt neceſſaria abſolutio, quoties datur ex defectu conſenſus in contractu facto.*
4 *Iuramenti abſolutio eſt neceſſaria, quando quis vult probare læſionem enormiſſimam, nam poteſt eſſe quod non probetur, nec interim quis poteſt eſſe iudex ſui iuramenti.*
5 *Læſio enormiſſima non mutat naturam contractus.*
6 *Contractus ſi tranſit de vna ſpecie in aliam, non valet ex defectu conſenſus.*
7 *Periurium ad hoc vt euitetur, & ne quis repellatur à limine iudicij, qualibet cauſa excuſat.*
8 *Periurium non incurritur ſine dolo & perfidia, & in dubio periurium excluditur.*
9 *Inſtrumenti extenſio in clauſulis ceteratis poteſt fieri etiam lite pendente, ſi non ſit in parte ſubſtantiali inſtrumenti, ſed tantum in clauſulis.*
Inſtrumentum datum poſt motam litem, ſi non conſtat quo tempore fuerit extenſum, præſumitur extenſum tempore congruo, num. 9. in fin.
10 *Iuramenti abſolutio petita etiam poſt motam litem, ſatis eſt ad oſtendendum quod non adeſt perfidia & dolus.*

DECISIO CCCLXVII.

1 ROta permanſit in deciſis 22. Maij 1615. videlicet dandum eſſe Comiti Iulio remiſſoriam, & ei non obſtare periurium; nam quoad remiſſoriam releuantia articulorum negari non poteſt, vt fuit deductum in deciſione, qua data, remiſſoria non ſolet denegari, Caſſad. *deciſ.* 3. *de dilat.* Caputaq. *deciſ.* 59. *&* 68. *part.* 3. Rota diuerſor. *deciſ.* 102. *num.* 1. *part.* 1. cum alijs adductis in deciſione.

2 Quo verò ad periurium, placuit Dominis fundamentum deciſionis quòd Comes dedit mandatum ad tranſigendum, non autem ad donandum, imò donatio fuit expreſsè excepta in mandato, & hodie Comes vult probare, Procuratorem donaſſe, & ſic exceſſiſſe fines mandati, vnde iuramentum non obſtat, quia donatio non comprehenditur ſub iuramento, ſicut nec ſub principali diſpoſitione, cuius naturam ſequitur *l. vlt. C. de non numer. pecun.* Dec. *conſ.* 239. *num.* 3.

3 Et confirmatur, quia hoc caſu dicitur dari de defectu conſenſus, quo caſu non obſtare iuramentum, nec eſſe neceſſarium abſolutionem, dixit Bald. *in l. nec patronis, ante num.* 6. *verſ. in his etiam*, *C. de oper. libert.* & benè facit Socin. iun. *conſ.* 48. *ſub num.* 30. *verſ. ſecundo principaliter, & numeris ſeqq. lib.* 1.

4 Nec obſtare viſum fuit, quòd inſtrumentum ſonat in tranſactionem, non autem in donationem: & ideò dum Comes vult probare donationem, videatur velle probare enormiſſimam læſionem, cuius probationem debet præcedere abſolutio à iuramento, poteſt enim eſſe, vt non probetur, & interim non debeat quis eſſe iudex proprij iuramenti, vt per Gratian. *conſ.* 30. *num.* 25. *lib.* 1. Rota *diuerſ. deciſ.* 102. *num.* 9. *part.* 1.

5 Quia fuit reſponſum enormiſſimam læſionem non mutare naturam contractus, & ideò requiritur abſolutio à iuramento, ſi quis velit eum reſcindere ex capite læſionis, & ita procedunt allegata in oppoſitum, ſed donatio mutat contractum, videlicet de tranſactione in donationem, & ideò cum reſpectu donationis deficiat conſenſus, iuramentum non obſtat, vt ſupra dixi.

6 Quòd autem ſi contractus tranſeat de vna ſpecie in aliam, non valeat ex defectu conſenſus, probat eleganter Buttig. *in l. cum legem num.* 2. *&* 3. *ff. de legib.* Bald. *conſ.* 475. *num.* 7. *per tot.* & præſertim ibi 3. *caſu lib.* 1. Crot. *in repet. l. non ſolum*, *§. morte n.* 122. *ff. de nou. oper. nunc.*

7 Quæ tantò magis videbantur Dominis amplectenda, cùm ad euitandum periurium ad effectum ne quis repellatur à limine iudicij, quælibet cauſa excuſet, vt fuit dictum in Signina caſtrorum 2. Maij præteriti, & 9. huius menſis, & anni, coram R. P. D. meo Remboldo, & fuit reſolutum in vna Romana de Maſſaro 20. Iunij 1588. coram Gipsio.

8 Cauſæ autem hic ſatis ſufficientes videbantur concurrere ad excuſandum D. Comitem, & præſertim, quia in eo abſuit dolus, & perfidia, quæ ad hoc, vt periurium incurratur, requiritur, & fuit dictum in dicta Signina caſtrorum, & ſaltem res fuit dubia, quæ dubietas ad dictum effectum ſufficit, Surd. *deciſ.* 58. *n.* 6. *& ſeqq.* Dubium enim erat, an ſub clauſulis ceteratis inſtrumenti comprehenderetur facultas iurandi, & Comes potuit probabiliter credere non comprehendi, ex latè congeſtis per informantes.

9 Et tantò magis, quia ex inſtrumenti extenſione facta à Notario rogato nouiſſimè in actis producta, apparet dictam facultatem Procuratoribus non fuiſſe datam, quæ extenſio licèt dicatur facta lite pendente; tamen cùm illa non ſit in parte ſubſtantiali, ſed in clauſulis, videbatur poſſe admitti, vt aliàs ſenſit Rota in vna Romana bonorum de Soderinis 26. Iunij 1602. coram R. P. D. meo Decano, vbi etiam ſubditur quòd licèt inſtrumentum extenſum, ſit datum poſt motam litem; tamen cùm non conſtet quo tempore fuerit extenſum, præſumitur extenſum tempore congruo, Alex. *conſ.* 70. *num.* 4. *lib.* 1. cum alijs ibi allegatis.

10 Et demum mouebat Dominos petita abſolutio per D. Comitem, quæ licèt facta poſt litem motam; tamen ſat eſt ad oſtendendum quòd in eo abſuit perfidia, & dolus, cùm ſtatim atque ſuſpicatus eſt de periurio, petierit, & obtinuerit abſolutionem. Et hæc ſufficiunt ad

ſuſti-

Digitized by Google

ſuſtinendam deciſionem, licèt alia motiua de nouo excitarentur per informantes; circa quæ Domini non fuerunt concordes. Et ita fuit deciſum, &c.

R. P. D. SACRATO,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana legitimæ.

Lunæ 16. Decembris 1616.

ARGVMENTVM.

Legitima numquid debeatur filio naturali legitimato, & de quibus bonis, præſertim de quibus pater habet teſtandi, & diſponendi facultatem à Principe; & an, & quando legitimæ detractio poſsit à teſtatore prohiberi; pluraque alia ad hanc materiam ſpectantia ſingularia, & notanda habes in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Legitima debetur filio naturali legitimato, ſecus autem diſpenſato, & n.2. vbi quod debetur legitima in bonis patrimonialibus ex bonis quæſitis de redditibus Eccleſiaſticis quando de illis pater diſponere poteſt in vltima voluntate.*

Legitimatus, & non diſpenſatus cenſetur filius naturalis, quando in legitimatione legitimans vſus fuerit verbo legitimamus, *num. 1. vbi etiam quid ſi inſimul vſus fuerit verbo* diſpenſamus.

2 *Papa concedendo beneficiato facultatem teſtandi, & diſponendi de bonis acquiſitis ex redditibus Eccleſiaſticis numquid dicatur donare.*

Beneficiatus in vita ſua habet dominium diſponendi, & alienandi fructus, & redditus Eccleſiaſticos, ibid. in fin.

3 *Legitimæ detractio prohiberi non poteſt; vbi etiam quid ſi fuerit data à Papa facultas teſtandi, ibid.*

Filius non poteſt cogi accipere legitimam de fructibus bonorum hæreditatis paternæ, ibid. in fin.

4 *Legitimæ detractio ſi fuerit prohibita à teſtatore, filius per acquieſcentiam, & traditionem hæreditatis non cenſetur prohibitionem acceptare, ſed requiritur formalis acceptatio.*

5 *Legitima non debetur filio in bonis, in quibus ab inteſtato ſuccedere non poteſt, declara vt num.8.*

Hæreditatis ſucceſſio tranſit ad venientes ab inteſtato abſque alio facto hominis, n.5.

Gratia Principis largè interpretanda eſt in præiudicium concedentis, ibid. ad medium.

Intereſſe ſecundarium, & accidentale attendendum, ibid. poſt med.

Nulliter diſponere, & non diſponere paria ſunt, ibid. ante fin.

Codicillis vt plurimum grauatur hæres ab inteſtato proficere contenta in illis, ibid. in fine.

6 *Connexorum natura eadem eſt.*

Clauſula executiua, licèt non amplient diſpoſitionem, benè tamen illam declarant, ibid.

Geminatio verborum denotat enixam, & propenſam voluntatem proferentis, ibid.

7 *Legitima eſt portio totius ſubſtantiæ paternæ, declara vt num.8. & 11.*

Beneficiati debita poſt eius mortem numquid ſoluenda ſint de bonis acquiſitis ex redditibus Eccleſiaſticis, num.2. poſt med.

Prorogatum eſt idem cum primo cuius loco ſubrogatur, n.7. poſt med.

8 *Legitima eſt quota bonorum, quæ quis habiturus erat ab inteſtato, & n.11.*

DECISIO CCCLXVIII.

1 PRopoſui, an ſententia Rotalis in hac cauſa lata eſſet confirmanda, vel infirmanda, & informantes pro vtraque parte reſtrinxerunt difficultatem ad illud, an D. Ioanni Angelo moderno Duci ab Altemps liceret, & liceat detrahere ſuam legitimam ex bonis ſubiectis primogenituræ, & fideicommiſſo q. Cardinalis ab Altemps eius aui paterni, pro cuius articuli reſolutione plures ſe offerebant inſpectiones.

Prima erat, an Robertus pater dicti Ducis, & filius naturalis dicti Cardinalis, fuerit plenè legitimatus, vel potiùs tantùm diſpenſatus, quia ſi fuit legitimatus, fuit ſibi debita legitima in bonis patris, ex infrà allegandis, ſecus ſi diſpenſatus, ex deductis per Honded. *conſ.67. num.32. lib.1.* in hoc Domini tranſierunt cum deciſionibus in hac cauſa factis coram R. P. D. meo Veroſpio, in quibus latè fuit probatum Robertum fuiſſe plenè legitimatum; tum quia Papa legitimans vſus fuit verbo *legitimamus*, quod ſolùm importat veram legitimationem, Aret. *in l. Gallus, §. quid ſi tantum num.24. verſ. aut reſtituit eum natalibus, ff. de lib. & poſthum.* tum maximè, qui à prædicto Roberto omnem genituræ maculam abſterſit, & aboleuit, illumque primæuo naturæ iuri reſtituit, perinde ac ſi ex legitimo matrimonio verè & non fictè nulla protſus differentia natus fuiſſet, quod genus legitimationis pleniſſimum appellatur, Præpoſ. poſt Butr. *in cap. per venerabilem, §. quod autem num.19. qui filij ſint legit.* cum alijs adductis in prædictis deciſionibus; nec facit quòd Papa etiam vſus fuerit verbo, *diſpenſamus*, quia & ipſum poteſt importare legitimationem, Abb. *in cap. per venerabilem num.12. qui fil. ſint legit.* Oldrad. *conſ.327. in fin.* Gozad. *conſil.6. n.66. & 67.* & quatenus etiam id non poſſet importare, adhuc non vitiaretur legitimatio, expreſſis verbis facta, ſed potiùs vtrumque, nempe & legitimatio, & diſpenſatio cenſerentur conceſſæ ad euitandam contrarietatem, iuxta notata *in l. non ad ea, ff. de condit. & demonſtrat.* Bart. *conſ.205. n.5. lib.1.* Rom. *conſ.104. n.1.* Alex. *conſ.142. num.12. lib.6.*

Secunda inſpectio fuit, an legitimato debeatur legitima, & quidem quoad bona patrimonialia res videbatur ſatis clara, ex Bald. *in cap. de cauſis n.62. de off. deleg.* cum alijs de quibus in prædictis deciſionibus, & ad Alex. *conſil. 30. per tot. vol.4.* ex aduerſo allegatum fuit reſponſum, ipſum loqui in legitimato cum quibuſdam limitationibus, de quibus per eum ibi *n.4.* quæ limitationes non adſunt in propoſito caſu, vt ſupra ponderatum eſt; difficultas erat, an hæc procederent etiam quoad bona quæſita ex redditibus Eccleſiaſticis, & pro affirmatiua fuit tentum, quia hæc bona quando datur facultas de illis diſponendi in vltima voluntate, & diſponitur, ſunt ad inſtar patrimonialium, Butr. *conſ.10. num.4. in fin.* & fuit coram me deciſum in cauſa Viterbien. iuriſpatronatus 4. Maij 1600. & in ſpecie ad effectum detrahendi legitimam, Peregr. *de fideicommiſſ. art.36. num.8.* & placuit ſimile de feudo cuius eſt data facultas liberè diſponendi, quia tunc de illo detrahitur legitima, Ripa *in l. quartam num.182. ff. ad l. falcid.* Bellamer. *conſ.48. num.3.* Battand. *de legit. art.6. num.4.* Cucch. *eod. tractat. tit. quæ ſint imput. n.7.* Boet. *deciſ.202. n.3.* Non obſtat quòd ex donatis à Principe non detrahatur legitima, ex Vaſquez *in repetit. l. quoniam in prioribus lib.1. §.10. limit. 63. num.473.* & hæc bona videantur quaſi donata, ex quo illorum diſpoſitio procedit à gratia Principis, quia neutrum, viſum fuit ſubſiſtere. Non primum, quia talis limitatio nullo iure probatur, vnde in dubio inhærendum eſt regulæ, iuxt. gloſ. *l. omnis diffinitio, ff. de reg. iur.* Cuman. *conſil.130. num.2. cum concordant.* Non etiam ſecundum, quia verè talis facultas non importat donationem, ex quo dominium bonorum non abdicatur à Papa, & transfertur in illum, cui eſt data facultas, vt requiritur ad effectum donationis, *l. ſi ſponſus, §. ſi quis rogatus, ff. de donat. inter vir. & vxor.* Bald. *conſ.261. num.5. lib.1.* Caſtr. *conſ.416. viſo puncto num.1. lib.2.* Talis igitur facultas fuit potiùs quædam relaxatio iuris ſpecialis, & reductio ad ius generale, per quod ius generale qui habet dominium in vita, poteſt teſtari in morte, *§. diſponat. authent. de nuptijs cum concordant.* quòd autem beneficiatus habeat dominium in vita, eſt communiſſima opinio, de qua teſtantur Aret. *in cap. ex litteris num.10. de probat.* Butr. *in cap. peruenit num.13.* Imol. *num.13. de fideiuſſ.* Corn. *conſ.114. num.2. lib.3.* Bellon. *conſil.3. num.6.* Suarez *theſaur. recept. ſent. verbo Clericus num.113.* Viu. *opin.101.* Marſil. *de reddit. Eccleſiaſt. part.3. cap.35. num.8. & 12.* Molin. *de iuſt. & iur. part.2. diſput.144. num.9.* Gutier. *pract. quæſt. cap.116. num.5.* & tenuit Rota *deciſ.41. n.2. de probat. in antiq.* Seraph. *deciſ.594. num.5* & fuit dictum in cauſa Vſcellen. ſpoliorum 13. Februar. 1609. coram D. Cardinali Ludouiſio, & aliàs ſæpè.

Tertia inſpectio fuit, an Cardinalis potuerit prohibere 3 ſicut prohibuit, detractionem legitimæ, & quia regula eſt

pro

Digitized by Google

pro negatiua, iuxta notata *in l. quoniam in prioribus, C. de inoff. teſt.* Prima difficultas erat, an hæc poteſtas cenſeretur data in facultate teſtandi, ibi, *liberè prout tibi videbitur diſponendi*; ſed negatiua opinio viſa fuit verior, quia facultas prohibendi legitimam requirit ſpecialem expreſſionem, Boer. *deciſ.* 202. *num.* 3. Rota in Romana de Columna die 16. Iunij 1614. coram me, & fuit dictum in deciſionibus in hac cauſa factis, & hæc viſa fuerunt procedere, etiamſi adſint verba importantia libertatem, vt de verbo, *liberè*, tradit Couarr. *in cap. quia nos n.* 7. *verſ. permiſſum tamen eſt de teſtam.* vbi dicit omnes hoc fateri; & libertas ſatis verificatur quoad diuerſos modos diſponendi, & ſignanter in hoc caſu quoad impedimentum conſtitutionum Apoſtolicarum applicantium portiones ſimilium bonorum ad certos vſus, vt patet ex clauſula *decernentes*, quæ immediatè ſequitur. Secunda difficultas erat, an hoc fieri potuerit ſaltem per viam primogenituræ, quaſi quòd in hoc caſu damnum grauaminis legitimæ compenſetur cum vniuerſitate bonorum relictorum; ſed neque etiam hæc viſa fuit ſubſiſtere, ex latè deductis in prædictis deciſionibus in hac cauſa factis, & in alia Romana de Columna coram me, cùm prædicta ratio non reperiatur approbata à lege, nec ſit ſpecialis, cùm in dies filij, quibus relictum eſt vniuerſum patrimonium, detrahant ſuam legitimam, & meritò quia hoc modo filius cogeretur accipere ſuam legitimam in fructibus, ad quod de iure non tenetur, *l. ſcimus, §. repetitionem*, vbi not. Bald. *Cod. de inoffic. teſtam.* Aret. *in auth. nouiſſima, C. eod. tit.*

4 Tertiò conſiderabatur, an ex eo quòd bona per teſtamentum Cardinalis fiunt tranſitoria ad hæredes, cùm aliàs non eſſent, teneantur filij illa in totum acceptare, cùm non habeant aliunde facultatem ſuccedendi, iuxta diſtinctionem, de qua per gloſ. *in Clem.* 1. *verb. ſubibentes, de iur. patr.* ſed neque hoc viſum fuit obſtare, quia filij non capiunt legitimam vigore teſtamenti, ſed vigore legis ciuilis, quæ ſubrogauit hanc portionem in locum ſucceſſionis vniuerſalis, quæ debebatur filijs, vt infrà dicetur; diſpoſitio igitur teſtamentaria incorporauit, & conſolidauit tantùm bona in patrimonio Cardinalis, quo facta intrauit miniſterium legis pro detractione legitimæ, ſicut dicimus de debitore, qui poteſt non adire hæreditatem, ſi tamen adit, tenetur ex illa etiam nolens ſatisfacere creditoribus, vt infrà dicetur. Quarta difficultas erat, an ſaltem Robertus acquieſcendo, ſibi, & deſcendentibus præiudicauerit, ſed & hæc fuit benè ſublata in alijs deciſionibus, cùm ad iſtum effectum non ſufficiat acquieſcentia, ſed requiritur formalis acceptatio, iuxta Bart. & Caſtr. *in l. ſi quando, §. & generaliter, C. de inoff. teſt.* cum alijs ibi deductis. Et in omnem euentum, cùm Robertus prædeceſſerit Cardinali, non potuit præiudicare filio ſuccedenti auo ex propria perſona, iuxta not. *in l. ſi auus*, vbi Bald. *num.* 4. *C. de lib. præter.*

5 Quarta inſpectio fuit, an prædicta poſſent habere locum, ſi Cardinalis non habuit facultatem tranſmittendi bona ab inteſtato, cùm legitima non debeatur ei, qui non poteſt ſuccedere ab inteſtato, & ſit portio eorum, quæ quis erat habiturus ab inteſtato, ex latè deductis in Bononieñ. apothecarum die 24. Nouembris 1603. coram Illuſtriſſ. D. Cardinali Ludouiſio viſum fuit Dominis, Robertum potuiſſe ſuccedere Cardinali ab inteſtato in iſtis bonis, & omiſſa facultate teſtandi, quæ habet verba ampliſſima ponderata in alijs deciſionibus: vltra quæ fuit modò obſeruatum, habere etiam verbum *relinquere* ſatis adaptabile ad tranſmiſſionem ab inteſtato, per *l. conficiuntur, ff. de iur. codicill.* ceſſare viſa fuit difficultas ex legitimatione Roberti, in qua illi expreſſis verbis conceditur, vt poſſit ab inteſtato ſuccedere Cardinali in iſtis bonis, vnde per neceſſarium antecedens, videtur data facultas Cardinali, vt poſſit tranſmittere, quia aliàs non eſſet verum dicere, quòd iſte poſſet ſuccedere ab inteſtato, niſi ille poſſet tranſmittere, vt latè per Euerard. *in loco à conſequenti, & à correlatiuis*, & viſum fuit, non applicari exempla de habilitate ad feudum, ſiue emphyteuſim, quòd nihilominus requirantur inueſtituræ, quæ illum vocent, quia hoc ideò eſt, quia ibi requiritur factum hominis, nempè inueſtientis, quod factum non ſolet Princeps ſupplere, vt per Seraph. *deciſ.* 291. *num.* 3. Rota *deciſ.* 448. *num.* 11. *part.* 4. *diuerſ.* In propoſito autem caſu ſufficit, quòd Princeps remoueat impedimentum iuris, quia ſucceſſio abſque alio facto hominis tranſit ad ſucceſſorem ab inteſtato, *§. inteſtatorum, Inſtit. de hæred. quæ ab inteſt. defer.* Firmata potentia ſermonis, hæc interpretatio videbatur omnino ſumenda. Primò, quia tendit ſolùm in præiudicium concedentis, nempè Cameræ Apoſtolicæ, vnde eſt facienda lata interpretatio, *cap. quia circa*, vbi Abb. *num.* 3. Card. *num.* 2. *de priuileg.* Oldrad. *conſ.* 50. *in fin.* Cald. *conſ.* 12. *de priuileg.* Aochat. *conſ.* 161. *num.* 2. & eò magis in conceſſione magni Principis, cuius proprium eſt eſſe liberalis, ad cumulata per Menoch. *de arbitr. caſ.* 88. *n.* 50. Secundò, quia gratia fuit conceſſa intuitu Cardinalis, & in illius præſentia, & pro puero ſeptem annorum, qui nullam habebat benemerentiam cum Papa, vnde fit veriſimile quòd Papa voluerit omnino gratificare Cardinali, etiam quoad tranſmiſſionem, & licèt talis gratia modò operaretur detractionem legitimæ, contra illius prohibitionem, hoc viſum fuit non eſſe attendendum, tamquam intereſſe ſecundarium & accidentale, ad *l. verum, ff. de furt.* gloſ. *in cap. quamuis, verbo detrimentum*, vbi Gemin. *de pact. in* 6. Bald. *in l. ex placito num.* 1. *Cod. de rer. permut.* Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum num.* 46. *de conſtit.* Tertiò, Papa ſuppleuit teſtamenta, & alias diſpoſitiones inualidas, quas faceret Cardinalis in fauorem Roberti, quòd in ſubſtantia importabat facultatem tranſmittendi ab inteſtato, cùm paria ſint, quòd Cardinalis non diſpoſuiſſet, vel nulliter diſpoſuiſſet, ad *l.* 4. *§. condemnatum de re iud.* & quod magis eſt, ex hoc manifeſtè apparet Papam non ſtetiſſe in ſimplicibus terminis legitimationis, vt ex aduerſo obijcitur, ſed voluiſſe etiam aliquid dare Cardinali. Quartò, Papa dedit Cardinali facultatem codicillandi de iſtis bonis; ergo faciendi hæredes ab inteſtato, quia per codicillos, vt plurimum grauatur hæres ab inteſtato perficere contenta in codicillis, *l. ſi quis teſtamentum, l. ab inteſtato, ff. de iur. codicill. l. non idcirco, C. de codicill.* Azo *in ſumma, C. eod. tit. num.* 2. Rota in cauſa Reatina hæreditatis 3. Martij 1600. coram bo. mem. Iuſto.

Quinta inſpectio fuit, an prædicta facultas nominatim 6
data Roberto fuerit tranſitoria ad illius deſcendentes, cùm non habuerit effectum in ipſo, qui prædeceſſit Cardinali, nec ſit de neceſſariò conſequentibus legitimationem, viſum fuit Dominis quòd ſaltem omnibus ſimul iunctis talis facultas fuerit tranſitoria ad hæredes. Primò fuit annexa, & incorporata cum ipſa legitimatione de ſui natura tranſitoria ad deſcendentes, iuxta notata *in l. quidam ancilla, C. ad ſen. conſ. Orph. & in l. cum Sillanianum, C. de his quibus vt indign.* Ratione autem annexionis, & incorporationis multa tranſeunt, quæ aliàs non tranſirent, vt *in c. cùm ſecundũ, & in c. ex literis, de iurepatr. l. quemdam, ff. de acquir. rer. dom.* Federic. de Sen. *conſ.* 111. *n.* 9. Gemin. *conſ.* 45. *n.* 2. Rom. *conſ.* 26. *in fin.* Lap. *alleg.* 126. *num.* 24. Dec. *conſ.* 61. *num.* 1. Secundò, quia Papa in exequutiuis vbique fecit mentionem de deſcendentibus, ibi, *quoties per Robertum & illius deſcendentes fuerint requiſiti*, & ibi, *deſcendentibus aſſiſtentes faciant litteras & in illis contenta obſeruare*, & ibi, *per Robertum & in illius deſcendentes pariter frui & gaudere non permittentes Robertum, vel aliquem illorum moleſtari*, & ibi, *Roberto ſuiſque deſcendentibus prædictis in aliquo non obſtare:* clauſulæ enim exequutiuæ licèt non amplient, benè declarant diſpoſitiuas, Iaſon *in l. ex pupillari num.* 2. *de vulg. & pupill.* Felin. *in cap. nonnulli n.* 27. 15. *concluſ. de reſcript.* Achil. *deciſ.* 3. *num.* 4. *qui fil. ſint legitim.* Seraph. 1321. *num.* 1. & prædicta eò magis ſtante nedum geminatione, ſed quadruplicatione, quæ denotat valdè enixam & propenſam voluntatem erga omnes deſcendentes. Decian. qui alios alleg. *conſ.* 6. *num.* 74. & 76. *num.* 2. Tertiò, quia ſuppleuit diſpoſitiones nullas quas fecerit Cardinalis ad fauorem deſcendentium. Robertus ergo idem videtur voluiſſe quoad ſucceſſionem ab inteſtato, quæ in effectu eſt eadem cum diſpoſitione nulla, vt ponderatum eſt ſupra in proxima inſpectione. Quartò, quia conceſſio fuit facta intuitu & ad preces Cardinalis, quem eſt veriſimile interceſſiſſe pro omnibus deſcendentibus propter præſumptam æqualem erga illos affectionem, iuxta *l. liberorum, in fin. ff. de verb. ſignif. l. cum acutiſſimi, Cod. de fideicom.* Quintò, ex illis verbis, ibi, *ſucceſſores habere*. Sextò, ex regula latæ interpretationis faciendæ contra concedentem, de qua in proxima inſpectione.

Poſtremò etiam ſi Robertus, & eius filij non fuiſſent 7
ſucceſſuri ab inteſtato in iſtis bonis, adhuc viſum fuit Dominis ipſo facto teſtamento potuiſſe detrahere legitimam

ex

Digitized by Google

ex bonis Cardinalis. Primò, quia negari non poteſt hæc bona fuiſſe in dominio & ſubſtantia Cardinalis, per ea quæ dicta fuerunt ſuprà in ſecunda inſpectione circa finem, & patet quòd aliàs non potuiſſet Cardinalis de illis diſponere, & dominium quòd in ſe non habebat, in alium transferre, vt in ſimili argumentatur Rota *deciſ.262.part.1. diuerſ.* & in Romana officij 23 Maij 1587. coram Aldobrandino, & in alia eiuſdem tituli 1. Aprilis 1588. coram Cardinali Pamphilio. Si igitur tempore mortis bona fuerunt de ſubſtantia paterna, filius habet in illis fundatam intentionem pro ſua legitima, cùm ſit portio totius ſubſtantiæ paternæ, *§. hac nos*, ibi, *medium totius ſubſtantia parte*, *authent. de trien. & ſemiſſ.* & concordant textus ſimpliciter dicentes legitimam eſſe portionem ſubſtantiæ paternæ, nempè *l. ſcimus*, *§. repletionem*, *C. de inoffic. teſtam. authent. nouiſſima, C. eod. tit.* etenim ſubſtantiæ appellatione venit tota, per *l. ſi quis verſic. pro indef. de except. rei ind. l. ſi rem*, vbi gloſ. *verb. tota*, *ff. de rei vendicat. l. ſi fines, C. de euict.* Secundò, quia in iſtis bonis militat ratio detrahendi legitimam, quæ militat in alijs, ergo idem ius debet conſtitui, *l. illud, ff. ad l. aquil. l. illo aut ille. ff. de leg. 3. cum concordan.* quòd militer eadem ratio patet, quia legitima eſt fundata in eo quòd ſecundùm naturalem rationem tota ſucceſſio parentum debetur filijs, *l. ſcripto in fin. ff. vnde lib. l. nam & ſi parentibus*, *ff. de inoffic. teſtam.* & in illius locum ſucceſſit hæc quota, Gemin. *in cap. ius naturale num.2.* Præpoſit. *num.6. diſtinct.1.* eo ipſo igitur quòd bona mediante teſtamento cum debita authoritate facto incorporantur, & conſolidantur in ſucceſſione paterna, intrat ratio naturalis ad fauorem filij. Nec videtur facienda vis, quòd pater potuerit non teſtando permittere, vt deuenirent ad Eccleſiam, ſeu Cameram Apoſtolicam, quia non eſt habenda ratio de amiſſione bonorum, quæ potuit euenire ſi non euenit, Bart. *in l. qui Romæ*, *§. duo fratres quaſt.8. verſ. ſi vero alienatio non eſt ſequuta*, *ff. de verb. ſign. cum concordant.* de quibus per Peregr. *de fideic. art.52. num.44.* Tertiò, fuit conſideratum quòd ſi Cardinalis reliquiſſet debita, hæres inſtitutus in iſtis bonis fuiſſet obligatus illa ſoluere, quod probatur, quia in vita beneficiati ſine dubio ſoluuntur illius debita de ſimilibus bonis, vt notat. *in cap. Odoardus de ſolut.* & in dies practicatur coram A. C. ergo idem etiam poſt mortem quandocumque beneficiatus habuit de illis facultatem diſponendi, & diſpoſuit, ſiue dicamus hanc eſſe prorogationem, quia dominium prorogatum eſt idem cum primo, *l. ſed & ſi manente*, *ff. de precar.* Bald. *in l. ſi Titius, ff. de tutel.* Bart. *in l. dies cautioni num.3.* Alexand. *num.8. ff. de damn. infect.* Ang. *in l. fin. n.6. ff. de fer.* Dec. *conſ.497. num.2.* ſiue etiam dicetemus nouam acquiſitionem, quia ſufficit, quòd bona fuerint effecta de patrimonio debitoris, *l. nomen*, vbi Bart. *n.3.* Salyc. *num.1. C. quæ res pignor. oblig. poſſ.* Bald. *conſ.25. n.5. lib.1.* Anchar. *conſ.101. num.6. & 7.* Caſtr. *conſil.191. n.1. lib.1.* Dec. *conſ.399. n.10.* etiam ſi aliàs non potuiſſet cogi ad acquirendum, pro vt de debitore negante acquirere eſt textus *in l. qui autem*, vbi Bart. & alij, *ff. quæ in fraud. credit. l. ſi poſtulante, ff. ad Trebellian.* Nec eſt habenda ratio, quòd aliàs Camera ſimilia debita non fuiſſet ſolutura, quia bona mutant naturam, quando iure hæreditario peruenerint ad hæredem beneficiati, vt in ſimili de legato facto per Epiſcopum defunctum, quod aliàs non ſoluiſſet Camera Apoſtolica, reſpondit Rota in cauſa Romana legatorum 11. Ianuarij 1616. coram R. P. D. meo Caualerio. Hoc ſtante, quòd de iſtis bonis fuiſſent ſoluenda debita Cardinalis, ſequitur, quòd etiam ſit detrahenda legitima, quia filius in legitima æquiparatur creditori, Bart. *in l. ſi quis legatum, § final. n.1. Cod. ad l. Cornel. de falſ.* Rub. Alexand. *conſ.156. num.15.* Aſcan. Clement. *de patr. poteſt. effect.16. num....* Claud. Battand. *de leg. art.7. num.13.* Petra *de fideicommiſſ. quaſt.15. num.33.*

8 Non obſtant modò, quòd qui non poteſt ſuccedere ab inteſtato, neque etiam poſſit prætendere legitimam facto teſtamento, & quòd legitima ſit quota bonorum, quæ quis erat habiturus ab inteſtato, ex latè deductis in dicta cauſa Bonon. apothecarum coram D. Cardin. Ludouiſio, quia fuit obſeruatum, iſtas eſſe duas concluſiones ſeparatas, quæ quandoque pro vna vſurpantur. Prima enim præſupponit inhabilitatem ad ſuccedendum ab inteſtato, & de hac loquitur dicta deciſio Bonon. coram D. Cardin. Ludouiſio. Secunda verò admittit dictam habilitatem, & quærit tantùm, de quibus bonis ſit detrahenda legitima, propterea Domini ſigillatim reſpondendo.

Ad primum dixerunt, illam nullatenus applicari caſui 10
propoſito, quia Robertus, & eius deſcendentes ſtante ampliſſima legitimatione, de qua ſupra, poterant ſuccedere in omnibus bonis, qua Cardinalis ab inteſtato tranſmiſiſſet, ſed vlteriùs fuit ponderatum, quòd illa concluſio habet multas fallentias, quarum aliquas refert Socin. *conſil.150. num.9. lib.1.* ſed ſignanter vnam caſui propoſito multum accommodabilem, nempè, quòd ſi quis non eſt inhabilis naturaliter ad ſuccedendum ab inteſtato, ſed tantùm excluditur in gratiam alterius, tunc ſi ille cuius gratia excluditur, non eſt ſcriptus in teſtamento, vel ſi alias non agitur de illius præiudicio, poteſt ille, qui aliàs non erat ſucceſſurus ab inteſtato, prætendere ſuam legitimam facto teſtamento, Dec. *conſ.295.* incipit, *in caſu propoſito num.6. verſ. & ſic ex prædictis*, Caſtr. *conſ.196. in princip. verſ. in puncto quæritur*, *& num.3. verſ. cum igitur inſtituto extraneo lib.1. conſil.150. num.26.* Cucch. *de leg. rubr. ſi quatuor vel pauciores num.10.* Peregr. *de fideicommiſſ. art.36. num.10. in fin.* & admiſit Rota in dicta Bononien. apothecarum *in verſic. vltra quod*, & facit ſimile de fœmina excluſa à ſtatuto propter maſculos agnatos, quæ rumpit teſtamentum, ſi illi maſculi non reperiuntur inſtituti in illo, vt de communi teſtatur Viu. *opin.775. num.1.* Craſſ. *in §. teſtamentum quaſt.36. verſ. tertius caſus*, & eſt deciſ. Seraph. 885. *num.1. in fin.* fuit latè deductum coram me in cauſa Romana de Mareſcottis 9. Decembris 1615. Cùm igitur in propoſito caſu Robertus, & eius deſcendentes ſtante pleniſſima legitimatione, & reſtitutione ad primæua iura naturæ non eſſent naturaliter inhabiles ad ſuccedendum Cardinali ab inteſtato, ſed tantùm excluderentur ab iſtis bonis in gratiam Eccleſiæ, ſeu Cameræ Apoſtolicæ in illorum locum ſubrogatæ, *cap. cum in officijs de teſtam.* Cald. *conſ.2. num.2. verſ. puto concluden. de pecul. Cleric.* & modò nullatenus agatur de præiudicio Eccleſiæ & Cameræ, ſequitur, quòd hæc qualitas, quod alias non eſſent ſucceſſuri ab inteſtato, non habeat ſibi obſtare, ex prædictis.

Ad ſecundam concluſionem, quòd legitima ſit quota 11
eorum, quæ quis erat habiturus ab inteſtato, fuit reſponſum prædictam regulam, & ipſam habere ſuas fallentias, & ſignanter, vt non procedat, quando res non ita ſe habet in teſtamento, prout ſe habitura erat ab inteſtato, ita Bald. *in auth. nouiſſima num.10. C. de inoffic. teſtam.* cuius dictum condemnarunt Iaſ. *ibid. num.49. verſ. iſtud etiam*, Surd. *conſ.404. num.7.* Gabr. *conſ.94. num.20. lib.1.* Peregr. *de fideicommiſſ. art.36. num.7. & conſ.80. num.49. verſ. & ad illam rationem lib.1.* & in effectu ſequuti fuerunt omnes qui approbarunt caſum, per Bald. in dicta Authent. ſuper hac fallentia formatum, qui fuerunt infraſcripti de magis communi reſtantes, nempe, Alexand. *in l. ſi ex pluribus*, *§. ſi duobus ad fin. ff. de leg.1.* Tob. Non. *conſ.20. num.15.* Gabr. *conſ.94. num.11. lib.1.* Surd. *d. conſ.404. num.6.* Burſatt. *conſil.115. num.4.* Cacher. *conſ.56. num.1.* Petra *de fideicommiſſ. quaſt.15. num.95. verſic. quarto conſiderandum*, Theſaur. *deciſ.172. num.2.* Viu. *deciſ.405. n.19. & 23. part.3.* & ſequuta fuit Rota in Romana legitimæ de Menichellis 23. Ianuarij 1578. coram Blanchetto, & Aſculan. legitimæ 2. Decembris 1588. coram Bubalo, & proinde cùm res in propoſito caſu ſe habeat diuerſo modo facto teſtamento, quàm ſe habitura erat ab inteſtato, ex quo plura bona remanent in hæreditate in hoc caſu, quàm in illo, recedendum eſt à prædicta regula, ex proximè allegatis; & fuit obſeruatum, quòd in quantum prædicta regula ſumitur negatiuè, eſt deducta per argumentum à contrario ſenſu, nempè, ſi eſt quota eorum, quæ quis erat habiturus ab inteſtato; ergo non eſt quota eorum, quæ quis non erat habiturus ab inteſtato, hoc autem argumentum à contrario ſenſu eſt ſatis fallax in iure, & ſignanter non procedit, quando vel ſequeretur aliquid irrationabile, vel quando eſt diuerſa ratio in caſu oppoſito, vel ſi aliàs ſequatur correctio alicuius legis, vt latè per Euerard. *in loco à contrario ſenſu per totum*; hæc autem omnia viſa fuerunt applicari, quia attento hoc argumento filius priuaretur ſucceſſione paterna contra naturalem rationem, de qua ſupra, paria enim ſunt poſſe grauare in legitima, & poſſe priuare, ſeu præterire, & qui poteſt facere vnum, poteſt facere aliud, *l. cùm quæritur*, *l. quæ nuper*, *Cod. de inoffic. teſtament.* Bald. *conſil.403.* incipit, *viſis itaque num.4. & 5. verſicul.*

Digitized by Google

cul. & per conſequens lib. 1. Gabriel *conſil.* 24. *num.* 4. *lib.* a. & in dicta cauſa Bononien̄. apothecarum 24. Nouemb. 1603. coram Domino Cardinali Ludouiſio. Item concurrit diuerſa ratio, quia in caſu inteſtati, filius ideò non ſuccedit in ſimilibus bonis, quia illa non adſunt in ſucceſſione, in caſu verò teſtati adſunt bona in ſucceſſione, vnde malè infertur de vno caſu ad alium, ſequeretur tertium, nempè correctio legum ſupra allegatarum, quòd legitima ſit portio totius ſubſtantiæ paternæ, quia attento huiuſmodi argumento bona eſſent de ſubſtantia paterna, & nihilominus legitima non eſſet portio illorum, & Doctores allegati, qui vtuntur hoc argumento in materia legitimæ, loquuntur vel de bonis, quæ neque etiam facto teſtamento erant remanſura in hæreditate, vt ſunt feudum, emphyteuſis, & ſimilia, vel de bonis, quæ acceſſerunt hæreditati poſt mortem teſtatoris, de quo agit Craſſ. *in* §. *legitima quæſt.* 11. Bertaz. verò qui *conſil.* 7. *& ſequenti*, loquitur in his terminis, videtur reprobatus à Peregrin. *d. tract. de fideicommiſſ. artic.* 36. *num.* 8. cui Peregrino tamquam loquenti doctrinæ cauſa, viſum fuit, magis eſſe ſtandum, quàm Bertazolio conſulenti pro amico, & contra regulas, de qoibus ſuprà.

Et ex his, & alijs deductis coram R. P. D. meo Veroſpio fuit concluſum licuiſſe, & licere moderno Duci ab Altemps detrahere ſuam legitimam ex bonis relictis per q. Cardinalem dicti nominis, etiamſi eſſent quæſita ex redditibus Eccleſiaſticis.

R. P. D. V B A L D O.

Paceñ. Parochialis.

Luna 7. Decembris 1616.

A R G V M E N T V M.

Diſpenſatus ad plura beneficia recipienda, intelligitur de pluribus ſucceſſiuè: diſpenſatio ad plura beneficia, intelligitur de duobus, & in his attenditur tempus datæ.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia, quando ſeruati ſunt termini ſubſtantiales, & alia requiſita, dubitari non poteſt quin ſit valida.*

2 *Diſpenſatio ad recipiendum plura beneficia, intelligitur de pluribus beneficijs ſucceſſiue, non quod plura poſſint retineri ſimul.*

3 *Diſpenſatio ſimpliciter ad plura beneficia, intelligitur de duobus tantum, non autem de omnibus.*

4 *Diſpenſatio ad plura beneficia, ſi eam impetrans obtinebat plura quam duo, & non expreſſit, fuit ſurreptitia: ſi poſt obtentam diſpenſationem obtinuit plura beneficia, quàm duo, cecidit à diſpenſatione.*

5 *Datæ tempus attenditur ad inſpiciendum numerum, & qualitatem beneficiorum.*

D E C I S I O CCCLXIX.

1 FVit reſponſum pro Informante, videlicet ſententiam Rotalem eſſe confirmandam, quia conſtat de eius validitate, cùm de iuriſdictione appareat ex commiſſione, & conſtat de mandatis hinc inde comparentium, & de citatione ad audiendam ſententiam perſonaliter executa, & fuerunt ſeruati termini ſubſtantiales, qoæ ſunt requiſita pro validitate ſententiæ, iuxta deciſ. Verall. 260. *part.* 2. & fuit dictum in cauſa Meliten̄. nauis 12. Ianuarij 1615. coram me, & aliàs ſæpè.

2 Quo verò ad iuſtitiam, illa viſa eſt etiam manifeſta ex latè deductis in deciſione in hac cauſa facta die 20. Nouembris 1613. coram R. P. D. meo Pamphilio, in qua præter alia fuit oſtenſum, quòd Franciſcus de tempore impetrationis parochialis, de qua agitur, retinebat tria beneficia, & ideò non poterat iuuari diſpenſatione obtenta à Sede Apoſtolica; tum quia erat diſpenſatus ad recipiendum plura beneficia, quod intelligitur ſucceſſiuè, non autem vt plura ſimul retinere poſſet, *cap. non poteſt*, §. *cùm verò de præbend. in* 6. Felin. *conſ.* 4. *n.* 7. Rota *deciſ.* 233. *n.* 26. *& deciſ.* 533. *num.* 2. *part.* 1. *diuerſ.*

3 Tum quia diſpenſatus ſimpliciter ad plura beneficia, duo tantùm poteſt obtinere, *cap. is cui*, §. *ſi vero de præbend. in* 6. Felin. *d. conſ.* 4. *num.* 7. Rota *d. deciſ.* 233. *num.* 25. *part.* 1.

Et omnino videbatur Dominis non poſſe euitari fundamentum deciſionis, quòd aut Franciſcus obtinebat dicta beneficia ante mandatum de diſpenſando, & cùm non expreſſerit quòd illa obtinebat, illud fuit ſubreptitium, *cap. non poteſt de præb. in* 6. cum alijs allegatis in deciſione. Aut obtinuit poſt d. mandatum, & per retentionem plurium ab eo cecidit, *Clem. gratia de reſcript.* & firmatur in deciſione. 4

Non obſtat, quòd ſuper vno ex tribus beneficijs dicatur, litem adfuiſſe, & per ſententiam Ordinarij illud fuiſſe adiudicatum cuidam Didaco Martinez, quia reſpondebatur dictam ſententiam fuiſſe latam de anno 1608. & ſic longè poſt motam hanc litem; vnde non releuat, cùm debeat probari de tempore reſignatæ parochialis, *cap. eam te*, vbi Felin. *num.* 18. *de reſcript. cap. ſi eo tempore eod. tit. in* 6. & in omnem euentum ſufficit quòd alia duo obtinuerit, & ſimul retinuerit, ex ſupra allegatis. Ex quibus, & alijs deductis in dicta deciſione D. mei Pamphilij, Domini concluſerunt, ſententiam eſſe confirmandam, &c. 5

R. P. D. R E M B O L D O.

Booonien̄. de Formalarijs.

Luna 19. Decembris 1616.

A R G V M E N T V M.

Fructuum liquidatio quomodò fieri, & probari debeat.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia nulla poteſt confirmari, quando pars de nullitate non oppoſuit.*

2 *Liquidationis fructuum materia eſt difficilis probationis, ac vt plurimum iudicis arbitrio remiſſa, ſufficiuntque in ea leniores probationes, & coniectura.*

3 *Valor, ſeu pretium fructuum probatur ex libro communitatis ciuitatis.*

4 *Fructuum liquidatio taxari debet à die litis mota.*
Fructus liquidari, & taxari debent, habito reſpectu ad rationem fructuum perceptorum annis antecedentibus, & ſequentibus, ibid.

5 *Fructus eiuſdem rei diuerſo iure cenſeri non debent.*

D E C I S I O CCCLXX.

DOmini reſoluerunt ſententiam Rotalem, qua declaratum fuit fructus bonorum, de quibus agitur, aſcendere ad libras 30937. monetæ Bononien̄. eſſe confirmandam. Nam quòd ſit valida, apparet ex reuolutione proceſſus, & quatenus in eo adeſſet aliquis defectus, nihilominus ex quo pars non oppoſuit, deducendo eos ad ſpeciem, poſſet dicta ſententia etiam nulla confirmari, vt fuit ſæpiùs in pluribus cauſis reſolutum. 1

Iuſtitia verò probatur ex deciſionibus coram bo. mem. Litta factis, præſertim ſub die 25. Iunij 1604. in qua firmatum fuit, quòd cùm materia liquidationis fructuum ſit difficilis probationis, ac propterea vt plurimum iudicis arbitrio remittatur, & in ea ſufficiant leuiores probationes etiam per coniecturas, ad tradita per Bald. *in l.* 1. *num.* 22. *Cod. de fruct. & lit. expenſ.* ſatis in propoſito dicuntur liquidari quoad quantitatem, ex relationibus, & deſcriptionibus factis à Maſſarijs ad hunc effectum deputatis, iuxta notat. per Bart. *in l.* 1. §. *eligitur*, *&* §. *ſequenti*, *ff. de vent. in poſſ. mitt.* Corn. *conſ.* 267. *num.* 6. *lib.* 4. Burſatt. *conſ.* 188. *num.* 7. *lib.* 2. quo verò ad illorum valorem ex libro communis ciuitatis Bonon. Camplono nuncupatæ, quod benè probat pretium, quo communiter fructus in publico foro venduntur, vt not. DD. *in cap.* 1. *de empt. & vend.* & fuit dictum coram bon. mem. Cardinali Seraphin. *deciſ. inter impreſſ.* 1245. *num.* 8. & in Bononien. de Ballis 4. Iulij 1608. coram Reuerendiſſimo Lugdunen. 2

Nec obſtat, quòd in computatione dictorum fructuum non fuit habita ratio expenſarum, quæ in conſtruendis fundamentis molendini, ac excauandis canalibus factæ fuerunt. Nam etiam hoc, ſine veri tamen præiudicio, 3

ad-

Digitized by Google

admiſſo, nihilominus taxatio, vt ſupra, facta non poſſet dici exceſſiua, quia dictæ expenſæ, quæ etiam attenta relatione periti vltimo loco electi non excedunt ſummam lib. 1432. cenſeri debent à iudice compenſatæ, cum pluribus alijs, quæ in dicta taxatione ad fauorem DD. de Formaliarijs apponi debuiſſent,& fuerunt omiſſa, ad *l. ſi ambo, ff. de compenſat. l. viro atque vxore, ff. ſolut. matrim.* Sutd. *conſ.* 302. *num.* 18. *lib.* 3.

4 Inter multa autem alia, quæ in dicta taxatione non leguntur appoſita, fuerunt viſa conſideratione digna quòd, in dicta taxatione non fuit habita ratio fructuum, niſi ab anno 1570. decurſorum, & ſic poſtquam duæ latæ fuiſſent ſententiæ; cùm tamen taxari debuiſſent à die motæ litis, *l. cùm fundus in princip. ff. ſi cert. pet.* Bart. *in l. ſi filius, ff. de verb. oblig.* Sutd. *conſ.* 293. *num.* 8. *& ſeq. lib.* 2. & quòd omiſſi fuerunt fructus annorum 1575. & 1576. à Dominis de Lilijs percepti, quia licèt dicti fructus non reperiantur à Maſſarijs deſcripti, nihilominus liquidari debuiſſent ad rationem fructuum annis antecedentibus & ſubſequentibus perceptorum, Bald. *in l. ſi fundum in fin. C. de rei vendic.* Natt. *conſil.* 510. *num.* 7. *&* 536. *num.* 6.

5 Et denique, quòd liquidatio fructuum molendini facta fuit ad fauorem DD. de Formaliarijs pro annis 11. tantùm, cùm tamen ijdemmet fructus reſpectu meliorامentorum dicti molendini taxati eſſent ad fauorem DD. de Lilijs pro annis 23. quod non videtur æquitati conſonum, ex quo fructus eiuſdem rei diuerſo iure cenſeri non debent, ad text. *in l. eum qui ædes, ff. de vſur.* Ruin. *conſ.* 77. *num.* 5. *verſ. & præmiſſis lib.* 4.

6 Quæ cùm, vt benè ab informantibus deductum fuit, multò plus importent, quàm expenſæ à DD. de Lilijs prætenſæ, non poteſt dici, ipſos fuiſſe in dicta liquidatione grauatos, & conſequenter, vel ſententia, de qua agitur, erit confirmanda, vel quatenus in fauorem DD. de Lilijs reformanda eſſet, debere quoque in fauorem DD. de Formaliarijs iuxta præterita augeri, vt ſeruetur æqualitas, *cap. non licet,* & ibi gloſ. & Doctor. *de regulis iuris in* 6. *Authentic. conſequenter, C. de ſentent. & interloqut. omn. iud.* cum ſimilibus, &c.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Beneuentana Saluiani.

Lunæ 19. *Decembris* 1616.

ARGVMENTVM.

Appellatio quando detur, Ægidianæque quando locus ſit in iudicio interdicti Saluiani, eſt magiſtralis deciſio.

SVMMARIVM.

1 *Appellari non poteſt vigore Ægidianæ in Saluiano interdicto, & in quolibet poſſeſſorio.*

2 *Sententia dicitur valida, quando conſtat de iuriſdictione iudicis, & quod fuerit lata ſeruatis ſeruandis.*

Inſtrumentum facit rem claram, & probationem probatam, ibid.

Cedentis iura vigore ceſſionis tranſlata ſunt in ceſſionarium, ibid. in fine.

3 *Poſſeſſio probatur per teſtes dicentes vidiſſe aliquem poſſidere.*

Poſſeſſio probatur per ſuſtentationem litis, ibid. verſ. ſecundùm extremum.

Immiſſio in poſſeſſionem vigore Saluiani interdicti conceditur probatis duobus extremis, ibid. in fine, verſ. quibus probatis.

5 *Ægidiana non intrat, & appellare licèt à ſententia, quæ continet mixturam.*

Ægidiana an intret nec ne, videndum eſt an ſit intentatum petitorium, vel poſſeſſorium, ibid. vbi quandi dicatur intentatum poſſeſſorium, & quando petitorium.

7 *Iure familiaritatis poſſidere præſumitur filius poſſidens cum patre.*

8 *Notario atteſtanti de actu à ſe non rogato non creditur.*

Mandatum Procuratoris quandoque producatur ſufficit quando de mandato non fuit oppoſitum, ibid.

9 *Ægidiana an locus ſit quando fuit data immiſſio ſuper bonis emphyteoticis.*

Bona præſumuntur potius cenſualia, quàm emphyteoticia, ibid.

Identitas bonorum probanda eſt ab eo, qui ſe fundat in identitate, ibid. in fine.

10 *Sententia vbi eſt diuidua, vtputa continens plura capita, poteſt in vna parte appellari, & in alia non.*

DECISIO CCCLXXI.

De anno 1589. fuit per Bartholomæum, & Hieronymum eius filium de Controuerijs annuus cenſus ducatorum 50. venditus Ioanni Baptiſtæ Rubino cum obligatione Octauij Torelli, quem dicti de Controuerijs infra annum cum hypotheca omnium bonorum liberare promiſerunt. Verùm poſteà cùm per multos annos Torellus huiuſmodi cenſus perſoluiſſet, egit in vim Saluiani coram A. C. pro repetitione ſcutorum trecentorum triginta ſolutorum, nec non pro liberatione à dicta fideiuſſione contra Mutium, & Thomam de Controuerijs tamquam bonorum Hieronymi patris, & Bartholomæi aui poſſeſſores, & cùm fauorabilem ſententiam pro immiſſione reportaſſet, interpoſita per dictos Controuerios appellatione, fuit cauſa mihi commiſſa cum clauſula, quatenus ſit locus Ægidianæ. Et dubio per me propoſito Rota cenſuit illi locum eſſe. Nam hæc in quolibet poſſeſſorio procedit, Caputaquen. *deciſ.* 226. *lib.* 1. *in manuſcript. &* 407. *eodem lib.* & ſic in Saluiano quando de ſententiæ validitate, & iuſtitia conſtat, Pariſ. *conſil.* 108. *num.* 13. *lib.* 1. Socin. iunior *conſil.* 182. *num.* 13. *lib.* 2. Neguſant. *de pignorib. in* 1. *membr. part.* 8. *num.* 3. Contard. *de moment. poſſeſſ. limitat.* 4. *ex contractu num.* 10. Benintend. *deciſ.* 17. *in fine,* Rotæ *deciſ.* 112. *num.* 4. *part.* 2. *lib.* 1. *diuerſor. & deciſ.* 662. *num.* 3. *part.* 3. *lib.* 3. Verall. *deciſ.* 141. *part.* 3. Mohedan. *deciſ.* 5. *de conſtitut.* 1

Hìc autem ſententiæ validitas controuerti non poteſt, cùm de iudicis iuriſdictione, mandatis, & alijs de iure ſeruandis appareat, iuxta deciſ. Caputaquen. 262. *part.* 2. De iuſtitia pariter ſatis liquet, cùm approbata fuerint omnia in Saluiano requiſita. De credito enim & hypotheca Torelli conſtat per inſtrumentum cenſus venditi de anno 1599. quod rem claram, & probationem probatam facit, Bald. *in l. Imperator num.* 12. *ff. de ſtat. homin.* Iaſ. *in l.* 1. *num.* 10. *ff. de nou. oper. nunciat.* Verall. *deciſ.* 421. *num.* 1. *part.* 2. Nec non patet ex cenſuum ſolutionibus factis per Torellum, obtenta iurium ceſſione à Rubino creditore, qui omnia Bartholomæi & Hieronymi bona habebat obligata, per quam ceſſionem contra Rubini iura in Torellum ceſſionarium tranſlata fuerunt, *l. emptor, C. de hæredit. vel act. vendit.* Alex. *conſ.* 13. *num.* 12. *& ſeq. lib.* 1. Socin. *conſ.* 37. *num.* 13. *lib.* 4. Bald. Nouell. *in tract. de dot. priuileg.* 12. *col.* 8. *verſ. quarto quia.* 2

Et quoad primum extremum, videlicet Bartholomæum & Hieronymum bona, in quorum poſſeſſionem Torellus fuit immiſſus, poſſediſſe, ex teſtibus pro Torello examinatis apparet, qui benè adhuc effectum probant, Caſtren. *conſ.* 168. *n.* 1. *lib.* 2. Menoch. *de adipiſc. remed.* 3. *n.* 161. Alexand. *conſ.* 51. *n.* 6. *lib.* 1. Dec. *conſil.* 302. *n.* 19. Ruin. *conſil.* 168. *n.* 2. *lib.* 4. Balb. *in repetit. l. Celſus in prima quæſt. n.* 10. *ff. de vſucap.* Pontan. *de ſpolijs lib.* 2. *num.* 94. Secundum extremum, quòd Mutius & Thomas bona prædicta poſſiderent, patet ex litis ſuſtentatione, Verall. *deciſ.* 469. *part.* 2. Cæſar. de Graff. *deciſ.* 4. *de reſtitut. ſpoliat.* Quibus probatis benè Torello data fuit immiſſio, Aretin. *in §. Item Seruiana n.* 15. *de act.* Socin. *conſil.* 112. *n.* 6. *lib.* 4. Paulus de Caſtr. *conſ.* 168. *n.* 1. *lib.* 2. Bart. *in l. rem alienam num.* 5. *de pignorib.* Alexan. *conſil.* 125. *n.* 4. *lib.* 6. Menoch. *de adipiſcen. remed.* 3. *n.* 760. Paleott. *deciſ.* 321. Put. *deciſ.* 207. *num.* 2. *lib.* 1. 3

Et in vim Ægidianæ in dicta immiſſione non dabatur ad effectum ſuſpenſiuum appellatio, Anton. Auguſt. *in epit. de appellat. num.* 5. *lib.* 1. Caputaq. *deciſ.* 273. *lib.* 1. *in manuſcript.* Menoch. *de adipiſcen. remed.* 4. *n.* 824. deciſ. Pedemont. 25. *num.* 19. Benintend. *deciſ.* ... *num.* 5. quæ conſtitutio in toto ſtatu Eccleſiaſtico procedit, Anton. Auguſt. *vbi ſuprà,* Caputaq. *d. deciſ.* 273. 4

Nec valet dicere iudicium à Torello fuiſſe intentatum 5

in

Digitized by Google

in petitorio, cùm ille pro liberatione ab onere fideiuſſionis egerit, & ſuper hoc lata fuerit ſententia, quæ dicitur continere mixturam, & ſic Ægidianam non intrare. Quia reſpondetur ad effectum, vt videatur an petitorium, vel poſſeſſorium intentatum fuerit eſſe attendendam ſententiam, Corn. *conſ.10.num.2.& ſeq.lib.4.* Rota *deciſ.* 263.*num.1.part.1. diuerſor.* Soccin. *in leg.rem qua nobis, num.14. de acquirend.poſſeſſ. & conſil.262. num.1.lib.2.* & proinde cùm ſuper validitate, vel inualiditate crediti pronunciatum non fuerit, ſed in mero ſolùm poſſeſſorio, ſententia non dicitur aliquam mixturam continere, aliàs ſequeretur quodlibet mandatum relaxatum donec, & quouſque fuiſſet alicui de credito ſatisfactum, mixturam continere, quod non eſt dicendum.

6 Non obſtat bona cenſuata de tempore impoſitionis cenſus poſſeſſa fuiſſe à Bartholomæo, qui tamquam multò antè prodigus declaratus abſque curatore, & alijs ſolemnitatibus ſtatutarijs nulliter fuit obligatus. Nam de dicta Bartholomæi prodigalitate non conſtat, & curator non Bartholomæo, ſed eius filijs datus apparet.

7 Nec releuat fuiſſe datam immiſſionem in vim obligationis factæ per Bartholomæum, & Hieronymum, & nihilominus bona non ſolùm per iſtos poſſidebantur, ſed etiam per Thomam ſeniorem dictorum Murij & Thomæ patrem, qui ſe non obligauit. Vltra quòd etiam præſumitur Thomam vnà cum Bartholomæo patre huiuſmodi bona iure familiaritatis poſſediſſe, Surdus *conſ.260.num.17.& ſeq.lib.2.* ſufficit in omnem euentum immiſſionem ſuſtineri vigore obligationis cum hypotheca factæ de anno 1587. in qua Thomas etiam interuenit, & contra illum poſteà fuerunt per Octauium Calendam in dicto inſtrumento cenſus iura ceſſa Dubino, & conſequenter Torello, in cuius ipſe locum ſucceſſit.

8 Non obſtat Torellum egiſſe in vim ceſſionis ab Octauio Calenda factæ, vti Procuratore Hieronymæ Calendæ, de cuius mandato non conſtat, niſi per aſſertionem Notarij, qui cùm atteſtetur de actu à ſe non rogato, nullam fidem meretur, quia Torellus pro ſumma ſcutorum 330. ab ipſo ſolutorum, ceſſionem habuit à Dubino creditore, quod ſufficit ex allegatis. Reſpectu verò liberationis propriam habet Hieronymi, & Bartholomæi obligationem, & nihilominus ex quo mandatum hodie producitur, ſufficit ſaltim ad coadiuuandam Notarij aſſertionem, cùm præſertim huius mandati defectus antea non fuerit appoſitus, Bald.*conſ.122.ſub num.1.lib.3.* Aymon *conſil.108.ſub num.1.* Rot.*deciſ.599.num.1.& 688.n.2.part.1.diuerſor.*

9 Non obſtat fuiſſe datam immiſſionem ſuper aliquibus bonis, quæ ſunt emphyteuſis Eccleſiaſticæ, & propterea non eſſe locum Ægidianæ, vt fuit dictum in Romana domus 19. Ianuarij 1611. coram Reuerendiſs. D. meo Decano. Nam cùm iura per Controuerſos producta loquuntur tantùm de ſoluendo cenſu ratione quorumdam bonorum Eccleſiæ, vnde non probant illa eſſe emphyteotica, ſed potiùs eadem cenſualia præſumuntur, Alberic. *in l.2. de iure emphyt.* vbi Iaſ.*num.4.*Rum.*conſ.42.num.7.lib.1.* Natt.*conſ.3.num.2.*Dec.*conſ.138.*Couarr. *variar. reſolut.cap.7.num.1. verſ. immo ex eo dubio*, & fuit reſolutum in Romana vineæ 22. Iunij 1592. coram Illuſtriſſ. Millino. Tantò magis, quia non apparet iſtorum bonorum identitas, quæ probanda veniebat à Controuerſijs in ea ſe fundantibus, Corn.*conſ.144.num.11.lib.4.* Aym.*conſ.198.num.4.* Seraph.*deciſ.869.* Menoch. *de præſumpt. lib.6. præſumpt.15.tom.2.* cum illa non præſumatur, Ioann. Andr. *in cap.auditis, de præſumpt.* Alexand.*conſ.119.n.1.lib.1.* Rum.*conſ.141.num.4.lib.5.* Seraph. *d.deciſ.869.*

10 Et in omnem euentum reſpectu aliorum bonorum locus eſſet Ægidianæ, ſtante diuiduitate ſententiæ, cùm bonorum corpora ſint diſtincta; vnde licèt vnius reſpectu daretur appellatio, non tamen quoad aliud eſſet concedenda, Bald. *in leg. in hoc iudicio, ff. famil. herciſc.* Aretin. *in leg. certi condictio, §. quoniam, num.22. verſ. Aut ſunt diuerſa capitula*, Soccin. *in d. §. quoniam, numer.32.* vbi Purpurat. *num.9.*

R. P. D. MANZANEDO.

Patriarcha Ieroſolymitano.

Maceraten. dotis.

Luna 19. Decembris 1616.

ARGVMENTVM.

Sequeſtrum, vt nec depoſitum, priuat quemquam ſua poſſeſſione.

SVMMARIVM.

1 *Mulier quæ viuente marito cenſetur poſſidere bona viri iure familiaritatis, eo mortuo mutat cauſam poſſeſſionis, & poſſidet iure proprio, maximè ſi declarauerit ſe velle retinere ad computum dotis, quæ retentio de iure ſibi permittitur.*

2 *Sequeſtrum authoritate iudicis factum non priuat quemquam ſua poſſeſſione: maximè ſi factum ſit cauſa cuſtodiæ, vt bona ſint poſita in tuto, n.3.*

4 *Depoſitum non priuat quemquam poſſeſſione, quia in depoſito poſſeſſio remanet penes deponentem, licet detentio remaneat penes depoſitarium.*

5 *Poſſeſſio ciuilis ſolo animo retinetur, & ſola ſufficit ad obtinendam manutentionem.*

DECISIO DCCLXXII.

Luciam eſſe manutenendam quoad domum, & mobilia, Domini reſponderunt, cùm de eius poſſeſſione viuente marito dubitari non poſſit. Et licèt nunc præſumeretur poſſediſſe iure familiaritatis; tamen eo mortuo cenſetur mutaſſe cauſam poſſeſſionis, & incepiſſe poſſidere iure proprio, cùm ante aditam hæreditatem per hæredem declarauerit velle retinere dictam domum, & mobilia pro recuperatione ſcutorum 500. eius viro, ad computum dotis ſolutorum, quæ retentio ſibi de iure permittitur, Bald. *in l.penult.num.1.verſic.Sed quæro, C.de pignorat. action.* Bald.Nouell. *de dot.part.9.priuileg.6.n.21.* Surd.*de aliment.tit.1.q.34.n.9.* Dec.*conſ.400.n.5.& ſeq.* Lup. *in rubr. de donationib.inter vir.& vxor.§.59.n.1.* 1

Quibus non obſtat, quòd mobilia fuerint ſequeſtrata, & depoſitata penes tertium de conſenſu Lactantij patris Luciæ; quia omiſſo an pater potuerit illi præiudicare, præſertim cùm non doceatur de illius ſcientia dicti ſequeſtri de tempore quo ratificauit geſta per patrem, dicebatur, quòd cùm dictum ſequeſtrum fuerit factum auctoritate iudicis, Luciam non remanſiſſe priuatam ſua poſſeſſione, Boer. *deciſ.277.n.9.* Grammat. *deciſ.51.n.2.* Rot.*deciſ.273. n.1.part.2.diuerſor.* Menoch.*de retinen. remed.3.n.88.* Seraphin.*deciſ.941.n.1.* 2

Præſertim, quia fuit factum cauſa cuſtodiæ, nempè ad effectum ponendi dicta mobilia in tuto, gloſſ. *in cap.1. verbo ſequeſtrari, de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct.* Bart. *in leg. intereſſe, in princip. & numer.4. ff. de acquirend. poſſeſſ.* Soccin. iunior *conſil.68. numer.174. verſic. hæc tamen lib.3.* Angel. de Peruſ. *in tract. de ſequeſtr. numer.2. & ſeq.* Salycet. *in leg. licèt ſub numer.2. verſic. aut eſt dictum, ff. depoſit.* 3

Vltra quòd non verſamur in ſequeſtro, ſed in depoſito, in quo poſſeſſio remanet penes deponentem, licèt detentio transferatur in depoſitarium, *l. licèt, §. rei depoſitatæ*, vbi Caſtren.*ſub n.2.ff.depoſit.* Corn.*conſ.39.n.3.vol.1.* Bero.*conſ.72.n.20.lib.3.* 4

Minus obſtant teſtes deponentes, quòd poſt mortem viri Lucia diſceſſerit à domo, quam ſemper poſſedit Victoria, quia vltra quòd dicti teſtes non fuerunt examinati parte citata, nec ſunt de actis. Reſpondebatur Luciam in diſceſſu proteſtatam fuiſſe, quòd non intendebat dimittere poſſeſſionem, ſed illam animo, & corpore retinere, vnde non videtur habuiſſe ſe pro ſpoliata, ſed ſaltim animo retinuiſſe ciuilem, quæ ſola ſufficit pro obtinenda manutentione, Menoch. *de retinend. remed.3. n.22.* Rota diuerſ. *deciſ.19.n.2.part.2.* 5

Nec facit quòd Lucia fuerit de dote ſatisfacta per receptionem veſtium & iocalium, quia illa fuerunt ſibi ſpecialiter à viro legata, & in iſtam cauſam legati per Victoriam conſignata, vt conſtat ex quietantia pro d.

Lucia facta, & per dictam Victoriam in actis productis. Et ita concluſum, &c.

Pariſieñ. prætenſorum ſcut.53000.

A R G V M E N T V M.

De transfuſione debiti ex vna in aliam cauſam quando fieri poſſit, quando per eam dicatur & facta nouatio, præſertim ad fauorem tertij, & an per confeſſionem de recepto, & acceptilationem cenſeatur facta liberatio vera, vel ficta, & ad cuius fauorem; & etiam quando habens duo remedia per electionem vnius cenſeatur eligens receſſiſſe ab alio; ac etiam actione, ſeu obligatione ſemel extincta, quando reuiuiſcat, pluraque alia ſingularia, & notanda in materia ceſſionis iurium, & actionum faciendæ ab extraneo qui pro alio ſoluit.

S V M M A R I V M.

Solutio non præſumitur, & propterea probanda eſt ab eo, qui ſolutionem allegat, n.14.

Actus agentium non operantur vltra eorum intentionem, n.15.declara, vt n.48.

Ceſſio facta pro certa ſumma, dicitur contractus venditionis, n.16.& 49.

Ceſſio facta pro certa ſumma, dicitur ſimulata, ſi pretium non interueniat, n.16.

Confeſſio cedentis probat in præiudicium confitentis ad effectum excludendi ſimulationem, ibid.

Acceptilatio vni facta non prodeſt alteri, quando duo ſunt obligati ad vnum, & idem, niſi fuerint obligati, vt duo rei, n.18.declara, vt n.40.

Acceptilatione, quæ eſt liberatio quædam ciuilis, tollitur obligatio inducta verbis, non tamen tollitur obligatio inducta re, vel de iure gentium, n.18. verſ.& quamuis, & n.39.& ſeqq. vbi alia ad materiam.

Naturalis actus fortior eſt ad acquirendum, quàm ciuilis, n.18.in fine.

Confeſſio de recepto ſolum habet vim pacti de non petendo, num.19.vbi propterea, quod non probat ſolutionem, declara, vt num.38.

Nouatio non intelligitur facta ex eo quòd in ſecunda obligatione contineatur idem quod in prima, n.10.

Venditor non liberat debitorem, niſi creditor conſequatur pretium ſibi ab eodem venditore aſſignatum, numer.21.

Creditor non prohibetur agere contra fideiuſſorem, quando à principali debitore ſatisfieri non poteſt, n.22.

Renunciatio eſt ſtricti iuris, & in ea non veniunt niſi ea quæ exprimuntur, n.23.

Obligatio, ſeu actio ſemel perempta quando reuiuiſcat, & de materia obligationis reuiuiſcentia, n.24.& 25.in fine, & n.64.& ſeqq.

Reſtitutio in integrum opponi poteſt per viam exceptionis, vel replicationis, conſtitu de læſione, num.24. verſ. præterea quia.

Præſeruatio iurium non inducit liberationem, & n.25.

Creditor qui conſenſit venditioni pignoris ludificari non debet, n.26.

Contractus vnus poteſt in alium de partium voluntate transfundi, n.28.

Obligatio, ſeu debitum ex vna cauſa poteſt in alium transfundi de voluntate partium, nec propterea aliqua ſimulatio inducitur, n.28.

Debitum à duobus reis in ſolidum obligatis, poteſt ab eorum vtroque ſolui, non tamen poteſt ab vtroque exigi, quia ſolutio facta ab vno liberat alium, n.29.

Creditor habens plures obligatos poteſt eligere contra quem agere voluerit, n.30.

Solutio, ſiue vera, ſiue imaginaria ſit, tollit antiquam obligationem, n.31.

Ceſſionarius ſuccedit in ius cedentis, & reputatur eadem perſona, n.30.

Debitor non poteſt ius ſuſſimum inuito creditore in alium transferre, declara, vt n.31.in fine.

Cedens adhuc penes ſe retinet actiones directas regulariter, quandoque tamen non retinet, n.32.

Cedens poſt ceſſionem factam non poteſt amplius exigere, nec agere contra debitorem, quando illum poſuit in locum ſuum, ibid.vbi nonnulla alia de materia.

Ceſſio quando dicatur facta in commodum, & periculum cedentis, ſeu ceſſionarij, n.33.

Ceſſione facta ſimpliciter periculum rei ceſſæ ſpectat ad cedentem, quando verò datur in ſolutum, periculum tranſit in recipientem, ibid.

Euictione rei ceſſa quando cedens teneatur, ibid.

Abſenti Notarius ſtipulari poteſt, & facta ſtipulatio valet, num.34.

Ceſſio facta abſenti Notario pro eo ſtipulante valet, ibid.

Confeſſio de recepto probat veram ſolutionem, n.36. vbi hoc ampliatur, etiam quod ſit facta abſente parte.

Confeſſio de recepto in inſtrumento ceſſionis numquid probet in præiudicium cedentis, & confitentis, n.37.

Confeſſio de recepto vni facta, an, & quando alteri prodeſt, num.38.

Acceptilatio, an, & quando habeat vim liberationis, & ſolutionis, & de materia, n.39.& ſeqq.

Nouationis in genere ſumptæ tres ſunt ſpecies, de quibus, num.41.

Nouatio aliud non eſt quàm de vna obligatione in aliam facta, & mutata transfuſio, n.42.

Nouatio non præſumitur remanente eadem forma obligandi, ſecus forma contractus mutata, ibid.

Nouatio dicitur facta, ſi id quod debetur ex cauſa mutui, transferatur in cauſam depoſiti, ibid. in fine.

Nouatio non eſt inducta, quando in obligatione, & primum, & ſecundum debitum continetur, declara, vt num.43.

Nouatio vbi non eſt inducta ipſo iure, numquid inducatur ope exceptionis, ibid.

Nouatio per dilationem temporis cenſetur inducta, num.43.& 58.

Nouatio cenſetur inducta, quando ex natura actus reſultat liberatio, etiam quod non dicatur expreſſe, num.44.

Contractus inter aliquos celebrati non poſſunt præiudicare alijs non contrahentibus, n.45.in fine.

Obligationes ex vna cauſa numquid poſſint transfundi in aliam cauſam ex nudo conſenſu, n.46.

Notarij ſtipulatio, ſtatim in abſentem actionem transfundit, ibid.

Cautelæ honeſtæ attendendæ ſunt, non autem captioſæ, num.47.

Inſtrumenta præſumuntur facta à contrahentibus ſecundùm naturam contractus celebrati, n.49.

Exceptio non numeratæ pecuniæ, & ſimulationis, differunt inter ſe, ibid. vbi bene declaratur in quo differant.

Confeſſio facta ad fauorem vnius rei debendi, prodeſt etiam alteri, præſertim quando cauſa debiti eſt connexa, num.51.

Confeſſio de recepto non dicitur ficta, & imaginaria ſolutio, ſed probatio veræ ſolutionis, ibid.

Tutoris vnius ſolutio liberat omnes alios contutores debitores, n.52. & ſeq.

Acceptilatio facta ad fauorem vnius debitoris, liberat omnes alios debendi reos, n.53.

Nouatio facta cum vno ex reis debendi, alium liberat, ibid. in fin. & ſeq. vbi declaratur quomodo procedat hæc concluſio.

Nouatio facta ad fauorem vnius rei debendi, non prodeſt alteri quando fuit procurata ceſſio iurium, n.55.

Promittens reficere damna, & intereſſe tenetur ad illa poſtquam paſſa ſunt, & incurſa, & non prius, num.56.

Solutio tollit omnem obligationem, n.57.

Cedens omnia iura, cenſetur etiam tranſtuliſſe omne dominium in ceſſionarium, n.60.

Cedens poteſt habere fidem de pretio ceſſionis, ibid. verſ. ſi enim creditor habens plures actiones, pluraue remedia pro conſecutione ſui debiti, an, & quando vna electa poſſit ad aliam confugere, ſi ex prima actione non fuerit ſatisfactus, n.22.& ſeqq. n.61. & ſeqq.

Reſtitutio in integrum non datur aduerſus ea, quæ habent ſe ad lucrum & damnum, n.65.

Reſtitutio non datur maiori allegantì læſionem in actu liberato-

Digitized by Google

ratoria mediante confeſſione, licet erronea, numer.66. in fine.

Confeſſio de recepto licèt erronea, liberat debitorem, quia error allegari non poteſt, ibid.

Minori ætati ſuccurritur reſtitutione in integrum aduerſus acceptilationem, nouationem, vel delegationem, ibid.

Nouatio non cenſetur inducta per dationem inſolutum, niſi res data inſolutum efficiatur accipientis, ibid.

Reſtitutio in integrum lapſo quadriennio non datur, etiam per viam exceptionis, n.67.

Pactum de non petendo quando eſt reale, & non perſonale factum ad fauorem principalis debitoris, prodeſt etiam fideiuſſori, n.70.

Creditor habens plures debitores liberando vnum, non cenſetur liberaſſe alios, quando contra alios ſic iura ſibi reſeruat, & proteſtatur, quod quando verum ſit, num.71.

Pactum de non petendo factum ad fauorem vnius rei debendæ, an, & quando proſit alijs, ibid.

Præſeruatio iurium quando proſit in actu, quo non obſtante remaneat ſubſtantia obligationis, n.71.

Soluens pro alio debitum, videtur facere contractum emptionis, & venditionis, n.74.

Rettahere *verbum idem eſt quòd reuocare, ibid.*

Venditione facta ſi non apparet, quid, & quantum ſit venditum, recurritur ad quantitatem pretij, n.75.

Promittens ſoluere debitum alienum, aliud non eſt, quàm fideiubere, n.76.

Creditor conſentiendo quod alteri pignus ſuum obligetur, cenſetur remittere totum ius pignoris, n.78.

Creditor reſtituendo cautionem chirographariam, in qua habet conſtitutum pignus, cenſetur remiſiſſe ius pignoris. ibid. & num.79. vbi ad cuius fauorem iſtud ius pignoris remiſſum cenſeatur.

Purgatio moræ non admittitur quando ius actoris eſt factum deterius, n.80. in fine.

Venditor ex natura contractus venditionis, debet emptori rem venditam tradere, n.82. & quando ſumus in incorporalibus, debet facere ceſſionem, ibid.

Creditor exigendo debitum ab vno fideiuſſore, tenetur cedere iura, & actiones non ſolum contra alios fideiuſſores, ſed etiam contra pignora, n.83.

Duo rei debendi videntur adinuicem fideiubere, ibid. in fine.

Exceptio non adimplementi obſtat agenti ex contractu vltro citròque obligatorio, donec totum impleatur, numer.84.

Exceptio non implementi impedit litis ingreſſum, ibid.

Soluens pro alio ſuo creditori debitum, numquid poſſit cogere ipſum creditorum cui ſoluit ad cedendum iura, n.85.

Soluens debitum pro alio, liberat debitorem quoad pignora, ſed numquid acquirat ius ſuper pignoribus, numer.86. & ſeqq.

Cedere iura ſoluenti facere quis debet ante extinctum creditum, & pignus, n.88.

Soluens debitum pro alio, non ſuccedit in locum creditoris, niſi facta ſibi ceſſione, n.90.

Fideiuſſor ſoluens pro alio debitum, quando ſine ceſſione ſuccedat in ius creditoris, n.90. & ſeqq.

Creditori remittenti pignus, quando obſtat exceptio cedendarum, n.91. & ſeq.

Culpa eorum, quæ geruntur, imputatur non ſolum geſtori, ſed etiam mandatario, n.93.

Mandatum excedens non dicitur illud adimpleuiſſe, numer.94.

Mora non eſt vbi non adeſt obligatio, & mora ceſſante, ceſſant vſuræ, & intereſſe, n.95.

F A C T V M.

1 CVm Illuſtriſſimus Dominus Sebaſtianus Zamettus creditor rec. mem. Henrici tertij Francorum Regis in ſumma ſcutorum 87000. habuiſſet à Rege in pignus quaſdam pretioſas margaritas, & in contractu matrimonij Sereniſſimæ Dominæ Chriſtinæ Lotaringiæ Principiſſæ cum Sereniſſimo Domino Ferdinando Medices Etruriæ Magno Duce, idem Rex promiſiſſet certam partem dotis, quam tunc temporis numerare non poterat, fuit tractatum, quòd ipſe Zamettus reſtitueret dictas gemmas ad effectum, vt Rex eaſdem in pignus pro ſcutis 200000. dictæ dotis Magno Duci tradere poſſet, ſub quibuſdam pactis, & conditionibus, quas tamen Zamettus non concludebat, ſed verba dabat eidem Principiſſæ, & ad effectuationem conuentionum adduci non poterat, de quibus Rex certioratus vocari ad ſe fecit Zamettum, illique claris verbis declarauit ſe eamdem fidem in contractibus ſecum geſtis illi fore ſeruaturum, quam alijs ipſe ſeruaret; quibus perterritus Zamettus gemmas pignoratas Regi feſtinanter & liberè reſtituit, cùm priùs à Maieſtate ſua Chriſtianiſſima mandamenta Theſaurarijs directa recepiſſet pro exactione ſui crediti 87000. ſcutorum.

Et quoad Magnam Duciſſam pro prætenſa aſſecuratione ſui crediti, licèt recta via ſatis eſſet acceſſio, & fideiuſſio ipſius D. Principiſſæ, & aliorum pro dicto debito Regio, tamen ipſe reſpuit obligationem D. Principiſſæ, & voluit obligationes 14. virorum ex cauſa mutui ad fauorem quorundam mercatorum Lugduneñ. ſub certa forma. 2

Quapropter die 17. 18. & 19. Februarij 1589. Domini Ioannes Baptiſta Abbas Guadagnus, & alij 13. viri ſinguli pro diuerſis ſummis in totum ad dicta ſcuta 87000. aſcendentibus, inter quos fuit etiam ipſe Zamettus pro ſumma ſcutorum 15000. fecerunt obligationes ad fauorem dd. hæredum Aloyſij de Capponibus, & aliorum mercatorum Lugduni, in quibus ſe conſtituerunt illorum abſentium, & N. & N. præſentium, & pro eis acceptantium debitores in ſcut. 87000. ex cauſa mutui coram Notarijs in tot aureis ſolis, & promiſerunt eandem ſummam Lugduni dictis mercatoribus reſtituere per totum menſem Martij 1590. & aliàs, vt in inſtrumento à duobus Notarijs erogato. 3

Ac eadem die 19. Februarij Sereniſſima Principiſſa narratis dictis obligationibus 14. virorum, affirmauit eos huiuſmodi obligationes feciſſe ad eius petitionem, & dictam ſummam ſcutorum 87000. ſibi ſoluiſſe, ac volens bonam fidem erga eos recognoſcere, promiſit eiſdem 14. viris præſentibus, & acceptantibus ſoluere ſcuta 87000. dictis mercatoribus Lugduni per totum dictum menſem Martij 1590. & releuare eoſdem 14. viros indemnes, & aliàs, vt in inſtrumento. 4

Die verò ſequenti 20. Februarij 1589. Theſaurarius Molañ expediuit ſex mandamenta Regia, continentia dictam ſummam ſcutorum 87000. ſoluendorum prædicto D. Zametto in extinctionem dicti ſui crediti ſimilis ſummæ directa diuerſis receptoribus Regijs, illamque conſignauit eidem Zametto. 5

Succeſſiuè Rex die 25. eiuſdem pretioſas margaritas ſibi à Zametto, vt ſuprà, reſtitutas tradidit multum Illuſtri D. Horatio Ducellario Agenti Sereniſſimi Magni Ducis in pignus pro dicta parte dotis Sereniſſimæ Principiſſæ poſteà Etruriæ Magnæ Duciſſæ, prout in inſtrumento. 6

Cæterùm dictus Zamettus die 27. dicti menſis Februarij tranſportauit, ac ceſſit dicta mandamenta Regia prædictis DD. Abbati Guadagno, & alijs 12. viris pro ſumma ſcutorum 72000. idest, ſingulis quantitatem pro qua ſe obligauerant ad fauorem dictorum mercatorum Lugdunenſium retentis ſibi pro reſiduo ſcutorum 15000. pro quibus Zamettus, vt ſuprà, ſe obligauerat, & eoſdem 13. viros conſtituit dd. mandamentorum actores & exactores, transferens in eos omne ius ad diſponendum de eiſdem ſcutis 72000. ad ſuum beneplacitum. 7

Et hanc ceſſionem fecit mediante ſimili ſumma ſcutorum 72000. quam confeſſus fuit recepiſſe à dictis 13. viris, & habuit ſe de illa ſatisfactum, promittens, &c. obligans, &c. renuncians, &c. promiſit in 13. inſtrumentis deſuper confectis. 8

Tandem de menſe Martij ſubſequentis 1589. prædicti DD. hæredes q. Aloyſij de Capponibus, & alij mercatores Lugdunenſes certiorati de dictis obligationibus 14. virorum dicto Zametto, & ad eius requiſitionem declararunt ſe nihil ſoluiſſe dictis 14. viris, & tunc, & non antea dictarum obligationum notitiam habuiſſe, ſeque nullum ius in eis habere, ſed totum hoc negotium ſpectaſſe, & ſpectare ad D. Zamettum, obtulerunt ad omne ius libitum dare mandamenta, & alia neceſſaria, vt in diuerſis apochis, & inſtrumentis. 9

10 Poſt aliquot annos occurrente obitu prædicti Abbatis Guadagni, vnius ex 14. obligatis, dictus Zamettus vigore dictæ obligationis & declarationis mercatorum Lugdunenſium egit Florentiæ contra illius hæredes pro reſtitutione ſcutorum 4000. quæ dictus Abbas confeſſus fuerat mutuo recepiſſe à dictis mercatoribus Lugdunenſibus, qui per duas ſententias, & rem iudicatam fuerunt à dicta impetitione abſoluti.

11 Quod videns dictus Zamettus conuertit ſe ad Sereniſſimam Magnam Duciſſam, & ab ea, extraiudicialiter tamen, petijt totum ſuum creditum ſcutorum 87000. de quo ſua Celſitudo Sereniſſima valdè admirata fuit, quia audiuerat, & ex iuſtis cauſis credebat dictum Zamettum, qui per longum tempus tacuerat, fuiſſe à Rege de ſuo integro credito ſatisfactum: ipſe autem Zamettus, qui exactionem ſcutorum 34000. occultare non potuerat, tandem eam confeſſus fuit, & inuenit aliquos ex dictis 13. viris obligatis, ac proponens eos moleſtare poſſe pro ſumma ſcutorum 53000. reſtantium, ac offerens velle à ſuis obligationibus liberare, illos induxit ad infraſcriptas conuentiones.

12 Ideò die 28. Iunij & ſeqq. 1603. nonnulli ex dictis obligatis tranſportarunt, & ceſſerunt dicto Zametto præſenti omnia iura, talia, qualia pro ſorte principali ſcutorum 53000. & vſuris ſibi competentia contra Sereniſſimam Magnam Ducißam occaſione dictæ recognitionis bonæ fidei, & omnia iura ſibi competentia ſuper dictis mandamentis Regijs, alias per eundem Zametrum in 13. viros tranſportatis, & huiuſmodi ceſſiones fecerunt, vt ipſi cedentes remanerent liberati ab obligationibus ad fauorem ipſius Zametti, Domini à mercatoribus Lugdunenſibus declarati, prout verè Zamettus illos liberauit, reſeruato ſibi iure ſe conuertendi contra prædictam Magnam Ducißam, poſtquam dicti cedentes confeſſi fuerunt, quòd licèt in dicta ceſſione mandamentorum dictus Zamettus confeſſus fuiſſet recepiſſe a 13. viris ſummam ſcutorum 72000. tamen veritas eſt quòd illi 13. viri non dederunt aliam rem pro pretio eorumdem mandamentorum, niſi dictas obligationes ad fauorem dictorum mercatorum Lugdunenſium promitten. &c. obligan. &c. renuncian. &c. & aliàs prout in diuerſis inſtrumentis deſuper celebratis.

Et cum omnibus ſuprà narratis inſtrumentis, poſteà Zamettus redijt ad Sereniſſimam D. Magnam Ducißam, ac petijt pro reſiduo ſui crediti dicta ſcuta 53000. vnà cum vſuris per totum dictum tempus decurſis, dando longam informationem ad ſuadendum ſuam intentionem remanere fundatam.

13 Quibus viſis, & diligenter conſideratis, ſicut Sereniſſima Magna Ducißa credere non debet eſſe meliorem fidem Zametti in hoc reſiduo, quam fuerit in alijs ſcutor. 34000. poſt exactionem petitis, ita ex deductis pro eodem Zametto ſe ad petita non teneri, ſeque defendere poſſe, ac debere ſuaſa fuit. Ad quem effectum nunc rogat RR. DD. meos pro conſilio cum iuris allegationibus.

V O T V M CCCLXXIII.

Votum Rota Romana, Chriſti Domini auxilio implorato.

14 VIſis, ac diligenter conſideratis ſupraſcripta ſerie facti, ac omnibus inſtrumentis, & iuribus in ea narratis, inuenimus Illuſtriſſimum D. Sebaſtianum Zamettum extraiudicialiter petendo à Sereniſſima Etruriæ Magna Ducißa ſummam ſcutorum 53000. cum prætenſis vſuris fundare poſſe ſuam intentionem in infraſcriptis.

Primò in inſtrumentis mutui 14. virorum, & recognitione bonæ fidei Sereniſſimæ Magnæ Ducißæ erga eos, necnon recognitionis bonæ fidei mercatorum Lugdunenſium erga Zamettum, ex quibus Magnæ Ducißæ obligatio patenter probatur, vndè cùm ſolutio, vel ſatisfactio non oſtendatur, quæ non præſumitur, ſed probanda eſt ab eo, qui ſolutionem allegat, *l. quinquaginta, ff. de probat.* ſequitur neceſſariò Magnam Ducißam teneri, & obligatam eſſe ſoluere iuxta eius promiſſionem, & licèt obligatio non ſit erga Sebaſtianum Zamettum, nihilominus ipſe eſt creditor verus, qui etiam habet ceſſionem à mercatoribus Lugdunenſibus.

15 Quòd ſi fieret aliquod fundamentum ſuper inſtrumento celebrato ſub die 27. menſis Februarij dicti anni 1589. inter 13. obligatos, & Zamettum, in quo Zamettus cedit, & transfert mandamenta in eoſdem obligatos, & confitetur ſe recepiſſe pretium, quod importaret ſolutionem eiuſdem debiti, pro quo eſt obligata Magna Ducißa.

Reſpondetur quòd nihil facit, cùm in eodem inſtrumento, intentio partium non ſit extinguere debitum Magnæ Ducißæ, ſed apponere omnes clauſulas, & cautelas, quæ conferant ad validitatem eiuſdem inſtrumenti, non egrediendo terminos illius actus, & actus agentium non operantur vltra eorum intentionem, *l. non omnis, ff. ſi cert. pet. l. obligationum ſubſtantia, ff. de act. & obligat.* & ibi Doctor. & intentio agentium ſemper attenditur in contractibus, *l. cum de lanionis, §. quod ſe, ff. de fund. inſtr. l. Labeo, §. fin. ff. de ſupell. leg. l. 3. C. de liber. præter. cap. intelligentiam de verb. ſignific.*

Vltra quod videtur ille contractus omninò ſimulatus, 16 & ad alium finem, ſcilicet reddendum cautos 13. viros ne bis Zamettus eandem ſummam exigere poſſet, & quòd dicti 13. poſſent exigere mandamenta in vtilitatem propriam, & Magnæ Ducißæ pro ſoluendo mutuo, nulla enim fuit in veritate numerata pecunia, nec eſt veriſimile, quòd 13. viri ſoluere voluerint recipiendo mandamenta abſque aliqua cautione, quinimò, & ſi mandata fuiſſent verè translatanda, propterea excluderetur ſimul? quia ceſſio pro certa ſumma eſt contractus venditionis, Bart. *in leg. per diuerſas numer. 7. Cod. mand.* & ideò ſi non interuenit pretium, venditio eſt ſimulata, quia pretium eſt de ſubſtantia venditionis, *§. pretium, inſt. de empt. & vend.* & de hac exceptione poteſt opponere Zamettus; quamuis enim Bart. *in dict. leg. per diuerſas numer.* 12. dicat quòd debet attendi confeſſio cedentis in eius præiudicium ad effectum excludendi ſimulationem, tamen eſt verum quando de ſimulatione conſtat tantùm ex confeſſione cedentis, quod non eſt hic, vbi adſunt aliæ coniecturæ, & hoc modo debet intelligi, quod dicit Alex. *conſil. 36. lib. 2.*

Ex quibus videtur concludendum quòd ex quacumque 17 clauſula iſtius inſtrumenti non poſſit reſultare extinctio obligationis Magnæ Ducißæ alterius inſtrumenti, quod nihil habet commune cum iſto, & verus ſenſus partium videtur fuiſſe per confeſſionem de recepto pactum de non petendo, & acceptilatione reddere cautos 13. viros, vt non poſſent bis moleſtari pro eadem ſumma vigore primi, & vigore ſecundi contractus, non autem efficere, vt extingueretur actio vigore primi contractus, & nulla ratio ſuadet, quòd Zamettus, qui tanto tempore laborauit pro Aſſecuratione ſui crediti cum tot cautelis, nolens ſequi fidem Regis Chriſtianiſſimi, nec Magnæ Ducißæ, poſteà incontinenti infra 7. dies voluerit extinguere actionem ſibi competentem ex obligatione primi contractus, & ſic iſtæ clauſulæ in contractu tranſlationis mandatorum remanent compatibiles cum primo contractu, & extinguitur obligatio ſoluendi pretium ceſſionis, remanet autem contractus obligationis.

Præterea quoad acceptilationem in eodem inſtrumento contractam, videtur quòd non poſſit quadrare pro 18 Magna Ducißa, cum ſit erga 13. obligatos, quia Magna Ducißa, & 13. obligati non ſunt duo rei, iuxta theoricam Bart. *in leg. 2. ff. de duob. reis*, ſed ſunt duo obligati, quia de 13. viris vnuſquiſque eſt obligatus pro ſua ſumma, & pro eadem reſpectu omnium Magna Ducißa. Quando autem duo ſunt obligati ad vnum & idem, ſi tamen non ſunt obligati vt duo rei, acceptilatio facta vni non prodeſt alteri, Ang. *in leg. 2. §. ſi tamen hominem, in fine, ff. de acq. poſſ.* & quamuis acceptilatione, quæ eſt liberatio quædam ciuilis, tollatur obligatio, quæ eſt inducta verbis, non tamen perimit obligationem inductam re, vel de iure gentium, *leg. an inutili, §. acceptam, ff. de accept.* Azor. *in ſumma de accept. num. 3.* Caſtr. *in leg. 3. ff. eod. tit.* Doct. *in leg. vt reſponſum, C. de tranſact.* & conſequenter ſi eſſet ſublata obligatio 13. virorum, & Magnæ Ducißæ, quæ oritur ex contractibus, & inſtrumentis obligatorijs, nihilominus remanet obligatio iuris gentium. Namque videtur duplex contractus, & obligatio inter Magnam Ducißam & Zamettum, primus reſtituendi pignora quoad Zamettum, & quoad Magnam Ducißam releuandum Zamettum, quapropter ſtipulatio poſteà interpoſita pro contractu mutui, auget fortitudinem primi contractus,

non

Digitized by Google

non illum extinguit, *inſt. de verb. obligat. in princ.* & §. 1. & remanet actus primus naturalis, qui eſt fortior ad acquirendum actiones, quàm ciuilis, *l. ea quæ ciuiliter, ff. de acqu. rer. dom.* Vnde ſi acceptilatione ceſſat contractus ciuilis, remanet contractus iuris gentium, & ex eo obligatio, & actio pro Zametto.

19 Quo verò ad confeſſionem de recepto contractam in eodem inſtrumento translationis mandamentorum, videtur nihil tangere Magnam Duciſſam, quia iſta confeſſio ſolùm habet vim pacti de non petendo, *leg. tale pactum, in princ. ff. de pact.* quod pactum de non petendo non eſt actus idoneus ad hanc liberationem Magnæ Duciſſæ, *leg. ſi rem, §. ſi duo, ff. de nouat.* & hanc doctrinam firmat Bart. *in leg. ex duobus la 2. num. 32. ff. de duobus reis*, Ruin. *conſil. 32. num. 6. lib. 1.* Fulgoſ. *conſil. 134.* & ibi ſubſcribit Cuman. Præſertim quia verè totum negotium ſpectat ad Magnam Duciſſam, vnde debiti natura videtur expoſtulare, vt iſta confeſſio ad Magnam Duciſſam non porrigat vires ſuas, per text. *in l. in lege falcidia, ff. ad leg. falcid.* in quo diſtinguuntur effectus vnius, & alterius obligationis, inſpecta cauſa debendi, & facit pro hac parte text. *in leg. 1. Cod. de tranſ.* & *in l. ſi pupillus, ff. de admin. tut.* & faciunt regulæ iuris. Res inter alios actas, alijs non proficere, & abſenti non ſolet prodeſſe confeſſio, *l. certum, §. ſi quis abſente, ff. de conf.* maximè quia confeſſionem ſubſequitur acceptilatio, quæ conſiſtit in promiſſione, & ſic non tam probat ſolutionem illa confeſſio, quàm ex natura, & ſubſtantia acceptilationis videtur emiſſa, Bart. *in l. 1. ff. de his quæ in fraud. cred.* Bald. *in l. ſi actu, C. eod. tit.*

20 Nec dici poteſt ex hoc contractu inductam eſſe aliquam nouationem, quia hoc non fuit actum, & quando in ſecunda obligatione idem continetur, quod in prima, non intelligitur facta nouatio, *leg. qui vſumfructum*, vbi gloſ. & Doct. *ff. de verb. obligat. leg. ſcire debemus, eod. tit.* Iaſ. *in leg. certi condictio, §. quoniam, ff. ſi cert. pet.* & latè Doct. alibi, quod eſt etiam deciſum in pluribus reis credendi, *l. ſi rem, §. ſi duo, ff. de nouat.* Vnde idem dicendum eſt in duobus reis debendi, nec debet admitti iſtud præiudicium creditoris, qui ſentiret damnum, cùm illi interſit non nouam obligationem, ſed magis numerum obligatorum augeri.

21 Secundò, quia licèt Zamettus in inſtrumento die 27. Februarij vendiderit mandamenta Regia, & ſcutor. 72000. pro illorum pretio recepiſſe confeſſus fuerit, tamen re vera illud non recepit, vt confeſſi fuerunt 13. viri, ſeu eorum aliqui in inſtrumento ceſſionis dictorum mandamentorum de anno 1603. Vnde intrat diſpoſitio text. *in leg. quæſitum, in princ. ff. de diſtr. pign.* vbi habetur quòd venditor non liberat debitorem, niſi creditor conſequatur pretium, vnde videtur dicendum quod non ſint liberati 13. viri, nec Magna Duciſſa, quia ex diſtractione mandamentorum ipſis 13. viris facta Zamettus non habuit pretium, & nihil aliud habuit quàm priores obligationes.

22 Tertiò, quia Zamettus habebat duo remedia pro exactione ſui crediti, nempè mandamenta, & obligationes 14. virorum pro mutuo, & cum mandamentis non fuit illi ſuccurſum; ergo nihil prohibet quominus poſſit ad mutuum recurrere, *leg. perſecutione, Cod. de pign. l. 1. §. quid ergo, ff. de ventr. inſpic. leg. conſentaneum*, & ibi Bart. *quomodo, & quando iudex*, & Iaſ. allegat Concordantes *in l. 1. numer. 23. ff. ſi quis ius dicenti non obtemper.* Alexand. *conſil. 130. numer. 15. lib. 4.* & facit doctrinam Bald. *in leg. final. §. ſed ſi cum Seio, in fine, ff. ſi cert. pet.* vbi patet quòd quando quis non poteſt ſatisfieri à principali debitore contra quem egit, nihil impedit, quominus agat contra fideiuſſorem; imò nec ſatis eſt quòd ſit conſultum creditori, vt per Ang. *in leg. qui reſtituere ſub num. 5. verſ. in gloſſ. in fin. ff. de rei vend.* quia requiritur quòd ſit actualiter ſatisfactum, & in hoc reprobatur Ang. vt per Iaſon. *in dict. leg. 1. num. 23.* Ita dicendum videtur in hoc caſu, in quo quamuis Zamettus conatus ſit ſibi ſatisfieri ex mandamentis, cùm tamen non ſit ſecurus plenus effectus, vt conſtat ex declaratione 13. virorum de anno 1603. nihil obſtat quominus agere poſſit, & habeat obligatam Magnam Duciſſam.

23 Nec aliquo pacto debemus credere quòd Zamettus voluerit renuntiare actioni ſibi competenti ex obligatione Magnæ Duciſſæ, quam omninò voluit ante reſtitutionem pignorum, quia renunciatio eſt ſtricti iuris, & in ea non veniunt niſi ea quæ exprimuntur, Card. *conſil. 120. in fin.* Dec. *conſil. 461. n. 6.* & voluntas quæ colligitur ex facto, limitatur, quatenus ex tali facto neceſſariò inferatur, Bart. *in l. 1. §. ſi quis hoc interdicto, ff. de itin. actuque priu.* & *in leg. ſi patronus, in fin. C. comm. vtriuſque iud. per l. fin. C. ne vxor pro marito*, Dec. *d. conſil. 461. n. 7.*

Quartò, quia quando præmiſſa non prodeſſent Zametto, cùm ei non fuerit ſatisfactum, intraret reuiuiſcentia obligationis, in quo non facit difficultatem, an regula reuiuiſcentiæ ſit affirmatiua, vel negatiua, iuxta gloſſ. *in leg. qui res, §. aream, ff. de ſolut.* Bart. *in leg. Manius 68. §. duorum, numer. 3. verſ. ſextò opponitur, ff. de leg. 2.* nam ſatis eſt quod omnes concordant, quòd ex cauſa actiones extinctæ poſſunt reuiuiſcere, gloſſ. *in d. §. aream, in verb. in perpetuum*, & faciunt omnes text. qui allegantur pro affirmatiua. 24

Pro qua in caſu noſtro facit dictum in Spec. *de fideiuſſ. in fin.* vbi ſi pro credito meo, pro quo habebam fideiuſſorem, dediſti mihi prædium in ſolutum, quod fuit euictum, fideiuſſor mihi tenetur priſtina actione, quia res in ſolutum data non permanſit apud me, facit text. *in l. deferre, in fin.* & *in l. ſed reuocato, ff. de iure fiſci, l. qui concubinam, §. ſi hæres, ff. de leg. 3. l. ſi quis aliam, ff. de ſolut.* gloſſ. *in l. deficere, §. fin. ff. de iure fiſci*, quæ procedunt ad effectum ne creditor remaneat in damno, Bald. *in l. libera num. 6. C. de ſent.* ſicut remaneret in damno Zamettus, ſi non daretur prima actio ſaltem vtilis, quia pignora reſtituit, & non haberet fideiuſſores loco pignorum, vt conuentum fuit, & ſic careret pignore, & iure ſuo, & ex hac iuſta cauſa inſufflatur ſpiritus actioni, & obligationi mortuæ.

Præſertim, quia ſi Zametto agenti priore actione opponatur de ciuili extinctione, poteſt per viam exceptionis replicare de reſtitutione in integrum, ex clauſula, *ſi qua mihi iuſta cauſa, l. 1. ff. ex quibus cauſ. maior.* Ioann. Baptiſta à S. Blaſio *in tract. de act. num. 12.* & eſt communis opinio quòd poſſit opponi de reſtitutione in integrum per viam exceptionis, vel replicationis, gloſſ. Bart. & Doct. *in l. nam & poſtea, §. ſi maior, ff. de iureiur.* Socc. *in l. qui agnitis num. 15. ff. de except.* vbi atteſtatur de communi opinione, & ſtante, conſtat de læſione, hoc in caſu oſtendendum quòd Zamettus reſtituit pignora, & non conſecutus eſt creditum ſuum.

Quintò, quia Zamettus habet ceſſionem, & retroceſſionem à 13. viris in inſtrumentis anni 1603. in quibus continetur ceſſio obligationem iurium & actionum virorum obligatorum contra Magnam Duciſſam recognitricem bonæ fidei retroceſſio, & tranſportatio eorumdem mandamentorum, qua mediante redeunt iura, & actiones in Zamettum, liberatio vera ipſorum obligatorum, declaratio quòd pro ceſſione 13. obligati non numerarunt pretium, & nihil dederunt, niſi ſolum priores obligationes mutui, & quod magis ſtringit in hoc inſtrumento, adeſt præſeruatio iurium ipſius Zametti erga Magnam Duciſſam, & hæc videtur obſtare, quia liberatio virorum obligatorum non inducit liberationem Magnæ Duciſſæ, quoniam reperiuntur iuxta præſeruata, *leg. & per iuſiurandum, §. ſi legatorum*, vbi gloſſ. *ff. de accept. l. ſi quis reum, verſ. Alioquin ſi ſolemni, ff. de liber. leg.* Bart. *in l. ex duobus reis, quæſt. 2. ff. de duobus reis;* & *in auth. Hoc ita, num. 4. C. eod.* & *in l. ſi cum exceptione, §. Labeo, ff. quod met. cau.* latè Roncheg. *in l. 2. num. 115. de duobus reis*, ergo in hoc caſu quicquid ſit de 13. obligatis, debet eſſe ſaluum ius Zametto contra Magnam Duciſſam. 25

Sextò & vltimò, quia quando deficerent Zametto omnia inſtrumenta, ſaltem remaneret primæua obligatio, vt tactum eſt ſuprà ex reſtitutione gemmarum; cùm enim facta fuerint in gratiam Magnæ Duciſſæ, vt perficeretur contractus matrimonij, tenetur Magna Duciſſa recognoſcere æquitatem, & ſoluere ſummam ſcutorum 53000. cum intereſſe decurſo, iniquiſſimum enim eſt ludificari creditorem, qui conſenſit venditioni pignoris, *l. ſicut, §. illud videamus, ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſolu.* 26

Quibus tamen non obſtantibus cenſemus hodie Zamettum, vel carere actione contra Magnam Duciſſam, vel ab ea legitima exceptione poſſe repelli; & pro huius ſententiæ defenſione præmittimus. 27

Primò aduertendum, quòd Magna Duciſſa non eſt debitrix originaria Zametti, ſed eſt debitor Rex Chriſtianiſſimus, qui etiam promiſit dotem, & Corona, vt declarauit parlamentum Pariſien. vnde non eſt mirum ſi Magna Du-

Ducifſa ſe defendit, videns Regem principalem debitorem natum, necnon 13. viros in Francia numquam fuiſſe interpellatos à mercatoribus, nec à Zametto, ſed Magnam Duciſſam, quæ abſens, & ignara quid factum ſit, à multis annis credebat, & credit, vel ex ipſis mandamentis, vel alio modo a Rege Zamettum eſſe ſatisfactum, & hoc poteſt hodie credere rationabilius, ſiquidem Zamettus petebat a Magna Duciſſa integram ſummam ſcutorum 87000. & ita perſeueraſſe dicitur vſque ad annum 1600. & vltrà, & tamen repertum fuit ex mandamentis fuiſſe exacta ſcuta triginta quatuor millia vſque de anno 1590. Aliæ verò quietantiæ non potuerunt reperiri, & tamen non credimus in hoc reſiduo eſſe meliorem fidem Zametti, quam fuerit in exactis, & poſt exactionem denuò petitis.

28 Secundò, quòd quamuis de iure gentium fuerint introductæ plures ſpecies contractuum inſeruientium varietati negotiorum inter homines, & particulares formæ aſſignatæ, quæ nec etiam ex voluntate contrahentium mutationem recipiebant, *l. 2. in princ. & §. appellata, & l. cum quid, ff. ſi cert. pet.* & erat opus adimplere ſecundùm naturam contractus celebrati antequam diuerteretur ad alium; nihilominus, quia hoc magnam afferebat vtilitatem his, qui incumbebant negotijs, qui neceſſe habebant alterare, commutare, & reuoluere, quæ iam geſta erant, nec poterant propter diuerſa impedimenta primas conuentiones adimplere, nec adimpleri volebant, idcircò ex communi vtilitate de iure ciuili repertum fuit, vt contractus inuicem conuerti poſſint ex vno debito, & ex vna cauſa, in aliud debitum ex alia cauſa, tam inter eaſdem perſonas, quàm inter diuerſas, *§. quo genere, inſtit. quibus mod. toll. obligat. leg. licet, §. quoties, l. nuptura, §. 1. leg. pater, §. 1. & leg. ſponſalibus, de iur. dot.* & hoc pacto ad iſtas conuentiones, & transfuſiones res reddenda, & pecuniæ numerandæ habentur pro traditis, & numeratis, quam doctrinam approbant Doctor. omnes *in leg. ſingularia, ff. ſi cert. pet.* vbi Bart. *num. 11.* Ang. *num. 8. & 9.* Salic. *num. 17.* & quando termini ſunt habiles, ſola voluntas contrahentium ſufficit, vt declarat ibi Aret. *num. 8.* & Caſtr. *numer. 5. & 19.* Dec. *num. 28.* Curt. iun. *num. 38.* Cagn. *num. 216.* & latè Bologn. *num. 2.* & Zaſ. *num. 14.* dicit id a iure fuiſſe introductum ex quadam benignitate; & quamuis talis conuerſio multis modis fieri, poſſit conſiderari inter transfuſionem, quæ fit per conuentionem & nouationem, & delegationem, vt diſtinguit, & declarat idem Bolognett. *num. 106. & 107.* tamen quocumque modo ſatis eſt, quòd ſtante transfuſione, & conuentione reſoluta remanet prior obligatio, & liberatio reſultat vel ipſo iure, vt videtur ſentire Cagn. *dict. num. 216.* & clariùs Bologn. *num. 29.* qui teſtatur de veriori opinione, vel ſaltem ope exceptionis, vt declarat ibi Roman. *num. 40.* nec faciendo iſtas transfuſiones propterea dicitur fieri aliqua ſimulatio de contractu ad contractum, iuxta titulum; plus valere quod agitur, vt latè tradunt addentes ad Dec. *in dicta leg. ſingularia num. 28. in verſ. debitum*, & Cagn. *ibi num. 216. verſ. quæ conuerſio.*

29 Tertiò, quòd prior, & originarius contractus inter Magnam Duciſſam, & Zamettum, fuit obligatio quæ orta eſt ex conuentione reſtitutionis pignorum facta Regi, quæ obligatio conuerſa fuit in mutuum 14. virorum, & Magnæ Duciſſæ ſoluendum infra 13. menſes, & idcircò contractus ille mutui eſt pro cautione loco pignorum reſtitutorum, & eſt obligatio ſoluendi Zametto creditum ſuum, quod habebat erga Regem conuerſa in obligationem mutui, ex ſupradictis, & conſequenter debitum Regis, & debitum Magnæ Duciſſæ eſt vnum, & idem, quod poterat ab vtroque ſolui, ſed non propterea poterat ab vtroque exigi, *leg. ſi Stichum, §. fin. ff. de nouat.* gloſſ. *in leg. Valerianus, ff. de prætor. ſtipul.* quam citat ibi Bart. in principio, facit *l. qui bis idem*, & ibi Doct. *de verb. oblig.* & patet ad ſenſum.

30 Quartò, quòd Zamettus poterat vno ex duobus modis exigere creditum Regis Chriſtianiſſimi, vno modo ex mandamentis habitis à Rege, cuius Chriſtianiſſimæ Maieſtatis proprium erat debitum. Secundo modo ex mutuo ſoluendo per 13. obligatos, & Magnam Duciſſam, in quod, vt diximus, conuerſa erat obligatio releuandi Zamettum, propter reſtitutionem pignorum, & ſucceſſerat loco eorumdem pignorum; Zamettus verò elegit exigere primo modo, quoniam ad ipſum ſpectabat electio, cùm haberet plures obligatos, *leg. reos, §. cùm in tabulis, ff. de duobus reis, leg. ex duobus, ff. eod.* Surd. *deciſ. 308. num. 2.* videlicet per venditionem, vel ceſſionem mandamentorum, quæ ceſſit 13. viris obligatis pro eodem pretio, ad quod aſcendebat debitum mutui, & creditum ſuum erga Regem: vnde ſi verum eſt, quòd ex iſtis mandamentis ſit ſatisfactum Zametto, vtique ceſſabit omnis obligatio, quia, vt diximus, poteſt ab vtroque ſolui, ſed non ab vtroque exigi, & in hoc aduertendum eſt, quia dum nos probamus inferiùs ex inſtrumento ceſſionis mandamentorum inductam eſſe liberationem, quòd nos non intelligimus ceſſionem eſſe factam à Zametto, & acceptatam a viris obligatis ad effectum principaliter tollendi contractum, & obligationem mutui, ſed quòd per Zamettum eſt electa via ſibi ſatisfaciendi ex mandamentis, & quòd ſatisfactio quoad Zamettum extinguit debitum Regis, qui debitor factus eſt ceſſionariorum, & deſijt eſſe debitor Zametti, & conſequenter extincto debito Regis erga Zamettum per prædictam ceſſionem mandamentorum ſequitur, quòd etiam eſt extincta obligatio mutui 13. virorum, & Magnæ Duciſſæ, in quod erat conuerſa obligatio ſoluendi debitum Regis loco pignorum, quæ extinctio eſt ipſo iure, vel ope exceptionis, & ita à iure prouenit, non autem principaliter à contractu diſtractionis mandamentorum, nec Zamettus aliud prætendere poſſet vnquam, quàm pretium mandamentorum ab illis quibus vendidit, vel ceſſit.

31 Vnde non obſtat, quòd ſatisfactio quæcumque ſit vel vera, vel imaginaria, cenſeatur facta ex cauſa ceſſionis mandamentorum, & ad illam referri, quia nihilominus tollit primum antiquum debitum, Alc. & Dec. *num. 5. in leg. 1. Cod. de tranſact.* & cenſetur etiam facta ex cauſa originaria, & obligationem antiquam tollit, ſaltem vt ſolutio, vt ibi Dec. expreſſe *num. 5.* & in noſtris terminis Beninten. qui materiam latè proſequitur per totam *dec. 81.* & in hoc vltimo propoſito *num. 20.* & aduerte in caſu noſtro quòd ibi Dec. ampliat, & extendit à ſolutione ad confeſſionem, quòd multum prodeſt in materia noſtra. Ex quibus ſequitur quòd Zamettus liberauerit, & abſoluerit à ſolutione ſui crediti Regem erga ſe ipſum 14. viros, & Magnam Duciſſam. De liberatione Regis patet, nam Zamettus cedit, & tranſportat ſummam 72000. ſcutorum ex ſumma 87000. contentam in ſex mandamentis, ſiue aſſignationibus; ergo cedit creditum erga Regem, quia à Rege debebantur. Deinde inſertùs eorumdem mandamentorum, facit, & conſtituit eoſdem 13. viros portitores eiuſdem ſommæ 72000. ſcutorum veros actores, & exactores, & receptores, transferens in ipſos omnimodo locum, iura, & actiones ſui ipſius; ergo non mandauit ſimpliciter ſolutionem mandamentorum, ſed tranſtulit iura, & actiones ſuas, quas habebat in Regem debitorem ſuum; ergo ceſſionarij ſucceſſerunt in ius cedentis, & cenſendi ſunt eadem perſona cum cedente, *cap. denique 7. quæſt. 1. leg. ſi donare, §. 1. ff. de donat. inter vir. & vxor.* Crot. *conſil. 83. num. 10.* & conſequenter omnia iura quæ cedens habebat, *leg. ſi ager, in fin.* vbi Din. Bart. & alij, *ff. de rei vend.* & Natt. *conſil. 367. num. 21.* dicit quòd etſi debitor non poſſit ius paſſiuum inuito creditore in alium transferre, *l. ſi mandato meo, §. 1. ff. mand.* tamen benè poteſt creditor ius actiuum, quod ſibi competit, cedere alteri, Tiraq. *de retr. conſang. §. 26. gloſſ. 3. num. 32.* ita vt ceſſionarius poſſit omnia ea quæ poterat cedens ante ceſſionem, Bero. *conſil. 187. n. 17. & ſeq. vol. 1.*

32 Et quamuis penes cedentem actiones directè remanere ſoleant, *leg. quis ergo caſus, ff. de pec.* Bart. *in leg. 2. Cod. de act. & obligat.* Afflict. *deciſ. 335. num. 22.* tamen poſſunt dari caſus quòd non remaneant, vel remaneant inutiles, ac ſi non eſſent ſecundùm communem opinionem, de qua per Pariſ. poſt alios *conſil. 19. num. 63. cum ſeqq. lib. 3.*

Atque hoc præſertim, quando cedens ponit in locum ſuum, vt in hoc caſu in quo notabiliter dixit Ang. *in leg. ſi cum emptore numer. 3. ff. de pact.* quòd creditor qui ceſſit iura ſua alteri, & ceſſionarium in locum ſuum poſuit, poſt ceſſionem non poteſt exigere, nec agere contra debitorem, & quòd ideò Notarij apponunt illa verba, in locum ſuum, & *in leg. fin. in fine, ff. de tranſ.* per text. *in leg. qui quadringenta, ff. ad Trebell. & ſequen.* Aret. *in leg. cum filiofam. num. 5. ff. de leg. 1.* facit Bart. *in leg. ſi in prouinciali,*

§. ſi

Digitized by Google

§.*ſi ergo*, *ff. de oper. nou. nunc.* & eſt text. *in leg. ſed ſi tantum*, ibi, *loco domini*, *ff. de pact. l. planè*, ibi, *ſuo loco*, *ff. fam. erciſc.*

Quòd ſi iſta verba ſola non ſufficerent, cùm ſemper cedens ponat ceſſionarium in locum ſuum, & ideò aliqui tenuerunt contra Ang. vt per Caſtr. *in dicta l. ſi cum emptione*, *n.4.* & ibi Iaſ. *n.4. verſ. quos reprobat*, Surd. *conſil.22. num.31. lib.1. dec. Pedem.44. n.1.* vbi per Ang. allegat Crot. *in conſil.1. n.12. & 14. & ſeq.* nihilominus hæc opinio eſt vera ſine contradictione, quando adſunt alia verba prægnantia, Veronen. *cau.190.* incipit, *Tu habes*, Iaſ. *in dicta l. ſi cum emptore num.11.* Rip. *in l.1. in princ. n.13. ff. ad Trebell.* in hoc caſu conſtituuntur 13. viri, veri actores, exactores, & receptores, ideſt, liberi actores, exactores, & receptores, *l. verò procuratori*, *ff. de ſolut.* ergo eo pacto, vt nullo modo poſſint impediri.

Vlteriùs adſunt verba transferentia omnimodo iura, & actiones ſui ipſius; ergo omnem ſpeciem actionis, gloſſ. *in Clem. verbis, in verſ. omnimodam, de foro comp.* Quia verbum *omnimodo*, comprehendit omnem caſum, gloſſ. *in l. cum exceptione, §. quatenus, in verſ. omnimodo*, & ibi Bart. *ff. quod met. cau.* & interpretatur, ideſt, ſine diſtinctione, *dicto §. ſi quatenus*, Ruin. *conſ.147. n.12. in 2.* & habet hoc verbum latiſſimum ſignificatum, Roland. *conſ.75. n.13. lib.3.* Igitur omnis actio tam directa, quàm vtilis, eſt translata, præſertim ſtantibus verbis, ſui ipſius, cùm propriè Zametti eſſent directæ actiones.

Vnde non obſtat, quòd non adſint illa eadem verba, de quibus loquuntur allegati Doctor. videlicet quòd cedens transferat omnem ſpem, & exercitium actionum, quia iſta verba æquiualent, & præualent, & non eſt poſita formula in verbis, ſed in intentione cedentis, quæ colligitur ex verbis, & hæc videtur eſſe mens *deciſ. Pedem.44. num.7.* ibi illa verba, *Ponendo in locum ſuum*, & ſimilia, & conſequenter non requiritur quòd aliqua interueniant, ex traditis *in l.3. Cod. de nouat.* vt tenent allegat. Doctor.

33 Prætereà ſumus in caſu, in quo ceſſio non eſt facta in commodum, & periculum cedentis, ſed ceſſionariorum, quod patet, quia Zamettus ſpecificè proteſtatur ſe nolle promittere aliquam ſecuritatem, ſiue pecuniarum reſtitutionem, niſi de facto proprio, & de iure ſit dictinctio, quod quando ceditur, omne ſimpliciter periculum ſpectat ad cedentem; quando verò nomen datur in ſolutum, vel venditur, periculum tranſit in recipientem, Imol. *in l. facta*, *§. ſi hæres col.2. ad Trebell.* & eam ſequitur Barb. Curt. ſen. Socc. Iaſ. & Dec. & alij, quos allegat Surd. *conſil.22. n.33. lib.1.* & tunc remanent inutiles actiones cedentis, quia non eſt iuſtum, quòd ſit in eius facultate priuare ceſſionarium iure ſuo, ad cuius commodum, & incommodum eſt facta ceſſio, argumento *l. ſi ſuperatus*, vbi Bart. *ff. de pignor.* & Surd. *dicto conſil.22. num.31.* qui in fine, hoc in caſu ſecundùm opinionem Doct. non loqui text. *in l.3. C. de nouat.*

34 Non obſtat, quòd ceſſionarij non fuerint præſentes, quia adeſt ſtipulatio Notarij, Bart. *in l. ſtipulatio ita*, *§. ſtipulationem num.3.* & ibi Alexand. *ff. de verb. oblig.* & idem Bart. *in l. neces*, *§. eorum*, *verſ. quæro numquid tabellio*, *ff. de adopt.* Dec. *conſ.407. num.14.* & in terminis ceſſionis factæ abſenti, ſtipulante Notario, Io. Andr. ad Spec. *in tit. de ceſſ. act. §.2. de form. inſtr. ſuper ceſſ. act. in 2. part.* ad d. Bald. *in leg. per diuerſas quæſt.14. num.18. C. mand.* Si igitur Rex liberatus fuit facto Zametti, non poteſt Zamettus aliquam actionem aduerſus eum, qui promiſit ſoluere debitum Regis, quia liberato principali, ampliùs non tenetur, qui debitum illius ſoluere promiſit, *l. & heredi*, *§. fin. cum l. ſeq.* & ibi Doct. *ff. de pact.*

35 Nec eſt dignum conſideratione, quòd Zamettus recuperauerit iura, & actiones per retroceſſionem 13. virorum, quia iſta retroceſſio non pertinet ad Magnam Duciſſam, contra quam vigore ceſſionis nullum fuerat ius quæſitum, nec actionem 13. virorum, quam poſſent retrocedere, pro quibus facit doctrinam Bart. *in leg. fin. in fin. ff. de pact.* Bald. *in l. fin. in fin. Cod. de donat. ante nupt.* quem ſequitur Iaſ. *in dicta leg. fin. num.2. ff. de pact.* an autem recuperauerit contra Regem, hodie non quæritur. Liberatio verò 13. virorum probatur, nam in contractu ita dicitur: *Queſto tranſporto fatto per mezo di ſimile ſomma di 72000. ſcudi, laqual per queſto detto Zametto confeſſa d'hauer riceauto da detti ſopra nominati, & ſe ne tien ſodisfatto, &c. oblizando in detti nomi, &c. promettendo, &c.* Si enim verè iſta ſumma ſoluta fuit per obligatos, tunc ſolutione eius quod debetur, omnis tollitur obligatio, *l. ſi Stichum, ff. de ſolut. leg. ſi pupillus, §. ſi additio in princ. ff. ad leg. falcid.* Goz. benè ad terminos noſtros *conſil.38. n.8.* eum ſimil.

36 Quòd autem confeſſio de recepto probet veram ſolutionem, eſt communis, & recepta Doct. concluſio, *l. pecunia*, vbi Bart. & cæteri, *C. de ſolut. l. inter cauſas*, *§. abeſſe*, vbi gloſſ. *in verb. ſoluitur, ff. mand.* Bart. *conſil.160.* incipit, *Titius promiſit lib.1.* Bald. *conſil.251.* incipit, *duo rei debendi*, *n.2. lib.3.* vbi ſubdit quòd poſt lapſum 30. dierum hæc opinio procedit de iure, & conſuetudine, Cum. *conſil.24. num.1.* quod fuit ſubſcriptum à Chriſtophoro de Caſtellione, & alijs antiquis Doct. Nec facit, quòd 13. viri non fuerint præſentes, quia præterquam quòd adeſt ſtipulatio Notarij, recepta eſt concluſio, quòd confeſſio de recepto probat liberationem, non obſtante abſentia, vt tradit Bald. *in l. generaliter num.34. 12. quæſt. C. de non num. pec.* vbi dicit quòd confeſſio tendens ad liberandum facta abſente parte, ſi non valet in vim pacti liberatorij, valet tamen in vim probationis ſolutionis debiti, quia iura multum fauent ſolutionibus, & obligatis, & de communi teſtatur etiam Alexand. *conſil.245. num.5. & 6. lib.6.* quia promptior eſt confeſſio ad liberandum, quàm ad obligandum, licèt de æquitate Canonica prodeſſet etiam ad obligandum, & Hipp. de Marſ. *in l. fin. num.16. C. de iuriſd. omn. iud.* & Guidop. *deciſ.176. num.1.* dicit confeſſionem de recepto ſemper valere, & operari ſuum effectum quoad probationem liberationis,

37 Et quamuis ſit difficultas, an confeſſio in inſtrumento ceſſionis probet numerationem, quando agitur de præiudicio tertij, tamen in præiudicium ipſius cedentis, ideſt, Zametti confeſſio probat, Bart. *in l. per diuerſas num.12. Cod. mand.* Gabr. *de act. concl.5. num.29.* Tiraquell. *de vtroque retr. §.1. gloſſ.18. num.76.* & in puncto Alexand. *conſ.36. num 1. & 2. lib.2.* vbi dicit quòd propterea cedens non poteſt dicere, nec annullare ſimulationem, Io. Bapt. de Graſſ. *in tract. de ceſſ. iuris & actionum, §.3. n.4. tom.3. part.2. tract. chart.73.* qui alios concordantes adducit.

38 Non obſtat quæ contra confeſſionem dicta ſunt ſuprà, quia non eſt verum in caſu noſtro, quòd confeſſio de recepto nihil ſit aliud quam pactum de non petendo, non aptum ad producendam liberationem, quia ex ſupradictis patet non eſſe in ſimili confeſſione, nec poteſt reduci ad ſimplex pactum de non petendo ſeparatum à quocumque alio pacto, & ſub nube tantum, quo caſu virtus eius ampliùs non extenderetur, niſi vt ampliùs non petatur ab illo, in cuius fauorem geſtum eſt, *l. ſi ex pluribus*, *in princ. ff. de ſolut. l. tale pactum*, *in princ. ff. de pact.* & ita dixit Bald. *d. conſ.251.* & eſt intentio aliorum; nos verò verſamur in caſu, in quo confeſſio non eſt ſeparata à ſolutione vera, vel imaginaria, ſed implicita, & annexa: vnde per annexitatem cauſæ debendi alteri per alterum acquiritur ſaltem exceptio doli, *l. non ſolum*, *§. ſi liberationis*, *ff. de liber. leg.* vbi gl. arg. *l. reſcriptum*, *§. fin. ff. de pact.* Et quòd non ſit ſeparata patet, quoniam viri obligati in inſtrumento dicuntur portitores dictæ ſummæ ſcut. 72000. & Zamettus tenet ſe ſatisfactum de dicta ſumma, & dixit mediante ſimili ſumma, quam propterea Zamettus confitetur ſe recepiſſe, vnde complicatio ſolutionis, & ſatisfactionis cum confeſſione eſt patens, in quo caſu veritas eſt de iure quòd confeſſio facta vni, alteri prodeſt, Bal. *in ſæpè allegato conſ.251. lib.3.* Cum. *dict. conſ.24.* ſubſcripto à Chriſtophoro de Caſtell. à Prodocimo de Comitibus, & ab Andrico Alano, & hanc opininnem ſequitur Roncheg. *in dict. leg. ex duobus*, *in fin. ff. de duobus reis*, & ibi declarat Bald. & Cum. quòd poſſet eſſe aliqua difficultas in liberatione perſonali, ſecus in reali, quia ceſſant regulæ allegatæ, *Res inter alios acta, &c.* & quòd abſenti non prodeſt confeſſio.

39 Si autem remaneret difficultas ſuper vera ſolutione, & probaretur non numero, nos habemus acceptilationem, vt *in leg.1. ff. de accept.* quia habemus in primis ſpecificam ſtipulationem Notarij, ibi, *il Tabellione ſottoſcritto ſtipulando, & accettando per eſſi.* Deinde habemus in ipſa confeſſione ſtipulationem importatam per verbum *promittens, &c. §. ſi ſcriptum*, *inſt. de inut. ſtipul.* Bart. *in leg. lecta*, *num.2. ff. ſi cert. pet.* & ibi Bald. Ang. & Salic. Alc. *in l.1. ante numerum 34. ff. de verb. obligat.* Alex. *in d.*

X 4 *l. de-*

Digitized by Google

l.lecta, & Iaſ.ibid. Alex.conſ.134.n.4.lib.1. cum alijs latè congeſtis per Surd. deciſ.115. Quod procedit etiam in contractu, Rom. in l.ſciendum n.4. & ibi Aretin. ff. de verb. oblig. Iaſ. in d.l.lecta, in prima limitatione, n.25. allegans Bart. in l.ex placito, C.de rerum permut. licèt ipſe incliner in aliam ſententiam, Cror. in d.l.ſciendum, num.5. quæ opinio fulcitur ex eo textu in §.ſi ſcriptum, inſtit.de inut.ſtipul. qui ſimpliciter loquitur, nec diſtinguit pactum nudum ab innominato contractu, & hanc opinionem veriſimilem dicit Placit. in rubr. ff. de verb. oblig. lib.1. tit. de prom. cap.7. num.11. cum ſeqq. Traditum eſt autem acceptilationem quatenus ſit ad effectum libertatis, habere vim ſolutionis, §.item per acceptilationem, inſt.quibus modis toll.oblig. Bart. in l.ſi marito, §.ſi pater, ff.ſol.matr. & in l.& per iuſiurandum, §.qui ita, in fine, ff.de accept. & not. in l.1. C.de reuoc.his quæ in fraud. cred. cum multis cumulatis per Roncheg. in l.2. num.98. verſ.ex quibus omnibus, ff.de duobus reis, omnium tollitur obligatio, vt ibi per eum, & eſt text. in l.ſi ex pluribus, ff.de accept. Alb. in l.neque n.1. C. de tranſ. Alex. in l.1. num.8. C.eod. & in l.petens, num.16. C.de pactis, & in d.l.ſi marito, §.pater, ff.ſol.matr. & hoc non, quia alteri obligatio acceptilatum ſit, ſed quoniam ſoluiſſe videtur is qui acceptilatione ſolutus eſt, d.l.ſi ex pluribus, cum alijs, & conſequenter non minus acceptilatione, quam vera ſatisfactione tollitur omnium obligatio, & dicemus inferiùs, & ibi apponitur acceptilatio, non requiritur alia probatio numerationis, cùm non poſſit vbi eſt acceptilatio, amplius opponi exceptio non numeratæ pecuniæ, vt eſt text. & ibi Bart. in l.ſi accepto fuerit, ff.de accept. cùm ſit inuenta ad ſolemnizandum, & validandum actum, vt declarat Aret. in §.1. n.7. inſt. mod.toll.oblig. vbi dicit, quòd quando procedit confeſſio de recepto, vtile eſt quod etiam apponatur acceptilatio, quia tunc nihil opponi poteſt, præſertim, vt in caſu noſtro, quando acceptilatio complectitur totum debitum, Fulg.conſ.134. num.2. verſ.reſpondendo, Roncheg. in d.l.2.n.106.110. & 111. ff.de duobus reis.

40 Non obſtant, quæ opponebantur ad eneruandum acceptilationem, quoniam ſumus in duobus reis debendi, quia ſunt in ſolidum, & principaliter obligati, l. eandem, in princ. ubi omnes, ff.de duob.reis, & quamuis non ſint omnes in ſolidum obligati reſpectu totius ſummæ, tamen vnuſquiſque reſpectu ſuæ ſummæ, & Magna Ducißa cum vnoquoque ſunt in ſolidum obligati, videatur Albet. latè in rubr.C.de duobus reis, Roncheg. in rubr.ff.eod. num.77. cum ſeqq. & d.l.eandem num.8. & ſeq. Benint.d.deciſ.81.n.7. Surd. deciſ.308.n.11. cum ſeqq.

Præterea fortan procederent, quæ opponuntur, quando acceptilatio eſt perſonalis, vel reſpicit partem debiti, non totum, integrum, & inſolidum, vt loquitur Ang. alleg. in contrarium, & ita intelligunt alij Doct. & declarat Iaſ. in d.l.2.§.ſi tamen hominem, in fin. ſuper gl. acceptilatum, ff. de acqu. poſſeſſ. In caſu noſtro acceptilatio eſt in rem, vt dicam infra, quia ſumma debita accepto fertur, & eſt in ſolidum, quia eſt de tota, & integra ſumma, ideò dixit ibi Galiag. num.11. loquens de debitore, & fideiuſſore, quòd vno liberato, alter eſt liberatus, & liberatio realis collata in perſona fideiuſſoris prodeſt principali, l.ſi quis reum, ff.de liber. leg. l.& heredi, in princ. §.fin. & l.ſeq. cum gl. ff. de pact. quam veriſſimam concluſionem dixit Roncheg. in d.l.2. num.111. ff.de duob. reis. Nec facit, quòd acceptilatio non tollat contractum iuriſgentium, & obligationem reinductam, vt in caſu noſtro, vbi originaria obligatio videtur conuentio reſtituendi pignora ex parte Zametti, & ex parte Magnæ Ducißæ obligatio releuans Zamettum propter reſtitutionem, vnde ſublato contractu ciuili per acceptilationem, videtur remanere naturalis, quandoquidem prior illa conuentio poterat eſſe contractus de per ſe, & poterat non eſſe ſecundùm intentionem partium: non autem erat aliquo pacto contractus certitudinarius; ideò contrahentes firmarunt inter ſe hanc intentionem, quòd ſolutio cenſetur facta breui manu, & fieret obligatio de ſoluendo ratione mutui; vnde prior ille contractus, qui conſiderari poterat inter Magnam Ducißam, & Zamettum per ſtipulationem antecedentem, vel ſubſequentem incontinenti interpoſitam, non eſt quidem nouatio, ſed idem contractus & factum præcedens, vel ſubſequens reſtitutionis pignorum, vnde oriebatur obligatio Magnæ Ducißæ, præſumitur factum in executionem præcedentis conuentionis, vt benè declarat Bart. in d.l.ſingularia num.10. ff.ſi cert. pet. vbi ponit exemplum, quòd ſi deponerem apud te rem, vel eam tibi commodarem, & ſtatim per ſtipulationem promitteres eam reddere ex cauſa depoſiti, vel commodati, tunc oritur actio ex ſtipulatione, & præcedens traditio cenſetur facta cauſa implendæ ſtipulationis, & ibi add. ad Bart. latiùs declarant, & cum Bart. tranſeunt communiter Doct. vt ibi atteſtatur Curt. iun. num.11. maximè quia contractus mutui fuit in continenti ſtipulatus, quod dicitur antequam partes habeant actum pro perfecto, & abſoluto, Caſtr. in l.ſi ita fuero, §.cum pecuniam, ff. de nouat. qui text. cum leg. ſeq. benè facit in propoſito noſtro, & ita fuit ſtipulatio mutui in executionem prioris conuentionis non nouatæ, ſed quæ eſt vnus & idem contractus, & nouatio præſupponit contractum, qui poſſit nouari, Caſtr. in d. §.cùm pecuniam, vnde non habemus niſi contractum ciuilem, de quo tractatur. Vlteriùs hanc oppoſitionem remouet text. in l.ſi acceptilatum, ff. de accept. vbi dicitur ſi acceptilatum fuerit ei qui non verbis, ſed re obligatus eſt, non liberabitur quidem, ſed exceptione doli mali, vel pacti conuenti ſe tueri poteſt; & ratio eſt, quia quando acceptilatio peccat in materia, quæ eſt facta ratione rei debitæ, vel ex contractu iuris gentium, vel alio modo quàm ex ſtipulatione, tunc ſi non intrat liberatio, ipſo iure agens remouetur doli mali exceptione, d. l. ſi acceptilatum, Bart. in l.an inutilis, in princ ff.eod. & alij in l.vbi pactum, & ibi Iaſ.n.6. C.de tranſ.

Nec miraculum eſt affirmare in hoc caſu, quòd adſit nouatio, diſtinguendo quòd tres ſunt ſpecies nouationis ſumptæ in genere. Prima eſt, quando per ſecundum contractum tollitur primus per modum veræ extinctionis, & fit alius contractus, §.præterea, inſt. quib. mod. toll. obligat. Altera, quando fit per delegationem, l. delegare, ff. de nou. cum ſimil. Tertia eſt, quando fit conuerſio de vno contractu in alium, ex ficta ſolutione, vel ficto adimplemento, tunc enim finitur primus contractus, & datur initium ſecundo, vt diximus ſuprà, & declarat Bologn. in d. l.ſingularia, n.20. 41

Ergo videamus quid actum ſit in hoc caſu, & patet, quòd eſt mutata forma contractus, debebant enim Zametto ſoluere 13. viti ſummam promiſſam, vel debitam ex mutuo infra 13. menſes, quod erat ſoluere debitum Regis Zametto in compenſationem pignorum reſtitutorum, quod mutuum erat imaginarium, quia nec Zamettus, nec mercatores Lugdunen. quicquam mutuauerant, quod quia facillimè probari poterat, placuit Zametto habere firmiorem cautelam, & ideò ceſſit mandamenta 13. vitis, & vel recepit pretium, vel circumſcripta pro nunc acceptatione remanſit creditor pretij, vt ſibi ſolueretur, cùm primùm ceſſionarij exegiſſent, & ſic virtualiter quod debebatur propter reſtitutionem pignorum, vel ex mutuo, cœptum eſt deberi ex contractu conditionis mandamentorum, quia vtrumque non poterat eſſe debitum, nec exigi à Zametto, vt diximus, & ideò eſt nouatio, quæ eſt de vna obligatione in aliam transfuſio, & mutata forma contractus ceſſat prior obligatio, Bald. in d.l.tam mandatori, num.9. C.de non num. pec. & in l. nouatione, C. de fideiuſſ. quem ſequitur Socc.conſ.62. num.23. lib.4. Aret. conſ.57. col.2. Natt.conſ.202. num.1. quia quòd nouatio non præſumatur, eſt verum, remanente eadem forma obligandi, l.cùm plures, ff.loc. leg. Valerianus, vbi Doct. ff de præt. ſtipulat. Dec. conſ.464. num.4. & 5. Imò ex præſumptionibus, & coniecturis probatur nouatio, Alex. conſ.13. num.8. lib.2. Curt. ſen. conſ.6. Aym. conſ.167. num.11. & 12. cum multis, & quidem ſtante ſpecifica mutatione formæ contractus impoſſibile videtur non eſſe inductam hanc transfuſionem, & vt dicit Bald. conſ.128. col.2. num.2. lib.2. dicitur facta nouatio, ſi illud quod debetur ex cauſa mutui, transferatur in cauſam depoſiti. 42

Et ſi diceretur quòd vtrumque eſt in obligatione, ſcilicet, vt mutuò ſatisfiat iuxta primam obligationem, & vt ſolutum pretium, iuxta inſtrumentum ceſſionis mandamentorum, & ita non eſt inducta nouatio, l. ſi fundum, ff. de donat. Reſpondetur, quòd in d. l. ſi fundum, non eſt mutatus contractus, & cauſa debendi, ſed tollit dubium, quia ſi non ipſo iure eſt inducta iſta conuerſio, & nouatio, tamen ope exceptionis dicitur inducta, vt in ea l.ſi fundum, ibi, ſecunda vero ſtipulatio tenet, ex qua non fundus, ſed pecunia debetur; ita in hoc caſu ex ſecunda ſtipulatione debetur pretium, & non ſolùm mutata eſt cauſa obli- 43

Digitized by Google

obligatoria, & contractus, quo non mutato procedunt dicta per Doctor. *in l. quibus idem ff. de verb. oblig.* ſed eſt mutatum tempus ſolutionis, quia in obligatione mutui ſolutio erat facienda infra 13. menſes, in obligatione pretij non adeſt præfixio termini, quo caſu dicitur inducta nouatio, vt tenent communiter omnes Doct. indifferenter, vt dicit Iaſ. *in d. l. quibus idem ff. de verb. oblig.* nec eſt difficultas quòd idem debitum eſt in mutuo, & in pretio, vt ſupra declarauimus.

44 Et vlterius ad tradita per Doctor. *in l. qui vſumfructum ff. de verb. oblig.* reſpondet Aret. *in l. ex duobus la 2. ſub num. 12. ff. de duob. reis*, videlicet, quòd procedunt regulariter, non autem vbi ex natura actus inducitur liberatio, vt eſt in duobus reis, in quibus ſi creditor non expreſſit animum ſuum nouandi, debet ſibi imputare, *l. veteribus cum materia ff. de pact.* ſi ſequitur liberatio, ergo eſt nouatio, cùm eadem ſit determinatio acceptilationis, ſolutionis, contractionis, & nouationis, *l. ſi rem §. ſi duo ff. de nouat.*

45 Nec dicatur idem eſſe Zametto quod ſoluatur mutuũ, vel quòd ſoluatur pretium, quoniam hoc poteſt eſſe verum quoad 13. obligatos, non autem quoad Magnam Duciſſam: ſi enim voluerunt Zamettus, & 13. viri conuertere obligationem mutui in obligatione ſoluendi pretium mandamentorum, vt ipſi cõfeſſi ſunt in inſtrumento retroceſſionis, ibi, *non diedero altra coſa per il prezzo, & valuta di detti mãdamenti, ſe non le dette obligationi, lequali erano ſtate da loro apertamẽte paſſate all' vtilità di detti Banchieri di Lione*, nihil hoc pertinet ad Magnam Duciſſam abſentẽ, ſed eſt noua cauſę obligationis ratione pretij, & ideò nouę cauſę eſt aſcribenda obligatio, *iux. l. Imperatores §. fin. ff. de tranſ.* Curt. iun. *conſ. 105. in fin.* nec poſſunt iſti noui contractus afferre Magnæ Duciſſæ aliquod præiudicium, *l. ſi partem §. 1. ff. quemadmodum ſeru. amitt. incert. auctor in tract. de ceſſ. n. 5. & 13.* Nec poſſunt in Magnam Duciſſam ſuſcitari obligationes extinctæ ſine facto argumento, *l. cum ex cauſa in fin. C. de remiſſ. pign.*

46 Nec dicatur ex ſola conuentione, & nudo conſenſu non fieri iſtas conuerſiones, quam quæſtionem excitant Doct. *in d. l. ſingularia*, vbi Bart. *num. 19. & 20.* Caſtr. *num. 23.* Ang. *num. 9.* Alex. *num. 31.* Curt. iun. *num. 37.* Cagn. *n. 214.* Bologn. *ante num. 98. cum ſeqq.* & alij Doct. & nos tetigimus ſupra. Namque concluſio eſt approbata, quòd ex nudo conſenſu, & ſola conuentione fiat conuerſio, quando in ſecundo contractu tollitur primus, quia prima cauſa cedit in cauſam ſecundi contractus, Cagn. *ibidem*, poſt alios, *num. 216.* vt expreſsè habetur in ſupradicta partium conuentione, vbi cauſa mutui expreſsè translata fuit, & data in cauſam pretij.

47 Præterea tollit dubium ſtipulatio Notarij, quo caſu ſtatim dicitur facta transfuſio, Ang. *ibi num. 9.* & omnes alij, & conſequenter hic per ſtipulationem obligatio virorum in mutuo transfuſa eſt ad obligationem pretij, & ſi obligati non ſoluerunt verè, vel imaginariè, ipſi debent exigere mandamenta, & ſoluere pretium Zametto, qui accepto tulit omnem aliam obligationem per ſtipulationem, & reale pactum de non petendo, & confeſſionem de recepto, & nihilominus Magna Duciſſa parata eſt 13. viros obligatos omninò releuare indemnes, ſi quid paſſi ſunt, vel pati poſſunt in futurum ex eorum obligationibus, & attendere cautelas honeſtas, non captioſas, iuxta text. *in l. in fundo ff. de rei vend.* Caſtr. *in l. ſi per errorem ff. de iur. omn. iud.*

48 Non obſtat, quod opponebatur de intentione partium, quia eſt verum quòd intentio agentium attenditur, & regulariter actus agentium non operatur vltra eorum intentionem: ſed non dubitamus, quod plerumque attenditur, & etiam id quod agitur, tacita obligatio naſcatur, iuxta text. *in l. ſi is, qui in fin. ff. comm.* quem ad propoſitum adducit gloſſ. *in l. non omnis, in verſ. agitur ff. ſi cert. pet.* & quod non eſt de prima intentione, ſatis eſt, quòd ſit de ſecundaria, Bald. *in l. ſi abſentis n. 6. C. ſi cert. pet.* Quapropter licet primitiua intentio fuerit aliud agere in alienatione mandamentorum, ſatis eſt adeſſe voluntatem, vt ſatisfieret Zametto de ſuo credito, ex qua ſatisfactione procedit ſecundaria intentio liberandi à prima obligatione, ex ſupradictis.

49 Et quia Inſtrumenta præſumuntur facta à partibus, & contrahentibus ſecundùm naturam contractus celebrari, & diſpoſitionem legis in materia loquentis, videantur allegati per Menoch. *de præſ. lib. 3. præſ. 38. n. 1. cum ſeq.* quia ſi partes aliud intellexiſſent, vtique expreſſiſſent.

Nec verum eſſe poteſt, quòd contractus alienationis mandamentorum dici poſſit ſimulatus, namque eſt illa ceſſio emptio quædam, & venditio, vt tradit Bart. *in d. l. per diuerſas num. 7. C. mand. l. cum is*, vbi Bart. & Caſtr. *ff. de fideiuſſ.* Natt. *conſ. 398. num. 20.* quæ quidem habuit ſuum effectum, & virtute ipſius aliqua mandamenta fuerunt exacta, & Zametto fuit neceſſaria retrotraditio, vt iura ceſſa recuperaret, & coniecturæ omnes, quæ conſiderari poſſunt, concludunt non numeratam pecuniam, ſed non ideò ſequitur quòd contractus ſit ſimulatus, imò ſunt ſatis diuerſi termini, nam exceptio non numeratæ pecuniæ opponi poteſt, Bald. *in d. l. pecuniæ num. 3. C. de ſolut. & in d. conſ. 251.* cum alijs ſupra alleg. vel ſaltem ante lapſum biennij, *l. in contractib. C. de non num. pec.* exceptio autem ſimulationis eſt perpetua, vt in titulo *C. plus valere quod agitur*, & hoc modo arguit, & concludit Vitalis *in tract. de clauſulis, titulo de ſimulatione num. 8. tom. 18. tractatuum char. 416.* & dicti Bald. *in l. ſi ſub ſpecie num. 3. C. de poſtul.* quòd exceptio non numeratæ pecuniæ non eſt exceptio ſimulationis, quia inter partes verè contrahitur non numerata pecunia, licet efficacia non adſit illi contractui, niſi poſt biennium, & Odofr. *in d. l. ſi ſub ſpecie*, dixit quòd exceptio non numeratæ pecuniæ eſt quaſi exceptio ſimulationis, imò in caſu noſtro nulla adeſt ſimulatio, quæ tunc eſſe dicitur, quando nullius cauſæ prætextu eſſentialiter, ſed figur. licet contractus celebratur, ſed quando prætextu alicuius cauſæ celebratur, & ille eſſe ex voluntate partium, ſic ſe habent, quòd vna æquipollet alteri, hic non eſt ſimulatio, *l. ex pretio C. ſi cert. pet.* Bald. *in d. l. ſi ſub ſpecie*. Vnde in hoc caſu ceſſat omnis ſimulatio.

50 Nec verum eſt, quòd cautelæ fuerint appoſitæ ad cautionem 13. obligatorum, ne viderentur bis obligari, & bis moleſtari poſſent vigore primi, & ſecundi contractus, non autem vt non remanerent obligati virtute primi, nam vt diximus, ſublata obligatione pretij virtute inſtrumenti ceſſionis, & clauſularum appoſitarum, nulla remanet obligatio primi inſtrumenti mutui, ſed ſatisfacta, & caſſa, ne bis idem ſoluatur, & conſequenter ſtare non poteſt, quòd extinguatur obligatio ſoluendi pretium emptionis, & remaneat contractus obligationis mutui, quia cenſetur facta ex cauſa originaria, & obligationem antiquam tollit, ex Alc. Dec. & Benint. ſupra allegatis.

51 Nunc oſtendimus venire in conſequentiam liberationem Magnæ Duciſſæ, ſiquidem confeſſio facta vni, alteri prodeſt, Bald. egregiè *conſ. 251. incipit, duo rei debendi lib. 3.* Cum. *conſ. 24.* ab alijs ſubſcripto, & propter connexitatem cauſæ quæritur ius abſenti, & competit exceptio doli, Caſtr. *conſ. 64. lib. 1. vbi num. 1. verſ. ſecunda ratio*, confirmat idem, quòd confeſſio de recepto non dicitur ficta, & imaginaria ſolutio, ſed probatio veræ ſolutionis, & ſic valet in vim probationis ad pariendam liberationem, Bald. *in l. generaliter q. 12. n. 34. C. de non num. pec.* Alexand. *conſ. 90. n. 43. & 44. lib. 3.*

52 Vnde verum eſt in iure, quòd ſolutio tutoris vnius omnes liberat, quia eſt vnum dubium, *l. qui negotiationem §. ex duobus ff. de adm. tut.* & probatur *in l. Modeſtinus ff. de ſolut.* quia tutores ſunt quaſi plures rei probandi, *l. ſi pupillus ff. de adm. tut.* Bart. *in l. eandem in princ. in 6. queſt. ff. de duobus reis*, maximè quia habemus clauſulam *renuncians, &c.* vbi renunciatur exceptioni non numeratæ pecuniæ, & vlterius lapſi ſunt 30. dies, & iſte non contractus mutui, *l. in contractibus §. 1. C. de non num. pec. gloſ. in l. ſi ex cautione eod. tit.* & in terminis Bald. *d. conſ. 251.* Cum. *d. conſ. 24. n. 2.* latè Roncheg. *in l. ex duobus n. 73. vſque in finem, ff. de duobus reis.*

53 Quoad acceptilationem ſupra probatum eſt, quòd tollitur omnium obligatio, ſed vltra alios allegatos videatur in terminis Benint. *deciſ. 81.* & Surd. *deciſ. 308.* & inferius oſtendimus fieri non potuiſſe proteſtatione, vel pacto, quòd Magna Duciſſa non remaneret liberata, vnde per acceptilationem ſublata eſt obligatio Magnæ Duciſſæ, præſertim quia acceptilatio in hoc caſu totum debitum cum omnibus quantitatibus debiti complectitur, ſecundum diſtinctionem Fulgoſ. *conſ. 134. ſub num. 2. verſ. Reſpondendo ſciendum eſt*, & latè Roncheg. *in d. l. 2. num. 110. ff. de duobus reis*, & ita viſum eſt creditori accepto ferenti, *gloſ. in l. ſi fundum, §. Titio fundum ff. de leg. 1.* cum alijs adductis per Roncheg. *d. l. 2. n. 98. & ante*. Et vltimo loco quoad nouationem videtur non poſſe dubitari, quòd nouatio facta cum vno ex reis debendis alium liberet, *l. ſi pro vno*, vbi

gloſſ.

gloſſ. Odofr. Aret. & alij *ff. ad ſen. conſil. Vell.* Benint. *dicta deciſ.* 81. *n.* 21.

54 Nec obſtat quod non ſit inducta nouatio cum Magna Duciſſa, cum qua nihil actum eſt poſt obligationem ſoluendi mercatoribus Lugdunenſibus, quia nihilominus dicitur etiam nouatum cum Magna Duciſſa, exemplo ſolutionis, vel acceptilationis, vt dicendum ſit nouationem factam de toto debito omnes liberare protinus, quia æquiparatur ſolutioni, & acceptilationi, *d. l. ſi rem §. duo*, Bart. *in l. ex duobus q.* 7. *num.* 29. & ibi Aret. *num.* 12. *verſ. circa ſeptimam quæſtionem.*

55 Quæ tamen ſcrupulo procedunt in hoc caſu, vbi facto obligatorum Magna Duciſſa in neceſſariam conſequentiam ab obligatione liberatur, quamuis ipſi obligati noluiſſent illam liberare, & non ſolum quoad Zamettum creditorem, ſed quoad ipſos coobligatos; & ratio eſt, quia in ipſa liberatione non fecerunt ſibi prouideri per ceſſionem creditoris, quod probatur ſimili eius qui ſoluit totam pecuniam, ex trad. *in l. Modeſtinus ff. de ſolut. & in l. Papinianus ff. mand.* & ita docet diſtinguendo Roncheg. *in l.* 3. *num.* 34. *ff. de duobus reis*, vbi ſubdit *num.* 35. quod ſi is qui nouare vult, vt cæteris non proſit nouatio, debet ſibi conſulere per ceſſionem actionum faciendam à creditore nouante aduerſus alios, quæ eatenus fieri poteſt rectè, quatenus is qui ſoluiſſet, & ſentiſſet grauamen ex cauſa ipſius nouationis, quia tunc videtur ſoluiſſe pro debito alterius, & redemiſſe ius contra verum debitorem, quod grauamen nullum reperitur in hoc caſu, imò in retroceſſione ſunt iterum debitores, & obligati a Zametto verè liberati, vt dicam inferius, & doctrina Bart. *in auth. hoc ita num.* 53. *Cod. de duob. reis*, vbi videatur dubium, an vtrique proſit liberatio, non procedit reſpectu creditoris, qui eſt Zamettus, ſed reſpectu correorum, quibus poſſunt remanere iura contra obligatos, iuxta terminos *d. l. Modeſtinus, & d. l. Papinianus*, de quo dicemus iterum infrà. Quòd ſi liberatio Magnæ Duciſſæ ex hoc non eſſet inducta ipſo iure, tamen eſſet ſublata actio ope exceptionis doli mali, vt dicit gloſſ. *in d. l. Papinianus*, quem extollit Bald. *in l.* 1. *num.* 4. *C. de*

56 *act. & oblig.* Nec dicatur, quòd Magna Duciſſa tenetur ſaltem vigore obligationis factæ, de liberando obligatos, & de conſeruando illos indemnes, quia iſtud eſt vigore prioris obligationis nouatæ, non nouantis, ex qua tenetur Magna Duciſſa ſi obligati ſenſerunt damnum, quòd ſi voluerunt in ſe aſſumere onus exigendi mandamenta, & ſoluendi Zametro, Magna Duciſſa non tenetur, quia pro mandamentis nihil promiſit, nec fecit bona mandamenta, Bald. *in l.* 1. *C. de conuen. fiſc. debit. lib.* 10. cum allegatis per Marſ. *in rubr. ff. de fideiuſſ. n.* 23. & tamen tua Celſitudo Sereniſſima parata eſt reficere omne damnum obligatorum, poſtquam paſſi fuerint, & prius non tenetur, Alex. *conſ.* 199. *n.* 3. *lib.* 7. *gl. in l. fin. C. de magiſt. conu.* & in his terminis Benint. *d. deciſ.* 81. *n.* 12.

57 Non obſtat primum fundamentum Zanetti, quia non applicatur, & procederet ſi non oſtenderetur ſatisfactio, quæ tollit omnem obligationem, *l. ſolutionis verbo, ff. de verb. ſign.*

58 Nec obſtat, quòd omnes clauſulæ, & cautelæ appoſitæ ſint ad validitatem contractus ceſſionis mandamentorum, quia admittitur, ſed ex validitate huius contractus reſultat extinctio prioris obligationis, ipſo iure, vel ope exceptionis, vt per Dec. *in l.* 1. *num.* 5. *C. de tranſ.* Benint. *deciſ.* 81. cum alijs ſupra allegatis.

59 Non obſtat ſecundum, quia dicimus, quòd vel Zamettus conſecutus fuit pretium mandamentorum irreuocabiliter, & hoc ſufficit, vt ſequatur ratio *l. reſcriptum in fin.* & ibi Bart. *de diſtr. pign.* in qua re attendendum eſt, quòd mandamenta fuerunt tradita emptoribus, & nemo euicit, vel euincere potuit, nec poteſt aduerſus ea cedi aliqua actio, Bart. *in l. creditor n* 2. *ff. eod.*

60 Nec eſt dubitandum, ceſſione mandamentorum cum traditione, plenam facultatem, & omne dominium tranſlatum eſſe in ceſſionarios, & emptores, *l. qui à creditore C. de diſtr. pign. l. qui prædium*, & ibi Bald. *C. eod. Inſt. quibus mod. alien. lic. vel non §.* 1. & ibi Aret. *in fin.* vel nondum conſecutus fuit, & veriſſimum eſt in iure, quòd dum conſequi poteſt, interim nihil à debitore peti poteſt, vt eſt tex. *in dicta l. reſcriptum §. fin. ff. de diſtr. pign.* & faciunt ſuperius dicta. Si enim Zamettus voluit habere fidem de pretio mandamentorum, & potuit, *l. eleganter §. ſi vendiderit*, & ibi not. Bart. *ff. de pign. act.* & idem Bart. *in l. creditori ff. de oper. nou. nunc.* quod communiter tenetur Neguſ. *de pign. in* 1. *memb.* 6. *part. num.* 37. *in princ.* hanc viam ſequatur, & exigat.

Quòd ſi verè liberauit 13. viros, etiam à pretio, ſibi imputet, & ſequatur fidem illorum, vel etiam Regis, & Coronæ, quæ eſt ſoluendo, non inferat moleſtias, & damnum Magnæ Duciſſæ, quæ facto ipſius Zametti eſt deſtituta omni ope, & actione, vt dicemus infra.

Non obſtat tertium argumentum, quia non habet firmitatem, licet videatur habere aliquam apparentiam; nam regula firmatur etiam contrario modo, ſcilicet, quòd qui habet duo remedia, electo vno, ab alio receſſiſſe videtur, *l. poſt diem, cum l. antecedenti in fin. ff. de lege comm.* quod procedit etiam non ſecuta ſatisfactione viæ electæ, vt per gloſ. *in d. l. poſt diem, & in l. Æmilius ff. de min.* & ſequuntur communiter Doctor. ibi, vt per Aret. *conſ.* 149. *n.* 12. & Salic. referendo dicta Cyn. & Dyn. *in l. commiſſoria C. de pact. inter empt. & vend.* vbi expreſsè probat, & oſtendit, quòd electa vna via, præcluſa eſt via variandi; cum igitur in hoc caſu Zamettus elegerit viam ſibi ſatisfaciendi, ex mandamentis Regijs, quæ etiam apparenter habuit effectum, alia via eſt ſibi præcluſa, quia, vt ſæpè diximus, duo ſoluere poterant, ſed ab ambobus non eſt exigendum. 61

Contraria procedunt in pluribus remedijs iudicialibus, & in vna obligatione, ad quam ea remedia iudicialia diriguntur, ex quibus vno remedio electo, non ſolùm non tollitur aliquo pacto obligatio debitoris, ſed maximè augetur petendo creditum coram iudice, vno, vel altero remedio, donec ſibi ſatisfaciat, Iaſ. *in l.* 1. *n.* 3. *C. de iud.* In caſu noſtro duæ aderant obligationes, quæ vna ſatisfactione tollebantur. Vnde vna electa a creditore, etiam altera extinguitur in totum, *Inſt. quib. mod. toll. oblig. in princ.*

Et in effectu in hac regula habendo veritatem, & æquitatem ante oculos, concludendum eſt per electionem vnius remedij, ſeu per vnius actus geſtionem non eſſe alteri renunciatum, *l. ſi iure ff. de leg.* 3. *l. nihil §. ſi cum filius ff. de inoff. teſtam.* cum allegatis per Socin. iun. *conſ.* 84. *num.* 33. *lib.* 2. & hæc eſt regula, quæ probatur in contrarijs allegatis.

Verùm limitatur duobus modis, quibus deciditur caſus noſter. Primò in eo, qui vnum elegit, & ex eo effectum habuit, tunc enim omnes concordant alteri eſſe renunciatum, *l. de lege ff. de lege comm.* Soc. iun. *d. conſ.* 84. *n.* 34. *lib.* 2. Secundò quando non habuit effectum, ſed habere poteſt, ſed qui elegit, pœnitentia ductus, vellet redire ad aliud remedium, tunc vna via electa, alteri eſt renunciatum, cùm electa via ſit paritura effectum deſignatum, & ita intelligitur *l. poſt legem, ff. de lege comm.* cum alijs alleg. pro hac parte, vt per Socin. *dicto conſ.* 84. *num.* 35. 62

In caſu noſtro via electa habuit ſuum effectum, quia 13. viri habuerunt mandamenta vigore ceſſionis, & Zamettus habuit pretium verè, vel ſaltem inducta eſt liberatio, vt latè diximus ſuprà, & hoc pacto intrat prima limitatio, quæ ſi non ſatisfaceret, nimis ſcrupuloſæ conſcientiæ, non eſt dubium, quòd via electa potuit, & poteſt habere ſuum effectum, quia mandamenta poſſunt à Rege & Corona exigi, ſiue à 13. viris, ſiue ab ipſo Zametto, & maximè quia, vt bis iam diximus, Parlamentum recognouit debitum Regis pro debito Coronæ, & non ſolùm recognouit, ſed aſſeritur dediſſe iterum alias aſſignationes, quas veriſimile eſt habuiſſe ſuum effectum. Quòd ſi Zamettus ſibi ipſi præſtitit maximum impedimentum, quia liberauit ſemel, & iterùm 13. viros, ſibi imputet, & non Magnæ Duciſſæ, *regula, damnum in* 6. & ex his cognoſcitur quanta æquitas ſit ex parte Magnæ Duciſſæ, benè ponderando circumſtantias facti, & quanta iniuſtitia oriatur ex iſta affectata pœnitentia Zametti. 63

Non obſtat quartum de reuiuiſcentia obligationis, in quantum erat extincta, pro qua materia explananda dicimus, quòd ſicut ſolutione eius quod debetur, omnis tollitur obligatio, *l. nulla, l. obligatione C. de ſol.* & diximus ſupra; ita hoc operatur ficta, & imaginaria ſolutio, vt iam diximus ergo eſt extincta omnis actio omninò, & Zamettus ita voluit, *l. item liberatur §. qui paratus ff. quib. mod. pign. vel hyp. ſolu.* facit text. *in l. inter cauſas ff. mand.* & maximè quia Zamettus in ceſſione mandamentorum nihil quoad priſtinam obligationem mutui ſibi reſeruauit, iuxta cautelam Veroneo. 123. & conſequenter ſumus in puris ter- 64

Digitized by Google

terminis regulæ, quòd obligatio extincta non poſſit reuiuiſcere, quia omnia quæ in contrarium adducuntur, procedunt in obligatione, quæ ceſſat, non quæ eſt extincta, *§. aream*, & Bart. *in dicta l. Manius §. duorum*, cum alijs.

65 Specialius verò dicimus quòd aut volumus reſuſcitare obligationem illam primæuam orientem ab actu reſtitutionis pignorum, pro quo Magna Duciſſa videretur obligata Zamettum liberare, & hoc eſt abſurdum, quia alius contractus mutui fuit perfectus, & validus; quando autem noua obligatio eſt perfecta, in quam eſt transfuſa prior obligatio, non remanet prior, vel ceſſat, ſed omninò extinguitur, & non reuiuiſcit, habet enim creditor remedium, & actionem ex poſteriori contractu, Bald. *in l. liberan. C. de ſent.* & ideò non remanet in aliquo damno, quinimò in lucro, quia in obligatione mutui acceſſit obligatio 13. virorum, & tamen eſt verum quòd ad ea quæ ſe habent ad lucrum, & damnum, non datur reſtitutio, *l. de fideicommiſſo C. de tranſ. l. ſi pater C. de inoff. teſt.* & ibi notat Iaſ. Boer. *deciſ.* 147. *num.* 7. Tiraquel. *in l. ſi vnquam in verſ. donatione num.* 131. *C. de reuoc. don.* ceſſat namque læſio in caſu qui euenit ſorte, & ſic ſetendus eſt, ad not. *in l. fin. C. comm. de leg. in l. executione §. pro parte ff. de verb. oblig.* Iaſ. *in l. 2. §. ex his ff. eod.* Dec. *in c. licet cauſam num.* 15. *de prob.* Caldas *in l. ſi curatorem, in verſ. vel aduerſarij dolo n.* 12. *&* 13.

66 Aut volumus, quòd reſuſcitetur obligatio mutui ſublata per acceptilationem, confeſſionem, pactum reale de non petendo, & nouationem, vt ſupra, & certè hoc eſt magis abſurdum, quia deficit omnis materia præexiſtens, Iaſ. *in §. rurſus n. 79. Inſtit. de act.* & deficit omnis æquitas, quod vtrumque probatur, quoniam ex præmiſſis conſtat obligationem ſi eſt extincta, fuiſſe omninò extinctam. Ceſſat autem omnis æquitas tum quia Zamettus non eſt in damno, vt diximus, quia habet ſuam actionem ad exigendum debitum à Rege, cuius, & eius Coronæ declarauit eſſe debitum Parlamentum Pariſienſe, vt iam diximus, tum quia nulla æquitas ſuadet, vt vltima pacta non derogent prioris, imò regula eſt in contrarium, *l. pacta nouiſſima C. de pact.* & eſſent ridicula remedia iuris ciuilis inducta, vt poſſint commercia hominum viuorum, ſi cum ſecundo contractu remaneret primus. Et ideò non ſuccurritur maiori, quia allegat læſionem in actu liberatorio, mediante confeſſione, quæ licet erronea non teneat, *l. cum teſtamentum C. de iur. & fact. ignor.* & ita parcitur errori, ſicut ætati, *l. 2. ff. de reſt. in integr.* Tamen hoc pacto valet ſiue prudenter, ſiue imprudenter emanauerit, *l. non enim ff. ex quib. cauſ. maior.* Et nulla cauſa poteſt annullari, quia non credimus Zamettum, virum induſtrium, & ſagacem, gaudere priuilegio minoris ætatis, cui minori ætati ſuccurritur aduerſus acceptilationem, nouationem, vel delegationem, per reſtitutionem in integrum, *l. patri §. prædium ff. de min. gloſ. magna in princ.* & Doct. *in l. qui proprio §. Item quæritur ff. de procur.* non autem datur maioribus, vt benè declarat Bald. *in repet. l. 2. num. 12. C. de reſcind. vend.* & ibi Pantal. de Crema *num.* 132. At doctrina Specul. intraret, ſi Rex originarius debitor non eſſet ſoluendo, & ita loquitur, tunc enim adeſſet quædam æquitas, ſi Zamettus non eſſet ſatisfactus, & deſtitueretur omni remedio, & actione. Præterea in caſu Spec. data eſt in ſolutum res pro pecunia, vnde à primo contractu non eſt receſſum, niſi res data in ſolutum facta ſit accipientis, *l. 1. ff. de rer. perm.* & aliàs tradens non liberatur à primæua obligatione, Bart. *in l. ſi quis aliam num. 1. ff. de ſolut.* Vnde non mirum ſi agitur primæua actione, quia ceſſauit, non autem fuit extincta, ſecundùm text. *in dicto §. aream*, & pro his videatur Surd. *conſ.* 145. *lib.* 1.

67 Nec facit exceptio reſtitutionis in integrum, quia lapſus eſt terminus habendi reſtitutionem per plura quadriennia, quo caſu non proponitur per viam exceptionis, ſecundùm comm. doctr. omnium Doct. de qua atteſtatur Curt. *in l. nam & poſtea §. ſi minor n. 4. ff. de iureiur.* Gomeſ. *in tract. var. reſol. tom. 2. cap.* 13. *num.* 8. eliditur namque iſta exceptio, & remanet ſine aliquo effectu replicatione præſumptionis, nec principaliter petita reſtitutio concederetur, ex præmiſſis.

68 Non obſtat quintum de ceſſione iurium, quia benè facit contra Zamettum, conſiderando in primis, quòd poſtquam Zamettus cum vno ex obligatis egerat in iudicio, & ſuccubuerat, quia obligati habuerunt liberationem, obtinuit fieri iſta vltra inſtrumenta, vt ſub eius prætextu haberet actionem, ſed in vanum, quia ex eis confirmantur omnes rationes, quæ faciunt pro Magna Duciſſa. Nec quicquam facit ceſſio obligationum iurium, & actionum obligatorum contra Magnam Duciſſam, quia nunquam habuerunt ius, vel actionem contra ſuam Celſitudinem Sereniſſimam, cùm nihil paſſi fuerint, vel ſoluerint quicquam, vt diximus, & colligitur ex Afflict. *deciſ.* 24. *ſub n.* 3. Alexand. *conſ.* 199. *n.* 3. *lib.* 1. & præterea cùm ſint ipſi coobligati inſimul cum Magna Duciſſa, etiam ipſis inuitis reſultabat liberatio, quia nunquam obtinuerunt ceſſionem, per quam reſeruantur iura contra principalem creditorem, ex his quæ diximus ſupra.

Præterea ex liberatione contenta tam in ceſſione mandamentorum, quàm in iſta retroceſſione, nihil remanſit cedendum, quia nulla remanſit obligatio, neque actiuè, neque paſſiuè, argum. *l. eius qui in prouincia ff. ſi cert. per.* facit text. *in l. qui tabernas ff. de contrahend. empt.* & quando ius extinguitur, cedi non poteſt, *l. Modeſtinus*, vbi Bart. *ff. de ſolut.* Vnde nulla iura ceſſa poſſunt tedire in Zamettum. 69

Nec defenditur Zamettus iurium præſeruatione, nam aduertendum eſt, quòd Zamettus quando liberat obligatus, in illis verbis, *& promette non glie ne far mai demandare, ne richieſta alcuna*, facit realem liberationem, iuxta text. *in l. & heredi §. fin. cum l. ſeq. ff. de pact.* vbi Bart. & Bald. & omnes alij *ff. de pact.* & ibi Caſtr. declarat quòd pactum reale eſt, quando qui promittit non petere quod ſibi debetur, ita vt pactum referatur ad debitum, non autem reſtrictum ſit ad perſonam, & in his terminis pactum factum fideiuſſori prodeſt principali, quia obtinet locum ſolutionis, quæ impoſſibile eſt vt non proſit omnibus, gloſſ. *in l. fideiuſſoris ff. de pact.* & ibi Bart. & alij, & nos diximus ſupra quòd liberatio realis collata in perſonam fideiuſſoris, prodeſt principali, & quod iſta eſt veriſſima concluſio. 70

Non obſtat proteſtatio, vel pactum, vel reſeruatio Zametti, quia aucupabatur actionem extinctam hoc medio inſufficienti, nam licet Bart. quæſtionem ponat *in dicta l. ex duobus num. 7. in fine*, & videatur tenere, quòd ſtante proteſtatione liberatio non excedat perſonam liberati, nihilominus Bart. ſic intellectus communiter reprobatur, vt conſtat de Benint. *deciſ.* 81. *num.* 9. apud quem poſſunt videri auctoritates Doct. vbi conſtat, quòd in acceptilatione indiſtinctè facta in duobus reis prodeſt correo: in alijs autem liberationibus, quatenus ſint reales, quòd ſi diceretur propter pactum non debere prodeſſe, intelligitur ipſo iure, non autem ope exceptionis. Vnde ſi ſoluo per me tantùm, & nomine meo, ſi non tolleretur obligatio alterius correi, ipſo iure tolleretur; tamen ope exceptionis, & ſic doctrina Bart. ſimpliciter accepta reprobatur; ſed declarandum eſt & intelligendum, vt verè loquitur, & hoc modo communiter approbant Roncheg. *dicta l. 2. num.* 14. *ff. de duob. reis*, videlicet non quòd non ſint liberati directè reſpectu creditoris, qui accepto tulit, ideſt, reſpectu Zametti, ſed reſpectu ſoluentis, vel ſatisfacientis, qui ſunt 13. obligati, quia ſolutio potuit eſſe pretium actionis cedendæ, & hoc pacto fieri poteſt quòd extra ſoluentem alij non ſunt liberati, *dicta l. Modeſtinus*, quam allegat Bart. & iuxta illius materiam eſt intelligendum, & colligitur ex gloſſ. *in l. niſi ff. de pact.* & idcirco vt non proſit, neceſſarium eſt, quòd hoc fiat indirectè, mediante ceſſione, quod impedimentum indirectum in caſu noſtro non poteſt applicari, nam obligati nullum diſpendium paſſi ſunt, nec adeſt aliqua cauſa oneroſa, quo caſu non poteſt eſſe valida ceſſio, nec efficax ad effectum agendi aduerſus Magnam Duciſſam, vnde diximus ſupra nihil facere ipſorum ceſſionem in hoc inſtrumento, argum. *l. ſi vero non remunerandi in princ.* iunctis præcedentibus *ff. mand.* Bart. *in l. reos, in princ. q. 6. num. 7. ff. de duob. reis*, Afflict. *deciſ.* 319. *num.* 10. Roncheg. *in dicta l. 2. num.* 109. *verſ. At vbi ſubeſſet ff. de duobus reis*, & iſtud damnum, ſiue intereſſe debet eſſe pecuniarum, non affectionis, Bart. *in l. fideiuſſoris ff. de pact.* & cùm præſeruatio proſit in aliquo actu, quo non obſtante remanet ſubſtantia obligationis non in actu reſolutorio, vt colligitur ex Grat. *conſ.* 126. *n.* 8. *&* 12. *lib.* 1. Theſaur. *deciſ. Pedem.* 126. *n.* 5. remanent eneruatæ, & ſine effectu cautelæ Zametti, cùm ſit ſublata ſubſtantia obligationis, ex præmiſſis. 71

Non obſtat ſextum, & vltimum, quia, vt ſuprà concluſum 72

Digitized by Google

ſum eſt, primæua obligatio nunquam redacta fuit in contractum certitudinarium, ſed transfuſa in contractum mutui. Vnde nullam habet vim obligandi, neque producendi actionem, vt diximus ſupra in ſecundo præmiſſo, & ibi dicta ſufficerent pro reſponſione, nihilominus, vt ſit magis plenè ſatisſactum Zametto, qui modò vult obligationem, & actionem ex contractibus, in quos transfuſa eſt prima conuentio, & tractatus, modò vult ex ipſa prima conuentione, ideò quatuor ſunt videnda.

73 Primum eſt, ad quam ſpeciem contractus reduci poſſit prima conuentio, vel primus tractatus, ſi non eſſet facta conuerſio.

Secundò quid egerit Zamettus cum Magna Duciſſa.

Tertiò quid egerit cum Rege.

Quartò an Zamettus exceſſerit primam conuentionem, vel tractatum.

74 Quantum ad primum tam reſpectu tractatus, quàm reſpectu concluſionis forſan alicui videbitur contractus emptionis, & venditionis, qui quadrat inter extraneum ſoluentem pignus, & creditorem, Bart. *in l. Ariſto num. 2. in fine ff. quæ res pign. obligar. poſſ.* per ea quæ not. *in l. 1. C. ſi aduerſus creditorem*, maximè, quia Zamettus exponit in ſuis prætenſionibus, quas tranſmiſit, quòd inter Magnam Duciſſam, & ſe agebatur de retrahendo pignore Zametto: retrahere autem eſt reuocare, *l. in fraudem §. à debitore ff. de iure fiſc.* & eſt remittere, Tiraquell. *de vtroque retr. in præf. num. 4. & 5.* Quando autem agitur de retrahendo iure pignoris, & hoc includitur, vt dicit Bald. *de pignor. hypothec. cap. 7. colum. fin.* & Bart. *in dicta l. Ariſto*, dicit, quod in venditione veniunt iura pignoris.

75 Præterea promiſſum eſt pretium æquiualens emptioni iuris pignoris, & creditoris, ſcilicet integrum creditum Zametti, pro quo detinebat pignus: ergo emptum eſt pignus, nam dicunt Doct. quòd ſi non apparet quid & quantum ſit venditum, recurritur ad quantitatem pretij, *l. 1. §. 1.* & ibi gloſſ. *ff. de ſuperfic.* quia ad magnam rem pretium modicum non quadrat, nec è contra, *l. ita autem in princ. ff. de adm. tut.* & ex quantitate pretij plus, & minus venditum præſumitur, *l. cum in fundo §. vxor ff. de iur. dot. l. 2. ff. de reb. dub.* cum alijs allegatis per Fab. de Monte *in tract. de empt. & vendit. 5. quæſt. princ. n. 23. & 25.*

76 Quapropter inueriſimile etiam eſt eſſe ſolùm emptam commoditatem dandi pignora Magno Duci producentis millibus pretio ſcutorum 87000. ſi autem non videatur contractus venditionis, fortaſſe dici poſſet, quòd Magna Duciſſa ſit loco fideiuſſoris, quia promiſit ſoluere debitum alienum, ſcilicet Regis, quod nihil aliud eſt quàm fideiubere, & ſuſcipere in ſe periculum, *l. 1. in princ. ff. de magiſtr. conu.* Vel etiam dici poſſet quòd partes intenderunt reducere ſuam intentionem ad aliquam ſpeciem contractus, vel ſolum diſſoluere pignus, & celebrare contractum innominatum vltro citròque obligatorium.

77 Quantum ad ſecundum, veritas eſt quòd Zamettus conatus fuit reſtituere pignora Regi, & quia Zamettus erat creditor 87000. ſcutorum, fuit concluſum vt fierent obligationes, de quibus actum eſt in prima parte, & in effectu donec ſoluerentur, Magna Duciſſa virtualiter ſe loco pignoris obligauit, & promiſit ſoluere debitum Regis, ſub illa forma, & hæc eſt pura veritas, quæ à nullo inficiatur.

78 Quantum ad tertium Zamettus reſtituit pignora Regi, non quidem libenter, quia poſt obitum clar. mem. Reginę Catharinæ verba dabat Magnæ Duciſſæ tunc Principiſſæ, & fidem promiſſorum non ſeruabat, verùm coactus, & perterritus minis Regis pignora reſtituit Regi, quæ fuerunt data Agenti Magni Ducis, & Rex dedit mandamenta Zametto, vt exigeret creditum ſuum à Theſaurarijs Regis. In qua reſtitutione Zamettus indiſtinctè totum ius pignoris remiſit Regi, quod credimus non negaturum, ſed hoc oſtenditur per terminos iuris, quia creditor conſentiendo, quòd alteri pignus ſuum obligetur, cenſetur remittere totum ius pignoris; ita vt ſolus ſecundus reperiatur in pignore, *gloſ. fin. in l. creditor la 1. §. fin. ff. qui pot. in pign. hab. per l. generaliter ſupra eod. tit.* Bart. *in l. fin. in vltimis verbis C. de remiſſ. pign.* & ibi ſatis Neguſ. *de pign. 2. memb. 6. part. num. 13.* Nos autem ſumus in fortiori caſu, non enim Zamettus præſtitit conſenſum Magno Duci, vel ſpecificè, vel generaliter, ſed reſtituit pignora debitori abſolutè, & ſimpliciter, ſicut creditor reſtituendo cautionem chirographariam, in qua habet conſtitutum pignus, cenſetur remiſiſſe ius pignoris, vt eſt text. & ibi not. Bart. *in l. creditorem C. de remiſſ. pign.* facit text. *in l. Labeo*, & ibi Doct. *ff. de pact.* Nec intelligo, quòd Zamettus remiſerit creditum ſuum Regi reſtituendo pignus, ſed ius pignoris, de quo nos agimus, & explicitè declarat Neguſ. *vbi ſupra num. 22.*

79 Nec obſtat præmiſſis ſi dicatur, quòd ius pignoris ſolum videtur remiſſum reſpectu Magni Ducis, cui Rex pignora tradidit, *gloſ. in l. Paulus §. remiſiſſe ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſolu. gl. in l. 3. C. de remiſſ. pign.* Salicet. *in l. fin. C. eod.* vbi latè examinat, quia iſtis auctoritatibus defendi poteſt hoc modo potuiſſe conſentire Zamettum, vt ſibi ſolum præiudicaret quoad illum, cuius fauore conſentiebat, & eſt text. *in l. ſi venditor §. 1.* ibi, *nam ſolent multi cauſa pignoris conſentire, ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſolu.* & quando certi ſumus de animo, tunc illi ſtandum eſt, *dicta l. creditor §. fin.* Sed in dubio in totum cenſetur remiſiſſe, & procedunt contraria, quando expreſsè contemplatione ſecundi creditoris accommodatus fuit conſenſus, ſecus ſi ſimpliciter, vt declarat Salic. *in dicta l. fin.* non obſtantibus his, quæ dixerat *in dicta l. 3.* & ſequitur opinionem Bart. & placet Neguſ. *vbi ſupra*, & ego à nemine vidi improbari, & hæc acta ſunt cum Rege.

80 Quantum ad quartum, exceſſus patet ex præmiſſis, in quibus læſit obligationem Magnæ Duciſſæ, & in primis Zamettus ceſſione mandamentorum impediuit ſe ipſum, quo minus cedere poſſet iura ipſorum Magnæ Duciſſæ in actu ſolutionis, & ita abuſus eſt mandamentis, quæ ab ipſo exigenda erant, vel ſaltem non diſtrahenda, vt poſſet cedere Magnæ Duciſſæ in ipſo actu ſolutionis, ad quem ſe obligauerat, aliàs obſtat illi exceptio, ſecundùm comm. opin. Doctor. *in l. iubemus C. ad Vell.* non enim habet difficultatem quoad mandamenta, quia erant loco cuiuſdam cautionis. Nec dicatur quòd poſt recuperationem ipſorum mandamentorum paratus eſt ea cedere, quia ſupra concluſum eſt iſtam variationem negotiorum de iure non admitti, præſertim quia mandamenta poſt ceſſionem, & retroceſſionem, necnon poſt lapſum tanti temporis facta ſunt deteriora, & forſan inexigibilia, & in hoc læſum eſt à Zametto ius Magnæ Duciſſæ, vt in ſimili dicitur quòd non admittitur purgatio moræ, quando ius actoris eſt factum deterius, Doct. *in l. ſi inſulam ff. de verb. oblig.* vbi Rip. *n. 27.*

81 Deinde factum eſt, quòd Magna Duciſſa ſoluendo debitum Regis, nullum poteſt habere ius ſuper pignoribus, ſed ſoluto debito Regis Magno Duci pignora recta via abſque alia obligatione reuertuntur ad Regem, & Magna Duciſſa admitteret 87000. ſcut. facto Zametti, quia debeat conſentire quoad Magnum Ducem, & hoc intendebat Magna Duciſſa, vt ſequeretur matrimonium, non autem ſimpliciter in fauorem Regis, cuius Maieſtatis Chriſtianiſſimæ non agebat negotium, quæ poterat dare pignora, vel non dare Magno Duci, & quamuis magnanimitate ſua Rex ductus dederit, hoc non prouenit à beneficio Zametti, qui nihil aliud intendebat, quam propriam vtilitatem, cùm tamen veniat ex natura actus, vt in ſolutione pignoris tranſferatur pignus in ſoluentem, *l. 2.* vbi Cyn. & alij *Cod. de fideiuſſ.*

82 Quapropter ſi reducatur conuentio ad contractum emptionis, ex natura contractus Zamettus debet tradere rem venditam, *l. empto ff. de act. empt. l. 2. §. vacua ff. eod. l. in conuentionalibus § ſi quis vacuam ff. de verb. oblig. l. ex his prædiis*, & ibi Bald. *C. de euict.* & ne tranſcribam, videatur Surd. *conſ. 13. lib. 1.* & eſt textus in noſtris terminis *in l. voluntate*, ibi, *quia non tradebat, ff. quib. mod. pign.* loco autem traditionis debet cedere, quia ſumus in incorporalibus, Bart. *in l. ad eum in princip. ff. de don. & in l. Seia cum bonis, in fin. princip. ff. de don. cauſ. mor.* nec tenetur ad aliquid magna Duciſſa ſaltem donec ceſſerit Zamettus, quia eſt in eius electione interim, vel agere pro adimplemento, vel diſcedere à contractu, vt patet ex allegatis per Surd. *d. conſ. 13.*

83 Si verò ad contractum fideiuſſionis actio Zametti eliditur exceptione cedendi, nam principalis creditor, qui exigit, tenetur cedere iura, & actiones, non ſolùm contra alios fideiuſſores, Bart. Bald. Salyc. & alij *in l. 2. C. de fideiuſſ. eod. tit.* verum etiam contra pignora, Bart. poſt alios *in d. l. fideiuſſoribus*, Bald. & alij *in l. ſtipulatus §. fin. de fide-*

Digitized by Google

deiuſſ. Neguſ. *de pign. 3. membr. 5. part. princip. n. 33. verſ. amplia primo*, Salic. *in d. l. 2. in primis verbis*, *& n. 2. 3. &* 4. & Cyn. hoc dicit in terminis in creditore, qui remiſit pignus, *in l. 2. n. 5. de fideiuſſ.*

Rationem adducunt Doct. quia ſe obligans ſoluere, habuit reſpectum ad pignora, quæ erant penes creditorem, & hæc ratio concludit in caſu noſtro, quod licet de pignoribus habendum à Magna Ducissa non ſit aliquid actum, attamen intelligitur habitus reſpectus ad pignora, & pignus eſt ei remittendum, qui ſoluit, vt eſt text. expreſſus *in d. l. 2. de fideiuſſ.* ibi, *debet ius pignorum in eum transferri*, *& in fin.* non priùs compellendum eſt transferre pignora, quam omne debitum exſoluatur, & hæc ceſſio requiritur, vt qui ſoluit pro alio, habeat facultatem recuperandi ſolutum, *l. cum alter*, vbi Doct. *C. de fideiuſſ. & in l. Modeſtinus, ff. de ſolut.*

Quare cùm Zamettus ceciderit à iure pignoris, nec tradiderit, nec tradere, vel cedere poſſit, repellitur exceptione cedendarum, *l. Stichum §. penult. ff. de ſolut.* Bart. *in l. ſi ſtipulatus §. 1. ff. de fideiuſſ. l. ſi pupillus §. alterum ff. de admin. tut.* & ibi Bart. & alij omnes *in dicta l. 2. C. de fideiuſſ. & in dicta l. modeſtinus*, quòd procedit vel in fideiuſſoribus, vel in duobus reis, qui ad inuicem fideiubere videntur, Bart. *in d. l. Modeſtinus*, Socin. cum alleg. *conſ.* 20. *in princ. lib.* 2. hic autem videmur eſſe in duobus reis obligatis poſt obligationem Magnæ Duciſſæ, quorum vno ſoluente, vterque liberatur, *l. Stichum §. fin. ff. de nouat. gl. in l. Valerianus*, & ibi refert Bart. *in princ. ff. de prat. ſtipul.* & latè diximus *in 1. parte.*

84 Si autem non reducatur ad has ſpecies contractus, veriſſimum eſt quòd obligatio Magnæ Duciſſæ erat pro debito integro Zametti, ita vt eſſent duo rei debendi, vt ſupra dictum eſt, & quòd neutra ſoluente actio oriens ex hoc contractu eliditur, exceptione ſcilicet non adimplementi, quæ obſtat agenti ex contractu vltro citròque obligatorio, donec totum impleuerit, *l. Iulianus §. offerri ff. de act. empt. l. cùm proponas in 2. C. de pact.* Alex. *conſ. 49. num. 4. lib. 2.* Aym. *conſ. 251. num* 1. Rot. in vna Mediolanen. frumenti coram bon. mem. Orano die Veneris 16. Octobris 1587. & coram bon. mem. Lancellotto in vna Viterbien. artis lanæ 6. Martij 1600. quæ exceptio eſt tantæ efficaciæ, vt impediat litis ingreſſum, ſi deficiat etiam in minimo, vt tenuit Rot. coram bon. mem. Laurerano 19. Iunij 1581. & coram D. Pena in Peruſina executionis 3. Februarij 1599. & poteſt opponi etiam quòd non interſit eius, cui promiſſum eſt, quia non tantum eſt fundata in intereſſe, quantum in violatione fidei, Doct. *in d. l. cum proponas*, & Rota in dicta Peruſina coram D. Pena:

85 Nec quicquam facit dicere, quòd extraneus ſoluendo, vel offerendo creditori non poſſit cogere creditorem ad cedendum iura, *l. nulla C. de ſolut.* & ibi Bart. Bald. *in d. l. Ariſto*, Caſtr. *in l. ſi res obligata ff. de leg. 1.* quia hoc intelligitur creditore inuito, ita declarat Sal. poſt Cyn. *in l. vlt. in fin. C. etiam ob chirographariam pecun.* & ſic intelligit Neguſ. *dicto memb. 35. part. num. 42.* In caſu noſtro nihil petitur inuito Zametto, qui acceptauit obligationem, & promiſſionem, ſed excipitur, quia hodie eadem obligatione vti conatur. Nec facit ad propoſitum diſpoſitio text. *in l. ſicut §. videamus ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſolu.* quia loquitur ſtante dolo debitoris, qui impedit creditorem, ne pecuniam exigat à poſſeſſore pignoris, quod non facit Magna Duciſſa, vt patet ex ſerie facti.

86 Non obſtat ſi dicatur, quòd Magna Duciſſa non egit expreſsè cum Zametto, vt in ſe ius pignoris tempore ſolutionis crediti Zametti eſſet transferendum, & ſaltem hoc non probatur, & ideò dicitur quòd amicus, vel extraneus ſoluens ſimpliciter pignora, liberat, ſed non acquirit ius ſuper pignoribus, *l. 1.* vbi Bart. & Bald. *ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſolu. l. Ariſto*, & ibi Bart. *ff. quæ res pign. oblig. poſſ. l. 1.* vbi gloſſ. *C. de his qui in prior. cred. loc. ſuccedunt*, & benè declarauit Rota coram Reuerendiſſimo D. Franciſco Penia, nunc Rotæ Decano, in Neapolitana cenſus 25. Octobris 1593. & in eadem 31. Ianuarij 1594. vbi Rota diſtinxit omnes caſus, & Vincent. de Franch. *dec. 97. n. 3.* quapropter ceſſare videtur prætenſio Magnæ Duciſſæ, quia Zamettus non tenetur ad ea, quæ veniunt ex natura contractus, cùm ſe non obligauerit.

Quia reſpondetur quòd præſuppoſitum, quòd non ſit actum inter Magnam Duciſſam, & Zamettum de transferendo ius pignoris, non ſubſiſtit, quia in facto eſt contrarium, cùm ſupra oſtenſum ſit fuiſſe actum, de retrahendo pignora à Zametto, & hoc modo conſiderando tollitur difficultas.

Præterea amicus ſoluens debitum pignoris non acquirit 87
ius, *dicta l. 1. ff. quib. mod. pign. vel. hypoth. ſolu.* cum alijs. Hoc tamen intelligitur, ſi ſoluens agit negotium debitoris, ita explicitè loquitur text. *in d. l. 1.* & declarat Bart. *in d. l. Ariſto num. 2. verſ. quandoque ſoluit.* Salic. poſt antiquiores, quos allegat *in dicta l. 1. num. 2. verſ. Item poteſt extraneus C. de his qui in prior. cred. loco ſucced.* Si autem ſoluens agit negotium proprium, tunc benè verum eſt, quod Doct. dicunt duo requiri, vt acquiratur hypothecaria, & perſonalis, ſcilicet quòd paciſcatur, vt ſuccedat in eius locum, & quòd pignus ſit ei obligatum.

Hic tamen dicunt ſatisfieri faciendo ſibi cedi actiones, 88
Salyc. poſt alios *in dicta l. 2. num. 2.* quod petit Magna Duciſſa, vt ſibi fiat ceſſio antequam ſoluat, & antequam reſpectu facti ſui reſolutum ſit pignus, *dicta l. Stichum §. fin. de nouat. gloſ. in l. Valerianus ff. de prætor. ſtipul.* nondum enim ſoluit, ſed promiſit, & ita facta eſt rea debendi, nec ante ſolutionem poterat prætendere ceſſionem, vt eſt text. *in dicta l. 2. C. de fideiuſſ.* nec interim Zamettus debebat ſibi auferre facultatem cedendi, & hoc eſt de Magna Duciſſa.

Quibus addo, quòd tertius qui gerit negotium debitoris, 89
non acquirit actionem quoad pignum proſequendum, ſi non actum ſit, ita procedunt allegata, ſed acquirit quoad retentionem, ita declarat Bart. *in d. l. 1. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſolu.* quam eſſe dicit limit. ad text. *in d. l. Ariſto*, cum ibi trad. per Doctor. ad quam retentionem poterat aſpirare Magna Duciſſa, niſi Zamettus remiſiſſet pignus ante ſolutionem, & ſi Rex vellet luere pignus, ſolutis ſolùm ducentus millibus, non poſſet contradici.

Denique alia eſt ceſſio iuris pignoris, de qua tertius, ſol- 90
uens voluntariè, debet conuenire, vt ſibi cedat, & vt ſibi obligetur ſi ſuccedere vult in locum creditoris cui ſoluit, *l. 1. & l. Paulus ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſolu. l. 1. & in toto tit. C. de his qui in prior. cred. loc. ſucced.* & in his terminis intrat diſputatio, & faciunt doctr. & deciſiones Rotæ allegatæ, quia extraneus, qui nihil habet agere in negotio, debet pacto parare ſibi ceſſionem, & obligationem.

Alia eſt ceſſio, quæ requiritur à fideiuſſore ſoluente, vel 91
ab eo qui obligatione factus eſt reus debendi, & poſt obligationem neceſſario ſoluit, nam dum ſe obligauit, ſtatim nata eſt exceptio cedendarum, & ſi creditor amiſit facto ſuo facultatem cedendi, obſtat ei exceptio, de qua dixi ſupra; & ſtatim dicam reliqua, & eſt doctr. Cyn. expreſſa *in d. l. 2. n. 5. C. de fideiuſſ.* vbi concludit, quòd quando creditor remiſit pignus, obſtat ſibi exceptio cedendarum, & ſic Zametto, quia Magna Duciſſa obligauit ſe reſpectu pignorum non charitate, & hi ſunt termini in quibus verſamur ſine difficultate:

Non obſtat etiam dicere, quòd nulla culpa poteſt impu- 92
tari Zametto ex quo Magna Duciſſa conſecuta eſt vtilitatem, ſcilicet effectum matrimonij, *l. cum in fundo §. 1. ff. de iur. dot. l. ex qua perſona ff. de ſureiur.* & ideò exceptio cedendarum non poteſt opponi, quia Magnæ Duciſsæ negotium geſtum eſt, Bart. & Doct. *in l. Modeſtinus ff. de ſolut. & in l. 1. C. de duob. reis*, & in his terminis Socin. *conſ. 200. num. 2. verſ. quanto confirmatur lib. 2.* quia Magna Duciſsa conſecuta ſit effectum matrimonij remiſſione pignorum, quæ fuerunt conſignata Magno Duci pro illa parte dotis; iſte eſt effectus matrimonij, nec procedit ab actu Zametti, ſaltem principaliter, cuius vtilitas erat exigere ſuum creditum, ſed quia Zamettus reſtituit Regi, conſequenter Rex pignora dedit Magno Duci, & iſta reſtitutio fuit actus correſpondens obligationi Magnæ Duciſsæ, & receptioni mandamentorum, non autem correſpondens ſolutioni ſcutorum octuaginta ſeptem millium, pro qua eſt neceſſaria ceſſio. Quapropter commoditas matrimonij debetur obligationi, quòd ſi Zamettus reſeruaſſet ſibi iura, & cederet, Magna Duciſsa ſolueret propter ceſſionem, & hoc erat ſibi facillimum cum aliqua proteſtatione, *l. 4. §. in venditione ff. quib. mod. pign. vel hyp. ſolu.*

Præterea non eſt verum in iure quòd commoditas, & lu- 93
crum pariat actionem, ſed parit ſolummodo exceptionem, ita declarat *gloſ. in dicta l. cum in fundo §. 1. in verſ. ex quo, ff. de iur. dot.* & hoc modo procedit regula *in l. ex qua perſona*

Digitized by Google

ſona ff. de reg. iur. Vnde culpa Zamettus in dimittendo ius pignoris non poteſt excuſari, qui voluit factum ſuum in Regem conferre, & iudicari Magnam Ducisſam, cùm tamen vtique potuiſſet ſatisſacere, & damnum quod quis ſua culpa ſenſit, ſibi debet, non alteri imputari, *reg. damnum in 6.* & ſi Zamettus reſtituendo facit negotium Magnæ Duciſſæ, quia pignus peruenit ad Magnum Ducem, ſed in reſtitutione exceſſit dimittendo iura pignoris, non habet regreſſum aduerſus Magnam Duciſſam, *l. ſi quis negotio ff. de neg. geſt.* vbi Bart. & Bald. dicunt quòd culpa geſtorum imputatur, non ſolùm geſtori, ſed & mandatario, *l. qui proprio §. qui procurator in verſ. pœnam ff. de procur.* Din. *in d. reg. damnum.*

94 Non enim repetitur, nec dici poteſt Magnam Duciſſam mandaſſe, vel deſideraſſe à Zametto remiſſionem iuris pignoris, cuius contemplatione ſe obligauit ad ſolutionem totius pignoris, non ex ſimplici charitate, ſed mandaſſe, vel deſideraſſe facultatem tradendi pignus Magno Duci, vnde non dicitur adimpleuiſſe mandatum, qui multum exceſſit, *l. diligenter ff. mand.* & conſequenter excluditur aliud motiuum, ſi dicatur quòd non facit exceptio cedendarum, quia Zamettus non geſſit, ſed exceſſit, cuius culpa eſt imputandum, qui non cogitauit, quod de facili poterat euenire, *l. qui bona §. cum inter, l. in hac ff. de damn. infect.* Alex. *conſ.* 41. *num.* 7. *lib.* 3. Aym. *conſ.* 67. *num.* 2. & cùm omnes cautelas cogitauerit pro præparando ſuo negotio, & tot contractus celebrauerit, & obligationes voluerit in ſui fauorem, non debebat dimittere cautelam Magnæ Duciſſæ, vt non poſſet ſuæ Celſitudini Sereniſſimæ ius ſuum cedere, præſertim quia pro conſignatione pignoris facta Regi non poteſt conſiderari aliquis conſenſus Magnæ Duciſſæ, cùm Zamettus celebrauerit tunc actum ſeorſum à Magna Duciſſa, & ſi ipſam certioraſſet, & interueniſſet, ſibi prouidiſſet, & omnimodo ceſſabat omnis exceptio, *l. Titius ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſolu.* cum alijs trad. per Socin. *d. conſ.* 200. *n.* 2. *lib.* 2. Corn. *conſ.* 51. *n.* 4. *vol.* 2.

95 Et his firmatis non eſt opus ingredi prætenſionem vſurarum omninò in hoc caſum iniquam, & iniuſtam, ſed præſertim cauſam, quia nullum extat creditum ſortis principalis, & non entium nullæ ſunt qualitates, & vbi non eſt obligatio, ibi non eſt mora, quæ parit vſuras, & intereſſe, præſertim quia Magna Duciſſa ſolùm promiſit certam ſummam, vnde non tenetur ad vſuras, *l. fideiuſſores §. pro Aurelio ff. de fideiuſſ.*

Quibus omnibus addimus circa ſummam ſcutorum 15000. quam ſoluere promiſit ipſemet Zamettus mercatoribus Lugdunen. & non comprehenditur in his, quæ dicta ſunt ſuperius, quòd detecta eſt ſolutio facta Ametto ſcutorum 34000. quam antequam detegeretur, totis viribus negauit, & petiit totam ſummam, vnde dicitur exegiſſe id cuius proprio nomine erat creditor, non quod alieno nomine exigi poterat, *l. & magis, & l. cum ex pluribus ff. de ſolut.* Moder. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 49. *n.* 23. *& præſumpt.* 136. *n.* 8. propterea cum poſſit ex his ſe conſeruare indemnem, ad nihilum tenetur Magna Duciſſa, vt tradit Alex. *conſ.* 114. *in princ. lib.* 3.

R. P. D. MANZANEDO.

Patriarcha Ieroſolymitano Romana Accomanditæ.

Veneris 13. Ianuarij 1607.

ARGVMENTVM.

Habes in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Libris computorum, ſeu rationum non ſtatur in præiudicium alterius.*

2 *Saluarium quoties non appareat conuentum, recurritur ad arbitrium iudicis in illius quantitatis conſtitutione.*

DECISIO CCCLXXIV.

1 DOmini dixerunt non eſſe ſtandum prouiſioni deſcriptę in libris, ſed eſſe taxandum ad ſcuta 700. monetæ annuæ. Et mouebantur, quia partita dictæ prouiſionis non fuit creata cum conſenſu Bacelli, ſed a ſolo Philippo Guicciardino, vt patet ex eius tenore, ibi, *Se li fanno boni di parola del noſtro Signor Filippo.* Vnde illi non eſt ſtandum in præiudicium dicti Bacelli, *l. exemplo C. de probationib. gloſſ. in l. quædam §. nummularios in verbo decurritur ff. de edendo*, Felin. *in c.* 2. *n.* 21. *de fid. inſtrum.* Rot. *dec.* 164. *n.* 3. *par.* 1. & fuit dictum in vna Romana pecuniaria, ſeu cambiorum 30. Maij 1611. coram me.

Nec obſtat, quòd Bacellus eſſet complementarius Banci, & ſic non poſſit prætendere ignorantiam dictæ partitæ, quam ad ſui libitum videre poterat, & cùm non reclamauerit, cenſeatur illi acquieuiſſe; quia de tempore quo partita fuit deſcripta, nempe 10. Iulij 1606. ipſe iam non erat complementarius, vt conſtat ex duabus litteris miſſiuis eiuſdem Philippi, ſub dato 2. Iunij eiuſdem anni, in quibus certiores facit ſuos reſponſales terminaſſe rationem bancatiã, & ſubdit quòd deinceps erat credendum ſolum eius ſubſcriptioni, quòd certè denotat complementum Bacelli fuiſſe finitum, quia aliàs etiam ipſius ſubſcriptioni fuiſſet credendum. Vnde ſi per menſem antequam adnotaretur dicta partita, non erat complementarius, non videtur fuiſſe in eius facultate libros videre, & conſequenter ceſſat præſumptio acquieſcentiæ. Nec facit quòd die 10. 17. & 24. eiuſdem menſis Iunij Baccellus adnotauerit ſua manu quædam cambia in libro nuncupato, *quaderno di liſta*, quia ex hoc non infertur quòd adhuc continuaret complementum. Nam dicta adnotatio potuit fieri ab eo vti priuato miniſtro, vel amico Banci ſecundum ſtylum mercatorum, & cùm non probetur ipſum feciſſe alios actus ad complementum ſpectantes, dicta probatio redditur æquiuoca. Ex quibus viſum fuit non eſſe ſtandum prouiſioni deſcriptæ in libris.

Verùm quia ſublata dicta adnotatione, non apparet de a
aliqua alia certa conuentione prouiſionis, ideòque cùm recurrendum ſit ad iudicis arbitrium, Magon. *deciſ. Florent.* 11. *n.* 4. & fuit dictum in vna Valentina ſalarij 11. Februarij 1611. coram Reuerendiſſimo Lugdunen. Domini conſideratis depoſitionibus teſtium pro parte Baccelli examinatorum, necnon fide plurium mercatorum per Guicciardinos data, & attenta multitudine negotiorum Philippi, & aptitudine ipſius Baccelli, omnibuſque ſimul iunctis, reſoluerunt prouiſionem eſſe taxandam ad dicta ſcuta 700. monetæ annua. Et ita concluſum fuit, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Ratisbonen. Canonicatus.

Die 13. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

Statutum Eccleſiæ ſuper qualitate prouidendorum non habet locum in prouiſo Apoſtolico.

SVMMARIVM.

1 *Statuta Eccleſiarum circa qualitates Canonicorum non habent locum in prouiſis Apoſtolicis, ſed in prouiſis ab Ordinario, & a Capitulo.*

2 *Verba* per nos, *reſtringunt diſpoſitionem ad perſonam loquentis, & alios excludunt.*

3 *Derogationes & non obſtantiæ in gratia appoſitæ derogant ſtatutis, & omnibus impedientibus effectum gratiæ, etiam quod clauſulæ ſint generales, n.* 4.

Clauſulæ generales in gratia derogant non ſolum iuribus particularium perſonarum, ſed & Concilio, ibid.

5 *Beneficia ſi ſunt debita certo generi perſonarum, Papa tenetur illis ea conferre, etiamſi vacauerint in menſibus, declara vt n.* 6.

DECISIO CCCLXXV.

FVit reſolutum ſtatutum non obſtare petitæ immiſſioni per Henricum, quia etſi in eo exprimantur multæ qualitates, quas habere debeant aſſumendi in Canonicos in illa Eccleſia, tamen dictæ qualitates quatenus eſſent attendendæ, viſæ ſunt neceſſariæ in prouiſionibus Apoſtolicis, quæ non ſubiacent ſtatutis inferiorum, Put. *deciſ.* 301. *lib.* 1. *in nou. impreſſ. & de conſtit. deciſ.* 11. Rota *in antiq. de reſcript.* Anton. Auguſt. *in epit. ſuper reg.* 8. *menſium, nu.* 15. 1

Quæ maximè videbantur procedere, quia ſemota etiam po-

Digitized by Google

poteſtate, non etiam videtur Capitulum hoc noluiſſe, dum ſe reſtrinxit ad illos de cætero aſſumendos per nos in Canonicos, quæ verba reſtringunt diſpoſitionem ad perſonam loquentis, & alios excludit, gloſſ. *in Clement. Auditor, in verbo deputatus à nobis, de reſcript.* Ruin. *conſ.* 84. *num.* 1. *lib.* 1. & in his terminis loquitur Put. *in allegat. deciſ.* 301. *in princip. lib.* 1.

Adduntur non obſtantiæ, & derogationes, quæ leguntur in gratia Henrici, ex quibus videtur derogatum etiam ſtatuto, & alijs per quæ effectus illius gratiæ impediri poſſit, dum Papa prouidit de vacantii, Put. *deciſ.* 229. *in nou. impreſſ. lib.* 2. Rot. *deciſ.* 41. *de conceſſ. prabend. in antiq.* Rebuff. *in prax. in forma nou. prouiſionis, ſuper verb. differri.*

Nec refert, quòd claoſulæ ſint generales, quia nedum ſufficiunt ad derogationem iuriuru particularium perſonarum, ſed etiam vt cenſeatur Concilio derogatum, vt tenuit Rota in cauſa Sancti Angeli penſionis 16. Nouembris 1594. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & in Ferrentina penſionis 27. Iunij 1609. coram bon. mem. Iuſto, & in Paduana penſionis 22. Aprilis 1616. coram R. P. D. Andrea.

Nec vrgere videbatur, quòd quando beneficia ſunt debita certo generi perſonarum, tunc Papa teneatur illis conferre etiam quòd vacauerint in menſibus reſeruatis, vt in deciſ. Seraph. 1420. & in cauſa Mileuitana 14. Nouembris 1611. coram bo. me. Penia, & in Toletana Mezzaratum die 30 Maij 1616. coram R. P. D. Pamphilio.

Quia fuit reſponſum prædicta procedere in beneficijs debitis certo generi perſonarum ex fundatione ipſius beneficij, quod tranſit cum ſua cauſa, cui non cenſetur Papa voluiſſe præiudicare, vt declaratur in eadem deciſione Seraphini, ſecus vt in præſenti, in quo agitur de certo genere perſonarum, ſed de qualitatibus aſſumendorum ex forma ſtatuti prædicti, per quod Papa non potuit ligari, vt ſuprà dictum fuit.

Et ita, &c.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Romana Appaltus alearum.

Veneris 13. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

Schedulæ ſigillatæ oblationum non recipiunt prius, neque poſterius, ſed ſumunt vires à tempore earum apertionis.

SVMMARIVM.

1 *Locatio contracta cenſetur cum minori oblatore, & iuxta formam edicti propoſiti, qua ſeruanda eſt obligatio ſequuta.*

2 *Incertum verificatur per relationem ad quid certum.*

3 *Oblationes facta per ſchedulas ſigillatas non recipiunt prius & poſterius, ſicut in licitatione qua fit palam, & publicè alterius vocibus.*

4 *Oblationes facta per ſchedulas ſigillatas habent reſpectum ad tempus apertionis earum, & ideo non recipiunt prius & poſterius.*

5 *Contractus ſi perfectus eſt, non eſt locus pœnitentia altero contradicente.*

6 *Ius quaſitum alteri non poteſt tolli per ſubſequentem declarationem.*

7 *Eccleſia & locus pius non habet priuilegium, vt poſſit à contractu perfecto recedere directè, ſed debet ad eius obſeruationem magis eſſe adſtrictus, quia debent colere iuſtitiam.*

DECISIO CCCLXXVI.

1 CEnſuerunt Domini Montelucium eſſe præferendum dum in appaltu de quo agitur, quia de tempore, quo fuerunt apertæ ſchedulæ in Congregatione Hoſpitalis ſub die 18. Decembris 1615. maior oblator fuit repertus, & cum eo qui plus promiſit, cenſetur hoſpitale locationem contraxiſſe, & ſe obligaſſe propter formam edicti propoſiti, quam tenetur obſeruare, Bart. *in l. licitatio n.* 4. *ff. de public. & vect. & in l. ſi tempore n.* 5. *C. de inſtrum. & iur. haſt. fiſc. lib.* 1. Bald. *conſ.* 191. *lib.* 3. Boer. *dec.* 248. *n.* 2. Pineli. *in l.* 2. *par.* 2. *c.* 2. *n.* 3. *C. de reſcind. vendit.*

De maiore autem oblatione Montelucij viſum eſt ſufficienter conſtare dum obtulit ſcuta centum viginti quinque, *Di più di qual ſi voglia offerta, data, & ſigillata.* Vnde cùm inter oblationes per ſummam determinatam factas maior eſſet illa ſcutorum 4050. ouilli duorum quin 125. ſupra illam ſummam ſit maior quacunque alia ſumma, propter relationem ad quid certum, per quod incertum ſolet verificari, *l. vbi autem non apparet, §. illud, cum gloſſ. ff. de verbor. obligat.* Ruin. *conſ.* 165. *nu.* 8. *lib.* 2. T. *r.* 2*q. de legibus connub gloſſ.* 5. *nu.* 187. 2

Nec vigebat, quòd Cirighus, & ipſe obtulit dare ſcuta centum, *Di più di qual ſi voglia offerta*, quaſi per illud ſeparatam remaneat Montelucij oblatio ſcutorum 125.

Quia non agitur de licitatione palàm, & alternis vocibus recepta, in qua cognoſcitur quis vltimus fuerit in offerendo, ſed de ea quæ facta fuit per ſchedulas ſigillatas, & adminiſtratoribus hoſpitalis conſignatas, in qua ſimilis diſtinctio haberi non poteſt, ideò inter ipſas non datur prius, aut poſterius, ſed ambæ referri debent ad aliam maiorem oblationem determinatam in ſumma ſcutorum 4050. quæ proculdubio magis ſuperabitur per additionem ſcutorum centum viginti quinque, quàm ſi addantur ſcuta centum. 3

Nec obſtat, quòd iſta prioritas oblationis Cirighi colligatur ex tempore conſignationis ſchedularum dum Montelucius ſuam conſignauit die 10. Decembris, *dicendo di più di qual ſi voglia offerta data*, & tamen de tempore datæ facta non erat oblatio Cirighi, ſed poſtea in die 18. eiuſdem menſis Decembris, ita vt ad eam non poſſit haberi relatio. Quia placuit reſponſio quod tales oblationes habebant reſpectum ad tempus earum apertionis, quo tempore cæteræ in actis eſſe debebant, ideò tanquam ab actu indiuiduo apertionis dependentes non recipiunt inter ſe prioritatem, aut poſterioritatem, Bart. *in l. contractus, nu.* 5. *C. de fid. inſtrument.* Alberic. *conſ.* 295. *num.* 6. *& conſ.* 136. *nu.* 10. 4

Et ex prædictis tolluntur aliæ obiectiones, non enim per declarationes partium, quæ emanarunt poſt publicationem oblationum, & apertionem ſchedularum, quod vnus intelligeret ſuam oblationem ſupra ſummam certam, alter verò ſuper vtramque tam certam, quàm incertam, potuit derogari iuri quæſito Montelucio maiori oblatori, quia neque verba hoc inferunt, neque altero contradicente locus eſt pœnitentiæ, dum contractus eſt perfectus inter offerentem & ſubhaſtantem, Bart. *in d. l. ſi tempora, n.* 5. *C. de fid. inſtr. & iur. haſt. fiſc. lib* 10. *& in l. licitatio, nu.* 4. *ff. de public. & vectig.* alias multiplicarentur abſurda, vt nunquam finis eſſet ſubhaſtationi. 5

Et per declarationem partes poſſent ſubuertere deliberationes, tollendo ius alteri quæſitum, quod de iure fieri prohibetur, Roland. *conſ.* 46. *num.* 37. *lib.* 2. Surd. *conſ.* 117. *nu* 6. *lib.* 1.

Eodem modo dicitur ad oſtendendum inualiditatem inſtrumenti celebrati per hoſpitale cum Cirigno ſuo prætextu maioris pretij oblati, quia in præiudicium Montelucij poſt ius illi quæſitum nihil potuit attentari, neque tale priuilegium Eccleſijs aut locis pijs à lege indultum videtur, vt poſſint a contractibus perfectis directè recedere, quinimò magis quàm aliæ perſonæ ſæculares videntur ad eorum obſeruationem adſtrictæ, cum debeant eſſe cultrices iuſtitiæ, Dec. *conſ.* 474. *nu.* 10. Roland *conſ.* 15. *num.* 53. *lib.* 1. Dec. *conſ.* 28. *nu.* 12. 7

Quæ autem dicebantur de oblatione Montelucij qualificata, vt de ſchedula fideiuſſoria reſtricta ad pœnam ſcutorum 500. viſa ſunt non releuare, & benè ſublata, ex reſponſionibus Montelucij.

Et ità, &c.

R. P. D. ANDREA.

Vercelleñ. parochialis.

Veneris 13. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

De probatione ſimoniæ multa ſingularia notanda, de quibus in ſummario:

SVM-

Digitized by Google

S V M M A R I V M.

1 *Narratiua gratia debet iuſtificari & probari, aliter ſententia dicitur notoriè iniuſta.*

2 *Cauſa ſimoniæ dicitur ciuilis, & non criminalis, quando agitur ad priuationem beneficij.*
Simonia debet plenè, & concludenter probari, etiam quòd agatur ciuiliter, ibid.

3 *Confeſſio ſimoniæ facta per reſignantem, non nocet reſignatario, præſertim facta poſt reſignationem.*
Socius criminis non admittitur in crimine ſimoniæ, ibid.
Simonia non cenſetur probata, non probato præcedente contractu ex conuentione, ibid.

4 *Simonia non probatur per teſtes de auditu.*

DECISIO CCCLXXVII.

1 SEntentiam Vicarij Vercellen. eſſe infirmandam fuit reſolutum, quia Nicolaus non iuſtificauit ſuam gratiam, in qua narrauit Bartholomæum in reſignatione iſtius parochialis, vt ſibi fieret, ſimoniam realem, ſeu pacta illicita ſimoniam ipſam reddentia commiſiſſe, quæ narratiua cùm non appareat ex actis probata iuxta inueteratum ſtylum huius tribunalis, ſententia eo ipſo dicitur notoriè iniuſta, Gabr. *conſ.* 28. *n.* 6. *lib.* 2. Cæſar de Graſſis *dec.* 13. *n.* 9. *de re iud. & dec.* 2. *n.* 6. *de ſolut.* & fuit dictum in Burgen. quindenniorum 16. Martij 1615. coram me.

2 Licet enim quando agitur ad priuationem ob crimen ſimoniæ, cauſa non dicatur criminalis, ſed ciuilis, *cap. per tuas in fin. de ſimon.* tamen illa debet plenè & concludenter probari, gloſſa recepta *in cap. veniens il* 1. & ibid. Abb. *n.* 4. *de teſtib.* Alciat. *conſ.* 2. *n.* 41. *lib.* 1. Natt. *conſ.* 299. *n.* 13. *in fin.* Mohed. *deciſ.* 3. *n.* 1. *de ſimon.* Cott. *deciſ.* 173. Cardin. Seraph. *deciſ.* 1209. *n.* 1. & fuit dictum in Firmana Capellaniæ 7. Maij 1582. coram fel. record. Clem. VIII. in Brittorien. Commendæ 12. Decembris 1588. coram Gipſio in Imolen. confidentiæ 24. Februarij 1592. & Calaguritana Confidentiæ 25. Iunij 1593. coram bon. mem. Cardinale Pamphilio in Aquen. beneficij, ſeu ſimoniæ 17. Maij 1593. coram bon. men. Cardinale Blanchetto in Alboganen. confidentiæ 6. Martij 1607. coram Reuerendiſſimo Lugdunen. & paſſim in alijs.

Hæc autem plena, & concludens probatio, non reſultat ex proceſſu, quamuis in eo adſint duæ ſpecies probationis, ſcilicet confeſſio Gaſtaldi reſignantis, & teſtes in iudicio criminali examinati, & alij poſtmodum in ciuili.

3 Nam confeſſio Gaſtaldi quòd reſignauerat ad preces Ioannis Petri ſui nepotis querelare in Curia Domini Zabienæ, vt exinde conſequeretur liberationem à vexatione criminali, cùm dictus Dominus Zabienæ faueret Bartholomæo reſignatario, & pro hoc etiam inſtaret ſummatio Nicolai *n.* 2. non releuat, tum quia poſt reſignationem factam, ideòque non præiudicat reſignatario, vt in puncto fuit deciſum in illa Firmana Capellaniæ coram ſanct. mem. Clement. VIII. in dicta Aquen. ſimoniæ 10. Decembris 1593. & in Romana, ſeu Hiſpalen. prætenſæ ſimoniæ 7. Februarij 1596. coram Cardinale Blanchetto, & apud Seraphin. *d. dec.* 1029. *n.* 3. & in indiuiduo ex hac cauſa 20. Maij præteriti coram me: tum quia etiam ſi depoſuiſſet tanquam teſtis, adhuc tanquam ſocius criminis non admitteretur in hac cauſa priuationis, Alexand. de Neuo *conſ.* 64. *n.* 5. Seraphin. 1029. *n.* 4. Rota in dicta Aquen. Beneficij, ſeu ſimoniæ 17. Maij & 10. Decembris 1593. coram Cardinale Blanchetto, & in dicta Romana, ſeu Hiſpalen. & prius in dicta Firmana Capellaniæ. Tum denique quia dicta confeſſio vbi illi ſtandum eſſet, forſan concluderet quòd Gaſtaldum, & eius nepotem, necnon D. Zabienæ, inter quos hæc res fuit tranſacta, non autem quoad Bartholomæum, qui erat abſens, & cum quo non continetur in dicta confeſſione aliquid taxatum fuiſſe, vel conuentum, prout requiritur ad inducendum ſimoniam conuentionalem, *c. Artaldus* 8. *q.* 1. Alciat. *dicto conſ.* 2. *n.* 20. Pariſ. *conſ.* 30. *n.* 21. *lib.* 4. Put. *deciſ.* 171. *n.* 9. *lib.* 2. Card. Seraph. *vbi ſup. n.* 8. & fuit dictum in allegata Romana, ſeu Hiſpalen. & in dicta Aquen. ſimoniæ, & in dicta Albiganen. Et quòd conuentio vel pactio ſimoniaca inter aliquos in abſentia, & abſque ſcientia alterius ei non noceat quoad hoc vt puniri poſſit. Nauarr. *conſ.* 35. *num.* 1. *de ſimon.* Rot. in dicta Calaguritana confidentiæ 25. Iunij 1593. coram Cardinale Pamphilio, & in Aretina confidentiæ 23. Ianuarij 1595. coram Litta, & in dicta Albiganen.

Teſtes verò nihil etiam probant. Nam illi qui fuerunt 4
examinati in cauſa criminali, ſunt iidem qui depoſuerunt in hac cauſa ciuili, & in vtroque examine vltra nullitates quæ opponuntur contra examen, nec etiam in dicto aliquid concludunt, quia ſolùm deponunt audiuiſſe ab ipſo reſignante, vel à dicto Ioann. Petro, vel ab eius vxore, quòd ſi ſubſequuta fuiſſet reſignatio, ipſe Ioann. Petrus fuiſſet liberatus à vexationibus D. Zabienæ, quod nihil releuat, ex ſupradictis, & quatenus etiam deponunt de permiſſione Bartholomæi, ſunt teſtes de auditu ab alijs quàm ab ipſo Bartholomæo, qui propterea non probant, *cap. licet ex quadam de teſtib. l. teſtium C. eod.*

Ex quibus & alijs adductis pro Bartholomæo ſolùm informante, reſolutum vt ſupra fuit ſententiam eſſe infirmandam.

R. P. D. PAMPHILIO IVNIORE, poſteà S.R.E. Cardinale.

Bononien. Mandati.

Veneris 13. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

In hac deciſione nonnulla notantur ſingularia, de quibus in ſummarijs.

S V M M A R I V M.

1 *Fideicommiſſum, vbi reſtituendum eſt ſubſtituto, reſtituenda etiam eſt res empta ex pretio rei hæreditariæ vendita.*

2 *Vſufructuarius non tenetur ſoluere debita hæreditatis, etiam quòd ſit conſtitutus hæres in vſufructu, & ſi ſoluerit, poterit repetere ab hæredibus.*

3 *Declaratio, & confeſſio facta ab vno, præiudicat altero habenti cauſam ab eo.*

4 *Legata rei augmentum nunquid ſpectet ad hæredem.*

DECISIO CCCLXXVIII.

PRopoſui iterum dubium aliàs ſub die 14. Martij 1614. 1
contra D. Comitem reſolutum, nempe ipſum teneri docere de emptione poſſeſſionis, eamque vnà cum fructibus D. Senſariæ conſignare, & quia contra huiuſmodi reſolutionem principaliter pro D. Comite deducebatur non conſtare de intereſſe Senſariæ, pro quo ipſa dedit mand. tum ad emendum poſſeſſionem de qua agitur, Domini tunc mandarunt quòd de eo particulariter videatur, ideò cùm prædicta die 13. Ianuarij ſtrictè cauſa ſuper intereſſe Senſariæ propoſita, Domini concluſerunt de eo conſtare, ea ratione, quia Carolus Antonius ſenior in eius vltimo teſtamento D. Senſariæ eius vxori reliquit plenum, & integrum vſumfructum medietatis omnium, & ſingulorum ſuorum bonorum pro indiuiſo cum Carolo Antonio iuniore, & ipſo Carolo Antonio decedente, integrum vſumfructum totius hæreditatis; vnde cùm dicto Carolo Antonio præmortuo ipſa D. Senſaria in vſufructu totius hæreditatis ſucceſſerint, illumque per plures annos perceperit, & capitale negotiationis artis ſerici, quod de tempore mortis teſtatoris erat circiter libr. 39000. augmentatum fuerit ad libr. 6000. & ſic huiuſmodi capitale ad D. Senſariam ſpectaret tam ratione vſusfructus, quàm augmenti, ſequitur dicendum, quòd ex iiſdem cauſis ad eam ſpectet pretium d. Capitalis venditi, & poſſeſſio, quæ ex d. pretio per D. Comitem emenda, & in locum dicti capitalis ſubroganda erat, iuxta tradita per Peregr. *de fideicommiſſ. art.* 40. *ſub n.* 32. præter Sutd. *dec.* 15. *n.* 18. *& ſeqq.* ſub dicta die 14. Martij in deciſ. alleg.

Præterea fuit ponderatum, quòd teſtator iuſſit in d. teſtamento quòd æs alienum, & nonnulla legata, quæ fecit, de dicto Capitali ſoluantur, & tantùm D. Senſaria de vſufructu, & alijs ipſius bonis legatarijs, & creditoribus ſatisfecit, ideò concurrit etiam intereſſe ratione iſtius crediti, quia benè potuit dicta Senſaria id quod de proprio ſoluit ab hæredibus proprietarijs repetere, vel dictum capitale pro eius credito retinere, & præcipuè pro ſumma ſibi debita ratione propriæ dotis libr. 10000. & legati ſibi à marito facti, iuxta

tra-

Digitized by Google

tradita per Aymon. *conſ.316. num.4. in 6.& 7. dub.* Peregr. *de fideicommiſſ. art.35. num.1. & 9.* & de vſufructuaria trad. Ceph. *conſ.762. ſub num.2. verſ.6. D. Clara, & num.25.* Surd. *conſ.290. num.37.*

3 Nec quoad vſumfructum dici poteſt, quòd cùm huiuſmodi capitale fuiſſet per teſtatorem ſpecialiter ad ſolutionem æris alieni, & legatorum deſtinatum, ſuper illo non caderet vſusfructus; quia placuit reſponſio, quòd cùm teſtator reliquerit vſumfructum ſuper omnibus ipſius bonis, & huiuſmodi capitale ſub illo comprehenditur, ad tradita per Caſtil. *de vſufructu cap.38. num.10.* & ſatis colligitur ex eo, quia D. Bartholomæa iunior in apprehenſione poſſeſſionis dicti capitalis expreſsè declarauit ſe illam capere vti proprietariam, reſeruato vſufructu Senſariæ, quæ declaratio ſicut ipſi Bartholomeæ præiudicaſſet, ita etiam præiudicat ipſius filijs, qui ab ea cauſam habent, *l. cùm à matre, C. de rei vend.* cum ſimilibus, & ſic patet, quòd licèt huiuſmodi capitale alienari poſſet, antequam tamen alienaretur, vſusfructus etiam ſuper illo cadebat, & tantò magis ſuper eo, quòd ſoluto ære alieno, & legatis, de capitali ſupererat.

4 Neque obſtat, quoad augmentum, quòd illud ſpectet ad filios Bartholomeæ iunioris hæredes proprietarios. Quia D. Senſaria viuente Carolo Antonio iuniore eſſet vſufructuaria pro medietate, & poſt mortem illius remanſerit vſufructuaria omnium bonorum, ſicut ad ipſam deducta portione Caroli Antonij pro rata temporis eius vitæ ſpectabat decrementum, ita & augmentum ſaltem pro maiori parte ſpectare debet, *l. ſecundum naturam, ff. de reg. iur.* cum alijs ſub dicta die 14. Martij 1614. in deciſ. allegat. & in legato vniuerſali vſusfructus, puta gregis, peculij, & ſimilium, trad. Matthear. *de legat. lib.2. cap.22. num.2.* quem ſequitur Caſtill. *de vſufructu cap.27. num.5. & ſeqq.*

5 Neque demum refragatur quòd D. Senſaria per donationem poſtmodum ad fauorem Bartholomeæ iunioris factam omne intereſſe à ſe abdicauerit; quia imò dicta Senſaria præter dotem Bartholomeæ iunioris donauit tantùm expenſas factas de ſuo vltra portionem fructuum per ipſam ex bonis adminiſtratis perceptorum, vt fuit reſolutum ſub die 4. Martij præteriti ex pluribus tunc in deciſione deductis. Et ita fuit deciſum, &c.

R. P. D. B V R A T T O,

Piſtorien. Beneficij.

Veneris 13. Ianuarij 1617.

A R G V M E N T V M.

De transportatione actorum verbali, & generali quando habeatur pro reali; & quando, & quomodo actorum tranſportatio præſumatur, ſeu probetur.

S V M M A R I V M.

2 *Actorum tranſportatio verbalis, & generalis habetur pro reali, abſque alia adnotatione tranſportationis quando ſic in aliquo tribunali adeſt ſtylus.*
Stylus in ordinatorijs iudicijs attendendus eſt, ibid.

3 *Stylus in ordinatorijs iudicijs probatur per extraiudiciales atteſtationes Cancellarij actuarij, & cauſidicorum.*

4 *Stylus cum aliqua qualitate introductus ceſſat ceſſante qualitate.*
Cauſa ſemper dicitur eadem, licèt inſtantiæ ſint diuerſæ, ibid. verſ. nihilominus.

5 *Actorum tranſportatio præſumitur realis ex curſu temporis duorum annorum.*
Iudicis aſſertioni facta in ſententia, viſis omnibus actis, &c. nunquid ſtandum ſit, ibid. & n.6.

6 *Actorum tranſportatio cenſetur probata per atteſtationem Notarij.*

7 *Actorum tranſportatio facta ab vna parte, ſi altera pars citata fuerit negligens in tranſportandis iuribus ſuis, ſententia non redditur nulla.*

D E C I S I O CCCLXXIX.

CVm Gabriel ex vna, & Rodulphus ex alia præſentati 1
eſſent ad Capellaniam de qua agitur, à diuerſis prætendentibus iuſpatronatus laicale ad ſe ſpectare, & latè fuiſſent in partibus tres ſententiæ conformes ad fauorem Gabrielis, commiſſa ad preces Rodulphi in Rota cauſa nullitatis dd. ſententiarum, & reſtitutionis in integrum, dubitaui an vltima ſententia per Archidiaconum Florentinum lata eſſet nulla, & nullitas deducebatur tam ex defectu tranſportationis actorum, quàm ex eo quòd dictæ ſententiæ ſuper pertinentia iuriſpatronatus non eſſent ex actis verificatæ; DD. tamen pro validitate ſententiæ reſponderunt.

Nec obſtare viſum fuit defectum tranſportationis acto- 2
rum, de illa enim conſtat per dd. actorum productionem, quæ licèt verbalis, & generalis, ſufficit tamen, & habetur pro reali abſque alia adnotatione tranſportationis, ex antiquo, & inueterato ſtylo fori Eccleſiaſtici Florentini ita fouentis huiuſmodi productiones, ſeu reproductiones actorum aliarum inſtantiarum, qui eſt attendendus in ordinatorijs iudicijs, ex vulg. vt de ſimili ſtylo dixit Rota in Meliten. penſionis 21. Maij 1602. & in Mediolanen. prætenſæ illegitimitatis 4. Iulij 1608. coram bo. me. Penia. Et in ſpecie de huiuſmodi ſtylo Florentinæ Curiæ Eccleſiaſt. In Florentina iuriſpatronatus 3. Decembris 1607. coram Illuſtriſſimo Cardinale Lancellotto. Et de ſtylo loci iudicis in ordinatorijs attendendo, dictum fuit in hac cauſa 22. Aprilis præteriti.

De dicto autem ſtylo ſatis conſtat ex atteſtationibus 3
Cancellarij Actuariorum, & cauſidicorum dicti fori in ſummario *num.3.* quæ licèt extraiudiciales, ſufficiunt ad illum probandum in ordinatorijs, *l.1. §. ſed & dici*, vbi Florian. & Iacob. *ff. de teſtib.* Alexand. *in l. dies cautioni, §. hoc autem num.26. ff. de damn. infect.* & fuit deciſum in dicta Florentina iuriſpatronatus. Qui etiam non fuit per Rodulphum controuerſus, imò in memorialibus per eum datis admiſſus, & acceptatus, & cauſa cum illius præſuppoſito diſputata.

Et licèt opponeretur, quòd ſtylus non applicabatur 4
cùm requirat adnotationem productionis omnium & ſingulorum actorum, & iurium aliarum inſtantiarum, & quòd originalia dimittantur penes Notarium per alteram partem videnda, quæ dicebantur ceſſare in præſenti caſu, & per conſequens etiam ſtylus, Bertrand. *conſ.144. num.3. vol.2. part.1.* Creſcent. *deciſ.4. in fin. de Procuratoribus*, Seraph. *deciſ.688. num.2.* Nihilominus ſatis viſum fuit eſſe factam dictam adnotationem per illa verba, *omnia & ſingula acta, & actitata hactenus in huiuſmodi cauſa facta, & geſta per vtramque partem*, quæ cùm ſint ita ampla, & vniuerſalia, comprehendunt ſine dubio acta præcedentium inſtantiarum; licèt enim inſtantiæ ſint diuerſæ, cauſa tamen ſemper eſt eadem ratione identitatis perſonarum, & rei, gloſſ. *in rubr. C. ne lic. tert. prouoc.* & quantum ad proprietatem, & effectum, licèt ſecus quoad ordinem & iuſtitiam, Albert. ex mente Iacob. de Beluiſ. *in l. ita demum num.3. in fin. C. de procurator.* & ibi Alexand. *num.18. & 19.* Caſſad. *deciſ.8. num.4. de reſcript.* Menoch. *de arbitr. lib.2. cent.3. caſ.202. num.67.*

Tantò magis cùm ex ſtylo non præſcribatur forma præ- 5
ciſa adnotandi & deſcribendi adnotationem, quæ verbis expreſſis, & diſtinctè contineat productionem cuiuslibet proceſſus aliarum inſtantiarum præcedentium: dimiſſio autem originalium penes Notarium viſa fuit ſatis iuſtificata, & potiſſimum ex atteſtatione eiuſdem Notarij, de qua infra. Sed vlteriùs pro parte Gabrielis plura etiam deducebantur, ex quibus videbatur conſtare productionem, & tranſportationem fuiſſe realem, & præſertim diuturnitas temporis duorum ferè annorum, quo cauſa coram Domino Archidiacono pependit. Item verba proœmialia ſententiæ viſis omnibus actis, & actitatis per Procuratorem Gabrielis exhibitis; licèt enim tali aſſertioni iudicis regulariter non credatur, ad notata communiter per DD. *in cap. quoniam contra de probat.* & alios allegatos per Decian. *reſp.18. num.201. vol.1.* Creditur tamen quando illa eſt veriſimilis, prout hic, ex ſupradictis, & infrà dicendis, Anchar. *conſ.277. in fin. verſicul. non obſtat.* Aymon. *de antiq. tempor. part.1. num.22. & conſ.54. n.15.* Decian. *d. reſp.18. num.203.* Cephal. *conſ.474. num.11.*

Menoch. *de arbitrar. quæſt.76. num.21. lib.1.* & ferè in ſpecie noſtra *conſil.10. num.230. 31. 32.* & quando eſt adminicula, Decian. *d. reſp.18. num.204. verſ. & ſecundum ea.*

6 Adminicula autem erant motiua d. Archidiaconi, & eius Aſſeſſoris, ex quibus apparebat acta ipſa fuiſſe coram eo etiam actualiter producta ac per eum lecta, vt fuit in ſimili conſideratum in Orioleñ. beneficiorum 12. Ianuarij 1596. coram bon. mem. Litta, plura eius decreta, quòd acta ſibi exhiberentur, & dicto Aſſeſſori, cum cuius voto declarauit velle cauſam expedire. Et denique atteſtatio Notarij actuariæ cauſæ de reali exhibitione proceſſuum penes ſe facta, & de illorum conſignatione Gabrieli ad effectum deferendi Aſſeſſori, vt in dicto ſummario *num.6.* vt fuit dictum in Pientin. Capellæ 7. Iunij 1596. coram eodem Litta. Et aliæ atteſtationes plurium perſonarum, quæ viderunt dd. proceſſus penes d. Aſſeſſorem, qui illis incumbebat, vt daret votum pro ſententiæ prolatione, & propterea ex prædictis huiuſmodi ſtylo ſufficienter ſatisfactum fuiſſe videtur.

7 Minus etiam viſa fuit obſtare atteſtatio Aſſeſſoris, quòd non viderit iura pro parte illorum de Landis, ſed ſolummodo pro parte Gabrielis. Quia cùm conſtet dd. de Landis fuiſſe legitimè citatos, & à iudice monitos ad informandum, & ſuas probationes deducendum, potuit iudex ſtante illorum negligentia abſque vitio nullitatis pronunciare ſuper iuribus tantùm pro alia parte productis, Felin. *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ num.18. verſic. limita igitur primo, de conſtit.* Alexand. *in l.2. num.9. circa med. verſic. ſecus ſi ſit lata, Cod. de edend.* Cephal. *conſil.89. num.24. 25. & 26. part.1.* & fuit dictum in Maioricen. Canonicatus 4. & 18. Februarij 1591. coram bon. mem. Gipſio.

Alia nullitas concernens caput iniuſtitiæ, viſa fuit alterius inſpectionis.

Et interim fuit vt ſuprà deciſum.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Concheñ. Parochialis.

Lunæ 16. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

Simonia plenè & concludenter probari debet, quando agitur ad priuationem; & numquid probata cenſeatur ex reſignatione facta cum conditione quòd reſignatarius teneatur de ſuo proprio expenſas expeditionis facere.

SVMMARIVM.

1 *Narratiua gratia impetrationis beneficij ob priuationem propter ſimoniam, vel confidentiam iuſtificanda eſt.*

2 *Simonia probanda eſt plenè & concludenter, quando agitur ad priuationem beneficij.*

3 *Simonia an & quando cenſeatur probata per pactum in reſignatione appoſitum, quòd reſignatarius de ſuo expenſas facere teneatur.*

4 *Reſignationes beneficiorum cum conditione quòd reſignatarius de ſuo impenſas facere teneatur, admittuntur in dataria abſque eo quod in litteris talis conditio exprimatur.*

5 *Cancellatio ſcripturæ quando arguat denegationem.*

Reſignatio beneficij non eſt ſimoniaca, licet contineat pacta ſimoniaca, quæ à Pontifice fuit admiſſa, num.3.

DECISIO CCCLXXX.

1 FVit aliàs per Ioannem Baptiſtam Serranum in manibus Sanctiſſimi reſignata parochialis Eccleſia Sanctæ Mariæ ciuitatis Concheñ. ad fauorem Ferdinandi de Ondenilla, cum reſeruatione penſionis annuæ ducatorum ducentorum, & præuia pactione, quòd idem Ferdinandus omnes expeditiones impenſas erogare teneretur, ex quo prætendens Franciſcus del Pozzo dictam reſignationem ob huiuſmodi pactum fuiſſe ſimoniacam, eamdem parochialem tamquam ex iſto capite vacante à Sede Apoſtolica impetrauit. Verùm cùm à prouiſore Concheñſi fuiſſet Ferdinandus abſolutus, necnon declaratum reſignationem in eius fauorem factam non eſſe ſimoniacam, cauſa per viam appellationis coram me introducta, dubitaui ſuper iuſtitia dictæ ſententiæ, quam Domini, Ferdinando ſolùm informante, iuſtam eſſe cenſuerunt. Ex quo enim Franciſcus narrauerat Ferdinandum pacta ſimoniaca, vel confidentia redolentia cum reſignante commiſiſſe, id vtique iuſtificandum veniebat, *cap. ex parte de reſcript.* Dec. *conſil. 33. num. 1. & 142. num.6.* Ægid. *deciſ.76.* Rot. *deciſ.128. num.1. & deciſ.221. num. 4. part.1. diuerſorum.*

Et tantò magis debebat ſimonia plenè, & concludenter 2
probari, cùm ad effectum priuationis ageretur, gloſ. *in cap. veniens il 1. in verbo illorum de teſtibus,* vbi Abb. *n.4.* Alciat. *conſil.2. num.40. & 41. lib.1.* Seraph. *deciſ.1029. num.1.* & fuit dictum in Firmana Capellaniæ 7. Maij 1582. coram Clemente VIII.

Nec illa dici poteſt probata per pactum in reſignatione, 3
quòd reſignatarius de ſuo impenſas facere teneretur. Quia licèt pactum huiuſmodi tamquam labe ſimoniæ infectum reprobatum videatur, Pariſ. *de reſignat. lib.14. quæſt.7. num 9.* Cùm tamen de illo fuerit mentio facta Sanctiſſimo, qui hoc non obſtante reſignationem admiſit, ceſſat omnis ſimoniæ labes, quæ purgatur, vbi Summi Pontificis authoritas interuenit, Nauarr. *in manual. cap.23. num.108.* Pariſ. *de reſinat. lib.14. quæſt.6. num.12.* Caſſad. *deciſ.3. num.3. de renunciat.* & fuit dictum in Hiſpaleñ. beneficiorum 6. Martij 1592. coram Illuſtriſſ. Card. Millino.

Nec releuat hoc pactum regiſtratum non fuiſſe, nec 4
minus in litteris inſertum. Conſtat enim obiectum ex ſtylo, de quo teſtes deponunt in ſummario dati, quòd videlicet nec in litteris, nec in regiſtro tale pactum ſolitum fuerit apponi, & de tempore Clementis VIII. conſtat ex iiſdem teſtibus, cùm illo paſſim admiſſas fuiſſe reſignationes, & poſt ſignatam ſupplicationem ipſum deleri conſueuiſſe ne ad exemplum traheretur, vt fuit factum in caſu noſtro. Et confirmatur ex illa particulari prouiſione, quòd circa clauſulam, vel decretum expenſarum ſola ſupplicationis ſignatura ſufficeret, vnde reſultat iſtud pactum in litteris inſerendum non eſſe, quod ad hoc ſolummodo factum dicitur, vt deponunt teſtes.

Neque cancellatio poteſt arguere denegationem, cùm 5
ex ſupradictis conſtet illam ad alium effectum emanaſſe, Bald. *conſil.472. num.2. lib.1.* Butrig. *conſil.30. in fine,* Caſtren. *conſil.32. in princip. & conſ.257. in fine verſicul. Alia regula lib.2.* Alexand. *conſil.32. num.3. lib.5.*

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Romana fideicommiſſi de Paluzellis.

Lunæ 16. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

De materia text. *in l. edictali, C. de ſecundis nuptijs,* volentis coniugem non poſſe relinquere ſuperſtiti coniugi pluſquam vni ex liberis primi matrimonij, nonnulla notanda, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Vxor non poteſt relinquere in teſtamento coniugi ſuo ſuperſtiti pluſquam vni ex liberis primi matrimonii, & n. ſeqq. Plus autem an dicatur relictum, nec ne, attenditur tempus teſtamenti, & non ſpes futuræ ſucceſſionis, num.3.*

4 *Vxor ſi viro ſuo plus in teſtamento reliquerit quàm vni ex liberis primi matrimonij, teſtamentum non annullatur, ſed illud plus pro non ſcripto habetur, & reducitur ad æqualitatem.*

Exceptiones requirentes altiorem indaginem in iudicio poſſeſſorio, non ſunt admittendæ, ibid. in fin.

DE-

DECISIO CCCLXXXI.

1 VIſum fuit Dominis immiſſioni non obſtare diſpoſitionem text. *in l. hac edictali*, *Cod. de ſecund. nupt.* Nam dicta lex loquitur, & procedit quando coniux præmoriens plus reliquit coniugi ſuperſtiti, quàm vni ex liberis primi matrimonij, & in caſu noſtro Iſabella teſtatrix nihil plus reliquit Alexandro ipſius viro, quàm Laurentio filio ex primo matrimonio, cùm Alexandro legauerit tantum medietatem cuiuſdam crediti ſcutorum 3000. Item iocalia aſcendentia ad ſcuta mille, & illud plus quàm venderetur caſale vltra ſcuta 5000. quod plus attentis tranſactionibus inter Laurentium, & Alexandrum initis fuit ſcutorum 200. attenta verò venditione poſtea ſubſequuta fuit ſcutorum 500. Laurentius verò fuit hæres vniuerſalis inſtitutus, & ex ſolo caſali habuit ſcuta 5000. vltra aliam medietatem dicti crediti ſcutorum 3000. & ſic longè plus.

2 Vltra quòd dictus Alexander actualiter habuit multò minus quàm ſibi fuerit relictum ex tranſactionibus poſtea cum Laurentio initis, in quibus ipſe remiſit legatum caſalis, & aliud medietatis crediti ſcutorum 3000. ac lucrum dotale ſibi competens in bonis vxoris pro ſumma ſcutorum 1200. tantùm, quæ ſibi fuit ſoluta ex fructibus dicti caſalis ad nouennium locari.

3 Quibus non obſtat, quòd Laurentio ſine filijs decedenti teſtatrix ſubſtituerit Alexandrum, & è contra ipſum Laurentium in nihilo ſubſtituerit Alexandro, & ex hoc videatur marito plus reliquiſſe, & perinde ſubſtitutio habeatur ac ſi facta non fuiſſet, & filij Alexandri in dicta ſubſtitutione poſiti in conditione nihil prætendere poſſint. Reſpondebatur enim, quòd huiuſmodi ſpes quam habebat Alexander ſuccedendi Laurentio, quatenus ſine filijs decederet inſpecto tempore teſtamenti, & mortis teſtatricis, quod in hac materia attendi debet, §. *quia vero hactenus auth. de nuptijs*, gloſ. *in d. l. hac edictali*, *verbo donata*, & ibi communiter Doctor. Gabriel *de ſecund. nupt. concluſ. 4. num. 56.* Peregrin. *conſil. 76. num. 4. lib. 3.* erat conditionalis, incerta, & remotiſſima, & de facili poterat euaneſcere, cùm tunc Alexander eſſet ætate grauis, nempe annorum 50. & vltrà, & è contra Laurentius eſſet adoleſcens, qui poterat veriſimiliter vxorem ducere, & ſuſcipere liberos, ac ſuperuiuere, & conſequenter talis ſpes non videtur magnifacienda, ad effectum *d. l. hac edictali*, ex notat. per Bertazol. *conſ. 71. num. 9. & ſeq.* Peregrin. *d. conſ. 76. num. 6.* Ladetch. Imolen. *conſil. 27. num. 6.* cùm præſertim dicta ſubſtitutio facta de Alexandro non eſſet libera & abſoluta, ſed pariter illi ſine agnatis decedenti fuerit ſubſtitutum hoſpitale S. Iacobi incurabilium.

4 Et omnis difficultas videbatur ceſſare ex eo, quia ſi quid plus Alexandro fuiſſet relictum, non propterea annullaretur teſtamentum, & fideicommiſſum factum ad fauorem filiorum illius, qui hodie veniunt ex propria eorum perſona; ſed illud plus haberetur pro non ſcripto, & reduceretur ad æqualitatem, vt habetur *in d. l. hac edictali*, *§. ſin verò plus*, quæ reductio ad æqualitatem non eſt dubium, quòd requirit altiorem indaginem, cùm in facto videndum eſſet quæ bona, & corpora reliquerit in hæreditate Iſabella, & cuius valoris, ad dignoſcendum, an illud quod habuit Alexander, excedat quantitatem quam habuit Laurentius. Ad quem effectum eſſet etiam diſcutiendum in iure, an in portione relicta Alexandro, ſit computandum quartum dotale ſibi competens, & pariter, an in parte Laurentij ſit computanda ipſius legitima, quæ omnia tamquam requirentia altiorem indaginem non videntur admittenda in hoc iudicio poſſeſſorio, ſed reijcienda ad petitorium, Natta *conſil. 532. num. 4.* Menoch. *de adipiſcen. remed. 3. num. 180. & ſeq.*

Ex quibus fuit reſolutum immiſſioni non obſtare diſpoſitionem text. *in l. hac edictali*, & quod de reliquis videatur, &c.

R. P. D. VBALDO.

Terdonen. Penſionis.

Lunæ 16. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

Per vnicam ſolutionem penſionarius conſtituitur in quaſi poſſeſſione exigendi, & verba *habuit*, & *recepit* in præſentia probant veram numerationem, & non ſolam confeſſionem, & ſententia nulla numquam tranſit in iudicatum.

SVMMARIVM.

1 *Penſionarius per vnicam ſolutionem penſionis conſtitutus dicitur in quaſi poſſeſſione exigendi penſionem etiam contra ſucceſſorem.*

Quaſi poſſeſſio exigendi penſionem acquiritur per vnicam ſolutionem penſionis, etiam contra ſucceſſorem in beneficio, ibid.

2 *Solutio & numeratio actualis probatur per verba* habuit, & recepit in mei, *&c. etiam ſine copulatiua, &, probatur etiam per verba æquipollentia,* actualiter, manualiter, *&c. & non ſola confeſſio.*

3 Ibidem *verbum poſitum in inſtrumento poſt verba* in præſentia mei, *non poteſt intelligi, niſi de loco in quo fuit confectum inſtrumentum.*

4 *Teſtes examinati ſine citatione ad videndum illos iurare, ſunt nulliter examinati.*

5 *Sententia ob defectum citationis eſt nulla, & numquam tranſit in iudicatum: citatio debet eſſe ſpecifica, & certa ad audiendum ſententiam, nec ſufficit facta ad videndum fieri quancumque declarationem.*

Penſionarius manutenendus eſt interim pendente cauſa reſtitutionis in integrum aduerſus rem iudicatam; ibid. in fine.

DECISIO CCCLXXXII.

CVm pars Rectoris non acquieſceret deciſioni in hac cauſa factæ 17. Iunij præteriti, in qua fuit reſolutum Ioanni Baptiſtæ penſionario dandum eſſe mandatum de manutenendo, in quaſi poſſeſſione exigendi penſionem iterùm propoſui cauſam ſuper eiſdem, & Rota in deciſis permanendum cenſuit, ex deductis in deciſione; conſtat enim de ſolutione penſionis ex inſtrumento quitantiæ inter Ioan. Baptiſtam, & anteceſſorem moderni Rectoris, per quam ſolutionem etiam vnicam penſionarius fuit conſtitutus in quaſi poſſeſſione exigendi, *cap. cum Eccleſia Sutrina*, vbi Abb. *num. 23. de cauſ. poſſ. & propr.* etiam contra ſucceſſorem, iuxta deciſ. Guido Pap. 629. quam Rota ſequitur, vt per Put. *deciſ. 151. lib. 3.* cum alijs in deciſione adductis. 1

Nec obſtat, quòd verba illa inſtrumenti, *in præſentia mei Notarij, & teſtium*, poſſint referri ad confeſſionem, & ideò non ſufficiant ad probandum actualem numerationem, ſed detur cautela quòd Notarius apponat copulam, *& habuit, & recepit in mei præſentia*, &c. iuxta theoricam Bart. *in l. ſi ex cautione num. 9. verſ. & ideo tutius eſt*, & ibi Salyc. *num. 24. verſ. dicit Bar. C. de non num. pecun.* quæ cautela hic non adeſt; quia fuit reſponſum, Bart. non negare quin poſſit probari ſolutio per verba æquipollentia, etiam abſque copula, vt apparet ex eodem Bart. *in d. l. ſi ex cautione n. 1.* prout fuit allegatus in deciſione, vbi in verſ. *ſi ergo*, tradit quòd ſi Notarius dicat, Titius confeſſus eſt ſe habuiſſe, & recepiſſe decem, quæ in veritate habuit, & recepit in præſentia mei Notarij, & teſtium, tunc inſtrumentum probat de neceſſitate numerationem, & de alijs verbis ſimilibus, vtputa manualiter, realiter, & cum effectu, quòd probent veram numerationem, tradit Caſt. *in l. ſingularia n. 9. ff. ſi cert. pet.* Soc. *conſ. 143. num. 4. lib. 1.* Bertazzol. *clauſul. 34. gloſ. 7. & 8. in princ.* & addentes ad eius conſ. criminalia 544. ante fin. *verſ. illa etiam verba*, *& verſ. adſunt præterea*. 2 3 Idem igitur videtur dicendum in caſu noſtro, quòd per illa verba, *actualiter numeratos, datos, & traditos in præſentia*, &c. probetur vera numeratio, & non ſola confeſſio, vt in his terminis dicit Alex. *conſ. 37. ſub num. 8. lib. 3.* vbi tamen non aderat illud verbum

actualiter, quod eò magis oſtendit actum veræ numerationis, vt de ſimilibus verbis proximè dictum eſt ex Bertaz. & alijs allegatis.

3 Et hæc tantò magis videbantur amplectenda, cùm in hoc caſu illa verba, *in præſentia*, ſint geminata, & primum appoſita confeſſioni receptionis penſionis, & poſtea illius numerationi, videlicet poſt illa verba, *actualiter numeratos, & traditos in tanta bona moneta aurea, & argentea æquiualente in præſentia*, vt ſuprà, quæ negari poſſe non videtur, quin referantur ad veram numerationem, ne alias inepta ſit eiuſmodi repetitio, vt fuit conſideratum in deciſione; ex quo etiam ceſſat quod dicebatur, illud verbum *ibid.* debere intelligi de ſolutione facta in vrbe; cùm enim ſtatim repetantur illa verba *in præſentia mei*, &c. illa dictio *ibid.* non poteſt intelligi, niſi de loco in quo fuit confectum inſtrumentum quittantiæ, vt latiùs in deciſione, in qua etiam fuit conſideratum adminiculum ex fide Notarij de dicto inſtrumento rogati, & vnius teſtis inſtrumentalis de actuali, & vera ſolutione, quod etiam hodie placuit Dominis.

4 Nec videntur obſtare teſtes de confidentia patrui, & nepotis in impoſitione penſionis, ad hoc ne exigeretur, niſi à ſucceſſoribus, quia licèt fuerint examinati in vim monitorij; adhuc tamen illis obſtat defectus citationis ad videndum illos iurare, *cap. 2. de teſtib.*

Ex quibus etiam videbatur reſponſum ad deciſionem Illuſtriſſ. D. Cardinalis Lancellotti in Ianuen. pecuniaria 15. Aprilis 1611. in contrarium allegata, ex quo ibi non aderat verbum *actualiter*, nec vlla mentio facta fuerat de numeratione. Et verbum *in præſentia*, non erat geminatum, vt hìc.

5 Non obſtat exceptio rei iudicatæ allegata per informantes; quia vltra quòd dicebatur, ſententiam *fuiſſe nullam, ob defectum citationis ad ſententiam*, *Clem. paſtoralis de re iud.* Cæſ. de Graſſ. *deciſ. 11. n. 2. eod. tit.* quæ debet eſſe certa, & ſpecifica ad audiendum ſententiam, non autem ad videndum fieri quamcumque ordinationem, declarationem, & expeditionem, vt fuit factum in hoc caſu, Rota *deciſ. 17. de re iud. in nou.* & fuit reſolutum in cauſa Gerunden. præeminentiarum 17. Ianuarij 1616. coram R. P. D. meo Caualerio, & vtique ſententia nulla numquam tranſit in iudicatum, *l. 4. §. condemnatum, & l. ſi tam nulla, ff. de re iud.* ceſſabat difficultas, quia nouiſſimè fuit commiſſa cauſa reſtitutionis in integrum aduerſùs prætenſam rem iudicatam, qua pendente penſionarius interim eſt manutenendus, Rota *deciſ. 350. in fin. part. 1. diuerſ.* & in Lucana bonorum 27. Februarij 1606. coram R. P. D. meo Pamphilio, & alias ſæpè.

Ex quibus Domini permanſerunt in deciſis, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Marſicen. Iuriſdictionis.

Lunæ 16. Ianuarii 1617.

ARGVMENTVM.

De probatione quaſi poſſeſſionis iuriſdictionis in cauſis ciuilibus, & mixtis ad fauorem Archipresbyteri in præiudicium Epiſcopi plura notanda, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes ſingulares probant iuriſdictionem.*

2 *Quaſi poſſeſſio iuriſdictionis in cauſis ciuilibus et mixtis quomodo probetur.*

3 *Manutentionis iudicium ſummariſſimum non requirit exactam probationem.*

4 *Epiſcopi iuriſdictio, quam habet de iure communi in cauſis ciuilibus & mixtis, redditur turbida per iuriſdictionales actus ab Archipresbytero factos.*

DECISIO CCCLXXXIII.

1 ARchipresbytero terræ Saponariæ, Domini dixerunt dandum eſſe mandatum de manutenendo in quaſi poſſeſſione iuriſdictionis, quo ad cauſas ciuiles, & mixtas, de illius enim exercitio dictæ iuriſdictionis viſum fuit potiſſimum conſtare ex duobus teſtibus in Curia Marſicen. pro parte Epiſcopi, vt conſtare videtur ex eorum lectura examinatis, qui deponunt de cognitione huiuſmodi cauſarum coram dicto Archipresbytero, & quòd in gradu appellationis deuoluebantur ad Epiſcopum, pro vt etiam narratur in inſtrumento concordiæ initæ de anno 1604. inter ipſum Epiſcopum, & Capitulum, & dictum Archipresbyterum; prædicti autem teſtes licèt ſingulares, iuriſdictiones probant, Innoc. *in cap. qualiter, & quando col. 1. de accuſ.* Albet. *in l. ob carmen num. 8. verſ. ſi enim ſuppoſito initio*, & ibi Iacob. de S. Georg. *n. 21. verſ. ſed reperio, & n. 22. verſ. eodem modo, ff. de teſtib.* Dec. *in cap. licet cauſam n. 69. de probat.* Gabr. *de teſtib. concluſ. 2. num. 22.* Riminald. iun. *conſ. 7. num. 35. cum ſeqq.* Farinac. *de teſtib. quæſt. 64. n. 182.* & ſufficit eos eſſe conteſtes in quadam generalitate, iuxta deciſ. Verall. 269. *num. 2. part. 3.*

Valdè autem adminiculantur tam ex concordia inter 2
Pariſium Epiſcopum Marſicen. & Capitulum facta, in qua idem Epiſcopus recognouit eumdem Archipresbyterum exercuiſſe iuriſdictionem harum cauſarum ciuilium, & mixtarum, præſertim quia hæc confeſſio emanauit à Prælato informato, quia ipſemet dum eſſet Vicarius Epiſcopi ſui prædeceſſoris per eius diffinitiuam ſententiam cognitionem earumdem cauſarum eidem Archipresbytero adiudicauerat, quam etiam ex ſummario quodam iurium penes Procuratorem Epiſcopi reperto, in quo adnotati ſunt vigintiduo proceſſus in Curia Archipresbyteri agitati ab anno 1490. vſque ad annum 1577. in Curia Epiſcopali Marſicen. producti, & depoſitiones vigintiquatuor teſtium, quod Archipresbyter à fundatione Eccleſiæ ſemper cognouit de cauſis ciuilibus, & mixtis, quodque redditus Archipresbyteraus proueniunt ab emolumentis iuriſdictionis, de quibus proceſſibus, & teſtibus meminit etiam bo. mem. Oranus in eius voto ad fauorem Archipresbyteri, & teſtantur nonnulli pro reuelatione dd. iurium ad inſtan. Archipresbyteri examinati, & fit mentio in Epiſtola eiuſdem Epiſcopi prædeceſſoris tranſmiſſa ad dictum Procuratorem huc in Curiam, in qua illum admonet vt ſibi tranſmittat proceſſum, ſeu copiam proceſſus fabricati in Curia Epiſcopali Marſicen. de anno 1572. ſubiungens, *doue furno eſaminati molti teſtimonij ſopra l'immemorabile*, & demum faſſus eſt ipſemet Procurator in eius conſtituto, vt in ſummario Archipresbyteri *num. 13.* Ex ea itaque cognitione quæſita fuit Archipresbytero quaſi poſſeſſio iuriſdictionis in omnibus prædictis cauſis, Innocent. *in cap. dilectus*, & ibi Butr. Ancharan. Ioan. de Anan. & alij *de capell. Monach.* Papien. *in prax. in form. libell. in act. confeſſ. in gloſ. plenam num. 10.* In qua etiam poſſeſſione idem Archipresbyter de anno 1590. manutentionem obtinuit ab A. C. vt in mandato in eius ſummario *n. 2.* & licèt poſtea Epiſcopus quoque in tribunali Rotæ mandatum de manutenendo obtinuerit à R. P. D. meo Manzanedo, illud tamen quoad cauſas, de quibus agitur non fuit illi conceſſum priuatiuè, ſed cumulatiuè.

Quæ omnia ſimul ſufficere viſa fuerunt, in hoc præſer- 3
tim ſummariſſimo iudicio, in quo exacta probatio non requiritur, Alexand. *conſ. 103. num. 3. lib. 7.* Dec. *conſil. 56. num. 1. verſic. & ideo*, Menoch. *de retinend. remed. vlt. n. 34.* Caputaq. *deciſ. 200. part. 2.* & fuit dictum in Aquileien. penſionis 21. Maij 1610. coram dicto D. meo Manzanedo.

Et ex præmiſſis iuncta etiam ſententia Pariſij Vicarij 4
Marſicen. de ann. 1578. ad fauorem Archipresbyteri quoad præſentes cauſas lata, iuris aſſiſtentia pro dicto Epiſcopo, iuxta textum *in cap. cum perſonæ de priuileg. in 6.* offuſcatur, & maximè turbida redditur, ideòque illi non ſuffragatur, Seraphin. *deciſ. 1278. num. 5.* fuit dictum in Montis Regalis iuriſdictionis 4. Nouembris 1588. coram bo. me. Penia, & reſolutum in hac cauſa 18. Martij 1607. coram eodem D. meo Manzanedo.

Neque obſtant actus iuriſdictionales dati pro parte 5
ipſius Epiſcopi de anno 1537. & 1584. in eius ſummario *num. 6.* quia illos vti non in forma probanti exhibitos Rota iam reiecit dicta 18. Maij 1607. vt in deciſione eodem ſummario Epiſcopi *n. 1.*

Ex quibus DD. concluſerunt Archipresbyterum manu- 6
tenendum eſſe quoad ſupradictas cauſas ciuiles, & mixtas, non tamen aperuerunt quòd priuatiuè quoad Epiſcopum ſuper quo (ſi opus erit) potuerunt iterum conſuli.

Quo verò ad cauſas criminales matrimoniales reſeruarunt videre, an ex ſupradicta ſententia Pariſij conſtet de re iudicata, &c.

R.P.D.

Digitized by Google

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Fauentina pecuniaria.

Veneris 16. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

Arbitramento vnius ſtare promittens, non tenetur ſtare arbitramento alterius. Cætera vide in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Arbitramento vnius ſtare promittens, non tenetur ſtare arbitramento alterius, & n. 2. in fin.*

2 *Fideiuſſio eſt contractus ſtricti iuris, nec extenditur vltra conſenſum proprium; ſed ſolum ad ea, quæ expreſſa ſunt.*

3 *Nouatio cenſetur inducta per ſubſequens compromiſſum, non obſtante proteſtatione, de qua n. 4.*

5 *Venditionis vnum ſubſtantiale eſt pretium.*

DECISIO CCCLXXXIV.

1 FVit reſolutum ſententiam R. P. D. Carpinei eſſe infirmandam. Nam quidquid ſit de nullitatibus contra eam oppoſitis, illa eſt iniuſta, cùm condemnet Eramum fideiuſſorem ad ſoluendum Ioan. Baptiſtæ libras 1510. pro pretio portionis ſocietatis prædicto Ioan. Baptiſtæ tangendo, & credito eiuſdem, iuxta formam relationis periti vltimo loco electi, quæ condemnatio non eſt conformis obligationi factæ per D. Eramum, qui ſe obligauit ad ſoluendum pretium mercium venditarum, non ſimpliciter, nec vnica vice, ſed in diuerſis temporibus, & iuxta declarationem faciendam per Paſqualinum in eodem inſtrumento electum à partibus ad arbitrandum pretium prædictum, quæ tamen declaratio non fuit facta à Paſqualino, ſed ab illo perito, vnde nec fuit commiſſa ſtipulatio contra fideiuſſorem, qui non illius, ſed Paſqualini arbitramento voluit ſe ſubmittere, vt inqoit text. *in l. 3. & l. cùm apud, ff. iudic. ſol. l. ſi quis arbitratu, ff. de verb. oblig.* Curt. iun. *conſ. 36. à num. 4.* Gabr. *conſ. 43. ſub n. 12. in fine, & ſeq.* Borgnin. *deciſ. 5. num. 33. part. 2.* Ceuall. *commun. opin. quæſt. 727. num. 59.*

2 Et licèt reſpectu principalium fortaſſe poſſet dubitari, an licitum eſſet à perſona Paſqualini recedere per nominationem alterius, tamen quidquid de hoc ſit reſpectu Erami fideiuſſoris, in quo militat diuerſa ratio, clarum eſt hoc fieri non potuiſſe, quia cùm fideiuſſio ſit contractus ſtricti iuris, non extenditur vltra conſenſum proprium, ſed ſolùm ad ea, quæ expreſſa ſunt, *l. ſi vltra, C. de fideiuſſ.* Decian. *conſ. 72. num. 18. lib. 2.* Honded. *conſ. 111. num. 25. lib. 1.* Surd. *deciſ. 212. num. 4.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 16. tit. 14. num. 1.* & ſic cùm fideiuſſor conſenſerit, & ſe obligauerit ſecundùm arbitramentum Paſqualini, cui fortaſſe magis confidebat quàm alteri, vltra dictum arbitramentum eius obligatio non extenditur, vt benè in propoſito diſtinguit Curt. iunior *d. conſ. 36. num. 5. in fine, & ſeq. vbi n. 7.* aſſignat aliam rationem differentiæ.

3 Prædictis accedit, quòd poſt obligationem Erami Ioannes Baptiſta, & Blaſius fecerunt nouum compromiſſum in perſonam Catuli, in illum remittendo declarationem dicti pretij abſque interuentu fideiuſſoris, vnde quoad ipſum fuit facta nouatio, & inducta liberatio, vt in terminis notat Gabr. *conſil. 43. num. 13. cum ſeq. lib. 1.*

4 Nec obſtat, quòd dictum compromiſſum fecerint, cum expreſſa proteſtatione, quòd per illud non intendebant recedere à prioribus obligationibus, quia dicta proteſtatio intelligitur de obligationibus quæ ſe compatiuntur cum dicto compromiſſo, Seraphin. *deciſ. 773. num. 9.* qualis non eſt obligatio Erami, quæ cùm eſſet facta præciſè ad id quod arbitraretur Paſqualinus, erat incompatibilis cum compromiſſo facto in perſonam alterius.

5 V. rius facit, quòd arbitrio Paſqualini non fuerit remiſſa ſubſtantia obligationis, ſed tantùm declaratio quantitatis portionis ſpectantis ad Ioannem Baptiſtam, & ſic illo non arbitrante potuerit ab eo recedi, & recurri ad arbitrium boni viri, & iudicis, quia imò fuit remiſſa declaratio pretij mercium, vt clarè legitur in inſtrumento, quod pretium eſt vnum de ſubſtantialibus venditionis, §. 1. *Inſtit. de empt. & vend.*

Et ita fuit concluſum, &c.

R. P. D. PAMPHILIO IVNIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Hiſpaleñ. Primitiarum.

Luna 16. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

De ſecunda, & tertia remiſſoria quando concedatur ſuper antiquis, vel nouis articulis.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſoria non datur ſuper articulis, ſuper quibus fuit data altera remiſſoria, & num. 2. vbi ampliatur hæc concluſio.*

Remiſſoria ſecunda non dari ſolet ſuper nouis articulis, ibid. vbi etiam quid de tertia remiſſoria, declara vt num. 2.

DECISIO CCCLXXXV.

DOmini cenſuerunt non eſſe dandam remiſſoriam, 1
quia articuli, qui modò dantur pro parte D. Archiepiſcopi, continent ipſius & Curatorum ab ipſo deputatorum poſſeſſionem, vel quaſi percipiendi oblationes & primitias, de quibus agitur priuatiuè quoad ſimplices beneficiatos, prout continebant alij pro parte eiuſdem D. Archiepiſcopi dati, coram bon. mem. DD. Cardinalibus Seraphino, & Blanchetto, ſuper quibus quamplures teſtes vigore remiſſoriæ examinati fuerunt, & ſuper illis pluries cauſa propoſita fuit, vt patet ex deciſionibus, quæ in Rota emanarunt, quo caſu remiſſoria non eſt ampliùs concedenda. Nedum propter timorem ſubornationis, ex quo fuerunt per partes didicita teſtificata, Doctor. *in cap. fraternitatis de teſtib.* Rom. *ſingul. 786.* Rot. *deciſ. 16. de teſtib. in nou.* Sed etiam quia regulariter nec etiam ſecunda remiſſoria ſuper nouis articulis concedi ſolet, vt euitetur ſuſpicio calumniæ, *d. cap. fraternitatis de teſtib.* Rot. *deciſ. 29. de iudic. in antiquis*, Chiſan. *deciſ. 164.* & fuit dictum coram me in cauſa Corduben. decimarum 4. Iunij 1610. & aliàs ſæpè, & tamen in caſu iſto Domino Archiepiſcopo tertia quoque conceſſa fuit, licèt poſtmodum illa vti non curauerit, itaot tantò minus alia, vti calumnioſa, ſit ei concedenda, iuxta deciſ. Caputaq. 58. *num. 2. & deciſ. 65. part. 3.* & fuit ponderatum in cauſa Ianuen. pecuniaria 5. Iunij 1613. coram Reu. P. D. meo Vbaldo.

Neque refragari, quòd articuli, qui modò dantur, 2
ſint noui, ſuper quibus ex cauſa remiſſoria concedi ſolet; quia vltra quòd hoc procedit quando concurrit aliqua iuſta cauſa, vt fuit dictum in cauſa Pampilonen. decimatum 23. Iunij 1600. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, de qua in caſu iſto non conſtat, fuit etiam reſponſum, quòd imò ſupradicti articuli in ſubſtantia & comprehenſiuè ſunt iidem, quia eamdem poſſeſſionem vel quaſi percipiendi oblationes, & alia de quibus agitur, continent, licèt aliqualiter ab alijs in ſono verborum differrent, Abb. *in d. cap. fraternitatis num. 8. de teſtib.* Pariſ. *conſ. 122. n. 1. lib. 1.* & fuit dictum in ſupradicta cauſa Iannen. pecuniaria coram R. P. D. meo Vbaldo.

Neque obſtare, quòd fuerit data remiſſoria beneficiatis 3
ad probandum attentata, & ſic illius termino pendente dari debeat etiam D. Archiepiſcopo ad illa excuſandum. Quia plures actus pro parte beneficiatorum articulantur, qui prætenduntur attentati, & tamen pro D. Archiepiſcopo non articulantur contrarij actus, neque factum aliquod contra attentata, ſed ſolùm ipſius anterior poſſeſſio, vel quaſi, quæ cùm fuerit aliàs pluries articulata, non eſt vlteriùs ſuper ea remiſſoria concedenda, ex ſupradictis, maximè quia dicta poſſeſſio non excuſaret Dominum Archiepiſcopum ab attentatis ſuper alijs actibus ipſam poſſeſſionem non concernentibus, quo caſu adhuc remiſſoria vti irreleuans deneganda eſſet, Molied. *deciſ. 5. n. 5. de probat.* Caputaq. *deciſ. 54. n. 3. & deciſ. 66. part. 3.* cum alijs allegatis.

Et ita fuit deciſum.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Lucana Iuriſpatronatus.

Lunæ 23. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

Quaſi poſſeſsio conferendi beneficium facta collatione ab Ordinario, quando patronis iuriſpatronatus prætendentibus præiudicer.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij collatio præſumitur effectuata ex eo quòd per obitum prouiſi iterum vacat.*

Quaſi poſſeſſio conferendi beneficium tamquam liberum acquiritur per vnicam collationem, ibid.

2 *Quaſi poſſeſſio conferendi beneficium non ſuffragatur, niſi conferens fuerit in bona fide; vbi etiam quando talis bona fides ceſſat.*

Beneficia omnia præſumuntur libera, & non iuriſpatronatus, ibid. verſ. vltra quod.

Patronorum taciturnitas, & acquieſcentia collationi beneficij facta per ordinarium, facit præſumere beneficium liberum, ibid. in fine.

DECISIO CCCLXXXVI.

1 FVit reſolutum non conſtare de bono iure Franciſci, nam etiam admiſſo quòd conſtaret de iurepatronatus illorum, qui ipſum præſentarunt, ex deductis per informantes; tamen dicta præſentatio ei ſuffragari non poteſt, ad effectum vt ſit inſtituendus, quia cùm ordinarius beneficium de quo agitur tamquam liberum contulerit vſque de anno 1579. & dicta collatio doceatur effectuata, ex eo quòd per obitum tunc prouiſi hodie vacat, iuxta conſil. Oldrad. 229. ſæpiùs à Rota canonizatum, ſine dubio per talem collationem licèt vnicam, videtur acquiſiuiſſe quaſi poſſeſſionem illud conferendi tamquam liberum, Ferrett. *conſil.* 232. *num.* 11. Puteus *deciſ.* 192. *num.* 1. *lib.* 1. Achil. *deciſ.* 5. *de iurepatronat.* Rota *deciſ.* 17. *num.* 1. *part.* 2. *diuerſor.* & propterea collatio Antonio facta ab Epiſcopo exiſtenti in quaſi poſſeſſione conferendi tamquam de libero, videtur pro hac vice ſuſtinenda, ſtante dicta bona fide Epiſcopi, Puteus *deciſ.* 206. *lib.* 1. & pluribus relatis, fuit reſolutum in cauſa Papieñ. iuriſpatronatus 8. Martij 1613. coram me.

2 Nec obſtat, quòd dicitur Epiſcopum de dicto anno 1579. habuiſſe ſcientiam iuriſpatronatus, cùm tunc patroni præſentauerint, & perinde ceſſare bonam fidem ad hunc effectum neceſſariam, quia non docetur de dicta præſentatione, nec tunc factas fuiſſe aliquas probationes iuriſpatronatus, prout neceſſe eſſet ad inducendam malam fidem. Et teſtes ad illam probandum inducti cum deponant de auditu, non ſunt attendendi, Roland. *conſil.* 24. *num.* 86. *lib.* 1. Honded. *conſil.* 17. *num.* 2. *lib.* 1. Surd. *conſil.* 328. *num.* 2. Vltra quòd mala fides excluditur tum ex iuris aſſiſtentia, ſecundùm quod omnia beneficia præſumuntur libera, tum ex longa acquieſcentia patronorum, qui per ſpatium annorum 36. numquam à dicta collatione reclamarunt, Put. *deciſ.* 192. *in fine*, & fuit conſideratum in dicta Papieñ. iuriſpatronatus coram me.

Et ita fuit reſolutum, &c.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Elboreñ. fructuum.

Lunæ 23. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

De vacatione beneficij ob non expeditionem literarum Apoſtolicarum intra certum tempus, & an faciat fructus ſuos.

SVMMARIVM.

1 *Bona fides ſufficit ad lucrandos fructus beneficij.*

2 *Pœna incurſus excuſatur ſtante cauſa.*

3 *Triennalis poſſeſſio beneficij operatur, vt beneficiatus non poſſit moleſtari ſuper titulo, & fructus retineat, & ſufficit qualis qualis occaſio poſſidendi.*

4 *Pœna ad hoc vt incurratur, debet probari ſcientia certa, & præciſa, nec ſufficit generica, & præſumpta.*

5 *Litterarum Apoſtolicarum expeditionem qui commiſit in Curia intra tempus præfixum, licèt expeditio poſteà non ſit facta, ſed paulò poſt, excuſatur, & purgat moram.*

6 *Procuratoris negligentia non debet nocere principali.*

7 *Litterarum Apoſtolicarum expeditio quando præcipitur intra certum tempus ſub pœna vacationis ipſo iure, ſi iura Cameræ ſint ſoluta, etiam quòd expeditio non fiat intra illud tempus, non tamen ſequitur vacatio, quia ſatisfit præcepto, ne iura Cameræ fraudentur.*

8 *Littera Apoſtolica in forma* dignum, *etiam non executa, tribuunt titulum coloratum.*

9 *Titulus coloratus ſufficit ad acquiſitionem fructuum.*

10 *Titulus coloratus oritur ex gratia etiam ſubreptitia.*

DECISIO CCCLXXXVII.

FVerunt in partibus, ac poſtmodum in Rota per ſententiam quæ tranſiuit in iudicatum, condemnati hæredes Didaci Pereira ad reſtitutionem fructuum per ipſum indebitè perceptorum ex Canonicatu Doctorali Elboreñ. ex eo quòd cùm poſt obtentam inſtitutionem ab Ordinario infra ſex menſes non expediuerit litteras Apoſtolicas, remanſit ipſo iure priuatus d. Canonicatu, iuxta indultum fel. record. Pij IV. & conſequenter non potuerit facere fructus ſuos, ſed illos teneatur reſtituere Capitulo ex ſtatuto dictæ Eccleſiæ de fructibus malè perceptis. Verùm commiſſa mihi cauſa reſtitutionis in integrum aduersùs dictam ſententiam, & rem iudicatam, & propoſito hodie dubio, an conſtaret de cauſis dictæ reſtitutionis, Domini affirmatiuè reſponderunt, quia in præſenti caſu plura concurrunt, ex quibus arguitur bonæ fides Didaci, quæ pro lucrandis fructibus ſufficit, *l. bona fidei, ff. de acquirend. rer. domin.* Menoch *de recuper. remed.* 15. *num.* 593. *& conſil.* 611. *num.* 25. Peregr. *de fideicom. art.* 49. *n.* 19. 1

Et illa deducitur primò ex eo, quia habet ad ſui fauorem inſtitutionem ordinarij, & ſic titulum legitimum dicti canonicatus, & licèt ex aduerſo prætendatur ipſum non poſſe iuuari dicto titulo, ex eo quia in pœnam non factæ expeditionis litterarum Apoſtolicarum fuerit inducta per indultum ipſo iure vacatio Canonicatus; tamen ſtantibus cauſis, de quibus infrà, videtur excuſandus à dicta pœna, gloſ. *in l.* 1. *in fine, ff. de ambig.* Tiraq. *in tract. de pæn. temperan. cauſ.* 4. *num.* 2. Crauett. *conſ.* 181. *num.* 12. Burſat. *conſ.* 157. *n.* 36. Borgnin. *deciſ.* 15. *n.* 19. *part.* 5. Seraph. *deciſ.* 1238. *num.* 10. 2

Secundò, quia vltra dictam inſtitutionem concurrit poſſeſſio triennalis, quæ operatur vt quis moleſtari non poſſit ſuper titulo beneficij, & fructus legitimè retineat, Sarnen. *in reg. trienn. quæſt.* 60. Ad hunc enim effectum ſufficit qualis qualis occaſio poſſidendi, Bald. *in l. irritum num.* 6. *C. de vſucap. per donat.* Bec. *conſ.* 95. *num.* 5. *deciſ. Pedemont.* 160. *num.* 8. Surd. *deciſ.* 211. *num.* 7. 3

Tertiò, quia nullibi probatur Didacum habuiſſe ſcientiam vacationis inductæ in indulto ob non factam dictam expeditionem; & tamen ad effectum incurrendi pœnam, de tali ſcientia certa & præciſa conſtare debet, Rip. *in l. filiusfamilias, §. Diui n.* 11. *in fine de leg.* 1. Ruin. *conſ.* 118. *circa finem lib.* 2. Peregr. *de fideicommiſſ. quæſt.* 3. *n.* 42. Seraph. *deciſ.* 916 *n.* 8. Nec ſufficit generica ipſius induiti, & præſumpta, Mohed. *deciſ.* 4. *de probat.* Sarnen. *de annal. quæſt.* 48. *in fine.* Seraph. *deciſ.* 1239. *n.* 1. *& ſeq.* 4

Quartò, quia dictus Didacus in tempore tranſmiſit in Curia mandatum ad expediendum literas Apoſtolicas, & pecunias neceſſarias, vnde licèt expeditio non fuerit facta intra ſex menſes ex indulto præfixos; tamen quia ſtatim, nempe ſexdecim dies poſt, dicta expeditio fuit facta, videtur excuſandus, & purgatio moræ admittenda, cùm ex parte ſua non conſtet de dolo, nec culpa, 5

Ca-

Cputaq. *deciſ.9. part.3.* Sarnen. *in reg. de ſubrog. quæſt.7. num.2. verſ. ſecundo caſu.*

6 Et propterea negligentia Procuratoris ſibi nocere non debeat, Odd. *de reſtit. in integrum quæſt.13. n.49.*

7 Maximè, quia in dicta expeditione litterarum fuerunt actualiter ſoluta iura Cameræ, & dictum decretum vacationis eſt factum propter intereſſe Cameræ dumtaxat, & ne iura Cameræ fraudentur, vnde ſufficit illi effectualiter fuiſſe ſatisfactum, Roman. *conſil.433. num.2. & 3.* Caſſad. *deciſ.26. ſuper regul.* Rot. *diuerſor. deciſ.15. num.3. lib.3.*

8 Quibus non obſtat, quòd litteræ per Didacum expeditæ eſſent in forma *dignum*, & non fuerint executioni demandatæ, quia quicquid ſit de hoc, hodie non agitur de canonizatione dd. litterarum, ſed de adimplemento decreti appoſiti indulto Pij IV. cui fuit ſatisfactum per expeditionem litterarum, & ſolutionem iurium Cameræ, vt ſuprà dictum eſt. Vltra quòd etiam gratia in forma *dignum*, tribuit titulum coloratum, Caſſad. *deciſ. 11. de reſtit. ſpoliator.*

9 Qui ſufficit ad acquiſitionem fructuum, de qua hodie agitur, Sarnen. *in reg. de annal. quæſt.57. num.4.*

Prout etiam eodem modo tollitur quod dicitur de ſubreptione dictarum litterarum, tum quia, vt ſupra dictum eſt, non agitur de illarum canonizatione.

10 Tum etiam, quia ex gratia etiam ſubreptitia oritur pariter titulus coloratus, Put. *deciſ.80. lib.1.* Rot. diuerſ. *deciſ.190. lib.3. part.3.* Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Bononien. fructuum.

Die 23. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

Iuriſdictio iudicis non ceſſat, donec dubitari poteſt de exequutione Rotalis ſententiæ.

SVMMARIVM.

1 *Fructus adhuc iterùm peti poſſunt, ſi ſententia exequutioni demandata non eſt, vel illi non adhuc paritum.*

2 *Iuriſdictio adhuc durat iudicis etiam mercenarij, ſi ſententia exequutioni demandata non eſt, & illi non adhuc paritum.*

3 *Sententia exequutio conſummata dicitur, tam attenta iudicij natura, quàm attento facto partium.*

4 *Totum ſi fuerit petitum in iudicio, non ſatisfit ſi fuerit tradita pars, & n.5.*

5 *L.2. in fine, C. ſi vnus ex plur. hær. declaratur.*

6 *Iuriſdictio durat quoad totum, etiam reſtituta parte vſque ad integralem reſtitutionem minimæ glebæ, nec ceſſat iudicium pro rata partis reſtituta.*

7 *Appellationi renuncians, & ſententiam acceptans non dicitur ceſſare à lite, donec adhuc poſſeſſionem retinet.*

8 *Poſſeſſio verbaliter dimiſſa in iudicio non operatur extinctionem litis, ſi actor non acquiſiuit poſſeſſionem perfectè.*

9 *Iuriſdictio iudicis ſemper durat, donec dubitari poteſt de effectu exequutionis, & de paritione ſententiæ.*

10 *Poſſideri poteſt eadem res à pluribus diuerſis reſpectibus.*

11 *Acceptatio cum conditione in partibus fauorabilibus tantùm, conditio illa declarat animum contrarium, donec conſtiterit acceptationem eſſe fauorabilem.*

DECISIO CCCLXXXVIII.

SVſcepta ſecundo loco diſputatione ſuper reſolutis die 12. Nouembris 1612. Domini ſteterunt in deciſis.

1 Vera eſt enim concluſio quæ tunc firmata fuit, fructus iterato iudicio peti poſſe, ſi ſententia exequutioni demandata non ſit, vel eidem nondum paritum.

2 Ex quo adhuc durat iuriſdictio iudicis, quamuis mercenarij, *l. terminato, C. de fruct. & lit. expenſ.* Caſtren. *in l. 4. verſ. in text. C. de poſſ.* Bald. *conſil 166. num.3. volum.1.* Gabr. *conſil.35. num.11. lib.2.* cum alijs allegatis in prima huius cauſæ deciſione.

3 Exequutio autem perfecta, aut conſummata, dici non poteſt, ſiue natura ipſius iudicij attendatur, ſiue etiam factum ipſarum partium ſequamur.

Iudicium enim fuit intentatum per viam petitionis totius prædij nuncupati *del quarto*, contra DD. Herculem, & Iulium de Peregrinis, dictum prædium pro indiuiſo inter ſe poſſidentes, & ratione iuris hypothecæ, quum competebat Collegio pro euictione ſequuta; ideò petitione, re, & actione iudicium eſt indiuiduum, cui per partis reſtitutionem non eſt ſatisfactum, & ſemper durat iuriſdictio, donec iuxta petita prædium totum fuerit dimiſſum in Collegio in vim pignoris & hypothecæ, vt in deciſ. die 14. Iunij 1613. fuit ponderatum & firmatum, ex *deciſ.213.* Affl. *in fine*, & aliorum qui tunc allegati fuere. 4

Quibus non obſtat *text. in l.2. in fine, C. ſi vnus ex pluribus hæredibus*, vbi habetur quòd licèt quilibet hæres conuentus hypothecaria teneatur ad totum debitum, tamen cedendo portionem hæreditatis, quam habet, liberatur, quæ liberatio dicebatur aliter non poſſe contingere, quàm ſi iudicium pro ea parte fuerit terminatum. 5

Quia ille text. poteſt intelligi de poſſidente rem hypothecatam pro diuiſo, dum ibi erat quæſtio, an ſicuti actio perſonalis inter hæredes pro portionibus hæreditarijs ſcinditur, ita etiam actio realis ſcinderetur, quod negatiuè fuit reſolutum, quia tota res venit in obligatione & in reſtitutione, quæ ratio ceſſat vbi, vt in præſenti, de probatione tantùm pro indiuiſo agitur, nec vltrà cauſa poteſt conueniri.

Præterea vbi etiam poſſidens pro indiuiſo rem pignori ſuppoſitam liberaretur cedendo ius quod habet, non tamen ſequitur, quòd iudicium ſit terminatum in parte ceſſa, quia pro auocando toto prædio vnum eſt intentatum iudicium, & non plura; ergo donec actio non fuerit conſummata vſque ad reſtitutionem minimæ glebæ, cui hypotheca cohæret, non deſinat eſſe idem iudicium, & per conſequens eadem iuriſdictio, quæ durat donec ſit ſatisfactum actioni intentatæ, cui deſeruire debet officium iudicis in hac parte mercenarium, vt per Bart. *in l. Imperium n.12. ff. de iuriſd. omn. iudic.* 6

Secundò loco, ſi attendatur factum ipſarum partium, non etiam viſum eſt poſſe dici terminatum iudicium per conſummationem exequutionis in toto prædio; itaut non amplius adſit litis pendentia. Nam quoad D. Iulium perfecta exequutio non probatur, quia quoad eum nihil aliud factum fuit, niſi quòd appellationi à ſe interpoſitæ renunciauit, & ſententias acceptauit, ſed poſſeſſionem ſemper retinuit, & adhuc retinet, quod ſufficit ad litis pendentiam, vt aliquid ſuperſit pro integrali exequutionis conſummatione, ſecundùm Sarnen. *de annal. quæſt.44.* Mohed. *deciſ.3. vt lit. pend.* Achil. *deciſ.1. eod. tit.* 7

Quo verò ad D. Herculem idem videbatur dicendum, non obſtante verbali dimiſſione poſſeſſionis iudicialiter facta, quia ad effectum ne lis pendeat, non ſufficit quòd quis verbaliter dimittat, niſi actor perfectè acquirat poſſeſſionem, de quo non docetur, nec refert quod in text. *l. quod meo, §. ſi furioſo, ff. de acquir. poſſeſſ.* dicatur per dimiſſionem tranſire poſſeſſionem, etiamſi non transferatur, quia benè procedit ad effectum excuſandi reum à contumacia, vel vt actor poſſit illam ſine vitio intrare, non autem ad effectum vt ceſſet iuriſdictio iudicis. 8

Quæ ſemper durat, donec dubitari poteſt de effectu exequutionis, aut paritionis, *cap. in litteris, cap. quærenti*, vbi gloſ. *de offic. deleg.* Quod in præſenti poterat contingere, dubitando de validitate dimiſſionis, ſi D. Hercules voluiſſet probare illum actum meticuloſum, vel erroneum, ſecundò ſuper detentione poſſeſſionis pro conſequendis melioramentis, quæ compatibilis erat cum dimiſſione plenæ proprietatis. 9

Ex quo plures diuerſis reſpectibus poſſunt eandem rem poſſidere, *l.1. §. ex pluribus*, vbi latiſſimè Alex. *ff. de acquir. poſſeſſ.* Tertiò, quia D. Hercules lite pendente locauit ſuam partem D. Iulio, vnde ſemper remanebat iuriſdictio pro annullanda locatione, in qua debebat citari D. Hercules pro ſuo intereſſe, *l. de vnoquoque, ff. de re iudic.* 10

Non obſtat, quòd prædicta omnia videantur ceſſare ſtante acceptatione eiuſdem dimiſſionis ſequuta per Syndicum & Procuratorem Collegij, quia vltra quòd dubitari po- 11

poteſt de ſufficiente mandato de acceptando dimiſſionem, acceptatio etiam fuit facta cum proteſtatione in partibus fauorabilibus tantùm; ideòque conditio illa declarat animum contrarium, donec doceatur Collegio eſſe fauorabile quòd iudicium ſit inter partes terminatum, Bart. *in l. morte num. 18. ff. de oper. nou. nunciat.* Natt. *conſil.* 627. Burd. *conſil.* 143. *num.* 42. & de ſe patet damnum, non autem fauorem Collegij continere, ſi admittamus diuiſum & pro parte terminatum eſſe iudicium, quia cogitur Collegium prætenſionem fructuum deſerere, dum iterato iudicio agere non poteſt. Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Cluſina Poſtæ Puteoli.

Die 23. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

Obligatus ad factum, non cenſetur obligatus ad manutentionem, & de correſpectiuitate pactorum.

SVMMARIVM.

1 *Verba imperſonalia obligatoria non inducunt obligationem alicuius perſonæ.*

2 *Obligatio donandi non producit vlteriorem obligationem manutentionis donationis, quando ſatisfactum eſt promiſſioni circa factum, vide n. 3.*

3 *Contractus non extenditur de vno ad aliud, nec inquirendum eſt, niſi quod in inſtrumento eſt expreſſum.*

4 *Obligatus ad cedendum omne ius quod habet, vel habere ſperat in bonis, non tenetur præſtare neque ſubſtantiam, neque qualitatem rei.*

5 *Correſpectiuitas actuum facit cenſeri, vt vnus ſine alio factus non fuiſſet; & eſt locus repetitioni, vide num. 6.*

Pacta omnia in tranſactionibus ſunt correſpectiua, ibid.

DECISIO CCCLXXXIX.

DVbium hodie propoſitum quærit, an D. Cardinalis teneatur ad aliquid occaſione poſtæ D. Duci, & quia poterat teneri vel ex perſona propria, vel tamquam hæres Pauli, placuit Dominis in primis determinare D. Cardinalem ex propria perſona non teneri, reſeruando ſecundæ partis reſolutionem in alia diſputatione.

Ex tenore enim inſtrumenti, cuius vigore nunc agit D. Dux, apparent duæ conuentiones de donando contemplatione matrimonij tunc contrahendi, prima ex perſona Pauli Sforziæ Marchionis Proceni pro eius bonis feudalibus, & allodialibus, ſaluo vſufructu, adminiſtratione & exercitio cuiuſcumque iuriſdictionis, eius vita durante.

Secunda ex perſona D. Cardinalis Sforziæ reſpectu iurium quæ tunc & in futurum potuiſſent illi competere, quomodocumque etiam per obitum Pauli Sforziæ aduerſùs eum, vel bonis feudalibus, & allodialibus ab eo poſſeſſis, etiam abſque aliqua reſeruatione vſusfructus, quæ poſtmodum ab eorum Procuratoribus fuerunt ſtipulatæ, & ab ipſis donatoribus ratificatæ.

1 Pro adimplemento primæ conuentionis non leguntur verba obligatoria Cardinalis, & per conſequens ad aliquid teneri non poteſt, verba enim, *è ſtato conuenuto*, tamquam imperſonalia non ſunt obligatoria eiuſdem Cardinalis, *auth. ſi quando, Cod. de conſtit. pecun.* Bart. *in l. ſtipulatio iſta, §. ſi quis ita num. 2.* & ibi Iaſ. *n. 4. ff. de verbor. oblig.* Card. Manric. *de contract. lib. 14. tit. 29. num. 49.*

2 Et multò minus effectuata donatione, quia non cadit vlterior obligatio circa manutentionem donationis, dum ſatisfactum eſt promiſſioni circa factum, Dec. *conſil.* 645. *n.* 10. Bald. *in l. fin. n. 6. C. de pact. inter empt. & vend.* Card. Mantic. *de contract. lib. 4. tit. 3. num. 8.*

3 Valdè enim inter ſe differunt promittere, quòd quis donabit bona ſua, & promittere quòd nemo habeat ius in rebus donatis: vnum autem non venit in conſequentiam alterius, quia in contractibus non fit extenſio, neque aliud inquirendum eſt præter id, quod in inſtrmento ſcriptum eſt, *l. quicquid adſtringendæ de verbor. oblig.* Cephal. *conſil.* 626. *num.* 11. Surd. *deciſ.* 202. *n.* 9.

In ſecunda verò conuentione nulla adeſt promiſſio do- 4
nandi feudum poſtæ, ſed tantùm de iure quod habet, vel habere ſperat in bonis feudalibus, & allodialibus, quo caſu neque qualitatem, neque ſubſtantiam rei præſtare tenetur, *l. quod ſi in venditione, cum tribus ſequentibus, ff. de hered. & act. vendit.* Alexand. *conſilio* 93. *num.* 2. *volum.* 4. Add. ad Bart. *in d. l. 1. de hered. & act. vendit.* Natta *conſil.* 38. *n.* 2. *vol.* 1. Surd. *deciſ.* 288. *num.* 29.

Non obſtat, quòd D. Dux non ſoluiſſet ſummam ſcuto- 5
rum 5000. neque conſenſiſſet alienationi bonorum vinculatorum, niſi D. Cardinalis donaſſet bona quæ donauit, cùm vnum cenſeatur factum contemplatione alterius, gloſ. *in l. fundi partem, ff. de contrahen. empt.* Surd. poſt alios *conſil.* 217. *num.* 20. Ideò dicebatur poſſe agi repetitione *l. cum te, C. de pactis inter emptor. & venditor. l. 1. C. de donationib. quæ ſub modo*, cum alijs allegatis.

Quia licèt omnia pacta in tranſactione ſint correſpecti- 6
ua inter D. Cardinalem, & D. Ducem, non tamen ſequitur quòd ſublato per euictionem feudo poſtæ D. Cardinalis teneatur ad reſtitutionem receptorum, quia non donauit feudum prædictum, ſed ius, & ſpem ſuccedendi, & aliæ promiſſiones factæ per D. Cardinalem in donatione, ſeu tranſactione habent cauſam ſeparatam, nempè quia & ille donauit ſpem vſusfructus, detractiones, iura competentia in bonis paternis, & maternis, quæ omnia adhuc ſubſiſtunt, & æquipollere datis per D. Ducem iam fuit reſolutum in ſeparatis diſputationibus, vt videre licèt in deciſ. coram Orano 24. Aprilis 1594. quæ data fuit. Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanen. decimarum de Variſio.

Die 27. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

Inſtrumenta antiquiſſima producta, quando dicantur eſſe in forma probanti.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentum publicum vt habeat omnia requiſita, debet continere diem, menſem, annum, indictionem, teſtes, clauſulam, actum, ſubſcriptionem Notarij, & eius ſignum.*

2 *Inſtrumentum publicum, cum prædictis requiſitis dicitur eſſe in forma probanti.*

3 *Iura publica ad hoc vt ſint in forma probanti, debent eſſe recognita quod ſint publica manu ſcripta, declara vt num. 4.*

4 *Inſtrumenta publica non debent recognoſci, ſi ſunt vltra centum annos originalia, & ſic conſtet ex oculari inſpectione, & ſcribæ, à quibus ſunt tradita, enunciant ſe Notarios.*

5 *Iurium productio facta parte citata, & ad dicendum contra, ſi nihil ſit oppoſitum, facit vt lapſo termino non poſſit amplius opponi, & quòd præſumatur non poſſe aliquid releuans opponi.*

DECISIO CCCXC.

SVſcepta diſputatione de forma probanti infracitatorum inſtrumentorum & iurium, nempè ſententiæ latæ de anno 1218.

Conſignationum, ſeu documentorum de annis 1270. 1288. & 1336.

Proteſtationes factæ per Conſules.

Conſignationum factarum de ordine Galeatij Vicecomitis de anno 1396.

Bullæ Gregorij IX. de anno 1227.

Solutionis Bollettarum factæ per Præpoſitum de anno 1326.

Literæ Anſelmi de anno 1198.

Inſtrumenti anno 1199.

Inſtrumenti anni 1388.

Inſtrumenti anni 1385.

Inſtrumenti anni 1478.

Domini oculariter inſpectis, reſponderunt eſſe in for- 1
ma probanti 1. 2. 3. 7. 8. 9. 10. continent enim omnia re-

requiſita, quæ conueniunt publico inſtrumento, nempè diem, menſem, annum, indictionem, teſtes, clauſulam, actum, ſubſcriptionem Notarij, eiuſque ſignum, quæ omnia enumerantur per gloſſ. *in l. generali, Cod. de tabellionibus lib.* 10. & latiſſimè explicantur per Couarr. *practicar. quæſt. cap.* 20. *num.* 1.

2 Quibus attentis fuit ſæpè reſolutum pro forma probanti ſimilium inſtrumentorum, vt per Seraph. *deciſ.* 1236. *num.* 1. & apud me in Mediolanen. decimarum ſancti Donati 23. Ianuarij 1612. & in Mediolanen. iuriſpatronatus 23. Februarij 1615. & in alia Mediolanen. decimarum 4. Iulij 1614. coram R.P.D. Andrea.

3 Non obſtat, quòd iura prædicta non fuerint recognita in publica manu ſcripta, prout neceſſarium eſt, Oldrad. *conſ.* 227. *num.* 6. Soccin. ſen. *conſ.* 32. *verſ.* 2. *concluſio lib.* 1. Caputaq. *deciſ.* 117. *par.* 3.

4 Quia vltra productionem factam in partibus, contra quam nihil fuit oppoſitum, cenſuerunt recognitionem prædictam non eſſe neceſſariam, ex quo prænarratæ ſcripturæ oculariter oſtenſæ ex inſpectione, vt Domini cenſuerunt, ſunt antiquiſſimæ, & originales, & data illarum eſt ſupra centum, & plures annos, & ſcribæ à quibus traditæ ſunt, enunciant ſe Notarios, quæ proptereà non ſunt in caſu recognitionis, cùm teſtes inueniri non poſſint eius ætatis, qui eas recognoſcant, ſed regulariter ſimili recognitio ſolet remitti abſque alio adminiculo probationis, Afflict. *deciſ.* 245. *num.* 3. Seraphin. *deciſ.* 1077. Put. *deciſ.* 9. *de fid. inſtrument. &* 146. *in nou. impreſſ. lib.* 1. & coram me in cauſa Mediolaneñ. iuriſpatronatus 23. Februarij 1615.

5 Quartum, quintum, ſextum, & vndecimum pariter non admittunt controuerſiam circa formam probantem, quia Rectoribus citatis in partibus ad videndam fieri eandem iurium productionem, & dicendum contra, nihil per eos, aut eorum nomine fuit oppoſitum; ideò neque hodie videtur permiſſum propter ius quæſitum parti, ob lapſum temporis, & termini, & ne eadem pars grauetur in litis prorogatione, Ægid. *deciſ.* 74. *in fine*, ac etiam quia nihil releuans præſumitur opponendum, Caputaq. *deciſ.* 5. *par.* 3. Put. *deciſ.* 155. *in nou. impreſſ. lib.* 1. Rota *deciſ.* 2. *de fide inſtrument. in nouis*, Seraphin *deciſ.* 333. *num* 1. & in Mediolaneñ. decimarum 4. Iulij 1614. coram R. P. D Andrea.

Et ita fuit reſolutum, &c.

R. P. D. PAMPHILIO IVNIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Vrbinateñ. ſeu nullius erectionis Collegiatæ.

Veneris 27. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

Exequutor mixtus cenſetur deputatus per clauſulam *vocatis vocandis*, qui proptereà debet citare eos de quorum intereſſe agitur.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula* vocatis vocandis, *in litteris appoſita facit exequutorem mixtum, itaut citandi ſint illi, de quorum intereſſe agitur.*

3 *Clauſula in litteris Apoſtolicis appoſita, quando cauſatiuè, & quando conditionaliter appoſita cenſeatur.*

DECISIO CCCXCI.

1 PRopoſui dubium in hac cauſa, an litteræ erectionis Collegiatæ ſint iuſtificatæ, & Domini ſupradicta die negatiuè reſponderunt, quia teſtes pro illarum iuſtificatione examinati fuerunt abſque eo, quòd fuerit citatus Dominus Archiepiſcopus, qui tamen propter eius intereſſe erat citandus, ſtante clauſula *vocat. qui fuerint vocandi*, in dictis litteris appoſita, quæ facit executorem mixtum, itaut eſſent citandi illi, qui de iure veniunt citandi, Cardin. *conſ.* 63. *in princip.* Felin. *in cap. de cætero num.* 2. *de re iudic.* & per conſequens D. Archiepiſcopus, de cuius intereſſe agebatur, Gloſſ. *in cap. exhibita, verb. euocandi*, & ibi Abb. *num.* 6. *verſ. quaro qui ſunt, de iudic.* prout etiam colligitur ex clauſula; *ſine præiudicio alicuius*, per quam ius quoque, & intereſſe Archiepiſcopi præſeruatum cenſetur, Oldrad. *conſ.* 237. *in fin.* Put. *deciſ.* 197. *num.* 23. *lib.* 1. Seraph. *deciſ.* 144. *num.* 6.

2 De huiuſmodi autem intereſſe D. Archiepiſcopi ſatis conſtare viſum fuit, quia in dictis litteris Terra Caſtri Durantis dicitur eſſe nullius diœceſis, & tamen D. Archiepiſcopus ante illarum expeditionem prætendebat, prout hodie prætendit, illam eſſe ſub iuriſdictione ipſius, vt patet ex diuerſis cauſis in Rota commiſſis, & quamuis diceretur contrarium fuiſſe declaratum per ſententiam, quæ tranſiuit in iudicatum, tamen fuit reſponſum, quòd de tali re iudicata erat docendum, ipſo Domino Archiepiſcopo citato, vt executori conſtaret de eius veritate, parte legitimè citata, & tantò magis, quia in dictis litteris de nouo mandatur, quòd Collegiata illiuſque Abbas, ab omni, & quacunque iuriſdictione, & ſuperioritate Archiepiſcopi perpetuò eximatur, & totaliter liberetur, quo caſu negari non poteſt, quin ſaltem reſpectu iſtius exemptionis, de nouo faciendæ, de intereſſe, & præiudicio Archiepiſcopi ad iſtum effectum conſtare dicatur, ex ſupradictis.

3 Nec obſtare, quòd ſubijciatur poſtmodum in dictis litteris clauſula, *prout anteà erat*, per quam vti conditionalem nihil de nouo Abbati conceſſum videatur, tum quia magis placuit, quòd dicta clauſula vti appoſita in litteris Apoſtolicis ſuper diſpoſitione certa, & ſpeciali intelligatur cauſatiuè, non autem conditionaliter, Bart. *in Extrauag. ad reprimendum, verb. prout num.* 2. Alexand. *in l. admonendi num.* 14. vbi de communi, *ff. de iureiurand.* cum alijs adductis in cauſa Romana Vigeſimæ 20. Martij 1608. & 10. Maij 1609. coram Reuerendiſſimo Domino meo Damaſceno; tum etiam quia D. Archiepiſcopus prætendit Abbatem nunquam fuiſſe exemptum, & proptereà tantò magis in exemptione de nouo facienda, erat citandus, vt dictum eſt.

4 Prætereà D. Archiepiſcopus in caſu iſto inſtare poterat pro declaratione, an in litteris comprehendatur exemptio à iure viſitandi, quod Ordinario competit, vigore Concil. Trid. *ſeſſ.* 7. *cap.* 8. *& ſeſſ.* 11. *cap.* 8. & proptereà hoc etiam reſpectu citandus erat, maximè ſtantibus litteris de Ordine Sanctiſſimi poſteà ſcriptis, quòd Archiepiſcopus citari debeat, ex quibus colligitur mentem Papæ fuiſſe, vt D. Archiepiſcopus citaretur in executione harum litterarum.

Et ita deciſum, &c.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinali.

Romana Mercedis.

Veneris 27. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

Proxenetis regulariter debentur merces pro rebus, in quibus fuerunt mediatores ad vendendum.

SVMMARIVM.

1 *Pronexetis regulariter debentur merces pro rebus, in quibus fuerunt mediatores ad vendendum, amplia & declara, vt per totam deciſionem.*

2 *Vna, & eadem perſona poteſt diuerſo modo negotiari.*

DECISIO CCCXCII.

1 FVit per Locumtenentem Illuſtriſſimi Vicarij pronunciatum Ioannem Rotulum, & Dominicum Lucatellum mercatorem pro mercibus quas vendiderunt teneri proxeneticum Vitali, & Matio Hebræis tanquam mediatoribus ſoluere. Verùm cauſa per viam appellationis ad Rotam deuoluta, & dubio per me propoſito Domini reſponderunt pro his, in quibus Hebræi proxenetæ, vel mediatores ipſis deberi proxeneticum, cùm regulariter merces proxenetis debeantur, *l.* 1. *& l.* 3. *ff. de proxenet.* Strach. *de proxenet. par.* 1. *vlt par. num.* 16.

2 Non obſtat dictos Hebræos ſe debitores conſtituiſſe reſpe-

Digitized by Google

reſpectu mercium alijs Hebræis venditarum, & ſic ip-
ſos proxenetas dici non poſſe, quamuis tales in partitis
nuncupentur. Non enim eſt inconueniens, quem di-
uerſo modo negotiari aliquando, videlicet vti proxene-
tam, interdum vti principalem, vnde quando mercato-
res dictos Hebræos proxenetas enunciarunt, videntur
eos tales haberi voluiſſe, ſicut pariter illos principales ha-
buerunt, vbi tales nuncuparunt, vt accidit quando mer-
ces pro ipſorum commodo, vel vſu fuerunt venditæ, quo
caſu dictum fuit nullum Hebręis deberi proxeneticum,
quod pro alieno contractu ſoluitur, Bald. *in l. 2. Cod. de pro-
xen. cap. 1. de teſtibus in* 6. Bald. *conſ. 469. num. 3. lib. 2.* Alex.
conſ. 128. num. 1. lib. 2.

3 Præterea ſatis apparere videtur Hebræos reſpectu parti-
tarum, in quibus enunciantur proxenetę, verè tales ex-
titiſſe, cùm merces illis ad certam æſtimationem datæ
venditæ fuerint alijs Hebræis, & ad commodum mer-
catorum fuerit deſcriptum, etiam quòd vltra dictam æ-
ſtimationem res fuiſſet vendita, vt ex partitis datis colli-
gitur: ſecus autem eueniſſet, vbi dicti Hebræi fuiſſent
principales, tunc enim ad ipſos huiuſmodi lucrum ſpe-
ctaſſet, *l. 2. Cod. de peric. & com. rei vendit. §. cum autem, In-
ſtit. de empt. & vendit.*

4 Ex hac igitur obſeruantia deſcribendi ad commodum
mercatorum, quòd ex mercium venditione proueniebat,
ſatis clarè patet ipſos mercatores verè proxenetas Hebręos
intellexiſſe, quando tales in libris eos deſcripſerunt, Ay-
mon. *conſ. 10. num. 3. & conſ.* 201. *num.* 11. Menoch. *conſil.*
201. *num. 167. lib.* 4. Rota *deciſ.* 503. *num. 2. part. 1. & deciſ.*
356. *num. 5. & 6. par. 2. diuerſor.* & Rota Ianuen. *dec.* 147.
num. 7.

5 Verùm cùm ab iſtis Hebræis prætendatur etiam ſala-
rium pro mercibus, quas ipſi emebant, & poſteà defere-
bant alijs Hebræis, eos ad mercatores ducendo, vt pro
earundem mercium ſolutione ipſi ſe principaliter obliga-
rent, Domini voluerunt ſuper hoc iterùm partes audi-
re, &c.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana ſocietatis Fundaci.

Luna 30. *Ianuarij* 1617.

A R G V M E N T V M.

Periti calculatoris relationi à qua non fuit re-
clamatum, ſtandum omninò eſt, & iura non
recognita poſſunt quandocunque recogno-
ſci, ſi tempore, quo fuerunt producta, nihil
fuit oppoſitum.

S V M M A R I V M.

2 *Periti calculo, & illius relationi à qua non fuit recla-
matum, regulariter ſtandum eſt.*
3 *Calculi error ſemper, & quandocunque allegari po-
teſt.*
4 *Sententia lata in vim calculi facti à perito ex eodem
calculo bene iuſtificatur.*
5 *Iura non recognita poſſunt quandocunque recognoſci, ſi
tempore quo fuerunt producta, aduerſus ea nihil fuit
oppoſitum.*

D E C I S I O CCCXCIII.

1 FInita ſocietate, quam inter ſe de anno 1607. Iacobus
Sella, & Ioannes Baptiſta Iulianus inierant, facto
pro ſolidandis computis inter iſtos compromiſſo, nec-
non electis arbitris, fuit ab eis calculator deputatus Do-
minicus Maria Chellinus, qui retulit Iulianum in certa
pecuniarum ſumma creditorem exiſtere, iuxta quam
relationem arbitri deductis aliquibus deducendis ipſum
pariter Iulianum creditorem pronunciarunt. Verùm
Sella cùm ſe grauatum prætenderet, obtinuit denuò ra-
tiones, & computa videri per eundem calculatorem, à
quo errore detecto, fuit facta relatio Iulianum ſocietatis
eſſe debitorem in ſumma ſcutorum mille trecentorum
quadraginta ſeptem. Ab altero verò calculatore ſucceſ-
ſiuè per R. P. D. Garzadorum iudicem deputatum electo,
fuit Sella declaratus creditor in ſcutis 815: & iuxta dictam
relationem cùm fuiſſet à iudice pronunciatum, cauſa per
viam appellationis coram me introducta, dubitaui ſuper
confirmatione dictę ſententię, quam Rota eſſe confirman-
dam cenſuit. Nam contra illius validitatem nihil excipi-
tur.

Iuſtitia verò probatur tam ex ſecundo calculo facto per 2
ipſum Chellinum à partibus approbatum, qui medio iura-
mento primi calculi errores expoſuit, quàm ex calculo al-
terius per iudicem deputati, qui retulit Iulianum ſocieta-
tis debitorem in ſcutis 815. remanere, cuius relationi ſtan-
dum videtur, cùm ab ea reclamatum non fuerit, Bart. *in l.
inſtar nu. 10. C. de iure fiſci lib.* 10. Ruin. *conſ. 16. ad fin. lib. 5.*
Corn. *conſ. 43. num. 7. lib. 1.*

Nec releuat Iulianum à dicto Chellino fuiſſe in primo 3
calculo factum creditorem; ſicut etiam talis fuit ille decla-
tus ab arbitris in laudo à partibus approbato. Ex ſubſe-
quentibus enim calculis apparet primum erroneum fuiſſe
vnà cum laudo, & approbatione ſubſequuta, & propterea
benè potuit corrigi, cùm certum ſit de errore calculi ſem-
per, & quandocumque dari poſſe, *l. 1.* vbi Bald. Alexan. &
Salyc. *in princ. C. de errore calculi*, Ruin. *conſ. 71. nu. 4. lib. 4.*
Pariſ. *conſ. 89. n. 39. & 57. lib. 1.* Corn. *conſ. 62. n. 1. lib. 4.*

Nec valet dicere calculatorem exceſſiſſe, tanquam ille 4
calculauerit etiam rationes ſocietatum de anno 1601. &
1605. de quibus nullam prætenditur habendam fuiſſe ra-
tionem, cùm laudum, ſicut & compromiſſum, ad ſocieta-
tem tantummodò de anno 1607. reſtrictum appareat.
Nam licèt de vltima ſocietate principaliter agatur, non
tamen ſequitur præcedentes attendendas non fuiſſe, cùm
omnia illarum credita, & debita fuerint in vltimam trans-
fuſa, in qua illud etiam ſtatuitur nouæ ſocietatis capitale,
quòd quiſque remanebat præcedentis creditor, & ex hac
antiquarum ſocietatum cognitione dicitur apparere non
fuiſſe à Iuliano poſitum capitale ſcutorum 1500. vt in
primo calculo fuerat ſuppoſitum, vnde nullus detegitur
calculatoris exceſſus, vel grauamen, & per conſequens
calculus, & ſententia in eius vim lata benè iuſtificatur,
Bart. *in l. 2. num. 10. Cod. de iure fiſci*, Ruin. *conſ. 16. circa fi-
nem lib. 5.* Pariſ. *conſ. 89. num. 5. lib. 1.*

Non obſtat huiuſmodi calculum ſuper libris non reco- 5
gnitis emanaſſe, quia cùm talis exceptio deducta non
fuerit, poteſt recognitio quandocumque fieri, Crauett.
conſ. 150. num. 2. Caputaq. *deciſ. 5. num. 5. par. 3.* Quod verò
de periurio dicebatur ex facto tollitur, cùm de abſolutio-
ne ante motam litem doceatur.

R. P. D. PAMPHILIO IVNIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale,

Farſcn. pecuniaria.

Luna 30. *Ianuarii* 1617.

A R G V M E N T V M.

Deciſio eſt breuis, & ex ſummario ſume ar-
gumentum.

S V M M A R I V M.

1 *Ceſſionarius ſuccedit in ius cedentis, poteſtque agere ad
ius ſibi ceſſum, ſicut agere poterat cedens.*
2 *Solutio præſumitur facta ex proprijs pecunijs potius,
quàm ex alienis.*

D E C I S I O CCCXCIV.

ALexander Lucarellus, Ioſeph de Benedictis, & con- 1
ſortes omnes inſimul ſuper eorum bonis certis fi-
nibus deſignatis de anno 1600. annuum cenſum ſcut. 54.
impoſuerunt, illumque pretio ſcut. 600. vendiderunt
Andreæ, & Martio de Buffettis, qui de anno 1609. cen-
ſum præfatum cuidam Ioſepho pro rata ſcut. 500. in ſorte
principali vendiderunt, eique omnia iura contra quoſ-
cumque alios coobligatos ſibi quomodolibet competen-
dum mediante actuali ſolutione ceſſerunt; ideò ſupradi-
cta die dubitaui, an contra Alexandrum, & alios ſit re-
laxandum mandatum pro fructibus cenſus, dempta rata
Ioſephi, & quia non conſtat, quòd cauſa fuerit in Rota
commiſſa cum facultatibus A. C. ſed tantùm, prout iuris
fue-

fuerit terminandum, omni, & quacumque appellatione remota, pro nunc Domini dixerunt, Alexandrum & conſortes teneri ad quantitatem ceſſam, dempta rata Ioſephi, quia conſtat de impoſitione cenſus, per eos ſimul facta, & de illius ceſſione facta à DD. Buffettis, cuius vigore Ioſeph ceſſionarius in ius cedentium ſucceſſiſſe dicitur, *l. emptor*, & ibi Bald. *in 1. notab. C. de hæred. vel act. vend.* Surd. *conſ. 269. num. 1.* & poteſt Alexandrum & conſortes inuitos cogere ad ſibi ſoluendum id quod debebant cedentibus, *l. 1. C. de noua.* Natt. *conſ. 367. num. 21.* Surd. *conſ. 21. num. 18. & conſ. 82. num. 14. & d. conſ. 269. num. 2.*

2 Nec ſubſiſtere, quòd pecuniæ per Ioſephum Buffettis ſolutæ non eſſent propriæ ipſius Ioſephi, ſed communes cum Alexandro, & conſortium, contra quos propterea non potuerit Ioſeph ceſſionem obtinere, ex allegatis; quia pro reſponſione fuit per Dominos ponderatum, quòd imò pecuniæ, quas ſupraſcripti Alexander, Ioſeph, & conſortes receperunt à Buffettis ex pretio ſupraſcripti cenſus verſæ fuerunt in vtilitatem communitatis Roſſiæ, quæ etiam ſupraſcripti cenſus bonam fidem recognouit, & communitas ex illis emit certam quantitatem frumenti, quam particularibus perſonis dictæ terræ vendidit, & licèt pretium frumenti à dictis particularibus de ordinatione Maſſariorum, & Syndici a Ioſepho exactum fuerit, illud tamen fuit poſtmodum è capſa gubernatoris furto ſubtractum, abſque ipſius culpa, vt fuit aliàs deciſum, & propterea cùm non conſtet, quòd idem Ioſeph pecunias aliundè habuerit, ex proprijs pecunijs ipſius ſoluendis, in dubio ſoluiſſe præſumitur, Bart. *in l. 2. num. 2. C. pro ſoc.* Rom. *conſ. 274. poſt med. verſ. cùm in dubio*, Dec. *conſ. 99. num. 2. & conſ. 348. num. 3. in fine, & num. ſeqq.*

3 Nec refragari, quòd Maſſarij, qui in cenſu bonam fidem recognouerunt, non potuerint obligare communitatem, præſertim non ſeruata forma conſtitutionum fel. rec. Sixti V. & Clem. VIII. ſuper bono regimine: nam quicquid ſit, an communitas remanſerit obligata, ex quo frumentum fuit emptum nomine ipſius, illique conſignatum ex cauſa annonæ, ſufficit ad iſtum effectum, quòd pecuniæ redactæ ex pretio cenſus verſæ fuerint in emptionem frumenti, necnon aliæ extractæ per Ioſephum à particularibus, quibus fuerat venditum frumentum, fuerint furto ſubtractæ, itaut cùm iſtæ non remanſerint in dominio Ioſephi, nec ex illis Ioſeph cenſum extinguere potuerit, & ſic Alexander, & conſortes pro rata ad illarum reſtitutionem teneantur, ex ſupradictis.

4 Neque obſtare, quòd præfatus Alexander, & alij fuerint per ſententiam gubernatoris ad huiuſmodi petitione abſoluti, quia commiſſa poſtmodum cauſa reſtitutionis in integrum, coram R. P. D. meo Manzanedo huiuſmodi ſententia gubernatoris fuit reuocata, & coram me fuit ſemel, atque iterùm reſolutum, ſententiam Rotalem eſſe confirmandam, ex rationibus in deciſionibus deductis, ex quibus patet ſententiam gubernatoris ad iſtum effectum non eſſe habendam in conſideratione.

Et ita deciſum, &c.

R. P. D. VBALDO.

Viceñ. Parochialis.

Lunæ 20. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Error in denominatione beneficij non vitiat gratiam, & Parochiali impetrata, cenſetur impetrata Præpoſitura, quando Parochialis & Præpoſitura non ſunt diſtinctæ; Præpoſitura regulariter non eſt dignitas, ſi deficiant requiſita; collator inferior non poteſt ſe intromittere in beneficio reſeruato.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ, in qua ſeruata ſint omnia ſubſtantialia requiſita, de validitate ex nullitatibus, dubitari non poteſt.*

Deciſiones Rotæ in cauſa factæ conſtare faciunt de iuſtitia ſententiæ, ibid. in fine.

2 *Gratia de beneficio dicitur ſubreptitia, ſi non conſtet de exiſtentia ipſius beneficij.*

3 *Enunciatiuæ Epiſcopi in viſitationibus ſuper exiſtentia beneficij, illam ſufficienter probant, quia Epiſcopus præſumitur informatus de beneficijs ſuæ diœceſis.*

4 *Parochiali impetrata, cenſetur impetrata etiam Præpoſitura, ſuppoſito quod Præpoſitura non ſit diſtincta à Parochiali, etiamſi non denominetur Parochialis, quia error in denominatione beneficij non vitiat gratiam.*

5 *Præpoſitura de iure non eſt dignitas, niſi ſit prima in Cathedrali Collegiata, vel Conuentuali, vel niſi habeat ſub ſe Clerum, & Capellas, ibid. in fine, & n. 7.*

6 *Dignitatis beneficij nomen non eſt neceſſariò exprimendum in gratia, ſi deficiant in beneficio requiſita à iure ad dignitatem, & num. 7.*

Expreſſio fieri debet in gratia Principis eorum omnium, quæ Principem mouere poſſunt ad concedendam, vel denegandam ratiam, num. 6. in fine.

8 *Præpoſitura regularis ſi caret conuentu, non dicitur dignitas.*

9 *Regularia beneficia dicuntur, quæ reguntur per Clericos regulares.*

10 *Collator inferior non poteſt prouidere de beneficio, quod Papa ſibi & Apoſtolicæ Sedi reſeruauit.*

11 *Collator inferior pendente lite ſuper titulo, & facultate conferendi, non poteſt ſe ſuper collatione intromittere.*

DECISIO CCCXCV.

HOnuphrius Coromina prouiſus de Parochiali, de qua agitur, poſt obtentas duas deciſiones Rotales ſuper iuſtificatione ſuæ gratiæ *ſi neutri*, 7. Maij, & 4. Iulij 1612. coram R. P. D. meo Manzanedo, ſententiam etiam ad ſui fauorem in Rota reportauit, à qua cùm fuiſſet mihi commiſſa cauſa appellationis, interim Honuphrius prouiſus de Canonicatu in Eccleſia Viceñ. ex decreto dimiſit ius ſibi competens ad dictam Parochialem. 1

In cuius locum ſubrogatus fuit D. Fructuoſus, qui iuſtificata etiam gratia ſua, prout fuit reſolutum coram me 30. Maij præteriti, petijt iterùm proponi dubium, an ſententia Rotalis eſſet confirmanda, vel infirmanda. Propoſitum, & non reſolutum, dum Honuphrius eſſet in cauſa 24. Ianuarij 1614.

Et Domini hodie pro confirmatione ſententiæ vnanimiter reſponderunt; quia de eius validitate non controuertitur, cùm fuerint in ea ſeruata omnia ſubſtantialia, de quibus per Vtall. *deciſ. 260. par. 2.* & de iuſtitia conſtat ex prædictis deciſionibus coram D. meo Manzanedo, in quibus fuit dictum dictam gratiam *ſi neutri*, per Honuphrium obtentam, eſſe iuſtificatam.

Non obſtat, quòd fuerit impetrata Eccleſia Parochialis, quæ tamen nulla ſit, ſed ſolùm reperiatur Præpoſitura, cui imminet cura animarum, & ſic gratia *ſi neutri*, dicatur ſubreptitia, iuxta tradita in Arianeñ. Archipresbyteratus 17. Martij 1608. coram bon. mem. Penia. 2

Quia fuit reſponſum, imò exiſtentiam Parochialis iuſtificari ex confeſſione partis, tum in commiſſione huius cauſæ, tum in petitione mandati de manutenendo, vt fuit dictum in deciſione D. mei Manzanedi 7. Maij 1612.

Et accedunt plures enunciatiuæ in viſitationibus huius Eccleſiæ factis ab Epiſcopis, necnon in licentijs datis Presbyteris exercendi curam animarum in hac Eccleſia, in quibus exprimitur Eccleſia Parochialis, vt in ſummario fructuoſi, quibus enunciatiuis Epiſcopi tanquam informati de beneficijs ſuæ diœceſis, & eorum qualitatibus videtur multùm deferendum, Rota *deciſ. 6. num. 2. de iurepatr. in nou.* Felin. *in cap. ad aures num. 15. de reſcript.* & fuit dictum in hac cauſa 1. Februarij 1613. coram me. 3

Secundò non obſtat, quòd non fuerit expreſſa qualitas beneficij, videlicet quòd ſit Præpoſitura, cui imminet animarum cura, quæ cùm fuerit reſolutum in hac cauſa in dicta deciſione 1. Februarij, quæ in puncto præſupponitur, non adeſſe in Eccleſia Sancti Fructuoſi Rectoriam diſtinctam à Præpoſitura, eò ipſo quòd fuit impetrata Rectoria, ſeu Parochialis, dicitur impetrata Præpoſitura ſtante vnitate, vel identitate beneficij, quo caſu error in denominatione non vitiat, *l. ſi me in vacuam 34. in princip.* ibi, *niſi fortè in nomine tantum errauerimus, in corpore conſenſerimus, ff. de acquir. poſſeſſ.* & ibi Doct. Put. *dec. 442. num. 5. lib. 1.* Pariſ. *conſ. 15. ſub num. 8. lib. 4.* Rota *deciſ. 16. de reſcript. in nou. & dec. 54. eod. tit. in antiq.* & fuit dictum in Salamantina Archipresbyteratus 1. Iulij 1615. coram R. P. 4

D. meo

D. meo Andrea, & latè in Mindonien. Archidiaconatus 1. Iulij præteriti coram me.

Ex quibus etiam ceſſant, quæ dicuntur circa vnionem Rectoriæ, & Præpoſituræ, cùm in deciſione non dicatur Rectoriam, & Præpoſituram fuiſſe vnitam, ſed non eſſe diſtinctam, cùm Rector iſtius Eccleſiæ fuerit etiam vocatus Præpoſitus, vt ibi patet.

5 Non obſtat tertiò, quòd ſaltim debuerit fieri mentio de Præpoſitura, vti de dignitate; quia fuit reſponſum, Præpoſituram de iure non eſſe dignitatem, niſi ſit prima in Cathedrali Collegiata, vel Conuentuali, Federic. de Sen. *conſ.* 132. *num.* 1. *&* 2. Arct. *conſ.* 23. *num.* 5. *verſ. his breuiter præmiſſis*, Rot. *deciſ.* 4. *de election. & deciſ.* 9. *de præbend. in non.* Gambar. *de offic. deleg. lib.* 5. *tit. An legatus poſſit plur. benefic. vni conferre num.* 35. cum alijs allegatis in Aquen. Monaſterij 31. Maij 1568. coram bon. mem. Cardinale Lancellotto, & in Dertuſen. Prioratus 5. Martij 1614. coram R. P. D. meo Decano, vel niſi habeat ſub ſe Clerum, & Capellas, vt per Feder. *dict. conſil.* 132. *num.* 2. *verſ. & videmus*.

6 Et propterea cùm iſta Eccleſia non ſit Cathedralis, Collegiata, vel Conuentualis, ſed ſimplex Parochialis, cuius Rector aliquando conſueuit vocari Præpoſitus ex omiſſione iſtius qualitatis, quæ non ſonat in dignitatem deficientibus à iure requiſitis, de quibus ſuprà; nulla ſubreptio inducta fuit, cùm aliàs illa ſint neceſſariò exprimenda, quæ mouere potuiſſent Papam ad concedendum, vel denegandum gratiam, *cap. ſi motu proprio, cap. non poteſt, de præbend. in* 6. Rota *deciſ.* 24. *de reſcript. in nou.* & fuit dictum in dicta Arianen. Archipresbyteratus coram Penia.

Et ideò non applicatur Rebuff. *in prax. in* 3. *part. ſignat. in verb. etiam ſituationis num.* 7. vbi vult, quòd debeat exprimi Præpoſitura, ſeu Plebania, cui imminet cura animarum, quia expreſsè loquitur de Præpoſitura, ſeu Plebania, quæ habet ſub ſe Capellas, in quibus perpetui Clerici inſtituuntur, qui non eſt caſus noſter, & Card. *conſil.* 30. *ſub num.* 7. loquitur in caſu quo erat impetratus Plebanatus in Eccleſia curata, ſeu collegiata, abſque mentione quòd eſſet curatus, & ſic non erat ſufficienter facta mentio Curæ, ſecundùm Card. ibi, *ſed hic eſt impetrata Rectoria, ſeu Eccleſia Parochialis Sancti Fructuoſi*; nec facit quòd aliàs fuerit dictum coram D. meo Manzanedo, quòd hæc Parochialis ſit vnita dignitati; & ideò non ſubiaceat concurſui; quia id fuit incidenter dictum, & ferè præſuppoſitum, nec de eo principaliter dubitabatur, vt patet ex lectura deciſionis.

8 Nec dicatur eſſe Præpoſituram regularem, quia etiamſi eſſet talis, vt non eſt, vt mox dicetur, tamen cùm careat conuentu, vt conſtat ex confeſſione ipſius Capituli, non poteſt dici dignitas, Ferrett. *conſ.* 365. *num.* 11. *lib.* 1. Federic. de Sen. *d. conſ.* 132. *num.* 2. & fuit dictum in dicta Aquen. Monaſterij coram Cardinale Lancellotto.

9 Quartò & vltimò non obſtat, quòd non fuerit facta mentio regularitatis iſtius Eccleſiæ, quia vltra quòd iſta regularitas negatur, nec ex aduerſo ſufficienter probatur, videbatur ceſſare difficultas, tum ex tranſactione inita inter Epiſcopum Vicen. & Priorem Stagnen. vſque de anno 1204. in qua expreſsè fuit cautum, ne in Eccleſia de qua agitur, & alijs ibi nominatis, liceat Clericis regularibus inſeruire, & aliàs regularia beneficia dicuntur, quæ reguntur per regulares, Hoied. *de incompatib. benefic.* 1. *par. cap.* 24. *ſub num.* 92. *verſ. Et regularia*, cum alijs per Gonzal. *ad reg.* 8. *gloſſ.* 8. *num.* 30. Tum quia per Papam ante iſtam impetrationem fuerat ſecularizata, prout aliæ Eccleſiæ principatus Cathaloniæ.

10 Nec dicatur per ſecularizationem non fuiſſe ſublatum ius conferendi competens Prælatis Regularibus Ordinis Sancti Auguſtini, & ſic de eo fuiſſe mentionem faciendam, quia obiectum tollitur ex tenore d. ſecularizationis, in qua fel. record. Clemens VIII. in perpetuum ſibi, & Sedis Apoſtolicæ diſpoſitioni reſeruauit beneficia dicti Ordinis tam tunc vacantia, quàm in futurum vacatura, quo caſu nullus inferior collator poterat de hac Parochiali, ſeu Præpoſitura prouidere, *cap. vt noſtrum, de appell.* & fuit conſideratum in hac cauſa 14. Ianuarij 1611. coram R. P. D. Manzanedo.

11 Vltra quòd ſtante lite inter Capitulum, & Corominam ſuper iſta Eccleſia, & illius titulo, clarum eſt quòd aſſerti inferiores collatores non poterant ſe in ea intromittere, *cap.* 1. *&* 2. *vt lit. pend. in* 6. Ex quibus Domini concluſerunt ſententiam Rotalem eſſe confirmandam, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana domus.

Luna 13. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Dominus directus præfertur emptori in re emphyteotica, non obſtante pacto de affrancando, non facta affrancatione.

SVMMARIVM.

1 *Pactum affrancandi in emphyteuſi appoſitum, non obſtat prælationi debitæ domino directo à iure, vide rationem num.* 2.

Pactum inter contrahentes cum expreſſione nominis contrahentium, & cum adiectione pronominis ipſe, *vel adiectiui* dictus, *non intenditur ad heredes, & cenſetur perſonaliſſimum, ac demonſtratiuum perſonæ ad oculum, ibid.*

3 *Hæres non poteſt gaudere pacto, quod non excedit perſonam ſui actoris.*

4 *Dictiones* dictus, ipſe, *ſtant demonſtratiuè, & limitatiuè ſimul.*

5 *Actiones perpetuæ per decurſum* 30. *vel* 40. *annorum præſcribuntur, etiamſi habeant verba importantia infinitatem. Amplia vt num.* 7.

6 *Præſcriptio non currit in facultatiuis, declara vt n.* 7.

8 *Dominus directus emphyteuſis habet prælationem in concurſu cum emptore, non ſolùm in toto contractu, ſed & in qualibet eius parte.*

9 *Emphyteuſis ſi conceſſa eſt cum pacto affrancandi, cenſetur alienata quoad vtrumque dominium vtile, & directum, declara vt num.* 10. *&* 11.

11 *Fideicommiſſum, & alienationis permiſſio poſſunt eſſe ſimul, quia cenſetur vnum ſubordinatum alteri, & conditionaliter conceptum, ſi non alienauerit.*

DECISIO CCCXCVI.

VEndita fuit domus Alexandro Cancellario, quæ vſque de anno 1522. per Conſeruatores hoſpitalis S. Mariæ Conſolationis data fuerat Bernardino de Alexandris in emphyteoſim perpetuam ſub annuo canone ducatorum 60. de Carolenis, cum pactis quòd emphyteota non poſſit alienare ſine expreſſa licentia, conſenſu, & voluntate Guardianorum, & caducitatis, ſi ceſſauerit per triennium, & inſuper cum pacto affrancandi per conſignationem ſimilis canonis ſuper domo idonea ad reddendum canonem in eam ſummam. 1

Guardiani prætenderunt hoſpitali competere prælationem, ex *l. fin. C. de iur. emphyt.* & è conuerſo emptor opponebat de affrancatione, vel ſaltem de facultate affrancandi vigore pacti ſui auctoris in eadem inueſtitura reſeruati, vnde particulariter fuit hodie dubitatum, an pactum affrancandi obſtet prælationi, quod negatiuè fuit reſolutum.

Quia pactum affrancandi videtur reſtrictum ad facultatem Bernardini, ibi, *quod ſi dictus Bernardinus emere, & conſignare voluerit, &c.* per quæ verba videtur demonſtrata perſona Bernardini ad oculum, itaut pactum remaneat perſonaliſſimum, Cagnol. *in l.* 2. *nu.* 46. *verſ. allegata in contrarium, C. de pact. inter empt. & vendit.* nec videtur conſtituenda aliqua differentia inter dictionem, *dictum*, vel pronomen *ipſum*, quia eodem modo per dictionem *dictum*, remanet demonſtrata ad oculũ perſona, ſicuti ex pronomine *ipſo*, dum relatiua, & demonſtratiua eſt perſonæ Bernardini, & non hæredum, Dec. *conſ.* 262. *in princip.* Roland. *conſ.* 47. *num.* 23. *vol.* 4. Surd. *deciſ.* 125. *num.* 1. 2

Propterea cùm talis facultas excedere non poſſit perſonam Bernardini, non poteſt modernus emptor gaudere tali pacto, quod ad hæredes tranſire non potuit, Franc. inter conſ. Felini *conſ.* 25. *num.* 12. *&* 13. Guidopap. *quæſt.* 411. Calder. *de emphyt. extinct. lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 34. 3

Nec obſtat, quòd illa dictio videatur ſtare magis demonſtratiuè, quam limitatiuè, *l. fin. § Titia, ff. de lib. leg.* Crauett. *conſ.* 301. *num.* 5. cum alijs allegatis, quia vtramque ſignificationem habet, demonſtratiuam nempè, & probatiuam ad oculum, vt poſt alios firmat Boer. *conſ.* 88. *num.* 10. 4

Digitized by Google

num. 10. *lib.* 1. Ideò ſimul conueniunt, vt perſona demonſtretur, & limitatiuè demonſtretur.

5 Præterea vbi etiam pactum iſtud excederet perſonam Bernardini, & ad quoſcumque eſſet tranſitorium, prout eſt in pręſenti ipſa emphyteuſis: attamen cùm per viam actionis perſonalis cogendi ſint Guardiani ad affrancandum, videtur tale pactum per decurſum 30. vel 40. annorum præſcriptum, cùm tanto tempore omnes perpetuæ actiones præſcribantur, etiamſi pactum contineat verba infinitatem denotantia, ſecundùm veriorem, de qua per Tiraquell. *de retract. conuent.* §. 1. *gloſſ.* 2. *num.* 7. *&* 31. Odd. *conſ.* 11. *num.* 62. qui alios de communi atteſtantes refert.

6 Neque releuans reſponſio videbatur, quòd hæc affrancatio eſſet facultatiuè concepta per verbum *poſſit*, & in facultatiuis non currat præſcripto, Gabr. *de præſcript. concluſ.* 10. Seraph. *deciſ.* 716. *num.* 10. cum alijs allegatis.

7 Quia cùm egeret conſenſu, & approbatione hoſpitalis, non potuit dici meræ facultatis, quæ reſpicit puram voluntatem, & merum factum gerentis actum, quamuis per negationem alterius partis poſſit turbari, & priuari, vt per Innoc. *in cap. querelam num.* 3. *de electionibus*, Afflict. *deciſ.* 67. *num.* 1. Put. *deciſ.* 269. *lib.* 1. *in non. edit.* Ideò vbi agitur de actu coactiuo per viam actionis, illa actio tempore poteſt tolli, & præſcribi, vt iam dictum eſt.

8 Demùm dicebatur in concurſu cum emptore competere hoſpitali prælatiooem vigore *l. fin. C. de iur. emphyt. & in reg. d. l. habere fundatam intentionem*, Bart. *in l. quoties, ff. ſi quis caut.* Dec. *in l.* 1. *in* 2. *notab. ff. de reg. iur.* Surd. *deciſ.* 126. *num.* 3. & allegans exceptionem teneatur illam probare, Caſtrenſ. *in l.* 2. *ff. ſi quis in ius vocat. non iuis.* Innoc. *in c. præterea, de dilat.* Ideò cùm affrancatio ſit pars contractus, *l. feudi partem, ff. de contrah. empt.* ſicuti dominus directus habet prælationem in ipſo contractu, eodem modo habere debet in qualibet parte illius, prout ſe compatitur, extinctiuè ſcilicet, non autem tranſlatiuè.

9 Non obſtat, quòd priuilegium prælationis competens vigore *l. fin. C. de iur. emphyt.* ſit fundatum in directo dominio penes dominum directum exiſtente, quod cenſetur alienatum vnà cum vtili dominio, quando conceſſio eſt facta cum pacto affrancandi, Crott. *conſ.* 72. *num.* 41. *lib.* 1. Cęphal. *conſ.* 324. *num.* 55. *lib.* 3. quæ ratio dicebatur ponderata per Benedill. *de iure protimeſeos, §. per emphyteoſim num.* 9. & Franc. *deciſ.* 267. Ideò ſicuti domininm directum volente emphyteota reſolutioni ſubiacet, eodem modo, & ius prælationis dominio cohærens ſubiacere debet.

10 Fuit enim reſponſum non eſſe incompatibile inter ſe prælationem, & pactum affrancandi, quia affrancatio poteſt exerceri antequam ſit apertum ius prælationis per alienationem rei emphyteoticæ, vel domino directo nolente pręferri, prælatio autem in actu tranſlationis dominij vtilis locum habere poterit, quaſi eo caſu ius quæſitum ſit domino directo excluſiuè ad affrancationem, vt videtur innuere Franc. *d. deciſ.* 267. *num.* 1. *verſ. Item dicebas Dominus directus*.

11 Et implicitam quoque habeat conditionem, ſi dominus re integra præferri voluerit, vt dicitur de fideicommiſſo, & facultate alienandi ſimul conceptis, vt vnum ſubordinatè ad alterum, & conditionaliter intelligatur ad euitandam contrarietatem, Ruin. *conſ.* 165. *num.* 11. *&* 213. *lib.* 1. Surd. *conſ.* 96. *num.* 26. *lib.* 1. Propterea ceſſante incompatibilitate, & exiſtente re integra, Dominus etiam reuocabiliter vigore pacti de affrancando iterùm dominus eſt, & omnes dominij effectus, prout ſunt acceſſiones, conſequuntur taliter dominum, vt benè declarat Menoch. poſt alios *conſ.* 26. *num.* 10. *vol.* 1. & per conſequens iſtud ius prælationis tanquam de pertinentibus ad dominium ab ipſo domino exerceri poterit.

Non obſtat, quòd ante alienationem iſtius domus, vel ſaltem in ipſo actu ſequuta fuerit affrancatio, itaut res integra non ſit quoad prælationem, quia hoc in facto non fuit iuſtificatum; ſaltem validè quoad ſuppoſitionem alterius canonis, & præſertim conſeruatorum ad id mandatum habentium.

Et ita, &c.

R. P. D. VBALDO.

Meteñ. profeſſionis.

Luna 13. *Februarij* 1617.

ARGVMENTVM.

Profeſſio tacita quæ reſultat ex delatione habitus, & permanſione in Monaſterio, tollitur per contrarias præſumptiones, & declarationem animi, & clauſulæ inſolitæ, & non neceſſariæ inducunt ſuſpicionem, & maximè ſi inſtrumentum ſit in loco non tuto celebratum.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſio tacita reſultans ex delatione habitus, & lapſu temporis in Monaſterio tollitur per contrarias præſumptiones, & maximè per expreſſam animi declarationem, maximè ſi conſtet per tria tempora ante, in, & poſt ſuſceptionem habitus, num.* 2.

3 *Metus cenſetur purgatus per delationem habitus, & permanſionem, & perſeuerantiam in Monaſterio poſt mortem illius, cuius metu ſuſceperat habitum.*

4 *Fama publica, & publica vox probari debet per verba* fuit, *&* eſt.

5 *Metus quando præſumitur purgatus per actus contrarios, requiritur quòd actus illi, per quos inducitur purgatio metus, non poſſunt referri ad aliam cauſam, quàm ad purgationem metus; ſecus ſi poteſt intelligi ob aliam cauſam factos fuiſſe, num.* 6.

7 *Clauſula inſolita, & non neceſſaria inſtrumenti inducunt ſuſpicionem, maximè ſi inſtrumentum ſit celebratum in domo aduerſarij in loco minus tuto.*

DECISIO CCCXCVII.

POſt duas deciſiones in hac cauſa factas 18. Aprilis 1614. & 25. Maij 1615. in quibus fuit concluſum, non conſtare de profeſſiooe, quæ obſtet D. Renatæ, fuit vtrique parti conceſſa remiſſoria, vnde vtroque proceſſu remiſſoriali ad curiam tranſmiſſo, dubitaui, an eſſet à prædictis deciſionibus recedendum? & Domini negatiuè reſponderunt; veriſſimam enim cenſebant eſſe concluſionem in vtraque deciſione firmatam, quòd tacita profeſſio reſultans ex delatione habitus, & lapſu temporis, iuxta diſpoſitionem iuris communis, & ſtylum Monaſterij, & de qua tacita ſolùm in præſenti agitur, cùm de expreſſa non conſtet, tollitur per contrarias præſumptiones, & multò magis per expreſſam animi declarationem, Innoc. & alij communiter *in cap.* 1. *de eo, quod met. cauſ.* Barbat. *conſ.* 59. *col.* 2. *lib.* 2. Decian. *conſ.* 18. *num.* 5. *& ſeqq. lib.* 3. Suar. *de regular. tit.* 3. *qu.* 17. *art.* 15. *in princip.* & ſenſit Rota *deciſ.* 216. *num.* 21. *par.* 2. *diverſ.* & in Neapolitana profeſſionis 26. Iunij 1599. coram Gypſio, & in Toletana profeſſionis 14. Nouembris 1614. & in eadem 25. Maij 1615. coram me. 1

De prædicta verò animi declaratione Renatæ viſum eſt ſatis conſtare ex ipſius teſtibus, de quorum examinis validitate hodie non dubitatur, & fuerunt ponderati in alijs deciſionibus, & nunc de nouo ponderabantur per Dominos, quòd percuterent tria tempora, videlicet ante ſuſceptionem habitus, & veli, in ipſa ſuſceptione, & poſt ſuſceptionem, prout in ſimili materia diſtinguit Rebuff. *conſil.* 69. *num.* 1. Ante ſuſceptionem deponit 2. teſtis ſuper 4. articulo, qui erat confeſſarius D. Renatæ, & ad rogitum Abbatiſſæ interrogauit Renatam bis coram teſtibus per eam nominatis, quæ reſpondit, ſe nullam habere voluntatem emittendi votum, nec profeſſionem, & 5. ſuper 2. deponit de frequenti proteſtatione Renatæ, quòd ſi ipſa ſuſcipiebat velum, id erat propter eius auiam, & ad ſatisfaciendum eius voluntati, & de eodem tempore deponunt primus, octauus, & 16. teſtes dati in ſummario Renatæ *num.* 2. 2

In actu verò ſuſceptionis veli, deponit 11. & alij teſtes remiſſoriales ſuper 3. articulo. Poſt ſuſceptum verò velum, & habitum, & intra quinquennium de pluribus, & iteratis proteſtationibus Renatæ, & quòd nolebat

Digitized by Google

lebar habere domum in Monaſterio, ſicut aliæ profeſſæ habebant, quia nolebat eſſe, nec reputari Religioſa, deponunt 2. 3. 4. & 5. teſtes ſuper 5. articulo, & alij, de quibus in dicto proceſſu remiſſoriali.

3 Neque obſtat, quòd iſtæ reclamationes emanauerint ante mortem auiæ, cuius metu Renata dicebat ſe ingreſſam fuiſſe monaſterium, & nunc conſtet de morte auiæ de menſe Februarij 1608. & quòd Renata habuerit illius mortis notitiam, vt patet ex teſtibus inductis pro aduerſarijs vigore remiſſoriæ Rotalis, & nihilominus Renata permanſerit in eodem monaſterio per multos menſes, quo caſu cenſetur purgatus metus, *cap. 1. verſ. qui verò, de regularib. lib. 6.* cum allegatis per informantes, præſertim cùm poſt auiæ obitum Renata dicatur nunquam reclamaſſe ante motam hanc litem.

4 Quia vltra quòd deciſiones in cauſa factę non fundantur principaliter in metu Renatæ erga auiam, ſed eo vtuntur tantùm pro adminiculo; fuit etiam reſponſum ceſſare obiectum ex facto. Nam quòd imò Renata reclamauerit etiam poſt obitum auiæ, & ſemper vſque ad litem motam, diſertè deponunt ipſius teſtes 4. 5. 14. & 16. ſuper 4. articulo dati in ſummario Renatæ *nu. 2. & 5.* Qui etiam teſtes deponunt ſuper prædictis formiter de publica voce, & fama per verbum *fuit*, & *eſt*, Seraph. *deciſ.* 1231. *num.* 1. & 2. & ſic parum facit, quòd Renata permanſerit in monaſterio poſt mortem auiæ, ſtantibus dictis proteſtationibus, & reclamationibus, vt fuit conſideratum in Toletana profeſſionis 25. Maij 1615. coram me.

5 Nec obſtare etiam videbantur actus capitulares nouiter exhibiti, in quibus Renata poſt auiæ obitum interueniſſe dicitur cum alijs Monialibus profeſſis, ex quibus prætenditur probata ſufficienter purgatio metus; quia vltra quòd dicebatur ſemper verum eſſe, quod conſtat de expreſſa voluntate Renatæ in contrarium, ex dictis proteſtationibus, vt ſuprà probatis, & dato quòd nullitas profeſſionis prætenderetur ex cauſa metus, quod non eſt verum, nec in eo præcipuè fundantur deciſiones, vt dixi, neceſſe eſt, vt iſti actus non poſſent referri ad aliam cauſam, quàm ad cauſam præſcriptæ purgationis metus, Aret. *conſil.* 14. *num.* 18. aliàs quando poteſt ſumi alia coniectura, quàm purgationis metus, illa ſumitur, Roland. *conſil. 2. num. 91. & ſeqq. lib.* 1. Oſaſc. *deciſ. Pedem.* 179. *ſub num.* 11. vbi ſubdit in fine prædicta eſſe intelligenda ceſſante cauſa metus.

6 In propoſito autem conſideratur, quòd vti actus omnes emanarunt à die 28. Ianuarij 1610. & deinceps, vt in ſummario Annæ, & Franciſcæ, & ſic poſtquam Renata conſtituerat Procuratorem ad litem ſuper nullitate profeſſionis inſtituendam, quod fuit die 1. Ianuarij eiuſdem anni 1610. & declarationes continuatas vſque ad tempus litis profeſſioni contrarias, quæ præſumptionem tacitæ profeſſionis omninò ſubuertunt, ex ſupra allegatis, dederit etiam mandatum ad illam annullandum, & ſemper acerrimè litem fuerit proſecuta, credendum eſt, Renatam interueniſſe in illis actibus ex aduerſo relatis iuſſu, & ob reuerentiam Abbatiſſæ, cui illa cùm eſſet quoad formam exteriorem in ſtatu Monialis, & profeſſæ, contradicere non poterat, nec poteſt, præſertim ante ſententiam, & rem iudicatam ad ſui fauorem, quod etiam adminiculatur ex dicto 18. teſtis, qui iuxta 17. dicit, ſe vidiſſe Renatam interponentem ſe actibus publicis capitularibus, & conuentualibus, ſicuti interueniebant cæteræ Religioſæ d. Monaſterij, & quamuis ab illo tempore, quo cœpit litigare, recuſabat interuenire; tamen interfuit ſub metu, & imperio Abbatiſſæ.

7 Nec refragatur prætenſa confeſſio, ſeu declaratio Renatæ in inſtrumento donationis celebrato die vltima Decembris 1608. In quo dixit ſe ex bona voluntate, & affectione ſingulari addixiſſe Ordini Sancti Benedicti; quia fuit reſponſum primò exindè non inferri, quòd ſe addixerit animo profitendi. Secundò, quòd negari non poteſt illud inſtrumentum fuiſſe celebratum in domo aduerſariorum, & ſic in loco minus tuto, in quo fortè non poterat contradicere, cùm tamen, ad effectum de quo agitur, requiratur in declarante plena libertas, ex allegatis in vltima deciſione, & in omnem caſum videtur fuiſſe nimis affectata ab aduerſarijs cùm fuerit facta in inſtrumento donationis, ad cuius actus validitatem non erat neceſſaria, & aliàs clauſulæ inſolitæ, & non neceſſariæ inducunt ſuſpicionem, ex traditis per Caſtr. & Iaſ. *in l. teſtamentum, C. de teſtam.* cum alijs per Menoch. *præſumpt.* 122. *num.* 67. *lib.* 3. Surd. *conſil.* 327. *num.* 4. *lib.* 3. quæ ſuſpicio hic augetur ex tot declarationibus contrarijs ipſius Renatę ſuprà, & tot in dictis deciſionib. ponderatis, à quibus Domini ex præmiſſis non putarunt eſſe recedendum.

Et ita fuit concluſum, &c.

R. P. D. ANDREA.

Virduneñ. Canonicatus.

Luna 13. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Protonotarij non participantes ſunt verè, & indubitatè familiares Sanctiſſimi, ad effectum vt in caſu vacationis, Pontifex de illorum beneficijs poſſit liberè diſponere.

SVMMARIVM.

2 *Protonotarij non participantes beneficium, ſi per eius obitum vacaret, intrat reſeruatio, de qua in regula prima Cancellariæ.*

Protonotarij non participantes ſunt verè, & indubitatè familiares Sanctiſſimi ad effectum, vt in caſu vacationis, Pontifex de illorum beneficijs poſſit liberè diſponere vigore Conſtitutionis Pauli III. nu. 2. & ſeqq. vbi an per dictam conſtitutionem cenſeatur derogatum priuilegio Leonis X. concordatis Germaniæ, & litteris Nicolai V. & per tot. dec.

Concordatis Germaniæ numquid cenſeatur derogatum per clauſulas generales appoſitas in conſtitutionibus Pauli III. de quibus num. 2. & ſeqq. omnibus.

5 *Ordinariorum collatorum appellatione veniunt etiam Capitula in caſibus, in quibus habent poteſtatem conferendi.*

6 *Derogatio priuilegiorum conceſſorum quibuſcumque perſonis non comprehendit priuilegia conceſſa Vniuerſitati, vel Collegio.*

Clauſula quorum tenores, *non operatur circa non expreſſa, neque circa ea, de quibus non fuit facta aliqua mentio, nec Papa ſaltem in genere cogitare potuerit, ibid.*

7 *Clauſula* in omnibus, & per omnia, *importat omnimodam exequutionem, ita vt nulla prorſus ſit differentia inter adæquata.*

8 *Priuilegium non dicitur conceſſum in vim contractus; quando nihil datum fuit.*

9 *Clauſulæ derogatoriæ appoſitæ in conſtitutione generali motu proprio emanata, ſufficiunt ad tollendum non ſolùm leges anteriores, ſed etiam priuilegia continentia clauſulas derogatorias derogatoriarum, vbi etiam, quid in gratia conceſſa à ſupplicatione partis.*

10 *Dictio* pro tempore, *refertur ad futurum.*

12 *Verbum præteriti temporis, relatum ad futurum, importat futurum tempus, & è contra.*

15 *Clauſula appoſita in prima conſtitutione cenſentur expreſſe in ſecunda, quando in ea ſit relatio ad primam.*

DECISIO CCCXCVIII.

VAcante Canonicatu in Eccleſia Virduneñ. per obi- 1
tum q. Ioannis Xandrini Protonotarij Apoſtolici de numero non participantium extra Roman. Cur. defuncti de menſe Auguſti 1615. qui menſis vigore Concordatorũ Germaniæ eſt vnus ex menſibus Ordinarijs; Sanctiſſ. D. N. illum vti reſeruatum contulit Deſiderio Baulgnoñ. cum ſubrogatione gratioſa ad partem expedita, & ipſo inſtante pro immiſſione coram A. C. ſe oppoſuerunt tam Capitulũ Virduneñ. quàm Chriſtophorus Medardus ab eodem Capitulo prouiſus, ſub prætextu dd. Concordatorum, & quòd proptereà ceſſaret reſeruatio. Vnde idem Sanctiſſimus iuſſit in eo iudicio ſuperſederi, & prius diſputari in Rota. Dubium, an conſtaret de reſeruatione, quod me proponente fuit affirmatiuè reſolutum.

De Protonotariatu enim Ioannis, & vacatione per 2
obitum illius, in confeſſo erat inter partes, vnde intrabat reſeruatio, de qua *in extrauag. ad regimen, de præben.*

in

Digitized by Google

in commun. innouata in regula prima Cancellariæ, quæ habet locum etiam in Protonotarijs non participantibus, Simonett. *de reſeruat. quæſt. vltima num.* 2. Put. *deciſ.* 313. *in princ. lib.* 1. *&* 81. *ad fin. lib.* 3. Peregr. *dec.* 106. *lib.* 1. Than. *deciſ.* 12. Verall. *deciſ.* 404. *par.* 2. cum alijs adductis in Burgen. Abbatiæ de Salas 14. Maij 1612. coram R. P. D. meo Vbaldo, quod etiam perſpicuum videbatur ex conſtitutione, & declaratione Pauli III. in qua tales Protonotarij declarantur verè, & indubitatè familiares, etiam ad effectum, vt in caſu vacationis, Romanus Pontifex pro tempore de illorum beneficijs poſſit liberè diſponere, vt clarè legitur in conſtitutione 78. & 79. Pauli III. in Bullario, & Summ. Deſiderij *num.* 5.

3 Tota igitur difficultas eò reducebatur, an per dictam conſtitutionem, & eius declarationem, in qua relatiuè ad primam adſunt clauſulæ derogatoriæ, cum clauſula, *Quorum tenores*, cenſeretur derogatum priuilegio Leonis X. conceſſo Eccleſiæ Virdunen. Summ. Capituli *num.* 1. in quo ſtatuitur ad effectum conferendi beneficia vacantia in ſex menſibus ordinarijs eandem Eccleſiam Virdunen. ſub eiſdem Concordatis, & litteris Nicolai V. comprehendi in omnibus, & per omnia, ac ſi in litteris Nicolai de illa indiuidua mentio facta fuiſſet, & eadem Eccleſia Virdunen. in Germania conſiſteret, cum clauſulis ampliſſimis, & derogatorijs ad quaſcumque contrarias diſpoſitiones in poſterum emanandas: dicta autem conſtitutio Pauli III. non derogat concordatis, vt in ſpecie fuit deciſum in Leodien. Canonicatus 15. Maij 1556. coram Chiroga, relata per Seraphin. *deciſ.* 510. *ſub num.* 6. *& in deciſ.* 303. *par.* 2. *diuerſ.* & in indiuiduo huiuſmodi extenſionis Concordatorum factæ ad Eccleſiam Ianuen. quòd non cenſeretur illi derogatum per ſequentem reſeruationem Apoſtolicam, etiam munitam clauſula *non obſtantibus*, & alijs clauſulis conſuetis allegabatur, Gemin. *conſil.* 56. *per tot.*

4 Verùm DD. placuit diſtinctio, quam Rota perpetuò ſequuta eſt, quòd aut ſumus in Eccleſia, quæ continetur ſub Concordatis per viam comprehenſionis, & tunc non ſufficiant clauſulæ generales, ſed expreſſa, & ſpecialis derogatio Concordatorum ſit neceſſaria, cum illa emanauerint per viam contractus, & pro bono publico ad ſedandas diſcordias inter Eccleſiam Romanam, & Principes tam Eccleſiaſticos, quàm ſæculares nationis Germaniæ, vt colligitur ex litteris Nicolai V. & tradit Put. *deciſ.* 478. *num.* 7. *lib.* 2. *& deciſ.* 226. *num.* 1. *verſ.* 2. *facit lib* 3. Caſſad. *deciſ. vnic. nu.* 4. *de pact.* Rot. *deciſ.* 10. *num.* 4. *part* 3. *lib.* 3. & in hoc primo caſu diſtinctionis procedit illa deciſio Leodien. Canonicatus coram Chiroga, & alia diuerſ. 303. *par.* 2. Creſcen. *deciſ.* 2. *de priuileg.* cum alijs adductis in Leodien. Canonicatus 21. Maij 1607. coram Reuerendiſſimo Lugdunen. vbi rectè fuit animaduerſum, quòd hæc quæſtio non eſt de poteſtate Papæ, ſed de voluntate derogandi huiuſmodi Concordatis, quæ non præſumitur, neque colligitur ex clauſulis generalibus, aut verò Eccleſia non continetur ſub Concordatis per viam comprehenſionis, ſed per viam extenſionis, vt Eccleſia Virdunen. ex latè, & in puncto adductis in Virdunen. electionis Epiſcopatus 15. Nouembris 1593. & 23. Maij 1594. coram bonæ memoriæ Cardinali Pamphilio, & 10. Martij 1595. coram bonæ memoriæ Litta, & tunc ſufficiat ex clauſulis generalibus, & tenore litterarum apparere, mentem Papæ fuiſſe d. extenſioni derogare, vt in ſpecie dictæ Eccleſiæ Virdunen. tradit Put. *deciſione* 47. *num.* 21. *lib.* 1. Ioan. Paul. *deciſione* 84. Tholom. *deciſione* 840. *nu.* 1. *verſ. non obſtat par.* 3. *lib.* 3. Anton. Auguſtin. *in epiſt. de Indult. num.* 11. *verſ. Indultum Eccleſiæ Virdunen.* & fuit reſolutum in cauſa Meten. eleemoſynatiæ 17. Decembris 1612. & 13. Februarij, ac 3. Iulij 1613. coram R. P. Domino meo Caualerio, & in indiuiduo conſtitutionis præfatæ Pauli III. quòd per eam fuerit derogatum priuilegio Leonis adeſt deciſ. Seraphin. 510. *num.* 6. *&* 7. quæ loquitur in eadem Eccleſia Virdunen. Ratio autem iſtius ſecundi caſus diſtinctionis eſt, quia tunc ceſſat ius pacti, & intrat ius priuilegij, ſeu indulti, cui per clauſulas huiuſmodi ſatis cenſetur derogatum, Put. & Tholom. *vbi ſuprà*, Cardin. Seraphin. *dict. deciſ.* 510. *num.* 1. *cum trib. ſeqq. iuncto num.* 6. & dixit Rota in illa Meten. coram R. P. D. meo Caualerio.

5 Quòd autem ex clauſulis, de quibus in conſtitutione Pauli III. appareat de illius intentione derogandi huiuſmodi priuilegio Leonis, hinc Domini inferebant, quia in dicta conſtitutione derogatur priuilegijs, & indultis conceſſis ordinarijs collatoribus, quorum appellatione veniunt etiam Capitula in illis caſibus, & Eccleſijs, in quibus illa habent poteſtatem conferendi, vt *in extrauag. Execrabilis*, *§. cæterum*, *de præben.* cum alijs per Rebuff. *in Concordat. rubr. de collator. §. præfatique ordinarij*, *in princip. ſub verbo ordinarij collatores*, *& verbo quicunque*, Gonzal. *in reg.* 8. *gloſſ.* 37. *num.* 41. *& gloſſ.* 45. *num.* 37. & in indiuiduo, Rot. *d. deciſ.* 840. *num.* 1. *verſ. & licet dicatur ordinarijs collatoribus*. Vnde cùm Papa voluerit non obſtare indulta, & priuilegia conceſſa ordinarij collatoribus, & ſic etiam Capitulis, vnà cum clauſula, *Quorum tenores*, ſatis apparet etiam fuiſſe illius mentem, vt derogare intenderit huiuſmodi indulto Eccleſiæ Virdunen. Put. *d. deciſ.* 47. *num.* 21. *lib.* 1. Rot. *dicta deciſ.* 840. *par.* 3. *lib.* 3. Seraph. *vbi ſuprà num.* 6.

6 Hinc ceſſat obiectum ſcribentium pro Capitulo, quòd dicta derogatio eſt reſtricta ad priuilegia, & indulta conceſſa quibuſcunque perſonis, quæ propterea non comprehendit priuilegia conceſſa Vniuerſitati, vel Collegio, vt in præſenti, Rom. *conſil.* 436. *&* 408. non obſtante clauſula, *Quorum tenores*, quæ non operatur circa non expreſſa, neque circa ea, de quibus non fuit facta aliqua mentio, itaut Papa ſaltem in genere de eis cogitare potuerit, Verall. *deciſ.* 121. *par.* 1. & fuit dictum in Valentina decimarum 28. Nouembris 1603. coram illuſtriſſimo Lancellotto, quia cùm in dicta conſtitutione expreſſi fuerint ordinarij collatores, ſatis apparet Papam de hoc Capitulo ordinario collatore, in genere cogitaſſe.

7 Non obſtat clauſula *in omnibus*, *& per omnia*, de qua in dicto priuilegio Leonis, quæ importat omnimodam exæquationem, vt nulla prorſus inter adæquata ſit differentia, Doct. *in l.* 1. vbi Iaſ. *num.* 20. *cum pluribus ſeqq.* & ibi etiam Rip. *num.* 1. *&* 2. Bolognett. *nu.* 106. *ff. de legat.* 1. Roland. *conſil.* 67. *num.* 42. *& ſeqq. lib.* 3. & inducit non ſolùm fictionem, ſed etiam veritatem, Angel. Aretin. *conſ.* 107. *num.* 17. cum alijs allegatis. Quia cùm Eccleſia Virdunen. ſit extra limites Germaniæ, vt firmauit Rot. in pluribus tam antiquis, quàm modernis deciſionibus, illa communicatio Concordatorum ei facta perindè, ac ſi in litteris Nicolai expreſſa fuiſſet, ac in Germania conſiſteret, ſemper remanet priuilegium, quia Princeps veritatem mutare non poteſt, etiamſi poſſit contra eam fingere, Bart. *in l. ſi is qui pro emptore num.* 5. *verſ. quod etiam patet*, *ff. de vſucap.* vbi communiter alij, Caſtrenſ. *conſil.* 340. *n.* 2. *verſ. nec obſtat quod Princeps lib.* 1. & facit ſimile de iurepatron. conceſſo, cum clauſula, *Quod habeatur, ac ſi eſſet ex fundatione*, *& dotatione*, quæ non operatur, vt non dicatur, ex priuilegio, & propterea comprehenſum ſub generali diſpoſitione reuocatoria patronatuum ex priuilegio, vt fuit deciſum in Placentina Parochialis vltima Ianuarij 1594. coram bon. mem. Litta, & in Compſana iuriſpatronatus 3. Decembris 1604. coram eodem. Ex quo apparet quam firmo, & ſolido fundamento nixæ fuerint tot Rotæ deciſiones, quæ pro ſufficienti derogatione huiuſmodi extenſionis à Leone factæ eam rationem habuerunt, quòd illa non emanauerit per viam contractus, ſed fuerit ſimplex, & merum priuilegium, vt benè deducitur in dicta deciſione Seraph. 510. ſuper prima difficultate.

8 Nec ſubſiſtit, quòd etiam litteræ Nicolai contineant priuilegium, licèt impropriè dicantur conceſſæ in vim contractus, cùm ex parte Germaniæ nihil fuerit datum Sedi Apoſtolicæ, prout erat neceſſarium ad hoc, vt verè diceretur contractus initus, ex alleg. Quia, vt patet ex litteris Nicolai, aderant infinitæ lites, & controuerſiæ cum illis ad quos ſpectabat ius conferendi, & ad imponendum finem illis litibus, & alijs de cauſis fuit deuentum ad concordata, quæ propterea dicuntur emanaſſe in vim contractus. At litteræ Leonis non habuerunt hanc rationem extinguendi lites, quæ nullæ aderant, ſed augendi decorem, & venuſtatem Eccleſiæ Virdunen. vt legitur in proœmio, ex quo colligitur cauſa finalis, *l. vlt.* & ibi Bart. *num.* 3. *ff. de hered. inſtit.* vnde continent merum priuilegium.

9 Non obſtat conſ. Gemin. 56. *num.* 1. Quia cùm totam vim faciat in æquiparatione Eccleſiæ Ianuen. ad Nationem Germanicam, ex ſupradictis admodum videtur dubium, & periculi plenum. Vltra quòd ibi clauſulæ de-

Digitized by Google

derogatoriæ erant appoſitæ in gratia ſpeciali ad ſupplicationem partis conceſſa: hîc autem verſamur in conſtitutione generali motu proprio emanata, quo caſu clauſulæ generales ſufficiunt ad tollendum non ſolùm leges anteriores, ſed etiam priuilegia continentia clauſulas derogatorias, cum derogatoriarum derogatorijs, Caſtrenſ. *conſil.* 3. *num.* 6. *ad fin. verſ. nec obſtat prædictis lib.* 1. Calder. *conſil.* 11. *col.* 2. *verſ. nec obſtat quòd ſufficiant, de priuileg.* Dec. *conſil.* 165. *num.* 2. *in fin. verſ. vel concordando*, Pariſ. *conſil.* 42. *num.* 13. *lib.* 4. Gambar. *de offic. legat. lib.* 8. *tit. de poteſt. legat. in legib. & ſtat. nu.* 41. *verſ. quando Princeps*. Et vbi verſaremur in gratia ad ſupplicationem partis, adhuc Rotæ authoritas eſſet præferenda, quæ in eiſdem terminis contrarium firmauit, vt patet ex dicta deciſ. Put. 47. *lib.* 1. Tholom. *dec.* 840. *par.* 3. *lib.* 3. cum alijs *vbi ſuprà*. Deciſio autem Molhed. 23. *de prebend.* habet particularem rationem fundatam ſuper caſſatura, ex qua apparebat mens Papæ noluiſſe derogare in præiudicium primarum precum Imperatoris, ſeu Regis Romanorum, quo caſſatura circumſcripta Rota inclinabat pro ſufficienti derogatione, ex verbis generalibus.

10 Nec obſtat, quòd conſtitutio Pauli III. non reſeruet beneficia Protonotariorum, ſed ſolùm declaret illos veros, & indubitatos familiares ad effectum, vt Rom. Pontifices de illis vti reſeruatis in regulis tam editis, quàm edendis poſſint prouidere, & ſic reſeruatio non oriatur ex ipſa conſtitutione, ſed ex regulis, in quibus non cenſetur derogatum concordatis, quia contrarium quod imò dicta conſtitutio inducat reſeruationes, trad. Sarn. *in reg. de impetr. beneſic. vacan. per obit. famil. qu.* 13. *ad fin. num.* 15. *verſ. circa alios verò officiales, & n. ſeqq.* Seraph. *d. dec.* 510. *num.* 7. *verſ. non obſtat quòd iſti ſint familiares*. Vltra quòd cùm dicta conſtitutio velit Protonotarios haberi pro veris familiaribus, non obſtantibus priuilegijs, & indultis conceſſis ordinarijs collatoribus, cum clauſula, *Quorum tenores*, per quam ex deductis ſuprà fuit derogatum indulto Leonis conceſſo Eccleſiæ Virdunen. quod aliàs poſſet obſtare, vt beneficia Protonotariorum non caderent ſub reſeruationibus regularum, ſatis eſt quòd adſit regula reſeruatoria beneficiorum familiarium, quia tunc cum vigore d. conſtitutionis veniant etiam Protonotarij de numero non participantium, non obſtantibus indultis, non poteſt dari de concordatis præfatis, & ſublato impedimento reſeruationes ſuum effectum operantur.

11 Similiter neque releuat, quòd dicta conſtitutio ſit regula Cancellariæ, quæ expirauit obitu Pauli III. vel ſaltem ſit reſtricta ad Protonotarios creatos ab ipſo tantùm Paulo III. quia vtraque tollitur ex eo, quòd tam prima, quàm ſecunda conſtitutio loquitur de officialibus, & Protonotarijs S. Sanctitatis, & Romanorum pro tempore Pontificum, repetita ſæpè illa dictione, *pro tempore*, quę refertur ad futurum, *c. cum inter, in fin.* vbi Bald. *num.* 7. *de re iudic.* Rebuff. *in concordat. tit. de reg. ad prælat. nominat. in gloſſ. ſuper verbo, pro tempore*, & verbum *creatos*, licèt ſit præteriti temporis, refertur ad futurum, in conſtitutione relata ad futurum, Felin. *in c. ad hac nu.* 2. *verſ. adde etiam iſtis, de reſcript.* Rom. *conſil.* 333. *nu.* 3. *verſ. ſicuti è contra*, Menoch. *conſ.* 1. *num.* 194. & fuit dictum in Taurinen. penſionis 1. Decembris 1614. coram R. P. D. meo Remboldo. Item prima conſtitutio in ordine 78. ſubdit etiam adhoc, vt Sanctitas ſua, & alij Pontifices occurrentibus vacationibus prouidere valeant, quod claré excludit perſonalitatem, & dum ſequens conſtitutio comprehendit non participantes, & ſimul reſtringit eandem declarationem ad Notarios per eoſdem Rom. Pontifices, & S. Sanctitatem creatos, vnà cum dictione taxatiua *tantum*, id fecit, vt ſtatim ſequitur, ad excluſionem creatorum à Legatis, prout in terminis dictæ ſecundæ conſtitutionis, tradit Mandoſ. *in reg.* 1. *quæſt.* 7. *num.* 2. *ad fin. verſ. in ſecunda verò*.

12 Non obſtat Protonotarios eſſe fictos familiares, qui propterea non veniunt ſub aliqua reſeruatione, de qua in Concordatis, Rot. *d. deciſ.* 303. *part.* 2. Nam huic obiecto reſpondet dicta deciſ. Seraph. 510. *num.* 6. & 7. Quòd illa deciſio, & ſimiles procedunt in Eccleſia Leodien. quæ ex vi comprehenſionis eſt ſub Concordatis, & quod ſatis eſt quòd talis familiaritas ex dicta conſtitutione Pauli III. inducat reſeruationes, cum clauſulis fortioribus, ex quibus tollitur Bulla Leonis.

13 Vltimò non obſtat, quòd in ſecunda conſtitutione non adſit clauſula, *Quorum tenores*, quia ſufficit eam adeſſe in prima, ad quam fit relatio in ſecunda, cum omnibus, & ſingulis clauſulis in ea contentis, ad text. *in l. aſſe toto, ff. de hered. inſtit. cum ſimil.* Vnde attentis omnibus ſupradictis vtraque parte informante, & diſcuſſo articulo pro rei grauitate, & exemplaritate Rota cenſuit conſtare de reſeruatione.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinali.

Terracineñ. dotis.

Lunæ 13. *Februarij* 1617.

ARGVMENTVM.

De creditore anteriori quòd non poſſit moleſtari à poſteriore, præſertim ſi ſit creditor ex cauſa venditionis animalium, in quibus ſibi reſeruauerit dominium vſque ad integram pretij ſolutionem.

SVMMARIVM.

1 *Creditor poſterior non poteſt impedire exequutionem faciendam ad inſtantiam creditoris anterioris.*

2 *Animalia ſunt obligata domino paſculi, in quo paſculata ſunt, etiam quòd poſteà fuerint ad aliud paſculum tranſlata.*

3 *Venditor ſi in re vendita ſibi dominium reſeruauit vſque ad integram pretij ſolutionem, non poteſt ſibi pretio non ſoluto ab alio creditore emptoris ſuper re vendita moleſtari.*

DECISIO CCCXCIX.

Dominus Bernardinus Maffeus voluit iterùm audiri ſuper deciſione coram me ſub die 14. Martij præteriti facta, vbi firmatum fuit ad fauorem Laudomiæ Cancellariæ pro dotis recuperatione mandatum contra ipſum Bernardinum eſſe relaxandum vti bonorum quondam Alexandri Almerici dictæ Laudomiæ viri detentorem, quæ bona in nonnullis Bubalis exiſtebant *Mercho* diuerſarum perſonarum ſignatis, vt exprimitur in deciſione. Verùm cauſa denuò per me propoſita, Domini quoad Bubalas ſignatas *Mercho* dicti Americi, ſteterunt in deciſis, non obſtante quòd occaſione pabuli earundem bubalarum D. Bernardinus in vim ſtatuti Agriculturæ prætenderet ſe quibuſcunque creditoribus eſſe præferendum, licèt enim de illius credito conſtet, vt ex computo ad hunc effectum dato colligitur; non tamen apparet ipſam rationem dicti pabuli magis, quàm ex alijs cauſis eſſe creditorem, & propterea tanquam poſterior executionem impedire non valet, *cap. quia prior, de reg. iur. in* 6. *l. qui potior, ff. qui potior. in pignor. habeant.* Bald. *conſ.* 64. *in princ. lib.* 5. Butr. *conſil.* 22. *in princip.* 1

Vltra quòd arreſtum ſuper dictis bubalis ad fauorem D. Bernardini non conſtat factum fuiſſe, dum animalia in ipſius tenuta, fœmina mortua nuncupata, depaſcerentur, & nihilominus dictum Agriculturæ ſtatutum loquitur tantummodò, dum animalia in tenuta detinentur, vt ex eius lectura colligitur. Et quamuis de iure communi dici poſſet D. Bernardinum actionem habere pro pabulo, etiam poſtquam bubalæ de ipſius tenuta ad aliam fuiſſent tranſlatæ, vt per Manric. *de tacit. & ambig. lib.* 21. *tit.* 15. *num.* 23. Non tamen iſto caſu ille priuilegium haberet, quo præferendus eſſet creditoribus anterioribus habentibus omnia dicti Alexandri bona ſpecialiter obligata, vt habet pro ſua dote Laudomia, ex allegatis. 2

Quo verò ad bubalas ſignatas Marci Antonij Baldini Mercho, Dominis viſum fuit eſſe recedendum à deciſis: nam iſte Baldinus in venditione de iiſdem bubalis dicto Americo facta ſibi totius prædodij dominium reſeruauit, donec ipſi fuiſſe integrum pretium ſolutum non appareat, non poteſt Laudomia tanquam Alexandri ſui viri creditrix in dictis bubalis quicquam prætendere; *l. Iulianus, §. offerri*, vbi Bart. *in princip. ff. de action. empt.* Abb. *conſil.* 66. *num.* 2. *lib.* 1. Rom. *conſil.* 86. *in princ.* & quamuis in deciſione dictum fuerit Baldino pro ſcutis duobus millibus fuiſſe ſatiſfactum, cùm tamen poſteà innotuerit hanc ſummam fuiſſe ſolutam ante prædodij vendi- 3

ditionem, apparere non poteſt, contrahentes illam in preti) cauſam cedere voluiſſe, cùm præſertim illud fuerit conſtitutum in diuerſis ſolutionibus poſt venditionem huiuſmodi faciendis.

4 Vlteriùs totum precodium per Baldinum Americo venditum in D. Bernardinum translatum non fuit, ſed quædam tantummodo illius pars, videlicet Baldino ſcuta duo millia ſuiſſent ſoluta, quia tamen præcodium pro ſcutis decem millibus & centum venditum fuerit, ipſe Baldinus in ſcutis adhuc octo millibus & vltra creditor remanebat, & ſic benè potuit in bubalis, qui remanſerunt, dominium retinere, cùm ad ſummam prædictam non aſcenderent, ſed ad ſcuta tantummodo mille, & quadringenta, vt ex ſententia colligitur contra D. Bernardinum ad eiuſdem fauorem lata.

5 Quod autem dicebatur D. Bernardinum ſoluiſſe Baldino pretium harum bubalarum in vim dictæ ſententiæ, non iuſtificatur quum de tali ſolutione non apparet, ſed ipſum Bernardinum ſolummodo conſtat in actis dediſſe quandam ſchedulam Montis pietatis pro ſumma ſcutorum ſeptingentorum, cum conditione vt illa non conſignaretur, niſi reuocatis quibuſdam ſequeſtris, quæ reuocata non docentur, nec ideò pecuniarum ſolutio probatur.

6 Quoad bubalas ſignatas *Mercho* Vincentij de Bellis fuit reſponſum, aperiendum eſſe calculum de mandato illuſtriſſimi D. Cardinalis Lancellotti ſactum, & interim firmari non poteſt, an verè d. Vincentius illarum pretium receperit. Tantò magis, quia ſuper iſtis bubalis prætenditur, fieri non potuiſſe tanquam in Alexandri dominio non exiſtentibus, cùm in venditione illi facta ſimiliter dicatur Vincentium vſque ad integram ſatisfactionem dominium ſibi reſeruaſſe, quo caſu donec Laudomia non probauerit ab Alexandro viro ſuo pretium ſuiſſe ſolutum, nullam ſuper iſtis bubalis actionem intentare poterit, ex allegatis.

7 Nec inſiſtendum videtur in aliis bubalis ſignatis *Mercho* Ducis Sermonetæ, & ipſius D. Bernardini, cùm ſuper his nullum factum fuerit in deciſione fundamentum, nec ſuper iiſdem aliquid in contrarium hodie deducatur.

R. P. D. PIROVANO.

Calagnritana iuris viſitandi.

Die 13. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Actus de ſui natura facultatiuus, ex quibus præſumatur coactiuus.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis de viſu optimè probat actum, qui ſub ſenſum viſus cadere poteſt.*
2 *Actus poſſeſſorius antiquus probatur per antiquam conſuetudinem, per publicam vocem & famam, quia leniori probatione indiget.*
3 *Viſitatio perſonalis eſt actus facultatiuus.*
4 *Actus ſi eſt facultatiuus, per mille actus non acquiritur poſſeſſio.*
Actus facultatiuus de ſui natura non cenſetur facultatiuus ſine voluntarius, quoties aliunde docetur quod ſit coactiuus, ibid.
5 *Actus poſſeſſorij inferentes ad titulum, benè poſſunt per teſtes videri, & de illis ipſi deponere.*
6 *Actus contrarij, quoties de illis conſtat, præſumuntur facti in conformitatem iurium.*

DECISIO CCCC.

Dubitatum fuit in hac cauſa, an Archipresbyteratus de Aquila ſit manutenendus in quaſi poſſeſſione, quòd Eccleſia de Saluatiera cum alijs tribus viſitentur perſonaliter ab Epiſcopis pro tempore exiſtentibus, exceptis cauſis abſentiæ, & infirmitatis, quo caſu viſitari debeant per eorum Vicarios generales, & non per alios.

Et cum præſuppoſito, quod ſententia arbitramentalis ſit in forma probanti, affirmatiuè fuit reſolutum.

1 Quia de fundamento manutentionis conſtat ex poſſeſſione dictarum Eccleſiarum, de qua concludunt primus & tertius teſtes ex proceſſu remiſſoriali, aſſerentes à quinquaginta, & ſexaginta annis vidiſſe Epiſcopos Calaguritanos viſitare perſonaliter dictas Eccleſias, & non per ſuos viſitatores, niſi in caſu abſentiæ ab Epiſcopatu, aut legitimè impeditus, qui actus cùm verſentur circa ea, quę ſub ſenſu corporis cadere poſſunt, optimè probat teſtis de viſu circa eorum qualitatem, Decius *conſ.* 56. *n.* 4. Cæſar. de Graſs. *deciſ.* 21. *de probat. & deciſ.* 10. *nu.* 3. *de cauſ. poſſ. & propriet.* Seraph. *deciſ.* 1061. *n.* 1. *&* 2.

2 Et prædictis accedunt alij teſtes tam dicti proceſsus remiſsorialis, quàm in Curia examinati, qui idem affirmant de antiqua conſuetudine, & publica voce & fama, quibus multum videbatur deferendum in probando antiquo actu poſſeſsorio, qui leuiori probatione contentatur, *cap. licèt ex quadam de teſtibus*, Felin. *in cap. veniens il* 1. *n.* 16. *eodem tit.* Puteus *deciſ.* 76. *lib.* 1.

3 Non obſtat, quòd viſitatio perſonalis, de qua teſtes deponunt, ſit facultatiua, *cap. ſi Epiſcopus*, vbi gloſs. *in verbo per aliam de offic. ordinar. in* 6. Rota *deciſ.* 6. *n.* 2. *de iurepatronat. in nouis*, in facultatiuis autem etiam per mille actus poſseſſio non acquiratur. Abb. *in cap. ex parte*, A-ſten. *num.* 7. *de conceſſion. præbend.* Bocr. *deciſ.* 125. Surd. *conſil.* 127. *num.* 20. Caputaq. *deciſ.* 306. *nu.* 7. *part.* 1. cum alijs allegatis.

4 Quia videbatur conſtare de titulo coactiuo excludente factum voluntarium, ex ſententia arbitramentali lata de anno 1494. quæ in forma probanti fuit præſuppoſita, dum in capitulo tertio eiuſdem ſententiæ legitur declaratio circa eaſdem Eccleſias, vt debeant perſonaliter per Epiſcopum viſitari, vel eo abſente, vel legitimè impedito, per eius Vicarios generales, vel prouiſores, & idipſum præſupponitur in Synodali conſtitutione Epiſcopatus Calaguritani de menſe Iulij 1581. quare poſseſſio ſequens, de qua per teſtes ſatis diſtinguitur, ex titulo præcedente ad excluſionem voluntarij actus, Bald. *conſil.* 89. *num.* 4. *lib.* 1. Menoch. *præſumpt.* 67. *lib.* 6. Anchar. *conſil.* 137. *in princ.* idem Baldus *conſ.* 265. *per totum*, *& conſ.* 290. *n.* 1. *lib.* 1.

5 Quinimò vnus ex Dominis dicebat benè probari titulum coactiuum, ex depoſitione eorundem teſtium, primi ſcilicet & tertij, qui dicunt Epiſcopum, & eo impedito, aut abſente eius prouiſores viſitaſſe, quia ſententia arbitramentalis aliter cogebat eos, quem titulum dicunt vidiſse, & de eo extra publicam vocem, & famam, quod ſufficere videtur ad effectum manutentionis, cùm actus poſseſsorij ab Epiſcopo facti ſint certi, & quo animo ſint facti, idipſum cadit ſub ſenſu corporeo auditus, vel viſus, cùm non ſit impoſſibile vidiſse actus poſitiuos inferentes ad ſententiam arbitramentalem, Seraph. *deciſ.* 161. *num.* 2. & dictum fuit in Caualicen. feudi coram me 17. Decembris 1611. ideò dum dictum teſtis propter rationem certam tituli non poteſt æquiuocari in viſitatione perſonali, prout de iure communi competit, remanet probata poſseſſio qualificata, prout neceſſaria eſt ad hunc effectum, niſi doceatur de actibus contrarijs.

6 Non obſtat, quòd de contrarijs actibus doceatur ex pluribus viſitationibus per alios factis, & ſignanter in oppido de Saluatiera capite ipſius Archipresbyteratus, ex quibus depoſitiones teſtium, & virtus inſtrumentorum infirmari videntur. Quia viſitationes quæ datæ fuerunt in ſummario Epiſcopi, enunciant in viſitatores perſonas prouiſorum totius Epiſcopatus, quæ non aduerſantur intentioni Archipresbyteri, cùm potuerunt viſitare in caſibus abſentiæ, & impedimenti, & cùm poſſint ſe conformare cum inſtrumento ſententiæ, ac conſtitutione, & decreto, magis videtur comprobari fundamentum Archipresbyteri, quia de aliis perſonis non dantur viſitationes.

Et ita, &c.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Viterbien. fideicommiſſi.

Veneris 17. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Trebellianica detrahitur de bonis prælegatis inter filios, quoties illa prælegata ſapiunt diſtributionem portionum hęreditarium inter filios.

S V M M A R I V M.

1 *Expreſſio eius, quod tacitè ineſt, de iure non dicitur ſuperflua, ſed facta ad tollendam omnem dubitationem.*

2 *Trebellianica non poteſt detrahi de bonis prælegatis, quia illa habentur tanquam à legatarijs, declara vt num. 3.*

3 *Teſtator diſtribuens bona ſua inter filios aſsignans cuique ſuam partem in illa quemlibet inſtituens, ac poſtmodum heredes eos vniuerſales inſtituit, hoc caſu prælegata ſuccedunt in locum portionis hæreditariæ, & filij capiunt vti heredes, non legatarij, & bona ſubiacent fideicommiſſo.*

D E C I S I O CCCCI.

1 REpt propoſitio dubio, an eſſet locus detractioni Trebellianicæ, quod affirmatiuè fuerat reſolutum 11. Ianuarij 1616. Domini in deciſis ſteterunt, cùm de expreſſa prohibitione d. Trebellianciæ non conſtet, & tacita deduci non valeat, ex illis verbis, *ſubſtituit cippum domus, præterquam in legitima, de qua filij diſponere poſſent ad eorum libitum*, quæ neceſſariò non important talem prohibitionem, prout requiritur, ex allegatis in deciſione; ſed habent alium ſenſum, vt ſcilicet voluerit teſtator exprimere id quod tacitè de iure inerat, nempe quòd filij de legitima eis debita liberè poſſent diſponere, quę expreſſio non dicitur ſuperflua, cùm fuerit facta ad tollendum omnem dubitationem pro maiori declaratione, Ruin. *conſ.* 169. *num.* 15. *lib.* 1. Socin. *conſ.* 102. *n.* 11. *lib.* 3. Tob. Nonius *conſ.* 7. *n.* 4. Cephal. *conſ.* 104. *n.* 13. Surd. *conſ.* 339. *nu.* 34. Mantic. *de conieſt. vlt. volunt. lib.* 3. *tit.* 6. *n.* 5. *& ſeq.*

2 Quibus non obſtat quòd Trebellianica non poſſit detrahi ex bonis de quibus agitur, cùm fuerint filijs prælegata, & ea videantur accepiſſe vti legatarij, Peregrin. *de fideicomm. art.* 7. *in fine*, Mant. *vbi ſupra lib.* 7. *tit.* 11. *n.* 7.

3 Quæ prædicta non applicantur caſui noſtro, in quo teſtator omnia bona ſua diſtribuit inter filios, & cuiq; partem ſuam aſſignauit, in illa quemlibet inſtituendo, ac poſtmodum eoſdem hæredes vniuerſales inſtituit, quo caſu prælegata ſuccedunt in locum portionis hæreditariæ, illiuſque naturam retinent, ac de eis iudicatur ſicut de alijs bonis hæreditarijs, & illa filij non capiunt, tanquam legatarij, ſed tanquam hæredes vniuerſales, & tenentur reſtituere fideicommiſſario, Peregrin. *de fideicommiſſ. art.* 7. *num.* 61. Menoch. *præſumpt.* 194. *num.* 46. *lib.* 4. Roland. *conſil.* 34. *n.* 21. *&* 22. *lib.* 4. Dec. *conſ.* 254. *num.* 2. Honded. *conſil.* 71. *num.* 17. *& ſeqq. lib.* 1. *& conſil.* 62. *num.* 31. *lib.* 2. Surd. *conſ.* 434. *num.* 25. & conſequenter detrahere poſſunt Trebellianicam, quæ debetur ex bonis reſtitutioni ſubiectis, ea adductis in deciſione, à qua Domini non eſſe recedendum dixerunt, ex ſupradictis, & alijs ibi adductis, &c.

R. P. D. R E M B O L D O.

Placentina fructuum.

Veneris 17. Februarij 1616.

A R G V M E N T V M.

Vnio quando dicatur effectuata, & quando in ſuſpenſione vnionis neceſſaria ſit derogatio regulæ *de iur. quaeſ. non toll.* & quando ſuſpenſio vnionis dicatur reperta ad fauorem ſubrogati.

S V M M A R I V M.

1 *Vnio dicitur effectuata per vacationem beneficij vniti, & realem poſſeſsionis apprenſionem.*

Suſpenſio vnionis facit illam dormire, perinde ac ſi non eſſet, ibid.

Subrogatus quoad priuilegia perſonalia non intrat in locum eius cui ſubrogatur, ibid.

2 *Subrogatus ad hoc vt intret in locum eius, cui ſubrogatur, neceſſe eſt, quòd in eo concurrãt eadem qualitates.*

Actio extincta caret effectu, ibid.

Prorogatio non ſuffragatur, quando primum tempus eſt conſumptum, ibid.

3 *Vnio quando ſuſpenditur pro ſui validitate, requirit derogationem iuris inſtantis vacationis illi, ad cuius fauorem fuit facta vnio quęſiti.*

4 *Clauſula ſuſpenſiua debet limitari ad terminos diſpoſitionis, in qua eſt.*

Clauſula ſuſpenſiua nil aliud operatur, quàm quod gratia conceſſa cum illa clauſula valeat, ibid.

5 *Lis ſuper titulo beneficij non comprehendit articulum diſmembrationis.*

Lis per iurium confuſionem extinguitur, ibid.

Poſſeſsio poteſt mutari ex ſuperuenientia noua cauſa abſque alia animi declaratione, ibid.

6 *Lis ſuper diuerſa re nullum præſtat impedimentum.*

D E C I S I O CCCCII.

1 DOmini ſteterunt in deciſis ſub die 15. Aprilis præteriti, quòd ſcilicet diſmembratio, & vnio Adriani VI. & Clementis VII. effectuata fuit nedum in illo ipſo inſtanti, quo Decanatus per mortem Paniaquæ, vel etiam Mirandæ vacauit quoad effectum, vt in prouiſione Ioannis neceſſaria fuiſſet derogatio regulæ *de iur. quaſ. non toll.* ſufficeret (vt multis fuit in dict. deciſione comprobatum) verùm etiam per realem poſſeſſionis apprehenſionem. Nec obſtare putabant, quòd cùm antequam Decanatus vacatio contingeret, ſuſpenſa eſſet ad fauorem Paniaquæ dicta diſmembratio, & in locum poſtea dicti Paniaquę ſubrogatus Antonius, & conſequenter alij, videatur virtute dictæ ſubrogationis repetita ſuſpenſio, quæ, vt inquit Caſſad. *deciſ.* 5. *n.* 4. *de reſeruat.* dormire facit vniones perinde ac ſi non eſſent, quia motiuum hoc, in quo maximum fundamentum ponebant ſcribentes pro Ioanne, viſum fuit facilè tolli, tum ex eo, quòd tenera priuilegia perſonalia, quale fuit ſuſpenſio fauore Paniaquæ conceſſa, per generalem ſubrogationem in ſubrogatum non tranſeunt, iuxta latè tradita per Gomeſ. *ſuper reg. de trien. q.* 14. *in princip. & verſ. & fundamentum iſtius opinionis*, qui abundè ſatisfacit omnibus argumentis in contrarium nunc adductis.

2 Tum etiam quia in omnem euentum ad hoc, vt ſubrogatio poſſet operari petitionem ſuſpenſionis Paniaquę conceſſæ, neceſſe eſſet, quòd eædem qualitates in Antonio concurrerent, quæ in Paniaqua tempore ſuſpenſionis concurrebant, & ſic darentur termini habiles, ad trad. per Cephal. *conſil.* 20. *num.* 14. Gabr. *de reg. iur. concluſ.* 2. *in prima, ſexta, & ſeptima limit.* cum ibi cumulatis, alias enim ſubrogatio caret effectu, vt dicitur de actione iam extincta, quòd ſcilicet quo ad illam nihil operatur, Angel. *in l. ſi eum §. qui iniuriarum, col* 2. *ff. ſi quis caut. & in l. certi condictitn col.* 1. & ibi Roman. *col.* 4. Iaſ. *col.* 9. *ff. ſi cert. pet.* apoſtill. ad Bart. *in l.* 1. *§ fin. ff. ſi quis teſtam. lib. eſſe iuſ. fuer.* idemque eſt in prorogatione, quia non ſuffragatur, quando primum tempus eſt conſumptum, *l. ſed in manente, ff. de precar.* Rebuff. *ſuper concordat. rubr. de prorogat. dilat. in princip. in verbo Franciſcus.*

3 Vnde cùm in propoſito ſuſpenſio Paniaquæ conceſſa fuerit viuente adhuc Garzia, & ſic antequam dicta diſmembratio, & vnio effectuaretur, non poteſt ſubrogatio poſt mortem Paniaquæ Antonio conceſſa repetitionem dictę ſuſpenſionis operari, cùm in illo ipſo inſtanti, quo Paniaqua deceſſit, diſmembratio effectum, vt dictum eſt, ſortita fuerit, ac conſequenter termini tempore ſubrogationis non eſſent habiles, ſed imò requireretur vltra expreſſam ſuſpenſionem derogatio iuris in ipſo inſtanti vacationis Canonicis quæſiti, ad not. per Abb. *in cap. non debet, ſub n.* 14. *in fin. de conſanguin. & affin.* Seraph. *deciſ.* 1263. *in fin.* & fuit dictum in vna Eugubina Canonicatus 20. Nouembris 1615. coram R. P. D. Manzanedo.

4 Non obſtat, quòd Ioannes non ſolùm fuit ſubrogatus in locum, & ad ius Paniaquæ, & Antonij, ſed & ad locum, & ius Mirandę, qui habebat ad acceſſum ad Decanatum, cum ſuſpenſione litterarum Adriani, & cauſam ſuper dicto acceſſu viuente adhuc Paniaqua, commiſerunt, ac propterea non potuit per mortem Paniaquæ propter impedimentum dictæ ſuſpenſionis, & etiam litis d. vnio effectuari, quia pro reſponſione in facto præmittendum eſt, quod Miranda, qui Decanatum tunc per Garziam poſſeſſum ex capite Simoniæ impetrauerat per concordiam pendente lite cum dicto Garzia initam, ceſſit ad fauorem eiuſdem Garziæ omni iuri ſuo, & liti prædictæ liberè, & ſine aliqua

ſegre-

Digitized by Google

regreſſu, & deinde dictus Garzia conſenſit reſeruationi penſionis ducatorum 1700. ad fauorem Thomæ Ernandez, & tranſlatariorum, quibus etiam reſeruatus fuit acceſſus, & ingreſſus ad dictum Decanatum caſu quo vel à ſolutione ceſſetur, vel de nullitate, aut reductione dictæ penſionis detur. Garzia deinde vita functo, Paniaque dicto Garziæ in Decanatu ſucceſſor litem contra Mirandam vnum ex dictis Thomæ tranſlatarijs ſuper nullitate penſionis mouit, vnde Miranda credens factum eſſe locum dicto acceſſui, litem ſuper eo in Rota introduxit coram bon. mem. Penia, qua pendente obijt Paniaque, illique ſucceſſit Antonius Sotomaior, contra quem idem Miranda dictam litem proſecutus eſt, & non multò poſt defuncto etiam dicto Antonio, fuit de eodem Decanatu Miranda prouiſus, cum extinctione litis, quoad defunctos anteceſſores, & expreſſa ſubrogatione ad omne ius illorum. Ex hac enim ſerie facti colligitur, quòd clauſula ſuſpenſionis litterarum Adriani appoſita eſt in gratia reſeruationis dictæ penſionis tantùm, atque ideò non potuit cauſare impedimentum effectuationi diſmembrationis, quia debet limitari ad terminos diſpoſitionis, in qua eſt, vt videlicet operetur ſuſpenſionem in præiudicialibus dictæ reſeruationi, & acceſſui tantùm, ad not. per Modern. *de clauſulis part. 4. clauſ. 1. n. 8. & 19.* vnde cùm ex dicta effectuatione nullum cauſetur præiudicium reſeruationi, & acceſſui, quia ſemper remanet ius ſaluum accedendi, & conſequendi penſionem, etiam quòd fructus Decanatus diuidantur, ex quo illi tranſeunt in quemcumque cum eodem onere penſionis pro rata, dicta clauſula non impedit effectuationem dictæ diſmembrationis, atque hinc dicitur, quòd clauſula ſuſpenſiua id ſolum operatur, vt gratia conceſſa cum illa clauſula valeat, & nihil vltrà, Caſſad. *dec. vlt. n. 7. de conceſſ. præbend.*

5 Minus obſtat dictę effectuationis lis per Mirandam ſuper acceſſu introducta, quia ex quo dicta lis reſpiciebat titulum Decanatus, non poteſt trahi ad articulum diſmembrationis, qui nihil commune habet cum titulo, ſed bona tantùm, & fructus reſpicit, ac conſequenter neque etiam actus pro effectuatione dictæ diſmembrationis factos inficit; Achill. *deciſ 6. vt lit. pend.* Præterea dato, quòd viuente Paniaque, ac etiam Antonio dicta diſmembratio non potuiſſet propter impedimentum dictæ litis, vel ſuſpenſionis effectuari, fuiſſet ſaltem effectum ſortita de tempore, quo fuit de dicto Decanatu Miranda prouiſus, cùm per dictam prouiſionem nedum fuerit propter iurium confuſionem lis vnà cum acceſſu ipſo iure extincta, ad not. *in l. debitori C. de pactis, & in l. Stichum §. aditio ff. de ſolut.* ſed etiam per expreſſam extinctionem, & ſubrogationem Mirandæ a Papa, vt ſuprà dictum fuit, conceſſam: nam tunc potuerunt Canonici cauſam poſſeſſionis iam prius quæſitæ ex noua cauſa ſuperueniente mutare abſque alia animi declaratione, iuxta opinionem quam Rota ſeruat, vt teſtatur Achill. de Graſſ. *dec. 4. ad fin. de cauſa poſſ. & propriet.* Cæſ. de Graſſ. *dec. 19. n. 6. & ſeq. de probat.* Creſcent. *dec. 5. n. 3. de reſt. ſpol.* & fuit reſolutum in vna Rauennaten. bonorum 6. Februarij 1622. coram Illuſtriſſ. Card. Ludouiſio.

Non obſtat, quòd in eadem prouiſione Mirandæ continetur etiam ſubrogatio ad litem prædictam, quia hæc ſubrogatio intelligi debet de lite non reſpectu tituli, & acceſſu, ſed reſpectu terminorum penſionis non ſolutorum, ac etiam expenſatum contra hæredes anteceſſorum tum propter confuſionem iurium, de qua ſuprà, tum quia aliàs litteræ dictæ prouiſionis continerent manifeſtam contradictionem, cùm extinctio litis, & ſubrogatio ad eandem inſimul ſtare non poſſint.

Quòd dicebatur circa differentiam, quæ eſt inter vnionem, & diſmembrationem, non viſum fuit Dominis applicari poſſe, ex quo in litteris Adriani, & Clementis expreſsè diſpoſitum legitur, quòd ex tunc cenſerentur tam diſmembratio, quàm vnio facta, & ex tunc etiam, quoad vtramque Canonici gauderent beneficio regulę de iur. quęſ. toll. vnde dubitari non poteſt, quin per hanc expreſſam Pontificum diſpoſitionem fuerit ipſis, non minus, quoad diſmembrationem, quàm vnionem ius quæſitum, ſtante præſertim clauſula ſublata, & alijs prægnantiſſimis in dictis litteris appoſitis, & quod conſequenter quoad effectum de quo nunc agitur, nulla inter dictam vnionem, & diſmembrationem differentia conſiderari poſſit.

6 Nec etiam obſtante aliæ lites, quæ ab informantibus pro Ioanne allegabantur, quia vel fuerunt introductæ, poſteaquam vnio iam eſſet effectuata, vel non pendebant ſuper effectuatione, ac propterea non potuerunt, etiam effectuationem dictæ vnionis per realem poſſeſſionis apprebenſionem impedire, ad tradit. per Lancellot. *de attent. lit. pend. limit. 2. in princ.* & per tot. cum ibid. allegatis. Reliquis fuit in alia deciſione ſatisfactum.

R. P. D. BVRATTO.

Aueniocen. Archidiaconatus.

Veneris 17. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

In hac deciſione, quæ magiſtralis eſt, exactè explicatur, quando, quomodo, & ex quibus cenſeatur probata familiaritas Cardinalis ad effectum reſeruationis.

SVMMARIVM.

1 *Familiaritas Cardinalis ad effectum reſeruationis vt concludenter probata dicatur, concurrere debent duo requiſita, mentis ſcilicet, & dentis.*

2 *Familiaritas Cardinalis quomodo probetur per teſtes, & n. 8. & ſeqq.*

Aſſertioni, & declarationi gerentis actum ſtatur in actibus non neceſſarijs, & æquiuocis.

3 *Teſtes ſingulares probant confeſſiones extraiudiciales concurrentibus adminiculis.*

6 *Familiaritas Cardinalis probatur ex receptione ſeruitiorum, & præſtatione victus.*

7 *Familiaritas Cardinalis nunquid probetur per atteſtationem eiuſdem Cardinalis.*

Familiaritas Cardinalis non cenſetur probata, niſi conſtet de mente ipſius Cardinalis, ac etiam eiuſdem familiaris, quod voluerint familiaritatem contrahere, verſ. & ſic ex prædictis.

Familiaritas habet ſe ad inſtar ſocietatis, ibid.

Societas non cenſetur contracta inter ſocios, niſi conſtet de mente ſociorum, quod voluerint contrahere ſocietatem, ibid.

8 *Familiaritas Cardinalis cenſetur probata ex eo, quod habuerit partem à Cardinali in pecunia, victum, & habitationem, n. 9.*

9 *Familiaritas Cardinalis probatur ex communi reputatione, & publica voce, & fama, verſ.* prædicta autem.

10 *Familiaritas Cardinalis ad effectum reſeruationis, vt probata dicatur, non ſufficit ſeruitium generale, niſi etiam probetur deſtinatio ad certum particulare ſeruitium.*

12 *Familiaritatem Cardinalis contrahere non præſumitur is, qui habet beneficium requirens reſidentiam.*

13 *Teſtes poſſunt examinari poſt deducta teſtificata, quando eorum fuit ſolum habitum ſummarium.*

DECISIO CCCCIII.

Dedit dubium, an conſtaret de familiaritate quondam Ioan. de Laurentijs cum bon. mem. Cardin. de Ioioſa poſt obtentum Archidiaconatum ad effectum reſeruationis de quo agitur, & DD. in ſecunda illius propoſitione affirmatiuè reſponderunt. Concurrere enim viſa fuerunt duo illa requiſita mentis & dentis, de quibus per DD. *in cap. fin. de verb. ſignif. in 6.* Sarn *in reg. de impetr. per obit. fam q. 13. in princ. verſ. nam illa*, & Rotam in Salamantin. & Abulenſ. beneficij 9. Iunij 1599. coram bon. mem. Penia, & in Hiſpalen. portionis 2. Maij 1614. coram R. P. D. meo Andrea. 1

Mens deducitur primò ex ſeruitute eiuſdem Ioannis, quę optimè probatur ex teſtibus primo & ſecundo loco in Curia examinatis, qui omnes pariter fuerunt familiares eiuſdem Cardinalis, & deponunt, præſertim de infraſcriptis. Primò. Quòd in vltimo trimeſtri anni 1593. dum Cardinalis ex Gallia veniret ad vrbem, Ioannes è ciuitate Auenionis contulit ſe ad ciuitatem Lugduni, vbi tunc aderat Cardinalis, ibique dixit quarto teſti de hoc deponenti in vltimo examine, iuxta 19. interrogatorium in ſummario concordato D. Gaucerij *num. 1. Che venina à Roma al ſer-* 2

uitio di detto Signore Cardinale, ſtatimque ſuſcepit curam tranſmittendi ſuppellectilia Cardinalis ad Vrbem, & dum Cardinalis eſſet in itinere verſus Italiam, idem Ioannes illum aſſequutus fuit, vt ei nunciaret dicta ſuppellectilia fuiſſe detenta per Dohanarios in ciuitate Alexandriæ *della Paglia*, fuitque per dictum Cardinalem tranſmiſſus ad deputatos dictæ ciuitatis cum nouo ordine, ſeu, vt dicitur, *Paſſaporto*, cuius vigore ſublata fuerunt omnia impedimenta, vt deponit ſecundus primo loco examinatus, iuxta quintum dicto ſummario *n*. 1. qui etiam iuxta 18. *n*.4 deponit de familiaritate eiuſdem Ioannis in partibus Galliæ. Quæ etiam comprobantur ex fide pro parte Silueſtruccij producta, de qua in eius ſummario *n*. 2. in qua dicitur Ioannem deceſſiſſe ab eius reſidentia in ſuo Archidiaconatu à die 10. Nouembris 1593. vſque ad 26. Maij 1595. vnde benè poteſt verificari depoſitio ſupradictorum teſtium, quòd ipſe in fine anni 1593. fuerit in ciuitate Lugduni, & venerit cum Cardinali ad Vrbem.

3 Secundò, quod Ioannes eidem Cardinali inſeruiuit poſt eius aduentum è Gallia ad Vrbem, dum habitauit in Palatijs Burgi, & Plateæ Nicoſiæ, & ſic de anno 1594. & 1595. ferè iuxta tempus Rebenedictionis glorioſæ mem. Henrici IV. Regis Franciæ, quæ fuit 15. Septembris dicti anni 1595. vt notiſſimum eſt; deponunt omnes teſtes in dicto ſummario concordato *n*.4. & 5. quorum 3. ſecundo loco examinatus iuxta 10. dicit ſe illum cognouiſſe in Palatio Burgi per annum, ante dictam Rebenedictionem, & ſic de anno 1594. Et omnes ſpecificant quamplures actus particulares obſequij, & ſeruitutis Ioannis erga Cardinalem; & præſertim, quòd illum comitatus fuerit ad Conſiſtoria, Capellas, & Congregationes, reſederit in Anticameris, aſtiterit menſæ prout alij familiares, & quandoque impedito Caudatario functus fuerit illius officio, & iuerit cum Cardinali ad ciuitatem Ianuæ, & cum eodem reuerſus fuerit ad Vrbem, obedíuerit iuſſionibus, & exequutus fuerit mandata Cardinalis, qui (vt dicunt dicti teſtes) *li commetteua dell' imbaſciate, gl'ordinaua che commandaſſe alli Palafrenieri*; illumque bis in Galliam tranſmiſit ſuis expenſis, & cum ſuis litteris, & pro ſuis negotijs, & etiam occaſione ligæ, vt dicit 3 ſecundo loco examinatus iuxta 13. in dicto ſummario *n*. 5. Aliqui verò in genere concludunt, quòd Ioannes faciebat omnia ſeruitia, functiones, & obſequia, quæ fiebant ab alijs nobilibus familiæ dicti Cardinalis.

4 Qui quidem actus, vbi etiam familiaritatem neceſſariò non concluderent, multum tamen illam coadiuuant ſtante illorum multiplicatione, & declaratione eiuſdem Ioannis dum in ciuitate Lugduni dixit, *Che venina a Roma al ſeruitio del Cardinale*, vt dictum eſt, in actibus enim non neceſſarijs & æquiuocis ſtatur declarationi gerentis, Bart. *in l. cum quis decedens* §. *codicillis n*. 6. *ff. de legat*. 3. Bald. ex mente Innoc. *in l*.2. *n*. 20. *verſ. & tunc per iſtos C. de ſeruit. & aqua*, Tiraquel. *de retract. lignag*. §. 1. *gloſſ*. 14. *num*. 55. *verſ. omnino autem*, maximè iuncta illorum frequentia, Bald. *d. n*. 20. *in fin*. & veriſimilitudine quòd ſimiles actus vt plurimum fieri non ſolent, niſi animo contrahendi familiaritatem, quæ veriſimilitudo operatur, vt ſtetur tali declarationi, etiamſi aliàs illi non ſtaretur, Dec. *conſ*. 96. *n*. 3. *verſ. nec obſtat*, quòd talis confeſſio, cum alijs per Aym. *conſ*. 202. *n*. 48.

5 Secundò, de mente conſtare quoque viſum fuit, primò ex parte Ioannis, tum quia ipſemet dixit (vt dictum eſt) in ciuitate Lugduni quòd veniebat Romam *al ſeruitio del Cardinale*, tum etiam ex pluribus alijs confeſſionibus extraiudicialibus eiuſdem Ioannis, de quibus deponunt tres teſtes in dicto ſummario *n*.8. quæ probantur per teſtes etiam ſingulares concurrentibus adminiculis, prout hic Rota *dec*. 91. *n*.4. *verſ. vltra quod par*. 1. *diuerſ*. & Card. Seraph. *dec*. 1029. *n*. 11. *verſ. non obſtat deciſio* & fidem faciunt de æquitate Canonica, Put. *dec*. 12. *n*. 2. *lib*. 2. *in nouiſſ*. vbi quòd Rota ſemper ſequuta fuit huiuſmodi opinionem.

6 Secundò, ex parte Cardinalis tam ex eius receptione ſeruitiorum, & præſtatione victus, ex quibus cenſetur deputaſſe ad dicta ſeruitia, *l*. 1. §. *magiſtrum*, *il* 2. *offic. de exercit. act*. Bart. *in l*. 1. §. *familia in fin*. quem cæteri ſequuntur *ff. de public. & vectig*. Bero. *q*. 39. *ſub num*. 2. ex eius atteſtatione in dicto ſummario *n*. 8. quæ percurrit etiam tempus poſt Archidiaconatum obtentum, cui Domini dixerunt eſſe plurimum deferendum, nedum propter ampliſſimam Cardinalatus dignitatem, vt ex Innoc. notat Archid. *in c. nobiliſſimus in fin. diſt*. 97. Fulgoſ. *conſ*. 148. *in fin. verſ. concludendum eſt*, Rot. *deciſ*. 5. *num*. 1. *de probat. in antiq*. Grammat. *deciſ*. 65. *n*. 69. ſed etiam propter eximiam eius generis, & perſonæ nobilitatem, cùm eſſet ex Magnatibus, & Principibus Galliæ. ad text. *in d. cap. nobiliſſimus*, Luc. de Pen. *in l. mulieres col*. 5. *verſ*. 10. *generaliter*, *C. de dignit. lib*. 12. cum alijs per Tiraq. *de nobil. cap*. 9. *nu*. 39. præſertim cùm ſit ex tot alijs adminiculis coadiuuata.

7 Nec obſtat, quòd talis atteſtatio Cardinalium non probet familiaritatem ad effectum reſeruationis in præiudicium prouiſi ab Ordinario, & ſic tertij, Sarn. *de beneſ. vacan. per obit. fam. d. quæſt*. 13. *nu*. 6. Simonet. *d. q*. 36. *n*. 11. & 12 Quia hoc procedit quando fundamentum principaliter fit ſuper ſola ſimili atteſtatione ad probandam reſeruationem, quod hic non accidit, quia plura alia deducuntur, & dicta atteſtatio adducitur ſolùm ad probandum mentem ipſius Cardinalis, in cuius probatione ſtatur propriæ aſſertioni, Soccin. *conſ*. 97. *nu*. 22 Aymon *conſ*. 5 *nu*. 16 *verſ. quia in his*, cum alijs per Menoch. *de arbitr. caſ* 86. *num*. 6. Et ſic ex prædictis reſultat manifeſta probatio mentis vtriuſque, Cardinalis ſcilicet, & Ioannis, prout requiritur ad contrahendam familiaritatem ſicuti ad contrahendam ſocietatem, Sarnen. *d. quæſt*. 13. *nu*. 10. *verſ. nec obſtat*, Rota in Hiſpalen. Archidiaconatus 20 Februarij 1606. coram bon. me. Iuſto ad cuius inſtar ſe habet familiaritas, Gemin. *in c. fin. n*. 9. *de verb. ſignific. in* 6. & ibi Anchar *nu*. 3 *verſ. contrahitur hæc ergo*, & Franch. *num*. 14. *verſ. contrahitur*, Simonett. *de reſeruat. d. quæſt*. 35. *nu*. 5. & Rota in d. Hiſpalen. coram R. P. D. meo Andrea.

8 De dente verò, ſeu quòd Ioannes habuerit partem à Cardinali. Primò, in Gallia deponit ſecundus iuxta 18. *dicto nu*. 4. qui dicit, quòd ibi vti Protonotarius diſcumbebat ad menſam Cardinalis (quod eſſe ſolitum in illis partibus in familiaribus nobilibus atteſtatus fuit R. P. D. meus Dunozet) & ſubdit etiam, quòd erat deſcriptus in rotulo, & libro, prout alij familiares, quę deſcriptio licèt de per ſe non ſufficiat ad probationem familiaritatis, Mohed. *dec*. 2. *alias* 90. *nu*. 5. *de probat*. illam tamen multum coadiuuat, Simonett. *de reſeruat. quæſt*. 36. *num*. 15. Put. *deciſ*. 401. *lib*. 1. *in nouiſſ*. & fuit dictum in Comen. beneficij 18. Martij 1596. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & in dicta Hiſpalen. Portionis, coram R. P. D. meo Andrea. Et inſuper dicit, quòd ipſe teſtis ſimul cum dicto Ioanne pluries fuit, *dall' Argentiero per pigliare la loro portione, che conſiſteua in danari, ſecondo li tempi*. Deinde in Vrbe deponunt omnes *dicto nu*. 4. dicentes, quòd vltra habitationem in Palatio Cardinalis dictus Ioannes habuit dictam partem, quandoque in Tinello, & quandoque in pecunia. Quod ſimiliter multum confert ad familiaritatem probandam, Rota *deciſ*. 54. *par*. 3. *lib*. 1. *diuerſ*. Simonett. *d. quæſt*. 36. *ſub nu*. 16. *verſ. item illam*.

9 Ex eo igitur, quòd teſtes probant Ioannem præſtitiſſe ſeruitia Cardinali, & ab eo recepiſſe victum, & habitationem, dicitur probata familiaritas, Sarnen. *in reg. de impetr. per obitum fam. q*. 12. *n*. 9. *in fin*. & *n*. 10. *verſ. ex habitu*, igitur Simonett. *vbi ſuprà q* 35. *n*. 3 & *ſeq*. & Bero. *q*. 35. *nu*. 3. Præſertim concurrentibus adminiculis illam ſuadentibus, de quibus inſtà, vt fuit dictum in Comen. beneficij 18 Martij 1696. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, & in Hiſpalen. beneficij de Gibaleon 7. Maij 1604. coram Illuſtriſſ. D. Cardinali Ludouiſio. Prædicta autem omnia comprobantur ex communi reputatione, tam in aula Cardinalis, quàm extra, & ex publica voce, & facta, de quibus benè deponunt ijdem teſtes in dicto ſummario *nu*. 6. quæ pariter multum faciunt ad probationem familiaritatis, Put. *dicta deciſ*. 134. *lib*. 3. Simonett. *dicta quæſt*. 36. *nu*. 16. *in fin*. & Rota *d. deciſ*. 54. *part*. 3. *lib*. 1.

10 Non obſtat, quòd ad effectum reſeruationis non ſufficiat ſeruitium generale, ſed probari debeat deſtinatio ad certum ſeruitium particulare, vt in dicta Salamantina, & Abulenſ. coram Penia, & Hiſpalen. Archidiaconatus coram Iuſto. Quia in caſu dd. deciſionum agebatur de perſona conſanguinei, quem præſumi poterat feciſſe actus ſeruitutis ratione conſanguinitatis, quod ſecus videtur in extraneo (qualis erat Ioannes) in quo Rota non requirit deputationem ad certum officium, ſatis enim videtur ſi inſeruiat pro nobili (& vt dicitur) per *gentil'huomo*, *da ſpalliera*, prout faciebat Ioannes, qui etiam (vt dicunt teſtes) omnia ſeruitia faciebat, iuxta occurrentias; familiares enim alij ſunt ad certum ſeruitium deputati, alij ſunt ſine ſeruitio, vt videtur ſentire Rota apud Achill. *deciſ*. 13. *num*. 5.

Digitized by Google

n. 5. verſ. vel quia ibi erat, de prebend. & comprobat quotidiana in Aulis Magnatum, & Cardinalium, præſertim Principum, qualis erat Cardinalis Ioioſa, in quibus multi reperiuntur viri nobiles, qui non ſunt, nec dicuntur officiales, ſed illorum miniſterium ſeruatur ſolùm circa perſonam, & cultum Dominorum, aſſiſtendo videlicet in Anticameris, & cum Domini ſunt in menſa, & illos aſſociando ad functiones publicas, & hos etiam eſſe propriè familiares, quando recipiunt partem, & habitationem, notiſſimum eſt, *& ex l. quæreretur* §. 1. *de leg.* 3. & alijs ſentit Caſtr. *conſ.* 340. *n.* 2. *lib.* 1.

11 Et ideò ad hoc vt Ioannes dici poſſit familiaris dicti Cardinalis, ſatis eſt fuiſſe probatum, quòd ſteterit ſub illius imperio, *vt ex l. pronunciatio* §. *familiæ, verſ. pater autem familias*, & alijs dicit Mandoſ. *ad reg.* 13. *q.* 17. *n.* 4. & quòd illi inſeruierit, prout alij familiares, vt per text. *in l. fin. in princip. C. de proxim. ſacr. ſcrin. lib.* 12. Bart. *in d. l.* 1. §. *familiæ n.* 5. *ff. de public.* Bero. *d. q.* 39. *n.* 2.

12 Non obſtat etiam, quòd cùm Archidiaconatus requireret reſidentiam, inuериſimile ſit Ioannem voluiſſe contrahere familiaritatem, iuxta deciſionem in Parmen. Canonicatus 26. Iunij 1585. coram bon. mem. Gipſio. Quia hoc non procedit quando clarè conſtat de animo, & voluntate illam contrahenti, vt fuit tentum in Papien. præpoſituræ 10. Decembris 1610. coram Reuerendiſſimo Attrebaten. prout hic conſtare videtur ex tot actibus multiplicatis declarationibus, & confeſſionibus eiuſdem Ioannis, de quibus ſuprà; licet enim inuериſimile ſit obtinere beneficium reſidentiam requirens velle familiaritatem contrahere, non tamen illam contrahere prohibetur.

13 Minus obſtare viſum fuit reſtes ſecundo loco in Curia examinatos eſſe examinatos poſt didicita teſtificata, & ſic non probare. Quia receptio ſummarij quę hic tantum adeſt, ad non operatur in Curia, Cæſ. de Graſſ. *dec.* 11. *de teſtib.* Rota *dec.* 136. *lib.* 2. *par.* 3. & quotidie ſeruatur.

14 Quæ dicebantur ad redarguendum ſupradictos teſtes de mendacio ſatis leuia fuerunt viſa, & benè ſublata per informantes. Alia verò quæ vltra prædicta deducebantur ad oſtendendam inueriſimilitudine contrahentium familiaritatem ceſſare, viſa fuerunt ea ſupradictis, & præſertim ex confeſſionibus & declarationibus eiuſdem Ioannis.

Et ex his ita deciſum, &c.

R. P. D. CAVALERIO.

deindè S. R. E. Cardinale.

Romana hæreditatis.

Veneris 17. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Moniales nunquid veniant in teſtamento appoſitione nubentium, & deſcendentium ab eis.

SVMMARIVM.

2 *Moniales nunquid veniant appoſitione nubentium, & deſcendentium ab illis.*

5 *Filiorum appoſitione in vltimis voluntatibus veniunt etiam fœmina.*

6 *Filij poſiti in conditione cenſentur vocati in præcedenti ſubſtitutione vigore ſtatuti Vrbis.*

DECISIO CCCCIV.

1 POſtquam Monialibus tanquam hæredibus ab inteſtato Pompeij fratris vltimo loco defuncti agentibus interdicto quorum bonorum, fuit de voto Rotæ data immiſſio in bonis per dictum q. Pompeium de tempore obitus poſſeſſis, D. Virginia vigore fideicommiſſi paterni, quod per eiuſdem Pompeij obitum prætendebat eſſe purificatum, petebat immiſſionem, ideò dubitatum fuit, an ei danda eſſet immiſſio; cùm plura hinc inde deducerentur ſuper exiſtentia fideicommiſſi allegati pro parte D. Virginiæ, & ſuper detractionibus, quas Moniales prætendebant, ad effectum impediendi immiſſionem petitam, Domini dixerunt conſtare de fideicommiſſo ad fauorem d. Virginiæ tantùm, de detractionibus autem voluerunt, vt particulariter videretur.

Nam de fideicommiſſo ſatis conſtare videbatur, quia Iacobinus teſtator inſtitutis hęredibus filijs maſculis Pompeio, & Ægidio, & facto inter ipſos fideicommiſſo reciproco vulgari ſermone loquendo, poſtea ſubdit, *& ſe tutti doi moriſſero ſenza figlioli legitimi, & naturali*, qui caſus euenit, *vuole che ſuccedano le figliole femine, che ſi maritaranno, o deſcendenti di eſſi di detto teſtatore in infinito*. Hæc autem verba Domini dicebant nullo modo conuenire Monialibus, cùm ipſæ non poſſint habere deſcendentes, quidquid eſſet dicendum, ſi teſtator ſimpliciter dixiſſet, *che ſi maritaranno*, non facta mentione deſcendentium, quo caſu viderentur poſſe comprehendi ſpiritualiter nubentes per ingreſſum monaſterij, ad tradita per Peregr. *de fideicomm. art.* 28. *n.* 69. 2

Præterea Domini animaduertebant teſtatorem diſcretiuè locutum eſſe de filiabus monachandis, & de filiabus maritandis, nam illis reliquit certam dotem, qua deberent eſſe contentæ, & annuum legatum ſcutorum 12. filias verò maritandas grauauit, vt ſi decederent ſine filijs legitimis, & naturalibus, reſtituerent dotes hæredibus teſtatoris, vnde apparere dicebant in hoc caſu ſub appoſitione maritandarum non poſſe intelligi, nec comprehendi Moniales, de quibus ſuprà teſtator diſcretiuè locutus fuerat, & ſine vllo onere reſtituendæ dotis, ea allieg. per Surd. 322. *n.* 22. *verſ. quarta eſt coniectura*. Hinc videbatur oriri etiam alia coniectura, quòd ſicuti in hac parte, in qua grauauit maritandas de reſtituenda dote, non intellexit de Monialibus, ob rationem prædictam, ita in inferiori parte teſtamenti, quando vocauit filias maritandas, non intellexit de iis, cùm vna pars teſtamenti declaret aliam, *l. qua filiabus ff. de leg.* 1. cum ſimilibus. 3

Nec dictum fuit obſtare ponderationem factam in verbis teſtatoris, *che ſi maritaranno, ò deſcendenti da eſſi in genere maſculino*, per quæ verba tolli dicebant fundamentum, quod in Monialibus non poſſit cadere deſcendentia, quia teſtator loquendo maſculinè, non intellexerat de deſcendentibus mulierum, ita vt verba illa, *che ſi maritaranno*, comprehendant etiam matrimonium ſpirituale, ex adductis per Peregr. *de art. rer. n.* 69. cùm teſtator de ipſarum deſcendentia non fecerit mentionem, ſed ipſorum, nam nihilominus Domini dicebant, Moniales excludi, tum quia teſtator locutus eſt Italico ſermone, *che ſi maritaranno*, non autem Latino, *quæ nubent*: Italicè autem appoſitione maritandarum non veniunt Moniales, & teſtator ſemper diſcretiuè de iis locutus eſt, vt ſupra fuit ponderatum; tum etiam quia teſtator ſemper reſpexit deſcendentiam ſuam, ſiue per maſculos, ſiue per fœminas, vt patet ex alia ſubſtitutione, cùm eius fauore voluerit etiam dotes reuerti ad hæredes inſtitutos, caſu quo filiæ nuptæ decederent ſine filijs: talis autem deſcendentia, nullo modo poteſt in Monialibus conſiderari, vt dictum eſt. 4

Tandem dum pro Monialibus ponderabantur verba illa, *ſe tutti doi moriſſero ſenza figlioli legitimi, & naturali, vuole che ſuccedano le figliole femine, che ſi maritaranno*, quòd debeant intelligi de filiabus fœminis hæredum inſtitutorum, videlicet Pompeij, & Ægidij, non autem de filiabus teſtatoris, & ſic cùm hæredes nullas reliquit filias, fideicommiſſum euanuerit, reſponſum fuit, quòd talis intellectus omninò excludebatur. Primò, quia de filiabus fœminis iam fuerat locutus teſtator, dicens, eas poſuit in conditione, ibi, *ſe tutti doi moriſſero ſenza figlioli legitimi, & naturali*, cùm certum ſit in vltimis voluntatibus appoſitione filiorum, venire etiam fœminas, *l. ſi ita ſcriptum in princ.* vbi Doct. *ff. de leg.* 2. *l. iuſta, l. filij appoſitione ff. de verb. ſign.* Card. Mant. *de coniect. lib.* 8. *tit.* 7. *n.* 1. *& lib.* 11. *tit.* 14. *n.* 1. *&* 2. & fuit dictum in Camerinen. fideicommiſſi 8. Nouembris 1596. coram bo. me. Penia, relata in Romana fideicommiſſi 4. Maij 1611. coram R.P.D. meo Vbaldo. 5

Secundò reijciebatur dictus intellectus, quia filiæ fœminæ hæredum inſtitutorum non ſolùm erant in conditione poſitæ in præcedenti ſubſtitutione, & ſic vocatæ per ſtatut. vrbis *lib.* 1. *cap.* 142. in illis verbis teſtator, *ſe vno di eſſi moriſſe ſenza figlioli legitimi, & naturali, tanto maſchi, quanto femine*, ſed etiam erant expreſſè, & diſpoſitiuè vocatæ, ibi, *ſucceda l'altro ſopravivente, o ſuoi figlioli, ò figliole, &c.* vnde ſuperflua videretur ſecunda ſubſtitutio, ſi intelligi deberet de filiabus filiorum teſtatoris, quæ iam erant vocatæ, vt dictum eſt; quare concludebatur eum eſſe verum intellectum, vt poſt filios teſtatoris & eorum deſcen- 6

Digitized by Google

dentes, ſiue maſculos, ſiue fœminas, voluerit teſtator vocare filias proprias, & earum deſcendentes, quæ interpretatio magis verificabatur, ponderando verba quæ ſubſequebantur, *di eſſo teſtatore*.

7 Ideò mortuis Ægidio, & demum Pompeio ſine filijs, quod non controuertebatur, & excluſis Monialibus, ſatis viſum fuit conſtare de fideicommiſſo, & eius purificatione, ad fauorem ſolius Virginiæ; de detractionibus autem aliàs videbitur, &c.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Hieracen. iuriſpatronatus.

Veneris 17. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Immemorabilis præſcriptio, præſertim in iurepatronatus, vt plenè & concludenter probata dicatur, quæ requirantur; eſt magiſtralis deciſio.

SVMMARIVM.

1 *Immemmorabilis præſcriptio in iurepatronatus, vt per teſtes dicatur plenè probata, plura requiruntur.*

2 *Immemorabilis præſcriptio non cenſetur probata per teſtes, niſi vlterius deponant non vidiſſe, nec audiuiſſe contrarium, nec quod ſui anteceſſores contrarium viderint.*

3 *Immemorabilis præſcriptio non probatur per teſtes deponentes de auditu.*

4 *Immemorabilis præſcriptio non probatur per teſtes qui dicunt ita vidiſſe obſeruari.*

5 *Fama non cenſetur probata per teſtes, qui interrogati reſpondent famam ſuper qua deponunt potuiſſe eſſe falsā.*

6 *Immemorabilis præſcriptio probatur ex teſtibus adminiculatis, & ex pluribus inſimul coniunctis.*

8 *Teſtes probantes iuſpatronatus, non debent pati aliquas exceptiones.*

9 *Immemorabilis præſcriptio iuriſpatronatus non probatur per ſcripturas & inſtrumenta.*

DECISIO CCCCV.

1 Viſum fuit Dominis, cauſa benè diſcuſſa, teſtes pro parte Principis Hieracenſis inductos ad probandam immemorabilem ſuper iurepatronatus, de quo agitur, non deponere iuxta omnia requiſita, per gloſſ. *in c. 1. de præſcript. in 6.* & per conſequens, à deciſis ſub die 18. Aprilis præteriti eſſe recedendum. Sufficit enim teſtes in vno deficere, ad effectum, vt immemorabilis probata non dicatur, quam opinionem ſequuta fuit Rota in cauſa Brittorien. Sancti Columbani 24. Iunij 1604. coram Illuſtriſſimo Lancellotto, & in Aſtoricen. beneficij 19. Ianuarij 1585. coram Cardinali Pamphilio.

2 In caſu autem noſtro quintus teſtis deficit, cùm non deponat ipſum non vidiſſe, nec audiuiſſe contrarium, nec quòd ſui anteceſſores contrarium non viderint, vt per dictam gloſſ. requirebatur, Card. Seraph. *dec. 1179. n. 2. verſ. quintus teſtis, & dec. 1367. n. 1.* Gabr. *tit. de præſcript. concluſ. 1. n. 81.* Couarr. *in reg. poſſeſſ. par. 2. §. 3. n. 7.* Caputaq. *deciſ. 71. par. 2.* & fuit dictum in Iacen. Parochialis 27. Iunij 1603. & in Ortana iuriſpatronatus 28. Aprilis eiuſdem anni, coram Cardinali Pamphilio, & in Aurien. parochialis de Pat. 5. Decembris 1605. coram R. P. D. meo Manzanedo, & alibi ſæpiùs.

3 Vndecimus pariter non ſuffragatur, quia non dicit ſe vidiſſe præſentationes, ſed de auditu ſolum deponit, nec aſſerit non vidiſſe contrarium obſeruari, iuxta eandem gloſſ. *in c. 1. de præſcriptionibus in 6.* vbi Lapus Abb. *n. 8.* Gemin. *n. 16.* Franch. *n. 16.* Rota in dictis Iacen. Parochialis & Sotana iuriſpatronatus. Præterea non deponit ſuos maiores non vidiſſe, nec audiuiſſe contrarium.

4 Nec iſti requiſito æquipollent illa verba, quòd ita viderit & obſeruari audiuerit ſine contradictione. Nam poterat eſſe illum vidiſſe aliquos actus ſine contradictione fieri, & interdum ſimiles alios actus in contrarium fieri ſine contradictione.

Vlteriùs idem teſtis interrogatus an huiuſmodi fama eſſe potuerit falſa, cùm affirmatiuè reſpondeat, non videtur illam ſufficienter probare, cùm penes ipſum deponentem hæc certa & indubitata requiratur, Bald. *in l. conuenticulam n. 8. C. de Epiſcop. & cleric.* Roland. *conſ. 7. n. 49. lib. 1.* Rota in Legionen. Canonicatus 3. Iulij 1600. coram Reuerendiſſimo D. meo Decano. 5

Nec valet dicere ſaltem immemorabilem ex alijs teſtibus adminiculari, per Molin. *de primog. Hiſpan. lib. 2. cap. 6. n. 34. & ſeq.* vbi habetur poſſe illos coniungi ad faciendam plenam probationem, ad inſtar plurium membrorum, ex quibus inuicem cohærentibus perfectum corpus conflatur. Quia contrariam opinionem amplexa fuit Rota in allegatis deciſionibus Brittorien. & Aſtoricen. 6

Nec id accidit ſine ratione, cùm ad probandam immemorabilem plura tam affirmatiua, quàm negatiua requiſita ſint neceſſaria, iuxta dictam gloſſam *in c. 1.* quæ ſi per teſtes particulares probarentur, incerta illorum probatio redderetur. Qui enim, verbi gratia, de viſu per quadraginta annos deponunt, antea potuerunt aliquid in contrarium audire, & qui de auditu teſtantur, ex publica voce & fama, quid in contrarium videre potuerunt, & ſic ad reddendam certam probationem omnia requiſita per eoſdem teſtes particulariter ſunt probanda, vt fuit dictum in allegatis deciſionibus Brittorien. & Aſtoricen. 7

Allegantur etiam per informantes nonnullæ exceptiones contra perſonas teſtium, qui propterea de facili admittendi non veniunt ad probandum hoc iuſpatronatus, in quo ſuſpicio cadit vſurpationis, vt Rota tenuit in cauſa Toletana iuris nominandi 2. Maij 1588. coram R. P. D. Orano. 8

Nec ad iſtum effectum releuant inſtrumenta præſentationum à Principe factarum, nec Epiſcopi Hieracenſis aſſertio, cùm per ſcripturas immemorabiles non probetur, Io. Andr. *in cap. 1. n. 4. verſ. in gloſſ. de præſcript. in 6.* Natta *conſ. 636. n. 104. lib. 3.* Aym. *de antiq. tempor. 4. par. §. materia iſta n. 34.* Gabr. *tit. de præſcript. concl. 1. n. 89.* Molin. *de primog. lib. 2. cap. 6. n. 45.* Rota in cauſa Tullen. iuriſdictionis anno 1596. coram Cardinali Pamphilio, & in Burgen. quindenniorum 8. Martij 1599. coram Litta, & ſacrum Tridentinum Concilium *ſeſſ. 25. c. 9. de reform.* in ſimilibus patronatibus vltra præſentationes non minori, quàm quinquaginta annorum ſpatio continuatas immemorabilem, & omnia ad ea requiſita poſtulet. 9

R. P. D. PAMPHILIO IVNIORI,

deindè S. R. E. Cardinale.

Romana ſpolij.

Veneris 17. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Iudicium quando dicatur nullum, ſi in eo minor, & pupillus indefenſus remanſit, & quæ requirantur ad hoc vt ſpolij iudicium locum habeat.

SVMMARIVM.

1 *Spolij iudicium habet locum, conſtito de duobus extremis, & de nullitate ſubhaſtationis rei, de qua agitur.*

2 *Poſſeſſio defuncti vigore ſtatuti Vrbis cenſetur continuata in filios hæredes ſine alia apprehenſione.*

3 *Poſſeſſio rei conuenti in iudicio ſpolij, cenſetur probata per ſuſtentationem litis.*

4 *Minores, & pupilli, ſi in iudicio fuerunt indefenſi, iudicium redditur nullum, & quando dicatur indefenſi, & n. 6.*

Curator extraneus à iudice dari non poteſt, niſi citatis pupilli duobus ex agnatis, affinibus, vicinis, vel aliàs iuxta diſpoſitionem ſtatuti vrbis.

5 *Subhaſtari, & deliberari non poſſunt bona debitoris, niſi dato termino ad reluendum.*

6 *Exceptio læſionis quando dicatur reſpicere petitorium, vel poſſeſſorium.*

DE-

DECISIO CCCCVI.

1 DOmini cenſueruot ſeotentiam eſſe infirmandam, quia iudex in ea declarauit Angelum eſſe in iudicio ſpolij à petitis abſoluendum, & tameo ex deductis pro Ioan. Paulo ſatis conſtare viſum fuit de vtroque extremo, & de nullitate ſubhaſtationis domus, de qua agitur, qua ſtante iotrar actio ſpolij, ad *cap. conquerente*, vbi Abbas *nu.* 8. *de reſtit. ſpoliat.* & fuit reſnlutum in cauſa Romana pecuniaria a1. Februarij 1600. coram bon. me. Iuſtn iu cauſa Romana domus 11. Maij 1601. coram bon. me. Cardinali Pamphilio, & aliàs ſæpè.

2 Primum extremum pcobatur, quia contra pupillos actum fuit executioẽ vigore obligationis Cameralis, & mandatum contra eos relaxatum realiter exequutum fuit ſuper domo, vti de bonis hæreditarijs aliàs poſſeſſis ab Octauio debitore, & patre dictorum pupillorum, quæ poſſeſſio vigore ſtaturi Vrbis *cap.* 147. *lib.* 1. cenſetur continuata poſt eius mortem in dictos pupillos, etiam abſque apprehenſione, vt per Gabr. *conſ.* 36. *num.* 8. *& ſequent. lib.* 2. ex quibus ſaltem ſimul iunctis primom extremum plenè iuſtificari viſum fuit, cùm iſta etiam præſeferant poſſeſſionem ex parte illorum, qui in tali iudicio conuenti fuerant, & io eo ſuccubuerunt, Cardin. *in cap. conueniſſent, in* 5. *quaſt. de reſtitut. in integr.* & fuit reſolutum in cauſa Bononien. ſpolij 1. Martij 1612. coram bon.
3 mem. Litta.

Secundum oon cootrauertitur, & ſatis probatur per ſoſtentationem litis, iunctis adminiculis ponderatis pec informantes, iuxta deciſ. Caputaq. 369. *part.* 2. & fuit ſæpè
4 deciſum.

Nulìitas ſubhaſtatioois clarè deducitur ex eo, quia fuit facta contra pupillos penitus indefenſos, cùm Alexander nunquam comparuit, *l. cum & minores*, vbi Bartol. *nu.* 4. *C. ſi aduerſus rem iudic. l. contra pupillum, ff. de re iudic.* Soccin. iunior *conſ.* 70. *num*: 33. *lib.* 1. Puteus *deciſ.* 306. *lib.* a. vltra quòd nec erat legitimus curator, cùm non conſtet, quòd fuerir dictis pupillis per iudicem datus, citatis duobus ex cognatis, affinibus, vicinis, vel alijs, iuxta diſpoſitionem ſtatuti vrbis *lib.* 1. *cap.* 49. quod ſeruandum erat, maximè cùm ſit conforme diſpoſitioni iuris communis, de qua *in l. hac autem, §. cum, ff. ex quib. cauſ. in poſſ. eat.* & trad. Roman. *conſ.* 454. *num.* a. Afflict. *deciſ.* a62. *nu.* 2.

5 Concurrit præterea quòd huiuſmodi ſubhaſtatio apparet nimis feſtinantec facta abſque aliqua præfixione termini ad reluendum, qui tamen in rebus minorum ad inſtar bonorum Eccleſiæ ſaltem viginti dierum de iure communi cequirebatur, iuxta *Authent. hoc ius porrectum, C. de ſacroſ. Eccleſ.* Bald. *in l.* 1. *ſub num.* 16. *C. de fid. inſtr. & iur. haſt. fiſc. lib.* 10. Rom. *conſ.* 33. *num.* 14. *lib.* 1. Menoch. *de arbitr. caſ.* 171. *num.* 28. Surd. *conſ.* 49. *num.* 19. *& ſeq.* & fuit dictum io cauſa Vrbeuetana domus 5. Decembris 1594. coram bo. me. Cardinali Pamphiiio, & plures aliæ exceptiones pec infirmantes pro Ioann. Paulo adducebantur, & præcipuè quòd domus fuit ſubhaſtata pro ſcut. 79. & tamen illius valor aſcendebat ad ſcut. 350. dempto etiam canone vnius ſcuti annui, itaut pupilli fuerint læſi longè vltra dimidiam, vt pater ex relatione peritorum ſeruatis ſeruandis iuridicè electorum, iuxta doctrin. Bart. & aliorum *in l.* 2. *C. de reſcind. vend. & in l. pretia rerum*, vbi Alexand. *nu.* 6. *ff. ad leg. falcid.* cum alijs adductis coram me in cauſa Farſeñ. nullitatis contractus a6. Iunij 1606. & fuit aliàs ſæpè deciſum.

6 Non obſtat, quoad defenſionem pupillorum quòd pro illis comparuerit Nicolaus vti coniuncta perſona, quia ſemel tantùm comparuit, & tunc ſolùm proteſtatus fuit de ſupradictis nullitatibus, nec apparet quòd aliter defenſioni pupillorum aſtiterit, prout requirebatur ex ſupradictis, ex quibus ceſſat etiam quòd dicebatur pro Angelo, quòd ſcilicet pupillis nulla competeret defenſio, & propterea etiam dato nullo curatore ſubhaſtatio ſuſtineatur, quia ex prædictis conſtat quòd dictis pupillis plures competebant defenſiones, & propterea eis omnino dandus erat tutor, vel curator, qui illorum defenſioni aſſiſteret, ex ſuprà allegatis, & Rota in cauſa Anconitana Sancti Apollioaris a9. Decembris 1610. coram Illuſtriſs. D. Cardinali Ludouiſio.

Nec demum refragatur, quòd per Ioannem Paulum coram A. C. fuerit in monitorio etiam deducta læſio, & reſciſſio inſtrumeoti adiudicationis, qood reſpicit petitorium, quia cùm fuerit poſtmodum proſecutum iudicium ſuper poſſeſſorio, tantùm læſio cenſetur in eo deducta incidenter ſolius poſſeſſorij, & ad illud colorandum, vt in ſimilibus terminis fuit dictum in dicta Romana domus de anoo 1601. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, & propterea Ioannes Paulus benè poterat io ſolo poſſeſſorio obtinere, maximè ſtaote ſuſpenſione petitorij, *Clement.* 1. *de cauſ. poſſeſs. & propriet.* Rot. *deciſ.* 8. *eod. tit. in nou.* cum alijs ibi allegatis.

Et ita deciſum, &c.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitaoo.

Romana deuolutioois domorum.

Lunæ 20. *Februarij* 1617.

ARGVMENTVM.

De deuolutione ob lineam finitam, & quando incipit generatio.

SVMMARIVM.

1 *Identitas in primis, & ante omnia plenè, & concludenter eſt probanda in emphyteuſi ad effectum deuolutionis.*

2 *Emphyteuſis ad tertiam generationem ſi ſit conceſsa, prima generatio non incipit à perſona acquirentis, ſed ab eius filijs.*

3 *Fœmina cenſentur comprehenſa in inueſtitura ad tertiam generationem, & vocata in defectum maſculorum, ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum.*

4 *Inueſtitura pro heredibus ad tertiam generationem importat ſucceſſionem ſanguinis, non hereditatis.*

5 *Correctio, & repugnantia incontinenti in contractibus admitti non debet, & verba ſunt intelligenda, ita vt illa excludatur.*

6 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica ad generationem facta pluribus morientibus aliquibus ſine generatione non deuoluitur ad Eccleſiam pro portione præmorientium, ſed accreſcit ſuperſtitibus, intellige quando eſt renouatio inueſtituræ, non noua inueſtitura.*

7 *Beneplacitum Apoſtolicum per lapſum 30. annorum, cum obſeruatione ſubſecuta cenſetur interueniſſe.*

8 *Beneplacitum Apoſtolicum in re ſolita locari in emphyteuſim non eſt neceſſarium, & illius reſeruatio nihil operatur, ac ſi appoſita non fuiſſet.*

DECISIO CCCCVII.

CApitulom SS. Quirici, & Iulittæ prætendens domos 1
de qoibus agitur per ipſum in emphyteuſim datas q. Matthæo de Burijs de anno 1544. & 1556. nec non 1578. eſſe deuolutas ob generationem dicti Matthæi finitam. Iudicium introduxit coram Locumteoeote Illuſtriſs. vrbis Vicarij, à quo cùm ſententiam contrariam reportaſſet, cauſam appellationis in Rota mihi committi obtinuit, vnde dedi dubium, an dicta ſententia eſſet confirmanda? Quo hodie propoſito, Domini affirmatiuè reſponderunt, tum quia non cooſtat dd. domos eſſe eaſdem quæ fuerunt datæ in emphyteuſim, & tamen identitas eſſet in primis plenè, & concludenter probanda per Capitulum, Alex. *conſ.* 129. *in princ. vol.* 1. Roland. *conſ.* 2. *nu.* 11. *lib.* 3. Aym. *conſ.* 198. *n.* 4. Seraph. *deciſ.* 1137. *nu.* 1.

Tum etiam, quia, quoad primam inueſtituram anni 2
1544. ceſſat deuolutio, cùm fuerit facta Matthæo pro ſe, ſuiſque hæredibus, & in poſterum ſucceſſoribus quibuſcumque, vſque ad tertiam generationem ipſius maſculinam, & fœmininam, & hodie ſuperſint Portia, & Lucia, quæ ſunt neptes Matthæi ex Laura eius filia, vt conſtat ex libello, & poſitionibus Canonicorum, iuncto inſtrumento inueſtituræ dicti anni 1578. & ſic exiſtunt in ſecuoda generatione. Nam ſtante clauſula, *ad tertiam ipſius generationem*, prima generatio non incipit à Matthæo primo acqoirente, ſed à Laura eius filia, Bald. *in authent. ſi quas ruinas, num.* 4. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* Gozad. *conſ.* a5. *nu.* 17. Gabr. *conſ.* 90. *num.* 1. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 1066. *lib.* 10. Gabr. *de iur. emphyt. concluſ.* 4. *num.* 4. *in* 1. *limitat.*

Digitized by Google

Mantic. *de tacit. & ambig. lib.22. tit. 25. n. 16.* Seraph. *dec.* 1362.*n.*2.& fuit dictum in vna Romana domorum 25.Maij præteriti coram D. meo Vbaldo.

3 Vnde ſunt comprehenſæ in inueſtitura, & cenſentur vocatæ ſaltim in defectum maſculorum, ob ſtatutum Vrbis excluſiuum fœminarum, iuxta doctrinam Bart. *in l. vt iuriſiurandi §. ſi liberi n. 5. ff. de oper. libert.* communiter approbatam, teſte Clar. *in §. emphyteuſis q. 32. verſ. ſed pone*, Alex. *conſ. 44. n. 2. lib. 1. & conſ. 119. n. 8. lib. 5.* Curt. iun. *conſ. 171. n. 3.* Couar. *variar. lib. 2. cap. 18. num. 1. verſ. 2. concluſ.* Peregrin. *de fideicommiſſ. art. 17. in fine*, atteſtans pariter de communi, & in terminis emphyteuſis Eccleſiaſticæ voluerunt Anch. *conſ. 433. n. 2.* Rimin. iun. *conſ 228. n. 5.* Dec. *conſ. 30. n. 40. lib. 3.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 3. tit. 8. n. 21. & ſeq.* Brun. *in tract. de ſtatut. excluſ. fœm. in art. 8. n. 105. & ſeq.*

4 Quibus non obſtat, quòd non ſufficiat iſtas fœminas eſſe in ſecunda generatione, niſi etiam probent ſe eſſe hæredes, cùm emphyteuſis ſit hæreditaria, ex quo fuit concesſa pro ſe, ſuiſque hæredibus, & in poſterum ſucceſſoribus quibuſcumque; quia cùm immediatè ſubiungantur illa verba, *vſque ad tertiam generationem*, quæ important ſucceſſionem ſanguinis, Corn. *conſ. 100. n. 4. lib. 4.* & de communi teſtatur Clar. *vbi ſupra q. 28. n. 2. & q. 31. in fine*, & fuit dictum in vna Camerinen. domus 4. Iunij 1593. coram bon. mem. Gipſio.

5 De eadem ſucceſſione ſanguinis, non autem hæreditatis, ſunt intelligenda præcedentia, ne videantur contrahentes in continenti ſe correxiſſe, & contraria diſpoſuiſſe, vt benè ad propoſitum notat Socin *conſ. 249. n. 14. lib. 2.* Gabr. *de verb. ſignif. concl. 2. n. 17.* & conſiderauit Rota in vna Fauentina iuriſpatronatus 27. Maij præteriti coram me, & in terminis adeſt prædicta deciſio Camerinen. in cuius caſu licet non adeſſent verba illa, *quibuſcumque*, tamen cùm ſemper militet eadem ratio repugnantiæ ad illam euitandam, dicta verba intelligenda ſunt de vlterioribus deſcendentibus, nempe nepotibus, & pronepotibus, non autem de ſucceſſoribus hæreditatis.

Vltra quòd etiam admiſſo hanc emphyteuſim eſſe hæreditariam, adhuc non erit locus deuolutioni, cùm ſtantibus dictis verbis vſque ad tertiam generationem, durante dicta generatione, eſſent admittendi hæredes, & non eſſet locus deuolutioni, niſi illis deficientibus. Quo verò ad aliam inueſtituram anni 1556. factam D. Matthæo ad tertiam generationem maſculinam, & fœmininam, incipiente ab ipſo Matthæo, non eſt locus deuolutioni, cùm exiſtant D. Lucia & Portia in tertia generatione.

6 Prout pari modo ceſſat deuolutio reſpectu vltimæ inueſtituræ anni 1578. factæ Lauræ & fratribus ad duas eatum generationes ab ipſis incipiente, cùm extent dictæ filię Lauræ, quibus debetur non ſolum portio dictæ Lauræ, ſed etiam fratrum præmortuorum, cùm non ſimus in noua inueſtitura, ſed in renouatione primæ factæ Matthæo patri inueſtitorum, vt patet ex eius lectura, quo caſu portio præmorientium ſine generatione non deuoluitur ad Eccleſiam, ſed accreſcit ſuperſtiti, & ſic Lauræ, & ipſius filiabus, Ferret. *conſ. 356. n. 1.* Dec. *conſ. 53. n. 1.* Bero. *conſ. 109. n. 24. vol. 1.* & pluribus relatis tradit Corb. *in tract. de emph. tit. de cauſ. priuat. ob lin. fin. n. 96. & ſeq.*

7 Nec obſtat nullitas inueſtiturarum ob non expeditum beneplacitum Apoſtolicum, quod expreſsè in illis fuit reſeruatum, quia ſtante lapſu 30. annorum cum obſeruantia ſubſequuta, illud præſumitur, Seraph. *dec. 1042. & 1080.* Rot. *diuerſ. deciſ. 179. n. 1. par. 2.* & fuit dictum in vna Mediolanen. reſciſſionis permutationis 10. Ianuarij 1597. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio.

8 Vltra quòd beneplacitum fuit reſeruatum quatenus opus ſit, vnde cùm non eſſet neceſſarium ex quo dictæ domus erant ſolitæ locari, vt ipſimet Canonici in inueſtituris aſſerunt, Alex. *conſ. 72. n. 10. lib. 1.* Mohed. *dec. 8. n. 3. de locat.* Redoan. *de reb. Eccleſ. non alien. ſub rubr. de caſib. in quib. ſit alien. ſin. ſolemnit. §. item alio caſu, &c.* Rot. *diuerſ. deciſ. 311. n. 3. p. 2.* dicta reſeruatio nihil operatur, & perinde eſt, ac ſi appoſita non fuiſſet, & ita concluſum, &c.

R. P. D. V B A L D O.

Romana de Incoronatis.

Lunæ 20. Februarij 1617.

A R G V M E N T V M.

Poſſeſſio tranſlata per conſtitutum ſufficit ad manutentionem; & quomodo per conſtitutum tranſlata cenſeatur poſſeſſio ad hunc effectum, præſertim in donatione, in qua donans ſibi vſumfructum reſeruauit.

S V M M A R I V M.

1 *Manutentio conceditur per poſſeſſionem ciuilem, quando per mortem vſufructuarij traxit ad ſe naturalē.*
Manutentio conceditur poſſeſſori in vim conſtituti contra hæredem conſtituentis, ibid. in fine.
2 *Clauſula* conſtituti, *& aliæ clauſulæ ceſſante contractu principali.*
Donatio non reuocatur per ſuperuenientiam liberorum quando ſit expreſſè fuit renunciatum, ibid.
3 *Donans ſi pacta, & conditiones in donatione appoſitas non ſeruauit, non per hoc donatio redditur nulla, niſi adſit pactum reſolutiuum, ſed tantummodo agitur ad implementum.*
5 *Exceptiones reſpicientes petitorium, non admittuntur in iudicio ſummariſſimo manutentionis.*
6 *Clauſula* conſtituti, *appoſita in donatione non operatur, nec transfert poſſeſſionem in donatarium, quando donans reſeruauit ſibi ipſo viuente poſſeſſionem, & vſumfructum, quod quando verum ſit.*
8 *Clauſula* conſtituti, *ſola transfert poſſeſſionem, & naturalem, & ciuilem.*
9 *Vſusfructus reſeruatio fieri non poteſt ſine tranſlatione dominij.*
10 *Clauſula* ex nunc, *in quo differat à clauſula* ex nunc prout ex tunc, *& de vi & efficacia harum clauſularum.*
11 *Clauſula* conſtituti, *nihil operatur, niſi fuerit probatum conſtituentem tempore contractus poſſediſſe.*
Clauſula conſtituti, *probat poſſeſſionem, non ſolum inter conſtituentem, & conſtitutarium, ſed etiam inter habentem cauſam à conſtituente, ibid.*

D E C I S I O C C C C V I I I.

Domini ſteterunt in deciſis in hac cauſa die 29. Aprilis 1
præteriti, viſum enim eſt ſubſiſtere principale fundamentum deciſionis, quòd poſſeſſio Franciſci eſt anterior, & in eum tranſlata per clauſulam, *Conſtituti*, & reſeruationem vſusfructus bonorum donatorum in inſtrumento donationis de anno 1590. Et ideò vſufructu finito per mortem Camilli, ciuilis poſſeſſio, quæ erat penes Franciſcum donatarium, traxit ad ſe naturalem, quæ remanſerat penes donantem, & ſic eſt manutenibilis contra hæredes Camilli, ex allegatis in deciſione. Quibus additur Cuman. *conſ. 173. in fin. verſ. vnde ſtatutum*, vbi in ſpecie vult, quòd manutentio competat contra hæredem conſtituentis, & tradit Modern. Hiſpan. *de vſufruct. cap. 61. ſub n. 7.*

Nec obſtare viſa ſunt, quæ latè obijciebantur per infor- 2
mantes. Et primò, quòd donatio fuerit reuocata ob ſuperuenientiam liberorum ex beneficio, *l. ſi vnquam C. de reuoc. donat.* & propter illius inobſeruantiam fuit reuocata à donatore in teſtamento, & ſic ceſſante contractu principali, ceſſare etiam debeant illius clauſulæ, *vt Conſtituti, & alia, l. cum principalis*, vbi Doct. *ff. de reg. iur.* vel ſaltem contra illas competant omnes exceptiones, quæ competunt contra principalem contractum, iuxta deciſionem in vna Romana bonorum de Zambeccarijs 10. Maij 1589. coram Comitulo. Nam quoad reuocationem ex capite ſuperuenientium liberorum ceſſat obiectum tam ex eo, quòd non admittitur filiatio Camilli inniotis, & ſic negatur ſuperuenientia liberorum, quàm ex eo, quòd fuit expreſsè in inſtrumento renunciatum diſpoſitioni *dicta l. ſi vnquam*, quæ renunciatio præiudicat etiam filijs, iuxta veriorem ſententiam, de qua per Tiraquell. *in dicta l. ſi vnquam in præfat. num. 88.* Gabr.

in

Digitized by Google

in tit. de donat. concl. 2. *num.* 63. *& ſeq.* quam ſequitur Rota apud Robuſter. *deciſ.* 124. *n.* 2. *par.* 1. & Seraph. *deciſ.* 421. *n.* 2.

3 Quo verò ad inobſeruantiam, de illa non docetur, & quatenus doceretur, illa non induceret reuocationem, cùm donatio non contineat in tali caſu pactum reſolutiuum, ſed eſſet agendum pro implemento, *l. fin. ff. de condict. ob cauſ. l. inciuile C. de rei vendic.* Surd. *conſ.* 38. *n.* 6. *& ſeqq.* Et in omnem caſum ſtante validitate donationis, illius reuocatio non retrotranſtuliſſet poſſeſſionem ſemel translatam per conſtitutum, ſed de illa eſſet agendum in petitorio, vt in puncto conſtituti firmat Gabr. *conſ.* 51. *lib.* 15. *&* 23. *lib.* 1.

4 Secundo objicitur donationem fuiſſe reſtrictam ad bona ſpectantia ad ipſos donatores, quibus non liquidatis, non videtur conſtitutum in donatione appoſitum quidquam operari, ex allegatis, ſed fuit reſponſum, ceſſare obiectum ex facto, cùm donatores ipſi in executionem dictæ donationis per apocham priuatam ſpecificauerint huiuſmodi bona cum eorum qualitatibus, ſuper quibus hodie quæritur, quis ſit manutenendus, vt latiùs in copia apochæ data in ſummario Franciſci in præterita propoſitione cauſæ.

5 Nec facit, quòd dicta bona dicantur ſubiecta fideicommiſſis antiquis, & ideò non cenſeatur comprehenſa in donatione, tum quia neque hoc iuſtificatur, tum quia nec conſtat de deſcendentia Camilli requiſita ad effectum, vt poſſit dici vocatus ad fideicommiſſa, & vt vno verbo concludam, iſta omnia reſpiciunt petitorium, nec debent admitti in iudicio ſummariſſimo manutentionis, Rot. *diuerſ. deciſ.* 64. *par.* 2. vnde cùm de nulla exceptione doceatur, ſaltem clara, quæ tangat inualiditatem donationis, conſtitutum in ea appoſitum operatur effectum ſuum, etiam ſi illius virtus pendeat à validitate contractus, Rota *deciſ.* 549. *n.* 4. *verſ.* 2. *non obſtat, par.* 1.

6 Tertiò principaliter, quòd clauſula *Conſtituti*, non operetur ſtante reſeruatione facta à Camillo donante poſſeſſionis, & vniuerſi vſusfructus, ex Natt. Caſſan. Honded. deciſ. Rauennaten. coram Card. Blanchetto, & alijs allegatis per informantes pro Camillo. Sed huic obiecto videbatur Dominis plenè ſatisfactum in deciſione, quòd ſcilicet ex aduerſo allegati loquuntur in caſibus, in quibus conſtitutum erat collatum poſt mortem donantis, & ideò non applicantur huic caſui, in quo donatio ab initio fuit pura, & ſimplex, & conſequenter etiam conſtitutum, licèt executio fuerit dilata in tempus mortis donantis, Oldrad. *conſ.* 114. *num.* 2. quem ſequitur alios referens Syluan. *conſ.* 67. *num.* 6. ſtante maximè clauſula, *ex nunc*, donationi appoſita, ex allegatis in deciſione. Et vlteriùs placuit etiam conſideratio, quòd talis reſeruatio debet intelligi de poſſeſſione naturali cum detentione facti, & facultate percipiendi fructus propria auctoritate, ex qua non impeditur translatio poſſeſſionis ciuilis, iuxta conſ. Corn. 8. *à n.* 5. *vſque ad* 14. *lib.* 2. cum alij adductis in deciſione, & hoc ad tollen. contrarietatem, quæ oriri poſſet in eodem inſtrumento, ſi is qui per conſtitutum, & reſeruationem vſusfructus, tranſtulerat ciuilem poſſeſſionem, poſtea declararet ſe velle eandem retinere, vt præter alios allegatos in deciſione tradit in terminis Ioann. Bolognett. *conſ.* 6. *num.* 40. *& ſeqq.*

7 Nec videbantur applicari poſſe *conſ.* Natt. 372. *cum duobus ſeqq.* in quibus præcipuum fit fundamentum, quia ipſe loquitur in vaſallo, qui non potuit per reſeruationem vſusfructus transferre ciuilem poſſeſſionem, quam ipſe non habet, ſed dominus, vt ipſe dicit *d. conſ.* 372. *num.* 10. & quoad naturalem, conſtabat non fuiſſe translatam, nec transferri potuiſſe ex reſeruatione vſusfructus, & ex verbis claris inſtrumenti, quæ ponderat *conſ.* 373. *n.* 15. *& ſeqq. & conſ.* 374. *num.* 2. *& ibi etiam num.* 3. *& ſeqq.* oſtenditur, quòd nulla erat translata poſſeſſio, nec naturalis, nec ciuilis iuris feudalis, vt etiam dicit *d. conſ.* 372. *n.* 10. *&* 11. quia in iſtis incorporalibus requiritur patientia eius qui ius conſtituit, iuncto vſu eius ad cuius fauorem fuit ius conſtitutum, *vt d. conſ.* 374. *num.* 4. & ibi etiam *num.* 6. ponderat pacta, quæ omnia repugnant translationi alicuius poſſeſſionis, & ceſſant in caſu noſtro; vltra quòd ibi conſtitutum erat appoſitum in contractu conditionali, quoad ſubſtantiam ſuam, vt declarat idem Natt. *d. conſ.* 372. *num.* 2. *& ſeqq.* ideò conſtitutum etiam cenſebatur conditionale, vt ibi per eum; ſed in caſu noſtro donatio fuit ſimplex, & pura quoad ſubſtantiam, vt fuit oſtenſum in deciſione. Et ideò reſeruatio vſusfructus, & poſſeſſionis in vita non poteſt reſpicere ſubſtantiam donationis, ſed illius tantùm executionem, Alex. *conſ.* 14. *ſub n.* 2. *verſ. & in propoſito lib.* 1. Socin. *conſ.* 53. *ſub n.* 11. *verſ. vnde licet lib.* 1. cum alijs allegatis in deciſione.

Non obſtat Caſſan. *conſ.* 7. *n.* 36. *&* 37. qui ſenſit, quòd vbi in contractu eſt appoſita clauſula, *Conſtituti*, & reſeruatio vſusfructus, non transfertur vlla poſſeſſio propter repugnantiam, cùm regulariter per ſolum conſtitutum transferatur vtraque poſſeſſio, naturalis, & ciuilis, *l. quod meo*, vbi Doct. *ff. de acq. poſſeſſ.* per retentionem verò vſusfructus ſola ciuilis, *l. ſi quiſquis C. de don.* & ſic videatur repugnare, quòd naturalis retineatur, vel non retineatur, quia in hoc communis eſt opinio in contrarium, vt per Tiraq. referentem, Alex. Cuman. & alios, & reprobantem in ſpecie Caſſan. *in tract. de conſt. par.* 3. *limit* 23. Honded. verò *conſ.* 18. *lib.* 2. non obſtat, quia loquitur in caſu donationis conditionalis, vt ibi *num.* 23. *verſ. pro quorum*, ſed quando donatio fuit pura, licet executio fuerit collata poſt mortem, ipſe admittit conſtitutum, & reſeruationem vſusfructus operari effectum ſuum, vt *ibidem dicto num.* 63. 8

Quartò objicitur, quòd videatur reſeruatus vſusfructus caſualis propter verba vniuerſalia reſeruationis, ibi, *poſſeſſionem, & vniuerſum vſumfructum*, Put. *deciſ.* 221. *lib.* 3. *in nou.* cùm tamen reſeruatio vſusfructus fieri non poſſit ſine translatione dominij, Gabr. *conſ.* 141. *n.* 4. *verſ. percipitur lib.* 1. & admittit deciſio de qua agitur, ſed fuit reſponſum, quòd imò reſeruatio debet intelligi de vſufructu formali, nec contradicat alijs partibus inſtrumenti, ex quibus apparet, Camillum habuiſſe animum transferendi dominium, vt in prooemio, in quo dicitur D. Coronatum velle liberè donare, tam quoad proprietatem, quàm quoad fructus, & Ioan. Baptiſtam, & Camillum ſub reſeruatione poſſeſſionis, & fructuum, & ſic etiam ipſi donarunt, quoad proprietatem, item ex clauſulis, ad habendum ceſſionem iurium, & conſtituti, quæ ſunt in parte diſpoſitiua, & ante clauſulam, *hanc autem donationem, &c.* quicquid ex aduerſo dicatur, & confirmatur ea dicta reſeruatione poſſeſſionis, & vſusfructus, durante vita naturali donatorum tantùm, & non vltra, & ex aſſertione quòd habebant pecunias, quæ ſine aliqua diminutione bonorum donatorum erant ſufficientia ad effectum teſtandi, quæ omnia repugnãt vſufructui caſuali, & ideò deciſio Put. nihil facit, quia ibi fuerat expreſsè reſeruatum dominium, vnde reſeruatio vſuſfructus non poterat intelligi, niſi de cauſali, ob rationem ibi allegatam. Ad deciſionem verò Rauennaten. coram Blanchetto, fuit reſponſum in alia deciſione. 9

Quintò objicitur, quòd ſola clauſula *ex nunc*, legitur in donatione, & tamen Doct. ad hoc propoſitum allegati in deciſione loquuntur in caſu, quo aderat clauſula, *ex nunc prout ex tunc*, & tamen differentiam eſſe inter vnum, & alterum caſum tradit Iaſ. *in l.* 1. *num.* 4 *C. de codic.* Rim. iun. *conſ.* 592. *num.* 21. *& ſeq.* Ceph. *conſ.* 153. *num.* 21. Sed fuit reſponſum, quicquid ſit de hac differentia tamen in propoſito ſatis eſt, quòd illa dictio, *ex nunc*, operatur de præſenti effectum ſuum, nec trahitur ad tempus præteritum, vel futurum, præſertim cùm ſimus in donatione pura, cuius proprium eſt, vt rei donatæ illicò dominium acquiratur donatario, *l.* 1. *ff. de donat.* & in his terminis conſuluit Mandell. *conſ.* 782. *n.* 38. qui allegat Bart. *in l. creditores colum.* 5. *C. de pignor.* & ſentit Malual. *conſ.* 99. *ſub num.* 12. *&* 13. & in beneficialibus dictam clauſulam, *ex nunc*, idem operari tradit Mandoſ. *in reg.* 19. *de infirm. q.* 9. *num.* 3. videlicet quod clauſula illa operatur, & inducit actum de præſenti, etiam quòd aliàs penderet à futuro, dummodo ſimus in diſpoſitione pura, non autem conditionali, Bald. *in l. Arethuſa in* 1. *lectura, col. fin. verſ. extra quaro ff. de nat. homin.* Aret. *in l. lecta n.* 23. *ff. ſi cert. pet.* cum alijs à Mandoſ. adductis. 10

Sextò, & vltimò fuit obiectum, quòd clauſula, *Conſtituti*, nihil operetur, niſi fuerit probatum, conſtituentem tempore donationis poſſediſſe bona donata, ad Dec. *conſ.* 226. *cum ſimilibus*. Sed facilis fuit reſponſio, fruſtrà hoc Camillum objicere, qui à donante prætendit habere cauſam, & aliàs conſtitutum poſſeſſionem probat non ſolùm inter conſtituentem, & conſtitutarium, ſed etiam inter habentem ab eo cauſam, Rota *dec.* 766. *n.* 11. *part.* 1. & ſæpè fuit deciſum. 11

Ex

Digitized by Google

Ex quibus Domini permanſerunt in deciſis, videlicet D. Franciſco dandum eſſe mandatum de manutenendo.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI, poſtea S.R.E. Cardinale.

Romana redditionis computorum.

Lunæ 20. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

De adminiſtratore, cui in teſtamento legata eſt liberatio redditionis computorum, quòd non poſſit occaſione dictæ adminiſtrationis & redditionis rationum moleſtari, niſi de dolo doceatur; cętera vide in ſummario.

SVMMARIVM.

2 *Adminiſtratori liberatio redditionis rationum legata à teſtatore, cenſetur remiſſa qualibet computorum redditio vſque ad dolum præſumptum.*

3 *Generalia verba ex quacumque cauſa comprehendunt omnes cauſas.*

Vxor quid & quantum teſtari poſſit in præiudicium mariti ex ſtatuto vrbis, cap. 131. lib. 1.

5 *Clauſula* ex nunc prout ex tunc, *quid importet.*

6 *Dolus probari debet per allegantem.*

7 *Matrimonialia capitula ſeruanda ſunt.*

9 *Actum quem quis impugnat, impugnatum etiam ab aduerſa parte allegari quis poteſt.*

DECISIO CCCCIX.

1 OCtauius Auila ducturus in vxorem Tarquiniam Fuſcam, promiſit in capitulis matrimonialibus eam nullas eſſe moleſtias illaturam Vincentio Fuſco, qui eiuſdem Procurator, & bonorum adminiſtrator extiterat: ſed quidquid ille vel exegiſſet, vel adminiſtraſſet, ipſam acceptum habituram, vt in eiſdem capitulis latius continetur. Poſtea dicta Tarquinia condito teſtamento legauit eidem Vincentio liberationem de omnibus exactis & adminiſtratis, nec non poſt ipſius obitum voluit omnes lites, & controuerſias hac de cauſa motas inter Vincentium & Octauium ipſius virum extingui: ſed mortua dicta Tarquinia, cùm nihilominus idem Octauius litem contra Vincentij hæredes cœptam proſequi vellet, dubium in Rota propoſui, an pro iſta redditione computorum ille poſſet vlterius agere.

2 Et fuit per Dominos negatiuè reſponſum, ſi enim prætendit Octauius, nomine nepium, & hæredum Tarquiniæ tanquam auus & adminiſtrator experiri, illi obſtat dicta liberatio legata, per quam redditio quælibet computorum vſque ad dolum præſumptum remiſſa cenſetur, Dec. *conſ.* 177. *num.* 3. Gozzadin. *conſ.* 94. *num.* 12. Cagnol. *in l. contractus num.* 101. *ff. de reg. iur.* Couarr. *variar. reſol. lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 4. *verſ. Quintum*, Menoch. *conſ.* 22. *num.* 4.

3 Nec poteſt in dubium reuocari ſub dicto liberationis legato, litem ſuper hac prætenſa rationum redditione comprehendi. Nam vltra quòd teſtatrix locuta fuit de omnibus litibus, cauſis & controuerſiis ex quacumque cauſa, quæ verba adeò generalia omne controuerſiarum genus includunt, Surd. *dec.* 176. *n.* 1. *& conſ.* 267. *n.* 13. *&* 14. Seraph. *dec.* 317. *n.* 3. Cùm tamen illa de hac reuiſione computorum in ſpecie meminerit, omnis ceſſat dubitatio, *l. ille aut ille, & l. non aliter ff. de leg.* 3.

4 Nec valet dicere, cùm Tarquinia viro prædeceſſerit, communibus liberis ſuperſtitibus factum fuiſſe locum ſtatuto vrbis *in cap.* 131. *lib.* 1. de lucro dotis, adeò vt actiones ad dotem ſpectantes remittere non potuerit, quia ſolùm ſtatutum operatur vt marito quoad vſumfructum non præiudicetur, non autem prohibuit mulierem ad ſui libitum iuxta iuris communis diſpoſitionem teſtari, dummodo legitima filij non priuentur, vt fuit reſolutum in Romana ſucceſſionis de Tagliaferris 19. Martij 1603. coram Reuerend. Lugdunen. & in cauſa Romana lucri dotis 19. Decembris 1608. coram Illuſtriſſ. Cardinali Ludouiſio, & in alia Romana lucri dotis 20. Februarij 1615. coram R. P. D. meo Pirouano.

Nec releuat Tarquiniam poſt conditum teſtamentum, 5
cùm ſuper tali redditione computorum proſequuta fuerit litem, videri ſupradictum liberationis legatum reuocaſſe. Ceſſat enim obiectum, ex quo voluit illa poſt ipſius obitum, & non antea liberationem effectum ſortiri, vt expreſsè cauetur in teſtamento, in quo cùm adſit clauſula, *ex nunc prout ex tunc*, liberatio à die mortis robur accipit, nullo habito reſpectu ad tempus teſtamenti, nec ad ea, quæ antea fuerant geſta, *Clem. vnica*, vbi Cardinalis *num.* 9. *verſ. & oppono*, Ancharanus *num.* 6. *de conceſſ. præbendar.* Cotta *deciſ.* 19.

Non obſtant quæ de doloſa Vincentij adminiſtratione 6
excipiuntur, quia cùm dolus huiuſmodi non probetur ad effectum de quo agitur, ſuffragari non poteſt, *l. quoties §. qui dolum ff. de probat.* Alex. *conſ.* 62. *n.* 9. *lib.* 4. Gozzad. *conſ.* 94. *n.* 13.

Quatenus verò ex perſona propria prætendit Octauius 7
agere, ex iuribus per Tarquiniam ſibi in dotem traditis, obſtat eidem pariter propria promiſſio in capitulis matrimonialibus facta, contra quam venire non poteſt dictam computorum redditionem poſtulando, Iaſ. *in l. non exigimus §. quod diximus n.* 9. *ff. ſi quis cantion.* Caſtren. *conſ.* 52. *n.* 3. *lib.* 2.

Non obſtat promiſſionem de faciendo quitantiam eſſe 8
intelligendam præuia rationis redditione; nam contrarium apparet ex illis verbis, *de omnibus exactis, & adminiſtratis, quitantiam facere promiſit, & liberè ceſſit, &c.* Præterea cùm in vim dictæ promiſſionis Vincentio nulla eſſet inferenda moleſtia, nec per conſequens ille pro huiuſmodi redditione rationis poterat conueniri.

Denique non obſtat capitula matrimonialia fuiſſe per 9
Vincentium impugnata. Suas enim tantummodo confeſſiones in illis factas ipſe reuocauit. Et in omnem euentum poteſt quis in eo, quod impugnauit ſe fundare, vbi pars aduerſa talem impugnationem non acceptauit, Ruin. *conſ.* 21. *n.* 6. *lib.* 1. *& conſ.* 135. *n.* 6. *lib.* 4. Gabr. *de reg. iuris concluſ.* 1. *n.* 65.

R. P. D. ANDREA.

Hiſpaleñ. præeminentiarum.

Lunæ 20. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Coadiutores non ſunt verè Canonici, ſeu aliàs beneficiati, ſed fictè, & propterea veris Canonicis, ſeu beneficiatis præferri non debent; pluraque notanda de natura, & poteſtate coadiutorum; eſt magiſtralis deciſio.

SVMMARIVM.

1 *Sententia dicitur valida, & nonnulla, quando ex actis apparet interueniſſe ea, de quibus.*

2 *Capituli nunquid interſit, vt vnus Canonicus alterum præcedat.*

3 *Coadiutor viuente coadiuto poſſeſſionem beneficij non habet.*

4 *Canonicus antiquus, vt præcedat modernum, attendendum eſt, non tempus prouiſionis, ſed captæ poſſeſſionis.*

5 *Coadiutor non habet ius, nec titulum in beneficio, ſed tantum exercitium, & adminiſtrationem.*

Canonicatus non vacat per obitum coadiutoris, ſed coadiuti, ibid.

Coadiutor incipit habere ius ſuper Canonicatu poſt obitum coadiuti, & tunc non tanquam coadiutor, ſed tanquam nouus Canonicus, nec dicitur continuare ius, ſed nouiter acquirere, ibid.

Coadiutor mortuo coadiuto, debet capere poſſeſſionem Canonicatus, ibid. in fine.

6 *Coadiutor viuente coadiuto non eſt verè Canonicus, ſed fictè; vbi propterea veris Canonicis præferri non debet, & n. 7. vbi de eadem materia.*

8 *Papa nunquid poſſit creare duos Canonicos eiuſdem Canonia.*

Coad-

Digitized by Google

Coadiutores non poſſunt reſidere in choro, neque intereſſe in Capitulo, neque exercere iura canonicalia, inuitis coadiutis, ibid.

DECISIO CCCCX.

DVbitaui, an ſententiæ Rotales eſſent confirmandæ, vel infirmandæ, & reſolutione bis dilata, nempe ſub die 27. Nouembris 1616. & 7. Februarij 1617. denique triduo poſt ſub die 20. eiuſdem Februarij, Rota ſententias eſſe confirmandas cenſuit, niſi obſtet ſtatuta cum obſeruantia, de quibus videatur.

Nam circa earum validitatem ex actis apparebat interueniſſe omnia requiſita ad eam neceſſaria, de quibus per Verall. *deciſ.* 260. *part.* 2. paſſim allegari, & admitti ſolita.

2 Nec videbatur obſtare, quòd Capitulum nullum habeat intereſſe in hac cauſa, cùm omnes collitigantes ſint Capitulares, & ita non intereſt Capituli, an præcedat vnus, vel alter, ex deductis per Abb. *in cap. ex litteris*, vbi Dec. & alij, *de probat.* Quia licèt hoc ius præeminentiæ competat Canonicis particularibus, & ſic non videatur reſpicere Capitulum, attamen cùm hæc lis fuerit mota per coadiutores contra Capitulum Canonicos repræſentans, ideò benè fuerunt obtentæ ſententiæ abſolutoriæ ad fauorem Capituli, vltra quòd ipſius intereſt hoc terminare, cùm ad ipſum ſpectet tradere poſſeſſionem, Caſſad. *dec.* 8. *de cauſ. poſſ. & propriet.*

3 Quoad verò iuſtitiam illa patebat ex reſolutione S. Rituum Congregationis in vna Colimbrien. 16. Septembris 1606. & ex deciſione in hac cauſa facta coram Reuerendiſs. D. meo Damaſceno ſub die 8. Februarij 1613. in qua doctè ex more, & copioſè dicta reſolutio fuit comprobata. Nam coadiutor viuente coadiuto poſſeſſionem beneficij non habet ex propria perſona, cùm illam habeat coadiutus, & duo inſolidum eandem rem eodem reſpectu poſſidere non valeant, *l.* 3. *§. ex contrario, ff. de acquir. poſſ.*

4 Quòd autem coadiutor coadiuto viuente non dicatur poſſidere, tradit Coll. *deciſ.* 398. *in miſcell.* Caputaq. *deciſ.* 65. *lib.* 3. *in manuſcript.* Garz. *de benefic.* 4. *part. cap.* 5. *num.* 76. *&* 90. *ad fin.* & Rota firmauit in eadem deciſione. Ad hunc autem effectum conſequendæ antianitatis, vt ibi dictum fuit, non tempus prouiſionis, ſed captæ poſſeſſionis attenditur, *l.* 1. vbi Ioann. de Plat. & alij, *C. de conſul. lib.* 12. *cap.* 1. & ibi Canoniſtæ, *de maiorit. & obedient.* Bart. *in l.* 1. *num.* 4. *ff. de albo ſcrib.* not. Bald. *in cap. cum olim, num.* 1. *notab.* 2. *de conſuet.* Rebuff. *in tract. nominat. quæſt.* 21. *n.* 4. Boer. *de auth. magn. Concil. nu.* 81. Mohedan. *deciſ.* 11. *ante num.* 1. *verſ. nam cum locus, de renunc. & deciſ.* 55. *in fin. de præbend.* cum alijs per Modern. *ſuper reg.* 8. *§.* 3. *proœm. num.* 25. *cum pluribus ſeqq.* & per Garz. *vbi ſuprà nu.* 77.

5 Præterea coadiutor non habet ius, nec titulum in beneficio, ſed tantùm exercitium, & adminiſtrationem, ius autem reſidet penes coadiutum, Hoſtien. *in cap. de Rectoribus, in verb. Animarum*, & ibi Ioann. Andr. *verbo curam habeat*, Card. *num.* 1. Anan. 5. Anchar. 3. Panormit. *vlt. de Cleric. ægrot. vel debil.* quicquid dicat ibi gloſſ. quæ in hoc communiter reprobatur, idem tenet Henric. Boich. *in cap. conſultationibus, num.* 8. *eod. tit.* Anchar. per eum text. *in cap. grandi, num.* 5. *verſ. Nam ius, de ſuppl. negl. Prælat. in* 6. Quod etiam comprobatur, quia Canonicatus non vacat per obitum coadiutoris, ſed ſolummodo per ceſſum, vel deceſſum coadiuti, & tunc incipit habere ius ipſe coadiutor, non tanquam coadiutor, ſed tanquam nouus Canonicus, & diuerſa perſona, nec dicitur continuare ius, ſed noulter acquirere, *gloſſ. fin. in d. cap. grandi*, & ibi Doct. Put. *deciſ.* 226. *num.* 3. *&* 12. *lib.* 3. Garz. *vbi ſuprà, num.* 75. & ideò mortuo coadiuto, debet capere nouam poſſeſſionem, vt reſoluit Sacra Congregatio Rituum in dicta Colimbrien. & ex ea Rot. in hac cauſa. Quod etiam patet ex forma litterarum coadiutoriæ, in quibus Papa mandat, quòd vacante Canonicatu per ceſſum, vel deceſſum coadiuti, vel aliàs quouis modo, & ceſſante officio coadiutoriæ, ipſe coadiutor in poſſeſſionem Canonicatus immittatur.

6 Ex quibus ſequitur, quòd coadiutor viuente coadiuto non eſt verè Canonicus, ſeu aliàs beneficiatus, ſed fictè, vt tenuit Rota in Salamantina coadiutoriæ 15. Iunij 1593. coram bon. mem. Penia, & idem reſpondit Sacra Rituum Congregatio in d. Colimbrien. Et propterea veris Canonicis, ſeu aliàs beneficiatis præferri non debet, quia minor eſt dignitas procedens ex fictione, quàm ex veritate, Bald. *in l. quoties, num.* 3. *verſ. Nota quod minor. C. vbi ſenat. vel clariſſ.* & in concurſu maior ſemper debet præcedere minorem, *cap.* 1. *& cap. ſolitæ, de maior. & obed.* vnde rectè Gemin. *conſ.* 138. *numer.* 1. *in fin. & ſeq.* reſpondit Canonicos veros, fictis eſſe præferendos, Rebuff. *in prax.* 1. *part. titul. de reſcript. etiam perinde val. num.* 30. Modern. *ſuper reg.* 8. *gloſſ.* 5. *§.* 9. *num.* 109. & ſequuta eſt Rota in eadem Salamantina, & in hac cauſa.

Non obſtant verba litterarum coadiutoriæ, per quæ dicitur apparere, quòd coadiutor ſtatim ab ipſa conceſſione efficitur verè, & non fictè Canonicus, ibi, *Canonicatum, & præbendam, &c. cùm primùm illos per ceſſum, vel deceſſum vacare contigerit, ex nunc prout ex tunc, & è contra conferimus, necnon ex nunc plenum ius in illis verè, & non ficte acquiſitum exiſtere decernimus*. Quia omiſſo, an dicta verba operentur à die datæ, vel potiùs à die purificatæ conditionis, in quo articulo pro opinione, quòd operentur tantùm à die purificatæ conditionis, adſunt plures deciſiones allegatæ in hac cauſa coram Reuerendiſs. D. meo Damaſceno. In omnem caſum illa verba hoc ſolum poſſunt importare, quòd coadiutor habeat veram tituli collationem, & ius in beneficio verè, & non fictè quæſitum à die datæ coadiutoriæ, quod non ſuffragatur ad effectum præeminentiæ, ad quem ex deductis ſuprà, non titulus & prouiſio, ſed poſſeſſio attendi debet. 7

Vltra quòd de hac tituli collatione, & iure in beneficio à die datæ ſatis poteſt dubitari, cùm quòd Papa non poſſit creare ſimul duos Canonicos eiuſdem Canoniæ, iuxta text. *in cap. non autem*, & ibi Archid. 7. *quæſt.* 1. Abb. *in cap. fraternitatis numer.* 4. *verſ. Hic autem Papa, de præben.* cum alijs allegatis. Sed quia ex alijs verbis litterarum coadiutoriæ apparet Papam viuentibus coadiutis noluiſſe facere alios Canonicos, ſed tantùm coadiutores, vt præter ſuprà deducta probatur etiam ex eo, quòd coadiutores ex forma ſuarum coadiutoriarum non poſſunt reſidere in choro, neque intereſſe in Capitulo, neque aliquid iurium Canonicalium exercere inuitis, & nolentibus coadiutis; item quia ceſſantibus officijs coadiutorum mandatur eos in Canonicos recipi, & in Fratres, quod eſſe non poſſet, ſi ipſi eſſent creati veri Canonici. 8

Nec obſtat, quòd in eiſdem litteris conceditur, vt ipſi gaudere poſſint beneficio regulæ de annali, & triennali, quia hoc intelligitur poſt obitum principalium, ſcilicet ſi ipſi coadiutores per annum, vel triennium continuauerint in ſua poſſeſſione poſtquam deceſſerunt coadiuti, vt cenſuit dicta S. Congregatio in eadem Colimbrien. & patet manifeſtè, quia ſi coadiutor poſt obitum coadiuti debet recipi in Canonicum, & in Fratrem, & habere ſtallum in choro, & locum in Capitulo ſibi aſſignandum, & in poſſeſſionem Canonicatus immitti, ex eo tempore incipit ſibi currere tempus regulæ, niſi aliter expreſsè in litteris caueatur. 9

Ex quibus, & alijs adductis in deciſione Reuerendiſs. D. mei Damaſceni, & hic per informantes pro Capitulo ſententias eſſe confirmandas placuit, niſi obſtent ſtatuta cum obſeruantia, de quibus videatur.

R.P.D. COCCINO DECANO.

Romana de Ruſticuccijs.

Lunæ 20. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Verba lineata, an & quando habeantur pro caſſis, & cancellatis.

SVM-

Digitized by Google

tionem iuris, vſque ad integralis pretij bonorum ſatisfactionem, per quam dubitari non poteſt, quin venditor & omnes habentes cauſam ab eo, præferantur quibuſcumque alijs, etiam anterioribus creditoribus, *l. licet. C. qui pot. in pignore hab.* Rip. *in l. priuilegia numer.* 32. *ff. de priuileg. creditor.* Neguſan. *de pignorib. 2. membr. quinta par. num.* 17.

3 Demum ex eodem inſtrumento probatur poſſeſſio tam Alexandri, quàm Salminiati de tempore venditionis bonorum, & reſeruationis hypothecæ, ex clauſula *Conſtituti*, quæ tam inter contrahentes, quàm inter habentes ab eis poſteriorem cauſam probant poſſeſſionem, *l. quod meo, ff. de acquirend. poſſeſs.* Soccin. *conſ.* 11. *num.* 1. *verſ. Et pro prædictorum lib.* 3. Tiraquell. *de conſtit. poſſeſs. part.* 3. *limit.* 1. *num.* 23. Rota *deciſ.* 766. *num.* 11. *part.* 1. *diuerſor.*

4 Et cùm hodie bona prædicta poſſideantur per reos conuentos, nec controuertatur, viſum eſt intrare vtile Saluianum, pro quo non ſolet denegari immiſſio, Bartol. *in l.* 1. *num.* 2. *ff. de Saluian. interdict.* Neguſan. *de pignoribus part.* 8. *membr.* 3. *numer.* 19. & ſæpius fuit reſolutum.

5 Neque ad ſubuertendam huius crediti ſubſiſtentiam videbantur obſtare allegatæ ſolutiones, & prætenſiones, quia ſi agatur de partitis ſcutorum 200. 1000. 668. quæ in calculo Guidotti clauſæ ſunt, iam ſuper eis cognitum fuit, dum poſitæ fuerunt vel in debitum, vel in creditum; ideò ſuper admiſſis non cadit cognitio, ſtante re iudicata; quæ incidenter reuocari non poteſt parte contradicente, Mohedan. *deciſ.* 4. *de ſentent. & re iudic.* Veral. *deciſ.* 320. *&* 323. *part.* 1. *& deciſ.* 279. *part.* 2.

6 Si verò de alijs pariter agatur, prout ſunt illæ ſcutorum 475. 177. 500. 281. & 142. quæ in calculo eiuſdem Guidotti reſeruatæ ſunt vt illiquidæ, non poſſunt ſuſpendere virtutem obligationis Cameralis, & iudicij executionem, *l. qui ſolidum, ff. de legat.* 2. Bald. *in conſilio* 152. *in fine lib.* 3. & fuit reſolutum in Romana de incoronatis 17. Iunij 1607. coram Illuſtriſſimo Cardinali Lancellotto.

7 Prætenſiones verò damnorum reſpectu fructuum prædij Molinellæ in venditione comprehenſi, quòd dicebatur non fuiſſe traditum de tempore venditionis, ſed multò poſt, non videbantur releuare, quia dubio ſuper hoc diſputato coram Reuerendiſs. Atrebatenſi ſub die 23. Iunij 1606. reſolutum fuit, vel non retardare ſolutionem pretij, dum adhuc non eſt iuſtificatum cuius culpa euictio, vel impedimentum ſequutum fuerit, vel ſi aliquid debebatur, poterit compenſari cum fructibus per Salminiatum perceptis, non ſoluto pretio temporibus ſtatutis, quos prætendit ſibi debere Saluagianus ex æquitate, *l. curabit. de act. empt.*

Et ita fuit reſolutum, &c.

R.P.D. VEROSPIO SENIORI,

deinde S.R.E. Cardinale.

Nepeſina tutelæ.

Lunæ 27. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

De inſtrumento Notarij reperto in eius protocollo ſine clauſula, *actum*, &c. & cum Apoſtilla inter lineam & lineam, ſine eiuſdem Notarij approbatione, nunquid probet; & quid ſi inſtrumentum careat anno, & die.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentum teſtibus rogatum, & inuentum in eiuſdem Notarij protocollo, plenè probat, & nu.* 5.
2 *Inſtrumentum, die & anno carens in protocollo Notarij repertum, præſumitur rogatum ſub die præcedentis actus.*
3 *Præpoſterationes circa diem à Notario factæ in protocollo non diminuunt fidem inſtrumenti, ſi ſic Notarius facere conſueuerat.*
4 *Inſtrumentum, in quo non reperitur clauſula, actum, &c. nunquid probet.*
6 *Interlineatio & Apoſtilla, hoc eſt, ſcriptura reperta inter lineam & lineam ſine probatione, numquid tollat fidem in inſtrumento, & nu.* 7.
7 *Cura venit ſub nomine tutelæ, & nu.* 8.
8 *Error Notarij in die non arguit errorem in alio.*
9 *Error in nomine non vitiat.*
Tutela probatur per publicam vocem, & famam, ibid. in fine.
10 *Teſtes dicentes ſe pluries vidiſſe aliquem ſcribere benè, dicuntur illius manum recognoſcere.*

DECISIO CCCCXIII.

IN deciſione coram me ſub die 6. Iunij præteriti in iſta cauſa facta, quòd nimirum conſtaret de tutela ad effectum vt hæredes Antonij Plodij rationem reddere tenerentur, fuerat ſuppoſitum tutelæ deputationem eſſe in forma probanti. Vnde ſuper hoc dubio ſucceſſiuè per me propoſito, an videlicet hæc diſputatio quoad Antonium Plodium fidem mereretur, Dominis viſum fuit affirmatiuè reſpondendum, cùm illa reperiatur à Notario coram teſtibus rogata, necnon inuenta fuerit in eiuſdem Notarij protocollo. Vnde quoad omnes probat gloſſ. *in l. generali, C. de tab. lib.* 10. Bart. *in l. quædam, §. nummularius nu.* 3. *& in l. argentarius, in princip. ff. de edendo,* Abb. *in cap.* 2. *num.* 11. *de fid. inſtrum.* Dec. *conſ.* 447. *nu.* 5. *&* 6. Couarr. *practicar. quæſt. cap.* 20. *nu.* 1. *& ſeq.* 1

Non obſtat hanc deputationem die & anno carere, quia fuit reſponſum illam referri ad diem actus præcedentis ſub 20. Auguſti de anno 1591. celebrati, Bart. *in l. ſi quis, §. ſi quis initium, numer.* 18. *&* 19. *ff. de eden.* Menoch. *de arbitrar. caſ.* 64. *num.* 6. *&* 7. ſtante præſertim verbo *dicta die*, quod diem repetit in actu præcedenti appoſitam, Dec. *conſil.* 465. *numer.* 8. Surd. *conſil.* 163. *num.* 14. 2

Nec releuat in eo actu ſub 20. Auguſti celebrato fuiſſe diem præpoſteratam, cùm ante illum alius actus reperiatur ſub 22. eiuſdem menſis, & per conſequens deputationem ad diem præcedentis actus referri non poſſe. Nam cùm huiuſmodi præpoſterationes ab illo Notario fieri conſueuerint, vt ex actorum libro colligitur, nihil obeſt quin dicta deputatio ad diem præcedentis actus referatur, Pariſ. *conſ.* 28. *nu.* 43. *&* 59. *lib.* 2. Alex. *conſ.* 14. *nu.* 23. *in fine lib.* 6. Card. *conſ.* 133. *n.* 5. *verſ. ſi idem dicimus,* Mandell. *conſ.* 195. *nu.* 2. *&* 5. 3

Non obſtat defectus clauſulæ, *actum*, &c. ſine qua ſcriptura dicitur imperfecta, Roland. *conſil.* 32. *numer.* 29. *lib.* 2. cum alijs allegatis, Roland. enim, & alij Doctores loquuntur vbi de rogitu Notarij non apparet, ſecus ſi de illo conſtaret, quia tunc de eſſentia ſcripturæ dicta clauſula non dicitur, Menoch. *conſil.* 48. *numer.* 16. Curt. iun. *conſil.* 162. *num.* 1. Ruin. *conſil.* 152. *numer.* 12. *in fine lib.* 4. Rota *deciſ.* 250. *num.* 3. *part.* 1. & fuit dictum in Romana dotis de Sforzia 23. Februarij 1615. coram R. P. D. meo Manzanedo. 4

Hìc autem ſatis apparet Notarium fuiſſe de tali deputatione rogatum, cùm ſcriptura fuerit in protocollo reperta, Curt. iun. *d. conſil.* 162. *numer.* 1. *verſic. Confirmatur,* Ruin. *dicto conſil.* 159. *numer.* 12. Seraphin. *deciſ.* 909. *nu.* 2. Necnon in ea fuerint adhibiti teſtes cum clauſula, *ad hæc*, &c. quæ extenditur ad hæc rogati, Pariſ. *conſil.* 28. *num.* 53. *lib.* 2. Alexandr. *conſil.* 14. *numer.* 26. *lib.* 6. Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſumpt.* 81. *num.* 11. *& ſeq.* & fuit dictum in allegata Romana dotis coram R. P. D. meo Manzanedo. 5

Non obſtat Antonij Plodij nomen fuiſſe ſcriptum in ſuperlinea abſque Notarij approbatione, & conſequenter ſcripturam huiuſmodi fidem non mereri, vt fuit dictum in Romana obligationis 28. Februarij 1600. coram Illuſtriſſimo Millino. Nam cùm dicta lineatura, vel Apoſtilla eiuſdem Notarij rogati manuſcripta probetur ex teſtibus in ſummario *num.* 1. benè meretur fidem, Bald. *in rubr. C. de fid. inſtrumentorum, num.* 52. Alexandr. *conſ.* 59. *num.* 5. *verſic. Non obſtat lib.* 2. *& conſ.* 14. *num.* 23. *lib.* 6. Aym. *conſ.* 88. *nu.* 2. Grammat. *deciſ.* 106. *num.* 17. Decian. *reſponſ.* 99. *nu.* 2. *lib.* 2. 6

Cùm præſertim hæc lineatura in matrice fuerit appoſita, 7

Digitized by Google

ſita, Pariſ. *conſ.* 28. *nu.* 21. *& ſeq. lib.* 2. Clar. §. *teſtamentum quæſt.* 7. *verſic. aliquando, in fine*, Menochius *de arbitrarijs caſu* 187. *num.* 18. Vnde non obſtat deciſio coram Illuſtriſſimo Millino, cùm ibi non appareret Apoſtillam eiuſdem Notarij rogati manu fuiſſe conſcriptam. Accedit in eadem lineatura D. Antonium, & Ioannem de Alco Æmiliæ cognatos nuncupari, vnde cùm ambo ſuo vnico verbo in plurali deſcripti fuerint cognati, ſatis apparere videtur ſimul iſtos fuiſſe tutores deputatos, & per conſequens benè deletum nomen Florentij de Caſalinis in linea priùs appoſitum, cùm de illo talis qualitas cognationis non præiudicetur. Nec in eadem vigeat obſeruantia, ſicut in alijs tutoribus deputatis, Bald. *conſ.* 402. *num.* 9. *lib.* 5. Aym. *conſil.* 158. *num.* 1. Rota *deciſ.* 113. *num.* 10. *part.* 1. *diuerſorum*, Seraph. *deciſ.* 928. *num.* 2. reſpectu enim Æmiliæ, & Ioannis de Alco contutorum ex pluribus actibus in ſummario datis obſeruantia probatur; reſpectu verò Antonij Plodij datur inſtrumentum ſocietatis ſcutorum 50. in quo ille tanquam Dominici tutor, & curator interuenit, & quamuis tunc temporis Dominicus eſſet in 18. ætatis anno conſtitutus, & per conſequens extra tutelam, nihilominus potuit Antonius vti curator interuenire, cùm præſertim ſub tutelæ nomine cura etiam comprehendatur, Rota *deciſ.* 89. *nu.* 14. *part.* 2. *diuerſ.*

8 Nec valet dicere in dicto inſtrumento fuiſſe erratum in die, & Notario, cùm Antonius ad inſtantiam ſe referat per Auguſtinum Columbum rogatum, & nihilominus de hac tutela rogatus appareat Angelus Petronius, quia talis error non arguit fuiſſe pariter erratum in aſſertione, quòd Antonius eſſet tutor. Nam licèt ob memoriæ lapſum de facili poſſit quis in die, & Notarij rogati nomine decipi, non tamen idem errare cenſetur aſſerendo ſe tutorem, ſi verè talis non exiſtebat.

9 Præterea cùm ex ſupradictis appareat de tutela fuiſſe rogatum Angelum Petronium, error quoad Notarij nomen non vitiat, *l. ſi quis in feudi vocabulo*, vbi gloſ. *in verbo ſed ſi in corpore, ff. de legat.* 1. Aym. *conſil.* 157. *num.* 8. *& conſ.* 41. *lib.* 4. Soccin. *conſil.* 25. *num.* 3. *lib.* 4. Pariſ. *conſil.* 97. *num.* 70. *lib.* 1. Ruin. *conſil.* 115. *numer.* 13. *in fine lib.* 5. Accedit vltra dictam ſocietatem officij conſtare pariter ex teſtibus Antonium ſe pro tutore geſſiſſe, ex quibus, præſertim de publica voce, & fama deponentibus, benè tutela probatur, Soccin. *conſil.* 153. *numer.* 3. *lib.* 2. Boer. *deciſ.* 124. Riminald. ſenior *conſil.* 386. *num.* 5. *lib.* 2.

10 Non obſtat librum, vbi tutela ſcripta reperitur, eſſe Alphatabij Vicarij, non Angeli Petronij, qui de illa fuit rogatus; hìc enim liber decreta continet in caſtro Leprignani emanata, & in eo ſcripſerunt Notarij pro tempore ibi exiſtentes, prout in eodem ſcripſit etiam Angelus Petronius. Dicti Angeli Notariatus ex primo, & quarto teſte probatur, deponentibus illum eſſe Notarium, & pro tali fuiſſe ab omnibus communiter habitum, prout ex iiſdem etiam apparet ipſum Angelum tutelæ decretum ſcripſiſſe, cùm dicti teſtes illius manum recognouerint, aſſerendo pluries eundem ſcribere vidiſſe, quod ſufficit, Seraphin. *deciſ.* 522. *num.* 1. & fuit dictum in Romana dotis de Sfortijs 23. Februarij 1615. coram R.P.D. meo Manzanedo, & alibi ſæpiùs.

R. P. D. PIROVANO.

Romana Retractus.

Lunæ 27. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

In venditione hæreditatis, eſt locus retractui.

SVMMARIVM

1 *Manutentio debet dari, quotieſcumque conſtat de poſſeſſione.*
2 *Iudex nulliter, & iniuſtè procedens, non poteſt priuare poſſeſſorem ſua poſſeſſione.*
3 *Iniuſtitia debet eſſe notoria, & patens ad hoc, vt reuocetur exequutio emanata à iudice in vim trium ſententiarum.*
4 *Conſtitutio Pij V. de cenſibus, cùm dat prælationem cenſuario, eſt exorbitans à iure communi, & ſtrictè intelligenda, declara vt nu. 5.*
6 *Conſtitutionis vbi habemus caſum, non eſt vlterius de rationibus inueſtigandum.*
7 *Iniuſtitia notoria æquipollet nullitati, & facit præſumere iudicem vti priuatum proceſſiſſe, & exequutio ſententiæ impeditur.*
8 *Retractus quando fit, debet retrahens ſuſcipere in ſe omnia onera quæ erant in venditione, idque ex lege retractus.*

DECISIO CCCCXIV.

REſolutum fuit Benedictorio dandum eſſe mandatum de manutenendo, quia de illius poſſeſſione conſtat ex inſtrumento apprehenſionis poſſeſſionis in vim mandati iudicis, per quam Franciſcus potuit tam naturali, quam ciuili poſſeſſione priuari, Mohedan. *deciſ.* 4. *de reſtit. ſpoliat.* Rota *deciſ.* 802. *num.* 6. *part.* 1. *diuerſ.* 1

Et quamuis iudicis authoritas nulliter, vel iniuſtè procedentis, non ſit tantæ potentiæ, vt poſſit priuare præcedentem poſſeſſorem, Bart. *in l. meminerint, nu.* 2. *ad finem, C. vnde vi*, Ang. *in l. cum poſſidere, §. qui ad nundinas, n.* 2. *in fine, ff. de acquiren. poſſeſſ.* 2

Tamen in præſenti Franciſcus non docet de tali nullitate, aut iniuſtitia, quæ ſufficiens ſit, vt exequutio emanata à iudice in vim trium ſententiarum reuocetur per remedium extraordinarium manutentionis, cùm illa debeat eſſe notoria, & patens, vt dictum fuit in deciſione Romana de Bombollia 31. Maij 1613. coram Illuſtriſſimo Archiepiſcopo Damaſceno. 3

Non obſtat taliter ſe geſſiſſe iudicem poſſe probari ex ipſa conſtitutione Pij V. de cenſibus, in qua datur prælatio cenſuario, quæ tanquam exorbitans, & contraria iuri communi, debet ſtrictè intelligi, ſecundùm terminos Bullæ, nempe quando res ipſa cenſuata venditur, non autem quando venditur hæreditas, quæ reputatur diuerſa cauſa, Vgol. *de vſur. cap.* 45. §. 3. *nu.* 3. *verſ. quoad tertiam quæſt.* 4

Fuit enim reſponſum, quòd cùm non deſint rationes hinc, & inde, & Doctores qui tenent rationem non iuibilem venditam cum iuibili, ſubiacere retractui, vt per Tiraquell. *de retractat. lignag.* §. 23. *gloſ.* 1. *num.* 1. *vſque ad numer.* 9. nec conſtitutio determinet hunc caſum. 5

Itaut poſſit dici nos habere caſum legis, ſeu Bullæ, per quem vlteriores rationes inueſtigandæ non ſint, Ioſeph. Ludou. *deciſ. Peruſin.* 23. *nu.* 4. Nauarr. *de ſpol. Cleric.* §. 6. *chart.* 36. Surd. *conſ.* 333. *nu.* 12. *lib.* 3. 6

Sequitur dicendum conſtare non poſſe de notoria iniuſtitia, quæ æquipollere ſolet nullitati, & facit præſumere iudicem vti priuatum proceſſiſſe, itaut ſententiæ exequutio veniat impedienda. 7

Non obſtat, quòd alia ratione iniuſtitia ſententiæ, & mandati deregatur, dum Benedictonius non fuit condemnatus ad ſubeunda omnia onera, quæ iniuncta fuerunt Franciſco in venditione hæreditatis, neque in inſtrumento retrouenditionis eadem onera ſuſcepit, prout neceſſarium erat ex lege generali retractus, ex traditis in deciſione Romana retractus domus 10. Martij 1614. coram R. P. D. Vbaldo. Quia contrarium legitur in eodem inſtrumento venditionis, & ſoluit, ſeu depoſuit ſcuta 25. ſoluta per Franciſcum Doddum, ideò ſemper conueniri poterit ad omnia onera hæreditaria, prout poterat Franciſcus per eundem contractum venditionis. 8

Et ita fuit reſolutum, &c.

R. P. D. ANDREA.

Toletana Decimarum de Capilla.

Lunæ 27. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Eccleſia an, & quando dicatur caruiſſe defenſore, ad effectum vt probatio immemorabilis præſcriptionis ipſam non afficiat.

SVM-

Digitized by Google

S V M M A R I V M.

1 *Eccleſia ſi defenſore caruit, iudicium contra ipſam motum nullum, & inualidum eſt.*

2 *Probationes ſuper immemorabili præſcriptione facta contra patrem non afficiunt filium ſucceſſorem, qui venit, non ex iure patris, vti illius hæres, ſed ex propria perſona, vti Primogenitus ex prouidentia maiorum.*

3 *Præſcriptio an currat contra Eccleſiam vacantem, ſi Prælatus ſuperior pro eius defenſione agere poſſit.*

Præſcriptio contra Eccleſiam non currit ſede vacante, declara vt n. 3. & 4.

4 *Priuatio præſupponit habitum.*

Præſcriptio eſt ſpecies alienationis, ibid. in fine.

5 *Decimarum exactio non retardatur, ſi de ea conſtet per famam, & titulum, iuncta immemorabili poſſeſſione, num. 6.*

6 *Iuſpatronatus contra Eccleſiam numquid præſcribatur per annos 40. cum titulo ſufficienti.*

DECISIO CCCCXV.

1 INſtaurata lite à moderno Duce ſuper iure decimandi in ſtatu de Capilla, & facta noua probatione per teſtes remiſſoriales, fuit deciſum in Rota coram bon. me. Cardin. Pamphilio conſtare de immemorabili, & coram me de fama priuilegij, & cùm inſtaretur, pro expeditione cauſæ fuit oppoſitum ex aduerſo eidem moderno Duci non ſuffragari hanc immemorabilem, attento quòd Eccleſiæ caruerant defenſore, vt in exceptione in lite antiqua oppoſita, & reſeruata coram bon. mem. Card. Blanchetto. Propterea dubitaui, an Eccleſiæ caruerint tali defenſore, vt contra eas præſcribi non potuerit, & negatiuè concluſum fuit, ſcilicet Eccleſias non caruiſſe defenſore.

2 Nam vltra quòd illa antiqua probatio Ducis Senioris, & ſententiæ contra illum promulgatæ non afficiunt modernum Ducem qui venit non ex iure patris vti hæres, ſed ex perſona propria, & ex prouidentia maiorum vti primogenitus, vt fuit deciſum in hac cauſa 19. Februarij 1593. coram bon. mem. Card. Pamphilio; in hoc caſu non agitur de aliqua præſcriptione particulari, & reſtricta ad certum tempus, ſed de præſcriptione immemorabili, quæ non pendet à tempore, ſed ab eo quòd ita ſemper ab Immemorabili fuit ſeruatum, & ideò non poteſt ad eam excludendam adduci quòd Eccleſiæ caruerint defenſore, Oldrad. *conſil.* 254. *num.* 18. & tenuit Rota in Burgen. emolumentorum ſigilli 28. Ianuarij, & 19. Iulij 1591. coram bon. mem. Penia, & in noſtris terminis in cauſa Pampilonen. decimarum 21 Maij 1603. coram bon. mem. Cardin. Pamphilio, & 28. Aprilis 1614. coram R. P. D. meo Decano.

3 Hinc ceſſat obiectum ſcribentium pro Illuſtriſſimo D. Archiepiſcopo quòd præſcriptio non currit contra Eccleſiam vacantem, etiam ſi Prælatus ſuperior poſſit agere pro eius defenſione, quia Eccleſia nihilominus tunc dicitur vacare, quando non habet Prælatum particularem, & ſponſum immediatum, vt tradit Innoc. *in cap. olim, il primo num. 2. ad fin. de reſt. ſpoliat.* & ſequitur Abb. *in cap. cum deputati nu. 19. de iudic. & in c.* 1. vbi Felin. *nu.* 5. *verſ. Dum Abbas, de præſcript.* cum aliis allegatis, hoc enim intelligitur in præſcriptione ordinaria, de qua detrahitur tempus Sedis vacantis, iuxta regulam text. *in cap.* 1. *& cap. de quarta, cum ſimil. de præſcr.* ſecundum quæ iura Innoc. loqui in ſpecie tradit Butr. *in d. cap. cum deputati, n.* 13. *ad fin. verſ. Credo quod loquatur:* ſecus autem in iſta immemorabili, ex ſupradictis.

4 Et ratio eſt, quia prædicta regula fundatur in edicto, ne ſede vacante aliquid innouetur, ne Eccleſiæ viduatæ, aut carenti legitimo defenſore, præiudicium inferatur, ideò non habet locum in Eccleſia, quæ nullum conſueuit habere peculiarem Rectorem, ſeu Prælatum, quia propriè non dicitur vacare, vt poſt Innoc. *in cap.* 1. *n.* 3. *verſ. Dicunt tamen aliqui, ne ſede vacan.* receptum ibidem à Doctor. optimè declarat Imol. *num.* 15. Igitur ſi iſtæ Eccleſiæ ab immemorabili tempore, hoc eſt, infinito, vt ait Oldr. *d. conſil.* 254. *n.* 18. non habuerunt aliquem particularem Rectorem, dici non poteſt, quòd caruerint defenſore, quia priuatio præſupponit habitum, *l. decem ff. de verb. oblig.* & ſi nunquam habuerunt peculiarem Prælatum, & ſponſum; ergo neque illo caruerunt, quia non entis nullæ ſunt qualitates, *l.* 2. *ff. de vſufruct. l. eius qui in prouincia ff. ſi cert. pet.* & ſic pro alienatione decimarum, ſeu præſcriptione, quę ſpecies alienationis eſt, vt illa validè curreret, ſatis fuit habere Epiſcopum, & Prælatum ſuperiorem, vt tradunt Innoc. Imol. & Doct. *vbi ſuprà*.

Quæ tantò magis procedunt in caſu iſto, quia Dux modernus non probauit ſolum immemorabilem, ſed etiam famam priuilegij, quæ operatur vt non ſit opus probare, quòd Eccleſiæ haberent Rectorem proprium, vel ſpecialem defenſorem, quia non in præſcriptione, ſed in titulo Apoſtolico deducto ex poſſeſſione immemorabili cum fama priuilegij ſit fundamentum, vt declarat Felin. *in cap. cauſam quæ, n.* 2. *limit.* 1. *& n.* 7. *verſ. Puto ſubſtentabilem, de præſcript.* idem Felin. *in cap. accedentes num.* 6. *ad med. verſ. ſed diceres, & in cap. cum ex officij, num.* 13. *eod. tit.* & vt Rota dixit in illa Pampilonen. decimarum, laici vigore iſtius immemorabilis poſſunt allegare priuilegium Apoſtolicum, vel alium titulum, qui ſibi ſuffragetur. 5

Non obſtat Abb. *conſil.* 106. *num.* 2. *ad fin. verſ. primò, quia cum iſta præſcriptio, num.* 3. *verſ. præterea, lib.* 2. Vbi dicitur firmare, quòd Parochiani prætendentes præſcripſiſſe iuſpatronatus egebant immemorabili, & quòd illa etiam probata non poterat eis ſuffragari, ex quo per 55. annos Eccleſia defenſore caruerat, quia licèt in principio requirat tempus immemorabile, non tamen excludit tempus 40. annorum cum ſufficienti titulo, quia ad hunc effectum præſcribendi iuſpatronatus contra Eccleſiam à pari procedunt immemorabilis ſola, & quadragenaria cum titulo, Doctor. *in cap. querelam, de elect.* Couarr. *in reg. poſſeſſor* 2. *part.* §. 10. *num.* 7. *de reg. iur. in* 6. Ant. de Padil. *in l.* 2. *num.* 53. *& ſeqq. C. de ſeruit.* & clarè tenet Abb. *vbi ſupra ante num.* 3. ibi, *ſed in caſu noſtro ſolum per* 30. *annos vltimos fuit ſubſequuta inſtitutio Epiſcopi, ergo non fuit completa præſcriptio* 40. *quæ ſola currit contra Eccleſiam,* &c. Aliud autem conſ. eiuſdem, Abb. 101. *num.* 6. *lib.* 1. minus etiam facit, tum quia & ipſum loquitur in præſcriptione 40. annorum, vt *num.* 4. *verſ. ad ſecundum dubium*, tum quia *num.* 6. dum dicit quòd Papa exercendo ius confirmationis ſpectans ad Abbatem S. Crucis non præſcriberet tale ius, etiam ſi per mille annos hoc faceret, ea ratione vtitur, quia tale exercitium fieret ex poteſtatis plenitudine, quo caſu refert dictum Speculat. quòd Papa non præſcribit contra Eccleſias inferiores, cùm ipſe iam ſine præſcriptione ſit vniuerſalis dominus, quæ ratio retorquetur, vbi inferior eſt ille qui præſcribit. 6

Denique licèt quando Eccleſia & eius bona adminiſtrātur per Prælatos inferiores, adminiſtratio non dicatur immediatè ſpectare ad ſuperiorem, & ſi Prælatus inferior eſt mortuus, Eccleſia dicatur non habere legitimum defenſorem, ex quo deeſt Prælatus inferior immediatus adminiſtrator, vt per Innoc. *in dict. cap. olim il* 1. *num.* 2. *in fin.* cum alijs ſuprà allegat. In *caſu* tamen iſto non probatur quòd huiuſmodi Eccleſiæ parochiales fuerint vacantes, & ſine Rectore immediato: nam ſemper ſolitæ fuerunt regi per Capellanos ad nutum amouibiles ad deputationem Ducum pro tempore, & confirmationem Archiepiſcoporum, & ideò aut volumus dicere quòd iſti Capellani eſſent immediati defenſores bonorum, & rerum Eccleſiarum, etiam quòd poſſent ad nutum amoueri, ex Innoc. *in d. cap. olim. num.* 1. *&* 2. & Eccleſiæ non caruerunt defenſore, aut verò illi non fuerunt legitimi defenſores tanquam non habentes adminiſtrationem bonorum, vt videtur velle Innoc. *vbi ſuprà*. Et cùm non conſtet, prout conſtare debet, quòd iſtæ parochiales eſſent diſtinctæ, hoc caſu defenſio immediatè ſpectauit ad pro tempore Archiepiſcopum, qui erat parochus immediatus illarum, *cap. nullus, de paroch.* Oldrad. *conſil.* 67. *num.* 3. *verſ. & dicimus*, Rebuff. *de decim. quæſt.* 7. *num.* 9. Veral. *deciſ.* 340. *par.* 3. & ſæpius fuit dictum, & ſignanter in Pacen. decimarum de Hebrero 21. Iunij 1601. coram R.P.D. meo Decano. 7

Non obſtant duæ deciſ. in cauſa iuris nominandi factæ coram bon. mem. Cardinali Blancherio, in quibus fuit dictum quòd cura in caſu iſto non poterat ſpectare ad Archiepiſ- 2

chiepiſ-

Digitized by Google

chiepiſcopum, quia non poterant eſſe ſponſus plurium Eccleſiarum, quod licèt in iure ſit verum, attamen, vt dixi non apparet hactenus probatum, quòd iſtæ parochiales fuerint diſtinctæ. Et in omnem caſum, ſi illæ nunquam habuerunt Prælatum, & defenſorem immediatum, Prælatus ſuperior neceſſariò fuit talis, ut in alienationibus, & cæteris huiuſmodi eius conſenſus eſſet adhibendus, Innoc. *in dicto cap. 1. n.3. verſ. Dicunt tamen aliqui*, & pleniùs Imol. *n.15. ne ſede vacan.* quòd ſufficit, vt Eccleſiæ non caruerint defenſore.

Et ita concluſum, &c.

R. P. D. V B A L D O.

Romana dotis.

Luna 27. Februarij 1617.

A R G V M E N T V M.

Appellatio non dicitur deſerta, etiam quòd non ſint ſeruatæ ſolemnitates ſtatuti in appellatione, dummodo ſeruatum fuerit reſcriptum commiſſionis cauſæ, & in dubio pronunciatur pro non deſertione.

S V M M A R I V M.

1 *Appellatio ſi fuit interpoſita intra decem dies, & cauſa appellationis intra annum commiſſa, non poteſt dici deſerta.*

2 *Reſcripti verba ſtrictè ſunt intelligenda, & ſi in reſcripto mandatur dari cautionem, non eſt neceſſarium fieri depoſitum, vel ſequeſtrum, etiamſi aliàs ex forma ſtatuti fieri deberet.*

3 *Reſcripti verba ſi ſunt dubia, opus eſt pro declaratione iterum adire ſignaturam Principis.*

4 *Recurſu pendente, maximè citata parte, nullum currit tempus ad inducendam deſertionem.*

Fatalia non currunt pendente cauſa in conſiſtorio Principis, ibid. in fine.

5 *Diligentia per partem adhibita excludit omnem deſertionem cauſa.*

6 *Statutum vrbis inducens deſertionem, niſi ſeruetur certa forma in appellatione, tamquam ordinatorium, non habet locum extra forum Capitolinum.*

7 *Deſertio cauſa in dubio ſemper excluditur, & in dubio pronuncietur pro non deſertione.*

D E C I S I O CCCCXVI.

1 RElaxato mandato Rotali ad fauorem D. Annæ Proydæ pro conſequutione, ſeu reſtitutione ſuæ dotis, & exequendo ſuper domo, & vinea per D. Vincentiam Buriam detentis, fuit pro parte Vincentiæ appellatum, & ſignatura cauſam appellationis commiſit cum reſcripto, data cautione iuxta formam ſtatuti vrbis, quę cautio cùm ad formam à ſtatuto præſcriptam præſtita non fuiſſet, prætendebatur pro parte Annæ, appellationem fuiſſe deſertam; vnde dato ſuper hoc, & propoſito dubio, Domini negatiuam partem amplexi ſunt; fuit enim appellatum intra decem dies, & cauſa appellationis intra annum commiſſa, *auth. hodie C. de appellat. auth. ei qui C. de tempor. appell. cap. cùm ſit Romana, de appellat.* Seraph. *dec.565. n. 3.*

2 Nec videtur obſtare, quòd non fuerit ſatisfactum reſcripto de quo ſuprà, per quod mandabatur, vt per Vincentiam appellantem daretur cautio iuxta formam ſtatutorum vrbis, quia ſtatutum *lib. 1. cap. 169.* mandat, vt in cauſa executionis inſtrumenti dotalis debeat intra triduũ à die repræſentationis appellationis computandum, fieri depoſitum, vel ſequeſtrum, aliàs appellatio ſit deſerta: vnde cùm reſcripti verba, quæ ſunt ſtrictè intelligenda, gloſſ. *in cap. ſignificante, in fin. de reſcript.* Abb. *in cap. Rodulphus n.1. eod. tit.* loquantur de cautione, non videbantur extendenda ad depoſitum, vel ſequeſtrum.

3 Vel ſaltim negari non poteſt, quin ſaltem dubium eſſet, quomodo eſſent intelligenda verba reſcripti, itaut eſſet opus pro declaratione iterum adire ſignaturam, *cap. cùm contingat, de reſcript. cap. cùm veniſſet, de iud.*

Et cùm ante lapſum tridui, & die ſequenti poſt præſen- 4
tatam in actis commiſſionem appellationis fuerit per Vincentiam citata parte habitus recurſus ad ſignaturam, vt in eius ſummario *num. 10.* Dominis viſum fuit dicto recurſu pendente, nullum cucurriſſe tempus ad inducendam deſertionem, Luc. de Penn. *in l. 2. num. 21. poſt med. verſ. ex quo enim negotium, C. de naufrag. lib. 11.* Afflict. *ſuper conſtit. Regn. rubr. 39. numer. 6. lib. 1.* Marant. in Specul. 5. *part. num. 38.* vt in ſimilis dicitur fatalia non currere pendente cauſa in conſiſtorio Principis, *l. cùm anterioribus §. ſi tamen, C. de tempor. appell.* Lancellott. *de attent. c. 12. in præfat. n. 40.*

Et hoc eo magis, cùm Vincentia adhibuerit ex parte ſua 5
omnem diligentiam, vt ſignaturæ declaratio quantociùs haberetur, vt conſtat ex actibus, de quibus in dicto eius ſummario *n. 10. & ſeq.* quæ diligentia omnem excludit deſertionem, *cap. ex parte, cap. dilectus 2. de reſcript.* Veſtr. *in prax. lib. 7. cap. fin. n. 5.*

Quibus accedebat, quòd prædictum ſtatutum non 6
videbatur habere locum extra forum Capitolinum, vel quia ordinatorium, iuxta deciſ. Achill. 12. *num. 1. de appell.* Gemin. *conſil. 73. in principio*, vel quia loquitur poſt repræſentationem appellationis, de qua tractatur in præcedenti capitulo 168. & fit coram Capitaneo appellationis, vt ibi.

Vel ſaltem ſi hoc eſſet dubium, ratione iſtius dubietatis 7
mulier videretur excuſanda, ne incideret in deſertionem, contra quam aliàs in dubio eſt pronunciandum, Caſtr. *in l. 1. n. 3. in fin. ff. ſi quis caut.* Caſſad. *deciſ. 4. in fin. de appell.* Rota *diuerſ. deciſ. 100. num. 7. part. 1. & deciſ. 32. n. 3. part. 2.* Veſtr. *d. cap. fin. n. 11.* & & fuit nouiſſimè dictum in vna Clusina poſtæ 13. Februarij præſentis, coram Reu. P. D. meo Buratto. Ex quibus fuit concluſum non conſtare de deſertione, &c.

R. P. D. V B A L D O.

Romana fideicommiſſi de Surdis.

Luna 27. Februarij 1617.

A R G V M E N T V M.

Fideicommiſſo quòd quis ſit vocatus, & in eo comprehenſus, probatur coniecturis, & quibus.

S V M M A R I V M.

1 Omnis *dictio vniuerſalis, in numero plurali probata, nullum excludit: vbi idem operatur, ac ſi de ſingulis facta fuiſſet mentio, Codicilli dicuntur pars teſtamenti, ab eo robur accipiunt, vnumque dicitur venire continuatiuè ad alterum, n. 2.*

3 *Filius in conditione poſitus nunquid cenſeatur vocatus, quando expreſſè vulgariter ſubſtitutus fuit.*

Subſtitui quis poteſt per vulgarem, & per fideicommiſſariam, quando præſertim non adſunt verba reſtrictiua, & repugnantia fideicommiſſo, ibid.

4 *Tranſuerſales in conditione poſiti, nunquid cenſeantur vocati vigore ſtatuti vrbis.*

Fideicommiſſo quod quis ſit vocatus, probatur coniecturis, de quibus ibid.

D E C I S I O CCCCXVII.

DVm hæc cauſa proponeretur die 2. Decembr. præte- 1
riti, Domini reſtrinxerunt difficultatem, vt videretur, an Lucas Antonius eſſet vocatus per fideicommiſſum, quod dubium hodie fuit reſolutum affirmatiuè; teſtator enim in teſtamento hæredem vniuerſalem inſtituerat Ioannem fratrem ſuum, ſi teſtatori ſuperuiueret, & quatenus præmoreretur, ſibi inſtituit hæredem prædictum Lucam Antonium: in codicillis verò poſt factam prohibitionem alienationis quarundam domorum, necnon plures ſubſtitutiones, adiecit hæc verba, *Et ſi omnes ſupranominati hæredes inſtituti, ſubſtituti, & ad prædictam hæreditatem vocati decederent ſine filijs legitimis, & naturalibus, voluit quod omnia bona ſua, quæ tunc reperirentur, deueluantur, & deueluta eſſe cenſeantur, & ſint ad operam SS.*

Cru-

Digitized by Google

Crucifixi, ex quibus Domini eliciunt vocationem Lucæ Antonij per fideicommiſſum; in illis enim verbis, *ſi omnes ſupranominati hæredes inſtituti*, comprehenditur etiam Ioannes, qui fuerat in teſtamento inſtitutus hæres, imò nonniſi ipſe, & Lucas Antonius poſſunt iis verbis ſignificari, cùm ipſi tantùm eſſent inſtituti, reliqui autem omnes ſubſtituti, & ſic apparet in illa conditione adiecta dictis inſtitutis, ſi ſine filijs deceſſerint, cenſeri poſitum Lucam Antonium fratris filium, & conſequenter vocatum per fideicomm. ex ſtatuto vrbis *lib.* 1. *cap.* 142. & cùm ſint nominati in numero plurali, & per illam dictionem vniuerſalem, *omnes*, quæ nullum excludit, *l. Iulianus*, *ff. de legat.* 3. ad Ioannem, & Lucam Antonium, oratio referri debet, cùm non poſſit aſſignari ratio diuerſitatis cur ad vnum potius, quàm ad alterum referatur, *l.* 1. *Cod. de liber. præter. l.* 3. §. *filius*, *ff. de lib. & poſthum.* cum alijs adductis in vna Romana emphyteuſis 11. Martij anni præteriti coram R. P. D. meo Buratto, vnde perindè operatur, ac ſi de ſingulis eſſet facta ſpecialis mentio, Bart. *in l.* 2. *ff. de nouat.* Aym. *conſil.* 308. *num.* 6. & fuit dictum in cauſa ciuitatis Caſtelli fideicommiſſi 14. Maij 1607. coram Illuſtriſſimo Cardinali Ludouiſio.

2 Non obſtat, quòd dicta clauſula, *& ſi omnes ſupranominati hæredes inſtituti*, non poſſit referri ad Ioannem tanquam non nominatum in codicillis, ſed in teſtamento; quia vltra quòd cùm Ioannes fuerit hæres inſtitutus in teſtamento, non erat neceſſaria alia nominatio in codicillis; cùm codicilli dicantur pars teſtamenti, & ab eo robur accipiant, & vnum dicatur venire continuatiuè ad alterum, *l.* 2. §. *codicillorum*, *ff. de iur. codic.* & conferunt tradita per Mantic. *de coniectur. vlt. volunt. lib.* 6. *tit.* 4. *ante num.* 8. Peregrin. *de fideicommiſſ. art.* 16. *n.* 49. ceſſat obiectum ex lectura codicilli, in quo in prohibitione alienationis fuit facta expreſſa mentio Ioannis.

3 Non obſtat, quòd cùm Lucas Antonius ſit in alio capitulo expreſsè vocatus per vulgarem, videlicet, in caſu quo Ioannes præmortuus fuiſſet teſtatori, non cenſeatur vocatus per fideicommiſſum in alio, in quo eſt poſitus in conditione, vt per Ruſtic. *in tract. An & quando lib. in cond. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 16. Quia imò ex hoc inſurgit fortior coniectura dictæ vocationis, ex latè congeſtis in dicta Ciuitatis Caſtelli coram Cardinali Ludouiſio, vbi etiam allegantur plures deciſiones, & dicitur quòd Rota ſemper magni fecit hanc coniecturam, nec eſt inconueniens, quòd in eadem diſpoſitione, imò in eadem clauſula, quis ſit vocatus per vulgarem, & per fideicommiſſariam, & præſertim quando non adſunt verba reſtrictiua, & repugnantia fideicommiſſo, iuxta not. *in l. Centurio*, *ff. de vulg. & in l. precibus*, *C. de impub.* cùm imò caducitas vulgaris ſubſtitutionis per aditionem hæreditatis aperiat viam fideicommiſſariæ, Gabr. *conſ.* 115. *num.* 8. *lib.* 1.

4 Non obſtat etiam quòd ſtatutum Vrbis, de quo ſuprà, non habeat locum in tranſuerſalibus, quia contrarium tenet Rota, vt in Albaneñ. fideicommiſſi 13. Ianuarij 1606. coram R. P. D. meo Decano. Et ex his Domini concludebant pro vocatione Lucæ Antonij per fideicommiſſum, & tantò magis cùm multæ concurrerent coniecturæ, prout eſt prohibitio alienationis, digreſſus ad plures gradus ſubſtitutionum, & quia ſunt poſiti in conditione filij Lucæ Antonij, & filij neptum fœminarum, & ita ex diſpoſitione ſtatuti cenſentur vocati, qui tamen ſunt remotiores, & minus dilecti, & ſic multò magis debet cenſeri vocatus Lucas Antonius, qui erat proximior, & fuit hæres inſtitutus, ſeu ſubſtitutus per vulgarem Ioanni, quæ coniecturæ, licèt fortè per ſe conſideratæ paterentur aliquam difficultatem, tamen negari non poteſt, quin ſimul iunctæ coadiuuent dictam vocationem vigore ſtatuti, vt fuit conſideratum in Romana fideicommiſſi de Aldonijs 11. Ianuarij 1613. coram me, vbi etiam comprobantur dictæ coniecturæ, & in dicta Ciuitatis Caſtelli coram Illuſtriſſimo Ludouiſio.

Et ita fuit deciſum.

R. P. D. REMBOLDO.

Romana de Torniellis.

Lunæ 27. Februarij, & Mercurij 17. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

De vi & efficacia clauſulæ, *Arbitrio Rotæ*, ad effectum vt poſſeſſorium cumuletur cum petitorio.

SVMMARIVM.

1 Arbitrio Rotæ *clauſula, licèt intelligi debeat prout de iure, relaxat tamen aliquid de illius rigore, & facultatem iudici tribuit procedendi, prout æquitas ſuggerit.*

Iudicium poſſeſſorium, quando illius cognitio pendet à cognitione petitorij, poteſt cum petitorio cumulari, ibid. ante finem.

Litem inter coniunctos quantò citiùs terminari ſuadet æquitas, ibid. in fine.

3 *Confeſſio facta in inuentario non poteſt reuocari non docto de errore.*

DECISIO CCCCXVIII.

POſt reſolutionem in hac cauſa ad fauorem D. Conſtantiæ captam, quòd ſcilicet ipſa manuteneri debeat in quaſi poſſeſſione locorum Montium, de quibus agebatur. Agentes pro filijs quondam Ludouici adita ſignatura Sanctiſſimi obtinuerunt ab ea reſcribi, quòd ſimul, & ſemel in poſſeſſorio, & petitorio arbitrio Rotæ procederetur; quare præſentato in actis dicto reſcripto, dubitaui, an intret ad effectum dictæ cumulationis arbitrium, & quia clauſula, *Arbitrio Rotæ*, etſi prout de iure intelligi debeat, relaxat tamen aliquid de illius rigore, & facultatem iudici tribuit procedendi, prout æquitas ſugerit, Creſcent. *dec.* 4. *de teſt.* Seraph. *deciſ.* 1154. Domini cenſuerunt intrare arbitrium appoſito ſequeſtro, viſum enim fuit quòd ex pluribus pro parte dictorum filiorum deductis, veriſimile admodum redderetur dicta loca Montium fuiſſe ex pecunijs Ludouici acquiſita, etſi dictus Ludouicus ad conciliandum ſibi magis matris beneuolentiam, illam eius nomine coemerit, & quòd per conſequens, quia de ratificatione d. matris ſatis non conſtabat, iudicium poſſeſſorium in caſu iſto à cognitione quodammodò petitorij tenderet, & ideò ex quadam ſaltem æquitate dictæ cumulationi locus eſſet, ad trad. per Lancell. *de attent. par.* 3. *qu.* 19. *num.* 4. *& ſeqq.* atque in hanc ſententiam eò magis mouebantur, quia conſiderabant, quòd litem iſtam, quæ inter auiam, & nepotes vertitur, quantò citiùs terminare expedit, ad *l. congruentius*, *Cod. de patria poteſt.* 1

Et fuit dicto die 27. Februarij deciſum, quia verò compertum, non omnia loca Montium fuiſſe à Ludouico, ne ſub eadem etiam expreſſione empta, & quòd per conſequens non poterat in omnibus eadem ratio militare, ideò denuò dubium propoſui, an quoad certa loca Montium, & in dubio expreſſa fuit, intret arbitrium, & die 17. Maij præteriti reſolutum fuit quoad fructus locorum Montium in inuentario bonorum Franciſci deſcriptorum, & aliorum etiam emptorum per Hieronymum curatorio nomine Franciſci non intrare arbitrium, quia in his penitùs ceſſabat illa præſumptio, quòd ſint ex pecunijs Ludouici acquiſita. 2

Nec obſtare videbatur, quòd Ludouicus obtinuerit per decretum, non ſolùm fuit factum non deputato alio Procuratore Franciſco, & citata legitima perſona, & conſequenter nulliter, ſed etiam abſque eo quòd fuiſſet de errore confeſſionis factæ in inuentario doctum, atque ideò non potuit dictam confeſſionem elidere, Rot. *diuerſ. deciſ.* 71. *num.* 1. *par.* 1. præſertim cùm error eſſet plenè, & concludenter probandus, Decian. poſt alios *conſil.* 14. *num.* 35. *lib.* 5. 3

Ne tamen contingat pendente lite ſuper proprietate dictorum locorum illa alienare, Domini dixerunt, quoad ipſorum alienationem intrare arbitrium, &c. 4

R. P. D. REMBOLDO.

Anconitana reſtitutionis dotis.

Lunæ 27. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Dos æſtimata, an & quando faciat emptionem, & venditionem, ita quòd reſtitui debeat in pecunia æſtimata,

SVMMARIVM.

1 *Dos data in rebus ſtabilibus præcedente promiſſione certæ quantitatis reſtitui debet in pecunia quantitatis promiſſæ.*

Dotis æſtimatæ dominium tranſit in maritum, ibid.

2 *Dotis æſtimatio facit emptionem, & venditionem, etiam quod æſtimatio ſubſequuta fuerit ex interuallo, & etiam non præcedente pacto de æſtimando dotem.*

Dos data cum pacto de illam æſtimando facit emptionem, & venditionem, etiam quod æſtimatio non ſubſequatur, ibid.

3 *Dos promiſſa ſub certa quantitate facit, vt ſubſequens traditio alicuius rei ſtabilis faciat emptionem, & venditionem, & num. 4. vbi an iſto caſu ſit in electione mariti rem, vel pretium, ibid.*

5 *Dos ſi fuerit data in tot mobilibus æſtimata, etiam quod fuerint conſumpta in caſu reſtitutionis, debet reſtitui eorum æſtimatio,*

DECISIO CCCCXIX.

1 POſt reſolutionem in hac cauſa factam, quòd Ioſephus teneatur reſtituere hæredibus Lucretiæ duas ex tribus partibus dotis dictæ Lucretiæ, dubitatum fuit, an reſtitutio facienda eſſet in pomario, & mobilibus, vel potius in numerata pecunia? Et Domini dixerunt illam eſſe faciendam in pecunia. Nam licèt dicta dos ſoluta fuerit in pomario, & mobilibus, quia tamen præceſſit promiſſio certæ quantitatis, ſcutorum ſcilicet 1500. & pomarium, ac mobilia fuerunt æſtimata, dominium ipſorum tranſiit in maritum, & conſequenter non bona, quæ non poſſunt dici dotalia, ſed pretium dictorum bonorum, in quo dos conſiſtit, venit in reſtitutione, *l. quoties*, & ibi Bald. *& l. cum in dotem*, *C. de iur. dot.* Roland. *conſ. 92. num. 9. l.* 2. Cæph. *conſ.* 351. *num.* 32. *l.* 3. Natt. *conſ.* 650 *nu.* 2. *l.* 4. cum alijs per Honded. *conſ.* 14. *num.* 43. *& ſeqq. & conſ.* 41. *num.* 4. *& ſeqq. l.* 1. Surd. *dec.* 99. *num.* 9. Bocr. *deciſ.* 327. *n.* 10. Card. Seraph. *deciſ.* 1332. *n.* 1. *& ſeqq.*

2 Nec obſtat, quòd dicta bona non fuerunt ab initio tempore conſtitutionis dotis æſtimata, quia ſufficit, quòd æſtimatio ſubſecuta fuerit ex interuallo; nam eo ipſo, quòd præceſſit pactum, quòd bona æſtimarentur, æſtimatio poſteà ſubſecuta retrotrahitur, & perinde eſt, ac ſi ab initio facta fuiſſet, iuxta doct. Bart. *in l. Modeſtinus num.* 1, *verſ.* 2. *notat. ff. de ſolut. & liberat.* quinimò ſtante pacto prædicto, etiamſi æſtimatio à peritis facta non fuiſſet, cenſerentur nihilominus bona data æſtimata, ex æſtimatione, quæ facit emptionem, fit enim hoc caſu æſtimatio à lege pro pretio, quo tunc bona iuſtè valebant, vt eleganter conſuluit Soccin. *conſ.* 60. *l.* 1. & notat Couarr. *pract. quæſtionum c.* 28. *ſub num.* 1. *verſ.* 1. *etenim*, *& nu.* 7, *verſ.* 7. vbi in fine ſubdit, quòd fauore dotis multa ſupplenda ſunt, vt ex incerta æſtimatione rerum dotalium emptionem conſtituamus.

3 Non obſtat, quòd potius præſumi debet partes conueniſſe, quòd pomarium æſtimaretur ad hoc, vt ſciri poſſet, quantum ſupplendum eſſet in pecunia pro ſolutione integra dotis, quam quòd dicta æſtimatio emptionem faceret, quia hoc ceſſat ſtante, quòd promiſſio dotis facta eſt, vt dictum fuit in certa quantitate, & traditio pomarij ſubſecuta. Nam hoc caſu præſumitur potius facta venditio, *d. l. quoties*, *l. in dotem*, *l. ſi inter virum*, & ibi gl. *C. de iur. dot.* cum alijs relatis per bon. mem. Card. Seraph. dec. inter impreſſ. 1307. *n.* 1. Eòque magis, quia regulariter, & in dubio æſtimatio ſemper facit emptionem, gloſſ. *in d. l. ſi inter iuran. verſ. æſtimata*, *C. de iur. dot.* Ruin. *conſ.* 137. *num.* 13. *l.* 1. Tiraq. *de retract. lignag. §.* 2. *gl.* 14. *n.* 20.

4 Non obſtat, quòd eſt in electione mariti rem æſtimatam, vel pretium reſtituere, *l. in rebus*, *& l. quoties*, *C. de iur. dot.* quia hoc procedit, quando alternatiuè promiſſa eſt rei, vel pretij reſtitutio. Secus autem, vbi res fuit marito ſimpliciter vendita, quia tunc ab iſto contractu non poteſt recedi per pœnitentiam viri, vt notabiliter declarat Bald. *in d. l. quoties nu.* 7. *& 8. C. de iur. dot.* vbi tradit, quòd aut actum eſt de tradenda re, & præciſè tradi debita, aut de reddenda æſtimatione, & præciſè debetur æſtimatio, aut de reddendo rem, vel æſtimationem, & tunc eſt electio viri, aut in inſtrumento non cauetur de re, vel æſtimatione reddenda, ſed verba inſtrumenti dicunt, quam dotem promiſit reddere, &c. & tunc verba intelligi debent de vera dote, vera autem dos eſt pretium, quo res æſtimata eſt, & ideò præciſè debetur pretium.

Non obſtat, quòd mobilia præſumuntur conſumpta, quia cùm fuerint data æſtimata, vt probatur per propriam confeſſionem Ioſephi in poſitionibus, tenetur ipſorum æſtimationem reſtituere, iux. text. *in l. æſtimata*, vbi Bart. & alij, *ff. ſolut. matrim.* Couarr. *d. c.* 28. *num.* 5. *verſ. quintò ſi mentem contrahentium.* 5

R. P. D. REMBOLDO.

Romana legitimæ.

Veneris 3. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Donatio facta à patre non minuit legitimam filiorum, & quando legitimè renunciatum cenſeatur, præſertim per verba generalia.

SVMMARIVM.

1 *Donatio non minuit legitimam, & propterea ſi donans non retinuit in patrimonio quantum capit legitima filijs debita, illa reuocatur vſque ad quantitatem legitimæ, etiamſi loco pio, & in pios vſus facta ſit.*

Legitima cauſam piam continet, imò fauorabilior eſt qualibet pia cauſa, & Eccleſia, ibid.

Legitimæ renunciatum non cenſetur, niſi eiuſdem legitimæ ſpeciali mentione facta, ibid. ante finem, declara vt num. 2. vbi de eadem materia, & num. 3. vbi quod ſi alias renunciatio eſſet ſuperflua, nec aliquem ſortiretur effectum, & num. 4.

Facultas conceſſa faciendi primogenituram in caſtris, & bonis, & de illis libere diſponendi, non trahitur in præiudicium legitimæ filiorum, num. 1. in fine.

2 *Renunciatio ſtrictiſſimè interpretanda eſt, etiam quod per verba generalia facta fuerit.*

Renunciatio generalis numquid trahatur ad iura futura, ibidem,

3 *Specialia duo ad idem multiplicari non debent.*

4 *Superfluum non dicitur quod ad maiorem cautelam exprimitur.*

5 *Iuramentum non trahitur ad incognita, nec diſpoſitionem extendit, ſed eam tantum confirmat.*

DECISIO CCCCXX.

INſtante Ven. Congregatione Oratorij B. Mariæ in Vallicella iterùm propoſui dubium iam vſque de anno 1612. coram Illuſtriſſimo Cardinali Ludouiſio, tunc Rotæ Auditore, ad fauorem D. Ducis reſolutum, vtrùm ſcilicet dicto D. Duci debeatur legitima in bonis à D. Fuluia donatis? & placuit Dominis ſtare in tunc reſolutis, quòd legitima etiam in bonis donatis debeatur. Cùm enim à ſcribentibus pro dicta Congregatione non controuerteretur, quòd donatio non minuit legitimam, ac proptereà ſi donans non retinuit in patrimonio quantum capit legitima filijs debita, illa reuocatur vſque ad quantitatem dictæ legitimæ, etiam ſi loco pio, & in pios vſus facta ſit, cùm legitima quoque cauſam piam contineat, & imò fauorabilior qualibet pia cauſa, & Eccleſia ſit, gloſſ. *in c. fin. in verbo non reddere* 17. *q.* 4. *l. ſi quis ad declinandum*, & ibi Bart. *n.* 6. *C. de Epiſc. & Cleric.* Dec. *conſ.* 480. *num.* 21. Ruin. *conſ.* 140. *num.* 11. *lib.* 1. Viſum fuit intentioni D. Ducis non obſtare renunciationem per eum in quadam tranſactione, vt prætenditur, factam. Nam dicta tranſactio, vt benè in deciſione coram Cardinali Ludouiſio firmatum fuit, non continet renunciationem aliquam ſucceſſio- 1

nis

tis in bonis, tunc dictæ Fuluiæ aſſignatis, nec minus legitimæ in dictis bonis D. Ducis debitę, ſed conceſſionem tantum facultatis diſponendi de illis, quæ conceſſio trahi non poteſt ad legitimam, cùm illa indigeat ſpeciali mentione, vt in ſimili quòd per ampliſſimam facultatem à Pio V. Marco Antonio Columnæ conceſſam faciendi primogenituram in caſtris & bonis, & de illis liberè diſponendi, non cenſeatur conceſſa facultas dicto Marco Antonio diſponendi de legitima filiorum, fuit pluribus rationibus, & auctoritatibus reſolutum in vna Romana Legatorum de Columna 16. Iunij 1614. coram Reuerendiſſimo D. meo Damaſceno, & in alia Romana Legitimę 27. Iunij 1614. coram R.P.D. Veroſpio.

2 Nec obſtat verba, ibi, *Cede à qualſiuoglia ragione, & pretenſione de pretendi ſio, poteſſi pretendere, &c.* Ex quibus informantes pro Congregatione elicere conantur renunciationem ſucceſſioni, & etiam legitimæ, tum quia cùm renunciationes ſtrictiſſimè interpretari debeant, itaut minus quam fieri poteſt, lædant renunciantem, dicta verba non poſſunt extendi ad ius de futuro, & ſic ad ſucceſſionem, ſed comprehendunt tantùm prætenſiones, & iura D. Duci tunc temporis competentia, ad trad. per Bart. *in l. qui Romæ, §. duo fratres num.* 11. *&* 19 *ff. de verbor. oblig.* Dec. *conſil.* 230. *num.* 3. Menoch. *conſ.* 416. *nu.* 30. *& ſeqq.* Ruin. *conſ.* 168. *nu.* 1. cùm aliàs dicendum eſſet, quòd D. Dux renunciauerit etiam ſucceſſioni in iſtis bonis, quatenus Fuluia ab inteſtato deceſſiſſet, quod certè nulla ratione affirmari poteſt. Tum quia in omnem euentum quatenus ex dictis verbis colligeretur tacita renunciatio iurium de futuro, & ſucceſſionis, illa non poſſit extendi ad legitimam, quia vt dictum eſt, illa indiget ſpeciali mentione, aliàs nunquam dicitur ei renunciatum, *l. ſi quando, §. generaliter, Cod. de ineff. teſtam.* Alexan. *conſ.* 8. *ſub num.* 21. *verſ. Nec obſtat lib.* 3. *& conſil.* 89. *num.* 13. *lib.* 4. Iaſ. *conſ.* 69. *num.* 1. *& ſeqq. lib.* 1. Guidopap. *deciſ.* 93. *num.* 1. cum alijs latè cumulatis per Gabr. *de legitima concluſ.* 8. *num.* 1.

3 Nec obſtat, quòd in generali renunciatione comprehenditur legitima, etiamſi de ea non ſit facta ſpecialis mentio, quotieſcumque renunciatio eſſet ſuperflua, & non poſſet ſortiri effectum in alio iure, quàm in legitima. Quia obiectum procedit quando verba renunciationis ſunt ita generalia, vt etiam ius de futuro contineant, & in his terminis loquitur Becc. *conſ.* 34. *n.* 9. cum alijs ab informantibus allegatis: ſecus autem, quando vt in caſu iſto, verba ſunt reſtricta ad iura tempore tranſactionis competentia, quia tunc nullo iure poſſunt legitimam comprehendere, cùm aliàs contingeret plura ſpecialia circa idem multiplicari, ex ſimplici ſcilicet renunciatione, inducere renunciationem iurium de futuro, & ex hac tacita iurium de futuro renunciatione inducere renunciationem legitimæ, quod fieri minimè poteſt, iuxta gloſſ. *in l.* 1. *ad fin. C. de dot. promiſſ. & in l. cum poſt, §. gener. ff. de iur. dot.*

4 Præterea ex abundanti dictum fuit concluſionem prædictam in facto non applicari, quia renunciatio per D. Ducem facta, potuit, vt in allegata deciſione coram Illuſtriſſ. Cardinali Ludouiſio dicitur, operari reſpectu dotis D. Fuluiæ, de qua per ſtatutum vrbis prohibebatur, vltra decimam eius partem teſtari, & etiam ad tollendum præſumptionem, *l. Quintus Mutius, ff. de donationib. inter vir. & vxor.* ac conſequenter non poteſt dici ſuperflua. Nec placuerunt Dominis reſponſiones ad prędictum ſtatutum, & ad *d. l. Quintus Mutius*, ab informantibus pro Congregatione datæ. Nam dixerunt ſatis eſſe quòd D. Dux prętendere potuiſſet, quòd D. Fuluia non poſſet ex dictis cauſis de illis bonis diſponere, quia mediante dicta renunciatione ipſa fuit magis cauta, & ſecura reddita ab iſtis moleſtijs, quæ à dicto D. Duce ei potuiſſent inferri, & ſuperfluum non dicitur quod ad maiorem cautelam exprimitur, *cap. quia in cauſis, de procur.* 11. gloſſ. *in c.* 1. *in verſ. vt liberè, ad fin.* & ibi Butr. *n.* 3. *de reſcript.* Gabr. *conſ.* 27. *num.* 3. *in fine*, & fuit in puncto ſimili obiectioni ita reſponſum in allegata Romana legatorum de Columna coram Reuerendiſſimo D. meo Damaſceno. His accedit, quòd dicta renunciatio poterat effectum ſortiri circa alias prætenſiones, & iura D. Ducis, quòd ſcilicet cenſus eſſet emptus de pecunijs Marij, & in donatione comprehenſos Florentiæ intuitu matrimonij facta, & quoad ratam, quæ legitimam excedit, ac propterea nulla poteſt conſiderari neceſſitas, quòd illa ad legitimam extendi debeat, ex ſuprà allegatis.

5 Non obſtat iuramentum à D. Duce in dicta tranſactione præſtitum, quia illud non trahitur ad incognita, nec diſpoſitionem extendit, ſed eam tantùm confirmat, vt in terminis renunciationis tradunt plures relati per Craſſ. *d. §. legitimam ſub num.* 13. *verſ. contrariam vero partem*, & de magis communi teſtatur Gabr. *de legitima concluſ.* 8. *nu.* 9.

R. P. D. PAMPHILIO IVNIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Feſulana Prioratus.

Veneris 3. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Beneficij & Eccleſiæ vltimus ſtatus ſemper attendendus eſt, & quando eiuſdem beneficij, ſeu Eccleſiæ ſtatus immutatus cenſeatur, præſertim per Apoſtolicas prouiſiones.

SVMMARIVM.

1 *Vltimus beneficij ſtatus attendi ſemper debet.*

Beneficij antiquus ſtatus non cenſetur immutatus, niſi vltimus ſtatus fuerit præſcriptus ex poſſeſſione 40. annorum, & bona fide, ibid.

2 *Status beneficij non cenſetur immutatus vigore poſſeſſionis adeptæ per Apoſtolicas prouiſiones: vbi declaratur hæc concluſio, & num. 3.*

Beneficij ſtatus mutatio non cenſetur probata per confeſſionem Prælati in præiudicium Eccleſiæ, ibid.

5 *Eccleſia poteſt remanere Regularis, etiam quod in ea Monachi reperti non fuerint, ſi non actu, ſaltim habitu, quod ſufficit ad retinendum omnia iura ſua.*

DECISIO CCCCXXI.

1 Domini concluſerunt, non conſtare de vltimo ſtatu, qui ſuffragetur, quia licèt de anno 1564. Ioannes de Pazzis in poſſeſſione Eccleſiæ, de qua agitur, deceſſerit, non tamen conſtat tanto tempore illam poſſediſſe, nec ad iſtum effectum vlla ratio haberi poteſt de poſſeſſione Andreæ Fontanæ, qui poſt obitum Ioannis de eadem Eccleſia à Papa ſibi prouideri obtinuit, quia introducta poſtmodum lite inter ipſum, & Monachos Camaldulenſes, qui anteriorem poſſeſſionem eiuſdem Eccleſiæ poſt obitum Ioannis adepti fuerant, licèt illa ab Andrea ſpoliati fuiſſent, in prima inſtantia lata fuit ſententia ſuper reintegratione ad fauorem Monachorum ab ordinario Florentino, quę fuit in Rota à bon. mem. Sarmiento prę uijs deciſionibus confirmata, quarum ſententiarum vigore idem Andreas beneficium huiuſmodi ceſſit, ac dimiſit in manibus Generalis dicti ordinis, in cuius præiudicium non apparet quodcumque fuerit poſteà aliter de eo diſpoſitum. Ideòque non poteſt dici, quòd conſtet de aliquo vltimo ſtatu ſæcularitatis, qui Aſcanio ſuffragari poſſit, maximè quia in pluribus deciſionibus in hac cauſa factis, & præcipuè ſub die 16. Nouembris 1615. iam firmatum fuit conſtare de antiquo ſtatu regularitatis, qui non poteſt dici mutatus, niſi ſtatus ſæcularitatis ex poſſeſſione 40. annorum cum bona fide legitimè præſcriptus probetur, iuxta textum *in cap. cùm de beneficio*, vbi gloſſ. *verbo legitima, & verbo poſt, de præbend. in 6.* Gemin. *n.* 8. *& ſeqq.* & Franch. *num.* 5. *&* 9. Felin. *in cap. in noſtra num.* 43. *de reſcript.* Rot. *deciſ.* 2. *in princip. de præbend. in nouis*, & fuit reſolutum in cauſa Ferrarien. Prioratus 1. Decembris 1608. & 25. Maij 1609. coram bon. mem. Penia, & in Hoſtunen. Capellaniæ 17. Decembris 1599. coram Illuſtriſſimo D. Cardinali Lancellotto, & aliàs ſæpiſſimè.

2 Præterea fuit per Dominos ponderatum, quòd tam Ioannes, quàm Andreas poſſeſſionem iſtius Eccleſiæ adepti fuerunt vigore prouiſionum Apoſtolicarum, quæ regulariter non mutant ſtatum, Ægid. *deciſ.* 107. *&* 212. Acchil. *deciſ. vlt. de iurepatronatus*, & fuit dictum in vna Hoſtunen. Capellæ, & Ferrarien. Prioratus prima Decembris 1608. vbi pluries aliæ deciſiones referuntur, præ-

ſertum, quia prouiſio Ioannis dicitur facta per viam Commendæ, per quam antiquus ſtatus regularitatis potius confirmatur, vt fuit dictum in cauſa Bracareñ. Monaſterij 19. Decembris 1597. coram bon. mem. Card. Pamphilio, & in prouiſione Andreæ Papa expreſſam mentionem regularitatis facit, & priuilegijs Ordinis Camalduleñ. conceſſis pro illa vice tantùm derogat, prout etiam facit in prouiſione per Ludouicum authorem Aſcanij de anno 1604. obtenta, qua derogatione ſtando non poteſt dici, quòd Papa habuerit voluntatem tollendi ſtatum antiquum, & nouum inducendi, prout requiritur Felin. *in d. cap. in noſtra ſub num. 41. de reſcript.* Rebuff. *ſuper concord. Inſtin. de collationib. §. volumus, in gloſſ. in verb. regul.* & tenuit Rota in cauſa Peruſina S. Beneueniatis 13. Maij 1588. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & ſæpè in alijs cauſis, ſed potiùs quòd per eam ſtatus antiquus regularitatis confirmatus cenſeatur, vt in terminis prouiſionis Apoſtolicæ cum derogatione iuriſpatronatus fuit ponderatum in cauſa Mediolaneñ. iuriſpatronatus de Barudia 21. Aprilis 1589. coram Reuerendiſſimo D. Peruſino.

3 Nec obſtare, quòd Monachi in viſitatione facta per Epiſcopum Feſulanum de anno 1571. aſſeruerint Eccleſiam à multò tempore fuiſſe rectam per ſæculares, quia vltra quòd huiuſmodi aſſertio poteſt verificari in poſſeſſione adepta per Ioan. de Pazzis vigore prouiſionis Apoſtolicæ per viam Commendæ, quæ non mutat ſtatum, ex ſupradictis, vel de poſſeſſione adepta per alios, ex titulo ſimili, fuit etiam reſponſum, quòd cùm conſtet de antiquo ſtatu regularitatis, huiuſmodi aſſertio non attenditur, ad effectum vt ille mutatus cenſeatur in præiudicium Eccleſiæ, cui confeſſio Prælati non præiudicat, Caputaq. *deciſ. 128. num. 3. par. 2.* Seraph. *deciſ. 436. num. 6. & deciſ. 442. num. 2.*

4 Minùs refragari prouiſionem Epiſcopi Feſulani ad fauorem Nerij, quia ex deductis apparet, quòd poſt obitum Io. de Pazzis, de eodem tempore Andreas obtinuit ſibi de eadem Eccleſia prouideri à Papa, & Monachi poſteà ad illius poſſeſſionem reintegrati fuerunt, ex quo ſequitur quòd prouiſio Epiſcopi non habuerit effectum, prout requiritur Calder. *conſil. 12. de iurepatron.*

5 Nec demùm refragari, quòd de tempore viſitationis factæ per eundem Epiſcopum in iſta Eccleſia non fuerint reperti Monachi, quia nihilominus Eccleſia potuit remanere regularis, ſi non actu, ſaltim habitu, quod ſufficit, quia retinet omnia ſua iura, & priuilegia, ad not. per Bart. & alios *in l. ſicut, §. fin. ff. quod cuiuſque vniuerſitatis nomin.* Abb. *in c. gratum n. 12. de poſtul. prælat.* & tenuit Rota in d. cauſa Peruſina S. Beneueniatis 13. Maij 1588. & ita deciſum, Abbate ſolùm informante, &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana fructuum cenſus.

Veneris 3. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Pactum *l. commiſſoriæ*, ſeu aliàs reſolutiuum, contractus ob non obſeruantiam præmiſſorum non habet locum, niſi volente eo, ad cuius vtilitatem appoſitum fuit: promittens autem aliquid facere, promiſſionem adimpleuiſſe non dicitur, ſi id quod facere promiſit, nulliter, & inualidè fuit.

SVMMARIVM.

1 *Nullum quod eſt, nullum producit effectum, n. 1.*

2 *Paria ſunt actum non feciſſe, & illud inutiliter feciſſe, & num. 1. in fine.*

Promittens aliquid facere, cenſetur promiſiſſe validè facere, itaut producat effectum à partibus conſideratum, ibid.

Verba contractus interpretari debent, prout veriſimile eſt partes contrahere voluiſſe ſecundùm actus naturam, ibid.

3 *Obligatio ſemel extincta, ſine nouo conſenſu reuiniſcere non poteſt.*

Clauſula non aliter, aliàs, nec alio modo, *eſt valdè præciſa, ibid. in fine.*

4 *Pactum* l. commiſſoriæ, *quibus verbis concipiatur, vbi quòd nec contractus reſolutio locum habeat, niſi venditore volente.*

Conditio appoſita fauore alicuius, locum non habet, niſi is, cuius fauore appoſita eſt, voluerit, ibid.

Clauſula ipſo iure, & ſine alia declaratione, *habet tacitam conditionem, volente eo, de cuius vtilitate agitur, ibid. in fin.*

6 *Pactum* l. commiſſoriæ, *locum habet non ſolum in contractu emptionis, & venditionis, ſed etiam in datione in ſolutum, dummodo non adſit antea conſtitutio pignoris.*

Pactum reſolutiuum contractus ob non obſeruationem præmiſſorum fieri poteſt etiam in tranſactione, ibid.

7 *Pactum cenſetur appoſitum in fauorem amborum contrahentium, quando in contractu dictum fuit, quia partes cum iſta conditione, & non aliter contrahere voluerunt; vbi declaratur hæc concluſio.*

Verba contractus interpretanda ſunt ſecundum ſubiectam materiam congrua congruis referendo, ibid.

Verba contractus in dubio appoſita cenſentur in fauorem creditoris, ibid.

DECISIO CCCCXXII.

CVm ſub die 19. Nouembris 1614. viſum fuiſſet Dominis Excellentiſſimum D. Docem Cæſium non teneri ſoluere fructus cenſus petitos ab Excellentiſſimo D. Duce Galleſij à die extinctionis cenſus debiti, & ſoluti Genuenſibus, poſtea dubio ſuper iiſdem pluries propoſito, DD. cenſuerunt à ſupradicta deciſione recedendum. Moti fuerunt ea præcipua ratione, quia dictus D. Cæſius aſſumpſit in ſe onus prædicti cenſus, promiſitque non ſolùm ſoluere Genuenſibus fructus decurſos, & decurrendos vſque ad diem extinctionis cenſus, ſed etiam extinguere dictum cenſum intra biennium, ſicque apparet eum fuiſſe obligatum ad talem extinctionem, quo liberaret D. Ducem Galleſij ab omni obligatione, quod cùm non factum fuerit ex eo, quia diſtricta, & depoſitum fuit declaratum minus legitimè factum, & dictus Dux dictos fructus cenſus fuerit coactus ſoluere Genuenſibus, iure eos repetere poteſt ab eo, qui eum indemnem reddere tenebatur, non obſtante depoſito nulliter facto, quod nullum iuris effectum potuit producere, *l. 4. §. condemnatum*, vbi Doct. *ff. de re iud.* paria enim ſunt, actum non feciſſe, & illud inutiliter fuiſſe factum, *l. non potuit, §. non quotis*, vbi Bart. *ff. de offic. præſid. l. quoties, ff. qui ſatiſdare cogant. c. Nicolao, de appellat.* 1

Nam vbi partes non conſiderant nudum factum, eò caſu non ſufficit nudum factum, ſed requiritur, vt validum ſit, & producat effectum à partibus conſideratum, Bart. *in l. quid ergo, §. cum autem factum, ff. de his qui infam. not.* Roman. *conſil. 199. num. 2. lib. 3.* Surd. *conſ. 3. lib. 1. num. 12.* æquitas enim ſuadet, vt vel appoſita in diſpoſitione contractus interpretari debeant, prout veriſimile eſt partes contrahere voluiſſe ſecundùm actus naturam, *l. pater dotem, ff. de pact. dot.* Soccin. *conſil. 9. num. 28. lib. 1.* ex quibus neceſſariò colligitur præcisè obligatum fuiſſe D. Ducem Cæſium ad faciendum depoſitum legitimum, & ſufficiens, ex quo extinguit cenſus, & D. Dux Galleſij ab obligatione ſua liberari poſſet, aliàs ad fructuum cenſus ſolutionem teneretur. 2

Nec obſtare viſum fuit vnicum, & maximum ſupradictæ deciſionis fundamentum D. Ducem Cæſium promiſiſſe extinguere cenſum infra duos annos, cùm hac tamen conditione, quòd ſi ipſe tam in ſolutione fructuum, quàm in dicta extinctione infra biennium defecerit, ipſo facto dictum inſtrumentum habeatur pro non facto, & liceat dicto D. Duci Galleſij in quolibet caſu prædictorum redire ad primæua iura, ex quibus verbis cùm conſtet de reſolutione contractus ipſo iure, finito biennio non poterat ampliùs ſine nouo conſenſu D. Ducis Cæſij obligatio ſemel extincta reuiuiſcere, *§. conuentionis, ff. de pact. l. conſenſu, ff. de act. l. qui res, §. aream, ff. ſolut.* Verba 3

enim

Digitized by Google

enim ſunt reſolutiua, directè, & non obliquè, Bald. *in l. 4. §. 1. ff. de leg. commiſſ.* Ponderatis verò præcipuè iis verbis, *non aliàs, nec alio modo*, quæ ſunt valdè præciſa, Gabr. *conſil.* 185. *in princip.* Surd. *conſil.* 484. *num.* 87. & lapſo biennio remouebant conſenſum ab actu, Cæphal. *conſil.* 118. *num.* 14. Verall. *deciſ. 82. num. 4. par. 3.*

4 Huic obiectioni reſponderunt Domini iſtud pactum non aliquid plus continere, quàm pactum legis commiſſoriæ, quod hoc modo fieri ſolet, ſi ad Calendas proximas pecunia ſoluta non ſit, fundaſſet inemptos, *l. 2. l. 3. de leg. commiſſ.* & tamen reſolutioni huius contractus non eſſe locum reſpondet I. C. niſi ipſo venditore volente, *d. l. 2.* ea ratione, quia cùm lex aliquid conſtituit in fauorem priuatorum, tacita ſubeſt conditio, niſi de cuius vtilitate agitur, aliud velit, *l. 1. §. inde quæritur, ff. de oper. non. nunciat. leg. ſi ſponſus, §. ſi quis rogatus, ff. de donat. inter vir. & vx.* ſoliſſimè Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 4. tit. 19.* quaſi per tot. Et licèt adſit clauſula, *ipſo iure, & ſine alia declaratione*, ſemper intelligi debet ipſo iure, ipſo volente, de cuius vtilitate agitur, vt ex pluribus iuribus, & auctoritatibus firmat Tiraqoell. *in l. ſi vnquam, in verb. reuerſatur n. 10. & ſeqq. C. de reuoc. donat.* Mant. *loco præcitato*.

5 Quòd autem hæc conuentio fuerit appoſita in fauorem ſolius Ducis Galleſij, ex eo collegerunt Domini, & primò conſiderarunt dictum Ducem Cæſium tempore facti inſtrumenti fuiſſe verum debitorem ex cauſa dotis, itaut D. Dux Galleſij vigore obligationis Cameralis, illicò eum cogere poſſet ad ſoluendum dictas pecunias, ratione dotis ipſi debitæ, verùm facto inſtrumento biennij dilatione ipſi conceſſit ad ſoluendum, quod tunc temporis poterat exigere. Secundò fuit conſideratum D. Duci Galleſij conceſſam facultatem redeundi ad primæua iura, cum reſeruatione anterioris hypothecæ, ad effectum inducendi D. Ducem Cæſium debitorem citiùs ad extinctionem cenſus: vnde colligitur illud biennij tempus fuiſſe ad commodum creditoris appoſitum, licèt dependeret ab ipſius debitoris voluntate obſeruantia contractus, quinimò violando iuſiurandum, & non ſatisfaciendo promiſſis, lucrum caperet, quod non eſt rationi conſentaneum, vt conſiderauit I. C. *in d. l. 2. ff. de leg. commiſſ.*

6 Non obſtat, quòd dicitur dictam legem non procedere, niſi in contractu emptionis, placuit enim reſponſio dictam legem habere locum etiam in datione in ſolutum, qualis eſt hæc accollatio, dummodò non adſit anteà conſtitutio pignoris, *l. vlt. in princ. ff. de contrah. empt.* quam dicit ſingularem Bald. *in c. 1. n. 6. in verſ. quare pone quòd mutaſſet mihi decem, de feud. dat. in vicem leg. commiſ.* Purpur. *conſil.* 349. *n.* 5. qui teſtatur de communi cum alijs alleg. per Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 4. tit. 29. n. 7.* quam legem habere locum in tranſactione, colligitur ex traditis per Cuman. *conſil.* 199. *in princ.* Crauett. *conſil.* 145. *n.* 19. Iaſ. *in l. quamuis in fin. C. de tranſact.* & in omnibus alijs ſimilibus contractibus aſſerit Cuiac. *in paratitl. ff. de leg. commiſſ.*

7 Nec etiam obſtant illa verba, *quia partes cum iſta conditione, & non aliter contrahere voluerunt*, ex quibus dicitur pactum appoſitum fuiſſe in fauorem amborum contrahentium, hæc enim clauſula accipienda eſt ſecundùm ſubiectam materiam, congrua congruis referendo, nec excludit quin facta quædam non adaptentur in fauorem vnius, nec attendendum eſt quomodo verba ſunt concepta, ſed ad cuius fauorem ſunt directa: in dubio autem dicendum eſt verba appoſita eſſe in fauorem creditoris, ne pendeat à debitoris arbitrio ſoluere debitum, vt ex Bald. *in dicta l.* declarat Mantic. *loco præcitato num.* 3. Siluan. *conſil.* 102. *num.* 2. Sicque iſta reſolutio contractus, quæ dependet à ſolo creditore, habet implicitam conditionem, ſi ea vti velit quouſque aliam viam elegerit, quam ampliùs mutare non poteſt, ſed hodie facta declaratione à creditore, debet debitor ſtare contractui.

8 In quam ſententiam eò libentiùs iuerunt Domini, quia etiamſi vtriuſque partis conſenſus requireretur, & pactum eſſet in fauorem vtriuſque partis appoſitum, adhuc tamen exiſtimarunt concurrere actus poſitiuos vtriuſque Ducis elapſo biennio, ex quibus neceſſariò colligitur, ipſos noluiſſe à prima obligatione reſilire, quin potiùs eandem de nouo ratam haboiſſe, vnde neutrum ipſorum poteſt ampliùs pœnitere poſt actus reſolutionem excludentes, *l. 4. §. eleganter, ff. de leg. commiſſ.* vbi ſi poſt præſtitutam diem venditor petat vſuras, cenſetur conuentioni tenunciaſſe, & non eſt locus pœnitentiæ, *l. commiſſoria, Cod. de pact. inter empt. & vendit.*

Quòd autem vterque poſt biennij tempus elapſum non habuerint dictum contractum pro reſoluto, ſed pro valido, ſatis conſtare viſum fuit Dominis, & primò, quoad Ducem Galleſij, ipſe nomen interpoſuit ad diſdicendum cenſum, & depoſitum factum, necnon ipſius Procurator vnà cum Procuratore D. Ducis Cæſij reproduxit dictam diſdictam, & depoſitum, & interuenit in omni actu iudiciali facto contra Genuenſes pro extinctione cenſus; quo verò ad D. Ducem Cæſium clariùs apparet, ex quo non ſolummodò iſti actus depoſiti, & diſdictę fuerunt factæ nomine ipſius, de ipſius pecunijs, & ipſo inſtante, vt apparet ex actis, & teſtibus examinatis ſub nomine dicti D. Ducis Galleſij, ſed etiam longè poſt biennium pręteritum, fructus dicti cenſus decurſos, ſciete dicto D. Duce Galleſij, ſoluit ſpontè dictis Genuenſibus, quos non debebat, ſi dictum contractum ipſo iure reſolutum credidiſset, ex quibus actis poſitiuis, vel alijs cumulatis in facto, viſum fuit neutram partem acceptaſſe huiuſmodi reſolutionem. 9

Placuit & quibuſdam Dominis alia reſponſio, etiam ſi ipſa conditio ipſo iure eſſet reſoluta, non ideò D. Ducem Cæſium eſſe liberatum à ſolutione dictorum fructuum, ea ratione, quia pactum videtur in inſtrumento cautum, vt D. Dux Galleſij deficiente D. Duce Cæſio in ſolutione fructuum, & extinctione cenſus, poſſit redire ad primæua iura, & intereà fructus cenſus medio tempore dictus D. Dux Cæſius ſoluere promiſit, quod medium tempus redeundi ad primæua iura, & tempus extinctæ conuentionis, ſtante maximè, quia ex depoſitione teſtis nouiſſimè examinati, apparet D. Ducem Galleſij diſtuliſſe redire ad primæua iura ad ſupplicationem dicti D. Ducis Cæſij, & vt rem gratam ei faceret. 10

Ex qoibus, & alijs fusè per informantes deductis DD. in deciſis receſſerunt.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Tiraſonen. Iuris votandi.

Veneris 3. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Portionarij non ſunt de Capitulo, & ideò non habent ius condendi ſtatuta reſpicientia ſtatum Eccleſiæ, quod Capitulo competit.

SVMMARIVM.

1 *Statuta reſpicientia ſtatum Eccleſiæ ius condendi competit ſoli Epiſcopo, & Capitulo.*

2 *Portionarij non veniunt appellatione Capituli, nec ſunt de Capitulo.*

3 *Portionarij non habent intentionem fundatam de iure ſuper facultate condendi ſtatuta ſtatum Eccleſiæ reſpicientia, quod Epiſcopo, & Capitulo conceditur,*

DECISIO CCCCXXIII.

DVbitaui, an Portionarijs eſſet dandum mandatum de manutenendo in poſſeſſione votandi, quotieſcunque contigerit tractari de condendis ſtatutis, ſtatum, gubernium, & adminiſtrationem Eccleſiæ quomodolibet concernendom, & in quibuſdam alijs actibus in dubio expreſſis. Et Domini reſponderunt reſpectu ſtatutorum condendorum de iure ab Epiſcopo, & Canonicis non eſſe dandum; reſpectu verò ordinationum reſpicientium ſeruitium Eccleſiæ eſſe dandum quoad intereſſentiam tantùm.

Et mouebantur, quia inſpecto iure communi ius condendi ſtatuta reſpicientia ſtatum Eccleſiæ competit ſoli Epiſcopi, & Capitulo, *c. cum conſuetudines, de conſuetud.* gloſſ. *in c. 2. verbo ſtatutum, de verbor. ſignif. in 6.* Abb. *in c. cum acceſſiſſent ſub n. 4. verſ. primo præmitte*, & ibi Dec. *n. 9. de conſtit.* Idem Abb. *in c. cum omnes n. 4.* vbi Felin. *nu. 7. & 9. verſ. Cæterum, eod. tit.* Butr. *in c. conſtitutus n. 25. de reſcript.* 1

Vnde Portionarij, qoi non ſunt de Capitolo, nec veniũt illius appellatione, Abb. *in c. cum olim n. 8. de re iudic.* & ibi Felin. *num. 4.* & pluribus relatis fuit dictum in hac cauſa 28. Maij 1612. coram me. 2

3 Circa dicta ſtatuta habent iuris reſiſtentiam, & cùm non probent ſpecificè, & clarè talem conſuetudinem, nec aliquam eorum quaſi poſſeſſionem, quoad illa non poſſunt prætendere manutentionem, cùm præſertim pro parte Canonicorum doceatur ipſos feciſſe plura ſtatuta vnà cum Epiſcopo de rebus valdè grauibus, & concernentibus ſtatum Eccleſiæ abſque interuentu portionariorum, vt patet ex lectura dictorum ſtatutorum, ibi, *cum conſenſu, & approbatione Capituli Canonicorum*.

Neque portionariorum quaſi poſſeſſio probari videtur ex ordinationibus factis in Capitulo cum ipſorum interuentu, de quibus in eorum ſummario *à num.* 1. quia vltra quòd in multis nulla fit mentio portionariorum, ſed tantùm Capituli, cuius appellatione ipſi non veniunt, vt ſuprà dictum eſt. Reſpondebatur quòd ferè omnes dictæ ordinationes concernunt diuiſiones oblationum, vel modum diſtribuendi officia inter intereſſentes in choro, & alia ſimilia, ex quibus non poteſt inferri ad ſtatuta reſpicientia ſtatum Eccleſiæ, de quibus agitur, cùm non concernant ſtatum aliquem dictæ Eccleſię, vnde circa dictas ordinationes huiuſmodi ſeruitium reſpicientes cùm conſtet de eorum quaſi poſſeſſione, Domini non negarunt manutentionem Portionarijs quoad intereſſentiam, tantùm reſeruato, vt de iure votandi, & de alijs capitibus videatur, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Bononieñ. pecuniaria.

Veneris 3. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Compenſatio an admittatur in obligatione Camerali.

SVMMARIVM.

1 *Compenſatio liquidi cum liquido admitti debet.*
2 *Exceptio æquiuoca, & incerta, non eſt apta facere illiquidum creditum liquidum.*
3 *Cameralis obligatio cum iuramento non admittit exceptionem compenſationis, declara vt num.4.*
Arbitrij *clauſula in reſcripto Principis remittit rigorem obligationis Cameralis, & admittit exceptionem compenſationis ad euitandos inutiles circuitus, ibid.*
5 *Gratia Principis non debet eſſe ſuperflua, ſed operari.*
6 Arbitrij *clauſula in reſcripto poteſt quidem mitigare iuris rigorem, ſed non in totum ius tollere.*

DECISIO CCCCXXIV.

1 IN contractu rei frumentariæ ſequuto inter DD. Aſſumptos Ciuitatis Bononiæ, & D. Petrum Capponium Marchiæ Theſaurarium, ortæ fuerunt nonnullæ difficultates, quæ compromiſſæ fuerunt in certos arbitros, quorum laudum condemnabat eundem Theſaurarium ad pretium ſtariorum 2000. frumenti, quod exigi debebat à Rondinello, conditione tamen adiecta, vt quotieſcunque intra octo dies probaſſet ſe impeditum fuiſſe, conſequi dictum frumentum, vel à Cardinali Legato Marchiæ, vel ab Aſſumptis Ciuitatis Forliuij, tunc ad nihilum teneretur, quod exindè receptis probationibus ſuper impedimentis declaratum fuit, & nihilominus quia ſolutio reſidui adhuc per Aſſumptos Bononiæ deferebatur, emanauit decretum Legati eiuſdem ciuitatis adſtringens eos ad ſolutionem, cuius vigore Theſaurarius ſe obligauit in forma Cameræ Apoſtolicæ, & cum ampliſſimis clauſulis reſtituere recepta, niſi infrà menſes duodecim proximè ſubſequuturos contra Aſſumptos, & Rondinellum diffinitiuam reportaſſet ſententiam, lapſo termino fuit actum pro reſtitutione pecuniarum, & primo loco dubitatum, an eſſet locus exequutioni prædictæ obligationis, & affirmatiuè reſolutum, ſuperueniente autem reſcripto ſuper admittenda compenſatione, vel retentione dicti crediti arbitrio Rotæ, & dubio ſuper hac parte propoſito.

Cenſuerunt Domini intrare arbitrium pro admittenda compenſatione, quia vera eſt iuris concluſio, quòd de liquido ad liquidum debet admitti compenſatio, *l. fin. C. de compenſat.* Bart. *in l. cùm ſeruum num. 8. ff. ſi cert. petat.* Tindar. *de compenſ. art. 8. col. 2. verſ. nunc videamus*, Rolan. *conſil. 17. num. 18. lib. 1.* Afflict. *deciſ. 381. num. 6.*

Creditum autem D. Capponi liquidum apparet, quia in effectu conſignauit ſtaria 13000. tritici, ad cuius computum Aſſumpti promiſerunt conſignare ſtaria 6000. & 12. & tamen conſignarunt tantùm ſtaria 4000. & 12. vnde deficiunt ſtaria 2000. quæ important ſummam librarum 18000. de qua in ſupradicta obligatione. Ideò cùm è latere ſuo D. Capponus adimpleuerit conſignando ſummam conuentam, & in computis ſit creditor earundem librarum 18000. meritò poteſt dare de compenſatione, & retentione cum ſimili ſumma recepta, donec de adimplemento integræ conſignationis ſtariorum 6000. & 12. per Aſſumptos doceatur.

Non obſtat, quòd de prædicto adimplemento ſatis apparet ex litteris Cardinalis Legati Marchiæ, ibi, *ſi farà conſignare tutti li grani, che il Rondinello ha fatto comprare in Forlì al Teſoriero, eccetto però quello che ſi è dato all' abondanza de' quali ſi farà sborſare il dinaro, di che eſſo Teſoriero ſe ne contenta*, ex quibus verbis dicebatur quòd Theſaurarius ſequutus eſt fidem Rondinelli, & Aſſumpti remanſerunt liberati ab vlteriore conſignatione.

Quia promiſſio facta per Aſſumptos, poterat quidem verificari, & adimpleri, vel per effectualem ſtariorum 6000. conſignationem, vel per æquipollens ex reſtitutione pretij eorundem, ſed non propterea probatur ex verbis Legati quòd alterum eorum factum fuerit, quia ſonant in futurum, ibi, *ſi farà conſignare*, & verba, *Di che eſſo Teſoriero ſe ne contenta*, quatenus poſſent probare conſenſum in eius præiudicium, inferunt conſenſum recipiendi pretium loco tritici, & etiam quòd per Abundantiarios ſolutio fieri poſſit, ſed non ideò neceſſariò ſequitur liberatio promiſſi implementi, dum prædicta poſſunt contingere, non recedendo à perſona promiſſoris, vnde ſemper remanet iſta exceptio incerta, & æquiuoca, quæ apta non eſt reddere illiquidum creditum Theſaurarij iam fundatum in adimplemento conſignationis tritici per eum promiſſi, Afflict. *deciſ.* 63. Put. *deciſ.* 233. *&* 243. *lib.* 3. Rot. *deciſ.* 57. *num.* 5. *&* 6. *par.* 2. *diuerſ.* 2

Non obſtat, quòd obligatio de refundendis pecunijs ſit in forma Cameræ cum iuramento, quæ non admittit exceptionem compenſationis, *cap. ad noſtram il primo, de iureiurand.* Gabr. *eod. tit. concluſ. 7. num.* 1. & eò minus, quia creditum cum quo prætenditur compenſatio ſit anterius, Oſaſch. poſt alios *deciſ. 92. num.* 33. cum alijs allegatis. 3

Quia clauſula *arbitrio*, in hac parte operatur ſuum effectum, remittendo rigorem obligationis ſtatim ſoluendi poſt annum, & admittendo cognitionem compenſationis ſtante credito liquido ad euitandos inutiles circuitus. 4

Quod facere poteſt quando reſcriptum dirigitur habenti iuriſdictionem ne gratia Principis videatur ſuperflua, Cæſ. de Graſſ. *deciſ. 8. de re iudic.* Creſcent. *deciſ. 4. de teſtibus*, & hunc ſenſum retinuit Rota in pluribus cauſis apud Seraph. *deciſ.* 1154. *num.* 1. & in Romana Cottigij 6. Martij 1606. coram Reuerendiſſimo Archiepiſcopo Damaſceno, & in Leodieñ. fideicommiſſi 21. Maij 1614. coram me. 5

Nec releuans viſa eſt replicatio, quòd hoc non eſſet mitigare iuris rigorem, ſed in totum ius tollere, dum Aſſumpti per admiſſionem exceptionis compenſationis grauentur onere probandi conſignationem tritici, ad quam vigore puræ, & claræ obligationis tenebatur Theſaurarius, quod facere non poteſt clauſula prædicta, Creſcent. *deciſione 4. de teſtibus*, & in Romana penſionis 13. Iunij 1597. coram bonæ memoriæ Cardinali Pamphilio. 6

Fuit enim reſponſum pactum de recipiendis ſtarijs 6000. & 12. tritici Rondinello non fuiſſe purum, & liberum, ſed ſub bona gratia Cardinalis Caetani, quæ nedum probatur ſubſequuta, ſed contraria ex litteris pro parte Regim. productis, dum denegatur conſignatio tritici iam traditi Abundantiarijs Forliuij, ideò ceſſat ratio iuris quæſiti reſpectu oneris probationis, cùm de ſe pateat in hac parte improbabile, quòd ſtaria 2000. potuerint per Rondinellum conſignari.

Et ita, &c.

R. P. D.

R. P. D. COCCINO DECANO.

Romana cenſus viginti millium.

Veneris 3. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Exequutor vltimarum voluntatum, quando dicatur merus, & quando mixtus, ad effectum, vt id quod ſupereſt à delegato à teſtatore deſtinato ad certum vſum, ſpectet ad hæredem, vel ad ipſum exequutorem.

SVMMARIVM.

1 *Legato per teſtatorem relicto, & deſtinato ad aliquem vſum ſecundum arbitrium alicuius, ſi ex deſtinato vſu aliquid ſupereſt, id quod ſupereſt, ſpectat ad hæredes, ſi ille qui legati curam habuit ſit merus exequutor, ſecus ſi mixtus.*

3 *Exequutor vltimarum voluntatum, quando dicatur merus, & quando mixtus, ad effectum, vt id quod ſupereſt delegato à teſtatore deſtinato ad certum vſum, ſpectet ad hæredem, vel ad ipſum exequutorem.*

Dictio, vt, *importat modum, ibid. ad fin. & ibidem de dictione* per hoc.

6 *Exequutoris vltimarum voluntatum facultas, & poteſtas quæ ſit.*

7 *Dictio* item, *eſt continuata ad priores diſpoſitiones.*

Ordo intellectus in diſpoſitionibus attendendus eſt, non autem ordo litteræ, ibid.

8 *Procurator, & exequutor vltimarum voluntatum æquiparantur, nec vnus, nec alter tenetur de ſuo.*

10 *Diſtributio legatorum piorum, & illorum exequutio ſpectat ad ordinarium; legatorum verò profanorum ſpectat vel ad ipſum ordinarium, vel ad præſidem loci.*

13 *Status præſens an indicet contigentiam de futuro.*

DECISIO CCCCXXV.

1 DVbitaui an Antonius Gallus, in cuius locum à teſtatore fuit ſubrogatus bon. mem. Archiepiſcopus Scipio de Tulpha, relictus fuiſſet exequotor mixtus, qui etiam loco legatarij habetur, vel merus exequutor in caſu, & ad effectum de quo agitur: effectus autem dubij eſt, vt videatur ad quem ſpectet, quod ſupereſt voluntate teſtatoris adimpleta: nam ſi Antonius fuit mixtus exequutor, quod ſupereſt ſpectat ad ipſum, & ad dictum Scipionem de Tulpha ſubrogatum; ſi verò merus, ad hæredes inſtitutos, *l. pecunia,* vbi gloſſ. 1. *& ſeqq. ff. de alim. & cibar. legat. l. Lucius, §. hæredem,* vbi Caſtren. *ff. ad Trebell. l. Lucius Titius la 2. §. 2.* vbi etiam Caſtren. *in fine, ff. de legat. 2.* Bald. *in l. 1. §. in primo num. 6. Cod. de caduc. tollen.* Roman. *conſ. 227.* incipien. *pro plena diſcuſſione num. 11. in fine,* Capra *in tract. exequut. vltimarum volunt. in 4. membr. num. 6. & 7. & membr. 7. num. 6. & 9.* Ioan. Iacob. à Canibus in ſimili tractatu *de exequut. vlt. volun. in 3. par. in princ.* Bero. *quæſt. 86. num. 1. & ſeqq.*

2 Et Domini, articulo pluries plenè diſcuſſo, cenſuerunt Antonium fuiſſe merum exequutorem, & per conſequens Scipionem de Tulpha, & ſic quod ſupereſt adimpleta voluntate teſtatoris ſpectare ad hæredes inſtitutos, iuxta reſolutionem factam 24. Februarij 1612. coram Illuſtriſſimo Domino meo Cardinale Ludouiſio, quæ placuit DD. nam Marchioniſſa Victoria à Tulpha ſub die 12. Februarij 1578. condidit teſtamentum, in quo inſtituit hæredes vniuerſales, Archihoſpitalia S. Spiritus, & S. Iacobi incurabilium Vrbis, & poſtmodum fecit plures codicillos, inter quos ſextum fecit ſub die 26. Maij 1583. in quo diſpoſuit per hæc verba: *Hauendo fatto vna Capella nella Chieſa di S. Maria d'Araceli, laſcia che dell'infraſcritti ſuoi cenſi, e beni alli Padri di detta Chieſa di Araceli ciaſcun anno perpetuamente nella Feſta dell'Aſcenſione del Signore ſiano date, e pagate 42. libre di cera,* & inſuper iuſſit dari panem, & vinum, & obſonium, & alia etiam voluit dari dictis Fratribus in feſtiuitate omnium Sanctorum, & infrà ſubdit. *Vuole ancora, e commanda, che l'infraſcritto ſuo legatario debba per ſeruitio di detta ſua Capella, &c.* iniungendo quòd conficiantur indumenta ſacra. Et vlteriùs etiam ſubdit; *e più vuole, che l'infraſcritto ſuo legatario, &c.* Et mandat veſtiri familiam veſtibus lugubribus, & quòd quatenus penſiones domus non ſufficerent pro alimentis mulierum, quibus ea iam ipſis legauerat, quòd Antonius ſuppleret ex dictis cenſibus, per hæc verba. *Vuole che l'infraſcritto legatario ſia tenuto non baſtando dette pigioni ſupplire al viuere di dette donne ſecondo la forma di detto codicillo dell'infraſcritti ſuoi cenſi ſecondo, che ad eſſo legatario parerà biſogno, e conueniente,* & tandem mandat dari panem, & vinum, atque veſtimenta cuidam Fratri, & concludit per hæc verba, *& acciò che detto legatario, il quale nomina, e vuole, che ſia il R. M. Antonio Gallo da Spoleto poſſa adempire detta ſua volontà, e fare quanto di ſopra hà diſpoſto, laſcia al detto legatario tutti li ſuoi cenſi, che hauerà al tempo della ſua morte, &c.*

Stante igitur hac diſpoſitione cùm onera præcedant, & 3
poſtmodum ſequatur relictum, & afferatur etiam ratio relicti per viam modi, ibi, *acciò che detto legatario, &c.* indubitatum eſt Antonium fuiſſe merum executorem, & non mixtum, vt eſt text. expreſſus *in l. Lucius Titius, §. à te peto, ff. de legat. 2.* inquit enim textus: *A te peto Titi, fideique tuæ committo vti curam condendi corporis mei ſuſcipias, & pro hoc decem aureos è medio præcipito.* Quæro an ſi Lucius Titius minus, quàm decem aureos erogauerit, reliqua ſumma hæredibus proficiat? Reſpondi ſecundùm ea, quæ proponerentur, hæredum commodo proficere: nam in textu prædicto, prout in caſu noſtro expreſsè præceſſerant onera, & poſtmodum decem fuerant legata, ibi, *& pro hoc decem aureos è medio præcipito* (iſte enim eſt vnus ex quatuor modis, quibus olim legari poterat, *l. ſi à pluribus, ff. de legat. 1. §. ſed olim propè princip.* & ibi gloſſ. 1. *in vltimo exemplo, Inſtit. de legat.* Vlpian. *in fragm. tit. 24. in princ.*) quæ quidem diſpoſitio præcedentibus oneribus operatur, vt executor cenſeatur merus, non autem mixtus, vt aduertit Caſtrenſis *in d. §. à te peto num. 1. & 2.* Cuman. *num. 1.* Imol. *num. 2. verſ. fortè poteſt aliter dici,* vbi affert rationem, quia ſi attenta prima diſpoſitione non poteſt inficiari, quod exequutor ſit merus, ſecunda in qua fuit relictum non debet alterare primam diſpoſitionem, ſed ſecundùm eam debet regulari, quæ abſque difficultate debent procedere in caſu iſto, cùm relictum fuerit factum per viam modi, ibi, *acciò che,* iſta enim verba important modum, Decius *in l. debitori num. 12. C. de pactis,* Bart. *in l. quidem diebus, §. fin. num. 5. verſ. quid ſi teſtator ff. de condit. & demonſtr.* Alex. *conſ. 119. num. 1. vol. 1.* Felin. *in cap. cum Ioannes num. 3. de fid. inſtrum.* prout important modum verba illa, & (*pro hoc*) de quibus *in dicto §. à te peto,* cum quibus fuerat factum relictum, vt aduertit Cuman. ibidem *in princ. verſ. Nota quod dictio.*

Et prædicta eò magis procedere debent, quia teſtatrix 4
non ſolùm vſa fuit prædictis verbis, *& acciò che detto legatario poſſa adempire detta ſua volontà, &c. laſcia tutti li ſuoi cenſi, che hauerà al tempo della ſua morte,* ſed ſubdit, *e remanghino affetti per le ſopradette concorrenti quantità alli ſopradetti oblighi, e peſi,* quare cùm poſteà dixerit, quòd adueniente morte Antonij, *vuole che dette entrate ſiano obligate, & applicate per detti effetti per la concorrente quantità delli ſopradetti legati, &c. e vuole che la cura di far quello, che di ſopra hà diſpoſto appartenghi alli Signori eſecutori del ſuo teſtamento,* ſequitur quòd ſi cenſus erant remanſuri obnoxij prædictis oneribus, & tranſituri ad executores teſtamentarios, quòd ſicuti executores indubitanter nullum commodum erant percepturi, ita neque Antonius, *l. qui filiabus, & l. ſi ſeruus plurium, ff. de legat. 1.* cum alijs.

Neque dici poteſt, quòd erant tranſituri ad effectum 5
executionis, remanente in reliquis emolumento ad fauorem hæredum Antonij, quia huic intellectui expreſsè repugnat alia diſpoſitio teſtatricis, ibi, *Et occorrendo che detti cenſi, ouero alcuno di loro ſi eſtinguano, detto Antonio, e doppo lui detti Signori eſecutori ſiano tenuti à rinueſtire il prezzo in altri cenſi, e monti non vacabili per la concorrente quantità delli ſopradetti legati, ò carichi tante volte, quante occorrerà, quali cenſi, e monti ſiano, e remanghino affetti, & obligati alle ſopradette cauſe:* nam ſi cenſus ſpectaſſent ad hæredes Antonij, iniunxiſſet onus inueſtiendi hæredibus Antonij tanquam dominis, non autem exequutoribus, & ſi voluiſſet ſpectare ad dictos hæredes Antonij, iniunxiſſet quòd dicti hæredes Antonij non poſſent impedire dictum inueſtimentum, prout voluit hæredes inſtitutos non poſſe impedire Antonium ſuper inueſtimento, & alijs, vt pa-

patet ex prohibitione generali, & facultate reſpectiuè facta hæredibus, & data Antonio, de qua ſtatim dicetur, quod eſt conſideratione dignum, *l. nam hoc iure, ff. de vulgar. l. tale pactum, in fine, ff. de pactis*.

6 Accedat, quòd teſtatrix dat facultatem Antonio capiendi poſſeſſionem propria authoritate, *riſcuotere, quietare, agitare in giuditio, e far quanto haueſſe poſſuto fare eſſa Signora ſenza licenza & interuento, e mandato di qualſiuoglia Giudice*, tam adita, quàm non adita hæreditate, &c. *talmente che li ſuoi heredi ſotto qualſiuoglia preteſto, o pretenſione non poſſino mai moleſtare detto R. M. Antonio tanto ſopra de cenſi, quanto ſopra ogni altro denaro, che appariſſe eſſerli venuto in mano*, &c. *anzi lo libera in tutto e per tutto*, &c. Iſta enim facultas adminiſtrandi non eſt opus, quòd detur legatarijs, quia de iure habent dictam facultatem eo ipſo quòd acceptant legatum, nec ſuper fructibus rei legatæ poſſunt moleſtari à creditore. Exequutoribus autem datur ne dum à iure ſimilis facultas, ſed etiam aliquando expreſsè ab homine, vt per Fulgoſ. *conſ. 5 1. col. 1. verſ. & infrà in eodem teſtamento*, accedit denique quòd in alio loco teſtamenti, in quo indubitatum eſt Antonium fuiſſe exequutorem, teſtatrix vſa eſt ſimilibus verbis, & quod plus eſt, Antonius in ſua diſpoſitione dixit, intentionem teſtatricis fuiſſe vt ipſe eſſet nudus exequutor, vt optimè fuit conſideratum in prædicta deciſione Illuſtriſſimi Ludouiſij.

7 Non obſtat, quòd etiam onera ſubſequantur, nam verum eſſe quod teſtatrix dixit, *Item vuole che il ſopradetto M. Antonio debba mandare vn calice di ſcudi* 100. *à Loreto*, ſed non proinde propriè ſequitur, quòd onus ſubſequatur, cùm dictio *Item*, ſit continuatiua ad priores diſpoſitiones, Pariſ. *conſ. 87. num. 40. vol. 2.* Curtius iun. *conſ. 153. num. 7. & conſ. 44. num. 6.* & ſic attendendus eſt ordo intellectus, non autem ordo litteræ, Alexand. *conſ. 161. num. 3. lib. 7.* Maranta *in prax. in 3. part. num. 109.* & propterea iſta præpoſteratio, quæ habuit vim continuationis ad præcedentia, non debet operari, quòd exequutor ſit mixtus, prout in fortioribus hoc non operatur ſi mero exequutori aliquid relinquatur, vt per Bald. *in l. nulli num. 2. C. de Epiſcopis, & cler.* & tunc obiectum eſſet in conſideratione ſi teſtatrix ſimpliciter dixiſſet, Lego Antonio, & poſtea iniunxiſſet onus faciendi, vt conſiderat Imola, & alij *in d. §. à te peto num. 2.* ſed in hoc caſu priùs appoſuit onera, & poſtmodum legauit, & licèt poſt legatum iniunctum fuerit onus calicis, tamen iſta iniunctio non eſt facta ſimpliciter Antonio legatario, ſed ſtat continuatiuè ad onera præcedentia legatum, licèt ex poſt fuerit poſita.

8 Neque eſt verum quòd Theorica, de qua *in d. §. à te peto*, procedat quando ſtatim onus eſt adimplendum, ſecus autem quando requirit tractum temporis, prout eſt caſus, de quo agitur, vt habetur *in l. pecunia, ff. de aliment. & cibar. legat.* nam fuit reſponſum, quòd licèt verba textus ſint: diuerſa eſt cauſa eius, cui legatorum diuiſio mandatur, nam ea res præſentem, ac momentaneam curam iniungit, alimentorum verò præbendorum neceſſitas oneribus menſtruis, atque annuis verecundiam quoque pulſantibus, adſtringitur, non propterea ex iſto textu probatur quòd ad hoc, vt quis dicatur merus exequutor, debeat momento temporis expedire id quod ei iniungitur, cùm verba importent ſolum quòd merus exequutor dicatur ille, qui eſt nudus miniſter, verba enim illa, nam ea res præſentem, ac momentaneam curam iniungit, quæ loquuntur, de mero exequutore exponuntur, vt ſenſus ſit, iniungit mero executori præſentem, ac momentaneam curam à damno, lucroque vacuam, ſicut aliàs in mandatis regulariter eſt traditum, vt dicit gloſ. *ibidem in verbo iniungit*, & ſic dicta verba, *præſentem, ac momentaneam curam iniungit*, important vt merus executor habeat nudam diſtributionem, non autem præſtationem quaſi de re ſua, quod benè declarat gloſ. prædicta dum dat exemplum de mandatis, de cuius natura minimè eſt quòd res egeat momentanea, eſt tamen de natura quòd Procurator non teneatur de ſuo, merus enim exequutor eſt quaſi quidam Procurator defuncti, *l. ſi vero non remunerandi, §. finali, ff. mandati*, Bald. *conſ. 456. incipien. inter alia num. 2. verſ. ſed eſt non nouum lib. 4. & in l. ſi ſeruus legatus, §. cum aliquia num. 2. ff. de legat. 1.* ſimpliciter exequutorem merum, Procuratorem appellat, Angelus *conſ. 328. col. penult. verſ. conſtat autem eſſe Procuratorem*, Lapus *allegat. 91. incipien. Caſus talis eſt num. 6.* & prædicta magis expendit gloſ. *in d. §. à te peto*, dum declarat naturam exequutoris mixti, explicando verba illa, *alimentorum vero præbendorum neceſſitas oneribus menſtruis, atque annuis, verecundiam quoque pulſantibus aſtringitur*, in verbo enim *præbendorum* dicit, non diſtribuendorum dumtaxat, hoc eſt, quòd legatarius ſcilicet exequutor mixtus non ſolùm teneatur diſtribuere, ſed etiam præbere ad differentiam meri exequutoris, qui non habet neceſſitatem, prout habet legatarius, videlicet exequutor mixtus, vt dicit gloſ. *in verbo neceſſitas*, & ſic ſunt intelligenda ſequentia verba, *oneribus menſtruis, atque annuis verecundiam quoque pulſantibus aſtringitur*, ſcilicet pulſantibus alimentarijs, quaſi dicat neceſſitas impoſita electo, vt ſoluat alimenta, aſtringit non tantùm patrimonium electi, ſcilicet vt ſoluat, ſed etiam verecundia, nam & damnum habebit, ſi ſoluat, & verecundiam, ſi non ſoluat, vel ſecundùm aliam lecturam verba illa ſunt intelligenda, quòd cohæredes petentes portiones defunctorum repelluntur à verecundia, & neceſſitate legatarij ſoluendi de ſuo, vt docet gloſ. *in verbo pulſantibus*, & ſic ex iſto textu nullo pacto colligitur, quòd merus exequutor dicatur ille, qui momento temporis negotium eſt expediturus, cùm verba illa, *præſentem, & momentaneam curam*, denotent ſolum quòd ille eſt merus exequutor, qui eſt nudus miniſter, vt ſuprà probatum eſt, & ſenſit Bart. *in ſummario eiuſdem textus*, dum inquit: Hæres cui eſt aliquid prælegatum cum onere alimentorum, non tenetur cauere, vel reddere cohæredibus deficientium portionem, ſecus ſi eſt electus nudus miniſter.

Minus etiam obſtat, quòd Bart. *in l. pecuniæ num. 1. ff. de aliment. & cibar. legat.* diſtinguit quòd aut verba conferuntur in aliquem, vt ſi dico, Lego Titio decem, vt præſtet alimenta, & tunc eſt electus vt legatarius, item onere fideicommiſſi ſit grauatus, aut verò verba legati non conferantur in eum, ſed verba exequutionis, vt ſi dico, relinquo alimenta libertis mei, quæ volo eis dari per talem de tali pecunia, & eſt electus nudus miniſter. Nam, vt ex mox dicendis apparebit, iſta doctrina Bartoli facit pro deciſione, in primo enim caſu diſtinctionis certum eſt nos non verſari, verſamur enim in ſecundo, in quo verba exequutionis ſunt directa in exequutionem, vt patet ex ſupradictis; & quamuis Bart. exemplificet articulum quando relinquuntur alimenta libertis, quæ vult eis dari per talem, non tamen reſtringit articulum, vt ſimpliciter procedat in iſto indiuiduali caſu, ſed ſufficit quòd verba exequutionis dirigantur in legatarium, & quòd conſtet aliunde, quòd ei nihil fuerit relictum, niſi ad effectum exequendi, prout eſt caſus noſter, vt patet ex prædictis, exemplum enim Bartoli non debet reſtringere regulam, quam ipſe ponit in ſecundo membro, *l. ſcire oportet, §. oportet, ff. de excuſat. tut.* latè Roman. *conſil. 295. num. 6. verſ. eſt enim notiſſima*. 9

Neque facit, quòd teſtatrix vocet Antonium legatarium, quia in hoc non ſtat vis, ſed in ipſa diſpoſitione, ex qua colligitur, quòd teſtatrix voluiſſet, prout *in d. §. à te peto*. Antonium eſſe nudum miniſtrum, nam & ibi per verba legati fuerat relictum, vt ſuprà probatum eſt, & tamen merus exequutor ille dicitur, & quamuis ibi executor non fuiſſet nominatus legatarius, non refert, ſatis enim eſt, quòd ei fuiſſet legatum, quia ex legato reſultat nomen legatarij, & ideò non facit quòd ibi non eſſet nominatus legatarius, prout etiam non facit, quòd poſt obitum Antonij ſubrogauit exequutores, & poſtmodum nullus alius exequutor reperitur datus, quod tamen teſtatrix feciſſet, ſi voluiſſet Antonium eſſe merum exequutorem, quia iſta ratio non concludit, cùm de Antonio potuerit confidere, & de alijs exequutoribus, non autem de alijs perſonis, maximè quia illis defunctis aliter non diſpoſito per teſtatricem quoad legata pia indubitanter exequutio ſpectat ad ordinarium, Caſtren. *conſ. 177. num. 1. & per totum lib. 2.* Curt. iun. *conſ. 66 num. 2. & per totum, lib. 2.* Bald. *in l. fin. §. ſed ſi quis num. 13. Cod. communia de legat.* Quoad verò legata profana, vel ad ipſum Ordinarium, vt per Abbatem *in capitul. ſi hæredes col. 2. & ſequentibus num. 7. de teſtament.* vel ad Præſidem loci, vt voluit Bald. *in dict. l. fin. in princip. num. 12.* prout nec etiam releuat, quòd teſtatrix non diſpoſuit de reſiduo facta exequutione, prout diſpoſuiſſet ſi voluiſſet, Antonium eſſe merum exequutorem, quia ſuper hoc etiam non poteſt fieri fundamentum, & cùm in caſu, 10

§. à te

Digitized by Google

§. *à te peto*, non fuiſſet dictum quid agendum eſſet de reſiduo, & ſatis eſt, quòd merus exequutor ſit datus, quia reſiduum de ſui natura ſpectat ad hæredem, vt ſuprà dictum eſt.

11 Minus etiam facit, quòd teſtatrix dedit facultatem Antonio capiendi poſſeſſionem cenſuum propria authoritate, hæreditate adita, vel non adita, quia ſi ex prædictis conſtant Antonium fuiſſe merum exequutorem, iſta facultas, quæ in conſequentiam datur, non debet alterare priorem diſpoſitionem *l. cùm principalis*, *ff. de reg. iur. cap. acceſſorium*, *de regul. iur. in 6.* & in puncto notat Imola *in d. §. à te peto num.* 3. maximè cùm iſta facultas capiendi poſſeſſionem propria authoritate etiam hæreditate non adita non videatur repugnare meræ executioni, cùm poſſit cenſeri data ad effectum exequendi, non autem ad effectum dominij.

12 Neque etiam facit, quòd relictum ſit in maiori ſumma quàm onus, quo caſu legatum non cenſetur factum intuitu oneris, vt poſt Bart. *in l. Pamphilo*, §. *ſi dicas de leg.* 3. Mantica *de coniect. lib.* 12. *tit.* 2. *num.* 30. Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuileg.* 24. *num.* 7. Cephal. *conſ.* 919. *num.* 95. quia iſti Doctores loquuntur in legato alicui facto cum aliquo onere, tunc enim ſi onus eſt paruæ quantitatis reſpectu magnitudinis legati, legatum non cenſetur factum intuitu oneris, ſecus ſi onus æquiualet legato; in noſtro verò caſu quæſtio eſt, an adſit legatum, quod non adeſt ex ſupradictis.

13 Vlteriùs conſiderabatur, quòd cùm ex dictis appareat Antonium fuiſſe merum exequutorem, ex quantitate legata, in hoc caſu non poteſt dici fuiſſe mixtum exequutorem. Ratio Dominorum fuit, quia codicillus, in quo fuit factum dictum legatum, factus fuit in ſanitate, & teſtatrix poſtea ſuperuixit, & cùm ad hunc effectum reliquerit cenſus de ſui natura redimibiles, & non ſimpliciter cenſus, ſed qui reperirentur tempore obitus teſtatricis, cùm dicti cenſus poſſent redimi, ex quantitate cenſus relicta non poteſt argui, quòd noluerit relinquere Antonium exequutorem merum, cùm euentuale eſſet, quòd ſi cenſus redimerentur de tempore obitus, exceſſiua quantitas reperiretur, ad quam redemptionem aſpexiſſe teſtatricem eſt indubitatum, nam quando præſens ſtatus rei iudicat contingentiam de futuro, cenſendum eſt quem reſpexiſſe ad id, quod euenire poterat, Alexand. *conſ.* 110. *num.* 13. *lib.* 4. quem ſequitur Decius *in l. ſi idem cum eodem*, §. *ſi vna num.* 5. *in* 4. *not ab. ff. de iuriſdict. omn. iud.* quod etiam clariſſimè demonſtratur, cùm reliquerit cenſus qui de tempore ſui obitus reperirentur, & ſic perneceſſe dicendum eſt de redemptione cogitaſſe, quia aliàs cenſus ſimpliciter reliquiſſet, vt pulchrè Alexand. in ſimili, & Decius locis proximè citatis, & propterea cùm dubium eſſet, an tempore obitus quantitas cenſuum deberet eſſe exceſſiua nec ne, ex iſta quantitate relicta non poteſt colligi certa coniectura voluntatis teſtatricis, cùm ex dicta incertitudine quantitatis tempore obitus ceſſat ratio magnæ quantitatis, ex qua poſſet coniecturari teſtatricem voluiſſe relinquere Antonium mixtum exequutorem, & ideò ipſa coniectura, & præſumptio ceſſare debet, cùm in ipſa ratione magnæ quantitatis ſit fundata, Alex. *conſ.* 502. *num.* 18. *& ſeqq. lib.* 4.

14 Denique non obſtat, quòd in ſubrogatione Scipionis à Tulpha teſtatrix vſa fuerit his verbis, videlicet, meritò duxit conferendum aliquod beneficium in eum, ſcilicet Scipionem, quia teſtatrix non fuit contenta his verbis, ſed ſubiunxit, & pariter ſuarum rerum, & hæreditatis curam, executoriæ onus conferendum, & ſic cùm in quibuſdam bonis Antonius fuiſſet legatarius, in alijs verò rebus præſtandis, de quibus ſupra dictum eſt, merus exequutor, cùm Scipio fuiſſet ſubrogatus in locum Antonij, benè verba illa, *beneficium conferendum*, poſſunt verificari in legatis, alia verò in onere exequutoriæ, vt abundè fuit conſideratum in deciſione Illuſtriſſimi D. Cardinalis Ludouiſij, quæ reſpondet omnibus alijs contrarijs, quæ propterea meritò fuit confirmata.

Et ita concluſum, &c.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

deinde S. R. E. Cardinale.

Ciuitatis Caſtelli parochialium.

Veneris 3. *Martij* 1617.

ARGVMENTVM.

De ſubrogatione collitigantis in poſſeſſionem beneficij à defuncto poſſeſſi plura notanda, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Subrogatio collitigantis in locum defuncti deleganda non eſt per regulam de ſubrogandis.*

2 *Beneficium efficitur litigioſum per præſentationem commiſſionis citatione ſubſequuta.*

Lis ſuper petitorio facit beneficium litigioſum, ibid.

Clauſula, quam, & quas, cum incidentibus & emergentibus, *&c. facit vt commiſſa dicatur cauſa tam in poſſeſſorio, quàm in petitorio, ibid.*

Petitorium fuiſſe intentatum probatur per productionem gratiæ, ſi neutri, *ibid. verſ.* Accedit.

3 *Inſtrumentalis poſſeſſio habet omnes iuris effectus, alio non poſſidente.*

4 *Subrogandus eſt ex regula de ſubrogandis ſuperſtes in quaſi poſſeſſionem defuncti, non attenta defuncti qualitate.*

5 *Subrogatio Collitiganti in poſſeſſionem defuncti, licèt non ſit concedenda quando lis eſt iniuſta, ſufficit tamen ad excludendum iniuſtitiam qualibet probabilis, & colorata litigandi cauſa.*

DECISIO CCCCXXVI.

MOrtuo Flaminio Parco, cùm in ipſius iuribus, vti collitigantis R. P. D. Vitellius inſtaret ſubrogati, Monachis Congregationis Oliuetanæ contradicentibus, propoſui dubium in Rota, quæ ſubrogationem huiuſmodi non eſſe denegandam cenſuit. Illa enim per regulam de ſubrogandis collitiganti ſuperſtiti debetur, vt per Mandoſ. *in dicta regul. de ſubrogand. quæſt.* 2. *num.* 5. *verſ. ex præmiſſis*, & fuit dictum in Gerunden. Canonicatus 14. Maij 1601. coram Illuſtriſſimo Cardinali Ludouiſio. 1

Lis autem ad hunc effectum, probatur ex commiſſione Rotali cum citatione ſubſecuta, quæ beneficium reddit litigioſum, tum quia ad ſolum poſſeſſorium commiſſio non eſt reſtricta, vnde petitorium etiam includit, Rot. *deciſ.* 9. *de cauſ. poſſeſſ. & propr. in nouis*, Caſſad. *deciſ.* 6. *num.* 7. *de reſcript.* Lancellot. *de attentat.* 2. *part. cap.* 4. *limit.* 2. *num.* 20. *& ſeqq.* Gabr. *concluſ.* 4. *num.* 16. *de clauſulis*, Contard. *de moment. quæſt.* 13. *num.* 89. Veſtr. *in prax. lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 24. Tum ex clauſulis, *quam*, & *quas*, *cum incidentibus*, *dependentibus*, *& annexis*; quæ operantur, vt commiſſa dicatur cauſa, & in petitorio lis introducta, vt de clauſula, *quam*, & *quas*, &c. Mohedan. *deciſ.* 6. *poſt med. verſ. inſuper de reſcript.* & fuit dictum in Nucerina iuriſpatronatus 14. Maij 1612. coram R. P. D. meo Caualerio, & de alia cum incidentibus, & dependentibus, Ægid. *deciſ.* 619. & habetur in Barcinonen. parochialis de Mataio 20. Iunij 1611. coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano. Accedit productio gratiæ *ſi neutri*, per R. P. D. Vitellium obtentæ, de cuius iuſtificatione fuit actum in Rota, vnde conſtat illud petitorium fuiſſe proſecutum, Cotta *deciſ.* 67. & fuit dictum in Siracuſana Quartæ 20. Iunij 1586. coram Cardinali Plato, & in Foroliuien. bonorum 20. Decembris 1582. coram R. P. D. Orano. 2

Poſſeſſio verò Flaminij Parri, ad quam D. Vitellius petit ſubrogari, probatur ex inſtrumento illius apprehenſionis, quæ licèt inſtrumentalis, alio non poſſidente, ad omnes iuris effectus ſuffragatur, *l. non idcircò*, vbi Bald. *cap. de fid. inſtrument. l. prædia*, *ff. de acquirend. poſſeſſ.* Menoch. *de retinend. remed.* 3. *num.* 575. Put. *deciſ.* 360. *num.* 8. *lib.* 1. & fuit coram me dictum in Vercellen. Capellaniæ 14. Iunij 1613. 3

Non obſtat fundamentum pro parte Monachorum, 4
quòd videlicet beneficia, de quibus agitur, ipſorum

Con-

Congregationi fuerint vnita, & ſic ea non vacare, nec eſſe collatiua. Nam reſpondetur hoc adhuc non apparere vt deberet, & ſatis interim eſt Flaminium de dictis beneficijs ad patronorum præſentationem, & inſtitutionem Monachorum fuiſſe in titulum prouiſum, & ita quoque poſſeſſionem accepiſſe, vt ex dicto inſtrumento colligitur. Vnde Reu. P. D. Vitellius ad eamdem poſſeſſionem venit ſubrogandus, ex dicta regula, quæ operatur vt ſuperſtes ad ius & defuncti poſſeſſionem ſubrogetur, & in locum eiuſdem conſtituatur, poſſeſſionis defuncti qualitate non attenta, vt fuit dictum in Placentina beneficij 7. Iunij 1611. coram R. P. D. meo Vbaldo, & in Argentina beneficij de eodem anno 1611. coram R. P. D. meo Pamphilio.

5 Nec valet dicere Flaminium in vim prouiſionis ſibi factæ tamquam de manuali poſſediſſe. Non enim id iuſtificatur, & ex prædictis contrarium potiùs arguitur; inſtrumentum verò ad hunc effectum exhibitum tantummodo continet Monachorum aſſenſum, vt ipſe Flaminius ab Epiſcopo, vel à Sede Apoſtolica poſſet obtinere ſe in Vicarium perpetuum deputari, quod nec etiam obtentum apparet.

6 Denique non obſtat litis iniuſtitia pro parte D. Vitellij. Nam de illa non conſtat, & in omnem euentum ad effectum de quo agitur, non eſt neceſſe docere de bono iure, ſed ſufficit per quamlibet probabilem, ac coloratam litigandi cauſam calumniam excludere, Franch. *in cap. 1. num. 5. verſic. cogita tamen, vt lit. pendent. in 6.* Achil. *deciſ. vlt. in fine, vt lit. pendent.* Rebuff. *ſuper regul. de ſubrogat. gloſ. 7. num. 3.* Put. *deciſ.* 80. *num. 2. lib. 3.* Creſcent. *deciſ. 19. de probat.* Seraphin. *deciſ.* 1165. *num. 9. & 10.*

R. P. D. PAMPHILIO IVNIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Feſulana Prioratus.

Veneris 3. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Vltimus Eccleſiæ ſtatus non cenſetur mutatus, niſi ex contraria poſſeſſione 40. annorum cum bona fide legitimè præſcriptus fuerit. Item non cenſetur mutatus per contrarias Apoſtolicas prouiſiones, & in hoc Prælati confeſſio non attenditur in præiudicium Eccleſiæ.

SVMMARIVM.

1 *Vltimus beneficij ſtatus non poteſt dici mutatus, niſi ex poſſeſſione 40. annorum cum bona fide legitimè præſcriptus probetur.*

2 *Vltimus ſtatus beneficij non cenſetur mutatus per Apoſtolicas prouiſiones: vbi redditur ratio, quia non præſumitur Papam habuiſſe voluntatem tollendi ſtatum antiquum.*

Eccleſia quod ſit regularis, arguitur ex eo, quòd fuerit collata per viam commendæ, ibid.

3 *Status vltimus quòd fuerit mutatus, non cenſetur probatus per aſſertionem Prælati in præiudicium Eccleſiæ.*

Prælati confeſſio non præiudicat Eccleſiæ, ibidem in fine.

5 *Eccleſia poteſt remanere regularis, ſi non actu, ſaltem habitu, etiam quòd in ea tempore viſitationis non fuerint reperti monachi.*

DECISIO CCCCXXVII.

1 DOmini conſuluerunt non conſtare de vltimo ſtatuto, quæ ſuffragatur; quia licèt de anno 1564. Ioannes de Pazzis in poſſeſſione Eccleſiæ, de qua agitur, deceſſerit, non tamen conſtat quanto tempore illam poſſederit, nec ad iſtum effectum vlla ratio haberi poteſt de poſſeſſione Andreæ Fontanæ; qui poſt obitum Ioannis de eadem Eccleſia à Papa ſibi prouidere obtinuit, quia introducta poſtmodum lite inter ipſum, & Monachos Camaldulenſes, qui anteriorem poſſeſſionem eiuſdem Eccleſiæ poſt obitum Ioannis adepti fuerant, licèt illa ab Andrea ſpoliati fuiſſent, in prima inſtantia lata fuit ſententia ſuper reintegratione ad fauorem Monachorum ab Ordinario Florentino, quæ fuit in Rota à bon. mem. Sarmiento prævijs deciſionibus confirmata, quarum ſententiarum vigore, idem Andreas beneficium huiuſmodi ceſſit, ac dimiſit in manibus Generalis dicti Ordinis, in cuius præiudicium non apparet, quòd vnquam fuerit poſtea aliter de eo diſpoſitum. Ideòque non poteſt dici, quòd conſtet de aliquo vltimo ſtatu ſæcularitatis, qui Aſcanio ſuffragari poſſit, maximè quia in pluribus deciſionibus in hac cauſa factis, & præcipuè ſub die 16. Nouembris 1615. iam firmatum fuit conſtare de antiquo ſtatu regularitatis, qui non poteſt dici mutatus, niſi ſtatus ſecularitatis ex poſſeſſione 40. annorum cum bona fide legitimè præſcriptus probetur, iuxta text. *in cap. cum de beneficio*, vbi gloſ. *verb. legitima, & verb. poſt. de præb. in 6.* Gemin. *num. 8. & ſeq.* & Franch. *num. 5. & 9.* Felin. *in cap. in noſtra num. 43. de reſcript.* Rot. *deciſ. 2. in princip. de præb. in nou.* & fuit reſolutum in cauſa Ferrarienſi Prioratus 1. Decembris 1608. & 25. Maij 1609. coram bo. mem. Penia, & in Hoſtienſi Capellæ 17. Decembris 1599. coram Illuſtriſſimo Domino Cardinale Lancellotto, & aliàs ſæpiſſimè.

Præterea fuit per Dominos ponderatum, quòd tam Ioannes, quàm Andreas poſſeſſionem iſtius Eccleſiæ adepti fuerunt, vigore prouiſionum Apoſtolicarum, quæ regulariter non mutant ſtatum, Ægid. *deciſ. 107. & 212.* Achill. *deciſ. vlt. de iurepatronat.* & fuit dictum in dicta Hoſtienſi Capellæ, & Ferrarienſi Prioratus 1. Decembris 1608. vbi plures aliæ deciſiones referuntur: præſertim quia prouiſio Ioannis, dicitur facta per viam commendæ, per quam antiquus ſtatus regularitatis potiùs confirmatur, vt fuit dictum in cauſa Bracharenſi monaſterij 19. Decembris 1597. coram bon. mem. Card. Pamphilio; & in prouiſione Andreæ Papa expreſſam mentionem regularitatis facit, & priuilegijs Ordini Camaldulenſi conceſſis, pro illa vice tantùm derogat, prout etiam facit in prouiſione per Ludouicum authorem Aſcanij de anno 1604. obtenta, qua derogatione ſtante non poteſt dici, quòd Papa habuerit voluntatem tollendi ſtatum antiquum, & nouum inducendi, prout requiritur, Felin. *in dict. cap. in noſtra ſub num. 41. de reſcript.* Rebuff. *ſuper concord. in tit. de collat. §. volumus in gloſſ. in verb. regularia*, & tenuit Rota in cauſa Peruſina S. Beneuenutatis 13. Maij 1588. coram bon. mem. Card. Pamphilio; & ſæpè in alijs cauſis, ſed potiùs, quòd per eam ſtatus antiquus regularitatis confirmatus cenſeatur, vt in terminis prouiſionis Apoſtolicæ, cum derogatione iuriſpatronatus fuit ponderatum in cauſa Mediolanenſi iuriſpatronatus de Baradia 21. Aprilis 1589. coram Reuerendiſſimo Domino Peruſino. 2

Nec obſtare, quòd Monachi in viſitatione facta per Epiſcopum Feſulanum de anno 1571. aſſeruerint Eccleſiam à multo tempore fuiſſe erectam per ſæculares; quia vltra quòd huiuſmodi aſſertio poteſt verificari in poſſeſſione adepta per Ioannem de Pazzis vigore prouiſionis Apoſtolicæ, per viam commendæ, quæ non mutat ſtatum, ex ſupradictis, vel de poſſeſſione adepta per alios, ex titulo ſimili, fuit etiam reſponſum, quòd cùm conſtet de antiquo ſtatu regularitatis, huiuſmodi aſſertio non attenditur ad effectum, vt ille mutatus cenſeatur in præiudicium Eccleſiæ, cui confeſſio Prælati regulariter non præiudicat, Caputaq. *deciſ. 128. num. 3. part. 2.* Seraph. *deciſ. 436. num. 6. & deciſ. 442. num. 2.* 3

Minus refragari prouiſionem Epiſcopi Feſulani ad fauorem Nerij. Quia ex deductis apparet, quòd poſt obitum Ioannis de Pazzis de eodem tempore Andreas obtinuit ſibi de eadem Eccleſia prouideri à Papa, & Monachi poſtea ad illius poſſeſſionem reintegrati fuerunt, ex quo ſequitur, quòd prouiſio Epiſcopi non habuerit effectum, prout requiritur, Calderin. *conſ. 12. de iurepatron.* 4

Nec demum refragari, quòd de tempore viſitationis factæ per eundem Epiſcopum in iſta Eccleſia non fuerint reperti Monachi; quia nihilominus Eccleſia potuit remanere regularis, ſi non actu, ſaltem habitu, quod ſufficit, quia retinet omnia ſua iura, & priuilegia, ad not. per Bart. & alios *in l. ſicut, §. fin. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nomin.* Abb. *in cap. gratum num. 12. de poſtulat. prælat.* & tenuit Rot. in dicta cauſa Peruſina S. Beneuenitatis 13. Maij 1588. 5

Et ita deciſum Abbate ſolùm informante, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana mercedis.

Luna 6. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Habetur in ſummario num. 1.

SVMMARIVM.

1 *Salarium non debetur niſi ſit conuentum, vel duo concurrant copulatiuè, quod vnus conducere, alter locare operas ſit ſolitus.*
2 *Actore non probante, reus abſoluitur.*
3 *Merces debetur pro famulatu præſtito per multum tempus, declara vt n. 4.*
5 *Teſtis deponens de auditu ab ipſo principali, non magis probat quàm ipſemet principalis in cauſa propria.*
6 *Teſtis vnicus non ſufficit ad probationem.*
7 *Verba* quòd ſatisfaciet, *non concludunt ad præciſam mercedis obligationem, ſed ad aliquam remunerationem.*

DECISIO CCCCXXVIII.

1 PRo confirmatione ſententiæ D. Gubernatoris fuit reſolutum. Regulare enim eſt ſalarium non deberi niſi conuentum ſit, vel duo copolatiuè concurrant, quòd ſcilicet vnus ſit ſolitus operas conducere, & alter locare, *l. qui mutum, §. ſalarium, ff. mandati, l. ſalarium, C. eod. tit. mand.* Federic. de ſen. *conſ.* 218. & hoc ſæpiùs in Rota fuit firmatum, vt in Romana mercedis 19. Februarij 1593. coram bon. me. Cardinali Arrigonio, & in alia Romana mercedis 14. Decembris 1615. coram R. P. D. Manzanedo, in qua aliæ allegantur.

2 Ideò cùm Laurentius prætendat ſalarium ſui famulatus, & conuentionem non probat, neque quòd eſſet ſolitus locare ſimiles operas, deficit fundamentum ſuæ intentionis, & reus eſt abſoluendos, *l. qui accuſare, C. de edendo*, Iaſ. *in l. admonendi num. 70. ff. de iureiuran.*

3 Non obſtat, quòd Laurentius inſeruierit ſpatio 30. annorum in domo Thomæ, vt deponunt teſtes formiter examinati, itaut dignus ſit mercede, *cap. quicumque ſuffragio cap. charitatem* 12. q. 2. cum alijs allegatis.

4 Quia cùm eſſet cognatus eiuſdem Thomæ, & in decimo ſuæ ætatis anno fuit per Thomam receptus in domo, & alimentatus, ac inductus pro tempore habitationis ſucceſſiua ſeruitia, ita potuerunt referri ad correſpectiuam affinitatem, & affectionem, & ad obligationem antidoralem, prout ad merum famulatum; ideò probatio ſeruitij præſtiti de neceſſitate non concludit ad prætenſam mercedem prout neceſſarium eſt, *cap. in præſentia de probationibus, l. non hoc, Cod. vnde legitimi*, Surd. *deciſ. 75. num.* 18.

Non obſtat, quòd hæc probationis æquiuocatio tollatur ex depoſitione ſecundi teſtis ſuper 28. interrogatorio, & quarti teſtis ſuper primo interrogatorio, dum vnus aſſerit Thomam fuiſſe interpellatum ad inſtantiam Laurentij ad tradendum ſalarium, & reſpondiſſe vt in ſeruiendo continuaret, *che li haueria date ſodisfattione*, Alter verò dicat, *che ſe li leuaſſe dauanti, che li darà quelle che vuole.*

5 Quia fuit reſponſum ſecundum teſtem deponere de auditu ab ipſomet Laurentio, cui non magis credendum eſt quàm principali fidem non merenti in cauſa propria, *l. nullus, ff. de teſtibus, l. omnibus, Cod. eod. tit.* Natt. *conſ. 473. num.* 40.

6 Quartus verò eſt vnicus, qui non ſufficit, *cap. licèt cauſam de probationibus*, Gabr. *de teſtib. concluſ.* 2.

7 Præterea illa verba, *che li darà ſodisfattione*, aut *che li darà, quelle che vuole*, non videntur reſtricta ad præciſam obligationem mercedis, ſed ad aliquam remunerationem etiam poſſunt ſe referre, cui ſufficienter ſatisfactum exiſtimarunt Domini ex legato, per eumdem Thomam dicto Laurentio relicto vita durante in rationem ſcutorum trium pro quolibet menſe.

Et ita, &c.

R. P. D. VEROSPIO SENIORE,

deinde S. R. E. Cardinale.

Callien. iuris conferendi.

Luna 6. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Quaſi poſſeſſio conferendi beneficia quomodo acquiratur, & amittatur.

SVMMARIVM.

2 *Quaſi poſſeſſio conferendi beneficium probatur ex inſtrumentis collationum cum adepta poſſeſſione effectuatarum, & n. 5.*
Poſſeſſio beneficij cenſetur adepta per aſſignationem ſtalli in choro, cum ſcientia, & patientia Capituli, ibid.
Manutentio in iure conferendi beneficia datur probata quaſi poſſeſſione conferendi, ibid. verſ. vnde venit, *& num. 3. vbi de eadem materia.*
Conferendi Canonicatus facultas de iure communi ſpectat ad Epiſcopum & Capitulum ſimul, n. 2. in fine, & num. 3. verſ. ſecus accedit.
3 *Cauſa actus magis attenditur quàm ipſe actus, verſ.* nec releuat.
4 *Quaſi poſſeſſio conferendi beneficia probata per Epiſcopum, numquid cenſeatur ab Epiſcopo acquiſita priuatiuè quoad Capitulum.*
Poſſeſſio conferendi beneficia amittitur per non reclamationem aduerſùs collationes ab altero factas, n. 4. in fine, & num. 6. vbi quòd ex actuum frequentia & curſu antiquiſſimi temporis eadem ſcientia, & patientia præſumitur, & n. 8. vbi de eadem materia.
5 *Quaſi poſſeſſio conferendi beneficia effectuata cenſetur, quando per obitum beneficiati beneficium alteri confertur.*
7 *Collationem conferendi beneficij facultatem quis non amittit per erectionem illius in Canonicatum: vbi præſertim quando erectio fuit facta cum clauſula,* ſine præiudicio.
9 *Identitas beneficij quomodo probetur.*

DECISIO CCCCXXIX.

INtroducta coram me cauſa inter Reuerendiſſimum Epiſcopum Callien. & Capitulum eiuſdem ciuitatis ſuper iure Canonicatus, & præbendas conferendi, dubitaui cui dandum eſſet mandatum in dicta collatione de manutenendo? Et Rota cenſuit eſſe manutenendum Epiſcopum quoad tres Canonicatus per ipſum de anno 1608. collatos; ex iuribus enim productis apparet illum de eodem anno Canonicatum, vnà cum præbenda vacantem per obitum Pamphilij Lucij de menſe Decembris defuncti cuidam Reali de Realibus contuliſſe, qui fuit immiſſus in poſſeſſionem, & eidem probatur à Capitulo fuiſſe ſtallum aſſignatum in choro. Danda eſt inſuper Epiſcopo manutentio reſpectu Canonicatus à dicto Reali pro alterius aſſecutione dimiſſi, de quo fuit pariter de eodem anno & menſe ab Epiſcopo prouiſus Andreas Drudas, & immiſſus in eius poſſeſſionem, necnon capitolariter à Canonicis receptus. Tertiò venit Epiſcopus manutenendus reſpectu Canonicatus vnà cum præbenda Theologali per Gregorium Dionyſium liberè in eius manibus de anno 1608. reſignati, de quo fuit ab eodem Epiſcopo prouiſus Angelus Montinus, necnon immiſſus in eius poſſeſſionem, & capitulariter etiam receptus a Canonicis. 1

Quæ collationes ex inſtrumentis adeptæ poſſeſſionis effectuatæ probantur, Calder. *conſil. 12. de iurepatronat.* Rip. *in cap. cum Eccleſia Sutrina num. 39. verſic. ſexto requiritur, de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Rota *deciſ. 21. de reſtit. ſpol. in antiquis*, Biſignet. *deciſ. 8. eod. tit.* Caſſad. *deciſ. 20. in fine de præbend.* & fuit dictum in Aſſiſien. Canonicatus 14. Iunij 1600. coram Reuerendiſſimo D. meo Damaſceno. Necnon probatur effectuatio per ſtalli aſſignationem in choro, Innoc. *in cap. in litteris num. 3. de reſtit. ſpoliat.* & fuit dictum in Caſalen. iuris conferendi 19. Iunij 1606. 2

coram

Digitized by Google

coram Reuerend. Lugdunen. Ex qua ſtalli aſſignatione ſcientia reſultat, & patientia Capituli; Abb. *in cap. cum Eccleſia Sutrina num.25.* vbi Ripa *num.64. de cauſ. poſſeſſ. & propr.* & conſequenter infertur Epiſcopi quaſi poſſeſſio per ſe ſolùm dictos Canonicatus conferendi, *d. cap. cùm Eccleſia Sutrina*, vbi Ripa *n.52.* Rot. *deciſ.17. num.1. & ſeq. part.*2. diuerſ. & fuit dictum in allegata Aſſiſien. Canonicatus, & in Tiraſonen. Theſaurariæ 4. Martij 1613. coram R. P. D. meo Caualerio. Vnde venit eidem Epiſcopo danda manutentio, *§. retinendæ, Inſtit. de interdict. l.1. §. huius autem interdicti, ff. vti poſſidetis*, Rot. *deciſ.* 595. *num.1. part.1. diuerſ.* Etiam quòd de iure communi Canonicatuum collatio ſimultaneæ ſit collationis Epiſcopi, & Capituli, Couar. *practic. quæſt. cap.17. num.6.* Rota *d. deciſ.595. num.4. part.1. diuerſor.* & fuit dictum in Fanen. iuriſdictionis 28. Iunij 1600. coram Illuſtriſſimo Lancellotto.

3 Quo verò ad alios Canonicatus, erit particulariter videndum, cùm non doceatur illos vacantes in menſibus ordinarijs fuiſſe collatos ab Epiſcopo, vt erat neceſſarium probare ad effectum, vt ille in quaſi poſſeſſione manuteneretur, vt fuit dictum in Caſalen. iuris conferendi 19. Iunij 1606. coram Reu. Lugdunen. Nec releuat ſaltim ex collationibus de anno 1608. ab Epiſcopo factis ipſum acquiſiuiſſe poſſeſſionem alios conferendi Canonicatus. Nam id procederet, ſi Epiſcopus titulum vniuerſalem haberet per ſe ſolùm conferendi, quia tunc magis cauſa actus, quàm ipſe actus attenderetur, Abb. *in cap.1. n.3. verſ. ſolue de relig. domib.* Rot. *deciſ.222. num.7. part.1. & deciſ.17. num.8. verſ. quoniam reſpondetur part.2. diuerſ.* Secus accidit in caſu noſtro, cùm Epiſcopus huiuſmodi titulum vniuerſalem non habeat, ex quo in Cathedrali Eccleſia collatio ſimul ad ipſum, & Capitulum pertinet, gloſ. *in cap. cum Eccleſia Vulterana verſ. poſtulauit*, vbi Abb. *num.8. de elect.* Paol. de Eleazar. *in repet. cap. nullus num.4. eod. tit.* Franc. *in cap. à collatione num.1. verſ. nota primo de appell. in 6.* Caſſad. *deciſ.22. eod. tit.* Rot. *deciſ.4. eod. tit. in nouis*, Put. *deciſ.88. lib.3.* & ſic dici non poteſt ex vnius, vel alterius collatione Canonicatus, Epiſcopum, quaſi poſſeſſionem in omnibus acquiſiuiſſe, Felin. *in cap. auditis num.10. & 19.* Abb. *num.9. de præſcript.* & fuit dictum in Theatina iuriſdictionis 17. Decembr. 1607. coram Reuerendiſſimo Attrebaten.

4 Nec valet exceptio, quòd ex dictis collationibus per Epiſcopum factis, ille poſſeſſionem priuatiuè ad Capitulum non acquiſiuerit, id enim locum haberet, ſi Epiſcopus & Capitulum vellent ſimultaneam collationem, ſecus vbi vtraque pars priuatiuè ad aliam ius conferendi prætendit, vt in caſu noſtro, vt fuit dictum in allegata Aſſiſien. Canonicatus; ex verbis autem inſtrumenti collationis probatur Epiſcopum hoc ius priuatiuè ad Capitulum prætendere, ibi, & cùm Canonicatus vacauerit in menſe & tempore quo collatio ad ipſum ordinarium ſpectabat, &c. quæ verba ad ipſum tantùm ſpectare ſignificant gloſ. *in cap. cum in illis, §. ſi vero, verbo cum alio in fine de præbend. in 6. & cap. nouit*, ibi, *cuius cognitio ad Epiſcopum ſpectat de iud.* & fuit dictum in cauſa allegata Aſſiſien. Vnde Capitulum non reclamando, quando prouiſis ab Epiſcopo data fuit poſſeſſio. Imò cùm ipſis in choro ſtallum aſſignauerit, ſi quam habuiſſet poſſeſſionem, dicitur eam amiſiſſe, Socin. *in l. rem quæ nobis num.8. verſ. infertur, ff. de acquir. poſſ.* Dec. *conſ.*302. Pariſ. *conſ.1. num. 167. lib.1.*

5 Quo verò ad ipſum Capitulum, fuit reſolutum illi dandum eſſe mandatum de manutenendo reſpectu Canonicatus, cùm præbenda S. Cypriani, aliàs Plebis S. Bartholomæi nuncupata, vacantis de anno 1615. cùm ex iuribus productis appareat de eiuſdem quaſi poſſeſſione, videlicet ex pluribus collationibus huius beneficij ante illius erectionem in Canonicatum, quæ probantur effectuatæ per collationes ſucceſſiuè factas per eorum obitum, qui de illo priùs fuerant prouiſi, iuxta conſil. Oldrad. 529. *n.2.* ſæpiùs in Rota canonizatum, præſertim in Tudertina Prioratus 17. Nouembris 1589. coram Orano, & in Caſertana beneficij 5. Nouembris 1597. coram Penia.

6 Nec Epiſcopi ſcientia, & patientia reſpectu quaſi poſſeſſionis Capituli poteſt in dubium reuocari, tum ex actuum frequentia, & antiquiſſimi temporis curſu, de quibus in ſummario, tum ex prouiſione per Epiſcopum de eodem beneficio facta de anno 1519. in qua fatetur ille collationem huiuſmodi ad Capitulum pertinere, & ab eodem ex gratia illam ſibi fuiſſe conceſſam.

Nec valet dicere Capitulum per eius beneficij erectionem in Canonicatum ſua quaſi poſſeſſione cecidiſſe. 7
Nam ſicut per talem erectionem, illud non dicitur amiſiſſe collationem, Abb. *in cap. Iurigeſtum num.3. de iurepatronat.* Roch. *de iurepatronat. verbo honorificum nu.8. in fine verſic. Item bene facit*, Seraph. *deciſ.1444. num.11.* Ita pariter nec poſſeſſionem amiſit, Rota *d. deciſ.17. part.2. num.5. & 10.* Cùm præſertim dicta erectio fuerit ab eodem Capitulo facta, cum clauſula, *ſine præiudicio*, Bero. *conſ.178. num.15. lib.1.* Oldrad. *conſ.231. in fine*, Aretin. *conſ. 101. num.23.* Put. *deciſ.6. lib.3.* gloſ. *in cap. cùm olim in verbo præiudicium*, vbi Abb. *de conſuet.* Surd. *conſ.321. num.8.* Pariſ. *conſ.23. n.142. lib.1.*

Non obſtat ab anno 1521. non apparere Capitulum huiuſmodi beneficium contuliſſe, & propterea tanti temporis ſpatio illud amiſiſſe poſſeſſionem, quia conſtat de collatione per Summum Pontificem facta, quo caſu Capitulum non dicitur poſſeſſionem amiſiſſe, Achil. *deciſ.13. de iurepatron.* Seraphin. *deciſ.* 1301. *num.2. & deciſ.1367. num.4.* Tantò minus cum eueniente vacatione non probetur ab alio fuiſſe poſſeſſionem occupatam, Afflict. *deciſ.* 349. & fuit dictum in Papien. parochialis 9. Aprilis 1601. coram Cardinali Pamphilio. 8

Identitas verò huius beneficij, nimirum Plebis Sancti Cypriani cum præbenda de qua agitur, ſatis apparet ex viſitationibus, & alijs iuribus productis, in quibus iſte Canonicatus nuncupatur Plebs Sancti Cypriani, vel Sancti Bartholomæi Caſtri Drogij, vnde plenè illius identitas probatur, vt fuit dictum in Mediolanen. decimarum 19. Martij 1612. coram R. P. D. meo Pirouano. 9

Non obſtat eiuſdem Canonicatus erectionem fuiſſe factam in vim Breuis à Cardinali Medices obtenti, & conſequenter illius collationem non iure proprio Capituli, ſed in vim dicti Breuis emanaſſe, conſtat enim Breue fuiſſe impetratum pro obtinenda facultate Canonicatum erigendi, non pro facienda illius collatione, cùm ex ſupradictis appareat longè ante Capitulum fuiſſe in poſſeſſione dictum beneficium conferendi, &c. 10

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S.R.E. Cardinale.

Capuana penſionis.

Luna 6. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Solutio penſionis in qua moneta facienda ſit, quando monetæ valor eſt auctus.

SVMMARIVM.

1 *Solutio penſionis facienda eſt in illis aureis, quæ in reſeruatione fuerunt expreſſa, vel in eorum valore de tempore faciendæ ſolutionis n.2. vbi quid ſi valor aureorum fuerit expreſſus in reſeruatione.*

3 *Obſeruantia interpretatiua non habet locum vbi verba diſpoſitionis ſunt clara.*

4 *Procurator non poteſt præiudicare domino in ſolutione per ipſum facta in vna moneta potius quàm in alia.*

Procuratoris ſcientia non probat ſcientiam domini, ibid. verſ. nec valet replicatio.

Scientia præſumpta non nocet in præiudicialibus, ibid. in fin.

DECISIO CCCCXXX.

De anno 1595. fuit authoritate Apoſtolica ſuper fructibus Prioratus Capuæ Religionis Hieroſolymitanæ, reſeruata Equiti Carolo Amadeo Scaliæ annua penſio trecentorum aureorum ad rationem carolenorum duodecim monetæ Neapolitanæ, Cùm autem à nonnullis annis in dicta ciuitate Neapolis valor iſtius aurei ad carolenos quindecim excreuerit, orta fuit ſuper modo ſoluendi penſionem inter nouum Priorem, & penſionatium controuerſia, & cauſa coram Auditore Cameræ introducta de partium conſenſu dubium in Rota propoſui, quomodo & ad quam rationem huiuſmodi penſio eſſet perſoluenda? & Dominis viſum fuit ſolutionem eſſe faciendam, vel in illis aureis, quæ reſeruationis tempore duodecim carolenos 1

lenos valebant, vel in eorum valore de tempore faciendæ ſolutionis: nam cùm in dictis aureis p.nſio fuerit reſeruata, debet in iiſdem ſolui, vel in alia æquiualenti moneta ſolutionis tempore, cùm ſcuti bonitas iotrinſeca immutata non fuerit, Bart. *in l. Paulus num.6. ff. de ſolut.* Aretin. *conſ.*11. *num.*3. Cagnol. *in l.2. in* 31.*quæſt. Cod. de pact. inter empt. & vendit.* Grat. *conſil.*12. *num.*44. *lib.*1. Tiraquell. *de retract. lignag.* §.1.*gloſ.*18. *num.*26. Crauett. *conſ.* 47. *verſ. ſed quando variatur*, tenuit Rota in Romana pecuniaria 23. Ianuarij 1589. coram bon. mem. Penia, in Acherontina fructuum 28. Aprilis 1600. coram Illuſtriſſimo Lancellotto, in Romana aureorum octo Zeccatum 20. Iunij 1597. coram eodem, & in Ferrarien. penſionis coram me 12. Martij 1614.

2 Non obſtat penſionem reſeruatam non reperiri ſimpliciter in ſcutis aureis, ſed addita vlterius fuiſſe verba ad rationem carolenorum duodecim monetæ Neapolitanæ, per quæ ſcuti valor taxatus & æſtimatus videtur, adeò vt aliquid vltrà peti non poſſit, id enim procederet, ſi moneta eſſet imaginaria, ſecus vbi fuit in obligatione deducta realis, & exiſtens in rerum natura, vt in caſu noſtro; quia tunc dicta expreſſio ad rationem, &c. facta non cenſetur pro ſcuti aurei taxatione, vt duodecim caroleni ſint in obligatione, ſed gratia demonſtrationis, videlicet ad differentiam aliorum aureorum, quæ fortè maioris, vel minoris valoris tunc adeſſent, vt per Boer. *deciſ.* 327. *num.*3. Cephal. *conſ.*31. *num.*6. *& ſeq. lib.* 1. & fuit dictum in Cæſenaten. pecuniaria 14. Martij 1597. coram bon. mem. Penia, in Cremonen. penſionis 15. Iunij 1598. coram Orano, in Aſculana dotis 7. Aprilis 1606. coram Reuerendiſſ. Lugdunen. & in allegata Ferrarien. penſionis coram me.

3 Nec valet dicere ſolutiones præteritas ad rationem duodecim carolenorum inſeruire pro obſeruantia interpretatiua litterarum penſionis. Nam vltra, quòd non conſtat de tempore aliarum ſolutionum, aureum ſcutum ad hodiernum valorem aſcendiſſe, & ſperni potuit augmentum in modica quantitate, cùm tamen reſeruationis verba ſint clara, obſeruantia interpretatiua locum non habet, Dec. *conſ.*49. *num.*1. *verſ. & ſi dicatur*, Aretin. *conſil.* 115. *num.*2. Surd. *conſ.*426. *num.*43. Seraph. *deciſ.*1108. *num.*7. & fuit dictum in Seguntina decimatum 4. Iulij 1607. coram Illuſtriſſ. Card. Lancellotto, in Toletana Canonicatus 13. Nouembr. 1609. coram eodem, & in iſtis terminis in Cæſarauguſtana penſionis 11. Maij 1591. coram Gipſio.

4 Vlterius dictæ ſolutiones vti factæ Procuratori ad effectum de quo agitur, Domino præiudicium inferre non potuerunt, *l. non abſtulit, C. de nouat.* Feder. *conſ.*53. *in fin.* Rom. *conſ.*352. *num.*2. *& ſeq.* Dec. *conſ.*146. *ante num.* 15. *verſ.*3. *non obſtat*. Nec valet replicatio, quòd ex ſcientia Procuratoris ad Domini ſcientiam inferatur, contrariam enim opinionem ſequuti ſunt Alex. *conſil.*63. *num.*2. *lib.*4. Iaſ. *in l. ſi res obligata n.*28. *ff. de leg.*1. Natt. *conſ.*136. *n.*190. Surd. *deciſ.*181. *num.*18 Et in omnem euentum iſta ſcientia eſſet præſumpta, quæ Domino in præiudicialibus, vt in caſu noſtro, non obeſt, Mohed. *deciſ.* 4. *de probat.* Put. *deciſ.*147. *lib.*1.

R. P. D. COCCINO.

Granateñ. computorum.

Luna 7. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Lis non dicitur introducta contra non citatum, nec per oblationem libelli ſine citatione factam, præſertim à Procuratore, cuius confeſſio reuocari poteſt, etiam non docto de errore.

SVMMARIVM.

1 *Lis & cauſa non dicitur introducta contra eum, qui citatus non eſt.*

Confeſſio probat contra confitentem, ibid. in fine.

2 *Litis pendentia non inducitur ex ſola libelli oblatione ſine citatione, aut præſentia rei conuenti.*

Procuratoris tacita confeſſio per productionem libelli reuocari poteſt, etiam non docto de errore, ibid. in fine.

3 *Actio petitionis hereditatis poteſt diuidi pro portionibus hereditarijs.*

4 *Sentẽtia lata ſine cognitione cauſæ, nulla et inualida eſt.*

DECISIO CCCCXXXI.

Dvbitaui an eſſet danda abſolutoria R. P. D. Varellæ & illius nepotibus. Et Domini negatiuè reſponderunt: nam quoad Dominum Varellam non apparet vnquam fuiſſe citatum, nec vocatum in iudicium in partibus, vnde non poteſt dici contra ipſum mota lis, Bald. *l.*1. *verſic. in ea gloſſa, ff. de in ius vocan.* & ibi Iaſon *n.*6. & eſt textus *in l. liber. la ſeconda*, & ibi Doctor. *ff. eodem titulo*, & fuit dictum in cauſa Veneta donationis 11. Maij 1615. coram R. P. D. Buratto, & hoc etiam fatetur ipſemet D. Varella in commiſſione præſentata in Rota, in qua dicitur iudicium fuiſſe motum contra Franciſcum eius fratrem, & eo defuncto proſecutum contra ipſius filios, quæ confeſſio ſatis probat ad *l. cum precum, Cod. de liberali cauſa*, cum vulgaribus, vnde non eſt in quo detur abſolutoria dicto D. Varellæ, ad *l. properandum, §. & ſi, C. de iudic.* 1

Neque obſtat, quòd in libello dato in partibus fiat etiam mentio D. Varellæ, quia ex eo non dicitur motum iudicium; cùm ſola libelli oblatio abſque citatione, vel præſentia conuenti hoc non inducat, Bald. & alij ſupra allegati, & eſt textus *in l. amplius non peti, ff. rem ratam haberi auth. offeratur, Cod. de litis conteſt. §. final. Inſtitut. de pœnis temer. litig.* & quod plus eſt, in libello inſtatur, quòd Dominus Franciſcus frater R. P. D. Varellæ ante omnia, & antequam detur copia petitionis, iuret, & declaret ſi habet mandatum procuræ ab eodem Domino Varella, & ſuo nomine exigat, & adminiſtret bona relicta à patre, & illud exhibeat, & iudex mandauit dari copiam eidem Doctori, & quòd iuret, & declaret vt in dicta petitione, & ideò videtur conſtare, quòd pro parte hæredum Domini Cardinalis non ſolùm fuit cœptum iudicium, ſed nec etiam voluerunt illud incipere, niſi quatenus dictus Dominus Franciſcus haberet mandatum ab eodem Reu. P. D. Varella. Et ceſſat omnis difficultas, quia libellus fuit productus à Procuratore, & propterea potuit quandocumque reuocari, etiam non docto de errore, Rota *deciſ.*2. *de confeſſ. in nou. & deciſ.* 19. *de Procurat.* pariter in nouis, *& deciſ.*31. *de teſtibus in antiq.* & fuit dictum in cauſa Sublaceñ. bonorum 14. Mart. 1601. coram Litta. 2

Non obſtat, quòd iudicium fuerit directum contra bona hæreditaria Ferdinandi, quæ pro indiuiſo poſſidebantur inter Franciſcum, vel eius filios, & ipſum D. Varellam, qui fuerunt inſtituti à patre hæredes, vt in ſummario D. Varellæ *num.*4. quia quidquid ſit de hoc, certum eſt, quòd actio poteſt diuidi pro portionibus hæreditarijs, *l. pro hereditarijs, C. de heredit. action. l. ſi tibi homo, §. ſi fundus, ff. de leg.*1. Surd. *deciſ.*90. *per totam*. Neque contrarium dicit deciſio Seraphini 957. quia vult quòd quando Clericus, & laicus conueniuntur coram iudice laico, Clericus tanquam magis dignus trahat etiam laicum ad forum Eccleſiaſticum. 3

Quo verò ad nepotes, nec etiam poteſt dari abſolutoria, quia ſunt videnda acta facta in partibus, alias ſententia eſſet nulla, ex defectu cognitionis cauſæ, *l. properandum, §. & ſi quidem*, vbi Bart *num.*6. *Cod. de iudic.* idem Bartol. *in l.*2. *num.*5. *C. de edend.* & ibi Alexand. *num.*8. *& ſequentibus*, Cagnolus *num.*68. *verſicul. ſed oppoſitum*, latè Felin. *in cap. Eccleſia S. Mariæ n.*17. *de conſtit.* 4

R. P. D. PIROVANO.

Bononieñ. Fideicommiſſi de Cattaneis.

10. *Martij* 1617.

ARGVMENTVM.

De detractione legitimæ non confecto inuentario, quæ computanda ſint, quæ non.

SVMMARIVM.

1 *Heres grauatus fideicommiſſo, illiuſque heredes detrahunt de hereditate, idque licèt non ſolum illis, ſed habentibus cauſam ab eis.*

2 *Emptori illæmet actiones competunt, quæ competebant venditori.*

3 *Legitima debetur filio grauato fideicommiſſo, etiam ſi*

non

non confecerit inuentarium, nec non detraxerit Trebellianicam.

4 *Inuentarij omiſſio non impedit detractionem legitimæ & Trebellianicæ in filio, ac ſi confectum fuiſſet, ſed facit ceſſare præſumptionem pro ſe, & transfert in ſe onus probandi contra fideicommiſſarium.*

5 *Legitima de ſingulis rebus hæreditariis detrahitur.*

6 *Legitima detrahitur de bonis obligatis pro concurrenti quantitate.*

7 *Legitimam qui dicit detrahendam non eſſe, vel eſſe conſumptam, vel detractiones non eſſe imputandas, ipſi incumbit onus probandi.*

8 *Hæres grauatus, ſi conſtat de alienationibus bonorum hæreditariorum, habet præſumptionem contra ſe in detractione legitimæ.*

9 *Filius quidquid habet, habere præſumitur à patre, niſi contrarium probetur.*

10 *Hæres creditor per aditionem hæreditatis ſine beneficio legis & inuentarij confundit creditum ſuum exiſtens ante aditionem, ſed non creditum ſuperueniens poſt aditionem.*

11 *Filia præſumitur per patrem condecenter dotata.*

12 *Dos non præſumitur ſoluta, nec eueniſſe caſum nuptiarum, quia tamquam in facto exiſtentia ſunt probanda.*

13 *Legatum cum ſubſtitutione hæredis efficitur caducum, ſi primus legatarius moriatur viuo teſtatore, vel mortuo ſubſtituto.*

14 *Hæredum appellatione in plurali non venit ſolus hæres inſtitutus, ſed veniunt omnes futuri, idque habet locum in ſubſtitutione.*

15 *Fideicommiſſarius quamuis per longam ſucceſſionem teſtatori ſuccedat, dicitur hæres fideicommittentis.*

16 *Legatum ſua conditione relictum, non computatur in detractione, niſi conſtet, quod legatarius ſimul acquieuerit conditioni.*

17 *Legatum annuum cenſetur relictum vt ſoluatur de fructibus hæreditatis, niſi conſtet de contraria mente teſtatoris.*

DECISIO CCCCXXXII.

FIrmata per alias deciſiones exiſtentia fideicommiſſi Andreæ Cattanei, & vocatione & deſcendentia D. Iſottæ & filiarum Ludouicæ eiuſdem Iſottæ ſororis, prætendentium auocare bona à DD. Leonibus, & alijs tertijs poſſeſſoribus, qui cauſam habuerunt à Cæſare filio Andreæ prohibito bona vinculata diſtrahere, quia de fideicommiſſis vniuerſalibus defenſiuis regulariter multa ſolent detrahi, & retineri per grauatos; ideò ad hunc effectum placuit Dominis diſcutere, an, quid, & quantum ſit detrahendum.

1 Quoad primam partem dubij, an ſit detrahendum, quòd idem videtur importare an competant detractiones poſſeſſoribus habentibus cauſam à Cæſare filio Andreæ fideicommittentis, videbatur DD. non eſſe immorandum, quia grauatis, & eius hæredibus hoc eſt permiſſum, Pariſ. *conſil.47.num.6.lib.2. & conſil.55.num.5.lib.3.* Peregr. *de fideicommiſſ.art.35. in princip.& per tot.*

2 Et idem licere videtur habentibus cauſam ab eis, quibus competunt illæmet actiones, quæ venditori competere poterant, *l. dolia, §. 1. ff. de contrahen. emptione; l. emptori, C. de euictionib.* Oldrad. *conſ.107.num.8.* Alexand. *conſ.46.num.45.lib.1.*

Quoad ſecundam partem quid ſit detrahendum, quòd videtur reſpicere qualitatem, aut ſpeciem prætenſarum detractionum, nempè funeris impenſam, & ſepulchri per teſtatorem ordinati, dotem Iſottæ eiuſdem teſtatoris vxoris, legatumque alimentorum eidem Iſottæ relictum, legata pia, æs alienum teſtatoris, dotes Iuliæ, & Lucretiæ filiarum teſtatoris, & melioramenta in bonis alienatis facta, & demum legitimam, quæ in præſente non excedit trientem, attento numero filiorum Andreæ fideicommittentis.

3 Contendebant vocati in primis nullam habendam eſſe rationem legitimæ, non ex eo, quòd filius non conficiens inuentarium, vt in præſenti dicitur de Cæſare, amittat ſuam legitimam, quia ſecundùm veriorem opinionem, de qua per Gabriel. *conſil.138.num.33.volum.2.* Oſaſch. *deciſ.30.* Vaſquez *de ſucceſſ.creat.§.8.num.15.* & alios allegatos per Graſſ. *de ſucceſſ.§. legitima quæſt.45.* per omiſſionem inuentarij non impeditur, quin nedum legitima, ſed & Trebellianica deducatur, ſicut ſi inuentarium factum fuiſſet.

4 Sed de ea ratione, quia omiſſo inuentario ceſſat præſumptio *l. cum de lege*, vbi gloſſ. *inſignis, ff. de probat.* itaut filius, quæ de ſua intentione ſunt, teneatur probare dum excipit aduersùs fideicommiſſarium de credito legitimæ, & eius quantitate, cùm in hac parte ſuſtineat partes actoris, vt in iſtis terminis poſt alios ponderant Did. *variarum reſolutionum lib.2. cap.6. num.4.* Peregrinus *de fideicommiſſ. articul.39.num.14.* Garz. *patroc.60. lib.2.* & idem ſæpius videtur receptum in Rota, vt in Peruſina bonorum de Herculanis 2. Iunij 1581. coram Brauo, in Romana legati 29. Aprilis 1613. coram Reuerend. P. D. Caualerio, & in Bononien. de Poetis 4. Maij 1615. coram Reu. P. D. Vbaldo, ideò ſi de ſtatu hæreditario non doceatur, quæ ſcilicet bona fuerint in hæreditate, & quòd alia bona non adfuerint, ex quibus filius legitimam conſequi non potuerit, inutilis dicebatur diſputatione pro Leonibus, qui & præſumptione, & probatione carent.

5 Contrarium tamen prætendebant Leones, ſcilicet non egere aliqua probatione, cùm ſint rei, & poſſeſſores, & ex perſona Cæſaris habeant fundatam intentionem, quòd non obſtante fideicommiſſo poſſint detrahere legitimam de ſingulis rebus hæreditarijs, *l. ſi patronus in principio, l. ſi libertus, §. libertus, ff. de bonis libert.* Alexand. *in l. in ratione 2. in pr. num.6. ff. ad l. falcid.* Gabr. *conſil.138. num.1. volum.2.* Seraph. *deciſ.609. num.6.*

6 Et pro legitimis detractionibus per retentionem poſſint conſequi ſatisfactionem in eiſdem bonis vinculatis pro concurrenti quantitate rei poſſeſſæ.

7 Et qui dicit legitimam eſſe conſumptam, vel detractiones non eſſe imputandas, eo quia alia bona fuerint in hæreditate, vel eſſe alienata per hæredes, quæ extinguant creditum legitimæ, & detractiones excludant, ipſi incumbit onus probandi, per reg. *l. ei qui dicit, ff. de probat.* Peregr. *conſ.12. num.37. volum.1. & de fideicommiſſ. art.35. num.24.* Honded. *conſ.72. num.6. lib.1.* Rot. *deciſ.633. num.2. part.1. diuerſor.*

8 Cæterùm quia pro DD. Cattaneis docebatur de alienationibus bonorum hæreditariorum factis per Cæſarem, itaut contra Leones vrgeat præſumptio; *l. Marcellus, §. res quæ*, vbi etiam Iaſ. *num.12. ff. ad l. falcid.* Gabr. *in conſ.138. num.3. vol.2.* & per conſequens illis incumbebat onus probandi inſufficientiam bonorum alienatorum pro creditis & legitima, & è conuerſo Leones probabant diuerſa credita, ad quæ tenebatur teſtator, quæ æquipollere prædictis alienationibus, & præſumptionem tollere prætendebant. Ideò placuit Dominis in primis firmare alienationes, & ſolutiones reſpectiuè, & quantitatem earum, vt indè maturiùs deliberari poſſit, quæ ratio iſtius legitimè, & aliarum detractionum eſſet habenda.

Incipiendo igitur ab alienationibus, & creditis hæreditarijs, probatur ex inſtrumento ſecundæ diuiſionis, quòd Sixtus habuit ex bonis communibus cum Andrea eius fratre libras 11064. ex quibus promiſit ſoluere Cæſari pro eius medietate libras 5532. prout poſtea ei fuerunt ſolutæ, vt ex inſtrumento ſolutionis patet, dum hæredes Sixti ſoluerunt Cæſari libras 4226. pro reſiduo librarum 5532. & quamuis diceretur hoc creditum potuiſſe creari cum Cæſare poſt obitum Andreæ, cùm de anno 1522. inita fuerit conuentio inter Andream, & Sixtum ſuper extrahendis pecunijs ex maſſa communi pro coadæquatione dotium filiarum nubilium, & de anno 1527. deceſſerit Andreas, & vſque ad annum 1535. durauerit communio inter Sixtum, & Cæſarem, quo medio tempore potuit contingere extractio pecuniarum ad eum effectum; tamen fuit reſponſum ſatis apparere creatum cum Andrea ex natura ſocialis conuentionis, quæ per mortem Andreæ diſſoluta remanſit, *l. adeò, & l. actione, §. morte, ff. pro ſocio*, itaut nedum redditus, & fructus Cæſaris non intrarunt maſſam, quia de eis particularis ratio reddenda erat per tutores Iſottam matrem & Sixtum, & prout reddita fuit; ſed neque intrare poterant, quia non ſupererant, ex quo propter mala tempora tutores coacti fuerunt ſtabilia alienare, vt legitur in ſecunda diuiſione.

9 Præterea probatur perueniſſe ad manus Cæſaris libras

Digitized by Google

bras 1500. ex pretio vnius poſſeſſionis venditæ pro libris 3000. nec videtur poſſe euitari, quin hæc bona pro ea parte eſſent de hæreditate Andreæ ſtante communione omnium bonorum inter Andream & Sixtum enunciata in eodem inſtrumento ſecundæ diuiſionis, & venditione per Sixtum facta communi nomine, ſcilicet proprio, & Cæſaris, antequam ſequuta eſſet inter eos diuiſio. Ex quibus inerat præſumptio, quòd filius habuerit à patre quidquid habere reperitur, niſi contrarium probetur, Bald. *in l. 2. Cod. de patr. poteſt.* Crauett. *in rubr. ff. de legat. 1. num. 43.* Menoch. *conſil. 207. num. 22.* Nec diſſentit Surd. qui examinat hunc articulum *deciſ. 339.* quando, vt in præſenti, non effluxit longum tempus à die mortis teſtatoris ad diem diuiſionis, & filius non confecit inuentarium, propterea niſi probantur de hæreditate, & bonis Marci Antonij, ceſſat allegata poſſibilitas ad æquiuocandam probationem deducta.

Peruenerunt etiam ad manus Cæſaris aliæ libræ 750. ex pretio retrouenditionis domus factæ Maluetijs pro libris 1500. quæ domus verè probatur de hæreditate Andreæ, ex aſſertione Cæſaris in inſtrumento concordiæ, cum Ioanne de Maluetijs de anno 1543. quidquid incidenter dixerit Ioannes filius dicti Bartholomæi in actu retrouenditionis, quòd Cæſar conduxerit eamdem domum de anno 1527. 20. Auguſti.

Demum pro adæquatione bonorum diuiſorum inter Sixtum, & Cæſarem eius nepotem eidem peruenerunt per aſſignationem in prima diuiſione libræ 225. quæ cùm deberentur ex cauſa permutationis bonorum à quodam Caſciano Imolenſi, de earum exactione non videtur dubitandum, cùm debitor non ſoluendo fieri non potuerit, attenta reali obligatione, & regreſſu ad bona permutata, & hæc partita vna cum alijs ſuprascriptis conſtituit ſummam librarum octo millium.

10 Ex ſolutionibus verò, ſiue creditis, quæ ex perſona Cæſaris opponuntur. Primò iuſtificatur creditum dotis maternæ eiuſdem Cæſaris pro ſumma librarum 2000. & aliarum librarum 200. ad eamdem matrem ſpectantium ex confeſſione Andreæ mariti in teſtamento, per quod Cattanei ſuum fideicommiſſum probant, nec cenſetur confuſum per aditionem hæreditatis ſine beneficio legis & inuentarij, *l. debitoris, Cod. de pactis, l. fin., §. in computatione, Cod. de iure deliberan.* quia creditum poſt aditam hæreditatem ſuperuenit per mortem Iſottæ matris, cui ſucceſſit Cæſar, quo caſu per imaginariam ſolutionem non confunduntur actiones, vt ſæpiùs Rota diſtinxit inter hæredem creditorem ante, vel poſt aditam hæreditatem ſignanter in cauſa Bononien. de Bonſignoribus die 20. Nouembris 1615. coram Reu. P. D. de Caualerijs.

Secundò, probantur expenſæ funeris ſaltem in ſcutis quinquaginta, quæ conſtituunt ſummam librarum 280. & Dominis viſa eſt condecens.

Tertiò, videbantur etiam excomputandæ pro aliqua parte illæ libræ 1500. ex pretio poſſeſſionis ſupradictæ venditæ pro ſumma librarum 3000. cùm legantur per Sixtum & matrem Cæſaris conuerſæ, etiam in ſolutionem debitorum onerum, & grauaminum relictorum per Andream, quæ in legitimæ extinctionem cedere non debent.

11 Et reſpectu dotis Iuliæ ſcutorum mille ad eam ſummam ab Andrea patre, & teſtatore taxatæ, non impugnatur per Cattaneos, ſed pro maiori ſumma contendunt fideicommiſſarios non eſſe grauandos, ex quo grauatis non videtur conceſſa talis facultas ſtante præſumptione pro patre, vt condecenter filias ſuas dotauerit, Caſtrenſ. *conſil. 275. num. 6. lib. 1.* Seraphin. *deciſ. 940. num. 6.* cum alijs allegatis, quod tamen poterit particulariter diſputari ſi Leones non acquieſcant.

Cætera autem credita non videbantur Dominis iuſtificata.

12 Nam pro dote Lucretiæ ſororis Iuliæ, & pariter teſtatoris filiæ, non probatur quòd euenerit caſus nuptiarum in conditione per teſtatorem poſitos, vel quod dos fuerit ſoluta, quæ neceſſaria ſunt, cùm non præſumantur tamquam in facto conſiſtentia, Bald. *conſil. 219. lib. 2.*

13 Neque dicatur dotem prædictam omnino eſſe detrahendam ſiue euenerit caſus nuptiarum, ſiue ante nuptias Lucretia deceſſerit, cùm teſtator voluerit, ſi acci-diſſet caſus mortis earum, vel alicuius earum ante diem legati, quòd infraſcripti eius hæredes ſuperlucrarentur omne relictum, quia potuit deceſſiſſe viuente teſtatore, vel mortuo Cæſare, in quibus caſibus legatum, vel caducum remanebat, *l. vnica, §. pro ſecundo, C. de cad. toll.* vel Cæſari nihil poterat dici quæſitum vt poſſet transferre ad ſuos hæredes.

14 Et vlteriùs ſubſtitutio de hæredibus teſtatoris non videtur reſtricta ad Cæſarem ſolum, ſed ad omnes futuros, cùm loquutus fuerit de hæredibus in plurali, Anchar. *conſ. 392. num. 3.* per *l. ſtipulatio iſta, poſt princip. §. ſin autem, ff. de verb. oblig.*

15 Et per conſequens hæredes Cæſaris nihil acquirent, ſed fideicommiſſarij, cum dicantur hæredes Andreæ, quamuis per longam ſucceſſionem teſtatori ſuccedant, *l. fin. C. de hered. inſtituend. l. qui per ſucceſſionem, ff. de regulis iuris,* Peregrinum poſt alios *conſil. 19. n. 1. lib. 2.*

16 Similiter legatum alimentorum Iſottæ vxoris teſtatoris non probatur, quòd habuerit effectum, niſi ſimul oſtendatur eamdem Iſottam acquieuiſſe conditioni appoſitæ per teſtatorem de conferendo dotes ſuas fauore alimentantium, & vlteriùs quatenus deberetur ſimile legatum non eſt abſolutum quod ad debitum hæreditatis ſit ponendum, quia annuum eſt, & vt teneatur deſiderat aliquod indicium mentis teſtatoris, vt fuit ponderatum in cauſa Senogallien. prædij 18. Martij 1616. coram R. P. D. Andrea.

17 Et ita dicendum videtur de legato librarum 150. relicto Monialibus Sancti Bernardi, quia etſi conſtet de illius ſolutione, attamen vti diſtributum in ſex annos, & ſingulis annis pro rata videbatur conuenire eamdem rationem quæ de annuis legatis, vt ſcilicet de fructibus ab hærede ſint perſoluenda, niſi colligatur mens teſtatoris contraria.

Legata pia non apparent ſoluta, & habent eamdem difficultatem, vt de fructibus, non autem de ſubſtantia ſint perſoluenda.

Sepulchrum à teſtatore ordinatum cum impenſa ſcutorum 100. neque illud probatur iuſtificatum, itaut pro prædictis in præſenti nihil videatur detrahendum.

R. P. D. VEROSPIO SENIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Terracinen. Paludum.

Veneris 10. Martij 1617.

A R G V M E N T V M.

Ex ſummarijs ſume argumentum.

S V M M A R I V M.

1 *Conſenſus præſtitus in vna re non extenditur ad aliam.*

3 *Sententia recipit paſſiuam interpretationem à iure communi.*

4 *Nouatio cenſetur inducta per ſententiam continentem quod incompatibile cum inſtrumento.*

D E C I S I O CCCCXXXIII.

1 BIs fuit coram me deciſum contra nominatos in inſtrumento locationis tenutarum Plani, & Carrariæ in ſolidum eſſe faciendam executionem. Verùm ad nouam Bonificatorum inſtantiam, cùm ſuper eiſdem cauſam denuo propoſuiſſem, Domini ſteterunt in deciſis. Nec obſtat replicatio de nouatione reſpectu tenutæ Plani facta per ſententiam bon. mem. Cardinalis Platti, & ſic ratione indiuiduitatis, etiam quoad Carrariæ tenutam cenſeri contractum innouatum, quia fuit reſponſum id poſſe locum habere, ſi Bonificatores totius contractus reſciſſionem intentaſſent. Verùm cùm ad Plani tenutam ſe tantummodo reſtrinxerint, & voluerint alteram Carrariæ retinere, videntur aſſenſum præbuiſſe, quòd huiuſmodi fieret diuiſio, firmo in reliquis contractu remanente, vt fieri potuit, *l. ſi plura*, vbi gloſ. *in verbo adilitia, & l. penult. ff. de adilit. edict.*

2 Quòd autem Bonificatores ad Plani tenutam ſe reſtrinxerint, apparet ex petitionis concluſione, ibi, *propterea dictam ceſſionem & reſpectiuè receptionem dictæ tenutæ Plani*, &c. nec non ex ſententia ibi, Bonificatores, reſpectu

dictæ

dictæ tenutæ Planiad aliquam penſionem minimè teneri.

3 Non obſtat Cardinalis Platti ſententiam eſſe intelligendam pro virili. Nam vltra deducta, reſpondetur ſententiam à iure communi paſſiuam interpretationem recipere, *l. Herennius, ff. de euict. l. miles, §. decem, ff. de re iudic.* Ayor. *conſ. 74. num. 9.* Rota *deciſ. 112. num. 2. part. 2. diuerſ.* De iure autem Bonificatores in ſolidum erant condemnandi, cùm illorum obligatio reſpectu tenutæ Carrariæ firma remaneret.

4 Nec valet dicere nouationem fuiſſe factam, ex quo ſententiam reſpectu tenutæ Carrariæ mandat pro rata fructuum ſolui penſionem, quod cum inſtrumento dicitur incompatibile; contractus enim, quia reſpectu tenutæ Carrariæ non reſoluebatur, penſio debebat quoad illam firmari; neque per hoc totus contractus reſciſſus dicebatur, *d. l. ſi plura mancipia, & l. penult. ff. de ædilit. edict.* Præterea quoad partem pretij remanentis, non videtur contractus innouatus, cùm implicitè illud in primo pretio contineat. Et in omnem euentum reſpectu pretij nouatio fieri poterat, non reſpectu obligationis inſolidum, de qua nihil fuerat actum.

5 Non obſtat mandatum à R. P. D. Maggio fuiſſe relaxatum vigore ſententiæ Cardinalis Platti, non in executionem obligationis in ſolidum in inſtrumento contentæ in actis tunc temporis non exhibito, & per conſequens executionem hodie pro virili tantummodo eſſe faciendam. Quia ex iuribus pro communitate productis apparet, ante ſententiam Cardinalis Platti fuiſſe dictum inſtrumentum exhibitum, & ſucceſſiuè pluries in actis repetitum, vnde allegari non poteſt mandatum in vim huius inſtrumenti relaxatum non fuiſſe, cùm præſertim in ſententia liquidatoria Domini Maggij reperiatur clauſula, *quatenus opus ſit de nouo relaxamus*, ex quo clarè patet illud reſtrictum non fuiſſe ad mandatum vigore ſententiæ Cardinalis Platti emanatum. Denique omnis videtur ſublata difficultas, cùm vltimo loco præuia dicti inſtrumenti repetitione per me fuerit mandatum relaxatum.

R. P. D. VBALDO.

Romana pecuniaria.

Lunæ 13. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

De ſolutione facta à debitore, ſeu fideiuſſore, in quam cauſam facta cenſeatur.

SVMMARIVM.

1 *Solutione eius quod debetur, omnis tollitur obligatio.*
Intereſſe non debetur extincto debito per ſolutionem, ibid.
2 *Solutio dicitur facta in illam cauſam, in quam debitor declarauit.*
Solutio facta à fideiuſſore in dubio cenſetur facta pro extinguenda propria obligatione, ibid. in fine.
3 *Fideiuſſoris ſolutione quando debitor principalis liberetur.*
4 *Obſeruantia ſubſequuta declarat in quam cauſam ſit facta ſolutio debiti.*
5 *Mandatum Procuratoris non dicitur non ſeruare, qui illud pignus adimplet.*

DECISIO CCCCXXXIV.

1 Domini de Palagijs, & Falconerijs, qui ſoluerant pro bo. me. Philippo Guicciardino ſcut. 12000. D. Carolo Barberino, receperunt die 17. Decembr. 1609. ab Octauio Bubalo ſcut. 5184. cum ordine, vt de ijs darent creditum Philippo, *per ſirne ſua volontà, ò del Reuerendiſſ. Monſig. Luigi Guicciardino ſuo fratello*, circa quam ſummam orta fuit dubitatio, de quo tempore cederet in extinctionem debiti Dominorum de Guicciardinis, an de dicto tempore factæ ſolutionis à Bubalo, an verò de tempore ſolidationis vltimæ factæ inter partes de anno 1615. Et Domini reſoluerunt, cedere in dictam extinctionem de hoc vltimo tempore ſolidationis; & ratio fuit, quia de tempore ſolutionis D. Octauius expreſsè mandauit, vt illa ſumma poneretur ad creditum Philippi Guicciardini, & vt ſeruaretur eius, vel fratris voluntas, vt dictum eſt, qui frater expreſsè ordinauit ſcut. 5184. poni, & teneri ſub cambijs, vt ibi dicitur, *per conto à parte Filip. Guicciard.* ad effectum, vt tam capitale, quàm lucra ſoluerentur eiſdem mercatoribus in extinctionem ſcut. 12000. & intereſſe decurrendorum, quæ fuerunt per ipſos mercatores ſoluta Barberino pro D. Philippo, vt latiùs in dicto ordine continetur, vnde apparet, quòd ſi Guicciardini voluerunt ſummam ſolutam à Bubalo retineri ſub cambijs eorum nomine, non potuit dicta ſolutio cedere in præſentem extinctionem debiti Guicciardinorum cum Palagijs, & Falconerijs, cùm implicent contradictionem hæc duo, quòd pecuniæ extinguant debitum, quo caſu eſſent effectæ creditorum, & quòd permaneant ſub cambijs nomine ipſorum debitorum, quod eſſe non poſſet, niſi pecuniæ eſſent de dominio debitorum, *l. vbi repugnantia*, & ibi Doctor. *ff. de reg. iur.* Et accedit etiam, quòd in eodem ordine dicitur, *che tanto il capitale, quanto gli vtili ſeguiſſero, deuono pagarſi à voi medeſimi in eſtintione di ſcu. 12000. & intereſſi, che decorreranno*, nam ſi de tempore ſolutionis, ea cedere debuiſſet in extinctionem ſortis pro rata ſoluta, non potuiſſet in futurum pro dicta rata extincta currere aliquod intereſſe, cùm ſolutione eius quod debetur, omnis tollatur obligatio, *Inſtit. in princ. de oblig.* & deficiente ſorte, deficiant etiam vſuræ, *l. ſi conſtat*, vbi Doctor. *C. de compenſat.* vltra quòd illa verba in futurum concepta, *deuono pagarſi in eſtintione*, &c. ſatis oſtendunt, extinctionem non fieri de præſenti.

2 Non obſtat partita in libris mercatorum annotata ſub die 19. Decembris 1609. in illis verbis, *diſſe pagarli per reſto, & final pagamento del denaro, che reſta debitore dell' ammminiſtratione delle Dogane del patrimonio, & eſtintione delli ſcut. 3000. & intereſſi decorſi delli ſcut. 12000.* Quæ verba videntur ſonare in præſentem extinctionem, quia fuit reſponſum, tum quòd ſtante declaratione præcedenti ipſius ſoluentis, quod expectaretur ordo Dominorum de Guicciardinis, & ſtante ordine R. P. D. Guicciardini, quòd pecuniæ ſtarent ſub cambijs ad Philippi commodum, vt ſuprà eſt oſtenſum, ceſſabat facultas recipientis, in quam cauſam vellet ſolutam pecuniam cedere, ſed illam à debitore electam debuit præcisè admittere, gloſ. & Doctor. *in l. 1. ff. de ſolut.* Rota *deciſ. 679. num. 7. part. 1. diuerſ.* & fuit dictum in Anconitana pecuniaria 22. Iun. 1590. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, tum quòd illa verba, *per eſtintione*, commodè poſſunt intelligi de extinctione obligationis Bubali, qui tamquam fideiuſſor interfuerat in ſumma ſcut. 3000. pro Guicciardinis, non autem obligationis, & debiti Guicciardinorum, vt etiam indicant verba ſequentia, *per la qual ſomma ſua Signoria ci era obligato, & queſto giorno ſi è leuato d'obligo*, prout re vera fuit liberatus illa die per publicum inſtrumentum, cum clauſula *firmis remanentibus alijs obligationibus ad fauorem mercatorum factis tam à ſupradictis Guicciardinis, quàm ab alijs*. Illa enim verba partitæ clarè reſpiciunt obligationem Bubali, prout etiam fideiuſſor in dubio cenſetur ſoluiſſe pro extinguenda propria obligatione, Bart. *in l. Modeſtinus ſub num. 4. verſ. 2. caſu*, & ibi Caſtr. *num. 3. ff. de ſolut.*

3 Et quatenus replicabatur, quòd imò per ſolutionem factam à fideiuſſore liberetur etiam debitor principalis, ſaltem ope exceptionis, ex allegatis pro Dominis Guicciardinis, placuit reſponſio data quòd ſecus ſit, quando apparet, partes aliud voluiſſe facere, Bart. *in l. ſi quis reum num. 1. & 2. ff. de lib. leg. l. fideiuſſoris*, cum ibi not. *ff. de pact.* Berol. *conſil. 203. num. 17. verſ. præterea lib. 3.* prout in propoſito apparet ex ordine Bubali ex partita mercatorum, & inſtrumento liberationis ſupra relatis.

4 Et demum videbatur ceſſare difficultas ex obſeruantia ſubſecuta, cùm mercatores retinuerint, vt priùs eorum creditum ſcut. 12000. ſub cambijs ad damnum Guicciardinorum, & dicta cambia fuerint à Guicciardinis per plures annos approbata, necnon dicta partita ſcut. 5184. poſita ſub cambijs ad commodum eorumdem de Guicciardinis, & per eos admiſſa iuxta annotationem *in conto à parte*, & tamdem viſis omnibus partitis recambiatis, & diſcuſſis, factum fuit finale computum, & approbatum per eoſdem Guicciardinos, vt in ſummario de Falconerijs *num. 6.* & facit in terminis Rota *d. deciſ. 679. num. 7. part. 1.* & in Romana cambiorum 28. Aprilis 1586. coram Bubalo, vt in copia data.

5 Nec releuat, quòd ordo R. P. D. Guicciardini non videa-

Digitized by Google

deatur obſeruatus per Palagios, & Falconerios, qui non poſuerunt in computo currenti ſcut. 35. Quia in reliquis ſcut. 5184. ordo fuit ſeruatus ad vnguem, poneo.& tenen. ea ſub cambijs per conto à parte Philip. Guicciard. & licèt dicta ſcut. 35. inaduertenter etiam fuerint cambiata, non debet nocere mercatoribus, tum propter modicitatem ſummæ, ad *l. ſcio, ff. de in integr. reſt.* tum quia id ceſſit in maius lucrum Dominorum de Guicciardinis, & vtique non dicitur mandatum non ſeruare, qui illud pinguius adimplet, *l. ſi hominem, ff. mand.* Tiraquell. *de retract. lignag.* *§. 36. gloſ. 2. nu. 59.* Surd. *deciſ. 268. nu. 25.* Rota *deciſ. 32. nu. 1. part. 2. diuerſ.*

6 Vltimò, nec obſtat prætenſus error Dominorum de Guicciardinis, quia nec probatur, nec præſumitur, præſertim ſtantibus tot approbationibus, vt in dicta Romana cambiorum coram Bubalo.

Et ita fuit deciſum.

R. P. D. ANDREA.

Romana fideiuſſionis.

Die 13. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Simulatio contractus quando præſumatur, & quibus coniecturis probetur.

SVMMARIVM.

1 *Obligatus vti principalis principaliter, & inſolidum, cum obligatione Camerali condemnatur æquè vti principalis debitor, etiam non excuſſo principali.*

2 *Contractus ſimulatus & factus in fraudem vſurarum exequi non poteſt.*

3 *Simulatio in contractibus per coniecturas, & præſumptiones ſufficienter probatur.*

4 *Simulatio in contractibus, quoad effectum probandi eſſe in fraudem vſurarum per coniecturas, & præſumptiones probatur.*

5 *Præſumptiones & coniectura ad probandum ſimulationem debent eſſe efficaces & dilucidæ, & coniectura legis & non hominis.*

6 *Simulatio contractus & ſuſpicio vſurarum non deducitur ex pacto de retrouendendo, quia tale pactum eſt vtroque iure permiſſum & licitum.*

7 *Simulatio contractus ex pretij modicitate iuncta cum pacto de retrouendendo benè deducitur, ſi tamen modicitas eſt vſque ad dimidium iuſti pretij.*

8 *Pactum de retrouendendo minuit de vero valore vſque ad tertiam partem, & de hac habenda eſt ratio in conſideratione modicitatis pretij ad effectum arguendi ſimulationem.*

9 *Pretij modicitas non dicitur interuenire, etiamſi res minoris ematur, quoties res emitur ad vitam, & à venditore decocto, & ſine fideiuſſione de euictione.*

10 *Simulatio contractus non deducitur ex eo, quòd venditor adhuc remanet in poſſeſſione, ſi ſuperuenit titulus locationis.*

11 *Locatio incontinenti facta poſt venditionem eidem venditori ex ſe non arguit contractum ſimulatum, aut vſurarium.*

12 *Simulatio non præſumitur, neque per coniecturas probatur, quoties nulla adeſt cauſa ſimulandi.*

13 *Simulationis ſuſpicio excluditur ex præexiſtenti cauſa vera contrahendi.*

14 *Contractus duo perfectè & diſtinctè celebrati, vnus non infert ad ſimulationem alterius.*

15 *Locationi ſtare tenetur creditor per Saluianum interdictum immiſſus.*

16 *Euictio ſequuta non liberat conductorem à præſtatione penſionum, ſi euictio facto & culpa conductoris prouenit, puta quia ipſe eſſet debitor euincentis.*

17 *Verba* vndequaque, & quandocumque *ſunt vniuerſalia, & non admittunt reſtrictionem.*

DECISIO CCCCXXXV.

ROta cenſuit decretum A. C. & R. P. D. Torelli ab eo 1
deputati eſſe confirmandum, quia contra eius validitatem nihil adducitur, & de eius iuſtitia conſtat ex inſtrumento locationis domus pro ſcutis 300. annuis factæ Antonio, cui vti principalis, principaliter, & inſolidum acceſſit Ioann. Baptiſta, qui propterea ſtante eius in forma Cameræ obligatione, benè fuit ad ſolutionem penſionum condemnatus, Bart. *in l. 2. n. 5. & in l. eandem num. 5. ff. de duob. reis*, Caſtren. *in l. ſed Iulianus in princ. ff. ad Maced.* Alexand. *conſil. 29. num. 36. lib. 7.* Natt. *conſil. 52. num. 1.* Mohed. *deciſ. 2. de fideiuſſ. cum ſimil.*

Nec obſtare, quòd iſte contractus vti ſimulatus & fa- 2
ctus in fraudem vſurarum exequi non poterat, Bald. *in l. fin. §. in computatione n. 18. C. de iure delib.* Alex. *conſil. 101. n. 5. lib. 3.* Socin. *conſil. 27. n. 30. lib. 4.* Canar. *de exeq. inſtrum. quæſt. 13.* cum alijs per Modern. *diſcept. forenſ. cap. 264. num. 45.* & latiùs per Carol. de Graſſ. *in tract. de except. cap. 12. num. 1.*

Quæ ſimulatio deducitur ex pluribus coniecturis & 3
præſumptionibus, de quibus hic per informantes, & quæ ſufficiunt ſecundùm magis communem opinionem ad eam proban. Bald. *in l. emptione n. 3. C. plus val. quod agitur*, Caſtren. *conſil. 58. num. 3. lib. 2.* Dec. *conſil. 543. num. 13. & conſil. 644. num. 4.* Cranett. *conſil. 156. num. 7.* Ceph. *conſil. 198. num. 16.* & plures alios cumulat Farinac. *de falſ. & ſimulat. quæſt. 162. num. 7.* quam etiam paſſim Rota ſequitur, vt per Seraphin. *deciſ. 660. n. 3.* cum alijs allegat.

Idque etiamſi agatur de ſimulatione in fraudem vſura- 4
rum, adhuc enim probatio præſumptiua ſufficit, *cap. ad noſtram*, vbi gloſſ. *in verbo quod patet, de empt. & vendit. cap. illo vos, de pignor.* & vtrobique Doct. Roman. *conſil. 423. n. 14. in fin.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 8. tit. 17. n. 6.* Caſtill. *controuerſ. iur. cap. 25. n. 22.* cum alijs per Farinac. *d. quæſt. 162. num. 102.*

Quia tales coniecturæ & præſumptiones debent eſſe 5
efficaces & dilucidæ, Veral. *deciſ. 163 n. 5. part. 3.* & fuit dictum in Rom. cenſus 26. Nouembris 1604. coram Illuſtriſſimo Ludouiſio apud Modern. *de oblig. Camer. deciſ. 150. n. 5.* Imò requiritur vt ſint coniecturæ legis, & non hominis, Bald. *conſil. 21. n. 2. ad fin. verſ. Nec ſufficiunt lib. 4.* Aym. *conſil. 145. n. 2. verſ. quod tamen*, Veral. *vbi ſuprà n. 7.* Rota in Beneuentana donationis 27. Nouembris 1585. coram Gipſio.

Coniecturæ autem quæ pro ſimulatione iſtius contra- 6
ctus, & vſurariæ fraudis in medium afferebantur, omnes deductæ ex ſimulatione venditionis eodem die celebratæ & correſpectiuitate ad illam, viſæ ſunt DD. ſatis leues, aut ſaltem non ita efficaces, & dilucidæ prout requiritur. Nam prima quæ deducitur ex pacto de retrouendendo ex ſe ad ſimulationem, & vſuræ ſuſpicionem non infert, cùm tale pactum ſuaptè natura licitum ſit vtroque iure, *l. 2. C. de pact. inter empt. & vendit.* gloſſ. & Doctor. *in d. cap. ad noſtram, & in cap. conqueſtus, de vſur.* Tiraquell. *de retract. conuent. in præfat. num. 2. & 3.* Honded. *latiſſimè conſil. 33. num. 64. & ſeq. lib. 2.* Farinac. *de falſ. & ſimul. quæſt. 163. num. 20.*

Secunda coniectura ex modicitate pretij quæ iuncta 7
cum pacto de retrouendendo ſufficit ad probandam ſimulationem iuxt. opinionem quam Rota ſequitur, vt per Caſſad. *deciſ. 1. & 2. de vſur.* non ſubſiſtit, quia ad hunc effectum requiritur probatio modicitatis vſque ad dimidiam iuſti pretij, Honded. *conſil. 33. n. 62.* vbi de communi, Franc. Marc. *deciſ. 484. n. 21. part. 1.* cum alijs allegatis in Bonon. de Ballis 19. Martij, & 8. Iunij 1607. coram Reuerendiſſ. Lugdunen.

Et in conſtituenda iſta dimidia iuſti pretij habenda eſt 8
ratio pacti de retrouendendo quòd minuit de vero valore circa tertiam partem etiam ad arguendam ſimulationem, Tiraquell. *de retract. conuent. in præfat. num. 20.* Couarr. *lib. 3. var. cap. 10. num. 1.* Honded. *vbi ſupra num. 63.* Riminald. iun. *conſil. 218. n. 117.* Gamm. *deciſ. Luſit. 138. n. 2. & deciſ. 178. num. 9.* & dixit Rot. *in eadem Bononien.*

Quæ modicitas pretij hic non concurrit, eſto quòd 9
domus reditus ſcut. 300. fuerint venditæ pro ſcut. 2000. & ſic ad rationem 15. pro centenario tum ex ſu-

Bb præ-

prædictis, tum quia dicta venditio facta Coronato fuit ad vitam quinque eius filiorum, cum pacto quòd pretium deberet lucrari pro rata ſcut.400. per mortem cuiuſcumque, & valde erat contingens aliquem prædecedere, tum quia emebatur ab Arronio ferè decocto, prout euentus docuit, & ſine aliqua euictionis fideiuſſione, niſi pro penſionibus ex contractu locationis, quæ omnia debent conſiderari ad æſtimandum valorem, eumque longè minorem reddunt, iuxt. trad. per Doct. *in l.2. C. de reſcin. vendit.* Surd. *conſil.217. n.31. verſ. vltimò non obſtat, in fin. & num. ſeq.*

10 Tertia, quòd venditor remanſerit in poſſeſſione, iuxt. *l.ſicut §. ſuperuacuum, ff.quib. mod. pign. vel hypoth. ſolu.* & ipſa ceſſat ſtante ſuperueniente, titulo locationis, Rom. *conſil.304. ſub num.3. verſ. ſecundo poteſt reſpondere*, cum alijs per Rot. *deciſ.116. num.10. & 12. part.2.diuerſ.* & fuit dictum in Romana ſimulationis venditionis 4. Maij 1601. coram Iuſto in Ciuitatis Caſtelli bonorum 8. Februarij 1612. coram Illuſtriſſ. Lancellotto, & in Bononien. de Monterentijs 30. Martij 1607. coram bon. mem. Penia.

11 Quarta, quòd ſtatim ſequuta venditione facta fuit locatio eidem venditori, non arguit ex ſe contractum ſimolatum, aut vſurarium, Alexand. *conſil.121. per tot. lib.5.* Crauett. *conſil.145. n.4. verſ. & in terminis noſtris*, Modern. Bonon. *lib.2. var. cap.132.n.12.*

12 Et tantò magis hæc ſententia placuit Dominis, quia prædictæ & aliæ coniecturæ, de quibus hic per informantes, etiamſi concurrerent in caſu noſtro, illæ non eſſent attendendæ, poſtquam nulla aderat cauſa ſimulandi, Bart. *in l.poſt contractum num.2. ff. de donat. & conſilio 65.n.4. lib.1.* Ancharan. *conſil.227. numer.3.* Ægid. *deciſion.715. num.2.* & pluries tenuit Rot. & ſignanter in vna Romana de Maſſis 13. Iunij, & 4. Iulij 1601. coram bon. mem. Corduba, & in dicta Bononien. bonorum, de qua ſuprà, coram bon. mem. Penia, & in eadem 2. Decembris 1613. coram R. P. D. meo Dunozetto, in qua plures, & vrgentiores coniecturæ adducebantur pro ſimulatione.

13 Non obſtat, quòd Arronius vrgeretur à creditoribus, quia cùm ex vera potuerit ſic contrahere, & ad effectum ſe liberandi ita contraxerit, & pretium depoſuerit, ac creditoribus ſatisfecerit, omnis ceſſat ſuſpicio ſimulationis, Crauett. *conſil.319. n.9. in fin.* Rot. in d. Romana cenſus coram Illuſtriſſ. Ludouiſio apud Modern. *de oblig. Camer. deciſ.150. num.10. verſ. Non obſtat.* Imò, vt ibi ſubditur *num.12.* iſta præexiſtens cauſa, quæ vera fuit, excludit ſuſpicionem ſimulationis, vt in Fauentina bonorum 2. Aprilis 1571. coram bon. mem. Card. Lancellotto.

14 Poſtremò Domini aduertebant, quòd iſti duo contractus fuerunt celebrati cum omnibus ſuis ſubſtantialibus, & fuerunt penitus diſtincti, & ſeparati; venditio enim fuit facta Coronato ad vitam quinque eius filiorum pro pretio ſcut.2000. & locatio fuit facta Arronio ad quinquennium pro annua penſione ſcut.300. Vnde excluditur omnis ſimulatio & vſuraria prauitas, vt latè per Modern. Bonon. *vbi ſup. d. cap.132. n.1. 2. 7. & 8.* vbi agit de duobus contractibus, & in caſu in omnibus huic noſtro ſimili, & obiecta tollit.

Exceſſiuitas autem penſionis non ad ſimulationem, & vſuram, ſed potiùs ad iniuſtitiam pertinet, quæ nec etiam probatur, quia debet eſſe vltra dimidiam, & tunc agi, vel ad reſciſſionem, vel ad ſupplementum, iuxt. text. *in l.2. C. de reſcin. vend.*

15 Non etiam placuerunt deducta circa reſolutionem contractus locationis ex immiſſione obtenta à ſorore Fabij vigore Saluiani, tum quia per talem immiſſionem plenum ius non dicitur acquiſitum creditori, qui propterea tenetur ſtare locationi, *l.in venditione, §.1.ff. de bon. auth. iud. poſſid. l. ſi filio familias, §.ſi vir in quinquennium*, vbi Bart. *ſub n.1. verſ. Aut ei non eſt conſtitutum, ff.ſolut. matrim.* Iaſ. *de communi in l.diuortio num.34. ff. eod.* Guidopap. *deciſ.480. num.5. verſ.3. fallit*, cum alijs in Romana Caſalis 1. Iulij 1602. coram Illuſtriſſimo Ludouiſio apud Modern. Roman. de Saluian. *interdict. deciſ. 105. num.10.*

16 Tum quia dato abſque veri præiudicio, quòd verè fuiſſent euictæ domus, ita vt propterea non potuiſſet Arronius illis vti, cùm tale impedimentum proceſſiſſet culpa & facto ipſius Arronij, qui erat debitor euincentis, teneretur nihilominus ad penſiones, *l.colonus, penult. §. fin.* vbi not. Bart. *ff. locat. gloſſ. in l.ſi vno, §. item cùm quidam, verbo perſonis, verſ. ſi verò ſtetit per conductorem*, & ibi etiam Bart. Bald. Caſtren. Fulgoſ. & Salic. *ff. eod.*

Nec releuat, quòd impedimentum prouenerit ab Arronio vti hærede & venditore, ſed non vti conductore, pro quo Ioannes Baptiſta fideiuſſit, quia Arronius & Ioannes Baptiſta in inſtrumento conductionis ſe obligarunt ſoluere illam penſionem ſcut.300. non obſtantibus ſequeſtris & alijs quibuſcumque impedimentis vndequaque & quomodocumque prouenientibus, &c. quæ verba ſunt adeò vniuerſalia, vt nullam reſtrictionem admittant, Dec. *conſil.529. num.2.* Mandel. *conſil.322. n.31.* Decian. *conſil.3. n.132. & ſeqq. lib.1.* & comprehendunt omnia impedimenta etiam maiora expreſſis, Creſcen. *deciſ.1. num.3. cum duob. ſeqq. de priuileg.* etiam quæ impropriè dicerentur impedimenta, Surd. *conſil.453. num.8.* Menoch. *conſil.324. num.7.* itaut Coronatus videatur omni meliori modo ſibi cauere voluiſſe pro penſionibus iſtarum domorum. 17

Ex quibus & alijs adductis per informantes ita deciſum.

R. P. D. VEROSPIO SENIORE,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Fulginaten. mercium.

Lunæ 13. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Dominium rei emptæ acquiritur illi, qui nomine ſuo rem emi mandauit, & iuramentum calumniæ ſuppletur per terminos ſubſtantiales.

SVMMARIVM.

1 *Vendita rei dominium acquiritur illi cuius nomine, & eo mandante emptio facta fuit.*

3 *Iuramenti calumniæ omiſſio ſuppletur per obſeruationem terminorum ſubſtantialium.*

DECISIO CCCCXXXVI.

Dominis placuit deciſio coram me ſub die 12. Decembris præteriti, quòd videlicet confirmanda eſſet Auditoris Cameræ ſententia, in qua Roncalli condemnantur, merces, de quibus agitur, vel earum pretium illis de Coymans venditoribus reſtituere, cùm ab ipſis dominium abdicatum non fuerit. Roncalli enim, quibus merces fuerunt tranſmiſſæ, ob mandati formam non adimpletam recuſarunt eas recipere, nec potuit dominium acquiri Nauarolis, qui ſimplices tantùm mandatarij pro Roncallis extiterant, ex allegatis in deciſione. Nec valet dicere Nauarolos emptores fuiſſe, non mandatarios, quia contrarium fuit probatum, & licèt pro iſtarum mercium emptione Roncalli cum Nauarolis, non autem cum illis de Coymans egerint, non tamen propterea ſequitur dominium in Nauarolos fuiſſe translatum, cùm ipſi pro Roncallis huiuſmodi merces tranſmitti curauerint, vt ex litteris productis apparet, ex quibus benè probatur Nauarolos mandatarios extitiſſe, *l. communis ſeruus §. 1.ff. de acquir. poſſeſſ. l. ſi Procurator. ff. de acquiren. rer. domin. l.1. C. per quas perſonas nob. acquiritur*, Pariſ. *conſil.47. n.16. lib.1.* Rota Ianuen. *deciſ.127. n.8.* 1

Non obſtat ex litteris eorumdem de Coymans probari 2
venditionem fuiſſe factam Nauarolis. Contrarium enim potiùs arguitur, cùm in illis dictæ merces, vnà cum impenſis ad eas neceſſarijs fuerint à Coymans tranſmiſſæ Roncallis, & quamuis in computo legantur hæc verba, *per conto de Nauarols*. Ex hac tamen deſcriptione ſolùm infertur venditores fidem Nauarolorum ſequi voluiſſe, non autem contractam inter ipſos fuiſſe emptionem, & venditionem, vt in ſimili fuit ponderatum in Colonien. ſeu Romana mercium prima Iunij 1612. coram R. P. D. Pamphilio. Quod ex litteris pariter illorum de Ron-

Digitized by Google

Roncallis confirmatur, in quibus rogant ipſi Nauarolos pro mercium tranſmiſſione his verbis, *A farci reſtare ben ſeruiti*, quæ ſupponunt ad eoſdem Roncallos merces fuiſſe tranſmittendas. Vnde ſi Coymans Nauarolis eas vendere intellexiſſent, ad ipſos, non autem ad Roncallos dictas merces tranſmiſiſſent, quas propterea Nauaroli, cùm non receperint, nec ideò videre potuerint an mandati forma eſſet adimpleta, dici non poteſt ad ipſos dominium fuiſſe translatum, *l. nec vtile*, vbi Bartol. Bald. & alij, *ff. ex quibus cauſ. maior.* Anchatan. *conſ.* 352. *n.* 1. *verſ. Ex hoc conſequenter*, Caſtren. *conſ.* 331. *lib.* 2.

3 Denique non obſtat prætenſa nullitas ſententiæ Auditoris Cameræ ob omiſſum iuramentum de calumnia. Nam difficultas remouetur ex terminorum ſubſtantialium obſeruatione, inter quos cùm vnus exiſtat ad iurandum de calumnia, eo ſeruato tale iuramentum præſtitum dicitur, vt Rota cenſuit in Romana ſeu Bononien. cenſus 7. Maij 1601. coram Corduba, & in Romana reſciſſionis contractus 16. Martij 1590. coram Penia, & in Lucana parochialis 12. Maij 1603. coram eodem.

Ideò cùm Ioannes Baptiſta probet hanc quantitatem per confeſſionem creditorum, nec illi neceſſarium ſit probare veram numerationem ſecundùm veriorem opinionem, de qua per Bart. *conſil.* 160. incipit, *Titius promiſit Sempronio*, Alexand. *conſ.* 90. *nu.* 3. *lib.* 3. viſum eſt Dominis ſufficere. 2

Quamuis quitantiæ illæ priuatorum creditorum non ſint formiter recognitæ, quia cum ſubſtantia debiti concurrunt congruitas pretij operariorum, & quòd illi ſine mercede non laborarent, neceſſitas ſoluendi mercedes operarijs in ſingulis hebdomadis, à quibus inſtrumenta non ſolent recipi, concurrit etiam iuſtificatio aliarum partitarum, quæ propter connexionem inferunt præſumptionem veritatis, ac demum iſtæ quitantiæ productæ fuerunt in iudicio criminali, quibus omnibus iunctis, fuit dictum ſtandum eſſe huiuſmodi receptis. 3

Ex quo ſcripturæ etiam informes & priuatæ, ex alijs adminiculis poſſunt ſuppleri, *l. inſtrumenta*, *C. de probat.* Guidopap. *deciſ.* 441. Afflict. *deciſ.* 1. *de confeſſ.* Rot. *deciſ.* 375. *part.* 1. *diuerſorum*. 4

Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana repetitionis pecuniarum.

Die 13. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Quitantiæ liberant ſoluere debitum, etiam non probata vera numeratione, & expenſæ liquidantur per leuiores probationes, & per ſcripturam priuatam, iunctis adminiculis.

SVMMARIVM.

1 *Liquidatio quantitatis expenſarum, præſuppoſito quod debeantur, fit ſufficienter per leuiores probationes, & creditur proprio libro ſcribentis circa quantitatem.*

2 *Confeſſio de recepto facta per creditorem liberat, nec opus eſt probare veram numerationem.*

3 *Quitantia particularis creditoris, etiam quod formiter recognita non ſit, probat, ſi concurrunt adminicula, veluti ſubſtantia debiti, congruitas pretij, quod aliàs non laboraſſet, neceſſitas ſoluendi certo tempore.*

4 *Scriptura informis, & priuata ex iunctis adminiculis ſuppleri poteſt.*

DECISIO CCCCXXXVII.

PRopoſito dubio ſuper releuantia partitæ ſcutorum 822. quæ in diſputatione diei 4. Martij 1616. reſeruata fuerat, Domini ſolo Ioanne Baptiſta informante cenſuerunt eſſe iuſtificatam.

Conſtat enim de ſubſtantia operis, quia in relationibus, & menſuris factis ſuper quantitate operis ſub diebus 9. Decembris 1610. & 13. Ianuarij 1615. & ponderatis, ac præſuppoſitis in deciſione diei 27. Maij præteriti diſtinctæ ſunt partitæ huius operis, & ſignanter in relatione Bonacinæ pro parte D. Octauij electi, in qua enunciantur Fontane, Nicchię, Facciate, pauimenti, & ſimilia pro quibus conſtruendis iam fuit per peritos firmata quantitas calcis, & eorum relationes ne ſupradicta deciſione approbatæ ſunt.

Conſtat etiam Ioannem Baptiſtam fuiſſe Magiſtrum domus bon. mem. Cardinalis Lanfranchi, & per manus illius operarios recepiſſe ſuas mercedes, vt concludunt teſtes dati, & quòd tota fabrica calculata per peritos facta fuit de tempore illius adminiſtrationis, vt in deciſionibus 4. Martij 1616. & 27. Maij præteriti fuit oſtenſum, dum periti dixerunt, *Viſto, e conſiderato tutto quello che hà fatto fare detto Gio: Battiſta*.

1 Ex quibus dum firmatur hæredes bo. me. Cardinalis teneri ad impenſam illius operia, & debitores eſſe conſtituendos in poſitione calculorum, tunc in liquidatione quantitatis ſufficiunt leuiores probationes, & quandoque proprio libro ſcribentis creditur circa quantitatem, Coru. *conſ.* 318. *in fine vol.* 4. Surd. *deciſ.* 199. *nu.* 5.

R. P. D. REMBOLDO.

Pampilonen. Parochialis.

Veneris 30. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Narrata in gratia Papæ plenè & concludenter ſunt probanda cum ſuis qualitatibus, quia narrata cenſentur ad magis inducendum Principem. Irregularitas non contrahitur ſine morte, aut mutilatione membri. Celebrans qui ſe credit abſolutum ab excommunicatione cùm non ſit, non dicitur celebrare in contemptum clauium, ac propterea non efficitur irregularis.

SVMMARIVM.

1 *Narratio in gratia Principis plenè & concludenter, & cum omnibus ſuis qualitatibus, cum quibus narrata reperiuntur, iuſtificari debet.*

2 *Narratio gratia præſumitur facta ad inducendum magis Principem ad concedendum gratiam, ac propterea neceſſaria eſt omnium narratorum verificatio: & ideò de conſuetudine ſolent caſſari verba illa, vel altera promiſſorum ab impetrante adiecta, ibid. in fine.*

3 *Irregularitas non contrahitur ex ſola ſanguinis effuſione; ſed neceſſe eſt, quòd interueniat vel mors, vel membri detruncatio.*

4 *Excommunicationem Canonis* ſi quis ſuadente diabolo, *quamuis abſoluere non poſſit Vicarius Epiſcopi, ſi tamen abſoluerit, & abſolutus ſacerdos celebrauerit, non dicitur celebraſſe in contemptum clauium, ac propterea propter bonam fidem non efficitur irregularis.*

Contemptus legis, ſiue clauium, tunc interueniſſe dicitur, quando voluntas alicuius repugnat legi, & ex illa repugnantia procedit ad faciendum contra legem, ita vt tranſgreſſionis cauſa ſit ipſe contemptus, ibid. in fine.

DECISIO CCCCXXXVIII.

MArtinus impetrato à S. D. N. merito de prouidendo ſibi de Eccleſia parochiali, de qua agitur ſub narratiua, quòd Petrus dictæ parochialis Rector ſuæ ſalutis immemor irregularis exiſtens Miſſas, & alia diuina officia celebrare non erubuit in contemptum clauium, pernicioſumque exemplum, ac plurimorum ſcandalum obtinuit in partibus ad ſui fauorem pronunciari, d. ſcilicet Petrum eſſe dicta parochiali priuandum, eandemque ſibi conferendam. 1

Vnde cauſa in gradu appellationis mihi commiſſa, dubium propoſui, an dicta ſententia eſſet confirmanda, vel reuocanda, & Domini Petro tantùm informante reuocandam cenſuerunt, quia ex reuolutione proceſ-

ſus apparet non fuiſſe per d. Martinum probatam prætenſam Petri irregularitatem, ob quam dicta parochiali priuari debuiſſet, nec minus quòd in tali irregularitate exiſtens Miſſas, & alia diuina officia, vt narratum fuit, celebrauit, quæ tamen ſingula, cò quòd non agitur ad ſolam priuationem, ſeu depoſitionem Petri, ſed ad effectum, etiam vt ſecuta illius priuatione, ſeu depoſitione d. parochialis Martino conferatur plenè, & concludenter, & cum omnibus ſuis qualitatibus, cum quibus narrata reperiuntur, iuſtificari debebant, *cap. licèt cauſam*, & ibi Doct. *ac prob. c. 2.* vbi poſt alios Ripa *nu. 67. de reſcript.*

2 Præſumitur enim dicta narratiua facta ad magis aggrauandum poſſeſſorem, & per conſequens etiam ad inducendum Papam ad faciliùs contra eum procedendum, & concedendum gratiam, Ægid. *deciſ.* 734. *numer.* 7. ac propterea requiritur omnium narratorum verificatio, *cap. cum olim*, vbi gloſſ. *in verſic. ad omnia*, & ibi Abb. *num.* 3. *de reſcript.* cùm præſertim id quoque ſuadeat forma Gratis, quæ ita concepta eſt, vt ex ea facilè conijci poſſit Papam voluiſſe impetrantem aggrauare ad probandum omnia relata ibi, præſertim attendentes quòd veris exiſtendum præmiſſis, & ibi ſuper eiſdem relatis inquiras, & ibi ſi per inquiſitionem eandem illas reperieris veritate niti, & etiam in practica ſeruari tradit Sarnen. *de ſubrog. collitig. quæſt. 7. num. 6.* vbi quoque addit quòd in huiuſmodi impetrationibus ſemper conſueuerunt caſſari illa verba, vel altero præmiſſorum, quando fuerunt ab impetrante addita, & fuit aliàs in cauſa Oſcen. Archidiaconatus 19. Octobris 1601. coram Illuſtriſſimo Cardinali Lancelloto reſolutum.

3 Non obſtat, quòd Petrus dicitur vulnus brachio Martini inflixiſſe, quia non propterea fuit effectus irregularis, cùm irregularitas ex ſola ſanguinis effuſione non cauſetur, ſed neceſſe ſit quòd interueniat vel mors, vel membri detruncatio, vt *in c. in Archipresbyteratu*, *de raptor. & in Clem. ſi furioſus*, *de homic.* Abb. *in c. 1. nu. 8. & ſeq. & ibid.* Card. Præpoſ. & alij, *qui cleric. vel vouent. matr.* &c. Nauarr. *in manuali c. 27. nu. 206. verſ. 7. principaliter, & nu. ſeq. & conſ. 9. nu. 2. de pœnit. & remiſſ.* addit. ad Capellam Toloſ. *deciſ.* 208.

4 Nec obſtat, quòd fortè prætendatur Petrum poſt d. percuſſionem, per quam in excommunicationem canonis *ſi quis ſuadente Diabolo* 17. *quæſt.* 4. incidit, pluries celebraſſe, quia hoc non probatur, & cùm conſtet d. Petrum illinc ad quatuor dies abſolutionem à dicta excommunicatione obtinuiſſe, probari deberet quòd ſæpiùs infra terminum dd. quatuor dierum celebrauerit, etiam quòd facultas Vicarij, qui ei d. abſolutionem impertiuit, non ſufficiens deprehenderetur, quia ad effectum, vt non poſſit dici celebraſſe in contemptum clauium, ſufficit quòd bonam fidem habuerit; contemptus enim tunc ſolùm interueniſſe dicitur, quando voluntas alicuius renuit legi, & ex ea cauſa procedit ad faciendum contra legem, ita quòd tranſgreſſionis cauſa contemptus ſit, vt poſt alios latè explicat Couarr. *in cap. alma mater, in prima part. §. 7. num. 6.* & fuit dictum in allegata Oſcen. Archidiaconatus 18. Maij 1603. coram Illuſtriſſimo Cardinali Lancellotto.

R.P.D. VEROSPIO SENIORE,

deinde S.R.E. Cardinale.

Interamnen. Vnionis.

Veneris 7. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

In hac deciſione defenditur vnio cuiuſdam Eccleſiæ facta authoritate Apoſtolica à quibuſdam nullitatibus obiectis, explicanturque in ea nonnulla notabilia, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Vnionis nullitatem allegans debet illam concludenter probare.*

2 *Vnio authoritate Sedis Apoſtolicæ facta habet præſumptionem pro ſe.*

Obſeruantia Parochianorum obſcuras reddit probationes contrarias, ibid.

3 *Valor beneficij probatur per teſtes deponentes de certa ſcientia, etiam quòd non deponant per non exceſſum.*

6 *Subreptio non inducitur per taciturnitatem eorum, quæ Papam non retraxiſſent ad concedendum gratiam.*

7 Circiter *dictio quid importet.*

8 *Teſtes deponentes per verbum* credo, *nihil probant.*

Teſtes examinati ad perpetuam rei memoriam ſine citatione partis nihil releuant, ibid. in fine.

DECISIO CCCCXXXIX.

Capitulum, & Canonici Eccleſiæ Cathedralis Interamnen. ob fructuum ſuæ menſæ tenuitatem preces 1
Clementi VIII. porrexerunt, vt parochialem Eccleſiam Sancti Angeli eiuſdem ciuitatis, quæ quadraginta circiter familias continebat, dictæ Capitulari menſæ perpetuò vniret, eiuſque curam ad alias proximiores Eccleſias ipſius ciuitatis transferret. Et cùm Vicarius Interamnenſis ad hoc vt literis Apoſtolicis deputatus, præuia ſententia diſmembrationem, & vnionem huiuſmodi ad effectum produxiſſet; fuit per Parochianos Eccleſiæ ſancti Angeli appellatum, & cauſa in Rota coram me introducta, dubium ſuper hac vnione propoſui, quam Domini reſponderunt non conſtare fuiſſe inualidam. Dicti enim Parochiani cùm ſuper vnionis nullitate cauſam introduxerint, debebant concludenter illam probare, *l. verius, ff. de probationib. l. qui accuſare, C. de edendo*, Bald. *conſ.* 270. *in prin. lib. 1. & conſ. 406. nu. 1. lib. 4.*

Tantò magis, cùm interim donec fuerit probatum 2
contrarium, pro vnionis validitate tanquam authoritate Sedis Apoſtolicæ factæ ſit præſumendum, Bald. *in cap. 1. numer. 7. de his qui feud. dare poſſ.* Abb. *conſ.* 41. *nu. 2. lib. 1.* Vlteriùs ad prædictam inualiditatem excludendam ſat eſt Capitulo tanquam per longum tempus poſſeſſioni Parochianorum, probationes obſcuras reddere, *cap. cùm ſint partium, de reg. iur. in 6.* Bald. *conſilio 79. num. 7. lib. 2.* Alexandr. *conſil. 16. num. 30. in fine lib. 5.*

Nec obſtare videntur exceptiones contra dictam 3
vnionem, & eius exequutionem adductæ. Et primò quòd valor Canonicatuum Eccleſiæ Interamnenſis expreſſus non iuſtificetur. Contrarium enim apparet ex teſtibus pro parte Capituli examinatis de valore ex certa ſcientia deponentibus, qui propterea benè concludunt, Barr. *conſil. 102. numer. 4.* Alexand. *conſil. 108. num. 10. verſ. & licèt dicat lib. 2.* Et quamuis illæ non deponant per non exceſſum, cùm tamen valor hoc modo narratus non fuerit, ſed quòd vix aſcenderet, ſufficit illum eo modo quo fuit expreſſus iuſtificari, Put. *deciſ. 245. nu. 1. lib. 1.* Verall. *deciſ. 128. parte 1.*

Non obſtat Parochianos in proceſſu ſuper vnionis 4
iuſtificatione citatos non fuiſſe. Nam conſtat de citatione facta Sanctesijs, qui mandatum ad hunc effectum habebant à Parochianis ad ſonum campanæ congregatis.

Non valet dicere vnionem fuiſſe mandatam execu- 5
tioni, non ſeruata forma, videlicet Eccleſiæ vnitæ, cura alijs parochialibus non aſſignata. Quia ceſſat obiectum ex Vicarij ſententia, in qua fuit in ſpecie aſſignatio facta Eccleſiæ ſanctorum Philippi & Iacobi, & licèt Epiſcopus in vltima viſitatione de anno 1614. declarauit illam egere ampliatione, ad quam Parochianos etiam condemnauit: non per hoc tamen reddi debet nulla dicta vnio, iam per duodecim annos effectum ſortita, abſque eò quòd in aſſignatione Parochus tunc reclamauerit.

Non obſtat pariter falſa expreſſio, quòd prædicta 6
parochiali Eccleſia ſancti Angeli vacante pro concurſu faciendo, appoſita non fuerint edicta. Nam illius etiam affixis cùm non appareat vllos extitiſſe contradictores, ita ut per vnionem dici poſſit alicui præiudicium illatum, perinde eſt ac ſi edicta non fuiſſent appoſita, & per conſequens, cùm talis narratiua Papam ad concedendum non retraxiſſet, nullam vnionem reddere non debet, Ægid. *deciſ.* 4. & 115. Caſſad. *deciſ.* 12. *in fine, de preben.* Put. *deciſ.* 17. *lib.* 3. Cæſ. de Graſſ. *deciſ.* 8. *nu.* 2. *de preben.*

7 De-

7 Denique non obſtat iuſtificatum non fuiſſe, parochialem vnitam quadraginta circiter focularia non excedere. Capituli enim teſtes examinati pro vnionis executione de numero quadraginta, vel quadraginta quinque familiarum deponunt. Vnde ſtante dictione *circiter* in narratiua quadraginta focularium appoſita, quamuis deinde conſtet illa fuiſſe quadragiota quinque, non ideò minus dicta narratiua dici poteſt iuſtificata, ex traditis per Alex. *conſ.* 88. *nu.* 15. *lib.* 5.

8 Nec teſtes dati pro parte Parochianorum ſunt attendendi, quia licèt primus de quinquaginta quinque familijs deponat, hoc tamen aſſerit per verbum *credo*, & per conſequens nihil probat, Bald. *in l. ſolum*, *& l. teſtium*, *C. de teſtibus*, Afflict. *decis.* 381. *num.* 7. Alexand. *conſ.* 68. *in fine verſic. Tertius teſtis*, *lib.* 2. Alij verò teſtes tanquam examinati lite pendente ad perpetuam rei memoriam, & ſine partis citatione, non releuant, Fulgoſ. *conſ.* 137. *num.* 1. Federic. de Sen. *conſ.* 237. *num.* 9. *verſ. & ſi habet illum*, cum alijs per Gabriel. *tit. de citationib. concl.* 1. *nu.* 121.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Tricaticeñ Capellæ.

Veneris 7. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Et in Summario.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij verum valorem, & defectum expreſſionis probare tenetur qui impetrauit beneficium ob non expreſſionem, & tenetur probare de tempore prouiſionis.*

2 *Sententia ſine actis non probat, & Rota ſententias aliorum tribunalium non exequitur, niſi guſtato bono iure.*

3 *Beneficium non adiudicatur impetranti, qui non iuſtificauit gratiam ſuam.*

DECISIO CCCCXL.

ORta controuerſia inter Ioann. Baptiſtam Galottum prouiſum Apoſtolicum de beneficio de quo agitur, & Priorem, & Confratres ſancti Antonij oppidi Montis Murſi prætendentes illud eſſe de eorum iurepatronatus, dedi dubium cui eſſet adiudicandum? Et Domini omiſſis pro nunc iuribus confratrum, de quibus reſeruarunt particulariter videndum; reſoluerunt dictum beneficium non eſſe adiudicandum Galotto.

1 Cùm enim illud impetrauerit ob non expreſſionem veri valoris factam à Proſpero antea prouiſo de eodem beneficio, tenetur defectum dicti valoris tanquam fundamentum ſuæ gratiæ plenè, & concludenter probare, & quidem de tempore prouiſionis dicti Proſperi, Felin. *in cap. ad aurem numer.* 17. *de reſcript.* Caputaq. *decis.* 330. *numer.* 1. *part.* 3. Cæſar de Graſſ. *decis.* 4. *num.* 3. *de ſentent. & re iudic.* Et fuit dictum in vna Bononieñ. Prioratus 9. Iunij 1606. coram me, quod tamen non fecit.

2 Nec ad hunc effectum ſufficit eius gratiam fuiſſe per ſententiam executoris canonizatam, quia dicta ſententia non videtur attendenda, cùm detur ſine actis, ex quibus iuſtificari valeat, & aliàs Rota non exequatur ſententias aliorum tribunalium, niſi guſtato bono iure illarum, Mohedan. *decis.* 21. *de re iudic.* Put. *decis.* 204. *&* 318. *lib.* 1. Seraphin. *deciſion.* 1123. *numer.* 27.

3 Vnde cùm gratia dicti Galotti non appareat iuſtificata nec in valore, nec in alijs per eum narratis, non debet ipſi beneficium adiudicari, Felin. *vbi ſuprà nu.* 4. *verſ. ſecunda concluſio*, Seraph. *decis.* 803. *nu.* 1.

Et ita concluſum, &c.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Eugubina penſionis.

Veneris 7. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Penſionis reſeruatio iuſtificari non debet quando eſt pura, & alter conſenſit reſeruationi cum obligatione Camerali.

SVMMARIVM.

1 *Litteræ Apoſtolicæ habent exequutionem paratam.*

2 *Penſionis reſeruatio iuſtificari non debet pernecesſe, quando ſoluere debens conſenſit reſeruationi, & in forma Cameræ ſe obligauit, & gratia eſt pura.*

3 *Beneficij valor mutari poteſt per lapſum plurium annorum, & ad effectum ſurreptionis probandus eſt de tempore impetrationis.*

4 *Exceptio turbida non admittitur ad impediendam executionem, ſed eſt reijcienda ad petitorium.*

5 *Mandatum an ſit relaxatum in plus debito, attenditur decretum iudicis, non expreſſio Notarij.*

6 *Nullitas ex defectu iuramenti calumniæ non præſtiti non attenditur quoties conſtat de iuſtitia ſententiæ.*

7 *Mandatum procuræ ſufficienter probatur per coniecturas, vt habere plures ſcripturas ad cauſam facientes, & facere plures expenſas.*

DECISIO CCCCXLI.

NIcolaus Bilius obtinuit Eccleſiam de qua agitur grauatam annua penſione 30. eminarum grani ad fauorem Pauli, quam poſtea reſignauit Gaſpari Bigio, reſeruata ſibi annua penſione ducatorum 70. auri de Camera. Cùm autem orta fuiſſet controuerſia inter dictum Gaſparem, & penſionarios ſuper ſolutione dictarum penſionum, deuentum fuit ad concordiam, in qua dictos ducatos 70. de Camera conſtituendos, ſcuta monetæ 98. reduxerunt ad ſcuta 75. monetæ, & eminas 30. grani ad ſcuta 40. & in euentum mortis alterius ex dictis penſionarijs Gaſpar ſe obligauit ſuperuiuenti ſoluere penſionem, non iuxta prædictam reductionem, ſed ſecundùm primam impoſitionem. Vnde de anno 1612. mortuo Paulo vno ex dictis penſionarijs, Nicolaus egit coram A. C. contra Gaſparem pro terminis decurſis à die mortis Pauli ad rationem ducatorum 70. iuxta primam impoſitionem, & obtinuit relaxari mandatum exequutiuum; à quo interpoſita appellatione fuit mihi cauſa commiſſa, cum clauſula, vt quoad quantitatem redactam procederem ſine præiudicio legitimæ exequutionis, in reliquis autem cum clauſula, *ſi quid exequendum*. Vnde propoſui dubium, an dictum mandatum eſſet exequendum.

Et Domini affirmatiuè reſponderunt, cùm fuerit relaxatum ſeruatis ſeruandis, & in vim litterarum Apoſtolicarum habentium exequutionem paratam, *cap. ſi capitulo*, vbi gloſſ. *verbo exequatur*, *de conceſſ. præben. in* 6. Mohedan. *decis.* 13. *vt lit. penden.* Gonzales *ſuper regul.* 8. *gloſſ.* 9. *in adnot. numer.* 220. Necnon obligationis Cameralis factæ à Gaſpare de ſoluendu penſionem integram, iuxta reſeruationem dd. litterarum in euentum mortis alterius ex penſionarijs, qui caſus iam euenit. 1

Quibus non obſtat, quòd mandatum non potuerit relaxari, niſi priùs iuſtificatis per Nicolaum litteris ſuæ reſeruationis; quia cùm reſeruatio fuerit pura, & agatur contra Gaſparem, qui non ſolùm reſeruationi conſenſit, ſed etiam in forma Cameræ in concordia ſe obligauit de ſoluendo penſionem, non eſt neceſſaria dicta iuſtificatio, Seraphin. *decis.* 1017. *nu.* 3. & fuit dictum in Salamantina penſionis 26. Martij 1593. coram bo. mem. Gipſio, & in Abuleñ penſionis 27. Ianuarij 1600. coram bo. mem. Litta. 2

Minus obſtat exceptio ſubreptionis ſub prætextu quòd Nicolaus quando fuit prouiſus de hac Eccleſia, narrauit illam eſſe valoris ducator. 90. & penſionem ſuper illa impoſitam 30. eminarum grani aſcendere ad duc. 30. in litteris verò reſeruationis dixerit Eccleſiam eſſe valoris

duc. 190, & dictas 30 eminas grani aſcendere ad ducatos 18.

3 Quia cùm à tempore prouiſionis ad tempus reſeruationis intercesserint plures anni, quibus valor mutari potuit, ad effectum ſubreptionis dictus valor eſſet probandus de tempore reſeruationis, vt notat Verall. *deciſ.* 331. *part.* 3. Seraph. *deciſ.* 102 *num.* 3. & fuit dictum in vna Bononien. Priuatus 9. Iunij 1606. coram me.

4 Et in omnem euentum ex prædictis negari non poteſt dictam exceptionem reddi valdè turbidam, ita vt ſit reijcienda ad petitorium, & non poſſit interim impedire executionem litterarum Apoſtolicarum, & obligationis Cameralis, Gig. *de penſ. quæſt.* 35. *numer.* 9. Couar. *var. lib.* 2. *cap.* 1. *numer.* 9. *in fine*, & fuit dictum in vna Colimbrien. penſionis 2. Decembris 1613. coram me.

5 Nec facit quòd mandatum fuerit relaxatum per plus debito, quia decretum iudicis fuit factum pro terminis penſionis decurſis, & non ſolutis, nulla ſpecificata ſumma, & licèt Notarius in expeditione dicti mandati expreſſerit ſummam maiorem debito; tamen non dicta expreſſio facta à Notario, ſed decretum iudicis attendi debet.

6 Non obſtant nullitates oppoſitæ, nam prima ex defectu iuramenti calumniæ non præſtiti non videtur attendenda, cùm ex præmiſſis conſtet de iuſtitia dicti mandati, Iaſ. *in l. admonendi in 2. lect. num.* 84. *ff. de iur. iuran.* Addent. ad Veſtr. *in prax. cap.* 2. *numer.* 14. & dixit Rota in vna Marſican. Affictus 7. Maij 1612. coram me.

7 Secunda verò ex defectu mandati comparentis pro Nicolao, quòd pars aduerſa fuit plures proteſtata in actis exhiberi, pariter tollitur, quia licèt illud non fuerit exhibitum, tamen ad validitatem mandati obtenti ſufficit quòd adeſſent coniecturæ ex quibus illud probaretur, vt in puncto fuit dictum in vna Romana mercedis 18. Decembris 1615. coram me. Cùm mandatum probetur etiam coniecturis, Cæſar. de Graſſ. *deciſ.* x. *de reb. Eccleſ. non alien.* Rota diuerſ. *deciſ.* 187. *num.* 1. *part.* 1. quæ adſunt in caſu noſtro, ex quo ille qui mandatum obtinuit, habebat in manibus plures ſcripturas, quas produxit in actis, Caſſad. *deciſ.* 3. *ſub num.* 5. *de procurat.* Caputaq. *deciſ.* 185. *num.* 3. *part.* 2. & plures expenſas in cauſa fecerit Rot. *deciſ.* 2. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet. in antiq.* Gabr. *de procurat. concl.* 1. *num.* 6. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 7. *tit.* 6. *nu.* 3. & 4. & fuit dictum in allegata Romana mercedis.

Et ita concluſum, &c.

R. P. D. PAMPHILIO IVN.

poſteà S. R. E. Cardinale.

Gerunden. vini.

Veneris 7. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Congrua ad quam ſummam taxari debeat in adminiſtrationibus ſolitis in titulum collatiuum conferrij & quid ſit in congruæ taxatione attendendum.

SVMMARIVM.

1 *Congrua in adminiſtrationibus quæ dantur in titulum collatiuum debet taxari, habita ratione adminiſtrationis, ex cuius cauſa illa debetur, vbi taxatur ad rationem 10. pro centenario.*

Alimenta taxari debent habita ratione cauſa ex qua illa debentur, ibid.

2 *Congrua in taxatione attenditur quantitas fructuum adminiſtratorum.*

Domino eſt prius ſuccurrendum de redditibus bonorum, quam adminiſtratori, ibid.

3 *Congrua debetur ad inſtar ſalarij, ſcilicet pro modo laboris.*

4 *Congrua debetur illis, qui ex fructibus beneficiorum commode viuere non poſſunt.*

5 *Hoſpitalis fructus ſunt diſtribuendi in alimoniam pauperum.*

Rector beneficij facit fructus ſuos, ibid.

6 *Commodum debet taxari pro quantitate incommodi arbitrio iudicis.*

DECISIO CCCCXLII.

Præpoſiti Eccleſiæ Gerunden. adiuerunt Signaturam pro obtinenda commiſſione cauſæ reſtitutionis in integrum aduersùs rem iudicatam, quæ contra eos emanauerat ſuper iuſtitia, & validitate ſtatuti diſponentis, quòd Præpoſiti in futurum teneantur tradere vinum in ſpecie, iuxta menſuram antiquam, & quia illa fuit commiſſa in Rota, cum clauſula, *parito iudicatu*, deducta tamen priùs congrua, propoſito dubio quanta debeat eſſe huiuſmodi congrua, ſupradicta die, Domini cenſuerunt, illam eſſe taxandam in quota ad rationem decem pro centenario redditum adminiſtratorum, quia Præpoſituræ, propter quas huiuſmodi congrua debetur, non ſunt beneficia Eccleſiaſtica, ſed adminiſtrationes, quæ dantur in titulum collatiuum, & Capitulum eſt Dominus bonorum adminiſtratorum, vt fuit pluries in Rota deciſum; ideoque pro congrua ſatis viſum fuit, quòd Præpoſiti conſequantur decem pro centenario, habita ratione adminiſtrationis, ex cuius cauſa illa debetur, iuxta *l. hac enim, ff. de ſuſpect. tut. l.* 2. *§. ignominiæ, ff. de his qui not. infam.* cum alijs adductis per Ang. *conſ.* 357. *nu.* 5. *verſ. Sed vbi præſtari debent*, vbi dicit, quòd alimenta debent taxari habita ratione cauſæ, ex qua illa debentur. 1

Nec viſum fuit poſſe fieri aliam certam taxationem in quantitate huius congruæ, quia non conſtat de certa quantitate fructuum adminiſtratorum, quæ tamen ad iſtum effectum ſolet attendi, vt per Rebuff. *de congr. n.* 69. & aliàs illorum liquidatio tanquam conſiſtens in tot, & diuerſis bonis Capituli, fuiſſet nimis longa, & diſpendioſa, & ideò placuit eſſe faciendam in dicta quota, ne nimis præiudicaretur Capitulo, cui tanquam domino bonorum adminiſtratorum, eſt prius de illorum redditibus ſuccurrendum, quàm Præpoſitis, iuxta not. per Natt. *conſ.* 387. *num.* 7. *& ſeq.* 2

Præterea fuit etiam ponderatum, quòd alter ex dictis Præpoſitis ſingulo anno adminiſtrat per tres menſes, alter duos, alij verò vnum pro quolibet; ideò tantò minus viſa fuit certa quantitas indiſtinctè reſpectu omnium taxari poſſe, cùm vnus plus altero adminiſtret, & conſequenter plus vni quàm alteri pro congrua debeatur, ad inſtar ſalarij, quod pro modo laboris debetur, *l. Seio, in princ. ff. de ann. leg.* Roman. *conſ.* 25. *n.* 2. Surd. *conſ.* 66. *nu.* 5. *& ſeq.*

Et ex his ceſſat, quòd huiuſmodi congrua taxari debeat ad rationem illius, quæ debetur beneficiatis, & attenta qualitate perſonarum; quia id procederet, ſi Præpoſituræ eſſent beneficia Eccleſiaſtica, & illorum ratione deberetur, ſed hoc non ſubſiſtit, & propterea, huiuſmodi congrua viſa fuit non poſſe aliter taxari, quàm attenta adminiſtratione, & alijs ſupradictis, præſertim quia per ſtatutum Capituli auctoritate Apoſtolica confirmatum expreſsè cauetur, quòd Præpoſituræ ſolis Canonicis conferantur, & non alijs, quo caſu, cùm Præpoſiti habeant redditus Canonicatuum, tantò minus placuit habendam eſſe rationem congruæ beneficiatorum, quæ debetur illis, qui ex fructibus beneficiorum commodè viuere non poſſunt, Rebuff. *de cong. num.* 57. 3

Nec obſtant deducta in cauſa Rheglen. Hoſpitalis relata inter impreſſ. *dec.* 714. *n.* 7. *p.* 1. *diuerſ.* quia dicta deciſio loquitur in Rectore Hoſpitalis Eccleſiaſtici, quod datur in titulum beneficij, tunc enim Rector facit fructus ſuos, ſicut de alijs beneficijs, ex latè ibi adductis. Aliud verò determinat in Hoſpitali, quòd datur in gubernium, & adminiſtrationem, quia tunc fructus illius in alimoniam pauperum deſtribuendi ſunt, & ſic iſta deciſio potius facit pro parte Capituli, quàm contra, quia bona, quæ adminiſtrantur per Præpoſitos, ſunt Capituli, & ipſi priùs ſubueniendum eſt ex ſupradictis. 4

Minus obſtat, quòd Adminiſtratoribus pro ſalario ſufficiant quinq; pro centenario, quia fuit per Dominos ponderatum, quòd Præpoſituræ, de quibus agitur, licèt ſint adminiſtrationes, vt fuit aliàs deciſum, illæ tamen dantur in titulum collatiuum, & conferri conſueuerunt perſonis qualificatis, & nobilibus, necnon Præpoſiti tenentur in ſe ſuſcipere onus, & periculum ſterilitatis, & anticipatè portiones Capitulo ſoluere debent, qui propterea, ſicut ſentiunt maius incommodum, ita etiam maius commodum 5

conſe-

Digitized by Google

conſequi debent, itaut congrua ad rationem decem pro centenario, ſaltem arbitrio iudicis debeatur, ad *l. ſecundum naturam, ff. de reg. iur.* cum alijs ſuprà deductis.

Ex quibus ita deciſum fuit.

R. P. D. C O C C I N O.

Romana cenſus 18000.

Veneris 7. Aprilis 1617.

A R G V M E N T V M.

Debitor qui promiſit ſoluere pecuniam debitam creditoribus ſui creditoris, ſoluendo creditoribus poſterioribus ſui creditoris numquid liberetur; & quando ſic ſoluendo dicatur in bona, vel mala fide.

S V M M A R I V M.

1 *Emptor promittens ſoluere pretium rei emptæ creditoribus venditoris ſoluendo bona fide liberatur pro quantitate ſoluta.*

2 *Emptor promittens ſoluere creditoribus venditoris, ſi ſoluat poſterioribus creditoribus culpa, & facto ſuo ſolutio ei non ſuffragatur.*

Emptor numquid poſſit ſoluere pretium rei emptæ antequam ſibi adimpleantur promiſſa in venditione, num. 2. & 3.

Promittens ſoluere in diem, poteſt ſoluere etiam ante diei euentum, n. 2. in fine.

4 *Debitor cui creditor delegauit ſolutionem faciendam ſuo creditori, numquid poſſit ſoluere alteri quàm creditori delegato.*

6 *Ordo ſcripturæ non ſpectatur, ſed potius attenditur diſponentium intentio.*

8 *Soluens creditoribus ſui creditoris poſterioribus, numquid liberetur ſi anteriores fuerunt negligentes, num. 11.*

10 *Bona fides cauſatur ex qualibet veriſimili cauſa.*

Error in facto cauſat bonam fidem, non autem in iure, ibid.

Mala fides dolum præſupponit, ibid.

Bona fides potius præſumitur, quàm mala, ibid. in fine.

11 *Solutio facta per debitorem poſterioribus creditoribus ſui debitoris, an dicatur facta mala fide ex ſola ſuſpicione quòd adeſſent alij anteriores creditores.*

13 *Clauſula exequutiua non alterant diſpoſitionem præcedentem.*

14 *Status præſens non inducit contingentiam de futuro.*

D E C I S I O CCCCXLIII.

1 BIs coram Illuſtriſſimo Cardinale Ludouiſio, & ſemel coram me, & nunc ſecundò reſolutum fuit ad fauorem Excellentiſſ. D. Principis Peretti, habendam eſſe rationem ſcutorum trium millium ſolutorum Vrſinis venditoribus, cùm vigore conuentionis ipſiſmet Vrſinis ſolui potuerint, etiam quòd in ſchedula debitorum data per Vrſinos ſcriptum fuiſſet: *Per pagare diuerſi debiti della caſa ſcut.* 3000. ac etiam quòd poſtmodum conſtiterit adeſſe creditores anteriores, qui excludunt Excellentiſſimum D. Lotharium de Comitibus Ducem Poli, prætendentem ſibi tamquam anteriori ſoluenda eſſe dicta ſcuta tria millia ex eo, quòd ipſe D. Lotharius eſſet de comprehenſis in ſchedola, & Vrſini ſub fide Magnatum aſſeruiſſent, non adeſſe alios creditores, ac etiam quòd hodie d. D. Lotharius a creditoribus ſuperuenientibus excludatur, quia cùm D. Princeps Perettus bona fide ſoluerit, dicta ſumma ſoluta ad eius fauorem ponenda, & computanda eſt, *l. fin. §. etſi præfatam*, vibi Bart. *in prin.* Caſtr. *num. 4. C. de iur. deliber.* cum alijs adductis in primis deciſionibus, & præſertim in deciſione facta ſub die 5. Iunij 1615. coram me, quibus fuit additus Salyc. *in l. fin. in tertia oppoſitione, C. ad l. Iuliam maieſt.* Gregor. Lopez *partita 5. num. 14. l. 5. gloſſ. fin.*

2 Neque eſt verum, quòd Excellentiſſ. D. Princeps fuerit in culpa, & ideò ſolutio facta poſterioribus creditoribus illi ſuffragari non poteſt, iuxta *l. videamus, in princ.* vbi gloſſ. *in verbo ſuo nomine, ff. locati*; quia culpa regulariter non præſumitur niſi probetur, Bart. *in conſilio* 193. *lib.* 1. Alexand. *conſil.* 100. *num.* 3. *lib.* 1. Siluan. *conſil.* 46. *num.* 4. *&* 9. Aym. *conſil.* 151. *num.* 11. Et quamuis culpa deduceretur ex quo d. Princeps non tenebatur ſoluere antequam Philippus Rauenna relaxaret affictum, & antequam per Beatricem, & Lucretiam præſtaretur conſenſus, & expedirentur litteræ Apoſtolicæ Confirmationis, & derogationis fideicommiſſi, & ideò cùm non cogeretur ſoluere ante prædictarum conditionum adimplementum, ſolutio nihil valuit, *l. qui promiſit, ff. de condict. indeb. l. ſtipulatio iſta* 38. *§ inter certam, ff. de verb. oblig. l. ſed etſi, ad Trebell.* tamen huic motiuo reſponſum fuit Excellentiſſ. Principem potuiſſe ſoluere ante dictarum conditionum adimplementum, cùm prædicta adimplenda ipſius fauorem reſpicerent, & eſt text. apertus *in l. poſt mortem ſuam, C. de fideicom.* vbi rogatus reſtituere poſt mortem, poteſt reſtituere prius, & ratio eſt ſecundùm Salyc. *ibidem in princ. & num. 6. in fin.* quia illa conditio eſt appoſita fauore grauati, & ita limitat regulam prædictam, gloſſ. *in d. l. ſed ſi ante diem, in ver. quia non ita*, & pulchrè declarat idem Salycet. *præcitato num. 6.* & quòd prædicta vera ſint ſatis patet, quia non fuit actum vt D. Princeps non ſolueret ante dictarum conditionum adimplementum, ſed quòd cogi non poſſet ad ſoluendum, & in hoc ſtat æquiuocum partis, & propterea benè ſoluit, vt eſt textus *in l. quod in diem, ff. de ſolution.* vbi, quòd in diem quis debet, poteſt ſoluere die nondum adueniente, ibi, *Quod in diem certum promiſſum eſt, vel ſtatim dari poteſt, totum enim medium tempus ad ſoluendum promiſſore liberum relinquitur*, Anton. Gomez. *de qualit. contractuum, n. 22. verſ. ex quibus infero, tom. 2. cap. 11.*

Neque obſtat, quòd conditio, quòd expedirentur litteræ Apoſtolicæ confirmationis, & derogationis fideicommiſſi, reſpicerent etiam fauorem Dominorum Vrſinorum, cùm caſtrum non poſſet alienari ſub pœna caducitatis: nam dictum fuit (quicquid ſit de hoc quatenus ſubſiſteret) non officere, quia alienatio fuerat facta reſeruato beneplacito Apoſtolico, & non aliàs, & ideò prædicta conditio quòd obtineretur beneplacitum Apoſtolicum in ordine ad ſolutionem pecuniarum, non reſpicit Vrſinorum intereſſe, ſed Principis tantùm, qui propterea potuit illi renunciare, & ſoluere ante adimplementum dictarum conditionum, vt *in d. l. poſt mortem*, & ex vulgari regula, quòd quilibet poteſt renunciare iuri ſuo, *l. ſi quis in conſcribendo, C. de pactis*, vbi Iaſ. *in 7. not.* Abb. *conſil. 72. col. 2. verſ. ſed ijs minimè obſtantibus lib. 2.* Cald. *conſ. 1. n. 2. de tranſlatione Prælat.* Et ex abundanti fuit dictum quòd concluſio prædicta non applicatur, quia procedit quando tres perſonæ poſſunt conſiderari, nempe mandans, grauatus, & ille cui facienda eſt reſtitutio, vt in iuribus ſupracitatis: in caſu autem noſtro duæ perſonæ tantùm poſſunt conſiderari, videlicet Vrſini, & Princeps Perettus, quia, vt ſuprà dictum eſt, & fuit firmatum in alijs deciſionibus, ſolutio erat facienda ipſiſmet Vrſinis, licèt pro ſoluendis debitis domus, vnde ſufficit, quòd ipſi exegerint ante adimplementum dictarum conditionum, itaut Excellentiſſ. D. Princeps non dicatur fuiſſe in culpa, vt expreſsè colligitur ex d. textu *in l. ſed ſi ante diem, in verſ. planè, ff. ad Trebell.* vbi dicitur, quòd adueniente die, vel conditione, reſtitutio hæreditatis ſuſtinetur ſecuta ratihabitione, vnde tantò magis dicendum eſt ſuſtineri, cùm ipſimet Vrſini, qui conditionem appoſuerunt, exegerint, qui etiam ex ſuprà allegatis fauori ſuo renunciare potuerunt. 3

Non obſtat quòd iſta fuit delegatio, & ideò non licuit D. Principi anticipatè ſoluere in præiudicium creditorum, etiam quòd conditiones reſpicerent fauorem Principis, quia regula, quòd quilibet fauori ſuo renunciare poteſt, non habet locum quando agitur de præiudicio tertij, *l. vxorem, §. Seium, ff. de legat. 3. l. cum pater. §. a filia. ff. de legat. 2.* Dec. *in l. cum tempus n. 1. verſ. & iſta concluſio, & n. 2.* vbi etiam Cagnol. *n. 1. ff. de reg. iur.* Quia quicquid ſit an hic verſemur in delegatione, motiuum poſſet conſiderari, ſi ex ipſamet ſolutione ante tempus alijs creditoribus præiudicium reſultaret, vt quia conuentum fuiſſet quòd debita ſoluerentur, vel maritarentur puellæ de tali tempore, quia ex ipſamet ſolutione anticipata fit præiudicium creditoribus exiſtentibus de tempore purificatæ conditionis, vel puellis exiſtentibus nubilibus de tempore dictæ conditionis, vt optimè declarat Cagnol. *in d. l. cum tempus n. 1. 2. & 3.* & ratio eſt, quia conditio non reſpicit merum grauati fauorem, ſed tertij, vt poſt alios 4

Digitized by Google

declarat idemmet Cagnol. *d. num.* 3. At in caſu noſtro fuerunt dati creditores deſcripti in ſchedula, & D. Princeps promiſit ſe ſoluturum adimpletis conditionibus ſupra relatis, & ſic iſtæ conditiones ex natura conuentionis reſpiciunt merum fauorem, & vtilitatem Principis, Rom. *in conſ.* 151. *n.* 1. non autem creditorum, quia pecuniæ ea parte pretij, quæ remanebant in manibus ipſius Principis, erant ſufficientes pro ſatisfactione omnium, & ita fuerat actum inter partes, & propterea per ſupradicta Dominus Princeps potuit ſoluere.

5 Minus etiam facit alia conuentio, videlicet, quòd elapſo menſe Septembri, & prædictis non adimpletis Princeps dando ſchedulam bancariam eſſet liberatus, quare D. Princeps non potuit dare nouam formam contractui, cùm ipſimet contrahentes ad caſum non adimplementi reſpexerint. Nam fuit reſponſum, quòd in caſu noſtro non eſt dare nouam formam contractui, ſed cum ex prædictis appareat, conditiones appoſitas, eſſe ad fauorem D. Principis, potuit illis renunciare, vt ſuprà oſtenſum eſt, ſoluendo creditoribus, eoque magis, cum ſolutio, de qua agitur, ipſiſmet Vrſinis venditoribus facta fuerit, qui recipiendo pecunias acquieuerunt, & ratificarunt, *l. Paulus reſpondit*, *ff. rem rat. haber.* Dec. *conſ.* 586. *n.* 12. *in fin. & n.* 13. Neque ex prædictis poterit fieri ius in eo, quòd D. Princeps de menſe Septembri non dedit ſchedulam, quia illam dare non tenebatur, niſi in euentum in quem vellet habere fructus caſtri Numenti, iuxta terminos *l. curabit C. de action. empt.* fuit enim expreſsè actum quòd conſignata ſchedula ipſe deberet habere fructus bonorum, Vrſini autem tenerentur ad ſolutionem intereſſe creditoribus, vt patet ex inſtrumento, ibi: *Quatenus vero elapſo menſe Septembris ſchedula bancaria de ſoluendo*, &c. *conuenerunt vt fructus tunc debiti currant ad damnum venditorum, & nihilominus fructus rei emptæ currant beneficio emptoris*, &c.

6 Secundò principaliter dicebatur quòd fuit actum, vt ſcuta ſeptuaginta ſex millia ſoluerentur creditoribus iuxta formam notulæ contentæ in folio, &c. quare cùm Dominus Princeps ſoluit poſterioribus, ſoluit per gratificationem, ac proinde d. D. Dux Lotharius poteſt agere contra Excellentiſſ. D. Principem, & poſtea in ſubſidium contra poſteriores creditores, *l. pupillus*, *ff. quæ in fraud. credit. iuncta l. ſi non expedierit*, §. 1. vbi Bart. *in fine*, *ff. de bon. auth. iud. poſſid.* Menoch. *conſ.* 25. *n.* 10. *lib.* 1. Sed huiuſmodi obiectio non placuit, quia aut eſt attendenda intentio contrahentium, & prædicta verba non poſſunt referri ad ordinem creditorum, vt priùs ſolueretur anterioribus, cùm Vrſini dediſſent notulam creditorum aſcendentium vſque ad ſummam ſcut. 76000. quæ ſumma erat reſiduum pretij, aſſerentes ſub fide Magnatum non adeſſe alios creditores, quare cùm fuerit dictum quòd erat tantùm tot creditores, quantum erat ſumma remanens, & ſic erat ſufficiens pro omnibus, intentio contrahentium fuit vt illis ſatisfieret de dicta ſumma, non autem quòd in ſatisfactione anterioritatis ordo ſeruaretur. Aut eſt attendenda diſpoſitio iuris communis, neque in hoc caſu reſpectu D. Principis erat attendenda anterioritas temporis in ſatisfactione Vrſinorum, cùm pro omnibus creditoribus pecuniæ ſufficerent, inst. *d. l. fin.* §. *& ſi præfatam*, *C. de iur. deliber.* vnde in ſolutione ordo anterioritatis minimè erat ſeruandus, cùm neque vigore contractus, neque ex diſpoſitione iuris Princeps teneretur, *l. nec enim ordo*, *ff. de ſolut.* vbi quòd ordo ſcripturæ non ſpectatur, ſed potiùs ſumitur id quòd agi videtur, *l. cum pater*, §. *fidei*, *ff. de legat.* 2. Signor. *conſil.* 256. *n.* 3. *verſ. Item ordo*.

7 Quòd verò dicitur de gratificatione non eſt verum in facto, & gratificatio de tempore ſolutionis præſupponit duos, vel plures, itaut vno omiſſo ſoluatur alteri, in præſenti autem caſu poſt factas ſolutiones poſterioribus creditoribus detectum eſt adeſſe alios anteriores, de quibus tempore ſolutionis non conſtabat, accedit ad hæc aſſertio Vrſinorum, qui dixerunt pecunias pro omnibus creditoribus eſſe ſufficientes.

8 Neque ex alio capite intrat, quòd Excellentiſſ. D. Princeps ſoluerit per gratificationem, videlicet, quia bona fides, in qua ſe fundat, videtur reſultare ex eo, quòd ſoluit primò venientibus, & quòd anteriores fuerint negligentes, vt *in l. pupillus*, *ff. quæ in fraud. credit.* Seraph. *deciſ.* 1074. *n.* 3. *vſque ad finem*, & eſt alia deciſio in cauſa Romana pecuniaria 13. Nouembris 1573. cor. fel. rec. Clemente VIII. tunc Rotæ Auditore, quæ videntur ceſſare in caſu iſto, cùm ſtantibus prædictis conditionibus Princeps non poſſet cogi ad ſoluendum, vnde ceſſat prædicta diligentia, & negligentia, ex quibus cauſatur bona fides ſoluentis. Huic motiuo fuit reſponſum quòd materia, de qua *in l. pupillus*, *ff. quæ in fraud. cred.* procedit ad effectum quòd anterior creditor non poſſit auocare pecunias ſolutas poſteriori creditori, qui fuit diligens, & anterior fuit negligens, Afflict. *deciſ.* 190. Capyc. *dec.* 78. cum alijs per Seraphinum *loco præcitato*, quæ concluſio non habet locum, quando vterque creditor venit, & debitor per gratificationem ſoluit ſecundo creditori, quia tunc poteſt anterior pecuniam auocare, vt per Iacobum de Aren. *in d. l. pupillus*, Caſtr. *conſ.* 447. *n.* 4. *part.* 1. Phanut. *de inuent. part.* 3. *n.* 148. & in iſtis terminis loquitur deciſio Seraphini, quæ ponit alias declarationes, & deciſio fel. record. Clementis VIII. Sed nos in iſtis terminis non verſamur, quia Doct. *in d. l. fin. in* §. *& ſi præfatam*, *C. de iure deliber.* non mouentur ſimpliciter ex diligentia poſterioris, & negligentia anterioris, ſed etiam fundantur in bona fide ſoluentis, vt patet ex Bart. *ibid. n.* 2. & iſte eſt caſus noſter, quia Vrſini ſub fide Magnatum aſſeruerunt non adeſſe alios creditores, & pecuniæ quæ remanebant in manibus Principis, ſufficiebant pro omnibus, conditiones verò appoſitæ in ordine ad ſolutionem faciendam reſpiciebant ſolum Principis fauorem, vnde potuit illas ſpernere, quare cùm bona fide ſoluerit, fuit liberatus, vt ſupra dictum eſt, & latiùs in alijs deciſionibus, & addebatur, quòd ſi Princeps iuxta alias venditiones ſoluiſſet venditoribus ſimpliciter, non potuiſſet moleſtari reſpectu pretij ſoluti, vnde nimis durum videbatur quòd in hoc caſu cùm ſoluerit Vrſinis, quibus ex conuentione erat ſoluendum, poſſit moleſtari propter additionem illam: *Per pagare diuerſi debiti di caſa*, cùm non poſſit conſtitui differentia inter iſtos duos caſus, iuxta notata per Dynum *in conſ.* 17. *per totum*, & præſertim *in fine*, Aretin. *conſil.* 5. *num.* 4. *verſ. Aduertat etiam*.

Neque prædictis reſiſtit, quòd coram Illuſtriſſ. D. Card. Millino tunc Rotæ Auditore bis fuit reſolutum Excellentiſſ. D. Principem teneri ſoluere anterioribus, nam deciſiones non loquuntur quoad deſcriptos in ſchedula, ſeu iſta, vt ſcilicet priùs teneretur ſoluere prioribus, & poſtmodum poſterioribus, ſed loquuntur prout Rota illas intellexit coram me 5. Iunij 1615. vt ſcilicet teneretur ſoluere anterioribus, dum extabant pecuniæ ex ratione, quia habebant omnia bona præſentia, & futura hypothecata, & ſic nomen ipſum debitoris, videlicet Excellentiſſ. D. Principem, & pecunias ipſas dum extabant, vt latè in prædicta deciſione deductum eſt. 9

Tertiò principaliter dicebatur ceſſare bonam fidem, ex quo Princeps ſciebat adeſſe alios creditores, & ſic ſcut. 76000. pro omnibus non potuiſſe ſufficere, Bart. *in l. ſi quis cùm haberet*, *ff. quæ in fraud. credit. & in l. ſi prius quàm*, *poſt n.* 10. *verſ. fraus præſumitur*, *C. de iur. fiſ. lib.* 10. Gabr. *conſ.* 82. *n.* 5. *verſ. nec refert*. Sed hoc motiuum non officit, dum enim allegatur creditum DD. Lucretiæ, & Beatricis, tollitur obiectum ad effectum de quo agitur, quia vigore inſtrumenti curandum erat quòd iſtæ mulieres cederent iura, & illis ſatisfieret ſuper alijs bonis, vnde ex ſcientia iſtius facti non oritur mala fides, ſed bona, cùm deducatur ſatisfactio dictarum mulierum, & ad effectum bonæ fidei ſufficiat cauſa veriſimilis, qualis erat prædicta, Ægid. *conſ.* 7. *n.* 9. *verſ.* 4. vbi quòd error in facto, non in iure inducit bonam fidem. Quòd ſi allegetur fuiſſe conuentum, quòd in euentum non adimplementi per totum menſem Septembris ſi Princeps faceret depoſitum, lucraretur fructus caſtri Numenti, intereſſe autem ſocietatum, & cenſuum currerent ad damnum Vrſinorum, vnde videtur inferri quòd Dominus Princeps ſciebat iſtud debitum; Reſpondetur (quidquid dicendum ſit an de dictis ſcut. 76000. fuerit aliquid ſolutum pro fructibus) ſi de hoc conſtaret, non releuare ad effectum vt mala fides Principis induceretur, quia Princeps neſciebat quòd Vrſini non deberent adimplere, & exinde pro fructibus creditores inſurgerent, cùm enim Dominus Princeps Vrſinorum factum ignoraret, bona fide ſoluiſſe dicitur, quia mala fides dolum præſupponit, qui excluditur per ignorantiam, Ægid. *d. conſilio* 7. *n.* 8. quæ concluſio procedit de plano in caſu iſto, ad cuius maiorem intelligentiam aduertendum 10

dum eſt, quòd D. Princeps non erat principalis debitor, ſed nomine Vrſinorum ſoluere tenebatur, & quatenus intrat delegatio, adhuc originaliter non erat principaliter debitor; quare ſicuti ſi ſecundum communem vſum Vrſinis pretium incontinenti ſoluiſſet, in eo conſiderari non poſſet mala fides, ſic non poteſt conſiderari cùm ſoluerit Vrſinis *per pagar diuerſi debiti della caſa*; & prædicta eo amplius procedunt, quia cùm mala fides ex obiectis non probetur, ſufficit quòd D. Princeps alleget bonam fidem, quia præſumitur, *l. penult. C. de euict. l. ſi adulterium cum inceſtu §. idem ff. ad leg. Iuliam de adult.* Bart. *in l. 1. §. hoc interdicto, num. 12. ff. de itinere act. priu.*

11 Neque ſimpliciter eſt verum, quòd ad malam fidem Principis inducendam ſufficit quòd potuerit ſuſpicari adeſſe alios creditores, ex gloſſ. *in l. fin. §. & ſi præfatam, in verbo ſatisfaciant, C. de iur. delib.* Valaſc. *conſult. 42. numer. 38. in fin.* Quòd autem fuerit ſuſpicatus, deducitur ex prædictis, ſcilicet ex conuentione de lucrandis, de ſoluendis reſpectiuè fructibus, & ex quo ſibi cauit, non obſtante quòd Vrſini affirmauerint ſub fide Magnatum non adeſſe alios creditores, quòd ſi apparuiſſent alij creditores, poſſet eis ſoluere. Huic obiectioni fuit reſponſum quòd gl. prædicta, & Valaſcus non dicunt quòd ſola ſuſpicio ſufficiat, gloſſ. enim ſolùm dicit quòd hæres poteſt ſoluere legata, ſi putat legata deberi, alioquin tenetur aliis quaſi dolo deſierit poſſidere, & Valaſcus dicit, quòd hæres confecto inuentario non liberatur ſoluendo venientibus, ſi ſcit alios adeſſe creditores, & quamuis *d. numero 38. in fin.* dicat, quòd nullus hæres ſoluit primò venientibus, quando de alijs creditoribus eſt ſuſpicio, niſi præſtita ſatiſdatione, non inde concludit, quòd ſola ſuſpicio cauſet malam fidem, & propterea dicendum eſt, cùm bona fides præſumatur, debere doceri de tali ſuſpicione, quæ cauſet dolum, vt in his terminis dicit gl. *in d. §. & ſi præfatam*, ſuprà allegata, dum vtitur illis verbis: *ſi putas legata deberi, alioquin tenetur aliis, quaſi dolo deſierit poſſidere*, benè Ægid. *allegata conſ. 7. num. 8.* dolus autem eſt ſuſpicione quòd non adimpleretur, & ex quo poſsent adeſse alij creditores, quod colligitur ex pacto prædicto, non poteſt argui, quia vt notum eſt huiuſmodi pacta ex abundanti apponuntur, vnde cùm iſta ſuſpicio non ſit violenta, non poteſt argui D. Princeps de dolo, itaut inferri mala fides. gl. *in c. 1. in verbo conuictum 2. q. 1.* & benè gl. *in c. omnes, in verbo ſuſpicio 6. q. 1.* vbi quòd ſuſpicioni temerariæ non creditur, & quòd probabilis inducit præſumptionem; violenta verò condemnationem: in caſu autem noſtro certum eſt quòd neque violenta, neque probabilis adeſt, cùm ex abundanti illa pacta fuerint appoſita, & ſic intrat reſponſio data in deciſione Illuſtriſſimi Ludouiſij, quòd illa pacta importent quòd Princeps habuerit pro poſſibili quòd omnia non adimplerentur, vel quòd adeſsent alij creditores, non autem pro neceſsario, itaut inde reſultet mala fides. Et ex iſta reſponſione ceſsat quod dicitur ex Ariſtotele *ſecundo Rhetor.* quòd nemo cogitat prouiſionem, niſi aduerſùs ea, de quibus timet, & ex metu procedit homines diligentiùs conſultare, & quòd non datur metus, ſeu timor niſi de his, quæ ſibi nocere poſse quis credit. Quia & ſi prædicta vera ſint, tamen non concludunt, quòd ille, qui ſibi cauit pro re ita clara ſibi cauerit, vt ſi faciat aliquid præter id, pro quo ſibi cauit, dicatur eſse in dolo, & per conſequens in mala fide, quando illud pro quo ſibi cauit poteſt eſsè, & non eſse, & per conſequens contingit abeſse, prout in caſu noſtro, quia quoad non adimplementum facile erit adimplementum obtinere, prout, poſtea fuit obtentum; & quoad alios creditores operabatur aſsertio Vrſinorum ſub fide Magnatum, quod non aderant alij creditores, vt benè ad rem noſtram conſiderat Decianus *reſponſo 93. n. 87. lib. 2.* Bald. *in l. non hoc nu. 6. in fin. & 7. C. unde legit.*

12 Vltimo loco iterum inculcabatur, quòd D. Princeps tenebatur reportare cautionem de reſtituendo prioribus, & potioribus, ex quo Papa tranſtulerat hypothecas ſuper iſto pretio, & ſic intrare textum *in l. pater dotem, in princ. & in §. cum patri filius, verſ. ſi forte per errorem ff. de dot. præl.* Sed huic textui ſatis fuit reſponſum in alia deciſione, cuius reſponſiones non impugnantur ab agentibus pro Excellentiſs. D. Duce, ſed ſolùm dicitur eſse verum in facto, quòd hypothecæ fuerant Papam tranſlatæ ſuper pretio ſoluendo creditoribus, quod tamen non eſt verum in facto, quia veritas eſt, quod verbis expreſſis in diſpoſitiua motus proprij Papa reſpectu horum creditorum, & aliorum, qui habebant aliquod ius, vel hypothecam ſuper caſtro, illud vel illam tranſtulit ſuper multiplici, non autem ſuper pretio ſoluendo creditoribus, ibi, *Nec etiam vocatorum in fideicommiſſis, & primogenitura prædictis, ac aliorum creditorum, & ius vndecunque prætendentibus iuribus & prætenſionibus ex eiſdem præmiſſis (videlicet ex derogatione fideicommiſſi, & liberatione ab hypothecis) vllmm præiudicium inferri dicatur fideicommiſſo, ac primogenituras huiuſmodi, ac reſpectiue hypothecas, obligationes, & alia prædictorum iura, in & ſuper caſtro, ſeu oppido Silicis Vrſinæ quoad dignitatem Marchionatus, quoad alia iura ſuper bonis, & pecunias per eundem Michaelem (videlicet D. Principem) pro cumulo fiendis, & conſignandis, aliiſque ex d. cumulo redigendis, & reſpectiue emendis conſtituimus, & collocamus, ipſaque bona, & pecunias in locum caſtri, ſeu oppidi Numenti, &c. in omnibus ſubſtituimus, & ſubrogamus*, & ſic apparet, quòd Papa nullam habuit mentionem de pretio ſoluendo creditoribus, de quo ad prædictum effectum expreſſa mentio fieri debuiſſet, cum ageretur de inducenda noua hypotheca, ex diſpoſitione Papæ vigore ſubrogationis ſuper dicto pretio, iuxta notata per Baldum *in conſ. 36. n. 1. lib. 1.* & per Alex. *conſ. 137. n. 18. & ſeq. lib. 2.* & propterea illud pretium remanſit in diſpoſitione iuris communis, ad textum *in l. commodiſſime ff. de liber. & poſth.* vt ſcilicet eſſet obligatum, dum extabat ille creditoribus, qui habebant bona præſentia, & futura hypothecata, vt latè fuit deductum in deciſione vltimo loco facta.

Neque contrarium dici poteſt ex quo Papa in clauſula *Decernentes*, &c. dicit quòd *Vrſinis, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus, ac fideicommiſſarijs, & ad primogenituram vocatis, necnon creditoribus, &c. ius, & actionem, aut quodcunq; & qualecunque iuris & facti remedium, ſeu recurſum tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio in caſtro Numenti, &c. ac iuribus, &c. venditis, vel ad illa, ſed in pretio, & in bonis in ſolutum datis, & conceſſis, dandiſque & concedendis, & quandocunq; inueſtiendis*, &c. competere: ex quibus verbis, aut dicendum eſt, quòd reſpectu pretij Papa declarauit quod de iure tenetur, ſcilicet quatenus creditores haberent hypothecata bona præſentia, & futura, aut verò dicendum eſt, quòd iſta verba tanquam poſita in clauſulis executiuis non alterant diſpoſitionem præcedentem, in qua expreſsè pretium ſolummodo inueſtiendum ſubrogatur, non autem ſoluendum creditoribus, Clem. 1. vbi Doct. *de præbend.* Dec. *conſ. 193. n. 3. circa finem, verſ. ſecundo reſpondetur*, Oſaſc. *deciſ. 164. n. 2.* Abb. *in c. cum veſtris, n. 21. de conceſſ. præben.* Couarr. *in rubr. de teſtam. part. 2. n. 39.* ſecundùm nouam impreſſionem, Verall. *dec. 83. n. 3.* Et hæc concluſio procedit etiam quando clauſulæ executiuæ remanerent ſuperfluę, ſi diſpoſitionem non ampliarent, vt habetur *in d. Clemen. 1. de præben.* & notatur *in l. qui Romæ, §. duo fratres, ff. de verb. obligat.* vbi Ripa *n. 6.* Iaſon *num. 37.* Crot. *n. 39.* Curt. iun. *in conſ. 274. n. 49. vol. 3.* Neque dici poteſt in hoc caſu, quòd licet clauſulæ executiuæ non alterent, poſſunt tamen declarare diſpoſitionem, ex Couarr. *loco præcitato*, quia hoc eſt verum quando verba diſpoſitionis ſunt dubia, vel poſſunt recipere interpretationem, vt fuit conſideratum in cauſa Brixien. feudi 1. Iulij 1592. coram bo. me. Card. Pamphilio, quod non accidit in caſu noſtro, cum Papa in diſpoſitiua expreſsè loquatur de pretio inueſtiendo, vt ſuprà retulimus, & ceſſare videtur omnis difficultas, cùm habeamus diſpoſitionem claram, dum Papa in clauſulis executiuis dixit: *In pretio, & in bonis in ſolutum datis, & conceſſis, dandis & concedendis, & quandocunque inueſtiendis*, itaut hæc vltima verba, *quandocunque inueſtiendis*, referantur ad pretium, & multiplicem, & ſenſus ſit ſuper pretio, & bonis inueſtiendis, vt nomine bonorum veniant fructus multiplices, qui erant inueſtiendi, nullo enim pacto illud verbum *inueſtiendis* poteſt verificari in pretio ſoluendo creditoribus, cùm nulla lege eſset inueſtiendum. 13

Denique non obſtat, quòd ſubrogatio pro hypothecis inſeruiat de vento, cùm bona Mantuæ, & pretium inueſtiendum pro multiplici remaneant ſubrogata in locum portionis ſubiectæ fideicommiſso, & reſiduum remaneat liberum pro detractionibus. Nam ſi hoc eſt verum, non 14

eſt in

eſt in quo Dominus Dux conqueratur, quia eſto quòd non fuiſset facta venditio, adhuc tamen caſtrum, & alia bona remanebant ſubiecta fideicommiſſo, in reſiduo, & ſic D. Dux à fideicommiſſariis vocatis excludebatur, & tolli videtur omnis difficultas, quia gratia conceſſa fuit Vrſinis qui contraxerunt debita, & qui ſi vixiſſent ſubrogatio creditoribus ſatis profuiſſet, cùm, etiam quòd bona eſſent ſubiecta fideicommiſſo, creditores reualere ſe potuiſsent contra fructus, & finito multiplici contra fructus ipſius multiplices, & licèt Vrſini qui contraxerunt debita, obierint, non eſt tamen dicendum quòd gratia fuerit nullius momenti, cùm hoc fuerit euentuale, ſed conſiderandus eſt gratiæ ſtatus, ſcilicet quando Vrſini debitores viuebant, cùm præſens ſtatus non inducat contingentiam de futuro, Bart. *in l. inter ſtipulantem §. ſacram. n.7. ff. de verb. oblig.* Neque etiam Dominus Dux Poli conqueri poteſt de gratia Papæ ex quo Numentum ab hypothecis liberauit, quia nihil aliud conceſſit domino Principi, niſi quietem, vt moleſtari non poſset, & in reliquis æquè benè conſuluit creditoribus per ſubrogationem; vltra quòd totũ id, quod erat multiplicandum, fuit acceptum ex fideicommiſſo pro creditoribus, & in omnem euentum ad noſtrum tribunal iudicare non ſpectat an Pontifex creditoribus benè vel malè proſpexerit; prout conqueri non poteſt, quòd dominus Princeps aliquibus poſterioribus ſoluerit, quia ſicuti ſi ſoluiſset Vrſinis venditoribus, qui pecunias conſumpſiſsent, conqueri non potuiſset, ita conqueri non poteſt ſtante bona fide, cùm poſterioribus legitimè ſoluerit, vt ſuprà probatum eſt: tandem eſt additum ex ſuprabundanti hanc ſummam ſcut. 3000. licèt malè ſoluta fuiſset, non ſpectare ad Dominum Ducem, ſed ad alios anteriores creditores, qui illum excludunt.

R. P. D. SACRATO,
poſteà S.R.E. Cardinale.

Viterbień. caſtrorum.

Veneris 7. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Exceptio dominij & fideicommiſſi an, & quando retardet immiſſionem, ex *l. fin. C. de edict. D. Adr. tollen.*

SVMMARIVM.

1 *Exceptio dominij non admittitur in iudicio poſſeſſorio* l. fin. C. de edict. D.Adr. toll. *fallit quando de dominio conſtat clarè, & ſine aliqua dubitatione.*

2 *Teſtator poteſt bona vni fideicommiſſo ſubiecta, ſupponere alij, & nouo fideicommiſſo, & n.3. vbi quando hoc feciſſe cenſeatur.*

Teſtator poteſt ad libitum grauare rem ſui heredis, n. 2. in fin.

3 *Verbum* aliis, *eſt implicatiuum ſimilium.*

4 *Exceptio fideicommiſſi non retardat immiſſionem ſcripti heredis, qui ex fideicommiſſo poteſt detrahere aut legitimam, aut dotem maternam, aut æs alienum ſolutum, vbi quòd hæc concluſio habet locum in herede tam mediatè, quàm immediatè ſuccedenti.*

Remedium l. fin. C. de edict.D. Adr. *competit fideicommiſſario, ibid.*

Subſtitutus dicitur ſubrogatus in locum primi inſtituti, eo ſublato, ibid. in fin.

5 *Exceptio fideicommiſſi poteſt opponi aduerſus agentem remed.* l. fin. C. de edict. D. Adr. *quando deducitur in poſſeſſorio, vtputa quia concludat bona non comprehendi in fideicommiſſo.*

Dominium præſumitur ex poſſeſſione quando non agitur de canonizatione ipſius dominij, ibid.

Præſumptionum multiplicatio datur, quando vna deſcendit ab alia. ibid.

Remedium l. fin. C. de edict. D. Adr. tollen. *locum habet, probata poſſeſſione defuncti tempore mortis, ibid.*

6 *Fideicommiſſi reſtitutionem operatur lis conteſtata cum herede grauato.*

DECISIO CCCCXLIV.

Exceptionem fideicommiſſi Honuphrij ſenioris non obſtare Domino Valerio fuit concluſum, quia ipſe Valerius agit remediis poſseſsoriis, nempè Saluiano, & *l. fin. C. de edict. D. Adr. toll.* & habet fundatam intentionem eo ipſo quòd bona fuerunt poſseſsa tempore mortis per Scipionem, & Georgium, qui fecerunt fideicommiſſum ad ſui fauorem, vt aliàs fuit deciſum in hac eadem cauſa: dicta autem exceptio fideicommiſſi Honuphrij ſenioris in effectu concernit dominium, quia per illam prætenditur probari quòd dicti Scipio, & Georgius non erant domini, & conſequenter non ſuppoſuiſse prædicta bona tanquam non ſua fideicommiſso, quod fecerant ad fauorem Valerij: exceptio autem quia concernit dominium, non admittitur in hoc iudicio poſseſſorio, Seraph. *dec.29. n.* 3. Rot. in Romana Saluiani 13. Ianuarij 1603. coram bo. me. Litta, & fuit coram me reſolutum in cauſa Romana legatorum de Columna 27. Ianuarij 1614. & aliàs ſæpè. 1

Et licèt ab hac regula recedatur quando hoc fit clarè, & ſine aliqua dubitatione, ſecus ſi adeſset aliqua dubitatio, quia tunc exceptio remittitur ad petitorium tanquam requirens altiorem indaginem *l.* 2. vbi gloſ. & Doctor. *C. de edict. D. Adr. toll.* Ripa *in rubr. de pignor. n.9. verſ. defendo hanc.* Innoc. *in c.* 2. *de cauſ. poſs. & propr.* Dec. *conſ.* 424. *n.* 2. Natt. *conſ.*532. *n.*4. Roland. *conſ.* 1. *n.* 73. *vol.* 1. Menoch. *de adipiſc. remed.*4. *n.* 747. Peregr. *de fideic. art.* 48. *n.*29. Honded. *conſ.*17. *num.*14. *lib.* 2. Surd. *conſ.* 4. *numer.* 36. Put. *deciſ.*233. *lib.* 3. Mohed. *dec.* 9. *de cauſ. poſs. & propr.* Rota *dec.*34. *n.*23. *part.*2. *diuerſ.* & in Romana Saluiani 13. Maij 1603. coram bo.me. Litta. Viſum autem fuit Dominis quòd exceptio dicti fideicom. non ſit clara, & indubitata, quia certum eſt, quòd dicti Scipio, & Georgius potuerunt ſubiicere nouo fideicommiſſo in præiudicium à ſe vocatorum bona quæ ipſi erant grauata reſtituere per fideicommiſſum Honuphrij ſenioris eiſdem vocatis, poteſt enim teſtator ad libitum grauare rem hæredis ſui, *filius fam. §. cùm pater, ff. de leg.*1. Rom. *conſ.* 35. *in fine*, Bellon. *conſ.*9. *à n.*9. *vſque* 13. Couar. *in c. cùm filius n.*3. *ff. de teſtam.* Pariſ. *conſ.*2. *n.* 32. *lib.* 2. Mandell. Alba *conſ.* 73. *n.* 1. Decian. *conſil.* 57. *n.*9. *vol.* 1. Menoch. *conſil.* 89. *nu.* 61. Peregr. *de fideicom. art.*6. *n.* 10. Seraph. *deciſ.* 848. *n.*4. Rota in Romana de Naris 14. Nouembris 1504. coram bo. me. Penia. 2

Quòd autem voluerit hoc facere, ſuadetur ex eo quòd vnus ex fideicommiſsariis, nempe Georgius, nominatim ſubiecit nouo fideicommiſso plura ex bonis relictis per Honuphriũ ſeniorem, vnde quoad hæc nulla cadit difficultas quòd fuerunt ſubiecta nouo fideicommiſso; quo verò ad alia non nominata, cùm idem Georgius immediatè ſubiecerit quòd in omnibus aliis bonis ad ſe quomodocumq; & qualitercumque ſpectantibus, & pertinentibus inſtituebat, & ſubſtituebat, oriebatur magna veriſimilitudo, quòd etiam ſuper non expreſsè nominatis voluerit conſtituere idem fideicommiſſum, etenim ex illa expreſſione apparet teſtatorem non fuiſse alienum ab impoſitione noui fideicommiſſi ſuper rebus antiquo fideicommiſso ſubiectis: verbum autem *aliis*, ex ſui natura poteſt hoc importare cùm ſit implicatiuum ſimilium expreſſis, vt in puncto conſuluerunt Gabr. *conſ.* 85. *nu.*1. & 2. *lib.* 1. Natt. *conſ.* 159. *num.* 30. Menoch. *conſ.* 688. *ſub num.* 13. *verſ.* 2. *eſt coniectura.* 3

Præterea dato, & non conceſſo quod Scipio, & Georgius noluerint ſupponere nouo fideicommiſso bona Honuphrij ſenioris, adhùc videbatur non poſse retardari immiſſionem, quia certum eſt dictis Scipioni, & Georgio competiiſse multas detractiones ex fideicommiſso Honuphrij ſenioris, nempe eorum legitimam, in qua non potuerunt grauari, *l. quoniam in prioríb. C. de inoff. teſt.* dotes maternas, æs alienum ſolutum per teſtatorem, meliorementa à ſe facta, & ſimilium: quando autem ſunt faciendę detractiones, exceptio fideicommiſſi non retardat immiſſionem hæredis ſcripti in poſteriori teſtamento, Menoch. *de adipiſcen. remed.* 4. *n.* 638. Gabr. *de fideicom. concl.* 4. *in fin.* Surd. *dec.*333. *à n.* 8. *vſque ad finem poſt* 4. *librum conſ.* & nouiſsimè Rota in Rom. de Mareſcottis 22. Iunij 1615. coram me. Et licèt prædicta iura loquantur de hærede immediato, qualis non poteſt dici D. Valerius, qui non ſuccedit immediatè dictis Scipioni, & Georgio, 4

cùm

cùm priùs ſucceſſerit Honuphrius iunior, à quo cauſam habet excellentiſſimus D. Paulus Iordanus, attamen
4 ratio videtur eadem in vtroque caſu, quia ſublato de medio d. Honuphrio iuniori, D. Valerius ſubſtitutus habet priuilegia d. l. fin. & vtilis Saluiani interdicti, cùm hęc remedia competant fideicommiſſario, vt fuit dictum in cauſa Moutis Faliſci fideicommiſſi 13. Maij 1603. coram Card. Pamph. & in Romana bonorum 10. Martij 1610. coram R. Attrebatteñ. & aliis ſæpè. Et propterea cùm habeant dicta remedia, neceſſe eſt quòd illa habeant cum ſuis qualitatibus, & ſic quòd non debeant retardari per exceptionem fideicommiſſi à quo ſunt faciendæ detractiones, ex ſuprà allegatis, facit quia ſublato primo instituto, ſubſtitutus videtur ſubrogatus in locum dicti instituti à dictis Scipione, & Georgio per exceptionem fideicommiſſi Honuphrij ſenioris, ſtante eo quòd ex illo erant faciendæ detractiones, ita neque etiam debet retardari immiſſio ſecundo loco instituti, ſeu ſubſtituti, cùm ſapiat naturam illorum, quibus fuit ſubrogatus, ad regulam *ſubrogatum*, cum ſua materia, *de reg. iur.*

5 Non obſtat quòd immò prætendatur exceptionem fideicommiſſi Honuphrij ſenioris deduci in poſſeſſorio, cùm concludat non comprehenſionem in fideicommiſſo, videtur enim quòd liceat dicere, fideicommiſſum de hac re non loquitur, aliàs liceret per viam poſſeſſorij cum vno fideicommiſſo occupare totum mundum, quia fuit reſponſum non poſſe dici quòd exceptio concernat poſſeſſorium. Et primò quoad bona expreſsè nominata res procedit de plano, vt ſuprà iam dictum eſt; quo verò ad non nominata, res pariter videtur ſatis clara, quia eo ipſo quòd teſtator illa poſſidet, præſumitur dominus, etenim quando non agitur de canonizatione dominij, ex poſſeſſione præſumitur dominium, Bart. *in l. quidam in ſuo*, *num.* 4. *ff. de condit. inſtit.* Alexand. *conſ.* 11. *col.* 2. *lib.* 4. Rota *deciſ.* 351. *num.* 3. *part.* 1. *diuerſor.* quòd ſi præſumitur dominium, neceſſe eſt etiam quòd præſumatur inſtitutio, quia datur multiplicatio præſumptionum, quando vna deſcendit ab alia, Honded. *conſil.* 4. *num.* 95. *lib.* 1. Rota in Romana domus in Burgo 30. Martij 1591. coram bon. memor. Cardinali Mantica. Et hoc in effectu vult dicere illa communiſſima opinio, quæ habet pro obtinendo in remedio *l. final.* ſufficere probare poſſeſſionem defuncti tempore mortis, nam aliàs ſub prætextu non comprehenſionis in inſtitutione, vel fideicommiſſo res ſemper protraheretur ad proprietatem, dicendo quòd teſtator non erat dominus, & ſic opus eſſet probare dominium teſtatoris, & non eſſet differentia an quis ageret remedio *dicta l. final. C. de edict. D. Adrian. tollend.* vel ex rei vindicatione. Vltra quòd dato & non conceſſo quòd modo prædicto liceret dare de non dominio teſtatoris, adhuc remaneret alia exceptio de detractionibus faciendis, quæ operatur, vt fideicommiſſarius non poſſit impedire immiſſionem ſcripti in poſteriori teſtamento.

6 Non obſtat quòd ab hæredibus Honuphrij ſenioris ſit in primis facienda reſtitutio verbalis Domino Valerio, quia litis conteſtatio ſuper reſtitutione operatur reſtitutionem fideicommiſſi, vt reſtitutio habeatur pro facta, Roman. *conſil.* 392. *numer.* 12. 13. *&* 14. Dec. *in l. edita*, *num.* 7. *ff. de edendo*, Rota *deciſ.* 450. *num.* 5. *&* 6. *part.* 1. *diuerſ.*

7 Minus facit quòd Dominus Paulus Iordanus tanquam hæres mediatus Honuphrij iunioris vellet detrahere legitimam ex fideicommiſſo Georgij patris dicti Honuphrij iunioris, nam omiſſo an hoc poſſit retardare immiſſionem in octo vineis reſtantibus ex hæreditate dicti Georgij, ceſſat difficultas, quia ex deductis per informantes pro dicto Valerio viſum fuit, quòd dicta legitima fuerit conſumpta per dictum Honuphrium iuniorem.

R. P. D. VEROSPIO SEN.

deinde S. R. E. Cardinale.

Romana vineæ.

Veneris 7. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Poſſeſſio probatur per clauſulam *Conſtituti*, per confeſſionem partis factam poſitionibus, per fructuum perceptionem, & per teſtes. Cætera vide in ſummariis.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio probatur per clauſulam* Conſtituti, *etiam ad fauorem hæredum.*
Poſſeſſio probatur per confeſſionem partis factam poſitionibus, ibid. verſ. ſed vlteriùs.
2 *Poſſeſſio probatur ex perceptione fructuum.*
Poſſeſſio probatur per teſtes deponentes vidiſſe aliquem poſſidere, ibid. verſ. necnon.
3 *Confeſſio Procuratoris poteſt à principali reuocari.*
4 *Emptor dicitur poſſidere titulo emptionis, etiam quod venditor ſibi reſeruauerit dominium, & poſſeſſionem.*
5 *Manutentio datur non ſolum in poſſeſſione probata, ſed etiam in rei commoditate.*
6 *Decretum conditionale non purificata conditione locum non habet.*

DECISIO CCCCXLV.

PRopoſui denuò cauſam ſuper deciſis coram me, ſub die 13. Iunij præteriti, quòd nimirum ſuper vinea 1
de qua agitur, dandum eſſet mandatum de manutenendo Bartholomæo hæredi Antonij Sansfort. non Tariſio Curſori, qui ex perſona Ioannis Mariæ Rotij veniebat. Et Dominis placuit deciſio, non obſtantibus in contrarium adductis, conſtat enim de Bartholomæi poſſeſſione, non ſolùm per inſtrumentum venditionis dictæ vineæ, cum clauſula *Conſtituti*, ad fauorem Antonij emptoris & hæredum, quæ operatur, vt in Bartholomæum illius hæredem vera poſſeſſio fuerit translata, *l. quod meo*, vbi Doctor. *ff. de acquirend. poſſ. l. certò*, *§. ibi propriè poſſidere ff. de prec.* Bero. *conſil.* 158. *num.* 1. *lib.* 1. *& conſil.* 41. *num.* 10. *lib.* 3. Honded. *conſil.* 42. *numer.* 37. *lib.* 1. Pariſ. *conſil.* 33. *numer.* 30. *lib.* 3. Surd. *conſil.* 221. *n.* 34. Tiraquell. *de conſtit. part.* 1. *n.* 54. & fuit dictum in Cluſina Poſtæ Puteoli 17. Ianuarij 1603. coram Lita. Sed vlteriùs ex confeſſione Mattiæ venditricis in poſitionibus, in quibus ipſa dictum Bartholomæum aſſeruit poſſidere, *l. procuratore*, & ibi not. *ff. de interrogat. act.* Abb. *in cap. quamuis*, *num.* 4. *de re iud.* Aym. *conſil.* 217. *num.* 9. & fuit dictum in Callien. fructuum 28. Februarij 1603. coram Illuſtriſs. Ludouiſio.

Probatur inſuper eiuſdem Bartholomęi poſſeſſio ex fructuum perceptione, *l. Titia*, vbi Doct. *de ſolut.* Bald. *in l.* 3. *num.* 4. *verſ. quare qualiter*, *C. fin. regund.* Menoch. *de retinend. remed.* 3. *num.* 568. Corn. *conſ.* 185. *num.* 4. *lib.* 3. Ruin. *conſ.* 161. *n.* 13. *lib.* 4. Aym. *conſ.* 107. *n.* 2. *verſic. ſecundò quia.* Necnon ex teſtibus de huiuſmodi poſſeſſione deponentibus, ex quibus illa benè probatur, Bald. *in l. data opera*, *num.* 34. *verſ. Item nota*, *C. de his qui accuſ. non poſſ. & in authent. & qui iurat*, *num.* 4. *C. de bon. authorit. iud. poſſid.* Alexand. *conſil.* 51. *num.* 6. *lib.* 1. Dec. *conſil.* 302. *num.* 19. *poſt med.* Ruin. *conſil.* 168. *num.* 2. *lib.* 4. Balb. *in repetit. l. Celſus*, *in prima quæſtione*, *num.* 4. *ff. de vſucap.* 2

Nec releuat Bartholomæi Procuratorem in poſitionibus negaſſe illius poſſeſſionem, quia dicta confeſſio ad euitandam pretij ſolutionem emanauit, & fuit in omnem euentum reuocata, vt fieri potuit, Rota *deciſ.* 2. *de confeſſ. & deciſ.* 19. *de Procur. in nouis*, Gabr. *de confeſſ. concluſ.* 4. *n.* 21. 3

Non obſtat venditionem fuiſſe factam cum expreſſa dominij, & poſſeſſionis reſeruatione, donec beneplacitum domini directi fuiſſet obtentum, & interim emptori 4

ptori

ptori vinea locata cenſeretur. Nam vltra quòd iſte conſenſus ſuij præſtitus, & domino directo ſoluti fuerunt canones, vt ex iuribus productis apparet, ex hoc tamen non ſequitur Bartholomæum titulo emptionis non poſſediſſe, Riminald. ſen. *conſil.* 318. *num.* 18. *& conſil.* 177. *num.* 9. & fuit dictum in Romana vineæ de Fabris 23. Iunij 1608. coram Reuerendiſſimo Lugdunen. & in hac eadem cauſa 28. Iunij 1602. coram bon. mem. D. Penia. Vt etiam ex quo Martia venditrix contra eundem egit pro ſolutione pretij, eumque allegauit emptionis titulo poſſidere.

5 Et in omnem euentum negari non poteſt rei venditæ commoditatem, & detentionem penes Bartholomæum extitiſſe, in qua ſaltim ille veniret manutenendus, *l. Aetilius,* vbi Caſtren. *ff. de donat.* Couarr. *practic. quæſt. cap.* 17. *num.* 5. *ad finem*, Alexand. *conſil.* 88. *numer.* 22. *lib.* 5. Dec. *conſil.* 302. *num.* 7. & fuit dictum in Peruſina releuationis indemnitatis 14. Iunij 1610. coram Reu. P. D. Pamphilio.

6 Non obſtat per ſignaturam Sanctiſſimi fuiſſe reſcriptum cum clauſula *reiectis attentatis*, & conſtito de bono iure, quod prætenditur, fuiſſe probatum. Vt enim deductum fuit in deciſionibus pro bono iure, debebat Tariſius de veritate crediti Martiæ, & de Iuſtitia ſubhaſtationis docere, quod factum non apparet, cùm ſubhaſtatio fuerit attentata, ex allegatis in deciſionibus, & Martiæ creditum, licèt per inſtrumentum venditionis probetur, non tamen de iuſto vineæ pretio fuit doctum, quinimò contrarium apparet ex deciſionibus factis, & ita clarè paret, inuari non poſſe decreto conditionali Tariſium, non purificata priùs conditione, Put. *deciſ.* 486. *lib.* 2. Tanis *deciſ.* 95.

R. P. D. B V R A T T O.

Romana legati.

Lunæ 10. Aprilis 1617.

A R G V M E N T V M.

Legatum alimentorum familiæ factum prout viuens teſtator præſtabat, quomodo intelligatur; & an etiam comprehendat habitationem.

S V M M A R I V M.

1 *Legatum alimentorum familia factum prout viuens teſtator praſtabat, quomodo intelligatur.*

3 *Obſernantia ſubſequuta maximè operetur in interpretatione legati ambigui.*

4 *Copula, &, an & quando reſoluatur in disiunctiuam quando ſtet expoſitiuè pro, id eſt, & alia de interpretatione dicta copula.*

Superfluum non dicitur quando fuit expreſſum id quod tacitè veniebat in diſpoſitione, ibid. ad finem, vbi etiam quod argumentum ſuperfluitatis eſt admodum tenue, & leue.

6 *Legatum alimentorum an contineat habitationem, & num.* 9.

7 *Legatum conditionale conditione non purificata non debetur.*

8 *Oratio vbi in ea duo coniunguntur omnia, cenſetur pariformiter determinare.*

Relatiuum non reſtringit præcedentia, ſed tantum refertur ad totum ſuum antecedens, declara vt ibid. in fine.

D E C I S I O CCCCXLVI.

1 LAta fuit ſententia per A. C. condemnatoria hæredum bon. mem. Cardinalis Deza, ad ſoluendum Reuer. P. D. Varellæ vni ex eius legatarijs ſcuta nouem, quolibet menſe pro habitatione domus, & vſu Coquinæ ac fœnilis, tanquam debita pro ſupplemento portionis victus per dictum Cardinalem eius familiaribus Hiſpanis in codicillis relictæ, ſed commiſſa cauſa appellationis dd. hæredum in Rota, DD. dixerunt illam eſſe reformandam ad ſcuta duo tantùm quolibet menſe pro vſu Coquinæ.

Cenſuerunt enim non deberi habitationem domus, nec fœnile, ſeu penſionem pro eis. Nam Cardinalis in dd. codicillis mandauit quòd omnibus ſuis familiaribus Hiſpanis detur, dum Romæ moram traxerint, eadem portio victus poſt mortem ipſius codicillantis, quæ dabatur, & hodie datur ipſo D. codicillante viuente; verba autem illa, *qua dabatur*, referuntur ad portionem quam D. Varella ſolitus erat habere de tempore mortis dicti Cardinalis, vt de ſimilibus verbis, *qua viuus praſtabat*, eſt text. *in l. Mela* 14. §. *ſed ſi alimenta*, & ibi not. Odofred. Alberic. & Goffred. *ff. de aliment. & cibar. legat.* etiamſi aliquo tempore in vita eiuſdem Cardinalis illa habuiſſet, vltima enim præſtatio eſt attendenda, *d.* §. *ſed ſi alimenta, in fine*, & tradunt in eorum tractatibus *de alimentis*, Bari. *num.* 18. *verſic. circa quod*, Pontan. *cap.* 17. *num.* 27. Surd. *tit.* 4. *quæſt.* 18. *num.* 3. *& quæſt.* 19. *num.* 10. *&* 11. & Foller. *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 25. Alexand. *conſ.* 123. *num.* 4. *vol.* 2. *& conſil.* 5. *num.* 7. *verſ. Pro hoc etiam*, *& numer.* 22. *verſ. non obſtat*, *vol.* 5. Menoch. *conſil.* 329. *num.* 16. *&* 31. *& præſumpt.* 6. *nu.* 38. *lib.* 3. Simon de Præt. *de interpr. vlt. volunt. lib.* 4. *fol. mihi* 399. *à tergo*, *n.* 97. *in fine*, *& fol.* 427. *n.* 48. 2

De tempore autem mortis Cardinalis non ſolùm non probatur, quòd domum, & fœnile habuerit. Nam omiſſo quòd licèt de fœnili illius duo teſtes deponant, primus tamen nihil probat, vt infrà dicetur: ſecundus minus tanquam vnicus, & quoad habitationem conſtat potiùs de contrario, quia nunquam habuit manſiones in palatio de anno vt ſupponitur 1585. per Cardinalem empto, & per eum vſque ad obitum inhabitato, vt deponunt eiuſdem teſtes, videlicet primus iuxta 13. ſecundus ſuper primo in eius ſummario *num.* 2. & idem primus ſuper quarto, & ſecundus iuxta 13. in dicto ſummario *num.* 3. qui etiam ſecundus ibidem dicit D. Cardinalem retinuiſſe in dicto palatio partem familiæ pro eius perſona neceſſariam, & pro alia parte conduxiſſe domum à Montedoro, & D. Varellam conduxiſſe illam, in qua ſemper habitauit, & adhuc habitat, quod etiam clarè patet ex quitantiis penſionum dictæ domus ſibi factæ ab anno 1587. vſque ad 1594. vt in ſummario hæredum *num.* 13.

Et ſuadetur etiam, quia D. Varella ab obitu D. Cardinalis, vt dicitur, del 1600. vſque ad 1614. abſque prædictorum prætenſione, recepit ſolùm ſummam pecuniarum ſcutorum nouem taxatam ab executoribus teſtamentariis pro eius victu, & alia ſcuta nouem pro rheda, quam obſeruantiam deſeruire pro interpretatione dicti legati quatenus ambiguum fuiſſet, tradunt DD. *in l.* 1. *C. de fideicommiſſ.* Aym. *conſil.* 101. *ſub numer.* 3. Menoch. *conſil.* 349. *num.* 15. & tenuit Rota in hac cauſa pro eodem D. Varella contra dd. hæredes 6. Iunij 1614. coram R. P. D. meo Dunozet. 3

Non obſtat, quòd *d.* §. *ſed ſi alimenta*, loquatur quando verba legati ſunt relata ad vnicum tempus per ſola verba, *qua viuus præſtabat*, ideòque non videatur de præſenti caſui applicari, in quo duplex tempus, præteritum ſcilicet, & præſens, fuit expreſſum, & propterea ad hoc vt vtrumque verificetur, & vnum non remaneat ſuperfluum, dici debeat in legato comprehenſa non ſolùm portio de tempore mortis Cardinalis, ſed etiam de illo tempore vitæ, quo D. Varella habet habitationem, & fœnile in eius palatio, & ſic copula, &, reſoluatur in diſiunctiuam, & ſtet ampliatiuè, ex allegatis. Quia reſponſum fuit, quòd ſicut dicta copula, &, ad euitandam ſuperfluitatem reſoluitur in expoſitiuam, *id eſt*, quando ponitur inter duo ſubſtantiua idem ſignificantia, Abb. *in c.* 2. *num.* 6. *verſ. Aut extrema*, *de reſcript.* & ibi Rip. *num.* 52. Felin. *num.* 22. *verſ. fallit ſecundò*, & Dec. plures allegans *num.* 50. Rota *deciſ.* 39. *numer.* 7. *& ſeqq. part.* 2. *diuerſ.* cum aliis latè per Petrum Cened. *ſing.* 50. *num.* 5. Et tunc nihil addit, nec diuerſam diſpoſitionem inducit Calder. *conſil.* 2. *verſ. quod eſt verum*, *de verbor. ſignif.* & hoc modo ſæpiùs vſurpari ſolet, etiam apud ſacram Scripturam, vt quamplurimis exemplis comprobat Salmer. in Prolegomenis & phraſibus eiuſdem ſacræ Scripturæ *Proleg.* 16. *pag. mihi* 408. & apud Latinæ linguæ ſcriptores, vt per Theſaur. eiuſdem linguæ littera &. Ita 4

eadem

eadem ratione videtur hoc modo reſoluenda, quando eſt cum relatiuo inter duo tempora, quorum vtrumque idem importat, prout in propoſito, vbi verba illa *quæ dabatur*, licèt præteriti temporis, de iure tamen referuntur ad tempus mortis, per *d. §. ſed alimenta*, ſicuti ſecundùm eius proprium ſignificatum ad illud referuntur alia verba, *& quæ hodie datur*, quæ addita videntur per Cardinalem ad tollendum omnem ambiguitatem, & ad clariorem ſuæ mentis declarationem, quaſi dixerit, Detur portio quæ in præteritum præſtabatur, eo modo, quo de præſenti præſtatur, & ſic non poſſunt dici ſuperflua, cùm ita fuerit expreſſum id quod tacitè veniebat, Alexand. *conſil.* 37. *num.* 5. *lib.* 1. Rota in Rumana dotis 11. Februarij 1583. coram bon. me. Cantuccio, cum latè cumulatis per Surd. *conſil.* 325. *num.* 14. Vltra quòd argumentum ſuperfluitatis eſſe admodum leue, & tenue, dixerunt Alciat. *in l.* 3. *numer.* 3. *de legat.* 3. Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 3. *tit.* 6. *numer.* 8. *& lib.* 8. *tit.* 18. *numer.* 23. *& lib.* 12. *tit.* 17. *num.* 39. Peregrin. *de fideicommiſſ. art.* 14. *ſub numer.* 21. & Surd. *d. conſil.* 325. *d. numer.* 14. *in fine.*

5 Et quòd Cardinalis ita voluerit intelligere, ſuadetur adhuc, quia cùm etiam de tempore præterito D. Varella per decennium ante obitum Cardinalis non habuerit domum in eius palatio, non poteſt certè, & determinatè argui quòd voluerit ſe potius ampliatiuè referre ad tempus præteritum, de quo illa habuit, quàm ad illud, de quo non habuit. Imò dicendum eſt, quòd de hoc potiùs intellexerit, tum quia eſt conforme iuris diſpoſitioni, *in dicto §. ſed alimenta*, tum etiam, quia aliàs incongruè loquutus fuiſſet, ponendo priùs illud tempus, de quo maior, quàm illud, de quo minor præſtatio dabatur, & ſic prius amplationem, quàm ampliatum.

6 Minus obſtare viſum fuit quòd prædicta dicantur in legato comprehenſa, quia D. Varella habitauit extra palatium Cardinalis ex accidenti, propter illius anguſtiam, & fabricam, ad text. *in l. teſtamento* 19. *ff. de alimenta, & cibar. leg.* quia in hoc textu certum erat quid fuiſſet aliis relictum, in caſu autem noſtro dubitatur, an habitatio relicta fuerit omnibus familiaribus, de quibus loquitur legatum, & præſertim illis, qui habitabant proprijs expenſis extra palatium. Vltra quod dicta text. loquitur, quando legatarius aberat vel pro ſeruitio teſtatoris, vt in illis verbis, *negotij ſui gratia*, & dicunt ibi gloſs. magna, Bart. *in princ. & in* 1. *notab.* vel de illius licentia & voluntate, vt dicunt ibi Odofred. & Alberic. in quibus caſibus pro præſenti reputabatur, vt ibi per Bart. *verſic. videtur*, & ita non videtur poſse applicari, quia non conſtat quòd D. Varella maneret extra dictum palatium pro ſeruitio Cardinalis, nec de illius voluntate, ita quòd Cardinalis illum haberet pro præſenti, vt intelligunt DD. ibidem.

7 Non obſtat, quòd primus teſtis ſuper quinto in dicto ſummario *num.* 3. dicat Cardinalem illi promiſiſse quòd ſtatim finita fabrica denuò ei dediſset habitationem in dicto palatio, quia nihil probat, cùm ſit vnicus, & de auditu & intereſsatus, ex quo ipſe etiam venit ad cauſam tanquam vnus ex legatariis, & eadem prætendit, vt patet ex monitorio in ſummario hæredum *num.* 14. ad not. *in l. nullius, ff. de teſtib.* cum vulgar. Et non concludit de promiſſione niſi finita fabrica, & ſic cùm non conſtet eam fuiſse completam ante obitum Cardinalis, imò pro D. Varella ſupponatur non fuiſse finitam, dicta promiſſio euanuiſset tanquam facta ſub conditione, quæ non ſolùm non fuit purificata, ſed deficit, ad *l. cum ita legatam, & l. qui hæredes, §. fin. ff. de condit. & demonſtr.*

8 Viſum etiam fuit non obſtare quòd ſi aliquibus ex comprehenſis in dicto legato, dabatur habitatio, aliis verò non, tamen dici debeat Cardinalem voluiſse eam omnibus pari modo relinquere, ex quo omnes in eadem oratione coniungit, ad text. *in l. a filio* 15. *§. fin. ff. de aliment. & cibar. legat.* Quia in hoc §. verba illa, *quæ præſtabat*, non referebantur ad perſonas, & certum erat quòd licèt teſtator in vita cibaria non præſtiterat, niſi tribus libertis, voluit tamen ea omnibus indiſtinctè in teſtamento relinquere, ſed tantùm relata erat ad quantitatem, quam dictis tribus præſtabat, & ideò non limitabant, nec reſtringebant niſi dictam quantitatem, quæ erat antecedens, ad quod referebantur, vt declarat ibi gloſs. *in verbo ab omnibus*, relatiuum enim præcedentia non reſtringit, ſed refertur tantùm ad ſuum antecedens, vt per Odofred. Alberic. & Bart. *ibidem*. Contrarium ergo dicendum eſset, ſi omnibus libertis cibaria præſtita fuiſsent, tunc enim eo modo, quo cuique præſtabantur, dicerentur relicta, vt ex Bart. *ibi. verſ. veritas eſt*, vbi dicit quòd relatiuum totum reſtringit, quando totum eſt ſuum antecedens, quod non erat in caſu *dicti §. fin.* Cùm itaque in propoſito omnibus in dicto legato comprehenſis daretur aliqua portio, & ſic etiam D. Varellæ, ſequitur quòd vnicuique dicatur legata eo modo quo ſibi dabatur de tempore obitus Cardinalis.

Demum viſum fuit non obſtare deciſionem bon. mem. 9
Cardinalis Pamphilij in hac cauſa 30. Octobris 1602. in qua fuit reſolutum in dicto legato comprehendi etiam habitationem, quia loquitur tantùm de illis, qui ipſam habebant, vt dicitur *ibi in fine*. Sed tollere videtur omnem difficultatem, quòd D. Varella, (vt ex eius monitorio apparet) non petiit habitationem, nec fœnile, ſed ſolùm penſiones pro eis à die obitus Cardinalis decurſas, & in poſterum decurrendas. Nullibi autem conſtat quòd Cardinalis vnquam huiuſmodi penſiones pro illo perſoluerit, imò quòd eas perſoluere noluerit, patet, quia dum non habuit commoditatem, eum retinendi in proprio palatio, ipſe D. Varella conduxit domum propriis expenſis, vt dictum eſt.

Et ita deciſum circumſcriptis in hac diſputatione prætenſis nullitatibus dictæ ſententiæ pro parte hæredum, videlicet ex defectu iuriſdictionis & mandati, de quibus actum non fuit.

R. P. D. PIROVANO.

Valliſoletana Iuriſdictionis.

Lunæ 10. *Aprilis* 1617.

ARGVMENTVM.

Caducitas non incurritur propter contrauentionem cum cauſa impedimenti.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio in integrum non denegatur vbi intrat læſio.*

2 *Caducitatis pœna non incurritur propter contrauentionem non doloſam, ſed toleratam, & cum cauſa impedimenti coloratam, quamuis impedimenta non liberent ab obligatione & obſeruantia, declara vt num.* 5.

3 *Probatio contra probationem remanet inanis, ſi altera ſit in genere, & cum paucioribus teſtibus, altera in ſpecie cum pluribus, declara vt num.* 4.

5 *Contrauentio iterata facit præſumi dolum, & reddit contrauenientem indignum æquitate.*

DECISIO CCCCXLVII.

IN præterita diſputatione cenſuerunt Domini contrauentionem reſpectu celebrationis Miſsarum particulariter eſſe examinandam, alias verò conuentiones non obſtare. Hodie diſputata parte reſeruata fuit reſolutum eam pariter non obſtare, & conſequenter conſtare de cauſis reſtitutionis in integrum, quia per iniuſtitiam prioris ſententiæ contrarium determinantis pars læſa remanſit, & vbi intrat læſio, reſtitutio in integrum non denegatur, *cap.* 1. vbi Abb. *n.* 2. *de reſtit. in integr.* Salyc. *in l.* 1. *nu.* 8. *C. ſi aduerſus rem iudic.* Rota *in antiquis, & nouis, deciſ.* 1. & ſæpè fuit reſolutum. 1

Conſtat enim ex teſtibus datis pro fratribus Trinitatis, ſi quando contingit fratres Capitulationibus contraueniſse quoad celebrationem Miſsarum, & circa formam datam in celebrando eas, id eueniſse aliquando de menſe Augusti 1607. & 1608. propter impedimentum vindemiarum, & proceſſionum, aut de voluntate & licentia Abbatiſsæ; ideò cùm contrauentio non fuerit peruerſa & doloſa, ſed tolerata, & cum cauſa impedimenti ſatis colorata, quamuis impedimenta non liberent fratres à vinculo obligationis & obſeruantiæ: tamen ad effectum excuſationis pœnæ caducitatis contractus viſum eſt DD. ſufficere, *l. plagis la* 2. *in verbo iuſta* 2

C. ad

Digitized by Google

C. ad l. Flauiam, Bec. *conſil.* 78. *num.* 28. Honded. *conſil.* 105. *lib.* 1. *n.* 23. cum aliis allegatis per Gabriel. *concl.* 8. *n.* 1. *de maleficijs*.

3 Non obſtat, quòd ſuper depoſitione prædictorum teſtium, qui moniales ſunt, nullum poſſit conſtitui fundamentum, dum non deponunt de adimplemento in ſpecie, ſed in genere: teſtes verò patronorum in ſpecie de contrauentione affirmant, illæ ſint pauciores numero, iſtæ maiores, itaut probatio fratrum conquaſſata remaneat, *cap. in noſtra*, *verſ. mandamus*, *de teſtibus*, Cæſ. de Graſſ. *deciſ.* 13. *de re iudicata*.

4 Quia vltra quòd eorum dicta videntur adminiculari ex memoriali porrecto Sanctiſſimo, in quo ex 26. monialibus eiuſdem ordinis & monaſterij viginti duæ ſe ſubſcripſerunt veritati carentiæ culpæ dictorum fratrum, fuit etiam reſponſum non conquaſſari eorum dicta in atteſtatione impedimentorum, ſuper quibus teſtes D. Eleonoræ non deponunt.

Non obſtat, quòd cauſæ impedimentorum, ſcilicet vindemiarum, & proceſſionum, ſint friuolæ, & licentia Prioriſſæ non releuet, cùm talem facultatem à patronis non haberet, neque de iure illi permiſſa ſit in præiudicium ſuffragij animarum.

5 Quia quidquid ſit, vt fratres liberare poſſunt ab onere ſuſcepto, & conuento, quod in præſenti non prætenditur; ad effectum tamen excuſationis euitandi pœnam viſum eſt poſſe deſeruire, per ſupradicta. Caueant tamen dicti RR. Patres ab iterata contrauentione, quia indigni erunt æquitate, *l. plagis*, *ff. ad Flauiam*, propter dolum præſumptum ex ſcientia non releuantiæ cauſarum impedimenti & licentiæ, per quod excludi ſolet omnis excuſatio, Crauett. *conſ.* 132. *num.* 4. Felin. *in cap. ſi autem*, *num.* 1. *fallen.* 1. *de reſcript.* Cephal. *conſ.* 265. *num.* 8. *vol.* 2.

Et ita, &c.

R. P. D. VEROSPIO SEN.

poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana ſpolij domorum.

Luna 10. *Aprilis* 1617.

ARGVMENTVM.

Agitur in hac deciſione ſpolij materia, & in ea multa notanda explicantur, præſertim circa probationem primi & ſecundi extremi, circa probationem identitatis domorum, quòd iudex nulliter procedendo dicitur ſpoliare, quod ſententia eſt nulla lata ad inſtantiam eius, qui non eſt Procurator, & quid ſi eſt lata ad fauorem minoris, vel in die ſub qua citatio non cadebat, & an ſufficiat citatum eſſe Procuratorem dictæ litis effectum.

SVMMARIVM.

1 *Spolij iudicium requirit vtriuſque extremi probationem*, *& n.* 2.

3 *Poſſeſſio inſtrumentalis cenſetur plenè probata*, *& ſuffragatur per ſolum inſtrumentum alio non poſſidente.*

4 *Poſſeſſio rei conuenti probatur ex ſuſtentatione litis.*

5 *Identitas domus probatur per identitatem confinium*, *& ſufficiunt duæ demonſtrationes.*

6 *Iudex non procedens ritè & rectè, dicitur quem ſpoliaſſe.*

8 *Sententia lata inſtante eo*, *qui non eſt Procurator*, *dicitur nulla*; *quid ſi eſt lata ad fauorem minoris.*

9 *Citatione facta vna die*, *ſi terminus ſeruetur in alia*, *nulliter agi dicitur.*

10 *Poſſeſſio ab aliquo auferri non poteſt ipſo non citato.*

11 *Procurator dominus litis effectus citari an ſufficiat ad ſententiam.*

12 *Reſcripti forma non ſeruata iudex procedens nulliter procedere dicitur.*

DECISIO CCCCXLVIII.

IOannes Baptiſta, & Lauinia de Crucianis poſt motum iudicium ſuper nonnullis domibus contra Chriſtophorum Catinum mediante concordia liti ceſſerunt, ſed Lauinia defuncta, rurſus Ioannes Baptiſta contra eundem Chriſtophorum egit coram Auditore Cameræ. Et cùm à D. Locumtenente illi fuiſſet abſolutus, Ioannes Baptiſta per viam appellationis cauſam introduxit coram R. P. D. Victorio, à quo lata ad ipſius fauorem ſententia prioris D. Locumtenentis reuocatoria obtinuit eidem reſcribi, vt præfixo hæredibus Chriſtophori iam defuncti termino ad docendum de appellatione, eiuſque legitima proſequutione, quo elapſo, & nihil docto, ſuam ſententiam exequeretur. Hoc autem per D. Victorium præſtito, fuit Ioannes Baptiſta in domorum poſſeſſionem immiſſus, & ea priuatus Benuenutus Chriſtophori nepos & hæres, qui deinde ſpolij cauſam introduxit coram Reuerend. P. D. Marcheſano, à quo fuit ad ipſius fauorem pronunciatum. 1

Verùm cauſa appellationis ad Rotam coram me deuoluta, dubitaui an hæc D. Marcheſani ſententia confirmanda eſſet, vel infirmanda? Et Domini pro confirmatione reſponderunt; illius enim iuſtitia probatur, cùm de vtroque extremo, vt in iudicio ſpolij requiritur, conſtet, iuxta notat. per Doctor. *in cap. cum ad ſedem*, vbi Abb. *num.* 17. *de reſtit. ſpoliat.* Bald. *in l.* 3. *num.* 15. *ad finem*, *C. ſi à non compet. iudice*, Alex. *conſil.* 6. *num.* 5. *lib.* 3. Menoch. *de recuper. remed.* 15. *n.* 383. 2

Primum extremum, videlicet Benuenuti poſſeſſio, probatur ex inſtrumento, ex quo patet illum die 1. Decembris 1607. mortuo Chriſtophoro ipſius patruo domorum poſſeſſionem accepiſſe, quæ poſſeſſio licèt inſtrumentalis, alio tamen non poſſidente, ſuffragatur, *l. non idcirco*, vbi Bald. *C. de fid. inſtrumentor. l. prædia ff. de acquirend. poſſeſſ.* Menoch. *de retinen. remed.* 3. *n.* 555 Put. *dec.* 360 *num.* 8. *lib.* 1. Nec valet exceptio, quòd Ioannes Baptiſta tunc poſſideret, quia hoc nullibi iuſtificatur. Nec idem iuuari poteſt inſtrumento dotali de anno 1585. cum clauſula *Conſtituti*, ad fauorem Theophilæ ipſius matris celebrato, cùm appareat ſemper Chriſtophorum dum vixit iſtas domos poſſediſse, tum ex inſtrumento tranſactionis inter ipſum & Ioannem Baptiſtam celebrato, tum ex monitorio, & immiſſione contra eundem Chriſtophorum tanquam harum domorum detentorem executa, ex quibus illius poſseſſio & ſucceſſiuè Benuenuti eiuſdem hæredis non videtur poſse controuerti. 3

Secundum extremum, & ſic poſseſſio hæredum Ioannis Baptiſtæ iam defuncti probatur ex litis ſuſtentatione, Ponian. *de ſpolio lib.* 2. *numer.* 185. & fuit reſolutum in Bononien. ſpolij 15. Decembris 1600. coram bon. memor. Cardinali Pamphilio, & in Romana ſpolij domorum 29. Ianuarij 1601. coram Illuſtriſſimo Ludouiſio, & vlteriùs ex immiſſione à dicto iudice obtenta, vt fuit reſolutum in Romana ſpolij 1. Martij 1602. coram Litta. 4

Non obſtat identitatem non probari, videlicet domos ab hæredibus Ioannis Baptiſtæ poſseſsas illas eſſe, quæ à Benuenuto Chriſtophori hærede poſſidebantur, ceſſat enim obiectum per ſituationem, & alios confine, de quibus in dicto poſseſſionis inſtrumento, in monitorio, necnon in ſententia per eundem Ioannem Baptiſtam obtenta. Ex quibus benè probata videtur identitas, cùm ad hunc effectum duæ ſufficiant demonſtrationes, Bart. *in l. demonſtratio falſa*, *ff. de cond. & demonſtr.* Corn. *conſ.* 61. *num.* 19. *lib.* 3. Socin. *conſil.* 7. *verſ. tertiò probatur lib.* 1. 5

Nec iudicis authoritas potuit ſpolium excludere, nam cùm ille ritè, & rectè non egerit, videtur tanquam priuatus, & de facto proceſſiſse, & propterea ſpoliaſse, Roman. *conſil.* 158. *n.* 6. Rip. *in l. naturaliter*, *§. nihil commune*, *ff. de acquirend. poſſeſſione*, Roland. *conſ.* 6. *n.* 11. *lib.* 2. Crauett. *conſ.* 140. *n.* 2. Honded. *conſ.* 87. *n.* 22. *& ſeqq. lib.* 1. Seraph. *dec.* 767. *n.* 1. 6

Conſtat autem de dictæ ſententiæ nullitate, cùm illa fuerit lata inſtante quondam Angelo Marchetto, qui mandatum ad lites non habebat, ſed tantummodo ad nonnullam pecuniarum quantitatem exigendam. Vnde parte opponente, cùm de legitimo mandato doctum 7

non

Digitized by Google

non fuerit, ſententia redditur nulla, *l. licèt*, vbi Doctor. *C. de procuratorib.* & ibi Caſtren. *num. 4. cap. in noſtra*, vbi Abb. *nu. 4. verſ. idem nota, eod. tit.* Bald. *in l. 3. in fine ff. de iudic.*

8 Nec valet dicere ſententiam huiuſmodi tanquam ad fauorem minoris tatam ſubſiſtere, per *l. non eo minus, C. de procurat.* Cùm id procedat vbi de mandato fuit oppoſitum, vt in caſu noſtro, quia tunc ſententia etiam pro minore lata non ſuſtinetur, Bald. *in cap. 1. numer. 6. de reſcript.* Iaſ. *in dicta l. non eo minus, in prima limitatione*, Franc. *in cap. ex parte, el 2. col. 3. de appellat.*

9 Probatur inſuper eiuſdem ſententiæ nullitas, velut non à die, ſub qua cadebat citatio emanatæ, Ruin. *conſil. 136. numer. 1. lib. 5.* Gabr. *de citat. concluſ. 1. ampliat. 23. numer. 106.* & fuit dictum in Firmana Prioratus 15. Nouembris 1610. coram Reuerend. Lugdunen̄.

10 Dicitur etiam nulliter iudex proceſſiſſe, cùm non citato Benuenuto qui poſſidebat, ſententiam fuerit executus, *l. de vnoquoque, ff. de re iudicata*, Abb. *in cap. ea quæ, eod. tit.* Zabarell. *conſ. 139. num. 1. & ſeq.*

11 Nec releuat citatum fuiſſe Procuratorem à dicto Chriſtophoro conſtitutum vt dominum litis effectum, id enim quoad proceſſus validitatem ſuffragatur, non autem pro ſuſtinenda executione ſuper domibus poſtea facta, in quarum poſſeſſione cùm Benuenutus adeſſet, veniebat omninò citandus, Bald. *conſil. 340. lib. 2.* Alex. *conſil. 30. numer. 16. verſic. quoad ſeptimum lib. 5.* cum aliis per Gabrielum *de citat. concl. 1. numer. 131.*

12 Denique ſententia fuit nulla tanquam non iuſtificata clauſula *conſtito de re iudicata*, in commiſſione appoſita, cùm intra legitimum tempus appellatum appareat, non ſeruata autem reſcripti forma dicitur iudex nulliter procedere, Butrig. *in cap. final. num. 7. de reſtitut. ſpoliat.* Dec. *in cap. prudentiam, num. 20. de offic. delegat.* Verallus *deciſ. 143. num. 5. verſicul. quia agens, part. 3.*

Ex quibus Rotæ viſum fuit benè per Dominum Marchesanum fuiſſe ſuper reintegratione in iudicio ſpolij ad fauorem Benuenuti pronunciatum, & per conſequens illius ſententiam eſſe confirmandam.

R. P. D. PIROVANO.

Romana cenſus.

Die 14. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Liberatio vigore reſcripti Principis ad fauorem principalis debitoris non prodeſt fideiuſſoribus inſolidum, & principaliter obligatis.

SVMMARIVM.

1 *Hæres, & ſucceſſor in bonis non differt à perſona ſui auctoris.*

2 *Exceptiones omnes quæ competunt principali ex reſcripto Principis pro eius idemnitate, concedi debent etiam fideiuſſori, declara vt numero 3. & 4.*

3 *Liberatio facta vni ex correis, non prodeſt alteri correo, qui in liberatione non nominatur.*

4 *Remiſſio facta debitori non impedit quominus fideiuſſores poſſint conueniri pro debito pro quo fideiuſſerunt, intellige de fideiuſſoribus, qui ſe principaliter, & inſolidum obligauerunt, ſecus de fideiuſſoribus acceſſoriè obligatis.*

DECISIO CCCCXLIX.

Reſolutum fuit mandatum eſſe relaxandum contra D. Octauianum pro ſorte principali, quatenus non offerantur pecuniæ Catherinæ redactæ ex pretio Caſalis.

1 Conſtat enim ex inſtrumento conſtitutionis cenſus, & venditionis pro omnibus in eo contentis patrem D. Octauiani, cuius ipſe eſt hæres, acceſſiſſe vti principalem, principaliter & inſolidum, cum obligatione Camerali, contra quem ſicut agi poterant via executiua, ita contra eius ſucceſſores & hæredes, cùm non differat à perſona ſui auctoris, Mohedan. *de procur. deciſ. vltim.* & ſæpè fuit reſolutum, vt in Romana vineæ 1. Iulij 1611. coram Reuerendiſſimo Archiepiſcopo Lugdunen̄. & poſtmodum coram me in eadem cauſa 12. Decembris 1614. Vnde cùm euenerit caſus reſolutionis cenſus, & pretium ſit reſtituendum emptori ex forma inſtrumenti, poteſt compelli D. Octauianus ad conſignandum pretium Catherinæ nunc agenti pro illius reſtitutione.

Non obſtat, quòd Sanctiſſimus in ſuo chirographo in forma Motus proprij liberauit Caſale, ſuper quo cenſus fuerat impoſitus, & mandauerit cum eius pretio creditores ſatisfieri, etiam cogendo illos ad tale pretium recipiendum, & vlterius decreuerit Liuiam venditricem Caſalis moleſtari non poſſe à creditoribus occaſione dictæ venditionis, vt ideò exceptiones omnes, quæ competunt principali ex reſcripto Principis pro illius indemnitate & liberatione, eædem de iure videantur concedendæ fideiuſſori, *l. exceptiones la 2. §. rei autem, ff. de exceptionibus, l. finali, ff. de pactis*, cum aliis allegatis. 2

Quia fuit dictum, quòd chirographum emanauit ad liberandum Caſale, & etiam Liuiam hæredem, & venditricem à creditoribus, non autem liberandum fideiuſſores conreos, de quibus nulla mentio in chirographo, ad quos propterea non extenditur liberatio, vel priuilegium venditori conceſſum, *l. liberationem, §. nunc de effectu, ff. de lib. legat. l. eadem, §. 1. ff. de duob. reis*, Surd. *conſ. 170. n. 4.* 3

Et benè conueniunt rationes aliàs deductæ in Romana de Falairi 8. Iunij 1608. coram Reuerendiſſimo Lugdunen̄. & text. *in l. ſi præcedenti, §. Lucius, ff. mandati*, vbi remiſſio facta debitori, non impedit proſequutionem crediti contra fideiuſſores conreos, ex quibus ceſſant rationes regulæ de iuribus competentibus principali vt fideiuſſori non ſint denegandæ, quia in obligato acceſſoriè benè procedunt, propter extinctionem principalis obligationis, ſed in conreo principali locum non habent, ex qua ratione certæ cauſæ poteſt vnus diſtingui ab altero abſque conſequentia liberationis, Bald. *in l. tam mandati, num. 13. C. non numerata pecunia*, Marſil. *de fideiuſſ. in rubr. num. 320.* Aretin. *in rubric. Inſtitut. de exceptionibus, num. 13.* 4

Quatenus autem Sanctiſſimus voluit creditores poſſe cogi ad recipiendum pretium, eadem ratione poterat Catherina obiectum euitare, vt ſcilicet de illis creditoribus intelligendum ſit, qui ad Caſale ratione eorum hypothecæ redirent, vt pro liberatione bonorum poſſint cogi ad pretium recipiendum, non autem de illis, qui aliunde volunt conſequi ſua credita, quia hoc non reſpiciebat intereſſe emptoris, ad cuius fauorem emanauit chirographum ſupradictum.

Verùm quia Catherina offerebat ſe recipere pecunias ex pretio redacto ex venditione Caſalis.

Domini noluerunt in reſolutione addere conditionem illam, quatenus non offerantur pecuniæ, vt in principio fuit dictum.

Et ita concluſum, &c.

R.P.D. VEROSPIO SENIORE,

deinde S. R. E. Cardinale.

Farſen̄. territorij.

Veneris 14. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

De tertio veniente ad cauſam pro ſuo intereſſe, quando dicatur omnia acta ſua feciſſe actiuè & paſſiuè; & quando poſſit nouum inchoare iudicium.

SVM-

S V M M A R I V M.

1 *Tertius ad cauſam veniens pro ſuo intereſſe feciſſe dicitur omnia acta ſua actiuè & paſſiuè ſiue ſciuerit litem agitari, ſiuè non, & num. 2. vbi declaratur hæc concluſio.*

3 *Tertius veniens ad cauſam quando poſſit nouum iudicium inchoare.*

D E C I S I O CCCCL.

1 FVit die 1. Iulij 1612. coram bon. memor. Penia firmatum Illuſtriſſimum Commendatarium Farfenſem, qui de anno 1599. Montopolitanis adhærendo ad cauſam venerat, omnia feciſſe acta ſua ab anno 1562. geſta, de quo tempore dictum fuit huius litis initium eſſe computandum, & poſt alias deinde reſolutiones coram me in iſta cauſa factas, cùm Agentes Illuſtriſſimi Commendatarij denuo ſuper dicta deciſione coram bo. memor. Penia voluiſſent audiri, dubio per me propoſito, Rota cenſuit ab illa non eſſe recedendum. Nam licèt D. Commendatarius de anno 1599. ad cauſam venerit: quia tamen Montopolitanis adhærendo venit, omnia dicitur acta ſiue paſſiuè, ſiue actiuè ſua feciſſe, Put. *deciſ.* 71. *lib.* 3. Achil *deciſ.* 13. *de appellationibus*, cum aliis in deciſione allegatis.

2 Non obſtat Bart. *in l. ſi perluſorius*, §. 1. *num.* 2. & 3. *de appellat.* vbi diſtinguit, ſi tertius ſciuerit agitari, & ad cauſam venerit, tunc illum acta ſua facere; ſecus verò ſi litem ignorauerit. Quia contra Bart. nulla ratione habita ſcientiæ, vel ignorantiæ, ſenſit Innocent. *in cap. cum ſuper*, *num.* 6. *de ſentent. & re iudic.* vbi ſolùm conſiderat modum quo tertius venit ad cauſam: ſi enim, inquit, cum nouo libello venit, tunc acta illi non nocent: ſi autem venit in ſtatu & terminis, tunc eidem acta & ſententiæ præiudicant, & Innocentium ibi ſequitur Anton. de Butr. *n.* 18. Angel. *in l. ſi ſuſpecta*, *ff. de inofficioſo teſtament.* Hanc quoque ſententiam Rota ſemper fuit amplexa, vt per Caſſad. *deciſ.* 1. *num.* 3. *de exceptionib.* Put. *deciſ.* 71. *lib.* 3. Creſcent. *deciſ.* 1. *de fid. inſtrumentor.* Achil. *deciſ.* 13. *de appellationibus*, & fuit dictum in cauſa Cathinen. legitimationis coram Clemente VIII. In Montis Regalis iuriſdictionis 1. Iunij 1602. coram Illuſtriſſimo Millino, & in Calaguritana beneficij della Guardia 6. Nouembris 1595. coram Illuſtriſſimo D. Cardinali Pamphilio. Prætetea diſtinctio Bartoli, de ſciente, vel ignorante, procedit in tertio, ad quem principaliter defenſionis cauſa pertinet. Nam ſi talis ſcit ipſius cauſam agitari, acta illi præiudicant: ſecus autem ſi ignorauit, vt declarant Couarr. *pract. quæſt. cap.* 13. *ſub. numer.* 2. Gagl. *lib.* 1. *obſeruat.* 71. *numer.* 21. & ita videtur intelligendus Bartolus *in dicta l. ſi perluſorio*, aliàs ſi diſtinctio de ſciente, vel ignorante procederet, etiam in veniente ad cauſam, illius aduentus cum nouo libello non releuaret, ex quo ſola illi præiudicaret ſcientia, quod non eſt dicendum, ex Innocent. & Butr. *in dicto cap. cùm ſuper*, *de ſentent. & re iudic.*

3 Non obſtat Illuſtriſſimum Commendatarium non potuiſſe nouum inchoare iudicium, cùm defenſionis cauſa principaliter ad illum non ſpectaret, ex Bart. *in dicta l. ſi perluſorio*. Non enim ibi quærit Bartholus, an tertius poſſit nouum iudicium inchoare, ſed an illum impedire poſſet, qui inchoauit, qui termini ſunt inter ſe diuerſi, ex eodem Bart. & nihilominus hìc ſufficit Illuſtriſſimum Commendatarium in ſtatu & terminis ad cauſam veniſſe, ad effectum vt omnia dicatur acta ſua feciſſe, ex allegatis.

R. P. D. C A V A L E R I O,

poſteà S. R. E. Cardinale

Tullen. matrimonij.

Lunæ 17. Aprilis 1617.

A R G V M E N T V M.

Sponſalia ſiue iurata, ſiue non, effectuanda ſunt per matrimonium, niſi ſubſit iuſta cauſa, quæ in termino deduci, & probari debet; & odium ex iniuriis non ſufficit: ſi quæ pars iniuriam accepit, illam remiſit, & inſtat patrimonio.

S V M M A R I V M.

1 *Sponſalia inducuntur per verba reciprocæ promiſſionis de nubendo mediantibus ſignis.*

2 *Sponſalia ſiue ſint iurata, ſiue non, ſunt effectuanda per contractum matrimonij.*

3 *Sponſalia an coactiuè effectuanda ſint, quando allegatur iuſta cauſa non nubendi, remittitur arbitrio iudicis.*

4 *Impudicitiæ mulieris diffamatio eſt cauſa iuſta recedendi à ſponſalibus.*

Probationes non ſunt denegandæ, vel coanguſtandæ, & iudex, qui eas denegat, grauare dicitur, ibid.

5 *Exceptiones, & probationes admitti non debent poſt lapſos omnes terminos probatorios, quia illis tunc cenſetur renunciatum fuiſſe, limita non procedere in cauſa matrimoniali, n.* 6. *& an extendatur ad ſponſalia, vide n.* 7.

Appellare debet à denegatione probationum, & ab vlteriori proceſſu, qui vult admitti alias probationes, nec vult eſſe concluſum in cauſa, aliàs erit concluſum, ibid.

Probationi vlteriori renunciaſſe videtur qui inſtat pro ſententia, ibid.

8 *Sponſalia non effectuantur ex cauſa odij capitalis ob iniuriam. Limita niſi qui accepit iniuriam ſit qui inſtet pro effectuatione illorum, per quod videtur iniuriam remiſiſſe, ibid.*

D E C I S I O CCCCLI.

FVerant in partibus latæ duæ ſententiæ pro effectuatio- 1
ne ſponſalium in fauorem Catherinæ contra Nicolaum, vna ab Ordinario Tullen. in prima, altera verò à Metropolitano Treueren. in ſecunda inſtantia: cauſa commiſſa in Rota, dubitaui, an ſententiæ eſſent confirmandæ, & poſt plures propoſitiones huius dubij, tandem Domini reſponderunt eſſe confirmandas. Nam ſatis conſtare videbatur de ſponſalibus ex depoſitionibus quatuor teſtium pro parte Catherinæ examinatorum, nempe 2. 3. 4. & 5. qui vno ore deponunt fuiſſe præſentes, & audiuiſſe Nicolaum dicentem Catherinæ: Da mihi tuum monile pro confirmatione promiſſionum matrimonialium à me antea factarum, & ipſam illud quod collo geſtabat accepiſſe, & in eius brachio poſuiſſe, dicendo: Illud tibi dono pro legalitate matrimonij, ipſumque Nicolaum illud accepiſſe, & cùm ipſa ab eo petiiſſet, quid ſibi reciprocè daret, ei reſpondiſſe: Habes meam fidem, quid amplius velles; Ego mallem cum quingentis dæmonibus damnari, quàm meam fidem frangere, & aliam, quàm te deſponſare, ex quibus verbis reciprocæ promiſſionis probari ſponſalia non videbatur dubitandum, Sanch. *de matr. lib.* 1. *diſput.* 5. *num.* 1. & vbi quòd etiam ſufficit tacita repromiſſio per aliqua ſigna, & *diſput.* 16. *num.* 5. & *diſp.* 22. *per tot.* ex his autem reſultat promiſſio de nubendo, in quo conſiſtunt ſponſalia, *lib.* 1. & *ſeqq. ff. de ſponſ.*

Stantibus igitur huiuſmodi ſponſalibus, videbatur 2
Dominis quòd eſſent confirmandæ ſententiæ de partibus, in quibus Nicolaus condemnatur ad contrahendum ſub pœna excommunicationis, cùm regula ſtet pro Catherina, quòd ſcilicet ſponſalia, ſiue ſint iurata, ſiue non, ſunt effectuanda per contractum matrimonij, iuxta text. *in cap. ſicut. in cap. ex litteris*, *il* 2. & *in cap. requiſiuit*, *de ſponſal.* Card. Seraph. *deciſ.* 1112. *numer.* 1. & 2.

Et licet ab hac regula recedatur, quando allegatur ali- 3
qua iuſta cauſa non nubendi, quę remittitur arbitrio iudicis, qui arbitrari debeat, an ſit procedendum ad coactionem, ex plurimis allegatis *in dicta deciſ.* 1112. *num.* 4. & *deciſ.* 1258. vbi in margine plures deciſiones allegantur, & in ſpecie *deciſ.* 497. *part.* 1. *diuerſ.* & fuit dictum in Vlixbonen. matrimonij 7. Ianuarij 1599. coram bon. mem. Litta.

Et

4 Et licèt allegata cauſa diffamationis, impudicitiæ & infiationis propoſita per Nicolaum videatur iuſta ad effectum recedendi à ſponſalibus, iuxta textum *in cap. quemadmodum, de iureiurand.* Vnde videbatur quòd iudex grauaſſet Nicolaum dum in ſententia condemnauit ipſum ad contrahendum, nulla habita ratione articulorum additionalium, quos dederat, & ſic denegando ei probationes, quæ non ſunt denegandæ, vel coanguſtandæ, ex adductis per Surd. *deciſ. 153. num. 25.*

5 Tamen reſpondebatur, quòd talis exceptio non fuiſſet per Nicolaum oppoſita in tempore, ſed poſt lapſos omnes terminos probatorios, & poſt concluſum in cauſa, vnde non poterant amplius admitti probationes, quia eis cenſetur fuiſſe renunciatum, *cap. auditis, de procurat. cap. cum dilectus*, vbi Felin. *in princ. de fid. inſtr.* Marant. in Specul. *part. 6. verſ. & etiam concluſio*, & not. *in l. admonendi, ff. de iureiur.*

6 Neque viſum fuit obſtare, quòd non procedat in cauſa matrimoniali, ex traditis per addentes ad Veſtr. *lib. 4. cap. 4. numer. 25. verſ. Item regula*, & hoc fauore matrimonij, Ioan. Andr. *in cap. ad hoc, nu. 18. vt lit. non conteſt.* vbi etiam Felin. *nu. 2.*

7 Nam præterquam quòd aliqui ex Dominis dubitabant, an hæc limitatio eſſet extendenda ad cauſam ſponſalium, reſpondebatur etiam partes ipſas habuiſſe cauſam pro concluſa, dum Nicolaus non ſolùm non appellauit à denegatione probationum, & ab vlteriori proceſſu, quod tamen erat neceſſarium, vt per Cardin. Seraphin. *deciſ. 383. num. 8.* ſed ipſimet Nicolaus, & Catherina perſonaliter vnà cum ipſorum Procuratoribus comparuerunt coram iudice, & ius fieri petierunt, & ſtatim iudex in fauorem Catherinæ actricis ſententiam tulit & promulgauit, vt apparet ex proceſſu de partibus *fol. 72.* & ſic videntur renunciaſſe vlteriori probationi, Cap. Tholoſ. *deciſ. 146.* & propterea videtur, quòd poſtea fuerint calumnioſè petitæ probationes, ad protelandam expeditionem cauſæ. Rota *diuerſ. 322. p. 3.* neque conſtat huiuſmodi probationes fuiſſe de nouo petitas coram Metropolitano iudice ſecundæ inſtantiæ.

8 Demum non viſa fuit obſtare allegata cauſa odij Catherinæ contra Nicolaum ex querela contra ipſum porrecta ſuper prætenſa diffamatione, quæ ratio odij conſideratur in dicta deciſ. Seraphin. 1112. *numer. 5.* quia hæc non viſa fuit ſufficiens ratio ad inducendum odium capitale, præſertim cùm ipſamet Catherina, quæ ſe prætendebat iniuriatam, agat pro executione ſponſalium, & ſic videatur remiſiſſe omnem iniuriam, & Nicolaus in illo iudicio iniuriarum declarauerit ſe nunquam habuiſſe intentionem offendendi reputationem, honorem, & famam Catherinæ, quam declarationem iudex pronuntiauit eſſe ſufficientem, addendo, quòd Nicolaus tenet Catherinam pro filia bonæ vitæ, & honoris.

Et ideò concluſum fuit pro confirmatione ſententiarum, &c.

R. P. D. B V R A T T O.

Romana laudi, ſeu prætenſæ participationis.

Luna 17. Aprilis 1617.

A R G V M E N T V M.

Inſtitores & complementarij rationis bancariæ, an, & quando poſſint obligare dominum eiuſdem rationis, & ex eorum confeſſione illis præiudicare.

S V M M A R I V M.

1 *Inſtitores, & complementarij rationis bancariæ poſſunt declarare aliquem participem in dicta ratione, & eorum confeſſio probat contra dominum dictæ rationis.*
Confeſſio curatoris teſtamentarij probat contra minorem, ibid. præſertim adminiculata, ibid.
Confeſſio Prælati adminiculata probat contra Eccleſiam, ibid. ante finem.

2 *Inſtitor, & complementarius rationis bancariæ poteſt obligare dominum eiuſdem rationis.*
Curator minoris poteſt obligare ipſum minorem, ibid.
3 *Confeſſio in præiudicium confitentis probat contra tertium.*
Tutor debet gerere negotium pupilli non ſecus ac proprium, ibid. in fine.
4 *Sanguinis coniunctio tollit fraudis ſuſpicionem.*
7 *Hæres non poteſt impugnare declarationem factam à teſtatore defuncto.*
Minor maior factus non poteſt impugnare declarationem quam ratificauit in maiori ætate, ibid.
Supplicans cenſetur fateri omnia contenta in ſupplicatione, & commiſſione, ibid.
8 *Inſtitores & complementarij, necnon & curatores, non prohibentur pro veritate facere declarationem, & recognoſcere bonam fidem.*

D E C I S I O CCCCLII.

IMpugnabat Nicolaus vnus ex hæredibus q. Alexandri Doni reſolutionem factam ſub die 24. Februarij 1616 in qua Alberico ſolùm informante, firmatum fuit pro quibus rata, & tempore ipſe deberet participare de Apaltibus, de quibus agitur. Ipſo tamen 5. Decembris præteriti, & hodie particulariter audito Domini ſteterunt in deciſis. Placuerunt enim rationes de quibus in deciſione, quòd videlicet Octauius, & Ricaſolus vti inſtitores, & complementarij inſolidum rationis bancariæ potuerunt declarare dictam participationem Alberici, & illorum confeſſio probat contra Nicolaum vnum ex Dominis dictæ rationis, ad text. *in l. fin. ff. de inſtitor.* Roman. *ſingul. 423. numer. 1.* Cephal. *conſil. 603. numer. 54.* & dictum fuit in Romana domus inter eaſdem partes, 7. Nouembris præteriti coram Reuerendiſſimo Domino meo Damaſceno. Imò ſufficeret ſola confeſſio Ricaſoli vti curatoris teſtamentarij ipſius Nicolai, & Procuratoris aliorum concuratorum adminiculata (vt infrà dicetur) qui etiam vti talis ſubſcripſit prædictam apocham, vt per Natt. *conſil. 543. numer. 20.* & Rotam *deciſ. 117. numer. 4. part. 2. diuerſor.* vt in ſimili confeſſio Prælati adminiculata probat contra Eccleſiam, Bellapertic. Cyn. Odofred. Alberic. Bart. Bald. & Salycet. *in auth. hoc ius porrectum, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Ruin. *conſ. 142. num. 4. vol. 2.* Natt. *d. conſ. 543. ſub d. num. 20.* & Rota in Toletana 3000. 10. Iunij 1596. coram Oradino, Card. Seraph. *deciſ. 436. nu. 7. & deciſ. 442. nu. 2. verſ. Et hoc ſine difficultate.* 1

Prout etiam ex obligatione eorundem Octauij, & Ricaſoli, vti inſtitorum idem Nicolaus obligatus remanſit, ad *l. 1. in princip. & l. quicumque, §. non tamen, ff. de inſtitor. & l. ſi inſtitorem, cum ibi not. ff. ſi cert. pet.* Card. Seraph. *deciſ. 1139. numer. 4. & 5.* etiam quòd tunc eſſet pupillus, *l. verum, & l. ſed ſi pupillus, ff. eod.* Tanto magis, quia dicta ratio incepta fuit per Alexandrum eorundem Octauij, & Nicolai auctorem, & continuata iuxta diſpoſitionem per eum factam in teſtamento, vt conſideratum fuit in dicta Romana domus. Imò remanſit obligatus ex obligatione ſolius Ricaſoli curatoris, & Procuratoris concuratorum, vt ſuprà, perinde ac ſi ipſemet contraxiſſet, *l. apud Iulianum, §. pen. ff. ex quibus cauſ. in poſſ.* Surd. *deciſ. 297. nu. 5.* 2

Adminicula autem, & veriſimilitudines, quibus dicta confeſſio adiuuatur, latè ponderantur in alia deciſione, & præ cæteris maximè vrgere viſum fuit, quòd facta eſt ab Octauio altero ex dictis hæredibus Alexandri, qui propterea ſi dicta participatio non fuiſſet debita Alberico, conſequi debuiſſet lucra, ſeu vtilia vnius ex duobus ſolidis ad eius fauorem per ipſummet declaratis, & ſic in proprium præiudicium feciſſet talem declarationem, cui nec hodie etiam contradicit, ex quo fit vt nullus rationis color ſuadere poſſit quin debita eſſet dicta participatio, ad text. *in l. hæredes, § non tantum, ff. famil. erciſc. §. fin. Inſtitut. de ſocietat.* & ibi gloſſ. *in verb. ſolet. in fin.* & bene Decian. *reſp. 29. numer. 25. vol. 2.* Sicuti etiam dicitur quando tutor geſſit negotium pupilli, non ſecus ac proprium, per text. *in l. ſine hærede, §. Lucius*, & ibi Odofr. *ff. de adminiſtr. tutor.* & in Bononien. redditionis 29. Maij 1610. coram bon. mem. Penia, & in 3

eodem 1. Iulij 1615. coram Reuerendiſs. P. D. meo Veroſpio.

4 Et hinc etiam redditur admodum veriſimilis confeſſio Ricaſoli curatoris, qui videns Octauium in ſui præiudicium facere dictam declarationem, iure potuit credere illam fuiſſe debitam, cùm non eſſet præſumendum, quòd Octauius ſuum iactare voluerit, & tanto magis cùm dictus Octauius eſſet complementarius, Ricaſolus verò auunculus Nicolai. Ex qua ſanguinis coniunctione omnem fraudis ſuſpicionem abeſſe præſumunt, *l. non ſolum, in princip. ff. de rit. nupt. & l. pen. C. quod falſ. tut.* Menoch. *præſumpt. 40. numer. 17. lib. 5.* Et credendum eſt ipſos magis reſpexiſſe ad vtilitatem Nicolai, quàm Alberici extranei, vt etiam reſpectu ſolius Octauij conſideratum fuit in alia deciſione in hac cauſa 15. Decembris 1614.

5 Et augetur veriſimilitudo, quia ipſi dicunt in dicta apocha, quòd Marius pater Nicolai dum viueret, eiſdem fecerat fidem de participatione Alberico data per Alexandrum, & de apocha ſuper ea facta manu eiuſdem Alexandri, cuius originale (vt dicunt) *ſi era ſmarita*; quæ atteſtatio Martij adeò valuit penes Octauium, quòd illam in proprium incommodum obſeruauit, faciendo dictam declarationem.

6 Non ſolùm autem dicta confeſſio, & declaratio eſt ex prædictis adminiculata, ſed etiam arbiter, iuxta illam laudauit, tam in debitum, quàm in creditum Alberici, quod laudum Nicolaus poſtea maior effectus, ſub die 13. Iunij 1613. ratificauit, conſtituendo etiam Octauium Procuratorem ad exigendum ſummam in eo contentam, vt *in dicto ſummario numer.* 13. Imò ex ipſa quoque rei euidentia rectè iuſtificatur. Dictis enim Octauio, & Ricaſolo bene conſtiiit de laboribus, & induſtria Alberici, vt patet ex illis verbis prædictæ apochæ: *Et hauendo conſiderate le fatiche da lui fatte, coſi auanti che haueſſe il complemento, come dopo aucora*, &c. pro quibus ſine dubio recognitio debebatur. Vnde ipſi eam arbitrati fuerunt pro duobus ſolidis in viginti de vtilibus factis, à die 1. Nouembris 1596. vſque ad obitum Alexandri, *defalcatone le perdite, & debitori cattiui*, cùm opera Alberici illis viſa fuerit non minus pretioſa, & æſtimabilis opera aliorum miniſtrorum, & inſtitorum, quibus tam in vita, quàm poſt obitum Alexandri data fuit, etiam maior participatio, vt Palagio ſolidorum duorum cum dimidio vnà cum ſcut. 200. pro alimentis, vt *in dicto ſummario num.* 3. Guiduccio, & Ricaſolo ſolidorum trium, vt *ibidem num.* 6. Imò eidem Alberico in prima renouatione rationis facta per Marium, & Octauium poſt obitum Alexandri, de anno 1600. ſimiliter ſolidorum trium, & in alia del 1608. ſolidorum duorum cum dimidio, vt *in d. ſummario num.* 6.

7 Demum vltra plures actus poſitiuos geſtos per Marium, ex quibus magis apparet de veritate dictæ declarationis Octauij, & Ricaſoli ponderatos in alia deciſione, quos Nicolaus tanquam illius filius, & hæres impugnare non poteſt, ex *vulgar.* conſideratum fuit conſtare etiam de approbatione ipſius Nicolai, poſtquam fuit maior, itaut non potuerit, nec poſſit amplius contradicere, ad *l. 1. & 2. Cod. ſi maior fact. & l. 3. §. 1. ff. de minor.* & alijs omiſſis, vltra ſupradictam laudi ratificationem clariſſima viſa fuit ratificatio per eum, & Octauium facta 28. Februarij 1614. commiſſionis gratioſæ, in qua pro eorum patre narratum fuerat Alexandrum accepiſſe ad eius ſeruitium in banco Albericum, cum certa prouiſione per aliquot tempus, & deinde de anno 1596. cum participatione vtilium, &c. vt *in dicto ſummario num.* 14. quæ narratiua, ſeu confeſſio in dicta commiſſione facta plenè probat contra ipſos ſupplicantes, ad *l. cùm precum*, & ibi Bald. & Salyc. *C. de liber. cauſ.* accedente præſertim obligatione eorundem de reſtituendo pecunias, vnà cum cambijs, iuxta reſcriptum in dicta commiſſione factum, *in dicto ſummario nu.* 14.

8 Ex quibus ceſſat, quòd dicta declaratio fuerit fundata ſuper ſimplici confeſſione dictorum inſtitorum, & curatoris reſpectiuè, & quòd non potuerit fieri tanquam ſapiens donationem, cùm conſtet quòd erat debita, & quòd facta fuit pro recognitione bonæ fidei, quam dicti Complementarij, & curator facere non prohibebantur, *l. quoties, §. item ſi in temporali, ff. de admin. tut.* & ibi Alberic. *in princ. & num. 1. verſ. deinde nota, & l. à tutoribus*, vbi idem Alberic. *in fin.* & Odofr. *ff. eod.* & fuit tentum in Romana tutelæ 20. Maij 1596. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & in Romana de populis 5. Iulij 1599. coram Litta.

Prout etiam ceſſat, quòd eandem declarationem 9
facere non potuerint, cum non eſſent inſtitores dictæ rationis del 1596. ſed tantùm del 1608. quia effectus rationis del 1596. fuerunt ex particulari conuentione tranſlati in illam del 1600. & ſucceſſiuè de illa in dictam del 1608. vt *in dicto ſummario num.* 6. & in omnem caſum ſufficit dictam declarationem fuiſſe factam a curatore.

Alia viſa fuerunt vel ſublata ex prædictis, & deductis in alia deciſione, vel reſponſione non indigere. Et ideo Domini perſtiterunt in reſolutis, tanto magis, cùm agatur inter mercatores, inter quos bona fides debet exuberare, vt dictum fuit in dicta deciſione in hac cauſa 15. Decembris 1614.

R. P. D. B V R A T T O.

Peruſina bonorum.

Lunæ 17. Aprilis 1617.

R G V M E N T V M.

Poſſeſſor ſine titulo, & ex primo decreto non facit fructus ſuos; & de euictione agi non poteſt, niſi re euicta ablata effectualiter; cætera vide in ſummario.

S V M M A R I V M

1 *Appellationis cauſa, ſi infra biennium non terminetur, dicitur deſerta.*

2 *Poſſeſſor ſine titulo non facit fructus ſuos.*

3 *Poſſeſſio capta per Balium ſine licentia iudicis non ſuffragatur, vbi etiam quod iudicis licentia non præſumitur.*

Poſſeſſio data à Balio in fauorem alicuius non ſuffragatur alteri, ibid. in fine.

4 *Poſſeſſor ex primo decreto in actione perſonali non facit fructus ſuos, niſi iudex hoc expreſſè dixiſſet.*

5 *Euictio non dicitur ſequuta, niſi res fuerit ablata, & ſic facta exequutione ſententia lata ſuper euictione, vbi præſertim quando lis fuit mota in Saluiano.*

6 *Exequutione realiter non ſequuta, de euictione agi non poteſt.*

Promittens in caſu euictionis reſtituere pecunias pro quantitate euicta non tenetur ad fructus, ibid.

7 *Verbum* ablatum, *importat ablatorem, ni. . . eo, à quo res aufertur.*

Mutatio tituli non præſumitur, ibid. in fine.

9 *Sententia vna alteri contraria eſt nulla.*

Mandatum relaxatum in forma, intelligendum eſt prout de iure, ibid.

Compenſatio habet vim ſolutionis, ibid.

D E C I S I O CCCCLIII.

LAta per A. C. de anno 1605. ſententia ad fauorem 1
illorum de Lupatellis, contra Venturinos condemnatos ad imputandum in ſortem fructus perceptos prædio ſancti Martini, commiſſa cauſa appellationis dictorum de Venturinis in Rota, dubitatum, an conſtaret de re iudicata, & DD. affirmatiuè reſponderunt.

Quia non docetur de proſequutione, nec terminatione appellationis, nedum infra biennium, ſed nec ſpatio annorum 12. & ſic cauſa remanſit deſerta, *auth. ei qui, C. de tempor. & cap. cum ſit Romana, de appell.* Nec contra eam opponitur aliqua nullitas, quæ poſſit impedire tranſitum in iudicatum.

De illius autem iuſtitia nulla fuit penes Dominos du- 2
bitatio, mandat enim fructus per Venturinos perceptos ex dicto prædio S. Martini hæreditario Raynaldi fideiuſſoris cedere in extinctionem crediti, quod habebant, ſeu habere prætendebant, cum hæreditate dicti Raynaldi

Digitized by Google

naldi ratione prætenſæ euictionis prædij Montis Cornu venditi dictis de Venturinis per Ludouicum de Lupatellis, pro qua euictione Raynaldus acceſſerat, & ſic eo ipſo iuſtificatur, quod Venturini non oſtendunt dictum prædium ſibi inſolutum datum, vel adiudicatum fuiſſe pro eorum prætenſo credito, iuxta not. per gloſſ. *in l. a diue pio*, *§. ſi ſuper rebus, verb. integris, verſ. nam miſſus*, & per DD. *ibid. de re iudic.* & nihilominus dictum prædium S. Martini detinuerunt per multos annos, & illius fructus perceperunt, imò in Rota bis obtinuerunt reſolui pro eorum manutentione, & propterea dictos fructus ſuos minimè fecerunt, & conſequenter illis ceſſerunt in extinctionem eorum prætenſi crediti.

3 Nec tenuta d. prædij capta per Nuncium, ſeu Balium publicum ad hunc effectum Venturini ſuffragatur. Tum quia capta abſque iudicis commiſſione, Ruin. *conſ.* 102. *num. 7. in fin. verſ. nec tenuta, volum.* 5. Honded. *conſil.* 82. *num.* 12. *lib.* 1. ex quo talis commiſſio in actis non probatur, nec de iure præſumitur, vt poſt Bart. & alios Alexand. *in l. ſtipulandum, num. 45. & ſeq. ff. de verb. oblig.* Ruin. *ibid. num. 8. & 11. verſ. & ſimiliter*, & Honded. *vbi ſuprà num.* 13. Imò ex ijſdem actis contrarium conuincitur, ex quo Balius in relatione captæ per eum tenutæ dicti prædij Sancti Martini die 5. Februarij 1582. dicit ſe illam adeptum fuiſſe virtute ſententiæ latæ Peruſij 17. Martij 1580. Quæ declarat tantum Fauſtinam auctricem dictorum de Lupatellis teneri, & obligatam eſſe ad ſuſcipiendum in ſe iudicium, & litem contra Ioann. Antonium emptorem, & illius nepotes motam in Saluiano ſuper prædio Montis Cornu vendito dictis de Venturinis per Ludouicum, & ſic lata fuit in actione merè perſonali, *§. omnium, verſ. namque, & §. appellamus, Inſtit. de action.* Specul. *eod. tit. §. ſequitur, num.* 5. non autem ſuper immiſſione, aut cum relaxatione mandati de capienda poſſeſſione, tum etiam quia & ſi Balius eum licentia iudicis poſſeſſionem cepiſſet, tamen quia in illam non induxit Venturinos, illi non poſſunt dici eſſe in poſſeſſione ex primo decreto, Ruin. *d. conſil.* 10. *num.* 11. *poſt med. verſ. & quia nuntius*, per text. *in l. is cui, §. immiſſus, ff. vt in poſſ. legat.* & per Bart. *in l. ſi finita, §. Iulianus, nu. 21. verſ. 2. quæro, ff. de damn. infect.*

4 Et nihilominus licèt ex primo decreto in actione perſonali Venturini fuiſſent inducti in tenutam dicti prædij, adhuc tamen niſi iudex expreſsè dixiſſet, de quo non conſtat, non feciſſent fructus ſuos, ſed illos in ſortem imputare tenerentur, gloſſ. 1. *in l. Fulcinius, ff. quib. ex cauſ. in poſſ. eat. & in dicta l. ſi finita, §. ſi plures, in verb. prius, propè fin. verſ. effectus primi decreti*, & ibi Bart. *in §. Iulianus, nu. 50. ff. de damn. infect.* Cyn. *in l. cum proponas, num. 17. verſ. tamen in hoc, C. de bon. auth. iud. poſſid.* Papien. *in forma reſponſionis rei conuenti, num.* 18. Afflict. *ſuper conſtit. regn. lib. 1. rubr. 97. de pœna contumacia, §. contumacem, num.* 3. quia non poſſent dici poſſidere, vt poſt plures relatos, Menoch. *de retinen. remed. 3. nu. 168. cum pluribus ſeqq.*

5 Nec releuat dictos fructus fuiſſe debitos vti recompenſatiuos ratione fructuum amiſſorum ex dicto prædio Montis Cornu per Venturinos empto, & illis (vt dicitur) euicto ex æquitate, *l. curabit, C. de action. emption.* Quia omiſſo quòd non conſtat de prætenſa euictione, quæ non dicitur ſequuta niſi re ablata, & ſic facta executione ſententiæ latæ ſuper euictione, *l. 4. in princip.* cum ibi not. *ff. de action. empt. l. ſi ſeruus venditus, verſicul. vnde Iulianus, & l. habere licere, ff. de euict. l. qui rem, C. eod.* gloſſ. magna *in l. at qui natura, §. cùm me abſente*, & ibi etiam Bartol. *num. 1. verſic. quia etiam, ff. de negot. geſt.* Alexand. *conſil. 4. num. 1. volum.* 3. & tantò minus ſi lis fuiſſet mota in Saluiano, quia cùm per illud ſola detentio auocetur, vt per text. *in l. ſi cùm venditor, ff. de euict.* Caballin. *in eod. tract. §. 3. quæſt. 17. nu. 152. & §. 5. nu.* 44. agi non poteſt de euictione, Bart. *in l. 3. nu. 1. ff. de act. empt.* Soccin. *conſ. 99. n. 8. verſ. confirmatur hoc idem, vol.* 2. & Cephal. 168. *nu.* 5.

6 Quin potiùs ex dicta ſententia, cuius vigore per Balium fuit capta tenuta prædij Sancti Martini, apparet nullam ſequutam fuiſſe euictionem, dum declaratur Lupatellus teneri, & obligatos eſſe ad ſuſcipiendum in ſe litem motam contra emptores, & ideò euictione realiter non ſequuta de illa agi non poteſt, *l. ſi plus, §. mota, ff. de euiction. l. qui rem, C. eodem*, Card. Seraphin. *deciſ.* 321. *num. 4. & deciſ. 723. num.* 3. Ceſſare viſa fuit difficultas, quia Raynaldus fideiuſſor author dictorum de Lupatellis in caſum euictionis præterquam à Fauſtina eius ſorore promiſit tantùm, quòd dictus Ludouicus reſtitueret pecunias pro quantitate euicta, & ideò non tenebatur ad fructus, *l. fideiuſſores magiſtratuum, in princ. & in §. Aurelio, & in l. ſi in pignore, ff. de fideiuſſ.* & in puncto tenuit Rota in Aſculana, ſeu Ripan. pecuniaria 15. Martij 1606. coram Reuerendiſs. D. meo Decano.

Nec obſtat prætenſa concordia ſuper fructibus recompenſatiuis, quia de aliqua non conſtat, quod ſufficit pro reſponſione. Et additur præterea, quòd Venturini ad probandam eorum poſſeſſionem dicti prædij, & titulum illius coram A. C. producentes ſupradictam ſententiam, & tenutam illius vigore captam, nec non locationes per ipſos factas de dicto prædio eum aſſerunt, quòd illud fuit ablatum à Fauſtina tanquam de bonis Raynaldi fideiuſſoris Ludouici, referendo ſe ad dictam ſententiam, vt in dicto ſummario Venturinorum *num. 3. & 4.* quod verbum *ablatum*, importat ipſa Fauſtina inuita, *l. 3. §. non ſolum*, & ibi gloſs. *in verb. abſtulit, ff. de incend. ruin. & naufr. l. vulgaris in princ. ff. de furt.* ex hoc concludenter fateri videntur ſe non poſſediſſe titulo donationis in recompenſam, nec præſumitur mutatio tituli, *l. ſiue poſſidetis, C. de probat. l. ſi certis annis, C. de pact.* & vtrobique ſcribentes, nec aliqua nouatio, *l. vlt. C. de nouat.* cum alijs per Gabriel. *eod. tit. concl. 1. in princ.* & Rot. *deciſ. 456 part. 1. & deciſ. 30. num. 2. part. 2. diuerſ.* 7

Nec releuant teſtes in ſummario de Venturinis *num.* 5. quia etſi probent eos ex ſingulis annis percepiſſe ex dicto prædio tantam quantitatem fructuum, quantam amittebant ex prædio ſibi euicto, non tamen probant dictos fructus datos fuiſſe in recompenſam, quin potiùs illam excludunt, cùm aſſerant Venturinos illos percepiſſe propria authoritate à colonis, quibus dictum prædium ad laboritium locauerant. Quòd Ludouicus dederit huiuſmodi fructus in recompenſam, non probatur, & quatenus probaretur non obſtaret Lupatellis venientibus ex perſonæ Fauſtinæ, non Ludouici, cui Fauſtinæ, vel eius ſucceſſoribus Ludouicus nocere non potuit, *l. non debet, ff. de reg. iur. l. de pupillo, §. ſi plurium, ff. de nou. oper. nunc.* 8

Tandem non obſtat, quòd ſententia A. C. non reuocans primam ſententiam Peruſiæ fuerit nulla, Caſsad. *deciſ. 1. n. 4. de ſequeſtr. poſs. & fruct.* & fuit dictum in Peruſina dotis 8. Aprilis 1607. coram bo. me. Penia, & in Bononien. beneficij 6. Iunij 1614. coram me. 9

Quia iſtæ ſententiæ in nullo ſibi contrariantur, imò 10 ad inuicem ſe compatiuntur, illa enim, quæ lata fuit Peruſiæ, condemnat Ludouicum, & Fauſtinam ad ſuſcipien. litem, &c. & obſeruanda omnia, & ſingula promiſſa in inſtrumento venditionis, declarando, quòd terminato iudicio, & lite mota contra Venturinos dictum inſtrumentum tanquam purum, & liquidum ſit exequendum cum relaxatione mandati in forma, quod eſt intelligendum, prout de iure, *l. miles, §. decem, ff. de re iudic.* Alex. *conſ. 46. num. 3. vol.* 5. Aym. *conſ. 74. nu.* 9. Rot. *deciſ. 550. num. 5. part. 1. diuerſ.* Card. Seraphin. *deciſ.* 984. *num.* 3. & ſic quòd ſequuta euictione, & ſeruatis ſeruandis Ludouicus, vel Fauſtina cogendi ſint reſtituere pretium fundi euicti, ſententia verò A. C. præſupponendo creditum de Venturinis contra Fauſtinam, & illius hæredes mandat in illud imputari fructus ex dicto prædio perceptos poſt ſententiam latam Peruſiæ, quæ compenſatio habet vim ſolutionis, *l. ſi debitor, ff. qui pot. in pign. hab.* Bart. *in l. amplius non pet. num. 8. ff. rem rat. haber.* Bald. *in l. 2. nu. 1. C. de compenſat.* Guido Pap. *deciſ. 567. in princ.* Afflict. *deciſ. 121. n.* 4. Tiraq. *de retract. lign. §. 3. gloſs. 3. nu.* 2. Rot. *deciſ. 84. nu. 2. part. 1. & deciſ. 7. nu. 1. part. 2. diuerſ.* & ſic vna ſententia non eſt contraria alteri, in quibus terminis loquuntur in contrarium allegata.

Quo verò ad aliud caput ſententiæ A. C. continen. liquidationem fructuum, illa non impugnatur à Venturinis, & nihilominus optimè iuſtificatur. Quantitas enim & qualitas dictorum fructuum deprehenditur ex ſeptima poſitione Venturinorum, & depoſitionibus teſtium ſuper illa, vt in ſummario de Lupatellis *num.* 6. Nam ex pluribus quantitatibus fructuum, quos dicunt Venturinos ex dicto prædio ſingulis annis percepiſſe ducto calculo etiam

ad tantoem minoris quantitatis expreſsè complectur ſumma in dicta ſententia contenta.

Et ex his fuit ita deciſum.

R. P. D. M A N Z A N E D O,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Bonoñ. de Lambertinis.

Luna 17. Aprilis 1617.

A R G V M E N T V M.

Præcedentia à ſequentibus reſtringuntur; de natura & ſignificatione dictionis *videlicet*, & copula *&*, de teſte vnico, quòd adiuuetur ex depoſitione aliorum teſtium; & quando teſtes inuicem contrarij dicantur.

S V M M A R I V M.

3 *Præcedentia verba limitantur, & reſtringuntur per ſequentia.*

Videlicet *dictionis natura eſt reſtringere, & declarare, num. 3. & 4. vbi ampliatur hæc concluſio, etiam quòd adſit copula &.*

4 *Copula &, ſecundùm pactorum contingentiam habet diuerſas proprietates; & ſtat aliquando non copulatiuè, ſed expoſitiuè, & declaratiuè; nec alterat proprietatem verbi immediatè ſequentis; ſed ab illo recipit declarationem.*

5 *Teſtis vnicus adiuuatur ex depoſitione aliorum teſtium.*

Teſti teſtamentario facienti fidem de voluntate teſtatoris maximè creditur, ibid. in fine.

6 *Teſtes non dicuntur contrarij alijs teſtibus, dicendo ſe non recordari, vel non audiuiſſe, aut ſe remittentes inſtrumento.*

D E C I S I O CCCCLIV.

1 IN caſtro Podij Rognatici iuriſdictionis DD. de Lambertinis adſunt duo palatia, vnum ſcilicet magnum pro habitatione dominorum, quod & Caſtrum appellatur: alterum verò paruum, fabricatum pro habitatione commiſſarij dicti loci, & pro iure reddendo. D. Imelda de Lambertinis in vim immiſſionis à Rota obtentæ in bonis hæreditarijs Comitis Cæſaris pro legato ſcutorum 500. ab ipſo ſibi relicto, cœpit poſſeſſionem palatij magni, ſeu caſtri, tanquam de bonis hæreditarijs dicti Cæſaris. Cùm autem ex aduerſo Comes Guido Antonius prætenderet dictum caſtrum, ſeu palatium non eſſe de hæreditate Cæſaris, cùm fuerit ſibi ab eodem prælegatum, & conſequenter exequutionem quoad illud eſſe reuocandam, fuit die 18. Martij 1613. & 18. Maij præteriti pro reuocatione dictæ executionis reſolutum: quibus tamen deciſionibus cùm non acquieſceret Agentes D. Imeldæ, cauſam ſuper eiſdem tertio loco repropoſui; & Domini attentis nouiter deductis, à deciſis recedendum eſſe dixerunt.

2 Quia prælegatum factum à Cæſare Guidoni & M. Antonio, non fuit de palatio magno, ſeu caſtro, ſed de palatio paruo, quod colligitur ex eo, quia verba prælegati ponderata in deciſione conueniunt vtrique palatio, teſtator enim prælegauit palatium Podij Rognatici tentum, & poſſeſſum per dictum teſtatorem, & reſeruatum ſibi in donatione iuriſdictionis aliàs facta tanquam liberum, & allodiale, quæ verba verificantur etiam in palatio paruo, cùm in donatione iuriſdictionis teſtator ſibi reſeruauerit non ſolùm palatium magnum, ſed etiam quæcumque alia ædificia & bona allodialia, & ſic etiam hoc palatium Commiſſarij fabricatum, vt patet ex lapide marmoreo affixo parieti ſub portico dicti palatij.

3 Vnde ad tollendam hanc ambiguitatem, & diſcernendum de quo palatio teſtator ſenſerit, recurrendum eſt ad verbi immediatè ſequentia, ibi, *& videlicet illud in quo reſidet Commiſſarius dicti loci pro iure reddendo, nuncupatus, Il Palazzo della Ragione*, ex quibus ſatis clarè demonſtratur mens teſtatoris prælegandi palatium paruum, non autem magnum: quod, vt teſtes dicunt, nunquam fuit appellatum, *Il Palazzo della Ragione*, nec in eo reſidet Commiſſarius. Et quamuis verba præcedentia eſſent apta comprehendere dictum palatium magnum, tamen ex alijs ſequentibus limitantur & reſtringuntur ad palatium paruum, propter dictionem *videlicet*, de cuius natura eſt reſtringere & declarare legata, Bart. *in l. quæſitum, §. ſi quis fundum, ſub num.* 15. *verſ. aut fuit facta enumeratio, ff. de fund. inſtruct.* Pariſ. *conſ.* 85. *nu.* 47. *lib.* 2. *& conſ.* 17. *nu.* 38. *lib.* 1. Purpurat. *conſ.* 495. *nu.* 3. Burſat. *conſ.* 9. *nu.* 18. Menoch. *conſ.* 21. *nu.* 27. *lib.* 1. Surd. *deciſ.* 161. *nu.* 8.

Quod procedit etiamſi dictionem *videlicet* præcedat copula *&*, quia non per hoc cenſetur vtrumque palatium prælegatum, cùm enim dictio *&*, ſecundum factorum contingentias diuerſas habeat proprietates, vt inquit Surd. *conſ.* 113. *nu.* 47. Gabr. *conſ.* 90. *num.* 35. *lib.* 1. ac aliquando etiam ſtet expoſitiuè, & declaratiuè, Rip. *in cap. ex parte, num.* 52. *de reſcript.* Ruin. *conſ.* 56. *num.* 1. *& lib.* 1. Rot. *diuerſ. deciſ.* 327. *num.* 3 *part.* 2. Non debet alterare proprietatem verbi *videlicet*, immediatè ſequentia, ſed potiùs ab illo recepit declarationem. Et certè ſi teſtator voluiſſet prælegare palatium magnum, ſufficiebant verba præcedentia, nec erat opus ſubiungere alia ſequentia, *& videlicet*, &c. quæ cùm illi non conueniunt, fuiſſent appoſita ſuperflua, & nihil operarentur. Et iſtam fuiſſe mentem teſtatoris probatur ex veriſimilitudine reſultante, ex eo quòd cùm eiſdem legatarijs donaſſe ſolam iuriſdictionem caſtri, ſine aliquo ædificio in quo iuriſdictio exerceri poſſet, vt expreſsè dicitur in donatione, videtur veriſimile illis voluiſſe prælegare palatium paruum fabricatum pro iuriſdictione exercenda, & retinendo Commiſſario, quod erat quaſi pars iuriſdictionis priùs donatæ. 4

Et è contra cùm tres hæredes ſibi æqualiter inſtituiſſet, non eſt veriſimile duobus ex illis tantùm voluiſſe prælegare palatium magnum, quia aliàs ſequeretur abſurdum, vt ſi tertius hæres ſe vellet conferre ad bona Podij Rognatici, communia cum alijs non haberet vnde habitaret. Et omnis difficultas videbatur ceſſare ex depoſitione ſecundi teſtis clarè deponentis ita teſtatorem declaraſſe ſuam voluntatem, qui licèt ſit vnicus, tamen cùm adiuuetur depoſitione 13. & 14. teſtium, qui aliqualiter etiam deponunt de dicta voluntate, negari non poteſt quin tollat omnem dubietatem dd. verborum ſi quæ adeſt, cùm præſertim ſit teſtamentarius, quo caſu teſti etiam vnico plurimum tribuitur. Ruin. *conſ.* 14. *num.* 7. *verſ. præterea, lib.* 5. Afflict. *deciſ.* 166. *nu.* 5. Natt. *conſ.* 95. *nu.* 5. Menoch. *de arbitrar. caſ.* 105. *nu.* 13. Couar. *variar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 11. *verſ. ſecunda concluſio*. 5

Nec obſtat, quòd fides horum teſtium diminuatur ex depoſitionibus aliorum contrarium deponentium, quia cùm illi ſolùm dicant ſe non recordari, vel non audiuiſſe, & credere, quòd ſi fuiſſet aliquid dictum, audiuiſſent, vel ſe remittunt teſtamento, non videntur contraria deponere. 6

Minus facit quod prælegatum non poſſit verificari in domo Commiſſarij, quæ cùm ſit parua, non poteſt dici palatium, quia contrarium patet ex planta & teſtibus, nec non inſcriptione in prædicto lapide marmoreo appoſita, ex qua elicitur quòd teſtator illam pro domo magna & palatio tenebat, cùm ſplendidis verbis ſignificet ad quem effectum fuerit inſtructa, & illam appellat Prætorium & Curiam. 7

Et ex his fuit reſolutum eſſe recedendum à deciſis, &c.

R. P. D. S A C R A T O,

poſtea S. R. E. Cardinale.

Lauretana iuriſdictionis.

Veneris 21. Aprilis 1617.

A R G V M E N T V M.

In hac deciſione adhuc defenditur Epiſcopum Capellæ Lauretanæ habere iuriſdictionem contra miniſtros eiuſdem Capellæ in delictis extra Capellam commiſſis priuatiuè quoad protectorem, & inde ſumpta occaſione, multa

expi-

Digitized by Google

explicantur notanda de iuriſdictione Epiſcopi Lauretani, & protectoris illius Eccleſiæ, de quibus in ſummario.

S V M M A R I V M.

1 *Obſeruantia ſubſequuta potens eſt in interpretatione conſtitutionum.*

2 *Regula*, ſingula ſi non proſunt, multa collecta iuuant, *maximè attenditur in materia probationum.*

Contentum non venit ſub continente, quando contentum eſt nobilius continente, declara hanc concluſionem, vt ibid.

Farina nunquid veniat ſub diſpoſitione loquente de ſacco, ſub eod. n. 2.

Verba non attenduntur; ſed intentio proferentis, ibid. in fin.

3 Eccleſiæ *verbum intelligi poteſt largè, & ſtrictè, quando, & quomodo largè, & quando, & quomodo ſtrictè.*

4 *Adminiſtratio Capellarum Eccleſiæ Cathedralis ſpectat ad Epiſcopum vnà cum Capitulo.*

5 *Protectores Eccleſiæ deputari poſſunt à Pontifice etiam ſimplices Prelati, ne dum Cardinales.*

6 *Epiſcopi in his quæ ſpectant ad ſpiritualitatem habent maiorem poteſtatem, quàm Cardinales.*

7 *Obſeruantia conſtitutionis non ſuffragatur, niſi adſit patientia partis, contra quã deducitur.*

8 *Obſeruantia difformis non ſuffragatur, ſed vniformis tantum, num. 9.*

Rubrica conſtitutionis maximè attenditur ad interpretationem ipſius conſtitutionis, ibid.

D E C I S I O CCCCLV.

1 PRopoſui dubium, an eſſet recedendum à deciſis in hac cauſa, ſub die 23. Ianuarij 1617. iuncta prætenſa hinc inde obſeruantia, quod dubium videbatur habere duas partes. Prima erat, an verba Bullę ſuper erectione Cathedralis Lauretanæ, ſine alia obſeruantia comprehenderent Sanctam Capellam. Secunda erat, poſito quòd ſic, an conſtaret de tali obſeruantia, quæ poſſet dare contrariam interpretationem prædictæ Bullæ, etenim certum eſt in interpretandis conſtitutionibus plurimum deferri obſeruantiæ, *l. ſi de interpretatione, ff. de leg. cap. cùm dilectus, de conſuetud.* Aym. *conſil. 294. num. 6. verſ. 21.* Rota *deciſ. 503. & deciſ. 571. n. 3. part. 1. diuerſ.* Menoch. *conſ. 276. n. 19.* Surd. *conſ. 362. n. 10.*

2 Circa primam partem dubij viſum fuit Dominis, quòd verba, & circumſtantiæ, de quibus in Bulla erectionis, importent, quòd Sancta Capella fuerit comprehenſa in erectione iuribus, & rationibus, de quibus in prædicta deciſione, vltra quæ fuit de nouo obſeruatum, quòd Leo Papa Decimus hanc Sanctam Capellam in Collegiatam erexit, vt patet ex eius conſtitutione, in qua Eccleſiam de Laureto aſſiduis miraculis, & ampliſſimis ædificiis ſplendentem, vbi erat certus numerus Præsbyterorum, volens condignis honoribus attollere, ipſam in Collegiatam erexit. Sixtus verò Papa Quintus in conſtitutione, de cuius interpretatione agitur, narrando quòd in oppido Laureti excellebat vna inſignis Collegiata Eccleſia, ſub inuocatione B. Virginis, Eccleſiam huiuſmodi in Cathedralem erexit. Cùm igitur Sancta Capella fuerit per prius erecta in Collegiatam per Leonem X. & Sixtus Papa V. erexerit huiuſmodi Collegiatam in Cathedralem, ſequitur quòd & ipſa Sancta Capella fuerit erecta in Cathedralem. Nec dubitari poteſt quòd Leo non erexerit in Collegiatam Sanctam Capellam, cùm erexerit Collegiatam illam Eccleſiam, quæ aſſiduis miraculis ſplendebat Sancta Capella, non autem ambitus murorum exterioris Eccleſiæ. Nec obſtare viſa fuerunt, quæ contra ſingula motiua deciſionis deducta fuerunt, nam præterquam quòd per ſe ſatis leuia videbantur, non reſpiciebant omnia fundamenta ſimul iuncta, quia in materia probationum procedit regola, quæ ſingula non proſunt, multiplicata iuuant, iuxta not. *in cap. cùm cauſam, de probat.* cum aliis in deciſione allegatis. Et reſpondendo ad nonnullam ex illis, quæ maiorem colorem habere videbantur, circa illud quod primo loco opponebatur, contentum non venire ſub continente, quando contentum eſt nobilius, allegando exemplum de farina, quæ non venit ſub diſpoſitione ſacci, ex Bald. *de feud. tit. de cap. qui cur. vendit. num. 11.* fuit reſponſum Baldum non ſe fundare ſuper maiori, vel minori nubilitate contenti, ſed expendere naturam vocabuli, an ſit apta comprehendere vtrumque, vt eſt in propoſito caſu, cùm appellatione Eccleſiæ veniant Capellæ in illa contentæ, ex allegatis in alia deciſione: ſed dato, & non conceſſo quòd non veniret de ſui natura Sancta Capella, adhuc non officeret, cùm ex circumſtantiis facti ponderatis in alia deciſione appareat intentionem Pontificis fuiſſe directam in Sanctam Capellam, & propterea intrare concluſionem, non attendi in quem dirigantur verba, ſed intentio, de quo *in l. ſeruo legato, §. ſi teſtator, ff. de leg.* 1. Mandell. *conſ. 273. numer. 4.* & ibi addentes, Rota in Romana vigeſimæ 11. Maij 1609. coram me, Præterea Bald. ex aduerſo allegatus loquitur de contento ſeparabili, vt eſt farina à ſacco, vnde non videtur applicari in contento inſeparabili, vt eſt Capella ab Eccleſia, per ea quæ de annexo, & acceſſorio inſeparabili trad. Bald. *ibid. num. 11.*

Circa aliud ſuper quo inſtabatur, ſcilicet, quòd Papa 3
diſcretiuè loquutus fuerit de Eccleſia, & Sancta Domo, cùm pro dote Eccleſiæ aſſignet tot ex prædiis Sanctæ domus, ſiue Capellæ, qui eſſet incongruus modus loquendi, quaſi quòd Eccleſia ſibi ipſi dotem daret, contra not. *in l. Vranius, ff. de fideiuſſ.* fuit dictum nomen Eccleſiæ poſſe intelligi largè, & ſtrictè, nempe largè pro ipſa Epiſcopali Sede, quæ habet iuriſdictionem in tota diœceſi, ſtrictè verò pro ipſa Eccleſia materiali, in qua reſidet Epiſcopus, & in qua decantantur diuina officia, vt per Syluest. *in ſua ſumma, verb. Eccleſia*; & docet communis vſus loquendi: hæc autem materialis Eccleſia poteſt habere ſuos redditus ſeparatos, & diſtinctos ad fabricam, Sacriſtiam, & ſimilia, vt practicatur in multis Eccleſiis in Italia, & extrà: dum igitur Papa loquitur de aſſignanda dote Eccleſiæ Lauretanæ, intelligit Eccleſiam largo modo, vt patet ex verbis antecedentibus, ibi, *ac pro Epiſcopi pro tempore exiſtentis dote, quam ad ſummam 2000. ſcutorum declarat, &c. reſiduum verò 2000. ſcutorum pro dote dictæ Eccleſiæ Lauretanæ ex tot prædijs, & poſſeſſionibus dictæ Domus Lauretanæ*, &c. Vnde nil mirum ſi Eccleſia Lauretana tanquam in genere ſumpta conſideratur, vt quid diuerſum à Sancta Capella, quę in particulari ſumpta habet ſuos redditus, quos Papa noluit in totum applicare menſæ Epiſcopali, ſed remanere ſub Protectoria ad effectum, vt meliùs ſuſtineretur decus illius ſancti loci.

Tertiò, inſtabatur quòd Papa præſuppoſuit remanere 4
Protectorem Sanctæ Capellæ, & penes eum ſine dubio remanere adminiſtrationem redditruum, ex quo voluit Epiſcopum ex illius manibus recipere ſuam portionem. Vnde inferebatur Papam noluiſſe comprehendere Sanctam Capellam, quia ſi voluiſſet comprehendere, ſine dubio remanſiſſet extincta Protectoria, cùm adminiſtratio Capellarum Eccleſiæ Cathedralis ſpectet ad Epiſcopum, taltem cum ſuo Capitulo, Caſ. de Graſſ. *deciſ. 4. n. 4. de his quæ fi. à Prælat.* cum aliis allegatis, & ideò ſicut remanſit adminiſtratio temporalium penes Protectorem, ita debuit remanere adminiſtratio ſpiritualium, cùm in Bulla non legatur aliqua diſtinctio, vel ſeparatio. Pro reſolutione illius difficultatis fuit ſicut aliàs conſideratum non poſſe in propoſito caſu dici, quòd Papa noluerit in hac erectione derogare Protectoriæ, quia quidquid conceſſit nouo Epiſcopo in oppido Lauretano, totum abſtulit à Protectoria, itaque hoc argumentum deductum à poſteriori, non ſolùm non concludit, cùm manifeſtè detegatur fallax, ex eo quòd certum eſt Papam in multis, & quidem principalibus derogaſſe Protectoriæ, ſed potiùs concludit contrarium, nam eo ipſo quòd videmus Papam multam iuriſdictionem ſpiritualem, quæ priùs competebat Sanctæ Capellæ, tranſtuliſſe in Sedem Epiſcopalem, nec apparet dictum Pontificem voluiſſe ſpoliare Sanctam Capellam, ſed potiùs augere, fatendum eſt ipſam Sanctam Capellam fuiſſe com-

prehenſam in erectione, quia aliàs Sancta Capella remaneret ſpoliata, & diminuta, vt ponderatum fuit in alia deciſione.

5 Et circa illud, quod modò dicebatur, imò Sanctam Capellam fuiſſe diminutam, cùm hoc modo ſubijciatur Epiſcopo, qui regulariter eſt ſimplex Prælatus, cùm primo ſubijceretur Cardinali; fuit reſponſum in primis, dignitatem Cardinalitiam eſſe tam accidentalem in Protectore, quàm in Epiſcopo, cùm poſſint Summi Pontifices ad libitum deputare Protectores ſimplices Prælatos, vt dicitur fuiſſe aliàs factum à Leone Papa X.

6 Secundò, in his quæ ſpectant ad ſpiritualitatem, de qua nunc agitur, maiorem poteſtatem habent Epiſcopi, quàm Cardinales, cùm poſſint Epiſcopi conferre Ordines ſacros, & alia exercere in Sancta Capella ſpectantia ad ordinem Epiſcopalem, quæ non poterunt facere Cardinales, niſi aliàs, (quod eſt in illis accidentale) eſſent Epiſcopi. Tertiò, parallelus poſſet fieri data paritate terminorum, nempè ſi Sancta Capella ſub Epiſcopo remaneret ſimplex Capella, vt eſt ſub Protectore; ſed cùm fiat caput Eccleſiæ Cathedralis, videtur quòd ſit honorificentius eſſe talis ſub Epiſcopo, quàm ſimplex Capella deſtituta Clero, & cultu, ſub Cardinali Protectore, cùm maximè neque hoc modo remaneat deſtituta protectione Cardinalitia, cùm non negetur illam remanere in ſuis caſibus ſub Protectore, vnde per hanc erectionem multa priuilegia de nouo acquirit, & nulla amittit de antiquis.

7 Circa ſecundam partem dubij viſum fuit Dominis non conſtare de obſeruantia, quæ Bullæ poſſet dare interpretationem contrariam ſupradictis. Primò, quia obſeruantia, quæ affertur per informantes pro Illuſtriſſimo Protectore eſt multum controuerſa, cùm ſemper Epiſcopi contradixerint, vt patet ex deductis pro parte Illuſtriſſimi Epiſcopi, obſeruantia autem debet eſſe cum patientia partis, contra quam deducitur, Pariſ. *conſil.* 27. *num.* 41. *volum.* 1. Seraphin. *deciſ.* 381. *num.* 14. *& deciſ.* 748. *num.* 1. Rot. *deciſ.* 301. *num.* 3. *part.* 2 *diuerſ.* & in Romana Concordiæ 21. Februarij 1610. coram R.P.D. Caualerio.

8 Secundò, quod multum mouit Dominos cùm hæc obſeruantia deducitur ad effectum, ne Sancta Capella dicatur comprehenſa in erectione, & ob id quoad iuriſdictionem ſpiritualem habeatur tanquam ſeparata ab Eccleſia Cathedrali Lauretana eſſet probanda, itaut Epiſcopus Lauretanus in nullo vnquam ſe ingeſſerit in ſpiritualibus in Sancta Capella, ſed imò fuerit iudicatus tanquam omnino exterus, aliàs vt obſeruantia difformis, non ſuffragabitur, ex infrà allegandis, quod tantum abeſt, vt probetur, quòd potiùs pro parte Illuſtriſſimi Epiſcopi dantur plures actus contrarij, de quibus in eius Summario, ſed ſignanter capitula aliàs facta inter Cardinalem Vaſtauillanum tunc Protectorem, & Epiſcopum Lauretanum, quibus tanquam proximioribus executioni multum videatur deferendum, ex *conſ.* Soccin. ſen. 6. *numer* 6. *lib.* 1. in illis enim multa iuriſdictio ſpiritualis in Sancta Capella conceditur Epiſcopo, quod non fuiſſet factum, ſi Sancta Capella minimè fuiſſet comprehenſa in erectione Cathedralis, quia tali caſu Epiſcopus nullam in illa debuiſſet habere præeminentiam, vel iuriſdictionem, quinimò concordata, vt prætenditur, facta per bon. mem. Scipionem Cardinalem Lancellottum, in quibus ſe fundat Illuſtriſſimus Protector, in rubrica quæ regulariter attenditur, iuxt. not. per Alex. *conſil.* 1. *num.* 7. *lib.* 4. Pariſ. *conſil.* 63 *num.* 95. *lib.* 3. Craueit. *conſil.* 61. *in princ.* manifeſtè indicant Sanctam Capellam comprehendi in erectione Epiſcopatus, etenim in illa Epiſcopus Lauretanus denominatur Epiſcopus illius Eccleſiæ, cuius Protector eſt Cardinalis, & propterea ſicut Cardinalis ſine dubio eſt Protector Sanctæ Capellæ, ita eiuſdem Sanctæ Capellæ Epiſcopus Lauretanus erit Epiſcopus, vt æquiparatorum idem fiat iudicium, ad *l. idem iuris eſt*, *ff. ad l. Aquil.* Soccin. ſen. *d. conſil.* 6. *nu.* 5. *lib.* 1.

9 Quòd autem Epiſcopus Lauretanus in dictis prætenſis concordatis Cardinalis Lancellotti vocetur Epiſcopus eiuſdem Eccleſiæ, cuius Cardinalis eſt Protector, patet ex rubrica, ibi, *Copia capitulorum factorum inter Illuſtriſſimum D. Cardinalem Eccleſiæ Lauretanæ Protectorem, & Reuerendiſſimum D. eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopum*, & ibi, *Spectantia ad D. Cardinalem Protectorem Eccleſiæ Lauretanæ*, iuncta alia rubrica, ibi, *Spectantia ad D. Epiſcopum Eccleſiæ Lauretanæ*; & ex his patet non doceri de obſeruantia, quæ excludat Sanctam Capellam, quia ad iſtum effectum deberet eſſe vniformis, itaut nullus actus poſſit dari per quem diceretur Sancta Capella incluſa ſub Epiſcopatu, ad effectum enim, vt obſeruantia non ſuffragetur ei, qui ſe fundat in illa, ſufficit quòd poſſit dici difformis, Bart. *in l.* 2. *num.* 22. *ff. ſolut. matrim.* Alexand. *conſil.* 5. *num.* 7. *lib.* 5. Roland. *conſil.* 13. *num.* 2. *lib.* 4. Corn. *conſ.* 296. *nu.* 6. *verſ. & licet*, *lib.* 4 Rota *deciſ.* 19. *part.* 2. *diuerſ.* & in Lunen. Sarzanen. Capellaniæ 1. Martij 1602. coram me.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana pecuniaria de Columna.

Veneris 21. *Aprilis* 1617.

ARGVMENTVM.

In hac deciſione defenditur quoddam mandatum Rotale à pluribus oppoſitis exceptionibus, & nullitatibus; & in ea plura notanda explicantur, de quibus in Summario.

SVMMARIVM.

1 *Mandati Procuratoris ſcientia, & ratificatio præſumitur ex expenſis factis ab eo in lite.*

2 *Procurator numquid poſſit conſentire, vt credatur copiæ alicuius ſcripturæ, originali non producto, vbi etiam, an poſſit conſentire libro priuato.*

3 *Iuramentum calumniæ parte petente præſtandum eſt.*

Proteſtatio nullitatis in iudicialibus reperiri debet in quolibet actu, ibid.

Iuramentum calumniæ omiſſum non vitiat, vbi conſtat de bono iure agentis, ibid.

4 *Hæres, quòd quis ſit alterius non præſumitur, niſi probetur.*

Minoris aditio hæreditatis ſine ſolemnitatibus facta non valet, ibid.

Nullitas actus verificari debet ex præcedentibus, & non ex ſubſequentibus, ibid.

5 *Abundans cautela non nocet.*

Forſan *dictio non habet vim approbationis, ibid.*

Nullitas defectu mandati reſpectu vnius, alteri non nocet, num. 5. *&* 6.

7 *Iudex poteſt mandatum relaxatum moderari, quando ex moderatione non oritur præiudicium partis.*

8 *Ceſsio alicuius rei facta cum omnibus oneribus cenſetur facta cùm onere ſoluendi fructus.*

Obſeruantia ſubſequuta eſt vera interpretatio præcedentis contractus, ibid.

9 *Hæres non poteſt impugnare aſſertionem factam à teſtatore.*

10 *Solutio cenſetur facta ex cauſa præcedentis obligationis.*

14 *Obligatio Cameralis trahitur ad bona præſentia, & futura.*

DECISIO CCCCLVI.

Contra mandatum Rotale opponebantur plures exceptiones tam nullitatis, quàm iniuſtitiæ, quibus non obſtantibus Domini illud confirmandum eſſe cenſuerunt.

Prima nullitas ex defectu mandati illius, qui fuit citatus ad dicendum contra commiſſionem, & qui cita- 1
tionem nomine Dominæ Principiſſæ reproduxit. Verùm hæc nullitas viſa fuit ſatis ſublata ex actibus poſtea geſtis in proſecutione litis tam acriter in Rota agitatæ ante relaxationem mandati, cum ſolitis expenſis notabilis quantitatis, ex quibus fuit inducta ſcientia præſumpta, & ratificatio Domini Ducis, ac Dominæ Principiſſæ, itaut de inſufficienti mandato hodie dici non poſſit, *l. vlt. C. de alim. pup. præſtan.* fusè poſt Bart. & Bald.

Tira-

Tiraquell. *de præſcript. gloſſ. 4. n. 59.* & in hac ſpecie reſpondit Rota coram Seraph. *deciſ. 720. paulo ante numerum primum verſ. nec releuat.*

2 Secunda verò nullitas deducebatur ex eo, quòd mandatum fuit relaxatum in vim ſimplicis copiæ, cui dicebatur non potuiſſe conſentire eundem Procuratorem Domini Ducis ſine ſpeciali mandato, ex deciſion. in Romana pecuniaria 9. Decembris 1612. coram Illuſtriſſimo Ludouiſio; ſed Domini iudicarunt dictum conſenſum ſufficientem, cùm agatur de modico præiudicio, dum de facili poſſit recurri ad originale, & in Curia hoc paſſim fiat ad euitandas expenſas, maximè, quia agitur ſolùm ad ſuſtinendum iudicium ſine præiudicio partis; ſecus verò cùm originale non reperitur, & prætenderetur pro parte Dominæ Principiſſæ ſtandum eſſe dictæ copiæ ex ſolo conſenſu dicti Procuratoris, prout in caſu deciſionis coram Cardinali Ludouiſio, in qua agebatur de conſenſu Procuratoris declarantis velle ſtare partitis cuiuſdam libri priuati, qui de iure non probat pro ſcribente.

3 Tertia nullitas ex defectu Iuramenti calumniæ non præſtiti per Dominam Principiſſam, quod erat omnino præſtandum, ſtante partis proteſtatione, Veſtr. *in prax. lib. 5. cap. 2. n. 15.* Rota *deciſ. 1. in addit. in fin. de iuram. calumn. in nou.* ex pluribus huic obiectioni fuit reſponſum, & primò ex deciſion. in Romana ſeu Bonoñ. cenſus 7. Maij 1600. coram Corduba, in qua fuit dictum de generali conſuetudine ſufficere mandatum generale ad lites. Secundò quia in aliis actibus ſubſequutis non fuit repetita proteſtatio, prout in iudicialibus requiritur, Mohed. *deciſion. 2. de iudic.* Caputaq. *deciſion. 403. incip. pro teſtamento, parte 2.* Seraph. *deciſ. 1057. numer. 2.* Tertiò denique, quia ex deciſionibus factis conſtabat de bono iure D. Principiſſæ, vt fuit dictum in Aprutina, ſeu Montis alti cenſus 4. Iulij 1602. coram Reuerendiſſimo Domino meo Damaſceno in Lucana parochialis 12. Maij 1603. coram bon. memor. Penia, in Marſicana Affictus 7. Maij 1612. coram R. P. D. meo Manzanedo, & in aliis cauſis.

4 Quarta nullitas deducebatur ex eo, quòd non fuerit citatus legitimus Procurator Domini Camilli cohæredis, ſed hæc viſa fuit ceſſare, dum de tempore iudicij moti contra Dominum Ducem non fuit oppoſitum adeſſe cohæredem, & de iure non præſumebatur, Bald. *conſil. 168. numer. 6. verſ. ſeries autem facti, lib. 1.* & licèt poſt relaxationem mandati fuerit producta ratificatio aditionis facta à Domino Camillo, tamen vltra quòd fuit facta à minore ſine ſolemnitatibus, prout videbatur requiri, ex allegatis per Tiraquell. *de leg. connub. gloſſ. 5. numer. 125.* non poteſt ex illa annullari mandatum antea legitimè relaxatum, Rota *dec. 100. num. 27. part. 1. diuerſ.*

5 Nec viſum fuit obſtare fuiſſe aliquando citatum Procuratorem Domini Ducis, vel Procuratorem Domini Camilli, quia citatio fuit ad maiorem cautelam, quæ nocere non debet D. actrici, & relatiuè ad acta, in quibus Dominus Camillus fuit expreſſus pro aſſerto bonorum poſſeſſore, cum dictione *forſan*, ob quam non fuit approbatus pro poſſeſſore, *l. certum, ff. de confeſſ.* Natt. *conſil. 45. numer. 3.* Crauett. *conſil. 157. numer. 9.* & in omnem euentum Domini dixerunt mandatum ſuſtineri quoad perſonam D. Ducis legitimè citati, Seraph. *deciſion. 327. numer. 3.* & fuit firmatum in Romana de Pinis 27. Ianuarij 1614. coram Reuerendiſſimo D. meo Damaſceno.

6 Nec obſtant deciſiones in Maceraten. hæreditatis 10. Decembris 1604. & 1. Iulij 1605. coram bon. memor. Ioſto, & Veneris 13. Maij 1616. coram R. P. D. meo Caualerio, nam ibi agebatur de executione facienda, quæ præiudicabat etiam non citatis: ſed in hac facti ſpecie agitur de exequutione mandati relaxati, & quòd debet exequi ſuper portione D. Ducis legitimè citati in bonis per eum poſſeſſis, & in ſpecie in bonis Paſſarani, & Gallicani, quæ exequutio poteſt fieri abſque eo quòd præiudicetur D. Camillo in ſua portione, Rota *deciſion. 59. numer. 2. & 5. part. 2.* fuit dictum in Interamnen. de Paradiſis prima Iulij 1605. coram R. P. D. meo Pamphilio, in Peruſina de Bigazzinis 13. Iunij 1607. coram eodem, in Ceſenaten. de Aldinis 14. Ianuarij 1611. coram Reu. P. D. meo Decano.

Quinta nullitas, quæ percutit iniuſtitiam ex capite exceſſus, dum fuit condemnatus D. Dux ad totam ſummam, viſa fuit ceſſare, quia poſtquam in actis fuit dictum de dicta ratificatione Domini Camilli, Reu. P. D. meus Remboldus exequi mandatum pro medietate tantùm contra portionem Domini Ducis mandauit, quod validè facere potuit, quia nullum adeſt præiudicium D. Ducis, ex Capyc. *deciſ. 51. num. 7. verſ. fuit notatum*, fuit dictum in vna Lucana expenſarum 26. Februarij 1601. coram bon. me. Ioſto, in qua allegabatur etiam deciſio in vna Peruſina exequutionis 18. Decembris 1595. coram bon. mem. Penia. 7

Impugnabatur etiam Iuſtitia dicti mandati ex eodem capite exceſſus, quia D. Iulia non tenebatur niſi pro tertia parte, cùm eſſent tres ſorores, quæ ſe obligarint in tranſactione ad fauorem D. Claricis, ſed hoc obiectum apparuit ſatis ſublatum in deciſione Reu. P. D. mei Remboldi, quia aliæ ſorores ceſſerunt bona Paſſarani, & Gallicani cum omnibus, & ſingulis honoribus, & ſic per conſequens cum hoc onere ſoluendi fructus tunc ſuper dictis bonis ab eiſdem ſororibus appoſito, ad notat. *in l. 1. ff. de legat. 1.* Surd. *conſil. 73. numer. 63. & deciſion. 255. numer. 8.* quod & obſeruantia ſubſecuta optimè declarauit, dum Domina Iulia per plures annos viuente D. Clarice illi ſoluit ſcuta 120. quolibet anno, *l. ſi de interpretatione, ff. de leg. l. cum de in rem, ff. de vſur.* Bald. *in l. ſi de certis num. 9. C. de pactis*, Gabr. *conſilio 164. n. 7. lib. 1.* Natt. *conſil. 287. num. 7. lib. 2.* Honded. *conſ. 35. n. 44. & ſeq. lib. 2.* 8

Omniſque difficultas tollitur ex teſtamento D. Claricis, in quo dicit ſe eſſe creditricem ſcutorum 720. annuorum ſuper dictis bonis, quam aſſertionem ſicut non potuiſſet impugnare D. Iulia hæres, *l. cùm à matre, C. de rei vendic. l. ſi rem alienam, C. de pign.* Socin. *conſilio 249. num. 29. verſ. ex quibus indubitanter, lib. 2. & conſ. 13. num. 5. & 6. lib. 3.* Dec. *conſil. 184. numer. 11. verſ. & ad hoc facit*, cum aliis adductis in prima deciſione Domini mei Remboldi, ita nec poſſunt impugnare hæredes D. Iuliæ. 9

Nec obſtare viſum fuit, ſolutionem non fuiſſe factam à D. Iulia, ſed à D. Martio, quia cùm ſolutio cenſeatur ſemper facta ex cauſa præcedentis obligationis, Bart. *in l. teſtium, ff. de verb. oblig.* Crauett. *conſil. 91. num. 7. & conſil. 196. numer. 53.* Decian. *reſponſ. 52. numer. 41. & ſeqq. lib. 3.* & fuit dictum in Vrbeuetana dotis 7. Iunij 1610. coram Illuſtriſſimo Ludouiſio, dum non oſtenditur aliqua obligatio ex perſona proprij D. Martij, cenſendum eſt ipſum ſoluiſſe in vim dictæ obligationis D. Iuliæ vxoris, vti illius Procuratorem, & legitimum adminiſtratorem dictorum bonorum, maximè, quia ipſe conſenſum præſtiterat dictæ obligationi D. Iuliæ. 10

Prout, nec etiam viſum fuit obſtare quòd ceſſio facta D. Iuliæ fuerit conditionalis, quatenus pactum, & fideicommiſſum non fuiſſet validum, nam deciſiones allegatæ ſuper validitate fideicommiſſi præceſſerant contractum, cuius vigore agitur, & ad effectum, ne bona Paſſarani, & Gallicani ſint obligata ad fauorem D. Claricis, non ſufficiunt dictæ deciſiones, ſed requiritur ſententia, & res iudicata, vigore cuius D. Iulia fuiſſet illis bonis priuata; cuius tamen contrarium conſtat ex illius pacifica poſſeſſione, ac ſolutione fructuum tot annorum. 11

Secundò obiiciebatur iniuſtitia, ex eo quòd ſorores non promiſerunt ſoluere de proprio, ſed ſolùm conuenerunt, vt per D. Claricem perciperentur fructus pro rata ſui crediti ex dictis bonis. Hoc obiectum tolli viſum fuit ex deciſionibus in hac cauſa factis, quæ in effectu hoc firmant, necnon ex obſeruantia ſubſequuta ſolutionis fructuum à D. Iulia per tot annos factæ. 12

Tertiò dicebatur mandatum iniuſtum, non præcedente liquidatione, cùm in inſtrumento ſupradicti contractus non fuerit aſſignata quantitas ad ſummam dictorum ſcutorum ſeptemcentum viginti, ſed huic obiecto fuit optimè reſponſum in ſecunda deciſione Domini mei Remboldi non fuiſſe neceſſariam aliam liquidationem, cùm fuerit facta ab ipſa Domina Iulia per ſolutionem dictæ ſummæ, & à D. Clarice in ſuo teſtamento, & in partitis ſuorum librorum productis, quam liqui- 13

dationem impugnare non poſſunt hæredes, *d. l. cum a matre*, & ex hoc etiam tollitur obiectio exceſſus, qui nec præſumitur, nec fuit pro parte D. Ducis concludenter oſtenſus, prout tollitur obiectio quòd per mortem D. Claricis ceſſaſſet ſolutio fructuum donationis propter nuptias, vt bene deducitur in dicta deciſione Reu. P. D. mei Remboldi *in verſ. nec obſtat*, quòd ſaltem vltra quòd tanquam requirens altiorem indaginem, non poteſt retardare exequutionem obligationis Cameralis, vt fuit ſæpiſſimè decíſum.

14 Quartò allegabatur iniuſtitia, quia mandatum fuit relaxatum contra ſupradicta bona, quæ non leguntur expreſsè obligata inſtrumento dicti contractus, ſed obiectum non procedit ſtante obligatione Camerali, ſub cuius extenſione veniunt bona D. Iuliæ præſentia, & futura, vltra alias reſponſiones datas per informantes.

15 Quintò opponebatur eſſe iniuſtum mandatum, quia fructus dictorum bonorum fuerant priùs hypothecati, & aſſignati in dotem D. Iuliæ ipſi D. Martio, & D. Clarix promiſit de ſua dote ſoluere ſcuta octo millia; huic obiectioni fuit optimum reſponſum in prima, & ſecunda deciſione R. P. D. mei Remboldi, obligationem ad fauorem D. Claricis fuiſſe factam cum conſenſu D. Martij, qui & pro D. Iulia ratione dictorum bonorum ſoluit per tot annos.

16 Quod verò dicitur competere D. Duci retentionem ratione prælegati ſcuta mille, Domini dixerunt huic obiectioni optimè ſatisfactum in ſecunda deciſione, quòd D. Iulia cenſeatur tanquam hæres ſibi ſatisfeciſſe.

17 Iniuſtitiam denique prætendebant ratione fideicommiſſi, ſuper quo D. Martius tranſegerit, ac ſolutis ſcutis quadraginta millibus reportauerit ceſſionem. Verùm huic obiectioni fuit reſponſum in prima deciſione, adhuc non conſtare de fideicommiſſo, non obſtantibus deciſionibus ſuper fideicommiſſo factis, quæ vt ſuperiùs firmatum eſt, præceſſerunt inſtrumentum dicti contractus & promiſſionis dictæ D. Iuliæ, vltra quòd exceptiones vti illi quidem non poſſunt retardare executionem obligationis Cameralis, & eo minus, quia, vt pluries dictum eſt, Dominus Martius in dicto contractu, & promiſſione interuenit, & illius vigore ſoluit fructum per tot annos.

Ex quibus, & aliis fortiſſimè deductis per informantes, Domini confirmandum eſſe mandatum Rotale reſponderunt.

R. P. D. PIROVANO.

Lucana penſionis.

Veneris 14. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Gratia reſeruationis penſionis, cum decreto quòd ſi prouiſus penſionem in vita, & quamdiu Capellaniam obtinuerit, realiter, & cum effectu non ſoluerit, eiuſdem penſionis reſeruationem nullam eo ipſo decernimus; onus probandi penſionem eſſe ſolutam incumbere penſionario, non autem nouo titulari.

SVMMARIVM.

1 *Gratia reſeruationis penſionis, cum decreto quòd ſi prouiſus penſionem in vita, & quamdiu Capellaniam obtinuerit, realiter, & cum effectu non ſoluerit, eiuſdem penſionis reſeruationem nullam eo ipſo decernimus, onus probandi penſionem eſſe ſolutam incumbere penſionario, non autem nouo titulari.*

2 *Gratiæ qualitates inhærentes, ſicut etiam narrata, debent per partes iuſtificari, quia tendunt ad ſubſtantiandam gratiam.*

Penſionarius non releuatur ab onere probandi qualitatem gratiæ, ex eo quòd ſit in quaſi poſſeſſione exigendi penſionem, quoties agitur petitorio, non poſſeſſorio, ibid.

3 *Clauſula reſolutiua actus iam perfecti, non autem perficiendi, non facit actum conditionalem, ſed purum, reſoluendum tamen ſub conditione.*

Negatiua debet probari per actorem, qui ſe fundat in illa ad reſolutionem actus, ibid. verſ. Quo caſu.

4 *Decretum irritans operatur quod qualitas gratiæ omnino ſit inualida, ſiue pro modo, ſiue pro conditione ſit appoſita.*

DECISIO CCCCLVII.

1 CVm dubitaretur de validitate penſionis de qua agitur, propter ſequens decretum in litteris reſeruationis appoſitum; *Nos enim ſi dictus Ludouicus penſionem præfatam in vita, & quamdiu Capellaniam obtinuerit, realiter, & cum effectu non perſoluerit, eiuſdem penſionis reſeruationem nullam eo ipſo decernimus*, incidit quæſtio cui incumbat onus probandi negatiuam, vel affirmatiuam ſolutionis, nouo titulari, vel penſionario, quam Domini voluerunt particulariter examinare, & hodie ſuper hoc dato dubio, cenſuerunt onus probandi ſpectare ad penſionarium, quia huiuſmodi clauſula videtur appoſita ad qualificandam gratiam penſionis reſpectu ſucceſſorum, quæ penſio dum beneficium tranſit, debet eſſe in certo, non autem in dubio ſtatu validitatis, vt exinde obligatio ſucceſſorum teneat.

2 Qualitates verò gratiæ inhærentes ſicut narrata per partes debent iuſtificari, cùm eodem modo tendant ad ſubſtantiandam gratiam, Caſſad. *dec. 10. de reſcript.* Seraph. *deciſ. 870. num. 1.* Creſcent. *deciſ. 17. de reſcript.* Caputaq. *deciſ. 39. part. 2.* Neque ab huiuſmodi onere poteſt releuari penſionarius ex quaſi poſſeſſione exigendi penſionem, quia ſæpiſſimè Rota tenuit quando agitur petitorio per titularem, vt obtineat ſententiam ſuper nullitate reſeruationis penſionis, quod tunc non releuatur, ex quo tenetur exprimere & probare cauſam iuris percipiendi, ad cuius probationem non obligatur in iudicio poſſeſſorio, ſed ad merum factum, quòd ſcilicet perceperit penſionem, vt in Veronen. penſionis 26. Iunij 1592. coram bo. memor. Cardinali Mantica, & in Salamantina penſionis 26. Martij 1593. coram Gipſio, quas Rota ſemper approbauit.

3 Non obſtat quòd litteræ reſeruationis non egeant iuſtificatione reſpectu narratorum, quia ſine cauſa reſeruata eſt penſio viuente titulari, neque conditionales dici poſſunt, aut qualitatem inhærentem ſubſtantiæ gratiæ contineant, ex quo decretum legitur in clauſula reſolutiua actus iam perfecti, non autem perficiendi, quę non facit actum conditionalem, ſed purum, reſoluendum tamen ſub conditione, ſecundùm gloſſ. *in l. 2. ff. de in diem adiect.* & latiſſimè declarat Menoch. *conſil. 388. numer. 17.* quo caſu dicebatur onus probandi negatiuam pertinere ad titularem, qui dat de reſolutione, iuxta deciſionem Mohedani ſeptimam, *de exceptionibus.*

4 Fuit enim reſponſum, etſi clauſula prædicta videatur continere modum reſolutiuum, quia tamen ſoluere penſionem in vita, & quamdiu beneficium obtinuerit, qualificat gratiam reſpectu ſucceſſoris & libertatis beneficij, dum Papa aliás ſimilem gratiam non conceſſiſſet, nihil refert quòd verba ſonent in conditionem, vel modum, qui omninò eſt adimplendus, propter decretum irritans, *cap. verum, de condit. appoſ. l. 2. C. de his quæ ſub mod.* Caſſador. *deciſ. 10. n. 7. de reſcript.*

Et ita concluſum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana pecuniaria.

Die 21. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Partita banci, quæ dat debitum Sempronio ſupra Titium, facit Sempronium debitorem, & Titium fideiuſſorem, & principalem.

SVM-

Digitized by Google

S V M M A R I V M.

1 *Debitor quis efficitur ex mandato de ſoluendo, & ex receptione pecuniarum vigore mandati.*

2 *Debitor quis efficitur ad fauorem banci vigore mandati de ſoluendo, ſed ſi mandatum eſt factum in executionem alterius mandati, mandans primus obligatur, non ſecundus, declara vt num. 3. & ſeqq.*

Mandatum de mutando pecunias directum banco, non conſtituit debitorem, qui fecit mandatum, ſed ſolum fideiuſſorem, & principalis debitor eſt mutuatarius, ibid.

4 *Mutuum qui petit ſuper tali fundo, hoc ipſo hypothecat illum fundum, & vinculat rem adiectam.*

5 *Mandatum de ſoluendo directum banco, cum declaratione quod pecunia debent inſeruire pro Titio, non obligat bancum ad ſequendum perſonam Titij, nec ipſum Titium ad fauorem banci, ſed huiuſmodi declaratio poteſt inſeruire principali mandato pro ſe releuando contra Titium.*

6 *Mutuus non eſt contractus de ſui natura leſiuus.*

D E C I S I O CCCCLVIII.

D. Semidea de Cuppis ſolùm informante, reſolutum fuit dandum eſſe mandatum de reintegrando, ex eo quòd ordines directi Guicciardino non conſtituerent eam debitricem eius ſummæ, de qua in pede ordinum: debito autem non ſubſiſtente, iniuſtè fuiſſe proceſſum ad priuationem poſſeſſionis apothecarum, propter quod locus eſſe videbatur reintegrationi.

Cæterùm cauſa vtraque parte informante repropoſita, cenſuerunt Domini non eſſe D. Semideam reintegrandam, niſi obſtet ſtatutum Vrbis 151. lib. 1. de quo reſeruarunt particulariter videre.

1 Creditum enim DD. de Guicciardinis benè iuſtificatur ex mandatis D. Semideæ & receptione pecuniarum, de quibus agitur, per quam D. Semidea effecta eſt debitrix, *l. Papinianus, ff. mandati, l. Stichum, §. ſi mandato tuo, ff. de ſolution.*

2 Non obſtat, quòd partitæ 3.4.5. non videantur conſtituere D. Semideam debitricem, etiam quòd ſolutæ fuerint de ordine eiuſdem, dum in exequutionem alterius ordinis, nempe Pompilij de Cuppis, ſolutæ fuerunt, qui Pompilius ratione mandati, & non Semidea recipiens, remanet obligatus, per *l. ſi pupilli, ff. de ſolut.*

3 Quia dictum fuit difficultatem pendere ex qualitate mandati Pompilij de Cuppis. Nam ſi abſolutum eſt de ſoluendo qualitatem pecuniarum D. Semideæ, benè procedit text. *in d. l. ſi pupilli*; ſi verò de mutando eidem D. Semideæ, & tunc dicitur mandator datus, qui tantummodo recipere debeat in periculo ſuo onus ſoluendi mutuum, vt dicitur *in l. ſi precedente §. Lucius, ff. mandati*, quòd Dominis verius viſum fuit, quia Guicciardinus in partitis banci ſcripſit, *Signora Semidea de Cuppis ſopra Pompilio de Cuppis deue dare*, quæ verba inferunt ſolutiones eſſe factas ſub fideiuſſione Pompilij, non autem vigore abſoluti mandati, vt de ſtylo mercatorum, quæ data fuit, & conuenit regulis iuris.

4 Quia ſicut petenti mutuum ſuper tali domo, vel fundo importat hypothecam, obligationem & vinculum rei adiectæ, *l. codicillis, §. inſtituto, ff. de legatis* 2. Roman. *conſil.* 388. *num.* 2. *& ſingul.* 631. Cremenſ. *ſing.* 46. Neguſ. *de pignorib.* 4. *membro* 2. *partis num.* 164. *verſ. Vigeſimus tertius caſus*, ita petenti ſuper perſonam Titij, vel Sempronij importat obligationem illius perſonæ eo conſentiente, vel mandante. Et Batt. *in l. fundus quem, ff. de ann. leg.* dicit quòd ſi teſtator legat centum annua ſuper tali fundo, quòd ex hoc cenſetur ille fundus expreſsè obligatus, quia tantum eſt dicere, lego ſuper illo fundo, quantum, obligo illum fundum.

Donec igitur D. Semidea nõ docuerit de qualitate mandati abſoluti, vel inhærendum erit partitæ librorum banci, in quibus enunciantur verba, *ſopra Pompilio*, vel dubia erit qualitas mandati, & ex ea non releuatur D. Semidea in hoc iudicio reintegratorio ad probandum iniuſtè fuiſſe conſtitutam debitricem in prædictis partitis.

Similiter non obſtat, quòd partitæ ſcutorum decem, & ſcutorum centum, quamuis ſub fide ſola eiuſdem Dominæ Semideæ ſolutæ ſint, nihilominus non videantur eam poſſe obligare, ex quo ordine declarant quòd illę pecuniæ cedere habeant pro commodo Abbatis eius fratris, & conſequenter vel remanſit fideiuſſor, vel tanquam principalis, & vtroque caſu obligare ſe non potuit abſque ſolemnitate ſtatuti prædicti.

Quia fuit reſponſum cauſam expreſſam in ordine poſſe quidem deſeruire Dominæ Semideæ ad ſe releuandum contra Abbatem eius fratrem, ſed non ad obligandum Guicciardinum, vt ſequeretur perſonam illius pro quo pecuniæ ſeruire debent, ex quo cum illo principaliter nihil actum fuit, vt inde D. Semidea accedere poſſet, vt quoad validitatem principalis ſuæ obligationis pendet à reſolutione partis reſeruatæ, quamuis videretur Dominis eſſe vnum de illis caſibus, in quibus mulier maior 25. lædi non poſſit. 5

Neque ſimilis contractus mutui ſit de ſui natura læſiuus. 6

Et ita, &c.

R. P. D. M A N Z A N E D O,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Romana pecuniaria.

Lunæ 24. Aprilis 1617.

A R G V M E N T V M.

Habes in Summario.

S V M M A R I V M.

1 *Obligatio fideiuſſoris non extenditur ad diuerſa.*

D E C I S I O CCCCLIX.

FEdericus Tantuccius miniſter D. Horatij Sabelli, ſub prætextu quòd D. Horatius haberet penes ſe ceras ſpectantes ad Albertinellum & Cambium mercatores Venetos, induxit D. Bartholomæum Aſcorneñ. ad acceptandum litteras cambij ipſi à dictis mercatoribus directas, interim dicti mercatores decoxerunt, & Horatius agnoſcendo bonam fidem, de ſuo dictas litteras cambij ſoluit, animo ſe releuandi ſuper dictis ceris, ſuper quibus, quia aderant ſequeſtra diuerſorum creditorum, & illorum occaſione potuiſſent Horatius moleſtari, ideò Bartholomæus promiſit ſuſcepturum in ſe omnes lites ſuper dictis ceris mouendas, & illum conſeruare indemnem, in caſu quo cogeretur dictas ceras ſoluere, vel depoſitare. Quem caſum prætendens Horatius eueniſſe, egit contra Bartholomæum pro releuatione coram R. P. D. Taurello, à quo cùm ſententiam contrariam reportaſſet, cauſam appellationis mihi committi obtinuit, vnde propoſui dubium, an dicta ſententia eſſet confirmanda, vel infirmanda? Et Domini pro confirmatione reſponderunt.

Quia cùm obligatio releuationis facta à Bartholomæo ſit reſtricta ad ceras, quas Horatius habebat in ſuis manibus, & ad moleſtationes, & lites, quæ oriri poſſent occaſione ſequeſtrorum penes ipſum factorum ſuper dictis ceris de tempore apochę, non poteſt D. Horatius contra illum agere niſi plenè, & concludenter probet moleſtationes ſibi fuiſſe illatas ſuper dictis ceris, & occaſione dictorum ſequeſtrorum; quod tamen nullatenus probauit. Licet enim doceat ſe fuiſſe coactum deponere ſummam ſcutorũ 1800. receptam à Fundatis, & Rolando *à conto del prezzo della cere, & altre robbe mandate à detti Fondati, & Rolandi* per mercatores Venetos; tamen dicta ſumma non prouenit ex pretio cerarum, de quibus in apocha, ſed aliarum, ad quas tanquam diuerſas non extenditur obligatio Bartholomæi, Corn. *conſil.* 141. *num.* 6. *cum ſeq. lib.* 3. Surd. *conſil.* 127. *numer.* 34. *& ſeq.* Rota *deciſ.* 741. *num.* 11. *part.* 1. & depoſitum fuit factum non propter dictas ceras, nec illarum ſequeſtra, ſed ob propriam obligationem Horatij, qui ob pretium aliarum cerarum receptum à Fundatis & Rolandis promiſit illos releuare indemnes, caſu quo dictum pretium euinceretur à creditoribus Venetorum, prout caſus euenit. 1

Quòd

Digitized by Google

Quòd autem pretium depoſitatum non ſit cerarum, de quibus in apocha, deducitur ex eo, quia apocha fuit facta 8. Martij 1614. & in ea dicitur ceras exiare penes Horatium, & quòd de illis *non ſe ne era fatto il ritratto ancora*. Depoſitum verò loquitur de ceris, quæ nunquam extiterunt penes Horatium, nempe de illis, quæ fuerant tranſmiſſæ recta via Fundatis, & Rolandis, & de quibus *ſe n'e fatto il ritratto* per tres menſes ante apocham, cùm dicti Fundati, & Rolandi 28. Decembris 1613. de earum pretio creauerint creditores in eorum libris dictos mercatores Venetos. Præterea loquitur de pretio cerarum, *e d'altre robbe*; apocha verò de ceris tantùm.

Neque dicatur dicta verba, *e d'altre robbe*, intelligi de bambacis, & alijs acceſſorijs, quæ pro conſeruatione cerarum in capſis interponuntur, quia hæc non continentur in pretio quod tunc Horatius reſtituebat mediante dicto depoſito.

Et ex his pro confirmatione ſententiæ fuit reſolutum.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Calagutitana Sepulturarum.

Luna 24. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Habetur in Summario.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula* Arbitrio, *&c. operatur vt remiſſo iuris rigore, æquitas attendatur.*

2 *Citatio ad videndum pronunciari pro die iuridica, videtur nimis vaga, tamen valet, nec videtur coarctata ad primam diem, ſed iudex poteſt quandocumque ſub illa pronunciare.*

3 *Intimatio ſententiæ poſt prolationem, vt fit in partibus, remouet defectum nimis vagare citationis ad ſententiam.*

DECISIO CCCCLX.

POſt factam reſolutionem in hac cauſa 6. Aprilis 1615. ſententiam Prouiſoris Burgeñ. eſſe nullam ob defectum citationis ad ſententiam, ex quo iudex 31. Augusti, quando concluſit in cauſa, mandauit citari partes ad ſententiam pro die iuridica, & ſententia fuit lata 3. Septembris, & ſic extra terminum citationis, cùm dies iuridica intelligeretur pro prima die, ex ibi adductis, fuit pro parte Dominici adita Signatura Sanctiſſimi pro ſanatione dictæ nullitatis, quæ reſcripſit arbitrio Rotæ.

Vnde dedi dubium, an intraret arbitrium? Et Domini hodie affirmatiuè reſponderunt.

1 Nam clauſula *Arbitrio*, *&c.* operatur, vt remiſſo iuris rigore, æquitas attendatur, Creſcen. *deciſion. 4. nu. 3. de teſt.* qua quidem æquitate inſpecta ſatis rationi conſonum videtur vt ſuſtineatur ſententia quæ non patitur totalem defectum citationis, imò ille eſt ſatis turbidus, ex quo adeſt concluſio in cauſa formiter facta, cum intimatione ad videndum pronunciari pro die iuridica.

2 Quæ intimatio licèt videatur nimis vaga, tamen valet, & non videtur coarctanda ad primam diem, ſed iudex poteſt quandocumque ſub illa pronunciare, cùm ex hoc non inferatur partibus aliquod præiudicium, ex quo earum iura antequam concludatur in cauſa, iam ſunt audita & diſcuſſa, & ſolùm poſſet dicta intimatio vaga nocere quoad appellationem.

3 Quod tamen ceſſat ſtante intimatione ſententiæ, quæ fieri ſolet in partibus poſt illius prolationem, in puncto fuit reſolutum in vna Burgen. iuris ędificandi 18. Aprilis 1586. coram bon. mem. Orano.

Et ita, &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Hiſpalen. Concordiæ.

Luna 24. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Quaſi poſſeſſio adminiſtrationis Sacramentorum quando, & quomodo cenſeatur probata ad effectum concedendæ manutentionis non probato titulo, & quadragenaria præſcriptione.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio negari non poteſt probata poſſeſſione, tempore litis mota.*

2 *Quaſi poſſeſſio adminiſtrationis Sacramentorum probatur per teſtes deponentes.*

3 *Producens libellum, conſetur fateri contenta in libello.*

4 *Manutentionis iudicium requirit non ſolùm probationem poſſeſſionis, ſed etiam titulum cum quadragenaria præſcriptione, quando actor habet contra ſe iuris reſiſtentiam, declara vt num. 5.*

5 *Quaſi poſſeſſio adminiſtrationis Sacramentorum à iure præſumpta offuſcatur per teſtes deponentes contrarium.*

6 *Obſeruantia longi temporis dat fumum tituli colorati, etiam quòd inſtrumentum patiatur viſibiles defectus, declara vt n. 4. 5. & 7.*

8 *Patientia, & ſcientia præſumitur in his, quæ publicè, & palàm fiunt.*

DECISIO CCCCLXI.

1 ORta lite coram Ordinario ſuper adminiſtratione Sacramentorum, & iuribus parochialibus inter Rectorem, & beneficiatos Sancti Iacobi ſenioris ciuitatis Hiſpaleñ. & adminiſtratores hoſpitalis S. Enemergilij, intra cuius parochiæ fines ſitum eſt hoſpitale, lata fuit ſententia per Ordinarium in fauorem dictorum miniſtrorum hoſpitalis, à qua cùm pro parte beneficiatorum fuerit appellatum, cauſa mihi commiſſa dubitaui cui dandum eſſet mandatum de manutenendo, quo dubio propoſito, Domini cenſuerunt intactis pro nunc alijs iuribus parochialibus, quoad adminiſtrationem Sacramẽtorum dandum eſſe mandatum miniſtris dicti hoſpitalis, quia de tempore motæ litis reperiebantur in quaſi poſſeſſione, vnde eis manutentio non poteſt denegari, *§. retinendæ, Inſtit. de interd. l. 5. §. huius autem, ff. vti poſsid. l. 5.* vbi Bart. *num. 3. C. eod.*

2 Quæ quaſi poſſeſſio hoſpitalis viſa fuit probari ex ſecundo capite, & primò per teſtes, qui dantur in ſummario per extenſum, qui deponunt de longæua poſſeſſione, dum dicunt ſe vidiſſe miniſtros hoſpitalis, curatos videlicet, & Capellanos ſacramenta non ſolùm infirmis, & ſeruientibus hoſpitalis, ſed omnibus alijs, qui deuotionis gratia ad dictum hoſpitale confluunt de præſenti adminiſtrare, & viginti amplius antea adminiſtraſſe, diſtinctè loquendo, de ſingulis ſacramentis, pœnitentia, ſanctiſſima Eucbariſtia, & extrema vnctione, ex quibus neceſſariò colligitur quaſi poſſeſſio, gloſ. Bart. Alexand. & Iaſ. *in l. ſtipulatio iſta, §. hæc quoque, ff. de verbor. oblig.* Dec. *conſil. 56. n. 4.* Seraph. *deciſ. 1061. n. 1.*

3 Comprobatur ſecundò ex confeſſione D. Rectoris, & beneficiatorum in libello coram Ordinario porrecto, ex cuius lectura apparet quòd conſtituunt ſe actores, & fatentur miniſtros hoſpitalis eſſe reos, & poſſeſſores, Ang. *in l. non cogendum, §. ſi procurator. ff. de procur.* Contard. *in l. diffamari, in quæſt. numer. 10. & ſeqq. ff. de ingen. & manumiſſ.* cum alijs allegatis in vna Romana Communantiarum 15. Martij 1609. coram Reu. Lugdunenſe.

4 Nec obſtare viſum fuit maximum Rectoris, & beneficiatorum fundamentum, dum dicitur etiam in iudicio manutentionis requiri titulum cum quadragenaria, prout requiritur in præſcribendo, quando ius vehementiſſimè

Digitized by Google

tiſſimè reſiſtit ei, qui prętendit poſſeſſionem contra illum, qui habet iuris aſſiſtentiam, *cap. 1.* vbi gloſſ. *de præſcr. in 6. l. cauſam, de præſcr.* Franc. *in cap. ad decimas n. 8. verſ. quia, ex quo ius reſiſtit, de reſtit. ſpol.* cum alleg. per informantes.

5 Huic enim obiectioni reſponderunt Domini quicquid ſit in parocho ex ſola aſſiſtentis iuris contra, competat manutentio, de quo multum ſæpè Rota dubitauit, tamen in caſu illo non poſſe Rectorem impedire manutentionem hoſpitalis, quia eius aſſiſtentia remanet offuſcata per teſtium depoſitiones, qui longæuam hoſpitalis quaſi poſſeſſionem probant, Innoc. *in cap. cum veniſſent. de reſtit. ſpol.* Abb. *in cap. 10. vt lit. pend. nu. 8.* Couar. *pract. quæſt. c. 17. num. 6.* & fuit deciſum in Montis regalis iuriſdictionis 4. Nouembris 1598. coram Penia, & in Mediolaneñ. decimarum coram Reu. D. meo Decano 16. Decembris 1605. & aliàs ſæpè.

6 Vltra quòd pro parte hoſpitalis exhibetur inſtrumentum concordiæ, quod licèt plures viſibiles defectus patiatur, tamen iuxta obſeruantiam tanti temporis dat fumum tituli colorati.

7 Secundo reſponſum fuit non poſſe applicari diſpoſitionem *c. 1. de præſcript. in 6.* quia magna conſtituitur differentia, quando ius vehementiſſimè reſiſtit inter ſuperiorem, & ſubditum decimarum, inter parochum & laicum, in quibus caſibus poſſent procedere allegata per informantes pro Rectore: ſecus autem in hac propoſiti facti ſpecie, in qua ceſſat illa vehemens iuris reſiſtentia, imò quoad adminiſtrationem ſacramentorum tantum abeſt vt ius reſiſtat hoſpitalibus, quinimò defert conſuetudini, & admittit præſcriptionem ordinariam contra parochos in fauorem hoſpitalium, vt eſt text. expreſſus *in Clem. 9. contingit. §. fin.* & ibi gloſſ. Viuol. *n. 88. & ſeq. de relig. dom.* latè Modern. Bonon. *var. reſol. lib. 1. c. 11. n. 45. & ſeq.*

8 Nec denique obſtat, quod dicitur hos actus poſſeſſorios per hoſpitale non iuſtificari factum cum ſcientia, & patientia Rectoris, & beneficiatorum, placuit in his reſponſio qua publicè, & palàm fiunt etiam ſemper præſumi patientiam, & ſcientiam, vt in terminis reſoluit Rota in vna Cæſarauguſt. deductionis 27. Nouembris 1613. coram R. P. D. Veroſpio, vltra quòd, vt dixi, datur fumus colorati præambuli.

Ex quibus ita fuit vtraque parte informante deciſum.

R. P. D. REMBOLDO.

Romana fideicommiſſi de Stephanellis.

Lunæ 24. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

De detractione legitimæ, & Trebellianicę ex bonis fideicommiſſo ſubiectis, & quando Trebellianica ex bonis alienari prohibitis detrahatur, multa notanda, de quibus in Summario.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio probari poteſt per teſtes.*
Confeſſio teſtatoris in teſtamento nocet etiam heredibus, ibid. in fine.

2 *Teſtes in vno iudicio examinati non probant in alio, verſ.* & primò.
Heres non poteſt venire contra alienationem factam à defuncto teſtatore, ibid. verſ. tertiò.

3 *Trebellianica non detrahitur a ſucceſſore non tanquam herede, ſed tanquam fideicommiſſario, & n. 6.*

4 *Trebellianica cenſetur prohibita ex eo quod teſtator in genere prohibuit ſuorum bonorum alienationem.*

5 *Trebellianica detrahi non poteſt de rebus ſpecialiter alienari prohibitis.*

6 *Legitima cenſetur conſumpta per alienationem factã à filio poſt mortem patris, verſ.* & in omnem euentum.

7 *Bona hereditaria alienata non ſufficere pro detractionibus legitimis Trebellianica, allegans habet intentionem fundatam, transfertque onus probandi contrarium in aduerſarium.*

DECISIO CCCCLXII.

Dictum fuit Bruto, & fratribus de Stephanellis dandam eſſe immiſſionem in bonis, de quibus agitur. 1
Nulla n. de fideicommiſſo inter partes controuerſia erat, nec minus dubitabatur, quin ad fauorem dictorum fratrum d. fideicommiſſo locus factus eſſet, & quòd Tarquinia fideicommittens dicta bona poſſideret, abundè probatur, nedum per teſtes, qui benè concludunt de dicta poſſeſſione, iuxt. not. per Crau. *conſil. 316. in fin. verſ. ſed illud*, Modern. *de fideicom. art. 49 nu. 14.* verum etiam ex teſtamentis Lucij Martij, & Octauij, & ex propria quoque confeſſione Rutilij tam in inſtrumento concordiæ, inter dictum Rutilium, & Alexium factę, quam in eius teſtamento, & hæc confeſſio nocet etiam illius hæredibus, Fel. *in c. ſi cautio, n. 25. extra de fide inſtr.* Socin. *conſ. 249. n. 29. in fin.* Bald. *in conſ. 89. n. 3. l. 1.* Aym. *conſ. 125. nu. 2.* Ruin. *conſ. 126. n. 16. lib. 2.*

Nec obſtat, quod prætenditur ſolum dictorum bonorum fuiſſe in bonis q. Chriſtophori aui Rutili, qui omnia ſua bona fideicommiſſo grauauit ad fauorem deſcendentium, atq; ideò ſaltem, quoad dictum ſolum, tanquam anteriori fideicõmiſſo obnoxium, nõ poteſt dari immiſſio vocatis, per teſtamentum Tarquinię, quia huic motiuo Domini multipliciter reſponderunt. Et primò quòd teſtes, qui ad probandum, quòd dictum ſolum fuerit in bonis Chriſtophori, adducuntur vti examinati in alio iudicio, non probant in iſto, Ruin. *conſ. 15. nu. 1. l. 2.* Put. *dec. 166. l. 2.* Rot. *diuer. dec. 35. n. 7. p. 2.* Card. Seraph. *deciſ. 967. nu. 4.* Secundò, quòd dato, quòd probarent etiam in hoc iudicio, non videntur ſatis concludere, quòd ſolum à d. Chriſtophoro poſſeſſum ſit illud idem de quo nunc agitur. Tertiò, quòd cùm Octauius reliquerit dictum ſolum iure legati Tarquiniæ, & Tarquinia illud tanquam proprium fideicommiſſo ſuppoſuerit, non poſſunt ex aduerſo venientes dictam alienationem impugnare, quia ſunt hæredes d. Octauij, & dictæ Tarquiniæ, vulg. *l. cum à matre, C. de rei vendic. l. filius fam. §. cum pater ff. de leg. 1. l. vnum ex familia, §. ſed ſi vno, ff. de leg.* Card. Seraph. *deciſ. 1157. n. 2.* cum ſimilibus. 2

Minus prædictæ immiſſioni obſtat exceptio detractionum faciendarum. Quo n. ad Trebellianicam, vltra quòd reſpectu portionis, quæ Hermeti obtigit, nulla competit Margaritæ, nec alijs hæredibus Rutilij detractio, quia Rutilius non ſucceſſit Hermeti tanquam hæres, ſed tanquam fideicommiſſarius, *l. 1. §. denique*, & ibi gl. *in verſ. ſecundo quartam, & l. mulier. §. fin. & l. ex aſſe ff. ad Trebell.* Peregr. *de fideicom. art. 3. n. 5. verſ. qui autem*, cum alijs adduct. per Card. Mantic. *de coniect. vlt. vol. l. 7. tit. 11. ſub n. 3. verſ. hoc amplius, & n. ſeq.* 3

Ceſſat etiam quoad vtramq; portionem, Hermetis ſc. & Rutilij d. Trebell. detractio, quia cenſetur à teſtatrice prohibita nedũ eo ipſo, quòd fuit inductum inter vocatos reciprocum fideicommiſſum, & prohibita in genere quæuis alienatio, Gabr. *ad Trebell. concl. 9. n. 9. & 10.* Card. Mant. *de coniect. vlt. vol. lib. 7. tit. 12. ſub. n. 13. verſ. ſed communis doctorum ſchola*, cum pluribus ſeq. & fuit dictum in Bonon. de Mangiolis 16. Iunij 1606. coram R. D. meo Decano, ſed etiam quia in ſpecie prohibita reperitur alienatio bonorum, de quibus agitur: vnde ſubintrat regula, quòd de re ſpecialiter alienari prohibita, non poteſt detrahi Trebell. *Auth. ſed & in ea*, & ibi Bald. & alij, *C. ad l. falcid.* Aret. *conſ. 19. nu. 9. ad med. verſ. amplius dico, & conſ. 37. n. 10. verſ. maximè, quia teſtator*, Rom. *conſ. 206. n. 1. verſ. 1. quia*, & ibi Mandoſ. qui teſtatur de communi *in verſ. non detrahitur*, latè Rol. *conſ. 9. nu. 15. lib. 4.* Pariſ. *conſilio 126. n. 34. & l. 1.* Petr. *de fideic. q. 8. n. 329. verſ. contrariam tamen*, Guidopapæ *dec. 52. n. 2.* 4

Et quamuis regula iſta limitetur, vt locum non habeat quando alia bona non extant, hæc tamen limitatio in propoſito non applicatur, quia præterquam quòd huiuſmodi probatio, quòd alia bona non extent, incumbit hæredi, vt infrà dicetur, conſtat etiam in caſu iſto, quòd Tarquinia vltra bona de quibus agitur habuit dotem ſcut. 1500. 5

Et eadem quoque ratione tollitur exceptio detractionis legitimæ, nam reſpectu portionis Hermetis d. detractio non competit Rutilio, quia vt dictum eſt ipſe non eſt hæres dicti Hermetis grauati, Gabr. *conſ. 46. in fin. lib. 1.* Petr. 6

de fi-

Digitized by Google

de fideicom. q. 15. n. 114. verſ. contra tamen, & in omnem euentum tam reſpectu portionis dicti Hermetis, quàm etiam Rutilij fuit dicta legitima conſumpta per alienationem domus magnæ pro dote Tarquiniæ hypothecatæ à dicto Rutilio, & Hermete factam, ad not. *in l. Marcellus, §. res quæ, ff. ad ſen. conſult. Trebell.* Pariſ. *conſ. 17. n. 31. & ſeq. & conſ. 18. n. 208. & ſeq. l. 2.* Peregr. *de fideic. art. 39. n. 4. verſ. effectus autem eſt.*

7 Non obſtat, quod dicitur alienationem domus pro dictis detractionib. non ſufficere, quia regula quòd allegans bona non ſufficere habet intentionem fundatam, & transfert onus probandi contrarium in aduerſarium, iuxt. gl. *in l. cum de lege, ff. de probat.* Aym. *conſ. 19. ſub nu. 18.* procedit vbi pro negante concurrit aliqua præſumptio, ſecus autem vbi illa deficit, & ita prædictam gloſſ. intelligunt, & notabiliter declarant Bart. Alex. Iaſ. & alij omnes *in l. fin. §. licentia, C. de iure delib.* Gabr. *conſ. 118. numer. 7. lib. 1.* Natt. *conſ. 199. n. 8. & 9.* ac propterea cùm in caſu iſto non ſolùm non militet aliqua præſumptio pro hæredibus dicti Rutilij, ex quo dictus Rutilius nullum confecit inuentarium, pro quo ſolet præſumi, ſed potius ex deductis pro fide commiſſario, veriſimile reddatur alienationem omnes prædictas detractiones abſorbere, probatio quòd dicta alienatio non ſufficit incumbit hæredibus dicti Rutilij, vt in terminis hæredis qui inuentarium non confecit, conſuluit Natt. *d. conſ. 199. n. 11. & conſ. 238. n. 8.* Ruin. *conſ. 81. ſub n. 4. lib. 5.* Gabr. *d. conſ. 118. n. 7. lib. 1.* & eandem opinionem latè probat Couar. *var. reſol. lib. 2. cap. 6. nu. 4.* Peregr. *de fideic. art. 39. num. 14.* Ferrant. Garz. *patrocin. 60. per tot. lib. 2.* quos ſecuta eſt Rota in vna Peruſina bonorum de Herculanis 2. Iunij 1581. coram Brauo, & nouiſſimè in cauſa Romana legati 29. Aprilis 1613. coram R. P. D. meo Caualerio, & in Bononien. de Poetis 4. Maij 1615. coram R. P. D. meo Vbaldo.

R. P. D. VEROSPIO SENIORE,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Placentina Bonorum.

Luna 24. Aprilis 1617.

A R G V M E N T V M.

Emphyteotica res ſi alienetur irrequiſito domino, ad dominum deuoluitur, niſi hæc caducitas remiſſa fuerit tacitè, aut expreſsè: quando, & quomodo tacitè, aut expreſsè remiſſa dicatur.

S V M M A R I V M.

1 *Emphyteuſis Eccleſiæ, ſi fuit alienata ab emphyteota irrequiſita Eccleſia, ad Eccleſiam reuertitur.*

Emphyteuſis caducitas commiſſa ob alienationem irrequiſito domino directo cenſetur remiſſa per receptionem penſionis, ibid. Item per nouam inueſtituram, ibid.

Inſtrumentum facit rem claram, & probationem probatam, ibid. in fine.

2 *Emphyteutica rei alienatio, & inueſtitura fieri non poteſt per habentem generale mandatum, ſed requiritur mandatum ſpeciale.*

Conſequens qui vult, velle etiam dicitur neceſſarium antecedens, ibid. in fine.

3 *Mandatum generale cum libera, cenſetur datum Procuratori cui conceſſa eſt facultas quod facere poſſit quæ poteſt ipſe principalis.*

4 *Mandatum Procuratorie ſi dubium eſt, declaratur ab obſeruantia ſubſequuta.*

Nouatio cenſetur inducta per concordiam, & tranſactionem, ibid. in fine.

5 *Emphyteuſis datur pro minori penſione, quàm locatio.*

Teſtes non reddentes ſui dicti ſufficientem probationem nihil probant, ibid. verſ. nec reddunt.

Tranſactio, & concordia facta cum Eccleſia & obſeruata per 40. annos præſumitur facta ad vtilitatem Eccleſiæ, ibid. verſ. cùm præſertim.

6 *Læſio in tranſactione regulari debet ſecundùm dubium litis euentum, qui difficilis eſt probationis.*

7 *Eccleſiarum rerum alienationis ſolemnitates numquid requirantur in tranſactione facta cum Eccleſia.*

8 *Solemnitates requiſitæ in alienatione bonorum Eccleſiæ præſumuntur adhibitæ ex curſu 40. annorum num. 7. verſ.* & nihilominus, *& n. 8. vbi de eadem materia.*

DECISIO CCCCLXIII.

IN deciſione coram me ſub die 26. Iunij 1615. firmatum fuit conſtare in bonis de quibus agitur de Eccleſiæ dominio, cum reſeruatione vt videretur an ius prælationis ad Eccleſiæ fauorem intraret. Quo dubio per me propoſito, Domini fuerunt negatiuam partem amplexi, licèt enim de iure communi, per text. *in l. fin. C. de iur. emphyteot.* & ex pacto in harum terrarum inueſtitura de anno 1528. conſtet Eccleſiam eſſe præferendam; tale tamen ius apparet in alienatione de anno 1531. non ſolùm tacitè fuiſſe ab eadem Eccleſia remiſſum per plurium canonum receptionem ab emptoribus hinc vſque ſolutorum, Menoch. *conſ. 507. n. 13. lib. 6.* Gabr. *conſ. 88. n. 14. lib. 1.* Dec. *conſ. 409. n. 11. & conſ. 486. n. 10.* Grat. *conſ. 121. n. 10. lib. 2.* Creſcen. *deciſ. 125. aliàs 2. de locato*, Corbul. *de cauſ. priuat. ob alienat. limitat. 13.* Gabr. *de præſumpt. concluſ. 1. n. 2.* Menoch. *eod. tract. lib. 3. præſumpt. 132. n. 48.* Verùm etiam expreſsè per eorundem bonorum inueſtituram dictis emptoribus factam, vt in inueſtituræ inſtrumento legitur, quod rem claram, & probationem probatam facit, Bart. *in l. 1. num. 8.* vbi Iaſ. *num. 10. de oper. nou. nunciat.* Aym. *conſ. 10. n. 7.* Pariſ. *conſ. 170. num. 8. lib. 4.* Alex. *conſ. 37. n. 16. lib. 2.* 1

Nec releuat fuiſſe factam inueſtituram per Abbatię conductores, qui dictum ius remittere non valebant, ex *l. final. C. de iur. emphyteot.* Nam huius legis diſpoſitio procedit ſolùm in habente generale mandatum: per eum autem, qui ſpeciale mandatum habet, fieri poteſt alienatio, Ancharan. *conſil. 63. numer. 3. & 4.* Corbul. *de cauſ. priuat. ob alienat. limitat. 16.* necnon caducitatis iam incurſæ remiſſio, Corbul. *de cauſ. priuat. ob non ſolution. canon. limit. 21. numer. 16.* Nec autem conductores videntur ſpeciale mandatum habuiſſe, cùm expreſſa fuerit illis data facultas inueſtiendi, & reinueſtiendi tam deuoluta bona, quàm non deuoluta, ex quo dicitur iiſdem pariter conceſſa poteſtas declarandi, an commendator vellet in emptione præferri, cùm in mandantis qui vult conſequens, neceſſarium etiam velit antecedens, *l. ad rem mobilem, ff. de procurat.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 7. tit. 15. numer. 29.* 2

Nec valet dicere hanc inueſtiendi facultatem eſſe intelligendam, vbi nollet Eccleſia præferri, quia cùm fuerit etiam conductoribus indultum vt id facere poſſent, quod ipſe dominus voluiſſet, cenſetur iiſdem generale mandatum, cum libera facultate abſque dicta reſtrictiua conceſſum, Bart. *in l. procurator nu. 3. ff. de procurat.* Iaſ. *in l. ſi procurator nu. 3. ff. de procuratorib. num. 11. C. eodem*, Afflict. *dec. 305. nu. 4.* quæ facultas dicitur mandati ſpecialis vim habere, *l. Procurator cui generaliter libera, ff. de procurat.* Iaſ. *in l. ſi quis iniqui, §. ſi procurator, n. 13. ff. quod quiſque iuris*, Cotta *in memor. in verbo Procurator generalis*, Alex. *conſ. 133. n. 4. & 5. lib 6.* Abb. *in c. intelleximus, n. 11. de iudic. & in c. expoſit. n. 18. de dilat.* Felin. *in c. nonnulli, §. ſunt etiam alij n. 3. de reſcript.* 3

Stante præſertim obſeruantia ſubſecuta, cùm poſt conſenſum alienationi præſtitum Commendatarius nunquam reclamauerit, ſed per Procuratores & Abbatiæ conductores fuerint ab emphyteota renouato canones exacti, vnde mandatum ex hac obſeruantia quatenus dubium eſſet declararetur, Paul. de Caſtr. *conſil. 347. numer. 4. verſic. 3. præſumitur lib. 1.* Socin. *conſil. 25. numer. 25. lib. 1.* Aym. *conſil. 211. numer. 8.* & in omnem euentum, cùm ob alienationem de anno 1562. inter Commendatarium, & Saluinum emptorem inita fuerit concordia reſpectu præcedentis prælationis, dicitur inducta nouatio, Bald. *in rubr. de tranſactionib. numer. 10. & ſeqq.* Dec. *conſ. 400. col. penult. in fine*, Gozadin. *conſ. 38. col. final. in fine*, Gabr. *de nouat. concluſ. 1. n. 61.* Honded. *conſ. 55. n. 13. & 14. lib. 1.* 4

Nec obſtat huiuſmodi concordiam fuiſſe Eccleſiæ læſiuam, tanquam bona pro maiori pretio alienari potuerint, vt probare videtur ex teſtibus Illuſtriſſimi Commenda- 5

dato-

datoris. Nam vltra quòd nullam illi conſtituunt differentiam inter emphyteuſim, & locationem, pro qua tamen maior penſio ſoluitur, Bald. *in cap. littera num. 2. de dilat.* Aretin. *conſ. 55. n. 4. verſic. reſponde*, Rolan. *conſ. 96. n. 25. & ſeq. & conſ. 44. lib. 1.* Nec reddant vt requirebatur ſui dicti rationem ſufficientem, Cagnol. *in l. 2. nu. 246. C. de reſcinden. vendit.* Rota *dec. 189. n. 3. verſic. Non reddunt. part. 1. diuerſorum.* Cùm præſertim ſpatio quadraginta annorum dicta concordia fuerit obſeruata, quo caſu fortior debet adeſſe probatio, tanquam ibi præſumatur vtilitas, Abb. *conſ. 41. ſub num. 3. lib. 1.* Dec. *conſ. 341. num. 12.* Pariſ. *conſil. 24. n. 5. & 61 lib. 1.* Iaſ. *conſ. 54. num. 19. lib. 1.* & fuit dictum in Romana prætenſæ deuolutionis domorum 26. Martij 1590. coram Card. Pamphilio, & in Romana domus in Burgo 30. Martij 1590. coram Cardinali Mantica.

6 Reſpondetur tamen hic de læſione non conſtare, cùm ad eam probandam dubius litis euentus debeat attendi, qui difficilis eſt probationis, Seraph. *deciſ. 638. n. 9.* Rota *dec. 235. in princ. part. 2.* & fuit dictum in Romana domus 13. Decembr. 1611. coram R. D. meo Damaſceno, & in Romana domus in Burgo 30. Martij anni 1590. coram Cardinali Mantica.

7 Non obſtat in dicta concordia ſolemnitates adhibitas non fuiſſe in alienatione bonorum Eccleſiæ requiſitas. Non enim illæ videbantur neceſſariæ, cùm bona prædicta ſolita eſſent alienari, Couarr. *variar. reſoluc. lib. 2. cap. 17. numer. 4.* Ruin. *conſ. 41. numer. 34. & 40. lib. 1.* Roman. *conſ. 70. numer. 1.* Clar. *in §. Emphyteuſis quaſt. 6.* Rota *deciſ. 170. part. 1. diuerſorum*, & nihilominus tanti temporis ſpatio dictæ ſolemnitates præſumuntur interueniſſe, Alexand. *conſil. 79. numer. 4. lib. 1.* Dec. *conſilio 36. numer. 8 verſic. Vltimo non obſtat*, *conſil. 409. num. 1. & 2.* Gabr. *conſil. 88. num. 14. lib. 1.* Gabr. *de præſumption. concluſ. 1. in 2. limitat.* & fuit dictum in allegata Romana domus in Burgo 30. Martij 1590. coram Cardinali Mantica.

8 Nec releuat hic eſſe detrahendum tempus Prælati alienantis, ex deciſionibus allegatis: nam illæ loquuntur ad effectum præſcriptionis, non pro ſolemnitate præſumenda, quo caſu dictum tempus non detrahitur, Seraphin. *deciſ. 1027. num. 13.*

R. P. D. VEROSPIO SEN.

deinde S. R. E. Cardinale.

Neritonen. Habitus.

Lunæ 24. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Stylus fori attendendus, & ſine compulſorialibus authenticari poteſt inſtrumentum ab officiali ad id deputato.

SVMMARIVM.

3 *Stylus fori vbi cauſa vertitur attendi ſolet.*

4 *Inſtrumentum authenticare, & publicare etiam ſine compulſorialibus poteſt officialis ad id deputatus.*

DECISIO CCCCLXIV.

1 CVm ſub die 23. Ianuarij præteriti fuiſſet coram me firmatum Scipionem Maſſam, qui cupit ingredi Religionem Hieroſolymitanam, teneri ſolùm acta prioris inſtantiæ ſuper nouis probationibus facta tranſportare. Dubium ſucceſſiuè propoſui, an hæc eſſent integrè tranſportata, necnon in forma probanti? Et Rotæ viſum fuit in vtraq; dubij parte affirmatiuè reſpondendum. Primò enim pro integra actorum tranſportatione præſumitur, adeò vt allegant contrarium onus incumbat probendi, Bart. *in rubric. ff. de non. oper. nunciat. num. 8.* vbi Iaſ. *nu. 8.* Rota *dec. 64. n. 4. part. 1. diuerſor.* & fuit dictum in Romana Capellaniæ 7. Iulij 1596. coram Litta, & in Meleuitana Viridarij 9. Martij 1598. coram Orano, quod à religione probatum non apparet.

2 Neque releuant pro illius parte deducta, quòd videlicet in ſententia fiat mentio de nonnullis inſtantiis, exceptionibus, & replicationibus, quæ in actis non reperiuntur. Nam ceſſat obiectum ex quo in ciuitate Meleuitana acta non ſcribuntur in iudicijs, ex allegationibus & probationibus verbo ſolùm adductis procedatur, vt in religionis ſtabilimentis continetur.

Nec valet dicere ſtabilimentum loqui de iudiciis, quæ inter ipſos Religionis fratres aguntur. Vltra quòd ſub ſtabilimento videtur etiam caſus noſter includi, cùm lis agatur inter Scipionem, qui ſe fratrem prætendit, & Religioſum, quæ fratrum eſt multitudo. Concurrit etiam hic ratio per ſtatum expreſſa, ne videlicet fratres in iudiciis diſtrahantur, & ad idem tendit rubricæ generalitas, ibi, *forma che ſi oſſerua nelli iudicij dell' ordine noſtro*. Dicitur in omnem euentum hoc etiam fieri conſueuiſſe in aliis cauſis illius tribunalis, de quo ſtylo fuit aliàs doctum in alia Meliten. coram Cardinale Seraphino deciſione 1390. de iure autem fori ſtylus vbi cauſa vertitur, ſolet attendi, *l. 3. in fine, ff. de teſtibus*, Dec. *conſil. 402. nu. 11.* Marſil. *ſing. 118.* Ægid. *deciſion. 78. numer. 82.* 3

Quo verò ad ſecundam dubij partem iura viſa fuerunt in forma probanti, cùm ſententia tanquam ex regiſtro Conciliorum per officialem ad id deputatum extracta ſufficienter probet, Purpurat. *in auth. ſi quis in aliquo, C. de edendo*, & fuit dictum in Calaguritana Capellaniæ 1. Iulij 1591. coram Orano, & in Salamantina annuæ præſtationis 22. Iunij 1615. coram R. P. D. meo Dunozetto. Proceſſus etiam teſtium, in quo nouæ probationes continentur, eſt ſubſcriptus à Io. Baptiſta Pauello Secretario Prioratus Baruli, vbi factæ fuerunt dictæ probationes, qui Secretarius tanquam ad hoc deputatus potuit ſine compulſorialibus illum in authenticam formam tradere, Feder. de Sen. *conſ. 119. in fin.* Alex. *conſ. 209. lib. 2.* Ruin. *numer. 5. lib. 1. & conſ. 69. in princ. eod. lib.* Caſſador. *ſuper deciſ. 14. num. 3.* & fuit dictum in Barcinonen. Prioratus 28. Nouembr. 1607. coram Iuſto, & in Romana iuriſpatronatus 26. Iunij 1600. coram Illuſtriſſimo D. Cardinali Ludouiſio. 4

Non obſtat dicti Ioannis Baptiſtæ Secretarij manum recognitam non fuiſſe, nec eundem probatum eſſe talem, qualem ille ſe facit, quia tollitur obiectum ex facto, cùm iuxta ſolitam & conſuetam formam hæc in Curia fuerint recognita. 5

R. P. D. PIROVANO.

Senogalen. Cenſus.

Die 24. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Epiſcopus contra Eccleſias ſubditas de iure habet intentionem fundatam pro Cathedratico, pro cenſu non.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus in Cathedratico habet intentionem fundatam de iure contra Eccleſias ſibi ſubditas ratione viſitationis, ſeu procurationis.*

2 *Eccleſia ſubdita Epiſcopo ad euitandum debitum Cathedratici, debet probare indebitum vel per ſolutiones factas, vel per conſuetudinem non ſoluendi.*

3 *Epiſcopus pro cenſu non habet intentionem fundatam, imo reſiſtentiam iuris, ideo debet probare vel immemorabilem, vel quadragenariam cum titulo.*

4 *Libri rationum non faciunt fidem, ſi non appareat, quod ſint cuſtoditi in loco publico ad id deputato, & per officiales, & quod pro publicis ſint habiti, atque aliis ſoleat adhiberi fides.*

5 *Annua præſtatio fauore menſæ Epiſcopalis contra Eccleſias ſubditas probatur per ſolutiones per decennium, quia ſolutiones per decennium ſufficiunt pro titulo, declarac vc n. 6.*

6 *Eccleſia, contra Eccleſiam non acquirit titulum ſine beneplacito Apoſtolico.*

7 *Cathedraticum fauore Epiſcopi de iure eſt duorum ſolidorum pro qualibet Eccleſia, tamen de conſuetudine poteſt augeri.*

D E-

DECISIO CCCCLXV.

CAuſa ſuper eiſdem propoſita, Domini dixerunt conſtare de debito ad quantitatem Cathedratici debitam de iure communi, in reliquis non conſtare.

1 Pro credito enim Cathedratici D. Epiſcopus habet fundatam intentionem de iure contra Eccleſias ſibi ſubditas ratione viſitationis, ſeu procurationis vſque ad duos ſolidos, *cap.* 10. *quæſt.* 3. *cap. conquerente*, *verbo duos ſolidos*, *de offic. ordin.* & tradunt Hoſtien. *in ſumma eiuſdem tit.* §. *nunc autem*, Pauin. poſt alios *tract. de viſitat. par.* 1. *q.* 5. *numer.* 13.

2 Ideò Eccleſia parochialis ad euitandum debitum grauata remanet onere probandi indebitum, vel per ſolutiones iam factas, vel per conſuetudinem non ſoluendi, in qua probatione cùm Rector defecerit, Dominus Epiſcopus debet obtinere, *cap. cùm venerabilem*, *cap. auditis*, *de præſcriptionibus*, Capycius *deciſion.* 189. *numer.* 7.

3 Pro cenſu autem habet Ordinarius reſiſtentiam iuris contra ſe, ex *cap. prohibemus*, *de cenſibus*, vbi nouæ collectæ prohibentur à Prælatis imponi cum decreto irritanti, & per conſequens D. Epiſcopus neceſſe habet probare pro fundamento ſuæ intentionis, immemorabilem ſcilicet, vel quadragenarium, cum titulo, *c.* 1. *de præſcriptionibus in* 6. Abb. *in cap. peruenit numer.* 4. *verſic. primo caſu*, *aut allegatur*, *de cenſibus*, Couarr. *in reg. poſſeſſor* §. 4. *num.* 5. *verſ. quoties aduerſus præſcript. de reg. iur. in* 6.

4 In caſu autem de quo agitur, talis probatio non affertur, quia teſtes dati non concludunt quadragenarium de viſu, nec alia requiſita, de quibus per gloſſ. *in cap. primo*, *in verbo memoria*, *de præſcript. in* 6. Partitæ extractæ ex libris particularibus Epiſcopi non releuant, quia non ſunt vniformes, & continuatæ, ſed interpellatæ, & quòd magis eſt, fides illis non videtur adhibenda, cùm libri non appareant cuſtoditi, & conſeruati in loco publicè deputato per publicos officiales, & quòd pro publicis fuerint habiti, & ab omnibus fidem adhiberi ſolitam, prout neceſſarium eſt, Bald. *in l. exemplo*, *num.* 2. *C. de probationib.* Dec. *in cap. cauſam*, *de probationibus*, Crauetr. *conſ.* 158. *num.* 4. Gabr. *conſ.* 200. *nu.* 10. *lib.* 2. Nec contrarium coarctant teſtes dati, dum dicunt, quòd iſti libri fuerunt reperti in domo Cardinalis Ruſticucij, qui non eſt locus publicus, neque perſona enunciata eſt publica.

5 Non obſtat, quòd ſi non ratione cenſus, ſaltem tanquam annuæ præſtationes deberent ſuſtineri, pro quorum titulo ſufficiunt ſolutiones per decennium, Alex. *in l. ſi certis annis*, *num.* 7. *C. de pactis*. Couarr. *in reg. poſſeſſor. part.* 2. §. 4. *n.* 2. Felin. *in cap. Apoſtolicam*, *n.* 3. *verſ. prædictis adde*, *de ſimonia*.

6 Quia partitæ librorum loquuntur de cenſu, & annuo cenſu, non autem de annua præſtatione, vltra quòd contra aliam Eccleſiam ſimilis titulus non acquiritur abſq; beneplacito Apoſtolico, quod in præſenti neque probatur, neque poteſt præſumi, cùm non doceatur de continuo tempore, & vniformi ſolutionum.

7 Non obſtat dum dicitur hanc ſolutionem fuiſſe factam pro Cathedratico, quod etſi de iure ſit duorum ſolidorum pro qualibet Eccleſia, *cap. placuit* 10. *qu.* 3. tamen de conſuetudine potuit augeri, Abb. *in cap. olim cauſam*, *ante n.* 2. *de cenſibus*.

Quia fuit reſponſum, quòd in dictis libris non legitur cauſa aut titulus Cathedratici, ſed cenſus. Et quamuis aliqui teſtes conētur confundere hos terminos, dum dicunt pro Cathedratico, ſeu cenſu; tamen eorum depoſitio eſt fundata ſuper dictis libris, in quibus nullum verbum de Cathedratico.

Et ita fuit reſolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. DVNOZETTO,

Hiſpaleñ. Concordiæ.

Luna 24. *Aprilis* 1617.

DECISIO CCCCLXVI.

Replicata eſt ſuprà in hac eadem parte, deciſ. 461.

R. P. D. BVRATTO.

Beneuentana Domus.

Veneris 28. *Aprilis* 1617.

ARGVMENTVM.

Inſtrumenti tranſumptum non legitimè extractum non plenè probat, ſed tantùm indicium facit, niſi concurrant adminicula, & præſumptiones, de quibus in hac deciſione.

SVMMARIVM.

2 *Inſtrumenti tranſumptum non legitimè extractum non plenè probat, ſed tantùm facit indicium; iunctis tamen adminiculis, & præſumptionibus dicitur in forma probanti, & num. ſeqq. vbi ponuntur adminicula.*

Inſtrumenti tranſumptum, quòd ex originali fuerint extractum plures coniecturæ, de quibus n. 3.

4 *Notarius poteſt inſtrumenti à ſe rogati in publicam formam particulam tantùm neceſſariam tradere, abſque eo quod totius inſtrumenti tranſumptum extrahat.*

6 *Obſeruantia ſubſequuta multum operatur in probatione tranſumpti non legitimè extracti.*

7 *Confeſſio authoris non poteſt impugnari à ſucceſſore titulo emptionis.*

8 *Sententia etiam non iuſtificata ex actis facit aliquod adminiculum, quando non agitur de illius exequutione.*

9 *Notarij ſcriptura, ſeu inſtrumentum manu non intelligibili ſcriptum, an, & quando probet.*

DECISIO CCCCLXVII.

DOmini perſiſtendo in reſolutione facta coram R. P. 1
D. meo Pamphilio 28. Iunij 1613. dixerunt trāſumptum teſtamenti quondam Ioannis Iacobi eſſe in forma probanti, conſequenter eſſe probatam ſubſtitutionem ad fauorem Eccleſiæ ſancti Spiritus vocatæ ad domum, & apothecam de quibus agitur, cuius caſus euenit per mortem Deſiatæ legatariæ, qui eſt effectus dubij in propoſitis. Et in primis ſuppoſitum fuit conſtare de exiſtentia teſtamēti dicti q. Ioannis Iacobi, in quo hæredes inſtituit Antonium eius fratrem, & Io. Baptiſtam nepotem, & de pluribus legatis in eo factis, & ſolùm per mortem dicti Ioannis Iacobi fuiſſe confirmatum, ac vti hæredes ſucceſſiſſe, & de ſolutione, ac executione reſpectiuè plurium legatorum in eo contentorum, de quibus infrà, quæ nec in dubium reuocari poſſunt, nec reuocari videntur ex parte illorum de Cariſſimis.

Quo ſic firmato, quatenus dici poſset, citra tamen ve- 2
ri præiudicium, exemplum teſtamenti pro dicta Eccleſia exhibitum non fuiſse legitimè extractum, & ideò ſolum & de per ſe non plenè probare, ſed tantum iudicium facere, Hoſtien. *in c. fin. in fine, de fid. inſtrum.* Bald. *conſ.* 204. *n.* 7. *vol.* 3. poſt not. communiter per Scriben. *in auth. ſi quis in aliquo*, vbi Alex. *n.* 6. *in fine dec. Ianuen.* 15. *n.* 14. Tamen iunctis adminiculis & præſumptionibus plena illi poteſt præſtari fides, Hoſtien. *in d. c.* 1. *in fin.* Bald. *conſ.* 400. *n.* 5. *verſ. præterea lib.* 4. Verall. *dec.* 234. *n.* 2. *part.* 1. Ioan. Paul. *dec.* 69. *de fid. inſtrum. in manuſcript.* Card. Seraphin. *dec.* 1192. *n.* 2. d. dec. Ianuen. 15. *n.* 14. Menoch. *conſ.* 394. *n.* 35. & Rota in Vratislauieñ. matrimonij 27. Nouembris 1609. coram R. P. D. meo Caualerio.

In propoſito autem viſum fuit concurrere adminicula, 3
coniecturaſque, & præſumptiones ſufficientes ad præſtandam fidem dicto tranſumpto ex ſequentibus.

Primò

Primò namque illud habet annum, menſem, diem indictionem, Pontificatum, locum, & locum loci conditi teſtamenti, numerum teſtium requiſitum, hæredum inſtitutionem, cum ſubſcriptione Antonij Feltri Not. de eo rogati, & ſic omnia ſubſtantialia, ex quibus reſultat illud fuiſſe extractum ex originali exhibito del 1593. coram Vicen. Beneuentano eius iuſſu præcedente ad inſtantiam vnius ex Canonicis dictæ Eccleſiæ per Franciſcum Arrigonum Cuſtodem Rogitũ. dicti Antonij defuncti, & per duos teſtes, optimè recognitos, deponentes etiam de Notariatu, fide, & legalitate dicti Antonij. Idemque tranſumptum concordat cum inſtrumento legatorum factorum Menichellæ vxori, & Ioan. Franciſco nepoti teſtatoris per dictum Antonium viuentem publicato & dato extra, in quo inſerta eſt inſtitutio dictorum Antonij & Ioanni Baptiſtæ, & quòd fuit propria manu dicti Antonij ſcriptum, & ſubſcriptum, cum ſigno tabellionatus, & in iudicio productum, & ſuper quoad fauorem dd. legatariorum pronunciatum, vt in ſummario dictæ Eccleſiæ *numer.* 1. & de cuius inſtrumenti fide dubitari non poteſt, vt *in d. auth. ſi quis in aliquo*, teſtantur Alex. *numer.* 5. *de communi*, Iacobin. *num*...... Decius *num.* 15. *&* 16. & Bolognet. *nu.* 18.

4 Nec quicquam facit quòd in eo non contineantur legata aliarum perſonarum, & præſertim dictæ domus & apothecæ, quia illud fuit factum ad inſtantiam dictorum Menichellæ & Ioan. Franciſci tantùm, vt in eo expreſsè dicitur, quo mediante experti ſunt in iudicio, nec neceſſe habebant totum teſtamentum producere, imò Notarius non tenebatur edere, niſi particulam legatorum & inſtitutionis hæredum, Bart. *in l.* 2. §. *fin. ff. quemadm. teſt. aper. & l. argentarius*, §. *edi*, *ff. de eden.* not. ſcriben. *in rubr. ff. de nou. oper. nunciat.* & præſertim Alexandr. *numer.* 37. Bolognet. *numer.* 144. Decian. *cap. ex epiſtola numer.* 288. *& numer.* 292. *de probation.* Præſertim ad euitandum maiorem impenſam mercedis not. ſi dediſſet totum teſtamentum authenticum, cum alijs legatis, vt eſt notiſſimum, imò in dicto inſtrumento idem Notarius atteſtatur dicta legata fuiſſe ſumpta ex illo teſtamento inter cætera legata in eo contenta.

5 Secundum adminiculum reſultat ex inſtrumento reuocationis legatorum, de quibus in dicto teſtamento ad inſtantiam Lucæ mariti dictæ Deſiatæ ac hæredum prædictorum facto (vt declaratum fuit) fabricato, & ex confeſſionibus dictæ falſitatis factis per dictos hæredes in cauſa criminali in tribunali Gubernatoris Beneuentani reiteratis in precibus porrectis pro obtinenda gratia ab huiuſmodi delicto, ad quam admiſſi fuerunt, cum compoſitione pecuniaria, & ex ſententia in dicto tribunali lata ſuper dicta falſitate, de quibus omnibus in dicto ſummario *n* 6.7.8.9. 10. *&* 11. quæ licèt inter alios, faciunt tamen aliquale adminiculum ad coadiuuandam fidem tranſumpti, Put. *deciſ.* 349. *n.* 2. *l.* 2. *in nouis*.

6 Tertiò ex obſeruantia contentorum in dicto teſtamento, iuxta tenorem tranſumpti in pluribus alijs partibus, præſertim ex aditione hæreditatis illius vigore facta per dictos hæredes ſcriptos ex productione legatorum in iudicio per dictos Menichellam, & Ioannem Franciſcum pro illorum conſecutione & pronunciatione ad eorum fauorem ſecuta, & poſſeſſione capta, vt in proceſ. de partibus *fol.* 110. *&* 111. ex productione ſimiliter legati ſcutorum 45. dictæ Eccleſiæ ſancti Spiritus facti, & illius ſolutione.

Ac ſimiliter traditione domus & apothecæ facta per dictos hæredes dictæ Deſiatæ legatariæ, de quibus omnibus in ſummario dictæ Eccleſiæ *numer.* 2. 5. 10. *&* 15. & in dicto inſtrumento memorati in dicta concordia in proceſsu *fol.* 129. *& ſeqq.* Tandem ex quitantia facta inter dd. Antonium & Ioannem Baptiſtam hæredes ex dicto teſtamento de omnibus bonis hæreditatis hinc inde pro æquali portione, de qua in dicto proceſsu *fol.* 91. à tergo. Obſeruantia autem huiuſmodi multam tribuit fidem dicto tranſumpto, licèt non ſolemni, Bald. *dicto conſil.* 400. *numer.* 5. *lib.* 4. Aym. *conſilio* 40. *num.* 16. *&* 17. *& conſil.* 66. *numer.* 10. *&* 11. *& conſil.* 150. *in princip. & in tractat. de antiquit. tempor. part.* 1. *in* 4. *limitat. numer.* 17. *&* 18. Cardin. Seraphin. *d. deciſ.* 1192. *numer.* 2. Rota *deciſ.* 598. *numer.* 5. *& deciſ.* 375. *num.* 4. *part.* 1. *diuerſorum*, & latè cumulat Marc. Ant. Genuen. *tract. de ſcript. priuat. lib.* 1. *cap.* 4. *nu.* 74. *& ſeqq.* & in ſpecie in teſtamento, in Amerina bonorum 23. Februar. 1587. coram bo. me. Cardinali Pamphilio. Et de obſeruantia ex ſolutione legatorum deciſion. Flor. Magon. 58. *n.* 21. *&* 22. Aym. *vbi ſuprà de antiq. tempor. n.* 16. *verſ. vel producitur*, pro quibus facit deciſ. Rotę 636. *n.* 2. *par.* 1. *in nouis*.

7 Quartò magis in ſpecie de legato domus & apothecæ facto in dicto teſtamento dictæ Deſiatæ ex eius confeſſione mediante Lucæ eius viro, & Procuratore in inſtrumento concordiæ initæ cum hæredibus del 1569. in ſummario *numer.* 12. In quo expreſsè dicitur fuiſſe factum relictum dictæ domus, & apothecæ in dicto teſtamento ad fauorem dictæ Deſiatæ, quinimmò hæredes tradidiſſe in dicta concordia ex alio inſtrumento ibi memorato celebrato del 1567. 11. Octobris quod eſt regiſtratum in proceſſ. primæ inſtantiæ *fol.* 120. *& ſeqq.* in dicta concordia de nouo ceditur ad cautelam liberè eiſdem Deſiatæ & Lucæ, cum remiſſione ſcutorum ſex annuorum in dicto primo inſtrumento reſeruatorum dictis hæredibus. Confeſſio autem dictæ Deſiatæ & Lucæ eius viri, non poteſt impugnari per dictos de Cariſſimis illius ſucceſſores titulo emptionis, ad vulgat. doctrin. Bart. *in l. ſi ſuperatus*, *ff. de pignorib.* cum pluribus per Peregrin. *de fideicom. art.* 53. *numer.* 36. quod eſt indubitatum, quia huiuſmodi confeſſio præcedit emptionem dd. de Cariſſimis, quæ fuit del.... vſque ad quod tempus dd. domus & apothecæ fuerunt poſſeſſæ per dictam Deſiatam legatariam, & Lucam coniuges, conſequenter talis confeſſio nocet Marcellæ ſucceſſori eorundem de Cariſſimis.

8 Subſtitutio autem dictæ Eccleſiæ poſt mortem Deſiatæ in dicto teſtamento iuxta dictum tranſumptum, probatur ex confeſſione Antonij vnius ex dd. hæredibus in dicta cauſa criminali, & ex dicta ſententia in eadem cauſa lata, per quam fuit declaratum domum, & apothecam huiuſmodi ſpectare ad dictam Eccleſiam in vim dicti teſtamenti, poſt obitum tamen Deſiatæ. Quæ ſententia fuit approbata per dictos hæredes, mediantibus precibus porrectis pro obtinenda gratia, ad quam admiſſi fuerunt cum pecuniaria compoſitione, & fuit etiam lata cum dd. de Cariſſimis & Marcella eorum ſucceſſore, vt ex eius lectura. Nec viſum fuit DD. opus eſſe illam iuſtificare ex actis, tum quia modò non agitur de illius exequutione, ſed de adminiculanda fide dicti tranſumpti, in quo legitur dicta ſubſtitutio ad fauorem Eccleſiæ; tum etiam quia datur in ſummario *n.* 16. quædam receptio vnius ex Cariſſimis dicti proceſſus criminalis, & licèt præmiſſa fortè non ſufficerent de per ſe ad probandam dictam ſubſtitutionem, tamen longè ſuperabundant pro adminiculis & præſumptionibus vehementibus, ex quibus DD. induxerunt eorum animos ad præſtandum fidem dicto tranſumpto.

9 Non obſtat, quòd ſubſcriptio Cochiliæ Notarij, qui fecit tranſumptum, non ſit legibilis, quia licèt in omnibus perfectè legi non poſſit; attamen ſatis ex verbis quæ legi poſſunt, & ſigno appoſito ſubſcriptioni ſubſtantia & veritas illius colligitur, licèt cum difficultate, quod ſufficit, ad gloſſ. *in l.* 1. §. *ſi roſe*, *in verbo muribus*, *ff. de bon. poſſeſſ. ſecund. tab.* & gloſſ. *in cap. fin. in verbo iuſtam cauſam*, *de fid. inſtrum.* Bald. *in l.* 1. *n.* 4. *C. eodem.* Et quamuis hodie non poſſit legi, ſufficit tamen, quòd eſſet intelligibilis tempore productionis illius, *l. vnic. ff. ſi tab. teſtament. extab.* & ibi gloſs. *in verbo probatas*. Bartol. *numer.* 2. Felin. *in cap. ex his numer.* 16. *verſ. nota nono*, *de fid. inſtrument.* cum allegatis per informantes, prout verè talis erat cùm fuerit pro talis recognita à tribus teſtibus in Curia examinatis diebus 9. Nouembris, & 4. Decembris 1612. maximè cùm ſignum prædictum ſit conforme alijs ſignis poſitis in inſtrumentis per Cochiliam publicatis.

Ex quibus ita deciſum, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Panormitana Archipresbyteratus.

Mercurij 28. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Gratia in qua narratiua continet negatiuam non iuris tertij, iuſtificanda eſt per ſe fundantem in ea.

SVMMARIVM.

1 *Gratia iuſtificari debet etiam in negatiua narrata,*
2 *Negatiua coarctata ad acta, improbabilis eſt ſine actorum integra tranſportatione.*
4 *Ordinarij aſſertioni ſuper negatiua tranſlata in gratia ſtandum non eſt, declara vt n. 5.*
7 *Negatiua probanda eſt per ſe fundantem in ea non præſumptiue, ſed plene: vbi præſertim quando agitur de præiudicio tertij.*
8 *Ius tertij quod non conſtet dici non poteſt donec poteſt de contrario apparere.*
9 *Læſio non dicitur ſuffi ienter probata ſine tranſportatione, & viſione actorum.*

DECISIO CCCCLXVIII.

1 DOmini dixerunt gratiam *ſi neutri* per Nicolaum impetratam non eſſe iuſtificatam quoad non ius Iulij collitigantis. Illud enim deducitur ex capite nullitatis concurſus, & collationis parochialis, de qua agitur ad fauorem dicti Iulij per Ordinarium factæ ob non ſeruatam formam à Sacroſancto Concilio Tridentino, & conſtitutione ſanctæ mem. Pij V. in prouiſione parochialium præſcriptam. Quæ negatiua debuit per Nicolaum pro iuſtificatione dictæ ſuæ gratiæ concludenter probari, ad Bart. communiter receptum *in l. in illa ff. de verb. oblig.* Et de negatiua concurſus, Rota in Aretina parochialis 15. Iunij 1593. coram Orano cum pluribus de ſimili negatiua ad iuſtificandam gratiam, in Aſtoricen. parochialis 9. Maij 1616. coram me.

2 Et tamen cùm ſit coarctata ad acta dicti concurſus viſa fuit DD. improbabilis ſine illorum tranſportatione & inſpectione, prout de negatiua continente defectum citationis ad ſententiam, vel ſimilem, Bart. *in l. hi qui ad ciuilia, in fin. C. de appellat. & in l. 1. ff. ſi tut. vel curat. appellau.* DD *in l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic.* & præſertim Hercul. *num. 7. 8. & ſeq.* Cardin. Seraphin. *deciſ.* 280. *num.* 20.

3 Et maximè quando datur de nullitate coram alio iudice, quàm eo, qui iudicauit, Rip. *in dicto §. condemnatum, ſub num.* 12. & ita etiam videtur ſenſiſſe Rota in Bracharen. parochialis de Moreyra 11. Ianuarij 1602. coram bon. me. Iuſto, in qua cum præſuppoſito quòd acta eſſent integræ tranſportata (vt dicitur in principio deciſionis) reſolutum fuit gratiam *ſi neutri* eſſe iuſtificatam quoad non ius collitigantis, quia de illo conſtabat ex actorum reuolutione.

4 Non obſtat, quòd probatio dictæ negatiuæ reſultet ex ſola productione collationis Ordinarij facta per Iulium abſque eo quòd docuerit fuiſſe obſeruatam formam Concilij & d. conſtit. in quo non videtur ſtandum ſoli aſſertioni Ordinarij, iuxta deciſiones in Feſulana gratiæ *ſi neutri* 27. Ianuarij 1563. coram Robuſterio, & in Pampilonen. parochialis de Augero 12. Ianuarij 1609. & 7. Iunij 1610. coram Reuerendiſſimo Attrebaten. Et ſic Nicolaus videatur habere præſumptionem iuris pro ſe, quæ ſufficere poſſit ad transferendum onus probandi in Iulium aduerſarium, ad *l. generaliter, §. ſi petitum, in fin. ff. de fideicommiſſ. libert. l. fin. in princip. ff. quod met. cauſ.* cum pluribus per Menoch. *præſumpt.* 33. *numer.* 2. *lib.* 1.

5 Omiſſo enim ſtandum ſit aſſertioni Ordinarij etiam circa obſeruantiam dictæ formæ, & tanto magis contra Nicolaum, qui oritur dicta gratia *ſi neutri*, vt in ſimilibus terminis illi ſtandum eſſe, tenuit Rota in Placentin. Canonicatus 14. Ianuarij 1600. coram Illuſtriſſ. Domino Cardin. Lancellotto, præſertim, quia idem Nicolaus hodie proſequitur contradictionem factam concurſui, & collationi, nec appellationem ab ea interpoſitam.

Reſponſum fuit quòd quatenus etiam præſumptio non 6
ſtaret pro prouiſione Ordinarij, tamen non inde ſequitur quòd illa ſtet pro Nicolao, adeò vt in Iulium transferatur onus probandi contrarium, imò etiam ſi Nicolaus haberet iuris præſumptionem pro ſe, tamen cùm non ſit talis, qua fundet intentionem de iure communi, non transfert onus probandi in aduerſarium, Card. *deciſ.* 1249. *nu.* 3. ita obſeruat Rota, vt per eundem *deciſ.* 1422. *num.* 10. *& ſeq.*

Maximè quia cùm fundet intentionem ſuam in huiuſ- 7
modi negatiua, non ſufficit præſumptiua probatio, ſed plena requiritur, ad *deciſ.* Achill. 1. *de probat.* quam ſequuta eſt Rota in Agrigentin. prætenſæ illegitimitatis 15. Decembris 1589. coram Orano, & in Comen. decimarum 8. Iunij 1612. coram Reuerendiſſimo Domino meo Damaſceno, præſertim cùm agatur de tertij præiudicio, Abb. *in cap. cum in iure, numer. 2. verſicul. ſed hæc ratio,* & ibi Barbat. *numer. 2. verſic. Item cum agatur, de offic. deleg.* Afflict. *deciſ.* 345. *num.* 6. Menoch. *præſumpt.* 36. *in fin. lib.* 1.

Deciſiones autem Feſulana & Pampilonen. de qui- 8
bus ſuprà, non videntur applicari, ſed potiùs retorqueri. Nam in Feſulan. expreſsè ſupponitur gratiam anteriorem collitigantis ex reuolutione actorum non fuiſſe iuſtificatam, & cum hoc præſuppoſito, fuit dubitatum, an illa poſſet impedire canonizatoriam gratiæ *ſi neutri*, alterius collitigantis, & idem quoque firmatum fuit in dictis duabus Pampilonen. vt ex lectura ipſarum, & præſertim primę, in qua reſpondendo dict. deciſioni Illuſtriſſ. D. Cardinali Lancellotto in Placentin. Canonicatus, dicitur quòd in d. Pampilonen. negatiua obſeruantiæ formæ probata erat ex actorum reuolutione.

Cùm itaque in caſu iſto talis negatiua firmari non poſ- 9
ſit ex hac reuolutione actorum, quia non ſunt tranſportata, vtique nec dici poteſt illam fuiſſe probatam, ex illis enim poſſet de contrario conſtare, & trita concluſio, quam Rota ſequitur, quod non poteſt dici conſtare de non iure, donec poteſt de contrario apparere, Ægid. *deciſ.* 103. Bero. *in cap. in litteris, numer.* 43. *verſ. 2. quia, de reſtit. ſpol.* Rota *deciſion.* 520. *numer.* 4. *part. 1. & deciſ. 269. num. 6. part. 2. diuerſ.* cum aliis in Virdunen. Abbatiæ 22. Iunij 1615. coram me, ſicuti nec dici poteſt ſufficienter probata læſio ſine tranſportatione, & viſione actorum iudicij, quod tempore factæ tranſactionis pendebat, vt fuit dictum in Algaren. diſmembrationis 24. Nouembris 1616. coram R. P. D. meo Remboldo.

Et tanto magis dixerunt DD. de negatiua dictę obſer- 10
uantiæ conſtare debere ex actis, quia Nicolaus commiſit cauſam appellationis ab electione Ordinarij, non ſolùm ratione prætenſi irrationabilis iudicij, ſed etiam ex dicto capite inobſeruantiæ formæ Concil. & Conſtit. Et ideò ſicuti non poterat procedi ad confirmandum, vel infirmandum huiuſmodi electionem in cauſa appellationis, niſi tranſportatis, & viſis actis, iuxta idem Concilium *ſeſſ. 24. cap. 26.* Ita nec etiam dici poteſt iuſtificata gratia, *ſi neutri*, ſine dd. actis, hoc enim modo appellans poſſet per indirectum obtinere victoriam ſine actis primæ inſtantiæ, quod DD. viſum fuit abſurdum.

Ex quibus etiam patet tanto minus dictam gratiam poſſe dici iuſtificatam ſine actis, ſi Nicolaus deduceret non ius Iulij ratione prætenſi irrationabilis iudicij.

Et ideò ita deciſum.

R. P. D. MANZANEDO.

Cordubeñ. decimarum.

Veneris 27. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Eſt in Summario.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium conceſſum militiæ, & hoſpitali, non ſuffragatur hoſpitali ſubſiſtenti ſine militia, nec à militia dependenti.*

DECISIO CCCCLXIX.

1 DOmini perſtiterunt in deciſis, nempe priuilegium Clementis VIII. non ſuffragari hoſpitali fratrum Sancti Ioannis, cùm emanauerit ad fauorem militiæ SS. Lazari, & Mauritij ac hoſpitalium ab illa dependentium, quale non eſt iſtud, quod regitur à dictis fratribus, & à dicta militia, non dependet ex rationibus & fundamentis in deciſione adductis.

Quibus viſum fuit non obſtare Bulla fel. record. Pij IV. in qua narrata origine hoſpitalitatis leproſorum S. Lazari Hieroſolymitani, & varijs exemptionibus illi conceſſis, præſertim à Nicolao III. ſuper exemptione decimarum diſcretiuè loquendo de hoſpitalitate, & militia, tandem confirmat omnes exemptiones illis conceſſas, & ſic etiam exemptionem decimarum à Nicolao III. ratione ſolius hoſpitalitatis tributam. Quia vltra quòd etiam Pius IV. fuit contemplatus vtrumque ſimul, nempe militiam, & hoſpitalitatem, cùm coniunctim de illis loquatur, vt ibi: *Nos igitur volentes hoſpitalitatem S. Lazari eiuſque militiam, ad miſerabilium pauperum leproſorum vtilitatem, & contra piratarum & infidelium Chriſtianæ Religionis inuaſiones inſtaurare, augere*, &c. & ibi, *conſtitutionem, & erectionem hoſpitalis, & militiæ huiuſmodi*, &c. *priuilegia eiſdem hoſpitali, & militiæ conceſſa approbamus*, &c. & rurſus ibi, *nec omnino aliquis ex hoſpitalis, & militiæ S. Lazari*; &c. *decimas ſoluere teneantur*.

Reſpondebatur, Bullam Pij IV. de per ſe ſolam non eſſe attendendam, cùm fuerit reuocata per ſanctæ mem. Pium V. vt fuit in ſpecie reſolutum in hac cauſa 8. Martij 1610. coram R. P. D. meo Pamphilio, & tamquam confirmatam per Clementem VIII. non ſuffragari hoſpitali, quia etiam admiſſa lectura partis aduerſæ, quòd loquatur diſcretiuè de hoſpitali & militia, tamen fuit confirmata vnà cum alijs conceſſionibus Summorum Pontificum quoad hoſpitalia annexa militiæ, & ab ea dependentia, ex adductis in deciſione, & ex his quæ hodie circa Breue ponderantur de nouo per informantes pro Capitulo, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolaneñ. decimarum de Vareſio.

Die 28. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Scriptura antiqua ſupra centum annos, habens requiſita probat etiam ſine recognitione.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura habens ſigna publicis inſtrumentis conuenientia, ſcilicet menſem, diem, annum, indictionem, teſtes, clauſulam, actum*, &c. *ſubſcriptionem Notarij & ſignum, non indiget recognitione, ſi habeat datam ſupra centum annos, & ex inſpectione appareat, quòd ſit originalis.*

2 *Bulla Apoſtolica antiqua, cenſetur eſſe originalis, & non tranſumptum, ſi habet plumbum, chordulas ſericas, & reliquas ſolemnitates Bullarum.*

3 *Inſtrumenta originalia ſine ſolemnitatibus, & lite pendente, poſſunt per Notarios rogatos tradi, & exemplari.*

4 *Scripturæ antiquitas non probatur per ſolam datam ſupra centum annos, ſine alijs adminiculis. Declara de ſcriptura, quæ oculariter inſpici non poſſit; ſecus verò de ſcriptura quæ per iudicem poteſt inſpici, quia iudicis inſpectio pro ſufficienti adminiculo eſt, & num. 5.*

6 *Notarius ſe in ſubſcriptione pro Notario enuncians, etiam ſi non dicat ſe rogatum de inſtrumento, fidem facit.*

DECISIO CCCCLXX.

CAuſa ſuper eiſdem repropoſita die 13. Martij præteriti, dictum fuit vt iura ſuper quorum forma probanti cadebat diſputatio, producerentur in actis, quia productio facta in partibus non videbatur poſſe ſuſtineri. Hodie parito mandato Dominorum, & iterum ſuſcepta diſputatione, cenſuerunt ſtandum eſſe in deciſis quoad ſpecies ſcripturarum, quæ præmiſſæ fuerunt in eadem deciſione diei 27. Ianuarij præteriti, dempta ſcriptura ſexta, quæ eſt ſolutionis collectarum factæ per Præpoſitum de anno 1326. quæ à Notario ſubſcripta non reperitur. Et vlteriùs vndecima quæ eſt tranſumptum inſtrumenti anni 1478. ac tranſumptum edicti Galeatij Vicecomitis cum denunciationibus factis per Conſules locorum plebis Vareſij nouiſſimè productum, quæ dixerunt non eſſe in forma probanti, vti extractæ lite pendente, & parte non citata.

Omnes enim ſcripturæ prædictæ ſunt productæ, & habent ſigna publicis inſtrumentis conuenientia, nempe, diem, menſem, annum, indictionem, teſtes, clauſulam, actum, &c. ſubſcriptionem Notariorum, eorumque ſigna quæ enumerantur per gloſſ. *in l. generali, C. de Tabell. lib.* 10. neque egent recognitione, quòd publica manu ſcriptæ fuerint, cùm habeant datam ſupra centum annos, & ex aſpectu ſint antiquiſſimæ & originales, vt cenſuerunt Domini eis oculariter inſpectis, quæ propterea non ſunt in ſtatu recognitionis, vt in alia deciſione fuit dictum, & probatum ex Put. Afflict. Seraph. & alijs deciſionibus Rotalibus tunc allegatis. 1

Bulla autem hæc Gregorij IX. habet plumbum, chordulas rubri, croceique coloris, & cæteras ſolemnitates in Bullis Pontificijs apponi ſolitas, quæ indicant ſcripturam eſſe originalem, non autem tranſumptum, & illi fidem adhibendam. Puteus *deciſ.* 210. *num.* 19. *lib.* 1. 2

Et attenta noua productione, ceſſant appoſitæ exceptiones de interlineaturis, omiſſione ſigni tabellionatus, de ſucceſſore in officio, de facultate extrahendi, & publicandi inſtrumenta prædicta, quia non agitur de ſcripturis regiſtratis in proceſſu de partibus, prout in prima deciſione agebatur ad earum formam probantem ſuſtinendam ex non oppoſitione facta in termino citationis ad dicendum contra, ſed de originalibus inſtrumentis productis, carentibus talibus defectibus, & per Notarios rogatos traditis, & exemplatis, quæ ſine ſolemnitate, & lite pendente poſſunt ab eiſdem Notarijs exemplari, Bart. *in auth. ſi quis in aliquo in ſecunda oppoſitione, C. de eden.* Roman. *conſ.* 115. *num.* 3. Rot. *in nou. de fid. inſtrum.* Caputaq. *deciſ.* 351. *in princ. part.* 2. & eadem Rota confirmauit in Mediolaneñ. decimarum S. Donati coram me 23. Ianuarij 1602. 3

Non obſtat, quòd eadem iura non recognita habentur tamquam priuatæ ſcripturæ, quibus in iudicijs nulla fides ſolet adhiberi, vt in deciſione Carthagineñ. penſionis 16. Iunij 1606. coram R. P. D. Manzanedo, & vlteriùs talis recognitio ſuppleri non poſſit, ex antiquitate ſupra centum annos, dum ſola data ſine adminiculis, non probet antiquitatem, Put. *deciſ.* 186. *lib.* 3. quod etiam dicitur firmatum in Mediolaneñ. decurſus aquarum 19. Decembris 1608. coram Illuſtriſſ. Cardinale Ludouiſio. 4

Quia fuit reſponſum quidquid ſit in ſcripturis quæ oculari inſpectione videri non poſſunt, vt ſine adminiculis ſola data non admittatur, ſecus tamen quando, vt in præſenti, fuerunt Dominis oſtenſæ, quia tunc pro adminiculo ſufficit iudicium & religio Dominorum, Seraph. *deciſ.* 2077. Put. *deciſ.* 9. *de fid. inſtrumentor.* cum allegatis in prima deciſione. 5

Nec releuare viſum fuit, quòd in aliquibus ex prædictis inſtrumentis Notarij in eorum ſubſcriptionibus dicant, hanc chartam tradidi & ſcripſi, quæ verba non videantur ſufficere ad probandum rogitum; niſi aſſerant ſe fuiſſe de illis rogatos. Quia dum ſe enunciant Notarios in ſubſcriptione, & de ſtylo Rotæ illis credatur, donec probetur contrarium, Verall. *deciſ.* 245. & *deciſ.* 266. *part.* 2. ſufficit quòd eis tamquam Notarijs ſcripturæ fuerint traditæ. Roland. *conſil.* 44. *num.* 44. *lib.* quem Rota in his terminis coram me ſequuta eſt in Mediolaneñ. iuriſpatronatus 23. Februarij 1615. Et ita fuit reſolutum, &c. 6

R. P. D. VEROSPIO SENIORE,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana de Mazzatoſtis.

Veneris 28. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

De clauſula *Conſtituti*, an & quando per eam transferatur poſſeſſio, præſertim ſi fuerit appoſita in contractu conditionali.

SVMMARIVM.

1 Conſtituti *clauſula transfertur poſſeſſio, n. 2. vbi etiam ſufficit ad effectum manutentionis.*

3 *Poſſeſſio cenſetur probata quando coloni aliquem recognoſcunt in dominum, & ſic per traditionem.*

Poſſeſſio probatur ex perceptione fructuum, caſalium cultura, custodis appoſitione, & alijs quæ à veris dominis fieri conſueuerunt, ibid. verſ. concurrente præſertim.

4 Conſtituti *clauſula appoſita in contractu conditionali, ipſa etiam reputatur conditionalis, pendenteque conditione poſſeſſionem non transfert.*

5 *Donatio quando dicatur conditionalis, & quando pura.*

Donatio ſi ſine filijs deceſſerit dicitur conditionalis, & ſuſpenſiua de tempore mortis, ibid.

6 *Clauſula* Conſtituti *purificata conditione retrotrahitur, niſi illo medio tempore fuerit alteri ius quæſitum.*

DECISIO CCCCLXXI.

1 QVondam Iulius Mazzatoſtus, de anno 1614. donauit inter viuos omnia ſua bona Reu. P. D. Mario Bonauenturæ, cum clauſula *Conſtituti*, reſeruatis ſibi ad effectum teſtandi ſcutis ducentis, cuius donationis vigore D. Bonauent. poſſeſſionem bonorum donatorum fuit aſſecutus, quam vſque ad Iulij obitum continuauit. Poſteà verò Fratres de Caſtro in vim alterius donationis Carolo ipſorum patri de anno 1606. cum clauſula pariter *Conſtituti* facta, cùm ſe quoque prætenderent poſſidere, cauſa coram me introducta, dubitaui an illis eſſet dandum mandatum de manutenendo? Quod Rota cenſuit dandum non eſſe, cùm de illorum poſſeſſione non doceatur.

2 Inſtrumentalis enim de anno 1616. per Procuratorem capta, illis non ſuffragatur tamquam D. Bonauent. in poſſeſſione tunc temporis exiſtente, *l. clam poſſidere, §. qui ad nundinas de acquir. poſſeſſ.* Seraph. *deciſ. 732. num. 2.* Quòd autem eſſet in poſſeſſione D. Bonauentura, probat ex clauſula *Conſtituti* in donatione de anno 1614. ad ipſius fauorem appoſita, per quam vera poſſeſſio dicitur tranſlata, *l. quod meo*, vbi Doct. *ff. de acquir. poſſeſſ.* Afflict. *deciſ. 139. num. 9.* Bero. *conſil. 158. num. 1. lib. 1.* Surd. *conſ. 221. num. 34.* Honded. *conſ. 42. num. 27. lib. 1.* Aym. *conſ. 207. num. 1. in fine*, Pariſ. *conſ. 33. num. 30. lib. 3.* Tiraquell. *de conſtit. part. 1. num. 54.* etiam ad effectum manutentionis, vt fuit dictum in Cluſina poſtæ Puteoli 27. Ianuarij 1603. coram Litta.

3 Et vlteriùs de dicto anno 1614. conſtat de actuali eiuſdem Bonauenturæ apprehenſione, quæ poſſeſſio vſque in præſentem diem fuit continuata cum recognitione colonorum, vt teſtes pro illa examinati deponunt, Menoch. *de retinend. poſſeſſ. remed. 3. num. 561. & ſeqq.* Bellum. *deciſ. 104.* Afflict. *deciſ. 321. circa medium.* Concurrente præſertim fructuum perceptione, caſalium cultura, cuſtodis appoſitione, & alijs, quæ à veris dominis fieri conſueuerunt, vt ex eiſdem teſtibus apparet, ex quibus vera D. Bonauenturæ poſſeſſio dicitur probata, *l. Titia*, vbi Bart. *ff. de ſolut. l. cultoribus, C. de agricol. & cenſit. lib. 11.* Socin. *conſ. 13. num. 14. lib. 4.* Aym. *conſ. 207. num. 2.* Cæſar. de Graſſ. *deciſ. 10. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.*

4 Non obſtat clauſula *Conſtituti* in præcedenti donatione de anno 1606. ad fauorem Caroli de Caſtro, per eundem Iulium facta, cuius vigore prætendunt iſti Caroli hæredes anteriorem habere poſſeſſionem. Nam dicta donatio fuit conditionalis, & per conſequens tale fuit conſtitutum in illa oppoſitum. Pendente autem conditione donatarijs non potuit acquiri poſſeſſio, Dec. *conſ. 246. n. 3. verſ. quantum verò*, Natta *conſil. 372. num. 6.* Socin. iun. *conſ. 94. num. 17. lib. 2.* Tiraquel. *de conſtit. part. 2. ampliat. 15. n. 3. & 4.* Menoch. *conſ. 388. n. 35.* Honded. *conſ. 18. n. 13. lib. 2.*

Quòd autem donatio fuerit conditionalis, apparet ex verbis in eadem appoſitis, nimirum *cum conditionibus, ac modis infraſcriptis, & non aliàs, &c. donauit, &c.* videlicet, quòd præſens donatio firma maneat, valeat, vt teneat, ſi, & quatenus ipſe Dominus Iulius moreretur ſine filijs legitimi & naturalibus, & ibi ita & ſemper, quòd deficiat linea deſcendentium ipſius donantis, donatio tranſeat recta linea ad dictum Carolum, eiuſque filios, ex quibus clarè patet non eſſe puram donationem, ſed conditionalem, quatenus donator ſine filijs decederet. Vnde tanquam concepta ſub conditione ſuſpenſiua de tempore mortis donantis purificanda non poteſt dici firma, neque ſuum effectum ſortiri niſi dicto tempore adueniente, Menoch. *d. conſ. 388. & 35.* Honded. *conſ. 18. n. 64. & ſeq. lib. 2.* 5

Non obſtat clauſulam *Conſtituti* purificata conditione retrotrahi ad diem donationis in fauorem Caroli de Caſtro factæ, quia non poteſt id procedere, cùm alteri medio tempore fuerit ius quæſitum, Honded. *conſ. 18. n. 66. & ſeq. lib. 2.* Menoch. *conſ. 388. num. 34. 53. & 56.* In caſu autem noſtro ſatis patet R. P. D. Bonauenturæ fuiſſe ius, & poſſeſſionem dictorum bonorum acquiſitam per donationem ipſi cum clauſula *Conſtituti* poſtea factam, quæ ſtante prioris donationis conditione licitè fieri voluit, Menoch. *d. conſ. 388. num. 34.* Dec. *conſ. 246. num. 3.* Honded. *conſ. 18. num. 66. lib. 2.* 6

R. P. D. VBALDO.

Firmana laudi.

Veneris 4. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Laudum, ſeu tranſactio, an, & quando reſcindatur ſub prætextu enormiſſimæ læſionis.

SVMMARIVM.

1 *Socij omnes pro virili tenentur ad debitum contractum pro ſocietate, non autem is ſolus, qui debitum contraxit.*

2 *Epiſtola probat contra ſcribentem, non autem pro ſcribente, niſi fuerit acceptata, d. n. 2.*

3 *Læſio reſcindens laudum debet eſſe enormiſſima, vbi idem in tranſactione.*

Laudum æquiparatur tranſactioni, ibid.

Læſio in contractu tranſactionis iudicatur inſpecto dubio litis euentu, ibid.

DECISIO CCCCLXXII.

LIcèt in hac cauſa Rota bis reſoluerit eſſe ſtandum laudo lato à q. Plinio, de Melis, & à partibus approbato, vt in deciſionibus coram me factis 7. Nouemb. 1614. & 18. Maij 1615. quia tamen pro parte hæredum Scæuolæ prætendebatur eum in dicto laudo fuiſſe læſum: Dubitaui, an conſtaret de læſione Scæuolæ ex ipſo laudo, quod dubium fuit negatiuè reſolutum. Nam læſio deducitur ex eo, quòd Scæuola fuit in laudo condemnatus ad florenos 900. acceptos ad cenſum ab Euſtachio, necnon ad fructus dicti cenſus, & tamen cùm debitum illud eſſet contractum pro ſocietate inita inter ipſum Scæuolam, Paganellum, & Antonium, videbantur omnes ſocij condemnandi pro virili, non autem ſolus Scæuola, iuxta textum *in hamus es alienum, ff. pro ſocio*, cum alijs allegatis. 1

Hoc tamen non obſtante, dicebant Domini laudum iuſtificari, & non continere læſionem, quia Scæuola recepit totum pretium dicti cenſus, vt dicitur in eodem laudo, & conſtat ex computo per ipſum Scæuolam dato, & ex epiſtola ad Paganellum directa, quæ contra ſcribentem probat, *l. publica, §. vlt. ff. depoſ.* Doct. *in rubr. de inueniendi*, vbi Iaſ. *in repetit. num. 111.* & Rip. *num. 133. ff. de iureiuran.* Menoch. *de arbitr. caſu 9. num. 9.* 2

Nec releuare viſum fuit, quòd dicatur idem pretium census fuiſſe erogatum in emptione frumenti ad vtilitatem ſocietatis, tum quia id non benè iuſtificatur ex dictis calculo & epiſtola Scæuolæ, quibus non [illegible] [illegible] ad ipſius fauorem, gloſ. *in d. l. publica, §. vlt. ff. depoſ.* Menoch. *vbi ſupra num. 6.* Nec conſtat de retentione epiſtolæ 3

facta

Digitized by Google

facta per Daganellum, & eius acquieſcentia, cùm imò appareat de continua contradictione ſtante lite, quæ adhuc durat. Nec releuat prætenſa confeſſio Daganelli coram arbitro, quia ſolùm aſſerit Scæuolam ponere in ſuo calcuin ſe ex pretio cenſus emiſſe ſalmas grani 161. vt in ſummario hæredum Scæuolæ *num.*10. Tum quia ſubductis rationibus habiti, & expenſi apparet ipſum adhuc remanere debitorem ſocietatis in florenis 656. vt dicto ſummario *n.*9. & fit mentio in ipſo laudo.

4 Nec obſtat, quòd non ſint ponendi ad ipſius debitum floreni 750. panis dati, habita fide de pretio, quibus detractis ipſe remanet creditor in florenis 93. vt ex relatione periti à Rota electi apparet, quia quidquid dicendum ſit de dicta relatione, reſpondebatur quòd ex ipſomet computo Scæuolæ, & clariùs ex inſtrumento inter ſocios celebratos de anno 1581. conſtare videtur, quòd aliqua ſaltem pars pretij dicti panis peruenit ad manus Scæuolæ, & in eodem inſtrumento fuit data facultas iudici arbitrandi pro rata ſummæ non exactæ, ad quæ pertineret ſolutio dicti cenſus: vltra quòd non conſtat de mandato, vel ratificatione Daganelli vendendi panem ad credentiam, vt dicitur: nec teſtes quidquam probant quoad Daganellum, ſed ſolùm de permiſſione Antonij tertij ſocij.

5 Ex quibus videbatur non iuſtificari læſio ſaltem ex eodem laudo, præſertim cùm requiratur læſio enormiſſima, vt in tranſactione, Corn. *conſ.*166.*num.*5.*lib.*1.*& conſ.*27. *ſub num.*11. *lib.*4. Cagnol. *in l.*2. *num.*80. *Cod. de reſcinden. vendit.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib.*26.*tit.*9.*num.*29. cum alijs congeſtis in vna Romana domorum 10. Iunij præteriti coram me, cui tranſactioni æquiparatur laudum emologatum, gloſ. & Doct. *in l.*2.*C.comm.vtriuſque iud.* Caccialup. *in tract. de tranſact. quæſt.*3. *ſub n.*8.*&* 9. Pariſ. *conſ.*46. *n.*16.*& conſ.*89.*n.*10.*lib.*1. Cagnol. *in d.l.*2. *n.*85. Dec. *conſ.* 60.*n.*3.*& ſeqq.* Honded. *conſ.*61.*n.*12.*lib.*1. Et fuit latè firmatum in vna Romana executionis laudi 26. Iunij 1613. & in eadem cauſa 2. Maij 1614. coram me, & læſio eſſet conſideranda, habita ratione ad omnia alia capitula ipſius laudi, & inſpecto dubio litis euentu, Bart. per illum text. *in l. Lucius*, §. *fin. num.*3.*ff. ad Trebell. & in l. ſi quis cum aliter n.*5. *ff. de verb. oblig.* Seraphin. *deciſ.*638. *& deciſ.*865. *num.*1. cum alijs adductis in dicta Romana domorum coram me, & fuit firmatum in hac cauſa 7. Nouembr. 1614. ad quem effectum erat opus dicere, quòd Scæuola multò plus vltra dimidiam habiturus fuiſſet, ſi ante laudum emologatum vſque ad ſententiam diffinitiuam litigaſſet, Aym. poſt relatos, *conſil.*151. *num.*27. & alia etiam conſideranda eſſent, de quibus Abb. *conſ.*64. *num.*3. *part.*1. quæ cùm non fuerint probata, nec articulata, Domini concluſerunt ex ſupradictis, non conſtare de læſione.

R. P. D. BVRATTO.

Colleñ. hæreditatis.

Veneris 5. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Eſt magiſtralis & ſingularis deciſio, exactè docens quando, & ex quibus domicilium, & incolatus contrahatur in aliquo modo.

SVMMARIVM.

2 *Domicilij proprij mutatio non præſumitur.*
Fides communitatis fidem non facit, ibid.
3 *Fides communitatis ſine ſubſcriptione, & ſigillo nihil probat.*
Domicilij præcipuum ſignum eſt retentio domus in loco. ibid.
Domicilium continuandi in loco originis animus dignoſcitur ex aditione hæreditatis in eodem originis loco, ibid. in fin.
5 *Domicilium contrahendi animus habitatione decennali præſumitur, & n.*6. *vbi declaratur, dummodo fueris continua, aliàs ſecus.*
7 *Domicilium contrahendi animus quomodo probetur per teſtes.*
Domicilium contrahendi animus numquid probetur ex eo quòd quis in vno loco vxorem ducit, ibid.
8 *Domicilium non dicitur contrahere in Curia Aduocatus qui curiam ſequitur.*

DECISIO CCCCLXXIII.

FVit in hac cauſa primo loco ſub die 26. Februarij 1616. 1
reſolutum conſtare quòd Marietta eſſet neptis ex fratre Marij defuncti, de cuius ſucceſſione agitur. Poſtea verò 10. Iunij eiuſdem anni, quòd non eſſet ab huiuſmodi ſucceſſione excluſa per Petrum Franciſcum eius fratrem, nec ex ſtatuto originis ciuitatis Colleñ. nec Vrbis, vbi ſita ſunt bona, de quibus fit controuerſia. Quam ſecundam reſolutionem Domini præcedente etiam alia propoſitione ſub die 20. Februarij præteriti, hodie in omnibus confirmarunt. Et quoad primam partem, quòd non eſſet excluſa per dicta ſtatuta, placuerunt rationes, & authoritates in deciſione adductæ.

Quo verò ad ſecundam partem prætenſi incolatus Petri 2
Franciſci in Vrbe, ſuper qua tantùm partes videntur ſe hodie reſtrinxiſſe, cùm regulariter non præſumatur mutatio proprij domicilij, ea allegatis per Menoch. *præſumpt.*42. *num.*12. *lib.*6. Dominis vltra deducta in eadem deciſione, viſum fuit dictum incolatum non fuiſſe probatum: ad hoc enim vltra duos teſtes nulliter examinatos, & propterea non attendendos, adducuntur ſolùm depoſitiones aliorum duorum teſtium, & atteſtatio in ſcriptis ciuitatis Collen.

Atteſtatio autem, omiſſo quòd numquam in forma ſim- 3
plicis fidei extraiudicialis nec de iure, nec de ſtylo Rotæ eſt attendendum, præſertim cùm nullam habeat ſubſcriptionem, nec ſigillum, nec etiam fuerit recognita, licèt dicatur facta ſub nomine Prioris, & Vexilliferi. Nihil concludit de venditione ſtabilium, ex quo nulla in ea ſpecificantur, & tamen plura ſunt relata per primum teſtem eiuſdem Petri Franciſci, iuxta 10. Quin potiùs in ea dicitur illi remanſiſſe domum in dicta ciuitate communem cum alijs Fratribus, quam dictus teſtis vbi ſuprà dicit eſſe *aſſai buona, & di valuta di mille fiorini in circa*. Domus autem retentio eſt præcipuum ſignum retentionis domicilij, gloſ. *in l.*2. *in verb. conſtituerint*, *C. de incol. lib.*10. & poſt alios Menoch. *conſ.*329. *num.*36. *verſ. & eſt tertia coniectura*. Et comprobatur, quia (vt conſideratum fuit in alia deciſione) idem Petrus Franciſcus, & Fratres de anno 1603. (& ſic per quinquennium poſt eius diſceſſum è dicta ciuitate, iuxta dictam atteſtationem) adiuerunt hæreditatem Marij, & illius inuentarium confecerunt, citatis etiam fœminis, & obtinuerunt illas declarari excluſas vigore ſtatuti. Ex quibus clariſſimè conſtat de animo Petri Franciſci non deſerendi dictum domicilium originis, non autem perpetuò in vrbe permanendi, & numquam recedendi, qualis ad contrahendum incolatum requiritur, *l. ciues*, & ibi gloſ. & Bart. *C. de incol. lib.*10. *gloſ. in l.*1. *in verb. incolam*, *C. de municip. eod. lib.* Gabr. *conſ.*189.*n.*20.*& pluribus ſeqq. lib.*1. cum alijs in Tudertin. ſeu Roman. nullitatis obligationis 4. Iulij 1614. coram me.

Et quatenus huiuſmodi atteſtatio concluderet diſceſ- 4
ſum Petri Franciſci ex dicta ciuitate decennio, & vltrà elapſo, & venditionem bonorum, & non ſolutionem grauaminum ſolui ſolitorum per habitatores, quæ videri potuerunt per officiales, & alios dictæ ciuitatis; non tamen poteſt concludere fuiſſe contractum domicilium in Vrbe, vel alio loco, quod ab ijs videri non potuit, vt de ſe patet.

Nihil etiam faciunt prædicti teſtes, ex quibus præten- 5
ditur probari habitationem Petri Franciſci in Vrbe, & quòd non ſolùm verbis, ſed etiam factis declarauerit eius animum contrahendi in ea domicilium, & incolatum. Nam habitatio non probatur ſaltem decennalis, prout requiritur, gloſ. *in d. l.*2. *in verb. Conſtituerint in fin. C. de incol. lib.*10. Odofr. *in l. ciues in fin. verſ. ſimplex ergo, C. eodem*, Menoch. *d. conſ.*329.*n.*34. & alij per eumdem, *de arbitr. lib.*2. *centur.*1. *caſ.*86. *n.*15. & fuit dictum in deciſione facta ad fauorem Putritæ 25. Maij 1611. coram Reuer. Attrebaten. Nullus enim ex eis recordatur de tempore quo Petrus Franciſcus cœpit in Vrbe habitare, vt dicunt primus ſuper primo, ſecundo, & quarto, & iuxta 12. & ſecundus iuxta 12. & ſuper primo, vltra quod primus ſuper primo, deponit tantùm de auditu *per publica voce, & fama tra li paeſani*. Et ſuper primo, & ſecundo, & iuxta 12. dicit ſe veniſſe ad Vrbem de menſe Nouembris 1594. & Petrum Franciſcum poſt ipſum; & nihilominus Marius obijt *del* 1602. vt eſt in confeſſo apud partes, & ſic

non poteſt dictam decennalem habitationem concludere, imò illa excluditur de tempore obitus dicti Marij, de quo deberet eſſe completa, ad hoc, vt Mariettæ auferri potuiſſet ius ſucceſſionis iam acquiſitum ad ea quæ dicta fuerunt in alia deciſione *ſub verſ. non obſtat prætenſus incolatus in fin.*

6 Sed quatenus etiam habitatio per decennium probata eſſet, non tamen ſufficeret, cùm non probetur continua, prout deberet, iuxta gloſ. *in d.l.2. in verb.commeat.C. de incol.lib.10.*Cyn.*in l.2 verſic.quod verum credo, & in fin. verſ.tamen iſta aſſidua conuerſatio, C. vbi ſenat. vel clariſſ.* Angel.*in l.lex Cornelia n.7.verſic.& attende, ff. de iniur. & conſ.27.n.2.verſ.item non ex capite*, Roland. *conſ.97.n.52. verſ.dummodo tamen lib.3.* Flamin.Rub. *conſ.6.n.36.*

7 Minus ex dictis teſtibus probatur animus contrahendi dictum domicilium, & incolatum. Non ex verbis, quia ſecundus iuxta 16. & 17. expreſsè deponit Petrum Franciſcum ſibi numquam dixiſſe, *di hauer animo di fermarſi in Roma, ne mi ha parlato mai di tal coſa.* Et ſolum primus iuxta eadem dicit; *Ha monſtrato ſempre di ſtar molto volentieri in Roma, & mi hà detto di voler ſtar ſempre a Roma;* ſed ſubdit, quòd non recordatur præciſè de temporibus, de quibus hæc dixit, & ſic non percutit tempus ante obitum Marij, prout deberet ex ſupradictis. Non etiam ex factis, quia dicti teſtes non deponunt, niſi quòd duxit vxorem in Vrbe, quæ coniectura (quidquid ſit in muliere, quæ etiam in ciuitate ſui viri fit ciuis ſolùm quoad domicilium habitationis, vt poſt allegatos Honded. *conſ.6. num.4. vol.2.*) in viro non concludit, vel ſaltem eſt ſatis obſcura, & controuerſa, & quòd non inducat ciuilitatem, nec incolatum in loco vxoris, tenent Abb. *conſ.100.prope fin. verſ.nec etiam obſtat part.2.* & Iaſ. *conſ.77. col.fin. propè fin. verſ. nam capere vxorem vol.3.* Præſertim non concurrentibus alijs coniecturis, prout re vera hìc non concurrunt, & præcipuè translatione bonorum Petri Franciſci ex patria ad Vrbem, & emptione aliorum bonorum in Vrbe, quas potiſſimum in propoſito conſiderant præcitati DD. & alij per Menoch. *præſumpt.42. num.14.lib.6.* & per Rotam in Romana officij Scriptoriæ 21. Iunij 1591. coram Reuerendiſſimo Peruſino.

8 Dicit etiam primus, iuxta decimumtertium, & decimumquartum, (vt conſideratum pariter fuit in alia deciſione,) *credo che veniſſe à Roma come fanno gl'altri à tentar ſua fortuna*, &c. *& ſi meſſe à far il Procuratore de poueri carcerati.* Ex hoc tamen ſolum quòd Curiam ſequutus fuerit non videtur poſſe dici incola Vrbis, vt de Aduocato ſequente Curiam Maceraten. dixit Pariſ. *conſ.53.n.83. lib.3.* à quo non videtur diſſentire Rota in dicta Romana officij Scriptoriæ.

Et ideò ex his DD. ſteterunt in reſolutis.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Leodien. cenſus.

Veneris 5. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Depoſitum verbale non ſuffragatur; nec debitor poteſt eſſe depoſitarius rei debitæ, niſi de mandato iudicis.

SVMMARIVM.

2 *Depoſitum debet eſſe reale, & non verbale, & tale quod per ipſum abdicetur dominium à deponente; & quòd creditor ad ſui libitum poſſit pecunias depoſitatas accipere.*

4 *Debitor poteſt eſſe depoſitarius rei debitæ de mandato iudicis, aliter ſecus.*

DECISIO CCCCLXXIV.

1 IOannes de Berto habita ab Emmanuele, & Melchiore ceſſione iurium ſibi competentium ſuper dominijs de Hermale, & Elini, conſtituit ſe illorum debitorem in annuo redditu florenorum 200. ſuper dictis dominijs, & quia D. Melchior & Emmanuel habebant pignoratum in manibus Matthæi quoddam ipſorum dominium pro florenis 3570. ideò eodem die celebrarunt aliud inſtrumentum in quo Ioannes promiſit dare pecunias pro luitione dicti dominij in diminutionem prædicti annui redditus quoties fuerit a Melchiore requiſitus. Ioannes prætendens ſe depoſitaſſe pecunias ad effectum reluendi dictum dominium, & conſequenter diminuiſſe annuum redditum, recuſabat illum integrè ſoluere. Vnde ſuper hoc orta controuerſia, emanarunt duæ ſententiæ contrariæ, à quarum vltima ad fauorem Melchioris lata, cùm fuiſſet appellatum, fuit per ſignaturam cauſa mihi commiſſa cum clauſula ſine retardatione ſolutionis quoad medietatem arbitrio Rotæ. Vnde propoſui dubium, an intraret arbitrium? Et Domini non intrare reſponderunt, cùm illud reguletur à iure, & de iure Melchior & Emmanuel veniant manutenendi in exactione dicti annui redditus, ex quo de eorum quaſi poſſeſſione de tempore motæ litis conſtat, ex poſitionibus Ioannis, & quitantijs quæ dantur.

Nec prædis obſtare videtur depoſitum factum à Ioanne, cùm non ſit reale, ſed verbale, & ſine pecuniæ interuentu. Nam ipſemet Ioannes confitetur ſe habere 4000. vel 5000. floren. ad effectum luendi dominium, offerens illos diſtribuere ſecundùm ordinationem feudalem aulæ, & eo reſpectu ſe conſtituit depoſitarium & capſorem, vnde non ſuffragatur cùm depoſitum debeat eſſe reale, & tale quòd per ipſum abdicetur dominium à deponente, & quòd creditor ad ſui libitum poſſet pecunias depoſitatas accipere, Bart. *in l. ſi ſolutorum num.5. ff. de ſolut.* Caſtren. *in l.acceptum num.12.* & ibi Bald. *num.24. in fine, Cod.de vſur.* Alex. *conſ.78. num.29. & 30. lib.5.* Neguſant. *5.part. principali 3. membr.in 2. illius parte num.10.* Gabr.*conſil.57. num.6. lib.1.* 2

Vltra quòd Ioannes non poterat deuenire ad dictum depoſitum, cùm ex pacto expreſſo teneretur redimere dictum dominium, quando Melchior ad hoc illum requireret, de qua requiſitione nullatenus conſtat. 3

Nec facit, quòd debitor poſſit eſſe depoſitarius rei debitæ, ſunt deciſ. Seraphin.394. *num.3.* quia id intelligitur de mandato iudicis, vt ibi dicitur, de quo non conſtat in caſu noſtro. 4

Minus obſtat, quòd Melchior fuerit vſus dicto depoſito, allegando contra poſſeſſorem dominij reluendi, quòd pecunia erat in promptu, & depoſitata penes Ioannem, quia quidquid ſit de hoc, cùm dominium non fuerit redemptum, & dictum depoſitum non eſſet ſufficiens, non videntur Melchior, & Emmanuel ex eo ſolo, quòd allegarunt dictum depoſitum priuandi eorum quaſi poſſeſſione exigendi annuum redditum, quem voluerunt diminui in caſu tantùm, quo Ioannes relueret dictum dominium cum effectu, quod non fuit factum, vt ſuprà dictum eſt, &c. 5

R. P. D. PIROVANO.

Æſina fideicommiſſi.

Die 7. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Valor bonorum ad effectum detractionis legitimè probatur per æſtimationem, & per alienationem factam.

SVMMARIVM.

1 *Legitima quando venit detrahenda, attenditur valor bonorum de tempore petitionis, ſeu detractionis, quia debetur in corporibus.*

2 *Æſtimatio de communi partium conſenſu facta, eſt modus receptiſſimus probandi verum valorem bonorum.*

3 *Alienatio in tantam ſummam facit probationem indubitatam valoris rei alienatæ, quia pretium conuentum in dubio præſumitur verum; donec de contrario appareat, & num.4.*

5 *Teſtis a parte inductus non magis probat pro inducente, quàm contra.*

DECISIO CCCCLXXV.

FIrmata quantitate bonorum in hæreditate, de qua agitur, conſiſtentium, ſupererat videre de valore illorum, ad effectum ponendi rationem in detrahenda legitima, & Trebellianica, ideò dubitatū ad quem valorem aſcendat hære-

Digitized by Google

hæreditas Aotonij Franciſci, & Florio tantummodo informante, fuit reſolutum aſcendere ad florenos 13157.

1 Præſuppoſitum enim fuit, quòd in detrahenda legitima valor bonorum attendi debeat de tempore petitionis, ſeu detractionis, cùm debeatur in corporibus, & ita bona augeantur ad beneficium filij, ſicut ad beneficium hæredis creſcunt, Cæſar. de Graff. *deciſ. 6. & 10. de teſtam.* quam ſequuti ſunt Domini in Maceraten. bonorum 11. Aprilis 1603. coram bon. mem. Iuſto, & in ciuitatis Caſtelli fideicommiſſi 11. Decembris 1615. coram R. P. D. Pamphilio.

2 De tempore autem detractionis petitæ conſtabat bona hæreditaria pro parte non eſſe alienata, & pro parte alienata. Non alienata probantur aſcendere ad florenos 5700. ex laudo dato & acceptato, in qua enunciatur æſtimatio in eam ſummam de communi partium conſenſu per æſtimatores facta, qui modus probandi valorem receptiſſimus eſt, & validus, Alex. *in l. pretia rerum num. 6. ad l. falcidiam*, Cagn. *in l. 2. num. 258. Cod. de reſcind. vend.* Lup. *in l. 2. comment. 2. §. 5. num. 142. Cod. de pact. inter emptor. & vendit.*

3 Alienata verò probantur eſſe valoris florenorum 7457. per inſtrumenta publica alienationum, quæ de per ſe reſpectu probationis facti, quòd ſcilicet in eam ſummam ſequutæ fuerint alienationes, faciunt probationem indubitatam ſecundùm Bald. *in l. intereſt num. 2. Cod. de ſolut.* Surd. poſt alios *deciſ. 246. n. 19.*

4 Et quoad veritatem iuſtitiæ pretij donec de contrario non appareat, interim probant, cùm pretium conuentum præſumatur in dubio verum, Bald. *in l. per diuerſas n. 13. in fine, C. mandati*, Roland. *conſ. 92. n. 17. lib. 2.* Honded. *conſ. 31. num. 52. lib. 1.*

5 Quo verò ad animalia, & mobilia nihil fuit determinatum, quia probatio valoris deducebatur ex vnico teſte ab aduerſa parte inducto, qui non magis probat pro inducente, quàm contra, ſecundùm opinionem quam ſeruat Rota. Et ita, &c.

R. P. D. VEROSPIO SENIORE,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Firmana prædij.

Mercurij 10. Maij 1617.

A R G V M E N T V M.

Fundus datus in ſolutum marito pro dote promiſſa in pecunia, quando alienabilis ſit.

S V M M A R I V M.

2 *Dotalis fundus datus in ſolutum pro pecunia promiſſa alienari poteſt, amplia vt num. 3.*

3 *Fundi dotalis dominium cenſetur translatum in maritum, & propterea efficitur alienabile quando adeſt pactum, quod vxor in caſu reſtitutionis dotis poſſit vſque ad integram ſolutionem tot de viri bonis accipere: vbi etiam multò magis, quando marito fuit data expreſſa licentia alienandi dictum fundum.*

4 *Fundus dotalis numquid alienari poſſit quando expreſsè fuit dictum, quod dictus fundus ſtare debeat pro fundo dotali.*

Dotalia nuncupantur omnia ea, quæ in dotem data fuerant, declara vt ibid. in fine.

5 *Mulieris contractus factus in alienando dotalem fundum, vel etiam conſentiendo alienationi facta per maritum, numquid requirat ſolemnitates conſtitutionis Marchiæ requiſitas in contractibus mulierum.*

D E C I S I O CCCCLXXVI.

1 DE anno 1583. fuit inter Octauiam de Scipionibus, & Felicem de Felicibus matrimonium contractum cum promiſſione dotis florenorum mille & ſexcentorum, quorum quingenta ſoluere promiſit Bernardinus Octauiæ pater: ad reſiduum autem ſe Quintus, & Manilius Octauiæ fratres obligarunt, qui propterea Felici prædium in ſolutum dederunt, cum pacto ſupplendi, vel reſtituendi quidquid facta illius æſtimatione ad integram dotis ſolutionem deficere, vel ſupereſſe contigiſſet, quod prædium fuit conuentum, vt eſſet pro fundo dotali. Poſtea Felix vnà cum Octauia prædium huiuſmodi Manilio vendidit, & ſic ſucceſſiuè in quoſdam de Piccarellis illud alienauit, contra quos Octauia cùm inſurrexiſſet, prætendens nullam fuiſſe primam venditionem, velut de fundo dotali inalienabili factam. Cauſa coram me introducta, dubitaui ſuper iuribus dictæ venditionis, quam Domini fuiſſe validam reſponderunt.

2 Nam prædium Felici datum fuit in ſolutum pro florenis mille centum, & ſexaginta quatuor pro vxoris dote, in pecunia promiſſa, quo caſu potuit illud alienari, cùm maritus proprietarius, & prædij dominus exiſteret, *l. quoties, & l. cùm in dotem, Cod. de iure dot.* Honded. *conſil. 41. num. 4. & ſeq. lib. 1.* Surd. *deciſ. 99. num. 9.* Couarr. *practica quæſtionum cap. 28. num. 1.* Corn. *conſil. 15. num. 5. lib. 2.* Roland. *conſ. 86. n. 7. lib. 4.* Afflict. *deciſ. 270. num. 2.* Seraph. *deciſ. 1332. num. 1.*

3 Tantò magis, quia pro dotis reſtitutione nulla de hoc prædio facta fuit mentio, ſed expreſsè partes conuenerunt, vt mulier vſque ad integram dotis ſolutionem tot poſſet de viri bonis accipere. Vnde clarè patet in maritum fuiſſe dominium prædij translatum, quod propterea fuit alienabile, Honded. *conſil. 41. lib. 1.* Natta *conſil. 650. num. 4. & 11. verſic. quos quidem*, Couarr. *practic. quæſt. d. cap. 28. num. 4. in fine*, Rub. Alexand. *conſ. 5. num. 5. & ſeq.* Tob. Non. *conſil. 52. per tot.* Roland. *conſil. 92. num. 15. lib. 2.* & fuit dictum in ciuitatis Caſtelli dotis 18. Aprilis 1614. coram Reuerend. P. D. meo Remboldo. Additur facultas marito data prædium cum licentia patris, & mulieris fratrum alienandi, quo caſu non cenſetur illud pro fundo dotali traditum, Bero. *conſil. 63. num. 11. lib. 3.* Tob. Non. *conſil. 52. num. 4.* Pariſ. *conſil. 71. num. 3. lib. 2.*

4 Non obſtat in eiuſdem prædij conſignatione fuiſſe expreſſum, illud ſtare debere pro fundo dotali, & ſic vti tale eſſe iudicandum. Nam ſtantibus prædictis, verba *pro fundo dotali*, &c. pro hypotheca, & dotis aſſecuratione, veniunt interpretanda, Honded. *dict. conſil. 41. num. 18. lib. 1.* Cephal. *conſil. 351. num. 37. & ſeq. lib. 3.* & fuit dictum in Interamnen. fundi dotalis 20. Februar. 1589. coram Cardinale Plato, & in Romana domus 12. Decembris 1615. coram Reuerendiſſ. D. meo Decano. Licèt enim regulariter iuxta communem loquendi vſum omnia in dotem data nuncupentur dotalia, non tamen pro fundo dotali ſemper illa ſtare dicuntur, Honded. *d. conſ. 41. num. 18. lib. 1.* Cephal. *conſ. 351. num. 33. & ſeq. lib. 3.*

5 Nec releuat adhibitas non fuiſſe ſolemnitates in contractibus mulierum iuxta Marchiæ conſtitutionem requiſitas, quia non erant illæ neceſſariæ, & licèt in venditione mulieris conſenſus interuenerit, eo tamen opus non erat, cùm venditio de re propria facta fuerit à marito, qui propterea venditor principalis dicebatur, Salicet. *in authent. ſi qua mulier num. 9. Cod. ad Velleian.* Aretin. *in §. item num. 18. Inſtit. de except.* Honded. *conſ. 45. num. 20. lib. 1.*

R. P. D. B V R A T T O,

Romana legati.

Mercurij 10. Maij 1617.

A R G V M E N T V M.

Mendicantium monaſteria, an, & quomodo, & ad quem effectum poſſint retinere, & acquirere bona ſtabilia, & quid præcipuè de Ieſuitarum profeſſa Societate.

S V M M A R I V M.

1 *Societas Ieſuitarum emittit votum paupertatis, & ideò inter mendicantium ordines connumeratur.*

2 *Societas Ieſuitarum licèt inter mendicantes connumeretur, poteſt tamen capere legatum etiam ſtabilium, non ad poſſidendum, ſed ad vendendum.*

4 *Religioſi mendicantes monachi aliqui ſunt ex regula, & aliqui ex proprijs conſtitutionibus mendicantes. Ex regula non ſunt capaces legati ſtabilium, nec ad retinendum, nec ad vendendum: mendicantes autem ex conſtitutionibus, ſunt capaces legati ad vendendum, licèt non ad retinendum.*

Ieſuitarum Societas inter mendicantes connumeratur non ex regulis aliorum mendicantium, ſed ex propria eorum fundatione, & ex conſtitutione fundatoris, ibid.

5 Habere *verbum, ſiue ad dominium, ſiue ad poſſeſſionem referatur, ſemper intelligitur cum effectu, & in perpetuum.*

Habuiſſe non dicitur qui ſtatim reſtituit, ibid.

Paria ſunt rem alicui datam non eſſe, & non remanere aliquo tempore penes eum cui datur, ibid.

6 Retinere *verbum præſupponit neceſſario antecedentem acquiſitionem.*

Conſtitutiones, & ſtatuta confirmata à Papa dicuntur Papalia, ibid. in fine.

7 *Priuatio præſupponit habitum.*

Alienatio rei dicitur neceſſaria, ſi facta eſt ab eo, qui alienatam rem retinere non poteſt, ibid.

8 *Leges, & conſtitutiones interpretationem recipiunt ab earum declarationibus.*

10 *Mendicantium monaſteria an, & quomodo vigore Concilij Tridentini poſſint immobilia poſſidere.*

11 *Legata interpretanda ſunt eo modo, & ad illum effectum, quo legatarius capere poteſt.*

DECISIO CCCCLXXVII.

1 RESolutum fuit per Dominos legatum cenſus ſcutorum 2000. in ſorte a q. Clarice factum, deberi domui profeſſæ Ven. Societatis Ieſu legatariæ, non ad effectum retinendi (quod nec ipſa prætendit,) ſed conſequendi ex eius venditione æſtimationem in eius neceſſitates, & pios víás conuertendam.

Quamuis enim ſit mendicans, & votum paupertatis emittat, Gabr. *conſ.* 28. *vol.* 1. Mandoſ. *de priuileg. ad inſtar. quæſt.* 10. *gloſ.* 11. *num.* 18 *in fine*, Molin. *de iuſtit. & iur. tract.* 2. *diſput.* 139. *colum.* 2, *verſic. tam profeſſi*, Menoch. *conſil.* 1014. *num.* 42. Azor. *Inſtit. moral. part.* 5. *cap.* 23. *quæſt.* 11. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 202. *num.* 44. Molfeſ. *in comment. conſuetud. Neap. tom.* 2. *part.* 4. *de ſucceſſ. ab inteſtat. quæſt.* 64. & per ſan. mem. Pium V. fuerit talis declarata, & inter alios mendicantium ordines connumerata, imò illis principaliter exequuta in eius Bulla 7. Iulij 1571. de qua meminit Menoch. *d. conſil.* 1014. *num.* 14. & 15. & quæ fuit confirmata per litteras aliorum Summorum Pontificum, de quibus infrà, & in ſpecie quoad mendicitatem per fel. record. Gregorium XIII. in eius litteris de vſu facultatum ſub die 3. Maij 1575. & in alijs de facultate alienandi 18. Decembris 1576. Adeò vt etiam ex proprijs conſtitutionibus non poſſit aliqua bona ſtabilia, vel redditus priuatim, vel in communi habere.

2 Tamen poteſt capere legatum etiam ſtabilium, non ad poſſidendum, ſed ad vendendum, quia iſtud non infringit mendicitatem, nec votum paupertatis, ad gloſ. vulgar. *in cap.* 1. *in verbo domum de relig. domib. in* 6. quam ſequuntur communiter ſcribentes *in l. Iulianus*, 6. *conſtat de legat.* 2. *& in cap. filius de teſtament.* & eam eſſe communiter receptam teſtantur Gabriel *d. conſil.* 28. *num.* 3. Nauarr. *in comment.* 2. *de regul. num.* 50. *verſic. ſi autem aliorum*, & Menoch. *præſumpt.* 120. *num.* 5. *lib.* 2. qui etiam pluribus relatis dicit veram, & communem *d. conſil.* 1014. *num.* 14. & vltra allegatos per eum, illam quoque tenuerunt plures alij relati per Honded. *conſil.* 61. *num.* 2. *lib.* 2. Azor. *d. quæſt.* 11. Gratian. *d. conſil.* 202. *num.* 42. Leonard. Leſſ. *de iuſtit. & iur. lib.* 2. *cap.* 19. *dubitat.* 5. *num.* 54. *verſic.* 8. *Fratres minores*, Caball. plures etiam de communi allegans *conſil. deciſiu.* 16. *num.* 16. *part.* 2. & ſequuta eſt Rota apud Than. *deciſ.* 10. & Gomeſ. *deciſ.* 34. *in manuſcript.* Pur. *deciſ.* 279. *lib.* 1. ſecundùm nouiſſimam impreſſionem, vbi dicitur gloſſam *in d. cap.* 1. *de relig. domib. in* 6. eſſe communiter approbatam, & nouiſſimè in Romana hæreditatis 5. Maij 1593. coram bo. mem. Cardin. Mantica. Idem Mantica *de tacit. lib.* 25. *tit.* 6. *num.* 58.

3 Imò de conſuetudine communiter obſeruari teſtantur, Baldus *conſ.* 232. *columna* 2. *verſic. nec obſtant verba*, & *verſic. finaliter lib.* 1. Decius *conſil.* 559. *num.* 5. *verſic. & conſil. ſupradicto*, Cuman. *conſil.* 169. *colum.* 2. *verſic. His tamen non obſtantibus*, Pur. Gomeſ. & Mantica *in deciſ. allegatis*, & Gabr. *de legat. concluſ.* 1. *num.* 34.

4 Nec obſtat diſtinctio inter mendicantes ex regula, & mendicantes ex proprijs conſtitutionibus, vt primi nullo modo capere poſſint, ſecundi verò ad ſupradictum effectum, de qua per Clar. *in* §. *teſtamentum quæſt.* 29. Capr. *conſil.* 24. *num.* 12. & 13. Gabriel *d. concluſ.* 1. *num.* 33. Craſſ. *d. quæſt.* 7. & Emmanuel Roderic. *quæſt. canonic. & regul. tom.* 2. *quæſt.* 125. *articul.* 1. *in princip. fol. mihi* 350. Quia imò hæc diſtinctio facit pro deciſione, cùm prædicta Societas non militet ſub aliqua ex regulis aliarum mendicantium, ſed ſub propria à ſuo fundatore facta, & per eum latius in ſuis conſtitutionibus explicata, vt ex Nauarr. *vbi ſupra*, refert Menoch. *d. conſil.* 1014. *ſub num.* 14. ex quibus regula & conſtitutionibus, per quas demandatur mendicitas, & iuxta quas Societas fuit etiam verè mendicans declarata (per Pium V. vt expreſsè legitur in dictis eius litteris ſub dato 7. Iulij 1571.), in quibus non prohibetur acquiſitio annuorum redditum & ſtabilium, ſed tantùm poſſeſſio, & retentio in communi, & in particulari, vt legitur in formula inſtituti dictæ Societatis Sanctæ Sedi Apoſtolicæ ſub Iulio III. oblata, & in eius conſtitutionibus *part.* 6. *cap.* 2. *per totum*, vbi agitur de illius paupertate, & præſertim *num.* 5. littera E. vbi idem fundator dictam regulam, & formulam declarando ſtatuit, quod quidquid ſtabile illi donatum fuerit, teneantur eo quamprimum ſe exuere, ac vendere, vt pauperibus Societatis, vel externis ſua in penuria ſubueniatur. Quæ declaratio non ſolùm non repugnat verbis regulæ, & conſtitutionis annuos redditus, & poſſeſſiones habere prohibentis, ſed eſt etiam ſecundùm propriam, & germanam illorum ſignificationem.

Verbum enim *habere*, ſiue ad dominium iuxta eius proprietatem, ſiue ad poſſeſſionem referatur, ſemper intelligitur cum effectu, *l. habere* 188. & *l. nomen* 164. *in fine*, *ff. de verbor. ſignific.* cum latè allegatis per Honded. *conſ.* 69. *num.* 1. *vol.* 1. 5

Et perpetuò, vt in puncto ita intelligendum eſſe conſtitutiones quæ prohibent habere poſſeſſiones, tradit Calderin. *conſil.* 46. *in fine de teſtament.* & ita etiam dictum verbum *habere*, declaratur *in Clement. exiui*, *de paradiſo de verbor. ſignific.* vt dicit Corn. *conſil.* 117. *num.* 8. *volum.* 2. & in propoſito ſic quoque explicant DD. ſequentes gloſ. *in d. cap.* 1. *de relig. domib. in* 6. ſupra allegati in principio. Vnde etiam habuiſſe non dicitur, qui ſtatim reſtituit, Marſil. *ſingul.* 177. *num.* 2. Birnius *conſil.* 65. *num.* 11. *volum.* 1. & facit quòd vbi res non remanet aliquo tempore penes eum cui datur, perinde eſt ac ſi data non eſſet, *l. qui ſic* 55. *ff. de ſolutionibus*, *l. final.* §. *final. Cod. de bon. quæ liber.* cum alijs per Phanuc. *de lucr. dot. gloſ.* 8. *num.* 66. qui loquitur in terminis legati, quod non eſt penes legatarium permanſurum. Et ita conſtitutio prædicta dicitur tantùm reſiſtere retentioni, non autem acquiſitioni ad dictum effectum, & hoc modo ijdem DD. declarant regulas mendicantium quibus prohibentur habere ſtabilia.

Et hæc confirmantur ex illis verbis, *Nec ad vlla bona ſtabilia retinenda ius aliquod ciuile acquirere*, &c. poſitis in ſupradicta formula inſtituti Iulio III. oblata, & ab eodem confirmata. Verbum namque *retinere*, præſupponit ex neceſſario antecedenti acquiſitionem. Voluit ergo fundator in regula, vt Societas poſſet annuos redditus, & poſſeſſiones acquirere, ſed teneretur quamprimum data temporis opportunitate illa vendere, vt expreſſit in dicta declaratione. Declarationes autem eandem vim habent, quam ipſamet regula, & conſtitutiones, tum quia ſunt factæ ab eodem fundatore, vt legitur in illarum proœmio, & refert Menoch. *d. conſil.* 1014. *ſub dicto num.* 18. tum quia fuerunt per Sedem Apoſtolicam confirmatæ. Primò videlicet per Paul. III. in ſuis litteris 5. Kalen. Octobris 1540. & pridie Idus Martij 1543. in quibus expreſsè conceditur authoritas huiuſmodi conſtitutiones condendi, & tam factas, quàm faciendas mutandi, alterandi, ſeu in totum caſſandi, & aliàs de nouo condendi, quæ poſtquam factæ, alteratæ, & mutatæ fuerint, de nouo confirmantur. Deinde per Iulium III. 12. Kal. Auguſti 1550. & 22. Octobris 1552. Gregorium XIII. Kalend. Februarij 1582. & Kalend. Iulij 1584. Gregorium XIV. 4. Kalend. Iunij 1591. & per S. D. N. Paulum V. pridie Nonas Septembris 1606. per quorum litteras confirmantur inſtitutum, conſtitutiones, ac ſtatuta, & decreta facta, & facienda, itaut propterea dubitari non poſſit de validitate dictarum conſtitutionum, debeantque cenſeri Papales, Rota *deciſ.* 452. *ſub num.* 1. *part.* 1. *diuerſor.* Card. Seraphin. *deciſ.* 1170. 6

num. 3.

Digitized by Google

*num.*3. in Balneoregien. bonorum 30.Octobr. 1589.coram bon. mem.Cardinali Pamphilio, & in Romana ſeparationis thori 2. Decembris 1605. & 16. Ianuarij 1606. coram Reu. Lugduneo. & in alijs pluribus.

7 Tertiò dum Gregorios XIII. 12. Decembris 1576. & Nonis Augnsti 1582. per eius litteras à ſupradictis ſucceſſoribus confirmatas, conceſſit Præpoſito Generali dictæ Societatis facultatem alienandi ſub certis modo, & forma, quæcumque bona ſtabilia eiuſdem Societatis domorum profeſſarum, & Collegiorum. Ex hoc enim videtur io neceſſarium antecedens acquiſitio ad effectum prædictum permiſſa, cùm priuatio præſupponat habitum, vt cooſiderat in propoſito Meooch. *vbi ſup. num.*19. *in fine*, aliàs inepta, & fruſtratoria fuiſſet relata dictarum litterarum diſpoſitio, quod nullo modo dicendum eſt. Et licèt dictæ ſolemnitates requiſitæ non eſſent in alienatione bonorum Societatis, & domorum profeſſarum, quia cùm retinere non poſſint, alienatio dicitur neceſſaria, vt in terminis tradunt Bald. *in authentic. ſi qua mulier n.*15. *verſic. ſed ſi ponamus, & in authentic. hoc ius porrectum num.*24. *in fine verſicul. adde poſt omnia, Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* Marſil. *ſingul.*132. Corn. *dicto conſil.*117. *num.*13. *volum.* 2. Riminald. iunior alios referens de communi, *conſil.*341. *num.*13. *lib.*3. Redoan. *de reb. Eccleſ. non alienand. in rubric. de caſibus in quibus ſit alienat. rer. Eccleſ. ſine ſolemnit.*§. *item bona fratrum, fol. mihi* 243. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.*4. *tit.*7. *num.*57. tamen ad tollendam omnem ambiguitatem, & venditionem facilitandam, dictus Summus Pontifex Gregorius XIII. id voluit expreſsè & plenius declarare, vt legitur in eius litteris ſupradictis.

8 Ex quibus etiam patet nullam vim fieri poſſe in prima formula inſtituti Societatis Paulo III. oblata, & per eum confirmata, in quo videbatur prohibita acquiſitio ſtabilium, quia illa erat obſcura & indiſtincta, vnde poſtea per eumdem fundatorem exactiùs, & diſtinctiùs fuit explicata, & declarata, ac Iulio III. oblata, & per eum confirmata, prout etiam ab eodem fundatore io conſtitutionibus, & declarationibus ſupradictis, quæ ſolùm attendendæ videotur, ad text. *in l. ſi de interpretatione, ff. de legib.* & expreſsè legitur in procemio Bullæ eiuſdem Iulij III. ex quo cauſa finalis deſumitur, & in dicta formula inſtituti, in quibus additum fuit verbum *retinenda*, ita vt non videtur prohibita acquiſitio, ſed tantùm retentio, vt dictum eſt ſupra.

9 Et ideò in ſpecie hanc Societatem, & domum eſſe capacem acquiſitionis ſtabilium, ad effectum illa vendendi, & ex eorum pretio proprijs neceſſitatibus prouidendi, vt ſuprà dictum eſt, tenuerunt Nauar. Menoch. Gratiao. *in locis ſupra citatis*, & Rota in dicta Romana hæreditatis coram Cardinali Mantica in fine, & nouiſſimè Iulius Nigronus *in comment. regularum communium dicta ſocietatis, in explicat. tituli partic.*3. *ſub num.*7. *pag. mihi* 76. & ſentit Gabr. *d. conſ.*28. *in princ. & num.*6. *&* 12. & Mandoſ. *de priuileg. ad inſtar.*§. 11. *num.*12. Et hanc opioionem approbauit etiam obſeruantia ſubſequuta, cùm dicta domus fuerit hactenus abſque controuerſia hoc modo admiſſa ad hæreditates, & relicta ſtabilium, vt in domo profeſſa Mediolani teſtatur Menoch. *d. conſ.*1014. *num.*21. & io domo profeſſa Vrbis, de qua agitur, plura recenſeri poſſent exempla, & præſertim hæreditatis q. Ioaonis Baptiſtæ Macharani, cuios partem in qua fuerat inſtituta lis, acta in Rota coram bon. mem. Litta, conſequuta fuit, iſtius autem obſeruantiæ vis eſt ootiſſima, & de ea latè Menoch. *ibid. n.*20.

10 Non obſtat renunciatio facta per dictam ſocietatem diſpoſitioni ſacri Concilij Tridentini *ſeſſ.*25. *cap.*3. *de regul.* per quam conceditur monaſterijs etiam mendicantium licere immobilia poſſidere, de qua per Molin. & Molfeſ. *vbi ſupra*. Quia intelligitur quo ad hoc vt poſſit habere, & perpetuò poſſidere ſtabilia, non autem vt capiat ad vendendum, vt benè declarat Menoch. *d. conſil.* 1014. *num.*28. Quod comprobatur ex conceſſionibus alienandi ſibi factis poſt dictum Concilium & confirmatis, vt ſupra, quæ fruſtratoriæ fuiſſent, ſi prohibita diceretur acquiſitio, vt fuit pariter ſupra conſideratum.

11 Nec facit, quòd legatum fuerit factum ſimpliciter, non ad dictum effectum vendendi, quia eſt interpretandum eo modo, quo ſocietati licitum eſt capere, ſicque ad dictum effectum vendendi, vt ſupra gloſ. *in d. Clementina, exiui de paradiſo, de verbor. ſignific. in verbo proinde colum.*5. *verſic. ſi autem modus non fuit adiectus*, & ibi Cardin. *n.*11. *verſic. ſi autem modus*, & Anchar. *num.*13. *verſic. quandoque fratribus relinquitur*, Bart. *in authentic. excipitur n.*2. *verſic. puto autem, Cod. de bonis quæ liber.* Abb. *conſil.*64. *num.*8. *part.*2. Et ita etiam in ſimili relicto declarauit ſacra Congregatio Illuſtriſſimorum Cardinalium ſacri Concilij Tridentioi interpretum ſuper *d. ſeſſ.*25. *cap.*2. *de regular.* & ſine dubio attentis verbis teſtatricis, quæ reliquit cenſum de quo agitur, non ſolùm amore Dei, ſed etiam cum clauſula, *omni meliori modo*, quæ facit actum valere eo modo quo poteſt, ex vulgaribus.

Quia tamen plures detractiones prætendebantur, reſeruatum fuit videre, ao obſtent, & dictum quòd interim firmetur ſtatus hæreditatis. Et ita deciſum, &c.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Fauentina Canonicatus.

Mercurij 10. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

De iuſtificatione gratiæ Apoſtolicæ ſuper beneficio patronato.

SVMMARIVM.

1 *Litteræ patentes Ordinarij probant ordinem, & originem eius qui illas habet.*
2 *Littera Apoſtolica prouiſionis defuncti probant, quòd ille haberet beneficium, & obitus illius probatur per teſtes de auditu, & publica voce, & fama.*
3 *Iuſpatronatus probatur ex illius fundatione cum confirmatione Apoſtolica.*
Ordinarij ſententia pro exiſtentia iuriſpatronatus multum probat, quia Ordinarij non ſolent admittere iuſpatronatus ſine admodum claris probationibus, ibid.
4 *Beneficij valor non præſumitur mutatus ſpatio paucorum annorum.*

DECISIO CCCCLXXVIII.

PRo informante fuit reſolutum, nempe gratiam Bru- 1
oori eſſe iuſtificatam. Quòd enim ipſe ſit ſacerdos, & oriundus ex oppido Brixighellæ, probatur ex litteris patentibus ordinarij, Felin. *in cap. poſt ceſſionem num.*3. *&* 15. *de probationibus*, Rot. *deciſ.*1. *eod. tit. in nouis*, Grammat. *deciſ.*81. *num.*1. & ex teſtibus deponentibus de certa ſcientia, & de poblica voce & fama, Ægid. *deciſ.*114. Rota *deciſ.*14. *de probationibus in antiquis*.

Quòd autem Marcellus fuerit prouiſus de iſto Canoni- 2
catu probatur ex litteris eius prouiſionis, & quòd obierit de menſe Iunij, ſeu Iulij præteriti, ex teſtibus de auditu, & publica voce & fama, qui ſufficiunt, Mohed. *deciſ.*1. *de probat.* Put. *deciſ.*266. *lib.*3. Cæſar. de Graſſ. *deciſ.*14. *num.*2. *de præbend.*

Iuſpatronatus verò probatur ex illius fundatione cum 3
confirmatione Apoſtolica, necnon ex ſententia Vicarij Fauentini lata citato Procuratore fiſcali ad fauorem patronorum, cui multum tribuendum eſt, cùm ordinarij non ſoleant admittere iuſpatronatus, niſi illius probationes claræ afferantur, Rot. *deciſ.*11. *de iurepatronatus in nouis*, Puteus *deciſ.*172. *lib.*1. *& deciſ.*243. *lib.*2. Seraphin. *deciſ.*1141. *num.*8. Et quòd illud ſpectet ad agnatos, ex deciſione io hac cauſa facta 27. Maij 1616. coram me, & quòd illi præſentauerint Brunorem, patet ex inſtrumento præſentationis illius.

Tandem valor Canonicatus non excedens ducatos 24. 4
de Camera, probatur ex primæua illius erectione facta de anno 1611. in qua fuit aſſignata dos ſcutorum 30. monetæ pro præbenda, qui valor ſpatio paucorum anoorum non præſumitur mutatus.

Et ita concluſum, &c.

R. P. D. VEROSPIO SENIORE,

poſteà S. R. E. Cardinali.

Romana conſignationis ſchedulæ.

Mercurij 10. Maij 1617.

A R G V M E N T V M.

Argumentum habes in ſummario.

S V M M A R I V M.

2 *Fideicommiſſaria bona quando fideicommiſſo per Papam derogatum eſt ad effectum ſatisfaciendi creditores anteriores, ſtatim facta derogatione effecta ſunt creditorum; & nec illis præiudicari poteſt à poſterioribus creditoribus, n. 3.*

4 *Priores creditores prius ſatisfaciendi ſunt, quàm poſteriores.*

D E C I S I O CCCCLXXIX.

1 ALphonſus Sabatinus, cùm eſſet ære alieno grauatus, obtinuit à Sanctiſſimo facultatem pro ſolutione debitorum alienandi vſque ad certam ſummam bona fideicommiſſo q. Marci Antonij Sabatini ipſius patrui ſubiecta, cum certis tamen pactis, & conditionibus, inter alia, dummodo Ludouici ipſius filij conſenſus accederet. Qui deinde cùm in omnibus iuxta formam Breuis aſſenſum præſtitiſſet, & ſucceſſiuè mediante venditione quarumdam domorum hæc ſumma de dicto fideicommiſſo fuiſſet extracta, idem Ludouicus, & Olympia eius mater poſtea volebant huiuſmodi pecunias conſignari creditoribus in venditionis inſtrumento deſcriptis, ad quorum fauorem ipſi reperiebantur obligati. Et cùm ſe anteriores creditores oppoſuiſſent, de conſenſu partium dubium in Rota propoſui, an pecuniæ iuxta expreſſionem factam in inſtrumento creditoribus eſſent conſignandæ? Et fuit per Dominos negatiuè reſponſum. Quia partes conueniri non potuerunt in præiudicium creditorum anteriorum, quibus per derogationem Sanctiſſimi cum aſſenſu per Ludouicum præſtito ius fuerat quæſitum.

2 Dicta enim bona pro ſumma in derogatione contenta à fideicommiſſo diſtracta, ſtatim ad fauorem creditorum effecta fuerunt libera, quibus propterea debebat iuxta ipſorum antianitatem ſatisfieri, ex latè deductis in cauſa Romana cenſus 18000. 26. Nouembris 1601. & 5. Maij 1603. coram Illuſtriſſ. Domino Cardinali Millino.

4 Non obſtat Ludouici conſenſum fuiſſe conditionalem, quatenus videlicet pretium, de quo agitur, in primis, & ante omnia creditoribus ſolueretur, ad quorum fauorem ipſe, vel Olympia eius mater erant obligati. Nam id procederet, ſi ante huiuſmodi aſſenſum alius iuxta formam Breuis purus & ſimplex non interceſſiſſet, per quem cùm anterioribus creditoribus illicò fuiſſet ius quæſitum, nullo modo potuit illis ex ſubſequenti præiudicium inferri, *l. 1. & l. licet, C. qui potior. in pignor. hab.* Federic. de Senis *conſ.* 45. *in fine*, & habetur in allegata deciſione Romana cenſus 18000. coram Illuſtriſſimo Domino Cardinali Millino.

5 Nec releuat primum Ludouici aſſenſum ad Breue Sanctiſſimi relationem habere. Hoc enim Breue reſtrictum non apparet ad creditores, pro quibus Ludouicus erat obligatus. Vnde eo ipſo, quòd iuxta illius formam aſſenſum præſtitit, conſenſiſſe videtur ad fauorem creditorum anteriorum, cùm Breue ſecundùm iuris ordinem intelligatur, *cap. cauſam quæ, de reſcript.* Anchar. *conſ.* 404. *n.* 3. Roman. *conſil.* 320. *num.* 4. Et prius de iure creditoribus anterioribus, quàm poſterioribus debeat ſatisfieri, *cap. qui prior. de reg. iuris in 6. lib. 2. C. qui pot. in pign. habeant.*

R. P. D. M A N Z A N E D O,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Romana caſalis.

Veneris 12. Maij 1617.

A R G V M E N T V M.

Locator vendens durante locatione rem locatam, tenetur ad intereſſe, ſi conductor vult continuare.

S V M M A R I V M.

1 *Locator qui vendidit rem locatam durante locatione, & transſtulit in emptorem dominium rei, tenetur conductori ad intereſſe, declara vt n. 2.*

3 *Actus poſitiui probant animum conductoris, quòd nolit continuare locationem.*

D E C I S I O CCCCLXXX.

DVbitaui an hæredes Nigroni teneantur ad intereſſe? 1
Et Domini negatiuè reſponderunt, licèt enim locator, qui durante locatione per venditionem rei locatæ dominium in emptorem tranſtulit, teneatur conductori ad intereſſe, *l. ſi in lege, §. colonus*, vbi gloſ. *l. ſi fundus, §. nam & ſi colonus, ff. locati.*

Tamen hoc procedit, quando conductor vult continua- 2
re in conductione, & impeditur ab ipſo locatore, vel emptore, *l. ſi merces, §. qui fundum*, vbi gloſſ. *verbo prohibitus, d. §. nam & ſi, ff. locat. l. nihil in fin.* iuncta gloſſ. *de leg.* Pariſ. *conſ.* 40. *num.* 3. *lib.* 1. Ruin. *conſil.* 65. *num.* 2. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 55. *num.* 14. *lib.* 1. Caputaq. *deciſ.* 180. *num.* 2. & 183. *part.* 1.

In præſenti autem caſu non ſolùm non docetur, quòd conductor voluerit continuare, nec minus, quòd locator, ſeu Excellentiſſimus Dominus Princeps Peretrus emptor illi impedimentum præſtiterit, quòd imò potius apparet de contrario ex teſtibus à parte aduerſa examinatis, dicentibus ſe neſcire, an Dominus Princeps dederit vllam moleſtiam conductoribus. Et primus deponit, quòd de anno 1606. quo fuit venditum caſale, conductores vendiderunt ſeminata, & boues, ac equos, quos tenebant in parte dicti caſalis, ab illo remouerunt.

Quibus accedit, quòd de menſe Nouembris eiuſdem 3
anni fideiuſſor Petrucij principalis conductoris, & authoris Turlini ſolidauit computa cum bon. mem. Cardinali Pinello Procuratore locatoris, & narrata dicta venditione facta D. Principi confeſſus fuit per talem venditionem locationem fuiſſe finitam, per quos actus poſitiuos negari non poteſt conductores non habuiſſe animum continuandi in locatione, ſed emptioni acquieuiſſe.

Quibus non obſtat, quòd Turlinus reclamauerit, & egerit contra Principem pro reintegratione ad poſſeſſionem, & fundo conducto, quam obtinuit, quia talis ſententia fuit poſtea in gradu appellationis per Rotam declarata nulla & iniuſta, vt in deciſione 9. Maij coram me facta.

R. P. D. VEROSPIO SENIORE,

deinde S. R. E. Cardinale.

Ciuitatis Caſtelli cenſus.

Veneris 12. Maij 1617.

A R G V M E N T V M.

Liber mercatoris probat contra tertium, concurrentibus adminiculis, & ex ſolutione pecuniarum in magna quantitate mandatum præſumitur.

S V M M A R I V M.

1 *Liber mercatorum probat contra tertium concurrentibus adminiculis, num. 2. & 3. ponuntur adminicula quædam.*

3 *Mandatum præſumitur ex ſolutione pecuniarum, præſertim in magna quantitate.*

D E C I S I O CCCCLXXXI.

QVondam Camillus Cerrinus de anno 1585. annuum 1
cenſum ſcutorum ducentorum, & decem emit à quondam Ioanne Vincentio Vitellio, & cùm dictus cenſus ad Saluſtiam Certinam de Creſcentijs perueniſſet, Creſcentius illius filius, & hæres in eius poſſeſſione contra Marchionem Vitellium ſe manuteneri prætendebat. Vnde ſuper hoc dubio per me propoſito, Rotæ viſum fuit de poſſeſſione ipſius Saluſtiæ conſtare. Dantur enim ſolutiones per hæredes dicti Vitellij eidem Saluſtiæ factæ, vt ex partitis apparet ex banco de bonis extractis, quæ concurrentibus adminiculis pro tertio contra tertium probant,

Rota

Digitized by Google

Rota *deciſ.375.n.2. par.1. diuerſor.* Afflict.*deciſ.* 402. Dec. *conſ.*510. *num.*3. Surd.*deciſ.*105. *& ſeqq.*

2 Pro adminiculo autem hic inſeruit confeſſio ipſius Marchionis in litteris de anno 1612. emanatis, vbi fatetur ipſa dictos cenſus vſque ad illud tempus perſoluiſſe, concurrentibus præſertim ſolutionibus geminatis, vt apparet ex partitis banchi, quæ in annua quantitate ſcutorum ducentorum, & decem cum inſtrumento conſtitutionis cenſus conueniunt: vnde benè contra Marchionem probant, Rota *deciſ.177. num.4. par.2. diuerſor.*

3 Et licèt iſtæ pecuniæ fuerint ad bancum allatæ per miniſtros Dominorum de Creſcentijs, quorum aſſertioni ſtandum non videatur in Domini Vitellij præiudicium; ſatis eſt tamen illos pro adminiculo deſeruire. Nec releuat exceptio, quòd non probetur illorum mandatum, qui pecunias detulerant. Nam ex earum ſolutione, præſertim in notabili quantitate, mandatum præſumitur, Rota *deciſ.2. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. in antiq.* Verall. *deciſ.190. num.4. par.1.*

R. P. D. PIROVANO.

Interamneñ. pecuniaria.

Veneris 12. *Maij* 1617.

ARGVMENTVM.

Habetur in ſummario num. 1.

SVMMARIVM.

1 *Error in calculis ad effectum recedendi ab inſtrumento iurato, debet concludenter probari per allegantem, maximè ſi non ſit expreſſus, & patens in calculo, num. 2.*

3 *Societas officij poteſt transferri per ceſſionem iurium, etiam non mutato periculo vitæ.*

4 *Confeſſio probat contra confitentem, & illi præiudicat, niſi doceatur de errore.*

5 *Error ſufficienter probatur, ſi doceatur aliter rem ſe habere.*

7 *Scriptura producta probant contra producentem.*

DECISIO CCCCLXXXII.

IN tranſactione ſequuta vſque de anno 1595. inter Realdum, Federicum, & Ludouicum hæredes, & filios Marinangeli Fatroli ex vna, & Equitem Fannium Spadam ex altera, ſuper calculis cuiuſdam affictus inter eos vti ſocios reſpectiuè poſitis enunciatur partita ſcutorum 200. quæ dicitur accepta, ad ſocietatem officij ſuper officio eiuſdem Equitis Fannij, & per eum expoſita pro commodo affictus, mediante perſona Siphonij Spadæ eius fratris, quæ extinctio cùm prætendatur per hæredes Marinangeli facta translatiuè per iurium ceſſionem in Fannum, non autem extinctiuè, & eorum patri fuiſſe ſuperlucratam ſocietatem, dum ipſe recognouit bonam fidem, Hieronymus verò Graſſus, qui dedit pecuniam ad ſocietatem, deceſſerit ante diem tranſactionis, nempè 16. Martij 1592. inde dubitatum fuit.

An ſocietas ſcutorum 200. ad fauorem Hieronymi Graſſi ſit extincta ſolutione, vel potius ſuperlucrata, itaut non debuerit poni ad debitum dictorum de Fatrolis, & non ſit ſtandum in iſta parte inſtrumento.

Et eſſe ſtandum inſtrumento fuit reſolutum.

1 Aduerterunt enim Domini, quòd Fatroli veniunt contra ſolidationem computorum per viam tranſactionis, prætextu erroris ex ſuperlucratione ſocietatis cauſati, qui error ad effectum recedendi ab inſtrumento iurato, debet concludenter probari ab allegante, Bart. *in l. non fatetur num. 9. ff. de confeſſ.* Corn. *conſ.*250. *num.*7. *volum.*4. Crauett. *conſ.*255. *num.*5. Surdus *deciſ.*104. *num.*18. Vital. *de clauſul. verſ. non errore ductus num.*64.

2 Maximè quando non eſt expreſſus, & patens in calculo, vt in præſenti, Tob. Non. *conſil.*63. *num.*20. Beio. *qu. familiar. qu.*105. *num.*4.

3 Huiuſmodi autem probatio non datur, quia etſi dici poſſit Siphonium acquiſiuiſſe iura ſocietatis à Hieronymo Graſſo translatiuè, non autem extinctiuè, dum ceſſionem iurium reportauit, & in eius locum poſitus fuit, cum clauſula, *ad habendum, tenendum, &c.* quæ iura tranſire potuerunt non mutato periculo vitæ Hieronymi, vt ponderatum fuit in ſimili caſu coram bon. mem. Cardinali Blanchetto in Romana condictione indebiti 16. Maij 1579. ac etiam appareat Hieronymum deceſſiſſe ante diem tranſactionis, nempè de menſe Martij 1592.

Tamen ex quo in inſtrumento tranſactionis dicti hæredes confeſſi fuerunt ſe benè ſcire, quòd iſta ſocietas ſcutorum 200. contracta cum Hieronymo Graſſo fuerat extincta per Fannium de eius proprijs pecunijs mediante perſona Siphonij eius fratris, iſta confeſſio omninò probat contra eos, & præiudicat, niſi doceatur de errore, *l. generaliter, C. de non numerata pecunia,* Crauett. *conſ.*175. *nu.*1. Rimin. iun. *conſ.*103. *num.*28. *& 29.* 4

Non obſtat, quòd ſufficienter doceatur de errore, dicendo rem aliter ſe habere, *l. de ætate, §. fin. l. cum de indebito, ff. de probat.* Bart. *in l. non fatetur num.* 10. *ff. de confeſſ.* Aliter autem rem ſe habere dicebatur probari ex inſtrumento enunciato in concordia, ad quod ſe retulit Fannius pro verificanda extinctione, dum in eo neque ſocietas extinguitur, neque pecuniæ ſolutæ enunciantur Fannij, ſed eiuſdemmet Siphon ſoluentis. 5

Ad prędicta enim fuit reſponſum, quòd error nihilominus non remanet concludenter probatus, quia vtrumque poterat contingere, ſcilicet prout narratum fuit in inſtrumento ceſſionis, & quòd dicti hæredes aliundè ſcirent quòd de pecunia Fannij, & eo mandante extinctio fuerit facta per Siphonium, ſaltem tanquam reintegratum ab eodem Fannio, quod etiam Dominis multùm veriſimile viſum fuit, quia nedum præſens ſocietas, ſed & multę alię fuerunt contractæ per Siphonium procuratorio nomine Fannij eius fratris, & in inſtrumento concordiæ Fannius aſſumpſit in ſe onus extinguendi tres ſocietates in ſumma ſcutorum 800. & de iſta nullum verbum, quæ tamen ſi extincta non fuiſſet, debuiſſet fieri aliqua mentio de ea ad exonerationem Marinangeli principalis debitoris, cui intererat in computis liberari, ac demum ex notulis Siphonij, ac Fannij colligitur reintegratio, quæ tanquam productæ per dictos hæredes, debent contra eos probare, Felin. *in cap. cum venerabilis num.* 23. *de except.* Crauett. *conſ.*201. *num.*5. *& 6.* Caputaq. *deciſ.*187. *par.*1. 6

Atque ita fuit reſolutum, &c.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano,

Elboreñ. fructuum,

Luna 12. *Maij* 1617.

ARGVMENTVM.

Bona fides ex quibus cauſatur ad excuſandum beneficij poſſeſſionem à reſtitutione fructuum ob non expeditas litteras intra ſex menſes, iuxta formam decreti litterarum Apoſtolicarum.

SVMMARIVM.

1 *Gratia Pontificis cum decreto, quod intra ſex menſes inducatur priuatio ipſo iure ob non impetratam prouiſionem à Sede Apoſtolica, non ſuffragatur impetranti, niſi dicta noua prouiſione impetrata: vbi tamen quòd prouiſus non tenetur reſtituere fructus, quando non fuit negligens in conſtituendo Procuratorem ad impetrandam talem prouiſionem, eidemque Procuratori iura Cameræ ſoluerit, & num.2.*

Credulitas qualibet, & qualibet cauſa inducit bonam fidem ad excuſandum ne prouiſus teneatur reſtituere fructus, ibid.

Triennalis poſſeſſio cum titulo colorato excuſat prouiſum à reſtitutione fructuum, ibid. in fine.

DECISIO CCCCLXXXIII.

DOmini perſtiterunt in deciſis, ex rationibus, & fundamentis in deciſione adductis. Quibus viſum fuit non obſtare, quòd in indulto Pij IV. inducatur priuatio ipſo iure, ob non impetratam nouam prouiſionem intra ſex menſes à Sede Apoſtolica, & propterea Didacus non poſſit iuuari titulo inſtitutionis obtentæ ab Epiſcopo, vel prouiſione Apoſtolica, quam habuit poſt ſex menſes, & adductis in deciſionibus Veroneñ. penſionis 1

1. Iulij

Digitized by Google

1. Iulij 1592. & 30. Octobris 1595. coram Illuſtriſſ. Cardinali Millino. Quia hodie non agitur de ſuſtinenda dicta conſtitutione, nec prouiſione Apoſtolica, ſed tantùm de excuſando Didacum à reſtitutione fructuum, qui cùm in tempore dederit mandatum ad expediendum litteras, & pecunias neceſſarias transmiſerit, potuit credere negligentiam Procuratoris in non expediendo in tempore ſibi non præiudicaſſe, cùm præſertim illinc ad paucos dies poſt dictos ſex menſes expeditio fuerit facta, & fuerint ſoluta iura Cameræ, cuius fauore principaliter dictum decretum emanauit.

2 Et licèt prædicta non ſufficerent ad ſaluandum à nullitate dictum titulum, ſufficiunt tamen ad illum colorandum, & ad excuſandum Didacum à reſtitutione fructuum, ad quem effectum ſufficit quælibet credulitas, & cauſa, ex qua vel inducatur bona fides, ex adductis in deciſione, vel ſaltim mala excludatur, Bec. *conſ.* 95. *num.* 15. *verſ. eſt etiam aduertendum*, Surd. *conſ.* 115. *num.* 7. Peregr. *de fideicomm. art.* 49. *num.* 117. deciſ. Pedemont. 160. *num.* 8. Caſſad. *deciſ.* 6. *ſub num.* 9. *de præbend.* & prædictum decretum priuationis cùm non ſit clauſum in corpore iuris, nec ſuper certo corpore beneficij, ſed ſuper certo genere beneficiorum, non diſcolorat prædictum titulum coloratum quem habebat Didacus, nec illius triennalem poſſeſſionem, Chiſan. *deciſ.* 44. Caſſad. *deciſ.* 1. *num.* 2. *de reſtit. ſpoliat.* Put. *deciſ.* 180. *num.* 4. *lib.* 3. *& deciſ.* 50. *num.* 3. *lib.* 1. Gabr. *concl.* 3. *num.* 15. *de clauſul.* Rota *dec.* 75. *num.* 1. *lib.* 1. *par.* 3. *& deciſ.* 56. *lib.* 2. *par.* 3. *diuerſor.*

3 Ad deciſiones autem Veroneñ. penſionis reſpondetur illas non applicari caſu noſtro, cùm in prima reſeruetur videri, an eſſet locus excuſationi; in ſecunda verò dicitur non eſſe locum excuſationi, quia decretum, de quo ibi, non eſt pœnale: in propoſito autem decretum priuationis eſt pœnale, quia principaliter fuit factum fauore officialium Cancellariæ, & in pœnam volentium defraudare illorum iura, quæ pœna non debet habere locum in Didaco, qui vt ſuprà dictum eſt, in tempore tranſmiſit mandatum ad expediendum, & pecunias neceſſarias, & multa alia concurrunt pro illius excuſatione ponderata in deciſione, quæ non adſtant in caſu dictarum deciſionum.

R. P. D. VEROSPIO SENIORE,

poſteà S.R.E. Cardinale.

Peruſina ſucceſſionis.

Lunæ 13. Maij 1617.

A R G V M E N T V M.

Statutum excludens præſertim fœminas dotatas à ſucceſſione fratris, an & quando comprehendat forenſes.

S V M M A R I V M.

1 *Nepotes tam ex fratre, quàm ex ſorore, ſuccedant in capita, & non in ſtirpes.*

Statutum excludens fœminas dotatas à ſucceſſione fratris, numquid comprehendat forenſes, num. 2. *& per tot.*

Statutum regulariter forenſes non comprehendit, ibid.

D E C I S I O CCCCLXXXIV.

1 FVit de anno 1615. die 1. Decembris coram me reſolutum ad ſucceſſionem Camillæ de Oliuis ab inteſtato tam Paulum ex fratre, quàm Domitium, & Honorium ex ſorore nepotes in capita, non in ſtirpes eſſe admittendos. Quia ſicut dictæ Camillæ omnes erant in pari gradu coniuncti, ita æqualiter omnes ad eiuſdem hæreditatem ſuccedere debebant, agnationis & cognationis diſcrimine ſublato, ex allegatis in deciſione.

2 Verùm cùm hæreditas prædicta conſiſteret in nonnullis bonis in territorio Aſſiſij exiſtentibus, dubium ſucceſſiuè propoſui, an dicti loci ſtatutum fœminas dotatas à ſucceſſione fratris excludens obſtaret Domitio, & Honorio tanquam ex ſorore ipſius Camillæ deſcendentibus. Et Domini fuerunt negatiuam partem amplexi, ipſi enim Paulus, Domitius, & Honorius, vti forenſes, non comprehenduntur Aſſiſij ſtatuto, cuius intentio fuit ſuorum ciuium dumtaxat, non autem exterorum agnationibus proſpicere, Alex. *conſ.* 41. *lib.* 7. Iaſ. *conſ.* 80. *num.* 2. *verſ. ſed præmiſſis lib.* 3. Soccin. *conſ.* 128. *num.* 5. *lib.* 4. Crot. *in l. omnes populi num.* 244. *in fin. verſ. ſed hac ratio, ff. de iuſtit. & iur.* Soccin. iun. *conſ.* 80. *num.* 9. *lib.* 4. *& conſ.* 49. *num.* 3. *&* 4. *lib.* 4. Ruin. *conſ.* 195. *num.* 9. *verſ. nec etiam, & conſil.* 200. *num.* 12. *lib.* 2. Honded. *conſ.* 5. *num.* 13. *in princip. & conſ.* 11. *num.* 22. Marzar. *conſ.* 15. Peregr. *conſ.* 90. *num.* 13. Put. *dec.* 31. *lib.* 2. *in nouis*, Rota *dec.* 673. *num.* 2. *par.* 2. *diuerſor.* & reſolutum fuit in Camerineñ. hæreditatis 29. Ianuarij 1588. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, in Balneoregieñ. bonorum 2. Iunij 1591. coram eodem, & in cauſa Colleñ. hæreditatis 20. Iunij præteriti coram R. P. D. meo Buratto.

3 Nec ſtatutum poteſt habere locum, niſi eidem copulatiuè bona, & perſonæ ſubiaceant, vt fuit dictum in eiſdem Camerineñ. hæreditatis, & in Balneoregieñ. bonorum coram Cardinali Pamphilio, in Ciuitatis Caſtelli hæreditatis 10. Maij 1606. coram Illuſtriſſimo Cardinali Ludouiſio, & in allegata Colleñ. hæreditatis coram R. P. D. meo Buratto. Quod ſimiliter procedit etiam, ſi defuncta ſtatuto ſubiaceret, dum illi, inter quos de ſucceſſione agitur, ſint forenſes, cùm in huiuſmodi ſucceſſionibus per ſtatutum ab inteſtato delatis non veniat habenda ratio defuncti, ſed vocatorum, Alexan. *conſ.* 44. *num.* 15. *lib.* 5. & in allegata Camerinen. & Balneoregien. coram Cardinali Pamphilio.

4 Nec obſtant Doctores contrarium ſentientes, quia vel non loquuntur, vbi omnes qui ſuccedere debent, ſunt forenſes, vt in caſu noſtro, ſed quando vnus tantummodò eſt forenſis, alter ſubditus, vel procedunt in diuerſis terminis, vt per informantes, qui omnibus ſigillatim reſpondent.

Et ita deciſum fuit Honorio, & Domitio ſolùm informantibus, &c.

R. P. D. V B A L D O.

Florentina penſionis.

Mercurij 17. Maij 1617.

A R G V M E N T V M.

De priuilegio Conclauiſtarum transferendi penſiones vſque ad ſummam ſcutorum centum, ad quæ extendatur, & quomodo intelligatur.

S V M M A R I V M.

1 *Tranſlatio penſionis facta vigore priuilegij Conclauiſtarum eſt nulla, exhibito coram exequutore ſolo tranſumpto priuilegij abſque originali.*

3 *Facultas transferendi penſiones vſque ad certam ſummam non extenditur vltra illam ſummam.*

Ordo ſcripturæ attenditur ad declarandum voluntatem deponentis, ibid.

4 *Transferendi penſiones facultas data Conclauiſtis non extenditur ad penſiones ſemel tranſlatas.*

Tranſlatio penſionis dicitur odioſa, & ideo reſtringenda, num. 4. *&* 6.

5 *Penſionem amittit Clericus contrahens ſecundùm matrimonium, & ſic bigamiam, etiam quod habet indultum retinendi penſionem cum matrimonio, quia non extenditur ad bigamiam, & num.* 6.

7 *Penſionem retinendi facultas data in aliquo caſu, non extenditur ad tranſlationem.*

8 *Transferendi penſionem facultas data, intelligi debet erga perſonas capaces.*

Epiſcopus non poteſt retinere penſiones ſibi reſeruatas ante promotionem ad Epiſcopatum ſine ſpeciali diſpenſatione Apoſtolica, ibid.

D E C I S I O CCCCLXXXV.

1 FVit reſponſum pro parte informante, nempè ſententiam A. C. eſſe confirmandam, quæ fuit lata pro nullitate tranſlationis penſionis ſcutorum 60. de qua agitur. Primò, quia non fuit exhibitum coram Canonico executore priuilegium originale, ſed tranſumptum tantùm priuilegiorum Conclauiſtarum fel. rec. Clementis VIII. vt patet ex lectura tranſlationis, vnde tranſlatio

fuit

Digitized by Google

fuit nulla, vt fuit dictum in Tuden. beneficij 9. Ianuarij 1595. coram Corduba, & in Carthaginen. tranſlationis penſionis 19. Iunij 1606. coram R.P.D. meo Manzanedo.

2 Nec releuat exhibitio tranſumpti authentici facta coram A.C. quia non conſtat fuiſſe illud, quod enunciatur exhibitum coram executore, qui aliàs ſine illo, vel originali nullam habebat iuriſdictionem, Put. *deciſ. 344. n. 2. lib. 2.* Creſcen. *deciſ. 13. de conceſſ. præbend.* & fuit dictum in dicta Carthaginen.

3 Secundò, quia priuilegium Clementis conceſſum Conclauiſtis, fuit reſtrictum ad facultatem transferendi pro ſumma ducatorum 110. tantùm, vnde cùm in translatione primo loco, fuerit narrata penſio ſcutorum 110. ſuper fructibus menſæ Epiſcopalis Melfiten. ſequitur, vt per eam dicatur conſumpta facultas transferendi, nec poſſit in vim illius ſuſtineri alia translatio ſcutorum 60. auri de qua agitur, licèt eodem contextu facta; attenditur enim ordo ſcripturæ ad declaran. voluntatem diſponentis, *l. quoties, ff. de vſufruct. l. generaliter, §. quid ergo, ff. de fideicommiſſ. liber. cap. mandato, de præbend. in 6.* cum alijs per Mantic. *de coniecturis vltim. volunt. lib. 6. tit. 13. nu. 11.* præſertim quando, vt hic, diſpoſitio non poteſt verificari in pluribus, benè Surd. *conſ. 450. num. 57. lib. 3.*

4 Mouebantur Domini tertio loco, quia iſta penſio fuit aliàs translata à Bartholomæo in Iacobum, de anno 1592. vnde non videtur potuiſſe Iacobus eam denuò transferre, prout fecit, quamuis ipſe etiam eſſet Conclauiſta, niſi oſtendatur priuilegia comprehendere etiam penſiones ſemel translatas; cùm aliàs nimis prorogaretur ſeruitus beneficij, & translatio penſionis dicatur odioſa, & ideò reſtringenda, Sarnen. *in reg. de infirm. reſign. quæſt. 16.* Caputaq. *deciſ. 100. num. 6. par. 3.*

5 Quartò, quia Iacobus contrahendo ſecundùm matrimonium, fuit effectus bigamus, quo caſu amiſit penſionem ſibi vti Clerico reſeruatam, *cap. 1.* vbi Doctor. *de bigam. cap. vnic. eodem tit. in 6.* cum alijs per Pariſ. *de reſign. lib. 4. quæſt. 4. num. 17. & ſeqq.* & ideò non potuit in alium transferre, *l. nemo plus iuris, ff. de reg. iur.*

6 Non obſtat priuilegium Conclauiſtarum, quia de bigamis non loquitur, & ideò non poteſt Iacobo ſuffragari.

7 Nec facit indultum fel. record. Leonis XI. quia prætérquam quod non videtur loqui de penſione antiqua ſcutorum 60. de qua agitur, iam extincta per bigamiam, ſed ſolùm in eo reſeruatur ad fauorem Iacobi penſio ſcutorum 100. eique conceditur, vt poſſit retinere aliam penſionem ſimilem ſcutorum etiam 100. ceſſat difficultas, quia indultum loquitur de retentione, non autem de translatione, de qua tanquam odioſiſſima erat facienda ſpecialis mentio, Caputaq. *deciſ. 303. num. 7. & ſeqq. par. 2. & deciſ. 100. num. 2. & ſeqq. par. 3.* Rota *dec. 1312. par. 3. diuerſorum.*

8 Nec diſplicebat etiam motiuum, quòd in omnem euentum facultas transferendi, debebat intelligi erga perſonas capaces, cuiuſmodi non eſt Epiſcopus, qui nec poteſt retinere penſiones ſibi reſeruatas ante promotionem ad Epiſcopatum, ſine ſpeciali diſpenſatione Apoſtolica, ex conſtitutione Iulij II. de qua Put. *deciſ. 18. de penſ. in nouis*, Rota *deciſ. 233. num. 1. par. 1. diuerſor.* Gabr. *conſ. vlt. num. 1. lib. 2.* cum alijs allegatis in dicta Carthaginen. tranſlationis penſionis coram D. meo Manzanedo.

Et ita fuit deciſum.

R. P. D. VEROSPIO SENIORE,

poſteà S. R. E. Cardinali.

Leodien. pactorum matrimonialium.

Mercurij 17. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Ponuntur in hac deciſione tres caſus, in quibus ſententiæ nullitas non obtenditur, quando cauſa eſt commiſſa arbitrio Rotæ, reiectis nullitatibus.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes examinati parte non citata, probant ſi fuerunt examinati cum interrogatorijs datis à parte arbitrio Rotæ.*

2 *Citatio ad videndum pronunciari, decerni, & ordinari, prout iuris fuerit, habet vim citationis ad ſententiam arbitrio Rotæ.*

3 *Procuratoris mandati defectus ſuppletur ex comparitione principalis, & illius ſcientia.*

DECISIO CCCCLXXXVI.

FVit ab Officiali Leodienſe Ioannes Selis condemnatus ad ſolutionem florenorum nouem millium, tanquam eos in matrimonij ſubſidium promiſiſſet, dum Michael eius filius Mariam Arnolli Octauiam filiam duxiſſet vxorem, verùm interpoſita per Ioannem appellatione, & cauſa coram me introducta, dum ille dictam ſententiam nullam eſſe prætenderet, Arnoldus adita Signatura Sanctiſſimi, obtinuit mihi reſcribi, vt reiectis arbitrio Rotæ nullitatibus in cauſa procederem. Vnde propoſito per me dubio, fuit reſolutum eſſe locum arbitrio: nam quoad nullitatem ex defectu citationis ad videndum iurare teſtes, cùm illi examinati fuerint cum interrogatorijs partis, intrat arbitrium, ex quo nihil vltra pars circa diligentias examinis facere potuiſſet, Put. *deciſ. 301. lib. 3.* cùm præſertim interrogatoria totam articulatam materiam amplectantur, iuxta quam ſimiliter teſtes depoſuerunt. Accedit non adeſſe penitùs huiuſmodi defectum, ſed iuraſſe tantummodò teſtes ea die, ſub qua citatio non cadebat, vnde faciliùs intrare debet arbitrium. 1

Quo verò ad nullitatem ex defectu citationis ad ſententiam, dicitur illam quidem eſſe inſanabilem, dum totalis defectus interueniſſet, verùm in caſu noſtro facta fuit citatio ad videndum pronunciari, decerni, & ordinari, prout iuris fuerit, vnde non videtur talis omninò defectus adeſſe, cùm per dicta verba pars fuerit admonita iudicem pronunciare voluiſſe, & quamuis de rigore iuris hæc citatio pro ſententiæ validitate non ſufficeret, cùm ſpecialis ad eam audiendam requiratur, ſtante tamen arbitrio, quod de rigore iuris minuit, illa ſuſtinetur, Creſcen. *deciſ. 4. num. 3. de reſtit.* Seraph. *deciſ. 1154.* 2

Excipiebatur vlteriùs de dictæ ſententiæ nullitate ob mandati defectum ex vtraque parte, verùm quoad Ioannem, ceſſat difficultas, cùm illius mandatum in actis reperiatur; pro altera verò parte adeſt productio iurium, & ſcientia principalis, quòd huiuſmodi lis per talem, tanquam ipſius Procuratorem agebatur, adeſt vlteriùs eiuſdem principalis comparitio citra Procuratoris reuocationem, ex quibus mandatum ſatis arguitur, Andr. *deciſ. 551.* Peregr. *deciſ. 53. & 58. par. 1.* 3

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Mantuana iuriſpatronatus.

Mercurij 17. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Iuſpatronatus competit Eccleſiæ, de cuius bonis fit fundatio, vel dotatio, nec dotis augmentum inducit iuſpatronatus, niſi prima dos redacta ſit ad non eſſe.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium quodlibet, & qualibet Eccleſia præſumitur libera, niſi contrarium doceatur ex dotatione, vel fundatione, &c.*

2 *Eccleſiæ de cuius bonis fit fundatio, ſeu dotatio beneficij, competit iuſpatronatus illius.*

3 *Iuſpatronatus ex priuilegio competens per Concilium Tridentinum eſt ſublatum.*

4 *Dotis augmentum non facit acquiri iuſpatronatus, niſi doceatur primam dotem redactam eſſe ad non eſſe.*

5 *Præſentationes effectum ſortitæ per centum annos faciunt præſumi iuſpatronatus ex fundatione, & dotatione, dummodo fuerint continuatæ, declara vt n. 6.*

Præſentationes effectum ſortitæ per centum annos faciunt præſumi iuſpatronatus, niſi conſtet de titulo inualido, ibid.

D E-

DECISIO CCCCLXXXVII.

1 Viſum fuit Dominis non conſtare de iurepatronatus DD. de Gonzaghis, quia vltra præſumptionem iuris, quòd quælibet Eccleſia, & beneficium præſumatur liberum; nec contrarium doceatur ex dotatione, aut fundatione, aut alijs modis à Concilio præſcriptis, Caputaqu. *deciſ.*130.*num.*2.*par.*2. Seraph. *deciſ.*1353.*nu.*1. Roch. *de iurepatron. in verbo conſtruxit quæſt.*20.*n.*29. *verſ. Ego arbitror*, & fuit dictum in vna Toletana iuriſpatronatus 18. Martij 1602. coram bon. mem. Corduba.

2 In caſu noſtro pro parte Reuerendiſſimi Epiſcopi Mantuani doceatur de dotatione, & fundatione Canonicatus, de quo agitur, facta per Vbertum eius anteceſſorem de anno 1409. 11. Ianuarij ex bonis feudalibus Eccleſię Mantuanę ad eam deuolutis, in qua fundatione licèt iuſpatronatus fuerit reſeruatum familiæ de Vbertis, à qua iſti de Gonzaghis prætendunt deſcendere; tamen talis reſeruatio non potuit fieri in præiudicium Eccleſiæ, cui competit iuſpatronatus, propter dotationem factam de ipſius bonis, *cap. Apoſtolicos in fin.* vbi gloſſ. *verbo conſtruxiſſe* 12.*qu.*2. Abb. *in cap.*3. *num.* 12. *de Eccleſ. ædifican.* Roch. *de iurepatron. verbo Eccleſiam fundauit num.* 8. *& in verbo dotauit num.* 26. Lambertin. *de iurepatron. lib.*1.*par.*1.*qu.*8. *art.*7.*per totum*.

3 Non obſtat, quòd Innocentius VIII. confirmauit dictum iuſpatronatus, quia ſi attendamus dictam confirmationem pro validitate reſeruationis iuriſpatronatus, illud remanebit ex priuilegio, cùm vt ſuprà dictum eſt, de iure communi non poſſet acquiri, niſi Eccleſiæ, vt fuit dictum in Compſañ. iuriſpatronatus 23. Ianuarij 1605. coram bon. mem. Litta, & conſequenter cenſetur ſublatum per Concilium Tridentinum *ſeſſ.*25.*cap.*9.

4 Minùs obſtat, quòd Archidiaconus Vbertus de anno 1593. dotauerit hunc Canonicatum de varijs bonis, quæ hodie aſcendunt ad valorem ducatorum 20. annuorum, cùm reſeruatione iuriſpatronatus Franciſco de Vbertis eius nepoti, & eius deſcendentibus maſculis, quia cùm Canonicatus eſſet etiam ſufficienter dotatus ab Epiſcopo, vt ſupradictum eſt, per dictum augmentum dotis non fuit acquiſitum iuſpatronatus, niſi doceatur dictam primam dotem redactam eſſe ad non eſſe, Roch. *de iurepatr. verbo dotauit qu.* 3. *num.* 5. Rot. *deciſ.*457. *num.* 18. *&* 528. *num.*2.*par.*1. Gonzal. *ſuper reg.*8.*gloſſ.*18.*num.*53.

5 Non obſtant præſentationes effectum ſortitæ per ſpatium centum annorum factæ ab iſtis de Vbertis, ex quibus prætenditur iuſpatronatus præſumi ex fundatione, & dotatione, quia illæ ſunt tantùm duæ, vna ſcilicet de anno 1515. altera de anno 1524. & ab inde citrà non dantur aliæ, niſi prouiſio Apoſtolica facta de anno 1606. cum conſenſu Dominorum de Gonzaghis, & derogatione iuriſpatronatus, quæ cùm non ſit continuata cum dictis præſentationibus, ſed admodum remota, cum illis non poteſt coniungi ad complendum centenariu m, quia datur alia prouiſio Apoſtolica fel. record. Clementis VIII. facta de anno 1601. tanquam de libero, ex qua apparet de ſtatu intermedio libertatis.

6 Vltra quod cùm ex ſupradictis conſtet de titulo inualido, cuius vigore fuerant factæ dictæ præſentationes, illæ non ſuffragantur, Pariſ. *de confid. qu.*28. *num.*140. Gonzal. *vbi ſupra num.*48.

R. P. D. CAVALERIO,

deinde S.R.E. Cardinale.

Bononien. fideicommiſſi de Manzolis.

Lunæ 22. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Ex ſummarijs ſume argumentum.

SVMMARIVM.

2 Ipſe, ipſa, ipſum *dictio & pronomen perſonaliſſimum eſt.*
Renunciatio ſtricti iuris eſt, ibid.
Verba præſentis temporis non trahuntur ad tempus futurum, ibid.

DECISIO CCCCLXXXVIII.

1 Poſt factam vltimam deciſionem in hac cauſa die 22. Ianuarij præteriti, in qua fuit reſolutum DD. Com. Ranutijs dandam eſſe immiſſionem ſuper Caſtro Sancti Martini vigore fideicommiſſi q. Comitis Melchioris de Manzolis ſenioris, iuxta deciſ. aliàs factam coram Illuſtriſſimo D. meo Cardinali Ludouiſio ſub die 30. Martij 1612. vt cauſæ finis imponeretur, dubitatum fuit pro qua portione danda eſſet immiſſio, & cùm DD. Comites de Manzolis multa obieciſſent, ſuſcitaſſent varias difficultates, non ſolùm ſuper conſtitutione huius portionis, ſed etiam ſuper vltima deciſione, Domini tantummodò reſoluerunt ſtandum eſſe in deciſis quoad immiſſionem, de quota autem mandauerunt aliàs videri.

2 Strictè igitur ad immiſſionem petitam quoad portionem Guidotti, & Armij iam fuit reſolutum die 20. Februarij 1615. tranſactionem factam die 2. Iulij 1575. allegatam pro parte DD. de Manzolis non obſtare immiſſioni petitæ à DD. Ranutijs quoad dictas portiones. Præcipuum autem fundamentum deciſionis fuit illud, quia renunciatio facta per Comitem Hieronymum patrem Ranutiorum, & per Barbatiam fideicommiſſarium ad fauorem Manzolorum fuit, de ipſorum parte tantùm ponderando dictionem, *ipſorum*, perſonaliſſimam, & naturam renunciationis, quæ eſt ſtricti iuris, & clauſulam ſpectañ. & pertineñ. quæ cùm ſit præſentis temporis, non videbatur poſſe trahi ad portiones, quæ poſteà ſuperuenire poterant per mortem Guidotti, & Armij, vt in dicta deciſione.

3 Contra huiuſmodi motiua replicabatur hodie pro parte DD. de Manzolis, imò dictam renunciationem debere referri etiam ad portionem Guidotti, quia tempore quo fuit facta tam Hieronymus, quàm alij tranſigentes habebant dictam portionem Guidotti. Nam de anno 1574. & ſic ante dictam renunciationem, quæ fuit de anno ſequenti, alij confideicommiſſarij fecerant diuiſionem bonorum quondam Comitis Melchioris in quatuor partes, & quia iam Guidottus mouerat litem ſuper dicta hæreditate pro ſua rata quam prætendebat per mortem Lupari fratris ſui vterini; ideò Domini diuidentes conuenerunt, vt caſu quo Guidottus dictam ratam euinceret, tunc damnum eſſet commune inter ipſos, & interim expenſæ litis contra Guidottum fierent communi nomine. Hinc Manzoli apparere dicebant diuidentes, & inter ſe diuiſiſſe etiam portionem Guidotti, & conſequenter quando poſteà in tranſactione facta de anno 1575. dixerunt ſe cedere portionem ad ſe ſpectantem, & pertinentem ad fauorem illorum de Manzolis, virtualiter & implicitè comprehenderunt etiam dictam portionem Guidotti, quæ ad ipſos ſpectabat ſaltem de facto, cùm eam poſſiderent, & ſuper ea ſuſtentarent litem, & ſic ceſſare videbatur motiuum illud, quo ius Guidotti eſſet detectum poſt tranſactionem, & quòd tranſactio non porrigitur ad ius poſteà ſuperueniens.

4 Verùm ad hæc pro parte Ranutiorum reſpondebatur in dicta deciſione non fuiſſe diuiſum Caſtrum Sancti Martini, neque Comiti Hieronymo fuiſſe aſſignatam partem aliquam illius portionis, quæ prætendebatur per Luparum, ſeu per Guidottum, imò fuerat expreſsè conuentum, quòd Caſtrum, & Palatium Bononiæ poſſiderentur communiter, & pro indiuiſo, & quòd diuiderentur ad omnem voluntatem partium. Et licèt in dicta diuiſione anno 1574. adſit clauſula, omnem ratam, & partem quam ipſi habent, & habituri ſunt in Caſtro ſancti Martini, tamen adeſt alia conuentio, vt diuiſio fieri debeat ad omnem partium voluntatem, vel alicuius earum.

5 Dicebatur inſuper illam clauſulam, *& habituri ſunt*, quatenus comprehenderet portionem Guidotti non eſſe repetitam in alia tranſactione facta de anno ſequenti 1575. quo eſt reſtricta, & limitata ad portionem ſpectan. & pertineñ. vt in deciſione ponderatum fuit. Nec erat veriſimile Comitem Hieronymum voluiſſe concedere portionem quam non habebat, ſed ſibi obuenire poterat ex perſona Guidotti, ſuper quibus mota fuerat, & in omnem euentum talis conceſſio non poterat comprehendere dictam portionem, niſi quatenus obueniſſet Hieronymo viuenti per præcedentiam Guidotti, cuius contrarium euenit. Vnde talis conceſſio fuiſſet de iure conditionalis, & conditio defecit.

Quo

6 Quo verò ad portionem Armij, ſuper qua opponebatur de tranſactione facta die 30. Martij 1575. quæ eſt regiſtrata in alio inſtrumento facto die 2. Aprilis eiuſdem anni, reſpondebatur Armium ceſſiſſe ſub conditione beneplaciti Apoſtolici intra certum tempus impetrandi cum pacto reſolutiuo, vt in deciſione ſub die 29. Aprilis 1616. fuit dictum. Et licèt ſubſequatur aliud pactum, quòd ceſſio Armij remaneat valida ad fauorem Comitis de Manzolis, & ipſi ſint reintegrandi de ſcut. 500. eidem ſolotis, tamen iſtud fuit pactum inter Armium, & Manzolos, neque conſenſus Comitis Hieronymi vltra vitam ſuam nocuit eius hæredibus venientibus ex perſonis proprijs vti fideicommiſſarijs. Ex quibus, & alijs deductis in deciſionibus ſupradictis Domini ſteterunt in deciſis: de quota autem videbitur particulariter, vt Domini ordinarunt.

R. P. D. PIROVANO.

Reatina de Nobilibus.

Die 22. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Caducitatis pœna non incurritur ex obligatione generali bonorum, neque ex illorum alienatione ex iuſta cauſa, quamuis vtrumque prohibeatur.

SVMMARIVM.

1 *Alienatione prohibita per teſtatorem ſub pœna caducitatis, ſi fuerint bona alienata, intrat caducitas, & bona veniunt reſtituenda vocatis, declara vt num. 2.*

Caducitas in pœnam comminata à teſtatore in caſum contrauentionis non incurritur ſine dolo in contrauenienao, & qualibet cauſa excuſat à dolo, ibid.

3 *Actum prohibitum faciens quem putabat permiſſum, non punitur.*

4 *Caducitatis pœna non habet locum contra pupillum propter factum tutoris.*

5 *Extenſio in pœnalibus non permittitur.*

6 *Contrauentio probanda eſt per eum, qui ſe fundat in illa ad inducendam pœnam caducitatis.*

7 *Obligatio generalis bonorum non inducit caducitatem, etiamſi prohibita ſit, quia in generali obligatione non veniunt bona prohibita alienari, etiamſi obligans non habeat alia bona, quia obligatio intelligitur de bonis per eum in futurum acquirendis.*

8 *Alienatio facta contra diſpoſitionem teſtatoris ſi habeat initium coactiuum, non inducit pœnam caducitatis.*

Alienatio ex iuſta cauſa nullam inducit contrauentionem, ſaltim excuſat a pœna caducitatis.

DECISIO CCCCLXXXIX.

CEnſuerunt Domini non eſſe locum caducitati, nec per conſequens petitæ immiſſioni per Silueſtrum in bonis, & hæreditate primogenituræ.

1 Quia etſi multæ contrauentiones allegentur contra Ioannem Baptiſtam, tam in omittendo, prout ſunt non confectio inuentarij intra bimeſtre, & non celebrare exequium quolibet anno, prout mandauit teſtator ſub pœna caducitatis, quàm etiam in committendo circa quamplures alienationes bonorum ſimiliter ſub pœna caducitatis prohibitas, ex quibus intrare deberet caducitas per teſtatorem comminata, & bona vocatis eſſent reſtituenda, *l. cum pater, §. libertis, & l. peto, §. fratre, ff. de legat. 2. l. prima, cum ibi notatis, C. de iis qua pœne nom.* Crauett. *conſ. 1. num. 3. lib. 1.*

2 Tamen quia Ioannes Baptiſta iuſtis de cauſis tuetur allegatas contrauentiones, viſum eſt poſſe excuſari à pœna priuationis bonorum, dum quælibet cauſa ſoleat excuſare à dolo, & pœna.

3 Itaut faciens actum, quem putat permiſſum, licèt reperiatur prohibitus, non puniatur, Bald. *conſ. 243. in fin. lib. 4.* Crauett. *conſ. 8. num. 31. lib. 1.* Honded. *conſ. 58. num. 39. lib. 1.*

Quo igitur ad omiſſionem inuentarij intra bimeſtre 4
poſt mortem teſtatoris, dicitur quòd de eo tempore Ioannes Baptiſta adhuc natus non erat, quo caſu ex perſona propria ceſſat contrauentio, & ex facto alieno, tutoris ſcilicet, vel vſufructuariæ, de iure pœnæ caducitatis locus eſſe non poteſt, Bald. *in l. 1. C. de iis qua pœna nom.* Gabr. *conſ. 105. num. 12. lib. 1.* & neque teſtatorem id voluiſſe colligitur, dum reſtrinxit præceptum conficiendi inuentarium ad eum, ad quem directè, & propriè ex forma teſtamenti tale onus ſpectare poteſt, quod non conuenit tutori, vel vſufructuariæ, quibus caducitas nocere non poteſt.

Et quamuis teſtator voluerit repeti inuentarium adue- 5
niente caſu ſubſtitutionis, itaut voluntas teſtatoris videretur adimplenda ſaltem de tempore habili, ſtatim quo hæres inuentarium conficere potuiſſet. Tamen cùm verſemur in pœnalibus, huiuſmodi extenſio non videtur permiſſa, Crauetta *conſ. 205. num. 31.* Becius *conſ. 102. nu. 31.* Surd. *conſ. 286. num. 28. lib. 3.*

Secunda verò contrauentio celebrandi exequium ex 6
parte Silueſtri agentis ad caducitatem, non fuit probata, prout neceſſarium eſt ad fundandam eius intentionem, *l. qui accuſare, Cod. de edend. l. ei qui dicit, ff. de probat.* Decian. *conſ. 53. num. 1. lib. 2.*

Tertia contrauentio deducitur ex conſtitutione dotis 7
ſcutorum 6000. facta per eundem Ioannem Baptiſtam ad fauorem propriæ vxoris 2. Iunij 1612. Sed neque ex ſola obligatione bonorum videtur cauſata caducitas, quia in generali bonorum obligatione non cenſentur comprehenſa bona prohibita alienari, *l. obligatione generali, ff. de pignoribus,* Natt. *conſ. 516. num. 3.* Clar. *in §. feudum quæſt. 31.* Theſaur. *deciſ. 193. num. 3.* dicens procedere etiam quòd obligans non haberet alia bona, quia poteſt intelligi de bonis per eum in futurum acquirendis.

Poſtrema contrauentio, quæ conſiſtit in alienationi- 8
bus bonorum primogenituræ, & probantur ſequutę, & conſummatæ, & eam Domini exiſtimarunt, non ſufficere ad ſuſtinendam caducitatem, cùm habeat initium coactiuum, & neceſſarium, dum Io. Baptiſta ex laudo fuit declaratus debitor Antonij eius patris occaſione dotis maternæ, & codicilli eiuſdem teſtatoris in ſcutis 4500. quæ cùm eſſent ſoluenda ex bonis primogenituræ, & pro extinguendo ære teſtatoris, nulla contrauentio poteſt conſiderari, propter iuſtam cauſam alienandi, *l. filiusfamilias, §. diui il 2. ff. de legat. 1.* Molin. *de primogenit. lib. 1. cap. 10. num. 2.* & Surdus *deciſ. 62. num. 2.* Vel ſaltem ſufficere debet ad excuſandum eum à pęna caducitatis, dum credere potuit ſibi licere, & hac de cauſa poſſe alienare.

Et ita, &c.

R. P. D. VEROSPIO SENIORE,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana bonorum.

Luna 22. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

De muliere in contractu dotis, quòd non teneatur adhibere ſtatutarias ſolemnitates, & quòd poſſit pro filia dotanda ſe inſimul cum viro obligare, cætera videas in ſummario.

SVMMARIVM.

2 *Decretum iudicis habet pro ſe præſumptionem validitatis, donec contrarium probetur.*

3 *Mulieris contractus requirit conſanguineorum præſentiam, eorum ſcilicet, qui non habent intereſſe.*

4 *Mulier in contractu dotis non tenetur adhibere ſtatutarias ſolemnitates.*

5 *Clauſula,* omni meliori modo, *operatur actum valere eo modo quo poteſt.*

6 *Ratificatio coram iudice habet vim ſubſcriptionis.*

7 *Mulier pro filia dotanda, nunquid poſſit ſe obligare inſimul cum viro.*

8 *Pactum de futura ſucceſſione quando valeat.*

DE-

DECISIO CCCCXC.

1 TArquinius Cabalutius, & Camilla ipſius vxor, Liuiam communem filiam nuptui tradiderunt Equiti Antonio Paneratio, cui promiſerunt D. Fuſcum Camillæ fratrem daturum pro dote ſcuta quatuor millia, necnon eidem pro dotis complementis tertiam bonorum ſuorum tam præſentium, quàm futurorum, poſt ipſorum obitum conſignandam promiſerunt, ſuper quibus fuit confectum inſtrumentum cum authoritate iudicis, & ob conſanguineorum defectum cum interuentu curatoris ad id ſpecialiter deputati, mortuo Domino Fuſco fuerunt à dictis coniugibus aliæ pariter duæ communes filiæ nuptui traditæ, videlicet Hieronymo Torrelæ, & Lucio Calderino, cum promiſſione dotis ſcutorum octo millium pro quolibet, & tertiæ partis omnium bonorum poſt eorundem obitum conſignandæ. Cùm verò dicta Camilla nuper obierit, filiabus æqualiter inſtitutis hæredibus, Eques Antonius in primis, & ante omnia ſcuta quatuor millia de bonis hæreditarijs prætendebat, prout Hieronymus, & Lucius habuerunt, qui è contra excipiebant Equitem prædictum ſcuta quatuor millia à D. Fuſco habuiſſe, ac proinde bona Camillæ inter ipſos eſſe æqualiter diuidenda, non obſtante iuramento dotis, & promiſſionis tertiæ partis bonorum, quod nullum aſſerebant, ob non ſeruatam formam ſtatuti Vrbis in contractibus mulierum adhibendam.

2 Vnde ſuper hoc dubio per me propoſito, Domini contractum eſſe validum cenſuerunt, cùm in eo adhibitæ reperiantur ſolemnitates in contractibus mulierum, ex ſtatuto *cap.* 151. *lib.* 1. requiſitæ, videlicet curationis authoritas in defectum conſanguineorum, & iudicis decretum, pro cuius validitate præſumitur, donec contrarium probetur, Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſumpt.* 75. *num.* 12. Surd. *deciſ.* 231. *num.* 2.

3 Non obſtat Dominum Fuſcum Camillæ fratrem, qui Romæ tunc aderat, in contractu adhibitum non fuiſſe. Quia cùm ipſe haberet intereſſe, ex quo per capitulorum ſubſcriptionem debitum ſcutorum quatuor millium agnouerat, non potuit ad authorizandam Camillæ perſonam interuenire, quia regulariter conſanguinei non adhibentur, dum agitur de illorum intereſſe, Tiraquell. *de legib. connubial. lib. in gloſſ.* 8. *num.* 114. Alexan. *conſ.* 106. *num.* 2. *ad finem lib.* 1. Iaſ. *in l. prima*, §. *fuit quæſitum num.* 4. *ff. ad Trebellian.* prout etiam idem in ſupradicto ſtatuto diſponitur.

4 Præterea nec dictæ ſolemnitates in iſto caſu neceſſariæ videbantur, quia ſtatutum loquens de contractibus mulierum, dotis cauſam tanquam ſpecialiter priuilegiatam non comprehendit, Salyc. *in l. fin. in* 4. *notab. Cod. de iur.* Neguſ. *de pignor. par.* 8. *memb.* 1. *num* 23. Cæphal. *conſil.* 13. *num.* 43. Natt. *conſil.* 52. *num.* 16. Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 1. *gloſſ.* 14. *num.* 91. Rot. Florent. *deciſ.* 86. *num.* 4. Gabr. *de leg. & conſtit. concluſ.* 1. *num.* 10. & tenuit Rota in Senogallien. dotis 10. Martij 1599. coram Illuſtriſſimo Lancellotto, & in terminis ſtatuti Vrbis, Put. *deciſ.* 160. *lib.* 3. *in nouis*, Verall. *deciſ.* 3. *lib* 3. *& deciſ.* 199. *lib.* 3. & fuit dictum in Romana euictionis Palatij 27. Martij 1588. coram Cardinale Blanchetto.

5 Nec valet dicere voluiſſe partes iuxta dictum ſtatutum contrahere, quo non ſeruato contractus remanet inualidus, etiamſi aliàs ſuſtineri potuiſſet. Nam vltra quòd hic ſeruatæ fuerunt ſolemnitates, non ſubſiſtit in facto, partes illis adſtringi voluiſſe, cùm in contractu fuerit appoſita clauſula, *omni meliori modo, &c.* quæ operatur illum eo modo quo poteſt valere ſuſtineri, Caputaq. *dec.* 91. *num.* 5. *part.* 1. Aym. *conſ.* 141. *num.* 3. *& conſ.* 301. *col. fin.* Cæphal. *conſil.* 41. *num.* 16. *lib.* 1. Ruin. *conſil.* 11. *nu.* 16. *lib.* 2.

6 Non obſtat Camillam ſe obligaſſe, tanquam ex capitulis matrimonialibus ipſa teneretur, & ſic ex falſa cauſa; nam dicta capitula per eandem ſubſcripta non reperiuntur. Cùm enim illa coram iudice prædicta capitula ratificauerit, perinde eſt, ac ſi eadem ab initio ſubſcripſiſſet, *l. final. C. ad Maced. l. ſi pecunia, C. de neg. geſt. l. ſemper, in verſ. ſed ſi quis ratum habuerit, ff. de reg. iur.* & in omnem euentum ſatis apparet de illius obligatione, cùm ad cautelam in contractu denuò ad huiuſmodi dotem, & tertiam partem bonorum præſentium, & futurorum ſe obligauerit.

Nec releuat mulierem etiam pro communi filia dotanda non poſſe cum viro ſimul obligari, ex Alexan. *in l.* 1. *nu.* 39. *ff. ſolut. matr. & alijs allegatis.* Quia contraria opinio magis communiter eſt recepta, illius videlicet obligationem ſubſiſtere, Bald. *in l.* 1. *ſub nu.* 1. *verſ. quartum decimum, ff. ſolut. matrim.* Soccin. *conſ.* 80. *num.* 27. *lib.* 4. Ruin. *conſil.* 194. *num.* 6. *lib.* 1. Bald. Nouell. *de dote par.* 6. *priuileg.* 3. *ad finem, & priuileg.* 12. *num.* 2. Franciſc. Marc. *quæſt.* 108. *num.* 18. *par.* 1. Aluar. Valaſc. *conſultat.* 127. *num.* 2. *cum ſeqq.* Put. *deciſ.* 160. *lib.* 3. 7

Non obſtat promiſſionem tertiæ partis bonorum fuiſſe inualidam, ex *l. pactum quod dotali, Cod. de pact.* Nam dicta lex in pacto loquitur ſuper futura ſucceſſione, & quando vel tota hæreditas, vel eius quota eſſet promiſſa: ſecus autem vbi fuit promiſſa quota bonorum, vt in caſu noſtro; tunc enim promiſſio ſuſtinetur, Bellon. *conſil.* 5. *ſub nu.* 16. *verſ. non obſtat tertio*, Pariſ. *conſil.* 26. *num.* 85. *&* 103. *lib.* 2. Dec. *in l. pactum quod dotali ſub num.* 10. *verſ.* 2. *limitatur, C. de pact.* Oſaſch. *dec.* 100. Craſſ. *de ſucceſſ.* §. *ſucceſſio ab inteſtato qu.* 9. *num.* 16. *verſ. contrarium verò.* 8

R. P. D. CAVALERIO,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Auenionen. ſalarij.

Lunæ 22. *Maij* 1617.

ARGVMENTVM.

Statutum à Sede Apoſtolica confirmatum præſumitur vſu receptum, neque tollitur per non vſum, ſeu contrarium vſum, niſi data ſcientia, & patientia Pontificis.

SVMMARIVM.

2 *Conſtitutio, ſeu ſtatutum per non vſum, vel contrarium vſum, non tollitur ſtante decreto irritanti, niſi probata ſcientia, & patientia ſuperioris.*

Statuti contrarius vſus, ſeu non vſus, non præſumitur, & ideo alleganti non vſum, ſeu contrarium vſum incumbit onus probandi, dicto num. 2.

DECISIO CCCCXCI.

ROta non denegauit Presbyteris perpetuis manutentionem ſuper exactione prætenſi ſalarij, ſed poſtquam fuit ſtrictè, etiam ſuper iuſtitia informatum, iuxta ordinem Dominorum facta fuit reſolutio pro ſcholaribus temporalibus, videlicet ſententiam Reuerendiſſimi Vicelegati eſſe confirmandam, in qua pronunciatum, & declaratum fuit quatuor Presbyteros prædictos teneri, & obligatos eſſe celebrare in Capella Collegij Miſſas, & diuina officia, iuxta diſpoſitionem ſtatutorum abſque eo, quòd ratione harum functionum quicquam percipere valerent, præter ordinarios redditus aliorum Collegiatorum, donec Collegium peruenerit ad meliorem fortunam: nam hæc ſententia viſa fuit recipere iuſtificationem à ſtatutis iuratis, & auctoritate Apoſtolica confirmatis, quæ fuerunt condita per Sacriſtam Eccleſiæ Vaſionen. cum confirmatione ſubſecuta Sixti Quarti felicis mem. ea enim tanquam honeſtiſſima, & reſpicientia cultum, & ſeruitium diuinum ſatis iuſtificabant ſententiam pro ipſorum obſeruantia latam. 1

Neque videbatur refragari aſſertus non vſus, vel contrarius vſus, quia præterquam quòd non præſumitur, & eum alleganti incumbit onus probandi, Cardin. Seraph. *deciſ.* 113. *&* 153. reſpondebatur inſuper quòd ſtante decreto irritanti oportebat etiam probare contrarium vſum cum ſcientia, & patientia Superioris, Dec. *conſil.* 534. *num.* 9. Put. *deciſ.* 1. *in fin. lib.* 1. & cùm ſint ſtatuta facta de ordine Papæ, & ab ipſo confirmata, cenſentur Papalia, vt in Balneoregien. bonorum 3. Decembris 1589. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, in Romana ſeparationis thori 2. Decembris 1605. & 26. Iunij 1606. coram Reuerendiſſimo Lugdunen. & cùm ſint facta pro bono regimine, & gubernio Collegij, & fuerunt promulgata, habentur pro effectuatis, & vſu receptis., & ideò non potuerunt tolli per non vſum, vel per contrarium vſum, non data ſcientia Papæ, ex deductis in Ro- 2

Romana concordiæ Sancti Petri 11. Ianuarij, & 22. Februarij 1610. coram me.

3 Quo verò ad alteram partem ſententiæ, in qua declaratur Presbyteros prædictis pro celebratione dictorum diuinorum officiorum quicquam percipere non debere, præter ordinarios redditus aliorum Collegiatorum, donec Collegium peruenerit ad meliorem fortunam, vt dictum eſt, viſa fuit etiam iuſta, habito ſimiliter reſpectu ad dicta ſtatuta, in quibus nulla fit mentio dictæ perceptionis.

Et ideò concluſum fuit ſententiam eſſe confirmandam pro parte informante.

R. P. D. BVRATTO.

Parmeñ. Canonicatus, & beneficij.

Lunæ 22. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Incompatibile eſt retinere duos Canonicatus, & quando ſine diſpenſatione Apoſtolica poſſit quis retinere Canonicatum, & ſimplex beneficium.

SVMMARIVM.

1 *Incompatibile eſt retinere duos Canonicatus, vbi etiam quod ſine diſpenſatione Apoſtolica quis retinere non poteſt Canonicatum, & ſimplex beneficium, declara vt num. 3.*

2 *Gratia in ipſa narratiua plenè, & concludenter iuſtificanda eſt.*

DECISIO CCCCXCII.

1 PEtrus Martyr impetrauit à Sede Apoſtolica Canonicatum, de quo agitur, prætextu quòd Camillus, qui fuerat de eo prouiſus ab Ordinario, poſt adeptam illius poſſeſſionem non dimiſerit alium Canonicatum, & Vicedominatum, quos ſimiliter obtinebat Eccleſia Placentina, ſed omnes per duos menſes, & vltra abſque diſpenſatione Apoſtolica inſimul retinuerit, contra *cap. de multa, de præbend. Extrau. cg. execrabilis, §. qui verò, eodem titulo in 6.* & Sacr. Conc. Trident. *ſeſſ. 7. cap. 4. de refor.* Prout etiam impetrauit aliud beneficium ſimplex, de quo pariter agitur, eò quòd dictus Camillus illud abſque diſpenſatione Apoſtolica obtinuerit, cùm tamen haberet dictum Canonicatum, & ſic congruum beneficium, contra formam eiuſdem Sac. Conc. *ſeſſ. 24. c. 17. de reform.*

2 Ante verò expeditionem litterarum dictæ impetrationis, idem Camillus obtinuit cauſam, & cauſas iactationis, & iactationum, cum clauſula, *quam, & quas,* in forma in Rota committi, & deinde mihi dirigi litteras prædictas eo procurante expeditas, ſed cùm Petrus vlterius iuſtificationem ſuæ gratiæ non proſequeretur, Camillus verò cuperet ſe ab huiuſmodi prætenſione liberari, dedi dubium, an ei eſſet danda abſolutoria, quod ſine difficultate fuit per Dominos affirmatiuè reſolutum, ex vulgata regula *l. qui accuſare, C. de edendo.* Nam reſpectu Canonicatus Petrus non iuſtificauit narratiuam fundamentalem gratiæ, videlicet quòd Camillus vtrumque Canonicatum, & dictum Vicedominatum vltra duos menſes ſimul retinuerit, quæ tamen erat plenè, & concludenter iuſtificanda, iuxta doctr. Ioan. Andr. communiter receptam *cap. 1. vt lit. non conteſt. in 6.* quam in ſpecie narratiuæ non dimiſſionis ſequuta eſt Rota Aſtoricen. Parochialis 9. Maij 1616. coram me.

3 Quo verò ad beneficium ſimplex, vltra quòd decretum Sac. Conc. *dicto cap. 17.* quòd vnum tantùm beneficium ſingulis conferatur, non inducit incompatibilitatem reſpectu adeptionis, ſed retentionis tantùm, prout ita fuiſſe per Sacram Congregationem Concilij declaratum, & in Rota reſolutum, teſtatur Cardinalis Seraph. *deciſione 774. num. 2.* & plures declarationes, & deciſiones refert Garz. *de benef. par. 11. cap. 5. num. 260.* & quamplurimis ſequentibus. Non probatur quòd Canonicatus Parmeñ. ſit ſufficiens pro honeſta ſuſtentatione dicti Camilli, prout loquitur Sac. Conc. *dicto cap. 17.* & talis ſufficientia probanda eſt, inſpecta qualitate perſonarum, nobilitate Eccleſiæ, & ciuitatis, & illius conſuetudinis, & alijs ſimilibus circumſtantijs, de quibus per gloſſ. *in cap. cùm adeò 17. in verbo ſufficienter, de reſcript. & in cap. 1. 21. quæſt. 1. in verbo neceſſitatem, verſ. dico hæc omnia,* Silu. *de benef. par. 1. quæſt. 5. num. 227. & ſeqq.* Rebuff. *in tract. de congr. port. num. 80. verſ. & non poteſt,* & latè Menoch. *de arbitr. caſ. 216. num. 12. & ſeqq. lib. 2. contr. 3.*

Et ideò fuit, vt ſuprà deciſum, Camillo tantùm informante.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Corduben. decimarum.

Lunæ 22. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Decimæ non ſoluuntur à Religioſis de animalibus, horto, & noualibus, & an leproſi ſint exempti à ſolutione decimarum.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ non ſoluuntur à religioſis de animalibus, horto, & noualibus, de his quæ deſeruiunt pro vſu Monaſterij, & de animalibus per ipſos ſuis expenſis nutritis, non de his quæ dant alijs nutrienda.*

2 *Leproſi communiter viuentes, & congregati ſimul ſunt exempti à decimis, declara vt num. 3.*

Priuilegium conceſſum leproſis ſuper exemptione decimarum, non extenditur ad hoſpitale, in quo curantur leproſi, & alij etiam infirmi, ibid.

DECISIO CCCCXCIII.

FVit in hac cauſa reſolutum 23. Iunij 1614. exceptis gregibus, hortu, & expenſis, ſententias in hac cauſa latas eſſe in reliquis conformes, cùm ad ſoluendum decimas gregum hoſpitale fuerit condemnatum ſolùm per duas ſententias Rotales, vnde quoad dictos greges propoſui dubium, an dictæ ſententiæ eſſent confirmandæ, vel infirmandæ? Et Domini reſponderunt quoad greges nutritos à fratribus pro vſu hoſpitalis, illas eſſe infirmandas, quoad alios verò confirmandas. Et mouebantur, quia licèt Religioſi, quales ſunt hodie fratres Ioannis de Deo, adminiſtratores iſtius hoſpitalis, non teneantur ſoluere decimas de noualibus ſuis, hortu, & animalibus, per text. *in cap. ex parte il 1. de decim.* Tamen hoc procedit in his tantùm, quæ deſeruiunt pro vſu Monaſterij, vt expreſsè declarat ibi Abb. *n.* 8. Ioan. de Anan. *n. 2.* Anchar. *n.* 2. Rebuff. *de decim. qu. 14. circa finem,* & in animalibus, quæ ipſimet Religioſi nutriunt ſuis ſumptibus, non autem in illis, quæ dant alijs nutrienda, & tenenda, *Clem.* 1. vbi gloſſ. *verbo animalibus, & verbo tenenda, de decim.* Abb. *in dict. cap. ex parte, in fine,* & ibi Anchar. *num. 2. verſ. iſtud etiam,* & Henric. Boich. *num. 2. verſ. quod intellige,* Butr. *in 3. notab.* Rebuff. *vbi ſuprà num.* 57. vbi dicit, quòd ſi dentur alijs tenenda, & cuſtodienda, requiritur quòd veſperi reducantur ad Monaſterium. Quibus non obſtat quòd diſpoſitio *d. cap. ex parte,* ſit reuocata per text. *in cap. ſuper eodem tit.* Quia ille text. loquitur quoad decimas prædiales, non autem gregum, circa quos nihil innouauit, vt expreſsè ſenſit Butr. *in d. c. ex parte propè finem, verſ. relinquitur ergo.*

Minùs facit text. *in c. 2. Cod. de Eccleſ. ædific.* in quo leproſi non tenentur ſoluere decimas, nec de hortis, nec de nutrimentis animalium ſuorum, quia quoad hoc, vt ſit locus exemptioni, de qua in illo textu, leproſi debent communiter viuere, & ſimul congregati ſtare, vt ex illius lectura apparet, quod non verificatur in hoſpitali, de quo agitur, in quo licèt curentur etiam leproſi, quando ad illud accedunt, tamen adſunt etiam alij infirmi laborantes cæteris morbis, neque ex eo quòd hi leproſi retinentur ſeparati ab alijs, videntur conſtituere corpus ſeparatum, quia id fit ad euitandum contagium.

Vnde cùm priuilegium *d. cap.* 2. ſit ſpeciale in leproſis, non videtur extendendum ad huiuſmodi hoſpitale commune leproſis, & alijs infirmis. Quò verò ad alios greges, placuerunt Dominis rationes, & fundamenta deducta in deciſionibus Reuerendiſſ. Attrebaten. 10. Maij 1604. & R. P. D. meo Pamphilio 8. Martij 1610. in hac cau-

cauſa factis, & ideò exceptis dictis gregibus nutritis per fratres pro vſu Monaſterij, quoad alios fuit reſolutum pro confirmatione ſententiarum Rotalium.

R. P. D. ANDREA.

Hiſpaleñ. præeminentiarum.

Luna 22. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

De ſtatuti obſeruantia nonnulla notanda, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumenti, ſeu ſcriptura copia extracta lite pendente ſine iudicis authoritate parte non citata, & ſine alicuius ſubſcriptione, nihil probat, & num. 2.*

Statutum paſſiuam recipit interpretationem à iure communi, num. 1. in fin.

3 *Statuto mentionem facienti de conſuetudine, vel obſeruantia, an ſtandum ſit.*

4 *Obſeruantia ſtatuti non ſuffragatur, quando de ea conſtat poſt tempus conditi ſtatuti, tunc enim non releuat tanquam nimis remota.*

5 *Obſeruantia ſtatuti, vt ex ea cenſeatur acquiſitum nouum ius, an requiratur quadragenaria ſubſcriptio, an verò ſufficiat decennalis.*

6 *Præcedentia ſtatuto dari poteſt.*

Capitulum vnà cum Epiſcopo in concernentibus diuinum cultum, & ſeruitium Eccleſiæ, habet facultatem ſtatuendi, ibid.

8 *Frequentius quod accidere ſolet, attendendum eſt, non quod rarò accidit, num. 8.*

Obſeruantia vario modo ſequuta remanet ſub diſpoſitione iuris communis, ibid.

Non adeſt inter eius impreſſas.

DECISIO CCCCXCIV.

1 IAm fuit firmatum in binis deciſionibus in hac cauſa factis, Coadiutores, nec de iure, nec vigore litterarum Coadiutoriæ debere gaudere eorum prætenſa prærogatiua, & antianitate. Sed quia in vltima deciſione fuit reſeruatum videri, an obſtarent ſtatuta eum eorum obſeruantia, propterea illo propoſito die 22. Maij 1617. Domini dixerunt ſtatuta non obſtare.

2 Nam quod attinet ad ſtatutum antiquum anni 1478. vltra quòd illius ſcriptura non eſt in forma probanti, ſed ſimplex copia extracta lite pendente, ſine iudicis authoritate, & parte non citata, ac ſine alicuius ſubſcriptione, vel approbatione, & neque apparet à quo, & vnde fuerit extracta, iux. notata per Doctor. *in authentic. ſi quis in aliquo, Cod. de edend. & in cap. fin. de fid. inſtrum.* tam obſcuris, & inuolutis verbis conceptum legitur, vt vix colligi poſſit aliquis certus illius ſenſus. Illa enim verba (quod Coadiutoribus obſeruetur, prout hactenus obſeruatum fuit antiquitas, quàm lucrantur proprietarij moderniores ſui ordinis) poſſunt dupliciter intelligi, vel comparatiuè, vt ſicut lucrantur proprietarij inter ſe, ita lucrentur Coadiutores, vel diſpoſitiuè, & in concurſu cum proprietarijs; ideò cùm ſtatutum prædictum ex aliquo actu ante Concil. Trident. non declaretur, remanet dubium, & obſcurum, itaut ſuper eo non videatur aliquod fundamentum poſſe conſtitui, vel ſi conſtituendum eſt, potiùs de antiquitate inter Coadiutores videtur accipiendum, quod eſt conforme iuri communi, ex latè traditis in alijs deciſ. à quo iure communi ſtatuta paſſiuam recipiunt interpretationem, Bart. & Doct. *in l. 1. §. lex falcid. ff. ad leg. falcid.* Ægid. *deciſ. 723. num. 19.* Rota *deciſ. 512. num. 5. par. 1. diuerſor.*

3 Nec releuat, quòd ſtatutum huiuſmodi refert antiquam conſuetudinem Eccleſiæ, & obſeruantiam, vt patet in illis verbis, quod eis obſeruetur, prout hactenus obſeruatum fuit, &c. cui ſtandum eſt abſque alia probatione, iuxt. conſ. Pariſ. 25. *num. 17. verſ. prout etiam lib.* 1. Quia cùm obſeruantia relata ſit ſuper eo, quòd obſcurè fuit expreſſum, remanet eadem difficultas incertitudinis, arg. tex. *in l. teſtamento, ff. de condit. & demonſtrat.*

4 Si verò attendatur obſeruantia ſubſequuta, nulla talis affertur pro parte Coadiutorum, quæ eis ſuffragari poſſit. Nam aut illa deducitur pro interpretatione dicti ſtatuti, & cùm de ea non doceatur, niſi ab anno 1588. & ſic poſt centum annos, & vltra, à die quo dicitur conditum dictum ſtatutum, propterea pro illius interpretatione tanquam nimis remota non releuat, Soccin. *in conſ. 60. num. 2. lib. 1.* Rot. *deciſ. 756. num. 8. verſ. Ad tertium, in fin. par. 1. & deciſ. 39. num. 12. par. 2. diuerſ.* Cardin. Seraph. *dec. 1410. num. 7.* & fuit dictum in Orthoneñ. locationis 14. Aprilis 1606. coram Reuerendiſſ. Lugduneñ. & in Seguntina dimidiæ annatæ 22. Iunij 1607. coram R. P. D. meo Manzanedo. Vltra quòd non apparet, quòd actus qui dantur fuerint facti in vim dicti ſtatuti antiqui, prout erat neceſſarium, Ruin. *conſ. 104. num. 15. verſ. Non obſtat inſuper lib.* 5. Rota in d. Orthoneñ. locationis coram Reuerendiſſ. Lugdunen.

An verò dicta obſeruantia allegatur ad effectum, vt ex ea cenſeatur nouum ius acquiſitum Coadiutoribus. Et circumſcripto pro nunc, an eſſet neceſſaria quadragenaria, etiam dato abſque veri præiudicio quòd decennalis ſufficeret, in hoc caſu tantùm effluxit biennium à prædicto anno 1588. vſque ad annum 1590. quo per Capitulum fuit conditum ſtatutum, & ab Ordinario confirmatum, in quo diſponitur, quòd Coadiutores non acquirant neque lucrentur aliquam antianitatem cum aliquo beneficiato proprietario, exceptis Coadiutoribus dignitatum, & quòd ſedeant nouiſſimi in ordine. 5

De cuius ſtatuti validitate non poteſt dubitari, cùm ſtatuto præcedentia dari poſſit, Rip. *conſ. 5. num. 11. de conſtit.* & Capitulum vnà cum Archiepiſcopo in concernentibus diuinum cultum, & ſeruitium Eccleſiæ facultatem habeat ſtatuendi, gloſſ. *in cap. 2. verbo ſtatutum, de verb. ſignificat. in 6.* Doctor. *in cap. cùm omnes*, vbi Felin. *num. 9. & ſeqq. de conſtitut.* Calderini *conſ. 2. num. 2. eod. tit.* cum alijs per Seraphin. *deciſione 538. num. 1.* Stante maximè illius obſeruantia non ſolùm decennali, quæ ſufficeret, cùm dictum ſtatutum ſit conforme diſpoſitioni iuris communis; ex deductis in alijs deciſionibus, ſed etiam vicennali, vt patet ex teſtibus eorundem Coadiutorum in Rota examinatis, qui omnes deponunt de certa ſcientia, & de viſu, à tempore ſui ingreſſus fuiſſe ſemper obſeruatum, quòd proprietarij præcedunt omnes Coadiutores, & quòd Coadiutores non habuerunt, nec habent aliam præcedentiam, niſi inter ipſos, & quamuis illi ſubiungant de duobus, vel tribus qui præceſſerunt, hoc tamen dicunt fuiſſe de particulari Papæ priuilegio, non in vim ſtatuti. Vltra quòd Ioannes Martinez fuit vnus ex Coadiutoribus admiſſis ante dictum nouum ſtatutum, quod fuit expreſsè conditum ſine præiudicio Coadiutorum iam tunc admiſſorum, & Franciſcus Porres non conſtat, de quo tempore fuerit admiſſus, & poteſt eſſe quòd ante annum 1590. 6

Non obſtat, dictum modernum ſtatutum factum fuiſſe cum aliquorum Capitularium contradictione: acta enim quæ dantur ex aduerſo non probant aliquam ſaltem releuantem contradictionem, tum quia fuerunt geſta poſt tres dies à dicto ſtatuto, ſeu decreto communi omnium voto ſine aliqua contradictione facto, tum quia Pimentel Cantor non contradixit ſuper antiquitate non danda Coadiutoribus in futurum, ſed ſuper ſedibus dignitatum habendis per Coadiutores, tum quia contradictio Ioannis Martinez Coadiutoris fuit irreleuans, ex quo dicta ordinatio facta fuit ſine illius præiudicio, & quod difficultatem remouet, ſtatutum fuit exinde ſemper obſeruatum, etiam ab illis qui contradixerant, & per conſequens à contradictione receſſum. 7

Poſtremò, vbi dictum modernum ſtatutum, & eius obſeruantia pateretur aliquam difficultatem, animaduerti debet eſſe attendendum id quod frequentiùs vſitatum eſt, & non quod rarò accidit, *l. nam ad ea, ff. de legibus*, Dec. *conſil. 11. num. 12.* Rota in Concheñ. beneficij 14. Nouembris 1611. coram Reuerendiſſ. D. meo Damaſceno, exceptis autem illis duobus, vel tribus Coadiutoribus, qui præceſſerunt proprietarios, alij omnes Coadiutores, exceptis Coadiutoribus dignitatum, ſemper inter ſe ipſos, & poſt omnes proprietarios ſedere conſueuerunt. Et in omnem euentum, quòd conſtaret omnia eſſe incerta, & vario modo obſeruata res iſta, non ſub ſtatuto antiquo, de cuius certa intelligentia, & relatione ad illud non apparet, ex ſuprà adductis, ſed ſub diſpoſitione 8

ne iuris communis eſſet remanſura, Bart. *in l. 2. nu. 22. ff. ſolut. matrim.* Alex. *conſil. 5. num. 7. lib. 5.* Crauet *conſ. 861. n. 5.*

Et ita concluſum vtraque parte informante ſtatuta non obſtare, &c.

R. P. D. V B A L D O.

Romana euacuationis.

Mercurij 24. Maij 1617.

A R G V M E N T V M.

De duabus locationibus factis eidem perſonæ quænam præualeat, & attendenda ſit, multa notanda, de quibus in ſummario.

S V M M A R I V M.

1 *Impugnans inſtrumentum, in eo amplius ſe fundare non poteſt.*

2 *Regula quòd vnumquodque diſſoluitur eodem modo, quo ligatum eſt.*

Locatio conditionalis, conditione deficiente, habetur pro non facta, ibid. in fine.

3 *Conditio inſerta in inſtrumento dicitur pars ipſius inſtrumenti.*

4 *Obſeruantia declarat voluntatem contrahentium.*

7 *Tacitum operari non debet plus quàm expreſſum.*

8 *Contrauentio locationi cenſetur remiſſa per receptionem penſionis ad formam dictæ locationis.*

D E C I S I O CCCCXCV.

1 PRætendentibus duobus locis pijs, videlicet, Venerabili Archihoſpitali S. Iacobi incurabilium, & Venerabili Societati Beatæ Mariæ de Laureto de Vrbe, Dominis pro indiuiſo Domus, ſeu Hoſpitij ad ſignum Vrſi, quòd Franciſcus Baratellus eius inhabitator, & conductor, teneretur euacuare, fuit primò reſolutum negatiuè contra Hoſpitale, videlicet, non eſſe dandum illum mandatum de euacuando contra Baratellum, vt in deciſione 26. Ianuarij 1615. Et propoſito eodem dubio ad inſtantiam Societatis, fuit pro ea reſolutum affirmatiuè 2. Decembris 1615. & rurſus 2 Decembris 1616. Et cùm tertiò idem proponeretur, Domini mandarunt, vt reuideretur deciſio prędicta contra Hoſpitale emanata, die 26. Iannarij 1615. à qua hodie recedendum putarunt; quia potiſſimum fundamentum deciſionis, fuit prætenſa reuocatio primæ locationis factæ Baratello 1. Maij 1596. cum renuntiatione inri inqnilinatus, per alteram factam Vrſulæ, & eius viro 5. Nouembris eiuſdem anni, vnde non videatur poſſe Hoſpitale agere ad euacuandum contra Baratellum ex inſtrumento primæ locationis, quam reuocauit, vel impugnauit, *cap. ex eo, de reg. iur. in 6.* prout latiùs in dicta deciſione.

2 Hoc autem fundamentum viſum eſt non ſubſiſtere, quia imò dicta prima locatio non fuit reuocata, neque ex parte Hoſpitalis, neque ex parte Baratelli. Non ex parte Hoſpitalis, quia nec potuiſſet ab ea recedere ſine conſenſu Baratelli, tum per regulam quòd vnumquodque eo modo diſſoluitur, quo ligatum eſt, *l. nihil tam naturale, ff. de reg. iur.* tum quia ſumus in contractu nominato, *l. ab emptione, ff. de pact. l. ſicut, C. de act. & oblig. l. inciuile, C. de rei vendic.* & voluntas regulatur à poteſtate, *cap. cum ſuper, de offic. deleg. l. Lucius Titius, §. Imperatores, ff. ad municip.* cum aliis per Surd. *conſ. 431. num. 41. & ſeq. lib. 3.* Nec omninò voluit recedere ſine dicto conſenſu, vt patet, tum ex narratiua ſecundæ locationis, in qua Agentes pro Hoſpitali præſupponunt, Baratellum receſſiſſe à prima locatione, offerendo alia ſcuta 350. pro eleemoſyna, vltrà aliàs oblata, licèt re vera non receſſerit, vt ex infrà dicendis apparebit, quàm ex conditione expreſsè appoſita in ſecunda locatione, ſub illis verbis, *ogni volta, che Franceſco haverà conſentito all'inſtromento della locatione, che hanno fatto hoggi li Guardiani di S. Iacomo de gl' Incurabili dell'Hoſteria dell'Orſo, à Madonna Orſola, e Lorenzo Colombo ſuo marito.* Vnde cùm conditio non extiterit, quia Baratellus nunquam conſenſit dictæ locationi, imò eam ſemper impugnauit, ſequitur vt ſecunda locatio, tamquam deficiente conditione habeatur pro non facta, *l. pecuniam quam, ff. ſi cert. pet. l. item quia §. 1. ff. de pact.* Rota apud Seraph. *deciſ. 838. n. 6. & deciſ. 47. ſub num. 7. verſ. cum autem part. 1. diuerſ.* cum aliis allegatis.

Nec refragari videtur, conditionem fuiſſe appoſitam in ſchedula mercatoris, data pro parte Vrſulæ, quia cùm fuerit in eodem inſtrumento inſerta, dicitur pars ipſius inſtrumenti, ad *l. fundi partem, ff. de contr. empt.* cum aliis per Surd. *conſ. 217 num 6. lib. 2.* Mantic. *de tac. lib. 3. tit. 15. numer. 49.* Nec ſubſiſtit, quòd conditio fuerit appoſita pro maiori cautela mercatoris, quia ipſius non intererat, quòd Baratellus conſentiret, vel non conſentiret ſecundæ locationi, cùm ſe releuare deberet contra Vrſulam, & Columbum, ſed ipſorum contrahentium, ad hoc vt dicta locatio ſortiti poſſet effectum, prout nec ſortita eſt ob defectum prædictæ conditionis. 3

Quòd autem ex parte Baratelli non fuerit receſſum à prima locatione, patet, tum ex commiſſione cauſæ iactationum, & moleſtationum ſtatim habita notitia ſecundæ locationis, tum ex oblatione, & depoſito penſionis tempore conuento, tum ea productione inſtrumenti primæ locationis, necnon ea manutentione obtenta, & demum ea actuali penſionum ſolutione, & receptione per Hoſpitale, iuxta quantitatem conuentam in prima, non autem in ſecunda locatione, vſque ad annum 1612. Quæ obſeruantia bene declarat voluntatem contrahentium fuiſſe adhærere primæ locationi, non autem ſecundæ, *l. ſed Iulianus, §. proinde, ff. ad Maced.* Aym. *conſ. 294. verſ. 21.* Surd. *conſ. 140. n. 43. & ſeq. lib. 1.* cum alijs per Peregr. *de iur. fiſc. lib. 1. tit. 2. num. 99.* & per Mant. *de tacit. lib. 2. tit. 8. num. 5.* 4

Ea quibus tollitur etiam, quod dicitur in deciſione, videlicet, quòd Franciſcus inhabitauerit domum potiùs vigore laudi, & iuris competentis Vrſulæ, vigore ſecundæ locationis, in cuius locum videtur ipſe ſucceſſiſſe, quia cùm ipſe ſoluerit penſiones ad rationem ſcutorum centum annuorum, & non ad rationem ſcut. 140. iuxta formam ſecundæ locationis apparet, iunctis maximè alijs prædictis, quòd ipſe inhabitauit vigore primæ locationis, ea allegatis per Rot. *deciſ. 262. nu. 1. par. 2. diuerſ.* & apud Seraph. *dec. 643. num. 3.* 5

Præterea, & hoc valde mouebat Dominos, nihil referre videbatur ad effectum euacuationis de quo agimr, an Baratellus inhabitauerit domum vigore locationis ipſi factæ ab Hoſpitali, vel vigore locationis factæ Vrſulæ, quia vtraque locatio facta eſt cum expreſſa relatione ad locationem factam per Franciſcum de Fortis, Antonio Picciono, cum omnibus pactis, & conditionibus in ea contentis, & in ea adeſt expreſſum pactum de euacuando finita locatione, & non obſtante quolibet decreto Camerali, & priuilegio inquilinatus, vt fuit latiùs deductum in duabus deciſionibus ad fauorem Societatis Beatæ Mariæ factis. 6

Nec obſtant, quæ dicuntur de tacita reconductione, quia falſum eſt, eam non eſſe adſcribendam pacto in locatione appoſito, vt intelligatur prorogata de ſex menſibus in ſex menſes, non facta diſdicta, cùm motiuum receſſus à prima locatione, in quo fundatur deciſio, ceſſat, ex ſupradictis: vltra quòd impoſſibile eſt, quòd Baratellus ex prætenſa tacita locatione plus iuris acquiſiuerit, & ſic ius inquilinatus, quàm acquiſierit per expreſſam, in qua dicto iuri renunciauit, cùm non plus operetur tacitum, quàm expreſſum, ad *l. cum quid, ff. ſi cert. pet.* Et hoc tanto minus in præiudicium ſocietatis conſociæ in domo de qua agitur, vt fuit conſideratum in hac cauſa 2. Decembris 1615. 7

Demùm nec obſtat mandatum factum in perſonam Columbi ad litigandum cum Baratello, quia fuit tantùm verbale, nec vnquam pro parte Hoſpitalis fuit deuentum ad aliquem actum litis, vt fuit oſtenſum per informantes, & in omnem euentum, quatenus aliqua contrauentio poſſet in hoc conſiderari, illa cenſeretur remiſſa per receptionem penſionis ad formam primæ locationis, cum alijs ſuprà deductis, Caſtren. *in l. ſi merces, §. ſi vicino, verſ. item quando, ff. locat.* cum alijs per Modern. *diſcept. forenſ. cap. 247. num. 24. & cap. 302. nu. 20. & ſeq.*

Ex quibus Domini receſſerunt à deciſis, firmantes dandum eſſe Hoſpitali mandatum de euacuando 8

ſtante pacto, de quo in inſtrumento primæ locationis 1. Maij 1596. à quo non fuiſſe receſſum, fuit vt ſupra concluſum.

R. P. D. B V R A T T O.

Meliten. Canonicatus, ſeu beneficiorum.

Mercurij 24. Maij 1617.

A R G V M E N T V M.

Poſſeſſio beneficij capitulariter capta dicitur Canonici adepta, & de inſania, ſeu dementia, quòd non præſumatur, præſertim Notario aſſerente quem ſanæ mentis.

S V M M A R I V M.

1 *Poſſeſſionis inſtrumentum ſufficit ad manutentionem, non conſtito quod alius poſſideret.*

2 *Poſſeſſio beneficij capta hora Miſſarum cum aſſignatione ſtalli in choro, & Capitulo, dicitur bene adepta.*

Poſſeſſio beneficij dicitur bene capta per poſſeſſionem fidei facta coram Canonicis capitulariter congregatis, ibid.

Poſſeſſio præſumitur continuata vſque ad tempus motæ litis, ibid.

3 *Poſſeſſionem amittit quis non poſſidendo per decem annos: dementia, ſeu inſania non præſumitur, & n.4.*

Notario aſſerenti quem ſanæ mentis creditur, ibid.

Officiales Datariæ habent præſumptionem pro ſe, ibid. in fine.

5 *Inſania, ſeu dementia nunquid probetur per dationem curatoris.*

6 *Poſſeſſorium ſummariiſſimum manutentionis non requirit iuſtitiam, vel iniuſtitiam poſſeſſionis, ſed in eum ſolum factum attenditur.*

Poſſeſſio triennalis facit præſumere titulum validum, & ſufficientem, ibid.

7 *Poſſeſſio poſterior præſumitur clandeſtina, & conſequenter non manutenibilis.*

D E C I S I O CCCCXCVI.

1 FVit reſolutum manutentionem in poſſeſſione ſeu quaſi Canonicatus & beneficiorum, de quibus agitur, eſſe concedendam Io. Micio, de illius enim poſſeſſione conſtat ex publicis inſtrumentis de anno 1603. quæ ſufficiunt, non conſtito quòd alius tunc poſſideret, ex doctrina Bartoli *in l. prædia, ff. de acquir. poſſeſſ.* quam indiſtinctè Rota ſequitur ad quemcunque effectum, etiam manutentionis, vt millies dictum fuit, & nouiſſimè in Elnen. Camerariæ 13. Martij præteriti, coram me.

2 Et talis poſſeſſio reſpectu Canonicatus negari non poteſt, quin illi fuerit acquiſita, nam vltra quòd fuit capta hora Miſſarum ſolemnium cum aſſignatione ſtalli in choro & loci in capitulo, quæ ad illius adeptionem ſufficiunt, Bal. & Imol. *in c. in literis, de reſtitutione ſpoliat.* Rom. *conſ.482. numer.2.* Idem Ioannes poſtea vti modernus Canonicus dicti Canonicatus fecit profeſſionem fidei coram Capitulo & Canonicis capitulariter congregatis, & ſic conſtat de conſenſu, & approbatione Capituli, quæ optimè dictam poſſeſſionem iuſtificat, Innoc. *in dicto c. in literis,* Caſſad. *deciſion. 8. ſub numer. 1. de cauſa poſſeſſ. & propr.* & Pont. *de ſpol. lib. 2. cap. 15. n. 156. verſ. nec propterea,* & reſpectu tam dicti Canonicatus, quàm etiam beneficiorum præſumitur vſque ad tempus motæ litis continuata, Abb. *in c. cùm ad ſedem, num. 16. de reſtitutione ſpoliat.* Rot. *deciſ. 4. de probat. in nou.* cum pluribus pro Menoch. *præſumpt. 64. per tot. lib.6. & remed. 3. retinendæ, n.557.*

3 Nec obſtat, quòd Marianus, qui reſignauit ad fauorem Ioannis, eſſet mentecaptus de tempore reſignationis, & ſic non amiſerit poſſeſſionem, & conſequenter illa non potuit acquiri eidem Ioanni. Quia quicquid ſit an furioſus poſſit animo perdere poſſeſſionem, tamen ſpatio annorum 14. de quibus non poſſedit nec per ſe, nec per alium, illam perdidit, cùm longum tempus, ſeu decennium ad hunc effectum ſufficiat, ſecundùm opinionem Bart. *in l. ſi is qui 27. ff. de acquir. poſſeſſ. numer. 2. in fin.* & ibi Ang. *verſ. ſed licèt*, Caſtr. *in fin.* contra Rom. Cum & Imol.

Et in omnem caſum in propoſito nihil probatur de prætenſa dementia, quæ non præſumitur, ad tex. cum ibi notatis, *in l. nec codicillos, C. de codicillis,* cum cumulatis per Menoch. *præſumpt. 45. n. 19. & 20. lib. 6.* præſertim cum in dicta reſignatione facta in curia contrarium aſſeratur, videlicet ſanus Dei Gratia corpore, mente & intellectu, & in ſua firma rectaque loquela perſiſtens, cui aſſertioni in dubio ſtandum eſt ſaltem ad transferendum onus probandi in dicentem contrarium, vt de ſimili aſſertione Notarij facta in teſtamento tradunt Alex. de Neuo *conſ. 37. num. 2. & 3.* Decian. *conſ. 51. n. 41. vol.4.* Hond. *conſ. 78. n. 58. in 2.* Præſertim quia præſumitur pro officialibus Datariæ, Mandoſ. *ad reg. 27. q. 20. nu.9. & 10.* & facit *deciſ.* Achil. *412. alias vnica, ſuper regulis de mutat.* & probatio fieri debet de tempore dictæ reſignationis, vt per Paris *de reſignat. lib. 3. q. 8. n. 21.* 4

Nec obſtat prætenſa datio curatoris, de qua in ſummario Franciſci *num. 1.* quia non ſubſiſtit tanquam facta ab inquiſitore abſque requiſitis, de quibus per textum *in l. fin. §. ex inuentario, C. de curatore furioſ.* & non tanquam dementi, ſed quaſi dementi, & ſic dicto inquiſitori non conſtitit illum verè fuiſſe furioſum, ad *l. id tempus, ff. de vſucap. l. quaſi, C. de non numerata pecunia,* cum ſimilibus. 5

Sed in omnem euentum exceptio huiuſmodi reſpicit petitorium, & altiorem requirit indaginem dicti Ioannis, in hoc tamen ſummariiſſimo attenditur ſolum factum, nec quæritur de iuſtitia, vel iniuſtitia poſſeſſionis, Rota *deciſ. 507. num. 3. part. 1.* in Romana præſtimonij Fiani 4. Februarij 1602. coram bon. mem. Penia, & in alijs. Maximè quia ſtante poſſeſſione triennali Ioannis intrat etiam præſumptio tituli validi & ſufficientis, iuxta regulam de triennali, & latè allegatos per Gonzal. *ad reg. 8. §. 7. proœm. 142.* 6

Demum non obſtat prætenſa poſſeſſio Franciſci, del 1616. tanquam prouiſi ab ordinario per obitum dicti Mariani, quia ſtante anteriori poſſeſſione Ioannis præſumitur clandeſtina, & conſequenter non manutenibilis, *cap. licèt cauſa, de probationibus,* Bart. *in l. 1. §. quod ait n. 1. ff. vti poſſidetis,* Rota *dec. 363. n.4. part. 1.* Cardinalis Seraph. *dec. 1606.* Ex quibus ita deciſum. 7

R. P. D. A N D R E A.

Mediolanen. decimarum de Carlatio.

Mercurij 24. Maij 1617.

A R G V M E N T V M.

Decimæ ſpectantes ad Eccleſiam matricem nunquid tranſeunt ipſo iure in Eccleſiam parochialem nouiter erectam, & à matrice diſmembratam. Quid de iure communi, & quid vigore Concilij Tridentini; cætera habes in Summario.

S V M M A R I V M.

1 *Decimæ ad Eccleſiam matricem pertinentes non tranſeunt vigore Concilij Tridentini in parochialem Eccleſiam nouiter erectam, ſed remanent apud Eccleſiam matricem, niſi eas Epiſcopus nouo parocho ad præſcriptum Concilij aſſignauerit, licet ſecus ſit de iure communi.*

2 *Conceſſa iuriſdictione cum reſeruatione quorundam caſuum, cætera omnia præter reſeruata conceſſa cenſentur, declara vt n.3.*

Exceptio an, & quando firmet regulam in caſibus non exceptuatis, ibid.

Argumentum à contrario ſenſu an, & quando valeat, ibidem.

3 *Incluſio vnius an, & quando ſit excluſio alterius.*

4 *Fides ſimplices licèt ex ſe fidem non faciant, probant tamen concludentibus adminiculis.*

5 *Obſeruantia ſubſequuta declarat quid in præcedenti diſmembratione Eccleſiæ fuerit actum.*

Epiſcopus in aſſignatione, & taxatione decimarum debet conſiderare qualitates & circumſtantias loci, beneficij, perſonarum, onerum, & alia de quibus numer. 6.

D E-

DECISIO CCCCXCVII.

1 STante declaratione Sacræ Congregationis Concilij interpretum ſuper *ſeſſ. 21. cap. 4. de reformat.* quod decimæ ad Eccleſiam matricem pertinentes non tranſeunt ipſo iure in parochialem Eccleſiam nouiter erectam, remanent apud Eccleſiam matricem, niſi eas Epiſcopus nouo Parocho ad præſcriptum Concilij aſſignauerit, facilis viſa fuit reſolutio dubij, quòd ſit recedendum à deciſis ſub die 18. Martij 1616. Quia dum in iſta erectione non leguntur aſſignatæ decimæ Eccleſiæ filiali, in neceſſarium conſequens illæ remanſerunt Eccleſiæ matrici, & ſic ceſſat principale fundamentum deciſionis, quòd facta erectione nouæ parochialis ex cauſa neceſſaria ſtatim illa fundauit intentionem ſuper decimis infra ſuos limites aduersùs Eccleſiam matricem. Hoc enim procedit attento iure communi, ex deductis in deciſione, ſecus ad præſcriptum Concilij, cui ſtandum eſt.

2 Nec obſtat, quòd in erectione fuerint reſeruatæ primitiæ Eccleſiæ matrici, & ſic decimæ debent cenſeri translatæ in parochialem, argumento ſumpto à contrario ſenſu, & ab incluſione vnius ad excluſionem alterius, vt in deciſione, & hic per informantes pro Rectore, qui exemplo allegant, quòd conceſſa iuriſdictione cum reſeruatione quorundam caſuum, cætera omnia dicuntur conceſſa, ex Dec. *conſ. 197. nu. 3. verſ. tertio ad præfatam*, & Pariſ. *conſ. 8. num. 8. & ſeq. lib. 1.* Quia huiuſmodi argumenta non procedunt ad correctionem iuris communis, Abb. *in cap. Raynaldus num. 18. ad fin. de teſtam.* Mantic. *de coniect. lib. 3. tit. 15. num. 15.* vbi de communi. Vltra quòd in caſu Dec. & Pariſ. conceſſio iuriſdictionis omnia comprehendebat, quod non eſt in caſu noſtro, quia reſeruatio primitiarum, & erectio in parochialem, ex ſe non continet aſſignationem decimarum nouæ parochiæ, niſi illa fiat.

3 Præterea argumentum ab incluſione ex *l. cùm prætor, ff. de iudic.* cum ſimil. non procedit quando illud, de cuius excluſione agitur, eſt incluſum alia via, Dec. *conſ. 110. num. 6. verſ. ſecundò quod licet*, vnde cùm alia via, & ex diſpoſitione Concilij non facta aliter aſſignatione nouæ parochiali, decimæ remanerent Eccleſię matrici, non concludit argumentum. Poſtremò illi non eſt locus vbi repugnat veriſimilis mens diſponentis, Socin. iun. *conſ. 121. num. 22. lib. 1.* Menoch. *conſ. 14. num. 14. verſ. tertiò ex veriſimili mente*, *& conſ. 106. num. 232. verſ. imò hæc in re*, & in terminis reſeruationis Bec. *conſ. 111. numer. 36.* vbi poſt Crauet. *conſ. 297. numer. 7. verſ. octauò reſpondeo*, tradit optimam rationem quòd non eſt veriſimile voluiſſe diſponentem excludere alias res per reſeruationem vnius, cùm voluerit ius ſuum conſeruare, ne inducta ad augmentum operentur diminutionem, & bene etiam Mandel. *conſ. 164. n. 3.*

4 In propoſito autem conſtat de intentione tam ordinarij, quàm Præpoſiti excludendi Rectorem ab iſtis decimis, quia in decreto diſmembrationis poſtquam fuerunt reſeruatæ primitiæ Eccleſiæ matrici, ſequuntur hæc verba, *Et che il Popolo mantenghi del ſuo il Curato*, quòd oſtendit decimas non fuiſſe ei aſſignatas, & licèt hoc poſſit intelligi in ſubſidium, quòd portio aſſignata ex fructibus Eccleſiæ matricis non ſufficeret pro noua parochiali, iuxta aliam declarationem Sac. Congreg. ſuper *d. cap. 4. ſeſſ. 21.* ſatis eſt quòd non probetur aſſignatio; & ceſſat difficultas ex obſeruantia ſubſequuta, cùm poſt dictam diſmembrationem Præpoſiti pro tempore, & non Rectores ſemper decimas exegerint, vt fuit firmatum in deciſione ſuper mandato de manutenendo ad fauorem Præpoſiti & Canonicorum 23. Iunij 1614. coram me, & vltra ibi adducta hodie dantur fides duorum ſacerdotum, qui poſt dictam diſmembrationem fuerunt Rectores loci Carlatij per ſex annos, & vltra, & atteſtantur quòd toto dicto tempore integra decima, & primitia dicti loci fuit exacta per Præpoſitum Coadiutorem, & Scholaſticum pacificè & quietè, nec vllam partem habuit Rector, & quòd ipſi pro dote & congrua beneficij eorumque ſuſtentatione receperunt ſingulis annis à communitate & hominibus Carlatij ſcuta 60. auri comprehenſis redditibus, & fructibus bonorum ſtabilium, quibus dicta Eccleſia Carlatij dotata reperitur, quæ ſimplices fides licet ex ſe non ſufficiant, concurrentibus tamen adminiculis, de quibus in d. deciſione, & quòd ſint factæ à ſacerdotibus medio iuramento, & de facto proprio, ac in re non ſolùm veriſimili, ſed etiam conformi diſmembrationis decreto plenam fidem faciunt, Veral. *deciſ. 234. part. 1.* & fuit dictum in Mediolanen. Cambiorum 10. Martij 1606. coram Reuerendiſs. Attrebaten.

5 Huiuſmodi autem obſeruantia declarat quid in præcedenti diſmembratione fuerit actum, *l. ſed Iulianus, §. proinde ff. ad Maced.* Caſtr. *conſ. 347. num. 4. lib. 1.* Crau. *conſ. 101. num. 3. & conſ. 211. num. 8.* Gabr. *conſ. 66. num. 24. lib. 2.* Rot. *deciſ. 571. numer. 3. part. 1.* Et cùm ſit interpretatiua, non autem inductiua noui iuris, ſufficit aliquando ita obſeruatum fuiſſe, nec indiget præſcriptione, Crau. *conſ. 201. num. 11. & ſeq.* Put. *deciſ. 283. num. 3. lib. 1.* Creſc. *deciſ. 1. de conſtitut.* Seraphin. *deciſ. 1410. num. 17.*

6 Non obſtat alia ratio quòd eo ipſo quòd Archiepiſcopus erexit iſtam nouam parochialem cum certis finibus & limitibus, aſſignando tales limites videtur aſſignaſſe non ſolùm onus intra illos ſacramenta adminiſtrandi, ſed etiam commodum percipiendi emolumenta, hoc enim, vt ſuprà dixi, habet locum in terminis iuris communis, ſecundùm conſ. Calder. *2. de decim.* cum alijs allegatis in deciſione: ſecus attenta diſpoſitione Concilij, ad cuius præſcriptum competens portio ex fructibus Eccleſiæ matricis arbitrio Epiſcopi aſſignari debet; cùm enim ad iſtum effectum Epiſcopus debeat conſiderare qualitates & circunſtantias loci, beneficij, perſonarum, onerum, & alia de quibus per Rebuff. *de congr. port. quæſt. 8. per tot.* Surd. *de alim. tit. 4. quæſt. 23. num. 43. & ſeq.* Rot. *deciſ. 5. numer. 2. part. 2. diuerſ.* atque ita proportionabiliter hanc competentem portionem aſſignare ſatis apparet ex ſola diſtinctione limitum aſſignationem huiuſmodi non fieri, niſi etiam ſequatur arbitrium Epiſcopi in conſiderandis omnibus ſupradictis, atque ita facto & aſſignatione decimarum opus eſt.

Et ita concluſum, &c.

R.P.D. COCCINO DECANO.

Romana Pignorum.

Mercurij 30. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Hebræi bancherij, & fœneratores in Vrbe poſſunt tutè ſuper pignoribus ad alios ſpectantibus mutuare vigore capitulorum, nec tenentur reſtituere pignus, ipſis non ſoluta ſorte principali cum vſuris, eorumque libris, quid, quantum, & quando credatur.

SVMMARIVM.

1 *Hebræi bancherij, & fœneratores in Vrbe poſſunt tutè ſuper pignoribus ad alios ſpectantibus mutuare vigore capitulorum, nec tenentur reſtituere pignus ipſis non ſoluta ſorte principali cum vſuris.*

Dolus in Hebræis bancherijs, & fœneratoribus non præſumitur, niſi probetur, ibid. in fine.

2 *Libris Hebræorum, bancherijs, & fœneratoribus nunquid credatur.*

• *Libris argentariorum creditur, & quinam ſint hodie iſti argentarij, n. 2. & 3. vbi quid ſi in illis non ſit ſeruata forma præſcripta in capitulis.*

4 *Correſpectiua non dicuntur capitula, quando ſunt inter ſe diſtincta, & ſeparata: vbi ampliatur hæc concluſio etiam quod in initio capituli adeſſet dictio* Item, *& n. 5. vbi de eadem materia.*

5 *Expreſſum quod non fuit, habetur pro omiſſo, quando præſertim diſponens id quod voluit expreſſit.*

6 *Forma non adimpleta non corruit diſpoſitio non habens decretum irritans.*

Rubrica declarat nigrum, ibid.

Reformatio alicuius diſpoſitionis præſupponit ipſam diſpoſitionem fuiſſe, ibid.

Vſuras exercendi facultatem Iudæis Papa non concedit, ſed tantùm tolerat, vt poſſint mutuare ſub vſuris

ſeruatis capitalis, quæ pro tempore dantur, & quæ nullam inducunt tolerantiam, ibid. in fine.

DECISIO CCCCXCVIII.

1 QVidam proxeneta gemmas, quas ab aliquibus receperat vt vendi curaret, oppignorauit Hæbræis, quibus poſt obitum proxenetæ nonnulli prætendentes ſe eſſe dominos vnionum, & margaritarum litem intulerunt; cauſa extra Rotam diſcuſſa declaratum fuit per ſententiam, quæ tranſitum fecit in iudicatum, Hebræos non teneri ad reſtitutionem pignorum, niſi ſoluta prius ſorte principali, & vſuris, & prætereà licuiſſe illis diſtrahere pignora iuxta formam capitulorum: poſtmodum cùm mihi commiſſa fuiſſet cauſa reſtitutionis in integrum, pluries dubitaui an dominis vnionum, & margaritarum ita quadriennij lapſus obſtaret vt amplius audiendi non eſſent, ſed cùm nunquam potuiſſet capi reſolutio, tandem die x. Martij ordinarunt Domini quòd ſtrictè informaretur ſuper bono iure, & cauſa ſemel atque iterum oppoſita reſolutum fuit conſtare de bono iure Miſſanorum Hebræorum, & per conſequens de malo iure aduerſariorum. Ratio deciſionis ſumpta fuit ex cap. 16. Reformationis, in quo expreſsè per hæc verba diſponitur. *Item che ſe l'Hebreo banchiero ignorantemente preſtaſſe ſopra pegno che foſſe robbato, in tal caſo ſia tenuto il vero padrone reſtituire al banchiero la ſorte principale ſenza vſura, purche il Christiano habbia fatta diligenza tra gli Hebrei di ritrouare il furto fra vn meſe, e ſubito trouato riſcuotere la coſa furata, e non riſcotendola ſia tenuto non ſolo alla reſtitutione della ſorte principale, ma ancora dell'intereſſe da correre dal giorno che foſſe ritrouato il furto; ma non hauendo fatto diligenza di trouarlo fra vn meſe dal dì che ſa impegnato ſia tenuto alla reſtitutione della ſorte principale, & intereſſe; però tutto queſto s'intenda pur che il banchiero Hebreo non ſia in fraude, nè conſapeuole del furto, che in queſto caſo ſia caſtigato oltra all'eſſer tenuto alla reſtitutione del pegno ſenza ſorte principale, & intereſſe;* vnde ſtante iſto capitulo cùm dolus, & fraus non probentur, nec de iure præſumantur, *l. quoties §. qui dolo, ff. de probat.* Alciat. *de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 40. num. 1.* cum aliis per Menoch. *præſumpt. 27. n. 1. lib. 1.* meritò conſtat de bono iure dictorum Hebræorum.

2 Neque obſtat, quod ex aduerſo obiicitur oppignorationem non probari ex libris Hebræorum, cùm hi libri pro ſcribente non probent, quia contrarium ſtatutum eſt *in cap. 10. Reform.* vbi legitur, *Item ſi debba dar fede à quelli libri de banchieri, quali ſaranno tenuti ſecondo la forma ch'à loro ſarà data, & ſcritti in lingua Italiana, e che ſaranno approuati dal noſtro Auditore, ò da perſonne perite da eſſere elette da lui, al quale diamo piena facoltà di poter per Natale ogni anno eleggere, o dar loro il modo, e forma ſecondo la quale habbina à tener detti libri, dichiarandoſi che detta approuatione ſi deue far prima, che ſi cominci à ſcriuere il libro, nel quale non ſi poſſa ſcriuer prima; ſotto pena di ſcudi dua, altrimente non faceino fede alcuna.* Quæ omnia cùm fuerint adimpleta, nulli dubium eſt, quòd liber probat etiam pro Hebræo ſcribente, Stracca *de mercatura, ſecunda par. n. 64.* Munnos de Eſcobar *de ratiociniis c. 11. n. 14.* ea ratione, quia eorum fides de publico eſt approbata, ex tex. *in l. quadam §. nummularios, ff. de edendo,* vbi Bart. Menoch. *lib. 2. de arbitrar. caſ. 91. n. 8.* ſic libris argentariorum fides adhiberi ſolebat, vt conſtat ex textu *in l. 4. 6. & 8. ff. de eden.* tam contra, quàm pro, vt *in l. argentarius 20. eod. tit.* qui argentarij erant priuati fœneratores priuatam negotiationem exercentes, & loco mercatorum habebantur, quæſtum namque aut in permutandis, aut fœnerandis pecuniis faciebant, licèt eorum munus eſſet publicum, ſecundùm Iaſ. Zaſ. & Oraſ. *in l. Prætor ait ff. de eden.* Matienzum *in l. 1. gloſſ. 7. tit. 18. lib. 1. recompilat. n. 4.* Munnos de Eſcobar *loco præcitat. n. 1. & ſeq.*

3 Minus etiam facit quòd Hebræorum libris credendum non eſt ex eo, quòd non fuit ſeruata forma c. 13. in quo diſponitur. *Item che ſiano obligati ſcriuere al libro la qualità del pegno più eſſentiale come fino, ò groſſo: nuouo, ò vecchio, & il colore, e volendo il Christiano metter il ſigillo, ouero contraſegno, l'Hebreo nol poſſi ricoſare, o nel libro, e nella poliza, o bolletino da darſi come di ſopra ne habbi da far mentione, ſotto pena di ſcudi quattro per ciaſcuna volta, & eſſendo il pegno di oro, ò di argento, ò gioie, ò altra materia pretioſa, oltre altri qualità, o circonſtanze ſopradette, vi ſi debba ſcriuere il peſo, & il numero loro, ſotto pena di ſcudi vēti per ciaſcuna volta contraueniſſe, contro li quali non ſi poſſa procedere, ſe non quando il padrone faceſſe querela;* quia fuit reſponſum ſufficere, quòd fuerit ſeruatæ qualitates cap. 10. ex quibus fides adhibetur libris, nam c. 13. non tangit qualitatem an fides ſit adhibenda, vel non adhibenda libris, ſed ſolùm tangit intereſſe partis, vt faciliùs cognoſcantur qualitates rei reſtituendæ ne oppignorantes defraudentur, per ea, quæ notat Salyc. *in l. tutores, num. 11. ff. de adminiſtr. tutor. & curat.* Mayner. *in l. quo tutela, num. 59. ff. de reg. iur.* quod etiam manifeſtè colligitur, cùm ex forma capituli ad querelam partis tantùm agi poſſit ad pœnam.

Neque eſt verum, quòd dictum c. 13. tangat etiam fidem librorum, cùm iſta capitula ſint inter ſe correſpectiua, quia iſta correſpectiuitas non adeſt; vt fuit reſolutum 17. Maij 1604. coram Illuſtriſſimo Millino, cùm quodlibet capitulum ſit de per ſe diſtinctum, & ſeparatum; & quamuis dictum cap. 13. reſpicere videatur tolerantiam mutuandi, non tamen reſpicit fidem librorum, prout in ſimili videmus, quòd ſub titulis iuris Canonici, & iuris Ciuilis adſunt plura capitula & leges correſpectiuæ ad rubrum, non tamen capitula, & leges ſunt correſpectiuæ inter ſe, vt vnicum capitulum, & vna lex alteri dicatur ineſſe, quod procedit etiam ſi dicta capitula ſumant initium à dictione, *Item*, quæ non operatur quin capitula dicantur eſſe diuerſa, vt *in l. item apud, ff. de iniur. & in l. item ſi vnus, ff. de pactis,* gloſſ. *in rubr. Inſtit. de rer. diuiſione.* 4

Denique non obſtat, quòd ſaltim iſta capitula ſunt correſpectiua ad tolerantiam mutuandi, & ideò non ſeruato vno capitulo ceſſat tolerantia mutuandi, Aym. *conſ. 230. num. 2.* & pleniùs *conſ. 279. in fine,* vnde caſus remanet in diſpoſitione iuris communis ſecundùm quòd Domini vnionum, & margaritarum poſſunt illas abſque alia ſolutione recuperare; nam huic motiuo dupliciter reſponſum fuit. Et primò quòd fortè procederet, ſi *cap. 13.* reſpiceret ſubſtantiam tolerantiæ mutuandi, ſed cùm reſpiciat tantùm quoddam accidens concernens intereſſe partis, vt ſuprà dictum eſt, non ſeruato illo accidenti, non tollitur tolerantia mutuandi, ſed illud contrafactum improbatur, itaut pœna exigi poſſit, *l. heres, ff. de action. empt. l. rogaſti, §. fin. ff. ſi cert. petat.* Corn. *conſ. 220. no. 6. lib. 1.* Socin. ſenior *conſil. 253. num. 13. lib. 1.* & bene facit Zaſius *reſpon. 12. lib. 1.* & quod veriſſima ſint prædicta, ſatis patet ex eo, quia quando ſuperiores voluerunt ex aliqua contrauentione pignus amitti, vel inobedientes priuari tolerantia vlterius mutuandi, id expreſſerunt, vt patet ex *cap. 20.* vbi legitur, *Item ſi ordina, che quando ſi cercaſſe qualche pegno, che ſi pretendeſſe eſſere ſtato impegnato ſenza conſenſo delli veri padroni, ſia tenuto il banchiero vſare la ſua diligenza, laqual diligenza ſia di moſtrare il libro di quel tempo che ſi domandaſſe al noſtro notaro, ouero altro per noſtra commiſſione, ſotto pena di vn ſcudo per ciaſchedũa volta, laqual diligenza vſata ſe ſi trouaſſe poi il banchiero in fraude di hauer hauuto detto pegno ſenza ſcriuerlo in libro, incorra in perdita del pegno, e di ſcudi 25. per ciaſchedana volta,* & ex *cap. 36.* vbi dicitur, *Item che contrauenendo li detti banchieri à qual ſi voglia delli ſudetti capitoli, nel qual non ſia ſpecificata pena o di perder la facoltà di poter impreſtare, ò altre pene da imporſi ad arbitrio noſtro,* &c. quare ſi in caſu *cap. 13.* diſponens voluiſſet quòd Hebræus pignus amitteret, vel hoc eſſet reſeruatum in facultate ſuperioris, id expreſſiſſet, ſicut expreſſit in ſupradictis duobus caſibus, Anania *conſ. 22. verſ. eſt etiam multum ponderandum,* Anchar. *conſ. 120. nu. 4.* Alex. *conſ. 38. nu. 6. vol. 1.* Cardin. Mantica *de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 14. nu. 10.* 5

Secundò principaliter reſponſum fuit Hebræos eo ipſo quo à Camerario deputantur argentarij, ſeu vt vulgo loquuntur, bancherij recipere tolerantiam mutuandi, non autem à dictis capitulis, quæ ſolùm dant certam formam, qua non ſeruata, cùm non habeant decretum irritans, non vitiatur tolerantia pignorandi, gloſſ. *in Clement. 1. in verb. inhibentes, de iurepatron.* & proptereà licèt non fuerit ſeruatum *cap. 13.* ſufficit quòd fuerint ſeruata alia capitula, ex quibus pignus rei alienæ ſuſtinetur, cùm iſta capitula, vt dictum eſt, non ſint inter ſe correſpectiua. Quòd autem Hebræi non recipiant tolerantiam mutu- 6

Digitized by Google

tuandi ex dictis capitulis, patet ex ipſa rubrica, quæ declarat nigram, Roman. *conſ.* 120. *num.* 5. *verſic. quoad ſecundum*, Anchar. *conſ.* 271. *num.* 3. Ales. *conſ.* 13. *num.* 8. *lib.* 3. & inſcribitur: *Capitoli, e riforma delli banchieri Hebrei ricotta* 18. *per cento l'anno*; & in nigro habetur; *Cum ſicut accepimus alias bon. me. Aloyſius Cornelius*, &c. *eiuſque prædeceſſores diuerſa capitula prout temporum neceſſitas exigebat, bancherijs Hebræis in Vrbe noſtra commorantibus, ſuper modo, & forma eorum exercitium concernentia conceſſerit*, &c. & ibi idem Camerarius reducendo, & moderando omnia capitula vſque in hodiernum diem facta eoſdem banchertos Hebræos reformando facit, & condidit capitula infraſcripta, & in primo capitulo habetur: *che quanto è tollerato alli banchieri Hebrei ſia chiaro ad ogni perſona*, &c. & ibi, *riducendo, e moderando tutti gli altri capitoli fatti fino al preſente giorno, e riformando li detti Hebrei banchieri habbiamo riformato, & moderato à maggior chiarezza li ſeguenti capitoli*. Vnde certum eſt iſtam reformationem præſupponere quòd aliunde quàm ex dictis capitulis Hebræi habeant tolerantiam mutuandi, Anchar. *conſ.* 179. Alesand. *conſ.* 152. *num.* 2. *verſ.* 2. *probatur, lib.* 6. alioquin ſi non habuiſſent aliunde, reformari minimè potuiſſet, Alesand. *conſ.* 6. *in princ. lib.* 6. neque dicendum eſt, quòd prædictam facultatem habeant à ſimilibus capitulis Cardinalis Cornelij & aliorum, quia hoc non videtur verum, cùm præcedentia capitula contineant ſimilia verba, prout ſuprà relata, ex quibus apparet quòd Hebræi habent aliunde, quàm ex capitulis tolerantiam mutuandi, vt patet ex prædictis verbis vltimorum capitulorum, ibi: *Capitoli, e riforma delli banchieri Hebrei*, & hoc expreſsè legitur in primo capitulo, in quo nedum dicitur quòd Hebræi bancherij, ſed etiam capitula reformantur, & prædicta patent etiam euidentiſſima ratione, quia ſolum illi, qui habent patentes pro bancheriis tolerantur, vt poſſint mutuare, & tolerantiæ ſit cum prædictis capitulis, non autem Princeps dat facultatem mutuandi ſub vſuris, vt egregiè declarat Fr. Sixtus Medices *de fœnore Iudæorum lib.* 2. *c.* 7. 9. *&* 10. & propterea eo ipſo quo Hebræus deputatur bancherius, toleratur, vt poſſit mutuare ſub vſuris ſeruatis capitulis, quæ pro tempore dantur, & quæ nullam, vt dixi tolerantiam inducunt.

Et ita concluſum, &c.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Romana Mercedis.

Mercurij 31. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Habetur in Summario.

SVMMARIVM.

1 *Exequutio non fit etiam pro ſumma liquida pro eo qui tenetur reddere rationem de alia maiori quantitate, quia vel præſumitur ſatisfeciſſe ſibi, vel fiet compenſatio in partitis, in quibus poteſt remanere debitor, declara vt n.* 2.

3 *Compenſatio non intrat pro ſumma ſoluta ad computum expenſarum litis.*

DECISIO CCCCXCIX.

FVit reſolutum mandatum eſſe exequendum, ſeu relaſandum pro ſc. 125. Nam iſtis de Signoribus fuerunt per ſententiam Illuſtriſſimi Cardinalis Lancellotti inter cætera condemnati ad ſoluendum Manzono ſcuta 150. pro ſalario trium annorum, & cùm in eius locum fuiſſet ſubrogatus Illuſtriſſimus Cardinalis Ludouiſius in exequutionem dictæ ſententiæ, relaxauit mandatum pro dicta ſumma in vim commiſſionis executorialis eidem Illuſtriſſimo Lancellotto directæ: vnde cùm ex deciſionibus coram dictis Illuſtriſſimis Cardinalibus, & coram me factis, conſtet de iuſtitia dicti mandati, & Manzonus habuerit ſcuta 25. in cauſam per Rotam declarandam, quam hodie Domini dixerunt eſſe iſtam mercedis, dictum mandatum videtur exequendum, ſeu relaxandum pro reſiduo, quod eſt ſcutorum centum vigintiquinque.

Quibus non obſtat, quòd Manzonus tenetur reddere rationem de ſcutis 6000. ſibi aſſignatis ad exigendum, pro quibus prætendit ſex pro centenario, & ideò interim non ſit facienda exequutio pro dicta ſumma ſcutorum 150. etiamſi ſit liquida, cùm vel præſumatur ſatisfactum, Afflict. *deciſ.* 13. *num.* 16. vel poſſit remanere debitor in aliis partitis, cum quibus eſſet facienda compenſatio, Gabr. *conſ.* 61. *num.* 16. *lib.* 2. 1

Quia negatur quòd Manzonus teneatur reddere rationem de dictis ſcutis 6000. cùm illa ad ipſius manus non peruenerint, erat enim ſimplex ſollicitator, ſeu Procurator ad exigendum, & ſolummodo citabat debitores, & alios actus iudiciales contra eos faciebat vſque ad actualem ſolutionem, quę poſtea fiebat ipſis de Signoribus creditoribus, non autem Manzono, ſed ſolummodo tenetur ad effectum conſequendi ſcuta ſex pro centenario liquidare ſummam exactam ex dictis ſcutis 6000. vt dicitur in deciſione coram me facta 7. Nouembris præteriti, & interim quod fit dicta liquidatio, non poteſt impediri exequutio pro ſumma ſcutorum 150. debita ex alia cauſa, quæ nulla indiget liquidatione.

Minus obſtat, quòd Manzonus vltra dicta ſcuta 25. habuerit alia ſcuta 28. de ordine Rotæ, quia, cùm illa habuerit pro expenſis litis, non intrat compenſatio, Boer. *deciſ.* 324. *num.* 3. ſtante præſertim commiſſione directa Illuſtriſſimo Cardinali Lancellotto, cum clauſula, *Conſtito de paupertate*, & ſubminiſtratis expenſis litis.

Cætera autem quæ adducuntur de expenſis litis, in quibus Manzonus fuit condemnatus in ſententiæ Illuſtriſſimi Cardinalis Lancellotti, & quòd Illuſtriſſimus Ludouiſius non potuerit relaxare mandatum ad fauorem Manzoni in vim dictæ ſententiæ, à qua ipſe appellauerat, tolluntur, ex deciſionibus factis coram Domino Ludouiſio 16. Martij 1612. & coram me, quæ non eſt opus hic repetere.

R. P. D. BVRATTO.

Piſtorien. Beneficij.

Mercurij 31. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Sententia quando dicatur notoriè iniuſta ad effectum, vt reputetur nulla, & exequutionem non mereatur, & quando præſertim dicatur notoriè iniuſta, ſi ex actis non iuſtificatur; eſt magiſtralis deciſio.

SVMMARIVM.

1 *Nullitas ſententiæ probanda eſt per eum, qui nullitatem allegat.*

Sententia quæ in iudicatum tranſit, habet præſumptionem pro ſe, ſi eſt vnica: multo magis ſi res iudicata eſt inducta per tres conformes, ibidem ad finem.

2 *Sententia ex actis iuſtificata eſt notoriè iniuſta: vbi quod qui dicit ſententiam non iuſtificari ex actis, probare debet.*

Sententiam non iuſtificari ex actis probari non poteſt, niſi per integram tranſportationem actorum, ibidem.

3 *Sententia non poteſt dici notoriè iniuſta, niſi prius conſtet de illius iniuſtitia.*

5 *Sententia non dicitur notoriè iniuſta, niſi notorietas aliquo colore offuſcari non poſſit.*

6 *Sententia notoriè iniuſta exequutionem non meretur, ibid. in fine.*

Sententia quæ non iuſtificatur ex actis, poteſt etiam aliunde iuſtificari, n. 6. *&* 7.

DECISIO D.

TEnuerunt Domini non eſſe reuocandas ex capite nullitatis tres ſententias conformes ad fauorem Gabrielis, in partibus latas; per quas fuit pronuncia- 1

R. P. D. VEROSPIO SEN.

deinde S. R. E. Cardinale.

Romana domorum.

Mercurij 31. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Dominium concludenter probandum eſt per agentem rei vendicatione, & quando concludenter probatum dicatur.

SVMMARIVM.

1 *Dominium concludenter probandum eſt per agentem rei vendicatione.*

3 *Dominium rei emphyteoticæ probatur per ſolutionem canonis.*

Liber extractus ex archiuo Capituli plenè probat contra Capitulum, ibid.

6 *Teſtis probantes dominium quomodo deponere debeant.*

DECISIO DI.

1 PRo vlteriori cauſæ de qua agitur diſcuſſione, cùm ſub die prima Iunij 1615. fuiſſet coram me deciſum ſententiam vltimo loco latam reſpectu domorum in duobus primis capitibus poſitarum eſſe confirmandam. Poſtea dubitaui an tandem confirmata eſſet reſpectu aliarum quinque tertio loco expreſſarum? Et quoad quatuor domos fuit negatiuè reſolutum, cùm reſpectu illarum Capituli dominium eſſet concludenter probandum, cùm ad rei vendicationem ageretur, vt fuit in hac eadem cauſa deciſum.

2 Ad hoc autem dominium probandum, duo dantur inſtrumenta, alterum conceſſionis cuiuſdam ſitus ad ædificandum domum Iacobo de Menghinis de anno 1502. factæ. Alterum quo fuit idem ſitus de anno 1551. Bartholomæo de Rocchis per hæredem dicti Menghini conceſſus, quæ inſtrumenta dominium non probant, *l. ad probationem C. locati*, Barr. *in l. legato, num. 2. ff. de adimen. legat.* Verall. *decis. 280. part. 1.* & fuit dictum in Nucerina emphyteuſis 8. Februarij 1608. coram Reuerendiſs. Attrebaten.

3 Non concurrente præſertim canonis ſolutione, Rot. *decis. 1366. num. 3. part. 3.* de qua ſolutione reſpectu quatuor domorum non apparet, licèt eorm ſoluatur canon 15. Carlenorum, ex iuribus tamen productis, & præſertim ex libro cenſuali Capituli pro vna tantùm domo in plancta *ſub numer.* 25. deſignata, hìc ſoluitur. Qui liber tanquam ex Capituli archiuo extractus plenè probat, *cap. ad audientiam, de præſcriptionib. authent. ad hæc, de fide inſtrumentor.* Boer. *decis.* 105 *nu.* 11. Geminian. *conſ.* 117. *n.* 2. Roman *conſ.* 319. Tanto magis contra Capitulum, à quo fuit ille productus, Bart. *in l. ſcriptura, C. de fide inſtrumentor. & in l. quod debitori, C. de ſolutionib.* Crauett. *conſ.* 201. *nu.* 6. *& conſ.* 77. *nu.* 8.

4 Non obſtat fines in dictis inſtrumentis expreſſos aptos eſſe iſtas etiam quatuor domos comprehendere, quia dominium per ſolam finium deſignationem probatum non dicatur. Afflict. *decis.* 262. *numer.* 4. Clar. *in §. feudum, quæſt.* 18. & fuit dictum in allegata Nucerina emphyteuſis. Concurrentibus præſertim in caſu noſtro pluribus, ex quibus arguitur illum tantummodo ſitum fuiſſe conceſſum, vbi fuit vnica domus ædificata, vt in plancta *ſub nu.* 26.

5 Et primò in dictæ conceſſionis inſtrumento legitur ad ædificandam domum, pro qua ſumma centum ducatorum erat eroganda, quæ reſpondet impenſis pro domuncula faciendis, vt etiam idem ex modico canone quindecim Carlenorum ſoluendo, comprobatur. Præterea in conceſſione de alio ſitu facta Matiæ & Colomæ de anno 1543. in plancta *ſub numer.* 28. pro termino à duobus lateribus dantur domus Bartholomæi de Rocchis propè ſitum, de quo agitur. Vnde ſatis apertè colligitur in eodem loco Bartholomæum ante dictam acquiſitionem de anno 1557. alias domus habuiſſe. Quod etiam coadiuuatur ex pluribus aliarum domorum locationibus intra dictos fines ab eodem Bartholomæo factis ante inſtrumentum anni 1557. Vnde ſub illo dici non poſſunt huiuſmodi domus comprehenſæ, & hoc ſufficit ad excludendam intentionem Capituli, vt videlicet non dicatur totum conceſſum, quod intra fines deſignatos includitur.

Dantur vlteriùs teſtes nouiter examinati, qui deponunt huiuſmodi domus longè ante annum 1557. fuiſſe contractas, & per conſequens ante ſoli conceſſionem Bartholomæo factam. Qui teſtes cùm per harum domorum inſpectionem deponant, & bonam reddant ſui dicti rationem, concludenter probant, Bart. *in l. de ætate, nu.* 11. *de minor*, Menoch. *de arbitr. caſu* 117. *nu.* 1. *& de præſumpt. lib. 2. præſumpt.* 51. *nu.* 68. Alex. *conſ.* 116. *in fine, lib.* 1. Aretin. *conſ.* 142. *nu.* 21. *ad medium.* 6

Nec valet dicere illas per Menghinum Eccleſiæ conductorem ædificari potuiſſe, & de anno 1557. eaſdem cedi Bartholomæo. Nam ceſſio de ſolo ad ædificandum loquitur, vt in conceſſione Menghino facta exprimebatur. Et vlteriùs pro eodem canone 15. Carlenorum, vnde colligitur totum ſitum quem ab Eccleſia Menghinus habuerat, fuiſſe in dicta ceſſione comprehenſum. Accedit iſtas quatuor domus inſignibus carere ſuper Capituli domibus apponi conſuetis, vt patet ea domo in plancta *ſub num.* 26. deſignata, quod pro adminiculo ſaltim inſeruit, &c. 7

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Concheñ. decimarum de Guaſcuena.

Mercurij 31. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Decimæ groſſæ ſi priùs debebantur, & non minutæ, ſi fructus, qui priùs conficiebant decimas minutas, nunc ſeruntur in magna quantitate, vt multum creuerint, ſuccedunt in locum decimarum groſſarum.

SVMMARIVM.

1 *Immemorabilis debet probari per teſtes de viſu per longum tempus, de auditu à maioribus, & quòd non viderunt, aut audiuerunt contrarium, & quod extat publica vox, & fama, declara vt numer. 4. & 5.*

2 *Decimæ groſſæ ſi priùs debebantur, & non minutæ, ſi fructus qui priùs conficiebant decimas minutas, nunc ſeruntur in magna quantitate, vt multum creuerint, ſuccedunt in locum decimarum groſſarum, quia mutatio fructuum non mutat obligationem præſtandi, quando ius eſt reale, & fundatum ſuper terris, limita vt num. 3.*

5 *Præſcriptio decimarum groſſarum non intrat, ſi fructus, qui priùs erant minuti, ſint effecti groſſi, ſi non probetur quòd ſolitus ſit percipere decimas de fructibus cum illa qualitate poſtquam ſunt effecti groſſi, & abinde ſit lapſum tempus legitimum.*

6 *Parochus habet intentionem fundatam de iure ſuper decimis terrarum intra limites ſuæ parochiæ, declara vt ibid.*

Præſcriptio eſt ad menſuram poſſeſſionis, quia tantum præſcriptum, quantum poſſeſſum, ibid.

DECISIO DII.

PRopoſito dubio an Cantor deberet participare de decimis croci, & olei, Domini affirmatiuam ſunt amplexi, quia ab immemorabili tempore eius anteceſſores ratione præſtimonij Eccleſiæ de Guaſcuena Cantoriæ annexi participarunt de decimis grani, tritici, hordei centeni, auenæ, carnium & agnorum, & ſic de decimis groſſis, vt conſtat ex pluribus teſtibus formiter examinatis ſuper ſecundo articulo deponentibus de viſu à 40. annis & citrà, & de auditu à maioribus, & quod nunquam viderunt, aut audiuerunt contrarium, & quòd de prædictis fuit & eſt publica vox, & fama, quæ ſunt requiſita immemorabilis, iuxta gloſſ. communiter 1

Digitized by Google

legitimitatis 17. Iunij 1602. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio.

3 Et in omnem euentum, fuit etiam per Dominos conſideratum, quòd depoſitiones iſtorum coadiuuantur ex alijs teſtibus in prima inſtantia examinatis, vna cum alijs adminiculis pro parte beneficiatorum ponderatis, & inter alia concurrit etiam numerus ipſorum teſtium, de quibus agitur, qui ſupplet illorum defectus, gloſſ. *in l.3. §.1. verb. numerus*, & ibi Doct. *ff. de teſt.* cum alijs cumulatis per Gabr. *cod. tit. concl.6. n.1.* & fuit dictum in cauſa Valentina profeſſionis relata inter impreſſas *deciſ.289. n.2. part.1. diuerſ.* & aliàs ſæpè, præſertim in hoc iudicio ſummariſſimo, in quo exceptiones contra perſonas teſtium de facili non admittuntur, ex deductis in cauſa Hoſtien. littoris maris, relata inter impreſſas *deciſ.28. num.4. & 9. part.1. diuerſ.* & in cauſa Nucerina beneficij 6. Februarij 1609. coram R. P. D. meo Canaletto, & aliàs ſæpè, & ita deciſum quoad exceptionem recuſationis contra primum iudicem, & exceptiones contra perſonas teſtium non beneficiatorum, de alijs verò Domini dixerunt quòd particulariter videatur.

R. P. D. PIROVANO.

Salamantina penſionis.

Vltima Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Pendente appellatione per reſcriptum ſignaturæ commiſſa arbitrio Rotæ non eſt locus executioni.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa ſemel facta appellabilis, remanet ſemper appellabilis, tam pro actore, quàm pro reo, vt inter litigantes ſeruetur æqualitas.*

2 *Executioni locus non eſt, quando locus eſt appellationi, donec diffinitiuè cognitum fuerit de iuribus ſententiarum.*

3 *Verba* teneri, & obligatum eſſe, *in ſententia aliàs per ſe executiua reſpiciunt viam ordinariam.*

4 *Via executiua præſupponit cauſam eſſe indubitatam, nec licere partibus ſuper ea contendere propter exequutionem paratam.*

5 *Sententia quæ tranſiuit in iudicatum, propter non interpoſitam appellationem, non remanet in ſtatu rei iudicatæ, ſi per ſignaturam fuit admiſſa appellatio arbitrio Rotæ, etiam quoad effectum ſuſpenſiuum.*

6 *Obligatio Cameralis appoſita in penſione ſemper retinet naturam ſuam, & tranſit in tranſlatum contra titularem, declara vt n.7. in fine.*

7 *Via ordinaria quando electa eſt non licet variare, & interim ceſſat virtus obligationis Cameralis.*

DECISIO DIV.

1 CEnſuerunt Domini intrare arbitrium pro retardatione ſolutionis penſionis, quia ſententia Rotalis reuocat ſententiam Nuntij, à qua fuit appellatum, & cauſa ſemel facta appellabilis ſemper durat appellabilis, dum eo ipſo quòd actori licet appellare a prætenſo grauamine primæ ſententiæ, debet etiam licere reo à contraria ſententia reuocatoria appellare per eandem prætenſi grauaminis rationem, ad hoc vt inter litigantes ſeruetur æqualitas, per *reg. non debet, ff. de reg. iur. & cap. non licet, eodem tit. in 6.* Rota *deciſ.132. n.1. part.2. diuerſor.*

2 Et cùm ſit locus appellationi, non videtur eſſe locus exequutioni, donec de iuribus ſententiarum diffinitiuè cognitum ſit, ex quo per appellationem effectus illarum ſuſpenditur.

3 Præterea eadem ſententia Rotalis declarauit Ioannem teneri & obligatum eſſe ad ſolutionem penſionis, quæ verba totum negotium diffiniunt canonizando validitatem & ſubſtantiam penſionis, & reſpiciunt viam ordinariam, in qua de meritis penſionis partes audiuntur.

4 Non autem exequutiuam, quæ præſupponit cauſam eſſe indubitatam, nec licere partibus ſuper ea contendere, propter exequutionem paratam, quam habet inſtrumentum, Contard. *de momentan. poſſeſſ. lim.11. 14. n.5.* & dictum fuit in Cæſenaten. de Cacciagnerris 9. Martij 1598. coram bon. mem. Peregrino, & in Parmen. Datij 4. Iunij 1612. coram Reuerendiſſ. Decano.

Non obſtat, quòd ſententia Rotalis tranſierit in rem iudicatam, ob non interpoſitam appellationem, & ideò eſſe procedendum ad legitimam exequutionem, poſtquam ſeruati fuerint termini ad docendum de appellatione.

Quia ſententia poſt emanatum reſcriptum non eſt 5
in ſtatu rei iudicatæ, dum per ſignaturam eſt admiſſa appellatio, etiam quoad effectum ſuſpenſiuum arbitrio Rotæ; ideò conſequentia vlterioris proceſſus allegari non poteſt, niſi in quantum de iure ad legitimam exequutionem ſit procedendum, firma remanente appellatione, cui locum non eſſe iam ſuprà firmatum fuit.

Demum nec etiam obſtare videbatur, quòd ſtante 6
ſententia Rotali canonizatoria penſionis, poſſit hodie procedi exequutiuè vigore obligationis Cameralis, quæ ſemper retinet naturam ſuam, & tranſit in tranſlatarium ad præiudicium titularis debitoris penſionis, ſecundùm terminos deciſionis in cauſa Papien. penſionis 11. Decembris 1606. coram Epiſcopo Attrebaten.

Quia ſibi imputare debet tranſlatarius, qui viam 7
ordinariam elegit petendo canonizationem tranſlationis penſionis, qua electa non licet variare, Rom. *conſ.133.* Contard. *in l. vnic. limit. 14. num.5. C. ſi de moment. poſſ.* & ideò commiſſa cauſa appellationis, vel reſtitutionis in integrum quæ retardat, ceſſare interim debet virtus obligationis Cameralis, donec diffinitiuè fuerit cognitum de validitate tranſlationis.

Et ita fuit reſolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanẽ. penſionis

Die 31. Maij 1615.

ARGVMENTVM.

Habetur in ſummarijs.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata validitas probatur ex reuolutione proceſſus.*

2 *Scriptura magis probat, quàm teſtes, quoties ambo concurrunt.*

3 *Expenſa probanda ſunt per libros adminiſtrationum, non per teſtes.*

4 *Tranſactiones non ſolùm per defectum ſolemnitatum ſolent reſcindi, ſed etiam ex iniuſtitia, & læſione, etiamſi ſint à Sede Apoſtolica confirmata, infirmari.*

DECISIO DV.

IN repropoſitione dubij ſuper remiſſoria petita per Canonicos, fuit dictum, quòd datis articulis pro probatis ex parte beneficiatorum officialium, diſputaretur in negotio principali, & cum hoc præſuppoſito dato dubio, an ſententia Rotalis ſit confirmanda, vel infirmanda, affirmatiuè fuit reſolutum, præterquam quoad penſiones decurſas, de quibus fuit reſeruatum particulariter videre.

Conſtat enim de validitate iſtius ſententiæ ex reuolu- 1
tione proceſſus, nihilque contra eam opponitur: de iuſtitia autem patet ea deciſionibus in hac cauſa factis, quæ datæ fuerunt, neque ex ſuppoſitione articulorum aliquid releuare viſum fuit, per quòd tranſactiones à nullitate, & læſione ſaluari poſſint.

Nam quoad primum articulum, in quo continetur quòd ante tranſactionem anni 1585. fabricatæ fuerunt habitationes valoris ſcutorum ſex millium pro beneficiatis ex pecunijs, quæ iam applicatæ erant pro fabrica Canonicorum, dicebatur non pertinere ad tranſactionem, ex reſponſionibus datis in deciſionibus in hac cauſa facta ſub die 13. Iunij præteriti, dum neque ab ipſis

Ca-

Digitized by Google

Canonicis, ſed à Sancto Carolo, qui de fructibus Biſati liberè diſponere poterat, talis impenſa proceſſit, neque ſuper ea fuit tranſactum in dicto inſtrumento anni 1585.

Ex ſecundo pariter, & tertio articulis nihil releuans colligebatur, quia etſi præſupponatur quòd vltra habitationes quæ remanſerunt beneficiatis, pro eis ſolutum fuerit quindennium in ſumma ſcutorum 500. & vigore etiam prædictæ concordiæ cœperunt gaudere fructibus bonorum de Biſate, qui pro toto ſecundo quinquennio ad commodum, & vtilitatem fabricæ canonicorum cedere debebant, & ſcuta quatuor millia computato quindennio aſcendebant: tamen in hac parte cadebat læſio ponderata in deciſionibus in hac cauſa factis, dum quidenna ex fructibus bonorum vniorum ſoluenda eſſent, & penſio applicata menſæ beneficiatorum non debebat ſola ſuſtinere onus fabricæ, ſed ſimul cum fructibus Prioratus Caluenzani menſæ reſidentiali Canonicorum vnitis, ideò probando prædicta ex eodem inſtrumento tranſactionis, non eſt tollere læſionem, ſed illam confirmare, poſteaquam apparet fructus Calucozani à iugo contributionis fuiſſe ſubtractos, ſola beneficiatorum penſione remanente pro commodo fabricæ.

2 In quarto articulo ſimiliter non poteſt firmari aliqua releuantia, concordia enim ſequuta de anno 1602. nihil de nouo tribuit beneficiatis reſpectu damnorum hoſpitij, ſed eſt exequutoria antecedentis diuiſionis earundem domorum, de qua in inſtrumento anni 1587. per Archiepiſcopum authoritate Apoſtolica facta, nec teſtibus aliter deponentibus credendum eſſet, quia in concurſu magis ſcripturæ, quàm teſtibus ſtandum eſt, *l. cenſus, ff. de probat.* gloſſ. *in cap. 3. loco, in verbo teſtium, eodem tit.* Roman. *conſ. 319. num. 1.*

Nec vim faciebat reſponſio data quòd aſſignatio, ſeu diuiſio eſſet conditionalis, quatenus Canonicis maior pars neceſſaria non fuiſſet pro domibus Canonicalibus, quia non propterea in dicta concordia apparet remiſſa aliqua pars ipſis neceſſaria, ſed relaxatum quòd ad eos non pertinebat in exequutione præcedentis inſtrumenti, & potiùs ex dilatione tanti temporis in exequendo videtur aliquid remiſſum de intereſſe beneficiatorum, quàm de commodo Canonicorum conceſſum.

3 Quinti articuli irreleuantia videbatur etiam clara, ex deductis in deciſione 13. Iunij præteriti in hac cauſa facta; legitur enim in tranſactione conuentio quòd beneficiati teneantur ad id quòd impenſum fuerit per Canonicos fabricerios pro beneficiatis, vel cum eorum interuentu, non autem ad æſtimationem valoris fabricæ. Vnde neque per teſtes aliquid eſt probandum, ſed per libros adminiſtratorum, vt dicebatur in eadem deciſione, ex Iaſ. & alijs allegatis, & vlteriùs aduertebatur quòd ſtante obligatione beneficiatorum circa id quòd impenſum fuiſſet, non poteſt impenſum conſiderari tamquam quòd ſuper eo tranſactum fuerit ad excludendam læſionem, ſed pro eo, quòd adhuc remaneat in obligatione, nec beneficiati excomputare recuſant, cum proprijs penſionibus retentis, & non exactis.

Sextus articulus reſpicit intereſſe Canonicorum, quòd ſcilicet non receperint penſiones, ſed eas exegerit Theſaurarius fabricæ, & fabrica ſemper fuerit adminiſtrata per fabricerios deputatos, vt ideò in ſententia condemnari minimè potuerint; verùm quoad prædicta iam fuit dictum eſſe particulariter videndum.

4 Septimus articulus & octauus ad ſoſtinendam tranſactionem præſuppoſiti ſubſiſtente læſione, quæ ex prædictis ſublata non apparet, nihil releuare videbantur ad effectum, de quo agitur, quia tranſactiones nedum per defectum ſolemnitatum ſolent reſcindi, ſed etiam ex iniuſtitia & læſione earundem, etiam ſi ſint à Sede Apoſtolica confirmatæ, poſſunt infirmari, Couarr. *variar. reſolut. lib. 2. cap. 10. n. 2.* Rota *deciſ. 178. n. 2. part. 2. diuerſorum*, & ſæpe fuit reſolutum. Atque ita releuantia ceſſante pro confirmatione ſententiæ fuit reſolutum, &c.

R. P. D. SACRATO,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana legitimæ.

Mercurij 31. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

De legitima filio in vita partis aſſignata, ac de filio poſt mortem patris, paterna bona alienando, numquid alienata computet in legitimam, plura notanda, de quibus in ſummario; eſt magiſtralis deciſio.

SVMMARIVM.

2 *Legitima non computatur voluntaria pecuniaria ſolutio facta per patrem pro delicto filij, & n. 3. vbi quid ſi filius obit ante patrem.*

4 *Legitima, quod ſumi debeat ex aliquo corpore hereditario eiuſdem valoris quem legitima importet, impoſſibile eſt.*

5 *Filius poſt mortem patris alienando bona hereditaria cenſetur illa accepiſſe in computum legitimæ: quod procedit ſi bona fide ſic alienauit, alîter ſecus, ibid.*

Paterna domus cenſetur eſſe pretioſior alijs bonis hereditarijs, ibid.

6 *Legitima imputanda eſt militia empta per patrem filio de pecunijs patris.*

7 *Legitima, & portio bonorum illius à quo debetur legitima.*

Filius non tenetur capere ſuam legitimam in pecuniam etiam patre mandante, ibid.

8 *Filius recipiens pecunias a patre numquid præſumatur eas recipere in legitimam, & n. 10.*

Peculium profectitium non egreditur dominium dantis, num. 8.

Filius in vita patris quidquid acquirit patri acquirit, ibid. in fine.

9 *Pater non eſt debitor legitimæ in eius vita.*

11 *Filius mortuo patre ante mortem aui petit ſuam legitimam ex perſona propria, non autem ex perſona patris.*

12 *Heres non poteſt impugnare factum defuncti, vbi tamen quod bene poteſt interpretari.*

DECISIO DVI.

CVm præſuppoſito deciſionum in hac cauſa factarum, in quibus fuit dictum legitimam fuiſſe debitam D. Ioanni Angelo Duci ab Altemps in bonis q. Cardinalis ab Altemps eius aui, dubitabatur an ſententia Rotalis in hac cauſa lata eſſet confirmanda, vel infirmanda, hoc eſt, an ſuſtineatur venditio pro ſcutis 300000. facta per dictum Ducem de bonis d. Cardinalis. Pro cuius dubij reſolutione duæ occurrebant inſpectiones. Prima erat an legitima Ducis aſcenderet ad tantam ſummam. Secunda erat, poſito quòd ſic, an Dux potuerit eligere ſuam legitimam in bonis venditis, vel potiùs fuerit obligatus ſibi ipſi ſatisfacere in alijs bonis relictis per eundem Cardinalem. 1

Circa primam inſpectionem periti hinc inde electi concordant bona relicta per Cardinalem aſcendere ad ſcuta 994000. adeò vt Ducis legitima, quæ eſt triens, iuxta not. *in §. & nos, authent. de trient. & ſemiſſ. & in authent. nouiſſima, C. de inoffic. teſtament.* excedat ſcuta 330000. ex quibus demptis ſcutis 15000. pro quodam iure ducendi aquam & prædio primo loco alienatis per Ducem, adhuc remanet legitima in ſcutis 315000. & etiamſi demerentur alia ſcuta 15000. ſoluta per Cardinalem fiſco occaſione compoſitionis factæ cum eodem fiſco propter prætenſum delictum commiſſum per Robertum filium dicti Cardinalis, & patrem Ducis, remanerent ſcuta 300000. integra pro legitima: ſed neque admittebant DD. quòd dicta ſcuta 15000. eſſent ponenda in computum legitimæ dicto Roberto, cùm fuerint ſoluta ante condemnationem factam per fiſcum, & ſic in cauſam voluntariam, quo caſu ſolutio non imputatur 2

tur filio in legitimam, iuxta diſtinctionem Bart. in l. Stichus, num. 2. ff. de pecul. leg. cum alijs cumulatis per Peregrin. de fideicommiſſ. art. 36. num. 137. & 138. & latè fuit dictum in deciſione in hac cauſa facta die 18. Martij 1616. coram Reuerendiſs. Patre Domino meo Veroſpio, & vltra allegatis ibi tenuerunt Aretin. in §. actiones autem, numer. 10. Inſtitut. de act. Auffer. ad Capell. Toloſ. quæſt. 121. qui ambo teſtantur de veriore.

3 Accedat prædictis quòd etiamſi pecuniæ fuiſſent computandæ Roberto in legitimam, hoc eſſet intelligendum ſi & quatenus Robertus ſuperuixiſſet patri, ita vt effectus fuiſſet creditor legitimæ, ſed cùm prædeceſſerit, poteſt quidem pater remanere creditor hæreditatis filij, ſed non propterea extinguendum debitum legitimæ, quod nunquam fuit in rerum natura, vt infrà dicetur.

4 Addebatur prædictis quòd etiamſi legitima Ducis non aſcenderet præcisè ad ſcuta 300000. prout verè aſcendit, ſtantibus prædictis adhuc non vitiaretur venditio, ſi in aliqua ſumma excederet legitimam, dummodo ille exceſſus inueſtitur pro cautione fideiuſſorum, quia non eſt poſſibile inuenire corpora hæreditaria, quæ præcisè reſpondeant debito legitimæ, vnde licere hoc caſu accipere fundum maioris valoris, dummodo ſuppleatur pretium, dicunt text. in §. quædam actiones, Inſtitut. de act. & in §. ſi familiæ, cum ſeqq. Inſtitut. de offic. iudic. quæ iura loquuntur in iudicijs familiæ erciſcundæ, & comm. diuid. quibus iudicijs petitur ſeparatio legitimæ, Bald. in l. non eſt ambig. numer. 3. C. famil. erciſcund. Cucch. de leg. tit. leg. quorum bonorum, num. 18. & videmus in ſimili fieri quotidie per creditores ſubhaſtationes bonorum, quæ plus important, quàm debitum.

5 Circa ſecundam inſpectionem, an ſcilicet Dux potuerit eligere ſuam legitimam in bonis ſic venditis, regula videbatur conſtituenda, pro illo etenim primo loco alienata cedunt in legitima, per l. Marcellus, §. res quæ, ff. ad ſen. conſ. Trebellian. vbi ſcriben. præcipuè Caſtren. numer. 3. Iaſ. num. 12. Angel. in l. in quartam, num. 9. Imol. num. 6. ff. ad leg. falcid. Alexandr. conſ. 184. numer. 6. lib. 2. Soccin. conſ. 36. num. 2. lib. 3. Pariſ. conſ. 117. num. 43. lib. 2. Rub. Alexand. conſil. 157. num. 2. Capr. conſil. 156. num. 6. Cephal. conſil. 189. numer. 19. Gabr. de leg. concluſ. 4. numer. 9. vbi de communi, Rot. deciſ. 747. num. 2. part. 1. diuerſ. & fuit aliàs ſæpe deciſum; & licèt non procedat regula quando alienans non bona fide ſe geſſit, alienando ſcilicet pretioſiora, vt per eoſdem, hoc tamen quòd Dux non bona fide ſe geſſerit in hoc caſu, nullatenus probari viſum fuit, quin potius viſum fuit probari contrarium nam in primis Dux abſtinuit ab alienatione palatij paterni, quod ſolet reputari de pretioſioribus, ad notata in l. lex quæ tutores, §. nec vero domum, C. de adminiſtr. tut. bene Dec. conſil 403. num. 22. Tiraquell. de nobilit. cap. 34. num. 23. Item reliquit ſub fideicommiſſo ſtatum Galleſij & Soriani, quæ ob circunſtantias ponderatas per informantes pro Duce viſæ fuerunt pretioſiora quàm bona alienata, & ſignanter cùm ſit titulus Ducatus domus ab Altemps, quem titulum eſſet indecorum modò dimittere, abſtinuit etiam Dux ab alienatione ſtatus Toſtignani, & Fontanæ, quæ loca & propter fertilitatem prouinciæ in qua ſunt ſita, & alias circunſtantias viſa fuerunt pretioſiora, quàm bona alienata, quæ conſiſtunt in palatijs ruſticalibus, quæ multum reddunt expenſarum, & modicum fructuum. Nec non etiam conſiſtunt vt plurimum in fructibus caſalium & reſponſalibus vinearum, & nihilominus fuerunt venditæ, ſicut venduntur fructus Baronales.

6 Non obſtat præcipuum motiuum informantium pro DD. filijs, nempe quòd feudum Meſuracæ, quod eſt in regno Neapolitano, fuerit emptum de pecunijs Cardinalis pro ſcutis 165000. vnde infert quòd hoc cenſeatur datum pro legitima ipſi Roberto, & conſequenter quòd Dux illius filius, & hæres tanquam ſucceſſor in dicto feudo hæreditario teneatur habere dictum feudum, vel ſaltem illius pretium & valorem loco legitimæ, vt in ſimili de militia empta de pecunijs patris quòd ſit per filium imputandum in legitima, eſt text. in l. omni modo, §. imputari, C. de inoffic. teſtament. Rot. deciſ. 622. numer. 4. part. 1. Seraphin. deciſ. 568 numer. 4. & in ſpecie de feudo trad. Bartol. in l. 1. §. nec caſtrenſe, ff. de collat. quia fuerunt datæ plures reſponſiones, quæ placuerunt DD. Prima fuit textum in dicto §. imputari, non loqui ad effectum, vt filius teneatur præcisè recipere pro ſua legitima militiam, ſeu æſtimationem, ſed loqui de collatione, vt ſcilicet ex tali æſtimatione impinguetur patrimonium patris, & ita illum textum intellexerunt Bart. in dicto §. nec caſtrenſe, numer. 5. ibi, talis militia imputatur in quartam, & venit in collatione, & numer. 6. ibi, iſto caſu talis militia quæſita à patre filio venit conferenda, & computatur, l. omnimodo, idem tenuit Boreg. in repetit. in quartam, cap. 2. principali, articulo 1. numero 1. ff. ad leg. falcid. vbi aduertit leges noſtras, & in ſpecie dictam l. omnimodo, vti pro ſynonymis imputare, & computare, quod quidem verbum computare importat cumulationem rei iudicatæ. Idem ſenſerunt Cuman. in l. vbi purè, §. fin. numer. 1. ff. ad Trebellian. vbi etiam Rip. numer. 5. in fin. & in propoſito caſu probat euidenti ratione.

Nam aut volumus Robertum fuiſſe obligatum recipere 7
pro parte ſuæ legitimæ ipſum feudum, & hoc non poteſt dici, quia feudum non fuit emptum à patre, vt loquitur Bart. in dicto §. nec caſtrenſe, & alia, ſed ab ipſo Roberto, de pecunijs tamen habitis à Cardinali patre, & proinde cùm feudum nunquam fuerit in bonis Cardinalis, non poteſt ex illo capi legitima, quæ eſt portio bonorum illius à quo debetur legitima, l. cum quæritur, ibi, quartam bonorum partem, & auth. nouiſſ. C. de inoff. teſtament. §. hæc negatiua, auth. de trient. & ſemiſſ. cum concord. Non etiam fuit obligatus Robertus capere pro ſua legitima pretium habitum à patre, quia filius non tenetur capere ſuam legitimam in pecunia, etiam mediante patre, Bart. in l. ſuus quoque, ad fin. ff. de hæredit. inſtitut. Bald. & Caſtrenſ. in l. ſcimus, numer. 10. Cod. de inoffic. teſtament. Dec. conſil. 81. numer. 7. Corn. conſil. 282. numer. 1. lib. 1. Ruin. conſil. 56. numer. 4. lib. 2. Pariſ. conſil. 16. numer. 70. lib. 1. & de communi teſtatur Picus in l. in quartam, numer. 183. Bolognet. numer. 260. verſ. reſpondeo tamen, ff. ad leg. falcid. Craſſ. §. legitima, quæſt. 15. num. 2.

Nec facit ſi diceretur eo ipſo quòd filius recipit pecu- 8
nias à patre, præſumitur illas recipere pro ſua legitima quia in primis talis præſumptio nullo iure probatur, ſed potiùs probatur contrarium, nempe quòd pecuniæ cenſentur datæ à patre filio in peculium profectitium, ad l. fin. vbi Bart. in ſummario, ff. de pecul. leg. Bald. in auth. ex teſtamento, num. 4. C. de collat. Dec. conſ. 86. nu. 8. verſ. nam reſpondere poteſt, conſ. 7. num. 1. lib. 2. Pariſ. conſ. 33. num. 10. lib. 3. Cephal. conſ. 494. nu. 25. Honded. conſ. 59. num. 24. lib. 1. Menoch. qui alios allegat, tract. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 30. n. 26. quod quidem peculium non egreditur dominium dantis, l. certum, vbi Bald. Caſtren. Salic. & alij, C. fam. erciſc. l. filia licet, verſ. cum autem, vbi gloſſ. C. de collat. & probatur euidenti ratione, quippe quia filius qui eſt in poteſtate, vt erat Robertus, acquirit patri, l. 1. ff. ſi quis à paren. manumiſſ. ſit, §. 1. Inſtit. per quas perſonas nob. acquir. & ſic non eſt capax, vt poſſit acquirere à patre proſcripto.

Secundò principaliter quòd pater non præſumatur de- 9
diſſe pro legitima, videbatur probari, quia pater non eſt debitor legitimæ in vita ſua, Bart. in auth. ſi qua mulier, num. 22. Iaſ. num. 53. C. de ſacroſanct. Eccleſ. Guid. Pap. deciſ. 86. Gram. deciſ. 101. num. 65. Seraphin. deciſ. 815. num. 4. de communi Bec. conſ. 34. num. 17. & ſeq. Viu. opin. 455. in princ. Suarez recept. ſent. verb. legitima, num. 67. & de magis communi Cucch. de leg. tit. leg. vt augeat, num. 8. Craſſ. §. legitima, quæſt. 112. num. 1. Si igitur legitima non erat debita, nec eſt etiam veriſimile quòd pater voluerit extinguere debitum, quod adhuc non habebat, iuxta not. in l. cum de indebito, ff. de probat.

Præterea dato quòd in dubio hoc poſſit præſumi, quòd 10
ſcilicet pater dando filio cenſeatur velle dare pro ſua legitima, iſta præſumptio ceſſat in propoſito caſu ex contrarijs probationibus, l. Diuus, vbi gloſſ. verb. exiſtimari, ff. de reſt. in integr. Bald. in l. optimum, num. 6. de contrah. & committ. ſtipul. etenim Cardinalis, cuius factum non poſſunt impugnare DD. filij cùm ſint ſucceſſores, licèt mediati, Cephal. conſ. 393. num. 58. & ſeq. Soccin. iun. conſ. 108. num. 41. lib. 2. Menoch. conſil. 108. num. 41. lib. 2. & conſ. 59. nu. 127. Rota in cauſa Bononien. de Sancto Petro 28. Iunij 1602. coram Penia, ſatis declarauit fuiſſe ſuæ inten-

intentionis date Roberto pecunias pro ſua legitima, quandoquidem illam in ſuo teſtamento expreſsè prohibuit, vt alias viſum fuit in hac cauſa, & licèt hoc fuerit minus validum, vt iam dictum fuit, attamen actus inualidus declarat voluntatem, ſicut validus, *l fin.* vbi Bart. *ff. de reb. cor.* Bald. *in l. qua pater, in princip. ff. de confirm. tut.* Roman. *conſil.* 179 *nu.* 11.

11 Vlterius ipſe Cardinalis diſpoſuit de dicto feudo Meſuracæ, etiam de fructibus, ſupponendo illa fideicommiſſo, quod an fuerit validum, vel non declarat ſatis ipſum non intellexiſſe date pecuniam pro legitima, quia ſi hoc intellexiſſet, non diſpoſuiſſet de feudo, ex dictis pecunijs empto, tanquam de re propria, vel ſaltem non ſuppoſuiſſet illud fideicommiſſo, cùm legitima debeat dari liberè, *l. quoniam in pignorib. Cod. de inoff. teſtament.* Poſtremò dato millies quòd Cardinalis dediſſet Roberto pecunias pro ſua legitima, attamen videbatur hoc non poſſe nocere D. Duci, qui defuncto patre ante mortem aui petit ſuam legitimam ex perſona propria, non autem ex perſona Roberti patris, Salycet. *in auth. nouiſſ. numer.* 5. Iaſ. *num.* 51. *C. de inoff. teſt.* Anchar. *conſ.* 315. *num.* 3. Alex. *conſ.* 63. Menoch. *conſ.* 681. *num.* 20. cum pluribus ſeqq. Petra *de fideicom. quaſt.* 15. *num.* 14. Peregr. *de fideic. art.* 36. *nu.* 39.

12 Non obſtat, quòd Dux mediante ſucceſſione in dicto feudo hæreditario Meſutacæ dicatur hæres patris, quod potuit eſſe ab inteſtato, etiamſi pater eſſet filiusfamilias, *auth. in ſucceſſ. Cod. de ſuis & legit. authent. defuncti, C. ad Trebellian.* & conſequenter tanquam hæres non poſſit impugnare factum defuncti, vulg. *l. cum à matre, Cod. de rei vendic.* cum concord. Quia fuit reſponſum Ducem non impugnare, ſed interpretari factum patris, allegantis ſcilicet datum à Cardinali Roberto, vel non fuiſſe in cauſam legitimæ, vt ex dictis ſuprà, vel in omnem euentum non fuiſſe datum in cauſam legitimæ, prout ex nunc, ſed prout ex tunc, quòd ſcilicet veniſſet caſus debiti legitimæ, hoc eſt, poſt mortem patris, vt probat text. *in d. §. imputari, in verſ. qua in morte teſtatoris*, &c. vbi attenditur æſtimatio militiæ de tempore mortis patris, quod non eueniret, ſi militia cenſeretur data in cauſam legitimæ, prout ex nunc, quia deberet attendi æſtimatio de tempore perfectionis contractus, ad text. *in l. ſi voluntate, in fine, C. de reſcind. vend.* Pariſ *conſ.* 16. *nu.* 82. *lib.* 1. quod etiam probatur ex dictis ſuprà, nempe quia non præſumitur extingui debitum quod adhuc non eſt in rerum natura, quia filius in poteſtate non eſt capax acquiſitionis viuente patre, cum ſimili de quibus ſuprà.

13 Ex quibus ſequitur quòd mortuo Roberto, reſoluta fuit cauſa dationis pro legitima, & Cardinalis remanſerit creditor pecuniarum, cum hæreditate filij, quaſi non fuerit ſequuta cauſa, propter quam fuerant datæ, iuxta not. *in l.* 1. *& tot. tit. Cod. de condict. ob cauſ. l. ſi denariorum, & tot. tit. ff. de condict. cauſ. data, cauſa non ſequuta*, aliàs poſſet dari caſus, quòd pater ſolueret duas legitimas, alteram filio qui prædeceſſit, alteram verò nepoti, quatenus vellet eſſe hæres filij prædefuncti. Sed exinde non ſequitur quòd Cardinalis pater extinxerit debitum legitimæ, itaut modernus Dux hoc allegando dicatur venire contra factum dicti Cardinalis.

R. P. D. DVNOZETTO.

Ciuitatis Caſtellanæ Canonicatus.

Veneris 2. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

In materia mandati de manutenendo multa ſingularia, & notanda in hac deciſione explicantur, & præſertim de iudice, & exequutore mixto nulliter præcedente, quod poſſeſſionem manutenibilem non tribuit.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio probatur ex publico inſtrumento aliorum exiſtente in poſſeſſione.*

2 *Poſſeſſio poſterior manutenibilis non eſt.*

Poſſeſſio data à iudice nulliter procedente, manutenibilis non eſt, ibid.

3 *Exequutor parte non citata non poteſt exequutionem decernere.*

4 *Litteræ Apoſtolicæ non dicuntur productæ, quando producens eas ſecum reportatur.*

5 *Sententia iudicis præcipitanter data, nulla, & inualida eſt.*

6 *Exequutor mixtus, & non merus quis dicitur per clauſulam* amoto, *&c. vbi propterea quod ordinem iuris aſſumendo partes iudicis ſeruare debet.*

7 *Appellatio datur à decreto exequutoris mixti.*

Attentata pendente termino ad appellandum data, reuocanda ſunt, ibid.

8 *Poſſeſſorium iudicium prius terminandum eſt, quàm petitorium, & in poſſeſſorio non admittuntur exceptiones reſpicientes petitorium, nu.* 8.

DECISIO DVII.

Domini pro Petro informante reſponderunt, dandum ſcilicet ipſi mandatum de manutenendo, de cuius poſſeſſione anteriori capitulariter capta conſtat ex publico inſtrumento, quod ſufficit alio non exiſtente in poſſeſſione, Menoch. *retinend. remed.* 3. *num.* 575. Rota diuerſor. 363. *nu.* 1. *part.* 1. cum alijs in ſe deductis in vna Regien. beneficij 15. Nouembris 1613. coram me, in qua multæ deciſiones allegantur. 1

Non obſtat poſſeſſio Angeli, quia tanquam poſterior non eſt manutenibilis, *cap. licet cauſam*, & ibi DD. *de probat.* Rota *deciſ.* 19. *num.* 1. *part.* 2. *diuerſorum*, & quamuis capta reperiatur auctoritate iudicis, Angelo tamen ſuffragari non poteſt, cùm iudex nulliter & attentatè procedens non priuet poſſeſſorem legitima poſſeſſione, *l.* 4. *§. condemnatum, ff. de re iudic.* cum vulgaribus, & ita Petrus, qui non habuit ſe pro ſpoliato, & animo priſtinam poſſeſſionem retinuit, iure poteſt petere manutentionem. Put. *deciſ.* 419. *in fin. lib.* 2. cum vulgaribus. 2

Nullitas clarè apparet ex eo, quia Angelus obtinuerat ſibi prouideri de Canonicatu de quo agitur, tanquam vacante per incapacitatem Petri, qui cùm non fuerit citatus, omnia geſta per iudicem executorem corruunt, & præcipuè executio facta, Achil. *deciſ.* 3. *de re iudic.* Put. *deciſ.* 91. *lib.* 3. Seraphin. 1314. *num.* 2. cum ſimilibus. 3

Secunda nullitas deducitur; quia conſtat Angelum nunquam exhibuiſſe litteras Apoſtolicas, niſi verbaliter, & animo eas reportandi, prout actualiter reportauit, & ideò cùm exhibitio & productio non fuerit realis; perinde eſt ac ſi litteræ nunquam fuiſſent exhibitæ, Corn. *conſ.* 218. *numer.* 4. *lib.* 1. Roman. *conſ.* 156. *num.* 3. 4

Nulliter etiam iudex proceſſit, quia eadem die & hora, qua dictæ litteræ ipſi fuerunt præſentatæ, & ita nimis præcipitanter conceſſit immiſſionem, Put. *deciſ.* 344. *lib.* 1. Gabr. *conſ.* 6. *numer.* 6. *de ſentent.* & fuit ſæpiſſimè deciſum. 5

Et, quod omnem tollit difficultatem, nullitas & attentata clara ex eo reſultant, quia cùm ageretur de impetratione certo modo, iudex non erat merus executor, ſed mixtus, quia impetratus fuerat Canonicatus per incapacitatem Petri, cum clauſula, *amoto*, quæ facit executorem mixtum, Abb. *in cap. de cætero, num.* 8. vbi Felin. *na.* 9. *de re iudicat.* ſicque tenebatur executor iuris ordinem ſeruare, & aſſumere partes iudicis, Abb. *in cap. paſtoralis, §. quia verò, nu.* 3. *de offic. deleg.* & tenuit Rota in cauſa Zamoren. confraternitatis 14. Iunij 1591. coram Gipsio, & aliàs ſæpè. 6

Quod cùm iudex non fecerit, imò de facto ſine iuſtificatione gratiæ, & litterarum Apoſtolicarum immiſerit dictum Angelum in poſſeſſionem, adſunt attentata clariſſima, debuit enim deferre appellationi, quia ab eius decreto, ſeu ſententia dabatur appellatio, Guido Papæ *deciſ.* 70. *num.* 3. Cardin. *conſ.* 63. *in princip.* Rota *deciſ.* 32. *de reſcript. in antiquis, & deciſ.* 30. *de reſcript. in nou.* Vnde omnia geſta per dictum iudicem pendente termino præſcripto à iure ad appellandum dicuntur attentata, *cap. non ſolum, de appellat. in* 6. *cap.* 2. *vt lite pendente*, vel ſaltem reuocari debent per viam nullitatis, Cæſar de Graſſis 7

deciſ.

Digitized by Google

deciſ.2. nu.5. de appell. cum alijs allegatis in vna Siracuſana beneficij 19. Martij 1597. coram Illuſtriſs. Pamphilio, & multoties fuit deciſum.

8 Quæ narrantur in gratia Angeli, & dici poſſent de pœna exilij ab Vrbe & eius diſtrictu indicta dicto Petro, reſpiciunt petitorium & merita cauſæ interim cùm agatur in ſummarijſſimo iudicio, & momentanea poſſeſſione, eo prætextu retardari non debet, priùs enim poſſeſſio, quàm Canonica inſtitutio eſt diſcutienda, *cap. in litteris, de reſtitut. ſpoliat.* cùm prædo etiam ſpoliatus ſit reſtituendus, *l. 1. §. qui à me, ff. de vi, & vi armat. l. vlt. ff. de acquirend. poſſeſſ. l. 10. ff. de donat. inter vir. & vxor.*

Et ita concluſum informante tantùm Petro in maximam Angeli ſæpius citati, & non comparentis contumaciam, &c.

R. P. D. SACRATO.

Caualicen. Canonicatus.

Veneris 2. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

De legato Auenionen. nunquid habeat facultatem admittendi reſignationes ad fauorem certæ perſonæ, & cum reſeruatione penſionis pro reſignante, & quando dicatur conſtare de vacatione beneficij per reſignationem.

SVMMARIVM.

1 *Vacatio beneficij per reſignationem dicitur probata per mandatum ad reſignandum, ſubſequuta reſignatione per Procuratorem.*

2 *Reſignatio beneficij ad fauorem certæ perſonæ, & reſeruatione penſionis pro reſignante admitti non poteſt à Legato de Latere, & multo minus ab eius Vicelegato; Fallit niſi eidem Legato à Papa fuiſſent datæ ſpeciales facultates ſic admittendi reſignationes, ibid.*

Vicelegato non cenſentur translatæ ſpeciales facultates Legati, ibid. declara vt dicto nu. 2. in fine.

Facultas data à Legato admittendi reſignationem, nunquid importet facultatem conferendi, ibid.

DECISIO DVIII.

1 PLacuit Dominis Canonicatum, & præbendam, de quibus agitur, eſſe adiudicandam Iacobo Farrulo, quia conſtat de prouiſione illi facta per Dominum Vicelegatum Auenionen. de cuius Vicelegati poteſtate in conferendis beneficijs legationis Auenionen. apparet ex facultatibus datis in ſummario Iacobi; narrata verò in dicta prouiſione viſa fuerunt iuſtificata: nam de vacatione per reſignationem quondam Ioann. Franciſci docetur ex mandato ad reſignandum facto per dictum Ioann. Franciſcum ſub die 4. Iunij 1615. cum ſubſecuta reſignatione per Procuratorem ad hoc conſtitutum, & reſeruatione penſionis ad fauorem reſignantis iuxta formam dicti mandati: ius autem reſignantis non controuertitur, cùm Ioannes aduerſarius illum magnifaciat. Quòd verò Iacobus ſit Doctor pronepos reſignantis, & Canonicatus non excedat ducatos de Camera 160. vt hæc omnia fuerunt narrata in prouiſione, bene deponunt teſtes dati in ſummario Iacobi.

2 Non obſtat, quòd mandatum ad reſignandum fuerit ad fauorem certæ perſonæ, & ſub conditione reſeruationis penſionis pro reſignante, quod genus reſignationis non poteſt admittere Legatus de Latere, ex allegatis. Item quòd reſignans obierit infra duos dies poſt reſignationem, vnde obſtet regula de viginti, cui non poteſt derogare Legatus de Latere, & multò minus Vicelegatus, in quem non cenſentur translatæ iſtæ facultates ſpeciales, ex allegatis, quia primùm viſum fuit ceſſare ex facto, cùm fuerit exhibitum ſecundum mandatum ad reſignandum liberè, & non ad fauorem certæ perſonæ: cætera autem viſa fuerunt ceſſare ex lectura facultatum conceſſarum per S. D. N. Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo D. Cardinali Burgheſio moderno Legato Auenionen. cum ſubſtitutione facta per dictum Illuſtriſſimum in perſonam Reuerendiſſimi Vicelegati, qui fecit collationem de qua agitur; etenim dicto Illuſtriſſimo Burgheſio fuerunt datæ omnes facultates, quas habuerunt quicunque anteceſſores Legati. Certum eſt autem, quòd Cardinalis de Ruere anterior Legatus habuit facultatem admittendi reſignationes cum reſeruatione penſionis, vt in illius facultatibus datis in ſummario Iacobi, *num.* 13. & licèt facultas admittendi reſignationem non importet facultatem conferendi, Abb. *in cap. cùm ex iniuncto, numer. 7. de hæret.* hoc nihil intereſt, quia facultas conferendi non capitur ex hac facultate, ſed Legatus illam habet aliunde, gloſſ. *in cap. deliberamus, §. prohibitum, de off. delegat.* Item Cardinalis de Claramont, aliàs Legatus Auenionen. habuit facultatem derogandi regulis Cancellariæ, vt in ſummario Iacobi *num.* 2. quod etiam obſeruatum in multis prouiſionibus cum ſimilibus derogationibus factis, vt in ſummario Iacobi, & ſic potuit derogare regulæ de viginti, quantum ad facultates Vicelegati dictus Illuſtriſſimus deputauit illum cum omnibus ſuis facultatibus, & deputatio fuit confirmata per S. D. N. Vnde ſine dubio tota poteſtas Illuſtriſſimi Legati fuit communicata Reuerendiſſimo Vicelegato.

Et ita tentum, &c.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Auerſana bonorum.

Veneris 2. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

De Procuratore fiſcali per calumniam inſtigante, quando teneatur ad damna, & intereſſe.

SVMMARIVM.

1 *Procurator de geſtis iudicialiter non tenetur de ſuo, ſed tenetur dominus cui attribuuntur omnes actus iudiciales.*

2 *Fiſci Procurator tenetur de ſuo proprio ad damna, expenſas, & intereſſe, ſi per calumniam inſtigauit, dummodo conſtet de mera calumnia, ſecus de præſumpta tantum.*

3 *Accuſator non probando accuſationem præſumitur in dolo; Vbi quòd hoc fallit in officiali, qui ſollicitudine ſui officij, & non odio accuſat, accuſare præſumitur.*

DECISIO DIX.

CVm Curia Epiſcopalis Auerſana, & Cæſar eius Promotor fiſcalis fuiſſent per tres conformes condemnati ad reſtituendum quæcumque bona, & pecunias Pompeio ablata, Cæſar pro eius intereſſe adiuit Signaturam, à qua cauſam committi obtinuit R. P. D. Caſtaneo quoad bona ſua, & perſonam propriam ſimpliciter. In reliquis parito iudicato, qui D. Caſtaneus ad Cæſaris fauorem pronunciauit eum abſoluendo. Vnde cauſa appellationis mihi commiſſa, dubitaui an illius ſententia eſſet confirmanda, vel infirmanda? Et Domini pro confirmatione reſponderunt, cùm de eius iuſtitia appareat, ex eo quia licèt ad inſtantiam Cęſaris vti Procuratoris fiſcalis à Pompeio fuerint prædicta bona ablata, tamen ipſe non tenetur ad illorum reſtitutionem de proprio, quia Procurator de geſtis iudicialiter non tenetur de ſuo, ſed tenetur dominus, cui attribuuntur omnes actus iudiciales, *l. Plautius, ff. de procurator. l. 4. in princip.* vbi Bart. & alij omnes, *ff. de re iudic.* Guido Papæ *deciſ. 86. in fine*, Soccio. *conſil.* 154. *num. 4. lib.* 2. Natt. *conſil.* 641. *num. 3. & 4.* Aym. *in praxi*, §. 31. *limitat.* 21. & ſic Pompeius nullam habet actionem contra Cæſarem, cùm præſertim contra ipſum fuerit ſemper actum tanquam Procuratorem fiſcalem, quo caſu non cenſetur condemnatus nomine proprio, ſed procura- 1

Digitized by Google

curatorio, gloſſ. *in l. quacumque, verbo Procurator ff. de procurator.* Bald. *in l. 1. in fine, ff. de ſent. & interlocutor. omnium iudicum.*

2 Quibus non obſtat quòd Cæſar indebitè Pompeium vexauerit per calumniam in tribus inſtantijs contra eum inſtigando, quo caſu fiſci Procurator tenetur ad damna, expenſas, & intereſſe de ſuo proprio, Bertazol. *conſil.* 361. *numer.* 2. *lib.* 2. cum alijs allegatis. Quia id procederet in vera calumnia, & quando de ea expreſsè appareret, puta ſi conſtaret quòd ſcienter, & doloſè inſtigauerit; ſecus verò eſt in præſumpta, à qua neceſſitas officij eum excuſat. Mil. *in praxi criminal. proſeq. in denunciat. form. num.* 117. Clar. *in practica criminal. quæſt.* 62. *num.* 4. *circa finem*, Gail. *pract. obſer.* 90. *num.* 5. Tenin. *cautel.* 1. *num.* 17. *in fine*, reſtans ſe pluries ita vidiſſe ſeruari.

3 Et licèt regulariter actor, ſiue accuſator præſumatur in dolo, & calumnia, eo ipſo quòd non probat accuſationem per eum propoſitam, gloſſ. *in cap. calumniam, verbo victori, de pœn.* Nat. *conſ.* 108. *numer.* 5. Couarr. *pract. cap.* 27. *numer.* 3. *verſic. ſextò condemnatio*. Tamen hoc facit in officiali, de quo lex bene præſumit, cenſetur enim potiùs motus iure & ſolicitudine ſui officij, quàm odio accuſaſſe, vt in puncto poſt Paul. de Ghiſſand. *in tractatu de relax. carcer. tit. de calumn. cap. 2. incip. quæro an eo ipſo*, tradit Farinac. *in ſua praxi criminal. quæſt. 16. n. 22. circa medium*.

4 Minus facit quòd Cæſar ex proprio facto ſe obligauerit de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo, & ad hunc effectum fideiuſſorem dederit, quia hæc obligatio fuit facta ex eo quòd Pompeius ipſum accuſauerat de contrauentione inhibitionis A.C. in quo iudicio fuit admiſſus vt audiretur, data cautione de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo, & fuit poſtea abſolutum, vnde eius, & fideiuſſoris obligatio non poteſt extendi ad hanc cauſam diuerſam, quæ nihil habet commune cum dicta cauſa contrauentionis iam finita ad fauorem Cæſaris.

Et ita fuit concluſum, &c.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Fauentina pecuniaria.

Veneris 2. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Arbitrio vnius ſtare promittens, non tenetur ſtare arbitrio alterius, & quid ſi arbiter non arbitretur, & de fideiuſſore qui ſe obligauit vt principalis, principaliter, & in ſolidum, an retineat naturam fideiuſſoris.

SVMMARIVM.

1 *Arbitrio vnius ſtare promittens, non tenetur ſtare arbitrio alterius.*

2 *Arbitrio alicuius ſtare promittens, ſi inde non arbitretur, an teneatur ſtare arbitrio alterius.*

3 *Fideiuſſor accedens, vt principalis, principaliter, & in ſolidum, conueniri poteſt non excuſſo principali: nititur tamen fideiuſſor ſi in contractu non habet intereſſe.*

DECISIO DX.

1 DOmini perſtiterunt in deciſis, ex rationibus, & fundamentis in deciſione adductis. Et præcipuè ex eo quòd cùm Eranus fideiuſſor promiſerit ſoluere pretium mercium venditarum, iuxta declarationem faciendam per Paſqualinum, non potuit condemnari, ex declaratione facta per alium peritum, ex ibi allegatis. Quibus non obſtare viſum fuit quòd prædicta procederent ſi in Paſqualinum fuiſſet remiſſa declaratio pretij mercium, & ſic ſubſtantia contractus, quod opponebatur non fuiſſe factum, cùm pretium eſſet certum ex liſta conuenta inter partes, & inſerta in inſtrumento, & quoad illud non eſſet opus arbitrio Paſqualini. Reſpondetur enim quòd pretium conuentum in liſta, eſt omnium mercium communium exiſtentium in apotheca, non autem rei venditæ. Nam Ioann. Baptiſta vendidit Blaſio portionem ſuam, ac omnia iura & prætenſiones, quas ipſe ſuper ſocietate habebat circa participationem maioris lucri, & alia quorum pretium erat incertum, & ideò illius declarationem, & ſic ſubſtantiam contractus partes remiſerunt in Paſqualinum, vt patet ex verbis ipſius inſtrumenti, ibi, *ad declarandum quantum importet pretium dictorum iurium, vt ſuprà, venditorum.*

Non obſtat conſ. Roman. 502. quia ille loquitur quando ex præcedenti contractu inter partes inito clarè conſtare poteſt de eo quod fuit remiſſum in arbitrium tertij, tunc enim, licèt ille non arbitretur, nihilominus fideiuſſor remanet obligatus, Curt. iun. *conſ.* 36. *ſub nu.* 36 *verſ. nec præmiſſa*, qui ita Roman. declarat, & ſubiungit, quòd ſi ille aliter diceret, loqueretur contra text. expreſſum *in l. 3. ff. iudic. ſolui*, ſecus autem eſt in caſu noſtro, in quo non eſt omninò clarum & certum ex aliquo contractu præcedenti ius & prætenſio Ioannis Baptiſtæ ſuper ſocietate, nec quanti æſtimandum eſſet tale ius per ipſum venditum, vt ſuprà dictum eſt. 2

Minus obſtat, quòd Eranus non ſit fideiuſſor, cùm acceſſerit tanquam principalis, principaliter & in ſolidum, & ideò non intrent adducta in deciſione, quia reſpondetur quòd talis clauſula operatur vt fideiuſſor æquè, ac principalis conueniri poſſit ab initio, non excuſſo principali, & alios ſimiles effectus, vt per Decian. *conſ.* 72. *numer.* 5. *lib.* 2. Parіſ. *conſil.* 110. *num.* 76. *lib.* 1. Non autem efficit vt is qui verè pro alio interceſſit, & nullum in negotio habet intereſſe, non dicatur fideiuſſor, quantumcumque dicat ſe principaliter obligare, Decian. *conſil.* 7. *num.* 5. *in fine*, Purpurat. *conſil.* 600. *nu.* 6. Surd. *conſil.* 436. *nu.* 15. *lib.* 3. *& deciſ.* 308. *num.* 5. Ruin. *conſil.* 140. *nu.* 8. *in fine lib.* 1. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 16. *tit.* 1. *nu.* 1. 3

R. P. D. VEROSPIO SENIORE,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Tudertina penſionis.

Veneris 2. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Gratia reſeruationis penſionis iuſtificanda eſt per impetrantem, etiam quòd penſio ſit purè reſeruata, præſertim quando agitur cum ſucceſſore, qui penſioni non conſenſit, & vbi in litteris adeſt clauſula, *vt aſſeris*, nec iſto caſu ſufficit quaſi poſſeſſio exigendi penſionem, & an, & quando penſionario, ſeu potiùs titulari ſpectet onus probandi valorem beneficij.

SVMMARIVM.

1 *Penſionis reſeruata gratia non eſt exequenda, niſi priùs fuerit iuſtificata, vbi ampliatur hæc concluſio, etiam quòd penſio ſit purè reſeruata, & num. 2. vbi præſertim quando agitur cum ſucceſſore in beneficio, qui penſioni non conſenſit.*

Clauſula, ſi preces veritate nitantur, *ſemper intelligitur in reſcriptis gratioſis, ibid.*

2 *Beneficia Eccleſiaſtica de iure communi ſine diminutione conferuntur.*

3 *Gratia, & litteræ Apoſtolicæ eo magis ſunt iuſtificandæ, quando in illis adeſt clauſula,* vt aſſeris.

Clauſula, vt aſſeris, *appoſita in litteris Apoſtolicis, & in gratia, facit vt eadem gratia non ſit exequenda, niſi fuerit iuſtificata, ibid.*

Quaſi poſſeſſio exigendi penſionem non ſuffragatur in petitorio, ſed ſolum in poſſeſſorio, ibid.

4 *Valorem beneficij probandi onus ſpectat ad titularem, quando ad penſionis reductionem, vel ad nullitatem agit.*

DE-

DECISIO DXI.

1 **F**Vit de anno 1611. ſuper fructibus parochialis Eccleſiæ ſanctæ Terentianæ Tudertinæ diœceſis, quam Matius Petrucius obtinebat Apoſtolica auctoritate, reſeruata ad fauorem Aurelij Petrucij penſio centum ducatorum, & cùm Andreas Ceccarellus eam recuſaret vti nullam ſoluere, tanquam narratiua in litteris reſeruationis eſſet ſubreptitia, cauſam in petitorio coram me introduxit in Rota, poſtquam in poſſeſſorio coram A. C. ſuccubuerat. Vnde propoſui dubium, an penſio eſſet nulla, quod fuit affirmatiuè reſolutum, niſi per penſionarium gratia iuſtificetur, ſemper enim in gratia ſit, vt in caſu noſtro clauſula intelligitur, *ſi preces veritate nitantur, cap. ex parte, de reſcript.* Dec. *conſ.* 33. *num.* 1. *&* 142. *num.* 6. Rota *deciſ.* 221. *part.* 2. *diuerſor.* Accoramb. *deciſ.* 17. *de reſcript. lib.* 1. etiam qòd penſio eſſet purè reſeruata, Anton. Auguſtin. *in epit. de penſion. ſolut.* & fuit dictum in Brixien. penſionis 28. Nouembris 1594. coram Illuſtriſſimo M.llino, & in Salamantina penſionis 26. Martii 1596. coram Giprio.

2 Tanto magis, cùm hìc agatur cum titulari ſucceſſore, qui penſionis impoſitioni non conſenſit, & de iure communi fundatam habet intentionem, qòd Eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione conferantur, *cap. vnico, vt Eccleſiaſtica beneficia ſine dimin. confer.* & fuit dictum in Salamantina penſionis 18. Ianoarij 1591. coram Giptio, & in Tudertina penſionis 21. Aprilis 1614. coram me.

3 Additur in litteris reſeruationis adeſſe clauſulam, *vt aſſeris*, quæ operatur vt gratia, non iuſtificatis narratis, dicatur ſubreptitia, Rota *deciſ.* 77. *de reſeruat. in antiquis, & deciſ.* 60. *eodem tit.* Caſſad. *deciſ.* 4. *nu.* 8. *de præbend.*

Nec penſionario ad hunc effectum quaſi poſſeſſio exigendi ſuffragatur, cùm ſimus in petitorio, & illa ſolùm efficiat vt lite pendente ſolutio non retardetur, vt fuit dictum in allegata Salamantina coram Giptio, & in Rauennaten. penſionis 28. Ianuarij 1596. coram Litta, & in Meleuitana penſionis 27. Iunij 1597. coram eodem.

4 Non obſtat onus probandi valorem ad titularem ſpectare, quando ipſe ad penſionis reductionem, vel ad nullitatem agit ob non veri valoris expreſſionem, Verall. *deciſ.* 299. *part.* 2.

Nam hic loquitur in penſione in qua valoris expreſſio non requirebatur, vt in gratia regreſſus. In caſu autem noſtro ſecus accidit, cùm penſio reſeruata fuerit ſine cauſa, vnde valor exprimi debuit, quem penſionarius tenetur iuſtificare, vt fuit dictum in cauſa Burgen. penſionis 18. Februarij 1581. coram Giptio, & in Tudertina penſionis 21. Aprilis 1614. coram me.

R. P. D. PIROVANO.

Vercellen. penſionis.

Die 2. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

De confeſſione Procuratoris, quando noceat principali, & an poſſit diuidi.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio non denegatur quoties conſtat de poſſeſſione.*
2 *Confeſſio Procuratoris in iudicio emanata, ſolet domino præiudicare.*
3 *Confeſſio Procuratoris reuocari non poteſt per dominum, ſi dominus ex poſt ratificauit geſta Procuratoris, quia ſic facit actus ſuos.*
4 *Confeſſio Procuratoris poteſt ſeparari, & ſi in ea contineatur error, poteſt acceptari, reiecta qualitate erroris.*
5 *Teſtes informiter examinati, ſi non probationem faciunt, ſaltem ſufficiens adminiculum, & implent probationem imperfectam.*
6 *Merita cauſæ non tractantur in ſummariſſimo iudicio retinendæ.*

DECISIO DXII.

FVit reſolutum non intrare arbitrium pro retardanda ſolutione penſionis, ſed D. Franciſco dandam eſſe manutentionem, vbi enim conſtat de poſſeſſione, regulariter decretum manutentionis non denegatur, vulgato §. *retinendæ*, *Inſtit. de interdict.* neque conſtituitur aliqua differentia, qòd pronuntiatum fuerit per ſchedulam, vel per decretum fuerit proceſſum, quia ſemper conſtito de poſſeſſione datur manutentio ad ſtatum in quo quis reperitur, vt firmatum fuit in cauſa Piſtorien. penſionis 3. Iunij 1606. coram Illuſtriſſimo Card. Ludouiſio. 1

Poſſeſſio autem Comitis Franciſci videtur probari ex confeſſione Procuratoris D. Epiſcopi, ex ſæpius per eum repetitis proteſtationibus, quòd intendebat repetere hactenus indebitè ſoluta, ſtante reſolutione tituli penſionis per ingreſſum religionis, quæ tanquam emanata in iudicio, ſolet domino præiudicare, Oſaſch. *deciſ.* 134. *nu.* 3. *&* 4. Rot. *deciſ.* 196. *in* 1. *part.* 1. 2

Nec reſponſio videtur rata, qòd illa fuerit confeſſio Procuratoris, quæ domino non præiudicat, & poſſit quandocumque reuocari, quia ex poſt Dominus Epiſcopus ratificauit omnia geſta per eundem Procuratorem, atque ita fecit omnes ſuos actus Procuratoris, & per conſequens confeſſionis, Ægid. *deciſ.* 299. *num.* 5. Put. *deciſ.* 171. *num.* 5. *lib.* 3. & vlteriùs expreſſam addidit confeſſionem in actu appellationis, vbi narrando grauamina dixit, quia liberatus non fuit à ſolutione penſionis nullius & extinctæ, neque etiam partem aduerſam damnauit ad reſtituendum quicquid per errorem fuerat reſolutum.

Nec refert videtur qòd illa verba ſint exceptiua, & præſuppoſitiua, quæ non inferant confeſſionem, aut voluntatem confitendi, niſi quatenus aliquid ſolutum abſque errore probetur, vel ſaltem ad ſolutiones patri D. Comitis facta referenda eſſet, quæ non releuant contra ſucceſſionem titularem, dum in beneficialibus non eſt legitimus adminiſtrator filij. 3

Quia prædicta verba non exceptiuè in actu appellationis, ſed diſpoſitiuè narrata videntur, neque adeò qualitas erroris connexa eſt cum ipſa confeſſione, quin poſſit ſeparari, poteſt enim confeſſio acceptari reiecta qualitate erroris, Crauet. *conſ.* 150. *num* 4. *&* 5. Rot. *deciſ.* 802. *num.* 4. *part.* 1. *diuerſorum*, nec debet reſtringi ad particulares ſolutiones, cùm ſit indefinito modo probata, & apta comprehendere ſolutiones vltra expreſſas, & productas in actis. 4

Et prædictis omnibus accedebant teſtes, quamuis informiter examinati, deponentes ipſis vti Procuratoribus penſionarij D. Epiſcopum ſoluiſſe, & item ſolutiones factæ patri penſionarij, tam ab Epiſcopo præceſſore, quàm ab illius hæredibus, quæ omnia pro ſufficienti adminiculo deſeruire viſa ſunt Dominis, & poſſe implere imperfectam probationem, *l. inſtrumenta, C. de probationibus*, Guid. Pap. *quæſt.* 441. Achil. *de confeſſ. deciſ.* 1. Rota *deciſ.* 375. *nu.* 1. *parte* 1. *diuerſ.* 5

Quæ autem dicuntur de extinctione penſionis propter ingreſſum Religionis Equitum Sancti Mauritij, & Lazari, reſpiciunt merita cauſæ, quæ non ſolent tractari in ſummariſſimo retinendæ, & interim determinanda eſt manutentio diſtinguens actorem à reo, Caputaquen. *deciſ.* 223. *& deciſ.* 317. *part.* 2. 6

Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana vineæ & Saluiani.

Die 5. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Saluianum interdictum datur pro dote, pro dotis augmento, & pro donatione propter nuptias.

SVM-

S V M M A R I V M.

1 *Inſtrumentum publicum facit probationem indubitatam regulariter.*

2 *Saluiani requiſita ſunt creditum, hypotheca, & poſſeſſio, quibus probatis non denegatur immiſſio.*
Locatio probat poſſeſſionem inter dominum, & locatorem, ibid.

3 *Dotis augmentum, & donatio propter nuptias à pari procedunt cum ipſa dote.*

4 *Poſſeſſori datur retentio pro melioramentis.*

5 *Creditor poteſt anteriori creditori offerre, & ſoluere quòd liquidum eſt ad remouendum impedimentum immiſſionis, & pro illiquidis ſufficit ſatisdatio.*

6 *Immiſſio non datur pro dote, niſi pro ea ſumma quæ ſupereſt de alienatione fundi dotalis.*

7 *Enunciatiua non præiudicat tertio dum ſuper ea dubitari contingit.*

8 *Expenſæ factæ in colendo fundo, ſuper quo datur immiſſio, ante omnia reſtituenda ſunt per nouum poſſeſſorem.*

D E C I S I O DXIII.

1 CEnſuerunt Domini intrare Saluianum pro dote, & donatione propter nuptias Olympiæ ſuper vinea de qua agitur.

2 Concurrunt enim omnia requiſita in Saluiano, nempe creditum verum Olympiæ firmatum in particulari deciſione diei primæ Iunij 1616. ex publico inſtrumento dotali, quod regulariter ſolet facere probationem indubitatam, *l. cum precibus, C. de probationib.* Grammat. *deciſ.* 103. *in princ.* Seraph. *deciſ.* 1134. *num.* 2. Et ſimiliter ex eodem inſtrumento probatur hypotheca ne dum generalis, ſed indiuidua ſuper præſenti vinea; poſſeſſio verò Bartholomæi mariti debitoris, ac eiuſdem retentio per Petrum, & nunc hæredes ſuos, probatur ex eodem inſtrumento.

Et ex alio locationis in eundem Petrum, quæ adhuc durat, & inter dominum & locatorem abſolutè poſſeſſionem probat, Rot. *in antiq. deciſ.* 1. *de fid. inſtrum.* Tiraquell. poſt multos *de iure conſtitut.* 3. *par. nu.* 22. Gabr. *conſ.* 31. *nu.* 9. *lib.* 1.

3 Augmentum verò ſiue donatio propter nuptias, & illa eſt certa, cùm proueniat ea ſtatuto vrbis, *cap.* 131. *lib.* 1. & de ea prout de dote eſt dicendum, Bald. *in l. vbi adhuc, num.* 54. *C. de iur. dot.* Neguſ. *de pignorib. par.* 2. *membr.* 4. *nu.* 64.

4 Non obſtat exceptio melioramentorum, & eorundem liquidatio ſeruatis ſeruandis per peritos electos in ſcutis reſpectu vineæ 297. & reſpectu domus in ſcutis 218. pro quibus datur poſſeſſori retentio, *l. arca, ff. de cond. indeb.* Capyc. *deciſ.* 17. *num.* 7. Franc. *deciſ.* 38. *per totam,* Rota *deciſ.* 112. *in fine parte* 2. *diuerſorum,* & ſæpiùs fuit reſolutum.

5 Quia reſpectu melioramentorum vineæ offertur ſolutio, & in renitentiam depoſitum eiuſdem ſummæ, iuxta formam ſecundæ relationis; quo verò ad melioramenta domus offertur ſatiſdatio, ſtante quòd adhuc non conſtat de concludenti liquidatione facta in termino præfixo de ordine Rotæ eiſdem hæredibus, nec relationes de illis loquuntur, & vtrumque de iure ſolet admitti dum creditor poteſt creditori anteriori offerre & ſoluere quod liquidum eſt ad remouendum impedimentum immiſſionis, *l.* 1. *l. prior, C. qui pot. in pignor. hab. l. ſecundus, C. de pignorib.* Afflict. *deciſ.* 16. *nu.* 4. Neguſan. *de pignorib.* 1. *parte* 31. *memb. quinta partis principalis,* & pro illiquidis ſufficit ſatiſdatio, *l. ſtatu liber.* 5. *ff. de ſtat. liber.*

6 Non obſtat, quòd ex quinque locis Montium, quæ fuerunt data pro fundo dotali cum facultate alienandi, non probentur vendita niſi duo, itaque pro alijs tribus non poſſit dari immiſſio ceſſante credito dotis in ea ſumma, prout fuit ponderatum & reſolutum in cauſa Imolen. Saluian. interdicti 5. Decembris 1601. coram Illuſtriſſimo Cardinali Lancellotto, quia Olympia detracta prædicta ſumma, petit immiſſionem, nec vlteriùs illius petitio ſe extendit.

Demum non obſtat quòd hæredes Petri ſint anteriores pro ſcutis 290. ſolutis illis de Angelis ex pecunijs eidem Bartholomæo mutuatis, pro quibus pariter poteſt impediri immiſſio, & dari debeat retentio dictis hæredibus, quia anterioritas talis crediti non iuſtificatur, dum non conſtat, quòd Sylueſter de Guſman, qui ceſſit iura Angelis, eſſet creditor Bartholomæi mariti Olympiæ, niſi per quandam enuntiatiuam, quæ tertio creditori non præiudicat, dum contigit ſuper ea dubitari principaliter. Vltra quòd ſi de pecunijs mutui fuit ſolutum Angelis, cùm illæ eſſent debitoris, iura non potuerunt acquiri Corteſijs, ſed ipſi Bartholomæo, vt reſolutum fuit in Romana Caſalis 1. Iulij 1602. coram Illuſtriſſimo Cardinali Ludouiſio inter impreſſas per Stutellum 105. *nu.* 8.

Expenſæ verò culturæ præſentis anni non fuit dubitatum quin debeantur, & ante omnia ſint reſtituendæ, 8
probata earum quantitate ne locupletetur nouus dominus, vel poſſeſſor cum aliena iactura, vt dicit Bal. *conſ.* 175. *nu.* 3 *lib.* 2.

R. P. D. C A V A L E R I O,

deinde S. R. E. Cardinale.

Romana domus, & aromatariæ.

Lunæ 5. Iunij 1617.

A R G V M E N T V M.

Si inſtrumentum venditionis contineat plures res venditas diſtinctis, & diuerſis pretijs, nunquid reputetur vnica venditio, an verò plures.

S V M M A R I V M.

1 *Venditionis inſtrumentum, in quo ſunt vendita plures res pretijs diſtinctis, & diuerſis, non vnicam venditionem, ſed plures venditiones dicitur continere, declara, vt nu.* 4. *& ſeqq per tot. deciſionem.*
Conditio ſignificatur per ablatiuum abſolutum, nu. 3.
Conditio debet præciſè, & realiter adimpleri, ibid. in fine.

D E C I S I O DXIV.

CÆſar Magnolus emerat à Iulio Pocobello domum 1
cum apotheca, & alijs pertinentijs ſitam in Platea rotunda, necnon aromatariam quæ in eadem apotheca exercebatur, cum omnibus bonis, rebus & maſſaritijs in ea exiſtentibus; hanc autem venditionem dictus Iulius fecit reſpectu domus & eius membrorum & iurium ſopradictorum pro pretio ſcutorum mille monetæ, reſpectu autem aromatariæ, eiuſque bonorum & maſſaritiarum pro pretio æſtimando per peritos à partibus eligendos, quod quidem pretium ſiue pretia dictus Cæſar promiſit ſoluere hoc modo, videlicet de præſenti ſcuta duo millia & quingenta ſimilia in manibus, &c. & ſi valor bonorum, & maſſaritiarum exceſſerit ſcuta 1500. monetæ reſiduum ſoluere promiſit in termino duorum annorum proximorum, &c. & interim quòd dictum reſiduum non ſolueret, promiſit loco penſionis dictæ domus, & damnorum & intereſſe lucri ceſſantis, & damni emergentis ſoluere d. Iulio ſcuta ſex pro centenario, &c. quatenus verò bona, & maſſaritiæ d. aromatariæ æſtimatæ non conſtituant ſummam ſcutorum 1500. promiſit Iulius reſtituere Cæſari id quòd ſolueret vltra valorem & æſtimationem dd. bonorum. Item fuit conuentum quòd liceat Iulio venditori infra duos annos proximè futuros redimere dict. domum pro eodem met pretio ſcut. mille, aromatariam verò & maſſaritias in ea exiſtentes pro pretio, vt ſuprà, per peritos declarando, reſtitutis dd. ſcutis 1500. ac etiam eo quòd pluris d. bona æſtimata fuerint, cum expreſſo pacto & conuentione quòd Iulius redimere poſſit pro vſu & ſeruitio proprio, & non aliàs, aliter, nec alio modo, & aliàs, vt in inſtrumento producto in actis, &c.

Paulò ante finem duorum annorum Iulius volens 2
redimere domum & apothecam tantummodo, non autem aromatariam, conuenit Cæſarem coram R.P.D.

Locum-

Digitized by Google

Locumtenente A. C. coram quo excipiente Cæſare ſe non teneri reſtituere, niſi integram domum, & apothecam cum aromatoria, recepto integro pretio ſoluto fuit lata ſententia abſolutoria pro Cæſare contra Iulium, commiſſa autem cauſa appellationis in Rota dubitaui, an ſententia eſſet confirmanda, vel infirmanda, & cauſa pluries propoſita, tandem reſolutum fuit ſententiam eſſe confirmandam.

3 Licèt enim regula videretur eſſe contra Cæſarem, quòd ſi in vno eodemque inſtrumento venditæ ſint plures res pretijs in ſingula res diuiſis, cenſeantur eſſe plures, & diuerſæ venditiones, *l. cùm eiuſdem, l. ſi plura, ff. de ædil. edict.* cum alijs adductis per Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 23. *gloſſ.* 1. *num.* 20. quod hic videtur fuiſſe obſeruatum, cùm domus fuerit vendita pretio ſcutorum mille, aromataria verò pro pretio per peritos æſtimando. Nihilominus verba pacti de redimendo videbantur etiam eſſe clara pro Cæſare, dum in eo exprimebatur per ablatiuum abſolutum talem redemptionem fieri debere reſtitutis ſcutis 1500. ac etiam quòd pluris æſtimata dicta bona fuerint: nam talis ablatiuus abſolutus importat conditionem præciſæ obſeruan. *l. euictis, ff. de vſur. l. à teſtatore, ff. de condit. & demonſtrat.* & nor. Doct. *in rubr. ff. ſol. matrim.* & ideò Domini cenſebant Cæſarem non teneri retrouendere neq; domum, nec aromatariam, niſi impleta ſibi hac conditione reſtitutionis ſcut. 1500. vt in puncto Decian. *conſ.* 10. *in fin. lib.* 1. & talis conditio debet præciſè, & realiter intelligi, & adimpleri, ex adductis in Romana donationis de Maſſis 27. Martij 1577. coram fel. recor. Clem. VIII. quæ eſt *dec.* 433. *par.* 1. *diuerſor. num.* 2.

4 Reſpondebatur ſecundò ſupradictam regulam non habere locum quando apparet contrahentes voluiſſe celebrare vnicam tantùm venditionem, ex latè deductis per Tiraq. *d. gloſſ.* 1. *num.* 23. *& ſeqq.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 2. *tit.* 3. *num.* 15. *& ſeqq.* Hic autem multa pro Cęſare allegabantur, ex quibus apparebat partes voluiſſe facere vnicam venditionem tantùm, & ad hoc conſiderabatur, contrahentes vſos fuiſſe verbo venditionis in numero ſingulari, vt ibi, *hanc autem venditionem, &c.* & inferiùs, *& caſu quo tempore venditionis, & redemptionis, &c.* vbi notabatur etiam reſpectu redemptionis contrahentes loquutos eſſe in numero ſingulari, quam coniecturam in ſimili cauſa multùm ponderat, & exornat Decian. *conſ.* 1. *num.* 1. *verſ. tamen ſi venditio, & num.* 5. 6. *&* 7. *&* 38. *lib.* 5. vbi dicit manifeſtam mentem contrahentium tali caſu elici ex veriſimilibus coniecturis.

5 Præterea ſupradicta regula, quòd ſint plures venditiones, quando res, & pretia ſunt diſtincta, non habet locum quando ex coniecturis apparet partes aliàs non fuiſſe vendituras, & empturas reſpectiuè, vt eſt text. expreſſ. *in dict. l. cùm eiuſdem, ff. de ædil. edict.* Decian. *dict. conſ.* 1. *num.* 11. *& num.* 38. *in fin. & ſeqq.* Dec. *conſ.* 421. *num.* 4. Signorol. *conſ.* 53. *num.* 1. Card. Mant. *dict. tit.* 3. *nu.* 15. Quod autem in caſu propoſito Cæſar non fuiſſet empturus ſolam domum ſine aromatoria, ſatis Domini putabant colligi, quia ſola domus non potuiſſet afferre talem vtilitatem Cęſari aromatariam exercenti, quam afferre poterat iunctam cum aromataria, vt ſenſu patet, qui eſt verus modus coniecturandi, vt per Decian. *dict. conſ.* 1. *num.* 12. præſertim habita ratione auiamenti propter locum vbi ſita erat, nempè in Platea Sanctæ Mariæ Rotundæ.

6 In quorum corroborationem conſiderabant etiam aliqui ex Dominis, quòd ſi venditio ſolius domus pro pretio ſcut. mille fuiſſet perfecta, vt Iulius prætendit, non poſſet ſuſtineri pactum illud quòd æſtimatis maſſaritijs vltra ſcuta 1500. emptor teneretur ſoluere 6. pro centenario pro illo pluri, cùm certum ſit ſoluto pretio domum ſpectare ad emptorem, & non teneri ampliùs quicquam ſoluere loco penſionis, vnde apparere dicebant contrahentes habuiſſe illud pretium ſcut. 1500. & illud plus quòd maſſaritiæ fuiſſent æſtimatæ pro pretio integro, & donec perſolueretur currerent fructus loco penſionis, neque fuit admiſſa illa reſponſio, quòd verba illa loco penſionis eſſent erronea.

7 Neque viſum fuit obſtare, quòd dicebatur pro parte Iulij ad oſtenden. animum Cæſaris de emenda ſola domo ſine aromataria, ex eo quia ſtatim Cæſar vendidit aromatariam cuidam Hortenſio ſine domo, quia reſpondebatur Cæſarem locaſſe etiam domum dict. Hortenſio, & inſuper fuiſſe inter ipſos conuentum, quòd caſu quo Hortenſius non poſſet frui domo, puta quia Iulius vellet eam redimere, prout in præſenti redimere intendit, eo caſu teneretur retroemere ab Hortenſio aromatariam etiam caſu quo lapſo tempore ad redimen. Iulius non redemiſſet, & Cæſar, & Hortenſius non concordarent circa locationem domus, ex quibus apparebat ſemper fuiſſe habitam rationem domus inſimul cum aromataria, non autem diſtinctè, & ſic obiectum retorquebatur.

Ea autem quæ dicebantur ſuper eo, quòd Cæſar non poſſit retrouendere aromatariam tanquam alteri venditam, ab ipſo tollebantur, ex ſupradicta reſponſione. Sed hæc vnà cum alio motiuo, quòd Cæſar habuit ſcut. 1500. pro aromatariam ab Hortenſio adminiſtratore bonorum Iulij, & hi de pecunijs ipſius Iulij non viſa fuerunt DD. facere ad præſens dubium, ſed ex rationibus ſupradictis, reſolutum fuit ſententiam eſſe confirmandam. 8

R. P. D. VEROSPIO SENIORE,

poſteà S. R. E. Cardinale,

Leodien. fideicommiſſi.

Lunæ 5. *Iunij* 1617.

ARGVMENTVM.

Immiſſio in poſſeſſionem ex *l. fin. C. de Saluiano interdicto*, non datur contra non poſſeſſorem, pluraque alia notanda in materia huius immiſſionis, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Immiſſio in poſſeſſionem dari non poteſt contra eum, qui non poſſidet.*

2 *Poſſeſſio rei conuenti probatur ex ſuſtentatione litis cum adminiculis.*

3 *Immiſſio in poſſeſſionem dari non poteſt contra mortuum.*

Vſusfructus conſolidatur cum proprietate ad fauorem vxoris mortuo viro, ibid.

Immiſſio in poſſeſſionem dari non poteſt contra bonorum poſſeſſores non citatos, ibid. verſ. non poteſt.

5 *Teſtis examinatus tempore feriarum ſine iudicis decreto dicitur nulliter examinatus.*

6 *Poſſeſſio non probatur ex eo, quod quis citatus fuerit.*

7 *Immiſſio in poſſeſſionem ex* l. final. C. de Saluiano interdicto, *non datur illi, qui ſemel à ſua poſſeſſione cecidit.*

8 *Via executiua, & ſic obligatio Cameralis dicitur vulnerata per ſententiam abſolutoriam.*

DECISIO DXV.

Cornelia de Vos, & eius filij, cùm obtinuiſſent mandatum de immittendo in poſſeſſionem bonorum, de quibus agitur, & amouendam eſſe Barbaram relictam q. Ioannis Thomæ eorundem bonorum emptoris, cauſa coram me introducta, dubitaui an dictum mandatum contra Barbaram eſſet relaxandum? & fuit negatiuè reſolutum. Nam de Barbaræ poſſeſſione non conſtat, & ſic non poteſt ad eam relaxandam illa condemnari, neque contra eandem decerni mandatum de immittendo, *l. fin autem, in princip. ff. de re iudicat.* gloſſ. *in* §. 1. *in verbo poſſideat, inſtit. de actionib.* vbi Iaſ. *num.* 22. 1

Non obſtat poſſeſſionem ex litis ſuſtentatione, cum adminiculis probari, licèt enim Barbara fuerit ad huiuſmodi cauſam citata, nunquam tamen comparuit, & ſic dicta præſumptio locum habere non poteſt. 2

Non obſtant teſtes vltimo loco examinati de Barbaræ poſſeſſione poſt obitum Thomæ viri vſque ad annum 1613. deponentes, tum quia cùm illa iam obierit, non poteſt contra eandem relaxari mandatum, Verall. *deciſ.* 140. *par.* 3. cum alijs per Soccin. *conſ.* 99. *num.* 11. Tum quia poſt obitum ſui viri poſſedit eadem vti vſufructuaria, vnde ipſa mortua conſolidato cum proprietate vſufructu, Natt. *conſ.* 419. *num.* 3. Gabr. *conſ.* 124. *num.* 4. *&* 5. *lib.* 2. Nec etiam poteſt contra Thomæ filios, vel alios bonorum poſſeſſores ipſis anteà non citatis mandatum relaxari, Bald. *conſ.* 340. *lib.* 2. Alex. *conſ.* 30. *num.* 16. *verſ. quoad ſeptimum lib.* 5. Gabriel *de citatione concluſione* 1. *num.* 131. 3

4 Nec valet dicere contra intruſum lite pendente, abſque alia citatione relaxari poſſe mandatum. Nam hic de intruſione non conſtat, & dum filij Thomæ poſſident, ſtante huiuſmodi conſolidatione, dici non poſſunt intruſi, ſed legitimi poſſeſſores, ex allegatis.

5 Rurſus primus teſtis non probat vti feriarum tempore, & abſque iudicis decreto nulliter examinatus, Caſtr. *in l. ſi quando num. 4. Cod. de teſtib.* Maſcard. *de probat. concluſ. 5. num. 91.* Secundus pariter de Barbaræ poſſeſſione reſpectu domus tantummodò teſtatur, de alijs verò bonis deponit de auditu, & ita ſufficienter non probat.

6 Nec releuat citatio contra hæredes Barbaræ facta, non enim inde ſequitur illos eſſe bonorum poſſeſſores, imò contrarium ex ſupradictis apparet, ſtante conſolidatione vſusfructus cum proprietate per eiuſdem Barbaræ obitum, vnde non videtur immiſſio dari poſſe contra proprietarium poſſeſſorem illius iuribus non diſcuſſis, cùm Barbaræ vſufructuariæ contumacia proprietario vero poſſeſſori nocere non debeat, Roman. *conſ. 54. num. 5.*

7 Vlteriùs, ex quo Cornelia fuit aliàs in iſtorum bonorum poſſeſſione, non competit eidem ampliùs in vim legis finalis immiſſio, quæ illi non datur qui ſemel extitit in poſſeſſione, §. *adipiſcendæ, inſtit. de interdict.* Menoch. *de adipiſcen. remed. 4. num. 506.* Seraph. *deciſ. 1268. num. 4.*

8 Denique cùm fuerit contra eos, qui petunt immiſſionem pronunciatum, vulnerata dicitur via executiua, adeò vt ampliùs executiuè procedi non valeat, Rot. *dec. 292. num. 1. par. 2. diuerſor.* & fuit dictum in Anconitana aſſecurationis 1. Iulij 1604. coram R. P. D. meo Decano, &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana pecuniaria.

Lunæ 5. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Creditor quando habet in manibus debitoris pecunias, numquid propria authoritate poſſit illas ſibi ipſi ſoluere, & iſto caſu, an tunc pecuniarum dominium in eundem creditorem transferatur.

SVMMARIVM.

2 *Identitas pecuniarum præſumitur ex identitate ſummæ, temporis, formæ, & alijs.*

Pluralitas ſummarum non præſumitur, niſi probetur, ibid. in fin.

3 *Creditor habens pecunias debitoris in ſuis manibus, poteſt eas retinere, & ſibi ipſi ſoluere, declara vt n. 4.*

Pecuniæ dominium transfertur per traditionem earum, & commixtionem cum ſuis pecunijs, num. 3. declara vt num. 4.

5 *Dominium, & poſſeſſio nunquam acquiritur ignoranti, & abſenti, niſi per Procuratorem.*

Dominium rei poſſeſſæ, vt acquiratur, requiritur animus, & intellectus poſſidendi, ibid.

Donata rei ſine acceptatione, dominium non transfertur in donatarium, ibid.

6 *Mandati fines ad vnguem ſeruandi ſunt.*

Dominium non acquiritur ab exiſtente in mala fide, ibid.

Pecunia mala fide conſumpta condici poteſt, ac ſi extaret, ibid.

7 *Ratificatio retrotrahitur, quando medio tempore ius fuit alteri quæſitum.*

8 *Nullum quod eſt, nullum poteſt producere effectum.*

Paria ſunt actum non feciſſe, & illum non legitimè feciſſe, ibid.

9 *Clauſula*, omneſque alios, *inducit litis pendentiam, quoad habentes intereſſe citatos.*

DECISIO DXVI.

1 Poſtquam viſum fuit Dominis mandatum A. C. in fauorem D. Ducis Cæſarini contra Sereniſſimum Electorem Coloniæ fuiſſe nulliter attentatum, & pro plus debito relaxatum. Agentes pro d. D. Electore prætendentes pecunias vigore dicti mandati ſequeſtratas reperiri adhuc penes D. Robertum primum, ad quem per litteras cambij ab Hiſpania in Vrbem fuerunt tranſmiſſæ, actionem direxerunt contra D. Robertum, vnde dubitari vtrùm D. Robertus ad earum pecuniarum ſolutionem teneretur? quo dubio propoſito, Domini affirmatiuè reſponderunt.

Et primò exiſtimarunt non poſſe controuerti, quin pecuniæ, quæ continentur in litteris Cambij Ioannis Lucæ Palauicini, quæ ſpectabant ad d. D. Electorem, ſint ipſæmet, quas D. Robertus ſibi ipſi applicare declarauit in ſatisfactionem crediti, quod habebat cum bon. mem. Duce Iuliano Cæſarino, concurrit enim identitas ſummæ in ſcut. 4278. ſolidis 3. den. 7. auri in auro, & ſic non ſolùm in ſcutis, ſed etiam in ſolidis, & denarijs. Deindè concurrit forma litterarum, ſcilicet quòd dictæ pecuniæ ſoluendæ erant cum interuentu Excellentiſſimæ D. Liuiæ vxoris d. D. Ducis cum abſque coniecturis diei, menſis, & anni, quæ ſimul iuncta probant identitatem, *l. qui aliena, ff. de acquiren. hæred. l. quædam mulier, ff. de rei vend.* Bart. *in l. triticum*, & ibi Doctor. *ff. de ſolut.* Alciat. *de præſumpt. reg. 2. præſumpt. 24.* cum multis allegatis in deciſione Seraph. 1093. ſtante maximè, quia non præſumitur pluralitas ſummarum, niſi probetur, Bald. *conſil. 344. lib. 2.* cum alijs per Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 15. num. 8.* 2

Secundò non reuocarunt in dubium propoſitionem firmatam ab informantibus pro D. Roberto, licitè poſſe creditorem pecunias debitoris ſui, quæ ad eius manus peruenerunt, ſibi ipſimet ſoluere, & ita ſolutas non poſſe auocari à creditore debitoris, per eum, qui prætendit ſe, vel anteriorem, vel dominum illarum pecuniarum fuiſſe, Afflict. *deciſ. 290.* Ioſeph. Peruſ. *deciſ. 45. num. 20.* Menoch. *conſ. 25. num. 1.* Seraph. *dec. 274. num. 3.* fusè Couart. *pract. quæſt. cap. 29. num. 2.* Quicquid enim ſit in aliarum rerum traditione, id ſpeciale eſt in pecunia, vt facta traditione, & commixtione transferatur dominium, etiamſi res eſſet aliena, *l. alieni nummi, ff. de ſolut.* Gloſſ. & Bart. *in l. ſingularia, ff. ſi cert. petat.* 3

Verùm non ideò fuiſſe liberatum D. Robertum Domini cenſuerunt, quia hæc concluſio tantummodò videtur habere locum, quando ipſemet debitor ſoluit pecuniam ſuo creditori in eam cauſam, tunc enim efficitur illius, qui recipit per commixtionem irreuocabiliter, & deſinit eſſe in dominio debitoris: ſecus verò, quando creditor ex ſe ſibimet ſoluit, abſente & ignorante debitore, quia tunc non transfertur dominium deficiente termino habili, nempè ſcientia, & conſenſu debitoris, & ſic non ſufficit ſola traditio, *l. nunquam nuda, ff. de acquiren. rer. domin.* cum alijs per Surd. alleg. *conſ. 4. num. 41. vol. 1.* & quamuis Robertus habeat exceptionem retentionis, & compenſationis, anterior tamen, & præcipuè dominus poteſt auocare d. pecuniam re integra, ab eo qui eſt debitor, dum adhuc dominium non eſt translatum, deficit enim cauſa commixtionis, & conſumptionis, poteſtque eam condicere ab eo, qui locupletior factus eſt ex re ſua, *l. ſi eum*, & ibi Cuiac. ad African. *ff. de reb. cred. l. ſi ipſa, ff. quod met. cauſ. l. vlt ff. de neg. geſt.* 4

Quæ concluſio in hoc caſu habet locum, quia bon. mem. Dux Iulianus, cui directæ erant litteræ cambij, & ſoluendæ pecuniæ, nec eius hæredes eo præmortuo vnquam agnouerunt iſtas pecunias fuiſſe ſuas, & ita earum dominium penes eos, nec per momentum ſtetit, cùm ignoranti, & abſenti nunquam acquiratur dominium, ſicuti nec poſſeſſio, niſi fortè per Procuratorem, *l. 1. C. per quas perſon. l. 1. §. per Procuratorem, ff. de acquir. poſſeſſ.* Requiritur enim animus, & intellectus poſſidendi ad effectum, vt dominium rei poſſeſſæ acquiri poſſit, *d. l. 1. §. cæterum, & §. hæc qua, eod. tit.* qui animus non poteſt dari in abſente, & ignorante, *l. 2. Cod. de ſeruit. & aqua.* Potuiſſet enim Dux Iulianus, vel eius hæredes huiuſmodi litteras cambij non acceptare, nec poterant ad id cogi, cùm etiam rei donatæ ſine acceptatione dominium, vel poſſeſſio non transferatur penes donatarium abſentem, *l. abſenti, ff. de donat.* 5

Deindè cùm expreſsè in dictis litteris cautum eſſet, vt D. Duci Iuliano ſoluerentur iſtæ pecuniæ, cùm interuentu tamen D. Liuiæ eius vxoris, ſine cuius conſenſu non poterat hæredibus ſoluere, dominiumque earum in eos transferre, nec per conſequens ſibimet Robertus ſatisfacere, & cùm ipſe fines mandati ad vnguem deberet ſeruare, *l. diligenter, ff. mand.* Anchar. *conſil.* 6

Digitized by Google

conſil.75.in princip. Alexand.*conſil.6.num.3.lib.4.* aliàs diceretur ipſum Robertum mala fide pecuniam receptam commiſcuiſſe cum ſua, & tunc ſibi dominium non acquiſiuiſſe, *l. ſed etſi pater, in fin. ff. ad Macedon.* Dyn. *in l. de eo, §. ſi quis, ff. ad exhib.* quem ſequitur Bart. *in d. l. ſi alien. ff. de ſolut.* Pecunia ſi mala fide conſumpta, poteſt condici perindè, ac ſi extaret, *l. obligari, §. pupillus il 1. ff. de aut. tut. l. Caſſius, ff. de ſolut. §. admonendi, Inſtit. quibus alienare licet*, Gloſſ. *in l. ſi filius, in verb. condictione, ff. ſi cert. pet.* Iaſ. *in l. rogaſti, §. fin. ff. ſi cert. pet. num.* 5. vbi ait fingi pecuniam extare, & ideò æquè, ac ſi extaret, vindicari poſſe, cum alijs allegatis per Surd. *d. conſ.4. num.*43.

7 Non obſtat ratificatio ſobſecuta D. Ducis moderni, & Ducíſſæ eios matris, quæ retrotrahitur, ſufficitque vt poſteà interuenerit, *l. fin. ff. ad Macedon.* Iaſ. *in l. ſi quis mihi bona, §. iuſſus, ff. de acquir. hered.* Theſaor. *dec.7.n.2. & 3.* Quidquid enim ſit, vtrùm ad præſtandum hunc conſenſum neceſſariæ fuiſſent quoad D. Liuiam ſolemnitates ſtatutariæ, placuit DD. reſponſio hanc ratificationem factam fuiſſe poſt motam litem contra ipſommet Robertum conteſtatam, & ita medio tempore ius queſitum fuit D. Electori, qui non habuit dominium ſuum pro abdicato ex mandato nullo, & iniuſto, & iure meritò exigit pecunias ſuas exactas à D. Roberto, quas ipſe Robertus exigit à D. Ioan. Luca Pallauicino, prout appellatur ex inſtrumento in actis producto, in quo expreſsè promittit indemnem ſe redditurum D. Io. Lucam Pallauicinum, in euentum quòd iſta ſolutio ſibi facta non ſubſiſteret.

8 Ex quibus appellat ratificationem iſtam tanquam nullam, & attentatam haberi pro non ſcripta, & non facta, cùm nullum iuris effectum actus iſte nullus producere potuerit, *l. 4. §. condemnatum*, vbi Doctor. *ff. de re iudic.* Paria enim ſunt actum non feciſſe, & illum inutiliter, & minus legitimè fuiſſe factum, *l. non putaui, §. non quanis*, vbi Bart. *ff. de offic. præſid. l. quoties, ff. qui ſatiſd. cog.* & Nicolaus *de appellat.* & proindè cùm nunquam iſtæ pecuniæ fuerint effectæ DD. de Cæſarinis debitorum D. Roberti, poſſunt hodie ab Electore verò domino vindicari, aut condici, licèt à D. Roberto conſumptæ perindè, ac ſi extarent, ex ſupradictis.

9 Nec placuit DD. quòd dicitur vigore clauſulæ, *omneſque alios*, non eſſe inductam litis pendentiam cum D. Roberto, qui fuit citatus vigore commiſſionis: nam cùm de eius euidentiſſimo intereſſe hodie conſtet, ex ſupradictis, quippè qui pecunias iſtas, in quibus dominium nunquam acquiſiuit, retinet ſine dubio, ipſe perindè, ac ſi nominatus eſſet in dicta commiſſione comprehenditur, & poſtquam fuit citatus ab illa die, omnia per ipſum acta remanent attentata, Veſtr. *in prax. Rom. Cur. lib.4. cap.* 2. fusè Lancell. *de attent. poſt inhib. 2. par. cap.20. in præfatione quæſt. 4. num. 94. & 95.* vbi deciſionem in fortioribus terminis allegat.

10 Nec etiam obſtat, quòd dicitur adhuc pendere litem contra DD. Cæſarinos, contra quos non fuit prolata ſententia; non enim agitur ad repetendum indebitum ſolutum, ſed prætenditur pro parte Electoris nunquam dd. pecunias fuiſſe ſolutas DD. de Cæſarinis ſaltem legitimè; & ita eaſdem hodie remanere penes d. debitorem. Quæ dicuntur de legitimatione perſonarum, ea ſatis fuerunt ſublata ex deciſionibus in hac cauſa factis tam coram R. P. D. Caualetto, quàm coram me.

Et ita deciſum vtraque parte informante.

R. P. D. VEROSPIO SENIORE,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Hieraceñ. iuriſpatronatus.

Luna 5. Iunij 1617.

A R G V M E N T V M.

De concedenda, vel non concedenda remiſſoria, multa notanda, de quibus in ſummario.

S V M M A R I V M.

1 *Probationes anguſtari non ſolent, num. 1.*
2 *Remiſſoria ſecunda concedi non ſolet, niſi ex aliqua cauſa, & ceſſante calumnia, vbi potitur cauſa concedendi ſecundam remiſſoriam.*
3 *Iura non in forma probanti, licèt non probent, faciunt tamen adminiculum.*
4 *Remiſſoria an ſit concedenda in tertia inſtantia.*
5 *Remiſſoria an ſit concedenda in Regno Neapolitano, in quo eſt timor ſubornationis teſtium.*

D E C I S I O DXVII.

FVit ſub die 17. Februarij præteriti coram me deciſum, teſtes pro parte Principis Hieraceñ. inductos immemotabilem ſuper iurepatronatus, de quo agitur, non probant. Vnde cùm pro noua remiſſoria Princeps inſtaret, dubio per me propoſito, fuit reſolutum illam pro nouis teſtibus in curia prius nominandis eſſe concedendam, cùm probationes coanguſtari non ſoleant, *l. quoniam, Cod. de hæretic.* Ægidius *deciſ.*556. 1

Et licèt regulariter ſecunda remiſſoria non concedatur, concurrente tamen aliqua cauſa, & ceſſante calumnia denegari non conſueuit, Samen. *deciſ.* 82. *lib.* 1. Anton. Auguſtin. *in tit. de remiſſ.* §. 9. & fuit dictum in Aqueñ. penſionis 2. Iunij 1610. coram Illuſtriſſimo Lancellotto, & in Pampiloneñ. decimarum 23. Iunij 1600. coram Cardinali Pamphilio. Vbi pro cauſa fuit conſideratum, etiamſi teſtes in aliquo deficerent de veritate, tamen materiæ articulatæ ex illorum depoſitionibus conſtitiſſe; in caſu autem noſtro licèt firmatum fuerit non probare teſtes omnia ad immemorabilem requiſita, nonnulli tamen ex eo ſolùm reiecti fuerunt, quòd ætatem 54. annorum non haberent. Alij duo, nimirum 5. & 11. reſpectu ætatis habilis, quamuis in aliquo deficiant, de illius tamen veritate ex aliorum teſtium depoſitionibus apparet, quorum dicta coadiuuantur, etiam ex præſentationibus vltra 50. annos ex illius Epiſcopi atteſtatione, quòd nimirum hæc beneficia de iurepatronatus Marchionum Hieracentium exiſtant, cui atteſtationi plurimum ſolet Rota deferre, Put. *deciſ.* 243. *in fin. lib.* 2. Seraphin. *deciſ.* 1141. *num.*8. 2

Et licèt fuerit in deciſione firmatum, non conſtare dictas præſentationes effectum habuiſſe, vt etiam dictum fuit, Principis iura non eſſe in forma probanti. Hæc tamen concurrentibus ſuprà relatis pro adminiculo deſeruiunt ad effectum nouam concedendi remiſſoriam, vt fuit dictum in Meteñ. Monaſterij 19. Februarij 1596. coram Iuſto, & in dicta Pampiloneñ. decimarum 23. Iunij 1600. coram Cardinale Pamphilio. 3

Non obſtat non eſſe in tertia inſtantia, & in alijs duabus in partibus agitatis non fuiſſe pro immemorabili factas probationes, quæ tamen ibi de facili fieri potuiſſent, & ſic induci calumniæ ſuſpicionem. Nam id potuit euenire, quia pars crederet ad ſuam probandam intentionem, ſatis eſſe ſcripturas, quas habebat, vt etiam ipſe Metropolitanus iudicauit, & ad hanc præſumptam calumniam excludendam ſufficit ex probationibus factis conſtare de releuantia, & materiæ articulatæ veritate, Caputaquen. *deciſ.56. num.3. par.3.* & fuit dictum in Meteñ. Monaſterij 19. Februarij 1596. coram Iuſto, & in Pampiloneñ. decimarum 23. Iunij 1600. coram Cardinale Pamphilio. 4

Non obſtat ſubornationis timor, cùm teſtes examinandi ſint de Regno Neapolitano, ex Grammat. *not.14. num.* 11. *&* 12. Grammaticus enim fuit in hoc à Rota ſæpiùs reprobatus, vt in Neapolitana computorum 10. Maij 1610. coram Reuerendiſſimo D. Damaſceno, & in alijs deciſionibus. 5

Nec releuat didicita fuiſſe dicta teſtium, & ſic non poſſe ad nouum examen deueniri, quia cùm ſummarium tantummodò fuerit in curia datum Procuratori, non autem principali, dici non poteſt iuxta Boez ſententiam de publicatione conſtare, Seraph. *deciſione* 6088. *num.* 2. & fuit dictum in Pampiloneñ. decimarum 23. Iunij 1600. coram Illuſtriſſimo Cardinali Pampilio, & in Senogallieñ. prædij 11. Decembris 1600. coram Corduba. 6

Digitized by Google

R. P. D. COCCINO.

Montisfaliſci fideicommiſſi.

Lunæ 5. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Cippo familiæ, & proximiorum nomine, an & quando in ſubſtitutionibus veniant fœminæ, & quando teſtator fauorem agnationis reſpexiſſe dicatur.

SVMMARIVM.

1 *Cippi verbum intelligitur de ſtipite agnationis, & ſic nomine cippi venit fœmina: vbi præſertim quando non conſtat de contraria mente teſtatoris, declara vt num. 9. & 10. vbi de eadem materia.*

Fœmina licèt agnatos non procreet, nec filij fœminarum ſuæ matris agnatione præſeruent, ipſæ tamen fœminæ agnatæ ſunt, ibid.

Cippi nomine veniunt etiam fœminæ, quando teſtator non reſpexit ad fauorem agnationis, ibid. in fine.

2 *Familiæ nomine veniunt etiam fœminæ, quando teſtator non reſpexit ad agnationem.*

3 *Proximiorum appellatione veniunt etiam fœminæ, quando teſtator non reſpexit ad agnationem,*

5 *Subſtitutus pluribus inſtitutis, vna deficiente illi proportione ſuccedit.*

6 *Teſtator vocando fœminas non cenſetur reſpexiſſe ad fauorem agnationis.*

7 *Teſtator non dicitur conſideraſſe fauorem agnationis, quando hoc non dixit.*

8 *Teſtatorem reſpexiſſe fauorem agnationis probatur coniecturis, ibid. amplia, vt ibid.*

DECISIO DXVIII.

1 NIculaus de Rubeis in ſuo, quod condidit, teſtamento Gratioſam, Fauſtam, & Iudithain eius filias pro æquali portione hæredes vniuerſales inſtituit, & in euentum in quem aliqua ipſarum quandocumque ſine filijs obijſſet, voluit ſua bona reuerti ad cippum, & ad familiam de Rubeis, & ad proximiores de dicta familia; quare cùm Iuditha ſine filijs obierit condito prius teſtamento, quæſitum fuit in Rota, an Fauſta deberet ſuccedere, & bis affirmatiuè fuit reſolutum ex eo capite, quòd Fauſta ex præſumpta mente teſtatoris ſubſtitutum excludit; ſed quia concluſio non habet locum quando factum eſt teſtamentum, ex allegatis in vltima deciſione, & notat additio ad Baldum *in l. penult. Cod. de impub. & alijs ſubſtit. in littera A.* ideò cùm compertum fuiſſet Iuditham ſuum condidiſſe teſtamentum, tertiò propoſui cauſam, & Domini pro maiori parte propter aliam rationem ſteterunt in deciſis, & Fauſtam ſuccedere debere concluſerunt; etenim licèt teſtator voluerit quòd in euentum obitus ſine filijs bona reuerterentur ad cippum, & ad familiam de Rubeis, & ad proximiores de d. familia, tamen cùm non reſpexerit ad agnationem, vt infrà probabitur, ſiue attendatur verbum, *cippus*, ſiue verbum, *familiæ*, ſiue verbum, *proximiores*, veniunt fœminæ, ac proindè Fauſta tam
2 ſub nomine cippi, quàm familiæ, & proximiorum includitur. Et quidem quod verbum, *cippus*, intelligatur de ſtipite agnationis, docet Angelus *in l. fin. in princ.* Caſtren. *num. 7. Cod. de verbor. ſignific.* Soccin. ſen. *conſ. 49. n. 1. vol. 1. & conſil. 51. num. 2. vol. 4.* Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 12. num. 24. verſ. ſecundum eſt etiam*, Peregrin. *de fideicommiſſ. art. 22. num. 29.* Honded. *conſ. 75. num. 7. lib. 1.* qui alios allegat, & præterea licèt fœmina agnatos ſibi non procreet, nec filij fœminarum in ſuæ matris agnatione perſeuerent, *l. pronunciatio, ff. de verbor. ſignificat.* Bald. *in l. vnica num. 7. & 8. C. quando non petent. part.* tamen ipſa fœmina agnata eſt, & quouſque ipſa viuit, nomen familiæ, & agnationis, & cippum domus conſeruat, & proptereà venit appellatione cippi, cùm non conſtet de contraria mente teſtatoris, Pariſ. *conſilio 31. num. 1. & ſeqq. & conſilio 53. nu. 29. & ſeqq. & num. 32. lib. 3.* Antonius Cioffus *conſilio 84. num. 1. & 2.* & hoc dictum optima ratione comprobatur, quia nomen *cippus*, non eſt nomen legale, Corn. *dict. conſil. 273. num. 5. lib. 4.* imò appellatur nomen ruſticorum, Angel. Mantica, & Peregr. *locis prætactatis*, & proptereà meritò comprehendit etiam fœminas, ſi teſtator non reſpexit ad agnationem, quod ſi feciſſet, mens ipſius tanquam regina eſſet attendenda, Soccin. iun. *conſil. 110. num. 10.* Angel. *conſil. 223.*

Quantum verò attinet ad nomen familiæ, in hoc caſu, in quo teſtator non reſpexit ad agnationem, certum eſt fœminam quouſque ipſa viuit, conſeruare nomen familiæ, & agnationis, & ideò venire appellationis familiæ, Alexan. *in conſil. 55. num. 5. verſ. prætereà etiam filia dict. Ioannis lib. 3.* Iaſon. *in conſil. 142. n. 24. in fin. verſ. Lucia ſit, de agnat. lib. 3.* Alexand. *conſ. 53. num. 8. in fin. verſ. non obſtat lib. 6.* Iaſon *lib. 2. num. 206. ante medium, verſ. filia vero, & in fin. verſ. qualitas agnationis, Cod. de iur. emphyt.* Soccin. iun. *in conſ. 30. num. 51. lib. 1. & conſ. 2. num. 4. & conſil. 268. num. 21. & 56. volum. 2.* Cæphal. *conſil. 134. num. 47. volum. 1.* Cagnol. *in l. fœminæ num. 7. ff. de reg. iur.* & optimè Corn. *in conſil. 230. num. 11. volum. 3.* Pariſ. *conſil. 51. num. 12. & ſeqq. lib. 2.* latè Cardinalis Mantica *de coniect. vltim. volun. lib. 8. tit. 12. num. 2.*

Quantum denique attinet ad nomen, *proximiores*, non 3
eſt dubitandum, cùm teſtator non reſpexerit ad agnationem, quin ſub nomine, *proximiores*, veniant etiam fœminæ, Bald. *conſ. 6. num. 1. lib. 2.* Rub. Alexand. *conſ. 106. num. 4.* Curr. iun. *conſ. 49. num. 7. §. accedit lib. 1.*

Et prædicta omnia procedunt etiam, quòd fœminæ 4
nuptæ ſint extra familiam, *l. voluntas*, vbi Bald. *n. 2. Cod. de fideicomm.* Decius *conſ. 287. n. 12.* Corn. *conſil. 230. num. 3. & num. 11. lib. 3.* Soccin. iun. *conſ. 2. num. 6. lib. 2.* Cæphal. *conſ. 53. n. 86.* Gabr. *conſ. 195. lib. 1.* Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 12. n. 7.* vt fuit dictum in cauſa Romana de Micinellis 10. Iunij 1603. coram bon. mem. Card. Seraphino.

Corroboratur prædicta concluſio duplici fundamento: 5
nam primò certum eſt, quòd ſi Iuditha non feciſſet teſtamentum ex præſumpta mente teſtatoris, ex verbis ipſiuſmet vocationis, quemlibet ſubſtitutum excluſiſſet, Peregr. *de fideicomm. art. 13. n. 32. & 46. & 48.* Menoch. *præſumpt. 186. num. 16. lib. 4.* Decian. *conſil. 1. n. 128. lib. 2.* Mant. *de coniect. vlt. vol. lib. 11. tit. 5. num. 18.* Rot. *deciſ. 141. nu. 1. & ſeqq. par. 1.* & fuit dictum in deciſ. in hac cauſa factis, in quibus fuit expreſsè reſponſum ad verba illa diſtributiua, & ſi aliqua ſubſtituit cippum, ex Ripa *in l. hæredes mei, §. cum ita num. 118. & ſeqq. ff. ad Trebell.* & ex alijs ibi allegatis, & proptereà dicendum eſt cùm teſtator in iſta vocatione non reſpexerit ad agnationem, quòd ſicuti Fauſta ex præſumpta mente teſtatoris quemlibet ſubſtitutum excluderet, ſi Iuditha teſtamentum non condidiſſet, ita etiam Fauſta debeat cenſeri vocata in ſubſtitutione expreſſa, cùm verba ſint apta comprehendere fœminas, ac proindè Fauſtam, ex allegatis per Cardin. Mantic. *de coniect. vlt. volun. lib. 3. tit. 3. num. 9. & ſeqq.*

Secundò, prædicta ſententia corroboratur, quia certum 6
eſt teſtatorem non reſpexiſſe ad agnationem, cùm vocauit fœminas, & idem eſſe dicendum cùm vocauit cippum, & familiam, & proptereà fœminæ cenſentur vocatæ ſub nomine cippi, & familiæ, vt vocationes inter ſe correſpondeant, cùm verba in teſtamento poſita apta ſint comprehendere fœminas, vt ſuperiùs dixi, & notat Ruin. *in conſ. 187. num. 1. lib. 1.* Pariſ. *conſ. 23. num. 64. lib. 1.* Cæphal. *conſ. 396. num. 101. & ſeqq.* & fuit in ſimili dictum coram me in cauſa Romana emphyt. 28. Nouembris 1603.

Quòd autem teſtator non reſpexerit ad agnationem, 7
ſatis patet ex præſumptione, quæ oritur ex quo teſtator hoc non expreſſit, Dec. *conſ. 511. num. 6. ante medium*, Soccin. iun. *conſ. 117. poſt n. 25. lib. 1.* Buro. *conſ. 122. num. 5. ad fin. cum ſeqq. lib. 2.* Gabr. *conſ. 97. n. 18. lib. 1.* Cæph. *conſ. 527. nu. 32.* & dixit Rota in cauſa Romana fideicomm. 29. Martij 1610. coram Illuſtriſſ. Ludouiſio. Et licèt poſſit ex coniecturis conſtare teſtatorem reſpexiſſe ad agnationem, Socc. iun. & Gabr. *loc. cit.* tamen in hac facti ſpecie ceſſat omnis difficultas, cùm teſtator inſtituerit filias fœminas, ex quo colligitur non reſpexiſſe ad agnationem, Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 6. tit. 15. n. 9.* Aym. *conſ. 306.* Surd. *conſil. 370. nu. 4.* Molin. *de primog. Hiſpan. lib. 3. c. 5. num. 50.* vbi quamplures allegat, quæ concluſio procedit etiam, quòd poſt fœminas vocauerit cippum domus, Pariſ. *conſ. 35. n. 14. & ſeqq. vol. 3.* & dixit Rota in cauſa Romana fideicomm. de Grachis 26. Nouembris 1587. coram bon. mem. Cardin. Pamphilio, & in alia Aſſiſien. hæred. 31. Maij 1616. coram Illu-

Illuſtriſſ. Lugdunen. & eſt de mente Molin. *loco precit.* poſt alios per eum relatos, dum vult quòd ſi teſtator vocauit fœminas etiam quòd aliquando vocauerit maſculos, quòd non cenſeatur reſpexiſſe ad agnationem.

8 Inſuper prædicta concluſio procedit etiam, quòd adſit ſtatutum excluſiuum fœminarum, licèt de hac ſententia poſſet dubitari, ſi priùs inſtituiſſet maſculos, & deinde ſubſtituiſſet cippum, quo caſu fœminæ non venirent, niſi poſt maſculos, Bart. *in l. ſi iuriſiurandi, §. ſi liberi n. 5. ff. de oper. liber.* Curt. iun. *conſ.* 31. *num.* 3. & fuit dictum in cauſa Romana domus S. Ludouici 27. Nouembris 1600. coram bon. mem. Penia, tamen cùm inſtituerit fœminas, & ſic cùm conſtet de contraria mente teſtatoris, recedendum eſt à coniectura ſtatuti, Mant. *de coniect. vlt. vol. lib.* 6. *tit.* 10. *n.* 14. & fuit dictum in cauſa Romana emphyt. 18. Maij 1601. coram me, vbi ſubiungitur quòd de facili receditur ab iſta coniectura, iuxta conſ. Corn. 91. *nu.* 1. *lib.* 1. *&* 202. *n.* 9. *vol.* 3. & Aym. 250. *n.* 2. & ceſſat omnis difficultas, quia non adeſt ſtatutum excluſiuum fœminarum propter extraneos de familia, & proprietate ex ſtatuto nulla poteſt deſumi coniectura, Soccin. ſen. *conſ.* 55. *poſt n.* 1. *verſ. ſed in caſu noſtro lib.* 3. Soccin. iun. *conſ.* 158. *n.* 5 1. *lib.* 2. Curt. iun. *conſ.* 49. *n.* 10. Cæphal. *conſ.* 46. *n.* 19. *verſ. non obſtat itaque*, & dixit Rota in cauſa Montisfaliſci hæreditatis 14. Maij 1564. coram bon. mem. Card. Seraph. & in alia Romana fideicomm. 29. Martij 1610. coram Illuſtriſs. Ludouiſio.

9 Neque obſtat, quòd appellatione cippi non veniant fœminæ, vt expreſsè in his terminis voluit Corn. *in conſ.* 55. *num.* 6. *lib.* 1. vbi in illo caſu, prout in noſtro inſtitutæ erant fœminæ, & ſubſtitutus cippus, & aderat etiam in illo caſu, prout in noſtro ſtatutum excluſiuum fœminarum propter maſculos, quod ponderat idem Corn. *in conſil.* 6. Viuius *dec.* 10. *n.* 3. *& ſeqq.* Nam fuit reſponſum conſilium Cornei, & deciſionem Viuij benè procedere ſi teſtator reſpexiſſet ad agnationem, ad quam cùm non reſpexerit, dicendum eſt, quòd appellatione cippi veniant fœminæ, vt patet ex Pariſio ſuprà allegato, & dixit Rota in cauſa Nucerina prædij 24. Nouembris 1595. coram bon. mem. Card. Mant. *in verſ. neque obſtat quod hæc verba ad cippum domus*, & Menoch. *in conſ* 549. *n.* 12. *verſ.* 4. *& vlt. vol.* 6. intelligit Corneum, vt eius dictum procedat quando teſtator inſtituit filijs maſculis, excluſiſque filiabus dotatis ſubſtituit ipſis filijs decedentibus ſine filijs cippum domus, & meritò, quia ratio Cornei, & Viuij adaptari non poteſt, quando teſtator non reſpexit ad agnationem: nam mouentur ex eo, quia teſtator, cùm ad cippum domus bona redire voluerit, dicitur ipſum cippum vocaſſe, atque ita eos, in quibus firmamentum, & ſtabilimentum domus, ac proindè eius conſeruatio conſiſtit: porrò fœmina non eſt ſtabilimentum, & conſeruatio domus, & familiæ, ſed finis, & cùm ea extinguitur, quæ quidem veriſſima ſunt, ſed non tollunt quin fœmina ſit de ſtipite, quod ſufficit in hoc caſu, cùm teſtator non reſpexerit ad agnationem, vt ſuprà concluſum eſt; inſuper addo rationes, quas afferunt Corn. & Viuius, eſſe Doctorum mox citandorum, qui tamen docent nomine cippi non comprehendi fœminas, quando teſtator reſpexit ad agnationem.

10 Neque verum eſt, quod infiniti Doct. contrariam ſententiam doceant, & Rot. etiam contrarium tueatur, vt exaduerſo contenditur: nam eſt aduertendum quòd Doctores citati, vel loquuntur in diuerſis caſibus, vel loquuntur quando teſtator reſpexit ad conſeruationem agnationis, etenim Francus *in cap. ſi pater num.* 111. *verſ.* 11. *de teſtament. in* 6. intelligendus eſt, licèt hoc non expreſsè dicat, ſed colligitur ex ratione, quando teſtator reſpexit ad agnationem, mouetur enim ex eo, quia vt ipſe dicit, fœminæ non poſſunt leuare ſaldam domus, & caſatæ, quod eſt verum, ſi teſtator reſpexiſſet ad agnationem, vt ſuprà dictum eſt, Corn. *conſil.* 26. *num.* 4. *in fin. & num.* 5. *lib.* 4. & expreſsè loquitur quando maſculus eſt inſtitutus, & poſteà ſubſtituitur cippus, vt patet *num.* 3. *&* 4. & in eiſdem terminis loquitur *in conſil.* 41. *num.* 8. *& ſeqq.* vt patet *num.* 2. *& in conſil.* 273. *num.* 4. *in fin. & num.* 5. *lib.* 4. Curt. iun. *in conſil.* 72. *num.* 6. Dilectus *de art. teſtan. caut.* 22. *num.* 2. *de ſubſtitut.* dum dat cautelam, vt cippus ſubſtituatur, quando teſtator vult bona conſeruari in agnatione, expreſsè loquitur quando teſtator reſpexit ad agnationem, Gozzad. *conſil.* 79. *num.* 6. Pariſ. *conſil.* 53. *num.* 29. *& num.* 36. *lib.* 3. Menoch. *conſil.* 549. *n.* 12. *lib.* 6. Honded. *conſil.* 75. *num.* 7. *lib.* 1. vt expreſsè patet *n.* 19. *verſ. quod in caſu*, qui omnes loquuntur quando aliquo modo teſtator reſpexit ad agnationem, deciſ. verò Nucerina fideicomm. 16. Ianuarij 1595. coram bon. mem. Card. Mant. fuit declarata 24. Nouembris eiuſdem anni, vt habeat locum quando teſtator reſpexit ad agnationem, Mantica denique, & Peregr. *locis precit.* videntur referre contrarias Doctorum variè ſentientium opiniones.

Denique non obſtat, quòd nomen familiæ denotet agnationem, *l. pronunciatio, §. fœmina, ff. de verbor. ſignific. cum alleg.* per Cardin. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 8. *tit.* 12. *num.* 9. quia hoc non operatur, vt fœmina non cenſeatur vocata, cùm ſit de agnatione, vt ſuprà concluſum eſt, & ceſſat ratio ex qua poſſet dici excluſa, videlicet ſi teſtator reſpexiſſet ad agnationem, quo caſu per fœminam agnatio conſeruari non potuiſſet, vt ex traditis per Cardinalem Manticam loco proximè allegato colligitur. 11

Et ita concluſum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana fideicommiſſi de Vezzijs.

Die 9. *Iunij* 1617.

ARGVMENTVM.

De recognitione inſtrumenti publici, & quæ requirantur.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura non dicitur ſufficienter recognita, quæ fuit comparata cum alia ſcriptura, ſi non conſtet quòd ſcriptura, cui comparatur, ſit certa & indubitata.*

2 *Scripturæ certitudo haberi non poteſt per comparationem.*

3 *Scriptura cum adminiculo vnius teſtis facit legitimam probationem pro certificatione illius ſcripturæ, declara vt num.* 4.

4 *Teſtis vnus de circumſtantia ſcripturæ per ſimilitudinem non facit ſemiplenam probationem, ſed requiruntur duo.*

5 *Apocha priuata requirit exactiorem probationem recognitionis, quàm inſtrumentum publicum, pro quo probando ſufficiunt duo teſtes, quòd recognoſcunt inſtrumentum, & quòd eſt manu talis Notarij, declara vt num.* 6.

6 *Inſtrumentum publicum recognoſcitur per leuiorem probationem, quæ tamen debet eſſe concludens, & perfecta.*

7 *Scriptura publica an ſit per comparationem ſufficienter recognita, relinquitur arbitrio iudicis, declara vt num.* 8.

Arbitrium de arbitrio non debet dari, ibid.

9 *Scripturæ comparatio poteſt fieri ad acta alterius iudicij, ſi ſcriptura illa eſt indubitata.*

DECISIO DXIX.

Cenſuerunt Domini ſcripturam, de qua agitur non eſſe ſufficienter recognitam, quia ſcriptura cum qua fuit præſens examinata non eſt certa, & indubitata, prout neceſſarium eſt, *l. comparationes, C. de fid. inſtrument. auth. ad hac, eod. tit.* Crauett. *conſ.* 216. *num.* 18. Curt. ſen. *in l. admonendi num.* 114. *ff. de iureiuran.* Ruin. *conſ.* 70. *num.* 4. *vol.* 4. Menoch. *de arbitr. caſ.* 114. *n.* 29. Natt. *conſ.* 632. *n.* 5. 1

Monaſterium enim Sanctæ Ceciliæ in actis produxit plura inſtrumenta Petri Pauli de Amodeis, cum quibus erat facienda comparatio, quæ in cauſa vertente inter Capitulum, & Canonicos S. Nicolai in Carcere ex vna, & Monaſterium S. Coſmati de Vrbe, fuerunt recognita per duos peritos per comparationem cum alijs publicis inſtrumentis eiuſdem Petri Pauli exiſtentibus in Archiuo Capitolino, & mox per vnum teſtem, qui formiter examinatus recognouit manum, & characterem, & perſonam dicti Notarij prædefuncti, ac denique eadem recognitione ſtante lata fuit ſententia pro Capitulo.

Et tamen verum eſt, quòd certitudo ſcripturæ haberi non poteſt ad hunc effectum per comparationem. Ita text. *in d. l. comparationes*, ibi, *ſine comparatione litterarum*, 2

rum, & rationem reddit Menoch. *d. caſu* 114. *num.* 30. quia res in infinitum tenderet, & arguendum eſſet de ſimilitudine litterarum, ad aliam ſimilitudinem, non autem ad certam ſcripturaio, prout requirunt exempla poſita *in l. comparationes, & in auth. ad hæc*, quæ ponderantur per Natt. *conſ.* 632. *num.* 5. & Ruin. *d. conſ.* 70. *num.* 4. *vol.* 4.

3 Non obſtat, quòd ſcriptura, cùm qua fuit facta comparatio, habeat adminiculum voius teſtis, quod ſolet facere legitimam probationem ad certificandam ſcripturam, Salyc. *in l. comparationes num.* 22. *verſ. Et erit bonum argumentum, C. de fid. inſtrumentorum*, Ang. *in auth. de inſtrum. caut. & fide num.* 4. *in fin. verſ. ſi vero*, Vrſill. ad Afflict. *deciſ.* 181. *num.* 12. Natt. *conſ.* 632. *num.* 3. & hoc etiam admittit Menoch. *d. caſ.* 114. *num.* 25. quamuis de prædictis noo faciat mentionem Ruin. *conſ.* 46. *num.* 8. *lib.* 4.

4 Quia omnes loquuntur de teſte deponente de facto coram ſe celebrato, prout eſt quando vidit ſcribere, vel ſubſcribere, vel quando præſens fuit confectiooi inſtrumenti, non autem de teſte recognoſcente ſimpliciter manum, tanquam habente illam benè notam, qui caſus multùm inter ſe differunt ad concludendam probationem, cùm vnus tangat ſubſtantiam facti, & probet ſemiplenè, vt dicit Abb. *in cap.* 2. *de fid. inſtrum.* & Salyc. *in d. l. comparationes d. num.* 22. alter verò circumſtantiam, nempè ſimilitudinem litteræ, per quam inſertus ad ſubſtantiam, & duobus teſtibus debet probari ad perfectionem ſemiplenæ, Gabr. *de probat. concl.* 1. *num.* 3. *& ſeqq.*

5 Et ſi dicatur, quòd idem debet operari ad ſemiplenam conſtituendam teſtis deponens ſuper circumſtantia ſimilitudinis litteræ, aſſerendo habere notam manum, prout teſtis ſuper veritate facti, ex quo non verſamur in recognitione priuatæ ſchedulæ, quę exactiorem deſiderat probationem, ſed in recogoitione inſtrumenti publici, pro quo ſufficiunt duò teſtes dicentes quòd recognoſcebant inſtrumentum, & qnòd eorum iudicio erat manu talis Notarij, iuxta deciſ. Putei 1. *de fid. inſtrumentorum*.

6 Poteſt reſponderi, etſi in recognitione inſtrumentorum leuior probatio ſufficiat, illa tamen debet eſſe concludens, & perfecta in ſua ſpecie, Bald. *in l. ſpadonem*, §. *qui vera, ff. de excuſ. tutor.* quæ talis iſta eſſe non videtur, dum circumſtantia ſimilitudinis, vel cognitionis litteræ vnico teſte tantùm probatur, cùm plures deſideret, vt iam dictum eſt.

7 Non obſtat, quòd vbi agitur de comparatione litterarum, ſcripturæ publicæ relinquantur arbitrio iudicis, an plena, vel ſemiplena fides ſit adhibenda, Menoch. *d. conſ.* 114. *nu.* 25. quod arbitrium dicebatur debuiſſe intrare pro ſuſtinenda veritate ſcripturæ, cum qua fuit facta comparatio, dum vltra comparationem, & teſtem ſuper cognitione manus attenta illa comparatione fuerit etiam pronunciatum, & ſententia exequutioni demandata.

8 Quia fuit reſponſum de huiuſmodi arbitrio non eſſe agendum in pręſenti ad ſuſtinendam certitudinem ſcripturæ in illo iudicio inter alios agitato, in quo Eccleſia Beatæ Mariæ non interfuit, oec poteſt illi præiudicare toto tit. res inter alios acta, ſed de comparatione in iudicio communi, & præiodiciali inter ipſas partes, aliàs poſſit dari arbitrium de arbitrio vſque in infinitum, quod oon ſupponunt præcitati Doctores.

9 Neque contrarium dicit Salye. *num.* 12. dum vult, quòd comparatio poſſit fieri ad acta alterius iudicij, quia ſemper præſupponit ſcripturam eſſe iodubitatam, ſecundùm Mandoſ. expreſſ. *in d. l. comparationes, & auth. ad hæc, Cod. de fid. inſtrum.* quæ in præſenti non iuſtificantur.

Et ita, &c.

R. P. D. VEROSPIO SENIORE,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Callien. iuris conferendi.

Veneris 9. Iunij 1617.

A R G V M E N T V M.

De iure conferendi Canonicatum habentem annexam præbendam, an ſpectet ad Epiſcopum, vel Capitulum.

S V M M A R I V M.

2 *Capitulum acquirere non poteſt ius conferendi beneficium temporale.*

Præbenda cenſetur ſpiritualis quando eſt applicata Canonicatui non habenti aliam præbendam, ibid.

3 *Ius conferendi ad hoc, vt acquiratur, attenduntur principaliter bona, ex quibus conſtituitur præbenda, de cuius collatione agitur.*

4 *Præbenda Canonicatus applicata nunquid conferri debeat ab Epiſcopo, vel Capitulo, vbi præſertim quando in applicatione præbendæ fuit appoſita clauſula,* ſine præiudicio Capituli, *& num.* 5.

6 *Facultas conferendi data Epiſcopo in præſentia Capituli, cenſetur data ab ipſo Capitulo.*

Poſſeſſio beneficij, & Canonicatus data in præſentia Capituli, cenſetur data ab ipſo Capitulo, ibid. in fine.

7 *Legatus dicitur iudex ordinarius intra limites ſuæ legationis.*

D E C I S I O DXX.

1 REuerendiſſimus Epiſcopus Callienſis cùm deciſionem impugnaret coram me ſub die 6. Martij præteriti factam, quòd videlicet Capitulum eſſet manutenendum in quaſi poſſeſſione conferendi Canonicatum, & præbendam Sancti Cypriani, aliàs plebis Sancti Bartholomæi, de anno 1615. vacantem, denuò cauſa per me propoſita, Domini ſteterunt in deciſis, cum præſuppoſito tamen, quòd iura probantia iſtius Canonicatus identitatem ſint in forma probanti.

2 Nec releuat huiuſmodi præbendam fuiſſe dicto Canonicatui poſt illius erectionem, & collationem applicatum, & ſic cenſeri quid temporale, vnde inferebatur Capitulum ius conferendi Canonicatum acquirere non potuiſſe. Nam vltra quòd eodem contextu facta fuit applicatio, quæ præbenda ſpiritualis cenſetur, cùm præſertim aliam Canonicatus non haberet, *cap. dilecto ante finem, de præben.* Abb. *in cap. maioribus ante num.* 4. *eodem tit.* Imol. *in Clementina ſi iuſta num.* 8. *verſ. quæris vlterius, eod. tit.* & fuit dictum in Iporregien. præbendæ 23. Ianuarij 1608. coram R. P. D. Manzanedo.

3 Ad effectum tamen requirendi ius collationis attenduntor principaliter bona, ex quibus huius Canonicatus præbenda conſtituitur, Abb. *in cap. cum Eccleſia Vulturana, num.* 8. *de electionib.* Caſſad. *deciſ.* 22. *de præb.* Rota *deciſ.* 17. *num.* 5. *par.* 2. *diuerſorum*.

4 Nec obſtat Canonicatum ad ſe præbendam vti quid acceſſorium trahere, & conſequenter illius collationem ad Epiſcopum ſimul, & Capitulum ſpectare, ad quos de iure Caoonicatuum collatio pertinet; hoc enim procederet, vbi de bonis communibus præbenda eſſet inſtituta, Caſſad. *d. deciſ.* 22. *ſub num.* 1. *de præb.* Rota *deciſ.* 17. *num.* 5. *par.* 2. *diuerſor.* In caſu autem noſtro fuit Canonicatui annexa præbenda deſumpta ex Parochiali Sancti Bartholomæi, cuius collatio ad ſolùm anteà Capitulum ſpectabat, ad quod propterea dicitur Canonicatus collationem tantummodo pertinere, Abb. *in cap. ſubiectum num.* 3. *de iurepatron.* Roch. *de iurepatron. in verb. Honorificum num.* 8. *in fin. verſ. Item benè facit*, Seraphin. *deciſ.* 1444. *n.* 11. Stante præſertim clauſula, quòd huius præbendæ applicatio ſine Capituli præiudicio facta cenſeretur, ex allegatis in deciſione.

5 Nec valet dicere clauſulam, *ſine præiudicio*, incompatibilibus non procedere, qualis eſt præbendæ applicatio, cùm eiuſdem collationis reſeruatione, quia contrarium eſt verius, cùm non ſit incompatibile, præbendam applicare Canonicatui, & eius ſibi collationem reſeruare, Seraphin. *deciſ.* 1444. *num.* 11. *&* 12.

6 Non obſtat hanc applicationem fuiſſe factam per Dominum de iſto Canonicatu tunc temporis prouiſum, qui talem facultatem non habebat. Quia cùm illa facta fuerit in præſentia Capituli habentis applicandi facultatem, ab eodem Capitulo factum cenſeatur, Butr. *in c. dilecto num.* 17. vbi Abb. *num.* 10. *de præbend.* Vt in ſimili de poſſeſſione dicitur tradita per Capitulum habens conferendi facultatem, quo idem operatur, ac ſi ab ipſo Capitulo fuiſſet facta collatio, Rot. *dec.* 6. *n.* 2. *de conceſſ. præb. in nouis*, Rot. *deciſ.* 987. *lib.* 3. *par.* 3. *diuerſor.*

Non

7 Non obſtat replicatio, quòd Capitulum huiuſmodi collationem non iure proprio fecerit, ſed vigore facultatis à Legato de latere ſibi conceſſæ, qui Legatus erat Eccleſiæ Callienſi tanquam intra limites ſuæ legationis ordinarius, Gambar. *de offic. legat. lib.* 8. *num.* 6. Nam Dominis placuit reſponſio in deciſione data quòd Breue fuerit impetratum pro obtinenda facultate Canonicatum erigendi, non pro facienda illios collatione. Cùm enim Capitulum eſſet in poſſeſſione dictam plebem conferendi, poterat etiam Canonicatum, cui plebs fuerat vnita, conferre, ex allegatis.

R. P. D. PIROVANO.

Romana repetitionis pecuniarum.

Die 9. *Iunij* 1617.

ARGVMENTVM.

Expenſæ factæ præſumuntur factæ per debentem facere ex officio, ſed probanda eſt quantitas præciſa ſi obſcurantur præſumptiones,

SVMMARIVM.

1 *Expenſas repetens, duo tenetur probare, factas fuiſſe in ea quantitate, & factas fuiſſe ab ipſo.*

2 *Expenſas feciſſe præſumitur, qui tenebatur facere ex officio ſuo.*

3 *Expenſarum liquidatio fit ſufficienter per leuiores probationes, per præſumptiones ſcilicet, & coniecturas, vide & declara num.* 4.

Præſumptiones geminatæ vna ſuper aliam, non dantur etiam in caſu quando ſufficiunt leuiores probationes, præſumptionum enim concurſus non datur, ibid.

5 *Expenſarum præciſa quantitas probanda eſt, quando præſumptiones obſcurantur.*

DECISIO DXXI.

IN ſucceſſiua diſputatione dubitaui, an partitæ ſcutorum 500. & 800. de quibus in dubio ſint iuſtificatæ.

Et non eſſe iuſtificatas fuit reſolutum.

1 Quia Ianuarius in hoc iudicio repetitionis pecuniarum duo tenetur probare, quòd expenſum fuerit in ea quantitate, & ab ipſo, ſecundum doctrinam Bald. *in l. cùm ſeruus* 104. *num.* 3. *ff. de verbor. obligat.*

2 Et quamuis hoc poſtremum ſoleat præſumi, ſi conſtat quòd agens impenſam tenebatur facere, vt animaduertit idem Bart. & confirmauit Bald. & Salyc. *in l. vlt. C. de alim. pub.* poſt Neuizan. *conſil.* 19. *num.* 9. Alba *conſil.* 2. *nu.* 1. & alios refert Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 11. & Ianuarius in præſenti iuuare poſſit huiuſmodi præſumptione, dum ab eo vti Magiſtro domus ſimiles impenſæ lignorum pro vſo domus, & hordei pro pabulo equorum erant faciendæ, & computa viuenti Cardinali inita idem comprobare videtur.

Tamen deficit iuſtificatio quantitatis, quia non fuit probatum, quæ menſuræ lignorum emptæ fuerint, neque numerus rubrorum hordei, aut quid præcisè neceſſarium eſſet, pro vſu domus Cardinalis ad vtrumque vſum.

3 Non obſtat, quòd probata ſubſtantia crediti expenſarum in earum liquidatione ſoleant admitti leuiores probationes, per præſumptiones ſcilicet, & coniecturas, Surd. *conſil.* 94. *n.* 26. Natt. *conſil.* 102. *n.* 2. cum alijs allegatis, & dictum fuit in hac cauſa 13. Martij præteriti.

4 Quia neque ſimiles probationes datæ fuerunt, non enim releuans coniectura eſt aſſertio ipſius Ianuarij fundata in veriſimilitudine neceſſariæ, & ordinariæ impenſæ domus, quia iſtæ eſſent duæ præſumptiones, nempè præſumere ſolitum conſumendi quantitatem, & præſumere ab ipſomet Ianuario fuiſſe impenſum, quod non admittit Bart. *in d. l. cùm ſeruus*, nec de iure datur concurſus præſumptionum, *l.* 1. *C. de dot. promiſſ.* cum gloſſ. *in verbo dotem*, latiſſimè Oddo *conſ.* 38. *num.* 80.

5 Sed probanda eſt præciſa quantitas, vel ſaltem à ſolito annorum præcedentium, ſi agatur de vſo lignorum; ſi verò de conſumptione hordei, numerus equorum probandus eſt, quia quotidie poteſt augeri, & minui, & hæc probatio eo concludentior deſideratur, quia certum eſt quòd bona mem. Cardinalis habebat partem lignorum, & hordei in palatio, quæ deducenda eſt ex ordinaria impenſa, & de illius quantitate ad hunc effectum conſtare debet, & vlteriùs exhibiti fuerunt per D. Octauiam libri nuncupati *della Diſpenſa, & ſquarcia foglio*, in quibus apparet diſpenſatio lignorum, & hordei per tempora in minori quantitate, quàm fuerit præſuppoſitum in duabus partitis, de quibus in dubio, quæ omnia obſcurant præſumptionem allegatam, quatenus de ea aliqua ratio eſſet habenda.

Et ita, &c.

R. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Ieroſolymitano.

Bononien. pecuniaria de Maluetijs.

Veneris 9. *Iunij* 1617.

ARGVMENTVM.

Fructus dotis reſtituendæ debentur à die interpellationis.

SVMMARIVM.

1 *Fructus dotis reſtituendæ debentur à die interpellationis, num.* 2. *in fine, & per ſequeſtra facta inducta dicitur iudicialis interpellatio, ibid.*

DECISIO DXXII.

CVm fuiſſet in hac cauſa reſolotum 1. Iunij 1615. fructus dotis non debere tam quoad ſecundum tempus, incipien. poſt lapſum quatuor annorum, quibus hæredibus viri fuit ea ſpeciali pacto data dilatio ad reſtituendam dotem, quàm quoad tertium, incipien. à die mortis Pompiliæ, quæ ſucceſſit de anno 1590. & Agentes D. Portiæ non acquieſcerent quo ad dictum ſecundum tempus dictæ reſolutioni, cauſam ſuper eiſdem propoſui. Et Domini in deciſis ſtandum eſſe dixerunt, præterquam à morte Hieronymi vſque ad mortem Pompiliæ, de quo tempore fructus deberi reſponderunt, & quoad primam partem reſolutionis mouebantur ex rationibus, & fundamentis in deciſione adductis, vbi viſum fuit ſigillatim etiam reſponderi omnibus his, quæ in contrarium hodie adducuntur. 1

Quo verò ad ſecondam partem mouebantur, quia poſt mortem Hieronymi, quæ ſucceſſit de anno 1588. Pompilia conſtituit Procuratorem Paulum inter alia ad recuperandum bona ſua tam dotalia, quàm extradotalia, cum facultate ſubſtituendi, & Paulus ſubſtituit Raymundum Ferrum, qui comparuit coram Magiſtratu Bononien. cum narratiua prætenſionum Pompiliæ ſuper dote, & fructibus, de quibus intendebat ſatisfieri, & obtinuit ſequeſtra ſuper bonis Æmilij, & Hieronymi. Et licèt, vt in deciſione dicitur, hæc ſequeſtra fuerint obtenta abſque citatione partis, tamen eis fuerint poſtea confirmata in iudicio formiter introducto coram Vicelegato Bononiæ in vim commiſſionis obtentæ à DD. de Maluetijs contra omnes creditores Hieronymi, & ſpecialiter contra Pompiliam, negari non poteſt quin ſit inducta iudicialis interpellatio pro conſequenda iſta dote nomine Pompiliæ, & conſequenter poſt dictam mortem Hieronymi vſque ad mortem Pompiliæ fructus debeantur, cùm fuerit ſeruata forma ſtatuti Bononiæ *in rubr. de dot. reſtituen.* §. *ordinarius, verſ. inſuper ad iſtum effectum requirentis, vel interpellationem, vel litem.* 2

R. P. D. VEROSPIO SENIORE,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Turritana computorum.

Veneris 2. *Iunij* 1617.

ARGVMENTVM.

Nouatio non cenſetur facta, niſi expreſsè dicatur, & in dubio pro non nouatione iudicandum.

S V M M A R I V M.

1 *Inſtrumentum facit probationem probatam.*

3 *Nouatio non cenſetur facta, niſi expreſsè partes eam fecerint, vbi etiam quod in dubio eſt facienda interpretatio, vt nouatio excludatur.*

D E C I S I O DXXIII.

1 INter Capitulum Eccleſiæ Turritanæ, & Ioſephum Mugicam inita fuit conuentio, vt in emptione mercium pro Eccleſiæ Turritanæ paramentis Ioſephus in ciuitatibus Ianuæ, & Florentiæ quatuor mille Patacconos impenderet, conſtituentes ad rationem monetæ Sardiniæ libras decem mille, & octingenta; ad rationem verò monetæ Ianuenſis longè maiorem ſummam: vnde fuit inter eoſdem conuentum, vt lucrum ex reductione proueniens à libra Ianuenſi ad libram Sardam inter ipſos æqualiter diuideretur. Pacto tamen adiecto, quòd periculum huiuſmodi mercium in ſe Ioſephus reciperet, necnon ad id faceret neceſſarias impenſas. Poſteà Capitulum cùm prætenderet dictum lucrum Ioſepho, vel eius hæredibus non deberi, cauſa in Rota introducta, ſententiam per contradictas obtinuit, quæ cùm feciſſet tranſitum in iudicatum, commiſſa mihi cauſa reſtitutionis in integrum, & dubio per me propoſito, fuit reſolutum conſtare de cauſis dictæ reſtitutionis, cùm Ioſephi hæredes indebitè videantur à lucro, de quo agitur, excluſi contra pactum appoſitum in inſtrumento, quod probationem probatam facit, Bald. *in l. Imperator nu. 13. ff. de ſtat. homin.* Iaſ. *in l. 1. num. 10. ff. de nou. oper. nunc.* Verall. *deciſione* 421. *num.* 1. Franc. Marc. *deciſ.* 511. *n.* 2. *par.* 2.

2 Dato autem grauamine, vel læſione, reſtitutio in integrum non denegatur, Rota *deciſ. 1. de reſtit. in integr. in nouis, & deciſ. 1. eodem tit. in antiquis*, Ægid. *deciſ.* 38. *poſt med. & deciſ.* 334. Verall *deciſ. 94. par. 3.*

Non obſtat prædictum lucrum non apparere, non enim apud partes mercium emptio controuertitur, & per conſequens fuit lucrum ſubſecutum, quod à reductione prouenit librarum Ianuenſium ad libram Sardam.

3 Nec valet dicere fuiſſe à dicto inſtrumento receſſum per aliud poſtea factum cum Gauino, cui demandauit Capitulum iſtorum bonorum emptionem ipſo Ioſepho conſentiente. Quia reſpondetur dici non poſſe fuiſſe inductam nouationem, & receſſum à primo inſtrumento, cùm hoc expreſsè partes non egerint, *l. fin.* vbi gloſſ. & Doctor. *Cod. de nouat.* Bero. *conſil.* 197. *num.* 1. *lib.* 1. Rota *deciſ.* 30. *num.* 2. *par.* 2. Theſaur. *deciſ.* 125. *num.* 9. Cæphal. *conſil.* 351. *num.* 23.

Et in dubio eſt interpretatio facienda, per quam nouatio excludatur, Bart. *in l. penult. ff. de prætor. ſtipul.* Alciat. *conſ.* 119. *in fine*, Decian. *conſ.* 11. *num.* 34. *& ſeqq. lib.* 1.

4 Et tantò magis in caſu noſtro, cùm omnia in ſecundo inſtrumento contenta cum primo ſe compatiantur, Bald. *in l. fin. in princ. Cod. de nouat.* Cagnol. *in l. ſingularia num.* 120. *ff. ſi cert. pet.* Rota *deciſ.* 262. *num.* 5. *par.* 2. Nam licèt in primo inſtrumento Ioſephus onus aſſumpſerit dictas merces emendi, conuenit tamen, vt per alium etiam id expedire valeat, vnde ſecundùm inſtrumentum cum Gauino videtur potius factum in vim dictæ facultatis adimplendæ per alium, quàm pro prioris inſtrumenti reſciſſione, cùm præſertim in ſecundo nulla fiat mentio de alijs conuentionibus, videlicet de periculo harum mercium, quod in ſe Ioſephus aſſumpſerat vnà cum impenſis ad hoc neceſſarijs, ob quam cauſam fuit illi dimidium iſtius lucri promiſſum, & cùm ab huiuſmodi oneribus Ioſephus liberatus non appareat, nec reſpectu lucri dici poteſt à primo inſtrumento receſſum, ex allegatis.

5 Prætereà ſatis manifeſtè conſtat noluiſſe partes à conuentione ſuper lucris facta recedere per inſtrumentum poſteà cum Capitulo celebratum, cuius vigore poterat Ioſephus Pataccones quadringentos ad bonum computum lucrorum ad ſe ſpectantium retinere.

6 Non obſtat in ſecundo inſtrumento grauatum fuiſſe Capitulum ipſi Gauino ſoluere dimidium mercedis, quia non inde reſultat receſſus à primo inſtrumento. Potuit enim hoc velle Capitulum ex alia cauſa, aliàs indebitè Ioſephus in reſiduo ſalarij dicti Gauini grauatus remaneret, nec illam pro illo compenſationem habuiſſet, & ex Gauini opera lucrum ex dictis cauſis Ioſepho debitum tolli non debet. Nec valet exceptio quòd non appareat Ioſephum in ſe periculum mercium ſuſcepiſſe, nec feciſſe neceſſarias impenſas, cùm enim conſtet huiuſmodi merces ad Capitulum perueniſſe, præſumitur id factum illius impenſis, & periculo, qui tenebatur, *c. quicumque 12. qu. 4. cap. vt prætérita, de electionib.* Oldrad. *conſ.* 38. *num.* 2.

R. P. D. VEROSPIO SENIORE,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Imoleñ. hæreditatis.

Luna 12. Iunij 1617.

A R G V M E N T V M.

Præſidij verbum appoſitum in quitantia, importat integram debiti ſolutionem, & numeratio pecuniæ, per quæ verba in inſtrumento appoſita probata cenſeatur.

S V M M A R I V M.

1 *Inſtrumentum facit probationem probatam.*

2 Reſidui *verbum importat integram debiti ſolutionem appoſitum in quitantia.*

3 *Numeratio pecuniæ probatur per illa verba*, actualiter habuit, & recepit coram me.

4 *Ratificatio actus facti per Procuratorem habet vim mandati, num.* 4.

D E C I S I O DXXIV.

DVbio per me propoſito, an conſtaret de dote Flauiæ Naldæ, & pro qua ſumma, Domini cenſuerunt illius conſtitutionem in ſcutis mille aureis probati ex inſtrumento dotali, ſicut pariter de ſolutione ſcutorum ſeptingentorum quinquaginta dictum fuit conſtare ex diuerſis partitis ad huius dotis computum ſolutis, & ex pluribus inſtrumentis in vim dotis apparet, quæ probationem probatam faciunt, Bald. *in l. Imperator num.* 13. *ff. de ſtat. homin.* Iaſ. *in l. 2. nu.* 10. *ff. de nou. oper. nunc.* Franc. Marc. *deciſ.* 511. *num.* 2. *par.* 2. 1

Quo verò ad reſiduum, videlicet de ſumma ſcutorum ducentorum quinquaginta, ſolutio probata ex inſtrumento quitantiæ factæ per Antonium Rigum Procuratorem Fauſtinæ, quæ tutrix, & curatrix erat Artemiſiæ relictæ à Dionyſio Flauiæ marito, in quo inſtrumento illi de Naldis pro integra dote aureorum mille Flauiæ debita liberantur, & idem Procurator tunc actualiter pro huius dotis reſiduo integram debiti ſolutionem, probant Doct. *in l. 2. C. de heredib. inſt.* Iaſ. *conſil.* 100. *num.* 3. *lib.* 4. Rota Ianuenſ. *deciſ.* 16. *num.* 9. Seraph. *deciſ.* 544. *num.* 2. & fuit dictum in Vrbeueiana dotis 7. Iunij 1610. coram Illuſtriſſimo Cardinali Ludouiſio. 2

Non obſtat confeſſionem de recepto probationem non facere. Nam illa concurrentibus adminiculis, & promiſſione dotis, vt in caſu noſtro ſolutionem probat, Ruin. *conſil.* 183. *in fine lib.* 1. Afflict. *deciſione* 402. *per tot.* Crauett. *conſil.* 40. *num.* 1. Cæphal. *conſil.* 131. *num.* 9. *lib.* 1. Cùm præſertim de recepto ad modicam quantitatem reducatur, & Notarius atteſtetur pro maiori ſumma fuiſſe actualiter factam ſolutionem, vt ex illis verbis ibi, *quem dictus Procurator actualiter habuit, ac recepit coram me*, quæ veram probant numerationem, vt fuit reſolutum in Cæſarauguſtana penſionis 21. Iunij 1599. coram Penia. 3

Nec releuat de mandato Fauſtinæ tutricis in perſonam huius Procuratoris ad effectum quitandi non apparere, cùm enim illa poſt huiuſmodi liberationem à Procuratore factam dicta ſcuta 70. ab ipſo recepta, expreſſione illa eſſe pro reſiduo, & integra dotis ſolutione ipſius Flauiæ, ſatis apparet eandem tutricem Procuratoris factum ratificaſſe, *l. fin. Cod. ad Maced. l. ſi pecuniam, Cod. de neg. geſt. leg. ſemper, verſic. ſed ſi quis ratam habuerit, ff. de reg. iur.* Rota *deciſione* 13. *num.* 2. *de conceſſ. præben. in nouis*, Achill. *deciſ.* 17. *de Procurat.* Pariſ. *conſil.* 47. *num.* 30. *&* 32. *lib.* 1. 4

Nec

5 Nec poteſt in dubium reuocari tutricis confeſſionem tam in minoris fauorem, quàm in præiudicium ſuſtinere, Natta *conſ.*543. *num.*18. Surd. *deciſ.*229. *num.*22. Tantò magis cum illa ſit veriſimilis, Surd. *deciſ.*55. Fauſtinæ verò tutela probatur ex deputatione de ipſa per iudicem facta, vt per inſtrumentum, quod tutelam probat, Bald. *in l.fin. num.*12. *& ſeq.Cod. de re iudic.* Maſcard. *de probat. concluſ.* 1193. *num.*1. & fuit dictum in Nepeſina tutelæ 6. Iunij 1616. coram me.

R. P. D. B V R A T T O,

Peruſina hæreditatis.

Luna 12. *Iunij* 1617.

A R G V M E N T V M.

Magiſtralis, & notabilis eſt deciſio, in qua accuratè diſcutitur, an, & quomodo probetur teſtatorem fuiſſe ſanæ mentis, vel potiùs inſanum & dementem, ad effectum, vt teſtamentum non valeat in occurrenti caſu ad eam recurrere.

S V M M A R I V M.

1 *Teſtatorem ſana mentis fuiſſe, niſi contrarium probetur, indubitata eſt natura præſumptio.*

2 *Teſtatorem ſana mentis fuiſſe Notario ſic aſſerenti creditur.*

Teſtatoris inſania, ſeu dementia probatio debet eſſe plena, & concludens, ibid.

Teſtatoris inſania, ſeu dementia ad effectum, vt teſtamentum non valeat, debet probari, quod fuerit tempore teſtamenti, & non ante, vel poſt, ibid. in fin. verſ. & de tempore.

3 *Teſtes probantes inſaniam, ſeu dementiam teſtatoris, quomodo deponere debeant.*

Teſtes dubitatiuè loquentes per verba potria eſſere, *& per verbum* in circa, *nihil probant, ibid. in fin. verſ.* Quintus tandem.

4 *Teſtes probantes teſtatoris inſaniam, ſeu dementiam, debent reddere rationem eorum dicti, etiam non interrogati.*

5 *Teſtatorem non fuiſſe ſana mentis, non probatur per actus pendentes potius ad quandam leuitatem, ſeu imbecillitatem ingenij, vel memoria, quàm ad dementiam excludentem vſum rationis, & includentem intellectus, & mentis exilium.*

6 *Teſtatoris inſania, ſeu dementia non continua, ſed habens dilucida internalla, facit præſumere teſtamentum factum tempore ſana mentis, & non inſania.*

8 *Teſtes deponentes de ſana mente teſtatoris quomodo deponere debeant.*

Teſtatorem fuiſſe ſana mentis probatur per publicam vocem & famam, & per communem reputationem. ibid.

9 *Teſtibus deponentibus de ſana mente teſtatoris magis creditur, quàm deponentibus de illius inſania, & dementia.*

Teſtes religioſi præferuntur non religioſis, ibidem in fine.

*Teſtatorem fuiſſe ſana mentis colligitur ex qualitate diſpoſitionis facta in teſtamento conuenientis viros ſana mentis, & non inſanos & dementes, num.*10. *& ſeqq. vbi quid ſi omiſſis agnatis, & ſaluatis inſtituerit extraneum, & his ſimilia.*

D E C I S I O DXXV.

1 CONtra Ioannem Paulum hæredem ſcriptum inter cætera opponebatur de dementia Margheritæ teſtatricis eius materteræ, quæ probata impedit immiſſionem; eam tamen pro Amicis dictæ teſtatricis ex fratre nepotibus, ac prætenſis hæredibus ab inteſtato non fuiſſe probatam, ac propterea ſtandum eſſe in deciſis 28. Nouembris præteriti DD. cenſuerunt. Indubitata enim eſt naturæ, ac iuris præſumptio pro ſanitate mentis, & contrarium aſſerentibus incumbit onus probandi, *l. nec codicillos* 5. *C. de codicill. l. fin. Cod. de hered. inſtit. cap. fin. de ſucceſſ. ab inteſt.* & vbique ſcribentes, Socin. *conſ.*42. *num.* 1. *vol.*1. Decian. *conſ.*127. *num.*29. *lib.*3. *& conſ.*51. *num.*33. *& ſeqq. lib.* 4. Caldas *conſ.*24. *num.*2. *verſ. ſuffragatur, & num.*24. cum cumulatis per Menoch. *conſ.*683. *num.*1. *lib.*7. & Farinac. *qui de com. de pœn. ſemper. quæſt.*94. *num.*48. *& in fragment. Criminal. in verb. furor n.*230. & firmauit Rota in Romana bonorum 26. Iunij 1609. coram Reuerendiſſ. D. meo Decano, in Meliten. teſtamenti 17. Februarij 1612. coram R. P. D. meo Manzanedo in Rom. donationis de Gualterutijs 13. Nouembris 1615. coram Reuerendiſſ. P. D. meo Caualerio, & in d. deciſ. in hac cauſa 28. Nouembris præteriti. Quæ præſumptio militat etiam in quantumuis ſene, vt not. *in l. ſenium, Cod. qui teſtam. fac. poſſ.* Bald. & Salicet. *num.*1. & Caſtr. *num.*2. *in fin.* Idem Bald. *in l. ſenectus* 16. *num.*1. *Cod. de donat.* Caputaq. *deciſ.*200. *lib.* 1. *in manuſcript.* & Card. Mantic. *de coniect. &c. lib.*2. *tit.*5. *num.*3.

Et pro ea hìc concurrit etiam aſſertio Notarij de teſtamento rogati per hæc verba, *Dei gratia ſana ſenſu, viſu, mente, corpore, & intellectu, & in bona, & recta ſcientia conſtituta*, quæ vehementem facit præſumptionem, vt præter allatos in deciſ. Alex. de Neu. *conſ.*37. *num.*2. *&* 3. Honded. *conſ.*78. *num.*58. *lib.*2. Decian. *d. conſ.*51. *num.*41. *vol.*4. Magon. *deciſ. Florent.*97. *num.*12. *&* 13. Probatio autem dementiæ prout alia quælibet, debet eſſe plena, & concludens, vt d. deciſ. Florent. 97. *n.*13. & Rota in d. Meliten. teſtamenti. Et de tempore teſtamenti *l.*2. *& l. qui teſtamento, §. quæcumque autem, ff. de teſtam.* Salic. *in l. furioſum num.*2. *Cod. qui teſtam. fac. poſſ.* Pariſ. *de reſig. benefic. lib.* 3. *quæſt.*8. *nu.* 21. & dixit Rota in Rauennaten. attentatorum 13. Martij 1589. coram bo. mem. Orano, in Parmen. ſtatus 24. Ianuarij 1607. coram Illuſtriſſ. D. Card. Lud. in Rom. donationis de Gualterutijs, & in d. Meliten. teſt. 2

Non obſtant igitur teſtes de Amicis; quia præſertim primus, ſecundus, & quartus non concludunt (prout requiritur ex prædictis) quòd actus, & verba dictæ Margheritæ, de quibus deponunt, fuerint de tempore teſtamenti, nec antè, imò nec poſt teſtamentum ante quemdam lapſum Margheritæ teſtatricis ex ſcalis de anno 1613. ex quo dicunt illam fuiſſe læſam in capite, & non ſine periculo vitæ, vt ex fide Medicorum in ſummario Laurentij prioris potionis *num.*7. Tertius verò nullo modo includit tempus teſtamenti, vel ante, quia eſt examinatus (prout alij) de anno præſenti, & deponit quòd cœpit denuò conuerſari in domo dictæ Margheritæ ab annis decem, vel 11. citrà, & quòd eam cognouit ſanam quatuor aut 5. annis circiter, & poſt dd. quatuor, vel 5. annos cognouit eam inſanam, ſed non dicit, quòd ſtatim ab initio dictorum quatuor, vel quinque annorum eam cognouerit talem, ſed poſt illud tempus, quod etiam in vltimo tantùm anno poteſt verificari, iuxt. doct. Bart. *in l. Celſus n.* 22. *&* 23. *ff. de vſucap. & in l.*1. *§. quod autem num.*1. *ff. de aqu. quot. & æſtiu.* Felin. *in cap. licèt cauſam num.*8. *verſ. tertia cauſa de probat.* & ſequitur Rota in pluribus deciſ. relatis per Gonzal. *ſuper reg.*8. *gloſ.*9. *in annot. num.*86. Et quia alternatiuè loquitur, videlicet *dalli* 10. *ò* 11. *anni, in quà ch'io ho comminciate à ripraticare*, &c. *l'ho conoſciuta ſania quattro, o cinque anni in circa, & doppo li quattre, o cinque anni l'ha conoſciuta ch'era matta*, &c. & ſic nullum tempus firmare videtur, & ideò nihil probat, Alex. *in l. & ſi poſt tres num.*6. *verſ. ſecus dicit*, Roland. *conſ.*35. *num.*23. *lib.*1. cum alijs per Farinac. *de teſtib. quæſt.*68. *ampliat. quæſt. num.*18. *& conſ.* 116. *ſub num.*3. *lib.*3. & fuit tentum in Parmen. ſtatus tertia *deciſ.* 1607. coram Illuſtriſſimo D. Card. Ludouiſ. & in Romana nullitatis contractus 28. Februarij 1611. coram Reuerendiſſimo Attrebaten. Quintus tandem, & vltimus vltra, quòd eſt vnicus, & ſingularis, nihil etiam probat, quia dubitatiuè pluries loquitur, videlicet, *Potria eſſere da cinque anni piu in circa*, Butr. per illum text. *in cap. fin. de deſponſ. impub.* cum pluribus per Farinac. *de teſtibus d. quæſt.*68. *num.*20. *&* 21. & Rota in dicta Parmen. ſtatus 24. Ianuarij 1617. coram Illuſtriſſimo D. Cardin. Lud. & in eadem 11. Ianuarij 1616. coram Reuerend. D. meo Decano Damaſceno. 3

Imò cùm ratio potius, quàm dicta teſtium ſit conſideranda, præſertim in hac materia, nam ſi illa non creditur teſtibus de dementia deponentibus, etiam ſi de ea non fuerint interrogati, vt poſt Socin. *conſ.*42. *num.*4. *lib.* 1. & aliàs dixit Rota in dicta Romana donationis de Gualterutijs, & in d. Meliten. teſtamenti, & Caldas *d. conſ.*24. *n.*25. *verſ.* 4

verſ.item furor. Ipſi verò principaliter deducant inſaniam Margheritæ ex tribus actibus, videlicet *d'Infilzar vn Spillo con il filo bianco dalla parte della teſta*, *d'Infilzar vn'Garofolo da Speciali nel panno, & di mettere l'acqua in vn Caneſtro per abbeuerare li picciolini*, &c. Quos etiam actus teſtes de Amicis admittunt fuiſſe poſt teſtamentum, vt primus, & ſecundus in ſummario Ioann. Pauli *num.*11. ad quod tempus referri propterea debent illorum depoſitiones, & ſic quatenus etiam de hoc tempore ſuperueniſſet dementia, illa tamen non infringeret teſtamentum, *d.l. furioſum*, & ibi omnes ſcribent.

5 Ideò DD. viſum fuit illos nihil concludere, prædicti enim actus tendunt potius ad quandam leuitatem, ſeu imbecillitatem ingenij, vel memoriæ, quàm ad dementiam, cùm non excludant vſum rationis, nec intellectus, nec mentis exilium inducant, & ſic non tollunt teſtamenti factionem, Iaſ. *in d.l. furioſum num.*2. Dec. *in l. humanitatis quæſt. n.*1. *verſ.ſecus eſſet in eo, Cod. de impub. & alijs ſubſt.* Ferret. *conſ.*207. *num.*3. Pariſ.88. *num.*40. 41. & 42. *lib.*3. *d. deciſ. Florent.*92. *num.*17. Menoch. *d. conſil.*683. *n.*12. & 15. cum pluribus per Farinac. *in d.verb.furor num.*237 & Rot. *deciſ.* 107. *num.*28. *part.*2. quæ etiam ita reſpondit teſtibus pro dementia examinatis in d.Meliten. teſtamenti. Non enim quilibet actus, etiam ſi non omnino viro ſanæ mentis conueniat, dementiam arguit, vt latè per Decian. *d.conſ.*51. *num.*82. *cum ſeqq.lib.*4. & ſimul ſtare poteſt, quòd ſit læſa imaginatio, non tamen memoria, & vſus rationis, ſeu diſcurſus, vt ex Galeno conſiderauit Menoch. *d.conſil.*683. *num* 14. *verſ. & ideo verè*.

6 Quinimò nec talem imbecillitatem, ſeu leuitatem continuatam ac permanentem probant, ſed interpolatam, ac diſcontinuam deponentes de ſermonibus, & actibus dilucida interualla denotantibus, vt in dicto ſummario Ioannis Pauli *num.*21. & ideò teſtamentum cuius ſeries cuicumque ſanæ mentis congruit, præſumitur factum de tempore habili, & dilucidi interualli, vt not. *in d. l. furioſum*, Angel. *num.*1. *verſ. ſed in dubio*, Caſtrenſ. *num.*3. Alexand. *num.*2. *verſic. de hoc articulo*, & *num.*3. *verſicul. tamen putarem*, & *deciſ. num.*27. Alexand. de Neuo *d.conſil.*37. *n.*3. *verſ. & debet*, & *num.*4. Flam in. Rub. *conſ.*17. *n.*65. Plot. *conſ.*17. *num.*12. *verſ. & hoc niſi*, Cephal. *conſ.*753. *n.*46. Card. Mantic. *de coniect. lib* 2. *tit.*5. *num.*6. *in fin. verſ.*4. & *vlt.* & *num.*7. & 8. Anton. à Gama *deciſ. Regni Luſitani* 302. *num.*2. Odd. *conſ.*93. *num.*35. Menoch. *præſumpt.*45. *n.*66. *lib.*6. & *d.conſ.*683. *num.*6. *d.deciſ.Florent.*97. *num.*22. *verſ. maximè cum pluribus de communi*, de magis communi, & rationabiliori per Honded. *conſ.*78. *num.*61. *vol.*2. & ſenſit Rota in d.Meliten. teſtamenti. Quæ tantò magis ſunt admittenda cùm contra perſonas, & dicta iſtorum teſtium deducantur plures exceptiones conſiderabiles.

7 Et ſic etiam ceſſare viſa fuit prætenſa datio curatoris eidem Margheritæ ad inſtantiam dd. de Amicis, quia fuit de anno 1615. & ſic longè poſt teſtamentum, & lapſum, vltra quod allegatur ad eam nulliter deuentum fuiſſe non ſeruatis ſeruandis, & ſupponitur ab illa appellatum.

8 In contrarium verò de ſanitate mentis deponunt quatuor teſtes Ioannis Pauli non solùm de communi reputatione, & formiter de publica voce, & fama per verba *fuit*, & *eſt*, vt in eius ſummario *num.*13. iuxta deciſ. Rotæ 577. *num.*3. *part.*1. *diuerſ.* ſed de ſcientia, optimas reddentes rationes, videlicet quòd prudenter ſua bona, & negotia adminiſtrabat, vt *in d. ſummario num.*14. Menoch. *d. conſ.*683. *num.*4. vendebat, & alios contractus inibat *num.*15. quod conſiderant Zabar. *conſ.*56. *num.*11. Bero. *conſ.*56. *num.*11. *vol.*2. Farinac. *in d. verb. furor num.*283. ſua bona, ac redditus clauibus cuſtodiebat *n.*16. Alexand. de Neuo *d.conſil.*37. *num.*6. *verſ. & etiam benè*. Ad Eccleſias quotidie accedebat, & Miſſas audiebat *num.*17. Alex. de Neuo *ibid. d.num.*6. *circa med.* Decian. *d. conſ.*127. *n.*34. *verſ. inſuper*, Menoch. *d. conſ.*683. *d. num.*4. Sacramenta Sanctiſſ. Euchariſtiæ, ac Pœnitentiæ frequentabat, illaque fuerunt ei exhibita vſque ad obitum *num.*18. Alexand. de Neuo, & Decian. *vbi ſupra*, Menoch. *d.conſ.*683. *d.num.*4. Honded. *d. conſ.*78. *num.*67. Farinac. *loc.cit. num.*282. Rot. *deciſ.*107. *num.*20. *part.*2. *diuerſ.* & in terminis receptionis Sacramentorum in vltima infirmitate admiſſum fuit in d. Meliten. teſtamenti. Eleemoſynas largiebatur *n.*19. Alex. de Neuo *ibid.* Et demum viſitabat, & viſitabatur *n.*20. vt per eumdem *ibid. n.*5. *verſ. & habuit conuerſationem*, & Decian. *conſ.*127. *vbi ſupra*, Menoch. *d. conſ.*683. *d.n.*4.

Et de his omnibus deponunt à 10. & vltrà annis citrà vſque ad obitum, & ſunt præferenda teſtibus, qui de dementia deponerent, Dec. *in d.l. furioſum num.*20. & *conſ.* 448. *num.*10. & 35. Corn. *conſ.*219. *num.*7. *lib.*2. Iaſ. *conſ.*2. *num.*10. *lib.*1. Pariſ. *d.conſ.*88. *num.*22. & *ſeqq.* Boer. *deciſ.* 23. *num.*93. Gabr. *de teſtib. concluſ.*4. *num.*19. Menoch. *præſumpt.*45. *num.*21. *lib.*6. Decian. *d. conſ.*127. *num.*35. *lib.*3. & *conſ.*51. *num.*42. *lib.*4. Cephal. *d. conſil.*546. *num.*82. *lib.* 4. Card. Mantic. *de coniect. lib.*2. *tit.*5. *num.*6. Honded. *d. conſ.*78. *num.*73. *vol.*2. cum alijs per Caldas *d. conſ.*24. *ſub num.*24. Rota *d. deciſ.*577. *num.*10. in dicta Romana bonorum coram Reuerendiſſimo Decano, & in d. Meliten. teſtamenti, accedentibus præſertim atteſtationibus plurium Religioſorum, qui eidem Margheritæ ſacramenta adminiſtrarunt, dicentium illam ſemper reperijſſe in bona mente, ac diſpoſitione, quibus plurimum creditur in hac materia, Dec. *d. conſ.*448. *num.*20. *in fin.* Decian. *d. conſ.* 127. *num.*34. *verſ. Et in ſpecie*, & Rota *d. deciſ.*107. *n.*20. *part.*2. *diuerſor.* quæ licèt informes, tamen verificantur ex ſupradictis teſtibus formiter per Ioann. Paulo examinatis. 9

Et tandem viſum fuit clariorem reddi probationem ſanitatis ex ipſamet ſerie depoſitionis factæ in teſtamento, in qua non ſolùm nihil legitur ſapienti inconueniens, & ideò etiam ſi probaretur Margheritam ante fuiſſe dementem, nihilominus ſecundum aliquos, vt dicebat etiam vnus ex Dominis, teſtamentum validum dici poſſet, vt per Ioſeph. Lud. *deciſ.*1. *Peruſ. num.*11. & 12. *in fin.* vbi de veriori, & magis communi Craſſ. *in* §. *teſtam. quæſt.*12. *num.*4. qui dicit ab hac non eſſe receden. & latè comprobant Decian. *d. conſil.*51. *num.*44. & *conſ.*74. *num.*28. *volum.*5. Surd. *d. conſ.*462. *num.*32. & alij per Caldas *d.conſil.* 24. *n.*2. *verſ. facit etiam*, imò omnia videntur benè, ac prudenter diſpoſita, & ordinata. 10

Nam vltra inſtitutionem, ſubſtitutionem, prohibitionem alienationis, & ſimilia adſunt commendatio animæ Omnipotenti Deo, & omnibus Sanctis, legata pia, & dictis de Amicis ſigillatim nominatis ex fratre nepotibus, ac omnibus famulis, & ancillis, electio ſepulturæ, prouiſio circa modum ſepeliendi cum habitu Monachali Sancti Franciſci, locus ſepulturæ, & impenſa funeris, ac demum inſtitutio Iacobi nepotis illegitimi ex filio prædefuncto, cum diſpoſitione quòd quatenus liberè non potuiſſet ſuccedere, peteretur per Ioann. Paulum habilitatio infra biennium. Quæ omnia, & ſingula pro ſanitate mentis in teſtamento conſiderant Pariſ. *d.conſ.*88. *lib.*3. & Curt. iun. *conſ.*304. *num.*83. *vol.*3. Decian. *d. conſ.*51. *num.*46. *vſque ad* 54. & *d.conſ.*74. *num.*30. 11

Nec obſtare Dominis viſum fuit, quòd dici poſſit à demente confectum, quia fuerint inſtituti hæredes non venientes ab inteſtato, nempe agnati, cognatis excluſis. Nam vltra, quòd hæc eſt tantùm quædam coniectura, vt per Alex. *conſ.*141. *num.*8. *verſ.*2. *eſt coniectura lib.*1. & admittunt informantes pro Amicis, & quidem leuis, cùm per eam coarctari videatur libera ſuarum rerum diſpoſitio hominibus, quos aliquando mentis alienatione teneri contigiſſet, etiam ſi tunc ſani eſſent, contra not. *in l. ſtipulatio hoc modo concepta, ff. de verb.obligat.* & ideò (prout etiam aliæ pro Amicis ponderatæ) tollitur ex pluribus alijs vrgentioribus ex ipſo teſtamento deductis, de quibus ſupra *l. ob carmen*, §. *ſi teſtes*, *ff. de teſtib. Authent. itaque, Cod. commun. de ſucceſſ.* Surd. *conſ.*1. *num.*60. & *conſ.*313. *n.*51. & ex probatione ſanitatis per Ioann. Paulo facta, in claris enim coniecturis non eſt locus, vulg. *l. continuus, ff. de verb. oblig.* 12

Ceſſare viſa fuit difficultas, quia Margherita dictis de Amicis eius ex patre nepotibus non prætulit extraneum, vt loquuntur DD. ex aduerſo allegati, & prout dicto conſ. Alexand. declarat, Caldas *d. conſ.*24. *ſub num.*6. ſed inſtituit deſcendentem ab ipſa, videlicet nepotem ex filio prædefuncto, quem etiam voluit habilitari (vt dictum eſt) quatenus non potuiſſet ſuccedere, ac etiam inſtituit Ioan. Paulum eius ex ſorore ſimiliter nepotem, & ſic in pari gradu coniunctum, & ita non penitus extraneum, nec dictos de Amicis præterijt, ſed particularibus honorauit relictis, vt dictum eſt. Vltra quòd etiam eſſe poteſt, quod potiùs inſtituerit Ioann. Paulum ex iuſta cauſa, ſcilicet vel ob eius benemerita erga ipſam, vel ob maiorem affectionem, vel propter maiorem indigentiam ipſius Ioann. Pauli, quæ ad excludendam dementiam conſiderat in his 13

ter-

Digitized by Google

terminis Decian. *d. conſ.51. num.57. verſ. ſecundum cum pluribus ſequentibus*, & Menoch. *d. conſ.683. num.19. & pluribus ſeqq.*

Cætera benè fuerunt ſublata in alia deciſione, & per informantes pro Ioann. Paulo.

Et ideò ita deciſum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana adminiſtrationis Fundaci.

Luna 12. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Habes num. 1. in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Peritorum relationi de partium conſenſu electorum, & à iudice deputatorum in iudicio ſtandum eſt omninò.*

2 *Peritus quando aſſumit in ſua relatione magis partes iudicis, quàm periti, eius relationis nulla eſt habenda ratio.*

3 *Peritus, cuius induſtria & fides electa eſt, non poteſt alium ſubdelegare, declara vt num.4.*

Peritus poteſt deputare alium ad nudum miniſterium, puta ad ſcribendum, ſicut delegatis non prohibetur ſubdelegare Notarium ad nudum factum ad recipiendum dicta teſtium, ibid.

5 *Perito ſtandum eſt in rebus pertinentibus ad ſcientiam ſuæ artis.*

DECISIO DXXVI.

IN deciſione diei 14. Decembris anni 1615. fuit dictum, quòd dum quaterni de capſa reportarentur per Caſſinum in libro principali in fine cuiuslibet anni, adbuc capſa creſcebat in certa ſumma, & cùm argumentum præſupponeretur cauſatum ab erroribus, & omiſſionibus ponendi partitas ad introitum, & ſeu in debitum capſæ, antequam daretur eidem capſæ creditum ad exitum, dicebatur ſtante prætenſa quantitate errorum, quòd maior quantitas pecuniarum debuiſſet remanere in capſa ad communem ſociorum vtilitatem, vt propterea ex hoc argumento, & alijs præſumptionibus teneretur Caſſinus reddere rationem de erroribus, de quibus in partitis manu eiuſdem Atilij Caſſini conſcriptis.

Ad remouendum præſuppoſitum fuit petitum per Caſſinum, vt periti deputarentur pro veritate habenda circa errores, quod factum fuit, & primus peritus, qui fuit D. Ambroſius Puteobonellus, in ſua relatione poſt diſcurſum, & non facta examinatione computorum, vt ipſe aſſeruit, exiſtimans neceſſarium non eſſe attentis rationibus per eum in ſua relatione deductis, eius fuit ſententiæ, vt Caſſinus liberaretur ab onere reddendæ rationis de partitis, quas propria manu in maiori quantitate tam ad exitum, quàm ad introitum conſcripſerit.

Ab huiuſmodi relatione fuit reclamatum per Albanos, ex eo quòd peritus munus ſuum omiſerit in examinando errores, & quod ſuum non erat in iudicando aſſumpſerit, & exinde ad electionem ſecundi periti fuit deuentum cum particulari reſcripto, vt in primis corrigeret errores libri capſæ *d'entrata, & vſcita*, ac etiam libri nuncupati *il Maſtro*, poſtea videret habito reſpectu ad verum computum pecuniæ deficerent, & ſuam relationem faceret, quòd optimè fuit obſeruatum per D. Octauium Coſtam in ſecundum peritum electum, & per extenſum inſerta leguntur computa in ipſa relatione, ex quibus dixit peritus pecunias non deficere, quia partitis reſpectiuè introitus, & exitus partibus præſentibus adnotatis augmentum capſæ reperiebatur ad communem ſociorum vtilitatem in ſcutis 2208. bol. 56. quod non ab erroribus cauſatum exiſtimabat, ſed argumento ſcutorum auri in dies proueniente.

Et Albanis adhuc non acquieſcentibus, eo quòd errores quartæ, & quintæ ſpeciei, ſeu qualitatis non fuerint extenſi in relatione, & correcti & poſiti ad introitum capſæ, prout de alijs factum fuerat, & in quibus dicebatur totam difficultatem verſari de ordine Dominorum, iuſſus eſt ſecundus peritus de prædictis dare rationem, qui addendo ſuæ relationi, & rationes & iudicium ſuum explicauit, declarando *ſtar bene, & non eſſere errori*. His ſtantibus, & ſuſcepta de nouo diſputatione ſuper eiſdem,

Cenſuerunt Domini à deciſis eſſe recedendum.

Ex relationibus enim tollitur fundamentum principale deciſionis, quod augmentum ab erroribus fuerit cauſatum, & ratio placuit Dominis, quia ſi augmentum ab erroribus cauſatum non fuit, ſed ab aggio monetarum, vel potuerit ab eo cauſari, vt aſſerit ſecundus peritus, inde ſequitur vel imperfecta probatio, quæ non releuat Albanos, vel manifeſta vtilitas ſocietatis, non autem damnum, quo caſu Caſſinus magis veniret laudandus de fide, & probitate, quòd augmentum non leuauerit de capſa, cùm eſſet in facultate ſua hoc facere, quàm notandus de præſumptione fraudis, aut grauandus extraordinaria probatione, quæ capſerijs tantummodo indubitatis conuenire videtur, & qualem non eſſe capſinum, iam fuit per duas deciſiones reſolutum.

Nec dubitandum videtur de concludenti probatione, 1
quæ ex peritorum relationibus reſultat, quia quando de partium conſenſu, & à iudice deputantur, vt in præſenti factum fuit, regulariter eorum iudicio ſtandum eſt, gloſ. *in l. item ſi vnus, §. principaliter, & verbo auctoritate, ff. de recept. arbitr.* Rot. *deciſ.107. num.6. part.2. diuerſ.* & aliàs ſæpè fuit reſolutum, & in Romana affictus 8. Martij 1604. coram Cardinali Ludouiſio, in Bononien. profeſſionis 9. Decembris 1611. coram R. P. D. Vbaldo, & coram me in Vrbeuetana ſtatuæ 16. Decembris 1611.

Non obſtant ea, quæ deducuntur contra relationes de 2
exceſſu, & primò dum periti magis partes iudicum, quàm peritorum aſſumpſerunt, vt ideò de illis nulla ſit habenda ratio, *cap. cùm dilecta de reſcript.* Alexand. *conſil.21.n.4. lib.7.* cum alijs allegatis.

Quia dum primò declaratur non adeſſe errores, quidquid inde hoc ſuppoſito dixerint deliberatione Caſſini, vel conſequutione ad fundamentum non exiſtentiæ errorum, dictum videtur, vel non vitiat relationes, quæ poſitæ ſunt in expreſſione facti, quod eſt ſeparabile à diſpoſitione iuris, & in diuiduis vtile per inutile non vitiatur.

Non obſtat ſecundus exceſſus in ſubdelegando, Bartho- 3
lomæum Fornelium, dum eſſet electa fides & induſtria ſecundi periti, non poterat alium ſubdelegare, *cap. is cui de offic. deleg. in 6.* Hondeo. *conſil.55. num.77. lib.1.* Rota *de offic. delegat. deciſ.8. in nouis.*

Quia deputatio fuit ad nudum miniſterium, & ad ſcri- 4
bendum præſentibus partibus in partitas, in quibus prætendebant errores, quod delegatis prohibitum non videtur ad inſtar ſubdelegationis Notarij ad nudum factum recipiendi dicta teſtium, Rota *in nouis deciſ.3. de offic. delegat.* & ſæpè fuit firmatum.

Non obſtat tertius exceſſus, quòd ſecundus peritus non 5
correxerit errores, prout à Rota commiſſum fuerat, ſed illos corrigere omiſit, ſub prætextu, quòd non eſſent errores per rationes in relatione additionali expreſſas, quod iudicium perito non conueniebat, ſed Rotæ emendato priùs quaterno capſæ. Placuerunt enim Dominis rationes ponderatæ in relatione additionali, quæ cùm à iudicio periti emanauerint, & in pertinentibus ad eius peritiam exiſtimarunt, illis credendum, & acquieſcendum, prout de iure conuenit, *§. quod autem in authentic. de non alienand.* Aretin. *in §. præterea, quod per alluuionem, Inſtitut. de rerum diuiſ.* & poſt alios Surdus *conſil.126. num.16. & deciſ. 83. num.10. & deciſ.146. num.21.*

Et ita fuit reſolutum, &c.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Romana pecuniaria.

Luna 12. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Quando creditor conſtitutus Procurator ad exigendum cenſeatur ſibi ſatisfeciſſe, & an correſpectiuitas inſtrumentorum liberet fideiuſſorem.

SVM-

Digitized by Google

S V M M A R I V M.

1 *Inſtrumentum cum obligatione Camerali habet executionem paratam.*
2 *Fideiuſſor accedens obligationi modificata intelligitur accedere eo modo, quo eſt modificata conuentio, declara, vt num.3.*
4 *Correſpectiuitas inſtrumentorum reſultat ex identitate temporis, Notarij, & teſtium, quæ tamen non attenditur, niſi inter ipſos principales, ſi poſterius inſtrumentum factum eſt abſente fideiuſſore, qui acceſſit primo.*
5 *Procurator ad exigendum, & qui exegit, non præſumitur ſibi ſatisfeciſſe de ſuo credito, ſi reddit rationem de exactis.*
6 *Procurator ad exigendum, qui potuit ſibi ſatisfacere de ſuo credito, ſi non ſatisfecit, ſibi imputet, nec poteſt agere contra fideiuſſorem: vide, & declara vt infrà.*
7 Omnia, *verbum hoc eſt generale, & nihil excludit.*
8 *Superfluitas ſatis excluditur quoties diſpoſitio poteſt aliquo caſu operari.*

D E C I S I O DXXVII.

1 FVit per Dominos reſolutum, ſententiam deputati per A. C. eſſe infirmandam, cùm enim obligatio D. Euandri fideiubentis tamquam principalis principaliter, & in ſolidum pro ſumma ſcutorum 540. ad fauorem D. Pompilij ſit clara, & de illa conſtet per inſtrumentum publicum, non debebat illum abſoluere, ſed procedere ad exequutionem dicti inſtrumenti, quod ratione obligationis Cameralis habet executionem paratam, Caſſad. *deciſ.1. de mut. petit.* Gabr. *conſ.63. num.8. lib.1.* Menoch. *de arbitr. caſ.17. num.5.* Galleſ. *ad form. oblig. Cameralem part.1. quæſt.2. num.11. & 12.*

2 Quibus viſum fuit non obſtare, quòd Abbas de Cuppis principalis debitor eodem die, quo Euander, ſe obligauit, & coram eiſdem Notario, & teſtibus conſtituerit Procuratorem irreuocabilem, & tamquam in rem ſuam dictum D. Pompilium ad exigendum omnes fructus ſuæ Abbatiæ, & conſequenter ratione correſpectiuitatis vnum inſtrumentum cenſeatur alteri ineſſe, & intuitu talis mandati cenſeatur Euander ſe obligaſſe, cùm fideiuſſor accedens obligationi modificatæ intelligatur accedere eo modo, quo eſt modificata conuentio, *l. inter creditorem,* cum ibi notatis per Bald. *ff. de fideiuſſor.* Vnde cùm Pompilius dicto mandato non fuerit vſus, non poſſit contra Euandrum agere, qui non aliàs ſe obligaſſet niſi dictum mandatum interueniſſet.

3 Quia text. *in d. l. inter creditorem*, loquitur quando fuit expreſsè conuentum inter creditorem, & debitorem, quòd debitor non conueniretur niſi vendito pignore, & in euentum, quòd illud venderetur minus debito, reſiduum ſolui deberet, cui obligationi modificatæ acceſſit fideiuſſor: vnde optimè ibi dicitur fideiuſſorem non teneri, niſi ad illud reſiduum, quod ſupereſt, ſi pretium pignori non ſufficit, quod non applicatur caſui noſtro, in quo obligatio debitoris fuit ſimplex abſque aliqua modificatione, & illi etiam ſimpliciter acceſſerunt fideiuſſores. Neque talis modificatio deſumi valet ex dicto mandato procuræ, cùm ſit deuentum ab inſtrumento obligationis fideiuſſorum.

4 Et licèt ex identitate temporis, & Notarij ac teſtium poſſet fortaſſe reſultare aliqua correſpectiuitas inter Abbatem, & Pompilium, illa non videtur adeſſe reſpectu fideiuſſorum, cùm dictum mandatum fuerit factum ſeparatim ab obligatione eorum, & ipſis abſentibus & ignorantibus, qua diuerſitate inſtrumentorum, & materiæ ſtante, ceſſat correſpectiuitas, etiam quòd vno eodemque tempore actus ſint geſti, Menoch. *præſumpt.12. num.39. lib.6.*

5 Minus facit, quòd cùm vigore dicti mandati Pompilius exegerit fructus Abbatiæ longè excedentes huiuſmodi creditum, præſumatur de illis ſibi ſatisfeciſſe, quia huiuſmodi præſumptio ceſſat ex quo illos conſignauit Abbati, & de eis rationem reddidit, vt apparet ex calculo ab ipſo Abbate, & teſtibus ſubſcripto, in quo Pompilius remanſit creditor ſcutorum ſexdecim.

6 Neque etiam facit, quòd cùm vigore dicti mandati poſſet ſibi ſatisfacere, ſi id non fecit, ſibi imputet, & non poſſit amplius agere contra fideiuſſorem, *l. debitor. de negot. geſt.* Reſpondebatur enim dictum mandatum non fuiſſe ſimplex, & abſolutum, ita ut ad ſui libitum poſſet Pompilius dictos fructus retinere, ſed fuiſſe modificatum, vt de omnibus exigendis teneretur ſequi ordinem, & voluntatem Abbatis conſtituentis, vnde cùm non poſſet ſibi indiſtinctè ſatisfacere, non poteſt in eo aliqua culpa & negligentia conſiderari, ex quo de tali ordine, & voluntate Abbatis vt ſibi ſatisfaceret non apparet, imò ex prædicto computo inter ipſos ſolidato abſque illa mentione huius crediti conſtet de contrario, & conſequenter non intrat diſpoſitio text. *in d. l. debitor.* qui non procedit quando ſicut in caſu noſtro, creditor habuit iuſtam cauſam non retinendi pecuniam ſibi debitam, vt expreſsè ibi probatur *in verſ. ſi verò iuſtam cauſam.*

Vltimò non obſtat, quòd dicta clauſula mandati debeat 7
intelligi, vt poſtquam Pompilius ſibi de ſuo credito ſatisfeciſſet, de illo reſiduo quod ſupererat in magna quantitate, teneretur ſequi voluntatem Abbatis, quia ſi aliter diceretur, dictum mandatum in rem ſuam fuiſſet ſuperfluum. Reſpondetur enim huiuſmodi interpretationem repugnari generalitati illorum verborum, de omnibus exigendis, &c. quæ nihil excludunt, *l. Iulianus de leg.2.*

Et ſuperfluitas ceſſat ex quo dictum mandatum ſatis 8
fuiſſet operatum, quando Abbas non declaraſſet ſuam voluntatem, quòd ſibi pecuniæ conſignarentur, quo caſu illas potuiſſet Pompilius retinere, & ad excludendum ſuperfluitatem ſufficit diſpoſitionem poſſe aliquo caſu operari, Surd. *conſ.271. num.47.* Cephal. *conſ.104. num.17.* Dec. *conſ.34. num.31.* Et ita concluſum, &c.

R. P. D. M A N Z A N E D O,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Romana ſpolij de Cruciarijs.

Luna 12. Iulij 1617.

A R G V M E N T V M.

Adiudicationes plures pro vno credito, ſi ſint diuerſæ, & diuerſo tempore factæ, non coniunguntur ad probandam exceſſiuitatem.

S V M M A R I V M.

1 *Renunciatio inducitur per inſtantiam factam de noua in ſolutum adiudicatione.*
2 *Adiudicationes in ſolutum, diuerſa, & diuerſo tempore factæ, & de pluribus rebus, non coniunguntur ad probationem exceſſiuitatis, quia tot ſunt, quot res ipſæ.*
3 *Adiudicatio in ſolutum ſuſtinetur etiam quòd res ſit maioris valoris, quàm creditum, ſed tenetur ad reſtitutionem eius quod ſupereſt.*

D E C I S I O DXXVIII.

FVit in hac cauſa reſolutum 18. Martij 1616. adiudicationem factam Fauſtinæ eſſe exceſſiuam, & reuocandam in totum, cùm pro eius credito ſcutorum 210. fuerit ſibi adiudicata domus ſcutorum 157. & duo cenſus ſcutorum 16. conſtituen. ſcuta 200. nec non quædam vinea non parui valoris. Verùm quia tunc non informauerat pars Venerabilis Archiconfraternitatis Sanctiſſimæ Trinitatis, ad quam deuenit dicta domus, ideò ad illius inſtantiam cauſam ſuper eiſdem propoſui.

Et Domini attentis iuribus de nouo productis, à deciſis recedendum eſſe dixerunt, cùm reſpectu domus nullus adſit exceſſus, quia creditum Fauſtinæ erat ſcutorum 210. & addita tertia parte pluris ſcutorum 70. iuxta formam ſtatuti Vrbis *cap.192. lib.1.* eſt in totum ſcut. 280. & valor domus adiudicatæ eſt ſcutorum 157. vt apparet ex illius æſtimatione, & ſic non æquiualet dicto credito.

Nec obſtat, quòd vltra domum fuerint adiudicati cenſus & vinea, quia dictæ adiudicationes fuerunt factæ diuerſis temporibus. Nam quoad vineam licèt die 28. Februarij 1575. Iudex mandauerit illam adiudicari Fauſtinæ vnà cum domo; tamen dictum decretum non habuit effectum, cùm vinea numquam fuerit æſtimata, nec etiam fue-

Digitized by Google

fuerit ſecuta actualis adiudicatio, & poſſeſſio, vnde reſpectu ſolius domus fuit poſtea 5. Septembris eiuſdem anni facta æſtimatio, de qua ſupra, & per Fauſtinam anno ſequenti 1576. in ſtatum pro noua adiudicatione dictæ domus, nulla facta mentione vineæ, quam obtinuit, & illius vigore poſſeſſionem cœpit.

Nec facit fides cuiuſdam Notarij atteſtantis, quòd die 14. Nouembris 1575. Fauſtina ratificauit poſſeſſionem aliàs captam per Ioannem Dominicum Fabrum de dicta domo, & vinea, quia illa non eſt de actis. Et cùm, vt ſupra dictum eſt, non conſtet de æſtimatione dictæ vineæ, neſcitur illius valor, & ſic non poteſt diiudicari, an adſit exceſſus, nec poteſt apparere de validitate dictæ adiudicationis, & poſſeſſionis ratificatæ, niſi exhibeantur integra acta illius iudicis.

1 Vltrà, quòd Fauſtina inſtando poſtea pro noua domus adiudicatione, receſſiſſe, & omnibus inde ſequutis renunciaſſe videtur, ad *l. pacta nouiſſima*, vbi DD. *C. de pact.* & certè ſi vſque tunc poſſeſſionem domus & vineæ habuiſſet, fruſtrà inſtetiſſet iterum pro domus adiudicatione, nec de nouo illius poſſeſſionem cepiſſet.

2 Quo verò ad cenſus, illi fuerunt adiudicati de ann. 1577. de menſe Maij, & ſic per annum poſt domum. Vnde cùm non ſit vnica adiudicatio, ſed diuerſa, & diuerſo tempore facta, non poteſt deſeruire ad probandum exceſſiuitatem adiudicationis domus, Ruin. *conſ. 65. in princip. lib.* 4. cùm præſertim in dicta adiudicatione non exprimatur cauſa pro qua fiat, & ſic diſcerni non poſſit an fuerit facta pro credito dotis, cùm potuerit etiam fieri pro expenſis taxatis, pro quibus bon. mem. Cardinalis Seraphinus relaxauerat mandatum ſcutorum 100. ad fauorem dictæ Fauſtinæ.

3 Et in omnem euentum quatenus cenſus adiudicati fuiſſent pro credito dotis, & eſſent maioris valoris, quàm reſiduum creditum Fauſtinæ. Nihilominus adiudicatio ſuſtineretur, & ſolummodo Fauſtina teneretur illud plus reſtituere, *l. fin.* & ibi Bald. *num. 4. Cod. de iur. dom. impetr.* Ruin. *conſ. 160. num. 25. lib. 2.* Burſat. *conſ. 184. num. 28.* vbi de communi, Afflict. *deciſ. 218. num. 2.* & fuit dictum in vna Romana ſubhaſtationis 2. Iunij 1614. coram R. P. D. meo Vbaldo.

Non obſtat, quòd domus fuerit adiudicata pro ſcutis 157. tantùm, ſub falſo prætextu, quòd cenſus ſuper ea impoſitus eſſet valoris ſcutorum 150. cùm tamen, vt apparet ex illius inſtrumento, ſit tantùm ſcutorum 100. quia quidquid de hoc ſit, adiudicatio domus non continet aliquam ſummam, pro qua ſit facta, ſed ſimpliciter fit ad computum crediti cum tertia parte pluris, iuxta ſtatutum, & admiſſo, quòd à valore domus eſſent detrahenda tantùm ſcuta centum, adhuc illius valor non æquiualet credito Fauſtinæ, cùm deficiant ſcuta 73.

Ex quibus Domini à deciſis receſſerunt, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Brittonien. Saluiani.

Luna 21. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Habetur in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio fieri non poteſt à Procuratore ſine mandato, nec ſufficit generale, ſed requiritur ſpeciale mandatum.*

2 *Compenſatio vim ſolutionis obtinet, & qui non eſt obligatus ad ſolutionem, non poteſt compelli ad compenſationem.*

3 *Executio Cameralis obligationis retardari non poteſt per partitas illiquidas.*

DECISIO DXXIX.

DOmini in deciſione 20. Februarij præteriti firmarunt in ſcutis 4574. creditum D. Bernardinæ, & pro eo dandam immiſſionem ex Saluiano cenſuerunt.

Hodie cauſa repropoſita idem affirmarunt, quia partitæ in diminutionem dicti crediti adductæ ad effectum de quo agitur releuare non videbantur.

Prima enim partita ſcutorum 1000. quæ dicitur vigore tranſactionis ſoluta Baldinuccio pro recuperatione prædij Molinellæ comprehenſi in venditione bonorum facta per Alexandrum Saluagianum Stephano Saminiato, & ad quam tenebatur ipſemet venditor, & nunc D. Bernardina vti hæres Alexandri mediante perſona Leonoræ Calderinæ, videbatur Dominis ad debitum, & in diminutionem ſupradictæ ſummæ non eſſe ponendam.

Quia tranſactio non legitur facta cum Leonora Calderina, aut D. Bernardina, ſeu cum Vincentio Merenda earumdem mulierum aſſerto Procuratore, de cuius mandato non conſtat, quod tamen ſpeciale ad tranſigendum requiritur, *l. tranſactiones, C. de tranſact. l. mandato generali, ff. de procuratoribus,* Berouius *conſ. 76. num. 17. lib.* 1. Roland. *conſ. 26. num. 11. lib. 2.* Socin. iun. *conſil. 39. num. 8. lib. 1.* 1

Aliæ duæ partitæ, quarum vna ſcutorum 250. dicitur ſoluta Ieſuitis, & altera ſcutorum 500. Saſſatellis, verè non probantur debitæ per D. Bernardinam, quia inter liquidas in calculo Guidotti poſitæ non reperiuntur, neque accollatæ fuerunt per Saminiatum in inſtrumento emptionis bonorum, vt inde pro exequutione mandati ſuſcepti bona fide extinctæ dici poſſent, ideò ſicuti D. Bernardina ad ſolutionem prædictarum adſtringi non poſſet, eodem modo nec ad compenſationem, quæ vim ſolutionis obtinet. 2

Poſtrema verò ſcutorum 475. pro fructibus cenſus, & altera pro fructibus prædij Molinellæ eadem reſponſione & fortiori tolluntur, cùm dubitari non poſſit, quin inter illiquidas partitas poſitæ fuerint, quæ non retardant exequutionem obligationis Cameralis, & rei iudicatæ, vt dictum fuit in alia deciſione. 3

Non obſtat calculus Adelaſij, qui videtur contrarius calculi Guidotti, dum Saminiatus creditor, non autem debitor, in eo reperitur, prout præſupponitur in computis Guidotti, quia patet de eo numquam habitam fuiſſe rationem, dum cauſa in gradu appellationis à mandato relaxato per R. P. D. Bilium fuit commiſſa R. P. Benino, qui reuocauit mandata ſuper calculo Guidotti fundata: ſed eadem reuocatio per Rotam fuit ſublata, & hodie cauſa eſt in ſtatu rei iudicatæ.

Præterea in calculo Adelaſij ponuntur in creditum Saminiati fructus annorum quinque prædij Molinellæ in ſumma ſcutorum 1817. cùm tamen Rota dixerit coram R. P. D. Ortembergo 23. Iunij eiuſdem anni non eſſe iuſtificatum, cuius culpa euictio, vel impedimentum ſequutum fuerit, atque ita patet vel erroneum, vel iniuſtum, vt meritò de eo non fuerit habita ratio.

Et ita, &c.

R. P. D. ANDREA.

Meliten. penſionis.

Luna 19. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Penſio reſeruata ſuper beneficio quod non eſt in rerum natura, nulla, & inualida eſt, nec iſto caſu induci poteſt quaſi poſſeſſio exigendi penſionem.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula* Arbitrio, *&c. dat facultatem examinandi nullitatem penſionis ad effectum illam retardandi.*

2 *Penſio impoſita ſuper beneficio, quod non eſt in rerum natura, nulla, & inualida eſt.*

Penſio æquiparatur vſusfructui, ibid.

Vſusfructus conſtitui non poteſt, vbi nulla datur proprietas, ibid.

Accidens ſine ſubiecto eſſe non poteſt, ibid. in fine.

Eccleſia non erecta in titulum, impetrari non poteſt, ibid.

5 *Quaſi poſſeſſio exigendæ penſionis non inducitur à non habente titulum in beneficio pro quo penſionem ſoluit.*

6 *Quaſi poſſeſſio exigendi penſionem tranſit in ſucceſſorem beneficij.*

DE-

DECISIO DXXX.

1 DVbitaui an intraret arbitrium pro retardanda ſolutione penſionis? Et intrare fuit reſolutum, quia ſtante dicta clauſula, videtur data facultas examinandi illius validitatem, Seraphin. *deciſ.674. num.4.* & fuit dictum in
1 Mediolanen. penſionis 5. Decembris 1603. coram Reuerendiſſimo Lugdunen. Satis autem hic videtur conſtare de nullitate penſionis, quia datur magnus fumus de non exiſtentia beneficij, ſuper quo fuit reſeruata penſio ex indulto Clementis VIII. conceſſo Confratribus Beatæ Mariæ de Gratia ſummario Monaſterij *num.6.* in quo indulgetur vt Eccleſia prædicta non poſſit erigi in titulum perpetui beneficij, aut tamquam tale beneficium impetrare.

2 Vnde ſi tale beneficium non eſt in rerum natura, per conſequens nec ſuper eo potuit imponi penſio, quia illa æquiparatur vſufructui, Cardin. *in Clement.1. §. eadem num.4. de ſuppl. negl. Pral.* Gig. *de penſionib. quæſt.38. num.2.* Mohedan. *deciſ.4. num.7. de locat.* Rot. *deciſ.401. num.4. part.1. diuerſorum*, & clarum eſt non poſſe conſtitui vſumfructum, vbi nulla datur proprietas, *l.1. & 2. ff. de vſufruct. §. conſtituitur. Inſtitut. eodem*, & ſicuti Eccleſia non erecta in titulum non poteſt impetrari, Seraph. *deciſ.1095. num.2. & ſeq.* ita neque poteſt vti beneficium penſione grauari, quia eſſet dare accidens ſine ſubiecto, quod nec natura, nec ius admittit, *l. eius qui in prouincia, §. Si ſtipulatus*, vbi Doctor. *ff. ſi cert. petat.*

3 Non obſtat, quod clauſula indulti, dummodo Eccleſia in titulum Eccleſiaſtici beneficij erecta, ſeu concedi ſolita non ſit, quia non conſtat, prout conſtare debet, vnquam aliàs fuiſſe erectam, & in titulum concedi ſolitam, nec fumus qui dicitur dari ex teſtibus aliquo modo elicitur, & in contrarium datur fides vniuerſitatis S. Martini ſummario *num.7.*

4 Nec releuat penſionatium eſſe in quaſi poſſeſſione exigendi penſionem, quia quidquid ſit an probetur ſolutio facta per Ioſephum, de quo aliqui ex Dominis ſatis dubitabant, non conſtat, quòd Ioſephus ſit titularis Eccleſiæ quam poſſident fratres Sancti Franciſci, non vti ſucceſſores illius qui conſenſit, & ſoluit penſionem, ſed vigore donationis ſibi factæ ab vniuerſitate cum conſenſu Epiſcopi, & Capituli, ſummario *n.3.4. & 5.*

5 Vnde illa ſolutio tamquam facta à non habente titulum in beneficio, non potuit conſtituere penſionarium in quaſi poſſeſſione exigendi contra tertium, Rota *deciſ.184. num.1. part.2. diuerſorum*, & in Pacten. penſionis 5. Decembris 1584. coram bo. mem. Cardinali Pamphilio, & in Viſen. penſionis 28. Nouembris 1614. coram me.

6 Præſertim, vt dixi, quia non fuit probatum, quòd Monaſterium ſit ſucceſſor iuris, vel poſſeſſionis in beneficio, ſuper quo dicitur reſeruata penſio, prout erat neceſſarium, ad hoc vt illa peti poſſet à Monaſterio, iuxta *deciſ.* Achill *primam de penſion.* & ita non applicatur deciſ. Guido Pap.629. cum alijs allegatis ſuper eo, quòd virtus quaſi poſſeſſionis exigendi tranſeat contra ſucceſſorem in beneficio, quia fratres non ſunt tales ſucceſſores, nec poſſident Eccleſiam in titulum, ſed in proprietatem, cui propterea ſolutio facta à tertio, non poteſt præiudicare, vt in dicta Pacten. & alijs vbi ſuprà.

7 Vltimò neque obſtat exequutionem fuiſſe cœptam, & ſic ceſſare arbitrium, ex allegatis, quia hoc intelligitur quando iudex rectè, & ritè proceſſit, ſecus ſi nulliter & iniuſtè, vt fuit reſolutum in Gerundeñ. beneficij 21. Iunij 1602. & Celſonen. præceptoriæ 14. Maij 1604. coram Reuerendiſſ. Decano, & in Tarraconeñ. parochialis 4. Februarij de eodem anno coram bon. mem. Litta.

Ex quibus ita concluſum fuit intrare arbitrium, &c.

R. P. D. COCCINO.

Romana cenſus ſcutorum 20000.

Luna 12. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Legatæ rei ad certum vſum deſtinatæ, id quod ſupereſt ſpectat ad hæredes, quando legatarius à teſtatore fuit deputatus in legato merus exequutor, & quando legati exequutor dicatur merus, vel mixtus.

SVMMARIVM.

1 *Legata rei ad certum vſum deſtinata, id quod ſupereſt ſpectat ad heredes, quando legatarius à teſtatore fuit deputatus in legato merus exequutor.*

Exequutor legati dicitur merus, & non mixtus, quando legati onera procedunt, & ſubſequatur relictum, ibid.

2 *Exequutor legati cenſetur mixtus, & non merus, quando legatum, & illius fructus excedunt onera impoſita.*

4 *Subrogatus ſapit naturam illius, in cuius locum ſubrogatur.*

DECISIO DXXXI.

BIs fuit reſolutum Antonium Gallum fuiſſe relictum per teſtatricem merum executorem, & per conſequens cenſendum eſſe talem Scipionem à Tulfa, in eius locum ab eadem teſtatrice ſubrogatum, & ſic quod ſupereſt ex relicto adimpleta voluntate teſtatricis ſpectare ad hæredes, iuxta textum *in l. pecunia vbi gloſ.1. & ſeqq. ff. de aliment. & cibar. legat.* cum allegatis in prædictis deciſionibus. Ratio autem quare Antonius ſit cenſendus merus executor, conſiſtit in eo quòd teſtatrix exiſtens in ſanitate poſt iam teſtamentum conditum, ſcripſit inter alios vnum codicillum, in quo voluit plura præſtari annuatim ex ſuis cenſibus, & poſtea ſubiunxit; & vt dictus legatarius quem nominat, & eſſe vult Antonium Gallum, poſſit ſuam voluntatem adimplere, & facere quantum ſuprà diſpoſuit, relinquit dicto legatario omnes ſuos cenſus, qui de tempore ſui obitus reperirentur; cùm enim præcedant onera, & poſtea ſubſequatur relictum, Antonius cenſendus eſt merus executor, non autem mixtus, vt eſt caſus expreſſus *in l. Lucius Titius, §. à te peto, ff. de legat.2.* & ibi aduertit Caſtren. Cumanus, & alij, vt fuit conſideratum in alijs deciſionibus, & prædicta etiam coadiuuantur ex adminiculis, & coniecturis ponderatis in dictis deciſionibus. 1

Neque obſtat, quòd prædicta videantur ceſſare ex quo fuerunt relicta ſcut.20000. quorum fructus longè excedunt onera impoſita Antonio, quare cenſendus eſt mixtus executor, per ea quæ notat Bart. *in l. Pamphilio, §. dicas de legat.3.* Nam placuit reſponſio data in vltima deciſione, ſcilicet quòd codicillus fuit factus in ſanitate, & quòd teſtatrix ſuperuixit per plures annos, & in diſpoſitione habuit relationem non ad cenſus, quos tunc habebat, ſed ad illos, qui reperirentur tempore ſui obitus, & ſic cùm potuiſſent redimi, & propterea decreſcere, ad quod reſpexit teſtatrix, cùm, vt dictum eſt, legauerit cenſus, qui de tempore ſui obitus reperirentur, non poteſt ex magnitudine redditum colligi aliqua coniectura, quòd teſtatrix voluerit Antonium eſſe mixtum executorem, cùm dicta magnitudo non eſſet certa, ſi conſideratur quòd à die codicilli vſque ad diem obitus cenſus redimi poterant. 2

Neque facit, quòd etiam cenſus poterant augeri, & certum eſt, quòd habita conſideratione ad cenſus, qui de tempore ſcripti codicilli reperiebantur, magnitudo reddituum excedebat; nam fuit reſponſum, quòd cùm ex prædictis, & ex alijs pluribus conſideratis in primis deciſionibus conſtet teſtatricem voluiſſe Antonium eſſe merum executorem, prædicta non officiunt, quia teſtatrix non reliquit illos cenſus, quos habebat dum ſcripſit codicillum, niſi quatenus reperirentur de tempore ſui obitus, qui poterant, & non poterant reperiri, & cùm hoc eſſet euentuale, ex hoc non poteſt elici coniectura, quòd voluerit Antonium eſſe mixtum executorem, & licèt non prouiderit in caſu quo tot cenſus reperirentur, non inde poteſt elici, quòd voluerit Antonium eſſe mixtum executorem, cùm ex modo relinquendi conſtet ipſum fuiſſe merum, & ſic quod ſuperabundabat ſpectabat ad hæredes, vt ſuprà dictum eſt. 3

Neque obſtat, quòd teſtatrix nedum legauerit cenſus, qui reperirentur tempore ſui obitus, ſed ſubiunxerit: *e remanghino affetti per le ſopradette quantità*, vnde apparet, quòd voluerit reſiduum ſpectare ad Antonium, quia fuit reſponſum iſtam conſequentiam non probari: nam cùm ex alijs appareat Antonium eſſe merum executorem, dicendum eſt reſiduum ſpectare ad hæredes, itaut ſenſus 4

ſit:

Digitized by Google

ſit: reſpectu meræ executoriæ cenſus remaneant affecti pro concurrenti quantitate, & quod tollit omnem difficultatem, eſt, quòd poſt obitum Antonij onus illi iniunctum, iniunxit executoribus teſtamentarijs, & vſa fuit ſimilibus verbis, quòd redditus remaneant affecti pro concurrenti quantitate; quare ſicuti reſiduum non ſpectabat ad executores, ita dicendum eſt non ſpectaſſe ad Antonium, ex regula quòd ſubrogatus ſapit naturam illius in cuius locum fuit ſubrogatus, *l. ſi eum*, *§. qui iniuriarum*, *ff. ſi quis caution.* & fuit ponderatum in vltima deciſione.

5 Neque eſt verum, quòd ſubrogatio executorum erat intelligenda quoad onus executionis, firmo in reliquis remanente emolumento ad fauorem hæredum Antonij, quia iſte intellectus eſſet ſumendus, ſi clarum eſſet Antonium fuiſſe mixtum executorem; ſed cùm hoc non ſit clarum, imò appareat de contrario, cùm præcedant onera, & poſtea ſequatur relictum, vt *in d. §. à te peto*, ſatis eſt ad excludendam coniecturam, quæ deducitur ex verbis illis; *& remanghino affette per le concorrenti quantità*, quòd idem diſpoſuerit quoad executores ſubrogatos in locum Antonij, ad quos tamen certum eſt, quòd reſiduum non ſpectabat.

6 Minus etiam obſtat, quòd teſtatrix in euentum extinctionis voluerit pecunias reinueſtiri pro concurrenti quantitate, quia iſtud onus nedum iniunxit Antonio, ſed etiam executoribus ad quos autem ſpectaret reſiduum, non expreſſit, ſed venit ex interpretatione iuris, vt *in caſu d. §. à te peto*, in quo non fuerat expreſſum, ad quem ſpectaret reſiduum, & propterea cùm appareat Antonium fuiſſe merum executorem, reſiduum dempta quantitate neceſſaria, quæ erat inueſtienda, ſpectat ad hæredes, vt ſuprà dictum eſt.

7 Ex quibus (licèt aliàs pleniùs deductis in prioribus deciſionibus) videtur ſatisfactum obiectionibus factis pro parte Domini Marchionis in memoriali particulari, quem propterea Domini tertio loco, vt eis morem gererent, ſuper articulo bis deciſo voluerunt audire, quamuis pluries, ac pluries eius agentes citati fuerint ad informandum, & expectari. Quare cùm per longum tempus informare neglexerint, ſemperque quæſierint dilationes, quas nedum quater & ſex, ſed pluries ſuperiori, & hoc etiam anno habuerunt, viſum fuit cauſam amplius in longum non eſſe protrahendam.

R. P. D. PAMPHILIO IVNIORE,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Veliterna beneficij.

Lunæ 19. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Gratia impetrationis beneficij iuſtificari debet in omnibus narratis in ea, & quomodo probetur ætas ſupplicantis, origo Clericatus, & valor beneficij per non exceſſum.

SVMMARIVM.

1 *Ætas probatur ex libro baptizatorum Parochi.*
2 *Publica vox, & fama probat quem eſſe natum in aliqua ciuitate.*
3 *Clericatus probatur ex litteris patentibus Epiſcopi.*
Litteræ dimiſſoriæ numquid poſſint concedi à Vicario Epiſcopi, ibid.
5 *Publica vox & fama ſufficit pro iuſtificatione narratorum in gratia.*
6 *Valor beneficij per non exceſſum quomodo probetur.*
7 *Supplicationis verba non attenduntur, ſed litteræ expeditæ.*

DECISIO DXXXII.

1 DVbitatur an gratia Nicolai ſit iuſtificata? & Domini affirmatiuè reſponderunt. Nam quòd Nicolaus de menſe Februarij anni 1615. quo illam obtinuit, eſſet in decimo tertio ſuæ ætatis anno, vel circa conſtitutus, probatur in eo, quòd natus fuerat de menſe Septembr. 1602. vt patet ex partita extracta ex libro Parochi, in quo baptizati deſcribuntur, qui probat ætatem, Caputaquen. *deciſ.* 314 *part.* 1. Seraph. *deciſ.* 1138. *num.* 2. & fuit dictum coram me in cauſa Piſtorien. Archidiaconatus 17. Iunij anni 1615. & aliàs ſæpè.

Quòd idem Nicolaus ſit oriundus è ciuitate Veliterna, 2
probatur per teſtes, qui deponunt de publica voce & fama, quæ ſufficit, Angel. *conſ.* 194. *ſub num.* 1. Boer. *deciſ.* 13. *num.* 16. *verſic. & quomodo probetur*, & fuit dictum in cauſa Tiraſonen. Canonicatus 24. Maij 1602. coram bo. me. Cardinali Pamphilio.

Clericatus probatur ex litteris patentibus Epiſcopi Si- 3
gnini, qui in eas aſſerit ſe Nicolaum præuio examine idoneum repertum, & admiſſum ad primam clericalem tonſuram, cum litteris dimiſſorijs ſui ordinarij ritè promouiſſe, Oldrad. *conſil.* 215. *num.* 9. Mohedan. *de renunciat. deciſ.* 21. *num.* 2. Cæſar. de Graſſis *deciſ. vnica num.* 5. *de præſumptionib.* Litteræ autem dimiſſoriæ apparent conceſſæ per D. Pinzochium, qui per bo. me. Cardinalem Epiſcopum legitur deputatus Vicarius generalis in ciuitate Veliterna, cum ſpeciali facultate concedendi huiuſmodi litteras, quas etiam de iure vti Vicarius generalis ipſo Cardinali abſente concedere poterat, *cap. cum nullus de tempore ordinat. in 6.* & fuit dictum in cauſa Ripana Capellaniæ 12. Iunij 1579. coram bo. me. Bubalo.

Nec obſtare, quòd per eumdem Cardinalem Epiſcopum 4
fuerit conceſſa ampla facultas Domino Antonio de Nobilibus, etiam litteras dimiſſorias ad ordines quoſcumque ſubditis concedendi, nec non Vicarium generalem in prædicta ciuitate eligendi, & deputandi, & per eum iam deputatum amouendi, & remouendi, quia non conſtat, quòd Dominus Bizochius per Cardinalem, ſeu ipſum Dominum Antonium fuerit amotus, ideòque licèt etiam dictus Dominus Antonius haberet facultatem litteras huiuſmodi loco ipſius Cardinalis concedendi; tamen cùm interim Dominus Bizochius eſſet Vicarius generalis, ſequitur quòd abſente Epiſcopo, & Domino Antonio, qui morabatur in Vrbe, benè potuerit eas concedere, ex ſupradictis.

Quòd Iacobus reſignans aliunde vnà cum penſione ſcu- 5
torum 50. monetæ ſuper fructibus beneficij reſignati ſibi reſeruata commodè viuere valeret, probant teſtes, qui dantur pro parte Nicolai, qui dicunt quòd Iacobus vltra dictam penſionem ſcutorum 50. & aliud ſimplex beneficium, de quo ſit mentio in litteris, habebat etiam bona patrimonialia, & Canonicatum in Eccleſia Veliterna, & deponunt de publica voce, & fama, quæ ſufficit pro iuſtificatione narratorum, iuxta nouiſſimas deciſiones, Rot. *deciſ.* 113. *& ſeq.* Pur. *deciſ.* 29. *lib.* 1. cum ſimilibus.

Valor obtenti, quòd non excedat duc. 24. & beneficij, 6
de quo agitur, quòd non excedat ducatos 70. remanet probatus per eoſdem teſtes, qui deponunt valorem annuum dictum beneficium ſecundùm communem exiſtimationem non excedere ducat. 24. & 70. prout in litteris narratum fuit, & reddunt bonam rationem, quia ſunt de dicta ciuitate, & deponunt de publica voce & fama, quæ ſimiliter ad probandum valorem per non exceſſum, ſufficit, Ægid. *deciſ.* 675. *&* 684. Caputaq. *deciſ.* 277. *num.* 7. *part.* 1. & fuit ſæpiſſimè deciſum.

Nec obſtare, quòd in ſupplicatione poſt narratiuam va- 7
loris ducatorum 70. expreſſi per non exceſſum fiat reſeruatio penſionis ad fauorem reſignantis ſuper fructibus eiuſdem beneficij, cum narratiua quòd illi aſcendunt ad ducat. 70. quia placuit reſponſio, quòd cùm in litteris expeditis ſuper gratia Nicolai, de qua agitur, valor fuerit expreſſus ſolùm per non exceſſum litteræ, ad iſtum effectum ſunt attendendæ, non autem ſupplicatio, Cæſar. de Graſſ. *deciſ.* 1. *num.* 8. *de probat.* & faciunt deducta in cauſa Bonon. Canonicatus 19. Martij 1590. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio.

Neque releuare, quòd ſi valor non probetur per non 8
exceſſum, reſeruatio penſionis remanet ab initio nulla, vnà cum reſeruatione; quia fuit reſponſum, quòd modò agitur de iuſtificatione gratiæ ipſius Nicolai, in qua valor eſt ſolùm per non exceſſum narratus, qui propterea remanet ſufficienter probatus, & alia de validitate, vel inualiditate reſeruationis penſionis, & conſequenter reſignationis viſa fuerunt extra dubium.

Et ita deciſum, &c.

R.P.D.

R. P. D. DVNOZETTO.

Meteñ. profeſſionis.

Lunæ 19. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

De profeſſione monialis, quando facta cenſeatur metu reuerentiali.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio in integrum non datur non docto de læſione.*
2 *Profeſſio monialis in monaſterio quando dicatur facta metu reuerentiali.*
3 *Verbum* forſan *eſt dubitatiuum.*
4 *Profeſſio ſolemnis per ſuſceptionem habitus, an differat per profeſſionem tacitam ad effectum, vt dicatur facta metu reuerentiali.*
Verba naturaliter exprimunt certum mentis conceptum, ibid. in fine.
5 *Simile quod eſt, idem non eſt.*
Profeſſio dicitur metu facta quando in ſuſceptione habitus fuit facta proteſtatio à moniali, & poſtea ſæpius repetita, ibid.

DECISIO DXXXIII.

1 POſt latam ſententiam in Rota in fauorem D. Renatæ de Florenuilla pro nullitate profeſſionis pro parte DD. Annæ, & Franciſcæ ſororum dictæ Renatæ, recurſu habito ad Signaturam cauſa reſtitutionis in integrum, prout iuris, mihi commiſſa propoſito dubio vtrùm conſtaret de cauſis reſtitutionis in integrum? DD. negatiuè reſponderunt. Moti ſunt ea ratione, quia de iure non datur reſtitutio in integrum, niſi docto priùs de læſione, quæ in hoc caſu adeſſe non poteſt, cùm conſtet de validitate, & iuſtitia ſententiæ Rotalis, & quoad validitatem lata fuit ſeruatis ſeruandis, præuijs citationibus, mandatis & iuriſdictione, omnibuſque requiſitis.

2 De iuſtitia ſatis ſuperque conſtat ex tribus deciſionibus in hac cauſa coram R. P. D. meo Vbaldo factis, in quibus cauſa maturè per trîennium diſcuſſa, ex multis rationibus deciſum fuit non conſtare de tali profeſſione, quæ dictæ Renatæ poſſit obſtare. Quibus non obſtat, quòd dicitur multum differre inter tacitam profeſſionem reſultantem à ſimplici habitus indifferentis delatione, & eam quæ inducitur ex ſolemni ſuſceptione veli diſtincti, quæ æquiparatur profeſſioni expreſsè. Primo enim caſu ſufficit metus reuerentialis; in ſecundo verò requiritur metus cadens in conſtantem virum, ad excludendam præſumptionem ſurgentem ex ſuſceptione habitus, qui deferri non ſolet, niſi à profeſſis, argumento *cap. 1. de his quæ vi metuſue cauſ.* & ibi Abb. *num.* 14. & Henric. Boic. *d. cap. 1. num.* 3. quæ doctrina Abb. dicitur militare in noſtro caſu, cùm probetur per teſtes dictam Renatam ſuſcepiſſe velum album à nouitijs geſtari ſolitum à Sacerdote, præſente Abbatiſſa, & poſtea anno probationis elapſo velum nigrum monialibus profeſſis dari ſolitum cum eadem cæremonia.

3 Huic enim obiectioni pluribus modis reſponderunt DD. & primò conſideratis verbis ipſiuſmet Abbatis viſum fuit ipſum dubitatiuè loqui, vtitur enim his, *credo poſſe dici*, & ſub finem dicti numeri 14. vtitur hoc verbo, *forſitan*, quod eſt dubitatiuum, *l. Gallus, §. forſitan, ff. de liber. & poſthum. l. & ſi quis, §. fortaſſis, ff. de relig. & ſumpt. funer. l. arboribus, §. vlt. ff. de vſufruct.*

4 Secundò reſponderunt, omnes quaſi Canoniſtas, nulla facta differentia ſuſceptionis habitus ſolemnis, interpretatos fuiſſe *dictum cap. 1. de his quæ vi metuſue cauſ.* vt locum habeat in omni profeſſione tacita, quæ inducitur per delationem cuiuſcumque habitus, & inter eos id expreſsè tradunt Innocent. *in d. cap. 1. num.* 3. claris verbis, quæ quaſi eadem repetit Ioann. Andr. *num.* 9. Hoſtienſ. *num.* 12. Butr. *num.* 15. vbi expreſsè loquitur de deferente habitum profeſſorum, Imol. *num.* 16. qui ita debere intelligi dictum c. 1. expreſsè tradit his verbis, allegando rationem diuerſitatis, quòd verbalis profeſſio certitudinaliter arguit, ſeu demonſtrat profeſſionem, quia verba naturaliter exprimunt certum conceptum mentis, argument. *l. Labeo, §. Tubero, ff. de ſupellect. legat.* & ideò tunc ſtandum eſt profeſſioni expreſſæ, niſi iuſtus metus interuenerit & probetur, ſed receptio habitus non infert per neceſſe mentem certam profitendi, ſed præſumptam ſolùm à iure, quæ præſumptio ſemper per contrariam eliditur, argum. *cap. tranſmiſſa, qui filij ſint legit.* cum ibi not. *cap. cùm inter de elect.*

Conſiderabant tertiò, etiamſi daretur ſuſceptionem veli ſolemnem æquiparati profeſſioni expreſſæ, non ideò ſequi eſſe expreſſam; omne enim ſimile non eſt idem, ex regula Philoſophorum, ſemperque comparationes & ſimilitudines claudicant, & in effectu, cùm deſint concepta verba, remanet ſemper profeſſio præſumpta, & non expreſſa, licèt forſan ſolemnis veli ſuſceptio requireret probationes clariores, quæ ſatis ſuperque concludentes adeſſe apparet ex teſtibus, & rationibus ponderatis in dictis deciſionibus coram Domino meo Vbaldo factis, in quibus dicitur ſufficere proteſtationem in ſuſceptione dicti habitus antea, poſteà, & ſemper ſæpiùs repetitam à dicta Renata, & probatam ad annullandam huiuſmodi profeſſionem præſumptam, vt in terminis conſuluit Bald. *conſ.* 206. *lib.* 4. Honded. *conſ.* 78. *num.* 25. *lib.* 2. Rot. *deciſ.* 206. *num.* 21. *part.* 2. *diuerſ.* cum multis alijs alleg. in præteritis deciſionibus. 5

Quæ dicuntur ab informantibus pro dictis ſororibus Renatæ quoad delationem veli nigri poſt obitum auiæ per annum, & vltrà, ea penitus tam in iure, quàm in facto ſatis ſuperque ſublata ſunt in deciſione in hac cauſa facta die Lunæ 25. Maij 1615. & fuſiſſimè in vltima deciſione coram dicto D. Vbaldo, Lunæ 13. Februarij 1617. quæ rurſus ponderata placuerunt DD. & omnem tollere penitus difficultatem viſa ſunt. 6

Et ita deciſum vtraque parte informante.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolaneñ. iuriſpatronatus.

Veneris 19. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Nepotum appellatione veniunt nepotes ex fratre, ex communi vſu loquendi.

SVMMARIVM.

1 *Nepotum appellatione veniunt nepotes ex filio ex proprietate ſermonis, & ex communi vſu loquendi veniunt nepotes ex fratre.*
2 *Communis vſus loquendi an præualeat proprietati verborum, attenduntur præſumptiones, & coniecturæ: vide coniecturas, & n.* 3.
4 *Parentum appellatione, quando non agitur de aſcendentibus, neque de cognatis, veniunt agnati, qui tranſuerſales dicuntur, ſiue ſtrictè, ſiue largè fiat interpretatio.*

DECISIO DXXXIV.

REceſſum fuit à concluſione firmata in deciſione diei 28. Nouembris præteriti, quòd Corteſellæ teneantur probare ſe eſſe de agnatione effectiua fundatoris.

Nam etſi vera ſit concluſio præſuppoſita in ſupradicta deciſione, quòd appellatione nepotum veniunt ex proprietate ſermonis nepotes ex filio, *l. Iureconſultus, §. nepos, ff. de gradib. affinit.* Bald. *in l. 2. Cod. de ſucceſſ. edict.* Attamen & altera eſt veriſſima, quòd ſecundùm communem vſum loquendi veniunt etiam nepotes ex fratre, Dec. *in l. fin. num.* 12. *C. de ſucceſſ. edict.* Alex. *conſil.* 49. *n.* 8. *lib.* 1. *& conſ.* 5. *num.* 10. *in fin. lib.* 3. Dyn. *conſil.* 16. *num.* 9. *verſ. Præterea poſito.* 1

Et iſte vſus loquendi ſi non præualet omnino proprietati verborum, vt aliqui voluerunt præualere, quos recuſat Cardin. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 3. *tit.* 8. *num.* 1. ſaltem viſus fuit ex traditis per eundem in fine dicti tituli ſecundùm præſumptiones, & coniecturas mentis fundatoris poſſe comprehendere etiam ex fratre nepotes. 2

Et mouebantur Domini ex eo, quòd in pagina fundationis legitur, quòd electio fiat præſentibus tribus ipſius fundatoris parentibus: in codicillis autem repetuntur illi parentes propinquiores, in quorum præſentia eadem ordinatio facta eſſe debet, & inmediatè nominantur, ibi, *Volo vt ſint Aliprandus Subdiaconus fil. q. Petri, & Alyſius* 3

ſius fil. q. Mauroni, & Benedictus, qui & Rozi filius q. Ioannis, nepotes mei: poſt autem meum deceſſum vnuſquiſque eorum in vita ſua oligat de ſuis parentibus propinquioribus de paterna parte, &c. Ex quibus verbis patet, quòd nepotes non fuerunt deſignati pro deſcendentibus, quorum nulla mentio habetur, quæ tamen fieri ſolet vbi contigit de eis habendam eſſe rationem ad differentiam tranſuerſalium, vt aduertit Menoch. *conſ.424. num.3. lib.5.*

4 Sed pro parentibus fuerunt enunciati, quorum appellatione poſtquam in præſenti non agebatur de aſcendentibus, neque de cognatis, veniunt omnes coniuncti iure agnationis taliter à fundatore qualificatæ, Corn. *conſ.57. num.7. & conſ.133. num.1. volum.1.* Peregrin. *de fideicommiſſ. art.4. num.31.* qui tranſuerſales dicuntur ſiue propria, ſiue larga interpretatione vtamur, *l. penult. vnde legit. & Inſtit. de legit. agnat. tut. & de legit. agnat. ſucceſſ.* Menoch. *eod. conſ.424. num.2. & 8.* & ſtante hac poſſibili tranſuerſalium comprehenſione, viſum eſt Cortiſellos non eſſe grauandos ad probandum ſe eſſe de agnatione effectiua fundatoris.

Non obſtat, quòd iſta poſſibilitas ſufficienter excludatur ab obſeruantia deducta ex inſcriptione, ac ſententia Milonis Archiepiſcopi Mediolani, & præſumptionibus admiſſis in alijs deciſionibus ad firmandam qualitatem gentilitiam, in quibus iuribus patroni enunciantur agnati deſcendentes dicti Reuerendiſſimi Rozi fundatoris.

Quia dictum fuit prædictas enunciationes ſtringere probationem quo ad prælationem deſcendentium, quatenus adeſſent, ſed eis ceſſantibus non excludere effectiuos deſcendentes ab ipſis nepotibus ex fratre, vel fratribus, qui poſſunt contineri in eadem agnatione, ex verbis fundationis, quod videtur optimè etiam probatum ex eiſdem iuribus, dum ſententia Milonis admittit patronos ex nepotibus Rozi legitimè deſcendentes ex paterna linea; in ſcriptio verò immediatè nominat illos de Corteſella agnatos deſcendentes dicti Domini Benedicti Rozi.

Et ita, &c.

R. P. D. B V R A T T O,

Auenionen. fideicommiſſi.

Lunæ 19. Iunij 1617.

A R G V M E N T V M.

Iudicium vniuerſale ſuper immiſſione in poſſeſſionem totius hæreditatis impedit iudicium ſingulare, in qua petitur eiuſdem hæreditatis pars, ſeu vſusfructus, & ſubſtitutio, ſeu legatum, & inſtrumentum conditionale locum non habent, niſi euenerit caſus conditionis.

S V M M A R I V M.

3 *Iudicium vniuerſale immiſſionis in poſſeſſionem totius hæreditatis facit vt non poſſit intentari particulare iudicium in tertiam partem eiuſdem hæreditatis: vbi etiam quod quando ſingulare iudicium mouetur à tertio lite pendente ſuper vniuerſalis hæreditatis petitione inter duos.*

4 *Iudicium vniuerſale dicitur quando quis petijt immiſſionem in poſſeſſionem totius hæreditatis.*

Iudicium vniuerſale non dicitur quando quis petit vſumfructum hæreditatis ſine proprietate, ibid.

5 Gaudere *verbum reſtrictum ad tempus vitæ, ſolum vſumfructum importat.*

Conſolidatio vſusfructus cum proprietate fieri non poteſt, niſi quando fuiſſet relictus nudus vſusfructus à proprietate ſeparatus, ibid. in fine.

Subſtitutio conditionalis facta in defectum filiorum maſculorum non habet locum, niſi probato defectu inſtitutionum, & ſic purificata conditione, ibid.

Legatum conditionale locum non habet, niſi conditione purificata, ibid.

7 *Exceptio de iure tertij numquid retardet immiſſionem ex* l.fin. C. de edict. D. Adrian. tollen.

Actore non probante reus abſoluitur, ibid. verſ. quilibet enim reus.

Inſtrumentum, ſeu obligatio conditionalis conditione non liquidata exequutionem non meretur, ibid. in fine.

8 *Filius conſequi non poteſt legatum ex teſtamento ab ipſo impugnato tamquam inofficioſo.*

D E C I S I O D X X X V.

Nicolaus, Antonio, & Bartholomæo ſuis filijs mente captis hæredibus in eius vltimo teſtamento inſtitutis ſine filijs maſculis deſcendentibus ſubſtituit vulgariter, pupillariter, exemplariter, & per fideicommiſſum primos liberos maſculos filiarum eorumdem Antonij, & Bartholomæi, necnon primos liberos maſculos Gilettæ, Ludouicæ, & Gabriellæ ipſius teſtatoris filiarum, & in euentum, quòd aliqua ex dictis filiabus nullum haberet maſculum, voluit quòd tunc illa, eius vita durante, gaudeat portione, quam eius liberi maſculi conſequuti fuiſſent ſi in rerum natura extitiſſent. Mortuis dictis Antonio, & Bartholomæo, ſine prole, dicta Gabriella eorum ſoror præuia aditione totius hæreditatis prætextu, quòd careret liberis maſculis ſubſtitutis, & quòd ſubſtitutio exemplaris non potuerit fieri niſi de ſe vti ſola ſuperſtite ex ſororibus dictorum mente captorum, iuxta diſpoſitionem *l. humanitatis, C. de impuber.* Et quòd propterea dicta ſubſtitutio in quota ſublata dicta exemplari traheretur ad totam hæreditatem; ideò coram Tribunali Auenionen. petijt immiſſionem in poſſeſſionem illius, ex remed. *l. fin. C. de edict. D. Adrian.* vel ex alio quocumque ſibi proficuo. 1

Et eamdem immiſſionem petijt Henricus dictæ Gabriellæ ex filia nepos in poſſeſſionem tertiæ partis dictæ hæreditatis, prætendens ſe comprehenſum in dicto exemplari facta ad fauorem primorum maſculorum filiarum teſtatoris. Et lata ſententia ſuper manutentione in ſummariſſimo ad fauorem Hectoris, & Franciſci reorum conuentorum, & filiorum reſpectiuè dictarum Gilettæ, & Ludouicæ prædefunctarum; per quam etiam fuit declaratum ad vlteriora, prout de iure proceden. eſſe in remedio *d. l. fin.* ſeu alio poſſeſſorio per eoſdem Gabriellam, & Henricum in actis reſpectiuè intentato. Cauſaque in gradu appellationis pro eorum parte interpoſitæ introducta coram Illuſtriſſ. D. Cardinali Burgheſio Legato, dicta Gabriella petijt immiſſionem pro tertia parte ſine præiudicio aliarum duarum, & dubio per me propoſito, illam non eſſe conceden. Domini reſponderunt. 2

Primò, quia pendente d. iudicio ſuper immiſſione in poſſeſſionem totius hæreditatis per Gabriellam moto, non potuit intentari particulare iudicium ſuper dicta tertia, ſed illud debet ſilere, *l. non diſtinguemus, §. ſi is faciat*, & ibi gloſſ. Odofr. Albert. Bart. & Bald. *ff. de arbitr. l. ſi quis libertatem*, vbi omnes, *ff. de petit. hæred.* cum alijs per Olaſch. *deciſ.74. num.1.* quæ iura non ſunt correcta per *l. fin. Cod. eod.* quæ procedit quando iudicium ſingulare mouetur à tertio pendente vniuerſali ſuper hæreditate inter duos, non quando vniuerſale pendet inter partes, prout hoc inter Gabriellam actricem, & dictos Hectorem, & Franciſcum poſſeſſores, quia tunc debet ſilere iudicium ſingulare, vt *in d. §. ſi is faciat.* not. Albert. Bart. & Bald. *& in d. l. ſi quis libertatem*, Bart. *n.12. verſ. oppono*, & ibi Bald. *in add. n.4.* Caſtr. *num.3. verſ.3. differentia, & num.12. circa fin. & in d. l.* Cyn. *num.6. verſ. quid dicemus*, & Bald. *num.4. verſ. vlterius oppono*, Salycet. *n.3. in 5. oppoſit.* Nec contingat bis idem ventilari, Bald. *in d. l. ſi quis libertatem n.4. in addit.* & ratione perplexitatis, & incompatibilitatis euitandæ, idem Bald. & Salyc. *in d. l. fin.* 3

Quòd autem primum iudicium à Gabriella intentatum ſit vniuerſale, eſt indubitatum, quia vti hæres in ſolidum petijt immiſſionem in poſſeſſionem totius hæreditatis, ſicuti dicitur de petitione ipſius hæreditatis, quæ eſt actio vniuerſalis, *l. item videndum, §. fin. & l. ſed & ſi, §. fin. ff. de pet. hæred. l.1. in princ.* & ibi gloſ. *in verb. de vniuerſitate, ff. de rei vend.* Speculat. *in tit. de act. ſeu pet. in §. ſequitur videre in princ. lib.2. part.1.* Maran. in Specul. *part. 4. in 4. diſt. iudiciorum num.1.* Prout dubitari non poſſe videtur, iudicium hodie motum eſſe particulare, quia Gabriella prætendere non poteſt proprietatem dictæ tertiæ partis in defectum eius filiorum maſculorum, cùm in hoc caſu relictum contineat tantummodo vſumfructum, & adſint ſubſtituti in proprietate totius hæreditatis, quod & ipſa ſupponit, & conſequenter ſumus in relicto certæ rei, & Gabrieli adici non poteſt habere titulum hæreditarium, 4

& vniuerſalem, ſed ſingularem, ex not. per Bart. *in l. quoties num. 2. verſ. dico ſic, C. de hered. inſt.* & ibi Bald. *n. 2. 3. & ſeqq.* & Salyc. *num. 8.*

5 Et quòd fuerit ei ſolus vſusfructus relictus, patet ex illis verbis, *Tunc cum caſus huiuſmodi ſubſtitutionis venerit, voluit, &c. gaudere eius vita duran. &c.* illud namque verbum, *gaudere*, reſtrictum ad tempus vitæ ſolum vſumfructum importat ſecundùm communem, à qua non eſſe recedendum teſtatur Menoch. *præſumpt. 133. n. 12. lib. 4.* & de qua etiam idem *conſ. 352. n. 18.* cum pluribus in ſimilibus verbis, per Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 9. tit. 2. num. 29. verſ. quod ſanè intelligendum eſt,* Surd. *de alim. tit. 2. quæſt. 1. num. 9. & ſeq.* Caſtill. *de vſufruct. cap. 30. num. 12.* & Rota in Rom. apothecæ profumariæ 11. Mart. 1613. coram R. P. D. meo Vbaldo. Et omnem difficultatem ſubmouent ſequentia verba, vid. *Ita tamen, quòd ipſis filiabus defunctus, ſeu filia defuncta dicta pars, ſeu portio bonorum eum ſua conſolidatur proprietate,* conſolidatio enim fieri non poſſet, niſi nudus vſusfructus fuiſſet relictus à proprietate ſeparatus, Caſtr. poſt Bart. *in l. Titia, cum teſtamento, §. Titia, cum nuberet n. 1. in fin. verſ. quandiu viueret de leg. 2.* Peregr. *de fideicomm. art. 32. num. 76.* Ladetch. *conſ. 32. num. 8.* & fuit dictum in Bononien. de Montetenuijs 23. Ianuarij præteriti coram R. P. D. meo Dunozet.

6 Secundò principaliter, quia dictum relictum eſt conditionale tamquam factum in defectum filiorum maſculorum filiarum Antonij, & Bartholomæi mentecaptorum hæredum inſtitutorum, & in defectum filiorum maſculorum filiarum teſtatoris. Et ideò non competit immiſſio niſi probetur caſum ſubſtitutionis eueniſſe, Bart. *in d. l. fin. n. 9. verſ. ad vnum*, & ibi Zucchard. *n. 211. & 212.* vbi de fideicommiſſario, & de ſubſtituto conditionali poſt gloſ. Azon. Roſr. Specul. & Alberic. *n. 10. in fin.* Menoch. *d. remed. 4. n. 212. & 255.* Perſonal. *de adipiſcen. n. 290.* Sicuti nec competit hæredi conditionali conditione pendente, vt poſt citat. Albert. & alios Menoch. *vbi ſuprà n. 309.* Nec ex legato conditionali agitur niſi conditione purificata, *l. ſi ſcriptum, §. fin. de legat. 2. cum vulg.* Liquidatio autem conditionis eſt facienda illis citatis qui lædi poſſunt, Curt. iun. *in d. l. fin. n. 43.* & ibi Zucchard. *n. 212.* Perſonal. *vbi ſupra n. 191. in fin.* & facit Bald. *in d. l. fin. num. 48.* Tantò magis Henrico ſi prætendat ſe primo loco vocatum ad excluſionem Gabrieliæ, quia vbi hoc verum eſſet, præferri deberet in immiſſione, iuxta *l. 1. & ibi omnes, C. de edict. D. Adr. &c.* & cùm ſuper purificatione, vel defectu conditionis, ſeu conditionum pendeat cauſa inter d. Henricum, & Gabrieliam, necnon dd. Hectorem, & Franciſcum. Imò idem Henricus petat immiſſionem in dicta tertia parte per Gabrieliam prætenſam tamquam vnus ex liberis dictæ Gabrieliæ, & in ſubſtitutione exemplari comprehenſus, huiuſmodi iudicium dicitur præiudiciale, nec poteſt in eo procedi, non vocato dicto Henrico, cùm diuerſæ, imò contrariæ poſſent ſequi ſententiæ, quod eſſet abſurdum, vt per Bald. *in l. cum Papinianus 14. num. 2. verſ. dixi tertio, C. de ſent. & interloc.* Felin. *in cap. 1. ſub num. 6. verſ. ne continentia cauſæ de præſcript.* Oſaſch. *deciſ. 74. num. 8. in fin. & in fine ipſius deciſionis.*

7 Nec obſtat, quòd iſta videatur exceptio de iure tertij, quæ non retardat immiſſionem, Alexand. *in d. l. fin. nu. 13. circa med. verſic. ſecus ſi allegat. C. de edict.* Peregr. *de fideicommiſſ. artic. 48. num. 46.* Quia vltra quòd Henricus eſt in cauſa, & formaliter deducit ius ſuum petendo immiſſionem, exceptio videtur de iure proprio poſſeſſorum, vel ſaltem de non iure agentis, cùm concludat non ſolùm conditionem non eſſe purificatam, ſed defeciſſe, & conſequenter hypothecæ defectum, ſine qua non competit Saluianum, Surd. *deciſ. 157.* Ideòque impedit immiſſionem, Zuccard. *in d. l. fin. num. 332.* Menoch. *d. remed. 4. num. 595.* quilibet enim reus infringit actorem quando non probauit ſuam intentionem, Bald. *in d. l. fin. num. 49. verſic. aut non contradictor*, & ibi Curt. *num. 41. verſic. quando dicens hoc eſſe ex ſe clarum*, & facit Caſtren. *in l. ſi cui column. 2. verſic. ſed illud habet locum, C. de non num. pecun.* & fuit dictum in Anconitana bonorum 4. Iulij 1614. & 16. Nouembr. 1616. coram R. P. D. meo Manzanedo. Ex quo etiam ſequitur pendente iudicio liquidationis d. conditionis teſtamentum non debere gaudere priuilegio executiuo, ſicuti de inſtrumento trad. Bald. *in l. 2. num. 27. verſ. modo quære, Cod. de execut. rei indic.* Surd. *deciſ. 27. n. 8.*

8 Tertiò, quia Gabriela prætendens ſubſtitutionem exemplarem de alijs, & non de ſe factam eſſe nullam, petijt immiſſionem vti hæres vniuerſalis, & ſic impugnauit teſtamentum paternum, cùm alij eſſent ſubſtituti, ideò non poteſt ſe fundare in eodem teſtamento, petendo ex eo dictam tertiam, quaſi teſtator veriſimiliter non reliquiſſet ſi cogitaſſet de impugnationem, etiamſi impugnatio fiat iure permittente, iuxta diſpoſitionem *d. l. humanitatis*, vt in terminis *Authent. ex cauſa, C. de liber. præter.* quod filius non poſſit conſequi legatum ex teſtamento per eum querelato, gloſ. *in l. maximum vitium, in verb. totius ſuccedentiæ, Cod. eod. & in d. auth. ex cauſa not.* Bart. *num. 19. verſic. quæro quid*, Bald. *num. 60.* Salycet. *num. 14. circa med. qui de communi*, Angel. *num. 7.* Iaſ. *num. 14. & 15.* Curt. *num. n. 9.* & eam in iudicando, & conſulendo eſſe tenen. Cagnol. *num. 116.* Roman. *conſ. 526. num. 10. in fin.* & Gozad. *conſ. 49. num. 19.*

Ex quibus patet immiſſionem non eſſe hodie Gabrieliæ conceden. in poſſeſſionem dictæ tertiæ partis, neque ex remedio *d. l. fin.* neque ex Saluiano, licèt illud ſecundùm opinionem quam Rota ſeruat competat legatario, 9

Et ita Domini vnanimiter cenſuerunt, &c.

R. P. D. REMBOLDO

Romana pecuniaria.

Lunæ 19. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

In hac deciſione reſpondetur nonnullis nullitatibus oppoſitis aduerſùs mandatum relaxatum vigore inſtrumenti, & in ea plura, & diuerſa explicantur notanda, de quibus in ſummario, & præſertim quòd mandatum Procuratori, præſumitur ex coniecturis in eadem deciſione enumeratis.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum Procuratoris præſumitur ex commiſſionibus obtentis ex ſuſtentatione litis cum magnis laboribus, & expenſis ex diſputationibus factis coram iudice ex productione iurium, & ſcientia domini, de quib. 2. & 3.*

4 *Procurator nunquid poſſit conſentire ſtandum eſſe ſimplici copia inſtrumenti.*

Subſtitutio Procuratoris facta à Procuratore generali habente facultatem ſubſtituendi, non tollit præſumptionem mandati procura, ibid.

5 *Nullitates oppoſita contra mandatum non operantur ſtante iuſtitia mandati.*

6 *Correſpectiua dicuntur inſtrumenta quæ vnico contextu ſtipulata fuerunt, & vnum alteri ineſſe cenſetur.*

Confeſſionem defuncti in teſtamento factam hæres impugnare non poteſt, ibid.

9 *Fideicommiſſi exceptio non impedit exequutionem inſtrumenti.*

DECISIO DXXXVI.

Placuerunt deciſiones in hac cauſa factæ, non obſtantibus eiſdem exceptionibus nullitatis, & iniuſtitiæ oppoſitis, & ſublatis in tribus deciſionibus. 1

Et quoad nullitatem ex defectu mandati Procuratoris, in qua potiſſimum inſiſtebant informantes pro Domino Duce. Placuit reſponſio data in deciſione, quòd quidquid ſit, an ex ſola ſubſtitutione facta à Procuratore cenſeatur ratificata antea geſta, ceſſat nullitas ratione mandati præſumpti, ex commiſſionibus obtentis ex ſuſtentatione litis cum tot laboribus, & magnis expenſis tam in informando Signaturam, quàm in diſputationibus factis coram R. P. D. meo Remboldo, ex productione iurium, præcipuè cùm dicta productio importat notabilem expenſam, vt in hoc caſu præſumi mandatum tradidit Bart. *in l. vulgo in fin. ff. de admin. tut.* Roman. *conſ. 486. n. 11.* Cravett. *conſ. 80. n. 5.* Caputaq. *deciſ. 183. num. 3. part. 2.* Seraph. *deciſ. 933. num. 2. & deciſ. 973. num. 4.* fuit dictum in Nicoteren. donationis 22. Iunij 1601. coram Illuſtriſſimo Millino, in Bonon. pecuniaria, ſeu bonorum 1. Mart. 1602. coram Illuſtriſſimo Ludouiſio, in Ceneten. parochialis

Lunæ

Digitized by Google

Lunæ 19. Iunij 1606. coram Reuerendiſſimo Lugdunen.

2 Ex expenſis autem mandatum præſumi teſtarur Caſſad. *deciſ.3. num.4. de procur.* Cæſar. de Graſſ. *deciſ. vlt. de procur.* Creſcen. *deciſ.1. alias 15. de præſumptio.* & alij allegati in alia deciſione, & fuit dictum in dicta Nicotereñ. donationis, in Pampilonen. præeminentiarum. Veneris 14. Aprilis 1606. coram R. P. D. meo Manzanedo, in Ceneten. parochialis, Lunæ 27. Iunij 1607. coram Reuerend. Lugdunenſi, & in alijs cauſis.

3 Ex ſcientia enim Domini mandatum præſumi, tradit Innocent. *in cap. ex parte Decani n.2.* & ibi Abb. *n.8. circa medium de reſcript.* Caſtr. *conſil.1. n.1. lib.1.* Biſignet. *deciſ.13. de procur.* latè Afflict. *deciſ.308. n.6.7. & 8.* Rota *deciſ.38. & 39. de procur. in nou.* & fuit dictum in dicta Bononien. Vnde hoc caſu omnibus prædictis concurrentibus non-viſum fuit poſſe dari de defectu mandati.

4 Et ex his ſequitur talem Procuratorem, qui conſenſit ſtandum eſſe ſimplici copiæ, habuiſſe ad id ſufficiens mandatum, nec ſubſtitutio facta à Procuratore generali, qui habebat facultatem ſubſtituendi, tollit prædictam præſumptionem mandati procuræ, vt fuit dictum in Cremonen. penſionis 26. Ianuarij 1609. coram Reuerendiſſimo D. meo Damaſceno.

5 Ex quibus etiam, & alijs fuſiùs deductis in deciſione viſum fuit ceſſare penitus omnes nullitates appoſitas, vel ſaltem reddi adeò turbidas, vt minimè attendendæ veniant, ſtante præſertim iuſtitia mandati, Rota *diuerſor. deciſ.702. in princip. part.1.* Seraphin. *deciſ.933. in fin.* De iuſtitia verò clarè conſtat, ex tribus deciſionibus, nec viſum fuit obſtare D. Iuliam non teneri vigore tranſactionis, niſi pro tertia parte, quia placuit reſponſio data in deciſione, ipſam recepiſſe vnico contextu, tenutas Paſſarani, & Gallicani, cum omnibus oneribus, & ſic cum onere ſoluendi dotem, & quartum dotale, quod onus tunc fuerat ſuper dictis tenutis impoſitum, ex allegatis in deciſionibus.

6 Nec viſum fuit refragari, prædicta verba, cum oneribus, non legi in inſtrumento celebrato, cum D. Flaminia, quia dum inſtrumenta omnia fuerunt ſtipulata vnico contextu, cenſentur correſpectiua, & vnum alteri ineſſe, *l. ſi ventri, §. vltimo,* & ibi gloſ. *ff. de priuileg. credit.* Alexand. *conſ.90. num.8. verſic. nec habent obſtare lib.3.* Crauett. *conſ.298. ſub num.13.* Gabr. *de præſumpt. concluſ.13. num.28.* Mantic. *de tacit. lib.3. tit.15. num.50.* Sed omnis difficultas viſa fuit ſublata ex obſeruantia ſubſequuta, dum ſola Domina Iulia, & pro ea D. Martius ſoluit integros fructus, quod & declarauit D. Clarix in ſuo teſtamento, quam declarationem non poteſt D. Iulia eius hæres, nec d. Dux hæres Iuliæ impugnare, *l. cùm a matre, C. de rei vendic.* cum ſimilibus in deciſione allegatis.

7 Non etiam viſum fuit obſtare aſſignationem fuiſſe factam in tot fructibus dd. tenutarum Gallicani, & Paſſarani pro rata dictæ dotis, & quarti, & propterea non potuiſſe relaxari mandatum, abſque præcedenti liquidatione. Nam placuit reſponſio non fuiſſe neceſſarium, cùm adeſſet in effectu facta à partibus per ſolutionem ad ſummam ſcut. 720. vt conſtat ex libris D. Claricis, qui dum fuerunt appoſiti in inuentario, non poſſunt ab eius hæredes impugnari, & eo minus accedente declaratione eiuſdem Claricis facta in teſtamento, quæ dictam liquidationem videtur approbaſſe, & ratam habuiſſe. Et licèt replicaretur non potuiſſe partes facere talem vniformem taxationem: tamen placuit reſponſio data in alijs deciſionibus, obiectum procedere vbi adeſſet exceſſus, de quo hic nullo modo conſtat, cùm taxatio parum excedat quatuor pro centenario, & tamen Rota apud Cæſar. de Graſſ. *deciſ.1. de vſur.* admiſit ad rationem quinque, ſtante maximè prædicta obſeruantia.

8 Alia exceptio iniuſtitiæ deducebatur ex eo quòd in ſumma, pro qua fuit facta aſſignatio, ſunt comprehenſa ſcut. 3500. donationis propter nuptias, quæ per obitum Claricis erant reſtituenda illius filiabus, & per conſequens ceſſare fructus debuiſſent. Verùm placuit reſponſio aliàs data in ſecunda deciſione R. P. D. mei Remboldi, quòd dum pro dote, ac donatione propter nuptias fuerunt aſſignati allegati fructus ex dictis tenutis Gallicani, & Paſſarani, non poteſt dici per obitum Claricis ceſſare obligationem ſoluendi fructus D. Flaminiæ, quæ remanſit creditrix pro ſua portione dictorum fructuum, non ſolùm dotis, ſed etiam donationis propter nuptias.

9 Demum nec viſa fuit obſtare toties repetita exceptio fideicommiſſi ad fauorem Franciſci, & cuius ratione dicitur dictum Martium fuiſſe coactum ſoluere ſcut. 40000. nam & in alijs deciſionibus fuit reſponſum non conſtare de fideicommiſſo, non obſtantibus deciſionibus factis ante tranſactionem, nec etiam conſtare de ſolutione dictorum ſcutorum 40000. & ita in omnem euentum, quatenus etiam conſtaret. Tamen cùm eſſet detrahenda legitima Sciarræ, ex qua dos D. Claricis reſtitui debet, & illa fuerit aſſignata ſuper ſuis tenutis, conſentiente D. Martio, non videtur hodie poſſe impugnari, quod ſemel fuit approbatum, maximè cùm agatur via exequutiua, & iſtæ exceptiones fideicommiſſi, de quo non adhuc conſtat, & lis pendet coram R. P. D. meo Vbaldo, requirant altiorem indaginem.

10 Reliquæ omnes obiectiones viſæ fuerunt Dominis ſublatæ ex reſponſionibus datis in tribus præcedentibus deciſionibus, tam coram R. P. D. meo Remboldo, quàm coram me factis, quæ rurſus maturè conſideratæ, & ponderatæ placuerunt Dominis.

Et ita deciſum vtraque parte informante.

R. P. D. COCCINO.

Barchinonenſis parochialis de Mataro.

Lunæ 20. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Beneficium quando dicatur litigioſum ad effectum, vt locum habeat ſubrogatio gratioſa iuxta regulam de ſubrogandis.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium, vt dicatur litigioſum, requiritur vt lis fuerit introducta ſuper titulo, declara vt num. 2.*
Subrogatio gratioſa non datur contra triennalem poſſeſſorem, ibid.

2 *Beneficium non dicitur litigioſum ex lite pendente ſuper poſſeſſorio adipiſcendæ.*
Clauſula incidentibus, & dependentibus, *operatur introductionem litis ſuper petitorio, ibid.*

3 *Vitium litigioſi an tranſeat in tertium qui habet cauſam ab aliquo ex collitigantibus, ita vt non poſſit iuuari regula de triennali.*

5 *Poſſeſſio illius qui non exiſtit in lite, non dicitur litigioſa, & ideò collitigans abſque vitio attentatorum poteſt extraiudicialiter accipere poſſeſſionem exiſtentem penes non collitigantem.*

7 *Lis vt non dicatur calumnioſa itaut locum non habeat regula de ſubrogandis, ſufficit cauſa colorata.*

8 *Lis an dicatur derelicta per curſum decem annorum ad effectum, vt non habeat locum gratioſa ſubrogatio.*

9 *Subrogatio concedenda non eſt intruſo, & quando quis dicatur intruſus.*

10 *Subrogatio gratioſa an, & quando peti debeat infra menſem à die obitus collitigantis.*

DECISIO DXXXVII.

1 IOannes Caluo reſignauit primò parochialem, de qua agitur, de anno 1600. ad fauorem Iacobi Prats, qui ab exequutore obtinuit immiſſionem, & cauſa introducta in Rota, Ioanni fuit conceſſa manutentio; & deinde de anno 1605. lite ſic inter eos pendente idem Ioannes iterum reſignauit ad fauorem Valentini Plandeſans, qui adeptus fuit poſſeſſionem, & denique obijt de menſe Iunij anni 1610. Vnde dubitaui an Iacobo eſſet danda ſubrogatio? Cuius dubij reſolutio pendet ex duobus. Primò, an lis fuerit ſuper titulo beneficij, vt requirit text. *in cap.2. vt lit. pend. in 6.* Caſſad. *deciſ.6. ſub num.2. de reſcript. & deciſ.4. vt lit. pend.* Mandoſ. *ſuper regul. de ſubrogand.* quæ eſt 29. *quæſt.2. per totam,* & præſertim *n.5.* Secundò, an Valentinus fuerit triennalis pacificus poſſeſſor; quia ſi fuit talis, Iacobus non poteſt dici collitigans ad effectum obtinendi ſubrogationem gratioſam, vt eſt deciſio Peregrini Fabij 97. *lib.1.* incipiens, *Didacus reſignauerat,* Mohed. *deciſ.4. vt lit. pend.* Pur. *deciſ.421. lib.2.*

2 Quantum attinet ad primum, licèt inſpecto initio iudicij coram exequutore lis non procederet ſuper titulo be-

neficij, cùm eſſet ſuper poſſeſſorio adipiſcendæ, quæ non facit beneficium litigioſum, Caſſad. *d. deciſ.6. num.2. de reſcript.* & meliùs *deciſ.4. vt lit. pen.* & fuit reſolutum in cauſa Caſalenſi Canonicatus 22. Octobris 1607. & 4. Februarij 1609. coram Reu. P. D. Ludouiſio: tamen cùm cauſa appellationis à decreto exequutoris ſuper immiſſionead fauorem Iacobi Prats fuerit vigore commiſſionis introducta in Rota, cum clauſula, *vnà cum incidentibus, & dependentibus*, cenſetur etiam lis introducta, ſuper petitorio, Bellamera *deciſ.618.* incipien. *Appellatum ſi fuerit*, Caſſad. *deciſ.9. num.13. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Mandoſ. *ſuper d. reg. de ſubrogan. q.14. num.7.* qui loquitur ad effectum ſubrogationis, & propterea cùm ageretur de iure reali, ſcilicet ſuper collatione iam facta Iacobo, beneficium fuit effectum litigioſum, Bald. *in auth. litigioſa, C. de litigioſ.* Put. *deciſ.496. num.2. lib.2.* DD. poſt gloſ. *in cap.2. vt lit. pend. in 6.*

3 Quantum attinet ad ſecundum, an Valentinus fuerit triennalis pacificus poſſeſſor, pendet ex eo, an vitium litigioſi tranſeat in tertium, qui habet cauſam ab aliquo ex colligantibus; ita vt non poſſit iuuari regula de triennali; & ſic an vitium litigioſi tranſierit in dictum Valentinum. In quo articulo videtur facere difficultatem, quod Paleot. *deciſ.*200. in cauſa Viſen. de Papignos 7. Febr. 1560. incipien. *dubitaui, an ſit locus regulæ*, &c. dicit, quòd Rota numquam firmare voluit illam concluſionem, an vitium litigioſi tranſeat in tertium, qui habet cauſam ab aliquo ex colligantibus; itaut non iuuari poſſit regula de triennali, quam deciſionem refert Lancellott. *de attent. a tertio cap.1. num.29.* & pro parte negatiua, ſcilicet, quòd vitium litigioſi non tranſeat in tertium, itaut iuuetur regula de triennali, videtur deciſio Ioannis Pauli Tholom. *deciſ. mihi 59. incip. Nullius Abbatia S. Saluatoris*, & Mohed. 14. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* quæ eſt eadem cum deciſione Ioannis Pauli, quas allegat Paleot. & ſunt deciſiones allegatæ Peregrini Fabij 97. *lib.1.* Mohed. 4. *vt lit. pend.* & Put. 42. *lib.2.*

4 Cæterùm pro reſolutione huius difficultatis Domini conſtituebant duos caſus. Primus eſt quando tertius habet cauſam à collitigante poſſeſſione vacante, vel exiſtente penes non collitigantem. Secundus caſus eſt, quando tertius habet cauſam à collitigante poſſeſſione exiſtente penes ipſum collitigantem, qui eſt noſter caſus. In primo caſu procedunt adducta in contrarium, quia tunc apprehendens poſſeſſionem efficitur triennalis pacificus; ſecus verò in ſecundo caſu, vt eleganter Mohed. *deciſ.8. vt lit. pend.* & ratio primi caſus eſt, quia licèt proprietas ſit litigioſa, ita vt ordinarius eueniente vacatione non poſſit conferre, tamen poſſeſſio cùm ſit vacans vel penes alium non collitigantem reſpectu tertij, qui illam apprehendit, non eſt litigioſa; & propterea vitium litigioſi non tranſit in ipſum. Quia ad hunc effectum duo copulatiuè requiruntur, nempe quòd res ſit litigioſa, & quòd tertius habeat cauſam ab vno ex collitigantibus, vt per Præpoſ. *in cap. bonæ num.18. verſ. vel aliter poteſt ſolui de appellat.* & iſte eſt caſus deciſionum Fabij, Mohedani, & Putei. Quia ibi fuerat facta reſignatio ante litem motam, per quam fuerat abdicatum omne ius, etiam reſpectu poſſeſſionis, ad fauorem reſignatarij. Vnde licuit ipſi tertio capere poſſeſſionem vacantem, lite inter reſignantem, & alium pendente; quia poſſeſſio non exiſtebat de tempore litis penes reſignantem. Lancellott. *de attentat. à tertio cap.1. num.28. & cap.3. num.5. & 6.* qui ita intelligit, & declarat prædictas deciſiones;

5 Hinc videmus, quòd poſſeſſio illius, qui non exiſtit in lite, non cadit ſub ipſa lite; & ideò collitigans, abſque vitio attentatorum poteſt extraiudicialiter, non calore iudicij, accipere poſſeſſionem exiſtentem penes dictum non collitigantem, vt dicit Lancellott. *de attentat. à tertio cap.3. num.55. & ſeqq.* qui mouetur authoritate Fabij, & Mohedani in deciſionibus allegatis. Hinc etiam videmus, quòd ſi moriatur vnus ex collitigantibus poſſeſſor, ſi tertius prouideatur, & capiat illam poſſeſſionem vacantem, alius ſuperſtes collitigans non poteſt ab eo illam euincere via attentatorum. Quia non dicitur litigioſa quoad ipſum tertium, Sarnen. *de trien. quæſt.41. num.2. verſ. non obſtat.* Ant. Auguſt. *in Epit. ſuper reg. de triennali, §.11.* Lancellott. *de attent. à tertio cap.3. num.3. & ſeqq.* & iſte eſt caſus deciſionum Ioan. Pauli, & Mohedani, quas allegat Paleotus, qui, quidquid dicat, caſus eſt deciſus, quòd ſubrogatio non ſit danda collitiganti, quando tertius cepit poſſeſſionem vacantem, vel non exiſtentem penes collitigantes, vt patet ex prædictis.

Ratio verò ſecundi caſus, quòd ſubrogatio ſit danda collitiganti, quando tertius non collitigans cepit poſſeſſionem exiſtentem penes aliquem ex collitigantibus, qui eſt caſus noſter, ea eſt: quia nedum proprietas, ſed etiam poſſeſſio eſt in lite, & tertius ſuccedit in dicta poſſeſſione litigioſa facto, & in locum alterius ex collitigantibus mediante reſignatione, iuxt. not. per Butr. *in cap. bonæ num. 19. ante medium, verſ. in attentatis autem de appellat.* quæ duo quando concurrunt, vtique vitium litigioſi transfertur in tertium, vt dictum eſt ex Præpoſito *in d. cap. bonæ num.18. verſ. vel aliter poteſt ſolui, vſque ad finem*, Mohed. *deciſ. 13. & 14. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* & admittitur in dictis deciſionibus Fabij, Mohedani, & Putei. Et in terminis, quòd tertius capiens poſſeſſionem exiſtentem penes collitigantem attentet, eſt deciſio Rotæ 3. *vt lit. pendent. in nou.* Than. *deciſ.73.* Ant. Auguſt. *deciſ.1. lib.1.* Lancellot. *de attent. à tertio cap.3. num.19.* & propterea in caſu noſtro ſequitur, quòd, cùm Ioannes Caluo poſſeſſor reſignauerit, lite pendente inter ipſum, & Iacobum Prats parochialem, de qua agitur, ad fauorem Valentini prædicti, ipſe Valentinus non poteſt dici triennalis pacificus poſſeſſor, quia lis fuit in ipſum tranſlata vigore reſignationis, etiam quoad poſſeſſionem, ſtante maximè conſtitutione Gregoriana *de duplicat. reſignat. in §. Sed ne in beneficijs*, in qua cauetur, quòd lis cum reſignante, afficiat reſignatarium etiam reſpectu actorum; & ſic ei non poſſunt ſuffragari verba regulæ, Antiquas lites penitus extinguendo, ſaltem durante decennio, vt infra dicetur, quia diſponunt, quando quis fuit effectus triennalis pacificus poſſeſſor, qualis non fuit Valentinus, vt dictum eſt. 6

Neque eſt verum, quòd huiuſmodi lis fuerit calumnioſa, itaut Iacobus ſit excluſus à regula de ſubrogandis: nam ad euitandam calumniam litis ad hunc effectum, ſufficit ne dum cauſa colorata, Rebuff. *ſuper regul. de ſubrogan. colligan. gloſ.7. num.3.* & fuit dictum in cauſa Gerundenſi Canonicatus 14. Maij 1601. coram R.P.D Ludouiſio; ſed etiam cauſa probabilis, Ægid. *deciſ.*103. Caſſad. *deciſ.3. de reſtit. ſpoliat.* & fuit reſolutum in cauſa Collenſi parochialis 11. Decemb. 1595. coram bon. mem. Cardinali Seraphino. Et propterea licèt vnum ex beneficijs reſignatis ex cauſa permutationis per Iacobum ad fauorem Ioannis eſſet litigioſum, ex quo deducitur calumnia; tamen cùm in ſupplicatione permutationis adſit clauſula, *nec non lites, & cauſæ ſi quæ ſint, ſtatus, & merita, nominaque collitigantium*, &c. ex qua clauſula cenſetur facta ſufficiens mentio litis, Gemin. *conſ.120. num.6.* Achil. *deciſ.9. de reſcript.* Put. *deciſ.2. eod. tit.* & fuit pluries reſolutum: non eſt tam clarum, quòd Ioannes reſignans ignoraret vnum ex beneficijs compermutatis fuiſſe litigioſum; maximè cùm de eius ſcientia deponant plures teſtes, qui licèt ſint nulliter examinati, negari tamen non poteſt, quin faciant adminiculum, Veral. *deciſ.206. num.6. lib.2.* 7

Minus etiam eſt verum, quòd in omnem euentum Iacobus, qui petit ſubrogationem, habuit litem pro derelicta, & ad hunc effectum ſufficiunt decem anni, propter verba illa regulæ, Antiquas lites penitus extinguendo, quorum ſenſus eſt, vt cenſeantur extinctæ lites, quæ per decennium ante triennium fuerant motæ ſecundùm quartum intellectum, de quo per Sarnen. *ſuper regula de triennali quæſt.61. num.11.* quem Rota probauit, vt per eumdem *d. loco num.19. verſ. quæ cùm ita ſint*, Ant. Aug. *in Epit. ſuper hac regula de poſſeſſione pacifica num.11.* Nam fuit dictum reſponderi poſſe, quòd tunc ſufficiunt decem anni, quando ex actis conſtat de non iure. Quia tunc lis cenſetur habita pro derelicta, Achil. *deciſ.3. & deciſ. fin. num.3. vt lit. pend.* Put. *deciſ.*15. *& dec. fin. eod. tit.* Lancellot. *de attent. 2. par. c.4. de attent. lit. pend. in præfat. num.275. & ſeqq.* & fuit reſolutum in cauſa Vrgellenſi Canonicatus 15. Maij 1592. coram Reu. P.D. meo Decano, per deciſ. Caſſad. 9. *vt lit. pend.* quæ ita declaratur; & iſtud eſt fundamentum, ex quo datur ille intellectus regulæ, vt videre eſt ex Sarnen. *loco allegato*. Hic autem ex actis non conſtat de non iure Iacobi, & propterea iſto caſu requiruntur viginti anni, Achil. *deciſ.7. num.3. & deciſ. fin. num.7. & ſeqq. vt lit. pend.* Sed omiſſa hac diſputatione, de qua non eſt opus, firmiter fuit reſponſum, quod hic non eſſu- 8

Digitized by Google

effluxit decennium, quia vltimus actus inter Ioannem Caluo reſignantem, & Iacobum reſignatarium fuit de menſe Decembris 1601. & Valentinus obijt de menſe Iunij 1610. maximè quia etiam intra dictum tempus Iacobus petijt ſubrogationem, nempe de menſe Iulij eiuſdem anni 1610.

9 Neque obſtat, quòd ſubrogatio non eſt concedenda intruſo, vt expreſsè legitur in regula, & dicit Rebuff. *ſuper eadem regula gloſ.*4. & Mandoſ. etiam *ſuper eadem regula*, quæ eſt 39. *quæſt.*4. Gigas *de intruſo num.*68. Nam fuit reſponſum, quòd cum intruſio Iacobi deducatur ex eo, quòd fuit immiſſus ab exequutore vigore litterarum reſignationis; iſta non poteſt dici intruſio, de qua in regula, Gig. *præcitato loco num.*78. Mandoſ. *d. quæſt.*4. *num.*3. & in omnem euentum, quidquid ſit, an Iacobus ab initio fuiſſet intruſus, ſatis eſt ad effectum ſubrogationis, quòd non ſit intruſus de tempore, quo eam petit, vt per Sarnen. *in d. regula de ſubrog. quæſt.*18.*n.*3. Gig. *de intruſo num.*8. & fuit dictum in allegata cauſa Collenſi parochialis. Quòd autem Iacobus hodie non ſit intruſus, ſatis patet, cùm vſque de anno 1601. Ioan. Caluo obtinuerit manutentionem.

10 Denique non obſtat, quòd Iacobus Prats non petijt ſubrogationem intra menſem; iuxta tenorem regulæ de ſubrogañ. quia, quidquid ſit, de hoc, cùm ſubrogatio non fuerit data tertio, non videtur per dictam regulam fuiſſe præfinitum tempus Iacobo colliriganti ad illam petendam, vt fuit reſolutum in eadem cauſ. Collenſi parochialis, & in cauſa Pampilonenſi Abbatiæ 20. Iunij 1603. coram Reu. P. D. Ludouiſio, & coram me in cauſa Hiſpalenſi præſtimoniorum 6. Iunij 1607. Menſis enim, de quo in regula, non intelligitur à die obitus colligitantis, iuxta opinionem Alphonſi Soto *ſuper hac regula in princ.* & Sarnen. *ibidem quæſt.*1. *in principio, & quæſt.*10. *verſ. ſed maior eſt difficultas*, & Mandoſ. *ſuper eadem regula quæſt.*2. *per totam*; ſed menſis incipit currere ſecundùm opinionem Rotæ à die ſubrogationis conceſſæ tertio, vt per Put. *deciſ.*141. & 144. *lib.*3. *& deciſ. vnica tit. de ſubrog.* Achil. pariter *deciſ. vnica eod. tit.* Ant. Auguſt. *in epit. ſuper regula de ſubrogan.* §. *vlt.* quæ opinio Rotæ eſt conformis verbis regulæ, dum inquit, voluit quòd ſi colligitantem in ius, vel ad ius ſubrogari conceſſerit, aliorum impetrationes, vel conceſſiones infra menſem ante conceſſionem huiuſmodi, nullius ſint roboris, vel momenti. Et ſic impetrationes ante conceſſionem huiuſmodi, ſcilicet factam colligiganti, quia dictio, *huiuſmodi*, eſt repetitiua præcedentium, gloſ. *in cap. ſi Abbatem*, §. *huiuſmodi in d. verbo de elect. in* 6. & ita in terminis fuit reſolutum in dicta cauſa Hiſpalenſi præſtimoniorum, coram me; & præterea cùm ſubrogatio adhuc non ſit conceſſa tertio, non eſt agendum, an intra menſem, vel poſt, Iacobus ſuperſtes petierit ſubrogationem, vt dicitur in allegatis deciſionibus.

R.P.D. PAMPHILIO IVNIORI,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Toletana Penſionis.

Veneris 23. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Solutio pecuniarum facta de pecunijs alterius, præſumitur facta de mandato illius, cuius erant pecuniæ concurrentibus coniecturis, de quibus in hac deciſione.

SVMMARIVM.

1 *Quaſi poſſeſſio exigendæ penſionis inducitur per probationem vnius ſolutionis: vbi tamen exactio penſionis fuerit facta de tempore motæ litis.*

2 *Solutio facta nomine alterius, habet præſumptionem mandati: concurrentibus tamen coniecturis, de quibus num.*3.

4 *Renunciatio fieri non poteſt à Procuratore non habente ſpecialiſſimum mandatum.*

DECISIO DXXXVIII.

FVit reſolutum D. Priori Angliæ dandum eſſe mandatum de manutenendo, quia ex partitis, quæ dantur, 1
apparet quòd penſio Ducatorum mille aureorum, de qua agitur, ad eius fauorem reſeruata ſuper fructibus Prioratus Caſtellæ, fuit illi integrè ſoluta abſque vlla onerum deductione pro anno completo, ſub die vltima Aprilis 1607. & rurſus pro altero completo ſub die vltima Aprilis 1609. ex quibus duabus ſolutionibus ſatis dicitur D. Prior conſtitutus in quaſi poſſeſſione dictam penſionem integrè exigendi, cùm etiam ad iſtum effectum ſufficiat vnica ſolutio, Doct. *in cap. cum Eccleſia Sutrina*, vbi Ripa *num.*53. *de cauſ. poſſeſſionis*, Roman. *conſil.*311. *num.*7. & fuit dictum in cauſa Lucana penſionis relata inter impreſſ. *deciſ.*196. *num.*2. *part.*1. *diuerſ.* & aliàs ſæpè, & propterea in ea manutenen. licèt ante dictum annum 1607. minus integrè illam exegiſſet, quia nihilominus ex dictis duabus ſolutionibus abſque vlla onerum deductione ſibi integrè factis ſatis dicitur conſtitutus in quaſi poſſeſſione exigendi de tempore motæ litis, quod attenditur ad iſtum effectum, §. *hodie*, *Inſt. de interd.* Verall. *deciſ.*196. & fuit dictum in cauſa Mediolaneñ. decimarum 9. Iunij 1610. coram R. P.D. Pirouano.

Nec obſtare, quòd iſtæ duæ ſolutiones ſint factæ per 2
Pallauicinum adminiſtratorem magni Prioris in dicto prioratu Caſtellæ, de cuius mandato non conſtat, quia concurrentibus coniecturis Rota ſeruat *deciſ.*2. *de cauſ. poſſ. & propr. in antiq.* quòd in ſoluente præſumatur mandatum, cùm ſolutio ſit actus qui veriſimiliter abſque eo expediri non ſolet, vt ex tradit. per Caſſad. *deciſ.*3. *num.*4. *de procurat.* Felin. *in cap. ſicut ſub num.*31. *in fine de re iudicat.* Aym. *de antiq. temper. part.*2. *num.*65. & alios allegatos in iſtis terminis, fuit dictum in ſupradicta Lucana penſionis relata inter impreſſ. *deciſ.*196. *ſub num.*4. *part.*1. *diuerſ.* & in cauſa Regieñ. penſionis 11. Decembris 1587. coram bo. me. Cardinali Pamphilio.

Coniecturæ autem in caſu iſto deducuntur, ne dum 3
quia penſio fuit reſeruata libera, immunis, & exempta ab omni, ex quocumque onere tam ordinario, quàm extraordinario, ita vt integrè abſque vlla onerum deductione ſoluendum videatur, ex adductis in cauſa Monopolitana penſionis 13. Iunij 1597. coram bon. mem. Orano, & coram me in cauſa Valentina ſubſidij 22. Maij 1615. & conſequenter ex præcedenti obligatione ſolutio faciliùs præſumatur facta de mandato magni Prioris, vt fuit ponderatum *in dicta deciſ.*196. *num.*4. *part.*1. *diuerſ.* & in dicta Regieñ. penſionis, ſed etiam quia miniſtri per magnum Priorem deputati ad ſoluenda computa eiuſdem Pallauicini adminiſtratoris pro dictis annis 1607. & 1609. ambo in eorum ſolidationibus dictas duas partitas pro dicta penſione ſolutas eidem adminiſtratori accepto tulerunt, quod veriſimiliter non feciſſent, niſi ipſoſmet ordines, ſeu mandata dicti magni Prioris in eiſdem partitis enunciata vidiſſent, iuxta notata per Aym. *conſilio* 6. *num.*9. Alex. *conſil.* 80. *ſub num.*2. *verſ. item in quantum lib.*4.

Minus obſtare ſolutiones cum deductione onerum vl- 4
timo loco Procuratori eiuſdem Prioris Angliæ factas, quia dictus Procurator habebat ſolum mandatum ad exigendum penſiones, non autem ad faciendum deductionem, ſeu renunciationem pro rata onerum, in qua propterea ei præiudicare non potuit, cùm non conſtet de alio ſpeciali mandato, prout requiritur & traditur per Franc. *in cap. qui ad agend.* §. *fin. col.*3. *verſ.*32. *de procurat.*
Et ita deciſum, &c.

R. P. D. VEROSPIO SENIORE,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana de Mazzatoſtis.

Veneris 23. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Agitur in hac deciſione de donatione eiuſdem rei duobus facta, an prior, vel poſterior præferen-

da ſit in iudicio Saluiani interdicti, & in ea explicantur multa notabilia, de quibus in ſummario.

S V M M A R I V M.

1 *Immiſſio in vim vtilis Saluiani datur donatario habenti inſtrumentum Camerali obligatione vallatum, & cum hypotheca bonorum donantis.*
Saluianum interdictum datur etiam contra tertium poſſeſſorem, ibid. ante fin.
Hypotheca probatur ex inſtrumento, ibid. in fine.
2 *Poſſeſſio probatur per teſtes, qui dicunt vidiſſe aliquem poſſidere.*
Poſſeſſio probatur ex eo, quod quis ſuper bonis poſſeſſis cenſum imponit, ibid. verſ. quæ ſimiliter.
3 Conſtituti *clauſula poſſeſſionem probat, ibid. verſ.* Quæ ſimiliter.
Poſſeſſio probatur per actualem apprehenſionem poſſeſſionis, ibid.
Poſſeſſio rei conuenti probatur per ſuſtentationem litis, ibid.
4 *Conditio non retrotrahitur, quando ante purificationem eſt alteri ius quæſitum, declara vt n. 6.*
Conditio quando dicatur ſuſpenſiua, & quando non, n. 4.
Donatio quando dicatur pura, & quando conditionalis, ibid.
Donata rei dominium numquid tranſlatum cenſeatur, quando donator ſibi vſumfructum reſeruauit, ibid. in fine.
5 *Conditio an ſignificetur per verba, cum modis, conditionibus, &c.*
6 *Hypotheca anterior præfertur poſteriori.*
9 *Bonorum præſentium, & futurorum appellatione numquid veniant bona alteri donata.*
Periurium non eſt præſumendum, nec quòd quis in illud incurrere voluerit, ibid. verſ. cùm præſertim.
Exceptio fideicommiſſi non impedit immiſſionem ex Saluiano interdicto, verſ. oain vltra quod.
10 *Tertius numquid poſſit impedire immiſſionem ex Saluiano interdicto.*

D E C I S I O DXXXIX.

1 POſt deciſionem coram me ſub die 28. Aprilis præteriti factam, quòd videlicet R. P. D. Mario Bonauenturæ dandum eſſet mandatum de manutenendo reſpectu bonorum à quondam Iulio Mazzatoſto illi donatorum, Fratres de Caſtro, cùm in vim primæ donationis ab eodem Iulio ipſorum patri factæ peterent in iiſdem bonis immiſſionem. Dubium ſuper hoc propoſui, quod ad eorum fauorem fuit reſolutum. Conſtat enim de validitate huius prioris donationis, obligatione Camerali vallatæ, necnon de hypotheca bonorum Iulij pro dictæ donationis obſeruantia, quo caſu concurrentibus extremis, immiſſio in vim vtilis Saluiani conceditur, Oldrad. *conſ.* 114. *in fine*, Gabr. *conſil.* 141. *num.* 7. *& conſ.* 46. *num.* 2. *lib.* 1. Rot. *deciſ.* 44. *num.* 4. *part.* 1. *diuerſor.* Menoch. *de adipiſcen. remed.* 3. *num.* 17. Etiam quòd contra tertium poſſeſſorem agatur, Menoch. *de adipiſcen. remed.* 5. *num.* 55. *&* 57. Surd. *conſil.* 131. *n.* 2. *& deciſ.* 174. *n.* 17. Seraph. *deciſ.* 933. *n.* 3. Rot. *deciſ.* 34. *n.* 24. *part.* 2. *diuerſorum*, & de hypotheca ex ipſius donationis inſtrumento conſtat, Roland. *conſ.* 14. *n.* 13. *lib.* 1. Honded. *conſ.* 17. *n.* 13. *lib.* 2. Seraph. *deciſ.* 757. *in principio*.

2 De Iulij verò poſſeſſione ex teſtibus pro D. Bonauentura examinatis apparet, qui deponunt illum de tempore dictæ donationis huiuſmodi bona poſſediſſe, Caſtrenſ. *conſil.* 168. *n.* 1. *lib.* 2. Menoch. *de adipiſcen. remed.* 3. *n.* 161. Alexand. *conſil.* 51. *num.* 6. *lib.* 1. Dec. *conſ.* 302. *n.* 10. *poſt med.* Ruin. *conſil.* 168. *n.* 2. *lib.* 4. Balb. *in repetit. l. Celſus in* 1. *quæſt. num.* 4. *ff. de vſucap.* Pontan. *de ſpolio lib.* 2. *n.* 94. Seraph. *deciſ.* 1061. *num.* 1. Cæſar de Graſſ. *deciſ.* 14. *de reſtit. ſpoliat.* Quæ ſimiliter poſſeſſio colligitur ex cenſibus à dicto Iulio ſuper eiſdem bonis ad Domini Bonauenturæ fauorem impoſitis, necnon ex clauſula *conſtituti*, in ſecunda donatione per eumdem Iulium appoſita, quæ poſſeſſionem etiam contra dominum Bonauenturam conſtitutarium probat, Angel. *in l. quadam mulier n.* 2. *de rei vendicat.* Tiraquell. *de conſtit. part.* 3. *limitat.* 1. *n.* 20. Rota *deciſ.* 766. *num.* 11. *part.* 1. *diuerſorum*, & fuit dictum in Romana de Incoronatis 20. Februarij 1617. coram R. P. D. meo Vbaldo.

Alterum extremum, videlicet poſſeſſio D. Bonauenturæ 3
probatur ex eadem clauſula *conſtituti*, ad eius fauorem appoſita, necnon per actualem poſſeſſionis apprehenſionem, vt dictum fuit in deciſione, licèt ad hoc ſola litis ſuſtentatio ſufficeret, Caputaquen. *deciſ.* 369. *part.* 2. Cæſ. de Graſſ. *deciſ.* 4. *de reſtitut. ſpoliat.* Seraph. *deciſ.* 1415. *num.* 3.

Non obſtat priorem donationem fuiſſe conceptam ſub 4
conditione ſuſpenſiua, & ea pendente donatorem potuiſſe in alium bona transferre, nec donationem conditione purificata retrotrahi poſſe in tertij præiudicium, cui medio tempore fuit ius quæſitum. Nam dicta donatio concepta non videtur ſub conditione ſuſpenſiua, cùm imò pura videatur, reſoluenda tamen, ſi Iulius cum filijs deceſſiſſet, ex illis verbis, nimirum, *donauit titulo donationis irreuocabilis, quæ dicitur inter viuos, merè, purè, liberè, ſimpliciter, & perfectè, & ex alijs quod præſens donatio firma maneat ac valeat, & teneatur*, &c. ſtante præſertim, quòd ſibi donator vſumfructum reſeruauit, vnde videtur fuiſſe dominium tranſlatum, quod arguit perfectam, & puram donationem, Socin. iun. *conſil.* 118. *n.* 18. *lib.* 2. Tiraquell. *de iure conſtit. ampliat.* 36. *num.* 2. Put. *deciſ.* 215. *num.* 3. *lib.* 3. *in nouis*.

Nec ad inducendam conditionem viſum fuit obſtare 5
verba, *cum modis, conditionibus*, &c. in donatione appoſita, quia pactum etiam, & conuentionem in contractu puro illa ſignificant, *l.* 2. *Cod. de pact. inter empt. & vendit.* Tiraquell. *de retract. conuent.* §. 2. *gloſ.* 1. *num.* 76. Seraphin. *deciſ.* 724. *num.* 11. & fuit dictum in Romana donationis 26. Martij 1603. coram Illuſtriſſimo D. Cardinale Ludouiſio.

Præterea licèt fuiſſet concepta donatio ſub conditio- 6
ne ſuſpenſiua, cùm tamen illa ſit caſualis, vti reſpiciens donantis obitum cum filijs ad fauorem primi donatarij retrotraheretur in tertij præiudicium, cui medio tempore fuiſſet facta traditio, Pariſ. *conſil.* 11. *num.* 83. *& ſeq. lib.* 1. Gabr. *conſil.* 141. *num.* 8. *lib.* 1. Caſtrenſ. *conſil.* 446. *lib.* 2. *num.* 1. Mantic. *de tacit. lib.* 11. *tit.* 23. *num.* 29. *& lib.* 14. *tit.* 46. *num.* 19. Iaſ. *in l. hactenus num.* 1. *in med. ff. de verbor. obligat.* Neguſant. *de pignoribus part.* 8. *membr.* 3. *num.* 1. *in fine*. Præſertim ratione hypothecæ ſuper dicti Iulij bonis ad fauorem eiuſdem primi donatoris conſtitutæ, *l. qui balneum*, §. 1. *vbi gloſ. ff. qui pot. in pign. habeant*, Oldrad. *conſil.* 114. *num.* 4. Neguſan. *de pignoribus part.* 5. *membr.* 2. *num.* 9. *in decima ſexta ampliatione*, Gabr. *conſil.* 141. *num.* 8. *lib.* 1. Pariſ. *d. conſil.* 11. *vbi ſup.* Mobedan. *deciſ.* 1. *de pignoribus*.

Vnde non obſtat Menoch. *allegato conſil.* 388. *num.* 34. *&* 7
ſequent. Ille enim de conditione poteſtatiua loquitur, non de caſuali, vt in caſu noſtro. Prout nec in contrarium facit Honded. *alleg. conſil.* 18. *num.* 53. *lib.* 2. cùm loquitur ſolummodo ad effectum tranſlationis poſſeſſionis in vim clauſulæ *conſtituti*, de qua hodie non agitur, cùm petatur immiſſio.

Non obſtat Dec. *conſil* 246. *num.* 3. & Rip. *reſponſ.* 20. 8
tit. de donationib. lib. 3. qui ſentiunt pariter donationem non retrotrahi. Nam illi videntur communiter reprobati, vt teſtatur Turret. *conſil.* 49. *num.* 19. *verſicul. Quibus non videtur obſtare illud celebre Decij reſponſum*, Pariſ. *d. conſ.* 11. *num.* 83. *lib.* 1. *& conſil.* 69. *num.* 132. *lib.* 3. Gabr. *conſil.* 141. *num.* 8. *lib.* 1. Paul. de Caſtr. *conſil.* 446. *num.* 1. *lib.* 2. & loquuntur in omnem euentum in reſtitutione reſpectu penſionis, & dominij, non reſpectu hypothecæ, cuius vigore donatio etiam in illius præiudicium, cui medio tempore fuit res tradita, retrotrahitur, *d. l. qui balneum*, §. 1. *vbi gloſ. ff. qui pot. in pign. hab.* cum alijs ſuprà allegatis. Vlterius illi loquuntur in conditione ſuſpenſiua poteſtatiua, non autem caſuali, vt aduertit Pariſ. reſpondendo Decio, & Ripæ *d. conſil.* 11. *num.* 92. 93. 97. *&* 102. vbi benè dictum obiectum diluit.

Præterea ſecunda donatio ad fauorem D. Bonauenturæ 9
præiudicare non videtur primæ donationi Carolo de Caſtro factæ, cùm ſecunda poſſit dici reſtricta ad vigeſimam partem & ſcuta 50. quæ ſibi donans in prima donatione reſeruauit. Quando enim Iulius denuo Bonauenturæ donauit in genere, ſolùm expreſſit omnia bona præſentia & futura: ſub hac autem generalitate comprehenſa non videntur bona priùs alteri donata, *l. quintus*, §. *argento de auro & argento leg.* Bart. *in l. codicillus*, §. *inſtituto num.* 5. *de legat.* 2. Rolan. *conſ.* 71. *num.* 28. *lib.* 2. Cæphal. *conſil.* 516. *num.* 13. *&* 17. Surd. *deciſ.* 93. *num.* 20.

Ri-

Riminald. iun. *conſil.344. num.7. & 9. lib.4.* Cùm præſertim ſub iuramento donans promiſerit dictæ primæ donationi non contrauenire: vnde quatenus illa voluiſſet includere, incidiſſet in periurium, quod non eſt præſumendum, Honded. *conſ.44. lib.2. num.52. & 53.* Guidopap. *deciſ.463.*

10 Non obſtat exceptio pro parte D. Laniniæ matris D. Bonauenturæ, videlicet per obitum Iulij ſine filijs fuiſſe purificatum ad ipſius fauorem in bonis de quibus agitur fideicommiſſum. Nam vltra, quòd exceptio fideicommiſſi non impedit ex vtili Saluiano immiſſionem, vt fuit dictum in cauſa Florentina domus 23. Iunij 1610. coram Illuſtriſſimo Lancellotto, & in Romana Saluiani 28. Maij 1598. coram Orano Paleott. *deciſ.674. num.7. part. 3.* & in alia Romana Saluiani 13. Ianuarij 1603. coram Litta.

Cùm tamen ipſa ſit tertia, nec poſſideat, & plena ſit poſſeſſio, non poteſt immiſſionem impedire, cùm nec illius ius lædatur, & contra iſtos de Caſtro poſtea valeat experiri, *l. ſi à quo, Cod. de rei vendicat.* Felin. *in cap. cum ſuper ſub num.17. de re iudic.* Couarr. *practicar. quaſtion. cap.16. ſub num.2.* Cæſar. de Graſſ. *deciſ.3. n.4. de verbor. ſignificat.*

R. P. D. B V R A T T O,

Hiſpalen. Canonicatus.

Veneris 23. Iunij 1617.

A R G V M E N T V M.

Gratia beneficij collati à Papa præuentiua iuſtificatione non indiget, & vota Canonicorum extra Capitulum data, numquid augeant numerum eligentium.

S V M M A R I V M.

1 *Gratia præuentiua, facta ſcilicet in menſe, in quo Papa, & Ordinarius habent collationem, non indiget iuſtificatione.*

2 *Collatio facta à maiori parte Capituli praferenda eſt collationi facta à minori parte, & an vota extra Capitulum lata augeant numerum eligentium, & num.3.*

4 *Papa ſi præuenit in gratia, non datur concurſus tituli.*

D E C I S I O DXL.

1 A Reſolutione facta ſub die 13. Februarij præteriti, Domini non receſſerunt pro conceden. immiſſione Ioannis in poſſeſſionem Canonicatus, & Præbendæ, de quibus fuit prouiſus à Sanctiſſimo. Nam ſecunda gratia, ſuper qua nititur, non indiget alia iuſtificatione tamquam merè præuentiua, cùm ſit conceſſa ſub narratiua vacationis in menſe ordinario, per quam ſolam expreſſionem conijcitur intentio Papæ præueniendi, vt fuit firmatum in deciſione, & Papa ſciuerit collationem ſimultaneam Archiepiſcopi, & Capituli, & de tempore gratiæ nullam fuiſſe per eos factam prouiſionem, & ideò alicui minimè fieri præiudicium; prout etiam quòd non erat deuoluta collatio ad Sedem Apoſtolicam, ſed durabat tempus, infra quod poterat ſequi concordia pro collatione, & quòd nihilominus Capitulum vnanimiter dederat electionem pro diſcordata, eamque ad Sedem Apoſtolicam remiſerat, & Papa tamquam habens omnia iura in ſcrinio pectoris optimè nouit, quòd ex dicta diſcordia non oriebatur reſeruatio, quod colligitur, etiam quia non fuit appoſita clauſula, Dummodo collatio ad nos hac vice pertineat, ſed aliàs, dummodo tempore datæ præſentium non ſit alicui ſpecialiter ius quæſitum, quæ ſolet apponi vbi Papa concurrit cum Ordinario, vt conſiderauit Rota in Paderbonen. Canonicatus 29. Maij 1610. coram Reuerendiſſ. D. meo Decano, & ideò Papa non ſe reſtrinxit ad dictam diſcordiam inter Archiepiſcopum, & Capitulum, nec iſta fuit cauſa finalis, ſed tantùm impulſiua gratiæ, vt ex deciſione bon. mem. Cardinalis Blanchetti in alia Hiſpalen. portionis, & in alia Cardinalis Seraphini in deciſione citatis, & nihilominus dixerunt DD. d. diſcordiam eſſe ſatis iuſtificatam ex actis Capitularibus, in quibus actum fuit de conſentien. vel non, in nominatum ab Archiepiſcopo pro facien. ſimultanea collatione, & 21. Ianuarij de communi omnium conſenſu reſolutum collationem diſcordatam, & ad Sanctiſſimum remitten. & ſic cùm Archiepiſcopus in vnum conſenſerit, Capitulum verò diſſenſerit, hæc fuit vera diſcordia, ad gloſſ. *in Clem.1. §. dudum in verb. diſcordia de iureiuran.* ſufficit autem narratiuam dictæ diſcordiæ eſſe ſemiplenè probatam, vt in ſpecie dictum fuit in dicta Hiſpalen. portionis coram Cardinali Blanchetto 18. Martij 1596.

2 Non obſtat, quòd Antonius fuerit electus à maiori parte Capituli, cùm Canonici eſſent in totum 27. & ipſe fuerit electus à duodecim ex votantibus in Capitulo, & à tribus alijs extra Capitulum, qui (vt dicitur) fuerunt electi, & ſic à quindecim, qui faciunt maiorem partem, vt ex Innoc. *in cap. in Geneſi de elect.* Nam ſubſiſtit reſponſio, de qua in deciſione, quòd dicta tria vota extra Capitulum data, non augent numerum eligentium, quidquid ſit ad viden. an electus habuerit maiorem partem Capituli, vt concordando opiniones, tradit Abb. *in d. cap. in Geneſi num.12.* & ſequitur Petr. de Bais *in direct. elect. part.3. cap.7. num.3. & 4.* Vnde ſi attendemus primum ſcrutinium, in quo Antonius habuit decem vota ex 24. ſiue ſecundum, in quo habuit duodecim vota, ſemper eſt verum quòd non habuit maiorem partem, cùm ad iſtum effectum illi tres contempti non ſint computandi in numero.

3 Alterum verò fundamentum, quòd dd. tres Canonici (vt dicitur) contempti, ſiue electi, ſint numerandi ad effectum videndi, an diſcordia fuerit declarata à maiori parte Capituli, non applicatur: nam vltra quòd non verificatur eos fuiſſe electos, nec probatur, quòd vbi electi fuiſſent, potuerint ad augendum numerum dare vota extra Capitulum, & exempla in contrarium adducta poſſent fortè procedere ad effectum, vt actus in congruo loco, vel tempore factus ab impedito poſſet dici validus ad acquiſitionem, vel conſeruationem proprij iuris, non tertij, maximè quia ex parte Ioannis nullum fuit præſtitum impedimentum. Reſpondetur, quòd quatenus etiam dd. tres eſſent computandi in numero, ex decreto facto 8. Ianuarij conſtat, quòd ex Canonicis 24. congregatis quindecim fuerunt in voto, quòd prouiſio haberetur pro diſcordata, nouem autem in contrarium. Qui nouem videntur tantùm remanſiſſe pro Antonio; & ſic computatis etiam illis tribus, qui votarunt pro eo extra Capitulum, non habuit niſi vota duodecim, & conſequenter non maiorem partem, quæ ſolùm conſtituebatur à dd. quindecim votis, quæ fuerunt pro diſcordia, iuxt. declar. Abb. & Petri de Bais, *vbi ſupra*, imò non tantùm prædicta quindecim vota, ſed omnium Capitularium videntur fuiſſe pro dicta diſcordia, quia in alio Capitulo celebrato die 21. eiuſdem menſis Ianuarij collatio fuit de communi conſenſu ad Suam Sanctitatem, vti diſcordatum remiſſa, vt dictum eſt.

Non obſtat etiam prætenſa appellatio per dd. tres Canonicos interpoſita: quia ab ea poſtea receſſerunt per vota data extra Capitulum, *cap. ſollicitudinem cum ibi not. de appell.* Tantò minus dixerunt DD. Antonium poſſe impedire immiſſionem, cùm non ſolùm non ſit legitimus contradictor, ſed nec aliquem habeat titulum, fuit conſideratum in vltima parte deciſionis, & patet etiam, quia ſtante præuentione Papæ, de qua ſuprà, non datur concurſus tituli, vt per Card. Seraphin. *deciſ.1426. num.3.* In alijs etiam gratia viſa fuit benè iuſtificata, vt in deciſione, tantò magis, quia ex aduerſo non controuertuntur.

Et ideò DD. ſteterunt in deciſis, vt ſuprà.

R. P. D. R E M B O L D O.

Peruſina pecuniaria.

Veneris 23. Iunij 1617.

A R G V M E N T V M.

Relationi periti ſuper æſtimatione alicuius rei ſtandum eſt contra eum, qui peritum elegit, & qui errorem allegat, illum plenè & concludenter probare debet.

S V M M A R I V M.

1 *Teſtibus pluribus magis credendum, quàm paucioribus.*

2 *Error calculi plenè, & concludenter probandus eſt ab allegante.*

Confeſſio facta poſitionibus plenè probat contra confitentem, ibid. in fin.

DECISIO DXLI.

1 DOmini ſteterunt in deciſis die 28. Februarij præteriti. Quòd enim ad primam oppoſitionem ex parte D. Gratiani calculo, de quo agebatur, factam, placuit reſponſio, quòd ſcilicet calculator non ſolùm iuxta æſtimationem tertij, & depoſitionem teſtium calculauit, & quòd æſtimatio primi periti potius, quàm aliorum attendi debeat. Tum quia dictus peritus fuit ab eodem D. Gratiano electus: tum quia dicta æſtimatio magis eſt conformis depoſitioni teſtium à dicto etiam D. Gratiano inductorum, & quorum iudicio vti plurium magis quàm vnius ſtandum videtur, *cap. in noſtra*, & ibi gloſſ. *de teſtibus, cap. licèt cauſam poſt med. verſic. Et præmiſſis de probat. cap. 1. de arbitris in 6. & l. ſi plures*, & ibi gloſſ. *ff. eodem tit.* Soc. *conſil. 105. ſub num. 6. lib. 3.* Nec non obſtat, quòd dicti teſtes ſint nulliter examinati, quia vltra reſponſiones in alia deciſione datas, fuit dictum obiectum in facto non ſubſiſtere, cùm imò conſtet fuiſſe examinatos à iudice ad hoc ſpecialiter ſubdelegato, citato Domino Lucio, & adhibito hinc inde interprete.

2 Secunda etiam oppoſitio viſa fuit Dominis in dicta deciſione ſublata, & ad id quod replicabatur, non fieri mentionem medietatis petij terræ, fuit reſponſum, non propterea dici poſſe probatum errorem, conſequentia enim, non fuit facta mentio medietatis: ergo æſtimatum fuit integrum petium, non tenet, cum tamen error plenè, & concludenter ab allegante probandus eſſet, Aym. *conſil. 255. num. 5.* Surd. *conſil. 14. num. 9. & deciſ. 104. num. 18.* Cardin. Seraphin. *deciſ. 931. in fine*, & quòd medietas ſola æſtimata fuerit, benè comprobari videtur ex eo, quòd dictum petium fuit æſtimatum florenis 800. & ſic iuxta valorem medietatis dicti petij, vt idem met Gratianus in poſitionibus faſſus fuit, *cap. 1.* & ibi gloſ. *de confeſſ. in 6.* Crauett. *conſ. 217. num. 9.* & fuit dictum in Romana redditionis computorum 7. Februarij 1612. coram Reu. P. D. meo Vbaldo.

3 Minus obſtant reſponſiones ad tertiam oppoſitionem in dicta deciſione datæ, quod non habebat componendi credito cenſus pretium Syluæ Farneti; quia in facto prætenſio iſta non iuſtificatur, & ſi non omnes cenſus per Gratianum ſoluti fuerunt ad ipſius creditum in dicto calculo poſiti, hoc euenit culpa ipſius Gratiani, qui dictas ſolutiones non allegauit, non calculatoris, ac propterea poterunt facta dictarum ſolutionum ſufficienti probatione & liquidatione etiam in poſterum apponi. Eadem ratione tollitur etiam replicatio ad reſponſionem 8. oppoſitioni, quia Hieronyma ceſſit iura talia, qualia ſuper bonis, quæ loco pignoris detinebat pro ſua dote, & cum onere huius hypothecæ, dicta bona donata fuerunt, ac propterea Gratianus, qui tenebatur hæc bona ab iſto onere liberare, non poteſt prætendere aliquod intereſſe pecuniarum pro dicta dote ſolutarum.

4 Quòad nonam oppoſitionem dictum fuit reſpectu vini anni 1612. nihil fuiſſe poſitum ad debitum Gratiani. Et in reliquis DD. tranſierunt cum reſponſionibus in dicta deciſione datis, quæ viſæ fuerunt tam in facto, quàm in iure ſubſiſtere.

R. P. D. PIROVANO.

Ratisbonen. Canonicatus.

Veneris 23. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Habes num. 1. & 8. in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſoria concedi non debet, quando articuli ſunt irrelevantes.*

2 *Immemorabilis probata habet vim priuilegij, declara vt num. 3.*

Immemorabilis probatio non admittitur, quando conſtat de initio conſuetudinis, ibid.

4 *Conſuetudo, & ſtatutum poſſunt ſtare ſimul, ſicut non eſt incompatibile, quòd ſtatutum diſponat idem quod ius commune.*

5 *Verbum* ſtatuimus *inducit nouum ius, quod antea inductum non erat.*

6 *Exceptiones requirentes altiorem indaginem, non admittuntur quando agitur de exequutione litterarum Apoſtolicarum cum gratioſa ſubrogatione iuſtificatis litteris.*

7 *Titulorum paritas concurrentibus prouiſis Apoſtolicis in ſimili gratia efficit vt non exequatur, ſed ordinariè ſit procedendum.*

8 *Gratia in forma* dignum, *eſt conditionalis.*

Titulorum paritas non cenſetur in prouiſis Apoſtolicis, ſi alter habet litteras cum gratioſa ſubrogatione, & alter in forma dignum, *ibid.*

Immiſſio non datur in beneficio ex gratia Apoſtolica, quæ aliunde expectat iuſtificationem, ibid.

9 *Capitulum eſt legitimus contradictor reſpectu habilitationis prouiſorum Apoſtolicorum.*

DECISIO DXLII.

DVbium propoſitum duas habet partes, an ſcilicet Ioanni Roggio ſit danda remiſſoria, & ſi non, an Henrico ſit danda immiſſio? & quoad remiſſoriam fuit negatiuè reſolutum: de immiſſione autem fuit reſeruatum videre in particulari diſputatione.

Eſt enim abſolutum, quòd remiſſoria concedi non ſolet, quando articuli non releuant, ne fruſtrà concedatur dilatio, cuius expectatio & finis potiùs diſpendium, quàm commodum vtrique parti afferre poteſt, Caſſador. *deciſ. 2. de dilat.* Caputaq. *deciſ. 66. & 68. part. 3.* Seraph. *deciſ. 1364. num. 2.* & ſæpè fuit reſolutum. 1

Irreleuantia probatur, quia primus, & ſecundus de nobilitate, ſunt extra quæſtionem, dum Henricus non obtinuit Canonicatum, nec petijt admitti vti nobilis ſanguine, ſed vti graduatus, cùm in eo Capitulo ſint diſtincti, ſi duo ordines nobilium, & Doctorum, eodem modo non pertinet quartus concernens familiaritatem Cardinalium, quia de iſta qualitate non fuit obiectum, neque concurrit in Henrico aliqua familiaritas.

Tertius verò articulus continens requiſita quinquennalis ſtudij doctoratus, & praxis, adhuc quoad primum & ſecundum requiſitum non releuant, quia in actis iuſtificantur tam ex teſtibus, quàm ex litteris patentibus doctoratus, nec pro parte prouiſi, aut Capituli concludentior probatio deſideratur.

Sola praxis videtur habere colorem releuantiæ, ſuper quaſi immemorabilis probetur, videtur poſſe allegari priuilegium Apoſtolicum, *cap. 1. de præſcriptionibus in 6.* Cardin. *conſil. 88. num. 2.* Gabr. *de præſcript. concluſ. 1. num. 1. & n. 62.* Put. *deciſ. 58. & 205. lib. 1.* 2

Verum neque reſpectu iſtius qualitatis viſum eſt intrare releuantiam, quia probatio immemorabilis non admittitur vbi conſtat de initio conſuetudinis, vt in præſenti ex ſtatutis eiuſdem Eccleſiæ Ratisbonen. Couarr. *in reg. poſſeſſor. part. 2. §. 3. ante n. 8.* Ofaſch. *deciſ. 101. n. 31.* Molin. *de primog. lib. 2. cap. 6. num. 64.* 3

Nec vrgebat reſponſio data, quòd de aliquo ſtatuto non appareret, quòd ſaltem per Roggium, aut Capitulum productum fuerit, aut inconueniens non eſſe, quòd adſit conſuetudo, & ſtatutum, prout non eſt incompatibile, quòd ſtatutum idem diſponat, quod ius commune, Caſtrenſ. *conſ. 94. in fin. lib. 1.* quia etiam quòd non fuerit productum, ſufficit quòd per Capitulum fuerit allegatum, quando denegauit poſſeſſionem Henrico. 4

Compatibilitas etiam tollitur ex verbis eiuſdem ſtatuti, ibi, *ſtatuimus per præſentes quòd de cætero*, &c. Nam per verbum *ſtatuimus*, inducitur nouum ius antea non inductum, Felin. poſt alios *in cap. decernimus num. 10. de iudic.* & verbum *de cætero* propriè denotat, quod antea non ſeruabatur, *cap. de cætero de teſtibus, & cap. de cætero, de tranſactionibus.* 5

Denique dicebatur remiſſoriam non eſſe dandam, cùm agatur de exequutione litterarum Apoſtolicarum cum gratioſa ſubrogatione, quæ dum ſunt iuſtificatæ, vt in præſenti proceditur ad earum exequutionem, reiectis exceptionibus requirentibus altiorem indaginem ad inſtar *l. final. Cod. de edict. D. Adr. tollen.* Molled. *deciſ. 3. & 13. vt lit. pend.* Put. *deciſ. 294. in noua impreſſ. lib. 1.* Menoch. *de retin. remed. 3. n. 58.* 6

Ne-

7 Neque dicatur prædicta procedere, quando non venit alius concurrens, habens ſimilem gratiam: ſecus quando adeſt alius prouiſus Apoſtolicus, qui poſſideat, vt in præſenti, quia tunc propter paritatem titulorum dicebatur ordinariè, non autem exequutiuè eſſe procedendum, vt per Bart. *in l. fin. num. 21. C. de edict. D. Adrian. tollen.* Rota in Celſoneñ. Canonicatus 1. Iunij 1602. coram Reuerendiſſimo Decano, & in Caputaqueñ. beneficij 23. Martij 1609. coram Reuerendiſſimo Lugduneñ. & in Sabineñ. beneficij 24. Martij 1601. coram bon. mem. Penia.

8 Quia Roggius non poteſt contendere cum Henrico de paritate tituli, quia non habet ſimilem gratioſam ſubrogationem, neque talem titulum, per quem in immiſſione poſſet obtinere, dum illa eſt conditionalis in forma *dignum*, & ex alio fonte, & cauſa deducitur, ſcilicet propter inhabilitatem primi prouiſi, quæ dum non conſtat propter iuſtificationem gratiæ Henrici, per conſequens titulus non eſt ſufficiens ad effectum immiſſionis, cùm expectet aliundè ſuæ cauſæ iuſtificationem, Zuccard. *in d. l. fin. num.* 375. *verſ.* 2. Verall. *deciſ.* 346. *num.* 4. *part.* 2. quod etiam fuit ponderatum, & firmatum in cauſa Tiraſoneñ. Capellæ 13. Martij, & 7. Aprilis 1606. coram R. P. D. meo Pamphilio, & priùs in Montis Faliſci Capellæ 30. Ianuarij 1606. coram Illuſtriſſimo Cardinali Lancellotto.

9 Non obſtat, quòd ſaltem Capitulum dicatur legitimus contradictor reſpectu habilitatum, vt dicitur reſolutum in cauſa Paceñ. Canonicatus coram R. P. D. meo Manzanedo die 30. Aprilis 1610. & ideò quoad Capitulum remiſſoria non videatur deneganda. Quia fuit dictum etiam quod in hac cauſa poſſet eſſe legitimus contradictor, tamen obſtare irreleuantiam materiæ articulatæ, qua ſtante remiſſoria ſemper denegatur, vt ſuprà dictum fuit, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana legitimæ.

Veneris 23. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Legitima debetur nepotibus in bonis aui, mortuo patre in vita aui, & ſuccedunt ex propria perſona, & ſi ſint quinque, eſt ſemis.

SVMMARIVM.

1 *Legitima debetur nepoti in bonis aui, & ingreditur in locum patris prædefuncti auo ſuperſtite.*

2 *Legitima poteſt detrahi non obſtante prohibitione detractionis, ſi fuerit prohibita ſub modo alternatiuo cum legato loco legitimæ, niſi conſtet de acceptatione legati.*

3 *Legitima grauari non poteſt, & omne onus impoſitum reijcitur.*

4 *Legitimæ detractionis prohibitio comprehendit tantummodo alienationes inter viuos, non diſpoſitionem in vltima voluntate.*

5 *Alienationis, & venditionis prohibitio, non includit diſpoſitionem in vltima voluntate.*

6 *Legitimæ portio nepotibus debita in bonis aui, quando veniunt ex propria perſona ſublato patre, viuente auo, ſi ſint numero quinque, eſt ſemis totius hæreditatis.*

7 *Fœmina, quamuis à ſtatuto excludatur ſtantibus maſculis, numeratur ad augendam legitimam debitam fratribus maſculis, quia talis excluſio eſt ad ipſorum fauorem, & commodum.*

DECISIO DXLIII.

DVbium propoſui, an Clementi debeatur legitima, & quatenus debeatur, quanta ſit? Et quoad vtramque partem pro D. Anna tantùm informante fuit reſolutum, niſi Clemens habuerit legatum ſcutorum ducentorum.

1 Eſt enim certum, quòd Clementi ex propria perſona debetur legitima in bonis Antonij Mariæ Cremonæ eius aui tam ab inteſtato iuris diſpoſitione, quàm ex teſtamento, cùm fuerit in ea ab eodem auo inſtitutus, tanquam ingreſſus in locum Bernardini eius patris, qui prædeceſſit adhuc patre eius, ſiue auo reſpectiuè ſuperſtite, §. *illo authent. de triente, & ſemiſſe*, Salyc. *in auth. nouiſſ. num.* 5. *& ibid.* Iaſ. *num.* 51. *Cod. de inoffic. teſtam.* Menoch. *conſil.* 681. *num.* 25. & poſt alios hoc ipſum firmauit Rota in Romana legitimæ 21. Ianuarij 1614. coram R. P. D. Veroſpio.

Non obſtant prohibitiones detractionis legitimæ, quæ 2
leguntur in teſtamento eiuſdem aui. Quia ſi de prima agatur, quæ concepta eſt per modum alternatiuum, cum legato ſcilicet ſcutorum ducentorum, & vinculo legitimæ, vel inſtitutionis in ſola legitima, ſecundùm cautelam Durantis *de arte teſtandi tit. caut.* 31. *num.* 6. & hanc non præiudicare Clementi fuit præſuppoſitum, niſi conſtet de acceptatione legati, vt iam dictum eſt.

Si verò de ſecunda agendum eſt, vt eam dicamus factam fuiſſe ad onerandam, & grauandam legitimam Clementis, huiuſmodi grauamen ſemper à lege improbatur, & reijcitur, *l. quoniam in prioribus, l. ſcimus, §. repletionem, C. de inoffic. teſtam.* & latiſſimè comprobat Graſſ. *de ſucceſſ. ab inteſt. §. legitima, quæſtione* 38. *num.* 2.

Si autem præſupponatur facta in vtilitatem Clementis, 4
vti minus induſtrioſi, & non idonei, pro adminiſtrandis proprijs bonis, & hoc caſu quatenus etiam eſſet temporalis, & non perpetua, vt in præſenti, comprehenderet tantummodò caſum alienationis inter viuos, non autem diſpoſitiones per viam vltimæ voluntatis, qui eſt caſus, de quo agitur, Rub. Alexandr. *conſ.* 27. *in fine*, Abb. *conſ.* 226. *num.* 32. *lib.* 2.

Et optima quidem ratione, quia prohibita venditio- 5
ne, & alienatione, nunquam cenſetur incluſa diſpoſitio per viam vltimæ voluntatis, Oſaſch. *deciſ.* 50. *num.* 10. Gabr. *de fideicomm. concluſ.* 10. *num.* 27. Honded. *conſ.* 13. *num.* 12. *lib.* 2.

Quo verò ad ſecundam partem dubij, cùm iſti nepo- 6
tes viuo Antonio Maria eorum auo ingreſſi ſint locum patris mortui, & ex propria perſona veniant, & ſint quinque, concluſum fuit portionem legitimæ aſcendere ad ſemiſſem, §. *hac nos, auth. de triente, & ſemiſſe, auth. nouiſſima, C. de inoffic. teſtam.* Peregr. poſt alios, *de fideicomm. art.* 36. *num.* 39.

Nec duæ fœminæ, quæ inter dictos nepotes reperiun- 7
tur, poſſunt diminuere commodum maſculorum, quamuis illæ ſint à ſtatuto excluſæ, cùm talis excluſio ſit ad ipſorum maſculorum fauorem, Pariſ. *conſ.* 36. *num.* 29. *volum.* 2. Graſſ. *in §. legitima quæſt.* 7. *num.* 5. Rot. *deciſ.* 266. *par.* 1. *diuerſorum*, & in alijs cauſis ſæpè fuit firmatum.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano,

Meteñ. Semicanonicatus,

Veneris 23. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

De iuſtificatione gratiæ, & probationes Clericatus originis, & diœceſis valoris per non exceſſum mortis, & vacationis, & numquid ſemicanonicatus præſumatur perpetuus, & collatiuus, an verò officium, vel ſtipendium amouibile, & ad nutum.

SVMMARIVM.

1 *Clericatus cenſetur probatus per litteras patentes ordinarij.*

Origo alicuius probatur per teſtes, ibid.

2 *Beneficij valor per non exceſſum quomodo probetur in Germania.*

3 *Mors probatur per teſtes de viſu, qui præſentes fuerunt quando quis fuit ſepultus.*

4 *Vacatio beneficij probatur per confeſſionem partis venientis ex eadem vacatione, & per teſtes deponentes de illius poſſeſſione per quatuor annos cum perceptione fructuum.*

5 *Semicanonicatus cùm ſit beneficium ſæculare, præſumitur perpetuum, & collatiuum, non autem amouibile ad nutum, vbi quod hoc fallit, niſi contrarium plenè, & concludenter probetur.*

Beneficij qualitas quæ ſit inſpicitur vltimus ſtatus, ibid.

DE-

DECISIO DXLIV.

1 GRatiam Dominici eſſe iuſtificatam Domini reſoluerunt. Conſtat enim de Clericatu ex litteris patentibus ordinarij, Rot. *deciſ.* 1. *de probationib. in nou.* Felin. *in cap. poſt ceſſionem num.* 3. *&* 15. *eodem tit.* Grammat. *deciſ.* 81. *num.* 1. & ex duobus teſtibus de illo deponentibus, qui etiam probant dictum Dominicum eſſe oriundum ex diœceſi Tulleñ. & de anno 1615. & ſic de tempore vacationis fuiſſe præſentem in curia.

2 Valor quòd non excedat 24. non videtur indigere alia iuſtificatione, ex quo de generali conſuetudine Germaniæ ſolitum eſt ita exprimi valorem Canonicatuum, vt teſtes deponunt, & fuit dictum in vna Colonieñ. Canonicatus 29. Martij 1610. coram R.P.D. meo Decano, & in Argentina Canonicatus 4. Iulij 1612. coram me.

3 De obitu Franciſci in menſe Martij conſtat pariter ex teſtibus de viſu, & qui fuerunt præſentes eius ſepulturæ.

4 Vacatio autem ex perſona D. Franciſci vltra confeſſionem partis aduerſæ venientis ex eadem vacatione, Put. *deciſ.* 171. *num.* 1. *lib.* 3. Ægid. *deciſ.* 268. probatur per dictos teſtes deponentes de illius poſſeſſione per quatuor annos, cum perceptione fructuum, ea qua poſſeſſione triennali verificatur vacatio, Caputaq. *deciſ.* 26. *par.* 1. Pariſ. *de reſignat. lib.* 11. *quæſt.* 6. *à num.* 96. Put. *deciſ.* 185. *lib.* 2. Rot. *deciſ.* 779. *lib.* 3. *par.* 3. *diuerſor.*

5 Quibus viſum fuit non obſtare, quòd iſte ſemicanonicatus videatur ſimplex officium, vel ſtipendium amouibile ad nutum duarum dignitatum, nempè Decani, & Cercatoris Eccleſiæ Meteñ. vt apparet ex illius erectione de anno 1393. & ex deputatione facta tanquam de officio amouibili de anno 1406. & depoſitione, & priuatione facta de anno 1401. vnius ex iſtis ſtipendiarijs in ſummario Claudij *n.* 2. & ideò non veniat ſub reſeruatione Apoſtolica, Gonzalez *ſuper reg.* 8. *gloſſ.* 5. §. 6. *num.* 9. & non intret gratia Dominici in d. reſeruatione fundata. Quia fuit reſponſum, quòd cùm ſemicanonicatus ſit beneficium ſæculare, præſumitur de ſui natura perpetuum, & collatiuum, *cap.* 1. & ibi gloſſ. *verbo perpetua, de Capell. Monach. in* 6. Lap. *alleg.* 9. *num.* 3. Caſſad. *deciſ.* 4. *num.* 2. *de prabend.* Mandoſ. *ſuper reg.* 3. *quæſt.* 11. *num.* 2. Pariſ. *vbi ſuprà lib.* 11. *quæſt.* 3. *num.* 92.

Et ideò manualitas eſſet per partem aduerſam plenè, & concludenter probanda, vt fuit dictum in vna Paceñ. Capellaniæ 22. Iunij 1609. coram R. P. Domino meo Caualerio, quod non fecit, quia probationes allegatæ non ſunt viſæ Dominis ita claræ, cùm ſint admodum antiquæ, & remotæ, quæ non attenduntur, ex quo ad dignoſcendam qualitatem beneficij inſpicitur vltimus ſtatus, iuxta quem fuit prouiſum, & illum ſufficit pro iuſtificatione gratiæ probare, Put. *deciſ.* 206. *lib.* 1. Rota *deciſ.* 14. *verſ. Sed omnes, de iurepatronatus in antiquis, & deciſ.* 167. *num.* 9. *par.* 2. *diuerſorum*, Ferrett. *conſil.* 132. *num.* 10. Seraphin. *deciſ.* 1229. & fuit dictum in vna Ferrarieñ. Prioratus 17. Martij 1608. coram bonæ memoriæ Penia, qui vltimus ſtatus eſt vti de beneficio perpetuo, cùm in prouiſionibus modernis nulla fiat mentio iſtius manualitatis, ſed diſponatur tanquam de beneficijs perpetuis.

6 Et ceſſat omnis difficultas ex teſtibus expreſsè deponentibus in Eccleſia Meteñ. adeſſe duos ſemicanonicatus, eòſque eſſe perpetuos, & diſtinctos à ſtipendiarijs, quorum dicta videtur corroborari ex declaratione Capituli facta ad inſtantiam Franciſci Gerardini vltimi poſſeſſoris ſemicanonicatus, de quo agitur, petentis an poſſet promoueri ad titulum illius, cùm aliqui dubitarent eſſe officium amouibile. Cui Capitulum reſpondit poſſe hoc facere, ſicut fecerunt alij ſui anteceſſores; ex quo reſultat Capitulum habuiſſe dictum ſemicanonicatum pro beneficio perpetuo, cùm aliàs ſi eſſet ſtipendium temporale, non poſſit quis ad titulum illius promoueri, Pariſ. *de reſignat. lib.* 2. *quæſt.* 6. *num.* 2. Gonzalez *vbi ſuprà gloſſ.* 5. *num.* 42.

R. P. D. PAMPHILIO IVNIORE, deinde S.R.E. Cardinale.

Ferrarieñ. decimarum.

Veneris 23. *Iunij* 1617.

ARGVMENTVM.

Laici ſunt prorſus incapaces decimarum ſine authoritate Sedis Apoſtolicæ: ſunt tamen capaces fructuum decimalium, & quando.

SVMMARIVM.

1 *Decimarum incapaces omninò ſunt laici, niſi interueniat Sedis Apoſtolicæ authoritas, vbi ampliùs, quod quaſi poſſeſſio exigendi decimas per annos* 30. *ipſis non ſuffragatur.*

2 *Decimalium fructuum laici capaces ſunt, declara vt num.* 3.

3 *Beneplacitum Apoſtolicum, vbi fuit reſeruatum, contractus ſine beneplacito Apoſtolico celebratus eſt ipſo iure nullus, & num.* 4.

4 *Remiſſoria vbi fuit data, non eſt expectanda ad impediendam ſententiæ prolationem, quando probationes in ea factæ non releuant.*

DECISIO DXLV.

PRo Illuſtriſſimo D. Cardinale Epiſcopo informante, nempè inueſtituras, de quibus agitur, factas per Cardinalem Eſtenſem, non eſſe validas, quia illæ ſunt factæ ad fauorem laicorum, qui ſunt omninò incapaces iuris decimandi, quod eſt ſpirituale, *cap. cauſam quæ*, vbi Abb. Felin. & alij, *de præſcript.* Præſertim poſt Concil. Lateranen. de quo *in cap. prohibemus, de decim. & in cap. cum & plantare, de priuileg.* Rebuff. *de decim. quæſt.* 13. *num.* 78. *& ſeqq.* & fuit dictum in cauſa Mediolanen. reſciſſionis permutationis 21. Maij 1597. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & ſæpè in alijs cauſis; itaut in conceſſione decimarum, & iuris decimandi laicis facien. ſit adeò neceſſaria authoritas Sedis Apoſtolicæ, vt non ſufficiat immemorabilis, abſque fama priuilegij, vel recognitione feudali, vt notat Ioan. Andr. & alij *in cap. cum Apoſtolica, de his quæ fiunt à Prælat.* Felin. *in d. cap. cauſam quæ n.* 3. *de præſcript. & in cap. cum contingat ſub num.* 4. *verſ. ſi tamen, de foro compet.* & fuit dictum in Toletana iuris decimandi 27. Aprilis 1584. coram bon. mem. Cardinali Blanchetto, & in dicta Mediolanen. reſciſſionis permutationis, vbi fuit etiam dictum, quòd præſumpta confirmatio ex lapſu 30. annorum, & vltrà, cum obſeruantia reſpectu iſtius iuris, propter incapacitatem laici nihil operatur, ex deductis in cauſa Piacentina decimarum 31. Ianuarij 1586. coram bon. mem. Bubalo. 1

Nec ſupradictæ inueſtituræ videbantur poſſe intelligi de fructibus decimalibus, quorum laicus eſt capax, Rota *deciſ.* 2. *de iudic. in nou.* Quia imò illæ expreſsè loquuntur non ſolùm de decimis, & fructibus decimalibus, prout percipiuntur de manu Rectoris, ſed etiam de ipſo iure decimandi, quod eſt ſpirituale, & conſiſtit in perceptione decimarum propria auctoritate, de manu colentium prædia, Abb. *in cap. litteras num.* 2. *de iuram. calum.* Couarr. *variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 5. & fuit reſolutum in dicta Nouarieñ. decimarum 28. Maij 1593. coram bon. mem. Cardinali Arigonio, & in dicta Mediolanen. reſciſſionis permutationis. 2

Neque refragari, quòd dictus Cardinalis Eſtenſis aliàs habuerit à fel. record. Gregorio XIII. facultatem infeudandi decimas, & iura decimandi quibuſcumque perſonis ſibi benè viſis; nam præterquam quod contra eam plura per informao. adducebantur; fuit per Dominos reſponſum, quòd in caſu iſto ceſſat difficultas ex lectura ipſarum inueſtiturarum, in quibus fuit expreſsè reſeruatum beneplacitum Apoſtolicum, cum clauſula, *& non aliàs, aliter, nec alio modo, &c.* quo caſu clarè apparet dictum Cardinalem concedentem noluiſſe vti illa facultate, ſed voluiſſe nouum beneplacitum omninò adhiberi: nam iſta clauſula operatur, vt beneplacitum Apoſtolicum cenſeatur reſeruatum pro forma, itaut ſi non adhibeatur, inueſtituræ ſuſtineri non poſſint, etiam quòd aliàs non eſſet ne- 3

ceſſa-

ceſſarium , vt fuit dictum in cauſa Comen. locationis 20. Martij 1600. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & in cauſa Camerinen. tranſactionis 19. Nouembris 1604. coram Illuſtriſſimo D. Cardinali Ludouiſio, & aliàs ſæpè.

4 Et ex his etiam ceſſare viſum fuit, quòd Domino Comiti fuerit conceſſa remiſſoria ad probandum per teſtes, quòd eius anteceſſores per tempus immemorabile decimas, de quibus agitur, poſſederint; quia vltrà quòd terminus remiſſoriæ iam à pluribus diebus eſt elapſus; placuit reſponſio, quòd cùm non obſtan. huiuſmodi poſſeſſione, beneplacitum in caſu iſto eſſet neceſſarium, vti reſeruatum cum dicta clauſula, *& non aliàs, aliter, nec alio modo, &c.* probationes illius reſpectu ſunt irreleuan. & conſequenter non ſunt expectan. iuxt. deciſ. Verall. 66. *par.* 3.

Et ita deciſum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana extinctionis cenſuum.

Luna 26. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Mulier ad effectum annullandi obligationem debet concludenter probare ſe non eſſe cautam.

SVMMARIVM.

1 *Mulieris contractus remanet validus, & firmus in eius præiudicium, ſi conſtat quòd aliunde mulier releuatur ab obligatione.*

2 *Decretum iudicis ſuper obligatione mulieris præſumitur iuſtum, & validum, & allegans iniuſtitiam imputat iudici, quam concludenter probare tenetur.*

3 *Inuentarium probat non adeſſe alia bona tempore mortis, ſed non concludit quòd defunctus non habuerit alia bona antè, quæ fuerint alienata.*

DECISIO DXLVI.

Reſolutum fuit ſtandum eſſe in deciſis, ex eiſdem rationibus, & fundamentis. Promiſſio enim, & obligatio D. Liuiæ ad fauorem emptorum cenſus valida eſt, propter decretum iudicis, & alijs ſolemnitatibus adhibitis de iure, & forma ſtatutorum Vrbis *c.* 31. *lib.* 1. in contractibus mulierum requiſitis, & veritas cauſæ, propter quam fideiuſſit, iuſtificatur dum aſſerit ſe cautam ſuper alijs bonis, & vltra tenutam lacus, ſuper qua cenſus fuerunt impoſiti, apparet ex inſtrumento dotis D. Liuiæ adeſſe alia bona, nempè caſtrum Petræ fortis, partem caſtri Scarpæ, ac alia ſtabilia ex hæreditate matris Caroli eiuſdem D. Liuiæ mariti.

1 Propterea data facultate D. Liuiæ releuandi ſe ab obligatione, remanet contractus firmus, & validus ad illius præiudicium, Seraph. *deciſ.* 1187. & firmatum fuit in deciſione Romana Saluiani interdicti 15. Decembris 1614. coram R. P. D. meo Pamphilio, in qua aliæ deciſiones referuntur.

2 Non obſtant deducta ad probandum ipſam non eſſe cautam ſuper bonis ſui viri, quia huiuſmodi negatiua concludenter non probatur, prout neceſſarium eſt, ex quo pro decreto præſumitur, quòd fuerit iuſtum, & validum, Gabr. *de ſent. concl.* 5. *in princip.* & allegans iniuſtitiam, culpam iudici videtur imputare, quæ plenè, & concludenter probanda eſt, Bart. *in l. ſi quis ex argentarijs, §. prætor. ff. de edend.* Crauett. *conſ.* 80. *num.* 20. Surd. poſt alios *conſ.* 39. *num.* 9.

Quamuis igitur detur inuentarium de hæreditate, & bonis Septimij viri eiuſdem D. Liuiæ, & validum præſupponatur, & in ea deſcripta tantummodò reperiantur bona caſtri fortis, caſtri Scarpæ, & tenutæ Laghi, bonaque caſtri Scarpæ alienata vſque de anno 1588. fuerint ab eodem Septimio Domina Liuia conſentiente, & renunciante reſpectu ſuorum iurium dotalium; pars verò bonorum caſtri Scarpæ dicatur permutata, & incorporata in tenuta Laghi, atque ita ex eodem inuentario dicatur colligi negatiuam, alia ſcilicet bona non extare.

3 Tamen negatiua reſpectu bonorum maternorum Septimij probari non poteſt, quia inuentarium probat quidem non adeſſe alia bona in hæreditate Septimij de tempore eius mortis, ſed non concludit quòd ante alia bona non extarent, cùm potuerit Septimius habuiſſe materna, & ante mortem alienaſſe (abſque conſenſu, & renunciatione D. Liuiæ, ſuper quibus adhuc duraret euictio, & veritas cauſæ poſſet iuſtificari. Præterea ex pretio caſtri fortis emptus fuit cenſus à Valerio Vrſino pro ſumma ſcutorum 765. qui adhuc extat, & datur inſtrumentum conſtitutionis illius, & alia ſcuta mille quingenta, & quinquaginta duo, ex eodem pretio recepta fuerunt manualiter, & in contanti à Carolo eiuſdem D. Liuiæ filio, ipſa pro omni ſuo iure conſentiente, quæ cùm poſſibile ſit, quòd reinueſtita fuerint pro cautione tam emptoris, quàm ipſius D. Liuiæ, negatiua etiam oon implicationis debebat probari ad concludendam falſitatem cauſæ.

Non obſtat, quòd cenſus exigi non poſſit, cùm hæreditas Valerij Vrſini non ſit ſoluendo, vt notorium eſt.

Quia non excuſſa hæreditate prædicta, & fideiuſſoribus datis in conſtitutione cenſus, & alijs ſuprà ponderatis non verificatis, nunquam conſtare poterit Dominam Liuiam non eſſe cautam ad effectum annullandi prætenſam obligationem ex defectu cauſæ.

Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana tranſactionis.

Lune 26. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Vſusfructus patri debitus in bonis aduentitijs filij, poteſt per teſtatorem prohiberi, non ſolùm expreſſè, ſed & tacitè, per coniecturas, & quæ ſint coniecturæ.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactionis obſtat remedium* l. 2. Cod. de reſcind. vendit.

2 *Læſio in tranſactione ſic probari debet, vt ſit etiam habita reſpectu ad dubium litis euentum.*

3 *Vſusfructus patri debetur de iure in bonis aduentitijs filij, declara vt num.* 4.

Vſusfructus expreſsè, & tacitè per coniecturas prohiberi poteſt per teſtatorem ne patri debeatur de bonis filio relictis, & tunc per filium præſtandus non eſt, ibid.

5 *Vſusfructus cenſetur ademptus, quoties adimitur adminiſtratio patri, non enim ſine adminiſtratione debetur.*

6 *Pater habet adminiſtrationem à iure in bonis filij, etiam quod per teſtatorem dati ſint curatores, quia ſimul compatiuntur, declara vt num. 7. & ſeqq.*

9 *Vſusfructus cenſetur prohibitus patri, ſi teſtator mandat pro victu filij expendi centum, reſiduum inueſtiri, quia ſic videtur interdicta fructuum perceptio, & ſi fructuum perceptio ſit interdicta vſque ad certum tempus, elapſo illo tempore adhuc durat prohibitio, quia attenditur initium excluſiuum.*

9 *Vſusfructus patri cenſetur prohibitus ſuper bonis filij, ſi teſtator in teſtamento legatum patri fecerit, ex quo prouiſum videtur, vſusfructus patri non debeatur.*

DECISIO DXLVII.

Cenſuerunt Domini obſtare tranſactionem in caſu, 1
de quo agitur. Quamuis enim vera, & approbata
ſit concluſio, vt in tranſactione locum habeat remedium
l. 2. C. de reſcind. vendit. de qua per Bart. *in d. l. 2. num. 7. &*
in l. ſi quis cum aliter num. 5. ff. de verbor. oblig. & eam ſæpè
tenuit Rota, reprobato Alexandro contrarium ſentiente
in conſil. 42. *num.* 11. *lib.* 1. vt in Romana deuolutionis
domorum 26. Martij 1590. coram bon. mem. Card. Pamphilio,
& in Romana domus 3. Decembris 1601. coram
R. Archiepiſcopo Damaſceno; nouiſſimè verò, ac pleniùs
confirmatur in Romana domorum 10. Iunij 1615. coram
R. P. D. meo Vbaldo.

Læſio tamen non videtur probata ſecundùm termi- a
nos eiuſdem legis, habitoque reſpectu ad dubium litis
euen-

cuentum, prout neceſſarium eſt, ſecundùm Bart. *in d. l. ſi quis num. 5. ff. de verbor. oblig.* Crauett. *conſ.* 151. *num.* 27. Menoch. *conſ.* 401. *num.* 156. Honded. *conſil.* 34. *n.* 55. *l. b.* 2.

3 Nam fundamentum læſionis ponitur in vſufructu patri de iure debito in bonis aduentitijs filij, per *l. fin. Cod. de bonis quæ lib.* & prout ſunt iſta, de quibus agitur, dum proueniunt ab auo materno, *l. qui in aliena, §. interdum, ff. de acquir. hered.* Surd. poſt alios *conſ.* 116. *num.* 3. & 4. Seraph. *deciſ.* 202. *num.* 20. eo autem ſubſiſtente dicebatur clarè liquere de læſione enormiſſima, dum renunciatum fuit per Antonium patrem vſufructui valoris ſcutorum 1200. pro anno ſcutis 200.

4 Cæterùm regula prædicta ſolet recipere declarationem, quando nedum expreſsè, ſed etiam tacitè, ex coniecturis colligi poteſt, quòd vſusfructus patri ſit prohibitus. Ita Bart. declarando *auth. excepit, C. de bonis quæ liber. in l. ſi vſusfructus, §. ſi ita, ff. quando dies leg. ced.* Dec. *conſ.* 318. *num.* 5. *in fine*, Boer. *deciſ.* 193. *num.* 2. Molin. *de primogenit. lib.* 1. *cap.* 19. *nu.* 30. Gabr. *conſ.* 118. *num.* 12. *lib.* 1. Surd. *conſ.* 116. *num.* 51. & 143. *num.* 20. *lib.* 1.

5 Coniecturæ autem & plures, & ingentes viſæ ſunt Dominis in præſenti concurrere, & prima dum teſtator reliquit hæredi ſcripto actores, & curatores, per quos patri adimebatur adminiſtratio bonorum; cui enim adimitur adminiſtratio, adimitur & vſusfructus, qui cum adminiſtratione tranſit, *l. Imperator, ff. ad Trebell.* & per illum text. ita concludunt ibidem Caſtren. *num.* 4. Alexan. *num.* 6. Beto. *conſil.* 139. *num.* 17. & 18. *vol.* 2. Boer. *deciſ.* 61. *num.* 17.

6 Nec conſequentia prædicta deſtruitur ex allegata compatibilitate curatorum cum iure adminiſtrandi à lege delato patri in bonis filij, per *l.* 1. *§. parentes, C. de bonis maternis*, quaſi cumulatiuè, & non priuatiuè ſint dati, vt *in l. propter latè diffuſum, C. in quib. cauſ. tut. hab. l. propter litem, §. fin. ff. de excuſ. tutor.*

7 Quia neque Ioan. Baptiſta alia bona habebat, neque in teſtamento dati ſuerant reſpectu diuerſorum effectuum, ſed in omnibus, & ad omnia, vt legitur in teſtamento, quæ verba non admittunt diuiſionem, aut concurſum in adminiſtratione, & quamuis text. *in l. Imperator*, videatur loqui in patre cui ſuerat interdicta adminiſtratio propter diſſipationem bonorum filij, & in hunc ſenſum conueniant Boer. Beto. & alij ſuprà allegati, quæ ratio, etſi in præſenti conſiderari non poſſit, tamen ratio eſt eadem in conſequentia, quamuis non eadem in cauſa; conſequens enim eſt, cui adimitur adminiſtratio, adimitur vſusfructus: cauſa autem poteſt eſſe diuerſa, vel quia intrat dilapidatio, vel quia teſtator ita mandat, & vtraque eſt ſufficiens pro remouenda adminiſtratione, vnde deſumitur conſequentia.

8 Secunda coniectura deducitur ex eo, quòd teſtator noluit hæredem habere tantùm ſcuta 300. vſque ad ætatem annorum 25. reſiduum verò inueſtiretur pro fideicommiſſo, ex hac limitatione redditunm colligitur interdicta fructuum perceptio in reſiduo, ſcilicet tanquam deſtinato ad augendam hæreditatem; in parte verò ſcut. 300. tanquam ſufficienti pro alendo hærede tantùm. Nec obſtat, quòd filius iam maior factus tranſegerit, & adhuc eſſet ſub patria poteſtate, cuius ratione patri competebat pleniſſimus vſusfructus, Crauett. *conſ.* 84. *num.* 7. Surd. *conſ.* 259. *num.* 1. Nec vlteriùs duraret limitatio reddituum, quo caſu dicebatur iura patriæ poteſtatis poſſe exerceri, impedimento ſublato ex fine prohibitionis. Ad prædicta enim fuit reſponſum, quòd in coniecturanda voluntate teſtatoris ponderatur initium excluſiuum vſusfructus in patre, hoc modo quòd ſicuti voluit quòd ſi pars hęreditatis ſtaret pro congrua ſuſtentatione ſolius hęredis vſque ad ætatem annorum 25. idem voluerit de tota hęreditate poſt dictum tempus ceſſante prohibitione.

9 Tertia coniectura colligitur ex legato ſcut. 50. Antonio patri facto, cui cùm prouiſum fuerit, videtur teſtator voluiſſe quòd patri non acquireretur vſusfructus, Bart. *in l. ſi vſusfructus, §. ſi ita quis, ff. quando dies leg. ced.* & quamuis legatum non ſit annuum, & per conſequens tenue, nec reſpondeat quantitati vſusfructus, nihilominus non tollit ſeparatam prouiſionem, in qua reſidet coniectura voluntatis teſtatoris, vt filius haberet plenam hæreditatem.

Et ex prædictis videbatur ſatis apparere de voluntate teſtatoris, ne vſusfructus patri acquireretur, vel ſaltem ad eum ſtatum cauſa reducta, vt incertus eſſet illius euentus, quo caſu benè tenet tranſactio in quantitate ſcutorum 200. conuenta, præſertim inter patrem, & filium, vt ponderatum fuit in Romana domorum 10. Iunij 1615. coram R. P. D. Vbaldo.

Et ita, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Biſignaneñ. penſionis.

Luna 26. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Alimenta, & ſumptus litis debentur conſtito de paupertate, & præſumptione boni iuris: paupertas autem benè cenſetur probata per votum paupertatis, à quo quis per promotionem ad Epiſcopatum non liberatur; de vi, effectu, & materia clauſulæ in reſeruatione penſionis appoſita, dummodò remaneant mille pro Epiſcopo, nonnulla notanda, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Alimenta, & ſumptus litis debentur litiganti data eius paupertate, & præſumptione boni iuris.*

Penſio reſeruata ad effectum, vt penſionarius ſe decentiùs alere poſſit, æquiparatur alimentis, ibid. in fine.

2 *Epiſcopus non liberatur à voto paupertatis per promotionem ad Epiſcopatum.*

3 *Penſio reſeruata, dummodò mille remaneant libera reſignatio, ſi non iuſtificetur, non infligitur reſeruatio, ſed penſio reducibilis eſt.*

4 *Solutio præſumitur facta de mandato eius, cuius erant pecuniæ ſolutæ, quando eſt ſoluta notabilis pecuniarum quantitas.*

6 *Papa præſumitur informatus de ſufficienti valore in collatione Eccleſiarum.*

7 *Penſio reſeruata cum clauſula,* dummodò remaneant mille pro Epiſcopo, *an & quando faciat reſeruationem conditionalem, vbi etiam quæ probatio ſufficiat pro iuſtificatione huius clauſulæ.*

8 *Clauſula* arbitrio iudicis, *temperat rigorem iuris, quando eſt conceſſa iudici aliàs iuriſdictionem habenti.*

9 *Alimentorum taxatio, & æſtimatio plurimum iudicis arbitrio remiſſa eſt iuxta perſonæ qualitatem, & conditionem.*

DECISIO DXLVIII.

RESponſum fuit per Dominos eſſe locum arbitrio, ita- 1
ut Reuerendiſſimus Modernus Epiſcopus Biſignaneñ. teneatur ſubminiſtrare Reuerendiſſimo Fratri Bernardo, olim eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopo, alimenta, & ſumptus litis, cùm concurrant paupertas, & præſumptio boni iuris, iuxta tradita per Couarr. *pract. quæſt. cap.* 6. *ſub num.* 6. Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *quæſt.* 35. *num.* 2. 4. & 32. Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæſt.* 110. *num.* 8. & *quæſt.* 120. *num.* 3. & *ſeqq.* Cardin. Seraph. *deciſ.* 1098. *num.* 1. & vt quotidie per Rotam ſeruatur; maximè cùm penſio, de qua agitur, fuerit reſeruata ex cauſa reſignationis factæ in manibus Sanctiſſimi per eundem Fratrem Bernardum ad fauorem q. Ioan. Iacobi, ad hoc vt dictus Fr. Bernardinus ſtatum ſuum iuxta Pontificalis dignitatis exigentiam decentiùs tenere valeat, & ad ei prouidendum de alicuius ſubuentionis auxilio, quæ penſio proptereà alimentis æquipatatur, vt ex Roman. *conſ.* 388. *num.* 3. dixit Creſc. *deciſ.* 3. *num.* 5. *de ſolutionibus.*

De paupertate non fuit dubitatum, & nihilominus 2
illa benè probatur ex teſtibus deponentibus tam ante promotionem ad Epiſcopatum, quàm poſt illius reſignationem factam dicto q. Ioan. Iacobo de anno 1607. imò de ea expreſsè conſtat ex eo ſolùm, quòd idem Fr. Bernardinus eſt Regularis Profeſſus Ordinis Prædicatorum, & ſic Mendicantium, & conſequenter emiſit votum paupertatis; à quo non fuit liberatus per promotio-

rio-

Digitized by Google

tionem ad Epiſcopatum, iuxta doctrinam Sancti Thomę 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 8. & eſt text. *in can. de Monachis* 16. *quæſt.* 1. & ibi gloſſ. *in verbo diſcedere*, & Ioan. de Turrecrem. *num.* 2. *&* 3. Franch. *in cap. quorundam num.* 6. *de electionib. in* 6. Iaſ. *in l. ſi quis mihi bona*, §. *ſeruus municipium num.* 4. *ff. de acquiren. hæredit.* & tradunt ferè omnes ſummiſtæ, Armilla *in verbo Monachus num.* 6. Piſanell. *in verbo Religio*, §. 1. *Vtrùm Religioſus factus Epiſcopus*, Thabien. *in verbo Epiſcopus num.* 7. & Azor. *Inſtit. moral. lib.* 12. *c.* 7. *quæſt.* 2. *par.* 1.

3 De præſumptione autem boni iuris ſatis apparere viſum fuit, cùm in dicta reſignatione Eccleſiæ fuerit ex conſenſu reſignatarij per Sanctiſſimum reſeruata annua penſio ſcut. 1050. Et licèt addita fuerit clauſula, *Dummodo ſcuta mille monetæ Neapolitanæ eidem reſignatario libera remaneant*. Illa tamen quatenus non iuſtificaretur, non infringit reſeruationem, ſed penſio eſſet reducibilis, itaut reſignatario remaneant dicta ſcuta mille, Roman. *conſil.* 369. *à num.* 25. *vſque ad* 30. & tenuit Rot. *dec.* 1160. *lib.* 3. *par.* 3. *diuerſor.* Creſcen. *deciſ.* 17. *alias* 233. *de reſcript.* in Vicentiñ. penſionis 28. Iunij 1591. coram Card. Mantica, in Lucana penſionis 17. Februarij 1592. coram Orano, & in Campanieñ. penſionis 22. Iunij 1609. coram Iuſto, in quibus etiam aliæ referuntur, & poſt alios tradit Pariſ. *de reſignat. beneficiorum lib.* 6. *qu.* 2. *num.* 144. cum cumulatis per Garz. *de benefic. par.* 1. *cap.* 5. *n.* 419. *& ſeqq.*

4 Sed nihilominus plura concurrunt, ex quibus Dominis viſum fuit reſultare ſufficientem præſumptionem, quòd remaneant etiam dicta ſcuta mille, non obſtante ſolutione penſionis, & ſic ſufficientem boni iuris præſumptionem. Et primò ſolutio ſcutorum 840. bol. 97. ad computum dictæ penſionis facta in primo anno pro dicto Epiſcopo Io. Iacobo reſignatario in ſummario Fr. Bernardini *num.* 2. Quæ tanquam ſummæ notabilis, præſumitur facta de illius mandato, & de eius pecunijs, vt in terminis de ſoluente penſionem nomine alterius, Cardin. Manric. *de tacit. &c. lib.* 7. *tit.* 6. *num.* 3. quem refert Gratian. *diſcept. forenſ.* 296. *ſub num.* 20. Quam ipſe veriſimiliter non feciſſet, niſi valor fuiſſet pro penſione ſufficiens, vulgata *l. cum de indebito, ff. de probat.* & conſiderauit Rota in Neritoneñ. penſionis 7. Aprilis, & 3. Iulij 1606. coram Illuſtriſſimo D. Cardinali Ludouiſio. Et licèt facta fuerit ſine præiudicio iurium Epiſcopi ſoluentis, tamen viſa fuit ſufficiens, cùm non agatur ad conſtituendum penſionarium in quaſi poſſeſſione exigendi, ſed ad oſtendendum præſumptionem boni iuris pro ſubminiſtratione alimentorum.

5 Secundò, quia poſt mortem dicti Epiſcopi Ioan. Iacobi reſignatarij, idem Epiſcopus Fr. Bernardus, præuia verificatione annui redditus Eccleſię pro annis 1607. 1608. & 1609. vt in dicto eius ſummario *num.* 3. obtinuit ſibi à Reuerendiſſimo Nuncio Neapoli conſignari in tribus vicibus ſcuta 1800. vt in dicto ſummario *num.* 4.

6 Tertiò accedit etiam, quòd Sanctiſſimus præſumitur, informatus de ſufficienti valore ex proceſſu ſolito fieri in collatione Eccleſiarum Epiſcopalium, ne nimis grauentur, vt conſiderauit Rota in Carpentorateñ. penſionis 13. Martij 1601. coram Illuſtriſſimo D. Cardinali Lancellotto, & in Cremoneñ. penſionis 23. Ianuarij 1612. coram Reuerendiſſimo P. D. meo Caualerio. Et hic ex teſtibus ad inſtantiam dicti Epiſcopi reſignatarij examinatis in collatione ſibi facta conſtitit valorem annuum aſcendere ad ſcuta 2500. in circa, detractis tamen duabus alijs penſionibus anteà reſeruatis.

7 Nec obſtare viſum fuit clauſulam, *Dummodo remaneant mille pro Epiſcopo*, quæ facit reſeruationem conditionalem, & donec iuſtificetur nullum ius tribuit, vt fuit dictum in Aretina penſionis 24. Maij 1599. coram Litta. Quia hic non agitur (vt dictum eſt) ad effectum ſolutionis penſionis (prout in dicta Aretina) ſed ſolùm ad effectum præſtationis alimentorum, & ſumptuum litis, in quo plena probatio non requiritur, ſed ſufficit, vel ſemiplena, Gabr. *conſ.* 25. *num.* 2. *lib.* 1. Surd. *de aliment. d. tit.* 1. *qu.* 112. *num.* 21. Ac etiam vnus teſtis, vt poſt Bart. & Couarr. Surd. *ibid. num.* 22.

Vel aliud, ex quo ſuſpicari poſſit victoriam ad actorem pertinere, Alciat. *de præſumpt. reg.* 3. *præſumpt.* 9. *num.* 9. *&* 10. latè Caphal. *conſ.* 127. *num.* 11. *verſ. ad tertium.*

8 Quæ tantò magis procedere viſa ſunt, ſtante clauſula *arbitrio*, quæ conceſſa iudici aliàs iuriſdictionem habenti temperat iuris rigorem, vt per Rot. in Romana Cortiuij 6. Martij 1606. & in Romana aperitionis oris 8. Martij 1613. coram R. D. meo Damaſceno, & in Narnieñ. confinium 7. Aprilis 1608. coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano.

Quia verò in taxatione, & æſtimatione alimentorum plurimùm iudicis verſatur arbitrium, *l. fin. Cod. de ordin. cogn.* Aym. *conſil.* 189. *num.* 10. Benintend. *deciſ.* 43. *num.* 2. & poſt alios quos allegant Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *dicta quæſt.* 35. *num.* 35. *& de arbitrar. lib.* 2. *centur.* 2. *caſu* 169. *verſ. ſimile etiam*, *& num.* 11. Surd. *de alimentis tit.* 4. *quæſt.* 23. *num.* 41. qui loquitur in alimentis præſtandis lite pendente, & Rota in Romana bonorum de Ceulis 19. Martij 1585. coram Orano, & in alijs paſſim. Ideò Dominis attenta (prout ſecundùm prædictos attendi debet in hac materia) qualitate, & conditione perſonæ dicti Epiſcopi Ioan. Bernardi, viſum fuit arbitrari dicta alimenta, & ſumptus litis ad annuam ſummam ſcutorum 400. A die tamen petitionis, cùm aliàs videatur eum non poſſe viuere cum decore. Præſertim, quia ipſe ab anno 1610. citrà, de quo prouiſus fuit modernus Epiſcopus, nihil penitùs percepit. 9

Et ita deciſum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Lucerina cenſus.

Die 26. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Scriptura, quando dicatur legitimè extracta, & eſſe in forma probanti.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura ad hoc, vt legitimè extracta in vim compulſoria cenſeatur, quæ ſolemnitates requirantur.*

2 *Scriptura ſi non ſit extracta à ſuo originali, ſed ab alio exemplo non probat, etiamſi primum exemplum ſit ſolemniter extractum, vide num.* 3.

4 *Inſtrumenta in actis producta non faciunt fidem, niſi recognita ſit identitas manus Notarij.*

5 *Notario ſucceſſori in officio aſſerenti ſcripturas repertas fuiſſe in originalibus ſui anteceſſoris creditur eodem modo, prout de exemplatis à proprijs originalibus.*

6 *Scriptura etiam informis probat, ſi fuerit exemplata præſente Procuratore exaduerſo, & non opponente.*

7 *Scriptura quod ſit de officio alicuius Notarij, & extracta ex eius actis, & authenticata illius manu, poteſt probari per depoſitionem teſtium.*

DECISIO DXLIX.

Dictum fuit ſub die 18. Decembris 1615. iura non eſſe in forma probanti, quia coram iudice compulſore omiſſa fuerat citatio ad videndum iurare teſtes ſuper recognitione ſcripturarum, ſed cum iterata compulſatione prætenderetur ſeruatam eſſe prædictam ſolemnitatem, denuò ſuſcepi eandem diſputationem, in qua Domini reſponderunt, iura eſſe in forma probanti.

Conſtat enim de legitima extractione, dum facta fuit vigore compulſorialium, partiſque citatione, ad videndum exhiberi notam ſcripturarum extrahendarum, & inſtrumenta, aliaque iura in ea notata extrahi, & collationari, executa die 5. Octobris pro die 10. eiuſdem menſis, quo facta fuit dicta exhibitio, extractio, & collatio, & exindè die 15. eiuſdem menſis, fuit exequuta alia citatio ad videndum accedi ad officia Notariorum pro dicta exhibitione facienda, & earundem ſcripturarum recognitione, & iurare teſtes pro die 17. eiuſdem menſis, qua die fuerunt omnia adimpleta, ex quibus dubitari non poteſt de forma probanti ſcripturarum productarum ſecundùm praxim curiæ, de qua per Veſtr. *lib.* 6. *c.* 1. *n.* 14. & in multis deciſionibus recepta, vt in Abuleñ. iuriſdictionis 17. Iunij 1585. coram Orano, & in Vicentina feodi 26. Februarij 1597. coram Corduba, & in montis Regalis iuriſdictionis 14. Nouembris 1597. coram bon. mem. Penia. 1

Non

Digitized by Google

2 Non obſtat, quòd ſcripturæ prædictæ non ſint extractæ à ſuo originali, ſed ab alio exemplo, quæ non probant, etiamſi primum exemplum fuerit ſolemniter extractum ab originali, Couarr. *practicar. quaſt. cap. 21. num. 4.*

3 Quia aduertendum eſt, quòd inter ſcripturas compulſandas adſunt inſtrumenta publica & proceſſus, & quo ad inſtrumenta ex facto ſoluitur obiectum, quia iudici fuerunt exhibita per Iulium Auerſanum in eius officio originalia Nicolai Antonij Surentini cum inſcriptione. Hic eſt liber Protocolli mei Notarij Nicolai Antonij Surentini anno 1549. & 1550. in quo fuit repertum inſtrumentum 9. Maij 1550. per Spataforam productum, & in officio Io. Baptiſtæ de Portæ fuerunt præſentata eidem iudici duo Protocolla Conſalui Calefacti, vnum de anno 1565. & 1566. & alterum de anno 1567. & 1568. in quibus fuerunt reperta inſtrumenta 17. Decembris 1565. & 4. Maij 1568. ſimiliter per Spataforam producta.

4 Neque releuans exceptio videbatur, quòd originalia prædicta non fuerunt recognita eſſe eorundem Surentini, & Calefacti, quia non agitur de inſtrumentis, quæ prætendantur exemplata ab eiſdem Notarijs, vbi poteſt dubitari, quòd legalitas perſonæ publicæ ab alijs ſimili auctoritate carentibus fuerit immutata, vel falsè ſuppoſita, quæ propterea egent recognitione identitatis manus, vt per Oldrad. *conſ. 227. num. 6.* & ponderatum fuit in cauſa Iaceñ. portionis 12. Ianuarij 1604. coram Illuſtriſſimo Millino, & in Carthaginen. tranſlationis penſionis 19. Iunij coram R. P. D, Manzanedo, & in Peruſina bonorum 22. Iunij 1605. coram Reuerendiſſimo Epiſcopo Lugduneñ.

5 Sed de inſtrumentis à ſucceſſore in officio traditis, cuius aſſertioni ſtatur, quòd illa inter ſcripturas originales ſui anteceſſoris repererit, Seraph. *deciſ. 1334. num. 4.* Et eodem modo creditur, prout de exemplatis à proprijs originalibus crederetur, Zabarell. *conſ. 72. num. 7.* & de ſtylo creditur, quando Notarius in ſua ſcriptione aſſerit ſe Notarium, vel ſucceſſorem in officio, vel extraxiſſe ab aliquo originali, cùm aſſerat ea, quæ ad eius officium pertinent, Caputaq. *deciſ. 245. & 246. par. 2.* & fuit firmatum in cauſa Mediolanen. decimarum Sancti Donati 23. Ianuarij 1612. coram me.

6 Præterea dicebatur inſtrumenta fuiſſe exemplata præſente Procuratore Lolij, & non opponente, quo caſu ſcriptura etiam informis probat, Bart. *in auth. ſi quis in aliquo num. 10. Cod. de edend.* Caputaq. *deciſ. 99. num. 3. & deciſ. 234. par. 2.*

7 Quo verò ad duos proceſſus repertos, vnum in bancho Iacobi Pinti, alterum in bancho Hieronymi de Amico, teſtes examinati concludunt ſe benè noſſe ſcripturas officiorum vniuſcuiuſque reſpectiuè Notarij, & copias oſtenſas, & exhibitas ipſiſmet teſtibus fuiſſe extractas ex proceſſibus exiſtentibus in prædictis officijs, & authenticatas per manum dictorum Notariorum.

Non obſtat, quòd acta non fuerint extracta à ſuis originalibus, ſed ab alijs exemplis productis in dictis officijs ex alijs proceſſibus, & inter alias perſonas agitatis, quæ non probant. Quia reſpectu legitimæ extractionis, de qua quæritur, dubitari non poteſt, quin probent indemnitatem actorum eo modo quo fuerunt reperta in officijs dictorum Notariorum.

Et ita, &c.

R. P. D. VEROSPIO SENIORE,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana pecuniaria,

Lunæ 26. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Creditor, cui ſolutum debitum ab alio euincitur, redire poteſt ad primæua iura, & in dubio ſolutio præſumitur facta ex cauſa recentiori, & neceſſaria potius, quàm antiqua, & neceſſaria.

SVMMARIVM.

2 *Inſtrumentum Camerali obligatione habet executionem paratam, & facit probationem probatam.*

3 *Indebita ſolutio habetur pro non ſolutione.*
Creditor à quo ſoluta à debitore euincuntur, poteſt ad primæua iura redire, ibid.

4 *Solutio in dubio cenſetur facta pro debito recentiori, & pro cauſa neceſſaria potius, quam voluntaria.*

6 *Soluens metu mandati ſibi non præiudicat per ſolutionem.*

DECISIO DL.

DE anno 1592. Cinthius Cellius ſuper Notariatu quem habebat ad ſocietatem officij, recepit à quondam Matthæo Boccarino aurea ſcuta 600. cui ſocietati tanquam principalis acceſſit D. Valerius Vrſinus, qui bonam fidem recognouit, & Cinthium indemnem releuare promiſit: finita per venditionem officij ſocietate Boccarinus contra Cinthium egit pro reſtitutione pecuniarum, & mandatum executiuum obtinuit: poſteà mortuo D. Valerio, & per Congregationem Baronum vendita illius hæreditate Paulo Æmilio Vrſino, qui accedente Illuſtriſſimo Cardinali Cuſentino tanquam fideiuſſore promiſit omnibus Valerij creditoribus ſatisfacere, Cinthius pro liberatione à moleſtijs occaſione dictæ ſocietatis egit coram eadem congregatione Baronum, & obtinuit ab Illuſtriſſimo Cardinali Cuſentino ſibi reſignari loca ſeptem Montis Cancellariæ pro pretio ſcutorum ſeptingentorum vigintiquatuor in dictæ ſocietatis extinctionem, obtenta tamen ab eodem Boccarino iurium ceſſione. His peractis fuit per Illuſtriſſ. Cardinalem Ludouiſium tunc Rotæ Auditorem pronunciatum nullam fuiſſe Pauli Æmilij obligationem, & propterea condemnati fuerunt hæreditatis Valerij creditores, pecunias ſibi ſolutas reſtituere. 1

Vnde cùm nec Boccarinus dictam reſtitutionem effugere potuerit, eo mortuo illius hæredes ſocietatis creditum ab hæredibus Cinthij repetierunt, & cauſa coram me introducta dubitaui, an Cellij tenerentur Boccarinis illud ſoluere? Et fuit per Dominos affirmatiuè reſolutum. Nam de credito conſtat per inſtrumentum ſocietatis obligatione Camerali vallatum, in quo Cellius ad Boccarini fauorem obligatus reperitur, quod inſtrumentum probationem probatam facit, *l. cum precibus, Cod. de probat.* Bald. *in l. Imperator num. 13. ff. de ſtat. homin.* Iaſ. *in l. 1. num. 10. ff. de nou. oper. nunciat.* Franciſc. Marc. *deciſ. 511. num. 2. par. 2.* Grammat. *deciſ. 103. num. 1.* Seraph. *deciſ. 1134. num. 2.* 2

Nec valet dicere per ſolutionem eidem Boccarino factam à Cellio ſocietatis obligationem euanuiſſe, ex deductis enim apparet ipſum Cellium cum pecunijs D. Cardinalis Cuſentini tanquam fideiuſſoris Pauli Æmilij perſoluiſſe. Vnde ſtante nullitate obligationis dicti Pauli Æmilij, cùm poſteà Boccarinus huiuſmodi pecunias fuerit coactus reſtituere, perindè eſt, ac ſi ſolutio facta non fuiſſet, *l. cum is, §. 1. ff. de condict. indeb.* Caſtrenſ. *conſ. 180. num. 1. verſ. quia cum dicta ſolutio lib. 2.* Gabr. *conſ. 36. n. 66. lib. 1.* Surd. *deciſ. 51. num. 19. & ſeqq.* & proindè licuit Boccarino tanquam ipſi non facta irreuocabiliter ſolutione ad primæua iura redire, *l. Titius, l. referre, §. fin. & l. ſed reuocata, ff. de iure fiſci, l. ſi quis aliam, ff. de ſolut. l. ſi rem, ff. eod.* Bart. *in d. l. ſi quis aliam num. 2. verſ. ſi vero datur genus,* Bald. *in l. libera nu. 7. C. de ſent. & interloc. omn. iud.* Afflict. *deciſ. 8. in fine,* Surd. *conſ. 145. num. 34. & ſeqq. lib. 1.* Gabr. *conſ. 36. num. 66. lib. 1.* 3

Non obſtat D. Cardinalem non ſoluiſſe tanquam Pauli Æmilij fideiuſſorem, ſed vti tertium ad iurium ceſſionem obtinendam, tum quia ſolutio ad extinguendum debitum facta cenſetur non pro noui crediti conſtitutione, Aret. *conſ. 35. num. 3.* Aym. *conſ. 158. num. 13.* Decian. *conſ. 60. num. 29. lib. 2.* Tum etiam quia præſumitur quis in dubio ex cauſa neceſſaria potius, quàm voluntaria perſoluiſſe, Bart. *in l. ſolet, §. non verò ante num. 5. verſ. ego dico, ff. de offic. proconſ.* Rum. *conſil. 61. num. 9. lib. 1.* Aretin. *conſil. 35. num. 3.* Aym. *conſ. 106. num. 8.* Surd. *deciſ. 15. num. 13. & ſeqq. & deciſ. 170. num. 14.* Menoch. *lib. 4. præſumpt. 70. num. 4.* Rota *deciſ. 591. num. 4. par. 1. diuerſor.* Seraphin. *deciſ. 339. num. 5. & deciſ. 1425. num. 2.* 4

Vnde ſequitur Cardinalem tanquam Pauli Æmilij fideiuſſorem ſoluiſſe, vt à moleſtijs liberaretur ſibi occaſione dictæ ſocietatis illatis, non vt nouum creditum contra Valerij hæreditatem acquireret. Tantò magis, cùm illam optimè ſciret ære alieno ſummoperè grauatam. 5

Et

Et quod omnem difficultatem remouet, ex quo Cellius egit in congregatione Baronum pro huius ſocietatis extinctione, & obtinuit ſibi de pecunijs Cardinalis ſatisfieri, cum promiſſione de illis in huiuſmodi ſocietatis extinctionem erogandi, manifeſtè patet Cardinalem vti fideiuſſorem, non tanquam tertium perſoluiſſe.

6 Non obſtat eundem Cardinalem agere non potuiſſe contra Boccarinum, cùm nihil illi ſoluerit, & proindè ipſum Boccarinum vti malè condemnatum ad reſtitutionem redire non poſſe contra Cellium ad primæua iura. Nam ex quo Cardinalis Cellio ſoluit, vt Boccarino ſatisfaceret, & ab eo ceſſionem iurium in ſui fauorem conſequeretur, necnon ſuas pecunias probauerit ad manus eiuſdem Boccarini principalis creditoris perueniſſe, benè contra illum agere potuit. Vltra quòd apparet Boccarinum omnem adhibuiſſe diligentiam, vt reſtitutionem iſtarum pecuniarum euitaret, interpellauit enim Cellium, vt ſe defenderet, plurimum obſtitit, & tandem metu mandati ſoluit, vnde benè contra Cellium debitorem agere valet, gloſſ. *in l. ait prætor, §. permittitur, verſ. imputandum, ff. de minor.* cum alijs per Menoch. *de arbitr. iudic. caſ.* 137. *num.* 13. *& conſ.* 68. *num.* 12. *& ſeqq.*

7 Non obſtat Cardinalem non ſoluiſſe pecuniam, ſed loca ſeptem montis Cancellariæ pro bonis debiti extinctione reſignaſſe, & per conſequens tanquam ſpecies pro pecunia data fuerit Boccarinum ad primæua iura non poſſe redire. Ceſſat enim difficultas, cùm dicta loca montium data non fuerint vti ſpecies, ſed pretium ex illis redactum Boccarino fuerit ſolutum, vnde regreſſus ad primæua iura impediri non poteſt, ex allegatis. Et denique non obſtat hodie pariter in Rota controuerti, an Paulus Æmilius, & D. Cardinalis fideiuſſor ſolutum dictis creditoribus repetere voluerint. Nam quicquid ſit de hoc ad effectum, de quo agitur, ſatis eſt Boccarinum in vim dictæ ſententiæ fuiſſe coactum pecunias acceptas reſtituere, &c.

R. P. D. VEROSPIO SENIORE,

deinde S. R. E. Cardinale.

Neritoneñ. habitus.

Lunæ 26. *Iunij* 1617.

A R G V M E N T V M.

Nobilitas multis modis probatur, de quibus in ſummario.

S V M M A R I V M.

1 *Nobilitas cenſetur probata ex communi reputatione.*
2 *Nobilitas probatur per publicam vocem, & famam.*
3 *Nobilitas dicitur probata ex eo, quod quis eſt admiſſus ad gradus, honores, & munera nobilibus tantummodo conferri ſolita.*
4 *Nobilitas probatur per enunciatiuas emanatas a Summis Pontificibus, & Regibus.*
5 *Nobilitas probatur ex feudorum conceſſione, & inueſtitura.*
6 *Nobilitas numquid probetur per fides ciuitatis.*
7 *Notarij numquid dicantur nobiles.*

D E C I S I O DLI.

1 VIſo coram me ſub die 24. Aprilis præteriti acta per Scipionem Maſſam tranſportata eſſe integra, necnon in forma probanti, fuit per Dominos, præuia dubij propoſitione, reſolutum ex eiſdem actis apparere, dicto Scipioni fuiſſe Religionis Hieroſolymitanæ habitum iniuſtè denegatum, cùm ex teſtibus à Commiſſarijs examinatis, illius nobilitas nomine, & inſignibus iuxta religionis ſtabilimenta probetur, deponunt enim, Scipionis parentes, & auos, ac alios de quatuor familijs, videlicet Maſſa, Neſtorea, Sambrina, & Vita, à quibus ille deſcendit, ab antiquiſſimo tempore, & citrà ſemper nomine, & inſignibus in ciuitate Neritoneñ. extitiſſe nobiles, & ſe vti tales geſſiſſe, ac ab alijs fuiſſe reputatos, ex quibus benè probatur Scipionis nobilitas, Bart. *in l.* 1. *num.* 101. *Cod. de dignit. lib.* 12. Felin. *cap. ſuper eo, il* 2. *num.* 5. *verſ. tamen dicas, de teſtibus*, Soccin. *conſil.* 246. *n.* 3. *lib.* 2. Caſſan. *conſ.* 604. Couart. *variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 16. Menoch. *de arbitr. iud. lib.* 2. *caſ.* 670. *num.* 4.

Cùm præſertim teſtes de publica voce, & fama huius nobilitatis deponant, Bart. *in d. l.* 1. *num.* 101. *Cod. de dignit. lib.* 12. Alexan. *in addit. ad Bart. in l. de minore, §. plurimum, in verbo vana vox, ff. de quæſtoribus*, Iaſ. *in repetit. l. admonendi num.* 28. *ff. de iureiur.* Menoch. *conſ.* 829. *nu.* 14. *&* 15. Guidopap. *conſ.* 217. *in princip. & deciſ.* 196. Soccin. iunior *conſ.* 246. *num.* 3. *lib.* 2. Tiraquell. *de nobilit. cap.* 10. *num.* 8. Caputaq. *deciſ.* 6. *par.* 2. *& deciſ.* 277. *par.* 1. & fuit dictum in Gienneñ. portionis 25. Iunij 1607. coram R. P. D. meo Caualerio. 2

Et ſemper iſtos dicant admiſſos fuiſſe ad gradus, honores, & munera nobilibus tantummodò ſolita conferri, Bart. *in d. l.* 1. *num.* 46. *Cod. de dignit. lib.* 12. Saluian. *conſ.* 30. *num.* 42. Decian. *conſ.* 65. *num.* 50. *& ſeqq. lib.* 3. Seraph. *dec.* 355. *num.* 6. *& deciſ.* 207. *num.* 4. & fuit dictum in Comeñ. habitus 9. Iunij 1610. coram R. P. D. meo Pirouano. 3

Quorum teſtium dicta corroborantur etiam ex iuribus pro Scipione productis, in quibus antiquiſſimæ dantur enunciatiuæ à Summis Pontificibus, ac Regibus emanatæ, vbi dictarum familiarum viri Sedis Apoſtolicæ Regis, & Regni officiales, necnon familiares, & nobiles nuncupantur, Caſſan. *de gloria mundi part.* 8. *conſiderat.* 19. Purpur. *in l.* 1. *col.* 18. vbi omnes, *ff. de offic. eius*, Decian. *conſ.* 7. *num.* 20. *verſ. non obſtat lib.* 3. 4

Accedunt præterea nonnullæ feudorum inueſtituræ aliquibus ex dictis familijs factæ, & præſertim vna de anno 1525. ad fauorem Altobelli Maſſæ aui paterni Scipionis, ex quibus nobilitas probatur, Bart. *in d. l.* 1. *num.* 46. *Cod. de dignitat. lib.* 12. Imol. *in c. de mult. de præbend. in fine*, Saluian. *conſ.* 30. *num.* 42. Bald. *conſ.* 129. *num.* 4. *lib.* 2. Soccin. *conſil.* 246. *num.* 3. *lib.* 2. Caſtr. *conſ.* 107. *in princip. lib.* 2. 5

Adſunt quoque fides ciuitatum Neritoneñ. Brundusij, Gallipoli, & Leuci de antiquiſſima nobilitate iſtarum familiarum atteſtantes, quaſi ad corroboranda ſaltim dicta teſtium inſeruiunt, vt fuit dictum in Concheñ. beneficij 4. Februarij 1608. coram Reuerendiſſ. D. meo Damaſceno, & in Meliteñ. habitus 10. Iunij 1609. coram R. P. D. meo Caualerio. 6

Non obſtat in defectum nobilium aliquando fuiſſe Notarios in conſilijs admiſſos, id enim iuxta teſtium depoſitiones fuit, vt darent nobilibus votum, non quòd per iſtam admiſſionem fuerint ipſi nobiles reputati. Et in omnem euentum ijdem teſtes deponunt, Scipionem à veris nobilibus dictæ ciuitatis non à Notarijs deſcendere. 7

Nec releuat ſatisfactum non fuiſſe Religionis ordinationi, mandantis commiſſiones perſonaliter per petentes habitum præſentari. Nam vltra quòd de tali ordinatione non conſtat, cùm tamen ſuper hoc acta confici non conſueuerint, vt fuit in hac eadem cauſa deciſum, negatiua probari non valet, Scipionem videlicet perſonaliter commiſſionem non præſentaſſe. 8

Non obſtat prætenſus defectus iuramenti commiſſariorum. Quia cùm ab ipſa Religione iſti fuit deputati, & de iuramento iuxta conſuetudinem dato atteſtentur, videtur ſtandum in hoc illis tanquam perſonis qualificatis, ſaltim contra Religionem, quæ ipſos deputauit, alias huiuſmodi Commiſſarij ex induſtria poſſent aliquando in partium præiudicium malè ſe gerere. 9

Verùm, quia pro parte Religionis excipiebatur, prædictos teſtes non iuraſſe, & ſic de nullitate huius examinis dabatur, Domini voluerunt ſuper hoc partes audire. 10

R. P. D. M A N Z A N E D O,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Imoleñ. reſciſſionis contractus.

Lunæ 26. *Iunij* 1617.

A R G V M E N T V M.

Læſio ad effectum reſcindendi tranſactionem qualis, & quanta eſſe debeat, & in tranſactione iudicis decretum appoſitum facit præſumere omnia benè geſta; & quid de tranſactione facta à minore aſſerente, & iurante ſe non habere conſangnineos, quiſnam probare

Digitized by Google

re debet exiſtentiam conſanguineorum, & habilitatem interueniendi de tempore contractus,

S V M M A R I V M.

2 *Læſio tranſactionis debet conſiderari inſpecto dubio litis euentu, & debet eſſe enormiſſima in magno exceſſu vltra dimidiam.*

3 *Decretum iudicis facit præſumere contractum fuiſſe cautè geſtum.*

4 *Minoris contractus ſi nullus prætendatur ob non interuentum conſanguineorum, cum conſanguineos haberet, quis debet probare exiſtentiam conſanguineorum; præſertim ſi minor iurauit ſe non habere conſanguineos.*

5 *Inſinuatio ſuppletur per præſentiam iudicis, & non requiritur in tranſactione.*

DECISIO DLII.

1 Domini dixerunt obligationes fratrum de Carantibus ad fauorem creditorum ſuorum ſuſtineri, & ſic ſtantibus in deciſis, cùm fuerint factæ ſeruatis ſeruandis, & cum ſolemnitatibus à ſtatuto Imolenſis requiſitis in contractu minorum, & ex iuſta cauſa. Nam Baldaſſar illorum pater emerat ab Alexandro quædam prædia, & ſoluta parte pretij remanſit illius debitor in ſcut. 1100. quæ prædia vnà cum alijs bonis poſteà fuerunt à Baldaſſare tanquam fideiuſſore Pentijs à Camera Apoſtolica auocata, & demum ceſſa ipſius filijs pro ſcutis 9000. qui illa vendiderunt pro ſcutis 20000. & ſatisfecerunt dictæ Cameræ, & de eo quod ſupererat, emerunt ſtabilia, & cenſus, ſuper quibus cùm moleſtarentur à creditoribus paternis, & præſertim ab Alexandro, qui ratione venditionis dictorum prædiorum remanebat creditor in dictis ſcutis 1100. & ſequeſtrauerat fructus iſtorum cenſuum. Ad ſe eximendum à dictis moleſtijs tranſegerunt cum Alexandro, & alijs creditoribus, & conuenerunt, vt ille ex fructibus cenſuum conſequeretur ſcuta 200. annua, donec eſſet ſatisfactus, & eodem etiam modo promiſerunt ſoluere alijs creditoribus, & dixerunt velle illis de proprio ſatisfacere, quia ſic ſibi de rebus proprijs facere placet.

2 Cuius quidem tranſactionis cauſa ſatis iuſta, & vtilis videtur, cùm Alexander potuiſſet ſtatim ſuum creditum conſequi, & nihilominus tranſigendo contentus fuit ſcutis 200. annuis tantum vſque ad integram ſatisfactionem, prout & cæteri creditores, quibus dicta bona erant hypothecata, potuiſſent eos moleſtare, qui ſolus timor litis futuræ ſufficeret ad ſuſtinendam tranſactionem, *l. 2. Cod. de tranſactionib.* Nec poſſet reſcindi ſub prætextu læſionis, quia ad iſtum effectum debet conſiderari dubius litis euentus, Bart. *in l. ſi quis cùm aliter num. 5. ff. de verbor. oblig.* Honded. *conſ. 34. num. 55. lib. 2.* Seraphin. *deciſ. 638. num. 9.* Et læſio deberet eſſe enormiſſima in magno exceſſu, & vltra dimidiam, Corn. *conſ. 166. num. 11. lib. 1.* Dec. *in l. cùm te ſub num. 1. Cod. de tranſactionib.* Cagnol. *in l. 2. num. 80. Cod. de reſcind. vendit.* Odd. *de reſtit. in integr. par. 2. quæſt. 66. art. 4. num. 20.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 26. tit. 9. num. 29.* Put. *deciſ. 223. lib. 1. ſecundùm nouam impreſſionem*, Rot. *deciſ. 102. num. 2. par. 1. diuerſor.*

3 Vlteriùs cùm dicti fratres vſi ſint tranſactione pro relaxandis ſequeſtris factis ad inſtantiam Alexandri, qui illis renunciauerat in tranſactione, ſatis æquum videtur, vt eam in cæteris obſeruent, cùm præſertim illam obſeruauerint cum Vincentio altero ex creditoribus, cum quo etiam fuit inita dicta tranſactio. Quibus accedit tranſactionem fuiſſe factam cum decreto iudicis, quòd facit præſumere actum fuiſſe cautè geſtum, vt in propoſito conſiderat Bald. *conſ. 448. in fine lib. 1.* Becc. *conſ. 52. nu. 13.* Surd. *conſ. 451. num. 28.*

4 Nec obſtat, quòd ex teſtibus datis conſtet hos fratres habere conſanguineos, & ideò illi debebant interuenire in tranſactione, non autem officialis Imolenſium, qui ſolet adhiberi in illorum defectum. Quia dicti teſtes deponunt de tempore præſenti, non autem tranſactionis, prout requiritur, & in contrarium adeſt aſſertio iurata ipſorum fratrum, cui videtur ſtandum, donec concludenter probetur exiſtentia conſanguineorum, necnon præſentia, & habilitas ad interueniendum de tempore tranſactionis, ex adductis in deciſione.

Minus facit defectus inſinuationis, tum quia ſuppletur 5
per præſentiam iudicis, Pariſ. *conſ. 96. num. 40. lib. 1.* Surd. *conſ. 385. num. 30.* Gabr. *de donat. concluſ. 1. num. 46. & ſeqq.* tum etiam quia non verſamur in donatione, ſed in tranſactione, in qua inſinuatio non eſt neceſſaria, cùm non ſit tanti præiudicij propter litem, & eius dubium euentum.

R. P. D. PAMPHILIO IVNIORE,

deinde S. R. E. Cardinale.

Toletana admiſſionis.

Lunæ 26. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Capellani ad nutum amouibiles non debent præcedere Rectores; & beneficiatos perpetuos.

S V M M A R I V M.

1 *Breue, & litteræ Apoſtolicæ intelligendæ ſunt, prout de iure.*

2 *Capellani ad nutum amouibiles, non iure proprio, ſed iure Collegij, à quo deputantur, vtantur, & ideò non præcedunt Rectores, & beneficiatos perpetuos iure proprio vtentes, & num. 3.*

DECISIO DLIII.

Propoſui dubium ſuper eo particulariter, an Capellani ad nutum amouibiles præcedere debeant Rectores, & beneficiatos perpetuos, in caſu & ad effectum, de quo agitur? Et Domini negatiuè reſponderunt ex rationibus ſub die 4. Iulij 1614. in deciſione adductis, & præcipuè ex eo, quia in Breui per Collegium Compluten. à fel. record. Clemente VIII. obtento conceditur, quòd Capellani ad nutum amouibiles, qui pro tempore per ipſum Collegium in Parochialibus Eccleſijs, & alijs eidem Collegio vnitis apponuntur, quamdiu beneficijs huiuſmodi deſeruiunt Congregationibus titularium Rectorum, & beneficiatorum reliquarum Parochialium *cabildos* nuncupatarum, cùm alijs Clericis beneficiatis prædictis intereſſe poſſint; quo verò ad præcedentiam nihil expreſsè in eo diſponitur, ideò quo ad eam Breue præfatum viſum intelligendum, prout de iure, iuxta *l. quero, §. inter locatorem, ff. locati*, Anchar. *conſ. 6. num. 8.* 1

De iure autem cùm Capellani ad nutum amouibiles 2
non iure proprio vtantur, ſed iure Collegij, à quo deputantur, ad not. per Vitalin. *in Clement. vnic. num. 22. & ſeqq. de offic. Vicar.* Lap. *allegat. 5. num. 3. verſ. ſecus in temporal.* Rectores & beneficiati perpetui, qui iure proprio vtuntur, & ex perſona propria dignitatem habent, dicuntur habere ius potentius, & dignius, Iaſ. *in l. mora n. 4. ff. de iuriſdict. omn. iudic.* & quòd fortior ſit dignitas, quam quis habet pro ſe, quàm illa quam quis habet per alium, dicit Bart. *in l. quod Principi, in fine, ff. de leg. 2.* Dec. *in l. 2. num. 3. ff. de reg. iur.*

Et conſequenter vti digniores ſunt præferendi, Dec. *in* 3
cap. ſanè il 2. num. 12. verſ. ſed habito reſpectu, de offic. de leg. Purpur. *in l. 1. ſub num. 632. verſ. & quoad cæteros, ff. de officio eius cui mand. eſt iur.* Menoch. *conſ. 51. num. 24.* Nauarr. *conſil. 8. de maiorit. & obed.* cum alijs ſub dicta die 4. Iulij 1614. in deciſione adductis.

Nec obſtat, quòd in eodem Breui diſponatur, quòd 4
dicti Capellani in prædictis Congregationibus, ſeu Capitulo, priuilegijs, prærogatiuis, indultis, & honoribus vti ea gaudere valeant, perindè ac ſi eſſent beneficiati perpetui intitulati, ſine vlla prorſus differentia: quia nihilominus id viſum fuit intelligendum inter partes, ſeu inferiores, non autem quòd præcedere debeant Rectores, & beneficiatos perpetuos, qui ſunt digniores contra iuris diſpoſitionem, ex ſupradictis, & hoc ſatis comprobari viſum fuit ex ſimili de coadiutore, qui licèt habeat coadiutoriam cum futura ſucceſſione, ac cum omnibus prærogatiuis, ac præeminentijs coadiuti: ex quo tamen non vtitur iure proprio, ſed iure coa-

coadiuti, non poteſt præcedere veros Canonicos, quos præcædebat coadiutos, vt fuit reſolutum in cauſa Salamantina coadiutoriæ 24. Iunij 1593. coram bon. mem. Penia.

Et ita deciſum pro Rectoribus informantibus, &c.

R. P. D. B V R A T T O.

Romana prætenſi legati.

Mercurij 28. Iunij 1617.

A R G V M E N T V M.

Inſtrumentum carens loco loci, in quo fuit rogatum, nunquid probet, & quando reperiuntur vnius Notarij ſcripturæ contrariæ, quibus magis credendum.

S V M M A R I V M.

1 *Inſtrumentum carens loco loci nihil probat, declara vt num. 2.*

3 *Notarius lite pendente non poteſt ſuum errorem corrigere.*

Notarij quando reperiuntur duæ ſcripturæ, ſeu inſtrumenta inuicem contraria, quibus magis credendum, ibid.

Actus validitas in dubio præſumenda, & hæc præſumtio omnibus alijs præponderat, ibid. in fine.

D E C I S I O DLIV.

1 FVit dubitatum an eſſet legitimata perſona Gerardi, qui vti Procurator Antonij ſui fratris petebat ab hærede teſtamentario Alberti legatum cuiuſdam cenſus dicto Antonio nepoti teſtatoris factum. Et Domini pro legitimatione perſonæ dicti Gerardi reſponderunt. De legato enim non dubitatur, ſed tantùm de fide mandati ad exigendum per dictum Antonium facti in ciuitate Neapolis ſub die 27. Iunij 1612. quæ impugnabatur, cùm inſtrumentum careat loco loci, quod debet inſeri in inſtrumento, Bart. qui de communi, *in l. de pupillo, §. qui nunciat, num. 2. ff. de nou. oper. nunciat*, vbi Caſtren. & Iaſ. *num. 3.* Alexand. *num. 4.* Specul. *in tit. de editione inſtrumentorum, §. breuiter, num. 9. in fine*, Rota *dec. 5. in antiq. de fide inſtrumentorum*, & de ſtylo Rotæ teſtatur Cæſar de Graſſis *deciſ. 45.* aliàs *vnic. de dol. & contumac.* Itaut eo non inſerto inſtrumentum corruat, Specul. *in dicto tit. de inſtrum. edit. §. inſtrumentum, num. 5.* Aym. *conſ. 216. n. 2. verſ. item caret*, Put. *dec. 328. in fine, ſecundùm nou. impreſſ.* Verall. *dec. 98. par. 2.* nec fidem facit Bart. *dec. 1156. n. 2. & dec. 1746. lib. 3. part. 3. diuerſ.*

2 Tamen viſum fuit Dominis ceſſare difficultatem, quia ſub die 16. Decembris anni præteriti fuit parte citata exhibitum mandatum, ſeu exemplum authenticum mandati procuræ facti per dictum Antonium in dicta ciuitate Neapolis ſub dicta die 27. Iunij 1612. rogatum per Annibalem Portium vti Notarium publicum Neapolis & Apoſtolicum, & Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ cauſidicum, cum illius ſubſcriptione & ſigno Tabellionatus, necnon litteris legalitatis Illuſtriſſimi D. Cardinalis Archiepiſcopi dictæ ciuitatis in forma. In quo inſtrumento eſt etiam appoſitus non tantùm locus generalis, videlicet ciuitatis Neapolis, ſed locus loci, videlicet in Palatio Archiepiſcopali, vt in principio & fine dicti inſtrumenti.

3 Non obſtat, quòd de dicto anno 1612. coram A. C. ſub die 13. Auguſti fuerit productum aliud exemplum dicti mandati ſine loco loci, & quòd propterea non potuerit Notarius lite pendente, & poſtquam fuit oppoſitum de huiuſmodi defectu dictum locum loci apponere, & errorem corrigere, Balb. *in rubr. C. de fid. inſtrumentorum, num. 45.* cum pluribus allegatis. Quia conſtat quòd locus loci fuerit additus lite pendente, & poſt partis oppoſitionem, & licèt dictum inſtrumentum, in quo eſt appoſitus locus loci, fuerit productum poſt productionem alterius ſine dicto loco loci; tamen non exinde reſultat quòd Notarius appoſuerit dictum locum loci, lite, vt ſuprà, pendente, imò nec iſtud præſumitur, & parti contrarium aſſerenti onus probandi incumbit, ex vulgarib.

Vnde dictum inſtrumentum cum loco loci videtur magis attendendum, quàm aliud ſine eo, quia ſicuti quando duę reperiuntur ſcripturę eiuſdem Notarij, attenditur illa quæ eſt plenior, Bald. *in l. Imperator, ff. de ſtat. homin. n. 26. & 27.* vbi quando vna continet pluſquam altera, Socin. *conſ. 94. num. 25. verſic. & ſi dicatur vol. 1.* Alex. *conſ. 106. num. 3. vol. 2. & conſ. 70. num. 5. vol. 1.* Boer. *dec. 52. in fine verſic. aut non poteſt*, Bertrand. *conſ. 55. num. 5. verſ. & verum eſt, vol. 5.* Natt. *conſ. 314. n. 4.* Ita eadem ratione idem dicendum videtur quòd ſit attendendum dictum inſtrumentum, in quo eſt locus loci, tanquam plenius, & quia facit valere actum, quæ præſumptio omnibus aliis prçponderat.

Et ita deciſum, &c.

R. P. D. P A M P H I L I O,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Meliten. habitus.

Mercurij 28. Iunij 1617.

A R G V M E N T V M.

Nobilis dicitur is qui à populo pro nobili habetur, & reputatur: quando Notarius dicatur perſona ignobilis, & alia de materia probationis nobilitatis in hac deciſione non ſpernenda, explicantur.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia lata in vim ſpecialis commiſſionis præcedente citatione, & aliàs ſeruatis de iure ſeruandis, valida eſt.*

Nobilis cenſeri debet qui vt talis à populo nominatur & reputatur, ibid.

2 *Nobiles ex eadem domo, & familia aliqui reperiuntur, & aliqui ignobiles.*

Notarius vt ignobilis dicatur, non ſufficit quòd fuerit deputatus Notarius, ſed eſt neceſſe quòd Notariatum exercuerit, ibid.

Notarius Principis, vel ipſius curiæ reputatur nobilis, & non ignobilis, ibid. in fine.

4 *Verbum* Magiſter, *non concludit ignobilitatem, quia etiam Doctores Medici vocari poſſunt Magiſtri.*

Enunciatiuæ plures habent vim famæ, & probant in antiquis, ibid.

D E C I S I O DLV.

FVit concluſum ſententiam Rotalem eſſe confirmandam, quia de illius validitate conſtat ex reuolutione proceſſus, ex quo apparet illam fuiſſe latam in vim ſpecialis commiſſionis præcedente citatione, & aliàs ſeruatis de iure ſeruandis, iuxta deciſ. Caputaq. 260. *par. 2.* Iuſtitia verò ſatis clara viſa fuit. Nam quòd ſententia Magni Magiſtri in ea parte quæ reiicit probationes factas ſuper nobilitate lineæ de Pirro ſit infirmanda, prout in ea declaratur, ſatis conſtare viſum fuit ex pluribus teſtibus, qui de nobilitate dictæ familiæ atteſtantur, & ſpecialiter de nobilitate Angelæ auiæ paternæ Marci Antonini patris ipſius Angelæ ac Thomę aui, & deponunt, quòd ſupradicti vti nobiles fuerunt ad omnes honores ſolis nobilibus concedi ſolitos admiſſi, & de communi reputatione, per quam in dubio probatur nobilitas, cùm is nobilis cenſeri debeat, qui talis à populo nominatur & reputatur, Bart. *in l. 1. num. 101. C. de dignit. lib. 12.* Guido Pap. *deciſion. 88. ſub nu. 2. poſt med. verſ. & à populo*, Socin. *conſil. 246. num. 3. lib. 2.* & poſt plures relatos per Tiraquel. *de nobil. cap. 10. num. 65. & ſeqq.* & alios adductos fuit dictum in hac cauſa ſub die 25. Maij 1616. coram R. P. D. meo Remboldo, in qua alia etiam adminicula ad iſtum effectum ponderantur. 1

Nec refragari, quòd Ioannella Calazibetta mater dictæ Angelæ fuerit filia Andreæ de Calazibetta Notarij. Nam vltra quòd non conſtat quòd Ioanoella fuerit filia Andreæ Notarij, nec aliàs viſa fuit ſufficiens probatio quòd ſit de eadem domo ex quo ſæpè contingit quòd ex eadem domo aliqui nobiles, aliqui ignobiles reputentur, vt etiam tradit Socin. *dicto conſ. 246. ſub nu. 3.* 2

Digitized by Google

verſ. vidi enim in multis locis, lib. 2. fuit etiam reſponſum quòd in inſtrumento rogato de anno 1478. Andreas Calazibetta enunciatur ſimpliciter Notarius, in alio verò præcedenti de anno 1409. idem Andreas ſe ſubſcripſerit tanquam teſtis, & enunciat ſe Notarium, nec aliter conſtat quòd officium Notariatus exercuerit, prout neceſſarium fuit viſum ex ſtabilimento de recept. fratrum, in quo diſponitur, quòd non poſſint aſſumere habitum deſcendentes à Notariis, qui per ſeipſos officium exercuerint, & huiuſmodi exercitium conſideratur etiam *in l.* 2. ibi, *cenſuali miniſterio, C. de tabular, lib.* 10. & facit, quia bene poteſt quis abſque præiudicio ſuæ nobilitatis notariatum aſſumere, vt Principi, vel ipſius curiæ inſeruiat, Aym, *conſ.* 163. *ſub num.* 1. Guido Pap. *deciſ.* 190. *in addit. littera C*, cum aliis adductis per Couarr. *pract. quæſt. cap.* 19. *num.* 7. *in princ.*

3 Nec obſtare, quòd idem Andreas Calazibetta deſcendat à Iudæis, quia præterquam quòd ex hoc non poteſt inferri ad Angelam, niſi aliter conſtet de deſcendentia ab illo, prout requiritur, cùm aliàs ipſa poſſit eſſe nobilis, licèt alij ignobiles in eadem domo reperiantur, vt dictum eſt. Placuit etiam reſponſio, quòd in ſcripturis quę dantur, Antonius Calazibetta dicitur Neophita, & propterea niſi aliud appareat illæ non concludunt quoad Andream, qui poteſt eſſe nobilis, licèt Antonius ſit ignobilis, vt dictum eſt, & colligitur etiam ex quitantia quæ dicitur facta de anno 1507. in qua Antonius Calazibetta Neophita fatetur ſe recepiſſe pecunias à nobili Notario Andrea Calazibetta, & adſunt teſtes qui dicunt, quòd plures Iudæi in ciuitate Plateæ baptizati fuerunt à nobilioribus dictæ ciuitatis, à quibus fuit illis impoſitum nomen familiarum, inter quos potuit etiam adeſſe dictus Antonius, qui aſſumſerit nomen Nobilis familiæ de Calazibetta.

4 Minus obſtare, quòd dictus Thomæus auus Angelæ exercuerit artem mechanicam, quia in inſtrumento quod datur non fit mentio de aliqua arte, ſed tantùm fit locatio apothecæ magiſtro Thomæo de Pirro, quod nomen *Magiſter* poteſt etiam conuenire artium Doctori, & ſic probatio non concludit prout requiritur, *cap. in præſentia, de probationib.* & licèt denominatio recipiat aliquod adminiculum à conductione apothecæ, ex quo tamen in caſu iſto præter teſtes qui deponunt in genere de nobilitate familiæ de Pirro, adeſt etiam ſecundus teſtis, qui iuxta tertium dicit in ſpecie ſe audiuiſſe quòd Thomæus erat vir principalis ciuitatis Plateæ, & cum eo concurrunt plura inſtrumenta antiquiſſima, in quibus idem Thomæus de Pirro nobilis denominatur, ſequitur dicendum quòd vel Thomæus, qui conduxit apothecam, non ſit auus Angelæ, qui erat nobilis, vel quòd eſſet artium Doctor, apothecam in ea exercendi, cùm alias non appareat quòd illam exercuerit, & in contrarium adſint teſtes, & plures enunciatiuæ quę habent vim famæ, & probant in antiquis, Caſſad. *deciſ.* 1. *de probat.* & in iſtis terminis fuit dictum in cauſa Comeñ. habitus 14. Maij 1607. coram bon. me. Iuſto, & in alia Meliten. habitus 17. Decembris eiuſdem anni coram Illuſtriſſimo D. Cardinali Lancellotto, & aliàs ſæpe.

Et ita deciſum ſententiam Rotalem, quæ iſtam lineam de Pirro pro nobili canonizat, eſſe confirmanda, &c.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Maceraten. ſpolij,

Mercurij 28. *Iunij* 1617.

ARGVMENTVM.

Remedium reintegrandæ non datur non probato primo extremo; nec ei qui facto ſuo à poſſeſſione cecidit; nec etiam creditur teſtibus hinc inde contrariis.

SVMMARIVM.

1 *Reintegrandæ remedium non datur non conſtito de primo extremo, nec ei qui ſuo facto à poſſeſſione cecidit.*

3 *Poſſidere quis præſumitur titulo ſibi magis proficuo.*

5 *Teſtes quando ſunt inuicem contrarij, conquaſſantur, & nihil probant.*

DECISIO DLVI.

IN deciſis Domini ſteterunt, nempe hæredes Siluagiæ non eſſe reintegrandos, cùm non doceant de poſſeſſione dictæ Siluagiæ, & ſic de primo extremo, imò conſtet de contrario ex teſtibus deponentibus ſolùm poſſediſſe Ioannem Baptiſtam eius virum, & ex eo quia eadem Siluagia vigore mandati ad ſui fauorem relaxati, ſubhaſtare fecit bona de quibus agitur tanquam propria eius viri, vnde vel non poſſidebat, vel ſi quam poſſeſſionem habebat, cùm ab illa ſuo facto ceciderit non competit redintegratio, Pariſ. *conſ.* 1. *num.* 164. *lib.* 1. Bec. *conſ.* 13. *num.* 4. Seraph. *deciſ.* 164 *num.* 1. 1

Nec obſtat, quòd cùm iſta bona fuerint donata Siluagiæ, & eius viro, vnicuique ſpectaret medietas illorum, & conſequenter dicta exequutio intelligatur facta in medietate ad virum ſpectante, quia contrarium colligitur ex ipſa executione, cùm ſit ſimplex & abſoluta abſque aliqua reſtrictione ad partem mariti tantùm. 2

Minus obſtat, quòd in Siluagia concurreret prædictus titulus donationis. Reſpondetur enim, quòd licèt donatio fiat vtrique, tamen expreſsè fit pro ſuſtinendis oneribus matrimonij, quæ onera de iure ſpectant ad virum, præſertim quia dicta donatio non poterat habere effectum, niſi poſt mortem Equitis donantis, qui Ioannem Baptiſtam ſibi hæredem vniuerſalem inſtituit. Vnde licet Ioannes Baptiſta antea fuiſſet donatarius vnà cum Siluagia, tamen cùm poſſederit ſolus, vt teſtes dicunt, cenſetur poſſediſſe titulo hæreditario ſibi magis proficuo, non autem donationis. 3

Minus obſtat, quòd teſtes deponentes ſolum Ioannem Baptiſtam poſſediſſe, intelligatur de cæteris bonis Equitis vltra donata, quia eorum dictum non patitur talem reſtrictionem, cùm loquatur de poſſeſſione omnium bonorum Equitis. Pront pariter ceſſat quòd intelligantur poſt diuortium, quia ſecundus, & tertius dum deponunt de poſſeſſione Ioannis Baptiſtæ, expreſsè dicunt quòd Siluagia extabat in eius domo, & ab eo recipiebat alimenta, quod repugnat tempori diuortij. 4

Vltimò non obſtant teſtes deponentes Ioannem Baptiſtam poſſediſſe etiam nomine Siluagiæ; quia eorum dicta conquaſſantur ex teſtibus contrarium deponentibus, & ex aliis ſuprà ponderatis, itaut non poſſit dici ex eorum dictis reſultare plenam, & concludentem probationem primi extremi, prout requiritur ad effectum ſpolij, ex adductis in deciſione, &c. 5

R. P. D. PIROVANO.

Nullius, ſeu Toletana iuriſdictionis.

Mercurij 28. *Iunij* 1617.

ARGVMENTVM.

Iuriſdictio vnius ex iudicibus per ſe ſolam exercita, quando reualidetur per conſenſum conuidicis, & comparitionem partis.

SVMMARIVM.

1 *Citatio ad videndum iurare teſtes, ſuppletur per citationem generalem ad omnia pertinentia ad cauſam: vide melius n.* 9.

2 *Expreſſio per relationem ad quid certum, dicitur ſpecialis & ſufficiens expreſſio tanquam ſi eſſet expreſsè facta.*

3 *Iuriſdictio vnius ex iudicibus, ſi datus eſt alius conindex, non poteſt exerceri per illum ſolum iudicem: declara vt n.* 4.

5 *Iuriſdictio vnius ex iudicibus, qui ſolus proceſſit, poteſt conualidari per confirmationem alterius ex coniudicibus confirmantis decreta, & per partium comparitionem.*

6 *Com-*

6 *Comparitio partis ſanat defectum actus aliàs inualidi, propter rogitum Notary, qui fuerat expreſsè recuſatus.*

7 *Citatio pro ſingulis diebus & horis iuridicis, licèt nimis vaga, tamen ſuſtinetur ex praxi: quia non inducit perpetuam ſeruitutem, ſed ſuſtinetur pro integro termino probatorio, n.8.*

10 *Teſtium examen in loco allegato ſuſpecto factum remanet inualidum, declara vt n.11.*

12 *Comparitio Procuratorum in loco ſuſpecto, & pro ſuſpecto recuſato, reualidat proceſſum, & per eam videtur renunciatum recuſationi.*

13 *Proteſtationes de non recedendo à recuſationibus, vt afficiant & excludant conſenſum, debent eſſe repetitæ in ſingulis actibus.*

D E C I S I O DLVII.

Concluſum fuit pro validitate examinis.

1 Non enim obſtat defectus citationis ad videndum iurare teſtes, quia partes monitæ fuerunt die 8. Maij pro comparendo die, & hora certa, & aliis diebus iuridicis ſequentibus in Eccleſia parochiali de Conſuegra, ad videndum exequi & adimpleri litteras remiſſoriales, & proſequi acta in illarum exequutionem facta, & actitata, & ad illa omnia, aliàque ad prædictam cauſam pertinentia, mandatum fuit partes citari vſque ad totalem exequutionem & concluſionem cauſę, vnde vel actus particularis iurandi teſtes continebitur ſub generali citatione omnium pertinentium ad cauſam, vt voluit Rota in cauſa Cathaoien. aouquæ illegitimitatis 29. Maij 1598. coram bon. me. Orano.

2 Vel propter relationem decreti particularis citationis ad videndum iurare teſtes emanati die 10. Aprilis præcedentis, citatio erit ſpecialis ſecundùm terminos, *cap. 2. de teſtibus*, cùm expreſſio per relationem ad quid certum, & illa dicatur ſpecialis expreſſiu & ſufficiens, *l. pluribus, in principio, ff. de verbor. oblig.* Bart. *in l. qui liberis, §. hec verba, in fin. ff. de vulgar. & pupill. ſubſtit.* Pariſ. *conſ. 97. lib. 1. & conſ. 9. n. 18. lib.* 3. Menoch. *conſ.* 287. *num.* 28. *& ſeqq. lib.* 3.

3 Non obſtat, quòd adhuc citatio illa die 8. Maij ſit nulla defectu iuriſdictionis tanquam decreta per ſolum Procuratorem, Guardianum Sancti Auguſtini ſine altero coniudice, *cap. cauſam matrimonij, de offic. deleg. l. duo ex tribus, ff. de re iudic.* cum aliis allegatis.

4 Quia placuit reſponſio deducta ex impedimento coniudicis per illius epiſtolam probato, quo ſtante potuit, Guardianus Sancti Auguſtini pro ſua iuriſdictione ad vlteriora procedere, iam ſecundùm facultates litterarum remiſſorialium, quàm iure communi inſpecto, *cap. prudentia, cum plures, de offic. delegat. cap. ſciſcitatus*, vbi Hoſtien. Abb. & Imol. *de reſcript. cap. cumplures, de offic. deleg. in 6.*

5 Neque ſufficienter ſublatum fuit impedimentum per præſentiam Decani de Talauera alterius iudicis nominati pro parte D. Cardinalis Archiepiſcopi, qui dicitur acceſſiſſe ad oppidum de Conſuegra 7. Maij, & die 8. ſubſequenti fuiſſe ſimul cum dicto Procuratore S. Auguſtini, itaut exercitium iuriſdictionis adhuc penès duos reperiretur, & ſolus coniudex nihil poſſet decernere. Quia videbatur ceſſare iſta difficultas, dum eadem die 8. Maij 1615. ambo iudices mandarunt prouiſa, quæ verba videntur inferre cõfirmationem iam decretorum, & terminus comparendi cadebat eadem die & hora audientiæ de ſero, in qua ius partium adhuc integrum, & illæſum remanebat, & poterat per ipſarum partium comparitionem conualidari, vt factum fuit, & nunc dicetur.

6 Similiter non obſtat, quòd eadem citatio rogata fuerit, & exequuta per Ioannem de Pau Notarium nominatum pro parte M. Prioris, qui priùs fuerat formiter recuſatus, qui per comparationem & interrogatoriorum dationem ſanatur ille defectus dum citatus redditur certus de eo, de quo fuit facta citatio, Caputaquen. *deciſ.* 293. *part.* 3. Cæſar de Graſſ. *de teſtibus decıſ.* 15. *numer.* 6. quod etiam fuit dictum in Beneuentana terrarum 3. Decembris 1599. coram Reuerendiſſimo Archiepiſcopo Damaſceno.

7 Secundus etiam defectus prædictæ citationis, quòd pro ſingulis diebus & horis iuridicis diceretur citatio nimis vaga, & non arctaret citatum, ceſſare videbatur ex

Decıſ. Recent. Partis IV. Tomi I.

eo quòd praxis ſoleat ſuſtinere ſimiles citationes, de qua per Bald. *in dicta l. 1. quæſt. 3. num. 8. verſic. practica Aduocatorum dicebat, ff. ſi quis caut.* Caputaquen. *decıſ.* 108. *num.* 2. *part.* 1. Cardin. Seraphin. *deciſion.* 781. *part.* 1. & firmatum fuit in Ianuen. pecuniaria 16. Martij 1612. coram Reuerendiſſimo P. D. meo Vbaldo, in qua redditur ratio.

Quòd talis citatio non inducit perpetuam ſeruitutem, 8
ſed ſuſtineretur pro integro termino probatorio, & propterea contrariæ deciſiones non obſtant, cùm loquantur de termino non recipiente certum finem & terminum: ſecus in præſenti, vbi terminus probatorius datus erat, & vlteriùs etiam pro certa die & hora audientiæ cadebat primus terminus citationis.

Tertius defectus etiam bene tollitur, quia licèt citatio 9
prædicta expreſsè non dicat ad videndum iurare teſtes, tamen actus ille vel ſub generali expreſſione illorum verborum, ad omnia ad dictam cauſam pertinentia, comprehenditur, vel in ſpecie habetur per relationem ad citationem diei 10. Aprilis præcedentis, in qua actus ille exprimitur, vt ſuprà dictum eſt, nec euitari poteſt effectus relationis, ex eo quòd citatio, ad quam fit relatio fuerit circunducta per accuſationem contumaciæ, & tanquam expirata nullum poſſit producere effectum, quia non virtus relati, ſed tenor prætenditur in referente, quod fieri poteſt per quandam repetitionem ſecundùm naturam referentis, *l. à filio, §. teſtator, §. ſequenti, ff. de alimentis, & cibar. legat.* Bart. *in l. ſi quis ſeruum, §. vltimo, ff. de legat.* 2. Menoch. *dicto conſ.* 287. *num.* 34.

Demum non obſtat ſecunda nullitas quòd teſtes fue- 10
rint examinati in dicto oppido de Conſuegra allegato ſuſpectò tanquam de iuriſdictione Magni Prioris, quorum examen propterea remanet inualidum, Verall. *decıſ.* 52. *part.* 3. Rota *decıſ.* 93. *part.* 1. *diuerſor.* cùm aliis allegatis.

Quia huiuſmodi recuſatio non tenet ex quo Procu- 11
ratores in Curia à principio in eum locum conſenſerunt ſcienter, quòd ille eſſet de iuriſdictione Magni Prioris, dum in ſpecie in articulis contineretur, quo caſu ceſſat iuſta cauſa recuſationis, quia de nouo non ſuperuenit ad notitiam partis, *cap. inſinuante, de offic. delegat.* Caputaquen. *deciſion.* 391. *part.* 2. *& deciſione* 7. *part.* 3.

Præterea vbi etiam à principio teneret recuſatio per 12
ſucceſſiuam exinde Procuratorum Domini Cardinalis Archiepiſcopi comparitionem proceſſus remanſit validatus, dum per actum contrarium videtur renunciatum recuſationi, vt per Deo. *cap. ſolicitudinem, num.* 12. *de appellat.*

Nec proteſtationes de non recedendo à recuſationibus 13
videntur remouere conſenſum à facto, quia illæ non ſunt repetitæ in omnibus actibus, prout in iudicialibus neceſſarium eſt, Seraphin. *deciſion.* 1069. *numer.* 7. & factum ſortitum eſt ſuum effectum, quo caſu nihil releuant, vt bene declarat Pur. *deciſion.* 370. *num.* 4. *in nouis impreſſ. lib.* 1.

R. P. D. P I R O V A N O.

Placentina Capellaniæ.

Luna 3. Iulij 1617.

A R G V M E N T V M.

Sententia lata ſine citatione, nulla, & inualida eſt; & an, & quando locum habeat ſtylus quòd iſto caſu concluſio in cauſa ſuppleat defectum citationis.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia ſine citatione nulla eſt, & inualida, & nu. 2. vbi tamen quod de ſtylo Hiſpaniarum concluſio in cauſa habet vim citationis, declara ſtylum, vt d. n. 2. verſ. quia ſuper.*

2 *Concluſioni in cauſa renunciari poteſt per partes tacitè, & expreſsè, vtputa per ſubſequentem iurium productionem, & alios actus.*

Digitized by Google

D E C I S I O DLVIII.

1 SEntentiam eſſe infirmandam Domini cenſuerunt ex capite nullitatis, deficit enim citatio ad ſententiam, quæ neceſſaria eſt ad illius validitatem, *Clem. paſtoralis, de ſent. & re iud. l. de vnoquoque, ff. eod. tit. Clem. ſæpe, cum gloſſ. in verb. ad id, de verbor. ſignific.*

2 Nec obſtare viſum fuit, quòd ſub die 26. Octobris 1612. emanauerit citatio, & exinde decretum ſuper concluſione in cauſa, quæ concluſio ſolet de ſtylo illarum partium habere vim citationis ad ſententiam, & terminum ad eandem audiendam ſeruare ſub eadem hora concluſionis, vt ſæpe fuit reſolutum. Quia ſuper dicta concluſione nullum poteſt fieri fundamentum, dum hinc inde poſt eam iura fuerunt producta, & quamplures actus facti, ex quibus tacitè videtur reuocata concluſio ratione incompatibilitatis contrariorum; poſita enim facultate agendi, diſſoluitur vinculum concluſionis tanquam illi contrarium, vt ponderat Rota *de teſtib. in nouis, deciſ.* 1. & iudex poteſt hoc facere ex cauſa, Felin. *in cap. cum dilectus de fid. inſtrument.* Vrſil. ad Afflict. *deciſ.* 125. *num.* 1. & ſufficit ſiue tacitè, ſiuè expreſsè iudex hanc ſuam interlocutoriam reuocet, *cap. cum ceſſante, de appellat. cap. quod iuſſit, de re iud.* Afflict. *dicta deciſ.* 115. *nu.* 12. ita fuit etiam firmatum in Toletana decimarum de Lucillis 5. Decembris 1603. coram Illuſtriſſimo Cardinali Ludouiſio.

R. P. D. P I R O V A N O.

Elboreñ. penſionis.

Lunæ 3. Iulij 1617.

A R G V M E N T V M.

De beneficiorum incompatibilitate, ex qua reſultat priuatio vtriuſque.

S V M M A R I V M.

1 *Incompatibilitas beneficiorum producit priuationem vtriuſque beneficij ipſo iure.*

2 *Penſio reſeruata ex cauſa reſignationis efficitur inualida, ex defectu iuris in reſignante, & ex falſa cauſa vocationis narrata.*

3 *Incompatibilitas duorum beneficiorum ex ratione poſſeſſionis vtriuſque non probatur, niſi per actus expreſſos, & præſumpti non ſufficiunt, maximè in præiudicium poſſidentis, & ad effectum priuationis.*

4 *Poſſeſſionem alterius non poteſt allegare tertius, ſed ſolum poſſidens ad ſuum ius & commodum tuendum.*

5 *Poſſeſſio non probatur per inſtrumentum, in quo conſtat de illius apprehenſione per Procuratorem facta, ſi non apparet de mandato.*

D E C I S I O DLIX.

COntra Franciſcum Gondiſaluum informantem, fuit reſolutum.

1 Prætendebat enim penſionem ſuper Canonicatu Michaeli della Cerda reſeruatam eſſe inualidam, ex eo quòd idem Michael tempore reſignationis Canonicatus poſſideret etiam parochialem, per quam intraret incompatibilitas, & priuatio vtriuſque beneficij ipſo iure, ex decreto ſacri Concilij *ſeſſ. 7. cap. 4.*

2 Atque ita tam ex defectu iuris in reſignante, quàm ex falſa cauſa vacationis narratæ, quia per incompatibilitatem, non autem per reſignationem vacauerit Canonicatus penſio, inde remanet inualida, Caputaq. *deciſ.* 291. *part. 1. & deciſ. 298. p. 2.* Cæſ. de Graſſ. *deciſ.* 12. *de præbend.* cum aliis allegatis.

3 Cæterùm quamuis in iure prædicta vera eſſent, animaduerterunt tamen Domini quòd factum retentionis vtriuſque beneficij, à quo pendet vacatio, non iuſtificatur ab anno ſcilicet 1600. 7. Iulij, quo tempore Canonicatus Michaeli fuit collatus, & poſſeſſionem illius accepit vſque de menſe Octobris, quo reſignauit Canonicatum. Nam de continuatione poſſeſſionis parochialis in dicto tempore, non dantur actus expreſſi, & præſumpti non ſufficiunt in præiudicium poſſidentis, & ad effectum priuationis.

Quia quòd quis poſſidebat, & hodie poſſideat, tertius non poteſt allegare, ſed ſolus poſſidens ad tuendum ſuum ius & commodum, Puteus *deciſione* 17. *lib.* 2. Menoch. poſt alios *de præſumpt. lib. 6. præſumption.* 64. *num.* 30. 4

Et vlteriùs non etiam bene probatur poſſeſſio parochialis ex inſtrumento quod datur, dum legitur capta per Procuratorem, de cuius mandato non conſtat prout neceſſarium eſt, gloſſ. *in cap. cum noſtris, de conceſſ. præbend.* Rebuff. *in concord. tit. de electionibus derog. verſic. quadrageſimus ſextus*, Capella Tholoſan. *deciſion.* 487. 5

Et ita concluſum, &c.

R. P. D. P A M P H I L I O I V N.

deinde S. R. E. Cardinale.

Bononieñ. legatorum.

Lunæ 3. Iulij 1617.

A R G V M E N T V M.

Saluiani interdicti remedium competit etiam pro legatis.

S V M M A R I V M.

1 *Remedium Saluiani interdicti vt locum habeat, quæ requirantur.*

2 *Remedium Saluiani interdicti competit etiam legatarijs pro legatorum conſequutione.*

D E C I S I O DLX.

CArolus Antonius ſenior in eius vltimo teſtamento ſingulis eius filiabus, vel eis non extantibus earum filijs reliquit ſcuta 500. auri in auro, ſi contingat Carolum Antonium nepotem ex filio hæredem vniuerſalem in pupillari ætate, vel poſtea quandocunque ſine liberis decedere, ac poſtmodum Bartholomæa Senſaria dicti teſtatoris vxor in eius pariter teſtamento DD. Franciſco, & Vincentio de Sandellis eius ex Andromaca filia nepotibus reliquit domum de qua agitur, ideò ſupradicta die propoſito dubio an ſupradictis Dominis de Sandellis ſit danda immiſſio ex vtili Saluiano interdicto? Domini affirmatiuè reſpondendo cenſuerunt, quia per obitum Caroli Antonij & Bartholomææ coniugum, nec non Caroli Antonij iunioris abſque liberis, de quo deponunt teſtes, fuit factus locus tam dicto legato ſcutorum 500. quàm etiam dicto legato domus, de quibus conſtat ex teſtamento dicti Caroli Antonij, & ex teſtamento Bartholomææ, ex quo etiam conſtat quòd dicti Domini de Sandellis ſunt nepotes dicti Caroli Antonij ſenioris ex Andromaca filia, & ex immiſſione in poſſeſſionem per dictum D. Paulum in Rota obtenta conſtat dictum D. Carolum Antonium teſtatorem quoad legatum ſcutorum 500. hæc bona tempore obitus poſſediſſe, & hodie per eum poſſideri, & in teſtamento Bartholomææ conſtat ipſam tempore obitus poſſediſſe domum, de qua agitur; prout etiam ex mandato de immittendo, & poſſeſſione illius vigore per Ioannam hæredem adepta apparet dictam domum hodie per eam detineri, quæ ſunt requiſita in hoc iudicio, Bart. *in l. 1. num. 3. ff. de Saluian. & in l. 1. vbi gloſſ. C. eod. tit.* Aret. *in §. item Seruiana, n. 9. Inſtit. de act.* Afflict. *deciſ.* 383. *nu.* 6. 1

Quòd autem pro legatis huiuſmodi interdictum competat, reprobata opinione aliorum, pluries tenuit Rota, & in deciſione Paleotti 321. & fuit dictum in cauſa Strigonien. legati 20. Iunij 1588. coram Platto, in Fauentina legati 4. Nouembris 1589. coram bon. me. Cardinali Pamphilio, in Bononien. de Lambertinis 20. Februarij 1612. coram R. P. D. meo Manzanedo, & in Romana legatorum de Columna 27. Ianuarij 1614. & 20. Nouembris 1615. coram Reuerendiſſimo D. meo Damaſceno, aliàs ſæpius, & pro ratione in dictis deciſionibus adductis quòd cùm pro legatis competat hypothecaria, 2

l. 1. vbi

l. 1. vbi Iaſ. *n.* 4. *C. comm. de leg.* Doctor. *in l.* 1. *ff. de leg.* 1. debet etiam conſequenter pro eis competere Saluianum, quod regulariter datur vbicunq; datur hypothecaria, Aret. *in d. §. item Seruiana, ſub n.* 8. *& ſeq.* Neguſant. *de pignor. in* 3. *membr.* 8. *par.* 19. cum aliis in dictis deciſionibus adductis. Et ita, &c.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Calaguritana Sepulturatum.

Luna 3. *Iulij* 1617.

ARGVMENTVM.

Sepultura in Eccleſia vendi non poteſt ſine ſimonia, ſed venditur locus, & ſitus.

SVMMARIVM.

1 *Sepultura vendi non poteſt ſine ſimonia, cum ſit res ſacra, declara vt ibidem infrà, & n.* 3.

2 *Parochiani poſſunt cogi ad reparationem Eccleſiæ ſtante ipſius Eccleſiæ inopia.*

3 *Sepultura vendi non poteſt, ſed bene vendi poteſt locus, & ſitus præeminentior, & hoc caſu datum eſt potius quadam eleemoſyna pro reparatione, & neceſſitate Eccleſiæ.*

DECISIO DLXI.

PRo informante fuit reſolutum, nempe conſtare de tribus conformibus quæ veniant exequendæ. Nam prima ſententia ordinarij Calaguritani mandans quòd in Eccleſia Sancti Ioannis de Molinar vendantur nouem ſepulturæ in locis diſtinctis pro pretiis ibi deſignatis, fuit per alias duas, nempe Metropolitani Burgeñ. & Decani Burgeñ. ſimpliciter in omnibus confirmata. Et dictarum ſententiarum validitas hodie eſt clara, quia licèt ſub die 6. Aprilis 1615. ſententia prouiſionis Burgeñ. fuiſſet per Rotam declarata nulla ex defectu citationis. Tamen poſtea ſuperueniente commiſſione in qua remittebatur ſanatio dictæ nullitatis arbitrio Rotæ die 24. Aprilis præteriti, fuit dictum intrare arbitrium pro dictæ nullitatis ſanatione, vt in deciſione tunc extenſa.

1 Quo verò ad iuſtitiam, licèt ſepultura vendi non poſſit abſque labe ſimoniæ, cùm ſit res ſacra, *cap. abolendæ, de ſepultur. cap. non ſatis, de ſimon.* Tamen pro ſepultura licitum eſt pretium recipere ratione ſitus, vel dignioris loci in Eccleſia, cùm hoc non videatur concernere ſpiritualitatem, ſed potius quandam præeminentiam, quæ poteſt pretio æſtimari. Nam pro ſepultura debita & neceſſaria Chriſtianis in loco ſacro adſunt loci particulares, vt ſunt cœmiteria, pro quibus pecunia peti non poteſt, nec talis ſepultura vendi, *dicto cap. abolendæ*, ſi tamen aliquis ibi nolit ſepeliri, ſed eligat aliquem locum honorabiliorem in Eccleſia propter illum locum præeminentem, ille honor eſt, qui pretio æſtimatur, & ſic vendi poteſt, & hoc caſu non dicitur vendi ſepultura, quæ gratis præſtatur defunctis per eorum parochos in cœmiterio, Sot. *de iuſtit. & iur. lib.* 9. *quæſt.* 7. *artic.* 1. *circa med. verſ. nihilominus*, Spin. *de teſtament. gloſs.* 2. *princ. n.* 44. Emanuel Rodriquez *quæſt. regularium lib.* 3. *q.* 58. *artic.* 2.

2 Quod maximè procedit, quia ob neceſſitatem Eccleſiæ, quæ reperitur magno ære alieno grauata, & indiget reparatione fabricæ, parochiani inter ſe conuenerunt, quòd fieret dicta venditio, cùm aliàs ſtante inopia Eccleſiæ ipſi potuiſſent cogi ad dictam reparationem, per Concilium Tridentinum *ſeſs.* 21. *cap.* 6. *verſ. parochialis verò, de reformat.*

3 Vnde cùm laici ſint qui vendunt non ſepulturam, ſed locum digniorem illius, & exigunt pro neceſſitate Eccleſiæ, non autem ipſa Eccleſia, non videtur prohibita venditio, cùm hoc caſu datum pro loco ſepulturæ ſit potiùs quædam eleemoſyna eroganda pro reparatione Eccleſiæ, aut fabricæ, quod non eſt ſimoniacum, vt probat Emanuel Rodriquez *vbi ſuprà, verſ. aliter ſaluatur.*

Quibus non obſtat, quòd huic conuentioni parochianorum contradixerit Ioann. Martinez, quia licèt ipſe ſolos habeat in dicta Eccleſia ſepulturam propriam; tamen non per hoc poteſt prohibere ne aliis concedantur aliæ ſepulturæ abſque ſui ſepulchri præiudicio, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Mutineñ. Parochialis.

Luna 3. *Iulij* 1617.

ARGVMENTVM.

Poſſeſſio nulla, & iniuſta non priuat poſſeſſorem ſua poſſeſſione, nec impedit manutentionem habentis anteriorem poſſeſſionem: dicitur autem poſſeſſio nulla, & iniuſta nonnullis modis, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſionis adeptio probata per inſtrumentum alio non poſſidente ſufficit ad manutentionem.*

Poſſeſſio probatur per confeſſionem partis, reiecta qualitate vitij, ibid.

2 *Notario atteſtanti de acta præterito non creditur.*

3 *Poſſeſſionis adeptio facta non citato poſſeſſore eſt nulla.*

Clauſula Amota, *&c. operatur vt iudex procedere debeat cum cauſæ cognitione, ibid.*

4 *Poſſeſſio nulla, & iniuſta non priuat poſſeſſorem ſua poſſeſſione, nec impedit manutentionem habentis anteriorem poſſeſſionem.*

DECISIO DLXII.

1 DOmini vnanimiter reſoluerunt concedendam eſſe manutentionem Dominico, eius enim poſſeſſio vila fuit claré, & concludenter probata ex inſtrumento adeptionis illius, alio tunc non poſſidente, vulg. *l. prædia, ff. de acquirend. poſſeſs.* & millies fuit dictum, præſertim cùm probetur etiam ex confeſſione partis in mandato de prouidendo narrantis Dominicum intruſum, & detinere, & occupare, quia cùm poſſeſſio præſumatur iuſta, poteſt acceptari confeſſio poſſeſſionis, reiecta qualitate vitij, Aymon *conſ.* 150. *n.* 5. *verſic. ſed poſito*, & fuit dictum in Virduneñ. Abbatiæ 20. Februarij, & 27. Nouembris 1615. coram me.

2 Nec obſtare dixerunt prætenſam poſſeſſionem Antonij, tum quia non probatur per epiſtolam Ricchi prætenſi ſubexecutoris Vicarij Mutinen. qui reſcribendo eidem Vicario dicit ſe dediſſe poſſeſſionem dicto Antonio iuxta tenorem litterarum dicti Vicarij, nec per relationem Nuntij, qui atteſtatur aſtitiſſe cum dicto Riccho ad inducendum in poſſeſſionem dictum Antonium, cùm ſint de actu præterito, Innocent. *in cap.* 1. *nu.* 6. *verſic. ſi enim aliud, de fid. inſtrum.* Alexand. *conſil.* 241. *ſub num.* 6. *verſ. quinimo, & ſi Notarius, lib.* 6. Aymon. *conſ.* 171. Put. *deciſ.* 61. *num.* 1. *lib.* 1. ſecundùm nouiſſimam impreſſionem, cum aliis adductis in Salamantina Archipresbyteratus 13. Martij 1615. coram R. P. D. meo Andrea, & ſine teſtibus, Rota *deciſ.* 15. *num.* 15. *verſ. tamen hoc erat lib.* 1. *par.* 3. *diuerſ.* & in dicta Salamantina Archipresbyteratus.

3 Tum etiam, quia nulla fuit, & iniuſta tanquam capta, non citato Dominico poſſeſſore, *cap. licet, vbi gloſſ. in verbo, te non vocato, de præb. in* 6. Tanto magis ſtante forma mandati de prouidendo obtento ab Antonio cum clauſula, *amoto*, &c quæ operatur vt iudex procedere debeat cum cauſæ cognitione, & iuris ordine ſeruato, Abb. *in cap. de cætero, n.* 8. *verſ. quæro circa prædicta*, & ibi Felin. *num.* 9. *de ſent. & re iudic.* Achil. *dec.* 384. *aliàs* 6. *ſuper reg. de triennal. per tot. & præcipuè n.* 4. *verſ. fuit dictum, & n.* 5.

4 Et hinc propterea cùm poſſeſſio nulla, & iniuſta non priuet poſſeſſorem ſua poſſeſſione, nec impediat manutentionem habentis anteriorem poſſeſſionem, Rot.

deciſ.801. n.7. verſ. quia pro reſponſione part.1. diuerſ. & in Mutinen. Canonicatus 27. Martij 1602. coram Litta. Meritò concluſerunt Domini manutentionem dandam dicto Dominico informanti, &c.

R. P. D. VEROSPIO SEN.

deinde S. R. E. Cardinale.

Bononien. exemptionis.

Luna 3. Iulij 1617.

ARGVMENTVM.

De exemptione gabellæ, & exemptionis priuilegio multa notanda, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio datur probata poſſeſſione tempore motæ litis.*

2 *Quaſi poſſeſſio in incorporabilibus acquiritur ex vnico actu.*

Manutentio eo magis danda eſt poſſeſſori cum titulo, ibid.

4 *Quaſi poſſeſſio exemptionis non ſuffragatur ſine ſcientia, & patientia eius de cuius præiudicio agitur.*

Scientia, & patientia præſumitur ex multiplicitate actuum, ibid.

6 *Obſeruantia in vno caſu non prodeſt in alio contra diuerſas perſonas.*

Exceptio concedens petitorium, non admittitur in poſſeſſorio ſummariſſimo, ibidem.

7 *Decretum irritans non trahitur ad perſonas non comprehenſas in diſpoſitione.*

DECISIO DLXIII.

1 CVm Regimen Bononienſe prætenderet ementes, & contrahentes cum Carthuſia ad conſuetorum vectigalium ſolutionem cogere, fuit in partibus coram Illuſtriſſ. Archiepiſcopo iudicium intentatum, vbi pro Monaſterio fuerunt Apoſtolica priuilegia ſuper huiuſmodi exemptione producta, necnon pro illius quaſi poſſeſſione nonnulli etiam teſtes examinati. Verùm cauſa de partibus ad Rotam auocata, & mihi commiſſa, dubitaui ſuper mandato de manutenendo, quod reſponſum fuit eſſe dandum Carthuſiæ, cùm de illius quaſi poſſeſſione de tempore motæ litis etiam quoad ementes ab ipſa doceatur, *§. retinendæ, Inſtit. de interdict. l. 1. §. huius autem*, vbi Bart. *in princ. l. ait prætor. §. quod ait, ff. vti poſſidetis*, Cuuarr. *pract. q. cap. 17. n.3.* Caputaq. *deciſ. 198. part. 2.*

2 Teſtes enim pro illa examinati deponunt Monaſterium, & ementes ab ipſo pro bonis emptis in quaſi poſſeſſione non ſoluendi gabellas extitere. Et hoc etiam ex mandatis Prioris dicti Monaſterij directis gabellarijs, & effectum ſortitis comprobatur, quod ſufficit, cùm ex vnico actu quaſi poſſeſſio in incorporalibus acquiratur, Ripa *in cap. cum Eccleſia Sutrina, n.2. de cauſ. poſſ. & propriet.* Aym. *conſ. 124. n.9.* Cephal. *conſ. 170. n. 52. lib. 2.* Rota *deciſ. 17. n. 1. p. 2. diuerſ.*

3 Et tanto magis hæc poſſeſſio venit manutenenda tanquam titulata, Bald. *in l. data opera, in fine, C. qui accuſar. non poſſunt*, Rota *dec. 595. n. 2. part. 2. diuerſ.* Cùm pro parte Monaſterij fuerit productum Nicolai V. priuilegium continens expreſſam exemptionem, & immunitatem, etiam quoad emptores, & cum dicto Monaſterio contrahentes.

Non obſtat exactio à gabellariis facta contra alios Regulares, qui non propterea contra Carthuſianos illa ſuffragatur, cùm iſti veniant iure particulari, nec aliarum Religionum titulo nitantur, Ruin. *conſ. 217. n. 13. verſic. & ſi dicatur, lib. 1.* Dec. *conſil. 215. num. 5. in fine*. Stante præſertim ipſorum quaſi poſſeſſione, Felin. *in d. cap. audita, n. 19. de præſcript.* Aym. *conſ. 258. nu. 76.* Bern. *qu. 47. n. 8.* Mohedan. *deciſ. 22. n. 2. de filijs presbyterorum*, Put. *dec. 1037. n. 2. part. 2.*

4 Nec releuat ſcientiam & patientiam Regiminis non probari, ſine qua non potuit acquiri exemptionis quaſi poſſeſſio, *l. 2. C. de ſeruit. & aqua*. Nam ex actuum multiplicitate illa præſumitur, Innocent. *in cap. bonæ il 2. de poſtul. prælat.* Abb. *in cap. cum Eccleſia Sutrina, n. 25.* Rota *deciſ. 166. part. 1. diuerſor. & deciſ. 28. num. 7. part. 1.* Put. *deciſ. 210. num. 3. lib. 1.* Et fuit dictum in Tiraſonen. iuriſdictionis 21. Maij 1604. coram Illuſtriſſimo Cardinali Millino. Et in omnem euentum ex quo Carthuſiani particularem titulum habent, Regiminis ſcientia, & patientia non requirebatur, Paul. de Caſtr. *in l. ſeruitutes, & in l. vltim. num. 9. verſic. quartò quæro, ff. de ſeruitut.* Cæpol. *vrb. præd. cap. 20. num. 5. verſ. ſecundo fallit*, Seraph. *dec. 1213. n. 6. in fine*, & fuit dictum in Albanen. iuriſdictionis 26. Iunij 1613. coram me.

Non obſtant Datiorum capitula per Iulium III. confirmata, quibus cauetur nullas tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio exemptiones admitti. Non enim apparet Carthuſianos fuiſſe in dictis capitulis comprehenſos, cùm ex eorum priuilegijs in generalibus diſpoſitionibus ipſi non includantur. Vnde non poteſt dici prædicta capitula contra Carthuſianos fuiſſe à Iulio III. confirmata, Seraphin. *deciſ. 971. num. 7.* Caſtren. *conſ. 187. in princip. lib. 2.* Corn. *conſ. 9. n. 3. lib. 3.* Bald. *in l. nominationis, in fine, C. de appellat.* 5

Quod ex obſeruantia ſubſecuta colligitur, cùm illa contra Carthuſianos & ab eis ementes demandata non fuerint executioni, Paul. de Caſtr. *conſ. 347. n. 4. verſ. tertio præſumitur, lib. 1.* Socin. *conſ. 25. num. 25. lib. 1.* Et in omnem euentum hæc exceptio tanquam concernens petitorium in hoc ſummariſſimo poſſeſſorio non venit admittenda, Dec. *conſ. 19. & conſ. 467. n. 13.* Afflict. *deciſ. 115. n. 7.* Neuizan. *conſ. 56. n. 3.* Caputaq. *dec. 342. n. 4.* Rota *dec. 41. n. 9. & ſeq. & deciſ. 64. num. 3. part. 2. diuerſ.* Seraph. *deciſ. 971. in fine.* 6

Vnde non obſtat decretum irritans in Breui Iulij III. appoſitum, quod etiam poſſeſſionem inficere dicitur: quia cùm non appareat, vt dixi, Carthuſianos in dicto Breui fuiſſe comprehenſos, hoc decretum non poteſt manutentionem impedire, Seraph. *deciſ. 565. num. 10.* & fuit dictum in Parmen. Prioratus 16. Ianuarij 1596. coram Orano, & in Cuſentina Capellaniæ 26. Octobris 1601. coram Reuerendiſſimo Milino, & in Meliten. parochialis 27. Iunij 1603. coram Reuerendiſſimo D. meo Decano. 7

Non obſtant extraiudiciales atteſtationes, quòd nimirum à Carthuſianis ementes gabellam ſoluere conſueuerunt. Nam illæ tanquam fides fidem non faciunt, Guido Pap. *dec. 19.* & deciſ. Ianuen. 76. *n. 11.* 8

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana pecuniaria.

Luna 3. Iulij 1617.

ARGVMENTVM.

Mercator nunquid poſſit propria authoritate ſibi ſoluere debitum ſui debitoris habentis pecuniam in ipſius banco, & vbi non adeſt Cameralis obligatio, iudicium incipere non poteſt à ſequeſtro, & ſeruandi ſunt in eo termini ſubſtantiales.

SVMMARIVM.

1 *Creditor nunquid poſſit propria authoritate ſibi ſoluere de pecunia ſui debitoris penes ipſum exiſtente, n. 2. per tot.*

3 *Pecunia vnius non tranſeunt in dominium alterius, ſine ſcientia & conſenſu domini pecuniarum.*

Creditor anterior poteſt auocare pecuniam ſolutam per debitorem poſteriori creditori, declara vt ibid.

6 *Sequeſtrum non poteſt eſſe principium iudicij, vbi non adeſt Cameralis obligatio.*

Termini ſubſtantiales ſeruari debent, vbi proceditur ſine Camerali obligatione, ibid.

DECISIO DLXIV.

EX quibus rationibus ſub die 5. Iunij proximè præteriti viſum fuit Dominis, D. Robertum primum teneri 1

Digitized by Google

teneri ad reſtitutionem pecuniarum, quas ipſi ſibi ſoluere non potuit pro computo DD. de Cæſarinis, ex eiſdemmet fundamentis. Domini ſtandum eſſe in deciſis cenſuerunt, non obſtante quę in contrarium longa verborum ſerie deducuntur.

2 Et primò non obſtat, quod dicitur pecuniam priùs fuiſſe ſolutam Bernardo Royas Procuratori D. Ducis Iuliani in ciuitate Madrid, & inde ex eius ordine, & mandato tranſmiſſam ad Vrbem per litteras Lucæ Palauicini, vnde inferunt cùm hæc pecunia tranſiuerit in dominium Ducis Iuliani per commiſſionem D. Roberti, potuiſſe de ea pecunia facta ſuis debitoris ſibi ſoluere.

3 Reſponſum enim fuit nullam conſtitui differentiam quòd pecuniæ fuerint in dominio, & poſſeſſione Sereniſſimi Electoris, vel quòd fuerint illi debitæ, ſemper enim viget eadem ratio quòd pecuniæ extant, & non tranſiuerunt in dominium Roberti, qui ſine ſcientia, & conſenſu dicti Ducis Iuliani ſibimet ſoluere voluit, ſufficit enim vt hæc debitæ ſint Sereniſſimo Electori, etiamſi dictæ pecuniæ mala fide commiſtæ non fuiſſent de eius dominio. Nam ſemper agere poteſt ad condicen. pecuniam ſibi debitam, dummodo extet, etiamſi per mille manus ambulauerit, poteſtque auocari, vt fusè declarat Surd. *conſ.* 4. *num.* 43. dum loquitur de creditore anteriore auocante pecuniam ſolutam per debitorem poſteriori creditori, cùm creditor anterior nunquam fuiſſet dominus illius pecuniæ in ſpecie, & licèt non ſint, ipſæmet nihilominus cenſentur ſubrogatæ in locum aliarum pecuniarum primò per Procuratorem receptarum, ſapiuntque naturam eius, in cuius locum facta fuit ſubrogatio, Mant. *conſ.* 80. *vol.* 2. Gabr. *de regul. iuris conſ.* 2. *n.* 52.

4 Secundò reſponſum fuit vltra quòd non conſtat de ſufficienti mandato dicti Bernardi Royas, omnia geſta ab eo fuiſſe nulliter, & attentatè geſta, & ſic cùm ab initio fuerit mala fides, poſſunt condici pecuniæ etiam commixtæ, & conſumptæ, vt tradit idem Surd. *dicto conſil.* 4. *num.* 43. & fuſiùs firmatum fuit in ſupradicta deciſione coram me.

5 Quòd autem nulliter pecuniæ fuerint ſolutæ dicto Procuratori, patet, quia ſequeſtrum factum ab A. C. mandatumque de conſignando, omniaque geſta vigore dictorum decretorum fuerunt nulla, & attentata, & de eo nunquam Domini dubitarunt, & ipſimet Domini Cæſarini in ſupplicatione porrecta in Signatura gratiæ, illud ingenuè faſſi ſunt.

6 Nullitates enim ſunt palpabiles, & quę nullo modo velari poſſunt, quia A. C. non potuit contra omnes iuris regulas incipere à ſequeſtro, multò minus cùm nulla adeſſet obligatio Cameralis, ſed eſſet iudicium ordinarium procedere per ſimplex decretum de conſignando, non ſeruatis terminis ſubſtantialibus, & nemine citato, cùm in actis non conſtaret de credito Dominorum de Cæſarinis; epiſtola enim nunquam fuit legitimè, & parte citata recognita, nec inſtrumentum cenſus facti ad fauorem Dominorum de Glorierijs, in quo vis tota pro fructibus fiebat, fuerat productum, vt videre eſt in reuolutione actorum.

7 Quoad ſecundam partem dubij Domini exiſtimarunt, non poſſe adhuc Sereniſſimum cogere D. Robertum, cùm huiuſmodi actio non poſſit ſeparari, nec debeat repetere pecuniam, niſi quatenus probet eam ſibi debitam fuiſſe indebitè ſequeſtratam & relaxatam, aliàs ſemper dicto Electori obſtaret mandatum de conſignando, donec iudicialiter fuerit reuocatum, idque per rem iudicatam. Robertus ſiquidem iure prætendet, etiam ſi ſibi ſoluere non potuerit, eam tamen pecuniam Ducis Iuliani, vel ſuorum hæredum retinere poſſe, quouſque creditum Sereniſſimi Electoris fuerit per ſententiam, quę poſſit executioni mandari, canonizatum.

Et ita deciſum, &c.

R. P. D. VEROSPIO SEN.

poſteà S. R. E. Cardinale.

Aqueñ. Iuriſpatronatus.

Luna 3. Iulij 1617.

ARGVMENTVM.

Argumentum ſumas ex Summario.

SVMMARIVM.

2 *Attentata pendente termino ad appellandum reuocanda ſunt.*

4 *Exequutor dicitur mixtus, & non merus, quando in litteris adeſt clauſula*, dummodo non ſit alteri ius quæſitum.

DECISIO DLXV.

Vacante Capellania Sancti Ioannis Euangeliſtæ, quæ de iurepatronatus illorum de Portijs aſſeritur, fuit à dictis patronis ad eam pro vna parte præſentatus Vitus Antonius Fucius; pro altera verò Andreas de Portijs. Verùm Epiſcopus Aquenſis prætendens eandem Capellaniam eſſe liberæ collationis, Ioanni Lucæ de Dulcibus illam contulit: à quo Vitus Antonius obtenta iuris ceſſione prouiſionem Apoſtolicam in forma *Dignum* impetrauit, cum clauſula quatenus Capellania eſſet libera, vel de iurepatronatus, cum derogatione illius medietatis. Et hæc prouiſio directa fuit ordinario Aquenſi, qui vocato dicto Andrea pronunciauit Vitum eſſe inſtituendum, necnon immittendum in poſſeſſionem, prout immiſit. Verùm Andreas appellationis cauſa coram Reuerend. Nuncio Neapolitano introducta ſententiam fauorabilem reportauit, & cùm in tertia inſtantia coram Vicario Puteolarum ſuccubuiſſet, appellauit ad ordinarium Nolanum, qui confirmauit dicti Nuncij ſententiam, & eundem Andream inſtituit, necnon immiſit in Capellaniæ poſſeſſionem. Denique cauſa coram me introducta Vito ſolùm informante dubitaui ſuper mandato de manutenendo, quòd Rota cenſuit neutri concedendum, ſed opponendum eſſe ſequeſtrum. 1

Non enim videtur Ioann. Andreas manutenendus, cùm ordinarius Nolanus ipſum eadem die ſententiæ pendente termino ad appellandum inſtituerit, *cap. non ſolum, de appell. in 6. cap.* 1. & 2. *vt lit. pend. eod. lib.* Et per conſequens inſtitutio, mandatum de immittendo, & ſucceſſiuè poſſeſſio tanquam attentata veniunt reuocanda, Bald. *in cap. Eccleſia S. Mariæ, num.* 3. *de conſtit.* Socin. *conſ.* 99. *n.* 15. *lib.* 3. & fuit dictum in Parmeñ. beneficij 3. Martij 1609. coram Iuſto. 2

Nec poteſt in dubium reuocari, quòd à dicti Nolani ſententia tanquam diffinitiua & iudicialiter citata parte lata daretur appellatio, Abb. *in cap. conſtitutus, el* 2. *numer.* 14. *de appellat.* Franc. *in cap. auaritiæ, num.* 5. & *cap. fin. num.* 7. *de election. in* 6. Butr. *in d. cap. auaritiæ, n.* 10. & *d. cap. fin. num.* 12. Anchar. *in cap. auaritiæ, nu.* 6. & *cap. fin. in fine*, Ioan. Andr. *cap. fin. num.* 5. *in fine*, Archid. *in cap. auaritiæ, num.* 12. Lamberteng. *de iurepatr. p.* 2. *lib.* 2. *qu.* 11. *art.* 4. *n* 3. 3

Nec pariter Vito Antonio competit manutentio, quia cùm gratia Apoſtolica per eum in forma *Dignum* obtenta haberet clauſulam, *dummodo non ſit alteri ius quæſitum*, eiuſdem litterarum executor merus non erat, ſed mixtus, & tenebatur iudicialiter procedere iudicis partes aſſumendo, Felin. *in cap. fin. num.* 23. *de præſcript.* Achill. *deciſion.* 6. *num.* 3. *ſuper regul. de triennal.* Mohedan. *deciſion.* 7. *num.* 5. *de reſtit. ſpoliat.* & fuit dictum in Bareñ. beneficij 11. Iulij 1621. coram bon. mem. Penia, & in Tiraſoneñ. eleemoſynariæ 28. Iannarij 1602. coram Illuſtriſſimo D. Cardinale Lancellotto, & Vrbinateñ. Capellaniæ 13. Iunij 1614. coram Reuerend. P. D. meo Manzanedo. Vnde cùm dictus executor ſub 18. Maij pronunciauerit, & eademmet die Vitum immiſerit in poſſeſſionem, attentata non videntur poſſe controuerti, ex allegatis. Et propterea iuxta Rotæ ſtylum dictum fuit ſequeſtrum eſſe apponendum, Verall. *deciſ.* 157. *part.* 3. Rota *deciſion.* 370. *lib.* 3. *part.* 3. *diuerſor.* & in allegata Vrbinateñ. Capellæ coram Reuerend. P. D. meo Manzanedo. 4

R. P. D. BVRATTO.

Ferentina bubalarum.

Luna 30. Octobris 1617.

ARGVMENTVM.

Poſſeſſorium reintegrandæ tranſit ad hæredes, daturque etiam pro mobilibus & recuperatione animalium, & quomodo hoc caſu probatum cenſeatur primum, & ſecundum extremum.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſorium reintegrandæ tranſit ad hæredes.*
Poſſeſſorium reintegrandæ datur etiam pro mobilibus, ibid.
3 *Poſſeſſio cenſetur probata per eum, qui rem poſſeſſam alteri cuſtodiendam tradit.*
4 *Poſſeſſio probatur ex reſponſione reddituum, & perceptione fructuum.*
5 *Poſſeſſio cenſetur probata ex eo quòd quis prouidet omnibus neceſſarijs ad rem de cuius poſſeſſione agitur.*
7 *Teſtes de auditu non faciunt ſemiplenam probationem.*
Conductor non poteſt locatoris poſſeſſionem tergiuerſare, ibid.
8 *Subrogata animalia in locum demortuorum non faciunt nouum armentum, & remanent ſub antiqua hypotheca.*
Poſſeſſio ſecundi extremi in poſſeſſorio reintegrandæ probatur per ſuſtentationem litis, iunctis adminiculis, ibid.

DECISIO DLXVI.

1 REintegrandos eſſe dixerunt Domini hæredes Laureti ad poſſeſſionem bubularum, de quibus agitur, ex perſona dicti Laureti, qui cùm viuens intentauerit iudicium ſpolij, ſicut ipſe erat reintegrandus, ita & hæredes, Soccin. *in l. rem quæ nobis*, *num.* 10. *verſ. item quia tranſit*, *ff. de acquir. poſſ.* Creſc. *deciſ.* 2. *de reſt. ſpol.* Actio enim ſpolij competit etiam pro mobilibus, Soccin. *in d. l. rem quæ nobis*, *nu.* 13. *verſ. ſecundò conclude*, dicens eſſe de intentatione omnium, Rip. *in l. naturaliter*, §. *nihil commune nu.* 54. *ff. eod.* Menoch. *de recup. remed.* 15. *nu.* 193.

2 Quòd autem dictus Lauretus eſſet reintegrandus, conſtat, quia anterior illius poſſeſſio (& ſic primum extremum) viſa fuit plenè, & ſufficienter probata, ex infrà ſcriptis. Primò enim conſtat de emptione dd. bubalarum facta per dictum q. Lauretum ab illis de Virgilijs ex inſtrumento in ſummario *numer.* 1. & de ſolutione pretij ex quitantia in ſummario *numer.* 2. & de tranſlatione poſſeſſionis, nedum ficta per clauſulam *Conſtituti*, & ceſſionis iurium, ſed de vera, & actuali apprehenſione dictarum bubalarum, quam, & ſimiliter dictam venditionem, ac pretij numerationem & traductionem illarum in territorium Ferentini, ſeu Forſinonis ad locum nuncupatum *la ſelua de Muli*, & de dicta ſylua ad alium locum probant teſtes. Et primò quoad emptionem dictarum bubalarum, tertius, ſextus, & nonus iuxta vndecimum, & ſuper primo, & ſecundo in ſummario hæredum Laureti *nu.* 3. Primus, tertius, ſextus, & ſeptimus ſuper primo *num.* 6. Secundò circa pretij numerationem tertius, ſextus, & nonus, iuxta vndecimum *numer.* 3. Tertiò de illarum traductione, ſeu tranſlatione, ſextus, & vndecimus ſuper ſecundo, tertius, iuxta 27. & ſuper ſecundo, *nu.* 4. quartus, ſuper tertio, ſextus & vndecimus ſuper primo *num.* 6. quintus ſuper tertio, & tertius ſuper quinto *num* 9. & 10.

3 Secundò conſtat Lauretum conſignaſſe dictas bubalas ad cuſtodiendum q. Ioanni, per cuius cuſtodiam dicebatur dictus Lauretus illas poſſidere, Odofr. Alber. Bart. Andr. Caſtr. Rip. *in l.* 3. §. *Nerua filius*, *ff. de acquir. poſſeſſ.* de qua conſignatione deponunt teſtes in dicto ſummario hæredum *numer.* 4. & præſertim ſextus, & nonus deponentes de confeſſione extraiudiciali dicti Ioannis, & de intereſſentia quando dictus Lauretus commendauit cuſtodiam dictarum bubalarum Ioanni, qui præſumuntur conteſtes, Alexand. *conſil.* 185. *num.* 2. & 6. *lib.* 7. Gabr. *de teſtib. concluſ.* 2. *nu.* 5. & 6. & fuit dictum in Colimbrien. matrimonij 14. Decembris 1615. coram me, ex quibus reſultat concludentiſſima probatio, cùm ſint de certa ſcientia.

4 Tertiò ex eiſdem, & alijs teſtibus clarè deponentibus probatur Lauretum ſemper pro vero, & legitimo domino, & poſſeſſore à dicto Ioanne recognitum fuiſſe per tranſmiſſionem illi factam fructuum bubalarum, videlicet butyri, caſei, ſeu prouaturarum, de qua primus ſuper vigeſimoprimo, & ſuper nono vndecimus, ſuper vigeſimumprimum in dicto ſummario *numer.* 4. Primus ſuper quinto, decimus iuxta vigeſimumſecundum, & ſuper primo vndecimus *num.* 6. ſextus ſuper quinto *numer.* 9. tertius iuxta 21. octauus iuxta 21. & 22. & decimuſquintus ſuper octauo *n.* 11. Nec non pellium, ſeu coriorum, & carnium mortuarum, de qua nonus ſuper tertio *num.* 7. & iuxta 18. 22. & ſuper tertio tertius, ſuper ſeptimo ſeptimus, & octauus iuxta 18. & vndecimus ſuper ſeptimo *num.* 11. & vlteriùs Ioannem remittere ſolitum fuiſſe emere volentes animalia, vel coria ad Lauretum, deponunt primus, tertius, nonus, & vndecimus ſuper nono, & ſuper vndecimo in dicto ſummario *num.* 12. ex qua reſponſione redditūum, & perceptione fructuum appàret vera Laureti poſſeſſio, Bald. *in l. iudicia*, *num.* 6. *C. de rei vend.* Ripa *in l.* 1. *num.* 109. *ff. ſolut. matrimon.* Ancharan. *conſil.* 227. *numer.* 7. & 8. Alexand. *conſ.* 161. *numer.* 6. *volum.* 6. Socin. *conſil.* 13. *numer.* 14. *lib.* 4. Dec. *conſil.* 400. Pariſ. *conſil.* 107. *n.* 22. *in princip. part.* 1. Rota *deciſ.* 506. *num.* 4. *part.* 1. *diuerſ.* & facit text. *in l. litibus* 19. *C. de agric. & cenſ. lib.* 11. *in l.* 2. *ff. de acquir. poſſeſſ.* & *in l. Titia* 48. vbi Bart. & Caſtren. *ff. de ſolut.* cum aliis congeſtis per Menoch. *de retinend. poſſeſſ. remed.* 3. *num.* 564. & in Barcinonen. beneficij 20. Iunij 1613. coram R.P.D. Vbaldo, & ad effectum reintegrationis Aymon *conſil.* 107. *num.* 2. & licèt teſtes eſſent ſingulares, tamen probant cùm tendant ad eundem finem probandæ poſſeſſionis, *l. qui ſententiam*, *C. de pæn.* Bald. *in l.* 1. *num.* 20. *C. de teſtament.* & *conſil.* 39. *num.* 4. & *conſil.* 150 *num.* 1. *verſicul. ſuper hoc*, *parte* 2. Aymon *conſil.* 173. *numer.* 34. *verſic. præterea*, & *in tract. de antiq. temp. part.* 4. *ſoll. ſed enim*, *num.* 9. *verſ. ſed in contrarium*, vbi de communi, Vetall. *dec.* 269. *part.* 3. Cæſar de Graſſis *deciſ.* 9. *n.* 10. *de teſtibus*, latiſſimè Farin. *de oppoſ. contra dict. teſt. quæſt.* 64. *n.* 147. & 148.

5 Quartò probatur quòd dictus Lauretus prouidebat de paleis, pabulis, ſeu herbis, ſtabulis, & aliis neceſſariis pro victu dd. bubalarum, necnon ſoluebat mercedem, & prouidebat de victu paſtoribus & cuſtodibus illarum per teſtes decimum ſuper 1. *num.* 3. & 7. tertium iuxta 27. & vndecimum ſuper 2. *num.* 4. quintum, ſeptimum ſuper 3. duodecimum ſuper 5. *n.* 6. 7. 9. & 10. ſextum, ſeptimum ſuper 5. vndecimum iuxta 16. *num.* 9. & quòd dictus Lauretus pro dictis bubalis Cameræ Apoſtolicæ ſoluebat, vndecimus ſuper 5. *num.* 10. & ſecundus ſuper 5. *num.* 11. Nec non etiam quòd Ioannes habebat vt plurimum in manibus de pecuniis dicti Laureti, & in domo granum, vinum, carnes ſuinas ſalſas, de quibus poterat prouideri, & veriſimiliter prouidebat de neceſſariis pro victu paſtorum, & cuſtodum. Primus iuxta 41. & ſuper 4. tertius, & nonus ſuper 4. vndecimus ſuper 3. *num.* 8. & iuxta 16. *num.* 9. & poſt mortem Ioannis, Marcus Tullius eius frater, & Cinthia mater continuarunt, & perſeuerarunt recognoſcendo, & retinendo dictas bubalas tanquam ſpectantes ad Lauretum, & eodem modo prout faciebat Ioannes in vita, vt deponunt vndecimus ſuper 15. *num.* 5. tertius ſuper 12. nonus ſuper 23. *num.* 11. & Cinthia mater dd. Ioan. & Marci Tullij paulò ante mortem dicti Ioannis ſuaſit, vt dictas bubalas Laureto retineret, tertius ſuper 9. in ſummario *num.* 4.

6 Quintò conſtat de communi reputatione, ac publica voce, & fama, tam in terra Froſinonis, quàm Ferentini, quòd dictæ bubalæ eſſent Laureti, ex primo ſuper 17. *num.* 4. & ſuper 5. *num.* 6. vndecimo ſuper 14. *n.* 5. & ſuper 1. *num.* 6. ac detentæ per Ioannem & poſt eius mortem per eius hæredes in cuſtodiam, & à dicto Laureto recognitæ; vndecimus ſuper 15. *num.* 5. tertius ſuper 12. nonus ſuper 13. *num.* 11.

Ex

Digitized by Google

7 Ex quibus ſequitur non obſtare teſtes, & probationes hæredum Ioannis, tum quia videntur percutere petitorium, dum conantur probare bubalas emptas fuiſſe per Lauretum ex pecunijs Ioannis, vt deponit vnicus teſtis in ſummario hæredum dicti Ioannis *num.* 2. de ſolo tamen auditu à Laureto, & venditoribus, per quem in omnem euentum vti facientem minus quàm ſemiplenam probationem, non tollitur plena in fortioribus, Bart. *in l. admonendi, num.* 50. *ff. de iureiur.* Aym. *conſil.* 6. *num.* 50. Ægid. *deciſ.* 659. *num.* 1. & pariter percutiunt petitorium, dum dicunt de ſigno, ſeu merco Ioannis, quæ dictæ bubalæ fuerunt ſignatæ vidente, & patiente Laureto, & de annotatione facta in Cataſto ac ſolutione damnorum datorum per dictas bubalas vicinis facta per Ioannem, & alijs actibus poſſeſſorijs, quòd benè ſe compatiuntur cum probationibus actorum, quia ſtant ſimul, quòd huiuſmodi actus poſſeſſorij facti fuerint per Ioannem, & eius hæredes, & nihilominus non iure proprio, ſed ratione cuſtodiæ ſuſceptæ & benè probatæ, vt ſuprà, ex qua conſignatione & receptione in cuſtodiam inferebant DD. non potuiſſe Ioannem nec eius hæredes controuertere poſſeſſionem dicti Laureti, ſed Laureti hæredes eſſe in primis, & ante omnia reintegrandos, iuxt. *l. ſi quis conduct. C. locat.* Bart. *in l. commodare* 15. *num.* 2. *ad finem verſ. ſed ſi agitur, ff. commod.* Ang. *in fin.* & Salicet. *in d. l. ſi quis conduct.* vbi dicit quòd diſpoſitio *d. l.* generaliter habet locum in omnibus cauſam habentibus ab actore, Caſtr. *in l. qui rem, num.* 3. *ff. depoſ.* Alexand. *in l. ſi alienans num.* 6. *ff. ſolut. matr.* Felyn. *in cap. inter dilectos nu.* 22. *de fid. inſtrum.* Aym. *conſ.* 157. *num.* 1. *verſ. ex quibus,* & ſequuta eſt Rota in grege in Romana pecudum 14. Nouembris 1611. coram R.P.D. Caualerio, & facit text. *in l. qui precario, ff. de precar.*

8 Nec obſtare dixerunt bubalas hodie exiſtentes non fuiſſe poſſeſſas à Laureto, quia ſumus in armento, in quo licèt renouato intrat ſubrogatio, adeò vt dicatur idem armentum, & eiuſdem naturæ, *l. grege* 13. iuncta gloſſ. *in verb. tenebitur,* quæ allegat iura ſimilia, *ff. de pignor.* vbi Odofr. *poſt med. verſ. quia idem grex,* & Ang. *in ſummario, & ſub numer.* 1. *in* 3. *notab.* Bart. *in l. cum tabernam* 34. *ante fin. verſ. tu dic. ff. de pignor.* Ideòque dari ſuper eo hypothecam, & Sainianum fuit ſæpè in Rota decitum. Et vlterius renouatio, & ſubrogatio, ac identitas dicti gregis detenti per hæredes Ioannis rei conuenti ſatis probatur per teſtes actorum, primum iuxta 21. tertium iuxta 46 textum ſuper 15. octauum ſuper 16. vndecimum iuxta 38. & ſuper 15. In dicto ſummario hæredum Laureti *numer.* 5. & ſeptimum ſuper 1. *numer.* 6. quæ nec etiam in dubium reuocabatur per reos conuentos; imò potiùs dicebatur admitti litis ſuſtentatione, quæ cum adminiculis ſufficit ad probationem ſecundi extremi, Caputaq. *deciſ.* 369. *part.* 2. Rota in Romana Spolij 1. Martij 1602. coram bon. me. Litta in Romana dotis 17. Decembris 1607. coram bo. me. Penia, & in alijs paſſim.

9 Verùm quia plura opponebantur tam contra perſonas, quàm contra dicta teſtium dictorum actorum, placuit Dominis, vt de illis particulariter videatur, & ideò fuit capta reſolutio pro reintegratione, niſi obſtent exceptiones contra teſtes.

R. P. D. B V R A T T O.

Romana fideicommiſſi de Ioardis.

Luna 6. Nouembris 1617.

A R G V M E N T V M.

Fœminæ an cenſeantur vocatæ in fideicommiſſo in quo teſtator habuit rationem conſeruandæ agnationis, & expreſſit pluries qualitatem maſculinitatis, licèt illam non expreſſerit in omnibus ſubſtitutionibus, & quando fœminæ cenſeantur vocatæ per verba communia.

S V M M A R I V M.

1 *Fideicommiſſum non extare probatur, ſi nullibi legatur vocatio.*

2 *Fœmina non cenſentur vocata vbi teſtator habuit rationem agnationis, etiamſi verba ſubſtitutionis eſſent apta illas comprehendere. Vbi etiam in fœminis agnatis.*

3 *Fœmina non cenſentur vocata, vbi teſtator pluries qualitatem maſculinitatis expreſſit.*

Maſculi appellatione non venit fœmina, ibid.

4 *Maſculinitatis qualitas expreſſa in vna parte teſtamenti, in alia repetita cenſetur. Vbi non ſolùm ſi ſit facta expreſſa mentio illius, ſed etiam vbi ex coniecturis illa deducitur, & numer. 6. vbi quod ſi eſt expreſſa in inſtitutione, vel in priori ſubſtitutione, cenſetur repetita in poſteriori ſubſtitutione.*

5 *Dictio* dicta *repetit omnes qualitates ſuprà expreſſas.*

Repetitio facta per teſtatorem intelligitur retento eodem themate, ibid.

Verbum idem *non debet diuerſo iure cenſeri, ibid.*

Mutatio voluntatis non præſumitur, ibid.

6 *Dictio* alios *repetit qualitatem, & ſimilitudinem in ſubſtantia.*

Verba ſubſequentia appoſita in eadem oratione, intelligi debent ſicut præcedentia, ibid.

Excluſus ab vna ſubſtitutione, cenſetur excluſus etiam ab alia, in qua eadem res continetur, ibid.

7 *Deſcendentium, & proximiorum appellatione non veniunt fœminæ, vbi eſt habita ratio conſeruandæ agnationis.*

8 *Fœmina vbi fuit habita ratio agnationis, & vocatio eſt per verba communia, cenſentur vocata in defectum maſculorum. Declara vt procedat quando fœminæ ab initio, vel in aliqua parte teſtamenti vocatæ fuiſſent: ſecus quando ex coniecturis, vel aliàs conſtat quòd teſtator de maſculis tantùm intellexit, ibid.*

D E C I S I O D L X V I I.

AD fauorem Lucretiæ non extare fideicommiſſum, 1
DD. reſponderunt. Fundamentum fuit, quia nullibi legitur ipſius vocatio, quod ſufficit dicere, Soccin. ſen. *conſil.* 63. *numer.* 14. *lib.* 3. Dec. *conſil.* 287. *num.* 7. Rot. in his terminis in Carpentoratẽ. fideicommiſſi 1. Martij 1613. coram Reuerendiſſimo D. meo Sacrato. Nam certiſſimum eſt in primis, quòd in hæredis inſtitutione fœminæ nedum non fuerunt vocatæ, ſed expreſsè excluſæ per teſtatorem, cùm ſolis maſculis inſtitutis filias tantùm dotauerit, eiſdem præcipiendo, vt dictis dotibus eſſent contentæ.

Fideicommiſſum verò ſpecialiter inductum ſuper ædificio, & viridario, videbatur omnino reſtrictum, & limitatum ad maſculos, idque colligi ex ſerie, & contextu ipſius teſtamenti inſpectis mente, & verbis. Primò enim continet prohibitionem perpetuam diuiſionis inter eius filios, & hæredes, inter quos voluit commune, & indiuiſum conſeruari, & incipit ibi, *Item voluit.* Secundò prohibitionem alienationis cum ratione expreſſa, vt perpetuò remaneat in domo, agnatione, & familia maſculina, cum applicatione partis alienatæ per aliquem alijs, & vocatione aliorum proximiorum in euentum, in quem de communi conſenſu fieret alienatio, & cum repetita ratione, vt in perpetuam rei memoriam dictum ædificium, & locus in familia, & agnatione conſeruetur, & incipit ibi, *quibus hæredibus,* &c. Tertiò continet in euentum mortis alicuius ex dictis hæredibus ſubſtitutionem aliorum ſuperuiuentium, & deinde proximiorum primogenitorum, & ſic ſucceſſiuè aliorum deſcendentium ex dicta ſua familia, domo, & agnationes, &c. quæ incipit ibi, *Item,* &c. ex qua ſubſtitutione tanquam hodie purificata per obitum Flaminij vltimi maſculi, Lucretia ſe vocatam prætendit.

Sed ex primis duabus partibus prohibitionis, diuiſionis, & alienationis conſtare videbatur fœminas 2 nunquam eſſe vocatas, ſeu incluſas. Primò ob vnicam, & ge-

& generalem illam rationem redditam, & repetitam per teſtatorem conſeruandi ædificium in familia, & agnatione, quæ operatur, vt fœminæ non cenſeantur comprehenſæ, etiamſi verba ſubſtitutionum, & vocationum aliàs eſſent apta illas comprehendere, Socin. *conſil.63. num.24. circa fin. lib.3.* Cephal. *conſil.306. num.74.* Gabr. *conſil.132. num.38. cum ſeqq. & num.45. verſ. nec enim refert. lib.1.* cum alijs per Molin. *de primog. Hiſpan. cap.5. num.38. lib.3.* & Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.8. tit.12. num.8. & 9.* & in ſpecie dictum fuit in Carpenctoraten. fideicommiſſi 13. Iunij 1607. coram R. P. D. meo Manzanedo, & 11. Iannarij 1608. coram Illuſtriſſimo Cardinali Lancellotto, & 1. Martij 1613. coram Reuerendiſſimo D. meo Sacrato, & antea in Nucerina fideicommiſſi 24. Nouembris 1595. coram bon. mem. Cardinali Mantica, quòd procedit etiam in fœminis agnatis, Cephal. *conſil.511. num 27. lib.4.* Rota in dicta Carpenctoraten. coram R.P.D. Manzanedo, & alijs.

3 Secundò ex qualitate maſculinitatis pluries expreſſa per eundem teſtatorem, vt ibi, in domo, familia, & agnatione maſculina, & ibi, *& deſcendentibus ex eis per rectam lineam maſculinam*, & ibi, *ſeu deſcendentium ab eis per lineam maſculinam*; quo fit vt non poſſint dici comprehenſæ fœminæ, cùm notum ſit verbum *maſculus*, ex ſui natura, & proprietate eis conuenire, *l.1. C. de adolt. & l. ſcriptura, C. qui pot. in pign. hab. c. Raynaldus*, vbi gl. Hoſt. & alij, *de teſtam.* Bart. *in l. cum auus, n.4. ff. de cond. & dem.* Dec. *in l.2. n.97. verſ. & idem eſt, ff. de reg. iur.* cum alijs cumulatis per Molin. *dicto lib.3. cap.5. n.30. & ſeq.* Peregrin. *de fideicomm. art.14. n.39.* vbi quòd eſt veriſſima traditio.

4 Quam maſculinitatis qualitatem dicebant DD. repetitam cenſeri in ſequentibus fideicommiſſi partibus, in quibus omiſſa fuit, Socin. *d. conſil.63. num.14. poſt princ. verſ. & ſic in alijs partibus teſtamenti, lib.3.* Surd. *conſ. 241. n.11.* & hoc procedere non ſolùm quando expreſsè fuit dictum de familia maſculina, prout hic, ſed etiam quando hoc ex coniecturis deducitur, veluti ex habita ratione conſeruandæ agnationis, Ruin. *conſil.161. n.5. & ſub n.18. lib.2.* Crauett. *conſil.306. n.5.* Gabr. *d. conſil. 132. in quæſt.4. n.42. cum ſeqq. lib.1.* Peregr. *d. conſilio 159. num.13. verſ. & in terminis lib.5.*

5 Iſtamque repetitionem maſculinitatis in ſubſtitutione facta in caſum mortis DD. confirmabant, quia verbis *familia, domo, & agnatione*, præpoſita eſt dictio *in dicta*, ex qua expreſſa relatio inducitur ad familiam, domum, & agnationem maſculinam ſuprà enunciatam, cum omnibus qualitatibus ſuis, & ſic etiam maſculinitatis, per text. *in l. ſi prior*, & ibi Bald. *ff. ſol. matr.* Iaſ. in ſimili de dictione repetitiua, vt ſuprà, *conſil.108. col. antepenult. verſ. non quoque obſtat lib.3.* & in ſpecie notat Socin. *d. conſil.63. num.12. lib.3.* Quamuis eo ipſo quòd teſtator in hac ſubſtitutione repetit verba familiæ, & agnationis, cenſeatur intellexiſſe de maſculina, cùm eam ſic expreſsè ſuprà declarauerit, in hocque eodem ſenſu acceperit, *l. ſi ſeruus plurium, §. fin. de leg.1.* Bart. *in l. vnum, ff. de pet. hered.* Peregrin. in his terminis, *d. conſil.159. num.14. in fin. lib.5.* & quia vnum, & idem verbum non debet diuerſo iure cenſeri, *l. eum qui, ff. de vſucap.* ſic in propoſito dicit Ruin. *conſil.168. num.15. in princ. lib.3.* Nec præſumitur mutatio voluntatis, *l. non ad ea, ff. de cond. & dem.* Sed vniformis illa cenſetur, & quæ fuit in præcedentibus continuata, præſumitur in ſequentibus, vt ex Bart. *in l. fin. ff. ad Trebell.* arguit in ſpecie Gabr. *conſil.97. n.36. lib.1.* Peregr. *d. conſ.159. n.13. & n.15. verſ. quinto quia.*

6 Vlteriùs pro eadem maſculinitatis repetitione ponderabant ſtructuram verborum. Nam dum primò dicitur, *occurrente morte alicuius ex dictis ſuis heredibus*, &c. iſtud non poteſt intelligi, niſi de maſculis, qui ſoli hæredes inſtituti fuerunt. Secundò dum deinceps ſubſtituit, & ſubrogat alios ſuperuenientes, hoc ſimiliter intelligitur tantum de maſculis, quia dictio *alios* repetit qualitatem, & ſimilitudinem in ſubſtantia, Felin. *in c. ſedes n.6. verſ. dictio, alius, de reſcript.* Alexand. *conſil.1. num.10. lib.4.* cum alijs relatis in illa Romana menſæ numulariæ 30. Iulij 1614. coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano, & in noſtris terminis Dec. *conſilio 182. n.18. verſic. Tertio reſpondetur.* Demum cætera verba proximè ſubſequentia, *& deinde proximiores primogenitos, & ſic ſucceſſiuè alios deſcendentes in dicta ſua familia*, &c. tanquam omnia adiecta, & reſtricta ad prædictam dictionem *alios*, quæ, vt dictum eſt, maſculos tantùm complectitur, ordinem dumtaxat perſonarum ſucceſſiuum adiungunt, retenta eadem qualitate maſculinitatis, & cùm ſint appoſita in eadem oratione, intelligi debent, ſicut & præcedentia, Bart. *in l. Seia, §. Caio, numer. 3. & 5. ff. de fund. inſtruct. & in l. præter la 2. §. erit que differentia, in princip. verſ. quandoque lex, ff. de vi bon. rapt.* fuit dictum in dicta Romana menſæ numulariæ, & tandem ſufficere dicebant de contraria teſtatoris voluntate non conſtare, quia ſecunda iſta ſubſtitutio quatenus dubia ſit, per aliam priorem declarari debet, qui enim ab vna ſubſtitutione excluſus eſt, putatur excluſus etiam ab alia, in qua eadem res continetur, Bald. *in l. 2. fin. ff. ad Trebell.* Dec. *conſil. 186. num. 4.* Gabr. *d. conſil. 132. quæſt. 4. numer.44.* Quin etiam arguendo à fortiori, ſi teſtator in præcedentibus caſibus alienationem, in quibus ob violationem, & tranſgreſſionem ſuæ diſpoſitionis maſculos minori proſequi fauore debebat, fœminas tamen nunquam in ipſorum defectum vocauit, multò minus eas videtur admittere voluiſſe in caſu mortis eorumdem maſculorum, in quo nulla adeſt eorum culpa, nec cauſa odij teſtatoria. Quibus accedit auctoritas, Ruin. *d. conſilio 168. num. 12. verſ. ſecundo reſpondetur, & num.14. & 15. lib. 3.* qui in ſpecie loquitur quando qualitas maſculinitatis eſt expreſſa in inſtitutione, vel in prima ſubſtitutione, & dicit quòd intelligitur etiam repetita in poſteriori ſubſtitutione, & ſequitur, Peregr. *d. conſilio 159. num.13. & 15. lib.5.*

Ex his ſequitur, quòd nec poſſint dici fœminæ vocatæ per verba communia deſcendentium proximiorum, & alia. Quia licèt illa ex ſui natura, & proprietate apta ſint eas comprehendere, ex cauſa tamen conſeruandæ agnationis, & qualitate maſculinitatis adiectis, eorum ſignificatio ad maſculos reſtringitur, Ruin. *d. conſil.161. num. 5. vol.2.* Socin. *d. conſil. 63. nu.15. vol. 3. & in verſ. Familia*, Bald. inter conſ. Aochar. 95. *num.3.* Gabr. *d. conſilio 132. quæſt. 4. numer. 38.* Burſat. *conſil. 228. n. 46. vol. 3.* dixit Rota in dicta Carpenctoraten. fideicommiſſi coram D. meo Manzanedo. 7

Neque obſtare viſum fuit, quòd ſaltem in defectum maſculorum, ſicque in ſubſidium fœminæ intelligantur vocatæ, Socin. *conſil. 227. num.5. in fine, verſ. ſed multipliciter, & num.6. lib. 2.* Ruin. *conſil. 120. num.10. & 11. lib. 1. & conſil. 140. num.4. lib.2.* Cephal. *conſil. 152. num. 23.* cum alijs allegatis. Quia iſta declaratio, & limitatio procederet, ſi fœminæ ab initio, vel in aliqua teſtamenti parte vocatæ fuiſſent, non autem quando ex coniecturis, vt ex adiectione cauſæ conſeruationis in familia, vel ex expreſſione maſculinitatis conſtat de mente teſtatoris, quòd de maſculis tantùm intellexerit, excluſis fœminis, prout in hoc caſu, Gabr. *d. conſilio 132. in 5. quæſt. lib. 1.* Peregr. *d. conſil. 58. num.6. verſ. ſecunda concluſio, & d. conſil. 159. numer. 13. verſ. quartus eſt caſus*, Rota in dicta Carpenctoraten. fideicommiſſi 11. Ianuarij 1608. coram Illuſtriſſimo Lancellotto, & voluit idem Socin. *dict. conſil. 63. numer. 17. lib. 3.* Imò hoc idem ſenſit *in allegato conſil. 227.* vbi *nu.5. verſ. ſed contra præmiſſa*, dicit quòd licèt appellatione familiæ, & agnatorum veniant fœminæ ex maſculis, ſecus ſi de mente teſtatoris oſtendi poteſt quòd intellexit tantùm de maſculis, & non de fœminis, & ſic eum etiam declarat Ruin. *in d. conſil. 120. num. 10. lib 1.* & Peregr. *de fideic. art.14. nu. 39. verſ. ſed contra*, & ratio eſt ſecundùm Gabr. *d. conſil. 132. num.46.* quia ſucceſſiua vocatio tantùm locum habet inter eas perſonas, quæ initio vocantur: ſed earum admiſſio aliqua ratione ſuſpenditur vt alij præferantur, ad not. *in l. cum ita, §. in fideicommiſſo, de leg.2. & in l. Gallus, §. quidam rectè, ff. de lib. & poſth.* 8

Et ita concluſum, &c.

R.P.D.

Digitized by Google

R. P. D. COCCINO.

Cæſarauguſtana parochialis de Maella.

Luna 6. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

Iuſpatronatus quando acquiratur ex augmento dotis, & quando debeat expreſsè reſeruari? Et an regula octaua comprehendat beneficia iuriſpatronatus ex priuilegio, non obſtante quaſi poſſeſſione præſentandi, & declaratur regula quòd patronus pendente cognitione iuriſpatronatus ſit in quaſi poſſeſſione præſentandi manutenendus.

SVMMARIVM.

1 *Menſis Octobris Epiſcopo non gaudente alternatiua, eſt vnus de menſibus reſeruatis Papæ.*

Regula octaua comprehendit beneficia iuriſpatronatus ex priuilegio, & derogat quibuſcumque priuilegijs, etiam quòd in illis fuerit dictum quòd numquam ſub Apoſtolicis reſeruationibus comprehendantur, ibid.

2 *Iuſpatronatus vt acquiratur ex donatione, requiritur dotatio formalis.*

3 *Iuſpatronatus non acquiritur ex augmento dotis, niſi Eccleſia ſit penitus depauperata, & eidem noua dos conſecuta; vbi maximè, quando augmentum eſt modicum, & ſine difficultate, quando non aſcendit ad medietatem annui valoris fructuum beneficij.*

Iuſpatronatus non dicitur acquiſitum ex cauſa oneroſa, niſi illud quòd fuit datum, æquiualeat conceſſioni factæ, ibid.

4 *Iuſpatronatus in dotatione beneficij non debet expreſsè reſeruari, ſed ſufficit quòd non fuerit remiſſum.*

5 *Fallit vbi agitur de acquirendo iurepatronatus ex augmento dotis, quia tunc debet exprimi, quòd bona dantur pro dote, aliàs dans dicitur potius benefactor, ibid. vbi quòd probatur bona non fuiſſe data pro dote, eo ipſo quòd non probatur fuiſſe data pro dote.*

Iuſpatronatus vt dicatur fuiſſe reſeruatum ſoluenti, vel danti certa bona, ſufficiunt coniecturæ, ibid.

Relatiua diſpoſitio non concludit vbi non concordat cum relato, ibid.

Beneplacitum Apoſtolicum vt inducatur ex obſeruantia, requiritur ſpatium 30. annorum, dempto tempore litis, ibid.

6 *Regula octaua quatenus comprehendit beneficia iuriſpatronatus ex priuilegio habet locum non obſtante quaſi poſſeſſione præſentandi, cùm propter decretum irritans inficiat titulum & poſſeſſionem: vbi quòd ideò concluſio procedit, quia reſeruatio eſt generalis, nulla habita diſtinctione an ſit de certo, vel incerto corpore beneficij.*

7 *Declara vt procedat quando decretum eſt iuſtificatum, vt ſi indubitanter conſtet beneficium eſſe de iurepatronatus ex priuilegio, aliàs ſecus: vbi quòd requiritur res iudicata, vel confeſſio partis, aut alia liquida probatio, vtpote illa quæ reſultat ex inſtrumento.*

Reſeruationes omnes hodie ſunt generales & per viam legis, ac motu proprio, ideòque inficiunt poſſeſſionem perinde ac ſi eſſent ſuper certo corpore expreſſa, num.6.

Probatio probationem non excludit, niſi adſit res iudicata, vel confeſſio partis, vel inſtrumentum, n.7.

Probatio reſultans ex inſtrumento, dicitur liquidiſſima probatio, ibid.

8 *Beneficia omnia præſumuntur libera, etiam in Imperatore & alijs principibus.*

Regula operatur effectum ſuum vbi exceptio non eſt clara, ibid.

9 *Proprietas quando de illa conſtat, præfertur poſſeſſioni: vbi in terminis iuriſpatronatus, ibid.*

10 *Patronus dum cognoſcitur ſuper meritis iuriſpatronatus, non eſt ſua quaſi poſſeſſione priuandus.*

Declara quia aut beneficium vacat in menſe reſeruato, & quaſi poſſeſſio non ſuffragatur aduerſus octauam, aut non vacat in menſe reſeruato, & tunc cùm iuſpatronatus poſſit per Ordinarium reuideri, patronus non eſt interim ſua poſſeſſione priuandus, ibid.

11 *Iuſpatronatus reuideri non poteſt ſi ante annos 40. à publicatione Conc. Trid. fuit conſtitutum: vbi quòd non ideo infertur quòd ſi iuſpatronatus eſt ex priuilegio, non veniat ſub regula octaua, & an regula Aariani obſtet.*

DECISIO DLXVIII.

IN hac cauſa duæ principales difficultates oriuntur. 1
Prima eſt, an iſta parochialis ſit reſeruata vigore regulæ octauæ, etiam quòd ſit de iurepatronatus laicorum ex priuilegio. Secunda eſt, poſito quòd de iurepatronatus laicorum ex priuilegio, an patronus, qui eſt in quaſi poſſeſſione præſentandi, ſit in ea manutenendus, dum cognoſcitur, an huiuſmodi iuſpatronatus comprehendatur ſub regula 8. Et quantum attinet ad primam difficultatem, ſi hæc parochialis non cadit ſub alternatiua Epiſcopi, de quo particulariter erit agendum, certum eſt quòd eſt reſeruata, cùm vacauerit de menſe Octobris, qui Epiſcopo non gaudente alternatiua eſt vnus de octo reſeruatis, vt expreſsè legitur in dicta regula 8. non obſtante quòd dicta parochialis ſit de iurepatronatus ex augmento dotis annuorum ſolidorum 200. hoc eſt ſcut. 10. vt habetur in literis conceſſionis Iulij II. quia cùm ſit ex priuilegio, comprehenditur ſub dicta regula, vt ſunt illius verba clara, *cùm tollat priuilegia, & indulta* &c. vt fuit reſolutum in cauſa Compſana iuriſpatronat. 23. Ianuarij, & 3. Decembris 1604. coram bon. mem. Litta, vbi aliæ deciſiones allegantur, & dicitur quòd regula tollit quaſcumque clauſulas priuilegij, cùm deroget priuilegijs, & alijs, etiam quòd in illis fuerit dictum, quòd numquam ſub Apoſtolicis reſeruationibus comprehendantur, & fuit ponderatum in hac cauſa 14. Nouembris ſuperioris anni.

Quòd autem iſtud iuſpatronatus ſit ex priuilegio, ſatis patet, quia cùm agatur de acquirendo iurepatronatus ex dotatione, indubitata concluſio eſt quòd requiritur dotatio formalis, *c. filijs 16. quæſt. 7.* Innoc. *in rubr. de iurepatr. num. 2.* Hoſtien. *in ſumma, eod. tit. §. ex quibus, verſ. idem videtur ſi Eccleſiam dotauit*, Ioan. Andr. *in c. 1. in gloſs. 1. eod. tit.* Card. *in rubr. eod. tit. num. 3.* Abbas *in cap. quoniam, num. 9. eod. tit.* Roch. *de iurepatronat. verſ. dotauit quæſt. 2. num. 4. vbi de communi*, Paulus de Cittadinis *part. 3. cau. 2.* Lambert. *lib. 1. part. 1. quæſt. 6. art. 1.* & fuit dictum in cauſa Regien. iuriſpatr. 9. Maij, & 23. Iunij 1586. coram recol. mem. Hieronymo Card. Pamphilio tunc Rotæ Auditore, & in cauſa Tiraſonen. iuris præſentandi 5. Maij 1593. coram bon. mem. Penia, & 24. Ianuarij 1594. coram bon. mem. Alexandro Litta. 2

In noſtro autem caſu non adeſt dicta dotatio, ſed ſolum augmentum dotis, ex quo de iure communi non acquiritur iuſpatronatus, gloſſ. *in cap. pia mentis, in verſ. patronum 16. quæſt. 7.* Abb. *conſil. 59. lib. 2.* Roch. *de iurepatronat. in verſ. dotauit, quæſt. 2. & 3.* & fuit dictum in cauſa Lunen. Sarzanen. beneficij 5. Iulij 1599. coram Illuſtriſſ. D. meo Card. Millino, & aliàs ſæpius. & propterea neceſſe fuiſſet ad acquirendum iuſpatronatus quòd Eccleſia eſſet penitus depauperata, & eidem noua dos eſſet data, Roch. *vbi ſup. quæſt. 3.* Bero. *conſil. 4. num. 24. vol. 1.* & fuit dictum in cauſa Lunen. Sarzenen. coram Illuſtriſſ. Millino, & in alleg. cauſa Compſana iuriſpatronat. 23. Ianuarij, & 3. Decembris coram bon. mem. Litta, & ſi admitteretur prædictam concluſionem intelligendam eſſe quando augmentum, quòd datur, eſt parui momenti, & agitur de acquirendo iurepatronatus via ordinaria; ſecus tamen eſſe quando eſt tantæ conſiderationis, vt dos quam habet Eccleſia, habito reſpectu ad augmentum, nullius ſit conſiderationis, ita vt priuilegium conceſſum à Papa magis operetur conceſſionem ex iuſtitia, quàm ex gratia, prout videtur ſenſiſſe Rota in cauſa Peruſina de confinio 3. Decembris 1576. coram fel. record. Clemente VIII. vbi quòd iuſpatronatus non dicitur acquiſitum ex cauſa 3

one-

oneroſa, niſi illud quòd fuerit datum æquiualeat conceſſioni factæ, & idem repetiit Rota in vtraque deciſione Compſana, fuit tamen dictum hoc augmentum eſſe tam modicum, vt in nulla ſit habendum conſideratione, Roch. *de iurepatronat. verſ. dotauit quæſt.9. num.16.* vbi quòd modica dos non facit patronum, & nulla protſus adeſt difficultas, quando augmentum dotis non aſcendit ad medietatem annui valoris fructuum beneficij, vt dixit Rota in cauſa Valentina Parochialis de Carlet.4. Maij 1601. coram Illuſtriſſ. D. meo Card. Lancellotto tunc Rotæ Aud.

4 Non obſtat quòd Ioannes patronus ſoluerit ſcut.4. mill. Capitulo del Pilar, pro recuperatione trium partium fructuum Eccleſiæ de Maclla, quæ erant diſmembratæ, & vnitæ Eccleſiæ de Pilat authoritate Pij IV. quia quatenus iſta ſumma ſufficeret pro acquirendo iurepatronatus, ex augmento dotis; in hoc tamen caſu non fuit acquiſitum, nam licèt verum ſit, quòd in dotatione beneficij non debeat expreſsè reſeruari iuſpatronatus, & ſufficiat quòd non fuerit remiſſum, *cap.ſignificauit*, vbi DD. & præſertim Abb. *in 1. not.* Felyn. *num.2. de teſtib.* & fuit ſæpiſſimè in Rota dictum: attamen quando agitur de acquirendo iurepatronatus, ex augmento dotis, debet exprimi, quòd bona dantur pro dote, aliàs dans dicitur potiùs benefactor, Ioan. Andr. *in cap.1. col.3. in princ. verſ. alius autem, de iurepatr.* Abb. *in cap.3. num.10.* & Bero. *num.89.* vbi de magis communi, *eod. tit.* idem Abb. *in conſil.59. num.2. verſ. vnde ſi quis, & conſil.206. ſub num.2. verſ.1.enim,* &c. *part.2.* Roch. *de iurepatr. in verſ. & dotauit, quæſt.6. num.9.* Lambertin. *de iurepatr. lib.1. part.1. quæſt.6. art.1. num 9. cum pluribus ſeqq. & num.29.* & fuit dictum in cauſa Imolen. iuriſpatr.7. Iunij 1577. coram Cantuccio, vbi dicitur de magis communi opinione relata inter impreſſas 167. *num.3. part.2.* & in alia Lucana Maiuſculatus 4. Decembris 1587. coram Orano, & in Nolana beneficij 19. Ianuarij 1594. coram bon. mem. Card. Arigonio, tunc Rotæ Auditore, & in Aretina Capellaniæ 16. Decembris 1594. coram bon. mem. Card. Pamphilio.

5 Quòd autem Ioannes non ſoluerit pro dote, hoc eo ipſo probatur, ex quo non probatur pro dote ſoluiſſe, cùm hoc ſit fundamentum partis, Oldrad. *conſil.254. num.14. verſ. ad formam vero, & num.21. verſ. præterea aliud,* & benè facit, Angelus *in conſil.275. col.5. num.4. in fin. verſ.ſic in negatiua, videmus,* & quamuis ſufficiant coniecturæ ad probandum quòd dans, vel ſoluens, voluerit reſeruare ſibi iuſpatronatus, Roch. *in verſ. & dotauit quæſt.6. num.11. in fin.* Lambert. *lib.1. part.1. q.6. art.1. num.16.* Bero. *in cap.3. num.90. verſ. tacitè etiam diceretur, vſque ad finem, de iurepatr.* & fuit reſolutum in cauſa Lucana Maiuſculatus 4. Decembris 1587. coram bon. mem. Orano; attamen in hac facti ſpecie ceſſant omnes coniecturæ, quia cùm cauſa agitaretur coram Groppetio, ſuper nullitate diſmembrationis, numquam Ioannes comparuit tamquam patronus, ſed tamquam vnus ex Parochianis, qui faciebant litem pro nullitate diſmembrationis, vt patet ex deductis in ſummario Ludouici *à n.3. vſque ad 9.* Et licèt in concordia, ſeu narratiua illius, cuius vigore dicta ſumma ſoluta fuit, Ioannes enuncietur patronus; attamen dicta verba ſunt aſſertiua, cùm ibi dicatur, aſſerentem ſe patronum, & ſunt etiam relatiua ad litem, & ſententiam, in quibus Ioannes non nominatur patronus, & propterea non concludunt, quòd aſſignatio prædicta fuerit facta pro dote, iuxta not. *in cap. ſi Papa, de priuil. in 6. & in Clement. ſi ſummus, de ſent. excomm.* & per Aretin. *in conſil.23. n.8. verſ. verum tamen, & conſil.13. col.fin.verſ.præterea,* & ceſſat omnis difficultas, quia ſi agendum eſt via ordinaria ad acquirendum iuſpatronatus, fuiſſet opus vt Eccleſia eſſet penitus depauperata, & egeret noua dote, vt ſuprà relatum eſt; ſi verò dicta dotatio ſufficeret, itaut iuſpatronatus dici poſſet acquiſitum, ex titulo oneroſo; quatenus tamen interueniſſet beneplacitum Apoſtolicum, ex pariter ſuprà deductis, in hoc caſu nullum adeſt beneplacitum, neque poteſt induci ex obſeruantia, cùm dempto tempore litis anni 30. non interuenerint, cum obſeruantia, Put. *deciſ.355.lib.2. in nou.* Rota *deciſ.179.part.2.* & fuit ſæpiſſimè dictum.

6 Quantum attinet ad ſecundam difficultatem, an ex quo patronus eſt in quaſi poſſeſſione præſentandi, poſſit iuuari aduerſus dictam regulam 8. ex dicta quaſi poſſeſſione præſentandi? & reſolutum fuit non poſſe iuuari, quia cùm ex prædictis clarè conſtet beneficium eſſe de iurepatronatus, ex priuilegio, & ſic comprehendi ſub regula octaua, illa propter decretum irritans inficit nedum titulum, ſed etiam poſſeſſionem, Caſſad. *deciſ.1.num.1. & per tot. de reſtit. ſpol.* Put. *deciſ.196. n.1. lib.3. in nou.* Rota *deciſ.510. num.5.lib.3 part.3.* Mandoſ. *ſuper reg.1. quæſt.3.per totam,* Modernus gloſſ. *reg.8. gloſſ.31. n.8. & gloſſ.66. num.29.* & hæc concluſio procedit in caſu iſto, in quo habemus reſeruationem, ex regula, nulla habita diſtinctione, an reſeruatio ſit de certo, vel incerto corpore beneficij, vt per Caſſador. *deciſ.1. n.3. de reſtit. ſpoliat.* Germon. *de indult. in §. volentes, num.30.& 31.* Modern. gloſſator *reg.8. gloſſ.66. num.32.* & iſta ſententia inter alias fundatur in optima ratione, quia hodie omnes reſeruationes ſunt generales, ac per viam legis, & ex motu proprio, vt probat d. Modernus *in proœmiali, num.57.* & ſic inficiunt poſſeſſionem, perinde, ac ſi eſſent ſuper certo corpore expreſſæ, Lancellott. *de attentat.3. part. cap.24. quæſt.9. num.4. & 5.* & fuit reſolutum in cauſa Salamantina fructuum 9. Martij 1587. coram bon. mem. Gipcio, Modernus gloſſ. *d.gloſſ.66. num.34. & ſeqq.*

Neque facit quòd prædicta concluſio veriſſima ſit, 7
quando decretum eſt iuſtificatum, vt ſi indubitanter conſtaret beneficium eſſe de iurepatronatus, ex priuilegio, aliàs non inficiat poſſeſſionem, Caputaq. *deciſione 326. num.7. part.3.* Creſcent. *deciſ.6. de reſtit.ſpoliat.* Modern. gluſſ. *allegata gloſſ.66. num.39.* hic autem decretum non videtur iuſtificatum, nam licèt adſint prædictæ probationes; attamen cùm probatio probationem non excludat, non poteſt dici decretum iuſtificatum, donec contrarium probari poteſt, Ægid. *deciſ.103.* & ad hunc effectum videtur requiri res iudicata, vel confeſſio partis, Rota *deciſ. 269.part.2.* & fuit dictum in cauſa Baren. beneficiorum 14. Maij 1604 coram Illuſtriſſ. D. Card. Lancellotto, nam fuit reſponſum quòd licèt confeſſio partis, & res iudicata ſint liquidiſſimæ probationes; attamen non excluduntur aliæ probationes, quæ de iure ſunt liquidæ, prout ſunt illæ, quæ fiunt ex inſtrumento, quæ liquidiſſimæ probationes de iure dicuntur, Gemin. *conſil.27. in princ.* Oldrad. *conſil.139. in fin.verſ.decimo*; hic autem, vt patet ex prædictis, probationes factæ ſuper iurepatronatus non releuant, & ideò indubitatum eſt, quod probatio deducta ex inſtrumento ſit liquida, cum negotium ſit diſcuſſum, Natta *conſil.51. num.18. & 19.* Roland. à Valle *conſilio 75. num.3. lib.3.*

Vlteriùs reſponſum fuit omnia beneficia præſumi libe- 8
ra, Innoc. *in cap. cùm venerabiles, num.9.* & ibi DD. *de exception.* Ioan.Andr. *in cap.vnico, de capell. Monach. in 6.* Bald. *in ſua margarita, verſ. Eccleſia, n.19.* Dec. *conſilio 117. & conſil.573. col.2.* Roch. *de iurepatron. in verſ. conſtruxit, num.29.* quæ concluſio procedit nedum in priuatis, ſed etiam in Imperatore, & alijs Principibus, vt probat Rodulphus Schrader, *conſil.20. lib.2. inter conſil. Ioannis Bercholten. col.32.fol. mihi 453. verſ. & licèt hac prima fronte,* & propterea cùm alia pars dat de iurepatronatus, non plenè probat intentionem ſuam, vt patet ex dictis; quare non poteſt dici, quòd liquidè conſtet de exceptione iuriſpatronatus, & ideò regula operatur effectum ſuum, quia exceptio non eſt clara, Oldrad. *conſil. 206. in princ. verſ. reſtat.* Pariſ. *conſil.67. in princ. lib.4.* Iaſ. *in l.Titia textores, in primo notab. num.2. & ſeqq. de leg.1.* Nec quaſi poſſeſſio ſuffragatur, cùm inficietur ex decreto irritanti, vt ſuprà dictum eſt, & ita fuit ſeruatum in cauſa Compſana iuriſpatronatus coram bon. mem. Litta, vt patet ex vtraque deciſione.

Comprobantur prædicta, quia non eſt nouum in iure, 9
quòd proprietas quando de illa conſtat (prout conſtat in caſu noſtro ex prædictis) præferatur poſſeſſioni, vt in ſimilibus terminis dixit Abb. *in cap. conſultationibus, n.9. de iurepatr.* Butr. *in cap. litteris, num.8. eod. tit.* Ripa *in cap. cum Eccleſia, num.130. de cauſ. poſſeſſ. & propr.* Dec. *conſil.123. num.1. & conſil.149. num.2.* Lambertin. *de iurepatr. lib.2. part.2. quæſt.3. art.6. num.4. & ſeqq. & art.9. num.2.* Roch. *de iurepatronat. in verbo competens, quæſt.15. num.49.* Paul. de Citadinis *de iurepatronat. part.6. art.53. num.16.* & fuit dictum in cauſa Imolen. iuriſpatron. 7. Iunij 1577. coram Cantuccio, & in cauſa

Senen.

Digitized by Google

Senen. iuriſpatr. 9. Ianuarij 1598. coram bon. mem. Franciſco Penta, & in alia Romana de Publicolis 21. Ianuarij 1600. coram Epiſcopo Pacen. & in Meleuitana iuriſpatronatus 18. Aprilis 1608. coram Reuerendiſſ. Lugdunen. & vltimo loco in cauſa Lucana iuriſpatronat. 23. Ianuarij 1612. coram bon. mem. Penta, quæ licèt nuper fuerit reuocata coram R. P. D. meo Vbaldo, hoc prouenit, quia factum ſubſiſtebat, non autem iuris concluſiones.

10 Neque obſtat quòd dum cognoſcitur ſuper meritis iuriſpatronatus, patronus non eſt ſua poſſeſſione priuandus, vt fuit reſolutum in cauſa Lucana Canonicatus 18. Maij 1590. coram Bubalo, quia placuit Dominis diſtinctio facta in cauſa Barchinonen. Prioratus 11. Maij 1600. coram me, videlicet quòd aut beneficium vacat in menſe reſeruato, & quaſi poſſeſſio non ſuffragatur aduersùs clauſulas regulæ 8. ex rationibus ſuprà ponderatis; aut non vacat in menſe reſeruato, & verſamur in caſu quo iuſpatronatus poteſt reuideri per Ordinarium, iuxta terminos Concilij Trident. *ſeſſ. 25. cap. 9. de reformat.* & interim dum reuidetur, patronus ſua quaſi poſſeſſione non eſt priuandus, & in iſtis terminis loquitur prædicta deciſio Bubali, & ita declarauit Congregatio Illuſtriſſimorum interpretum, vt refertur in dicta cauſa Barchinonen. in noſtro autem caſu non agitur de reuiſione iuriſpatronatus ad effectum vt debeat reuocari, vel confirmari, iuxta terminos dicti Concilij Trident. ſed agitur an comprehendatur ſub reg. 8. quæ non reuocat beneficia de iurepatronatus ex priuilegio, ſed ſolùm reſeruat.

11 Et prædicta reſponſione tollitur quòd iura patronatus non poſſunt reuideri, ſi ante annos 40 à publicatione Concilij fuerunt conſtituta, quia quicquid dicendum ſit, an iſtud iuſpatronatus poſſit dici conſtitutum per 40. annos ante publicationem Concilij, ſtante regula Adriani VI. quam difficultatem adnotaui excogitaſſe Illuſtriſſimum D. Cardinalem Millinum tunc Rotæ Auditorem, dum proponebatur dicta cauſa Valentina de Carlet, hìc non agitur de reuiſione, ſed dicitur, quòd iuſpatronatus eſt ex priuilegio, & quòd propterea eſt reſeruatum per regulam 8. ſtant enim ſimul, quòd iuſpatronatus non poſſit reuideri, & quòd nihilominus ſit ex priuilegio, itaut comprehendatur ſub reſeruatione regulæ 8.

12 Ex quibus ſi hoc beneficium non cadit ſub alternatiua Epiſcopi, de quo erit videndum, ſtandum eſt in deciſis ſub die 14. Nouembris ſuperioris anni. Vbi concluſum fuit conſtare de reſeruatione.

R. P. D. PAMPHILIO IVN.

deinde S. R. E. Cardinale.

Romana expenſatum.

Lunæ 6. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

Expenſarum refectio facienda eſt à ſuccumbente, & quæ, quomodo probentur, & factæ à Procuratore numquid præſumantur factæ ex pecunijs ipſius Procuratoris, vel principalis.

SVMMARIVM.

1 *Expenſæ litis factæ in Aduocatis, Procuratoribus, Notarijs, & copiſtis à ſuccumbente reficiendæ ſunt.*
Expenſæ litis probantur per quitantias eorum, qui illas receperunt, ibid.
Liber priuatus ſi contineat aliquas partitas veras, & verificatas, probat etiam in alijs, ibid.
Aduocati non ſolent facere quitantias de honorarijs ipſis datis, ibid.
2 *Expenſarum in lite factarum ſolutio numquid facta præſumatur à Procuratore de ſuo proprio, an vero de pecunijs principalis.*
Solutio præſumitur facta ex pecunijs ſoluentis potius, quàm alterius, ibid.
4 *Præſumptionum multiplicatio admittitur, quando vna venit in conſequentiam alterius.*

DECISIO DLXIX.

Domini ſteterunt in reſolutis ſub die 23. Ianuarij 1616. nempè expenſas deberi D. Bartholomæo iuxta taxam faciendam, habita ratione eorum, quæ tunc in deciſione deducta fuerunt; & moti ſunt ea præcipuè ratione, quia vltra quòd huiuſmodi expenſæ omnes ſunt cum Aduocatis, Procuratoribus, Notarijs, copiſtis, & alijs occaſione litis, quam certum eſt abſque expenſis fieri non potuiſſe, maximè, quia illa longo tempore in Curia agitata fuit, & non eſt veriſimile, quòd omnes ſupradicti eorum operas gratis locauerint, ad *l. cum de indebito, ff. de probat.* cum ſimil. Dantur etiam plures quitantiæ, & atteſtationes de recepto, ex quibus ſicut expenſæ in eis contentæ, verificatæ remanent, ita etiam ex illis poteſt argui ad alias, de quibus huiuſmodi quitantiæ, & atteſtationes non dantur, vt in pluribus partitis libri priuati tradit Caſtr. *conſil. 302. num. 4. verſ. potiſſimè quia, lib. 1.* Gabr. qui plures allegat, & de magis communi in pract. ſeruand. teſtatur *de præſumpt. concluſ. 5. num. 1.* & fuit dictum in cauſa Romana cambiorum 19. Februarij 1596. coram Mantica, & aliàs ſæpe, quod procedit etiam in expenſis cum Aduocatis, itaut non poſſit dici quòd ipſi veriſimiliter pro D. Bartholomæo gratis ſtaterint, quia imò cauſa per eum agitata fuit nomine D. Lucæ, & Monachorum poſt illius mortem, & aliqui ex ipſis atteſtantur ſibi fuiſſe per D. Bartholomæum integrè ſatisfactum iuxta ſolitum Romanæ Curiæ, quòd ad illum effectum ſatis Dominis releuare viſum fuit, ex ſupradictis, & tanto magis, quia ipſi de honorario huiuſmodi quitantias facere non ſolent, nec debent, iuxta *l. 1. §. proinde, ff. de var. & extraord. cognit.* cum alijs adductis per Decian. *in apolog. impreſſ. poſt 3. vol. ſuorum reſponſionum cap. 22. nu. 152. & pluribus ſequentibus.* 1

Neque obſtat, quòd huiuſmodi expenſæ præſumantur factæ ex pecunijs D. Lucæ principalis, qui illas facere tenebatur, quia placuit reſponſio, quòd id procedere poſſit, ſi principalis fuiſſet præſens in Curia, in qua expenſæ factæ fuerunt, in quibus terminis procedunt trad. per Neuizan. *conſil. 19. num. 9.* relat. per Menoch. *lib. 6. præſumpt. 11. numer. 8.* In caſu autem de quo agitur principalis erat abſens, & certum eſt, expenſas fuiſſe factas per manus ipſius Domini Bartholomæi Procuratoris, qui propterea præſumitur potiùs illa feciſſe ex propriis ipſius pecuniis, ex trad. per Bald. *in l. in reſtituenda, C. de peten. hered.* vbi loquitur in ſcholari, vel hoſpite, qui fecit expenſas pro ſcholari infirmo, abſentibus conſanguineis ipſius, & poſtmodum in tertio voto dicit quòd probata expenſa præſumitur facta de propria pecunia, & facit quòd ſolutio in dubio præſumitur facta de propriis pecuniis ſoluentis, Bart. *in l. 2. C. pro ſoc. & in l. ſi patruus, ſub numer. 4. verſ. aut dubitatur ex qua pecunia, C. communia vtriuſque iudicij,* Alexand. *conſil. 152. num. 5. lib. 7.* & probato facto præſumitur, quòd ſit factum expenſis facientis, Bald. *in l. fin. §. in computatione num. 2. in fine, C. de iur. deliber.* cum aliis in deciſione adductis, præſertim quia ſi fuiſſent factæ ex pecuniis D. Lucæ principalis, vel Monachorum poſt mortem Lucæ in Curia tranſmiſſis, id facilè probari poſſet per litteras, & alias quitancias, quæ in ſimilibus interuenire ſolent, vt fuit etiam in alia deciſione ponderatum. 2

Nec obſtat, quòd Monachi vti ſucceſſores D. Lucæ non habeant notitiam illarum litterarum, & quitantiarum, quia præterquam quòd illæ apud Mercatores facilè reperientur, tollitur etiam obiectum ex eo quòd poſt mortem dicti Lucæ lis proſecuta fuit nomine Monachorum per 8. annos, & non apparet quòd per dictum temporis ſpatium fuerit per eos ad Curiam aliqua pecuniarum quantitas ad iſtum effectum tranſmiſſa, de quo tamen veriſimiliter appareret, ex ſupradictis. 3

Minus refragatur, quòd hìc detur multiplicatio præſumptionum, nempè quòd expenſæ fuerint factæ ex pecuniis Procuratoris, quia vltra quòd de expenſis factis à D. Bartholomæo conſtat etiam ex ſupradictis quitantiis, & atteſtationibus, quæ ſunt probationes veræ, fuit etiam pro reſponſione ponderatum quòd vna præſumptio veniret in conſequentiam alterius, quo caſu illarum multiplica- 4

Digitized by Google

plicatio admittitur, Menoch. *de præſumpt. q.43. num.1. lib.1.* Put. *deciſ.136. in fin. lib.2.* & fuit dictum in cauſa ciuitatis Caſtelli bonorum 18.Martij 1611.coram R. P. D. Lugdunen.

Et ita deciſum, &c.

R. P. D. B V R A T T O.

Colimbrien. matrimonij.

Luna 6 Nouembris 1617.

A R G V M E N T V M.

Remiſſoria conceditur etiam ad probationem delicti, dummodo conſtet de magno fumo: aliter ſecus. Non autem conceditur remiſſoria ei, qui in prima inſtantia, ſeu in Curia potuit teſtes examinare, & non examinauit.

S V M M A R I V M.

1 *Sponſalia præcedentia non ſufficiunt ad contrahendum matrimonium, ita quòd ſponſa cogi poſſit ad illud contrahendum, data eiuſdem ſponſa incontinentia.*

2 *Remiſſoria datur etiam ad probandum delictum, dummodo detur eiuſdem delicti magnus fumus, aliter ſecus: vbi etiam, an teſtes ſine citatione examinati faciant hunc fumum.*

Teſtibus deponentibus de bona fama alicuius, magis creditur, quàm deponentibus de mala fama, ibid.

3 *Remiſſoria non conceditur ei, qui potuit teſtes in Curia examinare, & non examinauit, & num.4. vbi quod nec etiam conceditur in ſecunda inſtantia, ſi in prima inſtantia potuit teſtes examinare, & non examinauit.*

4 *Remiſſoria conceditur etiam quòd vnus tantùm articulus ſit releuans.*

Matrimonium non impeditur per imparitatem coniugum, ibid.

D E C I S I O DLXX.

1 CVm reſolutum fuiſſet ſub diebus 14.Decembris 1615. & 21. Iunij 1616. conſtare de ſponſalibus etiam iuratis inter DD. Emanuelem, & Blancam contractis, dedi dubium 10. Aprilis præteriti, an Emanuel cogendus eſſet ad contrahendum matrimonium per verba de præſenti? pro cuius parte opponebatur de incontinentia dictæ Blancæ poſt dicta ſponſalia; ideòque ad contrahendum matrimonium cogi non poſſe, iuxta text. *in cap. quemadmodum*, vbi Abb. & cæteri, *de iureiur.* ſuper qua incontinentia obtulit probationes, conceſſa ſibi remiſſoria ad partes, & Domini dixerunt videndum an eſſet concedenda, propoſitoque dubio 3. Iulij præteriti, cùm non fuerit capta reſolutio, hodie tenuerunt remiſſoriam eſſe denegandam.

2 Primò quia licèt materia ſit releuans, nec remiſſoria denegetur etiam ad probandum delictum, Creſcen. *deciſ.8. & 9. de prob.* Attamen requiritur magnus fumus. Caſſad. *deciſ.3. num.2. de dilat.* Verall. *deciſ.62. part.3.* Rota *deciſ.687. num.3. lib.3. part.3. diuerſ.* Modern. *de remiſſ. cap 4. num.3. & 4.* & de aliquo hic non conſtat. Nec obſtant teſtes pro Emanuele ſine citatione examinati, qui videntur de articulatis per eum deponere, & ſolent ſufficere, etiamſi ſint nulliter examinati, dummodo concludant in dicto, Caſſador. *d. deciſ.3.* Modern. *de remiſſ. d. num.3. & 4.*

Nam prætenſus fumus ex dictis teſtibus reſultans viſus fuit Dominis extinctus per alios teſtes ſimili modo pro Blanca examinatos benè, & concludenter deponentes de eius nobilitate, pudicitia, & optima fama, qui ſunt præferendi teſtibus Emanuelis tamquam deponentibus pro non delicto, Gabr. *de teſtib. concl.4 n.21.* & pauciores de bona fama præferuntur pluribus de mala, Gabr. *vbi ſuprà num 25.* & ſufficit, quòd fumus eodem modo tollatur, vt fuit dictum in Toletana parochialis 29. Martij 1593. coram bon. mem. Litta, & in Giennen. portionis 4. Decembris 1613. coram me.

Secundò, quia cùm pars Emanuelis haberet dictos teſtes in Curia, non curauit tanto temporis ſpatio illos repetere parte citata, imò cùm pro parte Blancæ inſtaretur diſputari dubium, an dicta remiſſoria eſſet concedenda pro eodem Emanuele, fuit dilata diſputatio prætexto dictos teſtes repetendi, & alios examinandi, quos tamen numquam produxit, & ideò cùm conſtet eos habuiſſe hic teſtes quos examinare poterat, non eſt illi concedendum remiſſoria, arg. text. *in l.de die, §. iubetur iurari, ff.qui ſatiſd. cog.* vbi Caſtr. *n.15.* Alex. *n.7. ſub §. Tutor Iacobin. n.10.* Afflict. *deciſ.137. n.4.* cum cumulatis per Farin. *de oppoſ. contra exam. teſt. quæſt.77. n.39.* Scacc. *de iudic. cauſ. ciuil. lib.2. cap.3. n.791.* & oriebatur etiam ſuſpicio, quia pendente cauſa in Rota dicti teſtes Emanuelis fuerunt inducti in alio Tribunali. 3

Non obſtat articulata imparitas Blancæ cum dicto Emanuele, & ſic quòd ſufficiat vnus articulus releuans, Caſſad. *deciſ.5. de ſeq. poſſ. & fruct. num.6.* Seraphin. *deciſ.1364. n.3.* & quotidie ſeruat Rota; quicquid enim ſit de releuantia huius articuli, cùm imparitatem non impedire matrimonium teneat Molin. *de iuſt. & iur. diſput.27. num.4.* & relati per Sanchez *de ſponſal. lib.1. diſput.14. num.2.* illa fuit etiam articulata in partibus in prima inſtantia, & ſuper ea examinauit teſtes, vt etiam publicatos, quo caſu remiſſoria non conceditur, Rota *deciſ. 29. de re iudic. in antiq. & deciſ.16. de teſtibus in nou.* Veſtr. *in prax. lib.6. cap. vlt. de remiſſ. num.3.* & alij relati per Farin. *de oppoſ. contra examen teſt. quæſt.77. n.30.* & fuit ſæpiſſimè deciſum, præſertim in Hiſpalen. matrimonij 5. Iunij 1609. coram Illuſtriſſimo Cardinali Ludouiſio, & in Ianuen. pecuniaria 5. Iunij 1613. coram R.P.D. meo Vbaldo. 4

Et ita fuit vtraque parte informante deciſum, &c.

R. P. D. P I R O V A N O.

Pampilonen. Capellæ.

Luna 6. Nouembris 1617.

A R G V M E N T V M.

Spurij, & baſtardi numquid ſuccedant in iurepatronatus, & nunquid ueniant ſub nomine conſanguineorum, aut proximiorum.

S V M M A R I V M.

1 *Minor & filiusfamilias non poteſt in iudicio comparere, nec Procurator eſſe ſine conſenſu patris. Fallit in cauſa ſpirituali.*

Cauſa capellæ cum onere Miſſarum dicitur ſpiritualis, vel ſaltem ſpirituali annexa, ibid.

Pater non habet adminiſtrationem in ſpiritualibus ad filium ſpectantibus, ibid.

Capellæ non ſunt beneficia, nec dantur in titulum, & vtrium laici & fœminæ ſint earum capaces, ibid.

2 *Sententia lata ſine citatione ſuppletur per concluſionem in cauſa de ſtylo Hiſpaniarum.*

Citatio pro ſingulis diebus & horis ſuſtinetur quando terminus fuit tentus, & citatio reproducta in prima die, ibid.

Iuſpatronatus regulari debet ex lege fundationis, quæ ſemper attendi debet, ibid. in fine.

3 *Conſanguineorum appellatione numquid veniat ſpurius in materia iuriſpatronatus.*

Conſanguinei nomen de iure multis modis accipi ſolet, ſed de iure Canonico intelligitur pro eo, qui quoquomodo coniunctus eſt in quocumque gradu, vel ex patre, vel ex matre, ibid.

4 *Communis loquendi vſus in quacumque materia attendi debet & n.5. in fine.*

Spurij & baſtardi, & alij quicumque illegitimi dicuntur ſanguine coniuncti, num.4.

5 *Iuſpatronatus tranſmittitur ad ſpurios, quando ſic conſtat de voluntate teſtatoris.*

6 *Proximiorum appellatione numquid veniant ſpurij & baſtardi.*

DECI-

Digitized by Google

DECISIO DLXXI.

1 CEnſuerunt Domini ſenteotias eſſe confirmandas, quia de earum validitate & iuſtitia ex reuolutione proceſſus apparet.

Neque reſpectu primæ ſententiæ videtur obſtare defectus mandati Petri de Hae, quippe eſſet annorum 15. & inhabilis per ſe & per alios eſſe in iudicio ſine curatore, vel ſine conſenſu patris, ſi tunc degebant in humanis, *cap. fin. cum gloſs. de iud. in 6. l. fin.* vbi gl. *in §. neceſſitate, C. de bonis quæ liberis, l. 1. in fine, C. de annali except. l. 1. §. in cauſis, ff. de admin. tutor.* Quia cùm agatur de Capella cum onere Miſſarum, quòd reſpicit materiam ſpiritualem, vel ſaltim ſpirituali annexam, in qua pater non habet adminiſtrationem, *cap. fin. de iudic. in 6.* Gig. poſt alios *conſil. 14. num. 3. & ſeq.* inde ſequitur quòd peracto anno 14. tam agendo, quàm excipiendo poteſt ſtare in iudicio, vt bene declaratur *in d. cap. fin.* & per Gig. *loco præallegato*. Nec vrgebat conſideratio cauſæ profanæ, ex eo quòd huiuſmodi Capellæ non ſint beneficia, poſtquam non dantur in titulum, & laici, ac fœminæ ſunt capaces, cùm conſiſtant in ſimplici adminiſtratione bonorum, Rota diuerſor. *deciſione* 182. *part.* 1. *& deciſ.* 264. *part.* 2. Quia diſpoſitio *cap. fin.* nedum capit merè ſpiritualia, ſed etiam dependentia, & ordinata ad ſpecialia. Ibi, *necnon dependentia ab eis*, & idem declarat gloſſ. *ibidem in verbo ſpiritualibus*. Capella autem de qua agitur erecta fuit pro celebratione Miſſarum, ideò diſpoſitio dicti Capituli bene conuenit, cùm Miſſarum celebratio ad ſpiritualia tendat.

2 Quò verò ad ſecundam ſententiam, non ſubſiſtit defectus citationis, quia vltra quòd præceſſit concluſio in cauſa quæ fuit patri intimata, & ſufficeret ad ſuſtinendam ſententiam de ſtylo Hiſpaniarum, vt ſæpiùs Rota tenuit, interuenit etiam alia citatio ſpecialis ad ſententiam quæ fuit executa contra Procuratorem Petri die 23. Septembris pro die 24. ſubſequenti, in quo ſententia fuit prolata, & quamuis in eadem citatione fuerit additum, & pro octo diebus ſequentibus: nihilominus ſententia remanet valida, vt lata in primo termino, in quo vaga, aut incerta dici non poterat.

Similiter iuſtitia eſt patens, quia ſententiæ ſunt latæ ad fauorem Didaci, qui eſt conſanguineus & proximus ipſi fundatori, & in concurſu cum Petro, qui erat in remotiori gradu, præferendum eſt, ex *l. fundationis*, quæ ſemper attendi debet, *cap. recipimus, de priuileg. l. ad probationem, C. de probat.* ibi, *quem tenor oſtendit*, Bart. *conſil.* 33. *n.* 8. Roch. *de iurepatron. in verbo pro eo, quæſt.* 12.

3 Non obſtat, quòd Didacus tamquam deſcendens à Ioanne ſpurio venire non poteſt ſub nomine conſanguineorum, neque iura conſanguinitatis ex parte præſens habere poſſit, *l. ſi ſpurius, ff. unde cognat.* Felin. *in cap. nonnullis, §. ſunt alij, num.* 19. *de reſcript.* Honded. poſt alios *conſilio* 5. *num.* 16. *& ſeq. lib.* 2. Gabriel. *conſilio* 195. *num.* 5. *lib.* 1. & Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 45. cum alijs allegatis. Quia fuit reſponſum, quòd etiamſi conſanguinei nomen de iure multis modis accipi ſoleat, vt referunt Corn. *conſil.* 21. *lib.* 1. Tiraquell. *de retract. lignag. §.* 1. *gloſſ.* 9. *numer.* 4. Peregrin. *de fideicommiſſ. art.* 22. *numer.* 35. Tamen ſecundùm ius Canonicum intelligitur pro eo, qui quoquomodo ſanguine coniunctus eſt, vel ex patre, vel ex matre, & quocumque gradu & ſexu ſe attingat, & hoc quoque aſſerunt intelligere communem vſum loquendi, qui in quacumque materia attendi debet, Bart. *in l. omnes populi, num.* 58. *ff. de iuſtit. & iur.* Abb. *in cap. nonnulli, num.* 5. *de reſcript.*

4 Vocabulum autem *ſanguinis*, vnde conſanguinei dicti ſunt, generale eſt, & ad omnes refertur, qui ſanguine contingere poſſunt, *l. hac parte, ff. vnde cognat. l. vel ſi ſanguine, ff. de manumiſſ. vind.* Tiraquellus *d. gloſs.* 9. *numer.* 6. Couarr. *ſuper* 4. *decretal. part.* 6. *§.* 6. *de conſanguin.* Sanchez *de matrim. lib.* 7. *diſputatione* 50. *numer.* 1. *lib.* 2. Vnde cùm ſpurij & baſtardi, ac alij quicumque illegitimi, vbi non dubitatur de filiatione, ab eodem ſanguine & ſemine proficiſcantur, & inſpecta natura ſint filij, & conſanguinei, in eiſque cadat affectio naturalis, videntur comprehenſi in diſpoſitione loquendi de conſanguineis, niſi mens diſponentis aliter ſuadeat, Bart. in *l. pronunciatio, §. familiæ, in fine; ff. de verbor. ſignificat. & in l. tutelas, num.* 4. *ff. de cap. dimin.* Abb. *in cap. nonnulli, §. ſunt & alij, in fin. de reſcript.* Nauarr. *conſil.* 4. *ſub tit. de iurepatronatus*, & hìc conueniunt termini deciſionis Tiraſonen. Eleemoſynariæ 14. Nouembris 1603. coram Cardinali Lancellotto, quamuis verba non ſint eadem, dum de deſcendentibus vocatis erat quæſtio, in quibus cadebat minor difficultas.

Neque poterat dubitari in præſenti de voluntate teſtatoris, ad quam Nauarr. & alij reſpiciendum eſſe animaduertunt, quia de huiuſmodi perſona habita fuit mentio per fundatorem tamquam de filio naturali Ferdinandi de Azedo eiuſdem fundatoris fratris, & honorauit illum legato ſcutorum 300. ſciens eſſe adminiſtratorem bonorum huius Capellæ, ex quibus apparet, quòd non abhorruit perſonam iſtius illegitimi, & quamuis non nominauerit illum nomine proprio, ſed ſub verbis, quòd quidem filius naturalis, non propterea ſonant in excluſionem, aut odium, dum odioſis non donatur, neque in eos cadit confidentia adminiſtrationis, quæ ſunt ſigna & indicia dilectionis, non autem odij, & ex prædictis bene euitatur diſpoſitio, *l. ſi ſpurius, ff. vnde cognat. & §. vulgo. Inſtit. de ſucceſs. cognat.* In quibus iuribus fundantur argumenta, Honded. & aliorum, qui ſuprà allegati fuerunt, quia Didacus non venit ex iure ſibi per legem ciuilem delato ab inteſtato, mediante perſona ſui patris, itaut illi adhærendum ſit pro aſſequenda poſſeſſione, ſed ex propria perſona, & ex vocatione hominis, à quo proprietas verborum non excludit, ſecundùm ius Canonicum, *cap. tua nos, & cap. non debet, de conſanguinitate & affinit. cap. poſtremo, de appellat.* quòd attendi debet, quia communis vſus ita intelligit, vt iam dictum eſt, & materia id ſuadet tamquam ordinata ad ſpiritualitatem pro celebrandis Miſſis, Bald. *in l. ſi quando, in princ. C. de inoffic. teſtam.* Peregrin. *de fideicommiſſ. artic.* 22. *num.* 35. *verſic. Sed contrà arguunt.* 5

Tollitur & altera ponderatio eiuſdem Hondedei *in d. conſilio* 5. *num.* 18. & Decian. *conſil.* 1. *nu.* 377. de verbo *proximiores*, de quo dicebant, vbi ſit mentio de illis, ſemper ſit intelligendum, qui iure ciuili ſunt proximiores, per *l. 1. C. vnde vir, & vxor. & l. 1. C. de impon. lucr. deſcript. lib.* 10. Quia non propterea infertur quòd fundator loquutus fuerit per verba ciuilia, in quibus conſiſtit ſubſtantia differentiæ, ſecundùm Bart. *in d. l. pronunciatio, §. familiæ, ff. de verbor. ſignificat.* & hoc retento qualitas proximitatis bene determinatur à perſona conſanguinei, qualis qualis illa fuerit, non autem è contra, & ita fuit reſolutum, niſi legitima linea ſit præferenda, de qua ordinatum fuit, vt in particulari diſputatione diſcuteretur. 6

R. P. D. VEROSPIO SEN.

poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana legitimæ.

Lunæ 7. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

Nullitas contractus mulieris ob non ſeruatam formam ſolemnitatum ſtatutariarum allegari non poteſt à tertio, & ſimulatio probanda ab eo, qui ſimulationem allegat, non præſumitur ceſſante cauſa ſimulationis.

SVMMARIVM.

1 *Procurator ad exigendum de exactis rationem reddere tenetur ipſi tantùm conſtituenti, declara vt num.* 5.

Solutio probatur per quitationem factam à recipiente, n. 1. *in fine.*

2 *Mulieris contractus nullitatem ob defectum ſolemnita-*

Digitized by Google

nitatum ſtatutariarum ipſa ſolùm allegare poteſt, & non tertius.

3 *Simulationis cauſa ceſſante, ſimulatio non præſumitur.*

Simulatio probanda eſt per eum, qui ſimulationem allegat, ibid. in fine.

4 *Ratificatio habet vim mandati.*

D E C I S I O DLXXII.

1 CVm fuiſſet coram me deciſum die 4. Decembris præteriti, Plautillam ad vlteriora procedere non poſſe contra Franciſcum Baglier non citatum, nec auditam pretio domus indebitè per illum nomine Alexandræ vxoris exacto poſt commiſſionem contra eundem emanatam. Dubitatum an dictus Franciſcus ad eiuſdem pretij reſtitutionem tamquam ab ipſius manus peruenti teneretur? Et fuit negatiuè reſolutum; quamuis enim hodie conſtet, illum indebitè huiuſmodi pecunias recepiſſe, quia tamen vti Procurator Alexandræ vxoris exegit, ipſi tantùm conſtituenti rationem reddere tenebatur, *l. qui proprio, §. Procurator*, vbi Bart. & Doct. *ff. de procurat.* cum alijs in alia deciſione allegatis. Quòd autem Franciſcus rationem conſtituenti reddiderit, ſatis apparet ex eiuſdem vxoris quitantia, quæ ſolutionem probat, Card. Seraph. *deciſ.* 1339. *n.* 2. cum alijs per Tiraquell. *de retract. lignag. §.* 1. *gloſſa* 18. *n.* 28.

2 Nec valet exceptio nullitatis quitantiæ velut factæ ſine ſolemnitatibus in quitantijs mulierum requiſitis. Nam de tali ſolemnitatis defectu ad mulieris fauorem inductæ ipſa ſolùm, non tertius dare poteſt, Caſtren. *conſil.* 160. *in fine lib.* 1. Aym. *conſil.* 177. *num.* 7. Vant. *de nullit. proceſs. in tit. quis poſſit dicere de nullitate, n.* 72. Tiraquell. *de legib. connub. gloſs.* 8. *n.* 9. *& in l. ſi numquam, in verbo reuertatur, C. de reuoc. donat.* & fuit dictum in Romana hæreditatis 18. Martij 1611. coram Reuerendiſſimo D. meo Damaſceno.

3 Non obſtat huiuſmodi quitantiam vti factam ab vxore præſumi ſimulatam, quia cùm hic nulla detur ſimulandi cauſa, nulla quoque poteſt ſimulatio præſumi, Bald. *in l. ab Anaſtaſio n.* 11. *&* 12. *C. mand.* Bartol. *conſil.* 65. *n.* 2. *&* 3. *lib.* 1. Riminald. iun. *conſil.* 62. *n.* 7. *lib.* 1. Quòd autem hic ſimulandi cauſa non appareat, ex eo colligitur, quòd iſtarum pecuniarum tamquam extradotalium adminiſtratio ad vxorem, non ad virum pertinebat, Bald. *conſil.* 478. *ſub num.* 1. *verſic. quædam ſunt, lib.* 5. Socin. ſen. *conſil.* 82. *num.* 8. *verſic. aliquando, & num.* 3. *lib.* 4. Ruin. *conſil.* 222. *num.* 1. *lib* 1. Vnde redditur veriſimile dictas pecunias verè & realiter vxori fuiſſe ſolutas. Et in omnem euentum hæc ſimulatio veniebat probanda, *l. quamuis*, vbi Bald. *C. ſi quis alteri vel ſibi*, Idem *conſil.* 456. *in princ. lib.* 1. Dec. *conſil.* 491. Pariſ. *conſil.* 54. *num.* 7. *lib.* 1. Aym. *conſilio* 145. *verſic. Idem circa ſimulationem*, Roland. *conſil.* 6. *num.* 28. *lib* 3.

4 Non obſtat, Franciſci mandatum ad exigendum vxoris nomine non probari. Cùm enim ipſa deinde ſolutionem ratificauerit, perinde eſt ac ſi dediſſet mandatum, cùm illi ratificatio æquiparetur, *l. fin. C. ad Macedon. l. ſi pecuniam, C. negot. geſt. l. ſemper, verſic. ſed ſi quis ratum habuerit, ff de reg. iur.* Rota *deciſ.* 13. *n.* 2. *de conceſſ. præben. in nou.* Aclul. *deciſ.* 17. *in fine, n.* 4. *de procuratoribus*, Pariſ. *conſil.* 47. *n.* 30. *& n.* 32. *lib.* 1.

5 Nec releuat huiuſmodi pecunias fuiſſe in Franciſci vtilitatem verſas, quia nullibi hoc iuſtificatur, immò contrarium ex dicta quitantia colligitur. Et denique non obſtat Caſtren. *conſil.* 275. *num.* 3. *lib.* 2. qui tenet pro indebiti repetitione poſſe contra maritum agi. Nam id procedit vbi vir in eum caſum reſtituere promiſiſſet, hìc autem ſolùm vxoris nomine Franciſcus teneri voluit, quo caſu contra virum agi non poteſt, vt idem Caſtren. *d. conſil.* 275. fatetur.

R. P. D. D E C A N O.

Placentina, ſeu Corduben. beneficiorum.

Veneris 10. *Nouembris* 1617.

A R G V M E N T V M.

Beneficia Cubiculariorum honoris ſunt Papæ reſeruata, & per eorum obitum vacantia conferuntur à Papa.

S V M M A R I V M.

1 *Beneficia vacantia morte cubiculariorum honoris Papæ ſunt reſeruata vigore reg.* 3. *&* 6. *& num.* 3. *per tot.*

2 *Familiaritas Papæ ſatis dicitur probata ex eo quod quis fuerit receptus ad honeſtum ſeruitium.*

Cubicularij honoris dicuntur familiares Papæ, ibid. vbi quod etiam dicuntur continui commenſales.

Conclauiſtæ dicuntur familiares Papæ, & continui commenſales, ibid.

4 *Papa non cenſetur ſibi, ac ſucceſſoribus manus ligaſſe.*

D E C I S I O DLXXIII.

1 VNanimi Dominorum conſenſu fuit reſolutum, beneficia vacantia per obitum Cubiculariorum honoris Sanctiſſimi D. N. eſſe reſeruata tam vigore regulæ tertiæ, quàm vigore regulæ ſextæ, cùm qualitas vtriuſque regulæ in eadem perſona concurrat. Simonetta *de reſeruat. quæſt.* 64. *num.* 13.

2 Quantum attinet ad regulam tertiam adſunt duo requiſita, ſcilicet familiaritas, & continua commenſalitas. Primum eſt euidens, quia non ſolùm recipiuntur vti familiares verè, quòd ſufficit; ſed etiam plura præſtant ſeruitia in equitationibus, in deferendis biretis ad nouos Cardinales extra Curiam exiſtentes, & in ſimilibus functionibus, aſſiſtunt in Capellis, & habitu aliorum Cubiculariorum vtuntur, ex quibus probatur familiaritas, cùm ad hunc effectum ſufficiat, quòd quis receptus ſit ad honeſtum ſeruitium, vt per Doct. *in cap. fin. de verb. ſignif.* vbi Gemin. *num.* 8. *in fin.* Franc. *num.* 14. Secundum eſt etiam euidens, quia recipiuntur in Cubicularios, ac familiares, & continuos commenſales, & aggregantur alijs Cubicularijs, & continuis commenſalibus ſine vlla prorſus differentia: quare licèt hoc dicatur fieri ex priuilegio, attamen cùm efficiantur verè tales, propter verba illa, *ſine vlla prorſus differentia*, ſunt habendi pro talibus, etiam ad effectum regulæ prædictæ, vt in ſimili de Protonotarijs, qui efficiuntur ex conſtitutione Pauli III. 78. veri familiares, & continui commenſales, dixit Rota in cauſa Paduana cuſtodiæ 1. Aprilis 1547. coram Peregrino Fabio, quæ refertur inter impreſſas diu. *lib.* 1. *part.* 3. *deciſione* 104. & idem de Conclauiſtis, qui eodem modo ſunt familiares, & continui commenſales, fuit reſolutum in cauſa Beneuentana reſeruationis beneficiorum, 15. Decembris 1597. coram bon. mem. Card. Seraphino, vbi alia ſimilia adducuntur, & reprobatur Sarnenſis, qui videtur tenere contrarium.

3 Secunda etiam reſeruatio eſt euidens, quia cùm iſti recipiantur in Cubicularios, eorum beneficia ſunt reſeruata vigore regulæ ſextæ, quæ habet locum etiam in Cubicularijs honoris, per text. *in auth. vt ordinar. præfecti. collat.* 5. *in §.* 2. vbi Curiales honoris non diſtinguit ab alijs Curialibus, niſi adminiſtratione, & gloſſ. *ibid. in verbo videatur*, dicit, hoc eſſe notandum pro Capellanis Domini Papæ, cuius dictum in noſtris terminis extendit ad Cubicularios honoris Alphonſus Soto *ſuper d. reg.* 6. *verſ. Ex quo*, & hoc potiùs ſenſit Rota *in deciſ.* 22. *de præben. in antiq. & deciſ.* 12. *num.* 1. *eod. tit. in nou.* dum habet pro reſeruatis beneficia, quæ vacant per obitum Capellanorum honoris, & tamen Extrauagans *ad regimen*, reſeruat ſimpliciter beneficia Capellanorum, nulla facta diſtinctione, quæ in hoc caſu procedunt abſque difficultate, cùm illi recipiantur in Cubicularios verè, & aggregentur alijs Cubicularijs, vt ſuprà dictum eſt.

Ne-

4 Neque prædictis reſiſtit conſtitutio Leonis X. de non recipiendis nouis Cubicularijs, quia cùm recipiantur, comprehenduntur ſub d. regula, per ea, quæ notat Alex. *in conſ. 59. num. 3. in fin. cum ſeqq. lib. 6.* Quòd autem potuerint recipi, clarum eſt, cùm ille Pontifex non cenſeatur ſibi, ac ſucceſſoribus ligaſſe manus, *cap. dudum, de præbend. in 6.* Bero. *conſ. 147. num. 27. lib. 3.* & ſufficit, quòd non poſſit dare de defectu derogationis in recipiente, cùm breuia, quæ ſolent in receptione concedi, habeant clauſulam, *Non obſtantibus, &c.* Bero. *d. conſ. 147. num. 28. lib. 3.* Anchar. *conſ. 335. num. 2.* Roland. *conſ. 56. nu. 62. lib. 3.* & idem eſt quo ad illos, qui breuia non expediunt, cùm cenſeantur recepti iuxta ſtylum, vt probat Iaſ. *in l. certi condictio, §. ſi nummus num. 7. & 8. ff. ſi cert. petat.*

5 Non obſtat deciſio in cauſa Seguntina Archidiaconatus, quia ibi articulus non fuit adamuſſim diſcuſſus, nec etiam obſtat, Put. *in deciſ. 38. de præb.* & Mohed. *deciſ. 38. de probat.* quia loquuntur de Cubicularijs extra muros de illo tempore, in quibus non apparet, quòd concurrerent prædictæ qualitates. Et ita concluſum, &c.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Auximana fideicommiſſi.

Veneris 10. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

Subſtituti plures quando vocati cenſeantur ordine ſucceſſiuo, ſeu potiùs ſimul pro æquis portionibus; eſt magiſtralis deciſio.

SVMMARIVM.

1 *Subſtituti deſcendentes, in quibus cadit non ſolum charitas, ſed neceſſitas inſtituendi, cenſentur vocati ordine ſucceſſiuo: ſecus ſi verſamur in ijs, in quibus non adeſt prædicta neceſſitas inſtituendi, ſed ſolum ordo charitatis, & dilectionis, prout in tranſuerſalibus, quia tunc non ordine ſucceſſiuo, ſed ſimul pro æquis portionibus vocati cenſentur, num. 2. & ſeqq. limita duobus modis, vt num. 6. & 7. declara limitationes, vt num. 8. & ſeqq.*

9 *Filiorum appellatione numquid comprehendantur non ſolum nati tempore teſtamenti, ſed etiam naſcituri, & incerti.*

13 *Succumbens in vna actione intentata, poteſt mutato conſilio variare, & aliam actionem competentem intentare.*

DECISIO DLXXIV.

1 POſtquam 20. Aprilis 1615. fuit reſolutum coram me conſtare de cauſis reſtitutionis, aduerſus ſententiam Illuſtriſſimi Lancellotti, ex eo capite quod non conſtet de fideicommiſſo ad fauorem filiorum Pompilij, ſed quòd etiam ſi venirent ordine ſucceſſiuo, cenſerentur vocati per vulgarem, quæ per aditionem Pompilij patris expirauerat, vt in alia cauſa inter iſtos filios, & quoſdam de Campanis coram D. Vbaldo fuerat dictum 26. Nouembris 1611. Phœbus, qui anteà cum fratribus pro exiſtentia fideicommiſſi agebat, mutata ſententia egit ad tertiam partem hæreditatis q. Hieronymi fideicommittentis quaſi in illius teſtamento eſſent vocati Pompilius, & Cornelius fratres, & eorum filij, & de tempore conditi teſtamenti, & mortis Hieronymi, & purificatæ ſubſtitutionis, ipſe Phœbus ſolus in humanis ageret, vnde cœpit prætendere ſe vocatum ſimul cum ipſius patre, & patruo, & ſic ad tertiam partem d. hæreditatis, quod colligi intendebat ex illis verbis teſtamenti, *& poſt mortem ipſius Petri Chriſtophori reliquis prædictis Cornelio, ac Pompilio, & eorum filijs legitimis, & naturalibus, &c.* Ideò dubitatū an Cornelius, & Pompilius, & eorum filij in teſtamento q. Hieronymi ſubſtituti intelligantur ſimul vocati, itaut D. Phœbus d. Pompilij filius ſuccedere debeat pro tertia parte, & pluries propoſito d. dubio propter diuerſas Dominorum ſententias non potuit capi reſolutio, tandem verò Domini hodie cenſuerunt Phœbum venire ad d. hæreditatem ſimul cum patre.

2 Moti ex illa communi Doctorum diſtinctione *in l. Gallus, §. quidam rectè, ff. de liber. & poſth.* quòd aut verſamur in deſcendentibus, in quibus cadit non ſolùm charitas, ſed neceſſitas inſtituendi, & tunc cenſeantur ordine ſucceſſiuo vocati. Si autem verſamur in vocatis, in quibus non adeſt prædicta neceſſitas inſtituendi, ſed ſolū ordo charitatis, & dilectionis, prout in tranſuerſalibus, tunc pater cum filijs ſimul cenſeatur vocatus pro æquis portionibus, de qua diſtinctione latè Doct. *infra citands.* Vnde cùm Cornelius, & Pompilius, & eorum filij ſint tranſuerſales teſtatoris, ac vocati cum copulatiua, *&*, debent venire pro æquis portionibus, nempè Pompilius, & Cornelius quilibet pro tertia, filij autem eorum pro alia tertia, & ſic Phœbus, qui vnicus filius Pompilij reperiebatur de tempore teſtamenti, & mortis teſtatoris, ac purificatæ ſubſtitutionis debet admitti ad tertiam partem, prout tenent, & de communi teſtantur, Iaſ. *in d. l. Gallus, §. quidam rectè num. 24. & ſeqq. ff. de lib. & poſth.* & ibi Imol. *num. 21.* Socc. ſen. *num. 3.* Alciat. *num. 49.* Aret. *num. 7. verſ. Mihi placet,* Alex. *conſ. 129. num. 7. lib. 5.* Ruin. *conſ. 168. num. 9. lib. 2.* Cæpol. *conſ. ciuil. 52. n. 3. lib. 1.* Iaſ. *conſ. 206. num. 2. lib. 2.* Dec. *conſ. 205. n. 2. & conſ. 248. num. 2.* Cur. iun. *conſ. 22. n. 4.* Dec. *conſ. 1. n. 184. lib. 1.* Corn. *conſ. 17. n. 3. lib. 4.* Honded. *conſ. 65. n. 7. lib. 1.* Gabr. *conſ. 101. num. 1. lib. 2.* Graſſ. *in §. Inſtitutio quæſt. 20. num. 3.* Clar. *in §. teſtamentum quæſt. 80. num. 2.* Peregr. *de fideic. art. 17. nu. 20. & ſeqq.* Boer. *deciſ. 185. num. 16. deciſ. Pedem. 81. num. 3. & 4.* Barzi. *deciſ. Bon. 9. num. 2.* Cæſ. de Graſſ. *deciſ. 2. num. 3. de teſtam.* Seraph. *dec. 409. n. 2.* & fuit dictum in vna Leodien. Domus Clauſtralis 23. Martij 1615. coram D. meo Caualerio.

Et pro hac communi eſt text. *in l. ſi quis Attio,* aliàs, *ſi quis Titio, ff. de vſufruct. accreſc.* in his verbis, *ſi quis Attio, & heredibus ſuis vſumfructum legauerit, dimidiam Attius, dimidiam heredes habebunt. Quod ſi ita ſcriptum ſit; Attio, & Seio cum heredibus meis tres partes fiant, vt vnam habeant heredes, tertiam Attius, tertiam Seius, nec enim intereſt ita legetur, illi, & illi cum Manio, & illi, & Manio,* ad idem facit text. *in l. fin. C. de impub. & alijs.* Et hæc eadem ſententia etiam probatur ex text. *in c. Raynutius,* ibi, *vt Alteroca, & ſoboles quam geſtabat in vtero eidem impuberi, nẽpè adiecta, ſuccederent, ſi abſque liberis moreretur, & in cap. Raynaldus, de teſtam.* ibi, *Et reliqua bona paterna vni ex patruis ſuis, & eius filijs legauit,* & ibi gloſſ. *verſ. ex patruis, verſ. & cum ſic legatur, &c.* firmat patrem, & filios ſimul vocatos cenſeri, itaut filij dimidiam, pater verò aliam dimidiam haberet. 3

Et quamuis Bart. *in d. §. quidam rectè n. 4.* teneat contrariam ſententiam, & quòd etiam in caſu vocatorum, in quibus non cadit neceſſitas inſtituendi, ſed tantùm ordo charitatis, & dilectionis, cenſeantur vocati ordine ſucceſſiuo, & Bart. ſequitur Caſtr. *conſ. 159. num. 1. lib. 1.* illamque defendere conantur, Bero. *in d. c. Raynutius à n. 82.* & Socc. iun. *in d. §. quidam rectè à n. 29.* Tamen ipſe *n. 32.* & Bero. *n. 92.* dicunt non eſſe receden. in iudicando à communi, contra Bart. qui communiter reprobatur, teſte Dec. *conſil. 236. col. 2. verſ. tertius videtur,* Decian. *vbi ſup. n. 184. & 185.* Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib. 4. tit. 9. num. 19.* Couarr. *in d. c. Raynutius, §. 2. n. 2.* Surd. *dec. 346. n. 3.* Vinc. de Franch. *deciſ. 633. num. 2.* 4

Nec ratio Bart. nempè quòd eius opinio procedat, quando copulatiua eſt appoſita inter perſonas, inter quas cadit affectio ordinata, nempè prout ipſe declarat, quando ab inteſtato ſucceſſuri erant, quòd tunc ordine ſucceſſiuo veniant, poteſt ſuſtineri, habet enim contra ſe text. *in d. cap. Raynutius,* in quo affectio ordinata aderat, & tamen ſimul Alteroca, & ſoboles admittuntur, vt ponderat Couarr. *vbi ſup. n. 2. verſ. Sed Bartoli concluſioni.* Prædicta communis, & vera opinio euidenter Phœbo fauere videtur, niſi tamen duæ limitationes prædictæ communi à Doctoribus adductæ illi obſtent. 5

Prima eſt, quòd prædicta communis non procedat, quotieſcumque filij ſunt vocati contemplatione patris, tunc enim non ſimul, ſed ſucceſſiuè debeant ſuccedere, quam limitationem adducit Torniel. *in d. §. quidam rectè num. 14.* quem ſequitur Peregr. *d. art. 17. nu. 28.* Surd. *d. dec. 346. n. 16.* & Mant. *d. tit. 9. n. 27.* illam approbat, licèt *ibid. n. 24.* videatur ab ea recedere, qui Torniel. *vbi ſup. n. 16.* etiam firmat tunc filios contemplatione patris vocatos cenſeri, quando nomine collectiuo vocati fuerunt, prout in noſtro caſu Pompilius, Cornelius, & eorum filij vocantur. 6

7 Secunda verò limitatio non parum cum prima incidens talis eſt, quòd communis, de qua ſuprà, non habeat locum, quoties non tantùm filij nati, ſed naſcituri, & ſic incerti vocantur, quam adducit Bald. *conſ.*305.*lib.*3. quem ſequuti fuerunt Caccial. inter conſ. Alex. *conſil.* 14. *num.* 10. *verſ. quarta, lib.*4. Bero. *in d. cap. Rainutius num.*92. *verſ. primo*, Dec. *conſil.*248. *num.*4. Menoch. *præſumpt.*70. *num.*21. *& ſeqq. lib.*4. Surd. *vbi ſup. num.*16. *& ſeqq.* Barz. *deciſ. Bonon.*9. *num.*3. Mantic. *vbi ſup. num.* 27. quæ limitatio non parum videbatur obſtare Phœbo, cùm in caſu noſtro pater, & patruus, & filius fuerint vocati, & ſic quamuis Phœbus ſolus de tempore teſtamenti eſſet natus filij naſcituri in dicta vocatione etiam, ſed comprehenſi videbantur, & ſic illi qui erant incerti, & ex hac ratione non ſimul, ſucceſſiuè vocati cenſentur, vt tradit Seraph. *deciſ.*934. *nu.*3. Menoch. *vbi ſup. num.*21.

8 Quibus tamen non obſtan. Domini cenſuerunt neutram ex dd. limitationibus Phœbo obſtare, cùm non detur coniectura, ex qua induci valeat vocationem filiorum factam fuiſſe patris contemplatione. Nec illa, quòd ſint vocati nomine collectiuo filiorum, & quòd ſub illa comprehendantur etiam filij naſcituri, & ſic incerti, ſufficere videtur, cùm vocatio ſit facta de patribus, & filijs ſimpliciter, & quamuis nomen filiorum ſit collectiuum, & natura nominis collectiui ſit vocare ordine ſucceſſiuo, iux. Socc. *in d.* §. *quidam rectè num.*4. Nihilominus eſt diſtinguendum inter nomen collectiuum perſonarum, prout eſt nomen filiorum, & collectiuum graduum, prout eſt nomen liberorum deſcendentium, & aliorum ſimilium. Primò enim caſu nominis collectiui filiorum vocatio cenſetur ſimultanea: Secundò verò caſu ordine ſucceſſiuo facta, vt notat Socc. *d. nu.*4. Dec. *conſil.* 205. *n.*3. *&* 248. *n.*3. Curt. iun. *conſ.*22. *n.*12. *&* 128. *nu.* 2. Crau. *conſ.*22. *n.* 2. *&* 131. *n.*2. Menoch. *conſ.*44. *n.*2. Surd. *d. deciſ.*346. *n.*13. *&* 21. Honded. *d. conſ.*65. *n.*11.

9 Nec facit, quòd ſub nomine filiorum comprehendantur non ſolùm nati de tempore teſtamenti, ſed etiam naſcituri, & ſic incerti, ex authoritatibus ſuprà relatis. Reſpondebatur enim, quòd prædicto caſu non cenſentur vocati omnes naſcituri, ſed tantùm nati de tempore purificatæ ſubſtitutionis, prout Phœbus dicto tempore, imò etiam de tempore teſtamenti ſolus natus exiſtebat, & ſic ſolus vocatus cenſetur, quaſi cæteri poſteà naſcituri neque ſcripti in teſtamento fuiſſent, Ioan. Andr. *in addit. ad Specul. in rubr. de teſtam. verſ. Item Lambertinus*, Soccin. *conſil.*113. *n.*5. Dec. *conſil.*253. *ante num.*5. Iaſ. *conſ.* 206. *num.*1. Alex. *conſil.*13. *n.*4. *& ſeqq. lib.*4. Caſtr. *conſ.*16. *num.*5. *lib.*2. Honded. *vbi ſup. num.*10. Cacher. *conſ.*71. *n.*15. Molin. *de primogen. Hiſpaniarum lib.*3. *cap.* 10. *num.*7. Alb. *conſ.*106. *num.*3. *& ſeqq.* Gabr. *conſ.*130. *nu.*9. *vol.*1. Peregr. *de fideicomm. art.*22. *num.*72.

10 Ex quibus apparet de reſponſione ad abſurdum conſideratum per Oſaſch. *dec.*81. *nu.*16. & Menoch. *d. num.* 21. quòd nempè ſi filius ſimul cum patre, & patruo vocatus eſſet, non verò ordine ſucceſſiuo, ante natiuitatem aliorum filiorum, Phœbo maior pars hæreditatis competeret, quæ tamen per natiuitatem aliorum diminueretur, & ſic modò maiorem, & modò minorem partem haberet. Reſponſio enim patet: nam cùm iſti naſcituri nondum de tempore purificatæ ſubſtitutionis eſſent nati, nullatenus cenſentur vocati, nec illorum incertitudo aliquid operari videtur, & per conſequens non alterat partem ſemel Phœbo obuentam.

11 Vlteriùs, quia prædictis in contrarium adductis refragatur expreſsè dicta communis, & vera DD. ſententia, & maximè text. *in c. Rainutius, & in c. Rainaldus, de teſtam.* vbi in primo, *Alteroca, & ſoboles quam geſtabat in vtero vocantur*, & quamuis nomen ſoboles comprehendat vnum, & plures filios naſcituros, & ſic incertitudinem illorum, nihilominus in d. text. ſimul ſoboles, & Alteroca vocata cenſetur, prout *in cap. Rainaldus*, vocatione patrui, & filiorum vocatio ſimultanea iudicatur, quibus iuribus ſtan. nullatenus ſuperiùs in contrarium adducta ſuſtineri valeant, cùm illis expreſsè concluſiones dd. iurium contrarientur, & pro communi ſuprà relatæ faciant. Vnde ex iſtis iuribus ſecundùm limitationem reprobantur, Soccin. ſen. *in dicto* §. *quidam rectè num.* 3. *in fine, & conſ.*113. *num.*4. *verſ. ſed his non obſtantibus lib.* 1. Gabr. *conſil.* 130. *num.*10. *lib.*1. *& conſil.* 101. *num.*2. *lib.*2. *vbi num.*20. dicit ſecundùm illud ſuum conſilium 130. fuiſſe per Rotam iudicatum, Honded. *dict. conſ.*65. *num.*14. teſtans de communi Alciat. *in dict.* §. *quidam rectè à num.* 53. dicens *n.* 54. hanc eſſe communem, & ab ea in iudicando non eſſe recedendum, Peregr. *vbi ſuprà num.* 26. *verſ. verum*, Vincent. de Franch. *d. deciſ.*633. *per totam*, Cæſar. de Graſſ. *deciſ.* 4. *num.*12. *de teſtam.*

Nec obſtat deciſio Seraphini, quia in illo caſu conſta- 12
bat de clara mente teſtatoris ex pluribus coniecturis ibi ponderatis, quæ non adſunt in caſu noſtro.

Minùs obſtat obſeruantia ipſiuſmet Phœbi, qui nun- 13
quam petijt ſimul cum patre, & patruo admitti, ſed ſolùm ordine ſucceſſiuo. Quia ex ſententia de partibus, per quam ei denegata fuit ſucceſſio ſimultanea, appareat de contrario. Vltra quòd cùm in prætenſione quam intentauit de ſuccedendo ordine ſucceſſiuo, in medietate hæreditatis ſuccubuerit, non prohibetur hodie mutato conſilio petere tertiam partem per ſucceſſionem ſimultaneam, ad trad. per Felin. *in cap. capitulum ſub num.* 13. *de reſcript.* Ruin. *conſ.*166. *n.*16. *verſ. ſecundo etiam lib.*3. Et ita deciſum, &c.

R. P. D. CAVALERIO,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Beneuentana Nobilitatis.

Veneris 10. *Nouembris* 1617.

ARGVMENTVM.

Nobilitas quomodo probetur, tanquam materia fauorabilis, ſumitur benignior interpoſitio pro nobilitate.

SVMMARIVM.

1 *Nobilis exiſtimatur, qui gerit officia, & Magiſtratus, ad quæ nobiles tantum admittuntur.*

2 *Nobilitas aui cenſetur transfuſa in deſcendentes.*

3 *Nobilitatem, vt quis amittat, requiritur quòd ille potuerit, noluerit vti gradibus, & officijs ex ſtatuto, vel ex conſuetudine loci ad nobilitatem requiſitis.*

4 *Nobilitas perſonæ probatur ex muneribus militaribus per eum adminiſtratis.*

5 *Nobilitas deducitur ex vxore, & cum nobilitas ſit materia fauorabilis, ſumitur ſemper benignior reſponſio pro nobilitate, vt augeatur numerus nobilium.*

DECISIO DLXXV.

ORta controuerſia inter Nobiles ciuitatis Beneuenta- 1
næ, & illos de Annechinis ſuper prætenſa nobilitate, quam Annechini prætendebant ad effectum, vt admitterentur ad officia publica, fuit per Gubernatorem d. ciuitatis lata ſententia ad fauorem Annechinorum, quæ poſteà in ſecunda inſtantia fuit confirmata ab A. C. Commiſſa cauſa in Rota, dubitatum fuit, an dd. ſententiæ eſſent iuſtæ, & informantibus tantùm Annechinis, facta fuit reſolutio pro ipſis, & ſic pro iuſtitia ſententiarum. Probatur enim Antonium Siluium Annechinum auum fuiſſe nobilem, & tanquam talem reputatum in ciuitate Beneuentana, quia tanquam nobilis interuenit in conſilio, fuit vnus ex Magiſtris hoſpitalis Sanctiſſimæ Annunciatæ; fuit Conſul; qui Magiſtratus nonniſi nobilibus conferuntur, & appellabatur, *Meſſere*, qua appellatione ſimiliter nobiles tantùm vocabantur.

Cùm autem ex eo natus ſit Bartholomæus filius, & 2
ex Bartholomæo Annechini hodie exiſtentes in cauſa; Domini cenſebant, nobilitatem aui fuiſſe iure transfuſam in deſcendentes, *l.* 1. vbi Bart. & Ioan. de Plat. *l. ſi ſenator. Cod. de dignitat. lib* 12. *l. ſenatoris filium*, vbi gloſſ. *in verb. adoptiuum, & ſeqq. ff. de ſenat.* Dec. *conſ.*66. *n.*23. *lib.*3. cum alijs adductis per Tiraq. *de nobilit. c.*15. *n.*1. *& ſeqq.*

Nec viſum fuit obſtare, quòd dicebatur non probari, 3
deſcendentes D. Antonij Siluij fuiſſe vſos dd. gradibus, & officijs, requiſitis ex ſtatuto, vel conſuetudine loci ad nobilitatem; quia fortaſſe non euenit caſus, quo potuerint vti, & noluerint, quæ voluntas requiritur ad effectum amittendi nobilitatem ab auo acquiſitam, vt per Decian. *vbi ſup. num.*65. *& ſeqq.*

Accedebat pręmiſſis, quòd probabatur nobilitas etiam 4
Bartholomæi, ex muneribus militaribus, per ipſum

geſtis,

4 geſtis, vti militem ſtrenuum, & turmarum ductorem; vnde reſultat probatio nobilitatis, Cardin. Seraph. *deciſ.* 207. *num.* 3. *&* 4.

5 Deſumebatur etiam nobilitas ſuorum deſcendentium, à nobilitate vxorum Antonij Siluij, & Bartholomæi, vt teſtes deponunt. Et hæc omnia tantò magis viſa fuerunt procedere, quia agebatur tantummodò de commodo alterius, ſine aliquo præiudicio tertij. Et propterea, ex materia fauorabili, in dubio ſumenda eſt benignior reſponſio pro nobilitate, ad augendum numerum nobilium, Bald. *conſil.* 183. *in fin. lib.* 2. Vincent. de Franch. *deciſ.* 2. *num.* 28. *verſ. ex ratione*, latè Menoch. *conſil.* 227. *n.* 1. *& ſeqq.*

Et ita concluſum, &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Aueniõneñ. arreſti.

Veneris 10. *Nouembris* 1617.

ARGVMENTVM.

Iudex requiſitus exequi ſententiam iudicis alterius territorij, non poteſt cognoſcere de iuſtitia, vel nullitate ſententiæ, de cuius exequutione requiritur.

SVMMARIVM.

2 *Poſſeſſio probatur ex locatione cum perceptione fructuum.*

Poſſidens bona dicitur, qua poteſt in bonis habere, ibid.

3 *Iudex requiſitus exequi ſententiam iudicis alterius territorij, non poteſt cognoſcere de iuſtitia, vel nullitate ſententia, de cuius exequutione requiritur, & num. ſeqq. ſi tamen eam iniuſtam, aut nullam cognouerit, poterit ſe ab exequutione abſtinere, & cauſam ad iudicem requirentem remittere, num.* 6.

7 *Sententia in dubio præſumitur iuſta.*

DECISIO DLXXVI.

1 GVglielmus Charrier, & litis conſortes, mercatores Lugdunenſes, vigore arreſtorum ſecretioris Regis Chriſtianiſſimi Conſilij contra D. Carlotta de la Marque, Dominam Baroniæ de Setignañ. ſitæ in Comitatu Aueniõñ. latorum, necnon litterarum executorialium, & rogatoriarum, obtinuerunt à D. Vicelegato Aueniouen. decretum fauorabile pro executione dictorum arreſtorum, & pro ſequeſtro, quo legitimè executo Illuſtriſſimus D. de Bouillon, & Comes de Monleurier vti hæres dictæ D. Carlottæ recurſum habuit ad Auditorem Vicelegati ſucceſſoris in officio, qui executionem relaxatam, & ſequeſtrum vti nulliter, & indebitè factum reuocauit; à qua ſententia dictus Guglielmus appellauit, obtinuitque cauſam committi in Curia A. C. qui dictam ſententiam ex capite nullitatis reuocauit, poſtmodum cauſa per appellationem mihi commiſſa in Rota, poſt deciſionem pro confirmatione ſententiæ A. C. factam, placuit Dominis, vt diſputaretur dubium ſuper iuſtitia, & meritis ſententiæ dicti Auditoris, quo bis propoſito, & cauſa maturè diſcuſſa, Rota vnanimi voto cenſuit dictam ſententiam eſſe iniuſtam, & proindè reuocandam.

2 Moti ſunt Domini ea ratione, quia ex ſerie facti apparet excuſationem, & ſequeſtrum factum ſuper fructibus dictæ Baroniæ eſſe legitimum, cùm Carlotta debitrix, & condemnata in dictis arreſtis, vti domina dictæ Baroniæ eam poſſideret locando, & diſlocando vna cum perceptione fructuum per Procuratorem, de cuius mandato conſtat in actis, ex qua locatione, & fructuum perceptione poſſeſſio dictæ Baroniæ probatur, *cap. cum veniſſent*, & ibi Gloſſ. & Doctores, *de reſtit. ſpoliar.* gloſſ. *in l. qui vniuerſas*, *§. quod per colonum*, *in verb. colonum*, *ff. de acquir. poſſeſſ.* fuit dictum in Lucerina beneficij 6. Februarij 1609. coram R. P. D. meo Canalerio, & in Romana domorum, Mercurij 11. Decembris 1613. coram me, & in alijs cauſis, & ex dicta poſſeſſione Baroniam fuiſſe in bonis Carlottæ, ſufficienter demonſtratur, *l. bonorum, §. in bonis*, & ibi Rebuff. *ff. de verbor. ſignificat. l. vlt. ff. de vſufruct.* gloſſ. *in l. rem alienam*, *in verb. pignoratitia actio*, Guidopap. *deciſ.* 432. *num.* 5. Afflict. *deciſ.* 383. *ſub num.* 4. *&* 6. Gail. *obſeruat.* 27. *num.* 1. *&* 2. quam poſſeſſionem tantùm abeſt, vt dictus D. de Bouillon reuocauerit in dubium, quin potiùs ſe, vt hæredem dictæ D. Carlottæ illam hodie poſſidere fateatur.

Nec tenebatur dictus Vicelegatus cognoſcere ſuper iu- 3
ſtitia dictorum arreſtorum Regiorum, quæ ex conſtitutionibus Regni Franciæ vti res iudicata habent executionem paratam, licèt maxima inter Doctores vtriuſque iuris ſit controuerſia, an iudex requiſitus poſſit examinare iuſtitiam ſententiæ iudicis requirentis, vt videre eſt apud Card. *in Clem.* 1. *§. eorum*, *in fine num.* 5. *quæſt.* 5. *de foro competen.* Innoc. *in cap.* 1. *num.* 2. *de offic. ordinar.* & fusè apud Couarr. *lib.* 1. *variar. cap.* 1. *in fin. num.* 10. *verſ. & ſi iudex ordinarius.*

Hoc vnum eſt, quòd iudex requiſitus poteſt ſi vult 4
procedere ad executionem ſententiæ, non examinando iuſtitiam, nec ita exequendo vllum grauamen partibus affert, nulla ſiquidem lege cautum eſt, nec vlla adduci poteſt Doctorum auctoritas, ex qua cogi poſſit ad cognoſcendum de iuſtitia ſententiæ iudicis requirentis, quinimò Doctores omnes, qui aſſerunt executorem poſſe examinare nullitates, & iuſtitiam talis ſententiæ, vno ore arbitrio executoris illam cognitionem remittunt, argum. text. *in l. à D. Pio, §.* 1. *in verb. ſi hoc viſum fuerit, ff. de re iudic.* Butr. *in cap. quoad conſultationem num.* 16. *& in cap. Paſtoralis, §. quia vero col.* 3. *num.* 11. & fuſiſſimè Surd. quia multas auctoritates, & rationes cumulat *conſ.* 405. *à num.* 26. *vſque ad* 31.

Quod autem alicuius arbitrio remittitur, iuris ne- 5
ceſſitati nullo modo ſubijcitur, *l. non quidquid*, *ff. de iudic.* Verbum ſiquidem *poteſt*, voluntatem, & facultatem ſignificat, & non neceſſitatem, gloſſ. *in l. ſæpè audiui à Cæſare*, *ff. de offic. Præſid.* cùm nihil magis repugnet arbitrio, quàm neceſſitas.

His poſitis cùm D. Vicelegatus exequendo arreſta 6
non cognito de eorum iuſtitia partem non grauauerit, non potuit, nec debuit dictus Auditor reuocare dictam executionem, & ſequeſtrum, quin imò etiam ſi aliquam iniuſtitiam in dictis arreſtis dete xiſſet, (de qua nullo modo conſtat,) non potuit ſuper ea pronunciare, ſed abſtinendo ab executione, debuit partes ad iudicem requirentem remittere, Panorm. qui alios citat, *in cap. de cætero, & ibid.* Innoc. & Imol. *in principio*, cæterique Canon. *de re iudic.* Bart. *in dicta l. à D. Pio, in princip. num.* 9. cum infinitis, quos citat Surd. *conſil.* 405. *numero* 30.

In quam ſententiam eo libentiùs iuerunt DD. quia 7
nulla notoria iniuſtitia fuit vnquam in hoc iudicio allegata, quin imò ex vulgaribus iuris regulis præſumitur pro iudice, & tribus arreſtis intimatis dicto D. de Bouillon ante petitam exequutionem, & latis contra dictam D. Carlottam in Supremo Regis Conſilio, in quo ſolent cauſæ diligenter examinari, præcipuè antequam litteræ executoriales, & rogatoriæ relaxentur vigore arreſtorum, contra quorum validitatem, aut iuſtitiam poſt annum elapſum non poteſt dari vllus recurſus in Regno Franciæ, vt patet ex conſtitutionibus Caroli Noni, editis Pariſiis 1566. artic. 15. & Henrici III. Bleſiis editis anno 1576. artic. 92. Rebuff. *ſuper conſtitutionibus Regni tom.* 2. *tit. de ſupplicat. num.* 13. *&* 14. imò nec prætextu vllius ciuilis ſupplicationis, aut propoſitionis erroris, etiam durante legitimo anni termino retardari poteſt exequutio arreſtorum dicti Regni conſtitutionibus, vt teſtatur Guidopap. *deciſ.* 420. Boer. *deciſ.* 79. *num.* 7. Rebuff. *loco allegato num.* 41.

Et ita deciſum.

R. P. D. SACRATO,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana fideicommiſſi de Pinis.

Lunæ 13. *Nouembris* 1617.

ARGVMENTVM.

Poſſeſſio data à iudice nulliter, & iniuſtè procedente, non priuat verum poſſeſſorem ſua poſſeſſione, ſed quando ad iſtum effectum dicta ſententia dicatur nulla, ſeu iniuſta, & quid

Ii 2 in

4 In dubio præſumatur, & quando citatio dicatur, ſeu præſumatur perſonaliter per curſorem exequuta.

S V M M A R I V M.

1 *Fideicommiſſarius poteſt authoritate propria capere poſſeſſionem vacantem fideicommiſſi.*

2 *Sententia in dubio præſumitur iuſta, & valida, & num. 7. in fine.*

3 *Actorum tranſportatio non eſt neceſſaria, niſi conſtet de productione actorum, in tantum quod non ſufficit verbalis productio.*

Actorum tranſportatio facienda vigore Concilij Tridentini non intrat in materia profana, ibid.

Nullitas ſententiæ reſpectu vnius non poteſt allegari per aliam, ibid.

Acta tranſportare tenetur is qui vult confirmationem ſententiæ, ibid.

4 *Citatio præſumitur facta perſonaliter de ſtylo curſorum, dum ſimpliciter referunt ſe citaſſe.*

Actus per exequutorem in dubio præſumitur legitimè factus, ibid.

Nuncius præſumitur legitimè executum fuiſſe citationem, ibid. in fine, & ſeqq.

5 *Exequutor præſumitur benè fungi officio ſuo.*

7 *Nullitatis defectus non tollitur per non appellationem partis.*

Manutentio non retardatur propter exceptionem iniuſtitiæ, & nullitatis ſententiæ, niſi illa fuerit patens, & notoria, ibid.

D E C I S I O DLXXVII.

1 RESolutum fuit poſſeſſionem ſuffragari ſororibus de Pinis, quia mortuo Paulo, qui in poſſeſſionem bonorum, de quibus agitur, expulſis creditoribus quondam Rutilij de Pinis fuerat immiſſus, dicta poſſeſſio remanſit vacua, & ſorores tanquam vacuam potuerunt illam apprehendere, prout apprehenderunt, ex deciſione vltimo loco in hac cauſa facta.

2 Non obſtat, quòd ſententia, per quam fuit immiſſus Paulus, fuerit nulla, & iniuſta, vnde creditores Rutilij per factum iudicis nulliter, & iniuſtè procedentis minimè fuerint priuati eorum anteriori poſſeſſione, & conſequenter ceſſet eſſe verum, quòd poſt mortem Pauli poſſeſſio fuerit vacua, itant ſorores potuerint illam apprehendere, quia reſponſum fuit non conſtare neque de nullitate, neque de iniuſtitia ſententiæ, & præſumptionis iuris eſſe in contrarium, *l. Herennius, §. Caia, ff. de euictionib. l. ab ea parte, in ſecundo reſponſo, ff. de probat.* Dec. *in cap. quoniam contra num. 42. de probationib.* cum alijs adductis per Gabr. *de ſentent. concluſ. 5. num. 1.*

3 Et dum nullitas deducebatur ex duplici capite, nempè ex defectu citationis ad ſententiam, & tranſportationis actorum, viſum fuit neutrum ſubſiſtere. Quo enim ad tranſportationem actorum placuit reſponſio data in alijs deciſionibus, quòd ſcilicet non probetur realis productio inſtrumentorum, quæ prætenduntur deficere, vnde non fuiſſe neceſſariam tranſportationem, etiamſi fuiſſet facta aliqua productio verbalis, accedat quòd inſtrumenta, quæ prætenduntur deficere, non tangunt ius creditorum, qui modò veniunt ad cauſam, & cùm agatur de materia profana, in qua propterea non intrat diſpoſitio ſacri Concilij Tridentini, vt fuit dictum coram me in vna Romana lignorum 23. Iunij 1603. intrat diſpoſitio iuris communis, ſecundùm quod nullitas, quæ ſpectat ad vnum, non poteſt allegari per alium, Aretin. *conſ. 77. num. 6.* Crauett. *conſil. 179. num. 5.* Caſſad. *deciſ. 10. num. 1. ſuper reg.* Item & tertio fuit dictum, quòd circumſcripta diſpoſitione dicti Concilij, onus tranſportandi acta ſtetit ad eum, qui vult confirmationem ſententiæ, Verall. *deciſ.* 128. incip. *ſententia non probat par.* 3. imputandam fuit creditoribus, qui volebant confirmationem, ſi fuerint negligentes in tranſportando, vt fuit in ſpecie deciſum in cauſa Romana vineæ de Brunis 19. Nouembris 1603. coram R. P. D. meo Decano poſt Alexand. Riminald. & Cagnol. *in l. 2. C. de edend.* & Felin. *in cap. Eccleſia S. Mariæ limit. 18. num. ... de conſtit.*

4 Quo verò ad defectum citationis, viſum fuit illum ceſſare ex relatione curſoris, qui teſtatur ſe citaſſe creditores, qui modò negant ſe citatos, & licèt non expreſſerit ſe citaſſe perſonaliter: attamen dictum fuit citationem eſſe præſumendum factam perſonaliter, tum ex ſtylo curſorum, qui quando in relatione non apponunt domi dimiſſa copia, vel per affixionem intelligunt feciſſe perſonaliter, vt atteſtati ſunt practici curiales, de quibus in alia deciſione in hac cauſa facta; tum etiam quia in dubio actus præſumitur per exequutorem legitimè factus, Abb. *conſil. 41. num. 2. lib. 1.* Bald. *in l. iuris gentium, §. quod fere, ff. de pact.* Alexand. *in l. ſciendum nu. 26. & ſeqq. ff. de verbor. oblig.* Dec. *conſ. 341. num.* 12. Seraphin. *deciſ.* 1025. *num.* 2. & in ſpecie de nuncio, Bald. *in l. ſcire oportet, §. multa vero num. 5. in fine, verſ. contra ſernatur, ff. de excuſat. tutor.* Aret. *in l. hæres inſtitutus ſub num. 3. verſ. ſed ad primum, ff. de acq. hæred.*

5 Non obſtat vnicum obiectum, nempè quòd nuncius, ſiue curſor in ſua relatione incipiat, feci per affixionem ad valuas Curiæ contra N. N. N. N. & poſt ſubiungat, & contra alios, videlicet contra M. M. M. M. necnon contra O. O. vnde infertur, quòd M. & O. qui modò veniunt ad cauſam, fuerint & ipſi citati ad valuas. Nam quidquid dicendum eſſet, ſi non adeſſet alia, quamuis ipſamet citatio ex multis circumſtantijs exiſtimauerunt Domini poſſe firmari quòd M. & O. fuerunt citati perſonaliter, primò quia contra illos non erat decretus proceſſus per diligentias, ſicut contra dictos M. & N. & curſor erat benè informatus, vnde non eſt veriſimile, quòd ſine præcedenti decreto voluerit illos citari per affixionem, cùm exequutor præſumatur benè fungi officio ſuo, ex allegatis ſuprà.

6 Secundò quod magis vrget, curſor eadem die citauerat perſonaliter partim dd. N. & O. & alios citauerat diebus proximis, vt patet ex relatione; vnde eſt plus quam inueriſimile quòd illos, quos paulò ante citauerat perſonaliter, voluerit citari per affixionem ad valuas, cùm talis proceſſus non ſoleat decerni, niſi contra eos, qui reperiri potuerunt, & præſumptio ſit quòd officialis benè functus fuerit officio ſuo, ex allegatis.

7 Tertiò fuit ponderata non appellatio, & acquieſcentia dictorum creditorum ex latè deductis in facto, licèt enim non appellatio, & acquieſcentia partis non tollat defectum nullitatis, Aleſan. *conſ. 191. num. 6. lib. 6.* cum alijs allegatis; tamen poteſt deſeruire pro declaratione dictæ citationis, quia aliàs ſi creditores non ſciuiſſent ſe legitimè citatos, non acquieuiſſent per totum tempus, ſed tam diu dediſſent de nullitate, & denique ſufficere videbatur, quòd ex prædictis nullitas reddatur valdè dubia, quia in dubio pronunciandum eſt pro validitate, *l. quoties, de iud.* Roland. à Valle, qui multos congerit *conſ. 61. num. 23. cum pluribus ſeqq. lib* 3.

8 Quo verò ad iniuſtitiam deductam ſuper hoc pro parte creditorum viſa fuerunt ſatis dubia, cùm maximè adſint in contrarium deciſio, & ſententia Rotalis, & propterea ad iſtum effectum requiritur iniuſtitia valdè patens, & notoria, vt latè fuit dictum coram me in cauſa Romana de Bombellis die 31. Maij 1613. & in pluribus alijs deciſionibus viſum fuit Dominis non poſſe ex hoc retardari manutentio ſororum de Pinis.

R. P. D. P A M P H I L I O I V N I O R E,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Ferrarien. bonorum de Taſſonis.

Lunæ 13. Nouembris 1617.

A R G V M E N T V M.

De probatione filiationis. De legitimato quando excludat ſubſtitutum, & de ſubſtitutione ſi ſine filijs deceſſerit, an expiret inſtituto decedente cum filijs, plura notanda, de quibus in ſummario.

S V M-

Digitized by Google

S V M M A R I V M.

1 *Filiatio probatur per nominationem teſtatoris factam de eo vti filio.*
2 *Confeſſio teſtatoris præiudicat ſucceſſori, & heredi.*
3 *Teſtes, & probationes ad fauorem vnius facientes debent etiam approbari ab eo, ad cuius fauorem faciunt in his, quæ deponunt ad fauorem alterius partis.*
4 *Legitimatus ſimpliciter, & abſolutè ad effectum ſuccedendi titulo hereditatis, fideicommiſſi, & legati excludit ſubſtitutos.*
5 *Subſtitutio facta alicui, ſi ſine filijs deceſſerit, expirat inſtituto decedente cum filijs.*
6 *Fideicommiſſaria bona poſtquam peruenerunt ad vnam lineam, nunquam tranſeunt in aliam durante priori linea.*
7 *Trebellianica prohiberi poteſt etiam in filijs primi gradus, ſecundum opinionem Rotæ.*
Legitima detractio numquid poſſit retardare reſtitutionem bonorum fideicommiſſariorum, ibid.

D E C I S I O DLXXVIII.

1 DVbitaui an Comiti Camillo ſit danda immiſſio in bonis Paraſacchi vigore fideicommiſſi Iulij ſenioris? & Domini affirmatiuè reſponderunt, quia Iulius in teſtamento, quod condidit anno 1521. Hercule Camillo ſeniore, & Galeatio filijs vniuerſalibus hæredibus inſtitutis, illiſque quandocumque ſine filijs decedentibus ſubſtitutis diſpoſuit, quòd ſi ſumpti eius filij decederent, vel aliquis eorum decederet relictis liberis maſculis legitimis, & naturalibus, pars decedentis, vel decedentium deueniat ad ſic decedentis, vel decedentium liberos maſculos legitimos, & naturales in infinitum deſcendentes, ex quo ſequitur dicendum, quòd Comes Camillus iunior ſit in dicto teſtamento comprehenſus, quia ipſe deſcendit à Camillo ſeniore teſtatoris mediante perſona Beliſarij filij ipſius Camilli, vt fuit aliàs firmatum in deciſione ſub die 27. Iunij 1614. in hac cauſa facta, & comprobatur, quia ipſe vti talis iam obtinuit immitti in poſſeſſionem bonorum Herculis Patriarchæ, qui in eius teſtamento proximiorem agnatum pariter à Iulio teſtatore deſcendentem vocauit, & vlterius huiuſmodi deſcendentia per gradus diſtinctos ſatis comprobari viſa fuit ex pluribus pro eodem Comite Camillo iuniore de nouo deductis: nam quòd Camillus ſenior fuerit filius Iulij teſtatoris, apparet ex teſtamento ipſius Iulij, qui in eo vnà cum alijs ipſum vti filium hæredem inſtituit, Bald. *in cap. ex tranſmiſſa ſub num. 4. de reſtit. ſpoliat.* Aretin. *in cap. per tuas num.* 23. & Felin. *num.* 17. *de probat.* Gozzad. *conſ.* 13. *num.* 7. & fuit dictum in cauſa Vrbeuetana fideicommiſſi 13. Nouembris 1602. coram bon. mem. Card. Pamphilio, & aliàs ſæpè.

2 Quòd autem Beliſarius pater Comitis Camilli fuerit filius Camilli ſenioris, deducitur ex pluribus inſtrumentis pro vtraque parte productis, & præcipuè ex confeſſione in inſtrumento anni 1596. facta à Ferrante auo, & auctore DD. Claudiæ, & Beatricis, quibus propterea dicta confeſſio præiudicat, Soccin. *conſ.* 249. *num.* 29. *in fin. lib.* 2. Aym. *conſ.* 125. *n.* 2. Ruin. *conſ.* 128. *num.* 16. *lib.* 2. & fuit dictum in cauſa Romana fideicommiſſi de Stephanellis 24. Aprilis coram R.P.D. meo Remboldo.

3 Identitas bonorum, quòd ſcilicet iſta eadem bona Paraſacchi, quæ modò poſſidentur à dd. DD. Claudia, & Beatrice, fuerint tempore obitus poſſeſſa à Iulio teſtatore, colligitur ex pluribus ſub die 27. Ianuarij præteriti in deciſione deductis, ex quibus fuit denegata immiſſio Comiti Camillo ex fideicommiſſo Herculis, nulla alia ratione, niſi dicta bona tempore obitus fuerint poſſeſſa à Iulio, qui in eius teſtamento de illis ad fauorem deſcendentium ſimpliciter diſpoſuit, nec aliter tunc conſtabat Comit. Camillum fuiſſe in eo comprehenſum, quo caſu ſicut dictæ probationes per DD. Claudiam, & Beatricem ad earum fauorem approbatæ fuerunt, ita etiam contra ſe illæ eædem approbari debent, iuxta tradita per Bart. *in l. quadam, §. nummularios ſub n.* 2. *verſ. vnde puto*, & ibi Angel. *n.* 3. *verſ. ſequitur, ff. de edend.* cum alijs allegatis.

4 Nec obſtare, quòd in teſtamento Iulij ſint vocati deſcendentes, & naturales, & Comes Camillus non ſit legitimè natus, quia cùm fuerit ſimpliciter, & abſolutè legitimatus, etiam ad effectum ſuccedendi titulo hæreditatis fideicommiſſi legati, aut quouis alio, & ſubſtitutos excludendi abſque vlla differentia, proindè ac ſi de legitimo matrimonio procreatus eſſet verè, & omni fictione ceſſante, ac cum alijs ampliſſimis clauſulis, ſine dubio ad iſtum effectum, vti verè legitimè natus haberi debet, Ruin. *conſ.* 76. *num.* 11. *verſ. reſtat lib.* 3. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib.* 11. *tit.* 10. *num.* 19. cum alijs ſub dicta die 27. Iunij 1614. in deciſione deductis.

Neque releuare, quòd filij Iulij teſtatoris deceſſerint cum filijs, & conſequenter ſubſtitutio expirauerit, iuxta conſ. Oldrad. 21. cum alijs allegatis, quia fuit reſponſum, quòd imò dictus Iulius in eius teſtamento præter ſubſtitutionem factam ſub conditione, ſi ſine filijs, addidit etiam alteram per quam ſupradictis eius filiis, cum liberis decedentibus, eorundem filiorum liberos, & deſcendentes maſculos in infinitum vocauit, & modò agitur de iſta ſecunda ſubſtitutione, quæ non expirauit, & benè eſt in ea comprehenſus Comes Camillus, ex ſupradictis. 5

Neque refragari, quòd adſint alij deſcendentes eiuſdem Iulij teſtatoris, quia pro reſponſione fuit ponderatum, quòd cùm bona ipſius fuerint diuiſa inter ſupradictos tres filios, & vnicuique ipſorum cum filijs decedenti proprij filij, & alij maſculi in infinitum deſcendentes ſubſtituti fuerint, ſequitur dicendum, quòd Comes Camillus iunior in portione, quæ obuenit Camillo ſeniori eius auo, de cuius linea nullus alius deſcendens maſculus reperitur, omnibus alijs ſit præferendus, ex diſpoſitione teſtatoris, quæ confirmatur cum diſpoſitione iuris, ſecundùm quam bona fideicommiſſaria poſtquam peruenerunt ad vnam lineam, nunquam fit tranſitus ad aliam, donec prior admiſſa durat, *cap.* 1. *de nat. ſucceſſ. feud.* Pedemont. *deciſ.* 23. *num.* 34. Molin. *de primog. Hiſpan. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 14. 6

Nec demum obſtare, quòd in caſu iſto ſint faciendæ plures detractiones: nam quoad Trebellianicam, illa ceſſat ex prohibitione teſtatoris, quæ etiam in filijs primi gradus valet, ſecundùm opinionem, quam ſeruat Rota, Caſſad. *deciſ.* 4. *de teſtam.* Creſc. *deciſ.* 2. *eod. tit.* & fuit dictum in cauſa Anconitana fideicommiſſi relata inter impreſſ. *deciſ.* 313. *num.* 1. *par.* 1. *diuerſor.* & aliàs ſæpiſſimè. Quo verò ad dotem auitam ex perſona Herculis patris DD. Claudiæ, & Beatricis placuit reſponſio quòd de ea non conſtat, prout neque de melioramentis, quæ ſupradictis bonis per grauatos facta dicuntur; legitima verò Camilli ſenioris ſatis certa viſa fuit ratione loci, & quotæ, quæ propterea immiſſionem Com. Camillo ſuper portione fideicommiſſaria, quæ erit ſexta pars hæreditatis Iulij tam in genere, quàm in ſpecie ſingulorum corporum pro indiuiſo retardare non poteſt, vt aliàs tenuit Rota coram me in illa Romana, ſeu Interamnen. de Paradiſis 1. Iulij 1605. & in Peruſina de Bigazinis 13. Iunij 1607. & in pluribus alijs, & ita deciſum. 7

R. P. D. PIROVANO.

Romana affictus.

Veneris 17. Nouembris 1617.

A R G V M E N T V M.

Cauſa ciuilis quando ſuperſedere faciat in criminali, illique ſit præiudicialis.

S V M M A R I V M.

1 *Cauſa ciuilis intentata ante criminalem, facit reſpondere in criminali, quando eſt præiudicialis criminali, & quando dicatur præiudicialis, num. 2. & per tot.*

D E C I S I O DLXXIX.

REſolutum fuit cauſam ciuilem eſſe præiudicialem criminali, quoad cognitionem duplicitatis partitarum, & in hac eſſe inhibendum. Cauſa enim fuit primo loco intentata ciuiliter coram A.C. & poſtmodum per appellationem in Rota, vbi coram bon. mem. Penia locatoribus tantùm informantibus reſolutum fue- 1

rat partitam ſcut. 1800. eſſe duplicatam, quæ deciſio poſtea partibus inſimul informantibus ſub die 23. Ianuarij 1613. coram me reuocata fuit, ideò ſi in iudicio criminali ſiue directè, ſiue per indirectum cognoſcatur de hac ipſa duplicitate partitarum, nulli dubium, quin ciuile iudicium ſentit præiudicium, quia à iudice criminali ſuper eodem facto cognoſcitur, ſuper quo cœptum eſt priùs cognoſci à iudice ciuili, cui ratione præuentionis præſeruata eſt iuriſdictio, *l.2. §. hoc edicto, ff. de vi bon. rapt. l.1. Cod. quand. ciuil. act. præiudic. crim.* Honded. *conſil.* 109. *num.*60. *lib.*1. Surd. *conſil.* 139. *n.*1. & hoc ipſum videtur diſpoſitum ratione euitandæ contrarietatis, quia ſi vtraque cauſa eodem tempore cognoſceretur, ſequi poſſent contrariæ ſententiæ à diuerſis iudicibus, quod non eueniet ſi finis iudicij ciuilis expectetur, *cap. ſi forte, de elect. in 6.* Anchar. *conſil.* 62. *num.* 2. dabitur enim vel principium cauſæ criminali, ſi conſtabit partitas eſſe duplicatas, vel finis, ſi de contrario apparebit propter exceptionem rei iudicatæ, quæ parat præiudicium iudicio criminali, *l. fundi, l. fundum, de except.* Crauett. per plura exempla *conſ.* 280. *num.* 7. *& ſeqq.* Surd. *conſil.* 139. *num.* 2. Menoch. *conſil.* 301. *num.* 25. *& ſeqq. lib.* 4. & in hoc eſſe inhibendum iudici criminali meritò fuit dictum, ne ſequatur perplexitas cauſarum, & intricatio proceſſuum.

2 Neque vrgebat, quòd ſaltem in iudicio ciuili ſit ſuperſedendum, donec ſit terminata cauſa criminalis, vt per Afflict. *deciſ.* 229. Capyc. *deciſ.* 25. Put. *deciſ.* 98. *lib.* 1. Clar. *in prax. crimin. quæſt.* 2. *verſ. quæro nunc*, qui ratione mouentur, quia ſi in iudicio criminali detegeretur falſitas circa iura producta, vel teſtes examinatos, cauſa ciuilis remaneret ſine probationibus, & non poſſet reus condemnari, & in præſenti conuenire dicebatur, ſi in iudicio criminali probabitur ſubtractio folij, & falſa depoſitio teſtis, cauſa ciuilis remanet ſine probatione. Quia prædicta euitantur ex deductis in deciſ. diei 23. Ianuarij 1613. in hac cauſa facta, in qua apparet, quòd Tancredus habet fundatam intentionem in pluralitate quitantiarum, quæ quotquot ſunt, tot ſolutiones probant, per *l. quinquaginta, in fin. ff. de probat. & l. ſi is, qui ducenta, in princip. ff. de reb. dubijs*, cum alijs tunc allegatis, & ad DD. de Biſcijs pertinet iuſtificare duplicitatem partitarum tanquam fundamentum eorum intentionis, quam fundare non poſſunt per probationem ſubtractionis folij, & alterius ſuppoſitionis tanquam quod de alteratione libri priuati per additionem in margine factam appareat, quia in deciſione non conſtituitur fundamentum, quòd liber priuatus non faciat mentionem dictæ partitæ ſcutorum 1800. vt inde intentio Tancredi probata remaneat, ſed ſuper pluralitate quitantiarum.

3 Et ſi replicetur, quòd ideò intentio Tancredi remanet fundata, quia præſuppoſitum fuit in deciſione tolli ex facto exceptionem omiſſæ adnotationis partitæ ſcut. 1800. in libro Tancredi, quam tamen DD. fratres de Biſcijs aſſerebant non adeſſe, & inferebant ab incluſione, & deſcriptione aliarum partitarum in libro prædicto ad duplicationem iſtius omiſſæ vnà cum alijs coniecturis, & hoc factum dicebatur de tempore deciſionis die 23. Ianuarij falsò apparere in margine dicti libri. Ad prædicta etiam fuit reſponſum potuiſſe DD. habere hunc ſenſum, vt non releuaret coniectura deſumpta ex omiſſione, quæ tamen ex additione in libro priuato poſſet apparere, ſed veriùs exiſtimare ex facto tolli argumentum, quia ex actis conſtabat DD. de Biſcijs reuocaſſe repetitionem iſtius libri ab eorum Procuratore factam, ne ſentirent præiudicium ex confeſſione, quæ deducebatur ex productione. Vnde factum benè probatur, conſito quòd ex libro non poterant fundamentum deſumere; vltra quòd illa coniectura neque probabilis, neque neceſſaria viſa fuit ad tollendam, vel obſcurandam intentionem in quitantijs firmatam, vt in eadem deciſione dictum fuit, atque ita ratio conſiderata per Afflict. & alios allegatos non videtur poſſe in præſenti conuenire.

Et ita, &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Romana fideicommiſſi.

Veneris 17. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

Fideicommiſſa fieri poſſunt etiam in contractibus, an & quando abſolutum fideicommiſſum cenſeatur à teſtatore inductum, in hac deciſione plures enumerantur coniecturæ.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſum fieri poteſt, nedum in teſtamento, ſed etiam in contractu.*

2 *Fideicommiſſo iniuncto, ſi ſine filijs deceſſerit, quis debeat probare defunctum deceſſiſſe ſine filijs.*

Subſtitutio, ſeu fideicommiſſum factum alicui, ſi ſine filijs deceſſerit, non expirat defuncto decedente cum filijs, declara vt num. 2.

Fideicommiſſum abſolutum à teſtatore inductum cenſetur, ſi ſic de eius mente ex coniecturis conſtet, ibid. & ſeqq. vbi plures enumerantur coniecturæ, ex quibus teſtatorem abſolutum fideicommiſſum facere voluiſſe præſumitur.

7 *Fideicommiſſaria bona numquid validè alienari poſſint, quando fideicommiſſum eſt factum non in teſtamento, ſed in aliquo contractu.*

DECISIO DLXXX.

FVit dubitatum, an conſtet de fideicommiſſo purificato ad fauorem D. Comitis Ferdinandi, reſpectu vineæ, ſeu viridarij, de quo agitur, & Domini reſeruato, quòd particulariter videretur de identitate vineæ, & facultate conceſſa alienandi, dixerunt de fideicommiſſo ad fauorem dicti D. Comitis purificato conſtare. Nam quoad fideicommiſſum illud probatur per publicum inſtrumentum, ex quo apparet, quòd Ioan. Hieronymus, tunc Epiſcopus Papien. donauit de anno 1561. medietatem plurium bonorum ſuorum ſtabilium q. Sigiſmundo de Rubeis eius ex fratre nepoti, & aliam medietatem Comiti Ferdinando ex alio fratre nepoti, hac expreſſa conditione adiecta, quòd dicta bona ſemper in familia maſculina legitima, & naturali permanerent, & ad maſculos ordine ſucceſſiuo, & perpetuo peruenirent, & ſi Sigiſmundus ſine filijs, & deſcendentibus decederet, tunc & eo caſu Comes Ferdinandus eiuſque filij, & deſcendentes in dictis bonis ſuccederent, illaque extra familiam, & agnationem donatoris nunquam tranſirent, nec in aliquam perſonam alienari poſſent. Cùm enim fideicommiſſum, etiam in contractu, non ſecus, atque in teſtamento fieri poſſit, Honded. *conſ.* 42. *n.* 1. *lib.* 2. Surd. *conſil.* 247. *num.* 3. Card. Seraph. *deciſ.* 828. *num.* 2. & præſertim in contractu donationis, vt probat text. *in l. vt heredibus, ff. de leg. 2. & in l. quoties, C. de donat. quæ ſub mod.* Caſtr. *conſ.* 348. *num.* 1. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 325. *num.* 1. *& ſeqq. & conſ.* 1154. *num.* 12. Couarr. *variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 14. *n.* 2. dubium non eſt, quin fuerit per ſupradictam diſpoſitionem fideicommiſſum inductum. 1

Quòd autem fideicommiſſum ad fauorem D. Comitis Ferdinandi purificatum ſit, patet eo ipſo, quòd conſtat Sigiſmundum, eiuſque filium Hieronymum deceſſiſſe, quòd enim Hieronymus abſque filijs, & deſcendentibus deceſſerit, atque ita ſubſtitutioni D. Comitis Ferdinandi locus factus fuerit, alia probatione non indiget, ſed dictus D. Comes Ferdinandus habet in hoc fundatam intentionem, donec ex aduerſo probetur dictum Hieronymum aliquando filios habuiſſe, quia tunc demum incumberet Comiti Ferdinando onus probandi illos deceſſiſſe, vt poſt alios benè declarat Rip. *in l. illa num.* 26. *ff. de verb. oblig. & in l. ex facto, §. ſi quis autem num.* 7. *ff. ad Trebellian.* Iaſ. *conſ.* 34. *num.* 1. *vol.* 1. Put. *deciſ.* 45. *lib.* 1. 2

Non obſtat, quòd cùm Sigiſmundus habuerit filium, atque eo ſuperſtite deceſſerit, expirauit fideicommiſſum, ad conſ. Oldrad. 21. ſæpiùs in Rota canonizatum, quia dictum conſilium Oldrad. tum demum procedit, quando non adſunt coniecturæ, ex quibus conſtet teſta- 3

ſta-

ſtatorem voluiſſe omni caſu fideicommiſſum abſolutum relinquere; ſecus verò vbi dictæ coniecturæ concurrunt, tunc enim, dummodò coniecturæ ſint tales, ex quibus voluntas teſtatoris appareat, ab illo receditur, Dec. *conſ.480.num.*5. Gabr. *de fideicommiſſ.concluſ.7.nu.4.* Craſſ. *in §. fideicommiſſ. quæſt.* 8. *num.* 2. *verſ. ſed contrariam partem, & quæſt.33.num.6. verſ.item ſcias*, Card. Seraph. *deciſ.*1373.*num.*1.

4 In caſu autem iſto nedum concurrunt generales coniecturæ, quas Doctores in hac materia ponderare ſolent, proceſſus ſcilicet ad plures gradus ſubſtitutionum, Socc. *conſ.*250.*num.4.lib.*2. Aym.*conſ.*98.*num.*3. Grat.*conſ.*5.*nu.*18.*lib.*2. Menoch.*conſ.*127.*nu.9.&* 10.*lib.2.& de præſump. præſumpt.69.num.13.lib.4.* & verba quæ habent tractum ſucceſſiuum, Ruin.*conſ.29.num.5.&* 8. *& conſ.159.nu.22. lib.*2. Aym.*conſ.22.num.7.* Rota *deciſ.diuerſ.* 579. *num.* 10. cum alijs per Menoch. *de præſumpt.præſumpt.71.n.34.lib.4.* & important perpetuitatem, Ruin. *conſ.*130.*num.4. vol.* 3. Soccin.iun.*conſil.89.num.17.lib.* 3. Modern. *de fideicomm. art.17.ſub num. 19. verſ.& idem quoque indubitanter dicendum eſſet.*

5 Sed adeſt quoque prohibitio alienandi bona extra familiam, Dec.*conſil.637.num.*5. Surd.*conſil.69.num.* 36. Gabr. *de fideicommiſſ. concluſ. 9. num.* 37. Put. *deciſ.* 448. *nu.* 1. *lib.* 2. & expreſſa etiam diſpoſitio, quod dicta bona ſemper in agnatione, & familia donatoris permaneant, quo caſu, quia impoſſibile eſt, quòd aliter bona in agnatione ſemper conſeruentur, niſi de vno in alium tranſeant, cenſentur grauati gradatim omnes de agnatione, & fideicommiſſum abſolutum inductum, *l. cum ita*, §. *in fideicommiſſo*, & ibi Caſtr. *& l.peto*, §. *fratre*, *ff. de leg.* 2. Paul. de Caſtr. *in l.Gallus*, *§.quidam recte num. 9. propè fin. verſ.quædam ſunt dictiones, de lib. & poſthum.* Pariſ. *conſil.* 37.*num.*30. *& ſeqq.lib.*2. Ruin.*conſ.92. num.8.lib.*2. latiſſimè Surd. *dicto conſ.96. num.* 14. vbi ait, quòd etiamſi nulla præcederet prohibitio alienandi, illa verba ſola, *quia teſtator vult bona in agnatione permanere*, ſufficerent ad inducendum fideicommiſſum, Rot. *deciſ.* 568. *num.* 1. *& ſeqq. par.* 1. *diuerſ.* nec enim voluntas teſtatoris pereat, & tota fideicommiſſi agnatitij machina labatur, interpretatione, & extenſione iuuatur, & à dicto conſil. Oldrad. receditur, Dec.*conſ.477.num.*2. *&* 3. Soccin.*conſ.250.n.2. lib.4.* Pariſ.*conſil.*57. *&* 63. *num.* 28. cum alijs latè cumulatis per dictum Modern. *de fideicommiſſ.art.* 29. *num.*30. *& ſeqq.*

6 Et concurrit etiam, quòd idem donator mandauit, quòd in caſu quo Sigiſmundus, & Ferdinandus donatarij filios maſculos legitimos, & naturales, vel alios deſcendentes haberent bona, donata ad eos reſpectiuè ordine ſucceſſiuo pertinerent, eodemque onere fideicommiſſi dicti filij, & deſcendentes maſculi in infinitum abſque vlla detractione Trebellianicæ, & Falcidiæ tenerentur, adeò quòd ex tota ſerie diſpoſitionis, & ex omnibus ſaltem ſimul iunctis clara donatoris mens colligatur, quòd abſolutum, & purum fideicommiſſum inter vocatos relinquere voluerit, & quòd conditio illa, ſi ſine filijs ad fauorem d. Comitis Fernandi in filijs in conditione poſitis repetita cenſeri debeat, vt in ſimilibus ferè terminis reſolutum fuit coram bon.mem. Card. Seraph. *deciſ.inter impreſſ.*1373.

7 Non obſtat, quòd cùm dictum fideicommiſſum in contractu, non autem in vltima voluntate factum fuerit, potuerunt bona dicto fideicommiſſo obnoxia validè alienari, ex quo tale fideicommiſſum non impedit dominij tranſlationem, & ſubſtituto competit actio ad intereſſe tantùm, *l. ſi ita quis* 135. §. *ea lege*, & ibi Bart. & Caſtren. *ff. de verbor. oblig.* Gabr. *conſ.*140. *num.* 50. *lib.* 1. cum alijs allegatis, quia vltra quòd obiectum non procedit, quando poſt mortem alienantis, alius eſt vocatus, cùm enim eo caſu alienans dominium ad ſuam vitam reſtrictum habeat, atque alteri poſt ipſius mortem deferendum ſit, alienatio vltra vitam alienantis non tenet, Molin. *de primogen. Hiſpan.lib.1.cap.12.num.*32. fallit etiam in contractu donationis, in quo donatario ſubſtituto vtilis actio, nedum perſonalis, ſed etiam realis acquiritur, dictus Modern. *de fideicomm.art.*51. *num.*17.*&* 69. cum ibi per eum cumulatis.

R. P. D. BVRATTO.

Marſicen. iuriſdictionis.

Lunæ 20. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

Iuriſdictio cauſarum ciuilium, criminalium, & mixtarum, ſpectat ad Epiſcopum, priuatiuè ad Archipresbyterum, niſi opponatur de immemorabili contraria præſcriptione, aut de contraria ſententia rei iudicatæ, quæ tamen ſine actis pro dicta attendenda non eſt, & alia ad rem facientia notabilia, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi iuriſdictio in cauſis criminalibus, & mixtis ceſſat probata immemorabili præſcriptione.*

2 *Sententia quæ tranſit in iudicatum æquipollet tribus conformibus.*

3 *Sententia extra Rotam lata, ſi producatur ſine actis in Rota nihil probat, nec eſt attendenda.*

4 *Exhibere vbi quis tenetur aliquam ſcripturam, ſufficit probare illius exiſtentiam tempore motæ litis.*

Exceptio quæ obſtat Epiſcopo anteceſſori, obſtat etiam Epiſcopo ſucceſſori, ibid.

Exceptio purgationis attentatorum obſtat etiam ſucceſſori in Eccleſia, ibid.in fin.

Reaſſumens cauſam, feciſſe dicitur propria ſua omnia alia facta in cauſa reaſſumpta, ibid.

5 *Hæres tenetur exhibere ſcripturam, quam tenebatur exhibere defunctus.*

Scriptura exiſtens in archiuo Epiſcopi, dicitur exiſtere apud Epiſcopum, ibid.in fine.

DECISIO DLXXXI.

1 COmmiſſa pro parte Archipresbyteri cauſa reſtitutionis in integrum aduerſus ſententiam Rotalem ad fauorem D.Epiſcopi latam, quæ prætendebatur tranſiuiſſe in iudicatum ob non interpoſitam appellationem, & per quam pronunciatum fuit omnimodam iuriſdictionem cauſarum ciuilium, criminalium, mixtarum, & aliarum quarumcumque terræ Saponariæ, etiam priuatiuè ad Archipresbyterum ſpectare eidem Epiſcopo. Ad docendum de cauſis reſtitutionis in integrum idem Archipresbyter deduxit duo. Primò videlicet immemorabilem ſuper exercitio dictæ iuriſdictionis in huiuſmodi cauſis non ſublatam per diſpoſitionem Sac. Conc. Trident. *in cap.cauſæ omnes, ſeſſ.24. de reform.* iuxta declarationem Illuſtriſſimorum Interpretum in hac cauſa ſub die 6. Iunij 1601.

2 Secundò ſententiam Pariſij aliàs Vicarij, deindè Epiſcopi Marſicen. qua pronunciatum fuit contra, tunc Epiſcopum iuriſdictionem prædictam ad dictum Archipresbyterum ſpectare, quæ cùm ob lapſum temporis tranſitum fecerit in iudicatum, æquipollet tribus conformibus, vt in terminis Conc. *d.cap.cauſæ omnes*, declarauit eadem ſacra Congregatio Interpretum.

3 Verùm quia pro parte Epiſcopi opponebatur immemorabilem non probari, nec per teſtes in vim remiſſoriæ Rotalis examinatos, vt fuit reſolutum coram R. P. D. meo Manzanedo 26. Iunij 1609. nec aliter, & dictam ſententiam Pariſij eſſe ſine actis, & extra Rotam latam, & ſic non attendendam ex inueterato ſtylo Rotæ, ideò replicabat Archipresbyter tam immemorabilem, quàm ſententiam, iuſtificari poſſe ex proceſſu, & actis fabricatis, & teſtibus examinatis coram eodem Pariſio, ad quorum proceſſus, & actorum exhibitionem 3. Iulij præteriti reſolutum fuit Epiſcopum, ſeu eius Procuratorem teneri. Hodie autem audita iterum parte Epiſcopi DD. ſteterunt in deciſis, hoc modo, videlicet, quòd ei obſtet exceptio non exhibitionis dd. proceſſus, & actorum; illis namque non exhibitis ipſe audiri non poteſt, Lap. *allegat.* 58. *num.* 16. *verſ. & ſi reſpondet*, Felin. *in cap.G. perpetuus num.* 11. *verſ. & pro hac ampliatione, de fid. inſtrum.* Dec. *in l.2.num.29.Cod. de edend.* Vrſill.

ad Afflict. *dec.* 330. *num.* 3. cum alijs allegatis per Apoſtill. ad dictam *deciſ. cap.* 58. *littera C.*

4 In dicta namque deciſione primo loco firmatum fuit de exiſtentia dicti proceſſus, & actorum in dicto tribunali factorum dubitari minimè poſſe, cùm ſuper illis lata fuerit dicta ſententia Pariſij ad fauorem Archipresbyteri, & ex alijs ibi deductis, quæ reddunt rem ſatis claram, & ex quibus viſum fuit probari exiſtentiam de tempore litis motæ, quod ſufficit ad hoc, vt ſit locus exhibitioni, gloſſ. *in l. non ignorabat, in verbo fuiſſe, Cod. ad exhiben.* & fuit dictum in Valentina illegitimitatis 9. Decembris 1609. coram R. P. D. meo Caualerio. Hæcque exceptio quemadmodum obſtaret Epiſcopo anteceſſori ſi viueret, ita obſtare debet moderno Epiſcopo eandem cauſam proſequenti, & in quem tranſiuit lis, & cauſa, gloſſ. *in extrauag. ſuſcepit, ne Sede vacant. in verbo vacantium, verſ. nec in beneficialibus*, Prob. ad Monach. *in cap. ſibi contra quos, in lit. B. n. 3. verſ. nihil igitur, vt lit. pend. in 6.* Atqui ex eiſdem actis, & cauſa in eodem ſtatu manente conuenitur, Rot. *deciſ. 1. vt lit. pend. in antiq.* Felin. *in cap. quia G. in fine, de iudic.* Lancellott. *de attent. par. 2. cap. 20. de attent. poſt inhib. limit. 24. num.* 18. & inſtantia cum anteceſſore inchoata tranſit ad ſucceſſorem, *cap. dilecti, de for. compet.* Abb. *in cap. quia V. num.* 10. *verſ. & ſic, & verſ. tertius caſus*, & ibi Dec. *num* 25. Mohed. *deciſ. 1. de iudic.* Pariſ. *de reſignat. lib. 1. qu. 16. num. 14. & ſeqq.* vbi refert plures deciſiones Rotæ. Vnde in ſimili exceptio purgationis attentatorum obſtat ſucceſſori in Eccleſia, & tenuit Rota in Ariminen̄. coram Accorambono relata per Lancellott. *par. 2. cap. 4. de attent. lit. pend. ampliat.* 5. & in Camariceñ. coram Cardin. Paleotto relata per Pariſ. *dicta qu. 16. num. 41. & ſeqq.* quæ hic tantò magis procedunt, cùm modernus Epiſcopus reaſſumpſerit eandem cauſam, & ſic omnia in illa acta propria fecerit, Put. *deciſ. 71. num. 1. lib. 3.*

5 Non obſtat, quòd non probetur exiſtentia penes eundem modernum Epiſcopum, ſine qua non tenetur ad exhibendum, vt dicitur de hærede, *l. alio iure, C. dein lit. iur.* & ibi ſcribentes. Quia ipſa vti ſucceſſor habet contra ſe præſumptionem, qua ratione perſiſtendo in exemplo hæredis, dicit gloſſ. *in Clem. 1. §. Cæterum, in verbo compellendos, de vſur.* quòd quando defunctus tenebatur exhibere librum rationum, ita etiam tenetur eius hæres, & illius iuramento non ſtatur librum ad ſe non perueniſſe, quam ibi ſequitur Petrus de Leaz. & Imol. *num.* 21. cum alijs latè per Menoch. *præſumpt. 61. num. 9. & ſeqq. lib. 6.* quæ præſumptio in propoſito caſu maximè coadiuuatur ex fide Notarij data in pede ſententiæ per dictum Pariſium latæ, atteſtantis illam ſumptam eſſe ex proceſſibus exiſtentibus in actis, & archiuo Epiſcopalis Curiæ Marſiceñ. Vnde cùm appareat huiuſmodi proceſſus, & acta in eo archiuo conſeruari, & ipſe modernus Epiſcopus poſſit compellere actuarium, & Archiuiſtam ad exhibendum, perindè eſt, ac ſi penes ipſum extarent, Card. Seraph. *deciſ.* 1224. *num.* 3.

6 Ad illud verò, quòd non probetur huiuſmodi acta eſſe, ſeu fuiſſe originalia, placuit reſponſio aliàs data in d. deciſ. & hodie vni ex DD. quòd eſſent talia, vehemens præſumptio oriri videbatur ex nonnullis ſcripturis, quæ fuerant tranſmiſſæ ex Vrbe ad Epiſcopum anteceſſorem in informando DD. per Archipresbyterum oſtenſis, quæ ex oculari inſpectione originales apparuerunt. Nec veriſimile videbatur, quòd niſi dd. proceſſus, & acta originalia fuiſſent, D. Epiſcopum certum nuncium ablegaſſet ad ea tranſportanda ab Vrbe, prout fecit, vt conſtat ex dicta ipſius epiſtola.

Ex quibus & alijs in deciſione, & per informantes deductis DD. ſteterunt in deciſis, vt ſuprà, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana prælationis domus.

Veneris 24. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

Emphyteotica res Eccleſiæ ſi fuerit alienata ſine conſenſu Eccleſiæ, numquid in ea Eccleſia habeat ius prælationis, ſi in eadem emphyteuſi fuit appoſitum pactum de affrancando.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteotica res ſi fuerit data reſeruato iure dominij, & proprietatis dominij directi, quid operatur talis reſeruatio.*

2 *Pactum de retrouendendo numquid excludatur per præſcriptionem, quando deducitur per viam exceptionis.*

DECISIO DLXXXII.

Reſolutum fuit ſtandum eſſe in deciſis die 13. Februarij præteriti, vbi fuit dictum pactum affrancandi non obſtare prælationi. 1

Pro hoſpitali enim apparebat fundata intentio *in l. fin. Cod. de iur. emphyt.* & in ipſo inſtrumento conceſſionis in emphyteuſim factæ Bernardino de Alexandris per conſeruatores hoſpitalis vſque de anno 1522. in qua legitur reſeruatum Eccleſiæ concedenti ius dominij, & proprietatis, quo ſubſiſtente etiam reuocabiliter, interim tamen hoſpitale conſequuntur omnes effectus, & priuilegia, quæ conueniunt domino, & proprietario, Menoch. *conſ. 26. num. 11. & conſ. 142. num. 8. & conſ. 201. num. 145.* Natta *conſ. 353. in fin.* Peregrin. *de fideicommiſſ. art. 10. num. 21. & ſeqq.*

Non obſtat pactum de affrancando in eadem emphyteuſi conceſſum, de quo obijcit, & excipit emptor, in quem omnia iura venditoris tranſierunt, quod dicebatur non poſſe excludi per præſcriptionem, cùm deducatur per viam exceptionis, quæ perpetua eſt, *l. pure, §. fin. ff. de dol. & contumac.* & in his terminis affirmant Dec. *conſ. 164. num.* 4. Cæphal. *conſ. 40. num. 43. & conſ. 700. n.* 31. Tiraquell. *de retract. coment. §. 1. gloſſ. 2. num. 30. & 31.* Quia placuit reſponſio data in præcedenti deciſione, quòd emptor non poſſit concurrere cum domino directi, ad impediendum priuilegium à lege directis dominis delatum, propter effectum dominij, qui ſequitur ſuam cauſam, prout eſt penes directarium, non autem prout eſt penes dominum vtilis, cui nihil accedit, & vlteriùs animaduerterunt, quòd in hoc iudicio prælationis emptor non poteſt venire per viam exceptionis, opponendo de pacto affrancandi, quia dominus directi non vendicat principaliter bona ex pacto, propter deuolutionem rei emphyteoticæ ex culpa emphyteotæ, vt ideò ſi emphyteota cadat à dominio vtili, poſſit excipiendo dare de pacto affrancandi ad retinendum dominium pleno iure, in quibus terminis videtur loqui Franc. *in deciſ.* 267. ſed agit tantummodò de conſequendo iure ſibi à lege vti domino directo delato quoad prælationem, in quo emphyteota excipiendo de pacto francandi nihil agit, quia per exceptionem non eſt factus dominus directi de tempore exceptionis, cuius vigore debetur prælatio, neque habet pactum contra dominum directum, vt teneatur renunciare iuri prælationis, & pati eo caſu affrancationem, prout habet quando dominus directus ex pacto prætendit vendicationem vtilis dominij, vt ſuprà dictum eſt, vnde pro emptore magis ſtringebat reſponſio, quòd priuilegium prælationis tanquam fundatum in directo dominio penes directarium exiſtente, cenſeri debere alienatum vnà cum vtili dominio, quando conceſſio eſt facta cum pacto affrancandi, tunc enim propter translationem dominij ceſſaret priuilegium, quod ſoli domino directi competit, ſed etiam ad hoc fundamentum in præſenti deciſione fuit reſponſum, & vlteriùs nunc reſpondetur, directum dominium non potuiſſe tranſire ad emphyteotam vigore illius pacti, quia expreſsè legitur reſeruatum in conceſſione iuris dominij, & proprietatis, vt in principio fuit dictum. 2

R. P. D. CAVALERIO,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Tuſculana ſyluarum.

Veneris 24. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

De probatione quaſi poſſeſſionis lignandi nonnulla notanda, de quibus in ſummario.

1

SVM-

Digitized by Google

S. V M M A R I V M.

1 *Exceptio dominij non admittitur in poſſeſſorio manutentionis, præſertim ſuſpenſo petitorio.*

3 *Quaſi poſſeſſio lignandi probari poteſt per teſtes, & quomodo.*

4 *Poſſeſſio precaria non ſufficit ad manutentionem.*

D E C I S I O DLXXXIII.

1 Relaxato per R. P. D. meum Veroſpium poſt duas deciſiones, mandato de manutenendo ad fauorem Communitatis Arcis Papæ ſuper iure cædendi ligna, & carbonem conficiendi, cùm Excellentiſſimus D. Comeſtabilis habuiſſet recurſum ad Signaturam, cauſa fuit mihi commiſſa cum facultate manutenendi eum, qui de iure: vnde de ordine Rotæ dedi dubium, cui ſit dandum mandatum de manutenendo, & ſuper quibus?

Pro cuius reſolutione Domini in primis dixerunt, quòd licèt multa deducerentur ſatis longa ſerie pro parte Excellentiſſimi Comeſtabilis ſuper dominio ſyluarum, tamen ſuper tali dominio quidquid ſit de illo, nihil firmare voluerunt in hoc iudicio poſſeſſorij ſummariſſimi, in quo talis quæſtio dominij tamquam reſpiciens petitorium ad illud reijcienda eſt, Bart. *in l. naturaliter, §. nihil commune n. 2. ff. de acquirend. poſſ.* Menoch. *de retin. remed. 3. num. 675.* & bene fuit firmatum in ſecunda deciſione D. mei Veroſpij in fin. quod eò magis videbatur faciendum in hoc caſu, attenta ſuſpenſione petitorij, facta in actis pro parte Communitatis.

2 Strictè igitur ad poſſeſſorium cùm hinc inde multa deducerentur, Domini diſtinguendo reſoluerunt Communitati dandum eſſe mandatum de manutenendo, quoad ius lignandi, & carbonandi abſque licentia quoad arbores non prohibitas, in alijs verò deductis dandum eſſe mandatum de manutenendo Excellentiſſimo D. Comeſtabili, dummodo non impediatur manutentio Communitati circa prædicta: incipiendo igitur, iuxta ordinem diſputationis à Communitate viſum fuit eam eſſe manutenendam in dicta quaſi poſſeſſione cædendi, tam per homines ſuos, quàm per operarios, tam nomine proprio, quàm Vniuerſitatis in ſylua nuncupata *del Commune* quæcumque lignamina, & quaſuis arbores pro vſu proprio, & conficiendi carbonem, & pro alijs laborerijs ad effectum etiam vendendi, exceptis tamen arboribus fructiferis præſeruatis, & prohibitis cædi, quæ ſunt hæ, videlicet, Cerri, Quercus, Iſchiæ, Spini, Fargnæ, & Melazzi.

3 Nam de hac quaſi poſſeſſione viſum fuit optimè deponere teſtes pro Vniuerſitate examinatos etiam de ſcientia, & patientia Dominorum Columnenſium, & miniſtrorum, addentes etiam de immemorabili, publica voce, & fama, per verbum *fuit*, & *eſt*, & alijs requiſitis, vt in prima deciſione aliàs facta, & de pluribus actibus poſſeſſionem denotantibus, vt de ſimilibus teſtibus, Alexand. *conſ. 88. num. 12. in fin. verſ. quod autem lib. 5.* Natt. *conſ. 572. num. 18. & ſeq.* Bertazol. *conſ. ciuil. 1. num. 58. & 59.*

4 Nec putauerunt obſtare ſolutionem, quæ fit DD. Columnenſibus vnius caroleni pro qualibet ſalma mulorum, & vnius groſſi pro ſalma qualibet aſinorum, vnde Domini Columnenſes inferebant talem ſolutionem fieri pro extractione ex ipſamet ſylua, quo caſu poſſeſſio Communitatis fuiſſet precaria, & manutenibilis, ad not. per Ripam & alios *in cap. cum Eccleſia Sutrina de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Nam reſponſum fuit tales ſolutiones fieri ratione iuriſdictionis quam habent Domini propter extractionem non ex ſylua, ſed ex territorio, vt aliàs in dicta deciſione firmatum fuit, ſuper quo ſaus benè deponebant, ſecundus teſtis Communitatis ſuper 11. & quartus ſuper 9. deponentes, quòd ſolutiones fiebant pro ſalmis extrahendis extra territorium, & oon pro illis, quæ inſeruiebant pro vſu proprio, vt explicitè deponit ſecundus teſtis, & hoc modo Domini cenſebant talem quaſi poſſeſſionem hinc inde allegatam eſſe compatibilem, & poſſe conciliari teſtes examinatos pro parte Excellentiſſ. D. Comeſtabilis, diſtinguendo extractiones, quæ ſimpliciter fiunt à ſylua, & illas, quæ fiunt à territorio.

5 Et cum hac diſtinctione tolli putabant obiectum licentiæ, quam dediſſe oſtendebatur bon. mem. Cardinalem Columnam cum augmento ſolutionis antiquæ, eam enim dicebant eſſe intelligendam pro extractione à territorio, non autem à ſylua, vt colligitur etiam ex dicto dicti quarti teſtis. Nam talis licentia erat tantum ſuper extractione carbonis, qui veriſimiliter extrahitur potius ad effectum mercimonij, quàm proprij vſus.

6 In quorum corroborationem Domini etiam conſiderabant, quòd teſtes examinati pro parte Excellentiſſimi Comeſtabilis, quorum depoſitiones dantur in ſuo ſummario *nu. 25.* deponunt Rocchenſes non vti carbone pro vſu proprio, ſed ad effectum vendendi extra territorium, & teſtes communitatis deponunt numquam Rocchenſes ſoluiſſe gabellam hanc ſyluatici pro extractione facta pro vſu proprio, ſed tantùm pro ea, quæ fiebat extra territorium, inter quos ſecundus teſtis ſuper 13. *che hanno pagata la gabella ancora delle ſome de Legnami, e carbone, che faceuano dell'arbori delle loro poſſeſſioni per eſtrarre fuori del territorio.* Vnde apparet benè conuenire nomen *gabella*, quæ competit ratione iuriſdictionis pro huiuſmodi extractionibus, quæ fiunt extra territorium, non autem pro inciſione arborum in fundo proprio, quarum extractio ad domum propriam nullo iure prohibetur.

7 Neque præmiſſa viſæ fuerunt obſtare licentiæ conceſſæ incidendi arbores pro reparandis, & cooperiendis ædificijs Rocchenſium, & nominatim *per far le ſcannole*, quibus ædificia cooperiuntur, quia reſponſum fuit tales licentias fuiſſe neceſſariò impetrandas, quia talia lignamina pro ædificijs non poſſunt fieri, niſi de quercubus, & cerris, & ſic de arboribus prohibitis.

8 Ad bannimenta autem emanata DD. Columnenſium cum prohibitione generali incidendi quæcumque lignamina ſyluæ, cum ſolutionibus pœnarum, & gratijs factis; reſponſum fuit, vel intelligi de arboribus prohibitis, vel de ea parte ſyluæ ſpectante liberè ad Dominos, quæ dicitur *la Riguardata*, ſuper qua Rocchenſes nihil prætendunt, & placuerunt reſponſiones datæ ſigillatim ad ſingula. Et hæc quoad primam partem reſolutionis in fauorem Communitatis.

9 Quo verò ad ſecundam partem in fauorem Excellentiſſimi D. Comeſtabilis, reſolutum fuit eſſe ei dandum mandatum de manutenendo in alijs deductis, non ſolùm quia Communitas non contradicit, ſed etiam quia re vera videbatur Dominis eius poſſeſſionem benè probari, & in primis ſuper quaſi poſſeſſione vendendi glandes, & alios fructus arborum dictæ ſyluæ, tam exteris, quàm hominibus Arcis Papæ, & pretium exigendi, vt inter alios teſtes primus, & tertius iuxta 19. in ſummario D. Comeſtabilis *num. 1.* ſecundò ſuper iure affidandi, & exigendi pretium affide per ſuos miniſtros, vt per teſtes deponentes, in ſpecie de ſylua communi in dicto ſummario *num. 2.*

10 Tertiò, Domini dicebant probari quaſi poſſeſſionem redigendi ad culturam, vt dicitur, ceſandi ſyluas, & exigendi reſponſiones de terris ad cultura redactis.

11 Quartò, in quaſi poſſeſſione exigendi ſyluaticum, de quo ſupra dictum eſt, quæ eſt quædam reſponſio pro ſingulis ſalmis lignorum, vel carbonis, olim in minori quantitate, hodie verò rationem vnius caroleni pro ſalma qualibet muli, & vnius groſſi pro qualibet ſalma aſini, vt dictum eſt, & teſtes deponunt in ſummario *num. 5.*

12 Quintò, in quaſi poſſeſſione apponendi cuſtodes in d. ſyluis, & exigendi pœnas à damnum dantibus, vt per teſtes in eodem ſummario *num. 6.* & ex licentia data Marinenſibus incidendi in dictis ſyluis, & bannimentis contra lignantes, & damnum dantes de pœnis exactis, & gratijs factis in executionem dictorum bannimentorum, quæ omnia Dominis videntur fuiſſe probata pro parte Excellentiſſimi D. Comeſtabilis.

13 In quibus omnibus propterea viſum fuit Dominis dandum eſſe mandatum de manutenendo Excellentiſſimo D. Comeſtabili, ita tamen, vt per illud non impediatur manutentio Communitati, quoad ius lignandi, & carbonandi, abſque licentia quoad arbores non prohibitas, vt ſupra dictum eſt. Et ita fuit concluſum, &c.

R.P.D.

R. P. D. DVNOZETTO.

Meliten. Baiuliuatus.

Lunæ 27. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

Remiſſoria non datur ad probandum id de quo per ſcripturam conſtat, vel ad probandum contra contenta in ſcriptura. Copulatiua &, reſoluitur in diſiunctiuam, ſi obſtat materia, & læſio proueniens ex futuro euentu fortuito, non eſt in conſideratione.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſoria non datur quando articuli ſunt irreleuantes, & quando petitur ad probandum ea de quibus per ſcripturas conſtare debet, & n.2.*

2 *Remiſſoria denegatur quando petitur ad probandum per teſtes id, cuius contrarium conſtat per ſcripturas.*

3 *Copulatiua &, quando non poteſt copulare, quia materia repugnat, quia inſimul ſtare non poſſunt, reſoluitur in diſiunctiuam* vel,

4 *Alternatiua, & diſiunctiua natura eſt, vt in his ſufficiat vnam partem verificari ut ſit diſpoſitioni locus.*

5 *Inſtrumenti, ſeu contractus attenditur concluſio, non tractatus.*

6 *Verba clara, & pura implicant caſum magis dubitabilem, non excludunt minus dubitabilem.*

7 *Læſio in conuentione quæ pendet ab euentu, non eſt in conſideratione, & pacta non ſunt metienda à felici euentu, cùm pendent ab accidente futuro.*

8 *Remiſſoria denegatur in cauſa beneficiali, nec ſolet de ſtylo Rotæ concedi ſine fumo iuris.*

9 *Commenda & preceptoriæ ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani ſunt beneficia, & cauſa ſuper illis dicitur cauſa beneficialis.*

10 *Exceptio periurij repellit agentem à limine iudicij, n.10.*

DECISIO DLXXXIV.

1 ORta lite ſuper electione Baiuliuatus de Manoſca Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani inter D. Guilielmum de Vacheras, & D. Herculem Vintimilium, Equites, & Commendatores eiuſdem antianitatis, ſeu, vt vulgò dicitur, traiectus, aſſerendo dicto D. Guilielmo ſe vigore concordiæ ſacta iuſiurandi religione vallatæ, necnon S. Sedis Apoſtolicæ, & Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi DD. Magni Magiſtri authoritate confirmatæ eſſe præferendum, hoc non obſtante dictus D. Hercules in Ven. linguæ Prouinciæ Conſilio petijt, & obtinuit electionem, & poſtmodum confirmationem à dicto D. Magno Magiſtro, & Conſilio vnà cum collatione & poſſeſſione, à qua electione pro parte dicti D. Guilielmi fuit appellatum, cauſaque in Signatura gratiæ S. D. N. mihi commiſſa; pro parte dicti D. Herculis fuerunt exhibiti articuli, quibus probare nitebatur d. concordiam non potuiſſe obſtare ſuæ electioni, vnde iuxta ordinem dubitaui, vtrùm dandum eſſet remiſſoria, necne? quo dubio propoſito, Domini ſine vlla difficultate denegandam eſſe remiſſoriam reſponderunt.

Præcipuum, & maximum fundamentum illud eſt, quòd omnes articuli dati pro parte D. Herculis ſunt irreleuantes, & non percutiunt vires concordiæ, aut continent materias in conſtitutionibus Religionis regiſtratas, & deciſas: vnde fruſtrà petitur remiſſoria ad probanda ea de quibus per ſcripturas conſtare debet, Felin. *in cap.1. num.4. de appell.* Rot. *deciſ.6. & 46. de teſt. in antiq.* cum multis alijs adductis in vna Tupen. beneficij de Roſal. 9. Iunij 1598. coram Corduba.

2 Quoad ſextum articulum, in quo informantes pro parte D. Herculis vim faciunt, cùm in eo prætendatur probare d. D. Herculem ceſſiſſe antianitatem ſuper dignitatibus, & in ſpecie ſuper Baiuliuatu d. D. Guilielmo, ſed noluiſſe ceſſionem huiuſmodi ſortiri effectum poſtquam d. D. Hercules Magni Commendatoris officium obtinuiſſet, & non priùs, nec hunc articulum eſſe admittendum Domini cenſuerunt, duplici ratione. Aut enim contendit Dominus Hercules probare hunc caſum non eſſe comprehenſum in concordia, & tunc ad teſtes fruſtra recurritur, quia non datur remiſſoria ad probanda contenta in ſcripturis publicis, ex ſupradictis; ſpectandus enim eſt ſolummodo tenor concordiæ, ſuper quo cadere debet diſputatio, aut prætenditur probare per teſtes tenorem diuerſum à concordia, & hoc etiam caſu denegatur remiſſoria, quando de contrario conſtat per ſcripturas, Ægid. *deciſ.9.* Put. *deciſ.331. & 339. lib.2.* Card. Seraph. *deciſ.1460.* & fuit deciſum in vna Carthaginen. fructuum 2. Maij 1611. coram Illuſtriſs. Lancellotto.

Viſum enim fuit verba illa concordiæ eſſe clara, & nulla indigere interpretatione, cùm appareat ex his d. D. Guilielmum, qui eodem antianitatis iure gaudebat, ceſſiſſe ius, & antianitatem ſuam ſuper dicto officio, ſeu dignitate Magni Commendatoris, vel Locumtenentiæ in fauorem d. D. Herculis, qui vice verſa in caſum vacationis aliarum dignitatum, & in ſpecie d. Baiuliuatus ſacramento ſe obſtrinxit in concurſu d. D. Guilielmi ad dd. dignitates ſe promoueri non petiturum, qua conuentione, & promiſſione iurata ſtante, non poterat ipſe petere, multòque minus obtinere electionem ad dictum Baiuliuatum.

Non obſtat, quòd dicitur d. articulum non directè oppugnare tenorem concordiæ, ſed cùm verba ſint dubia ac perplexa, ad ea interpretanda, non denegari probationes per teſtes, quæ perplexitas inducitur ex illis verbis, dum d. D. Guilielmus cedit antianitatem ad Magnam Commendam & Locumtenentiam, cum clauſula copulatiua, itaut non videatur ſufficere d. D. Herculem fuiſſe Locumtenentem, niſi etiam aſcenderit ad Magni Commendatoris dignitatem, prout fuſiùs per informantes pro dicto Domino Hercule.

Reſponſum enim fuit ex his verbis nullam perplexitatem induci poſſe ad introducendum ſenſum dubitatiuum, vt magis intelligi debeat de perſona Commendatoris, quàm de perſona Locumtenentis, cùm verba non poſſint intelligi de eo tantùm, qui aſcenderet ad prædictam Magni Commendatoris dignitatem, quinimò ſeparatim conſiderata fuit dignitas ipſa, & ſeparatim Locumtenentia, & conſideratus caſus, quòd vnus poſſet eſſe Magnus Commendator, & alius Locumtenens.

3 Dictio ſiquidem &, poſita inter Magnum Commendatorem & Locumtenentem, cùm non poſſit copulare in eadem perſona, quia idem eodem tempore non poteſt eſſe Magnus Commendator, & Locumtenens, reſoluitur, quòd ad quem licèt ex litteris, cum quibus contrahitur in diſiunctiuam, quaſi dictum fuerit *vel*, vt *in l. aut vt fratrum filij circa med.* Alber. *in l. cum quidam, Cod. de verb. ſignif.* Ioan. Andr. *in cap. is qui de elect. in 6.*

4 Nec eſt nouum in iure vt dictio &, cùm ponitur inter ea, quæ inſimul ſtare non poſſunt in eodem ſubiecto, vim habeat diſiunctiuæ, vt in ſpecie *l. fin. §.2. C. de codicill. & in l. ſi tertio, ff. de vſufruct.* quam interpretationem ſuadent verba ſequentia concordiæ, in qua partes ſemper diſiunctiuè, & alternatiuè loquutæ ſunt de Locumtenentia, & ſic intrat regula in alternatiuis ſufficere partem vnam verificari vt ſit diſpoſitioni locus, *l. ſi heredi plures, ff. de cond. inſtit. l. generalitatem,* vbi Dec. *n.2. C. eod. l. ſi ita ſtipulatus fuerit, ff. de verb. obligat.*

5 Nec poteſt interpretatio ſuppleri ex prætenſo articulato, quia concluſio ipſa expectanda eſt, non autem tractatus in inſtrumento, Bald. *d. cap. fin. de iurament. cal. & in cap.1. circa med. de prohib. alien. feud.* Ripa *in l.1. poſt princip. ff. ad Trebellian.* cum infinitis allatis per Tiraq. *in tract. connub. in fin. num. 24.* ſi enim admitteretur probatio d. tract. non eſſet declaratio, ſed potiùs ſubuerſio concordiæ factæ cum magna maturitate inter partes confirmata in magno Magiſtro à Sede Apoſtolica, & regiſtrata in Cancellaria.

6 Nec etiam viſa ſunt obſtare illa verba, & præcipuè ante illum, qui erit Magnus Commendator, quia cùm ſæpius verba ex ſupradictis ſint clara & pura, implicant caſum magis dubitabilem, non autem excludunt minus dubitabilem, *l. illud, C. ad l. Aquil.* gloſ. *in l. quod ſi minor, §. reſtit. ff. de minor.*

7 Non obſtat, quòd officium Locumtenentis non ſit dignitas certa, vt fuit articulatum, ſed medium, ſeu aſcenſus ad dignitates, per quòd officium non eſt ... riſimile, quòd quis voluerit renunciare ſuæ antianita[illegible] enim hodie de-

detegitur læſio conuentionis factæ, hoc non ſufficit in eueentualibus; potuit enim non ſolùm in vno anno, ſed etiam in vno die euenire talis caſus, vt ſimul & Locumtenens, & maior Commendator efficeretur, propter ceſſionem concurſus D. Gullielmi, ideò D. Hercules debet patienter tolerare accidens contrarium; in ceſſionibus enim quæ pendent ab euentu futuro, non ſunt metienda pacta à felici euentu.

8 Secundò denegarunt Domini remiſſoriam, quia cauſa eſt beneficialis, nec ſolet ex ſtylo Rotæ concedi ſine fumo, Put. *deciſ*.366. *num*.7. *lib*.1. qui non datur pro parte D. Herculis; ſufficit enim vt petat ſiue per viam electionis, ſiue alia via, vt intret *Clem. diſpendioſam de iud.* & ibi gloſ. & Doct. Achil. *deciſ.6. de dilat.*

9 Nec dici poteſt cauſam non eſſe beneficialem, quia Commendæ, & Præceptoriæ d. Ordinis ſunt beneficia amouibilia ad nutum, quia manualia & regularia ſub eadem *Clem. diſpendioſam* comprehenduntur, & ibi gloſ. & Imol. *num*. 3. prout non placuit, quòd dicitur non agi de tit. beneficij, cùm non agatur de concordia, niſi ad effectum petendæ dignitatis vacantis.

10 Vltra quòd pro parte D. Gullielmi opponitur D. Herculi exceptio periurij incurſi ex eo, quòd tribus diebus ante obtentam abſolutionem à iuramento ad effectum agendi ipſe D. Hercules petijt, & obtinuit electionem de dicto Baiuliuatu contra promiſſionem in concordia expreſſam & iuramento vallatam, quæ exceptio omnino repelleret Herculem à limine iudicij, *can. paruuli*, vbi gloſ. *in fin*. 22. *quæſt*. 5. *cap. tua nobis*, vbi Bald. *de iureiur. l. ſi quis minor, Cod. de tranſact.* cum ſimil.

Et ita deciſum, vtraque parte acerrimè informante, &c.

R. P. D. P I R O V A N O.

Lucana penſionis.

Lunæ 27. *Nouembris* 1617.

A R G V M E N T V M.

Penſionis ſolutio quomodo probetur ad effectum conſtituendi recipientem in quaſi poſſeſſione exigendi penſionem.

S V M M A R I V M.

1 *Dictio* quamdiu, *quid importet, & de eius ſignificatione.*

2 *Confeſſio de recepto non probat ad fauorem eius, qui tenetur docere de vera numeratione.*

Solutio facta pro vltimis terminis, quando faciat præſumere ſolutionem in præteritum, ibid.

3 *Penſio eſt quid ſpirituale.*

Pater ſi pro filio recipit penſionem, numquid ex hoc probetur penſionis ſolutio, num. 3. *&* 4.

4 *Confeſſio de recepto adminiculata probat veram numerationem.*

D E C I S I O DLXXXV.

1 IAm fuit reſolutum onus probandi ſolutionem penſionis in vita Titularis iuxta decretum in litteris appoſitum ſpectare ad penſionarium; hodie verò fuit dubitatum, an talis ſolutio per eum probetur? Et reſolutum non conſtare de ſolutionibus quæ ſuffragentur Blaſio. Animaduerterunt enim Domini, quòd non ſufficit probare penſionem aliquando fuiſſe ſolutam, ſed eſſe probandum Titularem in vita, & quamdiu beneficium obtinuit, penſionem ſoluiſſe, vt legitur in litteris, atque ita Ludouicus titularis nedum neceſſe habuit ad validitatem penſionis ſoluere penſionem dum vixit, aut dum beneficium poſſedit, ſed etiam totam, & integralem ſoluere, propter dictionem *quamdiu*, quæ apta eſt vtramque in oratione poſitam determinare, ſcilicet rerum quantitatem, *l. ſi filia nupta*, §. *nec ſolùm, ff. famil. erciſc.* & temporis continuationem, & hic ſenſus benè conuenit menti Papæ, ne contra eius intentionem penſio cenſeatur tantummodo reſeruata in præiudicium ſucceſſoris. Et hoc ſuppoſito.

2 Dicebatur per quitantias exhibitas non probari penſiones decurſas realiter, & cum effectu fuiſſe ſolutas, quia etſi dentur plures quitantiæ continentes ſolutiones penſionis pro annis 1609. 1610. 1611. & 1612. ex quibus poſſit præſumi in præteritum fuiſſe ſolutam, ſecundùm terminos *l. quicumque, C. de apoch. lib*. 10. quam in quacumque materia procedere firmauit Menoch. *de præſumpt. lib*. 3. *præſumpt*. 139. & in his terminis Gig. *de penſion. quæſt*. 81. tamen non omnes continent realem numerationem, ſed illa tantùm anni 1610. Cæteri verò confeſſionem tantummodo de recepto, quæ non probat ad fauorem eius, qui tenetur docere de vera numeratione, *l. Lucius*, §. *tutelà, ff. de adminiſtrat. & pericul. tutor.* Natt. *conſil*. 543. *num*. 13. *lib*. 3. Seraph. *deciſ*. 302. *num*. 2. & benè fuit comprobatum in cauſa Lunen. Sarzanen. penſionis 26. Februarij 1611. coram R. P. D. Buratto.

Præterea huiuſmodi etiam confeſſiones de recepto neque à penſionario, aut eius Procuratore factæ fuerunt, ſed ab eius patre, qui in ſpiritualibus & eis annexis, qualis eſt penſio, Gig. poſt alios *conſil*. 14. *num*. 4. *&* 5. non habet à lege aliquam adminiſtrationem in bonis filij, *cap. final. de iudic. in* 6. Gig. *conſ*. 123. *num*. 3. 3

Non obſtat, quòd confeſſiones de recepto adminiculatæ probant etiam veram numerationem, Achil. *deciſ*. 1. *de confeſſ.* Seraph. *in alleg. deciſ*. 302. *num*. 2. Rota in Romana penſionis 13. Iunij 1597. coram bo. mem. Cardinali Pamphilio. Adminicula autem dicebantur probari ex multiplicatis ſolutionibus, & ex aliquorum terminorum confeſſione veræ numerationis, & cum iuramento coram Notario & teſtibus, per quæ pater poterat conueniri à filio ad earum reſtitutionem, vt ideò veriſimile non ſit, quòd voluerit confiteri quod non habuit. Fuit enim reſponſum veriſimiles confeſſiones ex verbis decreti ibi verè, & realiter fuiſſe excluſas. Vltra quòd ſemper obſtat defectus mandati veri ad recipiendum, de quo non conſtat in patre, qui recepit penſiones, & ſpeciale neceſſarium videatur ex forma eius decreti, ibi, quoad vixerit, vel Procuratore ſuo ad hoc ſpeciale mandatum habente. 4

R. P. D. B V R A T T O,

Reatina cenſus.

Lunæ 17. *Nouembris* 1617.

A R G V M E N T V M.

Promiſſio, & obligatio facta ex falſa cauſa dicitur erronea, quando, & quomodo de hoc errore conſtare dicatur.

S V M M A R I V M.

1 *Obligatio, ſeu promiſſio facta ex falſa cauſa, dicitur erronea, & corruit ex defectu conſenſus, & n*.9.

2 *Error dicitur probatus quando in relato non exprimitur id quod in referente præſupponitur.*

Negatiua cenſetur probata per inſpectionem ſcripturæ, ad quam fit relatio, num. 1. *in fin. & n*. 2.

4 *Confeſſio de recepto non probat numerationem.*

5 *Aſſertioni illius, qui tractat de proprio commodo, ſtandum non eſt, etiam quòd aſſertio ſit iurata.*

7 *Memorialia non probant contra ſcribentem.*

8 *Notarius non poteſt ſe rogare de his quæ reſpiciunt proprium commodum & intereſſe.*

D E C I S I O DLXXXVI.

PRo confirmatione ſententiæ Rotalis, reſponſum fuit per Dominos eodem fundamento quo capta fuit reſolutio coram R. P. D. meo Pamphilio 2. Decembr. 1615. & 22. Iunij 1616. videlicet, quòd cùm accollatio ad fauorem Marij facta per fratres de Pagnottis, filios & hæredes q. Thomæ de anno 1600. pro rata ſcutorum 400. fortis cenſus ſcutorum 1000. & promiſſio totius cenſus extinctionis infra annum fuerit erronea, & ex falſa cauſa corruat ex defectu conſenſus, Bart. *in l. damus, ff. de condict. indeb. in princip. verſic. ſecus eſſet, & num*. 3. *verſic. ſolue quandoque, & num*. 4. *verſic. ſi verò, & verſic. ſi ignorabat,* & deductum fuit in dictis deciſionibus, & per Gabr. *conſ*. 62. *n*. 34. *& ſeq. & n*. 13. *lib*. 2. 1

Error autem & falſitas cauſæ reſultant, quia in inſtrumento dictæ accollationis dictum olim Thomam eorum partem in ſe accollaſſe dictum cenſum pro ſcutis 600. per eum 2

eum debitis Mutio, & Camillo de Sinibaldis pro complemento pretij terrarum ab illis emptarum de anno 1588. vt ex inſtrumento rogato per Maonum Notarium, ad quod expreſſa relatio habita fuit. In dicto autem inſtrumento relato talis accollatio non legitur, & ita erroris probationem in ſpecie deducit Alex. *conſ.83. num.1. verſic. modus autem vol.1.* Curt. iun. *conſ.192. num.21. lib.3.* Cùmque affirmatiua fuerit ad certum inſtrumentum coarctata, ex illius inſpectione probatur negatiua, Salyc. *in l.fin. num.2. C. de reb. cred.* Butr. *cap. auditis num.3. in 2. notab. de reſtit. in integr.* eum deductis in Foroliuien. cenſus 14. Iun. 1613. & 2. Maij 1614. coram me.

3 Qui error euidentior redditur ex eo, quòd in dicta accollatione narratur, quòd Thomas non habens pecunias manuales pro integra ſolutione dicti pretij dictum cenſum in ſe accollauit pro dictis ſcutis 600. in d. verò inſtrumento emptionis continetur integralis ſolutio pretij cum diſtinctione etiam qualitatis monetarum, videlicet hoc modo in duobus tertijs de Paulis argenteis, & vno tertio de moneta Regni: vt etiam conſideratum ſuit in prædictis deciſionibus eum generali quitatione, & pacto de rem habitam vlterius non petendo, & ideò cùm relatio facta fuerit ad inſtrumentum quod reperitur, & aliter dicit quàm relatum fuerit, obligatio & accollatio per Pagnottos facta vti erronea non valet, Felin. *in cap. quoniam,* Abb. *num.12. verſ.2. limita de offic. delegat.* Dec. *in l. edita num.86. Cod. de edend. & conſil.118. num.5. in fin. verſicul. modo aduertendum eſt,* Grammat. *deciſ.59. num.5. verſ. item quod quamuis.*

4 Nec obſtare viſa ſunt in contrarium deducta. Et primò quòd error dictæ accollationis excludatur ex ſolutionibus fructuum dicti cenſus factis Mario Flauio illius domino, tam à dicto Thoma per quadriennium, de quo ſoperuixit poſt dictam emptionem, quàm ab ipſius filijs ſpatio aliorum octo annorum ante dictam accollationem del 1600. vt ſupra, per quas ſolutiones videtur agnita veritas accollationis, Nam quitantiæ datæ in ſummario Iulij *num.5.* omnes cantant ad fauorem Mariani, vnius ex fideiuſſoribus, pro ſolutionibus fructuum dicti cenſus, vnica excepta confecta ſub die 29. Ianuarij 1594. in qua tamen dictus Marius ſolùm fatetur ſe eſſe ſatisfactum à dicto Mariano & hæredibus Thomæ, & ſic non probat numerationem factam per hæredes; ſed eſt nuda confeſſio, quæ poteſt referri tantùm ad ſolutiones factas per dictum Marianum fideiuſſorem, ex quibus Marius vocauit ſe ſatisfactum etiam quoad hæredes prætenſos debitores. Imò nec dictus Marianus ſoluit pro fructibus cenſus ſcutorum 600. ſed pro cenſu aliorum ſcutorum 400. ſibi accollato in emptione quarumdam terrarum ſibi à dictis de Sinibaldis venditarum, quæ erant ex cenſuatis ad fauorem dicti Marij, vt patet ex ijſdem quitantijs; & ideò non ſolùm non concludunt de aliquibus ſolutionibus fructuum factis per Thomam viuentem, ſed ex quitantia ſub die 29. Ianuarij 1592. in qua dictus Marius confeſſus fuit ſe recepiſſe à Mariano ſcuta decem, *per vn reſto di doi anni fà che mi reſto à pagare Mutio Sinibaldi in tutto,* &c. Apparet quòd fructus cenſus non ſoluebantur per Thomam, ſed à Sinibaldis venditoribus, quod excludit accollationem.

5 Secundò, nec obſtare enunciatiuas dictæ accollationis factis in prædictis quitantijs, & in libro Memorialium, ac in teſtamento dicti Marij, in quo legauit filiæ dictum cenſum tamquam debitum per Pagnottos, cum iſtis verbis: *Quali tengono à cenſo li Pagnotti, & M. Mariano Sinibaldi.* Quia ſunt inter alios, & ad proprium com-

1 modum tam ipſius Marij, cuius intererat habere plures debitores fructuum dicti cenſus, quàm dicti Mariani ſoluentis, qui erat fideiuſſor in dicto cenſu, & poſſidebat bona cenſuata, & propterea ei conducebat habere dictum Thomam obligatum, nedum pro fructibus, ſed etiam pro extinctione: ideò neutri ipſorum tamquam tractanti de proprio commodo eſt fides adhibenda, etſi cum iuramento, & formiter ita aſſeruiſſent, vulg. *l. omnibus,* vbi Doct. communiter, *C. de teſtibus.*

6 Proinde nec meretur fidem depoſitio filij dicti Marij pro parte Iulij examinati, vt in ſummario depoſitionis dato in reſponſionibus atteſtatis, quòd 20. annis elapſis Pagnotti ſoluebant ipſi nomine eius patris ratam ſcut. 600. & Marianus 400. quia vltra quòd eſt vnicus, agit etiam de proprio commodo, vt ſupra.

7 Tertiò, nec duo folia dictorum DD. de Pagnottis, vnum videlicet manu Iuliani, alterum manu Ioannis Baptiſtæ confecta, de quibus in ſummario Iulij *num.8. & 9.* Nam vltra, quòd huiuſmodi Memorialia non probant etiam contra ſcribentem, Iaſon *in l. admonendi num.81. in fin. verſic. quinto limita, ff. de iureiurand. & in repet. n.115. verſic. ſecundo limita,* Gratian. *conſil.123. num.11. lib.2.* in eis nulla ſit mentio de accollatione Thomæ, ſed ſolùm continentur annotationes dicti cenſus tamquam debiti communis & paterni, quæ eſt ſine tempore, & ideò potiùs eſſe facta poſt inſtrumentum accollationis erroneum, conſequenter etiam teſtamentum dicti Ioannis Baptiſtæ, in quo approbat in omnibus, & per omnia dictum folium, vt dicto ſummario *num.10.* nihil plus probat.

Præterea in altero folio Iuliani non dicitur adeſſe inſtrumentum accollationis Thomæ ſub rogitu Hortenſij, ſed tantùm leguntur verba, *Vi ſono doi inſtrumenti, vno fatto per mano di ſer Hortenſio, l'altro fatto per mano di ſer Domitio,* quæ verba intelligi poſſunt de duobus inſtrumentis eiuſdem accollationis, quorum vnum ſcriptum eſſet manu vnius, alterum manu alterius, & conſequenter nulla ex eo accollationis per Thomam factæ deduci poteſt probatio, quæ debet eſſe certa, & neceſſariò concludens. Eòque minus, quia cùm dictus Hortenſius interuenerit in inſtrumento emptionis terrarum vti curator venditorum, erat penitus inuerſimile, quòd ipſe rogatus fuerit de prædicta accollatione, quæ reſpiceret proprium intereſſe, Specul. *tit. de inſtrum. edit. §. inſtrumentum ergo publicum num.27. verſ. item excipitur.* 8

Nec denique ſubſiſtere viſum fuit reſpectu dictæ accollationis ſcutorum quadringentorum per dictos fratres de Pagnottis factæ, ceſſare errorem, & falſitatem cauſæ, ex receptione ſcutorum 400. eis à dicto Mariano ſolutorum in actu celebrationis inſtrumenti, quia cauſa finalis dictæ accollationis fuit erronea, & falsò illis ſuppoſita accollatio paterna cenſus pro dictis ſcutis 600. ex quo fuerunt requiſiti, & crediderunt ſe teneri ad extinctionem cenſus pro dicta rata: vnde quia non habebant manuales pecunias, vt dicitur in inſtrumento, deuenerunt ad accollationem ſcutorum 400. & ſic illius reſpectu non ceſſat, ſed viget defectus cauſæ, & propterea quoad eam quoque interrat nullitas, & defectus conſenſus, ex ſupra allegatis, & Rota apud Cæſar. de Graſſis *deciſ.1. de tranſactionib.* & Seraphin. *deciſ.275. num.10. & 11.* & clarum eſt quòd ex finalis cauſæ defectu actus corruit, & vitiatur, Bart. *in d. l. damus,* Bald. *in l. nec apud num.1. C. de hæred. inſtituend.* Bart. & alij *num.3. & 4. & conſil.351. num.5.* Decian. *reſponſ.117. num.42. cum ſeqq.* & in ſpecie erroneæ, & falſæ cauſæ Pariſ. *conſ.12. num.96. lib.2.* Grammat. *d. deciſ.59. num.5.* Gabr. *d. conſ.62. n.3. cum ſeqq. lib.2.* 9

Et ita vtraque parte informante concluſum, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Romana ſupplementi legitimæ.

Veneris 1. Decembris 1617.

ARGVMENTVM.

Legitimatus cum clauſula, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, non concurrit in legitima cum filio naturali, & legitimo, & ex teſtamento paterno eatenus poteſt capere, quatenus legitima filij naturalis, & legitimi non minuatur.

SVMMARIVM.

1 *Legitimatus cum clauſula,* ſine præiudicio venientium ab inteſtato, *non poteſt concurrere in petitione legitima cum filijs legitimis, & naturalibus ad eorum præiudicium.*

2 *Clauſula,* ſine præiudicio venientium ab inteſtato, *in legitimatione non operatur facto teſtamento, quia legitimatus poteſt petere id quod ſibi à patre relictum eſt in teſtamento; tamen operatur vt facto teſtamento legitimatus ex eo eatenus poſſit capere quod ſibi relictum eſt, quatenus ſalua remanet legitima filij legitimi, & naturalis, ibid. in fine, & num.4. & dicta clauſula intelligitur operari tantùm quoad ea, in quibus pater poteſt præiudicare filijs, num.4.*

3 *Legitimatus cum clauſula* ſine præiudicio, *&c. poteſt cape-*

Digitized by Google

capere ex teſtamento patris ſine diminutione legitimæ, &c. quando in teſtamento ſunt instituti venientes ab inteſtato; ſecus verò ſi ſint inſtitati extranei, quia tunc non habetur ratio huius diminutionis.

5 *Legitima filijs legitimis naturalibus debita pater præiudicare non poteſt.*

6 *Legitimato ſimpliciter, & plenè abſque clauſula* ſine præiudicio, *&c. debetur plena, & integra legitima, & eo defuncto debetur nepoti ex ipſo.*

DECISIO DLXXXVII.

1 PLacuit Dominis deciſio in hac cauſa die 5. Iunij præteriti, in qua fuit reſolutum Nummam iun. legitimatum cum clauſula *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*, non poſſe concurrere in petitione legitimæ cum Domina Septimia filia legitima, & naturali ad eius præiudicium. Ipſa tantùm informante, cùm pars ſocietatis S. Nuntiatæ, quæ obtinuerat de nouo audiri, ſæpè citata informare neglexerit.

2 Et mouebantur rationibus in deciſione adductis: & præcipuè, quia licèt clauſula, *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*, non operetur, facto teſtamento ad effectum ut poſſit legitimatus petere id quòd ſibi in teſtamento à patre relictum eſt: tamen operatur ad effectum vt pater non poſſit filio legitimo, & naturali præiudicare in legitima, & iure naturæ debita. Ideòque hoc caſu eatenus poterit legitimatus capere ex teſtamento quod ſibi relictum eſt, quatenus ſalua ſit legitima filij legitimi, & naturalis, ex pluribus congeſtis in deciſione.

3 Quibus nec viſum eſt obſtare, quòd ſupradicta procedant quando in teſtamento patris eſſent inſtituti venientes ab inteſtato, ad quorum fauorem emanauit illa clauſula; ſecus verò inſtitutis extraneis, vt per Zuccard. *in l. poſthum. num.55. C. de bon. poſſeſſ. cont. tab.* cum alijs per Gabr. *conſ. 22. num.10. lib.2.*

4 Quia quidquid ſit de hoc, fuit per Dominos reſponſum, quòd hoc caſu eſt inſtitutus pro medietate Numma legitimatus, & pro altera medietate ſocietatis Sanctiſſimæ Annunciatæ: vnde aut Numma vuit vti inſtitutione de ſe facta, & illa non poteſt ſibi opitulari, cùm legitimatus cum dicta clauſula poſſit capere ex teſtamento, ſed ita vt non minuatur legitima filij & naturalis, ex adductis per Peregrin. *de fideicomm. art.23. num.83.* cum alijs congeſtis in deciſione; cùm dicta clauſula intelligatur operari quoad ea tantum, in quibus poteſt pater præiudicare filijs, Gabr. *conſ.24. num.8. lib 2.* & ſic non quoad legitimam, in qua pater non poteſt filijs præiudicium afferre, *l. quoniam nouella, Cod. de inofficioſo teſtamento*, & firmatur in deciſione.

5 Aut nititur inſtitutione facta de ſocietate, tamquam illa ſit perſona extranea, & tunc etiam res recidit in idem, cùm nec iſto caſu poſſit legitimatus petere legitimam in concurſu, & in diminutionem legitimæ filij legitimi & naturalis, cui teſtator quoad legitimam præiudicare non potuit, vt benè deducit Gabr. *conſil.24 num.31. & ſeq. lib.2.* & alter Gabr. *in tit. de legit. concluſ.8. num.4. verſic. declarans*, cum alijs in deciſione adductis.

6 Nec obſtant deciſiones in cauſa Romana legitimæ coràm Reuerendiſſimo Damaſceno, & D. meo Veroſpio, quia placuit reſponſio data in deciſione de qua agitur, videlicet quòd termini ſunt omnino diuerſi. Nam ibi filius erat plenè legitimatus abſque clauſula *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*, & ſic abſque vlla reſtrictione circa ſucceſſionem, & ideò in caſu illo nepos ex filio dicto modo legitimato poteſt petere legitimam, ex communi concluſione, quòd ſicuti filio legitimato debetur legitima, ita eo defuncto nepoti ex ipſo, vt latiùs fuit firmatum in prædictis deciſionibus. Et ita fuit deciſum, &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Beneuentana dotis.

Veneris 1. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

Mulier à ſtatuto prohibita de ſuis dotibus diſponere vltra decimam partem, ſi filios habuerit, nec etiam poteſt filiam hæredem inſtitutam fideicommiſſo grauare, & de materia huius ſtatuti, nonnulla notanda, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Mulier à ſtatuto prohibita de ſuis dotibus diſponere vltra decimam partem ſi filios habuerit, nec etiam poteſt filiam heredem inſtitutam fideicommiſſo grauare, & n.2.*

Negatiua poſita ante verbum poteſt, *aufert diſponendi poteſtatem, num. 1.*

Diſponere, *verbum maximè conuenit vltima voluntati, & ad eum in dubio refertur, ibid. in fin.*

2 *Hæres grauatus reſtituere non tenetur reſtituere quod ad eum peruenit non ex iudicio teſtatoris, ſed ex alia cauſa.*

3 *Legitima aliud non eſt, niſi quadam portio taxata arbitrio legis perſonis, quibus iure naturæ, vel quaſi ſucceſſio debetur.*

Legitima de iure non recipit onus, nec conditionem, num.3. & 4.

5 *Minor dotem conſtituere non poteſt ſine decreto iudicis.*

Mater dare non poteſt tutorem filiæ, ibid.

Tutela expirat filia effecta maiore duodecim annorum, ibid.

6 *Mulier minor poteſt dare in dotem etiam immobilia, dummodo illa det inæſtimata, & num.7. vbi etiam idem quando nulla ratione lucri poteſt fieri alienatio.*

8 *Tutoris nomen confunditur quandoque cum nomine curatoris.*

9 *Dos nunquid dicatur exceſſiua ſi vni ſorori fuerit plus datum, quàm alteri.*

Lex vbi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, ibid. in fin.

11 Suus, ſua, ſuum *verbum eſſe poſſeſſorium.*

12 *Dos dicitur proprium patrimonium mulieris.*

13 *Statutum quòd mulier filijs extantibus non poſſit de ſuis dotibus diſponere, niſi de quadam parte ſuæ dotis, an dicatur odioſa, vel fauorabilis.*

Verba interpretanda ſunt ex lata eorum ſignificatione, imò impropriandа, ne ſequatur abſurdum, ibid.

15 *Verba quandoque concipiuntur ratione frequentioris vſus.*

16 *Argumentum à contrario ſenſu non valet circa dotes.*

DECISIO DLXXXVIII.

DOmini dixerunt ſententiam extra Rotam latam eſſe iuſtam, & proinde confirmandam; iure enim meritoque iudex Margaritæ denegauit immiſſionem petitam vigore teſtamenti Dianæ, iuxta *l. fin. de edict. D. Adr. toll.* quia ſtante ſtatuto Beneuentano prohibente mulierem decedentem cum filijs diſponere de ſuis dotibus vltra decimam partem, cùm Diana deceſſerit cum filia hærede inſtituta, non potuit illi ſubſtituere per fideicommiſſum, eamque hoc onere grauare, vt in terminis Franc. *deciſ.486. per tot.* Dec. *conſil.386. in fin.* & Caſtr. *conſil.441. num.2. lib.1.* vbi dicit, quòd proprium patrimonium mulieris ſtante dicto ſtatuto, cenſeri debet ſolùm decima pars, de qua teſtari potuit liberè: verba ſiquidem ſtatuti negatiua auferunt poteſtatem diſponendi, gloſſ. *in cap.1. in verb. non poteſt*, & ibi Franc. *num.3.* cæterique Canon. *de reg. iur. in 6.* cùm verbum, *diſponere*, conueniat maximè vltimæ voluntati, & ad eam in dubio referatur, vt *in §. diſponat auth. de nupt. §. pen. & fin. Inſtit. quibus ex cauſ. manum.* cum multis cumulatis per Surd. *deciſ.272. n.12.* 1

Conſtat enim hæredem non cogi reſtituere, quod ad eum peruenit, non ex iudicio teſtatoris, ſed ex alia cauſa, *l. cùm quis, §. hoc ampliùs*, vbi Bart. *ff. de dot. præleg. l. qui fundum, §. qui filios, ff. ad l. falcid. l. pater filium, ff. eod. l. vnum ex familia in princ. §.1. ff. de legat.2.* vt in hac facti ſpecie dicendum eſt filiam Dianæ non potuiſſe grauari ad reſtituendum nouem partes hæreditatis maternæ ſibi à ſtatuto, non à iudicio matris delatas, Caſtr. ſupra *d. conſil. 441. num.2.* vbi dicit quodammodo matrem haberi pro vſufructuaria extantibus filijs, Oſaſch. *deciſ.20. num.7.* Achil. *deciſ.14. in fin. de conſt.* fuit dictum in vna Romana 2

ſuc-

Digitized by Google

ſucceſſionis de Tagliaferris coram Reuerendiſſimo Lugdunen. 19. Martij 1607.

3 Quinimò per ſimilem prohibitionem cenſetur aucta legitima per ſtatutum in hæreditate matris, cùm legitima nihil aliud ſit, niſi quædam portio taxata legis arbitrio perſonis, quibus iure naturæ, vel quaſi debetur ſucceſſio, *auth. nouiſſima, C. de inoffic. teſtam.* in qua appellatur debitum bonorum ſubſidium, & licèt de iure communi ſit tertia, per ſtatutum videtur aucta vſque ad nouem partes, Cald. *conſil.20. de conſtit.* cum infinitis cumulatis per Soc. *conſil.* 84. *num.9.* ſicque eum legitima de iure non recipiat onus, nec conditionem, *l. omnimodo, & l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. teſtam.* cum ſimilibus, ſubſtitutio ſacta per Dianam filiæ in his nouem partibus corruat neceſſe eſt.

4 Nec in contrarium facit deciſio in cauſa Romana lucri dotis 20. Februarij 1615. coram R. P. D. meo Pirouano: nam, vt ex ea apparet, ſtatutum Vrbis non prohibet mulierem teſtari, ſed tantum emanauit ad conſeruandum vſumfructum marito; ſtatutum verò Beneuentanum prohibet diſpoſitionem vltra decimam partem, vnde non concludit argumentum de vno ad aliud ſtatutum.

5 Prout non obſtare videtur, quòd dicitur, conſtitutionem dotis fuiſſe minus ſolemniter ſactam in bonis, videlicet, ſtabilibus abſque decreto iudicis, quod fieri non potuit, *l. lex qua tutores, Cod. de adminiſtr. tutor. l. 1. Cod. ſi aduerſus dotem*, vbi gloſ. & Bald. *num.4.* & Bart. *num.3.* cum multis allegatis per Surd. *deciſ.287. num.17. & ſeqq.* tum etiam quia d. conſtitutio facta fuit à tutore dato à matre, quæ non poteſt tutorem dare, *l. 1. ff. de teſtam. tutel.* Socin. iun. *conſil.509. num.29. lib.3.* & tantò minus cùm Diana haberet alium tutorem à patre datum, & ipſa eſſet maior 12. annorum, itaque tutela expirauerat, *§.1. Inſtit. quib. mod. tut. fin.*

6 Huic obiectioni reſponderunt DD. mulierem minorem poſſe etiam dare immobilia in dotem viro, dummodo det inæſtimata, quia hæc non videtur alienatio, vel translatio, vt probat text. *in l. in rebus, C. de iur. dot.* ſecus ſi darentur æſtimata, *l. plerumque, ff. de iur. dot. l. quoties, Cod. eod.* quam diſtinctionem ex multis rationibus, & authoritatibus tamquam veriſſimam, comprobat Surd. *deciſ.* 287. *num.21. cum ſeqq.* & Simoncell. *de decret. tit.8. inſpect.* 13. *num.96.*

7 Quæ difficultas penitus ſublata videtur in facto, quia expreſsè ſtipulatum fuerat, ne lucrum dotale ratione mariti, & vxoris excederet ſcut. 100. quæ poterant extrahi ex parte dotis conſtituta in pecunia, & mobilibus abſque vlla diminutione ſtabilium, vnde intrat regula, quòd minores poſſunt ſibi conſtituere dotes in bonis ſtabilibus, quando etiam nulla ratione lucri poteſt fieri alienatio, per text. *in l. ſi ne generalis, ff. de iur. dot.* cum allegatis.

8 Et quoad dictum tutorem ille reperitur datus à iudice, qui eum etiam deputauit in adminiſtratorem bonorum, & ſic in curatorem, & ideò ipſe licèt in dicta conſtitutione dotis ſe nuncupauerit tutorem, non irritatur actus, quia ſæpiùs nomen tutoris, & curatoris confunditur, Rot. diuerſ. *deciſ.89. num.14. part.2.* & in omnem euentum iſte defectus curatoris ſuſtinetur ex ratificatione Dianæ, quæ poſtea contraxit matrimonium, Rot. *deciſ. diuerſ. 89. n. 11. & ſeqq. part.2.* Put. *deciſ.187. lib.1. & 397. lib.2.* Surd. *deciſ.229. num.5. & ſeqq.*

9 Nec placuit, quod dicebatur dotem fuiſſe exceſſiuam, cùm ſorori, quæ nupta erat inferioris conditionis viro, eadem dos conſtituta fuiſſet, ſeruanda erat æqualitas in dotibus conſtituendis ſuper earum bonis paternis, Rot. *deciſ.156. & 157. part.2. diuerſ.* Verùm quia pro parte Margaritæ fuit oppoſitum ſtatutum Beneuentanum de dotis reſtitutione comprehendere ſolùm dotem à parentibus, vel ab alijs conſtitutam, ſed non eam, quam ſibi mulier conſtituit, ideò DD. hac difficultate particulariter examinata nullam adeſſe differentiam maximis rationibus reſponderunt.

Conſiderarunt enim primò ſtatutum indiſtinctè loqui de muliere, & ita debere intelligi de quacumque muliere, ſiue dotata à ſe ipſa, ſiue ab alio, cùm bona mulieris non minus ea ſint, quæ ipſa ſibi in dotem conſtituit, quàm ea quæ ab alijs accepit, vnde cùm lex non diſtinguat, nec nos diſtinguere debemus, *l. 1. §. generaliter de legat. præſt. & l. de pretio, de public. in rem actio.*

10 Nec vlla aſſignari poteſt differentia, cur filij mulieris à ſe ipſa dotatæ eſſe debeant deterioris conditionis ab alijs, quorum mater fuit à parentibus dotata, militat enim idem fauor filiorum, vt ſcilicet eorum legitima cenſeatur aucta ad nouem ex decem partibus dotis conſtitutæ, vt patet ex rationibus, & authoritatibus ſupradictis: vbi autem militat eadem ratio, militat pariter eadem iuris diſpoſitio, etiam ex vi comprehenſionis, *l. illud, ff. ad l. aquil.* cum ſimilibus.

11 Conſiderabant ſecundò DD. hanc differentiam excludi ex ipſiſmet verbis ſtatuti, dum loquitur de dotibus ſuis, hæc enim verba æquè conueniunt dotibus quoquo modo fuerint conſtitutæ, imò magis dotibus conſtitutis ab ipſamet muliere, propter illud verbum poſſeſſiuum *ſuis*, ad tradita per Peregrin. *de fideicomm. art.13. num.10.* & ſic perinde eſt, ac ſi ſtatutum diceret de quibuſcumque dotibus, cùm in legibus, & ſtatutis indefinita æquipolleant vniuerſalibus, ex doctrina Bart. *in l. ſi pluribus de legat.2.* Couarr. *variar. reſolut. cap.13. num.8.*

12 Quòd ſi hæc differentia ſubſiſteret, à dicto ſtatuto excluſæ eſſent viduæ ſui iuris, quæ ad ſecundas nuptias cum ſuis dotibus tranſirent, huiuſmodi enim dotes dicuntur proprium patrimonium earum, *l. in rebus, Cod. de iur. dot.* Caſtr. *conſil.11. num.2. lib.1.* eſſent & excluſæ aliæ fœminæ ſui iuris, quæ nubunt cum ſua legitima debita in bonis paternis, vel maternis, quæ cenſetur earum ſimiliter patrimonium poſt aſſignationem, Bald. *in l. filium quem habentem num.36. Cod. de famil. hercisc.*

13 Huic reſolutioni non obſtant pro parte Margaritæ deducta, & primò, quòd in odioſis, ſicut dicitur, iſtud ſtatutum, per quod libertas teſtandi mulieribus multum coarctatur, ſtricta interpretatio ſit ſumenda ex vulgatis iuribus, reſpondetur enim ſtatutum iſtud factum in fauorem filiorum, imò etiam mulierum, ne imbecillitate ſexus, & aliorum blandiòjs deceptæ alijs dotes ſuas relinquant, quàm proprijs filijs, nullo modo poſſe dici exorbitans à iure communi, aut odioſum, Cald. *conſil.20. de conſtit.* Rip. *in rubr. ſolut. matrim. num.72.* cum allegatis.

14 Nec etiam obſtat, quòd in fine verſiculi huius ſtatuti dicatur, quòd decedente muliere ſine filijs, medietas dotis reuertatur ad dotantem, quod fieri non poſſet, cùm mulier ſe ipſam dotat, reſponſum enim fuit, ſtatutum addere etiam hanc alternatiuam (ſiue ad eius hæredes, & proximiores) quod poteſt verificari, dum mulier ſe ipſam dotat, cùm hæc verba indefinitè prolata comprehendant etiam hæredes, & proximiores mulieris dotantis, licèt enim ad ipſam mulierem dotantem dos in illo caſu redire non poſſit, tamen poteſt redire ad eius hæredes, & proximiores, ſufficitque quòd verba ſuffragentur ex lata ſignificatione, imò eſſent improprianda ad euitanda tot abſurda ſuperiùs deducta fusè, Mant. *de coniect. lib.3. tit.7. n.3.*

15 Deinde ſtatutum his verbis conceptum eſt propter frequentiorem vſum, *l. nam ad ea, ff. de legib.* & ſic non impedit quin ex prædicta identitate rationis comprehendantur mulieres, ſiue dotentur ab alijs, ſiue à ſemetipſis, vt in ſimili ſtatuto reſpondet Fanuc. *de lucr. dot. in verb. reſtituenda num.6. & ſeq.*

16 Nec obſtat, denique hoc ſtatutum in præcedenti rubr. loqui de dote conſtituenda ab alijs de paragio, non enim poteſt inferri ſtatuentes abſtuliſſe facultatem mulieribus dotandi ſe ipſas, ſed loquitur de dotibus datis, vel dandis ab alijs, cùm tractaretur de' excluſione fœminarum dotatarum, ſtantibus maſculis, nec valet argumentum à contrario ſenſu circa dotes conſtitutas ab ipſiſmet, Menoch. *conſil.277. num.47. & ſeqq.*

17 Ad conſilium verò Anch. 380. *num.3.* placuit reſponſio data per D. Spadam, qui optimè reſpondet omnibus motiuis per informantes per D. Margaritam fusè deductis.

Ex quibus ita vtraque parte informante, fuit deciſum.

R. P. D. PIROVANO.

Lucerina cenſus.

Veneris 1. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

Iura, & inſtrumenta dicuntur in forma probanti, quando aut parte citata fuerunt auſcultata cum originali coram iudice, aut fuerunt extractæ, & tranſumpta à ſucceſſore Notario, etiam ſine alia ſolemnitate.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Iura numquid dicantur in forma probanti ſi fuerit extracta parte non citata.*

Iura auſcultata coram iudice cum originali parte citata dicuntur in forma probanti, ibid.

2 *Notarij manus recognitio probari poteſt per teſtes, & quomodo.*

Inſtrumenta tranſumpta, & exemplata per ſucceſſores in officio probant abſque alia ſolemnitate, ibid. vbi etiam quod ſtatur atteſtationi Notarij aſſerenti ſe ſucceſſorem in officio.

DECISIO DLXXXIX.

1 ITerum ſuſcepta diſputatione ſuper forma probanti iurium quæ de nouo fuerunt in hac cauſa compulſata; Domini ſteterunt in reſolutis, ex eiſdem rationibus, & fundamentis, quibus non obſtat quòd in extractione horum iurium non interuenerit citatio ad videndum extrahi, quinimò conſtet fuiſſe extracta per annum antè. Quia obiectum tollitur ex collatione, & auſcultatione facta cum originali coram iudice, præcedente legitima partis citatione, in quibus conſiſtit ius præiudicij, non autem in extractione, quæ virtualiter influit, & ſupponi debet in collatione, Salycet. *in auth. ſi quis in aliquo num.4. Cod. de eden.* Speculat. *in tit. de inſtr. edit. §. oſtenſo num.*11. Rimin. ſen. *conſil.*405. *num.*8. *lib.*3. & aliàs tenuit Rota in cauſa Vlixbonen. prioratus 14. Iunij 1602. coram bon. me. Cardinali Seraphino.

2 Non obſtat ſecundò, quòd non probatur recognita manus Notariorum, qui inſtrumenta originalia rogarunt, quia fuit reſponſum ex teſtibus examinatis probari, quòd illi qui leguntur Notarij rogati, erant Notarij legales, prout erant illi, qui eadem iura exigebant, & penes quos reperiebantur Protocolla illorum Notariorum, ideo cùm iſta iura fuerint exemplata per ſucceſſores in officio, probant abſque vlla ſolemnitate, vt fuit firmatum in præcedenti deciſione. Neque dubitari poteſt quòd originalia non fuerint exhibita, aut per ſucceſſores in officio, non exemplata, quia teſtes hoc expreſsè deponunt recenſendo rubricas Protocollorum, ſcilicet, hic eſt liber Protocolli mei Notarij, &c. ſucceſſores autem in officio ſatis probantur ex eorum atteſtationibus, quibus creditur de ſtylo, vt per Caputaq. *deciſ.*245. *&* 266. *part.*2. & alios in præcedenti deciſione allegatos, nec poteſt fieri ius quòd ſint ſucceſſores mediante pecunia, & titulo emptionis ſcripturarum, quia non ideò probatur, quòd careant authoritate exemplandi prædicta inſtrumenta, ſtante quòd de eorum Notariatu ex teſtibus datis benè probatur.

Et ita, &c.

R. P. D. VBALDO.

Romana euacuationis.

Luna 4. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

De tacita domus reconductione, quòd cenſeatur facta cum eiuſdem pactis, & conuentionibus, de quibus in prima expreſſa locatione, cætera habes in ſummario.

SVMMARIVM.

2 *Præſuppoſito ceſſante, & non verificato, ceſſat diſpoſitio loquens cum præſuppoſito.*

3 *Actum quem quis impugnat, pro ſe allegare non poteſt.*

4 *Producens inſtrumentum, illud approbare cenſetur.*

6 *Tacita domus reconductio cenſetur facta cum eiſdem pactis, & conuentionibus, de quibus in prima locatione.*

DECISIO DXC.

1 DOmini ſteterunt in vltimo loco deciſis, videlicet 24. Maij præteriti, qua die fuit firmatum, dandum eſſe mandatum de euacuando ad fauorem Hoſpitalis, & ſic recedendum ab alia deciſione, quæ contra Hoſpitale emanauerat die 26. Ianuarij 1615. Placuit enim fundamentum vltimæ deciſionis, quòd ſiue Baratellus vtatur prima locatione ſibi facta die prima Maij 1596. ſiue ſecunda facta ad fauorem Vrſulæ die 5. Nouembris eiuſdem anni, vtraque eſt expreſsè relatiua ad conditiones, & pacta conuenta in locatione facta Antonio Picciono per Franciſcum de Fortis, in qua expreſſis verbis legitur renunciatio inquilinatus, & proinde ratione talis renunciationis Baratellus finita locatione, & facta diſdicta, tenetur euacuare, ſed veritas eſt, quòd ipſe vigore primæ locationis obtinuit poſſeſſionem domus de qua agitur, produxit inſtrumentum d. locationis contra Hoſpitale, obtulit cum intimatione iudiciali facta Hoſpitali, & depoſuit penſiones ad rationem, quantitatem, & terminos ſolutionum in prædicto locationis inſtrumento conuentos, & ſecuta eſt receptio ex parte Hoſpitalis, vt latiùs fuit deductum in deciſione, de qua agitur, in qua ex iſtis, & alijs fuit probatum, non fuiſſe receſſum à dicta prima locatione, neque ex parte Baratelli, neque ex parte Hoſpitalis.

Neque obſtant illa verba in inſtrumento locationis factæ Vrſulæ 5. Nouembris 1596. qui recedentes, videlicet, miniſtri Hoſpitalis, in primis à dictis locationibus, & præſertim à locatione facta Franciſco, qui offerendo meliorem conditionem, poſt ſibi factam locationem, & ſoluendo alia ſcuta 350. ipſemet ab illa receſſit, &c. Quia fuit reſponſum, illam aſſertionem fuiſſe cum præſuppoſito receſſus Baratelli, quo non verificato, vt patet ex cumulatis in deciſione, ceſſat etiam receſſus Hoſpitalis in eo fundatus, ad text. *in l. mancipia*, & ibi gloſ. & Doctor. *C. de ſeru. fug.* Surd. *conſil.*150. *num.*78. Seraphin. *deciſ.*829. *num.*6. 2

Non obſtant actus iudiciarij contra Vrſulam facti pro effectuatione ſecundæ locationis, & conſecutione penſionum, necnon illarum ſolutio, & exactio, ex quibus videtur apparere, quòd Hoſpitale impugnauerit locationem factam Baratello, & adhæſerit illi factæ Columbo, & Vrſulæ, & ſic non poſſit iuuari ex prima locatione impugnata, ex latè deductis in deciſione 26. Ianuarij 1615. Quia conſtat huiuſmodi prætenſam impugnationem nullum fuiſſe ſortitam effectum contra ipſum Baratellum, qui ea non obſtante ſemper inhabitauit domum, neque contra ipſum fuit per Hoſpitale, nec per Columbum deuentum ad vllum actum litis, & deducitur in deciſione de qua agitur, & in omnem euentum, nec docetur Baratellum vmquam acceptaſſe dictam aſſertam impugnationem, ideò ceſſat regula, *cap. ex eo de regul. iur. in* 6. Ruin. *conſil.* 21. *num.*6. *lib.*1. *& conſil.*135. *num.*6. *lib.*4. Gabr. *de reg. iur. concluſ.*1. *in fin.* imò fuit etiam ceſſatum à moleſtijs, & ab impugnatione ex parte Hoſpitalis, & penſiones reſtitutæ Laurentio, Gabr. vbi ſuprà *num.*50. Nec ab inde citra fuit actum ab obſeruantiam ſecundæ locationis, imò vſque ad annum 1612. fuerunt receptæ penſiones à Baratello ad formam primæ locationis, vt in deciſione de qua agitur, latè deducitur. 3

Nec obſtat, quòd Baratellus auxerit penſionem offerendo ſcuta 350. vt dicitur in inſtrumento ſecundæ locationis, & ſic fuerit receſſum à prima; quia talis oblatio, vel ſolutio fuit expreſsè pro eleemoſyna, & non pro penſione, quam ſemper obtulit, & ſoluit ad rationem ſcut. centum, imò poſt laudum inter ipſum, & coniuges citauit Hoſpitale ad recipien. penſionem, iuxta formam primæ locationis, cuius etiam inſtrumentum in actis produxit, & ſic videtur illud approbaſſe, Dec. *in c. cum venerabilis n.*122. *de except. & conſ.*558. *num.*7. cum alijs per Menoch. *præſumpt.*39. *num.*8. *& præſumpt.*45. *num.*1. *lib.*2. Surd. *conſ.*5. *num.*37. *& conſ.*28. *num.*47. & fuit dictum in Romana dotis 6. Iunij 1611. coram me, & aliàs ſæpè. 4

Et dato, non tamen conceſſo, quòd ſtante augmento penſionis inducta fuiſſet noua locatio, illa non fuiſſet niſi tacita ex conſenſu partium, & ſic cum eiſdem pactis, & conuentionibus, de quibus in vtraque locatione, ex cumulatis per Menoch. *præſumpt.*85. *num.*19. *&* 20. *lib.*3. inter quas præcipua eſt renunciatio iuri inquilinatus, & hoc eo magis, quia ex inſtrumentis conſtat de mente Officialium Hoſpitalis, qui numquam voluerunt locare, niſi cum pactis, de quibus in locatione facta Antonio, & ideò non poteſt dici inducta relocatio, niſi cum dictis pactis, vt per Menoch. *loc. cit.* maximè quia ſicuti dicti Officiales 5

non

non potuiſſet ea preſsè conditionem Hoſpitalis deteriorem facere, remittendo pactum renunciationis inquilinatus, ita nec tacitè, *l. cum quid*, vbi Doct. *ff. ſi cert. pet.*

6 Alia leuiora quæ opponebantur contra deciſionem, viſa ſunt Dominis tolli ex reſponſionibus datis per informantes pro Hoſpitali, & ex deciſione ipſa. Ex quibus fuit concluſum, ſtandum eſſe in vltimo loco deciſis.

R. P. D. VBALDO.

Romana pecuniaria.

Luna 4. Decembris 1617.

ARGVMENTVM.

Mandatum Procuratoris ſecundum reuocat primum: ſed mandatorum pluralitas non præſumitur, & quando ſolutione debiti facta non à debitore, ſed ab alio debitore, ipſe ſit liberatus.

SVMMARIVM.

1 *Procuratoris ſecundum mandatum facit reuocare primum: vbi quod hoc ampliatur etiam quod fiat mandatum in eadem perſona Procuratoris.*

2 *Mandatorum Procuratoris multiplicitas non præſumitur, ideò probanda per eum, qui plura allegat mandata: vbi ampliatur etiam, quod conſtet de pluralitate inſtrumentorum, & ſcripturarum.*

Inſtrumenta plura fieri poſſunt de vno, & eodem actu, ibidem.

Declarare non eſt de nouo facere, ibid. in fine.

3 *Solutione eius quod debetur etiam ab alio facta, quàm à debitore, debitor eſt liberatus.*

4 *Vna eademque res diuerſo iure cenſeri non debet.*

DECISIO DXCI.

1 DEciſio in hac cauſa facta die 13. Martij præteriti oppugnabatur vnico ferè fundamento, illa enim nititur ea potiſſimum ratione, quia Octauius Bubalus de tempore ſolutionis mandauerat vt ſumma ſoluta poneretur ad creditum Philippi Guicciardini, & quid de ea agendum eſſet, expectaretur Philippi, vel fratris voluntas, vnde cùm ſuperueniſſet ordo Aloyſij, vt tenerentur ſub cambijs ad commodum Philippi, meritò fuit tum deciſum non ceſſiſſe in extinctionem debiti Guicciardinorum de tempore ſolutionis; cùm non poſſet retinere ſub cambijs ad eorum fauorem, & extinguere eorum debitum, vt latiùs in dicta deciſione. Hodie verò ſuper eiſdem cauſa propoſita prætendebatur pro Guicciardinis dictum mandatum Bubali de expectanda voluntate, ſeu ordine Philippi, vel fratris fuiſſe reuocatum per ſecundum prætenſum mandatum eiuſdem Bubali, de quo dicebatur apparere ex partita libri mercatorum in illis verbis, *Diſſe pagarli per reſto, e final pagamento del dinaro che reſta debitore dell'adminiſtratione de gl'effetti delle Dogane del Patrimonio, & eſtintione delli ſcut. 3000. & intereſſi decorſi delli ſcut. 12000. pagati per eſſo Signor Philippo al D. Carlo Barberini, per laqual ſomma ſommaria s'era obligato & queſto medemo giorno s'è liberato d'obligo*, & vtique per ſecundum mandatum cenſeri reuocatum primum, *l. ſi quis cum procuratorio*, & ibi gloſ. *penult. §. vlt. ff. de procur.* quod haber locum etiam in eadem perſona Procuratoris, vt ibi gloſ. *penult.* & Bald. *in fin.* quando in ſecundo eſt aliquid additum, vel detractum primo, arg. *l. ius ciuile, ff. de iuſt. & iur.* Ang. Caſtren. Alberic. & alij *in d. §. fin.* Cagnol. *in l. ſingularia num. 42. ff. ſi cert. petat.* Theſaur. 107. *num.* 2. Menoch. *præſumpt. 36. num. 15. lib.* 2. Hic autem multæ differentiæ cumulabantur per informantes, ad oſtendendum diuerſitatem primi & ſecundi præſentis ordinis, ſeu mandati.

2 Sed his non obſtantibus Domini cenſuerunt ſtandum eſſe in deciſis. Cùm enim mandatum à Bubalo in ſcriptis emanatum ſit clariſſimum, vt deberentur ſcut. 5184. ab ipſo ſoluta poni ad creditum Philippi *per farne ſua volontà, ò di Monſ. ſuo fratello*, & fuerit ita obſeruatum, quia mercatores poſuerunt ad creditum Philippi d. pecuniam, & circa eam ſuperuenit ordo D. Aloyſij, quem ad vnguem obſeruarunt; vt fuit deductum in deciſione, ſequitur vt qui dicit fuiſſe datum nouum mandatum à Bubalo ante dictum ordinem D. Aloyſij, id concludenter probare debeat, cùm de iure non præſumatur multiplicitas mandatorum, niſi probetur, Dec. *in cap. in præſentia num. 39. de probat.* Iaſ. *in l. 2. num. 7. & 8. C. de bon. poſſeſſ. ſec. tab.* Ayin. *conſil.* 112. *num. 4. & conſil.* 198. *num.* 1. Vbi id ampliat procedere, etiam ſi conſtet de pluralitate inſtrumentorum, & ſcripturarum, quia de eodem actu poſſunt fieri plura inſtrumenta, poſt Bald. *conſil. 344. lib.* 2. Talis autem probatio ſecundi mandati non videbatur DD. colligi neceſſariò ex verbis partitæ ſupra relatis, cùm illa potiùs ſonent in interpretationem primi ordinis dati à Bubalo, & ad fauorem potius ſuum, quàm DD. de Guicciardinis, ipſe enim ſolùm intendit declarare primum ordinem à ſe datum ponendi pecunias ad creditum Guicciardini, vnde retraxiſſet dd. pecunias, & ita vt vellet ipſe omnino liberari ab obligatione, quam contraxerat pro rata ſcut. 3000. & intereſſe ad computum ſcut. 12000. & ideò illa verba, pro extinctione, ſunt referenda ad liberationem ipſius Bubali, vt firmatur in deciſione, prout etiam confirmatur ex relatione, quam partita habet ad inſtrumentum, in quo ſolus Bubalus fuit liberatus, firmis remanentibus alijs obligationibus, etiam Guicciardinorum, & ſatis veriſimile redditur quòd ipſe voluerit mediante dicta ſolutione ſe ab obligatione, & fideiuſſione pro Guicciardinis facta eximere, non autem ſcut. 3000. pro quibus fideiuſſerat, realiter & cum effectu extinguere, quia ipſius non intererat dum ab obligatione eximeret. Et ideò pro intereſſe Guicciardinorum ſatis habuit ordinem vt expectaretur eorum voluntas, & dum declarauit dictum ordinem vt ſupra, non dicitur dediſſe nouum mandatum, quia qui declarat, nihil de nouo facit, *l. adeò, §. cùm quis in fine, ff. de acquir. rer. domin. l. heredes palam, §. ſed & ſi notam*, vbi Caſtren. & alij, *ff. de teſtibus*, cum alijs per Surd. *deciſ. 70. num.* 1.

Non obſtat, quòd ſolutione eius quod debetur etiam 3 ab alio facta, tollatur omnis obligatio, ex allegatis, quia procedit quando ſolutio eo animo facta eſt, vt quælibet obligatio extinguatur, ſecus ſi facta ſit ad alium finem, vtputa ad tollendum tantùm obligationem fideiuſſoris, Bero. *conſil. 167. num. 7. lib.* 3. cum allegatis in deciſione.

Nec refragatur, quòd maior eſſet ſumma quæ ſoluebatur quàm debitum ſatiſdatum, & ideò verba illa pro extinctione, debeant intelligi de tota ſumma ſoluta, ne aliàs diuerſo iure cenſeatur, videlicet quod pro ſcutis 3000. extinguatur obligatio ſoluentis, & pro alia parte quæ ea cedit extinguatur obligatio principalis, contra *l. iam hoc iure, ff. de vulgar.* quia fuit reſponſum quòd verba expreſsè ſonant in extinctionem ſcut. 3000. & ſunt intelligenda reſpectu obligationis fideiuſſoris, ex ſupra deductis; quo verò ad obligationem principalis debitoris, illa nec reſpectu 3000. nec ſummæ excedentis fuit extincta, cùm deberet expectari ordo debitoris, qui mandauit totam ſummam à Bubalo ſolutam cambiari, prout factum fuit, imò motiuum retorquebatur, quia ſi Bubalus voluiſſet extingui, obligatio debitoris principalis dixiſſet pro extinctione ſcut. 5184. prout totidem ſoluebantur. 4

Demum nec obſtat allegata ignorantia dictæ partitæ in Domino Aloyſio, quando dedit ordinem vt pecuniæ cambiarentur, quia illa excluditur ſtantibus verbis eiuſdem ordinis, in quibus fit expreſſa mentio dictæ partitæ, ibi, *Delli ſcudi 5184. che hauete creditori à i voſtri libri il Signor Filippo.* 4

Ex quibus Domini permanſerunt in deciſis, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Florentina Capellæ.

Luna 4. Decembris 1617.

ARGVMENTVM.

Præſentari poteſt ad iuſpatronatus Clericus beneficiatus, etiam quòd non incedat in habitu, & tonſura.

SVMMARIVM.

1 *Præſentari poteſt ad iuſpatronatus Clericus beneficiatus, etiam quod non incedat in habitu, & tonſura.*

3 *Clerici non incedentes in habitu, & tonſura ipſo iure priuati cenſentur beneficijs vigore conſtitutionis Sixti Quin-*

Quinti: vbi declaratur quomodo intelligenda ſit hac conſtitutio.

DECISIO DXCII.

1 FVit dubitatum, an Gratia, vel Ripa eſſet inſtituendus? & cùm reſolutio penderet à duplici inſpectione, quis ſcilicet ex his duobus præſentatis haberet maiorem partem vocum, & an Gratia de tempore præſentationis deberet eſſe in habitu clericali. Hanc ſecundam partem Domini reſoluerunt, reſeruando de reliquis particulariter videre. Cenſuerunt enim exceptionem habitus non obſtare, quia iure cautum non reperitur Clericum incedentem in habitu laicali eſſe inhabilem ad obtinendam præſentationem. Sed potiùs contrarium deſumitur ex *Clem. 2. de vit. & honeſt. Cleric.* vbi Clerici beneficiati ſuſpenduntur per ſex menſes à perceptione fructuum: non beneficiati autem, in ſacris tamen conſtituti per id tempus, redduntur inhabiles ad Eccleſiaſtica beneficia; ſed de Clericis ſimpliciter, vt in præſenti agitur, nihil fuit ſancitum, & hunc ſenſum habuerunt Imol. *in d. Clem. 2. verſ. quid ſi Clericus beneficiatus*, & Cardinalis *num. 6. verſ. octauo quæro*, Lambertin. *de iurepatronat. part. 1. ſecundi lib. 7. quæſt. principali art. 2. num. 6.* neque per Sacrum Concilium Tridentinum in hac parte videtur aliquid innouatum *in ſeſſ. 14. cap. 6. & ſeſſ. 23. cap. 6. & 17.* quia in primo loquitur de Clericis habentibus ordines, officia, aut beneficia, qualis non eſt gratia. In 2. & 3. non agitur de habilitate ad beneficia, ſed de priuilegio fori, & exercitio rerum Eccleſiæ, de quibus in præſenti non eſt quæſtio.

2 Non obſtat Lambertinus *de iurepatronat. in part. 1. lib. 2. in quæſt. 10. princip. art. 1. num. 2.* vbi in vigeſimotertio requiſito tenet neceſſarium eſſe quòd Clericus præſentandus incedat in habitu, & tonſura, & allegat *cap. clerici, & cap. penult. de vita, & honeſt. cler. & cap. Clerici, & cap. non licet 23. diſtinct. cap. fin. 40. diſtinct. Clem. 2. de vita, & honeſt. clericor.* Quia dum non diſtinguit de quibus Clericis loquatur, procedent dicta ab eo in clericis carentibus beneficijs, & ordinibus ſacris, prout diſtinguitur *in d. Clem. 2. de vit. & honeſt. clericor.* nec contrarium diſponitur in alijs iuribus allegatis, in quibus agitur ſimpliciter de habilitate Clericorum in genere.

3 Similiter non obſtat conſtitutio Sixti Quinti contra non incedentes in habitu, quæ eſt trigeſima in Bullario, & in noua editione 92. in qua declarantur priuati ipſo iure incedentes in habitu ſæculari, non ſolùm beneficijs, ſed etiam iure in illis, vel ad illa habentes, per quæ verba dicebatur comprehenſos eſſe etiam præſentatos, dum per præſentationem ceſſante æqualitate vocum acquiratur ius ad rem, Caſſad. *deciſ. 3. num. 3. de præbend.* Feder. de Sen. *conſil. 290. in 1.* Lambert. *de iurepatr. lib. 2. part. 1. quæſt. 8. art. 2. num. 10.* Verall. *deciſ. 37. part. 2.* Animaduerterunt enim Domini conſtitutionem habere duas partes, quarum prima declarat obtinentes beneficia qualiacumque etiam ſimplicia, ſiue ius in illis, vel ad illa habentes, & penſiones obtinentes debere aſſumere habitum clericalem infra quindecim dies, ſi fuerint præſentes; ſecunda verò in futurum iubet quòd non niſi actu Clericis, & in habitu clericali, & tonſura quæcumque beneficia etiam ſimplicia conferantur, aut commendentur, aut penſiones, fructuſue, aut bona Eccleſiaſtica reſeruantur, alioquin tales priuatos eſſe ipſo facto beneficijs, & omni iure in eis, vel ad ea quomodolibet competenti, & hoc ſtante, ſi primam partem attendamus, illa quidem determinat tempus aſſumendi habitum poſt ius quæſitum in re, vel ad rem, ſed nihil decernit, quid in ipſo actu ſeruandum ſit; ſi verò ſecundum examinamus, contextus eſt de inſtitutione, non autem de præſentatione, vnde caſus iſte præſentationis videtur omiſſus, qui in diſpoſitione iuris communis relinqui debet, *l. commodiſſime, ff. de lib. & poſth.* nec ampliandus, ſed reſtringendus, propter materiam exorbitantem à iure communi, vt per gloſſ. *in Clem. 2. in verbo videatur in fin. de vita, & honeſt. clericor.*

Et ita, &c.

R. P. D. ANDREA.

Hiſpalen. præeminentiarum.

Veneris 15. Decembris 1617.

ARGVMENTVM.

Remiſſoria non conceditur vbi articuli ſunt irreleuantes, vel probari poſſunt per ſcripturam, vel etiam continent materiam non pertinentem ad teſtes, ſed ad iudicem; plura huius concluſionis exempla ponuntur in hac deciſione.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſoria non eſt danda quando articuli ſunt irreleuantes, vel probari poſſunt per ſcripturas, vel agitur de materia quæ non pertinet ad teſtes.*

2 *Poſteriora derogant prioribus, & hac concluſio habet etiam locum in ſtatutis, & n. 3. vbi quid ſi ex prioribus fuerit ius quæſitum.*

Statuta poſteriora quando derogent prioribus, ibid.

5 *Remiſſoria nunquid denegetur propter præſumptam calumniam.*

6 *Statuta quomodo ſint intelligenda pertinet ad iudicem, & non ad teſtem.*

7 *Coadiutores dantur, vt suppleant circa ſeruitium vices coadiuti.*

Statutum factum in odio particulari perſonarum ſapit delictum, ibid. vbi declaratur hac concluſio, niſi ſtatutum ſit conforme iuri communi.

9 *Teſtis non poteſt deponere ſuper eo quod iuris eſt.*

Præſcriptio non currit in facultatiuis, nec in illis obſtat conſuetudo non faciendi, ibid.

Negatiua probatur ex inſpectione librorum, ibid.

DECISIO DXCIII.

NOn viſum fuit Dominis eſſe dandam remiſſoriam; 1
quia articuli omnes pro parte Coadiutorum, dati a primo vſque ad vltimum, vel ſunt irreleuantes, vel probari poſſunt per ſcripturas, vel materia non pertinet ad teſtes, ſed ad iudicem, quibus omnibus caſibus remiſſoria denegatur, vt in caſu irreleuantiæ, eſt text. *in l. ad probationem*, & ibi Caſtr. *num. 5. Cod. de probat.* Oldrad. *conſil. 316. num. 1.* Roman. *conſil. 226. num. 3.* Caſſad. *deciſ. 2. num. 1. de dilat.* Cæſar. de Graſſ. *deciſ. 1. num. 5. & deciſ. ſeq. eod. tit.* Verall. *deciſ. 66. part. 3.* in caſu quo materiæ poſſunt probari per ſcripturas, quæ de eis fieri ſolent, & debent, Ægid. *deciſ. 9. 384. & 495.* Rot. *deciſ. 10. num. 2. verſ. præterea de offic. deleg. in nou. & 46. de teſtib. in antiq.* & fuit dictum in Toletana Canonicatus 13. Nouembris 1609. coram Illuſtriſſimo Lancellotto, & in Militen. Balliuatus hoc menſe, coram R. P. D. meo Dunozetto, in quibus aliæ referuntur. Denique vbi cognitio non ſpectat ad teſtem, ſed ad iudicem, probatur ex latè deductis in eadem Toletana, de qua ſuprà.

Nam primus, ſecundus, & quartus articuli continent 2
exiſtentiam libri, in quo reperitur ſtatutum conditum de anno 1478. & illius legalitatem, quod non controuertitur, & iam fuit ſuper eo diſputatum in vltima poſitione, & dictum non releuare non ex eo, quòd non extet, & liber ille ſit minus authenticus & legalis, ſed quia tale ſtatutum non concludit intentionem Coadiutorum. Tertius, & ſextus articuli ſuper obſeruantia ſtatutorum, & in ſpecie dicti ſtatuti ante Sac. Conc. Trident. etiamſi nonnullis viſi fuerint releuantes. Attamen quia in deciſione fuit firmatum nouum ſtatutum valere, fruſtrà omnes dixerunt probari obſeruantiam veteris, iuxta regulam quòd poſteriora ſi ſint contraria, ſemper derogant prioribus, *l. non eſt nouum, & l. ſed & poſteriores, ff. de legib.* quæ regula procedit etiam in ſtatutis, vt tradunt Doctor. *in l. omnes populi*, vbi in ſpecie Bart. *num. 28. ff. de iuſt. & iur.* Ancharan. *in cap. canonum ſtatuta 14. quæſt. num. 75. de conſtit.* Felin. *in cap. cùm acceſſiſſent num. 3. eod. tit.* Iaſ. *in l. pacta nouiſſima num. 3. in 10. ampliatione, C. de pact.* Alexand. *conſil. 141. num. 4. lib. 2. & conſil. 58. num. 7. lib. 4.* Dec. *conſil. 3. num. 4.*

Nec obſtat limitatio quando agitur de præiudicio tertij, 3

cui fuit ius quæſitum, Abb. *in cap. cùm acceſſiſſent num. 2. verſ. ſi verò ſtatutum*, Dec. *num.* 13. Felin. *num. 4. in prima declaratione de conſtit.* Gemin. *in cap. 1. num. 19. eod. tit. in 6.* Lap. *alleg. 86. num. 3. verſ. nec obſtat*, Seraph. *deciſ. 590. num. 5.* Quia limitatio eſt vera, ſed locum habet quando infertur præiudicium, & tollitur ius alicui, qui non ſit de corpore ſtatuentium, vt erat caſus *in d. deciſ. Seraph.* hic autem omnes erant de capitulo, & quoad Coadiutores tunc exiſtentes dictum modernum ſtatutum fuit factum ſine aliorum præiudicio, quo verò ad futuros, cùm tunc illi non exiſterent, nullum ius habebant, ideò nec dici poteſt, nec poſſunt conqueri fuiſſe illis præiudicium generatum.

4 Aliqui etiam ex DD. hunc ſextum articulum irrelevantem ex eo dicebant, quæ ſi Coadiutoriæ quæ concedebantur ante Concilium, non habebant clauſulas quas habent modernæ Coadiutoriæ, dato quòd obſeruaretur ſtatutum, vt prætenditur, nihil releuaret, quia non benè infertur de vna Coadiutoria ad aliam; & ideò niſi Coadiutores probent illas antiquas Coadiutorias fuiſſe eiuſdem tenoris, & hoc per ſcripturas, hoc eſt, ipſaſmet literas Coadiutoriarum, talis probatio articulatæ obſeruantiæ erit irrelevans: huiuſmodi autem literæ hactenus non fuerunt exhibitæ, & proeis habendis non eſt concedenda remiſſoria, cùm poſſint probari per ſcripturas, vt ſupra fuit firmatum.

5 Præterea dicebatur non poſſe negari, quin iſta probatio de rebus ante Concilium ſit admodum inueriſimilis & difficilis, ita quòd modica ſubſit præſumptio calumniæ contra Coadiutores, & licèt hoc non videatur ſufficiens ad denegandam remiſſoriam, quæ non ſolet facilè denegari propter præſumptam calumniam, Ægid. *deciſ. 624. in fin.* & ſæpiùs fuit deciſum; hoc tamen procedit, vbi datur fumus pro excluſione calumniæ, Caſſad. *deciſ. 3. num. 2. de dilat.* Veral. *deciſ. 56. num. 3. part. 3.* & fuit dictum in vna Burgen. ſepulturæ 21. Aprilis 1606. coram Reuerendiſſ. Atrebaten. hic autem nullus datur fumus antiquæ obſeruantiæ ante Concilium.

6 Quintus articulus, quòd ſtatutum habeat certum ſenſum, & intellectum verborum Hiſpani idiomatis, vt coadiutores lucrari debeant antiquitatem in concurſu, cum alijs præbendatis proprietarijs, & aliàs latiùs, prout in eo continet interpretationem verborum ex idiomate Hiſpano in Latinum translato, quod benè poteſt fieri hic in Curia, vt fit paſſim; & quia quòd ſtatutum debeat vno, vel alio modo intelligi, hoc pertinet ad iudicem, non ad teſtem, vt fuit deciſum in illa Toletana coram Illuſtriſſimo Lancellotto. Reliqui omnes articuli continentes omnia geſta ab anno 1588. citra in hac materia Coadiutorum, vt admiſſiones, ordinationes, decreta, contradictiones, & ſimilia, præter 11. 13. & 14. poſſunt probari per ſcripturas, & ferè omnia fuerunt hic in Curia probata per teſtes, & adducta iura de partibus, & deciſum non releuare, quia fuerunt ſublata ex dicto vltimo ſtatuto anni 1590. obſeruato vſque ad motam litem, & quod magis eſt, ipſimet teſtes eorumdem Coadiutorum in Rota examinati, omnes atteſtantur de huiuſmodi obſeruantia.

7 Vndecimus articulus, quòd Coadiutores admiſſi fecerunt debitum ſeruitium in altari, iuxta ſtatuta Chori, & præſertim dictum ſtatutum anni 1478. non releuat, tum quia ad hoc dantur Coadiutores, vt ſuppleant vices coadiuti, *cap. ex parte, & tot. tit. de cler. ægrot. cap. 1. eod. tit. in 6.* Tum præcipuè, quia non allegatur in ſpecie aliqua diuerſitas inter præfatum ſtatutum, & alia circa huiuſmodi ſeruitium. Decimus tertius articulus, quòd dictum modernum ſtatutum anni 1590. factum fuerit in odium particularium, ſapit delictum, nec datur fumus, prout requiritur ad concedendam remiſſoriam, Verall. *deciſ. 62. part. 3.* Vltra quòd hoc tollitur ex iuſtitia dicti ſtatuti, quod eſt conforme diſpoſitioni iuris communis, vt fuit deciſum in hac cauſa.

8 Decimusquartus articulus, quòd Decanus, & Capitulum non potuerunt, nec conſueuerunt facere aliqua ſtatuta contraria alijs ſtatutis Eccleſiæ, præſertim vbi illa fuerunt communi conſenſu cum Archiepiſcopo facta, partim eſt articulus iuris, & non ſpectat ad ſcientiam teſtis, partim verò pendet à facultate ſtatuentium, & in facultatiuis non concurrit præſcriptio, nec obſtat conſuetudo non faciendi, *l. 2. ff. de via publ.* Innoc. *in cap. cùm Eccleſ. num. 5. de cauſ. poſſ. & propr.* vbi cæteri Doct. Guidop. *deciſ. 298. n. 1.* Afflict. *deciſ. 288. num. 2.* Rot. *deciſ. 412. num. 7. part. 1. diuerſ.* Et in omnem euentum hæc conſuetudo non faciendi aliqua ſtatuta contraria alijs ſtatutis Eccleſiæ, conſiſtit in negatiua, quæ probari poteſt ex ipſis libris, & actis Capitularibus, eo ipſo quòd in illis huiuſmodi ſtatuta contraria non reperiuntur, *l. fin. Cod. de reb. credit.* Alex. *conſ. 123. num. 23. lib. 4.* Dec. *conſ. 483. num. 4.* Vant. *de nullit. ex defect. citat. n. 24. & ſeq.*

Ex quibus vnanimiter concluſum fuit non eſſe dandam remiſſoriam.

R. P. D. PIROVANO.

Romana ſpolij domus.

Veneris 15. Decembris 1617.

ARGVMENTVM.

Poſſeſſione ſua quis non priuatur propter decretum iudicis nulliter procedentis: ſecus ſi ritè, & rectè proceſſerit, & de ſubhaſtationis nullitate ex defectu citationis, prout in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſione ſua naturali iudex nulliter procedendo non priuat, ſecus ſi rectè procedat.*

2 *Subhaſtatio decreta parte non citata, nulla, & inualida eſt.*

Iudicium eſt quid indiuiduum, & ideò in parte nullum ob defectum citationis, in totum eſt nullum, ibid.

5 *Deliberatio facta pro minori ſumma eius quod res ſubhaſtanda fuit æſtimata, eſt patenter iniuſta.*

DECISIO DXCIV.

FVit motum iudicium nullitatis ſubhaſtationis iſtius domus, & petita reintegratio coram D. Vecchiarello, a quo Sebaſtianus fuit à petitis abſolutus, & cauſa per appellationem ad Rotam deuoluta, dubitatum fuit an conſtet de re iudicata, quæ veniat exequenda, ex quo prætendebatur, quòd ſententia prædicta eſſet in ſtatu rei iudicatæ, deinde fuit addita ſecunda pars, vel potiùs conſtet de cauſis reſtitutionis in integrum, quæ reſpiciebat minores hæredes Laurentij. 1

Verùm cùm vtraque diſputatio penderet à validitate, & iuſtitia ſubhaſtationis, quæ ſi ſuſtinetur, nulli dubium quòd agens ad reintegrationem ſuccumbere debet, quia iudex ritè, & rectè procedens priuat poſſidentem ſua poſſeſſione tam naturali, quàm ciuili, Mohed. *deciſ. 4. de reſtit. ſpol.* & conſequenter deficit primum extremum, quod ſecus eſt ſi nulliter, & iniuſtè, quia per eam non priuatur ſua poſſeſſione, dum vt priuatus dicitur procedere, Rot. *deciſ. 802. num. 6. part. 1. diuerſ.* & ſæpiùs fuit reſolutum; ideò in primis examinando nullitates iudicio ſubhaſtationis oppoſitas, dictum fuit quartam, & ſextam non obſtare, reſeruando de ſecunda, tertia, & quinta in alia diſputatione tractare.

Prima enim nullitas deducebatur, ex eo quòd non fuerit citata Margarita filia Antonij principalis debitoris, quæ tamen vnà cum alijs fratribus, & ſororibus tunc temporis domum poſſidebat, itaut ſubhaſtatio remaneat nulla, propter defectum citationis, non ſolùm quoad Margaritam, *l. creditor la 2. C. de diſtract. pignor.* Afflict. *deciſ. 358. n. 2.* Sed etiam quoad non citatos ratione indiuiduitatis iudicij, Bald. *in l. 1. num. 6. verſ. aut continet quid indiuiduum, Cod. de error. calcul.* Ruin. *conſil. 129. num. 12. lib. 5.* Gabr. *conſil. 56. num. 17. lib. 1.* 2

Verùm fundamentum iſtius nullitatis ſufficienter non iuſtificatur, quia de filiatione Margaritæ ex Antonio patre probatur tantummodo per vnicum teſtem, & fidem obitus, in qua enunciatur dicta filiatio, ſed non creditur, cùm exprimatur non pertinentia ad officium illius regiſtratoris, nec probatur quòd poſſideret, quod eſt fundamentum præiudicij omiſſæ citationis. Nec refertur quòd Clementia ſoror Margaritæ fuit citata, quia vel ex particulari titulo potuit poſſidere, vel ad maiorem cautelam potuit citari, quæ non nocet, maximè cùm vrgeat præſumptio contra Margaritam, vt hæres patris dici non poſſit ſtante ſtatuto Vrbis fœminarum excluſiuo, maſculis ſuperexiſtentibus, & paratis fœminas dotare. 3

Quar-

4 Quarta nullitas probabatur ex defectu mandati, quòd ſcilicet in vltimo decreto de deliberando fuit citatus Hieronymus Marcellus, qui erat tantùm Procurator Vrſulinæ, & Laurentij; ſed ex facto tollebatur, quia Vrſulina erat procuratrix Laurentij, & aliorum cum facultate ſubſtituendi.

5 Sexta nullitas præſupponitur conſtare ex eo, quòd domus fuerit æſtimata pro ſcutis 570. deliberatio verò pro ſcutis 320. & ſic patenter iniuſta. Verùm fuit dictum quòd iſta minoritas pretij non pertinet ad ſpolium intentatum, nec ad nullitatem ſubhaſtationis, cùm ſtatutum non dicat, quòd deliberatio fieri debeat pro pretio æſtimando, ſed plus offerenti; ideò ſimul eſſe poteſt, quòd ſubhaſtatio ſit valida, reſcindenda tamen ex capite læſionis in alio iudicio probanda. Et ita, &c.

R. P. D. ANDREA.

Mediolaneñ. decimarum de Carlatio.

Luna 18. Decembris 1617.

ARGVMENTVM.

Congrua per Epiſcopum Rectori Eccleſiæ aſſignanda, qualis, & quanta eſſe debeat; eſt magiſtralis deciſio.

SVMMARIVM.

1 *Congrua debetur Rectori, ex qua commodè viuere poſſit, conſiderata commoditate Eccleſiæ, perſonæ, & alijs circunſtantijs, arbitrio ordinarij.*
Congrua ſi fuerit per ordinarium aſſignata in certa quantitate in erectione parochialis Eccleſiæ, Rector non poteſt aliam congruam petere, niſi probauerit congruam aſſignatam non eſſe ſufficientem, & iſto caſu non poteſt niſi ad ſupplementum agere, ibid.
2 Obuentionis, *ſeu* prouentus *verbum generale eſt, comprehendens omnes redditus cuiuſcumque qualitatis.*
Congrua non magis in decimis, quàm in alijs Eccleſiæ redditibus aſſignanda an ſit, ibid.
3 *Congrua quantitas taxanda eſt arbitrio Epiſcopi, qui prius arbitrari debet circa bona, & redditus Eccleſiæ matricis, & niſi ſufficiant, poterit in ſubſidium cogere populum, vel alio modo prouidere, & num. 6. vbi de eadem materia.*
5 *Epiſcopus præſumitur informatus de valore beneficiorum, & de ſtatu Eccleſiarum ſuæ diœceſis.*
6 *Congrua aſſignatio regulari debet ſecundùm regionis conſuetudinem.*

DECISIO DXCV.

1 DVbitaui an Rectori Carlatij eſſet aſſignanda congrua ſuper decimis, & quæ? Pro cuius dubij reſolutione tres viſæ fuerunt Dominis concurrere inſpectiones, nempe an deberetur congrua, & illa ſuper decimis, & quanta eſſe deberet. Prima inſpectio nullam habuit difficultatem, quòd congrua debeatur, ex qua Rector poſſet commodè viuere, conſiderata commoditate Eccleſiæ, perſonæ, & alijs circunſtantijs arbitrio ordinarij, de quibus per Rebuff. *de congruis por. quæſt.* 8. *per tot.* Surd. *de aliment. tit.* 4. *quæſt.* 2. *& ſeq.* Rot. *deciſ.* 5. *num.* 2. *part.* 2. *diuerſor.* & fuit dictum in hac cauſa 24. Maij præteriti coram me. Sed in caſu iſto dictum fuit illam non deberi, quia iam fuit aſſignata per ordinarium in ſcutis 50. auri in eius erectione, vt apparet ex obligatione facta per homines Carlatij, de qua in inſtrumento, & ſummario Præpoſiti *num.* 2. *&* 5. & ideò ſi Rector prætendit eam non eſſe ſufficientem, tenetur hoc probare, & agere ad ſupplementum, quod non fuit probatum, quinimò in dicta erectione pro dote Rectoris, vltra obligationem communitatis fuerunt aſſignata bona ſtabilia ipſius Eccleſiæ, ex quibus tunc dicebatur percipi ſcuta 40. annua, *d. num.* 5. *verſ. Pro dote autem.* Et tamen Præpoſitus offert pro eis ſcuta ſexaginta, ſi dimittantur bona ad vtilitatem Præpoſituræ.

2 Quoad ſecundam inſpectionem, placuerunt Dominis adducta pro Præpoſito, quòd neque de iure, neque ex forma Concilij reperitur ſtatutum, vt congrua magis in decimis, quàm in alijs bonis, & redditibus Eccleſiæ matricis ſit aſſignanda, text. enim *in c. ad audientiam, de Eccleſ. ædif.* loquitur indiſtinctè de redditibus, prouentibus, & obuentionibus, *& in cap. de præbend. in* 6. *& Clem.* 1. *de iurepatron.* ſimiliter fit mentio de prouentibus; & tamen hæc omnia nomina eſſe generalia poſt Card. *in Clem.* 1. *de exceſſ. prælat.* tradit Alciat. *in l. frugem num.* 1. *ff. de verbor. ſign.* & in noſtris terminis Abb. *in d. cap. ad audientiam n.* 15. dicit, quòd verbum *obuentionis*, eſt multum generale, comprehendens omnes redditus cuiuſcumque qualitatis ſint, prout de verbo *prouentus* idem tradit Rebuff. *vbi ſupra quæſt.* 10. *num.* 81. *verſic. prouentus enim*, & de verbo *redditus* Tiraquell. *de retract. lign. §.* 1. *gloſ.* 6. *num.* 1. *ad finem verſic. ex quibus etiam*, & in ſpecie ita declarauit Sacra Congregatio Concilij interpretum *ſuper ſeſſ.* 21. *de reformat. cap.* 4. in hæc verba. *Licèt Epiſcopo aſſignare Sacerdotibus, qui erunt Præfecti nouis parochijs ſecundùm hoc decretum conſtituſis, competentem portionem arbitrio ſuo ex omnibus fructibus ad matricem pertinentibus, non diſtinguendo magis decimas, quàm alia corpora redditum eius.*

Vnde patet hoc pendere ab arbitrio Epiſcopi, ſecundùm Hoſtien. Abb. & alios *in d. cap. ad audientiam*, Rebuff. *in d. q.* 10. *n.* 82. Rot. *d. deciſ.* 5. *n.* 1. Qui tamen prius debet arbitrari circa bona, & redditus matricis ſi ſufficiant, & poſtea in ſubſidium cogere populum, vel alio modo prouidere, vt *in d. cap. ad audientiam*, poſt Hoſtien. *num.* 3. *in princ.* tradit Abb. *n.* 7. Bald. *conſ.* 132. *ad finem verſic. Et ſi fructus lib.* 1. Rebuff. *de decim. qu.* 6. *n.* 22. *verſ. & Parochiani tenentur*, ſicque etiam reſpondit eadem Sacra Congregatio. 3

In propoſito autem licèt prætendatur Eccleſiam matricem eſſe diuitem, vt ex teſtibus examinatis per Rectorem, qui fuerunt dati in particulari ſummario; & per conſequens ex eius bonis, & redditibus diſtinctè, & de oneribus, ac alios etiam patiantur defectus, & præſertim quia talis probatio remanet admodum debilitata ex iudicijs ordinariorum ſummario Præpoſiti *num.* 1. 2. 3. 4. *&* 5. qui ſemper decreuerunt, quòd iſta congrua aſſignaretur per populum, quod oſtendit Eccleſiam matricem non abundare; idque etiam colligitur ex vnione Canonicatus, & dimidiæ partis decimarum Aiborgatij ſibi facta de annis 1584. & 1588. propter eius paupertatem, vt non poſſet ſufferre onera, eodem ſummario *n.* 6. 4

Vnde cùm pro ordinario ſit præſumendum, qui propter viſitationes cenſetur informatus de valore beneficiorum, & de ſtatu Eccleſiarum ſuæ diœceſis, Felin. *in cap. ad aures num.* 11. *verſic. quæ ratio non cadit de reſcript.* & in materia congruæ Rota *d. deciſ.* 5. *in princip. verſic. quia prædicta ſententia part.* 2. *diuerſorum*, vtique ad Rectorem & populum ſpectat onus, & quidem concludenter probandi matricem habuiſſe ſufficientes redditus pro Præpoſito, & pro Rectore Eccleſiæ filiali, & præſertim, quia habemus non vnum tantùm decretum vnius ordinarij, ſed plura trium ordinariorum doctrina ac vita conſpicuorum, quorum primus in ſanctorum numerum relatus eſt. Vnde non eſt præſumendum eos voluiſſe grauare populum contra iuris communis, & ſacri Concilij diſpoſitionem. Vltra quòd etiam dato quòd redditus Præpoſituræ aſcenderent ad ſcuta 300. annua, vt prætenditur, adhuc non eſſent exceſſiui pro ſuſtentatione Præpoſiti, attenta illius perſona, & indigentia miniſtrorum, ac alijs expenſis & oneribus Eccleſiæ, de quibus latè per Rebuff. *de congreg. d. quæſt.* 8. 5

Super vltima inſpectione circa quantitatem congruæ non viſum fuit Dominis aliquid in iure ſtatutum, cùm totum relinquatur arbitrio ordinarij, qui in ea ſtatuendo debet attendere circumſtantias, de quibus ſupra. Et quamuis in deciſione Seraphini 173. *num.* 6. dicatur, vigore Bullæ *num.* 46. in Bullario ſolùm dicitur quòd portio Vicarij non excedat centum, & non ſit minor 50. computatis extraordinarijs, & nihil de Rectoribus. In loc. autem *ſeſſ.* 24. *cap.* 13. ſolùm decernitur quòd Parochiales, quæ non excedunt centum, non grauentur penſionibus, & ſic non diſponitur quòd in earum dotatione pro congrua ſint aſſignanda centum; quinimò præſupponitur adeſſe Parochiales, quæ non excedunt centum; & cùm aliæ Parochiales fuerint diſmembratæ ab eadem Præpoſitura per ſanctum Carolum; & alios ſucceſſores cum aſſignatione congruæ ſcuta 50. vel 60. ſoluenda per populos, vt in ſummario eiuſdem Præpoſiti *num.* 14. & in hac materia conſuetudo regionis attendi debeat, Rebuff. *vbi ſupra num.* 76. Surd. *de alimen. tit.* 4. *quæſt.* 23. *num.* 44. Rot. *d. deciſ.* 5. *num.* 2. *part.* 2. viſum fuit hanc portionem ſcutorum 50. auri dicto Rectori aſſignatam eſſe ſufficientem, quòd ſi Rector 6

prætendat non eſſe talem, agat coram Illuſtriſſimo ordinario contra populum, qui eam promiſit, vt ſibi augeat.

Ex quibus vnanimiter dictum fuit Præpoſitum non teneri dare congruam.

R. P. D. COCCINO.

Lucana molendini.

Luna 18. Decembris 1617.

ARGVMENTVM.

Conductor molendini tenetur ad illius refectionem, ſi eius culpa vadit in ruinam.

SVMMARIVM.

1 *Conductor exiſtens in culpa, non manutenendo rem conductam, tenetur ad ruinam rei conductæ.*

2 *Aquæ ſolent corrodere terras, & ædificia adiacentia.*

4 *Caſus an ſit fortuitus, vel culpoſus, propter quem res conducta pereat, ſi eſt dubium, reus abſoluendus eſt.*

DECISIO DXCVI.

1 FVit reſolutum ſententiam Rotalem, in qua pronunciatur Brachios teneri ad ruinam anni 1602. eſſe confirmandam. Ratio Dominorum fuit, quia in conceſſione molendini, fuit expreſsè conuentum, quòd ipſi tenerentur ad conſeruationem, & manutentionem molendini; quare cùm prædicta non præſtiterint, eorum culpa euenit ruina molendini, & propterea pro ipſa tenentur, *l. ſi creditor*, vbi Doct. *C. de pignor. act.* Pariſ. *conſ.* 156. *lib.* 4. & fuit latè deductum in deciſionibus in hac cauſa factis.

2 Quòd autem prædicta ruina proceſſerit culpa Brachiorum, ſatis patet; nam de anno 1595. pro parte ipſorum datæ fuerunt poſitiones, in quarum octaua ponunt, *Che il palmento fabricato ſul reſto del vecchio fondamento è voto ſotto, e minaccia ruina*; & idem probatur per teſtes, quod comprobatur, quia Domini de Rota Florentina acceſſerunt ad locum de anno 1599. & adhibuerunt peritos, qui retulerunt flumen corroſiſſe magnam partem terreni, & dicunt, *Che ſi voltaua verſo detto molino, con pericolo de laſciarlo in iſola*; quare autem ruina anni 1602. eſt ſequuta ex iſta corroſione fluminis 1595. & 1599. prout eſt valdè veriſimile cùm ceciderit, vt dicitur, ad *acqua chiara*: aut verò eſt ſequuta, ex quo corroſio proceſſit vlteriùs, & vtroque caſu ſententia remanet iuſta, cùm prædicta obuenerint culpa Brachiorum, nemo enim poteſt inficiari corroſionem non eſſe caſum fortuitum, & inſolitum, qui exceptuaretur in locatione, cùm aquæ ſoleant corrodere terras, vel ædificia ſibi adiacentia, vt eſt textus cum gloſ. *in l. fluminum, §. idem Seruius, ff. de damn. infect.* quem allegat Bald. *in conſil.* 145. *col.* 1. *lib.* 3. ibi, *ſi controuerſia aquæ inſulam ſubuerterit, deinde ſtipulatoris ædificia ceciderint, nihil eum ex ſtipulatu conſecuturum*, videlicet de damno infecto, quia id nec operis, nec loci vitio factum eſt: ſi autem aqua vitiet fundamenta, & ſic ædificium ruat, committi ſtipulationem ait; multum enim intereſt quod erat alioquin firmum vi fluminis lapſum ſit protinus. An verò ante ſit vitiatum, deinde vi deciderit, quare cùm probetur longè ante ruinam ædificium molendini fuiſſe vitiatum, debebat reparari, præſertim ſtante dicta viſitatione peritorum, & proteſtatione Præpoſiti.

3 Neque Dominis Brachiis poteſt opitulari, quòd procurarent apponi catenas, vt occurrerent ruinæ, quòd fuerat ordinatum per peritos, quia fuit reſponſum quòd iſta appoſitio catenarum non reſpicit corroſionem, & ceſſat omnis difficultas; quia fuit facta longè poſt ordinem peritorum, & longè poſtquam fuerant interpellati, prout nec eiſdem poteſt opitulari, quòd non tenebantur de nouo facere, ſed ſolùm manutenere, & conſeruare, quia refundando molendinum, & aquam diuertendo, non dicebantur de nouo facere, ſed manutenere, & conſeruare, *l. Minutius, ff. de rei vendic.*

4 Non obſtat, quòd in dubio an caſus ſit fortuitus, vel ex culpa, reus abſoluitur, ex Bald. *in conſil.* 145. *num.* 3. *lib.* 3. vbi latiſſimè de hac materia, & ideò qui dicit ruinam proceſſiſſe ex culpa, tenetur hoc probare. Nam fuit reſponſum ex prædictis ſatis conſtare de culpa Brachiorum, vltra quòd Baldus loquitur in ruina, quæ repentè euenit, & ex improuiſo propter magnum, & inſolitum diluuium aquarum, vt legitur in principio illius conſilij, & clariùs in ſecundo, & ſexto fundamento, *& infra ſub num.* 3. *verſ. ſed hic in iſto emptore*, & per totum conſilium.

Ex quibus, & ex alijs deductis in deciſionibus factis, tam coram claræ mem. Franciſco Peña tunc Rotæ Decano, & R. P. D. meo Veroſpio, in quibus ſoluuntur omnes obiectiones, Domini poſt maturam diſcuſſionem cenſuerunt pro confirmatione ſententiæ Rotalis. 5

R. P. D. PAMPHILIO IVNIORE,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Carpentoraten. bonorum.

Lunæ 18. Decembris 1617.

ARGVMENTVM.

Breuis eſt deciſio, ſed magiſtralis, & ſingularis, cùm in ea explicentur requiſita ad validitatem inuentarij per hæredem faciendi de bonis hæreditarijs, & quando requiſita prædicta locum habeant.

SVMMARIVM.

1 *Inuentarium fieri non poteſt niſi adhibitis teſtibus loco creditorum abſentium.*

Inuentarium hæredis debet ſubſcribi ab ipſo hærede, & ipſo neſciente ſcribere, loco hæredis debet interuenire Notarius, declara vt ibid.

Inuentarium hæredis debet fieri in loco, in quo adeſt maior pars bonorum hæreditariorum, declara vt ibid. in fine.

2 *Inuentarium hæredis debet continere omnia bona hæreditaria ſecundum eorum qualitatem, & quantitatem clarè, & diſtinctè, non autem in confuſo; vbi quod ſtante decreto iudicis omnia præſumuntur ritè deſcripta.*

3 *Inuentarium hæredis fieri non poteſt, niſi citatis creditoribus certis, & præſentibus.*

4 *Inuentarium hæredis non dicitur legitimè factum, quando in eo non omnia hæreditaria bona deſcripta ſunt, declara dummodo omiſſio fuerit doloſa, aliàs ſecus; vbi etiam quomodo iſta doli præſcriptio excludatur.*

DECISIO DXCVII.

PRo informante, nempe defectus aliàs oppoſitos contra inuentarium non obſtare. Quòd enim dicebatur non fuiſſe in illius confectione adhibitos teſtes loco creditorum abſentium, tollitur ex inſpectione ipſiuſmet inuentarij, in quo plures teſtes interueniſſe apparet. Alium defectum, quòd ſimiliter in confectione inuentarij non interuenerit Notarius loco Vianæ hæredis, quæ neſciebat ſe ſubſcribere, fuit dictum ſuppleri ex eo quòd inuentarium fuit factum coram iudice, qui etiam ſuper illo ſuum decretum interpoſuit. Tunc enim propter præſentiam iudicis & valorem iudicij huiuſmodi defectus ſubſcriptionis ceſſat, Bald. *conſ.* 147. *n.* 2. *lib.* 4. Rolan. *de inuent. confect. part.* 3. *§. quid autem quando inuentarium*, Seraph. *deciſ.* 371. *num.* 2. & fuit dictum in cauſa Bonon. euictionis 7. Aprilis 1606. coram bo. me. Litta, & coram me in illa Romana de Soderinis 25. Maij 1607. & ſæpè in alijs, prout etiam tollitur quòd inuentarium fuerit factum in terra de Valleron, & maior pars bonorum alibi extiterit, quæ propterea non potuerunt coram dictis teſtibus in eo deſcribi. Quia cùm à die inchoati vſque ad diem perfecti inuentarij interuenerit tempus ſufficiens, præſumitur omnia rectè facta, propter præſentiam & decretum iudicis, & tenuit Rota coram Seraph. *d. deciſ.* 371. *ſub num.* 6. *verſ.* 5. *obijciebatur*. 1

Quòd deſcriptio fuerit confuſa, viſum fuit ceſſare ex facto, quia bona immobilia ſecundùm eorum qualitatem & quantitatem, & per nominationem confinium, & ſituationem; mobilia verò ſingulariter, & nominatim, & aliàs in inuentario ritè deſcripta apparent, prout etiam id in dubio præſumitur, propter præſentiam, & decretum iudicis, Seraph. *deciſ.* 371. *ſub n.* 2. *verſ. apponebatur, & n. ſeq.* 2

Defectus citationis, ex eo quòd cùm Domini Gay, & Berton eſſent creditores certi, deberent nominatim citari, viſus fuit Dominis admodum leuis, quia non conſtat quòd illi tunc eſſent præſentes, cùm aliàs abſentes non ſint ſpecialiter citandi, *§. fuit igitur, auth. de hæred. & falcid.* Seraph. *d. deciſ.* 371. *num.* 5. eo minùs quòd creditum ipſorum eſſet 3

no-

Digitized by Google

ſorum hæredi, & certum, & tamen difficilè eſt aſſerere aliquem creditorem certum eſſe, Salic. *in l. fin. §. ſin autem dubint num.*8. *in fin. C. de iur. deliber.* & fuit dictum in cauſa Romana inuentarij 19. Ianuarij 1604. coram Reuerend. Domino meo Decano.

4 Quòd autem in inuentario fuerit quædam capſa, pariter ceſſare viſum fuit, quia vltra quòd illa legitur in eo deſcripta vnà cum nonnullis mobilibus exiſtentibus in domo locata Arnoldo, qui poſtmodum illam conſignauit Mainerio hæredi ſubſtituto ipſius Vianæ cum particulari inuentario dictarum rerum in ea exiſtentium, fuit etiam dictum quòd ad iſtum effectum non ſufficit ſola probatio omiſſionis, niſi etiam dolo illa facta probetur, Bald. *d. l. fin. §. cùm igitur num.*8. *C. de iur. deliber.* Dec. *conſ.*633. *num.* 11. Surd. *deciſ.*222. *n.*10. *in fin. & ſeq.* & tenuit Rota in eadem Romana inuentarij de Maſſainis 14. Maij 1604. coram Illuſtriſſ. D. Cardinale Ludouiſio, & in d. Romana de Soderinis, & aliàs ſæpè: in caſu autem iſto dolus non probatur, quinimò excluditur ex proteſtatione, quam fecit Viana, quòd ſi alia bona ad eius notitiam aduenifſent, illa in inuentario appoſuiſſet, Iaſ. *in d. l. fin. in princ. n.*3. *verſ. Ideò cautela eſt*, & Bald. *ibi in §. cùm igitur n.*8. *verſ. Eſto enim, C. de iur. deliber.* Dec. *d. conſ.*663. *ſub num.* 11. cum alijs in dictis cauſis Romana de Maſſainis, & alia Romana de Soderinis adducta. Et ita deciſum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Salamantina penſionis.

Lunæ 18. *Decembris* 1617.

ARGVMENTVM.

Tranſlatio penſionis, in qua exprimitur ſumma diuerſa ab ea, quæ exprimitur in reſeruatione relata ad reſeruationem, præſumitur erronea, nec annullatur propter expreſſionem dictæ diuerſæ ſummæ.

SVMMARIVM.

2 *Decretum non poteſt pro vna parte valere, & pro altera non, quia eſt indiuiduum.*

3 *Tranſlatio penſionis diuerſa à penſionis reſeruatione, relata tamen ad reſeruationem, cenſetur erronea, nec propter hanc diuerſitatem vitiatur.*

Referens in quo aliquid exprimitur diuerſum à relato ſecundùm relatum regulari debet, ibid.

DECISIO DXCVIII.

1 CEnſuerunt Domini ſententiam Rotalem eſſe confirmandam. Quia de reſeruatione penſionis non dubitatur, neque de illius valida tranſlatione, dum facta fuit vigore litterarum Apoſtolicarum, & ſeruata earum forma, vt patet ex ipſa tranſlatione: vnde remanet clara validitas penſionis, cùm de poteſtate non poſſit dubitari, vt benè firmatur in deciſione in hac cauſa facta.

2 Non obſtat, quòd tranſlatio ſit iudicanda nulla, ex eo quòd penſio ſit reſeruata in ducatis 112. Hiſpan. & facultas transferendi ſit de eadem ſumma: actus autem tranſlationis ſit de ſumma ducatorum 120. de Camera, quòd multò plus excedit, & ratione exceſſus vitiatur quodlibet decretum, dum non poteſt pro vna parte valere, & pro altera parte non, Put. *deciſ.*315. *per tot. lib.*1. cum alijs allegatis.

3 In tranſlatione enim habita fuit expreſſa relatio ad litteras reſeruationis, & per tenorem regiſtratæ fuerunt in ipſo inſtrumento tranſlationis: vnde decretum exequutoris neque ratione incertitudinis ſummæ poteſt vitiari, propter præſumptam ſcientiam ex reſtigtatione reſultantem, vt in Senogallien. tranſlationis penſ. 11. Decembris 1587. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & in Bonon. tranſlationis penſ. 1. Iunij 1616. coram R. P. D. meo Pamphilio. Neque ratione intentionis, quia voluit exequu-

4 tor transferre penſionem in ſumma reſeruata, non autem in ſumma expreſſa, quæ corrigitur propter vim repetitionis, ſecundùm naturam referentis, *l. à filio, §. teſtator, & §. ſequenti, ff. de alim. & cib. leg.* Bart. *in l. ſi quis ſeruum, §. vltimo, ff. de leg.*2. Menoch. *conſ.*287. *num.*34. vltra quòd ſimiles errores dum poſſunt ſecundùm veritatem certificari per relationem ad quòd certum non ſolent vitiare diſpoſitiones, vt dictum fuit in Barchinonen. penſionis 14. Ianuarij 1611. coram Reuerendiſſimo Archiepiſcopo Lugdunen.

Similiter non obſtat, quòd alia ratione, ſententia vitio nullitatis laborare videatur, dum iudex pronunciauit tanquam in prima, cùm tamen debuiſſet reuocare primam ſententiam contrariam, *l. eos, C. de appell.* Bart. *in l. per hanc col.*2. *num.*9. *C. de tempor. appell.* cum alijs allegatis. Quia ſententia prædicta fuit abſolutoria ab obſeruatione iudicij, eo quia inſtrumentum tranſlationis non erat productum in forma probanti, ideò cùm non tangeret exceptiones peremptorias, ſed dilatorias; neceſſaria non erat illius reuocatio, Bart. *in l. Iulianus n.*34. *ff. de condict. indeb.* 4

Quæ autem dicuntur, quòd hoc beneficium S. Adriani, ſuper quo eſt reſeruata penſio, habeat annexam Capellam S. Marci de iurepatronatus regio, ſuper qua non poterat imponi penſio, non videbantur iuſtificata, ideò ſuperfluum exiſtimarunt Domini ingredi diſputationem ſuper releuantia iſtius facultatis. Et ita, &c. 5

R. P. D. DVNOZETTO.

Bononien. affrancationis.

Veneris 12. *Ianuarij* 1618.

ARGVMENTVM.

De manutentione concedenda, & quaſi poſſeſſione probata per clauſulam *Conſtituti*, tam contra ipſum conſtituentem, quàm contra eius hæredem, & ab eo cauſam habente, necnon cum locatione, cum perceptione fructuum.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula* Conſtituti *probat poſſeſſionem contra conſtituentem, & contra habentem cauſam ab eo.*

2 *Poſſeſſio probatur ex locatione domus, & penſionum.*

3 *Manutentio datur non ſolum aduerſus principalem, ſed etiam contra eius heredes.*

4 *Spoliatum ſe dicens fatetur ſe non poſſidere, vbi declaratur hæc concluſio, in eo qui ſolam aſſociationem in continuatione ſua poſſeſſionis petit.*

DECISIO DXCIX.

CVm D. Comes Maluetius prætenderet manutentionem tam quoad per ipſum empta, quàm quoad exactionem penſionum ipſi debitarum ex dictis bonis filij Æmiliæ conductricis eorumdem bonorum, & cùm etiam prætenderet eſſe locum executioni duarum ſententiarum ad ſui fauorem Bononiæ latarum, dato ſuper his dubio, Domini cenſuerunt eſſe dandum mandatum quoad exactionem penſionum; de reliquis verò poſtea videndum in articulo executionis dd. ſententiarum. Debetur autem Comiti manutentio, quia de illius quaſi poſſeſſione exigendi conſtat non ſolùm ex clauſula conſtituti appoſita in inſtrumento venditionis contra ipſorum conſtituentium, & habentium cauſam ab ipſo, Bart. *in l. ab emptione n.*6. *ff. de pact.* Bero. *conſ.*91. *n.*12. *& ſeq. lib.*3. 1

Verùm etiam conſtat ex conductione facta per ipſam Æmiliam venditricem, *l. ſi quis ante conduxit, l. quamuis, §. ſi quis conductor, ff. de acquir. poſſeſſ.* Necnon ex ſolutione penſionum facta ab Æmilia vti conductrice horum bonorum, *§. retinendæ, Inſtit. de interdict. l.* 1. *§. interdictum, ff. vti poſſidet.* cum ſimilibus, & fuit ſæpiſſimè deciſum, & ad obtinendam manutentionem ſufficere vnicam exactionem, ex notat. per Doct. *in c. cum Eccleſia Sutrina, de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Rota in pluribus cauſis reſoluit, & præſertim in Romana annui redditus Veneris 13. Ianuarij 1612. coram R. P. D. meo Pamphilio, & in Imolen. penſionis Lunæ 8. Februarij 1616. coram R. P. D. meo Caualerio. 2

Et licèt Æmilia deceſſerit, tamen manutentio datur contra eius filios & hæredes, iuxta deciſ. Guidopap. 629. ſæpiſſimè à Rota canonizatam, & præſertim in Romana cenſus 6. Nou. 1606. coram R. P. D. meo Decano, & in dictis Romana annui redditus, & Imolen. penſionis. Idque maximè hoc caſu, quo dicti filij prætendunt remanere in poſſeſſione vi- 3

vigore conductioois, quam dicunt adhue durare cum pacto affrancandi dicta bona, vt ex multis comprobare nituntur informantes pro dictis filijs, quæ inſpectio maturiùs examinabitur in dubio reſeruato circa executionem dictarum ſententiarum.

4 Nec obſtat, quòd Comes intentauerit judicium immiſſionis, ſeu recuperationis, quaſi confeſſus ſit ſe amplius non poſſidere. Placuit enim reſponſio ipſum petijſſe ſolam aſſociationem pro contiouatione ſuæ poſſeſſionis ad remouenda impedimenta præſtita per D. Æmiliam conductricem finita locatione, vt patet ex inſtantijs factis coram iudice per dictum Comitem in eius ſummario *num.* 1. Per quas non cenſetur ſibi præiudicaſſe quoad poſſeſſionem exigendi penſiones, & affictus iſtius poſſeſſionis conductæ à D. Æmilia.

5 Quæ dicuntur ſuper oullitate, & ſuſpicione contractus de pacto redimendi, necnon de pretio, quod dicitur fuiſſe penes D. Comitem, & requirunt altiorem indaginem, & reijcienda ad petitorium. Et ita deciſum vtraque parte informante.

R. P. D. PIROVANO.

Vlisbonen. matrimonij.

Luna 15. *January* 1618.

ARGVMENTVM.

Matrimonium non dicitur metu contractum, niſi metus fuerit talis, qui cadat in conſtantem virum; quomodo, & quando talis metus probatus cenſeatur.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium metu contractum non reſcinditur, niſi metus fuerit talis, qui cadat in conſtantem virum.*
Metus quandoque paſſiuè in animo concipitur, & quandoque actualiter incutitur, & differentia inter vnam, & aliam metus ſpeciem, ibid. & 2.
Metus cadens in conſtantem virum probatio dependens ab animo, directè probari non poteſt, ideo probatur per indicia, & coniecturas neceſſarias, & concludentes, num. 1.

2 *Metus probatio non ſuffragatur, niſi probetur quòd interuenerit tempore actus.*

DECISIO DC.

1 PRo Agnete ſola informante, Domini perſtiterunt in deciſis, ex eiſdem fundamentis, de quibus in deciſione, quæ iterùm placuerunt, & vlteriùs animaduerterunt, quòd non omnis metus ſufficit ad dirimendum matrimonium, ſed talis, qui cadat in conſtantem virum, & per quem conſenſus ab actu contrahendi omnino remotus probatur, *cap. veniens il 2. cap. conſultationi de ſponſal. cap. cùm dilectus ac his quæ vi, metuſve cauſ.* Sanchez *de matr. lib.* 4. *diſp.* 11. *num* 8. Rurſus multum differt metus paſſiuè in animo conceptus à metu actualiter incuſſo, & illato. Primò enim caſu difficiliùs poteſt iudicari, an ſit talis qui poſſit cadere in conſtantem virum, quia probatio ab animo dependens directè baberi non poteſt, & per indicia, & coniecturas, eſt multum dubia, niſi ſint neceſſariæ, & concludentes, prout requiritur vbi agitur de fœdere matrimonij, *cap. mulieris de iureiur.* vbi gloſ. Dec. *conſil.* 133. *num.* 2. Menoch. *conſil.* 199. *num.* 2.

2 Secuodo verò caſu non etiam ſemper remonet conſenſu ab actu, niſi inſimul cum ipſo actu probetur, nec ſufficit quòd præceſſerit, aut ſubſequatur, quia per tempus ante matrimonium, probatio remanet æquiuoca, propter poſſibilitatem mutationis voluntatis, quæ variabilis, & ambulatoria eſt, & poſt non deſeruit, niſi pro adminiculo probationis antecedentis metus, quæ ſi deficit, adminiculum non ſuffragatur.

3 In præſenti autem metus incuſſus non probatur verbis, neque facto, vt iam dictum eſt in præcedenti deciſione, ponderando dicta teſtium: implicitus autem, & mente conceptus non iuſtificatur ex qualitate armorum, aut tractatu in ipſo actu matrimonij, ex quo vnus tantùm armatus enſe, & in lecto proſtratus præſens erat verbis de præſenti, & multa concurrebant pro Agnete ad ſuſtinendam liberam voluntatem Chriſtophori, quæ fuerunt deducta in præcedenti deciſione. Et ita fuit reſolutum, &c.

R. P. D. CAVALERIO,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Tiburtina Archidiaconatus.

Luna 15. *Ianuarij* 1618.

ARGVMENTVM.

De immiſſione in poſſeſſionem vigore gratioſæ ſubrogationis, quòd non impediatur per contradictorem citatum, & non habentem intereſſe, & alia nonnulla, de quibus in ſummarijs.

SVMMARIVM.

1 *Gratia, gratioſa ſubrogatio, vt locum habeat, quæ requirantur.*

2 *Clericatus probatus cenſetur ex litteris patentibus ordinarij.*
Beneficium dicitur reſeruatum, & vacare in Curia, quando reſignatio fit in manibus Papæ, ibid. in fine.

3 *Reſignatio conditionalis, nempe ad fauorem certæ perſonæ, an faciat beneficium reſeruatum.*

4 *Contradictor legitimus non efficitur ex ſola citatione: vbi declaratur hæc concluſio, ſi citatus non habet intereſſe, quia tunc dicitur contradictor de facto, & non legitimus.*

5 *Incompatibilitas beneficiorum non obeſt in aſſequendo, ſed in retinendo.*

6 *Exceptiones ſubreptionis, & alia reſpicientes petitorium, reijciuntur in poſſeſſorio immiſſionis.*
Vltimus ſtatus in retentione Canonicatus attendendus eſt, num. 6. *in fine.*

DECISIO DCI.

1 REſoluerunt Domini dandam eſſe immiſſionem Hieronymo io vim gratioſæ ſubrogationis, quam obrinuerat ad ius & poſſeſſionem, in qua Darius exiſtebat de tempore reſignationis, ſatis enim videbatur fuiſſe verificata omnia requiſita ad hunc effectum, videlicet clericatus, poſſeſſio reſignantis, & reſeruatio, vt in Burgeñ. de Pancono 24. Octobris, & 28. Nouembris 1598. coram bon. mem. Giptio, & in Mirandeñ. parochialis 17. Maij 1600. coram bon. mem. Penia, in montis Faliſci Capellæ 30. Ianuarij 1606. coram Illuſtriſſimo Lancellotto, & ſæpiùs Rota reſoluit.

2 Clericatus autem viſus fuit probatus ex litteris patentibus ordinarij Triburtini, & quaſi poſſeſſio reſignationis per teſtes examinatos, & hoc neque controuertebatur: reſeruatio autem viſa ſatis fuit clara, quæ reſignatio fuit facta in manibus Papæ, quo caſu beneficium vacat in Curia, & eſt reſeruatum, *cap.* 2. *de præbend. in* 6. Put. *deciſ.* 368. *in fin. num.* 2. *lib.* 2. Ferrett. *conſil.* 93. *num.* 3. *part.* 1. cum alijs congeſtis per Pariſ. *de reſignat. lib.* 9. *quæſt.* 14. *n.* 1. & in puncto fuit dictum in d. montis Faliſci.

3 Nec obſtare putaueruot, quòd dicebatur non ſufficere docere ſimpliciter de reſignatione, niſi doceretur de reſignatione valida, & de adimplemento conditionis, cùm agatur de reſignatione conditionali ad fauorem certæ perſonæ, nam reſponſum fuit quòd prætenſa procederent, ſi reſignans eſſet in cauſa, & contradiceret: in caſu autem propoſito ſolum Capitulum ſe opponebat, quòd Domini non habuerunt pro legitimo contradictore ad effectum vt poſſet immiſſionem petitam impedire, & in Hiſpaleñ. Canonicatus 22. Iaouarij 1605. coram Illuſtriſſ. Card. Ludouiſio cum alijs adductis per modern. Bonon. *de legit. concord. q.* 14. *art.* 5. *n.* 38. Ad hunc autem effectum illum dicebant dici legitimum, qui habet parem titulum, Put. *deciſ.* 298. *lib.* 10. & fuit dictum in Calaguritana dimidiarum portionum 20. Decembris 1593. coram Illuſtriſſimo Ludouiſio.

4 Neque ex eo quòd Capitulum fuit citatum, cenſuerunt Domini eſſe effectum contradictorem, nam cùm eſſet contradictor de facto, talis contradictio ſolum operabatur, vt citari debuiſſet, non autem vt poſſet impedire immiſſionem, non docto de intereſſe, & ideò non poteſt dici contradictor legitimus, ex actione non voluntaria, ſed neceſſaria,

Card.

Digitized by Google

Card. Seraph. *deciſ.* 144. *num.* 50. Rota in Varnień. Canonicatus 3. Decembris 1604. coram Illuſtriſſ. Card. Millino, & in Pacen. paritatis 15. Decembris 1609. coram R. P. D. Manzanedo, cum adductis *in tract. de leg. contrad. quæſt.* 3. *art.* 1. *num.* 53. *& ſeq.*

5 Et in omnem euentum allegata per Capitulum neque videbantur ſufficientia ad impediendum immiſſionem, nam prætenſa incomparibilitas Archidiaconatus cum Canonicatu, non obeſt in aſſequendo, ſed in retinendo, ad effectum vt vacet primum, *cap. de multa de præben. cap. commiſſa de elect. in* 6. Mohed. *deciſ.* 14. *de præben.*

6 Tandem hæc acceptio, & alia ſubreptionis per Capitulum allegatæ non viſæ fuerunt admittendæ in hoc articulo executiuo, ſed tamquam reſpicientes petitorium ad illud reijciendæ, vt in Seneń. Canonicatus 13. Maij 1588. coram bon. mem. Bubalo, & in dicta montis Faliſci coram Illuſtriſſimo Lancellotto, & ad effectum euitandi prætenſam ſubreptionem videbatur ſufficere vltimus ſtatus, per quem apparebat reſignantem retinuiſſe Canonicatum inſimul Archidiaconatu, ex his quæ ſatis copioſè congeſſit Gonzal. *ſuper regul.* 8. *gloſ.* 45. *num.* 14. *& ſeq.*

Et ita reſolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Bononień. de Cattaneis.

Lunæ 15. Ianuarij 1618.

ARGVMENTVM.

Relato quando magis credatur, quàm referenti, & de ſolutione, quòd præſumatur facta ex cauſa præcedentis tituli, ſeu contractus.

SVMMARIVM.

2 *Confeſſio non ſolùm probat contra confitentem, ſed etiam contra alium ab eo cauſam habente.*

3 *Confeſſio relatiua ad inſtrumentum numquid probet ſi in inſtrumento non reperitur id quod confitens fatetur.*

Referenti quandoque magis creditur, quàm relato, ibid.

8 *Solutio præſumitur facta in cauſam præcedentis contractus.*

DECISIO DCII.

1 IN deciſione diei 10. Martij præteriti ad effectum illius diſputationis, firmatum fuerat ex alienationibus bonorum Andreæ, & ex creditis ad hæreditatem illius pertinentibus perueniſſe in pluribus partitis ad Cæſarem eiuſdem Andreæ filium, à quo Cæſare Leonij ius deducunt ſummam librarum Bononien. 8000. Cauſa denuò propoſita, Domini quoad partitam librarum 5552. permanſerunt in deciſis, reſeruando de alijs videre in ſeparata diſputatione.

2 Dicebatur enim in præcedenti deciſione probari ex inſtrumento ſecundæ diuiſionis, quòd Sixtus habuit ex bonis omnibus cum Andrea eius fratre libras 11064. ex quibus promiſit ſoluere Cæſari pro eius medietate libras 5552 prout poſtea ei fuerunt ſolutæ, vt ex inſtrumento ſolutionis anni 1541. patet, dum hæredes Sixti ſoluerunt Cæſari libras 4226. pro reſiduo librarum 5532. cum aſſertiua, quòd de illis Sixtus aliàs ſe conſtituit debitorem dicti Cæſaris pro computo facto, & concluſo inter eos ex cauſa pecuniarum expenſarum de communi inter dictum Sixtum, & Andream in dotandis filiabus Sixti; quæ aſſertiua confeſſio cùm emanauerit pro iuſtificatione ſolutionis in eo actu fiendæ, probat inter eaſdem partes, & afficit Leonios habentes cauſam à Cæſare altero ex contrahentibus, Natta *conſ.* 438. *num.* 9. cum alijs allegatis per Surd. *quæſt.* 5. *n.* 39. *&* 42.

3 Nec vrgebat, quòd prædicta confeſſio eſſet relatiua ad inſtrumentum diuiſionis anni 1535. in quo nulla habetur mentio, quòd calculus eſſet ex cauſa expenſarum de communi inter Sixtum, & Andream, vt ideò magis relato ſit ſtandum, quàm referenti, etiam ſi ab eo in aliquo diſcrepat, Dec. *in auth. ſi quis in aliquo n.* 4. *verſ. ſecundò reſtringitur, C. de edend.* Surd. *conſ.* 105. *num.* 31. *lib.* 1. cum alijs allegatis, quia vltra quòd relatio legitur reſpectu debiti, pro quo fiebat ſolutio, non autem reſpectu declarationis ex quibus bonis fuiſſent extractæ pecuniæ, relatum etiam non diſcordat à referente, dum narratur quòd in dotandis filiabus de communibus bonis expendit ipſe Sixtus libras 11064. & quamuis in relato non habeantur illa verba inter Andream & Sixtum; tamen in expreſſis ſtatur referenti vbi relatum non repugnat, Abb. *conſ.* 176. *num.* 15. Magon. *deciſ. Luc.* 96. *num.* 8. Berreta *conſ.* 117. *num.* 6. Sed prætetea concurrit ſeries facti admodum veriſimilis, & confeſſioni prædictæ conueniens, quia

Primò de anno 1522. inter Andream, & Sixtum in 4
communione omnium bonorum exiſtentes præceſſerat conuentio, quòd quantitates pecuniarum dotium cuiuſlibet ipſarum filiarum, tam tunc exiſtentium ſponſarum, quàm futurarum, deberent extrahi de maſſa communi; ita tamen, quòd in caſu diuiſionis alter ipſorum habere deberet de maſſa communi ipſorum bonorum omne, quod alter habuiſſet, & ad eius computum expreſſum fuiſſet in maritandis filiabus.

Secundò, in eadem maſſa bonorum intrabant nedum 5
fructus bonorum immobilium, ſed & alia credita communia, & ad tempus, quæ exinde poſt mortem Andreæ pro parte exigenda remanſerunt, & tamquam effectus radicati durante ſocietate, durabant etiam ſocietate finita in maſſa bonorum.

Tertiò, in deciſione facta inter Sixtum, & Cæſarem 6
filium Andreæ ſupponuntur duo computa inter ſe diuerſa, alterum ſociale, alterum patrimoniale Cæſaris adminiſtratum per tutores, ſcilicet per Sixtum, & Iſottam de Calderinis matrem Cæſaris, & reſpectiuè Cæſar in vno remanet creditor Sixti, & in altero remanet debitor eiuſdem Sixti.

Quartò, in eodem inſtrumento diuiſionis narratur vr- 7
gentia, & neceſſitas tutorum ob malam qualitatem temporum, per quam fuerunt coacti vendere ſtabilia pro ſuſtinendo Cæſare, & prouidendo illi de alimentis.

Ex quibus omnibus viſum eſt dominis ceſſare exceptio- 8
nem dubiæ, & æquiuocæ probationis deductæ ex incidenti, & enunciata confeſſione de poſſibili ſolutione ex fructibus bonorum patrimonium Cæſaris, dum conſtat de præambulo titulo ſocietatis ad effectum præciſum dotandi filias, ac de maſſa, & eius effectibus vltra mortem Andreæ duraturis, qui à patrimonio Cæſaris ſeparati continuarunt, vt ex ſeparatis rationibus, & neceſſitate in diuiſione enunciatis ſufficienter apparet, ita vt dubitari non poſſit, quin dotes etiam poſt mortem Andreæ ſolutæ deſumptæ fuerint ex maſſa ſocietatis tam ex ipſarum partium confeſſione præiudiciali habente cauſam ab eis, vt ſupra dictum fuit, quàm etiam ex iuris diſpoſitione, vt ex titulo præcedenti actus ſubſequentes ſolutionis in eam cauſam facti præſumantur, *l.* 2. *C. de acqu. poſſeſſ. l. quadam mulier cum gloſ. ff. de rei vend.* Crauet. *conſ.* 255. *num.* 3. *& conſ.* 273. Bec. poſt alios *conſ.* 6. *n.* 6. Et ita fuit reſolutum.

R. P. D. PIROVANO.

Bononień. beneficij.

Mercurij 24. Ianuarij 1618.

ARGVMENTVM.

Beneficio priuatur Clericus aſſaſſinij crimen incurrens, etiam non ſequuto effectu, & etiam quòd mandatum fuerit non infideli, ſed Chriſtiano ad occidendum alium, dummodo mandatum fuerit acceptatum, & non aliàs,

SVMMARIVM.

1 *Aſſaſſinius beneficio priuatur etiam delicto non ſequuto.*

Qualitas in conſtitutione, ſeu lege requiſita probari in primis debet antequam ex ea agatur, ibid.

3 *Aſſaſſinij crimen perficitur ex mandato mandatario, & pecunia data, vel promiſſa ad occidendum Chriſtianum: vbi, quod ſi alterum ex prædictis deficiet, aſſaſſinij qualitas non verificatur.*

Aſſaſſinij pœna locum non habet, quando mandatum non fuit acceptatum, ibid.

3 *Aſſaſſinium locum non habet, quando ſolum mandatario fuit declarata voluntas quædam occidendi aliquem ſine mandato.*

4 *Aſſaſſinij crimen locum habet etiam quòd mandatum*

fuerit infideli ad occidendum Chriſtianum.

5 *Aſſaſſinij pœna numquid locum habeat, quando delictum non eſt ſequutum, vel deuentum non eſt ad actum proximum, & nu. 6. vbi præſertim de pœna priuationis beneficij.*

D E C I S I O DCIII.

1 CEnſuerunt Domini gratiam in caſu de quo agitur, non eſſe iuſtificatam; fundamentum enim gratiæ fuit vocatio narrata vigore *cap. primi de homicid. in 6.* vbi ex aſſaſſinio, ſeu ex mandato dato ad aſſaſſinium, etiam quòd delictum non fuerit ſequutum, inducitur vacatio beneficij ipſo iure, vt legitur in text. & gloſ. & comprobant Diaz *in praxi criminali cap. 96. num. 1.* Gabr. *conſ. 196. n. 5. lib. 1.* cum alijs allegatis. Sed qualitates illius capituli non iuſtificantur prout neceſſarium eſt agenti ex aliqua lege, conſtitutione, aut ſtatuto, Bart. *in l. 1. §. quod autem ait prætor. ff. ne quid in flum. public.* Felin. *in cap. 2. de reſcript.* Surd. *conſ. 45. num. 14. & deciſ. 39. num. 2. & 305. num. 41.* & de hac ipſa conſtitutione determinant Ioan. Andr. *in d. cap. 1. ſub num. 4.* Boſſ. *tit. de captura num. 46.* Clar. *in §. fin. ſuæ praxis quæſt. 85. verſ. vbi agitur, & in §. aſſaſſinium in princip. verſic. nam vbi agitur.*

2 Eſt enim certum, quòd crimen aſſaſſinij perficitur ex mandato mandatario, & pecunia data, vel promiſſa ad occidendum Chriſtianum, Aretin. *conſil. 163. poſt num. 17.* & tradunt poſt alios Clar. *in §. aſſaſſinium in princip.* Gabr. *de malefic. concluſ. 1. num. 1.* Menoch. *de arbitr. caſ. 360. num. 42. & 44.* Franch. *deciſ. 176. per totam*, & ſi alterum ex prædictis deficiat, qualitas aſſaſſinij non verificatur, & ſignanter quando mandatarius non ſuſcepit mandatum, conſuluit Bald. *conſ. 383. per tot. vol. 5.* incipit, *Bellonus de Ceſſa*, quem ſequitur Gram. *voto 11. nu. 19.* & Gabr. *de malefic. d. concluſ. 1. num. 36. verſic. tertio limita*, quamuis ipſi mendosè allegent illum *in conſ. 82. volum. 3.* Menoch. *d. caſu 360. num. 44.* D. Farinac. *de pœn. aſſ. in crim. aſſaſſinij quæſt. 23. n. 28.*

3 In præſenti autem ponderatis conſtitutis tam ipſius principalis, quàm aliorum in cauſa examinatorum, viſum eſt Dominis in mandatario non probari ſuſceptionem mandati, ſed tantummodo deliberationem animi ex parte inquiſiti ordinatam ad homicidium mediante ſortilegio, dum habetur, *& mi riſpoſe, io voglio che noi facciamo ammazzare, è pero biſogna trouare vna buona maſtra*, & paulò infra ad interrogationem, *ſete pur riſolute di far morir coſtoro, riſpoſe, come ſe ſon riſoluto, vorrei che foſſero morti.* Sed venefica nunquam fuit reperta, neque probatur, quòd prætenſus mandatarius ſuſceperit in ſe onus mandati de occidendo per ſortilegium, neque herbæ pro quibus erogatæ fuerunt pecuniæ, per inquiſitum fuerunt emptæ, ita vt negotium ex parte ſuſcipere debentis mandatum ſemper remanſerit in ſimplici, & in perfecto tractatu de reperiendo veneficam, & emendis herbis.

4 Quæ autem vltra defectum ſuſceptionis mandati dicebantur pro parte inquiſiti ad euitandam diſpoſitionem *d. cap. pro humani de homicid. in 6.* non carebant difficultate. Nam quòd illa conſtitutio ſtrictè ſit intelligenda, prout loquitur quando datur mandatum infideli ad occidendum Chriſtianum, ſecundùm opinionem Archid. Ioan. Andr. & Anchar. *in 8. not. illius cap. multo.* Plures non inferioris authoritatis tenuerunt contrariam opinionem, quòd ille text. indiſtinctè loquatur quoad omnes, qui ſint impulſi ſpe alicuius præmij, homines Chriſtianos occidere promittunt, nempe Imol. Bald. Gram. Aretin. Angel. Afflict. & alij quos refert Gabr. *de malefic. d. concluſ. 1. num. 18.* aſſerens eſſe cum eis communem opinionem, quibus accedunt Clar. poſt alios *in §. Aſſaſſinium in 1.* Pariſ. *conſ. 166. num. 3. lib. 4.* Dec. *tit. de mandat. pecun. med. num. 4.*

5 Similiter non eſt tuta limitatio, quòd pœna dicti cap. primi ſolùm habeat locum, conſummato delicto, vel quando deuentum eſt ad actum delicto proximum: extra autem prædictos caſus non intrare pœnam ordinariam, nec per conſequens locum eſſe diſpoſitioni dicti cap. ſecundùm opinionem Franch. Boſſ. Decian. & aliorum, qui ab informantibus allegantur. Quia actus conſummatus, & actus delicto proximus benè conueniunt mandatario, qui poteſt ſuſceptum mandatum conſummare, vel tentare. & de eo dici poteſt, quòd fecerit totum quod potuerit, vt homicidium committeret; ſecus verò mandanti, qui ex ſolo mandato, & per mandatarium acceptato cum oblatione pecuniæ, vel promiſſione dicitur conſummaſſe delictum, quantum in ſe eſt, cùm nihil plus facere poſſit, dum exequutio ad mandatarium pertinet, vt benè aduertunt Gemin. *in d. cap. 1. num. 10. in fine, gloſ. in verb. mandauerit*, ibi, *quia hoc per ipſum mandare eſt delictum conſummare*, Ioan. Menoch. *n. 6. & 9. lib. 2.* Capic. *deciſ. 155. n. 4.* Diaz *in prax. crimin. cap. 96. n. 6.*

6 Præterea *in cap. pro humani*, contra mandantem non ſequuto effectu non imponitur pœna mortis, ſed excommunicationis, depoſitionis à dignitate, & publicationis bonorum, quæ multum differt à pœna ſanguinis; adeò pœna vltimi ſupplicij non determinata à canone, aut alia lege poteſt minorari arbitrio iudicis: ſed in eo quod eſt determinata in amiſſione beneficij, effectu etiam non ſequuto, pœna non poteſt minorari, nec intrat arbitrium iudicis, prout declarando *cap. pro humani*, tenuit Grammat. *deciſ. 2. num. 23.* Et ita, &c.

R. P. D. VEROSPIO SENIORE,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Bononien. exemptionis.

Veneris 19. Ianuarij 1618.

A R G V M E N T V M.

De confirmatione priuilegiorum facta à Principe quód nihil de nouo tribuit, ſed tantùm tributo robur adijcit, præſertim quando eſt facta ſine clauſula, *ex certa ſcientia*, & quòd monachi, & regulares, & eorum bona non veniunt appellatione perſonarum Eccleſiaſticarum, ſeu bonorum Eccleſiæ.

S V M M A R I V M.

1 *Confirmationis priuilegiorum natura eſt nihil noui tribuere, ſed tantùm tributo robur adijcere, & n. 2. vbi præſertim, quando confirmatio non eſt facta ex certa ſcientia, ſed in forma communi.*

4 *Verba vbi non conueniunt, non conuenit etiam diſpoſitio.*

5 *Monachi, & regulares non veniunt appellatione perſonarum Eccleſiaſticarum.*

Monaſterij bona non veniunt appellatione bonorum Eccleſiæ, ibid. verſ. tantò magis.

Clauſulæ generales derogatoriæ contentæ in Breui non ampliant eius diſpoſitionem, ſed ad illius limites reſtringuntur, ibid. ante finem.

D E C I S I O DCIV.

1 MOnachi Caſſinenſes, cùm à Regimine Bononienſi, non obſtantibus ipſorum priuilegijs, præſertim in motu proprio Summi Pontificis Eugenij IV. ſub datum Florentiæ ſeptimo Kalen. Martij 1434. contentis, nec non immunitate Eccleſiaſtica pro conſuetorum vectigalium ſolutione conuenirentur, cauſa in Rota coram me introducta, dubitaui ſuper illorum exemptione. Verum difficultate reſtricta, an per Breue fel. record. Iulij III. ad Regiminis fauorem emanatum, derogatum fuiſſet exemptionibus dictis Monachis antea competentibus. Dubio ſuper hoc hodie per me propoſito Domini fuerunt negatiuam partem amplexi; cùm enim in dicto Breui ſolummodo ſtatuta, & capitula Regiminis circa vectigalium ſolutionem confirmentur, vt ex illius verbis colligitur, & præſertim ibi, videlicet, *Tenore præſentium approbamus, & illis plenum, & perpetuum firmitatis robur adijcimus*, &c. & ibi, *Eaque omnia valida, & efficacia fore, ſuoſque plenarios effectus ſortiri*, &c. ſequitur confirmationem huiuſmodi prædictorum capitulorum limites non excedere, cùm ſit de natura confirmationis, nihil tribuere noui, ſed tributo robur adijcere, *l. Aurelius, §. teſtamento, ff. de liber. legat. Lex verbis, C. de donationibus inter vir. & uxor.* gloſ. *in cap. 1. in verbo confirmationem de confirmat. vtil. vel inut. il.* Bald. *in l. nouationes circa finem, verſic. illud etiam certum eſt, C. de appellat. & in l. aduerſus in fine, C. ſi aduerſ. rem iud.* Dec. *in rubr. de confirmationib. vtil. vel inutil. n. 1.* Surd. *conſ. 361. n. 37. lib. 3.* Et fuit dictum in Peruſina poſtæ Puteoli 25. Ianuarij 1613. coram R. P. D. meo Pirouano.

Tan-

Digitized by Google

2 Tantò magis, quia non omnia capitula in hoc Breui confirmationis leguntur inſerta, cùm alia etiam per Legatos in futurum edenda confirmentur, de quibus Papa notitiam habere non poterat: vnde non meretur iſta confirmatio dici, ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione, & ſic remanet in forma communi, quæ nihil de nouo largitur, *cap. penult.* vbi Dec. *num. 1. & in rubr. n. 2. de confirm. vtil. vel inutil.* Aret. *conſil.* 15. *num.* 5. Alex. *conſ.* 129. *num.* 5. *lib.* 6. Soccin. iun. *conſ.* 258. *num.* 1. *lib.* 2. Pariſ. *conſ.* 3. *num.* 43. *lib.* 4. Ruin. *conſ.* 127. *num.* 7. *lib.* 4. & fuit reſolutum in cauſa Abuleñ. iuriſdictionis 22. Ianuarij 1588. coram Orano, & in cauſa Veroneñ. exemptionis 27. Maij 1594. coram Cardinali Pamphilio.

3 In capitulis verò ſolutionis vectigalium, ſolùm habetur Datiarios non poſſe aliquam exemptionem pro illis admittere, qui priùs non erant exempti, ne per hoc vllum Cameræ præiudicium fieret: non autem reuocantur exemptiones Religioſis anteà competentes, & ex lectura dictorum capitulorum apparet, nimirum ibi, *Che non poſſino ammettere alcuna eſſentione à perſona Eccleſiaſtica quantunque eſſente per li loro beneficij, & beni de Chieſa, che godeſſero non obſtante alcun abuſo inaduertenza, & ad effetto di non pregiudicare alla Camera, & di non mettere quei tali in poſſeſſo di quello che non li ſpetta, &c.*

4 Cùm igitur Monachi non fundentur in aliqua remiſſione ſibi per gabellarios facta, neque hoc reſpectu Camera illud præiudicium ſentiat, non poteſt in caſu noſtro locum habere capitulorum diſpoſitio, cùm verba non conueniant, *l. Gallus, §. & benè verba, ff. de lib. & poſth.* Bart. *in l. 4. §. toties, ff. de damn. infect.* Gemin. *conſ.* 65. *n.* 2. Bald. *conſ.* 486. *lib.* 2. Alex. *conſ.* 17. *num.* 2. *lib.* 1. Caſtr. *conſil.* 85. *in princ. lib.* 1. Nituntur enim Monachi priuilegijs de iure communi, & Sedis Apoſtolicæ authoritate ſibi competentibus: vnde conſiderari non poteſt abuſus, vel inaduertentia, neque Cameræ præiudicium, vt in dictis capitulis legitur, & apparet ex Breui, vbi pluribus in locis replicatur intentio fraudibus occurrendi, quæ in datijs quotidie committebantur.

5 Vlteriùs perſonarum Eccleſiaſticarum appellatione, de quibus in capitulis, cùm materia ſit exorbitans, & odioſa, non veniunt Monachi, Abb. *in cap.* 1. *num.* 9. *verſ. ſed hoc intellige, de iuram. calumn. & in cap.* 1. *num.* 7. *verſ. Monachi verò, ne Cleric. vel Monach.* Franch. *in cap.* 2. *num.* 8. *verſ. ſecus ſi materia, de ſupp. prælat. negl. lib.* 6. Tantò magis, quia capitulorum verba licèt ſint generaliter prolata de perſonis Eccleſiaſticis, quantumcumque exemptis, reſtricta ſunt tamen ad exemptas pro ipſorum beneficijs, & bonis Eccleſiarum, quæ verba tam ex diſpoſitione regulæ S. Benedicti, quàm iuxta canones Monachis non conueniunt, cùm illi beneficia retinere non valeant, *cap.* 2. *de ſtat. Monach.* & ſic Eccleſiarum bona non habent, ſed Monaſteriorum, quæ in materia ſtricta, & præiudiciali, appellatione bonorum Eccleſiæ non veniunt, vt per gloſſ. *in cap. grandi, in verbo Monaſterium*, vbi Doct. & præſertim Gemin. *num.* 12. *poſt med. verſ. aut materia eſt æqualiter*, Franc. *num.* 8. *in fine, de ſupplen. negl. Prælat. in* 6.

6 Non obſtant clauſulæ generales derogatoriæ in Breui contentæ. Nam illæ non ampliant diſpoſitionem, ſed ad illius limites reſtringuntur, Bald. *in l. eam quam num.* 2. *Cod. de fideicommiſſ.* Felin. *in cap. nonnulli num.* 27. *de reſcript.* & fuit dictum in Romana legitimæ 15. Martij 1593. coram Cardinali Arrigono, & in Reatina fructuum 12. Ianuarij 1604. coram Cardinali Pamphilio, & propterea non extenduntur ad caſus in principali diſpoſitione non incluſos, nec eos comprehenduntur, ex allegatis per Aym. *conſil.* 68. *num.* 6.

R. P. D. PIROVANO.

Vlixboneñ. matrimonij.

Veneris 26. Ianuarij 1618.

ARGVMENTVM.

Matrimonium vt dicatur metu contractum, conceptus metus debet eſſe talis, qui cadat in conſtantem virum. Quomodo & ex quibus huiuſmodi metus probatus cenſeatur.

SVMMARIVM.

1 *Metu non dicitur factum matrimonium, niſi conceptus metus fuerit talis, qui poſſit cadere in virum conſtantem.*

Metus non dicitur cadens in conſtantem virum ex aſſiſtentia vnius tantùm armati enſe, ibid. in fin.

2 *Metus contracti matrimonij numquid probatus cenſeatur ex inimicitia, ex tempore, ex rumore armorum, & ex relatione poſt contractum matrimonium.*

3 *Teſtis ſi in ſecunda depoſitione dixit contrarium eius, quod depoſuit in prima, attenditur primum dictum, & non ſecundum.*

DECISIO DCV.

Cauſa iteratò propoſita, Domini ſteterunt in deciſis. 1

Certi enim ſumus, quòd metus incuſſus non probatur facto, aut verbis, vt factum fuerat in cauſa Collibrieñ. matrimonij 19. Decembris 1614. coram R. P. D. Buratto, in qua homines armati ingreſſi thalamum, vbi iacebant amantes, tenuerunt Parochum per vim, & verbis, ac vultu aſpero imperatum fuit viro, vt duceret mulierem in vxorem. Metus autem conceptus ſimiliter non probatur ſaltem, qui poſſit cadere in conſtantem virum, quia matrimonium fuit contractum vno tantummodo armato enſe aſſiſtente, & ſuper lectum iacente, vt oſtenſum fuit in præcedentibus deciſionibus.

Non obſtant circumſtantiæ ex ſerie totius facti ponderatæ, videlicet inimicitiæ occaſione deflorationis Agnetis cum patre, fratre, conſanguineis, & tota familia Agnetis contractæ, vt per Alexan. *conſil.* 98. *num.* 5. *lib.* 3. cum alijs allegatis, tempus noctis, & hora inſolita Parochi, armorum rumor, & plures perſonæ armatæ, & reclamatio Chriſtophori in domo Parochi poſt ſequutum matrimonium. Quia præſuppoſitum deflorationis non probatur, & nihilominus ex propenſa Chriſtophori voluntate nubendi, & familiaritate eiuſdem cum fratre Agnetis, & conuerſatione in domo, vrgens indicium reuocationis iniuriæ ad animum parentum deſumi non poteſt. Hora inſolita pertinet ad ipſum Parochum, qui fortè recuſaſſet accedere ad domum contrahentium. 2

Supereſt indicium rumoris armorum, quòd probatur ex ſola depoſitione Catherinæ Riberæ, cuius dictum non vrget, dum pro matrimonio liberè contracto depoſuerat, in ſecunda verò depoſitione recenſuit præparatione armorum; vnde in hac parte, vel eius dicto ſtandum non eſt vti contrario, vel prima verior præſumenda eſt, Clar. *in §. fin. quæſt.* 52. *num.* 15. *verſ. ſi verò*, Couarr. *variar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 8. Nec Ioanna Dalmeida vicina de rumore præciſo deponit, ſed interrogauit Agnetem de rumore excitato in eius domo nocte præcedente, vnde interrogans non ponit, dum veritatem ab altero quærit. 3

Similiter pluralitas armatorum probatur per eandem Catherinam, quæ non vrget, per ſupradicta, vt ex numeratis per eam, nempè Roderico Cottimo patruo, & Stephano Cardoſo eius patre, Sebaſtiano Coſta fratre Agnetis, & Didaco Numez cognato eiuſdem Agnetis, vnus tantùm fuit præſens matrimonio, nempè Rodericus, & quamuis Parochus intrando domum aſſerat vidiſſe Chriſtophorum ſedentem ad latus patrui Agnetis; qui armatus erat; tamen neque ille fuit præſens matrimonio; itaut ſemper dubitari poſſit de voluntate Chriſtophori liberè contrahendi, vt in prima deciſione fuit ponderatum, quod ſufficit, vt probatio plenè non concludat ad hunc effectum, prout neceſſarium eſſe dictum fuit in ſecunda deciſione. 4

Demùm non obſtat reclamatio, & conqueſtio Chriſtophori in domo Parochi, quia placuit reſponſio data in prima deciſione, quòd ratione pœnitentiæ contractus euenire potuit, quæ probatio tanquam emanans ex confeſſione partis admitti non debet. 5

Digitized by Google

R. P. D. S A C R A T O,

poſteà S. R. E. Cardinale,

Paduana ſedilium,

Veneris 26. Ianuarij 1618.

A R G V M E N T V M.

Capitulum ſine conſenſu Epiſcopi poteſt facere ſtatuta in ijs, quæ non concernunt ſtatum vniuerſalem Eccleſiæ, prout ſunt concernentia ordinationem chori; conſentiente vero Epiſcopo poteſt ſtatuere etiam ardua, & concernentia vniuerſalem Eccleſiæ ſtatum.

S V M M A R I V M.

1 *Capitulum ſine conſenſu Epiſcopi poteſt facere ſtatuta in ijs, quæ non concernunt ſtatum vniuerſalem Eccleſiæ, prout ſunt concernentia ordinationem chori; conſentiente autem Epiſcopo poteſt ſtatuere etiam ardua, & concernentia vniuerſalem Eccleſiæ ſtatum, & num. 2. vbi etiam quod ſufficit conſenſus Epiſcopi per taciturnitatem, & patientiam, declara vt num. 5.*

3 *Præcedentiarum materia regulatur ſecundum antiquam conſuetudinem.*

D E C I S I O DCVI.

1 EXtant in Choro Cathedralis Patauinæ duo ordines ſedilium, vulgò Lunæ nuncupatæ, in primo ordine ab antiquo tempore fuerunt trigintaquatuor Sedilia, in quibus ſedebant Canonici, qui ſunt xxvij. & Manſionarij, qui ſunt xij. demptis tamen ex ijs xij. Manſionarijs, duobus Magiſterium Chori exercentibus; qui ſolebant ſedere in ſecunda luna, in qua ſecunda luna, in ſedilibus tamen diuerſæ formæ conſueuerunt ſedere Capellani, qui ſunt numero quadraginta tres, & in tertio loco ſederunt Clerici dictæ Eccleſiæ, Capitulum, vel quia prima luna, non ſufficeret pro Canonicis, & Manſionarijs ſimul, cùm deficiant tria ſedilia, vel alia de cauſa, decreuit, quòd tres Manſionarij vltra duos Magiſtros Chori, deberent ſedere in ſecunda luna, cui decreto ſe oppoſuerunt Capellani, cauſaque primò introducta in partibus, & denique in Rota, fuit coram me dubitatum, an conſtaret de bono iure Capituli, vel potiùs Capellanorum in caſu de quo agitur? & pro Capitulo fuit tentum, quia de iure in ijs, quæ non concernunt ſtatum vniuerſalem Eccleſię, Capitulum etiam ſine conſenſu Epiſcopi poteſt facere ſtatuta, gloſſ. *in cap. 2. verb. ſtatutum, verſ. ſi verò, de verbor. ſignific. in 6.* Calder. *conſ. 2. num. 2. de conſtitut.* Butr. *in c. conſtitut. num. 25. de reſcript.* Abb. *in cap. cum acceſſiſſent nu. 4.* & ibi Dec. *num. 9. de conſtit.* Imol. *in cap. cum omnes ſub n. 4.* & Bero. *num. 42. eod. tit.* Præpoſit. *in cap. Catholica, in verſ. nota quòd vnaquæque Eccleſia, diſtinct.* 11. & ibi Gemin. *nu.* 11. Ferrett. *conſ.* 286. *num.* 1. & in ſpecie de concernentibus ordinationem Chori, fuit dictum in cauſa Illerdeñ. ſtatuti 19. Martij 1597. coram bon. mem. Corduba. Hoc autem multò magis poteſt facere Capitulum, conſentiente Epiſcopo, quia tali caſu poteſt ſtatuere etiam ardua, & concernentia vniuerſalem ſtatum Eccleſiæ, tradunt omnes *in cap. omnes, de conſtit.* Felin. *in c. edoceri num. 3. & ſeqq. de reſcrit.* Capr. *ſuper regul. reg. 9. n. 1.* Cæſ. de Graſſ. *deciſ. 4. num. 4. de his quæ fiunt à maior. par. cap.* Seraphin. *deciſ. 1447. num. 1. & 2.* & fuit dictum in Illerdeñ. coram bon. mem. Corduba, de qua ſuprà.

2 Et licèt in propoſito caſu non interuenerit expreſſus conſenſus Epiſcopi, attamen cùm Epiſcopus viderit, & paſſus fuerit mutationem Chori, & eius Vicarij etiam ſe ingeſſerint in hoc negotio, ſatis videtur conſenſiſſe, ex tradit. per Calder. *dicto conſ. 2. num. 2. de conſtit.* Vltra quòd dato, quòd Capellani non habeant ius, de quo infrà, non poterunt ipſi dare de non conſenſu Epiſcopi, Seraph. *deciſ. 707. num. 5.*

3 Non obſtat, quòd in materia præcedentiarum deferatur antiquæ conſuetudini, ad deciſ. Seraphin. 404. Ideòque non debeat eſſe in poteſtate Capituli mutare hunc antiquum ſtatum in præiudicium Capellanorum, quia Domini hoc intelligebant in caſu quo tolleretur aliqua præcedentia Capellanis, quod exiſtimabant in hoc caſu minimè euenire, cùm Manſionarij de iure, & ſecundum antiquam conſuetudinem huius Eccleſiæ præcedant Capellanis, qui propterea ex eo, quòd Manſionarij incipiant ſedere in eorum ordine, licèt digniori loco, non amittant aliquam præcedentiam, ſed potiùs ex ſocietate dignioris perſonæ augentur honore, & decore; vltra quòd iſta prætenſa conſuetudo retorquetur, cùm iam duo Manſionarij, nempè Magiſtri Chori eſſent in quaſi poſſeſſione ſedendi in ſecunda luna, vt dictum eſt.

4 Non obſtat, quòd ſedentibus Manſionarijs in ſecundo ordine, non remaneat locus pro omnibus Capellanis; ideòque ex illorum expulſione inſurgat, & diminutio cultus diuini, & præiudicium illorum iuris interueniendi in Choro, quorum neuter poteſt facere Capitulum, ex allegatis, quia DD. præſuppoſuerunt, quòd adſit, vel adeſſe debeat locus pro omnibus Capellanis, qui debent interuenire in Choro, & quòd huic inconuenienti debeat prouidere Capitulum, ſi iam non eſt prouiſum, faciendo noua ſedilia, vel alio conuenienti modo.

5 Circa illud, quòd data etiam poteſtate in Capitulo adhuc requiratur rationabilis cauſa, aliàs non debeat ſuperior canonizare huiuſmodi decreta, vt per gloſſ. *in dicto cap. 2. verb. ſtatutum, de verbor. ſignific.* & per Rot. in deciſ. Illerdeñ. coram Corduba, de qua ſuprà, fuit reſponſum cauſam rationabilem ſatis apparere in propoſito caſu, quia attento numero ſedilium, & perſonarum, quæ debent ſedere in primo ordine, deficiunt tria ſedilia, vt ſupra dictum eſt. Vnde rationabiliter decreuit Capitulum, quòd tria ſedilia deficientia deberent conſtitui in ſecundo ordine. Nec mouit Dominos allegatio, quòd propter infirmitatem, vel aliud impedimentum ſemper non interueniant omnes Canonici, & Manſionarij. Ideòque docuerit experientia, ſatis eſſe primum ordinem pro Canonicis, & Manſionarijs, quia cùm impoſſibile ſit, quòd omnes vno tempore poſſint, & velint interuenire, irrationabile viſum fuit non adeſſe locum pro omnibus.

R. P. D. P I R O V A N O.

Mediolaneñ. decimarum S. Donati.

Lunæ 29. Ianuarij 1618.

A R G V M E N T V M.

Decimæ numquid debeantur de iure communi Parochiali Eccleſiæ, vel potiùs matrici.

S V M M A R I V M.

1 *Decima de iure communi debentur Eccleſiæ Parochiali, num. 2. & 4. vbi quòd debentur Eccleſiæ matrici, & non Parochiali.*

3 *Eccleſia matrix probata cenſetur ex his, quæ ponuntur; vbi etiam quod per teſtes dicentes, quòd ab ea alia Eccleſiæ recipiunt ſacramenta.*

5 *Res iudicata eſt exceptio litis finitæ, & facit ius inter partes.*

Actum quem quis impugnat, pro ſe allegare non poteſt, ibid.

6 *Canonici ſeruientes in Eccleſia, viuere debent de fructibus eiuſdem Eccleſiæ.*

D E C I S I O DCVII.

1 POſt multas reſolutiones in hac cauſa factas, denuò fuit ſuſcepta diſputatio, an decima debeatur integra, & ſoli Eccleſiæ, & Canonicis S. Donati. Et deberi integras Eccleſiæ S. Donati fuit reſponſum, niſi obſtet præſcriptio, de qua reſeruarunt particulariter videre. Primò enim fuit deciſum ſub die 19. Martij 1612. decimas locorum, de quibus agitur vſque ad annum 1581. ſpectaſſe ad Eccleſiam Sancti Donati, Secundò fuit etiam reſolutum ſub die 27. Iunij, & 17. Decembris eiuſdem anni decimas etiam ſpectare ad Canonicos eiuſdem Eccleſię, & etiam poſt annum 1581. Tertiò fuit firmatum 22. Martij 1613. decimam deberi integram, nempè vnum ex decē, & de omnibus fructibus. Denique ſub die 5. Iunij 1617. fuerunt comprobatæ deciſiones primo, & ſecundo loco factæ, ex quibus omnibus patet reſponſio ad dubiū propoſitū.

Non

Digitized by Google

2 Non obſtant, quæ hodie denuò ponderantur aduerſus reſolutiones iam factas, & primò quòd non probatur per D. Platum Eccleſiam Sancti Donati eſſe matricem, in quo conſiſtit fundamentum vltimæ deciſionis, vt inde intrare poſſit declaratio Concilij, qua circumſcripta, dicebatur decimas non deberi dictæ Eccleſię Sancti Donati, ſed Parochiali Eccleſiæ Sancti Martini habenti fundatam intentionem in decimis, vt ſæpiùs fuit reſolutum, ſignanter in Mediolaneñ. decimarum de Variſio coram Reuerendiſſimo Lugduneñ. die 9. Martij 1609.

3 Ad prædicta enim fuit reſponſum ex deductis in prima deciſione 19. Martij 1612. in qua ad probandum, quod Eccleſia Sancti Martini, de qua agitur, eſſet intra fines Parochialis Eccleſiæ Sancti Donati, ponderantur viſitationes Sancti Caroli, diſmembratio petita per homines dictorum locorum, ob diſtantiam, & impedimenta aquarum, ac demum promiſſio dotis præſtandæ Eccleſiæ prædictæ Sancti Martini diſmembrandæ cum prædictorum omnium effectuatione, & teſtes dati in ſecundo ſummario concludenter deponunt, quòd Eccleſia Sancti Donati eſt matrix, & quòd aliæ Eccleſiæ ab ea recipiunt Sacramenta, ex quibus neceſſariò concluditur matricitas tam ab effectu, cùm de limitibus illius, quaſi de corpore fuerit deſumpta noua Parochialis, quàm à nominatione matricis, de qua per teſtes, & inſtrumenta erectionum, quæ inſtrumenta, etſi pro parte Rectoris in alijs diſputationibus diuerſa inter ſe prætenderentur, dum agitaretur de præſeruatione decimarum facta in ipſa erectione, hodie tamen ceſſat obiectum, quia ex ipſa declaratione Congregationis; non autem ex inſtrumento ſunt præſeruatæ decimæ, niſi de illarum aſſignatione appareat.

4 Nec eſt intelligenda eadem declaratio, prout interpretantur informantes pro Rectore, vt ſcilicet Eccleſia matrix teneatur probare decimas ad ſe pertinere, & quòd eas exegerit, quia neque hoc legitur in contextu illius, neque iuri conuenit, cùm abſque alia probatione habeat fundatam intentionem in decimis intra limites ſuę Parochiæ, *cap. fin. de Parochijs*, *cap. cùm contingat*, *cap. cùm in tua, de decimis*, & abundè fuit comprobatum in alijs deciſionibus ſuprà relatis.

5 Et quatenus dicatur probari decimas ad eandem matricem non ſpectare, ex eo quòd iſta decima diuidenda ſit in octo partes, quarum tres pertinent ad Canonicos Decumanos, aliæ tres ad Rectorem S. Stephanini, duæ vero, quæ eſt minor pars ad Eccleſiam Sancti Donati, vt ex ſententia, & alijs iuribus datis in ſummarijs. Hoc videtur ſublatum ex reuocatione eiuſdem ſententiæ de partibus ſequutę in Curia ab A. C. ad inſtantiam ipſorum de Moronis, quæ ſiue obſtet Decumanis, & Rectori S. Stephanini in vim rei iudicatæ, ſiue ipſis Moronis tanquam ex iuribus ab eis impugnatis, vtroque caſu iuuari non poſſunt ad retardandum proceſſum, quia res iudicata eſt exceptio litis finitæ, & facit ius inter partes, *cap. cùm inter, de re iud.* Alex. *conſ. 39. col. 2 num. 23. vol. 6.* & plenè comprobat Surd. *conſil. 61. num. 2. lib. 1.* & ex eo quod quis niſus eſt impugnare, non debet fructum conſequi, *reg. ex eo, de reg. iur. in 6. cap. cùm olim*, vbi Abb. *num. 6. de cenſibus*, Surd. poſt alios *conſ. 136. num. 29. vol 1.*

6 Non obſtat, quòd Rota reſoluerit non ſolùm iſtas decimas ſpectare ad Eccleſiam S. Donati, ſed etiam ad Canonicos eiuſdem Eccleſiæ, vt in deciſ. 27. Iunij 1612. quia motiuum deciſionis, ſi benè percipiatur, non eſt ſeparare, aut diſtinguere iura Canonicorum à iuribus Eccleſiæ, ſed vt decimæ ad Canonicos ratione ſeruitij Eccleſiæ pertineant, ex quo de fructibus illius viuere debent, gloſſ. *in cap. ſi propter*, *in verſ. ſpeciali gratia*, *de reſcript.* Caſſad. *deciſ. 19. de præbend.* Verall. *deciſ. 306. n. 5. part. 3.* atque ita benè conueniunt inter ſe, quòd decimæ pertineant ad Eccleſiam, ac etiam ad Canonicos beneficiatos in eadem Eccleſia ratione ſeruitij, vt de illis viuere poſſint.

Et ita fuit reſolutum, &c.

R. P. D. VBALDO.

Mantuana fructuum.

Mercurij 31. Ianuarij 1618.

ARGVMENTVM.

Fructus, an & quando lucretur poſſeſſor bonę, vel malæ fidei, & quid in emente rem litigioſam, actionemque, & cauſam quando variare liceat in eodem, vel diuerſo iudicio, & inter eaſdem, vel diuerſas perſonas.

SVMMARIVM.

1 *Bona fides præſumitur in habente iuſtum titulum*, *n. 1. verſ.* ratio fuit.

Bonæ fidei poſſeſſor lucratur fructus, etiam quòd non habeat titulum, quia ſufficit qualis qualis occaſio poſſidendi, etiam non probata bona fide, dummodo mala fides non adſit, ibid.

2 *Fructus non lucratur is, qui contrahit contra iuris reſiſtentiam.*

Emens rem litigioſam, numquid facit fructus ſuos, ibid. & ſeqq.

3 *Litigioſa res non dicitur poſt extinctam litem per tres ſententias exequutioni mandatas.*

4 *Variare actionem in diuerſo iudicio licitum eſt; præſertim quando variatur, non quoad actionem, & cauſam, ſed quoad perſonas, & alias, ibid.*

DECISIO DCVIII.

IVxta formam nouæ commiſſionis in hac cauſa præſentatæ pro fructibus quos D. Æmilia prætendit contra D. Lauiniam, & alios tertios poſſeſſores, dedi dubium, an D. Lauinia, & alij tertij poſſeſſores teneantur ad dictos fructus, & a quo tempore? & Domini reſponderunt deberi fructus ab anno 1599. tantùm, quo fuit contra eos lis mota, non autem antea. 1

Ratio fuit, quia ante dictum tempus D. Lauinię, & alij tertij poſſeſſores habebant iuſtum titulum, ex quo præſumitur bona fides, *§. ſi quis à non domino*, vbi Ang. *num. 2. Inſt. de rer. diuiſ.* cum alijs per Rotam Bononien. apud Barz. *deciſ. 53. num. 34.* qui tamen titulus nec requiritur ad effectum lucrandi fructus, Bart. *in l. ſed etſi, §. ſcire num. 2. ff. de pet. heredit.* ſed ſufficit qualis qualis occaſio poſſidendi, & quòd non adſit mala fides, etſi non probetur bona, Bald. *in l. initam, col. 2. verſ. modo quæritur, Cod. de donat.* Surd. *deciſ. 25. num. 5. & deciſ. 211. num. 7.* & fuit dictum ſæpè in Rota, & ſignanter in hac cauſa 20. Iunij 1616. & bona fides in poſſeſſione regulariter præſumitur, Bart. *in dicto §. ſcire*, Gabr. *conſ. 108. nu. 3. lib. 1.*

Nec obſtat, quòd quando lex ab initio reſiſtit contractui acquiſitionis rei, ex qua fructus percipiuntur, tunc non habeat locum regula, quòd bonæ fidei poſſeſſor non faciat fructus ſuos, vt per Bart. *in dicto §. ſcire num. 4.* Boer. *deciſ. 98. num. 3.* cum alijs allegatis, & propterea cùm alienationi per D. Carolum factæ tanquam de re litigioſa lex reſiſtat, Lauinia, & alij tertij poſſeſſores non fecerint fructus ſuos, quia præter id quòd concluſio procederet data ſcientia litis in emptoribus, quæ non probatur, & ſic iſti poſſeſſores allegantes errorem facti excuſantur à reſtitutione fructuum, quamuis ex ſola ignorantia iuris non excuſarentur, ſecundùm diſtinctionem tamen Bart. *in dicto §. ſcire num. 4.* Curt. ſen. *conſil. 71. ſub nu. 14. in fine, verſ. & multo magis*, Couarr. *lib. 1. variar. reſolut. cap. 3. ſub. num. 8. verſ. poſt etiam, &c.* ceſſat difficultas, quia cùm prætenſa lis penderet ſuper ſpolio, & ſic ſuper poſſeſſione tantùm, res non propterea dicebatur effecta litigioſa, adeò vt non poſſet alienari, cùm ad hunc effectum requiratur, vt lis moueatur ſuper dominio, & actione reali agatur, gloſſ. *in cap. 1.* vbi Abb. *num. 5.* & alij communiter, *de confirm. vtil. vel inutil.* Caſſad. *deciſ. 6. n. 2. de reſcript.* cum alijs per Lancellott. *de attent. lit. pend. c. 4. in præfat. in 15. limit. num. 579. & ſeqq.* Honded. *conſil. 20. num. 31. lib. 1.* 2

Addebant nonnulli ex Dominis aliàs fuiſſe dictum in 3
hac

hac cauſa 10. Decembris 1617, alienationes fuiſſe factas poſt extinctam litem per tres ſententias executioni demandatas, & quod ceſſauit omnis fraus, & dolus tam in D. Carolo alienante, quàm in emptoribus, ſed tamen ille fuit diſcurſus quoad hanc partem, & non deciſio, vt apparet ex lectura: tenentur autem D. Lauinia, & alij poſſeſſores ad dictos fructus ab anno 1599. à quo tempore fuit etiam contra ipſos motum iudicium, cùm exinde fuerint in mala fide, gloſſ. *in cap. 1. de reſtit. ſpoliat. dicto §. ſcire, ſi quis a non domino, in fin. Inſt. de rer. diuiſ.* cum alijs per Menoch. *de recuper. remed. 1. num. 412.*

4 Nec obſtat, quòd cùm D. Æmilia obtinuerit condemnari D. Carolum ad dictos fructus, non poſſit ampliùs variare ex allegatis, quia vltra quòd ſumus in diuerſo iudicio, quo caſu licita eſt variatio, Bart. *in l. Papinianus, §. ſed nec impuberis num. 2. ff. de inoffic. teſtam. & in auth. Item poſſeſſor num. 5.* qui allegat ad hoc bonas gloſſ. *C. qui pot. in pign. hab.* & ſic ceſſat fundamentum deciſionum, quia non agitur nunc ad iſtos fructus vigore ſententiæ latæ contra D. Carolum, nec executorialium, ſed vigore nouæ commiſſionis. Reſpondebatur etiam, quòd obiectum procederet quoad actionem, & cauſam, ſecus autem quoad perſonas, circa quas permittitur variatio, Ruin. *conſ. 12. num. 9. lib. 4.* Hoc autem caſu intentatur idem remedium poſſeſſorium pro fructibus contra diuerſas perſonas, quo caſu electio vnius anteà facta non præiudicat, Bart. *in l. 1. §. vnde quæritur, ff. de public.* cum alijs per Gabr. *de act. concluſ. 2. num. 19.* Præſertim quando electio, vt hic, non habuit plenarium effectum excuſationis, nec per eam creditor fuit integrè ſatisfactus, Surd. *conſil. 413. num. 17. lib. 3.* ſtante potentia aduerſarij, quæ etiam fuit conſiderata in cauſa 20. Maij 1611. coram me.

Et ita fuit deciſum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Anconitana Saluiani interdicti.

Mercurij vlt. Ianuarij 1618.

ARGVMENTVM.

Saluiano interdicto vt locus ſit, quæ requirantur. Exequutiuum iudicium non datur contra tertium poſſeſſorem, & fructibus non liquidatis, bonaque fideicommiſſaria remanent ſemper obligata pro reſtitutione dotis, etiam in præiudicium vocatorum.

SVMMARIVM.

1 *Saluiano interdicto vt agi poſſit, doceri debet de potiori hypotheca, & de credito certo.*

2 *Fideicommiſſario competit Saluianum interdictum ad effectum obtinendi immiſſionem in bonis fideicommiſſo ſubiectis.*

Fideicommiſſaria bona ante reſtitutionem ſemper remanent obligata pro reſtitutione dotis, etiam in præiudicium vocatorum, ibid.

3 *Euictionis actio quem obligatum tenet, eundem agentem repellit exceptio.*

4 *Hypotheca anterior præfertur poſteriori.*

Poſſeſſor præſumitur percepiſſe fructus rei quam poſſidet, ibid.

Exequutiuo iudicio non eſt locus ante liquidationem fructuum, ibid.

5 *Ceſſionario obſtant exceptiones, quæ opponi poſſent contra cedentem.*

Exequutiuè agi non poteſt contra tertium poſſeſſorem, ibid.

DECISIO DCIX.

1 Dictum fuit Iulio Cæſari ſoli informanti non eſſe dandam immiſſionem in bonis Octauiani eius fratris præmortui in præiudicium D. Doralicis, quæ poſſidet ex eodem remedio Saluiani, & de dote ſua excepit, quia non docet de potiori hypotheca, neque de credito certo, quæ ſunt præcipua in hoc iudicio Saluiani, *l. 1.* vbi Bart. & alij, *de Saluian. interd.* idem Bart. *in l. rem alienam num. 5. ff. de pign. act.* Gabr. *conſil. 46. num. 11. vol. 1.* Rota *deciſ. 44. num. 5. part. 1. diuerſor.* & de potiori hypotheca fuit reſolutum in Placentina Saluiani 16. Iunij 1589. coram bonæ memoriæ Cardinali Mantica, & de credito certo, & liquido ponit Aretin. *in §. item Seruiana, in fin. de act.* & deciſio Maceraten. domus 17. Iunij 1601. coram Illuſtriſſimo Millino.

2 Quoad bona Pulueriglij in territorio Anconæ ſub vinculo fideicommiſſi Hieronymi proaui, & ſi vocatis competat hypothecaria, & per conſequens Saluianum pro adipiſcenda illorum poſſeſſione, *l. 1. C. de Saluian. interd.* Aret. *in §. item Seruiana nu. 8. de act.* tamen pro dote conſtituenda, ac reſtituenda ſemper in præiudicium vocatorum ante reſtitutionem remanent obligata, *auth. res quæ, Cod. com. de leg. §. quamobrem, auth. de reſt. & ea quæ par. in vnd. menſ.* & plenè comprobant Menoch. *præſumpt. 189. nu. 6. & 16. lib. 4.* Theſaur. *deciſ. 192. num. 3.*

3 Si autem de bonis Bonifacij aui materni agatur, quæ pariter fideicommiſſo ſuppoſita reperiuntur, eadem exceptione tueri poteſt D. Doralix, donec de dote fuerit ſatisfacta: vltra quòd quæ bona ex hæreditate Bonifacij peruenerint ad Octauianum, adhuc non conſtat, & in medietate prædij Montis Torti venditi per eundem Comitem Iulium Cæſarem eidem Octauiano tanquam de hæreditate Bonifacij, nullum poteſt conſtitui fundamentum, quia ſemper obſtat promiſſio eiuſdem Comitis Iulij Cæſaris in caſu cuiuſcumque fideicommiſſi tam contrahentibus cogniti, quàm incogniti pro manutentione, & conſeruatione contractus venditionis, itaut quem de euictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio, *l. vendicantem, ff. de euict. l. cùm à matre, Cod. de rei vend.* Surd. *deciſ. 99. num. 10.*

4 Ratione autem proprij, & immediati crediti pro reſiduo pretij bonorum Montis Torti eidem Octauiano venditi ante matrimonium contractum cum D. Doralice, niſi alia obſtarent, immiſſio non videretur deneganda, quia de credito, & anteriori, ac expreſſa hypotheca, & poſſeſſione Octauiani ex eodem inſtrumento venditionis conſtat, nec D. Doralici aduerſus expreſſam anteriorem hypothecam competere poteſt aliquod priuilegium, *l. aſſiduis*, cum gloſſ. *Cod. qui pot. in pign. hab.* Cæterùm omiſſa etiam exceptione nullitatis contractus prædicti vti contra Bonifacij fideicommittentis expreſſam prohibitionem de non alienando celebrati, viſum eſt Dominis creditum reſidui pretij, & ſi quæ alia ſunt ex eodem inſtrumento, non eſſe certa, & liquida, quia informantes præſupponunt Comitem Iulium Cæſarem etiam nomine Sfortiæ eius filij adeptum fuiſſe poſſeſſionem bonorum ex fideicommiſſo Hieronymi, quæ poſſidebantur per Octauianum, & ad eos ſpectabant vigore ſubſtitutionis, & eodem modo intraſſe poſſeſſionem alterius partis prædij Montis Torti vigore fideicommiſſi Bonifacij, & purificatam conditionem prædeceſſus Octauiani ſine filijs, præſupponunt etiam, & admittunt Comitem Iulium Cæſarem fructus pro tempore poſſeſſionis percepiſſe: vltra quòd conſequentia eſt neceſſaria, ſi poſſedit; ergo percepit, *l. Iulianus, §. ex vendito, ff. de act. empt.* Natta *conſil. 384. num. 2.* Seraph. *deciſ. 1245. n. 6.* dum autem fructus prædicti ſunt excomputandi, creditum non eſt certum, & liquidum, quia tantò minus eſt indebito, quanto plus eſt perceptum, & ante liquidationem non eſt locus iudicio exequutiuo, *l. hoc autem, §. 1. ff. ex quib. cauſ. in poſſ. eat.* & latiſſimè comprobat Surd. *conſ. 248. num. 13. & conſ. 410. num. 59. & 60.* & quòd neceſſaria ſit crediti diſtinctio quoad quantitatem, firmatum fuit in Maceraten. domus 17. Iunij 1601. coram Illuſtriſſimo Cardinali Millino.

5 Demùm ſi contendat Comes Iulius Cæſar ſibi deberi immiſſionem vigore ceſſionis anterioris crediti Franciſci Triumphi, obſtat eadem exceptio perceptionis fructuum, per quam omnia credita incerta redduntur ratione quantitatis, & vlteriùs contra ceſſionarium obſtant exceptiones, quæ obſtant, & opponi poſſunt contra cedentem, *cap. 1. qui in ius,* vbi Dyn. *de reg. iur. in 6.* Theſaur. *deciſ. 221. num. 1.* Surd. *conſil. 333. num. 16.* Afflict. *deciſ. 74. n. 3.* & ibi Vrſ. *num. 7.* ſed aduerſus Triumphum opponi poterat ex parte D. Doralicis contra eum vti tertium poſſeſſorem exequutiuè agi non poſſe, ſed ordinariè iuſtificato credito, & per conformes ſequuta declaratione, ex quo obligatio Triumphi non erat obligatione Camera-

li

Digitized by Google

li validata; ergo eadem exceptione poteſt repelli Comes Iulius Cæſar, & ſibi imputet, ſi acquieuit iudicio exequutiuo, & paſſus ſit exequutionem in capitali, & fructibus cenſus per Triumphum prætenſis.

Et ita, &c.

R. P. D. P I R O V A N O.

Prageñ. matrimonij.

Mercurij vlt. Ianuarij 1618.

A R G V M E N T V M.

De probatione matrimonij multa ſingularia in hac deciſione explicantur, & quòd in Parochijs, in quibus Concilium Tridentinum non eſt publicatum, valet etiam contra formam d. Concilij celebratum.

S V M M A R I V M.

1 *Matrimonium leuioribus probationibus probatum cenſetur, quando agitur non ad ipſum dirimendum, ſed ad effectum legitimitatis.*

2 *Matrimonij ſubſequuti non leuis eſt præſumptio præcedens promiſſio deducendi in vxorem.*

3 *Matrimonium ſatis probatum cenſetur ex atteſtatione Parochi.*

Matrimonium probatur per teſtes deponentes ſuper facto matrimonij in eorum præſentia, ibid.

4 *Matrimonium probatur partium confeſſione.*

5 *Matrimonium contractum contra formam ſacri Concilij Tridentini inualidum eſt tantummodo in Parochijs, in quibus Concilium fuit publicatum, non vbi de publicatione non conſtat.*

D E C I S I O DCX.

1 CEnſuerunt Domini conſtare de matrimonio ad effectum legitimitatis prolis, qui eſt præſens, de quo quæritur. Quia dum aliud non impugnatur, nec ad ipſum dirimendum proceditur, ſufficit probatio ordinaria, Dec. *conſil.* 163. *num.* 13. & fuit firmatum in cauſa Papieñ. matrimonij 1. Iunij 1594. coram Illuſtriſſimo Cardin. Millino, & vlteriùs leuiores probationes admittuntur, Innoc. *in cap. ex parte num. 4. de reſtit. ſpoliat.* Cardin. Seraph. *deciſ.* 978. *num.* 3. & *deciſ.* 1099. *num.* 1. & in cauſa Venetiarum legitimationis plenè fuit firmatum 30. Ianuarij 1606. coram bon. mem. Penia.

2 Et ad hunc effectum ſuperabundant probationes, quia matrimonio præceſſerunt promiſſiones D. Adami EcK Popilij a Lobkouuitz, ducendo D. Eſther à VVreſſouitz in vxorem, vt ex Chirographo recognito, quæ multùm conferunt ad probationem poſteà contracti matrimonij, Natt. *conſil.* 250. *num.* 3. & Rota ſæpè approbauit hanc coniecturalem probationem, vt in Papieñ. matrimonij ſupra allegata, & coram Cardinali Seraphino *deciſ.* 978. *num.* 1.

3 Exindè datur atteſtatio Parochi de matrimonio inter has partes contracto cum ſubſcriptione, & ſigillo eiuſdem Parochi, & teſtes deponentes ſuper facto matrimonij, ac præſentia, qui Parochus poteſt dare fidem abſque Notarij atteſtatione, Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſput.* 15. *in fine*, & teſtes iuſtificant eius atteſtationem, Dec. *conſil.* 163. *num.* 1. Caputaq. *deciſ.* 205. *par.* 2.

4 Concurrunt præterea poſt ſequutum matrimonium confeſſiones iteratæ ipſius Adami ex chirographis recognitis, quæ ſufficiunt pro probatione contractus iam perfecti, gloſſ. *in cap. ſuper eo, verſ. confeſſionem, de eo qui cogn. conſanguineam vxoris ſuæ*, Cardin. Seraphin. *deciſ.* 156. *num.* 2. demùm ſequuti ſunt tractatus tam Adami patris filij ſuperſtitis, quàm Ladislai aui, & reputatio, ac fama nobilium perſonarum de matrimonio contracto, & quòd filius eſſet legitimus, quæ implent omnem neceſſariam probationem, *cap. illud, de præſumpt.* Dec. *conſil.* 163. *num.* 2. Seraph. *deciſ.* 156. & 1099.

5 Nec prædictis obſtare poterat omiſſio formę traditę per ſacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. quia exceptio prædicti defectus videtur poſſe obijci tantummodò Parochijs, in quibus Concilium fuit publicatum, vt idem Concilium *in fin. cap.* innuere videtur, & tradunt Nauarr. & alij per Sanchez allegati *diſp.* 18. *lib.* 3. non autem in præſenti, in qua de publicatione non conſtat.

Et ita, &c.

R. P. D. S A C R A T O,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Vaſconeñ. Capellæ.

Mercurij 31. Ianuarij 1618.

A R G V M E N T V M.

Poſſeſſio probata per inſtrumento alio non poſſidente ſufficit ad manutentionem, & Epiſcopi atteſtationi factæ in actu viſitationis ſuper qualitate beneficiorum maximè ſtandum eſt.

S V M M A R I V M.

1 *Poſſeſſio ad effectum manutentionis probatur per inſtrumentum alio non poſſidente.*

2 *Poſſeſſorium manutentionis non impeditur per exceptionem concernentem petitorium.*

Eccleſiæ libertas habet præſumptionem pro ſe, ibid.

Epiſcopi aſſertioni ſuper qualitate beneficij credendum eſt, quia præſumitur informatus de beneficiorum qualitate, præſertim factæ in viſitatione, ibid.

D E C I S I O DCXI.

IOanni Ludouico dandum eſſe mandatum de manutenendo in poſſeſſionem Capellę, de qua agitur, fuit tentum, quia de eius poſſeſſione conſtat ex inſtrumento anni 1611. quod inſtrumentum, alio non exiſtente in poſſeſſione, probat poſſeſſionem, & ad effectum manutentionis, *l. non idcirco*, cum ibi notat. *Cod. de fid. inſtrum.* Honded. *conſil.* 86. *num.* 30. *lib.* 2. Cæſ. de Graſſ. *deciſ.* 5. *num.* 1. *de cauſ. poſſeſſ. & propr.* Rota *deciſ.* 62. *num.* 1. *par.* 2. *diuerſor.* & *dec.* 6. *num.* 1. *par.* 1. & in Illerdeñ. beneficij quinta Iulij 1608. coram me. 1

Non obſtat, quòd Capella ſit Oratorium priuatum annexum caſtro, quia fuit reſponſum hoc concernere petitorium, ideòque non poſſe retardare manutentionem, per ea quæ adducuntur per ſcribentes, *l. fin. Cod. quorum bonor.* Menoch. *de adipiſcend. remed.* 3. *num.* 180. Rota *deciſ.* 627. *num.* 3. *par.* 1. *diuerſorum*. Maximè quia tantùm abeſt quòd probetur, vt probari deberet, quæ præſumptio eſt pro libertate Eccleſiæ, Præpoſit. *in l. imperium, diſtinct.* 10. & *in l. lectis, diſtinct.* 63. Roch. de Curt. *tractat. de iurepatronat. verb. Eccleſia, quæſt.* 1. *n.* 1. quòd potiùs datur magnus fumus de contrario, nempè quare capella ſæpiùs impetrata tanquam annexa Parochiali, vt in ſummario Ioannis Ludouici *num.* 1. & 2. fuit tentum in Ferretina ſpolij 12. Iunij 1615. coram R. P. D. meo Vbaldo; accedente maximè atteſtatione ordinarij de anno 1594. qui videtur multùm deferendum tanquam informato de qualitate beneficiorum ſuæ diœceſis, Seraph. *deciſ.* 1026. *nu.* 3. Et tantò magis, quando vt in propoſito caſu emanant in decreto viſitationis, Caputaq. *deciſ.* 258. *par.* 2. & fuit dictum in Tudeñ. Parochialis 7. Nouembris 1615. coram eodem R. P. D. meo. 2

Et non ſubſiſtit in facto, quòd illud decretum fuerit reuocatum 5. Iunij 1613. quia reuocatio non loquitur de viſitatione facta anno 1594. ſicut & viſum fuit non probari in facto, quòd poſſeſſio capta à Ioanne Ludouiſio, fuit capta lite pendente, & exiſtente Claudio præſentato à Domino loci in poſſeſſione Capellæ, quia nullibi fuit probata lis de illo tempore, nec poſſeſſio D. Claudij, & appellatio interpoſita nomine dicti Claudij à decreto manutentionis lato per Auditorem Generalem Aueniomeñ. viſa fuit nihil releuare. Tum quia non conſtat de mandato appellantis, tum maximè quòd Ioannes Ludouicus non fundat ſuam manutentionem in dicto decreto, ſed in inſtrumento adeptæ poſſeſſionis, de qua ſuprà. 3

Similiter fuit dictum non obſtare prætenſum defectum integrę tranſportationis actorum, cùm talis defectus non probetur, & acta præſumuntur integrè tranſportata, 4

& quod

& quod dicitur deficere acta facta coram Rota Aueniońeń. viſum fuit non releuare, cùm non probetur quòd cauſa fuerit ibi agitata, & deuentum ad confectionem actorum, ſed potiùs fuiſſe auocatam à Sacra Congregatione Epiſcoporum. Ideò ſatis fuit eſſe tranſportata acta facta coram Auditore legationis Aueniońeń. & ita etiam fuit dictum non obſtare prætenſum defectum tranſportationis actorum in Sac. Congregatione ſuper Epiſcopis ad Rotam, quia Sacra Congregatio non ſolet producere judicialiter, & nonnulla quæ fuerunt ibi producta, apparent tranſportata ad Rotam, vt ex fide not. de qua in ſummario Ludouici *num.* 7.

R. P. D. VEROSPIO SENIORE,

poſteà S. R. E. Cardinale,

Peruſina laudi,

Mercurij 7. Februarij 1618.

ARGVMENTVM.

De ſolutione dotis integrè facta quòd probetur per teſtes deponentes de viſu, & de certa ſcientia, qui licèt aliquas patiantur exceptiones, ſupplentur tamen ex numero, & integritate aliorum teſtium.

SVMMARIVM.

1 *Dotis ſolutio probatur per teſtes deponentes de viſu, & certa ſcientia, & num. 2. vbi etiam quod dicti teſtes probant etiam ſolutionem integra dotis, & num. 6.*
3 *Teſtes in dubio præſumuntur conteſtes.*
5 *Teſtium inhabilitas ſuppletur ex numero, & integritate aliorum teſtium.*

DECISIO DCXII.

1 QVondam Vincentius Salucius de anno 1601. Raphaelam filiam ſuam cum dote ſcut. 2000. nuptui tradidit Ioanni Franciſco Suro, qui fuit in inſtrumento dotali confeſſus eam recepiſſe, & cùm nihilominus adhuc ad dotem ageret, cauſa per me ſub die 1. Iulij 1616. Ioann. Franciſco ſolùm informante propoſita, Domini cenſuerunt ſolutionem ex dicta confeſſione non probari tanquam illa eſſet alteri correſpectiua, per quam idem Vicentius fuit confeſſus à Iacobo Ioann. Franciſci patre ſimilem dotem recepiſſe pro Ioſepho filio ſuo, qui Franciſcam dicti Iacobi filiam in vxorem ducere promiſerat, quo matrimonio poſteà non ſubſecuto, viſæ fuerunt Dominis huiuſmodi confeſſiones inuicem correſpectiuè, & ita de ſolutiones per eas non conſtare; verùm ad hoc remouendum obiectum fuerunt pro parte Ioſephi multi teſtes in partibus ad probandum dotis ſolutionem Ioan. Franciſco factam examinati, ex quibus fuit hodie reſolutum à deciſis eſſe recedendum, dicta enim ſolutio benè probatur ex pluribus teſtibus de viſu, & certa ſcientia de illa deponentibus, Bald. *conſil.* 10. *num.* 2. & *ſeqq. lib.* 5. Roman. *conſ.* 104. *num.* 5.

2 Nec releuat eoſdem teſtes de integræ dotis ſolutione non deponere, quia ſtante Franciſci confeſſione per teſtes probata, quòd ipſe fuiſſet plenè ſatisfactus, iuxta dictam confeſſionem præſumitur eundem integram dotem habuiſſe, Berous *conſil.* 576. *num.* 10. Dec. *reſponſ.* 76. *num.* 18. *lib.* 3. Couuarr. *variarum reſolut. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 6. Rota *dec.* 155. *par.* 2. *diuerſor.*

3 Præterea de totali ſatisfactione conſtat ex primo, 11. & 14. teſtibus, qui conteſtes præſumuntur, Dec. *conſil.* 650. *num.* 8. Crauett. *conſil.* 151. *num.* 150. Olaſch. *deciſ.* 99. *num.* 28. Rot. *deciſ.* 191. *num.* 4. *par.* 1. *diuerſorum*. Nec valet dicere huiuſmodi teſtium depoſitiones verificari poſſe in alimentis Ioann. Franciſco per Vincentium debitis: nam illi expreſsè deponunt ad computum dotis pecunias fuiſſe ſolutas; & nihilominus pro maiori parte alimenta promiſſa fuerant in fructibus; quæ verò præſtanda veniebant in pecunia ad ſcut. 21. dumtaxat quolibet anno aſcendebant, & tamen ex teſtibus probatur pecunias fuiſſe in magna quantitate ſolutas, vltra quòd hæc alimenta ſolùm per 4. annos Ioan. Franciſco debebantur; & ſolutiones verificantur vltra dictum tempus.

Non obſtant articuli dati pro parte Ioſephi, in quibus habetur ſolutiones fuiſſe factas ab anno 1601. ad annum 1607. de quo tempore durabant eius dicti Ioſephi ſponſalia, quòd veriſimile non videtur, quia non illi continent factas fuiſſe ſolutiones de anno 1601. & ſucceſſiuè vſque ad annum 1605. intra quod tempus ſponſalia durabant, ſed ab anno 1601. vſque ad annum 1607. vnde poſſunt medio tempore, nimirum de annis 1606. & 1607. & ſic poſt diſſoluta ſponſalia prædictæ ſolutiones verificari. 4

Non obſtant exceptiones contra teſtes, quia ſufficienter tolli videntur per informantes pro Ioſepho; & quatenus aliqua remaneret, ex numero teſtium ſuppleretur, Alexand. *conſil.* 99. *num.* 9. *lib.* .... Roland. *conſil.* 72. *n.* 5. *lib.* 2. cum alijs per Gabr. *de teſtib. concluſ.* 6. *num.* 1. vel ex aliorum depoſitione, qui omninò ſunt integri, Bald. *in l. ſi quis ex argentarijs, §. cogentur in princip. ff. de edend.* Roman. *conſil.* 290. *num.* 7. Roland. *conſil.* 19. *num.* 9. *lib.* 3. Gabr. *de teſtib. concluſ.* 5. *num.* 1. 5

Nec inueriſimilitudo releuat ex eo deducta, quòd Vincentius non reportata quitantia dotem ſoluiſſet: nam cùm ille quitantiam haberet in inſtrumento dotali, mirum non videtur, ſi eam poſteà non curauit. Et in omnem euentum inde non poſſet inferri, quòd per teſtes, vel alio modo ſolutio dotis probari non valeret, Berous *conſil.* 40. *num.* 44. *lib.* 1. 6

Non obſtat pariter inueriſimilitudo, quòd Vincentius dotem ſoluere voluerit, dum aliam ſimilem pro Ioſepho filio ſuo ab eodem exigere debebat. Quia ſolutiones, de quibus deponunt teſtes, emanarunt poſt extinctam litem in partibus ſuper Ioſephi ſponſalibus, & ſic poſteà diſſoluta, & ante litem per Ioannem Franciſcum in Curia motam ſuper dotis ſolutione, vnde ceſſat quòd dicebatur confeſſionem receptæ dotis ex alterius contemplatione ſimulatam fuiſſe: nam vna pro dote per ſponſalium reſolutionem ſublata, locus non erat ampliùs compenſationi, & ſic benè poſteà Vincentius potuit agnoſcendo debitum illud extinguere, cùm verè ad ſolutionem dotis teneretur. 7.

R. P. D. COCCINO.

Calaguritana beneficij de Luna.

Mercurij 7. Februarij 1618.

ARGVMENTVM.

Appellandi termino durante, facta collatio dicitur attentata, & etiam reuocari poteſt per viam nullitatis.

SVMMARIVM.

1 *Iudicialiter agi dicitur, quando partes citatæ fuerunt.*
Appellandi termino durante facta collatio beneficij dicitur attentata, ibid.
Appellatio vnius ex conſortibus litis prodeſt etiam adhærentibus, ibid.
Nullitas ſententiæ intentari poteſt etiam quòd ab ea non fuerit appellatum, ibid. in fine.
2 *Interloquutoria ſententia habens diffinitiuè, æquiparatur indiffinitiuè.*

DECISIO DCXIII.

CVm ad prouiſionem beneficij, de quo agitur, actum fuerit iudicialiter, vt patet ex tenore proceſſus, quia oppoſitores fuerint citati, & facti ſimiles actus iudiciales, vt fuit conſideratum in cauſa Calaguritana de Ollauari 28. Ianuarij 1604. coram bon. mem. Penia, ſequitur collationem factam Andreæ pendente termino ad appellandum eſſe attentatam, *cap. non ſolum, de appell. in 6.* cùm aliqui ex oppoſitoribus appellauerint, licèt non ipſe Franciſcus, quòd videtur ſufficere, cùm illis d. Franciſcus adhæreat, Imol. *in l. ſi quid ſeparatim, §. fin. nu.* 4. *ff. de appell.* Lancell. *de attent. appell. pend. ampl.* 11. *num.* 6. & fuit dictum in cauſa Calaguritana iuriſdictionis 1

Digitized by Google

de Zurbano 24. Maij 1604. coram bon. mem. Penia, & in alia Calaguritana beneficij de Yurre 15. Februarij 1610. coram Reu. Attrebaten̄. & in alia Calaguritana beneficij de Suaza 1. Iulij 1611. coram Illuſtr. Ludouiſio, vel ſaltim cùm non fuerit appellatum per Franciſcum dicta collatio debet reuocari per viam nullitatis, Lapus *alleg.* 1. *num.* 11. *verſ. concludit*, Præpoſit. *in cap. ſæpè contingit nu.* 19. *de appellat.* Cæſ. de Graſſ. *deciſ.* 2. *n.* 5. *eod. tit. de appell.* & in puncto fuit reſolutum in dicta cauſa Calaguritana de Ollauari, & prius in alia Calaguritana beneficij 18. Aprilis 1603. coram Illuſtriſſimo Lancellotto.

2 Non obſtat, quòd dicatur de mera interlocutoria, quia nihilominus ad effectum, de quo agitur, eſt habenda ratio huius interlocutoriæ, cùm habeat vim diffinitiuæ, quia facta relatione deuenitur ad collationem, Felin. *in cap. quod ad concluſionem num.* 20. *verſ. non obſtat argum. & verſ. nam per prædicta, de re iudic.* prout non ſubſiſtit, quòd non conſtet de poſſeſſione aduerſarij, quia de eo conſtat ex eius confeſſione, & ſufficit quòd collatio fuerit facta pendente termino ad appellandum, &c.

R. P. D. BVRATTO,

Placentina decimarum de Truxillo.

Mercurij 7. Februarij 1618.

ARGVMENTVM.

Vicarius Generalis Epiſcopi habet ordinariam iuriſdictionem, & facultatem deputandi Vicarium foraneum, & quando poſſint examinari teſtes parte non citata, & quomodo.

SVMMARIVM.

2 *Vicarius Epiſcopi habet ordinariam iuriſdictionem, poteſtque foraneum Vicarium deputare.*

3 *Citatio ad dicendum contra articulos, & videndum iurare, habet de ſtylo Hiſpaniarum vim citationis examinandi teſtes, & num. 4. vbi ampliùs quod pro citatione ſufficit intimatio, & num. 5. vbi de eadem materia.*

7 *Argumentum de ſententia ad proceſſum valet.*

DECISIO DCXIV.

1 CVm Reuer. D. Epiſcopus, & Capitulum Eccleſiæ Placentin̄. prætenderent ſe poſſe fundare ſuper teſtibus examinatis in partibus de anno 1601. ad probandum ſolutiones decimarum perſonalium eiſdem factas per incolas, & diſtrictuales ciuitatis de Truxillo; pro parte verò ciuitatis, & diſtrictualium plures opponerentur nullitates contra examen dd. teſtium; ideò dubitaui, an illi eſſent nulliter examinati? & Domini vnanimiter tenuerunt examen eſſe validum.

2 Nam prima nullitas, quæ ex defectu iuriſdictionis Vicarij foranei dictæ ciuitatis deducebatur, ſub prætextu quòd cauſa penderet coram Vicario generali Placentin̄. ſublata fuit ex diſputatione Vicarij foranei facta ſub die 23. Septembris 1600. per eundem Vicarium generalem, vt in ſummario Capituli *num.* 1. qui cùm de iure habeat ordinariam iuriſdictionem, Innoc. Hoſt. Abb. & alij *in cap. tua, de offic. Vic.* gloſſ. *in cap.* 2. *verb. officialem, eod. tit. lib.* 6. Bero. *in rubr. de offic. & poteſt. iud. deleg. num.* 2. *& conſ.* 22. *num.* 34. *lib.* 1. Couarr. qui de communi *lib.* 3. *variar. reſol. cap.* 2. *num.* 4. potuit in huiuſmodi cauſa coram ipſo introducta Vicarium foraneum deputare, *cap.* 1. & ibi gloſſ. *verb. ipſius*, & Archid. *num.* 1. *in princ. de offic. Vicar.* Bero. *d. rubr. d. n.* 2. *in fine*, Vant. *de nullit. ex defect. iuriſdict. delegat. num.* 25. Seraph. *deciſ.* 1057. *n.* 5. prout & vtraque pars vigore dictæ diſputationis coram eo deindè proceſſit, iudicem inſtruxit, & probationes fecit.

3 Secundò defectu citationis ad dicendum contra articulos, & videndum iurare, quæ fuit approbata quoad teſtes examinatos de anno 1588. in alia deciſione in hac cauſa facta ſub die 18. Martij 1616. coram me, ceſſat ex decreto Vicarij foranei ſub die 19. Maij 1601. in quo cauſam recepit ad probandum cum termino communi nouem dierum, & ad dictum effectum mandauit partes citari in dicto ſummario *num.* 2. quod fuit ſub die 21. & 24. eiuſdem menſis Procuratoribus vtriuſque partis intimatum in dicto ſummario *num.* 3. vnde reſultat virtualis, & expreſſa citatio ad dicendum contra articulos, & videndum iurare propter ſtylum, & obſeruantiam forenſem illarum partium relatam à Suarez del Paz *in eius praxi tom.* 1. *temp.* 8. cuius formula datur in dicto ſummario *num.* 8. quam Rota ſecuta fuit in cauſa Conchen̄. decimarum dell' Infantado 18. Maij 1612. coram R. P. D. meo Pirouano, & in eadem ſub die 2. Iunij, & 1. Decembris 1614. coram R. P. D. Andrea.

Neque viſum fuit Dominis vltra intimationem decreti aliam particularem citationem requiri, ex eo quòd Vicarius in dicto decreto expreſsè mandauerit partes citari, quia & in formula relata per dictum Suarez iudex expreſsè mandat partes citari, & nihilominus ex ſtylo per Rotam canonizato in ſupradictis deciſionibus pro citatione ſufficit intimatio. 4

Prout neque obſtare putarunt, quòd in commiſſione examinis facta Notario ſub die 30. Iunij Vicarius conceſſerit facultatem admittendi articulos additionales, ſuper quibus teſtes deberent iurare, & deponere in forma, itaut propterea ex forma commiſſionis deberet fieri particularis citatio coram Notario receptore. Nam vltra quòd dicta facultas eſt reſtricta ad articulos additionales, ac reſolutiones, Rota non intellexerit comprehendere examen ſuper illis factum; nihilominus cùm tantummodò dictum fuerit in dicto decreto, quòd teſtes iurarent in forma, non autem quòd iterum deberent partes citari, ſufficit quòd anteà iam eſſet facta citatio, quodque teſtes deindè iurauerint, & examinati fuerint, vt infra dicetur in termino, quia prædicta citatio contenta in decreto admiſſionis cauſæ ad probandum, & præfixione termini valet pro toto termino, Seraphin. *deciſ.* 1057. *in fine, verſ. vltima nullitas*, itaut alia citatio neceſſaria non fuerit, vt fuit dictum in Burgen̄. fructuum 28. Maij 1590. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio. 5

Tertia quòd teſtes non iurauerint, neque fuerint in termino examinati, fuit ſublata, ex decretis, & prorogationibus datis in dicto ſummario *num.* 2. 3. 4. *&* 5. coram me cum proceſſibus verificatis. 6

Quarta verò ex defectu mandati procuræ tam Reu. D. Epiſcopi, quàm famulorum, & diſtrictualium d. ciuitatis, viſa fuit DD. ceſſare. Nam quoad mandatum Epiſcopi, quidquid ſit eius reſpectu, ſufficit quòd examen ſuſtineatur pro intereſſe Capituli, quod dedit mandatum procuræ ad hanc litem in d. ſumm. *n.* 14. & articulauit eius poſſeſſionem percipiendi decimas, de quibus agitur: ſicuti dicitur de ſententia, à qua ad proceſſum valet argumentum, ex trad. per Bart. *in l. cum lite num.* 6. *ff. de iud. ſol. & l.* 2. *num.* 12. *&* 20. *verſ. fallit*, & ibi Dec. *num.* 62. & Rip. *num.* 37. *C. de edend.* quæ poteſt valere quoad vnum, licèt non valeat quoad alium, *l. de vnoquoque*, vbi Caſtr. *num.* 1. *ff. de re iudic.* Salyc. *in l.* 1. *num.* 4. *Cod. ſi aduerſus rem iudic.* Ruin. *conſ.* 75. *num.* 13. *lib.* 5. 7

Quo verò ad mandatum procuræ famulorum d. ciuitatis, conſtat de mandato dictæ ciuitatis, & aliorum locorum eius diſtrictus in dicto ſummario *num.* 17. *&* 18. vnde quicquid ſit, an deberent citari ſinguli famuli, quibus poterat præiudicari, vel potiùs ſufficeret citare communitatem, tollitur difficultas, tum quia incolæ, qui pro communitate dederant mandatum, promiſerunt etiam de rato, & iudicatum ſoluendo pro incolis abſentibus; tum quia conſtat de mandato plurium famulorum loci de S. Cruce in d. ſummario *num.* 19. & ideò ſat eſt ex prædictis examen ſuſtineri contra citatos. 8

Prout neque tandem putarunt obſtare DD. quòd Alphonſus in productione articulorum non aſſeruerit ſe Procuratorem, quia imò expreſsè legitur ipſum comparuiſſe nomine Epiſcopi, Decani, & Capituli. Ac denique tantò minus viſum fuit obſtare prætenſas nullitates, quia pars Capituli, & litis conſortes coram eodem Vicario foraneo, & receptore, & intra eundem terminum, & abſque alia citatione ad videndum iurare eodem modo examinauit ſuos teſtes, quod ſummoperè attenditur pro examinis validitate, vt conſiderauit Rota in dicta cauſa Conchen̄. decimarum dell' Infantado 18. Maij 1612. coram R. P. D. Pirouano, in Auximana tutelæ 16. Februarij 1582. coram bon. mem. Rubeo, & Iauuen̄. 9

pe-

Digitized by Google

pecuniaria 18. Iunij 1612. coram R. P. D. Vbaldo. Ex quibus propterea DD. vtraque parte informante dixerunt examen eſſe validum, non tamen quoad depoſitiones teſtium ſuper articulis additionalibus, ſuper quibus nihil firmarunt.

R. P. D. PIROVANO.

Romana ceſſionis.

Mercurij 7. Februarij 1618.

ARGVMENTVM.

Contractus ceſſionis, & tranſactionis quando dicatur reſolutus per non obſeruantiam illius.

SVMMARIVM.

2 *Heres tenetur obſeruare factum à teſtatore.*

DECISIO DCXV.

1 DVbitatum fuit informante ſolo D. Hieronymo de Grandis filio Leliæ Maſſæ de Grandis, an inſtrumenta tranſactionis, & ceſſionis factæ inter Matthæum Maſſam, & prædictam Leliam ſit reſolutum per pactum reſolutiuum contractus in caſum non obſeruantiæ ex parte Leliæ, & declarationem exindè factam per eundem Matthæum.

2 Et Domini negatiuè reſponderunt, quia etſi de euictione canonum aſſignatorum in tranſactione conſtare poſſet, tamen Matthæus acceptando recompenſam ſuæ indemnitatis in canone ſcutorum 30. pro pretio ſcutorum 750. ad quam ſummam aſcendebat damnum euictionis paſſæ, non poſſet ipſe Matthæus ſi viueret impugnare contractum tranſactionis, regrediendo ad primæua iura, vnde & multò minus nunc eius hæredes poſſunt, qui tenentur factum teſtatoris obſeruare, & ſequi, *l. Cum à matre, Cod. de rei vend.* Bec. *conſ. 24. num.* 11. Surd. poſt alios *deciſ. 99. num.* 10.

3 Non obſtat actus iudicialiter factus per dictum Matthæum, in quo declarauit moleſtias ſibi illatas per Iulium Iacobillum ſuper canonibus ſibi in tranſactione aſſignatis, quibus ſtantibus inſtetit, voluit, & intendit redire ad ſua primæua iura iuxta formam inſtrumenti aſſignationis bonorum ſibi per eundem Lelium facti, ita vt videatur reſolutus, nec potuerit reualidari ſine conſenſu Lelię, & cum ſolemnitatibus requiſitis in contractibus mulierum.

4 Quia ex eodem actu apparet, quòd Matthæus non continuauit in ſola declaratione, & voluntate redeundi ad primæua iura, ſed in petitione cumulauit pactum indemnitatis cum ipſa facultate inſtandi ex primæuis iuribus; vnde cùm poſteà fuerit releuatus per recompenſam, & acquieuerit ceſſare, debuit reſolutio tanquam dependens, & ſubordinata ad caſum non præſeruatæ indemnitatis, per reg. *cap. cùm ceſſante, de appell.* & ad eam regulam cumulari per Tiraquell. in particulari *tract. ceſſ. cauſ. ceſſ. effect.*

Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Pampilonen̄. Capellæ.

Veneris 9. Februarij 1618.

ARGVMENTVM.

Conſanguineorum, ſeu proximiorum appellatione numquid veniant ſpurij, & baſtardi.

SVMMARIVM.

1 *Conſanguineorum appellatione ſpurij non veniunt de iure ciuili, & multo minus de iure Canonico, declara vt num. 2. 3. & 4.*

Spurij, & baſtardi non veniunt in diſpoſitione loquente per verba naturalia, num. 1. declara vt num. 2. 3. 4. & 5.

4 *Proximiorum appellatione numquid veniant ſpurij, & baſtardi.*

6 *Expreſſio eorum quæ tacitè intelliguntur, reſtrictionem non patiuntur.*

DECISIO DCXVI.

1 DEciſa in hac cauſa ſub die 6. Nouembris præteriti, hodie partibus denuò informantibus ex eiſdem rationibus fuerunt confirmata, quibus

Primò non obſtat, quòd ſi non veniunt baſtardi appellatione conſanguineorum de iure ciuili, per *l. ſi ſpurius, ff. vnde cognati*, & alijs deductis per Honded. *conſ. 5. num.* 18. *lib.* 2. multò minus debent venire de iure Canonico, & in rebus Eccleſiaſticis, in quibus dicebatur illegitimos ſemper excludi, etiam in diſpoſitione loquente per verba naturalia, Rota *deciſ. 703. num. 3. par. 1. diuerſor.* cum alijs allegatis in exemplis bonorum emphyteoticorum, ſeu feudalium.

2 Fuit enim dictum, quòd ideò de iure ciuili ſpurij non poſſunt dici conſanguinei, nec agnati, quia tanquam vulgò concepti carent certo patre, à quo oriuntur iura conſanguinitatis, & agnationis: propterea non mirum, ſi ratione incertitudinis ſanguinis ex eadem *l. ſi ſpurius*, non agnoſcantur cæteris, neque illis deferatur ſucceſſio: ſecus autem quando à teſtatore agnoſcuntur pro conſanguineis, vt in præſenti, quia tunc ceſſante incertitudine, quòd ille ſit talis, ita ſpurij, ac baſtardi, ac alij quicumque illegitimi ſanguine coniungi poſſunt, pro vt alij legitimi, quia ab eodem ſanguine proficiſcuntur, & inſpecta natura ſunt filij, in eiſque cadit affectio naturalis, & per conſequens comprehenduntur in diſpoſitione loquente de conſanguineis, ſecundùm Bart. *in l. pronunciatio, §. familiæ, in fin. ff. de verbor. ſignific. & in l. tutelas num. 4. ff. de capit. dimin.* Abb. *in cap. nonnullis, §. ſunt & alij, in fin. de reſcript.* Nauarr. *conſil. 4. tit. de iurepatron.* Rota in Tiraſonen̄. eleemoſynariæ 4. Nouembris 1603. coram Illuſtriſſimo Cardin. Lancellotto, & iterùm coram eodem in Ianuen̄. Iuriſpatr. 12. Februarij 1607. & in eadem coram R. P. D. Pamphilio 23. Ianuarij 1612. ex quibus benè tollitur conſequentia argumenti de iure ciuili ad ius Canonicum, dum ex diuerſitate rationis non benè procedit.

3 Præterea in deciſione non fuit præſuppoſitum, quòd de iure Canonico naturales dicantur capaces, & venire poſſint ad ſucceſſionem, prout informantes pro Petro contendunt, aſſerentes neminem ex allegatis Doctoribus hoc probare, ſed quòd nomen conſanguinei ſecundùm ius Canonicum intelligitur pro eo, qui quoquomodo ſanguine coniunctus eſt, vel ex patre, vel ex matre, & quocumque gradu, & ſexu ſe contingat, per text. *in c. tua nos, & cap. non debet, de conſang. & affin. & cap. poſtremò, de appell.* & Tiraq. *de retract. lignag.* cum alijs ab eo allegatis *in §. 1. gloſſ. 9. num.* 4. affirmabant communem vſum loquendi recepiſſe hunc ſenſum, ex veritate autem concluſionis inferebatur neceſſitas probationis, vt in vocatione hominis ita diceretur conſanguineus ſpurius, vel alius illegitimè natus, prout legitimus, quia proprietas verborum non repugnabat, & inſuper neque mens fundatoris, & in hunc ſenſum allegati fuerunt Bart. Abb. Nauar. qui illationem benè probant.

4 Rationes autem deciſionis 73. par. 1. & aliarum quæ allegatæ fuerunt, benè concludunt quando ſpurius venire vellet tanquam vocatus à lege, vel quando ageretur de contractu facto cum clauſula, vel etiam ſi ipſemet baſtardus vellet ſuccedere, quæ ſingula habent ſuas particulares rationes, quarum diſcuſſio in præſenti non eſt neceſſaria, quia verſamur in caſu longè diuerſo, ex quo Didacus venit vocatus ab homine ex perſona propria tanquam legitimè natus, quamuis à patre illegitimo, non autem tanquam vocatus à lege, vel ex contractu facto cum Eccleſia, quo caſu illi ſufficit, ne à proprietate verborum excludatur, vt dictum fuit in prima deciſione, vbi etiam fuit reſponſum non obſtare, quòd teſtator vocauerit conſanguineos proximiores, quia ſi nomen conſanguinei latè accipitur, prout ius Canonicum intelligit, & communis vſus loquendi determinat; qualitas illa proximioritatis regulatur à nomine conſanguinei, vt ex illis proximior præſentetur, non autem determinabit conſanguineum, prout ſtricta interpretatio deſiderat.

Non

5 Non obſtat, quòd cùm pater Didaci, nedum ſit naturalis, ſed etiam ſpurius ex damnato coitu, qui non comprehenditur in diſpoſitione, etiam ſi per verba naturalia fundator loquutus fuerit. Hond. *d. conſ.* 5. *num.* 33. *lib.* 2. Peregr. poſt alios *d. art.* 22. *num.* 81. Quia ſi verè pater Didaci non fuiſſet nominatus, & honoratus in teſtamento, benè poſſet eſſe locus præſumptioni, quæ aduerſatur huiuſmodi generi perſonarum, quippe quæ ſint odibiles, & extra mentem diſponentium; ſecus verò quando de perſonis habetur notitia, & honorantur, vt in præſenti fuit factum de patre Didaci, quia tunc ceſſat præſumptio odij à lege conſiderata, ita vt in proprietate verborum non cadat impedimentum.

6 Et ſi dicatur quòd mentio facta de patre Didaci potiùs denotet, quòd teſtator non intellexerit illum comprehendere ſub nomine conſanguinei, propter diſcretiuum ſermonem in liberando genericam conſanguinitatem a redditione rationis, & in ſpeciem naturalem illum, ex quo arguitur diuerſitas comprehenſionis, vt per Grabr. *de verb. ſignif. concl.* 1. *num.* 81. *&* 93. euitatur benè obiectum, quia vltra ea quæ dicta ſunt ad maiorem declarationem, quaſi exprimendo ea quæ tacitè inſunt, non debent operari reſtrictionem; ſufficit Didaco patrem ſuum fuiſſe cognitum, & honoratum à teſtatore, vt inde tollatur præſumptio excluſionis à proprietate verborum naturalium, ex quibus ſuam vocationem deducit. Et ita, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Aretina Capellaniæ.

Veneris 9. Februarij 1618.

ARGVMENTVM.

Lite pendente ſuper beneficio ligatæ ſunt manus Ordinarij in illius collatione per mortem vnius ex litigantibus, niſi lis fuerit calumnioſè mota, vel liti fuerit renunciatum.

SVMMARIVM.

3 *Procurator præſumitur certiorâſſe dominum ſuum ex curſu ſex annorum.*

Beneficium litigioſum Ordinarius conferre non poteſt mortuo vno ex litigantibus, num. 2. declara vt num. 5.

Lis dicitur extincta per ceſſionem, & renunciationem, n. 2.

4 *Lis calumnioſa non facit beneficium litigioſum, & ideò ad redimendum ſe à vexationibus, & moleſtijs poteſt vnus litigans alteri expenſas ſoluere.*

Litem fuiſſe derelictam per non perſecutionem ex curſu ſex annorum ſatis arguitur ad effectum, de quo num. 3.

DECISIO DCXVII.

1 Marcellus à prætenſis patronis laicis præſentatus ad Capellaniam, de qua agitur, de anno 1606. liti renonciauit, omniaque ſua iura ad fauorem q. Camilli vti de libera à Sede Apoſtolica prouiſi, & collitigantis ceſſit cum poſſeſſione ſubſecuta, in qua dictus Camillus obijt de menſe Iunij 1612. Cùmque Ordinarius Aretinus illam vti liberam, & in eius menſe vacantem contuliſſet Vincentio; Marcellus autem à Sanctiſſimo obtinuiſſet mandatum de prouidendo, cum ſubrogatione gratioſa in iuribus tam d. Camilli, quàm q. Nicolai prædeceſſoris cum clauſula verificato, quòd de iurepatronatus ex fundatione, vel donatione extiteret, cauſaque ſuper inde inter eos orta ad Rotam deuoluta, factaque ſub die 18. Maij 1616. reſolutione non conſtare de iurepatronatus, fuit pro parte dicti Marcelli exhibita gratia *ſi neutri*, propoſitoque ſub die 19. Iunij præteriti dubio, an dicta gratia eſſet iuſtificata, & reſolutione dilata, DD. in hac ſecunda propoſitione dixerunt non eſſe iuſtificatam, præſertim in eius principali fundamento, ſcilicet quoad non ius Vincentij, cùm conſtare viſum fuerit de eius iure ex dicta collatione Ordinarij, ad quem ſpectabat, cùm vacatio ſucceſſerit in eius menſe, vt ſupra.

2 Cui collationi nullum præſtitit impedimentum lis orta inter dd. Marcellum, & q. Camillum, per quam manus Ordinarij ligantur, *cap.* 2. *vt lit. pend. in* 6. *& Clem.* 1. *eod. tit. cum vtrobique not.* quia ex dicta ceſſione, & renunciatione Marcelli aliàs ad fauorem d. q. Camilli facta, fuit extincta, *c.* 1. *de lit. conteſt. in* 6. Imol. *in Clem.* 1. *n.* 23. *vt lit. pend.* Put. *deciſ.* 487. *lib.* 2. *in nou. impreſs.* Lancell. *de attent. c.* 4. *in præfat. n.* 243. *&* 248. Pariſ. *de reſign. lib.* 2. *q.* 3. *n.* 17. Itaut Ordinarius potuerit conferre, Lancell. *vbi ſup. c.* 3. *n.* 111. & dixit Rota in Conchen. Archipresbyteratus 27. Febr. 1589. coram bon. mem. Card. Platto.

Nec obſtare dicebatur, quòd ceſſio fuerit conditionalis, refectis ſcilicet Marcello expenſis litis inter partes taxatis ad ſcut. 55. nec non obtento beneplacito Apoſtolico; nam quoad expenſas litis conſtat de illarum ſolutione, & exactione per Procuratorem eiuſdem Marcelli, cuius mandatum datur in ſummario Vincentij *num.* 1. cum facultate recuperandi omnia, & quæcunque credita, qui pecunias exegit à Coſmo depoſitario, vt d. ſumm. *num.* 2. ex illiſque ſcut. 25. ſoluit Equ. Franciſco fratri Marcelli, alia verò ſcut. 30. erogauit in redemptionem pignorum eiuſdem Marcelli, vt dicto ſummario *num.* 3. cuius quidem ſcientia valdè veriſimilis viſa fuit DD. tum quia præſumitur certior factus à d. Procuratore ex curſu tanti temporis, cùm per ſex annos ſubſequentes vſque ad obitum Camilli ſiluerit, iuxta *conſ.* Rom. 481. *num.* 8. *verſ. igitur ex præmiſſis*, ſæpius à Rota approbatum, vt *in deciſ.* 369. *num* 3. *part.* 1. *&* 131. *num.* 7. *part.* 2. *diuerſ.* & in Piſtorien. beneficij 16. Nouembris 1615. coram me. Ex quo etiam ſatis clarè arguitur animus ipſius non proſequendi ampliùs litem, qui videtur ſufficere ad hunc effectum, Caſſad. *deciſ.* 5. *num.* 4. *vt lit. pend.* gloſs. *ſuper* 27. *reg. de ſubrog. in* 2. *&* 3. *part. verſ. diceret tamen aliquis.*

Quo verò ad beneplacitum Apoſtolicum ex dicta ſolutione, & receptione expenſarum, videtur ab hac conditione hinc inde receſſum, prout recedi potuit, quia illud non videbatur neceſſarium, cùm Camillus tanquam bonum ius fouens, vt ex dicta reſolutione quòd Capellania non erat de iurepatronatus, potuerit ad redimendas vexationes ſoluere Marcello ipſum iniuſtè moleſtanti dictas expenſas litis, gloſs. *in cap. dilectus, el* 1. *in ver. recepit, de ſimon.* & ibi Anch. *in* 2. *not. & num.* 2. *verſ. dic quòd quandoque*, Butr. *num.* 2. *in* 1. *not. & num.* 3. *verſ. oppon. gloſs.* 1. idem Anch. *in c. ſuper eo, in* 4. *not. de tranſact.* vbi Butr. *num.* 4. Abb. *num.* 3. Imol. *num.* 5. *verſ. poteſt etiam, & verſ. ex pacto autem, & in cap. ſtatuimus, eod. tit.* tradunt Butr. *num.* 2. *in fine verſ. dic tu*, & Imol. *num.* 3. *verſ. ſi verò petitur, & in cap. cùm pridem, de pact.* poſt gloſs. *ibi, in verb. illicitè*, idem Butr. *num.* 16. *verſ. ſi verò non eſt*, Collectar. *in c. forus, num.* 23. *verſ. ex quo apparet, de verb. ſignif.* Sarn. *in reg. de annal. q.* 2. *num.* 4. *verſ. & quamuis in beneficialibus*, Nauar. *conſ.* 64. *de ſimon.* Pariſ. *de reſig. lib.* 14. *q.* 3. *num.* 7. & ſuperioris auctoritas non requirebatur, Pariſ. *eod. tract. lib.* 7. *q.* 1. *num.* 104. cum adductis per Modern. Hiſpan. *de benef. p.* 11. *cap.* 3. *de renunc. num.* 249. 4

Aliquibus etiam ex DD. videbatur huiuſmodi litem, vti ius non habente iniuſtè, & calumnioſè motam, impedire non potuiſſe collationem Ordinarij, Lap. *in c.* 1. *num.* 2. *in fin. & ſeq.* & ibi Gemin. *col.* 2. *verſ. quæro Lap. vt lit. pend. in* 6. Guido Pap. *deciſ.* 479. *num.* 2. Caſſad. *deciſ.* 7. *num.* 2. *de dol. & cont.* Biſignet. *deciſ.* 2. *in fin. de rer. permut.* Creſc. *deciſ.* 19. *num.* 1. *& ſeq. de prob.* etiamſi ex ſtatu præſenti de iniuſtitia, & calumnia conſtet, Caſſad. *d. deciſ.* 7. *num.* 2. & fuit dictum in Cæſarauguſtana parochialis de Maella 18. Aprilis 1616. coram Reuerendiſſimo D. meo Decano. 5

Ex quibus reſolutum fuit gratiam non eſſe iuſtificatam.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana affictus.

Lunæ 12. Februarij 1618.

ARGVMENTVM.

De locatore, qui promiſit manutenere conductorem in ſua poſſeſſione, quæ impedimenta remouere teneatur, & non remouendo, an

ſit obligatus ad damna, & intereſſe, & de exceptione non adimplementi nonnulla notanda, de quibus in ſummario,

S V M M A R I V M.

2 Exceptio non adimplementi obſtat agenti non adimplementi promiſſa in contractu, & n. 3. vbi an talis exceptio opponi poſſit poſt exequutionem contractus re ab initio liberè tradita.

3 Promiſſio, ſeu conceſſio quæ habet actum ſucceſſiuum, debet durare toto tempore conuento, aliàs promittens non dicitur ſatisfeciſſe promiſſioni.

Promittens manutenere conductorem in poſſeſſione rei locatæ, ad quid teneatur, ibid.

4 Locator tenetur remouere omnia impedimenta conductoris facta, etiam ſine culpa, & facto ſuo, aliàs tenetur ad damna & intereſſe.

5 Melioramenta facta fuiſſe vbi conſtat, debent liquidari per prætendentem illa.

6 Exceptio non adimplementi nunquid opponi poſſit ab eo, qui pro parte ſua non adimpleuit.

D E C I S I O DCXVIII.

1 POſtquam ſub die 28. Innij proximè præteriti viſum fuit Hieronymum Saccinum debere ſchedulam liberam ſcut. 20000. date D. Mario Farneſio, proſequendo diſputationem dubitaui vtrùm procedendum eſſet ad vlteriorem executionem ſtante obligatione Camerali præſtandi ſchedulam pro toto affictus pretio? quo dubio propoſito viſum fuit DD. dandam eſſe ſchedulam de ſoluendo ad omne mandatum Rotæ, idque ex rationibus fusè ponderatis in deciſione in hac cauſa facta coram me ſub die 5. Iunij præteriti.

2 Quibus non obſtat exceptio non adimplementi & inobſeruantiæ ex eo deſumpta, quia D. Marius promiſerat liberam facultatem extrahendi frumenta conductoribus toto locationis tempore durante, cum obligatione de manutenendo & defendendo conductores, idque cum iuramento & obligatione Camerali, vndè cùm poſt triennium ſuperuenerit impedimentum procedens à Reuerenda Camera, dictus D. Marius præcisè tenetur præſtare, vt conductores poſſint vti re locata, cum facultate liberæ extractionis grani, aliàs contra ipſum agentem competit exceptio non adimplementi, vulgata *l. Iulianus §. offerri ff. de action. empt. l. ædiles §. fin. ff. de edict.* cum ſimilibus.

3 Quæ quidem exceptio licet regulariter non opponatur poſt executionem contractus re ab initio liberè tradita, tamen cùm d. D. Marius non ſolùm conceſſerit dictam extractionem, ſed promiſerit manutenere, conceſſio quæ habet tractum ſucceſſiuum, debet durare toto tempore conuento, aliàs non dicerur ſatisfeciſſe promiſſioni, vt ex multis auctoritatibus firmat Dec. *conſ. 45. n. 36. verſ. ſecundo*, ex quibus inferunt informantes pro Saccino conductore poſſe retinere pagas, & ſchedulam, excipiendo iuxta *l. cum proponas, l. 2. C. de pact.*

4 Huic obiectioni reſpondendo DD. non dubitarunt D. Marium ſtante ſupradicta obligatione, & impedimento præſtito, non culpa, vt facto ipſius, ſed à ſupremo Principe teneri ad remouenda impedimenta, aut eùm non ſit in poteſtate ipſius, ad damna & intereſſe, ex traditis per Dec. *d. conſ. 45. in princ.* Verùm non ideò ſequitur conductorem liberatum eſse à præſtatione ſchedulæ pro cautela & ſecuritate D. Marij locatoris integri affictus ſtante obligatione Camerali & iuramento, ex allegatis in prima deciſione coram me facta.

5 Non enim conqueri poteſt Saccinus, ſi iuxta ſuæ obligationis formam cogitur preſtare ſchedulam ſoluendam ad omne mandatum Rotæ, quia huius vigore D. Marius exigere non poterit penſiones ſine mandato Rotali, ſed ſolùm inſeruiet ſchedula pro aſſecuratione pretij affictus, quouſque dictus conductor damna & intereſſe liquidauerit, quibus liquidatis tunc poterit retinere penſiones decurſas ſuper ſchedula præſtanda, & ſibi ſatisfacere, liberando ſe & mercatorem pro concurrenti ſumma, ad quam dicta damna & intereſſe aſcendent, ſicque vtrique erit ſatisfactum, quia pretium ſchedulæ, quæ petitur, aſcendens ad ſcuta quinque millia, & vltrà, inſeruiet pro aſſecuratione damnorum & intereſſe conductoris, quæ veriſimiliter dictam ſummam non excedent, ita vt poſt liquidationem factam poſſit Saccinus ſummam liquidatam eodem iure retinere, ac hodie D. Marius agit pro præſtatione ſchedulæ. Et ideò cùm hodie ſatis conſtet de impedimentis præſtitis à Camera in genere, placeret DD. vt præfigeretur terminus Saccino ad liquidandum intereſſe, prout fit in melioramentis, quando de his conſtat in genere.

6 Placuit & alia reſponſio, quòd exceptio non adimplementi non poſſit hodie opponi per Saccinum, qui æqualiter & eodem tempore tenebatur adimplere præſtando ſchedulam, quæ loco fideiuſſoris ſuccedit: vnde videtur permiſſum D. Mario vtrumque facere, ſcilicet agere ad conſequutionem ſuæ ſchedulæ ante remotionem impedimenti etiam ſucceſſiui, gloſſ. *in l. ſi prædijs, C. de euictio.* fuit dictum in vna Romana domus 30. Iunij 1616. coram R. P. D. meo Pirouano. Poterit quidem Saccinus impedire ne pecuniæ contentæ in ſchedula petita ſoluantur D. Mario, cùm hoc pendeat à ſucceſſiua obſeruantia, vt liquidatis damnis & intereſſe ea poſſit retinere, ſed non propterea poterit euitare conductor obligationem dandi ſchedulam, quæ æqualis eſt & eodem tempore nata cum ipſa obligatione locationis fiendæ, quinimò iam tempus erat elapſum, quo tenebatur conductor ſchedulam præſtitiſſe antequam detecta fuiſſent impedimenta à Reuerenda Camera præſtita.

7 Nec obſtat aliud caput non adimplementi deductum ex eo, quia D. Marius promiſit reſponſiones Farneſij conſiſtentes in vno rubro grani pro quolibet rubro terræ ſoluendas à ſubditis, placuerunt enim rationes deductæ in dicta deciſione, in qua ſatis fuit probatum, non poſſe dici D. Marium in hoc defeciſſe, prout non ſubſiſtit, quòd D. Marius non adimpleuerit in eo quòd promiſit adminiſtrationem iuſtitiæ contra ſubditos, necnon facultate incettandi frumentum, quia tantum abeſt, vt hoc probetur, quin potiùs ea epiſtolis dicti D. Marij datur ſumus in contrarium. Ex quibus & alijs per informantes deductis ita fuit concluſum, vtraque parte informante.

R. P. D. B V R A T T O.

Tudertina, ſeu Romana nullitatis obligationis.

Lunæ 12. Februarij 1618.

A R G V M E N T V M.

Fideiuſſio filijfamilias minoris cum conſenſu patris ad fauorem aliorum nulla, & inualida eſt, etiam iurata, facta ſine debitis ſolemnitatibus.

S V M M A R I V M.

1 Filijfamilias minoris obligatio facta vnà cum patre ad fauorem diuerſarum perſonarum ſine ſolemnitatibus nulla, & inualida eſt.

2 Læſio enormiſſima in contractu minoris, nec iuramento, nec renunciatione tolli poteſt.

DECISIO DCXIX.

1 POſtquam fuit pluries reſolutum D. Antimo competere reſtitutionem in integrum aduersùs obligationes pro patre contractas, ex capite minoris ætatis, & enormiſſimæ læſionis, dubitatum fuit an eadem reſtitutio ſuffragaretur quoad obligationes per eum vnà cum eodem patre ad fauorem diuerſarum perſonarum initas, de quibus in notula data; & DD. affirmatiuè reſponderunt, per text. expreſſum *in l. 1. in princ. C. de filiofam. min.* vbi Azo. *in ſummario n. 2. verſ. ſed nec diſtinguo*, Batt. *in princ. & poſt med. verſ. hic autem*, Bald. *in princ. & num. 2.* Ang. *num. 1.* Scalicet. *ante n. 2. verſ. nec lex iſta*, Surd. *conſil. 87. num. 2. verſ. ad id*, Odd, 2 *de reſtit. in integr. part. 2. quæſt. 54. art. 2. num. 4. verſ. ſed* con-

Digitized by Google

contra eſt veritas. Imò magis indubitanter cenſuerunt, reſtitutionem competere aduerſus huiuſmodi obligationes pro extraneis contractas, in quibus ceſſat ratio pietatis naturalis debiti & pœnæ exheredationis, iuxt. text. *in §. cauſas, auth. & cum de appell. cogn.* ob quas nonnulli Doctor. tenuerunt filiumfamilias maiorem non eſſe reſtituendum aduerſus obligationes pro patre initas, quos refert Odd. *d. q. 54. art. 4. in princ.*

2 De enormiſſima autem læſione non dubitarunt DD. ex latè deductis in prima & ſecunda deciſ. ideòque nec iuramentum nec renonciationes obſtare, vt in dictis deciſ. Quibus addo Crauett. *conſ. 192. n. 5. & ſeq. & n. 10.* Decian. *reſponſ. 25. n. 119. lib. 1.* Ant. Sola ſuper conſuetud. Sabaud. *gloſſ. 25. n. 46.* & Rota in Bononien. de Monterentijs 29. Ianuarij præteriti coram R. P. D. meo Dunozet.

Et ita fuit deciſum, &c.

R. P. D. VBALDO.

Firmana legitimæ.

Veneris 16. Februarij 1618.

ARGVMENTVM.

Dotes filiarum à ſtatuto excluſarum non poſſunt minuere legitimam filij, ſed debent detrahi poteſt detractionem legitimæ, & ſtatutum excludens fœminas fauore maſculorum non poteſt in eorum odium retorqueri.

SVMMARIVM.

1 *Dos non ſuccedit loco legitimæ, itaut detrahenda ſit tanquam æs alienum ex toto corpore hæreditatis ante legitimam filij, quando fœminas per ſtatutum eſt excluſa.*

2 *Legata detrahuntur poſt legitimam filij, & ſic etiam detrahuntur dotes filiabus legatæ; de veritate vide n. 3.*

4 *Statutum excludens fœminas fauore maſculorum non poteſt in eorum odium retorqueri.*

5 *Legitima maſculorum non debet minui propter dotes debitas filiabus fœminis à ſtatuto excluſis.*

6 *Fœmina à ſtatuto excluſa propter maſculos, facit, vel non facit partem, prout eſt vtilius ipſis maſculis.*

7 *Creditum eius qui hæres extitit debitoris, ſi adeat hæreditatem extinguitur, maximè ſi adeat ſine beneficio legis & inuentarij, & actiones confunduntur.*

DECISIO DCXX.

1 PRopoſui dubium in deciſione huius cauſæ 30. Octobris præteriti reſeruatum, an dotes filiarum ſint detrahendæ ante legitimam filij maſculi; qua quidem in re quicquid eſſet dicendum de illa opinione quòd vbi fœminæ ſunt per ſtatutum ſimpliciter excluſæ, itaut earum dotes non ſubrogentur loco legitimæ, dos ſit priùs detrahenda vti æs alienum, ex toto corpore hæreditatis paternæ, & ſic ante legitimam filij, quæ opinio videtur magis communiter recepta, ex auctoritate gloſſæ *in l. Papinianus §. vnde ſi quis, in verbo deberetur ff. de inofficioſ. teſtamento*, quam ad terminos prædicti ſtatuti excluſiui fœminarum inducunt ibidem Bald. & Angel. *n. 2.* & Fulgoſ. *num. 4.* quos referunt, & ſequuntur Socin. & Caccialup. *in conſ. poſt titulum ff. ad Trebellian. ſub nu. 3. verſ. Tertia fuit*, Pariſ. *conſ. 25. n. 41. lib. 2.* cum alijs per Gabr. *conſ. 11. n. 11. lib. 1.* Honded. *conſ. 63. n. 125. lib. 1.* Eugen. *conſ. 33. n. 72. & conſ. 35. n. 12.*

2 Tamen in caſu iſto Domini putabant dotes non eſſe detrahendas ante legitimam, ſed integrum trientem deberi maſculo. Mouebantur nonnulli ex dominis, quia ſi iſtæ dotes conſiderantur tanquam legatę per teſtatorem ſuis filiabus; certum eſt legata detrahi poſt legitimam, *l. Papinianus §. quarta ff. de inoffic. teſtamento*, Alexand. *conſ. 31. num. 8. lib. 3.* Cephal. *conſ. 740. num. 6. lib. 5.* Peregrin. *de fideicommiſſ. art. 4. num. 14.* & ita ſenſit in puncto Cardin. *conſ. 151. n. 4.* & Collegium Patauinum relatum per Socin. & Caccialup. *in d. conſ. poſt titulum ff. ad Trebell.* Brun. *in tract. de ſtatut. art. 13. num. 49.* Port. Imolen. *conſ. 13. ſub n. 14.*

Quæ tamen opinio alijs videbatur dubitabilis, quia Cardinalem & Brun. reprobat in ſpecie Peregr. *art. 38. in fine verſ. Ex prædictis*, licet fateatur maximam fore eorum auctoritatem in caſu de facto occurrenti, & Collegij Patauini opinionem falſam & reprobatam in hoc, quòd dotes vult detrahi vt legata, dicit Gabr. *d. conſ. 11. num. 9.* quem refert, & ſequitur Theſaur. *deciſ. 159. n. 9. verſic.* Ideò iuxta id, &c. 3

Et cùm informantes pro ſororibus expreſsè dicerent prætendi dotes non ex legato & teſtamento, ſed virtute ſtatuti Firmani, quod filias excludit propter maſculos, ſed mandat eas dotari arbitrio Poteſtatis, & Prioris, attenta qualitate perſonarum, & dignitate domus & facultate patrimonij. Ideò Domini firmarunt dotes eſſe detrahendas, itaut non lædatur legitima filij, quam eſſe trientem fuit iam firmatum, cùm ſtatutum fuerit inductum in fauorem maſculi, & ideò non debet retorqueri in eius odium, *ad l. quod fauore C. de leg.* & in his terminis Gabr. *conſ. 20. n. 78. lib. 2.* 4

Et proinde dictum arbitrium videbatur ita poſſe interpretari, cum præſuppoſito quòd valor hæreditatis eſſet ſcutorum 6000. iuxta æſtimationem periti, de qua fuit dictum in deciſione, vt ſalua remanente tertia parte pro legitima filij, reliquæ duæ partes detraherentur pro dotibus filiarum, cùm iſta dos ipſarum ferè commenſuretur ad portionem quæ ipſis obtigiſſet, ſi non fuiſſent à ſtatuto excluſæ, iuxta deducta per Gabr. *d. conſ. 20. n. 78. & ſeqq.* quæ Dominis placuerunt, præſertim cùm non debeat occaſione dotium debitarum fœminis à ſtatuto excluſis minui legitima maſculorum, Caſtren. *conſ. 286. aliàs 287.* incipit, *Quoniam fundamentum, col. penult. ſub n. 4. lib. 1.* & eſt de mente Peregr. *d. art. 38. n. 18.* 5

Et confirmatur ex concluſione firmata in deciſione, quòd fœminæ in caſu ſtatuti ipſarum excluſiui faciant, vel non faciant partem, prout eſt vtilius maſculo, quæ ſanè vtilitas maſculi, maior eſt ſi legitima ipſius ante dotes de vniuerſo patrimonio detrahatur. 6

Vltimò placebat vni ex Dominis aliud motiuum, quòd cùm iſtæ fœminæ fuerint vniuerſales hæredes inſtitutæ, & adierint hæreditatem etiam ſine beneficio legis & inuentarij, ſunt confuſæ actione, & remanſit extinctum æs alienum iuxta notanda communiter per Doct. *in l. debitori, C. de pactis*, cùm ipſæ remanſerint hæredes ſine vllo onere reſtitutionis, *l. ſi Stichum §. à Tetio ff. de ſolutionib. gloſſ. in l. cùm à matre C. de rei vendicat.* & dixit Rota in vna Æſina fideicommiſſi 6. Nouembris præteriti coram me. Vnde ceſſant etiam quæ aliàs dicuntur de imaginaria ſolutione, vt per Gabr. *conſ. 124. n. 3. lib. 1.* Menoch. *conſ. 183. n. 33.* Surd. *deciſ. 170. in princip. & dec. 224. n. 7. & ſeqq.* 7

Et ita deciſum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana affictus de Cuppis.

Veneris 16. Februarij 1618.

ARGVMENTVM.

Libri ſocietatis probant contra ſocios, etiam quòd ſcripti fuerint ab eorum miniſtris, & factoribus.

SVMMARIVM.

1 *Libris factorum, miniſtrorum, & agentium ſtandum eſt contra eos, qui factores, miniſtros, & agentes deputarunt.*

2 *Libris rationum ſocietatis ſtandum eſt contra ſocios.*

3 *Copia librorum ſtandum non eſt.*

Digitized by Google

DECISIO DCXXI.

1 DVbium propoſui, an ſit ſtandum libris factorum, miniſtrorum & agentium, vel quibus libris in caſu de quo agitur? Et Domini reſponderunt ſtandum eſſe libris originalibus factorum, agentium, & miniſtrorum.

2 Reſpectu originalium informantes pro vtraque parte conueniebant, quia concluſio eſt indubitata, quòd libri rationum ſocietatis probant inter ſocios, *l. inter chartulas, C. de conuen. fiſc. debit. lib.*10. *l.*1. *ff. de duobus reis*, Alexand. *conſil.*186. *nu.*1. *lib.*2. Menoch. *de arbitr. iudic. caſu* 92. *num.*3. *& de præſumpt. lib.*3. *præſumpt.*62. *in* t. Rota Ianuenſ. *deciſ.*173. *num.*5. cùm dubitari non poſſit quin libri originales exhibiti rationes huius afficktus contineant, non videntur per conſequens poſſe improbari; quia proprium ipſorummet ſociorum factum impugnaretur.

3 Difficultas tantummodo verſabatur in libris formatis ex originalibus, quibus dicebant DD. Guicciardini fidem non eſſe adhibendam, tamquam quòd eſſent exempla, & à perſonis ſuſpectis exemplata, & in hac parte iuridica erat exceptio, quia primæ ſcripturæ tamquam matrici ſtandum eſt, non autem copiæ, Alciat. *reſponſ.*64. *n.*6. *lib.*6. Rota Ianuenſ. *deciſ.*173. *n.*6. *&* 12. & pro parte Pompilij non impugnabatur, nec prætendebat illis ſtandum, niſi in quantum ſe referebant ad originales libros, & de relatis partitis conſtaret per eos.

Et ita fuit reſolutum, &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Elboten. fructuum.

Veneris 16. *Febraarij* 1618.

ARGVMENTVM.

Fructus indebitè percepti à poſſeſſore beneficij, an & quando reſtituendi ſint ab eius hærede, quando, & ex quibus ad hunc effectum mala fides excludatur.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio ſine titulo quando dicatur in mala fide in materia reſtitutionis fructuum.*
2 *Titulorum multiplicatio datur in beneficialibus.*
3 *Bona fides ad effectum non reſtituendi fructus cauſatur ex quali quali poſſidendi occaſione: vbi etiam quod ſatis eſt malam fidem abeſſe.*
4 *Mora modici temporis non nocet.*
*Credulitas qualibet excludit malam fidem, ibid. ante finem, vbi etiam quod ſufficit qualibet opinio, licet erronea, & n.*5. *vbi de eadem materia.*
6 *Mala fides excluditur in eo, qui indebitum exigit à ſponte ſoluente.*

DECISIO DCXXII.

1 COncluſum fuit vltimam ſententiam ad fauorem hæredum Didaci latam eſſe confirmandam. Quia quæſtio non eſt de validitate inſtitutionis D. Didaci: ſed Capitulum agit aduerſùs hæredes Didaci ad reſtitutionem fructuum ab eodem Capitulo indebitè, vt prætenditur, d. Didaco ſolutorum. Dicti hæredes rectè fuerunt ab impetitionibus Capituli abſoluti, eo quòd Capitulum plenè, & concludenter non probat quòd d. Didacus non ſolùm fuerit omni titulo, cuius vigore dd. fructus percipere potuiſſet, deſtitutus, ſed quòd etiam ſciens & prudens nihil iuris haberet percipiendi dd. fructus, illos perceperit mala fide, cùm ad effectum vt repetitioni indebiti locus non ſit, & hæredes à dd. fructuum reſtitutione excuſentur, ſatis eſt quòd mala fides in Didaco abfuerit, *l. & ſi lege*, §. *ſiue* & ibi Bart. *ff. de pet. hæred.* Pedemont. *deciſ.*160. *num.*8. cum alijs adductis in Auſiman. ſpolij 3. Decembris 1610. & 4. Martij 1611. coram R. P. D. meo Pirouano.

2 Nec obſtat quòd dicitur Capitulum eſſe in probatis, eo ipſo quòd conſtat non fuiſſe per d. Didacum litteras nouæ prouiſionis infra ſex menſes poſt obtentam ab ordinario inſtitutionem, iuxta formam indulti Pij IV. expeditas, quia prætetquàm quòd cùm in beneficialibus detur multiplicatio titulorum, ac propterea poſſibile ſit quòd dictus Didacus habuerit alium titulum, dicta probatio tamquam æquiuoca non concludit ipſum fuiſſe omni titulo deſtitutum.

3 Viſum etiam fuit Dominis, quòd quicquid dicendum eſſet ſi ageretur de ſuſtinenda dicti ordinarij inſtitutione, ſatis poſſit à d. Didaco pro titulo deſeruire, ad effectum excuſandi eius hæredes à reſtitutione fructuum à Didaco perceptorum, dicti ordinarij inſtitutio & litteræ Apoſtolicæ poſtea expeditæ, etiam quòd non fuerint in tempore, ſed per ſexdecim dies poſt lapſum dd. ſex menſium expeditæ, cùm ad dictum effectum ſufficiat qualis qualis occaſio poſſidendi, Bald. *in l. veritatem num.*2. *C. de vſucap. pro donat.* Surd. *deciſ.*25. *n.*5. & Dec. *deciſ.*211. *num.*7. & ſatis etiam ſit malam fidem abeſſe, Bart. Surd. Pedemon. & alij ſuprà allegati, & fuit dictum in Salamantin. fructuum 9. Martij 1587. coram bon. mem. Gipſio, in qua etiam dicitur quòd hinc ſtylus inoleuit quòd condemnatio in fructibus non fit niſi à die motæ litis.

4 Non obſtat quòd Didacus non potuit niſi mala fide dictos fructus percipere, quia habuit ſcientiam decreti indulti Pij IV. quo ob non expeditionem nouæ prouiſionis infra ſex menſes inducebatur ipſo iure vacatio Canonicatus, quia admiſſa etiam iſta ſcientia decreti, inde non ſequitur, quòd non potuerit veriſimiliter credere quòd vel negligentia ſui Procuratoris in expedienda dicta noua prouiſione ei obeſſe non potuerit; vel quòd ei licitum fuerit moram purgare, ad deciſ. Caputaq. 9. *part.*3. cùm præſertim eſſet modica ſexdecim dierum tantùm, vel denique quòd cùm prædictum decretum emanauerit ad fauorem officialium Cancellariæ tantùm, & ſit burſale, illud abundè adimpleuit dictæ Cancellariæ iura cum effectu ſoluendi, & iſta credulitas proculdubio ſufficit ſaltem ad excludendum malam fidem, quia ad dictum effectum ſufficit quælibet opinio, licèt erronea tam in facto, quàm in iure, Abb. *in cap. ſi delinquenti*, *num.*24. *de præſcript.* Nauarr. *conſil.*2. *n.*5. *& ſeq. l.*2. *eodem tit.* Rota *deciſ.*4. *de reſtit. ſpoliat. in nouis*, & fuit in his terminis dictum in Salamantina fructuum coram bon. mem. Gipſio, & aliàs ſæpiſſimè.

Atque hinc etiam tollitur quòd dicta noua prouiſio Didaco ſuffragari non poſſet, eo quòd fuit expedita in forma *Dignum*, & numquam legitimæ exequutioni demandata, quia cùm, vt ſæpe dictum eſt, non agatur de ſuſtinenda dicta noua prouiſione, ſed de excuſando tantùm hæredes Didaci à reſtitutione fructuum à dicto Didaco perceptorum, ſatis ei ad dictum effectum ſuffragatur ordinarij inſtitutio & credulitas quòd decreto ſatisfecit illud effectualiter adimplendo, ſoluendo ſcilicet iura Cameræ, ex allegatis, &c.

6 Et in hanc ſententiam eo libentiùs Domini venerunt, quòd nedum dictus Didacus recepit fructus, de quorum reſtitutione agitur à Capitulo ſponte ſoluente vltra ſpatium etiam trium annorum, quòd eo magis facit præſumi malam fidem in eo abfuiſſe, ſed quòd etiam dd. fructus fuerunt eidem ſoluti ob ſeruitium perſonale Eccleſiæ ab eo præſtitum, & per ipſum etiam dum ſeruitiis dictæ Eccleſiæ inſtiterit conſumpti, vnde videntur propter dictum ſeruitium condonati, vt in ſimili fuit dictum ex Curtio *conſil.*62. *num.*25. & alij in dicta Auximana ſpolij 3. Decembris 1615. cor. R. P. D. meo Pirouano. Neque enim debuit os bouis triturantis ligari, vt dicitur *in c. extirpandæ, de præben.* cum ſimilibus.

7 Non obſtant deciſiones in cauſa Sabien. & Vticen. penſionum pro Capitulo allegatæ, quia vltra alias reſponſiones in deciſionibus coram R. P. D. meo Manzanedo datas, placuit etiam Dominis quòd dicebatur in dictis deciſionibus non agi de reſtitutione fructuum perceptorum, ſed de nullitate tituli. Atque ita de materia multum diuerſa ab ipſa, vt patet ex ſupradictis, &c.

Digitized by Google

R. P. D. VBALDO.

Spoletana bonorum.

Luna 19. Februarij 1618.

ARGVMENTVM.

Aſſignata filio pro legitima à patre viuente, cum prohibitione alienationis, non poſſunt alienari. Et quamuis in legitima non detur onus, poteſt tamen prohiberi alienatio, ſi aſſignetur viuo patre. In teſtamento poteſt fieri contractus, ſed in dubio cenſetur teſtamentum, & non contractus.

SVMMARIVM.

1 *Probibitio alienandi facta in contractu non annullat ipſo iure alienationem, ſed alienans tenetur ad intereſſe tantum: limita vt num. 2.*

3 *Donatio omnium bonorum, etiam per verba ampliſſima, & apta comprehendere, non comprehendit bona alienare prohibita, etiam quod prohibitio proueniat ex contractu, dummodo in eo adſit clauſula annullatiua, & reſolutiua annullationis, & adſit obligatio Cameralis cum iuramento.*

4 *Legitima, & bona aſſignata à patre pro ea non admittunt vllum onus: limita, vt infrà, niſi pater aſſignet viuens, & adijciat conditiones, quia poteſt, maximè ſi prohibitio ſit temporalis viuente patre.*

Legitimam viuens pater aſſignare non tenetur filio, ſed benè ſi velit, poteſt, & tunc conditiones quas vult adijcere in aſſignatione, num. 4.

5 *Proœmium inſtrumenti indicat illius cauſam finalem.*

Actus qui non habet effectum, perinde habendus eſt, ac ſi factus non fuiſſet, ibid. & n. 5.

7 *Contractus licèt fieri poſſit in teſtamento, tamen in dubio propter naturam vltimæ voluntatis teſtator non præſumitur velle contrahere, niſi forma actus repugnet teſtamento.*

Pater aſſignans portionem filijs in teſtamento cum expreſſo iuſſu, quòd aſſignationem acceptent, dicitur facere propriè teſtamentum, & non contractum, ibid. & propter acceptationem filiorum, non tamen mutatur natura vltimæ voluntatis, n. 8.

9 *Teſtatoris voluntas eſt ambulatoria vſque ad mortem.*

DECISIO DCXXIII.

1 IVxta reſeruationem factam in deciſione huius cauſæ 12. Iunij præteriti, dubitaui an conſtaret de bono iure? Et Domini reſponderunt negatiuè quoad D. Helenam donatariam Flaminij ſui mariti. Quia quicquid eſſet dicendum, an dicta donatio facta à filiofamilias, ſine conſenſu patris ſuſtineatur ſecundùm terminos ſtatuti Treuij, Domini cenſebant ex alijs d. donationem eſſe inualidam quoad bona aſſignata ab Antonio patre Flaminio filio loco legitimæ, de quibus inter partes controuertitur. Aut enim inſpicitur aſſignatio facta inter viros de anno 1592. & illa continet in ventre expreſſam prohibitionem alienandi; & in ſpecie donandi, quo caſu quamuis prohibitio ſit facta in contractu, quæ regulariter non annullat alienationem ipſo iure, ſed alienans tenetur tantùm ad intereſſe, *l. at ſi quis*, *§. ea lege*, vbi gloſſ. *ff. de verb. oblig. l. ea lege*, *C. de cond. ob cauſ.* Bart. *in l. filius fam. §. Diui*, *n. 14.* vbi Ripa *n. 85. ff. de leg. 1.* cum alijs per Surd. *deciſione 254. num. 11.*

2 Tamen quia adeſt ampliſſima clauſula annullatiua, & reſolutiua in caſu contrauentionis, & aſſignatio fuit acceptata à Flaminio cum obligatione Camerali & iuramento, Domini putabant, hæc ſaltem ſimul iuncta ſufficere ad annullandum alienationem, & impediendum tranſlationem dominij, iuxta tradita per Bald. *in d. l. ea lege num. 7. C. de cond. ob cauſ.* Caſtr. *in l. 1. num. 6. ff. de donat. & in l. qui abſenti*, *§. 1. ff. de acq. poſſeſſ.*

Doctor. *in d. § Diui*, vbi Crot. *num. 100.* Rip. *num. 88.* Opizon. *ſub n. 153. verſ. item*, *& quarto*, Ferdin. Loaz *num. 172.* de magis communi Iaſ. *conſil. 128. num. 14. verſ. item quia*, *& ſeqq. vſque ad 21. lib. 4.* Rolan. qui etiam de magis communi, *conſil. 92. n. 17. & 43. lib. 2.* prout de veriori, & communi Gabr. *conſil. 66. num. 1. lib. 1.* Surd. *conſil. 331. num. 43. in fine lib. 3.* & pluribus alijs relatis Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 30. num. 31.*

Quo ſtante ſequitur vt bona, de quibus agitur, tam- 3
quam alienari prohibita, non veniant in donatione omnium bonorum facta per Flaminium ad fauorem Helenæ vxoris, quia de illis non poterat diſponere, Surd. *deciſ. 233. num. 12. & ſeqq.* Vbi extendit, etiamſi verba donationis eſſent vniuerſalia, vel aliàs apta comprehendere, & fuit dictum in Viterbien. caſtrorum 14. Nouembris 1616. coram Reuerendiſſimo D. meo Archiepiſcopo Damaſceno, & in Ferrarien. de Taſſonis 27. Februarij 1617. coram R. P. D. meo Pamphilio.

Non obſtat, quòd aſſignatio dicatur facta à patre pro 4
legitima filij, vt ſonat inſtrumentum, quæ non admittit vllum onus, *l. quoniam in prioribus*, *C. de inoffic. teſtam.* & ideò illa prohibitio alienandi habeatur pro non appoſita. Quia fuit reſponſum, quòd licèt pater non teneatur viuens filio legitimam aſſignare, *l. 1. § ſi impuberi*, *ff. de coll. bon. l. 2. § interdum*, *ff. de vulgar. l. final.* vbi Bart. & Bald. *ff. de lib. agnoſc.* Craſ. *in § legitima*, *quaſt. 12. n. 1. & 8.* Peregrin. *de fideicommiſſ. art. 36. n. 14.* Surd. *deciſ. 167. num. 1.* Tamen benè poteſt ſi velit aſſignare, argum. text. *in l. cum quo*, *§ fin. ff. ad l. Falc.* Bald. *in l. ſi in ſucceſſionem num. 2. C. de reuoc. his quæ in fraud. cred.* Craſſ. *d. quaſt. 12. num. 8.* & tunc conditiones ſibi benè viſas in aſſignatione adijcere, *l. in re mandata*, *C. mand.* maximè cùm prohibitio fuerit temporalis viuente patre, Boer. *deciſ. 87. num. 4.* cum alijs per Gabr. *in tit. de legit. concl. 1. in 28. limit. num. 66.* Cucc. *in tract. de legit. in tit. legitima null. grauam. admittit n. 17. & ſeqq.*

Præterea illa aſſignatio fuit facta ad effectum viuendi 5
ſeparatim à filio, vt conſtat ex proœmio inſtrumenti, quòd denotat cauſam finalem, *l. vlt.* vbi Bart. *ff. de her. inſt.* & tamen iſta cauſa non videtur fuiſſe effectum ſortita, nam *quicquid dicendum eſſet de teſtibus*, qui hinc inde deponunt, id colligitur ex teſtamento condito ab eodem patre, & per filium acceptato, in quo aſſignat Flaminio pro legitima eadem bona priùs inter viuos aſſignata, & vtitur his verbis, & quicquid ipſe teſtator habet, tenet, & poſſidet de bonis ſtabilibus, & ſe mouentibus in villa Pettini, necnon relinquit eidem Flaminio aliam poſſeſſionem nuncupatam viam Villæ, eam vti propriam nominando; quam tamen eidem in dicto inſtrumento aſſignauerat, & ſic apparet Antonium ſemper retinuiſſe penes ſe dicta bona, & conſequenter aſſignationem in vita factam non habuiſſe effectum, & perinde habendum, ac ſi facta non fuiſſet, *l. 1. § nihil*, *de inoffic. teſtam.* cum alijs per Surd. *deciſ. 51. num. 21. & deciſ. 269. num. 12. & conſ. 436. n. 14 lib. 3.*

Non videbatur applicari quòd onus, ſeu prohibitio de 6
non alienando ſit ſublata per teſtamentum, iuxta conſ. Oldrad. 28. *verſ. 2. ratio.* quia id benè procederet, ſi teſtamentum habuiſſet effectum, prout in caſu Oldr. habuerat, ſed hic non habuit, cùm teſtator adhuc viuat *cap. cùm Martha de celebr. Miſſ.*

Aut verò prætenditur filio in bonis aſſignatis pro 7
legitima fuiſſe ius quæſitum per teſtamentum, in quo pater d. Flaminio eadem bona reliquit, & eum in illis inſtituit hæredem; & mandauit, quòd ipſe & frater intra octo dies acceptarent d. teſtamentariam diſpoſitionem à die habitæ notitiæ, & quòd illi parere, & acquieſcere deberent, quæ acceptatio fuit ſubſequuta cum iuramento, & neque ex hoc credebant Domini tale ius quæſitum Flaminio, vt potuerit bona aſſignata in alium transferre, & in primis firmabant hanc præſentem diſpoſitionem eſſe propriè teſtamentum, & non contractum, licèt enim poſſit etiam in teſtamento aliquando contrahi, vt *in l. non eſt mirum*, *ff. de pign. act. l. Lucius*, *ff. de alim. & cib. leg.* gloſſ. Bart. & alij *in l. hæredes palam*, *§. fin. ff. de teſtam.* Tamen in dubio propter naturam vltimæ voluntatis, teſtator non præſumitur velle contrahere, niſi forma actus præcisè repugnet, Aret. *in d. l. hæredes palam*, *§. vlt.* Natt. *conſil. 73. n. 7.*

quos ſequitur Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.3. tit.18. num. 2.* quæ repugnantia actus hic nedum non adeſt, immò in totum excluditur ex verbis, & clauſulis in teſtamento appoſitis conuenientibus vltimæ voluntati, potius quam contractui, vt ex verbo *relinquit*, & ex illis verbis poſt inſtitutionem vniuerſalem, ſaluis, & reſeruatis ſupradictis legatis factis iure legitimæ, & ex fine teſtamenti, ibi, hanc autem teſtator aſſeruit eſſe eius vltimam voluntatem, & teſtamentum, quam, & quòd valere voluit iure codicillorum, vel donationis cauſa mortis, & cuiuſcumque alterius vltimæ voluntatis, deducunt informantes, & tradit in his terminis Signorol. *conſil.171. num.11. & ſeq.* & ideò cùm ſit teſtamentum, illud ſumit vires poſt mortem teſtatoris, *d.cap.cum Marthæ de celebr. miſſ.*

8 Non obſtat acceptatio filiorum, quia non propterea diſpoſitio mutauit naturam vltimæ voluntatis, Fab. *in §.1. num.36.* & in hoc caſu ceſſat difficultas; quia ipſimet acceptantes agnouerunt præſcriptam diſpoſitionem pro teſtamento, & vltima voluntate mutabili, ideò non poteſt habere vim contractus, qui ab initio eſt voluntatis, ſed ex poſt facto neceſſitatis, *l.in commedato, §.ſicut, ff.comm.l.ſicut, C.de act. & oblig.* Seraph. *deciſ.427. num.1.*

9 Non obſtat, quòd tranſiuerit in contractum irreuocabilem, ex quo fuit deuentum ad traditionem rerum relictarum pro legitima in teſtamento, iuxta not. per gloſſ. & Doctor. *in l.legatum, ff.de leg.2.* Quia in primis de tali aſſignatione, vel traditione non conſtat, Secundò dicebatur, quòd talis aſſignatio fuit ſub conditione acceptationis intra octo dies à die habitæ notitiæ, vt ſuprà dictum eſt, quæ acceptatio fuit facta à filijs non purè, & ſimpliciter, ſed cum proteſtatione; dummodo Antonius pater non conderet aliud teſtamentum, vel codicillos, & ideò cùm pendeat à futuro euentu, & Antonius adhuc viuat, cuius voluntas dicitur ambulatoria vſque ad mortem *l.3. in fin. & l. ſeq ff. de adim.leg.* non potuit per dictam prætenſam aſſignationem acquiri Flaminio ius irreuocabile, ita vt illud potuerit per donationem in Helenam tranſmittere. Ex quibus & alijs copioſè per informantes congeſtis Domini concluſerunt non conſtare de bono iure Helenæ.

R. P. D. V B A L D O,

Romana cenſûs.

Lunæ 19. Februarij 1618,

A R G V M E N T V M.

Quaſi poſſeſſio exigendi cenſum per vnicam ſolutionem etiam factam a tutore, inducitur ad effectum manutentionis, niſi fiat poſt cenſus extinctionem, & quando cenſus dicatur extinctus,

S V M M A R I V M.

Quaſi poſſeſſio exigendi cenſum probatur per vnicam ſolutionem, præſertim concurrentibus adminiculis, de quibus num.1.

Manutentio conceditur probata quaſi poſſeſſione exigendi cenſum, ibid.

2 *Tutor numquid poſſit de conſenſu pupilli contra ipſum inducere quaſi poſſeſſionem ſoluendi cenſum.*

Conſtitutum, vel precarium tutoris non transfert poſſeſſionem ſine conſenſu pupilli, ibid.

3 *Metu ſolutio facta non dicitur vigore mandati iudicis iuſti, & præuia cauſa cognitione; vbi tamen declaratur hæc concluſio, niſi præceſſerit proteſtatio.*

4 *Extincto cenſu fructus non debentur, n.5.*

Extinctio cenſu non inducitur niſi per actum retroſimilem, num.4.

5 *Citatio facienda confraternitati, in quo loco fieri debeat.*

Depoſitum conditionale, & non liberum, non ſuffragatur, ibid.

Exceptio turbida non admittitur in poſſeſſorium manutentionis, ibid. in fin.

7 *Cenſus imponi numquid poſſit ſuper iuriſdictione alicuius caſtri.*

8 *Appellatio ſuſpendit effectum ſententiæ.*

9 *Solutio tutoris non præiudicat pupillo ſi conſtat de læſione.*

D E C I S I O DCXXIV.

Domini dixerunt mandatum de manutenendo eſſe concedendum Alexandro in quaſi poſſeſſione exigendi fructus cenſus de quo agitur, quia de quaſi poſſeſſione conſtat ex ſolutione ſcutorum 126. eidem Alexandro facta pro nouem ſemeſtribus in vim ordinis directi Ioanni Rotulo, & ſubſcripti à R. P. D. Santarello tutore Aurelij Rodolphi hæredis Aurelij ſenioris, qui fideiuſſit pro dicto cenſu, & eius fructibus perſoluendis ad fauorem dicti Alexandri, per quam ſolutionem quamuis vnicam, Alexander fuit conſtitutus in quaſi poſſeſſione exigendi, Abb. *in cap. cum Eccleſia Sutrina, num.23.* & ibi Rip. *num.53. de cauſ. poſseſs. & propr.* Rom. *conſil. 311. num.6.* & paſſim Rota ſequitur, vt apud Seraphin. *deciſ.436. num.1. & deciſ.1411. num.2.* & fuit dictum in Romana cenſus 26. Aprilis 1596. coram bon. mem. Card. Pamphilio, & in Cuſentina penſionis 4. Maij 1616. & in eadem 12. Februarij currentis coram me, & aliàs ſæpè, præſertim cùm dicta ſolutio recipiat adminiculum, tum ex prædicta obligatione Aurelij ſenioris, tum ex ſuſceptione termini facta per Procuratorem tutoris coram A. C. tum demum ex ordine tutoris, de quo ſuprà, partita Banchi Ioannis Rotuli de dicta ſumma ad debitum hæredum Aurelij, & ex quitantia Alexandri per priuatum chirographum, & per publicum inſtrumentum, vt fuit conſideratum in vna Foroliuien. cenſus 3. Iunij 1589. coram Orano, & in dicta deciſione Seraphini 436. *num.2.* & ideò eſt concedenda manutentio, *§ hodie inſtit. de interdict.* & firmatur in dicta Foroliuien. cenſus coram Orano, & in dicta Romana cenſus coram Cardinale Pamphilio, 1

Non obſtat, quòd tutor non potuerit conſtituere Alexandrum in quaſi poſſeſſione ſine conſenſu pupilli, quia fuit reſponſum, quòd hoc procederet in actu ficto, puta per conſtitutum, vel precarium: ſecus per actum verum ſolutionis, vt hic factum fuit, dando ordinem Bancherio, vt ſolueret, prout fuit ſolutum, Alex. *in l.1. in princ. num.9.* & ibi Rip. *num.67. in fin.* Socin. iun. *num.462. ff. de acq. poſseſs.* & ſequitur Rota apud Cantucc. *deciſ.93. num.10. & ſeqq. part.2. diuerſor.* 2

Nec refragatur, quòd ſolutio fuerit facta metu mandati, quia mandatum iudicis, quòd præuia cauſæ cognitione emanauit, non inducit iuſtum metum, *l.ſi mulier, ff.de eo quod met.cauſ.* & in terminis cenſus coram Orano in dicta Foroliuien. cenſus, & Romana cenſus 16. Iunij 1586. coram bon. mem. Gipſio, vbi quòd ſoluens ſaltem proteſtari debuiſſet de metu, & iura ſua ſi qua habebat omni meliori modo illæſa conſeruare, vt etiam præſuppoitur *in deciſ.11.* Achil. *de penſ.* & Put. *deciſ.293. lib.2.* ſecundùm vltimam impreſſionem, quòd hic factum non fuit, nec in ſolutione, nec in ſuſceptione termini, quæ nec etiam poteſt dici coacta, cùm iudex, qui mandatum relaxauerat, non cogeret ad confitendum, ſed ad ſoluendum, vt dicitur in dicta Foroliuien. cenſus coram Orano. 3

Nec releuare viſa eſt allegata extinctio cenſus, quæ impedit manutentionem, ex allegata deciſione in Romana cenſus 6. Februarij 1615. coram R. P. D. meo Manzanedo, quia de vera & expreſſa extinctione non docetur per actum retroſimilem, prout docere debet Rota *deciſ. 487. part.1. diuerſor.* Seraphin. *deciſione 890. num.1.* & prout docebatur in dicta Romana cenſus proximè allegata, in qua apparebat per inſtrumentum de retrouenditione & extinctione. Et fuerat in vim mandati relaxati pro ſorte & fructibus facta exactio plurium pecuniarum, & inducta cenſus reſolutio, & ſors ceciderat in debitum à die relaxati mandati, ex ibi allegatis, nec docetur de actu æquipollenti retrouenditioni, ſeu extinctioni. 4

Nec afferta intimatio facta ſocietati ſanctiſſimi Sacramenti hæredi proprietariæ & depoſitum ſcutorum 97000. pretij caſtri cenſui ſuppoſiti ab emptore caſtri factum videbatur ad hunc effectum ſuffragari. 5

Nam

Nam intimatio fuit facta ſocietati domi dimiſſa copia, nec conſtat quòd ſocietas habeat domum, & vlteriùs debebat fieri contra eam repræſentantes in Congregatione facta in loco ſolito, iuxta Bart. *in l.vlt. ff.quod cuiuſque vniuerſ.nom.* Seraphin. *deciſ.*1028. *num.*2. & in omnem euentum illa non fuit facta Alexandro vſufructuario, de cuius intereſſe principaliter agebatur, tum quia fructus, qui ad eum ſolum ſpectabant, non currant ampliùs poſt diſdictam; tum quia cenſus fuerat ab ipſomet vſufructuario emptus abſente hærede proprietario, & ſibi vſufructuario fuerunt promiſſi fructus eius vita durante, & ipſe promiſit cenſum retrouendere facta intimatione per bimeſtre antè, iuxt. form. Bullæ, vt apparet ex lectura inſtrumenti; & ideò prætenſa intimatio facta ſocietati nullo modo afficit Alexandrum, iuxta not. *in l.de vnoquoque, ff. de re iud.* Depoſitum verò non fuit purum, ſed cum conditione de dando idoneam cautionem de reſtituendo, & certum eſt depoſitum non liberum non ſuffragari, Bart. *in l.ſi ſoluturus, num.*5. *ff.de ſolut.* Bald. *in l.acceptam num.*24. *in fin.C.de vſur.* Menoch. *de arbitrar.caſ.*232. *n.*32. Rota in vna Romana cenſus 2. Aprilis 1607. coram R. P. D. meo Manzanedo, & in vna Bononien. pecuniaria 17. Ianuarij præteriti coram me, & aliàs ſæpiùs. Vltra quòd nec Alexandro videbatur teneri ad dandam dictam cautionem, cùm haberet Aurelium vti principalem, & principaliter obligatum, ex allegatis in vna Ianuen. cenſus 29. Ianuarij 1613. coram R. P. D. meo Dunozet. Ex quibus negari non poteſt, quin vel non conſtet de dicta extinctione cenſus, vel ea reddatur ſatis turbida, & ſic ſit remittenda ad petitorium, & non impediat manutentionem donec ad ea diſcurritur, Caputaq. *deciſ.*321. *part.*1. & fuit dictum in dicta Romana cenſus coram Card. Pamphilio.

6 Non obſtat decretum Congregationis Baronum, in quo dicitur ampliùs fructus non currere in præiudicium venditorum & emptoris caſtrorum, quia præter id, quòd præſupponit, depoſitum, & intimationes legitimè factas, quòd non applicatur reſpectu Alexandri, ex ſuprà deductis, in eo etiam reſeruantur expreſsè iura creditoribus contra fideiuſſores, tam pro fructibus, quam pro damnis & intereſſe.

7 Minus obſtat exceptio nullitatis impoſitionis cenſus, ex eo quia fuerit impoſitus ſuper re iuriſdictionali, quia ex lectura inſtrumenti apparet eum fuiſſe impoſitum non ſuper iuriſdictione caſtri tantùm, ſed ſuper eius membris, iuribus & pertinentijs vniuerſis, & quicquid ſit de hoc, certum eſt, quòd venditor cenſus promiſit impoſitionem cenſus fuiſſe validam, aliàs in caſu inualiditatis teneri voluit ad damna & intereſſe, vt legitur in inſtrumento cenſus: vnde ſemper remanet obligatus ad fructus qui ſuccedunt loco damnorum & intereſſe, Seraphin. *deciſ.* 383.*num.*6. & fideiuſſor acceſſit, & ſe obligauit pro omnibus & ſingulis per venditorem promiſſis, vt etiam legitur in inſtrumento fideiuſſionis.

8 Non obſtat, quòd per ſententiam fuerit declaratus fructus cenſus non deberi, quia eius effectus fuit per appellationem ſuſpenſus, & interim non debet impediri manutentio, Cæſ. de Graſſ. *deciſ.*4.*num.*4. *de cauſ.poſſeſſ.& propriet.* & fuit dictum, in Mediolanen. penſionis 12. Decembris 1600. coram bon.mem.Card. Pamphilio, in Bononien. cenſus 25. Iunij 1605. coram Reuerendiſſimo D. meo Damaſceno, in Foroliuien. cenſus coram Orano ſuprà allegata, & alibi paſſim.

9 Denique non obſtat, quòd minori detur reſtitutio aduersùs dictam ſolutionem à tutore factam, quia hoc procederet, ſi conſtaret de læſione, *l.quod ſi minor.§.*1. ibi, *niſi aut matri facta circumſcriptio ſit, ff.de minor.* quæ in hoc caſu pendet à prætenſa extinctione, vel nullitate cenſus, quæ ſunt turbidæ, & reijciendæ ad petitorium, ex ſupradictis.

Et ita fuit deciſum, &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Amputien. Canonicatus.

Lunæ 19. Februarij 1618.

ARGVMENTVM.

Delegatus executor ab A.C. quando, & quomodo poſſit contra inobedientes, & contradictores procedere ad declaratoriam cenſurarum.

SVMMARIVM.

2 *Exequutor ab A.C. delegatus non poteſt excommunicare rebellem, & inobedientem, quando idem A.C. ibi reſeruauit iuriſdictionem procedendi ob non paritionem: etiam quòd in deſignatione adſit clauſula procedendi contra rebelles, n.*3.*&* 4. *vbi de eadem materia.*

4 *Clauſula*, cum facultate procedendi contra rebelles & contradictores, *intelligitur niſi adſit iuſta cauſa non parendi.*

Excommunicari non poteſt qui exequutorialibus A.C. non paret ex iuſta cauſa, ibid.

Declaratoria contra non obedientem non datur, niſi ſeruatis terminis de ſtylo ſeruari ſolitis, ibid.

5 *Declaratoria cenſurarum præcipitanter lata non eſt attendenda, quia debet dari competens terminus ad parendum.*

DECISIO DCXXV.

CVm Vicarius Amputien. vti exequutor mandati de immittendo Franciſcum Perazonum in poſſeſſionem Canonicatus & præbendæ Eccleſiæ Amputien. ab A. C. relaxati declaraſſet Bernardinum Sardum poſſeſſorem incidiſſe in pœnas contentas tam in mandato, quam in cenſuras contentas in Bulla in Cœna Domini ob non paritionem præcepto illi iniuncto de diſcedendo infra tres horas è loco præbendæ, Bernardinus recurſum habuit ad Rotam, in qua cauſa pendet coram me, & dato dubio an dicta ſententia declaratoria ſit valida & iuſta? Domini reſponderunt, ſententiam eſſe nullam ex defectu iuriſdictionis. 1

Cùm enim A. C. ſolam exequutionem mandati demandaſſet, ſibique expreſsè reſeruaſſet facultatem reuocandi, quicquid per Bernardum in contrarium attentatum fuiſſet, ac etiam illum declarandi incidiſſe in pœnas contentas in dicto mandato, vt patet ex lectura litterarum delegationis, non poterat Vicarius delegatus deuenire ad dictam declarationem, ſed debebat ipſi A C. penes quem remanſerat iuriſdictio, referre non paritionem Bernardi, *cap.& ſi non cognito*, cum gloſs. 25. *quæſt.*2.*cap. de cætero*, & ibi Felyn. *num.*2. *de re iudic.* Bald. *in cap.ſuper quæſt. n.* 2. *de offic.deleg.* Rota *deciſ.*3. *n.*2. *de reſcript. in nou.* Ex quibus rationibus Rot. conſueuit reuocare geſta ab huiuſmodi exequutoribus excedentibus fines demandatæ iuriſdictionis, Rota *d.deciſ.*3. *n.* 2.*de reſcript.* & fuit dictum in Viceren. Prioratus 19. Martij 1610. cor. R.P.D. meo Pamphilio, & in Carthaginen. fructuum 20 Nouembris 1615. coram Reuerendiſs. D. meo Damaſceno. 2

Nec poteſt extendi clauſula procedendi contra rebelles, vel reſiſtentes de facto ad Bernardum, qui erat contradictor de iure, quippe qui obtinuerat cauſam committi in Rota, & habuerat recurſum ad ſignaturam pro transferenda exequutione Breuis; eo enim caſu non dicitur indebitus contradictor, vt ex multis firmat Put. *deciſ.* 270. *in fine lib.*3. in nouiter impreſſis, Achil. *deciſ.*4.*n.*11. *de ſent. excom.* 3

Licèt enim exequutoriales mandent denunciari contradictorem excommunicatum, tamen ſubintelligitur ſemper illa clauſula, *niſi adſit iuſta cauſa non parendi*, de qua prius conſtare non poteſt, quàm ſit lata declaratoria, quæ non datur niſi præmiſſis terminis de ſtylo iudicis ſeruari ſolitis, Felin. *in c.ad probandum, num.*6. *de re iudic.* Caſſad. *deciſ.*6.*n.*10. *de cauſ.poſſeſſ.& propriet.* Lancellot. *de attentat. lit.penden. in præfat. n.*306. *&* 312. & fuit ſæpiſſimè in Rota deciſum. 4

5 Ex quibus patet quàm præcipitanter iudex ſubdelegatus, non præfixo alio quàm trium horarum termino ad patendum Bernardo contra eum ſententiam declaratoriam tulerit. Nec poteſt ſuſtineri dicta ſententia, ſi dicatur ipſum potuiſſe procedere authoritate ordinaria, quia vltra quòd id facere non potuit ſine vitio attentatorum pendente lite, ſiue coram A.C. ſiue in Rota, ex lectura ſententiæ apparet ipſum ſolummodo proceſſiſſe tamquam delegatum ad effectum dandi immiſſionem Franciſco Perazzono, vt ſonant verba ſententiæ,

6 Nec etiam obſtat quòd dicitur forſan alia de cauſa fuiſſe Bernardinum à Vicario excommunicatum, v. g. ob recurſum ad iudices laicos, quia contrarium apparet ex ſententia lata contra D. Bernardum die 3. Septembris 1615. in qua iudex reddit rationem cur Bernardum declarauit excommunicatum, quia conſtat ipſum cum hominibus armatis præſtitiſſe impedimentum, quominus poſſeſſionem præbendæ D. Franciſco traderet, nec hodie reuocatur in dubium nullitas alterius ſententiæ quàm ſupradictæ, & ita ceſſant quæ dicuntur citandum eſſe Procuratorem fiſcalem, cùm appareat ipſum numquam fuiſſe in cauſa, nec ſententiam de cuius validitate agitur ad eius inſtantiam latam fuiſſe, nec hodie Bernardus prætendit abſolutionem, niſi excommunicationis, quam incurriſſe declarat dicta ſententia exequutoris ſub die 3. Septembris 1615. lata, In quam ſententiam eò libentiùs Domini inierunt, quia poſtea cauſa in Signatura propoſita tranſlata fuit exequutio Breuis arbitrio Rotæ, in qua propoſito aliàs per me dubio, fuit ſuper iure Franciſci ſuper meritis cauſæ multum dubitatum.

Et ita deciſum, &c.

R. P. D. VEROSPIO SEN.

poſteà S.R.E. Cardinale,

Romana de Incoronatis.

Veneris 28. Februarij 1614.

ARGVMENTVM.

Argumentum ſumas ex ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Euictæ rei valor vbi refundi debet æſtimandus eſt iuxta tempus euictionis, & num. 2. vbi, quid ſi poſt euictionem rei euictæ valor auctus fuerit.*

DECISIO DCXXVI.

1 CVm fratres de Incoronatis inter ſe deueniſſent ad bonorum communium diuiſionem, cum quibuſdam pactis, & conditionibus, & inter alia, vt Marius Fanus ea deberet æſtimare, ad effectum, vt ſingulorum portiones ad æqualitatem reducerentur: ſecuta dicta æſtimatione, fuit coram Illuſtriſſ. Lancellotto 27. Iunij 1607. & coram me 10. Iunij præteriti deciſum ad fauorem Marci Antonij pro ſumma liquidata relaxandum eſſe mandatum; verùm D. Io. Baptiſta ſe grauatum aſſerebat, eò potiſſimum, quòd euictis de anno 1573. Marco Antonio rubris 24. cum dimidio Caſalis Aquæ Trauerſæ, quòd

2 communiter poſſidebat ipſe vnà cum omnibus alijs fratribus, immiſſus fuiſſet in poſſeſſionem totidem rubrorum eiuſdem Caſalis, & in vim ſpecialis tranſactionis illa retinuit. Vnde cùm poſtea fuerit actum de pretio dictorum rubrorum euictorum, Dominus Io. Baptiſta prætendebat, illud non de tempore euictionis anni 1573. ſed æſtimationis, videlicet de anno 1605. eſſe deſumendum. Et ſuper hoc à me dubio propoſito, fuit reſponſum quoad valorem iſtorum rubrorum eſſe attendendum tempus euictionis; quia cùm in tranſactione fuerit D. Io. Baptiſtæ, & fratribus promiſſa pro dictis rubris euictis æqualis compenſatio, vt poſſit decerni qualis illa eſſe debeat de dicto tempore, valor eſt inſpiciendus, quam regulariter ad effectum refundendi rei euictæ pretium de eodem tempore valor attenditur, *l. euicta re 1. & 2. ff. de euict. l. Titius in 1 ff. de act. empt.* & ibi Doctores, Surd. *conſil. 32. num. 50. lib. 1.*

Verùm, quia effectus dubij tendebat ad inducendam tempore æſtimationis bonorum æqualitatem inter fratres, ideò fuit additum, ſi quòd beneficio temporis augmentum valoris dictorum rubrorum prouenîſſet, illud vtilitati, & commodo Io. Baptiſtæ, & fratrum cedere debere, prout etiam incidenter coram Illuſtriſſ. Lancellotto, & nouiſſimè coram me fuit deciſum. iuri enim conſonum videtur, vt ad eum ſpectet prædictum augmentum, cui propter ſecutam euictionem ab initio facienda erat terrarum reſtitutio, *l. ſi fundus, in principio, & §. ſi res, l. Paulus, §. ſi domus, ff. de pignorib.* Menoch. *conſ. 26. n. 7. lib. 1.* Surd. *conſ. 128. n. 3. in fine, & n. 10. & 16. lib. 1.* cùm idem ſit iuris de augmento, ac de principali, *cap. acceſſorium, de reg. iur. in 6.* & latè in his terminis Surd. *d. conſilio 128. n. 3. verſ. ſi igitur, & n. 16. lib. 1.* Molin. *de Hiſp. primogen. lib. 1. cap. 26. num. 17. & 18. verſ. idem.* Quare ſi dictum augmentum non cederet in Ioannis Baptiſtæ & fratrum vtilitatem, non illis daretur ſufficiens compenſatio in tranſactione promiſſa; quia fraudarentur iſti fratres augmento ex beneficio temporis proueniente, quòd illis deberetur, ſi dicta rubra non fuiſſent euicta, &c. 2

R. P. D. CAVALERIO.

deinde S. R. E. Cardinale,

Romana ſocietatis.

Mercurij 4. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Falſitatis ſuſpicio habetur pro concludenti probatione quando agitur ciuiliter ad tollendam fidem inſtrumento, & agitur in hac deciſione de nominatione periculi vitæ in vna ſocietatis officij ex nonnullis præſumptionibus ſuſpecta de falſo.

SVMMARIVM.

Falſi ſuſpicio habetur pro facultate; vbi agitur ciuiliter ad tollendam fidem inſtrumento, n. 2. & ſeqq. vbi recenſentur nonnulla falſi ſuſpiciones.

3 *Falſitatis ſuſpicio non leuis eſt quando facta diligentia alias in Protocollo in eo non inuenitur ſcriptum id quod reperitur in tranſumpto verſ.* Tertiò accedebat.

4 *Societatis pactum iniquiſſimum eſt quòd vnus ſocius ſit in damno ſine lucro.*

DECISIO DCXXVII.

MOrtuo Plinio Bonjoanne de anno 1610. eius filij & hæredes egerunt coram A.C. contra Ioffredum Sauium & litis conſortes pro reſtitutione ſorti a principalis & ſolutione fructuum ſocietatis officij ſcut. mille, aliàs ad fauorem d. Plinij, in qua Ioffredus bonam fidem recognouerat: Ioffredo autem excipiente de lucro per mortem Plinij, & replicantibus hæredibus Plinium in ratificatione ſocietatis coram Notario & teſtibus nominaſſe periculum vitæ Angelæ vxoris, fuit lata ſententia ad fauorem Ioffredi; commiſſa in Rota cauſa appellationis dubitatum fuit, an ſententia eſſet confirmanda? & cauſa pluries propoſita, tandem reſolutum fuit pro confirmatione ſententiæ. Partes enim concordabant in eo quòd de tempore mortis Plinij d. nominatio periculi vitæ eius vxoris non erat regiſtrata in fine, aut in margine inſtrumenti, ſed regiſtratio facta fuerat poſt illius obitum, ſeu potius extenſa quædam annotatio, vt prætendebant facta per d. Notarium ex fide reperta inter ſcripturas eiuſdem Plinij poſt eius mortem repentinam, & ex quodam ſacculo chartæ, quod idem Notarius aſſerebat poſtea reperiſſe in vno pulpito. 1

Verum DD. non cenſebant in tali annotatione ſacculi poſſe fieri fundamentum tamquam ſuſpecta, ſi non ad effectum vt Notarius incurreret notam falſitatis, prout in iudicio criminali fuerat abſolutus, ſaltem ad hoc vt ei fides non adhiberetur in præiudicium Ioffredi 2

iuxta

iuxta celeberrimam Salomonis deciſion. *in cap. afferte mihi gladium, de præſumpt.* vbi ſapientiſſimus ille ex ſola præſumptione tulit ſententiam diffinitiuam in cauſa ciuili, & inde notarunt Doct. in ciuilibus ſufficere ſolam ſuſpicionem falſitatis, Aym. *conſil. 56. numer. 21.* vbi dicit hoc maximè procedere contra inſtrumentum, cuius probatio eſt miraculoſa, & contra ius vt credatur pelli animalis mortui ſine alio adminiculo, vt tradit Innoc. *in cap. cùm P. Tabellio, numer. 1. circa fin. verſ. & hoc ſic probo, de fide inſtrum.* cum plurimis cumulatis per Pedem. *deciſion. 117. numer. 7.* quòd ſi ſola ſuſpicio ſufficit ad labefactandam inſtrumenti ſolemniter extenſi fidem, magis videbatur ſufficere in præſenti caſu ad infringendã fidem chartulæ volantis, ſuper qua tanquam matrice facta extenſio.

3 Suſpiciones autem multifariam deducebatur, & primò ex dict. extenſione facta tempore ſuſpecto, nempe poſt obitum Plinij. Secundò quia in eodem ſacculo erat deſcripta nominatio alterius ſocietatis in perſonam Alphonſi Altouiti facta per Bonellum, qui examinatus depoſuit hoc non eſſe verum, quia non erat neceſſaria talis nominatio, cùm periculum eſſet ſuper vita Alphonſi, vt apparebat ex ipſo inſtrumento ſocietatis, & quòd ipſe omnia notauerat in libro ad hoc particulariter diſtincto, quæ diſpoſitio videbatur admodum inri ſimilis. Tertiò accedebat diligentia facta per Ioffredum mortuo Plinio in protocollo & broliardello, in quibus aliqua annotatio non fuit reperta, & proteſtatio facta per Ioffredum Franciſco Notario, ne aliquid innouaret, & quòd poſtea viſa extenſione dict. nominationis cœpit clamare & conqueri contra Notarium quòd debebat eam relinquere in pendenti, prout erat antea, vt teſtes deponunt: ex d. autem diligentia quærendi & non inueniendi ſeu nominationem deſcriptam in protocollo, ſeu broliardello inſurgere ſuſpicionem falſitatis, tradit Natt. *conſ. 633. in fine*, cum aliis adductis per Menoch. *præſumpt. 32. numer. 20. lib. 5.* prout etiam inſurgit ex tarditate protocollandi & regiſtrandi, Aym. *conſ. 28. num. 3. & 6.* cum allegatis copioſè per Farin. *de falſitat. & ſimul. qu. 153. num. 181.* Demum, quia teſtes deponebant eundem Franciſcum Notarium dixiſſe Ioffredo qualiter fuerat ſuperlucratus ſocietatem, & quòd volebat ſtreonam pro bono ouncio, qui illam permiſerat.

4 Sed quod principaliter mouit DD. illud erat, quia hæc prætenſa nominatio, de qua in ſacculo, non fuit reperta penes Notarium quando Plinius obijt, ſed Notarius dixit poſtea d. ſacculum reperiſſe, vnde videbatur ſuffragari poſſe hæredibus, cùm Ioff. eius de illa non haberet, aut habere poſſet notitiam, ſi Notarius qui erat ſubſtitutus, ſacculum amiſiſſet, vel ſi obijſſet, aut ab officio receſſiſſet, itaut Ioffredus caſu quo vxor Plinij deceſſiſſet, non potuiſſet lucrari ſocietatem, & ſic ſemper fuiſſet in damno ſine aliquo lucro, quod eſt genus ſocietatis iniquiſſimum, vt eſt text. *in l. ſi non fuiſſet, in fin. ff. pro ſoc.* Caſtr. *conſ. 269. num. 2. lib. 2.* & conſiderauit Rota in Romana ſocietatis officij 19. Aprilis 1602. coram Illuſtriſſimo Cardinali Lancellotto.

Et ex his potiſſimum fundamentis concluſum fuit ſententiam eſſe confirmandam, &c.

R. P. D. ANDREA.

Bononien. de Binarinis.

Luna 5. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Gratia iuſtificata exequutionem meretur, quando, & ex quibus dicatur iuſtificata, & quando ſubreptitia reputetur, in hac deciſione multa explicantur notanda.

SVMMARIVM.

1 *Gratia ſi iuſtificata fuit, exequutioni omnino demandanda eſt.*
Paupertas non ceſſat ex eo quòd quis aliquid habeat, ſed parum, ibid.
3 *Paupertatis probatio non excluditur ex eo quòd quis habeat induſtriam, & operam, quando de ea agitur ad certum, & determinatum effectum.*
4 *Gratia facta ad fauorem diuerſarum perſonarum, vna mortua alteri facta non tollitur.*
5 *Liber Datarij plenè probat ſcripta in eo.*
Mors probatur ex libro Parochi, ibid.
6 *Gratia dicitur perfecta ex ſola ſignatura, & numer. 7. vbi propterea quòd non attenditur dies expeditis Breuis.*
8 *Supplicatio attenditur, & non expeditio litterarum ad effectum vt gratia dicatur ſubreptitia.*
9 *Subreptio tollitur ſi de non expreſſis Papa potuit ſaltim in genere cogitare.*
Subreptio gratia non inducitur ex taciturnitate eorum, quæ Papam à gratia non retraxiſſent, aut difficiliorem reddidiſſent, ibid.
10 *Sanguinem ſuum odio habere nemo præſumitur.*
Odium irrationabile attendi non debet à Principe, ibidem.
11 *Gratia quando expirata dicatur per mortem Papæ qui eam conceſſit.*
12 *Clauſula* Conſtito, *appoſita in gratia, nunquid faciat vt ea exequi non poſſit ſine citatione, & numer. 13.*

DECISIO DCXXVIII.

Viſum fuit Dominis ſententiam Auditoris Generalis Bononien. eſſe infirmandam, quia cùm gratia Ioannis eſſet in omnibus iuſtificata, non erat deneganda illius executio, *cap. ſi Capitulo*, vbi gloſſ. *in verbo exequatur, de conceſſ. præben. in 6.* Sarnen. *in tract. Bren. numer. 4.* Mohedan. *deciſ. 13. vt lit. pend.* & fuit dictum in Hiſpalen. præeminentiarum 17. Iunij 1613. coram R.P.D. meo Pamphilio, & in Cremonen. penſionis 5. Decembris 1614. coram me. 1

De iuſtificatione conſtabat. Nam diſpoſitio Pauli teſtatoris, in qua Alphonſus, & poſt eum Horatius erant inſtituti, & eidem Horatio quandocunque decedenti abſque filijs legitimis, & naturalibus ſubſtitutus vnus Orphanus Hoſpitalis Sancti Bartholomæi Bononiæ ſorte extrahendus, qui vocari deberet de nomine, & cognomine ipſius teſtatoris, probatur ex eius teſtamento ſummario numer. 1. Quòd Hieronymus obtineret hanc hæreditatem ex conceſſione fel. record. Gregorij XIII. ſimiliter probatur ex litteris in forma Breuis, eod. ſummario *numer. 2.* 2

Paupertas Margaritæ, & eius filiorum benè etiam probatur ex teſtibus in ſummario *num. 4.* Nec talis paupertas excluditur ex eo quòd Margarita habuit dotem ſcut. 350. & filij poſſident vnam domum, & ſtabulum, ac aliàs poſſunt ſibi victum quærere ex aucupio & artificio; cùm tamen fuerit narratum Margaritam eſſe pauperrimam, ita vt non poſſit aliunde ſuis & filiorum neceſſitatibus ſubuenire, niſi de illo ſubuentionis auxilio ſibi ſuccurreretur; quia teſtes hæc omnia deponunt, & nihilominus dicunt illos eſſe valde pauperes; etenim paupertas non ceſſat ex eo quòd quis aliquid habeat, ſed parum, Caſtren. *in l. id quod pauperib. num. 4. C. de Epiſc. & Cleric.* Luc. de Penn. *in l. omnes num. 5. C. de annon. & tribut. lib. 10.* & vbi agitur de paupertate ad certum, & determinatum effectum, non attenditur induſtria, nec opera propter fragilitatem humanæ potentiæ, quæ variatur ex tempore, ſed an quis habeat tot in bonis, itaut ex eis viuere poſſit, Aldobrandin. *conſil. 28. num. 26. & ſeq. lib. 1.* & fuit deciſum in Viterbien. alimentorum 22. Iunij 1615. coram R. P. D. meo Verniſpio. 3

Non obſtant aliæ ſubreptiones allegatæ, nam illa quòd Margarita, quæ in Gratia dicitur Oratrix de tempore illius, iam deceſſerat, ex eo non videtur releuare, quia gratia fuit conceſſa non ſolùm intuitu & ad commodum Margaritæ, ſed etiam eius primogeniti, & ſic eadem præmortua ſimiliter in fauorem filiorum ſuſtinetur, quia quotieſcumque in eadem ſupplicatione repetuntur duæ gratiæ ſeparatæ factæ ad fauorem diuerſarum perſonarum, vna mortua gratia, altera facta non tollitur, Abb. *in cap. ſedes numer. 4.* & *ibi* Felin. *num. 2. de reſcript.* cum aliis per Modern. *ſuper regal. 8. gloſſ. 5. §. 9. nu. 59. cum duobus ſeqq.* 4

Et difficultas omnino tollitur ex facto. Nam, vt patet ex libro Illuſtriſſ. Datarij, vbi adnotantur reſcripta ſignaturæ Gratiæ ſummario *num. 5.* qui liber plenè probat, Rot. 5

deciſ.

Digitized by Google

deciſ. 419. *in fine par.* 3. *lib.* 3. *diuerſ.* Seraph *deciſ.* 1088 *numer.* 4. *& dec.* 1108. *num.* 2. Supplicatio fuit ſignata ſub die 12. Ianuarij 1599. & Margarita obijt die 14. Ianuarij, & ſic biduo poſt ſupplicationem ſignatam, vt probatur ex annotatione Parochi illius temporis, & per ipſummet ſcribentem, & modernum Rectorem ſororiter recognita, cui in hac materia ſtari debet tanquam de ſpectantibus ad eius officium, Imol. *conſil.* 110. *ad finem*, Mandoſ. *ſuper reg.* 18. *quæſt.* 10. *numer.* 4. Rota diuerſor. *deciſion.* 220. *numer.* 1. *part.* 2. & vltàs ſæpe, cum qua concordat partita libri ſocietatis Sancti Franciſci, & conueniunt teſtes, vt hæc omnia probantur in ſummario *numer.* 8.

6 Nec dubium eſt quin ex ſola ſignatura Gratiæ dicatur perfecta & ius quæſitum parti, Sarnen. *in reg. de infirm. quæſtion.* 18. *numer.* 5. *verſic. Nam non eſt dubium*, Caſſador. *deciſ.* 4. *num.* 2. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Verall. *deciſ.* 267. *num.* 2. *&* 3. *part.* 1. *& deciſ.* 88. *numer.* 2. *part.* 3. Accoramb. *deciſ.* 11. *lib.* 1. Rota *deciſ.* 418. *numer.* 3. *part.* 1. *diuerſor.*

7 Quinimo gratia Papæ ſolo verbo perficitur, Bald. *in l. humanarum, ad finem verſic. Breuiter veritas eſt, C. de leg.* Abb. *in cap. noſti num.* 4. *verſic. Dic tamen quod immediate, de el ectionib.* & tradunt Archidiac. Ioan. And. & omnes *in proœm.* 6. Felin. *in rubric. de conſtit. num.* 5. *verſic. Et concluſio eſt*, Pariſ. *conſ.* 5. *num.* 60. *lib.* 4. Et ideò licèt Breue fuerit expeditum ſub poſteriori data, nempe ſub die 30 Februarij; tamen illa expeditio non debet attendi ad validitatem gratiæ, quia non eſt de ſubſtantia illius, ſed ſolùm fit ad illius probationem, vt tenent omnes ſupradicti, & benè etiam declarat Geminian. *conſil.* 106. *num.* 6. *verſ. Nam licèt quoad ſolemnitatem*, Rota *deciſ.* 87. *n.* 7. *de reſcript. in antiq.* Mohedan. *deciſ.* 9. *vt lit. penden.* & fuit dictum in Cnochen. beneficij de Valdeiudios 14. Nouembris 1611. & 13. Iunij 1612. coram R. P. D. meo Damaſceno.

8 Alia ſubreptio quòd non fuerit narratum Orphanum eligendum debere extrahi ex Hoſpitali Sancti Bartholomæi, tollitur ex ipſa ſupplicatione in ſummario *numer.* 6. vbi hoc expreſsè legitur, licèt non legatur in Breui, tamen ad effectum ſubreptionis attenditur ſupplicatio, quicquid ſit ad effectum iuſtificationis, vt pluries fuit deciſum.

9 Minus etiam releuat quod fuit narratum, Margaritam fuiſſe à fratre ſimpliciter præteritam, cùm tamen teſtator enixè prohibuerit ne illa de ſuis bonis pluſquam quinque ſolidos haberet. Quia ex illa narratiua præteritionis ſatis potuit Papa ſaltim in genere cogitare quòd teſtator voluit illam à ſucceſſione excludere, quod ſufficit ad euitandam ſubreptionem, Felin. *in cap. nonnulli*, *num.* 18. *poſt med. verſ. Et ideo ſi ſic eſt, de reſcript.* Achil. *deciſ.* 3. *in fin. qui fil. ſint legit.* Verall. *deciſ.* 49. *num.* 5. *part.* 1. Rota diuerſor. *deciſ.* 298. *nu.* 4. *part.* 2. Vltra quòd cauſa propter quam Papa fuit motus ad gratiam concedendam, fuit miſerabilia ſtatus Margaritæ, & eius filiorum, & ideo quamuis fuiſſet expreſſa dicta excluſio Margaritæ, Papa nihilominus gratiam conceſſiſſet, nec ſe difficiliorem reddidiſſet, quo caſu taciturnitas non vitiat, Ægid. *deciſ.* 4. Rota *deciſion.* 70. *de reſcript. in antiq.* Caſſad. *deciſ.* 12. *num. fin. de præben.* Cæſar de Graſſis *deciſ.* 8. *num.* 2. *eod. tit.* & ſæpius fuit deciſum, &c.

10 Hinc tollitur alia ſubreptio quòd non fuerit narratum filios Margaritæ tempore teſtamenti fuiſſe iam natos, & teſtatori cognitos, quia nec etiam huiuſmodi narratiua retraxiſſet Papam à conceſſione gratiæ ſtante dicta miſerabilitate, quam ſi ipſemet teſtator cogitaſſet poſſe aliquando dictis ſuis nepotibus ſuperuenire, potius illos, quàm extraneum vocaſſet, cùm nemo præſumatur odio habere ſanguinem ſuum, gloſſ. *in l.* 1. *ff. de in ius vocan.* Bolognett. *conſ.* 24. *ſub n.* 3. & quatenus hoc odium teſtator erga ſuam carnem habuiſſet, illud tanquam irrationabile Princeps non attendiſſet, quominus talem gratiam nepotum concederet, ſic enim Princeps cenſeretur diſpoſuiſſe in melius, quàm fecerit teſtator, iuxta conſ. Caſtren. 358. *n.* 2. *verſ. Item non video grauamen*, *lib.* 1. Rota *deciſ.* 1122. *part.* 3. *lib.* 3. *diuerſor.*

11 Vltimò non obſtat, quòd gratia per mortem Papæ concedentis re integra expirauerit, cùm non eſſet gratia facta, ſed commiſſum exequutori vt gratiam ipſe faceret, *§. ſi cui, de præben. in* 6. & ibi gloſſ. & Doct. Gabr. *eod. tit. concl.* 1. *num.* 5. cum aliis allegatis. Quia quicquid ſit de hoc, an ſimus in gratia facta, vel facienda, tollitur difficultas, quia in vita Pontificis litteræ fuerunt præſentatæ coram executore, & fulminatus proceſſus, ita quòd res deſierit eſſe integra, Lap. *in d. cap. ſi cui nu.* 4. & poſt eum Dominic. *numer.* 6. *verſic. Lapus*, Abb. & Franch. *numer.* 3. *in fine*. Quod & tenuit Rota in Mediolanen. Antianatus 30. Octobris 1592. coram bon. mem. Orano.

Et quamuis dicatur proceſſum fuiſſe nullum ex defectu citationis Hoſpitalis S. Bartholomæi, quæ erat neceſſaria ſtante clauſula *conſtito*, de qua in Breui; tamen hæc nullitas ceſſat in propoſito ex tenore Breuis, in quo non fuit facta aliqua mentio Hoſpitalis, & ideo cùm non appareret quis eſſet citandus, potuit exequutor pro verificatione narratorum extraiudicialiter ſe informare, & aſſumere partes meri exequutoris, vt in terminis dictæ clauſulæ tradit Ancharan. *conſil.* 297. *numer.* 9. & ſequitur Felin. *in cap. vltimo*, *num.* 22. *verſic. Item amplia, de præſump.* Mandoſ. *in tract. de monitor. quæſt.* 3. *num.* 4. *verſ. Verum etiam aduertendum*, prout ſequuta eſt Rota in Pacen. puritatis 11. Decembris 1609. coram Reuerendiſſ. P. D. meo Manzanedo, & in indiuiduo ad perpetuandam iuriſdictionem ita declarant Lap. Geminian. & Franch. *vbi ſupra*. 12

Nec releuat, quod expreſſio iuctium Hoſpitalis, de qua in ſupplicatione, fuit omiſſa in litteris ob totalitatem partis, vt non teneretur illud citare coram exequutore, quia diſcordia inter ſupplicationem, & litteras expeditas tribuitur non parti impetranti, ſed expeditoribus, ſecundùm deciſion. Caputaquen. 53. *lib.* 1. *in manuſcript.* 13

Et ita concluſum, &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Meliten. Baiulatus.

Lunæ 5. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

Tranſanctio ſeruanda, & geſta contra tranſactionem, ſunt inualida, & irritanda.

SVMMARIVM.

1 *Concurſui ad baiulatum renunciari poteſt.*
Tranſactioni ſtandum eſt, geſtaque contra tranſactione iniuſta, & irritanda ſunt, ibid.
2 *Proœmium denotat cauſam finalem.*
Tranſactio præſumitur facta ad tollendam omnem occaſionem litigandi in quocunque caſu, non autem in vno caſu tantum, ibid.
3 *Spei, ſeu aleæ emptio quando facta dicatur, & de materia, verſ.* ex quibus.
7 *Tranſactio debet ſortiri ſuum effectum, licèt deficiat cauſa ex qua quis motus fuit ad tranſigendum.*

DECISIO DCXXIX.

Viſum fuit Dominis electionem factam in fauorem D. Commendatoris Herculis Vintimilij de baiulatu, de quo agitur, cum inde ſecutis, eſſe infirmandam, & ita ſtandum eſſe in deciſis ſub die 27. Nouembris 1617. quia ſtante concordia, iuramento ipſius D. Herculis, confirmatione Apoſtolica, ac Magni Magiſtri auctoritate roborata in electione baiulatus erat præferendus D. Gulielmus Vacheras Commendator, iuxta formam dictæ concordiæ, in qua apparet in ipſius fauorem fuiſſe renunciatum petitioni, & concurſui ad dictum baiulatum per dictum D. Herculem, qui propterea prohibebant petere dictam electionem, *l. ſi quis iuſiurandum, C. de reb. hæred. l. quærit, §. ſi venditor, ff. de ædil. l.* 1. *§. qui ſemel, ff. de ſucc. edict. cap. quam periculoſum*, & ibi notata 7. *qu.* 1. cum ſim. Vnde neceſſariò ſequitur electionem factam contra formam præciſam concordiæ D. Gulielmo contradicendam eſſe iniuſtam, & irritandam, *cap. quam ſit, & cap. cupientes, de elect. in* 6 Cald. *conſ.* 7. *num.* 3. *eod. tit.* Lap. *alleg.* 8. *num.* 6. gloſs. *in cap. ſi tibi abſenti, de præben. in* 6. cùm nec ipſemet D. Hercules delatum baiulatum 1

Digitized by Google

tum poteſt ſine culpa periurij acceptare, *cap. fin. de iureiur. in 6.* vt ex multis rationibus firmatum fuit in ſupradicta decisione ſub die 27. Nouembris 1617. in hac cauſa coram me facta, qua rurſus examinata placuerunt Dominis, non obſtantibus quæ in contrarium magna verborum ſerie deducuntur.

2 Et primò non obſtat, quod dicitur non eueniſſe caſum concordiæ, quæ ſola fuit facta in caſu, quo alicuius prioratus, ſeu baiulatus vacatio eueniret, poſtquam dictus Hercules, ſeu dictus Caſtuel fuiſſet actualiter electus Magnus Commendator; & non in caſu, qui non accedit, non comprehenſo in dicta concordia, vt fuſiùs per informantes pro D. Hercule. Quicquid enim ſit, vtrùm pro adeptione licentiæ concordia ſuum ſortita fuit effectum, reſponſum fuit hunc ſenſum non poſſe ex verbis dictæ conuentionis, ſed potiùs contrarium colligi, & primò ſi ponderetur principium dictæ concordiæ, apparebit initam fuiſſe ad euitandum lites, & conſeruandam pacem inter ipſos Equites, &c. ex quo procemio cauſam finalem dignoſci indubitati iuris eſt, vulg. *l. fin. ff. de hæred. inſt.* vnde dicendum partes voluiſſe per hanc conuentionem tollere omnem occaſionem litigandi in quocunque caſu, non autem in vno tantùm particulari.

3 Deinde quanto accuratiùs dd. verba concordiæ conſiderantur, viſa ſunt elidere intentionem D. Herculis, quia ex his patet dictum D. Gulielmum voluiſſe cedere dictis DD. Vintimilio, & Caſtuel, eorumque cuilibet omne ius quod poterat prætendere ad Magnam Commendam, & licentiam, eueniente earum vacatione, vice verſa DD. Vintimilium, & Caſtuel renunciaſſe in fauorem dicti D. Gulielmi omni iure, quod poterant prætendere in vno ex duobus Prioratibus, ſeu baiulatu expreſſis in dicta concordia, in qua leguntur hæc verba. *Il commendatore Vacheras d'adeſſo per all'hora ſi dichiara di laſciar correre alli detti Signori ſuoi doi paſſaggi, la dignità di Gran Commendatore, & ſua locotenenza quando verranno à vacare in modo, &c.* ibi, *& per ricompenſa di queſta ſua ceſſione li Signori Vintimilia, & Caſtuel d'adeſſo per all'hora ſono ceduto, & cedono al Vacheras generale ſopra l'altre dignità della lingua di Prouenza.* Ex quibus verbis clariſſimè demonſtratur fuiſſe initam inter partes tranſactionem ſuper futuro euentu, quaſi eſſet emptio ſpei, ſeu aleæ, vt dicitur *in l. nec emptio, ff. de contrah. empt. & in l. ſi iactum retis, ff. de act. empt.* qui caſus euentualis, ſeu alea in duobus conſiſtebat, quorum primum eſt ſi Magnæ Commendæ vocatis contigiſſet per mortem Magni Commendatoris ante vocationem baiulatus; alterum ſi eueniſſet proceſſum ob adeptionem alicuius ex Prioratibus magni redditus, per quam ipſa Magna Commenda vacaſset in vtroque, non ex iſtis caſibus D. Gulielmus omnino excludebatur, & ipſi DD. Vintimilius, & Caſtuel fructu concordiæ ſoli gaudebant; & licèt caſus fortuitus ceſſerit in fauorem D. Gulielmi, non poſſunt propterea reſilire à contractu, tenenturque ipſam aleam ſubire, *d. l. nec emptio,* & ibi Bald. *de contrahen. empt. d. l. ſi iactum,* & ibi Bart. *ff. de act.* idem Bart. *in l. cotem ferro, §. qui maximos, num. 6. verſ. non ad quæſt. de publ. & vectig.*

4 Huic interpretationi non obſtant verba concordiæ in contrarium ponderata, & primò illa verba, *in modo che li ſudetti ſiano prima di lui eletti gran Commendatori,* quia iſta verba reperiuntur appoſita in ea parte concordiæ, dum agebatur de diſpoſitione Magnæ Commendæ, ad quam per D. Gulielmum videbatur ius aliis, & ideò illa verba, *necnon,* debent intelligi reſpectu eius Magnæ Commendæ, vt ad eam dictus D. Gulielmus non poteſt prætendere ius, niſi poſtquam alij duo, ſeu vnus illorum eſſent priùs electi Magni Commendatores: non autem leguntur appoſita reſpectu Prioratuum, ad quos cedebant contrahentes ius dicto D. Gulielmo in ea parte concordiæ per diſpoſitionem particularem, quod clariùs, & euidentiùs demonſtratur ex eadem declaratione appoſita in ceſſione facta ad fauorem dicti D. Gulielmi his verbis concepta, *& che auanti eſſo Vacheras non dimandaranno, ne pretenderanno coſa alcuna ſopra quel Priorato, o Baliaggio che verrà accettare, in modo che reſti pacificamente prouiſto d'vno d'eſſi auanti li ſuddetti ſucceſſori Caſtuel, & Vintimilia.*

5 Ex quibus verbis viſum fuit dictam Prioritatem fuiſſe per partes conſideratam ratione dignitatis, ad quam fiebat ceſſio ſingula ſingulis congruè referendo; vt ſcilicet reſpectu Magnæ Commendæ priùs prouiderentur DD. Vintimilius & Caſtuel, quàm D. Vacheras; reſpectu verò Prioratuum, ſeu Baiulatus priùs dictus Vacheras, quàm prædicti alij prout ſorte contigiſſet vocatio.

Nec etiam obſtant illa verba appoſita in ſubſequente ceſſione ad fauorem D. Gulielmi, ibi, *d'adeſſo per all'hora,* & ſic poſtquam alij obtinuiſſent Magnam Commendam, quia iſta verba æquè fuerunt appoſita, *ex nunc, prout ex tunc,* quando vacauerint dignitates, vt tunc cenſeant ceſſum ius, vt colligitur ex eo, quòd eadem verba reperiuntur etiam ſcripta in prima ceſſione ad fauorem D. Vintimilij, & Caſtuel facta, vt videre eſt ex lectura concordiæ, & ideò non poteſt dici appoſita ad oſtendendum prius Vintimilium, & Caſtuel eſſe prouidendum de Magna Commenda, quàm Vacheras aliquem Prioratum, ſeu baiulatum aſſequi poſſit. 6

Nec placuit Dominis, quod obiicitur, lumen eſſe intellectum concordiæ, præſuppoſito, quòd Magnus Commendator deberet acceptare baiulatum vigore litterarum expectatiuæ, prout maior pars Commendatorum prædeceſſorum facere ſolet. Placet enim reſponſio litteras expectatiuæ, ſeu antianitatis conceſſæ Magno Commendatori non continere neceſſitatem, ſed merum facultatem, qui vtendo iure ſuo nulli inferre dicitur iniuriam, & ita ſi Hercules, & Caſtuel conſentiendo concordiæ cogitarunt Magnum Commendatorem acceptaturum primum Prioratum vacaturum, ſeu baiulatum, debebant etiam prudenter cogitare dari poſſe caſum in quo fieri non poteſt acceptare in præiudicium fratris, cùm ſpem haberet conſequendi Prioratum magni valoris ſi ſuprauiuet, qui ei labi non poteſt, nec ſequitur ex eo concordiam non debere ſortiri ſuum effectum, quia non defuit cauſa obligationis, licèt fortè fortuito, cauſa ex qua motus fuit D. Vintimilius ad faciendam concordiam, *l. 5.* & ibi Bald. *C. de pact.* Iaſ. *in l. ſi pecuniam, verſ. 4.* facit *nu. 20. ff. de cond. cauſ. dat.* 7

Non obſtat denique iniuſtitia, ſeu inæqualitas allegata per informantes pro D. Hercule, quia tota facti ſerie perſpecta, viſum fuit Dominis concordiam vtiliorem fuiſſe dictis DD. Herculi, & Caſtuel, quàm D. Gulielmo, quia in duobus caſibus ipſi fructu concordiæ potiebantur, nimirum ſi promouebatur Magnus Commendator, aut ſi vacabat aliquis ex dictis Prioratibus magni honoris, & redditus, quos veriſimiliter Magnus Commendator acceptaſſet à D. Gulielmo, nulla alia ſpes aderat, niſi caſus, qui fortuito fouente votis fortuna aduenit. 8

Ex quibus, & aliis fuſiùs ponderatis per informantes, ita fuit vtraque parte informante deciſum.

R. P. D. SACRATO.

Lauretana iuriſdictionis,

Lunæ 5. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Cardinalis aſſertioni ſtandum eſt in pluribus caſibus, de quibus in hac deciſione, cætera habes in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Succeſſores in dignitate ligantur in ordinationibus factis de mandato Papæ.*

2 *Cardinalis aſſertioni creditur ſe aliquid feciſſe de mandato Papæ, quando Papa eſt præſens, nec agitur de re directa tertio præiudiciaria.*

Cardinalis aſſertioni de ſua commiſſione, ſeu iuriſdictione creditur, ibid.

Cardinali aſſerenti veriſimilia creditur, n. 2. & 3. vbi ponitur exemplum huius concluſionis.

3 *Cardinalis aſſertioni de geſtis à ſuo anteceſſore multum deferendum eſt.*

4 *Protectoria Eccleſiæ de iure ſpectat ad Epiſcopum; niſi fuerit deputatus ſpecialis Protector, ibid.*

Declarans id quod obſcurè continetur in aliqua diſpoſitione, non dicitur de nouo facere, ibid.

Re-

Regulæ de non tollendo iure quæſito non eſt neceſſaria derogatio in declaratione, ibid.

6 *Conſtitutiones Papæ habent ſuum robur etiam quòd non ſint acceptatæ à Papa.*

D E C I S I O DCXXX.

1 POſt factas reſolutiones in hac cauſa, quòd Sancta Capella ſit comprehenſa in erectione Cathedralis Lauretanæ, deuentum fuit ad capitula, ſiue ordinationes per quondam Cardinalem Lancellottum facta, quorum interpretatio priuſquam reſumeretur, opportunum viſum fuit, in primis diſputare, an eſſent ſeruanda? Supe quo dato particulari dubio, pro affirmatiua fuit tentum, quia dictus Cardinalis atteſtatus fuit in fine dictorum Capitulorum, ſe illa feciſſe de mandato Sixti Papæ Quinti, & eius communicato conſilio: quando autem ordinationes emanant à Summo Pontifice, vel ab illo fuerunt confirmata, tunc ligant omnes, etiam qui ſuceeſſerunt in dignitate, ſaltem quando loquuntur ſub nomine dignitatis, vt ſunt de quibus agitur, ibi, *ſpectantia ad D. Epiſcopum Lauretanum:* per ea quæ latè habentur *in cap. quoniam Abbas, de offic. deleg.* vbi Panormit. *num.4. & 7.* Honded. *conſil.5. numer. 43. vol. 2.* Rot. *deciſ.452. n.1. part.1. diuerſ.* Card. Seraph. *dec. 153. n.1.*

2 Quòd autem capitula fuerint facta de mandato ſummi Pontificis, & eius communicato conſilio, probari viſum fuit ex atteſtatione dicti Cardinalis: nam, etſi controuerſia ſit inter ſcribentes, an, & quando ſtetur aſſertioni Cardinalis, vt patet ex cumulatis pro vtraque parte per Gabr. *concl.3. de probat. per tot*, attamen concorcordare videntur, quando ſimul concurrunt infraſcripta, nempè, quando Papa eſt præſens, ad quem facilè recurri poteſt pro certificatione, Gabr. *vbi ſuprà numer.20. cum duob. ſeqq.* Put. *deciſ. 3. verſ. circa primum, lib. 1. in nouiter impreſſ.* Caputaquen. *deciſ.95. part.1.* Item quòd aſſerat rem directè non præiudicialem tertio, Gabr. poſt alios *vbi ſuprà num.18.* & faciunt *deciſ.33. de preben. in antiq. & deciſ.* Ægid. 183. *in princ.* dicentes credi Cardinali aſſerenti de ſua commiſſione, ſeu iuriſdictione. Tertiò, quòd aſſerat veroſimilia, vt colligitur ex *c. nobiliſſimus. 97. diſt.* vbi eſt ſedes huius materiæ, ibi, *& eloquiorum illius veridicas cognoſcentes aſſertiones*, & not. Ang. *conſil. 182. num.1. in fin.* Hæc autem tria viſa fuerunt concurrere in propoſito caſu, nam quòd Papa eſſet præſens in loco, vbi Cardinalis fecit atteſtationem, non dubitatur: quòd materia non ſi præiudicialis, deductum fuit ex infrà dicendis ſuper derogatione reg. *de iur. quæſ. non tollen.*

3 Quoad veriſimilitudinem, conſiderarunt Domini, quòd in Bulla ſuper erectione dictæ Cathedralis fit mentio, quòd remaneat Protectoria. Papa enim ibi mandat, quòd nouus Epiſcopus recipiat partem ſuæ dotis de manu Protectoris: ſi igitur remanſit Protectoria, neceſſe fuit determinare, quænam eſſe deberet pars Protectoris, & quæ pars Epiſcopi, nam aliàs oriri potuiſſent iurgia, & diſſenſiones, ideòque fit veriſimile, quòd Papa hoc demandauerit alicui ex DD. Cardinalibus, maximè qui fuerit legum peritus, vt dictus Lancellottus, qui fuit ante Cardinalatum Rotæ Auditor. Et augetur veriſimilitudo ex ſubſequutis, quia huiuſmodi capitula fuerunt regiſtrata in Cancellaria Epiſcopali; & de capitulis Sixti Papę V. fit mentio quodam memoriali porrecto Clementi Papæ VIII. ſub nomine Epiſcopi Lauretani, & per dictum Papam remiſſo Congregationi ſuper Epiſcopis, quæ etiam ſcripſit litteras interpretatorias dictorum capitulorum. Sicut etiam de eiſdem capitulis, tanquam confectis de mandato Sixti Papæ V. fit mentio in alio Breui Clementis Papæ VIII. ſub die 17. Auguſti 1599. quia amplius ſuper illis diſpoſitionem ſuam fundauit. Vnde tali aſſertioni de geſtis ab anteceſſore, viſum fuit eſſe multum deferendum, ex cumulatis per Gabr. *de probat. concl. 2. num.11.* Put. *deciſ. 355. num. 5. lib.2. in antiq.* Vlteriùs de obſeruantia in genere iſtorum capitulorum, & de recurſu ad illa in caſu differentiæ inter Protectorem, & Epiſcopum, deponunt quatuor teſtes in ſum. D. Protectoris *num.6.*

4 Non obſtat, quòd in dictis capitulis non fuerit derogatum regulæ de *iur. quæſ. non tollen.* quia ſtante dubietate, quæ oritur ex Bulla erectionis, dum vult remanere Protectoriam, quæ aliàs ex natura dictæ erectionis veniebat ſuppreſſa, cùm Protectoria Eccleſiarum diœceſis de iure ſpectet ad Epiſcopum, *cap. omnes baſilicæ*, cum ibi not. per Scriben. 16. *quæſt. 7.* præcipuè ad ipſum ſpectat Protectoria ipſiuſmet Cathedralis, ad latè trad. per Bertach. *tract. de Epiſc.5. part.4. lib. num.25.* viſum fuit, quòd capitula continentia declarationem huiuſmodi iuris dubij, non dicantur præiudicialia, quia per declarationem non aufertur ius, ſed patefit illud, quod obſcurè continetur in re declarata. Ideòque declarans non dicitur facere de nouo, *l. hæredes palam*, *§. ſi quid poſt factum, ff. de teſtam.* gloſſ. *in cap. per tuas, verb. de nouo, de donat.* Felin. *in cap. ſuper quæſtionum, num.1. de offic. deleg.* & fuit dictum in hac eadem cauſa 27. Ianuarij 1617. coram me, & in ſpecie, quòd in declaratione non ſit neceſſaria derogatio regulæ, trad. Sarnen. *ſuper dicta regula q. 13. numer. 2. verſ. & ideo pro reſolutione, & ſeq.* Mandoſ. *ibid. quæſt. 7. nu.1. & 2.* & contraria poſſent procedere, ſi Papa in erectione nullam feciſſet mentionem de protectoria: quia tunc huiuſmodi capitula fuiſſent totaliter noui iuris inductiua, vt benè diſtinguit Sarnen. *loco ſuprà allegato.*

5 Cui motiuo dictum fuit non refragari, quòd iam ſit deciſum Sanctam Capellam contineri in erectione, ideòque non fuiſſe locum nouis capitulis, quia aliàs derogarent dictæ erectioni, quia fuit reſponſum duas poſſe occurrere dubitationes in hac materia, vnam quòd Capella non ſit comprehenſa in erectione, ideòque Epiſcopum quoad illam eſſe habendum pro extero, perinde ac ſi eſſet alienæ, vel nullius diœceſis, & huic dubitationi occurrunt deciſiones iam factæ. Altera difficultas eſt, quòd facta erectione Protector nullum in dicta Sancta Capella habeat ius, aut præminentiam, perinde ac ſi non eſſet ampliùs Protector, & hoc non dicunt deciſiones, nec dicere poſſunt, cùm ex lectura erectionis appareat, quòd Papa voluit remanere Protectoriam.

6 Non obſtat, quòd non conſtet de conſenſu Epiſcopi pro tempore, nam præterquam quòd ex dicta regiſtratione in Cancellaria Epiſcopi & ex aliis deductis pro parte Domini Cardinalis protectoris, viſum fuit dari magnum fumum de hoc, fuit dictum ceſſare difficultatem, quia in conſtitutionibus Papæ, qui habet immediatè poteſtatem à Deo, non eſt neceſſaria acceptatio inferioris, Iaſ. qui de communi teſtatur, *in l. de quibus, num.33. de legib.* Alex. *conſil. 136. nu.19. lib.2.* & fuit latè deductum in Romana concordiæ 11. Ianuarij 1610. coram R. P. D. meo Caualerio.

7 Quoad capitula quæ dicuntur confecta à Cardinali Vaſtauillano, & eſſe anteriora iſtis confectis à Cardinali Lancellotto, ideòque ſeruanda illa, & non iſta; fuit reſponſum non adhuc conſtare vnde illa ſint, propterea non poſſe ſuper illis fieri fundamentum.

Et ita, &c.

R. P. D. P A M P H I L I O I V N.

deinde S. R. E. Cardinale.

Vrbinaten. ſeu nullius erectionis collegiatæ.

Lunæ 5. Martij 1618.

A R G V M E N T V M.

Teſtes de vniuerſitate probant quando ſolùm agitur de intereſſe vniuerſitatis, & non ſingulorum, teſtiumque numerus ſupplet eorum non integritatem. cætera vide in ſummario.

S V M M A R I V M.

1 *Teſtes duo, ſeu plures plenè probant.*

2 *Teſtes de vniuerſitate probant quando non agitur de ſingulorum intereſſe, ſed vniuerſitatis tantùm.*

Teſtes non omnino integri ſupplentur ex numero, ibid. in fine.

3 *Immemorabilis præſcriptio in quo differat a præſcriptione longiſſimi temporis.*

4 *Aug-*

4 *Augmentum cultus diuini quomodo probetur per teſtes.*

5 *Clauſula*, vt aſſeritur, *ad quos referatur, appoſita præſertim in litteris Apoſtolicis, & n.6.*

DECISIO DCXXXI.

1 POſt reſolutionem factam die 27. Ianuarij præcedentis anni 1617. ſuper non iuſtificatione litterarum erectionis collegiatæ, de quibus agitur, plures teſtes pro parte Abbatis, litis & conſortium de nouo examinati fuerunt, & nonnulla iura producta: quibus ſtantibus cauſa ſuper eiſdem ſupradicta die 5. Martij propoſita, Domini cenſuerunt, litteras erectionis eſſe iuſtificatas, & in hoc recedendum à deciſis. Nam quòd terra Caſtri Durantis ſit de inſignioribus illarum partium, ac numeroſo Clero, Doctoribus, & habitatoribus vrbanis abundet, cum alijs in dictis litteris narratis, bene deducitur ex dictis iuribus, & deponunt ſupradictis teſtes, qui cùm fuerint examinati citato D. Archiepiſcopo, iuxta formam litterarum, & reddant ſufficientem cauſam ſcientiæ, & ſint plures, plenè probant, iuxta *l. vbi numerus, ff. de teſt. cap. licet il 1. eod. tit.* Abb. *conſ. 16. n.1. circa med. verſ. ſed nunquid, lib. 1.* Alex, *conſ. 186. in princ. lib.7.*

2 Nec obſtare, quòd dicti teſtes ſint de vniuerſitate; quia placuit reſponſio, quòd cùm in erectione iſtius Collegiatæ non agatur de intereſſe ſingulorum, ſed Vniuerſitatis, dicti teſtes admittuntur, Bald. *in cap. inſuper, num.3. de teſt.* Ant. de Butr. *in cap. cum nuncius, n.3. eod. tit.* Menoch. *de arbitr. caſ. 106. num. 4. lib.2.* Chiſan. *deciſ. 189.* & fuit dictum in cauſa Conchen. limitum 19. Ianuarij 1596. coram Blanchetto, & in Sabinen. alluuionis 19. Nouembris 1601. coram Illuſtriſſimo Cardinali Ludouiſio, & aliàs ſæpè; & cùm ſint plures quàm duo, quatenus propter præſumptam affectionem non eſſent omnino integri, ſupplentur ex numero, & plenam fidem faciunt, Alex. *conſ. 99. numer. 17. lib. 5.* Honded. *conſ. 17 num.42. lib. 1.* Aym. *de antiq. temp. part.1. §. quid in lib. Officialis, n.17 & ſeq.* & fuit dictum in cauſa Narnien. confinium 10. Decembris 1603. coram Reuerendiſſ. D. meo Decano.

3 Neque refragari, quòd fuerit in litteris narratum dictam terram habere iuriſdictionem ſatis amplam in circumuicinos à tempore immemorabili, quod non fuit probatum cum requiſitis, de quibus per gloſſ. *in c. 1. verb. memoria, de præſcript. in 6.* quia fuit pro reſponſione ponderatum huiuſmodi narratiuam eſſe intelligendam de quaſi poſſeſſione longiſſimi temporis exercendi huiuſmodi iuriſdictionem cum titulo, vt patet ibi (iuriſdictionem quæ ſatis amplam in circumuicinos ab immemorabili tempore ex Summorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum, ſeu & Principum ſecularium conceſſionibus, priuilegiis, & indultis exerceat, &c.) quod quidem longiſſimum tempus bene iuſtificatur ex dictis teſtibus, & alijs per informantes hic deductis; non autem de tempore immemorabili propriè ſumpto, cuius ſcilicet initij memoria non extat, iuxta terminos dictæ gloſſ. & quod habet vim tituli, ita vt alius titulus in eo non requiratur, Gozad. *conſ. 8. n.37.* cum alijs cumulatis per Gabriel. *de præſcript. concluſ. 1. n.44. & 47.*

4 Neque obſtare, quòd dicti teſtes non deponant de augmento cultus diuini in litteris narrato; quia de illo ſatis conſtare viſum fuit, nedum ex eo, quia in huiuſmodi erectione plures dignitates comprehenduntur, quæ præeminentiis vti poſſunt, & clarè in augmentum Eccleſiæ redundant, iuxta deciſion. Mohed. quæ loquitur de Archidiaconatu *poſt princip. verſ. ſuper hoc DD. de præbend.* ſed etiam quia per eam augetur numerus Presbyterorum, qui Miſſas, aliaque diuina officia debitis temporibus in dicta Eccleſia celebrare teneantur, Pui. *deciſ. 64. lib.2.*

5 Minus releuare, quòd dicta terra dicatur eſſe nullius diœceſis, & quòd Abbas ſeu Commendatarius pro tempore exiſtens, iuriſdictionem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem in ea, & locis illi ſubiectis exerceat, vſùmque inſignium Pontificalium habere conſueuerit; quia fuit reſponſum, quòd iſta determinantur per verba, *vt aſſeritur*, quæ licèt vbi ſint plures impetrantes, ad eos aliquando referri poſſint, vt tradit Rebuff. *in prax. de diſpenſ. ration. ætat. num. 14. verſ. & vix in forenſi*, cum alijs allegatis. In caſu tamen de quo agitur ſunt poſita poſt narrata à parte, & poſt clauſulam, *ſi ita eſt*, &c. quæ propterea vt ſeparata, tanto minus cenſentur ab eadem parte narrata, ſed potiùs per ea Papa aſſerere videtur ita ab aliis aſſeri, quo caſu certum eſt illa non reſpicere iuſtificationem partis, licèt aliud ſit in verbis, vt aſſerit Rota *deciſ. 60. num.1. & 3. de reſcript.* Caſſad. *deciſ. 7. in princ. de iurepatr.* Cæſar de Graſſ. *deciſ. 2. num. 4. de prob.* Gig. *conſ.48. n. 40.* ſed bene poſſe reſpicere fundamentum intentionis ipſius Papæ, ita vt ſi conſtaret de contrario, literæ poſſent redargui de defectu intentionis concedentis, iuxta deciſ. Seraph. 341. *nu.8. & deciſ. 398. num.1. & ſeq.*

Et ex his ceſſat etiam quòd non fuerit iuſtificatum monaſterium S. Chriſtophori carere cura, & Conuentu, & illius fructus aſcendere ad florenos 100. quia vltra quòd in litteris Apoſtolicis, quę dantur, iſta enunciantur, & in exemplaribus libri Cameræ in verbo *nullius*, dictum monaſterium ad florenos centum taxatum reperitur, iſta ſunt ſimiliter poſita poſt narrata à parte, & poſt clauſulam, *ſi ita eſt*, &c. & qualificata per dicta verba, *vt aſſeritur*, quæ non ſunt aliter ab impetrantibus iuſtificanda, ex ſupradictis. 6

Nec demum releuare, quòd portæ dictæ terræ de nocte claudantur, & claues ſub cuſtodia Officialium remaneant, ſicque non poſſit Canonicus Collegiatæ commodè, & ſine detrimento animarum, & cultus diuini inſeruire parochialibus Ruralibus, prout in dictis litteris narratum fuit, quia fuit ponderatum quòd durante huiuſmodi impedimento poterit deputari Miniſter, qui reſideat extra mœnia dictæ terræ, vel aliter arbitrio Superioris dicto impedimento prouideri, itaut animæ nullum detrimentum patiantur. Et ita deciſum litteras erectionis eſſe iuſtificatas ex pluribos citato D. Archiepiſcopo deductis. An autem obſtet defectus non vocationis aliorum vltra Archiepiſcopum, Domini voluerunt quòd particulariter videatur. 7

R. P. D. PIROVANO.

Romana pecuniaria.

Luna 5. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Creditor quando poſſit redire ad primæuam actionem, ſi nomen debitoris ſibi à debitore aſſignatum non ſit exigibile. Procuratorque ad exigendum non poteſt in extinctionem debiti renouare ſocietatem officij, aut aliam nouationem.

SVMMARIVM.

1 *Debitor aſſignans ſuo creditori nomen debitoris, non liberatur, niſi appareat de acceptatione dictæ aſſignationis.*

Proteſtatio, & præſeruatio iurium facta à creditore acceptante in ſolutum nomen ſui debitoris, ſuffragatur, vt poſſit redire ad primæuam actionem contra debitorem, ſi debitoris nomen ſibi datum in ſolutum exigi non poteſt, ibid. in fine.

3 *Procurator ad exigendum non cenſetur habere facultatem pro extinctione debiti renouare ſocietatem cum debitore.*

Mandatum ſpeciale requiritur ad inducendam nouationem, ibid. in fine.

4 *Ratificatio non datur abſque ſpecifica notitia eius quod ratificatur, ita vt implicita, & generica non ſufficiat.*

DECISIO DCXXXII.

CEnſuerunt Domini ſententiam extra Rotam in præſenti cauſa latam eſſe reuocandam. Fundamentum reſolutionis fuit, quia conſtat Lauaianum eſſe debitorem Patris Generalis de ſumma ſcutorum 957. per aſſignationem autem, & ceu in ſolutum dationem 1

nem à iudice factam eidem Patri Generali de nomine illorum de Grandis, qui erant debitores Lauaiano, liberatus non fuit Lauaianus niſi appareat Patrem Generalem, vel eius Procuratorem in ſolutum acceptaſſe nomen illud debitoris, vt inde periculum nominis ad eum tranſiiſſe dicendum ſit, Caſtr *in l. pupilli*, §. *ſoror*, *ff. de ſolut.* Socin. ſen. *conſ.* 37. *num.*13. *&* 20 *lib.* 4. Gozad. *conſ.* 38. *num.*11. Bec. *conſ.* 105. *num.*19. & hoc non iuſtificatur, ſed potiùs contrarium, dum frater Raymundus Procurator acceptauit factum iudicis cum expreſſa proteſtatione, & præſeruatione priorum iurium, niſi ſibi fuerit ſatisfactum; ideò non ſequuta actuali ſatisfactione, præſeruatio iurium ſuffragatur, vt primæua actione agi poſſit contra eundem debitorem, Bart. *in l. ſi quis alium*, *num.* 2. *in fine*, *ff. de ſolut.* Veron. *caut.* 123. *num.*1. quod etiam fuit firmatum in Senogallien. prædij 14. Nouemb. 1583. coram bon. mem. Bubalo.

2 Non obſtat, quòd de acceptatione ab eodem Procuratore ex actis appareat, reſeruatio autem iurium priorum iam fuerit extincta per nouationem ſequentem, dum cum illis de Grandis fuit contracta noua ſocietas ſuper officio Camilli Montani Curſoris, qui confeſſus fuit habuiſſe illa ſcut. 957. à Patre Generali ad ſocietatem officij: à tergo autem mandati legitur quitantia de eadem ſumma, pro qua actum fuerat contra Lauaianum, vnde dicebatur de ſatisfactione etiam conſtare ex eadem confeſſione, pro qua, & ad eum effectum tantum iura priora debebant deſeruire, & non vltrà

3 Ad prædicta enim fuit reſponſum, ſi omnia geſta fuiſſent cum eodem Patre Generali creditore principali, obiectum videbatur poſſe procedere ex quo iura primæua, & periculum ſocietatis ſuper perſonam eiuſdem Patris Generalis ſimul eſſe non poſſent, dum ex natura contractus illi de Grandis poterant lucrari ſortem, non obſtante reſeruatione iurium, ſatisfaciebant enim per caſum mortis eiuſdem creditoris, ſi eueniſſet: ſecus autem quando, vt in præſenti, actum fuit cum Procuratore ad exigendum, qui non potuit extra terminos ſuę facultatis ſocietatem renouare, & eius occaſione confiteri ſe recepiſſe ab illis de Grandis ſummam debitam per Lauaianum, & eandem per imaginarium actum eiſdem Grandis ſoluiſſe in ſortem ſocietatis, ex quo ad omnia prædicta requirebatur ſpeciale mandatum tanquam quòd ageretur de nouatione inducenda, Dec. *conſ.* 143. *num.*12. Gabr. *conſ.* 155. *num.* 30. *lib.*1. Surd poſt alios *conſ* 385. *num.*11. Seraphin. *deciſ.* 1419. *num.*4. & idem Surd. *deciſ.* 181. *n.*12. *&* 229. *n.* 27 *&* 28. *n.*22.

4 Et ſi dicatur fuiſſe omnia ratificata per Patrem Generalem, & de ratificatione conſtare per epiſtolam ab eo Dominæ Fonſecæ, exceptio quidem ratificationis releuans videbatur: ſed probatio per illam epiſtolam non eſt concludens, in qua Pater Generalis ſolùm dicit ſe fuiſſe certioratum ab eius Procuratore, quòd hic in Vrbe emanauerat quædam concordia cum quodam debitore ſui debitoris: ſed tenor concordiæ non exprimitur, neque contractus ſocietatis ſuper qua cadere debebat ratificatio, quæ non datur abſque ſpecifica notitia ratificandorum, ita vt implicita, & generica non ſufficiat ad effectum præiudicij, gloſſ. *in cap. concertationi*, *de appellat.* Tiraquell. *de legib. connub. gloſſ.* 8. *num.* 183. Surd. poſt alios *conſ.* 150. *in fin. lib.*1.

Et ita concluſum, &c.

R. P. D. P I R O V A N O.

Mediolaneñ. penſionis.

Lunæ 5. Martij 1618.

A R G V M E N T V M.

De tranſactione facta ab adminiſtratore Capituli, an, & quando liget Canonicos, & ſucceſſores.

S V M M A R I V M.

1 *Mandare, vt aliquid fiat, idem eſt quod facere.*
2 *Adminiſtrator cenſetur omnia gerere de voluntate illius cuius adminiſtrationi propoſuit.*
3 *Actum quem quis impugnat, pro ſe allegare non poteſt.*
Succeſſores in beneficio tenentur ad omnia ea, quæ tenebantur ſui anteceſſores, quando cauſa obligationis eſt vniuerſalis, ibid.

D E C I S I O DCXXXIII.

Reſolutum fuit ſententiam eſſe confirmandam etiam quoad penſiones decurſas. Apparet enim ex tranſactione 1585. 29. Octobris quòd DD. Canonici ordinarij, non tanquam ſinguli, ſed vti vniuerſi tranſigendo obligauerunt beneficiatos officiales ad permittendum, quòd ipſimet poſſint ſe reualere de penſione controuerſa pro eorum fabrica Canonicali, & illius perfectione, ideo cùm fructus iſtius penſionis exinde, & poſt litem motam fuerint exacti, ſiue ab ipſis Canonicis ordinariis, ſiue ab aliis, ipſis tamen mandantibus, vel etiam à deputatis, iuxta formam concordiæ, quod in effectu idem importare videtur, *l. ſi procurator*, §. *ſi tutores*, *ff. mand. l. decreto*, *l. ita autem*, §. *geſſiſſe*, *ff. de adminiſtr. tutor. l. cùm mandato*, *ff. de min.* ergo eadem obligatione vti vniuerſi tenentur, & vti corpus vniuerſum videntur poſſe conueniri ad indebita exacta reſtituenda, ne qui cum vno contraxit, in plures diſtinguatur, contra text. *l. ne in plures*, *ff. de exercit.* Natta *conſ.* 567. *n.* 5. Rota Ianuenſ. *deciſ.* 12. *num.* 8. 1

Non obſtat, quòd in articulo ſexto dato pro probato expreſsè legatur huiuſmodi penſionem ſemper fuiſſe exactam, & expenſam per Theſaurarium ab Archiepiſcopo deputatum, & per ordines ab eodem Ordinario, vel eius Vicario ſubſcriptos, fabriceriosq; eſſe corpus diſtinctum ab ipſo Capitulo, prout & canonica eſt diſtincta, & ſeparata à menſa communi capitulari, & de exactione per Theſaurarium etiam colligatur ex inſtrumentis per beneficiatos productis, vt ideò pro non perceptis conueniri non poſſint. Quia fuit reſponſum non ideò euaneſcere obligationem vniuerſitatis Canonicorum, quamuis per manus adminiſtratorum pecuniæ fuerint exactæ, & expenſæ, cùm præſumantur gerere omnia de voluntate, & mandato præponentium, *cap. fin. de iureiur. lib.* 6. Dec. *conſ.* 510. *num.*4. Alb. *conſ.* 104. *num.* 5. *vol.* 1. ideò tanquam actus inter ſe compatibiles mutuo ſe expellere non poſſunt. 2

Non obſtat, quòd beneficiati non poſſint impugnare tranſactiones, & ex eis fundamentum deſumere pro obligatione Canonicorum, contra *reg. ex eod. de reg. iur. in* 6. & aliis ad eandem regulam accumulatis per Surd. *conſ.* 328. *num.*15. Quia etiam ad huiuſmodi obiectum reſpondebatur, quia fundamentum ne dum ex vinculo obligationis deducitur, ſed exactionis pecuniarum in cauſam deſtinatam fabricæ Canonicalium ædium, quę cauſa cùm ſit vniuerſalis, & pertinens ad Capitulum, & Canonicos vti vniuerſos, debet non ſolùm Capitulares præſentes, ſed etiam ſucceſſores afficere, *cap. præſenti*, *de off. ordin. in* 6. *cap. grauis*, *de depoſ. in fin.* Rot. *in antiq. de probat. deciſ.* 41. *num.*2. quod etiam fuit dictum in Mediolanen. fabricæ coram me 16. Ianuarij 1616. 3

Et ſi dicatur, quòd verſio magis cauſam particularium Canonicorum reſpicit, quia verè pro maiori parte aliæ ædes Canonicorum erant conſtructæ, ſed particulares additæ ex pecuniis exactis; hęc tamen ratio non placuit Dominis, quia perfectio Canonicę reſpicit vtilitatem totius Capituli, ornamentum, non autem particularium Canonicorum, niſi in conſequentiam, propter commoditatem habitationis.

Et ita, &c.

R. P. D. C A V A L E R I O,

poſteà S.R.E. Cardinale.

Meleuitana fideicommiſſi.

Mercurij 14. Martij 1618.

A R G V M E N T V M.

Fideicommiſſum, ſeu ſubſtitutio alicui facta, ſi ſine filiis, nepotibus, pronepotibus, & poſteris vſque in infinitum deceſſerit, eo mortuo cum filiis

filiis nunquid euaneſcat, & expiret; & eſt magiſtralis deciſio.

S V M M A R I V M.

1 *Fideicommiſſum, ſeu ſubſtitutio alicui facta, ſi ſine filijs, nepotibus, pronepotibus, & poſteris vſque in infinitum deceſſerit, eo mortuo cum filijs euaneſcit, & expirat, num. 2. & per tot. vbi late quando concluſio vera ſit.*

3 *Grauati dici non poſſunt qui honerati non fuerunt, & è contra, & n. 4.*

5 *Fideicommiſſum perpetuum, & abſolutum teſtatorem inſtituere voluiſſe probatur ex coniecturis, dummodo fuerint concludentes & neceſſaria, aliter ſecus.*

6 *Deſcendentium defectus quando fuit indefinitè, & indeterminatè conſideratus, veputa quia fuerit adiectum verbum* in infinitum, *illis non extantibus, nunquid ſubſtitutioni locus ſit, & numeris ſeqq. & quid ſi deſcendentes fuerunt poſiti in conditione in parte actiua, vel paſſiua, num. 11. & ſeqq.*

12 *Verba fideicommiſſi, ſeu ſubſtitutionis interpretationem recipiant à ſubiecta materia.*

D E C I S I O DCXXXIV.

1 Nicolaus Antonius in ſuo vltimo teſtamento reliquit iure particularis inſtitutionis diuerſa bona mobilia, & ſtabilia Antonellæ filiæ, hæredem autem vniuerſalem inſtituit Gabrielem filium, volens, & mandans, quòd decedente quandocunque dicto Gabriele ſine filiis legitimis, & naturalibus, de ſuo corpore legitimè deſcendentibus, vel cum filijs, & dicti filij decederent quandocunque ſine filiis legitimis, & naturalibus, nepotibus, pronepotibus, poſteris legitimis, & naturalibus, per directam lineam legitimè deſcendentibus, vſque in infinitum; tali caſu omnia prædicta bona, in quibus ipſe Gabriel fuit vniuerſaliter inſtitutus; reuertantur, & reuerti debeant ad ſupradictam Antonellam eiuſdem Gabrielis ſororem, & in eiuſdem Antonellæ defectu, ad eius filios legitimos, & naturales, nepotes, pronepotes, poſteros legitimos, & naturales, per directam lineam legitimè deſcendentes vſque in infinitum, &c. Mortuo teſtatore, Gabriel hæres vniuerſalis, adita hæreditate, ſuſcepit ex Imperia vxore, Nicolaum, & Angelicam; quibus ſuperſtitibus, deceſſit; ex Nicolao iuniore nata eſt Maria, ex qua orta eſt Flaminia; ex Angelica autem nata eſt Enciona Catherina, per cuius obitum ſine filiis, Nicolaus, Luca, & Agatha, filij Antonellæ, prætendentes eſſe factum locum fideicomiſſo teſtatoris ad ipſorum fauorem, egerunt coram R. P. D. Inquiſitore Apoſtolico in Inſula Meliten. reſidente, à quo ſententiam fauorabilem reportarunt; cauſa autem in gradu appellationis commiſſa in Rota, dubitatum fuit, an ſit factus locus fideicommiſſi q. Nicolai Antonij ſenioris, ad fauorem Nicolai, Lucæ, & Agathæ in caſu, &c. quo dubio pluries propoſito, tandem Domini reſoluerunt non eſſe factum locum fideicommiſſi.

2 Moti ſunt autem ex ratione, quia teſtator vocauit filios Antonellæ, in euentum, in quem Gabriel ſine filiis decederet, vel cum filiis, qui poſtea ſine filiis, nepotibus, pronepotibus, poſteris, vſque in infinitum deceſſiſſent; vnde cùm Gabriel filios ſuperſtites reliquerit, qui poſtea etiam cum filiis deceſſerunt; ſequi dicebant ſubſtitutionem euanuiſſe, iuxta vulg. conſil. Oldrad. 21. communiter receptum, & in Rota pluries canonizatum, & ſignanter in Tudertina fideicommiſſi 13. Aprilis 1587. coram bon. mem. Gypſio, & coram eodem in Romana hæreditatis de Foſſanis 12. Februarij 1588. & in Viterbien. fideicommiſſi 10. Maij 1613. coram R. P. D. meo Manzanedo.

3 Addebant, quòd ſi contrarium diceremus, neceſſe eſſet inducere vocationem in nepotibus, & deſcendentibus dicti Gabrielis hæredis inſtituti; cùm non poſſint dici grauati reſtituere deſcendentibus Antonellæ, niſi etiam fuerint honorati, & vocati; iuxta *l. ab eo. C. de fideicommiſſ.* quæ tamen vocatio non videbatur adeſſe, cùm tantum fuerint poſiti in conditione, ſecundùm magis communem opinionem: gloſſ. *in l. Lucius Titius, ff. de hæred. inſtit.* quam Rota ſequitur; & in puncto, quòd quando non ſolùm filij, ſed etiam deſcendentes fuerunt in conditione poſiti, non cenſeantur vocati, Peregr. *de fideicommiſſ. art. 28. num. 26.*

Et licèt è contra, ſi iſti filij, & deſcendentes fuiſſent nominatim à teſtatore grauati, poſſet ex tali grauamine facilè inferri ad vocationem; Put. *deciſ. 215. in prima coniect. lib. 3.* Peregr. *de fideicommiſſ. art. 11. num. 30.* vbi de communi, *& art. 12. num. 7.* tamen in caſu propoſito, nullum dicebatur adeſſe grauamen, quoad poſteros, & deſcendentes; cùm ſimpliciter fuerint tantùm poſiti in conditione reſpectu nepotum teſtatoris, per ea verba, *vel cum filijs, & dicti filij quandocunque decederent ſine filijs, nepotibus, pronepotibus, poſteris,* &c. & ideò ſtatim ac filij, & nepotes teſtatoris deceſſerunt cum filiis, prout in caſu iſto, euanuit ſubſtitutio actiua Antonellæ, eiuſque deſcendentibus in conditione poſitis in parte paſſiua fieri contigerit, vt in puncto loquitur Oldrad. *in dicto conſ. 21.* & in his terminis eum ſequuti ſunt Ioan. Andr. *in addit. magna Specul. in tit. de teſtam. §. in primis qu. 5.* Dec. *conſ. 218. n. 7. verſ. Teſtator,* &c. *& conſ. 291. num. 5. verſ. & hoc idem*, Simon. de Præt. qui plures congerit *de interpret. vlt. volunt. lib. 3. ſol. 2. nu. 12. & 13. fol. mihi 298. & 299.* & valde facit pro hac parte deciſ. Cardin. Seraph. 482. *nu. 1. quæ eſt ead. cum deciſ. 695. part. 1. diuerſor.* vbi erat facta ſubſtitutio filio decedenti ſine filiis, nepotibus, & deſcendentibus ad fauorem alterius filij, eiuſque filiorum, & deſcendentium; & tamen, quia ibi filius inſtitutus deceſſerat cum filiis, dictum fuit ſubſtitutionem euanuiſſe, iuxta conſ. Oldrad. 4

Et licèt à dicto conſ. Oldrad. recedatur, quando ex coniecturis apparet teſtatorem voluiſſe inſtituere perpetuum, & abſolutum fideicom. Gabr. Eugub. *conſ. 123. num. 10. & 27. lib. 1.* & alter Rom. *de fideicom. concluſ. 7. numer. 4.* cum aliis adductis in prædictis deciſionibus Tudertina, & Viterbien. fideicommiſſ. Tamen, vt ibidem dixit Rota, tales coniecturæ debent eſſe concludentes, & neceſſariæ, & quæ ex ipſius teſtamenti verbis eliciantur, quales non viſæ fuerunt illæ, quæ pro fideicommiſſo adducebantur, quarum ſingulis reſpondet Rota in eiſdem Tudertina, & Viterbien. in quibus deciſionibus huiuſmodi coniecturæ fuerunt reiectæ, & reprobatæ ad effectum, vt ex illis à dicto conſ. Oldrad. recedi debeat. 5

Nec dicebatur obſtare, quòd quando defectus deſcendentium indefinitè, & indeterminatè fuit conſideratus, quandocunque illi non extent, cenſeatur eſſe locus ſubſtitutioni, vt per Alex. *conſil. 43. lib. 3. & conſil. 101. lib. 7.* Socin. *conſ. 250. nu. 4. & ſeq. lib. 2.* cum aliis alleg. Nam placuit reſponſio, quòd teſtator in caſu iſto non habuit reſpectum ad tempus mortis omnium deſcendentium Gabrielis, nec ſimpliciter Antonellam, eiuſque deſcendentes, omnibus illius deſcendentibus ſubſtituit; ſed tantùm reſpexit tempus mortis Gabrielis, & filiorum ſine filiis; quod indicant verba illa, *Tali caſu*, quæ ad hoc ponderant Alexand. *in d. conſ. 101. n. 13. circa princ. lib. 7* & alij, quos cumulat Peregr. *de fideicom. art. 29. n. 15. & 28.* & animaduertit Rot. in Romana fideicommiſſi de Gallis 11. Decembr. 1587. coram bon. me. Cardinali Pamphilio. 6

Ad conſil. verò Alex. & aliorum reſponſum fuit, ibi fuiſſe conſideratum tempus mortis, non ſolùm filiorum, & nepotum, ſed omnium deſcendentium in conditione poſitorum; quia erat facta ſubſtitutio, per verba, *deficientibus deſcendentibus, vel ſi nullus maſculus ex liberis ſupereſſet*; qui termini longè diſtant à caſu propoſito, vt diſtinguit Socin. *in l. ſolemus, num. 6. ff. de cond. & demonſtr.* Dec. *conſ. 480. num. 8. & conſ. 594. num. 6. verſ. & iſta concluſio*, Ruin. *conſ. 126. num. 12. lib. 1. & conſ. 115. num. 4. & 5. lib. 3.* Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 6. num. 7.* Peregr. *de fideic. art. 29. num. 9. & 27. cum ſeqq.* 7

Reſpondebatur ſecundò, quòd ibi deſcendentes non ſolùm fuerant in conditione poſiti, ſed etiam expreſsè vocati, in quibus terminis loquitur Gabr. *d. conſ. 123. n. 17. & 18. lib. 2.* quo caſu ex vocatione faciliùs poterat inferri ad grauamen, quàm ſi tantùm fuiſſent in conditione poſiti, vt hic. 8

9 Minus

Digitized by Google

9 Minus obſtare videbatur, quòd decendente Gabriele cum filiis ac etiam filijs ipſius cum filiis; non tamen dici poſſet deceſſiſſe cum deſcendentibus, vſque in infinitum, ſtante defectu lineæ in perſona d'Encionæ Catherinæ, & Flaminiæ; & ſic non videbatur omnino deficere, imò potiùs exiſtere conditio appoſita fideicommiſſo. Quia ſufficere viſus fuit defectus illius conditionis, ſi ſine filiis, & filiorum filiis; vt in dicta deciſ. Card. Seraph. & aliis ſuprà relatis, & illa verba, *Nepotibus, pronepotibus, poſteris, & deſcendentibus*, benè operantur, vt non ſit locus ſubſtitutioni actiuæ; donec extent deſcendentes poſiti in conditione in parte paſſiua; ſed non propterea inferri dicebant, vt omnibus deſcendentibus Gabrielis ſit facta ſubſtitutio de Antonella, vel eius deſcendentibus; vt in ſpecie reſpondet Ioan. And. *in d. addit. magna ad Specul. in tit. de teſt. §. in primis, quæſt. 5. verſ. nec obſtant.* &c. Dec. *d. conſ.* 218. *ſub num. 7. & conſ.* 291. *n.* 5.

10 Ad illud, quòd pro impoſſibili adducebatur, quòd Gabriel tandiu potuiſſet ſuperuiuere, vt Antonella habuiſſet deſcendentes in gradibus ita remotis: & ſic quòd inanis fuiſſet vocatio deſcendentium, ſi ſubſtitutio eſſet reſtricta ad vitam dicti Gabrielis, & filiorum ſine filiis; placuerunt reſponſiones datæ in dicta Tudertina fideicommiſſi coram bon. mem. Gypſio, *in verſ. nec dicatur*.

11 Prout nec Dominis obſtare videbantur illa verba, *in infinitum*, tam in actiua, quàm in paſſiua ſubſtitutione appoſita; ex quibus informantes pro filiis Antonellæ prætendebant ſubſtitutionem non poſſe dici determinatam, & reſtrictam ad tempus mortis Gabrielis, & filiorum ſine filiis, cùm ſint hæc de directo contraria; tempus determinatum, & infinitum. Nam placuit reſponſio deducta ex eodemmet conſ. Oldr. & aliis ſuprà relatis, in quorum caſibus deſcendentes non ſolùm fuerant vocati in parte actiua, ſed etiam poſiti in conditione in parte paſſiua, & ideò, etſi in dictis caſibus non aderant verba in infinitum; tamen aderant verba æquipollentia, quæ huiuſmodi infinitatem importabant, cùm appellatione deſcendentium, veniant omnes ſ ordine ſucceſſiuo, vſque in infinitum, Alex. *conſ.* 56. *n.* 2. *verſ. & ita eſt lib.* 1. Ruin. *conſ.* 164. *n.* 7. *lib.* 3. Rota *diuerſ. deciſ.* 212. *n.* 2. *p.* 2. Seraph. *dec.* 939. *n.* 1. & 5. & fuit in his terminis reſolutum in ſupradicta Tudertina fideicommiſſi.

12 Præterea Domini animaduertebant huiuſmodi contrarietatem poſſe euitari, attentis diuerſis euentibus, ita, vt dictæ infinitati eſſet locus, exiſtente illa conditione obitus Gabrielis, vel filiorum ſine filiis; cùm huiuſmodi verba interpretationem recipiant à ſubiecta materia, & à conditione illa regulari debeant eodem themate ſemper retento, Cephal. *conſ.* 17. *num.* 9. & 30. *cum ſeq.* Rota *diuerſor. deciſ.* 230. *num.* 1. *verſ. non obſtant p.* 2. & fuit dictum in eadem Tudertina fideicommiſſi, in verſ. præterea, & in d. Viterbien. fideicommiſſi in verſ. minus videbatur.

13 Et licèt in dictis caſibus verba in infinitum fuiſſent tantùm appoſita in parte actiua, non tamen cenſuerunt à d. conſ. Oldrad. eſſe recedendum in caſu iſto, ex quo dicta verba, *in infinitum*, fuerunt appoſita etiam in parte paſſiua, quia cùm illa non valeant operari, quòd deſcendentes in conditione poſiti cenſeantur vocati, multo minus per illa poterunt cenſeri grauati, vt dictum eſt, & in puncto, quando etiam in parte paſſiua, fuerunt appoſita verba in infinitum deſcendentibus in conditione poſitis, reſpondit Cephal. *conſ.* 519. *lib.* 3. vbi etiam *num.* 30. reſpondit ad duplicem conditionem hìc ponderatam pro filiis Antonellæ, videlicet, ſi Gabriel deceſſerit ſine filiis, vel cum filiis, & dicti filii ſine filiis deceſſerint.

14 Ad alias coniecturas hic per informantes adductas, ad oſtendendum quòd nepotes, & deſcendentes Gabrielis, cenſeantur vocati contra magis communem opinionem; placuerunt reſponſiones datæ in dd. deciſionib. Tudertina, & Viterbien. & per informantes. Et in omnem euentum Domini dicebant, quòd quatenus dicti deſcendentes ex coniecturis poſſent cenſeri actiuè vocati, non tamen ex hoc inferri poſſet, quòd fuerint paſſiuè grauati, Rip. *in l. centurio, num.* 168. *ff. de vulg. & pup.* Aym. *conſ.* 98. *nu.* 5. Cephal. *conſ.* 514. *per tot.* Sfort. Odd. *conſ.* 66. *num.* 97. & 560. & dixit Rota in d. Tudertina fideicommiſſi, & in Romana hæreditatis de Foſſanis 29. Aprilis 1588. coram bon. memor Gypſio, & in dicta Viterbien. fideicommiſſi coram Reu. P. D. meo Manzanedo.

Ex quibus Domini cenſuerunt non eſſe factum locum fideicommiſſo.

R. P. D. BVRATTO.

Meliteñ. habitus.

Mercurij 14. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Actorum tranſportatio integrè facta præſumitur, actàque primæ inſtantiæ an, & à quo tranſportanda ſint.

SVMMARIVM.

1 *Actorum tranſportatio præſumitur integrè facta.*
2 *Acta primæ inſtantiæ nunquid tranſportanda ſint, & à quo, & n.* 3.

DECISIO DCXXXV.

POſt duas ſententias Rotales cauſa coram me deuoluta 1
ad inſtantiam ſacræ Religionis, dubitaui an integrè acta eſſent tranſportanda? Et DD. affirmatiuè reſponderunt, adhærentes regulæ, quòd niſi aliud doceatur, pro integra tranſportatione præſumatur, iuxta doctrin. Bart. *in rubr. de nou. oper. nunciat. nu.* 8. *verſ. ſed ſi non apparet*, ſæpiùs per Rota ad hoc propoſitum approbata, vt in Senogallien. Siluæ 24. Maij 1577. coram Cotta, in Vratiſlauien. matrimonij 6. Februarij 1609. coram R.P.D. meo Caualerio, & in aliis.

Vltra quam præſumptionem DD. viſum fuit nec etiam 2
fuiſſe neceſſariam actorum primæ inſtantiæ coram Magno Magiſtro tranſportationem, ſuper cuius tantùm defectu, inſiſtebant informantes pro Religione. Nam cùm à dicta ſententia, per quam pronunciatum fuit probationes ſuper nobilitate pro D. Marco factas fuiſſe, & eſſe bonas & validas pro lateribus & familiis de Rubeo, & Minardis; pro lateribus verò & familiis de Pirro, nouas probationes fieri, iuxta ſtylum, & antiquas conſtitutiones, neutra partium appellauerit, imò vtraque illam acceptauerit.

Dominus quidem Marcus nouas inducendo probatio- 3
nes, aduerſarij verò oblatione ſtatim facta refectionis expenſarum in termino vnius anni, iuxta formam dictæ ſententiæ neceſſe non fuit tranſportare acta in illa inſtantia & iudicio, à quo non pendet appellatio, cùm nec illa producta fuerint in nouo proceſſu ſecundæ ſententiæ dicti Magni Magiſtri, à qua hinc inde appellatum fuit, vt tenuit Rota in Vratiſlauien. matrimonij 6. Februarij 1609. coram R. P. D. meo Caualerio, in Papien. Archipresbyteratus 26. Aprilis 1610. coram bon. mem. Penia, & nuper in Netitonen. habitus 26. Ianuarii 1617. coram R. P. D. meo Veroſpio, & in aliis ibi relatis.

Nec obſtat, quòd videatur neceſſaria omnium acto- 4
rum tranſportatio, quia ſtantibus ampliſſimis clauſulis commiſſionis, totius cauſæ cognitio ad Rotam deuoluta fuit, ac per ſententias Rotales pronunciatum D. Marcum admittendum eſſe ad habitum, & propterea illæ non poſſunt ex actis iuſtificari, niſi omnia exhibeantur, forte enim poteſt ex prioribus actis apparere de aliquo defectu circa omnia latera. Nam reſpondetur, quòd cùm religio, vt dictum eſt, eiuſque adhærentes circa dicta duo latera, non appellauerint, hoc non præſumitur, ſed potiùs contrarium, *cap. cum inter, de re iudic.* Bald. *in cap. noſtra, de election.* & ſi religio id prætendebat, ipſa ea tranſportare debebat, non autem Marcus, cui ſat eſt tranſportaſſe acta ſententiæ, à qua appellauit, vt in dd. Romana vineæ, & Netitonen. habitus. In quam ſententiam eo libentiùs DD. deſcenderunt, quia religio iam per duas inſtantias in Rota tacuit, & diſputauit tantùm cum proceſſu producto & hodie tranſportato.

Ex quibus pro integra tranſportatione deciſum fuit, &c.

R. P. D.

Digitized by Google

R. P. D. PIROVANO.

Lucerina Cenſus.

Mercurij 14. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Cenſus debet priùs imponi in re certa deſignata per confines, & poſtea vendi, & quando hoc factum cenſeatur: validumque eſt pactum in contractu cenſus appoſitum, quòd venditore exiſtente moroſo in tribus terminis, emptori liceat repetere ſortem principalem.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus validitas requirit, vt priùs ille imponatur, & poſtea vendatur, declara vt n. 2.*

Actus quilibet præſumitur geſtus in exequutionem præcedentis contractus, ibid.

3 *Cenſus forma ſtatuta vigore Bullæ Pij V. non ſeruata inualidus reputatur.*

Cenſus debet imponi ſuper re certa per confines deſignata, & quando ſic impoſitus dicatur, n. 3. & 4.

Parochia confinis in inſtrumento cenſus expreſſus, quid importet, n. 3.

4 *Confines ſatis expreſsè dicuntur per duas demonſtrationes.*

Confeſſio in inſtrumento emanata non tollitur per contrariam aſſertionem partis, ibid.

5 *Cenſus impoſitus cum pacto quòd venditore exiſtente moroſo in tribus terminis reſtitui debeat ſors principalis, non eſt inualidus, ſed validus.*

DECISIO DCXXXVI.

1 CEnſuerunt Domini ſanato iam defectu præſentis pecuniæ ex gratia Sanctiſſimi in reliquis cenſum eſſe validum, non obſtantibus quæ ex aduerſo opponuntur.

2 Primò enim non obſtat, quòd non fuerit venditus cenſus, ſed tantùm annui ducati quinquaginta; cùm tamen de ſubſtantia creandi cenſus videatur in primis neceſſarium, quòd imponatur, & deinde vendatur, quòd omiſſum in præſenti dicebatur, & repugnare validitati cenſus. Quia animaduerterunt Domini quòd in narratiua inſtrumenti dicitur fuiſſe tranſactum, vt Spataſoris venderetur annuus cenſus ſcutorum quinquaginta, ideò volens dictam tranſactionem adimplere vendiderunt dictos annuos ducatos quinquaginta: dum igitur actum eſt de vendendo cenſum, certum eſt quò ſubſequens venditio non eſt de alia re, ſed exequutio præcedentis contractus, *l. quadam mulier*, cum gloſſ. *ff. de rei vend.* Bec. poſt alios *conſ. 6. nu. 6.* dicens etiamſi expreſſum non eſſet, nihilominus intuitu tituli præambuli omnia cenſeri geſta, & illa impoſitio, quę priùs ſolet fieri ſuper re cenſita, non videtur de ſubſtantia, quia virtualiter ineſt venditioni cenſus ſuper bonis expreſſis, nam vendendo annuos ducatos 50. ſuper bonis, eodem modo imponit vinculum, hypothecam, & obligationem rei adiectæ, ac ſi præceſſiſſet formalis conſtitutio, *l. codicillis, §. inſtituto, ff. de leg. 2.* Rom. *conſ. 388. num. 2. & ſing. 631.* Crem. *ſing. 46.* Neguſant. *de pignor. 4. membr. 2. partis, n. 164. verſ. vigeſimus tertius caſus.*

3 Similiter non obſtat, quòd cenſus fuerit impoſitus ſuper re, vel rebus certis finibus non deſignatis, prout neceſſarium eſt pro forma Bullæ de cenſibus Sanctiſſimæ me. Pij V. qua omiſſa ipſo iure dicebatur intrare nullitatem, *cap. cùm dilecta*, vbi Felin. *n. 6. verſ. geſta contra formam, de reſcript.* cum alijs allegatis. Nam contrarium videbatur colligi ex lectura inſtrumenti dum venditur annuus redditus ſuper omnibus eorum domibus, & iuribus ſitis intra ciuitatem in parochia Epiſcopatus iuxta domos Marci, Ludouici Carellæ. & iuxta domos Felicis de Reuccio, & alios confines, hic enim concurrunt tres confines, nempe parochia, quæ eſt certis limitibus diſtincta, ita vt quidquid eſt intra illam, certificatur per limites illius, & ſufficeret de per ſe tanquam apta in caſum peremptionis fundi cenſiti deſignare fundum peremptum, & hanc genericã eſpreſſionem in fortioribus terminis admittunt Gemin. & alij *in cap. 2. de reb. Eccl. non alien.* Alex. *conſ. 189. n. 9. lib. 7.* Laut. de Rod. *in cap. ſine except. 12. q. 2. n. 19.* Menoch. *conſ. 287. n. 11.*

4 Sed vlteriùs concurrit ſpecialis, & indiuidua demonſtratio per alios duos confines Marci, Ludouici, & Felicis, quę ſecundùm opinionem Bart. ſæpiùs receptam in Rota *in l. demonſtratio, n. 14. ff. de condit. & demonſtr.* Roland. *conſ. 46. num. 30. lib. 3.* Ruin. iun. poſt alios *conſ. 50. nu. 37. lib. 1.* & hæc expreſſio eo magis videtur attendenda, quia pro certis finibus fuit appoſita dum ſubiungitur, *& alios confines*, quaſi pro iam expreſſis ſufficienter illa generalitas bonorum eſſet certificata; neque releuans eſt replicatio quòd Octauius in illa ciuitate non habeat domos, nec vineas, quia non creditur parti aſſerenti contra propriam confeſſionem ex inſtrumento emanatam, nec fundamentum aliquod poteſt deſumi, quia exinde fuerit additum, & ſuper omnibus aliis eorum bonis ſtabilibus, quia iſta clauſula remanebit inutilis propter ſuam incertitudinem, ſed non propterea præcedens ſpecifica remoueri debet, ne vtile per inutile vitietur, contra regulam vulgarem.

5 Deinum non obſtat, quòd cenſus vitietur per pactum, quòd ob moroſitatem trium terminorum liceat emptori cenſus repetere ſortem, quòd dicebatur aduerſari diſpoſitioni eiuſdem Bullæ. Quia fuit dictum quòd huiuſmodi pactum non eſt contra ſubſtantiam, neque ex diſpoſitione iuris communis, neque ex eadem Bulla Pij V. prout diſcutiendo articulum fuit firmatum coram Reuerendiſſimo noſtro Decano in cauſa Maliacuceñ. cenſus 16. Martij 1615. & ad ſummum vitiabitur pactum, ſed contractum non vitiabit, vt in ea deciſione benè declaratur.

Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolaneñ. decimatum de Variſio.

Veneris 16. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Quaſi poſſeſſio exigendi decimas cenſetur probata per inſtrumentum rogationum effectuata per ſolutiones, & per teſtes deponentes, vt in hac deciſione.

SVMMARIVM.

2 *Quaſi poſſeſſio exigendi decimas probatur per inſtrumenta rogationum effectuata, & per ſolutionem, & num. 3.*

3 *Teſtes ſuper quaſi poſſeſſione exactionis exigendi decimas, quomodo deponere debeant.*

4 *Poſſeſſio medij temporis cenſetur probata probatis extremis.*

DECISIO DCXXXVII.

1 POſt reſolutionem diei 12. Ianuarij præteriti, in qua dictum fuit conſtare de retentione decimarum locorum Acciati, & Galliati ab anno 1396. vſque in præſens, ſucceſſiuè dubitatum fuit, an idem probetur reſpectu locorum de Bodio, Dauerio, Buguzate, & Malnate? quòd affirmatiuè fuit reſolutum, quia inſtrumenta, teſtes, & coniecturæ vehementes hoc etiam bene concludunt.

2 Dantur enim in ſummariolo plura inſtrumenta locationum, & confeſſionum ſucceſſiuè per duo ſæcula vſque ad diem motæ litis, quę contigit de anno 1604. reſpectu namque terræ Bodij ſunt quinquaginta vnum, & ex illis decem & octo poſitiuè effectuata per ſubſequentem ſolutionem. Quo ad terram Dauerij ſunt viginti ſeptem, & ex prędictis vndecim per inſtrumenta confeſſionum effectuata. De Buguzate dantur decem & nouem, inter quæ decẽ inſtrumẽta confeſſionum connumerantur. Demum pro Malnate ſexdecim fuerunt exhibita, & ex illis octo effectuata per ſimiles confeſſiones, ex quibus bene probatur continuatio retentionis decimarum etiam in præiudicium tertij, dum concurrunt adminicula antiquitatis, multiplicitatis locationum, & effectuationis earundem pro maiori parte, per quæ admittitur probatio ad quemcunq; effectum, Crauet. *de antiq. temp. p. 1. §. viſo de fama, n. 22.* cum aliis allegatis in iſtis terminis & cauſa *in d. dec. 12. Ianuarij præteriti.*

2 Similiter teſtes idem confirmant quoad prædicta quatuor loca, nam de Bodio quatuor teſtes concludunt factum exactionis, & retentionis vſq; ad diem motæ litis per ratio-

Mm nes

nes admodum concludentes, quia arrendatores, vel ipſimet ſoluerunt, vel ab aliis ſolui viderunt: idem dicunt de Dauerio alij duo teſtes dati in ſummariis, vnus depoſuit de toto recordatu vitæ ſuæ, cùm eſſet annorum 70. alter verò quòd ſemper fuerunt exactæ decimæ nomine prædictæ Eccleſiæ per multos annos, & de Buguzate ſimiliter deponunt alij teſtes dati, & per eaſdem rationes de facto proprio, & de viſu per quinquaginta annos, ac demum de Malnate conuincitur per alios duos teſtes de facto eorum proprio immediatè ſoluendo decimas, & de viſu ab aliis per longiſſimum tempus, atque ita factum retentionis bene iuſtificatur, & per hunc modum, quòd ſit releuans, & concludens, admittunt, & firmant Beto. *conſ.* 20. *n.*4. *& ſeqq. lib.* 1. Gemio. *conſ.* 117. *num.*3. Gail. *obſeruat.*66. *n.* 2. *lib.*2. & R. P. Moneta *de decim. cap.* 5. *n.*79. Gabr. *de teſtib. concluſ.* 2. *n.*33.

4 Demum concurrunt illæmet præſumptiones, quæ pro Acciate, & Galliate fuerunt expreſſæ in ſupradicta deciſione diei 12. Ianuarij præteriti, nempe antiquiſſimæ confeſſiones, & recognitiones incolarum, quòd huiuſmodi decimæ integræ ſpectarent ad Collegiatam, ac ſtatus bonorum cuiuslibet ex dictis parochialibus factus in Viſitationibus per Sanctum Carolum, & pro tempore ſucceſſores ante motam litem, in quibus dicitur, quòd decimæ ſoluuntur Canonicis de Vatiſio, & exinde concordat ſolitum præſtandi conſenſum per Capitulum ad nouas erectiones ſemper cum præſeruatione retentionis decimarum atque ita certa conſequentia deducebatur, quòd ſi huiuſmodi Eccleſia ante annum 1396. habebat iſtas decimas, & adhuc de tempore ante motam litem eaſdem exigebat, prout teſtes, inſtrumenta, & viſitationes iuſtificant, inde colligitur certitudo exactionis, & retentionis inter vtrumque tempus, Bart. *in l. ſicut*, §. *ſuperuacuum*, *nu.* 7. *ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſolu.* Bald. *in l. iudicia*, *nu.* 6. *verſ. quinto quæritur*, *C. de rei vend.* Loffr. de Oriano *in cap. quoniam contra*, *in verb. teſtium depoſit. n.* 136. *verſic. & quia non ſufficit. de probat.*

Sit ita, &c.

R. P. D. PAMPHILIO IVN.

deinde S. R. E. Cardinale.

Fauen. Saluiani.

Veneris 6. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Donatio facta per virum ſponſæ ante contractum matrimonium, an, & quando valeat; eſt ſingularis deciſio.

SVMMARIVM.

1 *Donatio inter ſponſum, & ſponſam ante contractum matrimonium valida eſt, & n.* 2. *&* 3. *vbi ampliatur hæc concluſio, etiam adiecta conditione, ſi nubat.*

2 *Conditionalis non dicitur diſpoſitio facta ſub ea conditione quæ à lege tacitè intelligitur.*

4 *Donatio facta inter ſponſum, & ſponſam, collata tamen in tempus contracti matrimonij, non valet, & n.* 5.

Donatio facta per maritum ſponſæ ad effectum augendi dotem, dicitur facta ex cauſa onerosa, & valida eſt, num. 4.

6 *Donatio facta per maritum ſponſæ pro augenda dote, & ob cauſam futuri matrimonij, non ſufficit ſolemnitatibus ſtatutorum vrbis, n.* 7. *&* 8.

Donatio facta ob cauſam, non dicitur pura, etiam quod dicatur quòd donans ſua voluntate, & liberè donat, num. 6.

DECISIO DCXXXVIII.

1 PRopoſui dubium ſuper validitate donationis de qua agitur die 8. Martij 1613. in deciſione reſeruauim, quod DD. ſupradicta die 16. Mart. 1618. pro hæredibus Dorotheæ informan. affirmatiuè reſoluerunt, donationem ſcilicet eſſe validam, quia illa fuit inter ſponſos ante contractum matrimonium purè & ſimpliciter facta, vt patet ex publico inſtrumento, ibi, *Antonius ex ſui animi benignitate erga Dorotheam, & libera ſua voluntate ei donat donatione pura, & irreuocabili inter viuos ſcuta* 1000. &c. itaut non cenſeatur collata in tempus matrimonij, quod etiam colligitur ex eo, quia etiam matrimonio non ſequuto culpa Antonij fuit inter partes expreſsè conuentum, quod d. ſc. 1000. per Dorotheam acquirantur, Sanch. *de matrim. lib.*6. *diſp.* 18 *num.*2. *in fine*. Quæ propterea tanquam ſponſalitia largitas inter ſponſos ante contractum matrimonium facta ſuſtinetur, *l. penult. ff. de donat. inter vir. & vxor. l. cum veterum, C. de donat. ante nupt.* Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 10. *tit.* 1. *n.* 5. *ad fin. & n.*8.

2 Non obſtant verba immediatè ſequentia, dummodo ſibi nubat, & ipſum Antonium dicta Dorothea in maritum accipiat, & non aliàs, &c. quia iſta conditio in huiuſmodi donatione inter ſponſos hodie tacitè ineſt, ex diſpoſitione *dicta l. cum veterum*, *C. de donationib. ante nupt.* & tradit *ibi* Bald. Salyc. & alij, Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. d. lib.*20. *n.*3. Sanchez *de matrim. lib.* 6. *d. diſp.*18. *n.* 2. *verſ. iure autem nouiori*, Menoch. *lib.*3. *præſumpt.* 19. *n.* 1. *& ſeq.* Molin. *de contract. diſp.*290. *n.*2. quæ propterea licèt fuerit expreſſa, non operatur quòd donatio cenſeatur collata in tempus matrimonij contracti, nec reddit ipſam donationem conditionalem, iuxta *l.* 3. *ff. de legat.* 1. *l. conditiones extrinſecus*, *ff. de cond. & demonſtr.* Oldrad. *conſ.* 223. *n.*3. Lap. *allegat.* 60. *n.*2. Geminian. *conſ.*84. *n.*19. *verſ. non obſtat*, *& conſ.* 106. *n.*12.

3 Prout nec etiam reddunt donationem conditionalem alia ſimiliter ſequentia verba, quòd ſi per d. Dorotheam ſteterit quo minus matrimonium inter ipſos contrahatur, donatio nullum ſortiatur effectum; ſi verò ſteterit per Antonium, ſuum plenum & liberum ſortiatur effectum, & dicta Dorothea acquirat dicta ſcuta 1000. abſque vlla exceptione, & creſcant in augmentum ſuæ dotis, quia etiam iſta tacitè inſunt, ex diſpoſitione *dicta l. cum veterum*, & ibi trad. Doct. *C. de donat. ante nupt.* Sanch. *de matrim. d. lib.*6. *diſput.* 18. *n.*3. Molin. *de contract. d. diſp.* 290. *n.*3.

4 Neque obſtat text. *in l. ſi ita ſtipulatus* 97. §. *ſi tibi nupſero*, *ff. de verb. oblig.* quia placuit reſponſio, quòd illius diſpoſitio procedat quando donatio eſt facta ex cauſa lucratiua, quæ in tempus contracti matrimonij inſertur, non autem quando, prout in caſu iſto, donatio eſt purè, & ſimpliciter ab initio ante contractum matrimonium facta, & pro augenda dote, quæ eſt cauſa onerosa, vt de donatione facta pro dote not. gloſſ. *ibi*, *verbo nec verò*, & trad. Bald. Angel. Caſtren. Alciat. & alij, Præpoſ. *in cap. de illis*, *ſub num.* 1. *verſ. vel alter & alij de condit. appoſ.* & fuit dictum in hac cauſa ſub die 27. Aprilis 1612. coram Card. Ludouiſio, & de donatione facta pro dote augenda, per text. *in l. ſi conſtante, C. de donat. ante nup.* tradit idem Alc. *in d. l. ſi ita ſtipulatus*, §. *ſi tibi nupſero*, *n.* 5. *ff. de verbor. oblig.* cum aliis allegatis.

5 Ex quibus apparet nec etiam applicari caſui de quo agitur, diſpoſitio *l. quod ſponſa C. de donat. ante nupt.* quæ ſimiliter expreſsè loquitur de donatione quæ in tempus contracti matrimonij confertur, vt ibi, vt tunc dominium eius adipiſcatur, cùm nuptiæ fuerint ſequutæ, & not. gloſſ. *in d. l. ſi ita ſtipulatus*, §. *ſi tibi nupſero*, *verbo nec raro circa med. verſ. e contra, ff. de verb. oblig.* Sanchez *de matrim. d. lib.*6. *diſp.* 1. *n.*6. *& ſeq.*

6 Minus releuat, quòd in caſu iſto non fuerint ſeruatæ ſolemnitates in donatione requiſitæ, ex diſpoſitione ſtatuti vrbis *lib.* 1. *cap.*149. quia placuit reſponſio quòd cùm huiuſmodi ſponſalitia largitas fuerit expreſsè facta ob cauſam futuri matrimonij, vt fuit etiam ponderatum in deciſione d. die 8. Martij 1615. & de iure ob eandem cauſam hodie facta intelligatur, *d. l. cùm veterum*, &c. *de donat. ante nupt.* Sanch. *de matrim. d. lib.* 6. *diſp.* 1. *ſub n.* 1. *verſ. ſponſalitia largitas*, ſequitur quòd huiuſmodi ſolemnitates in ea non requirantur, Natt. *conſ.*608. *num.* 14. *& ſeqq.* Surd. *deciſ.* 214. *n.*15. quòd procedit, licèt in ea adſint illa verba, *libera ſua voluntate ei donat*, *donatio pura*, &c. quia non influunt quin dicatur donatio facta ob cauſam futuri matrimonij, licèt ſit pura & libera, cùm d. cauſa in ea tacitè inſit, & in caſu iſto fuerit per partes expreſſa, vt dictum eſt, & tradit Dec. *conſ.* 259. *n.*2. Bec. *conſil.* 20. *num.*20. *& ſeq.*

7 Et ex hoc tollitur, quòd in ea non interuenerit inſinuatio requiſita per dictum ſtatutum *lib.* 1. *cap.* 150. quia illius diſpoſitio reſtringit ſe ad cauſam inſinuationem requirente, & propterea non comprehendit donationem ob cauſam futuri matrimonij, qua ſcilicet inſinuatio

non

Digitized by Google

non requiritur, Dec.*conſil.* 414. *num.*15. Purpur. *conſ.*353. *num.*29. Menoch.*conſil.*261.*num.*9.*& ſeqq.*Surd.*dicta deciſ.* 214.*num.*16. *verſ.& idem eſt*.

8 Quo verò ad ſtatutum *eod.lib.*1.*cap.*155. placuit reſponſio quòd per illius diſpoſitionem non prohibetur donatio inter ſponſos, imò admittitur quatenus eſt à iure permiſſa, qualis eſt ſponſalitia largitas purè, & ſimpliciter ab initio ante contractum matrimonium facta, iuxta ſuperiùs deducta.

Et ita deciſum, &c.

R. P. D. V B A L D O.

Romana tutelæ de Boncompagnis.

Veneris 16. Martij 1618.

A R G V M E N T V M.

Cuſtos rei quam dicit ſibi ſubtractam eſſe, ad hoc ne teneatur illam domino eiuſdem rei furatæ reſtituere, quomodo debeat furtum probare; eſt notabilis, & magiſtralis deciſio.

S V M M A R I V M.

1 *Furtum debet concludenter probari ab eo, qui ad furatæ rei cuſtodiam tenetur iure actionis, ſecus ſi officio iudicis.*

Furtum per aſportationem ſcrinij, vel eius fracturam, in qua res furata dicebatur ineſſe concludenter probatum cenſetur, ibid. vbi de materia.

Furtum probatur per rumorem extortum in vicinia tempore furti, vel quid ſimile, ibid.

Furtum licèt probetur coniecturis, coniectura tamen debent habere originem aliunde, quam ex perſona illius, qui furtum allegat, ad effectum ſe excuſandi à reſtitutione rei furatæ, ibid.

Furtum numquid probetur, & quando ex porrectione querelæ illius, qui dicit ſibi furtum factum fuiſſe ex lamentationibus, & gemitu eiuſdem ex diligentijs adhibitis pro reperiendo furto, & ſimilibus, ibid. ante finem.

2 *Furtum probatur coniecturis concurrente bona fama illius, qui dicit furtum ſibi factum fuiſſe.*

Iuramento furtum paſſi probatur qualitas, & quantitas rerum ſubtractarum, declara vt ibid.

Excommunicationis timore teſtis aliquid deponens quantum probet, ibid. ad finem.

3 *Inuentarium factum ab hærede ſine tempore non probat.*

4 *Teſtis diſpoſitio affectata facta in iudicio criminali, vel extorta metu tormentorum, ſi fuerit reuocata nihil probat.*

D E C I S I O DCXXXIX.

1 DOmini ſteterunt in deciſis in hac cauſa 13. Nouembris 1615. Quia præcipuum fundamentum deciſionis viſum eſt ſubſiſtere, quòd cùm D. Liſa teneretur ratione officij ad cuſtodiam iocalium, de quibus agitur, & ſic ad eorum reſtitutionem iure actionis, non autem ſolo officio iudicis, concludentiùs debet probare eorum amiſſioné, ſiue furtum prætenſum, nec ſufficit eius aſſertio etiam iurata, vel querela, vel acclamatio, Bart. *in l.ſi creditor, in lect. antiq.num.*4. *C.de pign.act.* *& in l.fin.lect.antiq.num.*8. & ibi etiam Salyc.*num.*6.*C.de fid.inſtrum.*& idem Bart.*in l.ſi quis ex argentarijs,* §.*pen.ff.de eden.*Berous qui de communi teſtatur *conſ.*19.*num.*5.*lib.*3.*& conſ.*191.*num.*21.*lib.*1.& alios adducit Honded.*conſ.*19.*num.*20.*lib.* 1. Quibus addi poteſt Corn.*conſ.*318.*num.*4.*& ſeqq.lib.*4. quem ſequitur Farinac. *de furt. q.*168. *n.*29. præſertim cùm hic agatur de furto notabili, & non contra furem, ſed in præiudicium tertij, vt fuit conſideratum, & deductum in deciſione, de qua agitur; in propoſito autem, cùm præſupponatur, furtum fuiſſe factum ſine fractura, nec reliquiſſe veſtigia aliqua, nec concurrat aſportatio ſcrinij, in quo dicebantur adeſſe iocalia, quæ conſiderare ſolent Doctor. in hac materia, & *in dicta l.ſi quis ex argentarijs,* §.*Prætor.ff.de edend.*vbi Angel. *num.*6. *&* 7. Iaſ.*num.*18. *ff.de edend.* Honded.*conſil.* 90. *num.*22.*lib.*2. Menoch.*conſ.*353. *n.*4. *lib.*4. *& præſumpt.* 61. *n.*20. *lib.* 6. quæ fractura licèt iudicetur coniectura ſeparata ab alijs coniecturis ad probandum furtum, vt aduertit idem Honded. *d.conſ.*90. *n.* 22. Tamen negari non poteſt, quin ſit potiſſima coniectura, & ſufficiens, vt dixit Grat. *conſ.*90.*n.*13. vbi de communi *lib.*2. Specul.*in tit.de furt.*§.*vnic.n.*25. *verſ.ſed quomodo probabitur*, & alios innumeros referunt Modern.*de probat.concl.*830.*n.*8. & Honded.*conſ.* 90. *n.* 13. *lib.* 2. Quæ cùm hic omninò deficiat, nec probetur etiam vllum rumorem fuiſſe excitatum in vicinia, vel quid ſimile, vt per Doct.*loc.cit.* ſequitur vt eo vrgentiores debeant eſſe aliæ coniecturæ inductæ ad probandum prætenſum furtum, & tamen omnes habent originem ex ore, vel ex perſona ipſiuſmet D. Liſæ, quas Domini iudicabant non ſufficere, ex allegatis in deciſione, & ſupra in principio huius deciſionis, ſolùm enim affertur querela porrecta coram D.Gubernatore Vrbis, nomine ipſius Liſæ, & eiuſdem depoſitio, necnon lamentationes, & gemitus ob dictum furtum, item orationes, quas curauit fieri in Monaſterijs pro reperiendo furto, de quibus deponunt teſtes, aliàs, & nunc de nouo inducti, & ex eodem fonte procedunt diligentiæ adhibitæ pro D.Liſam, veluti obligatio de ſoluendo ſcut. 200. pro reuelatione furti, edictum Gubernatoris ſuper eo editum, & excommunicatio publicata ad eiuſdem inſtantiam, necnon perquiſitio auctoritate iudicis facta in domo Ludouici, & carceratio eiuſdem Ludouici, & aliorum familiarium, quibus omnibus poteſt applicari reſponſio deciſionis, quòd potuerint ſtudioſè agere ad effectum iuſtificandi prætenſum furtum. Vltra quòd diligentiæ etiam auctoritate iudicis factæ non proſunt ei, quem conſtat ſemel rem habuiſſe, ad probandum eius amiſſionem, vt poſt Aret. *in cap.fin.in* 3. *notab.de prob.* & Felin.*in cap.ſicut num.*8. *verſ.quinta declaratio, de re iud.* firmat Honded.*dicto conſil.*19. *num.* 22. *lib.* 3. & hic non dubitatur, quin iſta iocalia fuerint penes D.Liſam, ex allegatis in deciſione, de qua agitur *in princ.* & informantes pro ipſa non controuertunt.

Tota igitur probatio pendet à legalitate, & qualitate D. 2
Liſæ, quæ aſſerit, iocalia furto ſibi eſſe ſubtracta, quæ qualitas perſonæ furtum paſſæ, licèt multùm attendatur in hac materia, & credatur interdum aſſertioni, ſaltem iuratæ, vt fuit in deciſione conſideratum; tamen dicebant Domini, vel id procedere concurrentibus alijs coniecturis aliundè deſumptis, quàm ex perſona furtum paſſæ, veputa fracturæ, vel alijs, prout concurrebant in caſibus relatis per Rim. Grat. Menoch. & alios congeſtos per Honded.*conſil.* 90. *num.* 22. *lib.* 2. & fuit dictum in deciſione *verſ. accedit*, vel quando aliàs non dubitabatur de furto commiſſu, ſed ſolùm, quænam res eſſent furto ſubtractæ, tunc enim ſtatur iuramento furtum paſſi, vt in ſpecie tradit Bart. *in l. in actione num.* 1. *ff. de furt.* Paul. de Caſtr.*in l.ſi creditor num.*6.*C.de pign.act.*Galeott.de Guald. inter conſ.Grat.100. *num.*8.*&* 9.*lib.*2. Honded.*conſ.*19. *num.* 19. *lib.*1. & alios congerunt Modern. *de probat. concl.*832. *num.*1. vel quando quis tenetur ſolùm officio iudicis, ad exhibendum, vel reſtituendo res ablatas: ſecus ſi iure actionis, vt hic, Rimin.ſen.*conſ.*95.*num.*21. inter eadem conſil. Grat.*lib.*2. cum alijs per Hond.*d.conſil.*19.*num.*20.*lib.* 1. & ſuprà fuit dictum in principio præſentis deciſionis, vel demum quando ageretur contra furem ipſum, Rimin. ſen.*d. conſil.*95.*num.*7. Secus verò, prout in caſu noſtro, in præiudicium tertij, vt fuit etiam conſideratum in alia deciſione. Et licèt ad tollen. reſponſionem eiuſdem deciſionis, quòd allegata probatio bonæ famæ videbatur elidi, & debilitari ex contrarijs præſumptionibus ibi conſideratis, hodie fuerunt examinati de nouo alij teſtes, deponentes de optimis moribus D. Liſæ, necnon de tranſmiſſione capſæ ad Monaſterium S. Annæ, cum alijs iocalibus poſt commiſſum prætenſum furtum, & propter metum, ne hæc etiam ſurriperentur, & ſic ceſſare videatur, quòd dicebatur in deciſione de occultatione facta in dicto Monaſterio; tamen Dominis videbantur prædicta non tollere malam præſumptionem, quæ inſurgit ex eo, quòd d. bona non fuerunt ab initio poſita in inuentario, ſed illa fuerunt reuelata per Abbatiſſam ſub die 17. Octobris 1612. & ſic longè poſt dictam tranſmiſſionem, quæ fuit paucis diebus poſt prætenſum furtum, vt ijſdem teſtes deponunt, quod dicitur contigiſſe de menſe Septembris 1611. & reuelatio fuit in vim Monitorij Illuſtriſſimi Vicarij intimati in Monaſterio die 9. Septembris dicti anni 1612. & fuerunt addita in inuentario per D. Liſam die 28. eiuſdem menſis & anni, & ſic poſt intimationem Monitorij, vt dicitur in deciſione, & conſtat in ſummario hæredum in alia propoſitione dato *num.* 16.

& 17. & de iſtis bonis additis, quorum pleraque ſpectant ad vſum, vel ornatum puerorum, nulla dicitur fuiſſe reddita ratio per Liſam, nec ea conſignata tutoribus.

3 Nec facit prætenſum particulare inuentarium, ſeu annotatio manu, vt dicitur, Ludouici facta de dictis bonis ad Monaſterium tranſmiſſis, quia eſt ſine tempore, & ideò non probat, *l.* 1. vbi Doctores, *ff. de edend.*

4 Non obſtat depoſitio Dianoræ famulæ in iudicio criminali, quia illa vltra quòd apparet, vel affectata, vel extorta metu tormentorum, fuit etiam reuocata, dum de nouo torturæ ſubijceretur, vt in ſummario hæredum alterius propoſitionis dato in reſponſionibus *num.* 3.

5 Quæ dicuntur de fuga Bartholomæi alterius famuli, poſt commiſſum dictum furtum non iuſtificatur in facto, & teſtes deponunt de eius diſceſſu ab Vrbe, non autem de fuga ob dictam cauſam.

Ex quibus Domini permanſerunt in deciſis.

R. P. D. COCCINO.

Romana fideiuſſionis de repreſentando.

Veneris 16. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Fideiuſſori de repreſentando dari debet terminus vnius menſis ad ipſum repreſentandum, non obſtante iuramento, & Camerali obligatione, & ampliùs poſt ſuſceptum terminum, & poſt mandati relaxationem poteſt moram purgare, ſi ius partis non eſt factum deteriùs; & hinc ſumpta occaſione magiſtraliter explicantur multa notanda ſuper purgatione moræ, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Interpellatio eſt initium moræ, ſed non eſt ipſa mora, n.* 2.

2 *Mora non incurritur ſtatim poſt interpellationem, ſed poſtea, & infra quod tempus, num.* 3. *&* 5.

3 *Fideiuſſori de repreſentando non poteſt denegari terminus vnius menſis ad repreſentandum.*

4 *Mora de æquitate Canonica poteſt purgari, vbi ius partis non fuit factum deterius.*

5 *Mora poteſt purgari de æquitate Canonica, ſed intra breue tempus, & quale dicatur iſtud tempus breue.*

6 *Mora poteſt purgari de æquitate Canonica, non obſtante ſtatuto Vrbis, volente quod in cauſis ſeruetur ius ciuile, & non Canonicum.*

Ius Canonicum, & non ciuile ſeruandum eſt, vbi agitur de materia iuramenti, etiam inter laicos, ibid.

7 *Mora in contractibus inexpurgabilis eſt, quando hoc verum ſit.*

Diem ceſſiſſe, & veniſſe quando dicatur, ibid.

8 *Fideiuſſor de repreſentando aliquem faciendo ſuum poſſe cenſetur liberatus, niſi fuerit adiecta clauſula, aliàs de ſuo teneri voluit.*

9 *Clauſula* omni meliori modo, *cenſetur appoſita in contractibus ad effectum ſuſtinendi contractum, non autem ad effectum contrarium.*

10 *Mora numquid purgari poſſit poſt rem iudicatam, & aduerſus Cameralem obligationem.*

Inſtrumenta habentia exequutionem paratam æquiparantur rei iudicatæ, ibid.

Poſſeſſio capta vigore primi decreti habetur pro nuda detentione, & per eam nec etiam acquiritur dominium, ibid. ante fin.

Mora vt non poſſit purgari poſt factam exequutionem, requiritur vt exequutio ſit perfecta, aliàs ſecus, ibid.

DECISIO DCXL.

1 BOninus promiſit repræſentare debitorem ad beneplacitum Poggioli creditoris, aliàs voluit teneri de proprio ad ſolutionem ſcut. 200. ad quæ prætenſus debitor tenebatur poſt aliquot dies, cùm d. Boninus fuiſſet interpellatus ad repræſentandum debitorem, & contra illud relaxatum mandatum, & vigore primi decreti capta pignora ſuſcepit terminum 30. dierum ad repreſentandum, qui iuxta ſtylum Curiæ concedi ſolet, & elapſis dictis 30. diebus ſtatim poſt quindecim alios dies repreſentauit debitorem: vnde dubitatum fuit die 3. Iulij ſuperioris anni, an d. Boninus fideiuſſor potuerit purgare moram? & affirmatiuè fuit reſolutum, quæ ſententia etiam hodie placuit Dominis.

Et pro reſolutione difficultatis duo prænotarunt; alterum quòd ſtatim poſt interpellationem in hoc caſu fideiuſſor non incurrit moram. Nam certa dies obligationi non fuiſſet appoſita, interpellatio eſt initium moræ, non autem ipſa mora, vt probatur ex *l. mora, ff. de vſur.* vbi Iuriſconſultus, *Mora*, inquit, *fieri intelligitur non ex re, ſed ex perſona, id eſt, ſi interpellatus opportuno loco non ſoluerit, quod apud iudicem examinabitur*, & infrà. *An mora facta intelligatur, neque conſtitutione vlla, neque iuris authorum quæſtione decidi poſſe, cùm ſit magis facti, quàm iuris*, interpellatio igitur eſt initium moræ, quæ paulatim noſcitur, & momenta habet, interpellationi enim coniunctus eſt temporis lapſus, & eius rei probatio coram iudice facta, vt habetur *in d. l. mora, ff. de vſur. & in l. ſi pro te, C. eod. tit.* & hæc omnia moram conficiunt, quam non immeritò Iuriſconſultus *in l. hominem certum, in fin. ff. mand.* fruſtrationem appellat, & ſenſit *in l.* 2. *in fin. ff. de vſur.* quæ fruſtratio non eſt in efflagitatione, ſed in negligentia poſt efflagitationem, ex quibus poſtmodum mora conficitur, vt benè aduertit Æmil. Ferrett. *de mora n.* 26. *&* 29. & optimè facit gloſſ. *in l. Æmilius, in verb. reſtitus, ff. de minor.* vbi quòd omnis interpellatio ſiue legis, ſiue hominis ſpatium quoddam continet ſaltem tacitum, ne ſtatim poſt interpellationem moram quis incurriſſe dicatur, quam gloſſam ſequitur, & ſingularem appellat Bald. *in c.* 1. *n.* 5. *verſ. hoc intellige, de non. form. fidelit.* Rom. *conſ.* 27. *in fin.* Purpur. *in l. vinum col.* 2. *ff. ſi cert. pet.* Gabr. *de ſolut. concluſ.* 9. *limit.* 13. *num.* 30.

3 Alterum eſt, quòd ſtatim poſt relaxatum mandatum fideiuſſor non incidit in moram, quia cùm ipſe obligatus eſſet ad repreſentandum, non adiecta certa die, non potuit illi denegari tempus vnius menſis petitum ad repreſentandum, cùm ſemper in his terminis tempus debeat concedi ad qualitatem impedimenti commenſuratum, *Auth. de fideiuſſ. §. ſi vero interceſſor*, ibi, *& cauſa præſidens iudex dat tempus*, & infrà, *oportet enim tempus à iudice finiri*, vbi gloſſ. *in verb. dat tempus*, Ioann. Andr. ad Specul. *in tit. de accuſat. §. ſequitur, num.* 16. *verſ. in ſecundo autem*, in additione incip. Odoſt. *in verb. exceptione lit. I.* & propterea cùm de ſtylo Curiæ detur menſis, mora conſiderari non poteſt, niſi poſt lapſum illius.

4 His præmiſſis cùm ius partis non fuerit factum deteriùs, vt fuit oſtenſum in alia deciſione, Domini dixerunt de æquitate Canonica moram in caſu, de quo agitur, potuiſſe purgari, etiam quòd adeſſet iuramentum, vt expreſsè colligitur ex textu *in cap. apud miſericordiam* 32. *q.* 1. *& in cap. Beatus* 22. *q.* 2. *& in cap. ex litteris, de conſtit.* per quæ iura idem affirmat Bald. *in l. qui crimen num.* 20. *q.* 11. *C. de ijs qui accuſ. non poſſ.* Alex. *in l. ſi quis maior num.* 7. *ante fin. verſ. fallit tamen, Cod. de tranſact.* Imola *in cap. dilecti num.* 13. *verſ. & ex hoc habes vnum intellectum*, Butr. *nu.* 20. *verſ. quædam eſt conuentionalis, de arbitr.* Hoſt. *in ſumm. eod. tit. §. quid conſtituat n.* 8. Dec. *in conſ.* 138. *nu.* 7. *poſt med.* Iaſ. *in §. ſi quis poſtulante num.* 16. *Inſtit. de act.* Marſil. *ſing.* 463. Gramm. *deciſ.* 95. *ad fin.* Gozad. *conſ.* 66. *n.* 13. *verſ. quarto lib.* 1. Bolognett. *in l. ſi quis maior poſt num.* 92. *ad fin. C. de tranſact.* vbi quòd ita ſeruatur per totam Italiam, Seraph. *de priuileg. iur. priuileg.* 48. *n.* 8. *& ſeqq.* Ferrett. *de mora n.* 57. *poſt medium, verſ. diſſimilis*, Cumia. *ſuper ritib. Magn. Curiæ Siciliæ cap.* 65. *num.* 13.

5 Et quamuis concluſio procedat, dummodò mora purgetur inter breue tempus, vt deducitur ex tex. *l. ſancimus, C. de fideiuſſ. & in l. et ſi poſt tres, ff. ſi quis cautio.* & in hoc caſu prætenſum tempus 15. dierum viſum fuit Dominis breue, ex *d. l. ſancimus*, vbi quòd mora poteſt purgari intra tempus commenſuratum tempori principaliter conceſſo, ſecundùm lecturam Bald. & Ang. qui text. licèt loquatur in fideiuſſore iudicij, vt not. *ibid.* Bald. *num.* 16. *verſ. in ind.* Bart. *in l. ſi inſulam num.* 4. *&* 9. *ff. de verb. obligat.* qui poteſt moram purgare, etiam quòd ſit adiecta dies, & pœna, vt habetur in dicto textu: attamen idem dicendum eſt in fideiuſſore, de quo agimus, quia cùm illi legitime fuerit conceſſus menſis ad repreſentandum intra alium menſem, potuit purgare moram, ergo multò fortius intra 15. dies, eòque magis cùm Domini vſi fuerint authoritate dicti textus ad informandum animum ſuum, quod mora intra dictos 15. dies purgari potuerit, cùm quod ſit

breue

breue tempus, in quo mora poſſit purgari, iudicantis Religioni relinquatur, Alex. *conſ.* 14. *n.*4. *verſ. præterea lib.*2. *& conſ.*9. *in fin. lib.*7. *gloſ. in d. l. ſi poſt tres in verb. pluſve, ff. ſi quis caut.* vbi etiam Iaſ. *num.*6. qui de communi, Dec. *conſ.*138. *num.*7. vbi pariter de communi.

6 Non obſtat, quòd propter ſtatutum vrbis diſponens, quòd ſeruetur ius ciuile inter ciues & incolas, mora purgari non poteſt, ſtante iuramento, per Seraphin. *de priuil. iuram. priuil.*48. *n.*23. quia fuit reſponſum, veriſſimam concluſionem ſupra firmatam, quòd ſcilicet de æquitate canonica, etiam quòd adſit iuramentum, mora poteſt purgari, ſi ius partis non eſt effectum deterius, & propterea non obſtare ſtatutum, quod ſeruetur ius ciuile, quia cùm tractetur de iuramento etiam vbi ius ciuile viget, ius canonicum ſeruandum eſt, etiam per iudices laicos, *cap.*1. *de nou. oper. nunciat,* & ita ponderat ipſemet Seraph. *loco proxime allegato*, ac etiamſi eſſemus in terris imperij, vt aduertit D. Proſper Farinac. *de carcerib. & carcer. quaſt.*34. *n.*137. *& ſeqq.* & præſertim *n.*141.

7 Neque eſt verum, quòd mora in contractibus videatur impurgabilis, ex *l. magnam, C. de contrah. & committ. ſtipul. & in l. Celſus, ff. de arbitr. & in l. quis Romæ, §. Callimachus, ff. de verb. oblig.* quia hæc iura procedunt, quando eſt appoſita dies, & pœna, vt declarat Ferret. *de mora n.*57. in caſu autem noſtro certum eſt neque diem, neque pœnam fuiſſe appoſitam: non diem, vt patet ex ſerie facti ſupra narrata, neque dies tacita, hoc eſt dies vltima termini 30. dierum, habenda eſt in conſideratione ad effectum de quo agitur, quia tunc propriè non dicitur veniſſe dies, cùm neque certa dies, neque commenſurata tempori certo in contractu fuiſſet appoſita, quo caſu ſolùm dicitur, diem veniſſe, & eſſe certam, *l. ex his, Cod. quand. dies legat. ced. l. Firmio Heliodoro, ff. eod.* Iacob. de Aren. *C. eod. tit.* ſed poſt illos 30. dies fuit purificata conditio obligationis, quia cùm dies incerta ab initio fuiſſet appoſita, illa non facit diem, ſed conditionem, *l. huiuſmodi in fin. quand. dies legat. ced. l. hæres meus in 2. dicto, ff. de cond. & demonſtr. & in l. quibus diebus, §. quidam Titio, ff. eod. tit.* & propterea poſt menſem fuit tantùm purificata conditio, non autem venit dies certa, quaſi fuiſſet appoſita ab initio, ideòque eſt locus purgationi moræ, vt in terminis dicit Bart. *in l. ſi inſulam num.*5. *ff. de verb. oblig.*

8 Neque etiam pœna in hoc facti ſpecie fuit appoſita. Nam verba illa, *aliàs voluit teneri de ſuo*, &c. fuerunt appoſita ad effectum, quòd fideiuſſor quantum in ſe eſt repreſentando debitorem, non cenſeretur liberatus, cùm aliàs faciendo ſuum poſſe, fuiſſet liberatus, Bald. *in §. ſi quis alium n.*1. *Inſtit. de inutil. ſtipul.* Curt. iun. *in conſ.*124. *n.*19. Alciat. *in l.*4. *§. Cato n.*132. *ff. de verb. oblig.* Couarr. *in cap. quamuis pactum part.*2. *§.*5. *n.*5. *concluſ.*7. *de pact. in* 6. Bertaz. *de clauſul. clauſ.*4. *gloſ.*6. *n.*2. *gloſ.*10. *n.*1. quatenus iſta eſſet pœna non referret, cùm vtrumque requiratur ad effectum, vt mora non poſſit purgari, videlicet dies certa, & pœna, vt per Ferret. *de mora n.*57.

9 Neque prædictis reſiſtit Pur. *in deciſ.*66. *part.*3. quia loquitur, quando poſt certam diem eſt appoſita reſolutio contractus, quæ hic non adeſt, vt patet ex ſuperiùs deductis, & in iſtis terminis loquuntur etiam Dec. *in conſ.*452. *n.*17. Grat. *conſ.*93. *n.*77. *lib.*1. & Seraph. *de priuileg. iuram. priuileg.*48. *num.*20. Prout nec etiam reſiſtit, quòd fideiuſſor ſe obligauerit cum clauſula, *& omni meliori modo*, &c quia hæc clauſula cenſetur appoſita ad effectum ſuſtinendi concluſionem, Felin. *in c. cùm ſuper nu.*11. *de offic. deleg.* Socin. *conſ.*73. *num.*4. *lib.*3. & propterea non debet operari contrarium effectum, quod accideret, ſi propter eam eſſet adempta facultas purgandi moram, quia moræ purgatio reſpicit ſubſiſtentiam, & obſeruantiam contractus, vt in ſimili clauſula, & in puncto de purgatione moræ dicit Cephal. *in conſ.*25. *num.*43. *& ſeqq. lib.*1.

10 Denique non obſtat, quòd fideiuſſor erat obligatus in forma Cameræ, quæ obligatio habet executionem paratam, & ideò poſt petitionem executionis fideiuſſor non erat admittendus ad purgationem moræ, ſicuti quis poſt rem iudicatam non admittitur, Ang. *in l. ſi inſulam n.*2. in puncto Imol. *n.*3. Rip. *n.*14. *&* 15. *ff. de verb. oblig.* quia huic motiuo fuit reſponſum, hanc concluſionem non applicari ad noſtrum caſum, procedit enim quando certa dies ab initio fuit appoſita. Nam illa adueniente incurritur mora, & ſecunda mora contrahitur poſt rem iudicatam, & in caſu duplicis moræ non admittitur purgatio, & propterea quamuis idem videatur dicendum, quando obligatio habet executionem paratam, quia ſi adeſt dies, illa adueniente, incurritur mora, & poſt petitam executionem ſecunda mora, quia obligatio habens executionem paratam, æquiparatur rei iudicatæ, vt declarat Ripa *in l. ſi inſulam num.*14. *ff. de verb. oblig.* attamen in hoc caſu vnica tantùm adeſt mora, cùm obligatio non habeat diem, & ideò petitio executionis non operatur ſecundam moram, vt ampliùs purgari non poſſit, & propterea meritò in iſtis terminis, quòd fideiuſſor poſſit purgare moram poſt condemnationem, & ante ſolutionem, dicit Ioseph. Cumia. *in ritib. Magn. Curiæ Siciliæ cap.*65. *n.*13. *& ſeqq.* & ratio eſt, quia cùm non obſtet duplex mora, condemnatus ad quantitatem reſpectu certæ ſpeciei, dando ipſam ſpeciem ante quantitatis ſolutionem liberatur, *l. ſi vero negotium, §. fin. ff. ſolut. matr.* gloſ. *in l. duobus, §. ſi ei in verb. exhibuerit, ff. de iureiur.* in caſu autem, de quo agitur, non poteſt dici quantitatem fuiſſe ſolutam, quia fuerunt tantùm capta pignora vigore primi decreti, ex quo creditor neque acquiſiuit dominium, neque poſſeſſionem, ſed nudam detentionem, *l. ſi finita, §. Iulianus*, & ibi Alex. *in princ. n.*99. *ff. de damn. infect. & in l. a pio, §. ſi ſuper rebus num.*18. *& ſeqq.* & præſertim *num.*21. *verſ. Imola hic reprehendit, ff. de re iudic.* Boer. *deciſ.*277. *num.*11. & quamuis poſtea fuerit proceſſum ad ſubhaſtationem, numquam tamen fuit perfecta, & ad hunc effectum requiritur perfecta dominij tranſlatio, Bart. *in l. ſi is cui num.*2. *in fin. ff. de leg.*2. & fuit deductum in deciſione facta ſub die 3. Iulij præteriti, in qua fuit etiam reſponſum ad deciſiones Platti, & recolen. mem. Cardin. Pamphilij.

Ex quibus Domini concluſerunt, fuiſſe locum purgationis moræ, & ſic eſſe ſtandum in reſolutis, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Ratisboneñ. Canonicatus.

Veneris 23. *Martij* 1618.

ARGVMENTVM.

Legitimus contradictor quis dicatur, ad effectum impediendi immiſſionem beneficij contra prouiſum Apoſtolicum.

SVMMARIVM.

1 *Legitimus contradictor ad impediendam immiſſionem poſſeſſionis beneficij dicitur poſſeſſor cum tit, declara vt ibid. vt ſcilicet procedat concluſio quando concurrit paritas tituli, & eiuſdem ſpeciei.*

Gratia in forma dignum, *cuius narratiua inhabilitatis non eſt iuſtificata, non poteſt impedire immiſſionem vigore gratioſæ ſubrogationis, ibid. in fine.*

2 *Gratia conditionalis non purificata conditione, non præſtat parem titulum ad impediendam immiſſionem.*

Poſſeſſio capta contra formam litterarum Apoſtolicarum dicitur vitioſa, ibid.

Exequutor dicitur mixtus, & tenetur aſſumere partes iudicis, quando eſt deputatus cum clauſula vocato, *&c. & dummodo non ſit ius alteri quæſitum, ibid.*

3 *Legitimus contradictor non dicitur is, qui in beneficij poſſeſſionem nulliter intruſus reperitur.*

4 *Legitimus contradictor ad impediendam immiſſionem Canonicatus non eſt Capitulum.*

DECISIO DCXLI.

CEnſuerunt Domini ſtandum eſſe in deciſis, quòd ſcilicet Henrico ſit danda immiſſio, fundamentis, & rationibus, de quibus in deciſione, quibus non obſtat quòd hodie exhibeatur poſſeſſio Roggij, ideòque cùm ipſe habeat titulum Apoſtolicum tamquam poſſeſſor cum titulo, dicatur legitimus contradictor, ita vt contra eum non poſſit exequutiuè procedi, Barr. *in l. fin. n.*21. *verſ. aut compareret, C. de edict. D. Adr. toll.* quod etiam dicitur ſenſiſſe Rotam in cauſa Celſoneñ. Canonicatus 1. Iunij 1607. & in Paderborneñ. Canonicatus 28. Nouembris 1608. coram Reuerendiſſimo D. noſtro Decano, & in alia Oueteñ. Canonicatus 30. Martij 1607. coram Reuerend. Lugdunen. Quia concluſio in ſe eſt vera ſi concurrat paritas tituli, & legitima poſſeſſio, ſecus ſi non doceatur de conſimili titulo, & eiuſdem ſpeciei, quia tunc non impeditur ſum- 1

matia cognitio, quamuis in eo iudicio de viribus allegati tituli à poſſeſſore ſit cognoſcendum, vt in præſenti factum fuit reſpectu inhabilitatis Henrici, quæ non fuit conſiderabilis ad effectum impediendi proceſſum exequutiuum, & hoc eſt quod ponderat Bart. *in d. l. fin. num.* 21. *verſ. ſi verò allegat. Cod. de edict. D. Adrian. tollend.* & deciſiones allegatæ in deciſione diei 17. Nouembris præteriti. Præterea neque in titulo Apoſtolico videbatur poſſe conſtitui fundamentum, dum gratia Roggij legitur in forma *dignum*, cum narratiua inhabilitatis Henrici, quæ adhuc non iuſtificata impedire non poteſt immiſſionem vigore gratioſæ ſubrogationis, Verall. *deciſ.* 346. *par.* 2. Rota in cauſa Tiraſoneñ. Capellaniæ 14. Martij 1606. coram R.P.D. Pamphilio.

2 Nec obſtat, quòd cùm gratia iam fuerit exequuta, conditio in forma *dignum*, remaneat purificata, itaut prouiſus, qui reperitur in poſſeſſione, dicatur legitimus contradictor, vt tenuit Rota in cauſa Oueteñ. Canonicatus 30. Martij 1607. coram Reuerendiſſimo Lugduneñ. vbi dicebatur, quòd tunc gratia non poteſt conſiderari conditionalis, ex quo puri, & purificati idem eſt iudicium, & etiam eſſe reſolutum in Ceſoneñ. Canonicatus 1. Iunij 1607. coram Reuerendiſſimo Decano. Quia Roggius non præſentauit dictam eius gratiam in forma *dignum* officiali Ratisboneñ. qui in litteris fuit datus pro exequutore, ſed Capitulo, qui abſque alia iuſtificatione, & collatione tradidit poſſeſſionem, vt patet ex inſtrumento pro eius parte dato; ideò dici non poteſt, quòd huiuſmodi gratia conditionalis fuerit iuſtificata, & per conſequens remanet firmum, quòd vti conditionalis non præſtat parem titulum ad impediendam immiſſionem per Henricum prætenſam, & eo minus dicebatur deferendum eſſe allegatæ poſſeſſioni, quia ex alio erat vitioſa, ſcilicet contra formam litterarum, quæ emanarunt cum clauſula, vocato Henrico, & dummodò non ſit alteri ius quæſitum, quæ faciunt exequutorem mixtum, & tenetur aſſumere partes iudicis, & ordinariè procedere, Felin. *in cap. fin. num.* 23. *de præſumpt.*

3 Quæ omnia fuerunt omiſſa ab illo exequutore, itaut Ruggius remaneat tanquam intruſus, quo caſu legitimum contradictorem ſe facere non potuit, Menoch. *de adipiſcend. remed.* 4. *num.* 582. *in* 7. *caſu*, & de iſta vitioſa poſſeſſione loquitur etiam Barbaſtreñ. Priuratus 11. Ianuarij 1616. coram R.P.D. Veroſpio.

4 Non obſtat oppoſitio Capituli, quia non eſt legitimus contradictor ad impediendam immiſſionem, dum non habet titulum, neque poſſeſſionem, ſed tantummodò dat exceptiones contra perſonam Henrici, quæ in huiuſmodi poſſeſſione non admittuntur, Verall. *deciſ.* 342. *par.* 2. ſed nihilominus fuerunt diſcuſſæ, & cognitæ, non obſtare Henrico, itaut ſatisfactum etiam remaneat deciſioni Paceñ. Canonicatus coram R. P. D. Manzanedo, quæ pro Roggio allegabatur. Et ita, &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Fauentina dotis.

Veneris 23. *Martij* 1618.

ARGVMENTVM.

Mortua filia in matrimonio dos à patre profecta ſi extent liberi non reuertitur ad patrem, ſed ſuccedunt liberi, & filijs mortuis ſuccedit pater in dote, excluſo auo materno,

SVMMARIVM.

1 *Dos à patre profecta mortua filia in matrimonio extantibus liberis, an ad eundem patrem reuerti debeat, & reſtitui.*

2 *Et negatiuè reſpondendum eſt vniuerſali totius Orbis conſuetudine.*

4 *Dos ad certam diem promiſſa eodem modo debetur ſicuti purè promiſſa.*

Dies adiectus obligationi ſuſpendit exactionem, non ſubſtantiam debiti, & ipſam obligationem, ibid.

5 *Dos à patre profecta etiamſi filius, qui matri ſuperfuit, non viuit, ſed paulo poſt mortem matris etiam hereditate non adita decedit.*

Conditio ſatis eſt, quòd ſemel extiterit, licèt nō duret, ib.

6 *Doctor, qui in opinione eſt ſibi contrarius, alibi non meretur allegari, eo quod variauit.*

Cauſa ceſſante non ceſſat effectus, quando effectus fuit ſemel conſummatus, num. 6. in fine.

7 *Pater poteſt omnia ex quacumque ſucceſſione ad filium infantem deuoluta iure proprio, quaſi iam infanti quæſita capere, & ſi filius maior infante deceſſiſſet, reſtitutionem in integrum petere.*

Filius tranſmittit in patrem beneficiũ etiam agnitũ, ib.

Filius moriens matri ſuccedit in dote non vti hæres matris, ſed dotem ab auo materno auocando, & in patrem transferendo, ibid.

Ius ex diſpoſitione ſtatuti, vel conſuetudinis delatum etiam non agnitum tranſmittitur, ibid.

DECISIO DCXLII.

Domini tenuerunt ſententiam in partibus ad fauorem Antonij Mariæ latam eſſe confirmandam. Nam quidquid dicendum foret, attenta rigoroſa iuris cenſura, de veritate illius opinionis, an dos à patre profecta, mortua filia in matrimonio ſuperſtitibus liberis, ad eundem patrem reuertatur, cuius opinionis affirmatiuam partem adeò enixè Bulgarum antiquum gloſſatorem tenuiſſe, refert Theſaur. poſt alios deciſ. Pedem. 190. vt in contingentia quoque facti ſui proprij boni viri officium agnoſcens, mortua vxore ſuperſtitibus liberis, ex ea ſuſceptis, integram dotem ſocero reſtituerit, eundemque Bulgarum ſecuti etiam ſunt quamplures tam antiqui, quàm recentioris claſſis Doctores per Theſaur. *d. dec.* 190. Capyc. *dec.* 176. relati. 1

Vniuerſali certè, vt inquit Guidopap. *conſil.* 12. *num.* 8. per totum Orbem recepta conſuetudine introductum fuit, vt in omnibus ferè mundi Tribunalibus, & præſertim in hoc ſupremo Sacræ Rotæ Auditorio, opinio Martini ſeruetur, quòd ſcilicet ſoluto per mortem vxoris matrimonio, dos ad filios ſpectet, non autem ad patrem reuertatur, vt in ſpecie dictum fuit in vna Cluſina dotis 12. Ianuarij 1598. coram Peregrino, & in Senogallieñ. dotis 26. Iunij 1606. & 28. Nouembris 1607. coram R.P.D. meo Pamphilio. 2

Nec viſum fuit ab iſta opinione vniuerſali, vt dictum eſt, conſuetudine approbata, in caſu de quo agitur, recedendum eſſe, eò quòd dos à patre ante mortem filiæ ſoluta non fuit, quia iuxta magis veram Doctorum ſententiam, atque etiam in hoc tribunali canonizatam, opinio Martini non minus in dote promiſſa, quàm ſoluta locum habet, vt poſt alios latè comprobat Soccin. iun. *conſil.* 36. *num.* 6. *&* 16. *lib.* 1. Ruin. *conſil.* 225. *nu.* 2. *in fin. & ſeqq. lib.* 1. Roll. *de luc. dot. quæſt.* 5. *num.* 8. *& ſeqq.* Gabr. *conſil.* 165. *nu.* 4. *lib.* 2. Theſaur. *dict. deciſ.* 190. *num.* 9. & pluribus fuit in eadem Cluſina dotis 12. Ianuarij 1598. coram Peregrino deciſum. 3

Nec aliquid etiam facit, quòd dies ſolutionis dictæ dotis ante mortem dictæ filiæ non venerit, quia dos ad certam diem promiſſa eodem modo eſt debita ſicuti purè promiſſa, & dies adiectus differt exactionem tantum, non autem ſuſpendit ſubſtantiam debiti, & ipſam obligationem, *l. cedere diem*, & ibi Alciat. *num.* 10. *ff. de verbor. ſignific.* Rip. & alij *in l. ſi ita ſtipulatus, de verbor. oblig.* cum alijs per Surd. *deciſ.* 151. *nu.* 6. vbi quòd licèt differatur exactio, non tamen deſinit debitum eſſe formatum, & ſpes illa tranſmittitur etiam conditione pendente, *§. ex conditionali, Inſtit. de verb. oblig.* cum alleg. per dictum Surd. *loco proxime citato.* 4

Minùs obſtat, quòd opinio Martini non procedit, quando vt in caſu iſto, filius qui matri ſuperfuit non viuit, ſed per paucos dies poſt mortem illius, & hæreditate non adita decedit, vt voluit Bald. *in auth. ſed & ſi quis, in prima lect. ſub num.* 18. *verſ. tertius caſus eſt, Cod. de ſecund. nupt.* & poſt eum Soccin. iun. *conſ.* 114. *num.* 23. *lib.* 3. & alij. Quia etiam huic obiectioni abundè ſatisfactum fuit in allegata Cluſina dotis, in qua fuit dictum, quod etiam ſi filius per vnam tantùm horam ſuperuiuat, dos nihilominus ad patrem ſpectat, quia ſufficit quòd conditio ſemel extiterit, licèt non durauerit, vt probat text. *in l. ex facto, §. ſi quis autem ſuſceperit, ff. ad Trebell. & in l.* 2. *&* 3. *Cod. de poſth. hered. inſt.* & in terminis conſuluit Bertrand. *conſ.* 309. *ſub num.* 4. *vol.* 3. *par.* 2. Soccin. iun. *conſ.* 9. *num.* 24. *lib.* 1. Theſaur. *dict. deciſ.* 190. *num.* 10. 5

Neque

Digitized by Google

6 Neque his reſiſtit authoritas Bald. *in dict. auth. ſed & ſi quis*, & illius ſequacium, quia præterquamquod (vt in eadem Cluſina dotis dicebatur) dictus Baldus non meretur allegari, eò quòd variauit, contrarium tenens *in l. quod ſcitis ſub num. 5. verſ. ſed tunc ego quæro, C. de bon. quæ lib.* ratio etiam per eum *in d. auth.* adducta non ſubſiſtit : nam dato quòd conſuetudo Martini fauore filiorum introducta fuerit, non tamen deficientibus liberis ceſſat beneficium dictæ conſuetudinis, quia cùm illud fuerit ſimpliciter, atque ita perpetuò, & non temporaliter per dictam conſuetudinem filijs delatum, ſufficit quòd filij ſemel extiterint, eo enim ipſo effectus dictæ conſuetudinis dicitur conſummatus, & ceſſante cauſa, non ceſſat effectus, quando ille fuit ſemel conſummatus, vt de eo qui fuit ſimpliciter excluſus, latè tradit Tiraq. *in tract. cauſa ceſſante, in 12. limit. num. 14. cum ſeqq.* Rot. *deciſ. 72. num. 4. verſ. ſecunda coniectura eſt par. 1. diuerſor.*

7 Et dum beneficium etiam à filio non agnitum, ad patrem tranſmittitur, ſiue illud filio vti hæredi matris delatum fuerit, quia vt inquit text. *in l. ſi infanti, Cod. de iur. delib.* pater poteſt omnia ex quacumque ſucceſſione ad filium infantem deuoluta, iure proprio, quaſi iam infanti quæſita capere, & ſi filius maior infante deceſſiſſet reſtitutionem in integrum petere, Soccin. ſen. *dicto conſ. 9. n. 24. lib. 1.* Bertrand. *conſil. 67. in fin. lib. 2.* ſiue potiùs filio delatum fuerit, non vti hæredi matris, ſed dotem ab auo auocando, & in patrem transferendo, vt communiter receptum, tradit poſt alijs Rip. *in l. quartam num. 191. ff. ad l. falcid.* Cæphal. *conſil. 613. num. 11. lib. 4.* Honded. *conſil. 32. num. 24. lib. 1.* Capyc. *d. deciſ. 176. num. 24.* tunc enim ſubintrat alia iuris regula, quòd ſcilicet ius ex diſpoſitione ſtatuti, vel conſuetudinis delatum, etiam non agnitum tranſmittitur, vt ex Bart. *in l. arrogator ſub num. 8. verſ. ſexto oppono*, & ibi Bald. *num. 7.* & Iaſ. *n. 14. & ſeqq. ff. de adopt.* & alijs fuit in ſæpiùs allegata Cluſina dotis reſolutum.

R. P. D. BVRATTO.

Bergomeñ. Capellaniæ.

Veneris 23. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Iuriſpatronatus beneficio vacante quando patronus poſſit ſeipſum eligere, & ſi ex præſentatis duo habent pares voces, præferendus eſt is, qui eſt de familia fundatoris.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium vacare non dicitur per obitum illius, qui eiuſdem beneficij ſolam præſentationem habuiſſet, non autem poſſeſſionem.*

2 *Iuriſpatronatus beneficio vacante patronus præſentare non poteſt ſeipſum, etiam vbi quis ſe cum alijs compatronis elegerit, declara vt numero 3. & 4. vbi de materia.*

4 *Actus præſumitur geſtus eo modo, quo agenti vtilior eſt.*

Actus in dubio geſtus præſumitur eo modo quo validus reputetur, ibid.

Clauſula omni meliori modo, *facit valere actum eo modo, quo poteſt, ibid. in fin. & num. 6. in fine, vbi quòd facit valere actum etiam vltra modos expreſſos.*

5 *Iuriſpatronatus beneficio vacante, ſi duo ex præſentatis habent pares patronorum voces, præferendum eſt is, qui de familia fundatoris eſt.*

7 *Clauſula* dummodo alteri non ſit ius quæſitum, *ſolet præſentare ius quæſitum, etiam ex ſola præſentatione.*

DECISIO DCXLIII.

1 SOlo Ioanne Antonio informante 7. menſis præteriti fuerat reſolutum ſententiam Rotalem ad eius fauorem latam eſſe confirmandam, vnde hodie repropoſito dubio ad inſtantiam Pauli, Domini ſteterunt in deciſis, non obſtantibus quæ contra deciſionem adducebantur. Nam prima obiectio erat, quòd ſententia canonizauerit gratiam Ioann. Antonij ſubrogationis in poſſeſſionem beneficij vti vacantis per obitum Ludouici, ex cuius tamen perſona vacare non poterat, cùm ipſe ſolam præſentationem, non autem inſtitutionem, nec poſſeſſionem habuiſſet, Cardin. Seraph. *deciſ. 1446. num. 1. & 2.* Quæ ceſſare viſa fuit ex lectura ſententiæ, in qua narratur ſola præſentatio dicti Ludouici, non autem vacatio per obitum illius, ſed q. Angelici extra Rom. Cur. de menſe Februarij 1612. defuncti.

Secunda verò deducebatur ex eo, quòd ſententia declaret Ioannem Antonium eſſe inſtituen. eumque inſtituat vti ſubrogatum in locum dicti Ludouici, quem tamen dicebatur nullum ius habuiſſe ex quo ſeipſum præſentare non potuit, *cap. per noſtras*, & ibi not. omnes, *de iurepatr.* quod habet etiam locum, vbi quis ſe cum alijs compatronis eligit, ſeu præſentat, prout hic, *cap. cum in iure*, vbi omnes, *de elect.* Lambert. *de iurepatr. art. 6. 8. quæſt. princ. 1. par. lib. 2.* 2

Sed hæc quoque obiectio tolli viſa fuit, quia ad electionem, ſeu præſentationem Ludouici non fuit proceſſum per viam ſcrutinij ſecreti, quo caſu cùm electus ignoret, an alij in eum conſenſerint, ille non poteſt in ſeipſum conſentire, quia ſic oriretur à ſeipſo, & vti ambitioſus repelleretur, ſed fuit facta palàm, & per vota aperta, vnde cùm ipſe tunc non potuerit ſe eligere, quin priùs ſciret ſe ab alijs electum, dici non potuit à ſeipſo oriri, ſed ab alijs vocatus, & conſentiendo præſentationi de ſe factæ auxit numerum tanquam vnus de habentibus ius præſentandi, ita communiter declarant Doctor. *in d. cap. cum in iure*, vbi Butr. *num. 36. verſ. nec obſtat, & verſ. & ex prædictis*, Abb. *nu. 5. verſ. & dic quod vera ratio*, Card. *col. 6. poſt princip. verſ. quartam lecturam, & verſ. illa enim gloſſ.* Imol. *num. 5. verſ. vnde Hoſtien. & num. 6. verſ. iſtem poſſunt*, qui de communi, Butr. & Anchar. poſt Hoſt. *in d. cap. per noſtras num. 3. verſ. quod intelligit*, & ibi Butr. *num. 8. verſ. hoc verum dicit*, Abb. *num. 5.* Card. *poſt princip. verſ. pro hoc inducit*, idem Abb. *conſil. 25. num. 3. par. 2.* Roch. *de iurepatr. in verb. honorificum num. 20. verſ. limita nunc*, Item Lambert. *eod. tract. 8. art. 8. quæſt. princ. 1. par. lib. 2.* & ſecuta eſt Rota in hac cauſa ſub die 26. Iunij 1615. & 27. Maij 1616. coram R. P. D. meo Vbaldo. 3

Licèt autem ex tenore dictæ nominationis, & præſentationis palàm factæ, clarè non appareat, an Ludouicus ſeipſum vnà cum alijs principaliter elegerit, an verò potiùs acceſſerit conſentiendo dictæ nominationi de ſe factæ, iuxta formam traditam per Doct. præcit. tamen præſumi debet feciſſe illum actum eo modo, quo ſibi vtilius erat, Bart. *in l. gerit num. 21. ff. de acquir. hæred.* & prout ſibi de iure permittebatur, gloſſ. *in l. 2. in verſ. probaretur, C. de pet. hæred.* Bald. *in l. 1. col. 2. ff. ſolut. matrim.* & vt pœnam non ſubiret, Tiraquell. *de retract. lignag. §. 30. gloſſ. 1. num. 34.* & ne incideret in vitium ambitionis, vt in terminis conſiderauit Rota coram fel. rec. Clem. VIII. *deciſ. 185. num. 4. part. 2. diuerſor.* & proindè cenſendum eſt ipſum in ſuam nominationem, & præſentationem conſpiraſſe, non principaliter, ſed per viam acceſſionis, & aſſenſus, prout poterat in ipſomet actu nominationis, DD. *in d. c. cum in iure, de elect.* Lambertin. *dict. quæſt. 8. princ. art. 7.* quæ interpretatio in dubio ſumenda eſt, cùm tendat ad validandum, non ad deſtruendum actum, vulg. *l. quoties, ff. de reb. dub. cum ſimil.* & quia vel maximè ſuadetur ex clauſula, *ac omni meliori modo*, immediatè poſt nominationem adiectam, quæ facit valere actum eo modo quo poteſt, Felin. *in c. cum ſuper num. 11. de offic. deleg.* Dec. *conſil. 11. num. 20. verſ. & apparet.* 4

Vltra quòd ſubducta etiam ipſius voce cùm haberet medietatem patronorum exiſtentium in quaſi poſſeſſione, veniebat nihilominus præferendus tanquam de familia fundatoris, gloſſ. *in cap. nominem 70. diſt.* & ibi Præpoſit. & Archid. Roch. *dict. tract. verb. honorificum 18. quæſt. num. 46. verſ. prima opinio*, Lambertin. *eod. tract. 4. art. 5. quæſt. princ. 3. part. 2. lib. num. 3. in fin. verſ. ſucceſſiue*, Ferrett. *conſil. 121. num. 4.* Rot. in Foroliuien. S. Mercurialis 10. Iunij 1577. coram Bubalo, & vti magis qualificatus, quia ætate ſenior, Bald. *conſil. 167. in fin. lib. 4.* Roch. *vbi ſuprà quæſt. 15. n. 41.* Lambertin. *d. quæſt. 5. princ. art. 13. num. 1. & ſeqq.* & pluribus comprobat Ruland. *conſil. 47. num. 70. & ſeqq. lib. 1.* & quia actu Sacerdos, Rota in dicta Foroliuien. S. Mercurialis coram Bubalo, & in hac cauſa ſub dicta die 27. Maij 1616. 5

Nec obſtat prouiſio Apoſtolica à Paulo impetrata, cum derogatione medietatis patronorum exiſtentium in quaſi 6

Digitized by Google

poſſeſſione, quia vt iam deciſum fuit ſub d. die 26. Iunij 1615. illa non erat iuſtificata, nec poterat iuſtificari, præſertim in eo, quòd haberet medietatem, cùm tantum à quinque ex vndecim præſentatus fuerit. Et præterea conſiderabant Domini, quòd licèt ſententia declaret gratiam ſubrogationis in locum Ludouici eſſe canonicam, & Ioannem Antonium fore, & eſſe inſtituendum, tamen non dicat eſſe inſtituendum vti ſubrogatum in locum Ludouici; & ideo cùm non ſit ita reſtricta, & Ioannes Antonius fuerit etiam ſubrogatus in locum Angelici, de cuius iure dubitari non poteſt, cùm etiam Paulus veniat ex vacatione per obitum ipſius, Seraphin. *deciſ.* 750. *num.* 1. & fuit dictum in Pacen. Canonicatus 11. Decembris 1613. coram R.P.D. Pirouano, & in Virdunen. Abbatiæ 20. Februarij 1615. coram me, inſtitutio debet cenſeri quoque facta in vim dictæ ſubrogationis in locum Angelici; pro validitate namque ſententiæ capitur ſemper interpretatio, Crauett. *conſil.* 52. *num.* 2. *verſ. ſimiliter videmus*, cum alijs in Paduana Iuriſpatronatus 4. Maij 1616. coram Reuerendiſſimo D. meo Damaſceno, præſertim cùm adſit in ſententia clauſula, *& omni alio meliori modo*, *&c.* quæ facit valere actum etiam vltra expreſſa, Caputaq. *deciſ.* 124. *par.* 1. Achill. *deciſ.* 1. *de verbor. ſignific.* cum alijs deciſ. rel. per Moder. *clauſ.* 88. *par.* 1.

7 Nec aduerſatur clauſula *dummodo*, in litteris ſubrogationis, iuxta ſtylum appoſita, quæ ſolet præſeruare ius quæſitum, etiam ex ſola præſentatione, Rot. *deciſ.* 17. *de præbend. in nou.* Felin. *in cap. in noſtra num.* 25. *in* 28. *coroll. de reſcr.* Creſc. *deciſ.* 7. *num.* 3. *de iurepatr.* Quia hoc intelligitur quando præſentatio eſt talis, vt ex ea quis veniat neceſſariò inſtituendus, Paul. de Citradin. *de iurepatr.* 6. *part. in princip. num.* 11. Mohed. *deciſ.* 1. *de præbend.* fuit dictum in Mediolanen. Capellaniæ 27. Martij 1602. coram Cordub., qualis non erat præſentatio Pauli, qui non habebat maiorem partem patronorum, & cui nec ex dicta prouiſione, cum derogatione medietatis erat ius quæſitum, ex prædictis.

Ex quibus DD. permanſerunt in deciſis vtraque parte informante.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Aſculana pecuniaria.

Lunæ 26. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Pater conſentiendo, vt filius nubens dotem recipiat, tenetur ad illius reſtitutionem, eo præſertim, ſi eiuſdem filij defuncti ſit hæres, illiuſque hæreditas cenſetur adita per exactionem pecuniarium ipſi filio debitarum.

SVMMARIVM.

1 *Dotis receptæ confeſſio probat receptionem dotis, præcedente illius promiſſione.*

Confeſſionis nulla maior probatio, ibid.

2 *Dotem ſi filius recipiat patre conſentiente, cenſetur pater ſe obligare, & bona ſua pro reſtitutione dotis.*

3 *Poſitionibus facta reſponſio per verbum* credo, *probat contra reſpondentem, nec reuocari poteſt, non docto de errore, ibid.*

Aditio hæreditatis cenſetur probata ex actione pecuniarum teſtatori debitarum, ibid.

DECISIO DCXLIV.

1 FVit 11. Maij 1615. reſolutum conſtare de credito Lauræ quoad quantitatem dotis ſolutam Sgarliæ ſuo viro ex duabus apochis, quæ licèt contineant confeſſionem de recepto; tamen præcedenti promiſſione dotis facta in capitulis matrimonialibus, probant, & poſtea 17. Nouembris prædicti fuit pariter reſolutum dicta capitula matrimonialia eſſe ſufficienter recognita, vnde proſequendo diſputationem hodie dubitaui, an Ioſephus teneretur dictam dotem reſtituere? Et Domini affirmatiuè reſponderunt, cùm ipſe ſit hæres Vincentij ſui patris, vt conſtat tamen ex poſſeſſione eius bonorum, quàm ex propria ipſius confeſſione, qua nulla maior probatio, *l.* 1. *C. de confeſſ. l. generaliter, C. de non numer. pecun.* Qui quidem Vincentius ad reſtitutionem dictæ dotis tenebatur. Laura enim expreſsè conuenit capitula matrimonialia ſubſcribi, & acceptari debere à Sgarlia eius viro, cum præſentia & voluntate Vincentij ſui patris, prout fuit factum, cùm vterque ſubſcripſerit, & præſertim Vincentius expreſsè acceptando omnia in dictis capitulis contenta.

Vnde cùm inter cætera in dictis capitulis Laura promiſerit dotem Sgarliæ, & illam ei conſignare ſtatim ſequuto matrimonio, & è contra Sgarlia euenienti caſu reſtitutionis, illam reſtituere ſe obligauerit, ſequitur ſolutiones dotis poſtea factas Sgarliæ fuiſſe factas voluntate, & conſenſu Vincentij eius patris, qui prædicta pacta acceptauit, & ſic ſuccedit concluſio, quòd quando pater conſenſit, quòd filius recipiat dotem, cenſetur obligare pro reſtitutione dotis ſe, & bona ſua Neguſan. *de pignorib. in* 4. *membr.* 2. *part. n.* 36. *verſic. Intelligendo tamen*, Curt. iun. *conſil.* 133. *num.* 5. Socin. *conſ.* 267. *num.* 3. *verſic. Præterea*, Corn. *conſil.* 303. *ſub num.* 5. *lib.* 4. deciſ. Pedemon. 44. *n.* 11. *&* 12. Bart. *in l. ſi cum dotem, §. tranſgrediamur num.* 33. *ff. ſolut. matrim.* 2

Vlteriùs cùm Vincentius fuerit hæres Sgarliæ eius filij, 3 qui expreſsè ad dictam reſtitutionem ſe obligauerat, etiam tamquam illius hæres tenebatur: quòd autem fuerit hæres, apparet ex reſponſione Ioſephi ad poſitiones, in qua dicit ſe credere, quod poſt mortem Sgarliæ remanſit Vincentius eius pater & hæres, quæ confeſſio licèt dicatur ex aduerſo, quod fuit cum iudicis decreto reuocata tamquam erronea; tamen de hoc non docetur, imò adminiculatur ex depoſitione duorum teſtium dicentium ſe audiuiſſe à dicto Vincentio, quòd ipſe exegerat ſcut. 800. ſeu 900. ad hæreditatem Sgarliæ ſpectantia, ex qua exactione inducitur aditio, *l. pro hærede, §. Papinianus ff. de acquiren. hæredit.*, Socin. *conſ.* 45. *num.* 5. *lib.* 4. Menoch. *præſumpt.* 101. *num.* 18. *lib.* 4. Vnde ceſſante dicta reuocatione, ex hoc etiam capite tenebatur ad reſtitutionem dotis Vincentius.

Quæ autem dicuntur circa non probationem crediti Lauræ, & non ſufficientem recognitionem capitulorum matrimonialium, non videntur habenda in conſideratione, cùm ſuper his adſint particulares deciſiones, vt ſupra dictum eſt.

R. P. D. SACRATO,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Parmen. ſtatus.

Lunæ 26. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Filij ſpurij legitimati per ſubſequens matrimonium in fideicommiſſis non dicuntur nati ex legitimo matrimonio, & quomodo per teſtes, vel alio modo filiorum legitimitas probetur, eſt notabilis, & magiſtralis deciſio, & ad eam in occurrenti caſu ſemper recurrere potes, ſic docente, & declarante digniſſimo & ſapientiſſimo D. Archiepiſcopo Damaſceno.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſum, in quo vocantur filij legitimi, & naturales ex legitimo matrimonio procreati, & nati, vere, & non ficte locum non habet, niſi probata qualitate filiorum, quod ſint tales, ſicut in fideicommiſſo vocantur.*

Qualitas quando eſt fundamentum intentionis alicuius, debet probari in ſpecie, ibid.

3 *Fideicommiſſum in quo vocantur nati ex legitimo matrimonio, non habet locum in legitimatis per ſubſequens matrimonium.*

Filij ſpurij legitimati per ſubſequens matrimonium non dicuntur nati ex legitimo matrimonio, ibid.

Legitimitas, & natiuitas ex legitimo matrimonio probatur ex eo, quod quis fuerit admiſſus ad bona, & honores, ad quæ non niſi legitimi, & nati de legitimo matrimonio admitti ſolent, ibid.

Præſumptionem qui habet contra ſe volens probare con-

tra-

Digitized by Google

trarium, exactiores probationes deducere tenetur, ibid. in fine.

4 *Legitimitas probata per patris nominationem, & tractatum tertio non nocet.*

Enunciatiua vnica quando principaliter agitur de enunciato non probat etiam inter eaſdem partes, ibid. in fine.

5 *Qualitas adiecta verbo, intelligitur ſecundum tempus verbi.*

6 *Fideicommiſſarij recipiunt fideicommiſſum de manu hæredis grauati.*

Fideicommiſſi actio præſcribitur per annos 30. ibid.

7 *Legitimitas non cenſetur probata per teſtes deponentes, quod ſic pro legitimis reputabantur, niſi addant verbum* communiter, *& num. 8. & 10. in fine, & n. 13. pariter in fine.*

Indefinita oratio non æquipollet vniuerſali in teſte, n. 7.

9 *Legitimitas non probatur per teſtes ſimpliciter deponentes de auditu, & n. 10.*

11 *Fama numquid probet legitimitatem.*

Fama publica per vnum teſtem non dicitur plenè probata, ibid.

Fama vt probet, debet eſſe in loco vbi actus eſt geſtus, ibid. in fine, & num. 13. etiam in fine.

14 *Error inſtrumenti in milleſimo difficilior eſſe poteſt, quàm in indictione.*

Ætas in teſtibus probatur eorum aſſertione, ibid.

Ætas probatur per aſſertionem matris, ibid.

15 *Teſtes nulliter examinati faciunt magnum adminiculum contra producentem.*

16 *Teſtes deponentes publicè dici audiuiſſe ſecundum opinionem Rotæ probant famam publicam.*

17 *Probatio non concludens, & imperfecta conquaſſat contrariam probationem debilem, & imperfectam, n. 17.*

DECISIO DCXLV.

1 POſt factas reſolutiones in hac cauſa, quòd ſit probatum matrimonium ſaltem de facto, & ſine coarctatione temporis inter qq. Bernardinum, & Catherinam aſcendentes dominorum de Pallauicinis, fuit dubitatum, an dicti de Pallauicinis teneantur probare contractum dicti matrimonij de certo tempore, & de quo? Sed quia domini de Pallauicinis præcipuè nitebantur eo fundamento, quòd ipſi ex perſona Vberti, filij dicti Bernardini ſint in quaſi poſſeſſione legitimitatis, vnde reſultare prætendebant, & ſe eſſe releuatos ab onere vlterioris probationis, & etiam ſibi hoc eſſe ſatis ad obtinendam immiſſionem in bonis, fideicommiſſo, de quo agitur, ſubiectis, ex remed. *l. fin. C. de edict. D. Adr. toll.* propterea placuit Rotæ reſtringere difficultatem ad dictam quaſi poſſeſſionem, quam, poſt plures propoſitiones cenſuit, non eſſe probatam.

2 Pro quo illud in primis fuit obſeruatum, quòd fideicommiſſum, de quo agitur, vocat legitimos, & naturales, & de legitimo matrimonio procreatos, & natos verè, & non fictè: propterea iſta qualitas procreationis, & natiuitatis ex legitimo matrimonio eſt in ſpecie probanda, vt in iſtis terminis eſt deciſ. Card. Seraph. 1081. *n.* 2. & eſt regulare in omni alia qualitate, quòd, quando eſt fundamentum intentionis, debeat in ſpecie probari, Crauett. *conſil.* 96. *num.* 4. Rota *diuerſ. deciſ.* 72. *part.* 1.

3 Secundò fuit obſeruatum, non fore probatam dictam qualitatem ex eo, quòd ſupponantur deciſiones, iam factæ, quòd, ſcilicet, conſtet de matrimonio inter Bernardinum, & Catherinam ſine coarctatione temporis, etiamſi modò ſimpliciter probaretur, quòd Vbertus fuerit in quaſi poſſeſſione legitimitatis, quia iſta quaſi poſſeſſio poſſet verificari in legitimatis per ſubſequens, qui tamen non veniunt in fideicommiſſis, in quibus vocantur procreati, & nati ex legitimo matrimonio, vt latè per Peregr. *de fideicom. art.* 24. *num.* 25. *cum plurib. ſequen.* Theſaur. *deciſ.* 196. *num.* 3. Surd. *deciſ.* 219. *num.* 5. & ſenſit Rota coram bon. mem. Card. Seraph. *deciſ.* 1300. *in fin.* ponderando maximè prægnantiam verborum fideicommiſſi, de quo agitur; ideòque exiſtimauerunt Domini in caſu, de quo agitur, eſſe neceſſariam quaſi poſſeſſionem qualificatam, puta, quòd Vbertus fuerit admiſſus ad bona, vel honores, ad quæ nonniſi procreati, & nati ex legitimo matrimonio ſolent admitti, aut quid ſimile inferens perneceſsè dictam qualitatem: & eo maximè ſtante non legitimo initio, ex quo ex mandato de diſpenſando, teſtibus, & alijs conſtat, Bernardinum ante prætenſum matrimonium cognouiſſe Catherinam, & ex illa ſuſcepiſſe filios, tunc enim probatio redditur magis æquiuoca, & ſuſpecta, & exactiores probationes requiruntur, vt benè per Cephal. *conſ.* 82. *n.* 55. *cum pluribus ſequen.* Verall. *deciſ.* 210. *part.* 2. Rota in cauſa Veneta illegitimitatis 16. Nouembris 1607. coram bon. mem. Penia. Quibus conſtitutis.

Ad primum genus probationis dominorum de Pallauicinis deductum ex eo, quòd Bernardinus in duobus teſtamentis inſtituerit Vbertum, & alios filios hæredes, & in primo illos nominauerit filios legitimos, & naturales, procreatos, & natos ex ſe, & domina Catherina vxore ſua pro iuſto matrimonio, & in alio illos nominauerit ſuos filios legitimos, & naturales procreatos, & natos ea ſe, & domina Catherina ſui teſtatoris vxore legitima, & quam ſuam vxorem legitimam eſſe proteſtatus fuit, & proteſtatur, fuit dupliciter reſponſum. Primò quòd denominatio, & tractatus patris non ſolet nocere tertio, Iaſ. *conſ.* 81. *in princ. lib.* 1. Grat. *conſ. vlt. num.* 4. *lib.* 1. Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 11. *tit.* 12. *num.* 11. latè Per. *de fideicom. quaſt.* 11. *n.* 302. *cum plurib. ſequen.* Card. Seraph. *deciſ.* 1081. *n.* 2. Rot. in cauſa Sutrina beneficij 13. Martij 1588. coram bon. mem. Platto, & in Romana de Bonellis 29. Nouembris 1614. coram Reu. P. D. meo Vbaldo, maximè quando materia eſt ſuſpecta ex malo initio, per ſupra allegata: & fuit etiam ponderatum, quòd prædicta teſtamenta non continent tractatum legitimitatis qualificatæ ex procreatione durante matrimonio, quia quomodocumque filij eſſent legitimi ſiue per ſubſequens matrimonium, ſiue per reſcriptum, inſtitutio illis debebatur, iuxta notata per Butr. *in cap. per Venerabilem num.* 19. *qui filij ſint legitimi*, Soc. iun. *conſ.* 42. *n.* 34. *&* 36. *lib.* 1. Ideòque quidquid ex prædictis teſtamentis circa legitimam procreationem elici poſſet, remaneret ſimplex enunciatiua moderna, ſi dematur tempus litis, & vnica cùm ſit ab eadem perſona, vnde etiam circumſcripta ſuſpicione nihil probat, maximè in caſu, in quo agitur principaliter de enunciato, Alex. *conſ.* 21. *num.* 4. *verſ. Sed non probabitur lib.* 1. Rota *deciſ.* 388. *part.* 1. *diuerſ.* 4

Secundò fuit reſponſum, quòd neque verba dictorum teſtamentorum inferunt perneceſſe, quod Vbertus, de cuius perſona ſtrictè agitur, fuerit procreatus ex legitimo matrimonio, cùm poſſit verificari in legitimato per ſubſequens, qui tempore teſtamenti rectè potuit dici natus ex teſtatore, & Catherina legitima vxore, non quia eſſet talis de tempore procreationis, ſed quia, ſecundùm aſſertionem teſtatoris, erat talis de tempore teſtamenti. Nec officit, quòd qualitas adiecta verbo, intelligatur ſecundum tempus verbi, *l. in delictis*, *§. ſi extraneus*, *ff. de noxalib.* quia qualitas vxoratus non eſt adiecta verbo *procreatos*, ſed eſt adiecta perſonæ Catherinæ, & ſic ſtat, vel ſaltem ſtare poteſt demonſtratiuè ad perſonam Catherinæ de tempore teſtamenti, & non qualificatiuè ad filios de tempore procreationis. Et quod intentio teſtatoris fuerit potiùs demonſtrare Catherinam, quàm qualificare procreationem Vberti, patet ex illis verbis, *quam ſuam vxorem legitimam eſſe* (& ſic de tempore teſtamenti) *proteſtatus fuit*, *& proteſtatur*, *&c.* 5

Ad ſecundum genus probationis deductum ex eo, quòd Vbertus poſſederit bona paterna, necnon etiam fideicommiſſo ſubiecta, & vlteriùs fuerit à Rolando patruo ſuo, & qui, illo exiſtente incapace, ſuccedebat in fideicommiſſo, nominatus depoſitarius medietatis Caſtri Zibelli. Quoad poſſeſſionem bonorum paternorum reſponſio patet ea ſupra deductis, nempè, quòd hæc non nocet tertio, & nec etiam infert quaſi poſſeſſionem legitimitatis qualificatæ ea iuſta procreatione, cùm, pro habenda poſſeſſione bonorum paternorum, ſufficiat, Vbertum quomodocumque fuiſſe legitimatum, ſiue ex reſcripto Principis, ſiue ex ſubſequenti matrimonio, ex allegatis. Quoad poſſeſſionem bonorum, fideicommiſſo, de quo agitur, ſubiectorum, fuit reſponſum, neque ex illa aliquid inferri, quia cùm Vbertus fuiſſet hæres Bernardini vltimi grauati, fuit illi debita poſſeſſio bonorum, fideicommiſſo ſubiectorum, & ab illius manu debebant recipere fideicommiſſarij, latè per Dec. *conſ.* 467. 6

num. 12.

Digitized by Google

num. 12. & de communi Rota *deciſ.* 85. *num.* 1. *part.* 2. *diuerſ.* Nec facit, quòd fideicommiſſarius per aliquod tempus non mouerit litem Vberto, quia cùm haberet 30. annos ad petendum fideicommiſſum, iuxta not. *in l. ſicut, ff. de præſcript.* 30. *vel* 40. *annor.* patiendo pro minori tempore, non fuit ei in aliquo præiudicatum, aliàs ſequeretur, quòd ſi fideicommiſſarius aperto fideicommiſſo non mouet incontinenti litem, conſtituat hæredem grauati in quaſi poſſeſſione qualitatis, in qua prius non erat, quod nullo iure cautum reperitur; fuerunt etiam dati teſtes, deponentes, quòd Rolandus fideicommiſſarius iactabat, quòd filij Bernardini erant illegitimi, & incapaces, & quòd volebat illis mouere litem; & etiam conſtat, quòd dictus Rolandus pro maiori parte temporis fuit carceratus, ſicque non facilè potuit incumbere litibus ciuilibus: vnde ex iſtis eo minus poteſt fieri fundamentum ſuper patientia fideicommiſſariorum. Quo verò ad depoſitum medietatis caſtri Zibelli, fuit dictum, ex illo benè inferri confidentiam Rolandi erga Vbertum, ſed nihil habere commune cum legitimitate, maximè qualificata, cùm non ſit qualitas vllatenus neceſſaria ad recipiendum depoſitum.

7 Quoad tertium genus probationis deductum ex teſtibus, diſcurrendo ſuper ſingulis, neque viſum fuit releuare primus teſtis Stephanus de Cauallis dum dicit, quòd Bernardinus, & Catherina tractarunt Vbertum, & alios filios pro legitimis, & naturalibus, & ita etiam vidit eos teneri, & reputari à ſubditis, & vaſſallis, nihil nocet: nam quoad tractatum parentum reſponſum eſt ſupra in primo genere probationis; quoad reputationem vaſſallorum, teſtis non deponit per verbum *communiter*, prout requiritur ad iſtum effectum, Verall. *deciſ.* 210. *part.* 2. & eſt regulare, quòd in teſte indefinita non æquipollet vniuerſali, vt per ſcribentes *in cap. audiris de præſcript.* Ideòque poteſt dictum iſtius verificari in duobus, vel tribus vaſſallis, qui filios Bernardini reputarent tales, & ipſemet teſtis refert multos, qui habebant filios Bernardini pro non legitimis; & denique teſtis non dicit, quòd filij Bernardini fuerint tractati, & reputati vt legitimi, & naturales procreati ex legitimo matrimonio: ideòque poteſt illius dictum verificari in legitimatis per ſubſequens, vel per reſcriptum, qui non ſuccedunt in ſimilibus fideicommiſſis, vt dictum eſt ſupra.

8 Secundus teſtis Raymondus del Pizzo in eo, quod deponit de tractatu Bernardini erga filios, tollitur ex dictis in proximo; dum autem dicit, quòd Catherina ante ortum Vberti, & ſubſequenter fratrum dicta fuit eſſe, ac habebatur, tenebatur, & reputabatur ab hominibus Zibelli, prout vidit ipſe teſtis. vxor Bernardini, & ab eo deſponſata; neque in hoc viſus fuit releuare. Primò, quia non dicit, quòd Catherina ante ortum Vberti communiter reputaretur vxor, quod erat neceſſarium, cùm aliàs eius dictum poſſet verificari in duobus, vel tribus vaſſallis, qui ita reputarent, vt dictum eſt in proximo teſte. Secundò non deponit, quòd ita reputaretur ante procreationem Vberti, cùm ortus poſſit verificari in ſola natiuitate poſt matrimonium, & tamen fideicommiſſum vult procreatos, ex legitimo matrimonio, & non contentatur de natis durante matrimonio, vt patet ex illis verbis, *procreatos, & natos*.

9 Tertius teſtis Franciſcus Paraſacchus deponit de ſimplici auditu, vnde ſuper illo non fuit immoratum.

10 Quartus teſtis Baptiſta de Ferrarijs dicit, quòd Bernardinus, & Catherina per plures annos ſteterunt ſimul reputantes ſe pro legitimis coniugibus, & procrearunt articulatos filios, & plures reputabant eos pro veris, & legitimis coniugibus, & etiam aliqui dicebant, quòd inter eos non potuit eſſe verum matrimonium, dictum fuit, iſtum teſtem in primis non deponere præcisè, quòd filij fuerint procreati poſt reputationem matrimonij. Secundò, eſto, quòd hoc dicat, non reddit rationem concludentem matrimonium ante procreationem, quia quòd Bernardinus, & Catherina reputarent, & tractarent ſe vti tales, non probat, quòd de illo tempore fuerit inter illos matrimonium, quia dato malo initio, huiuſmodi tractatus non probant matrimonium, Innoc. *in cap. ex parte num.* 5. *de reſtitut. ſpoliat.* & fuit latè deductum in cauſa Cracouien. illegitimitatis 22. Maij 1606. coram me. Circa illud, quod dicit de reputatione aliorum, non concludit, cùm non deponat per verbum, *communiter*, ex dictis ſuper duobus proximis teſtibus, imò deponit de illis, qui reputabant in contrarium.

Quintus teſtis Bernardinus de Franciosis dicit, quòd iudicio ſuo poſſunt eſſe 20. anni, vel circa quòd ipſe teſtis dici audiuit à pluribus, & quòd publicè dicebatur in loco Zibelli, Bernardinum deſponſaſſe Catherinam, & eam in vxorem accepiſſe, & quòd ab inde citra dictus Bernardinus ſuſcepit ex ea Vbertum, iſte teſtis circa quaſi poſſeſſionem legitimitatis qualificatæ ex procreatione, viſus fuit non probare. Primò quia quòd Catherina eſſet vxor Bernardini de tempore ſuſceptionis Vberti non deponit niſi per rationem, quod publicè dicebatur, quæ ratio ad ſummum concluderet publicam vocem, & famam, quæ facit ſemiplenam probationem, & ipſe tanquam vnicus facit ſemiplenam iſtius ſemiplenæ. Præterea iſte teſtis non deponit de procreatione Vberti poſt matrimonium, ſed de ſuſceptione, quæ poteſt verificari in ſimplici natiuitate Vberti poſt matrimonium, quæ natiuitas non ſufficeret, ex ſupra allegatis, & etiam fuit obſeruatum, quòd iſte teſtis deponit de fama in loco Zibelli, quæ non ſuffragatur, cùm Vbertus fuerit natus in loco Varani: fama enim, vt probet, debet eſſe in loco, vbi actus eſt geſtus, Salicet. *in l. ea quidem num.* 103. *Cod. de accuſat.* Natta *conſil.* 473. *num.* 16. *verſ. item prædicti teſtes.* 11

Sextus teſtis Barrotius de Burgo omnia deponit de auditu ſimplici, ideòque ſuper illo non fuit immoratum. 12

Septimus teſtis Ioannes de Magiſtris dicit, ſe cognouiſſe vxorem Bernardini, de qua in interrogatorio de anno 1516. quo tempore erat nupta in dictum Bernardinum, & hoc ſcit, quia vidit, & audiebat, & intelligebat, dictum Bernardinum eam tenere, reputare, & nominare pro vxore, & è conuerſo ipſam eum tenere pro marito, & ita eos teneri à vicinis, & alijs cognoſcentibus, & teſtis ita eos tenuit, & reputauit, tenebat, & reputabat palàm, & publicè. Idem teſtis ſuper 13. interrogatorio dicit, quòd Bernardinus ex dicta eius vxore, antequam eſſet vxor, habuit vnum filium nominatum Federicum, & poſtquam fuit nupta in Bernardinum habuit Vbertum, & alios filios, & ita audiuit, & intellexit, ac vidit ipſum Bernardinum, & Catherinam ipſos filios, & filias pro talibus ſic natis habere, tenere, & reputare, & nominare, ac ab alijs haberi, teneri, & reputari palàm, & publicè in Terra Zibelli. Iſte teſtis, & ipſe viſus fuit poſſe euitari: nam in primis non deponit de procreatione Vberti poſt prætenſum matrimonium, ſed per verbum, *habuit*, quod eſt æquiuocum, & poteſt referri ad ſimplicem natiuitatem poſt matrimonium, quæ non ſufficeret, ex ſupra deductis. Præterea in eo, quòd dicit, quòd Bernardinus poſtquam ſibi fuit nupta Catherina, habuerit Vbertum, & alios filios, nullam reddit cauſam ſcientiæ prout debebat, cùm non interfuerit matrimonio, itaut certò ſciret tempus illius; imò ſe reſtringit ad ſimplicem auditum, & intellectum, ibi, *& ita audiuit dici, & intellexit.* Et in omnem euentum in hoc eſſet vnicus, dum autem ſubiungit, vidiſſe ipſum Bernardinum, & Catherinam filios pro talibus, ſic natis habere, tenere, & reputare, ac nominare, nihil aliud concludit, quàm tractatum parentum, qui non nocet tertio, ex ſupra deductis. Dum autem dicit, ita fuiſſe tentos ab alijs, non ſubiungit hoc fuiſſe communiter, prout requiritur, ex ſupra ſæpius allegatis. Præterea non deponit de loco Varani, prout requiritur ex pariter allegatis. 13

Poſtremò quidquid dici poſſet cum ſolis probationibus dominorum de Pallauicinis, res viſa fuit reddi magis dubia ex deductis pro parte dominorum de Rangonibus: nam in primis fuit datum inſtrumentum, confectum per Vbertum cum præſentia, & aſſenſu matris de anno 1526. 27. Nouembris, in quo medio iuramento confitetur ſe eſſe maiorem 17. annis, & vltra, ideòque apparet, quòd erat natus ante annum 1510. de quo tempore Bernardinus, & Catherina procurarunt exequutionem mandati de diſpenſando pro contrahendo matrimonio, & ſic non erat adhuc inter illos matrimonium. Nec mouit Dominos, quòd indictio, de qua in dicto inſtrumento, non concordet cum dicto Milleſimo, ideòque poſſit eſſe erra- 14

tum

Digitized by Google

rum in Milleſimo, ſicut in indictione, quia viſum fuit circa Milleſimum, tamquam rem notiſſimam, non potuiſſe errari, quod ſecus eſt in indictione, quæ paucis eſt nota. Non enim mouit Dominos, quòd Vbertus potuerit errare circa propriam ætatem, cùm homines de tempore natiuitatis non habeant vſum rationis, quia à communi accidentibus homines maximè nobiles, vel per relationem propinquiorum, vel aliàs ſolent ſcire propriam ætatem, ideòque inoleuit communis praxis, vt illis credatur circa propriam ætatem, ſicut videmus practicari in teſtibus, etiam vbi ætas eſt de ſubſtantia, vt in teſtibus deponentibus ſuper immemorabili; & cùm mater, benè conſcia ætatis filij, eſſet præſens, & authorizans, multum veriſimile eſt, quòd admonuiſſet filium ſi errasset in aſſertione ætatis; & in omnem euentum, cùm poſſibile ſit quòd Vbertus aliquo modo eſſet certus de ſua ætate, ſtandum eſt illius confeſſioni iuratæ donec probetur error, cùm regula ſit, quòd confeſſio plenè probet contra confitentem, & habentem cauſa ab illo. Similiter non obſtare viſum fuit, quòd Vbertus in alio inſtrumento, de eodem anno confecto, aſſeruerit ſe maiorem 16. annis, quia in maiori ætate ineſt minor, iuxta notata *in l. 1. §. ſi ſtipulanti, ff. de verb. ſignific.* & hoc modo concordantur ſimiles probationes per Alexand. *conſil. 64. num. 3. & 4. lib. 2.*

15 Secundò, principaliter pro parte dominorum de Rangonibus fuerunt dati teſtes, ex quibus apparet, Iacobam ſororem Vberti fuiſſe natam 18. menſes poſt illum, & rurſus 18. menſes poſt Iacobam fuiſſe natum Pallauicinum, adeò vt Pallauicinus excederetur in ætate ab Vberto per tres annos; iſte autem Pallauicinus reperitur nominatus in teſtamento patris condito de anno 1511. menſe Decembris; ideòque apparet, quòd Vbertus fuit conceptus circa principium anni 1508. & ſic ante mandatum de diſpenſando, de quo ſupra; & quatenus fuit replicatum pro parte dominorum de Pallauicinis, quòd teſtes, hoc deponentes, iam ſunt declarati nulliter examinati, viſum fuit Dominis, quòd ex quo tales teſtes fuerunt inducti à dominis de Pallauicinis, quod etiamſi ſint nulliter examinati, poſſint contra illos facere magnum adminiculum, per ea, quæ fuerunt deducta coram Verall. *deciſ. 268. part. 3.* & dixit Ruin. *conſil. 46. num. 10. lib. 4.* & Crauett. *conſ. 198. num. 11.* Card. Seraph. *deciſ. 585. num. 1.*

16 Tertiò fuerunt dati pro parte Rangonorum teſtes, plura deponentes inconfuſo ſuper illegitimitate filiorum Bernardini, & ſignanter duo, nempè Hieronymus de Roncho, & Bernardinus de Piccijs, qui dicunt, publicè audiuiſſe, quòd filij Bernardini erant illegitimi, & inſucceſſibiles. Quod verbum *publicè*, ſecundùm opinionem, quam ſequitur Rota, importat publicam vocem, & famam, Caputaq. *deciſ. 7. & deciſ. 189. part. 3.* Rota in cauſa Romana matrimonij 21. Iunij 1611. coram Reuer. P. D. meo Pirouano.

17 Et licèt iſtæ probationes fortè non viderentur ſufficientes ad probandam illegitimitatem, quatenus onus probandi incumberet dominis de Rangonibus, attamen bene viſæ fuerunt ſufficere ad elidendam, & conquaſſandam probationem dominorum de Pallauicinis, cùm per ſupra deducta ſatis ſit imperfecta in genere ſuo; & quando probatio eſt debilis, & imperfecta, tunc eliditur, & conquaſſatur per alias ſimiles contrarias, vt in iſtis terminis reſpondit Rota in Cracouien. illegitimitatis coram me, de qua ſupra. Et ita tentum, &c.

Rota receſſit ab hac deciſione in eadem cauſa coram bon. mem. Reuerendiſſ. Coccino ſub die 27. Aprilis 1622. & iterum ſtetit in deciſis quoad reuocationem ſub die 14. Iunij 1623. coram eodem Coccino: ſunt deciſiones 430. & 439. in ſeq. part. iuxta impreſſionem Romanam.

R. P. D. ANDREA.

Bononień. de Capacellis.

Luna 26. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Legata, & prælegata, an, & quando veniant, & comprehendantur ſub fideicommiſſo; eſt ſingularis, & magiſtralis deciſio.

SVMMARIVM.

2 *Subſtitutio prima declarat qualis fuerit voluntas teſtatoris, in ſecunda etiam quoad bona contenta in prima ſubſtitutione, & n. 6. in fine.*

3 *Subſtitutio facta poſt mortem omnium in tota hæreditate, omnibus defunctis integra hæreditas ad ſubſtitutum defertur: vbi etiam, an illi omnes ſint inter ſe inuicem ſubſtituti, & num. 4. & ſeq. vbi referuntur contraria opiniones.*

6 *Clauſula* inſtitutionis hæredis in omnibus, aut alijs bonis, *&c. numquid operetur, quod in fideicommiſſo veniant prælegata.*

Verba aduerſatiua ad præcedentia de ſui natura aduerſari ſolent tam in iure, quàm in facto, ibid.

Subſtitutio regulatur ab inſtitutione, ibid.

7 *Hæres inſtitutus in recepta habetur pro legatario.*

Legata, & prælegata numquid veniant, & comprehendantur in fideicommiſſo, ibidem, & num. 8. vbi quid ſi teſtator prohibuerit in ſuis bonis fieri aliquam detractionem, vel ſi dixerit velle eius bona remanere in familia, & n. 9.

11 *Alendi onus morte illius cui alimenta debentur finitur.*

Non ad inter eius impreſſas.

DECISIO DCXLVI.

HAe die 17. Nouembris anni præteriti, cùm dubitarem, an eſſet recedendum à deciſis coram R. P. D. meo Pamphilio quoad fideicommiſſum, DD. in deciſis permanſerunt, eo reſeruato, an bona relicta Claudio comprehenderentur ſub dicto fideicommiſſo; quo dubio propoſito, hodie 26. Martij 1618. fuit reſponſum bona Claudij eſſe etiam comprehenſa. 1

Cùm enim teſtatores, vt patet ex eorum teſtamentis, 2
quæ in omnibus & per omnia concordant, eorum nepoti Claudio dicta bona reliquerint, in alijs autem omnibus Hieronymum alterum nepotem hæredem vniuerſalem inſtituerint, & eoſdem Hieronymum, & Claudium inuicem ſubſtituerint, in qua reciproca ſubſtitutione, non poteſt negari, quin adſint etiam bona Claudij, vt etiam admittunt informantes pro Iulia, ſequitur dicendum, quòd in ſequenti ſubſtitutione facta de primogenito in caſu deficientiæ DD. Claudij, & Hieronymi, & eorum omnium liberorum, & deſcendentium maſculorum, qui caſus euenit, cùm nulli remanſerint ex Hieronymo & Claudio liberi, & deſcendentes maſculi, fuerint comprehenſa, quæ erant comprehenſa in præcedenti reciproca ſubſtitutione, quia prima ſubſtitutio declarat qualis fuerit voluntas in ſecunda, Curt. iun. *conſil. 70. num. 1.* Mandell. *conſil. 24. num. 7.* Cacheran. *conſil. 71. num. 19.* Menoch. *conſil. 775. num. 14.* Mantic. *de coniect. lib. 5. tit. 1. num. 22. verſic. & per primam*, quod procedit etiam quoad bona contenta in prima lege, *qui liberis, §. fin. cum concordan. in gloſſ. ſuper verbo partes quoque, ff. de vulgar.* Socin. iun. *conſil. 190. num. 14. lib. 1.* Menoch. *conſil. 397. num. 12. verſ. Et cùm inſtitutio lib. 4.* & in noſtris terminis eſt text. *in cap. ſi pater in princ. de teſtam. in 6.* & licèt Hieronymus non ſuperuixerit Claudio, ſed è contra; 3
nulla tamen poteſt ſaltem probabilis aſſignari ratio diuerſitatis, cùm teſtatores voluerint bona Hieronymi prædilecti venire ad primogenitum naſciturum ex filia Claudij, ſi caſus eueniſſet, & non idem ſit dicendum in bonis Claudij, in caſu qui euenit ad fauorem primogeniti ex filia dicti Hieronymi.

Quòd

Digitized by Google

3 Quòd etiam ſuadetur ex ordine, & contextu ipſius teſtamenti. Nam quilibet teſtator poſt dictam particularem Claudij in certis bonis, & vniuerſalem Hieronymi in alijs bonis inſtitutionem, & reciprocam ſubſtitutionem vnicuique illorum proprios liberos, & deſcendentes maſculos ſubſtituit, & ſic extantem ſuperuiuentem ex prædictis eius nepotibus, & præmortui liberos, & deſcendentes maſculos pariter ſubſtituit, vt in teſtamento impreſſo Tanarini *num.* 19. in quibus omnibus ſubſtitutionibus reſpectiuè tam bona Claudij, quàm Hieronymi erant comprehenſa: deinde ſequitur, deficientibus autem ſupradictis eius hæredibus, & eorum liberis & deſcendentibus maſculis, tunc dictus teſtator inſtituit, nominauit, & eſſe voluit eius hæredem vniuerſalem primogenitum maſculum naſciturum, &c. quæ inſtitutio, ſeu ſubſtitutio, cùm legatur facta de hærede vniuerſali, & ſic de tota hæreditate, non eſt dubitandum, quin contineat omnia bona etiam Claudio relicta. Nam in illo articulo quando ſubſtituto eſt facta poſt mortem omnium, & tota hæreditate, non eſt controuerſia inter Doctores, an tota integra hæreditas omnibus defunctis ſit peruenta ad ſubſtitutum, hoc enim pro certo habent, ſed in eo contendunt, an illi omnes ſint inter ſe inuicem ſubſtituti; & in hoc ſunt contrariæ opiniones Ang. & Bart. hic enim affirmatiuam, ille verò tenuit negatiuam, quòd non dicatur facta reciproca ſubſtitutio inter eos ſubſtitutos illico ſuccedat primo decedenti, & ſucceſſiuè alijs deſcendentibus, vt tradit Couar. *in cap. Raynutius de teſtam.* §.8. *num.*4. *in* 3. *concluſ.* Zanch. *in repet.* §. *cùm ita part.*6.*num.* 91. Gabriel. *de ſubſtit. concluſ.*1. *num.*18. Craſſ. *in* §. *ſubſtitutio quæſt.*61. *num.*12. *& ſeq.* Trentacinq. *de ſubſtitut. part.*5. *cap.*2. *num.*23.

4 Et quamuis opinio Angeli ſit magis communis, vt tenent omnes ſupradicti, nihilominus ea non procedit, ſed contraria Bart. quando ſunt aliquæ coniecturæ, vtpura ratio conſeruandæ agnationis, vel alia ſimilis, vt per Cranett. *conſil.*113. Socin. iun. *conſil.*110. *num.*37. *lib.*3.Gabr. *vbi ſupr.num.*9. Zanch. *d. part.*6. *num.*92. *&* 76. In propoſito autem dicti teſtatores profeſſi fuerunt *eod. num.*19. ſe facere dd. ſubſtitutiones pro conſeruatione agnationis & familiæ ipſorum, & ad effectum fie i voluerunt inuentionem omnium, & quorumcumque bonorum ſuorum, & prohibitionem alienationis eorum ſtrictiſſimam adiecerunt *num.*2. quæ ſola prohibitio ſufficeret, etiam quòd in prædictis ſubſtitutionibus indefinitè de hæreditate, & bonis, non autem de tota, vel omnibus dictum fuerit, Alexand. *conſil.*14. *num* 17. *lib.*4. Rip. *in d.* §. *ita num.*17. *verſic. Tu verò*, Alciat. *in l. vel ſingulis num.*6. *de vulgaribus*, Zanch. *vbi ſupra num.*164. Peregr. *de fideicomm. art.*7. *num.*27.

5 Vnde ſi de bonis Claudij & reliquis in inſtitutione Hieronymi comprehenſis facta fuit reciproca ſubſtitutio inter omnes, ita quòd eis decedentibus vltimo ſuperſtiti Bononiæ erant conſolidanda in vltimo, & ei fuit primogenitus ſubſtitutus, in neceſſarium conſequens omnia dicta bona, & ſic etiam Claudij fuerunt comprehenſa in ſubſtitutione primogeniti, *l. Titia Seia* §. *Seia libertis, ff. de legat.*2. *l. hæredes mei*, §. *cùm ita, ff. ad ſenatuſconſ. Trebell.* ex quibus ceſſant omnia in contrarium adducta.

6 Et primò non obſtat, cùm vniuerſalis inſtitutio Hieronymi ab initio facta non comprehendat bona Claudio relicta, propter illa verba, *in omnibus alijs autem bonis*, &c. quæ veniunt aduerſatiuè ad præcedentia, & de ſui natura aduerſari ſolent tam in iure, quàm in facto, *ad l. pater filium*, §. *quindecim, ff. de legat.*3. *& l. hoc amplius*, §. *de his autem*, *ff. de damn. infecto*, nec etiam debeat illa comprehendere ſubſtitutio vniuerſalis eadem forma verborum facta de primogenito, cùm ſubſtitutio ab inſtitutione reguletur, vt in ſpecie tradit Corn. *conſil.*91. *n.*1. *verſ. Inſuper lib.*1. Socin. iun. *conſil.*107. *num.*12. *&* 45. *lib.*3. Pariſ. *conſil.*79. *num.* 21. *& ſeq. lib.*2. Peregrin. *de fideicomm. art.*7. *num.*44. Nam vltra quòd opinio contraria eſt communis, vt fatetur idem Peregr. *vbi ſupr. verſic. contrarium tamen*, *& num. ſeq.* præſertim prout in caſu noſtro d. clauſula, in omnibus autem alijs bonis fuit adiecta inſtitutioni, & non ſubſtitutioni, Honded. *conſ.*71. *num.*44. *lib.*1. Vbi dicit veram & communem, ac in iudicando ſequendam, prout in illa cauſa & ſecundùm concluſionem prædictam fuiſſe iudicatum, ait ipſe Honded. *conſil. ſeq. in fine*, aduerti debet quòd Hieronymus fuit inſtitutus, cum præſuppoſito quòd Claudius viueret, & ideò in illa inſtitutione bona Claudij particularia Hieronymus non habuit: primogenitus verò ſubſtitutus fuit cum præſuppoſito, quòd tam Hieronymus & Claudius, & eorum deſcendentes maſculi deceſſiſſent: vnde cùm in ipſa ſubſtitutione reciproca inter Hieronymum & Claudium, & in alijs inter eorum deſcendentes proculdubio venirent bona Claudij, ex deductis ſupra, venire etiam debent in vltima ſubſtitutione de primogenito naſcituro, quia ſecunda vel vlterior ſubſtitutio recipit interpretationem à prima ſubſtitutione potius quàm ab inſtitutione, iuxta regulam quòd *in habentem ſymbolum*, &c. vt in terminis Dec. *conſil.*1. *num.*188. *lib.*2. Menoch. *conſil.*106. *num.*300. *cum pluribus ſeqq. & præſert.* 178. *num.* 34. *lib.*4.

7 Non obſtat ſecundò quòd Claudius fuit inſtitutus in rebus certis, & ſic dato Hieronymo cohæredi vniuerſali habet pro legatario, *l. quoties, Cod. de rei vindic.* Vnde cùm ſubſtitutio primogeniti facta fuerit in hæreditate, dum quilibet teſtator eum inſtituit, & eſſe voluit eius hæredem vniuerſalem, propterea dicta bona legata continere non debet, *l. Marcellus*, §. *quædam liberis*, *& in l. in fideicommiſſario*, §. *fin. ff. ad Trebell.* iuncta *l. ſi Titius*, *ff. de legat.*3. & vtrobique Bart. & Doctor. Alexand. *conſ.* 25. *num.*11. *lib.*4. Zanch. *in d.* §. *cum ita* 5. *part. num.*132. Menoch. *præſumpt.*194. *num.*37. *lib.*4. Peregr. *d. art.*7. *num.*53. & in terminis illorum verborum hæredem vniuerſalem inſtituit, Corn. *conſil.*91. *num.*1. *verſic. Tamen his non obſtant. lib.*1. quem ſequitur Cephal. *conſil.*259. *num.*52. Hæc enim ſubſtitutio non fuit facta ſimpliciter in hæreditate, ſed in vniuerſa hæreditate, vt arguit Corn. *vbi ſupra*, quamuis in ſuo caſu dictio vniuerſalis non fuit appoſita ſubſtitutioni, ſed inſtitutioni, prout in caſu Cephali erat facta ſubſtitutio in hæreditate abſque dictione vniuerſali, atque illa duo conſilia retorquentur. Vbi autem ſubſtitutio facta fuit non ſimpliciter in hæreditate, ſed in tota, vel vniuerſa hæreditate, tunc non eſt locus illi regulæ de qua *in d.* §. *quædam liberis*, & alijs concordantibus, ſed limitationi quòd prælegata etiam veniunt in ſubſtitutione, *d. l. hæredes mei*, §. *cùm ita*, vbi notanter declarat Bart. *num.*2. Idem Bart. *in d.* §. *quædam liberis num.*12. vbi Alexand. & Socin. vterque *num.* 2. *in* 2. *limitat.* Zanch. *vbi ſupra num.*1. *ad finem verſ. præterea num.*168. Menoch. *d. præſumpt.*194. *num.*45. *lib.*4. Peregr. *d. art.*7. *num.*26.

8 Accedat quòd teſtatores prohibuerunt fieri aliquam detractionem de hæreditate & bonis eorum, necnon alienationem omnium, & quorumcumque bonorum, ea ratione expreſſa, quoniam mens, & intentio ipſorum fuit & eſt, eorum bona remanere in familia pro illius augmento & conſeruatione, & quia affectionem habent ad illam, quibus caſibus in fideicommiſſo etiam legata continentur, vt tradit Peregr. *vbi ſup. num.*47. vbi vtrumque caſum comprehendit, & in prohibitione alienationis, Zanch. *in d.* §. *cùm ita* 5. *part. n.*173. *in* 4. *ampliat.* Honded. *conſ.*71. *n.*33. *& ſeq. lib.*1.

9 Denique licèt Claudius non fuerit hæres vniuerſaliter inſtitutus, ſed ſolùm particulariter, habuerit d. bona, cùm tamen illa fuerint ſibi relicta titulo inſtitutionis, ideò in fideicommiſſo hæreditatis cenſentur etiam comprehenſa, vt benè declarat Curt. iun. *conſ.*13. *num.*5. *ad finem verſ.*2. *principaliter cum trib. ſeqq.* & poſt eum Zanch. *vbi ſupra n.*186. Decian. *conſ.*41. *n.*127. *lib.*1. Menoch. *conſ.*86. *num.*8. *&* 74. Idem præſumpt. de qua *ſup. n.*5. Honded. *conſ.*71. *n.* 28. Peregrin. *d. art.*7. *num.*60.

10 Neque releuat tertio loco obiectum circa extinctionem reciprocè inter Hieronymum & Claudium, necnon eorum filios & deſcendentes maſculos, quæ dicitur euanuiſſe per mortem ipſius Claudij vltimò defuncti ſine maſculis, & præſertim, quia ſubſtitutio primogeniti facta fuit per verba directa ciuilia, quo caſu etiam ea non extincta adhuc non venirent prælegata in reſtitutione fideicommiſſi, vt per Corn. Cephal. ſupr. allegatos, & Peregr. qui eos ſequitur *d. art.*7. *num.*54. Nam quoad extinctionem ſatis patet reſponſio ex ſupradictis, & etiam quia d. ſubſtitutio facta fuit per modum compendioſæ, non ſolùm per verba directa *inſtituit, nominauit*, ſed etiam communia, & eſſe voluit eius hæredem, *l.*2. *C. com. de leg.* §. *fin. Inſtit.*

Inſtit. de ſing. reb. per fideicommiſſum relictis, Dec. *conſ.* 38. *num.* 3. & fuit dictum in Viterbieñ. fideicommiſſi 29. Nouembris 1603. coram Reu. Attrebateñ. quo verò ad legata in ſpecie dicta duo conſil. Corn. & Ceph. reprobat Menoch. *d. præſumpt.* 194. *num.* 42. *lib.* 4. & quidquid ſit de veritate iſtius opinionis Corn. & Cephal. adhuc in noſtro caſu non obſtant ex proximè adductis in reſponſione ad ſecundum.

11 Vltimò non obſtant coniecturæ circa mentem teſtatorum, quòd noluerint hæc bona Claudio relicta in primogenitura comprehendi, quæ mens, & voluntas in hac materia præcipuè attendi debet, Cuman. *conſ.* 70. *num.* 4. Pariſ. *conſ.* 70. *num.* 11. *lib.* 2. Socin. iun. *conſ.* 107. *num.* 41. *lib.* 3. Honded. *d. conſ.* 71. *num.* 31. *lib.* 1. Zanch. *in d. §. cum ita part.* 5. *num.* 10. Card. Mantic. *de coniect. lib.* 7. *tit.* 7. *num.* 4. *verſ. Quod autem*, Peregrin. *vbi ſupra d. art.* 7. *n.* 21. Nam vltra quòd ex prædictis ſatis conſtat de voluntate contraria teſtatorum, huiuſmodi coniecturæ admodum leues DD. viſæ fuerunt. Illa enim quòd bona fuerint relicta Claudio in recompenſationem quæ pro alimentis ſuper bonis paternis ipſe prætendere poterat, non modò non includit, imò etiam retorquetur. Nam ſicut onus eum alendi morte ipſius finiebatur, *l. cum hi*, *§. modus autem*, *ff. de tranſactionibus*, *l. Mela in princip. ff. de alim. legat.* cum ſimilibus; ita & legatum bonorum factum ad hoc vt exinde illa conſequi poſſet, iuxta naturam ſubrogationis, *l. ſi cùm*, *§. qui iniuriarum*, *ff. ſi quis caut. §. fuerat*, *Inſtit. de action.* Alia verò deducta ex defectu prouiſionis fœminarum, & quòd aliæ filiæ Claudij, & earum deſcendentes cogerentur mendicare, nec ipſa aliquid facit, cùm filiabus Claudij fuerint relictæ dotes, & illarum deſcendeñ. vltra dotes etiam debeantur hæreditates & bona paterna, imò ex hoc deducitur euidens coniectura contra Iuliam, & Claudium iuniorem, quia cùm in hunc caſum mortis Claudij ſenioris abſque liberis maſculis fuerit prouiſum de dote filiabus, hinc reſultat vehemens præſumptio quòd bona Claudij fuerint grauata.

Et ita concluſum, &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Romana pecuniaria.

Veneris 30. *Martij* 1618.

ARGVMENTVM.

Cameralis obligatio tranſit in hæredes actiuè, & paſſiuè, nec retardatur per exceptionem requirentem altiorem indaginem, necnon ſolutio facta ab eo, qui non eſt debitor, præſumitur facta vti à Procuratore, & adminiſtratore, non autem nomine proprio, & hodie mariti de conſuetudine ſunt adminiſtratores bonorum vxoris dotalium, & non dotalium.

SVMMARIVM.

3 *Obligatio Cameralis tranſit actiuè, & paſſiuè in heredes.*

4 *Exequutio fieri non poteſt contra bona hereditaria debitoris obligati, etſi ea non poſſideantur ab herede.*

Poſſeſſio transfertur per aſſignationem, & traditionem rei de qua agitur, ibid.

6 *Soluiſſe quis præſumitur vt Procurator, ſeu adminiſtrator, quando non conſtat de obligatione ſoluentis.*

Solutio præſumitur facta ex præcedenti cauſa, ibidem.

7 *Mariti hodie de conſuetudine accipiunt, & adminiſtrant tam bona dotalia, quàm etiam non dotalia vxoris.*

Actus ſubſequens cenſetur factus in exequutionem eorum quæ perſeuerant, ibid. in fine.

8 *Exequutio obligationis Cameralis non retardatur per exceptionem requirentem altiorem indaginem.*

DECISIO DCXLVII.

1 Relaxato ad fauorem Excellen. D. Flaminiæ mandato contra bona hæreditaria q. D. Iuliæ, & ſignanter contra bona Caſtri Galliani, & Paſſarani, ſeu eorum fructus, proportione ex dictis bonis, & fructibus ad D. Ducem ſpectante. Dubitaui, an eſſet quoque relaxandum mandatum contra eadem bona, ſeu fructus pro portione Domini Camilli? & DD. vnanimi voto affirmatiuè reſponderunt.

2 Nam cùm, vt in alijs deciſionibus contra D. Ducem factis abundè demonſtratum fuit, ex publicis inſtrumentis, ac etiam alijs ſcripturis conſtet, quòd facta per D. Iuliam, cum iuramento, & obligatione camerali promiſſione, quòd vſquequo D. Clarix realem, & corporalem poſſeſſionem quantitatis terræ ipſi pro dote, & donatione propter nuptias aſſignatæ apprehenderet, deberentur, & currant dictæ D. Clarici pro rata ſui crediti, & dictæ quantitatis, fructus qui ex Caſtro Galliani, & Paſſarani percipiuntur, eadem terræ quantitas dictæ D. Iuliæ ex ceſſionibus ſibi inuicem à ſororibus factis obtigit, & dicta D. Iulia debitum agnoſcendo dictos fructus in ſumma ſcut. 720. annorum dictæ D. Clarici perſoluit, & quòd d. D. Clarix in medietate dictorum fructuum D. Flaminiam hæredem in vltimo ſuo teſtamento ſcripſit.

3 Dubium non eſt, quin ſicuti ſi dicta D. Iulia viueret, poſſet vigore ſupradictæ obligationis cameralis relaxari contra dicta bona, & fructus mandatum exequutiuum, ita & pari ratione idem quoque mandatum relaxari poſſit etiam illa mortua, aduerſus eadem bona, & fructus, etiam pro illa portione, in qua D. Camillus eſt dictæ D. Iuliæ hæres, quia ea eſt virtus obligationis cameralis, vt tranſeat, tam actiuè, quàm paſſiuè in hæredes, vt latè fuit in prima deciſione in hac cauſa contra D. Ducem facta probatum.

4 Nec obſtat præcipuum ſcribentium pro D. Camillo fundamentum, quòd ſcilicet nec dicta bona caſtri Galliani, & Paſſarani fuerunt vnquam à D. Iulia poſſeſſa, ſed ab ipſamet D. Clarice D. Martio aſſignata, nec illa dictus Camillus etiam nunc vti hæres D. Iuliæ poſſidet, ſed tamquam ſibi ex hæreditate dicti D. Martij obuenta, atque ideò contra eum exequutiuè agi non poteſt, ex alleg. in Bononieñ. exequutionis 16. Iunij 1600. coram bon. mem. Penia. Quia fundamentum hoc in facto non ſubſiſtit: nam quòd dicta bona fuerint à D. Iulia ipſa viuente poſſeſſa, manifeſtè probatur, ne dum ex illo inſtrumento, in quo dicta bona fuerunt dictæ D. Iuliæ etiam præſente, & conſentiente D. Martio aſſignata, illaque eadem D. Iulia dicto etiam conſenſu D. Martij accedente cum onere ſoluendi D. Clarici dictos fructus pro rata ſui crediti acceptauit, ſed quia etiam poſt dictam aſſignationem D. Iulia eoſdem fructus dictæ D. Clarici per plures annos perſoluit, hoc enim manifeſtum ſignum eſt, quòd dicta aſſignatio ſuum effectum ſortita fuit, & quòd per conſequens etiam dicta bona fuerunt à D. Iulia poſſeſſa, ad not. per Afflict. *deciſ.* 95. Menoch. *de retin. rem.* 3. *num.* 568.

5 Nec obſtat, quòd eadem bona fuerant priùs à dicta D. Clarice D. Martino in dotem data; quia ex lectura inſtrumenti apparet, quòd ei non fuerunt in dotem data, ſed à dicta D. Clarice vti tutrice D. Iuliæ, ac aliarum filiarum pro fructibus dotis dicto D. Martio aſſignata, vſque dum ſciri poſſet, an d. D. Iulia pro eius dote tertiam partem hæreditatis, vel potiùs ſcut. 30. mill. habere deberet. Vnde cùm poſtea placuiſſet ſororibus ad diuiſionem totius hæreditatis deuenire, & vnicuique ſuam portionem tradere, dicta aſſignatio impedimento non fuit quo minus in dicta diuiſione potuerint, accedente præſertim D. Martij conſenſu, eadem bona D. Iuliæ cum onere ſoluendi D. Clarici ratam fructuum, illi ex dictis bonis debitam tradi, ac dicta D. Iulia ſe ad ſolutionem dictæ ratæ, vt dictum eſt, obligare.

6 Non obſtat, quòd ſolutiones factæ D. Clarici non fuerunt à D. Iulia, ſed à D. Martio factæ, quia cùm non conſtet de obligatione D. Martij ex perſona propria præſumitur ſoluiſſe vti procurator, & legitimus adminiſtrator bonorum D. Iuliæ, quæ ſe debitricem D. Claricis in dicto inſtrumento conſtituit, quia ſolutio ſemper præſumitur

ex

ex cauſa præcedentis obligationis facta, *l. quadam mulier*, & ibi gloſ. *ff. de re iud.* cum alijs per Crauett. *conſil. 91. num. 9.* & fuit in hac cauſa coram Reu. P. D. meo Dunozetto firmatum.

7 Eadem quoque reſponſione tollitur, quod dicitur dicta bona fuiſſe à D. Martio locata, quia quatenus hoc in facto iuſtificaretur, dicendum eſſet, quòd D. Martius dictas locationes fecerit vti Procurator, & maritus D. Iuliæ, non autem nomine proprio, tum quia, vt inquit Crauett. *d. conſil. 91. num. 7.* ex communi conſuetudine, & practica videmus, quòd mariti accipiunt, & adminiſtrant tam bona dotalia, quàm etiam non dotalia vxoris, tum quia cùm dicta bona fuerint conſentiente D. Martio D. Iuliæ aſſignata, illaque onus ſoluendi fructus ex d. bonis D. Clarici debitos in ſe ſuſceperit, actus ſubſequens cenſeri debet in exequutionem eorum quæ præceſſerunt factus, ex pluribus adductis per Surd. *deciſ. 325. num. 7. & 8.*

8 Non obſtat, quòd dicta bona dicantur fideicommiſſo anteriori obnoxia, quia cum, vt ſæpè dictum eſt, D. Iulia etiam accedente D. Martij conſenſu ad ſolutionem dictorum fructuum, ſe cum iuramento, & in forma Cameræ obligauerit, & D. Camillus etiam eiuſdem D. Iuliæ ſit hæres, quo fit, vt factum eius impugnare non poſſit, ac ipſe eadem cum illa perſona cenſeatur, iuribus vulgaribus, dicta exceptio tamquam altiorem indaginem requirens exequutionem dictæ obligationis impedire non poteſt, Cæſar. de Graſſ. *deciſ. 3. num. 14. de ſolut.* Card. Seraphin. *deciſ. 1455. num. 2.*

Ad ea, quæ adducebantur de defectu liquidationis, placuerunt DD. reſponſiones in quatuor alijs deciſionibus contra D. Ducem factis datæ, cum quibus etiam in alijs tranſierunt.

R. P. D. PIROVANO.

Nullius iuriſdictionis.

Lunæ 2. Aprilis 1618.

ARGVMENTVM.

Ex ſummario ſume argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Notarij duo ſi fuerint deſtinati ad compulſandum proceſſum, vnius ſubſcriptio non ſufficit ad ſuſtinendam eiuſdem proceſſus fidem.*

2 *Suſpicio oriens ex emendatione proceſſus cadens in vna parte, non operatur in alia, quando partes ſunt ſeparatæ.*

3 *Actorum editio ſpectat ad officium, & authoritatem Notariorum.*

DECISIO DCXLVIII.

1 QVæ in præcedenti deciſione 11. Decembris præteriti viſa fuerunt extra dubium tunc propoſitum, itaut reſponſione non indigerent, hodie præſuppoſitis deciſionibus iam factis diſcuſſa fuerunt, cum particulari dubio, an ſcilicet reliqua obſtent, quin ſit adhibenda fides proceſſui remiſſoriali, in quo Domini reſponderunt non obſtare. Prima namque oppoſitio probata non videbatur, quòd ſcilicet ambo Notarij non ſe ſubſcripſerunt proceſſui extracto, & ad Curiam tranſmiſſo, prout neceſſarium eſt ad illius fidem ſuſtinendam, Put. *deciſ. 6. lib. 1.* Guidop. *deciſ. 122.* Quia in proceſſu leguntur ſubſcriptiones Ioannis de Pau, & Ioannis de Montoya aſſerentium tranſumptum concordare cum originali.

2 Et quamuis Montoya in ſua ſubſcriptione dicat ſe neſcire an originale exiſtat in forma, qua agitatus fuit, & factus coram eo, dum à multis diebus penes ſe non ſteterit, nec tunc ad præſens reperiretur, & ex quòd defecerunt folia ex prædicto proceſſu, & apparuerunt aliquæ emendationes abſque eo quòd eſſent ſaluatæ, & approbatæ; tamen ex hoc dici non poteſt, quod tranſumptum non ſit ſubſcriptum per ambos Notarios, neque dubitatio Montoyæ, quòd prædicta poſſint releuare aduersùs formam probantem præiudicare debet veritati ſubſcriptionis reſpicientis ſolemnitatem à iure requiſitam, ſed prout de iure ad validitatem proceſſus remiſſorialis referri poſſunt, quæ nihilominus non obſtant, quia proceſſus ſtetit penes alium Notarium Ioannem de Pau, eo quòd Montoya noluit interuenire, quando fuit extractus è Camera, in qua fuerat clauſus, & interim bene, & diligenter cuſtoditus ſub ſigillo Decani de Talauera, & in eodem ſtatu repertus per recognitionem ſigillorum, vt patet ex atteſtationibus, quæ datæ fuerunt. Deficientia autem foliorum emanauerat antequam proceſſus eſſet recluſus in Camera Conuentus Diſcalceatorum, vt patet ex eo quòd talis recluſio fuit facta ſub die 2. Octobris 1615. & folia iam ante reperta de mandato iudicis fuerunt conſuta ſub die 26. Septembris antecedentis, ac demum emendationes reſpiciunt ſolummodo vnicum teſtem, vt ex relationibus, & ſubſcriptionibus Notariorum, quæ datæ fuerunt in ſummarijs D. Archiepiſcopi, de cuius fide quatenus poſſet hæſitari, non tamen in cæteris tolleretur, fides proceſſuum tamquam quòd ſit ſuſpicio cadens in ſeparatis, Bart. *in l. ſi falſis in prima lectur. in fin. C. de tranſact.* Rip. *in l. admonendi n. 125. ff. de iureiur.* Menoch. *de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 21. num. 32.*

3 Similiter non obſtant, quæ ſecundò opponebantur de auſcultatione, & correctione facta à ſolo iudice Magni Prioris, & in Camera illius abſque coniudice, attentis proteſtationibus Decani de inſimul conueniendo correctioni, & alijs diligentijs neceſſarijs, de quibus in ſummario *num. 2. & 4.* quæ propterea dicebatur nulla ex defectu iuriſdictionis ſine coniudice. Quia prædictæ proteſtationes emanarunt die 16. Ianuarij 1616. & die 22. eiuſdem menſis, ſed nihilominus in audientijs eiuſdem diei tam Decanus, quàm Pater Antonius Salazar iudices remiſſoriales mandarunt correctionem ambobus Notarijs, qui die 8. Februarij eiuſdem anni pro exequutione decretorum illum examinarunt, & correxerunt, vt patet ex actu qui datur in ſummario Magni Prioris *num. 11.* in quo etiam legitur tranſumptum cum emendationibus, & correctionibus fuiſſe ab ipſis Notarijs ſubſcriptum in præſentia ipſorum iudicum remiſſorialium, & Procuratorum hinc inde ad eum effectum citatorum, quod ſuperabundate videtur ad certificandam identitatem tenoris ſcripturæ tranſumptatæ, cùm huiuſmodi actus non ſint de pertinentibus ad iudicem, ſed ad officium, & authoritatem Notariorum, ad quos ſpectat editio actorum, *cap. cum P. Tabellio*, vbi Felin. *de fid. inſtr. l. argentarius, l. veluti, §. hac vox*, vbi Caſtrenſ. *num. 3. ff. de edend.* & eorum ſubſcriptio ſufficit, vt dictum fuit in Toletana Decimarum 2. Iunij 1603. coram bon. mem. Card. Pamphilin. Atque ita proteſtatio Decani de intereſſendo correctioni, & aſſignatio loci Sacriſtiæ nihil pertinere videntur ad iuriſdictionem pro validitate actus, ſed prò intereſſe veritatis ſcripturæ explendæ, cui ſatisfactum fuit per eius Decani præſentiam de tempore ſubſcriptionis Notariorum.

4 Irreleuans pariter viſa fuit tertia exceptio deducta ex ſuſpecta falſitate reſpectu deficientiæ foliorum, & depoſitionis vnius teſtis, quia ex prædictis non reſultat nullitas proceſſus remiſſorialis, ex quo folia non reſpiciunt examen teſtium, nec apparet eius culpa fuerint deperdita, ac etiam fuerunt reperta mediante reuelatione vnius Confeſſarij: alteratio autem depoſitionis dicti teſtes, quatenus etiam adeſſet, neque annullat proceſſum, neque tollit fidem ipſius in alijs partibus, vt ſupra dictum fuit.

5 Demum etiam ceſſabat exceptio nullitatis ex præſentia Hieronymi Ceruantes pro tertio Notario, qui fuerat recuſatus, quia illius aſſiſtentia non fuit neceſſaria: ſuperflua autem non ſunt apta ad annullandum, & vitiandum actum, ſed potiùs vitiantur.

R. P. D.

R. P. D. D E C A N O.

Theatina, ſeu nullius iuriſdictionis de Atiſſa.

Luna 2. Aprilis 1618.

A R G V M E N T V M.

Cenſurarum declaratio nunquid dari debeat contra eum, qui obtulit ſe paratum obedire litteris Apoſtolicis ſine præiudicio iurium ſuorum, & ſic an, & quando ſufficiat verbalis paritio.

S V M M A R I V M.

1 *Declaratoria cenſurarum non datur contra non contumacem.*

Contumax dicitur qui iudicis monitionibus parere recuſat, ibid.

Contumax non dicitur, nec cenſurarum pœnas incurrit ob non paritionem litterarum Apoſtolicarum, qui offert ſeparatum præſtare omnem, & quamcumque patientiam, ibidem.

Litteris Apoſtolicis parere ſufficit verbaliter declara vt ibid. & n.2. vbi quod ſi proteſtatus fuerit ſe velle parere ſine præiudicio quorumcunque ſuorum iurium, tam in poſſeſſorio, quàm in petitorio, & n.3.

Proteſtatio, ſeu reſeruatio iurium ſuorum ſemper intelligenda eſt ſecundùm naturam actus cui adiicitur, etiamſi verba reſtringi oportet, ibid.

Proteſtatio contraria facto dicitur nulla, eiuſque non eſt habenda ratio, ibid.

Interdictum retinendæ non datur ei qui patitur alium capere poſſeſſionem, ibid.

4 *Litteris Apoſtolicis vt quis parere dicatur ſufficiatque parendi verbalis oblatio, nunquid teneatur præſtare cautionem de pariendo.*

D E C I S I O DCXLIX.

1 FVit reſolutum non eſſe dandum declaratoriam contra Præpoſitum Atiſſanum, quia non conſtat de contumacia, propter quam datur, iuxta deciſ. Caſſador. 5. *n.7. de conſtit.* & fuit dictum in cauſa Pampilonen. Theſaurariæ 13. Decembris, & 18. Decembris præteriti in Abulen. decimarum coram me, quæ quidem contumacia tunc committitur, cùm quis monitionibus iudicis parere recuſat, *l. contumacia, in verſ. contumaces non videntur, ff. de re iudic.* In caſu autem de quo agitur, nedum Præpoſitus non ſpernit monitionem iudicis, imò etiam paruit; quia cùm illi intimatum fuiſſet mandatum de manutenendo, reſpondit per ſe non ſtare, neque ſtetiſſe, quominus D. Archiepiſcopus eſequatur ſuum mandatum de manutenendo à Rota obtentum, & vtatur iure ſuo, & ſubdit ſe non præſtitiſſe, neque præſtare aliquod impedimentum, ac fuiſſe, & eſſe paratum præſtare omnem, & quamcunque patientiam ad prędictum effectum neceſſariam, & opportunam, quæ quidem paritio licèt ſit verbalis, ſufficit ad effectum, de quo agitur, quia tunc non aderat, in quo realiter Præpoſitus parere deberet, iuxta deciſ. Put. 244. *lib. 1. in nou.* Mohedan. *deciſ. 9. de ſent. & re iudic.* & fuit reſolutum in cauſa Toletana iuris decimandi 19. Nouembris 1593. coram bon. memor. Card. Pamphilio, & in alia Toletana Capellaniæ 14. Aprilis 1595. coram Illuſtriſſimo Millino, & in Burgen. Iuriſdictionis de Birbieſca 10. Decembris 1597. coram bon. memor. Camillo Peregrino, & nouiſſimè in cauſa Cæſarauguſtana Canonicatus 28. Maij 1607. coram Reuerendiſſ. P. D. meo Pamphilio, & in cauſa nullius, ſeu Senonen. Monaſterij 5. Iulij 1608. coram R.P.D. meo Archiepiſcopo Damaſceno, & in puncto in cauſa Sorana Beneficiorum 26. Iunij 1616. coram Reu. P. D. meo Pirouano.

2 Neque contumacia ex eo poteſt deduci ex quo Præpoſitus nedum dixit quòd erat paratus præſtare patientiam ad prædictum effectum neceſſariam, & opportunam, ſed etiam addidit alia verba, videlicet donec, & quouſq; à Rota contrarium fuerit ordinatum, & ſine præiudicio omnium, & quorumcunque ſuorum iurium tam in poſſeſſorio, quam in petitorio, & non alias, aliter, nec alio modo; & tamen ad effectum paritionis verbalis videtur neceſſarium, vt verbo dimittat poſſeſſionem, prout fuit factum in caſu Putei *in d. deciſ. 244. lib. 1. in nou.* Nam huic obiecto fuit reſponſum, quòd in illo agebatur de re corporali, quæ naturaliter detinebatur ab eo, contra quem fuerat iudicatum, & ideò fuit opus illa paritione verbali, vt ſcilicet quòd dimittebat poſſeſſionem, quia poſſeſſio non poteſt eſſe penes duos, gloſ. *in l. ſi vt certò, §. ſi duobus vehic. in verb. dominium*, & ibi etiam Caſtren. *num. 7. ff. commod.* hic autem non agitur contra Præpoſitum, qui poſſidet, aut detinet, & propterea cùm non fuerit condemnatus ad cedendum, non ſequitur ex eo reſultare non paritionem, & ſic adeſſe contumaciam, eo ipſo quo ſibi reſeruat iura quæ tollunt ceſſionem, & hoc ſufficit cùm ſolum eſſet obligatus obtemperare mandato de manutenendo, non autem cedere iuri ſuo, vt bene declarat Mohedan. *in d. deciſ. 9. de ſentent. & re iudic.* Ant. Aug. *in epiſ. eod. tit. num. 3.* Seraphin. *deciſ. 757.* & fuit dictum in allegata cauſa Burgeñ. iuriſdictionis de Birbieſca.

Non obſtat, quòd Præpoſitus expreſsè ſibi reſeruauit iura in poſſeſſorio, quia iſta reſeruatio debet intelligi de alijs iuribus in alio poſſeſſorio, quàm ſummariſſimo, cùm reſeruatio ſemper intelligenda ſit ſecundùm naturam actus, cui adijcitur, etiamſi verba reſtringi oporteret, vt declarat Aym. *in conſ. 41 1. num. 38.* & ſi aliter reſeruatio intelligeretur, nulla eius eſſet habenda ratio, tum quia eſſet contraria facto, *l. ſi extraneus in princ. ff. de acqu. hered. l. cum plures, §. locator horrei, ff. locat.* DD. *in c. cum M. Ferrarienſis de conſtit.* Bald. *in c. Cumana num. 3. de elect.* Aym. *conſil. 463. num. 18.* & iſta concluſio admittitur non ſolùm in proteſtatione, prout loquuntur prædicti DD. ſed etiam in reſeruatione contraria facto, quæ infringitur ſicut proteſtatio facto contraria, Gratian. *conſil. 37. num. 35. lib. 1.* Franc. Bec. *conſil. 34. num. 25.* Honded. *conſil. 89. num. 36. lib. 1.* tum quia non pendebat à voluntate Præpoſiti, ſed ex diſpoſitione iuris, quia qui patitur alium capere poſſeſſionem, non poteſt ad eam per interdictum retinendæ reuerti, ad notata *in §. hodie, Inſtit. de interd.* ea enim quæ pendent à iuris diſpoſitione, nihil operantur contra legis diſpoſitionem, & formam, *l. Alimenta*, & ibi Aretin. *C. de neg. geſt. l. Papinianus, ff. de public.* Caſtren. *in l. finali num. 7. ff. de eo quod cer. loc.* Capr. *conſ. 24.* Neuizan. *conſ. 38. num. 15.* Tiber. Decian. *conſil. 29. nu. 38 lib 3.* Cephal. *conſ. 407. lib. 3.* & in puncto breuiter relatis his tribus concluſionibus, ita reſpondit Rota *in dict. deciſ. Seraphin. 754.* 3

Neque eſt verum, quòd ad minus debebat pręſtari cautio de abſtinendo in futurum, iuxta notata per Bart. *in l. 1. §. interdictum, ff. vti poſſidetis*, quia (quicquid ſit an iudex potuerit condemnare ad præſtandam cautionem, vt latè per Menoch. *de retinen. poſſeſſ. remed. 3. quæſt. 95. num. 811. & ſeqq.*) ſatis eſt quòd ad dictam cautionem præſtandam Prępoſitus non fuerit à iudice condemnatus, vt fuit in his terminis reſolutum in prædicta cauſa Burgen. iuriſdictionis de Birbieſca coram bon. mem. Camillo Peregrino. Et denique per Dominos nulla fuit habita ratio teſtium examinatorum, tum quia examinati ad perpetuam rei memoriam ſine iuriſdictione, tum etiam quia non ſunt in actis. Vnde meritò concluſum fuit non eſſe dandam declaratoriam. 4

R. P. D. P I R O V A N O.

Ariminen. bonorum.

Veneris 4. Maij 1618.

A R G V M E N T V M.

De legato liberationis redditionum computorum adminiſtratori à teſtatore facto, ad quæ extendatur; eſt breuis, ſed magiſtralis deciſio.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Adminiſtratori legatum liberationis redditionis ratio-num à teſtatore factum ſub verbis ampliſſimis exten-ditur tantùm vt ipſe adminiſtrator conueniri non poſ-ſit ad ea, quæ tenetur actione perſonali; ſecus ad ea, quæ tenetur actione in rem, & n. 2. vbi ampliatur hæc concluſio.*

2 *Adminiſtratori liberatio redditionis rationum à teſta-tore facta cum donatione eius in quo adminiſtrator eſſet debitor tam in pecunijs, quàm in redditibus per-ceptis & exactis, ad quæ trahatur.*

4 *Procuratoris mandatum poteſt quandocumque ſuppleri, & proauci quando de illius defectu non fuit oppoſitum à principio.*

5 *Compromiſſum vigore ſtatuti inter coniunctos, ſeu alios facienanm, nunquid intelligatur de vnica vice, an verò ſæpius durante cauſa.*

DECISIO DCL.

1 CEnſuerunt Domini ſententiam eſſe confirmandam. Ex lectura enim illis colligitur iuſtitia, quia attento legato liberationis facto per Io. Tarquinio, eius adminiſtratori, ſub verbis ampliſſimis pronunciatum fuit legatum liberationis comprehendere omnes & quaſcumque pecuniarum ſummas, quas Tarquinius legatarius tempore teſtamenti exegerat ex quacumque cauſa occaſione adminiſtrationis, ac etiam omnes fructus, quos etiam idem Tarquinius habuit & percepit a debitoribus Ioannis, non tamen credita inexacta de tempore obitus teſtatoris, neque fructus extantes recollectos ex bonis eiuſdem teſtatoris, quæ omnia reſpectiuè conueniunt diſpoſitioni *l. Aurelius*, §. *Mevia ff. de lib. leg.* vt ſcilicet in liberatione legata veniant ea tantummodo relata in prima parte ſententiæ, quę actione perſonali peti poſſunt; ſecus verò enunciata in ſecunda parte ſibi, non tamen quæ actione reali vendicari poſſunt, quem text. in hunc ſenſum ita intelligunt gl. & Bart. *in d.* §. *Mevia*, & ſequuntur Couarr. *var. reſol. lib. 2. c. 14. n. 1.* Gomez *variar. reſolut. lib. 10. cap. 12. n. 82.* Graſſ. *in* §. *legatum*, q. 40. Honded. *conſ. 82. nu. 53. lib. 1.* Gabriel. *conſ. 146. num. 20. lib. 1.* Cardin. Mantic. *de vlt. volunt. lib. 9. tit. 4. num. 3.* & rationem dicunt, quia qui liberatur, cenſetur liberari ab obligatione, & in actione in rem quis conuenitur, non vt obligatus, ſed vt poſſeſſor in iudicium vocatur, *l. officium*, *ff. de rei vendic.*

2 Neque prædictis videbantur repugnare verba ampliſſima legati, dum teſtator liberauit penitus & abſolutè Tarquinium curatorem ſuum ad reddendum computa, & vlteriùs titulo donationis inter viuos irreuocabiliter omne id & totum quod ipſe curator occaſione dictæ adminiſtrationis debitor remaneret, tam in pecunijs, quàm in redditibus & prouentibus dd. bonorum vſque in hunc diem perceptis & exactis, ex quibus dicebantur comprehendi omnia, quæ vtroque iure tam perſonali, quàm reali peti poterant. Quia ex contextu dd. verborum non videtur inducta aliqua ſpecialitas inferens de neceſſitate ad comprehenſionem realis actionis, prout neceſſarium eſt, vt ſentiunt Card. Mantic. *d. lib. 9. tit. 4. n. 3.* Honded. *d. conſ. 72. n. 54.* Franc. Marc. *dec. 146. part. 1.* nam liberare penitus & abſoluere ad reddendum computa, & legare id totum quod curator occaſione adminiſtrationis debitor remanet, aliud non eſt, quàm liberare debitorem à reſtitutione reliquatus, à quo non cenſeretur abſolutus, ſi talia verba non præceſſiſſent, *l. ſi quis rationes*, *ff. de lib. legat.* Couarr. *var. reſol. lib. 2. cap. 14. n. 1.* Menoch. *de præſumpt. 164. num. 21.* & quidem de reliquatu limitato ſentiendum eſt per illa verba, quòd ipſe curator occaſione adminiſtrationis prædictæ debitor remanet, quæ ſolent reſtringere liberationem ad ſuam cauſam, nempe adminiſtrationis, cui adſcribi non poteſt res poſſeſſa & occupata ab ipſo adminiſtratore, Bart. *in l. non ſolum la 2. ff. de lib. leg.* Menoch. *d. præſumpt. 164. numer. 12. verſ. confert & ratio*; ſequentia verò verba tam in pecunijs, quam in redditibus & prouentibus dd. bonorum quoad conſumpta quæ bene cadunt ſub reliquatu, non autem de eis quę adhuc extant & actione reali vindicari poſſunt, vt declarant iidem Couarr. *d. c. 14. n. 2.* & Mantic. *d. tit. 4. num. 3.*

Exceptiones verò contra validitatem ſententiæ, non etiam videbantur releuantes, quia quoad tranſportationem actorum, non conſtat quòd coram arbitris fuerit fabricatus aliquis proceſſus qui eſſet coram iudice appellationis tranſportandus, & in compromiſſo fuit data facultas procedendi, ordine iuris non ſeruato, abſque tela iudiciaria & citatione. 3

Defectus productionis mandati quando non fuit appoſitus, poteſt quandocumque ſuppleri pro iuſtificatione legitimationis perſonæ tunc comparentis, Rota *deciſ. 19. de procur. in antiq. & dec. 599. n. 1. part. 1. diuerſ.* & ſæpè fuit firmatum. 4

Quòd cauſa eſſet terminanda per arbitros, laudum hoc demonſtrat fuiſſe obſeruatum, & quamuis reſpondeatur ſtatutum non reſtringi ad primum compromiſſum, ſed toties donec cauſa terminata fuerit, Alexand. *conſ. 70. n. 2. lib. 2.* Tiraquell. *in l. boues* §. *hoc ſermone*, *limit. 9. num. 39. lib. 2. ff. de verb. ſignificat.* tamen hoc etiam ſentiunt, præſertim eſſe verum quando ſuper primo compromiſſo non fuit latum laudum, ex eo quòd expirauit, vel arbiter deceſſit. 5

Cætera autem viſa ſunt leuia, & ex facto ceſſare, &c.

R. P. D. ANDREA.

Conchen. decimarum dell'Infantado.

Die 4. Maij 1618.

ARGVMENTVM.

Remiſſoria non datur data irreleuantia articulorum, & quando dicantur articuli irreleuantes.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſoria non datur quando articuli non ſunt releuantes.*

2 *Immemorabilis præſcriptio ſufficit quòd res fuerit deducta ſupra centum annos, & non conſtet de eius initio.*

Probatio vt concludat, debet eſſe pernecesſe, & non per poſſibile, ibid. in fine.

3 *Infinitum adhuc remanet, ſi ab infinito finitum damus.*

Erectio Eccleſiæ in Cathedralem, nunquid excludat quin antea fuiſſent Parochiæ, ibid.

5 *Teſtes poſt publicationem eorum depoſitionis non admittantur ad probandum ſuper contrarijs articulis.*

6 *Teſtes poſt publicationem, & didicita iuſtificata, quando admittantur ſuper cauſa, & ratione ſcientiæ, ſuper quibus antea interrogati non fuerunt.*

Non adeſt inter eius impreſſas.

DECISIO DCLI.

DOmini dixerunt non eſſe dandam remiſſoriam, quia articulus ſecundus aliàs, & nunc datus ſuper immemorabili, continet, quòd omnes Eccleſiæ oppidorum de quibus agitur Epiſcopatus Concheñ. habent ſuam Parochiam decimarum, & terminum diſtinctum, & ſeparatum à multis annis, & tempore citra, & tam antiquo, quòd in dicto Epiſcopatu nec in dictis locis fuit memoria principij de præmiſſis, & remiſſoria petitur ad probandum ſolùm cauſa ſcientiæ cum requiſitis, gl. *in c. 1. de præſcript. in 6.* & tamen hæc probatio ad effectum de quo agitur eſt irreleuans, & propterea venit denegan. remiſſoria, *l. ad probationem*, *C. de probat.* Oldrad. *conſ. 316. n. 1.* Roman. *conſ. 226. n. 3.* Cæſar de Graſſis *deciſ. 2. de dilationib.* Caputaquen. *dec. 66. part. 3.* & fuit ſæpiſſimè reſolutum. 1

De hac autem irreleuantia non poteſt dubitari, quia dato etiam quòd teſtes deponerent cum omnibus illis requiſitis, non tamen concluderent pernecesſe ante annum 1177. quo Eccleſia Concheñ. fuit erecta in cathedralem, Parochias fuiſſe diſtinctas, cùm hæc diſtinctio Parochialium potuerit emanare poſt dictum annum, prout emanaſſe fuit firmatum in vltima deciſione, & 2

dum

dum non apparet de initio, nec adeſt memoria in contrarium, adhuc diceretur ab immemorabili Parochias fuiſſe diſtinctas. Ad probandum enim immemorabilem, ſufficit quòd res fuerit in eſſe deducta ſupra 100. annos, & non conſtet de certo eius initio, vt tradit Innoc. *in cap. veniens num. 2. in fine de verbor. ſignif.* quem Doct. communiter ſequuntur, Aym. *de antiq. temp. 4. part. §. materia num. 40.* Couarr. *in reg. poſſeſſor. 2. part. §. 3. num. 7. verſ. hinc falſum eſſe apparet de regul. iur. in 6.* Molin. *de Hiſpan. primogen. lib. 2. cap. 6. num. 61. verſ. ſi verè*, Faber. *deciſ. 214. part. 3. lib. 2. diuerſ.* & fuit dictum in Tiraſonen. iuriſdictionis de Tudela 27. Octobris 1595. coram Illuſtriſſ. Millino, in Burgen. emolumentorum ſigilli 28. Iunij 1598. coram bon. mem. Penia, & in Cauallicen. feudi 26. Aprilis 1613. coram R. P. D. Pirouano, & tamen, vt dixi, hæc probatio non concluderet ante dictum annum 1577. prout requiritur, vt concludat non per poſſibile, ſed etiam per neceſſe, *l. ad probationem la 2.* vbi not. Bald. *num. 1. de probat.* Decian. *conſil. 124. num. 71. lib. 3.* Mohedan. *deciſ. 2. num. 2. de ſent. excommunic.*

3 Nec releuat huiuſmodi erectionem in Cathedralem de anno 1577. non excludere quin antea adfuiſſent Parochiæ etiam ab immemorabili tempore, quod eſt infinitum; & propterea deducto illo tempore poſt erectionem, adhuc remanere tempus immemorabile, iuxta regul. quòd ſi ab infinito finitum demus, adhuc remanet infinitum, Oldrad. *conſil. 254. num. 18.* Molin. *vbi ſupra num. 47. verſ. qua etiam ratione*, Gutier. *pract. lib. 3. quæſt. 17. num. 290.* Quia dato & non conceſſo quòd Rectores poſſent addere in articulo hoc tempus ante erectionem, adhuc eſſet irreleuans hæc probatio. Non enim agitur hic de adimendo tempore, ſed de probatione contrarij eius quod prætenditur probari, cùm ex hac erectione in Cathedralem quæ præcedere debet diſtinctionem Parochialium ab Epiſcopo fien. *cap. Epiſcopi 80. diſt. cap. ad audientiam de Eccleſ. ædif.* Rebuff. *in pract. de erect. in Parochiale in princ. & num. 9.* excludatur aſſertio illa, quòd ante erectionem Cathedralis, adeſſent Eccleſiæ Parochiales, vt in indiuiduo ad d. conſ. Oldrad. 254. *n. 18.* reſpondetur, Seraphin. *deciſ. 1367. n. 3. & 4.*

4 Cùm enim poſt irruptionem Maurorum in Hiſpaniam & Eccleſiarum vaſtationem extinctus ac penitus ſublatus fuerit antiquus ille ſtatus diœceſ. Valerien. authoritate Apoſtolica noua Cathedralis erecta, & Epiſcopatus inſtitutus in ciuitate & diœceſ. Conchen. vt fuit firmatum per bonas deciſiones in hac cauſa, dato ſine veri præiudicio, quòd Rectores probarent de illo antiquo tempore extitiſſe, & diſtinctas fuiſſe Parochias in diœceſi Valerien. talis probatio nequaquam poſſet eis ſuffragari, attento quòd ille ſtatus fuit interciſus, & nouus inductus, itaut parochiales Eccleſiæ ad illum primæuum ſtatum redire non poſſent, *l. homo liber*, cum notat per gloſ. *in verbo reuertitur ad fin.* quæ allegat concordantes, *ff. de ſtat. homin.* & propterea, vt dictum fuit in vltima deciſ. Rota in hac materia ſemper conſiderauit ſtatum poſt recuperationem d. ciuitatis Conchen.

5 Sed neque Rectores hodie ſunt in tempore adden. in articulo illa verba *ante erectionem*, quia cùm in eo præſupponatur exiſtentia parochialium in Epiſcopatu Conchen. & ſic articulus concludat de tempore & loco circumſcriptis in dicto Epiſcopatu, ſi modò Rectores probare vellent illas extitiſſe antea in diœceſ. Valerien. eſſet per indirectum velle probare contrarium in loco & tempore eius, quod fuit articulatum à principio, quod poſt publicationem teſtium non permittitur, & ſibi imputent Rectores quòd ita articulum reſtrinxerunt, Innoc. *in cap. ex tenore de teſtib.* & ante eum gloſ. *in cap. 2. §. ſi quis teſtibus 4. quæſt. 3.* Abb. optimè declarans *in d. cap. ex tenore n. 5. in 4. lect. & ibid.* Felin. *num. 4.* vbi dicit communem.

6 Hinc tollitur obiectum quòd teſtes poſſunt examinari poſt publicationem, & didicita reſtificata, quando prout ſic fuerunt ſolummodo interrogati ſuper cauſa, & ratione ſcientiæ, ſuper quibus antea illos interrogari omiſſum fuerat, Gabr. *de teſtibus concluſ. 21. num. 21. verſ. Et propterea*, cum alijs allegatis, quia hoc non eſſet interrogare teſtes ſuper cauſa, & ratione ſcientiæ omiſſi, ſed ſuper tempore, & loco diuerſis ab eo quod fuit articulatum, quod eſt prohibitum, vt ſupra.

7 Vltra, quòd etiam admiſſa huiuſmodi probatione, adhuc iſta immemorabilis nihil releuaret, tum ex deductis ſuprà *in verſ. nec releuat*, tum etiam quia in binis vltimis deciſionibus fuerunt approbata fundamenta realitatis, & coæqualitatis in iure decimandi R. D. Epiſcopi ob præſumptionem retentionis ante diſtributionem decimarum inter parochiales, & ius quartæ recipiens poſſibilitatem augmenti, quæ omnia applicantur etiam ante tempus huiuſmodi erectionis Epiſcopatus Conchen. & de tempore antiqui Epiſcopatus Valerien. ex deductis in vtraque deciſione. Cùm etiam de illo tempore diſtinctio Parochiatum fieri deberet per Epiſcopum, vt *in cap. 1. 13. quæſt. 1.* vbi refertur Epiſtola Dionyſij Papæ ad Seuerum Epiſcopum Corduben. ſuper diſtinctione Parochialium ab eo, & cæteris Epiſcopis facien. prout in verbis ad eam ſupplen. *Hanc quoque normam te, & omnes Epiſcopos ſequi conuenit*, &c. vt fuit animaduerſum in vltima deciſione.

Non obſtat fuiſſe probatum, quòd Rectores ab immemorabili tempore decimas olei & croci perceperunt in his locis, vt fuit reſolutum 11. Martij 1616. & 12. Iunij 1617. coram me, quaſi per hoc arguatur ab immemorabili tempore, & ſic ante erectionem Cathedralis de anno 1577. præceſſiſſe diſtinctionem Parochialium, & per conſequens eos non indigere remiſſoria, quia reſponſio patet ex prædictis. 8

Et ita concluſum, &c.

R.P.D. PAMPHILIO IVNIORE,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Romana litterarum cambij.

Veneris 4. Maij 1618.

ARGVMENTVM.

Litteræ cambij ſi fuerint acceptatæ ab eo, cui litteræ directæ fuerunt, ſed pecunia non fuit ſoluta, qui pecuniam dedit mercatori, qui litteras ſcripſit, habet contra ipſum regreſſum pro earum reſtitutione.

SVMMARIVM.

1 *Littera cambij ad hoc vt ex earum acceptatione ab eo cui littera diriguntur, ſit liberatus debitor, qui litteras ſcripſit, & tranſmiſit ad inſtantiam eius, qui ad hunc effectum pecunias ſcribenti, & mercatori dedit, neceſſe eſt vt dicta pecunia vltra acceptationem litterarum cambij fuerint effectualiter ſoluta, aliter mercator qui litteras ſcripſit, non eſt liberatus, & per tot.*

4 *Depoſitum non integrè factum non ſuffragatur deponenti, vbi de depoſito conditionali, & non libero.*

DECISIO DCLII.

FVit reſolutum DD. Erreram, & Coſtam teneri ad reſtitutionem ſcut. 2000. de quibus agitur, quia cùm illa per Furnarios, & Franchos Neapoli cum effectu ſoluta non fuerint illis *dell'Heredi*, prout requirebatur ex litteris cambij per ipſos DD. Erreram, & Coſtam ſcriptis, ſequitur quòd ſicut ipſi d. ſcuta 2000. à D. Rotulo receperunt, ita non ſequuta effectuatione litterarum ad illorum reſtitutionem teneantur, Bald. *conſ. 348. col. 2. verſ. conſidera interdum, & verſ. ſi d. ſi littera non ponerentur in executione, & infra ſub n. 4. verſ. finaliter dic. lib. 1.* Rota Ianuen. *deciſ. 4. num. 8.* 1

Nec obſtare quòd Furnarij, & Franchi litteras cambij acceptauerint, ſed dicta ſcuta 2000. cum effectu non ſoluerint culpa illorum *dell'Heredi*, qui ante exactionem foro ceſſerunt, & ipſorum creditores d. ſcuta 2000. ſequeſtrari obtinuerunt. Nam quoad acceptationem placuit reſponſio quòd per eam DD. Errera & Coſta, qui litteras ſcripſerunt, non cenſentur liberati, niſi d. ſcuta 2000. cum effectu ſoluta fuerint, cùm numquam præſumatur facta nouatio, Salyc. *in l. ſi filius ſub n. 2. verſ. ego autem, ff.* 2

ad Macedon. Cagnol. *in l. ſingularia in 1. lectur. num.* 162. *verſ. non obſtat, ff. ſi cert. pet.* Bald. *conſ.* 400. *num.* 6. *in fin. verſ. interdum dubitatur lib.* 5. *num....* fuit reſolutum in pluribus cauſis relatis 1. Iunij 1615. coram R. P. D. meo Remboldo. Quo verò ad decoctionem illorum *dell' Heredi*, & ſequeſtra per iudicem appoſita pro reſponſione, fuit ponderatum, quòd Dominus Rotulus ſequuta huiuſmodi decoctione conſtituit alium Procuratorem ad exigendum ſpecialiter d. ſummam quitandam, & in caſu non ſolutionis proteſtandum, & die 30. Iulij 1615. ſequeſtra per eundem iudicem reuocata fuerunt, præſtita cautione de ſtando iuri & iudicatum ſoluendo, qua cautione pro D. Rotulo realiter præſtita, & factis pluribus præſentationibus 12. Aprilis 1616. obtentum etiam fuit decretum, quòd dato Procuratori pecuniæ conſignarentur, ſed Furnarij & Franchus id facere recuſarunt, & à dicto decreto appellarunt; adeò vt non poſſit dici quòd Dominus Rotulus fuerit in mora exigendi, ſed potiùs quòd ipſi Furnarij & Franchi fuerint in mora ſoluendi, ſicque Domino Rotulo ſtantibus his diligentijs, & proteſtantibus tanto faciliùs contra DD. Etteram & Coſtam, qui litteras ſcripſerunt, competat regreſſus, Rota Ianuen. *deciſ.* 2. *num.* 37. *deciſ.* 8. *n.* 19. *& deciſ.* 50. *num.* 1.

3 Nec poſſe controuerti quin dicta ſcut. 2000. ſint propria ipſius Rotuli, quia de hoc ſatis conſtare viſum fuit ex litteris ipſius *dette d'auiſo*. In quibus mandat illis *dell' Heredi* vt illorum exactionem procurent, qui eos poſtmodum certiores faciet, quid de illis diſponere debeant, & ex alijs litteris in quibus dicti *dell' Heredi* offerunt ſe paratos illa exigere, ex quo ſequitur quòd dicti *dell' Heredi* eſſent in hoc ſimplices miniſtri, & procuratores D. Rotuli, & quòd pecuniæ eſſent propriæ ipſius numerantis, prout etiam in dubio præſumeretur, idem Bald. *d. conſ.* 348. *ſub n.* 6. *verſ. in dubio autem præſumitur, & infra verſ. pro maſculo lib.* 1.

4 Nec obſtare, quòd Furnarij, & Franchi dicta ſcu. 2000. depoſuerint: quia primum depoſitum ſuffragari non potest, non ſolùm quia legitur factum cum retentione ducat. 579. pro quibus deponentes prætendebant ſibi competere compenſationem, & ſic erat minus integrum, Alexand. *conſ.* 75. *num.* 8. *lib.* 7. Aymon *conſ.* 106. *num.* 1. Neguſant. *de pignor. in* 2. *part.* 3. *membr.* 5. *part. principal. ſub n.* 17. *verſ.* 6. *requiritur*, ſed etiam quòd continet quaſdam conditiones extrinſecas, & ſignanter quòd pecuniæ depoſitatæ non conſignentur alicui perſonæ, niſi præcedente declaratione per decretum iudicis, quòd ipſis licuerit retinere dictos ducatos 579. & niſi citatis ipſis deponentibus, & alijs pluribus ibid. nominatis: prout etiam ſecundum depoſitum continet eandem conditionem, quòd ſcilicet tam ipſi deponentes, quàm alij intereſſati in omnibus audiantur, & quod non liberentur niſi ipſi fuerint abſoluti à lite cum Griſogono & Gletardo, & niſi data fide publica, quòd D. Rotulus renunciauerit liti, cùm tamen ſolutio deberet eſſe libera, & propterea propter huiuſmodi conditiones extrinſecas neutrum ſuffragatur, Alexand. *conſ.* 78. *num.* 29. *& ſeq. lib.* 5. Gratian. *conſ.* 93. *num.* 75. *lib.* 1. & fuit dictum in cauſa Bononien. damnorum & intereſſe relata inter recent. *deciſ.* 71. *num.* 9. *part.* 2. *diuerſor.* & in cauſa Romana bonorum de Ceulis 11. Decembris 1585. coram Orano.

R. P. D. SACRATO,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Narnien. bonorum.

Veneris 4. May 1618.

ARGVMENTVM.

De donatione facta abſenti, Notario pro eo ſtipulante, an requirat donatarij acceptationem, de quo tempore, & an ſufficiat tacita ratificatio: de inſinuatione requiſita à ſtatuto in donatione, quod non trahitur ad caſum iuratum, & de præſumptione turpis quæſtus in bonis acquiſitis à muliere conſtante matrimonio, nonnulla notanda, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio in integrum indiſtinctè competit, conſtito de bono iure.*

Donatio facta ab auia materna nepoti ſuo propter naturalem affectionem non requirit inſinuationem, & alias ſtatutarias ſolemnitates, ibid.

2 *Notarius quando ſtipulatur pro abſente in contractu donationis, poteſt donatio quandocumque acceptari: vbi etiam an, & quando verum ſit quod ante acceptationem donatario non acquiratur dominium, ſeu poſſeſſio, ibid.*

Donatio facta abſenti, Notario pro eo ſtipulante, an requirat donatarij ratificationem, de quo tempore, & an tacita ratificatio ſufficiat, ibid.

Præſens, & tacens cenſetur ratificare actum in ſui præſentia geſtum, quando ſumus in fauorabilibus, ibid.

3 *Inſinuatio donationis requiſita a ſtatuto non procedit quando in donatione adeſt iuramentum.*

Nomina debitorum non veniunt appellatione bonorum mobilium, ibid.

4 *Mulier conſtante matrimonio ex turpi quæſtu præſumitur bona acquiſiuiſſe, quando hæc præſumptio locum habeat, & de materia.*

5 *Sententia, & res iudicata retractatur ex ſcripturis de nouo repertis.*

6 *Clauſula* ponens, *&c. appoſita in donatione facit vt penes donantem remanſerint actiones inefficaces.*

DECISIO DCLIII.

FVit tentum pro deciſione in hac cauſa facta 19. Iunij 1617. quòd ſcilicet heredibus Thomæ ſit danda reſtitutio in integrum, quia conſtat de bono iure illorum, quo ſtante indiſtinctè competit reſtitutio in integrum, ex allegatis in prætenſa deciſione. Bonum autem ius deducitur, quia Martia depoſuit penes Romulum Lambardum ſcuta 900. ex quibus poſtmodum donauit Thomæ & Ioanni filijs dicti Romuli ſcut. 700. ideòque non potuit Alexander Solimanus hæres dict. Martiæ conſequi ab hæredibus dicti Romuli integra ſcuta 900. & quæ aliàs deducebantur contra huiuſmodi donationem propter defectum inſinuationis, & ſolemnitatem ſtatuti Narnien. & etiam præſcriptionis ceſſare viſa fuerunt ex deciſione in hac eadem cauſa coram me facta die 26. Februarij 1616. Conſiderabatur etiam quòd cùm Martia eſſet auia materna donatarij, fortè non intrat diſpoſitio ſtatuti propter naturalem affectionem, quæ excludit ſuſpicionem, propter quam ſunt inductæ huiuſmodi ſolemnitates, ex notatis per Bald. & Scribentes *in l. pactum quod dotale, Cod. de collat.* Creſc. *deciſ.* 1. *verſ. ſecundo quia tit. de donat.* fuit dictum in cauſa Romana donationis 5. Martij 1604. coram Illuſtriſſimo Domino Cardinale Lancellotto, & in Bononien. cenſus 17. Martij 1608. coram Reuerendiſſimo Lugdunen. 1

Et circa illud quod modò opponebatur, quòd non conſtet de acceptatione, fuit reſponſum quòd ex quo Notarius ſtipulatus fuit pro abſentibus, donatio poterat quandocumque acceptari, vt de veriori opinione concludit Theſ. *deciſ.* 70. *num.* 5. *& per tot.* vbi alios allegat; vltra quòd illa opinio, quòd donatio ante acceptationem non acquiratur donatario, procedit quoad dominium, ſecus quoad validitatem ipſius donationis, & actionis donatario quæſitæ, Rot. *deciſ.* 683. *part.* 1. *diuerſor.* & in Romana donationis 21. Februarij 1614. coram Reu. P. D. meo Vbaldo, Mantic. *de tacit. lib.* 13. *tit.* 8. *num.* 9. *cum pluribus ſeqq.* multò autem magis quando, vt in propoſito caſu, eſt facta cum iuramento. Idem Mant. *d. lib* 13. *tit.* 7. *num.* 22. & in omnem euentum fuit dictum tacitam ratificationem ſufficere, Mantic. *d. tit.* 8. *num.* 16. quæ tacita ſatis adeſſe videbatur in propoſito caſo, ex quo donatio fuit facta in domo ipſius donatarij, ex quo elicitur ſcientia quæ in merè fauorabilibus inducit acceptationem, *l. qui patitur*, vbi gloſ. *in verb. intelligitur, ff. mand.* Iaſ. *in l. qua dotis num.* 70. *ff. ſolut. matrim.* & in ſpecie de donatione tenuerunt Crauett. *conſ.* 261. *num.* 1. & Roland. à Vall. *conſ.* 19. *num.* 34. *cum ſeqq. lib.* 1. 2

Circa illud, quòd donatio fuerit nulla, ex quo non fuit ſolu- 3

Digitized by Google

ſoluta gabella, iuxta diſpoſitionem ſtatuti *lib. 1. cap. 69.* fuit reſponſum talem diſpoſitionem non trahi ad caſum inratum tum ex defectu poteſtatis, tum ex defectu voluntatis, per ea quæ aduerſus defectum inſinuationis, & ſolemnitatis ſtatuti dictum fuit in alia deciſione. Vltra quod videbatur ſatis dubium, an illud ſtatutum exorbitans correctorium loquens de alienatione immobilium & mobilium, ſit trahendum ad nomen debitoris, quod non ſolet venire appellatione mobilium, Bart. *in l. finali num. 4. ff. de vſufruct. leg.* Oldtad. *conſ. 219. num. 3.* Roman. *conſ. 309. n. 18.* Bertrand. *conſ. 246. num. 3. & 4. part. 1.* & etiam videbatur dubitandum an de huiuſmodi ſtatuto poſſint excipere alij quàm gabellarij, quorum cauſa fuit introductum. Aretin. *conſ. 77. num. 6.* Abb. *in cap. diuerſis num. 5. de cleric. coniug.* Caſtr. *conſ. 160. in fin. lib. 1.* Socin. *conſil. 78. lib. 4.* Crauett. *conſil. 169. num. 5.* Caſſad. *deciſ. 10. num. 1. ſuper regulis.*

4 Circa aliud, quòd donatio fuerit nulla ex quo Martia remanſerit penitus indotata, fuit reſponſum non probari quòd ipſa remanſerit penitus indotata, & quatenus replicabatur non præſumi, quòd haberet aliunde ad euitandum ſuſpicionem turpis quæſtus, de quo *in l. Quintus Mutius, ff. de donat. inter vir. & vxor.* fuit reſponſum, exceptionem habere tantùm locum, quando bona fuerunt acquiſita conſtante matrimonio. Alciat. *de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 26. in princ.* Menoch. pariter *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 51. num. 1.* & qui dicit hæc bona fuiſſe acquiſita in prætenſum tempus, debet hoc probare tamquam fundamentum ſuæ intentionis, *l. vbi, ff. de probat.* etenim mulier & habentes cauſam ab ea, habent fundatam intentionem in regul. generalem, quòd cuilibet poteſt acquirere, vnde qui ſe fundat in limitatione, debet illam probare in ſpecie, *l. 1. & 2. ff. de except.* Corn. *conſ. 262. num. 10. verſic. ideo qui ſe fundat lib. 4.* & ceſſare viſa fuit difficultas, quia de præſumptione *dicta l. Quintus*, non poteſt dare niſi maritus, ſiue habens cauſam ab illo, Alciat. *loco præcitato num. 20.* ideòque non poteſt dare de illa Iulius Vrſinus, qui non eſt talis, ſiue veniat ex perſona propria, ſiue tamquam hæres Alexandri.

5 Non obſtat, quòd inſtrumentum donationis fuerit productum poſt rem iudicatam, quæ non retractatur ex ſcripturis de nouo repertis, *l. ſub ſpecie, C. de re iudic.* quia hoc procedit directè & ipſo iure, ſecus per viam reſtitutionis in integrum, & ſtante ignorantia, Odd. *de reſtit. in integr. quæſt. 73. art. 3. verſ. ſed contrarium*, vbi plures de communi, Surd. *conſ. 268. num. 32.*

6 Quoad illud, quòd donatio non fuerit facta Romulo depoſitario, ſed eius filijs, ideòque non fuerit prohibita Martia creditrix, ſiue illius hæres, agere contra Romulum; & eius hæredem pro rata donata, & ceſſa, cùm non interuenerint requiſita à *l. 3. C. de nouat.* quia cùm in donatione adſit clauſula *ponens*, &c. placuit reſponſio quòd apud Martiam donatricem remanſerint actiones inefficaces, ex congeſtis per Surd. *conſil. 22. num. 35. & ſeqq.* cùm maximè ceſſio fuerit facta ad ſolum commodum cedentis, Bart. *in l. ſi cum emptore num. 2. ff. de pact.*

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Meliteſi. Prioratus.

Lunæ 7. Maij 1618.

ARGVMENTVM.

De probatione valoris beneficij per non exceſſum quomodo ſuper eo teſtes deponere debeat, & quid ſi fuerint examinati extra locum in remiſſoria aſſignatum, & ſine citatione partis.

SVMMARIVM.

1 *Valor beneficij per non exceſſum probatur per teſtes deponentes.*

Valor beneficij probatur computato anno ſterili cum fertili, ibid.

Valor beneficij ad effectum manutentionis, leuioribus probationibus probatur, ibid.

2 *Teſtes examinati extra locum in remiſſoria aſſignatum non probant.*

3 *Teſtes remiſſoriales examinati ſine citatione partis non probant.*

DECISIO DCLIV.

CVm fuiſſet in hac cauſa 22. Maij 1615. reſolutum gratiam *ſi neutri* eſſe iuſtificatam, præterquam quoad valorem. D. Gaſpar pro illo iuſtificando remiſſoriam expediuit in partibus, qua ab Vrbem tranſmiſſa, dedi dubium an dicta gratia etiam quoad valorem eſſet iuſtificata? Et illo hodie propoſito DD. affirmatiuè reſponderunt, teſtes enim vigore dictæ remiſſoriæ examinati non ſolùm deponunt beneficium de quo agitur non excedere ducat. 250. iuxta narratiuam gratiæ, ſed imò nec vnquam perueniſſe ad dictam ſummam computato anno ſterili cum fertili, & deductis oneribus, deponuntque de certa ſcientia, & reddunt cauſam illius, quorum dicta etiam adminiculantur ex alijs teſtibus, de publica voce & fama ſuper dicto non exceſſu deponentibus, ex quibus bene remanet iuſtificata narratiua valoris, maximè cùm ad hunc effectum ſufficiant leuiores probationes, Caputaq. *deciſ. 277. num. 8. part. 1.* Cæſar. de Graſſ. *deciſ. 3. n. 7. de probat.* Put. *deciſ. 29. lib. 1.* Rot. *deciſ. 380. part. 1.* 1

Non obſtat, quòd teſtes remiſſoriales fuerint examinati extra locum aſſignatum, nempe in oppido Montis Leonis; cùm tamen eſſet aſſignata ciuitas Militen. & Palatium Epiſcopale. Reſponderunt enim DD. quòd ſufficit iuraſſe in dicto Palatio, & ſic in loco aſſignato, qui eſt actus iuriſdictionis, & ſat eſt quòd fuerit factus in loco deſignato pro audientia, quamuis examen fuerit poſtea factum in alio loco, cùm examen ſit meri facti, & extra iudicium expediri poſſit, Rot. *deciſ. 27. de probat. in ant. & deciſ. 3. de teſtibus in nou.* Veſtr. *in prax. cap. fin. n. 8. lib. 6.* 2

Minus obſtat, quòd in partibus non fuerit citatus Procurator Monaſterij, quia ſufficit illum in Curia citatum fuiſſe ad conſtituendum Procuratorem reperibilem in partibus, aliàſque fierent citationes per affixionem ad valuas Catholicæ Eccleſiæ, prout factum fuit, cùm talis Procurator fuerit à Monachis conſtitutus. Cæteræ verò nullitates longa ſerie ex aduerſo adductæ viſæ fuerunt admodum leues, cùm vel non ſubſiſtant in facto, vel optimè tollantur, ex reſponſionibus datis per informantes pro Domino Gaſpare, quæ DD. placuerunt. 3

Et ita concluſum, &c.

R. P. D. MANZANEDO,

Patriarcha Ieroſolymitano.

Aſculana pecuniaria.

Lunæ 11. Maij 1618.

ARGVMENTVM.

Confeſſio de recepto facta à viro mulieri præcedente promiſſione excludit præſumptionem fraudis donationis, & iocalia vxoris non cenſentur donata, ſed commodata, & ad vſum conceſſa.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſiones de recepto inter virum, & vxorem regulariter cenſentur facta in fraudem donationis prohibita, declara vt num. 2.*

Confeſſio de recepto inter virum, & vxorem præiudicat marito, & hæredibus, ſi præceſſit promiſſio, & obligatio, quia tunc ceſſat præſumptio fraudis donationis, & præſumitur facta animo ſe liberandi à promiſſione, ibid.

3 *Renunciatio exceptioni non numeratæ pecuniæ poſt lapſum temporis ad opponendum facit vt tantum operetur confeſſio de recepto, quantum vera & realis ſolutio.*

4 *Dotis promiſſio in pecunia cum adiectione* da conſegnarſi in tanti ſtabili, *hoc cenſetur adiectum ſolutioni, & pro commoditate debitoris, non obligationi, & non refertur ad verbum obligationis* promiſit.

5 *Æſtimatio bonorum ſub qua debent ipſa bona conſignari, inducit emptionem, & venditionem.*

6 *Simulatio contractus non reſultat ex eo quòd dos ſit promiſſa in ſtabilibus, & ſolutio ſit facta in pecunia, quia creditore volente vnum pro alio ſolui poteſt.*

Creditore volente, vnum pro alio ſolui poteſt, ibid.

7 *Iocalia, & veſtes vxoris præſumitur prouenisse à marito, & ideo non veniunt illi reſtituenda, quia non cenſentur donata, ſed tantum commodata, & conceſſa ad vſum, & ornatum.*

8 *Fructus naturales extradotalium non veniunt reſtituendi ab hæredibus viri vxori viduæ, etiam per virum percepti, ſi non ſint in magna quantitate.*

9 *Fructus bonorum dotalium ad maritum pertinent.*

DECISIO DCLV.

1 DOmini cenſuerant conſtare de credito Lauræ tantùm quoad floren. 1700. cùm de illo appareat ex duabus apochis à Scariglia eius marito, & teſtibus ſubſcriptis, & recognitis, quæ quidem apochæ licèt contineant confeſſionem de recepto inter virum & vxorem, quæ regulariter præſumitur facta in fraudem donationis inter illos prohibitæ conſtante matrimonio, *l. quod teſtamentum, ff. de probat. l. ſi unquis decedens, §. Titia de legat. 3.*

2 Tamen probant in caſu noſtro in quo ceſſat dicta præſumptio ob veriſimilitudinem confeſſionis, Alex. *conſ.* 18. *num.* 3. *lib.* 3. Tiraquell. *in l. ſi vnquam verbo donatione largitus num.* 10. *& ſeq. C. de reuocand. donation.* Cravet. *de antiquit. part.* 1. *§. propoſitum num.* 69. Menoch. *præſumpt.* 12. *num.* 22. *&* 62. *lib.* 3. reſultantem ex antecedenti promiſſione dotis in longe maiori ſumma ab ipſa Laura facta in capitulis matrimonialibus, ex qua confeſſio redditur veriſimilis, & purgata a fraudis ſuſpicione. Præſumitur enim magis facta animo liberandi a promiſſione præcedenti, quàm fraudandi; ideòque præiudicat marito, & eius hæredibus, *l. in contractibus, §. ſed quoniam, C. de non numerata pecunia*, Aymon *conſil.* 40. *ſub num.* 1. Surd. *conſ.* 397. *num.* 5. *& deciſ.* 116. *num.* 1. Afflict. *deciſ.* 402. *num.* 2. Ioſeph. Ludou. *deciſ. Peruſ.* 66. *num.* 25. Couar. *var. lib.* 1. *cap.* 7. *n.* 6. Gabr. *de iure dot. concluſ.* 4. *num.* 1. *& ſeq.*

3 Maximè quia in prima apocha fuit renunciatum exceptioni non numeratæ pecuniæ, & lapſa ſunt tempora ad opponendum dictam exceptionem, quo caſu tantum operatur confeſſio mariti, quantum vera, & realis ſolutio, Roland. *conſ.* 85. *num.* 42. *lib.* 1. Cephal. *conſ.* 286. *n.* 10. *& ſeq.* & de communi teſtatur Burſat. *conſ.* 32. *nu.* 42. *lib.* 1. Ioſeph Ludou. *deciſ. Peruſ.* 66. *n.* 37. & fuit dictum in vna Romana dotis 9. Decembr. 1613. coram D. meo Vbaldo.

4 Quibus non obſtat, quòd dicta confeſſio non poſſit roborari ex præcedenti promiſſione, cui non eſt conformis, cùm fuerint promiſſa ſtabilia, & iuxta confeſſionem fuerit ſolutio facta in pecunia. Quia imò promiſſio dotis fuit in pecunia, nempe in ſcutis 4000. & licèt immediatè ſubiungatur *da conſignarſi in tanti ſtabili*, hoc cenſetur adiectum ſolutioni, & pro commoditate debitoris, non autem obligationi, cùm non referatur ad verbum obligatiuum *promiſit*, &c. ſed ad aliud obligationis executiuum, ſcilicet *da conſegnarſi*, &c. iuxta text. *in l. ſi quis ſtipulatus fuerit* 57. *ff. de ſolutionib.* vbi Bart. *num.* 2. Ruin. *conſ.* 65. *num.* 8. *lib.* 2. *& conſil.* 134. *num.* 3. *&* 5. *lib.* 4. Cephal. *conſ.* 351. *num.* 15.

5 Quod clariùs patet ex verbis ſubſequentibus, ibi, *Da conſegnarſi in tanti beni ſtabili da ſtimarſi*, &c. Cùm enim dicta ſtabilia dari deberent ad æſtimationem, dicitur emptio & venditio, & talia bona non dicuntur dotalia, ſed dos in pretio tantùm conſiſtit, Bald. *in l. quoties in fine, C. de iur. dot.* Cremen. *ſing.* 19. Corn. *conſ.* 15. *n.* 4. *&* 5. *lib.* 2. Bec. *conſ.* 42. *num.* 6. Honded. *conſ.* 14. *num.* 46. *lib.* 1. & ſoluto matrimonio pretium tantum, & non bona veniunt reſtituenda *d. l. quoties*, vbi Doctor. Roland. *conſil.* 92. *n.* 9. *lib.* 2. Tob. Non. *conſil.* 52. *num.* 5. Honded. *vbi ſupra num.* 47. *& ſeq.* vnde ſcuta 4000. dicuntur promiſſa, non autem bona ſtabilia, & conſequenter ſolutio facta in pecunia dicitur conformis promiſſioni.

Vltra quòd etiam admiſſo quòd ſtabilia fuiſſent promiſſa in dotem; tamen non ex eo quòd fuit ſoluta pecunia, reſultat aliqua præſumptio ſimulationis, Afflict. *deciſ.* 72. *num.* 8. *in fine*, cùm, creditore volente, vnum pro alio ſolui poſſit, *l. pretij cauſa, C. de reſcinden. vendit. l. ſi pro mutua, C. ſi cert. pet.* Cephal. *d. conſ.* 251. *num.* 16. *& ſeq.* 6

Cæteræ autem prætenſiones D. Lauræ non videbantur Dominis iuſtificati. Nam reſpectu torquis, zonæ, & annul. teſtes nihil probant, ex quo alij ſunt inter ſe contrarij, alij deponunt tantùm de auditu, & non concludunt iſta iocalia fuiſſe propria Lauræ, prout fuiſſet neceſſarium, cùm potuerit eſſe quòd illa habuerit à marito, vt à communiter accidentibus euenire ſolet, quo caſu mulieri non veniunt reſtituenda, quia non præſumantur illi donata, ſed tantùm commodata, & ad vſum atque ornatum conceſſa, Clar. *in §. donatio quæſt.* 10. *num.* 3. Honded. *conſ.* 30. *num.* 14. *lib.* 2. & pluribus relaris fuit dictum in illa Ferrarien. lucri dotis 13. Martij 1606. coram me. 7

Quo verò ad fructus bonorum paraphernalium, licèt teſtes dicant Lauram habuiſſe plura ſtabilia, & maritum percepiſſe fructum omnium illius bonorum dotalium, & aliorum; tamen cùm non exprimant quæ ſtabilia eſſent dotalia, & quæ non, nihil probant, cùm extradotalia potuerint eſſe adeò parua, vt illorum fructus à marito percepti non aſcendant ad magnum quantitatem, quo caſu in fructibus naturalibus regula eſt, vt non veniant reſtituendi vxori ab hæredibus viri, Bart. *in l. maritus vxoris, ff. ad l. falcid.* Socin. ſenior *conſil.* 82. *n.* 8. *in fine lib.* 4. Campeg. *de dot. part.* 1. *quæſt.* 7. & de communi Honded. *conſil.* 91. *num.* 50. *lib.* 1. 8

Et multò minus iuſtificatur altera prætenſio Dominæ Lauræ circa ſalmas nouem frumenti, cùm non conſtet ex quibus bonis fuerint perceptæ, & potuerint percipi ex bonis dotalibus, quorum fructus ad maritum pertinent, *l. dotis fructum, ff. de iure dot. l. pro oneribus, Cod. eodem cap. ſalubriter de vſur.* & ibi Doctor. Caualcan. *deciſ.* 21. *num.* 5. *part.* 4. 9

An autem ſupradicta capitula matrimonialia continentia dotis promiſſionem ſint recognita, poterit videri, &c.

R. P. D. VBALDO.

Romana fideicommiſſi de Surdis.

Veneris 11. Maij 1618.

ARGVMENTVM.

Subſtitutio quando, & per quæ verba inducta cenſeatur non vulgaris ſola, ſed compendioſa, & per fideicommiſſum.

SVMMARIVM.

2 *Subſtitutio facta inſtituto ſi ſine liberis deceſſerit, dicitur compendioſa etiam quod non ſit adiecta dictio* quandocumque.

Subſtitutio compendioſa continet fideicõmiſſariam, ibid.

Volo *verbum eſt aptum importare fideicommiſſum, ibid.*

Succedere *verbum eſt commune, & importat fideicommiſſum, ibid.*

Subſtitutus inſtituto ſi ſine filijs deceſſerit, inſtituto ſine filijs decedente, ſuccedit eidem defuncto, ibid. in fine.

3 *Nepotes poſita in conditione cenſentur vocata ex vrbis ſtatuto.*

4 *Subſtitutio per fideicommiſſum cenſetur facta quando poſt mortem inſtitutorum vocatur locus pius.*

5 *Fideicommiſſum cenſetur introductum quando fuit impoſitum onus, & grauamen reale, & non perſonale.*

6 *Subſtitutio reputatur vulgaris, & non per fideicommiſſum, quando eſt facta hæredi inſtituto, & propterea per aditionem hæreditatis factam ab inſtituto expirat ſubſtitutio, declara vt n. 7.*

Verba apta referri ad habitum & actum, referuntur ad actum quando materia ſubiecta id expoſtulat, & non alias, ibid.

8 *Verba* tunc, *& eo caſu, an, & quando diſpoſitionem præcedentem reſtringant, n.* 8.

D E-

Digitized by Google

DECISIO DCLVI.

1 Licèt fuerit reſolutum Lucam Antonium de Surdis fuiſſe vocatum per fideicommiſſum in codicillis Iulij ſui patrui, vt in deciſione 27. Februarij anni præteriti coram me. Tamen reſtabat alia inſpectio, an conſtaret de tali fideicommiſſo, quod obſtet creditoribus Lucæ Antonij. Si enim ipſe cenſeatur grauatus reſtituere neptibus teſtatoris, & alijs, de quibus in teſtamento, & prædictis codicillis Iulij, id cedet damno creditorum; & Domini propoſito dubio, vnanimiter cenſuerunt, conſtare de tali fideicommiſſo ad effectum de quo agitur, qui eſt iam dictus.

2 Mouebantur primò, ex verbis claris codicillorum, quibus teſtator in bonis, quæ tempore obitus Lucæ Antonij, ſui nepotis, & hæredis inſtituti ſine filijs legitimis, & naturalibus reperirentur, ſuccedere voluit omnes ſupradictas eius neptes. Quæ verba, *ſi ſine liberis*, inducunt compendioſam ſubſtitutionem, etiam ſi non ſit adiecta dictio, *quandocumque*, gloſ. *in cap. ſi pater in verb. abſque deductione de teſtament. in 6.* Alexand. *in l. centurio num.27.* & ibi Iaſ. *num.33.* Rip. *num.89. ff. de vulgar.* Craſſ. *in §. ſubſtitutio quæſt.60. num.*10. cum alijs per Surd. *deciſ. 37. num.8.* vbi de communi, quæ compendioſa continet ſine dubio fideicommiſſariam, Bart. *in d.l. centurio num.*10. *& 13. cum ſeqq. & num.20. & ſeqq. ff. de vulg.* Doct. *in l. precibus, C. de impub.* Ruin. *conſ.140. num.18. lib.3.* Caſſan. *conſil.62. num.1.* Corn. *conſil.273. num.3. verſ. ſed poteſt, lib.4.* præſertim ſtante illo verbo, *voluit*, quod eſt aptum importare fideicommiſſum, *l.2. C. commun. de legat. l. & eo modo, ff. de leg.1.* Pariſ. *conſ.55. num.1. lib.2.* & fuit dictum in Maceraten. fideicommiſſ. 2. Decembris 1594. & 23. Ianuarij 1595. coram Giptio, & in Bononien. de Poetis 17. Iunij 1611. coram me, & verbo *ſuccedere*, quod eſt etiam commune, Bart. *in d.l. centurio num.51.* & ibi Rip. *num.192.* Socin. iunior *num.340.* Alexand. *conſ.3. n.1. lib.7.* cum alijs per Odd. *de compend. 4. part. in verbo ſuccedat*, & cùm hic caſus euenerit, quòd Lucas Antonius deceſſit ſine filijs, factus eſt locus reſtitutioni ad fauorem mulierum vocatarum, *l. filium quem habentem, C. famil. erciſc. l. penult. C. de impub.* Bellon. *conſ.19. num.3.* Seraph. *deciſ. 542. num.1.* & fuit reſolutum in Syracuſana fideicommiſſi 16. Nouembris 1612. coram me.

3 Secundò, mouebantur ex *verſ. & ſi omnes*, in eiſdem codicillis, vbi teſtator voluit, quòd ſi omnes ſupranominati hæredes inſtituti, ſubſtituti, & ad d. hæreditatem vocati decederent ſine filijs legitimis, & naturalibus, omnia bona ſua, quæ tunc reperirentur, deuoluantur, & deuoluta eſſe cenſeantur, & ſint ad operam Sanctiſſimi Crucifixi, ex quibus verbis inferebant Domini, quòd ſi filij iſtarum neptum, tanquam poſiti in conditione, ſunt diſpoſitiuè vocati ex ſtatuto Vrbis *lib.1. cap.141.* & firmauit deciſio in hac cauſa facta, multò magis cenſentur vocatæ neptes tamquam priùs nominatæ, proximiores, & prædilectæ, *l. vlt. ff. de hæred. inſtit. l. Publius, §. vlt. ff. de condit. & demonſtr.* fuit dictum in ciuitatis Caſtelli fideicom. 14. Maij 1607. coram Illuſtriſſ. Ludouiſio.

4 Et prædicta confirmantur, quia dum teſtator poſt eius inſtitutorum & ſubſtitutorum mortem ſine filijs, vocauit locum pium, neceſſariò ſequitur, fuiſſe omnes ſubſtitutos per fideicommiſſum vocatos, aliàs enim vltimæ ſubſtitutioni locus eſſe non poſſet, ex pluribus allegatis per Peregrin. *de fideicommiſſ. art.13. num.14.* & poſt Ruin. Anchar. & alios firmat Surd. *conſ. 344. num. 17. lib.3.* Quinimò cùm Ioannes, & Lucas Antonius ſint grauati ad fauorem operæ piæ, eo faciliùs debent cenſeri grauati ad fauorem aliorum, qui tamquam primo loco vocati cenſentur à teſtatore prædilecti, ex ſupra adductis, & firmat Aym. *conſil.165. num.8.* & poſt eum Mantic. *de coniect. lib.6. tit.13. num.11.*

5 Tertiò, mouebantur, quia onus hoc caſu eſt imperſonaliter iniunctum, & in rem ſcriptum, tum in prima ſubſtitutione, ibi, *in bonis, quæ tempore Lucæ Antonij reperirentur, ſuccedere voluit omnes ſupradictas eius neptes, & earum filios tam maſculos, quàm fœminas*, &c. tum in vltima, ibi, *& ſi omnes ſupradicti hæredes, & ad hæreditatem vocati decederent ſine filijs, voluit quod omnia bona ſua deuoluantur*, &c. Quo caſu, cùm teſtator neminem nominatim grauauerit, onus cenſetur reale, & hæreditas ipſa grauata intelligitur, itaut quilibet ſucceſſor teneatur per fideicommiſſum alteri reſtituere, donec hæreditas perueniat ad eum, qui fuit vltimo loco ſubſtitutus, Bart. *in l. peto, §. frater num.3. ff. de leg.2.* Bald. *in l. precibus num.65. verſ. tu dic.* & ibi Salycet. *num.36. C. de impub.* Gabr. *conſ. 117. num.34. lib.1.* Decian. *conſ.41. n.51. lib.1.* Rot. *deciſ. 568. ſub num.5. part.1. diuerſ.* Pariſ. *conſ.37. num.22. lib.2. conſ.1. num.43. lib.3. & conſ.72. num.89. lib.4.* Cephal. *conſ. 478. num.45. & ſeq. lib.4.* Surd. *conſil.315. ſub nu.20. verſic. & plurimum intereſt lib.3.* Menoch. *præſumpt.131. ſub n.13. & ſeq. lib.4. & conſil.75. num.27.* Mantic. *de coniect. lib.8. tit.2. num.6.* Peregrin. *de fideicom. art.12. num.16.* & fuit dictum in Fauentina fideicommiſſ. 7. Februarij 1605. coram bon. mem. Iuſto, & in dicta Bononien. de Poetis 17. Iunij 1611. coram me. Ex quo fundamento ceſſant deciſiones in Viterbien. fideicommiſſ. coram Domino meo Manzanedo, & in Narnien. fideicommiſſi coram D. meo Veroſpio, in contrarium allegatæ.

Quibus ita firmatis, non obſtat vnicum, ſeu præcipuum fundamentum informantium pro creditoribus, videlicet, quòd ſubſtitutio ad fauorem mulierum ſit facta Lucæ Antonio, vti hæredi inſtituto in teſtamento, quæ inſtitutio videbatur vulgaris, cùm eſſet inſtitutus, ſi Ioannes prædecederet teſtatori, quæ vulgaris vtique ceſſauit, ex quo Ioannes ſuperuixit teſtatori, & eius adiuit hæreditatem, & conſequenter videntur ceſſare etiam aliæ ſubſtitutiones factæ Lucæ Antonio, quia omnes videntur habere locum in caſu ſuo, videlicet, ſi Lucas Antonius fuiſſet hæres teſtatoris per vulgarem, & ſic cum effectu mediante hæreditatis aditione à ſe facta, *l.3. §. ſi quis ita*, & ibi Doct. *ff. de hæred. inſtit.* & tradunt Alex. Dec. & alij allegati per Peregrin. *de fideicommiſſ. art.31. num.2. & 3.* & in ſpecie Ruin. *conſ.29. num.8. lib.2.* cum allegat. quibus addi poteſt Natt. *conſ.189. num.5. & 6.* 6

Quia fuit reſponſum in primis, text. *in d. §. ſi quis ita*, in quo ſe fundant Alexand. & alij, procedere in eo, qui eſt conditionaliter hæres inſtitutus, per verba expreſſa, *ſi alius hæres erit*, vt ibi poſt gloſſ. notant Odofred. Alber. Imol. & Caſtren. & probatur ex *l. ei qui ſoluendo, ff. eod. tit. de hæred. inſt.* & alijs iuribus ibi adductis, per gloſ. *in verſ. hoc videtur*, imò, vt declarat ibi Caſtren. ibi teſtator hæredem Titium inſtituerat, & nihilominus appoſuit conditionem de futuro, *ſi Titius hæres erit, Seius hæres eſto*, & ſic expectatur Titij aditio, vt Seius poſſit eſſe hæres, nec ſufficit ſola Titij inſtitutio, ſed aliàs poſſet eſſe caſus, ſubdit ibidem Caſtr. *num.2. in fin.* in quo illud verbum *hæres* poſſet verificari in hærede ſcripto ſolum, & nuncupato, ſine aditione, prout in his terminis voluit Bald. *conſ.170. in fin. lib.5.* Ruin. *conſ.158. col. vlt. lib.3.* Simon. de Præt. *de interpret. vlt. volunt. lib.3. ſolut.5. num.33. fol. mihi 199.* vbi quòd verba apta referri ad habitum, & actum, referuntur ad actum, quando materia tamen ſubiecta id expoſtulat, & non aliàs, vt per Abb. *in cap.3. in fin. princ. de baptiſm.* Sed hic ex ſubiecta materia potius ſuadetur oppoſitum, quòd verba illa *hæredes inſtituti* ſtent demonſtratiuè potius, id eſt pro hæredibus ſcriptis, prout verè ſcripti erant, & ſic, qui habito poſſunt eſſe hæredes, quàm reſtrictiuè, id eſt, qui actu, & cum effectu deberent eſſe hæredes, tum quia in dubio verba potius intelligi debent ſtare demonſtratiuè, quàm reſtrictiuè, & diſpoſitiuè, *l. fin. §. Titia, ff. de liberatione legat.* Bart. *l. Centurio n.39. ff. de vulg.* & ibi communiter Doct. Pariſ. *conſ.4. n.36. lib.4.* Peregr. *de fideicom. art. 16. n.110.* Rot. *deciſ.442. n.3. part.1. diuerſ.* tum quia teſtator non fecit mentionem hæredis ſimpliciter, ſed cum illo adiuncto, *inſtituti*; vnde tantò fortius poteſt verificari etiam in hærede, qui non adiuit hæreditatem, cùm etiam iſtud procedat in ſola mentione hæredis ſine vllo adiuncto, ex Bald. *in d. conſ.170. num.9. & 10. lib.5.* Curt. iun. *conſ.83. col.3. verſ. nec obſtant illa verba*, Simon. de Præt. *loco ſup. allegat.* Ladercb. *conſil.3. num.12. verſ. ſecundò facit*, Creſcent. *deciſ.1. num.6. de teſtam.* & fuit dictum in Romana hæreditatis de Aquilanis 18. Iunij 1600. coram Corduba, & confirmatur ex quo ex tot ſubſtitutionum gradibus oſtenditur enixa teſtatoris voluntas, vt bona ad neptes alioſque vocatos deuenirent, quæ omnes ſubſtitutiones corruerent, ſi contraria interpretatio admitteretur, quod nimis durum videretur, præſertim in præiudicium operæ piæ vltimo loco vocatæ. 7

8 Nec obſtant illa verba, *tunc*, & *eo caſu*, quæ videntur reſtringere diſpoſitionem ad illum caſum, quia vltra quòd ſunt tantùm appoſita in ſubſtitutione vulgari, de qua in teſtamento, non autem in fideicommiſſaria inducta ex verbis codicillorum, & ex mente teſtatoris ponderatis, vt ſupra, dicta reſtrictio ceſſat quando adeſt veriſimilis mens diſponentis in contrarium, ex alleg. per Surd. *conſ.* 344. *num.* 13. *& conſ.* 443. *num.* 32. *lib.* 3. reſpondebatur etiam illas dictiones non impedire extenſionem, niſi etiam ſit addita taxatiua, iuxta deciſ. Caſſad. 1. *de teſtam.* cum alijs relatis per Laderch. *conſil.* 31. *num.* 14. vbi teſtatur de communi.

9 Demum non obſtat, quòd ſubſtitutio fuerit facta in bonis repertis tempore obitus Lucæ Antonij, & ſic non comprehendat bona hypothecata creditoribus; quia reſpondebatur pro mulieribus, eas non prætendere, niſi quartam partem bonorum, iuxta diſpoſit. *auth. contra cum rogatus, C. ad Trebell.* Et quatenus ex aduerſo dicebatur, hanc quartam eſſe compenſandam cum legatis, Domini dicebant hoc non eſſe præſentis inſpectionis, in qua ſolùm quæritur, an conſtet de fideicommiſſo, quod fuit ex ſupra adductis affirmatiuè reſolutum.

Et ita fuit deciſum, &c.

R. P. D. A N D R E A.

Vrbinaten. iuriſpatronatus.

Lunæ 14. Maij 1618.

A R G V M E N T V M.

Præſentationis ius in beneficio patronatus deſcendentibus ab vno competit in ſtirpes, & non in capita, & filiatio probatur per communem famam, & Monachus patronus cum licentia ſui ſuperioris præſentare poteſt.

S V M M A R I V M.

1 *Gratia Principis ſi per partem qui impetrauit non iuſtificetur, exequenda non eſt.*

2 *Stipitem totum in præſentatione iuriſpatronatus habere dicitur, qui duas tertias partes ſtipitis habet.*

3 *Stipes attendi debet in præſentatione iuriſpatronatus, non numerus perſonarum, quia plures ab vno deſcendentes ſuccedunt in ſtirpes, & non in capita, & vnius loco reputantur.*

4 *Filiatio probatur per communem reputationem, & quod pro filio fuerit tractatus.*

5 *Monachus patronus cum conſenſu Conuentus, & aſſenſu ſui Generalis præſentare poteſt ad iuſpatronatus.*

D E C I S I O DCLVII.

1 DIxerunt Domini ſententiam de partibus eſſe infirmandam, quia in ea declaratum fuit gratiam Fatij eſſe exequendam, & eum inſtituendum prout inſtitutus fuit, attento, quòd fuerat præſentatus a medietate patronorum in poſſeſſione præſentandi exiſten. vt in dicta gratia narrauerat, quod tamen non iuſtificatum fuit, & ideò illa non veniebat exequenda, iuxta tradita per Ioan. Andr. & Doctor. *in cap.* 1. *de lit. conteſt. in* 6.

2 Quòd autem Fatius non fuerit præſentatus à medietate patronorum, ex eo conſtat manifeſtè, quia Bernardina, in cuius perſona totum iuſpatronatus reſedit, prout eſt in confeſſo inter partes, vt conſtat ex petitione oblata per partem Fatij coram exequutore ſummario *num.* 1. habuit tres filios, Iacobum, Hieronymam, & Vincentiam, ex quibus tribus ſtipitibus Bernardinæ, Fatius non habuit niſi vocem Iacobi, cùm ſtipes Vincentiæ præſentauerit Maſchiom, & ex ſtipite Hieronymæ, qui reſidet in fratre Cherubino, Thoma, & Fabio, dictus Fatius non habeat niſi præſentationem deſcendentium Thomæ, & Maſchius habeat vocem fratris Cherubini, & Aliprandi filij Fabij, & ſic habeat duas tertias huius ſtipitis, & per conſequens totum ſtipitem, Cardin. *in Clem.* 2. *de iurepatron. quæſt.* 2. *circa fin.* Caſſad. *deciſ.* 2. *num.* 1. *eod. tit.* & ita dicitur habere duos ex tribus ſtipitibus. Vnde non modò Fatius non probauit ſe eſſe præſentatum à medietate patronorum, ſed imò conſtat de contrario fuiſſe illum præſentatum à minori patrono.

Non obſtat quòd Antonius, Ludouicus, Hieronyma, & Eleonora filij Thomæ, qui ſunt plures numero, Fatium præſentauerint, quia in hac materia non numerus perſonarum, ſed ſtipes à quo illæ deſcendunt, attendi debet, ita quòd plures ab vno deſcendentes procedant in ſtirpes, non in capita, & vnius loco reputentur, *dicta Clem.* 2. & ibi gloſ. Card. Abb. & cæteri, *de iurepatron.* Caſſad. *ead. deciſ.* 2. *in princ.* & fuit dictum in Aretina Capellaniæ 24. Ianuarij, & 9. Maij 1593. coram bon. me. Cardinali Pamphilio. 3

Nec ſubſiſtunt exceptiones, quòd ſcilicet Aliprandus non ſit filius Fabij, & quòd frater Cherubinus non potuerit præſentare. Nam quoad præteritum contrarium probatur ex teſtibus ſummario *num.* 4. qui non ſolùm deponunt de communi reputatione & tractatu filiali, quæ ſufficiunt in hac materia, *cap. per tuas de probat.* Ægid. *in cap. Michael num.* 3. *verſ. quartus modus de fil presbyt.* Menoch. *conſ.* 490. *num.* 18. Cæſar. de Graſſ. *deciſ.* 6. *num.* 2. *qui fil. ſint legit.* Sed etiam ſecundò deponit de certa ſcientia reddens bonam, & concludentem rationem: quia & dicto Fabio, & eius vxore commorantibus in domo dicti teſtis, in figura matrimonij natus fuit Aliprandus, & vxor ipſius teſtis de ſacro fonte leuauit. 4

Quò verò ad ſecundum frater Cherubinus præſentauit cum conſenſu Conuentus S. Dominici Vrbinaten. ſummario *num.* 3. cui præſentationi acceſſit etiam aſſenſus generalis eiuſdem ordinis, ita quòd omnis ceſſet difficultas quoad hanc præſentationem, ex traditis à Lambert. *de iurepatron. part.* 1. *lib.* 2. *quæſt.* 2. *princ. art.* 11. *num.* 12. & Seraph. *deciſ.* 1328. *num.* 1. Et ita concluſum, &c. 5

R. P. D. C O C C I N O.

Romana pecuniaria de Cæſarinis.

Lunæ 14. Maij 1618.

A R G V M E N T V M.

Clauſulæ in vna commiſſione appoſitæ cenſentur repetitæ in alijs commiſſionibus, durante eadem cauſa de commiſſionibus ſanatorijs nullitatum: quando concedantur poſt ſententiam, & an ſuffragentur in cauſa appellationis.

S V M M A R I V M.

1 *Clauſula appoſita in prima commiſſione cenſentur repetita in alijs commiſſionibus durante eadem cauſa.*

2 *Nullitatum ſanatoria commiſſio non datur poſt latam ſententiam, ſuffragatur etiam in cauſa appellationis.*

Appellatio conſeruat omnia in eodem ſtatu, in quo erant ante ſententiam, ita vt ex ea nullum ius parti acquiſitum cenſeatur, ibid.

3 *Appellationis cauſa operatur, vt in ea non deducta in prima inſtantia deduci poſſint.*

Proteſtationes Rota admittere ſolet, ſi & in quantum, *ſed non ſolet mandare afficere abſque cauſa cognitione, ibid. vbi etiam quod hæc ſunt decreta interlocutoria, quæ poſſunt quandocumque reuocari.*

Proteſtationes fieri non poſſunt à Procuratore non habente mandatum, ibid.

D E C I S I O DCLVIII.

REſoluit decretum A. C. eſſe nullum; quare in Signatura gratiæ fuit reſcriptum R. P. D. meo Dunozetto, quòd reijceret nullitates conſtuo de bono iure, & facta obligatione per Dominos de Cæſarinis de reſtituendo pecunias, quod cùm ipſi coram d. D. Donozetto non adimpleuiſſent, ipſe tulit ſententiam reuocatoriam A. C. 1

Cau-

Digitized by Google

Cauſa deinde ad me deuoluta dubitaui, an in cauſa appellationis Domini de Cæſarinis poſſent facere prætenſam obligationem? & Domini affirmatiuè reſponderunt, quia dubitari non poteſt clauſulas appoſitas in prima commiſſione cenſeri repetitas in alijs, cùm durat eadem cauſa, Caſſad. *deciſ.* 8. *num.* 5. *de reſcr.* Ægid. *deciſ.* 41. Non enim repugnat natura iudicij, nam videmus in ſimili quòd cautiones, quæ debent præſtari pro validitate iudicij, iuxta titulum, qui ſatis dare cogantur, & ſimiles, poſſunt etiam præſtari appellatione pendente, vt per Lancellot. *de attent. appell. pendent. limit.* 10. *num.* 5. *& cap.* 12. *limit.* 15. *num.* 1. & propterea idem dicendum eſt de iſtis cautionibus, quæ ponuntur in reſcripto Principis, cùm recipiant interpretationem à iure, *cap. cum dilectus de conſuetud.*

2 Non obſtat, quòd commiſſio ſanatoria non datur poſt ſententiam, cùm Papa non intendat præiudicare parti, quia in caſu de quo agimus ſanatoria non fuit conceſſa poſt latam ſententiam, ſed ante, & ideò ſuffragatur etiam in cauſa appellationis, vt patet ex prætenſis, & quia appellatio operatur quòd cauſa ſit in eodem ſtatu, in quo erat ante ſententiam, *l. ſciendum*, ibi, *omnia in eodem ſtatu*, *ff. de appellat. recipiend. l. appellatione*, *Cod. de appell.* Lancellot. *de attent. cap.* 12. *in præfat. num.* 89. *& ſeqq. vbi n.* 118. probat quòd appellatio tollit effectum ſcientiæ, ita vt non cenſeatur acquiſitum ius parti.

3 Minus etiam obſtat, quòd reſcriptum contineat clauſulam, conſtito de bono iure, & tamen apparet ex deciſionibus rotalibus ſaltem reſpectu fructuum, quia bonum ius deduci poteſt in ſecunda inſtantia, & intrat concluſio, non deducta deducam, & non probata probabo, de qua *in l. per hanc*, *Cod. de temp. appellat.* Nec afficit proteſtatio facta, in qua petitur dari cautionem, & iudex mandauit afficere, quia Rota admittit proteſtationes, *ſi & in quantum*, nec ſolet mandare afficere abſque cauſæ cognitione, & ita ſunt decreta interloquutoria, quæ poſſunt quandocumque reuocari ad *l. quod iuſſit*, *ff. de re iudicata*. Inſuper non conſtat de mandato illius, qui fecit proteſtationem, quod requiritur ad proteſtandum, Surd. *deciſ.* 215. *num.* 2. *& ſeqq.* verùm certiſſimum eſt huiuſmodi decretum, & tamquam interloquutorium, & quia Rota ſolet admittere proteſtationes, *ſi & in quantum*, non afficere in hoc caſu, ex ſupradictis. Et ita fuit reſolutum, &c.

R. P. D. VBALDO.

Pampiloneñ. parochialis.

Lunæ 4. *Maij* 1618.

ARGVMENTVM.

Regularitas non incurritur ab excommunicato, qui poſt excommunicationem celebrauit, quando ab eadem excommunicatione aut fuit abſolutus, aut non celebrauit in contemptum clauium, & quando ſic in contemptum celebraſſe dicatur, & quid præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Clericum percutiens excommunicatus eſt.*
Irregularis non eſt qui poſt incurſam excommunicationem abſolutus celebrauit, ibid.
2 *Abſolutus ab excommunicatione vigore Cruciata non iuuatur, niſi poſt iuſtam ſatisfactionem, & in foro conſcientia tantum.*
Abſolutio ab excommunicatione quoad forum conſcientia tantum operatur, vt abſolutus diuina ſacramenta percipere poſſit, ibid.
3 *Irregularitas non contrahitur ab excommunicato celebrante, niſi celebrauerit in contemptum clauium, & quando dicatur ſic in contemptum celebraſſe, & de materia.*
Legem contemnere quando quis dicatur, ibid.

DECISIO DCLIX.

DOmini ſteterunt in deciſis ſub die 30. Martij præteriti, quia ſcilicet, vt tunc dicebatur, Martinus non 1
probauit quòd Petrus irregularis exiſtens Miſſas, & alia diuina officia celebrare non erubuit in contemptum clauium, pernicioſumque exemplum, & ſcandalum plurimorum. Nec obſtat quòd dicitur dictam narratiuam ſatis fuiſſe eo ipſo iuſtificatam, quod probatum eſt quòd Petrus in excommunicatione exiſtens, in quam ex graui percuſſione eiuſdem Martini clerici inciderat, per text. *in c. ſi quis ſuadente* 17. *quæſt.* 4. per plures vices celebrauit, eo quòd prima vice celebrans irregularitatem contraxit, ac poſtea eadem ſacra ſæpiùs faciendo, verum apparet quòd in irregularitate exiſtens ſæpiùs celebrauit, quia licèt d. Petrus in eacommunicationem ex d. percuſſione inciderit, non tamen probatum fuit quòd in tali excommunicatione exiſtens celebrauit, cùm imò pro parte d. Petri oſtendatur, quòd quarto die poſt dictam percuſſionem fuit à d. excommunicatione vigore Bullæ Cruciatæ ex ſpeciali priuilegio Patrum mendicantium S. Franciſci abſolutus.

Nec obſtant quæ aduerſus dictam abſolutionem deducuntur, quòd ſcilicet illa Petro non ſuffragatur, quia vigore dicti priuilegij Cruciatæ impartiri non potuit, niſi 2
poſt iuſtam ſatisfactionem, & quia etiam tunc ipſum iuuaret in foro conſcientiæ tantùm, ex Nauar. *in conſil.* 51. *de ſent. excom.* & alijs pro Martino allegatis, quia præterquam quòd ſufficit Petro petijſſe veniam, quamuis illam obtinere non potuerit, & abſolutio quæ etiam quoad forum conſcientiæ tantùm ſuffragatur, operatur vt abſolutus, diuina Sacramenta percipere poſſit, vt declarat idem Nauarr. *d. conſ.* 51. *num.* 2.

Ceſſare videbatur difficultas etiam ex eo quòd Petrus, 3
vel omnino poſt dictam abſolutionem celebrando irregularitatem non contraxit, quia illa abſque contemptu non incurritur, Abb. *in cap. paſtoralis*, §. *verum num.* 15. *de appell.* eſt enim pœna contemptus, Felin. *in cap. Rodulphus n.* 43. *de reſcript.* Dominic. *in cap. ſoles de ſentent. excomm.* Nauarr. *in manual. cap.* 27. *num.* 252. *verſ. octauò dico*, & contemptus in eo qui abſolutionem petijt, ac etiam obtinuit, conſiderari non poteſt, ex adductis in Oſceñ. Archid. 16. Maij 1603. coram Illuſtriſſimo Cardin. Lancellot. vel ſaltem dici non poteſt, quòd in contemptum clauium celebrauerit, quia, vt in alia deciſione dictum fuit, tunc tantùm contemptus interueniſſe dicitur, quando voluntas alicuius renuit legi, & ex ea cauſa procedit ad faciend. contra legem, ita quòd tranſgreſſionis cauſa contemptus ſit, quòd in caſu iſto factum fuiſſe, nec præſumitur, nec probatur, quinimò, vt modò dictum eſt, omnis contemptus ex eo ſolùm excluditur, quòd à d. Petro petita, & obtenta fuit abſolutio, vt in ſimili de eo, qui conſtituit Procuratorem ad obtinendum abſolutionem à iuramento, dixit Rota in vna Romana nullitatis obligationis 27. Iunij 1605. coram Reuerend. Attrebateñ. & iſta qualitas, quòd in contemptum clauium celebrauerit, erat omnino probanda, ad effectum vt gratia poſſet dici iuſtificata, vt pluribus fuit in dicta deciſione comprobatum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Toletana parochialis.

Veneris 25. *Maij* 1618.

ARGVMENTVM.

Approbatus ſemel ad parochialem Eccleſiam, nunquid debeat examinari in aſcenſu ad aliam Eccleſiam.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio in integrum datur aduerſus ſententiam, de cuius inualiditate, aut iniuſtitia conſtat, & è contra.*
6 *Approbatus ſemel ad parochialem Eccleſiam, nunquid debeat examinari in aſcenſu ad aliam Eccleſiam, & n.* 7.

Nn 4 DE-

Digitized by Google

DECISIO DCLX.

1 FVit reſolutum non conſtare de cauſis reſtitutionis in integrum, quia Ferdinandus non docet de inualiditate, aut iniuſtitia prioris ſententiæ, per quæ ſolent cauſæ reſtitutionis in integrum iuſtificari, Rota *deciſ. 1. de reſtit. in integr. in nou.* Innocent. *in cap. cum ex litteris num. 7.* & Abb. *num. 16. eodem tit.* Benintend. *deciſ. 85. num. 9.*

Fuit enim firmatum in alijs deciſionibus beneficia ſimplicia Congregationis Mozaraborum deberi eiſdem de Congregatione ex conſuetudine quadragenaria iuris optandi, neque tale ius per reſeruationes Apoſtolicas fuiſſe ſublatum, ex quo beneficia debita certo generi perſonarum cadunt ſub reſeruationibus cum ſua cauſa, atque ita noceat quidem regula collatoribus, ſed non perſonis de genere illo, quibus Papa præiudicare noluit, Puteus *deciſ. 378. lib. 1. & deciſ. 275. lib. 2.* cum alijs deductis in deciſione 27. Iunij 1614. coram R. P. D. Pamphilio. Sed Ferdinandus non docet ſe eſſe de Congregatione Mozaraborum; ergo neque tamquam prouiſus à Sede Apoſtolica poteſt impedire Hieronymum de eadem Congregatione in ſuo iure optandi.

2 Non obſtat, quòd non verſemur in beneficio debito certo generi perſonarum, dum beneficiati non ſunt Mozarabi, ſed Latini, inſeruientes ritu Mozaraborum; quòd non conſtituit diuerſitatem generis perſonarum; quia non ideò ceſſat obiectum, quia Congregati conſtituunt diuerſum genus reſpectu eorum, qui non ſunt de Congregatione, & conſuetudo probata operatur circa comprehenſos inſeruientes ritu Mozaraborum, etiam quòd reuera ipſi ſint Latini.

3 Similiter non obſtat, quòd præſeruatio iſtius qualitatis in regula ſit intelligenda de certo genere perſonarum aliunde quàm ex vi iuris optandi, ne aliàs per opinionem ſemper ceſſare debeat regula reſeruatoria, quod non videtur dicendum, & in illa contrarium diſponitur. Quia non eſt vis in ſolo iure optandi de iure Capellanis debito, ſed ex conſuetudine præſcripta certis perſonis de eadem Congregatione, quibus tale ius quæſitum fuit, & vti poſſunt, *cap. fin. cum gloſſ. in verbo de iure debita de conſuetudine in 6.*

4 Neque ex generalibus clauſulis derogationum, quæ legitur in litteris Ferdinandi, videtur derogatum huic conſuetudini optandi, quia ſola mentio litis inter Ordinarium, & Congregationem nec fuit ſufficiens ad inducendam ſcientiam in Papa quòd iſta parochialis eſſet debita certo generi perſonarum, illis ſcilicet tantùm de Congregatione, & ſine ſcientia facti derogatio non extenditur; Seraph. *deciſ. 268. num. 5.* atteſtans quòd Rota ſemper habet hunc ſenſum.

5 Demum non obſtat, quòd Hieronymus neque ipſe fuit approbatus ad curam animarum in concurſu, ſecundùm conſtitutionem Pij V. vt inde à Sede Apoſtolica prouideri deberet, & vlterius, neque doceat ſe obtinuiſſe prouiſionem Apoſtolicam. Quia ad vtrumque bene conuenit reſponſio quòd hæc non includant ius Ferdinandi; cui vti extraneo ab ipſa Congregatione non poteſt quæri ius ad rem ex inualida alterius ex Congregatis præſentatione & prouiſione, propterea in iudicio reſtitutionis ex hoc ſolo poteſt repeti.

6 Sed nihilominus quoad primum dicebatur, quòd etſi aliqui dubitauerint quòd ſemel approbatus ad parochialem, iterum debeat examinari in aſcenſu ad aliam, vt videre licet ex Oldrad. *conſ. 18. num. 1.* Felin. *in cap. ex litteris num. 7. de conſtit.* Seraph. *deciſ. 1323. in fin.* tamen ſacra Concilij Congregatio aliter determinauit in hac cauſa, cui ſtan. eſt.

7 Nec vrgebat, quòd declaratio ſtrictè ad ſuos terminos ſuſcipienda ſit, nempè quando approbatio contigit circa parochialem actu curatam; ſecus verò ſi tantùm habitu, & curalis eſſe reperiatur, vt in præſenti, in qua non eſt neceſſaria tanta idoneitas, quanta requiritur in hac parochiali actu, *gloſ. in cap. licet canon. vbi gloſ. in verb. parochialis Eccleſiæ de election. in 6.* Seraphin. *deciſ. 936. num. 2.* cum alijs allegatis. Quia ex facto ceſſabat obiectum, ex quo conſtat, quòd Hieronymus verè fuerat in concurſu alterius parochialis Sancti Sebaſtiani approbatus ad curam animarum, & idoneus declaratus prævio examine iuxta formam ſacri Concilij, & ſic pro parochiali habente populum, cùm pro alia carente populo non eſſet neceſſaria talis approbatio per concurſum, dum deficit poteſtas Rectoris ſuper animabus, quæ non ſunt in rerum natura, Federic. de Sen. *conſ. 35.* Gemin. *in cap. licet canon. num. 6. de elect. in 6.* Gonzal. *ſuper regul. 8. gloſ. 6. num. 89. & ſeqq.*

Secundò pariter iuſtificatur, quia datæ fuerunt litteræ Apoſtolicæ expeditæ ad hunc effectum, quæ ſemper obtinere debent ſuum effectum ceſſante concurſu prætendentium ex gremio Congregationis, prout non eſt Ferdinandus. Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana hæreditatis.

Veneris 25. Maij 1618.

ARGVMENTVM.

Spurij ex publica meretrice vulgò concepti, an, & quando poſſint certum patrem monſtrare, quando etiam poſſint per ſubſequens matrimonium legitimari, vt paternæ ſucceſſionis ſint capaces.

SVMMARIVM.

1 *Articuli irreleuantes, & impertinentes admitti non debent.*
2 *Filij etiam vulgò concepti poſſunt per ſubſequens matrimonium legitimari, quando ſic pro eorum filijs fuerunt à parentibus agniti.*
3 *Spurij filij vulgò concepti, nati ſcilicet ex publica muliere, propter multorum feminis commixtionem, non poſſunt certum patrem monſtrare.*
4 *Matrimonium probatur per atteſtationem parochi, n. 4. vbi præſertim concurrentibus adminiculis, ibid. verſ.* & de matrimonio.
5 *Filij legitimati per ſubſequens matrimonium cum muliere vbi non ſunt capaces paternæ ſucceſſionis de iure ciuili, ſecus de iure canonico.*

DECISIO DCLXI.

DEfuncto Fabio de Fuſchis poſt Pomponium, Horatium, & Vincentium ipſius fratres, ſuperſtite Hortenſia eiuſdem Fabij filia, prætenderunt filiæ Vincentij probare, quòd Hortenſia non eſſet filia Fabij, vt inde ſublata de medio, ipſis vti neptibus, & proximioribus pateret aditus ad ſucceſſionem hæreditatis Fabij: verùm ſine diſputatione viſum eſt Dominis vlteriùs non procedere, propterea præiudicium filiationis, & legitimitatis Hortenſiæ, quam non poſſe prædictas neptes in dubium reuocare, aſſerebant informantes pro ea; vnde dato dubio, an articuli ſint admittendi, cenſuerunt Domini negatiuè eſſe reſpondendum. Vera eſt enim concluſio, quòd articuli quando ſunt irreleuantes admitti non debent, ne probetur id, quod probatum non releuat, *l. ad probationem, C. de probat.* Roman. *conſ. 226. num. 3.* Caputaq. *deciſ. 54. lib. 3.* Caſſad. *deciſ. 2. de dilat.* 1

2 Ex contextu autem articulorum colligitur irreleuantia, quia ponitur quòd mater Hortenſiæ adhuc exiſtens in circundario mulieribus inhoneſtis aſſignato eam concepit, & peperit, & nihilominus hoc etiam probato, non poteſt Hortenſia remoueri à ſucceſſione paternæ hæreditatis, quia conſtat ex publicis documentis, quòd Fabius vti filiam tractauit, nominauit, educauit, & nuptui dedit, dote ei multum honorifica conſtituta, patebatque Fabio aditus de tempore conceptionis ad illam mulierem, vnde præuia agnitione parentum, Domini pro abſoluto habuerunt, quòd etiam vulgò concepti tamquam certificati legitimari poſſint per ſubſequens matrimonium, ſequendo doctrinam Bald. *in l. cum quam num. 24. C. de fideicommiſſ. & in l. ſi qua illuſtris num. 3. C. ad Orfician.* quam etiam alias tenuit Rota apud Put. *deciſ. 425. lib. 1. in nou. impreſſ.* Card. Mantic. *de vlt. vol. lib. 11. tit. 12. num. 11.* Ramin.

Digitized by Google

nin.iun.conſil. 222. *num.* 42. & 43. *lib.* 2. Honded. *conſil.* 71. *num.* 36. *lib.* 2. & Ioan. Baptiſt. Lup. *de illegitim. com.* 4. §. 1. *num.* 3. alios refert de indubitata opinione atteſtantes, quando agitur de ſucceſſione bonorum patris, prout eſt in caſu de quo agitur.

3 Nec obſtat, quòd Bald. opinio confundi videatur ex ratione text. *l. vulgo concepti, ff. de ſtat. homin.* vbi tales qui ex publica muliere naſcuntur, propter multorum ſeminis commixtionem, non poſſunt monſtrare patrem, & vlteriùs nec ſufficere poſſibilitatem ad hunc effectum, voluerunt idem Bald. *in d. l. vulgò ponens caſum, de ea, quæ mortuo primo viro, nubet ſecundo, & peperit in ſeptimo menſe*, vt propter incertitudinem filius ille priuetur vtraque hæreditate. Quia incertitudo poſſet quidem hoc operari, & poſſibilitas non ſufficeret, niſi concurreret agnitio parentum, quæ fuit ratio Bald. *in d. l. ſi qua illuſtris, ad finem*, quia concurrente poſſibilitate, & voluntate parentum in agnoſcendo filium in ſuum, certificatur proprietas filiationis, *cap. per tuas, de probat.* vbi eſt caſus, de ea quæ cohabitauit cum viro per ſeptennium, deindè receſſit, & vagata eſt, & rediens prægnans aſſerebat filium eſſe illius viri, cum quo cohabitauerat, & ibidem non obſtante incertitudine admittitur ex parentum agnitione poſſe filium certificari, cum qua certitudine benè procedit legitimatio ex ſubſequenti matrimonio, vt ſuprà dictum eſt.

4 Ex prædictis ſatis patet reſponſio ad *l. ſi pater tuus, Cod. de hæred. inſtit.* quia non verſamur in caſu poſſibilitatis falſæ opinionis, ſuper qua teſtator fundauerit ſuam diſpoſitionem, vt inde contrarium poſſit probari, ſed incerta deliberatione, ex quo Fabius cognoſcens Ludouicam credidit, & noluit Hortentiam eſſe ſuam filiam, quod facere potuit per *d. cap. per tuas, de probat.* & de matrimonio ſequuto inter Ludouicam, & Fabium ſufficienter conſtare videbatur, quia datur atteſtatio Parochi, cui ſolet adhiberi fides vti de pertinentibus ad eius officium, Menoch. *de arbitr. caſ.* 99 *num.* 3. & ſi concurrant adminicula, redditur indubitata, quæ in præſenti non deſunt, dum apparet quòd die 8. Octobris anni 1576. fuerunt inſtrumenta dotalia, in quibus enunciatur matrimonium factum præuijs denunciationibus, & infertur eadem fides Parochi de matrimonio contracto, & accedunt aſſertiones, & iuramenta eiuſdem Fabij, quæ omnia etſi ad effectum conſtituendæ dotis fuerunt facta incidenter, tamen implent probationem matrimonij, Dec. *conſil.* 35. *num.* 3. Rota *deciſ.* 131. *num.* 5. *par.* 2. *diuerſor.*

5 Demùm non etiam releuabat, quòd legitimati per ſubſequens matrimonium cum vili perſona non ſint capaces ſucceſſionis. Quia contrarium verius eſt, ex quo tales filij non ſuccedunt de iure ciuili, ſecundùm quod matrimonium ſubſequens non dabat illis ſucceſſionem, ſed ſecundùm ius Canonicum, per quod efficiuntur legitimi, & vti tales ſunt ſucceſſibiles, etiam in terris Imperij, Gabriel. poſt alios *conſil.* 21. *num.* 13. *vol.* 1. Decian. *conſil.* 5. *n.* 81. reprobans Ruin.

Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanen. penſionis.

Veneris 1. *Iulij* 1618.

ARGVMENTVM.

Canonici quando conueniri dicantur nomine particularium perſonarum, & quando vt vniuerſi.

SVMMARIVM.

1 *Mala fides impediens acquiſitionem, & verſionem pecuniarum in cauſam deſtinatam, & conuentam, incipit à conteſtatione litis.*

2 *Suſtentatio litis facta per reum importat negationem proprij intereſſe excipientis.*

4 *Canonici quando conueniri dicantur nomine particularium, & ſingularium perſonarum, & quando vt vniuerſi, & num.* 5.

Beneficiorum collationi certo generi perſonarum debitorum non affertur præiudicium per collationes factas particularibus perſonis, num. 4.

DECISIO DCLXII.

SVſcepta diſputatione ſuper deciſis in hac cauſa ſub 1
die 5. Martij præteriti, cenſuerunt Domini in eadem reſtitutione perſiſtendum eſſe. Subſtantia enim tranſactionis anni 1585. 29. Octobris admodum releuans viſa fuit ad proban. quòd beneficiati officiales contraxerunt cum Canonicis vti vniuerſis, non autem vti ſingularibus, poſteaquam inſimul obligauerunt beneficiatos ad permitten. quòd ipſi Canonici poſſent ſe reualere de penſione controuerſa pro eorum fabrica Canonicali, vnde ſi per vniuerſos Canonicos obſtricti fuerunt pati diminutionem commoditatis eorum penſionis, ab vniuerſis ſimiliter ſubleuandi ſunt pro rehabendo totum id quod facto ipſorum Canonicorum in diſſolutione obligationis prætenſæ impediti fuerunt exigere à die litis conteſtatæ, à qua incipit mala fides impediens acquiſitionem, & verſionem pecuniarum in cauſam deſtinatam, & conuentam, *l. obligari, §. pupillus, ff. de auth. tutor.* Bart. *in l. ſi alieni, ff. de ſolut.* Surd. *conſ.* 4. *num.* 43. *vol.* 1.

Non obſtat, quòd ex ſententia arbitramentali emanata 2
de anno 1591. deberent deputari fabricerij ab Archiepiſcopo, à quibus pecuniæ eſſent exigendæ, & conuertendæ in expenſas fabricæ, abſque eo quòd Canonici poſſent ſe intromittere, vt ideò fabricerij, & ſiue Theſaurarius præſumatur, & verè exegerit penſionem; non autem Canonici. Quia cùm huiuſmodi prouiſio emanauerit ad tollendas diſcordias, quæ ſuper tali conſtructione aderant, & quamprimum penſio à iugo fabricæ ſubtraheretur, ſi omnes pecuniæ in cauſam deſtinatam, & conuentam, & non aliam conuerterentur, vt patet ex contextu eiuſdem ſententiæ, & prætenſa de voluntate, & conſenſu eiuſdem Capituli firmati fuerint, non inde mutata fuit, aut diſſoluta prior obligatio, ſed continuata per adminiſtratores, qui rationes reddere tenentur, & prout factum fuit per D. Ioann. Petrum Gluſſianum in Theſaurarium deputatum, qui Capitulo reddidit rationem, & liberationem reportauit, ſignum euidens quòd facultates huius fabricæ non erant abdicatæ à Capitulo, quod etiam valdè comprobatur ex ſuſtentatione litis huc uſque per Capitulum, ex qua deſumitur concludens probatio ad impedien. negationem proprij intereſſe excipientis, Capotaq. *deciſ.* 369. *num.* 1. *part.* 2. Soccin. iun. *conſ.* 18. *num.* 17. *vol.* 2.

Et ex prætenſis tollitur fundamentum deſumptum 3
ex articulo 6. qui datus fuit pro probato, quia iam dictum eſt nihil referre ad effectum iſtius diſputationis, quòd adminiſtratores exegerint ſub cenſura reddendi rationes; differentia autem, quæ in eodem articulo ſupponitur inter fabricerios, & Capitulum, & Canonicam, & menſam Capitularem, non liberat ordinarios ab obligatione iam contracta, quòd ipſi poſſent ſe reualere de penſione pro eorum fabrica Canonicali, vnde ſufficit beneficiatis, quòd pecuniæ fuerint conuerſæ in cauſam conuentam.

Non obſtat, quòd in omnem caſum iſtarum ædium 4
non ſit Capituli, neque Canonicorum in vniuerſum, ſed particularium, & nomine particularium ad arbitrium Illuſtriſſimi Archiepiſcopi prouideantur, vt ex inſtrumentis, quæ data fuerunt, & ideò vt particulares veniant condemnandi, non vti vniuerſi, Honded. *conſil.* 74. *num.* 29. *lib.* 1. cum alijs allegatis. Quia vltra quòd diſtributio, quæ fit ab Illuſtriſs. Archiepiſcopo, non eſt abſoluta, ſed inter ipſos Canonicos, quæ non excludit ius vniuerſale Capituli quoad effectum proprietatis domorum Canonicalium, vt dicitur de beneficijs certo generi perſonarum debitis, cui per collatores non affertur præiudicium, Put. *deciſ.* 378. *lib.* 1. & *deciſ.* 235. *lib.* 2.

Viſum eſt etiam conuentionem prætenſam non proce- 5
dere, quando Capitulum conuenitur ex propria obligatione, vt iam dictum eſt, quia tunc actio ſcindi non poteſt in particulares in præiudicium eorum, qui cum vniuerſis contraxerunt, *l. ne in plures, ff. de exerc.* Rota Ianuen. *dec.* 14. *n.* 8. cum alijs alleg. in deciſ. 5. Martij præteriti, & cùm ex prætenſis non doceatur, quòd prior obligatio fuerit mutata, aut ſublata, permanſerunt Domini in iam reſolutis, &c.

R.P.D.

Digitized by Google

R. P. D. ANDREA.

Toletana hæreditatis.

Mercurij 6. Iunij 1618.

ARGVMENTVM.

De recognitione manus alicuius in ſcriptura priuata quomodo facienda, vt ſufficienter facta dicatur, & de teſtibus examinatis ſine interprete, & ſine interrogatorijs à parte datis, an & quando probent; cætera vide in ſummario.

SVMMARIVM.

5 *Identitatem ſcripturæ probant teſtes deponentes.*
Recognitio manus alicuius dicitur ſufficienter facta per teſtes dicentes ſe notam habere manum ſcribentis, quia viderunt illum pluries ſcribere, licèt non fuerint præſentes quando is, cuius manum recognoſcunt, ſcripſit ſcripturam de qua agitur, declara vt ibid.

6 *Recognitio manus cenſetur facta per vnum teſtem dicentem ſe fuiſſe præſentem, & vidiſſe ſcribere ſcripturam, de cuius recognitione iunctis adminiculis.*

7 *Exhibere non tenetur quis ſcripturam exiſtentem penes Notarium.*

8 *Citatio in qua non eſt expreſſa aliqua dies, intelligitur ad primam, & per duos dies ſuſtinetur.*

9 *Teſtes ſine iuramento non tactis ſcripturis nihil probant.*

10 *Remiſſoria quando conceditur, numquid articuli ſint dandi in Curia, vel in partibus.*

11 *Teſtes ſecundo loco examinati poſſunt ſe referre ad primum examen, & petere illud ſibi legi.*

12 *Teſtes primò examinati ſuper articulis, & deindè ſuper interrogatorijs non dicuntur nulliter examinati: vbi ampliatur hæc concluſio, etiam quod ſuper interrogatorijs nullo modo fuerint examinati.*
Teſtes examinati ſine interprete non obſtante proteſtatione partis non dicuntur nulliter examinati, ibidem ad fin.

DECISIO DCLXIII.

1 DOnna Stephania Maurique in ſuo vltimo de menſe Septembris anni 1607. condito teſtamento, poſt multa facta legata tam vitalitia, quàm perpetua ad fauorem locorum piorum, conſanguineorum, & familiarium ad notabilem ſummam aſcenden. & poſt confirmatam donationem, à ſe factam Venerabili Collegio Societatis Ieſu Toletan. omnium ſuorum bonorum ſtabilium, & Domini Petri fratris ſibi obuentorum, quæ ſupereſſent tempore ſuæ mortis, vniuerſalem hæredem ſibi inſtituit Venerabilem Domum profeſſam Toletan. ea declaratione adiecta, vt quodcumque memoriale, ſeu memorialia firmata ſuo nomine, in quibus diſpoſuiſſet aliquid, ſeu aliqua, poſt mortem ſuam haberent eandem vim, ac ſi eſſent inſerta in dicto ſuo teſtamento, & omnia diſpoſita in illis adimplerentur, eodem modo, ac ſi eſſent ſcripta in illo, dummodò intus, vel extra dictum memoriale reperiretur ſcriptum, iſtud eſt memoriale, ex illis, ad quæ me refero in meo teſtamento, & mea voluntas eſt quòd adimpleatur tanquam additio illius veluti codicillus. Inſuper declarans, quòd huiuſmodi memoriale, ſeu memorialia reperirentur in quadam capſula plumbea, ſeu lactea, quæ erat in ſuo ſcriptorio.

2 Mortua dicta Stephania repertum fuit dictum teſtamentum in capſula lactea, & ſcriptorio cum duobus memorialibus, ſicuti ipſa prædixerat, quæ duo memorialia erant clauſa, & ſigillata, & in eis legebatur ab extra, quòd conſignarentur R. P. Præpoſito dictæ Domus profeſſæ, vnde eodem contextu quo dictum teſtamentum fuit apertum, executores inibi præſentes eadem memorialia dicto Præpoſito conſignari iuſſerunt, qui illis apertis alterum eidem Notario conſignauit, vt eſſet tanquam additio teſtamenti, & codicillus, vt teſtatrix voluerat; alterum verò, quia ſcriptum continebat, quòd illud Præpoſitus ſolus aperiret, & in eo contenta exequeretur, penes ſe retinuit, in quo teſtatrix eum enixè precabatur, vt de ſuis daret bonis Donnæ Vrſulæ Salazar ducatos mille quando emitteret profeſſionem, vt latiùs in ſummario *num.* 4.

3 Cùm autem dicta Donna Vrſula non acquieſcens ducatis mille ſibi, vt ſuprà relictis in dicto memoriali præter alios ſex mille habitos à d. Stephania viuente, prætenderet totam hæreditatem dictæ Stephaniæ, ſeu magnam illius partem ad ſe ſpectare vigore dicti, ſeu alterius memorialis, quòd à d. Præpoſito occupatum iactabat, introducto iudicio coram Reuer. Nuncio Hiſpaniarum, probatum fuit pro parte d. Venerabilis Domus profeſſæ in eiuſdem teſtamenti aperitione coram Notario, & teſtibus duo tantùm memorialia in eodem ſcriptorio reperta in loco, & capſula per Stephaniam in ſuo teſtamento deſignatis, quorum vnum fuit conſignatum Ambroſio Mexiæ Notario de teſtamento rogato, vt illud teſtamento prætenſo adiungeret; alterum verò datum Præpoſito d. Domus profeſſæ, attenta inſcriptione quòd illud Præpoſitus ſolus aperiret, & in eo contenta exequeretur, quod deindè coram Reuer. Nuncio productum, & recognitum fuit, ac tandem ſeruatis ſeruandis diffinitiua emanauit ſententia, per quam dictum Collegium Domus, & Patres abſoluti fuerunt ab impetitis, à qua ſententia fuit appellatum pro parte Donnæ Vrſulæ, & commiſſa cauſa Reuer. Canarien. illoque per Collegium recuſato, Reuer. D. Epiſcopo Conchen. qui ſententiam D. Nuncij in rem iudicatam tranſiiſſe declarauit.

4 Vltimò deuoluta cauſa in Rota coram me fuit dubitatum, an conſtaret de exiſtentia memorialis, itaut Patres Societatis illud tenerentur exhibere, quo dubio propoſito ſub die 2. Decembris 1616. informantes pro Donna Vrſula bonam fidem agnoſcentes circa duo memorialia ſic, vt ſuprà reperta ſe reſtrinxerunt ad memoriale conſignatum Præpoſito, & pro parte Patrum fuit probatum huiuſmodi memoriale fuiſſe ſemel, atque iterum productum, & recognitum in partibus tam coram Reuerendiſſimo Nuncio, quàm coram Ordinario ſæculari Toletan. apud acta Didaci Roderici ſucceſſoris ſupradicti Ambroſij Mexiæ de teſtamento rogati, & in eiſdem actis originaliter dimiſſum, & proptereà non data exiſtentia memorialis penes Patres ad vlteriorem exhibitionem non teneri ex abundanti, offerendo iterùm, & tertiò auctoritate Rotæ identitatem memorialis prætenſi recognoſci facere. Quibus attentis Domini ſub dicta die 2. Decembris ordinarunt quòd recognoſceretur de nouo memoriale exhibitum per Patres coram Ordinario ſæculari Toletano, qua facta recognitione coram iudice à Rota ſubdelegato, & illius proceſſu ad Vrbem tranſmiſſo, dictoque dubio hodie repropoſito 6. Iunij 1618. vtraque parte informatite reſolutum fuit vnanimiter conſtare de ſufficienti exhibitione, & recognitione.

5 Teſtes enim reperiti coram Iudice ſubexecutore, & quorum fuit datum particulare ſummarium, optimè deponunt circa identitatem memorialis; dum dicunt eſſe illud idem memoriale ſcriptum manu Donnæ Stephaniæ Maurique teſtatricis repertum vnà cum ſuo teſtamento tempore mortis ſuæ, quod fuit conſignatum R. P. Almazar Præpoſito dictæ Domus profeſſæ coram executoribus teſtamentarijs, & præſentibus teſtibus ipſis examinatis, qui omnes deponunt ſe habere notiſſimam manum dictæ Stephaniæ, eò quòd illam viderunt pluries ſcribere, quæ videtur ſufficiens recognitio, cùm non ſimus in apocha, ſed in alia ſcriptura etiam priuata, quo caſu ſufficiunt teſtes, qui licet non viderint illam ſcribi, tamen habent notam manum, vel illam recognoſcunt per comparitionem, vt poſt Bart. & alios *in l. nuda, ff. de donat.* optimè declarat Ruin. *conſil. 70. num. 4. lib. 4.* vbi quòd hæc eſt communis opinio, & eandem diſtinctionem pluries ſequuta eſt Rota, vt videre eſt apud Achill. *dec. 2. de fid. inſtrumen.* Paleot. *dec. 173.* Fab. *dec. 277. par. 3. lib. 2. diuerſ.* & hunc eſſe communem ſtylum, & inueteratum in Curia, dicit Put. *deciſ. 18. de fid. inſtrum.* vbi loquitur de recognitione ſcripturæ teſtatoris, vt de eodem ſtylo Veſtr. *in prax. lib. 6. cap. 1. num. 8. ad med. verſ. nihilominus*, ſubdens eum non abhorrere à iuris diſpoſitione.

Quod

Digitized by Google

6 Quod tantò magis eſt dicendum in caſu noſtro, quia quartus teſtis ſuper tertio dicit, quòd prætenſa Donna Stephania Maurique ſcripſit dictum memoriale in præſentia ipſius teſtis, & illud clauſit, ſupraſcripſit, & poſuit in dicta capſa lactea, & quod eſt de eius propria littera, & manu, quia vidit ipſam illud ſcribere, & ſubſcribere, qui teſtis de viſu vnà cum alijs de manu nota plenè probant, vt in terminis per Ruin. *conſil.* 46. *num.* 8. *&* 9. *lib.* 4. Vrſil. ad Afflict. *deciſ.* 181. *num.* 8. *verſ. limitat Ruin.*

7 Hac igitur identitate memorialis per recognitionem probata, & conſtito de illius exiſtentia apud Notarium, penes quem illud per Procuratores fuit exhibitum, non poſſunt, nec debent ipſi ampliùs cogi ad exhibendum, *l. tigni appellatione*, §. *ſi quis non poſſid. ff. ad exhibend.* Ruin. *conſil.* 69. *num.* 13. *in fin. & ſeqq. lib.* 4. & fuit dictum in cauſa Romana computorum 30. Ianuarij 1605. coram Iuſto, & in Romana gemmæ 27. Nouembris 1609. & in Colonien. Canonicatus 18. Martij 1611. coram Penia.

8 Nullitates allegatæ contra examen teſtium viſæ ſunt Dominis ſatis leue, & benè in facto, & in iure ſublatæ: nam prima circa defectum citationis ad videndum iurare teſtes, quæ fuit decreta ſub die 19. Iulij pro dictis Lunæ, Mercurij, & Veneris, & executa ſub die 20. & tamen teſtes non iurarunt, niſi die 31. Iulij 1617. ſummario Donnæ Vrſulæ *num.* 4. *&* 5. ceſſat ex folio in hac poſitione pro parte Collegij dato *num.* 2. in quo adeſt nouum decretum, & intimatio facta procuratori Vrſulæ ſub die 28. Iulij, quæ erat Veneris, & quamuis in dicto decreto non eſſet expreſſa aliqua dies, intelligebatur ad primam ex diebus aſſignatis in alio decreto, & ſic pro die Lunæ, ſecundùm Put. *deciſ.* 212. *lib.* 2. quinimò Rota ſuſtinere ſolet huiuſmodi citationes, etiam per duos dies, Anton. Aug. *tit. de citat. num.* 24. Ror. *deciſ.* 311. *num.* 3. *par.* 1. & fuit dictum in Tiraſonen. parochialis de Ablitas 4. Maij 1616. coram me, & nihilominus teſtes iurarunt die Lunæ 31. Iulij, quæ erat prima iuridica poſt dictam intimationem.

9 Secunda nullitas circa receptionem iuratorum, ex quo non conſtat, quòd teſtes iurauerint tactis ſcripturis, ſecundùm Caputaq. *deciſ.* 246. *par.* 2. cum alijs allegatis, eodem modo tollitur, vt in eodem folio *num.* 3. cum enim Notarius atteſtetur iudicem delegatum à teſtibus inductis, & eorum ſingulis de per ſe recepiſſe iuramentum in forma iuris, &c. etiam quòd non dicat, *tactis ſcripturis*, ſatis intelligitur hoc virtualiter dixiſſe, Cardin. Seraphin. *deciſ.* 857. *num.* 25. *in fin. & ſeqq.* vbi quòd iſte modus eſt valdè frequens, & familiaris in proceſſibus Hiſpaniarum, & ſtylo vniuerſalis receptus, idem Seraph. *deciſ.* 1010. *n.* 5. Rota in Calagurritana oblationum 26. Martij 1590. coram Comitulo cum alijs allegatis per informantes.

10 Tertia quòd articuli pro recognitione facienda fuerint dati in partibus, & non in Curia, iuxta deciſionem Thollom. 757. *par.* 3. *lib.* 3. *diuerſor.* & ipſa ceſſat, tum quia non ſumus in remiſſoria, in quibus terminis loquitur dicta deciſ. quæ nec etiam dicit, quòd examen ſit nullum, tum quia articuli non continent, niſi recognitionem, pro qua facienda fuit datum inſtrumentum ſubdelegationis vnà cum clauſula, *& omnia alia facienda*, quæ ſuper dicta recognitione fieri contigerit, vnde validè potuerunt in partibus dari, cùm eſſent ad dictam recognitionem attinen. ſecundùm not. per Bald. *in cap. fraternitatis num.* 6. & ibi Felin. *ſub n.* 11. *de teſtib.* & benè etiam Faſtol. *dubit.* 33.

11 Quarta quòd cùm ageretur de ſola recognitione memorialis, teſtes non potuerunt ſe ad primum examen referre, ſed per extenſum deponere, non ſubſiſtit in iure, cùm enim dicti teſtes aliàs ſuper hac eadem recognitione fuiſſent examinati, benè potuerunt ſe referre ad dictum primum examen, iuxta doctr. Bart. *in l. eos num.* 6. *ff. ad l. Corn. de falſis*, quàm ſæpè approbauit Rota, vt ait Seraph. *deciſ.* 270. *num.* 5. & tantò magis, quia teſtes non ſolùm ſe retulerunt, ſed petierunt ſuum primum dictum ſibi oſtendi, quod facere potuerunt, ſecundùm conſ. Barr. *vbi ſuprà, verſ. ſed ſi index*, & latè comprobat Natt. *conſil.* 537. *num.* 11. quo examine perlecto ijdem teſtes, vt patet ex eorum lectura in principio, ſe affirmarunt, & ratificarunt in aliàs per ſe dictis, & quatenus opus eſſet illa de nouo dixerunt, & poſteà quoque in interrogatorijs ſe optimè declararunt.

12 Quinta quòd teſtes fuerint examinati priùs ſuper articulis, & poſteà ſuper interrogatorijs, non obſtan. contraria proteſtatione, vltra quòd in dicto ſubdelegationis inſtrumento non legitur iniunctum iudici, vt priùs ſuper interrogatorijs teſtes examinarentur, & quòd non reperitur in iure cautum, quòd teſtes debeant priùs examinari ſuper interrogatorijs, & deindè ſuper articulis, ex eo etiam, quia talis præpoſteratio non inducit nullitatem, vt in caſu fortiori examen non annullatur, ex eo quòd teſtes non fuerunt examinati ſuper interrogatorijs, Alex. *conſil.* 172. *n.* 9. *lib.* 2. *& conſil.* 41. *in fin. lib.* 4. Ruin. *conſil.* 35. *num.* 4. *lib.* 4. Put. *dec.* 427. *lib.* 1. *&* 317. *lib.* 2. cum alijs adductis in Hiſpalen. matrimonij 28. Ianuarij 1608. coram Illuſtriſſimo Ludouiſio, & idem reſpondetur ad defectum interpretis, quia nec ex forma delegationis, nec de iure tenebatur eum iudex admittere, ex trad. per Sigiſmund. Scac. *de iud. cauſ. ciuil. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 925. & licèt in Vrbe hic ſtylus inualuerit adhibendo interpretem, vt ait idem Scac. *vbi ſuprà*, contrarium in tota Hiſpania ſeruatur, vt apparet ex actis cauſarum, quę indies in Curia committuntur, in quibus nullibi legitur hæc interpretum deputatio.

Et ita concluſum, &c.

R. P. D. COCCINO.

Romana cenſus de Biſcijs.

Mercurij 6. Iunij 1618.

ARGVMENTVM.

Vſufructuarius cenſus non poteſt recipere eiuſdem cenſus pretium, niſi nomine proprietarij, & de eius conſenſu, & de mandato de aſſociando, quod non tribuit, niſi nudam detentationem; cætera vide in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Vſufructuarius alicuius cenſus non poteſt recipere pretium cenſus, niſi nomine proprietatis, & de eius conſenſu.*

Mandatum de aſſociando non tribuit, niſi nudam detentationem, ibid. ad finem.

Vſufructuarius non habet poſſeſſionem naturalem, ibid.

3 *Renunciationes ſunt ſtricti iuris, & non extenduntur de perſona ad perſonam.*

DECISIO DCLXIV.

Iulius Cæſar de Rubeis vendidit certam domum bon. mem. Iuniperæ Saluiato, & de pretio fuit emptus cenſus ſcut. 500. cum obligatione, quòd ſtaret pro euictione dictæ domus, pactum tamen adiecto quòd in euentum redemptionis pecuniæ deponerentur penes montem pietatis ad effectum reinueſtiendi, cum ſcientia, & conſenſu ipſius Dominæ Iuniperæ, & cum poſtmodum Clarix vxor dicti Iulij Cæſaris pro reſtitutione ſuæ dotis egerit ad dictum cenſum, & obtinuerit mandatum de aſſociando, & Domini de Biſcijs fuerint effecti debitores huius cenſus occaſione emptionis caſtri Mazzani, pro illius extinctione depoſuerunt pretium iuxta tenorem prædicti inſtrumenti. At cùm Palonius ſecundus vir dictę Claricis prętenderet dictum depoſitum non ſuffragari, ideò dubitaui, an dictus Palonius potuerit recipere pretium, & caſſare inſtrumentum, & facere retrouenditionem pro liberatione Dominorum de Biſcijs; & Domini ſecunda vice negatiuè reſponderunt, quia aut iſte cenſus ſpectabat in totum ad Torquatum Palutium, cui illum vendiderat Dominus de Rubeis ſub die 25. Maij 1591. vel ad Cechinam, cui pariter ratà iſtius cenſus vendita fuerat, & iſto caſu Palonius non poterat recipere pretium, niſi nomine dictorum Palutij, & Cechinæ, & de eorum conſenſu, vt dicitur, de vſufructuario, qui non poteſt recipere pretium cenſus, niſi nomine proprietarij, & de eius conſenſu, Roder. *de ann. redditib. lib.* 2. *quæſt.* 15. *num.* 84. latè Felicianus Solis *de cenſibus lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 5. & benè facit Greg. Lopez *in l.* 4. *tit.* 32. *par.* 3. *gloſſ.* 1. cum allegatis cum deciſione in hac cauſa facta 11. Decembris præteriti, & propterea tantò minus Palonius poterat recipere, niſi nomine dictorum Palutij, & Cechinæ, cùm per mandatum de aſſociando haberet nudam 1

dam detentationem, ex allegatis per Menoch. *de adipiſcen. remed.* 5. *num.* 156. vſufructuarius autem habet poſſeſſionem naturalem, *l. naturaliter, in princip. ff. de acquir. poſſeſſ.* Alex. *in l. poſſideri num.* 14. *ff. eod.* Menoch. *de recuper. remed.* 1. *num.* 7.

2 Aut verò Clarix tanquam anterior excludebat d. Palutium, & Cechinam, & adhuc Palonius eius vir non poterat exigere ſtante conuentione prædicta, quòd pecuniæ deponerentur ad effectum inueſtiendi, & quamuis ad citationem pro depoſito Palonius reſponderit ſe velle adimplere omnia ad quæ tenebatur, iſta tamen reſponſio, & oblatio non poterat impedire, quin pretium deponeretur pro conſequenda retrouenditione, cùm in inſtrumento fuerit conuentum, quòd pecuniæ deponerentur, donec præſtaretur cautio, vel fieret inueſtimentum.

3 Neque obſtat, quòd fuerit receſſum à dicto pacto de inueſtiendo, vt patet ex inſtrumento quod hodie indicatur, quia fuit receſſum fauore Torquati Palutij, & propterea aut cenſus ſpectabat ad Torquatum, & intrat primum caput reſolutionis, aut non ſpectabat ad Torquatum, ſed ad Claricem, & erat faciendum inueſtimentum, quia reſpectu Claricis non fuerat renunciatum dicto pacto, & cùm renunciationes ſint ſtricti iuris, non debent extendi de perſona in perſonam, *l. ſi quis ita dixerit, ff. de teſtamen. tutel.* Aretin. *in l. Gallus, §. quid ſi tantum num.* 14. *ff. de liberis, & poſthum.* vltra quòd Clarix non habebat, niſi mandatum de aſſociando, & illud erat ad ratam cenſus, quod minus ſufficit, ex ſuprà deductis.

R. P. D. VEROSPIO SENIORE,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Placentina voti.

Mercurij 6. Iunij 1618.

A R G V M E N T V M.

Epiſcopus in electionibus ad beneficia, quæ ſocietates appellantur, quod & quale votum habeat, & quid in hoc operetur obſeruantia ſubſequuta.

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopus in electionibus ad beneficia, quæ ſocietates appellantur, quod & quale votum habeat, & per totum.*
2 *Quaſi poſſeſſio, & obſeruantia conferendi beneficia, quæ ſocietates appellantur, quam Epiſcopus habet, numquid requirat quadragenariam præſcriptionem cum titulo.*
3 *Negatiua probanda eſt ab allegante.*
4 *Electio competit inferiori: confirmatio autem pertinet ad ſuperiorem.*

D E C I S I O DCLXV.

1 AD inſtantiam Reuerendiſſimi Epiſcopi Placentini dubium propoſui ſuper deciſis coram me ſub die 26. Nouembris 1625. videlicet ipſum Epiſcopum in electionibus ad beneficia, quæ ſocietates appellantur, ad inſtar Canonici votum habere, à qua deciſione DD. cenſuerunt non eſſe receden. non obſtantibus in contrarium adductis, & primò non releuat ſemper fuiſſe controuerſum, an in prouiſionibus, de quibus agitur, proceſſum fuerit per viam electionis, & ſic fieri non poſſe fundamentum in obſeruantia, quòd in illis Epiſcopus vti Canonicus interuenerit, id enim in facto non ſubſiſtit, cùm nunquam partes negauerint huiuſmodi beneficia per electionem conferri, vt ex prouiſionibus conſtat ab anno 1541. vſque in hodiernam diem factis, in quibus apparet Capitulum, & Epiſcopum per viam electionis proceſſiſſe: vnde fuit ſolummodò controuerſum, an in eo deberet Epiſcopus votum ſimplex, vel qualificatum habere? & ſtante huiuſmodi beneficiorum prouiſione per viam electionis intrat concluſio in deciſione firmata, videlicet Epiſcopum tanquam Canonicum interuenire, necnon illi competere votum ſimplex, cùm vti Epiſcopus eligere, & confirmare non valeat, Abb. *in cap. poſtulaſtis n.* 11. *de conceſſ. præb.* Imol. *num.* 13. *verſ. & per præterita*, cum alijs in deciſione allegatis. Quod etiam ex obſeruantia ſubſecuta comprobatur, cùm, ſicut habetur in alia deciſione, ſemper in iſtis beneficijs Epiſcopus voto ſimplici fuerit vſus, vt expreſſis verbis idem etiam fuit confeſſus, dum ſe dixit in talibus prouiſionibus vnum tantummodò votum ad inſtar aliorum electorum habere, vt ex iuribus productis apparet.

Nec valet dicere ſatis non eſſe obſeruantiam, ſed quadragenariam cum titulo requiri, tanquam agatur de aliquid contra ius inducendo: nam hic potiùs ius aſſiſtit, cùm ſuppoſita confirmatione per Epiſcopum facta non potuerit idem vti talis electionem facere, ex allegatis: vnde non eſt opus quadragenaria, ſed ſufficit ita fuiſſe aliquando obſeruatum, Dec. *conſil.* 136. *num.* 4. *in fin.* Aym. *conſil.* 101. *n.* 4. Rot. *deciſ.* 174. *num.* 4. *par.* 1. *diuerſ.* 2

Non obſtat obſeruantiam iſto caſu deduci non poſſe, cùm Epiſcopi prouiſiones fuerint nullæ, non appoſitis edictis, quia de tali negatiua non conſtat, quæ tamen ab allegante ſiue agendo, ſiue excipiendo veniret probanda, Bart. *in l. illa la* 1. *num.* 5. *ff. de verb. oblig.* vbi Alex. *nu.* 9. Iaſ. *num.* 14. Rip. *num.* 13. Dec. *conſ.* 629. *num.* 3. Hercul. *de neg. num.* 2. 3

Non obſtat huius electionis confirmationem ad Capitulum etiam ſpectare: nam vltra quòd in iure non ſubſiſtit eidem electionem, & confirmationem competere, cùm ad inferiorem electio, confirmatio verò ad ſuperiorem pertineat, Hoſt. *in ſumm. tit. de elect. n* 27. *& tit. de confirm. vtil, vel inut. n.* 5. tollitur nihilominus obiectum ex inſtrumentis dd. prouiſionum, in quibus electione facta Capitulum petit ab Epiſcopo confirmationem, ex quo ſatis arguitur illud in confirmatione nullum ius habuiſſe. 4

Nec eſt inſiſtendum, quòd in confirmationibus vtatur Epiſcopus verbo *conferimus*, magis enim rei ſubſtantia, quàm forma verborum eſt attendenda, ex quo enim Epiſcopus in iſtis prouiſionibus interuenit, & nihilominus facit de nouo collationem, vt ab eiuſdem informantibus prætenditur, non videtur hæc propriè dicenda collatio, quæ iam fuiſſet perfecta, nec alio eſſet opus actu, ſi in Capitulo ille tanquam Epiſcopus interfuiſset, vnde perneceſſe infertur primum actum collationem, ſecundùm verò confirmationem exiſtere. 5

Nec releuat in dd. electionibus ordinarium primum in ſedendo locum obtinere conſueuiſſe, & ſic inferri ipſum in Capitulo vti talem interuenire, & conſequenter votum qualificatum habere debere: nam vltra quòd in Epiſcopi honorem Canonici poſſunt illum Decano præferre, etiam quòd in Capitulo non tanquam Prælatus interuenit, reſpondetur nihilominus ad dignoſcendum, an quis vti Epiſcopus, vel Canonicus votum dederit circumſtantias eſſe attendendas, Abb. *in cap. ſcriptum num.* 6. *ad fin. verſ. ex varijs autem circumſtantijs, de elect.* Felin. *in c. Paſtoralis n.* 9. *verſ. & ſubdit, de reſcript.* Silu. *de benef,* 2. *par. quæſt.* 17. *n.* 4. *& ſeqq.* 6

In caſu autem noſtro vrgentiſſima adeſt coniectura, 7 per quam ordinarium in Capitulo ad inſtar Canonici eſſe colligitur, cùm poſt electionem ab eodem, & Capitulo factam ipſe ſolus eam confirmet, quod facere non valeret, ſi tanquam Epiſcopus interfuiſſet, ex alleg.

Non obſtat eundem ordinarium in electionibus maiorum beneficiorum vti talem interuenire, & per conſequens idem eſſe dicendum in iſtis minoribus, diuerſa enim vrget ratio, cùm Epiſcopus abſque alia confirmatione dicta maiora beneficia conferat, quòd ſecus accidit in iſtis minoribus, ex deductis, &c. 8

R. P. D. VEROSPIO SENIORE,

poſteà S. R. E. Cardinale.

Tullen. ſponſalium.

Veneris 18. Iunij 1618.

A R G V M E N T V M.

Sponſalia probantur per traditionem annuli, & ſiue iurata, ſiue non iurata effectuanda ſunt per contractum matrimonij, niſi ex rationabili cauſa iudicis arbitrio recedatur.

S V M-

SVMMARIVM.

2 *Subſcriptio importat ad probationem eorum, quæ ſubſcripta ſunt.*
Sponſalia probantur annuli traditione, ibid.
Actus præſumitur factus in vim præcedentis tituli, ibid.
3 *Sponſalia contracta, ſiue iurata, ſiue non, ſub exequutionis pœna veniunt per contractum matrimonij effectuanda, ibid. in fine, declara niſi ex aliqua rationabili cauſa arbitrio iudicis recedere liceat.*
4 *Teſtes de auditu à principali habenti intereſſe in cauſa nihil probant.*
Metus non probatur per teſtes de auditu à metu paſſo, ibidem.

DECISIO DCLXVI.

1 FRanciſcus Bicart cùm ſponſalia de futuro cum quadam Anna contraxiſſet, ipſam pro matrimonij effectuatione coram Ordinario conuenit, à quo ſententiam obtinuit, & cauſa in gradu appellationis in Rota coram me introducta, dubitaui an conſtaret de huiuſmodi ſponſalibus, quæ eſſent effectuanda, & fuit affirmatiuè reſponſum.

2 Hæc enim benè probantur ex apocha ab ipſis ſponſis ſubſcripta, quæ importat illorum approbationem, Bart. *in l. quæ dotes, in fine, ff. ſolut. matrim.* Alex. *conſ.* 147. *nu.* 3. *&* 4. *lib.* 2. Decian. *conſ.* 29. *num.* 30. *&* 31. *lib.* 2. Surd. *dec.* 137. *num.* 3. accedente præſertim annuli traditione, hinc inde poſt dictam ſubſcriptionem ſubſequuta, quæ pariter eandem ſponſalium approbationem arguit. Et licèt in reſponſione ad probationes hæc ſponſa negauerit ſe annulum intuitu matrimonij tradidiſſe, quoniam tamen ipſa fatetur huiuſmodi traditionem in continenti poſt Capitulorum ſubſcriptionem fuiſſe ſubſequutam, ſatis ea facta cenſetur in ſponſalium executionem, cùm actus in vim tituli præcedentis factus præſumatur, *l. quadam mulier, ff. de rei vendicat. l.* 2. *C. de acquir. poſſeſſ.* Aym. *conſ.* 158. *num.* 13. Cæphal. *conſil.* 272. *num.* 14. *lib.* 2. Gabr. *conſ.* 172. *nu.* 17. *lib.* 2. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 67. *par.* 2. & potiùs ex cauſa licita ſponſalium, quàm amoris illicita, ex allegatis per Alciat. *de præſumpt. reg.* 1. *præſumpt.* 29. *in fine*. Contracta verò ſponſalia ſiue iurata, ſiue non iurata, ſub exequutionis pœna veniunt per matrimonij contractum effectuanda, *cap. ſeniſſe, & cap. ex litteris el.* 2. *de ſponſalib.* Felin. *in cap.* 1. *num.* 12. *de pactis*, Seraphin. *decif.* 1112. *num.* 1.

3 Et quamuis interdum ab hac regula ex aliqua rationabili cauſa iudicis arbitrio recedatur, vt per Seraphin. *decif.* 1112. *num.* 4. *& decif.* 1258. Rota *decif.* 497. *par.* 1. *diuerſor.* Nulla tamen hic adeſſe videtur cauſa, quæ matrimonium poſſit excludere. Et primò non releuat ſponſum non fuiſſe prouiſum de quodam officio, iuxta promiſſionem per ſponſæ patrem illi factam: vt enim in capitulis matrimonialibus legitur, neceſſarium non fuit ante matrimonium iſtam promiſſionem adimpleri, quæ debebat ante illud, vel paulò poſt executioni demandari. Vnde ſub tali prætextu reuocanda non eſt matrimonij effectuatio, cùm adhuc promiſſoris mora non appareat, & hoc tantò magis dicendum videtur, quia talis promiſſio facta fuit per ſponſæ patrem, qui ſimul cum filia colludere poſſet in matrimonij præiudicium.

4 Non obſtat Annam dicta capitula per metum ſubſcripſiſſe. Nam teſtes ad hoc inducti, ſolùm de auditu ab ipſa Anna deponunt, vnde nihil probant, Bald. *conſ.* 406. *circa med. verſ. Item quia lib.* 4. Alex. *conſil.* 112. *num.* 13. *lib.* 6. Dec. *conſ.* 82. *num.* 3. & eodem modo reſpondetur exceptioni de quadam Franciſci conſanguinea accuſata de ſortilegio, cùm illa pariter non probetur. Et denique non obſtant verba per Franciſcum prolata, videlicet ducturum eſſe Annam in vxorem, vel Diabolum eundem habiturum. Hæc enim odium non concludunt, itaut ex iſto capite locus eſſe poſſit diſſolutioni ſponſalium, ſed potiùs magnum indicant amorem, quo Franciſcus dictam Annam proſequebatur, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Ciuitateñ. decimarum.

Veneris 18. *Iunij* 1618.

ARGVMENTVM.

Decimæ quando debeantur Rectoribus Eccleſiarum, & quando Epiſcopo, & quando etiam ipſe Epiſcopus ad participationem decimatum poſſit laicos admittere.

SVMMARIVM.

2 *Decimæ de iure communi debentur Rectoribus Eccleſiarum exiſtentium intra limites Parochiæ.*
3 *Decimæ ſolui debent etiam dimidijs portionarijs, qui in Eccleſia Parochiali deſeruiunt.*
4 *Decimæ de iure communi ſpectant ad ſolum Epiſcopum, quando in eius diœceſi non ſunt diſtinctæ Parochiæ, & num.* 5. *vbi tamen quod iſto caſu poteſt Epiſcopus alios admittere ad participationem decimarum.*
7 *Negligentia exigendi decimas, negligenti non præiudicat quando agitur de modica quantitate.*
8 *Decimarum obligatio Rectori, ſeu Epiſcopo debita, non mutatur per mutationem ſeminis.*
9 *Decimis Eccleſiæ debitis non præiudicatur per acquieſcentiam Epiſcopi, ſeu Rectoris.*

DECISIO DCLXVII.

POſt mandatum de manutenendo conceſſum Epiſcopo Ciuitateñ. & Rectori oppidi Sancti Felicis, ac 1
alijs conſortibus in quaſi poſſeſſione decimas exigendi de oleo, quod in terris ſurrogatis percipitur, vel in quibus frumentum, & alij fructus decimatorij colligebantur, cùm ſucceſſiuè à prætenſis huiuſmodi decimæ à die motæ litis peterentur, ipſis tantùm informantibus fuit reſolutum eas deberi.

Nam aut in illa diœceſi ſunt diſtinctæ Parochiæ, & tunc 2
reſidet cura penes Rectores oppidi Sancti Felicis, qui de iure communi fundatam habent intentionem reſpectu omnium decimarum, intra ſuæ Parochiæ limites exiſtentium, *cap. quoniam à nobis, cap. cùm contingat*, vbi gloſſ. *in verb. de iure communi, de decimis, cap. ad decimas, de reſtit. ſpoliat. in* 6. *cap. ſtatuimus* 26. *quæſt.* 1. Rebuff. *eod. tract. qu.* 7. *num.* 4. & fuit dictum in Hiſpaleñ. iuris nominandi 4. Iulij 1612. & in Comeñ. decimarum 27. Nouembris 1606. coram Reuerendiſſimo D. meo Damaſceno.

Et vlteriùs cum Rectore concurrunt etiam dimidij por- 3
tionarij, qui titulum habent in eadem Eccleſia Parochiali, eique deſeruiunt, Cardin. Seraph. *decif.* 899. *num.* 3. *& decif. ſeq.* Caputaq. *decif.* 306. *num.* 3. *&* 4. *par.* 3. Gonzal. *ſuper reg.* 8. *gloſſ.* 6. *num.* 88. *verſ. ad etiam*.

Si verò Parochiæ non ſunt diſtinctæ, tunc ſolus Epiſco- 4
pus dicitur totius diœceſis vniuerſalis Parochus, & ei proptereà debentur decimæ, *cap. fin.* vbi gloſſ. *de Paroch. cap.* 1. 16. *q.* 2. *cap. quoniam, & cap. cùm contingat*, vbi Doct. *de decim.* Rebuff. *eod. tit. q.* 7. *n.* 9. Guidopap. *decif.* 135. Rot. *dec.* 309. *num.* 5. *par.* 2. *diuerſ.* & fuit dictum in cauſa Cumateñ. decimarum 4. Decembris 1592. coram Gypſio.

Ex dicto autem Epiſcopi, Rectoris, & beneficiatorum 5
iure debet pariter iuuari D. Albæ Dux, vbi enim ſunt in cauſa, qui de iure communi fundatam habent intentionem, & alios ad participandum admittunt, ſic admiſſis eadem iuris aſſiſtentia ſuffragatur, Seraph. *dec.* 908. *n.* 3. *&* 4. *& decif.* 899. *num.* 4.

Quod tantò magis dicendum videtur in caſu noſtro, 6
cùm D. Dux ab incolis decimas immediatè non exigat, ſed ipſi tantùm ſoluant Epiſcopo, Rectori, ac beneficiatis, à quibus poſteà Dux portionem recipit ſibi tangentem: vnde ſatis eſt ab incolis Epiſcopum, & Rectorem non excludi, qui ſi poſteà Ducem ad participationem admittant, non inde infertur exactionem, & ius ipſarum decimarum ad eoſdem Epiſcopum, & Rectorem non ſpectare, Seraphin. *d. decif.* 908. *num.* 4. & fuit dictum in Illerdeñ. decimarum 13. Martij 1615. coram Reuerendiſſimo Domino meo Damaſceno.

Non obſtat ante motam litem incolas huiuſmodi deci- 7
mas

mas ſoluere non conſueuiſſe, quia tunc ille tanquam in modica quantitate negligebant, quę negligentia poſt magnum oliuarum incrementum non præiudicat, Turrecr. *in cap. reuertimini num. 11. ad fin. verſ. ad ſecundam* 16. *col.* 1. Rebuff. *de decimis quæſt.* 16. *num.* 51. & fuit dictum in Sabineñ. decimarum 9. & 27. Maij 1597. coram Gypſio, & in Concheñ. decimarum 1. Iulij 1591. & 5. Maij 1600. coram Illuſtriſſimo D. Cardinali Pamphilio.

8 Præterea cùm reale, & vniuerſale ſit decimandi ius Rectori, & Epiſcopo competens, immutatio ſeminis immutare non valet obligationem prædij decimalis in fructibus ſubrogatis, *cap. cum in ſua*, vbi Ancharan. Anan. Abb. & cæteri Doctor. *de decim.* Abb. *conſil.* 71. *verſ. a principaliter, & cæteri lib.* 2. Felin. *in cap. auditis, de præſcript.* Couarr. *practicar. quæſtion. cap.* 37. *num.* 5 Rebuff. *de decimis quæſt.* 14. *num.* 18. Pariſ. *conſil.* 73. *num.* 19 *lib.* 4. Silo. *de benefic. par.* 2. *quæſt.* 7. *num.* 18. Bologn. *conſil.* 29. *num.* 13. *& ſeqq.* Ruin. *conſ.* 142. *num.* 8. *lib.* 3. Cæphal. *conſil.* 418. *num.* 13. Seraph. *deciſ.* 1203.

9 Non obſtant teſtes deponentes ex certis ſolummodò fructibus decimas erogari: nam illi non deponunt ex alijs fructibus eas petitas, & denegatas fuiſſe, cùm Epiſcopi, & Rectoris acquieſcentia, vt requiritur ad effectum inferendi præiudicium Eccleſiæ, cui decima debetur, Alexan. *conſ.* 136 *num.* 19. *& ſeqq. lib.* 2. Seraphin. *deciſ.* 1102. *nu.* 8. & fuit dictum in Valen. decimarum 15. Septembris 1604. coram R. Attrebateñ.

R. P. D. V B A L D O.

Firmana legitimæ.

Luna 22. *Iunij* 1618.

A R G V M E N T V M.

Creditum dotis filiarum per aditionem hæreditatis ab ipſis factam confunditur, ſiue facto inuentario, ſiue non, ſaltem pro rata emolumenti hæreditatis.

S V M M A R I V M.

1 *Dotes detrahendæ ſunt de tota hæreditate ante detractionem legitimæ.*

2 *Creditum etiam dotis extinguitur per aditionem hæreditatis, in qua creditor hæres eſt inſtitutus, quia per aditionem actiones videntur confuſæ.*

3 *Inuentarium tutelare factum à tutore, quando per iudicem fuit decreta adminiſtratio, non poteſt deſeruire pro inuentario hæreditario, niſi cum cautela adhibita vtriuſque inuentarij.*

4 *Inuentarium eſt nullum, niſi ſit confectum intra ſpatium à ſtatuto requiſitum poſt aditionem hæreditatis.*

5 *Inuentarium etiam legitime factum non impedit, quominus actiones creditoris inſtituti hæredis confundantur pro rata emolumenti, & quatenus eſt in hæreditate.*

6 *Statutum ad fauorem maſculorum factum, non debet in eorum odium retorqueri.*

D E C I S I O DCLXVIII.

1 DOmini ſteterunt in deciſis vltimo loco in hac cauſa 16. Februarij præteriti, ex rationibus tunc deductis: quæ autem in præſenti adducebantur contra prædictam deciſionem, Dominis viſa ſunt extra punctum, & ideò non habenda in conſideratione, & quoad deciſionem, de qua agitur, licèt aliàs dicatur magis communis opinio, quòd dotes ſint detrahendæ ante legitimam, ex allegatis in deciſione.

2 Tamen dubitabant, an in caſu iſto applicaretur, In quo filiæ ſunt inſtitutæ hæredes vniuerſales, & filius maſculus inſtitutus eſt in rebus certis, & filiæ adierunt hæreditatem ſine beneficio inuentarij. Ideò dato etiam, quòd potuiſſent vti creditrices petere dotes tanquam æs alienum; tamen per aditionem actiones videntur confuſæ, & extinctum prætenſum creditum dotium, iuxta *l. debitoris, Cod. de pact.* vbi Doctores, & firmatur in deciſione.

3 Neque videbatur obſtare inuentarium nuper exhibitum, quia illud fuit Inuentarium tutelare à matre puellarum tutrice poſt ſibi decretam à iudice adminiſtrationem in continenti confectam, quod regulariter non poteſt deſeruire pro inuentario hæreditario, Bart. *in l. in ratione, §. quod vulgo num.* 8. & ibi Alexan. Herculan. & alij, *ff. ad l. Falcidiam*, & fuit conſideratum in cauſa Bononien. de Bonſignoribus 14. Ianuarij 1613. coram R.P.D. meo Caualerio, niſi adhibita cautela ſolemnitatum vtriuſque inuentarij, iuxta Cæpoll. *cautel.* 226. *incipient.* 2. *eſt inuentarium*, Gutier. *de tutel. par.* 2. *cap.* 1. *num.* 49. *verſ. his tamen, & num.* 109. quæ hic deeſſe videbatur.

Quia quoad ſolemnitates inuentarij hæreditarij de iure communi, iuxta *l. fin.* & ibi Iaſ. & alij, *C. de iur. deliberan.* abſoluté illæ deficiunt, & quoad ſolemnitates ſtatuti Firmani dicebatur etiam non concurrere, cùm non fuerit confectum intra quindecim dies à die aditæ hæreditatis, prout ſtatutum requirit. Vltra quòd non datur vllum inſtrumentum aditionis cum relatione ad inuentarium confectum, nec conſtat de vlla conſuetudine conficiendi vnum tantum inuentarium, prout in his terminis conſiderat Bero. *conſ.* 129. *num.* 8. *lib.* 2. Nec eſt facta mentio, quòd pro pupillis hæredibus inuentarium fiat, Phanuc. *de inuent.* 2. *par. num.* 36. *verſ. mihi videtur.* 4

Præterea dato etiam, quòd inuentarium ſuffragaretur; tamen non impediretur actionum confuſio pro rata emolumenti, & quatenus eſſet in hæreditate, Phanuc. *de inuentario par.* 5. *num.* 69. cum alijs per Surd. *conſil.* 7. *n.* 33. *&* 34. Hic autem deducta legitima filij maſculi remanet in hæreditate, quod poteſt ſufficere pro dotibus filiarum, iuxta formam ſtatuti Firmani. 5

Placuit etiam alijs Dominis aliud fundamentum deciſionis comprobatum ex conſ. Gabr. 20. *n.* 78. *& ſeqq. lib.* 2. præſertim attendendam rationem per eum deductam, quòd non debet ſtatutum in maſculorum fauorem factum in eorum odium, & præiudicium retorqueri, vt latius in deciſione, à qua Domini recedere noluerunt, &c. Et ita fuit concluſum, &c.

R. P. D. C A V A L E R I O,

deinde S. R. E. Cardinale.

Tulleñ. ſponſalium.

Luna 25. *Iunij* 1618.

A R G V M E N T V M.

Matrimonij ſponſalia ſine patris conſenſu numquid fieri poſſint, ſtatuto hoc prohibente, &c.

S V M M A R I V M.

1 *Matrimonij ſponſalia ſine patris conſenſu numquid fieri poſſint, ſtatuto hoc prohibente, & numquid tale ſtatutum valeat, & per tot.*

2 *Sponſalia reuocari poſſunt à muliere propter comminatam ſibi à patre exhæredationem.*

3 *Sponſalia contracta ſine iuramento mulier ſeruare non cogitur.*

D E C I S I O DCLXIX.

COntra deciſionem aliàs ſuper hoc eodem articulo factam die 4. Decembris præteriti opponebatur, puellam non habuiſſe iuſtam cauſam recedendi à ſponſalibus ob comminationem ſibi factam à parentibus de ipſam exhæredando, ſi contra ipſorum voluntatem nupſiſſet, ex ſtatuto Lotharingiæ, quia tale ſtatutum non habet locum, ſi filijfam. poſt 20. ann. completum requiſiuerint conſenſum à parentibus, & illi fuerit denegatus, vt in alio ſtatuto cauetur. Vltra quòd tale ſtatutum erat inualidum tanquam impediens libertatem matrimonij contra diſpoſitionem Conc. Trid. quod in Ciuitate Tulleñ. in ſpecie fuit acceptatum. 1

Sed informantes pro puella reſpondebant ſtatutum hoc aliàs in deciſione fuiſſe habitum pro inualido, ſed non propterea ceſſare dicebant iuſtam cauſam recedendi à ſponſalibus reſultantem ex comminatione exhæredationis facta per parentes, vt in puncto aliàs Rota habuit hanc cauſam pro releuanti ad recuſationem implementi ſponſalium, in alia Tulleñ. matrimonij apud Cardin. Seraphin. 2

deciſ.

Digitized by Google

deciſ. 1258. *num.* 2. vbi allegat deciſionem in alia Tulleñ. matrimonij 13. Maij 1596. coram bon. mem. Penia. Præterea neque in omnem euentum probatæ fuerant qualitates requiſitæ in alio ſtatuto ſuper ætate Margaritæ, & requiſiti conſenſus à parentibus.

3 Demùm viſa fuerunt ſubſiſtere alia fundamenta deciſionis, nempè acceſsionis animi Margaritæ ab hoc matrimonio, quæ proſequendo litem per plures inſtantias aſſerebat velle potius ſuſtinere cenſuras, quàm contrahere. Et quia hæc ſponſalia non erant iurata, quo caſu mitiùs agitur, & Eccleſia abſtinet à coactione, Abb. *in cap. requiſiuit, in fin. de ſponſal.* Gabr. *conſil.* 186. *nu.* 10. *& ſeqq. lib.* 2. Card. Seraph. *deciſ.* 1112. & firmatum fuit in eadem deciſione aliàs facta, à qua Domini noluerunt recedere.

R. P. D. REMBOLDO.

Bonoñ. iuriſpatronatus.

Mercurij 4. Iulij 1618.

ARGVMENTVM.

De reuocatione attentatorum facta poſt præſentatam inhibitionem ſiue iuſtam, ſiue iniuſtam, & etiam quòd fuerit capta vacua poſſeſſio, & quando dicatur mixtus exequutor per clauſulas in litteris appoſitas, de quibus in hac deciſione.

SVMMARIVM.

1 *Attentata in inhibitione iam præſentata reuocanda ſunt ſiue iuſta, ſiue iniuſta ſit inhibitio: vbi præſertim in poſſeſſione poſt inhibitionem capta à gratioſè ſubrogato.*
2 *Poſſeſſio vacua poſt præſentatam inhibitionem capta reuocanda eſt tanquam attentata propter contemptum iudicis.*
3 *Exequutor mixtus efficitur, tenetúrque iudicis officium aſſumere, & partem citare, quando in litteris adeſt clauſula,* amoto quolibet illicito detentore, *vel clauſula*, dummodò alteri non ſit ius quæſitum.
4 *Subreptitia dicitur gratia, quando tacitæ ſunt qualitates, quæ Papam retraxiſſent à conceſſione gratiæ, vel ſaltem difficiliorem reddidiſſent.*
5 *Attentata nunquid dicantur ea, quæ poſt inhibitionem fiunt à tertio.*

DECISIO DCLXX.

1 CONcluſum fuit pro informante poſſeſſionem, ſcilicet per Zannottum captam, eſſe attentatam, quia capta fuit poſt inhibitionem Rotalem tam Vincentio exequutori, quàm etiam eidem Zannotto præſentatam, quæ ſiue iuſta, ſiue iniuſta, cauſat attentata, Verall. *deciſ.* 93. *par.* 2 Achill. *deciſ.* 29. *de appellationib.* & in terminis poſſeſſionis captæ à gratioſè ſubrogato, Lancellott. *de attentatis lite pendente par.* 2. *cap.* 4. *num.* 433. *& de attentat. poſt inhibitionem cap.* 20. *limit.* 27. *num.* 5. & fuit dictum in Toletana Parochialis 26. Iunij 1609. coram R. P. D. meo Pamphilio.

2 Nec obſtat quatenus diceretur dictam poſſeſſionem potuiſſe abſque vitio attentatorum capi, eò quòd erat vacua, quia dato etiam quòd per apprehenſionem dictæ poſſeſſionis ius partis læſum non ſit, fuit tamen contemptus iudex, qui propterea poteſt ex officio dicta attentata reuocare, Lancellott. *dicto tract. de attentatis par.* 2. *cap.* 4. *num.* 387. Rota *deciſ.* 10. *num.* 4. *verſ. fuit igitur concluſum, vt lit. pend. in nouis.*

3 Minùs obſtat, quòd Vincentius non potuiſſet exequutionem litterarum Apoſtolicarum dicto Zannotto denegare abſque incurſu cenſurarum, cùm eſſet in eiſdem litteris merus exequutor deputatus, quia vltra quòd in dictis litteris aderant clauſulæ, videlicet, *dummodo alteri non ſit ius quæſitum*, & *amoto quolibet illicito detentore*, quæ vt fuit millies dictum, faciebat eum exequutorem mixtum, ita quòd tenebatur iudicis officium aſſumere, & citare partem, & ab eius decreto dabatur appellatio, Mohedan. *deciſ.* 7. *de reſtit. ſpoliator. num.* 5. Cardin. Seraph. *deciſ.* 1036. *num.* 2. *&* 1471. *num.* 2. *& ſeqq.*

4 Non ceſſat etiam dictus iudicis contemptus ex parte dicti Zannotti, qui & eo magis in dicta poſſeſſione abſtinere ſe debuiſſet, quòd & ſubrogatio per eum in ius, & ad poſſeſſionem Piſtorini obtenta ſubreptionis vitio non caret, quia ſcilicet ipſe tacuit, quòd dictus Piſtorinus fuerit ſub conditione prouiſus, quod poſſeſſionem capere non poſſit, niſi ſequuta Rotæ declaratione, quod de iurepatronatus non conſtaret, aliàs dicta prouiſio pro non facta haberetur, & quòd eadem prouiſio fuit per dictum Piſtorinum cum dicta conditione, medio quoque eius iuramento acceptata. Nam ſi hoc fuiſſet Papæ narratum, vel talem ſubrogationem non conceſſiſſet, vel ſaltem difficiliùs quod ad inducendum ſubreptionem ſufficit, *cap. poſtulaſti, de reſcript.* Cardin. Seraph. *deciſ.* 19. *num.* 2.

5 Et quia in omnem euentum dicta poſſeſſio non poterat per dictum Zannottum abſque vitio attentatorum capi. Nam etſi ille eſſet tertius, quia tamen fuit prouiſus per ceſſionem Piſtorini collitigantis, non potuit poſſeſſionem citra vitium attentati capere, non minus atque illam Piſtorinus citra idem vitium apprehendere non potuiſſet, Ægid. *deciſ.* 102. Rot. *deciſ.* 10. *num.* 4. *& ſeqq. vt lit. pend. in nouis*, quia vbi tertius cauſam habet a collitigante capiendo poſſeſſionem attent. Lancellott. *de attent. cap.* 3. *num.* 16. & fuit in puncto reſolutum in Bracareñ. parochialis de Padroncllo 11. Maij 1601. coram R. D. meo Damaſceno, &c.

ANNOTATIO.

QVod dicitur ſuprà in deciſione ſub numero 1. quod ſubrogatus gratioſè attentat, quando poſt inhibitionem, poſſeſſionem capit. Prædicta concluſio procedit, & intelligenda venit, quando ſubrogatus reperitur inhibitus poſt ſubrogationem gratioſam, ſed ſecus eſt, ſi ſit inhibitus ante huiuſmodi ſubrogationem, nam tunc capiendo poſſeſſionem non attentat, quia vigore dictæ ſubrogationis poſſeſſio capta, potius cenſetur continuata quàm denuò acquiſita, cùm illa dicatur iam tranſlata auctoritate Principis ſubrogantis in ipſum ſubrogatum abſque vllo hominis miniſterio, Caſſad. *deciſ.* 3. *num.* 1. *vt lit. pend.* Cardin. Mantic. *deciſ.* 71. *num.* 3. Rot. *dec.* 472. *num.* 3. *par.* 3. *diuerſ.* & fuit dictum coram fel. record. Greg. XV. *dec.* 251. *num.* 6. cum alijs allegatis in cauſa Burgeñ. Beneficiorum 21. Maij 1638. coram Reuerendiſſimo P. D. meo Dunozetto Decano, & in cauſa Meſſaneñ. Archipresbyteratus 5. Maij 1642. & 19. Ianuarij 1643. coram eodem Reuerendiſſ. Decano. Nam qui continuat, attentare nullatenus dicitur, *cap.* 2. *vt lit. pend. in* 6. Gabr. *de acquir. poſſeſſ. concluſ.* 6. *num.* 1. Lancellott. *de attent. par.* 2. *cap* 4. *limit.* 1. *in* 6. *ampliat. num.* 33. Rota *dec.* 411. *num.* 3. *par.* 2. *recent.* cum alijs adductis in cauſa Bonon. Iuriſpatronatus 28. Maij 1639. coram R. P. D. meo Bichio, & in puncto fuit ratiocinatum coram bon. mem. Reuerendiſſ. Penia in Pariſieñ. Beneficij S. Nicolai de Tolentino 21. Aprilis 1589. eſt deciſio inter eius à me imprimendas 17. *num.* 1. & coram bon. mem. Remboldo in Aretina Plebaniæ S. Felicis 23. Ianuarij 1623. & coram R. P. D. meo Ghiſilerio in Illerdeñ. Decimarum 17. Nouembris 1634. eſt deciſio 557. *num.* 12. *tom.* 1. *à me ſelect. aliàs par.* 5. *rec in nouiter impreſſ.* prædictamque diſtinctionem quoad poſſeſſionem captam à ſubrogatis gratioſè ſæpiùs ſecuta eſt Rota, & præſertim in cauſa Burgeñ. Priotatus 14. Iunij 1602. coram bon. mem. Reuerendiſſimo Cocc. eſt *dec.* 72. *num.* 2. *&* 3. *inter eius impreſſ.*

Paulus Rubeus.

R. P. D. BVRATTO,

Romana tutelæ.

Mercurij 4. Iulij 1618.

ARGVMENTVM.

Tutor qui non adminiſtrauit non poteſt conueniri pro geſtis per contutorem finita tutela, ſed tantùm illa durante, tutoreſque plures, ſi fuerint in teſtamento relicti cum clauſula, *quòd ſimul, & coniunctim, &c.* vno mortuo, an quoad omnes tutela expirauerit.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Tutor vnus ex pluribus non poteſt alteri adminiſtrationem in ſolidum inhibere ipſo nolente, vel non valente adminiſtrare.*

Tutela finitur per mortem tutoris, ibid.

2 *Tutor qui non adminiſtrauit, non poteſt conueniri pro geſtis pro contutorem finita tutela, ſed tantum illa durante.*

3 *Suſpicionis cauſa propter metum dilapidationis, vt iuſtificata dicatur quæ requirantur, remiſſiuè, & n.4.*

5 *Tutores plures ſi fuerint in teſtamento relicti cum clauſula* quòd ſimul, & coniunctim, &c. *vno mortuo, an quoad omnes tutela expirauerit, & num. 6. vbi etiam quid ſi fuerint tutores relicti cum clauſula,* quòd vnus non poſſit ſine alio adminiſtrare.

DECISIO DCLXXI.

1 CEnſuerunt Domini inhibitionem ad inſtantiam q. Benedicti, vnius ex tribus tutoribus teſtamentarijs relictis per q. Ioan. Antonium eius filijs pupillis directum Bancherijs, & alijs de non ſoluendo aliquam pecuniarum quantitatem Ioan. Baptiſtæ fratri teſtatoris, & contutori, eſſe reuocandam. Fuit enim temporalis, durante videlicet vita Benedicti, qui illa obtinuit, quod patet, tum ex verbis ipſius inhibitionis, ibi, *ne audeant ſine eius conſenſu*; tum inſpecta diſpoſitione iuris, à quo etiam regulari. Quia vnus ex pluribus tutoribus non poteſt alteri adminiſtrationem inſolidum inhibere ipſo nolente, vel non volente adminiſtrare, *l.1.* & ibi gloſſ. *in verbo noluerit, C.ſi ex plurib. tutor.* Voluntas verò, & potentia quæ erant fundamentum, ac cauſa inhibitionis, defecerunt quoad Benedictum per eius mortem, per quam tutela finitur, *l.nihil finita, ff.de tut.& rat.diſtr. §.ſimili modo, Inſtit.quib.mod.tutela finitur*, conſequenter & ipſa inhibitio, Lancellott. *de attentat.in præfat.num.520.& 521.*

2 Defecit prætereà etiam intereſſe tam eiuſdem Benedicti, quàm ipſius hæredum, quos certum eſt de geſtis, vel gerendis, & pecunijs exactis, vel exigendis poſt mortem dicti Benedicti non teneri, iuxta *l.fin. Cod.de priuat. tutel. l.Diui 32. ff.de adminiſtr.tut.* Aldobrandin. §.1. *n.* 35. *verſ. limit. Inſtit.de ſat.tut.* Grat. *diſcept.forenſ.*86. *nu.*49. & proptereà inhibitio venit reuocanda, *l. tutor.*49. vbi Abb. *n.* 2. *ff. de minor.* Neuiſ. *de fideicomm.cap.*19. *num.* 67. Rota in Marſicana iuriſdictionis 6. Aprilis 1601. coram Corduba.

Et hic quoque ceſſauit ſecunda cauſa inhibitionis ibi expreſſa, videlicet metus dilapidationis, ac diſſipationis, quę poſt mortem d. Benedicti illa ampliùs in periculum, ac damnum ipſius hæredum cedere non poterat, ex prædictis. Vltra quòd nec aliqua fuit iuſtificata cauſa dilapidationis ſuſpicionis, iuxta requiſita per gloſſ. *in l.ſi fideiuſſor, §.fin.in verbo officium, ff.qui ſatiſd.cogantur*, & Gayl. *lib.*1. *obſeruat.*148. *num.*7. 3

Imò nec vlla penitùs ſuper illa apparet adhibita cognitio, prout requirebatur, Bald. *in d.§.fin.* & latè per Rot. in Ciuitatis Caſtelli, ſeu Romana ſequeſtri 30. Martij, & 15. Iunij 1615. coram me, quæ tantò magis neceſſaria videbatur, cùm ipſe Ioannes Baptiſta fuerit pro idoneo approbatus, nedum à teſtatore, qui illum ſolùm expreſsè deputauit adminiſtrationi Fundaci Pannorum, ſed etiam ab eodemmet Benedicto, qui ab illo tanquam idoneo promiſſore releuationis indemnitatis in forma Cameræ recepit abſque vlla requiſitione fideiuſſionis, vel alterius maioris ſecuritatis, vt ex inſtrumento in ſummario de Ruberijs *n.* 3. 4

Ex quibus fuit reſponſum inhibitionem eſſe moderandam, an autem pecuniæ ſint conſignandæ eidem Ioan. Baptiſtæ, pendet à reſolutione articuli aliàs ſub die 16. Decembris 1616. propoſiti, & non reſoluti, an tutela per mortem Magdalenæ matris, & vnius ex tribus tutoribus pupillorum à teſtatore conſtitutis, cum clauſula, *ſimul & coniunctim*, expirauerit quoad omnes, prout effectiuè concludendum videretur, ſi dicta clauſula æquipolleret illi, quòd vnus non poſſit ſine alio adminiſtrare, in qua ſic tenuit gloſſ. *vlt.in cap.final.de teſtib.in* 6. & Bald. dicens hanc eſſe veriorem *conſ.*308. *num.*1. *in fine, & conſ.*32.*n.*2. *lib.*2. *& in l. cum magnatum num.*2. *verſ. Sed quid in pluribus, C. quando prouoc. non eſt neceſſe*, cum allegatis in alia poſitione. Et hoc caſu eſſet quidem moderandum, nihilominus vti obtenta à dicto Benedicto poſt obitum dictæ Magdalenæ, & ſic poſt finitam tutelam, etiam quoad ipſum; eadem tamen ratione non poſſet fieri conſignatio dictarum pecuniarum Ioannis Baptiſtæ, non ampliùs tutori, abſque noua illius diſputatione. 5

Si verò vel ex eo, quia dictæ clauſulæ non æquiparentur, vel ex alia ratione concludendum ſit tutelam poſt mortem Magdalenæ non expiraſſe quoad omnes, tunc non ſolùm veniret reuocanda inhibitio iuxta præſentem reſolutionem, ſed etiam pecuniæ eſſent conſignandæ dicto Ioan. Baptiſtæ vti vero, & legitimo adminiſtratori. Quod tamen tanquam ab hodierna diſputatione ſeiunctum indeciſum DD. reliquerunt, & tamen pro moderatione inhibitionis reſponderunt, vt ſuprà, &c. 6

Digitized by Google

INDEX
RERVM, SEV MATERIARVM,

Quæ in hoc primo Tomo Partis Quartæ Deciſionum Recentiorum continentur.

A

ABBAS numquid poſſit electum in Priorem remouere, vel non admittere, deciſ. 182. num. 2.
Abbas eſt caput monaſterij, & penes ipſum reſidet omnis monaſterij poteſtas, omneſque officiales tenentur ipſi obedire, ibid. num. 3.
Abbas monaſterij clauſtralis numquid ligetur ſtatuto monaſterij, ibid. num. 5.
Abbas non poteſt diſpenſare cum Monacho, vt teneat peculium vt proprium, ſed tantùm quoad adminiſtrationem, dec. 246. ante finem.
Vbi idem in penſione.
Abbas poteſt Priorem electum, ſi voluerit, non ſolùm non confirmare, & eius electionem non admittere, ſed etiam iam electum, & admiſſum ad ſui nutum remouere, dec. 329. num. 1.
ABLATVM verbum, importat ablationem, inuito eo, à quo res auſertur, deciſ. 453. num. 7.
ABSENTI Notarius ſtipulari poteſt, & facta ſtipulatio valet, deciſ. 373. nu. 34.
ABSOLVTIO petenda eſt à iuramento etiam à ſtatuto præſumpto per dolum, & metum extorto, deciſ. 46. nu. 1.
Abſolutio à iuramento non ſuffragatur poſt incurſum periurium, ibid. num. 2.
Abſolutio ab vno iuramento non ſuffragatur quando in contractu adſunt plura iuramenta, ibid. nu. 3.
Abſolutio ab excommunicatione, & periurio incurſo propter alienationem rei Eccleſiaſticæ vt abſoluto ſuffragetur, quid continere debeat, deciſ. 47. num. 1.
Abſolutio ab excommunicatione propter alienatas res Eccleſiaſticas conditionalis non purificata conditione non ſuffragatur, ibid. num. 2.
Abſolutio à iuramento non ſuffragatur poſt incurſum periurium, deciſ. 54. nu. 3.
Abſolutio iuramenti, v. *Iuramentum*.
Abſolutio ab excommunicatione vigore Cruciatæ non iuuatur, niſi poſt iuſtam ſatisfactionem, & in foro conſcientiæ tantùm, declara vt deciſ. 659. nu. 2.
Abſolutio ab excommunicatione quoad forum conſcientiæ tantùm operatur, vt abſolutus diuina ſacramenta percipere poſſit, ibid.
ABVNDANS cautela non nocet, ſed præcedentem actum magis ſuſtinere facit, deciſ. 60. num. 2. in fin.
Abundans cautela non nocet, dec. 144. nu. 10. & dec. 456. nu. 5.
ACCEPTATIO diſpoſitionis teſtatoris reſultat ex poſſeſſione bonorum illius, quia plus eſt factis, quàm verbis mentem declarare, nec requiritur acceptatio expreſſa, deciſ. 230. nu. 14.
Acceptans legatum intelligitur illud acceptare cum omnibus ſuis qualitatibus, deciſ. 287. num. 4.
Acceptatio cum conditione in partibus fauorabilibus tantùm, conditio illa declarat animum contrarium, donec conſtiterit acceptationem eſſe fauorabilem, deciſ. 388. nu. 11.
ACCEPTILATIO an, & quando habeat vim liberationis, & ſolutionis, & de materia, deciſ. 373. nu. 39. & ſeqq.
Acceptilatio vni facta non prodeſt alteri, quando duo ſunt obligati ad vnum, & idem, niſi fuerint obligati vt duo rei.
Declara vt ibid. num. 40.
Acceptilatione, quæ eſt liberatio quædam ciuilis, tollitur obligatio inducta verbis, non tamen tollitur obligatio inducta re, vel de iure gentium, deciſ. 18. numer. 39. & ſeqq. vbi alia ad materiam.
Acceptilatio facta ad fauorem vnius debitoris, liberat omnes alios debendi reos, ibid. nu. 53.
ACCESSORIO corruente, non corruit principale, declara vt dec. 233. nu. 3.
ACCIDENS ſine ſubiecto eſſe non poteſt, deciſ. 530. num. 2.
ACCVSATOR non probando accuſationem præſumitur in dolo, dec. 509. num. 3.
Vbi quòd hoc fallit in officiali, qui ſollicitudine ſui officij, & non odio accuſati accuſare præſumitur.
ACTA, & proceſſus informatiuus in iudicio criminali non probat in ciuili, deciſ. 90. num. 6.
Acta iudicialia probantur per partis confeſſionem, deciſ. 157. num. 4.
Acta, & proceſſus præſumi integros, niſi contrarium probetur, deciſ. 219. num. 1.
Acta tranſportata ſufficit, quòd ſint extracta à Notario, qui ſe de illis rogauit, ibid. num. 3.
Actorum tranſportatio integra facienda eſt, tam ex diſpoſitione Sancti Concilij, quàm de iure communi, deciſion. 278. numer. 2.
Actorum tranſportatio non eſt facienda ſi acta non reſpiciant merita illius cauſæ, de qua agitur ibid. num. 3.
Actorum tranſportatio non eſt facienda quando cauſa eſt diuerſa, & quando cauſa dicatur diuerſa, ibid. nu. 4.
Actorum tranſportatio verbalis, & generalis habetur pro reali, abſque alia adnotatione, tranſportationibus, quando ſic in aliquo tribunali adeſt ſtylus, deciſ. 379. nu. 2.
Actorum tranſportatio præſumitur realis ex curſu temporis duorum annorum, ibid. nu. 5.
Actorum tranſportatio cenſetur probata per atteſtationem Notarij, ibid. num. 6.
Actorum tranſportatio facta ab vna parte, ſi altera pars citata fuerit negligens in tranſportandis iuribus ſuis, ſententia non redditur nulla, ibid. nu. 7.
Actorum tranſportatio non eſt neceſſaria, niſi conſtet de productione actorum, in tantum quòd non ſufficit verbalis productio, deciſ. 577. nu. 3.
Actorum tranſportatio facienda vigore Concilij Tridentini non intrat in materia profana, ibid.
Acta tranſportare tenetur is, qui vult confirmationem ſententiæ, ibid.
Actorum tranſportatio præſumitur integrè facta, deciſion. 635. num. 1.
Acta primæ inſtantiæ numquid tranſportanda ſint, & à quo, ibid. num. 2. & 3.
Actorum editio ſpectat ad officium, & authoritatem Notariorum, deciſ. 648. num. 3.
ACTIO ſpolij non competit ei, qui poſſeſſionem ſpoliantis approbauit, deciſ. 261. num. 5.
Actio ſemel perempta quando reuiuiſcat, deciſ. 373. num. 24. & ſeqq.
Actiones perpetuæ per decurſum 30. vel 40. annorum, præſcribuntur, etiamſi habeant verba importantia infinitatem, deciſ. 396. num. 5.
Amplia vt num. 7.
Actio extincta caret effectu, deciſ. 402. nu. 2.
Actio petitionis hæreditatis poteſt diuidi pro portionibus hæreditarijs, deciſ. 431. num. 3.
Actio fideicommiſſi præſcribitur per annos 30. deciſion. 645. num. 6.
ACTORIS ex cuius perſona iudicium metiendum eſt, intentio ex libello deprehenditur, deciſ. 83. num. 3.
Actore non probante reus abſoluitur, dec. 428. num. 2. & deciſ. 535. verſ. quilibet enim reus.
ACTVS attribuitur ordinanti, non autem exequenti, deciſ. 55. num. 4.
Actus oſtenditur talis qualis à faciente denominatur, deciſ. 60. num. 2.
Actum confirmans nullum dicitur de nouo facere, deciſ. 60. nu. 4. in fin.
Actuum pluralitas præſumitur ex depoſitione teſtium ſingulariter in probatione poſſeſſionis, deciſ. 73. num. 6.
Actus ſequutus cenſetur factus ex titulo, & cauſa præcedenti, dec. 117. nu. 1. ad med.
Actus quilibet ſemper præſumitur legitimè factus, præſertim ad excludendum delictum, ibid. in fine.
Actus iuriſdictionales facti poſt litem motam, dicuntur attentati, deciſ. 156. num. 2. in fin.

Digitized by Google

Actus præſumitur factus ex prætenſo titulo præambulo, dec. 151. num. 5.
Actus, ſeu contractus inter contrahentes validus, poteſt eſſe nullus in præiudicium tertij, ſic & contractus poteſt in odium, & damnum contrahentium, non autem in eorum fauorem ſi factus eſt contra diſpoſitionem legis, vel ſtatuti, deciſion. 173. num. 5.
Actus factus contra prohibitionem ſtatuti eſt nullus quando ſtatutum vlteriùs procedit annullando actum, dec. 178. n. 2.
Actus quilibet præſumitur factus in vim præcedentis tituli, dec. 182. num. 1. in fin.
Actus vnicus ſequuto effectu ſufficit ad conſtituendum quem in quaſi poſſeſſione exigendi annuum redditum, deciſion. 201. num. 5.
Actus vitiatur defectu capſæ finalis, dec. 215. num. 3.
Actus indiuiduus, non poteſt vnam partem includere, & alteram excludere, deciſ. 216. num. 2.
Actus non operatur vltra agentis intentionem, dec. 236. nu. 1.
Actum quem quis impugnat pro ſe allegare non poteſt, dec. 244. num. 2.
Actus ſemper præſumitur fieri voluiſſe per agentem, ſe conformando cum conſuetudine patriæ & loci vbi agitur, deciſ. 311. num. 9. declara vt ibid. num. 10.
Actus non poteſt operari vltra agentis intentionem, deciſ. 351. num. 7.
Actus ad validitatem præſumuntur interueniſſe omnes ſolemnitates requiſitæ ad illum actum, deciſ. 360. nu. 9.
Declara vt ibid. n. 10.
Actum facere quis præſumitur, prout ſibi eſt vtilius, dec. 364. num. 5.
Hoc tamen procedit in dubio, & in actibus æquiuocis, ſecus in claris, quia in claris non intrat præſumptio, ſed veritas in fine, ibid.
Actus agentium non operantur vltra eorum intentionem, deciſ. 373. nu. 15. declara vt ibid. num. 48.
Actus naturalis fortior eſt ad acquirendum, quàm ciuilis, ibid. num. 18. in fin.
Actuum correſpectiuitas facit cenſeri, vt vnus ſine alio factus non fuiſſet, deciſ. 389. num. 6.
Actus poſſeſſorius antiquus probatur per antiquam conſuetudinem, per publicam vocem, & famam, quia leuiori probatione indiget, deciſ. 400. num. 2.
Actus ſi eſt facultatiuus, per mille actus non acquiritur poſſeſſio, ibid. nu. 3. declara vt nu. 4.
Actus facultatiuus de ſui natura non cenſetur facultatiuus ſiue voluntarius, quoties aliunde docetur quòd ſit coactiuus, ibid.
Actus poſſeſſorij inferentes ad titulum, benè poſſunt per teſtes videri, & de illis ipſi deponere, ibid. num. 5.
Actus contrarij, quoties de illis conſtat, præſumuntur facti in conformitatem iurium, ibid. num. 6.
Actum quem quis impugnat, impugnatum etiam ab aduerſa parte allegari quis poteſt, deciſ. 409. num. 9.
Actus poſitiui probant animum conductoris, quòd nolit continuare locationem, deciſ. 480. num. 3.
Actum prohibitum faciens quem putabat permiſſum non punitur, deciſ. 489. nu. 3.
Actus facti per procuratorem ratificatio habet vim mandati, deciſ. 524. num. 4.
Actus per exequutorem in dubio præſumitur legitimè factus, deciſ. 577. num. 4.
Actum quem quis impugnat, pro ſe allegare non poteſt, declara vt deciſ. 590. nu. 3. & dec. 633. num. 3.
Actum quem quis impugnat, pro ſe allegare non poteſt, deciſ. 607. num. 5.
Actus qui non habet effectum, perinde habendus eſt, ac ſi factus non fuiſſet, deciſ. 623. num. 5. & 6.
Actus quilibet præſumitur geſtus in exequutionem præcedentis contractus, deciſ. 636. nu. 2.
Actus præſumitur geſtus eo modo, quo agenti vtilior eſt, deciſ. 643. num. 4.
Actus in dubio geſtus præſumitur eo modo, quo validus reputetur, ibid.
Actus ſubſequens cenſetur factus in exequutionem eorum, quæ perſeuerant, dec. 647. in fine.
Actus præſumitur factus in vim præcedentis tituli, deciſ. 666. num. 2.
ADITIO hæreditatis dicitur inducta ex actu differenti, dec. 77. num. 2.
Aditio hæreditatis inducitur ex actibus geſtis pro hærede, ibid. n. 2. Vbi pura ex rogationibus bonorum hæreditariorum, præſertim quando bona locantur vt propria locatoris.
Aditio hæreditatis cenſetur probata per locationem bonorum hæreditariorum, etiam quòd locans eſſet creditor defuncti, dec. 127. num. 4.
Aditio hæreditatis per locationem bonorum hæreditariorum cenſetur inducta, præſertim quando locatori non poteſt eſſe damnoſa, ibidem.
Aditio hæreditatis non præſumitur, ideò probanda eſt, dec. 199. num. 3.
Aditio hæreditatis cenſetur probata ex exactione pecuniarum teſtatori debitarum, deciſ. 644. num. 3.
ADIVDICATIONES in ſolutum, diuerſæ, & diuerſo tempore factæ, & de pluribus rebus, non coniunguntur ad probationem exceſſiuitatis, quia tot ſunt, quot res ipſæ, dec. 538. num. 2.
Adiudicatio in ſolutum ſuſtinetur etiam quòd res ſit maioris valoris, quàm creditum, ſed tenetur ad reſtitutionem eius quod ſupereſt, ibid. nu. 3.
ADMINISTRATIONIS liber produci debet in iudicio, aliter ſine eo ratio reddi non poteſt, deciſ. 130. num. 5.
Adminiſtratio Capellarum Eccleſiæ Cathedralis ſpectat ad Epiſcopum vnà cum Capitulo, dec. 455. nu. 4.
ADMINISTRATOR non dicitur dominus rerum, quas adminiſtrat, dec. 127. num. 3.
Adminiſtrator condemnari non poteſt, niſi facto calculo, & liquidatione eorum, in quibus eſt debitor, deciſ. 130. num. 3. & 4.
Adminiſtrator in adminiſtratione non dicitur debitor, niſi computis ſolidatis, dec. 149. num. 2. & 3.
Declara vt ibid.
Adminiſtrator numquid teneatur ſi deſcripſit in libro adminiſtrationis aliquas partitas ad creditum, quæ in inuentario adnotata non reperiuntur, ibid. num. 3.
Adminiſtrator ſemel abſolutus, & liberatus, non debet moleſtari amplius, ibid. num. 4.
Adminiſtrator regulariter non poteſt conueniri ad certã ſummam ante redditam rationem adminiſtrationis, deciſ. 150. nu. 2.
Adminiſtrator numquid antè redditam adminiſtrationem poſſit conueniri actione ſpolij, dec. 158. num. 3.
Adminiſtrator ſi non deſcripſit in inuentario capſas clauſas in hæreditate repertas, in dubio capſæ præſumuntur fuiſſe vacuæ, & in nihilo tenetur, deciſ. 256. nu. 2.
Adminiſtrator qui ſemel reddidit rationem, & quietantiam generalem reportauit, non poteſt ampliùs cogi ad reddendum rationem eiuſdem adminiſtrationis, deciſ. 257. num. 2.
Adminiſtrator non ſolùm tenetur reddere rationem ſuæ adminiſtrationis, ſed etiam reliqua reſtituere, ibidem.
Adminiſtratori liberatio redditionis rationum legata à teſtatore, cenſetur remiſſa quælibet computorum redditio vſque ad dolum præſumptum, dec. 409. num. 2.
Adminiſtrator cenſetur omnia gerere de voluntate illius, quem adminiſtrationi propoſuit, deciſion. 633. numer. 2. in fine.
Adminiſtratori legatum liberationis redditionis rationum à teſtatore factum ſub verbis ampliſſimis extenditur tantùm vt ipſe adminiſtrator conueniri non poſſit ad ea, quæ tenetur actione perſonali; ſecus ad ea, quæ tenetur actione in rem, deciſ. 650. nu. 1. & 2.
Vbi ampliatur hæc concluſio.
Adminiſtratori liberatio redditionis rationum à teſtatore factã cum donatione eius in quo adminiſtrator eſſet debitor tam in pecunijs, quàm in redditibus perceptis, & exactis, ad quæ trahatur, ibid. num. 2.
ADVLTERIVM probatur teſtibus deponentibus de actibus, & circumſtantijs propinquis, & alijs, de quibus dec. 49. n. 3.
Adulterium probatur coniecturis, ibid.
Adulterium eſt ſufficiens cauſa ſeparationis thori, ibid. n. 7.
ADVOCATI non ſolent facere quietancias de honorarijs ipſis datis, deciſ. 569. num. 2.
AFFINES dicuntur cognati viri, & vxoris ex ipſorum nuptijs coniuncti, deciſ. 174. num. 20.
AEGIDIANA non intrat quando ſententia eſt iniuſta, dec. 101. numer. 4.
AEgidiana non intrat ſtante nullitate, vel iniuſtitia ſententiæ, deciſ. 150. nu. 1. in fin.
AEGidianæ locus non eſt quando actor ſine actione egit, deciſ. 158. num. 1.
AEgidiana non intrat, & appellare licet à ſententia, quæ continet mixturam, declara vt deciſ. 371. num. 5.
AEgidiana an intret nec ne, videndum eſt an ſit intentatum petitorium, vel poſſeſſorium, ibid. Vbi quando dicatur intentatum poſſeſſorium, & quando petitorium.
AEgidianæ an locus ſit quando fuit data immiſſio ſuper bonis emphyteoticis. ibid. num. 9.
AEQVALITAS inter fratres ſeruanda eſt, dec. 166. nu. 4.
AESTIMI liber probat contra deſcribere facientem, deciſ. 122. num. 3.
AESTIMATIO, & valor bonorum probatur per peritos, dec. 227. num. 1.

AEſtimatio, & valor bonorum fieri debet habita ratione qnalitatis, pulchritudinis, & dignitatis terrarum, ibid. numer. 4. ante fin.
AEſtimatio de communi partium conſenſu facta, eſt modus receptiſſimus probandi verum valorem bonorum, deciſion. 475. num. 2.
AEſtimatio bonorum ſub qua debent ipſa bona conſignari, inducit emptionem, & venditionem, deciſ. 655. nu. 5.
AETATIS minoris defectus in compromiſſo quando attendendus, dec. 133. nu. 5. verſ. alia nullitas.
AEtas legitima probatur ex fide Baptiſmatis, deciſion. 353. num. 5.
AEtas probatur ex libro baptizatorum Parochi, deciſ. 532. num. 1.
AEtas in teſtibus probatur eorum aſſertione, deciſion. 645. num. 14.
AEtas probatur per aſſertionem matris, ibid.
AGNATIONIS, & cognationis differentia ſublata, coniuncti in pari gradu pro æquali portione defuncto ſuccedunt, num. 1. in capita, & non in ſtirpes, deciſ. 196. num. 2.
AGNATORVM appellatio capi poteſt in genere, & in ſpecie: in genere capta quos comprehendat, & quos in ſpecie, deciſ. 574. num. 2. & 3. & ſeqq.
Agnatorum appellatione an veniant filij, & alij deſcendentes per maſculinum ſexum coniuncti; an verò ſolùm tranſuerſales per lineam maſculinam, ibid. & ſeqq.
Agnati dicuntur quaſi à patre cognati, deciſ. 124. nu. 20.
Agnatorum appellatione non veniunt filij quando teſtator diſcretiuè loquutus fuit de filijs, & agnatis, declara vt ibidem num. 21.
Agnatorum appellatione numquid veniant filij ſecundùm communem loquendi vſum, ibid. num. 22.
Agnatorum appellatione numquid veniant filij ex ſecundis nuptijs procreati, deciſ. 574. nu. 23. 24. 25. & 26.
ALEAE emptio quando facta dicatur, dec. 629. nu. 3.
ALERE ſe aliunde quòd quis non poſſit non conſideratur, an habeat bona quæ vendere poſſit, ſed non habeat prouentus ex quibus ali poſſit, dec. 59. num. 6.
Alendi onus morte illius cui alimenta debentur finitur, dec. 646. num. 11.
ALIENATIO Eccleſiaſticarum rerum requirit ſolemnitates, & iuſtam cauſam, nec vnam ſine altero ſufficit, dec. 58. nu. 11.
Alienatio adhoc vt in fraudem creditorum facta cenſeatur, requiritur ſcientia dantis, & recipientis, quòd bona debitoris non ſufficiunt creditoribus, deciſ. 163. num. 2.
Alienans rem communem ante diuiſionem delictum committit, deciſ. 182. num. 1.
Alienari prohibita non poſſunt per filium alienari ad computum legitimæ, deciſ. 235. nu. 8.
Alienationis prohibitio facta à teſtatore, operatur effectum ſuum reſpectiuè ad perſonas comprehenſas tantùm, & non extendit diſpoſitionem vltra voluntatem teſtatoris, niſi ſit adiecta ratio vt bona conſeruentur in familia, dec. 26. nu. 45.
Alienationis prohibitio poteſt eſſe dupliciter, vel quia ſit prohibita expreſsè ex conuentione, & ex pacto in contractu conceſſionis emphyteuſis, vel quia ſit prohibita à lege, dec. 349. num. 8.
Alienationis permiſſio, & fideicommiſſum poſſunt eſſe ſimul, quia cenſetur vnum ſubordinarum alteri, & conditionaliter conceptum, ſi non alienauerit, deciſ. 396. num. 51.
Alienatio in tantam ſummam facit probationem indubitatam valoris rei alienatæ, quia pretium conuentum in dubio præſumitur verum, deciſ. 475. num. 3.
Donec de contrario appareat, ibid. num. 4.
Alienatio rei dicitur neceſſaria, ſi facta eſt ab eo, qui alienatam rem retinere non poteſt, deciſ. 437. num. 3.
Alienatione prohibita per teſtatorem ſub pœna caducitatis, ſi fuerint bona alienata, intrat caducitas, & bona veniunt reſtituenda vocatis, deciſ. 489. num. 1.
Declara vt ibid. nu. 2.
Alienatio facta contra diſpoſitionem teſtatoris ſi habeat initium coactiuum, non inducit pœnam caducitatis, ibidem numer. 8.
Alienatio ex iuſta cauſa nullam inducit contrauentionem, ſaltim excuſat à pœna caducitatis, ibid.
Alienationis, & venditionis prohibitio non includit diſpoſitionem in vltima voluntate, deciſ. 543. num. 5.
Alienare prohibitus, v. *Prohibitus*.
ALIMENTA mulieri poſt mortem viri non volenti ſuam dotem conſequi, debentur iuxta ſui ſtatus qualitatem, deciſion. 59. num. 4.
Alimenta debentur ab hæredibus mariti vxori ob non ſolutã dotem vigore ſtatuti vrbis ad rationem ſeptem cum dimidio pro quolibet centenario poſt moram ipſorum hæredum per iudicialem interpellationem, ibid. num. 10.
Vbi etiam quòd non eſt neceſſaria interpellatio ad hoc vt mortuo viro mulier ex pignore dotali fructus percipiat.
Alimenta alicui debita non iure actionis, ſed iudicis officio non debentur, niſi in ſubſidium, quando ſcilicet alendus aliunde non habeat vnde ſe alat, deciſ. 72. numer. 3. & 4.
Vbi ampliatur hæc concluſio, etiam quòd poſt taxationem alimentorum ſuperuenerit facultas ſe aliunde alendi, & ibid. nu. 5. verſ. Idem eſt.
Alimenta non debentur ei qui dolo, aut culpa ſua facit, quominus illa habeat, deciſ. 72. nu. 5.
Alimentorum legatum debetur etiam, quòd legatarius aliunde habeat vnde ſe alat, ibid. num. 6.
Vbi etiam quòd hoc generaliter procedit vbicumque alimenta debentur iure actionis.
Alimenta non ſunt præſtanda Doctori Medicinæ, qui ex exercitio medendi poteſt ſe ipſum alere, deciſion. 170. numer. 3.
Alimenta non debentur de iure vbi quis aliunde viuere poteſt, ibid. nu. 4.
Alimenta debita iure actionis non ceſſant ex eo, quòd quia propriè induſtria ſe alere poſſit, deciſ. 186. num. 1.
Alimentaadi onus ceſſat per obitum alendi, ibid. n. 2.
Alimenta quærenda ex propria induſtria, & labore ſunt incerta, & non attendenda, ibid. num. 3.
Alimenta debita iure actionis ſoluenda ſunt etiam quòd quis aliunde habet vnde ſe alere poſſit, deciſ. 199. num. 5.
Alimenta debentur etiam extra domum teſtatoris, quando quis ex iuſta cauſa non poteſt in illa domo morari, ibid. num. 6.
Et ibi etiam ponitur exemplum iuſtæ cauſæ.
Alimenta præſtari debent ab Eccleſia patrono pauperi, tribus concurrentibus, probatione iuriſpatronatus, paupertate petentis, ſuperabundantia reddituum Eccleſiæ, deciſion. 201. num. 1.
Alimentorum promiſſio correſpectiua ad dilationem ſolutionis debiti implicat promiſſionem vſurarum, & ideò non ſuſtinetur, deciſ. 325. num. 1.
Alimentorum promiſſio dicitur eſſe voluntaria ſi facta fuerit ante inſtrumentum alterius obligationis, nec dicitur eſſe correſpectiua, & obligatio tenet, ibid. num. 2.
Declara vt ibid. num. 3.
Alimenta taxari debent habita ratione cauſæ ex qua illa debentur, deciſ. 442. nu. 1.
Alimenta & ſumptus litis debentur litiganti data eius paupertate, & præſumptione boni iuris, deciſ. 548. num. 1.
Alimentorum taxatio, & æſtimatio plurimum, iudicis arbitrio remiſſa eſt iuxta perſonæ qualitatem, & conditionem, ibidem num. 9.
Alimentorum legatum, v. *Legatum*.
ALIQVA dictio verificatur etiam in minima parte, deciſ. 317. num. 4.
ALIIS verbum eſt implicatiuum ſimilium, deciſion. 444. num. 3. in fin.
ALIOS dictio repetit qualitatem, & ſimilitudinem in ſubſtantia, deciſ. 567. num. 6.
ALLEGANS non adeſſe alia bona, debet id concludenter probare, deciſ. 334. num. 3.
Vbi etiam ad effectum petendi ad legitimam, vel eius ſupplementum.
ALTERNATIVV Epiſcopi probatur ex acceptatione illius extracta ex libro Datariæ, nec eſt neceſſe probare reſidentiam, deciſ. 205. nu. 2.
Alternariua non capit beneficia, quæ non ſunt liberæ collationis Ordinarij. dec. 336. n. 3.
Vbi quòd ideò non capit beneficia iuriſpatronatus ex priuilegio.
Alternatiuæ, & diſiunctiuæ natura eſt, vt in his ſufficiat vnam partem verificari, vt ſit diſpoſitioni locus, deciſ. 584. num. 4.
ANIMARVM curæ poſſeſſio probata à beneficiatis præſumitur potius nomine Epiſcopi, quàm eorum proprio nomine, dec. 93. num. 5.
ANIMALIA ſunt obligata domino paſcui, in quo paſcuata ſunt, etiam quòd poſteà fuerint ad aliud paſcuum tranſlata, declara vt deciſ. 399. num. 2.
Animalia ſubrogata in locum demortuorum faciunt nouum argumentum, & remanent ſub antiqua hypotheca, deciſ. 566. num. 8.
ANIMVS in præcedentibus declaratur ex ſubſequentibus, deciſ. 179. num. 2.
ANNVAE præſtationis præſcriptio vnica non ſufficit, ſed tot debent eſſe præſcriptiones, quot ſunt annuæ præſtationes, deciſ. 207. nu. 9.
Annua præſtatio fauore menſæ Epiſcopalis contra Eccleſias

Digitized by Google

ſubditas probatur per ſolutiones per decennium, quia ſolutiones per decennium ſufficiunt pro titulo, decil. 465. nu. 5. declara ibid. num. 6.

ANTIQVITAS ſcripturæ non probatur per ſolam datam ſupra centum annos, ſine alijs adminiculis, decis. 470. num. 4.

Antiquum vt dicatur tempus, ex eo deduci ſemper debet tempus litis, deciſ. 276. num. 5.

APOCHA, vt tertio præiudicet debet eſſe ſubſcripta non ſolùm à debitore, ſed à tribus reſtibus, dec. 165. num. 8.

Apocha non recognita, non meretur fidem, neque executionem, deciſ. 167. num. 6.

Apochæ recognitio fit ſufficienter per teſtes affirmantes eſſe manum Titij, & eius manum bene cognoſcere, ibid. numer. 7.

Apocha priuata requirit exactiorem probationem recognitionis, quàm inſtrumentum publicum, pro quo probando ſufficiunt duo teſtes, quòd recognoſcunt inſtrumentum, & quòd eſt manus talis Notarij, deciſ. 519. num. 5.

Declara vt ibid. nu. 6.

APOSTILLA, h. e. ſcriptura reperta inter lineam, & lineam, ſine probatione, numquid tollat fidem in inſtrumento, deciſ. 413. nom. 6. & 7.

APOSTOLICA confirmatio præſumitur ex diuturnitate temporis, & ſubſequuta obſeruantia, decil. 31. num. 2.

Apoſtolicum beneplacitum vbi fuit reſeruatum in aliquo contractu, contractus ſine eo celebratus eſt nullus, deciſ. 189. num. 2.

Apoſtolica confirmatio, & authoritas ſupplet requiſitas à iure ſolemnitates, deciſ. 234. n. 18.

Apoſtolicum beneplacitum ex curſu temporis minore 30. annorum non præſumitur, deciſ. 270. num. 5.

Apoſtolica prouiſio quando ſuſtineatur in præiudicium iuriſpatronatus, deciſ. 276, nu. 4.

APPELLATIO interpoſita ex vno ex conſortibus litis prodeſt alteri, deciſ. 31. num. 3. & 4.

Appellans & recurrens ad iudicem ſæcularem in cauſa Eccleſiaſtica, non excuſatur ex eo, quòd dicat velle ſe proſequi cauſam grauaminis coram Eccleſiaſtico, quia potuit adire ſuperiorem Iudicis Eccleſiaſtici, & ad eum recurrere, deciſion. 1. num. 3.

Appellatio vnius prodeſt etiam conſorti in connexis, ibidem num. 6.

Vbi loquitur in agentibus ex eodem inſtrumento, & ampliatur etiam quòd Procurator vnius conſortis ſit negligens in appellando, & alter non, ibid.

Appellationi, vbi iudex detulit, etſi deferre non debebat, non poteſt ſuam ſententiam exequi, dec. 23. nu. 1. per tot.

Appellationis cauſa deſerta, non dicitur deſerta cauſa nullitatis, cuius inſtantia durat per annos 30. deciſion. 166. nu. 4. & 5.

Appellatio ab actu geſto ab Epiſcopo tanquam Canonico cauſam deuoluit ad ipſum Epiſcopum, ſecus in appellatione interpoſita ab actu geſto ab Epiſcopo vti Prælato, quia tunc cauſa deuoluitur ad Metropolitanum, deciſ. 193. num. 5.

Appellationis ſchedula ſub forma quatenus contra recipitur ex vſu palatij, deciſ. 195. num. 2.

Appellationis ſchedula quatenus contra remanet circumducta, & inutilis, ſi non fuit pronunciata ſub illo termino, & citatione, & venit de nouo interponenda in termino alterius citationis ad ſententiam, ibid. num. 3.

Appellationis ſchedula debet interponi coram iudice, nec ſufficit dimitti in manibus Notarij in actis, ibid. num. 4.

Appellationem quando appellans ſine fatalium prorogatione proſequutus non eſt, ſententia tranſit in iudicatum, dec. 220. numer. 1.

Appellatio non admittitur ſtante Aegidiana in poſſeſſorio adipiſcendæ, & per conſequens ceſſant attentata, deciſion. 221. num. 2.

Declara vt ibid. nu. 3. & 7.

Appellare ſicut quandoque licet actori in poſſeſſorio recuperandæ, vigore Aegidianæ, ita etiam appellare poteſt reus, dec. 232. nom. 1.

Appellare, etſi non liceat vigore Aegidianæ in poſſeſſorio recuperandæ, poteſt tamen dici de nullitate, ibid. ad fin.

Appellationis iudex non poteſt in ſecunda inſtantia procedere, & pronunciare prout in prima, ibid. num. 2.

Appellatio vigore Aegidianæ datur à ſententia iniuſta, ibidem num. 5.

Appellare licet à poſſeſſorio habente mixturam petitorij, deciſ. 254. num. 4.

Appellatio vnica poteſt continere duas appellationes, & ſic diuerſas inſtantias, deciſ. 278. num. 5.

Appellans ſi infra iuris terminum pro Apoſtolis à iudice datum non redierit ſententia, tranſit in iudicatum, deciſion. 333. num. 5.

Appellari non poteſt vigore Aegidianæ in Saluiano interdicto, & in quolibet poſſeſſorio, deciſ. 371. num. 1.

Appellationi renuncians, & ſententiam acceptans non dicitur ceſſaſſe à lite, donec adhuc poſſeſſionem retinet, deciſ. 388. num. 7.

Appellatio ſi fuit interpoſita intra decem dies, & cauſa appellationis intra annum commiſſa, non poteſt dici deſerta, deciſ. 416. num. 1.

Appellare debet à denegatione probationum, & ab vlteriori proceſſu, qui vult admitti alias probationes, nec vult eſſe concluſum in cauſa, alias erit concluſum, deciſion. 451. num. 7.

Appellationis cauſa, ſi infra biennium non terminetur, dicitur deſerta, deciſ. 453. num. 1.

Appellatio datur à decreto exequutoris mixti, deciſion. 507. num. 7.

Appellandi termino durante facta collatio beneficij dicitur attentata, deciſ. 613. num. 1.

Appellatio vnius ex conſortibus litis prodeſt etiam adhærentibus, ibid.

Appellatio ſuſpendit effectum ſententiæ, dec. 624. num. 8.

Appellatio conſeruat omnia in eodem ſtatu, in quo erant ante ſententiam, ita vt ex ea nullum ius parti acquiſitum cenſeatur, deciſ. 658. num. 2.

Appellationis cauſa operatur, vt in ea non deducta in prima inſtantia deduci poſſint, ibid. num. 3.

APPROBATIO non admittitur ad effectum ſoſpenſiuum, ex diſpoſitione Concilij Tridentini à collatione Eccleſiæ parochialis, declara vt deciſ. 156. num. 2.

Approbatio pacto potentior eſt quàm verbis, dec. 219. n. 4. in fin.

Approbatus ſemel ad parochialem Eccleſiam numquid debeat examinari in aſcenſu ad aliam Eccleſiam, deciſ. 660. num. 6. & 7.

AQVAE ſolent corrodere terras, & ædificia adiacentia, deciſ. 596. num. 2.

ARBITRORVM aſſertioni veriſimile ſtandum eſt, deciſ. 26. num. 7.

Arbitrorum aſſertioni quando credendum ſit, deciſ. 137. num. 2. & ſeqq.

Vbi præſertim num. 3. quòd creditur in cauſis leuibus, & modici præiudicij, ſecus in cauſis magni præiudicij, & grauibus, & ibid. num. 4.

Vbi quòd non creditur quando arbitri aſſertio eſſet fundamentum ſuæ vtilitatis, & idem num. 7. & ſeqq.

Arbitri debent decidere omnia contenta in compromiſſo, & nihil indeciſum relinquere, deciſ. 137. num. 16. & 18.

Arbiter, ſeu iudex, qui tenetur decidere cum voto conſultoris, tenetur illud requirere, ſed non ſequi, ibid. nu. 17.

ARBITRATOR cum clauſula, quòd vni poſſit adimere, & alteri dare, & de facto proprio procedere, & ſimilia, regulatur arbitrio boni viri, deciſ. 13. num. 3.

Arbitratores numquid poſſint arbitrari parte non citata, dec. 16. nu. 7. Vbi declaratur hæc concluſio.

Arbitratores in dubio præſumuntur partes audiuiſſe, ibid. num. 7. in fin.

ARBITRAMENTO vnius ſtare promittens, non tenetur ſtare arbitramento alterius, deciſ. 384. nu. 1. & 2. in fin.

ARBITRIVM Rotæ regulandum eſt à diſpoſitione iuris communis, deciſ. 148. num. 1.

Arbitrium iudicis ad effectum cumulandi petitorium cum poſſeſſorio reſultari debet à iure, deciſ. 177. num. 1.

Arbitrium cumulandi poſſeſſorium cum petitorio non admittitur quoties non adducitur cauſa, quæ arbitrium ſuadeat, ibid. num. 5.

Arbitrium licet ſoleat aliquid remittere de iuris rigore, non tamen dat facultatem ab illius diſpoſitione recedendi, deciſion. 312. num. 1.

ARBITRIO ROTAE, clauſula, licet intelligi debeat prout de iure, relaxat tamen aliquid de illius rigore, & facultatem Iudici tribuit procedendi, prout æquitas ſuggerit. dec. 418. n. 1.

Arbitrij clauſula in reſcripto Principis remittit rigorem obligationis Cameralis, & admittit exceptionem compenſationis ad euitandos inutiles circuitus, deciſ. 424. num. 4.

Arbitrij clauſula in reſcripto poteſt quidem mitigare iuris rigorem, ſed non in totum ius tollere, ibid. num. 6.

Arbitrio vnius ſtare promittens, non tenetur ſtare arbitrio alterius, deciſ. 510. num. 1.

Arbitrio alicuius ſtare promittens, ſi inde non arbitretur, an teneatur ſtare arbitrio alterius, ibid. nu. 2.

Arbitrium de arbitrio non debet dari, deciſ. 519. nu. 8.

ARCHIDIACONVS habens monaſterium ſibi ſubiectum, ſi monaſterium erigatur in cathedralem, efficitur illi monaſterio ſubiectus, decil. 313. num. 7.

ARCHIVISTA publicans inſtrumentum in archiuo receptum, ſufficit, quòd in eo apponat ſuum proprium ſignum, etiam quòd

noo

non apponat ſignum Notarij, qui de inſtrumento ſe rogauit, deciſ. 161. num. 3.
ARCHIVI præfectus habet facultatem extrahendi ſcripturas in archiuo exiſtentes abſque iudicis authoritate, & partis citatione, perinde ac ſi extraheret de ſuo originali, deciſion. 144. numer. 1. & 2.
Vbi etiam quòd probatur quem eſſe præfectum Archiui ex eius ſubſcriptione.
ARGENTARII, v. *Libri*.
ARGVMENTVM à contrario ſenſu an, & quando valeat, deciſ. 497. nu. 2. & 3.
Argumentum à contrario ſenſu non valet citra dotes, deciſ. 588. num. 16.
Argumentum de ſententia ad proceſſum valet, deciſion. 614. numer. 7.
ARTICVLI admitti non debent ſi veniunt contra inſtrumentum, deciſ. 305. nu. 3.
Articulos producens, & in illis aliquid explicitè confitens, talis confeſſio probat contra confitentem, dec. 309. nu. 4.
Vbi præſertim, quando confeſſio eſt geminata; & concurrentibus adminiculis.
Articuli ſi ſunt irreleuantes, & improbabiles, non ſunt admittendi, & remiſſoria non datur, deciſ. 349 nu. 3.
Articuli irreleuantes, & impertinentes admitti non debent, deciſ. 661. n. 1. in fin.
ASSASSINVS beneficio priuatur etiam delicto non ſequuto, deciſ. 603. num. 1.
ASSASSINII crimen proficiſcitur ex mandato, mandatario & pecunia data vel promiſſa ab occidente Chriſtianum, dec. 603. nu. 2. Vbi quòd ſi alterum ex prædictis deficiet, aſſaſſinij qualitas non verificatur.
Aſſaſſinij pœna locum non habet quando mandatum non fuit acceptatum, ibid.
Aſſaſſinium locum non habet, quando ſolùm mandatario fuit declarata voluntas quædam occidendi aliquem ſine mandato, ibid. num. 3.
Aſſaſſinij crimen locum habet etiam quòd mandatum fuerit infideli ad occidendum Chriſtianum, ibid. nu. 4.
Aſſaſſinij pœna numquid locum habeat, quando delictum non eſt ſequutum, vel deuentum non eſt ad actum proximum, ibidem nu. 5. & 6.
Vbi præſertim de pœna priuationis beneficij.
ASSERTIO contrahentium in inſtrumento facto non præiudicat tertio, dec. 33. num. 4. in fine.
Aſſertioni Papæ diſpoſitionem continenti, & dicenti ſe ita velle, ſtandum eſt, dec. 191. nu. 2. ante fin.
Vbi præſertim quando aſſertio continet factum proprium Papæ, & ibid. nu. 3.
Aſſertio contrahentis facta cum iuramento operatur, vt ipſe dicatur obligatus, licet aliàs non teneatur, dec. 297. nu. 4.
Aſſertioni, & declarationi gerentis actum ſtatur in actibus non neceſſarijs, & æquiuocis, deciſ. 403. num. 8.
Aſſertioni illius, qui tractat de proprio commodo, ſtandum non eſt, etiam quòd aſſertio ſit iurata, deciſ. 586. num. 5.
ASSISTENTIAM iuris communis habens, pro ſe dicitur habere liquidiſſimam probationem, dec. 313. nu. 8.
ATTENTATA non cauſantur per actus cauſam diuerſam reſpicientes, deciſ. 87. nu. 1.
Attentare non dicitur continuans ſuam poſſeſſionem, ibid. numer. 3.
Attentatata lite & appellatione pendente ſunt omnino reuocanda, deciſ. 156. nu. 1.
Attentatum eſt ſi mandatum de immittendo ſit relaxatum, pendente termino ad appellandum, vel poſt appellationem interpoſitam, deciſ. 221. num. 1.
Attentata pendente termino ad appellandum data, reuocanda ſunt, deciſ. 507. nu. 7. & dec. 565. nu. 2.
Attentata in inhibitione iam præſentata reuocanda ſunt, ſiue iuſta, ſiue iniuſta ſit inhibitio, dec. 670. num. 1.
Vbi præſertim in poſſeſſione poſt inhibitionem capta à gratioſè ſubrogato.
Attentata numquid dicantur ea, quæ poſt inhibitionem fiunt à tertio, ibid. num. 5.
AVGMENTVM dotis, & donatio propter nuptias à pari procedunt in ipſa dote, deciſ. 513. nu. 3.
Augmentum cultus diuini quomodo probetur per teſtes, dec. 631. num. 4.
AVTHORITATE propria capiendi poſſeſſionem, pactum nihil operatur quando quis pacto omiſſo iudicem adiuit, deciſion. 30. num. 6.
Authoritate propria beneficium occupans dicitur intruſus, & ideò ipſo iure beneficio priuatur, dec. 151. num. 3.
Authoritate propria occupans ſecundum beneficium, an, & quando ſit ipſo iure priuatus primo beneficio, ibid. num. 7. & 8.
Authoritate propria, & per vim occupans beneficium, ipſo iure eodem beneficio priuatur, imò ſi occupat ſecundum beneficium per vim, & propria authoritate, priuatur etiam primo beneficio, & alia ad hanc materiam, deciſ. 194. num. 1. & per tot.

B

BANNIMENTA dicuntur legitimè publicata ad effectum vt omnes afficiant, & illorum ignorantia allegari non poteſt ſi conſtat relatione præconis fuiſſe publicè publicata alta, & intelligibili voce, &c. deciſ. 284. nu. 2.
BAPTISMI character tollit omnem infidelitatis maculam, dec. 355. num. 5. in fin.
BASTARDI, & alij quicumque illegitimi dicuntur ſanguine coniuncti, deciſ. 571. num. 4.
Baſtardi, & ſpurij non veniunt in diſpoſitione loquente per verba naturalia, dec. 616. nu. 1. & ſeqq.
BENEFICIORVM collatio de iure communi ſpectat ad Epiſcopum, & Capitulum ſimul, deciſ. 36. num. 4.
Beneficia omnia in dubio præſumuntur collatiua, deciſ. 45. num. 1.
Beneficij principalis nomine venit etiam beneficium illi ſubiectum, ibid. num. 8.
Beneficiorum collatio eſt voluntariæ iuriſdictionis, deciſio. 69. num. 2. in fin.
Beneficiorum Protonotariorum Papæ reſeruatorum conferendi facultas non cenſetur data niſi expreſsè, & ſpecificè conceſſa fuerit, ibid. num. 4. & 5.
Beneficium ex quibus dicatur Papæ reſeruatum, deciſ. 70. num. 1.
Vbi quòd dicitur reſeruatum ex vacatione in menſe Auguſti ex regularitate, ex commenda, & quando eius collatio non eſt libera Epiſcopi, ſed de iurepatronatus, & per totam deciſionem, vbi plura de eadem materia.
Beneficium dicitur Papæ reſeruatum quando vacat in menſe Auguſti, ibid.
Declara vt ibid. num. 2.
Beneficij regularitas probatur ex antiquis enuntiatiuis, ibid. n. 3.
Beneficium an ſit regulare, vel ſæculare, vltimus ſtatus attendi debet, ibid.
Declara vt ibid. num. 3. & 4.
Beneficij valor per non exceſſum variatus non probatur per teſtes affirmatiuè deponentes, deciſion. 76. num. 1. in fin. & num. 3. & 4.
Beneficium regulare requirit perſonalem reſidentiam, deciſion. 86. num. 5.
Vbi ſecus in beneficio ſimplici.
Declara vt ibid. num. 7.
Beneficij collatio per viam commendæ dicitur habere palliatam diſpenſationem, ibid. num. 8.
Beneficium poſſidens vigore diſpenſationis tenetur iuſtificare diſpenſationem ſtante reſiſtentia iuris communis, ibid.
Beneficij vacatio non dicitur per obitum beneficiati, qui ante mortem beneficium reſignauit, deciſ. 120. num. 1.
Beneficij ſecundi incompatibilis aſſecutio facit vacare primam ipſo iure, ibid.
Beneficij reſignatio facta in manibus alterius quàm Papæ, nulla, & inualida eſt, ibid. num. 2.
Beneficia dicuntur incompatibilia, quando ambo requirunt perſonalem reſidentiam, dec. 140. nu. 1. & 3. in fin.
Declara vt ibid. nu. 7.
Beneficium requirit perſonalem reſidentiam, quando in eo beneficiatus tenetur celebrare Miſſas, ibid. num. 3.
Beneficiorum incompatibilitas numquid reſultet ex perſonali reſidentia, quando illa tantùm requiritur ad effectum lucrandi fructus, ibid. num. 4.
Beneficia Eccleſiaſtica regulariter conferuntur ſine diminutione & penſione, deciſ. 141. num. 2.
Beneficia habens incompatibilia ipſo iure illis priuatus eſt, dec. 151. num. 5.
Beneficium non efficitur litigioſum per litem ſuper poſſeſſorio recuperandi, dec. 166. nu. 2.
Fallit quando fuit commiſſa cauſa appellationis, & nullitatis, cum clauſula, *quam*, *& quas*, ibid.
Beneficia minora non poſſunt conferri per electionem, deciſion. 193. num. 6.
Beneficium occupans authoritate propria, & per vim, ipſo iure eodem beneficio priuatur, deciſ. 194. nu. 1.
Beneficium incompatibile cum primo impetrans, ipſo iure primo beneficio priuatur, quod quando verum ſit, & de materia, ibid.

De occupante per vim beneficium, quas pœnas incurrat, & quid de impetrante beneficium ſecundum incompatibile cum primo, & de materia cap. *cum qui, de prabendis in 6*, & cap. *de multa, ex eodem*.

Beneficia Epiſcopis commendantur, non conferuntur tamen per obitum eorum vacare dicuntur, quoad effectum reſeruationis, deciſ. 202. nu. 3. & 4.

Beneficiorum retentio quæ datur Epiſcopis, eſt potiùs ſuſpenſio vacationis ratione promotionis, quàm collatio, aut commenda, & terminata ſuſpenſione per obitum, beneficium per mortem dicitur vacare, ibid. num. 5.

Beneficiorum poſſeſſio in Regno Neapolitano numquid capi poſſit ex alia manu, quàm Nuntij Apoſtolici, deciſ. 224. num. 3.

Beneficij poſſeſſor iuuari poteſt alterius tituli poſſibilitate, & interim manutenendus eſt donec videatur an alium titulum obtinuerit, ibid. nu. 4.

Beneficium Breui Apoſtolico mandanti dimitti poſſeſſionem beneficij paritum eſt ſufficienter, ſi poſſeſſio etiam mediante Procuratore habente ſpeciale mandatum dimittatur, deciſ. 237. num. 1.

Dimiſſio beneficij facta cum clauſula præſeruatiua iurium, non dicitur dimiſſio conditionalis, quia ſimpliciter id quod eſt de iure præſeruat, ibid. num. 2.

Beneficij collatio vbi ſpectat ad Capitulum, & Epiſcopum ſimul, non cadit in eo alternatiua, deciſion. 245. numero 2.

Beneficiorum collatio de iure ſpectat ad Epiſcopum vnà cum Capitulo, ibid. in princ.

Obſeruantia in collatione beneficiorum factorum ab Epiſcopo cum interuentu Capituli attendenda eſt, ibid.

Quaſi poſſeſſio conferendi beneficia per Capitulum ſine Epiſcopo, quomodo probetur in præiudicium Epiſcopi, ibid.

Status vltimus beneficij cenſetur mutatus per contrariam quaſi poſſeſſione 40. annorum, ibid. nu. 3.

Vltimus beneficij ſtatus attendendus eſt ad effectum ſuſtinendi Apoſtolicam prouiſionem, ibid. nu. 4.

Beneficij vacatio non dicitur conſtare, nec ſuffragatur ex eo, quòd beneficiatus obierit, niſi etiam conſtet, quòd beneficium vacauit per obitum defuncti, deciſion. 255. numer. 1.

Fama ſola non probat vacationem beneficij, niſi etiam iuſtificetur titulus defuncti anteceſſoris, vel niſi concurrat aliqua alia ſemiplena probatio, declara vt ibid.

Beneficij vacatio non cenſetur probata, ſi ille per cuius obitum dicitur vacare beneficium, vicit, ibid.

Beneficij collatio dicitur effectuata, ex quo vnus per obitum alterius fuit prouiſus, declara, vt ibidem numer. 2. & 3.

Beneficium, ſeu Præpoſitura, quæ in præteritum temporalem tantùm adminiſtrationem habuit, ſolitam dari in titulum collatiuum, de præſenti illam tantùm habere præſumitur, niſi probetur erectio in titulum perpetui beneficij, vel quòd ita ſpatio 40. annorum collata fuerit ab eo, qui poteſtatem habuerit, & voluerit illius ſtatum mutare, deciſ. 263. n. 1.

Beneficium vt præſumatur erectum in titulum perpetui beneficij requiritur, quòd habeat annexum aliquid ſpiritualitatis, & habeat aliquam dotem, ibid. n. 2.

Beneficium datur propter diuinum officium, ibid.

Beneficium cuius bonorum dominium non eſt penes beneficiatum, ſed nuda adminiſtratio, non dicitur erectum in titulum perpetui beneficij, ibid.

Beneficia Eccleſiaſtica diminutionem non recipiunt, deciſ. 265. numer. 3.

Beneficia Eccleſiaſtica aliquo præcedente pacto conferri non poſſunt, ibid.

Beneficij ſtatus vt dicatur mutatus, debet probari ſcientia & patientia eiusdem cuius intereſſe agitur, ibid. nu. 4.

Collatio beneficij facta per Papam non mutat ſtatum beneficij, niſi probetur per Papam fuiſſe factam animo antiquum ſtatum mutandi, & nouum inducendi, ibid. nu. 5.

Beneficij poſſeſſio probatur ex confeſſione partis facta in illius impetratione, dec. 266. num. 2.

Beneficium in dubio præſumitur ſimplex, & quòd fuerit ſimplex probatur etiam teſtibus, & confeſſione partis, ibid. num. 6.

Beneficiorum reſeruatorum collatio non ſpectat ad Papam, quando in contrarium adeſt immemorabilis conſuetudo, cui per regulam ſecundam, quæ reſeruat, beneficio non cenſetur derogatum, deciſ. 286. nu. 1.

Beneficij vltimus ſtatus attenditur, maximè ſi prouiſio facta fuerit per obitum, dec. 288. num. 3.

Beneficij vltimus ſtatus probat ſolùm poſſeſſionem, non autem titulum, ibid. num. 5.

Beneficia curata, vel canonicatus obtineri non poſſunt ſine litteratura, cuius defectus operatur incapacitatem obtinentis, deciſ. 318. num. 3.

Beneficij ſtatus vt dicatur mutatus requiritur ſpatium 40. annorum, deciſ. 320. n. 1.

Beneficij ſtatus vt dicatur mutatus ex collationibus, requiritur in conferente ſcientia prioris ſtatus, & voluntas illum mutandi, & nouum imprimendi, ibid.

Beneficium ſemel erectum non poteſt iterum erigi, deciſ. 331. num. 4.

Beneficia plura incompatibilia quis habere non poteſt, dec. 337. num. 1.

Beneficia plura incompatibilia quis habere poteſt ex diſpenſatione Papæ, ibid.

Beneficia plura incompatibilia habere poteſt quis ex diſpenſatione Papæ, eo ipſo quòd Papa diſpenſat, quem non debere reſidere in Eccleſia, de qua quis ſecundo loco eſt prouiſus, & quòd illius Eccleſiæ fructus percipere poſſet, ibidem numer. 1. & 2.

Beneficia vnita non vacant, nec conferuntur, deciſion. 340. num. 2.

Beneficium dicitur litigioſum per commiſſionem cauſæ ſuper titulo, & in petitorio, deciſ. 343. nu. 4. 8. & 5.

Vbi quid ſi poſteà lis fuit proſecuta ſuper poſſeſſorio.

Litigioſum dicitur beneficium per citationem ad dicendum contra commiſſionem, ibid. num. 4.

Beneficium non dicitur litigioſum, quando lis per calumniam mota fuit, & quando lis dicatur calumnioſa, ibid. nu. 6.

Beneficij poſſeſſio probatur per teſtes deponentes de viſu beneficiato poſſediſſe, deciſ. 355. num. 11.

Beneficij valor probatur per teſtes deponentes de fama, ibidem in fine.

Beneficiati debita poſt eius mortem numquid ſoluenda ſint de bonis acquiſitis ex redditibus Eccleſiaſticis, deciſion. 368. num. 2.

Beneficia ſi ſunt debita certo generi perſonarum, Papa tenetur illis ea conferre, etiamſi vacauerint in menſibus reſeruatis, deciſ. 375. nu. 5.

Declara vt nu. 6.

Beneficij collatio præſumitur effectuata ex eo, quòd per obitum prouiſi iterùm vacat, deciſ. 386. num. 1.

Quaſi poſſeſſio conferendi beneficium tanquam liberum acquiritur per vnicam collationem, ibid.

Quaſi poſſeſſio conferendi beneficium non ſuffragatur, niſi conferens fuerit in bona fide, ibid. num. 2.

Vbi etiam quando talis bona fides ceſſat.

Beneficia omnia præſumuntur libera, & non iuriſpatronatus, ibid. verſ. vltra quod.

Patronorum taciturnitas, & acquieſcentia collationi beneficij facta per ordinarium, facit præſumere beneficium liberum, ibid. in fin.

Beneficij dignitatis nomen non eſt neceſſariò exprimendum in gratia, ſi deficiant in beneficio requiſita à iure ad dignitatem, deciſ. 395. nu. 6. & 7.

Beneficia regularia dicuntur, quæ reguntur per clericos regulares, deciſ. 395. num. 9.

Beneficij vltimus ſtatus attendi ſemper debet, dec. 421. nu. 1.

Beneficij antiquus ſtatus non cenſetur immutatus, niſi vltimus ſtatus fuerit præſcriptus ex poſſeſſione 40. annorum, & bona fide, ibid.

Beneficij ſtatus non cenſetur immutatus vigore poſſeſſionis adeptæ per Apoſtolicas prouiſiones, ibid. num. 2.

Vbi declaratur hæc concluſio, & ibid. num. 3.

Beneficij ſtatus mutatio non cenſetur probata per confeſſionem Prælati in præiudicium Eccleſiæ, ibid.

Beneficium efficitur litigioſum per præſentationem commiſſionis citatione ſubſequuta, deciſ. 426. num. 2.

Beneficij vltimus ſtatus non poteſt dici mutatus, niſi ex poſſeſſione 40. annorum cum bona fide legitimè præſcriptus probetur, deciſ. 427. num. 1.

Beneficij vltimus ſtatus non cenſetur mutatus per Apoſtolicas prouiſiones, ibid. nu. 2.

Vbi redditur ratio, quia non præſumitur Papam habuiſſe voluntatem tollendi ſtatum antiquum.

Beneficij identitas quomodo probetur, deciſ. 429. nu. 9.

Beneficij verum valorem, & defectum expreſſionis probare tenetur qui impetrauit beneficium ob non expreſſionem, & tenetur probare de tempore prouiſionis, deciſ. 440. nu. 1.

Beneficium non adiudicatur impetranti, qui non iuſtificauit gratiam ſuam, ibid. num. 3.

Beneficij valor mutari poteſt per lapſum plurium annorum, & ad effectum ſurreptionis probandus eſt de tempore impetrationis, deciſ. 441. num. 3.

Beneficij valor non præſumitur mutatus ſpatio paucorum annorum, deciſ. 478. nu. 4.

Beneficium quodlibet, & quælibet Eccleſia præſumitur libera, niſi

niſi contrarium doceatur ex dotatione, vel fundatione, &c. deciſ. 487. num. 1.
Beneficij vacatio per reſignationem dicitur probata per mandatum ad reſignandum, ſubſecuta reſignatione per Procuratorem, deciſ. 508. num. 1.
Beneficij reſignatio ad fauorem certæ perſonæ, & reſeruatione penſionis pro reſignante admitti non poteſt à Legato de latere, & multo minus ab eius vicelegato, ibid. num. 2.
Beneficia Eccleſiaſtica de iure communi ſine diminutione conferuntur, deciſ. 511. num. 4.
Beneficij valorem probandi onus ſpectat ad titularem, quando ad penſionis reductionem, vel ad nullitatem agit.
Declara vt ibid. num. 4.
Beneficij valor per non exceſſum quomodo probetur, deciſ. 532. num. 6.
Beneficium, vt dicatur litigioſum, requiritur vt lis fuerit introducta ſuper titulo, deciſ. 537. num. 1.
Declara vt ibid. num. 2.
Beneficium non dicitur litigioſum ex lite pendente ſuper poſſeſſorio adipiſcendæ, declara vt ibid.
Beneficij valor per non exceſſum quomodo probetur in Germania, deciſ. 544. nu. 2.
Beneficij vacatio probatur per confeſſionem partis venientis ex eadem vacatione, & per teſtes deponentes de illius poſſeſſione per quatuor annos cum perceptione fructuum, ibid. nu. 4.
Beneficij qualitas quæ ſit inſpicitur vltimus ſtatus, ibidem numer. 5.
Beneficiorum incompatibilitas priuationem vtriuſque beneficij ipſo iure producit, deciſ. 559. nu. 1.
Beneficiorum duorum incompatibilitas ex retentione poſſeſſionis vtriuſque non probatur, niſi per actus expreſſos, & præſumpti non ſufficiunt, maximè in præiudicium poſſidentis: & cum effectu priuationis, ibid. num. 3.
Beneficia omnia præſumuntur libera, etiam in Imperatore, & alijs Principibus, deciſ. 568. num. 8.
Beneficia vacantia morte cubiculariorum honoris Papæ ſunt reſeruata vigore reg. 3. & 6. deciſion. 573. numer. 1. & 3. per totum.
Beneficiorum incompatibilitas non obeſt in aſſequendo, ſed in retinendo, dec. 601. n. 5.
Beneficium dicitur reſeruatum, & vacare in Curia, quando reſignatio fit in manibus Papæ, ibid. in fin.
Beneficium litigioſum Ordinarius conferre non poteſt mortuo vno ex litigantibus, deciſ. 617. num. 2.
Declara vt ibid. num. 5.
Beneficium vacare non dicitur per obitum illius, qui eiuſdem beneficij ſolam præſentationem habuiſſet, non autem poſſeſſionem, dec. 643. n. 1.
Beneficiorum collationi certo generi perſonarum debitorum non affertur præiudicium per collationes factas particularibus perſonis, deciſ. 662. num. 4.
Beneficiorum collatio, v. *Epiſcopus*.
Beneficium impetrans, v. *Impetrans*.
Beneficium occupans, v. *Authoritas*.
Beneficij poſſeſſio, v. *Poſſeſſio*.
Beneficij reſignatio, v. *Reſignatio*.
Beneficij vacatio, collatio, v. *Beneficium*.
Beneficij valor, v. *Valor beneficij*.
BENEFICIATI in Eccleſia tenentur perſonaliter reſidere, dec. 140. num. 2.
Beneficiatorum, & officialium appellatione numquid veniant portionarij, deciſ. 162. num. 3.
Beneficiati tranſigendo ſucceſſoribus præiudicare non poſſunt ſine Apoſtolica confirmatione, deciſ. 189. num. 6.
Beneficiatus etiam ſimplex debet ſcire linguam Latinam pro recitatione, & intelligentia officij diuini, deciſ. 318. num. 2. & 4.
Contrarium intelligendum eſt, vel parte opponente, vel ordinario non admittente.
Beneficiatorum appellatio eſt generalis, & in ea veniunt etiam portionarij dimidij, deciſ. 328. nu. 2. in fine.
Beneficiatorum appellatione numquid veniant portionarij dimidij, non participantes de menſe capitulari, ibid. nu. 4.
Beneficiatus in vita ſua habet dominium diſponendi, & alienandi fructus, & redditus Eccleſiaſticos, deciſion. 368. nu. 2. in fine.
BENEPLACITI Apoſtolici interpretatio non ſupplet nullitates contractus, deciſ. 57. num. 7.
Beneplacitum Apoſtolicum vbi fuit reſeruatum in aliquo contractu, contractus ſine eo celebratus eſt nullus, deciſ. 189. num. 2.
Beneplacitum Apoſtolicum ex curſu temporis minore 30. ann. non præſumitur, deciſ. 270. num. 5.
Beneplacitum non importat abſolutam voluntatem, ſed arbitrium boni viri, deciſ. 350. num. 10.
Beneplacitum Apoſtolicum per lapſum 35. annorum cum obſeruatione ſubſecuta cenſetur interueniſſe, dec. 407. nu. 7.
Beneplacitum Apoſtolicum in re ſolita locari in emphyteuſim non eſt neceſſarium, & illius reſeruatio nihil operatur, ac ſi appoſita non fuiſſet, ibid. nu. 8.
Beneplacitum Apoſtolicum, vbi fuit reſeruatum, contractus ſine beneplacito Apoſtolico celebratus eſt ipſo iure nullus, dec. 545. num. 3. & 4.
Beneplacitum Apoſtolicum vt inducatur ex obſeruantia requiritur ſpatium 30. annorum, dempto tempore litis, deciſione 568.
Bonorum paternorum, & maternorum appellatione, non veniunt bona, quæ à patre, ſeu matre non obuenerunt, deciſ. 20. num. 5.
BONA fideicommiſſaria fuiſſe in bonis fideicommittentis tempore obitus probari poteſt per teſtes, deciſ. 33. nu. 1.
Bona emphyteotica non veniunt in generali diſpoſitione, deciſ. 39. num. 13.
Bonorum mobilium appellatione veniunt gemmæ, deciſion. 56. numer. 1.
Quorumcumque bonorum mobilium appellatione veniunt non ſolùm ea, quæ ex propria ſignificatione venire ſolent, ſed etiam ea, quæ ſub ſimplici verbo indefinitè prolato non venirent, ibid. nu. 2.
Bonorum mobilium appellatione, numquid ſecundùm communem loquendi vſum veniant tantùm ſupellectilia, deciſ. 56. num. 5.
Vbi etiam quid ſi fuit dictum de mobilibus domus.
Bona emphyteotica non veniunt in generali inſtitutione hæredis, deciſ. 61. num. 1.
Bonorum diuiſio reſcinditur per l. 2. Cod. de reſcind. vend. deciſ. 92. num. 5.
Bonorum immobilium appellatione venit cenſus, deciſ. 163. num. 4.
Bona feudalia dicuntur pretioſiora aliorum bonorum hæreditariorum, deciſ. 235. nu. 4. & 10.
Bona hæreditaria quænam dicantur pretioſiora meliora, & vtiliora aliorum bonorum, ibid. num. 4. & ſeqq.
Bonorum appellatione veniunt etiam penſiones, vbi viget eadem ratio, deciſ. 246. nu. 3.
Bona hypothecata non poſſunt in alios tranſire, niſi cum ſuo onere, deciſ. 252. nu. 1.
Bona præſumuntur potiùs cenſualia, quàm emphyteotica, deciſ. 371. num. 9.
Bonorum identitas probanda eſt ab eo, qui ſe fundat in identitate, ibid.
Bona hæreditaria alienata non ſufficere pro detractionibus legitimis Trebellianicæ, allegans habet intentionem fundatam, transfertque onus probandi contrarium in aduerſarium.
Declara vt deciſ. 462. nu. 7.
Bonorum appellatione non veniunt bona ſubiecta vinculo reſtitutionis, & ſic teſtator in generali diſpoſitione non præſumitur de illis diſpoſuiſſe, deciſ. 311. nu. 11.
Niſi ſint coniecturæ in contrarium, ibid. num. 12.
Bonorum præſentium, & futurorum appellatione numquid veniant bona alteri donata, deciſ. 539. num. 9.
Bona fideicommiſſaria poſtquam peruenerunt ad vnam lineam, numquam tranſeunt in aliam durante priori linea, deciſ. 578. num. 6.
Bona fideicommiſſaria numquid validè alienari poſſint, quando fideicommiſſum eſt factum non in teſtamento, ſed in aliquo contractu, deciſ. 580. num. 7.
Bona fides non inducitur ex errore iuris, quando quis habet titulum inualidum, licèt crederet illud validum, deciſ. 126. num. 6.
Bona fides cauſatur ex qualibet cauſa, deciſione 150. numero 5.
Bona fides ſufficit ad lucrandos fructus beneficij, deciſion. 387. num. 1.
Bona fides cauſatur ex qualibet veriſimili cauſa, deciſ. 423. num. 10.
Bona fides potiùs præſumitur, quàm mala, ibid. in fin.
Bona fides præſumitur in habente iuſtum titulum, deciſ. 608. n. 1. verſ. ratio fuit.
Bonæ fidei poſſeſſor lucratur fructus, etiam quòd non habeat titulum, quia ſufficit qualis qualis occaſio poſſidendi, etiam non probata bona fide, dummodo mala fides non adſit, ibid.
Bona fides ad effectum non reſtituendi fructus cauſatur ex quali quali poſſidendi occaſione, deciſione 622. numero 2.
Vbi etiam quòd ſatis eſt malam fidem abeſſe.
BREVE, & litteræ Apoſtolicæ intelligendæ ſunt prout de iure, deciſ. 553. num. 1. in fine.

BVLLA Apoſtolica antiqua, cenſetur eſſe originalis, & non tranſumptum, ſi habet plumbum, chordolas ſericas, & reliquas ſolemnitates Bullarum, deciſ. 470. nu. 2.

C

CADVCITAS emphytheuſis, emphyteoticæ rei non procedit in locatione ad longum tempus, deciſ. 64. nu. 3.

Caducitatis pœna ob canonem non ſolutum non incurritur ante lapſum triennij à lege, vel ex pacto inducti, deciſ. 167. num. 4.

Caducitatis pœna incurritur per negationem dominij directi ſuper re emphyteutica, limita in inſtrumento inter alios facto, & hominis imperiti facto, ibid. num. 8.

Caducitatis pœna per errorem incurſa corrigi poteſt ante litem conteſtatam, & impediri caducitas nondum petita, ibid. nom. 9.

Caducitas in pœnam comminata à teſtatore in caſum contrauentionis non incurritur ſine dolo in contraueniendo, & quælibet cauſa excuſat à dolo, deciſ. 489. nu. 1. & 2.

Caducitatis pœna non habet locum contra pupillum propter factum tutoris, ibid. num. 4.

Caducitatis pœna non incurritur propter controuentionem non doloſam, ſed toleratam, & cum cauſa impedimenti coloratam, quamuis impedimenta non liberent ab obligatione, & obſeruantia, deciſ. 497. num. 2.

Declara vt ibid. num. 5.

Caducitas, v *Deuolutio*.

CALCVLI error ſemper, & quandocumque allegari poteſt, deciſ. 393. num. 3.

Sententia lata in vim calculi facti à perito ex eodem calculo benè iuſtificatur, ibid. in fin.

CAMBIA debentur mercatori creditori poſt mortem debitoris, & poſt intimatam proteſtationem cambiorum, & recambiorum, deciſ. 16. nu. 1.

Cambij requiſita vigore conſtitutionis Pij Papæ V. remiſſiuè, deciſ. 304. num. 1.

Cambia, vt debeantur, neceſſe eſt exhiberi litteras tranſmiſſas ad nundinas, & quæ vulgò *dell'andata* appellantur, declara vt ibid. num. 2.

Cambia fieri non poſſunt pluribus nundinis, declara, vt ibid. num. 3.

Cambia, vt debeantur ob moram debitoris, ſeu aliàs, an ſit facienda intimatio ipſi debitori, ibid. num. 4.

CAMERALIS obligatio tribuit iuriſdictionem A. C. procedendi via exequutiua ſeruatis ſeruandis, deciſion. 26. numer. 1. in fine.

Cameralis obligatio cum iuramento non admittit receptionem compenſationis, deciſ. 424. nu. 3.

Declara vt ibid. num. 4.

Cameralis obligationis executio retardari non poteſt per partitas illiquidas, deciſ. 529. num. 3.

CANCELLATIO ſcripturæ quando arguat denegationem, deciſ. 380 nu. 5.

Cancellatio, ſeu caſſatio teſtamenti non completi, facit præſumere teſtatorem noluiſſe teſtari, deciſ. 411. nom. 1.

CANONIS, & cenſus verbis Doctores quandoque promiſcuè vtuntur, deciſ. 14. num. 3.

Canon, ſi pacto ſit conuentum vt ſoluatur ſingolis annis ſub pęna deuolutionis, ſi non ſoluatur ob inobſeruantiam, ſit locus caducitati, deciſ. 347. num. 11.

CANONICATVS qui conſiſtunt in diſtributionibus, tranſeunt ſub expreſſione duc. 24. deciſ. 79. nu. 2. in fin.

Canonicatus non vacat per obitum coadiutoris, ſed coadiuti, deciſ. 410. num. 4.

in Canonicatus retentione vltimus ſtatus attendendus eſt, deciſ. 601. nu. 6. in fin.

CANONICVS antiquor dignitatem habens in choro, in abſentia Decani, & Prioris vbi præſidere debet, debet ſedere in ſede canonicali, & non in ſede dignitatis, deciſ. 91. num. 1. per tot.

Canonicus per acquiſitionem dignitatis non deſiit eſſe Canonicus, nec amittit iura ſibi vt Canonico competentia, ibid. num. 5.

Declara vt ibid.

Canonici ſunt digniores portionarij, deciſ. 114. num. 2.

Canonici ſunt obedientiarij Abbatis, deciſ. 329. nu. 1.

Canonico non reſidenti, & non habenti iuſtam cauſam non debentur diſtributiones quotidianæ, & fructus præbendæ, & Canonicatus, deciſ. 354. num. 2.

Canonicus antiquus, vt præcedat modernum, attendendum eſt, non tempus prouiſionis, ſed captæ poſſeſſionis, deciſion. 410. numer. 4.

Canonici ſeruientes in Eccleſia, viuere debent de fructibus eiuſdem Eccleſiæ, deciſ. 607. nu. 6.

Canonici quando conueniri dicantur nomine particularium, & ſingularium perſonarum, & quando vt vniuerſi, deciſ. 662. num. 4. & 5.

CAPELLA non ſunt beneficia, nec dantur in titulum, & vtrùm laici, & fœminæ ſint earum capaces, deciſ. 571. numer. 1.

CAPELLANI ad nutum amouibiles, non iure proprio, ſed iure Collegij à quo deputantur, vtantur, & ideò non præcedunt Rectores, & beneficiatos perpetuos iure proprio vtentes, deciſ. 453. nu. 2. & 3.

CAPITVLA poſita in inſtrumento attendenda ſunt tanquam conuentiones matrices, & originales, deciſion. 59. numero 12.

Capitulum non eſt legitimus contradictor aduersùs prouiſum de beneficio à ſummo Pontifice, cùm diſpoſitione etiam quòd à Iudæis deſcendat, decil. 355. nu. 8.

Capituli numquid interſit, vt vnus Canonicuss alterum præcedat, deciſ. 410. no. 2.

Capitulum vnà cum Epiſcopo in concernentibus diuinum cultum, & ſeruitium Eccleſiæ, habet facultatem ſtatuendi, deciſ. 494. num. 6.

Capitulum acquirere non poteſt ius conferendi beneficium temporale, declara vt deciſ. 520. no. 2.

Capitulum eſt legitimus contradictor reſpectu habilitatum prouiſorum Apoſtolicorum, deciſ. 542. nu. 9.

Capitulum ſine conſenſu Epiſcopi poteſt facere ſtatuta in ijs, quæ non concernunt ſtatum vniuerſalem Eccleſiæ, prout ſunt concernentia ordinationem chori: conſentiente autem Epiſcopo poteſt ſtatuere etiam ardua, & concernentia vniuerſalem Eccleſiæ ſtatum, deciſ. 606. nu. 1. & 2.

Vbi etiam quòd ſufficit conſenſus Epiſcopi per taciturnitatem, & patientiam.

Declara vt ibid. num. 5.

CARCERATI contractus ad fauorem aliorum extraneorum, ad quorum inſtantiam contrahens non fuit carceratus, ſuſtinetur, & valet, deciſ. 98. nu. 8.

CARDINALIS aſſertioni creditur ſe aliquid feciſſe de mandato Papæ, quando Papa eſt præſens, nec agitur de re directa tertio præiudiciaria, deciſ. 630. nu. 2.

Cardinalis aſſertioni de ſua commiſſione, ſeu iuriſdictione creditur, ibid.

Cardinali aſſerenti veriſimilia creditur, ibid. nu. 2. & 3.

Vbi ponitur exemplum huius concluſionis.

Cardinalis aſſertioni de geſtis à ſuo anteceſſore multum deferendum eſt, ibid. nu. 3. in fin.

Cardinalis familiaritas, v. *Familiaritas*.

CASSATIO teſtamenti non completi, facit præſumere teſtatorem noluiſſe teſtari, deciſ. 411. nu. 1.

CASTRO legato, cenſetur etiam legatum iuſpatronatus, præſertim quando caſtrum fuit legatum cum omnibus ſuis pertinentijs, deciſ. 314. nu. 1. per tot.

CASVS fortuiti, vtputa natiuitatis, ſeu mortis alicuius, probantur per teſtes examinatos ſine citatione partis, deciſ. 4. num. 7.

Caſus, an ſit fortuitus, vel culpoſus, propter quem res conducta pereat, ſi eſt dubium, reus abſoluendus eſt, deciſion. 596. num. 4.

CATHEDRATICVM fauore Epiſcopi de iure eſt duorum ſolidorum pro qualibet Eccleſia, tamen de conſuetudine poteſt augeri, deciſ. 465. num. 7.

CAVERE de ſtando iuri, lite præſertim pendente, nemo cogi poteſt, niſi conſtito de credito, & de deterioratione conditionis, deciſ. 48. num. 2. & 4.

Vbi quòd de conſuetudine actor non tenetur cauere de ſtando iuri in cauſa reconuentionis.

CAVSÆ falſitas in contractu etiam minorem expoſita non præſumitur, deciſ. 98. num. 3.

Cauſa limitata, limitatum producit effectum, deciſ. 313. numer. 9.

Cauſa inteſtati ceſſat vbi adeſt teſtamentum, deciſ. 321. numer. 1.

Cauſæ vnius diſpoſitionis ſi ſunt plures, vna cauſa ceſſante, non ceſſat effectus ſi aliæ manent, deciſ. 348. nu. 2.

Cauſæ plus in dubio præſumuntur contractus, & non vna tantùm, ibid. num. 3.

Cauſa ſemper dicitur eadem, licèt inſtantiæ ſint diuerſæ, deciſ. 379. num. 3. verſ. nihilominus.

Cauſa actus magis attenditur, quàm ipſe actus, deciſ. 429. num. 3. verſ. nec releuat.

Cauſa ſemel facta appellabilis, remanet ſemper appellabilis, tam pro actore, quàm pro reo, vt inter litigantes ſeruetur æqualitas, deciſ. 504. num. 1.

Cau-

Cauſæ dicuntur diuerſæ quando concurrit diuerſitas perſonarum rei, & actoris, ibid. in fin. & num. 5.
Cauſa capellæ eum ooere Miſſarum dicitur ſpiritualis, vel ſaltim ſpirituali annexa, deciſ. 571. num. 1.
Cauſa eiuilis intenrata ante criminalem, facit reſpondere in criminali, quando eſt præiudicialis criminali, & quando dicatur præiudicialis, deciſion. 579. numer. 1. & 2. & per totum.
Cauſa ceſſante non ceſſat effectus, quando effectus fuit ſemel conſummatus, deciſ. 642. num. 6. in fin.
CAVTELÆ honeſtæ attendendæ ſunt, non autem captioſæ, deciſ. 373. num. 47.
Caurela abundans, v. *Abundans*.
CEDENTIS omnia iura tranſeunt in ceſſionarium, deciſ. 208. num. 3.
Cedentis iura vigore ceſſionis translara ſunt in ceſſionariom, deciſ. 371. num. 2. in fine.
Cedentis confeſſio probat in præiudicium confitentis ad effectum excludendi ſimulationem, deciſ. 373. num. 16.
Cedens adhuc penes ſe retinet actiones directas regulariter, quandoque ramen non retinet, ibid. nu. 32.
Cedens poſt eeſſionem factam non poteſt amplius exigere, nec agere contra debitotem, quando illum poſuit in locum ſuum, ibidem.
Vbi nonnulla alia de materia.
Cedens omnia iura, cenſetur etiam tranſtuliſſe omne dominium in ceſſionarium, ibid. nu. 60.
Cedens poteſt habere fidem de pretio ceſſionis, ibidem. verſ. ſi enim.
Cedere iura ſoluenti facere quis debet ante extinctum creditum, & pignus, ibid. num. 88.
CESSIO iurium fieri non poteſt extincto debito per ſolutionem, deciſ. 28. num. 5.
Ceſſione pluribus facta, præfertur is eui poſſeſſio tradita eſt, deciſ. 64. oum. 3.
Ceſſio non transfert in eeſſionarium poſſeſſionem, quando cedens non eſt in conſpectu rei, deciſ. 99. num. 4.
Ceſſio iuris, & actionis inducitur per verba, *& cetera in mio luogo*, deciſ. 208. oum. 3.
Ceſſio à eedente abdicat omne ius, illudque in ceſſionarium transfert, deciſ. 248. num. 1.
Ceſſio iurium facta a principali venditore, qui reſeruauit dominium rei venditæ vſque ad integram pretij ſolutionem ad fauorem tertij poſſeſſoris, operatur retentionem, licet alias immiſſio fuiſſet nulla, & ſpoliatiua, deciſ. 316. num. 6.
Ceſſio iuris redimendi ſtrictè, & propriè non eſt venditio, deciſ. 352. num. 9.
Ceſſio facta pro certa ſumma, dicitur contractus venditionis, deciſ. 373. nom. 16. & 49.
Ceſſio facta pro eerta ſumma, dicitur ſimulata, ſi pretium non interueniat, ibid. num. 16.
Ceſſio quando dicatur facta in commodum, & periculum cedentis, ſeu ceſſionarij, ibid. num. 33.
Ceſſione facta ſimpliciter periculum rei ceſſæ ſpectat ad cedentem, quando verò datur in ſolutum, periculum tranſit in recipientem, ibid.
Ceſſio factæ abſenti Notario pro eo ſtipulante valet, ibidem num. 34.
Ceſſio alicuius rei facta cum omnibus oneribus cenſetur facta eum onere ſoluendi fructus, deciſ. 456. nu. 8.
CESSIONARIVS poteſt agere contra principalem debitorem, cuius debitum ſibi fuit ceſſum, deciſ. 165. num. 1.
Ceſſionarius intrat in locum cedentis, deciſ. 236. num. 1.
Ceſſionarius poteſt continuare litem inceptam à cedente, deciſ. 248 num. 1.
Ceſſionarius ſuccedit in ius cedentis, & reputatur eadem perſona, deciſ. 373. num. 30.
Ceſſionarius ſuccedit in ius cedentis, poteſtque agere ad ius ſibi ceſſum, ſicut agere poterat cedens, deciſ. 394. num. 1.
Ceſſionario obſtant exceptiones quæ opponi poſſent contra cedentem, deciſ. 609. oum. 5.
CENSVS extinctio non inducitur niſi per actum verosimilem, ibid. num. 4.
Cenſus celebrati ſimulatio in fraudem vſurarum, licèt dicatur in inſtrumento pecuniam eſſe numeratam, probatur coniecturis, & quibus, deciſ. 5. n. 2. per tot.
Cenſus, & canonis verbis Doctores quandoque promiſcuè vtuntur, deciſ. 14. num. 3.
Cenſus a Rectore parochialis Eccleſiæ ſolutus ſignificat potius ſubiectionem, quàm vnionem, deciſ. 37. oum. 10.
Declara vt ibid.
Cenſus diſdicta non ſuffragatur poſt bimeſtre à tempore factæ diſdictæ, ſed opoſeit noua diſdicta, dec. 43. nu. 6.
Cenſus redemptionis intimatio quomodo fieri debeat, ibid.
Cenſus extinguitur per actum veroſimilem, ibid.
Cenſus impoſitus eum pacto redimendi ad quinquennium, & quòd eo elapſo non ampliùs redimi poſſit niſi emptori placuerit ante Bullam *Pij V.* non eſt nullus, ſed validus, deciſ. 50. num. 2. & per tot. deciſ.
Cenſus impoſitus cum pactu, quòd venditore exiſtente moroſo in illius ſolutione, licitum ſit emptori ab illo recedere, valet, & tenet, ibid. num. 7. & ſeq.
Cenſus dicitur ſimulatus quando pecunia numerata in contractu fuit reportata, & ſic de ea fuerit tantùm facta la monſtra, deciſ. 90. nu. 1. & per tot.
Cenſus omiſſa ſolutio non producit caducitatem rei cenſuatæ, niſi adſit contrarium pactum, deciſ. 143. num. 2.
Cenſus impoſitus à debitore decocto cenſetur ſimulatè, & in fraudem creditorum factus, dec. 163. num. 1. & 2.
Cenſus poteſt dici extinctus, ſi is qui impoſuit, & vendidit cenſum, efficiatur hæres illius qui emit, quia nemo dici poteſt ſui ipſius debitor, & creditor, deciſ. 167. numer. 10.
Cenſus impoſitus ſuper rebus fideicommiſſo ſubiectis eſt inualidus, ac ſi impoſitus fuiſſet ſuper re aliena, deciſ. 578. num. 6.
Cenſus dicitur extinctus per illius redemptionem factam à venditore, non autem per emptionem factam ab alio, deciſion. 236. num. 1.
Cenſus imponi, vel transferri non poteſt ſuper re non fructifera, & impoſitus non ſuſtinetur, nec fructus debentur propter ſuſpicionem vſurarum, deciſ. 260. no. 1.
Fructus cenſus debentur vſque ad diem, quo fuit data notitia creditori, quòd cenſus erat reſolutus, & non vltrà, quia per ipſum ſtetit, quo minus pretium reciperet, ibid. num. 5.
Cenſus ſuper fundo alienato ſuſtinetur in præiudicium debitoris, licèt per chirographum Principis omnia onera de fundo ſint translata in pretium illius, ſi per debitorem non ſteterit, quominus pretium reciperet, ibid. nu. 3.
Cenſus iuxta formam Bullæ, debet creari in pecunia numerata; in hoc tamen ſtatur inſtrumento donec contrarium probetur, deciſ. 280. num. 4.
Inſtrumentum cenſus in quo legitur, quòd cenſus fuerit creatus in pecunia numerata, probat numerationem pecuniæ, & contrarium aſſerens debet plenè, & concludenter probare, ibid.
Cenſus eſt redimibilis, atque ideò eſt contractus conditionalis, ſcilicet quòd fructus non debentur, niſi quatenus cenſus non fuerit redemptus, deciſ. 315. num. 4.
Cenſus natura non mutatur, ſcilicet quòd non ſit conditionalis propter mutationem perſonarum, ibid. num. 5.
Cenſus translatus, & ceſſus non cenſetur extinctus, quia non animo extinguendi, ſed acquirendi cenſum fructiferum ſit ſolutio, etiamſi ſolutio facta fuerit ab vno ex obligatis, deciſ. 364. num. 1.
Quaſi poſſeſſio exigendi cenſum probatur per vnicam ſolutionem, præſertim concurrentibus adminiculis, deciſion. 624. num. 1.
Cenſu extinctu non debetur fructus, deciſion. 654. numer. 4. & 5.
Cenſus imponi numquid poſſit ſuper iuriſdictione alicuius caſtri, deciſ. 624. num. 78.
Cenſus validitas requirit, vt priùs ille imponatur, & poſteà vendatur, declara vt deciſ. 636. num. 2.
Cenſus forma ſtatuta vigore Bullæ Pij V. non ſeruata inualidus reputatur, ibid. num. 3.
Cenſus debet imponi ſuper re certa per confines deſignata, & quando ſic impoſitus dicatur, ibid. nu. 3. & 4.
Cenſus impoſitus cum pacto, quòd venditore exiſtente moroſo in tribus terminis reſtitui debeat ſors principalis, non eſt inualidus, ſed validus, ibid. num. 5.
CHE dictio, importat idem quod dictio, *quia*, deciſ. 411. num. 2.
Che dictio, ſignificat idem quod *niſi*, affirmat, & ponit quando eſt poſita poſt negatiuam, deciſ. 164. num. 2.
CHRISTIANVS quilibet de iure communi eſt capax beneficij Eccleſiaſtici, deciſ. 307. num. 1.
Chriſtianorum Iudaizantium filij numquid comprehenduntur in conſtitutione Clementis VIII. reddentes inhabiles ad beneficia Eccleſiaſtica deſcendentes ab Hebræis, deciſion. 315. num. 5.
CIPPI nomine veniunt etiam fœminæ, quando teſtator non reſpexit ad fauorem agnationis, deciſion. 518. numer. 1. in fine.
Cippi verbum intelligitur de ſtipite agnationis, & ſic nomine cippi venit fœmina, ibid.
Vbi præſertim quando non conſtat de contraria mente teſtatoris.
Declara vt ibid. num. 9. & 10.

Vbi

Vbi de eadem materia.
CIRCITER dictio, quid importet, deciſion. 439. num. 7. in fine.
CITATIO vaga, & incerta pro ſingulis diebus, & hotis ſuſtinetur pro duobus diebus ſequentibus, deciſioo. 26. numer. 8.
Citatio eſt neceſſaria in confectione inuentarij, nec ſufficit citatatio, ſeu monitorium ad conſignandum bona, iuxta formam inuentarij, deciſ. 92. num. 1.
Citatio facta de Procuratore, qui eſt Procurator duorum ab illis diuerſo tempore conſtitutus, an cenſeatur facta vti Procuratore vtriuſque, an alterius tantùm, deciſ. 107. nu. 6.
Citatio numquid requiratur coram ſubdelegato compulſoris ad videndum extrahi iura, deciſ. 144. oum. 8.
Citationis defectus ſuppletur ex præſentia partis, ibid.
Citatio facta curatori per affixionem domus non nocet pupillo, deciſ. 169. num. 3.
Citatio domi dimiſſa copia ſufficit vbi citaodi præſentia haberi non poteſt, deciſ. 173. num. 4.
Vbi declaratur hæc concluſio.
Citatio nimis generalis, & vaga non continens certam diem, & horam, nulla, & inualida eſt, dec. 239. num. 5.
Citatio facta coram pluribus iudicibus exiſtentibus in diuerſis locis nulla, & inualida eſt, ibid.
Citatio non requiritur, vbi quis ſe citatum haberi vult, deciſ. 248. num. 3.
Citatio requiritur ad inducendam litis pendentiam, deciſ. 269. num. 4.
Citationis ad ſententiam defectus ioſanabilis eſt, nec arbitrium Rotæ intrat, deciſ. 272. num. 1.
Nullitas ſententiæ defectu citationis inſanabilis eſt, etiam qoòd aliqui fuerint citati, & aliqui non, ibid. num. 3.
Sententia contra mortuum eſt nulla, defectu citationis, ibid. nn. 4. in fin. declara vt ibid. num. 5.
Citari ad ſententiam non debet is quando conſtat illi nullàm competere deſenſionem, declara vt ibid. num. 6.
Citationis defectus eſt nullitas inſanabilis, per commiſſionem ſanatoriam dicti defectus non remittitur, deciſion. 312. num. 2.
Citatio ſi deficit pro illa die, qua fuit lata ſententia, dicitur adeſſe totalis defectus citationis, ac proinde eſt inſanabilis etiam ſtante clauſula, *Arbitrio*, licèt adeſſent aliæ citationes pro alijs diebus, deciſ. 312. num. 4.
Citatio populo, & communitati facienda quomodo fieri, & exequi debeat, deciſ. 340. num. 1.
Citatione facta vna die, ſi terminus ſeruetur in alia, nulliter agi dicitur, deciſ. 448. num. 9.
Citatio ad videndum pronunciari pro die iuridica, videtur nimis vaga, tamen valet, nec videtur coarctata ad primam diem, ſed iudex poteſt quandocumque ſub illa pronunciare, deciſ. 460. num. 2.
Citatio ad videndum pronunciari, decerni, & ordinari prout iuris fuerit, habet vim citationis ad ſententiam arbitrio Rotæ, deciſ. 486. num. 2.
Citatio pro ſingulis diebus, & horis ſuſtinetur quando terminus fuit tentus, & citatio reproducta in prima die, deciſ. 571. num. 2.
Citatio pro ſingulis diebus, & horis iuridicis, licèt nimis vaga, tamen ſuſtinetur ex praxi, num. 7. quia non induceit perpetuam ſeruitutem, ſed ſuſtinetur pro integro termino probatorio, deciſ. 557. num. 8.
Citatio ad videndum iurare teſtes, ſuppletur per citationem generalem ad omnia pertinentia ad cauſam, ibid. num. 5. vide meliùs num. 9.
Citatio ad dicendum contra articulos, & videndum iurare, habet de ſtylo Hiſpaniarum vim citationis examinandi teſtes, deciſ. 614. num. 3. & 4.
Vbi amplius, quòd pro citatione ſufficit intimatio, ibid. & num. 5.
Vbi de eadem materia.
Citatio facienda confraternitati, in quo loco fieri debeat, deciſ. 624. num. 5.
Citatio in qua non eſt expreſſa aliqua dies, intelligitur ad primam, & per duos dies ſuſtinetur, deciſ. 663. num. 8. in fine.
CITATVS, & non opponens cenſetur conſentire, deciſ. 165. num. 8.
CRIMINOSVS, ſeu delinquens non dicitur is, qui tantummodo inquiſitus fuit, deciſ. 355. num. 8.
CLAVSVLA, *Conſtito*, ſummariè interpretatur ſine multis ſolemnitatibus, non tamen per eam remouentur qualitates probationum, deciſ. 4. num. 6.
Clauſula, *ſi ita eſt*, requirit cauſæ cognitionem: ſufficit tamen extraiudicialis informatio, deciſ. 27. num. 6.
Clauſula, *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*, etiam non appoſita in legitimatione, habetur pro appoſita, quando Comes qui legitimauit, non aliter qui legitimandi facultatem habebat, deciſ. 38. num. 1.
Clauſula in conceſſione priuilegiorum quatenus non ſunt contraria decretis ſacri Concilij Tridentini, & Regalibus inſtitutis quid operetur, deciſ. 40. num. 4.
Clauſula, *quorum tenores*, in communicatione priuilegiorum appoſita operatur, ac ſi totus priuilegiorum tenor fuiſſet expreſſus, ibid. num. 6.
Declara vt ibid. num. 7. & ſeqq.
Clauſulæ appoſitæ in exequutiuis non ampliant, nec reſtringunt præcedentem diſpoſitionem, deciſ. 47. num. 4.
Clauſula, *Non obſtantibus*, tollit omnes præcedentes conſtitutiones, & ſtatuta, deciſ. 60. num. 5.
Clauſula codicillaris numquid operetur, vt legata debeantur ex teſtamento inofficioſo, deciſion. 65. numer. 3. & ſeqq.
Clauſula codicillaris non operetur, vt legata debeantur ex teſtamento inualido quando deficit voluntas teſtatoris, ibid. num. 4. in fin.
Clauſula codicillaris numquid operetur, quòd frater veniens ab inteſtato teneatur deducta ſua legitima reſtituere reſiduum hereditatis turpi perſonæ inſtitutæ, ibid. num. 7.
Clauſula, *Quam, & quas*, non operatur, nec extenditur vltra expreſſa in commiſſione, deciſ. 87. num. 2.
Clauſula, *rebuſque alijs*, &c. coniungitur cum verbis ſequentibus, videlicet *in actis deducendis*, &c. ibid.
Clauſula codicillaris non extendit, nec auget voluntatem teſtatoris, ſed numquid operetur fideicommiſſariam ſubſtitutionem, deciſ. 97. num. 13.
Clauſula monitorij, *deducens omne ius*, &c. non porrigitur ad caſus, in quibus cumulatio non admittitur, nec ad repugnantes cum expreſſis, deciſ. 99. num. 2.
Clauſula generalis vacationis, *ſiue præmiſſo, ſiue alio quouis modo*, operatur, vt vltra modos expreſſos poſſit beneficij poſſeſſio capi, declara vt deciſ. 120. num. 8.
Clauſula, *omni meliori modo*, licèt faciat ſuſtineri actum etiam alio modo quàm expreſſo, non tamen operatur, vt quis ſe pro altero obliget, deciſ. 137. num. 9.
Clauſula, *quam, & quas*, vt operetur effectum ſuum, quid requiratur, deciſ. 150. num. 8.
Clauſula, *ſi ita eſſe compereris*, dicitur conditionalis, & appoſita in gratia debet in primis iuſtificari, deciſion. 155. numer. 1.
Clauſula, *ſi preces veritate nitantur*, ſemper ſubintelligitur in gratiosis, ibid. num. 5.
Clauſula, *decreti irritantis*, & clauſula, *ſublata*, impediunt, ne iudices valeant aliter interpretari, quàm dicitur in conſtitutione, in qua adſunt tales clauſulæ, deciſion. 173. num. 21.
Clauſula ſuſpenſiua ceſſionum appoſita in ſupplicatione reſignationis, ſuſpendit effectum vnionis, deciſion. 175. numer. 2.
Quod procedit etiam in vnione pro dote menſæ capitulari facta in erectione cathedralis, ibid.
Item procedit in vnione conſiſtorialiter facta, ibidem numer. 4.
Item procedit etiam quòd ſuſpenſio legatur inter clauſulas executiuas, ibid. n. 6.
Clauſula ſuſpenſiua quarumcumquē vnionum, &c. comprehendit etiam vniones, quæ aliàs de ſui natura non comprehenderentur propter dicta verba generalia, deciſ. 175. nom. 4.
Clauſula, *Conſtituti*, probat poſſeſſionem contra conſtituentes, & habentes cauſam ab eo deciſ. 182. nu. 2. & 5.
Clauſula refertur ad præcedentia ſi fit in fine poſita, ſecus ſi in medio, deciſ. 200. num. 5.
Clauſula non refertur ad alias regulas in quibus militat diuerſa ratio, ibid. num. 8.
Clauſula executiuè præcedens diſpoſitionem non immutat, dec. 226. num. 3.
Vxor mortuo marito poteſt dotem repetere ab eius hæredibus in caſu in quo pater eſſet negligens in illa repetenda, ibid. num. 4.
Clauſula, *ſine præiudicio ambarum partium*, operatur, vt actus in nullo præiudicet, deciſ. 230. num. 16.
Clauſula, *ſine præiudicio habentium meliora, & potiora iura*, non operatur, quoad perſonas non oppreſſas, deciſion. 232. numer. 3.
Clauſula præſeruatiua iurium adiecta cuicumque actui non facit actum illum conditionalem, deciſ. 237. num. 2.
Clauſulæ in fine poſitæ regulariter referuntur ad omnia præcedentia, declara vt deciſ. 244. num. 3.
Clauſula, *Conſtituti*, transfert in conſtitutarium poſſeſſionem, dec. 258. num. 2.

Vbi

Digitized by Google

Vbi quòd talis poſſeſſio eſt manutenibilis.

Clauſula, *Conſtituti*, collata poſt mortem conſtituentis nihil operatur, declara vt ibid. nu. 3. & 4. ante fin.

Clauſula, *ex nunc*, in conſtituto appoſita, quid operetur, ibid. num. 3.

Clauſula, *Conſtituti*, quibus verbis in inſtrumento appoſita cenſeatur, ibid. num. 5.

Clauſula, *in ſolidum*, quando inducat obligationem in ſolidum, quoad omnes obligatos, deciſ. 298. nu. 6.

Clauſula, *omni meliori modo*, in teſtamento appoſita, operatur vt teſtator non ſe reſtringat ad validandam ſuam intentionem ad vnum ſpeciale in teſtamento expreſſum; ſed comprehendit omnem modum, & facultatem teſtatori competentem, deciſ. 311. num. 7.

Et facit vt actus valeat eo modo, quo valere poteſt.

Clauſulæ ampliſſimæ mandati ſpecifici ſunt acceſſoriæ, & non ampliant mandatum ad alias cauſas non ſpecificatas, ſed augent poteſtatem ſuper illa cauſa ſpeciali, deciſ. 312. num. 5.

Clauſula *Conſtituti*, facit vt contra tertium poſſeſſorem cum titulo, & bona fide competat condictio ex lege fin. Cod. de acq. poſſ. & hæc non præſcribitur, niſi ſpatio 30. annorum, deciſ. 318. num. 10.

Clauſula, *non alias*, *aliter*, *nec alio modo*, in donatione appoſita operatur, vt dominium rei donatæ retro transferatur in donantem, deciſ. 338. nu. 2.

Clauſula, *quibus volueris*, &c. in emphyteuſis conceſſione tribuit facultatem alienandi, deciſ. 347. num. 2.

Clauſula, *& ſi nunc*, &c. in coadiutoria, & aliæ clauſulæ generales interpretandæ ſunt, vt non contradicant expreſſis; tamen non eſt apta comprehendere vacationem per obitum, deciſ. 349. nu. 8.

Vbi latè de illa clauſula.

Clauſula, *quouis modo*, &c. in reſignatione, eſt apta comprehendere vacationem per obitum reſignantis, ibidem numero 13.

Clauſula, *Amoto quolibet detentore*, operatur, vt cenſeatur facta mentio de poſſeſſione facti, deciſ. 353. nu. 2.

Clauſula. *non obſtantibus conſtitutionibus*, &c. numquid operetur, quod conſtitutiones, de quibus non fuit facta ſpecialis mentio, deciſ. 355. nu. 2.

Clauſulæ exequutiuæ, licèt non amplient diſpoſitionem, bene tamen illam declarant, dec. 368. nu. 6.

Clauſulæ generales in gratia derogant, non ſolùm iuribus particularium perſonarum, ſed & Concilio, deciſion. 375. num. 4.

Clauſula, *vocatis vocandis*, in litteris appoſita facit exequutorem mixtum, ita vt citandi ſint illi, de quorum intereſſe agitur, deciſ. 391. num. 1.

Clauſula in litteris Apoſtolicis appoſita, quando cauſatiuè, & quando conditionaliter appoſita cenſeatur, ibidem numer. 3.

Clauſulæ inſolitæ, & non neceſſariæ inſtrumenti inducunt ſuſpicionem, maximè ſi inſtrumentum ſit celebratum in domo aduerſarij in loco minus tuto, deciſ. 397. nu. 7.

Clauſula, *quorum tenores*, non operatur circa non expreſſa, neque circa ea, de quibus non fuit facta aliqua mentio, nec Papa ſaltem in genere cogitare potuerit, deciſion. 398. num. 6.

Clauſula, *in omnibus, & per omnia*, importat omnimodam exequutionem, ita vt nulla prorſus ſit differentia inter adæquata, ibid. num. 7.

Clauſulæ derogatoriæ appoſitæ in conſtitutione generali motu proprio emanata, ſufficiunt ad tollendum non ſolùm leges anteriores, ſed etiam priuilegia continentia clauſulas derogatorias derogatoriarum, ib. nu. 9.

Vbi etiam, quid in gratia conceſſa à ſupplicatione partis.

Clauſulæ appoſitæ in prima conſtitutione cenſentur expreſſæ in ſecunda, quando in ea ſit relatio ad primam, ibid. nu. 13.

Clauſula ſuſpenſiua debet limitari ad terminos diſpoſitionis, in qua eſt, deciſ. 402. num. 4.

Clauſula ſuſpenſiua nil aliud operatur, quàm quòd gratia conceſſa cum illa clauſula valeat, ibid.

Clauſula, *Conſtituti*, & aliæ clauſulæ ceſſant ceſſante contractu principali, deciſ. 408. num. 2.

Clauſula, *Conſtituti*, appoſita in donatione non operatur, nec transfert poſſeſſionem in donatarium, quando donans reſeruauit ſibi ipſo viuente poſſeſſionem, & vſumfructum, quod quando verum ſit, ibidem numer. 6. & ſequentibus.

Clauſula, *Conſtituti*, ſola transfert poſſeſſionem, & naturalem, & ciuilem, ibid. num. 8.

Clauſula, *ex nunc*, in quo differat à clauſula *ex nunc prout ex tunc*; & de vi & efficacia harum clauſularum, ibid. nu. 10.

Clauſula, *Conſtituti*, nihil operatur, niſi fuerit probatum conſtituentem tempore contractus poſſediſſe, ibidem numer. 11.

Clauſula, *Conſtituti*, probat poſſeſſionem, non ſolùm inter conſtituentem, & conſtitutarium, ſed etiam inter habentem cauſam à conſtituente, ibid.

Clauſula, *ex nunc prout ex tunc*, quid importet, deciſion. 409. num. 5.

Clauſula, *Conſtituti*, probat poſſeſſionem tam inter contrahentes, quàm inter habentes ab eis cauſam ex poſt, deciſ. 412. numer. 3.

Clauſula, *Arbitrio Rota*, licet intelligi debeat prout de iure, relaxat tamen aliquid de illius rigore, & facultatem iudici tribuit procedendi, prout æquitas ſuggerit, deciſ. 418. num. 5.

Clauſula, *non aliter*, *aliàs*, *nec alio modo*, eſt valde præciſa, dec. 422. num. 3. in fine.

Clauſula, *ipſo iure*, *& ſine alia declaratione*, habet tacitam conditionem, volente eo, de cuius vtilitate agitur, ibid. num. 4 in fin.

Clauſula, *quam*, *& quas*, *cum incidentibus*, *& emergentibus*, &c. facit vt commiſſa dicatur cauſa tam in poſſeſſorio, quàm in petitorio, deciſ. 426. num. 2.

Clauſulæ exequutiuæ non alterant diſpoſitionem præcedentem, declara vt dec. 443. nu. 13.

Clauſula reſolutiua actus iam perfecti, non autem perficiendi, non facit actum conditionalem, ſed purum, reſoluendum tamen ſub conditione, dec. 457. nu. 3.

Clauſula, *Arbitrio*, &c. operatur vt omiſſo iuris rigore æquitas attendatur, dec. 460. num. 1.

Clauſula, *Conſtituti*, transfertur poſſeſſio, deciſion. 471. numer. 2.

Clauſula, *Conſtituti*, appoſita in contractu conditionali, ipſa etiam reputatur conditionalis, pendenteque conditione poſſeſſionem non transfert, ibid. num. 4.

Clauſula, *Conſtituti*, purificata conditione retrotrahitur, niſi illo medio tempore fuerit alteri ius quæſitum, ibid. nu. 6.

Clauſula, *omni meliori modo*, operatur actum valere eo modo, quo poteſt, deciſ. 490. n. 5.

Clauſula, *ſi preces veritate nitantur*, ſemper intelligitur in reſcriptis gratioſis, deciſ. 511. n. 2.

Clauſula, *vt aſſeris*, appoſita in litteris Apoſtolicis, & in gratia, facit vt eadem gratia non ſit exequenda, niſi fuerit iuſtificata, ibid. num. 3.

Clauſula, *omneſque alios*, Inducit litis pendentiam, quoad habentes intereſſe citatos, dec. 516. n. 9.

Clauſula, *Arbitrio*, &c. dat facultatem examinandi nullitatem penſionis ad effectum illam retardandi, dec. 530. n. 1.

Clauſula, *incidentibus*, *& dependentibus*, operatur introductionem litis ſuper petitorio, deciſ. 537. n. 2.

Clauſula conſtituti poſſeſſionem probat, dec. 539. n. 2.

Clauſula, *Arbitrio iudicis*, temperat rigorem iuris, quando eſt conceſſa iudici aliàs iuriſdictionem habenti, deciſion. 548. num. 8.

Clauſula, *Amota*, &c. operatur vt Iudex procedere debeat cum cauſæ cognitione, dec. 562. nu. 3.

Clauſula, *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*, in legitimatione non operatur facto teſtamento, quia legitimatus poteſt petere id quod ſibi à patre relictum eſt in teſtamento, dec. 587. n. 2.

Tamen operatur vt facto teſtamento legitimatus ex eo eatenus poſſit capere, quod ſibi relictum eſt, quatenus ſalua remanet legitima filij legitimi, & naturalis, ibidem in fine, & numero 4.

Et dicta clauſula intelligitur operari tantùm quoad ea, in quibus pater poteſt præiudicare filijs, ibid.

Clauſula, *Conſtituti*, probat poſſeſſionem contra conſtituentem, & contra habentem cauſam ab eo, deciſ. 599. nu. 1.

Clauſulæ generales derogatoriæ contentæ in Breui non ampliant eius diſpoſitione, ſed ad illius limites reſtringuntur, dec. 604. nu. 5. ante fin.

Clauſula, *cum facultate procedendi contra rebelles*, *& contradictores*, intelligitur niſi adſit iuſta cauſa non parendi, deciſion. 625. num. 4.

Clauſula, *Conſtituto*, appoſita in gratia, numquid faciat vt ea exequi non poſſit ſine citatione, deciſion. 628. numer. 12. & 13.

Clauſula, *vt aſſeritur*, ad quos reuertatur, appoſita præſertim in litteris Apoſtolicis, deciſ. 631. n. 5. & 6.

Clauſula, *omni meliori modo*, cenſetur appoſita in contractibus ad effectum ſuſtinendi contractum, non autem ad effectum contrarium, dec. 640. nu. 9.

Clauſula, *omni meliori modo*, facit valere actum eo modo, quo poteſt, deciſ. 643. nu. 4. in fin. & nu. 6. in fin.

Vbi quòd facit valere actum etiam vltra modos expreſſos.

Clau-

Clauſula, *dummodo alteri non ſit ius quæſitum*, ſolet præſentare ius quæſitum, etiam ex ſola præſentatione, deciſion. 643. num. 7.
Clauſula, *inſtitutionis hæredis in omnibus, aut alijs bonis*, &c. numquid operetur, quod in fideicommiſſo veniant prælegata, deciſ. 646. num. 6.
Clauſula, *ponens*, &c. appoſita in donatione facit vt penes donantem remanſerint actiones inefficaces, deciſ. 653. numer. 6.
Clauſulæ appoſitæ in prima commiſſione cenſentur repetitæ in alijs commiſſionibus durante eadem cauſa, deciſion. 658. num. 5.
CLERICI, & Eccleſiaſticæ perſonæ non tenentur ſoluere gabellas, collectas, impoſitiones, datia, & quælibet alia onera à laicis impoſita, in tantum quòd laici cogentes Clericos ad iſtas contributiones ſunt excommunicati, dec. 42. num. 2.
Niſi concurrant plura requiſita, vt ibidem numer. 3. & ſeqq.
Clerici, & Eccleſiaſticæ perſonæ, ad quas peruenerunt bona, pro quibus ſæculari Principi gabellæ, & onera ſoluebantur, numquid ad dictas gabellas, & onera teneantur, ibid. nu. 9. in fin. & ſeqq.
Vbi diſtinguuntur plures caſus.
Clericus ex diuturnitate temporis præſumitur ad ſequentes ordines legitimè promotus, deciſ. 343. nu. 2.
Clericus beneficiatus an præſentari poſſit ad iuſpatronatus, dec. 592. num. 1.
Clerici non incedentes in habitu, & tonſura ipſo iure priuati cenſentur beneficijs vigore conſtitutionis Sixti Quinti, ibid. num. 3.
Vbi declaratur quomodo intelligenda ſit hæc conſtitutio.
Clericum percutiens excommunicatus eſt, deciſion. 659. numer. 5.
CLERICATVS, & ordines probantur per litteras patentes, nobilitas, & alia requiſita probantur per leues probationes, deciſ. 79. nu. 1.
Clericatus probatur per matriculam ordinum generalium celebratorum ab ordinario, dec. 266. num. 4.
Clericatus probatur ex litteris patentibus Ordinarij, deciſ. 307. num. 52.
Clericatus probatur per teſtes deponentes de communi reputatione, & viſu celebrationis Miſſarum, deciſion. 343. numero 2.
Clericatus probatur ex litteris patentibus Epiſcopi, deciſion. 355. nu. 10. & dec. 532. num. 3.
Clericatus cenſetur probatus per litteras patentes ordinarij, dec. 544. nu. 1. & dec. 602. nu. 2.
COADIVTORIA, & futura ſucceſſio ſunt gratiæ diuerſæ, & ſeparatæ, dec. 349. nu. 5. 6. & 7.
Coadiutoria in Papa non cenſetur voluiſſe concedere futuram ſucceſſionem in beneficio, niſi accedente conſenſu coadiuti, ibid. num. 9.
COADIVTOR veniente coadiuto poſſeſſionem beneficij non habet, deciſ. 450. nu. 3.
Coadiutor non habet ius, nec titulum in beneficio, ſed tantùm exercitium, & adminiſtrationem, ibid. num. 5.
Coadiutor incipit habere ius ſuper Canonicatu poſt obitum coadiuti, & tunc non tanquam coadiutor, ſed tanquam nouus Canonicus, nec dicitur continuare ius, ſed nouiter acquirere, ibid. num. 5.
Coadiutor mortuo coadiuto, debet capere poſſeſſionem Canonicatus, ibid. in fin.
Coadiutor viuente coadiuto non eſt verè Canonicus, ſed fictè, ibid. num. 6.
Vbi propterea veris Canonicis præferri non debet, ibidem & num. 7.
Vbi de eadem materia.
Coadiutores non poſſunt reſidere in choro, neque intereſſe in Capitulo, neque exercere iura canonicalia, inuitis coadiutis, dec. 410. nu. 8.
Coadiutores dantur, vt ſuppleant circa ſeruitium vices coadiuti, deciſ. 593. num. 7.
CODICILLIS vt plurimum grauatur hæres ab inteſtato perficere contenta in illis, dec. 368. nu. 5. in fin.
COGNATI dicuntur coniuncti per fœminam, deciſ. 574. num. 20.
COLLATIO beneficiorum de iure communi ſpectat ad Epiſcopum, & Capitulum ſimul, deciſ. 36. num. 4.
Collatio beneficiorum eſt voluntariæ iuriſdictionis, deciſion. 69. num. 2. in fin.
Collatio Eccleſiæ, & beneficij non valet niſi facto concurſu intra ſex menſes à die obitus beneficiati, deciſion. 120. num. 4.
Collatio beneficij ſpectans ad aliquem, præſumitur ſi cætera item beneficia illius Eccleſiæ ſpectare ad eundem, quoad collationem probatur, deciſ. 187. num. 3.
Collatio beneficij licet non probetur effectuata, facit adminiculum ad probandum, quòd collatio ſpectat, ibidem numero 4.
Collatio beneficij facta per Papam non mutat ſtatum beneficij, niſi probetur per Papam fuiſſe factum animo antiquum ſtatum mutandi, & nouum inducendi, dec. 263. num. 2.
Collatio beneficiorum reſeruatorum non ſpectat ad Papam, quando in contrarium adeſt immemorabilis conſuetudo, cui per regulam ſecundam, quæ reſeruat beneficio, non cenſetur derogatum, deciſ. 286. n. 5.
Collatio quæcumque non extenditur ad immemorabilem præſcriptionem, aut conſuetudinem, ibid. num. 2.
Collatio dignitatis facta habenti alias duas dignitates eſt nulla, deciſ. 331. num. 5.
Limita vbi vna ex dictis dignitatibus eſt honoraria, ibid. & num. 8.
Collatio beneficij præſumitur effectuata ex eo, quod per obitum prouiſi iterum vacat, deciſ. 386. nu. 1.
Quaſi poſſeſſio conferendi beneficium tanquam liberum acquiritur per vnitam obligationem, ibid.
Quaſi poſſeſſio conferendi beneficium non ſuffragatur, niſi conferens fuerit in bona fide, ibid. nu. 2.
Vbi etiam quando talis bona fides ceſſat.
Patronorum taciturnitas, & acquieſcentia collationi beneficij factæ per ordinarium, facit præſumere beneficium liberum, ibid. in fin.
Collationem conferendi beneficij facultatem quis non amittit per erectionem illius in Canonicatum, dec. 429. num. 7.
Vbi præſertim quando erectio fuit facta cum clauſula, *ſine præiudicio*.
Collatio facta à maiori parte Capituli præferenda eſt collationi factæ à minori parte, & an vota extra Capitulum lata augeant numerum eligentium, deciſ. 540. nu. 2. & 3.
Vide plura *Conferendi* verbo.
Collatio beneficij, v. *Beneficium*.
COLLATOR inferior non poteſt prouidere de beneficio, quod Papa ſibi, & Apoſtolicæ ſedi reſeruauit, deciſ. 395. num. 10.
Collator inferior pendente lite ſuper titulo, & facultate conferendi, non poteſt ſe ſuper collatione intromittere, ibid. num. 15.
Collatores ordinarij, v. *Ordinarij collatores*.
COLLECTIO, & electio beneficiorum, v. *Epiſcopus*.
COLLEGIVM, in quo ſunt clerici, & perſonæ Eccleſiaſticæ dicitur potens, & in illud eſt prohibita emphyteuſis alienatio, deciſ. 347. num. 5.
Quia dicitur locus venerabilis, & locus pius, atque ideò potentior, ibid. nu. 6.
COLONO vtrùm ſtare teneatur ſingularis ſucceſſor, deciſ. 28. num. 6.
Colonus partiarius tenetur de ſuo facere omnes impenſas in fundo conducto, deciſ. 503. nu. 3.
COMMENDÆ ordinis Hieroſolymitani ſunt beneficia amouibilia, deciſ. 135. nu. 10.
Commendæ, & præceptoriæ ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani ſunt beneficia, & cauſa ſuper illis dicitur cauſa beneficialis, deciſ. 584. nu. 9.
COMMISSIO iactationis, & iactationum non probat iuriſdictionem in commiſſione aſſertam, dec. 126. num. 8.
COMMODVM debet taxari pro quantitate incommodi arbitrio iudicis, deciſ. 442. num. 6.
COMMVNICATIO priuilegiorum idem operatur, ac ſi eadem priuilegia ſpecificè conceſſa fuiſſent, dec. 40. nu. 1.
Communicatio priuilegiorum non trahitur ad ea, quæ cum magna difficultate conceduntur, & in quibus agitur de præiudicio tertij, ibid.
Communicatio priuilegiorum non trahitur ad ea de quibus ſpecialis mentio facienda eſt, dec. 40. num. 5.
COMMVNE, quod relictum eſt in diuiſione inter hæredes ad vnumquemque hæredum ſpectat pro rata, deciſ. 122. num. 2.
Communis vſus loquendi an præualeat proprietati verborum, attenduntur præſumptiones, & coniecturæ, numer. 2. Vide coniecturas, dec. 534. nu. 3.
COMMVNITAS non obligatur, niſi per Concilij congregationem, dec. 249. num. 5.
Communitatis fides, v. *Fides*.
Communitatis liber, v. *Liber communitatis*.
COMPARATIO litterarum probat ſcripturam antiquam, deciſ. 228. num. 3.
COMPARITIO partis ſanat defectum actus aliàs inualidi, propter rogitum Notarij, qui fuerat expreſsè recuſatus, dec. 557. num. 6.
Comparitio Procuratorum in loco ſuſpecto, & pro ſuſpecto recuſa-

Digitized by Google

cuſato, reualidat proceſſum, & per eam videtur renunciatum recuſatinni, ibid. num. 12.

COMPENSATIO non datur de debitn non liquido ad liquidum, dec. 125. num. 5.

Compenſatin liquidi cum liquido admitti debet, deciſ. 424. num. 1.

Compenſatio habet vim ſolutionis, dec. 453. oum. 9.

Compenſatio non intrat pro ſumma ſoluta ad computum expenſarum litis, dec. 499. nu. 3.

Compenſatio vim ſolutionis obtinet, & qui nnn eſt obligatus ad ſolutionem, non poteſt compelli ad compenſationem, deciſ. 529. nu. 2. in fin.

COMPLEMENTARIVS bancariæ rationis poteſt in totum diſponere de rebus ad illam ſpectantibus, dec. 322. num. 7.
Vide *Inſtitor*.

COMPOSITIO facta cum Camera etiam cum dilatione ad ſolnendum, habet vim actualis ſolutionis, deciſ. 237. nu. 4.

COMPROMISSVM non ratificatum ab abſente in tempore in quo ratificari debebat, facit vt laudum inde ſequutum ſit nullum, deciſ. 13. nu. 1.

Compromiſſi tempus vigore ſtatuti prorogandum quolibet, etiam ſine mandato prorogari poteſt, deciſion. 133. numer. 5.

Compromiſſum vigore ſtatuti inter coniunctos, ſeu alios faciendum, numquid intelligatur de vnica vice, an verò ſæpiùs durante cauſa, deciſ. 650. num. 5.

COMPVLSORIS ſubdelegatns ſubdelegare non poteſt, declara vt deciſ. 144. num. 7.

CONCESSA iuriſdictione cum reſeruatione quorumdam caſuum, cætera omnia præter reſeruata conceſſa cenſentur, declara vt deciſ. 497. num. 2. & 3.

CONCESSIO, quæ habet actum ſucceſſiuum, debet durare toto tempore conuento, aliàs promittens non dicitur ſatisfeciſſe promiſſioni, deciſ. 618. oum. 3.

CONCILIARI diſpoſitioni non cenſetur derogatum, niſi hoc fuerit ſpecificè dictum, dec. 40. num. 3.

CONCLAVISTÆ dicuntur familiares Papæ, & continui commenſales, dec. 573. num. 2.

CONCLVSIONI in cauſa renunciari poteſt per partes tacitè, & expreſsè, vtputa per ſubſequentem intium productionem, & alios actus, deciſ. 558. oum. 2.

CONCORDATIS Germaniæ numquid cenſeatur derogatum per clauſulas generales appoſitas in conſtitutionibus Pauli III. de quibus deciſion. 398. numer. 2. & ſeqq. omoibus.

Concordatorum derogatio, v. *Derogatio*.

CONCORDIA facta cum Eccleſia, & obſeruata per 40. annos præſumitur facta ad vtilitatem Eccleſiæ, deciſ. 463. num. 5.

CONCVRSVS iuxta conſtitutionem Pij V. infra ſex menſes à die vacationis nnn requiritur in collatione parochiæ regularis, deciſ. 88. num. 8. in fin.

Concurſus beneficij, quòd non fuerit factus in tempore, probari debet per eum, qui ſe fundat in negatiua, deciſ. 120. num. 4.

Concurſus non requiritur in collatinne parochiæ Regularis, ibid. num. 5.

Concurſui locus eſt in beneficio curatn, ſi in Rectorem illius eſt tranſlata cura, ſecus ſi tantùm exercitium curæ, deciſ. 352. num. 6.

Concurſui ad baiulatum renunciari poteſt, dec. 629. n. 1.

CONDEMNATVS ad factum quod quis promiſit ſoluere, poteſt illius loco intereſſe ex iuris interpretatione, deciſ. 67. num. 10.

CONDICTIO ex l. fin. C. de acq. poſſ. non præſcribitur, niſi ſpatio 30. annorum, & hæc competit contra tertium poſſeſſorem, ſi in contractu adeſt clauſula, *Conſtituti*, deciſ. 315. num. 10.

CONDITIO matrimonij impeditiua reijcitur à legato, & inſtitutione, dec. 35. ou. 3.
Vbi etiam quòd conditio dicitur impeditiua matrimonij, quandn teſtator remittit matrimonium arbitrio alicuius, & ibid. num. 4.
Ampliatur hæc concluſio etiam quòd inſtitutin, vel legatum contineat duplum, & ibid. num. 5.
Vpi pariter ampliatur tam in aſcendente, quàm in tranſuerſali.

Conditio habetur pro impleta, quando quòd nnn adimpleatur ſtat per eum, in cuius perſona adimpleri debet, ibid. num. 6. & ſeqq.
Declara vt ibid.

Conditio appoſita in legatis, & fideicommiſſis, an, & quando ſuſpendat & diſpoſitionem, & illorum exequutionem in diem à teſtatore deſtinatum, in qua conditionis euentus purificatur, dec. 82. nu. 2. & ſeqq.

Conditione deficiente perinde eſt, ac ſi diſpoſitio facta non fuiſſet, dec. 207. num. 6.

Conditio ſignificatur per ablatiuum abſolutum, deciſion. 244. num. 4.

Conditio debet probari adimpleta, vt quis agere poſſit ex contractu conditionali, deciſ. 293. num. 1.

Conditio donec impleatur, impedit ortum obligationis, ibidem num. 2.

Conditio adiecta fundationi iuriſpatronatus, ſi eſt incompatibilis, debet reijci, ſi autem difficilis, debet cognoſci & authorizari per ſuperiorem, deciſ. 331. num. 7.

Conditiones adiectæ per patronum in fundatione iuriſpatronatus, debent exhiberi per patronum ſupplicantem, & à confirmante poni in fundatione, ibid. num. 9. & 11.
Vbi quòd debet exprimi tenor conditionum.

Conditio appoſita fauore alicuius, locum non habet, niſi is, cuius fauore appoſita eſt, voluerit, deciſ. 422. num. 4.

Conditio inſerta in inſtrumento dicitur pars ipſius inſtrumenti, deciſ. 495. num. 3.

Conditio ſignificatur per ablatiuum abſolutum, deciſ. 514. num. 3.

Conditio debet præciſè, & realiter adimpleri, ibid. in fin.

Conditio non retrotrahitur, quando ante purificationem eſt alteri ius quæſitum, declara vt deciſ. 539. nu. 4. & 6.

Conditio quando dicatur ſuſpenſiua, & quando non, ibid. num. 4.

Conditin an ſignificetur per verba, cum modis, conditionibus, &c. ibid. num. 5.

Conditionalis non dicitur diſpoſitio facta ſub ea conditione, quæ à lege tacite intelligitur, deciſion. 638. num. 2. in fine.

Conditio ſatis eſt, quòd ſemel extiterit, licèt non duret, deciſ. 642. num. 5.

CONDVCENS rem à Camera Apoſtolica pro ſe, & perſona nominanda, an & quando poſſit perſonam nominare ſine conſenſu ipſius Cameræ, dec. 208. on. 6. & 7.

Conducere nemo poteſt rem propriam, dec. 646. num. 6.

CONDVCTOR non tenetur de caſu fortuito incendij, ſed periculum eſt locatoris, dec. 104. ou. 1.
Limita vt num. 2.

Conductor, qui vtitur re locata in vſum non deſtinatum, tenetur de caſu fortuito, & de omni caſu, deciſion. 104. num. 2.
Maximè ſi maius eſt periculum in vſu, quo vtitur, quàm in vſu deſtinato, ibid. num. 3.

Conductor non tenetur de periculo, & caſu qui vtitur re locata ad vſum deſtinata, libid.

Conductor veniens contra conuentionem, & legem contractus, tenetur de caſu fortuito, nam vno vſu conceſſo omnis alius cenſetur denegatus, ibid. num. 4.

Conductor non tenetur de incendio, niſi ob latam, aut leuem culpam, ſi conuenitur actione locati: ſecùs ſi conuenitur actione legis Aquiliæ, quia tunc de leuiſſima culpa in committendo tenetur, dec. 104. num. 5.

Conductor vtens re ad vſum deſtinatum culpa caret, è conuerſo non eſt ſine culpa, qui vſum mutat, ibidem num. 6. & 7.

Conductor non excuſatur à culpa ſi vtatur re conducta, ſicut facit dominus, ſed oportet, quòd vtatur ſicut quilibet diligens homo, deciſ. 104. oum. 10.

Conductor poteſt ſibi locatam rem in totum, vel pro parte alteri ſublocare, niſi aliter fuerit conuentum, deciſion. 208. num. 1.

Conductor non valens vti re locata ad vſum deſtinatum, etiam ſine facto locatoris, remiſſionem penſionis petere poteſt, deciſ. 323. nu. 2.
Vbi præſertim ſi hoc impedimentum contingat caſu fortuito.

Conductor molendini ſi molendino vti non poteſt, quia redditum inutile ex incurſu aquarum, remiſſionem penſionis petere poteſt, ibid.

Conductor re locata deſtructa, vel perempta, poteſt petere remiſſionem penſionis, ibid. num. 3. & 4.

Conductor promittens manutenere rem locatam, non tenetur ad illius refectionem, quando eadem res caſu fortuito deſtructa fuit, ibid. nu. 4.
Nec etiam tenetur ad expenſam magnam reſpicientem vtilitatem perpetuam vltra tempus conductionis, ibid. in fio.

Conductor, qui promiſit remiſſionem non petere etiam ex caſu inſolito & fortuito, ad quid teneatur, ibid.

Conductor non poteſt locatoris poſſeſſionem tergiuerſare, deciſ. 566. num. 7.

Conductor exiſtens in culpa non manutenendo rem conductam, tenetur ad ruinam rei conductæ, dec. 576. nu. 5.

CONFERENDI Canonicatus facultas de iure communi ſpe-

ctat

ctat ad Epiſcopum, & Capitulum ſimul, deciſ. 429. num. 3. verſ. Secus accidir.

Conferendi ius vt acquiratur, attenduntur principaliter bona, ex quibus conſtituitur præbenda, de cuius collatione agitur, deciſ. 520. num. 3.

Conferendi facultaa data Epiſcopo in præſentia Capituli cenſetur dara ab ipſo Capitulo, ibid. num. 6.

Vide *Collatio*.

CONFESSIO dotis receptæ non præiudicat viro, nec creditoribus, deciſ. 15. num. 2.

Confeſſio dotia receptæ factæ non à viro vxori, ſed extraneæ perſonæ, probat contra confitentem, ibid. nu. 3.

Confeſſio dotis receptæ probat ſolurionem præcedente conuentione dotis, ſeu alijs coniecturia concurrentibus, de quibua ibid.

Confeſſio nocet tantum confitenti, & non tertio, deciſ. 30. num. 12. ante fin.

Confeſſio facta in reſponſione ad poſitiones probat contra confitentem, dec. 58. num. 5.

Confeſſio qua quia confitetur, quòd filij ſint comprehenſi, non excludit, quominua ſint comprehenſi etiam nepotes, maximè quia talis confeſſio non poteſt præiudicare nepotibus in ijs quę veniunt ex pacto, & prouidentia, deciſ. 94. nu. 8.

Confeſſio cùm apparet de errore, ſiue error ſit in facto contra conceptionem verborum, ſiue in iure circa eorum ſignificationem, non præiudicat, neque ipſi confitenti, ibidem num. 9.

Confeſſio debitoris ſuperat omnes probationes, deciſion. 125. num. 1.

Confeſſio partis plenè probat contra confitentem, deciſ. 157 num. 2. & 4.

Vbi quòd eſt maior probatio omnibus alijs probationibus, & fortior inſtrumento.

Confeſſio partis ſupplet omnem defectum ſcripturæ, ibidem in fine.

Confeſſio reuocata nihil operatur, non docto de errore, ibid. num. 5.

Confeſſio receptæ dotis probat numerationem conſtito de præcedente promiſſione, dec. 161. num. 2.

Confeſſione iudiciali nulla maior probatio, deciſ. 172. numer. 2. in fine.

Confeſſio facta in ſupplicatione impetrationis beneficij probat contra confitentem, dec. 176. nu. 1. in fin.

Confeſſio ſupplicantis in impetratione beneficij non probat ad eius fauorem valorem ipſius beneficij, vel vacationem per priuationem ad fauorem ipſius confitentia, ibidem numer. 8.

Confeſſio tacita non probat dominium quando de eo principaliter dubitari contigit, dec. 181. nu. 5.

Confeſſio partia in narratiua precum Principi porrectarum, releuat partem aduerſam ab onere iuſtificationis, deciſ. 202. nu. 7.

Confeſſio defuncti nocet hæredibus, & ſucceſſoribus, dec. 207. num. 2.

Confeſſio relata ad ſententias non continet læſionem, ſi non conſtat de iniuſtitia ſententiarum, deciſ. 210. num. 5.

Confeſſio receptionia dotis, etiam per apocham ſubſcriptam & recognitam, quamuis in ea non renuncietur præſentialis numeratio, probat veram numerationem fauore mulieris in prę iudicium hæredum tertij, & etiam fiſci, dummodo confeſſionem præceſſerit promiſſio dotis, dec. 267. num. 5.

Confeſſio teſtatoria nocet legatario in re legata, deciſion. 287. num. 3.

Confeſſiones ſucceſſiuæ, & multiplicatæ magis operantur, quàm vnica, & ſimplex confeſſio, & ad probandum errorem earum requiritur concludentiſſima probatio, ibid. num. 5.

Confeſſio de dote recepta facta marito, etiam in teſtamento probat in præiudicium tertij, ſtante promiſſione antecedenti dotis, & redditur veriſimilis, & probat veram numerationem, dec. 296. num. 3. & 4.

Declara de promiſſione facta ipſi viro, non alteri, vel & vxori.

Confeſſio probat contra confitentem, dec. 299. nu. 4.

Confeſſio procuratoris facta in iudicio nocet etiam principali, & poſt ſententiam ampliùs reuocari non poteſt, deciſ. 314. num. 4.

Confeſſio reuocari non poteſt, non docto de errore, deciſ. 316. num. 4.

Confeſſio extraiudicialis non nocet tertio, præſertim facta ſine citatione, deciſ. 344. num. 8.

Confeſſio cedentis probat in præiudicium confitentis ad effectum excludendi ſimulationem, dec. 373. num. 16.

Confeſſio de recepto ſolùm habet vim pacti de non petendo, ibid. num. 9.

Vbi propterea, quòd non probat ſolutionem.

Declara vt ibid. num. 38.

Confeſſio de recepto probat veram ſolutionem, ibidem numer. 36.

Vbi hoc ampliatur, etiam quòd ſit facta abſente parte.

Confeſſio de recepto in inſtrumento ceſſionis numquid probet in præiudicium cedentis, & confitentis, ibidem numer. 37.

Confeſſio de recepto vni facta, an, & quando alteri prodeſt, ibid. nu. 38.

Confeſſio facta ad fauorem vnius rei debendæ, prodeſt etiam alteri, præſertim quando cauſa debiti eſt connexa, ibid. num. 51.

Confeſſio de recepto non dicitur ficta, & imaginaria ſolutio, ſed probatio veræ ſolutionis, ibid.

Confeſſio de recepto licèt erronea, liberat debitorem, quia error allegari non poteſt, ibid. num. 66.

Confeſſio ſimoniæ facta per reſignantem, non nocet reſignatario, præſertim facta poſt reſignationem, deciſion. 377. numer. 3.

Confeſſio facta ab vno, præiudicat etiam alteri habenti cauſam ab eo, dec. 378. num. 3.

Confeſſio facta in inuentario non poteſt reuocari non docto de errore, deciſ. 418. num. 3.

Confeſſio probat contra confitentem, deciſion. 431. num. 1. in fine.

Confeſſio de recepto facta per creditorem liberat, nec opus eſt probare veram numerationem, deciſ. 437. num. 1.

Confeſſio Procuratoris poteſt à principali reuocari, deciſ. 445. num. 3.

Confeſſio curatoris teſtamentarij probat contra minorem, ibid. præſertim adminiculata, deciſ. 452. nu. 1.

Confeſſio Prælati adminiculata probat contra Eccleſiam, ibidem ante finem.

Confeſſio in præiudicium confitentis probat contra tertium, ibid. num. 3.

Confeſſio teſtatoris in teſtamento nocet etiam hæredibus, deciſ. 462. nu. 1. in fine.

Confeſſio facta in libello probat contra libellantem, deciſ. 466. num. 3.

Confeſſio authoris non poteſt impugnari à ſucceſſore titulo emptionia, deciſ. 467. num. 7.

Confeſſio probat contra confitentem, & illi præiudicat, niſi doceatur de errore, deciſ. 482. num. 4.

Confeſſio Procuratoris in iudicio emanata, ſolet domino præiudicare, deciſ. 512. num. 2.

Confeſſio Procuratoris reuocari non poteſt per dominum, ſi dominus ex pòſt ratificauit geſta Procuratoris, quia ſic facit actus ſuos, ibid. num. 3.

Confeſſio Procuratoris poteſt ſeparari, & ſi in ea contineatur error, poteſt acceptari, reiecta qualitate erroris, ibid. num. 4.

Confeſſionem defuncti in teſtamento factam hæres impugnare non poteſt, deciſ. 536. num. 6.

Confeſſio facta poſitionibus plenè probat contra confitentem, deciſ. 541. num. 2.

Confeſſio teſtatoris præiudicat ſucceſſori, & hæredi, deciſ. 578. num. 2.

Confeſſio de recepto non probat ad fauorem eius, qui tenetur docere de vera numeratione, deciſ. 585. num. 2.

Confeſſio de recepto adminiculata probat veram numerationem, ibid. num. 4.

Confeſſio de recepto, non probat numerationem, deciſ. 586. num. 4.

Confeſſio non ſolùm probat contra confitentem, ſed etiam contra alium ab eo cauſam habente, deciſion. 601. num. 2. in fin.

Confeſſio relatiua in inſtrumentum numquid probet ſi inſtrumento non reperitur id, quod confitens fatetur, ibidem num. 3.

Confeſſio in inſtrumento emanata non tollitur per contrariam aſſertionem partia, deciſ. 636. num. 4.

Confeſſione nulla maior probatio, deciſ. 644. num. 1.

Confeſſiones de recepto inter virum, & vxorem regulariter cenſentur factæ in fraudem donationia prohibitæ, ibidem num. 1.

Declara vt ibid. num. 2.

Confeſſio de recepto inter virum, & vxorem præiudicat marito, & hæredibus, ſi præceſſit promiſſio, & obligatio, quia tunc ceſſat præſumptio fraudia donationis, & præſumitur facta animo ſe liberandi à promiſſione, ibid.

Confeſſio extraiudicialis de æquitate Canonica plenè probat contra confitentem, ibid.

Vbi præſertim, ſi fuit geminata,

CONFINIS Parochiæ in inſtrumento cenſus expreſſus quid impor-

portet, deciſ.656. num.5.
Confines ſatis expreſsè dicuntur per duas demonſtrationes, ibid. num.4.
CONFIRMATIO non alterat ſtatum rei confirmatæ, ſed conualidat ſtatutum in ea ſpecie, in qua illud reperit, deciſ. 60. num. 5.
Confirmans poteſt etiam de nouo dare, & damno confirmare, ibid. num. 2.
Confirmans actum nullum dicitur de nouo facere, ibid.numer.4. in fine.
Confirmatio Apoſtolica præſumitur ex longo tempore, & ex obſeruantia ſubſecuta, deciſ. 177. num. 8.
Confirmatio in forma communi non releuat vbi eſt contraria iuri communi, deciſ. 331. num. 10.
Confirmationis priuilegiorum natura eſt nihil noui tribuere, ſed tantum tributo robur adijcere, deciſion. 604. num. 1. & 2.
Vbi præſertim, quando confirmatio non eſt facta ex certa ſcientia, ſed in forma communi.
Confirmatio Apoſtolica, vide *Apoſtolica Confirmatio*.
CONGRVA aſſignanda eſt per Epiſcopum Vicario parochialis Eccleſiæ, vnde poſſit ex redditibus eiuſdem Eccleſiæ iura Epiſcopalia perſoluere, hoſpitalitatem tenere, & alia onera eidem incumbentia ſupportare, deciſ.37.num.5.
Congrua in adminiſtrationibus, quæ dantur in titulum collatiuum debet taxari, habita ratione adminiſtrationis, ex cuius cauſa illa debetur, deciſ.442. num. 1.
Vbi taxatur ad rationem 10. pro centenario.
Congruæ in taxatione attenditur quantitas fructuum adminiſtratorum, ibid. num. 2.
Congrua debetur ad inſtar ſalarij, ſcilicet pro modo laboris, ibid. num.3.
Congrua debetur illis, qui ex fructibus beneficiorum commodè viuere non poſſunt, ibid. nu.4.
Congrua debetur Rectori, ex qua commodè viuere poſſit, conſiderata commoditate Eccleſiæ, perſonæ, alijs circumſtantijs, arbitrio ordinarij, deciſ.595. num.1.
Congrua ſi fuerit per ordinarium aſſignata in certa quantitate in erectione parochialis Eccleſiæ, Rector non poteſt aliam congruam petere, niſi probauerit congruam aſſignatam. non etiam ſufficientem, & illo caſu non poteſt niſi ad ſupplementum agere, ibid.
Congrua aſſignatio regulari debet ſecundùm regionis conſuetudinem, ibid. num. 6.
CONIECTVRÆ & præſumptiones ad probandum ſimulationem debent eſſe efficaces, & dilucidæ, deciſ. 435. num. 5.
Coniectura ducta à veriſimili, eſt potentior alijs coniecturis ad eliciendum mentem diſponentis, deciſion. 350. numer. 2.
CONNEXA dicuntur ea, quæ procedunt ex eadem cauſa ad eundem effectum, vnaque tendit ad qualificationem, vel peremptionem alterius, & quando ſe inuicem recipiunt, aliàs ſecus, deciſ. 101. num. 4.
Connexorum eadem eſt natura, deciſ. 313. num.9.
Conexorum inſeparabilium extenſio facienda eſt de vno ad alium, deciſ. 337. num. 1.
Connexorum natura eadem eſt, deciſ. 367. nu. 6.
CONSANGVINEI dicuntur agnati, deciſ. 39. nu. 10.
Conſanguinei ſecundùm communem loquendi vſu dicuntur omnes ſanguine coniuncti quocumque modo, ibid.
Conſanguineus gradu proximior non poteſt in contractu minoris interuenire, ſi aliquod habet intereſſe, deciſ. 98. numer. 7.
Conſanguineorum appellatione continentur filij nepotes, & deſcendentes, deciſ. 174. num. 9.
Conſanguineus ſtupratæ non eſt idoneus teſtis ad probandum matrimonium pro ipſa, deciſ. 259. num. 6.
Conſanguineorum appellatione numquid veniat ſpurius in materia iuriſpatronatus, deciſ. 571. num.3.
Conſanguinei nomine de iure multis modis accipi ſolet, ſed de iure Canonico intelligitur pro eo, qui quoquo modo coniunctus eſt in quocumque gradu, vel ex patre, vel ex matre, ibid. num.3 & 4.
Conſanguineorum appellatione ſpurij non veniunt de iure ciuili, & multo minus de iure Canonico, deciſion. 616. num. 1. Declara vt ibid. nu.2. 3. & 4.
CONSCIENTIA alicuius vbi quid committitur, non creditur ſine iuramento, deciſ.317. num. 3.
Vbi etiam; an tale iuramentum debeat à iudice deferri.
Conſcientiæ alicuius quando quid remittitur, intelligi debet arbitrio boni viri, declara vt deciſ. 317. num. 5.
CONSENSVS ſequitur naturam contractus, ſuper quo interponitur, vnde ſi conſentio vendenti, vel teſtanti, quamuis agatur de renunciatione mei iuris, non ideò tamen tranſit in donationem, ac propterea non requiritur inſinuatio, deciſion. 253. numer. 8.
Conſenſus à Titio præſtitus ſuper diſpoſitione Mæuij, facit vt diſpoſitio Mæuij cenſeatur diſpoſitio Titij, & ideò poteſt reuocari, ibid. num.9.
Declara vt ibid. num. 10.
Conſenſus ad teſtandum præſtitus re integra poteſt quidem reuocari, ſed mortuo teſtatore factus eſt reuocabilis per eius mortem, & acquiſitum eſt ius tertio, ibid.
Conſenſus in matrimonio per quæcumque verba probatus ſufficit, nec vis facienda eſt in formalitate verborum, deciſ. 259. num. 3.
Conſenſus qui neceſſarius eſt ad validitatem actus, non requiritur per neceſſe quòd in ipſo actu interueniat, ſed ſufficit ſi antè, ſi pòſt, ſi incontinenti, ſi ex interuallo, & tacitus etiam, & etiam non contradicendo interponatur, deciſion. 311. numer. 2.
Conſenſus non obligat præſtantem illum, ſi actus ſuper quo præſtitus fuit, habet falſam cauſam, ibid. num. 6.
Conſenſus quando requiritur per modum ſimplicis conſenſus, poteſt interuenire non ſolùm antè, & in ipſo actu, ſed pòſt quandocumque; ſecus ſi requiritur per modum conſenſus authorizabilis, deciſ. 331. num. 6.
Conſenſus authorizabilis non fit ex concurſu contemporaneo, ſed ex diſcuſſione & cognitione, & ſi adhibetur poſt actum, id euenit per modum confirmationis conualidando actum de ſe inualidum, ibid.
Conſenſus Ordinarij requiſitus in approbatione conditionum adiectarum reſeruationi iuriſpatronatus tunc conſideratur per modum authorizabilem, quando conditiones ſunt inhoneſtæ, impoſſibiles, vel incompatibiles, ita vt Ordinarius illas reducere pro ſua authoritate debeat; ſecus vbi licet ſint contra ius, tamen ab eo non poſſunt reijci, ibid. num. 7.
Conſenſus præſtari poteſt poſt mortem principalis, dummodo ſupplicatio fuerit datata ipſo viuente, deciſion. 349. numer. 10.
Conſenſus præſtitus poſt mortem principalis ſupplicatione datata retrotrahitur ad diem datæ, ibid. nu.11.
Declara vt ibid. num. 12.
Conſenſus præſtitus in vna re non extenditur ad aliam, dec. 233. num. 1.
Conſenſus præſumitur per obſeruantiam 30. annorum, dec. 64. num. 3.
CONSEQVENS qui vult, velle etiam dicitur neceſſarium antecedentis, dec. 463. nu. 2. in fin.
CONSOLIDATIO vſusfructus cum proprietate fieri non poteſt, niſi quando fuiſſet relictus nudus vſusfructus à proprietate ſeparatus, dec. 535. nu. 5. in fin.
CONSORTES litis dicuntur qui ſuſtinent eandem cauſam, & habent litem communem, ſiue ſint actores, ſiue rei, deciſ. 51. num. 8.
Conſortes litis, v. *Lis*.
CONSTITVTIO Marchiæ non eſt ſeruanda in loco, in quo adeſt particulare ſtatutum, dec. 57. num. 2.
Vbi declaratur quomodo hoc procedat.
Conſtitutionem Marchiæ non eſſe in vſu non probatur per fides, ibid. in fin.
Conſtitutiones, & ſtatuta Bononiæ, an valeant ſine confirmatione Papæ, dec. 80. num. 5.
Conſtitutiones & ſtatuta, reſpiciunt futura, & non præterita, ibid. num 6.
Declara vt ibid.
Conſtitutio corrigens præcedentem conſtitutionem, recipit interpretationem à correcta, dec. 173. nu. 14.
Conſtitutio generaliter loquens de beneficijs, non comprehendit beneficia de iurepatronatus laicorum, & hoc in materia incompatibilitatis, dec. 288. num. 1.
Conſtitutio Clementis VIII. prohibentis deſcendentes ex genere, ſeu ſtirpe Hebræorum non admitti ad Eccleſiaſtica beneficia, non habet locum ſtante diſpenſatione Papæ, dec. 307. nu. 5.
Conſtitutio Clementis VIII. inhabilitans filios Iudæorum ad beneficia Eccleſiaſtica non comprehendit filios Iudaizantium, ibid. num. 7.
Conſtitutio Clementis VIII. prohibens deſcendentes à Iudæis admitti ad Eccleſiaſtica beneficia, eſt odioſa, & exorbitans à iure communi, deciſ. 355. numer. 5. verſic. cum tamen, & verſic. ſeq.
Conſtitutio Clementis VIII. prohibens deſcendentes ab Hebræis, non admittit ad Eccleſiaſtica beneficia, dum trahitur ad tranſuerſales, ibid. num. 8.
Conſtituti clauſula probat poſſeſſionem tam inter contrahentes, quàm inter habentes ab eis cauſam ex poſt, deciſ. 412. num. 3.
Conſtitutio Pij V. de cenſibus, cùm dat prælationem cenſuario, eſt exorbitans à iure communi, & ſtrictè intelligenda, deciſ. 414. num.4.

De-

Digitized by Google

Declara vt ibid. num. 5.

Conſtitutionis vbi habemus caſum, non eſt vlteriùs de rationibus inueſtigandum, ibid. num. 6.

Conſtitutiones, & ſtatuta confirmata à Papa dicuntur Papalia, deciſ. 477. num. 6. in fine.

Conſtitutiones & leges interpretationem recipiunt ab earum declarationibus, ibid. nu. 8.

Conſtitutio, ſeu ſtatutum per non vſum, vel contrarium vſum, non tollitur ſtante decreto irritanti, niſi probata ſcientia, & patientia ſuperioris, deciſ. 495. num. 2.

Conſtitutiones Papæ habent ſuum robur etiam quòd non ſint acceptatæ à Papa, deciſ. 630. num. 6.

Conſtitutio, v. *Statutum*.

Conſtitutum, vel precarium tutoris non transfert poſſeſſionem ſine conſenſu pupilli, deciſ. 624. num. 2.

CONSVETVDO immemorabilis, ſeu præſcriptio non cenſetur probata ex vnica enunciatiua, contenta in l. lata à Principe ſæculari contra iuriſdictionem Eccleſiaſticam, deciſ. 10. nu. 24.

Conſuetudo tantum habet de potentia, quantum habet de actu, & caſu, deciſ. 91. nu. 4. in fin.

Conſuetudo maximè attenditur in materia præeminentiæ, & præcedentiæ in choro, ibid. nu. 6. in fin.

Conſuetudo, & ſtatutum differunt, deciſion. 546. numer. 3. in fine.

Conſuetudo iuri communi contraria, & Eccleſiæ onerosa, non inducitur, niſi per tempus immemorabile, deciſion. 274. num. 1.

Conſuetudo habens cauſam diſcontinuam, vt inducta dicatur requirit tempus immemorabile, ibid. nu. 2.

Immemorabilis præſcriptio, ſeu conſuetudo, vt probata dicatur per teſtes, quomodo ſuper ea teſtes deponere debeant, ibid.

Conſuetudo per quam reuertimur ad Ius commune ſpatio decem annorum, ibid. nu. 3.

Declara vt ibid.

Conſuetudini immemorabili non cenſetur derogatum, niſi de ea fiat expreſſa mentio, dec. 286. nu. 1.

Conſuetudo nunquam anteà aliàs allegata, cum ad eam probandam petitur remiſſoria, præſumi facit, quòd calumnioſè petatur, deciſ. 301. num. 2.

Conſuetudo tollit prohibitionem legis, non autem prouiſionem legis, deciſ. 347. num. 8.

Conſuetudo, & ſtatutum poſſunt ſtare ſimul, ſicut non eſt incompatibile quòd ſtatutum diſponat idem quod ius commune, dec. 549. num. 4.

CONTEMPTVS legis, ſiue clauium, tunc interueniſſe dicitur, quando voluntas alicuius repugnat legi, & ex illa repugnantia procedit ad faciendum contra legem, itavt tranſgreſſionis cauſa ſit ipſe contemptus, deciſion. 438. nu. 4. in fine.

CONTENTVM non venit ſub continente, quando contentum eſt nobilius continente, declara hanc concluſionem, vt dec. 455. num. 2.

CONTINVANS ſuam poſſeſſionem non attentat, declara vt deciſ. 342. num. 5.

CONTRACTVS emphyteoticus differt à locatione ad longum tempus in ſolutione penſionis, deciſ. 64. num. 3.

Contractus mulieris ſine conſenſu proximorum factus ſuſtinetur ſtante decreto iudicis, & præſentia curatoris ad id ſpecialiter conſtituti, aſſerente muliere non habere in loco proximiorem, deciſ. 85. num. 1.

Contractus minoris celebratus ſine conſenſu proximiorum, ſuſtinetur ſi minor conſanguineos ſe non habere aſſeruerit, niſi contrarium probetur, deciſ. 98. num. 6.

Contractus carcerati ad fauorem aliorum extraneorum, ad quorum inſtantiam contrahens non fuit carceratus, ſuſtinetur & valet, ibid. num. 8.

Contractus, ſeu tranſactionis reſciſſionem prætendens, non auditur, niſi ex eodem contractu accepta reſtituat, deciſ. 116. num. 2.

Declara, vt hoc procedat quando agitur ad reſciſſionem tranſactionis validè, ſecus ſi agatur ad deducendam nullitatem eiuſdem tranſactionis, ibid. num. 3.

Adimplere tenetur contenta in contractu, qui ex illo contractu agere vult, ibid. num. 2.

Contractus minoris factus ſine interuentu proximiorum, iuxta formam ſtatuti valet, & tenet, niſi probetur tempore contractus fuiſſe proximiores habiles, qui contractui interuenire potuiſſent, deciſ. 145. num. 4.

Contractus ſocietatis officij factus inter perſonas prohibitas, vtputa amaſium, & amaſiam, præſumitur ſimulatus, dec. 153. num. 2.

Contractus onerosus, & alienatio ad hoc vt in fraudem creditorum facta cenſeatur, requiritur ſcientia dantis, & recipientis, quòd bona debitoris non ſufficiant creditoribus, deciſ. 165. nu. 2.

Contractus inter contrahentes validus, poteſt eſſe nullus in præiudicium tertij, ibid. num. 5.

Contractus qualis fuerit inter partes celebratus, partium confeſſione probatur, deciſ. 208. num. 5.

Contractus ſimpliciter factus à Procuratore præſumitur factus vigore præcedentis mandati, declara vt deciſion. 292. numer. 4.

Contractus mulieris non vitiatur ex falſitate vnius cauſæ, quando aliæ cauſæ expreſſæ ſunt veræ, deciſ. 197. nu. 2.

Contractus cenſetur perfectus per dationem manus inuicem contrahentium, deciſ. 599. num. 4.

Contractus cenſetur reſolutus ob non implementum, ſtante pacto reſolutiuo, & clauſula, *non aliàs, aliter, nec alio modo*, dec. 338. num. 2.

Contractus correſpectiuus ad mandatum, ceſſante mandato etiam ob reuocationem ceſſat, & contractus, deciſ. 354. num. 1.

Contractus ſi tranſit de vna ſpecie in aliam, non valet ex defectu conſenſus, deciſ. 367. num. 6.

Contractus vnus poteſt in alium de partium voluntate transfundi, deciſ. 373. nu. 28.

Contractus inter aliquos celebrati non poſſunt præiudicare alijs non contrahentibus, ibid. nu. 45. in fin.

Contractus ſi perfectus eſt, non eſt locus pœnitentiæ altero contradicente, deciſ. 376. nu. 5.

Contractus non extenditur de vno ad aliud, nec inquirendum eſt, niſi quod in inſtrumento eſt expreſſum, deciſion. 389. num. 3.

Contractus ſimulatus, & factus in fraudem vſurarum exequi non poteſt, deciſ. 435. num. 2.

Contractus duo perfectè & diſtinctè celebrati, vnus non infert ad ſimulationem alterius, ibid. num. 14.

Contractus mulieris factus in alienando dotalem fundum, vel etiam conſentiendo alienationi factæ per maritum, numquid requirat ſolemnitates conſtitutionis ſolemnitates Marchiæ requiſitas in contractibus mulierum, deciſ. 476. num. 5.

Contractus minoris ſi prætendatur nullus ob non interuentum conſanguineorum, cùm conſanguineos haberet, quia debet probare exiſtentiam conſanguineorum; præſertim ſi minor iurauit ſe non habere conſanguineos, deciſ. 552. num. 4.

Contractus licet fieri poſſit in teſtamento, tamen in dubio propter naturam vltimæ voluntatis teſtator non præſumitur velle contrahere, niſi forma actus repugnet teſtamento, deciſ. 623. num. 7.

Contractus mulieris, v. *Mulier*.

Contractuum correſpectiuitas, v. *Correſpectiuitas*.

CONTRAHENTIVM aſſertio facta in inſtrumento non præiudicat tertio, deciſ. 33. nu. 4. in fin.

Contrahentium verba cenſentur ſe conformare cum ſtatuto, deciſ. 39. nu. 2.

Declara vt ibid. nu. 4.

Contrahens cum aliqua certa qualitate expreſſa non poteſt illam negare, deciſ. 51. num. 7.

Contrahentes, qui conſueuerunt reſtringere contractus, ſi exſtet vnus contractus non reſtrictus, ſumitur argumentum quòd illum non voluerint reſtringere, deciſ. 282. num. 4.

CONTRADICTOR legitimus poteſt dici qui venit ad cauſam, & citatur, cùm citationes actiuæ & paſſiuæ legitiment perſonam, deciſ. 107. nu. 5.

Contradictor legitimus eſt is, qui in continenti offert docere de iure ſuo, deciſ. 232. nu. 5.

Contradictio, repugnantia, & correctio in contractu euitanda ſunt, & ſumitur interpretatio, per quam excludantur, deciſ. 265. num. 6.

Contradictor legitimus non efficitur ex ſola citatione, deciſ. 601. num. 4.

Vbi declaratur hæc concluſio, ſi citatus non habet intereſſe, quia tunc dicitur contradictor de facto, & non legitimus.

Contradictor legitimus ad impediendam immiſſionem poſſeſſionis beneficij dicitur poſſeſſor cum titulo, deciſion. 641. num. 5.

Contradictor legitimus non dicitur is, qui in beneficij poſſeſſionem nulliter intruſus reperitur, ibid. num. 3.

Contradictor legitimus ad impediendam immiſſionem Canonicatus non eſt Capitulum, ibid. num. 4.

CONTRARIETAS teſtium non tollit illis fidem ſi non reſpicit ſubſtantiam negotij principalis, deciſ. 33. num. 2.

Contrarietas in teſtis depoſitione, v. *Teſtis*.

CONTRAVENTIO non niſi per actum contrarium probari poteſt, deciſ. 357. num. 7.

Contrauentio iterata facit præſumi dolum, & reddit contrauenientem indignum æquitate, deciſ. 447. num. 5.
Contrauentio probanda eſt per eum, qui ſe fundat in illa ad inducendam pœnam caducitatis, dec. 489. num. 6.
CONTRIBVTIO ſeminarij facienda eſt etiam ab Eccleſiaſticis, qui ſunt nullius diœceſis, deciſ. 236. num. 21.
CONTVMACI in non parendo iudici denegatur audientia, deciſ. 351. nu. 4.
Declara vt ibid. nu. 8. verſ. item ad effectum.
Contumax dicitur, qui iudicis monitionibus parere recuſat, deciſ. 649. num. 1.
Contumax non dicitur, nec cenſurarum pœnas incurrit ob non paritionem litterarum Apoſtolicarum, qui offert ſe paratum præſtare omnem, & quamcumque patientiam, ibid.
CONTVMACIA non datur ſine mora, & inobedientia, dec. 351. num. 8.
Contumacia verſùs iudicem non datur ſine contemptu iudicis, & inobedientia, dec. 331. num. 8.
Vbi amplius, quòd ſuper contemptu, & inobedientia debet ſuccedere iudicis declaratio.
CONVENTIONES, & capitula poſita in inſtrumento attendenda ſunt tanquam conuentiones matrices, & originales, deciſ. 59. num. 12.
CONVENTIO facta in vno caſu non extenditur ad alium, dec. 186. num. 3.
Conuentionis vna pars aliam declarat, deciſion. 208. num. 11. in fin.
Conuentiones ſeruandæ ſunt, dec. 299. num. 1.
Conuentiones in contractibus rumpunt quamcumque legem, & conſuetudinem, dec. 301. num. 3.
Conuentiones, & ſententiæ ſeruandæ in materia ſeruitutum, deciſ. 350. num. 2.
COPIA inſtrumenti extracta lite pendente, & abſente compulſorialibus nihil probat, dec. 75. num. 6.
Copia inſtrumenti nihil probat non exhibito originali, dec. 90. num. 6.
Copiæ librorum ſtandum non eſt, dec. 621. nu. 3.
CORPVS vnum quòd debeat habere duo capita monſtruoſum eſt, deciſ. 313. nu. 5.
CORRECTIO, & repugnantia incontinenti in contractibus admitti non debet, & verba ſunt intelligenda, ita vt illa excludatur, deciſ. 407. num. 5.
CORRESPECTIVA dicuntur duo inſtrumenta eodem die confecta, & vnum alteri ineſſe, deciſ. 5. num. 1.
Correſpectiui dicuntur contractus quando vnus fit propter alium, etiam diuerſo tempore, deciſ. 233. nu. 1. & 2.
Correſpectiuitas contractuum operatur vt vno deficiente propter defectum cauſæ finalis, alius etiam deficiat, ibidem num. 3.
Correſpectiuitas cenſetur eſſe, quando plura continentur in eodem inſtrumento, deciſ. 341. nu. 1.
Correſpectiuitas actuum facit cenſeri, vt vnus ſine alio factus non fuiſſet, deciſ. 387. num. 5.
Et eſt locus repetitioni, ibid. num. 6.
Correſpectiua non dicuntur capitula, quando ſunt inter ſe diſtincta, & ſeparata, ibid. num. 4.
Vbi ampliatur hæc concluſio etiam quòd in initio capituli adeſſet dictio *Item*, & ibid. num. 5.
Vbi de eadem materia.
Correſpectiuitas inſtrumentorum reſultat ex identitate temporis, Notarij, & teſtium, quæ tamen non attenditur, niſi inter ipſos principales, ſi poſterius inſtrumentum factum eſt abſente fideiuſſore, qui acceſſit primò, dec. 527. num. 4.
Correſpectiua dicuntur inſtrumenta, quæ vnico contemptu ſtipulata fuerunt, & vnum alteri ineſſe cenſetur, dec. 536. num. 6.
CREDITOR prior in tempore dicitur potior in iure, deciſ. 34. numer. 1.
Creditor hæreditatis paternæ per illius aditionem non confundit creditum dotis maternæ, deciſ. 77. nu. 4.
Creditor non poteſt cogi ad recipiendum à debitore partem ſui crediti, etiam quòd deficiat in vno nummo, deciſion. 80. num. 3.
Creditor numquid poſſit retinere pro ſuo credito bona ſibi hypothecata, & facere fructus ſuos, deciſion. 121. numer. 3.
Creditor habens actionem contra diuerſa bona vna via electa, quando alteri renunciaſſe videatur, dec. 165. nu. 6.
Creditor, & debitor ſui ipſius quis remanere non poteſt, declara vt deciſ. 236. nu. 2.
Creditor hæreditarius ſponte agens contra emptorem hæreditatis numquid videatur liberaſſe hæredem, ita vt eum amplius conuenire non poſſit, deciſ. 252. nu. 6.
Creditor exigens indebitum, tenetur crimine ſtellionatus, dec. 292. nu. 2.
Creditor anterior, ſicut præfertur in hypotheca, ſic præfertur in Saluiano, deciſ. 303. nu. 3.
Creditor non prohibetur agere contra fideiuſſorem, quando à principali debitore ſatisfieri non poteſt, deciſ. 373. numer. 22.
Creditor habens plures actiones, pluraue remedia pro conſecutione ſui debiti, an, & quando vna electa poſſit ad aliam confugere, ſi ex prima actione non fuerit ſatisfactus, ibid. & ſeqq. & num. 61. & ſeqq.
Creditor qui conſenſit venditioni pignoris ludificari non debet, ibid. nu. 26.
Creditor habens plures obligatos poteſt eligere contra quem agere voluerit, ibid. nu. 30.
Creditor habens plures debitores liberando vnum, non cenſetur liberaſſe alios, quando contra alios ſic iura ſibi reſeruat, & proteſtatur, quod quando verum ſit, ibidem num. 71.
Creditor conſentiendo quod alteri pignus ſuum obligetur, cenſetur remittere totum ius pignoris, ibid. nu. 78.
Creditor reſtituendo cautionem chirographariam, in qua habet conſtitutum pignus, cenſetur remiſiſſe ius pignoris, ibid. & num. 79.
Vbi ad cuius fauorem iſtud ius pignoris remiſſum cenſeatur.
Creditor exigendo debitum ab vno fideiuſſore, tenetur cedere iura, & actiones non ſolùm contra alios fideiuſſores, ſed etiam contra pignora, ibid. nu. 83.
Creditori remittenti pignus quando obſtat exceptio cedendarum, ibid. num. 91. & ſeq.
Creditor poſterior non poteſt impedire exequutionem faciendam ad inſtantiam creditoris anterioris, deciſion. 399. numer. 1. in fine.
Creditores priores prius ſatisfaciendi ſunt, quàm poſteriores, deciſ. 479. num. 4. in fine.
Creditor poteſt anteriori creditori offerre, & ſoluere quod liquidum eſt ad remouendum impedimentum immiſſionis, & pro illiquidis ſufficit ſatisdatio, dec. 513. num. 5.
Creditor habens pecunias debitoris in ſuis manibus, poteſt eas retinere, & ſibi ipſi ſoluere, deciſ. 516. nu. 3.
Declara vt ibid. num. 4.
Creditor à quo ſoluta à debitore euincuntur, poteſt ad primæua iura redire, deciſ. 550. num. 3.
Creditor numquid poſſit propria authoritate ſibi ſoluere de pecunia ſui debitoris penes ipſum exiſtente, deciſ. 568. num. 2. per totum.
Creditor anterior poteſt auocare pecuniam ſolutam per debitorem poſteriori creditori, ibid. nu. 3.
Declara vt ibid.
Creditore volente, vnum pro alio ſolui poteſt, deciſion. 655. num. 6.
CREDITVM eius, qui hæres extitit debitoris, ſi adeat hæreditatem extinguitur, maximè ſi adeat ſine beneficio legis, & inuentarij, & actiones confunduntur, deciſ. 620. num. 7.
Creditum etiam dotis extinguitur per aditionem hæreditatis, in qua creditor hæres eſt inſtitutus, quia per aditionem actiones videntur confuſæ, deciſ. 668. num. 2.
CREDVLITAS quælibet, & quælibet cauſa inducit bonum finem ad excuſandum ne prouiſus teneatur reſtituere fructus, deciſ. 483. nu. 2.
Credulitas quælibet excludit malam fidem, ibidem ante finem.
Vbi etiam quòd ſufficit quælibet opinio, licet erronea, & deciſ. 622. num. 5.
Vbi de eadem materia.
CVBICVLARII honoris dicuntur familiares Papæ, deciſ. 573. num. 2.
Vbi quod etiam dicuntur continui commenſales.
CVLPAE appellatione venit etiam delictum, deciſion. 126. num. 7.
Culpa eorum, quæ geruntur, imputatur non ſolùm geſtori, ſed etiam mandatario, deciſ. 373. num. 93.
CVRA venit ſub nomine tutelæ, deciſion. 413. nu. 7. in fin. & num. 8.
CVRATOR in teſtamento non datur, licèt datus poſſit confirmari, deciſ. 57. num. 3.
Citatio facta curatori per affictionem domus non nocet pupillo, deciſ. 169. num. 3.
Curator extraneus à iudice dari non poteſt, niſi citatis pupilli duobus ex cognatis, affinibus, vicinis, vel aliàs, iuxta diſpoſitionem ſtatuti vrbis, deciſ. 406. num. 4.
Curator minoris poteſt obligare ipſum minorem, deciſion. 452. num. 2.
CVRIA Capitolina in Vrbe ſeruat exactè ius ciuile, non æquitatem canonicam, deciſ. 167. num. 11.

CVSTOS bonorum, & rerum communium debet communiter deputari à dominis dictorum bonorum, dec. 213. nu. 1.

Cuſtos decimarum communium inter Capitulum, & Epiſcopum à quo deputari debeat, ibid. num. 1. & 2.

D

DAMNVM quod patitur vicinus ex cauſa incendij emendari debet ab eo, qui eſt in culpa per l. Aquiliam, dec. 104. num. 8.

Damnum minimum non eſt in conſideratione, dec. 308. num. 5.

DATÆ tempus attenditur ad inſpiciendum numerum, & qualitatem beneficiorum, dec. 369. nu. 5.

DEBITOR forenſis non poteſt allegari ſuſpectus, nec cogi ad præſtandam cautionem quando poſſidet immobilia in loco ſuæ originis, dec. 48. nu. 3.

Vbi etiam idem quando poſſidet mobilia magni valoris, aut nomina debitorum.

Debitor quando poſſit in acquirendo creditoribus præiudicare, dec. 72. nu. 6.

Debitoris confeſſio ſuperat omnes alias probationes, deciſ. 125. num. 1.

Debitor non poteſt ſoluere poſteriori creditori ſui creditoris ceſſionarij, quando anterior creditor ſuam anteriorem ceſſionem intimauit, dec. 134. nu. 5.

Debitor pauper excommunicari non debet, declara vt dec. 138. num. 1.

Debitor ſui Ipſius, & creditor nemo eſſe poteſt, dec. 169. nu. 8.

Debitor non habens in Vrbe aliqua bona, nec in ſtatu Eccleſiaſtico aliquid poſſidens, numquid teneatur creditori aſſecurare Iudicium, dec. 214. nu. 3. & 4.

Vbi præſertim ſi ante motum iudicium diſceſſit ab Vrbe.

Debitor non præſumitur velle ſoluere ante tempus debitas pecunias, dec. 262. nu. 3.

Debitor non præſumitur velle ſolutionem debiti facere ante tempus ſibi conceſſum ad ſoluendum, dec. 335. nu. 3.

Debitoris nomen hypothecatum remanet ad fauorem creditoris, dec. 364. nu. 6.

Debitor non poteſt ius paſſiuum inuito creditore in alium transferre, deciſ. 373. num. 31.

Declara vt ibid. in fin.

Debitor cui creditor delegauit ſolutionem faciendam ſuo creditori, numquid poſſit ſoluere alteri, quàm creditori delegato, dec. 443. nu. 4.

Debitor quis efficitur ex mandato de ſoluendo, & ex receptione pecuniarum vigore mandati, dec. 458. nu. 1.

Debitor quis efficitur ad fauorem banci vigore mandati de ſoluendo, ſed ſi mandatum eſt factum in executionem alterius mandati, mandans primus obligatur, non ſecundus, ibidem num. 2.

Declara vt ibid. num. 3. & ſeqq.

Debitor poteſt eſſe depoſitarius rei debitæ de mandato iudicis, aliter ſecus, dec. 474. num. 4.

Debitor de fuga ſuſpectus capi non poteſt, niſi docto de credito, & de deterioratione conditionis ſuperueniente, deciſ. 481. num. 2.

Debitor aſſignans ſuo creditori nomen debitoris, non liberatur, niſi appareat de acceptatione dictæ aſſignationis, deciſ. 632. nu. 1.

Debitorum nomina non veniunt appellatione bonorum mobilium, dec. 653. nu. 3.

DEBITA ſoluens anteriori creditori, eſt liberatus, deciſ. 134. num. 2.

Debitum ex vna cauſa poteſt in alium transfundi de voluntate partis, nec propterea aliquem ſimulatio inducitur, dec. 373. num. 28.

Debitum à duobus reis in ſolidum obligatis, poteſt ab eorum vtroque ſolui, non tamen poteſt ab vtroque exigi, quia ſolutio facta ab vno liberat alium, ibid. nu. 29.

Debitor beneficiati, v. *Beneficiati debitor*.

DECANVS, qui eſt etiam Canonicus, non poteſt ſimul, & ſemel interuenire in choro in duobus locis, deciſion. 91. num. 2. poſt med.

DECIMAS exigendi quaſi poſſeſſio continuata per annos 40. quomodo probetur per teſtes ſuper eo deponentes, deciſ. 32. num. 1.

Decimas exigendi ſcientia, & patientia præſumitur ex lapſu temporis, & multiplicitate actuum, ibid. nu. 3.

Decimas exigendi quaſi poſſeſſio alteri non præiudicat, niſi ſciente, & patiente eo, de cuius intereſſe agitur, ibid.

Vbi etiam quomodo talis ſcientia, & patientia per teſtes probetur.

Decimæ de iure debentur parochiæ exiſtenti infra limites diœceſis, dec. 44. nu. 3.

Decimarum cauſa dicitur eſſe profana, & ideò in ea remiſſoria conceditur in quacumque inſtantia, etiam ſine fumo, deciſ. 183. nu. 1.

Decimæ ſub appellatione exemptionum venire poſſunt, dec. 216. num. 3.

Decimæ perſonales pretenſæ à mercenarijs ex eorum mercedibus, non ſoluuntur ex publico marſupio, ſed ſingulorum, dec. 239. numer. 4.

Decimarum exemptio eſt materia odioſa, & ſtrictè intelligenda, dec. 275. nu. 6.

Decimæ ſoluendæ Rectoribus de iure communi, non debent excedere vigeſimam partem fructuum, deciſion. 274. num. 1.

Decima numquid minui poſſit per conſuetudinem, ibid. numer. 4.

Decimæ Eccleſiaſticæ alienari non poſſunt in laicos, ſed benè poſſunt eſſe in commercio, vel propter præſcriptiones cum fama priuilegij, vel propter ius laicorum ante Concilium Lateranenſe radicatum, dec. 281. nu. 5.

Decimarum exactio non retardatur, ſi de ea conſtet per famam, & titulum, iuncta immemorabili poſſeſſione, dec. 415. num. 5. & 6.

Decimæ non ſoluuntur à religioſis de animalibus, horto, & nouaIibus, de his quæ deſeruiunt pro vſu monaſterij, & de animalibus per ipſos ſuis expenſis nutritis, non de his quæ dant alijs nutrienda, dec. 493. nu. 1.

Decimæ ad Eccleſiam matricem pertinentes non tranſeunt vigore Concilij Tridentini in parochialem Eccleſiam nouiter erectam, ſed remanent apud Eccleſiam matricem, niſi eas Epiſcopum nouo parocho ad præſcriptum Concilij aſſignauerit, licet ſecus ſit de iure communi, deciſ. 497. nu. 1.

Decimæ groſſæ ſi priùs debebantur, & non *minutæ*, ſi fructus qui priùs conficiebant decimas minutas, nunc ſeruntur in magna quantitate, vt multum creuerint, ſuccedunt in locum decimarum groſſarum, quia mutatio fructuum non mutat obligationem præſtandi, quando ius eſt reale, & fundatum ſuper terris, dec. 502. nu. 2.

Limita vt ibid. nu. 3.

Præſcriptio decimarum groſſarum non intrat, ſi fructus, qui priùs erant minuti, ſint effecti groſſi, ſi non probetur, quòd ſolitus ſit percipere decimas de fructibus cum illa qualitate poſtquam ſunt effecti groſſi, & abinde ſit lapſum tempus legitimum, ibid. nu. 5. in fin.

Decimarum incapaces omnino ſunt laici, niſi interueniat Sedis Apoſtolicæ authoritas, dec. 545. nu. 1.

Vbi amplius, quòd quaſi poſſeſſio exigendi decimas per annos 30. ipſis non ſuffragatur.

Decimæ de iure communi debentur Eccleſiæ parochiali, dec. 607. nu. 2. & 4.

Vbi quòd debentur Eccleſiæ matrici, & non parochiali.

Decimas exigendi quaſi poſſeſſio probatur per inſtrumenta rogationum effectuata, & per ſolutionem, deciſion. 637. nu. 2. & 3.

Decimæ de iure communi debentur Rectoribus *Eccleſiarum* exiſtentium intra limites parochiæ, deciſ. 667. nu. 2.

Decimæ ſolui debent etiam dimidijs *portionarijs, qui in Eccleſia* parochiali deſeruiunt, ibid. num. 3.

Decimæ de iure communi ſpectant ad ſolum Epiſcopum quando in eius diœceſi non ſunt diſtinctæ parochiæ, ibid. nu. 4. & 5.

Vbi tamen quòd iſto caſu poteſt Epiſcopus alios admittere ad participationem decimarum.

Negligentia exigendi decimas, negligenti non præiudicat quando agitur de modica quantitate, ibid. nu. 7.

Decimarum obligatio Rectori, ſeu Epiſcopo debita non mutatur per mutationem ſeminis, ibid. nu. 8.

Decimis Eccleſiæ debitis non præiudicatur per acquieſcentiam Epiſcopi, ſeu Rectoris, ibid. nu. 9.

Decimarum cuſtos, v. *Cuſtos*.

DECIMALIVM fructuum laici capaces ſunt, dec. 545. nu. 2.

Declara vt ibid. nu. 3.

DECISIONES Rotæ in cauſa factæ non oppugnantur, ſed præſupponuntur de ſtylo Rotæ, dec. 354. nu. 3. & 8.

Deciſiones Rotæ in cauſa factæ conſtare faciunt de iuſtitia ſententiæ, dec. 395. nu. 2. in fin.

DECLARARE non eſt de nouo facere, deciſion. 501. nu. 2. in fin.

Declarans id quod obſcurè continetur in aliqua diſpoſitione non dicitur de nouo facere, dec. 630. nu. 4.

DECLARATIO pretij rei venditæ vbi eſt remiſſa arbitrio alicuius, ſequuta declaratione ad illius exequutionem deueniri debet, dec. 26. nu. 2.

De-

Digitized by Google

Declaratio, & confeſſio facta ab vno, præiudicat etiam alteri habenti cauſam ab eo, dec. 378. num. 3.
Declarationis gerentis actum ſtatur in actibus non neceſſarijs, & æquiuocis, dec. 403. num. 8.
DECLARATORIA cenſuratum non datur contra non contumacem, dec. 649. nu. 5.
Declaratoria contra non obedientem non datur, niſi ſeruatis terminis de ſtylo ſeruari ſolitis, dec. 625. num. 4.
Declaratoria cenſurarum præcipitanter lata non eſt attendenda, quia debet dari competens terminus ad parendum, ibid. num. 5.
DECOCTVS ſi paulo poſt decoctionem cenſum impoſuit ſuper ſuis bonis, cenſetur ſimulatè, & in fraudem creditorum feciſſe, dec. 163. nu. 1. & 2.
Decoctio debitoris probari ex eo, quòd quis fuerit decoctus declaratus, & ex illius fuga, dec. 163. num. 2.
Decocti contractus præſumitur in fraudem, ſi factus fuit paulo ante decoctionem, ibid. in fin. & nu. 5.
Decoctus habetur pro mortuo, dec. 526. num. 55.
DECRETVM iudicis præſumitur interpoſitum cum cognitione cauſæ, etiam quòd fuerit præſtitum in ipſo contractu, quia ſufficit extraiudicialis informatio, deciſion. 27. num. 7.
Decretum iudicis non ſupplet inſinuationem requiſitam à conſtitutione Marchiæ in contractu minoris, deciſion. 57. num. 3.
Decretum iudicis habet præſumptionem pro ſe, nedum quoad ſolemnitatem requiſitam pro iuſtitia, ſed etiam quoad ſolemnitatem requiſitam ad validitatem decreti, dec. 85. nu. 1.
Decretum iudicis in contractu minoris non ſubſiſtit quando eſt interpoſitum ex falſa cauſa, dec. 92. nu. 7.
Decretum iudicis ſolùm non ſufficit, licet requiſitum à ſtatuto, quando deficit præſentia conſanguineorum à ſtatuto ſimiliter requiſita, ibid.
Decretum iudicis facit præſumere omnia ſolemniter acta, niſi contrarium probetur, dec. 98. num. 3.
Decretum iudicis facit præſumere veritatem cauſæ in eodem contractu expreſſæ, necnon adhibitionem cognitionis cauſæ, ibidem.
Decretum prouiſionale fieri non poteſt ſine matura diſcuſſione, dec. 130. nu. 6.
Decretum iudicis habet præſumptionem pro ſe, deciſion. 131. num. 4.
Decretum iudicis in alienatione minoris interpoſitum facit præſumere omnia fuiſſe ſolemniter geſta, deciſion. 168. numer. 1. & 2.
Vbi etiam quòd operatur eſſe adhibendam fidem aſſertioni minoris in eodem contractu factam.
Decretum iudicis non habet præſumptionem pro ſe, quando eſt interpoſitum ſuper contractu nullo, dec. 178. nu. 7.
Decretum irritans in regula octaua appoſitum non extenditur ad alias regulas Cancellariæ, dec. 200. nu. 9.
Decretum irritans titulum, & poſſeſſionem inficit quando eſt iuſtificatum, aliter ſecus, dec. 224. nu. 3.
Decretum iudicis, & aliæ ſolemnitates requiſitæ in obligatione mulieris, faciunt præſumi cauſam narratam eſſe veram, & contrarium aſſerenti incumbit onus probandi, deciſ. 180. num. 1. & 3.
Decretum iudicis in contractu mulieris interpoſitum, habet præſumptionem pro ſe, & cauſæ expreſſæ præſumuntur veræ, & ſufficientes, donec contrarium probetur, dec. 297. no. 5.
Vbi maximè ſi interuenerint ſolemnitates, & quòd tunc falſitas eſt plenè probanda per eum qui vult annullare contractum.
Decretum iudicis interpoſitum ex pluribus cauſis ſuſtinetur quando principalis cauſa eſt vera, licet aliæ ſint falſæ, ibid. num. 2.
Decretum iudicis cauſa cognita interpoſitum facit præſumere in contractu minorum omnia ſolemniter acta, deciſion. 345. num. 1.
Decretum iudicis interpoſitum in contractu minorum habet præſumptionem pro ſe, ſi fuit interpoſitum cauſæ cognitione, ibid. num. 4.
Vbi quòd hæc cauſæ cognitio ſufficit extraiudicialiter facta, & ibid. nu. 9.
Decretum conditionale non purificata conditione locum non habet, dec. 445. nu. 6. in fin.
Decretum irritans operatur, quod qualitas gratiæ omnino ſit inualida, ſiue pro modo, ſiue pro conditione ſit appoſita, dec. 457. num. 4.
Decretum iudicis habet pro ſe præſumptionem validitatis donec contrarium probetur, dec. 490. nu. 2.
Decretum iudicis ſuper obligatione mulieris præſumitur iuſtum, & validum, & allegans iniuſtitiam imputat iudici, quam concludenter probare tenetur, dec. 546. num. 2.

Decretum iudicis facit præſumere contractum fuiſſe cautè geſtum, dec. 552. num. 3. in fin.
Decretum irritans non trahitur ad perſonas non comprehenſas in diſpoſitione, dec. 563. num. 7.
Decretum non poteſt pro vna parte valere, & pro altera non, quia eſt indiuiduum, dec. 598. nu. 2.
DEFECTVS citationis eſt nullitas inſanabilis, dec. 312. nu. 2.
DEFVNCTI confeſſionem in teſtamento factum hęres impugnare, non poteſt, dec. 536. nu. 6.
Vide *Confeſſio*.
DELEGATIO habet vim ſolutionis, dec. 134. nu. 6.
Declara vt ibid.
DELIBERATIO facta pro minori ſumma eius, quod res ſubhaſtanda fuit æſtimata, eſt patenter iniuſta, deciſion. 594. num. 5.
DELICTO in confinibus duarum ciuitatum commiſſo, ambo iudices vtriuſque ciuitatis cognoſcit in cuius territorio commiſſum ſit, dec. 29. nu. 3.
DELINQVENS non dicitur is, qui tantummodo inquiſitus fuit, dec. 355. nu. 8.
DEMENTIA, ſeu inſania non præſumitur, dec. 496. nu. 4.
Dementia, ſeu inſania numquid probetur per dationem curatoris, ibid. nu. 5.
Vide *Inſania*.
DEPOSITIONES teſtium declarantur ab articulis, dec. 33. num. 1.
Depoſitio teſtis coadiuuatur ex dicto alterius, ibid. nu. 2.
Depoſitio quælibet intelligitur de actu valido, non autem de actu inualido, & nullo, dec. 270. nu. 1.
Vbi ampliatur hæc concluſio etiam quòd in diſpoſitione adſit vniuerſalis dictio *quicumque*.
DEPOSITVM habet vim veræ ſolutionis, quando contrahens pro parte ſua adimplere non vult, quæ adimplere promiſit, dec. 26. nu. 2.
Depoſitum non dicitur legitimè factum, citato eo qui recipiendi depoſitum legitimam non habet perſonam, deciſion. 43. num. 4.
Depoſitum non integrum deponenti non ſuffragatur, ibidem num. 7.
Depoſitum conditionale ſuſtinetur, ſi conditiones ſunt intrinſecæ, ibid. num. 10.
Depoſitum non integrè factum non ſuffragatur deponenti, dec. 652. num. 4.
Vbi idem de depoſito conditionali, & non libero.
Depoſitum non habet vim ſolutionis quando à deponente non eſt abdicatum dominiũ pecuniarum depoſitarum, ita quòd creditor non poſſit ad ſui libitum pecunias depoſitatas ad ſe trahere, dec. 75. nu. 2. 5. & 8.
Depoſiti acceptatio vt facta dicatur ſufficit actus poſitiuus, ibid. num. 5.
Declara vt ibid. nu. 7.
Depoſitum pecuniarum ſufficit creditore recuſante illas recipere, dec. 78. num. 4.
Depoſitum non integrum, & non liberè, & ſine conditione factum, non liberat debitorem, dec. 80. nu. 3.
Depoſitum non priuat quemquam poſſeſſione, quia in depoſito poſſeſſio remanet penes deponentem, licèt detentio remaneat penes depoſitarium, dec. 372. nu. 4.
Depoſitum debet eſſe reale, & non verbale, & tale quòd per ipſum abdicetur dominium à deponente; & quòd creditor ad ſui libitum poſſit pecunias depoſitas accipere, deciſ. 474. num. 2.
Depoſitum conditionale, & non liberum, non ſuffragatur, dec. 624. num. 5.
DEROGATIO fideicommiſſi à mera voluntate Principis dependens, numquid reputetur impoſſibilis, dec. 26. nu. 50.
Derogatio concordatorum eſt neceſſaria in gratia præuentiua, qua ſcilicet præuenit vacationem, dec. 79. num. 6.
Derogationes, & non obſtantiæ in gratia appoſitæ derogant ſtatutis, & omnibus impedientibus effectum gratiæ, dec. 375. num. 3.
Etiam quòd clauſulæ ſint generales, ibid. nu. 4.
Derogatio priuilegiorum conceſſorum quibuſcumque perſonis non comprehendit priuilegia conceſſa Vniuerſitati, vel Collegio, dec. 398. num. 6.
DEROGATORIAE, & derogatoriarum derogatoriæ operantur effectum aduersùs regulas Cancellariæ, deciſion. 200. numer. 1.
Derogatoria etiam ſpecialis Indulti, ſed poſterior, non tollit ius quæſitum ex indulto, ibid. num. 2.
Derogatoriæ generales etiam ampliſſimæ non derogant reſeruationibus in corpore iuris clauſis, ibid. num. 51.
DESCENDENTIA vnius familię ab altera familia in materia iuriſpatronatus probanda eſt per allegantem, deciſion. 176. num. 7.

DESCENDENTES ex paterna, ſeu materna linea vſque sd ſeptimum gradum à genere, vel ſtirpe Hebræorum, Eccleſiaſtica beneficia obtinere non poſſunt, dec. 355. nu. 1.
Conſtitutioni Clementis, quæ redduntur inhabiles deſcendentes ab Hebtæis, derogatum cenſetur per clauſulas generales derogatorias conſtitutionum in contrarium facientium, ibid. oum. 2.
Deſcendentium, & praximiorum appellatione non veniunt fœminæ, vbi eſt babita rstio conſerus odæ agnationis, deciſ. 567. num. 7.
Deſcendendentium defectus quando fuit indefinitè, & indeterminatè cooſideratus, vtputa quia fuerit adiectum verbum, *in infinitum*, illis noo extsntibus, numquid ſubſtitutiooi locus ſit, dec. 634. nu. 6. & ſeqq.
Er quid ſi deſeendenres fuerunt poſiti io conditiooe in parte sctiua, vel psſſiua, ibid. ou. 11. & ſeqq.
DESERTIO cauſæ in dubio ſemper excluditur, & in dubio pronuncietur pro non deſertione, dec. 416. nu. 7.
DETERMINATIO vna reſpiciens plura determinabilia, psriformiter determinari debet, dec. 208. nu. 2. ad finem.
DETRACTIO legitimæ numquid poſſit retardare reſtitutionem bonorum fideicommiſſariorum, dec. 578. nu. 7.
DEVOLVTIONIS, & caducitatis pœna ob canonem non ſolutum non incurritur ante lapſum trienoij à lege, vel ex pscti inducti, deciſ. 167. nu. 4.
Deuolutio, & caducitas, viuo eo qui incurrit non declarata, non poteſt contra filios declsrari, ibid. nu. 5.
Deuolutio, ſeu caducitas propter csnonem non ſolutum incurſa per receptionem canonis tacitè remiſſa cenſetur, ibidem num. 6.
Deuolutioni locus non eſt propter impoſitionem cenſus ſuper fuodo emphiteutico, oiſi in contractu ſit prohibita expreſsè omnis slieostio, ibid. oum. 7.
Deuolutio ob denegstionem dominij directi non incurritur ipſo iure, ſed requirit iudicis declarationem, deciſioo. 169. num. 9. in fin.
Deuolutio, quæ non venit ex nstura contrsctus, ſed ex conuentione, pœnalis eſt, & ad effectum incidendi io eam non bene ioſertur à fsćto voius perſonæ ad factum alterius, deciſ. 359. num. 2.
DICTVS, ipſe, dictiones ſtant demonſtratiuè, & limitatiuè ſimul, dec. 396. nu. 4.
Dicta, dictio repetit omnes qualitstes ſuprà expreſſas, dec. 567. num. 5.
DIEM ceſſiſſe, & veniſſe quando dicatur, dec. 640. nu. 9.
Dies adiectus obligationi ſuſpendit exactionem, non ſubſtantiam debiti, & ipſam obligationem, deciſion. 642. numer. 4.
DIGNITATES de inre requirunt reſidentiam, dec. 331. nu. 3.
DILATIO conceſſs ad ſoluendum non impedit quominus debeatur iotereſſe ſi ſnerit conuentum, deeiſ. 135. nu. 3.
DILIGENS quiſque præſumitur, deciſ. 62. num. 4. verſ. & licet alias.
Fallit vt ibid.
Diligentiſſimus quiſque præſumitur in rebus ſuis, præſertim in viro prudeotiſſimo, dec. 14. nu. 4. in fin.
DILIGENTIA poſſibilis adhibits in conſequendo capitali, non eſt efficax sd ſuſtinendum pactum vſurarum, ſed ad obligsndum debitorem ad præſtationem damnorum, & intereſſe ob retatdatam ſolutionem, dec. 325. nu. 4.
Diligentis per partem adhibits excludit omnem deſertionem cauſæ, deciſ. 416. ou. 5.
DIMISSORIA sd primam tonſursm probat notitiam litterstuiæ pro legendo & ſeribendo iuxta formam Concilij Tridentini ſeſſ. 23. cap. 4. quæ ſufficiunt ad primam tonſuram, dec. 318. no. 1. 2. & ſeq.
DISMEMBRATIONIS Eccleſiæ exceptio oulliter ſacta, & non adhibitis debitis ſolemnitatibus non impedit reſtitutionem in ſpolro, dec. 58. nu. 9.
Diſmembratio Eccleſiæ eſt ſpecies alienstionis, ideò requirit omoes ſolemnitates requiſitas in alienatione rerum Eccleſię, ibid. num. 11.
Vide *Eccleſia*.
Diſmembrationis iuriſdictionis ab vno loco, & ab aliquibus perſonis ſacta, & in alia loca aliaſque perſonas translara, operatur vt dicta loca, & perſonæ, à quibus abdicata eſt iuriſdictio, dicantur de territorio, & ſubditi illius in quem iuriſdictio trsnslara eſt, dec. 234. num. 6.
DISPENSATIO matrimonij inter conſsnguineos prohibiti, deciſ. 27. nu. 1.
Diſpenſatio matrimonij inter conſanguineos prohibiti facta à Cardinali, maiori Pœnitentiario abſente ab Vrbe, numquid valeat, ibid. nu. 2. & 3.
Diſpenſatio matrimonij inter conſanguineos facta muliere non exiſtente ab obiectione, ooo facta mentione minoris ætsris, numquid dicatur ſubreptitia, ibidem num. 4.
Diſpenſatio retineudi plura beneficia incompatibilia intelligends eſt ſi primum beneficiom fuerit legitimè collatum, deciſ. 337. num. 3.
Diſpenſationes matrimoniales, & excommunicationes pro reuelationibus in forma *ſignificauit*, per ſolam Sedem Apoſtolicam ſolis Epiſcopis deliguntur, dec. 234. nu. 20.
Diſpenſario ad recipiendum plura beneficia intelligitur de pluribus beneficijs ſucceſſiuè, non quòd plura poſſint retineri ſimul, dec. 369. nu. 2.
Diſpenſatio ſimpliciter ad plura beneficia intelligitur de doobus tantùm, non autem de omnibus, ibid. num. 3.
Diſpenſstio ad plura beneficia, ſi eam impetrans obtinebat plura quàm duo, & non expreſſit, fuit ſurreptitia: ſi poſt obtentam diſpenſationem obtinuit plura beneficia, quàm duo, cecidit diſpenſatione, ibid. nu. 4.
DISPONERE nulliter, & non diſponere paria ſunt, deciſ. 368. num. 5.
Diſponere, verbum maximè conueoit vltimæ voluntati, & ad eum in dubio refertur, dec. 588. in fin.
DISPOSITIO generslis præcedens non reſtringitur per ſequentem diſpoſitionem ſpecialem, dec. 59. nu. 12. in fin.
Diſpoſitio quælibet iotelligitur rebus in eodem ſtstu permanentibus, dec. 313. nu. 5.
Diſpoſitio generalis non includit pias cauſas, deciſion. 321. num. 2.
Diſpoſitio ſtrictè intelligenda extenditur ad concesſa inſeparabilia, deciſ. 337. nu. 1.
Diſpoſitio generalis facta à teſtatore non comprehendit bona quæ alio iure erant futurs hæredis, etiamſi aliàs teſtator potuiſſet de illis diſponere, dec. 366. nu. 3.
Diſpoſitio relstiua non concludit vbi non concordat cum relsto, deciſ. 568. ou. 5.
Diſpoſitio non dicitur conditionalis, facts ſub ea conditione, quæ à lege tacitè intelligitur, dec. 638. nu. 1.
DISSENSVS non probatur per ſolam proteſtationem Procuratoris in contrarium, dec. 289. num. 2.
DISTRIBVTIONES quotidianæ non computsntur in valore beneficij ad effectum exprimendi, dec. 79. nu. 2.
Et ideò Canooicatus huiuſmodi, qui coofiſtunt in diſtributionibus, tranſeunt ſub expreſſione docat. 24. ibidem in fine.
Diſtributiones quotidianæ ſpectant ad Canonicos, & alios beneficiatos, deciſ. 328. num. 4.
Diſtributiones quotidisnæ debentur intereſſentibus diuinis officijs, & eas dicuntur ipſi lucrari, deciſion. 354. numer. 12.
Diſtributiones quotidianas non lucratur abſens etiam cum iuſta cauſa, ſi eſt abſens ſine licentia Ordinarij, ibidem numer. 15.
Diſtributio legstorum piorum, & illorum exequutio ſpectat ad ordinarium; legatorum verò prophanorum ſpectat, vel ad ipſum ordinsrium, vel sd præſidem loci, deciſion. 425. nu. 10.
DIVES reputatur, qui poteſt facere vt ſit diues, dec. 72. nu. 5. ad finem.
DIVISIO bonorum reſcinditur per l. 2. C. de reſcind. vend. dec. 92. num. 5.
Inſtrumentum diuiſionis contra diuidentes plenè probat, dec. 122. num. 2.
Commune, quod relictum eſt in diuiſione inter hæredes ad vnumquemque hæredum ſpectat pro rata, ibidem numer. 2.
Rem communem diuidere quiſque cogi poteſt, deciſion. 143. num. 1.
Emphyteotica res communis diuidi poteſt inuito ſocio, ibid. num. 1. & 2.
Feudum commune diuidi poteſt inuito altero ſocio, ibid. nu. 1. poſt med.
Diuiſio inæqualiter fsćta reſcindi debet, dec. 182. num. 6.
Vbi etiam illo caſu quanta debet eſſe inæqualitas.
Diuiſio facta à matre in eius teſtamento inter filios omnino ſeruari debet, ibid.
DOCTOR, qui in opinione eſt ſibi contrarius, alibi non meretur allegari, eo quòd variauit, dec. 642. num. 6.
DOLVS ceſſat dara cauſa rationabili, & ſine dolo non eſt locus deuolutioni, & pœnæ, etism conuentionali, deciſ. 357. num. 3. & 4.
Dolus probari debet per allegantem, dec. 409. num. 6.
DOMICILII proprij mutatio non præſumitur, dec. 473. nu. 2.
Domicilij præcipuum ſignum eſt retentio domus in loco, ibid. num. 3.
Domicilium continuandi in loco origiois aoimus dignoſcitur ex aditione hæreditatis in eodem originis loco, ibid. in fine.

Digitized by Google

Domicilium contrahendi animus habitatione decennali præſumitur, ibid. nu. 5. & 6.
Vbi declaratur, dummodo fuerit continua, aliàs ſecus.

Domicilium contrahendi animus quomodo probetur per teſtes, ibid. nu. 7.

Domicilium contrahendi animus nunquid probetur ex eo, quòd quit in vno loco vxorem duxit, ibid.

Domicilium non dicitur contrahere in Curia Aduocatus qui Curiam ſequitur, ibid. num. 8.

Dominium non acquiritur ſine animo acquirendi, deciſ. 51. numer. 4.

Dominium acquiſitum commutabiliter, & reuocabiliter ſi reſolutum fuerit cenſetur pariter reſoluta ipſa hypotheca, ibidem num. 6.

Dominium rerum adminiſtratarum tranſit in adminiſtratorem per æſtimationem earum, & adiudicationem, deciſ. 121. nu. 2. in fin.

Dominium inducitur ex aditione bonorum hæreditariorum, dec. 127. num. 1.

Dominium in contractibus ſine traditione retro non transfertur, deciſion. 146. num. 5. verſ. reſpondebatur enim, & num. 6.
Vbi quid de poſſeſſione.

Dominium concludenter probari debet in iudicio rei vendicationis, deciſ. 181. num. 1.

Dominium eſt quid totum integrale, quod conſtituitur ex proprietate, & vſufructu, & vtrumque eſt pars integralis, & ſubſtantialis dominij, deciſ. 130. nu. 8. & 9.

Dominium, & poſſeſſio inter ſe differunt, dec. 261. nu. 2.

Dominium non transfertur nudo pacto, ſed requirit traditionem, dec. 326. num. 1.

Dominium rei venditæ acquiritur illi, cuius nomine, & eo mandante emptio facta fuit, dec. 436. nu. 1.

Dominium præſumitur ex poſſeſſione, quando non agitur de canonizatione ipſius dominij, dec. 444. nu. 5.

Dominium concludenter probandum eſt per agentem rei vendicatione, deciſ. 501. nu. 1.

Dominium rei emphyteoticæ probatur per ſolutionem canonis, ibid. nu. 3.

Dominium pecuniæ transfertur per traditionem earum, & commixtionem cum ſuis pecunijs, dec. 516. nu. 3.

Dominium, & poſſeſſio nunquam acquiritur ignoranti, & abſenti, niſi per Procuratorem, ibid. nu. 5.

Dominium rei poſſeſſæ, vt acquiratur, requiritur animus, & intellectus poſſidendi, ibid.

Dominium non acquiritur ab exiſtente in mala fide, deciſ. 516. num. 6.

DOMINVS certioratus præſumitur per Procuratorem de negotio arduo, dec. 3. num. 4.

Dominus directus emphyteuſi finita poteſt ratione ciuilis poſſeſſionis per viam manutentionis recoperare naturalem poſſeſſionem, dec. 30. num. 7. & 8.
Declara vt ibid.

Dominus emphyteuſis poteſt apponere lapides cum inſcriptione, quòd eſt dominus proprietatis ſuper ædificio emphyteotico, deciſ. 279. nu. 1.
Quia quilibet poteſt in re ſua ponere nomen, & ſigna.

Domini directi licentia non eſt neceſſaria in alienatione feudi, quę fit inter comprehenſos in inueſtitura, dec. 311. nu. 8.

Dominus directus emphyteuſis, habet prælationem in concurſu cum emptore, non ſolùm in contractu, ſed & in qualibet eius parte, deciſ. 396. nu. 8.

Domino eſt prius ſuccurrendum de reditibus bonorum, quàm adminiſtratori, dec. 442. nu. 2.

DOMVS paterna ob æs alienum patris alienari non poteſt, quando adſunt alia bona, dec. 235. nu. 9.

Domus profeſſa Ieſuitarum eſt incapax hæreditatis, deciſ. 311. num. 1.

Domus paterna cenſetur eſſe pretioſior alijs bonis hæreditarijs, dec. 506. num. 5.

Domus tacita reconductio cenſetur facta cum eiſdem pactis, & conuentionibus, de quibus in prima locatione, deciſ. 590. num. 6.

DONATARIVS poſſidens titulo donationis, ſi conſentiat diſponi de re ſibi donata in teſtamento, ſibi præiudicat, & fit transfuſio tituli poſſeſſionis etiam ſine concurſu actus retroſimilis, dec. 353. nu. 7.

DONATIO non præſumitur, niſi probetur ab eo, qui in ea ſe fundat, dec. 20. nu. 3.

Donatio, ſeu renunciatio, vt euitetur, omnis interpretatio facienda eſt, ibid. num. 5. in fin.

Donatio facta per patrem filijs nulla, & inualida eſt ſine ſolemnitatibus ſtatuti vrbis lib. 1. capit. 149. deciſion. 68. num. 1.
Vbi idem in omnibus alijs donationibus, in quibus ad obuiandum fraudibus ſtatutum requirit ſolemnitates, ſecus ſi ſolemnitates requiruntur, non ad obuiandum fraudibus, ſed ad integrandum perſonam donantis, ibidem numer. 2. & ſeqq.

Donantis inofficioſæ titulus habet locum quando donans non retinet in patrimonio, quantum capit legitima filijs debita, & vſque ad illam ratam donatio etiam non dolo facta reuocatur, deciſ. 113. num. 3.

Donatio inofficioſa etiam loco pio, & ad vſum pium reuocatur vſque ad legitimam, ibid. num. 4.

Donatio ſub conditione facta tranſmittitur ad hæredes donatarij etiam eo mortuo, conditione pendente, deciſion. 142. num. 2.

Donatio abſenti facta abſque eius ratificatione, an & quando eidem abſenti acquiratur, præſertim ad effectum tranſmiſſionis, dec. 142. num. 5. & 6.

Donationis natura eſt dare, & transferre, dec. 253. nu. 6.

Donatio cum clauſula, *Conſtituti*, in qua donans reſeruauit ſibi viuenti vſumfructum bonorum donatorum, & poſſeſſionem, operatur vt donans ſibi reſeruauerit naturalem poſſeſſionem, non autem ciuilem, dec. 258. nu. 2. & 4.
Vbi de eadem materia.

Donatio inter virum, & vxorem conſtante matrimonio à iure improbatur, & ideò confeſſio viri de recepto ſonat in donationem, ſi eſt non præcedente obligatione ad ſui fauorem, deciſ. 296. num. 6.

Donatio præſumitur inter coniunctos, dec. 312. num. 11.

Donatio ſi facta ſit cum certis pactis, ſi donatarius non acceptauerit cum illis pactis, non poteſt agere vigore donationis ex defectu implementi, dec. 338. num. 1.

Donatio non reuocatur per ſuperuenientiam liberorum, quando ſic expreſsè fuit renunciatum, deciſion. 408. numero 2.

Donans ſi pacta, & conditiones in donatione appoſitas non ſeruauit, non per hoc donatio redditur nulla, niſi adſit pactum reſolutionum, ſed tantummodo agitur ad implementum, ibid. num. 3.

Donatio non minuit legitimam, & propterea ſi donans non retinuit in patrimonio quantum capit legitima filijs debita, illa reuocatur vſque ad quantitatem legitimæ, etiam ſi loco pio, & in pios vſus facta ſit, dec. 420. nu. 1.

Donatio quando dicatur conditionalis, & quando pura, dec. 471. num. 5.

Donatio ſi ſine filijs deceſſerit, dicitur conditionalis, & ſuſpenſiua de tempore mortis, ibid.

Donatæ rei ſine acceptatione, dominium non transfertur in donatarium, dec. 516. nu. 5.

Donatio quando dicatur pura, & quando conditionalis, dec. 539. num. 4.

Donatæ rei dominium numquid translatum cenſeatur, quando donator ſibi vſumfructum reſeruauit, ibid. in fin.

Donatio omnium bonorum, etiam per verba ampliſſima, & apta comprehendere, non comprehendit bona alienari prohibita, etiam quòd prohibitio proueniat ex contractu, dummodo in eo adſit clauſula annullatiua, & reſolutiua annullationis, & adſit obligatio Cameralis cum iuramento, dec. 623. num. 3.

Donatio inter ſponſum, & ſponſam ante contractum matrimonium valida eſt, deciſ. 638. nu. 1. 2. & 3.
Vbi ampliatur hæc concluſio, etiam adiecta conditione, ſi nubat.

Donatio facta inter ſponſum, & ſponſam, collata tamen in tempus contracti matrimonij, non valet, ibidem numero 4. & 5.

Donatio facta per maritum ſponſæ ad effectum augendi dotem, dicitur facta ex cauſa oneroſa, & valida eſt, ibidem num. 4.

Donatio facta per maritum ſponſæ pro augenda dote, & ob cauſam futuri matrimonij, non ſufficit ſolemnitatibus ſtatutorum vrbis, ibid. num. 6. 7. & 8.

Donatio facta ob cauſam non dicitur pura, etiam quòd dicatur quòd donans ſua voluntate, & liberè donat, ibid. num. 6.

Donatio facta ab auia materna nepoti ſuo propter naturalem affectionem non requirit inſinuationem, & alias ſtatutarias ſolemnitates, deciſ. 653. num. 1.

Donatio facta abſenti, Notario pro eo ſtipulante, an requirat donatarij ratificationem, de quo tempore, & an tacita ratificatio ſufficiat, ibid. num. 1.

Donationis inſinuatio requiſita à ſtatuto, non procedit quando in donatione adeſt iuramentum, ibid. num. 3.

DONEC, & *quouſque*, & ſimiles dictiones, ſunt dictiones extinctiuæ, deciſ. 146. num. 5.

DOTIS receptæ confeſſio non præiudicat viro, nec creditoribus, deciſ. deciſ. 15. num. 2.

Digitized by Google

Dotis receptæ conſeſſio facta non à viro vxori, ſed extraneæ perſonæ, probat contra confitentem, ibid. num. 3.

Dotis non ſolutæ fructus debentur vbi ex parte debitoris concurrit mora, & ea parte creditotia concurrit ſuſtentatio onerum matrimonij, deciſ. 19. nu. 3.

Dote non ſoluta per mortem viti, ſi mulier aliunde non habet vnde ſe alere poſſit, debentur ei alimenta ab hæredibus mariti, deciſ. 59. num. 2. & 3.

Vbi declaratur hæc concluſio, dummodo à muliere pro habenda effectualiter dote fuerit facta diligentia.

Dote non ſoluta vxori poſt mortem viri debentur alimenta, etiam quòd ipſa mulier habeat conſanguineos diuites, ſi aliunde non habeat vnde ſe alere poſſit, ibidem num. 5. & 6.

Dote non ſoluta vxori poſt mortem viri, poteſt mulier cum hæredibus mariti conuenire vt loco dotis non ſolutæ, donec ſoluatur, alimenta debeantur, ibid. nu. 8. 9. & 10.

Dos non debet detrahi de bonis fideicom. ſubiectis, niſi ſequatur matrimonium, deciſ. 113. num. 14.

Dotis recuperandæ actio competit viro, non autem vxori, dec. 124. nu. 2. in fin.

Dos à patre data, patri reſtituenda eſt, ibid. nu. 3.

Vxor eſt creditria viri pro dote recuperata, vel ſi per eum ſtetit, quo minus recuperaret, ibid. nu. 4.

Mulier numquid poſſit agere contra patrem dotantem pro ſolutione dotis abſque ceſſione viri, ibidem numer. 5. 8. & 9.

Dos à patre filiæ conſtituta, dicitur ipſius filiæ patrimonium, nec ampliùs cum patrimonio patris confunditur, declara vt ibid. nu. 7.

Stipulari alteri quis poteſt in contractu dotis, deciſion. 124. num. 8.

Dotem à patre promiſſam numquid filia recuperare poſſit, an verò vir, ibid. num. 9.

Dotis quarta pars non debetur vxori ſuperſtiti viuente nepote ex filia amborum coniugum, dec. 131. nu. 1. & 2.

Dos quando ſuccedit loco legitimæ, de ipſa legitima detrahenda eſt, non de fideicommiſſo, aut tota hæreditate tanquam æs alienum, dec. 152. nu. 1.

Dos ſuccedit loco legitimæ, vel ex diſpoſitione teſtatoris, vel ex diſpoſitione ſtatuti, & quando ſtatutum excludit fœminas, dos ſuccedit loco legitimæ, ibid. num. 2.

Amplius quando ſtatutum excludit dotatam, & propter dotem, ibid. nu. 3.

Dos ſuccedit loco legitimæ ex diſpoſitione teſtatoris quando teſtator agnoſcit filias in ſuas, relinquendo illis dotem iure inſtitutionis, ibid. nu. 4.

Teſtator relinquens dotem filiæ iure inſtitutionis, videtur receſſiſſe à ſtatutaria excluſione, & rem ad terminos iuris communis redegiſſe, ibid. num. 5.

Dos, quæ ſuccedit loco legitimæ, quando excedit portionem legitimæ, non minuit portionem maſculorum, licèt quod minus eſt, cedat ipſorum beneficio, & eorum portionem impugnet, ibid. nu. 9.

Dotis receptæ conſeſſio probat numerationem, conſtito de præcedente promiſſione, deciſ. 161. num. 2.

Dos promiſſa ſub conditione, deficiente conditione dari non debet, dec. 225. nu. 1.

Dos data filiæ à patre an tranſmiſſibilis ſit ad hæredes filiæ ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum propter maſculos, deciſ. 226. num. 5.

Declara vt ibid.

Dos data à patre filiæ non ſuccedit loco legitimæ, quando tempore reſtitutionis pater viuit, ibid. num. 6.

Dos data à patre filiæ, ad patrem non reuertitur, quando ſoluto matrimonio filij ex filia ſuperſunt, declara vt ibidem num. 7. & 8.

Vbi etiam quid vigore ſtatuti vrbis.

Dote ſemel à patre filiæ conſtituta remanet patrimonium filiæ ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum propter maſculos, ibidem nu. 9. & 10.

Dotes numquid detrahendæ ſint de legitima filiorum, deciſ. 241. num. 7.

Conſeſſio receptionis dotis, etiam per apocham ſubſcriptum, & recognitum, quamuis in ea non renuntietur præſentialis numeratio, probat veram numerationem fauore mulieris in præiudicium hæredum tertiæ, & etiam fiſci, dummodo conſeſſionem præceſſerit promiſſio dotis, dec. 267. num. 5.

Dotis receptæ conſeſſio probat ſolutionem præcedente conuentione dotis, ſeu coniecturis, ibid.

Dotes debent extrahi de corpore hæreditatis tanquam æs alienum, deciſ. 302. nu. 3.

Dotis legatum non debetur niſi purificata conditione nuptiarum, ibidem.

Dotem excedere legitimam probatio incumbit allegant, dec. 334. num. 2.

Dos in dubio præſumitur correſpondere legitimæ, ibidem.

Dos quando ſuccedit loco legitimæ in ſtatuto excludente fœminas propter maſculos à ſucceſſione patris, deciſion. 359. num. 7. & ſeqq.

Dos data in rebus ſtabilibus præcedente promiſſione certæ quantitatis reſtitui debet in pecunia quantitatis promiſſa, dec. 419. num. 1.

Dotis extimatæ dominium tranſit in maritum, ibid.

Dotis extimatio facit emptionem, & venditionem, etiam quod extimatio ſubſequuta fuerit ex interuallo, & etiam non præcedente pacto de extimando dotem, ibid. nu. 2.

Dos data cum pacto de illam extimando facit emptionem, & venditionem, etiam quòd extimatio non ſubſequatur, ibid.

Dos promiſſa ſub certa quantitate facit, vt ſubſequens traditio alicuius rei ſtabilis faciat emptionem, & venditionem, ibid. nu. 3. & 4.

Vbi an iſto caſu ſit in electione mariti, rem, vel pretium, ibid.

Dos ſi fuerit data in tot mobilibus extimata, etiam quòd fuerint conſumpta in caſu reſtitutionis, debet reſtitui eorum extimatio, ibid. num. 5.

Dos non præſumitur ſoluta, nec eueniſſe caſum nuptiarum, quia tanquam in facta exiſtentia ſunt probanda, deciſ. 432. num. 12.

Dotis augmentum non facit acquiri iuſpatronatus, niſi doceatur primam dotem redactam eſſe ad non eſſe, deciſion. 487. num. 4.

Dotis augmentum, & donatio propter nuptias à pari procedunt cum ipſa dote, dec. 513. num. 3.

Dotis reſtituendæ fructus debentur à die interpellationis, deciſ. 522. num. 2.

Dos numquid dicatur exceſſiua ſi vni ſorori *fuerit plus* datum, quàm alteri, deciſ. 588. num. 9.

Dos dicitur proprium patrimonium mulieris, ibid. nu. 12.

Dotes in vrbe limitata per conſtitutionem Pij V. eſt reuocata per conſtitutionem Gregorij XIII. deciſion. 60. numer. 1. & per totum.

Dotis ſolutio probatur per teſtes deponentes de viſu, & certa ſcientia, dec. 612. num. 1. & 2.

Vbi etiam quòd dicti teſtes probant etiam ſolutionem integræ dotis, & ibid. nu. 6.

Dos non ſuccedit loco legitimæ, itaut detrahenda ſit tanquam æs alienum ex toto corpore hæreditatis ante legitimam filij, quando fœmina per ſtatutum eſt excluſa, dec. 620. num. 1.

Dos à patre profecta mortua filia in matrimonio extantibus liberis, an ad eundem patrem reuerti debeat, & reſtitui, dec. 642. num. 1.

Et negatiuè reſpondendum eſt vniuerſali totius Orbis conſuetudine, ibid. num. 2.

Dos ad certam diem promiſſa eodem modo debetur ſicuti purè promiſſa, ibid. nu. 4.

Dos à patre profecta etiamſi filius, qui matri ſuperfuit, non viuit, ſed paulo poſt mortem matris etiam hæreditate *non adita* decedit, dec. 642. num. 5.

Dotis receptæ conſeſſio probat receptionem dotis, præcedente illius promiſſione, dec. 644. nu. 1.

Dotem ſi filius recipiat patre, conſentiente, cenſetur pater ſe obligare, & bona ſua pro reſtitutione dotis, ibidem num. 2.

Dotis promiſſio in pecunia cum adiectione, *da conſegnarſi in tanti ſtabili*, hoc cenſetur adiectum ſolutioni, & pro commoditate debitoris, non obligationi, & non refertur ad verbum obligationis *promiſit*, dec. 655. nu. 4.

Dotes detrahendæ ſunt de tota hæreditate ante detractionem legitimæ, dec. 668. num. 1.

Dotis conſeſſio, v. *Conſeſſio*.

Dotis legatum, v. *Legatum*.

DOTALIA nuncupantur omnia ea, quæ in dotem data fuerant, dec. 466. num. 4.

Declara vt ibid. in fin.

Dotales fructus ſuccedunt loco alimentorum, & morte mulieris amplius non debentur, deciſ. 208. nu. 7.

DVAS perſonas repræſentare vnus non poteſt, deciſion. 55. num. 4.

Duæ negatiuæ important affirmatiuam, dec. 164. nu. 2.

Duo rei debendi videntur adinuicem fideiuberi, deciſ. 373. num. 83. in fine.

Digitized by Google

E

ECCLESIA parochialis quòd ſit alteri vnita probatur ex pluribus conceſſionibus antiquiſſimis diuerſorum Epiſcoporum, deciſ. 37. nu. 1. & ſeqq.
Eccleſia parochialis numquid alteri Eccleſiæ vnita cenſeatur ex eo, quod in illa deputatur Vicarius perpetuus, & non amouibilis, ibid. num. 8.
Eccleſiæ diſmembratio præſupponit præcedentem poſſeſſionem, deciſ. 58. nu. 4.
Eccleſiarum pluralitas non præſumitur, ibid. nu. 7.
Eccleſiæ diſmembratio eſt ſpecies alienationis, ideò requirit omnes ſolemnitates requiſitas in alienatione rerum Eccleſiæ, ibid. num. 11.
Eccleſiæ vacanti conſtitui debet defenſor, ibid. nu. 12.
Eccleſia parochialis Regularis conferri poteſt ſine concurſu, dec. 88. num. 8. in fin.
Eccleſiæ, & beneficij collatio non valet niſi facto concurſu intra ſex menſes à die obitus beneficiati, declara dummodo adſit ſcientia ordinarij collatoris de quo tempore obierit beneficiatus, deciſ. 120. num. 4.
Eccleſia patronata non tenetur ad alimenta patrono, ſi ſuperſunt alij ad quos ſimile onus pertinet, deciſ. 201. num. 8.
Eccleſiæ redditus ad effectum probandi ſuperabundantiam debent probari per corpora bonorum, nec ſufficit per publicam vocem, & famam, ibid. nu. 9.
Eccleſia poteſt in vna diœceſi permanere, & tamen non eſſe de illa diœceſi, deciſ. 234. num. 2.
Vbi etiam quòd Eccleſia poteſt ſtare in vna prouincia, & tamen eſſe de alia diœceſi.
Eccleſia non eſt amplius in commercio, & ideò in illa non cadit deuolutio, deciſ. 294. nu. 7.
Eccleſia, minores & loca pia habent reſtitutionem ad effectum probandi ſuper directo contrarijs, etiam poſt publicatas atteſtationes, deciſ. 301. num. 5.
Declara vt ibid. n. 6. & 7.
Eccleſia ædificata, ſolum cedit ædificio, non ædificium ſolo, deciſ. 308. num. 6.
Eccleſia collegiata ſi fuerit effecta Cathedralis, priuilegia antiqua non poſſunt deſeruire, deciſ. 313. nu. 5.
Eccleſia filialis, quæ præcedebatur ab Eccleſia matrice, ſi eligatur in collegiatam, debet præcedere ipſam matricem, ibid. nu. 6.
Eccleſia non poteſt erigi in collegiatam ſola ordinarij authoritate, deciſ. 331. num. 5.
Eccleſia dicitur potentior ad effectum prohibitionis alienationis rei emphyteoticæ in illam, dec. 347. num. 6.
Eccleſia vnita alteri Eccleſiæ efficitur prædium illius, deciſ. 352. num. 7.
Eccleſia cum cura ſi vniatur alteri Eccleſiæ, cura ipſa poſt vnionem reſidet habitu penes Eccleſiam, cui facta eſt vnio, & exercitium curæ actu eſt penes deputatum ab Eccleſia, ibid.
Eccleſiæ cura quando in vnione reſeruata eſt portio congrua pro Vicario ſoluenda per Eccleſiam, cui vnitur, tunc cura habitu reſidet penes Eccleſiam, & actu exercitium curæ tantùm penes Vicarium, ibid. num. 8.
Eccleſia, & locus pius non habet priuilegium vt poſſit à contractu perfecto recedere directè, ſed debet ad eius obſeruationem magis eſſe adſtrictus, quia debent colere iuſtitiam, dec. 376. num. 7.
Eccleſia ſi defenſore caruit, iudicium contra ipſam motum nullum, & inualidum eſt, dec. 415. nu. 1. & per tot.
Eccleſia poteſt remanere regularis, etiam quòd in ea Monachi reperti non fuerint, ſi non actu, ſaltim habitu, quod ſufficit ad retinendum omnia iura ſua, dec. 421. num. 5.
Eccleſia quòd ſit regularis, arguitur ex eo, quòd fuerit collata per viam commendæ, dec. 427. num. 2.
Eccleſia poteſt remanere regularis, ſi non actu, ſaltem habitu, etiam quòd in ea tempore viſitationis non fuerint reperti monachi, ibid. nu. 5.
Eccleſiæ verbum intelligi poteſt largè, & ſtrictè, quando, & quomodo largè, & quando, & quomodo ſtrictè, deciſ. 455. num. 3.
Eccleſiarum rerum alienationis ſolemnitates numquid requirantur in tranſactione facta cum Eccleſia, deciſ. 463. nu. 7.
Eccleſia ſubdita Epiſcopo ad euitandum debitum cathedratici, debet probare indebitum vel per ſolutiones factas, vel per conſuetudinem non ſoluendi, deciſ. 465. num. 2.
Eccleſia contra Eccleſiam non acquirit titulum ſine beneplacito Apoſtolico, ibid. num. 6.

Eccleſiæ de cuius bonis ſit fundatio, ſeu dotatio beneficij, competit iuſpatronatus illius, deciſ. 487. num. 2.
Eccleſia non erecta in titulum, impetrari non poteſt, deciſ. 530. num. 2.
Eccleſia matrix probata cenſetur ex his quæ ponuntur, dec. 607. num. 3.
Vbi etiam quòd per teſtes dicentes, quòd ab ea alia Eccleſiæ recipiunt ſacramenta.
Eccleſiæ libertas habet præſumptionem pro ſe, deciſion. 611. num. 2.
Eccleſiæ in Cathedralem erectio, v. *Erectio*.
Eccleſiæ vnio, v. *Vnio*.
ECCLESIASTICARVM rerum alienatio requirit ſolemnitates, & iuſtam cauſam, nec vnum ſine altero ſufficit, deciſion. 58. num. 11.
Eccleſiaſticæ perſonæ, v. *Clerici*.
ELECTIO competit inferiori; confirmatio autem pertinet ad ſuperiorem, deciſ. 665. num. 4.
EMENS pro perſona nominanda non poteſt rei emptæ poſt emptionem nouas conditiones, & noua onera apponere, ſed tenetur eam liberam prout emit præſtare, deciſ. 51. num. 2. & 3.
Emens, ſeu conducens rem à Camera Apoſtolica pro ſe, & perſona nominanda, an & quando poſſit perſonam nominare ſine conſenſu ipſius Cameræ, deciſ. 208. num. 6. & 7.
Emens rem litigioſam, numquid facit fructus ſuos, deciſ. 608. num. 2. & ſeqq.
Litigioſa res non dicitur poſt extinctam litem per tres ſententias exequutioni mandatas, ibid. nu. 3.
EMPHYTEOTA ſi canonem non ſoluerit, poteſt dominus directus propria authoritate poſſeſſionem rei emphyteoticæ capere: ſecus ſi eiuſdem rei emphyteoticæ deuolutio prætendatur ex alio capite, dec. 30. num. 5.
Emphyteota tenetur recognoſcere dominum toties quoties fuerit requiſitus, maximè quando ſubeſt timor ne tractu temporis dominium controuertatur, dec. 279. num. 3.
Et ſic tenetur renouare inueſtituram.
Emphyteotica bona poſſunt alienari in præiudicium vocatorum in inueſtitura de conſuetudine Abbatiæ Farfen. deciſion. 52. num. 1.
Emphiteotica res communia diuidi poteſt inuito ſocio, dec. 143. num. 1. & 2.
Emphyteoticæ rei inueſtitura pluribus facta, & quælibet conceſſio cenſetur facta pro rata, & pro virili, non autem in ſolidum, ibid. num. 2.
Emphyteuſi pluribus conceſſa, ſi vnus non ſoluit canonem, numquid efficiatur caduca in totum, ibid.
Emphyteotica res non cadit in commiſſum per non ſolutionem canonis, quando ſic ex pacto conuentum eſt, deciſion. 269 numer. 4.
Emphyteuſis caducitas non poteſt declarare mortuo patre, qui canonem non ſoluit in præiudicium filij pupilli, ibidem in fine.
Emphyteuſis caducitas non incurritur ex eo ſolùm quòd emphyteota rem emphyteoticam alteri hypothecauit ſine conſenſu domini, ibid. nu. 5. ad fin.
Emphyteoticæ rei deuolutio, an & quando locum habeat ex denegatione dominij directi, ibid. num. 6.
Emphyteoticæ rei caducitas per denegationem dominij purgatur per pœnitentiam, & contrariam declarationem, deciſ. 169. num. 7.
Emphyteotica bona non veniunt in generali diſpoſitione, deciſ. 391. num. 13.
Emphyteoticæ rei alienatio, & inueſtitura fieri non poteſt per habentem generale mandatum, ſed requiritur mandatum ſpeciale, deciſ. 463. nu. 2.
Emphyteotica res ſi fuerit data reſeruato iure dominij, & proprietatis dominij directi, quid operetur talis reſeruatio, dec. 582. num. 2.
Emphyteuſi finita poteſt dominus directus ratione ciuilis poſſeſſionis per viam manutentionis recuperare naturalem poſſeſſionem, dec. 36. nu. 7. & 8.
Declara vt ibid.
Emphyteuſis ſimpliciter facta ad tertiam generationem non dicitur hæreditaria, etiam quòd in ea ſit facta mentio in nominatione, non autem in vocatione generationis, dec. 39. num. 1.
Emphyteuſis ſecunda inueſtitura interpretationem recipit à prima, ibid. ad med.
Emphyteuſis non dicitur hæreditaria quando in ea non eſt facta mentio hæredum, ſed deſcendentium, deciſ. 39. numer. 1. ad finem.
Emphyteuſis accepta ad tertiam generationem maſculinam, ſeu fœmininam, vel ad tertiam nominationem, numquid cenſeatur hæreditaria, ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum propter

maſculos, & numquid in ea fœminæ cenſeantur vocatæ in defectum lineæ maſculinæ, ibid. nu. 2.
Emphyteuſis primus acquirens numquid maſculis præiudicare poſſit, ibid.
Emphyteuſis à patre accepta, & ſtipulata pro filijs, numquid accepta cenſeatur pro filijs vti hæredibus, deciſion. 39. num. 8.
Emphyteuſis numquid dicatur hæreditaria, quando in illius Inueſtitura ſit clauſula, *ad habendum*, ibid. nu. 12.
Emphyteuſis non dicitur, ſed locatio ad longum tempus, quando pro recognitione dominij non datur modica quantitas, ibid. num. 13.
Emphyteuſis conceſſa acquirenti ad tertiam eius generationem, generatio prima incipit in eius filijs, & terminatur in pronepotibus, deciſ. 94. n. 1.
Limita ſi conceſſa ſit ad tertiam generationem ſimpliciter, ſine verbo *eius*, vel *ipſius*, ibid. in fin.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica non poteſt concedi niſi tribus perſonis, deciſ. 94. num. 7. Sed hæc diſpoſitio eſt extenſa ad omnes deſcendentes, ibid.
Emphyteuſis inueſtitura facta pro marito, & vxore, & eorum filijs, numquid tranſeat ad filios mariti ex alio matrimonio contrahendo, deciſ. 174. nu. 24. ad fin.
Emphyteuſis recepta pro ſe, & hæredibus, non tranſit in hæredes extraneos, ſed ad ipſos tantùm hæredes legitimos, dec. 265. num. 2.
Emphyteuſis ſi fuerit per patrem, vel auum alienata, hæres legitimus vocatus in inueſtitura confecto inuentario non tenetur ſtare facto patris, vel aui, qui alienauerunt, ibid. num. 3.
Emphyteuſis recepta pro ſe, & hæredibus legitimis, ſuperueniente licentia domini directi de alienando in quoſcumque, efficitur merè hæreditaria, & tranſitoria ad quoſcumque, & in præiudicium vocatorum, ibid. nu. 4.
Declara vt ibid. num. 5.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica de ſui natura non eſt tranſitoria ad extraneos hæredes, ibid. nu. 12.
Emphyteuſis renouatio, eſt noua acquiſitio, quoad ipſum, in quem renouatur, & ſic poteſt comprehenſis in primis inueſtituris præiudicare, ibid. nu. 12.
Vide contrarium quando ſit vigore pactorum primæ inueſtituræ, quia prima eſt attendenda, ibid. nu. 13.
Emphyteuſis reſpectu domini directi, quoad proprietatem non poteſt dici res aliena, neque quoad eiuſdem poſſeſſionem ab alio poſſeſſa, licet poſſeſſio naturalis ſit penes emphyteotam, deciſ. 279. nu. 4.
Emphyteota non tenetur ſubire, niſi onera conuenta, intellige quando eius conditio fieret deterior, ibid. num. 7.
Emphyteuſis ad certam lineam alienari non poteſt, etiam de licentia domini directi in præiudicium vocatorum, & mortuo alienante, vocati recuperabunt bona, deciſ. 295. nu. 1. 2. & 3.
Emphyteuſis etiam Eccleſiaſtica venit in generali obligatione de euictione, & ſic remanet obligata, & hypothecata, dec. 295. num. 4.
Declara vt ibid. nu. 5.
Emphyteuſis Eccleſiæ non eſt tranſitoria ad extraneas perſonas, deciſ. 347. nu. 1.
Emphyteuſim Eccleſiaſticam ſolus primus acquirens in extraneas perſonas poteſt alienare, & de ea diſponere, ibidem num. 3.
Emphyteuſis natura eſt, vt etiam ſi poſſet alienari, non poſſit alienari in perſonam potentem, etiam in caſibus, in quibus licita eſt alienatio irrequiſito domino, ibidem num. 4.
Emphyteuſis ab Eccleſia conceſſa non poteſt tranſire in aliam Eccleſiam quæ dicitur æquè potens, ibid. nu. 10.
Emphyteuſis deuolutio, quæ facta fuit in vita domini, ſi per eum non fuerit declarata, non poteſt per ſucceſſorem declarari, ibid. nu. 12.
Declara non procedere quando adeſt ignorantia deuolutionis, ibid. Secundò non procedere in deuolutione, quæ incurritur vigore pacti, ibid. nu. 14.
Ignorantia deuolutionis præſumitur, ibid. nu. 13.
Emphyteuſis ſi conceſſa eſt cum pacto affrancandi, cenſetur alienata quoad vtrumque dominium vtile, & directum, dec. 396. num. 9.
Declara vt ibid. nu. 10. & 11.
Emphyteuſis ad tertiam generationem ſi ſit conceſſa prima generatio, non incipit à perſona acquirentis, ſed ab eius filijs, deciſ. 407. nu. 2.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica ad generationem facta pluribus morientibus aliquibus ſine generatione non deuoluitur ad Eccleſiam pro portione præmorientium, ſed accreſcit ſuperſtitibus, intellige quando eſt renouatio inueſtituræ, non noua Inueſtitura, ibidem numer. 6.
Emphyteuſis Eccleſia, ſi fuit alienata ab emphyteota irrequiſita Eccleſia, ad Eccleſiam reuertitur, deciſ. 463. n. 1.
Emphyteuſis caducitas commiſſa ob alienationem irrequiſito domino directo cenſetur remiſſa per receptionem penſionis, ibid.
Item per nouam inueſtituram, ibid.
Emphyteuſis datur pro minori penſione, quàm locatio, ibidem num. 5.
Emphyteuſis, v. *Feudum*.
Emphyteuſis caducitas, v. *Caducitas*.
EMPTIONE cenſus facta pro perſonis nominandis ante nominationem cenſus remanet in dominio emptoris, & ſubſequuta nominatio non præiudicat hypothecæ medio tempore emptori acquiſitæ, nec in præiudicium iuris quæſiti in dicta hypotheca nominatio retrotrahitur ad tempus contractus, deciſ. 51. num. 1. & per tot. deciſionem, in qua præmiſſa concluſio bene declaratur.
Emptione facta pro perſona nominanda ſequuta nominatio numquid retrotrahatur ad tempus contractus in præiudicium iuris quæſiti principali emptori, ex quo nominatio conditionis erat voluntaria, ibid. in fine, & ibid. nu. 4. & 7. in princ. & in fin.
Emptio facta pro perſona nominanda, non ſequuta nominatione perſonæ, reſidet in ipſo contrahente, & emptore, dec. 322. num. 4.
Amplia vt ibid. nu. 5.
Emptio facta de pecunijs dotalibus, cenſetur facta de pecunijs depoſitatis, ſi non conſtat quòd aliæ pecuniæ extarent, quàm quæ erant depoſitatæ, maximè ſi erant depoſitatæ ad effectum inueſtiendi, & ſic ſummæ correſpondent, deciſ. 335. num. 1.
EMPTOR non poteſt agere de euictione contra venditorem quando ſciuit rem emptam eſſe alteri obligatam, niſi in ſpecie hoc fuerit actum, deciſ. 14. nu. 2. *in fin.*
Emptor non tenetur ſtare locationi, deciſ. 28. num. 1.
Declara quando conductor in re ſibi locata *habuit hypothecam*, ibid. nu. 2. & 4.
Vbi an ſufficiat hypotheca generalis, & ibid. nu. 3.
Vbi quid ſi in inſtrumento locationis adeſt iuramentum.
Emptor fundi non poteſt eſſe melioris conditionis, quàm venditor, à quo fundum emit, deciſ. 33. nu. 7.
Emptoris in locum ſuccedit, qui ab emptore emit, deciſ. 364. num. 2.
Emptori illæ met actiones competunt, quæ competebant venditori, deciſ. 432. nu. 2.
Emptor promittens ſoluere pretium rei emptæ creditoribus venditoris ſoluendo bona fide liberatur pro quantitate ſoluta, deciſ. 443. num. 1. in fin.
Emptor promittens ſoluere creditoribus venditoris, ſi ſoluat poſterioribus creditoribus culpa, & facto ſuo ſolutio ei non ſuffragatur, ibid. nu. 2.
Emptor numquid poſſit ſoluere pretium rei emptæ antequam ſibi adimpleantur promiſſa in venditione, ibidem numer. 2. & 3.
Emptor dicitur poſſidere titulo emptionis, etiam quod venditor ſibi reſeruauerit dominium, & poſſeſſionem, deciſion. 445. num. 4.
EMPTVM de pecunia alterius ſpectat ad illum cuius nomine emptio facta fuit, & non ad dominum pecuniæ, deciſion. 344. num. 5.
ENVNCIATIVÆ antiquæ factæ in teſtamento probant ius patronatus, deciſ. 1. n. 1. & 2.
Vbi etiam quid ſi enunciatiuæ non ſint de antiquo, concurrentibus tamen adminiculis.
Enunciatiua vnica non probat filiationem, dec. 2. num. 1.
Enunciatiuæ iunctis antiquiſſimis conceſſionibus probant Eccleſiæ vnionem, deciſ. 37. nu. 6.
Enunciatiuæ antiquiſſimæ Pontificis probant qualitatem Eccleſiæ, deciſ. 120. nu. 6.
Enunciatiua probat inter eaſdem partes, dec. 136. num. 3.
Enunciatiuæ adminiculatæ per Pontificem prolatæ probant, licèt emanauerint ad poſtulationem partis, deciſion. 191. num. 3.
Enunciatiuæ plures à diuerſis perſonis emanatæ, & antiquiſſimæ plene probant, etiam contra tertium, deciſion. 234. num. 10.
Enunciatiua in præſentatione, quòd præſentans ſit vnicus patronus iuriſpatronatus, non præiudicat remotioribus, qui proximiore amoto habent gradum proximitatis, deciſion. 247. num. 6.
Enunciatiuæ antiquæ partis concurrentibus adminiculis probant, deciſ. 352. num. 5.
Enunciatiua facta pendente lite, & ſic tempore ſuſpecto non nocet, deciſ. 364. nu. 3.

Enun-

Digitized by Google

Enunciatiuæ Epiſcopi io viſitationibus ſuper exiſtentia beneficij, illam ſufficienter probant, quia Epiſcopus præſumitur informatus de beneficijs ſuæ diœceſis, deciſ. 395. num. 3.

Enunciatiua non præiudicat tertio, dum ſuper ea dubitari contingit, deciſ. 515. num. 7.

Enunciatiuæ plures habent vim famæ, & probant in antiquis, deciſ. 555. num. 4.

Enunciatiua vnica quando principaliter agitur de enunciato non probat etiam inter eaſdem partes, deciſion. 645. in fine.

EO CASV verba, an & quando diſpoſitionem præcedentem reſtringant, deciſ. 656. nu. 8.

EPISCOPVS de iure communi habet fundatam intentionem iuriſdictionis criminalis in Capitulares, deciſion. 29. numer. 4.

Epiſcopus ſolus ſine Capitulo non poteſt conferre beneficia, probata ſimultanea quaſi poſſeſſione conferendi, deciſ. 36. num. 2.

Epiſcopus interueniens in Capitulo tanquam Canonicus, debet ſedere poſt Archidiaconum, & io loco Canonicorum, dec. 91. num. 5.

Epiſcopus habet aſſiſtentiam iuris in cura animarum Eccleſiarum non habentium proprium Parochum, deciſion. 93. nu. 2.

Epiſcopus de iure habet iuriſdictionem cauſarum criminalium in ſua diœceſi, deciſ. 126. num. 1.

Epiſcopus non poteſt diſponere ſuper redditibus ſuæ Eccleſiæ, niſi eius diſpoſitio fuerit à Sede Apoſtolica confirmata, deciſ. 589. num. 2.

Epiſcopus in collationibus beneficiorum tantam habet vocem, quantam ipſum Capitulum, dec. 193. num. 1.

Fallit in electionibus, in quibus requiritur eiuſdem Epiſcopi confirmatio, cùm ſimul eſſe non poſſit vt Epiſcopus eligat, & confirmet, ibid. nu. 1. & 2.

Vbi benè declaratur hæc fallentia.

Epiſcopus in collationibus beneficiorum numquid concurrat cum Capitulo tanquam Prælatus, vel tanquam Canonicus, deciſ. 193. num. 2.

Vbi etiam de effectu huius concluſionis.

Epiſcopus in electionibus beneficiorum confraternitatum, & ſocietatum concurrit tanquam Canonicus, non tanquam Epiſcopus, ibid. nu. 4.

Epiſcopus in electionibus debet habere votum qualificatum, ibid. num. 7.

Declara vt ibid.

Epiſcopi contra exemptos in ſua iuriſdictione vigore Concilij Tridentini in quibuſdam caſibus iuriſdictionem exercent, non vt ordinarij, ſed vt delegati Sedis Apoſtolicæ, deciſ. 234. num. 20. in fin.

Epiſcopus, & non Capitulum habet iuris exiſtentiam in decimis, vbi parochiæ diœceſis non ſunt diſtinctæ, deciſion. 239. num. 2.

Epiſcopus Regularis benè poteſt ſibi acquirere, & non Eccleſiæ, ſi apparet id ab eo fuiſſe actum, deciſion. 294. num. 5.

Epiſcopus de iure communi habet fundatam intentionem quoad iuriſdictionem ſpiritualem ſuper omnibus perſonis ſuæ diœceſis, etiam ſi illæ perſonæ profiteantur ſe inſeruire Capellæ exemptæ à iuriſdictione Epiſcopi, deciſ. 313. num. 2.

Epiſcopi iuriſdictio quam habet de iure communi in cauſis ciuilibus, & mixtis, redditur turbida per iuriſdictionales actus ab Archipresbytero factos, deciſ. 383. num. 4.

Epiſcopi in his quæ ſpectant ad ſpiritualitatem habent maiorem poteſtatem, quam Cardinales, deciſ. 455. num. 6.

Epiſcopus in Cathedratico habet intentionem fundatam de iure contra Eccleſias ſibi ſubditas ratione viſitationis, ſeu procurationis, deciſ. 465. nu. 1.

Epiſcopus pro cenſu non habet intentionem fundatam, imò reſiſtentiam iuris, ideò debet probare vel immemorabilem, vel quadragenariam cum titulo, ibid. nu. 3.

Epiſcopus non poteſt retinere penſiones ſibi reſeruatas ante promotionem ad Epiſcopatum ſine ſpeciali diſpenſatione Apoſtolica, deciſ. 485. nu. 8.

Epiſcopus in aſſignatione, & taxatione decimarum debet conſiderare qualitates & circumſtantias loci, beneficij, perſonarum, onerum, & alia, de quibus deciſ. 497. nu. 6.

Epiſcopus non liberatur à voto paupertatis per promotionem ad Epiſcopatum, deciſ. 548. nu. 2.

Epiſcopi iuriſdictio in cauſis criminalibus, & mixtis ceſſat probata immemorabili præſcriptione, deciſion. 581. numer. 1.

Epiſcopus præſumitur informatus de valore beneficiorum, & de ſtatu Eccleſiarum ſuæ diœceſis, deciſion. 595. numer. 5.

Epiſcopi aſſertioni ſuper qualitate beneficij credendum eſt, quia præſumitur informatus de beneficiorum qualitate præſertim factæ in viſitatione, deciſ. 611. nu. 2.

Epiſcous io electionibus ad beneficia, quæ ſocietates appellantur, quod, & quale votum habeat, deciſ. 665. nu. 1. & per tot.

EPISTOLAS, ſeu litteras acceptans cenſetur fateri contenta in ipſis liberis, & epiſtolis, deciſ. 14. nu. 5.

Epiſtola probat contra ſcribentem, deciſ. 266. nu. 3.

Epiſtola, ſeu litteræ tranſmiſſæ ad aliquem, & ab eo acceptatæ probant contra acceptantem, deciſ. 361. nu. 2.

Epiſtola probat contra ſcribentem, non autem pro ſcribente, niſi fuerit acceptata, deciſ. 472. num. 2. & 3.

EQVORVM pluralitas præſumitur, non identitas, deciſ. 7. num. 1.

ERECTIO Eccleſiæ in Cathedralem dicitur nouum corpus cum nouo Præſule qui eſt Epiſcopus, dec. 313. nu. 4.

Erectio Eccleſiæ in Cathedralem numquid excludat, quin anteà fuiſſent Parochiæ, deciſ. 651. nu. 3.

ERROR, ſeu communis reputatio non facit ius in curia, dec. 57. num. 3.

Error facti eſt excuſabilior, ita etiam probabilior, quàm error iuris, deciſ. 94. nu. 4.

Error apparere dicitur confeſſionis, quoties conſtat veritate in contrarium, ibid. num. 10.

Errorem, qui allegat imputat iudici, & parti imperitiam, vel culpam, & ideò concludenter illum probare tenetur, deciſ. 589. nu. 5.

Error nominis non nocet vbi perſona redditur certa per duas, aut plures demonſtrationes, deciſion. 319. num. 5. & ſequentibus.

Vbi ponuntur demonſtrationes hanc certitudinem ſignificantes.

Error, & ignorantia iuris non excuſat, quando agitur de lucro acceptando, deciſ. 354. nu. 13.

Error iuris regulariter non præbet iuſtam cauſam excuſationis, præſertim in viro perito, & verſanti in loco, vbi potuit conſulere peritos, ibid. num. 9.

Declara hoc procedere in iure claro, ſecus in obſcuro, quod dicitur æquiparari errori facti, ibid. nu. 10.

Vbi quid ſit ius obſcurum.

Error facti præbet iuſtam cauſam excuſationis, ibid.

Errorem iuris, vel facti, qui allegat, illum probare debet, ibidem num. 11.

Error Notarij in die non arguit errorem in alio, dec. 413. num. 8.

Error in nomine non vitiat, ibid. nu. 9.

Error in facto cauſat bonam fidem, non autem io iure, dec. 443. nu. 10.

Error in calculis ad effectum recedendi ab Inſtrumento iurato, debet concludenter probari per allegantem, deciſ. 482. num. 1.

Maximè ſi non ſit expreſſus, & patens in calculo, ibidem num. 2.

Error ſufficienter probatur, ſi docetur aliter rem ſe habere, ibid. num. 5.

Error calculi plenè, & concludenter probandus eſt ab allegante, deciſ. 541. nu. 2.

Error dicitur probatus quando in relato non exprimitur id, quod in referente præſupponitur, deciſion. 586. numero 2.

Error inſtrumenti in milleſimo difficilior eſſe poteſt, quàm in indictione, deciſ. 645. num. 14.

ET copula ſimilitudinem denotat, & illius vna pars aliam declarat, deciſ. 25. nu. 4. in fin.

Et copula, quandoque ſtat alternatiuè, & non copulatiuè, vt pura quando eſt poſita inter genus, & ſpecies, deciſ. 67. num. 9.

Et copula, eſt coniunctiua, ibid. nu. 8.

Et copula, quandoque reſoluitur in disiunctiuam, deciſ. 135. num. 6.

Et copula, an & quando reſoluatur in disiunctiuam quando ſtet expoſitiuè pro, id eſt, & alia de interpretatione dictæ copulæ, deciſ. 446. num. 4.

Et copula, ſecundùm pactorum contingentiam habet diuerſas proprietates; & ſtat aliquando non copulatiuè, ſed expoſitiuè, & declaratiuè; nec alterat proprietatem verbi immediatè ſequentis; ſed ab illo recipit declarationem, deciſ. 454. nu. 4.

Et copulatiua, quando non poteſt copulare, quia materia repugnat, quia inſimul ſtare non poſſunt, reſoluitur in disiunctiuam, *vel*, deciſ. 584. nu. 3.

Et præcipuè verba, implicant caſum magis dubitabilem, deciſ. 135. num. 8.

de EVICTIONE agere non poteſt emptor contra venditorem quan-

Digitized by Google

quando ſciuit rem emptam eſſe alteri obligatam, niſi in ſpecie hoc fuerit actum, deciſ. 14. num. 1. in fin.
Euicta re agens de euictione debet facere rem euictam æſtimare quanti valebat tempore euictionis, & non tempore æſtimationis, deciſ. 128. nu. 3.
Euictio ſi in contractu emptionis ſpecificè ſtipulata eſt, ſiue emptor ſciat, ſiue ignoret, rem venditam eſſe alienam, vel vendi non poſſe, &c. actio ex ſtipulatu emptori datur ad conſequendum intereſſe intrinſecum, dec. 281. nu. 1.
Euictio quando ſequitur ex natura rei, quia feudalis, inalienabilis, &c. ſi emptor ſcit qualitatem rei, non ſufficit quælibet euictionis promiſſio, ſed requiritur ſpecificè in caſum illius rei, ibid. num. 3. & 6.
Euictionis indiuiduæ promiſſio, eſt neceſſaria, quando agitur ad pœnam euictionis, id eſt, ad duplum pro conſequendo integrè intereſſe conuento, non quando ſimpliciter agitur ad præſtationem intereſſe intrinſeci, quod à pari procedit cum reſtitutione pretij, ibid. nu. 6.
Euictio etiam ſtipulata non ſuffragatur emptori, ſi Ius reſiſtit contractui, ibid. num. 7.
Declara vt ibid. num. 8.
Scilicet in ſcienter emente, & ad effectum agendi ad duplum.
Euictione rei ceſſæ quando cedens teneatur, deciſion. 373. numer. 33.
Euictio ſequuta non liberat conductorem à præſtatione penſionum, ſi euictio, facto, & culpa conductoris prouenit, puta quia ipſe eſſet debitor euincentis, deciſ. 435. num. 16.
Euictio non dicitur ſequuta, niſi res fuerit ablata, & ſic facta exequutione ſententiæ latæ ſuper euictione, deciſ. 453. num. 5.
Vbi præſertim quando lis fuit mota in Saluiano.
Euictionis actio quem obligatum tenet, eundem agentem repellit exceptio, dec. 609. num. 3.
Euictæ rei valor vbi refundi debet æſtimandus eſt iuxta tempus euictionis, deciſ. 626. nu. 1. & 2.
Vbi, quid ſi poſt euictionem rei euictæ valor auctus fuerit.
EVIDENTIA facti eſt cæteris maioris probatio, deciſ. 229. num 3.
Euidentia facti eſt probatio de iure probata, & quæ nulla virtute poteſt excludi, neque per diſſenſum partis, deciſ. 289. num. 1.
EXAMEN eſt nullum remiſſoriæ forma data, & non adimpleta, deciſ. 3. num. 1.
Examen teſtium poſt didicita teſtificata amplius admitti non debet, deciſ. 154. nu. 1.
Examen teſtium in loco allegato ſuſpecto factum remanet inualidum, deciſ. 557. num. 10.
Vide *Teſtes*.
EXCEPTIO licèt firmet regulam in non exceptis, non tamen eam ampliat, deciſ. 20. nu. 7.
Exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis, dec. 56. num. 1. verſ. hæc enim exceptio,
Exceptio declarat quid in regula comprehendatur, ibidem num. 3.
Exceptio diſmembrationis Eccleſiæ nulliter factæ, & non adhibitis debitis ſolemnitatibus non impedit reſtitutionem in ſpolio, dec. 58. nu. 9.
Excipiens debet probare omnes qualitates neceſſarias, ad effectum, vt exceptio concludat ſuam intentionem, deciſ. 62. num. 1.
Exceptio non facit caſum, ſed de illa iudicatur, vt de negotio principali, deciſ. 83. num. 5.
Exceptionis via quando aliquid deducitur, & incidenter, non eſt neceſſe ſuper eo pronunciare, ibid. num. 6.
Sed ſatis eſt, quòd pronuncietur ſuper principali, quia tacitè cenſetur pronunciatum ſuper incidenti, ibidem numero 7.
Exceptionibus à ſtatuto prohibitis contra ſententiam, non cenſetur prohibita exceptio incompetentiæ iudicij, deciſion. 137. num. 7.
Exceptio de iure tertij in iudicio petitionis hæreditatis admitti debet ea ratione, quia cohæres non poteſt in ſolidum petere hæreditatem, quamdiu aliter cohæres adire poteſt partem ſuam, & ideò hæc exceptio opponi poteſt à reo, & poſſeſſore, deciſ. 171. num. 9.
Exceptio turbida non admittitur in iudicio poſſeſſorio, ſed ad petitorium requiritur, deciſ. 177. nu. 9.
Exceptio firmat regulam in non exceptuatis, deciſ. 203. numer. 5.
Exceptio non adimplementi, eſt exceptio litis finitæ, dec. 222. num. 2.
Exceptio dominij non admittitur in ſummariſſimo manutentionis iudicio, deciſion. 300. numer. 11.
Exceptio teſtatorem non fuiſſe ſanæ mentis, non impedit immiſſionem, ex *l. fin. C. de edict. D. Adr. toll.* niſi in continenti probetur, deciſ. 324. num. 2.
Exceptiones requirentes altiorem indaginem non impediunt immiſſionem, ex *l. fin. C. de edict. D. Adr. toll.* ibidem in fine.
Exceptio non dicitur probata in continenti, quando per teſtes probatio offertur, & petitur remiſſoria, ibid. nu. 3.
Vbi etiam quòd arbitrarium eſt iudici quando dicatur exceptio requirens altiorem indaginem.
Exceptio de iure tertij regulariter non admittitur, deciſion. 35[illegible] num. 11.
Exceptio, ſeu inhabilitas ab aliquo oppoſita probanda eſt ab eo, qui ſe fundat in ea, dec. 355. nu. 5. per tot.
Exceptio teſtamenti non inducit nouam conuentionem, deciſ. 358. num. 1.
Exceptio non numeratæ pecuniæ, & ſimulationis, differunt inter ſe, dec. 373. nu. 49.
Vbi benè declaratur in quo differant.
Exceptio non adimplementi obſtat agenti ex contractu vltro citroque obligatorio, donec totum impleatur, ibidem numer. 84.
Exceptio non implementi impedit litis ingreſſum, ibid.
Exceptiones requirentes altiorem indaginem in iudicio poſſeſſorio, dec. 381. nu. 4. in fin.
Exceptio læſionis quando dicatur reſpicere petitorium, vel poſſeſſorium, deciſ. 406. nu. 6.
Exceptiones reſpicientes petitorium, non admittuntur in iudicio ſummariſſimo manutentionis, deciſ. 408. nu. 5.
Exceptio æquiuoca, & incerta, non eſt apta facere illiquidum creditum liquidum, dec. 424. num. 2.
Exceptio turbida non admittitur ad impediendam executionem, ſed eſt reijcienda ad petitorium, deciſion. 441. numer. 4.
Exceptio dominij non admittitur in iudicio poſſeſſorio, *l. fin. C. de edict. D. Adr. toll.* dec. 444. nu. 1.
Fallit quando de dominio conſtat clarè, & ſine aliqua dubitatione, ibid. num. 2.
Exceptio fideicommiſſi non retardat immiſſionem ſcripti hæredis, qui ex fideicommiſſo poteſt detrahere aut legitimam, aut dotem maternam, aut æs alienum ſolutum, ibid. nu. 4.
Vbi quòd hæc concluſio habet locum in hærede tam mediatè, quàm immediatè ſuccedente.
Exceptio fideicommiſſi poteſt opponi aduersùs agentem remed. *l. fin. C. de edict. D. Adr.* quando deducitur in poſſeſſorio, vtputa quia concludat bona non comprehendi in fideicommiſſo, declara vt ibid. num. 5.
Exceptiones omnes quæ competunt principali ex reſcripto Principis pro eius indemnitate, concedi debent etiam fideiuſſori, deciſ. 449. nu. 2.
Declara vt ibid. nu. 3. & 4.
Exceptiones, & probationes admitti non debent poſt lapſos omnes terminos probatorios, quia illis tunc cenſetur renunciatum fuiſſe, deciſ. 451. num. 5.
Limita non procedere in cauſa matrimoniali, ibid. num. 6. & an extendatur ad ſponſalia, & nu. 7.
Exceptio an, & quando firmet regulam in caſibus non exceptuatis, deciſ. 497. nu. 2. & 3.
Exceptio de iure tertij numquid retardet immiſſionem ex *l. fin. C. de edict. D. Adr. toll.* dec. 535. num. 7.
Exceptio fideicommiſſi non impedit executionem inſtrumenti, deciſ. 536. nu. 9.
Exceptio fideicommiſſi non impedit immiſſionem ex Saluiano interdicto, deciſ. 539. nu. 9.
Verſ. nam vltra quod.
Exceptiones requirentes altiorem indaginem, non admittuntur quando agitur de exequutione litterarum Apoſtolicarum cum gratioſa ſubrogatione iuſtificatis litteris, dec. 542. num. 6.
Exceptio concedens petitorium, non admittitur in poſſeſſorio ſummariſſimo, dec. 563. num. 6.
Exceptio quæ obſtat Epiſcopo anteceſſori, obſtat etiam Epiſcopo ſucceſſori, dec. 581. nu. 4.
Exceptio purgationis attentatorum obſtat etiam ſucceſſori in Eccleſia, ibid. in fin.
Exceptio dominij non admittitur in poſſeſſorio manutentionis, præſertim ſuſpenſo petitorio, deciſ. 583. nu. 1.
Exceptio periurij repellit agentem à limine iudicij, deciſ. 584. num. 10.
Exceptiones ſubreptionis, & aliæ reſpicientes petitorium, reijciuntur in poſſeſſorio immiſſionis, deciſion. 602. numer. 6.
Exceptio non adimplementi obſtat agenti, non adimplenti promiſſa in contractu, deciſ. 618. nu. 2. & 3.

Vbi

Vbi an talis exceptio opponi poſſit poſt exequutionem contractus re ab initio liberè tradita.
Exceptio non adimplementi numquid opponi poſſit ab eo, qui pro parte ſua non adimpleuit, dec. 618. nu. 6.
Exceptio turbida non admittitur in poſſeſſorium manutentionis, deciſ. 624. in fin.
Exceptio præſcriptionis, v. *Præſcriptio*.
EXCLVSVS ab vna ſubſtitutione, cenſetur excluſus etiam ab alia, in qua eadem res continetur, dec. 567. nu. 6.
EXCOMMVNICARI non poteſt qui executorialibus A. C. non paret ex iuſta cauſa, deciſ. 625. nu. 4.
Excommunicationem cannnis, *ſi quis ſuadente diabolo*, quamuis abſoluere non poſſit Vicarius Epiſcopi, ſi tamen abſoluerit, & abſolutus ſacerdos celebrauerit, non dicitur celebraſſe in contemptum clauium, ac propterea propter bonam fidem non efficitur irregularis, deciſ. 438. ou. 4.
Excommunicationis timore teſtis aliquid deponens quantum probet, deciſ. 639. nu. 2. ad fin.
Excommunicatus propter excommunicationem redditur incapax beneficiorum, deciſ. 7. nu. 5.
EXCVSSIO non requiritur vbi adeſt obligatio Cameralis, deciſ. 147. nn. 2.
EXECVTIO ſententiæ non dicitur exceſſiua quandn ſententiæ conformia eſt, deciſ. 202. nu. 1.
Executin debet eſſe coôformis petitioni, & ſententiæ, dec. 261. num. 3.
Executio contra tertium poſſeſſorem, in quem facta eſt alienatio, pendente lite fieri non poteſt, ſi ſcientia litis in tertio non ſit probata de tempore alienationis, vel ſcientia inopiæ alienantis, itavt non haberet in bonis niſi rem alienatam, deciſ. 273. num. 2.
Et quomodo in hoc caſu actio ſit intentanda, ibid. nu. 3.
Executio poteſt committi pro ſumma non liquidata, dummodo liquidatio fiat ante executionem, deciſion. 330. numer. 4. & 5.
Executione facta contra vnnm quando canſet attentata cnntra alios, deciſ. 342. nu. 7. & 8.
Executione realiter non ſequuta, de euictinoe agi nnn poteſt, deciſ. 453. nu. 6.
Executio non fit etiam pro ſumma liquida pro eo, qui teneatur reddere rationem de alia maiori quantitate, quia vel præſumitur ſatisfeciſſe ſibi, vel fiet compenſatio in partitis, in quibus poteſt remanere debitnr, dec. 499. nu. 1.
Declara vt ibid. num. 2.
Executioni locus non eſt, quandn locus eſt appellationi, donec diffinitiuè cognitum fuerit de iuribus ſententiarum, dec. 504. num. 2.
Executio Cameralis obligationis retardati non poteſt per partitas illiquidas, dec. 529. ou. 3.
Executio fieri nnn poteſt contra bona hæreditaria debitoris obligati, etſi ea non poſſidentur ab hærede, deciſ. 647. num. 4.
Executin obligatinnia Cameralis non retardatur per exceptionem acquirentem altinrem indaginem, ibidem oumero 8.
Executin ſenteotiæ, v. *Sententia executio*.
EXECVTOR non poteſt executionem facere, niſi fuerit certus de ſua iuriſdictione, aliter quàm per exemplum minua ſolemniter præſentatum, deciſ. 6. nu. 2.
Verſ. & ratio eſt.
Executor dicitur mixtus quando eſt datus eum clauſula, *vocatis vocandis*, dec. 106. oum. 3.
Executor iudex vigore exequutorialinm propter rem iudicatam, ſiue vigore mandati de manutenendo, procedendo ad executinnem parte opponente dicitur attentare, dec. 342. num. 1.
Executor rei iodicatæ, ſeu mandati de manutenendo, debet intimare reo exequutionem faciendam, & ſi ſe oppoſuerit ſeruatis quatnor terminis ad docendum ad cenſnras, ibid. nu. 2. & 6. rubr. de eadem materia.
Executor vltimarum voluntatnm, quando dicatur merus, & quando mixtus, ad effectum, vt id, quod ſupereſt delegato à teſtatore deſtinato ad certum vſum, ſpectet ad hæredem, vel ad ipſum exequentorem, deciſioo. 425. oum. 3. & per tnt. deciſ.
Executoris vltimarum voluntatum facultas, & poteſtas, quæ ſit, ibid. nu. 6.
Executor vltimarum voluntatum, & procuratos æquiparati, ibid. num. 8.
Executor parte non citata non poteſt exequutionem decernere, deciſ. 507. nu. 3.
Executor mixtus, & non merus quis dicitur per clauſulam, *amoto*, &c. ibid. num. 6.
Vbi propterea, quòd ordinem iuris aſſumendo partes iudicis ſeruare debet.
Executor legati dicitur merus, & non mixtus, quandn legati onera procedunt, & ſubſequatur relictum, deciſ. 551. num. 1.
Executor legati cenſetur mixtus, & non merus, quando legatum, & illius fructus excedunt onera impoſita, declara vt ibid. num. 2.
Executnr dicitur mixtus, & non merus, quando in litteris adeſt clauſula, *dummodo non ſit alteri ius quæſitum*, deciſion. 565. num. 4.
Executor præſumitur benè fungi officio ſuo, deciſion. 577. num. 5.
Executor ab A. C. delegatus non poteſt excommunicare rebellem, & inobedientem, quando idem A. C. ibi reſeruauit iuriſdictionem procedendi ob oon paritinnem, deciſ. 625. oum. 2.
Etiam quòd in deſignatione adſit clauſula procedendi contra rebelles, ibid. num. 3. & 4.
Vbi de eadem materia.
Executor dicitur mixtus, & tenetur aſſumere partes iudicis, quando eſt deputatus cum clauſula, *vocato*, &c. & dummodn oon ſit ius alteri quæſitum, deciſion. 641. oumero 2.
Executor mixtus efficitur tenetuque iudicia officium aſſumere, & partem citare, quando in litteria adeſt clauſula, *amoto quolibet illicito detentore*, vel clauſula, *dummodo alteri non ſit ius quæſitum*, deciſ. 670. nu. 3.
EXECVTIVA vim agi poteſt vignre Cameralis obligationis, deciſ. 365. nu. 1.
Executiuo iudicio non eſt locus ante liquidationem fructuom, deciſ. 609. nu. 10.
Executiuè agi non poteſt contra tertium poſſeſſorem, ibid.
EXEMPLVM etiam ex archiuo extractum non probat, dec. 144. num. 9.
EXEMPTIO ſolutionis decimarum lædit iura tertij, & ideò ad eam non extenditur priuilegiorum communicatio, deciſ. 40. nu. 2.
Exemptio ſolutionis decimarum nnn ſolet concedi niſi cum magna difficultate & cauſæ cognitione, ibid.
EXEMPTVS ex priuilegio à iuriſdictione Epiſcopi manuteneri debet in ſua quaſi poſſeſſinne quadragenaria, declara vt deciſ. 526. nu. 2. & 4.
EXHIBERE vbi quis tenetur aliquam ſcripturam, ſufficit probare illius exiſtentiam tempore motæ litis, deciſ. 581. nu. 4.
Exhibere non tenetur quis ſcripturam exiſtentem penes Notarium, deciſ. 663. num. 7.
EXPENSÆ, & ſumptus litis nnn debentur litiganti, niſi copulatiuè conſtet de ipſius bono iure, & paupertate, deciſ. 148. num. 1.
Paupertas ad hoc, vt pauperi ſubminiſtrentur expenſæ litis, debet in ſpecie probari, vt ſit talis, quæ ſine ſubminiſtratis expenſis litem proſequi non valeat, ibid. nu. 2.
Expenſæ litis faciendæ ſunt de communibus redditibus Canonicorum, & beneficiatorum, quando communiter litigant, ibid. num. 3.
Expenſæ, & ſumptus litis non ſunt ſubminiſtrandæ poſſeſſori rei controuerſæ, ibid. in fin.
Expenſæ litis non ſunt ſubminiſtrandæ litiganti, niſi conſtito de paupertate, & bono iure, deciſion. 170. numer. 1. & 2.
Expenſæ litis in Copiſtis, Notarijs, Procuratoribus, Aduocatis, aut iudicibus ſunt conſuetæ fieri, & factæ præſumuntur, dec. 209. num. 1.
Expenſarum litis probatio ſufficit ea, quæ haberi poteſt, & admittuntur coniecturæ de quibus ibid. in fin. & ſeq. & num. 5.
Expenſæ litis præſumontur factæ à principali litigante, & non à Procuratore.
Declara vt ibid. nu. 3. & 4.
Expenſarum liquidatio fieri debet iuxta ſolitum, ibid. num. 5. in fin.
Expeoſarum litis taxatio quomodo fieri debeat, ibidem numer. 6.
Expenſarum quantitatis liquidatio oumqoid probetur iuramento expendentis, ibid.
Expenſarum condemnatio, nec non, & fructuum io ſenteotia poſſeſſoria, facit mixturam, & cauſa fit appellabilis in totum, deciſ. 221. nu. 5.
Expenſæ calculantur, nnn quæ vtiliter fierent, ſed quæ verè factæ ſunt, deciſ. 229. num. 2. & 3.
Expenſæ litis non veniunt per conſeqnentiam reficiendæ vigore Breuis Apoſtolici mandantis refici fructus beneficij, & dimitti poſſeſſionem, quia Breue non extenditur, dec. 237. ou. 5.
Expenſæ litis præſumuntur factæ ab eo, ad quem negotium pertinet, dec. 248. num. 1.

Expen-

Expenſæ in recolligendis fructibus rei dotalis pertinent ad maritum, deciſ. 297. nu. 2. & 6.
Fallit quando ſuot exceſſiuæ fructuum, ibid. nu. 2.
Expenſæ neceſſariæ, & reſpicientes perpetuam fundi dotalis vtilitatem ad vxorem pertinent, ibid. nu. 3.
Expenſæ omnes factæ in fuodo dato io ſolutum pro dote pertinent ad maritum, ibid. nu. 17.
Expenſæ probantur per libros computorum adminiſtrationis, non per teſtes, deciſ. 305. nu. 3.
Expenſæ probandæ ſunt per libros adminiſtrationum, non per teſtes, dec. 505. num. 3.
Expenſæ factæ in colendo fundo, ſuper quo datur immiſſio, ante omnia reſtituendæ ſuot per nouum poſſeſſorem, deciſ. 513. num. 8.
Expenſas repetens, duo tenetur probare, factas fuiſſe in ea quantitate, & factas fuiſſe ab ipſo, dec. 521. nu. 1.
Expenſas feciſſe præſumitur, qui tenebatur facere ex officio ſuo, ibid. nu. 2.
Expenſarum liquidatio, fit ſufficienter per leuiores probationes, per præſumptiones ſcilicet, & coniecturas, ibib. nu. 3. vide & declara vt nom. 4.
Expenſarum præciſa quantitas probanda eſt, quando præſumptiones obſcurantur, ibid. ou. 5.
Expenſæ litis factæ in Aduocatis, Procoratoribus, Notarijs, & copiſtis à ſuccumbente reficiendæ ſunt, deciſion. 569. num. 1.
Expenſæ litis probantur per quietantias eorum, qui illas receperunt, ibid.
Expenſarum in lite factarum ſolutio nomquid facta præſumatur a Procuratore de ſuo proprio, an verò de pecunijs principalis, dec. 569. nu. 2.
EXPRESSIO fieri debet io gratia Principis eorum omnium, quæ Principem mouere poſſuot ad concedendam, vel ad denegandam gratiam, deciſ. 395. no. 6. in fin.
Expreſſio eius, quod tacitè ineſt, de iure non dicitur ſuperflua, ſed facta ad tollendam omnem dubitationem, dec. 401. num. 1.
Expreſſio per relationem ad quid certum, dicitur ſpecialis, & ſufficiens expreſſio tanquam ſi eſſet expreſſe facta, deciſ. 557. num. 2.
Expreſſio eorum, quæ tacitè intelliguntur, reſtrictionem non patiuntur, deciſ. 616. nu. 6.
EXPRESSVM quod non fuit, habetur pro omiſſo, quando præſertim diſponens id, quod voluit expreſſit, deciſ. 498. nu. 5. in fio.
EXTENSIO minus admittitur in tacitis, quàm in expreſſis, dec. 25. nu. 4.
Extenſio fit de vno ad alios caſus ex identitate rationis expreſſæ in ſtatuto, deciſ. 68. nu. 1.
Extenſio ex identitate rationis expreſſæ in diſpoſitione facienda eſt de caſu ad caſum, dec. 87. nu. 5.
Extenſio fit ſecundùm qualitatem, & naturam extenſi poſt, dec. 173. num. 4.
Extenſio facienda eſt de caſu ad caſum, ex identitate rationis expreſſæ in conſtitutione, ibid. num. 17.
Extenſio fit de vno ad alium caſum diuerſum vbi adeſt eadem ratio, deciſ. 246. nu. 5.
Extenſio ab identitate, vel maioritate rationis non valet in diſpenſationibus.
Declara vt ibid. nu. 13.
Extenſio io materia ſtricta, & pœoali non eſt facienda de caſu ad caſum ex identitate rationis, deciſ. 307. nu. 7.
Extenſio non fit in materia correctoria, dec. 313. nu. 9.
Extenſio non fit ex identitate rationis in materia ſtricta, & exorbitanti, deciſ. 322. num. 9.
Vbi multò minus fit exteſio in materia correctoria.
Extenſio in pœnalibus non permittitur, deciſ. 489. nu. 5.
EXTINCTO cenſu fructus noo debentor, deciſ. 624. num. 4. & 5.
EXTINCTIO cenſus non inducitur niſi per actum retroſimilem, ibid. ou. 4.
EXTRAVAGANTES conſtitutiones an cenſeantur in corpore iuris incluſæ, deciſ. 200. no. 12.
EXTREMVM primum in ſpolio plenam requirit probationem, deciſ. 261. num. 1. & 8.

F

FACTVM non poteſt promitti alienum, deciſ. 63. nu. 1.
Declara vt ibid. num. 3. & 4.
Factum probatur etiam per inſtrumentum nullum, deciſion. 92. num. 6.
Factum, non autem quod fieri debet eſt attendendum, dec. 161. num. 4.
FACVLTAS conceſſa ad certum tempus, extra illud tempus cenſetur denegata, dec. 350. num. 3.
Facultas conceſſa faciendi primogenituram io caſtris, & bonis, & de illis liberè diſponendi non trahitur io præiudicium legitimæ filiorum, deciſ. 420. num. 1. in fin.
Facultas data à Legato admittendi reſignationem, numquid importet facultatem conferendi, dec. 508. nu. 2.
Facultas conferendi data Epiſcopo in præſentia Capituli cenſetur data ab ipſo Capitulo, deciſ. 520. num. 6.
FALSITAS cauſæ in contractu etiam minorum expoſita non præſumitur, deciſ. 98. nu. 3.
Falſitas Notarij ſuper rogitu decreti iudicis, debet concludenter probari per impoſſibilitatem interpoſitionis, quia præſumitur pro veritate decreti, deciſ. 318. nu. 5.
Falſi ſuſpicio habetur pro facultate, vbi agitur ciuiliter ad tollendam fidem inſtrumento, deciſion. 627. numer. 2. & ſeqq.
Vbi recenſentur nonnullæ falſi ſuſpiciones.
Falſitatis ſuſpicio non leuis eſt, quando facta diligentia aliàs in Protocollo io eo non inuenitur ſcriptum id, quod reperitur in tranſumpto, ibid. num. 3.
Verſ. Tertiò accedebat.
FAMA vna tollitur per probationem contrariæ famæ, deciſ. 36. num. 6.
Fama non cenſetur probata per teſtes deponentes ſic audiuiſſe à perſonis ſuſpectis, & intereſſatis, deciſion. 76. ou. 2. & 4.
Fama cenſetur probata etiam quòd teſtes non dicant à -bus, vel ob quam cauſam originem habuerit, deciſion. 250. num. 5.
Vbi etiam quòd non eſt neceſſe, quòd à maiori parte populi audiuerit, ſed *ſufficit dicere ſe publicè* aliquid audiuiſſe.
Fama ſola non probat vacationem beneficij, niſi *etiam iuſtificetur* titulus defuncti anteceſſoris, vel niſi concurrat aliqua alia ſemiplena probatio, deciſ. 255. num. 1.
Fama non cenſetur probata per teſtes ſimpliciter deponentes de auditu, & non aote motam litem, nec per verba, *ſi dicena, & paſſauala voce*, deciſ. 276. num. 9.
Fama publica non prodeſt quia de materia eſt recens, deciſ. 292. num. 4.
Fama publica, & publica vox probari debet per verba, *fuit*, & *eſt*, deciſ. 397. nu. 4.
Fama non cenſetur probata per teſtes, qui interrogati reſpondent famam ſuper qua deponunt potuiſſe eſſe falſam, dec. 405. num. 5.
Fama & vox publica probat quem eſſe natum in aliqua ciuitate, deciſ. 532. nu. 2.
Fama & vox publica ſufficit pro iuſtificatione narratorum in gratia, ibid. oum. 5.
Fama nomquid probet legitimitatem, deciſ. 645. num. 11.
Fama publica per vnum teſtem non dicitur plenè probata, ibid.
Fama vt probet, debet eſſe in loco vbi actus eſt geſtus, *ibid. in* fin. & num. 13. etiam in fin.
FAMILIÆ appellatione veniunt etiam filij, *deciſion.* 174. num. 4.
Familia & vt bona in ea conſeruentur, *ſi non* fuerit contemplatum à teſtatore, tunc vbi factus fuerit locus ſubſtitutioni io primum caſum, ſubſtitutio ſpirat quoad alios, & ſubſtitutus non ceoſetur grauatus, deciſ. 264. num. 4.
Familiæ nomine veniunt etiam fœminæ, quando teſtator non reſpexit ad agnationem, deciſ. 518. num. 2.
FAMILIARITAS Cardinalia ad effectum reſeruationis, vt concludenter probata dicatur, coocurrere debent duo requiſita, mentis ſcilicet, & dentis, deciſ. 403. num. 1.
Familiaritas Cardinalis quomodo probetur per teſtes, ibid. num. 2. & ſeqq. & nu. 8. & ſeqq.
Familiaritas Cardinalis probatur ex receptione ſeruitiorum, & præſtatione victus, deciſ. 403. num. 2.
Familiaritas Cardioalis nunquid probetur per atteſtationem eiuſdem Cardinalis, ibid. num. 7.
Familiaritas Cardioalis non cenſetur probata, *niſi* conſtet de mente ipſius Cardioalis, ac etiam eiuſdem familiaris, quod voluerint familiaritatem contrahere, ibid. verſ. & ſic ex prædictis.
Familiaritas habet ſe ad inſtar ſocietatis, ibid.
Familiaritas Cardinalis cenſetur probata ex eo, quòd habuerit partem à Cardinali in pecunia, victum, & habitationem, deciſ. 403. nu. 8. & 9.
Familiatiaritas Cardinalis probatur ex communi reputatione, & publica voce, & fama, ibid.
Verſ. Prædicta autem.

Digitized by Google

Familiaritas Cardinalis ad effectum reſeruationis vt probata dicatur, non ſufficit ſeruitium generale, niſi etiam probetur deſtinatio ad certum particulare ſeruitium, declara vt ibid. num. 10. & ſeqq.

Familiaritatem Cardinalis contrahere non præſumitur is, qui habet beneficium requirens reſidentiam, declara vt ibidem num. 11.

Familiaritas Papæ ſatis dicitur probata ex eo, quòd quis fuerit receptus ad honeſtum ſeruitium, deciſion. 573. numer. 2.

FARINA numquid veniat ſub diſpoſitione loquente de ſacco, deciſ. 455. num. 2.

FATALIA non currunt pendente cauſa in conſiſtorio Principis, dec. 416. nu. 4. in fin.

FEVDI, ſeu emphyteuſis inueſtitura facta in perpetuum pro hæredibus, & ſucceſſoribus, dicitur tranſitoria ad quoſcumque hæredes etiam extraneos, dec. 47. nu. 3.

Feudum Eccleſiaſticum conceſſum alicui propter merita, & ſeruitia Eccleſiæ præſtita, non ſuſtinetur propter ſeruitia facta Prælato, non Eccleſiæ: vltra quòd de ſeruitijs, & meritis debet aliter conſtare quàm ex aſſertione contrahentium, ibid. num. 5.

Feudum commune diuidi poteſt inuito altero ſocio, deciſ. 543. num. 1. poſt med.

Feudalia bona hæreditaria veniunt in petitione hæreditatis, dec. 585. num. 2.

Feuda dicuntur hæreditaria, & tranſitoria ad hæredes extraneos, quando capta ſunt pro ſe, & quibuſcumque hæredibus, & ſucceſſoribus, & quibus dederit, ibid. nu. 3.

Feuda in dubio præſumuntur potius ex pacto, & prouidentia, quàm hæreditaria, ibid. nu. 4.

Vbi etiam ponuntur Doctores contrarium tenentes, declara primam opinionem, niſi in contrarium adſint præſumptiones, de quibus ibid. & ſeqq.

Feudorum qualitas inſpicitur, & probatur ex vltimo ſtatu, ibid. num. 5.

Verſ. Et hic vltimus ſtatus.

Declara vt ibid. nu. 6.

Feuda, & dignitates dicuntur indiuidua, declara vt ibid. num. 7.

Feuda non ceſſant hæreditaria eſſe ex eo, quòd in Camera Apoſtolica cenſus ſoluatur, ibid. num. 10.

Feudum emptum per patrem nomine filij imputatur in eius legitimam, declara vt ibid. num. 13. & 15.

Feudum refutari non poteſt in non vocatum ſine licentia domini, quia huiuſmodi refutatio feudalis eſt vera alienatio, dec. 253. num. 1.

Feudi alienatio facta in comprehenſos in inueſtitura non infert præiudicium domino directo in hoc circumſcripto, quoad eum ceſſat prohibitio ſua, & ſic non eſt neceſſaria illius licentia, ibid. num. 2.

Feudum renunciare, & illud refutare, vel diſponenti conſentire non eſt donare, & ideò inſinuatio non eſt neceſſaria, ibidem num. 4.

Feudum donari poteſt, & aliàs quomodocumque alienari de licentia domini directi, etiam in præiudicium vocatorum, attenta conſuetudine, dec. 311. num. 1.

FIDES Notarij ſuper negatiua actorum non probat, niſi fuerit iurata, & per eam extracta parte citata, deciſion. 88. num. 6.

Fides communitatis fidem non facit, deciſ. 473. nu. 2.

Fides communitatis ſine ſubſcriptione, & ſigillo nihil probat, ibid. num. 3.

Fides ſimplices licèt ex ſe fidem non faciant, probant tamen concludentibus adminiculis, deciſion. 497. numer. 4. in fin.

FIDEICOMMISSARIIS competit remedium *l. fin. C. de edict. D. Adr. toll.* deciſ. 33. nu. 6.

Vbi etiam quòd iſto caſu ſufficit probare poſſeſſionem fideicommittentis de tempore mortis abſque alia probatione dominij.

Fideicommiſſarius, an & quam cautionem præſtare teneatur, deciſ. 81. nu. 2.

Fideicommiſſarij, & ſubſtituti numquid cenſeantur vocati de tempore conditi teſtamenti, an verò à die purificati fideicommiſſi, deciſ. 82. num. 1.

Fideicommiſſarij non dicuntur propriè hæredes, deciſ. 198. num. 9.

Fideicommiſſarij, & ſubſtituti dicuntur ſuccedere teſtatori, non autem inſtitutis, ibid. in fin.

Fidecommiſſario nullum ius competit in fructibus ante reſtitutionem fideicommiſſi, deciſ. 211. num. 2.

Fideicommiſſarius quamuis per longam ſucceſſionem teſtatori ſuccedat, dicitur hæres fideicommittentis, deciſ. 432. numer. 15.

Fideicommiſſarius poteſt authoritate propria capere poſſeſſionem vacantem fideicommiſſi, dec. 577. nu. 1.

Fideicommiſſario competit Saluianum interdictum ad effectum obtinendi immiſſionem in bonis fideicommiſſo ſubiectis, dec. 609. num. 2.

Fideicommiſſaria bona ante reſtitutionem ſemper remanent obligata pro reſtitutione dotis, etiam in præiudicium vocatorum, ibid.

Fideicommiſſarij recipiunt fideicommiſſum de manu hęredis grauati, dec. 645. nu. 6.

Fideicommiſſaria bona fuiſſe in bonis fideicommittentis tempore obitus probari poteſt per teſtes, dec. 33. nu. 1.

Fideicommiſſaria bona quando fideicommiſſo per Papam derogatum eſt ad effectum ſatisfaciendi creditores anteriores, ſtatim facta derogatione effecta ſunt creditorum, deciſ. 479. num. 2.

Nec illis præiudicari poteſt à poſterioribus creditoribus, ibid. num. 3.

Fideicommiſſaria bona poſtquam peruenerunt ad vnam lineam, nunquam tranſeunt in aliam durante priori linea, deciſ. 578. num. 6.

FIDEICOMMISSI derogatio à mera voluntate Principis defendens, numquid reputetur impoſſibilis, deciſion. 26. numer. 10.

Fideicommiſſum de reſtituendo ſi nuptias grauatus non contraxerit, aut liberos non habuerit, deficit ſi idem grauatus monaſterium ingrediatur, *authen. niſi rogati, C. ad Trebell.* cuius fauore hæc diſpoſitio facta cenſeatur, deciſion. 113. num. 10. & 11.

Vbi de eadem materia.

Fideicommiſſum conditionale tranſmittitur ad hæredes, mortuo fideicommiſſario, pendente conditione, deciſion. 142. num. 2.

Fideicommiſſum tranſmittitur ad filios, & hæredes quando ſunt poſiti in conditione, ibid. nu. 3.

Vbi præſertim quòd hoc procedit ſtante ſtatuto Vrbis lib. 2. cap. 124.

Fideicommiſſum, ſeu donatio tranſmittitur ad hæredes, quando teſtator, ſeu donator digreſſit ad plures ſubſtitutionis gradus, ibid. nu. 4.

Fideicommiſſi data renunciatio, illius ſcientia valida eſt, deciſ. 160. nu. 3.

Fideicommiſſi renunciatio facta ad fauorem vnius pro conſeruanda agnatione, non extenditur ad alium, in quo ſeruanda agnationis ratio ceſſat, ibid. nu. 4.

Fideicommiſſum dicitur materia odioſa, & in eo facienda eſt ſtricta interpretatio, dec. 174. nu. 2.

verſ. Vnde cum.

Fideicommiſſa conditionalia interpretantur ſecundùm tempus purificatæ conditionis, non autem teſtamenti, declara vt ibidem nu. 16. & 17.

Fideicommiſſum cenſetur inductum à teſtatore, quando inſtituto vniuerſali hærede vocauit eius filios, & deſcendentes non ſimpliciter, ſed ſucceſſiuè, proceſſitque ad plures ſubſtitutiones, etiam poſt lineam extinctam, dec. 212. nu. 3.

Fideicommiſſum cenſetur inductum quando teſtator ſubſtituit filios deſcendentes maſculos, & ſic quando voluit agnationi proſpicere, ibid. nu. 4.

Vbi hoc ampliatur quando idem teſtator conſiderauit tractum temporis, & lineæ extinctionem.

Fideicommiſſum factum ad fauorem vocatorum non deſcendentium, multò magis factum cenſetur ad fauorem ipſorum deſcendentium, ibid. nu. 6.

Fideicommiſſo bona à teſtatore fuiſſe ſuppoſita non præſumitur, niſi id expreſſe dixerit, & allegauti fideicommiſſum incumbit onus probandi, dec. 241. nu. 9.

Fideicommiſſum, an inducatur per verba, ſi decedat ſine prole, bona redeant ad latus vnde proceſſerunt, an verò cenſeatur conſeruatum ius legitimæ ſucceſſionis, deciſ. 257. num. 51.

Fideicommiſſum videtur agnitum per poſſeſſionem bonorum, deciſ. 264. num. 7.

Fideicommiſſum, & libertas alienandi non contrariantur inuicem, quia poteſt fideicommiſſum conſtitui ſub conditione, ſi deſcendentes non alienauerint, deciſion. 265. num. 9.

Fideicommiſſum, vbi reſtituendum eſt ſubſtituto, reſtituenda etiam eſt res empta ex pretio rei hæreditariæ venditæ, deciſ. 378. nu. 1. in fin.

Fideicommiſſum, & alienationis permiſſio poſſunt eſſe ſimul, quia cenſetur vnum ſubordinatum alteri, & conditionaliter conceptum, ſi non alienauerit, dec. 396. nu. 11.

Fideicommiſſo quòd quis ſit vocatus, probatur coniecturis, de quibus, dec. 417. num. 4.

Fideicommiſſi reſtitutionem operatur lis conteſtata cum hære-

de

de grauato, deciſion. 444. numer. 6.
Fideicommiſſi exceptio non impedit exequutionem inſtrumenti, dec. 536. nu. 9.
Fideicommiſſi exceptio non impedit immiſſionem ex Saluiano, dec. 539. nu. 9.
Fideicommiſſum oon extare probatur, ſi nullibi ligatur vocatio, dec. 567. nu. 1.
Fideicommiſſum fieri poteſt ne dum in teſtamento, ſed etiam in contractu, dec. 580. nu. 1.
Fideicommiſſo iniuncto, ſi ſine filijs deceſſerit, quis debeat probare defunctum deceſſiſſe ſine filijs, ibid. n. 2.
Fideicommiſſum, ſeu ſubſtitutio ſacta alicui ſi ſine filijs deceſſerit, non expirat defuncto decedente cum filijs, declara vt ibidem.
Fideicommiſſum abſolutum à teſtatore inductum cenſetur, ſi ſic de eius meote ex coniecturis conſtet, ibidem & ſequentibus.
Vbi plures enumerantur coniecturæ, ex quibus teſtatorem abſolutum fideicommiſſum facere voluiſſe præſumitur.
Fideicommiſſaria bona numquid validè alienari poſſint, quando fideicommiſſum eſt factum non in teſtamento, ſed in aliquo contractu, ibid. nu. 7.
Fideicommiſſum, ſeu ſubſtitutio alicui facta, ſi ſine filijs, nepotibus, pronepotibus, & poſteris vſque in infinitum deceſſerit, eo mortuo cum filijs euaneſcit, & expirat, dec. 634. nu. 2. & per tot.
Vbi latè quando concluſio vera ſit.
Fideicommiſſum, in quo vocantur filij legitimi, & naturales ex legitimo matrimonio procreati, & nati, verè, & non fictè locum non habet, niſi probata qualitate filiorum, quòd ſint tales, ſicut in fideicommiſſo vocantur, dec. 645. num. 2.
Fideicommiſſum in quo vocantur nati ex legitimo matrimonio, non habet locum in legitimatis per ſubſequens matrimonium, ibid. nu. 3.
Fideicommiſſi actio præſcribitur per annos 30. ibid. nu. 6.
Fideicommiſſum cenſetur introductum quando fuit impoſitum onus, & grauamen reale, & non perſonale, dec. 656. num. 5.
FIDEIVSSIO eſt de ſui natura læſiua, dec. 280. nu. 2.
Fideiuſſio eſt contractus ſtricti iuris; nec extenditur vltra conſenſum proprium; ſed ſolùm ad ea, quæ expreſſa ſunt, dec. 384. nu. 2.
FIDEIVSSOREM de euictione rei venditæ, quis præſtare non tenetur, niſi fuerit expreſsè promiſſum, deciſion. 26. num. 9.
Fideiuſſor cenſetur approbaſſe omnia expreſſa, & contenta in contractu, etiam enunciatiuè, dec. 51. nu. 7. & 8.
Fideiuſſor cenſetur ſe obligare ad omnia quæ veniunt ex natura contractus, & obligationis cui acceſſit, deciſion. 110. num. 2.
Fideiuſſor ad certam ſummam obligatus non liberatur per ſolutiones factas, quæ in vſuris computantur, ibidem numer. 5.
Fideiuſſor ſoluens pro ſuo principali, poteſt agere contra releuatorem, dec. 147. nu. 1.
Fideiuſſor in forma Cameræ obligatus habetur pro principali, & amittit omne quodcumque priuilegium fideiuſſori competens, ibid. nu. 2.
Fideiuſſor ſuccedens principali debitori, numquid à fideiuſſoria obligatione liberetur, dec. 236. nu. 1.
Fideiuſſor in venditione cenſus oon liberatur à fideiuſſione ex eo, quòd cenſum emit, ibid.
Fideiuſſor ad quem pecuniæ peruenerunt, cenſetur effectus principalis debitor, adhibere obligati fideiuſſores, deciſion. 262. num. 2.
Declara vt ibid. num. 4.
Fideiuſſor ſuccedens in locum creditoris remanet liberatus, & eius fideiuſſoria obligatio extinguitur, dec. 364. nu. 7.
Intellige de ſucceſſione irreuocabili, ſecus de reuocabili.
Fideiuſſor ſoluens pro alio debitum, quando ſine ceſſione ſuccedat in ius creditoris, deciſion. 373. numer. 90. & ſeq.
Fideiuſſoris ſolutione quando debitor principalis liberetur, dec. 434. nu. 3.
Fideiuſſor accedens, vt principalis, principaliter, & in ſolidum, conueniri poteſt non excuſſo principali: nititur tamen fideiuſſor ſi in contractu non habet intereſſe, dec. 510. num. 3.
Fideiuſſor accedens obligationi modificatæ intelligitur accedere eo modo, quo eſt modificata conuentio, deciſion. 527. num. 2.
Declara vt ibid. num. 3.
Fideiuſſori de repræſentando non poteſt denegari terminus vnius menſis ad repræſentandum, dec. 640. nu. 3.
Fideiuſſor de repræſentando aliquem faciendo ſuum poſſe cenſetur liberatus, niſi fuerit adiecta clauſula, aliàs de ſuo teneri voluit, ibid. num. 8.
FIDEIVSSORIA obligatio recipit interpretationem a veriſimili mente contrahentium, dec. 110. nu. 6.
Fideiuſſoria obligatio non dicitur extincta, donec obligatio principalis extincta non fuerit, dec. 236. nu. 2.
FILIÆ renunciatio facta de bonis, non illi obſtat patre nolente, & illum inſtituente, dec. 152. nu. 6.
Filia non dicitur agnita à patre, licèt inſtituatur in re certa, niſi fiat mentio legitimæ, vel quotæ, ibid. nu. 7.
Filia præſumitur per patrem condecenter dotata, dec. 432. num. 11.
FILIATIO cenſetur probata per inſtitutionem hęredis tanquam filij, dec. 25. nu. 1. & 2.
Filiationem non probat enunciatiua vnica, dec. 2. nu. 1.
Filiatio probatur per nominationem teſtatoris factam de eo vti filio, dec. 578. nu. 1. in fin.
Filiatio probatur ex nominatione, & Inſtitutione facta à patre teſtatore ex inſtrumento diuiſionis, & per teſtes de communi reputatione, iunctis adminiculis, ibid. nu. 2.
Filiatio probatur per communem reputationem, & quòd pro filio fuerit tractatus, dec. 657. nu. 4.
Filiatio, & legitimitas probatur per teſtes deponentes de eorum propria ſcientia, & commodo, dec. 223. nu. 2.
Vbi etiam quòd probatur per communem reputationem, & ib. num. 4.
Vbi præſertim iunctis adminiculis.
Quaſi poſſeſſio filiationis, & legitimitatis transfert onus probandi contrarium in aduerſarium, ibid. nu. 2.
Filiatio, & legitimitas per duos teſtes dicitur concludenter probata, dec. 223. nu. 3.
Filiatio, & legitimitas præſumitur ex actu dotandi, ibidem in fine.
FILIVS legitimatus ſine præiudicio venientium ab inteſtato ſuccedit in eo tantùm quòd ſibi à patre relinquitur, dec. 38. numer. 4. & 5.
Filius legitimatus cum clauſula, ſine præiudicio venientium ab inteſtato non poteſt impugnare diſpoſita in teſtamento paterno, nec ſupplementum legitimæ petere, ibid. num. 5.
Filius illegitimus poteſt patri ſuccedere in emphyteuſi non tanquam hæres, dec. 39. nu. 11.
Filij admittendi ſunt ad ſucceſſionem iuriſpatronatus in ſtirpes, & non in capita, dec. 77. nu. 1.
Filij viuente patre poſſunt compelli ad ſoluendum debita paterna, ſi detinent bona, in quibus pater aliquod ius habeat, dec. 98. num. 1.
Filius regulariter non tenetur ſoluere debita paterna, ibidem nu. 4.
Filij poſiti in conditione cenſentur vocati, quando teſtator progreſſus eſt ad plures graduum ſubſtitutiones, dec. 105. num. 13.
Filij illegitimi ſunt incapaces materni maioratus, deciſion. 117. num. 3.
Filiusfamilias pro parte cum ſolemnitatibus ſtatutarijs validè obligatur, dec. 145. num. 3.
Filiorum appellatione non veniunt nepotes ad inducendum fideicommiſſum, dec. 174. num. 2.
Filiorum appellatione comprehenduntur nepotes non ex proprietate nominis, ſed ex iuris interpretatione, ibidem ante finem.
Declara vt ibid. nu. 12.
Filij poſiti in conditione cenſentur vocati vigore ſtatuti Vrbis, non verò tranſuerſales, ibid. nu. 2. in fin.
Filij dicuntur agnati patri, dec. 174. num. 5.
Filij non ſolùm veniunt appellatione agnatorum, ſed inter agnatos primum locum obtinent, ibid. nu. 8.
Filij in conditione poſiti ſicut cenſentur vocati ex vrbis ſtatuto, numquid etiam ex eodem ſtatuto vocati cenſeantur alij agnati, ibid. nu. 10. 11. 14. & 19.
Filius veniens ad ſucceſſionem extranei quantum tempus habeat ad illam cognoſcendam, & quid ſi veniat ad ſucceſſionem paternam, ibid. num. 14. & 15.
Filij poſiti in conditione cenſentur vocati vigore ſtatuti vrbis, ſiue veniant nomine agnatorum, vel conſanguineorum, vel quoquo alio modo, ibid. num. 14.
De materia, ibid. num. 19.
Filij poſiti in conditione numquid cenſeantur vocati de iure communi, adhuc apud Doctores eſt controuerſum, ibid. num. 18. verſ. Reſpondebatur.
Filij poſiti in conditione cenſentur vocati ex præſumpta mente teſtatoris, ibid. num. 23.
Vbi etiam ex quibus hæc teſtatoris mens deſumatur.
Filij ſeruare debent diuiſionem factam à matre in eius teſtamento, dec. 182. num. 6.

Filij an, & quando intrent in locum matris io ſubſtitutionibua per ius accreſcendi, dec. 598. nu. 3. & 4.
Filius grauatus reſtituere hæreditatem ſob conditione mortis ſine filijs, vltra legitimam detrahit etiam Trebellianicam ex bonis reſtitutionis ſubiectis, dec. 203. nu. 1.
Filius alieoare dicitur bona hæreditaria patris bona fide pro ſua legitima, quaodo alienat bona minus pretioſa, & minus vtilia, dec. 235. oo. 4. & 11.
Vbi de eadem materia.
Filius alienans bona hæreditaria paterna, cenſetur ea accepiſſe in legitimam.
Declara vt dec. 302. ou. 2.
Filius hæres vniuerſalis numquid poſſit agere de ſeparatione legitimæ, ibid. nu. 2.
Filij inquiſitorum de hæreſi non ſunt inhabiles ad beneficia, ſed tantùm filij coniectorum, & pertinacium, deciſioo. 309. num. 4.
Filius ooo poteſt cogi accipere legitimam de fructibus bonorum hæreditatis paternæ, dec. 368. nu. 3. in fio.
Filiorum appoſitione io vltimis voluntatibus veniunt etiam fœminæ, dec. 404. nu. 5, in fin.
Filij poſiti io conditione cenſentur vocati in præcedenti ſubſtitutione vigore ſtatuti vrbis, ibid. nu. 6.
Filius in conditione poſitua numquid cenſeatur vocatus, quando expreſsè vulgariter ſubſtitutus fuit, deciſion. 417. num. 3.
Filius quicquid habet, habere præſumitur à patre, niſi contrarium probetur, dec. 432. nu. 9.
Filius poſt mortem patris alienando bona hæreditaria ceoſetur illa accepiſſe in computum legitimæ, deciſ. 506. oumer. 5.
Quod procedit ſi bona fide ſic alienaoit, aliter ſecus, ibidem.
Filius non tenetur capere ſuam legitimam in pecuniam etiam patre mandante, ibid. nu. 7.
Filius recipiens pecunias à patre numquid præſumatur eas recipere io legitimam, ibid. ou. 8. & 10.
Filius in vita patris quidquid acquirit, patri acquirit, ibid num. 8. io fine.
Filius mortuo patre ante mortem aui petit ſuam legitimam ex perſona propria, non autem ex perſona patris, ibidem num. 11.
Filius conſequi non poteſt legatum ex teſtamento ab ipſo impugnato tanquam inofficioſo, dec. 535. num. 8.
Filiusfamilias non poteſt in iudicio comparere, nec Procurator eſſe ſine conſenſo patris, dec. 571. nu. 1.
Filiorum appellatione nunquid comprehendantur noo ſolùm nati tempore teſtameoti, ſed etiam naſcituri, & incerti, deciſ. 574. nu. 9.
Filijfamilias miooris obligatio facta vnà com patre ad fauorem diuerſarum perſonarum ſine ſolemnitatibus nulla, & iouálida eſt, dec. 619. num. 2.
Filius traoſmittit io patrem beneficium etiam agnitum, dec. 642. num. 7.
Filius morienti matri ſuccedit in dote non vti hæres matris, ſed dotem ab auo materno auocando, & io patrem transferendo, ibid.
Filij ſpurij legitimati per ſubſequens matrimonium non dicuotur nati ex legitimo matrimonio, dec. 645. nu. 3.
Filij etiam vulgò concepti poſſunt per ſubſequens matrimonium legitimari, quando ſic pro eorum filijs fueruot à parentibus agoati, dec. 661. nu. 2.
Filij legitimati per ſubſequens matrimonium cum muliere, vbi non ſunt capaces paternæ ſucceſſioois de iure ciuili, ſecus de iure canonico, ibid. ou. 5.
FINES mandati ad vnguem ſeruandi, dec. 516. no. 6.
FISCVS vltimo loco, & in ſubſidium ſuccedit decedenti ſioe hærede, & ſic nullus decedit ſine hærede, deciſ. 290. num. 4.
FOEMINAE cenſentur comprehenſæ io inueſtitura ad tertiam generationem, & vocatæ in defectum maſculorum, ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum, dec. 407. nu. 3.
Fœmina licèt agnatos non procreet, nec filij fœminarum ſuæ matris agnatione præſeruent, ipſæ tamen fœminæ agoatæ ſunt, dec. 518. nu. 1.
Fœmina, quamuis à ſtatuto excludatur ſtantibus maſculis, numeratur ad augendam legitimam debitam fratribus maſculis, quia talis excluſio eſt ad ipſorum fauorem & commodum, dec. 543. nu. 2.
Fœminæ non cenſentur vocatæ vbi teſtator habuit rationem agnationis, etiamſi verba ſubſtitutionis eſſent apta illas comprehendere, dec. 567. ou. 2.
Vbi etiam in fœminis agoatia.
Fœminæ noo cenſentur vocatæ, vbi teſtator pluries qualitatem maſculinitatis expreſſit, ibid. nu. 3.
Fœminæ vbi fuit habita ratio agnationis, & vocatio eſt per verba communia, cenſentur vocatæ io defectum maſculorum, ibid. nu. 8.
Declara vt procedat quando fœminæ ab ioitio, vel in aliqua parte teſtamenti vocatæ fuiſſent, ſecus quando ex coniecturis, vel aliàs conſtat, quòd teſtator de maſculis tantùm intellexit, ibid.
Fœmina à ſtatuto excluſa propter maſculos, facit, vel non facit partem, prout eſt vtilius ipſis maſculis, deciſ. 620. num. 6.
Vide *Mulier*, *vxor*.
FORMA non adimpleta non corruit diſpoſitio non habens decretum irritans, dec. 498. nu. 6.
FORSAN dictio non habet vim approbationis, deciſ. 456. oum. 5.
Forſan verbum eſt dubitatiuum, dec. 533. nu. 3. io fin.
FRATRES inter æqualitas ſeruanda, dec. 168. nom. 4.
Fratris ſucceſſio ſpectat ad fratrem maſculum, & ſororem fœminam, deciſ. 225. nu. 1. in fin.
FREQVENTIVS quod accidere ſolet, attendendum eſt, non quod rarò accidit, dec. 494. num. 8.
FRVCTVS dotis non ſoluræ debentur, vbi ex parte debitoris concurrit mora, & ex parte creditoris concurrit ſuſtentatio onerum matrimonij, dec. 19. nu. 3.
Fructus non debeotur extincta ſocietate officij, deciſion. 25. num. 4.
Fructus percepti ex melioramentis computantur io refectione melioramentorum, dec. 39. nu. 14. in fin.
Fructus melioramentorum ſpectant ad illum, qui melioramenta fecit, etiam ad eius ſucceſſores, deciſioo. 64. numer. 2.
Fructus, qui percipi potuerunt, non ſunt reſtituendi, niſi io ſpolio violento, & à malæ fidei poſſeſſore, deciſion. 94. num. 3.
Fructuum liqoidatio fit computato anno fertili cum ſterili, dec. 100. nom. 1.
Fructuum liquidationem, & quantitatem teſtes vicini, & de auditu à colonis benè probant, ibid.
Vbi idem ſi dicant eſſe publicum, & notorium: vel quòd fuerint præſentes recollectioni fructuum, & illorum repartitioni com colonis.
Fructuum liquidatio eſt difficilis probationis, & propterea in ea leuior ſufficit probatio, dec. 100. num. 2.
Fructuum perceptio probatur per teſtes, qui fuerunt recollectioni præſentes, & quomodo, dec. 103. nu. 2.
Fructuum perceptorum liquidatio, & quaotitas eſt difficilis probationis, ibid.
Fructus percepti ex melioramentis factis ſpectant ad eum, ad quem ſpectant melioramenta facta booa fide, ibid. numer. 4. & 5.
Fructus ab initio veniuot in iudicio vniuerſali petitorio, deciſ. 121. nu. 1. in fin.
Fructus percepti ante motam litem noo veniunt in petitione hæreditatis, ibid. num. 4.
Fructuum liquidatio admittit regulam, Si non proſunt ſingula, multa iuuant, leuioreſque probatiooes, & cooiecturas, dec. 139. num. 3.
Fructus quos reddit vno anno poſſeſſio, cenſetur etiam reddere annis præteritis, ibid. in fin.
Fructuum liquidatio fieri debet iuxta tempus factæ conceſſionis, ibid. num. 6.
Fructus debentur ratione dominij, ſeu vſus rei, deciſ. 192 num. 5.
Fructus dotales ſuccedunt loco alimentorum, & morte mulieris amplius non debeotur, dec. 207. num. 8.
Fructus indebitè percepti reſtitueodi ſunt, deciſion. 215. numer. 2.
Fructus non debentur, niſi à die motæ litis, & poſtquam reus conſtitutus eſt in mala fide, dec. 221. oum. 6.
Fructus, & vſusfructus differunt inter ſe, quia fructus percepti poſt mortem teſtatoris nunquam fueruot io bonis teſtatoris, ſed vſusfructus eſt ius percipiendi fructus ex boois proprijs, & hoc fuit in bonis teſtatoris, dec. 230. num. 11.
Fructus beneficij in regno Neapolitano iuxta conſtitutionem Sixti V. à die vacationis beneficij per obitum vſque ad diem captæ poſſeſſionis per prouiſum ſpectant ad Cameram, dec. 237. oom. 3.
Fructus rei dotalis ad maritum pertinent, deciſion. 297. num. 2.
Expenſæ in recolligendis fructibus rei dotalis pertineot ad maritum, ibid. ou. 2. & 6.
Fallit quando ſoot exceſſiuæ fructuom, ibid. on. 2.
Fructus oon debentur vbi non adeſt dominium, vel poſſeſſio, deciſ. 326. num. 1.
Fructus, vt quis lucretur, ſufficit bona fides, imò ſatis eſt

Digitized by Google

quòd abſit mala fides, ibidem numer. 3.

Fructuum, qui percipi veriſimiliter potuerunt, condemnatio non fit niſi propter dolum, & in ſpolio violenti, ibid. num. 4.

Fructuum liquidationis materia eſt difficilis probationis plurium, iudicis arbitrio remiſſa, ſufficiuntque in ea leuiores probationea, & coniectutæ, dec. 270. nu. 2.

Valor, ſeu pretium fructuum probatur ex libro communitatis ciuitatis, ibid. num. 3.

Fructuum liquidario taxari debet à die litis motæ, ibidem ou. 4.

Fructus liquidari, & taxari debent, habito reſpectu ad rationem fructuum perceptorum annis antecedentibus, & ſequentibus, ibid.

Fructus eiuſdem rei diuerſo iure cenſeri non debent, ibidem num. 5.

Fructus adhuc iterum peti poſſunt, ſi ſententia exequutioni demandata non eſt, vel illi non adhuc paritum, deciſion. 388. num. 1.

Fructus dotis reſtituendæ debentur à die interpellationis, deciſ. 522. nu. 2. in fin.

Et per ſequeſtra facta inducta dicitur iudicialis interpellatio, ibid.

Fructus non lucratur is, qui contrahit contra iuris reſiſtentiam, deciſ. 608. nu. 2.

Fructus naturales extradotalium non veniunt reſtituendi ab hæredibus viri vxori viduæ, etiam per virum percepti, ſi non ſint io magna quantitate, dec. 655. num. 8.

Fructus bonorum dotalium ad maritum pertinent, ibidem num. 9.

FVNDVS datus in ſolutum pro quantitate dotis promiſſç, cum pacto de retrouertendo, tranſacto tempore ad redimendum, tranſit in dominium mariti, ita quòd de eo ad eius libitum diſponere poteſt, dec. 33. nu. 3. & 4.

Vbi propterea quòd non dicitur dotalis.

Fundi emptor non poteſt eſſe melioris conditionis quam venditor, à quo fundum emit, ibid. nu. 7.

Fundus datus marito in ſolutum pro dote, tranſit in eius dominium, deciſ. 297. num. 6.

Fundus dotalis datus in ſolutum pro pecunia promiſſa alienari poteſt, deciſ. 476. nu. 2.

Amplia vt ibid. num. 3.

Fundi dotalis dominium cenſetur translatum in maritum, & proptereà efficitur alienabile quando adeſt pactum quòd vxor io caſu reſtitutioois dotis poſſit vſque ad integram ſolutionem tot de viri bonis accipere, ibid.

Vbi etiam multò magis, quando marito fuit data expreſſa licentia alienandi dictum fundum.

Fundus dotalis numquid alienari poſſit quando expreſsè fuit dictum quòd dictus fundus ſtare debeat pro fundo dotali, ibid. num. 4.

FVRTVM debet concludenter probari ab eo, qui ad furatæ rei cuſtodiam tenetur iure actionis, ſecus ſi officio iudicis, deciſ. 639. num. 1.

Furtum per aſportationem ſcrinij, vel eius fracturam in qua res furata dicebatur ineſſe concludenter probatum cenſetur, ibidem.

Vbi de materia.

Furtum probatur per rumorum extortum in vicinia tempore furti, vel quid ſimile, ibid.

Furtum licèt probetur coniecturis, coniecturæ tamen debent habere originem aliunde, quàm ex perſona illius, qui furtum allegat ad effectum ſe excuſandi à reſtitutionem rei furatæ, ibid.

Furtum numquid probetur, & quando ea porrectione querelç illius, qui dicit ſibi furtum factum fuiſſe ex lamentationibus, & gemitu eiuſdem, ex diligentijs adhibitis pro reperiendo furto, & ſimilibus, ibid. ante fin.

Furtum probatur coniecturis concurrente bona ſama illius, qui dicit furtum ſibi factum fuiſſe, declara vt ibidem oumer. 2.

Iuramento furtum paſſi probatur qualitas, & quantitas rerum ſubtractarum, declara vt ibid.

G

GAVDERE verbum reſtrictum ad tempus vitæ, ſolum vſumfructum importat, deciſ. 535. num. 5.

GAZAGA iuri inter Hebræos renunciari non poteſt ad fauorem domini domus, ſed inter ipſos Hebræos alter cedit alteri, deciſ. 92. num. 3.

GEMINATIO verborum enixam voluntatem loquentis demonſtrat, deciſ. 24. numer. 2. in fine.

Geminatio verborum denotat enixam, & propenſam voluntatem proferentis, deciſ. 368. num. 6.

GEMMAE bonorum mobilium appellatione veniunt, dec. 56. num. 1.

GENERALIS obligatio bonorum non comprehendit bona contra mentem obligantis, vbi etiam quòd non veniunt bona ſubiecta reſtitutioni, deciſ. 51. num. 8.

Generalis diſpoſitio teſtatoris non comprehendit bona, quæ alio iure erant futura hæredis, etiamſi aliàs teſtator potuiſſet de illis diſponere, deciſ. 366. num. 3.

GENERATIONIS computatio in conceſſione emphyteuſis ad tertiam generationem, non incipit à primo acquirente, ſed ab eius filijs, & terminatur in pronepotibus, dec. 282. num. 1.

GRANI identitas, an & quomodo probetur per teſtes, deciſ. 7. num. 2.

GRATIAE pars eſt narratiua, ideò ab impetrante iuſtificari debet, deciſ. 141. nu. 1. io fin.

Gratia ſemper intelligitur habere clauſulam, *ſi preces veritate nitantur*, & ſi preces non ſunt veræ, gratia dicitur ſubreptitia, & exequutionem non meretur, ibid. num. 2.

Gratia conditionalis non ſuffragatur, niſi iuſtificatis conditionibus in ea expreſſis, decil. 184. nu. 1. & 2.

Gratia, *ſi neutri*, cum conditione, ſi beneficium vacet, & neutri ex colligantibus ius competat, paſſim conceditur prouiſo Apoſtolico, ibid. nu. 2.

Gratia Principis in qua Princeps aſſerit impetrantem eſſe familiarem ſuum, vel aliàs, &c. non eſt per neceſſe iuſtificanda ab impetrante, quia non ſunt verba narratiua impetrantis, ſed verba aſſertiua Principis, deciſ. 202. nu. 9.

Gratia, *ſi neutri*, eſt conditionalis, dummodo ſcilicet per euentum litis apparuerit neutri ius competere, quomodo hæc conditio iuſtificari poſſit, & quid in dubio præſumatur, dec. 220. oum. 6.

Gratia ex defectu intentionis Principis concedentis eſt nulla, deciſ. 238. num. 1.

Gratia beneficij cum clauſula, verificato quòd beneficium ſit de iurepatronatus ex dotatione, vel fundatione, iuſtificanda eſt per veras, & concludentes probationes, deciſion. 276. num. 2.

Gratia debet iuſtificari circa narrata de tempore datæ, deciſ. 349. num. 4. & 13.

Gratia, quæ de alterius colorata facti poſſeſſione mentionem non facit, non valet, declara vt deciſion. 353. numer. 2.

Gratia Principis largè interpretanda eſt, in præiudicium concedentis, deciſ. 368. num. 5.

Gratia de beneficio dicitur ſubreptitia, ſi non conſtet de exiſtentia ipſius beneficij, deciſ. 395. num. 2.

Gratia Principis non debet eſſe ſuperflua, ſed operari, dec. 424. num. 5.

Gratia reſeruationis penſionis, cum decreto quòd ſi prouiſus penſionem inuita, & quamdiu Capellaniam obtinuerit realiter, & cum effectu non ſoluerit, eiuſdem penſionis reſeruationem nullam eo ipſo decernimus, onus probandi penſionem eſſe ſolutam incumbere penſionario, non autem nouo titulari, dec. 457. num. 1. & per tot.

Gratiæ qualitates inhærentes, ſicut etiam *narrata*, debent per partes iuſtificari, quia tendunt ad *ſubſtantiandam* gratiam, ibid. num. 2.

Gratia iuſtificari debet etiam io negatiua oarrata, deciſion. 468. num. 1.

Gratia Pontificis cum decreto, quòd intra ſex menſes inducatur priuatio ipſo iure ob non impetratam prouiſionem à Sede Apoſtolica, non ſuffragatur impetranti, niſi dicta noua prouiſione impetrata, deciſ. 483. num. 1.

Vbi tamen quòd prouiſus non tenetur reſtituere fructus, quando non fuit negligens io conſtituendo Procuratorem ad impetrandam talem prouiſionem, eidemque Procuratori iura Cameræ voluerit, & ibid. num. 2.

Gratia in ipſa narratiua plenè, & concludenter iuſtificanda eſt, deciſ. 492. num. 2.

Gratiæ, & litteræ Apoſtolicæ eò magis ſunt iuſtificandæ, quando in illis adeſt clauſula, *vt aſſeris*, deciſion. 511. num. 3.

Gratia præuentiua, facta ſcilicet in menſe, in quo Papa, & Ordinarius habent collationem, non indiget iuſtificatione, dec. 540. num. 1.

Gratia in forma *dignum*, eſt conditionalis, deciſion. 542. numero 8.

Gratia, gratioſa ſubrogatio, vt locum habeat, quæ requirantur, deciſ. 601. num. 1.

Gratia ſi iuſtificata fuit, exequutioni omninò demandanda eſt, deciſ. 618. num. 1.

Gra-

Digitized by Google

Gratia facta ad fauorem diuerſarum perſonarum, vna mortua alteri facta non tollitur, ibid. num. 4.
Gratia dicitur perfecta ex ſola ſignatura, ibid. n. 6. & 7.
Vbi propterea quòd non attenditur dies expediti Breuis.
Gratia quando expirata dicatur per mortem Papæ qui eam conceſſit, ibid. n. 11.
Gratia in forma *dignum*, cuius narratiua inhabilitatis non eſt iuſtificata, non poteſt impedire immiſſionem vigore gratioſæ ſubrogationis, deciſ. 641. n. 5. in fin.
Gratia conditionalis non purificata conditione, non præſtat parem titulum ad impediendam immiſſionem, ibidem numer. 2.
Gratia Principis ſi per partem qui impetrauit non iuſtificetur, exequenda non eſt, deciſ. 657. n. 1.
Gratiæ narratiua, v. *Narratiua gratiæ*.
GRATIOSA ſubrogatio in poſſeſſionem defuncti, vt iuſtificata dicatur quæ requirantur, deciſ. 70. n. 1.
Gratioſa ſubrogatio operatur, vt detur immiſſio abſque alia iuſtificatione gratiæ, deciſ. 343. n. 1.
GRAVATI à iudice Eccleſiaſtico recurrere poſſunt ad Archiepiſcopum, vel ad Nuntium Apoſtolicum, deciſ. 10. num. 20.
Grauati dici non poſſunt qui honorati non fuerunt, & è contra, deciſ. 634. n. 3. & 4.

H

HABERE videtur qui actionem exigendi habet, deciſ. 72. num. 5. ad fin.
Habere verbum, ſiue ad dominium, ſiue ad poſſeſſionem referatur, ſemper intelligitur cum effectu, & in perpetuum, deciſ. 477. num. 5.
Habuiſſe non dicitur qui ſtatim reſtituit, ibid.
HÆREDITATIS petitio non datur contra titulo poſſidentem: datur tamen contra habentem titulum ab illo, qui ea actione conueniri poterat, deciſ. 53. n. 7.
Hæreditatem cedens, vel donans præſumitur hæreditatem habere ex titulo aditionis, deciſ. 77. n. 3.
Hæreditas quando dicatur repudiata ab eo qui declarauit verbo, aut facto ſe nolle eſſe hæredem, num. 4.
Hæreditatis creditor paternæ per illius aditionem non confundit creditum dotis maternæ, ibid.
Hæreditas ſemel adita amplius repudiari non poteſt, deciſ. 127. num. 6.
Hæreditas ſpectans ad monachum defertur monaſterio ipſo iure, & abſque facto, & aditione ipſius monachi, ſecundùm opinionem communem Canoniſtarum, contra legiſtas, deciſ. 171. num. 1.
Hæreditas ſuperueniens ſeruo ad hoc vt acquiratur domino, requiritur aditio ſerui, ibid. n. 2.
Hæreditas non adita non tranſmittitur ad ſubſtitutos, declara vt deciſ. 172. n. 7.
Hæreditatis partes cohæredum non petentium accreſcunt cohæredibus petentibus, dummodo conſtet de non aditione poſt lapſum temporis, vel de repudiatione, ibid. n. 10.
Hæreditas non adita non tranſmittitur ad hæredes, niſi adſit contrarium ſtatutum, deciſ. 198. num. 5. & 6.
Vbi de materia.
Hæreditas infanti dilata numquid propriè dicatur hæreditas, ibid. num. 6.
Hæreditatem fuiſſe aditam probatur confeſſione partis, ibid. num. 7.
Hæreditatis aditio non præſumitur, ideò probanda eſt, deciſ. 199. num. 3.
Hæreditatis ſucceſſio tranſit ad venientes ab inteſtato abſque alio facto hominis, deciſ. 368. n. 5.
Hæreditatis aditio, v. *Aditio*.
Hæredis inſtitutio facta à teſtatore dummodo nubat arbitratu alicuius, nulla & inualida eſt, quia continet conditionem matrimonij impeditiuam, deciſ. 35. n. 3.
Hæres inſtitutus in omnibus bonis, etiam immobilibus, non minuit legatum immobilium, deciſ. 56. n. 6.
Hæredis inſtitutio non comprehendit bona emphyteotica, nec fideicommiſſaria prohibita alienari, deciſ. 61. n. 1.
Hæres inſtitutus impugnando teſtamentum, facit ſe indignum omni commodo hæreditatis, ibid. n. 4.
Hærede inſtituto tanquam filio ſi filius non ſit, numquid teſtamentum ſuſtineatur, & quid ſi inſtituatur ſpurius inſucceſſibilis, deciſ. 7. & 8.
Vbi etiam quid ſi ſpurius eſt legitimatus, & legitimatio eſt nulla.
Hæres illius qui iuramento promiſit factum alienum, non poteſt cogi ad illud præcisè adimplendum, præſertim quando non poteſt adimpleri, deciſ. 63. n. 3.
Hæres ſemel non poteſt amplius per quemcumque actum deſinere eſſe hæres, deciſ. 127. n. 5.
Hæres non poteſt impugnare factum defuncti, deciſion. 136. num. 4.
Hæres cenſetur approbare factum à defuncto in ſuo teſtamento, deciſ. 182. n. 3.
Hæres dicitur ſucceſſor vniuerſalis, deciſ. 190. n. 2.
Hæredis alterius numquid dicatur hæres primi hæredis, ibidem in fine.
Hæres poſſidet quantum ſufficit ad ſupplementum, tunc ipſe condemnandus eſt ad ſupplementum, & tertius poſſeſſor non conuenitur, niſi in ſubſidium, hærede reperto non ſoluendo, deciſ. 292. n. 5.
Hæres condemnatus ad ſolutionem ſupplementi legitimæ, ſi neget ſe poſſidere bona quæ ſufficiant, debet ipſe probare tanquam fundamentum ſuæ intentionis, ibid. n. 2.
HÆRES verbum numquid intelligatur de hęrede ſanguinis, deciſ. 198. num. 37.
Hæres ſine beneficio legis, & inuentarij, tenetur ad omnia onera hæreditaria, deciſ. 199. n. 3.
Hæres cenſetur ad debita defuncti, & ipſius bona hypothecata poſſidens poteſt à creditoribus conueniri ſuper dictis bonis hypothecatis, deciſ. 252. n. 2. & 5.
Hæres ſi addatur maſculus, non intelligitur de quocumque hærede, ſed de hærede ſanguinis tantùm, non de hęrede bonorum, deciſ. 290. n. 5.
Hęredis appellatione propriè venit ſucceſſor ſanguinis, ibidem num. 6.
Hæres habet omnem actionem competentem teſtatori, quia in eum translata ſunt omnia iura actiua, & paſſiua, deciſ. 293. num. 3.
Hæredi inſtituto in re certa non datur remedium, l. fin. Cod. de edicto Diu. Adrian. tollend. dato hærede vniuerſali, qui adiuerit, vel non adiuerit hæreditatem, deciſion. 302. num. 1.
Hæres tenetur ad ſolutionem debiti, & adimplementum facti defuncti, deciſ. 303. n. 4.
Hęredis inuentarium non operatur, quin ipſe teneatur, quatenus vires hæreditatis ſuppetunt, deciſ. 352. n. 3.
Hæres cum beneficio legis, & inuentarij numquid præcisè teneatur ad factum defuncti, vbi ſumus in re, in qua cadit affectio, ibid. n. 8.
Hæres cum beneficio legis, & inuentarij non tenetur vltra vires hęreditarias, deciſ. 358. n. 1. & 2.
Vbi quòd hoc fallit quando inuentarium non eſt legitimè confectum, & ibid. n. 3.
Vbi dato legitimo inuentario legata quomodo minuenda ſint.
Hæres non poteſt impugnare declarationem factam à teſtatore, deciſ. 365. n. 4.
Hæres non poteſt gaudere pacto, quod non excedit perſonam ſui actoris, deciſ. 396. n. 3.
Hęres grauatus fideicommiſſo, illinſque hæredes detrahunt de hæreditate, idque licet non ſolùm illis, ſed habentibus cauſam ab eis, deciſ. 432. n. 1.
Hæres grauatus, ſi conſtat de alienationibus bonorum hæreditariorum, habet præſumptionem contra ſe in detractione legitimæ, ibid. n. 8.
Hæres creditor per aditionem hæreditatis ſine beneficio legis, & inuentarij confundit creditum ſuum exiſtens ante aditionem, ſed non creditum ſuperueniens poſt aditionem, ibid. num. 10.
Hæredum appellatione in plurali non venit ſolus hæres inſtitutus, ſed veniunt omnes futuri, idque habet locum in ſubſtitutione, ibid. n. 24.
Hæres & ſucceſſor in bonis non differt à perſona ſui auctoris, deciſ. 449. num. 1.
Hæres non poteſt impugnare declarationem factam à teſtatore defuncto, deciſ. 452. n. 7.
Hæres, quòd quis ſit alterius non præſumitur, niſi probetur, deciſ. 456. n. 4.
Hæres non poteſt impugnare aſſertionem factam à teſtatore, ibid. num. 9.
Hęres non poteſt venire contra alienationem factam à defuncto teſtatore, deciſ. 462. n. 2. verſ. tertiò.
Hęres non poteſt impugnare factum defuncti, deciſ. 506. n. 22.
Vbi tamen quòd benè poteſt interpretari.
Hęres tenetur exhibere ſcripturam, quam tenebatur exhibere defunctus, deciſ. 581. n. 5.
Hæres grauatus reſtituere non tenetur reſtituere quod ad eum peruenit non ex iudicio teſtatoris, ſed ex alia cauſa, deciſ. 588. num. 2.
Hæres tenetur obſeruare factum à teſtatore, deciſ. 615. n. 2. in fin.

Hæres inſtitutus in recepta habetur pro legatario, deciſ.646. num.7.

HÆRESIS aſcendentium non nocet deſcendentibus, quando illi aſcendentes fuerunt Eccleſiæ incorporati, deciſ. 307. num.3.

Hæreſis auiæ paternæ nunquid nocet nepoti ad effectum conſequendi beneficia Eccleſiaſtica, ibid.num.3.

HÆRETICVS pœnitens, & Eccleſiæ incorporatus, perinde eſt ac ſi nunquam hæreticus fuiſſet, ibid.num.7.

HEBRÆI bancharij, & fœneratores in Vrbe poſſunt tutè ſuper pignoribus ad alios ſpectantibus mutuare vigore capitulorum, nec tenentur reſtituere pignus ipſis non ſoluta ſorte principali cum vſuris, deciſ.498.n.1. per tot.

Dolus in Hebræis bancharijs, & fœneratoribus non præſumitur, niſi probetur, ibid.in fine.

Libris Hebræorum banchariis, & fœneratoribus nunquid credatur, ibid. num.2.

Hoc modo videlicet, verba ſunt declaratiua præcedentis orationis, deciſ.205.num.9.

HOSPITALIS fructus ſunt diſtribuendi in alimoniam pauperum, deciſ.442. num.5.

HVIVSMODI, ea dicta, &c. Dictiones iſtæ ſunt relatiuæ eorum tantùm, de quibus fuit facta mentio, deciſione 200. num.6.

HYPOTHECA ſine actione perſonali ab initio non contrahitur, deciſ.131.num.3.

Declara vt ibid. num.6.

Hypothecæ quiſque renunciando poteſt quis ſibi ex proprio facto præiudicare, deciſ.207. num.5.

Hypotheca numquid retrotrahatur in fideicommiſſo conditionato, conditione adimpleta, deciſ.302. n.3.

Hypotheca anterior allegari poteſt non ſolùm agendo, ſed excipiendo, & replicando, deciſ.303. n.2.

Hypothecaria præſcribitur à tertio poſſeſſore per ſpacium decennij inter præſentes, & ſic etiam Saluianum, deciſione 315. num.2.

Limita vt ibid.num.3.

Hypotheca probatur ex inſtrumento, deciſione 539. num.1. in fin.

Hypotheca eſt primum extremum requiſitum in Saluiano, qua deficiente non poteſt dari immiſſio, deciſ.362. n.3.

Hypotheca generalis & ſpecialis vigore obligationis Cameralis, & reſeruatio dominij vſque ad integralem pretii ſatisfactionem, faciunt præferri venditorem omnibus, etiam anterioribus creditoribus, deciſ.412. num.2.

Hypotheca anterior præfertur poſteriori, deciſione 539.num.6. in fin.

Hypotheca anterior præfertur poſteriori, deciſ.609. n.4.

I

IACTATIO. Commiſſio iactationis, & iactationum non probat iuriſdictione in commiſſione aſſertam, deciſione 126. num.8.

Iactationis, & iactationum iudicium intentans probare debet ſe poſſidere, ibid.in fin.

IBIDEM verbum poſitum in inſtrumento poſt verba *in præſentia mei*, non poteſt intelligi, niſi de loco in quo fuit confectum inſtrumentum, deciſ.382.num.3.

IDEM verbum non debet diuerſo iure cenſeri, deciſ.567. num.5.

IDENTITAS pretij in duobus inſtrumentis appoſitis facit præſumere ſimulationem, dec.5.n.2. & 3.

Identitas grani, an, & quomodo probetur per teſtes, deciſ.7. num.2.

Identitas rerum probatur coniecturis, ibid. ad fin.

Identitas bonorum probanda eſt ab eo, qui ſe fundat in identitate, deciſ.371.n.9. in fin.

Identitas in primis, & ante omnia plenè, & concludenter eſt probanda in emphyteuſi ad effectum deuolutionis, deciſ.407. num.1.

Identitas beneficij, quomodo probetur, deciſ.429. n.9.

Identitas domus probatur per identitatem confinium, & ſufficiunt duæ demonſtrationes, deciſ.448.num.5.

Identitas pecuniarum præſumitur ex identitate ſummæ, temporis, formæ, & aliis, de quibus deciſ.516.n.2.

Identitatem ſcripturæ probant teſtes deponentes, vt deciſ.663. num.5.

IESVITÆ ſecundùm ſtatuta religionis à Papa confirmata poſſunt ante profeſſionem retinere beneficia, deciſ. 246. num. 2.& 4.

Ieſuitæ etiam quòd emiſerint tria vota ſimplicia, poſſunt tamen ante profeſſionem retinere ius, & dominium ſuorum bonorum ad effectum ea diſtribuendi in pios vſus, ibid. num.3.& 4.

Ieſuitas ante emiſſam profeſſionem poteſt eorum Generalis ad ſui libitum, & nutum dimittere cum cauſa etiam abſque illorum culpa, ibid. num.4.

Ieſuitarum Domus profeſſa eſt incapax hæreditatis, deciſ.321. num.1.

Ieſuitarum Societas inter mendicantes connumeratur, non ex regulis aliorum mendicantium, ſed ex propria eorum fundatione, & ex conſtitutione fundatoris, deciſione 477. num. 4.

IGNORANTIA iuris præſumitur in muliere, deciſ.61.num.8. ad fine.

Ignorantia iuris regulariter non excuſat, deciſ.151.n.8.

Ignorantia in dubio præſumitur, deciſ.579.n.5.in fin.

Ignorantia iuris non excuſat mulierem tutricem in emendo, deciſ.281. num.4.

Ignorantia iuſta & probabilis facit competere reſtitutionem in integrum aduersùs præſcriptionem, deciſione 315. num.6.

Ignorantia iuſta, & probabilis videtur in hærede, qui ſuccedit in locum alterius, ibid.num.7.

Ignorantia iuris non excuſat, quando agitur de *lucro captando*, deciſ.354.num.13.

ILLEGITIMVS filius poteſt patri ſuccedere in emphyteuſi non tamquam hæres, deciſ.39.n.11.& 12.

IMMEMORABILI conſuetudini non cenſetur derogatum, niſi de ea fiat expreſſa mentio, deciſ.286. n.1.

Immemorabilis præſcriptio in iurepatronatus, vt per teſtes dicatur plenè probata, plura requiruntur, de quibus, deciſ. 405. num.1.

Immemorabilis præſcriptio non cenſetur probata per teſtes, niſi vlteriùs deponant non vidiſſe, nec audiuiſſe contrarium, nec quòd ſui anteceſſores contrarium *viderint*, *ibid. num.2.* & per tot.

Immemorabilis præſcriptio non probatur per teſtes deponentes de auditu, ibid. num.3.

Immemorabilis præſcriptio non probatur per teſtes qui dicunt ita vidiſſe obſeruari, ibid. num.4.

Immemorabilis præſcriptio probatur ex teſtibus adminicularis, & ex pluribus inſimul coniunctis, declara vt ibid. deciſ.405. num. 6.

Immemorabilis præſcriptio iuriſpatronatus non probatur per ſcripturas & inſtrumenta, ibid. num.9.

Immemorabilis debet probari per teſtes de viſu per longum tempus, de auditu à maioribus, & quòd non viderunt, aut audiuerunt contrarium, & quòd extat publica vox, & fama, deciſ.502. n.1. & aliàs, vt n.4.& 5.

Immemorabilis probata habet vim priuilegij, deciſione 542. num.2.

Declara vt ibid, num.3.

Immemorabilis probatio non admittitur, quando conſtat de initio conſuetudinis, ibid.

Immemorabilis præſcriptio ſufficit quòd res fuerit deducta ſupra centum annos, & non conſtet de eius initio, deciſione 651. num.1.

Immemorabilis præſcriptio in quo differat à præſ*criptione* longiſſimi temporis, ibid. num.3.

IMMISSIO in poſſeſſionem vigore Saluiani interdicti conceditur probatis duobus extremis, deciſ.371.num.1.in fin. verſ. quibus probatis.

Immiſſio non datur pro dote, niſi pro ea ſumma quæ ſupereſt de alienatione fundi dotalis, deciſ.553. n.6.

Immiſſio in poſſeſſionem dari non poteſt contra eum, qui non poſſidet, deciſ.555. num.1.

Immiſſio in poſſeſſionem dari non poteſt contra mortuum, ibid. num.3.

Immiſſio in poſſeſſionem dari non poteſt contra bonorum poſſeſſores non citatos, ibid. verſ.non poteſt.

Immiſſio in poſſeſſionem ex *l.final.C. de Saluiano interdicto*, non datur illi, qui ſemel à ſua poſſeſſione cecidit, ibid. num.7.

Immiſſio in vim vtilis Saluiani datur donatario habenti inſtrumentum Camerali obligatione vallatum, & cum hypotheca bonorum donantis, deciſ.539. n.1.

Immiſſio non datur in beneficio ex gratia Apoſtolica, quæ aliunde expectat iuſtificationem, deciſ.542.n.8.

Immiſſio ad hoc vt per alium prouiſum Apoſtolicum poſſit retardari, debent eſſe probationes in promptu, & incontinenti, deciſ.349. num.2.

IMPETRANS beneficium vacans certo expreſſo modo, ſeu quouis alio modo, comprehendit omnem vacandi modum, deciſ. 151.num.1.

Impe-

Digitized by Google

Impetrans beneficium certo mòdo, an, & quando reneatur ſe ſubſcribere ad pœnam talioois, ibid. num. 2.

IMPETRATIO beneficij in forma *Dignum*, nullum tribuit ius in te, ſed ſolum importat maudatum de prouidendo quatenus fuerit idoneus repertus, & ideo ante conditionis purificationem nullum ei fuit ius quæſitum, deciſione 19t. num. 3.

IMPLEMENTI exceptio impedit executionem obligationis Cameralis, deciſ. 293. num. 1.

IMPVDICITIÆ mulietis diffamatio eſt cauſa iuſta recedendi à ſponſalibus, deciſ. 451. num. 4.

IMPVGNARE non poteſt quis quod ſemel voluit, & quod ſemel ſibi placuit, deciſ. 26. num. 5. in fin.

Impugnans inſtrumentum in eo amplius ſe fundate non poteſt, deciſ. 495. num. 1.

INCENDIVM ſine culpa euenire non ſolet, deciſ. 62. n. 2.

Et propterea culpam abeſſe allegans, illam probare debet, declara vt ibid. num. 1. 3. & 4.

verſ. Incendium enim.

Incendium ſine culpa accidiſſe qui probare voluerit, non ſolùm debet probare caſum, ſed etiam tale quid quod culpam excludat, ibid. num. 2.

Incendium præſumitur eueniſſe leuiſſima culpa, ibid. n. 3.

Vbi etiam quòd de ea conductor rei combuſtæ noo tenetur.

Incendium io ſtipulis immiſſum præſumitur à miniſtris domini ſtipularum, ibid. num. 4.

Incendio immiſſo in ſtipulis frumenti ſi inde oriatur damnum ad agros vicinos, dominus agri in quo incendium ortum habuit, tenetur ad damna, & intereſſe, niſi ſolita præparamenta facta fuerint, ibid.

Incendium eſt caſus fortuitus, & conductor non renetur de caſu fortuito, ſed periculum eſt locatoris, deciſione 104. num. 1.

Limita vt ibid. num. 2.

Incendij damnum, v. *Damnum*.

INCERTVM verificatur per relationem ad quid certum, deciſ. 376. num. 2.

INCIDENS aſſumit naturam; & qualitatem cauſæ principalis, deciſ. 83. n. 8.

INCLVSIO vnius, eſt excluſio alterius, deciſ. 273. in fin.

Incluſio vnius eſt excluſio alterius, & ex ſequentibus declarantur præcedenria, deciſ. 364. n. 4.

Incluſio vnius an, & quando ſit excluſio alterius, deciſ. 477. num. 3.

INCOMPATIBILE eſt retinere duas parochiales Eccleſias, deciſ. 58. n. 7. in fin.

Incompatibilia beneficia habens ipſo iure illis priuatus eſt, deciſ. 151. num. 5.

Incompatibile eſt retinere duos Canonicatus, deciſ. 492. n. r.

Vbi etiam quòd ſine diſpenſatione Apoſtolica quis retinere non poteſt Canonicatum & ſimplex beneficium, declara vt ibid. num. 3.

INCOMPATIBILITAS non reſulrat ex titulo honorario, ibid. num. 8.

Vbi quod nec etiam ex lege fundationis poteſt talis incompatibilitas induci. Fallit vbi titulus honnrarius habet iuriſdictionem temporalem & ſpiritualem, deciſione 331. num. 7.

Incompatibilitas beneficiorum producit priuationem vtriuſque beneficij ipſo iure, deciſ. 559. n. 1.

Incompatibilitas duorum beneficiorum ex retentione poſſeſſionis vtriuſque non probatur, niſi per actus expreſſos, & præſumpti non ſufficiunt, maxime in præiudicium poſſidentis, & ad effectum priuationis, ibid. num. 3.

Incompatibilitas beneficiorum non obeſt in aſſequendo, ſed in retinendo, deciſ. 601. n. 5.

INDEBITE ſolutum qui repetere vult, debet probare ſolutionem indebitè factam, deciſ. 157. n. 1. in fin.

Indebitè ſolutum qui dicit probare tenetur, & ſolutionem, & quòd ſolutio fuerit indebita, deciſ. 292. n. 1.

Creditor exigens indebitum, tenetur crimine ſtellionatus, ibid. num. 2.

INDEBITVM nemo ſoluere præſumitur, deciſ. 334. n. 2.

Indebita ſolutio habetur pro non ſolutione, deciſ. 550. n. 3.

INDEFINITA oratio non æquipollent vniuerſali in teſte, deciſ. 645. num. 7.

INDIRECTE fieri non poteſt quod directè permiſſum non eſt, deciſ. 113. n. 9. in fine & 322. n. 3.

INDVCTA ad vnum finem, operati non debent contrarium effectum, deciſ. 140. n. 4. in fin.

INDVLTORVM moderatio à S. D. Paulo V. facta, deciſ. 200. num. 10.

In euento che, & in tal caſo, verba ſunt conditionalia, deciſ. 293. num. 2.

INFINITVM adhuc remanet, ſi ab infinito finitum damus, dec. 651. num. 3.

INHABILITAS ab aliquo oppoſita probanda eſt ab eo, qui ſe fundat in ea, deciſ. 355. num. 5.

INIVSTITIA debet eſſe patens, & notoria, & quæ nullo velamine poſſit offuſcari ad hoc, vt immiſſus deiiciatur à ſua poſſeſſione, deciſ. 362. num. 2.

Iniuſtitia notoria tunc adeſſe dicitur, quando adeſt confeſſio, vel res iudicata in contrarium, ibid. n. 4.

Iniuſtitia debet eſſe notoria, & patens ad hoc, vt reuocetur exequutio emanata à iudice in vim trium ſeotentiarum, deciſ. 414. num. 3.

Iniuſtitia notoria æquipollet nullitati, & facit præſumere iudicem vei priuatum proceſſiſſe, & exequutio ſententiæ impeditur, ibid. n. 4.

In præſentia mei Notarij & teſtium, &c. verba probant veram numerationem, ibid. & de neceſſitate concludunt de ſolutione tempore inſtrumenti, deciſ. 310. n. 5.

INQVILINATVS priuilegium non habet locum in donatione, deciſ. 222. num. 11. & 12.

INQVISITVS de hæreſi non dicitur hæreticus, deciſione 307. num. 6.

INSANIA, ſeu dementia excluditur per receptionem ſummorum Sacramentorum, deciſ. 324. num. 4.

Vide *Dementia*.

INSIGNIA non poſſunt apponi in re aliena, vel ab alio poſſeſſa, deciſ. 279. num. 4.

INSINVATIO vigore conſtitutionis Marchiæ requiritur in tranſactione minoris, & in omnibus contractibus, in quibus minor lædi poſſit, deciſ. 57. num. 1.

Inſinuationis defectus in contractu minoris non ſuppletur per præſentiam patris, ibid. oum. 5.

Inſinuatio requiſita à ſtatuto vrbis, requiritur etiam in donatione facta per patrem filio, deciſ. 68. oum. 1.

Inſinuatio requiritur per neceſſe in conſenſu, per quem inducitur renuntiatio proprij iuris, ex quo prouenit donatio, & illius robur, & hoc etiam in donatione tacita, vel præſumpta, deciſ. 253. num. 3.

Declara vt ibid. num. 4.

Inſinuatio non habet locum in materia feudorum, ibid. oum. 5.

Inſinuatio ſuppletur per præſentiam iudicis, & non requiritur in tranſactione, deciſ. 552. n. 5.

Inſinuatio donationis requiſita à ſtatuto non procedit quando in donatione adeſt iuramentum, deciſ. 653. n. 3.

INSTAR dictio quid importet, deciſ. 140. n. 1. & 2. in fin.

INSTITORES, & complementarij rationis bancariæ poſſunt declarare aliquem participem in dicta ratione, & eorum confeſſio probat contra dominum dictæ rationis, deciſione 452. num. 1.

Inſtitor, & complementarius rationis bancariæ poteſt obligare dominum eiuſdem rationis, ibid. n. 2.

Inſtitores & complementarij, nec non & curatores, non prohibentur pro veritate facere declarationem, & recognoſcere bonam fidem, ibid. n. 8.

per *Inſtitutionem* hæredis tamquam filij cenſetur probata filiatio, deciſ. 2. n. 1. & 2.

Inſtitutio hæredis facta à teſtatore dummodo nubat arbitratu alicuius, nulla eſt, & inualida, & cur, deciſione 35. num. 5.

Inſtitutio, & ſubſtitutio non poſſunt conferri in alienam voluntatem, ibid. num. 8.

Inſtitutio in se certa facta de eo cui debetur legitima, non impedit quo minus petat legitimæ ſupplementum, deciſ. 111. num. 10.

Inſtitutio in re certa non eſt titulus inſtitutionis, niſi fiat mentio quotæ, vel legitimæ, deciſ. 152. num. 8.

INSTRVMENTORVM pluralitas facit arguere ſimulationem in fraudem vſurarum, dec. 5. n. 2.

Inſtrumenta quæ producuntur quando ſint de actis, deciſione 9. num. 3.

Inſtrumentum ſolutionis dotis rem manifeſtam facit, deciſ. 15. num. 1. in fin.

Inſtrumentum non productum non ſuffragatur, nec aliquid probat extraiudicialiter tantummodo exhibitum, deciſ. 26. num. 6.

Inſtrumentum habet pro ſe præſumptionem validitatis, & veritatis, deciſ. 28. n. 4.

Inſtrumentum publicum non reprobatur per teſtes non omni exceptione maiores, deciſ. 74. num. 4.

Inſtrumenti particula producta nihil probat, niſi totum inſtrumentum producatur, deciſ. 75. n. 6.

Inſtrumenti copia nihil probat non exhibito originali, deciſ. 90. num. 6.

Inſtrumenta producta cenſentur à producente approbata in qua-

qualibet parte, deciſione 95. oum.3. in fin.
Inſtrumentum diuiſionis contra diuidentes plenè probat, deciſ. 122.num.1.
Inſtrumenti concluſio attendenda eſt, & non tractatus, deciſ. 135.num.7.
Inſtrumenta extracta vigore litterarum compulſorialium, & parte citata dicuntur eſſe in forma probanti, deciſione 144. num.3.
Inſtrumenta in archiuo exiſtentia etiam non recognita, ſi antiquiſſima ſunt, probant, ibid.num.4.
Vbi etiam quòd antiquitas inſtrumenti dicitur conſtare ex data ipſius.
Inſtrumentum eſſe originale, & non exemplum inde ſumptum, ex quibus cognoſcatur, & quomodo probetur, ibid. num.5. & 6.
Inſtrumentum fides ſuppletur ex adminiculis, deciſione 144. num.11.
Inſtrumenta, & ſcripturæ antiquiſſimæ extractæ in partibus remotis cum magna impenſa, & diuturnitate temporis dicuntur in forma probanti, nec eis de fide diminuitur, etiam quòd earum extractione aliquid deficiat, ibid. in fine.
Inſtrumentum Camerali obligatione vallatum, executioni mandari debet, deciſ. 153. num.1.
Inſtrumentum publicum facit probationem probatam, & rem manifeſtam, deciſ.161.n.1. in fin.
Inſtrumentum dicitur probatio probata, deciſ. 172.n.2.
Inſtrumenta publica & litteræ patentes probant in eis contenta, deciſ.202. num.1.
Inſtrumentum probat debitum dotis, & donationis propter nuptias, deciſ.207.n.2.
Inſtrumentum extractum lite pendente, & ſine citatione partis non dicitur in forma probanti, fallit ſi fuerit extractum ab eodem Notario rogato, deciſ.224. num.2.
Inſtrumentum publicum vt fidem faciat multa requirit, de quibus remiſſiuè, deciſ.228.num.1.
Inſtrumenti copia extracta, & publicata ab ipſomet Notario qui de inſtrumento rogatus fuit, dicitur authentica, & fidem facit perinde, ac ſi matrix, & primum originale produceretur, ibid.
Inſtrumentum publicatum à Notario deputato ad publicanda inſtrumenta plenam facit fidem, ibid.n.5.
Inſtrumenti copia extracta à publico officiali probat, dec.243. num.1.
Vbi præſertim, ſi ſuper ea aliàs fuiſſet iudicatum.
Inſtrumenti copia probat quando conſtat per teſtes originale fuiſſe laceratum, ibid.num. 2.
Inſtrumentum cenſus in quo legitur quòd cenſus fuerit creatus in pecunia numerata, probat numerationem pecuniæ, & contrarium aſſerens debet plenè & concludenter probare, deciſ.280. num.4.
Inſtrumenti productio non ſuffragatur, niſi parte citata, deciſ. 285.num.1.
Inſtrumentum facit probationem probatam, deciſione 293. num.1.
Inſtrumentum quitantiæ per penſionarium factæ probat quaſi poſſeſſionem exigendi penſionem, & hoc ſufficit ad effectum manutentionis, deciſ.310.n.3.
Inſtrumenti ſumptum in authentico, & redactum in publicam formam cum requiſitis ſolemnitatibus per eundem Notarium rogatum æquè probat ſicut originale, deciſione 324. num.5.
Inſtrumentum dicitur probatio probata, & facit rem manifeſtam, deciſ.329. num.1.
Inſtrumentum facit probationem probatam, deciſione 344. num.1.
Inſtrumenti proœmium declarat mentem & intentionem contrahentium, deciſ.348. num.1.
Inſtrumenti extenſio in clauſulis cæteratis poteſt fieri etiam lite pendente, ſi non ſit in parte ſubſtantiali inſtrumenti, ſed tantùm in clauſulis, deciſ.367.num.9.
Inſtrumentum datum poſt motam litem, ſi non conſtat quo tempore fuerit extenſum, præſumitur extenſum tempore congruo, ibid.in fin.
Inſtrumentum facit rem claram, & probationem probatam, deciſ.371.num.2.
Inſtrumenta præſumuntur facta à contrahentibus ſecundum naturam contractus celebrati, deciſ.373.n.49.
Inſtrumentum publicum vt habeat omnia requiſita, debet continere diem, menſem, annum, dictionem, teſtes, clauſulam, actum, ſubſcriptionem Notarij, & eius ſignum, deciſ.390.num.1.
Inſtrumentum publicum, cum prædictis requiſitis dicitur eſſe in forma probanti, ibid. n. 2.
Inſtrumenta publica non debent recognoſci, ſi ſunt vltra centum annos originalia, & ſic conſtet ex oculari inſpectione; & ſcribæ, à quibus ſunt traditæ, enuntiant ſe Notarios, ibid. num.4.
Inſtrumentum publicum facit probationem manifeſtam, & dicitur probatio probata, deciſ.412. num.1.
Inſtrumentum teſtibus rogatum, & inuentum in eiuſdem Notarij protocollo, plenè probat, deciſ.413. n.1.& 5.
Inſtrumentum, die, & anno carens in protocollo Notarij repertum, præſumitur rogatum ſub die præcedentis actus, ibid.num.2.
Inſtrumentum, in quo non reperitur clauſula *actum*, &c. nunquid probet, ibid. num.4.
Inſtrumentalis poſſeſſio habet omnes iuris effectus, alio non poſſidente, deciſ.426. num.3.
Inſtrumentum facit rem claram, & probationem probatam, deciſ.463. num.1. in fine.
Inſtrumentum authenticare, & publicare etiam ſine compulſationibus poteſt officialis ad id deputatus, deciſione 464. num.4.
Inſtrumenti tranſumptum non legitimè extractum *non plenè* probat, ſed tantùm facit iudicium; iunctis tamen adminiculis, & præſumptionibus dicitur in forma probanti, deciſ. 467. num.2. & ſeqq.
Vbi ponuntur adminicula.
Inſtrumenti tranſumptum quòd ex originali fuerit extractum, plures coniecturæ, de quibus, ibid.n.3.
Inſtrumenta originalia ſine ſolemnitatibus, & lite pendente, poſſunt per Notarios rogatos tradi, & exemplari, deciſ.470. num.3.
Inſtrumenti, ſeu ſcripturæ copia extracta lite pendente ſine iudicis authoritate parte non citata, ſine alicuius ſubſcriptione, nihil probat, deciſ.474. n.2.
Inſtrumentum impugnans in eo amplius ſe fundare non poteſt, deciſ.495. num.1.
Inſtrumentum publicum facit probationem *indubitatam* regulariter, deciſ.513. num.1.
Inſtrumentum venditionis, in quo ſunt venditæ plures pretiis diſtinctis, & diuerſis, non vnicam venditionem, ſed plures dicitur continere, deciſ.514.num.3.
Inſtrumentum publicum recognoſcitur per leuiorem probationem, quæ tamen debet eſſe concludens, & perfecta, deciſ. 519.num.6.
Inſtrumentum facit probationem probatam, deciſione 524. num.1.
Inſtrumentum cum obligatione Camerali habet executionem paratam, deciſ.527.num.1.
Inſtrumentorum correſpectiuitas reſultat ex identitate temporis, Notarij, & teſtium; quæ tamen non attenditur, niſi inter ipſos principales, ſi poſterius inſtrumentum factum eſt abſente fideiuſſore, quia ceſſit primo, ibid.n.4.
Inſtrumetum, ſeu obligato conditionalis conditione non liquidata exequutionem non meretur, ibid.n.535. in fine.
Inſtrumenta in actis producta non faciunt fidem, niſi *recognita* ſit identitas manus Notarij, deciſ.549. n.4.
Inſtrumentum Camerali obligatione habet executionem paratam, & facit probationem probatam, deciſione 550. num.2.
Inſtrumentum carens loco loci nihil probat, deciſ.554. *n.1.*
Declara vt ibid.n.2.
Inſtrumenti, ſeu contractus attenditur *concluſio*, non tractatus, deciſ.584. n.5.
Inſtrumenta tranſumpta, & exemplata per ſucceſſores in officio probant abſque alia ſolemnitate, ibid.
Vbi etiam quòd ſtatur atteſtationi Notarij aſſerenti ſe ſucceſſorem in officio, deciſ.589.num.2.
Inſtrumentum producens, illud approbare cenſetur, deciſ.590. num.4.
Inſtrumenta plura fieri poſſunt de vno, & eodem actu, deciſ. 591.num.2.
Inſtrumenta habentia exequutionem paratam æquiparantur rei iudicatæ, deciſ.640. num.10.
Inſtrumenti error in milleſimo difficilior eſt poteſt, quàm in indictione, deciſ.645. num.14.
Inſtrumenti copia, v. *Copia*.
In ſuo robore remanente, verba quid importent, deciſ.270. num.1. ad fin.
INSVPER verbum importat idem quod *vltra*, & ideò non mutat ſubſtantiam principalis diſpoſitionis, deciſione 348. num.4.
INTERDICTVM *quorum bonorum* datur venientibus ab inteſtato contra poſſidentes pro hærede, vel pro poſſeſſore, etiam vigore ſpecialis ſtatuti, deciſ.254. n.1.
Interdictum *quorum bonorum* non datur ei, qui ſemel immiſſus poſſeſſionem amiſit per iudicis ſententiam, ibid. num.2.

Inter-

Digitized by Google

Interdictum *quorum bonorum*, & illius vigore immiſſio impeditur ſi aduersùs illud allegentur detractiones, ibid. num.5.

Interdicto Saluiano vt agi poſſit doceri debet de potiori hypotheca, & de credito certo, deciſ.609. n.1.

Interdictum retinendæ non datur ei qui patitur alium capere poſſeſſionem, ibid. num.649.

INTERESSE quando non fuit liqnidatum, & eſt clarum, illius loco intrat ſors principalis, deciſ.67. n.7.

Intereſſe debetor venditori pro re vendita, quando pretium non habuit ab emptore, & ſi intereſſe fuerit conuentum, & eius taxatio ſit exceſſiua, debetur non ad rationem conuentionis, ſed intereſſe legale pro rata fructuum, qui percipiuntur ex re vendita, deciſ.132.num.1.

Intereſſe ob pretium non ſolutum rei venditæ ab initio taxari non poteſt, ſi neſcitur quantum res vendita redderet, & intereſſe legale, per textum *in l.curabit C.de actionibus empti*, debet correſpondere fructibus, qui ex re vendita percipiuntur, ibid.oum.2.

Dilatio conceſſa ad ſoluendum non impedit quominus debeatur intereſſe ſi fuerit conuenrum, ibid. num.3.

Intereſſe pendente dilatione ad ſoluendum regulariter non debetur niſi fuerit conuentum, ibid.

Intereſſe, & præiudicium modicum Princeps non attendit, deciſione 173. num.18. verſ. nec habetur in conſideratione.

Intereſſe ſecundarium, & accidentale attendendum, deciſ.368. num.5.

Intereſſe non debetur extincto debito per ſolutionem, deciſ.434. num.1.

INTERLINEATIO, & Apoſtilla, hoc eſt, ſcriptura reperta inter lineam, & lineam, ſine probatione, nunquid tollat fidem in inſtrumenro, deciſ.413.n.6. & 7.

INTERLOQVVTORIA ſententia habens vim diffinitiuæ, æquiparatur indiffinitiuæ, deciſ.613. num.2.

INTERPELLATIO non eſt neceſſaria ad hoc vt mortuo viro mulier ex pignore dotali fructus percipiat, deciſ.59.n.10.

Interpellatio non eſt neceſſaria ad conſtituendum debitorem in mora quando debitor ſponte offert ſe ſoluere, ibid. num.11.

Interpellatio non requiritur, vbi quis ſe interpellatum haberi vult, deciſ.248.num.3.

Interpellatio admiſſa, ſi, & in quantum dicitur ſimpliciter admiſſa, deciſ.351. num.4.

Interpellatio eſt initium moræ, ſed non eſt ipſa mora, deciſ. 540.num.2.

INTIMATIO non dicitur facta ſaltem legitimè, niſi conſtet factam fuiſſe per aliquem ex nuntiis publicis, & iuratis, & ad ſimilia facienda deputatis, quorum relationi ſit ſtandum, dec. 269. num.6.

Intimatio ſententiæ poſt plorationem, vt ſit in partibus, remouet defectum nimis vagare citationis ad ſententiam, deciſ.460. num.3.

INVENTARII confectione citatio eſt neceſſaria, deciſione 92. num.1.

Inuentarium debet fieri ſeruatis ſeruandis, citatis habentibus intereſſe, paria enim ſunt non facere, & minus legitimè, & inualidè facere, ibid.in fin. & num.6.

Inuentario fides tollitur propter eius imperfectionem, & diminutionem, ibid. num.2.

Inuentarium quæ non confecit mater, non poteſt actorem conſtituere, quia non habet legitimam adminiſtrationem, deciſ. 96.num.1.& 2.

Inuentarium non conficiens filius, tenetur ſoluere legata integra, etiamſi grauetur in legitima, deciſione 302. oum.5. & ſeqq.

Vbi de materia filij non conficientis inuentarium quantum ſibi præiudicet in legitima.

Inuentarium hæredis non aptatur, quin ipſe tueatur, quatenus vires hæreditarias ſuppetunt, deciſ.351. n.3.

Inuentarij omiſſio non impedit detractionem legitimæ & Trebellianicæ in filio, ac ſi confectum fuiſſet, ſed facit ceſſare præſumptionem pro ſe, & transfert in ſe onus probandi contra fideicommiſſarium, deciſ.432. num.4.

Inuentarium probat non adeſſe alia bona tempore mortis, ſed non concludit quòd defunctus non habuerit alia bona antea quæ fuerint alienata, deciſ.546. num.3.

Inuentarium fieri non poteſt niſi adhibitis teſtibus loco creditorum abſentium, deciſ.597. num.1.

Declara vt ibid.

Inuentarium hæredis debet ſubſcribi ab ipſo hærede, & ipſo neſciente ſcribere, loco hæredis debet interuenire Notarius, ibid.

Declara vt ibid.

Inuentarium hæredis debet fieri in loco, in quo adeſt maior pars bonorum hæreditariorum, declara vt ibid. in fine.

Inuentarium hæredis debet continere omnia bona hæreditaria ſecundùm eorum qualitatem & quantitatem clarè, & diſtinctè, non autem confuſè, ibid. n.2.

Vbi quòd ſtante decreto iudicis omnia præſumuntur ritè deſcripta.

Inuentarium hæredis fieri non poteſt, niſi citatis creditoribus certis, & præſentibus, ibid.n.3.

Declara vt ibid.

Inuentarium hæredis non dicitur legitimè factum, quando in eo non omnia hæreditaria bona deſcripta ſunt, ibid. num.4.

Declara dummodo omiſſio fuerit doloſa, aliàs ſecus, ibid.

Vbi etiam quomodo iſta doli præſcriptio excludatur.

Inuentarium factum ab hærede ſine tempore non probat, deciſ. 637. num.3.

Inuentarium tutelare factum à tutore quando per iudicem fuit decreta adminiſtratio non poteſt deſeruire pro inuentario hæreditario, niſi cum cautela adhibita vtriuſque inuentarij, deciſ.668. num.3.

Inuentarium eſt nullum, niſi ſit confectum intra ſpatium à ſtatuto requiſitum poſt aditionem hæreditatis, ibid. num.4.

Inuentarium etiam legitimè factum non impedit quominus actiones creditoris inſtituti hæredis confundantur pro rata emolumenti, & quatenus eſt in hæreditate, ibid. num.5.

INVESTITVRÆ prorogatio cenſetur facta cum iiſdem qualitatibus quibus facta eſt ipſa inueſtitura, deciſ.39. num.1.

Inueſtituræ tenor præcipue attendendus eſt in feudis, & emphyteoſibus, deciſ.52. num.2.

Inueſtituræ prorogatio cenſeri ſolet vna, & eadem cum inueſtitura prorogata, deciſ.94. num.11.

Inueſtitura noua, & noua conceſſio cenſetur quoties ſunt impoſita noua pacta & nouæ qualitates adiectæ, quæ non erant in prioribus inueſtituris, ibid.

Inueſtitura emphyteutica recepta pro ſe, & ſuis hæredibus ex ſe legitimè deſcendentibus partim eſt ex pacto & prouidentia, partim hæreditaria, & ſuccedere prætendentes debent habere vtramque qualitatem, nempe quòd ſint deſcendentes legitimi, & hæredes hæreditatis, non tantùm ſanguinis, deciſ.265.num.1.& 2.

Inueſtitura emphyteotica, aut eſt pro ſe, & ſuis hæredibus legitimè deſcendentibus, cum facultate alienandi negatiuè concepta: aut eſt pro ſe, & quibus dederit, hoc modo comprehendit extraneos in ſtipulatione: priori modo non comprehendit, & licentia domini recipit interpretationem, deciſ.295.num.1.

Inueſtitura pro hæredibus ad tertiam generationem importat ſucceſſorem ſanguinis, non hæreditatis, deciſ.407. n.4.

Inueſtitura emphyteuſis, v. *Feudum*.

IOCALIA, & veſtes vxoris præſumuntur proueniſſe à marito, & ideò non veniunt illi reſtituenda, quia non cenſentur donata, ſed tantùm commodata, & conceſſa ad vſum, & ornatum, deciſ.655. num.7.

IPSE dictio ſtat demonſtratiuè, & limitatiuè ſimul, deciſ.396 num.4.

Ipſe, ipſa, ipſum dictio, & pronomen perſonaliſſimum eſt, deciſ.501. num.2. in fin.

IRREGVLARIS non eſt qui poſt incurſam excommunicationem abſolutus celebrauit, deciſ.659.num.1.

IRREGVLARITAS non contrahitur ex ſola ſanguinis effuſione; ſed neceſſe eſt quod interueniat vel mors, vel membri detruncatio, deciſ.438.num.3.

Irregularitas non contrahitur ab excommunicato celebrante, niſi celebrauerit in contemptum clauium, quando dicatur ſic in contemptum celebraſſe, & de materia, deciſione 659. num.3.

ITA quod verbum eſt reſtrictiuum, & limitat præcedentia, deciſ. 28.num.3.

ITEM dictio, eſt continuata ad priores diſpoſitiones, deciſ. 425.nom.7.

IVDAIZANTES ſunt peiores, quàm hæretici, deciſione 307. num.6.

Iudaizantes non poſſunt propriè dici Iudæi, ibid.n.7.

Iudaizantes ſi pœnitentes fuerunt Eccleſiæ incorporati, ampliùs hæretici non dicuntur, deciſ.355.num.7.

IVDEX ſuſpectus allegatus non poteſt ad vlteriora procedere, niſi priùs fuerit cognitum ſuper cauſis recuſationis, deciſ.3. num.1.

Declara dummodo fuerit appellatum à proceſſu ad vlteriora, aliter ſecus, ibid. num.2.

Iudice allegato ſuſpecto cenſetur à ſupicione receſſum per alios ſubſequentes actus approbatorios, de quibus, ibid. num.5.

Iudex delegatus iuriſdictionem non habet, niſi ſibi præſentato originali & authentico reſcripto delegationis ſibi factæ, deciſ.6. num.1.

Iudex delegatus, ſeu executor non poteſt executionem facere, niſi fuerit certus de ſua iuriſdictione, aliter quàm per exemplum minus ſolemniter præſentatum, ibid.num.2. verſ.& ratio eſt.

Iudex delegatus & ordinarius ſimul ſi actum, quem fecit nullum, fecerit tamquam delegatus, non poteſt poſtea illum ſuſtinere tamquam ordinarius, deciſ.6. num.8.

Iudex ſæcularis in cauſis Eccleſiaſticis adiri non poteſt, & ad eum recurrens eſt ipſo iure excommunicatus, & committit ſacrilegium, deciſ.7.n.1.

Iudex ſæcularis adiri non poteſt, etiamſi iudex Eccleſiaſticus malè procedat, quia cùm ſit authoritate minor, non poteſt ſupplere negligentiam maiori, ibid.n.2.

Index ſæcularis eſt incapax iuriſdictionis in perſonas Eccleſiaſticas, & in eorum cauſas, non obſtante immemorabili, ibid.num.4.

Iudex delegatus debet eſſe certus de ſua iuriſdictione, nec eam poteſt exercere, ſibi non præſentato originali reſcripto iuriſdictionem tribuente, deciſ.9. num.1. & 2.

Vbi ampliatur hæc concluſio, etiam quòd pars comparens non oppoſuerit defectum iuriſdictionis, & ibid. num.4.

Iudicis delegati facultas procedendi debet illi ſolemniter, & per manum publici Notarij cum appoſitione teſtium præſentari, antequam iuriſdictionem exerceat, deciſ.9. num.1. in fine.

Iudici delegato non competit iuriſdictio cum effectu, niſi poſt præſentationem litterarum delegationis, deciſ.9.n.4.

Iudices ſeculares nunquid poſſint cognoſcere de cauſis poſſeſſoriis, deciſ.10. num.5. & 7.

Iudex ſæcularis, nec actu, nec habitu habet iuriſdictionem in Clericos, nec vllo pacto poteſt Eccleſiaſticos iudices corrigere, ibid. num.16.

Iudex vbi appellationi detulit, etſi deferre non debebat, non poteſt ſuam ſententiam exequi, deciſ.23. num.1. per totum.

Iudices delegati ſi fuerint duo, illis diſcordantibus recurrendum eſt ad ſuperiorem, vel arbitri eligendi, deciſione 29. num.2.

Iudices delegati vbi ſoerint duo, vnus ſine altero iuriſdictionem exercere non poteſt, ibid.num.2.& 3.

Iudex iudicare debet ſecundum allegata, & probata, non autem ſecundum ſcripturas ſibi extraiudicialiter exhibitas, deciſ.26.num.6.

Iudices duo quando contendunt ſuper competentia iuriſdictionis, cognitio ſpectat ad digniorem, deciſione 29. num.4. & 5.

Declara vt ibid.

Iudice nulliter procedente contra poſſeſſorem, poſſeſſor non dicitur amittere ſuam poſſeſſionem, deciſ.30. num.11.

Iudicis factum reputatur factum partis, & alteri parti præiudicare non debet quando idem iudex non ritè procedit, dec. 71.num.5.

Iudex iniuſtè procedendo dicitur ſpoliare, deciſ.81. n.1.

Iudex non rectè nec ritè procedens non poteſt alteri in ſua poſſeſſione præiudicare, deciſ.106. n.4.

Iudex examinis, & Notarius cauſæ poteſt per partem vti ſuſpectus recuſari, ſtante maximè expreſſione illæ cauſæ, & ſi ſoerit appellatum, nulliter proceditur ad vlteriora, dec.107. num.1.

Iudex, ſeu Notarius vti ſuſpectus recuſari poteſt quandocunque quis poteſt grauare partem in examine teſtium, & extractione iurium, ibid.num.2.

Recuſatio debet proponi coram iudice principali, non coram executore, intellige ad effectum inualidandi proceſſum; ſecus verò ad effectum impediendi proceſſum ad vlteriora, quia coram quocunque iudice poteſt proponi, etiam coram ipſo recuſato, ibid.num.3. & 4.

Iudex appellationis non poteſt in ſecunda inſtantia procedere, & pronuntiare prout in prima, dec.232.n.2.

Iudex remiſſorialis non poteſt decernere citationem pro examinandis teſtibus coram alius iudicibus quàm coram ſe, deciſ.239. num.5.

Iudicis recuſatio propter ſuſpicionem cum cauſæ expreſſione operatur ſuſpenſionem proceſſus, ſed debet eſſe effectualis recuſatio, deciſ.240. n.2.

Iudex nulliter & iniuſtè procedens, non poteſt priuare poſſeſſorem ſua poſſeſſione, deciſ.314.num.2.

Iudicis aſſertioni factæ in ſententia, viſis omnibus actis, &c. nunquid ſtandum ſit, ibid.n.5.& 6.

Iudex non procedens ritè, & rectè, dicitur quem ſpoliaſſe, dec. 448.num.6.

Iudex poteſt mandatum relaxatum moderari, quando ex moderatione non oritur præiudicium partis, deciſione 416. num.7.

Iudex remiſſoriè recuſari non poteſt ab eo, cuius Procurator illum ſibi dari petiit, deciſ.503. num.2.

Iudex requiſitus exequi ſententiam iudicis alterius territorij, non poteſt cognoſcere de iniuſtitia, vel nullitate ſententiæ, de cuius exequutione requiritur, deciſione 576. num.3. & ſeqq.

Si tamen eam iniuſtam, aut nullam cognouerit, poterit ſe ab exequutione abſtinere, & cauſam ad iudicem requirentem remittere, ibid.num.6.

Iudex nulliter procedendo neminem priuat ſua poſſeſſione, deciſ.594.num.1.

IVDICIVM vbi cœptum, ibi finiri debet, & alibi inchoari non poteſt, deciſ.80. n.1.

Vbi ampliatur hæc concluſio, etiam quòd reus conuentus haberet plures iudices.

Iudicium quale fuerit ex proſequutione in cauſa facta dignoſcitur, deciſ.83.num.4.

Item ex libello, ibid.num.2.

Iudicium ſi moueatur cumulatiuè, idem eſt ac ſi moueretur ſeparatim, ibid. num.10.

Iudicium vicinitatis principaliter intentatum, vel cumulatiuè, eſt præiudiciale iudicio retractus, ibid.

Iudicium aſſecurare regulariter quis non debet, deciſione 214. num.1.

Declara niſi contrarium ſuadeatur ex aliqua iuſta cauſa, vt puta deterioratio debitoris, ibid.n.2.

Iudicij æqualitas inter litigantes ſeruanda eſt, deciſ.232. n.4.

Iudicium vniuerſale facit ſuperſederi in iudicio particulari, deciſ.351. num.10.

Declara vt ibid.

Iudicium poſſeſſorium, quando illius cognitio pendet à cognitione petitorii, poteſt cum petitorio cumulari, deciſ.418. n.1. ante finem.

Iudicium poſſeſſorium prius terminandum eſt, quàm petitorium, deciſ.507. num.8.

Iudicium vniuerſale immiſſionis in poſſeſſionem totius hæreditatis facit vt non poſſit intentari particulare iudicium in tertiam partem eiuſdem hæreditatis, deciſ.535.num.3.

Vbi etiam quòd quando ſingulare iudicium mouetur à tertio lite pendente ſuper vniuerſalis hæreditatis petitione inter duos.

Iudicium vniuerſale dicitur quando quis petiit immiſſionem in poſſeſſionem totius hæreditatis, ibid.num.4.

Iudicium vniuerſale non dicitur quando quis petit vſumfructum hæreditatis ſine proprietate, ibid.

Iudicium eſt quid indiuiduum, & ideò in parte nullum ob defectum citationis, in totum eſt nullum, deciſ.594. n.2.

Iudicium ſpolij, v. *Spolij iudicium*.

IVDICIALITER agi dicitur, quando partes citatæ fuerunt, deciſ.613.n.1.

IVRAMENTI de calumnia petiti ante ſententiam omiſſio vitiat ſententiam ſubſequentem, deciſ.20.n.2.

Iuramentum præciſè obligat obſeruantiam, deciſ.28.n.3.

Iuramentum non operatur in contractu, in quo deficiunt ſolemnitates ſtatuti vrbis lib.1. cap.151. quia cenſetur *per fraudem* extortum, ibid.

Vbi tamen declarat eſſe petendam abſolutionem, deciſ.46. num.1.

Iuramentum minoris an cenſeatur doloſè extortum, quando, deciſ.98.num.5.

Iuramentum efficitur caducum, vbi promiſſio ſuper qua interpoſitum, fuit caduca, deciſ.124. num.8.

Iuramentum facit tranſire actionem ſine alia ceſſione in eum pro quo fuit ſtipulatio, ibid.in fin.

Iuramento alicuius quando ſtatutum ſtari mandat, an tunc admittatur probatio in contrarium, deciſ.317. num.5.

Iuramentum non ſupplet nullitatem contractus defectu cauſæ, deciſ.345. num.3.

Declara vt ibid.

Iuramentum obligat ad præciſam obſeruantiam, etiam in obligatione facti, deciſ.351. num.2.

Iuramenti virtus tranſit etiam ad hæredes quoad efficaciam obligationis, ibid.

Iuramentum non obſtat, nec eſt neceſſaria abſolutio, quoties datur ex defectu conſenſus in contractu facto, deciſ. 367.num.3.

Iuramenti abſolutio eſt neceſſaria, quando quis vult probare læſionem enormiſſimam, nam poteſt eſſe quòd non probetur, nec interim quis poteſt eſſe iudex ſui iuramenti, ibid.n.4.

Iuramenti abſolutio petita etiam poſt motam litem, ſatis eſt ad oſtendendum quòd non adeſt perfidia, & dolus, deciſ.367. num.10.

Iura-

Digitized by Google

Iuramentum non trahitur ad incognita, nec diſpoſitionem extendit, ſed eam tantùm confirmat, deciſ.420. n.5.
Iuramenti calumniæ omiſſio ſuppletur per obſeruationem terminorum ſubſtantialium, deciſ. 436. n.3.
Iuramentum calumniæ parte petente præſtandum eſt, deciſ.456. num.3.
Iuramentum calumniæ omiſſum non vigeat, vbi conſtat de bono iure agentis, deciſ. 456. num.3.
Iuramenti abſolutio, v. *Abſolutio*.
IVRA producta quando dicantur eſſe de actis, deciſione 7. num.3.
Vbi etiam quando inſtrumenta quæ producuntur ſint de actis.
Iuris congrui Bulla Gregorii XIII. recipit interpretationem à iure communi, deciſ.215.num.2.
Dominus domus in iure congrui, & retractus præfertur vicino ſi vult ædificare ad ornatum vrbis prout vicinus, ibid.n.3. & per tot.
Ius conditionale quæſitum ex contractu tranſmittitur ad hæredes etiamſi quis deceſſerit conditione pendente, deciſ. 142.num.2.
Ius accreſcendi locum habet in ſubſtitutione compendioſa, ibid.num.4.
Ius acquiſitum lite pendente nullius eſt roboris, nec alicui præiudicat, deciſ.165.num.9.
Iuris antiqui reſeruatio non inducit nouum titulum, deciſ. 202. num.6.
Iura producens ratificare cenſetur iura producta, deciſ.207. num.4.
Ius quæſitum alteri ex prouidentia concedentis in emphyteotico contractu, non tollitur per ſuperuenientem libertatem alienandi, deciſ.265. num.8.
Iuris ignorantia regulariter non excuſat, deciſ.275.n.9.
Ius quæſitum ſi non ſit in actu, allegari non poteſt per tertium, deciſ.318. num.3.
Ius ex contractu proueniens conditionale, tranſmiſſibile eſt ad hæredes, etiam quòd conditio non extiterit in vita eius, cui facta eſt promiſſio, deciſ.365. num.3.
Iure familiaritatis poſſidere præſumitur filius poſſidens cum patre, deciſ.371. num.7.
Iurium præſeruatio non inducit liberationem, deciſione 373. num.25.
Ius quæſitum alteri non poteſt tolli per ſubſequentem declarationem, deciſ.376. num.6.
Iura publica ad hoc vt ſint in forma probanti debent eſſe recognita quòd ſint publica manu ſcripta, deciſ.390.nu.3.
Declara vt ibid.num.4.
Iurium productio facta parte citata, & ad dicendum contra, ſi nihil ſit oppoſitum, facit vt lapſo termino, non poſſit amplius opponi, & quòd præſumatur non poſſe aliquid releuans opponi, ibid.num.5.
Iura non recognita poſſunt quandocunque recognoſci, ſi tempore quo fuerunt producta, aduerſus ea nihil ſuit oppoſitum, deciſ.393. num.5.
Ius tertij quod non conſtet dici non poteſt donec poteſt de contrario apparere, deciſ.468. num.8.
Iura non in forma probanti, licèt non probent, faciunt tamen adminiculum, deciſ.517. num.3.
Ius conferendi ad hoc vt acquiratur, attenduntur principaliter bona, ex quibus conſtituitur præbenda, de cuius collatione agitur, deciſ.520. num.3.
Iura nunquid dicantur in forma probanti, ſi fuerit extracta parte non citata, deciſ.589. num.1.
Iura auſcultata coram iudice cum originali parte citata dicuntur in forma probanti, ibid.
Ius Canonicum, & non ciuile ſeruandum eſt, vbi agitur de materia iuramenti, etiam inter laicos, deciſ.640. num.6.
Ius ex diſpoſitione ſtatuti, vel conſuetudinis delatum etiam non agnitum tranſmittitur, deciſ.642. num.3.
IVRISDICTIONIS delegatæ reſcriptum quomodo præſentari debeat iudici vt iuriſdictionem exercere poſſit, deciſ.6. num.9.
Iuriſdictio non competit iudici delegato, niſi poſt præſentationem literarum delegationis, deciſ.9. num.4.
Iuriſdictionis defectus conſenſu partium conualidari poteſt, ibid.
Iuriſdictionem impedientes Prælatorum Eccleſiæ, ſunt ipſo iure excommunicati, deciſ.20.num.3.
Iuriſdictionis voluntariæ quæ ſunt, exerceri poſſunt etiam extra territorium inter non ſubditos, deciſ.69. num.1.
Declara, vt ibid. num.2.
Iuriſdictio probatur per executiones factas reales, & perſonales, delinquentium punitionem, & gratiam illis quandoque factam, deciſ.129.num.1.
Iuriſdictio non acquiritur ſine ſcientia, & patientia illius, de cuius intereſſe agitur; hæc tamen ſcientia, & patientia præſumitur ex multiplicitate actuum, & temporis curſu, ibid.num.5.
Vbi etiam quod hæc ſcientia, & patientia non requiritur vbi adeſt titulus,
Iuriſdictio quando eſt communis cum pluribus dominis, officiales deputari debent ab omnibus dominis, deciſ. 213. num.1.
Iuriſdictionis quaſi poſſeſſio tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus in præiudicium Epiſcopi probatur ex conceſſionibus, & priuilegiis à Sede Apoſtolica confirmatis, de quibus, deciſ.234.num.1. verſic. ex donationibus.
Teſtes ſingulares probant iuriſdictionem, deciſ.383.n.1.
Quaſi poſſeſſio iuriſdictionis in cauſis ciuilibus & mixtis quomodo probetur, ibid.num.2.
Epiſcopi iuriſdictio quam habet de iure communi in cauſis ciuilibus, & mixtis, redditur turbida per iuriſdictionales actus ab Archipresbytero factos, deciſ.383. num.4.
Iuriſdictio adhuc durat iudicis etiam mercenarij, ſi ſententia exequutioni demandata non eſt, & illi non adhuc paritum, deciſ.388. num.2.
Iuriſdictio durat, quoad totum, etiam reſtituta parte vſque ad integralem reſtitutionem minimæ glebæ, nec ceſſat iudicium pro rata partis reſtitutæ, ibid. num.6.
Iuriſdictio iudicis ſemper durat, donec dubitari poteſt de effectu exequutionis, & de paritione ſententiæ, ibid.num.9.
Iuriſdictio vnius ex iudicibus, ſi datus eſt alius coniudex, non poteſt exerceri per illum ſolum iudicem, deciſ.557. num.3.
Declara vt ibid.num.4.
Iuriſdictio vnius ex iudicibus, qui ſolus proceſſit, poteſt conualidari per confirmationem alterius ex coniudicibus confirmantis decreta, & per partium comparitionem, ibid. num.5.
Iuriſdictio Epiſcopi in cauſis criminalibus, & mixtis ceſſat probata immemorabili præſcriptione, deciſione 581. num.1.
Iuriſdictionis diſmembratio, v. *Diſmembratio*.
IVSPATRONATVS probatur per enunciatiuas antiquas factas in teſtamento, deciſ.1.num.1. & 2.
Vbi etiam quid ſi enunciatiuæ non ſint de antiquo, concurrentibus tamen adminiculis.
Iuſpatronatus tranſit ad quoſcunque hæredes cum vniuerſitate bonorum, ibid.num.3.
Iuſpatronatus de antiquo dicitur difficilis probationis, & ideo in eo leuiora ſufficiunt, deciſ.2. num.3.
Iuriſpatronatus probatio, quando agitur ad excludendum reſeruationem, debet eſſe plena ex fundatione, vel dotatione, deciſ.75. num.1. & 2.
Vbi quòd ſolus titulus teſtamenti non ſufficit, & ibid. num.3.
Iuſpatronatus de iure communi non competit, niſi ex dotatione, & fundatione, ſiue ex conſtructione, vel fundi datione, ibid.
Iuſpatronatus ex modicæ, præſertim dotis, augmento non cenſetur probatum, deciſ.75. num.5.& 6.
Vbi ampliùs quòd iſto caſu debet probari effectuatio legati huius augmenti.
ad Iuriſpatronatus ſucceſſionem admittuntur filij in ſtirpes, & non in capita, deciſ.77.n.1.
Iuriſpatronatus hæreditarij ſucceſſio ſpectat ad filios in ſtirpes, & non in capita, ibid.
Iuriſpatronatus hæreditarij ſucceſſio non poteſt ſpectare ad illum qui hæreditatem non adiuit, ibid. num.2.
Vbi tamen quomodo iſto caſu cenſetur hæreditas adita.
Iuſpatronatus hæreditarium non poteſt niſi ab hærede exerceri, ibid. verſ. maximè quia.
Iuriſpatronatus donatio ſola authoritate Vicarij facta eſt inualida, deciſ.95. num.2.
Iuriſpatronatus exiſtentia probatur ex fundatione, & dotatione, deciſ.176. num.1.
Iuriſpatronatus pertinentia probatur ex præſentationibus antiquiſſimis, quæ effectum ſortitæ fuerunt, præſertim quando agitur non cum ordinario, ſed inter præſentatos, ibid. num.2.
Iuriſpatronatus pertinentia probatur leuioribus probationibus, quando agitur non cum ordinario, ſed inter præſentatos, ibid.
Iuriſpatronatus præſentationis quaſi poſſeſſio acquiritur ex vnico actu, ibid. n.3. & n.5.
Iuriſpatronatus præſentationes effectuatæ probantur per collationem beneficij factam per obitum præſentatorum, ibid. num.4.
Iuriſpatronatus nunquid probetur per enunciatiuam repertam inſti-

Digitized by Google

In inſtitutionibus, & præſentationibus, ibidem numer. 5. & 6.

Iuſpatronatus quando agitur de perſonis priuatis, in quibus non cadit præſumptio vſurpationis, probatur ſecundùm iuris communis diſpoſitionem, non autem ſecundùm diſpoſitionem Concilij Tridentini, dec. 197. nu. 1.

Iuſpatronatus probatur ex quaſi poſſeſſione centum annorum per continuatas præſentationes effectum ſortitas, ibid. num. 2. & 3.

Iuriſpatronatus titulus fundationis, & dotationis præſumitur, ibid, num. 3. in fine.

Iuriſpatronatus quaſi poſſeſſio iuſtificatur ex cenſibus patronorum reſeruatis, & præſtitis in pluribus prouiſionibus, ibid. num. 2. & 3.

Vbi quid ſi deficiant nouem menſes in tempore centum annorum, & ibid. num. 4. vbi præſertim concurrentibus adminiculis.

Iuſpatronatus ex præſenti ſtatu præſumitur in præteritum, ibid. num. 3.

Iuſpatronatus numquid probetur per tres enunciatiuas factas in prouiſionibus Papæ, ibid. num. 5.

Iuſpatronatus plenè probatur ex teſtimonio ordinariorum, & eorum ſententijs, ibid.

Iuſpatronatus donari poteſt, & tranſit in donatarium, ita vt efficiatur hæreditarium, deciſ. 247. nu. 1.

Iuſpatronatus gentilitium poteſt mutare qualitatem, ita vt efficiatur hæreditarium, etiam in præiudicium comparroni per lapſum maximè longi temporis, ibid. nu. 2.

Iuſpatronatus origine gentilitium, ea poſt ſactum hæreditarium, non dicitur ſimpliciter hæreditarium, ſi adhuc præſentant deſcendentes ex agnatione, ſed mixtum, & hæc mixtura ſufficit ad excluſionem extranei, ibid. nu. 5.

Iuriſpatronatus quaſi poſſeſſio per immemorabilem præſentandi præſcriptionem, vt probata cenſeatur quæ requirantur, dec. 250. num. 1. & 2.

Iuſpatronatus maximè probatur ex atteſtatione ordinarij, ibidem nu. 2. in fin.

Iuſpatronatus cenſetur probatum per præſentationes continuatas, & effectum ſortitas per centum annos, quando hoc verum ſit, dec. 276. nu. 3. & ſeqq.

Iuſpatronatus numquid cenſeatur probatum per enunciatiuas antiquiſſimas habentes vim famæ, ibidem numer. 1. & 8.

Iuſpatronatus numquid cenſeatur probatum per teſtes deponentes de fama cum quadragenaria, ibidem numer. 1. 9. & 10.

Iuſpatronatus quando probatum cenſeatur per ſententias declaratorias Epiſcoporum, ibid. nu. 1. & 11.

Iuſpatronatus non probatur ex præſentationibus, niſi excedant centum annos, ibid. nu. 7.

Iuſpatronatus de ſui natura præſumitur hæreditarium, dec. 287. num. 1.

Declara vt ibid.

Iuriſpatronatus qualitas probatur per confeſſiones in præiudicium confitentis, ibid. verſ. in hoc tamen.

Iuſpatronatus non poteſt dici hæreditarium, quando in eo vnus tantùm patronus remanſit, ibidem numer. 2. verſic. ſecunda.

Iuſpatronatus quòd non ſit hæreditarium, ſed vel familiare, vel mixtum, aut gentilitium, cognoſcitur, ex pluribus, de quibus ibid. nu. 6. & ſeqq.

Iuſpatronatus pro deſcendentibus ſimpliciter reſeruatum, & ab eo prouiſum, ſed ad excludendam ſubreptionem prætenſam, non eſt ita exactè facienda iuxta formam Concilij Tridentini, ſed ſufficiunt minores probationes, maximè ſi probandum eſt incidenter, deciſ. 288. nu. 2.

Iuriſpatronatus probatio quamdiu ſit non contra ordinarium, & ab eo prouiſum, ſed ad excludendam ſubreptionem prætenſam, non eſt ita exactè facienda iuxta formam Concilij Tridentini, ſed ſufficiunt minores probationes, maximè ſi probandum eſt incidenter, ibid.

Iuſpatronatus probatur per enunciatiuam geminatam in ſtatuto antiquo de fundatione facta, quia ea enunciatiua probatur fundatio, & ex fundatione infertur ad iuſpatronatus, ibid. num. 4. & 6.

Iuſpatronatus acquiritur per ſolam fundationem, etiam ſi fundans illud expreſsè ſibi non reſeruauerit, ibid. nu. 4.

Iuſpatronatus eo ipſo præſumitur potius ex dotatione, & fundatione, quàm ex alia cauſa, ibid. nu. 6.

Maximè ſi de eo incidenter agitur.

Iuriſpatronatus qualitas potiſſimum ex tenore fundationis attendi ſolet, deciſ. 290. nu. 1.

Iuſpatronatus fauore agnationis conſtitutum à fundatore, non tranſit ad hæredes bonorum, quibus deeſt qualitas agnationis à fundatore requiſita, ibid. num. 2.

Caſtro legato, cenſetur etiam legatum iuſpatronatus, deciſ. 314. num. 1.

Iuſpatronatus factum in fauorem alicuius familiæ, numquid extendatur ad familiam aggregatam, deciſion. 314. num. 5.

Iuſpatronatus conceſſum ante 40. annos poſt confirmationem Concil. Trident. poteſt per ordinarium reuideri: interim tamen patronus eſt in ſua quaſi poſſeſſione præſentandi manutenendus, deciſ. 336. nu. 2.

Declara vt patronus ſit manutenendus in ſua quaſi poſſeſſione præſentandi reſpectu Ordinarij; ſecus reſpectu reſeruationis Papæ inductæ per regulam octauam, ibid. num. 3.

Regula octaua propter decretum irritans in ea appoſitum, illis quaſi poſſeſſionem præſentandi, & omnia quæ poſſunt impedire reſeruationem, deciſ. 339. num. 3.

Iuſpatronatus contra Eccleſiam numquid præſcribatur per annos 40. cum titulo ſufficienti, deciſ. 415. num. 6.

Iuſpatronatus probatur ex illius fundatione cum confirmatione Apoſtolica, deciſ. 478. num. 3.

Iuſpatronatus ex priuilegio competens per Concilium Tridentinum eſt ſublatum, dec. 487. nu. 3.

Iuſpatronatus vt acquiratur ex dotatione, requiritur dotatio formalis, dec. 568. nu. 2.

Iuſpatronatus non acquiritur ex augmento dotis, niſi Eccleſia ſit penitus depauperata, & eidem noua dos conſecuta, ibid. num. 3.

Vbi maximè, quando augmentum eſt modicum, & ſine difficultate, quando non aſcendit ad medietatem annui valoris fructuum beneficij.

Iuſpatronatus non dicitur acquiſitum ex cauſa oneroſa, niſi illud, quod fuit datum, æquiualeat conceſſioni factæ, ibid.

Iuſpatronatus in dotatione beneficij non debet expreſsè reſeruari, ſed ſufficit quòd non fuerit remiſſum, ibidem numer. 4.

Fallit vbi agitur de acquirendo iurepatronatus ex augmento dotis, quia tunc debet exprimi, quòd bona dantur pro dote, aliàs dans dicitur potiùs benefactor, ibidem & numer. 5.

Vbi quod probatur bona non fuiſſe data pro dote, eo ipſo quòd non probatur fuiſſe data pro dote.

Iuſpatronatus vt dicatur fuiſſe reſeruatum ſoluenti, vel danti certa bona ſufficiunt coniecturæ, ibid. num. 5.

Iuſpatronatus reuideri non poteſt ſi ante annos 40. à publicatione Concilij Tridentini fuit conſtitutum, deciſion. 568. numer. 11.

Vbi quòd non ideò infertur, quòd ſi iuſpatronatus eſt ex priuilegio, non veniat ſub regula octaua, & an regula Adriani obſtet.

Iuſpatronatus regulari debet ex lege fundationis, quæ ſemper attendi debet, dec. 571. nu. 2. in fin.

Iuſpatronatus tranſmittitur ad ſpurios, quando ſic conſtat de voluntate teſtatoris, ibid. num. 5.

ad Iuſpatronatus præſentari poteſt Clericus beneficiatus, etiam quod non incedat in habitu, & tonſura, deciſ. 592. num. 1.

Iuriſpatronatus beneficio vacante patronus præſentare non poteſt ſe ipſum, etiam vbi quis ſe cum alijs compatronis elegerit, deciſ. 643. nu. 2.

Declara vt ibid. nu. 3. & 4.

Vbi de materia.

Iuriſpatronatus beneficio vacante, ſi duo ex præſentatis habent pares patronorum voces, præferendus eſt is, qui de familia fundatoris eſt, ibid. nu. 5.

L

LAESIO in contractu venditionis non præſumitur, ſed probanda eſt per allegantem, dec. 26. num. 11.

Læſio in contractu conſideranda eſt tempore contractus, & non poſteà ſuperueniens, dec. 199. nu. 4.

Læſio reſcindens tranſactionem probari debet ab eo, qui dicit ſe læſum, & qualis eſſe debeat iſta læſio, deciſion. 231. num. 1.

Læſio in quota certa non conſideratur niſi in contractibus in quibus aliquid datur, vel promittitur vnum pro alio, deciſ. 280. num. 5.

Læſio non poteſt conſiderari in actibus, in quibus exercetur mera liberalitas, & ſic in contractibus mutui, commodati, depoſiti, non intrat diſpoſitio, l. 2. C. de reſcindenda venditione, ibid. num. 6.

Digitized by Google

Læſio enormiſſima non mutat naturam contractus, deciſion. 367. num. 5.
Læſio in tranſactione regulari debet ſecundùm dubium litis euentum, qui difficilis eſt probationis, deciſion. 463. numer. 6.
Læſio non dicitur ſufficienter probata ſine tranſportatione, & viſione actorum, dec. 468. num. 9.
Læſio reſcindens laudum debet eſſe enormiſſima, vbi idem in tranſactione, deciſ. 472. nu. 5.
Læſio in contractu tranſactionis iudicatur inſpecto dubio litis euentu, ibid.
Læſio in tranſactione ſic probari debet, vt ſit etiam habita reſpectu ad dubium litis euentum, deciſion. 547. numer. 2.
Læſio tranſactionis debet conſiderari inſpecto dubio litis euentu; & debet eſſe enormiſſima in magno exceſſu vltra dimidiam, deciſ. 552. num. 2.
Læſio in conuentione, quæ pendet ab euentu, non eſt in conſideratione, & pacta non ſunt metienda à felici euentu, cùm pendent ab accidente futuro, deciſ. 584. nu. 7.
Læſio enormiſſima in contractu minoris, nec iuramento, nec renunciatione tolli poteſt, deciſ. 619. num. 2.
LAVDVM ſequutum ex compromiſſo non ratificato ab abſente in tempore in quo ratificari debebat, eſt nullum, deciſion. 13. num. 1.
Laudum ab Epiſcopo, & Capitulo approbatum cum iuramento, & promiſſione de non controueniendo, cum appoſitione pœnæ, habet vim tranſactionis, & ſeruari debet, dec. 31. num. 1.
Laudum conditionale latum non purificatis conditionibus eſt ipſo iure nullum, deciſ. 137. num. 1. & 7.
Laudi clauſulæ, quòd procedere poſſint nulla rela iudiciaria ſeruata de iure, & de facto, numquid operentur, vt dicti arbitri poſſint procedere ſine ſcriptis, ibidem numer. 2. & ſeqq.
Laudum nullum in parte, eſt nullum in totum, ibid. numer. 15.
Laudum eſt quid indiuiduum, ideò debet prorogari ab omnibus compromiſſarijs, ibid. nu. 18.
Laudum à partibus approbatum, & obſeruatum habet vim tranſactionis, deciſ. 350. nu. 1.
Laudum æquiparatur tranſactioni, dec. 472. num. 5.
LEGALITAS magni Prioris Religionis Hieroſolymitanę cum ſigillo probat Notarium archiui in inſtrumento ſubſcriptum eſſe talem, deciſ. 144. num. 1.
Legatarius poteſt eſſe teſtis in teſtamento, quando non agitur de viribus legati, ſed de validitate teſtamenti, deciſion. 22. numer. 4.
Legatarius pro conſequendo legato habet actionem ex teſtamento, deciſ. 61. num. 4.
Legatarius acceptando legatum videtur confirmare teſtamentum, ibid. ante fin. & num. 8.
LEGATVM tertiæ partis fructuum hæreditatis intelligitur, deducto ære alieno, alijſque oneribus, & expenſis, deciſ. 24. nu. 1. & per tot.
Legatum, ſeu hæredis inſtitutio facta à teſtatore, dummodo nubat arbitratu alicuius, nulla, & inualida eſt, quia continet conditionem matrimonij impeditiuam, deciſion. 35. num. 3.
Legatum immobilium comprehendit etiam gemmas, deciſ. 56. nu. 1. & per tot.
Legatum annullorum ad quæ extendatur, ibidem nu. 3. verſic. Accedit.
Legata debentur ex teſtamento inofficioſo quando præterito fratre eſt inſtituta turpis perſona, deciſion. 61. numer. 2. in fin. & ſeqq.
Legatum dotis relictum filiabus ſoluendum tempore quo nubent, numquid debeatur in eadem quantitate, ſi moniales efficiantur, deciſ. 65. nu. 1. & per tot.
Legatum dotis in certa ſumma filiabus à teſtatore relictum, numquid ſit conditionale, & numquid habeatur ſi filiæ non nupſerunt, ibid. num. 5.
Legatum ſi factum fuerit mulieri ſub conditione, ſi nupſerit, purificata conditione eius dominium transfertur in legatariam, quæ propterea poterit de legato diſponere, deciſ. 113. num. 1.
Declara vt ibid. nu. 13.
Legatum factum mulieri in caſu nuptiarum, ſolui debet ſequutis nuptijs, ſiue carnales, ſiue ſpirituales fuerint, ibid. num. 2.
Legatum in caſu nuptiarum, an cedi poſſit à legataria, vel donari, ibidem & in omnibus ſequentibus per totam deciſionem.
Legatum alimentorum poteſt cedi, donari, & in aliam cauſam conuerti, ibid.
Legatum dotis ſcutorum ducentorum factum pro maritanda filia, non debetur ſi pater viuens eam nupſerit cum minori dote, ibid. nu. 12.
Legati cauſa ceſſante, ceſſat ipſum legatum, ibid. in fin.
Legatum factum in cauſam dotis, ſi mulier cum minore dote fuerit nupta, id quod plus in legato continetur, ſpectat ad hæredem teſtatoris, ibid. num. 5.
Declara vt ibid. nu. 17.
Legato in cauſam dotis mulieri facto, ſi mulier abſque dote, vel cum dote ab alio data nupſerit, legata quantitas cedit lucro hæredi, ibid. num. 5.
Declara vt ibid. num. 17. & 13.
Vbi de eadem materia.
Legatum dotis ſoluendum de bonis fideicommiſſi, ſi non ſoluatur, numquid ſpectat ad fideicommiſſarios, ibidem num. 6.
Legatum dotis ſi mulier non nupſerit, aut monaſterium ingreſſa non fuerit, numquid monaſterio acquiratur inuita muliere, ibid. nu. 7.
Legatum dotis, quod nuptijs non ſequutis non debetur, numquid à muliere legataria cedi poſſit, ea non nupta, aut monaſterium ingreſſa, ibidem num. 8. & ſeqq. & per totam deciſionem.
Legatum dotis muliere non nupta non tranſmittitur in extraneos, quando teſtator voluit bona ſua remanere in agnatione, & an remaneat apud fideicomm. grauatos, ibid. num. 9. & 10.
Vbi de eadem materia.
Legata, ſeu fideicommiſſa conditionalia interpretantur ſecundùm tempus purificatæ conditionis, non autem teſtamenti, declara vt dec. 174. nu. 16. & 17.
Legatum dotis factum puellæ eligendæ per aliquem, intelligi debet, dummodo eligatur virgo pauper, & non indigna, & dummodo eligens non abutatur in eligendo poteſtate ſibi conceſſa, deciſ. 188. nu. 1. & ſeqq.
Legatum alimentorum monacho factum quoad ius remanet penes monachum; commoditas verò ipſius vita durante tranſit in monaſterium, deciſ. 199. nu. 4.
Legatum factum Medicis, & Doctoribus, non requirit concurſum vtriuſque qualitatis, deciſ. 271. num. 4.
Legatæ rei argumentum numquid ſpectet ad hæredem, dec. 378. num. 4.
Legato per teſtatorem relicto, & deſtinato ad aliquem vſum ſecundùm arbitrium alicuius, ſi ex deſtinato vſu aliquid ſupereſt, id quod ſupereſt, ſpectat ad hæredes, ſi ille qui legati curam habuit ſit merus executor, ſecus ſi mixtus, dec. 415. nu. 1.
Legatorum piorum diſtributio, illorumque executio ſpectat ad ordinarium; legatorum verò prophanorum, vel ad ipſum ordinarium, vel ad præſidem loci, ibid. num. 10.
Legatum cum ſubſtitutione hæredis efficitur caducum, ſi primus legatarius moriatur viuo teſtatore, vel mortuo ſubſtituto, deciſ. 432. num. 13.
Legatum ſub conditione relictum non computatur in detractione, niſi conſtet quòd legatarius ſimul acquieuerit conditioni, ibid. num. 16.
Legatum annuum cenſetur relictum vt ſoluatur de fructibus hæreditatis, niſi conſtet de contraria mente teſtatoris, ibid. numer. 17.
Legatum alimentorum familiæ factum prout viuens teſtator præſtabat, quomodo intelligatur, deciſion. 446. num. 1. & per tot.
Legatum alimentorum an contineat habitationem, ibidem num. 6. & 9.
Legatum conditionale conditione non purificata non debetur, ibid. num. 7.
Legata interpretanda ſunt eo modo, & ad illum effectum, quo legatarius capere poteſt, dec. 477. num. 11.
Legatæ rei ad certum vſum deſtinatæ, id quod ſupereſt ſpectat ad hæredes, quando legatarius à teſtatore fuit deputatus in legato merus executor, dec. 531. nu. 1.
Legatum conditionale locum non habet, niſi conditione purificata, deciſ. 535. num. 5.
Legata detrahuntur poſt legitimam filij, & ſic etiam detrahuntur dotes filiabus legatæ, deciſ. 620. num. 2.
De veritate vide ibid. nu. 3.
Legata & prælegata numquid veniant, & comprehendantur in fideicommiſſo, deciſ. 646. nu. 7. & 8.
Vbi quid ſi teſtator prohibuerit in ſuis bonis fieri aliquam detractionem, vel ſi dixerit velle eius bona remanere in familia, & ibid. num. 9.
Legatum alimentorum, v. *Alimenta*.
LEGATVS poteſt creare Protonotarios non ſubditos ſuæ prouinciæ, & etiam abſentes, deciſion. 69. numer. 1. & per totum.

Digitized by Google

Legatus poteſt conferre beneficia ſuæ prouinciæ vnicuique etiam exiſtenti extra prouinciam, ibid.num.2.in fin.

Legatus dicitur iudex ordinarius intra limites ſuæ legationis, dec. 520.num.7.

LEGITIMA debetur auiæ paternæ, deciſ.17.n.1.

Legitima auiæ paternæ tranſmittitur ad hæredes deſcẽndentes. ibid.

Legitima tranſmittitur ad hæredes, ſiue debeatur aſcendentibus, ſiue deſcendentibus, ibid.num.2.

Legitima non debetur ei, qui ab inteſtato non ſuccedit, deciſ.38. num.1. verſ. clarum eſt enim, & ibid.num.3.

Legitima debetur nepoti ex filio prædefuncto in bonis auiæ, etiam de bonis donatis, ſicut de non donatis, dec.121. n.1.

Legitima non poteſt per donationem minui, quia donatio non eſt æs alienum ex cauſa onerosa, ſed voluntarium, ibid.num.2.

Legitima continet piam cauſam, & eſt fauorabilior quauis pia cauſa, & Eccleſia, ibid.num.5.

Legitima magis debetur filio quàm ſalcidia hæredi, ibid.num.6.

Legitima renuntiari non poteſt per generalem renuntiationem, quia nunquam trahitur ad legitimam, ibid.num.7.& 8.

Declara vt ibid.num.9.

Legitima debetur nepoti ex filio in bonis aui, dec.135.n.3.

Legitima filii detrahi debet etiam ex feudis à patre emptis pro ipſo filio, deciſ.185. num.8.& ſeqq.

Legitima, & Trebellianica pluribus verbis, & coniecturis à teſtatore prohibita cenſeatur, deciſ.164.n.4.& 6.

Legitima filij detrahenda eſt de omnibus bonis, in quibus ab inteſtato ipſe filius ſucceſſurus erat, deciſ.185. num.1.

Legitima detrahenda eſt etiam de bonis feudalibus hæreditariis ad quoſcunque hæredes etiam extraneos tranſitoriis, ibid.n.2.

Legitima eſt tertia pars bonorum, quando adeſt vnius tantùm filius, dec.227.num.4.in fin.

Legitimæ imputatur quidquid filius iudicio defuncti de illius bonis capit, dec.230. n.1.

Legitima eſt debitum neceſſarium ex diſpoſitione legis inductum, & ideo quidquid relinquitur à parentibus, præſumitur relictum animo imputandi in illam, ibid.num.2.

Vſusfructus a parente relictus imputatur in legitimam, ibid.n.3.

Legitima debetur in corporibus hæreditarijs, ibid.num.12.

Declara vt ibid.num.13.in fin.

Legitima non poteſt aſſignari in ſolo vſufructu, inuito eo cui debetur, ſi non acceptauit vſumfructum, quia illum acceptando tunc cenſetur conceſſiſſe imputationi in legitimam, ibid.

Legitimæ renuntiari debet expreſsè, nec ſufficit tacita renuntiatio reſultans ex agnitione hæreditatis, ibid.num.15.

Legitima detrahenda eſt ex ſingulis corporibus hæreditariis, dec. 235. num.1.

Vbi declaratur quomodo procedat hæc concluſio, nempe quòd poteſt detrahi in vno, vel pluribus corporibus hæreditariis, nec vniuerſi patrimonij ſubſtantia dilacerari contingat, legitimæ imputatur id totum quod filius bona fide alienauit, ibid.num.2.& 3.

Vbi quòd hoc habet locum etiam fideicommiſſario contradicente.

Legitimam filius recipere non cogitur in pecunia, ibid.num.13.

Legitima filio ſolui non debet in vita patris, ibid.num.14.

Legitimæ imputari an debeat pecunia ſoluta per patrem pro pœna filij delinquentis, ibid.num.17.

Legitima pro conſequenda non competit, niſi condictio ex lege, vel actio ex teſtamento contra ſolum hæredem, non contra tertios poſſeſſores, niſi bona poſſeſſa ſint de melioribus, nec competit hypothecaria, deciſ.273.num.4.

Legitima reiicit onus reſtitutionis, & quodcunque aliud, deciſ. 334.num.1.

Legitima debetur filio naturali legitimato, ſecus autem diſpenſato, deciſ.368. num.1.& 2.

Vbi quòd debetur legitima in bonis patrimonialibus ex bonis quæſitis de redditibus Eccleſiaſticis quando de illis pater diſponere poteſt in vltima voluntate.

Legitimæ detractio prohiberi non poteſt, ib.n.3.vbi etiam quid ſi fuerit data à Papa facultas teſtandi.

Legitimæ detractio ſi fuerit prohibita à teſtatore, filius per acquieſcentiam, & traditionem hæreditatis non cenſetur prohibitionem acceptare, ſed requiritur formalis acceptatio, ibid. n.4. in fin.

Legitima non debetur filio in bonis, in quibus ab inteſtato ſuccedere non poteſt, declara vt ibid.num.5.& 8.

Legitima eſt portio totius ſubſtantiæ paternæ, ibid.nu.7.

Declara vt ibid.num.8.& 11.

Legitima eſt quota bonorum, quæ quis habiturus erat ab inteſtato, ibid.

Legitima debetur filio legitimato, cum clauſula, *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*, quando venientibus ab inteſtato nullum ſit præiudicium, aliàs ſecus, dec.38. num.1. & per tot.

Legitima cauſam piam continet, imò fauorabilior eſt qualibet pia cauſa, & Eccleſia, deciſ.420.num.5.

Legitimæ renuntiatum non cenſetur, niſi eiuſdem legitimæ ſpeciali mentione facta, ibid.ante finem.

Declara vt ibid. num.2.

Vbi de eadem materia, & ibid.num.3.

Vbi quid ſi aliàs renuntiatio eſſet ſuperflua, nec aliquem ſortiretur effectum, ibid.num.4.

Legitima debetur filio grauato fideicommiſſo, etiam ſi non confeceris inuentarium, nec non detraxeris Trebellianicam, deciſ.432.num.3.

Legitima de ſingulis rebus hæreditariis detrahitur, ibid.num.5.

Legitima detrahitur de bonis obligatis pro concurrenti quantitate, ibid.num.6.

Legitimam qui dicit detrahendam non eſſe, vel eſſe conſumptam, vel detractiones non eſſe imputandas, ipſi incumbit onus probandi, ibid.num.7.

Legitima cenſetur conſumpta per alienationem facta à filio poſt mortem patris, deciſione 462. num. 6. verſic. & in omnem euentum.

Legitima quando venit detrahenda, attenditur valor bonorum de tempore petitionis, ſeu detractionis, quia debetur in corporibus, deciſ.475. num.1.

Legitimæ non computatur voluntaria pecuniaria ſolutio facta per patrem pro delicto filij, deciſ.506. num.2. & 3.

Vbi quid ſi filius obit ante patrem.

Legitima quòd ſumi debeat ex aliquo corpore hæreditario eiuſdem valoris quem legitima importet, impoſſibile eſt, ibid.n.4.

Legitimæ imputanda eſt militia empta per patrem filio de pecuniis patris, deciſ.506. num.6.

Declara vt ibid.

Legitima, & portio bonorum illius à quo debetur legitima, ib.n.7.

Legitima debetur nepoti in bonis aui, & ingreditur in locum patris prædefuncti auo ſuperſtite, deciſ.543. num.1.

Legitima poteſt detrahi non obſtante prohibitione detractionis, ſi fuerit prohibita ſub modo alternatiuo cum legato loco legitimæ, niſi conſtet de acceptatione legati, *ibid.*num.2.

Legitima grauari non poteſt, & omne onus impoſitum *reiicitur*, ibid.num.3.

Legitimæ detractionis prohibitio comprehendit tantummodo alienationes inter viuos, non diſpoſitionem in vltima voluntate, ibid.num.4.

Legitimæ portio nepotibus debita in bonis aui, quando veniunt ex propria perſona ſublato patre, viuente auo, ſi ſint numero quinque, eſt ſemis totius hæreditatis, ibid.num.6.

Legitimæ detractio nunquid poſſit retardare reſtitutionem bonorum fideicommiſſariorum, deciſ.578. n.7.

Legitimæ filiis legitimis naturalibus debitæ pater præiudicare non poteſt, deciſ.587. num.5.

Legitima aliud non eſt, niſi quædam portio taxata arbitrio legis perſonis, quibus iure naturæ, vel quaſi ſucceſſio debetur, deciſ. 588. num.3.

Legitima de iure non recipit onus, nec conditionem, ibid.n.3 & 4.

Legitima maſculorum non debet minui propter dotes debitas filiabus fœminis à ſtatuto excluſis, dec.620. num.5.

Legitima, & bona aſſignata à patre pro ea non admittunt vllum onus, deciſ.623. num.4.

Limita, vt infrà, niſi pater aſſignet viuens, & adiiciat conditiones, quia poteſt, maximè ſi prohibitio ſit temporalis *viuente* patre.

Legitimam viuens pater aſſignare non tenetur *filio*, ſed bene ſi velit, poteſt, & tunc conditiones quas vult adiicere in aſſignatione, ibid.num.4.

Legitimandi facultas data ab Imperatore non extenditur ad legitimandos ſubditos Papæ in ſtatu Eccleſiaſtico, deciſione 69. num.2.

LEGITIMATIO facta cum clauſula, *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*, ſuffragatur ſolùm ad ea, in quibus legitimis filius nullum ſit præiudicium, deciſ.38. num.1. in fin. & 2.

Vbi quòd talis clauſula excludit legitimatum à ſucceſſione inteſtati.

LEGITIMATVS ſpurius cum clauſula, *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*, non poteſt impugnare teſtamentum patris ob eius præteritionem, deciſ.38. num.3.

Legitimatus filius ſine præiudicio venientium ab inteſtato ſuccedit in eo tantùm quòd ſibi à patre relinquitur, ibid.n.4 & 5.

Legitimatus filius cum clauſula, *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*, non poteſt impugnare diſpoſita in teſtamento paterno, nec ſupplementum legitimæ petere, ibid.num.5.

Legitimatus, & non diſpenſatus cenſetur filius naturalis, quando in legitimatione legitimans vſus fuerit verbo *legitimamus*, deciſ.368. num.1.

Vbi etiam quid ſi ſimul vſus fuerit verbo *diſpenſamus*.

Legitimatus ſimpliciter, & abſolutè ad effectum ſuccedendi titulo hæreditatis, fideicommiſſi, & legati excludit ſubſtitutos, deciſ.578. nu.4.

Legi-

Digitized by Google

Legitimatus cum clauſula, *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*, non poteſt concurrere in petitione legitimæ cum filiis legitimis, & naturalibus ad eorum præiudicium, deciſione 587. num.1.

Legitimatus cum clauſula *ſine præiudicio*, &c. poteſt capere ex teſtamento patris ſine diminutione legitimæ, &c. quando in teſtamento ſunt inſtituti venientes ab inteſtato; ſecus verò ſi ſint inſtituti extranei, quia tunc non habetur ratio huius diminutionis, ibid. num.3.

Legitimatio ſimpliciter, & plenè abſque clauſula *ſine præiudicio*, &c. debetur plena, & integra legitima, & eo defuncto debetur nepoti ex ipſo, ibid. num.6.

LEGITIMITAS quando agitur ad effectum ſucceſſionis, coniecturis, & præſumptionibus probatur, ne dum leuiores ſufficiunt probationes, deciſ.242. num.1.

Legitimitas facile præſumitur conſtito de filiatione, ibid. in fine.

Legitimitas probatur per teſtes deponetes de communi reputatione, ibid. num.2.

Legitimitas probatur per publicam vocem, & famam, & communem reputationem, ibid. num.9. & n.11.

Vbi quid ſi iſto caſu ſint famæ contrariæ.

Legitimitas probatur per nominationem, & tractatum, quando parentes quem filium legitimam vocant, ibid. n.10.

Legitimitas, & natiuitas ex legitimo matrimonio probatur ex eo quòd quis fuerit admiſſus ad bona, & honores, ad quæ non niſi legitimi, & nati de legitimo matrimonio admitti ſolent, deciſ.645. num.3.

Legitimitas probata per patris nominationem, & tractatum tertio non nocet, ibid. num.4.

Legitimitas non cenſetur probata per teſtes deponentes quòd ſic pro legitimis reputabantur, niſi addant verbum *communiter*, ibid. num.7.8. & num.10. in fine, & 13. pariter in fine.

Legitimitas non probatur per teſtes ſimpliciter deponentes de auditu, deciſ.645. num.9. & 10.

Legitimitas, v. *Filiatio*.

LEGITIMVS contradictor ad impediendam immiſſionem poſſeſſionis beneficij dicitur poſſeſſor cum tit. deciſione 641. num.1.

Declara vt ibid. vt ſcilicet procedat concluſio quando concurrit paritas tituli, & eiuſdem ſpeciei.

Legitimus contradictor non dicitur is, qui in beneficij poſſeſſionem nulliter intruſus reperitur, ibid. num.3.

Legitimus contradictor ad impediendam immiſſionem Canonicatus non eſt Capitulum, ibid. num.4.

Legitimus dicitur is, qui natus eſt ex ea quæ creditur vxor, deciſ. 242. num.8.

LEPROSI communiter viuentes, & congregati ſimul ſunt exempti à decimis, deciſ.493. n.2.

Declara vt ibid. num.3.

LEX, ſeu conſtitutio corrigens præcedentem conſtitutionem, ſeu legem, recipit interpretationem à lege, ſeu conſtitutione correcta, deciſ.173. num.14. verſ. lex enim.

Lex canonica, vel ciuilis de eius eſſentia non requirit ſcripturam, deciſ.243. num.1.

Lex vbi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, ibid. in fin.

L.2. in fin. C. ſi vnus ex plur. hær. declaratur, deciſ.388. num.5.

Leges, & conſtitutiones interpretationem recipiunt ab earum declarationibus, deciſ.477. n.8.

Legem condemnare quando quis dicatur, ibid. num.659.

LIBER Eccleſiæ probat pro Eccleſia ſolutionem decimarum, deciſ.44. num.2.

Liber communitatis probat quantitatem fructuum perceptorum ex fundo, deciſ.100. n.2.

Vbi declaratur hæc concluſio.

Liber mercatorum non probat in eorum fauorem, deciſ.201. num.1.

Fallit iunctis adminiculis, ibid. num.2. & n.3.

Vbi tamen quòd adminicula debent deſumi aliunde, quàm ex partitis ipſius libri.

Liber mercatoris ſi verus appareat in aliquibus partitis, an, & quando in aliis verus præſumatur, declara, vt ibid. num.3. & num.4.

Liber mercatoris an, & quando probet pro mercatore legali, & bonæ famæ, ibid. num.5.

Liber mercatoris quando magis probet poſt mortem mercatoris, ibid. n.7.

Liber adminiſtrationis produci debet in iudicio, aliter ſine eo ratio reddi non poteſt, deciſ.130. num.5.

Liber Baptiſmi minoris ætatem probat, deciſ.168. num.5.

Liber Canonicorum, & Capituli non probat ad eius fauorem dominium domorum, deciſ.281. n.3.

Libro Officialis ad id deputati fides plenè adhibetur, deciſ.205. num.1.

Libri Officialis publici ratione publici officij plenam fidem merentur, quia & vili nuncio creditur in pertinentibus ad ſuum officium, multo magis huiuſmodi libris, deciſ.296. n.2.

Liber Baptiſmi probat vbi quis natus eſt, deciſ.355. n.10. verſ. apparet.

Libris computorum, ſeu rationum non ſtatur in præiudicium alterius, deciſ.374. num.1.

Libri rationum non faciunt fidem, ſi non appareat, quòd ſint cuſtoditi in loco publico ad id deputato, & per officiales, & quòd pro publicis ſint habiti, atque illis ſoleat adhiberi fides, deciſ.465. n.4.

Liber mercatorum probat contra tertium concurrentibus adminiculis, deciſ.481. num.1.2. & 3.

Ponuntur adminicula quædam.

Libris argentariorum creditur, & quinam ſint hodie iſti argentarij, deciſ.498. num.2. & 3.

Vbi quid ſi in illis non ſit ſeruata forma præſcripta in capitulis.

Liber extractus ex archiuo Capituli plenè probat contra Capitulum, deciſ.501. num.3.

Liber priuatus ſi contineat aliquas partitas veras, & verificatas, probat etiam in aliis, deciſ.563. num.1.

Libris factorum, miniſtrorum, & agentium ſtandum eſt contra eos, qui factores, miniſtros, & agentes deputarunt, deciſ 62. num.1.

Libris rationum ſocietatis ſtandum eſt contra ſocios, ibid. num.2.

Librorum copiæ ſtandum non eſt, ibid. num.3.

Liber Datarij plenè probat ſcripta in eo, deciſ.629. n.5.

LIBELLVS indicat intentionem actoris, ex cuius perſona iudicium metitur, deciſ.83. num.3.

LIBERORVM appellatione veniunt nepotes, deciſione 231. num.2.

LIBERATIO & quietatio eſt ſtricti iuris, & ſtrictiſſimè intelligenda, deciſ.25. num.4.

Liberatio facta vni ex correis, non prodeſt alteri correo, qui in liberatione non nominatur, deciſ.449. num.3.

LIBERTATEM Eccleſiaſticam violantes iudices ſunt ipſo iure excomunicati, deciſ.20. num.2.

LICENTIA ordinarij neceſſaria eſt abſenti Canonico ad hoc, vt lucretur diſtributiones quotidianas, nec ſufficit ſola iuſta cauſa abſentiæ, deciſ.354. num.15.

LIGNANDI, & paſcendi quaſi poſſeſſio nomine vniuerſitatis cenſetur etiam probata per teſtes deponentes ſic vidiſſe lignare, & paſcere à ſingulis eiuſdem vniuerſitatis hominibus, deciſ.300. num.2. & ſeqq.

Lignandi quaſi poſſeſſio probari poteſt per teſtes, & quomodo, deciſ.583. num.3.

LINEA ſubducta in aliqua ſcriptura, habet eandem vim quòd caſſatio & cancellatio ipſius ſcripturæ, deciſione 411. num.2.

LIQVIDATIO quantitatis expenſarum, præſuppoſito quòd debeantur, fit ſufficienter per leuiores probationes, & creditur proprio libro ſcribentis circa quantitatem, deciſ.437. num.2.

Liquidatio fructuum, v. *Fructuum liquidatio*.

LITIS conſortes dicuntur qui ſuſtinent eandem cauſam, & habentem litem communem ſiue ſint actores, ſiue rei, deciſ. 11. num.2.

Litis conſortes dicuntur, quorum defenſionis cauſa eſt communis & periculum, ibid. num.4.

Litis conteſtatio facta à creditore cum debitore moram contrahit, deciſ.16. num.2.

Lis contra vnum introducta non præiudicat alteri non citato, deciſ.159. num.2.

Litis extinctio nunquid dicatur finita per illius non proſecutionem, & intra quantum tempus, deciſ.166. n.5. & 6.

Vbi etiam ad effectum vt per curſum temporis lis dicatur finita, nunquid, & quomodo requiratur conſtare de non iure colligantis.

Lis probatur ex commiſſione in actis præſentata, & deciſionibus factis in cauſa, deciſ.266. num.2.

Citatio requiritur ad inducendam litis pendentiam, deciſ.269. num.4.

Lis non dicitur finita, niſi exequuta ſententia, deciſione 276. num.6.

Litis euentus dubius conſiderandus eſt in reſciſſione tranſactionis, deciſ.348. num.5.

Lis ſuper titulo beneficij non comprehendit articulum diſmembrationis, deciſ.402. num.5.

Lis per iurium confuſionem extinguitur, ibid.

Lis ſuper diuerſa re nullum præſtat impedimentum, ibid. num.6.

Litem

Digitized by Google

Litem inter coniunctos quanto citius terminari ſuadet æquitas, deciſ.418. num.1. in fine.
Lis ſuper petitorio facit beneficium litigioſum, deciſ.426. num.2.
Lis, & cauſa non dicitur introducta contra eum, qui citatus non eſt, deciſ.431. num.1.
Litis pendentia non inducitur ex ſola libelli oblatione ſine citatione, aut præſentia rei conuenti, ibid.num.2.
Lis vt non dicatur calumnioſa itaut locum non habeat regula de ſubrogandis, ſufficit cauſa colorata, deciſione 537. num.7.
Lis an dicatur derelicta per curſum decem annorum ad effectum, vt non habeat locum gratioſa ſubrogatio, ibid. num.8.
Lis dicitur extincta per ceſſionem, & renuntiationem, deciſ. 617. num.2.
Lis calumnioſa non facit beneficium litigioſum, & ideò ad redimendum ſe à vexationibus, & moleſtiis poteſt vnus litigans alteri expenſas ſoluere, ibid.num.4.
Litem fuiſſe derelictam per non proſecutionem ex curſu ſex annorum ſatis arguitur ad effectum, de quo, ibid.n.3.
LITTERÆ omnes venientes ex Curia Romana vocantur litteræ Apoſtolicæ, ſecundum conſuetudinem loquendi vltra montes, deciſ.6. num.4. in fin.
Litteras, ſeu epiſtolas acceptans cenſetur fateri contenta in ipſis litteris, & epiſtolis, deciſ.14.num.5.
Litteræ Apoſtolicæ per Breue expeditæ ſine exceptione executioni demandatæ ſunt, deciſ.78. num.1.
Litterarum Apoſtolicarum executio continet poſſeſſionis dimiſſionem, fructuum reſtitutionem, & quando illis paritum ſit, ibid. num.2. & per tot.
Litteras cambij mercator acceptans facit ſe debitorem illius, ad cuius fauorem ſunt litteræ ſcriptæ, deciſ.134.num.4.
Declara vt ibid.
Litteræ Apoſtolicæ habent exequutionem paratam, deciſ.189. num.1. in fine.
Litteræ patentes probant in eis contenta, deciſ.202.n.1.
Litteræ tranſmiſſæ ad aliquem, & ab eo acceptatæ probant contra acceptantem, deciſ.361.n.2.
Litterarum Apoſtolicarum expeditionem qui commiſit in Curia intra tempus præfixum, licèt expeditio poſtea non ſit facta, ſed paulo pòſt, excuſatur, & purgat moram, deciſione 387. num.5.
Litterarum Apoſtolicarum expeditio quando præcipitur intra certum tempus ſub pœna vacationis ipſo iure, ſi iura Cameræ ſint ſoluta, etiam quòd expeditio non fiat intra illud tempus, non tamen ſequitur vacatio, quia ſatisfit præcepto, ne iura Cameræ fundentur, ibid.num.7.
Litteræ Apoſtolicæ in forma *dignum*, etiam non executæ, tribuunt titulum coloratum, ibid. num.8.
Litteræ Apoſtolicæ habent exequutionem paratam, deciſ.441. num.1.
Litteræ patentes Ordinarij probant ordinem, & originem eius qui illas habet, deciſ.478.num.1.
Litteræ Apoſtolicæ prouiſionis defuncti probant quòd ille haberet beneficium, & obitus illius probatur per teſtes de auditu & publica voce, & fama, ibid.num.2.
Litteræ Apoſtolicæ non dicuntur productæ, quando producens eas ſecus reportarur, deciſ.507. num.4.
Litteræ Apoſtolicæ eo magis ſunt iuſtificandæ, quando in illis adeſt clauſula, *vt aſſeris*, deciſ.511. num.3.
Litteræ dimiſſoriæ nunquid poſſint concedi à Vicario Epiſcopi, deciſ.532. num.3.
Litteræ Apoſtolicæ intelligendæ ſunt prout de iure, deciſ.553. num.1.
Litteris Apoſtolicis parere ſufficit verbaliter, deciſione 649. num.2.
Declara vt ibid.
Vbi quid ſi proteſtatus fuerit ſe velle parere ſine præiudicio quorumcunque ſuorum iurium, tam in poſſeſſorio, quàm in petitorio, & ibid.num.3.
Litteris Apoſtolicis vt quis parere dicatur ſufficiatque parendi verbalis oblatio, nunquid teneatur præſtare cautionem de pariendo, deciſ.649. n.4.
Litteræ cambij ad hoc vt ex earum acceptatione ab eo cui litteræ diriguntur, ſit liberatus debitor, qui litteras ſcripſit, & tranſmiſit ad inſtantiam eius, qui ad hunc effectum pecunias ſcribenti, & mercatori dedit, neceſſe eſt vt dictæ pecuniæ vltra acceptationem litterarum cambij fuerint effectualiter ſolutæ, aliter mercator qui litteras ſcripſit, non eſt liberatus, deciſ.552.num.1. & per tot.
LOCATIONIS inſtrumento probatur poſſeſſio, deciſione 2. num.2.
Locationi verùm ſtare teneatur emptor, deciſ.28. num.1. 2. 3. & num.4.
Locationis, & condutionis contractus tranſit ad hæredes, deciſ. 208. num.2.
Locationis, & conductionis contractus vt initus dicatur, tria requiruntur, ſcilicet conſenſus, res, & merces, ibid. num.4.
Locatio, & venditio ſunt contractus valde ſimiles, & quod venit in conſequentiam vnius, venit in conſequentiam & alterius, deciſ.350. num.9.
Locatio contracta cenſetur cum minori oblatore, & iuxta formam edicti propoſiti, quæ ſeruanda eſt, obligatio ſequuta, deciſ.376.num.1.
Locatio incontinenti factà poſt venditionem eidem venditori ex ſe non arguit contractum ſimulatum, aut vſurarium, deciſ. 435. num.11.
Locationi ſtare tenetur creditor per Saluianum interdictum immiſſus, ibid. num.15.
Locatio conditionalis conditione deficiente habetur pro non facta, deciſ.495.n.2. in fin.
Locatio probat poſſeſſionem inter dominum, & locatorem, deciſ.513. num.2.
LOCATOR qui vendidit rem locatam durante locatione, & tranſtulit in emptorem dominium rei, tenetur conductori ad intereſſe, deciſ.480. num.1.
Declara vt ibid.num.2.
Locator tenetur remouere omnia impedimenta conductori facta, etiam ſine culpa, & facto ſuo, aliàs tenetur ad damna & intereſſe, deciſ.618.num.4.
LOCA pia, Eccleſia, & minores habent reſtitutionem ad effectum probandi ſuper decreto contrariis, etiam poſt publicatas atteſtationes, deciſ.301.num.5.
Declara vt ibid.num.6. & 7.
Locus pius non habet priuilegium vt poſſit à contractu perfecto recedere directè, ſed debet ad eius obſeruationem magis eſſe adſtrictus, deciſ.376. num.7.
LOQVENDI vſus communis probari debet per eum qui allegar, deciſ.56. num.5.
Loquendi vſus communis in quacumque materia attendi debet, deciſ.471. num.4. & 5. in fin.
LOCVTIO pluralis non verificatur in vno, deciſione 11. num.3.
LVCRVM qui non participat, non dicitur damnum pati, cùm damnum ſit diminutio circa patrimonium, deciſ.354. num.12.

M

MAGISTER verbum non concludit ignobilitatem, quia etiam Doctores Medici vocari poſſunt Magiſtri, deciſ.555. num.4.
MAGNVS Prior religionis Hieroſolymitanæ, v. *Legalitas*.
MAIOREM minori deſeruire indecorum, & inhoneſtum videtur, deciſ.114. num.2.
Maioris partis conſenſus præiudicat minori, quando agitur de iure ſpectante non ad ſingulos, ſed ad vniuerſitatem, vt puta ad Eccleſiam. Fallit, quando adeſt læſio in conſenſu, quia tunc vnius contradictio ſufficit, deciſ.162.n.1.
Maior viginti annorum ex Vrbis ſtatuto poteſt contrahere ſine ſolemnitatibus ſtatutariis, deciſ.168. num.5.
Maior pars vniuerſitatis tranſigendo præiudicat minori, & quando tranſactio eſt vtilis, aliter ſecus, deciſ.328. num.1. & per tot.
MALA fides excluditur per titulum coloratum, deciſ.158. num.5.
Mala fides dolum præſupponit, deciſ.443. num.10.
Mala fides impediens acquiſitionem, & verſionem pecuniarum in cauſam deſtinatam, & conuentam, incipit à conteſtatione litis, deciſ.662. num.1. in fin.
Mala fides excluditur in eo, qui indebitum exigit à ſponte ſoluente, ibid.num.6.
MANDARE, vt aliquid fiat, idem eſt quod facere, deciſ.633. num.1.
MANDATVM Procuratoris generale ad compromittendum non extenditur ad multa quæ ſpeciale mandatum requirebant, deciſ.13.n.2. & 3.
Vbi ex quibus dicatur factum ſpeciale mandatum ad ſpecialia in compromiſſo expreſſa.
Mandatum de manutenendo non ſolet concedi extra materiam iuriſdictionis ex ſola iuris aſſiſtentia, deciſ.44.num.4.
Mandatum tacitè cenſetur reuocatum ceſſante cauſa mandati, deciſ.106. num.4.
Mandatum exequutiuum, nec etiam per modum prouiſionis à iudice relaxari poteſt, quando iniuſtè relaxatur, dec.130.n.6.

Mandatum præſumitur per comparitionem in iudicio, & productionem iurium ſciente principali, deciſ.165. num.7.
Mandatum Procuratoris inducitur, & probatur coniecturis, & præſumptionibus, de quibus, deciſ.166. num.3.
Vbi ponuntur nonnullæ coniecturæ, & præſumptiones.
Mandato ad lites, ſi in cauſa non fuit oppoſitum, non poteſt amplius dari de illius defectu poſt latam ſententiam, dec.195. num.3.
Mandatum præſumitur ex coniecturis: eæ ſunt habere ſcripturas ad cauſam in manibus, facere plures expenſas, & depoſitare ſportulas, ibid. num.6.
Mandatum ſpeciale requiritur ad allegandum ſuſpectum Notarium, deciſ.219. num.5.
Mandatum Procuratoris ad exigendum, an, & quando extendatur ad remittendum, & donandum, deciſ.257.n.4.
Mandatum generale non extenditur ad facultatem delinquendi, deciſ.292. num.2. & 5.
Mandatum Procuratoris morte mandantis expirat, deciſ.308. num.1.
Teſtes examinari extra locum deputatum in remiſſoria, ibid. num.2.
Mandati nullitas eſt defectus inſanabilis de iure; & ideo ſi ſanaretur, eſſet recedere à iure, ac propterea arbitrium non intrat, deciſ.312. num.2.
Declara vt ibid. num.3.
Mandati ſi non adſit totalis defectus, ſit locus arbitrio, ibid.
Mandatum expreſſum ad vnam cauſam, non poteſt ad alias non expreſſas extendi, ibid. num.4.
Mandato præſumpto non eſt locus, quando adeſt expreſſum non ſufficiens, quo Procuratores ſunt vſi, ibid.num.6.
Mandatum ſpeciale requiritur ad capiendam poſſeſſionem, deciſ. 339. num.2.
Mandatum factum in contractu vltro citroque obligatorio, reuocari non poteſt, deciſ.354. num.3.
Declara quando mandatum factum eſt gratia ſolius mandatarij, ſecus ſi concernit vtilitatem mandantis, ibid.n.4.
Mandatum reuocari non poteſt, quando id, quod continetur in mandato, deducitur in pactum cum ſtipulatione, ibid. num.5.
Mandatum reuocari poteſt, non obſtante promiſſione de non reuocando, etiam iurata, ibid. num.7.
Mandatum ad tranſigendum non includit facultatem donandi, deciſ.367. num.2.
Mandatum Procuratoris quandoque producatur ſufficit quando de mandato non fuit oppoſitum, deciſ.171. n.8.
Mandatum excedens non dicitur illud adimpleuiſſe, deciſ.373. num.94.
Mandatum Procuratoris non dicitur conſeruare qui illud pignus adimplet, deciſ.434. num.5.
Mandatum an ſit relaxatum in plus debito attenditur decretum iudicis, non expreſſio Notarij, deciſ.441. num.5.
Mandatum procuræ ſufficienter probatur per coniecturas, vt habere plures ſcripturas ad cauſam facientes, & facere plures expenſas, ibid.num.7.
Mandatum relaxatum in forma, intelligendum eſt prout de iure, deciſ.453. num.9.
Mandati Procuratoris ſcientia, & ratificatio præſumitur ex expenſis factis ab eo in lite, deciſ.456. num.1.
Mandatum de mutando pecunias directum banco, non conſtituit debitorem, qui fecit mandatum, ſed ſolum fideiuſſorem, & principalis debitor eſt mutuatarius, deciſ.458. n.3.
Mandatum de ſoluendo directum banco, cum declaratione quòd pecuniæ debent inſeruire pro Titio, non obligat bancum ad ſequendum perſonam Titij, nec ipſum Titium ad fauorem banci, ſed huiuſmodi declaratoria poteſt inſeruire principali mandato pro ſe releuando contra Titium, ibid.n.5.
Mandatum generale cum libera, cenſetur datum Procuratori cui conceſſa eſt facultas quòd facere poſſit quæ poteſt ipſe principalis, deciſ.463. num.3.
Mandatum Procuratoris ſi dubium eſt declaratur ab obſeruantia ſubſequuta, ibid.num.4.
Mandatum præſumitur ex ſolutione pecuniarum, præſertim in magna quantitate, deciſ.481. n.3. in fine.
Mandati fines ad vnguem ſeruandi ſunt, deciſ.516. n.6.
Mandatum Procuratoris præſumitur ex commiſſionibus obtentis ex ſuſtentatione litis cum magnis laboribus, & expenſis ex diſputationibus factis coram iudice ex productione iurium, & ſcientia domini, de quibus, deciſ.536.n.1.2.& 3.
Mandatum Procuratoris ſecundum facit reuocare primum, dec. 59. num.1.
Vbi quòd hoc ampliatur etiam quòd fiat mandatum in eadem perſona Procuratoris.
Mandatorum Procuratoris multiplicitas non præſumitur, ideò probanda per eum, qui plura allegat mandata, ibid.n.2.
Vbi ampliatur etiam quòd conſtet de pluralitate inſtrumentorum, & ſcripturarum.
Mandatum ſpeciale requiritur ad inducendam nouationem, dec. 632. in fin.
Mandatum de aſſociando non tribuit niſi nudam detentationem, deciſ.664. num.1. ad fin.
MANVS recognitio, v. *Recognitio*.
MANVTENTIO non datur poſt rem iudicatam, & non pendente lite, deciſ.44. num.4.
Declara vt ibid. num.5.
Manutentio conceditur probata poſſeſſione tempore motæ litis, deciſ.93. num.2.
Manutentio conceditur ex qualibet nuda detentatione, ſeu ſimplici facto, ibid. num.4.
Manutentio datur probata poſſeſſione tempore motæ litis, dec. 106. num.2.
Manutentio danda eſt duobus, quando conſtat quòd duo poſſidebant, deciſ.118. n.2.
Teſtes etiam inhabiles, & exceptiones patientes, admittuntur in poſſeſſorio manutentionis, ibid.num.3.
Manutentio non datur, niſi probata poſſeſſione de tempore motæ litis, deciſ.249.num.1.
Manutentio non datur non exiſtenti in poſſeſſione, vel quaſi de tempore motæ litis, deciſ.325.n.5.
Manutentio conceditur, quotieſcumque conſtat de poſſeſſionis adeptione, etiam mediante Procuratore, deciſ.269. n.1.
Manutentio iuriſdictionis datur ex ſola aſſiſtentia iuris communis, deciſ.313. num.2.
Manutentio non datur ſpoliato, de quo ex circumſtantiis apparet quòd ſe habet pro ſpoliato, & depoſuit animum poſſidendi etiam ciuiliter, deciſ.316. n.1.
Manutentio non denegatur non obſtante quòd petita ſit reintegratio, dummodo petito reintegrationis ſit ſimplex, turbida, & obſcura, ſecus ſi clarè, & aperte ſit declaratum eſſe ſpoliatum, ibid. num.5.
Manutentio in poſſeſſionem datur poſſidenti auctoritate iudicis quod ritè, & recte proceſſit in immittendo, niſi probetur, illum fuiſſe nulliter, & iniuſtè immiſſum, deciſione 362. num.1.
Manutentio non datur creditori, vel ceſſionario, niſi cum illis qualitatibus, & conditionibus, quibus daretur ipſi principali debitori, ex regula, quòd nemo plus iuris, ibid. num.5.
Manutentionis iudicium ſummariiſſimum non requiritur exactam probationem, deciſ.383. num.3.
Manutentio conceditur per poſſeſſionem ciuilem, quando per mortem vſufructuarij traxit ad ſe naturale, deciſione 408. num.1.
Manutentio conceditur poſſeſſori in vim conſtituti contra hæredem conſtituentem, ibid. in fin.
Manutentio debet dari, quotieſcumque conſtat de poſſeſſione, deciſ.474. num.1.
Manutentio in iura conferendi beneficia datur, probata quaſi poſſeſſione conferendi, dec.329.n.2.
verſ. Vnde venit, & ibid. num.3.
Vbi de eadem materia.
Manutentio datur non ſolùm in poſſeſſione probata, ſed etiam in rei commoditate, deciſ.445. num.5.
Manutentio negari non poteſt probata poſſeſſione, tempore litis motæ, deciſ.461. num.1.
Manutentionis iudicium requirit non ſolùm probationem poſſeſſionis, ſed etiam titulum cum quadragenaria præſcriptione, quando actor habet contra ſe iuris reſiſtentiam, declara vt ibid. num.4.& 5.
Manutentio danda eſt poſſeſſori tempore motæ litis, deciſ.466. num.1.
Manutentionis iudicium an requirat titulum cum quadragenaria, quando ius vehementiſſimè reſiſtit ei, qui prætendit poſſeſſionem, ibid. n.4.5.& 6.
Manutentio an concedatur ex ſola aſſiſtentia iuris communis, deciſ.484.num.5.
Manutentio non denegatur quoties conſtat de poſſeſſione, deciſ. 512.num.2.
Manutentio datur probata poſſeſſione tempore motæ litis, deciſ. 563. num.1.
Manutentio eo magis danda eſt poſſeſſori cum titulo, ibid. num.2.
Manutentio non retardatur propter exceptionem iniuſtitiæ & nullitatis ſententiæ, niſi illa fuerit patens & notoria, deciſ. 577.num.7.
Manutentio datur non ſolùm aduersùs principalem, ſed etiam contra eius hæredes, deciſ.599. n.3.
Manutentio conceditur probata quaſi poſſeſſione exigendi cenſum, dec.624. n.1.
MARITVS dicitur dominus fructuum rei dotalis, deciſ.326. num.3.

Digitized by Google

Mariti hodie de conſuetudine accipiunt, & adminiſtrant tam bona dotalia, quàm etiam non dotalia vxoris, deciſ.647. num.7.

MASCVLI appellatione non venit fœmina, deciſione 567. num.3.

MASCVLINITATIS qualitas adiecta verbo *hæres*, facit intelligi de hærede ſanguinis, non de hærede bonorum, deciſ.290. num.5.

Maſculinitatis qualitas expreſſa in vna parte teſtamenti, in alia repetita cenſetur, dec.567. num.4.

Vbi non ſolùm ſi ſit facta expreſſa mentio illius, ſed etiam vbi ex coniecturis illa deducitur, & ibid.n.6.

Vbi quòd ſi eſt expreſſa in inſtitutione, vel in priori ſubſtitutione, cenſetur repetita in poſteriori ſubſtitutione.

MATER tutrix admittitur ad tutelam ſine ſatiſdatione, & aliis ſolemnitatibus, dec.43. num.2.

Mater quæ non confecit inuentarium, ſicut ipſa per ſe non poteſt ſtare in iudicio, ita nec poteſt per interpoſitam perſonam, & per Procuratorem in præiudicium pupillorum, deciſione 96. num.5.

Mater quando relinquit filio primi matrimonij minus legitima, & plus vitrico, filius primò legitimam detrahit, & reſiduum inter ipſum vitricum, declara vt deciſ. 133. num.2. verſ. Id tamen non procedit.

Mater non eſt legitima adminiſtratrix filiorum, num.5. & ſine ſuſcepta tutela illis nocere non poteſt, deciſ.360. n.6.

Et de contraria conſuetudine, ibib.num.7.

Mater dare non poteſt tutorem filiæ, deciſ.588.n.5.

MATRIMONIVM inter conſanguineos prohibitum ſine diſpenſatione non valet, deciſ.27.num.1.

Matrimonij inter conſanguineos prohibiti diſpenſatio facta à Cardinali maiori Pœnitentiario abſente ab Vrbe nunquid valeat, ibid.num.2. & 3.

Matrimonij inter conſanguineos diſpenſatio facta muliere non exiſtente ab obiectione non facta mentione minoris ætatis, nunquid dicatur ſubreptitia, ibid. n.4.

Matrimonij conditio impeditiua reiicitur à legato, & inſtitutione, dec.35. n.3.

Matrimonium quibus verbis dicatur de præſenti contractum, deciſ.74.n.1.& per tot.

Matrimonium, vt de præſenti contractum dicatur requiritur mutuus viri, & mulieris conſenſus per verba de præſenti, ibid.num.2.

Matrimonium nunquid dicatur contractum de præſenti per verba; *Volo accipere in vxorem*, ibid.

Matrimonij verba ex adiunctis, & circunſtantijs interpretationem recipiunt, ibid.

Matrimonij conſenſus ſufficit quoquomodo exprimatur, ibid.

Matrimonij probatio maximè arguitur ex præcedente tractatu, & ex ſubſequenti traditione annuli, ſubarrhatione & muneribus, ibid.n.2.& 3.

Matrimonio contracto vacant beneficia, & contractus matrimonij probatur per confeſſionem partis, deciſ.79. n.1.

Matrimonij diſpenſatio vigore Concilij Tridentini non ſuffragatur, niſi fuerit præſentata Ordinario, qui tenetur ſe informare an diſpenſationes litteræ ſint ſubreptitiæ, vel obreptitiæ, qualis debeat eſſe informatio, & quando talis præſentatio præſumatur, ſeu probetur, ibid.& per tot.deciſ.

Obſeruantia 30. annorum facit præſumere matrimonium inter coniunctos legitimè contractum in vim diſpenſationis Pontificiæ, ibid.& per tot.

Matrimonium quando, & ex quibus præſumatur legitimè contractum inter coniuges in vim diſpenſationis Pontificiæ, ibid. & per tot.

Matrimonium non poteſt per Parochum celebrari niſi præcedentibus denuntiationibus, deciſ.117.n.1. poſt med.

Matrimonium præſumitur legitimè celebratum inter coniunctos in vim Pontificiæ diſpenſationis ex cohabitatione in figura matrimonij, & ex communi reputatione filiorum ex dicto matrimonio ſuſceptorum, & pro legitimis habitorum, ibid. num.2.& 3.

Vbi idem ſi pro legitimis nominati fuerint in teſtamento paterno.

Matrimonium præſumitur legitimè celebratum inter coniunctos in vim diſpenſationis Pontificiæ ex taciturnitate, & quia ſcientia coniunctorum, & conſanguineorum qui prætendunt ſucceſſionem, ibid.num.3.

Matrimonium contrahi poteſt per Procuratorem, deciſ.204. num.1.

Procuratoris conſtituti ad contrahendum matrimonium reuocatio tenet abſque ſcientia & intimatione facta ipſi Procuratori, ibid.

Matrimonium requirit conſenſum amborum coniugum, aliter eſt nullum, ibid.

Procurator ad contrahendum matrimonium reuocari poteſt, etiamſi dominus iurauit illum non reuocare, ibid.

Matrimonium dicitur metu contractum, ſi præceſſit proteſtatio de non libera voluntate, ſed de metu carceris, aut mortis, ibid.

Proteſtatio metus ante contractum matrimonium, matrimonium ſubſequens annullat, ibid. n.2.

Matrimonium metu, & nulliter contractum, ratificari non poteſt, ibid.& num.3.

Matrimonium metu contractum & nulliter, ratificari non poteſt, ſed nouo conſenſu opus eſt, ibid. n.4.

Matrimonium non perficitur ex nuptiali benedictione, & Miſſæ auditione, quando fuit metu contractum, ibid. & n.5.

Vbi ampliatur etiam quod parochus, & teſtes interueniſſent.

Matrimonium probatur per communem reputationem ad effectum legitimitatis, & ſucceſſionis, dec.242.n.2.

Matrimonium præſumitur ex eo quòd vir, & mulier ſe maritum & vxorem nominant, & hæc præſumptio transfert onus probandi contrarium in aduerſarium, ibid.num.3.

Matrimonium probatur per publicam vocem, & famam ſaltim iunctis adminiculis ad effectum legitimitatis filiorum, ibid. num.4. & ſeqq.

Vbi recenſentur nonnulla adminicula.

Matrimonium probatur per depoſitionem parochi, & teſtes quòd contrahentes dederint ſibi manus ad inuicem, & dixerint verba quæ contrahentes de præſenti ſolent dicere, licèt non tam clarè & perfectè; prout ſolent quando parochus illos recipit, ſed parochus exiſtimat etiam per ſigna eſſe ſufficientia, deciſ.259.num.1.

Matrimonium de præſenti, contrahitur per verba, *Accipio te*, adinuicem prolata, & ſunt diſpoſitiua, & expreſſiua ſimultanei conſenſus, ibid. num.2.

Conſenſus in matrimonio per quæcumque verba probatus ſufficit, nec vis facienda eſt in formalitate verborum, ibid. num.3.

Conſanguineus ſtupratæ non eſt idoneus teſtis ad probandum matrimonium pro ipſa, deciſ.259. n.6.

Teſtis vilis vnà cum parocho non eſt ſufficiens ad plenam probationem matrimonij, ibid. n.7.& 8.

Matrimonium contrahens cenſetur ratificaſſe promiſſionem occaſione matrimonij factam, deciſ.365.num.5.

Matrimonium non impeditur per imparitatem coniugum, deciſ. 570.num.4.

Matrimonium metu contractum non reſcinditur, niſi metus fuerit talis, qui cadat in conſtantem virum, deciſione 600. num.1.

Matrimonium leuioribus probationibus probatum cenſetur, quando agitur non ad ipſum dirimendum, ſed ad effectum legitimitatis, deciſ.610.num.1.

Matrimonij ſubſequuti non leuis eſt præſumptio præcedens promiſſio deducendi in vxorem, ibid.num.2.

Matrimonium ſatis probatum cenſetur ex atteſtatione parochi, ibid.num.3.

Matrimonium probatur per teſtes deponentes ſuper facto matrimonij in eorum præſentia, ibid.

Matrimonium probatur partium confeſſione, ibid.n.4.

Matrimonium contractum contra formam ſacri Concilij Tridentini inualidum eſt tantummodo in parochiis, in quibus Concilium fuit publicatum, non vbi de publicatione non conſtat, ibid. num. 5.

Matrimonium probatur per atteſtationem parochi, ibid.n.4.

Vbi præſertim concurrentibus adminiculis, deciſ.661. num.3. verſ. Et de matrimonio.

Matrimonij ſponſalia ſine patris conſenſu nunquid fieri poſſint, ſtatuto hoc prohibente, & nunquid tale ſtatutum valeat, deciſ.669. num.1.& per tot.

MATRIMONIALIA capitula ſeruanda ſunt, ibid. num.7.

MELIORAMENTA facta in re emphyteotica poſſunt retineri ab ipſo emphyteota, deciſ.30. num.6.

Melioramenta vtilia reficienda ſunt bonæ fidei poſſeſſori, deciſ. 64.num.1.

Eorundem fructus ſpectant ad illum, qui melioramenta fecit, etiam ad eius ſucceſſores, ibid. num.2.

Melioramentorum retentio datur adminiſtratori, qui melioramenta fecit in bonis adminiſtratis, deciſ.150.num.3.

Melioramentorum exceptio impedit reſtitutionem domus quæ reſtituenda ſit, deciſ.206.num.1.

Melioramenta vt dicantur probata, probari debet ſtatus de tempore, quo fuit meliorata res empta, ita vt ex illo ſtatu poſſit deueniri ad tempus præſens, ibid.

Melioramentorum probatio vt legitimè dicatur facta, nunquid attendenda ſit impenſa in illis facta, an verò id in quo res meliorata fuit, deciſ.206.num.2.

Melioramenta, vt probata dicantur, debet conſtare de eorum qualitate, quia quandoque qui illa fecit, recuperat per reſtitutionem, & quandoque per abreptionem, ibid. n.3.

Melio-

Digitized by Google

Melinramentorum exceptio non impedit exequutionem, quando de illis non conſtet ſaltim in genere, & iſto caſu ſufficit offerre cautionem, præſertim quando melioramenta facta fuerunt lite pendente, deciſ.322.n.13.
Melioramenta facta fuiſſe vbi conſtat, debent liquidari per prætendentem illa, deciſ.618.n.5.in fine.
MEMORIALE ſimpliciter à Papa iudici directum non tribuit iuriſdictionem quam de iure non habet, deciſ.80.num.2.
Memorialia non probant contra ſcribentem, deciſione 586. num.7.
MENDICANTIVM monaſteria an, & quomodo vigore Concilij Tridentini poſſint immobilia poſſidere, deciſione 477. num.10.
MENS & voluntas in quacunque diſpoſitione magis attenduntur, quàm verba, deciſ.350.num.5.
MENSIS vacationis beneficij quando facienda eſt mentio per regulam octauam Cancellariæ intelligitur de menſe reſeruato Papæ, non de menſe ordinarij, deciſ.79. num.3.
Menſis Octobris eſt vnus de menſibus reſeruatis Papæ vigore regulæ octauæ: Epiſcopo autem gaudente alternatiua efficitur menſis Ordinarij, deciſ.336.num.1.
Menſis Octobris Epiſcopo non gaudente alternatiua, eſt vnus de menſibus reſeruatis Papæ, deciſ.568. num.1.
MERCATOR acceptans litteras cambij facit ſe debitorem illius, ad cujus fauorem ſunt litteræ ſcriptæ, declara vt deciſione 134. num.4.
Mercatorum cauſæ tractandæ ſunt ex bono, & æquo, & ſola facti veritate inſpecta, ibid. num.5.
Mercatorum liber, v. *Liber mercatorum*.
MERCES debetur pro famulatu præſtito per multum tempus, deciſ.428.num 3.
Declara vt ibid. num.4.
MERITA cauſæ non tractantur in ſummariiſſimo iudicio retinendæ, deciſ.512.num.6.
METVS cauſa durante ſemper durare præſumitur idem metus, ita quòd quaſi impoſſibile videatur probare contrarium, deciſ. 179. num.4.
Metus non cenſetur purgatus ex eo quòd ceſſet cauſa metus, ſi metum paſſus hanc cauſæ ceſſationem ignorauerit, ibid. num.5.& 6.
Vbi amplius quòd ſola acquieſcentia metum paſſi non ſufficit ad prorogandum metum, niſi interueniant actus poſitiui contrarij.
Metus non cenſetur purgatus per acquieſcentiam & ratificationem actus, niſi metum paſſus ſciuerit actum à ſe factum poſſe impugnari vti nullum, ibid. num.6.
Metus non cenſetur purgatus per ratificationem factam à metu paſſo in loco non tuto, ibid. num.7.
Metus proteſtatio ante contractum matrimonium, matrimonium ſubſequens annullat, deciſ.204. num.2.
Metus cenſetur purgatus per delationem habitus, & per manſionem & perſeuerantiam in monaſterio poſt mortem illius cuius metu ſuſceperat habitum, deciſ.397. n.3.
Metus quando præſumitur purgatus per actus contrarios, requiritur quòd actus illi, per quos inducitur purgatio metus, non poſſint referri ad aliam cauſam, quàm ad purgationem metus, ibid. num.5.
Secus ſi poteſt intelligi ob aliam cauſam factus fuiſſe, ibid. num.6.
Metus quandoque paſſiuè in animo concipitur, & quandoque actualiter incutitur, & differentia inter vnam, & aliam metus ſpeciem, deciſ.600. n.1. & 2.
Metus cadentis in conſtantem virum probatio dependens ab animo, directè probari non poteſt, ideò probatur per indicia, & coniecturas neceſſarias, & concludentes, ibid. n.1.
Metus probatio non ſuffragatur, niſi probetur quòd interuenerit tempore actus, ibid.num.2.
Metu non dicitur factum matrimonium, niſi conceptus metus fuerit talis, qui poſſit cadere in virum conſtantem, deciſ.605. num.1.
Metus non dicitur cadens in conſtantem virum ex aſſiſtentia vnius tantùm armati enſe, ibid. in fine.
Metus contracti matrimonij nunquid probatus cenſeatur ex inimicitia, ex tempore, ex rumore armorum, & ex relatione poſt contractum matrimonium, ibid.num.2.
Metu ſolutio facta non dicitur vigore mandati iudicis iuſti, & præuia cauſæ cognitione, deciſ.624. num.3.
Vbi tamen declaratur hæc concluſio, niſi præceſſerit proteſtatio.
Metus non probatur per teſtes de auditu à metu paſſo, deciſ.666. num.4.
MILITIA cœleſtis fauorabilior eſt, quàm humana, deciſ.321. num.2.
MINOR maior factus, quando contractum minori ætate celebratum ſine ſolemnitatibus conſtitutione Marchiæ ratificare cenſeatur, deciſione 57. num.6.
Minor, ſeu mulier prohibita à ſtatuto contrahere ſine conſenſu proximiorum, ſi contrahat, ſine tali conſenſu, contractus non redditur nullus, niſi probetur quòd tempore contractus aderant proximiores, & quòd potuerunt interuenire, deciſ. 85.num.2.
Minores poſſunt ſine ſolemnitatibus iure facere alienationes neceſſarias, deciſ.98. n.1.2. & 7.
Vbi idem ſine ſolemnitatibus ſtatutariis.
Minoris iuramentum an cenſeatur doloſè extortum, & quando, ibid. num.5.
Minoris contractus celebratus ſine conſenſu proximiorum, ſuſtinetur ſi minor conſanguineos ſe non habere aſſeruerit, niſi contrarium probetur, ibid.n.6.
Minoris contractus factus ſine interuentu proximiorum, iuxta formam ſtatuti valet, & tenet, niſi probetur tempore contractus fuiſſe proximiores habiles, qui contractui interuenire potuiſſent, deciſ.145.n.4.
Minor 20. annorum vigore ſtatuti Vrbis prohibitus contrahere ſine ſolemnitatibus, nunquid extendatur ad forenſem maiorem 20. annorum, deciſ.168.num.6.
Minoris contractus de iure communi iuramento ſuſtinetur, ibid.
Minores, & pupilli ſi fuerint indefenſi in iudicio, omnia acta corruunt, deciſ.169. num.2. in fin.
Minor, ſeu mulier ſine ſolemnitatibus ſtatutarijs non poteſt imponere cenſum ſuper rebus immobilibus, deciſione 178. num.3.
Minoris contractus factus in ipſius vtilitatem valet etiam ſine ſolemnitatibus ſtatutarijs, ibid.n.7. & ſeqq.
Vbi etiam an, & quis debeat probare verſionem in vtilitatem minoris.
Minor, qui non ex proprio contractu, ſed tamquam hæres patris obligatur, poteſt ſine ſtatuto, & ſine ſolemnitate obligari, deciſ.210.num.3.
Minor efficaciter obligatur, quoties ceſſat læſio ex proprio contractu, ibid. num.4.
Minor 25. annorum ſi ſit maior 20. poteſt à ſtatuto reputari pro maiore, deciſ.257. num.6.
Minores, Eccleſia, & loca pia habent reſtitutionem ad effectum probandi ſuper directo contrarijs, etiam poſt publicatas atteſtationes, deciſ.301. num.5.
Declara niſi locus pius, vel Eccleſia ſit hæres, & lis mota, & proſequuta, viuente teſtatore, ibid.n.6. & 7.
Minor ætas non attenditur in materia mercantili, deciſione 322. num.8.
Minor à Papa diſpenſatus vt poſſit habere parochialem, cenſetur etiam diſpenſatus, vt non promoueatur intra annum, dec. 337.num.2.
Minor 25. annorum, ſed maior 20. vigore ſtatuti Vrbis habetur pro maiore, deciſ.345. num.2.
Minoris iuramentum ſupplet ſolemnitates requiſitas in ipſius contractu, ibid.
Minorum aſſertioni ſuper cauſa alienationis, & venditionis ſuorum bonorum, nunquid credendum ſit, deciſione 345. num.4.& 5.
Minoris bonorum alienatio præſumitur facta cum cauſa, quando in ea interuenit decretum iudicis, ibid. n.4.
Minorum bonorum alienatio dicitur facta ex cauſa, ſi creditores inſtent, & debitum petant, etiam quòd eos obtinuiſſe mandatum exequutiuum, ibid. n.8.
Minoris obligatio facta ex cauſa dotis ſorori conſtitutæ reputatur neceſſaria, nec indiget ſolemnitatibus ſtatutariis, præſertim accedente iuramento, deciſ.365. n.6.
Minori ætati ſuccurritur reſtitutione in integrum aduersùs acceptilationem, nouationem, vel delegationem, deciſione 373. num.66.
Minores, & pupilli, ſi in iudicio fuerunt indefenſi, iudicium redditur nullum, & quando dicantur indefenſi, deciſ.406. num.4.& 6.
Minor maior factus non poteſt impugnare declarationem quam ratificauit in maiori ætate, deciſ.452.n.7.
Minoris aditio hæreditatis ſine ſolemnitatibus facta non valet, deciſ.456.num.4.
Minoris contractus ſi nullus prætendatur ob non interuentum conſanguineorum, cùm conſanguineos haberet, quis debet probare exiſtentiam conſanguineorum; præſertim ſi minor iurauit ſe non habere conſanguineos, dec.552.n.4.
Minor & filius familias non poteſt in iudicio comparere, nec Procurator eſſe ſine conſenſu patris. Fallit in cauſa ſpirituali, deciſ.571. num.1.
Minor dotem conſtituere non poteſt ſine decreto iudicis, deciſ. 588.num.5.
MIXTVM non continetur ſub ſimplici, deciſione 322. num.11.

Mixtura

Digitized by Google

Mixtura io ſententia poſſeſſoria admittit appellationem, & conſequentur ex illa eſt attentata, nulla, & non manuteoibilis, deciſ.362. num.6.

MOBILIA, vide *Bona*.

MODERATIO indultorum à Sanctiſſimo D. Paulo V. facta, loquitur tantùm de beneficijs vacantibus apud Sedem, deciſ.200. num.10.

MONACHVS quidquid acquirit, monaſterio acquirit, deciſ. 294. num.4.

Mooachi, & regulares non veoiuot appellatione perſonarum Eccleſiaſticarum, deciſ.604. n.5.

Monachus pattonus cum conſenſu Coouentus, & aſſenſu ſoi Generalis præſentari poteſt ad iuſpatronatus, deciſione 657. num.5.

MONASTERIO defertur hæreditas ſpectans ad mooachum ipſo iure, & abſque facto, & aditione ipſius monachi ſecundùm opinionem communem Canoniſtarum, contra legiſtas, deciſ. 171.num.1.

Quæ opinio Canoniſtarum eſt communior, & fauotabilior Religioni, ibid.

Monaſterij bona non veniunt appellatione bonorum Eccleſiæ, deciſ.604.n.5. verſ.tanto magis.

MONIALIS profeſſio tacita per ſuſceptionem habitus, & per delationem veli eliditur, & excludirur per contrarias præſumptiones, & multo magis per expreſſionem & declarationem animi factam io contrarium, deciſione 179. num.1.& 2.

Monialis profeſſio tacita per ſuſceptionem habitua, & delationem veli fieri debet coram Abbatiſſa & allis mooialibus, ibid.num.3.

Moniales nunquid veniant appoſitione nubentium, & deſcendentium ab illis, deciſ.404. n.2. & ſeqq.

MONITIO, citatio, ſeu interpellatio non requiritur vbi quis ſe monitum, citatum, ſeu interpellatum haberi vult, deciſ.248. num.3.

MONITORIA, & præcepta cum clauſula, *ſi quis, &c.* reſoluuntur per comparitionem in ſimplicem citationem, & ſioe dicta clauſula nulla, & innalida ſunt, deciſ.30. n.3.

MORA contrahitur per conteſtationem litis factam à creditore cum debitore, deciſ.16.n.2.

Mora in ſoluendo non incurritur, quando non adeſt perſona legitima, cui ſolutio fieri poſſit, deciſ.19.n.1.ante fin.

Mora commiſſa poſt ſententiam nunquid poſſit retrotrahi ad tempus ſenteotiæ, ibid.in fin.

Mora ooo incurritur, ſi pars altera quæ obtulit factum ſoum, defecit in adimplemento oblatioois conuentæ, deciſ.222. nom.1.

Mora ceſſante, ceſſat intereſſe quod venit propter moram, ibid. num.3.

Mora non poteſt contrahi eodem tempore, quo oritur obligatio, ſed requiritur interpellatio, deciſ.326.n.2.

Moræ purgatio non admittitur quando ius actoris eſt factum deterius, deciſ.373. o.80.

Mora non eſt vbi non adeſt obligatio, & mora ceſſante, ceſſant vſuræ, & iotereſſe, ibid.n.95.

Mora modici temporis non nocet, deciſ.622.n.4.

Mora non iocurritur ſtatim poſt interpellationem, ſed poſtea, & infra quod tempua, deciſ.640. n.2.3. & 5.

Mora de æquitate Canonica poteſt purgari vbi ius partis non fuit factum deterius, ibid. num.4.

Mora poteſt purgari de æquitate Canonica, ſed intra breue tempus, & quale dicatur illud tempus breue, ibid. n.5.

Mora poteſt purgari de æquitate Canonica, non obſtante ſtatuto Vrbis, volente quòd io cauſis ſeruetur ius ciuile, & oon Canonicum, ibid.num.6.

Mora in contractibus inexpurgabilis eſt, quando hoc verum ſit, ibid.num.7.

Mora nuoquid purgari poſſit poſt rem iudicatam, & aduersùs Cameralem obligationem, ibid. n.10.

Mora vt non poſſit purgari poſt factam exequutionem, requiritur vt exequutio ſit perfecta, aliàs ſecus, ibid.

MORS, ſeu obitus illius, cuius beneficium fuit impetratum tamquam reſeruatum, debet plenè probari, deciſ.4. num.1. & ſeqq.

Mors, ſeu obitus illius, cuius beneficium fuit impetratum, probandus eſt plenè, & concludenter quando agitur de certa die ipſius obitus, ibid. num.3.

Mors, ſeu obitus illius, cuius beneficium eſt impetratum, probanda eſt plenè quando agitur poſſeſſorio recuperandæ, ſeu adipiſcendæ, ſecus ſi retinendæ, ibid. num.4.

Mors, ſeu obitus illius, cuius beneficium fuit impetratum, probanda eſt plenè, quaodo in gratia eſt clauſula, conſtito de obitu, *ibid.*num.5.

Mors probatur per teſtes examinatoa ſine citatione partis, ibid.num.7.

Mors, ſeu natiuitas alicuius probatur per inſtrumentum Notarij factum de iudicis ordine, ibid. n.8. & 9.

Vbi ampliatur hæc concluſio, etiam quòd agatur de certa die obitus.

Mors beneficiati cenſetur probata per teſtes, dicentes beneficium de quo agitur, fuiſſe poſſeſſum ab alio, deciſ.343. n.3.

Mors probatur per teſtes de viſu, qui præſentes fuerunt quando quis fuit ſepultus, deciſ.544.n.3.

Mors probatur ex libro Parochi, deciſ.638. o.5.

Vide *Obitus*.

MVLIER ſine ſolemnitatibus ſtatutarijs qoietationes, & confeſſiones de recepto facere non poteſt, deciſ.25. o.1.

Declara, & amplia, vt ibid.n.2. & 3.

Mulieris aſſertioni dicentis in contractu per eam celebrato habere litem cum eius fratre, nunquid credatur ad effectum vt ille frater tamquam proximior in contractu ioteruenire non debeat iuxta formam ſtatuti vrbis, deciſ.53.n.4.

Vbi de eadem materia.

Mulier poteſt fideiubere cum ſolemnitatibus à ſtatuto vrbis requiſitis, dummodo non remaneat indotata, ibid.n.5.

Mulier iuris ignara præſumitur, deciſ.61.o.8. ad fin.

Mulieris contractus ſine conſenſu proximiorum factus ſuſtinetur ſtante decreto iudicis, & præſenti curatoris ad id ſpecialiter conſtituti, afferente muliere noo habere io loco proximiorem, deciſ.85.num.1.

Mulier, ſeu minor prohibitus à ſtatuto contrahere ſine conſenſu proximiorum, ſi contrahat, ſine tali conſenſo, contractus non redditur nullua, niſi probetur quòd tempore contractus aderant proximiores, & quòd potuerunt interuenire, ibid. num.2.

Mulier ingrediens monaſterium ante profeſſionem poteſt liberè de ſuis bonis diſponere, deciſ.113.n.3. & 11.

Vbi eadem materia.

Mulier nunquid poſſit agere contra patrem dotaotem pro ſolutione dotis abſque ceſſione viri, deciſ.124. n.5.8. & n.9.

Mulier ſine ſolemoitatibus ſtatutarijs non poteſt *imponere* cenſum ſuper rebus immobilibus, deciſ.578.n.3.

Mulier excluſa à ſtatuto propter maſculos, ſi fuerit non dotata, dotari debet ſecondùm eius qualitatem, & loci cooſuetudinem, deciſ. 225. num.3.

Mulieris obligatio non valet niſi facta fuerit ex caoſa vtili, deciſ. 280. num.2.

Declara vt ibid. oum.3.

Mulieris obligatio vt ſit valida, attenditur, non vtilitas, ſed veritas cauſæ, ibid.

Mulieres excloſæ à ſtatuto ad ſucceſſionem patris, vel aui, ſi fueriot ab eo dotatæ, poſſuot reiicere onus, ſeu fideicommiſſum in dote ſibi data impoſitum, deciſ.359. n.2.

Mulier excluſa ſi fuerit à ſucceſſione patris, vel aui, dummodo fuerit dotata, non cenſetur excluſa, niſi habuerit dotem liberam ſine onere, & fideicommiſſo, ibid.n.5.

Declara vt ibid. num.7.

Mulieris obligatio facta pro dote valida eſt de iure commuoi, præſertim iurata, & quaodo mulier, quæ ſe obligauit, noo remanſit in totum indotata, deciſ.365. n.7.

Molier quæ viuente marito cenſetur poſſidere bona viri iure familiaritatis, eo mortuo mutat caoſam poſſeſſionis, & poſſidet iure proprio, maximè ſi declarauerit ſe velle *retinere ad computum* dotis, quæ retentio de iure ſibi permittitur, deciſ.372. num.1.

Mulieris contractus factus io alienando dotalem fundum, vel etiam conſentiendo alienationi factæ per maritum nunquid requirat ſolemnitatea conſtitutionis Marchiæ requiſitas io contractibus mulierum, deciſ.476. num.5.

Mulieris contractus requirit conſanguineorum præſentiam, eorum ſcilicet, qui non habent intereſſe, deciſ.490.n.3.

Mulier in contractu dotis non tenetur adhibere ſtatutarias ſolemnitates, ibid. num.4.

Mulier pro filia dotanda, numquid poſſit ſe obligare inſimul cum viro, ibid.num.7.

Mulieris contractus remanet validus, & firmus in eius præiudicium, ſi conſtat quòd aliunde mulier releuatur ab obligatione, deciſ.546.num.1.

Mulieris contractua nullitatem ob defectum ſolemnitatum ſtatutariarum ipſa ſolùm allegare poteſt, & non tertius, deciſ.572. num.2.

Mulier à ſtatuto prohibita de ſuis dotibua diſponere vltra decimam partem ſi filios habuerit, oec etiam poteſt filiam hæredem inſtitutam fideicommiſſo grauare, deciſione 588. num.1.& 2.

Mulier minor poteſt dare in dotem etiam immobilia, dummodo illa det inæſtimata, ibid.num.6.& 7.

Vbi etiam idem quando nulla ratione lucri poteſt fieri alienatio.

Mulier conſtante matrimooio ex turpi quæſtu præſumitur bona acqui-

Digitized by Google

acquiſiuiſſe, quando hæc præſumptio locum habeat, & de materia, deciſ.653.n.4.
Vide *Fœmina, Vxor*.
MVTATIO tituli non præſumitur, ibid. in fine.
Mutatio voluntatis non præſumitur, deciſ.557. n.5.
MVTVVM qui petit ſuper tali fundo, hoc ipſo hypothecat illum fundum, & vinculat rem adiectam, deciſione 458. num.4.
Mutuus non eſt contractus de ſui natura læſiuus, ibid. n.6.

N

NARRATIVA eſt pars gratiæ, ideo ab impetrante iuſtificari debet, deciſ.141. n.1. in fin.
Narratiua poſita in gratia non tuuatur ex gratia aduerſarij non iuſtificata, deciſ.155. n.4.
Narratiua Papæ non eſt iuſtificanda, deciſ.307. n.12.
Narratiua gratiæ debet iuſtificari, & probari, aliter ſententia dicitur notoriè iniuſta, deciſ.377. n.1.
Narratiua gratiæ impetrationis beneficij ob priuationem propter ſimoniam, vel confidentiam iuſtificanda eſt, deciſ.380. n.1. in fine.
Narratiua gratiæ Principis plenè, & concludenter, & cum omnibus ſuis qualitatibus, cum quibus narrata reperiuntur, iuſtificari debet, deciſ.438. n.1.
Narratiua gratiæ præſumitur facta ad inducendum magis Principem ad concedendam gratiam, ac propterea neceſſaria eſt omnium narratorum verificatio, ibid. num.2.
Et ideo de conſuetudine ſolent caſſari verba illa, vel altera promiſſorum ab impetrante adiecta, ibid. in fin.
NATIVITAS probatur per teſtes examinatos ſine citatione partis, deciſ.4. num.7.
Natiuitas probatur per inſtrumentum Notarij factum de iudicis ordine, ibid. n.8. & 9.
NECESSITAS vbi requiritur, non ſuppletur per maiorem commoditatem, deciſ.327. num.2.
NEGATIVA probatur ex inſpectione actorum, deciſ.9. n.1.
Negatiua gratiæ quòd beneficium vacauit per non habitum concurſum infra ſex menſes iuxta conſtitutionem Pij V. probanda eſt per impetrantem, deciſ.88. n.1.
Negatiua mandati procuræ probatur ex reuolutione proceſſus, deciſ.145. num.2.
Negatiua probanda eſt ab allegante eam, deciſ.208. num.9. in fin.
Negatiua actus probatur ex inſpectione inſtrumenti, deciſ.270. num.4.
Negatiua debet probari per actorem qui ſe fundat in illa ad reſolutionem actus, deciſ.457. verſ. Quo caſu.
Negatiua coarctata ad acta, improbabilis eſt ſine actorum integra tranſportatione, deciſ.468. num.2.
Negatiua probanda eſt per ſe fundantem in ea non præſumptiuè, ſed plenè, ibid. num.7.
Vbi præſertim quando agitur de præiudicio tertij.
Negatiua cenſetur probata per inſpectionem ſcripturæ, ad quam fit relatio, deciſ.586. n.1. & 2.
Negatiua poſita ante verbum *poſſit*, aufert diſponendi poteſtatem, deciſ.588. n.1.
Negatiua probatur ex inſpectione librorum, deciſ.593. n.9.
Negatiua probanda eſt ab allegante, deciſ.665. n.3.
NEGLIGENS nemo præſumitur in ſuo negotio, deciſ.16. n.7. ante fin.
NEGLIGENTIA non poteſt conſiderari in eo, qui longè plus in manibus habeat, quàm ipſe prætendat, deciſ.17. n.3.
Negligentia Procuratoris non debet nocere principali, deciſ.387. num.6.
NEPOS in ſucceſſionibus intrat in locum partis, dec.131. n.3.
Legitima debetur nepoti ex filio in bonis aui, ibid.
Nepos ex ſorore in ſucceſſione bonorum ſubintrat in locum matris ſuæ prædefunctæ, & ſuccedit auunculo iure repræſentationis, & concurrit cum materteris, & patruo, deciſ.171. num.5. & 6.
Nepotes ſuccedunt patruo in capita, & non in ſtirpes, deciſ. 196. num.2. & 3.
Nepos conſequitur legitimam in bonis aui ex propria perſona, deciſ.235. n.14. verſ. & dux.
Nepotes tam ex fratre, quàm ex ſorore, ſuccedant in capita, & non in ſtirpes, deciſ.484. n.1.
Nepotum appellatione veniunt nepotes ex filio ex proprietate ſermonis, & ex communi vſu loquendi veniunt nepotes ex fratre, deciſ.534. n.1.
NEPTES poſitæ in conditione cenſentur vocatæ ex verbis ſtatuto, deciſ.656. n.3.

NOBILIS cenſeri debet qui vt talis à populo nominatur & reputatur, deciſ.155. n.1.
Nobiles ex eadem domo, & familia aliqui reperiuntur, & aliqui ignobiles, ibid. n.2.
Nobilis exiſtimatur, qui gerit officia, & Magiſtratus, ad quæ nobiles tantùm admittuntur, deciſ.575. n.1.
NOBILITAS & alia requiſita probantur per leues probationes, deciſ.79. num.1.
Nobilitas dicitur probata per teſtes deponentes de communi reputatione, & aliàs, vt deciſ.283. n.1.
Nobilitas probatur inſtrumentis, in quibus quis nobilis nuncupatur, ibid. n.2. & 4.
Nobilitas nunquid cenſeatur probata, vel potiùs ignobilitas ex eo, quòd quis in inſtrumento nuncupetur Magiſter, deciſ. 283. num.4.
Nobilitas cenſetur probata ex communi reputatione, deciſ.5. num.1. in fine.
Nobilitas probatur per publicam vocem & famam, ibid. n.2.
Nobilitas dicitur probata ex eo quòd quis eſt admiſſus ad gradus, honores & munera nobilibus tantummodo conferri ſolita, ibid. num.3.
Nobilitas probatur per enunciatiuas emanatas à Summis Pontificibus & Regibus, ibid. n.4.
Nobilitas probatur ex feudorum conceſſione, & inueſtitura, ibid. num.5.
Nobilitas nunquid probetur per fides cloiſtatis, ibid. n.6.
Nobilitas aui cenſetur transfuſa in deſcendentes, deciſ.575. num.2.
Nobilitatem vt quis amittat, requiritur quòd ille potuerit, noluerit vti gradibus, & officijs ex ſtatuto, vel ex conſuetudine loci ad nobilitatem requiſitis, ibid. n.3.
Nobilitas perſonæ probatur ex muneribus militaribus per eum adminiſtratis, ibid. n.4.
Nobilitas deducitur ex vxore, & cùm nobilitas ſit materia fauorabilis, ſumitur ſemper benignior reſponſio pro nobilitate, vt augeatur numerus nobilium, ibid. n.5.
NOMEN debitoris remanet hypothecatum ad fauorem creditoris; poteſt tamen per veram ſolutionem extingui, etiam in præiudicium hypothecæ ante factam denunciationem à creditore, deciſ.364. num.6.
Nomina debitorum non veniunt appellatione bonorum mobilium, deciſ.663. n.3.
NOTARIO non creditur, niſi de bis de quibus fuit rogatus cum teſtibus, deciſ.7. num.2.
Notario aſſerenti nuntium citaſſe, & ſchedulam citationis ſibi tradidiſſe, credendum eſt, deciſ.43. n.5.
Notarij fides ſuper negatiua actorum non probat, niſi fuerit iurata, & per eum extracta parte citata, deciſione 88. num 6.
Notarius poteſt per partem vti ſuſpectus recuſari, ſtante maximè expreſſione iuſtæ cauſæ, & ſi fuerit appellatum, nulliter proceditur ad vlteriora, deciſ.107. n.1.
Notarius vti ſuſpectus recuſari poteſt quandocunque quis poteſt grauare partem in examine teſtium, & in extractione iurium, ibid. num.2.
Notarium in inſtrumento ſubſcriptum haberi pro Notario, & illius ſcripturis fidem adhibendam probatur per teſtes, deciſ. 144. num.2.
Notarius eſt idoneus teſtis in his quæ deponit de viſu, deciſ.165. num.3.
Notario aliquid atteſtante de actis coram eo factis credendum eſt, ibid.
Notarius præſumitur bene functus officio ſuo, deciſ.219. num.1.
Notarius allegari ſuſpectus non poteſt cauſa expedita, deciſ. 220. num.7.
Notarium quem eſſe probatur per matriculam Notariorum, deciſ.228. num.2.
Vbi & idem de legalitate collegij Notariorum.
Recognitio manus Notarij facta per comparationem litterarum ſufficit vbi agitur de ſcriptura 60. annorum, ibid. n.3.
Notarij recuſatio debet eſſe ante examen teſtium, & cum cauſæ expreſſione, aliàs non valet, deciſ.240. num.3.
Notarij rogati, & teſtis inſtrumentarij fides adminiculat inſtrumentum, & in eo contenta, deciſ.310. n.6.
Notarij falſitas ſuper regitu decreti iudicis, debet concludenter probari per impoſſibilitatem interpoſitionis, quia præſumitur pro veritate decreti, deciſ.318. n.5.
Notarius de iure communi non debet cognoſcere contrahentes, & quid ſi ſtatutum contrarium ſtatuat. vide de hac materia ſtatuti, deciſ.324. num.6.
Notarius in dubio præſumitur cognoſcere contrahentes, deciſ. 326. num.6.
Notarius non acquirit abſenti, pro quo ſtipulatur ante eius ratificationem, fallit fauore dotis, item fal-

lit, quia ſufficit in ſauorabilibus ſola ſcieocia, & aliàs, deciſ. 365. num.5.

Notarin attellanti de actu à ſe oon rogato non creditur, deciſ. 371. num.8.

Notarij ſtipulatio, ſtatim in abſentem actionem transfundit, decil.373. num.46.

Notarius poteſt inſtrumenti à ſe rogati in publicam formam particulam tantùm neceſſariam tradere abſque eo quod totius inſtrumenti tranſumptum extrahat, deciſione 467. num.4.

Notarij ſcriptura, ſeu inſtrumentum manu non intelligibili ſcriptum, an, & quando probet, ibid. n.9.

Notatlus ſe in lubſcriptione pro Notario enunciant, etiam ſi non dicat le rogatum de inſtrumentn, fidem facit, decil.470. num.6.

Notario afferenti quem ſanæ mentis creditur, deciſ.496. n.4.

Notario ſucceſſori in officio, aſſerenti ſcripturas repertas ſuiſſe in originalibus ſui anteceſſoris creditur eodem modn, prout de exemplatis à proprijs originalibus, deciſ.549. num.5.

Notarij nunquid dicantur nobiles, deciſ.551. n.7.

Nntarius lite pendente non poteſt luum errnrem corrigere, dec. 554. num.3.

Notarij quando reperiuntur duæ ſcripturæ, ſeu inſtrumenta inuicem contrarla, quibus magis credendum, ibid.

Actus validitas in dubio præſumenda, & hæc præſumptio omnibus alijs præponderat, ibid. in fine.

Notarius vt ignobilis dicatur nnn ſufficit quòd ſuerit deputatus Notarius, led eſt neceſſe quòd Notariatum exercuerit, deciſ. 555. num.2.

Nntarius Principis, vel ipſius curiæ reputatur oobilis, & nnn ignnbilis, ibid. in fin.

Notario atteſtanti de actu prætetitn nnn creditur, deciſ.562. num.2.

Notarius non poteſt ſe rogare de his quæ reſpiclunt propium commodum & intereſſe, deciſ.586. n.8. in fin.

Notarij manus recognitin probari poteſt per teſtes, & quomodo, deciſ.589. num.2.

Notarij dun ſi fuerint deſtinati ad compulſandum proceſſum, vnius ſubſcriptio non ſufficit ad ſuſtinendum eiuſdem proceſſus fidem, deciſ.648. num.1.

Nntarius quando ſtipulatur pro abſente in contractu donationis, poteſt dnnatio quandocunque acceptari, ibid. n.2.

Vbi etiam an, & quando verum ſit quòd ante acceptationem dnnatario non acquiratur dominium, ſeu poſſeſſio, deciſ. 653. oum.2.

NOTIFICATIO ſpecifica non eſt neceſſaria quando conſtat quòd is cui debebat fieri ootificatio, eſt certioratus aliunde, deciſ.222. num.5.

NOTITIAM & ſcientiam ordinarij allegans, illam debet probare, deciſ.88. num.4.

NOVATIO oon præſumitur, niſi expreſsè dicatur, deciſ.59. oum.12.

Nnuatio per delegatinnem inducta non liberat fideiuſſnrem, niſi à creditore ſuerit acceptata, & niſi concurrant requiſita, decil.71. n.3. & 4.

Nouatio in dubio non cenſetur facta per ſententiam, deciſ.298. num.2. & 3.

Nouatio non cenſetur facta per actum cnmpatibilem, ibid. num.3.

Nouatio primæ conuentionis non cenſetur inducta ex eo quòd minus ſcriptum ſit, quàm conuentum, deciſ.299. n.2.

Nouationem non eſſe inductam, coniecturis prnbari poteſt, ibid. num.3. in fin.

Nouatin per ſententlam non cenſetur inducta prioris obligationis extinctiua, vel cumulatiua, quando rn ea ſuerit adiecta noua actio ex priori contractu competens, deciſione 346. num.2.

Nnuatio an, & quandn inducta dicatur ratione indiuidnitatis, ibid. num.3.

Nnuatio non intelligitur ſacta ex eo quòd ln ſecunda obligatinne contineatur idem quod in prima, deciſ.373. n.10.

Nouationis in genere lumptæ tres ſunt ſpecies, de quibus, ibid. num 41.

Nouatio alind non eſt quàm de vna obligatione in alium ſacta, & mutata tranſfuſio, ibid. n.42.

Nouatin non præſumitur remanente eadem ſorma obligaodi, ſecus ſorma contractus mutata, ibid.

Nouatio dicitur ſacta, ſi id quod debetur ex cauſa mutui transferatur in cauſam depoſiti, ibid. in fin.

Nnuatin non eſt inducta, quando in obligatione, & primum, & ſecundum debitum continetur, declara, vt ibid. num.43.

Nouatio vbi non eſt inducta ipſo lure, ounquid inducatur ope exceptionis, ibid.

Nouatio per dilationem temporis cenſetur inducta, deciſ. 43. & decil.58.

Nouatio cenſetur inducta, quando ex natura actus reſultat liberatio, etiam quòd non dicatur expreſsè, deciſ.44.

Nouatio ſacta cum vno ex reis debendi, alium liberat, ibid. in fin. & ſeq.

Vbi declaratur quomodo procedat hæc concluſio.

Nouatio ſacta ad ſauorem vnius rei debendæ, nnn prodeſt alteri quando ſuit procurata ceſſio iurium, deciſ.55.

Nouatio nnn cenſetur inducta per dationem in ſolutum, niſi res data in ſolutum efficiatur accipientis, deciſ.66.

Nouatio cenſetur inducta per ſubſequens compromiſſum, deciſ. 384. n.3.

Non obſtante proteſtatione, de qua n.4.

Nouatio cenſetur inducta per ſententiam enntinentem quid incompatibile cum inſtrumento, deciſ.433. n.4.

Nouatio cenſetur inducta per concordiam, & tranſactionem, deciſ.463. n.4. in fin.

Nouatin non cenſetur ſacta, niſi expreſsè partes eam fecerint, deciſ.523. n.3.

Vbi etiam quòd in dubio eſt ſacienda interpretatlo vt nouatio excludatur.

NOVITIOS ad profeſſionem admittere illiſque iuramentum perpetuæ obedientiæ deſerre, ſpectat ad Abbatem, & ſuperiorem monaſterij, deciſ.329. n.3.

NVBERE verbum includit etiam nuptias ſpirituales, & ſic Religionis ingreſſum, deciſ.65. n.1.

NVLLITAS ſententiæ defectu citationis inſanabilis eſt etiam quòd aliqui ſuerint citati, & aliqui non, deciſ.272. n.3.

Nullitas mandati eſt defectu inſanabilis de iure, deciſ. 312. num.2.

Nullitas defectu iuriſdictionis, citatinnis, & mandati in ſententia tantummodo attendirur à Rota, decil.333. n.2.

Nullitas ex defectu iuramenti calumniæ non præſtiti non attenditur quoties conſtar de iuſtitia ſententiæ, deciſ. 441. num.6.

Nullitatis proteſtatin lo indicialibus reperiri debet in quolibet actu, deciſ.456. n.3.

Nullitas actus verificari debet ex præcedentibus, & non ex ſubſequentibus, ibid. n.4.

Nullitas defectu mandati reſpectu vnius alteri nnn nocet, ibid. n.5. & 6.

Nullitas ſententiæ probanda eſt per eum, qui nullitatem allegat, deciſ.500. n.1.

Nullitates oppoſitæ contra mandatum non operantur ſtante iuſtitia mandati, decil.536. n.5.

Nulliras ſententiæ reſpectu vnius non poteſt allegari per aliam, deciſ.577. n.3.

Nullitatis defectus non tollitur per non appellationem partis, declara vt ibid. n.7.

Nullitas ſententiæ intentari poteſt etiam quòd ab ea onn ſuerit appellatum, deciſ.613 n.1. in fine.

Nullitatum ſanatoria commiſſio non datur poſt latam ſententiam, ſuffragatur etiam in cauſa appellationis, deciſ. 658. num.2.

NVLLITER diſponere, & non diſponere paria ſunt, deciſ.368. num.5.

NVLLVM quod eſt, nullum producit effectum, deciſ. 422. num.1.

Nullum quod eſt, nullum pnteſt producere effectum, deciſ.516. num.8.

NVMERATIO vera, & realis probatur per verba, *in præſentia mei Notary & teſtium*, &c. poſita in Inſtrumento, decil. 319. num.4.

Et concludunt per neceſſe de ſolutione tempore inſtrumenti, ibidem.

Numeratio actualis probatur per verba *habuit*, & *recipit in mei*, &c. etiam ſine copulatiua, *&*; probatur etiam per verba æquipollentia, *actualiter*, *manualiter*, &c. deciſ.382. n.2.

Numeratio pecuniæ probatur per illa verba, *actualiter habuit*, *& recepit coram me*, deciſ.524. n.3.

NVMERVS ſingularis ad quæ referatur, an ad ea quæ ſunt de præſenti, vel de ſuturo, deciſ.244. n.3.

NVNCIVS præſumitur legitimè executum fuiſſe citatiooem, deciſ.577. in fin. & ſeq.

O

OBEDIENTIA verſus Abbatem eſt de ſubſtantia Monachorum, deciſ.329. n.4.

OBITVS, ſeu mors illius, cuius beneficium ſuit impetratum tanquam reſeruatum, debet plenè probari, deciſ.4. n.1. & ſeqq.

Obitus, ſeu mors illius, cuius beneficium fuit impetratum, probandus eſt plenè, & concludenter, quando agitur de certa die ipſius obitus, ibid. n.3.
Obitus, & mors illius, cuius impetratum eſt beneficium, quando probetur per teſtes deponentes de auditu à pluribus perſonis, deciſ.266. n.3.
OBLATIONES percipiendi quaſi poſſeſſio ex adminiſtratione ſacramentorum, probatur per teſtes, & quomodo. deciſ.309. num. 2.
Probatur ex conſtitutionibus ſynodalibus, ibid. n.6.
Oblationes factæ per ſchedulas ſigillatas non recipiunt prius & poſterius, ſicut in licitatione quæ fit palam, & publicè alterius vocibus, deciſ.376. n.3.
Oblationes factæ per ſchedulas ſigillatas habent reſpectum ad tempus aperitionis earum, & ideo non recipiunt prius & poſterius, ibid.n.4.
OBLIGATIO generalis bonorum non comprehendit bona contra mentem obligantis, vbi etiam quòd non veniunt bona ſubiecta reſtitutioni, deciſ.51. n.8.
Obligatio de reddendo rationem continet quòd reliquum reſtituatur, deciſ.110. num.2.
Obligatio non inducitur niſi probato mutuo, & ſimultaneo partium conſenſu, deciſ.125. num.4.
Obligationis Cameralis priuilegium eſt omiſſo iudicio incepto contra bona principalis debitoris, agere contra fideiuſſorem, deciſ.147. num.3.
Obligatio conuenta de faciendo aliquid, qua Titius obligatur, Titius tenetur, & non egreditur eius perſonam, vt non comprehendantur hæredes, deciſ.222. n.6.
Declara ſi obligatio concepta ſit cum dictione taxatiua ad perſonam Titij procedere concluſionem, ſecus ſi non adſit taxatiua, ibid. num.7.
Obligatio fideiuſſoria non dicitur extincta, donec obligatio principalis extincta non fuerit, deciſ.236. num.1.
Obligatio mulieris non valet niſi facta fuerit ex cauſa vtili, deciſ.280. num.2.
Obligatio mulieris vt ſit valida, attenditur non vtilitas, ſed veritas cauſæ, ibid. n.3.
Obligatio plurium perſonarum in dubio intelligitur pro rata, & non in ſolidum, deciſ.298. num.4.
Obligatio quando continet duo, & vnum tantùm in ſolutione explicatur, electio ſpectat ad debitorem, non autem ad creditorem, declara, vt deciſ.299. num.5.
Obligatio correſpectiua ad dilationem ſolutionis debiti tamquam illicita non ſuſtinetur, ſiue nomine pœnæ, ſiue nomine alimentorum ſit concepta, quia implicat vſuras ratione intereſſe temporis decurrendi, deciſ.325. n.1.
Obligatio ad intereſſe ſuccedit in obligationibus facti, deciſ.326. num.4.
Obligatio, ſeu debitum ex vna cauſa poteſt in aliam transfundi de voluntate partium, nec propterea aliqua ſimulatio inducitur, deciſ.373. n.28.
Obligatio in perpetuum extincta non reuiuiſcit, ſecus ſi reuocabiliter ſit extincta, deciſ.364. num.7. in fin.
Obligatio minoris facta ex cauſa dotis ſorori conſtitutæ reputatur neceſſaria, nec indiget ſolemnitatibus ſtatutarijs, præſertim accedente iuramento, deciſ.365. n.6.
Obligatio mulieris facta pro dote valida eſt de iure communi, ibid. num.7.
Facta inſimul cum viro regulariter non valet, declara vt ibid. num.8.
Obligatio, ſeu actio ſemel perempta quando reuiuiſcat, & de materia obligationis reuiuiſcentiæ, deciſ.373. n.24. 25. 64. & ſeqq.
Obligationes ex vna cauſa nunquid poſſint transfundi in aliam cauſam ex nudo conſenſu, ibid.n.46.
Obligatio donandi non producit vlteriorem obligationem manutentionis donationis, quando ſatisfactum eſt promiſſioni circa factum, deciſ.389.n.2. & 3.
Obligatio ſemel extincta ſine nouo conſenſu reuiuiſcere non poteſt, deciſ.422. n.3.
Obligatio Cameralis trahitur ad bona præſentia, & futura, deciſ.456. num.14.
Obligatio fideiuſſoris non extenditur ad diuerſa, dec.459. n.1.
Obligatio generalis bonorum non inducit caducitatem, etiamſi prohibita ſit, quia in generali obligatione non veniunt bona prohibita alienari, etiam ſi obligans non habeat alia bona, quia obligatio intelligitur de bonis per eum in futurum acquirendis, deciſ.489. num.7.
Obligatio Cameralis appoſita in penſione ſemper retinet naturam ſuam, & tranſit in tranſlatum contra titularem, dec.504. num.6.
Declara vt ibid. num.7. in fin.
Obligatio Cameralis dicitur vulnerata per ſententiam abſolutoriam, deciſ.515. num.8.
Obligatio conditionalis conditione non liquidata executionem non meretur, deciſ.535. num.7.
Obligatio, ſeu promiſſio facta ex falſa cauſa, dicitur erronea, & corruit ex defectu conſenſus, deciſ.586.n.1. & 9.
Obligatio Cameralis tranſit actiuè, & paſſiuè in hæredes, deciſ. 647. num.3.
OBLIGATI in ſolidum non cenſentur obligati pro rata, deciſ. 298.num.1.
Obligatus ad cedendum omne ius quod habet, vel habere ſperat in bonis, non tenetur præſtare neque ſubſtantiam, neque qualitatem rei, deciſ.389. n.4.
Obligatus vti principalis principaliter, & inſolidum, cum obligatione Camerali condemnatur æquè vti principalis debitor, etiam non excuſſo principali, deciſ.435. n.1.
OBLIVIO in teſte, v. *Teſtis*.
OBSERVANTIA in parte facit præſumere in totum, niſi doceatur de contrario, deciſ.31. num.2.
Vbi tamen quòd hæc præſumptio amittit probationem contrariam.
Obſeruantia 30. annorum facit præſumere matrimonium inter coniunctos legitimè contractum in vim diſpenſationis Pontificiæ, deciſ.117. num.1.
Obſeruantia ſubſequuta dare ſolet fidem ſcripturis, etiam non authenticis, deciſ.45. n.11. verſ. Ex quibus.
Obſeruantia intepretatiua non admittitur, quando verba diſpoſitionis ſunt clara, deciſ.162.n.4.
Obſeruantia ſubſequuta declarat etiam teſtatoris diſpoſitionem, declara vt deciſ.188. num.5.
Obſeruantia interpretatiua ad hoc vt ſuffragatur, debet eſſe præciſa & indiuidua in caſu de quo agitur, ibid.
Obſeruantia interpretatiua non operatur vbi verba ſunt clara, ibid.
Vbi quòd nec etiam operatur ſine ſcientia, & patientia illius, de cuius intereſſe agitur.
Obſeruantia interpretatiua non requirit alicuius temporis probationem, ſed ſufficit ita aliquando fuiſſe obſeruatum, deciſ. 193. num.4.
Obſeruantia tranſactionis, & inſtrumenti facit vt eidem inſtrumento credatur etiam informi, deciſ.228. n.7.
Obſeruantia declarat donationes & priuilegia, deciſ.234. num.17.
Obſeruantia præſcripta tempore litis motæ non interrumpitur per contrariam obſeruantiam, ibid. n.22.
Vbi quòd nec etiam interrumpitur quando ſententia fertur pro poſſeſſore.
Obſeruantia ſubſequuta ſuffragatur etiam in retentione beneficiorum, & penſionum facienda à Religioſis, deciſ.246. num.8.
Obſeruantia non nocet ſine indiuidua ſcientia eorum, cuius Intereſt, deciſ.328. num.6.
Obſeruantia interpretatiua non habet locum vbi verba diſpoſitionis ſunt clara, deciſ.430. num.3.
Obſeruantia ſubſequuta declarat in quam cauſam ſit facta ſolutio debiti, deciſ.434. n.4.
Obſeruantia Parochianorum obſcuras reddit probationes contrarias, deciſ.439.num.2.
Obſeruantia ſubſequuta maximè operatur in interpretatione legati ambigui, deciſ.446.n.3.
Obſeruantia ſubſequuta potens eſt in interpretatione conſtitutionum, deciſ.455. n.1.in fin.
Obſeruantia conſtitutionis non ſuffragatur, niſi adſit potentia partis, contra quæ deducitur, ibid.n.7.
Obſeruantia difformis non ſuffragatur, ſed vniformis tantùm, ibid.num.8. & 9.
Obſeruantia ſubſequuta eſt vera interpretatio præcedentis contractus, deciſ.456. num.8.
Obſeruantia longi temporis dat fumum tituli colorati, etiam quòd inſtrumentum patiatur viſibiles defectus, ibidem num.6.
Declara vt deciſ.461. n.4.5. & 7.
Obſeruantia ſubſequuta multum operatur in probatione tranſumpti non legitimè extracti, deciſ.476. num.6.
Obſeruantia vario modo ſubſequuta remanet ſub diſpoſitione iuris communis, deciſ.494. n.8.
Obſeruantia declarat voluntatem contrahentium, deciſ.495. num.4.
Obſeruantia ſubſequuta declarat quid in præcedenti diſmembratione Eccleſiæ fuerit actum, deciſione 497. num.5.
Obſeruantia in vno caſu non prodeſt in alio contra diuerſas perſonas, deciſ.563. n.6.
Obſeruantia antiquiſſima vltra centum annos ſolemnitates neceſſarias interueniſſe præſumere facit, deciſione 881. num.6. & 7.

Vbi etiam ex quibus hæc obſeruantia vniuis Eccleſiæ præſumatur.

Obſeruantia ſtatuti, v. *Statutum*.

OBVENTIONIS, ſeu *prouentus* verbum generale eſt, comprehendens omnes redditus cuiuſcunque qualitatis, deciſ.595. num.2.

ODIVM irrationabile attendi non debet à Principe, deciſ.628. num.1.

OFFICII ſocietas renouata per aliam ſubſecutam ſocietatem nunquid extinguat omnes præcedentes obligationes, & hypothecas; an verò dictæ obligationes, & hypothecæ cenſeantur repetitæ in ſecunda renouata ſocietate, deciſ.34. num.2. per tot.

Officia priuata vt eſt tutela non probantur præſumptiuè & communi reputatione, deciſ.360. num.10.

OFFICIALIS pro ſatisfactione ſui crediti non poteſt ſibi applicare bona quæ adminiſtrat, deciſ.121. n.2.

Officialis non præſumitur certioraſſe ſuum dominum de his, quæ ad ipſorum officium non pertinent, deciſ.259. n.2.

Officiales Cancellariæ poſſunt in litteris apponere alias clauſulas vltra expreſſa in ſupplicatione, deciſ.175. n.5.

Officialis non poteſt facere litteras teſtimoniales ſuper conſuetudine, quia eius officium eſt iudicare, non atteſtari, deciſ. 360. num.8.

Officiales Datariæ habent præſumptionem pro ſe, deciſ.496. in fine.

OMNIS dictio comprehendit etiam inhabiles, deciſ.353. n.2. in fin.

Omnis, dictio vniuerſalis, in numero plurali probata, nullum excludit, deciſ.417. n.1.

Vbi quòd idem operatur, ac ſi de ſingulis facta fuiſſet mentio.

Codicilli dicuntur para teſtamenti, ab eo robur accipiunt, vnumque dicitur venire continuatiuè ad alterum, ibid. n.2.

Omnia, verbum hoc eſt generale, & nihil excludit, deciſ.527. num.7.

ONVS in contractibus non præſumitur repetitum, deciſ.357. num.6.

OPINIONES Doctorum vbi ſunt contrariæ, attenditur opinio eorum qui diſtinguunt, deciſ.137. n.3.

ORATIO vbi in ea duo coniunguntur, omnia cenſetur pariformiter determinare, deciſ.446. num.8.

Oratio indefinita non æquipollet vniuerſali in teſte, deciſ.645. num.7.

ORDO ſcripturæ iuri communi contrarius non attenditur, deciſ.69. num.3.

Ordines probantur per litteras patentes, deciſ.79. n.1.

Ordo intellectus in diſpoſitionibus attendendus eſt, non autem ordo litteræ, deciſ.425. n.7.

Ordo ſcripturæ non ſpectatur, ſed potiùs attenditur diſponentium intentio, deciſ.443. num.6. in fine.

Ordo ſcripturæ attenditur ad declarandum voluntatem deponentis, deciſ.485. num.3.

ORDINARIORVM collatorum appellatione veniunt etiam Capitula in caſibus, in quibus habent poteſtatem conferendi, deciſ.398. num.5.

Ordinarij notitiam, & ſcientiam allegans, illam debet probare, deciſ.88. num.4.

Ordinarius non poteſt authorizare conditiones à ſe appoſitas in iurepatronatus à ſe in ſui fauorem erecto, deciſ.331. n.5.

Ordinarij licentia eſt neceſſaria abſenti Canonico ad hoc, vt lucretur diſtributiones quotidianas, nec ſufficit ſola iuſta cauſa abſentiæ, deciſ.354. n.55.

Ordinarij aſſertioni ſuper negatiua tranſlata in gratia ſtandum non eſt, deciſ.468. num.4.

Declara vt ibid. num.5.

Ordinarij ſententia pro exiſtentia iuriſpatronatus multum probat, quia Ordinarij non ſolent admittere iuſpatronatus ſine admodum claris probationibus, deciſ.478. n.3.

ORIGO alicuius probatur per teſtes, deciſ.544. n.1.

P

PACTVM authoritate propria capiendi poſſeſſionem, nihil operatur quando quis pacto omiſſo iudicem adiuit, deciſ.30. num.6.

Pactum de retrouendendo reſtrictum ad certum tempus nullibi reprobatur, deciſ.50. num.3.

Pacto deduci poteſt quod per ſtatutum permiſſum eſt, deciſ.59. num.9.

Pactum reſolutiuum in tranſactione appoſitum facit vt ipſa tranſactio ratificari non poſſit poſt reſolutam tranſactionem, deciſ.189. num.3.

Pacta in contractu appoſita ſeruanda ſunt, etiamſi repugnent rei in contractum deductæ, deciſ.281. num.2.

Pacta, & conuentiones ſeruanda ſunt, dec.299. n.1. in fin.

Pacta, & conuentiones in contractibus rumpunt quamcumque legem, & conſuetudinem, deciſ.301. n.3.

Pactum reſolutiuum in contractu appoſitum ſeruandum eſt probata contrauentione, deciſ.357. n.1.

Pactum reſolutiuum ſi non fuerit repetitum poſt ſingula capitula, inobſeruantia illius capituli, in quo non eſt repetitum, non inducit pœnam deuolutionis conuentionalis, ibid. n.5.

Pactum de non petendo quando eſt reale, & non perſonale factum ad fauorem principalis debitoris, prodeſt etiam fideiuſſori, deciſ.373. n.70.

Pactum de non petendo factum ad fauorem vnius rei debendæ, an, & quando proſit alijs, deciſ.71. num.

Pacta omnia in tranſactionibus ſunt correſpectiua, deciſ.389. num.6.

Pactum affrancandi in emphyteuſi appoſitum, non obſtat prælationi debitæ domino directo à iure, deciſ.396. n.5.

Vbi rationem, num.2.

Pactum inter contrahentes cum expreſſione nominis contrahentium, & cum adiectione prænominis *ipſo*, vel adiectiui *dictus*, non extenditur ad hæredes, & cenſetur perſonaliſſimum ac demonſtratiuum perſonæ ad oculum, ibid.

Pactum l. commiſſoriæ, quibus verbis concipiatur, deciſ. 422. num. 4.

Vbi quòd nec contractus reſolutio locum habeat, niſi venditore volente.

Pactum l. commiſſoriæ locum habet non ſolùm in contractu emptionis & venditionis, ſed etiam in datione in ſolutum, dummodo non adſit antea conſtitutio pignoris, deciſ.422. n. 6.

Pactum reſolutiuum contractus ob non obſeruationem præmiſſorum fieri poteſt etiam in tranſactione, ibid.

Pactum cenſetur appoſitum *in* fauorem amborum contrahentium, quando in contractu dictum fuit, quia partes cum iſta conditione, & non aliter contrahere voluerunt, n.7. Vbi declaratur hæc concluſio.

Pactum de retrouendendo minuit de vero valore vſque ad tertiam partem, & de hac habenda eſt ratio in conſideratione modicitatis pretij ad effectum arguendi ſimulationem, deciſ. 435. n. 8.

Pactum de futura ſucceſſione quando valeat, deciſ.490. n.8.

Pactum de retrouendendo nunquid excludatur per præſcriptionem, quando deducitur per viam exceptionis, deciſ.582. num. 2.

PAPA ſub inuolucro verborum non præſumitur voluiſſe tertio præiudicare, deciſ.40. num.2. in fin.

Papa non præſumitur voluiſſe communicare priuilegia de quibus ſcientiam non habebat ſine cauſæ cognitione, ibid. n.4.

Papa non dicitur ex certa ſcientia priuilegia conceſſiſſe, niſi priuilegia viderit, vel per ſuos officiales diſcuſſa fuerint, ibid. num.9.

Papa concedendo concordata non cenſetur ſibi ligaſſe manus vt non poſſit conferre in menſibus ordinarij, quia ipſe eſt vniuerſalis ordinarius, & poteſt cum ordinario concurrere, etiam huius negligentia ceſſante, deciſ.79. n.4.

Papa quòd in mente ordinarij voluerit cum illo concurrere in prouiſione quomodo conſtet, ibid. n.5.

Papæ authoritas in beneficialibus ſuprema eſt, & abſoluta, deciſ.215. num.1.

Papa ex cauſa poteſt diſpenſare cum Monacho ſuper voto paupertatis, etiam Monacho remanent in monaſterio, deciſ.246. num.11, & 12.

Papa non præſumitur voluiſſe tollere vnionem Eccleſiarum legitimè factam ex cauſa neceſſaria, deciſione 340. num.2.

Papa ſchiſmaticus titulum validum dare non poteſt, deciſ.352. num.1.

Papa habet abſolutam & omnimodam poteſtatem diſpenſandi ad Eccleſiaſtica beneficia, deciſ.355. num.3.

Papa concedendo beneficiato facultatem teſtandi, & diſponendi de bonis acquiſitis ex redditibus Eccleſiaſticis nunquid dicatur donare, deciſ.368. n. 2.

Papa nunquid poſſit creare duos Canonicos eiuſdem Canoniæ, deciſ.410. n.8.

Papa ſi præuenit in gratia, non datur concurſus tituli, deciſ.540. num. 4.

Papa præſumitur informatus de ſufficienti valore in collatione Eccleſiarum, deciſ.548. n.6.

Papæ familiaritas ſatis dicitur probata ex eo quòd quis fuerit receptus ad honeſtum ſeruitium, deciſ.573. n.2.

Papa non cenſetur ſibi, ac ſucceſſoribus manus ligaſſe, Ibid. num. 4.

Papæ aſſertio, v. *Aſſertio*.

Vide *Pontifex*.

PARENTVM appellatione, quando non agitur de aſcendentibus, neque de cognatis, veniunt agnati, qui tranſuerſales dicuntur, ſiue ſtrictè, ſiue largè fiat interpretatio, deciſ. 534. num.4.

PARIA ſunt rem alicui datam non eſſe, & non remanere aliquo tempore penes eum cui datur, deciſ.477. n.5.

Paria ſunt actum non feciſſe, & illum non legitimè feciſſe, deciſ.516.num.8.

PAROCHIA noua ſi erigatur intra fines antiquæ, habebit decimas, quas aliàs antiqua parochia habebat, etiamſi hoc non caueretur in noua erectione, deciſ.313.num.6.

Parochiæ confinis in inſtrumento cenſus expreſſus quid importet, deciſ.636. num.3.

PAROCHVS habet intentionem fundatam de iure ſuper decimis terrarum intra limites ſuæ parochiæ, deciſ.502.n.6.
Declara vt, ibid.

PAROCHIALIS Eccleſia quòd ſit alteri vnita, probatur ex pluribus conceſſionibus antiquiſſimis diuerſorum Epiſcoporum, deciſ.37. num.1. & ſeqq.

Parochialis Eccleſia nunquid alteri Eccleſiæ vnita cenſeatur ex eo quòd in illa deputatur Vicarius perpetuus, & non amouibilis, ibid. num.8.

Parochiali impetrata, cenſetur impetrata etiam Præpoſitura, ſuppoſito quòd Præpoſitura non ſit diſtincta à parochiali, etiamſi non denominetur parochialis, quia error in denominatione beneficij non vitiat gratiam, deciſ.395. n.4.

PAROCHIANI poſſunt cogi ad reparationem Eccleſiæ ſtante ipſius Eccleſiæ inopia, deciſ.561. num.2.

PARTEM facere, & non admitti ad partem non eſt inconueniens, deciſ.241. num.6.

PARTITÆ illiquidæ non poſſunt ſuſpendere virtutem obligationis Cameralis & executionem, deciſ.412. num.6.

PASCENDI quaſi poſſeſſio nomine vniuerſitatis cenſetur etiam probata per teſtes deponentes ſe vidiſſe paſcere à ſingulis eiuſdem vniuerſitatis hominibus, deciſione 300. num.2. & ſeqq.

PASCVA, & ſyluæ de iure communi ſpectant ad communitatem, deciſ.277. num.2.

PATER habet vſumfructum in bonis maternis communi filio relictis, etiam poſt mortem filij, deciſ.146. n.1.

Pater non eſt debitor legitimæ in eius vita, deciſ.506. n.9.

Pater habet adminiſtrationem à iure in bonis filij, etiam quòd per teſtatorem dati ſint curatores, quia ſimul compatiuntur, deciſ.547. num.6.
Declara vt ibid. num.7. & ſeq.

Pater non habet adminiſtrationem in ſpiritualibus ad filium ſpectantibus, deciſ.571. num.1.

Pater ſi pro filio recipit penſionem, nunquid ex hoc probetur penſionis ſolutio, deciſ.585. n.3. & 4.

Pater aſſignans portionem filiis in teſtamento cum expreſſo iuſſu, quòd aſſignationem acceptent, dicitur facere propriè teſtamentum, & non contractum, deciſ.623. n.1.
Et propter acceptationem filiorum, non tamen mutatur natura vltimæ voluntatis, ibid. n.8.

Pater poteſt omnia ex quacumque ſucceſſione ad filium infantem deuoluta iure proprio, quaſi iam infanti quæſita capere, & ſi filius maior infante deceſſiſſet, reſtitutionem in integrum petere, deciſ.642. n.7.

PATERNA domus cenſetur eſſe pretioſior alijs bonis hæreditarijs, deciſ.506. num.5.

PATIENTIA exigendi decimas præſumitur ex lapſu temporis, & multiplicitate actuum, deciſ.32. num.3.

Patientia, & ſcientia præſumitur in his, quæ publicè, & palàm fiunt, deciſ.461. num.8.

PATRONIS an ſit præfixum aliquod tempus ad præſentandum, vel ad ſubſequutam inſtitutionem, deciſ. 220. num.4.

Patronis negligentibus in præſentando, deuolutio collationis beneficij fit ad Sedem Apoſtolicam, gradatim ſcilicet de patronis negligentibus ad Epiſcopum, de Epiſcopo ad Metropolitanum, & de Metropolitano ad Papam, ibid.

Patronus beneficij poteſt etiam præſentare ſe ipſum, & facit numerum, deciſ.291. num.2.

Patronorum præſentantium numerus quando hinc inde æqualis eſt, præferendus eſt præſentatus ille, qui magis qualificatus ſit, vtputa de familia patronorum, ibid. n.4.

Patronus Eccleſiæ non poteſt impedire, quo minus alius poſſit ædificare in dicta Eccleſia ſine eius conſenſu, deciſione 308. num.3.

Patronus Eccleſiæ non habet in ea ius ſepeliendi priuatiuè quoad alios, neque habet ius ſepulturæ, quia diuerſum eſt à iurepatronatus, niſi ſit expreſsè reſeruatum in limine fundationis, ibid. num.4.

Patronus poteſt in limine fundationis apponere conditiones ſibi bene viſas, deciſ.331. n.2.

Patronus laicus non poteſt variare in præſentando in præiudicium præſentati, niſi ſubſiſtente rationabili cauſa, deciſ.363. num.6.

Patronus dum cognoſcitur ſuper meritis iuriſpatronatus, non eſt ſua quaſi poſſeſſione priuandus, deciſ.568. n.10.
Declara quia aut beneficium vacat in menſe reſeruato, & quaſi poſſeſſio non ſuffragatur aduersùs octauam, aut non vacat in menſe reſeruato, & tunc cum iuſpatronatus poſſit per Ordinarium reuideri, patronus non eſt interim ſua poſſeſſione priuandus, ibid.

PAVPER olim, hodie non præſumitur pauper ad effectum, vt propter paupertatem ſint ſubminiſtrandi ſumptus, & expenſæ litis, deciſ.170. num.3.

PAVPERTATIS cauſa conceſſa prouiſio ceſſat, ceſſante paupertate, deciſ.72. num.4.

Paupertas probatur per teſtes deponentes de publica fama, & aliàs, deciſ.138. num.1.

Paupertas ad hoc, vt pauperi ſubminiſtrentur expenſæ litis, debet in ſpecie probari, vt ſit talis, quæ ſine ſubminiſtratis expenſis litem proſequi non valeat, deciſ.148. n.2.

Paupertas ſi probari debet, non eſt attendenda ſumma egeſtas, ſed inopia reſpectiuè ad conditionem nobilitatis perſonæ, deciſ.201. num.3.

Paupertatis probatio excluditur, ſi conſtat de annuo redditu, cuius vnica exactio ſufficit ad poſſeſſionem, ibidem num.4.

Paupertas probatur per vrgentiam creditorum ad diſcuſſionem bonorum, deciſ.201. num.6.

Paupertas non ceſſat ex eo quòd quis aliquid habeat, ſed parum, deciſ.628. num.1.

Paupertatis probatio non excluditur ex eo quòd quis habeat induſtriam, & operam, quando de ea agitur ad certum, & determinatum effectum, ibid. num.3.

PECVLII profectitij vſusfructus ſpectat ad patrem, deciſ.98. num.2.

Peculium profectitium non egreditur dominium dantis, deciſ. 506. num.8.

PECVNIA numerata in contractu vbi fuit reportata, qui poſtea prætendit iterum fuiſſe ſolutam, debet concludenter probare, deciſ.90. num.3.

Pecunia ſoluta per communitatem publico exactori gabellæ, ſi furata fuerit, communitas eſt liberata, nec ampliùs tenetur, deciſ.180. num.1.

Pecunia ſoluta in vnam cauſam adhuc remanet in dominio ſoluentis, donec in deſtinatam cauſam fuerit verſa, ibidem num.2.

Pecuniæ dominium transfertur per traditionem earum, & commixtionem cum ſuis pecunijs, deciſ.516. num.3.
Declara vt ibid. num.4.

Pecunia mala fide conſumpta condici poteſt ac ſi extaret, ibid. num.6.

Pecuniæ numeratio probatur per illa verba, *actualiter habuit, & recepit coram me*, deciſ.524. num.1.

Pecuniæ vnius non tranſeunt in dominium alterius, ſine ſcientia & conſenſu domini pecuniarum, deciſ.568. n.3.

Pecuniarum depoſitum, v. *Depoſitum*.

PERIVRIVM ad hoc vt euitetur, & ne quis repellatur à limine iudicij, quælibet cauſa excuſat, deciſ.367. n.7.

Periurium non incurritur ſine dolo, & perfidia, & in dubio periurium excluditur, ibid. n.8.

PENSIONIS translatio facta coram executore vigore proceſſus fulminati, in quo erant inſertæ litteræ Apoſtolicæ, an valida ſit, deciſ.6. n.7.

Penſionis illegitimus capax eſt, dummodo ſit clericus, deciſ.12. num. 1.

Penſio non dicitur beneficium, quia eſt merè temporalis, nihil ſpiritualitatis habens, ibid. in fin.

Penſio reſeruata ſuper beneficio paterno vigore Concilij Tridentini nulla, & inualida eſt, intellige de reſeruatis poſt Concilium, non ante Concilium, ibid. n.2.

Penſionis transferendi facultas extenditur etiam ad illegitimos, dummodo ſint clerici, ibid. n.3.

Penſionis tranſlatio facta in vim facultatis à Pontifice conceſſæ, ſeruata illius forma executionem habere debet, deciſ.119. num. 1.

Penſionis reſeruatio, ſeu etiam tranſlatio, an, & quando dicatur ſubreptitia ex eo quòd non fiat mentio alterius penſionis in eodem beneficio reſeruatæ, ibid. n.2.

Penſio tranſlata non dicitur noua penſio, nec nouus modus, licèt obligationis mulctatio fiat de perſona in perſonam, quia in effectu, & ſubſtantia eſt eadem cum antiqua, ibidem.

Penſionis tranſlatio non dicitur ſubreptitia, niſi ex omiſſione qualitatum de iure exprimendarum, ibid. n.3.
Vbi exemplificatur hæc concluſio, & n.4.

Vbi etiam an ſit neceſſaria expreſſio ſacerdotij, quæ erat in transferente.

Penſionis tranſlationis gratia præſumitur iuſtificata ex curſu 30. annorum cum obſeruantia, ibid. num.5.

Penſionis regreſſus appoſitus in facultatem transferendi, quid, & quantum operetur, & quando locum habeat, ibidem num.6.

Penſionis reſeruatio in qua non datur beneficij valor, iuſtificari debet per penſionarium quoad valorem dicti beneficij, ibid. num.1.

Penſionis reſeruationi ſi quis non conſenſit, penſionarius debet iuſtificare omnia contenta in reſeruatione, ibid. num.2.

Penſionis reſeruatio nunquid requirat expreſſionem valoris beneficij, ibid. num.4.

Penſiones veniunt appellatione beneficiorum in materia fauorabili, deciſ.246. num.2.

Penſio extinguitur ſi penſionarius in Religione emittat profeſſionem, ibid.

Penſionis exactio, vel vnica, facit vt acquiratur poſſeſſio, vel quaſi poſſeſſio exigendi illam quæ eſt manutenibilis, deciſ. 310. num.1.

Et non ſolùm contra rectorem beneficij, qui illam ſoluit, ſed etiam contra eius ſucceſſorem, ibid. n.2.

Penſionis exactio probatur per inſtrumentum quietantiæ per penſionarium factæ, quod ſufficit ad effectum manutentionis, ibid.num.3.

Penſionis reſeruatio iuſtificari non debet per neceſſe, quando ſoluere debent conſenſit reſeruationi, & in forma Cameræ ſe obligauit, & gratia eſt pura, deciſ.441. num.2.

Penſionem amittit Clericus contrahens ſecundum matrimonium, & ſic bigamiam, etiam quòd habet indultum retinendi penſionem cum matrimonio, quia non extenditur ad bigamiam, deciſ.485. num.5. & 6.

Penſionem retinendi facultas data in aliquo caſu non extenditur ad tranſlationem, ibid. n.7.

Penſionis reſeruatæ gratia non eſt exequenda, niſi priùs fuerit iuſtificata, deciſ.511. num.1.

Ibi ampliatur hæc concluſio, etiam quòd penſio ſit purè reſeruata, & ibid. n.1.

Vbi præſertim quando agitur cum ſucceſſore in beneficio, qui penſioni non conſenſit.

Penſio impoſita ſuper beneficio quod non eſt in rerum natura, nulla, & inualida eſt, deciſ.530. num.2.

Penſio æquiparatur vſuifructui, ibid.

Penſio reſeruata, dummodo mille remaneant libera reſignatario, ſi non iuſtificetur non infligitur reſeruatio, ſed penſio reducibilis eſt, deciſ.548. num.3.

Penſio reſeruata cum clauſula, *dummodo remaneant mille pro Epiſcopo*, an & quando faciat reſeruationem conditionalem, ibid. num.7.

Vbi etiam quæ probatio ſufficiat pro iuſtificatione huius clauſulæ.

Penſio reſeruata ad effectum vt penſionarius ſe decentius alere poſſit, æquiparatur alimentis, ibid. in fine.

Penſio reſeruata ex cauſa reſignationis efficitur inualida, ex defectu iuris in reſignante, & ex falſa cauſa vacationis narratæ, deciſ.559. num.2.

Penſio eſt quid ſpirituale, deciſ.585. num.3.

Penſionis tranſlatio diuerſa à penſionis reſeruatione, relata tamen ad reſeruationem, cenſetur erronea, nec propter hanc diuerſitatem vitiatur, deciſ.598. n.3.

Penſionis ſolutio, v. *Solutio*.

Penſionis tranſlatio, v. *Translatio*.

PENSIONARIVS per vnicam ſolutionem penſionis conſtitutus dicitur in quaſi poſſeſſione exigendi penſionem etiam contra ſucceſſorem, deciſ.382. num.1.

Penſionarius manutenendus eſt interim pendente cauſa reſtitutionis in integrum aduerſus rem iudicatam, ibid. in fine.

Penſionarius non releuatur ab onere probandi qualitatem gratiæ, ex eo quòd ſit in quaſi poſſeſſione exigendi penſionem, quoties agitur petitorio, non poſſeſſorio, deciſ.457. num.2.

PERITVS ad æſtimandum electus poteſt alium deputare peritum, & iuxta illius menſuram, & æſtimationem declarari, deciſ.128. num.4.

Peritis duobus electis diſcordantibus eligendus eſt tertius, deciſ. 149. num.1. in fin.

Perito de conſenſu partium electo ſtandum eſt, deciſ.209. n.6. ad fin.

Periti ſi diſcordent in relatione quantitatis, & ſummæ, attenditur minor ſumma, quia ineſt in maiori, deciſ.177. num.3.

Periti dicuntur iudices, deciſ.229. num.4.

Perito aſſerenti ſe ad inſtantiam partis electum creditur de mandato vti arbitro, donec aliud appareat, deciſ.289. n.3.

Peritus qui ſe refert ad menſuram aliorum, ſi ex menſura aliorum conuincitur quòd errauerit, ſtandum eſt menſuris relatis contra referentem, ibid. n.4.

Periti calculo, & illius relationi, à qua non fuit reclamatum, regulariter ſtandum eſt, deciſ.193. n. 2.

Peritorum relationi de partium conſenſu electorum, & à iudice deputatorum in iudicio ſtandum eſt omnino, deciſ.516. num. 1.

Peritus quando aſſumit in ſua relatione magis partes iudicis, quàm periti, eius relationis nulla eſt habenda ratio, ibidem num. 2.

Peritus, cuius induſtria & fides electa eſt, non poteſt alium ſubdelegare, ibid. n.3.

Declara, vt num.4.

Peritus poteſt deputare alium ad nudum miniſterium, puta ad ſcribendum, ſicut delegatis non prohibetur ſubdelegare Notarium ad nudum factum ad recipiendum dicta teſtium, ibidem.

Perito ſtandum eſt in rebus pertinentibus ad ſcientiam ſuæ artis, ibid. num.5.

Vide *Relatio*.

PERIVRII exceptio opponi poteſt in quacunque parte iudicij, deciſ.54. n.3.

PERIVRVS à limine iudicij repellitur, deciſ.46. n.1. & deciſ.54. num. 2.

Periurium non eſt præſumendum, nec quòd quis in illud incurrere voluerit, deciſ.539. n.19.

PERSONA quæcumque comprehendit etiam Reges Franciæ, & Angliæ, deciſ.286. n.2.

PERTINENTIARVM appellatione veniunt omnia exiſtentia in loco concreto, quamuis penitus ſeparata, deciſ.234. num.14. & 15.

Vbi alia ad materiam verbi *pertinere*.

PETITIO hæreditatis non datur contra titulo poſſidentem, datur tamen contra habentem titulum ab illo, qui ea actione conueniri poterat, deciſ.33. n.7.

PETITORIVM reſpicientia non ſunt diſcutienda in iudicio ſummariiſſimo poſſeſſorio, deciſ.310. n. 7.

Petitorium nihil habet commune cum Poſſeſſorio, deciſ.313. num. 10.

Petitorium fuiſſe intentatum probatur per productionem gratiæ, *ſi neutri*, deciſ.426. n.2. verſ. Accidit.

PLVRALITAS inſtrumentorum facit arguere ſimulationem in fraudem vſurarum, deciſ.5. n.2.

Pluralitas rerum præſumitur, & non identitas, deciſ.7. n.1.

Pluralitas equorum præſumitur, & non identitas, ibid.

Pluralitas Eccleſiarum non præſumitur, deciſ.58. n. 7.

Pluralitas matrimonij non eſt præſumenda, deciſ.66. n.2.

Pluralitas factorum non præſumitur, ibid.

Præſertim in actibus qui à communiter contingentibus iterari, & multiplicari non ſolent.

Pluralitas actuum præſumitur ex depoſitione teſtium ſingularium in probatione poſſeſſionis, deciſ.73. n.6.

Pluralitas Eccleſiarum eiuſdem inuocationis non præſumitur, deciſ.191. n.6. in fin.

Pluralitas ſummarum non præſumitur niſi probetur, deciſ. 516. num.2. in fin.

Pœna l. ſi quis maior. C. de tranſactionibus, locum habet contra promittentem cum iuramento, & non obſeruantem, deciſ. 28. num.1. & 5.

Vbi tamen quòd pœna huius legis rariſſimè in practica ſeruatur, & ab ea quælibet cauſa etiam iniuſta excuſat.

Pœnæ incurſus excuſatur ſtante cauſa, deciſ.387. n.2.

Pœna ad hoc vt incurratur, debet probari ſcientia certa, & præciſa, nec ſufficit generica, & præſumpta, ibidem num. 4.

PONTIFICES poſſunt ex cauſa rationabili concedere Principibus ſæcularibus priuilegia cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticas, & procedendi aduerſus perſonas Eccleſiaſticas, deciſ.10. num.21. & ſeq.

Vbi tamen declaratur hæc concluſio quomodo procedat.

Pontificis aſſertioni creditur quòd Eccleſia parochialis ſit regularis, deciſ.120. n. 6.

Pontifex poteſt ignorare ſpeciales locorum conſuetudines quæ conſiſtunt in facto, deciſ.286. n.1. in fin.

Vide *Papa*.

PORTIONARII ſunt inferioris ordinis, quàm Canonici, deciſ. 114. num. 1.

Portionarij non habent vocem in electione Prælati, & in adminiſtratione Archipresbyteratus, ſede vacante, ibidem.

Portionarij de iure communi non ſunt de Capitulo, ibidem num. 3.

Digitized by Google

Licèt in Capitulo vocem habeant, ibid.
Portionarij ounquid veniant appellatione beneficiatorum, & officialium, deciſ.162. num.3.
Portionarij dimidij veniunt in oratione vniuerſali aliarum perſonarum, decil.328. num.3.
Portionarij non veoiunt appellatione Capituli, nec ſunt de Capitulo, deciſ.423. num.2.
Portionarij non habent intentionem ſundatam de iure ſuper facultate condendi ſtatuta ſtatum Eccleſiæ reſpicientia, quod Epiſcopo, & Capitulo conceditur, ibid. num.3.
POSITIONIBVS facta confeſſio probatur contra confitentem, deciſ.58. num.5.
Poſitiones non debent admitti, cùm dantur per Procuratorem, qui non aſſeuerauit eſſe veras, cum indiuiduo & ſpecialiſſimo mandato ad ponendum materias in actis ſpecificatas, & ad iurandum de veritate earum, deciſ.217. num.1. & 6.
Nec ſufficit ſpeciale mandatum, ſed requiritur ſpecialiſſimum ad ſic ponendum, deciſ.9. & n.10.
Poſitionis effectus eſt vt is, qui ponit id quod ponit, confiteri dicatur, ibid. n.2.
Cooſeſſio Procuratoris in poſitionibus, non quælibet ſufficit, ſed illa dumtaxat, quæ producit iuris effectum, ſcilicet obligandi dominum, decil.3.n.4. & 5.
Poſitinnes qui dat, irreuocabiliter confitetur, id quod ponit, ideo io Procuratore requiritur ſpecialiſſimum mandatum ad ſic ponendum, ibid. oum.6.
Declara intelligendum eſſe parte oppooente, ibid. n.7.
Poſitionibus reſpondere non poteſt Procurator, niſi cum ſpecialiſſimo, & indiuiduo mandato, ad ſic ſpecificè reſpondeodum, ibid. n.8.
Poſitiones dantur ad effectum vt ponens per reſponſionem & confeſſionem partis releuetur ab onere probandi, ibidem num.11.
Procurator cum ſpeciali mandato ad reſpondendum poſitionibus, ſiue ad dandum poſitiones, & non habens ſpecialiſsimum ad ſic & ſic, *&c.* non poſſet iurare de veritate, tamquam non plenè informatus de conſcientia domini, ſed tantùm de credulitate ad euitandam calumniæ præſumptionem, ibid. oum.12.
Poſitionibus facta reſponſio per verbum *credo*, prnbat contra reſpondentem, decil.544. num.3.
Nec reuocari poteſt, non docto de errore, ibid.
POSSESSIO probatur ex inſtrumento locationis, deciſ.2. num.2.
Poſſeſsio probata cenſetur ex illius apprehenſione in vim mandati & executionis relaxatæ à iudice, decil.30. n.1.
Poſteſsionis probario in poſſeſſorio reintegrandæ quoad ſecundum extremum leuioribus probationibus inducitur, ibid. in fin.
Poſſeſsio rei cooueuti in peſſeſsorio reintegrandæ probatur per ſuſtentationem litis, iunctis adminiculis, ibid. n.2.
Poſseſsio à iudice decreta ſine citatione partis, nulla, & inualida eſt, ibid. n.3.
Vbi idem de poſſeſsione à iudice decreta ſine cauſæ cognitione.
Poſseſsio à iudice nulliter data confirmari non poteſt, etiam quòd eſſet de nouo concedenda, ibid. num.4.
Poſſeſsio anterior poſteriori præualet, ibid. n.8. in fin.
Quaſi poſſeſsio exigendi decimas continuata per 40. annos, quomodo probetur per teſtes ſuper eo deponentes, deciſ.32. num.1.
Quaſi poſſeſsio exigendi decimas alteri non præiudicat, niſi ſciente, & paticote eo, de cuius intereſſe agitur, ibid. num.3.
Vbi etiam quomodo talis ſcientia, & patientia per teſtes probetur.
Poſſeſsio alicuius probari poteſt per teſtes, deciſione 33. num.1.
Quaſi poſſeſsin canferendi beneficia ad fauorem Epiſcopi ſine Capitulo nunquid Epiſcopo ſuffragetur, deciſ.36. num.6.
Quaſi poſſeſsio conferendi beneficia ad fauorem Epiſcopi ſine Capitulo, non ſuffragatur ipſi Epiſcopo probata ex actibus nullis & non effectuatis, ibid. num.8.
Quaſi poſseſsio exactionis decimarum probatur per multiplicatas ſolutiones, imò per vnicam ſolutionem, deciſ.44. num.1.
Poſseſsionis primum extremum in poſseſsorin reintegraodæ probatur per teſtes, & quomodo, deciſ.58. num.2.
Poſseſsionis inſtrumentum in poſseſsorio reintegrandæ probat poſseſsionem alio non poſsidente, ibid. oom.3.
Poſseſsio probatur per ſuſtentationem litis in poſseſsorio recuperandæ, ibid. num.5.
Poſseſsio transfertur traditione & conſenſu, deciſ.78. num.2.
Quaſi poſseſsio quando inducatur ex vnico actu, deciſ.87. num.4.
Quaſi poſseſsio Epiſcopi depuzandi Rectores Eccleſiarum, & eos amouendi probatur per teſtes, & quomodo, decil.93. num.2. verſ. ſed etiam.
Poſseſsio curæ animarum à beneficiatis probata præſumitur potius nomine Epiſcopi, quàm eorum proprio nomine, ibid. num.5.
Poſseſsio eodem tempore penes duos eſse non poteſt, deciſ.99. num.5.
Poſseſsio non probatur ex locatione cum perceptione fructuum alio exiſtente in poſseſsione eiuſdem rei, ibid.
Poſseſsio poſterior præſumitur clandeſtina, & vitioſa, nec pro ea datur manutentio, deciſ.106. n.2. in fin.
Quaſi poſseſsio eligendi Monachorum Priorem, non ſuffragatur ad effectum, vt electus confirmetur ab Abbate, dec.112. oum.1. & 2.
Vbi declaratur hæc concluſio, nunquid procedat in electione Prioris clauſtralis, vel conuentualis monaſterij.
Poſseſsio non cenſetur probata ex locatione ſine perceptione fructuum, vel alijs adminiculis, quando agitur contra tertium, deciſ.120. num.3.
Poſseſsionis titulum mutaſse quis præſumitur ex ſuperuenientia noui tituli, deciſ.127. in fin.
Poſseſsio nunquid amittatur per decem annos, deciſ.129. num.3.
Poſseſsio præſumitur continuata vſque ad tempus litis, ad effectum obtinendi manutentionem, ibid. oum.4.
Poſseſsio beneficij quando dicitur retioeri iure familiaritatis potius quàm nomine proprio, ibid. num.5.
Poſseſsio non dicitur probata per actum, qui liti cauſam dedit, ibid. oum.9.
Quaſi poſseſsio exigendæ penſionis operatur retardationem ſolutionis, non autem operatur iuſtificationem reſeruationis, deciſ.141. num.3.
Poſseſsio matris defunctæ continuatur in filium inſtantem, & in illius patrem ratione legitimæ adminiſtrationis, & vſusfructus, quem habet ipſe pater in bonis maternis filio obuentis, decil.146. num.1.
Poſseſsio poſterior tamquam clandeſtina, & turbatiua manutenibilis non eſt, ibid. ad fin.
Poſseſsio nemini auferenda ſine citatione, ibid. in fine, & oum.3.
Poſseſsio parochialis Eccleſiæ cenſetur apprehenſa per celebrationem Miſsarum, & baptizationem, & aliorum ſacramentorum adminiſtrationem, deciſ.152. n.4.
Vbi etiam idem per perceptionem fructuum, decimarum, primitiarum, & oblationum.
Poſseſsio acquiſita præuia ſubhaſtatione, & liberatione, dicitur legitima, & manutenibilis, deciſ.165. n.1. in fin.
Poſseſsio patris vigore ſtatuti Vrbis continuatur in filios hæredes, deciſ.167. n.1.
Poſseſsio auctore Prætore adepta, ſpoliatiua non dicitur, dummodo iudex ritè, ac rectè proceſserit, ibid. n.2.
Poſseſsio oulliter data reuocanda non eſt, quando conſtat de bono iure poſseſsorio, decil.168. n.3.
Poſseſsiooís cauſam mutare quis ſibi poteſt ex ſuperuenienti titulo ſine miniſterio iuris, ibid.
Poſseſsio nulliter capta conoalidari non poteſt de iure Pontificio, aut Cæſareo, deciſ.169. o.9.
Poſseſsio, ſeu quaſi confereodi cum enunciatiuis antiquis inſtrumentorum habet vim famæ, & probat pertinentiam collationis beneficij, decil.187. n.1.
Poſseſsio percipiendi recognitionem debitam patrono beneficij releuat poſsidentem ab onere probandi iuſpatronatus, decil. 201. oum.6.
Poſseſsio de beneficio defuncti probatur ex publica voce, & fama, & ex confeſsione aduerſarij in ſua gratia, deciſ.205. num.3.
Poſſeſsio probatur per publicum inſtrumentum alio non poſsidente ad effectum manutentionis, decil.224. o.1.
Poſseſsio præſumitur contiouata vſque ad moram litem, ibid. in fine.
Poſseſsio decreta à iudice non reputatur vitioſa, deciſ.232. n.5. ad fin.
Quaſi poſseſsio iuriſdictionis tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus in præiudicium Epiſcopi probatur ex conceſsionibus & priuilegijs à Sede Apoſtolica confirmatis, deciſ.234. num.1.
Poſseſsio cooditionalis non purificata conditione, non ſuffragatur, decil.244. num.2.
Poſseſsio transfertur etiam ex inutili contractu, declara vt ibid. num.5.
Quaſi poſseſsio contra vnum non ſuffragatur contra alium, decil.249. num.2.

Poſſeſſio amittitur per decennium, ibid. num.4.
Poſſeſſio fundi probatur ex locatione cum perceptione fructuum, deciſ.251.num.3.
Intellige ſi locatio facta vti à domino, & poſſeſſore; ſecus ſi pro quocumque iure, & intereſſe, ibid. n.4.
Poſſeſſio, quæ vno titulo habetur, ſuperueniente alio titulo continuatur, & ſuſtinetur transfuſio titulorum, abſque eo quòd concurrat actus retroſimilis, deciſ.253. n.7.
Poſſeſſio anterior manutenenda eſt, quia poſterior præſumitur clandeſtina, & turbatiua, deciſ.258. n.1.
Poſſeſſio inſtrumentalis alio poſſidente non eſt manutenibilis, ibid.n.5.in fin.
Poſſeſſionis vera ſigna ſunt onerum ſolutio, & fructuum collectio, deciſ.261. n.5.
Poſſeſſio & dominium differunt, ibid. n.2.
Poſſeſſio capta alio exiſtente in poſſeſſione nulla eſt, ibidem num.6.
Poſſeſſionis cauſa mutata præſumitur, etiam ſine alia declaratione ſuperueniente nouo titulo, deciſ.264. n.8.
Quaſi poſſeſſio aliquorum actuum particularium arguit poſſeſſionem vniuerſitatis tituli, ſeu cauſæ, propter quam illi actus particulares fiunt, deciſ.268. n.1.
Quaſi poſſeſſio iurium incorporalium non omittitur ſine ſcientia, & patientia illorum actuum, quorum quaſi poſſeſſio amitti prætenditur, ibid. n.4.
Poſſeſſio manutenibilis eſt, quoties conſtat quòd de tempore illius adeptionis erat vacans, & nullus in ea exiſtebat, deciſ. 269. num.2.
Poſſeſſio capta lite pendente tamquam attentata non eſt manutenibilis, ibid.num.3.
Quaſi poſſeſſio lignandi & paſcendi probatur per teſtes de viſu, & quomodo iſto caſu teſtes deponere debeant, deciſ.277. num.1.
Quaſi poſſeſſio præſentandi probat iuſpatronatus, deciſ.291. num.1. & 2.
Vbi etiam quòd ſufficiunt duæ præſentationes effectuatæ.
Quaſi poſſeſſio lignandi & paſcendi nomine vniuerſitatis cenſetur etiam probata per teſtes deponentes ſe vidiſſe lignare, & paſcere à ſingulis eiuſdem vniuerſitatis hominibus, deciſ. 300. num.2. & ſeqq.
Poſſeſſio probata in vna ſylua, non cenſetur probata in alia, deciſ.300. num.8.
Quaſi poſſeſſio percipiendo primitias, & oblationes ex adminiſtratione Sacramentorum, probatur per teſtes, & quomodo, deciſ.309. n.2.
Quaſi poſſeſſio percipiendi primitias, & oblationes ex miniſtratione Sacramentorum probatur ex conſtitutionibus Synodalibus, ibid. num.6.
Poſſeſſio, vel quaſi poſſeſſio exigendi penſionem, probata per vnicam exactionem, ſuffragatur non ſolùm contra rectorem beneficij, qui ſoluit illam, ſed etiam contra eius ſucceſſorem, deciſ.310.num.2.
Poſſeſſio animo dimiſſam probatur ex circunſtantijs, & quæ ſint circumſtantiæ, deciſ.316. n.2. & 3.
Poſſeſſionis amiſſio conſiſtit in ſolo animo, & ex confeſſionibus elicitur, præſertim geminatis, ibid.n.4.
Poſſeſſio vt transferatur, requirit actum facti, nec contentatur conuentione, deciſ.326.n.1.
Poſſeſſio probatur per inſtrumentum adeptionis illius, alio non exiſtente in poſſeſſione, maximè iuncta perceptione fructuum, deciſ.339. num.1.
Poſſeſſio capta per Procuratorem, de cuius mandato ſpeciali non conſtat, non ſuffragatur, ibid. n.2.
Poſſeſſio Eccleſiæ capienda eſt in ipſa Eccleſia, & non in alio loco, ibid.num.4.
Poſſeſſionis continuatio præſumitur, niſi doceatur de interruptione, deciſ.340.num.3.
Poſſeſſionis extremis probatis, præſumitur poſſeſſio de medio tempore, ibid. num.6.
Continuans ſuam poſſeſſionem non attentat, deciſ.342.n.5. Declara vt ibid.
Poſſeſſio beneficij probatur per teſtes deponentes de viſu beneficiatum poſſediſſe, deciſ.355.n.11.
Poſſeſſio probatur per teſtes dicentes vidiſſe aliquem poſſidere, deciſ.375.n.3.
Poſſeſſio probatur per ſuſtentationem litis, ibid. verſ. ſecundùm extremum.
Poſſeſſio ciuilis ſolo animo retinetur, & ſola ſufficit ad obtinendam manutentionem, deciſ.371. n.5.
Quaſi poſſeſſio exigendi penſionem acquiritur per vnicam ſolutionem penſionis, etiam contra ſucceſſorem in beneficio, deciſ.382. num.1.
Quaſi poſſeſſio iuriſdictionis in cauſis ciuilibus & mixtis quomodo probetur, deciſ.383. num.2.
Poſſeſſio verbaliter dimiſſa in iudicio non operatur extinctionem litis, ſi actor non acquiſiuit poſſeſſionem perfectæ, deciſ. 388.num.8.
Poſſeſſio poteſt mutari ex ſuperuenientia nouæ cauſæ abſque alia animi declaratione, deciſ.402.num.5.
Poſſeſſio defuncti vigore ſtatuti vrbis cenſetur continuata in filios hæredes ſine alia apprehenſione, deciſ.406. n.2.
Poſſeſſio rei conuenti in iudicio ſpolij, cenſetur probata per ſuſtentationem litis, ibid.num.3.
Poſſeſſio inſtrumentalis habet omnes iuris effectus, alio non poſſidente, deciſ.426. n.3.
Quaſi poſſeſſio conferendi beneficium probatur ex inſtrumentis collationum cum adepta poſſeſſione effectuatarum, deciſ.429. num.2. & 5.
Poſſeſſio beneficij cenſetur adepta per aſſignationem ſtalli in choro, cum ſcientia, & patientia Capituli, ibidem num.2.
Quaſi poſſeſſio conferendi beneficia probata per Epiſcopum, nunquid cenſeatur ab Epiſcopo acquiſita priuatiuè quoad Capitulum, deciſ.429. num.4.
Poſſeſſio conferendi beneficia amittitur per non reclamationem aduersùs collationes ab altero factas, ibidem num.4. & 6.
Vbi quòd ex actuum frequentia & curſu antiquiſſimi temporis eadem ſcientia, & patientia præſumitur, & ibid. num.8.
Vbi de eadem materia.
Quaſi poſſeſſio conferendi beneficia effectuata cenſetur, quando per obitum beneficiati beneficium alteri confertur, ibid. num.5.
Poſſeſſio probatur per clauſulam *Conſtituti*, etiam ad fauorem hæredum, deciſ.445. n.1.
Poſſeſſio probatur per confeſſionem partis factam poſitionibus, ibid.verſ. ſed vlteriùs.
Poſſeſſio probatur ex perceptione fructuum, ibid. n.2.
Poſſeſſio probatur per teſtes deponentes *vidiſſe aliquem poſſidere*, ibid. verſ. nec non.
Poſſeſſio inſtrumentalis cenſetur plenè probata, & ſuffragatur per ſolum inſtrumentum alio non poſſidente, deciſ.446. num.3.
Poſſeſſio rei conuenti probatur ex ſuſtentatione litis, ibidem num.4.
Poſſeſſio ab aliquo auferri non poteſt ipſo non citato, ibidem num.10.
Poſſeſſio capta per Balium ſine licentia iudicis non ſuffragatur, deciſ.453. num.3.
Vbi etiam quòd iudicis licentia non præſumitur.
Poſſeſſio data à Balio in fauorem alicuius non ſuffragatur alteri, ibid. in fine.
Quaſi poſſeſſio adminiſtrationis Sacramentorum probatur per teſtes deponentes, deciſ.461. n.2.
Quaſi poſſeſſio adminiſtrationis Sacramentorum à iure præſumpta offuſcatur per teſtes deponentes contrarium, ibid. num.5.
Poſſeſſio probari poteſt per teſtes, deciſ.462. n.1.
Quaſi poſſeſſio adminiſtrationis Sacramentorum nunquid requirat ſcientiam, & patientiam eius de cuius intereſſe agitur, deciſ.466. num.7.
Poſſeſsio cenſetur probata quando coloni aliquem recognoſcunt in dominum, & ſic per traditionem, deciſ.471. num.3.
Poſſeſsio probatur ex perceptione fructuum, caſalium cultura cuſtodis appoſitione, & alijs quæ a veris dominis fieri conſueuerunt, ibid. verſ. concurrente præſertim.
Poſſeſsio triennalis cum titulo colorato excuſat prouiſum à reſtitutione fructuum, deciſ.483. n.2. in fine.
Poſſeſsionis inſtrumentum ſufficit ad manutentionem, non conſtito quòd alius poſsideret, deciſ.496. n.1.
Poſſeſsio beneficij capta hora Miſſarum cum aſsignatione ſtalli in choro, & Capitulo, dicitur bene adepta, ibidem num.2.
Poſſeſsio beneficij dicitur benè capta per profeſsionem fidei factam coram Canonicis capitulariter congregatis, ibid.
Poſſeſsio præſumitur continuata vſque ad tempus motæ litis, ibidem.
Poſſeſsionem amittit quis non poſsidendo per decem annos, ibid.n.3.
Poſſeſsio triennalis facit præſumere titulum validum, & ſufficientem, ibid. num.6.
Poſſeſsio poſterior præſumitur clandeſtina, & conſequenter non manutenibilis, ibid. num.7.
Poſſeſsio probatur ex publico inſtrumento aliorum exiſtente in poſſeſsione, deciſ.207.num.1.
Poſſeſsio poſterior manutenibilis non eſt, ibid. n.2.
Poſſeſsio data à iudice nulliter procedente, manutenibilis non eſt, ibid.

Quaſi

Digitized by Google

Quaſi poſſeſſio exigendi penſionem non ſuffragatur in petitorio, ſed ſolùm in poſſeſſorio, deciſ. 511. n. 3.

Poſſeſſio rei conuenti probatur ex ſuſtentatione litis cum adminiculis, deciſ. 555. n. 2.

Declara, vt ibid.

Poſſeſſio non probatur ex eo quòd quis citatus fuerit, ibid. num. 6.

Poſſeſſio beneficij, & Canonicatus data in præſentia Capituli cenſetur data ab ipſo Capitulo, deciſ. 520. num. 6. in fine.

Quaſi poſſeſſio exigendæ penſionis non inducitur à non habente titulum in beneficio pro quo penſionem ſoluit, deciſ. 530. num. 5.

Quaſi poſſeſſio exigendi penſionem tranſit in ſucceſſorem beneficij, ibid. n. 6.

Poſſeſſio illius qui non exiſtit in lite, non dicitur litigioſa, & ideò collitigans abſque vitio attentatorum poteſt extraiudicialiter accipere poſſeſſionem exiſtentem penes non collitigantem, deciſ. 537. n. 5.

Quaſi poſſeſſio exigendæ penſionis inducitur per probationem vnius ſolutionis, deciſ. 538. n. 1.

Vbi tamen exactio penſionis fuerit facta de tempore motæ litis.

Poſſeſſio probatur per teſtes, qui dicunt vidiſſe, aliquem poſſidere, deciſ. 539. n. 5.

Poſſeſſio probatur ex eo quòd quis ſuper bonis poſſeſſis cenſum imponit, ibid. verſ. quæ ſimiliter.

Poſſeſſio probatur per actualem apprehenſionem poſſeſſionis, ibid. num. 3.

Poſſeſſio rei conuenti probatur per ſuſtentationem litis, ibid.

Poſſeſſionem alterius non poteſt allegare tertius, ſed ſolùm poſſidens ad ſuum ius & commodum tuendum, deciſ. 559. num. 4.

Poſſeſſio non probatur per inſtrumentum, in quo conſtat de illius apprehenſione per Procuratorem facta, ſi non apparet de mandato, ibid. n. 5.

Poſſeſſionis adeptio probata per inſtrumentum alio non poſſidente ſufficit ad manutentionem, deciſ. 562. n. 1.

Poſſeſſio probatur per confeſſionem partis, reiecta qualitate vitij, ibid.

Poſſeſſionis adeptio facta non citato poſſeſſore eſt nulla, ibid. num. 3.

Poſſeſſio nulla, & iniuſta non priuat poſſeſſorem ſua poſſeſſione, nec impedit manutentionem habentis anteriorem poſſeſſionem, ibid. n. 4.

Quaſi poſſeſſio in corporalibus acquiritur ex vnico actu, deciſ. 563. num. 2.

Quaſi poſſeſſio exemptionis non ſuffragatur ſine ſcientia, & patientia eius de cuius præiudicio agitur, ibid. n. 4.

Poſſeſſio cenſetur probata per eum, qui rem poſſeſſam alteri cuſtodiendam tradit, deciſ. 566. n. 3.

Poſſeſſio probatur ex reſponſione redditûum, & perceptione fructuum, ibid. n. 4.

Poſſeſſio cenſetur probata ex eo quòd quis prouidet omnibus neceſſarijs ad rem de cuius poſſeſſione agitur, ibidem num. 5.

Poſſeſſio ſecundi extremi in poſſeſſorio reintegrandæ probatur per ſuſtentationem litis, iunctis adminiculis, ibidem num. 8.

Poſſeſſio probatur ex locatione cum perceptione fructuum, deciſ. 576. num. 2.

Quaſi poſſeſſio lignandi probari poteſt per teſtes, & quomodo, deciſ. 583. n. 3.

Poſſeſſio precaria non ſufficit ad manutentionem, ibid. n. 4.

Poſſeſsione ſua naturali iudex nulliter procedendo non priuat, ſecus ſi rectè procedat, deciſ. 594. n. 1.

Poſſeſsio probatur ex locatione domus & penſionum, deciſ. 599. num. 2.

Poſſeſsio ad effectum manutentionis probatur per inſtrumentum alio non poſsidente, deciſ. 611. n. 5.

Poſſeſsio ſine titulo quando dicatur in mala fide in materia reſtitutionis fructuum, deciſ. 622. n. 1.

Quaſi poſſeſsio exigendi cenſum probatur per vnicam ſolutionem, præſertim concurrentibus adminiculis, de quibus, deciſ. 624. n. 1.

Quaſi poſſeſsio exigendi decimas probatur per inſtrumenta rogationum effectuata, & per ſolutionem, deciſ. 637. num. 2. & 3.

Poſſeſsio medij temporis cenſetur probata probatis extremis, ibid. num. 4.

Poſſeſsio capta vigore primi decreti habetur pro nuda detentione, & per eam nec etiam acquiritur dominium, deciſ. 640. ante fin.

Poſſeſsio capta contra formam litterarum Apoſtolicarum dicitur vitioſa, deciſ. 641. n. 2.

Poſſeſsio transfertur per aſsignationem & traditionem rei de qua agitur, deciſ. 647. n. 4.

Quaſi poſſeſsio & obſeruantia conferendi beneficia, quæ ſocietates appellantur, quam Epiſcopus habet, numquid requirat quadragenariam præſcriptionem cum titulo, deciſ. 665. num. 2.

Poſſeſsio vacua poſt præſentatam inhibitionem capta reuocanda eſt tanquam attentata propter contemptum iudicis, deciſ. 670. num. 2.

Poſſeſsio beneficiorum, v. *Beneficium*.

Poſſeſsio triennalis, v. *Triennalis poſſeſſio*.

POSSESSOR à ſua poſſeſsione amouendus non eſt, etiam quòd de ſuo titulo non doceat, deciſ. 30. n. 9.

Poſſeſſor non dicitur amittere ſuam poſſeſsionem, iudice nulliter procedere contra poſſeſſorem, ibid. n. 11.

Poſſeſſor & reus non grauantur onere probandi, nec tenentur ad iuſtificationem ſuæ gratiæ, deciſ. 86. n. 1. & 3.

Poſſeſſor & reus grauantur onere probandi titulum ſuæ poſſeſsionis, quando contra ipſos vrget iuris aſsiſtentia, ibid. num. 4.

Declara, vt n. 6. & 7.

Poſseſſor bonæ fidei non poteſt ad alios fructus, quàm ad perceptos poſt litem motam condemnari, deciſ. 150. n. 9.

Poſſeſſor tertius inter præſentes per ſpacium decennij præſcribit hypothecariam, & Saluianum, deciſ. 315. n. 2.

Poſſeſsor tertius etiam cum titulo, non præſcribit in conditionalibus, ibid. n. 9.

Poſſeſsor ſine titulo non facit fructus ſuos, deciſ. 453. num. 2. in fine.

Poſseſsor ex primo decreto in actione perſonali non facit fructus ſuos, niſi iudex hoc expreſsè dixiſset, ibid. n. 4.

Poſseſsori datur retentio pro melioramentis, deciſ. 513. n. 4.

Poſseſsor præſumitur percepiſse fructus rei quam poſsidet, deciſ. 609. num. 4.

POSSESSORIVM reintegrandæ non datur contra poſsidentem, authore Prætore, deciſ. 30. n. 3.

Vbi quòd hoc fallit, ſi Prætor nulliter proceſsit.

Poſseſsorium reintegrandæ ſpatio 30. annorum præſcribitur, deciſ. 81. n. 3.

Poſseſsorium retinendæ præſupponit in agente poſseſsionem, poſseſsorium verò reintegrandæ præſupponit totum contrarium, deciſ. 99. n. 1.

Vbi propterea quòd hæc duo remedia tanquam repugnantia non poſsunt inſimul cumulari.

Poſseſsorium recuperandæ non datur contra tutorem, vel eius hæredem, pro reddenda ratione adminiſtrationis, ſed actio in factum, deciſ. 150. n. 2.

Poſseſsorij cognitio debet præcedere cognitionem petitorij, deciſ. 177. n. 2.

Poſseſsorij cum petitorio cumulatio concedi non ſolet in ſummarijſsimo iudicio manutentionis, ibid. n. 4.

Poſseſsorium manutentionis non requirit titulum, nec admittit exceptiones oppoſitas contra titulum, deciſ. 224. n. 5.

Poſseſsorium ſemel effectum appellabile, ſemper durat appellabile, deciſ. 254. n. 4.

Poſseſsorium ſummarijſsimum manutentionis non requirit iuſtitiam, vel iniuſtitiam poſseſsionis, ſed in eum ſolum factum attenditur, deciſ. 496. n. 6.

Poſseſsorium iudicium prius terminandum eſt, quàm petitorium, & in poſseſsorio non admittuntur exceptiones reſpicientes petitorium, deciſ. 507. n. 8.

Poſseſsorium reintegrandæ tranſit ad hæredes, deciſ. 566. num. 1.

Poſseſsorium reintegrandæ datur etiam pro mobilibus, ibid.

Poſseſsorium manutentionis non impeditur per exceptionem concernentem petitorium, deciſ. 621. n. 2.

POSSIDERE iure familiaritatis dicitur quis altero exiſtente domino rei poſseſsæ, deciſ. 33. n. 4.

Poſsidere quis præſumitur nomine proprio potius quàm alieno, ibid. n. 5.

Poſsidens beneficium vigore diſpenſationis tenetur iuſtificare diſpenſationem ſtante reſiſtentia iuris communis, deciſ. 86. num. 8.

Poſsidere quis præſumitur iuſto titulo, & modo quo ſibi eſt magis proficuum, deciſ. 127. n. 3.

Poſsidens releuatur ab onere probandi, deciſ. 177. n. 3.

Poſsidere quis præſumitur potius nomine proprio, quàm alieno, deciſ. 277. n. 2.

Poſsideri poteſt à pluribus perſonis vna, & eadem res, diuerſis tamen reſpectibus, deciſ. 300. n. 6.

Poſsideri poteſt eadem res a pluribus diuerſis reſpectibus, deciſ. 388. num. 10.

Poſsidere quis præſumitur titulo ſibi magis proficuo, deciſ. 556. num. 3. in fine.

Poſsidens bona dicitur quæ poteſt in bonis habere, deciſ. 576. n. 2.

POSTERIORA derogant prioribus, & hæc concluſio habet etiam locum in ſtatutis, deciſ.593. n.2. & 3.
Vbi quid ſi ex prioribus fuerit ius quæſitum.
POTEST, verbum cui adiuncta ſit negatiua, inducit prohibitionem, & dicitur clauſula prohibitiua, deciſ.350. n.4.
PRÆBENDA cenſetur ſpiritualis quando eſt applicata Canonicatui non habenti aliam præbendam, deciſ.520. n.2.
Præbenda Canonicatui applicata numquid conferri debeat ab Epiſcopo, vel Capitulo, ibid. n.4.
Vbi præſertim quando in applicatione præbendæ fuit appoſita clauſula, *ſine præiudicio Capituli, &* ibid. n.5.
PRÆCEDENTIA cenſentur repetita in ſubſequentibus ratione continuati ſermonis, deciſ.359. n.3.
Præcedentia ſtatuto dari pateſt, deciſ.499. n.6.
Præcedentiarum materia regulatur ſecundùm antiquam conſuetudinem, deciſ.606. n.3.
PRÆCEPTA cum clauſula, *ſi quis*, &c. reſoluuntur per comparitionem in ſimplicem citationem, & ſine dicta clauſula nulla, & inualida ſunt, deciſ.30. n.3.
Præceptoriæ & commendæ S. Ioannis Hieroſolymitani ſunt beneficia, & cauſa ſuper illis dicitur cauſa beneficialis, deciſ. 584. n.9.
PRÆCONIS relationi quòd fecerit bannimenta publicè, &c. fides adhibenda eſt tanquam de re ſpectante ad ſuum officium, deciſ.284. n.2.
PRÆEMINENTIA quibus concedendum ſit, vel non, non attenditur diſpoſitio iuris communis, ſed attenduntur ſtatuta, & conſuetudines, deciſ.118. n.5.
PRÆFECTVS archiui, v. *Archiui*.
PRÆIVDICIVM modicum Princeps non attendit, deciſ.173. num.18.
PRÆLATI confeſſio non præiudicat Eccleſiæ, deciſ.427. num.3. in fine.
PRÆPOSITVRA quæ in præteritum temporalem tantùm adminiſtrationem habuit, ſolitam dari in titulum collatiuum, de præſenti illam tantùm habere præſumitur, niſi probetur erectio in titulum perpetui beneficij, vel quòd ita ſpatio 40. annorum collata fuerit ab eo qui poteſtatem habuerit, & voluerit illius ſtatum mutare, deciſ.263. n.2.
Præpoſitura de iure non eſt dignitas, niſi ſit prima in Cathedrali Collegiata, vel conuentuali, deciſ.395. n.5.
Vel niſi habeat ſub ſe clerum, & Capellas, ibid. in fin. & n.7.
Præpoſitura regularis ſi caret Conuentu, non dicitur dignitas, ibid. n.8.
PRÆPOSTERATIONES circa diem à Notario factæ in protocollo non diminuunt fidem inſtrumentis, ſi ſic Notarius facere conſueuerat, deciſ.413. n.3.
PRÆSCRIPTIO non cenſetur probata ex vnica enunciatiua, contenta in lege lata à Principe ſæculari contra iuriſdictionem Eccleſiaſticam, deciſ.10. n.24.
Præſcriptio ſine negligentia creditoris non procedit, & negligentia conſiderari non poteſt in eo, qui longè plus in manibus habeat, quàm ipſe prætendat, deciſ.17. n.3. —
Præſcriptio non currit cum mala fide, deciſ.150. n.5.
Præſcriptio inducitur ex quolibet titulo etiam colorato, ibid.
Præſcriptio vt currat non eſt neceſſaria bona fides poſitiua, ſed tantùm requiritur quòd non ſit mala fides, ibidem in fine.
Præſcriptio contra monaſterium etiam per lapſum 30. annorum ſuper aditione hæreditatis non intrat, quia contra Eccleſiam non intrat præſcriptio minor quàm 40. annorum, deciſ. 171. num.3.
Præſcriptio iuris adeundi hæreditatem delatam monaſterio ex perſona monachi non intrat niſi per lapſum 40. annorum, ibid. num.4.
Præſcriptio non currit contra pupillum, & poſtquam pupillus exceſſit pupillarem ætatem ad inducendam præſcriptionem ſubducuntur anni pupillares, ibid. n.7.
Præſcriptio non currit contra exiſtentem in patria poteſtate, & quis exiſtere in patria poteſtate de iure præſumitur donec contrarium probetur, ibid. n.8.
Præſcriptionis exceptio oppoſita ab habente vniuerſalem titulum non impedit Saluianum interdictum, deciſ.190. n.1.
Præſcriptio cenſetur interrupta per ſubſequens compromiſſum, deciſ.207. n.9.
Præſcriptio negatiua non cenſetur probata, non probata alterius partis acquieſcentia, deciſ.213. n.4.
Præſcriptio immemorabilis vt probata dicatur requirit tempus immemorabile, deciſ.274. n.2.
Præſcriptio in incorporalibus interrumpitur quando ille contra quem præſcribitur, impedit præſcribentem in ſeruitute, deciſ. 276. num.3.
Præſcriptio vnica ſufficit in annuis præſtationibus, quæ debentur ex contractu pro omnibus annis, deciſ.315. n.1.
Præſcriptiones tot requiruntur, quod ſunt anni in annuis præſtationibus, quando verſamur in obligatione conditionali, ibid. num.3.
Præſcriptio non currit non valenti agere, ibid. n.8.
Præſcriptio non currit in facultatiuis, deciſ.396. n.6.
Declara, vt num.7.
Præſcriptio an currat contra Eccleſiam vacantem, ſi Prælatus ſuperior pro eius defenſione agere poſſit, deciſ.415. n.3.
Præſcriptio contra Eccleſiam non currit Sede vacante, dec.3. & 4.
Declara, vt ibid.
Præſcriptio eſt ſpecies alienationis, ibid. n.4. in fin.
Præſcriptio eſt ad menſuram poſſeſſionis, quia tantum præſcriptum, quantum poſſeſſum, deciſ.502. n.6.
Præſcriptio non currit in facultatiuis, nec in illis obſtat conſuetudo non faciendi, deciſ.593. n.9.
Præſcriptio immemorabilis in quo differat à præſcriptione longiſſimi temporis, deciſ.631. n.3.
Præſcriptio immemorabilis ſufficit quòd res fuerit deducta ſupra centum annos, & non conſtet de eius initio, deciſ. 651. num.2.
Præſcriptio immemorabilis, v. *Immemorabilis præſcriptio*.
PRÆSENS, & tacens cum poſſit contradicere habetur pro conſentiente, deciſ.55. n.4.
Præſens, & tacens cenſetur ratificare actum in ſui præſentia geſtum, quando ſumus in fauorabilibus, deciſ.653. n.2.
PRÆSENTARI poteſt ad iuſpatronatus Clericus beneficiatus, etiam quòd non incedat in habito, & tonſura, deciſ.592. num.1. per tot.
PRAESENTATIO ſimoniaca ad iuſpatronatus impedit illius tranſlationem, & per eam iuſpatronatus amittitur, deciſ.95. num.3.
Præſentatio ad iuſpatronatus fieri poteſt per ſchedulam priuatam, dummodo ſit recognita intra tempus datum ad præſentandum, ibid. n.6.
Præſentatio maioris partis patronorum præferenda eſt præſentationi minoris partis eorum, deciſ.191. n.1.
Præſentatio vltima præualet primæ, ſubſiſtente cauſa rationabili variandi, deciſ.363. n.5.
Præſentationes effectum ſortitæ per centum annos faciunt præſumi iuſpatronatus ex fundatione, & dotatione, dummodo fuerint continuatæ, deciſ.487. n.5.
Declara, vt num.6.
Præſentationes effectum ſortitæ per centum annos faciunt præſumi iuſpatronatus, niſi conſtet de titulo inualido, ibid.
PRÆSENTATVS ad iuſpatronatus non admittitur niſi probauerit quòd iuſpatronatus ſpectaret ad præſentantem, deciſ.95. num.2.
Præſentatus ſi eſt nobilis, & ſanguine coniunctus teſtatori, qui inſtituit iuſpatronatus, eſt præferendus, deciſ.363. n.7.
PRÆSERVATIO iurium non inducit liberationem, deciſ.373. num.25.
Præſeruatio iurium quando proſit in actu, quo non obſtante remaneat ſubſtantia obligationis, ibid. n.71.
PRÆSERVATIVA iurium non inducit litis pendentiam, deciſ. 269. num.5.
PRAESIDI dicenti ſe delegare cauſas meri, & mixti imperij, & iuſta cauſa, an, & quando credatur, deciſ.137. n.6.
PRAESTATIONES annuæ quæ debentur ex contractu, vnica præſcriptione præſcribuntur pro omnibus annis, deciſ.315. num.1.
Præſtatio annua fauore menſæ Epiſcopalis contra Eccleſias ſubditas probatur per ſolutiones per decennium, deciſ. 465. num.5.
PRAESVMITVR facilè factum quod de iure fieri debet, deciſ.44. num.4.
Præſumitur de præterito ad præſens, quando hoc verum ſit, deciſ.231. n.4.
PRAESVMPTIONEM habens contra ſe, ſi contrarium probare voluerit, fortioribus probationibus grauatur, deciſ. 45. num.7.
Præſumptiones non ſufficiunt vbi quis aliquid probare tenetur, deciſ.62. n.3. in fin. & 4. ad fin.
Præſumptiones plures poſſunt in eodem ſubiecto concurrere, quando tendunt ad eundem finem, deciſ.117. n.6.
Præſumptio de præſumptione elici non poteſt, & non debent ſpecialia plura circa idem multiplicari, deciſ.203. n.7.
Præſumptiones omnes recipiuntur ad euitandam renunciationem iuris proprij, deciſ.253. n.12.
Præſumptio poſſeſſionis clandeſtinæ, & turbatiuæ tollitur per teſtes deponentes de antiquiſſima poſſeſſione, deciſ.300. num.9.
Præſumptio vna tollitur per aliam contrariam præſumptionem, deciſ.321. n.1.
Præſumptiones, & coniecturæ ad probandum ſimulationem debent eſſe efficaces, & dilucidæ & coniecturæ legis & non hominis, deciſ.435. n.5.

Præ-

Digitized by Google

Præſumptionum multiplicatio datur, quando vna deſcendit ab alia, deciſ.444. n.5.
Præſumptiones geminatæ vna ſuper aliam, non dantur etiam in caſu quando ſufficiunt leuiores probationes, præſumptionum enim concurſus non datur, deciſ.521. n.4.
Præſumptionum multiplicatio admittitur, quando vna venit in conſequentiam alterius, deciſ.569. n. 4.
Præſumptionem qui haber contra ſe volens probare contrarium, exactiores probationes deducere tenetur, deciſ.645. num.3. in fin.
PRAESVPPOSITO ceſſante, ceſſat etiam diſpoſitio loquens cum præſuppoſito, deciſ.537. n.7.
Præſuppoſito ceſſante, ceſſat etiam diſpoſitio loquens cum præſuppoſito, deciſ.146. n.4.
Præſuppoſito ceſſante, & non verificato, ceſſat diſpoſitio loquens cum præſuppoſito, deciſ.590. n. 2.
de PRAETERITO ad præſens præſumitur, & quomodo hoc verum ſit, deciſ.235, o.4.
PRAETERQVAM dictio quid importet, deciſ.14. n.2. ante fin.
PRECARII pactum transfert naturalem poſſeſſionem, ita vt ille, cuius fauore appoſitum eſt, poſſit etiam propria ſua authoritate capere, deciſ.251. n. 1.
Limita ſi fuerit appoſitum in genere, quia ratione incertitudinis non operatur translationem poſſeſſionis manutenibilis in aliqua parte, ibid. n. 2.
Precarium, ſeu conſtitutum tutoris non transfert poſſeſſionem ſine conſenſu pupilli, deciſ.624. o.2.
PRETII in duobos inſtrumentis appoſiti identitas facit præſumere ſimulationem, deciſ.5. n.2. & 3.
Pretij rei venditæ declaratio vbi eſt remiſſa arbitrio alicuius, ſequuta declaratione ad illius exequutionem deueniri debet, deciſ.26. n. 2.
Pretium, ſeu valor rei cenſetur liquidatus ex pluribus, licèt ſingula de per ſe non ſufficerent, deciſ.139. o.3.
Pretium & valor rei iuſtus colligitur ex ſubhaſtatione, ibid. n.6. in fin.
Pretia rerum augeri poſſunt beneficio temporis, deciſ. 206. num. 2.
Pretium, & valor rerum poteſt augeri beneficio temporis, deciſ. 241. num. 4.
Pretium confeſſatum præſumitur eſſe iuſtum, & condignum vero valori, licèt de æſtimatione non conſtet, deciſ. 296. num. 5.
Pretij modicitas non dicitur interuenire, etiamſi res minoris ematur, quoties res emitur ad vitam, & à venditore decocto & ſine fideiuſſione de euictione, deciſ.435. n. 9.
PRIMITIAS & oblationes percipiendi quaſi poſſeſſio ex miniſtratione Sacramentorum, probatur per teſtes, & quomodo, deciſ.309. n. 2.
Primitias & oblationes percipiendi quaſi poteſtas ex adminiſtratione Sacramentorum probatur ex conſtitutionibus Synodalibus, ibid. n.6.
PRIMVS acquirens præiudicare poteſt alijs vocatis, intellige de acquiſitione facta mediante pecunia, ſecus ex cauſa liberalitatis, deciſ.366. n.2.
PRIOR Monachorum quis dicatur clauſtralis, ſeu conuentualis, deciſ.112. n.3. & 4.
Prior Conuentualis dicitur ille, qui eſt loco Abbatis, & præeſt Conuentui, in quo non adeſt Abbas, deciſ. 329. n. 1. in fine.
Prior monaſterij eſt ſubordinatus Abbati, & conſequenter dicitur clauſtralis, ibid. n.5. in fin.
PRIVATIO præſupponit habitum, deciſ.415. num.4. & deciſ.477. n.7.
PRIVILEGIORVM communicatio operatur idem, ac ſi eadem priuilegia ſpecificè conceſſa fuiſſent, deciſ.40. n.5.
Priuilegiorum communicatio non trahitur ad ea, quæ cum magna difficultate conceduntur, & in quibus agitur de præiudicio tertij, ibid.
Priuilegia non ſunt amplianda, ſed ſtrictè interpretanda vbi agitur de præiudicio tertij, ibid. n.3.
Papa non præſumitur voluiſſe communicare priuilegia de quibus ſcientiam non habebat ſine cauſæ cognitione, ibid. num. 4.
Priuilegiorum conceſſio, ſeu communicatio cum clauſula, *quatenus licita & honeſta ſint*, quid operetur, ibid.
Priuilegiorum communicatio non trahitur ad ea, de quibus ſpecialis mentio facienda eſt, ibid. n.5.
Papa non dicitur ex certa ſcientia priuilegia conceſſiſſe niſi priuilegia viderit, vel per ſuos officiales diſcurſa fuerint, ibid. num. 9.
Priuilegia dicuntur realis, & non perſonalia, quando conceduntur locis, & bonis, non autem perſonis, deciſion. 234. num. 24.
Priuilegia realia ſuffragantur perſonis ad quas bona, & loca priuilegia deuenerunt, deciſ.23. & 24.
Vbi de eadem materia.
Priuilegia conceſſa perſonis habitantibus in loco, an extendantur ad futuras habitantes, ibid. n.24.
Priuilegium originarium exhibere non eſt neceſſe, quando exhibetur illius confirmatio, in qua poſita eſt tota ſubſtantia priuil. deciſ.352. n.2.
Maximè ſi confirmatio eſt cum clauſula, *ex certa ſcientia*, ibid. in fine.
Priuilegium conceſſum vni militiæ, & eius hoſpitalibus, non ſuffragatur alteri hoſpitali non dependenti à dicta militia, & militiæ qualitate non probata, deciſ.272. n.1.
Proœmij verba in priuilegio arguunt mentem diſponentis, & denotant cauſam finalem, ibid. n. 2.
Priuilegium conceſſum militiæ, & hoſpitali, non videtur conceſſum hoſpitali ſoli ſine militia, ibid. n.3.
Priuilegium conceſſum intuitu alicuius perſonæ ea veriſimili mente concedentis non comprehendit ſeparata, ibid. n. 7. in fine.
Priuilegium quod expreſſè non admittit Epiſcopo, illi reſeruare cenſetur, deciſ.323. n.8.
Priuilegiatus non vtitur priuilegio contra æqualiter priuilegiatum, deciſ.321. n. 1.
Priuilegium non dicitur conceſſum in vim contractus, quando nihil datum fuit, deciſ.389. n.8.
Declara, vt ibid.
Priuilegium conceſſum militiæ, & hoſpitali, non ſuffragatur hoſpitali ſubſiſtenti ſine militia, nec à militia dependenti, deciſ.469. o.1.
Priuilegium conceſſum leproſis ſuper exemptione decimarum, non extenditur ad hoſpitale, in quo curantur leproſi, & alij etiam infirmi, deciſ.493. n.3.
Priuilegiorum confirmationis natura quæ, deciſ. 604. num. 1. & 2.
Priuilegiorum derogatio, v. *Derogatio*.
PROBATIONES quæ iuuant contra authorem, ſufficiunt etiam contra ſucceſſores, deciſ.33. n.7. in fin.
Probatio dubia non releuat, deciſ.45. n.8.
Probatio non concludit data poſſibili veritate contraria, deciſ. 88. num. 6.
Probationes ſi concurrant magis ſtatur illi, quæ fit per ſcripturam, quàm quæ fit per teſtes, deciſ.301. n.7.
Probationes leuiores ſufficiunt in concurſu prouiſorum Apoſtolicorum, non quando agitur contra prouiſum ab ordinario, deciſ.202. n.2.
Probationes recipi poſſunt poſt concluſum in cauſa, quando non contrariantur effectui concluſionis, deciſ.240. n.1.
Probatio quæ fortior eſt vincit minus fortem, deciſ. 243. num. 4.
Probatio plena abſorbet ſemiplenam, deciſ.255. n.1. in fin.
Probatio æquiuoca non releuat, deciſ.263. n.3.
Probatio per inſtrumentum publicum dicitur veritas apparens, & probatio probata, deciſ.296. n.1.
Probatio per teſtes admitti non debet, ſi de probanda conſtat per inſtrumentum publicum, deciſ.305. n.2.
Probatio liquidiſſima non tollitur per probationem æquiuocam, deciſ.313. n. 8.
Probatio non dicitur concludens ex poſſibili veritate contraria, deciſ.332. n. 3. in fin.
Probationes ſuper immobili præſcriptione facta contra patrem non afficiunt filium ſucceſſorem, qui venit, non ex iure patris, vti illius hæres, ſed ex propria perſona, vti primogenitus ex prouidentia maiorum, deciſ.415. n.2.
Probatio contra probationem, remanet inanis, ſi altera ſit in genere, & cum paucioribus teſtibus, altera in ſpecie cum pluribus, deciſ.447. n.3.
Declara, vt num.4.
Probationes non ſunt denegandæ, vel coanguſtandæ, & iudex, qui eas denegat, grauare dicitur, deciſ.451. n.4.
Probationes non debent admitti poſt lapſos omnes terminos probatorios, ibid. n. 5.
Probationi vlteriori renunciaſſe videtur qui inſtat pro ſententia, ibidem.
Probatio probationem non excludit, niſi adſit res iudicata, vel confeſſio partis, vel inſtrumentum, deciſ.568. n.1.
Probatio reſultans ex inſtrumento dicitur liquidiſſima probatio, ibid.
Probationes facientes ad fauorem vnius debent approbari ab eo, ad cuius fauorem faciunt in his quæ deponunt ad fauorem alterius partis, deciſ.578. n.5.
Probatio non concludens & imperfecta conquaſſat contrariam probationem debilem, & imperfectam, deciſ.645. n.17.
Probatio vt concludat, debet eſſe per neceſſe, & non per poſſibile, deciſ.651. n.2.
PROCESSVS factus non productis litteris iuriſdictionem tribuen-

Digitized by Google

buentibus validus eſt quandocunque litteræ producantur, deciſ.6. n.6.
Proceſſus informatiuus in iudicio criminali non probat in ciuili, deciſ.90. n. 6.
Proceſſus originalis teſtium ſi peruenit ad manus partis, ex hoc ſatis probatur didicita eſſe teſtificata, deciſ.154. n.2.
Proceſſus præſumi integros, niſi contrarium probetur, deciſ.219. num. 1.
PROCVRATOR præſumitur dominum certioraſſe de negotio arduo, deciſ.3. n.4.
Procurator, ſeu tutor ad certum actum deputatus non poteſt cætera expedire vltra actum ad quem deputatus eſt, deciſ. 43. num. 1.
Procurator dicitur approbatus, ſi per partem aduerſam vel talis fuit ſemper citatus, deciſ.195. n.7.
Procuratoris conſtituti ad contrahendum matrimonium reuocatio tenet abſque ſcientia & intimatione facta ipſi procuratori, deciſ.204. n.1.
Procurator ad contrahendum matrimonium reuocari poteſt, etiamſi dominus iurauerint illum non reuocare, ibid.
Procurator numquid reuocari poſſit ab eo qui procuratorem reuocare non promiſit, deciſ.23. n.3.
Procurator non poteſt declarare animum ſui principalis ſine ſpeciali mandato, deciſ.268. n.2.
Procuratoris confeſſio reuocari poteſt per principalem, etiam non docto de errore, ibid.
Procuratorem conſtituens non tenetur de geſtis à ſuo procuratore, niſi in quantum petijt procuratorio nomine, deciſ.292. num. 3.
Procurator nunquid cenſetur facere actum potius procuratorio nomine, quàm proprio, ibid. n.4. & ſeq.
Procuratoris negligentia nocet domino, deciſ. 333. num. 3. in fine.
Procurator ſine mandato admittitur pro defenſione Eccleſiæ negligente Capitulo, deciſ.36. n.3.
Procurator ad conſentiendum poteſt conſentire etiam poſt mortem principalis, ſi tamen ſupplicatio fuerit datata viuo principale, deciſ.349. n.10.
Procurator reuocatus debet abſtinere à procuratione, interim donec videatur, an reuocatio ſubſiſtat, maximè ſtante intimatione reuocationis, deciſ.354. n.14.
Procuratoris negligentia non debet nocere principali, deciſ.387. num. 6.
Procurator & exequutor vltimarum voluntatum æquiparantur, nec vnus, nec alter tenetur de ſuo, deciſ.425. n. 8.
Procurator non poteſt præiudicare domino in ſolutione per ipſum facta in vna moneta potius quàm in alia, deciſ. 430. num. 4.
Procuratoris ſcientia non probat ſcientiam domini, ibid. verſ. nec valet replicatio.
Procuratoris tacita confeſſio per productionem libelli reuocari poteſt, etiam non docto de errore, deciſ.431. in fin.
Procuratoris confeſſio poteſt reuocari à principali, deciſ. 445. num. 3.
Procurator dominus litis effectus an ſufficiat citari ad ſententiam, deciſ.448. n.11.
Procurator nunquid poſſit conſentire, vt credatur copiæ alicuius ſcripturæ, originali non producto, deciſ.456. n.2.
Vbi etiam, an poſſit conſentire libro priuato.
Procuratoris mandati defectus ſuppletur ex comparitione principalis, & illius ſcientia, deciſ.486. n.3.
Procurator de geſtis iudicialiter non tenetur de ſuo, ſed tenetur dominus cui attribuuntur omnes actus iudiciales, deciſ. 509. num. 1.
Procuratoris confeſſio in iudicio emanata, ſolet domino præiudicare, deciſ.512. n.2.
Procuratoris confeſſio reuocari non poteſt per dominum, ſi dominus ex poſt ratificauit geſta Procuratoris, quia ſic facit actus ſuos, ibid. n. 3.
Procuratoris confeſſio poteſt ſeparari, & ſi in ea contineatur error, poteſt acceptari, reiecta qualitate erroris, ibid. num. 4.
Procurator ad exigendum, & qui exegit, non præſumitur ſibi ſatisfeciſſe de ſuo credito, ſi reddit rationem de exactis, ibid. num. 5.
Procurator ad exigendum, qui potuit ſibi ſatisfacere de ſuo credito, ſi non ſatisfecit, ſibi imputet, nec poteſt agere contra fideiuſſorem, ibid. n.6.
Procuratoris mandatum præſumitur ex commiſſionibus obtentis ex ſuſtentatione litis cum magnis laboribus & expenſis ex diſputationibus factis eorum, iudice ex productione iurium, & ſcientia domini, deciſ.536. n.1.2. & 3.
Procurator nunquid poſſit conſentire ſtandum eſſe ſimplici copiæ inſtrumenti, ibid. n.4.
Procuratoris ſubſtitutio facta à Procuratore generali habente facultatem ſubſtituendi, non tollit præſumptionem mandati procuræ, ibid.
Procuratorum comparitio in loco ſuſpecto, & pro ſuſpecto recuſato, reualidat proceſſum, & per eum videtur renunciatum recuſationi, deciſ.557. n.12.
Procurator ad exigendum de exactis rationem, reddere tenetur ipſi tantùm conſtituenti, deciſ. 572. num. 2. ante finem.
Declara, vt num. 5.
Procurator præſumitur certioraſſe dominum ſuum ex curſu ſex annorum, deciſ.617. n.3.
Procurator ad exigendum non cenſetur habere facultatem pro extinctione debiti renouare ſocietatem cum debitore, deciſ. 632. num. 3.
Procuratoris mandatum poteſt quandocunque ſuppleri, & produci, quando de illius defectu non fuit oppoſitum à principio, deciſ.650. n.4.
PRODVCENS iura cenſetur ratificare iura producta, deciſ.207. num. 4.
Producens ſcripturam, ita demum cenſetur approbare contenta in eo, quatenus inde ſcriptura probat, aliter ſecus, declara vt deciſ.219. n.5.
Producens præſentationes, & illis vtendo cenſetur approbare producta, deciſ. 287. num. 3. verſ. Quod ſine vlla difficultate.
Producens libellum cenſetur fateri contenta in libello, deciſ.462. num. 3.
Producens inſtrumentum, illud approbare cenſetur, deciſ.590. num. 4.
PRODVCTIO facta ad certum effectum, vltra illum non debet operari, deciſ.351. n.6.
PROFESSIO monialis in monaſterio quando dicatur facta metu reuerentiali, deciſ.532. n. 2.
Profeſſio ſolemnis per ſucceſſionem habitus, an differat per profeſſionem tacitam ad effectum, vt dicatur facta metu reuerentiali, deciſ.533. n. 4.
Profeſſio dicitur metu facta quando in ſucceſſione habitus fuit facta proteſtatio à moniali, & poſtea ſæpiùs repetita, ibid. num. 5.
Profeſſio tacita reſultans ex delatione habitus, & lapſu temporis in monaſterio tollitur per contrarias præſumptiones, & maximè per expreſſam animi declarationem, deciſ.397. num.1. maximè ſi conſtet per tria tempora ante, in, & poſt ſuſceptionem habitus, ibid. n. 2.
Profeſſio monialis, v. *Monialis*.
PROHIBITIONIS alienandi pœna non incurritur, niſi ab alienante fuerit habita ſcientia prohibitionis, & pœnæ in ea appoſitæ, deciſ.160. n.7.
Vbi ampliùs quòd iſto caſu non ſufficit ſcientia fideicommiſſi in genere, niſi etiam concurrat ſcientia pœnalis prohibitionis.
Prohibitio alienandi, & obligandi includit prohibitionem *hypothecæ*, deciſ.285. n.4.
Prohibitio hominis quando concurrit cum prohibitione *legis*, operatur ſolùm effectum in caſu permiſſo à lege, deciſ. 347. num. 1.
Prohibitio alienationis, & venditionis non includit *diſpoſitionem* in vltima voluntate, deciſ.543. n. 5.
Prohibitio alienandi facta in contractu non annullat ipſo iure alienationem, ſed alienans tenetur ad intereſſe tantùm, deciſ. 623. n.1. limita vt n.2.
PROHIBITVS alienare ſub pœna priuationis poteſt ſine incurſu pœnæ, non obſtante prohibitione, alienare quando eſt vltimus vocatus in fideicommiſſo, & ſic quando fideicommiſſum in illo finitur, deciſ.160. n.2.
Prohibitus alienare ſub pœna priuationis hæreditatis non incurrit pœnam quando probabiliter potuit credere ſe alienare potuiſſe, quia talis pœna non incurritur, niſi quando talis alienatio fuit facta dolo, & animo ſubuertendi fideicommiſſum, ibid. num. 7.
Prohibitus alienare ſub pœna non incurrit pœnam traditione non ſequuta, & illo caſu ſufficit ficta traditio per conſtitutum, vel reſeruationem vſusfructus, ſed eſt neceſſaria naturalis, & vera traditio, ibid. n. 8.
PROMISSIO in diem certam, producit actionem, & obligationem ſtatim, & ab initio, declara vt deciſ.124. n.3.
Promiſſio releuationis indemnitatis aliud non eſt, quàm commodum contractus, & incommodum in ſe ſuſcipere, deciſ. 145. num. 5.
Promiſſio de faciendo longè differt à facto, deciſ.326. n. 1.
Promiſſio conditionalis, conditione adimpleta habetur pro pura, deciſ.365. n. 1.
Promiſſio facta contemplatione alicuius euaneſcit mortuo eo, cuius contemplatione fuit facta ante conditionis euentum, declara vt ibid. n.2.

Pro-

Digitized by Google

Promiſſio facta ex falſa canſa, dicitur erronea, & corruit ea defectu conſenſus, deciſ.586. n.1. & 9.
Promiſſio, ſeu conceſſio quæ habet actum ſucceſſiuum, debet durare toto tempore conuento, alias promittens non dicitur ſatisſeciſſe promiſſioni, deciſ.618. n.3.
PROMITTENS manutenere conductorem in poſſeſſione rei locatæ, ad quid teneatur, ibid.
Promitto, verbum in ſcriptis redactum inducit ſtipulationem, deciſ.354. n 6.
Promittens ſactum alienum præciſè tenetur adimplere, ſi ſic cum iuramento promiſerit, deciſ.63. n. 3.
Declara, vt ibid.
Promittens ſactum alienum, ſi condemnatus fuerit ad ſactum præciſum, poteſt ſe liberare per ſolutionem eius quod intereſt, ibid. n.4.
Declara, vt ibid.
Promittens aliquem de damno conſeruare, & indemnem releuare, dicitur promittere factum proprium, & non alienum, deciſ.67. n.8. & 9.
Vbi etiam quid de eo qui promiſit de faciendo conſentire, & de releuando.
Promittens factum alienum, ſi illud poteſt præciſè adimplere, adimplere debet, nec liberatur offerendo intereſſe vigore ſtatuti Vrbis, deciſ.351. n.3.
Promittens cum iuramento factum alienum, tenetur præciſè adimplere, ibid.
Promittens reficere damna, & intereſſe tenetur ad illa poſtquam paſſa ſunt, & incurſa, & non priùs, deciſ.373. n.56.
Promittens ſoluere debitum alienum, aliud non eſt, quàm fideiubere, ibid. n.76.
Promittens aliquid facere, cenſetur promiſiſſe validè facere, itaut producat effectum à partibus conſideratum, deciſ.425. num. 2.
Promittens ſoluere in diem, poteſt ſoluere etiam ante diei euentum, deciſ.443. n. 2. in fin.
Promittens in caſu euictionis reſtituere pecunias pro quantitate euicta non tenetur ad fructus, deciſ.453. n.6.
Promittere ſactum alienum præciſè nemo poteſt, & ſi promiſit, ad id cogi non poteſt, ſed ſuccedit ſolùm obligatio ad intereſſe, deciſ. 67. n. 1.
Vbi tamen quòd hoc fallit de ſtylo tribunalis A. C.
Promiſſio ſacti alieni reſoluitur in promiſſionem diligentiæ, & curæ, vt ſactum promiſſum adimpleatur de iure Canonico, ibid. in fin. & n.2.
Promittens factum alienum, ſi fecit quicquid potuit, vt illud præciſè adimpleatur, & non potuit, excuſatur, ibidem num.2. & 3.
Vbi quòd hoc fallit, niſi per contrahentes aliud conuentum fuerit, vt videlicet quocunque modo ſactum alienum promiſſum non adimpleatur, debeatur pœna, vel intereſſe, & num. 4.
Vbi quid iſto caſu ſeruet ſtylus A. C. & ibid. n. 5.
Promittens ſactum alienum præciſè, cogi poteſt in cauſa dotis, ibid. num. 6.
PROOEMII verba in priuilegio ſignant mentem diſponentis, & denotant cauſam finalem, deciſ.271. n.2.
Procemium inſtrumenti declarat mentem, & intentionem contrahentium, deciſ.348. n. 1.
Procemium inſtrumenti indicat illius cauſam finalem, deciſ.623. num. 5.
Procemium denotat cauſam finalem, deciſ. 629. n.2. in fin.
PROPOSITVM in propoſito idem operari debet, quod oppoſitum in oppoſito, deciſ.126. n.2. in fin.
Proprietas quando de illa conſtat, præfertur poſſeſſioni, deciſ. 568. num. 9.
Vbi in terminis Iuriſpatronatus, ibid.
PROROGATIO inueſtituræ cenſetur facta cum iiſdem qualitatibus, quibus facta eſt ipſa inueſtitura, deciſ.39. n. 1.
Prorogatio alicuius actus cenſetur facta cum eiſdem qualitatibus, & conditionibus contentis in primo actu, declara vt deciſ. 137. num. 20.
Prorogatio non ſuffragatur, quando primum tempus eſt conſumptum, deciſ.402. n.2.
PROROGATVM eſt idem cum primo cuius loco ſubrogatur, deciſ.168. n.7. poſt med.
PROTECTORES Eccleſiæ deputari poſſunt à Pontifice etiam ſimplices Prælati, ne dum Cardinales, deciſ.455. num. 5. in fine.
PROTECTORIA Eccleſiæ de iure ſpectat ad Epiſcopum, deciſ. 630. n. 4.
Niſi fuerit deputatus ſpecialis Protector, ibid.
Pro tempore dictio, refertur ad futurum, deciſion. 398. num. 11.
PROTESTATIO facta in ſecunda renouata ſocietate, in qua reſeruatur anterioritas, & prioritas hypothecæ primæ ſocietatis, quid operetur, quantum, & quando, deciſ. 34. num. 2.
Proteſtatio præſeruatiua ſui iuris non prodeſt facta in vno actu, niſi repetatur in alijs ſubſequentibus actibus, deciſ.193. num. 5.
Proteſtatio metus ante contractum matrimonium, matrimonium ſubſequens annullat, deciſ.204. n. 2.
Proteſtatio, & præſeruatiua iurium non inducit litis pendentiam, ſed indicat mentem reſeruandi ſibi ius agendi in futurum, deciſ.269. n. 5.
Proteſtatio, ſeu interpellatio admiſſa, ſi, & in quantum dicitur ſimpliciter admiſſa, deciſ.351. n.4.
Proteſtatio nullitatis in iudicialibus reperiri debet in quolibet actu, deciſ.456. n.3.
Proteſtationes de non recedendo à recuſationibus, vt afficiant & excludant conſenſum, debent eſſe repetitæ in ſingulis actibus, deciſ.553. n.13.
Proteſtatio, & reſeruatio iurium facta à creditore acceptante in ſolutum nomen ſui debitoris, ſuffragatur, vt poſſit redire ad primæuam actionem contra debitorem, ſi debitoris nomen ſibi datum in ſolutum exigi non poteſt, deciſ. 631. in fine.
Proteſtatio, ſeu reſeruatio iurium ſuorum ſemper intelligenda eſt ſecundùm naturam actus cui adijcitur, etiamſi verba reſtringi oporter, deciſ.649. n. 3.
Proteſtatio contraria facto dicitur nulla, eiuſque non eſt habenda ratio, ibid.
Proteſtationes Rota admittere ſolet, *ſi & in quantum*, ſed non ſolet mandare afficere abſque cauſæ cognitione, deciſ. 658. num. 3.
Vbi etiam quòd hæc ſunt decreta interloquutoria, quæ poſſunt quandocunque reuocari.
Proteſtationes fieri non poſſunt à Procuratore non habente mandatum, ibid.
PROTONOTARII non participantes beneficium, ſi per eius obitum vacaret, intrat reſeruatio, de qua in regula prima Cancellariæ, deciſ.398. n.2.
Protonotarij non participantes ſunt verè, & indubitatè familiares Sanctiſſimi, ad effectum, vt in caſu vacationis Pontifex de illorum beneficijs poſſit liberè diſponere vigore conſtitutionis Pauli III. ibid. & ſeqq.
Vbi, an per dictam conſtitutionem cenſeatur derogatum priuilegio Leonis X. concordatis Germaniæ, & litteris Nicolai V, & per tot. deciſ.
PROVENTVS ſeu obuentionis verbum generale eſt, comprehendens omnes redditus cuiuſcunque qualitatis, deciſ.595. n.2.
PROVINCIÆ nomen eſt generale plures diœceſes comprehendens, deciſ.234. n.2. in fin.
PROVISIO paupertatis cauſa conceſſa, ceſſat paupertate ceſſante, deciſ.72. n. 4.
Prouiſio Apoſtolica quando ſuſtineatur in præiudicium iuriſpatronatus, deciſ.276. n. 4.
PROVISVS ab ordinario cùm ſit in bona fide, ſua poſſeſſione priuandus non eſt per præſumptiones, ſed per plenas probationes, deciſ.4. n.5.
Prouiſus præſumitur poſſidere beneficium in vim tituli Apoſtolici validi, & ſic præſumitur effectuatio, deciſ.36. n.7.
Probationes leuiores ſufficiunt in concurſu prouiſorum Apoſtolicorum, non quando agitur contra prouiſum ab ordinario, deciſ.502. n.2.
PROXENETIS regulariter debentur merces pro rebus in quibus fuerunt mediatores ad vendendum, deciſ.392. n.1.
Amplia & declara vt per totam deciſionem.
PROXIMIOR conſanguineus non poteſt in contractu minoris interuenire, ſi aliquod habet intereſſe, deciſ.98. n.7.
Proximiorum appellatione veniunt etiam fœminæ, quando teſtator non reſpexit ad agnationem, deciſ.518. n.3.
Proximiorum appellatione nunquid veniant ſpurij & baſtardi, deciſ.616. num.
PVBLICA vox, & fama, non prodeſt quando materia eſt recens, deciſ.292. n.4.
Publica vox & fama probat quem eſſe natum in aliqua ciuitate, deciſ.532. n.2.
Publica vox & fama ſufficit pro iuſtificatione narratorum in gratia, ibid. n.5.
PVELLÆ verbum intelligitur de virgine, deciſ.288. n.3.
PVPILLI ſi fuerint indefenſi in iudicio, omnia acta corruunt, deciſ.169. n. 5.
Pupillus ad hoc vt poſſit legitimè præſentare ad iuſpatronatus, ſufficit quòd ſit maior ſeptennio, deciſ.363. n. 5.
Declara, vt num.4.
Præſentatio pupilli maioris ſeptennio eſt præferenda in concurſu præſentationis tutorum, ibid. n.3.
PVRGATIO moræ non admittitur quando ius actoris eſt factum deterius, deciſ.373. n.80. in fin.

QVA-

Digitized by Google

Q

QVACVNQVE vniuerſale verbum comprehendit etiam ea quæ impropria dici poſſunt, deciſ.60. n.3. in fin.
QVALITAS à ſtatuto requiſita, ſi non probetur, ſtatuti diſpoſitio locum non habet, deciſ.225. n.2.
Qualitas beneficij quæ ſit inſpicitur vltimus ſtatus, deciſ. 544. num. 5.
Qualitas in conſtitutione, ſeu lege acquiſita probari in primis debet antequam ex ea agatur, deciſ.603. n.1.
Qualitas quando eſt fundamentum intentionis alicuius, debet probari in ſpecie, deciſ.645. n.2.
Qualitas adiecta verbo intelligitur ſecundum tempus verbi, ibid. num. 5.
Quamdiu, dictio quid importet, & de eius ſignificatione, deciſ. 585. n. 1.
QVANTITATE promiſſa viro, etiam ſi ſoluenda ſit non mobilibus pro acconcio, ſeu alijs æſtimandis, quia per æſtimationem transeunt in dominium viri in euentum reſtitutionis, debet reſtitui quantitas, deciſ.296. n.4. & 5.
QVASI poſſeſſio, v. *Poſſeſſio*.
Quia, dictio importat cauſam pro certo, & pro conſtante, deciſ. 411. num. 2.
QVICVMQVE, non extenditur ad actum nullum, & inualidum, deciſ.270. n. 1.
Quilibet dictio importat idem quod dictio *omnis*, deciſion. 353. num. 2.
QVITANTIA particularis creditoris, etiam quòd formiter recognita non ſit probat, ſi concurrunt adminicula, veluti ſubſtantia debiti, congruitas pretij, quòd alias non laboraſſet, neceſſitas ſoluendi certo tempore, deciſ.437. n.3.
QVITATIO, & liberatio eſt ſtricti iuris, & ſtrictiſſimè intelligenda, deciſ.25. n.4.
Quomodolibet dictio, ſignificat quemcumque modum qui excogitari poſſit, deciſ.338. n.3.
Quoque dictio, eſt implicatiua præcedentium, deciſ. 173. n. 19. & 21.
Vbi quòd in dubio iudicandum eſt eſſe retractui locum.
Quouſque dictio, eſt dictio extinctiua, deciſ.146. n.5.

R

RARO contingentia non ſunt in conſideratione, deciſ. 322. num. 10.
RATIFICARE dicitur quis conuentionem qui poſtea capitulis dictæ conuentionis vtitur, deciſ.150. n.6.
RATIFICATIO vel conſenſus præſumitur per obſeruantiam 30. annorum, deciſ.64. n.3.
Ratificatio actus non inducitur ſine certa ſcientia, & notitia omnium qualitatum actus, qui prætenditur ratificatus, deciſ.109. num.2. & ſeqq.
Ratificatio tranſactionis inducitur ex receptione eorum, quæ in tranſactione dari permittuntur, deciſ.136. n.5.
Ratificatio, & approbatio pacto potentior eſt quàm verbis, deciſ.219. n.4. in fin.
Ratificatio geſtorum per alium nomine ratificantis operatur, vt illa ab ipſemet ratificante geſta dicantur, deciſ. 267. num. 2.
Ratificatio probatur per factum ſubſecutum, non minus valida, quàm ſi fieret verbis, ibid. n.3.
Ratificatio ſcripturæ inducitur, ſi quis ex ea agit, ibid. n.4.
Ratificatio non inducitur ſine ſpeciali, & indiuidua ſcientia præiudicij, quod infertur ipſi ratificanti actum quem ratificat, deciſ.268. n.2. ante fin.
Ratificatio ex interuallo non nocet ei cui ius quæſitum eſt illo medio tempore, deciſ.328. n.5.
Ratificatio coram iudice habet vim ſubſcriptionis, deciſ. 49. num. 6.
Ratificatio retrotrahitur, quando medio tempore ius fuit alteri quæſitum, deciſ.516. n.7.
Ratificatio actus facti per Procuratorem habet vim mandati, deciſ.524. n. 4.
Ratificatio habet vim mandati, deciſ.572. n. 4.
Ratificatio non datur abſque ſpecifica notitia eius quod ratificatur, ita vt implicita, & generica non ſufficiat, deciſ.632. num. 4.
RATIO legis dicitur communis lex ad omnes caſus, deciſ.246. num. 5.
Ratio vbi eſt eadem, non eſt curandum de diuerſitate caſuum, ibidem.
Ratio vbi eadem eſt, eadem viget iuris diſpoſitio, deciſ. 350. num. 6.
Ratio vnica vbi aſſignari poteſt, illa habetur pro expreſſa, ibid. num. 8.
Ratio vnica habetur pro expreſſa, quando non niſi illa aſſignari poteſt, deciſ.411. n. 2.
REASSVMENS cauſam feciſſe dicitur propria ſua omnia acta facta in cauſa reaſſumpta, deciſ.581. n. 4.
RECESSVM cenſetur à ſuſpicione per alios ſubſequentes actus approbatorios, iudice allegato ſuſpecto, deciſion. 3. num. 5.
RECOGNITIO manus facta cenſetur per teſtes, dicentes ſe habere notam manum ſcribentis, quia alias viderunt eum ſcribere, præſertim concurrentibus adminiculis, deciſ.41. num. 1.
Recognitio manus facta per teſtes de ſimilitudine ſcripturarum deponentes, nunquid dicatur concludenter probata, deciſ. 41. num. 5.
Recognitio manus nunquid cenſeatur probata per teſtes, qui non viderunt ſcribere, n. 6. Vbi etiam quid ſi vltra teſtes concurrunt adminicula.
Recognitio manus alicuius dicitur ſufficienter facta per teſtes dicentes ſe notam habere manum ſcribentis, quia viderunt illum pluries ſcribere, licèt non fuerint præſentes quando is, cuius manum recognoſcunt, ſcripſit ſcripturam de qua agitur, declara vt deciſ.663. n.5.
Recognitio manus cenſetur facta per vnum teſtem dicentem ſe fuiſſe præſentem, & vidiſſe ſcribere ſcripturam, de cuius recognitione iunctis adminiculis, ibid. n. 6.
RECTOR collegij non poteſt acceptare ſine ſpeciali mandato laudum contra collegium, deciſ.244. n. 6.
Rector beneficij facit *fructus ſuos*, *deciſ.442. n.5.*
RECVRRENS ad iudicem ſæcularem in *cauſa Eccleſiaſtica*, non excuſatur ex eo, quòd dicat velle ſe proſequi cauſam grauaminis coram Eccleſiaſtico, quia potuit adire ſuperiorem iudicis Eccleſiaſtici, & ad eum recurrere, deciſ.7. n.3.
Recurrentes ad iudices laicos pro habenda inhibitione iudicibus Eccleſiaſticis ipſo iure ſunt excommunicati, deciſ.10. num.1. & ſeqq. per tot.
Vbi proponuntur contraria, & illis reſpondetur.
Recurrens ad iudices ſæculares eſt excommunicatus, etiam quòd recurrat ad impediendum violentiam aſſertam ſibi fieri à iudice ſæculari, n.8. in fine, & ſequentibus.
Recurrens ad iudicem ſæcularem eſt excommunicatus, etiam quando Eccleſiaſticus iudex prætendatur negligens, deciſ.11. & n. 12.
Recurrentes ad iudices ſæculares non excuſantur ab excommunicatione ex prætenſa Hiſpaniarum, ſeu alia contraria conſuetudine, obſeruantia lege, ſeu priuilegio, deciſ.14. & ſeqq. pluribus per tot.
RECVRRERE debent ad Archiepiſcopum, vel ad Nuncium Apoſtolicum, qui ſentiunt ſe grauatos à iudice Eccleſiaſtico, deciſ.30.
Recurrere ad iudices ſæculares quibuſnam caſibus à iure permiſſum ſit, deciſ.31.
RECVRSV pendente, maximè citata parte, nullum *currit tempus* ad inducendam deſertionem, deciſ.416. n. 4.
REDDITVS Eccleſiæ ad effectum probandi ſuperabundantiam, debent probari per corpora bonorum, nec ſufficit per publicam vocem, & famam, deciſ.201. n.9.
REFERENS ſe ad conſtitutionem, ſeu ſtatutum, cenſetur in totum ſeruare voluiſſe ſtatutum & conſtitutionem, ad quam ſe refert, deciſ.123. n.2. in fin.
Referens in quo aliquid exprimitur diuerſum à relato ſecundùm relatum regulari debet, deciſ.578. n.3.
Referenti quandoque magis creditur, quàm relato, deciſ.602. num.3.
REFORMATIO alicuius diſpoſitionis præſuppon it ipſam diſpoſitionem fuiſſe, deciſ.498. n.6.
REGRESSVS penſionis, v. *Penſio*.
REGVLA octaua Cancellariæ, vbi vult fieri mentionem de menſe vacationis, eſt intelligenda quando beneficium vacat in menſe reſeruato Papæ, non quando vacat in menſe ordinarij, deciſ.79. n.3.
Regula quòd nemo plus iuris in alium transferre poteſt, quàm ipſe habeat, deciſ.95. n. 2.
Regula reuocatoria ceſſionum non habet locum in ceſſione pro dote neceſſaria menſæ capitulari facta in erectione cathedrali, deciſ.175. n.2.
Regula octaua Cancellariæ continet ampliſſimas clauſulas, quæ referuntur etiam ad regulas præcedentes, deciſ. 200. num. 3.
Declara, vt num.4. 7. & 8.

Regula, quod mihi prodeſt, & alteri non nocet, faciendum eſt, deciſ.279. n. 2.
Regula quòd ex diuerſis non infertur, deciſ.313. n. 5.
Regula octaua comprehendit omnia beneficia, & tollit conſuetudines etiam immemorabiles, & indulta ac priuilegia Apoſtolica tam ſuper optione præbendarum, quam ſuper diſpoſitione beneficiorum, etiam quòd priuilegia continerent quòd nunquam ſub reſeruationibus comprehenderentur, cùm regula habeat clauſulas derogatoriarum derogatorias, deciſ. 336. num. 1.
Regula octaua comprehendit beneficia iuriſpatronatus in priuilegio, ibid.
Regula, *ſingula ſi non proſunt, multa collecta iuuant*, maximè attenditur in materia probationum, deciſ. 455. num.2. ad med.
Regula quòd vnumquodque diſſoluitur eodem modo, quo ligatum eſt, deciſ.495. n.2.
Regula octaua comprehendit beneficia iuriſpatronatus ex priuilegio, & derogat quibuſcumque priuilegijs, etiam quòd in illis fuerit dictum quòd nunquam ſub Apoſtolicis reſeruationibus comprehendantur, deciſ.568. n.1.
Regula operatur effectum ſuum vbi exceptio non eſt clara, ibidem.
Regula octaua quatenus comprehendit beneficia iuriſpatronatus ex priuilegio habet locum non obſtante quaſi poſſeſſione præſentandi, cùm propter decretum irritans inficiat titulum, & poſſeſſionem, ibid. n.6.
Vbi quòd ideo concluſio procedit, quia reſeruatio eſt generalis, nulla habita diſtinctione an ſit de certo, vel incerto corpore beneficij.
Declara vt procedat quando decretum eſt iuſtificatum, vt ſi indubitanter conſtet beneficium eſſe de iurepatronatus ex priuilegio, aliàs ſecus, ibid. n.7.
Vbi quòd requiritur res iudicata, vel confeſſio partis, aut alia liquida probatio, vtpotè illa quæ reſultat ex instrumento.
Regula, de non tollendo iure quæſito non eſt neceſſaria derogatio in declaratione, deciſ.630. n.4.
REGVLARES habentes curam alicuius parochialis Eccleſiæ debent viuere ex redditibus eiuſdem Eccleſiæ, deciſ.33. num.4. in fine.
Regulares poſſunt de licentia ſui Prælati habere adminiſtrationem temporalem, & vſum quorundam bonorum, non tamen poſſunt habere dominium, & proprietatem, deciſ. 246. n.10. ad med.
REINTEGRANDÆ remedium non datur non conſtito de primo extremo, nec ei qui ſuo facto à ſua poſſeſſione cecidit, deciſ. 556. num. 1.
REINTEGRATIO, v. *Remedium*.
RELATIO efficit, vt omnia quæ continentur in relato, dicantur expreſſa in referente cum omnibus ſuis qualitatibus, deciſ. 94. num. 6.
Relationi tertij periti ſtandum eſt, etiam ſi admiſſa ſit per iudicem cum clauſula, *citra præiudicium ambarum partium, & quatenus de iure*, deciſ.229. n.1.
Relatio in contractu non cenſetur facta quoad ea, quæ ſunt expreſsè diſpoſita, deciſ.282. n.5.
Relatio debet fieri ad proxima in inſtrumento, deciſ. 310. num. 6.
RELATIVVM non eſt reſtringit præcedentia, ſed tantùm refertur ad totum ſuum antecedens, deciſ.446. n.8.
Declara vt ibid. in fine.
Relatiua diſpoſitio non concludit vbi non concordat cum relato, deciſ.568. n.5.
RELATVM eſt in referente cum omnibus ſuis qualitatibus, deciſ. 282. n.2. & deciſ.328. n.3.
RELEVATIO indemnitatis plus importat, quàm ſimplex accollatio debitorum, quia extenditur etiam ad moleſtias iniuſtè, & de facto illatas, deciſ.338. n.4.
RELIGIO montis Oliueti habet priuilegium, vt contra ipſam non currat præſcriptio minori tempore quàm 60. annorum, deciſ.171. n.4.
RELIGIOSI mendicantes monachi aliqui ſunt ex regula, & aliqui ex proprijs conſtitutionibus mendicantes, deciſ. 477. num. 4.
Ex regula non ſunt capaces legati ſtabilium, nec ad retinendum, nec ad vendendum: mendicantes autem ex conſtitutionibus ſunt capaces legati ad vendendum, licèt non ad retinendum, ibid.
REMEDIVM l. fin. C. de edict. D. Adrian. tollend. competit fideicommiſſarijs, deciſ.33. n.6.
Vbi etiam quòd iſto caſu ſufficit probare poſſeſſionem fideicommittentis de tempore mortis abſque alia probatione dominij.
Remedium reintegrandæ non datur non probato primo extremo, deciſ.99. n.4.
Remedium petitionis hæreditatis, vel interdictum quorum bonorum, non impeditur per habentem titulum inualidum, deciſ.189. n.5.
Remedium ſemel competens non conſummatur per actum nullum, declara vt deciſ.254. n. 3.
Remedium l. fin. C. de edict. D. Adrian. toll. non competit ei qui ſemel immiſſus fuit, declara vt deciſ.326. n.9.
Remedium l. fin. C. de edict. Diu. Adr. competit fideicommiſſario, deciſ.444. n.4.
Remedium l. fin. C. de edict. D. Adr. toll. locum habet, probata poſſeſſione defuncti tempore mortis, ibid. n.5.
Remedium Saluiani interdicti vt locum habeat, quæ requirantur, deciſ.560. n.1.
Remedium Saluiani interdicti competit etiam legatarijs pro legatorum conſequutione, ibid. n.2.
REMISSIO facta debitori non impedit quominus fideiuſſores poſſint conueniri pro debito pro quo fideiuſſerunt, intellige de fideiuſſoribus, qui ſe principaliter, & inſolidum obligauerunt, ſecus de fideiuſſoribus acceſſoriè obligatis, deciſ.449. num. 4.
REMISSORIÆ forma data, & non adimpleta, examen eſt nullum, deciſ.3. n.1.
Remiſſoria concedi ſolet abſque legitimatione perſonarum, deciſ. 36. n.3. in fin.
Remiſſoria in beneficialibus vt concedatur quæ requirantur, ibid. num. 4.
Remiſſoria non conceditur quando articuli non ſunt releuantes, deciſ.135. n. 2.
Remiſſoria non conceditur ad probandum ea, de quibus per ſcripturam conſtare debet, ibid.
Remiſſoria denegatur quando de contrario conſtat per ſcripturas, ibid. n.3.
Remiſſoria non datur quando cauſa eſt beneficialis ſine fumo, ibid. n.10.
Remiſſoria in cauſa decimarum conceditur in quacunque inſtantia, etiam ſine fumo, deciſ.183. n.1.
Remiſſoria conceditur etiam ſuper eiſdem quando datur articulus releuans ſuper materia non ampliùs articulata, & quando ſuper eiſdem dantur articuli magis ſpecificè, & diſtinctè, ibid. num.2. & 3.
Remiſſoria non denegatur ſuper eiſdem, quando probationes factæ redduntur obſcuræ ex contrarijs probationibus, & remiſſoria deſeruit ad tollendam obſcuritatem, ibid. n.4.
Remiſſoria petita à Procuratore non habente legitimum mandatum producit nullitatem examinis teſtium, deciſ. 239. num. 1.
Remiſſoria conceſſa parte non citata, nulla, & inualida eſt, ibid. num. 3.
Remiſſoria in qua non fuit præfixus aliquis terminus probationis non valet, ibid. n.5.
Remiſſoria non conceditur poſt didicita teſtificata, quia non admittitur nouum examen, deciſ.301. n.1.
Remiſſoria petita in vltimis audientijs Tribunalis inducit non modicam ſuſpicionem calumniæ, ibid. n.2.
Remiſſoria deneganda eſt propter releuantiam probandorum, ibid. num. 4.
Remiſſoria non datur, quando materia eſt irreleuans, nec admittitur ad probandum, quod probatum non releuat, deciſ. 305. num.1.
Remiſſoria vbi continet vnum locum examinis teſtium, & teſtes examinantur in alio loco, examen eſt nullum, deciſion.306. num. 2.
Remiſſoria ſi continet iudicem, coram quo ſunt examinandi teſtes, examen faciendum eſt coram iudice in remiſſoria nominato, & non coram alio, ibid. n.3.
Remiſſoria non conceditur ad impediendam immiſſionem, ex l. fin. C. de edict. D. Adr. tollend. deciſ.324. n. 3.
Remiſſoria non debet dari ad impediendam immiſſionem, quando prouiſus iuſtificauit ſuam gratiam, deciſ.349. n.1.
Remiſſoria conceditur in cauſis profanis in quacunque inſtantia, & etiam ſine fumo, quando materia eſt releuans, & maximè lite cœpta in Curia, & commiſſa appellatione remota, deciſ. 36. n.1. & 2.
Vbi amplius quòd ſufficit vnum articulum eſſe releuatum.
Remiſſoria non denegatur ſi articuli ſint releuantes, deciſ. 367. num. 1.
Remiſſoria non datur ſuper articulis, ſuper quibus fuit data altera remiſſoria, deciſ.385. n. 1. & 2.
Vbi ampliatur hæc concluſio.
Remiſſoria ſecunda non dari ſolet ſuper nouis articulis, ibidem vbi etiam quid de tertia remiſſoria.
Declara, vt num.2.
Remiſſoria ſecunda concedi non ſolet, niſi ex aliqua cauſa & ceſſante calumnia, deciſ.517. num.2. vbi ponitur cauſa concedendi ſecundam remiſſoriam.

Remiſ-

Remiſſoria an ſit concedenda io tertia inſtantia, ibid. n.4.
Remiſſoria an ſit concedenda in regno Neapolitano, in quo eſt timor ſubornátionis teſtium, ibid. n. 5.
Remiſſoria concedi non debet, quando articuli ſunt irreleuantes, deciſ.542. n. 1.
Remiſſoria vbi fuit data, non eſt expectanda ad impediendam ſententiæ prolationem, quando probationes in ea factæ non releuant, deciſ.545. n.4.
Remiſſoria datur etiam ad probandum delictum, dummodo detur eiuſdem delicti magnus ſumus, aliter ſecus, deciſ.570. num. 2.
Vbi etiam, an teſtes ſine citatione examinati faciant hunc fumum.
Remiſſoria non conceditur ei, qui potuit teſtes in Curia examinare, & non examinauit, ibid. num.3. & 4. vbi quòd nec etiam conceditur io ſecunda inſtantia, ſi in prima inſtaotia potuit teſtes examinare, & non examinauit.
Remiſſoria conceditur etiam quòd vnus tantùm articulus ſit releuans, ibid. n.4.
Remiſſoria non datur quando articuli ſunt irreleuantes, & quando petitur ad probandum ea de quibus per ſcripturas conſtare debet, deciſ.584. n.1. & 2.
Remiſſoria denegatur quando petitur ad probandum per teſtes id, cuius contrarium conſtat per ſcripturas, ibidem num. 2.
Remiſſoria denegatur io cauſa beneficiali, nec ſolet de ſtylo Rotæ concedi ſine fumo iuris, ibid. n.8.
Remiſſoria non eſt danda quando articuli ſunt irreleuantes, vel probari poſſunt per ſcripturas, vel agitur de materia, quæ non pertinet ad reſtea, deciſ.593. n.1.
Remiſſoria nunquid deoegetur propter præſumptam calumniam, ibid. n. 5.
Remiſſoria non datur quaodo articuli non ſunt releuantes, deciſ. 651. n. 1.
Remiſſoria quando conceditur, nunquid articuli ſint dandi in Curia, vel in partibus, deciſ.663. n.10.
RENVNCIATIO vt euitetur omois interpretatio facienda eſt, deciſ.20. n.5. in fin.
Renunciatio eſt ſtricti iuria, & in ea non veniunt niſi expreſſa per reounciantem, ibid. n.8.
Renunciare quis poteſt citationi, vel alteri actui fauorem ſuum reſpicienti, deciſ.59. n. 11.
Reounciatio fideicommiſſi data, illius ſcientia valida eſt, deciſ.160. n.3.
Renunciatio fideicommiſſi facta ad fauorem vnius pro conſeruanda agnatione, non exteoditur ad alium, in quo ſeruaoda agnationis ratio ceſſat.
Declara, vt n.4.
Renunciatio eſt ſtricti iuria, & in ea non veniunt niſi ea quæ exprimuntur, deciſ.373. n.23.
Renunciatio ſtrictiſſimè interpretanda eſt, etiam quòd per verba generalia facta fuerit, deciſ.420. n.2.
Renunciatio generalis nunquid trahatur ad iura futura, ibid.
Renunciatio ſtricti iuris eſt, deciſ.501. n.2.
Renunciatio inducitur per inſtantiam factam de noua in ſolutum adiudicatione, deciſ.528. n.1.
Renunciatio fieri non poteſt à Procuratore non habente ſpecialiſſimum mandatum, deciſ.538. n.4.
Renunciatio exceptioni non numeratæ pecuniæ poſt lapſum temporis ad opponendum facit vt tantum operetur confeſſio de recepto, quantum vera & realis ſolutio, deciſ. 655. n.3.
Renunciationes ſunt ſtricti iuris, & non extenduntur de perſona ad perſonam, deciſ.664. n.3.
Renunciatio filiæ, v. *Filia*.
REPETITIO facta per teſtatorem intelligitur retento eodem themate, deciſ.567. n.2.
REPVDIASSE non dicitur qui non acceptauit legatum annuæ prouiſionis relictum arbitrio hæredis, cùm taxa per hæredem facta ſit nimis exigua, & poſſit petere reuiſionem, & augmentum, decil 238. n.3.
REPVTATIO non facit ius in curia, deciſ.57. n.3.
RERVM pluralitas præſumitur, non identitas, deciſ.7. n.1.
Rerum identitas probatur coniecturis, ibid. n.2. ad fin.
Rerum Eccleſiaſticarum alienatio requirit ſolemnitates, & iuſtam cauſam, nec vnum ſine altero ſufficit, deciſ.58. n.11.
Res amphyteotica dari ſolet pro modico canone, deciſ.64. num. 5.
Rei iudicatæ renunciatum cenſetur ab eo qui paſſus eſt diſcuti negotium principale, deciſ.80. n.3. in fin.
Res iudicata habet magnam præſumptionem pro ſe, ibidem num. 4.
Res vt integra non dicatur, ſufficit vt aliquid fuerit factum etiam circa præparatoria, deciſ.123. n.4.
Rem communem diuidere quiſque cogi poteſt, deciſ.143. n.1.
Res iudicata offuſcatur ex nullitatibus, deciſ.165. n.2.
Rerum appellatione omnia continentur, & cauſæ, & iura perſonæ, niſi rerum mentio, & perſonarum diſcretiuè facta ſit, quia tunc appellatione rerum non veniunt perſonæ, deciſ.174. n.6. & 7.
Res iudicata dicitur probata quoties non conſtat de appellatione intra legitima tempora interpoſita, deciſ.195. n.1.
Res iudicata inducitur per quatuor ſenteotias conformes, deciſ. 220. num. 1.
Res integra non dicitur quaodo fuit deuentum ad aliquos actus, etiam circa præparatoria iudicij, deciſ.246. num.1. io fine.
Res iudicata non poteſt reuocari incidenter parte contradicente, deciſ.412. n.5.
Rei donatæ ſine acceptione domioium non transfertur in donatarium, deciſ.516. n. 5.
Res iudicata eſt exceptio litis finita, & facit ius inter partes, deciſ.607. o.5.
Res litigioſa non dicitur poſt extinctam litem per tres ſententias executioni mandatas, deciſ.608. n.3.
RESCRIPTVM Principis omnino ſeruandum eſt per partes, neque per conſenſum partium forma in eo data, poteſt recedi, deciſ.222. n.4.
Reſcripti verba ſtrictè ſunt intelligenda, & ſi in reſcripto mandatur dari cautionem, non eſt neceſſarium fieri depoſitum, vel ſequeſtrum, etiamſi alias ex forma ſtatuti fieri deberet, deciſ. 416. num. 2.
Reſcripti verba ſi ſunt dubia, opus eſt pro declaratione iterum adire ſignaturam Principis, ibid. n.3.
Reſcripti forma non ſeruata iudex procedens nulliter procedere dicitur, deciſ.448. n.12.
Reſcriptum delegatæ iuriſdictionis quomodo præſentari debeat iudici vt iuriſdictionem exercere poſſit, deciſ.6. n.9.
RESERVATIO beneficij oarrata in diſpoſitione, illam qualificat, deciſ.4. n. 1.
Reſeruatio iuris antiqui, non inducit nouum titulum, deciſ.202. oum. 6.
Reſeruatio iurium nihil de nouo diſponit, deciſ.270. n.8.
Reſeruationes omnes hodie ſunt generales & per viam legis, ac motu proprio, ideòque inficiunt poſſeſſionem perinde ac ſi eſſent ſuper certo corpore expreſsæ, deciſ.568. n.6.
Reſeruatio penſionis, v. *Penſio*.
RESIDENTIA in beneficio quando requiratur ad effectum euadendi priuationem illius, deciſ.140. n.4. & 5.
Reſidentia Capellaniæ nunquid ſit temporalis, & incompatibilis, ibid. n.7.
Reſidentia vbi eſt fundamentum gratiæ, debet plenè, & concludenter probari, deciſ.155. n.1. in fin.
Reſidentia non cenſetur probata, ex eo qòd probetur Capellanum teneri celebrare, & ſeruire, quia hoc poteſt etiam fieri per alium, ibid. n.2.
Et ideò quando in fundatione fuit dictum quòd alium prouiſus celebrare non valeat, per tunc cenſetur probata reſidentia perſonalis.
Reſidentia perſonalis non videtur neceſſaria, vbi per alium ſuppleri poteſt, ibid. n.3.
RESIDVI verbum io ſolutione poſitum importat integram ſolutionem, deciſ.15. n.2.
Reſidui verbum totum ſignificat, deciſ.56. n. 1. in fin.
Reſidui verbum importat integram debiti *ſolutionem* appoſitum in quitantia, deciſ.624. n. 2.
RESIGNATIO beneficij quòd habuerit effectum probatur ex eo quòd vigore dictæ reſignationis fuerit alteri collatum, deciſ. 45. n.4. io fin.
Reſignatio beneficij facta in manibus alterius quàm Papæ, nulla, & iovalida eſt, deciſ.120. n.2.
Reſignatio beneficij, an fuerit valida, vel inualida, non eſt quærenda, quando apparet reſignantem noo fuiſſe legitimum poſſeſſorem, ibid. n. 7.
Reſignatio beneficij non eſt ſimoniaca, licèt contineat pacta ſimoniaca, quæ à Pontifice fuit admiſſa, deciſ.380. n.3.
Reſignationes beneficiorum cum conditione quòd reſignatarius de ſuo impenſas facere teneatur, admittuntur in dataria abſque eo quòd in litteris talis conditio exprimatur, ibid. num. 4.
Reſignatio beneficij ad fauorem certæ perſonæ, & reſeruatione penſionis pro reſignante admitti non poteſt à Legato de Latere, & multò minus ab eius Vicelegato, deciſ.508. num. 2.
Fallit oiſi eidem Legato à Papa fuiſſent datæ ſpeciales facultates ſic admittendi reſignationes, ibid.
Reſignatio conditionalis, nempè ad fauorem certæ perſonæ, an faciat beneficium reſeruatum, deciſ.601. n.3.
RESTITVI non poteſt id quod realiter traditum non eſt, deciſ.61. num. 1.

RESTI-

Digitized by Google

RESTITVTIO io integrum datur aduerſus ſententiam, conſtito de eius inioſtitia, vel nullitate, deciſ. 90. n. t.
Reſtitutio non datur in ſpolio contra poſſeſſorem immiſſum à iudice etiam nulliter, quando conſtat de bono iure, cuius vigore potuit ſibi mutare cauſam poſſeſſionis ſine iuris minoiſterio, tanquam nouo titulo ſuperueniente, deciſ. t67. num. 3.
Reſtitutio in integrum denegatur etiam priuilegiatis vbi de læſione non apparet, deciſ. 199. oum. t. & 2. vbi etiam quòd negatur non conſtito de bono iure, & quanta debeat eſſe dicta læſio.
Reſtitutio in integrum non datur aduerſus ſententiam ſine læſione qua ceſſat data iuſtitiæ ſententia, deciſ. 234. n. 1.
Reſtitutionis in integrum commiſſio obtenta poſt exequutionem iam conſummatam operabitur tantùm in petitorio, deciſ. 245. num. 5.
Reſtitutio in integrum conceditur minori, Eccleſiæ, & locis pijs ad effectum probandi ſuper directò contrarijs, & poſt dicta teſtificata, num. 5. limita niſi lis mota, & proſequuta ſit viuente teſtatore, cui ſucceſſit Eccleſia, vel locus pius, ibid. n. 6. & 7.
Reſtitutio in integrum ob probationes oon factas quæ denegatur maiori, onn competit minori, vel Eccleſiæ hæredi maiori, licèt aliàs per ſe competeret, ibid. n. 7.
Reſtitutio io integrum datur, ſi non conſtet de læſinne, & læſio non probatur deficiente iuſtitia, deciſ. 303. n. 1.
Reſtitutio io integrum aduerſus præſcriptionem competit ex capite iuſtæ, & probabilis ignorantiæ, deciſion. 415. numer. 6.
Reſtitutio in integrum non datur, ſi non conſtat de læſione, quia ad hunc effectum eſt neceſſaria, deciſ. 330. n. t.
Reſtitutio in integrum denegatur vbi oon conſtat de læſione, de qua cooſtare non dicitur, oiſi conſtet de oullitate, vel iniuſtitia ſententiæ, deciſ. 333. n. 1.
Vbi ampliatur hæc concluſio etiam in priuilegiatis.
Reſtitutio io integrum opponi poteſt per viam exceptionis, vel replicationis, conſtito de læſione, deciſ. 373. num. 24. verſ. Præſertim quia.
Reſtitutio in integrum non datur aduerſus ea, quæ habent ſe ad lucrum & damoum, ibid. n. 65.
Reſtitutio non datur maiori alleganti læſionem in actu liberatorio mediante confeſſione, licèt erronea, deciſ. 66. in fine.
Reſtitutio in integrum lapſo quadriennio non datur, etiam per viam exceptionis, ibid. n. 67.
Reſtitutio in integrum non denegatur vbi intrat læſio, deciſ. 447. num. 1.
Reſtitutio in integrum non datur non docto de læſione, deciſ. 533. num. 1.
Reſtitutio in integrum indiſtinctè competit, conſtito de bono iure, deciſ. 653. n. t.
Reſtitutio io iotegrum datur aduerſus ſententiam, de cuius inualiditate, aut iniuſtitia conſtat, & è contra, deciſ. 661. num. 1.
RETINERE verbum præſupponit neceſſariò antecedentem acquiſitionem, deciſ. 477. n. 6.
RETRACTVS quando intentatur iuxta formam conſtitutionis Gregorianæ, depoſitum debet fieri intra anoum, & conſtitutionis forma omnino ſeruanda eſt, deciſ. 83. n. 1.
Vicinitas ex qua ius retractus oaſcitur, ſi controuertatur principaliter, & de per ſe, non currit tempus ad deponendum, ſecus ſi controuertatur incidenter & per viam exceptionis, ibid. n. 2.
Retractus iudicio non facit præiudicium quæſtio vicinitatis ſi ſit incidenter, & per viam exceptionis deducta, & dum cognoſcitur cauſa vicinitatis, non eſt ſuperſedendum in retractu, deciſ. 83. n. 9.
Retractu pendente iuxta conſtitutionem Gregorianam debet fieri depoſitum intra annum, ibid. n. 11.
Retractus vinearum, & ſic in prædijs ruſticis, vt locum habeat vigore Bullæ Gregorij XIII. quænam adimplenda ſint, deciſ. 173. n. t. 2. 3. 4. & 23.
Retractus vigore conſtitutionis Gregorij XIII. vt locum habeat, nunquid intimatio vicioo facieoda ſufficiat eam feciſſe, domi dimiſſa copia, an verò debeat eſſe perſonalis, ibidem num. 4.
Retractus in prædijs ruſticis vigore Bullæ Gregorij XIII. nunquid habeat locum io ſpontanea venditione, videtur quòd ſic, ibid. o. 5. & 6. Contrarium, n. 7. & ſeqq.
Retractus prædij ruſtici in vim conſtitutionis Gregorij XIII. nunquid ſuffragetur vicioo, cuius fundus non ſit maioris pretij menſoræ magis cultus, aut ædificijs magis conſpicuus, prout io fundo vrbano, ibid. n. 6. & ſeqq.
Retractus conſtitutio cogeos vicinos ad vendendum, non eſt exorbitans à iure communi; imò eſt admiſſa de iure diuino, de conſuetudine, de iure communi antiquo, & de iure feudorum, ibid. n. 8. & ſeqq. & 20.
Vbi quòd eſt fauorabilis.
Retractui locus ooo eſt quando retrahere volens non poteſt præſtare illud, quod præſtat is à quo vult retrotrahere, deciſ. 312. num. t 2.
Retractus non habet locum in permutatione, ibid.
Retractus quando fit, debet retrahens ſuſcipere in ſe omnia onera quæ erant in venditione, idque ex lege retractus, deciſ. 414. num. 7.
RETRAHERE verbum idem eſt quod reuocare, deciſ. 373. n. 74.
REVS, & poſſeſſor non grauantur onere probaodi, nec tenentur ad iuſtificationem ſuæ gratiæ, deciſ. 86. n. 1. & 3.
Reus, & poſſeſſor grauatur onere probandi titulum ſuæ poſſeſſionis quando contra ipſum vrget iuris aſſiſtentia, ibidem num. 4.
Declara, vt num. 6. & 7.
RVBRICA declarat oigrum, deciſ. 458. n. 6.
Rubrica conſtitutionis maximè attenditur ad interpretatinnem ipſius conſtitutionis, deciſ. 455. n. 9.
RVSTICITAS excuſat à deuolutinne rei emphyteoticæ per denegationem dominij directi in impoſitione cenſus ſuper re emphyteotica tanquam ſuper libera, deciſ. 169. n. 6.

S

SASCRÆ res & Eccleſia non ſunt amplius in commercio, & ideò in illis non cadit deuolutio, deciſ. 294. n. 6.
SALARIVM non debetur niſi ſit conuentum, vel duo concurrant copulatiuè, quòd vnus conducere, alter locare operas ſit ſolitus, deciſ. 428. n. 1.
SALVIANI interdicti remedium datur ceſſionario, deciſ. 28. num. 1.
Saluianum Interdictum non habet locum ceſſante hypotheca, deciſ. 285. n. 5.
Saluianum interdictum datur pro legatis, deciſ. 302. n. 2.
Saluianum quoties non appareat conuentum, recurritur ad arbitrium iudicis in illius quantitatis conſtitutione, deciſ. 374. num. 2.
Saluianum Interdictum intrat quando bona obligata per tertium poſſidentur, oec controuertitur de identitate, & ſic ex eo datur immiſſio, deciſ. 412. n. 4.
Saluiani requiſita ſont creditum, hypotheca, & poſſeſſio, quibus probatis non denegatur immiſſio, deciſ. 513. numer. t. & 2.
Saluiaoum interdictum datur etiam contra tertium poſſeſſorem, deciſ. 539. n. 1. ante fin.
Saluiani ioterdicti remedium vt locum habeat, quæ requirantur, deciſ. 560. n. 1.
Saluiani interdicti remedium competit etiam legatarijs pro legatorum conſecutione, ibid. n. 2.
Saluiano interdicto vt agi poſſit, doceri debet de potiori hypotheca, & de credito certo, deciſ. 609. n. 1.
SANGVINIS coniunctio tollit fraudis ſuſpicionem, deciſ. 452. num. 4.
Sanguinem ſuum odio habere nemo præſumitur, deciſ. 628. num. t o.
SCIENTIA probatur ex inſtrumentis, deciſ. 14. n. 4.
Scientia, & patientia exigendi decimas præſumitur ex lapſu temporis, & multiplicitate actuum, deciſ. 32. o. 3.
Scientiam ordinarij allegans, illam probare debet, deciſ. 88. num. 4.
Scientia probari debet ad hoc vt inferatur ad conſenſum, quia nemo approbat, quod ignorat, deciſ. 104. n. 9.
Scientia præſumitur in eo quod publicum, & notorium eſt, deciſ. 163. n. 3.
Vbi quid vigore ſtatuti Bononiæ.
Scientia qualitatis bonorum præſumitur ex emptione ipſorum bonorum cum æſtimatione, & calculatinne priùs facta, deciſ. 216. n. 1.
Scientia, & conſenſus præſumuntur ex lapſu longi temporis, & ex multiplicitate actuum, deciſ. 234. n. 16. & 18.
Vbi idem ex obſeruantia.
Scientia litis regulariter non præſumitur, & debet ab allegante probari, deciſ. 273. o. 1.
Scientia indubitata, & vera requiritur, quando agitur de perdendo iure quæſito, deciſ. 322. n. 3.
Scientia præſumpta non nocet in præiudicialibus, deciſ. 430. num. 4. in fin.
Scientia & patientia præſumitur in his quæ publicè, & palam

Digitized by Google

ſiunt, deciſ.461. num.8. & deciſ.466. num.7.
Scientia, & patientia præſumitur ex multiplicitate actuum, deciſ. 563. num.4.
Scilicet dictio quando ſtet reſtrictiuè, & quando ampliatiuè, & alia de natura huius dictionis, deciſ.234. n.13.
SCRIPTVRÆ ordo iuri communi contrarius non attenditur, deciſ.69. n.3.
Scripturæ antiquiſſimæ extractæ in partibus remotis cum magna impenſa, & diuturnitate temporis dicuntur in forma probanti, nec eis de fide diminuitur, etiam quòd in earum extractione aliquid deficiat, deciſ.144. n.11.
Scripturæ non recognitæ, & lite pendente extractæ ex archiuo monachorum nunquid probent ad fauorem monaſterij, deciſ. 191. num.6.
Scriptura maiorem fidem facit, quàm argumentum poſſibilitatis, deciſ.211. n.1.
Scriptura dicitur benè recognita ex coniecturis, & adminiculis, deciſ.228. n.4. 5. & 9.
Scripturæ productio facta in vno iudicio probat in alio contra producentem, ibid. n.6.
Scriptura de cuius fide non dubitatur, probat omnes actus in ea commemoratos, deciſ.267. n.1.
Scriptura dicitur eſſe in forma probanti, ſi ſit ſubſcripta à ſuperioribus, & publicata, & compulſata parte citata, deciſ. 284. num. 4.
Scriptura priuata non probat pro ſcribente, deciſion. 361. num. 1.
Scripturam producens cenſetur fateri omnia in ea contenta, ibidem.
Et quid ſi productio fuit facta per compulſum, num.3.
Scriptura priuata probat pro ſcribente quando continet aliquas partitas, quæ verè deregnntur, Ibid.
Item probat in partitis veriſimilibus, n. 4.
Scriptura informis & priuata ex iunctis adminiculis ſuppleri poteſt, deciſ.437. n. 4.
Scriptura habens ſigna publicis inſtrumentis conuenientia, ſcilicet menſem, diem, annum, indictionem, teſtes, clauſulam, actum, *&c.* ſubſcriptionem Notarij & ſignum, non indiget recognitione, ſi habeat datam ſupra centum annos, & ex inſpectione apparet quòd ſit originalis, deciſ. 470. num. 1.
Scripturę antiquitas non probatur per ſolam datam ſupra centum annos, ſine alijs adminiculis, ibid. n. 4.
Declara de ſcriptura, quæ oculariter inſpici non poſſit; ſecus verò de ſcriptura quæ per iudicem poteſt inſpici, quia iudicis inſpectio pro ſufficienti adminiculo eſt, num.5.
Scripturæ productæ probant contra producentem, deciſ. 485. num. 7.
Scripturæ copia extracta litè pendente ſine iudicis authoritate parte non citata, & ſine alicuius ſubſcriptione, nihil probat, deciſ.493. n.2.
Scriptura magis probat, quàm teſtes, quoties ambo concurrunt, deciſ.505. n.2.
Scriptura non dicitur ſufficienter recognita quæ fuit comparata cum alia ſcriptura, ſi non conſtat quòd ſcriptura cui comparatur, ſit certa & indubitata, deciſ.519. n.1.
Scripturæ certitudo haberi non poteſt per comparationem, ibid. num. 2.
Scriptura cum adminiculo vnius teſtis facit legitimam probationem pro certificatione illius ſcripturæ, ibid. n.3.
Declara vt n.4.
Scriptura publica an ſit per comparationem ſufficienter recognita, relinquitur arbitrio iudicis, deciſ.519. n.7.
Declara vt n.8.
Scripturæ comparatio poteſt fieri ad acta alterius iudicij, ſi ſcriptura illa eſt indubitata, ibid. n.9.
Scriptura ad hoc vt legitimè extracta in vim compulſoriæ cenſeatur, quæ ſolemnitates requirantur, deciſion. 549. num. 1.
Scriptura ſi non ſit extracta à ſuo originali, ſed ab alio exemplo, non probat, etiam ſi primum exemplum ſit ſolemniter extractum, Ibid. n.2. & 3.
Scriptura etiam informis probat ſi fuerit exemplata præſente Procuratore ex aduerſo, & non opponente, ibid. n.6.
Scriptura quòd ſit de officio alicuius Notarij, & extracta ex eius actis, & authenticata illius manu, poteſt probari per depoſitionem teſtium, ibid. n. 7.
Scriptura exiſtens in archiuo Epiſcopi dicitur exiſtere apud Epiſcopum, deciſ.581. n.1. in fin.
Scripturæ cancellatio, v. *Cancellatio*.
Sed dictio aduerſatiua facit vt dicantur repetiti termini ſupra expreſſi, deciſ.359. n.3.
SEMICANONICATVS cùm ſit beneficium ſæculare, præſumitur perpetuum, & collatiuum, non autem amouibile ad nutum, deciſ.544. num.5.
Vbi quòd hoc fallit niſi contrarium plenè, & concludenter probaretur.
SEMINARII contributio facienda eſt etiam ab Eccleſiaſticis qui ſunt nullius, diœceſis, deciſ.234. n.21.
Semper, dictio includit omne tempus, deciſ.179. n.7. in fin.
Semper dictio, eſt temporis continuatiua, deciſ.250. n.4.
SENTENTIA eſt nulla, & inualida, ſi fuerit lata vigore proceſſus nulli, deciſ.13. n.3. in fin.
Sententia nulla confirmari poteſt vbi conſtat de illius ſententia, deciſ.20. n.1.
Vbi tamen quòd hoc fallit parte opponente.
Sententia lata ex pluribus cauſis, ſi ex vna fuerit nulla, in totum reputatur nulla, quando continet ſolùm vnum capitulum, ſecus ſi contineat plura capitula ſeparata, deciſ.63. num. 5.
Sententia lata ſuper eo quod non fuit deductum in monitorio eſt nulla, deciſ.99. n. 1. in fin. & 2.
Vbi ampliatur hæc concluſio, etiam quòd in monitorio adſit clauſula, *deducens omne ius*, &c.
Sententia dicitur indiuidua, & in parte nulla, in totum eſt nulla, quando nullitas prouenit à iudice, ibid. n. 5. in fin.
Sententiæ executio non dicitur exceſſiua quando ſententiæ conformis eſt, deciſ.102. n.1.
Sententia iniuſta non tranſit in iudicatum, ibid. n.5.
Sententia dicitur nulla, ſi non fuit publicata eadem die qua lata fuit, deciſ.130. n.2.
Sententia lata ad inſtantiam Procuratoris qui non habet mandatum parte proteſtante eſt nulla, deciſ.145. n.2.
Sententia, & res iudicata offuſcatur ex nullitatibus, deciſ. 162. num. 2.
Sententiæ intimatio non requiritur vbi conſtat de ſcientia illius cui facienda erat intimatio, deciſ.165. n.2.
Sententia per appellationem *ſuſpenditur*, deciſ.170. n.5.
Sententia dicitur valida vbi in actis conſtat *de iuriſdictione*, mandato & citatione, deciſ.172. n.1. in fin.
Sententia eſt ſtrictè interpretanda, & ideò ſi condemnat ad ſupplementum legitimæ hæredem principalem, & tertium poſſeſſorem, cenſetur condemnaſſe hæredem principaliter, & tertium poſſeſſorem in ſubſidium ſi hæres non erit ſoluendo, deciſ. 192. num. 4.
Sententia lata ſine citatione nulla, & inualida eſt, nec ſuppletur per concluſionem in cauſa quando eadem concluſio emanauit parte non citata, deciſ.219. n.8.
Citari debet etiam is qui Procuratorem in iudicio *non conſtituit*, ibid. in fin.
Sententia nulla confirmari non poteſt in ſecunda inſtantia, ſi de nullitate fuit oppoſitum in eadem ſecunda vel tertia inſtantia, ſecus ſi non fuit oppoſitum, ibid. n. 9.
Sententia, vt dicatur lata ex falſa cauſa, ipſa cauſæ falſitas debet eſſe euidens, & inexcuſabilis, deciſ. 250. num.1. in fine.
Sententia quæ continet diuerſa capita ſeparata, & præſertim inter diuerſas perſonas, nulla in vno capite, non eſt in totum nulla, ibid. n.3.
Sententia in poſſeſſorio ſi continet mixturam admittit appellationem, deciſ.221. n.3.
Mixtura eſt in ſententia in poſſeſſorio, ſi in ea, *vel canonizatur* aliquod creditum, vel alius titulus, quia *hoc ſapit petitorium*, num. 4.
Sententia in poſſeſſorio continens iniuſtitiam eſt appellabilis quoad vtrumque effectum, & ceſſat Ægidiana, deciſ.221. num. 7.
Sententia contra ſententiam remanet nulla, deciſ.232. n.1.
Sententia conditionalis exequi non poteſt ſine conditione expreſſa in ea, ibid. n.5.
Sententia contra Epiſcopum probat etiam contra ſucceſſorem quando Epiſcopus, ad quem ſpectabat defenſio Eccleſiæ permiſit Archidiaconum agere, deciſ.334. n.5.
Sententia contra vnum lata, facit contra alios vehementiſſimam præſumptionem boni iuris concurrentem, præſertim illius antiquitate, & obſeruantia, ibid. verſ. Et in omnem caſum.
Sententia de antiquo vltra centum annos probat ſine actis, deciſ. 234. n.10. in fin.
Sententia vt valida dicatur, remiſſiuè ponuntur requiſita, deciſ. 562. n. 1.
Sententia, & conſenſus non inducitur ex ſcientia actus in genere, niſi etiam ſciantur omnes qualitates eiuſdem actus, deciſ. 270. n. 6.
Sententia contra mortuum eſt nulla, defectu citationis, deciſ.271. num. 4.
Sententia iniuſta non poteſt tranſire in iudicatum, deciſ.294. n.7.
Sententia dicitur iuſta, vbi ex actis conſtat de iuriſdictione, citatione, & mandato, deciſ.333. n.5.

Sen-

Digitized by Google

Sententia interpretanda eſt, vt minus præiudicet, quàm ſit poſſibile, deciſ.346. n.8.
Sententiæ & conuentiones ſecundæ in materia ſeruitutum, deciſ. 350. num. 2.
Sententia nulla, & inualida quantumuis iuſta executioni non demandatur, deciſ.360. n.1.
Sententia dicitur nulla, ſi iudicium fuerit motum contra maritum, & eo interim mortuo proſecutum contra vxorem, & ſententia contra eam lata, ibid. n. 2.
Sententia non afficit contra non nominatum in ea, ibid. n.3.
Sententia lata contra matrem non afficit contra filium, ſi mater non tanquam tutrix fuerit conuenta & condemnata, nec iuſtificantur ſolemnitates tutelæ, ibid. n.4.
Sententia quando ſeruati ſunt termini ſubſtantiales, & alia requiſita, dubitari non poteſt quin ſit valida, deciſ. 369. num. 1.
Sententia nulla, poteſt confirmari, quando pars de nullitate non oppoſuit, deciſ.370. n.1.
Sententia dicitur valida, quando conſtat de iuriſdictione iudicis, & quòd fuerit lata ſeruatis ſeruandis, deciſ. 371. num. 2.
Sententia vbi eſt diuidua, vtpota continens plura capita, poteſt in vna parte appellari, & in alia non, ibid. n.10.
Sententia ob defectum citationis eſt nulla, & nunquam tranſit in iudicatum: citatio debet eſſe ſpecifica, & certa ad audiendam ſententiam, nec ſufficit facta ad videndum fieri quamcumque declarationem, deciſ.382. n. 5.
Santentiæ exequutio conſummata dicitur, tam attentata iudicij natura, quàm attento facto partium, deciſ.388. n.3.
Sententia lata in vim calculi facti à perito, ex eodem calculo benè iuſtificatur, deciſ.393. n.4.
de Sententiæ, in qua ſeruata ſint omnia ſubſtantialia requiſita, validitate ex nullitatibus dubitari non poteſt, deciſ.395. num. 1.
Sententia dicitur valida, & non nulla, quando ex actis apparet interueniſſe ea, de quibus, deciſ.420. n.1.
Sententia lata ſine cognitione cauſæ, nulla & inualida eſt, deciſ. 431. n. 4.
Sententia recipit paſſiuam interpretationem à iure communi, deciſ.433. n.3.
Sententia ſine actis non probat, & Rota ſententias aliorum tribunalium non exequitur, niſi guſtato bono iure, deciſ. 440. num. 2.
Sententia lata inſtante eo, qui non eſt Procurator, dicitur nulla; quid ſi eſt lata ad fauorem minoris, deciſ.448. num. 8.
Sententia vna alteri contraria eſt nulla, deciſ.45. n. 9.
Sententia etiam non iuſtificata ex actis facit aliquod adminiculum, quando non agitur de illius exequutione, deciſ. 467. unm. 8.
Sententiæ nullitas probanda eſt per eum, qui nullitatem allegat, deciſ.509. n.1.
Sententia quæ in iudicatum tranſit, habet præſumptionem pro ſe, ſi eſt vnica: multò magis ſi res iudicata eſt inducta per tres conformes, ibid. ad fin.
Sententia ex actis iuſtificata, eſt notoriè iniuſta, declara vt ibid. n. 2.
Vbi quòd qui dicit ſententiam non iuſtificari ex actis, probare debet.
Sententiam non iuſtificari ex actis probari non poteſt, niſi per integram tranſportationem actorum, ibid.
Sententia non poteſt dici notoriè iniuſta, niſi priùs conſtet de illius iniuſtitia, ibid. n.3.
Sententia non dicitur notoriè iniuſta, niſi notorietas aliquo colore offuſcari non poſſit, ibid. n.5.
Sententia notoriè iniuſta exequutionem non meretur, ibid. in fine.
Declara vt num. 6.
Sententia quæ non iuſtificatur ex actis, poteſt etiam aliunde iuſtificari, ibid. n. 6. & 7.
Sententia quæ tranſiuit in iudicatum, propter non interpoſitam appellationem, non remanet in ſtatu rei iudicatæ, ſi per ſignaturam fuit admiſſa appellatio arbitrio Rotæ, etiam quoad effectum ſuſpenſiuum, deciſ.504. n.5.
Sententiæ latæ validitas probatur ex reuolutione proceſſus, deciſ. 505. n. 1.
Sententia iudicis præcipitanter data, nulla, & inualida eſt, deciſ.507. n.5.
Sententia, & res iudicata tetractatur ex ſcripturis de nouo repertis, declara vt deciſ.653. n.5.
Sententia lata in vim ſpecialis commiſſionis præcedente citatione, & aliàs ſeruatis de iure ſeruandis, valida eſt, deciſ. 555. n. 8.
Sententia ſine citatione nulla eſt, & inualida, deciſ.558. n.1. & 2.
Vbi tamen quòd de ſtylo Hiſpaniarum concluſio in cauſa habet vim citationis, declara ſtylum, vt dicto num. 2. verſ. quia ſuper.
Sententia lata ſine citatione ſuppletur per concluſionem in cauſa de ſtylo Hiſpaniarum, deciſ.571. n.2.
Sententia in dubio præſumitur iuſta, deciſ.576. n.7.
Sententia in dubio præſumitur iuſta, & valida, deciſ.577. n.2. & 7. in fin.
Sententiæ nullitas reſpectu cuius non poteſt allegari per aliam, ibid. n. 3.
Sententia quæ tranſit in iudicatum æquipollet tribus conformibus, deciſ.581. n.2. in fin.
Sententia extra Rotam lata, ſi producatur ſine actis in Rota nihil probat, nec eſt attendenda, ibid. n.3.
SEPARATIO thori, v. *Thorus*.
SEPVLTVRA cuicumque poteſt concedi ab habente ius in Eccleſia, & ſic illi cui conceſſa eſt ſtante huiuſmodi conceſſione, & licentia, poteſt illam conſtruere, deciſ. 308. num. 2.
Sepultura vendi non poteſt ſine ſimonia, cùm ſit res ſacra, deciſ. 561. n. 8.
Declara vt ibid. infra, & n. 3.
Sepultura vendi non poteſt, ſed benè vendi poteſt locus, & ſitus præeminentior, & hoc caſu datum eſt potius quædam eleemoſyna pro reparatione, & neceſſitate Eccleſiæ, ibidem.
SEQVESTRVM ad inſtantiam creditoris in bonis debitoris quando concedi debeat, deciſ.214 n.5.
Sequeſtrum authoritate iudicis factum non priuat quemquam ſua poſſeſſione, deciſ.372. n.2.
Maximè ſi factum ſit cauſa cuſtodiæ, vt bona ſint poſita in tuto, num.3.
Sequeſtrum non poteſt eſſe principium iudicij, vbi non adeſt Cameralis obligatio, deciſ.568. n. 6.
Seruitutes diuidi poſſunt per interualla temporis, deciſ.350. num. 4.
Seu dictio poteſt ſtare exequutiuè pro *ideſt*, deciſ.263. num.3.
SIGNA, ſeu inſignia non poſſunt apponi in re aliena, vel ab alio poſſeſſa, deciſ.279. n.4.
Declara vt ibid. & n.5. & 6.
SIMILE quod eſt, idem non eſt, deciſ.533. n.5.
SIMONIA per pecuniarum ſolutionem probata non tollitur ex eo quòd pecuniæ fuerint ſolutæ ad redimendas vexationes abſque beneplacito Apoſtolico, deciſ.95. n. 3.
Simoniæ cauſa dicitur ciuilis, & non criminalis, quando agitur ad priuationem beneficij, deciſ.377. n. 2.
Simonia debet plenè, & concludenter probari, etiam quòd agatur ciuiliter, ibid.
Confeſſio ſimoniæ facta per reſignantem, non nocet reſignatario, præſertim facta poſt reſignationem, n. 3.
Socius criminis non admittitur in crimine ſimoniæ, ibid.
Simonia non cenſetur probata, non probato præcedente contractu ea conuentione, ibid.
Simonia non probatur per teſtes de auditu, ibid. n. 4.
Simonia probanda eſt plenè, & concludenter quando agitur ad priuationem beneficij, deciſ.380. n. 2.
Simonia an & quando cenſeatur probata per pactum in reſignatione appoſitum, quòd reſignatarius de ſuo expenſas facere teneatur, ibid. n.3. & per tot.
SIMVLATIO cenſus celebrati in fraudem vſurarum, licèt dicatur in inſtrumento pecuniam eſſe numeratam, probatur coniecturis, de quibus, ibidem num. 5. 8. & per tot.
Simulatio probata non cenſetur non probata ſimulandi cauſa, deciſ.344. n. 2.
Vbi præſertim quando imò probatur ſimulationem contrahenti vtilem non eſſe.
Simulatio non probatur præſumptionibus, quando aliàs ſimulandi cauſa non adeſt, ibid. n. 3.
Simulatio contractus non deducitur ex eo, quòd venditor adhuc remanet in poſſeſſione, ſi ſuperuenit titulus locationis, ibid. num. 10.
Simulatio in contractibus per coniecturas, & præſumptiones ſufficienter probatur, ibid. n.3.
Simulatio in contractibus, quoad effectum probandi eſſe in fraudem vſurarum per coniecturas, & præſumptiones probatur, ibid. n. 4.
Simulatio contractus, & ſuſpicio vſurarum non deducitur ex pacto de retrouendendo, quia tale pactum eſt vtroque iure permiſſum & licitum, ibid. n.6.
Simulatio contractus ex pretij modicitate iuncta cum pacto de retrouendendo benè deducitur, ſi tamen modicitas eſt vſque ad dimidium iuſti pretij, ibid. n. 7.
Simulatio non præſumitur, neque per coniecturas probatur, quo-

Digitized by Google

quoties nulla adeſt cauſa ſimulandi, ibid. n. 12.
Simulationis ſuſpicio excluditur ex præexiſtenti cauſa vera contrahendi, ibid. n. 13.
Simulationis cauſa ceſſante, ſimulatio non præſumitur, deciſ. 572. num. 3.
Simulatio probanda eſt per eum, qui ſimulationem allegat, ibid. in fine.
Simulatio contractus non reſultat ex eo quòd dos ſit promiſſa in ſtabilibus & ſolutio ſit facta in pecunia, quia creditore volente vnum pro alio ſolui poteſt, deciſ. 655. n. 6.
SOCIETATE officij extincta fructus non debentur, deciſ. 25. num. 3.
Societas officij renouata per aliam ſubſecutam ſocietatem, numquid extinguat omnes præcedentes obligationes, & hypothecas; an verò dictæ obligationes, & hypothecæ cenſeantur repetitæ in ſecunda renouata ſocietate, deciſ. 34. num. 2. per tot.
Societatis diſdicta, an valeat ſi non reperitur adnotata in margine inſtrumenti, deciſ. 157. n. 3. & 4.
Societas morte vnius ſocij finita eſt, ita quòd ſocietatis lucrum non tranſit ad ſuperuiuentem, deciſ. 208. n. 1.
Societatis contractus an celebratus cenſeatur per verba participationis & participis, ibid. n. 8.
Societatem officij quis non ſuperlucretur ex eo quòd vitæ tranſlatio ſit in alium facta, niſi eadem tranſlatio fuerit non ſolùm intimata, & reproducta, verùm etiam in margine inſtrumenti annotata, ex conſtitutione Pontificis, deciſ. 356. num. 1.
Societas non cenſetur contracta inter ſocios, niſi conſtet de mente ſociorum, quòd voluerint contrahere ſocietatem, deciſ. 403. num. 7.
Societas Ieſuitarum emittit votum paupertatis, & ideò inter mendicantium ordines connumeratur, deciſ. 477. n. 1.
Societas Ieſuitarum licèt inter mendicantes connumeretur, poteſt tamen capere legatum etiam ſtabilium, non ad poſſidendum, ſed ad vendendum, ibid. n. 2. & per tot.
Societas officij poteſt transferri per ceſſionem iurium, etiam non mutato periculo vitæ, deciſ. 482. n. 3.
Societatis pactum iniquiſſimum eſt quòd vnus ſocius ſit in damno ſine lucro, deciſ. 627. n. 4.
SOCIVS, ſeu adminiſtrator in adminiſtratione non dicitur debitor, niſi computis ſolidatis, deciſ. 149. n. 2. & 3.
Vbi tamen quòd hæc concluſio intelligitur quoad reſtitutionem pecuniarum, non autem quoad bona per adminiſtratorem inuentariata,
Socij plures obligati nunquid in ſolidum obligari cenſeantur, deciſ. 298. n. 5.
Socius criminis non admittitur in crimine ſimoniæ, deciſ. 377. num. 3.
Socij omnes pro virili tenentur ad debitum contractum pro ſocietate, non autem is ſolus, qui debitum contraxit, deciſ. 472. num. 1.
SOLEMNITATES ſtatutariæ ſunt neceſſariæ in inſtrumento diuiſionis, quia quamuis diuiſio ſit actus neceſſarius, & in actu neceſſariò non requirantur ſolemnitates, tamen non eſt actus neceſſarius hoc, vel illo modo diuidere, & benè in diuiſione cadit læſio, deciſ. 92. n. 3.
Solemnitas extrinſeca extraiudicialis præſumitur, deciſ. 117. num. 7.
Solemnitates requiſitæ in alienatione bonorum Eccleſiæ præſumuntur adhibitæ ex curſu 40. annorum, deciſ. 463. n. 7. verſ. Et nihilominus, & ibid. n. 8.
Vbi de eadem materia.
SOLVENS illi cum quo quis contraxit, rectè ſoluit, licèt alias ad illum non ſpectaret commodum contractus, deciſ. 322. num. 2.
Soluens pro alio debitum, videtur facere contractum emptionis, & venditionis, deciſ. 373. n. 74.
Soluens pro alio ſuo creditori debitum, nunquid poſſit cogere ipſum creditorem cui ſoluit ad cedendum iura, ibidem num. 85.
Soluens debitum pro alio, liberat debitorem quoad pignora, ſed nunquid acquirat ius ſuper pignoribus, ibid. num. 86. & ſeqq.
Soluens debitum pro alio, non ſuccedit in locum creditoris, niſi facta ſibi ceſſione, ibid. n. 90.
Soluens creditoribus ſui creditoris poſterioribus, numquid liberetur ſi anteriores fuerunt negligentes, deciſ. 443. n. 8. & 11.
Solui aliud pro alio volente creditore poteſt, deciſion. 326. num. 3.
Soluiſſe quis præſumitur vt Procurator, ſeu adminiſtrator, quando non conſtat de obligatione ſoluentis, deciſ. 647. num. 6.
SOLVTIO præſumitur facta ex præcedenti cauſa, ibid.
Solutio facta à principali debitore debet in primis cedere in ſummam, pro qua fuit datus fideiuſſor, deciſ. 110. n. 1.
Limita vt n. 2.
Solutio facta de pecunijs exactis per adminiſtratorem, cenſetur facta de pecunijs domini, non de pecunijs adminiſtratoris, ibid. n. 3.
Solutio in dubio præſumitur facta potius de pecunijs ſoluentis, quàm de alienis, deciſ. 209. n. 5.
Solutio tanquam quid facti non præſumitur, ſed probari debet, deciſ. 293. n. 2.
Solutio præſumitur facta in debitum antiquius, & quale dicatur antiquius debitum, deciſ. 304. n. 5.
Solutio non præſumitur, & propterea probanda eſt ab eo, qui ſolutionem allegat, deciſ. 373. n. 14.
Solutio, ſiue vera, ſiue imaginaria ſit, tollit antiquam obligationem, ibid. n. 31.
Solutio tollit omnem obligationem, ibid. n. 57.
Solutio & numeratio actualis probatur per verba *habuit, & recepit in mei*, &c. etiam ſine copulatiua, &; probatur etiam per verba æquipollentia, *actualiter manualiter*, &c. deciſ. 382. num. 2.
Et non ſola confeſſio.
Solutio præſumitur facta ex proprijs pecunijs potius, quàm ex alienis, deciſ. 394. n. 2. in fin.
Solutio penſionis facienda eſt in illis aureis, qui in reſeruatione fuerunt expreſſi, vel in eorum valore de tempore faciendæ ſolutionis, deciſ. 430. n. 1. & 2.
Vbi quid ſi valor aureorum fuerit expreſſus in reſeruatione.
Solutione eius quod debetur, omnis tollitur obligatio, deciſ. 434. num. 1. in fine.
Solutio dicitur facta in illam cauſam, in quam debitor declarauit, ibid. n. 2.
Solutio facta à fideiuſſore in dubio cenſetur facta pro extinguenda propria obligatione, ibid. in fin.
Solutione fideiuſſoris quando debitor principalis liberetur, ibid. num. 3.
Solutio facta per debitorem poſterioribus creditoribus ſui debitoris, an dicatur facta mala fide ex ſola ſuſpicione quòd adeſſent alij anteriores creditores, deciſ. 443. n. 11.
Solutio præſumitur facta de mandato eius cuius erant pecuniæ ſolutæ, quando eſt ſoluta notabilis pecuniarum quantitas, deciſ. 548. n. 4.
Solutio cenſetur facta ex cauſa præcedentis obligationis, deciſ. 456. num. 10.
Solutio facta nomine alterius, habet præſumptionem mandati, deciſ. 538. n. 2.
Concurrentibus tamen coniecturis, de quibus, ibid. n. 2. & 3.
Solutio indebiti pro non ſolutione habetur, deciſ. 550. n. 3.
Solutio in dubio cenſetur facta pro debito recentiori, & pro cauſa neceſſaria potius, quàm voluntaria, ibid. n. 4.
Soluens metu mandati ſibi non præiudicat per ſolutionem, ibid. num. 6. in fine.
Solutio præſumitur facta ex pecunijs ſoluentis potius, quàm alienis, deciſ. 569. n. 2.
Solutio probatur per quitationem factam à recipiente, deciſ. 572. num. 1. in fin.
Solutio facta pro vltimis terminis quando faciat præſumere ſolutionem in præteritum, deciſ. 585. n. 2.
Solutione eius quod debetur etiam ab alio facta, quàm à debitore, debitor eſt liberatus, declara vt deciſ. 591. n. 3.
Solutio præſumitur facta in cauſam præcedentis contractus, deciſ. 602. n. 8. in fin.
Solutio tutoris non præiudicat pupillo ſi conſtat de læſione, deciſ. 624. n. 9.
SPECIALIA duo ad idem multiplicari non debent, deciſ. 420. num. 3.
SPECIES enumeratæ poſt genus reſtringunt genus, deciſ. 56. num. 4.
Declara, vt ibid.
Species ſub genere continentur propriè, non autem interpretatiuè, deciſ. 174. n. 12.
Spectare, & *pertinere* verbum ſignificat tranſlationem dominij, deciſ. 208. n. 2.
SPEI, ſeu aleæ emptio quando facta dicatur, & de materia, deciſ. 629. n. 3. verſ. Ex quibus.
SPOLIARE non dicitur qui in poſſeſſionem immiſſus fuit authore prætore, iuſtè tamen procedente, ſecus ſi iniuſtè, deciſ. 169. n. 2.
SPOLIATVS ad ſuam poſſeſſionem reſtituendus eſt probatis duobus extremis, deciſ. 58. n. 1.
Spoliatum ſe dicens fatetur ſe non poſſidere, deciſ. 599. n. 4.
Vbi declaratur hæc concluſio, in eo qui ſolam aſſociationem in continuatione ſuæ poſſeſſionis petit.

SPOLIVM, & poſſeſſorium recuperandæ non datur contra tutorem, vel eius hæredem pro reddenda ratione adminiſtrationis, ſed actio in factum, deciſ. 150. n. 2.
Spolium non datur contra cohæredem pro diuiſione bonorum, ſed actio familiæ herciſcundæ, ibid. in fin.
Spolij actio eſt præſcripta per poſſeſſionem triginta annorum, ibid. n. 4.
Spolij iudicij debet concludere vt actor ad poſſeſſionem à qua deiectus fuit, reintegretur, ibid. n. 7.
Spolium ceſſat in eo qui facto proprio recedit à poſſeſſione, deciſ. 261. n. 2.
Spolij actio non competit ei qui poſſeſſionem ſpoliantis approbault, ibid. n. 5.
Spolij iudicium habet locum, conſtito de duobus extremis, & de nullitate ſubhaſtationis rei, de qua agitur, deciſ. 406. num. 1.
Spolij Iudicium requirit vtriuſque extremi probationem, deciſ. 448. n. 2.
SPONSALIA tranſeunt in matrimonium quando poſtea ſequuta eſt cohabitatio, ex qua præſumitur copula, quod quando certum ſit, deciſ. 27. n. 5.
Sponſalia inducuntur per verba reciprocæ promiſſionis de nubendo mediantibus ſignis, deciſ. 451. n. 1.
Sponſalia ſiue ſint iurata, ſiue non, ſunt effectuanda per contractum matrimonij, ibid. n. 2.
Sponſalia an coactiuè effectuanda ſint, quando allegatur iuſta cauſa non nubendi, remittitur arbitrio iudicis, ibid. num. 3.
Sponſalia non effectuantur ex cauſa odij capitalis ob iniuriam, ibid. n. 8.
Limita niſi qui accepit iniuriam ſit qui inſtet pro effectuatione illorum, per quod videtur iniuriam remiſiſſe, ibid.
Sponſalia præcedentia non ſufficiunt ad contrahendum matrimonium, ita quòd ſponſa cogi poſſit ad illud contrahendum, data eiuſdem ſponſæ incontinentia, deciſion. 570. num. 2.
Sponſalia contracta, ſiue iurata, ſiue non, ſub exequutionis pœna veniunt per contractum matrimonij effectuanda, deciſ. 666. num. 2. in fin.
Declara niſi ex aliqua rationabili cauſa arbitrio iudicis recedere liceat, Ibid. n. 3.
Sponſalia probantur annuli traditione, ibid.
Sponſalia reuocari poſſunt à muliere propter comminatam ſibi à patre exhæredationem, deciſ. 669. n. 2.
Sponſalia contracta ſine iuramento mulier ſeruare non cogitur, ibid. n. 3.
SPVRIVS legitimatus cum clauſula, *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*, non poteſt impugnare teſtamentum patris ob eius præteritionem, deciſ. 38. n. 3.
Spurij & baſtardi, & alij quicumque illegitimi dicuntur ſanguine coniuncti, deciſ. 571. n. 4.
Spurij, & baſtardi non veniunt in diſpoſitione loquenter per verba naturalia, deciſ. 616. n. 1.
Declara vt n. 2. 3. 4. & 5.
Spurij filij vulgò concepti, nati ſcilicet ex publica muliere propter multorum ſeminis commixtionem, non poſſunt certum patrem monſtrare, declara vt deciſ. 661. n. 3.
STATVIMVS verbum inducit nouum ius, quod antea inductum non erat, deciſ. 542. n. 5.
STATVS præſens an indicet contingentiam de futuro, deciſ. 425. num. 13.
Status vltimus quòd fuerit mutatus, non cenſetur probatum per aſſertionem Prælati in præiudicium Eccleſiæ, deciſ. 427. num. 3. in fin.
Status præſens non inducit contingentiam de futuro, deciſ. 443. num. 14.
Status beneficij, v. *Beneficij ſtatus*.
STATVTVM excluſiuum fœminarum propter maſculos de cippo domus ſeruandum eſt, deciſ. 18. n. 1.
Statutum excludens fœminas à ſucceſſione, ſubintelligitur, ſi pater velit, ibid.
Statuti verba vbi conueniunt, conuenire etiam debet ſtatuti diſpoſitio, ibid.
Statutum ſtatim quod eſt publicatum præſumitur vſu receptum, & qui contrarium dicit, probare tenetur, deciſ. 22. num. 2.
Statutum vſu receptum eſſe, & obſeruatum probatur per fides, ibid. n. 3.
Statutum confirmatum, licèt reſpectu iuris poſſit dici factum de nouo, reſpectu tamen facti non dicitur nouum ſtatutum, ſed præcedentis ſtatuti confirmatio, deciſ. 60. num. 3.
Statuta confirmata à Papa dicuntur facta ab ipſo Papa confirmante, ibid. n. 4.
Statuta condita à populo immediatè ſubiecto Sedi Apoſtolicæ non valent ſine confirmatione Papæ, ibid.
Statutum intrat in omni contractu, in quo minor lædi poteſt, deciſ. 92. n. 5.
Statutum, referens ſe ad ſtatutum, ſeu conſtitutionem, cenſetur in totum ſeruare voluiſſe ſtatutum & conſtitutionem, ad quam ſe refert, deciſ. 123. n. 2. in fin.
Statutum quod non dicit, neque nos dicere debemus, ibid. num. 5.
Statutum, & quælibet diſpoſitio facta in vnum caſum, non trahitur ad alium, ibid.
Statutum, vt deroget diſpoſitioni iuris communis, in dubio non præſumitur, deciſ. 133. n. 3.
Declara, vt n. 4. verſ. Et ſic non obſtant.
Statutum, & conſuetudo differunt inter ſe, deciſ. 146. num. 3. in fine.
Statuta interpretanda ſunt ne pater excludatur à luctuoſa filij hæreditate, ibid. n. 4. verſ. Vndecùm.
Statuti verba impetranda ſunt ſecundùm aliud ſtatutum, deciſ. 168. num. 5.
Statutum loquens in caſu ſimplici non comprehendit caſum mixtum, deciſ. 174. n. 18.
Statuta poſſunt reſtringere tempus legitimæ ætatis, v. g. vt habens ann. 18. cenſeatur maior, deciſ. 210. n. 1.
Statuta duo ſi extant, vnum generale, alterum ſpeciale, & limitatiuum, ſpeciale contrarium non cenſetur derogatorium generalis, ſed vtrumque valet ſpeciale in ſuo caſu, generale verò in alijs, ibid. n. 2.
Statuti verba ſi non ligant, non ligat neque diſpoſitio illius, ibid. num. 4.
Statutum laicorum non eſt attendendum in cauſis Eccleſiaſticis, deciſ. 228. n. 8.
Statuti copia quando probet ſi antiquum originale non reperiatur, an fuerit laceratum, deciſ. 243. n. 1. & 2.
Statutorum ſpeciale ius præualere debet iuri communi, deciſ. 268. num. 1. in fin.
Statutum, ſeu conſtitutio ſtrictè intelligendum, & pœnale interpretari ſecundùm proprietatem verborum, deciſ. 307. num. 7.
Statutum, ſeu conſtitutio quod vnus teneatur pro delicto alterius, eſt odioſum, & ſtrictè interpretandum, ibidem num. 8.
Statutum, ſeu conſtitutio vbi non diſponit, non diſpoſitum remanet in diſpoſitione iuris communis, ibid. n. 9.
Statuta reſpicientia ſtatum Eccleſiæ ius condendi competit ſoli Epiſcopo & Capitulo, deciſ. 423. n. 1.
Statutum prohibens aliquid fieri, & imponens pœnam, non cenſetur annullare actum factum contra prohibitionem, deciſ. 326. num. 6.
Statutum iuris communis correctorium interpretatur, vt minus corrigat ius commune quàm ſit poſſibile, ibid.
Statutum quòd inſtrumenta & teſtamenta debent inſinuari quomodo interpretandum ſit, & de materia, ibid. & n. 8.
Statutum correctorium iuris communis interpretatur, vt illud minus porrigat, quàm ſit poſſibile, deciſ. 359. n. 5.
Statuta Eccleſiarum circa qualitates Canonicorum non habent locum in prouiſis Apoſtolicis, ſed in prouiſis ab Ordinario, & à Capitulo, deciſ. 375. n. 1.
Statutum vrbis inducens deſertionem, niſi ſeruetur certa forma in appellatione, tanquam ordinatorium, non habet locum extra forum Capitolinum, deciſ. 416. n. 6.
Statuta confirmata à Papa dicuntur Papalia, deciſ. 477. n. 6.
Statutum excludens fœminas dotatas à ſucceſſione fratris, nunquid comprehendat forenſes, deciſ. 484. n. 2. & per tot.
Statutum regulariter forenſes non comprehendit, ibid.
Statutum per non vſum, vel contrarium vſum, non tollitur ſtante decreto irritanti, niſi probata ſcientia, & patientia, deciſ. 491. n. 2.
Statuti contrarius vſus, ſeu non vſus, non præſumitur, & ideò alleganti non vſum, ſeu contrarium vſum incumbit onus probandi, ibid.
Statutum paſſiuam recipit interpretationem à iure communi, deciſ. 494. n. 1. in fin.
Statuto mentionem facienti de conſuetudine, vel obſeruantia an ſtandum ſit, ibid. n. 3.
Obſeruantia ſtatuti non ſuffragatur, quando de ea conſtat poſt tempus conditi ſtatuti, tunc enim non releuat tanquam nimis remota, ibid. n. 4.
Obſeruantia ſtatuti, vt ex ea cenſeatur acquiſitum nouum ius, an requiratur quadragenaria ſubſcriptio, an verò ſufficiat decennalis, ibid. n. 5.
Statutum & conſuetudo ſtare ſimul poſſunt, deciſion. 542. num. 4.
Statutum quòd mulier filijs extantibus non poſſit de ſuis dotibus

ribus diſponere, niſi de quadam parte ſuæ dotis, an dicatur odioſa, vel fauorabilis, deciſ.585.n.13.
Statutum factum in odio particulari perſonarum ſapit delictum, deciſ.593. n. 5.
Vbi declaratur hæc concluſio, niſi ſtatutum ſit conforme iuri communi.
Statuta poſteriora quando derogent prioribus, ibid. n.3.
Statuta quomodo ſint intelligenda pertinet ad iudicem, & non ad teſtem, ibid. n. 6.
Statutum excludens fœminas fauore maſculorum non poteſt in eorum odium retorqueri, deciſ.630. n.4.
Statutum ad fauorem maſculorum factum non debet in eorum odium retorqueri, deciſ.668. n.6.
Vide *Conſtitutiones*.
STIPITEM totum in præſentatione iuriſpatronatus habere dicitur, qui duas tertias partes ſtipitis habet, deciſ. 657. num. 2.
Stipes attendi debet in præſentatione iuriſpatronatus, non numerus perſonarum, quia plures ab vno deſcendentes ſuccedunt in ſtirpes, & non in capita, & vnius loco reputantur, ibid. n. 3.
STIPVLARI alteri quis poteſt in contractu dotis, deciſ. 122. num. 8.
STYLVS in ordinatorijs iudicijs attendendus eſt, deciſ. 379. num. 2.
Stylus in ordinatorijs iudicijs probatur per extraiudiciales atteſtationes Cancellarij actuarij, & cauſidicorum, ibid. num. 3.
Stylus cum aliqua qualitate introductus ceſſat ceſſante qualitate, ibid. n. 4.
Stylus fori vbi cauſa vertitur attendi ſolet, deciſ.464. num. 3. in fine.
SVBDELEGATVS. Compulſoris ſubdelegatus ſubdelegare non poteſt, deciſ.143. n.7.
Delegatus Principis ſubdelegare poteſt, ibid.
SVBHASTARI, & deliberari non poſſunt bona debitoris, niſi dato termino ad reluendum, deciſ.406. n.5.
SVBHASTATIO fieri poteſt ſine decreto iudicis parte conſentiente, deciſ.165. n.2.
Subhaſtatio facta pro maiori ſumma debiti eſt nulla, etiam quòd fuerit exceſſum in minima quantitate, declara vt ibid. num. 4.
Subhaſtatio decreta parte non citata, nulla, & inualida eſt, deciſ.594.n.2.
SVBREPTIO reſultat ſi in reſcripto non fuerit facta mentio litis pendentiæ, & ex huiuſmodi ſubreptione reſcriptum remanet nullum, deciſ.238. n.2.
Subreptio non inducitur per taciturnitatem eorum, quæ Papam non retraxiſſent ad concedendum gratiam, deciſ.439. num. 6. in fine.
Subreptio tollitur ſi de non expreſſis Papa potuit ſaltim in genere cogitare, deciſ.628. n.9.
Subreptio gratiæ non inducitur ex taciturnitate eorum, quæ Papam à gratia non retraxiſſent, aut difficiliorem reddidiſſent, ibidem.
SVBREPTITIA dicitur gratia quando tacitæ ſunt qualitates, quæ Papam retraxiſſent à conceſſione gratiæ, vel ſaltim difficiliorem reddidiſſent a conceſſione gratiæ, deciſ. 690. num. 4.
SVBROGANDVS eſt ex regula de ſubrogandis ſuperſtes in quaſi poſſeſſionem defuncti, non attenta defuncti qualitate, deciſ. 426. n. 4. in fin.
SVBROGATIO gratioſa in poſſeſſionem defuncti, vt iuſtificata dicatur quæ requirantur, deciſ.70. n.1.
Subrogatio collitigantis in locum defuncti deleganda non eſt per regulam de ſubrogandis, deciſ.426. n. 2.
Subrogatio Colli in poſſeſſionem defuncti, licèt non ſit concedenda quando lis eſt iniuſta, ſufficit tamen ad excludendum iniuſtitiam qualibet probabilis, & colorata litigandi cauſa, ibid. n. 5.
Subrogatio gratioſa non datur contra triennalem poſſeſſorem, deciſ.537. n. 1.
Subrogatio concedenda non eſt intruſo, & quando quis dicatur intuitus, ibid. n. 9.
Subrogatio gratioſa 20, & quando peti debeat infra menſem à die obitus collitigantis, ibid. n.10.
Subrogatio gratioſa vt locum habeat, quæ requirantur, deciſ.631. num. 5.
SVBROGATVS in poſſeſſionem defuncti, vel reſignantis ſubſequuta reali apprehenſione poſſeſſionis ſortitur omnes qualitates poſſeſſionis quam habebat ipſe defunctus, vel reſignans, in cuius poſſeſſionem quis ſubrogatur, deciſ.86. n.3.
Subrogatus quoad priuilegia perſonalia non intrat in locum eius cui ſubrogatur, deciſ.402. n.1.
Subrogatus ad hoc vt intret in locum eius, qui ſubrogatur, neceſſe eſt quòd in eo concurrant eædem qualitates, ibid. n.2.
Subrogatus ſapit naturam illius, in cuius locum ſubrogatur, deciſ. 531. n.4. in fin.
Subrogata animalia in locum demortuorum faciunt nouum armentum, & remanent ſub antiqua hypotheca, deciſ.566. n.8.
SVBSCRIPTIO inducit confeſſionem, & approbationem eorum omnium quæ ſuprà ſcripta ſunt, deciſ.20. n.8. & deciſ.666. n.2.
SVBSTITVI quis poteſt per vulgarem, & per fideicommiſſariam, quando præſertim non adſunt verba reſtrictiua, & repugnantia fideicommiſſo, deciſ.417. n. 3.
SVBSTITVTIO non poteſt conferri in alienam voluntatem, deciſ.35. n.8.
Subſtitutio directa induci non poteſt ex coniecturis, ibid. n.2.
Contrà num.3.
Reſolue vt num.4.
Subſtitutio vulgaris expirat quando inſtitutus fideicommiſſum agnouit, deciſ.97. n.1.
Subſtitutio in qua ſunt vocati filij, an cenſeantur vocati filij non ſolùm nati, ſed etiam naſcituri, deciſ.97. n.3. 6. 10. & 11.
Subſtitutio vulgaris locum habet quando inſtitutus noluit aut non potuit ſuccedere, ibid. n.4.
Subſtitutio cenſetur facta non ſolùm per viam vulgaris, ſed etiam per fideicommiſſum, quando ſubſtitutionis verba habent tractum temporis ſucceſſiuum, deciſ.97. n.5. & ſeqq.
Vbi etiam quando verba ſubſtitutionis habere dicantur tractum ſucceſſiuum.
Subſtitutio cenſetur compendioſa quando eſt facta poſt mortem filiorum, ibid. n.7.
Subſtitutio vnica non poteſt diuerſo iure cenſeri, ibid. n.8.
Subſtitutio facta per verbum *non relinquo*, cenſetur compendioſa, ibid. n. 9.
Subſtitutio concepta per verba futuri tempori, etiam facta verbis directis trahitur ad fideicommiſſum, ibid.
Subſtitutionis reciprocæ forma, deciſ.105. n. 8.
Subſtitutio reciproca non vni tantùm, ſed duobus, vel pluribus conuenit, ibid. n.12.
Subſtitutio reciproca ex coniecturis deſumitur, ibid. & ſeq.
Subſtitutio reciproca vt inducta dicatur, tria requiruntur. Primò vt omnes fuerint à teſtatore vocati. Secundò, quòd fuerit facta vltimo morienti. Tertiò in totam hæreditatem, ibid. n.15. & 16.
Vbi etiam, quando dicatur facta vltimo morienti, & in tota hæreditate, & n.17. & 18.
Vbi de eadem materia.
Subſtitutio dicitur facta per verba obliqua, videlicet, *reſtituere teneatur*, deciſ.146. n.6.
Subſtitutio pupillaris expreſſa quibus verbis concipiatur, deciſ. 164. n. 1. & 2.
Vbi quid ſi concipiatur per verba negatiua.
Subſtitutio pupillaris reſtricta ad bona teſtatoris quando trahatur ad totam hæreditatem, & excluſionem matris à legitima, ibid. n. 4.
Subſtitutio quando dicatur facta per verba communia, ſeu directa, ibid. n.7.
Subſtitutio pupillaris quando, & quibus verbis concepta dicatur, deciſ.172. n.4.
Subſtitutio pupillaris trahitur non ſolùm ad bona patris teſtatoris, ſed etiam ad bona pupilli, ibid. n.3. & 5.
Vbi ampliatur hæc concluſio, etiam quòd eadem ſubſtitutio ſit reſtricta ad hæreditatem teſtatoris.
Subſtitutio dicitur facta in tota hæreditate, etiam quòd teſtator hæreditatem in quotas diuiſerit, ibid. n.6.
Hæreditas non adita non tranſmittitur ad ſubſtitutos, declara vt ibid. n.7.
Subſtitutio pupillaris facta cenſetur per verba mortis in pupillari ætate ſuperuenientis, deciſ.198. n.1.
Subſtitutio pupillaris cenſetur facta per clauſulam, *vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum*, ibid.
Subſtitutio pupillaris trahitur non ſolùm ad bona teſtatoris, ſed etiam ad bona pupilli vndecunque quæſita, ibid.
Vbi ampliatur hæc concluſio, etiam quòd teſtator ſuam hæreditatem in quotas diuiſerit.
Subſtitutio pupillaris excludit matrem, & multò magis auiam à legitima, ibid. n.2. & 3.
Vbi ampliatur hæc concluſio.
Subſtitutio pupillaria nunquid excludat matrem à legitima quando adſunt contrariæ coniecturæ teſtatoris, deciſ. 198. num. 8.
Subſtitutio vulgaris, & non per fideicommiſſum cenſetur facta vbi teſtator vocauit ſimpliciter filios alicuius, etiam ſub nomine collectiuo deſcendentium, deciſ.212. n.1.
Declara, vt n.2.
Subſtitutio fideicommiſſaria cenſetur inducta, quando ex mente,

Digitized by Google

te, vel verbis apparet teſtatorem conſideraſſe in ea tractum temporis ſucceſſiuum, & quando hoc apparere dicatur, ibid. & ſeq.
Subſtitutio cenſetur facta per fideicommiſſum, quando facta eſt in caſu mortis, ibid. n. 5.
Subſtitutio compendioſa continet etiam fideicommiſſariam, & dicitur compendioſa quando in ea mortis mentio facta eſt, ibidem.
Subſtitutio fideicommiſſaria probatur etiam confeſſionibus vocatorum in fideicommiſſo, ibid. n. 7.
Subſtitutio facta de proximiore, vt primùm ad eum peruenit fideicommiſſum, extinguitur quoad alios, nec datur extenſio de perſona ad perſonam, ad inducendum perpetuum grauamen reſtituendi alijs proximioribus, deciſ. 264. num. 1.
Declara, vt num. 2.
Subſtitutio reciproca ad fauorem deſcendentium in contractu emphyteotico, operatur, vt cuilibet ex vocatis cenſeatur ius quæſitum ex prouidentia concedentis, deciſ. 365. num. 7.
Subſtitutio conditionalis facta in defectum filiorum maſculorum non habet locum, niſi probato defectu inſtitutionum, & ſic purificata conditione, deciſ. 535. n. 5.
Subſtitutio Procuratoris facta à Procuratore generali habente facultatem ſubſtituendi, non tollit præſumptionem mandati procuræ, deciſ. 536. n. 4.
Subſtitutio facta alicui, ſi ſine filijs deceſſerit, expirat inſtituto decedente cum filijs, declara, vt ibid. n. 5.
Subſtitutio alicui facta, ſi ſine filijs, nepotibus, pronepotibus, & poſteris vſque in infinitum deceſſerit, eo mortuo cum filijs euaneſcit, deciſ. 634. n. 2.
Subſtitutio prima declarat qualis fuerit voluntas teſtatoris, in ſecunda etiam quoad bona contenta in prima ſubſtitutione, deciſ. 646. n. 2. & 6. in fine.
Subſtitutio facta poſt mortem omnium in tota hæreditate, omnibus defunctis integra hæreditas ad ſubſtitutum defertur, ibid. num. 3.
Vbi etiam, an illi omnes ſint inter ſe inuicem ſubſtituti, & ibid. num. 4. & ſeq.
Vbi referuntur contrariæ opiniones.
Subſtitutio regulatur ab inſtitutione, ibid. n. 6.
Subſtitutio facta inſtituto ſi ſine liberis deceſſerit, dicitur compendioſa etiam quòd non ſit adiecta dictio *quandocunque*, deciſ. 656. n. 2.
Subſtitutio compendioſa continet fideicommiſſariam, ibid.
Subſtitutio per fideicommiſſum cenſetur facta quando poſt mortem inſtitutorum vocatur locus pius, ibid. n. 4.
Subſtitutio reputatur vulgaris, & non per fideicommiſſum, quando eſt facta hæredi inſtituto, & propterea per aditionem hæreditatis factam ab inſtituto expirat ſubſtitutio, ibid. num. 6.
Declara, vt n. 7.
Vide *Fideicommiſſum*.
Subſtituti, & fideicommiſſarij nunquid cenſeantur vocati de tempore conditi teſtamenti, an verò à die purificati fideicommiſſi, deciſ. 82. n. 1. & per tot.
Subſtituti etiam ordino ſucceſſiuo videntur vocati tantùm per vulgarem, & non per fideicommiſſum, deciſ. 97. n. 1. & 12.
Declara, vt ibid.
Subſtituti cenſentur ſimul vocati, & non ſucceſſiuè, quando inſtituti ſunt tales, in quibus non cadit neceſſitas inſtituendi, prout ſunt tranſuerſales, ibid. n. 2.
Declara, vt num. 10.
Subſtitutus dicitur ſubrogatus in locum primi inſtituti, eo ſublato, deciſ. 444. n. 4. in fin.
Subſtitutus pluribus inſtitutis, vno deficiente illi pro portione ſuccedit, deciſ. 518. n. 5.
Subſtituti deſcendentes, in quibus cadit non ſolùm charitas, ſed neceſſitas inſtituendi, cenſentur vocati ordine ſucceſſiuo: ſecus ſi verſamur in ijs, in quibus non adeſt prædicta neceſſitas inſtituendi, ſed ſolum ordo charitatis, & directionis, prout in tranſuerſalibus, quia tunc non ordine ſucceſſiuo, ſed ſimul pro æquis portionibus vocati cenſentur, deciſ. 574. n. 2. & ſeqq.
Limita duobus modis, vt ibid. n. 6. & 7.
Declara limitationes, vt ibid. n. 8. & ſeqq.
Subſtitutus inſtituto ſi ſine filijs deceſſerit, inſtituto ſine filijs decedente, ſuccedit eidem defuncto, deciſ. 656. n. 2. in fin.
SVCCEDERE ab inteſtato non poteſt qui ex teſtamento legatum accepit legato non reſtituto, deciſ. 61. numer. 2. & per tot.
SVCCEDERE verbum eſt commune, & importat fideicommiſſum, deciſ. 656. n. 2.
SVCCESSIO non admittitur in beneficijs, deciſ. 215. n. 4.
Succeſſio fratris, v. *Fratris ſucceſſio*.
Succeſſio hæreditatis, v. *Hæreditas*.
Succeſſio iuriſpatronatus, v. *Iuſpatronatus*.
SVCCESSIVE verbum importare poteſt etiam vulgarem ſubſtitutionem, declara, vt deciſ. 252. n. 8.
SVCCESSOR ſingularis tenetur ſtare colono, quando non ſuccedit in pœnam ius authoris, vtpote quando immittitur in poſſeſſionem rei locatæ ex Saluiano interdicto, deciſ. 28. num. 6.
Succeſſor vniuerſalis dicitur non ſolum hæres inſtitutus, ſed etiam ſubſtitutus, deciſ. 190. n. 2.
Succeſſor in beneficio non tenetur ad debita anteceſſoris, deciſ. 215. n. 5.
Succeſſorum nomine venit etiam ſucceſſor ſingularis, & extraneus, & ſic quilibet ceſſionarius, deciſ. 322. n. 10.
Succeſſores in dignitate ligantur in ordinationibus factis de mandato Papæ, deciſ. 630. n. 1.
Succeſſores in beneficio tenentur ad omnia ea, ad quæ tenebantur ſui anteceſſores, quando cauſa obligationis eſt vniuerſalis, deciſ. 633. n. 3.
SVCCVMBENS in vna actione intentata, poteſt mutato conſilio variare, & aliam actionem competentem intentare, deciſ. 574. n. 13.
SVMPTVS, & expenſæ litis non ſunt ſubminiſtrandæ litiganti, niſi conſtito de paupertate, & bono iure, deciſ. 170. num. 1. & 2.
Vbi quomodo, & iſto caſu probanda ſit paupertas.
Sumptus litis & alimenta debentur litiganti, data eius paupertate, & præſumptione boni iuris, deciſ. 548. n. 1.
SVPERFLVITAS verborum in diſpoſitione teſtatoris tolerabilior eſt, quàm elicere prohibitionem Trebellianicæ, contra opinionem Doctorum, deciſ. 203. n. 8.
Superfluitas in quacumqe diſpoſitione vitanda eſt, & ea ſumitur ſemper interpretatio, vt nihil ſuperfluè cenſeatur appoſitum, deciſ. 265. n. 10. & 11.
Superfluitas ſatis excluditur quoties diſpoſitio poteſt aliquo caſu operari, deciſ. 527. n. 8.
SVPERFLVVM non dicitur quod ad maiorem cautelam exprimitur, deciſ. 420. n. 4.
Superfluum non dicitur quando fuit expreſſum id quod tacitè veniebat in diſpoſitione, deciſ. 446. n. 1. ad fin.
Vbi etiam quod argumentum ſuperfluitatis eſt admodum tenue, & leue.
SVPPLICANS cenſetur fateri omnia contenta in ſupplicatione, & commiſſione, deciſ. 452. n. 7.
SVPPLICATIONIS verba non attenduntur, ſed litteræ expeditæ, deciſ. 532. n. 7.
Supplicatio attenditur, & non expeditio litterarum ad effectum vt gratia dicatur ſubreptitia, deciſ. 658. n. 8.
SVRREPTIO, & qualibet falſa expreſſio, doloſa præſumitur, & gratiam vitiat, deciſ. 255. n. 5.
Surreptio ceſſat in gratia conceſſa motu proprio, deciſ. 353. num. 3.
SVSPENSIONIS allegationi iam factæ renunciare quis cenſetur per ſubſequentem conſenſum, deciſ. 219. n. 5.
SVSPICIO oriens ex emendatione proceſſus cadens in vna parte non operatur in alia, quando partes ſunt ſeparatæ, deciſ. 648. n. 2. in fin.
Suſpicionis cauſa propter metum dilapidationis, vt iuſtificata dicatur quæ requirantur ſemiſſiuè, deciſ. 675. num. 3. & 4.
SVSTENTATIO litis facta per reum importat negationem proprij intereſſe excipientis, deciſ. 662. n. 2.
SVORVM appellatione veniunt hæredes, deciſ. 39. n. 5.
SVVS, SVA, SVVM, dominium importat, deciſ. 127. n. 3.
Suus, ſua, ſuum verbum eſſe poſſeſſorium, deciſion. 588. num. 11.
SYLVÆ & paſcua de iure communi ſpectant ad communitatem, deciſ. 277. num. 2.

T

TACENS, v. *Præſens*.
TACITVM operari non debet plus quàm expreſſum, deciſ. 495. num. 7.
Tacita domus reconductio cenſetur facta cum eiſdem pactis, & conuentionibus, de quibus in prima locatione, deciſ. 590. num. 6.
TEMPVS longum iuncta obſeruantia ſubſequuta præſumi facit confirmationem Apoſtolicam, deciſ. 177. n. 8.

Digitized by Google

Tempus longum decurſum facit præſumi mandatum, cum qualitate neceſſaria, quod alias non præſumitur, maximè ſubſequuta obſeruantia, deciſ.247.n.4.
Tempus vt dicatur antiquum ex eo deduci ſemper debet tempus litis, deciſ.276.n.5.
Temporis vicinitas inter duos actus, facit illos præſumi correſpectiuos, deciſ.335.n.2.
TENVTA, ſeu poſſeſſio à iudice nulliter data confirmari non poteſt, etiam quòd eſſet de nouo concedenda, deciſ.30. num.4.
TERMINORVM ſubſtantialium reiteratio in vim Innocentianæ non habet locum extra Rotam, deciſ.285.n.2.
Terminus prorogatus non eſt nouus, ſed idem cum primo, deciſ.322.n.12.
Termini ſubſtantiales ſeruari debent, vbi proceditur ſine Camerali obligatione, deciſ.568.n.6.
TERRITORIVM quando dicatur eſſe nullius diœceſis, deciſ. 234.num.9.ad fin.
TERTIVS veniens ad cauſam non cenſetur acceptare confeſſionem tertij in eadem cauſa factam, deciſ. 30. num.12. in fine.
Tertius ad cauſam veniens pro ſuo intereſſe feciſſe dicitur omnia acta ſua actiuè, & paſſiuè, ſiue ſciuerit litem agitari, ſiue non, deciſ.450.n.1.& 2.
Vbi declaratur hæc concluſio.
Tertius veniens ad cauſam quando poſſit nouum iudicium inchoare, ibid.n.3.
Tertius nunquid poſſit impedire immiſſionem ex Saluiano interdicto, deciſ.539.n.10.in fin.
TESTAMENTVM ſcriptum, & ſubſcriptum manu teſtatoris, & per duos teſtes validum eſt, ſic ſtatuto dictante, deciſ.22. num.1.
Teſtamenti, ſeu inſtrumenti particula producta nihil probat, niſi totum inſtrumentum, aut teſtamentum producatur, deciſ. 75.num.6.
Teſtamenti vna pars poteſt fideicommiſſum vno modo continere, & alio modo poteſt illud continere altera pars, deciſ.212. num.9.
Teſtamenti vna pars declarat aliam, & debet interpretari, itaut teſtator non videatur ſibi contrarius fuiſſe, deciſ.290. num.7.
Teſtamentum paternum ſi fuerit per filios impugnatum, ad illud poſtea rediri non poteſt pro obſeruatione fideicommiſſi, deciſ. 311.num.4.
Declata, vt n.5.
Teſtamenti ſcriptura etiam lacerata probat quando eſt teſtamentum nuncupatiuum, deciſ.321.n.1.
Vbi præſertim quando non probatur lacerationem fuiſſe factam à teſtatore, & quid ſi ſcriptura lacerata reperitur penes teſtatorem, & quid etiam, quando in teſtamento lacerato eſt inſtituta pia cauſa.
Teſtamenta ſine ſolemnitatibus, & imperfecta, nunquid valeant ad piam cauſam, deciſ.321.n.2.
Teſtamenti originale exhibendum eſt, & non ſufficit ſimplex ſumptum ad obtinendam immiſſionem, ex l.final.C.de edict. D.Adr.tollend. declara vt deciſ.324.n.5.
Teſtamenti exceptio non inducit nouam conuentionem, deciſ. 358.n.1.
Teſtamenti cancellatio non complet, facit præſumere teſtatorem noluiſſe teſtari, deciſ.411.n.1.
TESTATOR iubere poteſt in teſtamento vt eius filia & hæres inſtituta nubat certo generi perſonarum, deciſion.35. num.3.
Teſtatoris mens præſumitur ſe conformare cum ſenſu legis, deciſ. 65.num.2.
Teſtator non præſumitur quòd voluerit eſſe deterioris conditionis perſonas quas magis dilexit, ibid.
Teſtator relinquens dotem filiæ iure inſtitutionis, videtur receſſiſſe à ſtatutaria excluſione, & rem ad terminos iuris communis redegiſſe, deciſ.152.n.5.
Teſtatoris voluntas magis attendenda eſt, quàm communis loquendi vſus, deciſ.174.n.22.verſ.vltra quod.
Teſtator quod expreſsè non dixit voluiſſe non videtur, deciſ.188. num.1.
Teſtatoris diſpoſitio, quæ non eſt relatiua ad aliquas qualitates, debet eſſe libera, & non qualificata, ibid.n.2.
Teſtatoris diſpoſitio interpretari debet ſecundùm ſtatuta loci ipſius teſtatoris, declara vt ibid.n.6.
Teſtatoris voluntas interpretanda eſt ſecundùm confeſſiones vocatorum in ſubſtitutione, deciſ.212.n.7.
Teſtator non præſumitur voluiſſe præiudicare proprijs filiabus hæredibus inſtitutis, eaſque minus diligere quàm remotiores, deciſ.220.n.2.
Teſtatoris diſpoſitionis acceptatio reſultat ex poſſeſſione bonorum illius, deciſ.230.num.14.
Teſtator ſi voluit bona conſeruari in familia, hæc voluntas trahit ſecum implicitum ſtatum futuri temporis, & tunc quilibet cenſetur grauatus de reſtituendo alteri, & fit extenſio de caſu ad caſum, & de perſona ad perſonam, licèt de ea perſona non fuerit in indiuiduo cogitatum, deciſ. 264.n.3.& 4.
Teſtatoris voluntas in ſcriptis declarata, illa attenditur etiam contra diſpoſitionem teſtium, & quæ non probatur tranſiſſe in diſpoſitionem, ibid.n.6.
Teſtatoris confeſſio nocet legatario in re legata, deciſ.287. num.3.
Teſtator non præſumitur mutare voluntatem factam in alia diſpoſitione per generalem inſtitutionem hæredis, in qua de priore diſpoſitione mentionem non fecit, deciſ. 290. num.8.
Teſtator poteſt in teſtamento ſe facere debitorem in ſumma declaranda per creditorem, deciſ.317. num.2. & per tot. deciſ.
In qua declaratur quando hæc concluſio vera ſit.
Teſtatoris diſpoſitio collata in alienum arbitrium, an, & quando valeat, deciſ.317.n.6.& ſeqq.
Teſtatorem fuiſſe ſanæ mentis in dubio præſumitur, deciſ.324. num.4.
Notario atteſtanti teſtatorem fuiſſe ſanæ mentis creditur, ibid. verſ.quæ præſumptio.
Teſtator diſtribuens bona ſua inter filios, aſſignans cuique ſuam partem, in illa quemlibet inſtituens, ac poſtmodum hæredes eos vniuerſales inſtituit, hoc caſu prolegata ſuccedunt in locum portionis hæreditariæ, & filij capiunt vti hæredes, non legatarij, & bona ſubiacent fideicommiſſo, deciſ.401.n.3.
Teſtatoris voluntas non præſumitur mutata, declara vt deciſ.411. num.3.
Teſtandi ampliſſima facultas ſicut continet poteſtatem relinquendi hæreditatem, ita etiam extenditur ad hæreditatis adeptionem, ibid.n.3.
Teſtator poteſt bona vni fideicommiſſo ſubiecta, ſupponere alij, & nouo fideicommiſſo, deciſ.444.n.2.in fin.& 3.
Vbi quando hoc feciſſe cenſeatur.
Teſtator poteſt ad libitum grauare rem ſui hæredis, ibid.num.2. in fine.
Teſtatoris in teſtamento confeſſio nocet etiam hæredibus, deciſ. 462.num.1.
Teſtator vocando fœminas non cenſetur reſpexiſſe ad fauorem agnationis, deciſ.518.n.6.
Teſtator non dicitur conſideraſſe fauorem agnationis, quando hoc non dixit, ibid.n.7.
Teſtatorem reſpexiſſe fauorem agnationis probatur coniecturis, ibid. amplia, vt ibid.& 8.
Teſtatorem ſanæ mentis fuiſſe, niſi contrarium probetur, indubitata eſt naturæ præſumptio, deciſ.525.n.1.
Teſtatorem ſanæ mentis fuiſſe Notario ſic aſſerenti creditur, ibid. num.2.
Teſtatoris inſaniæ, ſeu dementiæ probatio debet eſſe plena, & concludens, ibid.
Teſtatoris inſania, ſeu dementia ad effectum, vt teſtamentum non valeat, debet probari quòd fuerit tempore teſtamenti, & non antè, vel poſt, ibid.in fin.
Verſ.& de tempore.
Teſtatorem non fuiſſe ſanæ mentis, non probatur per actus pendentes potiùs ad quandam leuitatem, ſeu imbecillitatem ingenij, vel memoriæ, quàm ad dementiam excludentem vſum rationis, & includentem intellectus, & mentis exilium, ibid.num.5.
Teſtatoris inſania, ſeu dementia non continua, ſed habens dilucida interualla, facit præſumere teſtamentum factum tempore ſanæ mentis, & non inſaniæ, ibid.n.6.
Teſtatorem fuiſſe ſanæ mentis probatur per publicam vocem & famam, & per communem reputationem, ibidem num.8.
Teſtatorem fuiſſe ſanæ mentis colligitur ex qualitate diſpoſitionis factæ in teſtamento concernentis viros ſanæ mentis, & non inſanos, & dementes, ibid.n.10.& ſeqq.
Vbi quid ſi omiſſis agnatis, & ſaluatis inſtituerit extraneum, & his ſimilia.
Teſtatoris confeſſio præiudicat ſucceſſori, & hæredi, deciſ.578. num.2.
Teſtatoris voluntas eſt ambulatoria vſque ad mortem, deciſ.623. num.9.
TESTES examinati ſine citatione partis probant caſus fortuitos, vtputa natiuitatis, ſeu mortis alicuius, deciſ. 4. num.7.
Teſtes referentes ſe ad aliquam ſcripturam, ſeu inſtrumentum, non

non probant plus, quàm inſtrumentum, ſeu ſcriptura, ad quam ſe referunt, deciſ.20. n.9. & ſeqq.
Vbi quòd dicuntur mendaces, & falſi, ſi in ſpecie aliquid plus deponunt, quàm continetur in ſcriptura ad quam ſe referunt.
Teſtis vnicus, & ſingularis nihil probat, ibid. n.11.
Teſtis deponens ſuper negatiua, tenetur reddere rationem ſui dicti, etiam non interrogatus, deciſ.30. n.12.
Teſtes non dicuntur contrarij probantes decimarum continuatam ſolutionem, licèt non omnibus ſolutionibus fuerint præſentes, deciſ.32. num.2.
Teſtes examinati abſque interprete, non obſtante proteſtatione partis, probant, quia ſufficit eſſe interrogatos à iudice, præſertim extra vrbem, ibid. n.4.
Teſtium depoſitiones declarantur ab articulis, deciſione 33. num.1.
Teſtium contrarietas non tollit illis fidem ſi non reſpicit ſubſtantiam negotij principalis, ibid. n.2.
Teſtis depoſitio coadiuuatur ex dicto alterius, ibid.
Teſtes examinati in vna cauſa, quamuis diuerſa, faciunt adminiculum in alia, ibid.
Teſtes propter affinitatem tranſuerſalem non repelluntur in cauſa ciuili, deciſ.41. n.6.
Teſtes duo in omni negotio ſufficiunt, deciſ.45. n.1.
Teſtibus pluribus magis creditur quàm paucioribus contrarium deponentibus, ibid.
Teſtes de auditu à maioribus, & in antiquis, quia ſunt vicini, admittuntur ad probandum beneficium eſſe collatiuum, ibid. num.2.
Teſtes deponentes per eadem verba ſunt ſuſpecti de ſubornatione. Fallit primò quando teſtes ſunt plures quàm duo. Fallit ſecundò, quia hoc remittitur arbitrio iudicis ex qualitate rei ſuper qua deponunt. Fallit tertiò, in probatione immemorabilis, deciſ.55. num.3.
Teſtes in vno iudicio examinati faciunt adminiculum in alio, ibid. num.2.
Vbi etiam explicantur nonnulla adminicula:
Teſtes vt excuſentur à falſo, omnis interpretatio, & impropriatio fieri debet, ibid. num.5.
Teſtes ſingulares ſingularitate obſtatiua inter ſe lacerantur & conquaſſantur, deciſ.66. n.1.
Teſtis non præciſè deponens de tempore, ſed incertè, & indeterminatè, nihil probat, ibid. n.3.
Obliuio præſumitur in teſte ex temporis curſu, & impræmeditata reſponſione, & improuiſa interrogatione, ibid.
Teſtis non dicitur concludenter de quantitate temporis, ſi non reuertatur præciſè de anno, ibid.
Teſtis deponens per verba *iudicio ſuo*, idem eſt ac ſi deponeret, vt ſibi videtur, ibid.
Teſtis deponens per verbum *circa*, non dicitur concludenter probare tempus, ibid.
Vbi quòd multo minus probat ſi ſubiungit verba *plus*, & *minus*.
Teſtes ſingulares nunquid probent quando deponunt ſuper actu iterabili, deciſ.73. n.1. & 2.
Teſtes ſingulares non probant, etiam quòd non ſint ſingulares ſingularitate obſtatiua, ſed ſolùm ſingularitate diuerſificatiua, ibid. num.2.
Teſtes deponentes inueriſimilia non probant, ibid. n.3.
Teſtes ad concordiam reducuntur per multiplicationem & reiterationem, ibid. n.4.
Vbi hoc declaratur procedere ad effectum euitandi periurium.
Teſtes de tempore deponentes conditionibus dubitatiuis & incertis, vtputa per verbum *circa*, & ſimilia, non dicuntur diſcordare ab alijs teſtibus de certo tempore deponentibus, ibid.
Teſtes præſumuntur conteſtes, & non ſingulares, ibidem num.5.
Teſtis odioſus parti non probat, deciſ.84. n.1. in fin.
Teſtis familiaris ſalariatus à teſtimonio repellendus, ibidem num.2.
Teſtis procurator pro ſuo principali eſſe non poteſt, ibidem num.3.
Teſtes reprobantes Inſtrumentum, aut alios teſtes, nunquid debeant eſſe omni exceptione maiores, ibid. n.5. & 6.
Teſtes omni exceptione maiores qui dicantur, ibid.
Teſtes de ſtylo Rotæ ſufficit quòd ſint idonei, etiam quòd non ſint omni exceptione maiores, ibid. n.6.
Declara, vt ibid.
Teſtis in cauſa ſollicitator à teſtimonio repellitur, & quid ſi non erat ſalariatus, ibid. n.7.
Teſtis ſollicitator non deputatus à principali, ſed ab alio, nunquid repellatur à teſtimonio, ibid. n.9.
Teſtis inſtrumentarius cenſetur à partibus approbatus, niſi exceptiones de nouo ſuperueniant, ibid. n.10.
Teſtes inhabiles, & non idonei, nunquid in totum repellantur, an verò eis de fide diminuatur, arbitrio iudicis remittitur, ibid. num.11.
Teſtis licèt poſſit cogi ad comparendum, & teſtificandum, non tamen tenetur comparere proprijs expenſis, ibidem num.14.
Teſtis qui ſollicitauit alios teſtes, vt ſe ad examinandum venirent, nunquid à teſtificando repellatur, ibid. n.4. & 14.
Teſtes deponentes per verbum *puto*, nihil probant, deciſ.88. num.4.
Teſtes deponentes ſuper negatiua per verba, *non audiui*, nihil probant, ibid. n.5.
Teſtis vnicus non probat plenè contra producentem, ſecundùm opinionem Rotæ, deciſ.90. num.2.
Declara, vt ibid. num.3.
Teſtibus pluribus magis creditur, quàm paucioribus, deciſ.93. num.3.
Teſtibus concordantibus ſe cum iure communi, & illius diſpoſitione, magis creditur quàm contrarijs, ibid.
Teſtes examinati ad perpetuam rei memoriam, & coram iudice ſæculari in cauſa beneficiali iuriſpatronatus nullam faciunt probationem, deciſ.95. n.5.
Teſtes deponentes quod eſt publicum, & notorium, probant fructus & eorum quantitatem, qui ex fundo percipitur, deciſ. 103. num.1.
Teſtis deponens de auditu affirmatiuè, & cùm interrogatur de ſcientia, dicens ſe neſcire, non poteſt dici contrarius, quia aliud eſt auditus, aliud ſcientia, deciſ.108. num.1. 3. & 6.
Teſtis dicta licèt inter ſe contraria, ſi tangunt diuerſa tempora, non continent contrarietatem, quia vtrumque poteſt eſſe verum reſpectu diuerſorum temporum, ibid. n.2.
Contrarietas vitanda eſt in teſtis depoſitione, & facienda eſt interpretatio per quam illa excludatur, ibid. n.4.
Teſtis deponens ſe ſcire de auditu, & poſtea dicens ſe neſcire, non dicitur contrarius, quia interpretatur quòd neſciat niſi prout expreſſit, ibid. n.5.
Teſtis deponens quòd non recordatur de particularibus, & poſtea deponens de aliquibus particularibus, non dicitur mendax, aut contrarius, quia poteſt eſſe quòd non recordetur de omnibus, ſed non excludit quòd recordetur de aliquibus, ibid. num.7.
Teſtes etiam inhabiles, & exceptiones patientes, admittuntur in poſſeſſorio manutentionis, deciſ.118. n.3.
Teſtis vnicus non probat, deciſ.125. n.1. in fine.
Teſtes de auditu nihil probant, ibid. n.2.
Vbi præſertim quando dicunt ſe audiuiſſe à principali.
Teſtis mediator probat pluſquam ſemiplenè, ibid. n.4.
Vbi etiam quando dicatur deponere de facto proprio.
Teſtis de facto proprio deponens nunquid plenè probet, ibid.
Teſtis vnicus probat in poſſeſſorio manutentionis ſummariſſimo, deciſ.129. n.2.
Teſtes etiam inhabiles admittuntur poſſeſſorio manutentionis ſummariſſimo, ibid. num.3.
Teſtis conſanguineus non probat pro conſanguineo, declara vt deciſ.138. num.1.
Teſtes domeſtici melius probant factum domeſticum, quàm non domeſtici, ibid. num.3.
Teſtium dicta non cauillanda, ſed iuuanda ſunt, deciſ.139. num.5.
Teſtium numerus ſupplet exceptiones, ibid.
Teſtes licèt nulliter examinati deſeruiunt pro adminiculo, deciſ. 151. num.4. in fin.
Teſtium examen amplius poſt didicita teſtificata admitti non debet, deciſ.154. n.1.
Teſtium proceſſus originalis ſi peruenit ad manus partis ex hoc ſatis probatur didicita eſſe teſtificata, ibid. n.2
Teſtium depoſitionis publicatio ſolemnis non eſt neceſſaria ad hoc vt dicantur didicitæ atteſtationis, ſed ſufficit quòd pars habuerit liberam facultatem illas perſcrutandi, ibidem num.3.
Teſtes quòd de nouo ſint reperti, debet plenè & concludenter probari, ibid. num.4.
Teſtes recognoſcentes manum Notarij in inſtrumento appoſitam quomodo debeant deponere, deciſ.161. n.3.
Teſtes de credulitate non probant, deciſ.206. n.2.
Teſtes deponentes de actu poſitiuo aliorum in concurſu præferuntur deponentibus de poſſeſſione ſimpliciter ſine aliquo actu poſitiuo, deciſ.213. n.3.
Teſtes in dubio præſumuntur conteſtes, deciſione 223. num.3.
Teſtium examinis nullitas allegari non poteſt ab eo qui in examine

mine ſuorum teſtium eundem modum ſeruauit, deciſ. 132. num. 4.

Teſtes examinati ſine citatione ad videndum produci, & admitti articulos, & ad dicendum contra illos non probant, deciſ. 239. n. 3.

Teſtium examinis nullitas non ſanatur à Rota habente arbitrium, niſi fuerint examinati cum interrogatorijs datis à parte, ibid. num. 6.

Teſtes examinati à iudice laico in cauſa decimarum nulliter examinati dicuntur, & non probant, ibid. n. 7.

Teſtes ſibi ipſis contrarij circa id quod principaliter non quæritur probant, deciſ. 242. n. 1. & 2.

Teſtes de auditu faciunt præſumptionem, ibid. n. 3.

Teſtes contra producentem plenè probant, deciſ. 249. num. 3. in fine.

Teſtis dicitur deponere de facto proprio, quando deponit ſactum proprium quod eſt ſibi commune cum alio, ibid. num. 4.

Teſtis de facto proprio pluſquam ſemiplenè probat, ibid.

Teſtes de auditu nihil probant, deciſ. 249. n. 4. in fin.

Teſtis deponens de poſſeſſione alicuius per dictionem *ſemper*, cenſetur deponere de poſſeſſione ante motam litem, deciſ. 250. num. 4.

Teſtis deponens cum additione, *ſaluo meliori iudicio*, non reddit depoſitionem dubiam, quam ſecundùm ſuum intellectum affirmauit eſſe veram, ſed tantummodo qualificat dictum ſuum, dum illud ponit ſub aliorum cenſura, ſed quoad ſe decidit quæſtionem, deciſ. 259. n. 5.

Teſtis vilis vnà cum parocho non eſt ſufficiens ad plenam probationem matrimonij, ibid. n. 7. & 8.

Teſtium numerus & alia adminicula ſupplent defectum qualitatis vnius teſtis, ibid.

Teſtibus deponentibus de ignobilitate perſonæ, numquid plus credatur, quàm deponentibus de nobilitate, deciſ. 283. num. 3.

Teſtis deponens de immemorabili, & numquam audiuiſſe, nec adeſſe hominum memoriam in contrarium, ſi conſtet de actibus contrarijs, etiam poſt completam immemorabilem, licèt non interrumpatur immemorabilis, tamen conuincitur de mendacio, & redditur ſuſpectus, deciſ. 284. num. 3.

Teſtes examinati extra locum deputatum in remiſſoria, deciſ. 306. num. 2.

Teſtium dicta non ſunt cauillanda, ſed coadinuanda, & ad concordiam reducenda, deciſ. 300. n. 10.

Teſtes examinati ſine citatione ad videndum illos iurare, non probant, & nulliter examinati dicuntur, ibid. n. 4.

Vbi ampliùs quòd non ſufficit citatio ad videndum fieri probationem.

Teſtes licèt iurauerint in termino probatorio ſine partis citatione, non probant, ſi iudex in decreto mandauit in examine teſtium citari partem ad videndum illos iurare, ibid. num. 5.

Teſtes deponentes de ſacto proprio magis probant, deciſ. 308. num. 1.

Teſtes examinati in vna cauſa, faciunt magnam præſumptionem in alia cauſa, etiam inter diuerſas perſonas, deciſ. 309. num. 3.

Teſtes debent reddere rationem ſuæ depoſitionis, etiam non interrogati, quando deponunt de his, quæ ſenſu corporis non percipiuntur, deciſ. 329. n. 3.

Teſtes de negatiua deponentes debent aſſerere rem non poſſe ſe aliter habere, quia ipſi ſcirent, deciſ. 334. n. 3.

Teſtes examinati ſine citatione ad videndum illos iurare, ſunt nulliter examinari, deciſ. 382. n. 4.

Teſtes ſingulares probant iuriſdictionem, deciſ. 383. n. 1.

Teſtis de viſu optimè probat actum, qui ſub ſenſum viſus cadere poteſt, deciſ. 400. n. 1.

Teſtes ſingulares probant confeſſiones extraiudiciales concurrentibus adminiculis, deciſ. 403. n. 5.

Teſtes poſſunt examinari poſt didicita reſtificata, quando eorum fuit ſolum habitum ſummarium, ibid. n. 13.

Teſtes dicentes ſe plures vidiſſe aliquem ſcribere benè, dicuntur illius manum recognoſcere, deciſ. 413. n. 10.

Teſtis deponens de auditu ab ipſo principali, non magis probat quàm ipſemet principalis in cauſa propria, deciſ. 428. num. 5.

Teſtis vnicus non ſufficit ad probationem, ibid. n. 6.

Teſtes deponentes per verbum *credo*, nihil probant, deciſ. 439. num. 8.

Teſtes examinati ad perpetuam rei memoriam ſine citatione partis nihil releuant, ibid. in fin.

Teſtis vnicus adiuuatur ex depoſitione aliorum teſtium, deciſ. 454. num. 5.

Teſti teſtamentario facienti fidem de voluntate teſtatoris maximè creditur, ibid. in fine.

Teſtes non dicuntur contrarij alijs teſtibus, dicendo ſe non recordari, vel non audiuiſſe, aut ſe remittentes inſtrumento, ibid. n. 6.

Teſtes in vno iudicio examinati non probant in alio, deciſ. 462. num. 2. verſ. & primò.

Teſtes non reddentes ſui dicti ſufficientem probationem nihil probant, deciſ. 463. n. 1. verſ. nec reddunt.

Teſtes deponentes ſuper adminiſtratione Sacramentorum, quomodo debeant deponere, deciſ. 466. n. 2.

Teſtis à parte inductus non magis probat pro inducente, quàm contra, deciſ. 475. n. 5.

Teſtes examinati parte non citata, probant ſi fuerunt examinati cum interrogatorijs datis à parte arbitrio Rotæ, deciſ. 486. num. 2.

Teſtes probantes dominium quomodo deponere debeant, deciſ. 501. n. 6.

Teſtes pauperes, & viles coadiuuantur ex depoſitionibus aliorum teſtium ex numero, & adminiculis, deciſ. 503. n. 3.

Teſtis ebrius vt non probet debet probari ebrietas tempore examinis, ibid.

Teſtes probantes iuſpatronatus non debent pati aliquas exceptiones, deciſ. 405. n. 8.

Teſtes informiter examinati, ſi non probationem faciunt, ſaltim ſufficiens adminiculum, & implent probationem imperfectam, deciſ. 512. n. 5.

Teſtis examinatus tempore feriarum ſine iudicij decreto dicitur nulliter examinatus, deciſ. 515. n. 5.

Teſtis vnus de circumſtantia ſcripturæ per ſimilitudinem non facit ſemiplenam probationem, ſed requiruntur duo, deciſ. 519. n. 4.

Teſtes probantes inſaniam, ſeu dementiam teſtatoris, quomodo deponere debeant, deciſ. 525. n. 3.

Teſtes dubitatiuè loquentes per verba *poterat eſſere*, & per verbum *incirca*, nihil probant, ibid. in fin. verſ. Quintus tandem.

Teſtes probantes teſtatoris inſaniam, ſeu dementiam, debent reddere rationem eorum dicti, etiam non interrogati, ibid. num. 4.

Teſtes deponentes de ſana mente teſtatoris quomodo deponere debeant, ibid. n. 8.

Teſtibus deponentibus de ſana mente teſtatoris magis creditur, quàm deponentibus de illius inſania, & dementia, ibid. n. 9.

Teſtes religioſi præferuntur non religioſis, ibid. in fin.

Teſtibus pluribus magis credendum, quàm paucioribus, deciſ. 541. n. 1.

Teſtes quando ſunt inuicem contrarij, conquaſſantur, & nihil probant, deciſ. 556. n. 5.

Teſtium examen in loco allegato ſuſpecto factum remanet inualidum, deciſ. 557. n. 10. declaratur n. 11. & 12.

Teſtes de auditu non faciunt ſemiplenam probationem, deciſ. 566. n. 7.

Teſtibus deponentibus de bona fama alicuius, magis creditur quàm deponentibus de mala fama, deciſ. 570. n. 2.

Teſtes, & probationes ad fauorem vnius facientes debent etiam approbari ab eo ad cuius fauorem faciunt in his quæ deponunt ad fauorem alterius partis, deciſ. 578. n. 3.

Teſtis non poteſt deponere ſuper eo quod *iuris* eſt, deciſ. 593. num. 9.

Teſtis ſi in ſecunda depoſitione dixit contrarium eius quod depoſuit in prima, attenditur primum dictum, & non ſecundum, deciſ. 605. n. 3.

Teſtes in dubio præſumuntur conteſtes, deciſ. 612. n. 3.

Teſtium inhabilitas ſuppletur ex numero, & integritate aliorum teſtium, ibid. n. 5.

Teſtes duo, ſeu plures plenè probant, deciſ. 631. n. 1.

Teſtes de vniuerſitate probant quando non agitur de ſingulorum intereſſe, ſed vniuerſitatis tantùm, ibid. n. 2.

Teſtes non omnino integri ſupplentur ex numero, ibid. in fin.

Teſtes ſuper quaſi poſſeſſione exactionis exigendi decimas, quomodo deponere debeant, deciſ. 639. n. 3.

Teſtis depoſitio affectata facta in iudicio criminali, vel extorta metu tormentorum, ſi fuerit reuocata nihil probat, ibid. num. 4.

Teſtes nulliter examinati faciunt magnum adminiculum contra producentem, deciſ. 645. n. 15. in fin.

Teſtes deponentes publicè dici audiuiſſe ſecundùm opinionem Rotæ probant famam publicam, ibid. n. 16.

Teſtes poſt publicationem eorum depoſitionis non admittantur ad probandum ſuper contrarijs articulis, deciſ. 651. num. 5.

Teſtes poſt publicationem, & didicita iuſtificata, quando admittan-

Digitized by Google

mittantur ſuper cauſa, & ratione ſcientiæ, ſuper quibus antea interrogati non fuerunt, ibid. n.6.

Teſtes examinati extra locum in remiſſoria aſſignatum non probant, declara vt deciſ.654. n.2.

Teſtes remiſſoriales examinati ſine citatione partis non probant, declara vt ibid. n.3.

Teſtes ſine iuramento non tactis ſcripturis nihil probant, declara vt deciſ.663. n.9.

Teſtes ſecundo loco examinati poſſunt ſe referre ad primum examen, & petere illud ſibi legi, ibid. n.11.

Teſtes primò examinati ſuper articulis, & deinde ſuper interrogatorijs non dicuntur nulliter examinati, ibid. n.12.

Vbi ampliatur hæc concluſio, etiam quòd ſuper interrogatorijs nullo modo fuerint examinati.

Teſtes examinati ſine interprete non obſtante proteſtatione partis, non dicuntur nulliter examinati, ibid.n.12. ad fin.

Teſtes de auditu à principali habenti intereſſe in cauſa nihil probant, deciſ.666. n.4.

TEXT. in l. in fraudem. §. principalis ff. de iure fiſc. loquitur quando bona debitoris iam in fiſcum peruenerant, deciſ.110. num.4.

THORI ſeparatio nunquid facienda ſit propter morbum Gallicum, & quomodo talis morbus concludenter probatus cenſeatur, deciſ.49.num.2.& 4. vbi etiam quid de lepra, ſeu alio morbo contagioſo, & num.5. vbi etiam an iſto caſu ſufficiat ſola ſeparatio concubitus, abſque ſeparatione habitationis.

Thori ſeparatio nunquid cenſeatur remiſſa per reconciliationem poſt adulterium, & quomodo talis reconciliatio probetur per teſtes, deciſ.49. n.8.& 9.

TITVLVS coloratus in poſſeſſorio reintegrandæ vltra poſſeſſionem requiritur in beneficialibus, deciſ.58. num.6.

Titulus coloratus producitur ex vnione Eccleſiæ facta à Vicario Epiſcopi, etſi de eius facultate non conſter, ibid.

Titulus præſumptus ceſſat ſtante vero titulo, deciſione 117. num.4.

Tituli inualiditatis exceptio admittitur in ſummariſſimo iudicio manutentionis, deciſ.177.n.6. declara vt ibid. n.7.

Titulum vniuerſalem habere quando quis dicatur, deciſ.190. num.2.

Titulo hæreditario poſſidere rem quis dicitur, quando illam poſſidet vigore pacti de retrouendendo in hæreditate reperti, ibid.n.3.

Titulus datus à Papa ſchiſmatico nullus eſt, & inualidus, n.1. limita niſi à legitimo Papa fuerit confirmatus, deciſ.352. num.1.

Titulus coloratus ſufficit ad acquiſitionem fructuum, deciſ.387. num.9.

Titulus coloratus oritur ex gratia etiam ſubreptitia, ibidem num.10.

Titulorum paritas concurrentibus prouiſis Apoſtolicis in ſimili gratia efficit vt non exequutiuè, ſed ordinariè ſit procedendum, deciſ.542. n.7.

Titulorum paritas non cenſetur in prouiſis Apoſtolicis, ſi alter habet litteras cum gratioſa ſubrogatione, & alter in forma, *dignum*, ibid. num.8.

Titulorum multiplicatio datur in beneficialibus, deciſion.622. num.2.

Titulus, v. *Poſſeſſio*.

TOTVM ſi fuerit petitum in iudicio, non ſatiſfit ſi fuerit tradita pars, deciſ.388. n.4. & 5.

TRANSACTIO facta ab Epiſcopo non ligat ſucceſſores ſine confirmatione Apoſtolica, deciſ.31. num.2. vbi tamen quòd confirmatio Apoſtolica præſumitur ex diuturnitate temporis, & ſubſecuta obſeruantia.

Tranſactio ſuſtinetur ex dubio litis euentu, deciſ.98. num.2. in fin.

Tranſactio facta nomine proprio, alteri præiudicare non poteſt, deciſ.109.num.1.

Vbi præſertim, quòd non præiudicat ſucceſſoribus.

Tranſactionis reſciſſionem prætendens non auditur, niſi ex eadem tranſactione accepta reſtituat, deciſ.116. n.2. Declara vt ibid. num.3.

Tranſactio dicitur exceptio litis finitæ, & impedit litis ingreſſum, deciſ.136. num.2.

Tranſactionis ratificatio inducitur ex receptione eorum quæ in tranſactione dari permittuntur, ibid. n.5.

Tranſactio reſcinditur, conſtito de læſione, deciſ.162. num.1. in fin.

Tranſactio non reſcinditur propter læſionem quando adeſt dubitandi cauſa etiam modica, declara vt ibid.n.2.

Tranſactio ſuper rebus Eccleſiaſticis requirit eaſdem ſolemnitates, quæ requiruntur in alienationibus, deciſione 189. num.2.

Tranſactio facta de rebus Eccleſiaſticis non valet ſine conſenſu Epiſcopi, vel Archiepiſcopi, ibid.

Tranſactio reſcindi poteſt ex capite læſionis enormiſſimæ, ibid. num.4.

Tranſactio facta ſuper redditibus Eccleſiaſticis à beneficiatis, requirit conſenſum omnium beneficiatorum, ibid. declara vt num.5.

Tranſactio per Epiſcopum iurata, licèt non liget ſucceſſorem tamen ſeruari debet per tranſigentem, & iurantem in iudicio manutentionis, deciſ.218. num.1.

Tranſactionis & inſtrumenti obſeruantia facit vt eidem inſtrumento credatur etiam informi, deciſ.218. n.7.

Tranſactio, vt valida ſit, requirttur vt aliquid detur, vel recipiatur, declara vt deciſ.231. n.2.

Tranſactio non ſuffragatur facta ſuper rebus, ſuper quibus lis non aderat, declara vt ibid.n.3.

Tranſactio iurata, & temporis ſpatio obſeruata, habet præſumptionem pro ſe, deciſ.131.num.4. vbi propterea quòd pro ea iudicandum eſt.

Tranſactio facta cum Capitulo ſuper decimis reputatur nulla, & inualida, quando non interuenerunt omnes de Capitulo, deciſ.270. num.2.

Tranſactio ſuper decimis facta cum Capitulo nunquid requirat conſenſum Epiſcopi, & quomodo, ibid. n.3.

Tranſactio ſuper decimis cum Capitulo nunquid requirat Apoſtolicum beneplacitum, ibid. n.5.

Tranſactio facta ab Eccleſia etiam ſuper re quam non poſſidet requirit ſolemnitates quæ requiruntur in alienatione rerum Eccleſiæ, ibid.n.7.

Tranſactio ſuper rebus Eccleſiæ confirmata conſenſu Apoſtolico valida eſt, etiam facta ſine ſolemnitatibus requiſitis in alienatione rerum Eccleſiaſticarum, deciſ.332. n.1.

Tranſactio ſuper rebus Eccleſiæ confirmata à Papa ligat etiam ſucceſſorem, ibid. n.2.

Tranſactio ſuper rebus Eccleſiæ reſcinditur propter enormiſſimam læſionem, etiam confirmata à Sede Apoſtolica, ibid.

Vbi tamen quòd læſionis probatio debet eſſe multum concludens, & quòd de ea iudicari non poteſt, niſi merita cauſæ, & illius acta videantur, & ibid. n.4.

Tranſactio dicitur res fauorabilis, quia ex ea finis litibus imponitur, ibid. n.2.

Tranſactio in dubio præſumitur vtilis, & ſine læſione, ibid. num.4.

Tranſactio ſufficienter ſuſtinetur per receſſum à lite, etiam ſi ſit lis futura, & timeatur tantùm, deciſ.348. n.4.

Etiamſi ſit modica occaſio dubitandi, & prætenſio non iuridica, ibid.

Tranſactio, & concordia facta cum Eccleſia, & obſeruata per 40. annos, præſumitur facta ad vtilitatem Eccleſiæ, deciſ.463. n.5. verſ. cùm præſertim.

Tranſactiones non ſolum per defectum ſolemnitatum ſolent reſcindi, ſed etiam ex iniuſtitia, & læſione, etiamſi ſint à Sede Apoſtolica confirmatæ, infirmari, deciſione 505. num.4.

Tranſactio fieri non poteſt à Procuratore ſine mandato, nec ſufficit generale, ſed requiritur ſpeciale mandatum, deciſ. 529. num.1.

Tranſactioni obſtat remedium *l.2.C.de reſcind. vendit.* deciſ.547. num.1.

Tranſactionis læſio debet conſiderari inſpecto dubio litis euentu; & debet eſſe enormiſſima in magno exceſſu vltra dimidiam, deciſ.552. n.2.

Tranſactioni ſtandum eſt, geſtaque contra tranſactionem iniuſta, & irritanda ſunt, deciſ.629. n.1.

Tranſactio præſumitur facta ad tollendam omnem occaſionem litigandi in quocumque caſu, non autem in vno caſu tantùm; ibid. num.2.

Tranſactio debet ſortiri ſuum effectum, licèt deficiat cauſa ex qua quis motus fuit ad tranſigendum, ibid. num.7. in fin.

TRANSFERENDI penſiones facultas data Conclauiſtis non extenditur ad penſiones ſemel tranſlatas, dciſione 485. num.4.

Transferendi penſionem facultas data intelligi debet erga perſonas capaces, ibid.n.8.

TRANSLATIO penſionis facta coram executore vigore proceſſus fulminati, in quo erant inſertæ litteræ Apoſtolicæ, an valida ſit, deciſ.6.n.7.

Tranſlatio penſionis facta vigore priuilegij Conclauiſtarum eſt nulla, exhibito coram exequutore ſolo tranſumpto priuilegij abſque originali, deciſ.485.n.1.

Facultas transferendi penſiones vſque ad certam ſummam non extenditur vltra illam ſummam, ibid.n.3.

Tranſlatio penſionis dicitur odioſa, & ideo reſtringenda, ibid. num. 4. & 6.

Tranſlatio penſionis diuerſa à penſionis reſeruatione, relata tamen ad reſeruationem, cenſetur erronea nec propter hanc diuerſitatem vitiatur, deciſ. 598. oum. 3.
Vide *Penſio*.

TRANSMISSIO facilius locum habet io contractibus, quàm in vltimis voluntatibus, deciſ. 142. n. 4.

Tranſmiſſio donationis, aut fideicommiſſi colligitur ex pluribus coniecturis ſimul iunctis, ibid. in fin.

TRANSVERSALES in conditione poſiti, nunquid cenſeantur vocati vigore ſtatuti vrbis, deciſ. 417. n. 4.

TRANSVMPTVM noo meretur fidem ſi fuerit extractum lite pendente, non citata parte, & à Notario, qui non fuit de eo rogatus, deciſ. 339. n. 3.

TREBELLIANICA pluribus verbis, & coniecturis à teſtatore prohibita eenſerur, deciſ. 164. n. 5. & 6.

Trebellianica per filium grauatum ad reſtitutionem non detracta poteſt per eius hæredem detrahi, deciſ. 203. n. 2.

Trebellianicæ detractio poteſt per teſtatorem prohiberi etiam filijs primi gradus, ibid. n. 3.

Trebellianica prohibetur non ſolùm expreſsè, ſed etiam tacitè, & per conſecturas, ibid. n. 4. declara vt n. 6.

Trebellianica non poteſt detrahi de bonis prælegatis, quia illa habentur tamquam à legatarijs, deciſ. 401. n. 2.
Declara vt ibid. n. 3.

Trebellianica non detrahitur à ſucceſſore non tamquam hærede, ſed tamquam fideicommiſſario, deciſione 462. num. 3. & 6.

Trebellianica cenſetur prohibita ex eo quòd teſtator in genere prohibuit ſuorum bonnrum alienationem, ibidem num. 4.

Trebellianica detrahi non poteſt de rebus ſpecialiter alienari prohibitis, ibid. n. 5.

Trebellianica prohiberi poteſt etiam in filijs primi gradus, ſecundùm opinionem Rotæ, deciſ. 578. n. 7.

TRIENNALIS poſſeſſio beneficij operatur, vt beneficiatus non poſſit moleſtari ſuper titulo, & fructua retineat, & ſufficir qualis qualis occaſio poſſidendi, deciſ. 387. n. 3.
Vide *Poſſeſſio*.

TV, verbum eſt perſonaliſſimum, & excludit omnem aliam perſonam, deciſ. 347. n. 2.

TVNC, verbum, an & quando diſpoſitionem præcedentem reſtringat, deciſ. 656. n. 8.

TVTELA probatur per publicam vocem, & famam, deciſ. 413. n. 9. in fine.

Tutela expirat filia effecta maiore duodecim annorum, dec. 588. num. 5.

Tutela finitur per mortem tutoris, deciſ. 671. n. 1.

TVTOR ad certum tempus deputatus non poteſt cætera expedire vltra actum ad quem deputatus eſt, deciſione 43. num. 1.

Tutor ad certum tempus oon datur, ibidem num. 2. declara vt num. 3.

Tutor poteſt rem à pupillo cum ſolemnitatibus venditam, ſi emptor non ſoluit pretium, pro eodem pretio ſibi ipſi retinere ſine alia ſolemnitate, deciſ. 53. n. 3.

Tutoris qui inuentarium non confecit geſta valent: ſed ipſe tamquam ſuſpectus remoueri poteſt, deciſ. 96. n. 3.
Intellige quoad tertium, & eius præiudicium, & quoad commodum pupilli, ibid.

Tutori agenti non poteſt objici quòd non confecerit inuentarium, ſed ſi velit iudicium inſtitui contra eum, debet actor eſſe cautus, vt habeat tutelam, & innentarinm, alias iudicium contra eum in præiudicium pupilli nullum eſſet, ibid. num. 4.

Tutor ſpolij actione nunquid conueniri poſſit ad rem certam, non reddita priùs ratione adminiſtrationis, deciſ. 158. num. 1. vbi declararur hæc concluſio, & ibid. o. 2.

Tutor ſi de facto, & cum dolo bona pupilli alienauit, conueniri poteſt actione ſpolij, ibid.

Tutor qui ſine ſolemnitatibus boos pupilli alienauit, nunquid actione ſpolij conueniri poſſit, deciſ. 158. n. 6.

Tutore, vel curatore non petito à iudice, omnia acta contra pupillnm corruunt, deciſ. 167. n. 2. in fin.

Tutor poteſt pupillo hæreditatem acquirere, deciſione 198. num. 7.

Tutor, ſeu adminiſtrator ſi non deſcripſit in inuentario capſas clauſulas in hæreditate repertas, in dubio capſæ præſumuntur fuiſſe vacuæ, & in nihilo tenetur, deciſione 256. numer. 2.

Tutor, ſeu adminiſtrator nunquid teneatur ſi deſcripſit in libro adminiſtrationis aliquas partiras ad creditum, quæ in iouentario adnotata non reperiuntur, ibid. n. 3.

Tutor, ſeu adminiſtrator ſemel abſolutus, & liberatus, non debet amplius moleſtari, ibid. n. 4.

Tutor remouetur vt ſuſpectus ſi fuerit in culpa leui: leuiſſima autem non ſufficit, ſed tunc remotio non irrogat iofamiam, deciſ. 275. num. 1.

Tutor non tenetur de culpa nouiſſima, ibid.

Tutor remoueri poteſt vt ſuſpectus, ſi inuentarium non conficit, vel non omnia in eo deſcripſit, ibid. n. 2.

Tutoris ſola negligentia ſufficit ad illus remotionem, ibid. num. 3.

Exceptio adminiſtrationis tutelæ nunquid impediat reſtitutionem dotis, ibid. o. 4.

Tutor remouetur vt ſuſpectus arbitrio iudicis, ibidem num. 6.

Tutores teſtamentarij poſſunt etiam remoueri vt ſuſpecti ex ſola culpa & negligentia, ibid. n. 7.

Tutores etiam coniuncti propter fraudem, & dolum poſſunt remoueri vt ſuſpecti, & tunc remotio infamat: ſola autem culpa, vel negligentia non ſufficir, ibid. n. 8.

Tutor teſtamentarius poteſt Procuratorem conſtituere, deciſ. 330. num. 2.

Tutor qui inuentarium non confecir, poteſt tamquam ſuſpectus remoueri, ſed interim poteſt adminiſtrare, & cauſam agere, &c. ibid. num. 3.

Tutoris vnius ſolutio liberat omnes alios contutores debitores, deciſ. 373. n. 52. & ſeq.

Tutor debet gerere oegotium pupilli non ſecus, ac proprium, deciſ. 452. in fin.

Tutoris nomen confunditur quandoque cum nomine curatoris, deciſ. 588. n. 8.

Tutor nunquid poſſit de conſeoſu pupilli contra ipſum inducere quaſi poſſeſſionem ſoluendi cenſum, deciſ. 624. n. 2.

Tutoris ſolutio oon præiudicat pupillo ſi conſtat de læſione, ibid. oum. 9.

Tutor vnus ex pluribus non *poteſt alteri* adminiſtrationem in ſolidum inhibere ipſo nolente, vel non *valente* adminiſtrare, deciſ. 671. n. 1.

Tutor qui non admioiſtrauit, non poteſt conueniri pro geſtis pro contutore finita tutela, ſed tantùm illa durante, ibid. num. 2.

Tutores plures ſi fuerint in teſtamento relicti cum clauſula quòd *ſimul & coniunctim*, &c. vno mortuo, an quoad omnes tutela expirauerit, ibid. n. 5. & 6.
Vbi etiam quid ſi fuerint tutores relicti cum clauſula quòd vnus non poſſit ſine alio adminiſtrare.

TVTRIX mater admittitur ad tutelam ſine ſatiſdatione, *& alijs* ſolemnitatibus, deciſ. 43. n. 2.

Tutrix mulier nunquid poſſit ſe obligare nomine proprio in impoſitione cenſus facta ſuper bonis pupilli, deciſion. 178. num. 5.

Tutrix mater ſi ad ſecundas nuptias tranſierit, ipſo iure tutelam amittit, deciſ. 275. n. 1.

V

VACATIO beneficij non dicitur per obitum *beneficiati*, qui ante mortem beneficium reſignauit, deciſ. *180. n. 1.*

Vacatio beneficij per reſignationem dicitur probata per mandatum ad reſignandum, ſubſequuta reſignatione per Procuratorem, deciſ. 508. n. 1.

Vacatio beneficij probatur per confeſſionem patris venientis ex eadem vacatione, & per teſtes deponentes de illius poſſeſſione per quatuor annos cum perceptione fructuum, deciſ. 544. num. 4.

VALOR beneficij per non exceſſum narratus oon probatur per teſtes affirmatiuè deponentes, deciſ. 76. num. 2. in fine, & num. 3. & 4.

Valor vini probatur per teſtes deponentes de publica voce, & fama, deciſ. 100. n. 3.

Valor rei cenſetur liquidatus ex pluribus, licèt ſingula de per ſe non ſufficerent, deciſ. 139. n. 3.

Valor rei iuſtus colligitur ex ſubhaſtatione, ibid. n. 6. in fin.

Valoris beneficij expreſſio iuſtificatur conſuetudine *Prouinciæ* ſic exprimendi, deciſ. 202. n. 8.

Valor obtentorum expreſſorum ſatis ſufficit ad probationem Presbyteratus & originis, deciſ. 205. n. 5.

Valor bonorum probatur per peritos, deciſ. 227. n. 1.

Valor bonorum fieri debet habita ratione qualitatis, pulchritudinis, & dignitatis terrarum, ibid. n. 4.

Valor bonorum fideicommiſſi æſtimatorum ſecundùm tempus mortis teſtatoris, non autem ſecundùm tempus poſt illius mortem,

Digitized by Google

tem, deciſ.241. n.2. verſ. primò enim.
Valor verum poteſt augeri beneficin temporis, ibid. n.4.
Valor beneficij probatur per teſtes deponentes de ſama, deciſ. 355. n.11. in fin.
Valor beneficij probatur per teſtes deponentes de certa ſcientia, etiam quòd non deponant per non exceſſum, deciſ. 439. num. 3.
Valorem beneficij probandi onus ſpectat ad titularem, quando ad penſionis reductionem, vel ad nullitatem agit, declara vt deciſ.511. n. 4.
Valor beneficij per non exceſſum quomodo probetur, deciſ.532. num. 6.
Valor beneficij per non exceſſum quomodo probetur in Germania, deciſ.544. n. 2.
Valor beneficij per non exceſſum probatur per teſtes deponentes, deciſ.654. n.1.
Valor beneficij probatur computato anno ſterili cum fertili, ibidem.
Valor beneficij ad effectum manutentionis leuioribus probationibus probatur, ibid.
VARIARE non licet quando electio fuit geminata, deciſ. 165. num.6. in fin.
Variare actionem in diuerſo iudicio licitum eſt, deciſ. 608. num. 4.
Præſertim quando variatur, non quoad actionem, & cauſam, ſed quoad perſonas, & alias, ibid.
Vaſalli ſunt idonei teſtes pro ſuo domino, præſertim in materia quæ non ita de facili ab alijs probari poteſt, & quando concurrunt adminicula, deciſ.250. n.3.
VENDERE rem ſuam de iure communi nemo cogendus eſt, deciſ.115. n.1. in fin.
Vendere rem propriam inuitus cogi non poteſt, deciſ. 327. num. 1.
Vendere fundum quis cogitur etiam inuitus, concurrentibus tribus requiſitis, neceſſitate, modico præiudicio, & contiguitate, ibid. n.2.3.4. & 5.
VENDITIO facta rei fideicommiſſo ſubiectæ, cum obligatione de interpretanda derogatione fideicommiſſi, ſi talis derogatio non habeatur, nunquid à venditione recedi poſſit, deciſ. 26. num. 10.
Venditione, ſeu ceſſione pluribus ſacta, præfertur is cui poſſeſſio tradita eſt, deciſ. 64. n.3.
Venditio, & locatio ſunt contractus valde ſimiles, deciſ. 350. num.9.
Venditione facta ſi non apparet, quid, & quantum ſit venditum, recurritur ad quantitatem pretij, deciſ.373. n.75.
Venditionis vnum ſubſtantiale eſt pretium, deciſ. 384. num.5. in fine.
Venditæ rei dominium acquiritur illi cuius nomine, & eo mandante emptio facta fuit, deciſ.436. n.1. in fin.
Venditionis inſtrumentum, in quo ſunt venditæ plures res pretijs diſtinctis, & diuerſis, non vnicam venditionem, ſed plures venditiones dicitur continere, deciſ.514. n.3. declara vt n.4. & ſeqq. per tot. deciſ.
VENDITOR, in cuius poteſtate eſt rem præcisè tradere, ſi tradere recuſat, poteſt ad tradendam rem cogi manu militari, deciſ.26. n.2. in fin.
Venditor ſi recuſat ſacere inſtrumentum venditionis, iudex poteſt illud ſacere ex officio, ibid. n.3.
Venditor tenetur rem venditam tradere liberam, & ſacere conſentire omnes prætenſos ſuos creditores prætendentes habere ius in re vendita, ibid. n.4.
Venditor vbi eſt neceſſarius defenſor debet habere mandatum ab emptore, deciſ.261. n.7.
Venditor tenetur tradere rem liberam, deciſ.351. n.2.
Venditor promittens ſacere conſentire aliquam perſonam ſi poteſt adimplere ex ſua perſona, tenetur præcisè adimplere, & non liberatur offerendo intereſſe, ibid. vbi quòd hoc procedit non ſolùm de iure communi, ſed etiam vigore ſtatuti Vrbis.
Venditor non liberat debitorem, niſi creditor conſequatur pretium ſibi ab eodem venditore aſſignatum, deciſione 373. num.21.
Venditor ex natura contractus venditionis, debet emptori rem venditam tradere, deciſ.82. & quando ſumus incorporalibus, debet ſacere ceſſionem, ibid.
Venditor ſi in re vendita ſibi dominium reſeruauit vſque ad integram pretij ſolutionem, non poteſt ſibi pretio non ſoluto ab alio creditore emptoris ſuper re vendita moleſtari, deciſ. 399. num.3.
VERBA Inſtrumenti dubia interpretantur contra ſe fundantem in illis, deciſ.14. n.2.
Verborum geminatio enixam voluntatem loquentis demonſtrat, ibid. in fin.
Verbis canonis, & cenſus Doctores quandoque promiſcuè vtuntur, ibid. n.3.
Verba præteriti temporis excludunt tempus præſens, deciſ.20. num.5.
Verba quæ aliquid ſupponunt, diſponere non dicuntur, ibid.
Verba alicuius ſcripturæ interpretari ſemper debent contra ſundantem ſe in ea, ibid. n.6.
Verba generalia, & vniuerſalia reſtringuntur per verba ſubſequentia, ibid. n.7.
Verba clara non indigent probatione, deciſione 29. num.1. ad fin.
Verba contrahentium cenſentur ſe conformare cum ſtatuto, dec. 39. n.2. declara vt ibid. n.4.
Verba ſequentia declarant præcedentia, ibid. n.3. in fin.
Verba potiſſimum mentem proferentis ſignificant, deciſion.65. num.2.
Verba enunciatiua inſtrumenti continentia diſpoſitionem inualidam probant inter eaſdem perſonas, deciſione 41. numer.3.
Vbi præſertim ſi fuerint prolata per modum cauſæ, & circa factum enunciantis.
Verba intelligenda ſunt ſecundùm ſenſum loquentis, qui ex vſu, & conſuetudine colligitur, deciſione 94. num.2. in fin.
Verborum à propria ſignificatione non eſt recedendum, niſi conſtet manifeſtè de contrario ſenſu, ibid. n.3.
Verba clara excludunt omnem interpretationem, ibidem num.5.
Verba generalia, & indefinita reſtringi non debent, ſed extendi ad omnes caſus, deciſ.140. n.6.
Verba vniuerſalia, & generalia, quæ de ſui natura ſunt apta comprehendere plures ſignificationes etiam in odioſis, generaliter intelligenda ſunt, deciſ.174. n.13.
Verba vbi non ſunt appoſita per modum qualitatis ad præcedentia, referuntur ad proxima, deciſ.188. n.4.
Verba enunciatiua quæ diſpoſitionem continent, ſatis probant, deciſ.191. n.2.
Verborum proprietas deſumitur à verbis legiſlatorum, dec.198. num.6.
Verborum ſuperfluitas in diſpoſitione teſtatoris tolerabilior eſt quàm elicere prohibitionem Trebellianicæ, contra opinionem Doctorum, deciſ.203. n.8.
Verba in dubio accipienda ſunt vt ſtent potius demonſtratiuè, quàm taxatiuè, & limitatiuè, deciſ.234. n.8.
Verba enunciatiua non probant quando principaliter agitur de veritate enunciati, ibid. verſ. vel non probant & n.9.
Vbi præſertim non concurrente aliquo adminiculo.
Verba *Accipio te*, ſi non addatur, *pro mea vxore*, remanent æquiuoca, nec ſignant practicum conſenſum, qui neceſſarius eſt ad matrimonium potente loqui, deciſione 259. numer. 4. & 5.
Verba in diſpoſitione poſita, debent omnino ſeruari, & dant modum & formam rei, ita vt fruſtratoriè non ſint appoſita, deciſ.290. n.3.
Verba impropria interpretanda ſunt ad euitandum contrarietatem, & correctionem in continenti, deciſione 298. numer.6.
Verba ſubſequentia non referuntur ad omnia præcedentia, ſed tantùm ad proximè dicta, deciſ.326. num.8. verſ. & nihilominus.
Verba contractus qui dependet à voluntate duorum, interpretari debet ex conſuetudine amborum contrahentium, deciſ. 328. num.6.
Verba generalia non debent reſtringi, ibid. n.5.
Verba ſtare præſumuntur in dubio demonſtratiuè, & non diſpoſitiuè, deciſ.346. num.4.
Verba ſententiæ ſunt ſemper intelligenda prout iacent, nec nullam patiuntur extenſionem, ibid. n.5.
Vbi etiam ſemper pronunciatum cenſetur, ex cauſa in petitione deducta.
Verba ſtatuti, ſeu conſtitutionis odioſæ intelligi debent ſecundùm eorum proprietatem, deciſion.355. num.5. verſ. debet illa.
Verba ſtatuti vbi conueniunt, conuenire etiam debet ſtatuti diſpoſitio, ibid. in fin.
Verba vniuerſalia, & prægnantia ſtatuti operantur quando ſtante de per ſe, & abſolutè, non quando acceſſoriè, & continuatiuè ad præcedentem diſpoſitionem, ac retentis eiſdem terminis & themate, deciſ.359. n.5.
Verba ſemper interpretanda ſunt, ne ſequatur contradictio, deciſ.366. n.4.
Verborum geminatio denotat enixam, & propenſam voluntatem proferentis, deciſ.368. n.6.

Verba *per nos* reſtringunt diſpoſitionem ad perſonam loquentis, & alios excludunt, deciſ.375. n.2.
Verba impersonalia obligatoria, non inducunt obligationem alicuius perſonæ, deciſ.389. n.1.
Verbum præteriti temporis, relatum ad futurum, importat futurum tempus, & è contra, deciſ.398. n.12.
Verba generalia ex quacunque cauſa comprehendunt omnes cauſas, deciſ.409. n.3.
Verba contractus interpretari debent, prout veriſimile eſt partes contrahere voluiſſe ſecundùm actus naturam, deciſ.422. num. 2.
Verba contractus interpretanda ſunt ſecundùm ſubiectam materiam congrua congruis referendo, ibid. n.7.
Verba contractus in dubio appoſita cenſentur in fauorem creditoris, ibid.
Verba quòd ſatisfaciet, non concludunt ad præciſam mercedis obligationem, ſed ad aliquam remunerationem, deciſ. 428. num. 7.
Verba vndequaque, & quomodocunque ſunt vniuerſalia, & non admittunt reſtrictionem, deciſ.435. n.17.
Verba præcedentia limitantur, & reſtringuntur per ſequentia, deciſ.454. n. 3.
Verba non attenduntur, ſed intentio proferentis, deciſ. 455. num.2. in fin.
Verba præſentis temporis non trahuntur ad tempus futurum, deciſ.501. n.2.
Verba *teneri*, & *obligatum eſſe* in ſententia aliàs per ſe executiua reſpiciunt viam ordinariam, deciſ.504. n. 3.
Verba in ſupplicatione non attenduntur, ſed litteræ expeditæ, deciſ.532. n.7.
Verba naturaliter exprimunt certum mentis conceptum, deciſ. 533. in fin.
Verba ſubſequentia appoſita in eadem oratione intelligi debent ſicut præcedentia, deciſ.567. n.6.
Verba clara, & pura implicant caſum magis dubitabilem, non excludunt minus dubitabilem, deciſ.564. n.6.
Verba interpretanda ſunt ex lata eorum ſignificatione, imò impropriandа, ne ſequatur abſurdum, deciſ.588.
Verba quandoque concipiuntur ratione frequentioris vſus, ibid. num. 15.
Verba vbi non conueniunt, non conuenit etiam diſpoſitio, deciſ. 604. num. 4.
Verba fideicommiſſi, ſeu ſubſtitutionis interpretationem recipiant à ſubiecta materia, deciſ.634. n.12.
Verba aduerſatiua ad præcedentia de ſui natura aduerſari ſolent tam in iure, quàm in facto, deciſ.646. n.6.
Verba apta referri ad habitum & actum, referuntur ad actum quando materia ſubiecta id expoſtulat, & non aliàs, deciſ.656. num. 7.
VERISIMILE non eſt, quod efficaciori probatione verificari debet, ibid. n.3.
Veriſimile quod non eſt, falſitatis imaginem habet, n.6. in fine, & deciſ.173. n.6. & ſeqq. & deciſ.341. n.2.
VERSIO in vtilitatem mulieris, vel minoris, non eſt probanda per contrahentem cum illis, nec de ea contrahens debet eſſe ſollicitus, deciſ.297. n.5.
VIA exequutiua agi non poteſt contra tertios poſſeſſores; fallit vigore ſtatuti vrbis de executione inſtrumentorum, deciſ. 161. num. 4.
Via executiua agi poteſt vigore Cameralis obligationis, deciſ.365. num. 1.
Via executiua præſupponit cauſam eſſe indubitatam, nec licere partibus ſuper ea contendere propter exequutionem paratam, deciſ.504. n.4.
Via ordinaria quando electa eſt non licet variare, & interim ceſſat virtus obligationis Cameralis, ibid. n.7.
Via executiua, & ſic obligatio Cameralis dicitur vulnerata per ſententiam abſolutoriam, deciſ. 513. n.8.
VICARII quando nominantur Rectores, deciſion. 37. numer. 9.
Vicarius Epiſcopi interueniens in choro vti Canonicus, non debet habere præeminentias Vicarij, deciſ.91. n.2.
Vicarius Epiſcopi non poteſt præſtare authoritatem donationi iuriſpatronatus de laico, in laicum, ſed requiritur authoritas Epiſcopi, quia ſunt de his, quæ non veniunt in generali mandato Vicarij, deciſ.247. n.3.
Declara, vt num.4.
Vicarius Epiſcopi habet ordinariam iuriſdictionem, poteſtque foraneum Vicarium deputare, deciſ.614. n.2.
VICELEGATO non cenſentur tranſlatæ ſpeciales facultates Legati, deciſ.508. n.2.
Declara vt ibid. in fin.
VICINITAS ex qua ius retractus naſcitur, ſi controuertatur principaliter, & de per ſe, non currit tempus ad deponendum: ſecus ſi controuertatur incidenter & per viam exceptionis, deciſ.83. num.2.
VIDELICET verbum eſt declaratiuum præcedentis orationis, deciſ.105. num.9.
Videlicet dictionis natura eſt reſtringere, & declarare, deciſ. 454. num.3. & 4. vbi ampliatur hæc concluſio, etiam quòd adſit copula *&*.
VINI valor probatur per teſtes deponentes de publica voce, & fama, deciſ.100. n.3.
VISITATIONES ordinarij in quibus dicitur beneficium ſpectare ad collationem alterius, probant pertinentiam collationis, deciſ.187. n.2.
Viſitatio perſonalis eſt actus facultatiuus, deciſ.400. n.3.
VITA hominis ſexagenarij ad quinquennium duratura præſumitur, deciſ.334. n.4.
VITIVM litigioſi an tranſeat in tertium qui habet cauſam ab aliquo ex collitigantibus, ita vt non poſſit iuuari regula de triennali, deciſ.537. n.3. & ſeq.
VLTIMA voluntas latam recipit interpretationem, deciſ.271. num.5.
Vltimus ſtatus, & quaſi poſſeſſio in collatione beneficij quando apparent erronei non releuant, deciſ.352. n.9.
VNA, & eadem perſona eodem tempore non poteſt repræſentare duas perſonas incompatibiles, deciſ.135. n.6.
Vna, eademque diſpoſitio diuerſo iure cenſeri non debet, declara non procedere militante diuerſa ratione, & alias, deciſ. 174. num.51.
Vna, & eadem perſona poteſt diuerſo modo negotiari, deciſ. 392. num.2.
Vna eademque res diuerſo iure cenſeri non debet, declara vt deciſ.591. num.4.
VNICVS poteſt intelligi de tempore quo fit actus, ita vt non concludat excluſionem in tertij præiudicium, dec.247. n.7.
VNIO Eccleſiæ *maxima præſumitur* ex ſubſecuta obſeruantia, & ex coniecturis, de quibus, deciſ.58. n.6. & 7.
Vnio per ceſſum, vel deceſſum non purificatur in reſignatione ad fauorem certæ perſonæ, deciſ.175. n.1. & 3.
Vniones menſis Epiſcopalibus ſolent fieri conſiſtorialiter, ibid. num.4.
Vnionis effectuatio ſi non probatur, non cenſetur reuocata per regulas reuocatorias vnionum, deciſ.340. n.3.
Vnionis effectuatio in vna ex Eccleſijs vnitis, cenſetur eadem effectuatio etiam in alijs Eccleſijs ſimul vnitis, ibid. n.4.
Vnionis effectuatio nunquid probata cenſeatur per ſolutionem quindennij, ibid. n.5.
Vnionis effectuatio probata cenſetur per deputationes Capellanorum, ibid. num.6.
Vnio licet inualida per lapſum quadraginta annorum præbet iuſtam cauſam ad præſcriptionem, deciſ.352. n.3.
Vnio ſortitur effectum quando Rector cedit beneficio ad fauorem vnionis, ibid. n.4.
Vnionis effectus eſt, vt Eccleſia vnita efficiatur prædium Eccleſiæ cui fit vnio, ibid. n.7.
Vnio dicitur effectuata per vacationem beneficij vniti & realem poſſeſſionis apprehenſionem, deciſ.402. n.1.
Vnionis ſuſpenſio facit illam dormire, perinde ac ſi non eſſet, ibid.
Vnio quando ſuſpenditur pro ſui validitate, requirit *derogationem* iuris in inſtanti vacationis illi, ad cuius *fauorem* fuit facta vnio quæſiti, ibid. n.3.
Vnionis nullitatem allegans debet illam concludenter probare, deciſ.439. n.1. in fin.
Vnio authoritate Sedis Apoſtolicæ facta habet præſumptionem pro ſe, ibid. n.2.
VNIVERSITATIS factum in actibus voluntarijs non præiudicat omnibus, niſi omnium conſenſus interuenerit, deciſ.270. num.2.
Vbi etiam quid in actibus neceſſarijs.
Vniuerſitati præiudicare non poſſunt actus geſti à particularibus perſonis eiuſdem vniuerſitatis, deciſ.300. n.7.
VNVS non poteſt repræſentare duos, deciſ.55. n.4.
VOLO verbum quando fideicommiſſum inducat, deciſ.82. *n.3.* in fine.
Volo verbum eſt aptum importare fideicommiſſum, deciſ.656. num.2.
Voluiſſe nemo præſumitur quod non poteſt, deciſ.366. n.3.
VOLVNTAS hominis deprehenditur etiam ex actu nullo, dec. 41. num.3.
Voluntas, & poteſtas in quocunque actu concurrere debet, dec. 208. num. 1.
Voluntas captatoria non valet niſi concurrentibus adminiculis, & quando dicatur voluntas captatoria, deciſ.317. n.6. & 7.
Voluntas in quacunque diſpoſitione magis attenditur, quàm verba, deciſ.350. n.5.

Voluntatis mutationis nulla præſumptio, deciſ.567.n.5.
Voluntas teſtatoris, v. *Teſtator*.
VSVFRVCTVARIVS non tenetur ſoluere debita hæreditatis, etiam quòd ſit conſtitutus hæres in vſufructu, & ſi ſoluerit, poterit repetere ab hæredibus, deciſ.378.n.2.
Vſufructuarius alicuius cenſus non poteſt recipere pretium cenſus, niſi nomine proprietatis, & de eius conſenſu, deciſ. 664.num.1.
Vſufructoarius non habet poſſeſſionem naturalem, ibid.
VSVRA eſt ſoluere fructus propter dilationem temporis datam, deciſ.59.n.13.
Declara vt ibid.
Vſuras exercendi facultatem Iudæis Papa non concedit, ſed tantùm tolerat, vt poſſont mutuare ſub vſuris ſeruatis capitulis, quæ pro tempore dantur, & quæ nullam inducunt tolerantiam, deciſ.498. in fin.
Vſurarius manifeſtus poſt pœnitentiam, & reſtitutionem factam non dicitur amplius vſurarius, deciſ.355.n.7.
VSVS vnius rei quando in contractu locationis conceditur, omnis alius cenſetur denegatus, deciſ.104.n.4.
Vſus communis loquendi conſiſtit in facto, & probari debet per allegantem, deciſ.174.n.22. verſic. reſpondebatur enim.
Vſusfructus relictus filio, an veniat illi imputandus in legitimam, deciſ.192.n.3.
Vſufructus à parente relictus imputatur in legitimam, deciſ.230. num.3.
Vſusfructus à teſtatore relictus dicitur eſſe in bonis teſtatoris de tempore illius mortis, deciſ.4.n.5.6.& 7.
Vſusfructus alius formalis, alius cauſalis: formalis ſemel conſtitutus eſt ſeparatus à ſubſtantia, & proprietate fundi, & hic non eſt in bonis teſtatoris; cauſalis eſt qui ante conſtitutionem adhæret proprietati, & cauſatur ab illa, & vnà cum illa conſtituit plenum dominium, & hic dicitur eſſe in bonis teſtatoris, ibid.n.7.& 10.
Vſusfructus reſeruatio fieri non poteſt ſine tranſlatione dominij, deciſ.408. n.9.
Vſusfructus conſolidatur cum proprietate ad fauorem vxoris mortuo viro, deciſ.525. n.3.
Vſusfructus conſtitui non poteſt, vbi nulla datur proprietas, deciſ.530. n.2.
Vſusfructus conſolidatio cum proprietate fieri non poteſt, niſi quando fuiſſet relictus nudus vſusfructus à proprietate ſeparatus, deciſ.535. n.5.
Vſusfructus patri debetur de iure in bonis aduentitijs filij, deciſ. 547.num.3.
Declara vt ibid.n.4.
Vſusfructus expreſsè, & tacitè per coniecturas prohiberi poteſt per teſtatorem ne patri debeatur de bonis filio relictis, & tunc per filium præſtandus non eſt, ibid.
Vſusfructus cenſetur ademptus, quoties adimitur adminiſtratio patri, non enim ſine adminiſtratione debetur, ibid. n.5.
Vſusfructus cenſetur prohibitus patri, ſi teſtator mandat pro victu filij expendi centum, reſiduum inueſtiri, quia ſic videtur interdicta fructuum perceptio, & ſi fructuum perceptio ſit interdicta vſque ad certum tempus, elapſo illo tempore adhuc durat prohibitio, quia attenditur initium excluſiuum, ibid. num.8.
Vſusfructus patri cenſetur prohibitus ſuper bonis filij, ſi teſtator in teſtamento legatum patri fecerit, ex quo prouiſum videtur, vt vſusfructus patri non debeatur, ibid. n.9.
VT, dictio eſt reſtrictiſſima ad præcedentia, deciſ.3. n.3.
Vt, dictio importat modum, deciſ.426. n.3. ad fin.
Vbi idem de dictione, *per hoc*.
Vt ſuprà, dictio eſt relatiua ad præcedentem impoſitionem, deciſ.105.n.10.
VXOR eſt creditrix viri pro dote recuperata, vel ſi per eum ſtetit quo minus recuperaret, deciſ.124. n.4.
Vxor eiecta de domo per virum ſine cauſa, debet conſequi quartam partem bonorum defuncti viri, deciſ.131. n.4.
Vxor mortuo marito poteſt dotem repetere ab eius hæredibus in caſu in quo pater eſſet negligens in illa repetenda, deciſ.216. num.4.
Vxoris obligatio facta inſimul cum viro, regulariter non valet, declara vt deciſ.365. n.8.
Vxor non poteſt relinquere in teſtamento coniugi ſuo ſuperſtiti pluſquam vni ex liberis primi matrimonij, deciſ.381. num.1. & ſeqq.
Plus autem an dicatur relictum, necne, attenditur tempus teſtamenti, & non ſpes futuræ ſucceſſionis, ibid.n.3.
Vxor ſi viro ſuo plus in teſtamento reliquerit quàm vni ex liberis primi matrimonij, teſtamentum non annullatur, ſed illud plus pro non ſcripto habetur, & reducitur ad æqualitatem, ibid. num.4.
Vxor quid & quantum teſtari poſſit in præiudicium mariti ex ſtatuto vrbis, cap.131. lib.1. deciſ.409.n.4.
Vide *Fœmina*, *Mulier*.

F I N I S.

Digitized by Google